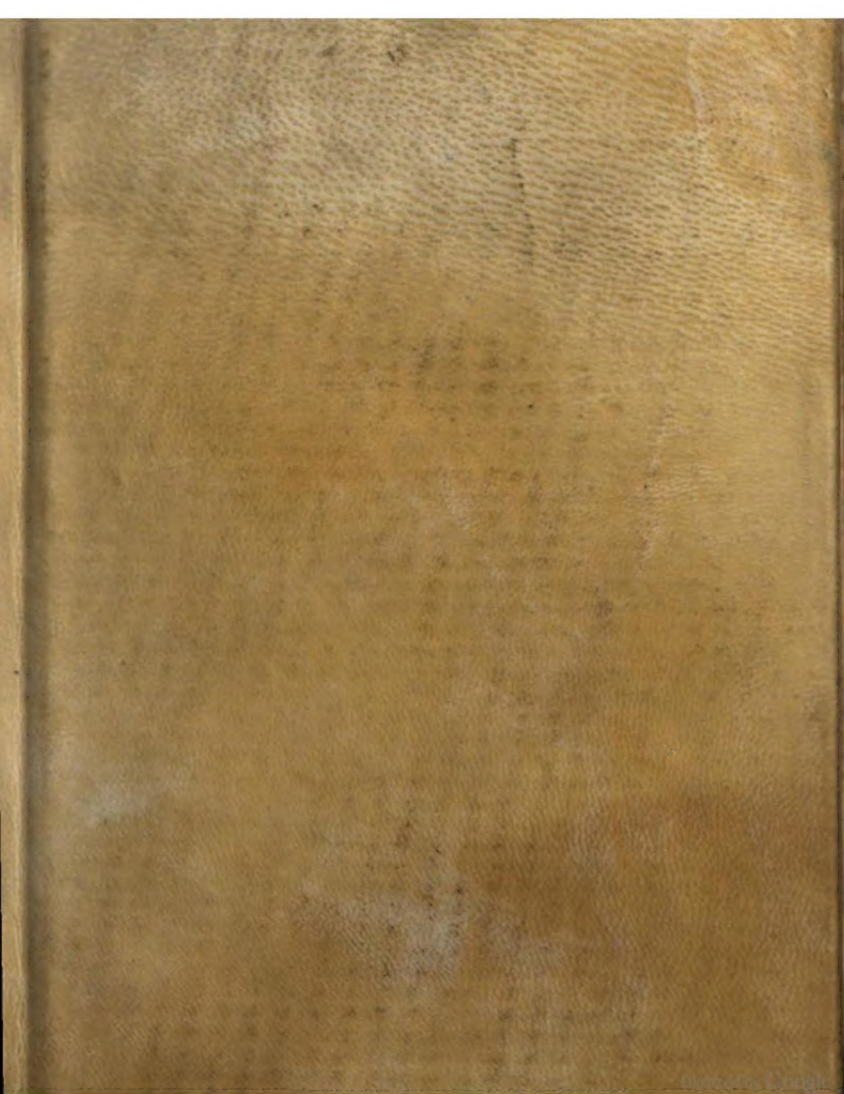

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
70
1 A
17

Venezia, Giorgio Arrivabene,
1502.20.X

Esempl. mutilo delle cc. [4]
iniziali (in tondo) e della c.
510, nel verso della quale è la
marca dell'Arrivabene. La sot:
toscrizione è a c. [2]v.

21/I/69

¶ Sermones quadragesimales preclarissimi de moribus xpianis a septuagesima vsq3 ad oct. pasce inclusiue cum quibusdam aliis festiuis editi a deuoto et eximio diuini verbi precone fratre cherubino de Spoleto ordinis minorum regularis obseruantie hic feliciter incipiunt.

¶ Dominica in septuagesima de fidei necessitate. vbi probat septē ronibus fidem necessariam esse ad salutē. Sermo primus

Jc currite vt cōprehēdatis. prime Cor. ix. Inuestigando et inquirendo affectus humanos et desideria mortaliū dilectissimi in xpo Jesu inuenio q' licet sint diuersi et varii. Nā vnus homo desiderat aliud quod non alius. et aliud iste quod nō ille. In hoc tamē cōsonantur et cōcordant. q' oēs appetunt et optant beatitudinem. quam mirum ponit diui Augu. in. xiij. de tri. ca. Oēs appetunt beatitudinē. et ponit rōēz in eo. c. viij. di. Ad appetēdū inquiens beatitudinē natura ipsa compellit. etc. et Boetius. iij. de consolatiōe prosa. ij. Omnis inquit mortaliū cura quā multiplicium studiorū labor exercet diuerso quidem calle procedit. sed ad vnū beatitudinis finem nititur peruenire. etc. Est enim mentibus hominū veri boni naturaliter inserta cupiditas. Ex quibus sententiis verificatur quod dixi. q' omnes hoīes tam fideles quam infideles optāt desiderāt et querunt esse felices et contenti. Sed certe licet hoc verum sit. nō tamen omnes consequuntur illam felicitatē quā optant: non oēs pertingūt ad illum terminū et portū salutis quē quærūt. Et hoc nō procedit aliunde nisi quia deuiauerunt a recto tramite. errauerunt a recta via. que ad hanc beatitudinē perducit. Volens igitur et cōsiderās Paulus apostolus vas electionis oēs saluari admonet et exhortatur in presumptis verbis. vt per hanc rectā viam ambulent. Et ponit exemplum de currentibus in stadio di. Nescitis quod hi etc. Ad cuius declarationem Remigius super epistolis Pau. di. Herculem quondam fortissimū agilimumque ac velocissimum apud grecos vno anhelitu cōtinuū viginti quinque passuum. nō tamen cucurrisse sed quasi transuolasse. Postquam stando in vno loco spatium ipsum stadium a stando vocasse. et est octaua pars miliarii. Et inde apud grecos consuetudine inoleuit aduenientibus solemnitatibus ex singulis vrbibus castellis et oppidis iuuenes conuenire et ad illud spatiū currere. Post cuius metā aurū argētum equum pallium aut aliud premium positū [illegible] palme victoria [illegible] quisque prior accurrisset cū gloria et honore suscipiebat. Merito ergo ex-

a

ponēdo hanc similitudinē de sta
dio subiunxit ad litteram. idē Re
migi⁹ di. Altiori itelligētia per sta
diū per qđ illi currebāt debem⁹ in
telligere fidē nr̄az. itra cui⁹ metas
debemus currere ab exordio fidei
nostre vsqȝ ad terminuz hui⁹ vite
quousqȝ perueniam⁹ ad brauiū re
promissum de quo dn̄s ait. Qui
perseuerauerit vsqȝ in finē hic sal
uus erit. ⁊c. Ille vero vn⁹ signifi
cat numerū electorū qui cōpara-
tione reproboꝝ paucissim⁹ erit licet
in se perfect⁹ sit. vnde dn̄s dicit.
Multi sunt vocati pauci vo ele-
cti. q̄si diceret. Multi icipiūt cur
rere: sed anteqȝ ptingāt deficiunt ⁊
lacescūt paucīqȝ sunt q ad palmā
victorie ptigāt. h̄ ille Jō clamās
apl's di. Sic currite vt ɔprehēda
tis. vbi tria considero. ¶ Primo
actū strenuū qđ iportatur per illō
verbū. Currite. Non enim dicit:
sedete: iacete: vel gradu lēto deam
bulate sȝ currite. s. tanqȝ strenui ⁊
fortes. ¶ Secūdo ɔsidero modū
debitū quo ille cursus fieri debet.
q iportat per hoc adverbiū simili
tudinis. sicq̄si diceret Currite de-
bite: viriliter ⁊ pfecte. ¶ Tertio
ɔsidero finē optatum: qđ finaliter
subiūgit vt ɔprehēdatis. s. illū bra
uiū felicitatis quā desideratis. Sȝ
interrogo vos pīes ad faciendum
istū cursū pfecte ⁊ viriliter: qd re-
grit? Nunquid equm fortem ⁊ bar
baricū? Non. nunqd corp⁹ forte ⁊
agile? non. Nunquid pedes velo
ces? Non. Quid ergo. respondeo
q ille cursus non sit corporali-
ter sed spūaliter. Dicit enīȝ Glo.
magistralis. super hoc v̄bo. Curri
te. Cursus ille amor est. Oportet
igit̄ q habeamus equos spūales
vt bn̄ possim⁹ facere istuȝ cursuȝ
Ubi aūt inueniunt̄ isti equi tā ve-
loces: taȝ agiles q possint currere
vsqȝ ad pădisū? O paule tu qui cu
curristi vsqȝ ad tertiū celum: doce
nos q̄les equos habere possimus
qui sint tam idonei: ⁊ tam velo-
ces q ducāt nos ad illā gliaȝ sem
piternam: quā optamus omnes.
Audi quid dicit p̄me Corin. xiij.
Nunc manent fides: spes: chari-
tas. tria hec. q. d. Iste tres v̄tutes
sunt necessarie ad faciendum istū
cursum declarat hoc Ni. de ly. di-
ctēs. i. in istāti vie. Manēt idest
necessarie sunt. s. vt dicit Pet. de
thara. ad perueniēdū ad portū sa-
lutis. Que figurate fuerūt per il-
lū triplicē funiculuȝ: qui difficile
rumpit̄ Eccli. iiij. Et per illos tres
panes quos amicus petit amicū.
Luc. xj. di. Amice accomoda mi-
hi tres panes. Cui snīe concor. sa
cri theologi Tho. ⁊ Ricar. in. iij.
di. xxiij. vbi posuit hāc ɔclusioneȝ
q ad perueniendum ad gloriam
par[illegible] sufficiūt virtutes mo
[illegible] acquisite sed theologice ⁊ in-
fuse que sunt iste tres. Obmissis
aūt ⁊ postpositis in p̄sentiaruȝ spe
⁊ charitate: de fide tm̄ dicam⁹. Et
ad honorē beatissime trinitatis vt
tractatus nr̄ solide fundet̄ ⁊ ordi-
nate progrediat̄ tria mysteria. de
fide consideremus. ¶ Primum
de eius debita necessitate. ¶ Se-

cendum de eius fundata stabilitate. ¶ Tertiū de eius perfectā integritate. ¶ In p̄mo videbim⁹ si ad salutē humanā necessario req̄ratur fides firma: ⁊ in secūdo si fides xp̄iana est adeo vera q̄ nihil in se ꝯtineat falsitatis. In tertio quot ꝯditiones debet habere vt sit perfecta ⁊ integra. Primū misteriū videbimus in p̄senti sermone: duo aūt sequētia videbim⁹ in alijs sequentib⁹. ¶ Quātū ad primuꝫ intēdo notare istā ꝯclusionē q̄ fides xp̄iana necessaria est ad salutē: ita q̄ nullus sine ipsa pōt saluari. Capio aūt nūc fidē. vt theologi in. iij di. xxiij. prout est virtus qua ea q̄ ad fundamētū ptinēt xp̄iane religionis firmiter creduntur. Que cōclusio triplici via ꝓbatur: ratiōe: auctoritate ⁊ exēplo.

¶ Prima rō ē ista. Necessariū ē hōi se saluare cupiēti deū diligē. vn̄ Deuter. vj. dicit. Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo. ⁊c. Et ⁊ Matt. xxij. ⁊ Luce. x. a dn̄o replicatur dicēte legis doctori. hoc fac ⁊ viues. Nihil autē diligi pōt nisi prius cognoscatur illud. vnde Aug. x. de trini. c. j. [illegible] inquit nouimus amari nisi nota nō posse. ⁊ in. iij. de aia. cōc. dt. Philo. dt. Et volūtas semp fertur in p̄cognitū. Oportet ergo nos cognoscere deū vt amemus eū. Sed vt cognoscamus deū: nunqd sufficit gramatica? Non. Nā ad eā pertinet recte loqui. Nunqd sufficit rethorica? nō. Quia ad eā pertinet tātuꝫ ornate loqui. nunqd sufficit logica? Nō. q: ad eā ptinet tractare de silogismo. Et ꝯn̄r nō sufficit aliq̄ sermocinalis sciētia: q: tractat tm̄ de sermone ⁊ nō de reb⁹. Sed nunquid sufficit ad cognoscēdū deuꝫ arismetrica? Non. q: tractat tm̄ d̄ q̄ntitate discreta seu de numeris. Nūqd geometria? Nō. q: tractat tm̄ de q̄ntitate ꝯtinua lōgitudie latitudie ⁊ ꝓfunditate. nūqd p̄spectiua. Nō. q: tractat tm̄ de linea visuali. nūqd musica? nō. q: tractat tm̄ d̄ sonis. nūqd ad cognoscēdū deū sufficit scientia libri phisicoꝝ: nō. q: tractat tm̄ de corpe mobili. nūquid scientia libri d̄ celo ⁊ mūdo? nō. q: tractat tm̄ de corpore mobili ad locū. Nunqd sciētia de generatione ⁊ corruptione? non. q: tractat tantum de corpore mobili ad formam? Nunquid scientia libri Methaurorum? Nō. q: tractat tantū de corpore mixto ⁊ imperfecto: vt sunt ros pruina nix ⁊ grando. Nunquid notitia libri mineraliū? Non. q: tractat tm̄ de corpore mixto ⁊ perfecto sed inanimato vt sunt aurū argētum plumbuꝫ ⁊ cetera. nunquid sufficit sciētia libri de anima? non. quia tractat tantum de anima vegetatiua sensitiua secundum locum motiua ⁊ intellectiua. nunquid notitia libri de vegetabilibus ⁊ plātis? non. quia tractat tantum de corpore vegetabili. nunqd notitia libri de paruis nālibus: de somno ⁊ vigilia d̄ memoria ⁊ remiscētia: nūqd sufficit ad cognoscendum deum tota nālis philosophia? Certe nō. q: a ij

tractat in ea nisi de ente naturali. Nunquid sufficit ad cognoscendum deum astrologia? Nõ. q2 ipsa tractat solū de corpore celesti? Nunquid sufficit ipsa metaphisica. Nõ. q2 tractat d ente inq̄tū ens ⁊ d pn cipijs entis s3 q ens. Nunquid medicina? Nõ. q2 tractat de corpore mobili ad sanitatē. ⁊ sic nec in ra. ⁊ licet philosophi cognouerūt deū. vt Aristo. qui eu3 demōstrat. viij. Phisico. per viam mot⁹ ⁊ ⁊ etiā. xij. Methafi. per viā principatus: nō tamē cognouerūt deum sicut spectat ad verū cultū. Jō ad Roma. j. Qui cū cognouissent deum: nō sicut deū glorificauerunt: aut gratias egerūt: sed euanuerūt i cogitatōib⁹ suis: ⁊ obscuratū ē i sapiēs cor eorū. Est eni de⁹ adeo altissimus: q ad eius noticia3 distinctā nullus intellect⁹ naturaliter ptingere pōt. vñ pme ad Thi. pmo. Deus inqt hitat luce3 inaccessibilē quē nullus hoīum vidit nec videre pōt. Quid ergo requirit ad cognoscēdū deum? Certe p̄ceo ipsa sacrā theologia: que tractat d deo. vt ponit sacri theologi in pohemio pmi sniarū. vñ theologia dr grece a theos q est de⁹ ⁊ logos sermo quasi sermo de deo. Hec āt theologia fide pcedit. ⁊ iō necessaria est fides ad cognoscendū deū. Ipsa nanq3 theologia docet nos q deus est vnus in essentia: ⁊ trinus in personis. Ipsa docet q pma persona est patris. secūda filij tertia spiritussancti. Ipa docet q a pře procedit filius per modū nature ⁊ intellect⁹ ⁊ q ab vtroq3 spiritussanctus per modū voluntatis ipsa docet q filius dei icarnari: nasci: pati: ⁊ mori pro salute hoīum dignatus est. Ipa docet q fili⁹ dei humanat⁹ a mortuis resurrexit: ad celos ascendit: ⁊ inde vēturus est iudicare viuos ⁊ mortuos: ⁊ vitā eternam reddere bonis malis aūt ignem eternū. Hāc distinctā notitiam de deo nullus philosophoz habuit: nec epicurus: nec stoicus nec peripateticus: nec Socrates: nec Plato: nec Aristo. licet aliq3 de deo habuerint noticiam. vt dictu3 est. Ideo bene dr. Deū trinū ⁊ vnū cognouit Aristo. nō tamen Ari. cognouit deū trinū ⁊ vnū h̄ n. v̄bum cognosco o tu logice. q2 circūcernit actū mēt] facit iminū rectū ⁊ positiuū ex pte post: appellare suam formā s̄m logicos. ⁊ iō qñ dr Aristo. nō cognouit deū trinū ⁊ vnū: itellige sub ratione qua trinus ⁊ vnus. ⁊ h̄ q2 spiculū balliste philosophie naturalis nō pōt pertingere ad tātā altitudinē. fides aūt volat vsq3 ad thronu3 beatissime trinitatis. Ideo Aug. Fides ē res audax ⁊ iproba puenies quo nō pertingit itelligētia. Ipsa eni3 est que ascendit super cherubin: ⁊ volat sup seraphin senas allas habētia. ⁊ Ber. super cātica. Quid est qđ nō inueniat fides? Attingit inaccessa: depr̄ehēdit ignota: comphēdit immēsa: apprehēdit vniuersa. Ipsa3 deniq3 eternitatē suo sinu quodāmō circūcludit. ⁊ Crisostomus super Mat. Fides iam

pas est? Et sicut lāpas illuminat domū: ita fides aiam: hac luce aie irradiant: ad celestia dirigunt: ⁊ occulta eis mysteria declarantur. Itē Augu. Fides est illuminatio mētis ad summā veritatē. Cōcludamus ergo q₂ cū necessarium sit ad salutē nostrā amare deum: cuȝ aūt amare nō possumus nisi prius cognoscamus: cuȝ ēt cognoscere nō possumus nisi per fidē: ergo fides necessaria ē ad salutē nr̄aȝ: vt hac pͥma rōne cū suis auctoritatibus ⁊ exēplis ꝓbatū ē. iaȝ sumā secūdā rationē nō minus efficaceȝ.

¶ Secunda ratio. Nemo sine amicitia ⁊ beniuolentia dei saluari potest. Hec ꝓpositio vr̄ ꝯsentanea intellectui. Nō enim vr̄ verisimile q̄ aliquis pͥnceps largiatur optima sua dona ⁊ bona nisi illis quos diligit: sic nec deus dabit gloriam suā post seipsum nisi illis quos amat. Ad habendū aūt diuinā cōplacentiā ⁊ amicitiā: nūquid sufficiūt diuitie tp̄ales? Certe non. Sed neq₃ naturalia bona neq₃ virtutes intellectuales: neq₃ morales ⁊ acq̄site. vñ nullus philosophorū antiquorū placuit deo q̄uis aliqui ipsorū fuerūt virtuosi moraliter. Quid ergo requirit? Certe ipsa sancta fides. Et q̄ verū sit audi tubā xp̄i paulum ad Hebre. xj. di. Credere oportet accedētē ad deū. ⁊ ibidē. Sine fide impossibile ē placere deo. ⁊ ad Ro. xiiij Omne qđ nō est ex fide: peccatum est. Fides enim est quasi qdaȝ annulus: quo aīa desponsat xp̄o. vñ Osee. ij. loqtur sponsus aiaȝ deo. Desponsabo te mihi in fide: in cuius mysteriū Luce. xv. annulus i manu filij prodigi datus est: quē annulū qui nō habet: nō est de cōsortio xp̄i. vnde. Luce. xj. Qui nō est mecū. s. per verā fidē ꝯtra me est. Ideo Aug. inqt. Nulle maiores diuitie: nulli thesauri: nulli honores: nulla maior est substātia: q̄ȝ fides catholica. Hec peccatores homines saluat: cecos illuminat: infirmos curat: cathecuminos baptizat: fideles iustificat: ⁊ penitentes repat: iustos augmētat: martyres coronat: virgines viduales ⁊ ꝯiugales casto pudore ꝯseruat: clericos ordinat: sacerdotes cōsecrat: ⁊ in superna eternitate cū sanctis angelis collocat.

¶ Tertia rō. Necessariū est honorare ⁊ reuerētiā exhibē cuilibȝ pͥncipi ⁊ maxie illi q ꝓ deo reputat: quē dic. m⁹ pͥncipē pͥncipū: ⁊ summū a quo ois pͥncipatus dpēdet. Vñ ꝓpter hoc dr̄. Mat. iiij. Dominū deū tuū adorabis: ⁊ illi soli seruies. Si enim vni pͥncipi non crederet absq₃ cautione pignoris fideiussoris vel iuramēti: hoc non esset eū honorare: immo esset sibi ignominiosum ⁊ vituperiū: q₂ nō solū pͥnceps: sed quilibet vir alicuius bonitatis note: ⁊ sufficiētis facultatis moleste fert si eius simplici vbo nō credit. Vñ igitur qs petit a te mutuo. c. vel mille ducatos ⁊ tu mutuas ei absq₃ aliq̄ cautela supradicta ⁊ absq₃ scriptura vel testib⁹ nūc facis ei magnū honoreȝ:

qꝛ cõfidis ĩ eo. Similiter si vnꝰ di
cit vnã rē ꝛ eã ꝓbat rõne seu alia
euidētia ꝛ inclinaris ad credēduꝫ
ei: nullũ honorē sibi exhibes. Sic
enim crederes vni mēdacissimo:
ex quo per rationē seu aliam eui-
dētiã manifestã: dictũ suũ fulciret
ꝛ roboraret. Sed si nullo mõ pro
bat dictũ suũ ꝛ tu credis ei: tunc
honoras eum. Ita ad ꝓpositum.
Si nolumus credere deo sine cau
tione naturaliũ rõnum vt gētiles
vel miraculorũ vt iudei: sicut pri-
me Cor. i. Iudei signa petũt ꝛ gre
ci sapiētiam querũt: non honora-
mus deũ vt obligamur: ergo opoꝛ
tet ꝙ credamus ꝛ habeamus fidē
ēt de hijs que ratione nõ ꝓbãtur:
ad hoc vt honoremꝰ ipsuꝫ. Si.n.
vt dicit Hieronymꝰ in quadã epi
stola. Ipocras cũ discipulos su-
scipiebat: iuramētũ ab eis extorq̃
bat: vt silentiũ sermonē: incessuꝫ:
mãsuetudinē: habitũ moresq̃ ser-
uarēt: ꝓut eos diligentia magna
docebat. ꝛ vt ait Valeriꝰ. Pita-
gore. Tãta veneratio ab auditori-
bus tributa est: vt que ab eo acce-
perãt in disputationes ducere ne-
phas existimarēt. Qui cũ etiã in-
ter se de aliquo quererēt ad red-
dendã cãm hoc solũ rñdebant euꝫ
dixisse. Adolescētibꝰ quoq̃ quos
in disciplinã suscipiebat ꝛ recipie
bat: annis quinq̃ vsum loquēdi
inhibebat: infra quod tp̃is g ta-
cebat que ab alijs dicebanť audie
bat: nec percũctari neq̃ comētari
si nõ intellexerat que audierat fas
erat. Quãto magis diuine aucto-
ritati dãdus est honoꝛ: ꝛ ea que ab
ipso vel ab hijs qui ab eo ĩspirati
ꝛ docti sunt nobis credēda propo
nunť credēda sunt diuinaq̃ au-
ctoritas pro efficacissima rõe ha
benda est. Alias infidelis curiosi-
tas multũ displicet deo. vñ matt.
xij. Generatio praua ꝛ adultera.
ꝛc. ꝛ in. l. nõ oĩum. ff. de legi. dr̃.
non oĩum que a maioribꝰ statuta
sunt rõ reddi põt. Alioqn multa
que recta sũt subuerteñť. Ergo ne
cessariũ est fides: sicut necessariuꝫ
est nobis deũ honorare. Jdō sic ꝓꝫ
p̄hm in ii. minera. Argētũ viuũ
est ꝓncipiũ oĩum metallorũ ꝛ al
bedo oĩum colorũ: sic fides est ꝓn
cipiũ oĩum virtutũ atq̃ bonorũ.
vñ Criso. Fides est sanctissime re
ligionis fundamētũ. ꝛ ad Hebr.
xj. Fides est substantia rerũ sperã-
daꝝ. Argumētũ nõ apparētium.
Pro cuius dicti declaratione no
ta ꝙ res sperãde sunt beatitudo ꝛ
felicitas summa: in qua est status
oĩum bonoꝝ aggregatione perfe-
ctꝰ. vt Boetiꝰ. iij. de cõso. pro. ij.
Quã beatitudinē oēs spamꝰ. Res
igiť sperãde sunt ille: que sunt in il
la felicitate. Quaruꝫ fides dr̃ esse
substãtia: imo qualitas: qꝛ est ha-
bitus mētis: sed sicut substãtia est
fundamētũ oĩuꝫ accidētiũ. Ita fi-
des est fundamētũ ꝛ ichoamē sa
lutis nostre. Cũ aũt subdiť ꝙ ē ar
gumētũ nõ apparētiũ. Res non
apparentes sunt articuli fidei qui
nõ sunt euidētes naturaliter: quo-
rũ fides dr̃ argumētũ. i. firma ad
hesio ꝛ assensus itellectꝰ: sicut per

argumēta demōstratiuā: assentit demōstrate ↄclusioni.

¶ Quarta rō. Illō est necessariū ad salutē hoīs sine quo hō damnat. Patet hō ꝓpositio exēplificādo. Cib⁹ nanq̧ ꝛ potus dr̄ nobis esse necessari⁹: q: sine eo morimur sed si hō est sine fide damnat ergo fides est necessaria ad salutem ei⁹. Qd homo damnet sine fide clarū est per dicta irrefragabilis veritatis iesu xpi. Marci. vlti. di. Eū tes i mūdū. ꝛc. Qui vō n̄ crediderit cōdemnabit. O infelices sarraceni: Mauri: Turci: Tartari ꝛ ceteri infelices ifideles: q: oēs damnati sunt ꝓp carentiā ꝛ defectū fidei. ꝛ Io. iij. Qui non credit iā iudicat⁹ est. ꝛ ideo recte ipsa fides assimilat cordi in aiali: quod viuificat oia in corpe: ita ꝛ fides viuificat aiam. vñ Abachuc. i. Iustus me⁹ ex fide viuit. silis est ꝗ̄ radici in arbore: que si arescit ꝛ morit tota vis arboris perit. Si aūt viuit: viuit ꝛ tota arbor. Iō Aug. super Io. Sicut in radice arboris nulla prorsus apparet spēs pulchritudinis: ꝛ tn̄ qcqd ē in arbore pulchritudinis vel decoris ex illa procedit: sic ex fidei humilitate qcqd meriti qcquid vel beatitudinis anima suscepetura ē ꝓcedit. Uides radicē arboris ꝛ nō delectaris: vides arboris altitudinē ꝛ miraris: ꝛ qd miraris inde surrexit quo nō delectaris. Parū aliquid videt fides credētiū: nō hēo statera vñ appēdas. Qd p̄s vno Aur manifestatū est. Oia opera eius in fide. Hō ☐ mo igitur sine fide: est sicut arbor sine radice: sicut aial sine corde: sicut edificiū sine fundamēto. Iō glo. Hebre. xj. Fides est fundamētū omnium bonorū: sine quo n̄ ē bona edificatio.

¶ Quinta rō. Necessariū ē nobis seruire deo cū oīb⁹ hīs q̄ ab ipso gratis accepim⁹ alɩs tāq̧ ingrati ꝛ repzehēdi ꝛ puniri meremur: hec ꝓpositio adeo est ↄsentanea intellectui qꝫ ēt ipi ifideles ↄcederēt ꝓ vera. Sꝫ nos hēm⁹ a deo corp⁹ ꝛ aiā: ergo cū eis ipsi suire debem⁹. Tūc aūt suim⁹ deo cū oclis: qñ eos mortificam⁹ ꝛ auertimus ab aspectib⁹ ipudicis. Tūc cū auribus qñ libēter audim⁹ vbū dei ꝛ laudes ei⁹: ꝛ abhorrem⁹ blasphemiā ꝛ iproperia ei⁹. Tūc cū lingua ꝛ labijs qñ ipꝫ laudam⁹ bñdicim⁹ ꝛ p̄ximū edificam⁹. Tūc cū manib⁹: qñ aliqd ad ei⁹ laudē opamur. Tūc cū pedib⁹ qñ ꝓ ei⁹ amore ambulam⁹. Tūc toto corpe qñ ꝓ custoditōe suoꝝ mādatoꝝ illō mortificam⁹. Sꝫ omne omne omne igrati ꝛ scognoscēti xpiani totū oppositū faciūt q: cū hijs oīb⁹ deū quotidie offēdūt. Iō cominat eis dñs p os Isa: i. c. vi. ve gēti peccatrici ꝓplo graui iniqtate ꝛ semini neq̧ filijs scelerat; dereliq̄runt deū blasphemauerūt scm̄ Israel alienati sunt retrorsum. Similiter ꝛ a deo habemus animam intellectiuam ꝛ eius potentias: ꝛ ideo cum ea ipsi totaliter seruire debemus. deo autem seruimus cum memoria quando suorum beneficiorum re

cordamur atq; mādatorū. Qđ ⁊ ipse mādat Deutero. vj. di. Ligabis ea quasi signum in manu tua eruntq; ⁊ nō mouebunt ante oculos tuos. Cū voluntate etiam vult ꝙ ei seruiamus eū. s. amādo sup oīa ⁊ adeo obligamur eū amare ꝙ necesse est aliquādo ꝯ nosipsos operari: odire. s. ⁊ patrē ⁊ matrē ⁊ vxorem ⁊ filios ⁊ fratres ⁊ sorores adhuc aūt ⁊ aīam nr̄am: ⁊ diligere inimicos nostros ⁊ eis bn̄facere. vt Lu. xiiij. ⁊ Mat. v. Sicut ergo cū oībus hijs deo suire tenemur q: ab eo accepimus: ita ⁊ cū intellectu quē ēt ab eo habemus. Hoc aūt facimus cū firmissime ⁊ indubitāter credim⁹ q̄cūq; ipse mādat vt credamus: ēt si talia sint que manifesta ratione ꝓbari nō possint: imo etiā si essent cōtra naturales ratiōes ⁊ experimēta sensibilia. Ad qđ hortat̄ Pau. secūde Cor. x. In captiuitatē redigentes oēm intellectū in obsequiū xpi. Quid enim virt⁹ est videre lucidū: ⁊ credere ea que manifeste ꝓbant̄? Certe nihil. Credere ignē esse calidū aut aquā frigidā nō est laude dignū. Sed virtuosū ⁊ cōmēdabile est credere deo in hijs q̄ sensus ⁊ ratio non suadet. sicut fecit Abraā de quo ad Ro. iiij. di. Qui ꝯtra spem in spem credidit vbi glo. Prima spes ſm naturā fuit: dū iuuenis cū iuuēcula ſm naturā sobolē sperat: modo ꝯtrariū illius spei sperat: vt vetulus cū vetula sterili generaret. De eodē habet̄ Gen. xv. Dixit dn̄s ad Habraā. Qui egredietur de vtero tuo ipsum habebis heredē. Duxitq; eū foras: ⁊ dixit illi. Suspice celū ⁊ numera stellas si potes: ⁊ dixit ei: sic erit semē tuū. Hec impossibilia videri poterāt: cū dn̄s ꝯclusisset sarrā Gen. xvj. ⁊ cū ipse consenuisset eiusdem. xviij. ⁊ q: credidit Abraā deo reputatū est ei ad iustitiā. vt Gen. xv. di. Gloriosissima virgo Maria ēt beatificat̄ ad Helisabeth di. Beata que credidisti. s. deo ꝑ āgelū i illa sublimi ꝓmissione. Et contra Moyses ⁊ Aaron de icredulitate puniti sunt dicēte dn̄o eis Nume. xx. Q: non credidistis mihi: nō introducetis hos ꝑplos i terrā quā dabit⁹ sū eis. Zacharias. vt Lu. i. mutus effectus est ꝓpter incredulitatē. ⁊ Apoca. xxj. Incredulis ⁊ execratis pars illorū erit in stagno ardēti igne ⁊ sulfure. Dicas ergo dn̄o aīa xp̄iana. Dn̄e mi firmiter credo oībus articulis fidei: ⁊ oīb⁹ que mādas credi debere: vt aliqđ seruitiū tibi impendā intellectu. quē gratis dedisti mihi: ꝑ quē ⁊ tibi similis sū.

¶ Sexta ratio. Omnes sumus peccatores. vt patet. si enim dixerimus quia peccatum non habemus. ⁊c. pme Joā. i. Ideo necesse est ꝙ habeamus illud quo illa peccata purgant̄: alias cū ipsis peccatis moriēdo damnaremur. sed quid est illud? Nunquid elemosina? non. Nunquid ieiunium? nō. Nunqđ peregrinatio? nō. Nunquid discipline? nō. Nunqđ orationes? non. Nunqđ alia huius

modi bona opera? nō. Quia si hec omnia fierēt ab infideli: nō purgarētur peccata sua. Quid ergo est istud? O xpiani gaudete ꝛ gratias agite deo qui vos vocauit in scām fidem: q: ea mediāte faciendo aliquā elemosinā orationē ieiuniū vel aliquod simile meremini habere purgationē peccatoꝝ vroꝝ. ꝛ ꝙ sit verū audi sapientē puer. xv. Per misericordiā ꝛ fidē purgant peccata. ꝛ Aug. de correctione ꝛ gratia. Nemo liberat a damnatione que facta est per Adā nisi per fidē Jesu xpi. Sed audi mirabilē cōclusionē. Ber. in quadam epla dicit. Sola fides ꝛ mētis ad deū cōuersio sine effusione sanguinis ꝛ sine perfusione aque: salutē sine dubio operatur volēti sed nō valēti: ꝓhibente necessitatis arti. baptizari. Qd etiā hētur. iiij. di. iiij. sentē. vbi ostēdit ꝙ fides supplet: vbi deficit baptism⁹: vel aliud sacramētū.

¶ Septia rō. Job. vij. habet ꝙ militia ē vita hoīs sup trā. ꝛ hꝰ pp milia q̄ pliant ꝛ pugnāt ꝯ nos. s. mūdus caro: ꝛ demō. vn̄ Deute. viij. In solitudine illa magna atq̄ terribili .. mūdo est serpēs flatu adurēs: ꝛ scorpio: ꝛ dipsas p primū intellige luxuriam. per scorpionē brachijs amplectētē superbiā. Per dipsas qui est serpēs hominē occidēs per sitī cū momorderit intellige auaritiā. De qbus tribus vitijs tēptant caro demō ꝛ mūdus. vn̄ hinc Jo. ij. di. Oē qd ē in mūdo. ꝛc. Necesse ē ergo habere arma quibus defensari possimus a tot malis. ꝛ que sunt ista arma? Nunquid lorice seu toraces galee siue scuta? non. Sed ipsa sancta fides. Ideo Apo. ad ephe. vltimo. In oibus inqt sumētes scutū fidei: in quo possitis oia tela nequissimi ignea extinguere. ꝛ ꝓinde Pet. v. Aduersarius vester diabolus. ꝛc. Cui resistite forte in fide. Ideo ꝯueniēter fides figurat i colūna nubis populuz in deserto die refrigerante: ꝛ igne in nocte illumināte. Exo. xiij. Uincit autem diabolus per fidē: q: sicut sūt duo diuersi hominis status. s. vn⁹ vite sanitatis ꝛ ꝓsperitatis alter aduersitatis īfirmitatis ꝛ mortis: ita cōmuniter diabolus duplici tētat tētatione. in primo nanq̄ tpe tētat de presumptione diuine mīicordie. Dicit enim ipsum esse misericordie infinite: vt sic presumam⁹ mala facere. Quē si volum⁹ vincere: debemus sumere scutum fidei dicētes. Qd licet deus sit misericors: est etiam iustus: ꝛ tanta ē iustitia: q̄ta mīicordia. Oia nanq̄ attributa diuina: sunt equalis latitudinis ꝛ perfectionis: q: realiter sunt idē qd deus. Si ergo de⁹ adeo iustus est: ꝙ nihil malum abire permittit: quare ad peccatū me inducis o crudelis belua ꝛ infernalis demō. In statu aūt secundo. s. aduersitatis ꝛ mortis tētat de desperatione. s. suadēs nobis plura ac maiora esse peccata nra q̄ misericordia dei. Quē ēt tūc fide vicere debemus: que dicit misericor

diam dei esse infinitā: et minimā guttā sanguinis christi preciosissimi sufficere ad oīa peccata mundi delenda: etiā si essent infinita plura. vincitur etiā mundus fide: qr ipse predicat eius fallaciam. Unde prime Jo. ij. Mundus transit et cōcupiscētia eius: qui autē facit voluntatē dñi manet in eternum. De mūdanis aūt oppositum dicitur in psalmo. Perijt memoria eorum cum sonitu. Hijs ergo rationibus auctoritatib' atqz exemplis patet conclusio. s. q fides ē necessaria ad salutē. Accipe igit hoc documētū o aīa xpiana. Sicut bonus vasallus xpi fac homagium seu fidelitatis iuramētum quottidie i mane et sero dicas deuote simbolum apostolorum. Qd glibet tenet conari adiscere si pōt. vt in. c. vos ante omnia. de cōse. dist. iiij. nec sufficit sciri duo alia. s. athanasij. Quicunqz. Et aliud quod cantatur in missa. In vtroqz enim deficit aliqs articul'. In illo qd dicit in missa deficit. Sanctā ecclesiā catholicā. et scōrum coionē. Bonū est ēt scire illa duo: sz non sufficit nisi sciat hoc tertium. s. paruulum: et hoc solū sufficit sine alijs duob'. Et vere magna est cōfusio aliquoz christianoz qui scuit magnoqz labore adiscunt multas et inutilia cantilenas: sortilegia incantationes choreas et astutias multas ad lucrandū pecunias: et non curāt adiscere simbolum. vos patres et matres docete bene filios vestros: sed pus vos bene adiscite: et oi mane et sero dicite. qr duobus modis est meritoriū. Ut dicit thomas. ij. ij. q. ij. ar. ix. Primo propter considerationem illarum rerum creditarum. Secūdo pter assensum quem prebet intellectus ipsis rebus creditis: pter hoc tm̄ q deus vult q assentias hoc documētū dat Aug. di. Accipite regulā fidei que simbolū est: et cum receperitis in corde scribite quottidie apud vos dicite. Antequā pcedatis anteqz dormiatis vestro simbolo vos munite. Ecclesia etiā ordinat dici in prima que est principium diei: et in complectorio: qd est principium noctis. Ut neqz in nocte neqz in die xpiani inueniantur a demone inermes: et consequenter ne ab eo vincantur. Sed tali armatura defensi ipsi resistere: immo et viriliter eum vincere possint. Qd ipse de' bñdict' in secula nobis concedat. Amen.

¶ Dñica in. lxx. post prādium de fidei veritate vbi tribus rōnib' fidē indubitabiliter verā eē monstratur. Sermo. ij.

Sic currite vt cōprehēdatis pme Cor. ix. Expedito pmo mysterio. s. de fidei necessitate et debita obligatione: sequit secundū mysteriū qd ibi pposuim' s. de eius firmissima stabilitate: et idubitabili veritate: Ubi nota istā conclusionē q fides xpiana est adeo vā stabilis et firma: q nihil in se continet erroris: nihil in se habet mēdacij vel falsitatis. Et ideo eas

indubitabiliter credere: et ei firmiter assentire debemus hanc cóclusionem ponit doctor subtilis Scotus in prologo primi sententiarū q.ij. Et probatur triplici via ad honorem sanctissime trinitatis.

Ratione: Auctoritate: et Exéplo.

¶ Prima ratio sumitur ex parte eminéntis pnunciationis pphetarum.

¶ Secunda ex parte excellentis significationis fidei scriptorum.

¶ Tertia ex parte diligentis acceptationis auditorum.

¶ Prima ergo rõ est ista. Omne revellatum a deo est firmum stabile: indubitabiliter verū. Fides christiana est revellata a deo ergo indubitabiliter vera. Patet argumétum q: in tertio.s.darij. Maior probatur. Cum enim deus sit veracissimus: immo ipsa summa et prima veritas vt probat Tho. prima parte.q.xvj.ar.v. Sequit q non possit errare non mentiri non decipere neq3 decipi. Hec omnia sunt defectus qui cadere non possunt in deo etiam secundum philosophos naturales. Minor vero arg.s.q fides xpiana sit a deo revellata probatur sic. Omnis res prophetata est a deo revellata: fides christiana est prophetata: ergo est a deo revellata. Maior huius argumẽti.s.q fides christiana sit a deo revellata ẽ gliosi. Hieronimi di. Qd prophetia est signum pñientie divine. et Crisostomus clarius dicit. Quod prophetia est ispiratio illõ vl revellatio divina: rerum euẽtus imobili veritate denuncians. Declaratur autẽ hec ppositio isto modo. Ad hoc q vna res sit ppriẽ prophetata: vt colligi põt a Tho. scda secũde.q.clxxj.ar.iij.requirunt quattuor. ¶ Primo nanq3 requiritur q illa res que prophetaẽ sit futura. ¶ Secundo q aliquo añ tpe q3 sit in rez nã: sit predicta. Si.n. illa res esset presens: et aliqs diceret eam esse: q: forte videt eã: talis res nõ esset ppriẽ pphetata ab illo qui sic ea3 diceret. vt verbi gratia exéplificando. Video q pluit: et dico q pluit. Ista pluuia non est pphetata: q: nõ est futura sed presens. nec dicitur antequam sit: sed dũ3 est. Similiter dicere preterita ad que intellectus potest attingere.s.per lectionem vel per auditum non est proprie prophetia. Hoc nanq3 faciunt historiographi scribentes facta hominū iam transacta: et alias res preteritas: q tamen non dicuntur prophete. ¶ Tertio requiritur q illa res sit futura et ante predicta quãm sit i rerum natura: sit omnino naturaliter contingens scilicet q possit eẽ et nõ esse. Si enim esset necessaria naturaliter illam predicere: non esset prophetare. Nam astrologi indicant et predicunt solis lune et aliorum planetaru3 eclipsim seu obscurationem et tamen non prophetant: quia tales obscuratiões sunt naturales et necessarie pp cursum dictorū planetarum: quẽ ipsi cognoscũt. ¶ Quarto reqrit qd

tales res future: ⁊ tali modo ꝑdi-
cte: nō sint aliquo modo in causis
secūdis: id est ꝙ cause naturales a
quibus aliquis effect⁹ naturaliter
⁊ ordinate ꝓcedit nō sint in rerū
natura: vel si sunt nō cognoscātur
ipse cause aliquo modo a ꝑdicēte
ipsam rē futurā: quoniā si essent ⁊
scirent : tūc predicere illam rem
futuram effectum vel non esset ꝓ
phetare. Potest enim preuideri
alia via : q̄ per prophetiam . vt
verbi gratia. Medici prenostica-
tur ⁊ indicant mortem aut vitam
alicuius infirmi nunqd prophe-
tāt? Et videretur ꝙ sic : cum tam
mors q̄ vita ipsius sit contingens
ꝑdicta ⁊ futura. Dico tñ ꝙ istud
ꝓnosticari: nō est ꝓphetare. Qua
re? q: causa naturalis vnde ꝓce-
dit vita vel mors istius iā est in re
rū natura: quā medici cognoscūt
experiētia iā alias habita. Cogno
scunt enim ꝙ ex tali dispositione
quā vident in infirmo solet sequi
talis effectus. i. vita vel mors ⁊ sic
ꝓnosticant eam. Prophetare igi
tur proprie est vt ex dictis colligi
tur ꝑdicere lōgo ante tēpora futu
ra ꝯtingentia ſm ꝙ sunt in seipsis
⁊ nullo modo in causis ordinatis
ad tales effect⁹. Nunc interrogo.
Potest ne hō ꝓpria virtute res
futuras cōtingētes: eodē mō quo
dictū est cognoscere ⁊ predicere?
Certe non. O princeps philoso-
phorū Aristo. Tu es ille de quo
dicit cōmētator: Auerois. iij. de aia
cōmēto. vij. ⁊ xiiij. ꝙ tibi similis
nō est inuētus. Immo tu fuisti ex
emplar qd̄ natura inuenit ad de
mōstrādā vltimā perfectionē in
materijs. ⁊ Eustratius cōmēta-
tor: eiusdē in li. ethicoꝝ di. Quod
circa vtrasqꝫ philosophie partes
studuit ⁊ negocia de ambabus ex
posuit per transeuntiū hoīuꝫ aīas
instruēs artib⁹ ⁊ doctrinis. Alio-
sus etiam Hyeronim⁹ in regula
de modo viuēdi in monasterio ꝺ
eodē di. Qd̄ fuit absqꝫ dubitatio
ne prodigiū: magnumqꝫ miracu-
lū in tota natura: cui nēpe videt̄ i
fusum: quicqd naturaliter est ca-
pax humanū genus. tu igit̄ Ari-
stoteles qd dicis de talibus futuri
ꝯtingentib⁹? Possunt ne sciri ⁊ ꝑ
dici? Dicit ꝙ nō. Immo dicit. qd̄
de futuris cōtingētib⁹ nō est deter
minata veritas. Ideo bene cōclu-
dit Tho. ibidē ꝙ ꝓphetia non est
naturalis. Quis ergo scit talia fu
tura? Certe nō Angelus: nō archā
gelus: nō cherubin: nō seraphin :
sed solus deus: cui⁹ eternitati sunt
oīa presentia: vt ꝯcludit Tho. vbi
s. prima. parte. q. xiiij. art. ix. x. xj.
xiij. ⁊ xiiij. Si ergo aliqua creatu
ra rationalis talia predicit: nun-
quid habet a seipsa? Non. A quo
ergo? Non nisi ab illo qui omnia
nouit p̄terita presentia ⁊ futura. io
psalmista. Spūm ꝓpheticū nō a
se: sed a deo cognoscēs. Incerta i-
quit ⁊ occulta sapientie tue mani-
festasti mihi. Notanter dicit icer-
ta ⁊ occlta: q: hec talia soli dō erāt
nota. Ideo ea predicere nō potu-
isset nisi de⁹ sibi reuelasset. ⁊ Hiere-
re. xxvj. In veritate misit me dn̄s

ad vos vt loquerer oia verba hec. Quã veritatez z ille bon⁹ antiqu⁹ þnceps apostoloꝝ secũde sue canonice.i.c.declarat di. Hoc intel ligentes qꝫ ois ꝓphetia scripture ꝓpria interpretatione nõ fit. Non enim volũtate humana allata est aliquãdo ꝓphetia: sed spiritu san cto inspirati: locuti sunt sancti dei hoies. Erant quoqꝫ isti sancti pro phete certissimi: qꝫ illa que predicebãt z ꝓphetabãt: erãt eis adeo reuellata. vt cõcludit. Tho. secunda secũde.q.clxxj.arti.v. Cui⁹ signuz est qꝫ Habraã monit⁹ per visionẽ pparauit se ad imolãdũ filiũ suũ vnigenitũ. Qđ nullaten⁹ fecisset nisi de diuina volũtate certissimus fuisset. vt Tho. ibidẽ dicit. Exemplo ergo patet qꝫ illa maior ꝓpositio fuit vera.s.qꝫ ois res ꝓphetata: est a deo reuellata. Minor vero.s.qꝫ fides xpiana sit ꝓphetata ꝓbatur. Nã illa quattuor que requiruntur in re ꝓphetata sunt in ea. ¶ Primũ qꝫ: licet nũc aliqui articuli fidei sint de reb⁹ iã factis z ꝓteritis: tamẽ aliquãdo fuerunt de futuro.s.anteqꝫ essent. vt puta articulũ incarnationis filij dei z natiuitatis: preseruationis virginitatis sue benedictissime matris: passionis: crucifixionis: mortis: sepel liĩonis: resurrectionis: ascẽsiõis: xpi z huiusmodi. ¶ Secũdo erãt ꝯtingẽtia. Nã si deus voluisset ista fuissẽt: vtiqꝫ nõ fuissent. Dicit.n. Aug.x.de trini. vt ẽt sacri theologi determinãt in.iij.di.xx. Qđ alia modus nostre liberationis fuit deo possibilis. ¶ Tertio isti tales articuli nõ habebãt cãs nãles ex qb⁹ naturaliter z ordinate ac necessario sequi deberẽt. ¶ Quarto fuerũt pdicti: anteqꝫ essent. Nã articulũ incarnationis predixit Isaias. Articulũ natiuitatis idẽ. Articulũ preseruationis marie. idẽ. z Hyere. ac Ezech. Articula crucifixionis z alioꝝ factorũ xpi pro redẽptione humana predixerũt et dẽ z alij ꝓphete. vt Zacha. qui dixit articulũ crucifixionis: z ẽt Dauid ꝓsce refrectiõis. Amos ascẽsiõis: z huiusmõi: vt ifra patebit. Dixerũt ẽt aliq ꝓphetaꝝ articulũ vnitatis z trinitatis diue: quẽ naturaliter scire nõ poterãt: nisi per diuinã reuellationẽ: vt ẽt infra patebit. Moyses etiã dixit articulum creationis mũdi. z Hiere. quẽ naturaliter scire nõ poterãt. vt Tho. secũda secũde.q.clxxj.ar.iij. vnde apud phm vt expsse ponit in primo. Ethic. quedã sunt problemata dialectica. de quib⁹ rõnes non habem⁹. vt vtrũ mũdus sit etern⁹ Et licet quidã dicãt Aristotilẽ po suisse mũdũ eternũ: tñ scḋis Tho. in prima parte.q.xlvj.ar.i. dicit. hoc nõ fuisse sue intẽtionis: sꝫ solum ꝓbare qꝫ mũdus nõ incepe rit ꝯm quosdã modos impossibiles: quẽadmodũ ponebãt Anaxagoras Empedocles z plato quos iprobat: sicut patet. viij. Phisic. z in pmo de celo. Idẽ Bonauentura in.ij.di.i.q.ij. Unde cõcludit Tho. vbi supra ar.ij. Qđ credere mũdũ incepisse est articulus fidei

Nouitas enim mūdi habetur nō per reuelationē: ⁊ nō pōt dēmōstra tiue ꝓbari. Articulū aūt vltime resurrectōis ⁊ finalis iudicij ⁊ huiusmodi q̄ futura sūt predixerūt prophete. Et sicut iā cōpleta sūt multa que qñ ꝓdixerūt futura erāt: sic ⁊ ista que futura sunt cōplebūtur. vt Gre. in omel. ꝑme dñice de aduētu. Cū multa inq̄t iā ꝓnūciata cōpleta sint: dubiū non est quin sequant etiā pauca que restāt: q: sequētium rerū certitudo ē ꝓteritarum exhibitio. Patet igit̄ ex hijs ꝙ fides xp̄iana fuit prophetata: ⁊ ꝯsequēter a deo reuelata: qḋ erat ꝓbādum. Sed nota ꝙ istā fidem aliq̄bus reuelauit deus per seipm̄ nullo alio mediāte: aliq̄bus vero mediātib⁹ alijs quibus ipse reuellauit. Primo nanq̧ parēti reuelauit deus fidē imediate: vt Ugo de sancto Victo. in suis s̄nījs dicit Cognouit homo in ꝑmo statu creatorē suū: nō ea cognitione q̄ foris tm̄ auditu percipit̄: sed ea q̄ intus per inspirationē ministrat Sic ⁊ alijs maiorib⁹ p̄rib⁹ ⁊ prophetis reuelata est fides a deo immediate quib⁹ mediantib⁹ reuelata est alijs minoribus successiue a generatione in generationē. vt determināt magister ⁊ alij theologi in. iij. di. xxv. Idē Gre. in mora. exponēs illḋ Job. i. Boues arabant ⁊ asine pascebant̄ iuxta eos. simplices ⁊ miores sunt asine pascētes iuxta boues: q: humilitate maiorib⁹ adherendo in misterio credebāt: que illi docebāt in multe rio. nos etiam christiani moderni in quos fines seculorum deuenerunt qualiter habemus fidei christiane notitiam? Certe a maiorib⁹ nostris scilicet doctorib⁹ predicatorib⁹ ⁊ magrīs eā exponētib⁹ ⁊ declarantib⁹. Ipsi aūt vnde habuerunt? Certe nō. nisi ab euāgelistis ⁊ apostolis: qui viuētes in carne plantauerūt ecclesiā sanguine suo fidē christianam per totū mundū annunciantes: ⁊ in scriptis relinquētes ac deinde pro eius confessione vitam cū sanguinis effusione cōsumādo. Uos aūt sancti apostoli vnde habuistis hui⁹ fidei notitiam? Certe ab illa immentibili veritate: ⁊ inerrabili sapiētia xp̄o nobis dicēte. Iā non dicam vos seruos q: seruus nescit: quid faciat dñs eius. Uos aūt dixi amicos q: omnia quecūq̧ audiui a patre meo nota feci vobis ⁊ gloriosus Hieronymi⁹ in sermone de assumptōe dī. Qḋ ipsa gl'iosissima v̄go iter apostolos p⁹ resurrectiōē intrans ⁊ exiens familiarius ꝯtulit de xp̄i incarnatione tāto siquidē veriꝰ: q̄nto ab initio plenius per spiritū sctm̄ cūcta didicerat: ⁊ ꝑspexerat oclis vniuersa. Lȝ ⁊ apl̄i per eundē spm̄ sctm̄ oia cognouerūt: ⁊ in oēm edocti ꝑuenerūt veritatē. Ex qb⁹ sequit̄ ꝙ sicut impossibile est verū mētiri aut falli ita impossibile est i fide xp̄iana a deo reuellata esse minimum errorē vel falsitatem: immo est indubitabiliter vera. Dicit etiā sco. ꝙ fuit necessarium veram religionem et fi

dez esse a deo revellatã: q2 cũ fundamẽtũ oium operationũ humanarum et affectionuz sit ipsa fides seu credulitas: si credulitas eẽt erronea seu falsa: ẽt operationes ex illa procedẽtes essent false atqz erronee. Multa nanqz erronea et manifeste inhonestissima operant et affectant spurcissimi sectatores mahumeti vt infra patebit: et hoc q2 ritus seu credulitas quã sequũtur falsus est et erroneus. Ad notitiam vo huius recte credulitatis seu fidei nõ potest pertingi seu puenari certitudinaliter proprijs viribus ab aliqua rationali creatura propter multa contingentia q̃ in ipsa cõtinent. Et ideo oportuit ipsã revellari ab eo qui nihil ignorat. Et hoc factum est per pphetiam vt supra dcm̃ est: et in hoc cõsistit maxima dignitas fidei xp̃iane in quo excellit cunctos ali9 rit9 et sectas. Immo oẽs alie secte sũt false: sola fides xp̃iana ẽ va: q2 sola pphijs i pte ista inmit: et si q̃ alia innit innit iniquã innit: pcordat huic fidei nr̃e xp̃iane. Propterea i pte illa ñ errat dũmõ pphetico2 elloqo2 intelligẽtiã nõ puertat. Qd qdem pp̃ter iudeos specialiter dicimus qui in multis fidei articulis recte sentiũt: nobiscũ psentiunt inducti testimonijs pphetiarũ. Ubi autez dissentiunt elloquia pphetiarum sui cõnant coaptare ex sui interpretatione non solum falsa: sed ẽt ridiculosa. et hec sufficiat quo ad primã rõnem.

¶ Secõa rõ q̃ sumit ex pte excelẽtis dignificationis fidẽ scripto2. Tu dñe imrista hẽs in. l. hac psultissima. C. de test. q vt testamẽtũ sit auctenticum requiruntur septẽ testes. Licet secundum ius canonicum sufficiant duo vel tres ad pias causas. ut. c. relatum. et. c. cũ esses. de testamẽ. tamẽ dicit. l. omnium. C. eo. Quod si testamẽtum fiat coram imperatore sufficit testimonium suũ. Quare hoc? Certe ratione imperialis dignitatis. non enim presumitur q imperator consentiret mendatio vel falsitati. Sed si volumus videre que et qualis sit dignitas fidei chr̃istiane: ac firmitas et vitas ei9. Cõsideremus qui et quales fuerunt: qui scripserũt: ordinauerunt: predicauerunt exposuerunt: et declarauerunt illam. Et certe inueniemus quod fuerunt tales tam digni et autentici: vt nil falsitatis aut mendacij: erroris vel deceptionis in eis potest suspicari. Uis videre? Incipe a Moyse qui primos libros Biblie idest legales composuit. Quanta credis fuerit dignitas eius? Certe tanta q deus loquebatur cum eo: ita domestice et familiariter: sicut loqui solet homo ad amicum suũ. vt patet Exodi. xxxiij. Per eum etiam fecit deus tot prodigia vt habetur Exodi. vij. viij. ix. x. xj. c. de diuisione maris. xiiij. De manna. xvj. de ieiunio. xxxiiij. Itẽ iosue fuit tãte sãctitatis q ad pceptũ ei9 stetit sol in medio celi: et nõ festinauit occumbere spatio vnius diei. Josue. x.

Quāte dignitatis fuit Hiere? qui in ventre materno sanctificat⁹ est. Hiere. i. Daniel posit⁹ in lacu leonū ꝛ. vij. dieb⁹ stans inter eos nō est lesus. Et sic discurre per omnes patres veteris testamēti: oēs fuerūt magne sanctitatis ꝛ dignitatis ꝛ ꝯsequēter auctoritatis. De pribus aūt noui testamēti qd dicam? O Joānes baptista tu fuisti finis veteris ꝛ initiū noui testamēti: q̄ꝫte sanctitatis fuisti? Tāte qdē in vtero matris fuit sanctificatus: q in teneris annis desertuꝫ petijt vt se in gratia conseruaret. i. quinquennis fm vnā opinionem: aut septenis ſꝫ aliā. Unde merito sanctitatis sue opinabant aliqui euꝫ esse messiam in lege promissum. Ideo miserūt ad illū interrogantes. Tu quis es? Jo. i. Sancti aūt apostoli quales credis fuerīt? certe tales ꝛ tanti q eis dignus non erat mūdus: vt ad Hebre. xj. quales credis ꝛ quāt⁹ fuerit Paulus? Certe opinor: q in genere humano nemo excellētior xp̄o ꝛ matre eius exclusis. videamus ergo qd dicūt isti hoies tales ac tāti. taꝫ excellentes digni ꝛ autentici. scribit Isaias. Hec dicit dn̄s. Hiere. similiter. Moyses. Josue. ceteriq̄ ꝓphete maiores ꝛ minores: dicūt asseuerant: ꝛ scribunt: q oia fidei que ipsi scripserūt a deo eis dicta sunt Joānes baptista cōfitet xp̄m esse tante dignitatis: vt se nō reputet dignū corrigiā calciamēti eius soluere ꝛ dixit: q vidit spiritū descēdentē ꝛ manētē super eū Jo. i. Apostoli etiā predicauerūt xp̄ꝫ esse verū deum: ꝛ hāc fidē per totuꝫ mūdū nunciauerūt: q: in oēm terram. ꝛc. Nunqd isti mentiti sunt? Absit tanta ipietas. In fide nāq̄ xp̄i adeo ꝯfutat mēdatiū: q ēt officiosuꝫ dicit esse illicitū: nec vnū tale in tota scriptura inuenit: vt dicit Aug. ad Hyeronymū ꝛ habet i. c. si ad scripturas. ix. di. Sicut ergo nō presumit īperatorem testē esse falsitatis aut mēdatij: sic nec istos attēta sanctitate eoꝝ omnib⁹ īperatorib⁹ digniores. Preterea quare voluissent mētiri? Nū quid pp aliquod lucrū? Certe nō. Nā omnia tpalia despexerūt: ꝛ ꝓ ꝯfirmatione huius fidei non nisi tormēta ꝛ supplicia sustinuerunt. Stultissimū aūt videret ꝓ mēdacio mortē corporis ꝛ etiā aie eligere. Nō ergo mentiti sunt qn̄ dixerūt deuꝫ hanc legē fecisse ꝛ inspirasse. Preterea nunqd ea que dixerūt: opinatiue aut dubitatiue dixerūt? Certe nō. Immo cum magna fiducia asseruerunt. O paule quid dicis tu? Scio hoiēꝫ in xp̄o ꝛc. ij. Corin. xij. vide q: dicit scio. Nō opinor: credo: dubito: vel cogito: sed scio. O xp̄i fidelissime cācellarie qui fluenta euāgelij de ipso sacro dn̄ici pectoris fonte potasti: quid dicis de hijs que sunt fidei nostre? Nunqd in aliquo dubitas de hijs q̄ scripsisti? Certe nō Immo assertiue dicit ꝓme sue canonice. i. Qd̄ vidimus ꝛ qd̄ oculis nostris perspeximus ꝛ man⁹ nostre cōtractauerunt testimoniū

facimus

facimus et annunciamus vobis. et Jo.xix. Qui vidit testimonium perhibuit: et testimonium eius verum est. et Petrus in persona omnium apostolorum Actuum.x. Nos testes sumus omnium que fecit in regione iudeorum et hierusalem. s. xps. Hunc deus suscitauit tertia die. Tho. etiam vt Jo. xx. tangens proprijs manibus loca clauorum manuum pedum et vulnus lateralis. exclamauit et dixit. Dominus meus et deus meus. Certe si isti apostoliste sic certitudinaliter asserentes in aliquo dubitassent: mentiti fuissent: asserere namque et certitudinaliter dicere mendacium vel non longe a mendacio est. Concludamus ergo quod considerata dignitate scriptorum fidei et predicatorum eius: nihil falsitatis in ea inueniri potest ideo bene dicitur in.c. quid ergo.xxiij.q.v. nephas est dicere quod scriptura mentiatur. imo. vt in.c. sunt quidam. xxv. q.i. quod in eis dicitur defendere debemus vsque ad sanguinis effusionem. et Aug. vt i.c. ego.ix.di. ego solum in eis scriptorum libris qui canonici appellantur didici hunc honorem timoremque deferrere: vt nullum eorum scribendo errasse audeam credere. Aut si in eis aliquid inuenero quod videatur contrarium veritati nihil aliud quam mendosum esse codicem vel non esse executum interpretem quod dictum est: vel me minime intellexisse non ambigam. Alios autem ita lego: vt quanta licet sanctitate quanta ve doctrina polleant: non ideo verum putem quia ipsi ita senserunt: sed quia mihi per alios auctores vel canonicos vel probabiles rationes quod a vero non abhorreant persuadere potuerunt. et idem in prologo.iij. de trini. et habetur.c. noli.ix.di. Noli meis litteris quasi canonicis scripturis inseruire: sed in illis quod non credebas cum inueneris incunctanter crede. In istis autem quod certum habebas: nisi certum intellexeris noli firmiter credere. Hoc autem dicit Aug. non quod dicta sua ceterorumque doctorum non sint vera: imo sunt approbata vsque ad minimum iota. vt in.c. sed.xv.di. sed vt ostendat quod multo maior est auctoritas scripturarum sacrarum. s. noui et veteris testamentique sanctorum doctorum grecorum et latinorum. vt.c. in canonicis.xix.di. et hec dicta sunt quo ad secundam rationem.

¶ Tertia ratio sumitur ex parte diligentis acceptationis auditorum. Quandiu sumus in hac vita omnino oportet nos credere aliquid quod non sit nobis euidens neque manifestum: alias destrueretur tota vita politica. s. n. non crederes mundum ante te fuisse nec aliquem locum esse in mundo nisi in quo fuisti: nec istum patrem tuum: nec illam matrem tuam: hoc certe esset quid stultum et absurdum: nec talis mereretur cum hominibus rationabilibus conuersari. Necesse est ergo credere multa que nobis manifesta non sunt: nisi per dicta aliorum. Quanto autem plures sunt et grauiores et maturiores et sapientiores qui debent nobis aliqua: tanto magis eis credere debemus. sed certe si bene consideremus fidelium cetus maxima est famosa et honesta. vt clarius patebit. J. immo honestior

cunctis sectis. Ergo illis que tota hec cõitas approbat credere debemus. precipue qꝛ cũ maxima diligẽtia examinauit ea approbauit ⁊ acceptauit pro veris. ¶ Multe nãqꝫ scripture sunt que lꝫ pie ⁊ deuote: nõ tñ a fideliũ cõitate sunt acceptate. Unde Augu. xviij. de ciui. c. xxxviij. dicit. Nõ etiam scriptura Enoch de qua iudas in canonica sua facit mẽtionẽ nõ recipit̃ i canone. Nec multe alie scripture de qb' fit mentio i libris regũ. Et certe hoc vꝫ est qꝫ de nulla alia scriptura tanta solicitudo facta est añqꝫ teneret̃ p autẽtica: q̃nta habita ẽ in hac cõitate fideliũ sollemni de scripturis sacris: tanqꝫ de ptinẽtib' necessaria ad salutẽ. Unde Aug. ibidẽ aperte demõstrat q' illa sola in canone recepta sunt que auctores nõ sicut hoies: sed sicut pphete deo inspirãte scripserũt. Tribus ergo hijs rõibus cũ suis auctoritatibus ⁊ exẽplis pbatur fidẽ xpi esse verissimã indubitabilẽ: stabile: firmam nullã falsitatem in se cõtinentẽ. Benedictus deus q eã dictauit ⁊ inspirauit fidelib' ⁊ amicis suis. Amen.

¶ Feria. ij. de fidei veritate vbi tribus alijs rõnibus fides ostendit̃ eẽ va. Sermo tertius.

Sic currite vt comprehendatis. vbi. s. Tribus alijs ratiõibus ad honorẽ beatissime trinitatis. i presenti sermone veritatẽ fidei ostendere intẽdimus. Quarꝫ pma sumitur ex mirabili scripturarum sidei conformitate seu concordia. Secũda ex relucenti in fide cõtentorũ honestate ⁊ pudicitia. Tertia ex irrationabili ceterorũ rituũ inhonestate ⁊ iniusticia. ¶ Prima rõ dico qꝫ sumit̃ ex scripturarũ ꝯcordia. Et hanc assignat doctor subtilis. Sco. in pro. pmi sniarꝫ di. ij. Ubi pmo ponit hãc ꝓpositionem. In nõ euidẽtib' nec pncipia euidẽtia hñtibus ex terminis non ꝯsonãt multi diuersimode dispositi: nisi a cã superiore eorũ intellectus inclinet̃ ad ꝯsensuꝫ. Cui' ꝓpositionis sensus est iste. Quãdo multi diuersimode cõplexionati ⁊ dispositi habẽt tractare de aliquo negocio vel loq̃ sup vna re: Si illa res vel illud negocium ẽ euidẽs ⁊ clarꝫ: ipsi multi erũt concordes in vna snia. Si autẽ talis res ẽ obscura: nõ erũt concordes. Et sic hoc nõ est aliud: nisi qꝛ ds dirigit eos: ⁊ illuminauit ad talẽ ꝯsensuꝫ. Exẽplificam' vt clarius itelligam'. Ecce hic vn' turc' et hic vn' maur'. ⁊ hic vn' tartar'. ⁊ hic vn' Judeus. ⁊ hic vn' xpianus: ꝓsupponam' qꝫ sicut ritu ⁊ natiõe sunt diuersi: ita sint cõplexiõe ⁊ dispositione. Interrogent̃ oẽs vtrũ ignis sit calidus vel aq̃ frigida: vnanimi sine vlla discordia dicẽt qꝫ sic. Fiat electio vni' officialis p electores nõ tñ diuersos inter se. Nunqd erũt ꝯcordes? Certe nõ. Un' nãqꝫ eliget petrũ tanqꝫ digniorem omnib'. Alius Joannem. alius martinum. Quare primi fuit concordes: scdi vero ꝯnõ

Nō pp aliud q: clarū. ⁊ euidēs ē q ignis ē calidus ⁊ aqua frigida. Nō aūt q petrus sit Joanne vel martinus petro dignior Jdeo in nō euidētibus accidit id quod dicit de cōse. di. iiij. Sic in sacramētis. Et. l. itē si vn⁹. §. p̄ncipaliter. ff. de arbitris. l. Quot capita: tot snie. Que sniaꝝ diuersitas: ex diuersitate cōplexionuꝫ ꝓuenit. Et ē. q: diuersitatē extra de ꝯce. p̄bē. Diuersitatē corpoꝝ: diuersitas se pe sequit̄ animoꝝ. Et si electores tales ꝯcordiū eligerent vnū maxime i p̄mo scrutinio illa electio teneret̄ miraculosa: ⁊ q deus illuminasset itellectus eoꝝ ad faciendum electionē illius. Super hac ꝓpositione fundo hāc p̄mam rōnem. Jnterrogo vos. Arti. fidei ⁊ cetera que ipsa fides mādat q credamus: sunt nei se euidētia ⁊ clara. Certe nō. Quam euidentiā hꝫ articulus trinitatis diuine: i. q in deo sint tres psone i vna sba. Certe nullaꝫ. Dicit. n. tho. in p̄ma pte. q. xxxij. art. p̄mo. Qd lꝫ nāli rōne possit demōstrari vnitas essentie ⁊ ad illā ptinētia: nō tñ ea q ptinent ad distinctionē psonaꝝ. Similiter quā euidētiaꝫ hñt arti. incarnatiōis crucifixiōis mortis. resurrectiōis ⁊ ascēsiōis xp̄i? Nullā. Qd vgo ꝯcepit inuiolata: ⁊ post ptū vgo pmāsit: quā euidētiā hꝫ? Certe nullā. Vñ gregori⁹ sup in vbo xp̄i. Et i q ñ viderūt ⁊ crediderūt Jo. xx. Profecto luīt q fideo illaꝝ reꝝ argumētū sit: quo apparere nō psūt. Que. n. apparent fidem nō habēt sed agnitionem. Jnnmo si haberēt euidentiam: fides nō haberet meritū vt idē ibidē. Jnterrogo etiā an ipsi scribentes p̄dicantes exponētes articulos fidei fuerit diuersaꝝ dispositionū ⁊ cōplexionū? Et certe pꝫ q sic. Legas historias ⁊ ꝓlogos librorum biblie ⁊ expresse inuenies q vnus p̄dictorum fuit vno tempore: alius alio longo añ vel post tpe. Vn⁹ ꝓphetauit i vno loco: alter in eodē tpe. Hieremias nāq ꝓphetauit i iudea eo tpe quo ezechiel ꝓphetauit i babilone. Sed nūquid iter hos ꝓphetas scriptores ⁊ expositores ē aliq̄ discordia ⁊ discōueniētia? Certe nō. Jnnmo est oimoda ꝯcordia ⁊ ꝯueniētia. O pfone mi gloriosissime hieronyme. Tu q legisti ⁊ traduxisti totū vet⁹ ⁊ nouū testamētū ē ne h verū? Audi qd dicit in epl'a de morte ozie ⁊ de sera. ⁊ cal. Quicqd in veteri legim⁹ testō: hoc idē ⁊ i euāgelio repim⁹. Et quid i euāgelio fuerit lectitatū: h in veteris testamēti auctoritate deducit̄ nihil dissonū nihil diuersū ē. Et gregori⁹ sup ezech. Si qras qd matheus sentit. h nimirū qd march⁹ lucas ⁊ Joānes ⁊c. Et hec concordātia fuit figurata in die palmaꝝ i qua intrante dn̄o saluatore nostro hierosolimā ciuitatē: turbe que seqbant̄ ⁊ q preibant eūdē cāticum dicentes clamabant. Osanna ⁊c. Mathei. xxj. Significabat nāq q tam prophete ⁊ alij qui fuerūt ante incarnationē xp̄i qꝫ apostoli

et alij qui fuerunt post in vna fide ꝯcordāt. Qđ dicūt precedētes di cūt et sequētes: et qđ sequētes h' id dē precedētes. Nec quidē in puncto discordāt in hijs que legis et fi dei sunt. Qđ dicūt ꝓphete dicūt et apostoli. et qđ isti dicunt. h' idem libri legales et historiales. vñ hyeronimus super illo verbo. Mat. xxj. Turbe que pcedebāt. &c. Turbe que precedebāt et sequebantur ondūt vtriuſqꝫ ppl'ꝫ: et q añ euāgeliū et qui post euāgeliū dño credi derūt cōsona ceperūt xp̄m ꝯfessionis voce laudare. et Crisost. super Mat. Et illi quidē ꝓphetātes de xp̄o venturo clamauerūt hi autē laudātes clamāt de aduētu xp̄i iā adimpleto. Hyero. sup Mat. xxj. dicit. qui preibāt ꝓphete sunt et q sequebantur apostoli. Ex hijs ergo argno sic articuli fidei et cetera. que credere debemus non sunt euidentia naturaliter et clara: et ipsi predicātes et scribentes ea fuerunt diuersarū dispositionū ac ēt tēporū: vt dictū est. nec inter tales est aliqua minima discordia: ſꝫ oīmoda cōcordia: ergo sequitur itellectus eorū ad talia scribendū et ꝑdicandū illuminatos fuisse a causa superiore. h' est a deo q enumerare nullatenus pōt. quā cōclusionē ponit ipse creator spūs. s. cātat in psalmo di. De medio petrarū dabūt voces: rigās mōtes de superioribus tuis. Mōtes. i. sācti dei ꝓphete apostoli et euāgeliste: et alij scriptores et predicatores fidei scitate et excellentia eminētes irrigati de superiorib⁹. i. illustrati luīe do mis dei. dabūt. i. emiserūt vel emittēt tantā ꝯsonātiā et cōcorditer armoniā sacrarū scripturaꝝ. de medio petrarū. i. de medio petraꝝ diuinarū. sed si qs obstaret ꝙ posteriores licet essēt aliter dispositi ꝙ̄ priores: tamē habuerūt doctrinaꝫ precedētiū in scripturis et sic credēdo acquieuerūt: sicut discipuli magistroꝝ doctrinā. Et ideo nihil disonū a priorib⁹ ꝯscripserunt: et ꝯñr nec talis consensio fuit miraculosa: et sic non sequit' ꝙ deus docuit illos vel istos. Ad hoc rñdet Aug. xviij. de ciui. dei. c. xlj. di. de ꝓphetis labore litterario monumenta suoꝝ dogmatū relinquerūt que discipuli legerūt: et licet in aliquibus errant assentientes prioribus: vt discipuli aliqua tñ improbauerunt. patet igit' de antistite et aristippo: qui licet ambo socratici fuerūt tamē in quibusdā sibi ꝯtra dixerūt. Aristo. ēt fuit discipulus platonis: et nihilominus in pluribus eius contradicit. patet etiā quāta discordia est inter philosophos de modo sciēdi et de principijs nature et huiusmodi quomodo ergo priorib⁹ posteriores nisi ī aliquib⁹ ꝯtradixissent? Dictum est etiā ꝙ eodē tempore ꝓphetauerunt Ezech. et Hyere. tamen in diuersis locis: et cū nō solū dicerent illa que a Moyse quasi cōi magro potuerūt h'ē: sed alia multa i illis equidē poterāt dissentire: cū ex termino euidētia nō essent. quare ergo nō dissenserūt fideles sicut phi

losophi? Certe: qz eorū itellect⁹ vt
dictū est illuminati fuerūt ab illa
inenarrabili itelligētia ⁊ ineffabili
sapiētia .s. deo. sicut dari potest cō
ueniens exēplū de sole. q̄nq̧ licet
ingrediat᷑ domū per fenestras que
inter se sunt diuerse dispositionis
que figure diuerse puta vna erit q̄
dra ⁊ alia rotūda ⁊ alia lōga: vna
magna ⁊ alia pua. sic. sol ⁊c. tm̄ idē
est: nec discordat: sic isti: licet vn⁹
fuerit aliter dispositus q̄z alter: ta
mē qz oēs idē fidei lumē recepe
rūt: ideo oēs ꝯcorditer loquūtur.
Hāc rationē ptractat Aug. xviij.
de ciui. c. iiij. di. Auctores nostri
pauci etiā debuerūt: nec multitu
dine vilesceret qđ religione eorꝫ eē
oportet: nec tamē ita pauci vt eo
rū ꝯsentio nō sit mirāda. Ex dict
sequit᷑ ꝯclusio q̄ fides xp̄iana ni
hil in se mēdacij erroris aut falsi
tatis ꝯtinere pōt vt cōcludūt theo
logi in. iij. di. xxiiij. ⁊ Tho. secūda
secūde. q. i. ar. iij. Fidei nanq̧ ob
iectū formate ⁊ ipa veritas prima
vt ibidē Tho. ar. i. ⁊ Dyoni. de di
ui. no. c. vij. quā veritatē expressit
ipsa veritas imcūbilis xp̄s Mat.
v. di. Jota vnū aut vnus apex nō
preteribit a lege donec oīa fiāt. io
ta in greco est ipsa littera i in lati
no. J aūt sicut est minima littera i
ter omnes alias litteras latinas sic
⁊ iota apud grecos q̄z ⁊ i apud la
tinos. sicut hi qui sciunt lr̄as gre
cas bene norūt. Apex vero est qui
dam pūctus qui signat᷑ super i ad
distinctionē ipsius a litteris m. ⁊
n. ⁊ u. ipsam i precedētibus aut se
quētibus que inter pūcta minim⁹
ē. Dic ergo q̄ a lege nō ꝑteribit io
ta aut apex. i. q̄ nec ipsa minima
littera nec ipse minimus pūctus
scripture pōt esse falsa. A fortiori
nec syllabe nec dictiones nec ꝓpo
sitiones nec sententie nec cōclusio
nes etiā. Eadē rōne dicit Tho. in
pma parte in prologo: q̄ licet i se
tentijs humanis locus ab auctori
tate sit valde debilis cū nō gene
ret nisi opinionē: in scriptura tn̄ sa
cra est fortissimus. Cuius ratio est
qz humane scientie habēt suā cer
titudinē ex naturali lumine rōnis
humane: quā circa ꝯclusiones cō
tingit errare. scriptura aūt sacra hꝫ
certitudinem: vt dēm est: ex lumi
ne diuine sciētie quā nullomodo
ꝯtingit errare nec circa premissas
nec circa conclusiones quascūq̧.
Cōcordat Ricar. in ꝓhemio sniā
rū primi libri. q. v. ⁊ Augu. Ma
ior inquit est sacre scripture aucto
ritas: q̄z omnis humani igenij ꝑ
spicacitas. ppea verū dicit: q̄cūq̧
dicit q̄ nihil certi⁹ fide. nō. n. repe
ries vere fidelis qui nō prius con
cederet affirmationē ⁊ negationeꝫ
de eodē dici posse: qđ est ꝯ pmuꝫ
pncipiū: q̄z vnū ex articulis fidei
nō eē verū. ⁊ sic patet prima rō.
¶ Secūda ratio sumit᷑ ex cōtēto
rū in fide relucēti honestate ⁊ pu
dicitia. Lege diligēter oīa ꝑcepta
fidei xp̄iane ⁊ oēs libros sācte scri
pture Geñ. Exo. Leui. nume. deu
tero. Oēs libros historiales sa
piētiales ⁊ ꝓphetales tā maiorū
q̄z minorū ꝓphetarū: ⁊ etiā libros

noui testamēti euāgelia. sci. Mathe. Mar. luc. Jo. apostolorum epistolas ⁊ hymnos. Nunqd ē i eis aliquid turpe? Nūquid mādatur aliqd inhonestum? Nunqd vult q̄ credam⁹ aliqd irrationabile? Certe nō. Audi Augu. q̄ totū legit ⁊ cōmētat⁹ est. ij. de ci. dei. c. xxviij. Nihil turpe aut flagitiosū spectādū imitādūq̄ cui ꝓponit vbi vī dei aut miracula narrant aut dona laudant: aut bñficia postulāt. Et q̄ hoc sit verū nō q̄ tria sunt ꝑncipalia mādata fidei ⁊ legis xpiane: tanq̄ ꝑma ꝑncipia a qbus dependent oīa alia mandata: Primū est hoc. Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo ⁊c. Nonne videt tibi hoc rōnabile? Certe nō potes dicere q̄ nō. Nā qd iustius ⁊ honestius i creaturis pōt: q̄ vt bñficiatus diligat factorē suū? Cū iter aīalia bruta etiā hoc quodā nāli instinctu seruetur? Scdm mādatū habet tobie. iiij. Qd tibi ab alio odis fieri: vide ne tu aliqn̄ alteri facias. Tertiū habet. Mathe. vij. Oīa q̄cūq̄ vultis vt faciāt vobis hoīes: ⁊ vos eadē facite illis. Nōne etiā hec duo sunt plena. oī honestate Justitia ⁊ eqtate? Certe sic. Nā ipso dictamine rōnis ⁊ nature ad hec inducimur. Oīa alia ꝑcepta q̄ specifice ponunt in lege sunt q̄si ꝯclusiões. que ꝯcludunt ⁊ inducunt ex hijs tribus ꝑceptis. Et ideo sicut ista recta sunt: ita et illa similit. Si cōsideramus que credere debemus omnia rationabilia sunt. ⁊ g̃ omnia deum honoramus. Et vt dicit. sanctus tho. in prima parte. q. xxxij. arti. primo. licet per naturalem rōnem nō possum⁹ oēs articulos fidei nostre ꝓbare: tñ possumus apud nos defendere nō esse impossibile neq̄ irrōabile qd ꝑdicat fides. Nihil. n. de deo credimus: qd aliquā imperfectionē iportet. Immo oia q̄ in fide ꝯfitemur: magna attestant ꝑfectioni diuine: q̄ oppositū ei⁹. ꝓpter hāc rōnem si petat ab aliquo turcho q̄ ē melior fides i mūdo post suā: dicet. Qd xpianoꝝ. Similiter sarracenus tartarus iudeus ⁊ phs et qcunq̄ alius. Immo legem machometi dī xp̄m fuisse ꝓphetā ⁊ amicū dei magnū: ⁊ xp̄m sequētes saluari. Certe si nulla alia rōe verificaret fides xp̄iana: hec sola videt sufficiēs ad ꝓbandū eā veram.

¶ Tertia rō est ex irrationabili ceteroꝝ rituū inhonestate ⁊ iniustitia. Et circa hanc rōnem nō istam figurā ⁊ similitudinem. Ecce hic duo litigantes. Unus dei sibi haberi ab altero cētū alter vero negat: ⁊ sic ad iudiciū vocant. Judex aūt dicit petenti vt ꝓbet se creditorē: ⁊ tūc iudicabit aliū debitorē. Ponam⁹ q̄ ille deficiat i ꝓbationib⁹: q: vel nullas vel isufficientes adducit. Quā sniam dabit iudex ille? Nunqd cōdemnatoriam? Certe nō: Immo deliberatoriam. Pete iudicē quare liberauit illū ⁊ nō condemnauit vt debitorem? Nunquid probauit se inocentem? Non ied q: aduersari⁹

suis non pbauit, quod probare debuerat: presumit pro illo q creditor dicebatur contra hunc qui se dicebat creditorem. Sic ad ppositum litigant ad inuicem fides catholica et alie credulitates et ritus. Ipsi namq ritus dicunt se esse veros: fides autem catholica negat. Aliquid possunt pbare pro se contra fidem. s. q sint vere credulitates? Certe non. Immo oes improbant et confutant tanq erronee et inconuenientes et non ronabiles. Et psequent q: defecerunt in pbationibus suis presumit ptra eos pfide: q: ipsi ritus confutant tanq erronei. Fides aut catholica pfirmatur roborat et approbat tanq vera. Et q pclusio sit vera. s. q singule credulitates merito improbari possint: non q inuenio quinq ritus generales. ¶ Primus fuit infideliu paganor. ¶ Scds philosophor pmam cam cognoscetiu. ¶ Tertius sarracenor et ceteror mamechoticam lege sequentiu. ¶ Quartus pfidor iudeor i iudaismo obstinate pseuerantiu. ¶ Quintus hereticor diuersas opiniones asserentiu. Qui oes erronei ihonesti et irrationabiles sunt. Sed quemlibet hor rituum discutiamus: et sic veritas fidei patebit. ¶ Primus ritus. s. colentiu idola. Nonne talis ritus stultissimus erat et oi rone carens? Certe sic. Quid. n. numinis seu deitatis habebat idola illa manu facta: q latria adorare debuissent? Certe nihil. Quid deitatis habet auru vel argentum vel aliquod aliud metallu seu lapides? Certe et eis melius sternuntur platee ad euadendum lutum si sint lapidee: aut fiunt cucume si sint eree. Sicut dixit beata agnes pfecto romano. Que maior stulticia? Edificabant statuas manibus proprijs: et adorabant eas pdijs. Sed tu diceres. Non adorabant statuas ipsas pro dijs: sed illos q in illis representabantur. Sed hec maior stulticia et fatuitas. Nam illi tales communiter fuerunt mali homines: et aliqui eorum pessimi. Quis fuit Juppiter: quem habebat pro summo deo? Multa mala dici possent de eo: sed sufficiat ad presens q eiecit patrem suum saturnum de regno: et eum persequebatur. Hercules fornicator et homicida pessimus. Venus meretrix spurcissima et impudicissima talis q patriam vnde fuit oriunda. s. cypri adhuc dicunt tenere aliquas corruptellas ab ea introductas. Quis posset enumerare tot enormia horum deorum et dearum: Pudet huiusmodi etiam loqui. Et tamen illi fatui et insensati ita zelabant cultum suorum deorum q tot martyres interfecerunt. Error hic ita etiam est rationi dissentaneus et contrarius: q etiam ipsi philosophi reprobauerunt eum tanq fatuum. et confutarunt ita etiam vt quidam eorum magis mori elegerunt: q talis deos adorare. vnde de socrate dicit Valerius q qr deum athenesium adorare noleret: illi ei venenum da

re vellent: citius elegit venenum bibere: quam illa adorare. et sic socrates poculo veneni mortuus est: quia deos paganorum derisit. Secundus ritus .i. philosophorum distinguitur in tres sectas.. Prima quarum fuit epicureorum. Secunda stoicorum. Tertia peripateticorum: quorum princeps fuit Aristoteles. Prima secta inhonestissima est cum ponat felicitatem in voluptatibus. Secundam improbat ipse Arist. et merito quidem quoniam inter alia ponebat omnia esse dicere comia. vt .i.i.c. viij. di. scribitur. quod nedum turpe sed etiam pacis publice perturbatiuum est. vt per Sco. in. iiii. di. xv. q. ij. bene probatur. ¶ Tertia igitur politia que inter philosophos vr honestior fuit politia Aristo. Hec quidem licet in pluribus sit honesta in quibusdam tamen est valde inhonesta Dicit. n. in. vij. politicorum tria inconuenientissima. ¶ Primum quod expedit ad temperatum coitum facere senioribus. quam sit irrationabile patet: quia dictat ratio quod quanto quis minus habet incitamentum ad peccandum et peccat tanto grauius peccat. Cum autem ipsi seniores nullum vel valde leue ad lasciuiam habent incitamentum attenta extinctione et frigiditate sanguinis vel caloris naturalis: sequitur quod si luxuriantur grauissime peccant. vnde propterea Eccle. xv. di. Tres species odiuit anima mea. Tertiam speciem dicit senem fatuum et insensatum. Hic error ne dum a fide christiana que honestissima est: sed a philosophis improbatur. Dicit enim Tulius in. ij. parte de senectute. Libido magis est adolescentium quam senum. non tamen omnium adolescentium: sed proborum. et senes libidinosos vocatur ibi stultos. Secundum dictum irrationabile quod ponit Aristo. est quia dicit nullum orbatum debere nutriri. Certe si hec lex obseruaretur malum esse pro multis. Sed dictamine recte rationis apparet irrationabilis. Non enim debet esse pena: vbi non est culpa. et ab eodem habetur. ij. Ethico. Quod ex hijs que a natura habemus: nec laudamur: nec vituperamur. Si ergo naturaliter est orbatus: vel vna sterilis naturam aut infirmitate: et non potest generare seu concipere: quam culpam habet? nullam. Immo dolet aliquoties. Quare ergo propter hanc sterilitatem puniri debet? Certe omnes ratione vtentes: iniustum iudicarent. ¶ Tertio addit horrendam insaniam di. Si quis generauit filios vltra diuitiarum sufficientiam: antequam sentiatur vita: fiat aborsus. o Aristotiles quid dicis? vbi sapientia tua? vbi moralitas. nonne tu idem. ij. de anima dixisti: quod opus naturalissimum est generare sibi similem in specie? Et si obseruaretur quod dicis: nonne frustraretur nature intentio? Bene ergo dicit fides catholica: quod non sunt facienda mala: vt veniat bona. Caue tu medice quod nunquam persuadeas alicui sequens Arist. Ipocratem. Galienum vel Auicenam quod pro sanitate corporis faciat aliquod peccatum. Hoc enim prohibetur in. c. cum infirmitas. de pe. et re. Si ergo policia Arristotilis est prestantior omnibus philosophis et tamen continet tot inhonesta: sequitur

ꝙ cetere sint inhonestiores ⁊ irra-
tionabiliores. ¶ De tertio ritu. s.
sectatorū machometi: de hoc dico
ꝙ oēs. sunt deceptissimi. Nā lex
illa maledicta eiusdē vilissimi por
ci omni inhonestate plena est. Ta
cebimus oēs alias: duas tm̄ dice-
mus: que dictamine rōnis impro
bant. Una est: q: si vna mulier ma
ritata cōmittit adulteriū cū aliquo
dicit: ꝙ effecta est immūda. ⁊ hoc
verū est: sed qđ additur est spurcis
simum. s. ꝙ oportet eā sanctificari
⁊ mūdari: anteq̄ iterū coniugat vi-
ro suo. Hec aūt sanctificatio vult
ꝙ fiat hoc modo. s. ꝙ stet ⁊ dormi-
at cū illis quos sacerdotes vocant
per aliquot dies ⁊ noctes: ⁊ sic pol
lutā ⁊ ꝯtaminatā: dicūt eā sanctifi
catam ⁊ purificatā. Qui error vt a
fide dignis habeo ēt ab ipsis info
nis sarracenorū iprobat. Secun-
da insania est: q: vltimā beatitudi
nē nō dicūt esse aliud nisi act⁹ vo-
luptuosos ⁊ venereos. qđ conue-
nit porcis. Dicūt enim ipsi miser
rimi sarraceni ꝙ in paradiso habe
bunt tria flumina. s. lactis mellis
⁊ vini: vnde poterūt delectari. Et
ꝙ habebūt multas mulieres pro
singulis: ⁊ ꝙ cognoscūt eas: ⁊ po-
stea remeabūt virgines inuiolate
vt iterū cognoscēdo eas: maiorē
sentiant delectationē. O spurcissi-
me ⁊ immūdissime porce: lex tua
maledicta nedū a fide catholica: sꝫ
a philosophis moraliter viuenti
bus improbatur: ⁊ merito quidē:
q: cū felicitas sit summū bonū: vt
dicitur. i. Ethico. ea optimū nr̄m

i. anima principaliter felicitari de
bet. vnde Tho. in prima pte. q. xij.
articu. i. ꝯcludit ꝙ vltima hominis
beatitudo in altissima eius opera-
tione ꝯsistere debet: que est opera-
tio intellectus. Nō ergo in opera-
tione nutritiue vel generatiue potē
tie. O reprobatissime hominum ⁊
animal sordidissimū ēt tue secte se
ctatores tibi ꝯtradicunt. Auicena
nanq̄ fuit sarracenus ⁊ rex grana
te: ⁊ ipse dicit. ix. sue Methaph. c.
vij. lex nostra quā dedit machome
tus ostēdit perfectionē felicitatis ⁊
miserie que sunt secūdū corpus: sꝫ
est alia promissio que apprehēdi
tur itellectu. ⁊ subdit. Sapiētibus
multo magis fuit cupiditas ad ostē-
dendū felicitatē aīarum q̄ corpo-
rū. Que q̄uis eis daretur eis: nō
tm̄ extimauerūt eam cōparatione
felicitatis: que est ꝯiunctio prime
veritati. Cōcordat Auicena cū di
cto xp̄i Jo. xvij. Hec est vita eter-
na vt cognoscant. ⁊c̄. Nō sine cau
sa diabolicus ille hō ordinauit sub
pena capitis ꝙ nullus audeat di-
sputare de illa lege ⁊ ritu nephan-
dissimo. vnde qñ p̄dicatur vel le-
gitur tenet ensis euaginatus. Nō
sic certe de fide xp̄iana. Nā semper
sumus parati omni poscenti red-
dere rationē. s. defensando eā ꝙ ni
hil in se cōtinet qđ sit impossibile
aut irrationabile. vt supra dictum
est. De q̄rto ritu. s. iudeorꝫ quid
faciam? Certe apertissimis aucto-
ritatibus ⁊ efficacissimis rationi-
bus diuinarū scripturarū quas
ipsimet dicunt autenticas probat

rorum ritum eē erroneū et falsū. In tribus namq; pūctis principa lib⁹ discordant a fide xpiana. Primo in articulo trinitatis diuine. Nos enim dicimus tres personas in vna essentia diuina. Ipsi vero dicunt vnam essentiam et nō plures personas. Secūdo dicimus messiam deum esse et hominem. Ipsi vero solū hoiem. Tertio dicim⁹ messiam iam venisse. Ipsi vero vēturū esse: hec tria puncta et omnia alia in quibus ab eis discordamus expresse probant per auctores ab eis acceptatos vt patet per Nico. de lyra in diuersis locis biblie et i tractatu speciali quē fecit ɔtra iudeos. ¶ Quintus est hereticoꝝ qui diuersi sunt. vt patet. xxiiij. q. iij. p totum. Oēs improbant a Hyeronimo Crisost. Augustino et alijs doctorib⁹ grecis et latinis per apertissimas rationes et auctoritates: quas ipsi negare non possunt. Ex istis cōcludo q̄ cū oēs alij rit⁹ im probent et ɔfutant tanq̄ erronei i cōuenientes et inhonesti: Fides autem catholica et si nō possit ꝓbari et demōstrari naturali ratione: potest tamē defensari q̄ nō cōtinet in se aliquam irrationabilitatē: neq; incōuenientia sequit oēs alios ritus ab ipsa esse erroneos: ipsā solam esse veram inenarrabilem et infalibililem. Ipsa sola ydolatria de hoc seculo effugauit: sola dilatauit et magnificauit cultum vnius dei. Omnis alia secta aut detrahit potētie dei: q: dicit aliqua deū nō posse vel limitare posse aut sapientie: q: dicit eum aliqua ignorare: vel iustitie: q: dicit eū nō iudicare peccata: vel misericordie: q: dicit eū nō premiare virtutes et huiusmodi. Sola fides catholica est que declinat abhorret et fugit diminutiones et contumelias dei et honorificat eum absq; aliqua sui detractione et diminutione. Quare manifestum est hanc solam esse veridicam et ei acceptabilem fidem. Qui nos ad eam vocauit: ipse sit benedictus in secula. Amen.

¶ Feria tertia d̄ fidei veritate que demonstratur tribus alijs rationibus. Sermo quartus.

Sic currite vt comprehendatis ꝑme Cor. ix. Sanctissime fidei christiane veritatem dubitabilem tribus alijs rationibus et ad honorem beatissime trinitatis in sermone presenti demonstrare intendimus. quarum. ¶ Prima sumitur ex martyrum constantissima tolleratione. ¶ Secunda ex fidei diutissima duratione. ¶ Tertia ex iudeorum infelicissima captiuatione.

¶ Prima ratio dico q̄ cōstātia et pacientissima tollerantia martyriorum quam sancti martyres habuerunt pro fide christiana manifestat ipsam esse veram. Quando enim homo paratus est mori et de facto substinet mortem pro fide quam predicat et confitetur: et non est homo indoctus aut leuis: sed doctus sensatus et prudens inditium et signum non multum fallibi

le est q fides quam predicat et co(n)fitetur est vera. Voluo me ad sanctam fidem. O fides sanctissima habuisti tu homines doctissimos sanctissimos et prude(n)tissimos qui pro tua predicatione et confessione fuerunt prompti et parati mori. Immo et de facto mortem asperrimam et martyria substinuerunt? Certe sic. Et quot? Nunquid vnu(m) aut duos aut centum aut mille aut centum millia? Certe dico q plures et innumerabiles nobis. Hyeronimus in epistola que preponitur martyrologio seu kalendario suo dicit. Quod nullus dies est preter primum Januarij in quo non possit reperiri numerus quinq(ue) millium martyrum ascriptus. Dicit etiam Nicolaus de lyra super. Matt. ix. q imperator charolus magnus fecit inquiri diligenter obitus et actus martyrum et aliorum sanctorum: et inuentum est q singulis diebus occurrebant plus q(uam) trece(n)ta festa. Ideo dicitur in fine martyrologij. et alibi aliorum plurimorum. et cetera. Numeremus tamen quosdam in speciali et particulari. o Esaya veni huc. Dic nobis quis fuisti tu. Gloriosus hyeronimus in prologo super Esaya(m) dicit q fuit de nobili gene(re) in hyerusalem ortus vrbane elegantie et suo sermone disertus: nec habens quicq(uam) in eloquio rusticitatis admixtum. Quid predicasti. o Esaya? Respondeo fidem christianam. Dicit enim Hyeronim(us) ibidem. Quod non tam propheta dicendus sit quam euangelista. Ita enim vniuersa christi ecclesieq(ue) mysteria ad liquidum prosequutus est: vt non eum putes de futuro vaticinari: sed de preterito historiam texere. Pro hac predicatione fidei o Esaya. quid habuisti? Certe mortem: non qualecunq(ue) sed crudelissimam. Dicit enim Hye. ibide(m) q secti(us) in duas p(ar)tes occubuit. Hieremias et pro (h)ac dicatione huius fidei a p(o)p(u)lo lapidib(us) obrut(us) i egypto occubuit. vt hyeronimus. in. ii. p(ro)logo. super Iere. Et sic de multis alijs fidelib(us) in veteri testame(n)to. In nouo aute(m) quot fueru(n)t qs enumerare po(tes)t? O apostoli sancti et martyres xp(ist)i: certe vos eratis tales q mu(n)dus non erat dignus (con)tinere vos. pro fide quid passi estis? Audi ap(osto)l(u)m ad hebre. xj. licet intelligat de sanctis veteris testame(n)ti: ta(men) et de nouis verificari potest. Alij distenti sunt no(n) suscipie(n)tes rede(m)ptione(m). vt Andreas in cruce exte(n)sus et funib(us) ligat(us) et multi ad capita duaru(m) arborum colligati: vel ad brachia indomitoru(m) equoru(m) exte(n)ti: et sic disrupti. alij vero ludibria et verbera experti insup et vincula et carceres. ludibria i. irrisio(n)es. Insup et vincula et carceres lapidati sunt secti sunt in occisione gladij mortui sunt circuieru(n)t in melotis et in pellibus caprinis ege(n)tes angustiati' afflicti in solitudinibus errantes in mo(n)tib(us) et i speluncis et in cauernis terre. et hij o(mn)es a testimonio fidei probati inue(n)ti sunt. Melote quida(m) dicu(n)t, vt d(icit)

cit Remigius ex pellibus taxi ge-
nus est vestimēti ꝯpositū. Taxus
autē vocatur quoddā animal hitās
in cauernis terre cuius pellis ispi
da est: qua veste vtebant̄ monaci i
egypto aspitatē. O petre ꝑnceps
apostoloꝝ quid pro fide predican
do habuisti crucifixionē. o Pau-
le? ꝛ tu decollationē. vt dicit Dyo
nisius ad Thimotheū de vtraqꝫ. o
Joānes ꝛ tu exiliū. vt dicit Hye-
ro. ꝛ ferue͂s oleum. o Jacobe ma-
ior ꝛ tu decollationē. vt dicit Joā
nes belcht. O Thoma. ꝛ tu dicit
Jsido. ꝙ lancea transfixus occu-
buit. Phs annorū. lxxxvij. cruci
affixus ab infidelibus. vt dicit Jsi
do. Jacobꝰ minor de pinnaculo
tēpli precipitatꝰ postea lapidibus
percussus deniqꝫ pertica fullonum
percusso capite cerebrū quidā ne-
gissimus sibi excussit. vt dicit ege-
sippus apostolorū ꝯtēporaneus
Bartholomeus ꝓm beatū Doro
theum fuit crucifixus: ꝛ postea ꝓꝫ
eundē de cruce depositus fuit ob
maiorē penā excoriatus: ꝛ deniꝫ
decolatus. Matheus dū staret iu
xta altare expāsis manibꝰ ad celuꝫ
gladio a tergo punctus occubuit.
Simō ꝛ Tadeus a pontificibꝰ ydo
lorū trucidati sunt: licet de simone
qdam opinant̄: ꝙ senex. cxx. anno
rū crucis patibulū pertulerit. Op
positū tamē sentit Eusebius cesa-
riensis Jsido. ꝛ Beda corrigētes
seipsos in suis cronicis ꝛ retracta
tionibꝰ. de Mathia alicubi legit̄
ꝙ patibulū crucis pertulerit. Lau
rentius: ꝛ Sebastianus: Blasius

Agatha: Lucia: Catarina: Agnes
pro cōfitēdo hāc fidē diuersa ma
teria passi sunt. ꝛ nō solū ipsi qui i
hac fide nutriti sꝫ multi qui aliqñ
fuerunt oppositi ꝛ rebelles postea
facti sunt eius predicatores: cōfes
sores defensores ꝛ ꝓmortui sunt:
vt patet de paulo de dyonisio ario
pagita de cipriano prius scelerātis
simo mago: de Aug. qui licꝫ nō fu
erit martyr ferro: fuit tamen mar-
tir ꝓpter ꝑsequutiones ꝛ infami
as quas ab hereticis passus est: si-
cut ꝛ alij doctores catholici greci ꝛ
latini similia passi pro fidei defen
sione. Sed audi rē mirabilē. Sā-
cti martyres tollerabant que dicta
sunt nō solū patienter imo in illis
gaudebant. vñ Andre. dicebat ad
crucē. Securus ꝛ gaudēs ad te ve
nio. ꝛ Actu. v. Ibāt apostoli gau-
dentes ꝛc. Laurē. Carbones inqt
isti mihi refrigeriū ꝓstant. Beatꝰ
ēt Vincentius cū ei diceret a daci
ano nullū erit tormētorū genꝰ qḋ
tuū preteriat corpꝰ rñdit. Hoc est
qḋ semp optaui: nemo mihi ama
bilior: nemo mihi familiarior te ē
tu solus ad mea vota ꝯcordas. bea
ta etiam Agata dixit iudici gncia
no dū eā torqueri faceret. Sicut
qui videt quē diu desiderat: aut si-
cut qui inuenit thesauros multos:
ita ꝛ ego delector: in his penis cor-
poralibus posita. Dicit̄ etiam i hy
storia tripartita ꝙ semel in Alexā
dria exijt edictū: vt quotquot xpia
ni in vna die inuenirentur per ci-
uitatē oēs iterficerent̄: Et ita mul
ti interfecti sunt. Cūqꝫ iā dies trā-

sisset: et cessante edicto mulieres q̄
dam xp̄iane vite remāsissent reso-
solutis crinibus per ciuitatē flētes
lamētabātur se sanctos martyres
moriēdo sociare nō potuisse. Se-
mel etiam Rome in vno carcē. xl
milia. xp̄ianorū iclusi ita coartati
et ↄstipati per plures dies steterāt
q̄ erecti nō aliter dormire poterāt
ꝓ obstipationē et loci restrictionē
tum ob eius imūdiciam: q̄a ibidē
eos egere et vrinare oportebat: et sic
spatule aut humeri vnius erāt cu-
bile alterius. Fuit etiā quidā mar-
tyr nomine Jacobus a martyrio
suo intercisus cognominatus cu⁹
martyrij ↄstantia nō solum videt
mihi inenarrabilis: sed etiā iper-
scrutabilis: et q̄ quasi nequeat cō-
prehēdi. Hic regi persarū notissi-
mus ipsius regis multis blandi-
tijs ad ydola adoranda inclinat⁹ a
matre et vxore sua xp̄ianissimis ad
xp̄m reuocatus est. qd rex ꝑcipi-
ens et iterū ad adorāda ydola blā
ditijs inclinare tēptans: cū constā
tissimū cū in fide xp̄i cōparisset ad
aliorū xp̄ianorū terrorē mēbratim
cū diuidi et ↄcidi iussit: qd taliter fa-
ctum est: vt primo dexterū policez
carnifices absciderēt. Ipse aūt cla-
mās ait. Liberator nazarene susci
pe ramū arboris misericordie tue
nā a vite sacramētū abscidit: vt vi
tis germinet et vberior fiat. Cū vo
carnifex diceret adhuc tibi parco
et medicamētū adhibeo. Jacobus
r̄ndit: nō ne vidisti q̄ vitis cū pu
tatur nondū fructificat: sed cū suo
tēpore terra recaluerit germinat?
Quāto magis fidelis qui i xp̄o ve
ra vite cōpact⁹ est putatus suo tē-
pore germinabit? Cunq̄ sc̄m digi
tum carnifex absciderēt q̄daz alia
verba in feruorē dixit: et sic ad cui
libet mēbri abscisionē aliquid di-
cebat. Hec cū pluries sibi persua
derēt vt carnificibus absentiret q
eiz ad ydola colenda inuitabant
nequaq̄ assensit. Et nota q̄ ad
maiorem: et importabilez crucia-
tū ei inferendum: carnifices post
cuiuslibet membri abscisionē ma
gna spatia faciebant et interualla
itaq̄ a p̄ma hora diei vsq̄ ad no
nā in tali supplicio fuit: et demuz
post brachiorū et cruruz vsq̄ ad
femora abscisionē capite truncat⁹
migrauit ad dn̄m. Cogita tu aīa
qui hēs intellectum nobilē et ꝑspi
cacem q̄z accerbissimū fuit suppli
tiū et tormentū: hoīem nobilem et
delicatum q: ipse nobilis fuit ꝑ
tanta interualla et vices sicut cru-
ciari quia possum⁹ dicere. xxvij.
vicibus fuit martyrizat⁹. Nam.
xx. sunt digiti: et eorū quilibet diui
sim per interualla abscissus est: po
stea brachia et pedes diuisim ac
etiaz crura demūq̄ caput. Vere
horror et pauor magn⁹ est h̄ cogi
tare: et multo maior fuit videre.
Sz qd fuerit sustinere: nescio cui⁹
intellect⁹ h̄ capiat. Certe h̄ suffi-
ceret ad fidei xp̄iane ꝓbationem.
Nā nō intelligo qūo hic tot sup-
plicia ꝑferre cū summa ↄstantia: ni
si adeo mirabili adiutus potuis-
set. Nunqd aliqs alius ritus seu
credulitas habuit qui effunderet

sanguinē propriū3 ita iocundu3 ꝛ feruentē. Certe ꝛ si aliqua habuit aliquos: valde tñ paucos ꝛ viles ꝛ indoctos: atq3 insensatos: Et hoc ē signū falsitatis ceterarū3 ꝛ veritatis fidei nr̄e. Hanc rōne3 tangit sanct⁹ martin⁹ i quodam sermone quē legit romana ecclesia in festo plurimoꝝ martyꝝ. Uenerenuir in sctōꝝ martyrū3 gloria fidem nr̄am. Quō fidem nostrā? ab illis eni dum mortis tollerantia indubitanter excipit: spes in mortalitatis euidenter asseritur. Nunq3 eni hā vitā tā cōstante3 expenderent: nisi eē alterā incōparabilē beatiorem pfecta difinitione sentirēt. Idē gregori⁹ i. iiij. dya. ꝛ hic de pma ratione.

¶ Secūda rō sumitur ex fidei duratione vbi sic procedam⁹. Manifeste per experiētiam videmus q᷑ hedificiū ꝛ fabrica mālis non hn̄s bonū ꝛ stabile fundamentū diu durare nō pōt: maxime si aliquo mō ꝯquassat: ecōtra de hn̄te bonū fundamētū. Sic etiā dico de hedificio spūali. Si vn⁹ est bonus hō et in veritate fundatus l3 aliqñ cōquassef ꝛ ei aliquid ꝯtrie tur p infantias tribulationes ꝯtu melias: ꝛ alias ꝯrietates i fine tā apparebit bonitas eius. Si autē3 aliqs est ypocrita diu latere non pōt nā a fructibus ei⁹ cognoscit. mathe. vij. Ideo ꝓuerbialiter dī. Facia q̄nto vole el bugiardo che i fine pur sera vinto: ꝛ cōpzesso cū duplicita q̄nto po: ꝛ quāto sa. Et iterum dī. La uerita e zoppa: ma pur pian pian caminando giunge a casa. Et fm ph̄m i p̄hoꝝ nullum violentū ꝑpetuum. Cōcor. sententia sapientissimi. gamaliclis acti. v. dicentis fariseis qui contradicere apostolis nitebanf. Sinite illos quoniam si est ex hominibus consiliu3 aut hoc opus dissoluetur si vero ex deo est: non poteritis dissoluere eos: ne forte deo repugnare iueniamini. Ex dictis: licet ista ꝯclusio q᷑ ri⁹ ꝛ credulitas nō fundata in veritate diu durare nō pōt: sed sepe innouaf: atq3 mutatur: ꝛ oio anihilaf si autē durat signū est q᷑ ē vera. Accipe nūc oēs ritus ex vna parte: et fide3 xp̄ianā ex altera. Ubi maior duratio seu antiq̄tas ꝛ tpis longitudo? Certe in fide xp̄ianoꝝ. Ipsa nāq3 incepit nō a tpe augu. Iero. alioꝝq3 doctorū nō a tpe martyrū nō a tpe apostoloꝝ: nō a virginis gloriose natiuitate: nec consequentur a filij eius in carnatione. Qñ ergo incepit. Nunqd a Ioāne bap. Nō: sed añ: Nunqd a tēpore prophetaꝝ maioꝝ seu minorū? Nō. s3 añ. nunqd a moyse: nō sed ante. Nūquid a Iacob ysaac: ꝛ Abraam? Nō sed ante. Nunqd a noe seu ab abel p̄mo iusto: dico q᷑ nō sed ante. Qñ ergo incepit? R̄ndeo q᷑ ab initio mundi: ab ipso. s. p̄mo parente Adam vt expsse dicit scūs tho. scda scde. q. ij. ar. vij. ꝛ elici pōt etiā ab eodē i p̄ma parte. q. xcv. ar. iij. vt sicut generatio humana incepit in ipso: ita ꝛ fides catholica. ꝛ sicut succes

fit ei per generationē abel: ita ⁊ i fide. Et sic successiue venit ad patriarchas, pphās: ⁊ pres veteris testi: ad pncipales quidē p reuelatione diuinam ad minores vero per ipsos pncipales. Deinde a xpo ad apostolos ⁊ euāgelistas: ⁊ ab eis ad ceteros xpianos vsq; in hodiernum diem. Oia nāq; que ipsi credebant: ⁊ nos credim⁹. Ipsi sub quodā velamine: seu velate ⁊ obscure: nos aūt i claro lumine. Ipsi credebant in carnationem: ⁊ alia humanitatis xpi tanq; futura: nos vo tanq; pterita. Vn. Jo. vj. dicit dñs. Abraam exultauit: vt videret diem meū ⁊c. ⁊ Augu. eadem fides mediatoris q̄ nos saluat: ⁊ saluos faciebat iustos antiquos pusillos ⁊ magnos ergo antiqui habuerūt eandē fidē. vt concludit alex. de ale. ⁊ magister i. iij. d. xxv. q allegat dictū augustinus superius ⁊ est i libro dz nuptijs ⁊ ɔcupiscētia vbi adit: q: sic credimi⁹ xpz i carne venisse: ita ⁊ illi ventur. ⁊ sic nos mortuū: ita ⁊ illi moriturꝫ. ⁊ sic nos resurrexisse: ita illi resurrecturꝫ. ⁊ nos ⁊ illi ad iudiciū viuorꝫ ⁊ mortuorꝫ ventur. Nullus aūt rit⁹ ali⁹ icepit ita ab antiquo sic fides xpiana. ⁊ ipsi sunt innouati ⁊ inmutati. q: modo credūt vnū mō aliud. Fides aūt xpiana nunq; inouata ē: q: eadē semp crediderūt credūt ⁊ credēt. Et vtruq; hūerūt psequutōes ⁊ ɔcussiōes iā dcm̄ ē i martyrib⁹. imo fides nr̄a hūit decē magnas psequtiōes ab impatoribus diuersis romanorū ⁊ nunq; potuerūt eā extirpare s; sēper crescebat: durabit enim vsq; i finē mūdi: ⁊ oēs alij rit⁹ ad hanc fidē reducētur. ⁊ nota q ritus iudeorū modernorū qui mō codem natus est: nō est cōformis ritui antiquorū iudeorum: sed fides nr̄a ɔcordat cū illis antiquis iudeis. vnde ad Gala. iiij. ostēdit apostolus nos eē filios Abrae per repromissionē sicut Isaac que est causa. q illi ritus nō durauerūt neq; durabūt? Fides aūt xpiana durauit ab initio mūdi ⁊ durabit vsq; in finem. Certe non alia nisi q ceteri ritus nō habēt bonū fundamētū; fides aūt nostra sic. ⁊ q est illud? certe non aliud nisi ipse xps. sicut ipsemet dixit Petro Matt. xvj. Tu es Petrus ⁊ super hāc petrā edificabo ecclia⁊ meā. Quod declarans Augu. in li. de verbis dñi di. super hāc petrā quā ɔfessus es super hāc petrā quā cognouisti dicēs. Tu es xp̄s filius dei viui. i. super me Jesum filiū dei viui edificabo ecclia⁊ meā. Super me edificabo te: nō me super te. Ideo seqtur ⁊ porte inferi nō preualebunt aduersus eā. i. quecūq; psequutiones siue a tyrannis siue ab hereticis a diabolo instigāte mote fuerit ɔtra eccliā. i. xpianorꝫ ɔgregationē: ēt ab ipso anxpo nō poterunt facere q ista fides sic anihilet qd multi eā nō ɔfiteant. Pro hac ēt dixit dñs. Luce. xxij. Rogaui p te Petre: vt nō deficiat fides tua. Rōne ergo huius diuturne durationis probat vitas fidei. Et si obi

citur de ritu machometi qui nisi durauit et adhuc durat: dico quod durat non quia sit bonus sed quia est voluptuosus et carnaliter delectabilis, et ad quas voluptates vulgus faciliter inclinatur. Preterea nec ipsa: nec alia secta habuit tot tribulationes quot fides xpiana: sed illa regna que habuerunt persequutiones iam destructa sunt: vt fuerunt regna persarum asiriorum grecorum et romanorum. et hoc non propter aliud nisi quia maior potentia superat minorem sed quia nulla maior est potentia: quam potentia dei: Ideo fides xpiana a nulla potentia tyrannorum vel hereticorum potuit nec poterit superari. Nam ipsa vt dictum est a deo defensatur. et dicitur Mat. xxviij. ecce ego vobiscum sum vsque ad consumationem seculi. Sed nec secta machometi nec aliqua alia incepit ab initio mundi sicut ista ideo nulla durauit quantum ista. et sic patet secunda ratio.

¶ Tertia ratio dico quod sumitur ex iudeorum infelicissima captiuatione. Nos videmus quod iudei captiuati sint iam sunt multa tempora. Si dominus Jesus xpus fuit ab eis vero et recto zelo percussus et reprobatus: nunc secundum prophetarum promissa debuerunt adeo foueri spiritualiter et corporaliter ac temporaliter et plusquam prius. precipue cum numquam fuerint ab ydolatria sic immunes sicut erant tempore xpi: quomodo ergo et ex qua causa a tempore illo et citra sic sunt temporaliter captiuati et a dei etiam gratia derelicti vt ex tunc non solum nullum verum prophetam habuerunt neque miracula: immo tam quo ad intellectum diuinorum quam quo ad spirituales affectus et mores iuditio sane mentis apparent damnati: et a dei regimine totaliter derelicti. Quamdiu enim steterunt in vera fide exaltauit illos deus super omne hominum genus: sicut pater in terra promissionis quam dedit eis. Liberatio prius ab egyptia seruitute et in lege et in regno et in templo et in victorijs et miraculis et in prophetis et cultu et beneficijs. Post autem dei filium negauerunt et eius fidem abiecerunt: nulla gens fuit adeo derelicta et depressa oppressi omnibus tyrannorum latronum siccariorum scismaticis depopulatoribus mutuis dissensionibus et obsidionibus pestibus cladibus: gladio: fame: captiuitate: nece strage et seruitute ludibrijs venditione et desperatione sicut legem super eos euenisse has omnes maledictiones quod liquidius cernere poteris si finem Josephi et quinque libros legeris egisippi in illis quidem legere quod capta Hyerusalem omnes iudei capti fuerunt: atque triginta dati sunt pro denario vno quam diu emptores inuenti sunt omnes positi in nauibus compellebantur comedere que egesserant: cogebantur in captiuitate filios non circumcidere: nec libros legis habere: quando etiam contrahebant matrimonia antequam vxores suas cognoscere audebant vel auderent sub pena capitalis sententie ad gentiles eas iudices educebant: vt eas violando primi cognoscerent: aut eas alijs traderent

derent vel quantum vellent ipsos sibi haberet. Quis vnq̃ tales pressuras passus fuit: que gens tātas iniurias aliquando substulit? qs populus tot miserias ⁊ ifelicissimas calamitates qn̄q̃ legit̃ sustinuisse? Sed quid os aliquas scripturas de eoꝝ infelicitate in testimoniū nobis adducere? Sʒ nullus vnq̃ de eoꝝ captiuatiōe scripsisset: ⁊ oīs scriptura de eoꝝ p̄ssuris cessaret: saltem hoc humanis oculis vbiq̃ daret: qd̓ gens iudaica q̄ ꝯdā pulcherrima decora q̃ ⁊ nobilissima forma ⁊ generositate: nunc manifeste apparet abiectissima vilissima turpissima debilissima ⁊ meticulosissima. Tanta aūt iudeoꝝ captiuatio nō aliunde procedit nisi quia in iuste interfecerūt xp̄m q eos saluare venerat. Qd̓ ⁊ rabi moyses in libro iudicum dicit. Hic iesus nazarenus visus est eē messias: ⁊ interfectus est per domum iudicum: ⁊ ipse fuit cā: ⁊ promeruit vt destrueret̃ israel in gloria sua. Igit̃ ꝯsideratis oībus rōnibus sequit̃ ista conclusio: q̓ fides xp̄iana ē necessario vera ita q̓ ipossibile ē in ea etiaʒ minimā falsitatē inueniri. Et ergo firmiter adhereamus sine dubitatione sicut ammonemur scđi paralipo. xx. c. vbi dī. Credite in dn̄o deo nr̄o et securi eritis. Credite prophetis eius ⁊ cuncta vobis euenient p̄spera. Que verba consequēter pro themate possunt in hac materia. Benedict⁹ deus.

¶ Feria. iiij. d̓ fidei v̓itate. vbi vnica alia rōe ei⁹ v̓itas p̄baf. Smo. v.

Ic currite vt cōprehēdat ꝑme. Cor. ix. fidei nostre xp̄iane necessaria ⁊ stabilissima veritas ad honorem vnitatis diuine: vnica alia rōne in p̄nti sermone p̄baf que rō summit̃ ex miraculorū mirabili operatiōe. Circa quā sic procedendū est. Vocemus oēs sectas: ⁊ petam⁹ vtrū in ritis suis aliqua miracula habent. O secta romanoꝝ q colebatis ydola habebatis ne miracula? Certe nō. O secta philosophoꝝ ⁊ vos? minime. O secta sequentium machometuʒ ⁊ vos minime. O secta modernorū iudeoꝝ ⁊ vos? nequaq̃. Et vos de secta? hereticoꝝ. Sʒ voluo me ad electissimam nostram. O fides xp̄iana ⁊ tu habes miracula? certe sic: quare ista sic ille nō? certe non ꝑpter aliud nisi q̓ ista est vera: ille vero false. Deus ē cū ista: ⁊ non cum illis: ideo approbat istam: illas vero nō approbat. In misterium huius magni pharaonis nō valētes puluerē terre in sinifes cōuertere si ē aaron dixerūt sicut habetur. exo. viij. digitus dei est h. i. fides quā ꝯfitet̃ ē vera: ⁊ ideo approbat̃ adeo hac miraculosa operatione q̓ vt dictū est ipsa sola fides xp̄iana hʒ miracula. ceterarū vero sectaꝝ nulla vnq̃ habuit miracula: lʒ forte ꝑ sua perfidia aliq heretici fuerint mortui. Et si obiciat̃ q̓ valerius ponit. c. de miraculis dicendo q̓ nō fuerūt v̓a miracula. Sed vt ista veritas mani

festet clarius volo ad honorē bea tissime trinitatis tria i vestigem⁹. Dicit.n.de li.sup mar.vl.q̄ sicut veritas q̄ subiacz lumini naturali intellectus declarat̄ ⁊ firmat̄ p re ductionem ad prima p̄ncipalia p se nota: sic veritas que trāscēdit lu men naturale intellect⁹ cuiusmo di.ē doctrina fidei catholice saltiz q̄ntū ad p̄ncipales.ar.fidei decla rat̄ ⁊ firmat̄ p opera miraculosa soli deo possibilia: cū enim fuit ta lia ad testimoniū veritatis istius doctrine declarata est eni veritas cū deus nō pōt eē alicui⁹ falsitatis testis: ⁊ ideo declaratū est veritas euāgelica mūdo ⁊ p̄ncipib⁹ eius ac sapientibus.

¶ Primum quis possit. facere miracula.

¶ Secūdū si in fide xp̄iana sint miracula.

¶ Tertium quandā obiectionem ⁊ eius solutionem.

¶ Primum inuestigandū.⁊ di scurēdum ē quis possit facere mi racula. Circa q̄d iterrogo te q̄ do ctius es quāta potētia requiritur ad faciēdū miracula? Sufficit ne potentia humana? Rñdeo q̄ nō. Si eniz oēs p̄ncipes ⁊ oēs mun di mares ⁊ femine seculares ⁊ reli giosi simul cōgregarent̄ ⁊ totam suā potentiā ponerēt etiam vnuz minimū miraculū facere nō pos sent. Miraculū eni vt angelicus doc.tho.i p̄ma pte.quo.ar.iiij.di cit est preter ordinē nature nō qui dē alicuius nature particularis: sed totius nature create. Oia er go creata virtute propria nō hñt tantam potentiam q̄ miracula fa cere possint? Quare: q̄ potētia eo rū ē creata potētia ⁊ ꝯsequēter fi nita ⁊ limitata. vñ hoc ꝯsiderans ille q̄ fuit regula in natura.s. Ari. naturali loquēs dicit in post pre sentis a p̄uatiōe ad habitū impos sibilis est regressus: ⁊ alibi. impos sibile est idē numero corruptum redire idē numero. Sequit̄ ergo q̄ ad faciendum miracula requi ritur potētia in creata. ⁊ super na turaz h̄ est ifinita. Quis autē ha beat hāc infinitā potētiā. conclu. tho. in p̄ma pte.q.xxv. ar.ij. natu rali rōne q̄ solet deus. Et ylari⁹. viij.de trinitate dicē concordās q̄ deus est in mense v̄tatis. A p̄mo ad vltimuz sequit̄ q̄ si interrogas q̄ pōt facere miracula. Rñdet̄ q̄ solus deus. Quā ꝯclusionē⁹ ꝯclu dit.tho. vbi supra.s.i p̄ma pte.q. cx.ar.iiij. Et hoc idē habet̄ in ps. Tu es deus q̄ facis mirabilia ma gna solus. Idē Aug. in libro.de vtilitate credēdi ⁊ in tertio de tri nitate. Idez Anse.de ꝯcep.virg. Et Sco.i p̄lo.p̄mi s̄niaꝝ.q.ij. Sz audi quid mirabile: hāc veritatez etiā ipsi i fideles fatētur. Dicit.n. ermogenes pr̄ phoꝝ vt allegat. ari.in libro de secretis secretoruz ad alex.pte.iij.c.i. Operator mi raculoꝝ vn⁹ ⁊ solus est deus ali quo descēdit ois opatio mirabi lis. Cōcludit̄ ergo quo ad p̄muz q̄d volebam⁹. examinare q̄ solus deus ꝓpria v̄tute miracula pōt in mēte sine mediāte aliqua creatu

ra. Quo ad fm̄ vtrū fides xp̄iana hēat miracula. Rn̄deo q̄ vt di- cūt tho. in p̄ma p̄te. q. cv. ar. viij. tria sunt genera miraculo℞. Pri- mū ē aliqd̄ miraculū quo ad sub stantiā facti: sicut q̄ duo corpora sint simul q̄ sol retrocedat vl' stet ⁊ hm̄oi. ⁊ ista talia tenēt summuз gradū in miraculis. Scd̄o aliud miraculū est qd̄ excedit facultatē nature nō quātū ad id qd̄ fit ꝫ q̄n tuз ad id i quo fit: sicut resuscita- tio mortuo℞ illuminatio ceco℞ ⁊ hm̄oi pōt q̄deз nā creare vitā: sed nō in mortuo pōt p̄stare visuз sed no in ceco ⁊ hec tenēt fm̄ locū in miraculis. Tertio d̄: aliud mira- culū qd̄ excedit facultateз nature q̄ntū ad modū et ordinē faciēdi: sicut cū aliq̄s subito a febre curat̄ absq̄ ↄsueta processu nature: vel cū aer cōdēsatur i nubes absq̄ nā libus causis ⁊ similia. ⁊ hec tenēt infimū locū in miraculis. ꝫ quod libet ho℞ generum hēat diuersos gradus fm̄ qd̄ diuersimode exce dūt facultatē nature. Dico igitur q̄ fides xp̄ianor℞ habet hec tria genera miraculo℞ fm̄ q̄ pꝫ i tex- tu sacrē scripture. Josue. x. habe- tur q̄ pugnās ↄ̄ gabaonitas̄ dixit ipse Josue soli in ↄspectu filiorū israel. Sol ↄ̄ gabaom ne mouea- ris. ⁊. j. Stetit itaq̄ sol in medio celi ⁊ nō festinauit occūbere spa- cio vni⁹ diei nō fuit ante ⁊ post tā longa dies obediēte dn̄o voci ho minis ⁊ pugnante pro ysrael. Et Jsa. xxviij. habet̄ q̄ sol fuersus ē. x. lineis retrosuꝫ p̄ qd̄ descende- rat. Nōne fuerunt ista duo maxi- ma miracula quo ad sb̄am facti? Certe sic. Similiter etiā fm̄ astro logos obscuratio solis luna exist̄ē te. xv. nāliter ē iposlibilis ⁊ in tē- pore passionis xp̄i facta fuit vt de bēt euāgeliste. Cuius eclipsis cāꝫ ⁊ rōnem nāleꝫ ph̄i athenis exist̄ē tes iuenire nō valētes dixerunt. Aut deus natura patitur: aut tota machina mūdi destruetur. Et id̄ cessante obscuratione extruxerunt arā illi deo ꝫ eis ignoto: vt testat̄ dyonisius ariopagita: q tunc iter ph̄os athenis presidebat. De ista solis eclipsi seu obscuratione. di. Nicho. de ly. sup. Math. xxvij. q̄ ꝫ Hieronym⁹ dicat q̄ iste tene bre facte fuerit p̄ radio℞ solis re- tractionē virtute diuina: Origi- genes aūt dicit q̄ p̄ interpositio- nē nubiū dep̄ssa℞: tm̄ magna cre- dēdū ē dyonisio q dicit i epistola ad policarpū q̄ ipse hoc vidit tūc existēs in egypto vbi ē aeris puri tas: q̄r rarissime ibi fiūt nubes et pluuie ꝑpter qd̄ potuit talia tunc magna p̄pendere. Et dicit ipse q̄ fuit p̄ interpositionē lune iter ter- raꝫ ⁊ solē sicut fit i eclipsi solis. vi dit etiā vt ibidē dic̄ lunā aboriēte ascēdentē versus meridiē: ⁊ se so li supponētē. Jero. aūt: ⁊ orige. nō loquūtur de illa eclipsi asserendo q̄ sic fuit vt dīit ꝫ q̄r potuit sic fie ri. Ex dictis patet q̄ ista eclipsis nō potuit esse naturalis vt q̄dam mentiti sunt sed miraculosa: ⁊ h̄ multipliciter. Primo q̄r luna erat. xv. ⁊ tunc luna distat a sole p̄ dia-

metrum celi ⁊ tūc fere ē ex regione solis. Eclipsis aūt solis nō pōt fieri nāliter nisi tēpore ꝯiūctionis solis ⁊ lune. ꝓpter qđ dicit dyonisius ꝙ mirabat̄ qꝛ nō erat tp̄s cōueniens ad talē coniunctionem.

¶ Secūdum miraculū fuit ibi qꝛ transacta eclipsi luna rediit ī oriētem ita ꝙ in vespe fuit ī oriente: sole existente ī occidente: ⁊ sic. orbes eorum sunt ad pristinum statum restituti.

¶ Tertium miraculum qꝛ pars oriētalis solis ꝑmo fuit obscurata: ⁊ iterū vltimo illuminata ꝯtrio aūt modo fit ī eclipsi naturali.

¶ Quartū miraculū qꝛ durauit a sexta vsqꝫ ad. ix. Ex quo pꝫ ꝙ luna fuit imobilis sub sole p̄ tres horas qđ ē ipossibile naturalr̄. ⁊ in nāli enī eclipsi luna continue mouetur sub sole hec. Nicho. de ly.

¶ De miraculis aūt secūdi generis que sunt illuminatiōes cecorū resuscitationes mortuorū ⁊ hmōi tota fides xp̄iana est plena. In veteri nāqꝫ testamēto. iij. Rū. xvij. legit̄ de elia q̄ suscitauit filiū mulieris vidue. iiij. Rū. iiij. de eliseo q̄ resuscitauit filiū alterius mulieris. Similiter. Exo. q̄si per totum legunt̄ miracula q̄ fecit deus per moysem ⁊ aaron. Et sic semp miracula cōicata sunt populo Iudeoꝝ ⁊ nunq̄ꝫ cum deseruerunt deo nec xp̄i fidem veraꝫ tenuit. Post q̄ꝫ vero illam deseruit ⁊ miracula eū deseruerit. itaqꝫ nunq̄ꝫ aliquis ipsoꝝ fecit miracula ⁊ trāslata sūt ad xp̄ianoꝝ ecclesiā ex iudeis ⁊ gētibus colectam. Qđ aūt deus fecerit miracula in cōgregatiōe xp̄iānoꝝ clarū ē. Et incipiam⁹ ab ipso xp̄o q̄ caput fuit ecclesie. O domine nū fecisti ne miracula? Certe sic. Mathe. xj. Ceci vident claudi ambulant ⁊c̄.

Quam veritatem fatentur nō solū euāgeliste: sed etiā xp̄o nō credentes. Vñ publius lentulus hn̄s officiū in iudea tpē xp̄i scripsit epistolaꝫ senatorib⁹ rome. Ut eutropius dicit se repisse ī annalib⁹ romanoꝝ vbi sic dicitur. Apparuit tēporib⁹ istis ⁊ ad huc est homo magne virtutis xp̄s iesus noiat⁹ q̄ dicit̄ agentib⁹ ꝓpheta veritat[is] quē eius discipuli vocant filiū dei suscitās mortuos ⁊ sanās oēs langores. Pilatus etiā scribens tiberio testat̄. xp̄m cecos illuminasse: leprosos mūdasse paraliticos curasse: dmones fugasse: ⁊ mortuos suscitasse v ētis imperasse siccis pedibus per vndas maris ambulasse ⁊ multa alia mirabilia fecisse. Milites quoqꝫ sui vt ipse in eadem epistola testat̄ dixerūt euꝫ a mortuis r̄surexisse ⁊ se angelos vidisse: ac pecuniā a iudeis accepisse vt dictaꝫ resurrectionē tacerēt. Sed audi quid mirū. O sapientissime dn̄e iesu nō solū per hos supradictos ſꝫ p̄ inimicos tuos acerrimos et capitales mirabilia tua innotescere voluisti. Nam Josephus vtiqꝫ iudeus ⁊ quasi cōtemporaneus xp̄i in li. xviij. antiqtatum: qui vtiqꝫ liber antiquitatum apud iudeos est autenticus dicit.

fuit hisdez tpib⁹ iesus sapiēs vir si tamē eum virū nominare fas ē erat enim mirabiliū operum effe ctor ⁊c. Hoc idē inueni in quodā libello q intitulatur de generatione iesu nazareni. Ubi dicit' q leprosum curauit: claudum ex vtero matris sue stare fecit. mortuum suscitauit: ⁊ multa mirabilia fecit que fieri non poterant nisi v̄tute diuina. Sed quid dicemus de apostolis ⁊ alijs sanctis q fuerunt membra hui⁹ ecclesie in nouo testamēto sub eius capite xpi? Certe nō sufficeret dies hodiern⁹ ad narrandū mirabilia adeo facta per eos in eos ⁊ cū eis. O petre nō ne fecisti surgere ⁊ ambulare q fuerat ex vtero matris claudus. Certe sic. ⁊ qualiter? Nō nisi dicens argentū ⁊ aurū non ē michi ⁊c. In nomine iesu xpi surge ⁊ ambula actu. iij. Idem resuscitauit mortuos: vt p₃ de marciali. xl. dieb⁹ mortuo curauit paliticos: vt p₃ de petronilla Actu. v. habet' q v̄ba corporis sui curabat ifirmos. Joānes etiā suscitauit drusianā₃. lapillos maris cōuertit in gēmas ⁊ virgas siluani i virgas aureas. Paulus quoq₃ ⁊ alij multa similia operati sunt. In noie eiusdem dñi iesu xpi. Et q mirabilius est nō solu₃ fideles viui sed etiā mortui operant' miracula: vt per hoc manifestet deus q fides q̄₃ viui tenuerūt fuit vera: q₂ dñs eā approbat etiā post mortem eo₂. Infideles aūt et heretici sicut nec viui post aliquid hmōi sic nec mortui. Et q sit verū videm⁹ q quotidie xpiani infirmi recurrunt ad sepulchrū sctō₂: ⁊ ipsos deuote inuocantes exaudiūt' ⁊ obtinent liberationem a varijs infirmitatib⁹ ⁊ oēs gratias quas petunt. Nota hic de sanguine sancti Januarij discipuli bti petri apostoli: ⁊ epi beneuentani qui sanguis ē neapoli in quodā tabernaculo qd cū p̄sentat' alteri tabernacalo in quo ē caput eiusde₃ ipse sanguis liq̄scit qui p̄us ₎gelatus erat ⁊ dur⁹ tam q̄₃ lapis: ⁊ iterū ammotus a ₎spectu capitis ₎gelatur: ⁊ admodu₃ lapis indurescit. hoc ego depono de visu: ⁊ quotiēs sic p̄ntatur sic facit. ⁊ si aliqñ nō faceret aliquod exterminiū in ciuitate ipsa expectatur. Nota etiā de māna scaturiente ab ossibus aliquorū sctō₂u₃ qd ego vidi de sctis andrea ⁊ nicholao epo. Et nota de spina corone xpi q̄ est in isula rodiensi q̄ vt habui a plurib⁹ fide dignis q oculis ₚprijs cōspexerūt in die veneris scti floret ipsis flo₂ib⁹ admodum margaritarū paruularū erūpentib⁹: ⁊ a tertia hora eiusdē diei vsq₃ ad nonā paulatim crescentib⁹ ac deinde vsq₃ ad vesp̄rā in se ipsos decrescentib⁹: ac in totum deficientib⁹. O gloriose d̄s in eternū sis benedictus nō solū ab amicis tuis in tuo noie ⁊ in tua virtute facta sunt miracula: sed etiam i eodem benedicto nomine tuo facta sunt miracula etiam a persequentibus ipsum nomen ⁊ tuam sanctissimā₃ fidem vt patet de dio.

nysio ariopagita. Qui cū disputaret cū paulo de fide ipsa athenis et ad credendū nullis pauli psuasionibus induceretur casu per trāsiens cecus coram eis: et dicit dionysius paulo. Si dixeris huic ceco in nomine dei tui vide et viderit statim credam; sed ne vtaris verbis magicis dices sic. In nomine iesu xpi. nati de virgine crucifixi et mortui q resurrexit et ascendit in celum vide. Paulus autē: vt omnis suspicio tolleretur de mente dionysij voluit q ipsemet dionysius hec verba pferret et sic factum est: Quibus dictis cecus lumen recepit et sic cōuersus ad xpm dionysius baptizatus est. Aristodemus etiam ydolorum pontifex disputans cum Joanne apostolo et dicens illis duobus iuuenibus qui mortui fuerant ex populo veneni missus et doctus ab ipso Joanne et portans tunicam suam super mortuos ponēdam. apostolus iesu xpi. Joannes misit me vt in nomine dei eius vt surgatis statī resuscitati sunt: ppter quod Aristodemus baptizatus est. Unum tamen miraculū volo q audias quod solum auditu totum mundū deberet in stuporem inducere et ad fidem ꝯuertere. In euangelio habet. s. Math. xj. si hūeritis fidē et nō hesitaueritis: et huic mōti. s. oliueti dixeritis tolle et iacta te in mare fiet. Ubi Hiero. latrat corām nobis gentilium canes asserentes apostolos non habuisse fidem quia montes trāsferre non potuerunt. Quibus respōdēmus multa eē facta a domino qui scripta non sunt: igitur et h credimus fecisse apostolos et ideo scripta nō esse ne infidelibus contradicendi maior daretur occasio quia si non credunt minoribus consequenter nec maioribus. Et beda sup. Math. Solent gentiles qui contra ecclesiā maledicta scripsere improperare nostris: quia habuerūt plenam fidem dei quia nunq̄ mōtes transferre potuerunt. Quibus respondendum est nō omnia scripta eē que in ecclesia sunt gesta: sicut et de factis ipsius xpi scriptura testatur. fieri autem poterat si necessitas id fieri poposcisset quomodo factum legimus precibus gregorij neocesariensis eius pcibus modos tantum spatij reliquit structoribus ecclesie quantum opus habuerint Hoc autem semel factū ē vt scribit. J. Crisosto. Si autē dixeris vbi apostoli montes transtulerunt illud dicam quod multa maiora fecerūt mortuos plurimos suscitantes. dicunt aūt post apostolos sancti quidā apostolis minores mōtes necessitate imminente transtulisse. Si autem apostolorū tempore montes nō sunt translati: hoc non fuit q non poterunt: sed quia noluerunt vtilitate non exunēte: nec dominus dixit q h essent factur: sed q hec facere possent. probabile tamen est h factum esse sed scriptum non esse: neq; enim omnia miracula que fecerunt scripta sunt. Marcus po-

lus venetus civis et nobilis i quodam libello quem facit de hijs q vidit in partibus indie ad quas fuit ponit h mirabilissimuz et stupendu: miraculum. In quadaz civitate paganoru erat quida tyrannus dns eiusde civitatis iuxta qua erat unus magnus mons et in eo habitabant etiam xpiani et Judei. Igitur iudei xpianorum inimici ierunt ad tyrannum dicetes. volumus docere te extorquere multam thesauri a xpianis. Dixit tyrannus et quo? Dicunt iudei. ipsi habent in evangelio suo q si in fide xpi sui dicant monti transfer te q se transferret. Mittatis pro eis et interrogate si suuz evangelium dicit h. respondebut q sic. Et tunc dicatis eis. Et iste mons iuxta hanc civitatem valde damnosus pcipio nobis q hinc ad octo dies in noie xpi. vestri transferatis huc montem q si no feceritis: faciam vos omnes occidi. Tyrannus ergo vocavit xpianos: et ut montem transferent precepit. alias minabatur eos occidere. Xpiani territi recesserunt et convocatis omnib9 alijs et i sua ecclesia celebrata missa dixit xpianorum antistes. q starent oes in ieiunio et abstinentia et orationibus q nisi deus transferret illum montem oes occiderent ac bona sua per tyrannu diripere tur. Quo audito omnes ceperunt amare flere et cordialiter contristari. Tunc quidam faber malecarius valde decrepitus ita q quasi amiserat visum et audituz: sed sinceri itellectus pcernens persigna exteriora tantum dolorem dixit. Quid significant tanti planctus? et iterrogabat valde avide. Cui astantes in auribus eius fortiter clamantes rez aperuerunt faber vero transtulit se ad antistitem: vt meli9 potuit et dixit pater quis dicit h q si in fide xpi quis dixerit monti q se transferrat transferret se. Respondit antistes. xps ore proprio i euangelio dicit h. Respondit senex. Si xps dixit dubitatis vos q si i fide xpi madabit monti q se trasferat mons non obediet? Et propterea fletis omnes et vlulatis timentes de fide ac si xps. esset mendax: legite mihi hoc euangelium itaq bene intelligam. Tunc lecto sibi intelligibiliter euangelio et eius expositione: dixit xpianissimus senex. Modice fidei quare dubitastis. Non ne deus omnia potest. Confidite et audacter ac leta fronte eamus cum processione spe bona et fide indubitata: et precipiatur monti q inter se euellat et et obediet vobis in fide xpi veracis qui nunq mentitus est. Tunc antistes et seniores xpianorum videntes puram et solidam fidem hui9 fabri senis gavisi sunt: et indixerut q die ordinata omnes xpiani ad ecclesiam convenirent: et q senex preciperet monti in fide xpi vt inde se tolleret. Dic igitur statuto p tyrannum factis ieiunijs et orationibus convenerut omnes xpiani summo mane ad ecclesiaz et contriti et confessi ac comunicati: cele-

beatisq; missarum solennijs processionaliter venerit ad locū vbi erat mons: ibiq; erant congregati pagani et iudei expectantes cedem xpianorum xpiani vero flectētes genua sine intermissiōe orabant. Senex autem fidelissimus dixit monti. O mons creatura dei cui teneris obedire tibi precipio in fide domini nostri iesu xpi filij dei viui: et in eius euāgelio: vt sis obediens et te hinc vbi iaces moueas ac in mare quod est hic prope ciuitatem transferras in locum minus damnosum. Mons autē ad primum preceptum nullaten⁹ se mouit. et ideo iudei et pagani ibi astantes xpianos deridebant. Facto autem precepto ab eodem sene secunda vice: nec tunc se mouit. Unde propter hoc iudei et pagani clamare ceperunt. moriantur xpiani. fm preceptum domini nostri si in tertio pcepto mons non transferratur. Judei autem vt melius viderent cedem xpianorū multa ascenderunt in hunc montem. Tūc fidelis senex accepta maza ferrea quā secum portauerat clamauit versus montem. O superbe mons quomodo audes nō obedire vbis creator] tui vt fidei sue? pcipio tibi in fide xpi et in suo euāgelio vt te transferas integrum in mare in locum minus damnosum: et nisi hac vice te ammoueas ad iussum famuli sui destrueris: et sicut cera flues. percussoq; montem illum malleo suo. Mirabile dictum subito mons ille cum indicibili rumore et tumultu inde regicitus auulsus est et in mare demersus cum ipsis iudeis et paganis super eo stantibus. Quod miraculum ceteri pagani videntes et insurgentes contra iudeos qui remanserant omnes interfecerunt. xpianos vero honorauerunt et ad fidem cōuersi baptizati sunt. Matth. vij. habetur q etiam multi mali in moribus lz recti in fidei credulitate multas virtutes fecerunt et demonia eiecerunt in nomine xpi. Et ita per dei gratiam miracula sunt in fide xpi vsq; i hodiernum diem. maxime tamen fuerūt tempore apostolorum. primo eam fidem predicantium: ita vt ea posita videantur et ipsa poni atq; ea remota ipsa miracula remoueri. Nec creditum fuisset apostolis: nisi doctrinam suam miraculis cōfirmassent. Et ideo miracula sunt quasi sigillum dei super litteras fidem xpi continentes. Quapropter sicut stultus esset qui litteras sigillo regis sigillatas diceret esse falsas et eis non credens iuste puniretur si faceret aliquid cōtra ibidem scripta. Sic qui xpi fidem dicunt falsam tot miraculis confirmatā que sunt testimonia dei. Unde si in fide xpi esset error q est impossibile deo imputandum esset et q teneat ista consequentia probatur multū credibile est q deus non puiderit generi humano rectam viā salutis: aut q omni tpe quo genus humanū est actū dirigi ad deū vniuersalē viam salutis

quantū in se est nō ostēderit. Om nia enim entia diuine ꝓuidentie subiecta sunt nō solū in vniuersali sed etiam in singulari. vt cōcludit Tho. in prima pte. q. xxij. artic. ij. vnde propter hoc dicit Nico. de lira super Actu. x. vbi de Cornelio tractatur. Qd si aliquis paganus cōuertat se ad precandum ꝓmam cām: cuius per seipsum pōt habere aliq̄ꝫ notitiam rogando vt dirigat eū ad suam salutē ꝛ caueat a peccatis: deus reuelabit sibi de fide catholica: quantū necessarium est ad salutē vel mittet sibi doctorē ħ Nicol. de ly. idē Alex. de ale. in iij. pte sue summe in fine. Si igitur nō solum ex ꝓncipijs fidei nostre sed etiam ex ꝓncipijs naturalis rationis oīs secta ꝛ policia: fidei xp̄iane cōtraria in multis pōt ꝯuinci erronea ipsa aūt fides christi potest defensari q᷑ non sit erronea neq̄ꝫ in minimo irratiōabilis immo rationabilissima. Insup de fide nr̄a libere disputari pōt ꝛ parati sumus reddere rationeꝫ de ea omni poscenti ꝛ impugnare volē ti. vt prime Pe. iij. nō sic lex machometi: in qua est ꝓma pena capitis de ea disputare: ꝛ habuit tot persequutiones: ꝛ tn̄ durat. Ritus autē machometi ꝛ si duret non tn̄ habuit tot ꝑsequutiones: ēt a xp̄ianis fiunt tot mala opera q᷑ deberēt iā oēs esse submersi: ita q᷑ nullus nomen xp̄ianoꝝ remāsisset: tn̄ adhuc durat q᷑ signū est: certū q᷑ ista fides sit vera. Sicut dixit ille iudeus qui volēs baptizari primo voluit hēre ꝯuersationē intrinsecaꝫ xp̄ianorū laycorū ꝛ clericorū ꝛ iudeus tot mala dixit. vere fides ista sustētaṫ a deo ꝛ sic baptizatus est. Quō patres credendū est deū derelinquere illos qui salutē toto corde inquirūt? Certe blasphemia est sēt: ħ de deo sentire cū ipse sit a deo benignius ꝛ clemēs magis querit salutē nr̄am q̄ꝫ nosmet ı vn̄ multi hoc querētes ad xp̄ianā fidē ꝯuersi sunt. Et sicut primo erant rebelles: ꝛ oppositi sunt postea facti ꝓdicatores: ꝛ defensores eius: vt d i ctum est de paulo ꝛ Augu. Dyonisio ꝛ Cypriano. Que est aūt hec via in qua inueniṫ vera salus. Nō alia nisi fides xp̄iana quā deus approbauit suis testimonijs. i. opibus adeo mirabilibus q᷑ impossibile est fieri per aliū q̄ꝫ per ipsum. Et. n. fides xp̄ianorū ēt falsa ꝛ deꝰ approbaret eam per tot miracula: sequereṫ q᷑ deus esset testis falsitatis qđ est īpossibile: Hāc rationeꝫ tangit Ricar. de sctō victo. primo de trinitate. c. ij. di. quotquot veraciter fideles sumus nihil certius ꝛ ꝯstantius tenemus q̄ꝫ qđ fidē apphendimus: vtimur nanq̄ꝫ in eorū attestatione sue ꝯfirmatiōe signis pro argumētis ꝓdigijs pro experimētis. Ideo recitat Cassianꝰ de panuco seu machario q᷑ philosophis ad eū dicētibꝰ. O stulte cuꝫ te interficis pro fide cuius nulla ē ꝓbatio ratio vel argumētū? Respōdit fides xp̄i nō verbis sed operibus cōprobaṫ: ꝛ ducens eos ad quendā mortuū ait. Suscitet̄ꝫ hūc

vříis rationib⁹ q̄ cū philosophi se nequaq̄ face posse differūt non ignorātes a priuatione ad habitum īpossibilē fore regressum per nām Abbas intonuit: o aīa que dei vo lūtate totū corpus reliqsti cui⁹ for ma eras reuertere in noīe Jesu qđ factū est: nā illico mortuus reuixit ⁊ philosophi crediderūt⁊ p̄cepit q̄ȝ Abbas ipsi anime vt ad locuȝ in quo deputata erat rediret quod factū est. Utinā attēderēt iudei vti nā aīaduerterēt pagani: cū quāta ꝯscientie securitate pro hac pte ad diuinū iudiciū poterimus accede re? Nōne cū omni fiducia deo di cere poterimus ? dn̄e si est error: a teipso decepti sumus. Nā ista i no bis tot ⁊ tantis signis ⁊ prodigijs ꝯfirmata sunt ⁊ talibus que nō ni si pro te fieri poterāt: ⁊ certe a sum me sāctitatis viris sunt nobis tra dita: ⁊ cuȝ summa ⁊ autētica atte statione ꝑbata teipso cooperāte ⁊ sermonē ꝯfirmāte sequentibus si gnis hec ille. ⁊ hec quo ad scđm.

¶ Circa tertiū mysteriū ponit q̄ dam obiectio ꝯtra p̄dicta ex cuius solutione veritas dictoꝝ ⁊ ꝯsequē ter fidei clarius elucescet obiectio est ista. ¶ Posset aliqs dice ego nō vidi ista talia que narras mira cula xp̄i ⁊ sctōrum quis certifica bit me q̄ fuerūt vera. O infidelis perfide veni huc: q: ꝯfutabo perfi diā tuā. Tꝑibus nostris canoniza tus est sctūs Bernardinus de quo ꝑbata sunt per testes fide dignos quasi innumera miracula: ⁊ sic ad summum pontificem per notari os autēticata delata sunt: vt catha logo sanctorum ascriberet: ⁊ sic ca nonizati sunt q̄si ifiniti sancti ⁊ ca thalogo sanctorū ascripti ꝑbatis ꝑus miraculis diuersorū generuȝ videlicet q̄ ceci fuerint ab eo illu minati: claudi ⁊ paralitici liberati ⁊ huiusmodi etiā mortui suscitati. Quō est possibile q̄ de tot miracu lis sic probatis si nō oīa saltē mul ta nō fuerunt vera. Uere si hoc ne gas iā nō es dignus vocari hō: q: nō vteris humana ratione. Jdō cō fitere oīo q̄ multa saltem si nō oīa fuerūt vera ⁊ hec sufficit mihi: q: si vnū miraculū solū sit in fide xp̄i sufficit ad probandū eā esse verissi mam: q: nō nisi virtute diuina fie ri potest: ⁊ iā supradixi tibi q̄ ego vidi miraculū sancti Januarij. idō credēs depone iā pfidiā tuā. Qđ si vlterius obstas dicere miracu la ista vero fuisse facta: cōuincā te multiplici via: incredule ⁊ infide lis perfidus ratione. s. ⁊ euidēti ex perimētatione. Rōnē assignat san ctus Aug. xxij. de ciui. c. v. di. Si ista miracula facta esse nō credun tur: sed nobis vnū grande miracu lū sufficit: q⁹ iā orbis terraruȝ sine vllis miraculis credidit. Pensa diligente. iij ħ.

¶ Primo qui hāc fidē p̄dicaue rūt: ⁊ certe fuert. xij. discalciati pa uperes nudi imperiti idocti igno biles ⁊ infimi.

¶ Scđo cōsidera quid p̄dicaue runt: ⁊ certe inuenies q̄ legē car ni ⁊ sanguini contrariam.

¶ Tertio quib⁹ predicauerūt: ⁊ in

uenies q gentib⁹ ydolis ddıtis cū tāta deuotione q pro hnidis gr̃is omnes ad ydola ꝯcurrebāt etiā totus mūdus erat plenus in mūditijs lasciuijs ꝛ vsuris rapinis gulositatibus ꝛ huiusmodi: ꝛ nō sapiebant nisi terrena ꝛ carnalia: erant superbi nō nisi naturalibus rōnibus innitētes. Apli aūt his moribus ꝯria: ꝛ ipsis infidelib⁹ inaudita nimiumqꝫ absurda pdicabant: ꝛ q isti .xij. discalciati ꝛ abiecti homines totū mundū ꝛ pncipes ei⁹ ita potētes ꝛ sapiētes in propa reputatione oio ad opposita ꝯuerterent ꝛ vere hoc maximū miraculū est: ꝛ nō nisi v̾tute diuina fieri potuit. vt cōclu. Aug. precipue cum multi eorū qui ad fidē ꝯuersi sunt fuerint prius valde terribiles ꝛ rebelles: vt dictū est in precedēti sermone. O paule qs te ꝯuertit ad fidē ꝛ fecit te vas electionis ꝛ pdicatorē gentiū? Qr nō persequebaris tu cū tāta emulatione ꝛ studio fidē xp̄i? Quis aium tuū sic repente ad oppositū oio mutauit. Ut supra oēs hoies xp̄iane fidei fieres defensor atqꝫ zelator? Certe nō nisi ille qui appuit tibi in via. d. Saule saule. ꝛc̄. dic totā hystoriam. O Dyonisi ariopagita ꝛ tu quō conuersus es quō mutatus es de tāta humana sapiētia ad xp̄i fidē quaz prius deridebas? Supradictū est nō nisi a deo per miraculū qd̄ vidisti vt ipse dicit ad policarpū d eclipsi. Sic ꝛ Aug. ꝛ Cyprianus magus. Etiā cōuincā te euidēti experimēto. Uꝫ quidaz miracula tanta euidētia patrata sunt: q nisi ab oino proteruienti negari nequaqꝫ possunt. Sicut sunt miracula fcā a beato Siluestro papa corā Cōstantino iperatore tā in curatione eius lepre qꝫ in disputatione ꝯ iudeos: que vtiqꝫ facta causa fuerūt celeberrima q toti mundū minime latuerit? Hoc aūt miraculum maximū. s. q totus mūdus predicatione ꝛ persuasionib⁹ aploꝝ conuersus sit ad fidē xp̄i. Tangit bernardus. di. Tria opera fecit oipotens illa maiestas in assumptione nostre carnis: ita singulariter mirabilia ꝛ mirabiliter singularia vt talia nec facta fuit nec faciēda sint amplius super terrā. Cōiūcta sūt quippe adinuicē deus ꝛ hōmo ꝛ virgo: fides ꝛ cor humanū. Oib⁹ igit̃ istis apertissime patet stabilissima ꝛ omnino necessaria veritas fidei xp̄iane: ꝛ oēs eaz firmissime credamus: ꝛ vere credulitati bona ꝛ virtuosa opera ꝯiungamus. ꝛ sic in presenti vita habebimus grām ꝛ in alio gloriam. Benedictus deus. Amen.

¶ Feria. v. de fidei integritate ꝛ pfectione. Sermo sextus.

[S]Ic currite vt cōprehēdatis pnie Cor. ix. proponim⁹ in pncipio huius tractatus si bñ memini dilectissimi in xp̄o Jesu d sacratissima ꝛ immaculatissima fide catholica ꝛ xp̄iana tria pncipalia mysteria. Uidimus duo. pma. s. de obligatione seu necessitate scd̄o de eiusdē ꝯfirmatione seu de

ritate restat videre tertiū in propo
sitū ⁊ totaliter indiscussus ⁊ itactū
s. de eius perfectione ⁊ integritate.
vbi nō. q fides nr̄a: vt placeat deo
debet esse perfecta ⁊ integra: nō aūt
imperfecta ⁊ diminuta. vt autē fi
des sit integra ⁊ perfecta tres so
cias seu cōditiones hēre dz. q̄rū.

¶ Prima dicitur simplicitas.

¶ Secunda firmitas.

¶ Tertia vniuersalitas seu genera
litas. i. q: debemus credere simpli
citer sine disputatione: firmiter si
ne dubitatione. iij. vsliter seu ge
neraliter sine diminutione de dua
bus primis cōditionibus tracta
bimus in presenti sermone de ter
tia vero in sequenti.

¶ Prima ergo ꝯditio quā fides
nr̄a hēre debet vt sit integra ⁊ per
fecta dicitur simplicitas. i. q: debe
mus credere ea que sunt fidei sim
pliciter sine disputatione ⁊ suasio
ne vel rationū inductione ⁊ h̄ tri
plici ratione. Quarum.

¶ Prima sumitur ex parte psone
cui credere debemus.

¶ Scda ex pte rez q̄s credere de
bemus.

¶ Tertia ex parte nostra quid cre
dere debemus.

¶ Circa primam rationem sic ꝓ
cedamus. Nos videm⁹ iter xp̄ia
nos hanc moralitatē seruari: que
forte etiā seruat apud ceteras na
tiones q psonis publicis: ⁊ auten
ticis datur fides: ⁊ credit̄ ēt in nō
euidētibus patet in tabellionibus
seu notarijs quoz scripturis ⁊ in
strumentis dat̄ indubitata fides ⁊
adeo q si esset litigiū inter duos ⁊
appareret scriptura publica loquēs
pro vno ipsorū: dat̄ sententia ꝯtra
aliu ⁊ pro ipso pro quo scriptu
ra loquitur ēt si litigiū esset de ma
xima quātitate pecunie seu de ali
quo magno regno vel alio tēpora
li dn̄io. Similiter testes examinā
tur a iudice pro ꝯdemnatione seu
liberatione alicuius apud eum ac
cusatu: ⁊ si dicit illū accusatū fecis
se illud maleficiū de quo accusa
tus est vel nō: iudex tantā fidē ad
hibet testibus: q liberat vel cōdē
nat illū qui dicebat̄ reus. secūdū
q illi testes deponūt pro vel cōtra
reū seu accusatū. Similiter dr̄ no
bis talē esse matrē nr̄az taleq̄ȝ pa
trē: ⁊ credimus dicentib⁹: ēt q h̄
nō sit aliquomō nobis euidens ⁊
manifestum. Similiter ēt cuilibet
artifici credimus de suo artificio ⁊
⁊ si aliqs nollet credere instrō te
stamēto vel alteri scripture publi
ce notarioz magnā iniuriaz facit
eis: ⁊ vt cogitur a iure ⁊ a iudice vt
credat oio ēt si nō vult. Similiter
iudex a iure cogitur credere testi
bus idoneis: ⁊ iudicare fm allega
ta ⁊ aprobata: pariformiter dico
magnā iniuriā faceret filius parē
tibus nō credēdo illos suos eē pa
rentes ⁊ cogitur a iure q sit subdi
tus eis etiam si nolit. Si ergo tan
ta fides prestat̄ his psonis propte
rea q: sunt auctētice ac publice ac
fide digne. Quāto magis debem⁹
prestare fidem ipsi deo ⁊ per ipz lo
quētibus? Certe multo maiorē fi
dē istis secūdis q̄ȝ illis pmis: qu̾

⁊ notarij ⁊ testes possint mētiri fal li ⁊ multipliciter errare. De⁹ aūt ⁊ fidei pdicatores pmi nullomo do errare seu mentiri possunt. Vñ dñs dicit Jo.xiiij. Ego sū via ve ritas.s.prima in qua nullus error cadit.vt supra dictū est.⁊ iterū Jo. xviij. Ego inquit dñs in hoc nat⁹ sum ⁊ adhuc veni in mundū vt te stimoniū perhibeaz veritati. Ois enim qui ex veritate est: audit vo cez meā. Super quo Nico.de ly. In hoc natus sum.s.tpaliter: ⁊ ad hoc veni in mūdū.s.per carnis as sumptionē vt testimoniū perhibe am veritati.s.docēdo ⁊ radicando veritatē de diuinis in cordib⁹ fide liū. Ois qui ex vitate est.i.ex deo nō solū per creationē: sed per imi tationē ⁊ subiectionē audit vocez meā.s.corde credēdo ⁊ opere obe diendo. Alexā.de ale.in.iij.pte sue summe vbi tractat de fide assignat ēt rationē ad ppositū dicēs. Si cut deo debetur digna dilectio: ita ei debetur digna credulitas nō est aūt digna credulitas que propter persuasiones aut pbationes ipen dit: q2 huiusmodi credulitas nec ēt bono viro ⁊ sapienti digna est. Igit si dignior credulitas que sit: deo est impendenda: credēdū est enim sine rōne ⁊ psuasione. Ma gnā igit iniuriā facit deo qui non vult credere fidei xpiane quā de⁹ reuelauit. Inimo ⁊ per seipsm icar natū ore proprio pdicauit. Creda mus ergo simpliciter exēplo mar the.de qua Jo.xj.dr. q dicēti sibi dño. Ego sū resurrectio ⁊ vita.⁊c. Credis hoc. Ait vtiqз dñe. Ego credidi.⁊c.

¶ Secūda rō sumit ex parte rerū creditarū. Snia est Arri.ij. Me taphi.q sicut se hz oculus noctue ad lucē solis sic se habet itellectus noster ad ea que sunt manifestissi ma in natura.i.illā puenientiā quā hēt oculus noctue ad solē: illā hz itellectus humanus ad entia altis sima ⁊ perfectissima: quā aūt pue nientiā habet oculus nicticoracis ad solē? Certe istam: q2 nō pōt ip sum videre. vñ h ? non a sole qm̄ ipe maxime visibilis est: sz ab ocu lo vespertilionis vel noctue qui nō potest supportare tantū lumē. Ita ad propositū: itellect⁹ human⁹ est adeo debilis q nō pōt clare itelli gere res altissimas. vñ Diony.in. vj.c.de celesti ierarchia dicit qd nos imperfecte cognoscim⁹ ange los ⁊ eorū officia. Quā pclusionē probat Tho.in prima pte.q.cviij ar.iij. A fortiori neqз deū: ⁊ ea que sunt d deo pñt nāliter itellectu app hendi. Quod quidē est seu proce dit nō adeo. Ipse eniз maxime co gnoscibilis est: q2 vnūqdqз est co gnoscibile fm q est in actu. vt di cit idē Tho.in prima parte.q.xij. ar.i.pcor.phs.ij. Metaphisi.di. q sicut se habet res ad eē ita se hz ad cognosci. Sed cū deus sit act⁹ purus absqз omni permixtiōe po. Sequit q sit maxime cognoscibi lis quantū in se est. sed q2 trāscen dit ⁊ excedit intellectū humanuз ⁊ ideo eū clare cognoscere nō possu mus: icōprehēsibilis est vir⁹ ⁊ in

finita nō cōcipitur a virtute infinita ꝛ finita: vt per se patet ꝫ Alex. de alc. in. iij. parte sue summe: vbi de fide. vnde btūs Ilarius. i. d̄ trinitate. nō subeūt īgenia nr̄a in celestē sciam neqꝫ incōprehensibilē v̄tutez sensu aliquo infirmitas nr̄a cōcipiet. Nec mirū qm̄ nō solum que super naturalia sunt ꝛ tm̄ transcendentia ꝛ excedētia humanum īgeniū cognosci nō p̄nt: cū ēt ipsa naturalia ꝛ ifinita totaliter cognosci nequeāt a nobis. Ea enim que scim⁹ sunt minima pars respu. eoꝝ que ignoramus. vnde Arri. p̄mo posteriorū. d. vltimas differētias spērum esse ignotas: nec pōt assignari rō de omnib⁹ naturalib⁹ ꝛ cōsequēter multo minus de sup naturalibus ꝛ diuinis: ꝛ de his q̄ sunt fidei. Stultum est ergo de hijs disputare ꝛ rōnem querere: sicut stultū esset ceco de coloribus velle iudicare ꝛ disputare. Ideo sicut cecus simpliciter credit sine disputatione quādo dr̄ sibi q̄ aliqs color est medius vel extremus: ita ꝛ nos credere debemus simpliciter sine disputatione ea que sunt fidei nec debemus querere nāles rōnes sed simpliciter dictis assentire. q aūt querūt rōnes naturales i hijs que sunt fidei maxime que pertinēt ad cognitionē diuinarū personaꝝ: similes sunt illis qui soli meridiano ꝛ estiuo oculos apponūt apertos: vt acutius videāt. Qui quāto magis videre nitunꝛ: tāto minus vidēt. immo corrūpiꝛ visus q: sensibile excellens corrūpit sensum. ij. de aīa. sic ꝛ isti quanto magis querūt rōnes naturales in credibilib⁹: tāto tenebrosiores fiunt q: s. reperire nesciūt. vñ Ilarius in li. de trini. dicit. Non putet homo sua itelligētia generationis sacramentū posse se conseq. Ambrosius etiaz dicit impossibile est generationis scire secretū mens d̄ficit vox silet. ꝛ angelicus doctor Tho. prima par. q. xxxij. ar. i. ponit eandē ɔclusionē. s. q̄ impossibile est per rationē naturalem ad cognitionē trinitatis diuinarū p̄sonarū puenire. Ratio est: q̄ homo per naturalē rōnem in dei cognitionem puenire nō pōt nisi ex creaturis vt ēt ipse dicit ibidē. q. xij. ar. xij. Creature aūt ducūt i d̄i cognitionē sicut effectus in causaz hoc igiꝛ solū rōne naturali de deo cognosci pōt q̄ cōpetere ei necesse est: ꝫm q̄ est oīum entiuꝫ p̄ncipiū Quo fundamēto vtitur Tho. ibidē. q. xiij. ar. ij. iij. ꝛ. iiij. vbi considerat de deo. Virtus aūt causatiua seu creatiua dei ē cōmunis toti trinitati: vñ pertinet ad vnitatē eēntie nō ad distinctionē personaruꝫ. Per rōnem igiꝛ naturalē cognosci possunt de deo ea que pertinent ad vnitatē essentie: nō aūt que pertinēt ad distinctionē personaruꝫ. Qui aūt probare nitunꝛ trinitatē personarū naturali rōne fidei dupliciter derogāt. Primū quidem quo ad dignitatē ipsius fidei que est vt sit de rebus inuisibilib⁹ que rationē humanā excedit. vñ apostolus dicit ad Hebre. xj. q̄ fides

est de nō apparentib⁹. Secundo quātū ad vtilitatē trahēdi aliquos ad fidē. Cū enim aliqs ad pbandū fidē inducit rōnes que nō sunt cogētes: cedit in irrisionē infidelium. Credūt enim ꝙ his rōnib⁹ innitamur. ꝛ ꝙ ppter eas credam⁹. Ea igit̄ que fidei sunt nō sunt tentanda probare nisi per auctoritates hijs qui auctoritates suscipiūt Apud alios vero sufficit defendere nō esse impossibile quod predicat fides. vñ Dionys. ij. c. de diui. no. Si aliqs inquit est qui totaliter eloquijs: resistat: longe erit nostra philosophia: si aūt ad veritatē eloquiorū. s. sacroꝝ respicit hic ꝛ nos canone vtemur. hec Tho. q. xxxij. ar. i. Nec mirū qꝛ vt in pcedētibus sermonib⁹ dictū est etiam morales dicūt ꝙ nō oium q̄ a maioribus statuta sunt rō reddi pōt. l. nō oium. ff. de legib⁹. Ideo bn̄ cōsuluit sapiēs ille diuinus Ecclesiasti. iij. Altiora te ne quesieris: ꝛ fortiora te ne scrutatus fueris: sed que precepit deus illa cogita semper in plurib⁹ operib⁹ eius nec fueris curiosus: nō enim tibi necessariū ea que abscōdita sunt vidē tuis oculis: in superuacuis reb⁹ noli scrutari multipliciter ꝛ in pluribus operibus eius nō fueris curiosus. Plurima enim super sensum hoium ostensa sunt tibi multos enim supplātauit suspitio illorum: ꝛ in vanitate detenuit sensus illorum. Hec ibi.

¶ Tertia ratio sumit̄ ex parte nr̄a qui credere debemus iustū certe ac debitū est dare deo quod nos petit cū quid hēmus ab ipso receperimus. Quid aūt petit a nobis deus Audi puer. xxiij. ipsum clamātē. Prebe fili mi cor tuū mihi p hoc cor itelligit̄ aīa q̄hꝫ tres potētias intelectuas. s. memoriā voluntatē ꝛ intellectū. Qū igit̄ deus dicit prebe cor tuū mihi: tm̄ est quātū si diceret da mihi aiam tuā: fili mi da mihi memoriā. Memēto semp mei: ꝛ nūꝙ obliuioni dabis mādata mea. Da mihi volūtatē: amādo. s. me super oia: da mihi ēt itellectū credendo. s. mihi hijs que tibi dico: ēt ꝙ nō sint euidētia ꝛ clara. Si. n. nō crederem⁹ deo nisi in hijs q̄ clara ꝛ manifesta sūt nullum honorē faceremus deo cū ipso intellectu: qꝛ hoc modo crederemus cuilibꝫ vilissimo hōi: ꝛ mēdacissimo. Si enim vnus mendacissimus hoium diceret ignē calidum ꝛ aquā frigidā vel alia huiusmodi que naturali ratione probaret olo crederemus ei ꝛ ex tali credulitate nihil laudis vel pmij mereremur. Ita pariformiter si deo ꝛ fidei nollemus credere nisi in hijs que naturaliter pbari possent: nihil premij ex tali fide ꝛ credulitate meremur apud deū. vñ Grego. i omel. super Io. xx. Sciēdū inqt vobis ꝙ diuina operatio si rōe cōprehendit̄ nō est admirabilis: nec fides habet meritū: vbi humana ratio prebet experimentū. Jmmo dico ꝙ hec est dei ꝯtumelia: vt dicit Alex. de Ale. vbi supra. Nō est quia nō quis adeo mēdax cui pro

boibus idoneis adductis nō credatur: qui igit̄ non aliter deo credit ꝙ̄ idoneus probationib⁹ ꝛ certis manifestū est ꝙ deū in hac pte in nullis mēdacibus antepōnit: ꝛ ipsos deo in actu credulitatis adequat qd̄ est dei ꝯtumacia. Igit̄ fidēs salutaris est credere deo sine suasione ꝛ ꝓbatione. Itē sicut affectus rōnaliter debet summe bonitati dignū amorē ꝛ per ipsū mereatur. Ita intellect⁹ summe veritati dignā credulitatē vt per illā mereatur. Si ergo nō est digna dilectio qñ diligitur solū ꝓpter vtilitatē neq̄ meritoria. Igit̄ eadē ratione nō erit digna credulitas qñ creditur ꝛ assentitur pp persuasionē vel rationē ꝛ ꝓbationē. Ut ergo ꝓpter fidē aliquid mereamur credamus simpliciter sine disputatione aliqua ꝛ rationū assignatōne ipsis articulis fidei quātūcunq̄ nō sint euidētes. Dicas ergo o anima fidelis. Dñe deus licet itellectus meus nō capiat quō i te est vna essentia ꝛ tres persone: ꝛ quō in hostia ꝯsecrata sub illis accentibus sic tu integer aia ꝛ corpore ac diuinitate: nō etiā capio quō vna virgo possit ꝯcipere sine sui violatione: ꝛ post partū incorruptā permanere: tamen oia ista credo dñe mi: q: tu iubes ꝙ debeā credere: dico tibi ꝙ ex hac credulitate ꝛ intellectus assensu maximū meritū lucraris. Hec enim est vera ꝛ integra fides. vnde Damasce. Fides est ꝯsensus: nō inqsitus siue iperscrutatus. Ad hoc iducit nos apostolus. ij. Corin. x. di. Destruētes oēm altitudinē extollentes se aduersum sciam dei: ꝛ in captiuitatē redigētes oēm intellectū in obsequiū xp̄i. Seraphicus do. Bonauē. in. ij. di. iij. q. i. di. ꝙ hic fit qñ ꝯtra illud qd̄ ratio nālis ꝛ humana dictat assentit prime veritati. i. ꝙ licet aliqua humanit⁹ videātur impossibilia ꝛ incredibilia: tamē q: diuinit⁹ tradita sunt ꝛ scripta ideo homo credit illa. Et sic stultus esset filius natus in carcere q nō crederet matri sue dicenti ꝛ loquēti sibi de hoc mūdo ꝛ de sole ꝛ terra ꝛ hominib⁹: aialibus: ꝛ arboribus. ꝛc. q: ipse talia nunq̄ vidit. vt dicit Grego. in ꝑmo. iiij. dialog. Ita stultū est nō credē hijs que sunt fidei nisi probent̄ rōnibus naturalibus quasi deus nō posset facere seu: quasi nō esse aliquid nisi id quod intellect⁹ noster capere pōt. Credas ergo firmit̄ o anima fidelis ꝛ dicas. Maior est o dñe potētia ꝛ sapiētia tua: ꝙ̄ itelligentia mea: ꝛ ideo oia firmiter credo. Et certe xp̄iani mei licet ꝓpter paruitatē nostre itelligētie ꝛ mee altitudinem cognitō in fide ꝯtentorū sit super naturā ꝛ facultatez ingenij nostri: tamē q: clarificata sunt omnia hec per mirabiles operationes qui nō credit non est excusabilis. Jo. xv. si nō venissē ꝛ opera nō fecissemus q̄ nemo alius fecit peccatum non haberent. Sicut si aliquid aliqs rerum per fide dignos nunciet eos perciperet aliqd̄ subdito suo non excusaret̄ inobediētia

sub te

fub vel amine & p̄cetu q2 nō crede bat nūtijs? Nā rideretur sibi q̄ debebat credere: quia nuntij erant fide digni. Sic & ipse deus suos fide dignos misit nūtios virtuti bus & miraculis tanq̄ regalib⁹ si gnis insignitos patriarchas & p̄phetas quoꝝ doctrina & gesta toti mundo patuerit a generatione in gn̄ationē p autenticā valde & vul gatissimam scripturā. Postea ha buerunt hoies q̄ p p̄ophas & pa triarchas ad hoium reparationē fuerat p̄dictū.s. dei filium incarna tū. vbis & factis clarius & mirabi lius oia demōstrantē: postea apo stolos euangelistas martyres ꝯfes sores: sctāsq̄ mulieres. Qui oēs vita doctrina & miraculis claꝝ de fide reddiderunt & reddunt testimo niū: cū vsq̄ hodie non cessant mi racula. Unde possumus dicere il lud ps. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. Magna ergo p̄ sumptio velle disputare de articu lis fidei vtrū sint veri vel nō. Qd̄ & sanct⁹ maxim⁹ in sermone quē ecclesia romana legit in festiuita tibus plurimoꝝ martyrū aperte demonstrat. d. nouerim⁹ itaq̄ fra tres q̄ nō sine magno discrimine de religione veritatis disputam⁹: quā tantoꝝ martyrū sanguine cō firmatam vidim⁹. Magni peri culi res ē si post ꝓphetarū oracu la post apostoloꝝ testimonia post martyrū vulnera veterē fidem q̄si nouellā discutere p̄sumas: & post tantos duces in errore ꝑmaneas. Et post morientiū sudores ociosa disputatione cōtēdas. Sed circa h̄ pōt queri vtrū rō inducta ad ea q̄ fidei sunt fidei meritū diminuat vel accrescat. Ad qd̄ rndit. Tho. ij. ij. q. ij. arti. x. d. q̄ act⁹ fidei po test eē meritorius inquātū subia cet voluntati nō solū quātū ad in tellectū sed etiā quātuꝫ ad sensuꝫ. Rō aūt humana inducta ad ea q̄ sunt fidei dupliciter pōt se habere ad voluntatē credētis. Uno q̄dem mō tanq̄ precedēs. alio modo si cut consequens.

¶ Primo autē mō sicut p̄cedēs puta cū quis aut nō haberet volū tatē aut nō haberet ꝓmptā volun tatē credendi: nisi rōnes humane inducerent: & sic humana rō indu cta minuit meritū fidei. & sic. pas sio p̄cedēs electionē in virtutib⁹ moralibus laudē diminuit v̄tuo si actus. Sicut enim homo actus virtutū moralium exercere dꝫ pp̄ iudiciū rōnis nō pp̄ passionē: ita debet credere hō ea q̄ sunt fidei nō pp̄ rōnē humanā sed pp̄ charita tem diuinam.

¶ Secūdo aūt modo rō huma na potest se habere ad voluntatē credentis sicut ꝯsequēs. Cū enim hō ꝓmptam voluntatē hꝫ ad cre dendū diligit creditā veritatē: & sup ea cogitat & amplectit̄ si quas rōnes ad h̄ inuenire poterit: & q̄n tum ad hoc rō humana meritum fidei nō excludit. sed ē signum me riti amplioris: sicut & passio cōse quens in virtutibus moralib⁹ am plioris ꝓmptioris voluntatis ē si gnum. Et h̄ significatū est. Joā.

iiij. Cu samaritani ad mulieres p quá humana ró assignabat dixerunt. Iá nó pp tuá loquellá credimus. ipsi cu audiuimus q: h é ve saluato: múdi. pma pme. Petri. iij. d: pati semp ad satisfactionem oi poscenti vos rónem de ea que in nobis est fide z spe. Non aút adhuc sic induceret apostol9 si p h meritú fidei minueret. Ac per h pz q ró adducta ad articulos fidei vel facit fidem z tuc euacuat meritú: vel nó facit sed declarat fidez: z tuc meritú augmétat: sicut in pma catholice fidei ex cle. xxiiij. c. inquit. Qui elucidant me vitam eternam habebunt.

¶ Iterú pót queri vtrú cu infidelibus sit disputandum de fide. Et ad hoc rńdit. Tho. ij. ij. q. x. Qd i disputatione fidei9 duo sunt consideranda. Unú ex pte disputantis q: si disputat tanq3 de fide dubi9 experiri volens veritaté tuc pcul dubio peccat tanq3 infidelis. Si aút disputat ad pfutandú errores vel ad exercitiu3 é laudabile. Aliud est psiderandú ex pte audientium. Utrú s. ipsi sint istructi z firmi in fide: z tunc nullú periculu3 est disputare. Aut si audiétes sunt simplices: z in fide titubátes circa tales distinguédu3 é: q: si sunt solicitati ab infidelibus nitentib9 in eis fide3 corrumpere: tuc necesse est publice fidem disputare: dúmó inueniant aliq ad hoc idonei per eum simplices in fide firmabunt z tollet infidelib9 decipiendi facultates. Si vo nó sunt solicitati tuc periculosu3 é publice disputare de fide coram simplicib9 z quo: fides etiá ex h é firmio: q: nihil aduersu3 audirét. z ideo nó expedit eis vt audiát verba infideliu3 disputátiú. Si vero q non oés debét disputare de fide: Ma3 extra de here. c. quicúq3 li. vj. Laici phibent disputare de fide publice vel occulte sub pena excóicationis. Et h de pma. Secunda pditio quá d3 habere fides vt sit itegra dicit firmitas: q: debemus credere firmiter sine dubitatioé z vacillatione aliqua. maio:i enī certitudine credenda sunt q̄ sunt fidei q3 que videnf oculis. Possent oculi falli fides nó. Item magna q3 illa q per náles rónes itelliguntur p habitum sciétificú. táto enim certio: est pclusio. qnto certius est medium p qd pbatur cognitio aút que habetur p fidé medium é veritas diuina: ergo nullus dubitare d3: Dubius eni in fide infidelis est de here. c. i. Alex. d ale. ar. Certio: é cognitio que é p inspirationé q3 que est per humaná acqsitioné. pterea terti9 scitur qd scit testimonio spús scti: q3 qd creature. Sed qd scit p fidem: scit testimonio spús. s. ro. viij. Ipse spús reddit testimoniú spúi nostro Sed qd alijs sciétijs scitur testimonio creature. igitur fides est certissima. ió sicut veris fidelis p psciam suá negaret qd oé totú est maius sua pte: ita q̃uis articulú. ió btús ignatius. d. se nó posse negare xpm q: nomen ei9 hébat in

corde scriptũ ⁊ ita post ei⁹ mortẽ ĩ corde suo inuẽtũ ẽ lr̃is aureis nomẽ iesu scriptũ. Sʒ qꝛ hoc ex nobis nõ valem⁹: ad deũ toto corde curram⁹ sicut fecit pr̃ illius demoniaci cui rogãti iesum vt eum curare dignaret̃ ait dñs. Mathe. ix. Si potes credere oĩa possibilia sunt credẽti. Ipse aũt pr̃ exclamauit ⁊ dixit. Credo dñe adiuua incredulitatẽ meã. i. glosa Credulitas nr̃a infirma est nisi adiuuata adiutorio dei. Sed mouetur dubiũ. Sũt plures psone q̃ lʒ iustissime viuãt tñ horribiles temptationes patiunt̃ de fide ꝺ multis arti. molestant̃: diuersis fãtasiis cruciãtur qbus videt̃ quõqꝫ assentire: vel saltẽ de fide dubitare. Dolent nihilominus a talib⁹ molestari ꝯ dñi ipsis orãt ꝓ sui liberatiõe: ⁊ q̄ melius ẽ frequẽtãt bona opa. Ut orationes elemosinas Ieiunia ⁊ huiusmodi. Nunqd pp̄ talẽ dubitatiõe isti peccent vel dicũtur habere fidẽ impfectã ⁊ nõ integrã? pro cuius dubij missione ⁊ declaratiõe nõ tria. Primũ q̄ iste tales ymaginatiões ⁊ fantasie ex tribus casibus possunt euenire.

¶ Primo ex nã. Sunt enim aliq̄ psone q̃ patiunt̃ i celebro q̃ndam passionẽ quã medici appellant malanconiã pp̄ quã passiões cogitãt horribilia aut de fide. Et de dño nr̃o ⁊ matre eius sanctissima aut de se ipso iterficiẽdo ⁊ hmõi. Unde experti hanc passionẽ dñt q̄ aliquotiens aĩa ipsoꝝ venit ad unũ tediũ: ⁊ desolationẽ q̄ videt̃ eis nõ posse suscipere declarationẽ de aliqua re nuidi nisi de se ipsis subspendẽdo vel submergendo vel cõburendo ⁊ huiusmodi.

¶ Secũdo aliquotiens h̄ euenit ex culpa. Sũt enim aliqui q olim fuerũt valde scelerati: sed postea cõuersi viuũt timorate pro quoꝝ vtilitate permittit deus hijs fantasijs vexari: ne iã sibi ipsis perfecti videant̃: ⁊ sic elongent̃ a cõfidencia in se ipsis ꝯfitendo. Qꝺ ẽt grego. d. Tẽptari pmittit ds: vt dñi p tẽptationẽ hõ ꝯcutitur imbecillitate sua cognita in deo fortius solidet̃. Hoc aũt mõ pmissus est paulus tẽptari ne magnitudo reuelationũ extolleret eũ. Nã virt⁹ in infirmitate pficit̃ ⁊c. ij. Cor. xij. Tertio hoc euenit ex demone ifernali. Ipse eñ ẽ q loquitur in corde nr̃o ⁊ dicit omnia illa terribilia ꝯ fidem ⁊ xp̃m. ⁊ virginem solum vt cruciet nos ⁊ impediat ab alijs bonis.

¶ Scd̃o ꝟo h̄ euenit q̄ talis imaginatio seu cogitatio raro aut nũqꝫ est peccatũ. dũmõ q̄ studiose ⁊ ꝓpria malitia hõ nõ assentiat eis: sed si dolet q̄ illas hʒ ⁊ vellet nõ habere nõ est peccatũ. Et ꝟbi gratia. Ponam⁹ q̄ vnus in nr̃a presentia blasfemat deũ: ⁊ nos audiuimus ⁊ dolemus. Nunquid peccamus? Certe nõ lʒ tñ ipse qui blasfemat. immo nos meremur dolẽdo de offensa dei. Sic ad propositi. demon blasfemat in corde nr̃o ⁊ loquitur ꝯ fidem: ⁊ nos audim⁹ ⁊ dolemus nõ peccamus: sʒ poti⁹

meremur. ꝓpter hoc legiẜ i vitis patrum q̄ꝙ qdam monachus te-xabatur a spū blasfemie. Cōsuluit quendã scū antiquū putās se eē dānnatū ꝓpter illud. Cui sanct' antiqu'. Rńdit. Pone fili mi manus tuas sup caput meū. Qđ ipse faciens ait antiquus In me ꝛ sup caput meum sit h̄ peccatū fili mi quiescet non curas.

¶ Tertio nō q̄ melius remediuʒ qđ pōt adhiberi ꝯ tales imaginationes ꝛ texationes est nihil curare de eis neqꝫ cōsciā formare neqꝫ cōfiteri de hijs nisi forte raro ꝛ generaliter de eis quoqꝫ rarissime loqui etiā sub spē ꝯsilij. Aliter nihil aliud est nisi ardenti igni adhibere arrida ligna vt extinguaẜ. Si tñ cū toto h̄ patieris tales vexatiōes ñ liberaẜ ab eis hēat patiētiā ꝛ teneat pro firmo q̄ pro ipsis reseruaẜ sibi martyrij palma. Est enim hmōi vexatio mētis de durioꝛib' atqꝫ terribilioꝛibus afflictionibus vite pñtis. Vñ fides taliū assimilatur pisci ſm Augu. i li. de veri. dei debentē. Piscis bonus pia fides est viuit inter fluctus nō frangiẜ aut soluiẜ seuit mundus ꝛ integra est. Perseuera igiẜ in bonis operibus ꝛ fac qđ dixi: ꝛ si nō liberaris: ex aliquo sancto ꝛ iusto iudicio dei pro vtilitate tua procedit nouit enim nō eger ſʒ medic' quid egro opus est: ꝛ ipse deus magna diligit te qꝫ tu te ipsum fac semel ꝓ semꝑ ꝓpositum mēte tua ꝛ dic dño: dñe tu nosti q2 ego credo oia q̄ credit scā mater ecclesia: nō im-putes mihi dñe istas fantasias: q2 in fide catholica intendo viuere ꝛ mori. Et deniq̄ nō hēas amplius ꝯscientiam de huiusmodi. Benedictus deus. Amen.

¶ Feria. vj. de fidei integritate vbi de symbolo ꝛ articulis tractatur. Sermo. vij.

Sic currite vt cōprehēdatis. Diximus in precedenti sermone duas ꝯclusiones: q̄s fides debet habere vt sit pfecta ꝛ integra: restat videre. tertiā ibi ꝓpositā: sʒ idiscussaʒ relictā q̄ dr̄ vtilitas seu generalitas. i. q2 debemus credere sine diminutiōe oia q̄ nobis iubētur vt credam'. Si. n. qs crederet duo vel tria tñ ꝛc̄. Nō talis credulitas nō sibi sufficeret ad salutem. Similiẜ si crederet oia p̄ter vnū: nō sufficit sibi ad salutē. Hec ē cōclusio. angelici doct. Tho. ij. ij. q. v. ar. iij. Et irrefra. doc. Alexā. de al'. in. iij. pte sue summe circa fineʒ vbi tractat de fide. Que conlusio fundaẜ in dictis apostoli ad gal. v. d. Testificoꝛ oi homini qm̄ debitoꝛ ē vniuerse legis faciēde. Et assignaẜ rō. Q2 sicut se habet caritas ad diligēda: ita fides ad credēda. Cuʒ ergo non ꝯtingat caritate diligere deum sine proximo: neqꝫ ecōtra Sic nec ꝯtinget fidē credere vnū credendo ꝑ sine alio. Et sicut q totā legeʒ seruauerit offendat autem in vno factus est oium reus. Iaco. ij. Sic ꝛ q totā fidē crediderit. discrediderit autē in vno fact' est omniū incredulus ꝛ infidelis.

Credas igit o xpiane vniuersalit oia q sunt fidei vt sis integer perfectus et fidelis xpianus. Sed posset aliquis querere. q sunt illa q nos credere iubemur? Rndeo q sunt illa q continent in symbolis vel articulis fidei. De quibus vt habeatur aliqua noticia: in presenti sermone tractat. Et vt sermo noster heat solidu fundametu et ordinatu pgressu tria ad honore beatissime trinitatis mysteria psiderem.

Primu de istorum symbolorum articulis compositione.

Secdm de eorudem distinctioe.

Tertiu de eorunde obligatioe.

Circa pmu mysteriu no q tria sunt symbola: in quibus continent omnia credenda seu omnes articuli fidei.

Primu e symbolu apostolorum.

Secdm concilij Niceni.

Tertia athanasij. Quoru symbolorum compositiois triplex fuit ca vt dicit. Alex. de al. vbi supra.

Prima fidelium instructio.

Secuda veritatis explanatio.

Tertia erroris exclusio. vel alit.

Prima fidei instructio.

Secunda eius explanatio.

Tertia eius defensio. Symboli nanq apostolorum compositionis ca fuit fideliu instructio in vna. s. intelligentia. et cofessione veritatis et deuotioe religioionis. Cu. n. vna sit veritas in qua beatificada e humana na: vna intelligetia: vna cofessio: vna religio debet ee intedendo ad ipsam veritate. Ideo cu tot essent diuersitates hoium natione moribus lingua cognatioe et alijs modis multis: et spu sancto illuminante excogitauerunt patres colligere singula credenda de ipsa diuinitate in vna pfessionis coordinatione vt oium credendorum esset cofessio vna fides et religio. Ut sic dicit Actuu. iiij. Multitudinis credentiu erat cor vnu et aia vna. Et Augu. in li. de symbolo. Multe aie erat: fides eas vna fecerat. Unde ex hac vnitate seu collectione articuloru fidei seu credendorum dr symbolu. Symbolu. n. in naturali phia dicit puenietia. pp couenientiam. n. itelligentiu in veritate et religione vna: symbolu fidei appellatu est. Uel dicam q q apostoli puenerunt siue alij pres i coponedo symbola: et vnusqsq apposuit pte sua. Inde dictu e symbolum a syn. qd est con. Et bolo. qd est snia qsi multorum snia. Uel dic. iij. Qd dicit symbolu a couenientia scripturaru: ex quarum aggregatioe factum est. Un Augu. in li. de symbolo. Ista verba per diuinas scripturas sparsa sunt: sed tn collecta et ad vnu reducta: ne tardorum hoium laboraret memoria. h Alexa. de ale. Qd apostoli copofuerit symbolu pmu habet i glo. c. Canones. xv. di. et ex textu trahi pot. Post copositione aut huius pmi symboli dyabol contra ecclesiam suscitauit plia multa. s. teporalia: tyrannorum psecutioes: et spualia p heresum multiplicatioes: contra qs ecclesia no poterat imminetib p secutoribus puidere. Reddita au

i e pace ecclesie tpe ꝯstātini a Sil
uestro ꝯuersi: cepit ꝯ hereses vigi-
lare ecclesia. Et factum est cōciliū
pmū vz. Niceni: In quo ꝯuene
rūt sancti pres ex oi orbe terrarū:
ꝛ fuerūt ibi trecenti ꝛ. xviij. episco
pi: vbi arriana heresis de inequa
litate trinitatis ꝯdemnata ē. Et dei
filiū patri ꝯsubstātialem diffinitū
est. Et tūc fuit factū symbolū illud
qđ cantaẜ in missa Vbi explanaẜ
fides de pertinentib9 ad personas
trinitatis. s. de eqlitate ipsarū. Jđ
diciẜ. Credo i vnū deū patrē ꝛc.
Et in vnū dñm iesum xpm filium
dei vnigenitū ꝛc. vsqꝫ facta sunt.
De spū sancto q sit eqlis pri ꝛ fi
lio diciẜ. Et in spūm sanctū ꝛc. vs
qꝫ ad glorificatur. Et sic cōpositio
nis huius scđi symboli cā fuit fi-
dei explanatio. Post istā sinodū
fuit celebrata scđa constātinopoli
sub theodosio seniore: vbi fuerunt
cl. patres: in q macedonium negā
tē spiritum sanctū deum esse con
dennauerunt.

Tertia sinodus fuit ephesina p
ma ducētoꝝ episcopoꝝ sub theo-
dosio Juniore Augusto edita. q
nestoriū in xpo duas psonas asse
rentē ꝯdēnauit: ostēdens eē duas
nās in vna persona dñi nostri.

Quarta sinodus Calcidonēsis
sexcētoꝝ. xxx. sacerdotū sub mar-
tiano pncipe est edita. In qua Eu
tycē ꝯstātinopolitanū abbatem ꝛ
alios asserentes vnā esse nām verbi
dei ꝛ carnis: vna patrū snīa dānā-
uit. Predicās eadē sinodus xpm
deū sic natum eē de virgine: vt in
eum substātiaꝫ diuine ꝛ humane
nature confiteamur. Habent hec
xv. vi. canones.

Tertiū igiẜ symbolū qđ diciẜ
Athanasij a dictoꝝ qtuor ꝯciliorꝝ
determinatiōe extractum est. Que
qtuor ꝯcilia sunt qsi qtuor euan
gelia. vt dicto. c. Canones ꝛ. c. si
quis. De qbus imperator. l. Vi-
ctor. C. de summa trinitate ꝛ fide
catholica dicit q suscipit illa. Im
mo. l. Nemo. C. eodē. Nemo cō-
tra determinata in cōcilio niceno
audeat disputare. Istius igiẜ ter-
tij symboli. s. Athanasij qđ diciẜ i
pma cōpositionis cā fuit erroꝝ ex
clusio vel fidei defensio. Et sic pa
tet pmum mysteriū. Sed mouen-
tur tria dubia.

Primū est. Quare symbolū
apostoloꝝ dr voce submissa in
prima ꝛ completorio.

Secūdū Quare symbolum ni
cenū cantaẜ. in missa post euange
lium tā in ecclesia greca qꝫ latina.

Tertiū. Quare symbolū Atha
nasij cantaẜ in pma. Rñdit Alex.
de ale. ad hec tria dubia in tertia p
te sue summe circa finem.

Ad pmum igiẜ dicendum est
pter hoc vt status primitiue ec-
clesie representeẜ qñ apostoli ꝛ fi-
deles nō audebāt fidē xpi cōfiteri
in manifesto. Vsqꝫ qqꝫ vo i pma
ꝛ cōpletorio dr: vt significeẜ q si-
ne fide ipossibile est placere deo f
bonis. vt ad ebreos. xj. Jđ dr in p
ma anteqꝫ pcedaẜ ad opa in die.
Jtē vt significeẜ q sine fide ipossi
bile est resistere malis. Ut patiē.

Petri vltimo. Cui. s. dyabolo. resiste aut fortes i fide. Jdo d; i completorio imunimetu ꝯ teptationes nocturnas. Jdo Aug. de symbolo. d. Accipite regulã fidei q̃ e symbolũ. & cũ acceperitis i corde scribite: & quotidie apud vos dicite anteq̃ dormiatis supple i completorio anteq̃ pcedatis supple i hora pima. n r o symbolo vos munite h. Alex.

¶ Ad scdm dubiũ ibidẽ rñdit. Qd symbolũ pñum & etiã athanasij e ꝯ reclamationes & garulationes hereticoꝝ: ad q̃s ꝯfutãdas i stituta sunt p ꝯfessiõem fidelium. Primũ i missa ppterea cantat & post euãgeliũ: vt ꝯfessiõe fidei & deuotiõe pparemur ad pticipatiões sacri dñici corporis: cui' pticipes efficimur p fidẽ. Vñ Augu. Crede: & mãducasti. Post euãgeliũ vo cantat: vt monstret q accipit ex vbis dñi loq̃ntis in euãgelio.

¶ Ad tertiũ idẽ ibidẽ Rñdit. qd symbolũ Athanasij cantat in prima pp duo. s. pp significatiões: vt designet q fides e pma metis illuminatio & prima vtuti. Scdo pp vtilitatẽ. Armamur. n. symbolo fidei fm q admonet nos apl's ad ephe. vj. d. Jn oibus sumẽtes scutũ fidei &c. Propterea i hora pme arma dei sumun': vt oẽs tẽptatiões expugnare valeamus.

¶ Scdm mysteriũ e de articulorũ distinctiõe. Ubi nõ fm Alexã. vbi. s. Qd articuli fidei q ꝯtinentur i symbolo aplo'ꝝ distinguuntur dupliciter. Unomõ p. xij. aliomõ p xiiij. articulos. Primus accipitur fm numerum. xij. apostoloꝝ: qui per inspiratiões spiritus sancti in vnum cõgregati singuli singulos apposuerunt articu.

Petrus. j. apostolorum primum apposuit arti. s. Credo i deũ terre.
Joãnes. ij. s. Et i iesuz xp̄m nr̄m.
Jacobus zebedei seu maior. iij. s. Qui cõceptus est. Maria vgine.
Andreas. iiij. s. Passus sub pontio pilato. sepultus.
Philipp'. v. s. Descẽdit ad ife.
Thomas. vj. s. Tertia die resurrexit a mortuis.
Bartholomeus. vij. Ascendit ad celos omnipotentis.
Mathæus. viij. s. Jnde venturus est iudicare viuos & mortuos.
Jacobus alphei. ix. s. Credo Jn spiritum sanctum.
Symõ. x. s. Scãz ecclesiã cõionẽ.
Judas Jacobi seu tade'. xj. s. Remissionem peccatorum.
Mathias vel sic dñt qdã iterato thomas apposuit. xij. s. Carnis resurrectionẽ vitã eternam Amen.

Hec distinctio fuit figurata seu signata Josue. iiij. vbi dixit dñs ad Josue. Elige. xij. viros singulos p singulas tribus: & pcipe eis vt tollãt de medio Jordanis alueo vbi steterunt sacerdotũ pedes. xij. durissimos lapides: quos ponetis i loco castroꝝ vbi fixeritis hac nocte tẽptoria. Hic histoiã q̃uo trãsiuit archa p Jordanẽ portãtib' eã. xij. sacerdotib'. Nã ait dñs ad Josue (vt ponitur Josue. iij. c.) vt eligeret. xij. viros singulos de sin

gulis trib⁹. Et cū sacerdotes qui portabāt archā federis posuerint pedes sup ripā fluis iordanis: aq̄ īferiores decurrēt: ⁊ supiores stabūt itumescētes i modum mōtis quousqȝ tot⁹ ppl's ptrāseat stātib⁹ sacerdotib⁹ cū archa federis i medio aluei fluis. Qd̄ ⁊ sic factū ē: q: tot⁹ ppl's Israel ptrāsijt Jordanē sicco pede. Et sequit̃. c. iiij. Quib⁹ transgressis dixit dn̄s ad Josue. vt illi. xij. viri de singulis tribub⁹ tollerēt. xij. lapides de loco in quo sacerdotes tenentes archā i medio fluis pedib⁹ suis steterāt. Exponit h̄ Alex. de al. Uerba ista sunt dei p̄ris ad filiū iesuȝ q̄ ellegit. xij. viros quos apostolos noiauit. xij. durissimi lapides sunt. xij. arti. fidei q̄ tollunt̃ d̄ medio Jordanis alueo. i. de medio ꝓfunditatis scripture: vbi steterūt pedes sacerdotū. i. affectiōes sctōrū p̄ruȝ p̄triarchaꝝ ⁊ ꝓphaꝝ. ponunt̃ aūt i loco castrorū. i. in sctā ecclesia q̄ ē vt castroꝝ acies ordinata. can. vj. In q̄ nocte p̄ntis vite q̄ est speculū in enignate figūt tētoria oēs fideles: vt dyabolo resistāt fortes i fide. pme. Petri. v.

¶ Scd̄o h̄ figuratum est Apoc. xxj. vbi assignātur. xij. lapides in fundamento muri ciuitatis hierusalem. Ubi d'. Murus ciuitatis h̄ns fundamenta. xij. Et in ipsis. xij. noia apostolorū ⁊ agni.

¶ Tertio hoc figuratū ē i. xij. stellas: que erāt in corona mulieris. Apoc. xij. Mulier. n. ē ecclesia corona fides. xij: stelle. xij. articuli.

¶ Scd̄a distinctio ē in. xiiij. arti. Quoꝝ. vij. ptinēt ad diuinitateȝ: ⁊. vij. ad humanitatē p̄m Alexā. vbi. s̄. Septē q̄ ptinēt ad diuinitatē: sic distinguunt̃. Naȝ pmus est de v̄itate eēntie. s. Credo i deū Singularit̄ dic̄ deū ⁊ nō deos: vt notet vnitatē eēntie. Un̄ in maiori symbolo d'. Credo i vnū deū. Iste pm⁹ articul⁹ dȝ retorq̄ri ad tres seq̄ntes q̄ sunt de trib⁹ psonis pm⁹ ē de p̄re. p̄reȝ oipotēteȝ ⁊c̄. Et est sensus. Credo i deū. P. oipotē. Scd̄s est de filio. Et i iesuȝ xp̄m filiū ei⁹. vni. d. nr̄ȝ. Et ē sensus. Credo in iesuȝ: ⁊c̄. Terti⁹ ē de spū sctō. s. Credo in spm̄ sctm̄. Ecce. iiij. arti. pticulares ad diuinitatē ptinētes. Et tres alij ponuntur ad effect⁹ ptinētes. Prim⁹ idicat effectū creatiōis. s. Creatorē celi ⁊ terre. Scd̄s effect⁹ recreatiōis. s. sctāȝ ecclesiā catholicā. ⁊ ē sensus Credo q̄ deus efficiat remissionē peccatoꝝ i sctā ecclesia catholica. q̄ ē cōio sctōꝝ. Terti⁹ effect⁹ glorificatiōis. s. Carnis resurrectiōeȝ vitā eternā amē. Carnis resurrectio ptinet ad corp⁹ vita eterna ad aiaȝ. Tres arti. sunt ptinētes ad effect⁹ eternitat]. iiij. ad deitatē in se ꝯsiderādā: septē v̄o ptinētes ad humanitatē sunt isti. primus est. Qui ꝯcept⁹ ē de spū scō. Scd̄s q̄ Nat⁹ ex Maria v̄gine. Tertius q̄ passus ē ⁊ sepult⁹. Quart⁹ qd̄ descēdit ad iferos. Quint⁹ qd̄ resurrexit a mortuis. Sext⁹ qd̄ ascēdit ad celos sedet ad dexterā patris. Septim⁹ qd̄ Inde vētur⁹ ē iudi

care viuos et mortuos. Ecce habes .vij. arti. ptinētes ad humanitatē: et .vij. ptinētes ad diuinitatē. et sic sunt .xiiij. que distinctio designata ē Apoc. pmo vbi dr. Conuersus vidi .vij. cādelabra aurea: et i medio .vij. candelabrorum similem filio hois etc. et sequit et hēbat .vij. stellas in dextera sua. Per septē cādelabra i medio quorum ē fili9 hois dsignant septē articuli pertinētes ad humanitatē: et per septē stellas articuli pertinētes ad diuinitatē. pri me ad Thi. vj. Habitat lucē inaccessibilem: nec repugnat expositio text9: que ibidē ponit. s. septē stelle septē angeli: et septē candelabra septem sunt ecclesie. Nā per illas septē ecclesias vniuersitas ecclesie catholice designat oium. s. fidelium ꝯgregatio: per septē angelos vniuersi ecclesie rectores intelligūtur ornati fide pcedētiū argu. sicut celū stellis: et sicut tēpluȝ cādelabris. hec Alex. de ale. vbi supra. ꝯcor. Tho. ij. ij. q. i. argu. viij.

¶ Tertiū misteriū est de articulorum fidei obligatione. Quilibet. n. obligat ad articulos fidei: sed alter doctus: alter indoctus. propterea triplicē articulorum fidem distinguere possumus.

¶ Prima est fides articulorum habundans.

¶ Secunda est sufficiens.

¶ Tertia deficiens.

¶ Prima dicitur articulorum fidei hūdans: que aliter explicita nūcupatur. Talis fides est credere oēs articulos fidei explicite. i. particularitere expressis: et sm Bonauentu rā in. iij. di. xxv. q. iij hoc non exigitur de necessitate salutis nisi ab illis qui habēt alios docere: sicut doctores et prelati predicatores et cōfessores. vnde hi tenent scire fidē explicitā et distinctā: sm tñ exigentiā sui status et gradus. Nā talium ignorantia si errant nō excusat in hijs que pertinēt ad statū suū. Sicut probat. extra. de iniu. et dā. da. c. si culpa. ꝯcor. Tho. ij. ij. q. ij. ex symbolo āt huiusmodi obligant ad fidē et notitiam aliqualē triuȝ scripturarū: ad maiorē tñ vel minorē sm q expostulat hois ꝓpriuȝ officiū seu status.

¶ Prima scriptura est nouū testamētū? Propterea in symbolo scriptū est: sm scripturas. Hoc āt est dicere. Credo icarnationē xpi natiuitatē passionē resurrectionem et huiusmodi: que de dño iesu xpo dictante spūsancto in nouo testamēto scripta sunt.

¶ Secūda est testm̄ vetus: quod ēt in simbolo cōtinet cū dr. Qui locutus est per ꝓphetas. Omnes quippe ꝓphete fuerūt: qui libros testamēti veteris ꝯscripserūt. sicut patet de Moyse: qui quinqȝ primos libros biblie scripsit. Similiter Job. ps. Salomon. Ysay. et sic de alijs scriptoribus veteris testi.

¶ Tertia scriptura est credenda et quicqd romana ecclesia in decretis decretalibus atqȝ extrauagantibus determinat. Qd etiam in symbolo ꝯtinet cū dicit. et vnā sctām catholicā et apostolicā ecclesiam.

Sunt quoqz ⁊ alie scripture quas in triplici differentia reperiri contingit: ⁊ de hijs varie sciendū est.
Nā quedā sunt approbate.
Quedam reprobate.
Quedam dubitate.
¶ Primo enī sunt scripture vltra predictas ab ecclesia approbate: sicut cōiter quatuor doctorū pn cipaliū scripta. Itē opuscula beati Cypriani. Gregorij Nazanzeni: Athanasij: Basilij: Prosperi leonis: cū multis alijs. De qb⁹. xv. di. c. sancta romana ecclesia. Itez opera btī Bernar. Itē op⁹ Alex. de ales. de ordine minorū qd̄ fecit super materia sniaꝝ: de quo patet parisius in nr̄o ꝯuentu autentica bulla. Sunt etiā plerīqz alij de quibus longū esset dicere.
¶ Secūdo sunt quedaz scripture ab ecclesia reprobate: de quib⁹. xv di. c. sancta ro. eccl̄ia. §. hec ⁊ hijs. ver. multoꝝ scriptura damnatur. Itez. extra. de here. c. vnico in clemētinis cōdemnaſ doctrina libri qui de aīa simplici nūcupaſ: vbi plurimi illius libri errores explicanſ per Joannem quoqz. xxij. in quadā extrauaganti q̄ incipit excōmunicationē ipso facto icurrūt qui retinēt libros in quibus ⁊ per quos demones iuocātur ⁊ libros nigromātie. Sunt quoqz prohibiti libri in quib⁹ continenſ sortes auguria diuinationes ⁊ cōsimilia de quib⁹ nō est dicere ad pn̄s. Libri quoqz de arte amādi ab Ouidio scriptū quis apd̄ xp̄icolas nō dicat eē prohibitū? cū ēt apd̄ carnales infideles execrabilis putaretur. Quantū quoqz periculū imo ruinosus casus sit fragilui mētuz frequētare libros poeticos ⁊ lasciuos: cū patēti experiētia docet apostolus. pme. Cor. xv. di. Corrumpūt bonos mores colloqa mala.
¶ Tertio quoqz sunt quedaz scripture ab ecclesia dubitate. Dupliciter enim de illis ecclesia dubitat. Primo qr firmiter auctorē non nouit. Inter hos libros cōputaſ liber de infantia saluatoris. Liber de penitētia Origenis sortes aplo rū. Epistola dn̄i ad abagarū scripta. Reuellatio que Pauli appellatur trāsitus beate Marie. Penitētia ade. Collationes patrum ⁊ de quib⁹ omnib⁹ ⁊ cōsimilib⁹ multis habeſ in p̄eall. c. sctā romana ecclesia. §. in primis. xv. di. Secūdo sunt alie scripture ab eccl̄ia dubitate vel nō approbate videlz aliquę opiniones diuersoꝝ doctoruz etiā approbatorū inter se ꝯdicentiū in quibusdā que nō sunt necessaria ad salutē: sicut patet de Salomone quē Aug. opinaſ eē dānatū Ambro. vero saluatū. ⁊ sic de multis consimilib⁹ de quib⁹ ecclesia permittit varie fore sentiēdum tam de doctorib⁹ antiquis: q̄z de modernis ⁊ nouis. Secūdū enī Sco. ⁊ Hosti. qn̄ sunt diuersa iura ⁊ opiniones: que tamē nō sunt ꝯtra deuz ⁊ bonos mores ceteris paribus humanior preferenda est extra. de transac. c. fi. alias aūt stādum est eis: que meliori innituntur rationi. extra. de ferijs. c. capellan⁹

Hic vero notandū est ad horum maiorē declarationē q petr⁹ aureoli dicit in tractatu quē fecit de cōceptione virginis: q licet dicta multorū sanctoꝝ cōfirmata sint p cōcilia: nihilominꝰ oia dicta scōꝝ nō sunt tenēda pro fide aut pdicatione ecclesie orthodoxe: tū q: contradictoria oporteret teneri pro fide: cū Augu. dicat q Petrus vere erat reprehensibilis in obseruari faciendo legalia: ꝛ Paulus ipsum iuste ꝛ rationabiliter rephendit Ad Gala. primo. Hyero. vero dicat Petꝝ nō fuisse reprehensibilem sed Paulū peccasse ꝛ presumptuose egisse reprehendendo pncipē apostoloꝝ. Hyero. etiā dicit q per matrimonia ɔtracta añ baptismū nō ɔtrahitur bigamia: ꝛ Augu. determinat totū oppositū. vt patet. xxvj. di. c. i. ꝛ. c. a cunctis. Et in pluribꝰ alijs sancti doctores adinuicē ɔtradicūt. Tu ēt q: multa absurda ecclesia ɔfirmasset: que hodie nō docēt doctores: vt q angeli sint corporei ꝛ aialia aerea prout frequēter dicit Aug. Tum q: xj. di. in decretis per totū pbatur auctoritatibus multē q dicta sanctorū possint ipugnari ꝛ improbari: si videat veritas aliter se habere. Et euidēter hoc ɔtermiat Aug. in. c. ego 'oli. di. xj. Qđ vtiq; verū nō esset: si oia dcā sanctorū essent determinatiōes ecclesie ꝛ predicationes fidei orthodoxe. Ad hoc in sacris concilijs sanctorū dicta in ecclesia sunt recepta: vt ad differentiā apocrifoꝝ hereticorūq; librorū in ecclesia a catholicis secure legantur. Et hic ē intellectus. xv. di. in decretis. Declarat etiā ꝛ fortificat magis dctū suum Pe. aeur. in repercussorio suo ꝛ dicit. Ad euidētiā aūt dictorū ɔsiderandū est q aliqđ dictum vel verbū sanctorū pōt ad hunc triplicē ab ecclesia confirmari. primo quidē vt verū sit. Scđo nō hereticū aut illicitū. Tertio vt oio verū ꝛ de necessitate salutis ac fidei sit. Ad propositū ergo: sic dicta sanctorū confirmata sunt per ecclesiam: non q oio sint necessaria ad credendū: ꝛ eorū oppositū sit erroneū: aliter tantā auctoritatē hērent q̄tā euangelia ꝛ canonica scriptura. Nec confirmata sunt tā q vera ita q ecclesia oia que sancti dicūt reputet esse vera: alias ɔdictoria reputaret vera. Nā vt patet ƀ se aliquando inuicē ɔdicūt: ꝛ sunt diuersarū opinionū. Accumulatas etiā absurditates pro veritatibꝰ cōfirmasset: vt que visio fiat per radiorū extramissionē: qđ sepe dictitat Aug. vel q angeli sint corporei ꝛ similia. Sunt igitur ad istū finē cōfirmata q quicqd dicunt siue verū siue falsū: nō tamen est erroneū aut hereticū vel periculosum in fide. Si quidē nō ēē falsum esse heresis aut error. Dcā vero hereticoꝝ per oppositum id reprobata sunt: q: nō solūmodo falsa ɔtinēt imo erronea vel oio abijcienda. hec Petrus aure. in tractatu. de cōceptione virginis. vbi supra ꝛ in suo repercussorio.

¶ Secunda vero fides arti. dicit sufficiens. Sunt quidē in humano genere multi qui ꝓpter breuitatē intellectus aut paucitatē experientie seu defectū doctrine vel gratie nō capiūt explicite ꝛ expresse. s. in particulari que cōprehendunt in symbolo: hec est in catholica fide. Sed nullum est genus hoīuꝫ in intellectu adeo tardū ꝙ saltem in vniuersali ac generali credulitate quicqd ad fundamētū vere religionis pertinet capere nō possit. Nullus enim oio in hominibus reperit qui credere nō posset verꝫ esse quicquid sacris elloquijs continet: quicquid spu sancto edocti homines docuerūt credēduꝫ esse. Similiter veruꝫ esse de deo qcqd ꝓphete de illo predicauerūt: nullus est enim adeo ptinax qui non facile acquiescat imitādos eē sanctos ꝛ sapiētes viros imitādos in ꝗꝫ in fide ac morib⁹. ꝛ qui nō facile credat huiusmodi hoīes videre vel noscere veritatem ꝗꝫ indocti ꝛ vulgares hoīes nōdū cape sufficiunt. Propterea fm̄ Bonauen. vbi supra. Sufficiēs fides est cuꝫ homo huiusmodi aliquos articulos credit implicite aliquos vero explicite. Et talis est fides necessaria ad salutē. Articuli auteꝫ quos oportet credere oio explicite isti ꝑcipue sunt. s. vnitas essentia. ꝛ trinitas personarū. Sed q: in nomine patris ꝛ filij ꝛ spūs sancti: sc. signāt fideles: ꝛ ꝯferunt ecclesiastica sacramēta: ideo ex ipso actu cōsignationis hoc possunt scire. resurrectionē peccatorū remissioneꝫ. ꝛ hos quidē cognoscere possunt ex ipsis solennitatib⁹ quas ecclia solennizat: atqꝫ ex actibus sacerdotū. Propterea ab eorū cognitiōe nullus excipit: qui vtit rōne. Similiter tenet credere futuruꝫ iudicium. Alios vero articulos sufficit credere iplicite ꝛ in quadā generalitate hoc modo vt per hos habeat propositū credēdi quicqd romana ecclesia credit in particulari: nec dissentiendi ab aliquo: ꝛ cū catholicis ꝛ prelatis seu doctorib⁹ explicantur acquiescendo.

¶ Tertia fides deficiens nūcupat ná fm̄ Bonauēt. vbi. s. Credere oēs articulos fidei implicite est fidei diminute. vnde nō sufficit habentib⁹ vsum liberi arbitrij: q: oio esse non posset: q: ꝯuersans iter fideles nisi sit oio negligēs ꝛ contēptor salutis sue quin hēat explicitā cognitionē de aliquib⁹ articulis supradictis. Insup fides illuminat ad assentiendū illis. Qd̄ aūt talis fides nō sufficiat ad salutē ꝓbari pōt triplici ratione. Naꝫ quilibet obligat. Primo ad dei cognitionē. Secundo ad dei dilectionem. Tertio ad deo subiectionē.

¶ Primo aūt de necessitate salutis quilibet obligat ad dei cognitōnē. Nullo enim priuilegio exemptus est intellectus humanus a diuino cultu ꝛ vera religione: quemadmodū nec affectus. Illa. n. que sunt in intellectu hoc est apprehēsiones ꝑncipia sunt eāe eoruꝫ que sunt in affectu atqꝫ fūdamēta. Si

militer ea que sunt in affectu hoc est affectiones: esse et principia sunt atque fundamenta eorum que sunt in effectu .i. in operatione. Quare religio intellectus cum est et principium atque fundamentum totius sequentis religionis atque divini cultus. Religio autem intellectus non potest esse nisi apprehensio. Apprehensio autem in communitate hominum non potest esse certitudo propter causas iam predictas: quare credulitas est necessaria et religio intellectus. Necesse est autem omnem intellectum capacem religionis religiosum esse ne deus iniurietur: et penam tante iniurationis incurrat. In omni igitur intellectu humano necesse est fundari credulitatem religiosam in intellectu inquam qui potest capax esse illius quod dicimus propter parvulos et alios impeditos. Hec autem credulitas que necesse est de hijs que pariunt in nobis affectiones ex quibus sunt operationes divini cultus necessario est de rebus quas diximus: et de similibus.

¶ Secundo quilibet tenetur ad dei dilectionem sive affectionem. Quemadmodum nullus hominum exceptus est nisi privilegio diabolico quod est pertinax in deum blasphemia vel contumelia exceptus inquam ab operibus deo ex necessitate debitis: sic neque ab affectionibus ex quibus debent esse huiusmodi operationes. Quare nec ab apprehensionibus que causant huiusmodi affectiones. Hec autem ut dictum est sunt apprehensiones radicales articulorum fidei et credulitas eorundem. Ex quo manifeste apparet a credulitate articulorum fidei nullum hominem credulitatis capacem esse exceptum: immo ad illam eodem iure teneri omnes et singulos quo tenentur ad ipsam religionem atque divinum cultum.

¶ Tertio autem quilibet tenetur de necessitate salutis adeo subiectionem. Nulli namque dubium est neminem deum colere nisi qui credit ipsum esse: et nisi qui credit de illo ea propter que merito debetur eidem cultus quem ipsi impendit vir gloriose. Nemo exhibet ei servitutis officium nisi credit et reputat ipsum deum. Similiter nemo impendit ei latrie cultum: nisi qui credit ipsum esse deum. et iuxta hunc modum nemo orat vel adorat illum: nisi qui se credit eum posse scire et iuvare: et ita se habet per singulas partes divini cultus ac vere religionis. Quare manifestum est cum generaliter proportionales sint partes similes et eorum tota: quia integro divino cultui hoc est ex omnibus debitis deo servitijs aggregato subest ex necessitate fides integra. Hec est ex omnibus articulis aggregata ad quorum credulitatem necessario tenentur omnes: qui ad divini cultus exhibitionem et vere religionis observantiam obligati sunt. Sciendum est tamen secundum Alex. de ale. et Bona. quod nato et nutrito in deserto cui nulla explicatio facta de autem arti. fidei sufficit preparatio et si non explicatio fides omnium implicita .s. credere de deo quod credebant in lege nature. Et ad huc illuminat cognitio innata per gratiam adiuta. Quo

facto impossibile ē quin adsit i necessarijs subueniēs gr̄a dei: vel per se reuellando: vel per angelū illuminando: vel per hominem predicando. Quam nobis concedat qui est benedictus. Amen.

¶ Sabbato post dominicam septuagesime iterū d̄ articulis fidei. Sermo octauus.

O Je currite vt cōpzehendatis. Jterū de articulis fidei tria misteria cōtemplemur.

Primū de articulorū fidei expositione.
Secundum de eorūdē figuratiōe.
Tertiū de eorūdem pphetatione.
¶ Primū igit̄ mysteriū est de articuloꝛ fidei expositione. Jn p̄riti sermōe exponam⁹ simboli apostolorū articulos qd̄ fuit p̄imū. Reliqua duo in p̄esentiaꝝ relinquētes. Primus ergo articulus ē iste Credo in deū patrē oipo. cre. celi ⁊ terre. Cuius expositio est in maiori vbi dicitur. Credo in vnū deum: ⁊ inuisibiliū. Jn quo articulo vt dicit illuminatus docto: Franciscus de mar. ponūtur distīncte tres credite veritates quarū p̄ima est de diuinitate cū dicit. Credo in vnū deū. Secūda est de diuina oipotētia cū dicit p̄rem oipotētem. Tertia est de mūdi creatione: cum dicit. Creatorē celi ⁊ terre. q̄ tres veritates catholice inspirate fuerūt petro a spiritusancto ad abolēdas tres h̄ticas prauitates: quas spiritus sanctus p̄uidebat futuras esse. Sicut patet per Aug. in li. de origine heresum. p̄ma veritas de diuina vnitate est ꝯ errorē manicheorū ponētiuꝫ esse duo p̄ncipia seu duos deos. Unū lucis: alteruꝫ tenebrarū: vnū boni: alteruꝫ mali: vnū creatorē visibiliū: alterū inuisibiliū. Cōtra quos clamat beatus petrus di. Credo in vnuꝫ deū. Et sumitur iste articulus Deutero. v. Audi israel. De⁹ tuus vn⁹ est. Secūda veritas de diuina oipotentia est ꝯ errorē Arrianorū: qui negauerūt deū patrē ita potētē esse: vt sibi posset equalē filium p̄ducere. vnde posuerūt filiū esse minorem patre. Et vltimo beatus Jlari⁹ q̄si per totū librum de trinitate persequitur ipsos per omnipotētiam ⁊ sufficiētiā diuine perfectionis: qꝫ impotēs ⁊ insufficiēs esset si eq̄lē p̄ducere nō posset. ⁊ iō dixit beat⁹ petrus p̄rem omnipotētē. Tertia veritas est de creatione mūdi: que scripta est ad abolendā heresiꝫ saturnianorū: qui posuerūt. vij. angelos preter cōscientiā dei patris creasse hec vniuersa. s̄m q̄ recitat Augu. de origine heresum: contra quos clamat btūs petr⁹ di. Creatorē celi ⁊ terre. que veritas sumitur Gene. i. Jn principio creauit deus celum ⁊ terram. ¶ Secundum articulum conscripsit Joannes euangelista: qui est. Et in Jesum xp̄m filium eius vnicum dominū nr̄m. Et quidem p̄uenīēter isti⁹ articuli diffinitio sibi fuit data: vt ille cui maiestas verbi fuit in

tena reuellata: cuius personā expli
caret in secūdo articulo fidei xpia
ne: qui postea dictus erat. In prin
cipio erat verbū: vbi sunt tres cre
dite veritates.

¶ Prima de personabili filij di
stinctione: cum dicit. et in Jesum
christum filium eius. Nullus
enim filius pōt esse idē personali
ter cū suo patre.

¶ Secunda est eiusdem filij vni
tatis indiuisio cū dicit filium ei
vnicum. et est sensus. filium eius
idest patris vnicum idest vnige
nitum. In quo monstrat q quauis
filius procedat a patre et etiā spūs:
tamē vnus est tm̄ qui procedit p
modū generationis et pñsequenter
filius scilicet Jesus christus non
spūs sctūs.

¶ Tertia veritas fm Aler. de ale.
est: q filius sit equalis patri. Un
Augu. in libro de symbolo. Quā
do audias vnicū dei filium agno
sce deum si verus est filius. hoc est
quod pater. Ergo si deus est pa
ter deus filius. Quicqd enim est id
quod generatū est id quod genera
tur. Nō generat homo bouē: ouis
canē: sed homo hominē: bos bo
uem: ouis ouem. Sicut deus dei
et qz vnus ipsum. Itē quando au
dis vnicum credere omnipotētē
creatorē. etc. qz quicquid habet pa
ter habet filius. Augu. Habet ali
quid pater quod non habet filius
qui dicit: omnia que habet pater
mea sunt. Joan. xvj. Hoc autem
verum quod dicit veritas. Dicto
ergo de patre esse omnipotentem
et creatorem: sequitur filiū eē om
nipotentem et creatorem. Franci
scus de may. dicit quod istas veri
tates scripsit Joan. ad abolendas
tres hereses fidei catholice aduer
santes.

¶ Prima fuit sabellianorum qui
confundentes diuinas personas
dicunt patrem et filium et spiritum
sanctum vnam secūdum rem esse
personam distinctā tamen in tres
fm appellationē contra quos cla
mat Joan. In filium eius quasi di
stinctus est a patre.

¶ Secunda ad prescindendum
errorem sethianorum qui posue
runt non solum christum sed etiam
Seth fuisse filium: qz filij ei sunt
vocati filij dei Gen. vj.

¶ Tertia ad prescindendum erro
rem Melchisedeanorum. qui di
cunt melchisedech filium dei: pro
eo q est sine geneologia vt dicit
ad Hebre. Cōtra vtrosqz clamat
beatus Joannes. vnicum dominum
nostrum esse filium dei.

¶ Sed queritur quare dominium
appropriatur filio et nō patri nec
spiritus sancti. ¶ Respondit Ale
xander de ales vbi supra. Quod
est dominium creatum et increa
tum. Filio non appropriatur in
creatum sed creatum et ad hono
rem ipsius: vt inquantum homo
dominus etiam creature creda
tur Matthei vltimo. Data ē mi
hi omnis potestas. et cetera. Et
psalmus. Omnia subiecisti sub pe
dibus eius. et cetera. vbi Glosa.
Potestati eius omnia subiecisti

vt omnes eum adorent.

¶ Secūdo querit̄ quare filius di catur noster plusq̄ȝ pater vel spūs cum opera trinitatis sint indiuisi-bilia: indiuisibilis esset essentia.

¶ Respondit idem ibideȝ. q̄d iō dr̄ noster q2 pticipat naturā nr̄aȝ quā sibi vniuit in vnitate persone nō aūt pater nec spūs sanctus. Di citur etiam noster ꝑpter executio-nē misterij redēptionis nr̄e i car-ne assumpta.

¶ Tertiū articulū descripsit Jaco bus frater Joānis euāgeliste qui fuit dictus Jacobus zebedei ꝛ ap pellatur maior di. Qui cōceptus est de spiritu sancto natus ex Ma ria virgine. In quo ponunt̄ due veritates distincte. Prima de xp̄i ꝯceptione ibi. Qui ꝯceptus est de spiritu sancto. Secūda de eius bñ dicta natiuitate cuȝ adiūgit. Nat⁹ ex Maria virgine. Quarū veri-tatū distinctio declarat̄: q2 alia so lēnitas fit in ecclesia de xp̄i cōce-ptione: ꝛ alia d̄ eius natiuitate. q̄s veritates descripsit beatus Jacob⁹ ꝯ pestiferas duas futuras h̄eses aduersantes veritatē ꝯceptionis.

¶ Primo ꝯtra heresiȝ neustaria noꝝ: q2 Neustorius vt dicit Aug. de origine here. Cū esset constanti nopolitanus episcopus: mariam nō mr̄eȝ dei sed hominis dixit. vt aliā faceret personā carnis ꝛ aliaȝ diuinitatis. Cōtra quē gloriosus Hyero. ad paulā ꝛ Eusto. de assū ptiōe virginis: nō solū xp̄otocon sed etiam theotocon. i. dei genitri-cem appellauit. Jō. huis Jacob⁹ referens istū articulū ad p̄cedēt̄ dictū beati Joānis dicētis filium eius. s. patris di. Qui. s. filius dei ꝯceptus est de spū sancto intēdēs digitū quasi ꝯtra Neustoriuȝ.

¶ Secūdam veritatē descripsit cō tra heresim valentinianorū: q dixerūt xp̄m de natura celi corp⁹ as-sumpsisse: ꝛper v̄ginē q̄ si per fistu lā trāsisse: ꝛ nō verā mr̄eȝ ptus ex titisse. Cōtra quos clamat Jaco-bus. Natus ex Maria virgine. sed hic nota q̄ in descriptione istoruȝ articuloꝝ ꝯtingit vnū notabile: q2 cū ante dn̄icam resurrectioneȝ: ꝛ spiritus sancti emissionē per euā-gelistas semꝑ fuerit prepositꝰ Ja-cob⁹ Joanni: tñ hic Jacob⁹ ꝑpo-nit̄ Joāni. Jta q̄ Jo. anna fuit q̄r-tus: nec aūt secūdus: ꝛ sic etiaȝ añ Andreā ponit̄. Ad innuēdū q̄ in ecclesiasticis. ꝑmotionib⁹ nec ad etatē: nec ad tēporis prioritatē i cle ricatu respiciendū est: sed solū ad virtutē viderūt enim apostoli re-uelatōes diuas sibi fuisse fcās i ce na: ꝛ q̄ donū spūs sancti super ha bundanter acceperat: Jdeo fctūs est prior Andree ꝛ Jacobi. Quar tū articulū descripsit Andreas di. Passus sub pon. pi. cruci. mor. ꝛ sepult⁹. i quo notāt̄ q̄tuor v̄itates.

¶ Prima de xp̄i passione. Ante enim q̄ȝ fuit crucifixus: fuit flagel latus: illusus: alapis cesus: ꝛ spi-nis coronat⁹. Et hec veritas nota tur cū dr̄. passus sub pōtio.

¶ Scd̄a d̄ crucifixiōe. i. crucifix⁹

¶ Tertia de ei⁹ morte ibi mortu⁹.

¶ Quarta de eius sepultura ibi ꝛ sepultus

sepultus. Et q̃ iste veritates sint distincte probat. Quia hora matutinali fuit passus vsq; ad tertiã horã. vj. crucifix⁹. ix. Mortu⁹. Et cõpletorij sine vltia sepult⁹. Has veritates describit beat⁹ Andreas ꝯ q̃druplicẽ hereticã prauitatem.

¶ Prima fuit Perumanoꝝ qui dñt xp̃m fuisse oio ipassibilẽ: nec fuisse passuz in se nisi ẜm apparẽtiam vt recitat damascenus de heresibus.

¶ Scd̃a veritas fuit ꝯ scd̃az prauitatez sergianoꝝ: q sergius dixit Umbraz xp̄i tm̃ fuisse crucifixam vt ibidem damascenus.

¶ Tertia veritas est ꝯ prauitates aggarenoꝝ: qui dixerunt xp̃m nõ posse mori: quia fuit genitus sine corruptione.

¶ Quarta veritas est ꝯ prauitatẽ bardianistaꝝ qui dñt oia que fuerũt facta circa xp̃m fuisse fantastica: ⁊ ideo non fuisse vere sepultũ. Sed q̃rit quare hoc totũ dicatur vnus articulus cuz alij p̃cedentes sint diuersi articuli. s. Qui conceptus est de spũ s. na. ex Maria virgine? Supra nãq; diximus q̃ articuli ptinentes ad humanitatem sunt. vij. Quoꝝ p̃mũ diximⁿ esse: q ꝯceptus est de spũ s. scd̃m nat⁹ ex maria virgine. tertiũ q̃ passus crucifixus mortuus ⁊ sepultus ẽ.

¶ Ad qd̃ r̃ndit. Alex. de alc. vbi s. qd̃ isti actus ꝯtinẽtes sunt in vnitate tpis. s. passio crucifixio. Mors ⁊ sepultura: Ideo ponunt̃ p vno arti. Cõceptio vo ⁊ natiuitas sunt actus diuersi ⁊ longo tẽpore distã teo: ideo ponunt̃ pro diuersis.

¶ Quintũ arti. descripsit philippus. d. Descendit ad inferos. In quo est vna veritas q̃ explicite in scriptura diuina nõ habetur: sicut alie istius symboli veritates: Nisi forte accipiatur illud apostoli ad ephe. iiij. qd̃ descẽdit p̃mũ ad inferiores ptes terre. Inferiores sunt vbi est infernus. Superiores vo: vbi nos sumus. Ista vitas refellit heresiz innoiatoꝝ. De quibus Augu. de Origine here. d. qd̃ dñt xp̃m cũ descendit ad inferos: oẽs ide adduxisse: ⁊ tũc icredulos credidisse. qd̃ q̃ nõ dicit beatus philippus: temerariũ fuit eos dixisse. Scriptura. n. huic dicto multipliciter contradicit.

¶ Sextũ articulũ fecit beat⁹ thomas: q̄ in eo dubitauerat: ⁊ de eo plene certificatus fuit. s. tertia die resurrexit a mortuis. Et hoc cõueniens fuit. s. q̃ ipse describeret illã rõne dicta. Unde accipit̃ hoc documentũ q̃ circa illã mãm dz fieri emenda: circa quã cõmissa est Culpa. Uñ tho. expressit in fide illud in quo prius deliquit dubitã do. qui ergo peccauit circa hoiuz elationẽ: dz emẽdare circa eoꝝ detectionẽ. Et q circa delectationez deliquit: emẽdet circa vitationez delectationis. Juxta illud sap. xj. Per que peccauit q̄s: p hec ⁊ torquet̃. Hũc Arti. ꝯtinentem vnicã vitatẽ. s. xp̄i resurrectiõis describit tho. ꝯ errorẽ euthicioꝝ: q Euthicius vt refert. Gregori⁹. xiiij. moraliũ eṗs ꝯstantinopolitane eccle

sic p[atr]iarcha asseruit xp[ist]m post resurrectionē suā assumpsisse carnē fantasticā: nō ad vere resurgendū s[ed] ad informādū discipulos suos de veritate sue resurrectionis. Cōtra quē b[ea]t[u]s gregori[us] missus fuit ab apostolica sede an[te]q[uam] eēt summus pontifex: et presente tiberio imperatore constātinopolis sic arguit. Nulla v[er]itas cōfirmat[ur] p[er] illud qd nō est veri: imo magna orit[ur] dubietas. Si veritas fidei vere cōfirmat[ur]: p[er] hoc q[uod] xp[istu]s discipulis apparuit: et ipsos de sua resurrectiōe informauit. Ergo ille apparitiōes fuerūt vere et nō fantastice. qua rōne Euthicius supatus concessit vt eius libellus cōbureret[ur]: et v[er]q[ue] eorum ifirmitatē occurrerit mortalē sed b[ea]t[u]s gregori[us] fuit liberatus: et euthicius bene conuersus vt habetur ibidem.

¶ Septimū artic. descripsit b[ea]t[u]s Bartholome[us] dicēs. Ascendit ad celos sedet ad dexterā dei patris oipotentis. In quo ē vna veritas totalis: et vna p[ar]tialis. Et vna refertur ad motum. s. ascendit ad celos. Altera ad statum. s. Sedet ad dexteram p[at]ris oipotentis. Et isto modo potuissent poni due veritates in arti. de resurrectione. Ut p[ri]ma sit de resurrectiōe. Altera de tēpore: q[uia] tertia die. Hāc aūt veritatē totalē descripsit b[ea]t[u]s Bartholomeus [contra] heresim xpolitoru[m]. qui s[ecundu]m Aug. de origine heresum finit xp[istu]z post resurrectionē suā corpus suū reliq[ui]sse: et cū nuda diuinitate celū ascēdisse. Sc[d]az aūt p[ar]ticulā huius articuli ponit [contra] errorē seducianorum q posuerūt xp[istu]m cū humanitate qdē ascēdisse: s[ed] vsq[ue] ad celū solis: sed eam in sole reliq[ui]sse: iuxta illud ps. In sole posuit tabernaculū. Cōtra quos clamat beatus Bartholome[us]. Sedet ad dexteram dei p[at]ris oipotētis. Isidor[us] de summo bono. c. xiij. Sedet xp[istu]s ad dexterā p[at]ris: nō vt dexteram hēat p[ate]r. Sed dexterā patris b[ea]titudo ē: sicē sinistra miseria.

¶ Octauū articulū scripsit beat[us] Matheus. d. Inde ventur[us] est iudicare vi. et mor. In quo est veritas de finali Judicio. quia v[er]itate refellit[ur] et [con]futat[ur] error Origenianorum. qui origenes vt dicit Augus in li. de ciui. dixit. qd finaliter i iudicio postq[uam] mali erūt [con]dennati: rogabūt electi pro ipsis: et finalit[er] oēs saluabunt[ur]. qd est [contra] dictū xp[ist]i. Math. xxv. Ibūt hi i supplicium eternū. Justi aūt in vitā eternam.

¶ Nonū. articulū descripsit Jacobus minor q dict[us] ē alphei. frater Symonis et Jude et nepos matris dñi ex altera sorore q[ue] d[icitu]r cleophe: q dixit. Credo in sp[irit]um s[an]ct[u]m. In quo [con]tinet[ur] v[er]itas de p[er]sona sp[irit]us s[an]cti. Per quā veritatē refellit error dona istarum. qui posuerūt sp[irit]um s. minorem filio: Sicut Arriani filiū minorē p[at]re. Ut narrat Augu. de origine heresum.

¶ Decimū articulū descripsit beatus Simon q dictus est canane[us] frater isti[us] Jacobi et cōsanguine[us] germanus xp[ist]i dicēs. Sc[t]ām ecclesiā catholicā. In quo [con]tinetur

veritas de ecclesie vnitate in singulari sumpta. et auctoritate quam describit contra errorem nouitianorum. qui Nouicianus secundum Aug. de ori. here. scisma in heresim conuertens: auctoritatem negauit ecclesie catholice. Unde fertur seipsum episcopum ordinasse contra dictum apostoli ad ebre. v. Nemo assumit sibi honorem: sed qui vocatur a deo tanquam aaron. Sic et xpus non semetipsum clarificauit vt pontifex fieret: sed qui locutus est ad eum. Filius meus es tu ego hodie genui te. Isidorus de summo bono. c. xvj. Sed ecclesia. Ideo dicitur catholica pro eo quod vniuersaliter sit per omnem mundum diffusa. Nam hereticorum ecclesie in partibus mundi coartantur hec vero in toto orbe diffusa expanditur: Paulo attestante ad ro. primo. Gratias ago deo meo pro omnibus vobis: quia fides vestra annunciatur in vniuerso mundo. Iuxta hunc Articulum accipitur documentum quod auctoritati ecclesie est parendum cum summa reuerentia: quia de ipsius auctoritate apostoli articulos descripserunt. Unde illi scismatici quia sic sunt contumaces quod negant auctoritatem ecclesie: non solum sunt scismatici: sed etiam heretici. quia secundum Augu. Ideo nouicianorum scisma in heresim conuersum est. Illi autem qui non obediunt tamen obediendum esse credunt: solum sunt scismatici et non heretici: quia non errant in articulis secundum fidem.

¶ Undecimum articulum descripsit beatus Iudas frater istius Iacobi: qui scripsit epistolam canonicam. d. Sanctorum comunionem remissionem peccatorum. In quo ponit duas veritates distinctas.

¶ Prima est de sacramento eucharistie cum. d. Sanctorum comunionem. Ita enim fuit vocatum a principio hoc sacramentum: vt patet per beatum dionysium de ecclesia. Ierar. vel comunio significat participationem bonorum spiritualium in membris ecclesie per gratiam viuentibus.

¶ Secunda est de sacramento penitentie cum sequitur remissionem peccatorum. quas veritates scribit contra duas hereses. quarum.

¶ Prima fuit cathafrigarum qui vtrique sexui et omnibus credentibus indifferenter committit illius sacramenti consecrationem. Contra quos clamat Iste apostolus. d. Sanctorum comunionem quasi dicat. quod non omnium est consecrare: sed eorum solum qui sunt scificati per sacri ordinis susceptionem. Secundam veritatem describit contra heresim Catharorum qui bigamos non admittunt et penitentiam non recipiunt secundum Aug. de Ori. her. Circa quas veritates accipiuntur duo documenta.

¶ Primum quod sacramentum dignissimum Eucharistie requirit homines sanctos et perfectos ad sui consecrationem et frequentationem. quia dicit apostolus Iudas. Sanctorum comunionem. Secundum documentum est quod sacramentum penitentie debet esse adiunctum sacro Eucharistie. quia hec duo sacramenta in daas in eodem articulo iunxit. Cuius ratio est: quia per sacramentum penitentie mundatur consciencia vt efficiatur homo Eucharistie dignus. qui enim manducat et bibit Indigne. penitentie. Cor. xj.

¶ Duodecimum articulum descripsit

beatus mathias .d. Carnis resur-rectionē vitā eternam. Amen. In quo ɔtinent̄ due veritates distin-cte. pˀma de vniuersali resurrectio ne. ibi. Carnis resurrectionē.

¶ Scd̄a ď finali glorificatiōe. ibi Vitā eternā. pˀmā scribit ɔ̄ errorē Saduceorū negantē resurrectio-nē. vt habet̄. i Mathe. xxij. ⁊ actuū xxiij. scd̄az ɔ̄ heresim Hermicia-noꝝ q posuit felicitatē futurā in voluptatibꝰ carnis. Nō attēden-tes dictū xpi. Mathe. xxij. sadu-ceis dicētis. Erratis nescietes scri pturas: neqꝫ veritatē dei. In resur rectiōe neqꝫ nubēt: neqꝫ nubētur: sed erūt sicut angeli dei i celo. Sꝫ circa h̄ accipiuntur duo moralia documenta.

¶ Primū est ꝙ qꝛ corpꝰ nostrū resurrecturū speramꝰ i illa glorifi catiōe duranda dꝫ custodiri cum magna Reuerētia ⁊ diligentia vt nō ingnet̄: quēadmodū custodiri solēt regū vestimēta cū diligētia.

¶ Scd̄m documētū. qꝛ futurā vi tā esse credimꝰ sempiternā: debe-mus cōputare totū spatiū ꝑn̄tis vite quasi vnā breuissimā horā: i mo momētū ad ipsaꝫ: qꝛ plus ex cedit vitā nr̄am ꝙ̄ mille milia an noꝝ milesimā ptē vniꝰ momēti. Vn̄ sic insanus iudicatur q ꝓ leti cia vniꝰ diei vult ꝑdere magnā fe licitatē: Ita isanissimi sunt q pro momēto vite ꝑn̄tis volunt ꝑdere eternitatē. Vn̄ inequalitatē huius vite ad aliā cōparās petrus dicit Hoc nō lateat vos carissimi: quia vnꝰ dies apud ipm̄ sicut mille an ni: ⁊ mille anni sicut vnꝰ dies. ij. Pe. iij. Hec oia frācisc ď may. in tractatu de articulis fidei: ꝓter illa q̄ assignata sunt p. Alex. ď ale.

¶ Scd̄m mysteriū de eorūdē fi-guratiōe. Et hic dicas ꝙ fuerūt fi gurati i veteri ⁊ nouo testamēto. In veteri qdē Josue. iiij. In. xij. lapidibus dꝫ Jordanis ꝓfundo p. xij. hoies ex. xij. tribubus israel electos exportatis. In nouo autē Apoc. xj. In. xij. lapidibus funda mēti muri ciuitatis hierusalē. Et Apoc. xij. In. xij. stellis existētibꝰ in corona mulieris Et Apoc. pri-mo. In. vij. candelabris aureis: i medio quoꝝ stabat filius hoīs: vt ponit̄. s. i eodē sermone in secun-do mysterio: ⁊ in. vij. stellis quas in dextera sua habebat.

¶ Tertiū mysteriū huius sermo-nis est de articuloꝝ ꝓphetatiōe. s. vbi ⁊ a qbus ꝓphis inueniunt̄ fi dei articuli ꝓphetati. Ut. n. supra dictū est in sermone dn̄ice ꝓterite post prandiū: omnes fidei articu li prophetati sunt: ⁊ reuellati a deo ⁊c̄. Amen.

¶ Dominica i sexagesima in ma ne de verbo dei. Sermo. nonus.

Instantia mea quotti-diana sollicitudo oiuꝫ i ecclesiaꝝ. ij. Cor. xj. Di uina prouidētia ē tāta ⁊ talis erga humanā gn̄atione dı lectissimi in xpo iesu. vt ꝓ eius gu bernatiōe ⁊ ɔseruatione nō solum machinā mundialem ⁊ elemēta-lē creauit: nō solū formauit ⁊ iple uit eā arboribꝰ ⁊ plantis ceterisqꝫ

vegetabilib⁹ ⁊ alijs creaturis ⁊ aīa libus in rationabilib⁹ qbus se nutrire ⁊ induere posset sed etiaʒ sua bonitate puidit de semine naturali. nāliter induto ipsis vegetabilibus ⁊ i rōnabilibus quo mediante ɔseruarent̃ atq; ppetuarent̃ in esse specifico vt sic hoi nihil deficeret necessariū ſʒ oīa haberet q̄ sibi opus sunt ad nutriendū ⁊ vestiendū vt sic ɔñr ipsuʒ genus humanū in eē ɔseruaret̃ q̄ʒ ad corpus. Hanc eandē puisionē fecit ipsa diuina puidētia hoi ex parte aīe. ondū nāq; sibi viaʒ p quā ambulando possit puenire ad summaʒ felicitatē ⁊ beatitudinē. Que via ē ipsa ⁊ in maculatissima fides quā hoibus inspirauit ac reuelauit: vt in pcedenti hebdomada ondsuʒ ē. Sed certe nō sufficit bonitati ac puidētie sue hanc doctrinā inspirare: ⁊ hoc lumē ministrare hoibus sed ⁊ voluit eis puidere de semine quo mediāte ista immaculatissima fides ⁊ diuina lex ⁊ inerrabilis ɔseruaret̃ atq; ppetuaret̃: et in ea hoies fructificarēt. Qd aūt sit istud semen ipsa i mētibus veritas Luce. viij. c. Et in euāgelio hodierno exprimit. d. Semen ē v̄bū dei. Quo. s. semine mediāte fides i mētib⁹ hoium ɔseruat̃ nutritur atq; inspirat̃. Vñ Apostolus ad roma. x. Fides inqt ex auditu auditus aūt p verbū dei vbi. Remi. pmū audit qs pdicatores loq gd vel quo debeat credere: deinde accipit fideʒ auditus aūt p verbū xp̄i. Qd pdicat̃ ab apostolis ⁊ doctori bus v̄buʒ xp̄i ē nō alia pdicant q̄ʒ q̄ i euāgelio ɔtinent̃ q⁹ ab ore xp̄i ē pbatū vel que ipse xp̄s reuelat eis in corde ⁊ loquit̃ p ora illoꝝ. h̄ ille. Hec igit̃ ɔsiderās ipse vas electionis ⁊ magna tuba paulus nunq̄ʒ desinebat verbū dei pdicare populis ⁊ vbi pñtialiter adesse nō poterat epl̄is ⁊ litteris saltē oēs docebat lr̄as hic ē q̄ dicit i v̄bis ppositis enarratis multis periculis ⁊ tribulatiōibus quas expertus fuerat ⁊ extrinsecus in corpore sustinuerat. Instātia mea quotidiana sollicitudo oium ecclesiarū. i. d. Remi. pseuerātia mea est semp sollicitudinē habere de oib⁹ ecclesijs vt. s. eis annūciaret v̄buʒ dī ⁊ q̄ ad fidē ⁊ bonos mores oēs ɔuerteret ⁊ ɔuersos foueret vt tādeʒ oēs saluarent̃. Sʒ nō q̄ docte irrefra. Alex. de ale. in. iij. parte sue summe an̄ tractatū de v̄tutib⁹ theologicis. tractat de gratia ſmonis vtrū sufficiat ad hedificationē auditoꝝ ⁊ ɔcludit q⁹ lʒ necessaria sit ad hedificationem auditoꝝ gratia in doctore siue predicatore qua sciat dicit ɔueniēter ea q̄ sunt ad hedificationem est tñ necessaria ⁊ alia gr̄a in auditore vt. s. moueat̃ ad audiendū attente deuote ⁊ sollicite ex quo auditu ſmonis moueatur ad cōpunctionē vel ad amorē ⁊ hmōi qm̄ si audire vellet pdicatorē: in eo ſmo nihil pficeret. Et ɔcordat cū nāli ph̄o: in. ij. d̄ aīa. d. actus actiuoꝝ sunt in patiēte ⁊ dispositio. Quapropt̄ oʒ q⁹ oēs veniatis ad pdicatiōes: vt de hoc

sancto semine participare possi-tis. quẽadmoduz sapiens in vno ipse spiritus. s. per os sapiẽtie p uer. viij. hortatur dicens. Nunc ergo filij audite me beati qui cu-stodiunt vias: audi disce. ⁊ esto sa pi. ⁊ nolite abicere eam. De h igi tur semine verbi: quid cum tanta sollicitudine paul᷒ ministrare cu rabat omnibus ecclesijs tractare intendentes. Tria mysteria in pre senti de ipso considerabimus ob-seruando nostraz laudabilem cõ suetudinem ad honorem beatissi me trinitatis.

¶ Primum erit de huius semi-nis fructificatione.

¶ Secundum de eiusdem perce ptione seu audditione.

¶ Tertium de eiusdem obliga-tione.

In primo mysterio videbimus quot fructus et vtilitates generat ⁊ producit. In. ij. qualiter ⁊ quo-modo ipsum percipere ⁊ audire debemus vt nobis aliquem fru-ctum faciat. In. iij. si homo obli-gatur ex necessitate ⁊ debito seu p cepto audire vtrum dei an sit de super rogatione ⁊ consilio.

¶ Circa primuz igitur mysteriũ nota q̄ lz multi sint fructus quos germinat illum sanctissimum se-men verbi dei. septem tantũ in p̄-sentiaruz inerabimus.

¶ Primus dicitur clara illumi-natio.

¶ Secundus confortatiua cibatio.

¶ Terti᷒ roboratiua fortificatio.

¶ Quartus suauis delectatio:

¶ Quintus luminosa exẽplatio:

¶ Sext᷒ magna meritatio.

¶ Septimus perennis felix glo rificatio.

¶ Primus fructus dicitur clara illuminatio. Hec autem illumina tio q̄z sit preciosa ⁊ bona possu-mus perspicere ex corporaliũ ocu lorum illuminatione. tu bone vir habes corpus bene sanum ⁊ inter alia habes visum acutum ⁊ infa-tigabilem non ne caripendis et multum appreciaris talem visum? Certe sic. habemus thob. v. Cum angelus salutaret eũ dicens. Gau dium tibi sit semper. Respondit Quale mihi est gaudium. quia in tenebris sedeo ⁊ lumen celi nõ vi deo: quasi dicat. tantuz tristior ex cecitate que mihi accidit: q̄ letari nullatenus possum. Et si aliquis efficeretur cecus: ⁊ posset recupe-rare visum: non curaret exponere suas facultates ⁊ multos sufferre labores etiam si peregrinari eum oporteret ab oriente in occidentẽ. Illuminatio ergo corporaliũ ocu lorum: valde cara extimatur. Sz vere patres alium oculum habe-mus preciosiorez ⁊ nobiliorẽ istis corporalibus tantuz quantũ ani-ma nobilior est corpore. Quis est iste oculus? Dico q̄ est intellect᷒: cuius lux vel lumen ex noticia. in telligentia seu scientia eorum que sunt necessaria ad salutez. Et ideo sicut intellectus nobilior est ocu-lo corporali. ita ⁊ lux eiusdem ma

gia debet extipendi ⁊ extimari ac desiderari que lux corporalium oculorum. ē cōsequenter sicut aliquis corpore cecus multos suffert labores: multas exponeret facultates: multas peregrinare ꝓuincias si crederet lumen amissum recuperare: multo magis ꝓ habendo lumen intellectus hec ⁊ plura facere debet. Quod ⁊ multos fecisse legimus. Ut gloriosus Hieronymus in epistola ad paulinum de omnibus scripture diuine libris recitat dicens. Legimus in veteribus historijs quosdaꝫ lustrasse prouincias: nouos adisse populos: maria transisse: vt eos quos ex libris nouerant: corā quoqꝫ viderent. Sic pythagoras memphiticos vates: sic plato egyptū ⁊ architam tarentinuꝫ eandemqꝫ omnia italie que quondaꝫ magna grecia dicebatur laboriosissimeꝫ peragrauit: Ut qui athenis magister erat ⁊ potens: cuiusqꝫ doctrinas achademie gymnasia personabant. fieret peregrinus atqꝫ discipulus. malens aliena verecunde discere quā sua impudenter ingerere. deniqꝫ cum literas quasi toto orbe fugientes persequitur: captus a piratis ⁊ venundatus etiam tyranno crudelissimo paruit: ductus captiuus vinctus ⁊ seruus. tamen quia philosophus: maior emente se fuit. Ad titum liuium lacteo eloquentie fonte manantem: de vltimis galliarum hispanieqꝫ finibus quosdam venisse nobiles legimus. Et quos ad contemplationem sui roma non traxerat: vnius hominis fama perduxit. Habuit enim illa etas inauditum omnibus seculis celebrandumqꝫ miraculum vt vrbem tantaꝫ ingressi: aliud extra vrbem quererent. Apollonius siue ille magus vt vulgus loquitur siue philosophus vt pythagorici tradunt intrauit persas pertransiuit caucasum albanos: scythas: massagetas: opulentissima inde regna penetrauit. Et ad extremum lanissimo phison amne transmisso puenit ad bragmanas: vt hyarcham in throno sedentem aureo: ⁊ de tantali fonte potantem inter paucos discipulos de natura de moribus ac de cursu dierum ac siderum audiret docentem. Inde per helamitas babylonicos caldeos medos assyrios parthos syros fenices arabes palestinos reuersus alexādriam: perrexit ethiopiam. vt gymnosophistas ⁊ famosissimā mēsaꝫ solis videret i sabulo. Inuenit ille vir vbiqꝫ qđ disceret ⁊ semp proficiens semp se melior fieret. Scripsit sup ħ plenissime octo voluminib⁹ philostrat⁹. ħ ille. Lactan. etiā i pmo diui. insti. aduer. gen. magno inquit ⁊ excellenti ingenio viri cū se doctrine penitus dedissent: qcqd laboris poterat ipendi. cōtēptis oibus ⁊ priuatis ⁊ publicis actionib⁹ ad inquirende veritatis studiū cōtulerunt existimantes multo preclā

ctus esse humanarum diuinarumque rerum scire ac inuestigare rationē quam struēdis opibus aut cumulando honoribus inherere. Quibus rebus quoniā fragiles terreneque sunt et ad solius corporis pertinēt cultum: Nemo melior nemo iusti or effici pōt. hec ille. Ex dictis claret quod pro acquirēda scia: multos labores quam plurimi sustinuerūt. Quod si hoc verū est de lris secularib⁹: q̄nto magis de sacris esse dz? Cum dicat gloriosus Hierony. nescit lras qui sacras ignorat. Multum laborauerunt supradicti. d. Hierony. vt lras mūdanas ac inutiliū noticiā acquirerent. Sed multo magis laborare debemus: vt lras sacras acquiramus. omni dignitate vtilitate veritate ac Luce plenas. Sed posses interrogare vbi acquiritur illa lux tam clara: illa oculi spūalis illuminatio: ille intellectus splendor et radius: illa vtilium immo et necessariorum noticia? Clama. Illa predica. Illa predica. Illa predica. Questa eql la scuola vbi nullus est error: sed omnimoda veritas: quia sunt scole xpi qui errare nō potest. Et sicut maius lumen prestat luna quam candela accensa: maiusque sol quam luna: sic licet magnam illuminationem intellectus habeat homo ex philosophia morali: in comparabiliter tñ maius lumen recipit a litteris sacris: que in predicationibus exponuntur et declarantur. nescit nāque litteras: qui sacras ignorat: vt supradictum est. Per hoc namque semen diuini verbi illuminatur mundus spiritualiter: sicut per solem corporaliter. per hoc etiā declaratur quid credere et quid nō credere tenemur: quid agere hinc in istis scholis declarat: quid sit bonum et quid malum: qualiter tēntationibus resistere bonisque inspirationibus acquiescere debemus. hic declarantur peccata mortalia et venialia vt ab eis cauere sciamus. Declarantur virtutes et precepta: vt eadem si volumus operari sciamus. Quam conclusionē ponit ipse cantor spiritus. s. in ps. di. cxviij. Lucerna pedib⁹ meis verbum tuum et lumen. semitis meis. O bona mulier sicut in speculo videas omnes tuos defect⁹ omnes maculas et deformositates faciei tue: et sic scis eas admouere et reducere ad formositatem: ita ad litteram verbum dei est speculum anime per quod homo videt errores suos et pctā ac scit de his se emēdare. Quod verū verū sit cōsideremus mūdū qualiter viuebat ante aduentū xpi et qualiter post. Et certe ante aduentum xpi vbique vigebat ydolatria: plenus erat mūdus erroribus. Quidam enim adorabāt pro deo solem: quidam Saturnū: alij Iouē alij ydola manufacta lapidea argētea vel aurea. Hodie vero totus mundus ad cultū et notitiam vnius veri dei reductus est. Sed qualiter? nō alia via nisi mediante hoc semine sancto vbi dei. quod apostolus paulus Instātia quottidiana sollicit⁹ erat

ubiq3 seminare: et sicut totus mundus solarib⁹ radijs illuminat: ita et predicationib⁹ pmortuum pdicatorū. s. sanctorū apostolorū. O roma caput mūdi tu adorabas non solum unum ydolum: sed etiā omnia ydola tibi subiectarū puinciarū vt esses caput tui fatuissimi cultus: sicut caput eras pncipat⁹: qd te reduxit ad cultū et notitiā vnius veri dei: nō nisi predicatio petri et pauli? O Judea et tu a quo suscepisti lumen et notitiam veri dei? a Thoma in predicatione. O achaia et tu? ab Andrea asia predicatione Joānis. Gallicia Jacobi maioris Armenia Bartholomei ethiopia Mathei. Syria philippi persia Simōis et tadei Egypt⁹ Marci. Grecia pauli pcipue. Judea Jacobi minoris precipue verbis et predicationibus conuerse sūt et ad cultū veri dei reducte. Temporib⁹ etiā nostris seu patrū nostrorum populus xpianus multis erroribus plenus erat: nā pauci et rari confitebant: pautiores cōicabant: mutuabant sub vsuris: non curabant audire missas diebus festiuis. Jmmo nec forte igredi ecclesiā et multa huiusmodi faciebāt libere sine aliquo timore dei et cōscientie scrupulo: ac si nō fuissēt peccata. hodie vero hoc nullus ignorat. Unū hoc vere credere possumus patres q a predicationib⁹ duoꝝ sanctorū: quorū vnus fuit adeo missus ad partes vltra mōtanas alter ad citmōtanas: Uincentius ordinis predicatorū. et Bernardin⁹ ordinis minoꝝ. Et sic successiue illuminatus est populus xpianno: et quotidie illuminatur per predicatores patrū nominatorū ordinū: et etiam aliorū. s. heremitanorū carmelitanorū seruorū et huiusmodi. Si ergo anima vis illuminari et cognoscere ea que sunt necessaria ad tuā salutē: vade ad audiendū verbum dei? cuius primus fructus est mētis illuminatio vt dictū ē. Ex hoc dicto sequit correlarie: q qui non curāt audire reprehēsibiles sunt: dicunt enim quidā. Quid oportet ibi perdere tps? Benefacito: et a malo caueto: et saluatoris. Certe li sta el puncto disse lipotopo. Chi tu te sape guardare dal male et fare el bene. Nam multi per ignorātiam credūt benefacere et malefaciunt et ecōtra. Qui tamē in predicatione instruerent et illuminarentur: si ad eam venirent. Nemo ēt est adeo doctus: qui adhuc nō possit discere. Unde Hyero. ad nepotianū. Sapiens vir ille grecie demosthenes cū expletis iā centum et septē annis se mori cerneret: dixisse fertur se dolere q tūc egrederet de vita: qn sapere cepisset: et in epistola ad paulinū de oib⁹ scripture libris. Apollonius siue ille magus: vt vulgus loquit et c. vsq ibi. et hic pone nō ibi. Si hoc verū est de litteris mūdanis: quāto magis verificatur de pelago diuinarū scripturarū? Unū Aug. ad volusianū de virginitate beate Marie. tanta inquit est xpianarū pfunditas litterarū: vt in eis quotidie profi-

rerēt: si eas solas ab ineunte pueritia vsq3 ad decrepitā3 senectutem maximo ocio: summo studio: meliore igenio conaf adiscere. Sed certe posito q predicator diceret etiam ea que nota sunt alicui: non tamē amittit tps ille talis qui audit: q2 vt dicit prouer. i. Audiens sapiens sapiētior erit. quidā etia3 magnus doctor dicebat: q cū pdicatores bene masticare z pōderare sententias quas dicunt q alij docti viri nō sic cōsiderate ponderant: ideo audire eos nō est vnq3 nec alicui sine pfectu: sufficiat hec quo ad primū fructū accipe scd3. ¶ Secūdū dicitur confortatiua cibatio. Corpus nr̄m vt patet experientia qn̄ sumit cibū natura indigente valde confortatur: z sic potest se facilius defensare a volētib9 ipsum ledere: z potest etiā operari faciliter que sibi vtilia sunt: q si oib9 nō sumeret: minime facere posset. Ita pariformiter dico de aia. Oportet q sumat cibū suū: vt possit surgere a peccatis: que dānant ipsam z operari virtutes: que saluant eandem. Sed quis est ille cibus? Audi decretalem inter cetera de officio iudicis ordi. Inter cetera que ad salutē spectāt ppli christiani pabulu3 verbi dei per maxime sibi noscit necessariū: q2 sicut corpus materiali: sic z anima spirituali cibo nutrif. Eo q nō in solo pane viuit homo: sed ex oi verbo qd̄ procedit de ore dei. vt etiam dicit Mat. iiij. c. Et sicut signum propinque mortis z instantis: est aial rationale siue irrationale languidū cibū nō sumere: ita z hoie3 verbū dei non audire signū est sue dānationis. vn̄ Aug. ait in lib. de pdestinatione sanctoꝝ. Sicut nullu3 est maius signū predestinationis eterne q3 dei verba libēter audire sic nullū peius est signum q3 illa contemnere: fundat dictū suū in dicti illius qui nouit in predestinatos z prescitos. s. xpi. Jo. i. viij. di. Qui ex deo est verba dei audit: z propterea vos nō audit: q2 ex deo non estis. Sed ex quo sic subiungit cū ait vos ex prē diabolo estis Manifestaf hec cōclusio per experientiā: vidimus eni3 multos sciētes sue saluti necessaria: ēt quada3 humana fragilitate detēti: nō operanf illa: nec cauēt ab his q sciūt sibi esse damnosa. Ille nanq3 vsurarius scit vsuram esse prohibitā z peccatu3: z tamē ipsam exercet. Sic z ille concubinarius nouit esse peccatū tenere ↄcubinā: quā tamē tenet. Ille etia3 alius scit se teneri ad ↄfessionē cōionē ieiuniū z huiusmodi z tn̄ nihil honī facit: z si oēs isti vadunt ad predicationes z attēte audiūt verbū dei mirabiliter cōuertunf a malo in bonū: dimittunt pctā restituūt aliena: ↄfitētur z oia huiusmodi faciūt z multi religionē ingrediunf. vn̄ h mutatio. Querif antcq3 veniret ad pdicatiōē: nihil honū faciebāt nūc vero sic? Nō pptēr aliud patres nisi q2 prius nō sumebāt cibū: postea vero sic: qui cibus facit eū viuum qui prius erat mortuus. Jō

Jo. vj. Uerba que loquut⁹ sū vobis: spiritus ꝛ vita sunt: ꝛ qui ꝑus erant lapides durissimi postea liquefacti sunt: vt cera ante ignem. vnde Jere. xxiij. Uerba mea sunt quasi ignis ꝛ malleus: ꝯterens petras. bñs etiā Joannes abbas vt in vitis pꝫum hꝫ di .it. Quid durius lapide qd mollius aqua? Et cū gutta sepe cadēdo lapidem cauat. Sic verbū dei co: durū aperit ad timorē eius atqꝫ amorem. Et iterū in psalmo. Misit verbū suū ꝛ sanauit eos ꝛ eripuit eos de interitionibus eoꝝ. Igitꝰ o peccatores venite ad audiendū verbuꝫ dei: ꝛ vos caritatiui ciues diligēter conamini huiusmodi obstinatos ducere ad predicationes si diligitis salutē eoꝝ. Sic ꝛ vos matrone iuuenes vanas videbitꝭ eniꝫ per experientiā: ꝙ si nō in totum: in parte saltē emēdabunꝭ. Nō ne habetꝭ Actu. ij. Qḋ ad verbū petri in sua prima predicatione conuersi sunt ꝛ baptizati circiter tria milia hominū? Sic ꝛ possibile est ꝙ peccatores ꝯuertanꝭ in predicatioib⁹ quas audiūt. Nec dicat aliquis: nō curo ire ad predicationes qꝛ hēo libros in domo ꝛ lego que cunqꝫ ꝑdicato: dicit: qꝛ ēt si hoc verū sit nō percipitꝭ tantus fruct⁹ ꝗ̄tus percipietꝭ a predicatione audita. Et hoc pp quandā vim que finaliter latet in viue vocis oraculo. vñ Hyero. in dicta epistola ad paulinū habet nescio qd latentis energie vel viue vocis actus viua vox ꝛ in aures discipuli de auctoris ore transfusa fortius sonat. vñ ꝛ Aeschines cū rodi exularet ꝛ legeretꝭ illa Demosthenis oīo: quaꝫ aduersus eum habuit: mirantib⁹ cunctis atqꝫ laudantib⁹ suspirans ait. Quid si ipsaꝫ audissetis bestiā verba sua resonantē hec ille.

¶ Tertius fructus dꝛ roboratiua fortificatio vbi notat: ꝙ sicut corpori medici nō solū dant medicinā purgatiuā: sed etiā preseruatiuam ꝛ fortificatiuā: maxime illis quos vidēt esse debiles ꝛ delicatos ꝙ faciliter recadere pñt: ꝛ hoc vt ex illo remedio ꝑseruatio: corpus ex infirmitate debilitatū aliquātulū fortificetꝭ: ꝛ teneat se ne iteꝝ ruat in infirmitatē: ꝛ faciat recidiuꝫ ita ꝛ ipse deus peritissimus ꝛ sapiētissimus medicus: vidēs nos fragiles ꝛ aptos atqꝫ iclinatos ad cadendū in peā: que forte dimisim⁹ voluit nobis ꝺ remedio ꝑseruatiois ꝓuidē: qꝛ̄ sine eo i bñ iceptis nō perseuerar emus: cepisse: nāqꝫ multorū est: ad calcem vero peruenisse paucorū: vt inqt Hyero. ad Lucianū heremitā. Que est auteꝫ hec medicina preseruatiua? quod est hoc electuariū adeo perfectuꝫ? Dico ꝙ est verbū dei. qḋ apostolus ita instāter ꝑdicabat. Et ꝙ verū sit audi cautorē. s. scti ꝑs. xxxij. di. Uerbo dñi celi firmati sunt dicit glo. Inter vbi super verbo celi idest boni ꝛ perfecti viri quorū cōuersatio in celis est: firmantur verbo dñi. i. audienda predicationū. s. in bonis inceptis. ꝛ prouer. xxx. Ois sermo dei ignitus clipeus est

sperantibus in se. Clipeus nanqꝫ defensans ab oib⁹ nequissimis telis diabolo ꝛ impugnātib⁹ mūdi ꝛ ꝯquassationibus ꝛ guerris pestilentijs ꝛ alijs exterminijs est ꝟmo dei. vñ Grego. Omnis qui recta ꝑdicat si audiat: irā irruētis creatoris super preuaricationē pplīm placat. Experiētia nanqꝫ certa didici: vt testat qui hoc officiū per plures annos exercuit. s. scūs bernardinus. populos tātū a deo flagellari: qꝫto rebelles inueniunt in verbo dei. Ideo si vis pseuerare i bono incepto audi verbum dei.

¶ Quartus fructus dicit suauis ꝺlectatio: dic mihi vtr ex parte qd credis esse delectabili⁹ in hac mortali vita? Si bene expertus es concordabis cū pncipe phoꝝ Ari. qui expertus est naturā. d. x. Ethicorū. c. viij. vt mihi philosophia hēre mirabiles delectationes i puritate ꝛ firmitate. ꝛ Augu. de doc. xpiana. In hac presenti luce nihil puto iocūdius pabulo scripturaꝝ quo omnia mella superant. Sed nota q verbū dei hamo simile est q si nō capis te nō capiet. Sic ꝟbū dei nisi gustet nō sapit. Sꝫ qui gustauit audi qd dicit. ps. cxviij. Quā dulcia faucibus meis eloqa tua super mel ori meo. si ꝛ glo. super alio. ps. Uerbū dī est sicut species aromatica que diligenter debet masticari: vt virtus eius ꝛ suauitas sentiat vnde aial qd nō ruminat est in mundū. ꝛc. in illo verbo dulciora super mel ꝛ fauū. eloquia inquit aperta vel accepta hv eide ꝛ clare intellecta ꝛ nouo ꝛ veteri testamēto dulcius sapiunt palato fidei qꝫ faucib⁹ carnis mel gustauit etiam dulcedinē eius illa q sedens secus pedes dñi imobilis tanqꝫ ebria audiebat verbū illius. Lucc. x. Nec miꝝ qꝛ licet tibia ꝛ psalteriū suauē faciant melodiā sup vtraqꝫ tñ lingua suauis. vt dicitur Eccl. iiij. Quantā suauitatē habebat ligua illa melliflua ꝛ dulcissima Iesu dicunt hij duo discipuli quib⁹ apparuit in die resurrectionis euntib⁹ in emaus: nonne inquiunt coꝛ nrm ardēs erat i nobis dum loqueret in via: ꝛ aperiret vobis scripturas? Sic ꝛ a quocunqꝫ verbum dei pronunciet: dūmodo tā ex māqꝫ efficaci mō porigēdi dādi illa populo nunciare conet: que habēt audientiū corda tāgere ꝛ mouere: semper gubernabunt aliquē feruorē in mentibus auditoꝝ ꝛ delectationē. Igit posito q aliquis bene intelligat ꝛ pseueret operetur oia necessaria ad salutē suam: si tamē vadit ad pdicationes nō amittit tps. Si enim reprehendit vitia: letatur de vituperio inimicorū dilecti sui. Si de virtutibus ꝛ bñficijs diuinis ꝛ huiusmodi letat ꝛ magnificētia ꝛ laude amici sui sicut amicus non solet nisi letanter audire laudes alterius amici.

¶ Quintus fructus est illuminosa execratio: vnū preceptum dñi nri est q tenuis bonū exemplū proximis Mat. v. Luceat lux vestra corā hominib⁹. ꝛc. Cum ero ó

est q: vt dicit Lactan. in. iiij. diui. insti. hoies maliūt exempla q̄ verba: q: loqui facile est: prestare difficile. Utinā quidē tā multi bn̄ facerent: q̄ multi loquūt̄ bene: sed q precipiūt nec faciūt abest ab eis fides infra superest igit̄ vt factis v̄b. firmētur. Et licet hoc preceptū sit oibus precipue tñ prelatis: q: vt dicit̄ in. c. qualiter ⁊ quādo. de accusatoribus. prelati sunt positi quasi signū ad sagittā. ⁊. c. magne de vo. dicitur. Quod agit̄ a platis facile trahitur in exemplū a subiectis. Si ergo prelati dāt bonū exemplū subditis: etiā ipsi subditi faciūt bonū secus aūt si econtra. Ideo magnū peccatū cōmittūt plati male viuētes. vt in. c. pcipue. xj. q. iij. Scire prelati debēt: q: si peruersa vnq̄ perpetrāt tot mortibus digni sunt quot ad suos subditos perditionis exēpla trāsmittunt. Unde necesse est: vt tanto se cautius a culpa custodiāt: quāto per praua que faciūt non soli moriuntur: per prelatos aūt nō solū intellige ecclesiarum rectores: sed quousq̄ alios prepositos dignitate sciētia ⁊ huiusmoi. prela⁹. n. venit a prefero pfers ⁊ sic prelat⁹ d̄r pater vel mater repu. filiorū magister ciuis repu. rusticorū diues repu. pauperū repu. discipulorū senex repu. iuuenū religiosus repu. secularium ⁊ huiusmodi. Qui oēs sicut peccāt grauit̄ dādo malum exemplū: sicut multū merentur dādo bonū. Si ergo vos patres ⁊ matres ciues senes ⁊ alij superiores veneritis ad predicatōes occasione vestrum venient multi alij: qui forte facient magnū pfectū cuius etiā vos eritis participes: q: vt ait Greg. in registro pculdubio particeps mercedis existit q bonorū se exhibet adiutorē.

¶ Sextus fructus est magna meritatio: multū meritū habet apud deū deuote audiens predicationes q: Tho. ij. ij. q. ij. ar. ix. ⁊ Ric. i. ij. di. iiij. dicūt q oīs actus human⁹ libero arbitrio subiectus potest eē meritorius si sit relat⁹ in deū. Iste ergo act⁹. s. veniēdi ad predicationes ⁊ audiēdi deuote verbū dei si refertur in deū. s. q fiat amore sui est meritorius: adeo q nullū tp̄s est ita bene expensum. ⁊ pro quolibet puncto taliter expēso dñs preparat in paradiso magnū meritū meritat etiam oēs passus ⁊ oēs labores quos sustinet homo veniēdo ad predicationes ⁊ pro quolibet passu preparat sibi gloriā ⁊ coronā. vnde Job xiij. Obseruasti oēs semitas meas ⁊ vestigia pe. me. consi. In vitis patrum etiam legitur q qdā heremita sepe ibat ad quendam antiquum patrem: vt ab eo aliquam bonam doctrinā audiret ⁊ q: cella sua aliquātulū distabat cogitauit illam relinquere ⁊ aliā ppius edificare. Semel autem veniens vidit quēdā post se numerantē passus suos ⁊ voce clara dicentē. i. ij. iij. iiij. v. vj. ⁊c. Ille heremita p⁹ se pspiciēs vidēs q̄ numerantē ait quid numeras? Respondit ille. passus tuos: ⁊ qr̄i

tur? Respondit ille. q: dominus p quolibet passu quem facis vt audias verbum dei pparat tibi coronam in celo. Tunc ille declarauit se non mouere de loco longinquo vt magis mereref. Quanto ergo maiores labbies sustinebis pueniendo ad predicationes tanto magis mereberis.

¶ Septimus gloriosa beatificatio sicut semen producit fructus gusta suaues ita et hoc semen diuini verbi pducit talem fructum q perducit audientes ad gloriam paradisi: vbi sunt suauissimi fructus. Et q sit verum aud. Luce. xj. dicentem dominum. Beati qui audiunt verbum dei et custodiunt illud. qui sunt beati? q acquirunt paradisum. Et qualiter acquirunt? audiendo et custodiendo verbum dei. Multi ergo et magni sunt fructus quos pducit istud sanctissimum semen. Ideo oes sollicite venire debent ad ipsum pcipiendum aliosque inducere vt veniant puta maritus vxorem et econtra: parentes filios et amicus amicum: vicinus vicinum: socius socium: et nullum debet tedere laboris q nunq posset ho laborare per tanti spacium quantum exponit in audiendo pdicationes i qua faceret magnum lucrum: nam si volumus numera in. xl pdicationibus que fiunt diebus ferialibus expo nunt. xl. hore: sed ponamus q cum do redeundo et stando exponantur lxvj. vel. lxviij. totum illum spacium est triu vel quattuor dierum. Quid potest vnus artifex lucrari in illis ponamus q tres vel quattuor du catos quod tamen raro accidit. sed certe in. xl. predicationibus forte lucrabitur vnam lacrimam vel vnum suspirium vel saltem vnam bonam inspirationem et dispositionem quorum qd licet est maioris lucri et vtilitatis q mille ducati q: sic euadit infernum et acquirit gratiam dei et gloriam consequenter igitur oes veniant ad predicationem tam nobiles q ignobiles docti et indocti: senes et iuuenes: mares et femine: et pcipue qui regunt familias et respublicas: et animarum curam gerunt. hic enim discunt regere se suos ac etiam sua. Et qui pauperes sunt et non possunt quottidie venire saltem ter aut bis in hebdomada veniant. Et qui in suis apothecis habent socios et non possunt venire oes veniant diuisim vno die vnus alio alius et recitent sibi inuicem auditas pdicationes: vt sicut ex sole omnes percipimus vtilitatem ita ex verbo dei quod est sol spiritualis quod nobis concedat ipse sol iustitie christus benedictus in secula seculorum.

¶ Dominica in septuagesima post prandium iterum de verbo dei. Sermo decimus

Instantia mea quottidiana sollicitudo omnium ecclesiarum. ij. ad Cori. ij. In precedenti sermone proposuimus de verbo diuino tria mysteria expeditoque primo scilicet de eius fructificatione restant duo sequentia. Quorum primum est de eius debita auditione. Se-

cundus de eius necessaria obligatione.

¶ Primũ misteriũ dico q̄ est de eius auditione. Circa quod notat q̄ sicut naturaliter nõ põt itroduci formã in aliquod subiectũ nisi p̄ma dispositione q: vt etiã supra allegatũ est. ij. de aia actus actiuorũ sunt in patiente bene disposito ita ꝛ fruct⁹ supradictos quos germinat verbum dei non potest quis percipere nisi se bene disponat ad audiendum id. volo igitur in presenti sermone ostẽdere qualiter debeat audiri verbum dei vt ei⁹ fructus percipiãtur. ꝛ per hoc notãt. vij. regulas quas oẽs seruare debemus in auditione verbi diuini.

Prima dicitur sollicitatio.
Secunda attentio.
Tertia discretio.
Quarta deuotio.
Quinta ruminatio.
Sexta cõicatio.
Septima operatio.

Prima regula.

¶ Circa primam sic procedo. si bene consideramus: sollicitudo est vnum mediũ seu vna virtus qua acquiruntur diuitie multe ꝛ mundane ꝛ spirituales: sic econtra inhertia ꝛ negligentia facit vnũ homines venire ad pauperiem ꝛ ad hospitale. Homo pigro mai fa sa casa a tre solari. Ideo Prouerbiorum. xx. Propter frigus piger arare noluit. mendicabit ergo estate: ꝛ non dabitur ei. Prouerbiorum. xx. ait sapiens. Noli diligere somnũ ne te egestas opprimat Aperi oculos tuos ꝛ saturare panibus ad propositum dico: si vis ex predicatione recipere fructum noli tardare. Esto sollicitus: cito venias conare semper adesse i principio predicationis. Si enim veneris in medio vel in fine: stabis per bonum spacium anteq̄ percipias de qua materia tractet predicator. Et forte interim anteq̄ venires dedit aliqua documẽta multum vtilia que non audisti. Ideo si in principio ades: omnia intelliges ꝛ ordines ꝛ processum ꝛ documenta eius hinc Jac. i. di. Sit omnis homo velox ad audiendũ scilicet bona documenta cuius exemplũ habemus Luce. viij. Cũ turba plurima conuenirent ꝛ de ciuitatibus: quia ꝛ rurales ꝛ ciues ad predicationes ire debent: dicit quod properabant idest non negligenter non lente non tarde sed sollicite ꝛ cito ꝛ festinanter ibant: tu quoq̄ fac similr: ꝛ semper habebis bonã partẽ in auditione predicationis: ꝛ etiam in loco vñ cõmode videre poteris.

¶ Secũda rl̃a dr attentio. i. d̄bes attẽdere audire verbũ dei ꝛ donec stas in predicatione nõ debes cogitare alibi: nec hinc inde aspicere nec etiam loqui: q̄m si sic faceres nihil vtilitatis de verbo dei percipes hãc rõnẽ habemus ab Augu. in libro. l. omel. xxvj. ꝛ canonizatur in sacro decreto. c. interrogo i. q. i. interrogo inqt vos frẽs vel sorores dicite mihi qd vobis pl⁹ esse videt corpus xp̄i: an verbum

xpi? Si vultis alias vere bene respōdere hoc dicere debetis q nō sit minus verbū dei q̄ corp⁹ xpi. Super hoc dicit Archi. q corp⁹ xpi maius est dignitate: sed verbū dei maius est vtilitate: qm̄ per verbum dei ꝯuertunt̄ etiaꝫ si multas audirent missas. Stet ēt vn⁹ populus absq̄ predicatōe per .x. aut per .xx. annos ⁊ ꝯsueto modo audiant missas: aliusq̄ cōsimilis populus stet absq̄ celebratione missarū per totidē annos ⁊ frequenter audiat verbū dei licet vtriūq̄ nocivum sit: tamē ceteris paribus experientia teste incōparabiliter centies maius detrimentū aiarum ⁊ morum ac fidei sentiet absq̄ audienda verbi: q̄ sine celebratione missaruꝫ. Sic nanq̄ est populus absq̄ verbo dei: sicut mūdus absq̄ sole. sequit̄ Augu. vbi supra. ⁊ ideo cū quāta sollicitudine obseruamus: ne qñ corp⁹ xpi nobis ministratur: vt nihil ex ipo de manib⁹ nostris in terrā cadat: tāta sollicitudie obseruem⁹ vbū dei q nobis erogat̄: dū aliud aut excogitam⁹ aut loquimur de corpore puro depereat: q2 nō minus reus est qui verbū dei negligenter audierit: q̄ qui corpus xpi sua negligentia in terraꝫ cadere permiserit. Tāta stima adunq̄ fate de lassare vna parola de la predicatione che nō la intendi: q̄to di lassare cascare in terra lo corpo de xpo qñ tu vay a cōicare impero che qñ vidi over pigli lo corpo de xpo: intra dio in te p li ochij ⁊ per la bocha: ma quando tu audi la predica dio entra in te per le orechie: nō parlare adunq̄ ne pensare altroue qñ tu stay a la predica. Aliqui etiam sunt q veniūt ad predicationē ⁊ dormiunt: qui dici possunt la piu trista gēte che habia el mūdo: vis videre h̄ ponamus q tu esses multū famelicus ⁊ aliquis duceret te in domū suam ⁊ preparans mēsam apponeret dapes multiplices bonas ⁊ dlicatas optimeq̄ ꝯditas ac diceret. amice v ideo q multū famescis comede q̄ desideras saturare his dapibus delicatis: tu aūt poneres te ad mensam nō māducās sꝫ dormiens: or nō merito iudicari posses pro miserrimo oium hoium. O bestia morit̄ fame ⁊ habet vnd possit explere esuriem suaꝫ ⁊ dormit. Sic ad propositum: predicatio nō est nisi mēsa vbi ponuntur cibaria ⁊ epule delicatissime ⁊ nobilissime iuxta illud. ps. xxij. Parasti in cōspectu meo mēsam. ⁊ iterū calix meus inebrians q̄ preclarus est. Si ergo veniens vt comedas aliquem bonū cibū corporalē ⁊ dormiens miserrimus reputar q̄to magis si dormis in mēsa spirituali vbi anima tua que moritur fame diuini verbi deberet cibari? Sed ideo tibi ostendere aliam gētem assay trista piu che questa q̄le e? Sunt illi qui stant ꝓpe istos dormientes: ⁊ non excitauit eos. Solicitate ergo vos inuicem et in tali mēsa ad quā vos quottidie inuitamus, nō dormiatis. erit enī vobis maximum dedecus taꝫ dormientibus

mientibus q̃ illis qui sunt prope eos et nō excitant. Igit̃ sta attente ad audiendū verbum dei.

¶ Tertia ratio dicitur, discretio: vere p̃fes quādo bene cogito videt̃ mihi q̄ sicut sal requiritur ad omne ferculū vt sit sapidū: ita discretio ad oēm actū moralē et virtuosū vt sit moralis et virtuosus. Audiēdo ergo verbū diuini vt fiat virtuose et moraliter oportet q̄ fiat discrete: aliter redditur insipida talis auditio. Sunt igitur aliq̄ persone indiscrete que ex auditione verbi diuini nullū reportant fructum dicūt enim. O ille p̄dicator predicat multa que mihi nō pertinēt: ideo nō ibo ad suā p̄dicationē: et non cogitant propter modicā discretionē quā habēt imo nullā q̄ predicator sapientib⁹ et insipientibus debitor est vt d̄ se Paulus dicit Roma. i. qui fuit dux et doctor predicatorꝫ. Et p̄dicatorē oportet omnibus satisfacere s̄m ordinē singulorū. Oportet enim dare medicamenta diuersa s̄ꝫ q̄ infirmitates sunt diuerse. vn̄ Cassiodo. in epistolis suis. egrotis nō vna cā salutis ē: alter cibis reficitur: hic per abstinētie beneficia tentat̃: hic lauacro mollia: ille ferrum querit ad vulnera: et varium remediū poscit diuersa qualitas passionū. hec ille. Audias ergo discrete: et qđ tibi pertinet illđ sume reliqua et si ad te nō ptinent audias: q2 ea aliquādo docebis ad quē ptinebunt. et sic proximo prodesis. nōne quādo vadis ad aromatariū eius aromata tibi necessaria reliqua vero dimittitis? stultus eēt et indiscretus cēseret̃ q aromatibus indigeret: et nolet ire ad aromatarium: qui tenet multa aromata sibi nō necessaria. Ita pariformiter dico de nolentib⁹ audire predicationes que dicūt ad eū nō pertinētia. Quod ex indiscretione p̄cedit. Sunt aliqui imprudētes et indiscreti qui p̄pter generalē viciorum reprehensionem a predicatore factam turbantur et irascūtur. et ideo obloquunt̃ ꝯtra p̄dicatorē et dicūt ipsum p̄pter ipsos talia dixisse: contra quos gloriosus Hiero. ꝯtra Ruffi. monachū pamaram et marcellam di. Qū sine nomine ꝯtra vitia scribit: qui irascitur accusator sui est: prudentis hominis fuerat etiam si dolebas dissimulare ꝯscientiam: et cordis nubilū frontis serenitate discutere. Idē ad nepocianū necnn specialiter sermo meus pulsauit: generalis de vitijs disputatio est: q̄ mihi irasci voluerit: prius ipse q̄ talis sit ꝯfitebit̃. h̄ ille. Audi pauper homo nō video q̄ teipsū reddis suspectū qñ mōstras te iratū ꝯ predicatorē per predicationē factam? ipse nanq̄ te nō nominauit q̄si igit̃ ita scandalizaris: predicator facit sicut cecus tenens baculum et circumstātes pcutiēs: nihil aūt vidēs m̄ fortiter percutiēs: q2 securus: vni enim dat in capite: alij in tpibus: alij in maxillas: illi per crutu brachiū: alteri tibiā et huiusmodi: sic p̄dicator reprehēdit vi-

tia ⁊ nescit quos tangit vel nõ audias discrete ãmonẽdo suprdicta. ¶ Quarta regula dicitur deuotio ꝯtra hanc secũdam faciũt quattuor genera personaꝝ. Primi sũt quidam rethorice folijs induti: q cũ ad predicationẽ vadũt: si vident predicatorẽ simpliciter proponere verbũ: nec sequi regulas Tullij in modo dicẽdi statim contẽnunt deridẽt: nec audire volunt talẽ predicatorẽ. O rethorice audi qd dicat Lactan. in. vj. diui. insti. q̃ tñ fuit de tuis. Summa prouidentia carere fuco voluit ea que diuina sunt: vt oẽs intelligerẽt que oĩbus ipse loquebaẽ. ⁊ in. iij. c. xuj. dicit. Hãc diuina eruditio nõ ꝯsiderat qꝫ nõ in lingua sed in corde sapia est: nec interest quali vtaris smone: res enim nõ verba queruntur. ⁊ nos nõ de grãmatico aut de oratore quorũ scientia est quõ loq deceat sed de sapiẽte disserim⁹: cuius doctrina est quõ viuere oporteat. ⁊ c. sedulo. xxxviij. di. d̃ q sicut anima p efertur corporis: sic sentẽtia verbis. Nõ ergo curare debet multũ predicator de ornatu dicendi: sed de bonis sententijs ⁊ instructionibus: sic ⁊ auditor facere debet. Experientia nanq₃ probatum est: illud aiabus prodesse: qd ipsi rethorici detestantur? Remoue ergo a te carissime hunc errorẽ atq₃ defectũ qui ex in deuotione procedit. s. nõ folia: sed fructus queras: nõ ornata verba: sed bona ⁊ vtilia desideria a p̃dicatore audire. Secũdi qui deuote nõ audiũt verbuꝫ dei. Sunt quidã qui veniũt ad p̃dicationẽ nõ vt audiãt predicatorẽ aut aliquod bonuꝫ audiãt: sꝫ vt mulieres respiciãt cõtemplẽtur ⁊ ꝯcupiscant nutib⁹ ⁊ v̓bis lenocinentur: sic multe ribalde mulieres ornãtes se veniũt vt cõcupiscãtur ꝯtra quos magnus tibicina paulus prime Cor. iij. Si quis violauerit tẽplũ dei: disperdet illũ deus quis aũt est violator tẽpli dei nisi tu ribalde ⁊ tu ribalda qui nutib⁹ oculorũ ⁊ alijs lenocinijs ecclia₃ xp̄i prophanatis; Sed caue omnibus dico qui tales sũt: qꝫ si quẽ videro stare ad vagezare ⁊ ad balestrare digito eũ demõstrabo ⁊ in ꝯspectu totius populi vitupabo aut si mas aut femina. Et si maritus pater vel mater percusserit te benedicas manibus suis. qd dico viris dico mulieribus ⁊ econtra. Cauete igitur ab hac indeuotiõe. Tertij sunt qui si predicatio est aliquantuluꝫ prolixa volunt stare qꝫ videẽ eis tediosum ⁊ laboriosum ꝯtra quos Augu. super Joan. ait. Ad passionẽ vẽtris cũ labore puenitur q̃to magis ad passionẽ mẽtis. cũ profecto melior sit refectio mẽtis q̃ꝫ ventris. Non ergo te tedeat carissime si aliq̃n plure aliq̃ꝫtulũ predicamus maxime diebus festiuis. Quĩ vt dicit apostolus. sapienti. ⁊ insipi. debi. sum. Predicatorẽ ergo oportet oĩbus satisfacere. sed videbimus q̊ cõiter in predicatione patres sunt indocti q̃ꝫ docti viris ⁊ feminis cõputatis ideo oportet p̃dicatorẽ loqui ita

clare et sic explanare atque extendere verba sua et conclusiones ut omnibus se intelligibilem prebeat. Sed dicere multa in modico tempore et clare loqui ac bene digerere ita quod omnes intelligant hoc mihi est impossibile: nec adhuc hoc facere didici. Invenimus etiam in novo ac in veteri testamento predicatores in predicando fuisse prolixos. unde .ij. Esdre. viij. di. quod Esdras in platea coram omni populo predicavit a mane usque ad mediam diem cunctis stantibus attentissimis. et ipso Esdra stante super gradu ligneo: et in fine ipse et omnis populus benedixerunt domino voce magna dicens. Amen De paulo quoque legitur quod aliquando predicabat a mane usque ad sero ergo habeto patientiam de labore et tedio quod forte sentis stando in predicationibus quia non erit sine merito. et si non indiges eis qua predicator dicit forte indiget proximus tuus amore si patieris etiam non erit sine merito et demum predicator aliquid dicet quod erit tuum. ¶ Quarti qui non servant devotionem in verbi dei auditione sunt qui despiciunt predicatorem quia forte non predicat evangelium: quid tamen sit evangelium non intelligunt: nam tota scriptura novi et veteris testamenti evangelium dici potest. Evangelium enim est charitas. Ideo quicquid ad charitatem animos habet elicere et sibi contraria detestari: libere predicari potest quia evangelium est. Predicavit christus antequam evangelium de quo tu intendis scriberet. Predicaverunt paulus et alij apostoli nec evangelium adhuc scriptum habebant: nunquid tamen non erat evangelium quod docebant? Certe sic. Evangelium ergo est omne dictum et omnis scriptura que inducit animam ad salutem: et non solum id quod incipit in illo tempore. unde Hyero. sup epistola ad Gala. Non putemus solum in verbis scripturarum esse evangelium sed in sensu: non in superficie: sed in medulla non in verborum folijs sed in radice rationis facit ad hoc .i.q.i. Marchion et Basilides Aug. etiam contra faustum Evangelij nomen latine bonus nuntius interpretatur vel bona annunciatio quod cum aliquod bonum nunciatur semper dici potest. Beatus Franciscus in regula nostra dicit nobis predicatoribus ut in predicatione quam facimus annunciemus populo vitia et virtutes: penam et gloriam: et iste modus est utilior quia medicina debet dari secundum infirmitates. Itaque predicator debet considerare vitia et peccata populi cui predicant. et econtra ea ordinare predicationes suas et non semper sequi ordinem ecclesie. Ecclesia non potuit facere sine ordine in suo officio dicendo: unde usus multorum predicatorum que est ei ponere quotidie in .xl. evangelium ad litteram et communiter huiusmodi dimittunt peccatores in suis vicijs et peccatis et malis consuetudinibus quia contra talia non predicant. Ideo cum finis predicationum sit ut anime salventur: nihil convenientius predicari potest quam ostendere illa a quibus peccatores abstinere debent et que facere obligantur. Cave ergo ab his quattuor defectibus et indevotionibus si vis devote audire verbum dei et sic fructus percipere.

¶ Quinta regula dr ruminatio. qr nõ debet facere qui venit ad pdicationẽ come el camino ouero el fumarolo chẽ da lun lato receue el fumo: e da laltro el cacia si che a multi da vna orechia gli entra ql che dice el predicatore τ da laltra li esse: male faciũt immo dbẽt masticare ruminare τ examinare que in predicationibus dicuntur: τ si nequeũt oia memorie tradere: saltem aliqua retinere debẽt sicut Sene. ad Luci. de seipso di. hoc ipse quoqꝫ facio ex pluribus que legi pauca apprehendo. τ iterꝫ cũ multa perquireris in diẽ vnuꝫ in lege qd illa die excoquas τ Aug. li. exorta. Nutri aiaꝫ tuã lectionibꝰ diuinis parabũt enim tibi mẽsã spiritualẽ. Lectio enim diuinoꝝ dulcedo est palato cordis: τ dũ auiditate subscripsit: vtilis ẽ si ꝯtineat. ¶ Sexta regula dr cõicatio. qr si inuicẽ cõicare debetis que in pdicatione audistis: maritꝰ vxori τ ecõtra parẽtes filijs τ eꝯ socius socio amicus amico: vicinus vicino: τ sic vnus recordabit vnius τ alter alterius: τ dũ scitis id qd meministis τ aliud qd ab alio audistis multum proficietis: vos ẽt nobiles in sedibus vestris artifices in apothecis viri τ mulieres in domibus τ huius inuicẽ ꝯferatis τ ordinate: vt filij vri τ filie aliquid de pdicatione in domibus referãt. Nam sicut bonos mores colloquia mala corrumpũt pme Cor. xv. ita econtra bona colloquia habẽt mẽtem perficere τ hedificare.

¶ Septima regu. dr opatio. Tu qui audis vbum dei operare τ fac qd audis: τ tũc fructificabit in te hanc regulã docet nos Jaco. c. i. Estote factores vbi dei: τ non auditores tantum. Nam vt dr Lu. c. xj. qd superius iterũ dixi ad aliud ppositũ. Beati qui audiũt vbuꝫ dei: τ nõ tñ audiũt: sed τ custodiunt illud subdit. Nam si audis τ oppositũ facis nullũ fructũ reportas. Ideo Mat. vij. Ois eni qui audit vba mea hoc τ facit ea assimilabitur viro sapiẽti qui edificauit domũ suam supra petram τ descendit pluuia τ venerũt flumina τ flauerũt vẽti τ irruerũt i domuꝫ illã τ nõ cecidit: fundata eni erat supra firmam petram. Et ois qui audit vba mea hoc nõ facit ea similis est stulto qui edificabit domum suam super arenam: τ descẽdit pluuia τ flauerunt vẽti τ irruerunt in domum illam τ cecidit: τ fuit ruina eius magna τ hoc sufficit quo ad secũdum mysterium.

¶ Tertiũ mysteriũ est de diuini vbi necessaria obligatione circa qd de vtrum populus christianus teneatur audire predicationẽ τ diuinum vbum sicut τ missã: vt diebus sequentibus videbimus. pe to quam conclusionem debemꝰ tenere de hoc dubio affirmatiuã vl negatiuã? Ad quod dubiũ respondeo saluo meliori iudicio: tẽco cõclusioneꝫ affirmatiuam. i. qꝙ p loco τ tpe populus christianꝰ τ maxime indocti nõ minus obligant audire verbũ dei qꝫ missam. Qui

pclusionem probo triplici via ratione.s.auctoritate et exeplo. Ratio est ista: oē illō sine quo homo nō pōt saluari: est pceptum et mādati. Sed sine auditione vbi diuini homo de lege cōmuni nō potest saluari: ergo audire verbū dei est preceptū. patet maior: qz fz sacros theologos hec est differētia inter mādata et psilia: qz sine obseruatione psiliorum hō potest saluari: sine obseruatione aūt mādatorū minime vt vbi gratia. Cōsiliū est saluatoris nrī relinquere mūdum et ingredi religionē: viuēdo in obedientia sine proprio et in castitate. Qō consiliūz qui obseruāt magnā habebunt a deo remunerationē. Sed qui nolūt relinquere mundū: nunqd ,ppter hoc dānābitur? dico q nō: qz et hūtes propa et existentes in mrīmonio saluari possunt. Nō est aūt sic de mādatis vt de nō assumēdo nomē dei i vanū de custodiendo festa: de honorādo parentes: de nō occidendo et huiusmodi. Qm̄ oēs ista seruare tenenť: et nō obseruādo peccāt mortaliter: et psequenter merētur dānari. Qō aūt minor sic vera probatur per apostoluz Pau. ad ro. x. di. oīs quicunqz inuocauerit nomen dnī saluus erit. Qūo aūt inuocabūt eū in quē ñ crediderūt? aut qūo credent ei quē nō audierūt? et qūo aūt audient: sine predicante? qūo ergo predicabunt nisi mittātur? Et in fine conclu. Ergo fides ex auditu: auditus aūt per verbuz xpi. Ambr. et Aug. super vno vbo qūo credēt ei quē nō audierūt dicunt: quasi di. nō credent nisi audiāt: nec olim aliquis credidit: q nō aliquo modo audiuit: vel interius vel exterius. Si ergo fides ñ informis tm̄ sed formata: est necessaria ad salutez: et hoc de lege cōi haberi nō pōt nisi per auditionem vbi diuini. vt dicit apostolus: ergo sequitur q audire vbum dinū sit mandatū seu preceptū. Preterea sicut de mādato est cuilibet seipsum sustentare et cibare corporaliter et nō permittere se fame mori: ita et spiritualiter: imo multo magis: qz nobilior est anima qz corpus. Sed cibus anime vt supradictū est ipsum vbuz dei. ergo eo nos cibare dēm⁹ maxie qn̄ alit instructionē fidei et morū hēre non possumus nisi per audientiā vborum diuinorū. Ideo T heophilus exponens illud. Nō in solo pane viuit homo. etc. dicit nō solum pane humana natura sustentatur immo requiritur verbum dei ad eaz nutriendum. Sicut ergo qui se fame mori pmittit est crudelissim⁹ homicida: sic qui indiget pane spirituali. s. diuino vbo et illud nō sumit et tāto crudelior est: qz̄to nobiliorem rē mori pmittit scilicet animam suam. Preterea ascendens christus in celum vt Matt. vltimo scribitur dixit apostolis. Eunte in mundum vniuersum predicate euangelium omni creature. H fuit signum q predicatio erat necessaria mundo: sed frustra predicarēt nisi fuissent qui eos audirēt

ergo sicut fuit necessariū predicare: ita ꝛ predicatores audire. Nec obstat si dicis: q2 tūc populi erant ignorantes: ideo obligabanť audire verba veritatis. Nam ꝛ tpibus istis multi sunt ignorantes ꝛ indocti diuinorū mandatoꝝ. Nec possunt conuenientius erudiri ꝛ dirigi per recta itinera q̄3 per verbū dī Ideo concludo q᷒ preceptū preceptorū quodāmodo est preceptum de audiendo verbū dei: q2 oīa ꝑcepta ad que quilibet obligať: virtute diuini verbi seruari pñt. hāc necessitatem intelligens sacrosancta romana ecclesia: cū excludat a missis ꝛ a diuinis officijs interdictos excōmunicatos hereticos infideles ꝛ paganos: a predicatione tñ3 neminē predicatoꝝ3 excludit. vt habetur. de conse. dist. i. eps. ꝛ de sen. ex mīso. Contēnentes aūt predicatores puniūt. vnde in. c. sacerdote. de conse. di. i. Sacerdote. verbum in ecclesia faciente: qui egressus fuerit de oratorio: excōmunicetur. Facit etiā. c. quicunq3. xj. q. iij. Et si petitur quare nō ita expresse ecclesia mādauit auditionē predicationis sicut ꝛ misse? Rñdeo q᷒ ꝓpter paucitatē ꝑdicatoꝝ. Rari. n. sunt predicatores: ꝛ rariores q predicēt xpm. Multi vero qui celebrāt missas: ꝛ ideo cōmodius ꝛ facilius possunt audire missas q̄3 ꝑdicationes. Preterea multi sūt ruraleſ ꝛ in mōtib᷒ hitantes ꝛ ī alijs locis quibus difficile extitisset audire predicationes: nō aūt sic missas. Nō tamen credas huius homines excusari: si pro loco ꝛ tempore nō conantur per aliquā via3 itelligere ea que sunt necessaria ad salutē eorū. Preterea antiquit᷒ sacerdotes curati solebant predicare infra missam mādando igitur ecclesia auditionē misse a principio vsq3 ad finē: vt infra hēmus: mādat ꝯsequēter licet implicite auditionē verbi diuini: qđ infra missā predicatur: sed alio tpe extra missam sequitur q2 tunc sit audiēdū. Et q̄3 maxime vt dixi omnes illiterati ꝛ indocti in lrīs sacris frequētare debent predicationes? ꝛ ēt oēs curam aīarū hñtes: vt sciant suos subditos istruere. vñ. xxxvj. di. v. Ecce dicit in veteri testō iter cetera ornamēta pontifex rationale ferebat in pectore in quo videbatur manifestatio ꝛ veritas q2 in pectore pontificis manifesta debet eē cognitio veritatis. hinc ēt Dauid ꝑm᷒ ex gratia sps sancti donū sciētie percipit ꝛ postea administratōnes regni assequutus est. hinc etia3 dñs verba sua in ore prophete ponit: ꝛ postea cōstituit eū super gentes ꝛ regna di. ad Hiere. Ecce dedi verba mea. ꝛ hinc etia3 mala ꝛ ait labia sacerdotis custodiūt sciētiam ꝛ legem requirunt ex ore ei᷒ scilicet subditi eius. Et iteru3. xvj. q. i. Addicim᷒ statuitur q᷒ nullus audeat predicare ꝑter sacerdotes. s. animarum curam habentes nisi per priuilegium speciale. Ex his igitur concludi potest q᷒ verbum dei audire est de mandato pro loco ꝛ tempore maxime vt dictū est

alis. Qui non habent sacrarū litterarum notitias. Benedict⁹ de⁹.

¶ Feria. xj. post dominicam sexagesime de missa. Sermo. xj.

Instantia mea quotidiana sollicitudo om̄iū ecclesiarū. ij. Corin. xj.

Sententia est spiritus sancti per os sapientis dilectissimi in xp̄o Jesu q̄ sermo oportunus optimus ē. p̄uer. xv. Tūc aūt dr̄ sermo oportun⁹ qñ pro ingenio audientiū doctor suam doctrinā moderat̄. i. quādo dicit que sunt ei necessaria. vnde. c. oportet. viij. q. i. oportet eū qui docet τ instruit animas rudes esse talē vt pro ingenio discētiū semet ipsum possit aptare τ verbi ordinē pro audiētis capacitate dirigere. τ q: vt clare patet sicut pplus xp̄ianus frequentat verbū dei si ēt frequentat missarum auditionem τ in his duob⁹ actibus fm exteriorem apparentiā manifestat̄ xp̄ianissimus seu fides xp̄iana. Quādo igitur dieb⁹ elapsis tractauerimus de verbo dei videt̄ ↄueniēs τ d sacrificio misse tractare: vt quemadmodū vos venire studetis ad audiendum verbuz dei τ missas ita de vtroq; notitiam habeatis. hāc. n. sollicitudinē habere debet predicator de ecclesijs. i. de xp̄ianis q̄z τ ipse predicator summ⁹ instātia quottidiana habere dicebat. s. populis annunciare τ que vera τ que vtilia τ que necessaria sunt eis. De h̄ igitur dignissimo sacrificio misse loqui volentes ↄsequēter pōt dici q̄ ps̄ de hoc intellexit quando dixit. Jmola deo sacrificium laudis dicendo enim sacrificium laudis nō specificando intellexit illd q̄d antonomastice dicitur sacrificium hoc autem sacrificium misse. vt. c. nihil. de conse. di. ij. nihil in sacrificijs maius esse potest q̄z corpus τ sanguis christi: nec vlla oblatio hac potior est: sed hoc oēs precellit. Ut igitur obseruemus nostraz laudabilem consuetudinē de missa tria mysteria contēplabimur.

Primo de ei⁹ debita obligatione.
Scd'o de ei⁹ deuota auditiōe
Tertio de eius vtili fructificatiōe.

¶ Circa primum notat̄ q̄ sancta mater ecclesia facit quinq; precepta generalia inter alia omnib⁹ fidelibus xp̄ianis. Primū q̄ ois xp̄ianus τ christiana ↄfiteat̄ saltem semel in anno. Secūdū q̄ ēt suscipiat altissimū sacramentū corporis xp̄i. Tertiū q̄ vltra dies dominicos qui iure diuino custodire mandant̄ ēt aliqua alia festa custodiantur: licet nō veniāt die dn̄ico Quartū q̄ aliqb⁹ dieb⁹ abstineāt a carnibus τ aliquibus etiam ieiunēt. Quint⁹ q̄ dieb⁹ festiuis oēs xp̄icole audiāt missam. Omnissis in p̄sentiaꝝ q̄ttuor p̄mis dicamus d v. de quo hētur. de ↄse. di. i. c. missas. c. cū ad celebrādas. c. τ hoc. c. oēs fideles. c. sacerdote. τ extra. de cele. mis. c. quidam laycoruz. τ de parro. vt dn̄icis τ festiuis diebus pro cuius mandati declaratōe mouetur difficultas conscientia. Utr̄ non obedire huic precepto semp sit peccatum mortale ponamus q̄

vnus non audiat missam quolibz die festo numquid semper quando non audit mortalr peccat. Ad quod decidendo respondit Ricardus. in quolibet & ponit tres conclusiones quas in presenti sermone videbimus ad honorem beatissime trinitatis. ¶ Prima conclusio est q aliquãdo nõ audire missam diebus festiuis non est peccatum mortale nec veniale. Secunda conclusio q aliquando e peccatu mortale. Tertia q quandoqz est veniale. Primo dico q aliqñ transgressio huius precepti nullu peccatum est vt puta si obmittitur auditio misse in die festo ex aliqua necessaria rationabili & iusta cã & ex aliquo lrio ipedimẽto. Si n. obmittitur pp ifirmitatẽ aut propter magnam necessitatem aliqd faciendum vel forte qr timet suos inimicos vel propter aliquid aliud quod legittima causa fm verũ iudicium appellari debet nullum e peccatum. cõcor. huic conclusioni Antoninus. Respõdeo autẽ huius est. qr vt dicitur. i. q. i. Remissionem. necessitas nõ habet legem & extra. de obser. ieiu. consilium legi non subiacet necessitas. & de re. iu. Quod nõ est licitũ ex lege: necessitas licitum facit. ex his nõ ser Anto. q. ix. generationes hoium excusanf ab auditione misse. Primi sunt infirmi qui nõ sine periculo ad audiendũ exire possunt. Secundi seruitores infirmorum seruias diligenter o dña infirmis & si non vales absqz periculo dimittere infirmum illum nec habes aliquem cui eum cõmittas nõ cures de missa. qr vt dicif Gala. v. omnis lex vno sermone impletur diliges proximum tuum sicut teipz. Tertij habẽtes paruulos quos nõ possunt conuenienter dimittẽ absqz periculo excusantur. Quarti q necessario aliquid arduuz & iustuz habent facere & audiendo missam impedirentur etiã videnf excusari. Quinti officiales qui rõne sui officij non possunt exire nec aliter audire vt castellani & huiusmodi dominis seruientes. Sexti domini & consiliarij: qui temporis misse sunt vergẽtibus causis occupati. Septimi puelle nubiles q̃ sunt nubere volunt excusari videntur si earum parentes non permittunt ignorantes hoc preceptum vel facientes quod in se est vt veniant: non enim diceret vt sole irent cu3 ex hoc periculum sequi posset parentes aũt inducendi sunt vt pmittant: si autem nolunt excusantes se & allegantes consueuere in contrarium q sic solent stare quasi clause in domo propter honestatẽ forte videtur tollerandum argu. extra. de consuetudi. c. fi. Si tñ ad choreas & huiusmodi eas mittũt tunc minime excusantur vel etiaz quando faciunt vel permittũt eas stare in vijs vel ad fenestras vt videantur. Octaui vidue diu stantes in domo & nõ egredientes ratione viduitatis & quasi vt honorẽt maritos nõ videnf bñ posse excusari licz si sit ɔsuetudo nisi

forte p breue tps vnius. s. hebdomade vel forte mēsis. Moni cōiugate qñ ñ possunt ire sine magno scandalo viroꝝ qꝛ forte cum h nō possunt pparare necessaria familie. ar. xxxiij. q. v. manifestum ꝛ. c. voluit. Sed si mariti facerēt studio se hoc. s. vt ipediant eas in bono. xj. q. iij. al. c. Si qs phibet Si dominus hec oia ponit anto. flo. archi. in titu. de negligentia nō tñ oia sunt predicādaꝰne populi nimis largas capi. it habenas valēt tñ p dandis consilijs. Et sic patet pma ꝯclusio. s. qꝛ quādoqꝫ nullū peccatū est omittere missam diebus festiuis qñ. s. cōmittunt aliq rōnabili cā. Sco. autem in. iij. d. ix. Ponit bonā questionē diē nā qꝫ qꝛ si aliq necessitas excuset ab executione huius actus qꝫ determinat ecclesia tūc in aliquo equiualenti supplere necesse est vt saltē die illo diuino cultui mancipato habeatꝰ aliqs actus in deū i mēte relatus ob reuerentiam eius.

¶ Scda conclusio qñ nō audire missam diebus festiuis etiā peccatū mortale. s. qñ ommittitꝰ absqꝫ rōnabili cā vt. d. pe. de pa. In iiij. ꝛ Alb. Ric. āt vbi. s. d. qꝛ tūc est mortale qñ omittitꝰ ex cōtemptu vero vel interpretato ꝛ voto inqd Ric. cōtēptum interpretatū euꝫ sine cā legitima ad nō audiēdam missam in diebus festiuis assuescit. Qd autē sit mor. pꝫ qꝛ est trāsgressio pcepti ecclesie. Nā i. c. missas dicitꝰ. Precipimus nō cōsulimus exhortamur aut admonemus. pterea nullus dꝫ excōicari nisi ex peccato morali vt. d. tho. in. iiij. di. xvj. Et habetur. xj. q. iij. Nemo episcopoꝝ. Et. c. certum. xlv. d. Sꝫ illud. ꝛ. xxiij. q. iij. Taꝫ sacerdos. Sed pro nō audiendo missam dꝫ qs excōicari. vt In. c. q die solēni d ꝯse. d. i. Ergo ē peccatū mor. Multi autē sunt q ex ꝯtemptu vero vel interptato ommittūt missaꝫ ideo oēs hij peccāt mor. Primi tales sunt peregrinātes qui vt dicit. Pe. d pa. ab hoc pcepto nō excludunꝰ si audire cōmode eā possunt. Scdi sunt venatores ꝛ piscatores q pp venationē ꝛ piscationē obmittunt missaꝫ. Venatio aūt ferina vel aucupina licita in secularibus nisi fiat tēpore quo hoies eē debent in oratiōe. Tūc enim phibita ē. lxxxvj. d. qd pdest ꝛ. c. amputari de ꝯse. d. iij. l religiosa ꝛ de ꝯse. di. v. Ieiuniū. Clericis aūt vtraqꝫ est prohibita vbi cā sanitatis ꝛ recreatiōis: nō aūt diebus festiuis sed ferialibus tñ vt larcis ꝛ cū h etiā qꝛ non sit nimis clamosa ꝛ frequētata vt de cle. ve. c. j. Et. ij. piscatio autē eis ꝯceditur vt de conse. d. v. Nunqꝫ. Sed de his venationibꝰ qd dicemus. O xpianitas qūo corrumperis. qūo lacerarís. qūo dispiceris. Sunt nāqꝫ aliq qui xpiani vocātur et qnto maiores sunt solennitates tāto plus venatiōibus vacant. ideo forte aliqñ tales solēnitates toto anno cū desiderio maximo pstolantur pmissisqꝫ predicatiōibus ꝛ missis immo forte ali

qñ cõuẽtu ad ecclesiã summo mane exeũt ac per totum diem hic inde recurrunt laborãt clamãt ꝛ fatigant ꝛ in fine capiũt vnã lepusculã: ꝛ de peccato mor. minime curant ve aũt illi qui harũ venationũ cã est. O tu q ꝯgregas comitatiuos diebus festiuis ꝛ dominicis ad venatiõem. O pauper hõ nõ cõsideras ꝙ tu es cã vt nemo illoꝝ audiat missam nec festũ sanctificent. Esto certus ꝙ reddes rõnem in die Iudicij de oibus illis peccatis. Jõ bñ dicit Hier. in ps. lxxxv. vt habet. lxxxvj. d. Esau venator erat qꝛ peccator erat ꝛ penitus nõ inuenimus in scripturis sanctis scõm aliquẽ venatorẽ piscatores inuenim⁹ sanctos. Intellige dũ venator pmanet vt. d. glo. ne tibi obijciat de Eustachio. Tertij sunt itinerantes summo mane vt suã pficiãt dietã eques vel pedes erit ille in via ꝛ de missa nõ curat. O pauper sepe ouiabis alicui tuo amico ꝛ stabis cũ eo ad loquẽdũ magis q̃ȝ per spaciũ vnius misse ꝛ tamẽ nõ curas ꝛ sistas in missa videt tibi ammittere tps: non vides ꝙ talis zelus ad ammittẽduȝ tps pcedit a dyabo. nec charitas opes nec missa minuit iter. Audi ergo missam charissime ꝛ oia tibi psperã subseq̃nt. Quarti sunt cõsuetudinarie dormiẽtes quousq3 sint oẽs misse cõplete dieb⁹. li q̃li no i farano may casa a tri solari. Sed qñq3 est peius ꝙ diebus ferialibus erũt vigiles ꝛ solliciti vt vadant ad opera ꝛ negocia sua ꝛ in die festo dormiũt vsq3 ad horã tertiaꝝ. Quinti sũt artiste. o q̃ȝ male seruãt hoc pceptũ artiste. O sutores quali obseruatis hoc pceptũ: male vt qꝛ vestiatis illos qb⁹ se istis vestes expenditis totuȝ tẽpus in quo misse dicunt ꝛ finaliter nõ ingrediunt ecclesiã. aut si ĩgrediũnt inueniũt oẽs missas completas. O cerdones ꝛ vos simili. O barbitonsores ꝛ vos certe male. nã sepe vt radatis ꝛ flebotometis extra casum necessitatis in die ascensiõis ꝛ alijs diebus dominicis ꝛ festis dimittitis missaȝ qꝛ totũ tps missaꝝ in huius exponitis. O aromatarij ꝛ vos q totũ tẽp⁹ missaꝝ exponitis in aromataꝝ venditiõe. ꝛ vtinã solũ in ĩfirmoꝝ subuentiõe qꝛ tunc aliqñ nõ esset peccati imo aliqñ meritũ. O carnifices ꝛ hospites. O tabnarij ꝛ vos q magis estis solliciti aperire hospitia tabernas ꝛ macellos q̃ȝ sacerdotes ecclesias. ꝛ nõ curatis intrare in ecclesiã ꝛ audire missaȝ. Hi tales sunt parochiani dyaboli ad quarũ ecclesias. i. tabernas maiorẽ hñt ꝯcursuȝ q̃ȝ ad xpi ecclesias ꝛ sacerdotes: iõ arcendi sunt tabernarij ne dieb⁹ festiuis possint aperire tabernas nisi hora tertiarũ cũ efficacem dent occalionem vel ꝙ multi nõ visitẽt ecclesias nec audiant diuina: vel postq̃ȝ bñ biberint ꝛ inebriati fuerint in tabernis vadũt ad ecclesiã nõ solũ sine merito atq3 fructu sed cum demerito ꝛ sic aie detrimẽto. Ex qbus sequitur ꝙ oium maloꝝ q̃ talės cõmittunt

tabernarij pticipes hūt:q2 g cāz dā ni. de inui. ꝛ dāno dato. c. Si cul pa. Et ñ solū peccāt mor. ipsi glutones ꝛ ebriones dimittētes missam sed ipsi tabernarij similiter facientes ac illis peccati cām ministrantes ꝛ de omnib⁹ reddēt rōnē apud iustū iudicē. O mercatores ꝛ vos male q2 in nūdinis nostris cito de mane die festo venitis vt vendatis ꝛ ematis:de missa autē nulla fit mētio ꝛc̄. O ortolani. O merciarij. O piscaroli ꝛ vos male iō sicut ꝛ tabernarij arcēdi sunt. O scholares. O doctores ꝛ vos etiā male qui multotiens tali hora ꝑtermissa faciūt suos scholasticos actus disputatiōes ꝛ doctoratiōes. o magna abusio q lum̄ xp̄ia noꝝ cōderet heu q2 sunt tenebre ꝛ obscuritates cuz penitus neglectis diuinis ad vanitates intēdāt. O ciues qui rem. p. gubernatis ꝛ vos qualiter huatis hoc ꝑceptum male q2 in mane magnaꝝ solennitatez ꝛ in diebus dñicis qn̄ misse dicunt̄ ad consilia ꝯgregatis ꝛ sic estis cā q̄ multi missaz nō audiūt qđ tn̄ nō lȝ nisi maxima vrgēte necessitate aut pietate. Sȝ certi estote q̄ tale ꝯsiliuȝ minime ꝓspere cedet iō si vultis bn̄ ꝯsulere de⁹ sit in medio vestri quē p2ius ꝯsulatis ꝛ sic ad bonū vestra ꝯsilia dirigent̄. Sexti aūt sunt vidue que post mortē mariti quasi desperate ꝛ ꝑ plures mēses vel aliqn̄ forte p annuȝ nō intrāt in ecclesiā ad audiēdum missaȝ vel verbum dei. q2 sic dūt eē ꝯsuetudines ꝯ̄ qs Cyprianus ꝛ habetur. viij. d. Cōsuetudo ꝯsuetudo sine veritate vetustas erroris est pp qđ relicto errore seqmur veritatē. Talis nāq3 vsus nō ꝯsuetudo sȝ corruptela dicēda ē. c. d. mala. Et ꝯsuetudo ꝯ̄ ius nāle ꝛ scriptuȝ nullo mō excusat. xxxij. q. vij. flagitia de ꝯsue. cū tāto. Uade ergo o paupcula ad missam ꝛ ora ꝓ aīa tui mariti aut alteri⁹ tui ꝯiuncti quē luges:q2 magis ꝓderit tibi ꝛ sibi alias totiēs peccabis mor. quotiēs missam dimittis cū modificatiōe supradicta. Sed oyme che ce pezo ꝛ quare dicaȝ tibi. Aliq̄ forte mulier vidua ꝛ hmōi timore dei ibit ad ecclesiā ꝛ statiȝ erit q dicat q̄ ideo vadit ad missam q2 talē maritū suū nō diligebat. O lingua serpentina nunquid nocet aīe illius defuncti q̄ ista vadat ad ecclesiā de bono opere murmuras. Ue tibi q dicis bonū malū. Isay. v. Septimi filie nubiles de qbus dic vt. s̄. O patres familias. O matres fami. vltimo nota to ꝓ vobis q̄ non sufficit vos ire ad missam. Sed vt dicit. Ibideȝ pe. de pa. debetis ꝓ posse sic ordinare familias vr̄s vt oēs in festo audiant missam ab hoc enim ꝑcepto nō eximuntur magis serui q̄ dñi imo seru⁹ ꝛ ancilla ita dȝ vacare deo sicut dñs. Sed q2 oȝ aliqn̄ domi remanere ꝑpea serui vel serue domu remanere possunt vicissim. O parentes ducatis filios vestros ꝛ filias ad missaȝ:q2 vt. d. Idem oēs tenent̄ audire missam q. Lhn̄t vsum rōnis qđ intelligo

de his qui scire comode possunt & debent hoc esse preceptum. Allegas enim os auribus dum inculcari qd publice statutum est. xvj. d. Qd dicit. Hoc ultimum dictum ponitur ab anto. in tractatu de negligentia in summa sua magna ibidem etiam possumus dicere de magistris qui in arte alia plures famulos tenent.

¶ Tertio autem aliquando non audire missam est peccatum veniale. i. quando remoto omni contemptu ex aliqua negligentia vel aliquali infirmitate seu passione mentis dummodo ad hoc assuetus non fuerit ille qui taliter missam dimittit. Hec Ric. ubi s. pro maiori tamen declaratione obligationis qua xpiani ut supradictum est missam audire tenentur sumamus decretum in quo principaliter de hoc precepto fit mentio. s. c. missas. de cons. d. j. qd supra allegavimus qd quidem sic dicit. Missas die dominico secularibus audire totas speciali ordine precipimus ita ut ante benedictionem sacerdotis populus egredi non presumat quod si fecerit ab episcopo publice confundatur sup quo decre. moventur septem. Difficultates quarum responsionibus & solutionibus satis erit clarum. primum mysterium. s. de misse obligatione.

¶ Prima difficultas quare dicit missas in plurali in singulari numquid forte unus homo obligatur audire die festo plures missas. Ad hoc respondetur dominus abbas sicut ius sup. c. i. de vi. et hone. cle. quod ideo dicitur missa in plurali non quod seculares teneantur audire plures missas nam sufficit una sed quia in missa oratur pro vivis & mortuis ideo dicit missas i. orationes que sunt pro pluribus.

¶ Secunda difficultas notatur etiam super eodem verbo missas quia. s. missam tenetur homo die festo audire. an. s. magnam & publicam que dicitur cum cantu vel sufficit audire unam lectam & an propriam que occurrit illo die festo vel sufficit audire unam quamcumque sit posito quod sit peculiaris & votiva & non occurrens. Ad primum Respondetur idem ab idem quod de iure tenetur homo audire missam magnam & publicam que cantatur. Arg. in. c. hoc de cons. d. i. di. Et hoc attendendum est ut misse peculiares que per dies solennes a sacerdotibus fiunt non ita publice fiant ut per eas populus a publicis missarum solenniis que in hora. tertie canonice fiunt abstrahantur. Sed sacerdotes qui in circuitu urbis sunt & populi ad publicam missarum celebrationem conveniant hoc ibi. dicit tamen ibidem dominus abbas quod huic iuri videtur derogatum per contrariam consuetudinem. Et ideo sufficit audire missam sive lectam sive cantatam. Ad secundum autem quando queritur an teneatur homo audire missam occurrentem vel sufficit audire unam quamcumque sit. Hoc invenio tres varias responsiones. Prima est domini anto. archiepiscopi flo. dicit quod quamvis conveniens sit audire missam occurrentis diei quam aliam. si tamen non audiret illam sed aliam. s. de mortuis vel de aliis non videtur iudicari transgressor precepti potest probari hec opinio per regulas logicales. Cum enim ille terminus missas sit communis & stet sine aliquo signo stat de

terminate et p[er] 9[cons]ñs pōt fieri descē-
sus ad eius supposita disiunctiue
igit[ur] dūmō p vna verificet[ur] sufficit
nec illa debere quidā laycoꝝ cōti-
net pceptū sed monitionē. s. q[uod] au
diat[ur] missa ꝓpria illius diei. Se-
cūda opinio est quorundaz. d. q[uod]
oz audire ꝓpriā missaz diei occur
rētis alias licet audiat aliā nō obe
dit pcepto ꝓbāt aūt p decre. Qui
dā laycoꝝ de cele. mis. Ubi 9[con]ciliū
dicit q[uod] qdam layci faciebāt dici
missas de trinitate vel sancti Mi-
chaelis et dimittebant[ur] misse oc-
currētes qd idē ꝓhibetur fieri. er
go sequit[ur] q[uod] lz audiāt aliā missaz
q[uam] occurrētis diei nō sufficit. Sz
h[ec] opinio non v[idetur] vera cū nō hēat
fundamētū in v[er]itate q[uia] vt dictum
est. s. illa decretalis nō 9[con]tinet pce
ptū sed monitionē. Tertia opinio
et h[ec] v[idetur] mediocris et satis discreta et
9[com]mūr huic adhereo. d. q[uod] psone do-
cte in officio diuino vt clerici te-
nent[ur] audire missam ꝓpriam et oc
currentē. et ideo lz aliā audiāt pce
pto nō satisfaciūt. Respō. eē pōt
q[uia] cū clericus teneat[ur] facere offi-
ciū diuinū et de officio diuino sit
missa sicut tenetur facere officium
diuinū dieb[us] singulis qd occurrit
sic tenet[ur] audire illam eandē mis-
sam diei occurrentis vbi gr[ati]a in re
gula fratrū minoꝝ 9[con]tinet[ur] q[uod] fres
clerici teneant[ur] facere officiū diui-
ni s[ecundu]m ordinē sancte romane eccle
sie: et q[uia] ecclesia romana ordinat
missas ꝓprias diebus singulis et
festis et dñicis sicut residuū officij
di[ui]ni sicut tenemur dicere officiū qd
occurrit ita tenemur dicere vel sal
tē audire missam q[ue] occurrit. psō-
na aūt indocta de officio q[uan]tūcum
q[ue] audiat satisfacit nec ad audien-
daz aliā obligat[ur] et sic opinio h[ec] se
curior mihi videt[ur]. Ex his aūt nō
duo corelaria. ꝑmuz tu sacerdos
nunq[uam] diebus festiuis. s. q[uan]ñ tale fe
stum ē preceptū ab ecclesia dicas
aliaz missaz q[uam] occurrentē q[uia] h[oc] ee
pſſe 9[con]tinet[ur] in dicto. c. q d[e] laycoꝝ
de ce. mis. Scdm est tu layce nun
q[uam] dieb[us] festiuis facias aliā missā
dici q[uam] occurrentē vt nō des occa
sionē peccati ꝓximo tuo. Cū enim
pſbyter peccet missas ꝓprias pro
peculiaribus dimittendo: tu qui
es cā huius etiā peccares. Si v[er]o
forte occurrit anniūersariū mor-
tuoꝝ tuoꝝ in die festo pcepto tūc
fac vnū duoꝝ aut fac dici missas
mortuorum post vel ante tale fe-
stū aut fac q[uod] dicant[ur] occurrentes
misse et illis aiabus appropriētur
et sic magis proderit ipsis q[uam] si di
cant[ur] misse ꝓ mortuis. Tu autē sa
cerdos dic illi layco qui vult dici
missam mortuoꝝ in die festo q[uod] nō
vis dicere ꝓ aiabus ipsoꝝ defun
ctoꝝ ꝓ quibus volebat q[uod] de mor
tuis diceres idem dico qñ qs vel
let q[uod] die dñico vel apostoloꝝ di-
ceret[ur] missa de beata. vir. aut d[e] spū
sctō et huiusmodi. In. ij. vo. s. die
dñico ponit[ur] quo die missa audien
da sit: q[uia] dicit die dñico. Sup quo
v[er]bo mouet[ur] terciū dubiū. s. Nun-
quid alijs dieb[us] festiuis ab eccle-
sia pceptis debeat audiri missa de
mādato? Nā v[idetur] q[uod] decre. nō obli-

get nisi die dñico. Rñdet qȝ sic Respõ: aũt est q: de similib⁹ idez ē iudiciũ vel in similib⁹ idē ē obseruandũ: vt. C. de le. leges. ff. de le. l. nõ pñt. Et q: alia festa sunt similia dñicis in h qȝ sunt instituta vt vacet diuinis sicut ⁊ dies dñica instituta ē ⁊ vacatio diuinorũ vere saluari saltez i auditione misse iõ sicut in dñica sic i alijs festis ab ecclesia institutis tenet qs missaz audire. Jo. an. sup. c. vt dñicis de parro. dicit hanc eandē cõclusionē inde posse trahi cã in eodē. c. vt dominicis fiat mētio de auditione misse ⁊ ꝯiungant alia festa cũ dominicis hoc idē tenet pe. de pa. Jn. iiij. d. xiiij. Et ꝓbat p. c. q die solēni de ꝯse. d. i. sunt aũt multi q die solēni nõ audiũt missam q: forte volũt mercari vel aliqd aliud facere: sed postea audiũt diebus ferialib⁹ q̃si in recõpensatione obmissaꝝ ⁊ lȝ bñ sit audire missas ferialibus dieb⁹ nõ tñ excusant a peccato si etiã festis diebus nõ audiãt. Jn tertio verbo ponit quis teneat audire missam q: dicit secularib⁹ sup quo v̇bo mouet. iiij. Utrũ. s. soli seculares teneant audire missam vel etiã clerici. Respõdit archidi. sup eodez. c. missas qȝ q̃uis in textu dicat de laycis tñ tenent etiã clerici nec valet hoc argumētũ a ꝯrio sensu: q: si de quo minus vi inesse ⁊ inest. ergo ⁊ de quo magis. xxxviij. d. Si in laycis. iij. q. iij. de inducijs. lviij. d. Si officia. xxxiiij. q. ij. Cũ p bellicã. xxij. q. ij. Nõ eximeni⁹. ⁊ extra de elect. cũ in cũctis i glo. ⁊ habet etiã. ij. Tho. sed min⁹ vr inesse qȝ obliget secularis q̃ʒ clericus ⁊ tñ iste ē obligatus. ergo ⁊ ille fac ad hoc. c. Et apostolica. vij. c. Et h de ꝯse. d. j. Jmmo i. c. qm̃. de priui. l. vj. di qȝ nõ decet episcopos ⁊ superiores absqȝ cã rõnabili vllam p̄terire diē in qua non celebrēt aut missam audiant. Quinta difficultas mouet sup v̇bo audire. Ponamus qȝ qs nequeat audire q: forte ē surdus vel q: sit strepitus in ecclesia: q: vȝ. cantat in choro aut pulsant organa nunqd sufficit tūc stare pñtialiter in missa q̃q̃ʒ nõ audiat ex p̄dictis causis vel ex aliqua alia simili q: forte sacerdos dic submissa voce vel ē tantus popul⁹ qȝ non possit multũ appropiquare: an oȝ audire aliquã aliã missam. Rñ. qȝ nõ oȝ. sȝ sufficit eē pñtialiter i missa donec expleat: lȝ forte de ea nihil audiat pp aliquã dictaꝝ cãrum. vel consilium cuius rõ ē q: vt dicit. Tho. ij. ij. q. cxlvij. ar. iij. Jn responsiõe ad sm argumētũ p̄cepta iuris positiui magis obligant ex intẽtione latoris legis q̃ʒ ex verbis ipsius legis facit ad h par. c. ca te. c. mandati. ⁊. c. ad aures de rescrip. Et ideo obseruator legis reputat qui obedit intentioni latoris legis q̃uis aliqualit deuiet a v̇bis ipsius legis. Cũ ergo itentio ꝯtētis istud ius ⁊ ordinatis hanc legē sit qȝ saltē ꝓ illo tpe quo di missa hõ vacet diuinis: ⁊ stans pñtialit i missa hoc faciat sequit qȝ sit obserua

tor legis lz aliquantulum deuiet a verbis eius. Stes ergo in missa lz eam nō audias pp aliquā dictarū cāuz et sufficit tibi maxime si aliā faciliter habere nan possis. Sexta difficultas mouet super vno vbo vbi determinat q̄nti de missa debeat audiri et dr q' tota petit. ergo nunqd est peccatū si nō audiat tota a pncipio vsq3 ad finē. Respō. q' si qs modicū dimittat puta q2 iam erat dictus introitus et hmōi nō vi preceptū trāsgressor q2 quid modicū ē pro nihilo reputat. ij. phisicorū. vij. de cōse. di. ij. reuera. Et modicus recessus a medio nō corrumpit bonū vtutis. Si autez dimittit aliqd in magna quātitate non obedit pcepto vñ ar. ij. Ethi. fm nouā trāslationē arduū certe ē medium ad ipsa. et. j. Sed q parū excedit in alterutra ptem nō vituperat: qui vo multū is latere nō pōt. O italia qd hēs de xpianissimo certe tñ nomen non aut facta aliqua. sunt pleriq3 in italia ignari q dū sacerdos celebrat q̄re ebriati fuerūt in taberna venientes extra ecclesiā manēt de suis rebus mūdanis turpibus et pphanis colloquentes nec intrauit ecclesiaz nisi cum leuari incepit dñicum sacramētū irreuerentis illum aspicientes capite in toto aut in pte coperto ingenib' rigidis modicum aut nihil flexis vel vnū genu solummō flectūt et sup aliud cubitū appodiāt quasi videant xpo iesu illudere velle. etiā sic cū strepitu ad videndū ineffabile xpi sacramētū pcurrentes ptim intus ptim foris ecclesiā super hostio manēt. post q̄3 vero calix fuerit elleuatū ita hic inde oēs effugiūt q̄si nō xpm sed dyabolū viderūt in manib' sacerdotis. cōtra quos clamat. c. missas in vbo totas. Et. c. sacerdote. oz ergo vsq3 ad finē misse stare q2 nō sufficit bonuz opus eē inceptū nisi pficiat. C. de fi. instru. vel cōtractus. C. qui testamētū fa. pñt vel furiosuz i fine et. vij. q. j. nihil. O paup sta in missa q2 in illo modico spacio magnū acqris thesaurū. Stabis enim aliqn ad pdendū tps in fabulis cinalarijs p duas tres ēt aliqn q̄tuor horas sine aliquo tedio et in missa videt q' nullactenus ex tedio stare possis scito q' malū signū ē abominare cibū spūalem sicut etiā corporalez. ps oēm escā abominata ē aia eorum et appropinquerunt vz ad portas mortis.

¶ Septima difficultas mouetur super hac mā de missa a quo. s. sacerdote vel cuius sacerdotis missa audienda sit. Nunqd indifferēter pōt audiri missa cuiuslibz sacerdotis aut potius vnius q̄3 alteri'? Pro rñsiōe huius dubij nō tres. cōclusiōes. Prima cōclusio et hec ponit. Tho. in. iiij. d. xiij. Et Ric. etiā. In. iiij. eādez. d. ar. j. q. pma. Et dicūt q' ceteris parib' melior ē missa boni sacerdotis q̄3 mali. nō qdem rōne illius qd in ea ē essentiale. s. corporis xpi: q2 q̄ntū ad h vterq3 bona ē sed quantū ad id qd est annexū sacramēto et quasi serarium: q2 missa nō solū hat3 ef-

ficaciam ex opere operato sed etiã ex deuotione operantis et celebrã tis. Idem pe. ꝛ alb. ꝛ notanter di cũt ceteris paribus qꝛ obedientia posset cogere audire missaꝫ mali. et sic eẽt meli⁹ qꝛ obedientia me lioꝛ ẽ victimis. Scḋa ꝯclusio. lꝫ ſm vna antiqua null⁹ deberet au dire missaꝫ a publicis fornicarijs notorio iuris siue facti. xxxij. d. pt ħ qḋ erat oĩbus sub ꝑcepto sicut etiã ꝛ symoniacoꝝ ocultoꝝ in or dine recepto vel manifestoꝝ i alijs spũalibus extra ordineꝫ ꝛ bñficia quoꝝ missas oẽs tenebanẜ sub ꝑ cepto euitare vt extra de symo. tã ta tñ hodie p ꝯstitutioneꝫ factam in ꝯcilio ꝯstãtiẽsi libere ponit oẽs audire missas taliũ fornicatoꝝ et simonioꝝ nisi sint publice denun ciati in ecclesia vel p prelatos ec clesie de talibus vicijs cõdemnati vñ melius est audire missam a ta libus ꝑcipue qñ alius nõ habeẜ q̃ꝫ nõ audire. Qñ vero alius haberi põt tutius ẽ ab alio q̃ꝫ ab his mis sam audire. Et nõ ꝙ ꝓpria aucto ritate qlibet põt recedere a sacra mẽtis ꝛ diuinis taliũ vt in. c. si. ex tra de co. cle. ꝛ muli. ꝛ hoc ẜꝫ tho. Ray. ꝛ hosti. primus aũt audire missam a talibus erat mor. maxi me scientibus legem ecclesie mo do aũt nullũ peccatũ ẽ hec. Anto. ar. flo Tertia conclusio cõueniẽs est ꝙ quilibet audiat missam die bus festiuis in ꝓpria parochia dẽ enim in. c. vij. de pro. sic vt dñicis ꝛ festiuis diebus presbyteri anteq̃ꝫ missaꝫ celebrent plebẽ interroget si alterius parochianus in eccle sia sit qui ꝓprio contẽpto ꝑsbyte ro ibi missam velit audire quẽ si i uenerit statim ab ecclesia hauriãt Alanus tamẽ sequiẜ vbo ꝯtẽpto sic dicit. I. ñ dicit ꝯtẽpto qñ ex iusta cã absens bñ põt audire di uina in ecclesia ad quã venit. ar. vij. q. j. epi vel ꝑsbyteri. xcij. d. c. si. ꝛ est siľe de pe. d. vj. placuit. lxxj. d. Si primatus. ix. q. ꝛ per totũ ħ idem Joãnes dicẽti in tracta tu de ꝓfessionibus non habẽdis Cõsuetudo etiã q̃ tollit legem est in ꝯtrium qꝛ qlibet audit vbi vult ħ etiã anto. ar. nõ tñ ꝙ calistus. tertius in q̃dã bulla que a cancel laria extracta est de mandato san ctissimi domini pauli scḋi mãdat et precipit oĩbus mendicãtib⁹ re ligiosis ꝙ nullo modo dicant se cularibus ꝑsonis ꝙ possint audi re missas vbi volunt ꝛ ħ neq̃ꝫ in predicationibus ꝛ publicis sermo nibus neq̃ꝫ in priuatis ꝛ particu laribus colloquijs ꝛ sic patet pri mũ mysteriũ. Benedict⁹ de⁹. Amẽ.

¶ Feria. iij. post dominicam sexa gesime iterum de missa ſmo. xij.

Instantia mea quotti diana sollicitudo oiũꝫ ecclesiaꝝ. ij. Cor. xj. Ex pedito primo mysterio de dignissimo misse officio restãt duo sequentia quoꝝ.

¶ Primũ ḋ ei⁹ deuota auditiõe.

¶ Secundum de eiusdẽ vtili fru ctificatione.

¶ Primum mysteriũ dico. ꝙ est ḋ misse deuota auditiõe. Ubi nota ꝙ ſm

q̄ sm̄ q̄ inuenit in diuersis locis scripturarū theo. atq̄ iuriū. vij. regulas seruare debemus quādo missaz audim⁹ vt eā deuote audiam⁹.
¶ Prima dr̄ humil' collocatio.
¶ Scd̄a mentalis eleuatio.
¶ Tertia studiosa attentio.
¶ Quarta reuerentialis statio.
¶ Quinta realis oblatio.
¶ Sexta deuota adoratio.
¶ Septima spūalis pticipatio.
¶ Prima regula dr̄ humilis collocatio vbi nō ꝛ obserua istam regulā. Nō ponas te añ oculos sacerdotis dū dicit missam: nec itra clericos officiū celebrantes ſ lōge reuerent te colloca. hec. ij. habetur de ꝯse. d. ij. c. Sacerdotum vbi sic dr̄. nulli laycoꝝ lʒ i eo loco in quo sacerdos ꝛ reliqui clerici cōsistunt qd̄ pbyteriū nūcupatur qñ missa celebratur ꝯsistere. cui⁹ rō assignatur ibidē vt. s. libere ac honorifice possint sacra officia celebrari. Idem habet. c. j. de vi. ꝛ ho. cle. Super quo dicit hosti. q̄ expleto officio possunt orare layci ꝛ intrare vbicūq̄ voluerint alias nō idem. c. puenit. de ꝯse. d. ij. Inno tñ. d. q̄ stare seculares in choro vel iuxta altare vbi ē ꝯsuetudo nō est peccatum q: hec capl'a sunt de consilio. Abbas de sici. limitat hoc dictū sic dūmō non fiat ex cōtēptu superioris exhortātis ꝛ cōsulentis q: tunc eēt peccatū. ꝛ h̄ est generale i omnibus exhortationibus. Siue autē sit pceptum siue nō: est tñ maximū incōueniēs sacerdotū' ꝛ ministrantiū occupare locū in diuinis psumptuose ac sacra misteria impedire: sicut plurimi faciūt inter clericos se locātes cantātes aliqñ cū ipsis clericis et nec officia celebrant aut in simul layci ridendo ꝛ cachinādo. O re re magna irreuerentia stare corāz deo ꝛ inter angelos sic indeuote ꝛ irreuerent. Plurimi vo duz sacerdos dicit missam locāt se ante faciē suaz: ꝛ ita in eū fixis oculis respiciūt. quasi cōtēplari vellent an aliquid egrediat ex ore et⁹. ꝛ siquā haberet deuotionē sibi auferunt: q: tali aspectu multū impeditur si aliquā haberet deuotionem. O macharone qd ore aperto stas corā sacerdote: Apparet q̄ velis capere muscas. Non facias carissime: nunq̄ oculis fixis faciē sacerdotis aspicias qñ est in missa ne ei impedimētum pbeas. Vos etiā pueri nō ponatis vos añ oculos sacerdotis: ꝛ minus vos mulieres: sed quilibet a longe se locare studeat. amplius enim deo gratū est stare longius in missa se peccatorē reputando ꝛ indignū ad altare dn̄i accedere: q̄ se ppe ponere cū arroganti iusticia. Recordare carissime illius pharisei ꝛ illius publicani: Luc. xviij. ꝛ huiōi quoq̄ mysteriū. pmo. Reg. vj. dr̄ porro bethsamite metebant triticum: et eleuantes oculos viderūt archaz: ꝛ subditur percussit aūt deus de viris bethsamitis eo q̄ vidissēt archā. Idem de ora. ij. Reg. vj. Nunqd ille qui est in peccato mor. peccat videndo corpus xp̄i qñ sacerdos

ellenat illud? Ric. in. iiij. d. ix. ar. 2. q. j. d. q existēs in peccato mor. & videns corpus xpi nō peccat: s3 q tangit existens i peccato mortali facit irreuerentiam sacramēto: & ideo peccat: nisi in casu qñ .s. hoc facit cum timore & reuerētia propter aliquā necessariā cām vt qñ erigit hostia3 iacentē in terra non existente ibi aliquo se digniori q erigere possit in quo casu etiam laycis facere pōt Tho. tñ in. iiij. di. ix. di. q licet quis exñs in peccato mortali vidēdo corpus xpi ñ peccat: tañ si interdu3 ex humilitate abstineret a vidēdo laudādus est Albertus aūt dicit q pctōr nō debet videre nulto aspectu: sed eo vel su percutere pectus quasi nō sit dignus aspicere eius corpus heretici vero & infideles arcendi sūt s3 Tho. ne videant.

¶ Secūda regu. dicit mētis eleuatio. s. quādo stas in missa eleua cor tuum ad cogitandum peccata tua: & ad meditandū aliquid d deo & non teneas cor tuū ad mundana & multo fortius nec ad turpia vana & inhonesta: hec regula datur a Cypriano de dñica oratione. & habetur. de conse. di. i. c. quādo. Qñ stamus ad orōne3 fratres dilectissimi inuigilare & incūbere ad preces toto corde debemus: cogitatio omnis carnalis & secularis abscedat: nec quicq3 tunc aius q3 id solu3 cogitet: quod precatur ideo sacerdos ante oratione3 preparatione premissa parat corda fratrū dicendo sursum corda: vt dum dicit plebs habemus: ad dñm admoneantur nil aliud q3 deum cogitare debere claudatur 9 aduersariu3 pectus: & soli deo pateat: nec ad se hostem dei venire patiatur hec ille. Sed o gens xpiana peruertisti omnia diuina in contrariū. Na3 multi veniunt ad missam cum accipitre & falcone: aut cū canib⁹ velut si irent venatū: 9tra quos Luce. xvj. Nemo pōt duob⁹ dñis seruire. s. deo & falconi dū enim diuinis deberent attēdere falconi intēdunt. &c. Et ideo ordinati sunt ab ecclesia hostiarij q ser Isido. hostijs ecclesie prosint: clauesq3 ecclesie tenentes oia intus & extra custodiāt: atq3 inter bonos & malos habentes iudicium fidele recipiūt infideles respuunt: excōicatos expellant. Antiquitus etiam ob sacro2 reuerentiā. canes & porci galline & alie aues etiā falcones & alia 9silia gcūq3 sacra dei dehonestantia per hostiarios seu exorcistas pellebantur & hodie in hispanis obseruaf: illisq3 qui hoc facit de salario 9uidetur sicut a fide dignis hētur. in veteri quoq3 testamento ad custodiam templi tales electi sunt: ne ingrederef in illud mundū in omni re. i. aliquid de omnibus rebus hoc officio dñs vsus est. Joan. ij. & Mat. xxj. Solebāt enim tales hostiarij talia inquinamēta arcere ab ecclesie ingressu. & si quis 9trarium attētasset facto in hostio quodam signo: oēs in choro tacebāt quousq3 rebellis ille confusus abiret. Alij etiam sunt in missa cogi-

gitant proditiones seu alia mala ꝛ illa bona mulier cogitat de coquina. Sed qd plura dicā? Quanta indignatione turbat dn̄s cōtra illos qui aspectibus impudicis sacra dei ꝓphanāt. qua etiam iusticia qua seueritate qua ira ꝯ mr̄es diuina seueritas deseui ꝛ que filias suas puellas tanꝗ meretriculas exornatas ꝓstituunt ante oculos in tercaidoꝝ in tēplo dei immo in ꝯspectu diuini sacramēti ꝛ dum diuina officia celebrantur tāꝗ etiam sententia punief qui ibidez turpia operaf. O calādrello o gauinello o da la danza o da la zaccara o liaco del diauolo. o cappio del diauolo. O femina vana. Ubi cogitas qn̄ stas in missa ala feza. alo fango. ala broda di la luxuria qz nō facitis nisi vaghezare motegiare desiderare. ꝛc. veh veh veh vobis ꝛ etiam matribus v̄ris que ꝓphanastis dei templū ꝛ fecistis postribulū: contra vos clamat: cōtra vos irascitur: ꝯtra vos furorez ꝛ maledictionē dei fulminat paulus. i. Corin. iij. Si quis violauerit templum dei: disperdet illum domin⁹. ꝛ Apo. vlti. foras canes ꝛ malefici.

¶ Tertia regu. dicif attēta ascultatio dum sacerdos dicit aliquid alta voce in missa: tu sta attente ꝛ asculta: ꝛ cū dicit orōnes discoperi caput ꝛ inclina: sic qn̄ dicit gloria in excelsis deo ꝛ Gloria pr̄i. ꝛ Jesus vel Maria totiens habet. xl. dies de indulgētia: sed ponamus ꝙ nulla esset indulgentia: adhuc bene est caput inclinare: quis hoc ꝯsulit tubicina xp̄i Pau. phi. ij. i nomine Jesu. ꝛc. ꝛ. c. decet. de immu. eccle. li. vj. ꝯuenictes ibidem nec illō qđ est super omne nomen a quo aliud sub celo non est datū hominib⁹ in quos saluos fieri credentes oporteat: nomen eniz Jesu xp̄i qui saluū fecit populū suuz a peccatis eorū exhibitione reuerentie spūalis attolant: ꝛ ꝙ singulariter scribif In nomine Jesu oē genu flectatur singuli singulariter in seipsis implentes: p̄cipue duz aguntur missaꝝ sacra mysteria gloriosum illud nomē qn̄cūꝗ dicef flectant genua cordis sua: qđ vel capitis inclinatione testenf. h ille Quotiēs audiuis dici Jesus scias ꝙ interpretaf saluator inclina ergo caput in corde dic. Dn̄e Jesu benignissime gratias ago tibi: q me redemisti sanguine p̄ciosissimo tuo ꝛc. In ordinationib⁹ quoꝗ fratrum minorum ponitur qđ fratres debent inclinare caput i nomine Jesu ꝛ Marie ꝛ Francisci. Uides tu q̄nta reuerētia ostēditur i nominādo papā: etiam bene merito cū representet xp̄m: q̄to magis in nomine dn̄i nr̄i ꝛ gloriosissime Marie.

¶ Quarta regula reuerētialis statio que regula h̄etur in. c. apostolica. de conse. dist. i. apostolica auctoritate nostra damus: vt duz sacra euangelia in ecclesia leguntur sacerdos ꝛ ceteri oēs nō sedentes sed venerabiliter curui in ꝯspectu euangelij stantes dn̄ica verba au-

diant intente: et fideliter adorent: et nota hic quod stare dicitur qui stat rectus in pedibus. l. di. qd est hoc xcv. di. epi. Et scis quid sit istud stare: quia qui stat est magis prompt⁹ ad se defendere quam qui sedit aut iacet. Ideo ergo debes stare ad euangelium vt per talem situm designes quod tu es paratus illa que dicuntur in illo euangelio et etiam oia fidei vsque ad mortem defendere. Signa que fiunt in fronte ore et pectore: designant quod tu confiteris euangelium opere ore et corde sta ergo attente euangelio: et etiam deuote ac rectus: et sic etiam ad epistolam prophetiam aliaque que alte dicuntur in missa: nam oia illa sunt verba dei. O vbi legeretur epistola vnius regis vel imperatoris aut pape in platea que epistola esset missa cõitati cum quanta attentione oes starent et merito quanto magis ad euangelia et huiusmodi que sunt verba imperatoris vel summe monarche? Erige ergo aures ad euangelia epistolas et huiusmoi: ibi audies doctrinas vniuersales et vtilimas et magna promissa si feceris: et magnas minas si contempseris. Est enim adeo planum et intelligibile euangelium quod quilibet licet Idiota et rudis aliqd inde reportare potest et si non intelligere posses adhuc talis reuerentialis attentio non erit sine magno merito. Nam vt dicitur Eccle. xxxij. Audi tacens et pro reuerentia accedet tibi bona gratia. cum quanta etiam deuotione audiendus est apostolus Paulus. cuius Hyeronimus ad pama. d. paulum apostolum in mentem proferam quem quotienscunque lego: videtur mihi non voces audire sed tonitrua Idem dico de prophetis qui loquuntur ex ore dei: nam vides quando loquuntur cõiter dicunt. hec dicit dominus.

¶ Quinta regula dicitur realis oblatio. s. ad missarum solemnia semper aliquid offerendum est siue pecuniam in ecclesijs parrochialibus aut panis aut candele seu aliqd aliud quo qui deo ministrant viuere possint: hec dicitur. c. oīs. de conse. di. i. Omnis xpianus procuret ad missarum solemnia aliquid deo offerrere et reducere ad memoriam quod deus per Moysen dixit. Exodi. xxiij. et Deutero. xvj. non apparebis in conspectu meo vacuus dicit glo. super decreto. c. oīs. Credo quod si sacerdos parrochialis esset pauper posset parrochianus diuina subtrahere nisi dent huius oblationes. Et vere magna reuerentia est offerre candelas vt coram sacramento altissimo ardeant: sed vis offerre deo quod optimum est offer ei aliquid bonum desiderium vel opus dicit enim gl. super illo verbo non apparebis in conspectu meo va. vel ad litteram vel a bonis operibus. Dic ergo deo in virtute cordis domine mi habeo voluntatem adimplendi et obseruandi mandata tua doce me fa. vo. tuam vias tuas doce domino. mihi. etc. Et non sis insipida mente in missa: sed dum sacerdos dicit submissa voce tu dic aliquid deuotum dic officium crucis: vel domine: vel psalmos penitentiales si nosti litteras: si autem dicito pater noster passionis aut aliqd aliud

q magis satisfacit deuotioni tue: ita tamen submissa voce et sine aliquo strepitu et sono vocis: vt illum qui prope te orat vel etiam sacerdotem in missa q peius esset nullatenus impedias vel perturbes: sicut plurimi faciunt: dicit enim Ange. doc. Tho. in. iiij. di. xv. q cum ex canonum statutis teneantur fideles diebus festiuis interesse diuinis officijs videtur q teneantur conformare intentionem suam cum intentione orantium ministrorum populo tamen post calicis et hostie oblationem premissa deuotissima oratione. s. suscipe sancta trinitas dicit sacerdos versus populum. Orate fratres vt meum. etc. et circumstantes respondere debent suscipiat dominus: et sic debes tu dicere. Si autem nescis literas: dic corde et ore aut quando sacerdos dicit orate fratres aut pro nos deus exaudi orationem istius sacerdotis

¶ Sexta regula est deuota adoratio et hoc habetur. in. c. sane. de celebr. miss. s. quando eleuatur hostia sacrata flecte genua tua: et inclina caput: et fac ei omnem reuerentiam tibi possibilem quia ibi est creator conseruator et redemptor et glorificator tuus. s. xps Jesus deus et homo. O tu indeuote qui stas cum capucio vel bireto irreuerenter percutiensque pectus non deuotione sed consuetudine sicut asinus respicit celum ore aperto sic et tu aspicis ineffabile sacramentum. Fuisti vnquam in curia romana: quando papa egreditur et transit per cameram papa galli aut peramenti: scis q omnes circumstantes flectunt genua et capita discooperiunt donec transierit et merito: sed quanto magis hoc fieri debet quando apparet dominus orbis? Cum ergo eleuatur corpus xpi nudo capite genibus flexis ac deuotissimo aspectu adora et regraciare sibi de beneficijs suis primo quidem gratias agere dicendo tibi gratias ago domine de beneficijs que mihi das. Postea cum de pectora et dic. O domine dico meam culpam de omnibus peccatis meis doleo me fecisse in futurumque propono firmiter nunquam mortaliter peccare propono integre etiam confiteri et satisfacere et principaliter amore tuo et vt obediam tibi. precor domine parce mihi per tuam infinitam misericordiam et per merita tue passionis et per hoc altissimum sacramentum. Dico tibi anima mea q si hec verba in veritate dixeris: et ab omni peccato preterito iam discesseris moriendo casu non damnaberis. et quecunque bona feceris ad vitam eternam tibi proderunt. Hec. n. septem si integre habebis eris perfecte contritus qua contritione es deo acceptus et gratus nam. ps. Cor contritum et humiliatum. sed nota secundum Fran. de may. in tractatu. memoriam fecit de corpore xpi. q hostia seu calix non debent adorari donec a sacerdote eleuentur. Ratio est: quia illa ratione non sunt adoranda nisi post consecrationem si enim adorarentur ante esset ydolatria hec autem duo consecrantur per verba que dicit sacerdos: et quia talia verba dicuntur secrete et non scitur quando perfecerit: cautum est nem adorare aliquid horum donec eleuetur. Plurimi vero faciunt contra quia stati q viderunt hostiam in manibus sacer

dotū adorāt illā ⁊ cū adhuc non sit ꝯsecrata cōmittūt ydolatriā. iō cautū est vt sacerdos teneat hostiā a sūmitate reliquā vo itra man⁹ abscōdat vt a circūstantib⁹ nec vi deri nec adorari possit.

¶ Septima regula dē spūalis ꝑ ticipatio vis doceā te ꝙ quādocū qꝫ videbis hoc missaꝫ cōicabis cū sacerdote. Or fa sicut dico. postq̄ꝫ corpus xpi est eleuatū ⁊ a te adora tū. ⁊c. vt supradictū est: mastica ru mina ac mēte pensa quis est in il la hostia ⁊ in illo calice consecrat᷒ certe ille qui i vtero virgīs fuit spi ritus. s. formatus manib⁹ ⁊ in ara crucis ꝑciosissime ꝑ incēdiū amo ris atqꝫ ardētissime atqꝫ acerbissi me passionis pro nostra redēptio ne ac cibatione decoctus: qui ꝺ ce lo descēdit. Credas hoc firmiter ⁊ huic credulitati ac fidei adde desi derium cordis. s. cōicandi ⁊ sumē di hoc sacr̄m dico tibi si sic feceris ꝙ xpo ⁊ ecclesie incorporabilis: qꝛ spūaliter sumpsisti corpus xpi dic ergo aīa deuota: domine mi grosi sime pro me ingrato dignatus es incarnari nasci ⁊ mori ⁊ hoc altissi mū sacramētū ordinare ⁊ dignat⁹ es domine hanc ptātem sacerdo tibus dare vt te semper nobiscum hēre possemus. domine firmū cre do in hoc sacro sub vtraqꝫ specie te esse verū deū totūqꝫ hominē. i. diuinitatē humanitatēqꝫ vellem te libenter in aīa mea recipere per cōionē: licet nō sim dignus dico tibi ꝙ tm̄ mereberis sicut cōicasses qꝛ spūaliter cōicasti. Et hoc dicit Augu. in li. de remedio penitētie: vt qd paras ventrē ⁊ dentē crede ⁊ mādūcasti. ⁊ hētur. de ꝯse. d. ij ꝯcor. Ricard. in. iiij. di. ix. arg. i. q. iij. di. ꝙ tripliciter sumitur cor pus xpi. Primo sacramētaliter. Secūdo spūaliter. Tertio vtroqꝫ modo. talis sumit spūaliter.

¶ Circa tertiū mysteriū principa le. s. eius fructificationē vtilē no ta. vij. fructus vel vtilitates. Pri mū est passionis xpi memoratio: nō modicus fructus est recorda tio passionis xpi. vnde btūs q sē per huius memoriā habet in. c. dū frangitur. de ꝯse. di. ⁊ dum frāgi tur hostia dū sanguis de calice in in ora fideliū funditur qd aliđ q̄ꝫ dominici corpus in cruce imola tio eiusqꝫ sanguis de latere effusio designatur. Idē. c. qꝛ morte. ⁊ de cele. mis. Cū morte xpo ēt benedi ctus quādo erat in cena cū aplis istā missam ordinauit in sui me moriā. d. hoc quotiēscūqꝫ feceritis in mei memoriā facietis. Et eccle sia in oōne corporis xpi deus q nobis sub sacramēto mirabili pas sionis tue memoriā reliquisti. Iō in missa memorari debet hō imē se xpi charitatis quā ostēdit eam institutione huius sacramēti q̄ꝫ i seipsum offerēdo pro nobis i cru ce ⁊ morte ⁊ ei de hoc grās agere

¶ Secūd⁹ fructus est peccatorū remissio. s. venialium. vnde Am bro. ⁊ hētur. in. c. si quotienscūqꝫ effunditur sanguis xpi in remissio nē pcōrū sp effūdit dēo meritosp accipē q sp pecco dēo sp accipere

medicinā nō. ergo cꝙ. vj. vicib⁹ fit remissio venialiū in missa. Primo in ꝯfessione in princi. ij. in medio misse in ꝯfessione que ēt tunc fit. Tertio qñ inclinaṫ caput ad nomē Jesu. Quarto quādo percutitur pectus in eleuatione corporis ⁊ sanguinis xpi. Quinto quando dṙ pr̄ nr̄. de pe. disti. iij. de quotidianis. Sexto quādo datur benedictio a sacerdote in fine misse.

¶ Tertius fructus est meriti acquisitio deuote enim audiens missaȝ ac per ꝯsequēs spiritualiť sumēs corpus xpi multū mereṫ: sicut q cōicasset vt supra dictū ē: ⁊ si moriṫ eodeȝ die ⁊ aliter cōicari non posset pro cōicato hētur.

¶ Quartus fructus est mētis in deum eleuatio cū enim in orone mens nr̄a in deum eleueṫ: ipsaqȝ cum hētur missa sit oronum optima sequitur q⁹ in ea mens hominis in deū eleuatur. nō tamē mēs hois mundani: que semper innuisse fugit cogitatione ⁊ affectu.

¶ Quintus fructus a multis periculis euasio. O quot pericula euadit homo per deuote misse auditionē exēpli. Quidam iuuenis existens in seruitio hūit tres ꝑcipuas doctrinas a bono pr̄e suo ꝑma nō facere alteri qđ non vult sibi fieri. scđam nunꝗ mētiri. tertia quolibȝ die ꝑ posse audire missam. Deinū accusatus est falso q⁹ cū regina peccasset missusqȝ a rege fraudulēter vt in fornace vni⁹ poneret: mane dū iret ad fornacē vidit sacerdotē celebrare volēteȝ seqȝ ibi firmauit missamqȝ audiuit. Interim falsi accusatores ad fornacē currētes sciscitabantur a fornicariis an qđ a rege iussuȝ fuerat impleuisset. qui ab eis in fornaceȝ missi nequitie sue ꝯdigna supplicia substulerūt nā rex ꝑceperat vt primus ad fornacē veniēs cōbureretur. Audita vero missa seruus innocēs ad fornaces ꝑperās liberatus est: ⁊ demū apud regem de sua infamia purgatus. Itē tres ibant ad aucupanduȝ ꝺm Archiepiscopū florentinū in. ij. parte sūme ti. ix. de accidia. c. x. per viā tēpore obscuro ⁊ nebl'oso: venit vox de nube. d. percute ꝑmuȝ ⁊ subito fulgur interfecit vnuȝ: ⁊ sic de. ij. ad tertiū vero rn̄dit vox ꝺ nube. d. alia de terra nō possum qꝛ missam audiuit. Itē quidā cū in quadam rupe argētū foderet cecidit rupis ⁊ oēs extinxit vno excepto qui in cauo quodaȝ ipsius rupis monte euasit inde tamē exire nō poterat. vxor ei⁹ mortuū extimās oi die 1 missa panē vnū ⁊ candelā offerēs missam celebrari faciebat cui diabolus inuidens tribus diebus in forma humana vxori apparens quo tēderet regsiuit: cui cū illa ad missam se ire diceret diabolus adiecit noli frustra vexari qꝛ iam dctā est ⁊ sic delusa tribus diebus missam amisit. Cū autē quidam post multos dies ibidem foderet ille q intus erat sonitū ꝑcipiens fortiter clamare cepitqȝ ille effodiens ⁊ illesum educens interrogatusqȝ de quo tot diebus vixisset. Respon-

dit qualibet die tribus excepis ob-latus fuit mihi panis vnus vrceus vini et candela accensa: quod mulier audiens deum laudans cognouit quod dyabolus tribus diebus eam decepisset. Sed vt melius mihi credas quia istis exemplis forte non vis credere: quia non sunt approbata: dicam tibi aliqua de approbatis. Greg. in. iiij. dyalogo. c. lviij. et. lx. ponit quod quidam nauta cum naufragium passus fuisset et quidam sacerdos pro eo hostiam imolasset: de mari sanus exiuit interrogatus vero qualiter dixit cum in medio mari iam fatigatus pene deficerem: venit quidam et panem mihi obtulit: quem cum comedissem statim confortatus vires recepi et a quadam naui inde transeunti receptus fui: et sic liberatus inuentum est aliter quod illa hora nauta panem habuit qua sacerdos pro eo hostiam obtulit: iuuat etiam defunctus missa: vt in tracta. de suffragiis et Grego. eo. li. de multis mentionem facit.

¶ Sextus fructus a morte eterna saluatio non potest mori damnatus qui deuote audit missam et veritate verba supradicta. in. vij. regula. in elevatione corporis christi dicit cum propter illa. vij. quilibet presumatur in gratia propter contritionem veram que in eo est quilibet illa. et ideo Jo. vj. Si quis manducauerit ex hoc pane spiritualiter sicut qui audit missam deuote viuet in eternum.

¶ Septimus fructus salutis eterne participatio. vnde super. i. Cori. x. vnus panis et vnum corpus multi sumus omnes qui de vno pane et vno calice participamus. Augu. dicit. Nulli dubium est tunc quoque corporis et sanguinis domini participem fieri quando membrum christi efficitur nec alienari ab illius panis consortio etiam si antequam illum panem edat de hoc seculo in vnitate corporis christi constitutus abscedat. quia illius sacramenti beneficio non priuatur: quando illud quod hoc sacramentum signat inuenitur. inuenit autem homo quod hoc sacramentum signat: quando christi membrum efficit. hoc autem efficitur quando credendo et manducando spiritualiter manducat quod sic in corpore christi vere conuertitur: vt cum ipso eternaliter viuat hec ille. Et optunc facit pro hac septima regula. Audi ergo missam aia deuota. et sic habebis in hoc seculo gratiam: et in alio gloriam benedictus deus.

¶ Feria. iiij. post dominicam sexagesime de sacra oratione.

Sermo. xiij.

I Ad solli. omnium ecclesiarum. ij. Cor. xj. diuina condescensio pietas et clementia talis est et tanta erga humanam generationem dilectissimi in christo Jesu vt omnes ad eum recurrentes gratanter recipiant. vnde diuina scriptura in veteri et in nouo testamento ponit hanc conclusionem mellifluam pro consolatione omnium hominum cuiuscumque conditionis etatis status sexus et nationis fuerit. vnde Joel. ij. et ad Ro. x. Omnis inquit quicumque inuocauerit nomen domini saluus erit. quod verbum declarans magister senten-

tiarum in glo. magistrali sup epistolas Pauli. Omnis inquit iudeus vel grecus. Quicunqꝫ nomē dn̄i inuocauerit. ſm Ambro. filiū patris inuocauerit dn̄i se ei subiciēdo saluus erit in eterna beatitudine. Remi. super eodē passu di. Si vox nostra ad oēs qui audiūt equaliter venit ⁊ tamen vna est: multo magis ops deus exaudire oēs misericorditer pōt nec dū vnū audit alterius peccatū obliuiscit: que sententia est contra iudeos qui vt idē Remi. idem dicit. Gentiles a fide xp̄i putabant secernendos: ad cuius erroris confutationem subdit Aposto. ibidem nō est distinctio i. separatio. vt inquit Remig. Judei ⁊ greci qꝛ de vtrisqꝫ hec sententia verificatur quicunqꝫ inuocauerit nomē dn̄i saluus erit. Nam idem dn̄s omnium diues in omnes qui inuocant illum idest dn̄s qui est creator ⁊ dn̄s iudeorū ipse est creator ⁊ dominus gentium. i. omnium hominum vel ideo dicitur diues qꝛ potens est gentiles exaudire ⁊ saluare sicut ⁊ iudeos: qꝛ personarum acceptio nō est apud deum nec sic intendit: vni vt se deneget alteri. Ex quibus v̄bis elicitur hec conclusio ſm magistrum ibidem qꝙ oratio necessaria est ad humanam salutem: orans enim inuocat. Nobis igitur hoc officium predicationis indigne licet exercētibus quorum instantia quotidiana ⁊ sollicitudo omnium ecclesiarum ex officio incumbit Paulū in hoc imitando nunciare vobis audientibus que ad salutem sunt necessaria. Et quia inter alia signa christianissimi est ipsa oratio omnes enim christiani orant immo etiam orare debent idcirco cū dei adiutorio in presentiarum tractare intendimus de oratione. Et vt seruemus nostram laudabilem cōsuetudinem. Tria mysteria ad honorem sanctissime trinitatis de ipsa considerabimus.

¶ Primum de sui debita obligatione.

¶ Secundum de eius necessaria associatione seu conditione.

¶ Tertium de ipsius speciali instructione.

¶ In primo videbimus qs obligatur ⁊ tenetur ex debito orare. Utrum scilicet omnes vtilitates vel aliqui sic ⁊ aliqui non.

¶ In secundo videbimus quot conditiones seu socias debet habere nostra oratio vt mereamur a deo exaudiri. Nam vt supra dictum est: omnes qui inuocant nomen domini non vtrunqꝫ sed si ei bene subiciendo: hic saluus erit. Docebimus ergo scias necessarias or̄oni: vt exauditione digna sit

¶ In tertio mysterio dicemus de speciali oratione quam ex ore proprio christus Jesus docuit apostolos ⁊ consequēter omnes christianos.

¶ Primū ergo mysteriū dico qꝙ ē de orōnis debita obligatiōe. Ubi mouet h̄ difficul. theologica ⁊ cōscietialis: an oēs xp̄icole mares ⁊ femine religiosi ⁊ seculares obli-

gent facere orationē: vel aliqui sic vel aliq nō. Ad quā difficultatem rñdendo pono hanc ↄclusionē q̄ omnes tenent aliquo mō orare tā mares q̄ȝ femine tā persone seculares q̄ȝ etiā ecclesiastice. ⁊ nemo etiā qui nō teneat aliquā orōnem facere per aliquē modū vel respectū. ⁊ qui nō tenet facere orōnem vno respectu ⁊ vna rōne: tenetur alio respectu. Et vt de h̄ habeatur noticia nota q̄ septē sunt rationes ꝓpter quas diuersimode obligātur homines ad faciendū orōnē.

¶ Prima rō dr̄ voti emissiōis:
¶ Scđa superioris iussionis.
¶ Tertia pnialis iniunctionis.
¶ Quarta bñficij possessionis.
¶ Quinta ordinis susceptionis.
¶ Sexta mētis inflammationis.
¶ Septima diuine honorationis.

¶ Prima rō dico q̄ ē voti emissionis. i. quicūq̄ȝ fecit aliquod votū faciēdi aliquā orōnem siue continuā siue per aliquot dies tenet facere illam orōnem quā vouit ⁊ ꝓmisit: siue vouerit solēniter siue simpliciter: quā quotiēscūq̄ȝ omittit ex malitia vel ex notabili negligentia: semp peccat mor. probatur h̄ ↄclusio p. c. lȝ de voto. vbi sic dr̄ licȝ vniuersis liberū sit arbitrium in vouendo: vsq̄ȝ adeo tñ solutio necessaria ē post votū: vt sine proprie salutis dispendio: alicui non liceat resilire. Idem in. c. p tuas ⁊. c. magne. extra eodem: ↄfirmantur he decretales p scripturā diuinam deutero. xxiij. Cū voueris votū dño d̄o tuo nō tardabis reddere: q2 requiret istud dñs deus tuus ⁊ si moratus fueris: reputabitur tibi in peccatū. Si nolueris polliceri absq̄ȝ peccato eris. qđ aūt semel egressum est de labijs tuis obseruabis: ⁊ facies sicut promisisti domino deo tuo. q2 ꝓpria voluntate ⁊ ore tuo locutus esses. Et vere valde conueniēs ē immo debitū obseruare oē illud qđ deo ꝓmittimus nō solū orationē: sed ⁊ Jeiuniū ⁊ orationē ⁊ elymosinaȝ ⁊ oīa hmōi: q2 si hoc ↄueniēs est ↄ hoies seruari: multo magis erga deū. Et sicut homo ꝓmittēs alteri homini aliqd honestū ⁊ rationabile: ⁊ nō obseruans illud ꝓditor ⁊ infidelis reputat: ita ⁊ qñ ꝓmittit hō aliqd deo ⁊ illud non seruat ex malitia vel notabili negligentia: vt dictum ē proditor a deo reputat: ⁊ tāq̄ȝ talis a deo acrit punit. ergo tu frater ⁊ fili mi si fecisti votum faciendi aliquā orationem: obserua illud. ⁊ facias illam diligent. Et si aliqñ ex malitia vel negligentia omisisti illaȝ: ↄfitere q2 teneris confiteri.

¶ Secūda rō ē superioris iussionis. Ubi nō q̄ qñ prelatus alicuius collegij ordinat ⁊ precipit fieri aliquā orationē oēs subditi ipsius tenentur facere illam propter iussionē ⁊ preceptū superioris sui vt ꝟbi gr̄a. Abbas prior vel guardianus aut abbatissa in monasterijs vel ↄuētibus suis ordināt fieri aliquā orationē ꝓ aīa alicuius benefactricis ipsorum vel etiā pro amico viuo: dico q̄ omnes sub-

dixi ipsorũ talem orationez facere tenent. Similiter si epũs i sua dyocesi vel papa in vniuerso xpianismo ordinant et precipiunt fieri aliquã orationem ꝓ aliqua pia ⁊ rouabili cã: vt puta pro pace ⁊ tranquillitate xpianitatis: dyocesis vel religionis seu ꝓuincie aut etiaz ꝓ peste ⁊ sterilitate ⁊ hmôi oẽs subditi eoꝝ tenentur illam orõnem facere vt obediant mandatis suis. Alias si ex ꝯtemptu vel notabili negligentia omitterent illam: grauiter peccarent. Ratio est: quia sicut homo tenetur obedire deo: ita ⁊ illis qui sunt eius vicarij: sicut sunt prelati pp qđ eis non obedire in his q̃ nõ sunt ꝯ deũ: est peccatũ: sicut si deo nõ obediret. io. lxxxj. d. Si qui sunt: peccatũ inquit paganitatis incurrit: quisqꝫ dum se fidelez asserit: sedi apostolice obedire contemnit. Idez. c. nulli fas. xix. d. Et de maio. ⁊ obe. c. ij.

¶ Tertia rõ est pnialis iniunctionis: circa q̃ʒ nota ꝙ qñ ꝯfitẽti iniungit ꝓ pnia a ꝯfessore vt faciat aliquã oronem: ꝯfitens ille eã facere obligatur si põt alias si ex negligẽtia notabili vel malitia omittit illã: grauit̃ peccat. Ratio ẽ: qꝛ fm scholã sacroꝝ theologicoꝝ in iiij. di. xvij. Una ꝯditionuʒ necessariaꝝ ꝯfessiõis est: ꝙ sit parere parata. s. ꝯfessori. ꝯfessor nãqꝫ i actu ꝯfessionis deũ repñtat: ideo qui ꝯfitet: ei obedire dꝫ in his q̃ sunt rationabilia iusta ⁊ honesta. cuiusmodi est orõ. fac igit oronem q̃ tibi a ꝯfessore tuo imposita est: pro pnia qꝛ tenerj. Et si illã aliqñ omisisti: ꝯfitere: qꝛ grauit̃ peccasti.

¶ Quarta rõ pp quã tenet qs facere orationẽ dĩ ratio beneficij possessionis. i. si tu es pbendatus seu si habes aliquã pbendaʒ psonatuʒ vel dignitatẽ ecclesiasticã. vel aliqđ beneficiũ curatũ siue simplex tenens ratione illius beneficij qđ possides facere orationem ⁊ celebrare officiũ diuinũ. Hec ꝯclusio ponit spãliter a sera. doc. bona. in iiij. d. xxiiij. ar. i. q. iiij. In fine. ⁊ a petro de taran. ibidem. q. iij. Et in nocẽ. i apparatu. super. c. dolentes de cele. mi. Ratio quam assignant isti doctores qꝛ isti beneficiati obligant ad orationẽ dicunt: ꝙ est fundata i iure nature: qꝛ nõ dãtur talia beneficia beneficiato pp suos pulchros oculos sed vt ipsi in officio suppleãt laycoꝝ vices. Jõ in. c. fina. de rescrip. li. vj. dicitur ꝙ pp officiũ dat bñficiuʒ. pp h etiã dĩ prima. q. j. Ipsi sacerdotes. j. q. ij. pastor. x ij. q. Et illud. ⁊ xvj. q. j. qñ quicqd ꝙ ipsi sacerdotes comedũt peccata populi. cõcor. his solen. doc. henry. de gau. addens ꝙ tales beneficiati peccãt mor. si omittũt officium: nisi omitterent rõne infirmitatis. vel pp aliqđ legitimum impedimentũ. Tu igit beneficiate siue habes beneficium cum cura aiarũ siue sine cura: facias orationẽ qꝛ teneris rõne beneficij qđ tenes. Et si petis quã orationẽ. Respon. officiũ diuinũ. Respon. ꝙ fm institutionez patrũ sunt septem hore canonice.

f. matutinum. pma. iij. ꝛc. vt. c: p
sby. de ce. mis. ꝛ in ps. Septies in
die laudem dixi tibi. possum⁹ etiã
dicere ꝙ ꝓpter illam rõnem obli
gant facere orationem oẽs psone
mendicantes mares ꝛ femine reli
giose ꝛ seculares etiã ꝙ non possi
deant beneficia. rõ est: qꝛ sustentan
tur ꝛ nutriunt elemosinis ꝛ sub-
uentionibus beneficiorũ et aliarū
deuotarũ psonaꝝ. Vñ o patres ꝛ
fratres nri ꝯsiderate ꝙ ipsi bene-
factores ꝛ bñfactrices nri ꝓuidẽt
nobis ꝛ de pane ꝛ de vino ꝛ de ve-
stimẽtis ꝛ calciamẽtis in sanitate
ꝛ infirmitate ipsi nos sustentãt in
seruitio dei. Si nõ essent ipsi q ꝓ-
uident nobis: oporteret nos atten
dere ad reponendum frumentum
vinũ oleũ ꝛ similia: ꝛ ꝯsequenter
nõ haberemus tm̃ spaciũ ad atten
dendum spũalibus: quare h̄ oia
habundantur nobis? Nõ pp pul
chros oculos quos habemus in
capite: sed vt recomẽdemus eos
deo in orationibus contẽplationi
bus lachrimis ieiunijs discipli-
nis iussis ꝛ alijs bonis operibus
nostris. Oremus igitur pro ipsis
feruenter: aliter reddem⁹ rõnẽ añ
tribunal xpi de omni bolo panis ꝛ
gutta vini nobis ministratis. Jõ
Jõ bñ dr. cui p altrui ora pse la-
bora. Tu quoqꝫ beneficiate ora ꝓ
his qui ecclesiam dotauerunt tam
bonis ꝛ pinguibus redditis alias
in die mortis te penitebit.

¶ Quinta ratio qua quis tenetur
facere orationẽ dicitur ratio sacri
ordinis susceptionis. i. ꝙ ꝓpter sa
crum ordinem quem quis habet
tenetur celebrare officiũ diuinum
nocturnum atqꝫ diurnũ: sicut ꝛ de
beneficiatis pdictum ẽ. Sacri aũt
ordines sunt subdiaconatus dia-
conatus ꝛ psbyterat⁹: ꝛ iõ omnes
habentes huiusmodi ordines di-
cere tenẽtur. ꝛ horas canonicas.
Hec ꝯclusio ꝓbatur ꝛ p supradi-
ctos doc. bone. pe. ꝛ henri. sed etiã
p textum expssum decretaliũ in. c.
presbyter. ꝛ. c. dolentes. de ce. mis.
Ubi. d. tex. districte precipimus
in virtute sancte obediẽtie vt diui
nũ officium nocturnū pariter ꝛ
diurnũ sꝫ gratiã quã eis domin⁹
dederit studiose celebrent pariter
ꝛ deuote. h' qdem mandatum fit
ipsis ordinatis in sacris. Respõ.
aũt q̃re aliquis subdiaconus dia
conus ꝛ psbyter obligẽt dicere of
ficium diuinum est: qꝛ presumit
ꝙ sit beneficiatus. nullus enim de
bet ordinari nisi habeat beneficiũ:
vel nisi qꝛ ad suū patrimoniū lo
ca ecclesia redditnum voluerit or
dinari vt extra de pben. Cum sm
apostolum: ꝛ. c. epõs. pp h̄ dico ꝙ
hmõi habentes ordines sacros te
nent dicere officium diuinũ etiã
si non habeant beneficium: sicut ꝛ
oẽs habentes beneficia etiaꝫ si nõ
habent ordinem sacrũ tenent dice
re illud vt. s. dictũ est. Addo etiã
vnã aliã ꝯclusionẽ. Quilibet cle-
ricus etiã si nõ sit in aliquo sacro
ordine nec habeat beneficium tene
tur dicere aliquam orationẽ: non
qdem officium diuinum sed vel
officiũ beate vir. vel septẽ ps pnia

leo: vel officium mortuorum vel aliquid huiusmodi vt possit dicere cum psalmista verbum: quod dicit cum suscipit primam tonsuram .s. dominus pars hereditatis mee et ca. me. Hec conclusio habetur in supra dicta decre. Cum secundum apostolum de preben. et c. Clericus. ix. d. Qui igitur huiusmodi ordinis sacros habentes ex malitia vel notabili negligentia omittunt horas canonicas mor. peccant. Nec possunt dicere habere partem cum deo sed cum magno dyabolo: cuius instigationibus acquiescunt. Sunt namque plerique qui excusant se dicentes non habere breuiarium: quorum tamen excusatio non est acceptanda. Nec excusantur si propter hoc officium omittunt. quia cum faciant multas alias expensas non ita necessarias immo forte inutiles et sumptuosas: non excusantur non emendo breuiaria: vt debitum suum persoluere possint. Similiter non excusantur parentes facientes promoueri filios suos existentes pueros ad beneficia curata vel simplicia: nisi procurent quantum eis possibile est quod diuinum officium celebrent vt tenentur. Non tamen quod vt dicit henri. de gan. vt supra et sanctus Tho. in quolibeto non semper obligatur clericus dicere horas canonicas singulis horis: immo propter aliquam causam rationabilem tamen possunt preuenire tempus vt verbi gratia possunt dicere matutinum de sero: vt in nocte attendant studio propter predicationem: non autem vt quietius vacent somno: quia tunc non est sine peccato. Immo consulit Innoce. quod hi qui habent honestas occupationes dicant omnes horas simul: et hoc obseruant papa et cardinales qui dictis horis habent multa negotia expedire. et melius est preuenire quam preueniri.

¶ Sexta ratio di. mentis inflammationis vbi nota quod vt dicit sanctus Tho. ij. ij. q. lxxxiij. ar. xij. et Ric. in. iiij. d. xv. ar. iiij. q. v. Ex quadam naturali vnione quam habet anima cum corpore: motus corporis excitant affectiones anime: maxime si sint fortes: et secundum quod tales motus corporis sunt diuersi ita et diuersas affectiones excitant in anima: vt in pluribus exemplificari potest. Si enim corporeis oculis et auribus sentimus et percipimus plorantes et gementes: animus noster mouetur ad simile. Sic si ridentes mouemur ad risum et huiusmodi. ferrum etiam frigidum et rubiginosum: si ponitur in fornace fabri super carbonibus qui accenduntur: ex insufflatione manticorum seu follium inflammatur et molle efficitur ita quod flectitur ad voluntatem fabri. Ita pariformiter aliquando accidit quod erit vna anima frigida tepida accidiosa ita quod nihil gustet de diuina dulcedine sed est plena tedio. Ibit coram domino iesu christo crucifixo vel ante imaginem gloriosissime virginis et genibus flexis manibus expansis et oculis in celum elleuatis faciet aliquam orationem vocalem in qua vtitur verbis dulcibus atque suauibus dicet. O spes. O dulcedo mea. o vita mea. o aduocata mea: digneris

amore filij tui mihi auxiliari in tā ta necessitate ꝛ frigiditate. videbis per experientiā o anima mea si sic feceris ꝙ vbi erat frigida ꝛ pigra seu tepida: efficieris sollicita accē sa ꝛ diuino amore ignita. Et vnde hoc? Talis mutatio a tanta frigiditate ad tantā inflāmationem. Unde ꝓcedit: Certe non aliud nisi qꝛ posuisti aiam tuam que erat frigida tanq̄ȝ ferrum in fornace ardenti sanctissime orationis ꝛ insufflasti cum illis verbis ꝛ corporis motibus. s. genuum flexione: manuū expansione: ꝛ forte corporis disciplinatione. dicit ergo Tho. ꝛ Ric: vbi supra ꝙ qn̄q̄ȝ expedit ad meritum vt mentali oratiōi adiūgat̄ vocalis etiam ꝙ sit persona ꝑuata: ꝛ faciat orationem ꝑuatam: vt per talē oratōem vocalem: feruor cordis amplius excitetur. quā ꝯclusionē diuinus doc. August. scribit in epistola ad ꝓbaui. ꝑ certa interualla horaꝝ ꝛ temporꝝ etiā verbis rogamus deum: vt illis rerū signis nos ipsos admoneam⁹. quiq̄ȝ in hoc desiderio profecerimus: nobis ipsis innotescamus: ꝛ ad hoc agendū nos ipsos acri⁹ excitemus. Quare ꝯclu. Tho. Et Ric. vbi supra ꝙ in singulari oratione tantū est vocibus ꝛ huiusmodi signis vtēdum: quātū proficit ad incitandum interius mentem. Si vero mens ꝑ istas voces ꝛ corporales motus distrahat̄: vel qualitercunq̄ȝ impediatur ab interiori feruore. tunc cessandū est a talib⁹. qḋ precipue ꝯtingit in illos: quorū mens sunt hmōi ēbie ꝛ signis est sufficienter ad deuotionem parata sicuti erat ꝑs. d. tibi dixit cor meū exqui. te. fa. mea. Et de aia legitur: ꝙ loquebat̄ in corde suo ꝑmi. Rn̄si. j. hoc tamen totuȝ intelligitur vt dictū est de oratione particulari alicuius ꝑsone ꝑticularis ꝛ priuate. qꝛ cōmunis oratio que per ministros ecclesie in persona totius fidelis populi deo offertur ꝛ vt ipse populus ꝑ eā ad deuotionem excitetur. Et ne posset suspicari in ministris ecclesie illius debite orationis omnissioneȝ. Una igit̄ rō q̄re dico hominem obligari ad orationē est vt mentē corꝫ excitent ꝛ inflāment ad deuotionē ꝛ diuinum amorem.

¶ Septima rō dī diuine honorationis vbi nota ꝙ secūdum oēm sectam rōne vtentium: ꝑma causa vel primū principiū vel primus motor: vel deus qḋ idem est: debet honorari ꝛ coli: qꝛ ab eo dependet vniuersuȝ: ꝛ quo ad esse ꝛ quo ad ꝯseruari: Ideo dicat̄ in lege xp̄iana ꝙ deum debemus adorare ꝛ collere. Et sacri. doct. in. iij. d. ix. dn̄t ꝙ deus est adorandus latria. i. debemus sibi exhibere honoreȝ testificantē in ipso summū dn̄iuȝ: in quātū ipse solus est creatiōis ꝛ conseruationis mūdi⁹ principiuȝ. Unus aūt actus quo exhibet̄ deo talis honor: est ipsa orō vt cōclu. Tho. ij. ij. q. lxxxiij. ar. iij. ꝛ Ric. i iiij. d. xv. ar. iiij. q. ij. Jō Crisost. Solā orationem q̄si⁹ spāle tributum aia deo offert de suis visceri-

bus. Similiter etiā ꝯgruum ē vt deo seruiamus nō solū mente: sed etiā corpore. Non enim habemꝰ a deo solū mentē: sed etiam corpꝰ ꝛ q: iter alia membra corporis nostri valde nobile est ipsa lingua: ideo ea sibi seruire debemꝰ. s. laudando et gratias agendo ꝛ supplicādo. Ideo Criso. si tm̄ sufficeret fides cordis tātū: tibi cor creasset deus ꝛ nō os. Sed heu quid dicā. Si bene cōsideramus inueniemꝰ homines ingratissimos: q: cū ipsa lingua assumunt nomē creatoris sui in vanum: inutiliter iurando ꝛ aliquotiens per iurando immo qḋ deterius est cū blassemando. A misera creatura. a ingrato peccatore. a scanoscente aia p chi vsi tanta scortesia e scostumāza v'so el tuo creatore tāto benigno? O frater ꝛ filij mi quottidie gratias age deo: q: a te hoc requirit non ad suam vtilitatem sed ad tuam. Ad hoc inducit te apostolus pme ad Thy. ij. d. Obsecro primū omnium fieri obsecrationes orationes postulationes gratiarum actiones ꝓ omnibus hoibus ꝛc̄. Sup quibus vbis fundans se sctūs Tho. verbi grā. ar. xvij. d. q tria requiritur ad orōnem: quoꝝ primū est vt orās accedat ad dn̄ꝫ quē orat: ꝛ h̄ signaƭ noie orōnis. Est enim oratio assensus mentis in deū vt dicit. dama. in. iij. li. suaꝝ sniaruꝫ. c. xxiij. Scḋo requiriƭ petitio que signaƭ noie postulatiōis. si petitio ꝓponiƭ determinate si v'o ꝓponitur indeterminate vt cū qs petit iuuari a deo nōiatur supplicatio. Si v'o solū factum narraƭ vt Io. xj. Ecce quem amas infirmaƭ: vocaƭ insinuatio. tertio reqriƭ gratia ipetrandi qḋ petiƭ. Et h̄ vel ex pte dei vel ex pte petentis. Ratio qdeꝫ impetrādi ex pte dei eꝰ scitas ꝓpter quam petunꝰ exaudiri fm illud dama. ix. ꝓpter temetipsuꝫ inclina deus meus aurem tuam. Et ad hoc pertinet obsecratio q̄ ē per sacra ꝯtestatio. sicut etiā cū dicimus p natiuitatē tuā p crucem ꝛ passionem tuam ꝛc̄. libera nos dn̄e. Ratio v'o ipetrādi ex parte petētis ē gratiarū actio: q: de acceptis bn̄ficijs grās agentes mereamur accipere potiora vt dr̄ i collecta. Et iō. d. Remy. sup hoc dicto pauli qꝰ in missa obsecratiōis sunt q̄ precedunt cōsecrationeꝫ q̄ mens maxime dꝫ eleuari in deuꝫ postulatiōes aūt sunt in sequentibus petitionibus: grārum actiones in fine. Quā formam orandi docuit apostolus ecclesiam ꝛ h̄ q̄t tuor sunt in pluribus ecclesie collectis. Exēplificamus de collecta trinitatis illud qḋ dr̄. O ps̄ sempiterne deus pertinet ad orōnem q: mens ascendit in deum. qḋ aūt diciƭ. qui dedisti famulis tuis in cōfessione vere fidei eterne trinitatis gloriam agnoscere ꝛ in potentia maiestatis adorare vnitateꝫ: ptinet ad gratiarū actionē. Recoliƭ enim bn̄ficiū vocationis ad fideꝫ de quo debemus grās agē deo. qḋ aūt dr̄ q̄s vt eiusdem fidei firmitate ab oibꝰ semp muniamur. ad

uersis pertinet ad postulationem. et qd in fine subiungitur p dñz nostrũ iesum xpm etc. pertinet ad obsecrationem. in collationibus patrũ dr qr obsecratio est imploratio p peccatis oratio cũ aliqd deo vouemus. postulatio cũ pro alijs petimus sed primum melius e vt d. Tho. ibidem igit patres et fratres mei matris et sorores audiatis istũ pauperculũ fratrem: nolite viuere sicut aialia bruta et bestie nõ habentes rationẽ. accipito hoc documentũ a me: et ab hodie in antea quotidie obseruetis: qr spero qr eritis tã cõtenti qr adhuc dicetis. benedicta sit aia talis fratris q me hoc docuit documẽtum. Que est hec doctrina tã salutifera? O filij et filie mee scribatis in medio cordis vestri. doceatis illud amicos et inimicos nostros filios atqz filias et faciatis obseruari ab eis. Fili mi quolibet mane quando surgis de lecto flecte genua in terra aut sup scamno vel super lecto et dic. O dñe mi gran merce a te. d tutti itoi beneficij. hoc idem facias quando intras ecclesiam et facis reuerẽtiã añ altare: et quãdo in missa corpus eleuat et qñ vades dormituz. Sic enim faciẽdo vteris erga deũ oratione et gratiarũ actione. dicas quolibet die si scis lras officium diuini vel beate virginis vel crucis vel mortuoz vel septẽ ps pnia les: vel ad minus dicas credo paruum mane et sero et ter orationem dñicam ad honorẽ beatissime trinitatis: et pater noster de passiõe. Sunt. xxv. Et coronam beate virginis. lxiij. Aue maria. vel saltem dicas quinquiẽs pater noster ad memoriã quinqz vulneruz xpi. et septies aue maria ad honorem. et gaudioz ipsius virginis. Cõmenda te deo: ora vt tibi parcat et det tibi gratiam suã et gloriã: et dicas qr hoc faciat per suaz sanctissimã misericordiã et per merita sue sanctissime passiõis: et sic obseruabis documentũ apostoli: qr postulabis et obsecrabis vt. s. declaratum est. Dico tibi fili mi qr si hoc documentum obseruaueris: opinor qr non damnaberis. Nec hoc dico ex zucca mea vel ex capite meo sed inueni in dictis Augustini super dictis ps. lxv. Bñdictus deus qui non admouit orationẽ meam et misericordiam suam a me. Cuz videris inquit non a te ammotã deprecationẽ tuã: securus esto qr non a te mota est misericordia dei. Replica istud dictũ bis vel ter et sic cõcludas smonẽ. bñdict9 de9.

¶ Feria. v. post dñicã sexagesime de septẽ cõditionib9 orationis.

Sermo decimusquartus.

I sollicitudo omniũ ecclesiaz. ij. Cor. xj. Expedito primo mysterio in precedenti predicatione pposito restat videre. scdm mysterium. s. de eius necessaria cõditione seu assensione. Ubi nõ qr sicut inuenio in scholis sacrorum theologicoz. et sunt conditiones q debent associare orõnẽ vt sit a deo exaudita atqz oranti fructuosa.

Prima ot

Prima dr iustificata postulatio.
Secunda cordialis humiliatio.
Tertia mentalis attentio.
Quarta humilis verecundatio.
Quinta reuerentialis honoratio.
Sexta iugis continuatio.
Septima desiderabilis affectio.

¶ Nō dubites o anima spiritualis ⁊ deuota: immo esto secura ⁊ certa: ꝙ si oratio tua hēbit istas vij. cōditiōes oīo exaudieris a dō.

¶ Prima igitur cōditio dico ꝙ est iustificata postulatio. i. ꝙ petāt iusta ⁊ honesta. hoc nāqꝫ a poeta Catone dictū est. Qd iustū est petito vel quod videat honestū. Nā stultū est petere: qd possit iure negari. Sicut eni inter homines morigeratos hoc seruatur ⁊ seruari dʒbet ꝙ petant honesta ab amico: alr nō meretur petens exaudiri: sic ⁊ quādo homo petit aliqd a deo dʒ petere honestū ⁊ iustū alias nō exauditur. vñ Jaco. iiij. Petiꝭ ⁊ nō accipitis eo ꝙ male petatis. Et hʒ nō. ꝙ vt dicit sctūs Tho. secunda scdē. q. lxxxiij. arti. v. ⁊ Rica. in iiij. di. xv. arti. iiij. q. iiij. Tria sunt genera rerū q̄ in hac vita homīes habere possunt. Quedam eni sunt que habentibus nō pñt eē nisi nociua ⁊ damnosa. ⁊ qbus homines nō possunt nisi male vti: ⁊ hoc nullo mō adeo petere debemus. huiꝰ cōditionis sunt peccata que habentibus neqūt eē nisi nociua vt rapere adulterari: ⁊ alia mala cōmittere: nō enim potest homo rapē furari aut fornicari nisi cū dānatiōe aīe sue. hec igitur a deo nullo mō peti dʒbet qm̄ talis petitio nō eēt iustificata sed inhonesta ⁊ exauditione idigna. huiꝰ oppositū faciūt nōnulli stipendiarij q euntes ad predandū ⁊ ad populandū aliquam terram orāt deum ⁊ sanctū Antonium vt eos faciat multa lucrari ⁊ promittant sibi dare partem lucri. Similiter ⁊ multi iuuenes lasciui orant deum ⁊ sanctos. vt adiuuent eos ad suum inhonestū desiderium pficiendū. Beda super illud Marci. vj. Abijt in montem orare: non oīs q orat ascēdit i mōtem. est enim oratio q̄ peccatū facit infra exemplificat. Qui vō de diuitijs ⁊ honore seculi aut certe dē inimici morte sollicitus obsecrat ⁊ ipse in infimis iacēs viles ad deū preces mittit. Nunqd isti tales exaudiri merentur? Certe nō: qz qd petunt non nisi nociuum esse posset. vnde vbū illud. Ceci nati. Jo. ix. Scimus qz peccatores deus ñ audit inq̄ātum peccatores. i. inq̄ātum precantur peccata ⁊ mala: qz cum ipse deus sit pater benignus ⁊ ⁊ desideret non dānum sed vtilitatē filiorum suorū: nō pcedit ꝙ eis nouit esse damnosum. Et verū illis qbus hoc pcedit. hec est sentētia sācti Tho. vbi supra arti. xvj. vbi dicit ꝙ si petitor orando aliqd petit inquāni pctōr. i. fm desideriū peccati a deo ex misericordia nō auditur: sed qñqꝫ exauditur ad vindictam: dū deus pmittit peccatorē amplius ruere in peccata. Jō dicit Aug. ꝙ deus q̄dam negat propicius: q̄ concedit iratus. Secun-

do sunt quedam que si haberem⁹ nõ possent esse nisi vtilia nec possem⁹ eis nisi bene vti. Sicut sunt quibus beatificamur et in quibus btitudinem meremur. i. gloriam gratiã et virtutes: et hec libere et absolute a deo petere possumus qz et sancti faciũt vñ in ps. Ostẽde nobis faciẽ tuã et salui erimus: et iterũ deduc me dñe in se. mandator℞ tuorum. et iterum. Miserere mei deus fm magnã misericordiam tuã. Cor mundum crea in me deus. etc. et de his dicitur Joan. xiiij. Si quid petieritis in nomie meo hoc faciã. vbi Aug. Cur videamus plerunqz fidelis xpi petere et nõ accipere. vñ h? an forte propterea qz male est vsurarius: eo qd vult accipere deo potius miserãte nõ accipit. Jõ dicit in nomine meo qd Jesus est. i. saluator quodcunqz igitur petim⁹ aduersus vtilitatẽ salutis nõ petimus in nomine saluatoris et tamẽ ille saluator est nõ solum quãdo facit quod petimus: verũ ẽt qñ non facit: qñ qd videt peti contra salutem nõ faciẽdo se exhibet saluatorem nouit enim medicus quid pro sua qd contra suam salutẽ poscat egrotus. et ideo contraria poscentis non facit voluntatem: vt faciat sanitatem: sane qdam licet in nomine eius petamus et non tunc quãdo petimus sed tamen facit: nam differt quod petimus nõ negat. et Raba. sup illud Math. xxj. nã quecunqz petieritis in oratione credentes accipietis quotiẽs cunqz petentes non exaudimur: iõ fit: qz cõtra auxiliũ nostrẽ salutis petimus: vel qz eorum pro quibus petimus peruersitas ne impetremus obsistit: vel in futurum petitionis nostre differtur effectus: vt desideria ore stant et pfectius capiant gaudia que requirunt. Tertio sunt quedam que si haberem⁹ forte esset nobis vtilis et forte dãnosum. Sicut sunt diuitie temporales honores: et dignitates mũdane: sanitas et vita corporalis: splẽdida coniugia et huiusmodi talia. n. aliquibus si habent' vtilia sunt et aliquibus inutilia immo etiã eorũ damnationis. hec igit nõ debem⁹ a deo libere et absolute petere: sed sub cõditione. s. si deus puidet illa ad salutẽ nostram fore vtilia. et h modo sicut refert Ualerius maximus. Socrates nihil vltra petendum a diis immortalibus arbitrabatur qz vt bona tribuerent qz hi scirent quid vnicuiqz eẽt vtile. que sententia vera est. fm Tho. vbi supra argu. v. quantum ad illa qb⁹ homo põt bene et male vti vt diuitie et huiusmõi. Tu igitur bona mulier que desideras sanitatẽ diuitias et aut pro te: aut pro aliis tuis: et similiter forte nõdum concepisti aliquẽ filium et desideras habere illos qz es in matrimonio. etc. Petas oia hec deo non libere et absolute: qz esset forte male pro te: sed dic: dñe tu q oĩa nosti si noueris ad laudem tuam hoc esse et ad salutem anime mee concede mihi sin autem minime: et sic petitio tua erit honesta et consequẽter exauditione digna. Et

vis doceam te vnaȝ honestissimā ⁊ pulcherrimam orationē: Oratio dñica est hōestissima ⁊ pulcherrima oratio. vis doceā te pulchriorē el pr̄ nr̄. vis doceā te aliā mlto plꝰchriorē: el Pr̄ nr̄. ⁊ tāto e a cercare megliore oratione chel Pater nr̄: quanto he e cercare melior pane che di grano. vnde Aug. super illud Joānis. xv. si manseritis in me ⁊ verba mea in vobis manserit qōcūqꝫ volueritis petetis ⁊ fiet vobis. Ad verba inquit cuius pertinet oro pr̄ nr̄: ab huius orōnis vbis ⁊ sensibus nō recedamꝰ in petitionibus nostris: ⁊ quicqd petimꝰ fiet nob. de q̄ iferꝰ dicemꝰ

¶ Scdā socia orōnū ē cōdis humiliatio. vere patres cordis humilitas non solum in orationibus sꝫ in omnibus operationibus nostris ē sicut zuccarum in dapibus: quod nunq̄ꝫ illas destruit: sed semper facit eas meliores. adeo placet deo humilitas: qꝛ semper exaudit propter illam: ⁊ de hoc hētur in diuina scriptura in veteri ⁊ nouo testō in. ps. ci. dicit. Respexit in orōnē humi. ⁊ nō sprevit preces eorum. Judith. ix. Humiliū ⁊ māsuetorū semper tibi placuit deprecatio. Et Eccle. xxxv. Oratio humilitatis se penetrat nubes. Habemus exemplum in nouo testamento. de centurione. Mat. viij. quē exaudiuit dñs ꝓpter suam humilitatē quaȝ mōstrauit. d. dñe nō sum dignus. ⁊c̄. nō. m. O anima deuota que desideras esse humilis corde qꝛ humiliatio cordis dēt hēre duo primū dicitur ꝓpria diffidētia. Secundum diuina ꝯfidentia. primo nanqꝫ hō debet hēre ꝓpriaȝ diffidētiam. i. nō confidere in suis proprijs meritis: ⁊ credere se indignum exaudiri recognoscēdo se magnuȝ peccatorē: sed h̄ nō sufficit qꝛ forte desperaret se exaudiri: ideo debet habere secundū. s. diuinā fiduciam. debet enim considerare amplissimā dei misericordiā ⁊ cōdēs certissimā clemētiā visceroſamqꝫ charitatē ⁊ habere fiduciaȝ ⁊ speȝ qō deus exaudiet eum nō quideȝ presumens qꝛ ipse mereret suis virtutibus sed solum ex curiositate ⁊ ꝯdescensione diuina. ⁊ sic propter illa duo habebit cordis humiliationē ⁊ ꝯsequenter oratio sua erit digna exaudiri. Hanc cordis humiliationē ostēdit ecclesia in omnibus suis orōnibus. Nā primo facit petitiones diuersas seu postulationes ⁊ in fine quasi oīum orōnum subnectit per dñm nostrū iesum xp̄m filium tuuȝ quasi dicat. O dñe nō sum dignus qꝛ concedas nobis talē grām sed oramus te ꝓpter merita filij tui cōcede nobis illaȝ: ad litteram facit ecclesia ad similitudinē prudētis oratoris qui vt efficacius impetrat ⁊ obtineat a principe vel regina aliqua que cupit: adiurat eū vel eam per filium suum vt deus custodiat eū qui sic adiurat propter desideriuȝ qō habēt qꝛ filio suo bn̄ succedat exaudiuit dictū oratorē. Similiter in letanijs petit ecclesia a diuersis malis ⁊ periculis liberari: ⁊ adiu-

rat xpm per mysterium natiuitatis baptismi ieiunij etc. quasi diffidens exaudiri propter aliud quam propter merita xpi. hoc aut documentu habuit ecclesia a paulo. et etiam heri diximus et allegauimus dictu eius ad Thi. et habemus aliud dictu eiusdem ad phi. iiij. In omni oratione et obsecratione cu gratiarum actione petitiones nre innotescant apud deu. Obsecratio idem est quod obscura adiuratio. Tu igitur fili mi si vis exaudiri a deo confitere indignitate tuam et dic. O dne tot sunt peccata mea et scelera: quod no solu mereor a te exaudiri: sed tanquam canis fetidus vsque ad infernum repelli: sed spero i te dne mi quod es ita misericors curialis et liberalis qui nemine ad te veniente repellis. precor te per infinita tuam misericordiam non me abhomineris: no me despicias: no me repellas: exaudias me ob amore filij tui. Similiter dic xpo. O dulcissime Iesu toties fui rebellis maiestati tue et inobediens madatis tuis totiens blasphemaui quod mille vicibus mereor ignem infernale: sed precor te per illa sanctissima vulnera per manus illas plagatas: per pedes illos perforatos: per pectus illud lanceatu et aptum per caput illud spinis coronatu. per facie illa liuida et sputis deturpata et oia merita tua et per omnes labores quos pro me sustinere dignatus es velis me exaudire et no me repellas. Volue etiam te ad illa gloriosissima virginem: que est fons misericordie dulcedo spes et aduocata nostra et adiura eam ob amorem filij sui et no respiciat ad peccata tua no dubites o aia deuota quia si sic feceris exaudieris: que est mater ita crudelis que non concedat quicquid ab ea petit ob amorem filij sui per quem adiuratur constringere? Similiter quis est filius ita ingratus qui si adiuratur ob amorem matris no exaudiatur? Astringe igitur filium ob amorem matris et matrem ob amore filij et non dubites quia exaudieris. Similiter adiura alios sanctos per merita sua et per amore que habent ad deu. et sic exaudient te. no piu pene da canto questa secunda tolle la terza.

¶ Tertia conditio quam debet habere oro ut exaudiatur est metalis attentio i. quia homo debet orare mete et corde quam orat ore et voce. Sunt enim plerique voce et ore deu orantes et mentem seu cor in mundanis et secularibus rebus tenentes. quod ut dicit Bernar. Magna abusio est habere os in choro et cor in foro et Cyprianus in tractatu de oratione dnica: que inquit segnitia est alienari et capi ineptis cogitationibus et prophanis: cu deum precaris: quasi sit aliud quod magis debeas cogitare quam quod cum deo loqueris quomo te audiri a deo postulas cum teipsum non audias? vis esse deum memorem tui cu rogas: quando tui ipsius memor no sis? De his queritur dns Isa. xxix. et Mat. xv. Populus hic labijs me honorat cor aut eoru longe a me est. et Augu. in li. de catetizandis rudib. et

habetur. xxviij. di. c. sedulo. no-
uerint inquit non esse voces ad au
res dei nisi affectu animi oportet
ergo attēdere mēte quod dicimus
ore et etiam dicit Ugo in li de vir-
tute orandi: orationi meditatio san
cta necessaria est. Sed pro maio-
ri horū declaratione mouentur hic
tria dubia theologica et cōscientia-
lia. Primū est quero qd debet hō
mente cogitare cū voce et ore orō-
nem facit. Ad qd respōdit sanctus
Tho. vbi supra Mat. xiij. et Ric.
etiā vbi supra qꝫ tria possum⁹ mē-
te cogitare cum oramus ore. Pri
mo ne scilicet in eis fiat error corru
pte et inordinate et indistincte pferē
do vba sacre scripture: multi enim
qui nō attendūt neqꝫ cogitāt ad hec
vba qñ dicūt pr nr errant dicendo
pr nr qui es in celis panē nostrum
quotidianū da nobis hodie. sctifi.
nomē tuū fiat vo. sicut in ce. et i ter
ra adueniat regnū tuū: et sic qd de
bet dici ante dicitur post et ecōuer
so: et ꝯsequēter errāt: sed qñ homo
cogitat verba que dicit non errat
vt dicēdo pater noster qui es i ce
lis. etc. vsqꝫ ad finē ecce qꝫ dixi di
stincte pūctualiter et ordinate totā
orōnem dñicam. qre. qz dicēdo il
la verba ore ad eadē mēte attende
bam ne in eorum prolatione erra
rem. Secūdo pōt attēdi ad sensum
verborū que in oratione proferun
tur. est enim littera sacre scripture
qsi quedā archa seu capella mul-
ta secreta mysteria retinēs occulta
et ideo cū magna reuerētia tractā-
da est semperqꝫ deum exorare debe
mus vt sensum eius dignetur ape
rire et imprimere sensibus nostris
quod vt faciat deus pro virib⁹ co
nari debemus ad ipsum sensum v-
borū attēdere: hec aūt benefacere
possunt litterati et qui terminorum
et vocabulorum notitiam hñt theori-
ce vel saltē pratice v. gr. gratia: quid si
gnificat hoc nomē pr. Certe scio
qd hoc pnomē nr. qd hoc relati-
uum qui. qd hoc vbum es. qd hec
ꝑpositio in: et hoc nomē celis. Et
ideo dū dico pr nr q es in celis.
etc. mēte cogito ad sensum et signifi
catū vborum q̄ ore ꝓprio fero. Et
si dum durat verborum prolatio
durauerit talis attentio dico qꝫ il-
la oratio erit bñ sociata. hac secun
da socia q̄ dicitur mentalis atten
tio. Tertio quis potest attēdē mē
te cum facit orationē voce ad ob-
iectum: seu ad finem orationis ob
iectum autem orationis est de⁹ ad
quē possumus attēdere cū oram⁹
cogitādo. s. oipotentiā sapiam cle
mentiā et iustitiā suā. Et qliter mun
dū creauit distinxit regit atqꝫ gu-
bernat: et qꝫ ipsum redemit preciosis
simo suo sanguine: et qꝫ iudicabit
orbē terrarum et huiusmodi et ta-
lis attētio est optima: qz cū oratio
sit assensus mētis in deū hec mēs
si iā est ꝯiuncta deo habet qd que
rit: immo quaqꝫ in tñ habūdat hec
attētio et ꝯiunctio mētis cū deo qꝫ
aliorū oium obliuiscit et tal' est pu-
ra orō. vñ Ugo. in li. de vtute orā
di. pura inqt orō est qñ ex habun
dantia orationis et deuotōis mens
ita accenditur: vt cum se ad deum

postulatura ɔuertit: p̄ memoria ei⁹
magnitudine ēt petitiōis sue obli-
uiscatur: finis autem orationis est
res pro qua oras: ad quā etiam at
tendere possumus. verbi gratia di
cit aliqs aliqñ ps. p̄niales ad hūc
finē vt remittantur pctā sua: dico
q̄ ille donec dicit ore illos ps. pōt
mēte cogitare ad pctā sua: q̄ȝ ma-
gna in sta ꝛ turpia sint: et ex illa co
gitatiōe habebit ɔtritionē et dolo-
rem de ipsis. Illa etiaȝ deuota aīa
dicit officiū crucis vel pr̄ nr̄ ō pas
sione ad hūc finē vt faciat memo-
riā passiōis xp̄i dico q̄ pōt cogita
re ad illā passionē. siliter ēt si dicit
coronā v̄. pōt cogitare grādia p̄uile
gia grāȝ ꝛ gliaȝ ei. ꝛ sic attēdet ad
finē orōnis ad. iij. ergo possum⁹ at
tēdē ñte qñ oram⁹ voce. s. ad v̄ba
ad sēsū v̄borū q̄ dicim⁹. ꝛ ad obꝫ
vel finē orōnis quā facim⁹ ꝛ dicit
Tho. ꝛ Ric. q̄ bona ē p̄ma attētio
secūda melior. tertia optima. Pri
ma ergo ꝛ scd̄a q̄rende sunt ꝓpter
tertiā: et si oēs nō possint habere si
mul: semp potior p̄ponēda est q̄r
ea que sunt ad finē: nō debent ipe-
dire immo ꝓmouere ad fineȝ. Et
q̄ȝto finis est melior et principali-
or. tāto melius ac rectius ipm in-
tēdere existimatꝭ et hoc quo ad pri
muȝ quesiti. Secūdo queritꝭ vtr̄
oratio vocalis sine mentali atten-
tione sit oio inutilis et in fructuo-
sa ad qd̄ r̄ndit Tho. et Ricar. vbi
supra q̄ triplex est effectus seu fru
ctus orōnis. Primo dicitur meri
tatio. tāta namq̄ȝ est bonitas dei q̄
vult ꝟ mereamur ꝑ omni bono
opere nostro licet sit minimum vt
Mat. x. dicitꝭ de dante calicē aq̄
frigide. ꝛc. sicut ergo pro alijs bo-
nis operibus que hō facit meretꝭ:
ita ꝛ si facit aliquam orationē licꝫ
minimā meretur ꝓpter illā. Se-
cūdus fructus ē ip̄etratio siue ob
tentio. s. illius qd̄ hō petit in orō-
ne. Terti⁹ dicitur refectio seu con
solatio. sicut enim corpus reficitꝭ ꝛ
consolatꝭ bonis dapibus ꝛ corpo
ralibus cibis: ita ꝛ aīa in orōne ꝛ
aliqnotiēs sentit tantā ɔsolationē
q̄ nō ꝑmutaret eā pro omnib⁹ cō
solationib⁹ mūdi: ꝛ hic est tertius
fructus. Scd̄o notat sup hoc fm̄
eosdē doc. vbi supra q̄ duplex est
attentio q̄dam actualis ꝛ q̄dā ha-
bitualis: actualis est que durat sē-
per donec durat orō hitualis vero
que nō semp durat: sed aut in p̄n-
cipio orōnis: aut in medio: aut in
fine. ꝛ ideo orantiuꝫ vocaliter. tria
sunt genera. Quidā namq̄ȝ habēt
attentionē actualē. i. q̄r donec du-
rat orō vocalis semper mēte attē-
dunt ad aliqd̄ triū predictorum. s.
aut ad verba: aut ad sensum eoruꝫ
aut ad obiectum seu finem orōnis
ꝛ isti tales ex sua oratione reportāt
oēs tres supradictos fruct⁹. Qui-
dam v̄o habēt attētionē hitualeꝫ
sed ñ actualē: attendūt nāq̄ȝ forte i
p̄ncipio orōnis ad tria predicta ꝛ
habēt ꝓpositū attēdēdi vsq̄ȝ ad fi
nē ꝛ nō aduertūt q̄ mēs eorū ra-
pitur ad alia ꝛ cogitant vel mūda
na vel inutilia vel forte illicita. sed
qñ aduertūt remouēt illas cogita-
tiones ꝛ reuertuntur ad cogitādū

⁊ meditandū tria predicta: isti tales lucrāt primū ⁊ secūdū fructū nō aūt tertium q̄ nō habēt tantā ↄsolationē ex illa oratione q̄ztam hūissent si semper attēti fuissent exemplificat. Ricar. d eo qui bona intentione incipit peregrinari: tot⁹ seq̄ns act⁹ meritori⁹ ē v̄tute prime ītentionis p̄sone: q̄uis sua ītentio actualis nō esset. Tertio sunt qdā qui dū orōe orāt nec actualiter nec habitualiter attendūt ad illā orōnem: nec curant ab inutilibus cogitationibus discedere. Quid dicam de talibus? nunqd orō sua est aliquo mō vtilis vel nō? licet Ricar. ⁊ Tho. dicāt q̄ sit oio inutilis tn̄ s̄m Fran. de may. alter dicēdū est. s. q̄ isti nō merent̄. iij. nec. ij. fructū: primū vero sic nā talis orō melior est q̄ nihil. ⁊ est de genere bonoꝝ. ergo aliquo merito digna pōt exēplificari de crebro: q si ponatur in fluuio licet cū eo aquam domū nō reportare possit: tamen si sepe mergeret̄ in illū purgaret̄ ab oi immūditia si quā hēret: ita pariformiter de orōne vocali fctā absq̄ intētione mētali. Ex dictis colrelatiue elige. ij. documēta. Primū qn̄ vadis ad faciendā orōnem in p̄ncipio eius hēas ꝓpositū ⁊ intentionē attēdēdi ad ipsam mentē: ⁊ si videos te alia cogitare recede ab illis cogitationib⁹ ⁊ iterū reuertere ad medicandū orationē. ⁊ ita facias quotiescūq̄ aduertis q̄ illa meditatio interrūpitur. Sic faciēdo lucraberis p̄mū. ⁊. ij. fructū: vt dictū est ⁊ de hoc ꝓpositio. di. p̄s.

p̄parationē cor. audi. tria. Secundum documentū nunq̄ dimittas orōnes ⁊ deuotiones tuas sub pretextu q̄ nō poteris attēdere. nā sub tali spe diabolus ē cā q̄ multi dimittūt totaliter suas deuotiones n̄ assentias sibi fili mi recordare exēplū de cribro ⁊ semp fac orōnem: q̄ semp aliquid lucraberis. Tertio q̄ritur vtꝝ mētalis euagatio i oratione sit peccatū ad qd̄ rn̄deo saluo meliori iudicio: cū hac distinctione: q̄ aut illa est orō ↄsilij ⁊ n̄ obligationis: ⁊ tūc dico q̄ nō q̄ sicut nō est peccatū totaliter dimittere illam precipue mor. sic nec si fit cum euagatione mētis. Si aūt illa orō esset obligationis ⁊ precepti: tunc ēt distinguendum est. q̄a aūt illa euagatio est volūtaria ⁊ ex ꝓposito: ⁊ tūc est peccatū vt dicūt Tho. ⁊ Ricar. vbi supra quoꝝ dictū ↄfirmat̄ q̄ in decretali dolētes de cele. mis. dicit̄ ↄ quosdā q i choro existētes incūbebāt collocutionibus laycorū: ⁊ sic nō attēdebāt ad diuina hec inqt ⁊ cōsimilia sub pena suspēsionis inhibem⁹ districte p̄cipiētes in virtute obediētie: vt diuinū officium nocturnū pariter ⁊ diurnū q̄ẓ eis deus dederit studiose celebrēt pariter ⁊ deuote. ergo est sub precepto nō solū dicere officiū diuinū sed etiā modus dicēdi. Si ergo studiose aliquis obligatus ad officiū vel ad aliā orōnē cogitet inutilia cū dicit illā vel illud officiū ⁊ durat talis euagatio per totā horā vel orationē dico q̄ est peccatū eā tali modo dicere: si

tur esset peccatū nullo modo dicē re euagatio vero que fit preter intē tionē nec est peccatū nec fructum orationis tollit: nā etiam ipsi sancti viri qn̄q3 orantes ipsam patiū tur. vn̄. ps. Cor meū dereliqt me. Et ideo Basilius si quis debilitatus a peccato: fixe nequis orare: q̄ztum potes te ipsū cohibeas: et deus ignoscit: eo q̄ nō ex negligētia sed ex fragilitate nō potes assistere vt oportet coram eo.

¶ Quarta dicitur humilis verecūdatio: debet enim seipsum homo ↄsiderare et vitā suā sceleratissimā examinare. et sic seipsum sceleratissimum et fetidissimū atq3 abhominabilissimum cognoscēdo: et ↄn̄r debet verecūdari corā deo apparere et contritus de peccatis suis pectus suum percūtere: os in terram proiicere: et lacrimis seipsum perfundere manus expandere in modu3 crucis: et aliqn̄ sic totum i terram prosternere: dicēdo humiliter cum publicano: deus propitius esto mihi peccatori: et sic orō sua exaudietur sicut exaudita fuit orō publicani Luce. xviij. Et oratio magdalene que stetit retro sec⁹ pedes dn̄i: q: corā facie xp̄i verecundabatur pre multitudine magnitudine et turpitudine pctōrum suorū et rigādo pedes dn̄i lachrimis: nō discessit inde quousq3 audiuit remittunt tibi pctā tua. Luce. vij. iō dr̄ Judith. viij. indulgentiā illius fusis lachrymis postulemus. Sic fecit Saluator i cruce qui orās vt dicit Pau. ad hebre. cum clamore valido et lachrimis orans exauditus est pro sua reuerētia.

¶ Quinta dicitur honoratio reuerentialis. Sicut enim hō vadens ad supplicandu3 pape vel aliis p̄ncipibus vt obtineat aliquid ab eis vadit reuerentissimū capite discoperto genibus flexis: vt ex tali reuerentia inclinet principē illū ad ↄcedendū que petit et donec coram eo stat loquitur et supplicat semper stat reuerēter circūspecte morigerate et honeste ne in aliquo offendat oculos et presentiā principis cui loqr̄. Si ergo hō facit tantam reuerentiam hominib⁹ mortalib⁹ q̄ta reuerētia vti debet corā altissimo cui oē gē. curuat̄ ce. ter. et infer. Igitur fili mi cū orās sta reuerēter et ↄsidera q̄ loqueris cū deo ēt supplicas: qn̄ o filia dicis. Aue maria ↄsidera q̄ loqueris cū btā virg. que est regina paradisi i peratrix mūdi et dn̄a angelor. Jō sta reuerenter: q: meret̄ cu3 sibi faciat reuerentiā totus mūdus et oīs creatura imo ēt et deprecor. d hac reuerētia quā in orōne habere debemus: habemus exēplū ab ipso magistro nostro et doctore xp̄o: q orans p̄rem positis genibus et p̄stratus orauit. vt dr̄ Mat. xxvj. et Luce. xxij. et de beato Stephano idem hētur Actu. vij. et de scō Jacobo iusto apostolo legit̄ q̄ ei⁹ genua duriora erāt genibus camelorum: et de seraphico Frācisco dicit Bona. q̄ officium diuinum dicebat semper erectus sine caputio n̄ inherēs muro seu parieti: lic3 oca

lorū stomaci splenis ꝛ epatis egri tudine laboraret oculis nō girouagis nec cū aliqua sincopa hui⁹ cō suetudinē ꝓpter pluuiarū inundā tiam qñ erat in via nō obmittēs: sed semper qñ itinerabat ad dicē dum officiū in aliquo loco subsi stens nulla festinantia itineris am bulando patiebat dicere officiū suū: sed dicebat. Si quiete come dit corpus cibū futurū cū ipso ṽ mui escā: cū quanta pace ꝛ quiete debet aia summere cibū vite: ħ bo nauētura in. x. c. legende maioris. Tu igit aia deuota si steteris deuo te in oratione eris exaudita: q2 vt scribitur eccle. xxxij. pro reuerentia tibi accedet tibi bona gratia.

¶ Sexta dr iugis cōtinuatio. Si homo petit aliquā grām ab ami co dño seculari vel spūali ꝛ dene getur sibi ꝓ pma vice nūquid ces sat petere? Certe nō. Si enim sic fa ceret nunq̄ȝ aliquid obtineret: sed iterū atq3 iterū petit vt saltē ipor tunitate sua obtineat qd petit. Sic etiam in oratione assidui esse debe mus: vt assiduitate ꝛ continuitate ꝛ importunitate deū vincamus. nō enim per semel ɔcedit gratia. ergo si vis aliqd a dño obtinere tuas oratione ꝛ deuotiones conti nua: ħ ꝓ qualibet minima tenta tione ab oratione discedas sed re cordare q2 xps in oratiōe sudorē sanguinis sudauit. habetur de hoc exemplum Luce. xj. de amico pe tente tres panes. Uide euāgelium illud in officio rogationū ꝛ appli ca. quia si sic fecerimus ꝛ importu nabimus: saltem ipsum deum im portunitate vincemus.

¶ Septima ɔditio ꝛ vltima q̄ȝ de bet habere oratio est desiderabilis affectio. debet. n. desiderare ꝛ mul tū affectare homo illud qd petit i oratione. Naȝ si deus videt ꝙ ho mo multum desiderat quod petit: dignatur cōcedere. si autem videt ꝙ modicum desideret ꝛ non mul tum curat si habet vel non: sic ds non curat illud concedere petēti hoc desiderium quod in oratione haberi debet impetrandi quod pe titur denotatur per clamorem de quo ps. Clamor meus ad te ve niat ꝛ Bernar. super ps. Qui ha bitat. in dei auribus desiderium ve hemens: clamor est magnus: re missa aūt intentio vox submissa ē ad cordis enim vocē potius q̄ȝ cor poris aures eius ħ ille. igitur ob serua semper in orationibus tuis has septē ɔditiones ꝛ exaudieris a dño qd ipse nob ɔcedat. Amē.

¶ Feria. sexta post dominicā sexa gesime de expositione orationis dominice. Sermo decimusqnt⁹.

Istātia mea solli. oium ecclesiarū. ij. Cor. xj. ħ die cū de scā orōne tra ctare incepim⁹ de ipsa si bñ memini tria misteria ꝓpo suimus quoruȝ duo iam expedita sunt. s. de eius obligatione ꝛ asso ciatione. Restat. tertia. s. de eius spūali instructiōe. Ubi notādū ē vt habet in Mathe. vj. ꝛ Luce. xj. Un⁹ ex discipulis iesu dixit ad eū. Dñe doce nos orare sicut ꝛ Joan

nes docuit discipulos suos et ait il lis. Sic vos orabitis pater noster qui es in celis etc. vsque ad finē spiritualis ergo instructio oium xpianorum quā ad orōnem cōtinetur in hac oratione: quam ipse dn̄s ore proprio docuit discipulos suos et cōsequēter oēs xpianos. Quare iustū et cōueniēs eē videret vt nos qbus instātia quottidiana est docere q̄ necessaria sūt audiētes q̄ de hac spāli instructiōe.i.de hac oratiōe dn̄ica spālem sermonem faciamus. iuxta igit̄ meā laudabilē cōsuetudinē tria mysteria de hac oratione dominica cōsideremus.

¶ Primū de eius significatiōe.
¶ Secūdū de eiusdem expositiōe.
¶ Tertiū de eiusdē fructificatiōe.

In primo declarabit̄ quātū est digna ista orō in secūdo declarabit̄ et exponet̄ tota ipsa oratio de verbo ad verbū. in tertio quot fructus et vtilitates ɔsequant̄ xpiani ipsam frequenter et deuote dicentes.

¶ Primū ergo mysteriū dico q̄ est ipsius orōnis dn̄ice excelsa dignificatio. Circa qd̄ nō q̄ pp tres rōnes possumus ondere q̄ ista orō est dignissima primo rōne ipsam ordinantis et cōponentis. Secundo rōne sue breuitatis. tertio rōne sue fecunditatis. Primo nāq̄ si attendamus qs ipsam cōposuit clare videbimus dignitatē et celsitudinē eius. magnā nāq̄ vix facuit aliqui de aliq̄ orōne quā forte hn̄t apud se q̄ eā cōposuit beat. Augu. vel sctūs. Tho. de aquino vel beatus franciscus, vel aliqs alius sanct. et pp h̄ dn̄t eā quotidie deuote. Multi. n. faciunt magnā extimationē de his et merito. cōposuerūt. n. eos sci viri spū scō dictāte. Sed vere hec orō ex cellior est oibus alijs. ipam nāq̄ composuit ore pprio deus p nobis humanatus ipsa sapia et verbū p̄ris p nobis in carnatū. s. iesus xp̄s. vt habetur in Math. vj. et Luce. xi. sicut dictū est h̄ aūt fecit pp tria. primo vt adhibeat̄ ei magna reuerētia. Nulli nāq̄ dubiū est q̄ xpi vestimentū qd̄ corpus exterius tetigit si h̄ esset ab omnibus honoraret. et merito. et multo magis hec sacra oratio honorari dz: eo q̄ exiuit de medio cordis xpi. vnde Augu. maxima ab oibus fidelibus reuerentia dn̄ice orationi adhibenda est: q2 ab ipso summo doctore facta est. Vn̄ et ab oibus sciri dz: vt etiā habet̄ d ɔse. di. iiij. Vos an̄ oia. Secūdo cōposuit hanc orōnē xp̄us vt in dicendo illam hērem magnā diligentiā in ruminādo i. vestigando et gustando illā. pensando q̄ fecit illā ipsa summa sapiētia. dei. et ɔnr q̄ continet in se multa mire altitudinis et profunditatis vtutis atq̄ vtilitatis. Vnde Criso. o q̄z fidelis inquit et beata oratio ē: cui ordinē nobis doctor vite ac magister instituit celestis. Tertio cōposuit illā orationē xp̄s p nr̄a fiducia ɔsecuritate superius. n. dcm̄ est q̄ oratio dz eē honesta. Ideo possemus dubitare in nr̄is orationibus an forte essent honesta et iusta q̄ peteremus. Sn-

nia.n.ignorantes τ multotiēs er ram⁹ ꝓpterea dulcissim⁹ iesus ēt i hoc voluit nobis ꝓuidere ne va garemus in certū q: formam oran di iuste τ honeste dare voluit. qñ dixit eum orabitis dicite pater nr̃ τc̃. Sumus ergo securi φ in hac oratiōe nihil in iustū aut in conue niens ꝯtinet̃ q: eā cōposuit rectissi mus τ iustissim⁹ magister immo ipsa summa rectitudo τ iusticia τ i enarrabilis sapiētia q̄ ꝓpter cū magna fiducia eā dicere debem⁹ τ possumus. Jō cyprianus amica: i quit τ familiaris est oratio. domi ni de suo rogare.

¶ Secūda rō ꝓpter q̄ꝫ dico hec oratio ē dignissima ē ꝓpter suam breuitatē. Nō est lōga in verbis ſꝫ valde cōpendiosa: tamē τ multuꝫ ꝓfunda in mysterijs. h̄ fuit illud v̄bum abreuiatū qd̄ fecit dn̄s sup terrā vt predixerat Jsay. assignāt aūt doc. multas rōnes q̄re ipsam fecit ita breuē. Et primo vt eā oēs cito adiscere possent atqꝫ nullus se excusare posset de eius ignoran tia neqꝫ ei crederet̃ si diceret sibi ipossibile fore adiscendi illam. Jō Aug. paucis verbis multiplices res cōprehendit: vt sic cito simpli citas fidei sufficiētiam sue salu tis adisceret τ ꝓuidentia ingenio sorū ꝓfunditate mysteriorū stupe ret. scd̄o vt postq̄ꝫ eā didicerim⁹: tenaciꝰ τ melius i memoriam te neamus. Tertio vt eā frequētius dicamus τ dicēdo nō tedeat. op positū forte foret si longa fuissꝫ q̄r to vt cōfutaret errorem ethnicorū qui putabant se in multi loquio ex audiri τ in multiplicatiōe v̄borū ꝓ suasibiliū deū inclinare. qd̄ fal sum est q: vt Aug. d. qñ oras deū pietate opus est nō v̄bositate. vt tn̄ dicit ansel. nō est peccatū orare cū deuotiōe ꝓ multiloquiū sed pu tare exaudiri per illud cuiusmodi erant ethnici. Tertio dico φ hec oratio est dignissima ꝓpter suā fe cunditatē. τ ꝓfunditatē licet. n. sit cōpendiosa τ breuis in verbis vt dictū est ē tn̄ valde ꝓfunda τ alta. ac sniosa atqꝫ multorum mysterio ruꝫ grauida. dicit. n. glo. sup v̄bo: sed libera nos a malo. Nihil de ē. φ in istis septē petitionib⁹ nō con tineat̃: siue ad p̄ñtem siue ad futu ram pertineat vitam. Et Augu. in epistola ad ꝓbam. Quelibet alia vera dicamus orādo nihil aliud dicim⁹ q̄ꝫ qd̄ in illa orōne dn̄ica positum est: si recte τ cōgruentem oramus. τ h̄ verū est: q: omnia q̄ petere τ desiderare debem⁹ in hac oratiōe petuntur. Immo vt dicit Tho. ij. ij. q. viij. ar. xj. τ Ric. in iiij. di. xv. ar. iiij. q. viij. in ista ora tione nō solū petuntur omnia q̄ re cte desiderare possumus sed in eo ordine q̄ desideranda sunt τ petē da: vt sic hec orō nō solū instruat postulare sed etiā sit in formatiua totius nostri affectus τ instruat or dinate desiderare. qualiter autem h̄ conclusio sit vera patebit in se cundo mysterio vbi exponem⁹ il las tn̄ h̄ cōpēdiose nō φ oē nr̄uꝫ desideriū ē aut de habendo aliqd boni siue sit bonuꝫ glorie siue gra

tie siue natur siue fortune. et hec oia petimus in hac oratione dñicā in primis petitionibus. aut vo desideramus nō habere malū siue illud malum sit culpe siue pugne et temptatiōis siue pene et tribulatiōis et oia hec mala petimus a nobis ammoueri in tribus petitiōib' vltimis et sic patet dignificatio istius orōnis dominice et excellentia.

¶ Secūm mysteriū ē de eius expositiōe si incipiam' in noie domini exponere ipsam de vbo ad vbum seu de snia in sniam. Pr nr q es i celis. Interrogo quare dic pr et nō domine ad qd rñdet Crisost. nō dicit dñe sed pater vt cōfidamus vt filij nō vt timeamus vt serui. Nos nāqz xpiani habemus hoc beneficiū ab omnipotēti deo pro quo valde obligamur maiestati sue qz aut dicit apostolus ad.ro. viij. nō accepistis spm seruitutis iterū in timore sz adoptiōis filiorū inquo clamamus abba pr. qz declarat. Aug. in li. de sermone dei in mōte multa qdem dicta sūt in laudē dei nusqz tn inuenit preceptū populo israel vt diceret pr noster sed in eis infirmatus vt dominus tanquā fuis et certe ipse ē iste pater q loquitur per Isayam nnqd obliuisci pōt mulier infantez suū vt nō misereat filio vteris sui. et si illa oblita fuerit ego tamē nō obliuiscar tui ecce in manibus meis descripsi te et Math. vij. si vos cū sitis mali nostis bona data dare filijs vestris quāto magis pater noster q in celis ē dabit bona petentib' se. magnā ergo fiduciā dedit nobis in eo qz se voluit noiari patrem. ideo Bernar. o fo q dulcescit paterno noie oium petitionū mear impetrandar fiduciā mihi pstat. qd pfirmat Criso. d. pr ez se magis voluit dici qz dominū: vt fiduciā daret impetrandi: qz serui non semp impetrāt est aūt pater noster ipse deus et creationis ratione qz creauit nos ex nihilo ad imaginē et similitudinem suam vt dr. Geñ. j. et rōne redemptionis: qz sic dilexit mundum vt filiū suū vnigenitum daret. s. precium redēptionis humane vt. dr. Jo. iij. et rōne glorificationis quia oium btōr pater ē beatificās per illud beneficiū beatifici obiectiz idest per seipm oēs qui sunt et certe est illā gloriaz. Secūm verbum est noster: quare dr nr et nō meus vel mihi rñdit Ansel. qd cōmune est oibus: nemo dicat meū qz soli christo conuenit per naturā alijs vero conceditur adoptiōis gratia. Raba aūt dr qz pro hoc monetur nobilis et diuce nō supbire. cōtra minores nō enim vere possunt dicere pater noster nisi fr̄es sint. iō malachie. secundo nunqd nō pater vnus oiuz nostrum? nunquid non deus vn' creauit nos? quare vnusqsqz vestrum despicit fratrem suū? Criso. aūt assignat aliam rationem quasi dicat noster dicens: libenter audit deus quando christianus non solum per se sed pro altero orat pro se orare nec est pro altero grē: pro se orare cogit necess

sitas: pro altero charitas: dulcior est aūt ořo ante deum quā nō necessitas mittit sed fraternitatis caritas ꝓmittit. cōfirmat h cypria. i tractatu quē facit de ořoe domini ca. d. ideo nō dicimus pater meᵒ sed noster. nec da mihi sed da nobis q2 magister noluit priuatā precem fieri vt. s. qs ꝓse tantū precet vnū. s3 orare ꝑ oibus voluit quo modo in vno oēs ipse portauit. huic ꝯclusioni. Crisost. ꝛ Cypria. concordāt. Tho. vbi. s. ar. vij. d. ꝙ debemus desiderare bona non solū nobis sed etiā alijs h eni ptinet ad dilectionē ꝙ3 pximis impēdere debemus. ꝛ ideo caritas h requirit vt ꝑ alijs oremus ꝛ ex tali oratione nobis ipsis ꝓficimus. vnde gregorius qsqs itercedē pro alijs nititur sibi potius ex caritate suffragatur ꝛ ꝑ semetipso tāto citius exaudiri merer: quāto deuotius ꝑ alijs intercedit. hinc ps. ꝛ oratio mea insinu meo reuerter. sequitur q es in celis. Quare dicitur ꝙ est in celis cū sit vbiqꝫ dicit deū esse in celis ꝓpter suū nobiliorē influxū ꝛ q2 se ibi ꝑncipalit ostēdit. i. peruisionē clarā ꝛ fruictiōez perfectā: vel etiā vt p h sciamᵒ ꝙ ille quē oramus est potens ꝯcedere nobis qcqd petimus. nā nō solū est in regno francie aut castelle ꝛc. sed in loco eminētissimo q2 est in celis. ꝛ solem suū oriri facit sup bonos ꝛ malos ꝛ pluit super iniustos ꝛ in iustos. Mat. v. Seqtur sanctificet nomē tuū. scḋm Ric. ꝛ tho. h petitur nō q̄si nomen dei nā sit scītū: sed vt sanctū ab oibus hoibus habeatur: Unde Aug. i li. ij. de sermone dei in mōte ꝛ in epistola ad ꝓbam. Cū dicimus sanctificet nomē tuum nos admonemur desiderare vt nomen eiᵒ qḋ semp sanctum est etiā apud hoies sanctum habeat. h est nō ꝯtēnat: qḋ nō deo sed hoibus prodest vel aliter. Sanctificet nomē tuū. i. noticia tua sancta appareat i nobis cū tu scius sis in te ipo. triplicit autem pōt nobis deus apparere. ꝑmo p fidē q̄ dicit ipsum sanctum summū imo summā sanctitatē: ꝛ tūc ē sensus. qn̄ dicimᵒ sanctificet nomē tuū: quasi da nobis deᵒ per lumen fidei intelligere sanctitatez tuā vt p hoc te summū bonū iam cognitū diligamus toto affectu at ꝙ summā maiestatē ꝛ summum creatorē veneremur honoremus ꝛ colamus oi conatu. ꝛ ꝑm hūc intellectū ait Aug. sanctificet nomē tuū. i. scīū inotescat ita ut nihil sanctius extimetur. secūda noticia q̄ cognoscitur deus vel nomen dei ē quid nō est. de q̄ Aug. nullū comprehendis vtinā cōprehendatis quod non sit deus. tertia est q̄ cognoscitur sicut est de q̄ ꝑme. Cor. xiij. Nūc cognosco ex parte. tunc cognoscebā sicut ꝛ cognitus sum. prima noticia. s. fidei de q̄ in ps dixit insipiēs in corde suo nō est deus secūda. ab ydolatria qua colit vbi qḋ nō est deus de q̄ prime. Cor. viij. de escis que ydolis immolant. Scimus q2 nihil est ydolū imūdo: ꝛ q2 nullus est deus ni-

si vnus. nã et si sint q dicant dij si ue in celo siue in terra. sigdẽ sunt dij multi et domini multi nobis tñ vnus est deus pr. Ex quo oia etc. vbi glo. magistralis. d. deus dicit tribus modis substãtie vt illa btã trinitas adoptiue vt sctĩ q p ado ptiõis gratiã dij sunt. nũcupatiue vt demonis et ydola quia non tã tũ dij sunt nec natura nec pticipa tione. qñ ergo pau. d. multi dij sũt intelligit fm Aug. participatione diuinitatis vt sancti qp q etiã sunt domini qr alijs psũt: vel etiã fm Ambro. intellexit de alijs nuncu patõe. s. q sũt in opiniõe paganoꝝ vt in celo sol luna. Juppiter mer curius. saturn9. Jnterra neptun9 apollo. Esculapius. hercules. no bis vo dicit paulus vnus ds ẽ. s. pr oipotens. tertia noticia dei qua cognoscit sicut est liberat ab omni miseria. et h erit in prima qñ per clarã visionẽ ↄplebitur donũ sa pientie et per perfectã fruitionem donũ pacis p quam vocamur fi lij dei et tunc nomẽ dei sanctũ erit in nobis qr vt pme. Jo. iij. dr. sci mus qñ cuz apparuerint similes ei erimus qr videbimus eũ sicuti ẽ sensus ergo istius pme petitio nis. Sanctificet nomen tuũ ẽ iste dñe da nobis tui veram noticiam vt liberati ab omni ignorantia et ydolatria et miseria te solum deum verũ colamus in te firmiter creda mus te timeamus et tue maiestati humiliter seruiamus et prompte obediamus tanq̃ summe maiesta ti huic sensui videt assentire. Cri sost. d. Sanctificetur in nobis no mẽ dei qñ scientes eũ scimi time mus et sollicite vigilamus ne for te violemus sanctitatẽ. nois eius in nobis. s. p opera mala sicut qui preclara veste idutus ẽ fugit oẽm rẽ sordidam ne pdat gratiã cando ris eius. Sequit Adueniat regnũ tuũ. Vbi Aug. ad pbam. deside rium nostrũ ad illud regnum excita mus vt vobi veniat atqz i eo regna re mereamur. Vñ fm Ric. et tho. p pmam petitionẽ petimus glo riã dei. i. vt ab omnibus glorifice tur p scdã vt in gloriã dei venia mus. per h etiã regnũ intelligitur gra fm q dicit Regnũ dei in tra vos est: et tunc sensus est. adueniat regnũ tuũ. i. in ecclesia vel in aia in qua p gratiam regnas regnum adueniat h est in fine permaneat pseuerando. Unde Augu. aduẽt9 regni poscit: vt occurramus ei in virũ perfectũ. Sequit. Fiat volũ tas tua sicut in celo et in terra. fm Tho. et Ric. vbi. s. h petim9 me diũ quo directe et priuate vtilitatẽ mereamur: qp ↄsistit in obediẽdo diuinis mandatis. Unde Augu. eodẽ. ij. li. de sermone dñi in mon te cũ d: fiat voluntas tua recte in telligitur obediatur pceptis tuis et Jero. voluntas dei semper fit sz oramus vt libertas nostri arbitrij societ per gfaz sue voluntatis. Si cut in celo et in terra. Aug. de ser mone dei in mõte ita exponit. i. sicut ab angelis ita ab hominib9 quasi d. fiat voluntas tua a nobis in ter ra queadmodũ in celestibus fit ab

angelis hāc.n. ipsius obedientiam nobis ab illo pcamur. vel alio mō fm eūdē Aug. Sicut in celo ꝛ in terra. i. sicut in iustis ꝛ peccatoribꝰ tanq̄ȝ si diceret: faciāt voluntatē tuā sicut iusti ita etiā peccatores vt ad te puertant. Cypria. aūt sic exponit nō petimus vt deus faciat qḋ vult sed vt nos facere possumus qḋ deus vult: qḋ vt fiat in nobis opus est de volūtate. i. opera eius ꝛ protectiōe: qꝛ nemo suis viribus fortis ē sed dei misericordia tutus est. huic expositiōi concor. Criso. d. in omelia virtus. n. nō est solum mater studij sed superioris gratie. Jero. ex h passu quorūdā cōfutat errorē. d. ex hac snia Sicut in celo ꝛ in terra erubescāt qui quotidie ruinas in celo fieri mētiunt. Criso. etiā. d. ꝙ h quod ait sicut in celo ꝛ in terra cōiter accipi dȝ in tribus dictis petitionibus. i. sanctificet nomē tuū. sicut in celo ꝛ in terra. adueniat regnū tuuȝ sicut in celo ꝛ in terra fiat voluntas tua sicut in celo ꝛ in terra. ꝛ vide q̄ȝ caute loquutꝰ est. nō dixit pater sanctifica nomē tuū i nobis adueniat regnū tuū super nos fac voluntatē tuā in nobis. nec iterū dixit sanctificemus nomen tuū suscipiamus regnū tuum ꝛ faciamus voluntatē tuā: ne h aut dei tm̄ aut tm̄ hois eē videat. Sȝ medie dixit ꝛ impsonaliter nā sicut homo nō pōt facere bonū nisi habuit adiutoriū dei sic nec deus operat bonū in hoie nisi homo voluerit. hec ille. Sequit panē nostruȝ substātialē fȝ Mat. quotidianū fm Lucā. da nobis hodie. Ubi Jero. quod nos substātialē expsimus in greco habet epiusion. qḋ verbū ꝛ oēs interpretes periusion frequentissime transferunt. cōsideramus ergo in hebreo ꝛ vbicūq; pusion exposuerūt sogolla: qḋ simachus exquirion. i. pncipiū vel egregiū transtulit lȝ in quodā loco peculiarē iterpretatus sit. Cū ergo petimus vt peculiarē vel pncipuū nobis tribuat panē illū petimus qui dicit in euangelio. Ego sum panis viuus qui de celo descendi. fm ergo Jero. h petimus panem sacramentalem cōcor. Cypria. Tho. aūt ꝛ Ricar. vbi supra dīt ꝙ intelligit nō solū de pane sacramentali cuius quotidianus vsus pficit homini si digne sumat. in quo etiam intelliguntur oia alia sacramētal; etiā intelligit de pane corporali. ꝛ per panē intelligitur ois sufficientia victus: qꝛ vt dicit Aug. ad pbam sicut eucharistia est precipuū sacramentum ita ꝛ panis ē pcipuus cibus. hūc aūt petimus tanq̄ȝ instrumētum quo possumꝰ nos ad iuuar ad merendū. huic snie ꝯcor. Aug. in. ij. li. d. sermone dn̄i in monte panis quotidianꝰ aut p hijs oibꝰ dictū ē que huiꝰ vite necessitatē substētāt aut p sacramento corporis xp̄i qḋ quotidie accipimus. per hūc etiā panē possumꝰ intelligē intelligentiā sacre scripture de quo Jeremi. iiij. paruuli petierūt panem ꝛ n̄ erat qui frangeret eis. quē pa-

në a deo petere debemus vt dici
tur Luce.x. Rogate dñm messis
vt mittat operarios i messem suá
vbi gregori⁹ in omelia vos pro
nobis petite vt digna i nobis opę
rari valeamus ne ab exortatione
lingua torpeat. Sepe.n. subdito-
rũ culpa agit vt eis qui pre sunt
pdicationis smo subtrahat. abbas
eni3 moyses vt refert Joánes cas
si. in pma colla. patr dixit freque
ter memini non nullos smoné ge
mitu lacrimisq3 poscétes me quo-
q3 aliqd eis doctrine cóferre cupi
enté null⁹ potuisse: ⁊ ita in me nó
solũ sensum verũ etiá ipsum elo-
quiũ defecisse vt nó inveniré qué
admodũ eos vel cum levi psola-
tióe dimitteret qbus in dictijs eui
dent agnoscit dñi gratia pro me-
rito ac desiderio audientiũ dispu-
tátibus aperire smoné. Crisost.
etiã super h passu dicit nó solum
oramus panem nostrũ da nobis
vt habeamus q mãducemus. qd
cóe é inter iustos ⁊ peccatores: sed
vt qd manducamus de manu dei
recipiamus: quod é tm sctórũ. ná
illi dat pané deus q se cũ iustitia
pparat. dyabolus aũt ei q se ppa-
rat cũ peccato dicit aũt nr3 ppter
duo q: deus ea q nobis dat p nos
alijs vt de eo quod accipim⁹ nos
parté in potentibus faciamus. q
ergo de laboribus suis indigenti-
bus nó prestat: non tm panes suũ
manducat sed alienũ. deinde quia
de iustitia pané acquisitũ mandu
cat qui aũt cum peccato alienum.
⁊ iterũ Criso. in omelia. Conside
randũ est q postq dixit fiat volũ
tas tua. sicut in celo ⁊ i terra: quia
hoibus loquebat in terra carne in
dutis ⁊ nó potentib⁹ eandé habe-
re impassibilitaté cũ angelis. ⁊ de
scendit in firmitati nostre que ne-
cessario indiget cibo. ⁊ ideo p pa
ne iussit orationé facere nó pro pe
cunijs neq3 lasciuia sed solũ p pa
ne quottidiano. ⁊ neq3 h sufficit s3
apposuit da nobis hodie vt nó cõ
teram⁹ nos ipsos sollicitudine su
peruenientis diei. Sequitur Et di
mitte nobis debita nostra ⁊c. sm
Tho. ⁊ Ricardum. vbi.s. h peti-
tur ammoneri a nob id qd beatitu
diné phibet ⁊ a regno directe ex-
cludit.s. peccatum. Jó Aug. ij. li.
de sermone dñi in monte debita.
peccata dici manifestũ est. concor.
Cypria. allegans illud dimisi ti-
bi omne debitu3 qm rogasti me.
Sequitur sicut ⁊ nos dimittim⁹
debitoribus nostris. vbi August.
in epistola ad pbam h admone-
mur quid faciam⁹ vt accipere me
reamur.s. remissionem peccatoꝝ.
Jn manibus enim nostris ⁊ nro
arbitrio posuit deus vnde salue-
mur ⁊ dánemur. dimitte ⁊ dimit-
tetur tibi si nó dimiseris nec deus
dimittet tibi. in effabilis est clemé
tia dei qui neminem vult perire
viamq3 breue3 salutem inuenien
di ostendit. Et Cypria. excusatio
tibi nulla est in die iudicij cu3 sm
sniam tuam iudiceris. ⁊ quod fe-
ceris h ipse patieris Jde3 Criso.
Sed si dicit o3 dimittere debito-
ribus ergo non possumus quod
nobis

nobis debetur repetere. Rñdeo. hoc intelligitur nõ debito pecunie. vñ gl. interlinearis. Pecuniã alicui repetere cõcedimus sed debitũ peccatorũ petẽtes veniã unnq̃ iuste negamus. ⁊ Aug. hoc nõ de pecunia dicitur sz de oĩb⁹ que in nos vnusq̃sq̃ peccat. Sequitur. vj. petitio ⁊ ne nos inducas in tẽtatione. vnde sm Tho. ⁊ Ricar. vbi supra. Petimus a nobis amoueri qd nos ĩpedit ab obseruãtia diuine voluntatis. s. tẽtatio. qd nõ sic est intelligendũ. vt nõ pmittat nos tẽtari q2 qñq̃ hõ tẽtatione pbatur ad bonũ suũ: vnde Jaco. i. Omne gaudium existimate frẽs cũ in tẽtationes varias incideritis ⁊ ẽt humiliatur adeo q ad deũ reuerti compellitur. vñ nec ab apostolo eaz remouere voluit vt habet. ij. Corin. xij. Sed predicta petitio sic intelligenda est: vt nõ deserti diuino adiutorio alicui tẽtationi vel assẽtamus decepti vel cedamus afflicti sm q dicit Augu. ad Probã. ex quo patet q nõ est idẽ tẽtari ⁊ in tẽtationẽ induci. Nã induci in tẽtationẽ ẽ ab ipsa vici. Et nõ q sic ñ dicim⁹ ñ pmittas nob fieri tẽtatiões q2 h ẽẽt obdormitio virtutũ ⁊ euacuatio meritoꝝ: ita nec ẽt dicimus mitte nobis tẽtationes: q2 h esset presumptio meritorũ: sed humiliter postulamus. ⁊ ne nos iducas in tẽtationẽ. i. si permittis nos tẽtari vt exercitemur: nõ tñ pmittas per cõsensuz induci ne superemur nobis. n. nõ est tanta fortitudo vt possimus huic multitudini resistere que ruit super nos. vt dr. ij. paralip. xx. ⁊ pmi machabeoꝝ. iij. Nõ in multitudine exercitus victoria belli sed de celo fortitudo est. Crys. super h passu. di. hac in pte ostenditur q̃ nos nihil aduersariũ posse nisi deus ante permiserit: vt oĩs timor noster ⁊ deuotio cõuertatur ad deũ. Ultima petitio est. Sed libera nos a malo. vbi sm Ricard. petimus a nobis remoueri maluz pene in qua sm Aug. Ad pbaz admonemur nos cogitare nõdũ nos esse in eo bono. vbi nullũ patiemur malũ. Beda aũt sup hoc dicit hec liberatio quottidie necessaria ẽ dũ sine malo aie ⁊ corporis nõ viuamus. Criso. vel malũ hic diabolũ vocat pp excellẽtiã malitie nõ que ex natura est sed que ex electione ⁊ q2 q̃ nos implacabile bellũ hz. pp hoc dixit libera nos a malo. Tripliciter autez a malo pene liberari possumus. Primo per supportationẽ q2 cũ diligentib⁹ deum omnia cooperentur in bonũ ad Roma. viij. hic ẽ q iustis aduersa ⁊ tribulationes per supportantẽ patiẽtiam cõuertunt in bonũ. Secundo per cõsolationẽ vt. ij. Cor. i. de deo apostolus ait: qui cõsolat nos i oĩ tribulatione nr̃a. ⁊ Bernar. quantũ habũdat tribulatio nr̃a pro deo tñ habũdat per eum cõsolatio nr̃a. Tertio per obliuionẽ que maxime ex spiritualib⁹ cõsolatiõib⁹ sequi solet. hinc Prouer. xxxj. date siceram merentib⁹ ⁊ vinũ hijs qui amaro sunt animo: bibãt ⁊ obliuiscãtur egestatis sue ⁊ doloris sui non re-

cordentur amplius letitia spūalis denotat̄ in vino q̄ sic humanam mētē absorbet vt oēm egestatē ꝛ dolorē quē in mūdanis varietatibus ꝛ necessitatib⁹ patit̄ pro nihilo reputet ꝛ illius faciat obliuisci. Ultio ponit̄. Amē. super quo hyero. Amen est signaculū dn̄ice orationis q̄ aquila interpretat̄ fideliter nos vero fiat est ergo ly amē ē optatio adimpletionis oīum predictorū quasi dicamus fideliter ac vere fiant gratie postulate. Signarēt oēs conferri indubitāter hijs qui ꝯditionis seruāde pactum nō negligūt. s. dimittēdo debitoribus debita eorū: ex hijs patet expositio hui⁹ sacratissime orōnis de ei⁹ plenitudine Augu. Ad ꝓbam di. specificādo qualiter qcqd petit potest in hac oratiōe dn̄ica ꝯtinet̄. q enim di. clarificare in omnib⁹ gentibus sicut clarificatus es in nobis quid aliud. d. q̄ꝫ sanctificetur nomē tuū: q dicit ostēde nobis faciē tuam ꝛ salui erimus. qd aliud di. q̄ꝫ adueniat regnuꝫ tuū. Quasi di. gressus meos dirige ꝑm eloquium tuum. qd aliud dicit q̄ꝫ fiat volūtas tua. qd dicit paupertateꝫ ꝛ diuitias ne dederis mihi: quid aliud dicit q̄ꝫ panē nr̄m da nobis hodie. Qui dicit memēto Dauid ꝛ omnis māsuetudinis eius ꝛ nō reddidi retribuentib⁹ mihi mala quid aliud dicit q̄ꝫ dimit. no. vsq̄ꝫ in tētationē. qui dicit eripe me de inimicis meis deus meus qd aliud q̄ꝫ libera nos a malo? Et sic omnia sanctaꝝ precationū v̄ba discurras nihil inuenies qd̄ in illa orōne nō ꝯtineatur. Plena igitur est ꝛ breuis q̄ꝫ breuitas ad vocalē orōneꝫ ꝯfert. Quia vt Augu. ad probaꝫ. Dicūtur fratres i egypto chrebras habere orationes eas tamē breuissimas. ꝛ hec de secūdo mysterio.

¶ Tertiū mysteriū est de hui⁹ orōnis fructuositate d̄ qua di. Isido. ꝑmo de summo bono. c. xxij. Fidei symbolum ꝛ dn̄ica orō pro tota lege paruulis ecclesie ad celoruꝫ regna sufficit capescenda. ꝛ Aug. in Enhe. cap. xiiij. De quottidianis breuibus leuibusq̄ꝫ peccatis sine quibus hec vita n̄ ducit̄ quottidiana oratio fideliū satisfacit. Eoꝝ enim interest dicere pr̄ nr̄. ꝛc̄. super quo verbo. d. ma. in. iiij. di. xv. dꝫ hec orō minima quottidiana peccata delet ꝛ illa a quibus vita fideliū ēt scelerate gesta: sed penitendo i melius cōmutata discedit. Idē habetur. in. c. de quottidianis. de pe. di. iij. Si graue putas tibi peccata dimitti sine qb⁹ viuere nō potes dic frequēter orōnē dn̄icam vt etiam hētur de cons̄e. di. ij. aquaꝫ sale ꝑ aque benedicte aspersionē remittūtur peccata venialia. Itē per deuotam pectoris tūsioneꝫ. de pe. di. i. tres actiōes ꝛ intellige ista tria qn̄ fiunt cū cōtritione. ꝛ hoc de tertio mysterio. Sed anteq̄ꝫ nostrū concludamus sermonē nota tria documēta que tu aīa deuota omni conatu quottidie debeas obseruare. Quotienscūq̄ꝫ dicis orōnem dn̄icaꝫ ꝑmo qn̄ dicis illud verbū sanctificet̄ nomē tuū flecte genua vel

saltē inclina caput ostēdēs aliq̄ʒ reuerentiā nō solū mēte sed ēt corpore sanctissimo nomini oīpotentis dei quia pro hac reuerētia accedet tibi bona gratia Eccle. xxxj. Secūdū documētū q̄n dicis v̄bū illud dimitte nobis debita nostra tūdc ꝛ ꝑcute pectus tuū vel saltem corde habeas cōtrictionē de peccatis tuis q: remittent tibi illa vt dictum est. Tertiū documētum quādo dicis sicut ꝛ nos dimittim⁹ debitoribus nr̄is toto corde ignosce te offendētibus ꝛ ora pro eis dn̄ʒ qa propter hoc exaudieris in alijs orationibus tuis ab ipso deo glorioso qui es bn̄dict⁹ in secula. Amē.

¶ Sabbato. lx. de expositione salutationis angelice. Sermo. xv.

I N instātia mea quottidiana sollicitudo oīuʒ ecclesiaꝝ. ij. Cor. xj. Deuotio xp̄ianoꝝ vt plurimū solet esse si bn̄ ꝯsidero p̄ces mei erga Jesum xp̄m ꝛ suā dulcissimā matrē ꝛ in orationib⁹ eoꝝ cōiter vtuntur oratione dn̄ica ꝛ salutatione angelica atq̄ʒ simbolo apostoloꝝ q: igitur mea inst ītia quotidiana more apl̄i cui⁹ exēplū nos p̄dicatores sequi debem⁹ est docē ea ad q̄ xp̄iani deuoti exercere debēt cū superius tractauim⁹ ꝛ de simbolo ꝛ de orōne dn̄ica ꝛ de verbo dei ꝛ de missa: in quib⁹ omnib⁹ ostēdunt signa christianitatis ꝯueniēs videt vt de ipsa angelica salutatione aliquid tractemus vt oēs sciant quid importāt verba dicte salutatiōis atq̄ʒ sic frequētius deuotius atq̄ʒ libētius eā dicant. Circa igitur istā salutationē triplex principale mysteriuʒ in ea inclusum considerabim⁹ ad honorē trinitatis.

Primū salutationis.
Secūdum comēdationis.
Tertium supplicationis.

¶ Primuʒ ibi Aue gratia plena dn̄s te. Secundū comēdationis. ibi bn̄dicta tu in mulie. ꝛ bn̄dict⁹ fruc. ven. tui iesus. Tertiū supplicationis ibi sancta Maria mater dei ora pro nobis pctōrib⁹ Amē.

¶ Primū mysteriuʒ salutationis ꝯtinet ꝛ includit tres excellētias ipsius gl'iosissime v̄. q̄ruʒ prima ibi. Aue. ij. ibi gr̄a plena. iij. ibi dn̄s tecū. p̄ma ꝺ nature scd̄a gr̄e tertia glorie. Prima excellentia dico ꝙ est nē ꝛ demōstrat in hoc verbo Aue. ꝛ hoc triplici mō. Aue idē est qd̄ sine ve: ꝛ denotat ꝙ ipsa natura gloriosissime v̄ginis seu ꝑsona eius fuit libera a triplici ve: cui subiacet totū femineū gen⁹. s. pudoris in ꝯcipiēdo. Cōcipiūt eniʒ cōiter cū sui violatiōe: de qua habent aliquē pudorē. vn̄ nōn publico sed in occulto ꝯueniūt in cōiugali cōmertio: ex quo cōcipiūt nō i manifesto: sed in secreto: nō ꝓpter aliud nisi ꝓpter pudorē. Multa. n. honeste fiūt: que nō honeste manifestātur: neq̄ʒ vident. Secūdum ve: cui subijciūtur oēs femine: est ve laboris in gestatione. s. ꝓlis iaʒ ꝯcepte grauat enim: ꝛ ideo importando talē grauedinē sentiūt laborē. Tertiū ve est doloris. s. in ꝑturitiōe. Sentiūt enim femine in par

tu dolores terribiles et vehemētes. Unde in scriptura sacra: magni dolores assimilantur doloribus parturientium. Ipsa gloriosissima virgo habuit hāc primā excellentiā in psona sua quia fuit libera ab illo triplici ve: ppter qd merito dictū est ei. Ave. Cōcepit enim filiū suū sine sui violatione portauit eū sine grauedine peperit sine dolore: vn Ber. Fuit sine corruptiōe fecūda sine grauamine grauida: sine dolore puerpera. Ratio aūt querit in cceptione fuit inuiolata est: q2 nō cceepit humano semine: sed mistico spiramine: angelo sibi dicēte. Spūs sctūs superueniet in te: et qd ex ea natus est: sanctū fuit et vocatū filius dei. vt Luce. i. Hec enim porta felix pn cipi est illa seruata est: quā et igrediēdo et egrediēdo inuiolatā et illibatā seruare potuit: et seruauit. vt Ezech. xliiij. figuratū est. Uidi portam in domo dñi clausam: ad oriētem sanctuarij positā: que nō aperietur: nec hō transibit per eā: nisi tm̄ dñs deus israel: et clausa erit in eternū. Quā excellentiam magnifaciens Orige. dicit in omelia vigilie natiuitatis dñi. O magne admirationis gr̄a. O inenarrabilis suauitas. O ineffabile magnūq sacramentum. Quis vnq ista audiuit? Et quis hoc cogitare potuit. vt mr̄ vgo eēt: et itacta generaret? q et virgo permāsit et genuit. Sicut enim quodā rubus cōburi videbat: et ignis eū nō tangebat: et sicut tres pueri i camino ignis iclusi hēbātur: et tamē eos ñ ledebat incendiū: nec odor fumi erat i eis: vel queadmodū Danieli intra lacum leonum incluso claustris ñ apertis: allatum est prandium ab Abachuc. Ita hec virgo sctā genuit dñm sed intacta pmāsit. mater effecta est: sed virginitatē non amisit. Uirgo ergo genuit: et vgo permansit. Genuit infantem: et vt dictū est: virgo permāsit. Mater filij facta est. et sigillum nō perdidit castitatis cōcor. Aug. di. O q bona mr̄ est illa: que sine cōtaminatione cōcepit et sine dolore peperit medicinā. Hec igitur excellentia soli virgini ccessa est: alijs aūt mulieribus dictū ē. iij. Gen. Multiplicabo erūnas et cceptus tuos. In dolore paries filios. etc. Secūdo fuit sine ve beata virgo. s. pctī de quo Apoc. ix. clamat aquila volans. ve ve ve ō habitātibus in terra. Per primū ve intellige peccatum originale. Per secūdum actuale. Per tertiū penā illius debitā. Ue enim habitantibus in terra pp peccatū originale qd oēs ctrahūt pp qd sentiūt penā: q2 dolorē in separatione aie a corpore: et corporis incinerationē: seu dissolutionem. Secūdo ve hitantibus in terra ppter culpā tā mortalē q venialem: q2 omnino qui peccat punietur. s. vel in hac vita vel in alia. Ipsa beata virgo fuit libera ab hoc triplici ve ppter quā liberationē dico q fuit excellētissime nature. Peccatum nanq originale nunq ipsa ctrixit: vt pie creditur a q pluribus. Et si ctraxit vt aliqui credūt: stati

in ea fuit extinctū: per spūs sancti sanctificationem qz vt ait ps. Sāctificauit tabernaculū suū altissim⁹ i. beatā vgīnē in qua dñs iesus nouē mensib⁹ habitauit. Secundo fuit sine ve culpe actualis. vt ait Aug. in li. de natura & gra. & magister in iij. di. iij. Nullā prsus volo habere questionē de Maria cū de peccatis agitur. Ei nanqz collatum est tantū gratie munus ad vincendū ex omni parte peccatū: qr ↄcipere eū ac permeruit: quē ↄstat nullū habuisse peccatū. Hac igit virgine excepta: si omnes sancti & sancte ↄgregari possent: & quereretur ab eis: an peccatū hērēt: qd nisi rētnili qd Joānes ait? Si dixerimus qz peccatū nō hēmus nosipsos seducimus. Tertio fuit sine ve pene. Nō enim in separatione anime sensit illū dolorez: nec corpus suū fuit incineratū aut dissolutū: sed corpore & anima est in celuz assumpta: vt expresse tenēt Aug. & Bernar. quibus ↄsentit vniuersalis ecclesia. Tertio mō declaratur excellentia nature vgīnis p verbū Aue: qz fuit sine alio trinitati ve: in quo mundus plenus est. s. cōcupiscentia carnis: oculoꝝ: & superbie vite pme Jo. ij. Exclusit nāqz a se auaritiā: seu oculoꝝ ↄcupiscētiam per altissimā paupertatē. Fuit. n. pauperrima. Lasciuiā: seu carnis ↄcupiscentiā: per virginitatē. Fuit. n. virgo integerrima: vt dictū ē Uite vero superbiā per ꝓfundissimā humilitatē: qz fuit vgo humilima. Merito ergo dcm̄ ē ei: aue In quo verbo demonstratur sic nature excellētia vt dictū est. Additur vero ab ecclesia nomē proprium ipsius benedictissime vginis. s. maria qd ab eodē euangelista luca premissum erat: cuz dixerat & nomē vgis maria. Circa qd nomē cōpendiose nota: qr hoc nomē maria iterpretatur. maris stella: ad innuēdū qr illa est stella nauigantib⁹ hoc mare magnū & spaciosum. &c. Et ideo sicut nauigantes vt perueniāt ad portū: indigēt stella maris: & nos ipsa gloriosissima vgine. Ideo Bernar. super missus est. Ne auertas oculos tuos a fulgore huius syderis si nō vis obrui ꝓcellis. Si insurgūt vēti tētationū: si incurras scopulos tribulationis respice stellā: inuoca mariā ipsam sequēs: nō deuias: ipsam rogans: nō desperas: ipsam cogitās nō erras: ipsa tenēte: nō corruis: ipsa protegente: non metuis ipa duce nō fatigaris: ipsa ꝓpitia peruenis & sic in temetipso experiris: qꝫ merito dictū sit: & nomē vginis. maria. Secūdo interpretatur: mare amarū: ad innuēdū qr in passione filij sui: cui cor eius fuit amarissimū. vnde gladius eius ptransiuit animam suam: vt predixerat. Simeō. Tertio interpretatur dña: ad innuēdū qr in sua assumptione: quādo exaltata est super choros angeloꝝ ad celestia regna: facta est regina celoꝝ & dña mūdi. Ideo aia deuota: frequēter dic illa duo verba Aue maria: qm̄ dicit Bernar. Celum ridet: angeli gaudēt demones

fugiunt: infernus tremit: cū dico Aue maria. Scđa excellētia glo/riosissime virginis: quā includit salutatio angelica: dr̄ excellētia grē ꝛ exprimitur: qn̄ dicimus: grā ple. vbi nota. quod triplici gratia fuit plena. s. corporali: spiritali: ꝛ singulari. Prima gratia corporalis fuit virginitatis in carne: que quidem maxima gratia est: ꝛ maxim⁹ thesaurus. vnde Sapien. iiij. O q̄ pulchra est casta generatio cū claritate: vbi nō. q̄ ly o nō ponit̄ hic vocatiue: sed admiratiue: quasi velit dicere: q̄ ineffabilis ꝛ inenarrabilis est ipsa castitas: ꝛ maxime in summo gradu idest in v̄ginitate. Quā ɔclusionē ponit frā. d̄ ma. in quodā sermone de v̄ginitate ꝓbat per hanc rōnē. s. q: placet deo angelis ꝛ hoīb⁹. Qđ placet deo: clarū est multis signis. Naꝫ ꝛ illā quā eligit in mrēm: voluit eē virginē: ꝛ quē inter apl'os familiari⁹ dilexit: fuit virgo: ꝛ ipsam carneꝫ quā sibi vniuit: voluit esse v̄gineꝫ Jdō Prouer. xxij. Qui diligit cordis munditiam: amicū habebit regem. s. celesteꝫ. ꝛ Beda sup Luc. dicit. Xp̄s in summa pace est nat⁹ vt se pacē diligere ondēderet: rex de v̄gine est natus: vt se v̄gineum decus diligere demōstraret. Qđ placeat angelis: etiā clarum est. Gabriel nanq̄ reuerentissime salutauit ipsam v̄ginem gloriosam propter suā virginitatē a Joāne quoq̄ euāgelista nō permisit se adorari. vt Apoc. xxij. ꝓpter candē cām honorauerūt angeli agnetē in veste: Ceciliā in coronā: Agathā in tabula marmorea: chaterinam in sepultura. Quib⁹ oībus p3 v̄ginitatē ꝓpter sui formositatē placere angelis. Qđ etiam placeat hoīb⁹ clarū ēq: iperator in autēti. Quibus modis naturales. §. illđ quoq̄ colla. ꝛ castitatis summus amatores. De his tamē latius alibi: cuꝫ de v̄ginitate deo duce tractabimus Grā igitur corporalis. s. v̄ginitatis quā v̄go gloriosa habuit i carne magna fuit. Secūda grā. s. spiritualis: quā habuit beata v̄go: fuit habūdātia v̄tutū in mēte. Oēs eni virtutes habuit ꝛ intellectiuas ꝛ morales: ꝛ cardinales ꝛ theologicas. vnde gloriosus Hyero. in sermone de assumptione: sup illo verbo Canti. iiij. Ortus conclusus soror sponsa dicit. Ortus ɔclusus in quo ɔsita sunt vniuersa florum genera: ꝛ odoramēta v̄tutū. vnde ipsa merito pōt dicere illud Eccle sia. xxiiij. Jn plenitudine sanctorū detētio mea. Qđ ecclesia cantat in festiuitatibus suis: super quo Bernar. Merito in plenitudine sctōꝝ detentio mea: q: ei nō defuit fides patriarcharū spūs ꝓphetarū zelus apostolorū ɔstātia mrūm: sobrietas ɔfessorū castitas virginum fecunditas ɔiugatorū immo nec puritas angeloruꝫ. Magna grā fuit hec secūda grā v̄ginis. s. virtutuꝫ. Tertia grā ipsius est grā singularis. ꝛ hec ɔsistit in hoc: q: nō soluꝫ hūit gratiam pro se: sed pro omnibus nobis. Omnis nanq̄ gratia: q̄ huic seculo cōicatur: triplicem

habet processum. s. a deo in xp̄m a xp̄o in v̓ginē: et a v̓gine in nos di spensatur a deo. A deo quidē pn cipaliter quia omne datū optimū etc. Jaco. i. ij. ab ipso dn̄o iesu xp̄o inquātum est homo. Ipse nanq̄ in p̄senti seculo viuēs: meruit nobis oēm grām: quam de⁹ ab eterno disposuerat dare huic mō: sicut Jo. i. scriptum est. De plenitudine illius accepimus omnes: et grām pro grā. Gratiam quidem ꝯsumatam que est gloria: pro grā. s. gratum faciēte: vt exponit Aug. Tertio ꝓcedit a v̓gine benedicta. a tēpore. n. quo concepit deū in vtero suo: quandā: vt sic dicā iurisdictōnem: seu auctoritatē habuit in omni tēporali ꝓcessione spūs sancti. Ita q̄ nulla creatura a d̄o recipit gratiam v̓tutis: nisi s̄z dispensationem ipsius v̓ginis matris. vn̄ Cātica. vij. Collum tuum sicut turris eburnea. Caput nanq̄ nr̄m: a quo oēs diuine gratie in nos fluunt: ē ipse xp̄s: cuius collum: per quod trāseūt: est ipsa gloriosissima v̓go. Ideo Ber. Nulla gratia venit de celo ad terram: nisi transeat p manus Marie. et Hyero. Diligētius aspitias nihil v̓tutis est: nihil speciositatis: nihil candoris et glorie: quod ex ea non resplendeat. Tertia excellentia v̓ginis gloriose: dr̄ excellentia glorie. Et hanc exprimunt xp̄iani: cum dicunt. Dn̄s tecum. Circa q̄d nota: q̄ ex eo q̄ dicit dn̄s et nō specificat quis dn̄s intelligitur ille dn̄s: cuius dn̄ii ē independens vniuersale et eternū ꝓpter que tria dicitur dn̄s per antonomasiam et iste dn̄s est deus. Et quia opera trinitatis ad extra sunt indiuisa s̄m regulā Aug. de trinitate. c. Deum autem esse cū creatura est opus ad extra: ergo sequitur q̄ deus pater: deus filius: et deus spūs sanctus est cū gloriosissima v̓gine. Deus nanq̄ pr̄ est cum ipsa gloriosissima v̓gine: q: spōsa ei⁹ facta est. Deus filius: q: mater ei⁹ Deus spūs. s. q: eius thesaureria. Tecū ergo dn̄s o gloriosissima v̓gine: nō cōiter sicut cum alijs: sed singulariter: q: i vtero tuo: natura nr̄a vnita ē nature diuine q̄d gdē fuit tua glia singularis. Ideo Ambro. Mēne grā plena dr̄: q: grām quā nulla alia meruit: a deo auctore ꝯsecuta est: q: inr̄ dei effecta. Et Bernar. Ipsa est v̓ginis gloriosa singularis et excellēs ꝓrogatiua q̄ filium vnum: eundemq̄ cum deo patre meruit hr̄e cōem: quā singularem gloriam et excellentiam nulla alia creatura inuenire potuit. Ideo Augustinus. in quodam sermone de natiuitate v̓ginis. Sūma dei sapientia: nullam in massa humani generis inuenit viam: p quā vt disposuerat: i mūdū veniēs ei⁹ subueniret luctuose pditioni: donec ad illam: de qua loquimur: v̓ginē ventū est. Sed h̄ vox vt in mundū per humane generationis lineam venit: tāta oīs boni v̓tute resplēduit: vt eam dei sapientiā veridice indicaret: vt per ipsam in hoīem veniēs: nō tm̄ peccati vel reatū p̄mo rū hoīum: sed et totius mūdi pecca

ta ðleret: hec ille. Et hoc modo sin gulariter fuit dñs cū ṽgine in vtero vbi habitauit nouē mensib⁹: τ anq̃ esset in vtero: eā multipliciter figurando: τ postq̃ fuit secū i vtero. s. ipā pariēdo. Et sic ex his pz p̄mum misterium. Secūdū misteriū est cōmēdationis ibi. Bñdicta tu in mu. τ. b. fru. uē. t. Jesus. vbi triplex cōmēdatio per ordinē ðclaratur. Prima est de bñdicta matre. Secūda de bñdicta ,ple. Tertia de benedicto nomine. Prima cōmēdatio est de bñdicta matre: qñ ðr: Bñdicta tu in mulieribus qð triplex pōt exponi. Primo bñdicta tu in mulieribus. i. super oēs muliēs: qz peruenisti ad tertium benedictionis gradū in genere mulie bri: quem alia mulier nunq̃ attigit: neq̃ attingere potest. Prim⁹ gradus est: q̄ mulier sit fecunda: sed non virgo. Secūdus qz virgo sed non fecunda. Tertius qz simul ṽgo τ fecunda. Duo nempe primi communes sunt omnibus mulieribus. Tertius ṽo soli marie proprium est. hinc Luce. x. scriptū ē. maria optimam partem elegit: q̄ non auferetur ab ea. Quod declarans Ber. inquit. Optimam plane: quia bona fecunditas coniugalis: melior castitas ṽginalis sz optima virginea fecunditas: vel fecūda ṽginitas. hoc solum marie priuilegium cōcessum est. Considero quoq̃ circa hec tria inaudita sup omnes mulieres: in maria gesta fuit enim simul in vnuz parens τ ṽgo: mater τ filia: plena τ vacua. plena quidem filio vel vacua semine hominis: ideo ipsa iubilando cantabat. Quia fecit mihi magna qui potens est. Luce. i. Secūdo potest exponi. Benedicta tu i mulieribus idest iter mulieres triplici ratione: qz benedictionez participauit cum omni statu τ genere mulierū. Fuit enim cum ṽginibus ṽgo: cum coniugatis fecūda τ cum viduis casta. propterea ei Ecclesiastici. xxiiij. dictum est. In Jacob inhabita in israel hereditare: τ in electis meis mitte radicez. Jacob interpretatur luctator: per quem status coniugatorum significatur. Israel ab angelo suscepit nomē: quando enarrauit femoris eius neruus. geñ. ideo continentiam p̄figurat: electi virgines merito nuncupantur. quia hij sequūtur agnū. quocūq̃ ierit Apo. xiiij. ¶ Tertio pt̄ exponi. bñ. tu i mu. i. a mulieribus. τ hoc ,ppter trinā benedictionē: quā mulieres ,ppter ipsam: ꝯ tria mala optinuerūt: a q bus liberate sunt ,ppter virginem benedictā.

¶ Primū malū fuit verecundia eue. Que nāq̃ mulier fuisset ausa apparere: cū ,ppter mulierē perditum fuerit totuz humanū genus? ,ppterea in signū huius verecundie: datur in capite eius: vellum. Hec bñdicta mulier. s. Maria hāc cōfusionem redemit: cū per ipsam humanū gen⁹ saluatuz sit. Jō glo sup illud Luce. i. Missus est angelus gabriel. Mulier a dyabolo seducta: mortē intulit ceteris mu-

lier ab ãgelo edocta: ſalutẽ edidit.

¶ Secũdum malũ. erat maledictio legis: ꝑpter quam: maledicta erat omnis mulier: q̃ nõ perducebat ſemẽ i iſrael. deutero. xxij. Dura neceſſitas: ⁊ graue qdem iugũ ſuper oẽs filias eue. Nã ſi paruit cruciantur: ⁊ ſi nõ paruit: maledicunt. Sed hanc maledictionem. beata Maria virginũ primiceria aboleuit: cũ prima virginitatẽ ſuã dño conſecrauit. Ideo ps. de ipſa ait. Adducentur regi. ſ. xpo virgines poſt eã. ſ. reginã mariã: que pma ſummo regi ſuã dedicauit virginitatem ꝓxime eius. ſ. vidue ⁊ ↄtinentes: q̃ꝫ virginibus proxime iudicantur offerent tibi. ſ. xpo.

¶ Tertiũ malũ erat deiectionis: ſue ↄditiõis deiectio. Infirma ẽ. n. ↄditio mulieribus. Vñ primo phiſicoꝝ femina appetit virũ. i. appetit eẽ vir. ſm vnam glo. ꝓuerbiorũ. vltimo. Mulierẽ fortẽ: quis inueniet? Sed ecce preſto inuẽta eſt: cuius precium ꝓcul. ⁊ de vltimis finibus quod eſt xps de ſinu dei patris: que ſua fortitudine dyabolũ ſupplantauit: ſicut de ipſa gene. iij. myſtice ſcriptũ eſt. Ipſa cõteret caput tuum. ꝓpterea ceſſauit abiectio mulierũ. Jõ iudith. v. ipſi in ꝑſona ṽginis dictũ eſt de his tribus. Tu gloria hieruſalem. contra verecũdiã eue. Tu leticia iſrael: ↄtra maledictionẽ legis pro cuius liberatione letantur. Tu honorificaticia populi noſtri: ↄtra abiectionis obprobriũ. Et ſic patet cõmendatio de benedicta matre.

¶ Secũda cõmẽdatio eſt de benedicta ꝓle. q̃ ↄtinet in verbo. Et benedictus fructus ventris tui. qd fecit heliſabeth: qñ a Maria fuit viſitata. ⁊ eccleſia cõmiſcet cũ ſalutatiõe angelica: vt ex vtroqꝫ choro angeloꝝ. ſ. ⁊ hominũ venerãda ⁊ ſalutanda virgo mõſtret. Et merito benedictus fruct⁹ ventris marie: q: quintuplicit benedictus. Nam pmo benedictus i flore vñ ꝓceſſit: q: de ṽgine: de qua ſupra dictũ eſt. bñdicta tu in mulierib⁹.

¶ Secũdo benedictus in decore. q: ps. dic. Spetioſus forma i pre filijs hoim ⁊ Sap. ij. Candor ẽ lucis eterne: ⁊ ſpeculũ ſine macula. Et Canti. v. Dilectus me⁹ candidus ⁊ rubicũdus electus ex millibus ⁊c̃.

¶ Tertio benedict⁹ in odore. Canti. j. trahe me poſt te in odorẽ vnguentoꝝ tuoꝝ.

¶ Quarto benedictus in ſapore ps. Guſtate. ⁊ videte: qñ ſuauiſ ẽ dñs. Et canti. ij. Sub vmbra illi⁹ quẽ deſideraueram ſedi: ⁊ fructus eius dulcis gutturi meo.

¶ Quinto benedictus in valore: q: fuit redemptio gñis humani pme. Cor. vj. Empti. n. eſtis precio magno glo. ⁊c̃.

¶ Tertia cõmẽdatio eſt de benedicto nomine fructus ventris Marie quod ẽ ieſus. quod habet tres mirabiles excellentias. Primo breuitatem in dictione. Non enim ſunt niſi due ſyllabe: vt nõ laboret hõ in dicendo ⁊ frequenter nominãdo hoc ſacratiſſimum

nomē hoc eſt illud vbum abreuiatum qđ fecit dñs ſuper terrā xpo. et Yſac. Scđo h3 in mēſitatem in virtute q2 vt dicit actu. iiij. Non eſt aliud nomē ſub celo datū hoi bus: in quo oporteat ſaluos fieri. Jō. ad phili. ij. In nomie ieſu oē genu flectatur zc. Tertio h3 ſuaui tatē i ſapore. q2 vt dicit Bernar. Jeſus mel in ore: melos in aure: iubilus in corde. Et in alibi iubiloſe cantando ait. Jeſu dulcis memoria dans vera cordis gaudia: ſed ſuper mel z oia: eius dulcis pſentia. Nil canitur ſuauius z auditur nil iocundius: nil cogitatur dulcius: q̄3 Jeſus dei fili9. Et ſic patet ſecundum myſterium.

¶ Tertiū myſterium eſt ſupplicationis. que in fine ſalutationis ponitur: qñ. ſ. dicitur. ſancta Maria mater dei ora pro nobis peccatoribus. Amen. Ubi tria faciūt xpiani. Primo inuocant. Scđo laudant. Tertio poſtulāt. Primo nāq3 inuocant. cū dicūt. Sancta maria. Et merito quidē eā inuocare debemus: q2 cū ſimus vallati z circūdati inimicis capitalibus. ſ. demonijs dānationē noſtra3 omni ſtudio q̄rentibus: ꝓtectione ac defenſſione maxima idigemus: quā p inuocationē huius nois habere poſſumus. Sicut eni3 mare rubrū fuit amarum egyptijs in ipſo ſub merſis: ita z Maria: qđ nomen mare amarū interp̄tatur: eſt amara demonijs. Unñ Bernar. Non ſic timeāt hoſtes viſibiles: caſtrorum quālibet multitudinē copio ſam: ſicut aeree poteſtates. Marie vocabulū patrocinium z exēplū fluūt z peūt ſicut cera a facie ignis vbicūq3 inueniunt crebrā huius nois recordationē deuotā inuocationē. z ſolicitā imitationē. Secūdo laudant eam fideles: qñ dicūt. Mater dei. Hec qppe maxima ē laus: q2 cū mater ſit relatiuū ſuppoſitionis: ſequit̄ ꝙ illa virgo habeat quādam ſuperioritatē z auctoritatē ſup deu3: q2 ē filius ei9: ſicut quelibet mater ſup filiū ſuū. Et certe laus iſta ta3 grandis eſt: ꝙ poſt illā que data ē xpo. ſ. ꝙ ei9 humanitas ſit vnita vnione ypoſtatica z perſonali eterno vbo: nulla maior illa que datur virgini. ſ. ꝙ ſit mater dei. Maius nāq3 donū eſt ꝙ ſit mater dei: q̄3 ꝙ ſit dña creaturarū dei: q2 hoc depēdet ab illo: ſicut ram9 a radice. Propterea magis ei dicimus mater dei: q̄3 dña mundi: vel vniuerſi.

¶ Tertio poſtulant: cū dicūt. ora ꝓ nobis peccatorib9. Et certe prudēter facit ſctā mater eccleſia: ab ea poſtulando adiutoriū: q2 quanto mediator inter peccatores z deū ad intercedēdū eſt ꝓmptior: z vehementior: ad impetrandū quoq3 dignior: reuerentior: z gratioſior: tanto: ceteris paribus: vtilius eſt ꝓ mediatore eū habere. Sed quonā comparari poterit ſupplicationi materne: alias Marie Aſtat. cui ꝓ nobis ſupplex ad dexteram filij: q2 mater p generoſa3 ꝯceptionē. filia p gratioſam adoptione3. ſponſa per glorioſam aſſumptiōe3

Astat inquātū talis regina ꝓ de-
uote postulantibus ad interceden
dū. Ipsa igitur qꝛ est sponsa: ma-
ter: ꝛ filia: est dignissima ad impe
trandū. Vñ comparat̃ lune. quia
pulchꝛa vt luna. Canti. v. ad in-
nuēdū ꝙ sicut luna ē ꝓpinqoꝛ
nobis ceteris planetis: ita ꝛ ipsa
est ꝓpinquioꝛ nobis ceteris scīs.
Quapꝛopter securi sumus: vt di
cit Bernar. securū habes hō ad
deū accessum: vbi habes matrē an
te filiū: filium ante patrē. Mater
ostēdit filio pectus ꝛ vbera. filius
oñdit patri latus ꝛ vulnera. Nul-
la ergo poterit esse repulsa: vbi sūt
tot charitatis insignia. Et sic pa-
tet tertiū mysteriū. Sed nota tria
documēta. Pꝛimū frequenta o
anima deuota hanc virginis salu
tationē: qꝛ quotienscūqꝫ salutaue-
ris eam: ipsa resalutat te: sicut iter
vrbanos ꝛ curiales hoīes obsuā-
ri solz. Ipsa curialissima regina nū
qꝫ potest salutari sine resalutatiōe
miranda. Si mille vicibus in die
dixeris aue maria milies resalu-
taberis ab ea. Jō. apostolus in mi
sterio ait ad Ro. vltimo salutate
mariā. Secūdum documētum il
lud verbū. domi. tecum. dicas re-
uerenter ꝛ deuote: qm̄ vt ipsa cui-
dam reuellauit desideranti ꝛ que-
rēti scire: quod verbū in salutatio
ne angelica sibi magis placeret: di
xitqꝫ hoc verbū. Dominus tecū.
Et dicas illud trina vice. Domi-
nus tecū o glorio sissima virgo in
coꝛpoꝛe in quo stetit. ix. mēsibus.
Dominus tecū: in aīa ꝑ ꝯtinuam
gr̄az ꝛ dilectiōez. cū q̄ hītauit ab i
stanti sue creationis. Dominꝰ te-
cū: in gloꝛia: per coꝛpoꝛis ꝛ aīe as
sumptionem. Tertium documētū
qn̄ado dicis ꝛ nominas in hac sa
lutatiōe angelica illud nomē dul
cissimū Iesus. vel caput inclina:
vel genua flecte. vt obserues docu
mentū Pauli. ꝛ vt lucrer indul
gentiam. xl. dierū: vt. s. in sermo-
ne de missa dictum est. Et sic faciē
do habebis gratiam in pꝛesenti ꝛ
gloꝛiam in futuro. Benedictꝰ ie-
sus cū sua dulcissima matre Ma
ria. Amen.

¶ Dominica in quinquagesima in mane. quod bona facta in peccato moꝛtali ꝓsint. Sermo. xvij.

Si distribuero in cibos pauperū oēs facultates meas: ꝛ si tradidero coꝛpus meū ita vt
ardeā: caritatem aūt non habue-
ro nihil mihi pꝛodest. i. Coꝛ. xiij.
In qbus sanctissimus verbis apo-
sto. ponit tria. Pꝛimū est duplex
ellegans opus ibi. Si distribue-
ro in cibos pauperū o fa. inde. i.
quicqd mihi l3 habere in necessi-
tate pauperū: ꝛ si tra. coꝛ. me. ita
vt ar. sicut fecit Laurētius. per q̄
oīa opera intelliguntur ꝛ omnia
opera pietatis ꝛ mīīcoꝛdie ꝛ ope
ra abstinētie ꝛ coꝛpoꝛalis afflictio
nis que ponit apostо. in hoc pꝛi-
mo texto. Secūdum ē charitatis
defectus ibi charitatem autem nō
habuero vbi. d. Remigiꝰ ꝙ hic
apostolꝰ se ponit ꝓ oībus homini
bus. Tertium est nullus sequens

fructus. ibi. nihil mihi prodest q̃. si diceret aposto. tanta est necessitas caritatis. i. gratie grati facientis q̃ idē est qd charitas vel īseparabiliter charitati ānexa: q̄ si homo distribueret oēs facultates suas: vel traderet corpus suū ad asperitates: ieiunia ⁊ alias afflictiones: vel ad martiriū ita vt arderet: charitatē aūt nō haberet. i. gratiā gratū facientē: nihil sibi ꝓderet: nullū fructū seu vtilitatē ex hijs consequeret. Super quibus vbis mouetur difficultas theologica ⁊ consentialis. Utrum bona facta ī peccato mortali: ⁊ ꝯseq̄nt hac charitate. de qua h̄ apostolꝰ loquit̄ sint oio inutilia ⁊ irremunerabilia ponamus q̄ vna persona stet ī vno peccato mortali vel duobus vel x. xx. vel. c. annis ⁊ infra hoc tp̄s ista talis p̄sona operat̄ alia bona orat: ieiunat facit elemosynas audit predicationes missas ⁊ hm̄oi. Petit̄ an talis qui fecit ista bona in peccato mortali habebit ꝓ eis aliam renumeratione vel nō. circa q̄ dubium ad honorē beatissime trinitatis tria mysteria videbimus.

¶ Primum erit de huius dubij luminosa decisione.

¶ Secūdū de huius decisionis nubilosa oppositione.

¶ Tertium de eiusdē decisionis vigorosa confirmatione.

¶ In p̄mo videbimus quā conclusionē tenere debemus. s. affirmatiuā uel negatiuā. In secundo videbimus: alias rationes ꝯ talē decisionē ⁊ cōsequenter reddet̄ aliqualiter obscura. i. apparebit falsa. In tertio videbimus responsiões ad predictas rōnes qbus responsionibus ille rōnes totaliter euacuabuntur ⁊ ꝯsequenter ꝯclusio decidens hoc dubiū erit magis confirmata.

¶ Quantū ad p̄mum mysterium nota: q̄ dubium h̄ decidunt sacri theolo. ⁊ determinant ⁊ precipue. Sanctus Tho. ⁊ Bonauentura ⁊ Ricar. in. iiij. di. xv. vbi cōcordit ponunt conclusionē affirmatiuā. s. q̄ per bona opera q̄ qs facit semp̄ aliqd alia meret̄: semp̄ habebit aliam renumerationē ⁊ p̄miū. l3 illa faciat in peccato mortali dummō ipsa faciat recta intentione. Audias ergo me o xp̄iane ⁊ tu xp̄iana: si dyabolus tibi suggeret q̄ nō orares: nec ieiunes nec elemosynas dares nec predicationes ⁊ missas audires: nec huiusmodi bona faceres dicendo: q̄ tibi nihil prosunt quia es ī peccato mortali nō credas ei: q2 mentit̄: s3 crede mihi semper fac aliqd bonum: q2 si haberes plura peccata q̄ sunt stelle in celo grana arene ī toto mari frondes in arboribus ⁊ folia in herbis ⁊ cū hijs malis feceris aliqd bonum habebis remunerationem a deo nullomō p̄des illa. ꝓbat̄ aūt hec ꝯclusio triplici via ad honorē beatissime trinitatis. s. rōne: auctoritate ⁊ exēplo. Prima rō ē ista: ⁊ est sancti. Thome. sicut se habet pena ad malū actum sic se h3 premium ad bonū: sed sic

se hʒ pena. ad maluʒ actū: q̄ semp sequit̄ illū ergo sic se habet p̄miuʒ ad bonū: q̄ semper sequit̄ illuʒ. i. quella ꝯueniētia che e itra el mal fare e la pena: e anchora intra el p̄mio e el ben fare pʒ hec ꝓpositio p illā regulam Ari. iiij. Topi. sic̄ ꝓpositū de ꝓposito ꝛ oppositū d̄ opposito vt si cecitas q̄ ē ꝓuatio q̄ dā visus ē cā tristicie: visus erit cā leticie. Et si gratia ē cā meriti ergo peccatum cā demeriti: ꝛ sic de alijs oppositis ꝛ talē aūt ꝯueniētiaʒ hʒ pena ad malā actū: q̄ semper seq̄rit illū. i. che semper dapo el mal far va la pena. deus. n. facit sicut bonus p̄latus alicuius colegij religiosaꝝ p̄sonarū audit. n. culpas in capite singularum p̄sonarū ꝛ cuilibet iponit penā ꝓ cōmissis defectibus. vni. n. ipōnit q̄ cōmēdat panē ꝛ aquā ꝛ alij q̄ faciat disciplinā alij q̄ añ oēʒ cibū bibat ciatū aq̄ frigide ita ad ꝓpositū. o peccator nō expectas bonū ꝓ malo. imo scias che si male feceris: te ne beuerai laqua. deus eni tāti ē rigoris ꝛ seueritatis q̄ nunq̄ dimisit nec dimittet aliq̄d malum ipunitū. Un̄. Job. xxiij. de⁹ nihil inultū abire patit̄ ꝛ mat. xij. de oi v̄bo ocioso q̄d locuti fuerint hoies reddent rōnem in die iudicij. Uerbū aūt ociosum est: quod aut ratiōe iuste necessitatis aut intentione pie vtilitatis caret: vt declarat gregori⁹ i mor. Si ergo punit hoies ꝓ v̄bis ociosis: q̄ sunt peccata venialia: quāto magis puniet ꝓ peccatis magnis. Uera ē ergo illa sniā q̄ pena sequit̄ maluʒ actū. i. deus p̄parauit penā cōuenientē culpe. Sed o dn̄e mi non es tu ꝓnior ad donādū: q̄ʒ ad condēnādū: ad p̄miādū q̄ʒ ad puniēdū? Certe sic. Sicut ergo ꝓpter tātā rectitudinē nunq̄ʒ dimisisti nec dimittes aliq̄d malū ipunitūʒ. ita pariformiter nunq̄ʒ dimisisti: nec dimittes ad bonū sine remuneratione Ideo bn̄ dicit illa diuulgatissima snia que attribuit̄ Aug. q̄ nullum malum impunitūʒ ꝛ nullū bonū irremuneratū deus abire permittit. Secūda rō interrogo te q̄ expertus es i mundo: qd requiritur: vt bene regat̄ vna res publica siue sit politica siue sit domestica. vt ꝯgregationes ꝛ colegia virorum vel mulierū? Certe q̄ʒuis multa sint necessaria ad bonū regimē tū maxime necessaria est iustitia ꝛ tenere bilantiā rectā. Ideo sapi. i. p os sapientis loquit̄ deus. Diligite iusticiā q iudicatis terrā. Q̄d aūt iusticia maxime ad bonum regimen necessaria sit: hinc pōt considerari. nā ille lib sapi. quē fec̄ salomon p̄ncipaliter ad tales rectores congregationū politicarū vel domesticarū dirigit. ꝛ v̄bum preallegatū. s. diligite iusticiā q iudicatis terrā est p̄muʒ v̄bum illius libri quasi positū profundamento oium aliaꝝ reruq̄ ad tale regimē requirunt̄. Sed nomē vt. d. Tho. ij. ij. q. xvj. ar. i. Et in p̄ma pte. q. xxj. ar. i. ꝛ Ric. in. iiij. d. xlvj. ꝛ cōcor. Aristo. v. ethicoꝝ q̄ duplex ē iusticia. s. cōmutatiua ꝛ distribu-

tiua. Prima est directiua cōmutationū. Secūda distributionum iusticia cōmutatiua q̄ dirigit commutatiōes requirit adequationē rei ad rem verbi gratia tu vendis et ille emit. ad hoc vt sit iusticia iter vos ambo debentes oportet quod tantum detur quantum recipitur alias puerteretur iusticia cōmutatiua si res valet decē et emptor dat solū .ix. decipit vēditorē i vno: et sic peruertit iusticiā cōmutatiuam et ita dico in omnibus cōtractibus cōmutatiuis vt in locatiōe: conductione et permutatione: oportet semper quod tanti sit res recepta quāti ē res data: vel vsus. Justicia autem distributiua. nō requirit adeqtionē rei ad rē: sed proportionē rei ad psonā vel ad meritū psone. i. quod quelibet persona rei publice tractetur secundum merita sua. Si. n. tractarentur oēs equaliter iniustū eēt: quia nō oēs sunt equales vna nāqz psona est bona alia peior alia pessima: nunquid oēs iste psone debent equaliter tractari? Certe nō vis videre? Quid merentur mali: nō nisi penā nunquid iustū est dare penā innocenti et iusto? nadi nō. Res. n. q̄ culpa caret: in damnum vocari nō conuenit: vt i. c. de cognoscentes de consti. et pecca. suos tamen debēt tenere actores. vt i. c. q̄suiuit. de hijs que fiūt ama. p capi. xj. q. iij. illud et de sen. ex. c. romana. Et. l. sancimus. C. de penis. Similiter et si habet imponi vna collecta vni multitudini ad hoc seruetur iusticia distributiua oportet quod quilibet taxetur secundum vires facultatum suarum. vt. s. diues soluat magis q̄ pauper. Sed heu heu heu. Vere hoc verbū nō sine dolore audiri. aut proferi debet. heu vndiqz iusticia ē peruersa: lacerata exulata: clama: oyme la iusticia e morta si bene cōsideramus cōtra debentes quilibet conatur decipere sociū suū: cū quo contrahit. nulla fidelitas. nulla legalitas nulla rectitudo hodie ē i mūdo. De distributōibus qd dicā? Heu quia boni sunt contēpti depressi: et ab oibus dignitatibus repulsi: presumptuosi autē homines morte digni sūt dignificati et exaltati: et honorati. similiter quando distributiones solutionū fiūt: aggrauātur pauperes vltra proportiōem suarū facultatū: vt alleuientur consanguinei et amici. Cordialiter ergo dolere ac flere debemus? quia iusticia mortua est. et licet alicubi seruetur in criminalibus: nō tamē i ciuilibus: vel ecōtra et si seruatur in vno homine: nō generaliter in oibus: quia li sforzunati sono qlli: che sono ipiccati nō gia li latroni. Vere patres maior defectus est in re publica iusticie q̄ frumenti vel panis. nō plus recedamus ad propositum fecimus disgressionē nō tamen inutilē. Ex dictis elige hāc conclusionē quod rectores rei pu. vt bene regant: oportet quod seruēt iusticiā distributiuā. i. quod tractēt subditos secundum merita sua. or mō peto: quis ē rector rei publice. vniuersi? Certe tu deus. qui perpetua mundū rōnē gubernas etc. vt. d. Boe. Sed nūquid ipse deus ē iustus? audi ps. x. Justus dominus et iusticias dilexit. equitatem vi. ini. eius. Sed quia iusticia iustus est deus. d. Thoma. et

Ric. vbi.s. q sola iusticia distributiua est in deo. dat.n. vnicuiqꝫ ſm opera sua vt dr in ps. ꝛ mat. xvj. Ponamus q sunt duo quorũ vnus facit.c.pctã ꝛ cum hijs nullũ bonum. alter facit tot ꝛ tãta peccata. quot ꝛ quanta. pmus post sed cum hijs facit alia bona orat ieiunat: peregrinaẽ audit pdicationes missas facit elemosynas ꝛ similia: nunqd illi debẽt equaliter tractari a deo? Certe nõ: q2 nõ sũt equales in vita. Illam vnꝰ: licꝫ faciat mala: facit tñ aliq̃ bona: alter vero nulla. oꝫ ergo dicere q aliqd pmium ꝛ remunerationẽ habebit iste a deo: pꝑter ista bona q̃ facit in peccato moꝛtali quã remunerationẽ ꝛ pmium nõ habebit iste q nihil boni fecit. melius est.n.facere aliqd boni: q̃ꝫ nihil ꝛ ideo si nõ esset remuneratus: videreẽ q deꝰ non esset iustus: q est incõueniẽs ꝛ per consequens impossibile per illam maximam Ansel. quã habemus in theo. q oẽ inconueniens in deo est ipossibile. Tertia rõ: ponamus q vnus filius existens in peccato moꝛtali: substentet pentes suos nunqd ipse pꝛemiabiẽ propter istã substentationeꝫ parentũ? Certe sic: quia viuet longo tẽpoꝛe super terraꝫ: atqꝫ feliciẽ vt pmittitur ei. Exo.xx. Honoꝛa patrẽ tuũ ꝛ matrem tuã: vt sis longeuus sup terraꝫ. Si talis vite felicitas ac lõgeuitas: solũ dareẽ honoꝛantibꝰ filijs pentes suos sine peccato moꝛtali: ꝛ in statu gratie: parua eẽt ista remuneratio: qm̃ illi tales ex obseruantia pceptoꝝ: expectant vitam eternã: put eis pꝛomittitur math. xviij. Si vis ad vitam ingredi: serua mãdata. Concluditur ergo q talis remuneratio daẽ etiã filijs existentibus in peccato moꝛtali dũ mõ honoꝛent pentes suos ex quo arguo sic. non est maioꝛ rõ q̃re qs existens in peccato moꝛtali debeat a deo pmiari pꝛo operatiõe huius actus virtuosi q̃ꝫ pꝛo obseruatione cuiuslibet alterius. Ergo filij mi fa bene: fa bene fa bene: chel ben fare may si perde. Quarta rõ ecce: ponamus q vnus faciat vnaꝫ elemosynam: ieiunium oꝛationeꝫ ꝛc. solum ad gloꝛiam mundi: clarum est q ipse peccat pꝑter intentionẽ obliquã: quã hꝫ: q2 facit ꝯ pꝛeceptum xpi. Mathe.v. vt honoꝛeẽ ab hoibus. sed nunquid mereẽ aliquid? Certe sic: q2 dicit ibidẽ xpo amẽ dico vobis q2 receperũt mercedem suã.s.ibi ypotecate que est ista merces quã xpo.d. eos recepisset? Certe nõ nisi illam quã querunt. fumũ querũt: fumum habẽt gloꝛiam mundi voluit illam inueniunt. extimari ꝛ reputari pꝛo bonis desiderant ꝛ factuꝫ ita ẽ: q2 dr vbiqꝫ q sũt deuoti charitatiui: ꝛ boni ecce iã habent q volũt. Ex h argumẽto sic ipse facit h bonuꝫ ꝛ peccat faciendo istud. ꝛ tñ vt dictũ est: mereẽ aliquã remunerationẽ pꝛo isto. quãto magis mereẽ remunerationem aliquaꝫ ille: q faciendo aliquod bonum nõ peccat illud faciendo. lꝫ stet in alio peccato moꝛtali Ponamꝰ ergo q ali-

qs stet in odio aut in cōcubinatu publico vel secreto ipse orat ieiunat. et alia bona facit certum est q non propter talia faciēdo peccat. si ergo ipse ypocrita faciēs eadē bona: praua intētione peccet. ista faciendo: et tn̄ premiatur: vt dictū est. multomagis premiabit ipse. vera ē ergo ista conclusio. Et iō xpiane mi xpiana mea fa bn̄ fa bn̄ fa bn̄: q: quātuis stes in peccato mortali: nunq̄ bonū qd facis perdit: aliquomō aliq̄ via remuneraberis. Secūda via q̄ probatur veritas istius cōclusionis est via auctoritatis. et sicut posuimus quattuor rōnes: ita ponamus quattuor auctoritates. prima auctoritas habet ecclesiastici. vltimo. Operamini opus vestrū ante tempus. s. mortis: et dabit vobis mercedem vestram in tēpore suo. i. in pn̄ti tpe vel in futuro. et iō fili mi fa bene: q: pro bono opere oī modo habes premiari. Secunda auctoritas habet math. x. q recipit prophetam in nomine prophete mer. p ac. et qui recipit iustū in nomine iusti. merce. iusti. acci. et qcūq̄ potū de vni ex minimis istis. ca. aque fri. tn̄ in nomine discipuli. Amen dico vobis nō perdet mercedē suam. O benignissime deus pijssime deus dulcissime deus Videte quantū remunerat elemosinā quā hō potest facere. dicit nanq̄ primo. qui dederit potum non dederit qui dederit vnam bonā refectionem vel forte vestierit vel forte dimidiū bonorum suorum &c: Sed qd' qui dederit potū. Deide dicit vni nō dicit multis ex minimis istis. nō dicit mihi vel vni apostolorū prophetarū: martirū doctorū. &c. sed ex minimis cali. aq̄ frigide vides q nō dicit qui dederit vnatiam: o maluagiam o altra specie de vino che sia forse piu precioso: sed calicē a que frigide. o: inuenitur qd vilius aqua? attēta magna eius abūdantia? et tn̄ dicit qui dederit calicē nō magnā quātitatē aque. pōt ne magis minui h̄ elemosina: certe adhuc minuit eā q: dicit frigide ne esset excusatio nō habēdi ligna ad ignem faciendum si deberet dare calida et ne expendatur tātū temporis in calefaciendo. imo et ad huc magis exprimit q: ponit signū exclusionis tn̄ et demum vt nulla minor elemosyna possit inueniri q̄ ista dicit. in nomine discipuli nō solū in nomine meo: amē dico vobis. Ex hac auctoritate nota mirabilē conclusionē: quā elicio Ecce h̄ magnus turchus: quē presuppono. forte peiorē hoiem: q̄ sit super terram. attēto q nō desiderat nisi suppeditare crucem xpi: et xpianissimum extirpare: ac sanguinem xpianorum suggere. Vadit vnus xpianus pauper et sitibundus ad hūc turchū et petit ab eo potum amore xpi crucifixi: et ipse turchus rn̄dit: q̄uis sim huius crucifixi inimicus tamen amore eius do tibi potū: et dat sibi vnū ciatum aque: qd credis tu de h̄? credis q remunerabit de modica ista aq̄ quā dedit sicie̅ti amore xpi? O xpiane tene pro firmo: q nō perdet mercedē suā aliquo mō

aliquomodo pmiabitur a xpo vel in presenti vel in futuro. non dico ego hoc: non dixit xps ore ppꝛio q est veritas inerrabilis ꝛ imenti-bilis. Quicūqꝫ po.de.ꝛc. dicit q-cunqꝫ qcunqꝫ qcūqꝫ neminē ex-cludit nec bonuꝫ nec malū nec fi-delē nec ifidelē.ꝛc. ꝫ qcūqꝫ ꝛ iō fa-bri xpiane mi. Tertia auctoritas ē Pau. ad Gala. vj. bonū facientes nō deficiam⁹ tpe.n. suo metem⁹ nō deficientes. ergo dū tēpus ha-bemus operemur bonū sup qbus vbis di. Remi: Bonū fac nō de-fi.i. a bono opere qꝺ incepim⁹ non cessem⁹: sed in eo pseueremus: vt salutē psequi mereamur. Tempo-re enim suo me nō defi.i. tēpoꝛe cō-gruo ꝛ opoꝛtuno metemus hoc est mercedē nrām accipiem⁹ nō defi-cientes in accipiēda mercede ope-ris nō est tps seminādi hoc est bo-nū operādi. In die.n. iudicij vel in die moꝛtis nre: erit tps messionis ꝛ collectionis. ¶ Quarta auctori-tas ꝛ est figura in veteri testō. gen̄. xxviij. vbi scriptum est. Uidit Ja-cob scalā in somnis: sumitas eius celos tangebat: angelos quoqꝫ dī ascēdentes ꝛ dscēdētes per eaꝫ: ꝛ dnm̄ innixū scale. Scala stās su-per terrā ꝛ cacumē tāgens celum est vita nra: que rō stare super ter-ram dr: q2 de terra sumus de reb⁹ terrenis coꝛporaliter viuimus: su-per terrā gradimur. Sed tamē ca-cumē eius celū tangit: q2 semp ce-lestia desideramus: semper ad bea-titudinē suspiramus pꝛo cui⁹ bea-titudinis acquisitione aliqd boni aliqn̄ operamur: ieiunam⁹ oram⁹ facimus elemosinā ꝛ huiusmodi ꝛ q̄ bona statim angeli nostri custo-des: p scalā hanc ascēdētes: poꝛtāt deo: ꝛ deus facit illos descēdere: ꝛ poꝛtare pꝛo illis bonis factꝫ aliqꝺ pmiū: deus vero innixus scale de-scribitur ad innuēdū: q flagrat de-siderio acceptandi nostras bonas operatiōes: vt hēat occasionē ali-quid dare nobis pꝛo bonis operi-bus nostris: q2 deus magis desi-derat nram salutē: qꝫ nosipsi: ꝛ iō est innixus scale: ꝛ respicit ad nos q.d. o aia mea fac aliqꝺ bonuꝫ: vt possim te digne pmiare ideo facia-mus bona. ¶ Tertio pbat eadeꝫ pclusio via exēpli vbi nō. iiij. exē-pla quoꝝ. Pꝛimū hēt Math. viij. de cēturione ꝛc. seruus infir-mabatur: p quo accessit ad Jesuꝫ di. Dn̄e puer meus ꝛc. cui Jesus ego veniam ꝛ curabo eum: tandeꝫ optinuit sanitatē huius serui. In-terrogo nūc: nunquid ille cēturio erat de populo peculiari ꝛ electo dei? erat ne ebzeus: aut discipulus xpi: aut xpianus? certe nō. Immo paganus ꝛ infidelis: ꝛ gētilis pꝛo-batur. q2 vt dicit Raba. sup vbo. Dn̄e non sum dignus. hec dicebat pꝑter gētilis vite psciētiā. Idē-qꝫ sentit Ori. Immo vt dicit hye-ro. dicebat ille. domine non suꝫ di-gnus pꝛopter ydolorum peniten-tiam que foꝛte retinebat in domo. Si ergo ille infidelis ꝛ ydolatria. etiam in infidelitate sua ꝛ ydola-tria permanens: pꝛopter bona que faciebat: q2 diligebat gentem

hebraicam: et hedificabat eis sinagogam: vt dicitur Luce. vij. c. Et etiam fecit hanc orationem xpo: et fuit exauditus: quanto magis vnus xpianus propter bona que facit: licet in peccato mortali merebitur aliquid a deo: fa bene adunque fa bene. etc. Secundum exemplum habetur Matt. xv. de cananea que venit ad xpm pro sanitate filie sue a demone vexate: quam xps multipliciter repulit. Primo namque non respondit ei. Secundo dicit non sum missus nisi ad oues que perierant domus israel. Tertio illa dicente. d. adiuua me. Respondit Je. Non est bonum sumere panem filiorum et dare canibus et illa dicente. etiam domine nam et catelli edunt de mi. que ca. de me. do. suorum. etc. finaliter xps respondit sibi fiat tibi sicut vis: optinuit quicquid petijt. Ista cana. erat ne ebrea vel xpiana: certe non: sed pagana et gentilis: ideo vocauit eam xps canem. vt enim di. glo. super verbo canibus: gentiles ante conuersionem: ratione immunditie ydolatrie et seeuitie in sctos: canes dicebantur. si ergo illa quamuis pagana supplicium petendo fuit exaudita et cepit premium de bono quod fecit. i. de humili prece. nam habuit quod petebat: quanto magis tu qui es xpianus: faciens aliquod bonum recta intentione: et amore dei: recipies meritum. et ideo fa bene: chel bene che fay mav. etc. ¶ Tertium exemplum ponitur Actuum. x. vbi de cornelio centu. cesariensi: qui erat paganus: religiosus tamen: et timens deum faciens elemosinas multas plebi: et deprecans deum semper hic vidit in visu manifeste: quasi hora diei nona: angelum dei in veste candida: introeuntem ad se et dicentem sibi Corneli. at ille videns: et timore correptus ait. Quis es domine: dixit ait illi orationes tue: et elemosine tue ascenderunt in memoriam in conspectu dei dicit. Nico. de ly. quod ille angelus: fuit angelus datus ad custodiam ipsius Cornelij sicut datur omnibus alijs hominibus: qui apparuit ei: assumpto corpore. et sensibili voce loquebatur dixit ergo illi: quod mitteret pro sancto Petro: docens nomen ciuitatis: et domum in qua erat: et quod eum audiens faceret omnia que diceret et doceret. Vocatus Petrus venit et audiens causam querit ad vocatus fuerat dixit petrus illud valde notabile verbum. In veritate comperi quia non est parum acceptator deus: sed in omni gente: qui timet eum et operatur iustitiam: acceptus est illi: verum: dum cornelio et alijs qui aderant petrus xpm euangelizaret adhuc eo loquente cecidit spiritus sanctus super omnes audientes quos iussit primus baptizari in nomine Jesu. Super hijs verbis dicit Nico. de ly. Centurio idem est quod habens sub se. c. milites: et erat religiosus vnum dominum colendo: sicut et multi alij gentiles legem moysi non habentes timens dominum offensas eius cauendo. fac. el. ple. i. pauperibus iu deis et dep. dominum. i. in omnibus temporibus ad hoc aptis: vt eum dirigeret in viam salutis. hinc conclu. doc. communiter: quod si aliquis paganus conuertat se de peccando primam causam de

qua quilibet per seipsum pōt habere aliquam notitiam: & rogat: vt dirigat eum in suam salutē: & cum hoc caueat a peccatis seruando legem nature deus reuelabit sibi de fide catholica: q̄tum necessarium est ad salutē: vel mittet sibi doctorem hic Nico. de ly. super hoc passu: & ideo xp̄iane fa bene fa bñ fa bñ. ch el bē fare nō se perde. Ecce q̄ ille paganus & peccator qa bene fecit meruit vere fidei lumē recipere ꝓpter suas elemosynas: orationes & alia bona multo magis hō xp̄ian⁹ faciens bonū merebitur: q̄uis sit in peccato mortali ergo bene faciamus omnes tā boni q̄ mali: quia nullus pdet bona facta aliquomō premiabitur. ¶ Quartū exēplum habetur in.iij.li. Dialogo.c.vij. sācti Gregorij: de iudeo qui inter fundū vel ciuitatē fundoꝝ & castrū illud quod appellatur iter faciens nocte preuentus: ante vel retro ire formidans: nam iudei anteq̄ deū deseruissent omnium hominū audiores & fortiores fuerūt. Sꝫ postq̄ euꝫ cruci affigentes negauerūt viliores timidiores & pusillanimiores fci sunt oīuꝫ. Iste iudeus: qa de illis erat: reuerti aut progredi omnino in nocte nō audēs: & qd ageret nesciēs qōdam tēplū apollinis: qd desertum erat: in illo pnoctaturus intrauit: cūq̄ valde timeret. recordatus est audisse signum crucis: ꝯtra demones multā virtutis habere: & sic solū timore duct⁹ signo se crucis signauit sperāntē ab illo adiuuari ꝯtra demones & defendi: & ecce circa mediā noctē illo iudeo vigilante: nā formidādo eū dormire nō sinebat: adfuit ōmonum turbe coriq̄ princip in templi meo thronū locāt atq̄ circa eū in giro se ponunt vt de malis suis persuasionibus factis qlibet rōnē reddit: ac q̄to plura & maiora mala quis eorū fecisset: tanto amplioribus preconijs: & laudibus ab illo magno diauolone extollebatur in terris magnus ille diabolus ō iudeo ppendēs satelitibus ait: qs est ille qui tā temerarius rationes nr̄as audire nō formidauit? Ite eī torite & tot baculatis euꝫ onerate: quo ad os eius integrū nō remaneat sibi. Illi festinauere munitis magnis nudosisq̄ baculis: & signū crucis expauescentes clamauere. ve ve vas vacuū: sed signatū & sic paup iudeus crucis signaculo munitus euasit. Ex his dictis corrolarie nota quattuor documēta: & non obliuiscaris. ¶ Primū fili mi qñ vadis dormitum & qñ surgis de lecto fac tibi signū crucis. recordare illius iudei: qui q̄uis esset inimicus ipsius crucis xp̄i: & q̄uis ñ amore sed solo timore signauerit se tali signo: tamē profuit sibi hoc paruum bonum quod fecit & habuit illud quod sperauit: qa seria stato molto bene bastonato & tale signum seruauit eū q̄to magis seruabit te: qui es xp̄ianus: q̄uis sies in peccato mortali & sic postq̄ signaueris te signo crucis tā in sero q̄ in mane: dic credo in deuꝫ: paruulum protestare deo: q̄ sis xp̄ia-

mus. Sint hec tanq̃ homagium fidelitatis: habeas signa xpianitatis non viuas sicut bestia. Secundū documentum quod tibi do. postq̃ signaueris te signo crucis: ⁊ dixeris credo. flecte genua super terram: aut super scabello lecti: vel saltē super cubile: ⁊ dic deuote ⁊ toto corde: Signor mio gran merce a ti de li beneficij toi ⁊ sic qñ itras ecclesiam ⁊ flectis genua ante altare: aut quādo eleuat corpus xpi: dicas domine gr̃as ago tibi ꝓ beneficijs tuis: ⁊ sepius dicas similia iregr̃are deo: da gr̃as: deo da laudē deo de beneficijs que tibi facit qz tu nō posses tm̄ regratiare: che tu non sey piu tenuto regratiarlo ⁊ luy nō meriti esser piu regratiato tene a mēte hoc q dico: ⁊ fac qz bonū pro te oz nō vides tu: q si benefacis alicui: ⁊ ille sit gratus: q crescit animus tibi: vt quottidie sibi melius facias: sed si fuerit igratus videt q nō possis amplius ei qdq̃ boni facere. El pare che se te strengeno le bracia: ⁊ che te manchi ogni forza de seruirlo. Ad literam sic facit deus: qa quādo videt hominē gratū: semper auget ⁊ accrescit bona sua. Uide q̃z clare dicit b̄ Ber. felix qui ad singula dona gratie reddit ad deū in quo est plenitudo gr̃arum. qa dum ꝓ acceptis nō igratum se exhibet: locū in se facit gratie amplioris. Si vero quis fuerit ingratus: o q̃z detestabilis ⁊ odiosus redditur deo. nā igratitudo est vētus vrens ⁊ desicās rorē diuine pietatis ⁊ gratiarum: vt nō descēdāt in aīaz nec in corpus neq̃ in aliquas res ingrati infelicis: ⁊ infortunati. Jō assidue redde gr̃as deo. Tertiū documentū fili mi fac q quolibz die facias aliquā orōnem ⁊ nunq̃ eaz dimittas dic quottidie officiū domine vel crucis: aut ps penitētiales aut coronā beate v̄. seu pr̄ noster de passione vł aliquā aliā orōnem nō viuere ala bestiale: sed fac q appareas xpianus. Nā ego puto ⁊ firmiter credo: q qui fac̄ quottidie aliq̃ orōnem nō possit mori dānatus non est mea hec ɔclusio: nō sum ego solus qui hoc dico: sed vide q̃z clare b̄ Augu. super illud ps. Benedictus deus qui nō ammouit deprecationē meā ⁊ misericordiā a me di. Cū videris non a te ammotā depcationē tuā: secur⁹ esto: qa nō a te ammota misericordia dei. Recordare fili mi recordare illius Cornelij: de quo supra diximus qa cū esset paganus: p orationē venit ad vere fidei cognitionē non dico tñ pro spe hui⁹ facias mala caue tibi. caue: qa sic ꝓuocares dei irā ꝯ te si velles deū eē q̃si adiutorē in malū: sed dico tibi ex quo ñ abstineas oio a malo: nō te totū derelinq̃s nō te desperes: ora quottidie: cōmēda te deo: ⁊ de⁹ non te dereliquerit. ¶ Quartum documentū delectare xpiane quottidie dare aliquā elemosynā: vides esurientē ciba illū sicientē: pota da illi nudum vesti. ⁊c. ⁊ si non habes vnde possis dare tpalia: qz forte tu es mendic⁹: fac opera pietatis spi

rimalia nõ deficit tibi via merẽdi Sz opera pietatis spũalia sũt am plioris meriti: q̃z corporalia ⁊ nõ minoris. Nam sicut dixi de orantibus: sic dico de elemosynã dantibus: ego non possũ credere hoiez hñtem spũm pietatis hoiez elemosynari posse dãnari. Nõ dico hãc ɔclusionez ego de capite meo: sed Paulũ apostolũ in mediũ pferã quẽ cũ lego: nõ videtur mihi audire verba: sed tonitrua: vt ait Hyero. ipse paul. dicit. i. ad Thi. iiij. pietas ad omnia valet: pmissionẽ hñs vite que nõ ẽ ⁊ fuit sup q̃ vba dicit gl. ⁊ est ambo. Pietas autẽ que operatur bona fratribus: valz ad pmerendũ deum. Ois.n.summa discipline xpiane in misericordia ⁊ pietate est quã aliquis seqñs si lubrici carnis patiatur sine dubio vapulabit: nõ tñ peribit ⁊ hyero. Nunq̃z vidi hoiem misericordẽ male pisse. immo ipa veritas oia hec ɔfirmans pprio ore fatef. beati misericordes qm̃ illoꝝ miserebif deus. Mat. v. Jõ aia benefac.

Dñica in qnquagesima ad qd valeãt bona facta in pctõ mortali. valent enĩz ad septẽ. Sermo. xviij post prandium.

Si distribuero in cibos pauperũ. ⁊c. i. Corint. xiij. Vidimus in precedẽti sermone q̃liter bona facta in pctõ mortali aliq̃ remuneratione digna sunt: vt clare probatũ est rõne auctoritate ⁊ exẽplo anteq̃z veniamus ad oppositionez huius ɔclusionis: q̃ritur ad quid valeant talia bona opera: tu dicis q̄ posito q̄ vnusq̄ stet i odio obstiat? vel i ɔcubinatu publico vel secreto vel in aliquo alio pctõ mortali ⁊ facit alia bona: puta ieiunia orõnes ⁊ elemosynas: aut missas: predicationes: ⁊ similia bona nõ cũ i tẽtõe corrupta seu vana: sz sincera ⁊ recta q̄: ppter illa bona remunerabif a deo. pto que est illa remuneratio: qd̄ est illud premiũ: qd̄ ille lucratur ex operatione taliũ bonorũ. Ad quod rñdeo: qd̄ prout i uenio in diversis locis scripturaꝝ sacrarũ: nõ est vnũ pmiũz: vel vna gratia quã lucratur ille propter talia bona facta in peccato mortali: sed multe ⁊ diverse de quib⁹ in psenti sermone videbimus. viij. q̃ꝝ

Prima dr gfa diminutiua.
Secũda gratia augumẽtatiua.
Tertia gratia liberatiua.
Quarta gratia associatiua.
Quinta gratia occupatiua.
Sexta gfa appropinquatiua.
Septima gratia excitatiua.

Prima gfa di diminutiua in precedẽti sermone habuimus illã ppositionẽ pro vera ⁊ infalibili q̄ deus sicut nullũ bonũ irremuneratũ abire pmittit: ita ⁊ nullũ malũ impunitũ: de oi nãq̃z vbo occioso qd̄ loquuti fuerit hoies sup terrã reddẽt rõnẽ in die iudicij mat. xij. Videmus sepe patrias flagellari guerris terremotib⁹: pestib⁹: sterilitatib⁹ ⁊ huiusmodi quare q̃re. Rñdetur q̄ non nisi propter peccata. Unde Aug. xiij. de trinitate. c. xvj. Non solũ mors sz oia hui⁹

seculi mala: dolores: laboresque ho-
minū de peccato ⁊ demeriti veniūt.
⁊.iij.li. de lib.ar. Vis pena iuste ⁊
pro alio peccato impedit. ⁊ in lib.
lxxxiij.q̄onū.q.xiiij.d. Deus nunq̄
vllā penā cuiq̄ sinit in merito isti-
gi: ⁊ meriti pene peccatū ē Greg.
ēt in q̄dā collecta di. Nulla ei no
cebit aduersitas: si nulla ei dn̄etur
iniqtas. Idō o pctōr ꝓpter peccata
tua ēt in hac vita hēs aliq̄s aduer
sitates vel infortunia.s. aut corpo-
ralē infirmitatē: vel infamiā: vel
mortē ꝯsanguineoꝝ: vel amissio-
nē rerū tpaliū ⁊ huiusmodi. Sed
si vis vt hec ēt pena diminuatur:
vel dimutatur tibi totaliter fac bo
na opera.s. elemosynas: orōnes ⁊
huiusmodi qr per hoc talis aduer-
sitas remittitur ⁊ si nō in totū de-
falcatur diminuit i aliq̄ pte vtpu
ta si mereris esse infirmus per an-
nū ꝓpter peccata tua faciēdo aliq̄
bona in pctō mortali: diminuet ti
bi pena sex mensium: ⁊ nō stabis i
firmus nisi per.vj. mēses: si mere-
ris stare in carcerē per annum di
sponet deus: q ꝓpter bona opera
tua: licet facta in pctō mortali non
stabis nisi per sex menses. Si me-
rueris amittere centū ducatos vel
c. pecora non amittes nisi qnq̄gin
ta. Si merueris: q filius tu⁹ mo-
riatur: tū infirmabit ⁊ sic de singu
lis. Probat hec ꝯclusio per exem
pla sacre scripture. iij. Ro. xxi. ha-
betur q deus disposuerat destruere
totā domū Achab: pro eo q con-
sensit morti Naboth ⁊ abstulit p⁹
mortem vineam suā que erat vici
na domui ipsius regni. Quod no
uum cum ex parte dei nūciasset ei
Helyas tesbites. scidit vestem suā
⁊ operuit cilicio carnem suā. Ie-
iunauitque dormiuit in sacco: ⁊
ambulauit demisso capite factus ē
sermo domini ad Heliam tesbitē
dicens. Nonne vidisti Achab co
ram me humiliatum? qr est ergo
humiliatus mei causa: non indu-
cam malum in diebus eius: sed in
diebus filij sui inferam maluz do
mui eius. hec ibi. Nunquid iste fe
cit talem penitentiam in statu gra
tie? Certe non. Immo vt dicit gre
gorius omelia.x. super Ezechie-
lem ⁊ habetur. de peni. dist. iij. §.
Item Gregorius Achab non pe-
nituit nisi vt euitaret mala tempo-
ralia: nec perseuerauerit. Immo
ad vomitum reuersus est: ⁊ tamē
pepercit sibi: quia non flagellauit
domum suam tempore suo. Ita fa
ciet vnicuique alteri: si fecerit alia
bona ⁊ in pctō mor. Ione quoque.
iij. dicit de niniuitis: propter quo-
rum conuersionem seueritas dei
placata est nec est credendum: q
omnes fuerint sine peccato morta
li in illa penitentia quam tunc fe-
cerunt: nec in ea omnes perseuera
uerint vt di. Gre. vbi. s. Josue. vj.
hētur q saluata est raab meretrix
⁊ cūcta cognatio ab excidio ciuita
tis Jerico: eo q duos explorato-
res a iosue missos vt ꝯsiderarēt ie
rico ipsa saluauerit: ⁊ q̄rēte rege ie
rico iterficē eos i domo ipsa abscō
derit: ac nocte p fenestrā dom⁹ sue
q̄ muro ciuitatis adhēbat dimiserit

nā vt hẽ Josue.ij.appēdit ipa funiculum coccineum in fenestra: de q̄ israelitas exploratores dimiserat: appendit autem in signum oēsq3 suos ac suas: ꝛ sua in domo recludēs: ꝑ bono q̄ fecit israelit] se cum suis saluauit. Sed h̄ idem quottidie videmus. Nam multe terre: qñ se vident affligi guerris: pestilētijs pluuijs seu alijs sterilitatibus currūt ad deū: letanijs elemosynis ieiunijs orationibus lacrimis: ꝛ alijs ꝯsimilibus bonis: ꝛ impetrant a dño qcqd volūt.s. q: cessant illa flagella: q̄ ꝑpter peccata sua merent. ꝛ l3 tales populi generalit̃ nō ꝯuertant ad dñ3 per pniam verā: sed tm̄ exteriorē: tamen talia signa humilitatis sunt tante efficacie corā deo: q̄ placat̃ tēporalit̃: cū illa signa temporalia sint. Ex quo correlatiue.nō q̄ si ciuitas: terra: vel domus tua patitur aliquā infirmitatē ꝛ aduersitatem ꝛ vis q̄ cesset talis aduersitas: fac q̄ oēs de domo vel de patria vel de terra illa currāt ad deum dictis modis: q: sic faciēdo oio illud flagellū cessabit. Unde bene ꝯsidera: q̄ oēs terre tēporalibus nr̄is destructe: nō recurrerūt ad deum dictis modis: sed tm̄ cōfise sunt i adiutorio ꝛ potētia mundi. Si enim in deo cōfise fuissent: ꝛ ad illū recurrissent nullaten⁹ perijssent. Unde ille spūs.s.q mētiri nō pōt ecclesiasti.ij.d. Respicite filij nationes hominū: ꝛ scitote q: null⁹ sperauit in dño. ꝛ cōfusus est. ꝛ.s̃.qs inuocauit illū ꝛ despexit illū: qua si.d.nullus. hinc valde laudāde ꝛ cōmēdande sunt ciuitates ꝛ cōitates ille q̄ in oibus necessaribus suis tā publicis q̄3 ꝑuatis ad deu3 operationibus bonis recurrunt. O florentissima o speciosissima o gloriosissima ciuitas florentia: quibus verbis: qbus laudibus: quibus preconijs te extollam? nonne tu illa es: q̄ in huius cultu pijssimo i vniuersa xp̄ianitate (vt reor) optineos ꝑncipatū? Tu inq̄3 illa es ꝛ si in alijs ciuitatibus q̄3 plurib⁹ potius frugalitate ac parcitate: q̄3 abūdantia vti videaris: qñ tamē ꝑ necessitatibus tuis deus placandus est: ac magnificandus: adeo largas elemosynas facis: vt tē liberalissima imo q̄si ꝑdiga cēsearis. Qñ tibi nulla minat̃ aduersitas: tot delicijs affluis: vt nulla ciuitas xp̄ianoꝝ: te delectabilior iocūdior ꝛ amenior. esse putet̃. cū autē cuiusq̄3 magne calamitatis opprimeris: qs exprimere posset quantis fletibus: quo dolore: quot precib⁹ deum ad te iclinare coneris. Statim nāq3 ad religiosos: sctōsq3 cōuentus viroꝝ: ac mulierū: quorū ibi maxia copia est recurrere ꝓmpta es: vt ꝑ te simplices ꝑces fiāt. Undiq3 gemitus vndiq3 ploratus ꝛ fletus vocesq3 multiplices. Ciues autē matuiores: etiā ꝛ grauiores: quos i plateis ipsius si videres: nihil forte aut parū dei sapere crederes si i abscōditis suis cōtēplaris quid dices? Nocte nāq3 qnquageni atq3 centeni: ad nescio quas cauernas antraq3 cōue

niunt: ibiq3 in ymnis et laudib9 p noctātes cū ad verba deuenerint nisi qs viderit minime qs credē poterit. Deficit ymago: nō datur congrua similitudo: cui eoꝝ flet9: vlulatus et clamores: mūdo orribiles deo et sctis auditu et leticia dignos assimilare et cōparare possimus. si etiam ad ꝓcessiones veniāt: nec reor aliqua ciuitas i mundo sit: q̄ tam ordinatissimo ꝓgressu: tanto religiosoꝝ sāctoꝝ ꝯuētu: necnō et ciuiū q nudis pedib9 si sctis ꝓmiis et ymnis: atq3 duris vberibus: misericordiā clamant ad deū. Ego enim hijs oculis meis cōtemplatus te sum: et testimoniū reddo: cū semel ꝓ serenitate poscenda imaginē illam beatissime virginis que imprimeta ab eis vocat: ad vrbem defferret: et ego cum alijs ad ꝓcessionē pgens quāto honore et gloria virginis ipsam imaginem immo potius virginē in sua imagine laudarent: valde mirat9. Eia dn̄a mundi in corde meo dicebā qd honoris quid laudis: angeloꝝ chori in celis tibi impendūt: cum etiā hoīes caduci et mortales: talia faciāt et tā mirandis ꝑconijs te extollant? Qd autē veruꝫ sit: q̄ ꝓ huius dūs ꝯuertat atq3 placet ipsam ciuitatem de qua loquimur cōtemplare q̄ quotidie dilatat et crescit: et dū in hac obseruatione durabit certissime semp ꝓfecto melior fiet. Videt etiā ciuitatē senarū que semper sperauit in dn̄o in libertate durasse. atq3 a multis q eam deuorare soliciti fuerūt ereptā liberata: moris est eis ꝓ necessitatibus suis: processiones deuotissimas facere et claues vrbis ad templuꝫ virginis deportantes: sibi se et sua offerunt. d. O benedictissima virgo: vide afflictionem nostrā: vide calamitates imminētes peccata nostra scelera et delicta merenti: vt de terris memoria nostra tollatur attā supplica et obsecra filiū: vt illos misericordes oculos: ad nos conuertat et de ingruēti ꝑssura eripiat. debiles et caduci sumus: et inimicis nostris resistere non valemus ciuitas h tua est: tu es dn̄a nostra: patrona nostra: nutrix et liberatrix nostra tibi eam cōmēdamus: tu tibi illam ab inimicis nō tātū nostris sed tuis defende. Mirabilis deus. semp huiusmodi deuotis et supplicibus ac humilibus ꝑcibus. a pressuris oībus liberantur. Et quomodo fieri posset vt mater illa misericordie: ac pietatis deuotū et supplicē sibi populuꝫ nō defenderet patet igit: q̄ talia bona facta in peccato mortali dei iram tollunt: vel saltem in ꝑtem minuūt.

¶ Secūda gratia dicit augumentatiua acqsitiua ꝯseruatiua et multiplicatiua. s. bonoꝝ temporaliuꝫ: vt puta sanitatis corporalis bone fame lucrose mercari: abūdari in fructibus agrorum: et vineaꝝ: olei armētoruq3: ouiū et hmōi. O bone vir: nōne desideras delicias: ꝓsperitates: sanitates: statum sublimē et altū: et hmōi. Certe sic: et maxime si es mundanus: et habes fi-

lios atqꝫ filias. Vñ videmus pro pter acqsitionem: ꝯseruationem: ⁊ multiplicationẽ dictaꝝ rerũ: ho mines multos subire laboꝛes: at qꝫ pericula per mare ⁊ aridã. ⁊ si qs velet h auferre defendũt vsqꝫ ad effusionẽ sanguinis. nec mirũ qꝛ substãtia huius mundi est san guis. scḋus hoĩes: vt ꝓuerbiali ter dr. Vis aũt o pr vel frater mi habere substãtiaꝫ huius mũdi: nõ ꝯfidas tm̃ in tuo ingenio acuto: ⁊ in tua sagaci industria. qꝛ non suf ficit tibi: sed pete a dño sicut salo mon. q dicebat. delicias ⁊ pauper tates ne dederis mihi: sed tm̃ vi ctui meo ḋderis necessaria. Vis au tẽ exaudiri in hac petitione tua: fa bene: ⁊ dio ne fara a te. dic h v̄bũ ter exclamando: fa bene che auen ga che tul faci in peccato moꝛ. dio per quel tal benefite dara tempo rale remunerationẽ: ⁊ ꝓsperita in questa vita. O ciues vultis plu uiã: petite a deo ⁊ habebitis vultis aeris serenitatẽ: petite a deo ⁊ ha bebitis. ⁊ de singulis. Qḋ autem hec ꝯclusio sit vera: ꝓbaẽ per te stimonia sacre scripture. Nã ex. pmo scriptuꝫ est. q dñs benefecit obstetricibus egyptijs: que conser nauerunt ebꝛeos infantulos vi uos: cũ eis a pharaone pceptum fuisset vt oẽs masculos ebꝛeoꝝ oc ciderent qñ obstetricabãt ne po pulus israel multiplicareẽ: ḋ quo habeẽ. xxiij. q. ij. si q̃libet. Iteꝫ Lu ce. xvj. dr de diuite damnato. Re cepisti bona in vita tua. s. pꝛo bo nis operib ꝗ aliqñ fecisti Vnde Grego. v. moꝛ. in pꝛincipio. ⁊ de pnia. d. iij. §. cauẽdũ. nisi diues il le aliquod bonum gessisset vnde in pñti seculo remunerationem acce pisset nequaq̃ꝫ illi habraam dice ret. Recepisti bona in vita tua. Et xvj. q. i. Reuertimini ⁊c. decime temporalia ꝓmittunẽ hijs qui de cimas soluũt: lꝫ sint in pctõ moꝛ. Videmus etiã manifeste: q multi stipendiarij: meretrices ⁊ alij pu blici peccatoꝛes: petũt aliquã gra tiam a deo: vel ab aliquo sancto ⁊ vouẽt facere aliqḋ ad honoꝛẽ ip soꝛũ. s. vel ieiunare vel peregrinari vel oꝛare vel aliqd huiusmõi quo voto facto: exaudiunẽ: ⁊ obtinere gratiam: quã petunt hoc ꝯsiderãs Iob. dicebat. xij. c. habũdãt taber nacula p dñm. s. pace fertilitate ꝓ speritate ⁊ huiusmodi.

¶ Tertia gratia diciẽ liberatiua. Si aliqs esset captiuus: credo q esset male contentus: ⁊ cogitaret li berari de manu barbaroꝝ: ⁊ pi ratarũ alioꝝũqꝫ crudelium. sed o miser peccatoꝛ malũ nouũ ꝓ te: tu es seruus ignobilioꝛis ⁊ crudelio ris creature totius mundi. s. dya boli. Ideo. Io. viij. qui facit pec catum seruus est pcti dicit. glo. in ter eli. s. dyaboli. Vis ergo liberari a manibus ⁊ potestate ipsius: reli que peccatũ ⁊ fac bonuꝫ. Et se pur nõ vis in totum dimittere pecca tum ad minus fac aliqḋ bonum. Si ante peccatum oꝛabas: noli ꝓ pter peccatũ illa relinquere dicen do: Quid mihi pꝛodest quia suꝫ in peccato moꝛtali: qꝛ lꝫ nõ libere

ris totali a potestate dyaboli. ad minus prodest tibi illud bonū qḋ facis quātū ad hoc:q: dyabol⁹ nō hȝ supra te tātā ptātē. quātā habe ret.si illud bonum nō ageres.pro baſ p exēplum iudei:ſe ſigno cru cis ſignantis de quo in preceden ti ſermone dictū eſt. Ideo eccle.x. Si ſpūs ptātis habentis.i. ſatha ne eius ptās eſt tāta: ꝙ nulla ſup terrā ei cōparari pōt. Job.xlj.aſcē derit ſuper te:locū tuū ne dimiſe ris:q: curatio ceſſare faciet pecca ta maxima.i.Si dyabol⁹ p malaȝ vitā tuā aſſumpſerit ſuper te pote ſtatem.bonū qḋ ante facere ſolit⁹ eras nō dimittas:q: dyabolus nō hȝ tātā ptātem ſuper te ⁊ ꝯſequē ter non facies tot mala: ⁊ peccata quod faceres:ſi illud bonū dimit teres.poſſumus exēplificare hāc ꝯcluſionē vt clarius intelligatur. Ambulans per cenoſum iter nul li dubiuȝ eſt:ꝙ cadit aliqn̄ maxie ſi eſt debilis ⁊ antiquus. ſi tamen habet baculū:nō cadit:ita frequē ter:q: dicto baculo ſe ſubſtentat: ſic ſtans in peccato mortali ſi ni hil boni operaſ:cadit ſepiſſime de malo in peius:ſi vero operaſ aliq̄ bona:tūc hȝ baculū quo ita ſe ſub ſtentat:ꝙ non tot mala operaſ:q: fortius reſiſtit dyabolo.cū vt di ctum eſt:nō habeat tantā poteſta tem ſuper eū ex eo ꝙ bonus ange lus ſuus ſollicitus eſt.⁊ defendit q: recipit ꝯſolationē magnā ex il lo bono qḋ:operaſ. Concor.hijs. Augu.in lib.de verbis dñi.d.ſi cut modicū lumen vnus cādelu le vel lanterne conſeruat a multis ꝑcipicijs.ſic modicū bonū cōſuat a multis peccatis. Alex.de ale.in iij.pte i expoſitiōe precepti nō me caberis.q.j.de forme ſimplici.di. Pietas valetq; ad obtinēdā gra tiā:libantē a lubrico carnis ⁊ vix eſt aliqs qui h̄ intentione ſe exer ceat i huiuſmodi qui nō optineat gratiā ſua pietate:pijs:qbus bene facit ſubfragijs ⁊ orone.

¶ Quarta gratia dr̄ aſſociatiua: Uidemus p experientiā:ꝙ hoies cupiētes ditari:q non poſſunt ꝓ prio capitali ⁊ pecunia:q: forte nͦ habēt niſi modicū:ꝯhūt ſocietatē cū aliquo potente mercatore ad ꝑ tem lucri ⁊ damni:vt ſic aliqd lu crenſ.ſola.n.ſua pecunia non ſuf ficeret ad lucrādū:ſȝ aſſociata cū alia lucraſ nec mirū q: virt⁹ vnita fortior ē ſe ipa diſpſa ceterȝ parib⁹ vt habeſ.xviij.ꝓpoſitiōe lib cau ſis.Sic ad ꝓpoſituȝ dico.o tu q ſtas in peccato morta. forte bona tua:vt orationes:⁊ huiuſmodi nō ſufficiūt ad lucrādū aliqḋ ⁊ appa rendū corona deo vis ꝙ pñtetur ante maieſtatē ſuā:aſſociare cum orationibus deuotis ſanctarū per ſonarū:vade ad audiēdū deuote miſſas:veſperos ⁊ cetera officia ⁊ ora ſimul cū alijs xp̄ianis. Dico ti bi:ꝙ tūc oratiōes tue vadunt co rā deo:q: ſunt aſſociate orationi bus bonorum xp̄ianoꝝ:que corā deo apparere merenſ: cū ſibi ac cepte ſint ⁊ gratia digne. Ideo ſe ra.doct.boñ.in.iiij.d. xlv.ar. ij.q. ij.di.ꝙ ſi aliqs ſtans in pctō mor

tali fac̃ aliqđ bonũ ꝓ aliquo defũ ctoꝛ:tanq̃ꝫ pꝛincipalis auctoꝛ cũ cõ ſoꝛtio ⁊ ſocietate alterius boni.tale officiũ ꝓdeſt illi aīe rõne bonitatis ſocij boni lꝫ alter ſocius ſit ĩ crimine: etiã manifeſto. Similit̃ fac elemoſynã bonis ⁊ iuſtis perſonis ⁊ ſubſtẽta eas in ſeruitio vel ꝓuidendo eis de cibo potu ⁊ veſtimẽto ⁊ huiuſmodi ⁊ habebis p tẽ cũ oꝛonibus diſciplinis ꝯtẽplationibus miſſis ꝑdicationibus ac alijs bonis factis ab eis occaſione elemoſyne tue ⁊ ꝓuiſionis. Jõ.d. deus Luč.xvj.facite vobis amicos de mamona iniq̃tatis vt cum defeceritis recipiat̃ vos in eterna tabernacula. Et vere: vt pꝫ:ſui vel nõ poſſunt viuere ſine ſecularib⁹: qui eos ꝓuidens in oibus neceſſitatibus ſuis:que pietas ⁊ miſericoꝛdia ⁊ ꝓuiſio eis facta aſſociat̃ cum oꝛationibus ieiunijs diſciplinis. ⁊ alijs bonis eoꝝ:⁊ ſic omnia ſimul vadunt coꝛam deo:⁊ digna ſunt exauditione ⁊ pꝛemio.

¶ Quinta gratia dicit̃ occupatiua. vnum de pꝛecioſioꝛibus a deo nobis cõceſſis eſt tempus.naꝫ in modico tempoꝛe poſſumus lucrari gratiam ⁊ gloꝛiam. Unde ſi talis mercãtia poꝛtaretur ad īferos etiã in minima quãtitate puta dimidia hoꝛa ad penitendum: emerent tempus illud dimidie hoꝛe: ꝓ mille⁹ mundis ſi poſſent:ſed tamen nullum tempus eſt ibi. Naꝫ vt habetur Apoč. Angelus iurauit p viuentem in ſecula ſeculoꝝ ꝙ amplius tempus non erit.⁊ iõ nos:quibus conceſſus eſt tam ꝓcioſus theſaurus: vtilit̃ ⁊ fructuoſe illud expendere debemus: alias ve nobis:quia vt.d. Ber. Nõ eſt tempus vite impenſum: quod nõ exigatur qualiter ſit expenſum. O miſer peccatoꝛ vagabũde:⁊ ocioſe:nõ ſolum mẽſes ⁊ annos requiret a te dñs qualiter illos expoſueris:ſed etiam quaſlibet minimas minucias: ⁊ inſtãtia. Uis igit̃ bene tempus exponere: vtilit̃ ⁊ ſm voluntatẽ diuinã:benefac:audias miſſas ꝑdicationes ⁊ alia diuina officia libent̃:⁊ deuote:ieiuna oꝛa peregrinare ⁊ hmõi etiam ꝙ ſtes ĩ peccato moꝛta.q: ſi nihil aliqđ boni:ex hoc ſequeretur: ſalteꝫ ſequit̃ ħ q: bene exponis tempus tibi cõceſſum ⁊ te vtilit̃ exerces: ⁊ occupas. Ad minus ꝓ iſta quantitate tẽpoꝛis quã exponis ĩ iſtis bonis operationibus:poteris bonã rõnẽ reddere coꝛam deo.ecõtra vero faciunt qui ſemper occupant̃ in malis nec aliqđ bonum operant̃. Jſti nãq̃ꝫ non ſolum puniunt̃ de malis:que cõmittunt ⁊ de bonis que dimittunt:ſed etiam de tempoꝛe: quod male exponunt.igitur fa bene che may perderai tẽpo ad benfare. Jmmo nullum temp⁹ ẽ melius expẽſuꝫ:q̃ꝫ quando bñfacis.

¶ Sexta gratia dicit̃ elongatiua. vel appropinquatiua per experiẽtiam naturalem manifeſtum eſt: ⁊ clarũ.ꝙ quãto vna res magis appropinquat vni contrarioꝛum tã to magis elõgatur ab altero. Uerbi gratia exemplificando.ecce ħ a

dexteris caliditas in summo gradu. a sinistris vero frigiditas. vna aqua contenta in vno vase quãto magis appropinquat huic caliditati: tanto magis se elongat ab hac frigiditate Unde aq̃ calida vt duo .i. Habẽs duos gradus caliditatis est magis elõgata a frigide q̃ȝ habens vnum tãtũ caliditatis gradũ. ita dico de albedine ⁊ nigredine. Similiter idem exemplificare possumus in motu locali: quanto magis res appropinquat termio ad quẽ tãto magis elongatur a tãto termino aquo Duo autem sunt loca multum distantia ⁊ opposita. s. paradisus. ⁊ infernus. naȝ paradisus est in loco eminentissimo .s. in celo empyreo infernus autẽ infimus ⁊ profundissimus. s. i centro terre. Quãto ergo magis homo apropinquat vni: tanto magis elongatur ab altero. esse autem longe ab inferno ⁊ prope paradisum optimum est sicut econtra pessimũ. Sȝ peto qualiter elõgaẽ hõ a padiso. certe ñ alio mõ nisi peccando. Uñ in psalmo di. Longe a peccatoribus sal⁹ ⁊ a tali elõgatione seqtur dãnatio sui i terminis. q: fit propinquissimus in ferno. sed vnus magis alio. Qui facit vnum peccatũ elongat se a paradiso ⁊ appropinquat iferno qui aũt duo magis qui tertia magis. ⁊ ita qui plurima peccata facit: magis ẽ ꝓpinqu⁹ dãnatõi sue ⁊ lõgi⁹ a salute q̃ȝ q paucioꝛa. peto ẽrgo quõ homo appropiquat paradiso. Dico q̄ nõ aliter nisi benefaciendo ⁊ sicut non oẽs equaliter bñ opatur: ita non oẽs equaliter sunt propinq̄ sue saluti. Qui facit vnũ bonũ op⁹: propinquus est paradiso qui duo magis: qui tertia magis. Uñ Jac. iiij. appropinquare deo. s. bene opando: ⁊ ipse appropinquabit vobis. Per bona ergo opera q̃uis facta in peccato moꝛtali magis propinquus est hõ saluti sue. ⁊ magis dispositus ad recipiendã grãm gratum faciẽteȝ nõ enim est ita durus in coꝛde: sicut qui nullũ opatur bonũ ꝓpter q̄ ẽ dispositissimus ad recipiendũ grãm: ⁊ pñr gloꝛiam sicut lapis marmoreus ad cõbustione. Igitur fili mi benefac: lȝ stes in peccato moꝛtali: q: semꝑ coꝛ tuum erit sicut stupa ad recipiẽdũ ignẽ spũs. s. a quo purgaberis ab oi rubigine ⁊ macula peccati.

¶ Septima grã dr excitatiua bonũ est ⁊ vtile qñ homo est in aliqua necessitate ⁊ vocat adiutoꝛiũ: q̄ illi quos vocat vigilent. si. n. doꝛmirent ipm non audirẽt: ⁊ cõsequenter nõ adiuuarẽt. O miser peccatoꝛ tu indiges diuino adiutoꝛio. ⁊ si illud q̃ris: inuenire non potes: q: deus doꝛmit ⁊ non audit. Jõ canoñ. v. ego doꝛmio. non quidẽ vt hõ: vel aliud aial huius passionis susceptiuuȝ sed doꝛmio i. moꝛe doꝛmientiuȝ me habeo. s. grã peccatoꝛes: ñ exaudiendo: nec meã grãm eis cõicando. Uis aũt o peccatoꝛ q̄ deus vigilet grã te: ⁊ det tibi grãm suã: voca ⁊ clama ita alte vt excites eũ sed quõ pote

rit ꝥ fieri: q̄s habebit vocem tam altā: ꝙ possit attingere vsq; ad aures dei: O fili ⁊ frater mi: fa bene fa bene: fa bene ⁊ excitabis deū a magno sōno: quē erga te hꝫ. Uñ el bē fare ⁊ vn chiamare e sueliar dio: ⁊ tūc posses clamare: ⁊ ad eū pulsare. s. ieiunādo orando elemosynas dādo: ⁊ hmōi bona operādo licet forte in pcō mortali ꝙ aperiet ⁊ faciet tibi grām. Teneas pro firmo ꝙ quādo facis aliqꝺ bonū tantū est quantū si pulsares ad hostiū paradisi. ⁊ sciūs petrus clauiger respōderet q̄s es tu: nolo tibi apire. si iteꝝ benefacis: iteꝝ pulsas. tūc de⁹ dicit petro q̄s est ille. petrus respōdet est vnus peccatoꝛ vult grām tuā: sed non meretur eā sit. Petrus inimicus tuus stans in peccato mortali. si tu peccatoꝛ iterū bene facis iteꝝ pulsas. ⁊ deus dī. Petro o iste ē ita iportunus ꝙ nō sinit nos quiescere non tamē apertas ei. Si iteruꝫ peccatoꝛ pseuerat i bñfaciēdo iterū pulsat ad hostiū paradisi. ⁊ tunc deus dicit ꝓpter iportunitatem huius fastidiosi: opꝫ ꝙ dem⁹ sibi qcqd vult ⁊ ꝯcedit sibi grām per quādā ꝯgruitatē nō aūt de cōdignatio in huius misteriū habet Luc. xj. Quis vestꝝ habebit amicum: ⁊ ibit ad illum media nocte dicēs amice accōmoda mihi tres panes quoniā amicus meus venit ad me de via: ⁊ nō hēo quid ponā ante ipm. Et ille deintus dicat noli mihi molestus eē: iā hostiū clausum est: ⁊ pueri mei mecum sunt in cubili nō possum surgere ⁊ dare tibi. ⁊ si pseuerauerit pulsans: dico vobis ⁊ si nō dabit eo ꝙ amicus sit ꝓpter importunitatē eius surget: ⁊ dabit sibi quot quot hꝫ necessarios hic habens amicū peccatoꝛ est eius amicus ē de⁹ quem vadit media nocte. i. ad huc manēs in tenebris peccatoꝛ dicit Accōmoda mihi tres panes .i. grām gratum facientēꝫ: que habet fide spe ⁊ charitate amic⁹ veniēs de via est affectus bon⁹: seu desideriū sempiterne salutis venit de via. i. postulat saluari dū ē in via nec hꝫ qꝺ ponat ante illuꝫ scilꝫ ꝙ sit dignum gratia dei. ⁊ de tus deitus rñdens dicit. noli mihi molestus esse: iam hostium. s. paradisi clausū est existētibus in peccato mortali. pueri mei. i. angeli. ⁊ beati mecū sunt i cubili. i. in gloria paradisi nō possum surgere. s. ex mea potētia ordinata ⁊ dare tibi ⁊ nota ꝙ hic nō posse: importat difficultatē pp malam disposi tionē petētis nō ipossibilitatē simpliciter ⁊ ille peccatoꝛ si pseuerauerit pulsans. s. opibus bonis dico vobis: ⁊ si nō dabit surgēs eo ꝙ amicus eius sit. s. per creationē ⁊ redēptionē ꝓpter importunitatē tñ eius surget: per misericordiā ⁊ dabit ei quotquot hꝫ necessarios. i. grām vere couersionis: ⁊ gratificationis. sequitur. ⁊ ego dico vobis petite. s. grām dei per orōnes deuotas: ⁊ dabitur vobis. Querite eandeꝫ. s. p feruentē affectionē: ⁊ inuenietis pulsate. s. p bonas ope

ras ꝛ aperiet vobis.i.regnuꝫ grē ꝛ glorie eterne. igit o peccato: lz sis peior hō mundi: fa bñ: e di be ne quáto poi: che se per tpo non vai in paradiso drito: ce anderai de ribalzo o vero de resalto exē plifica de bōbarda: que sepe i pri mo ictu dat in terrá: sed postea d rebalzo occidit hosté: sic in ppo sito: posset eē q ppter bonuꝫ qd facis in peccato mortali haberes tantā ptrictioné de peccatis tuis: q pp illá esses saluus vt patet de cornelio ppter istá causaꝫ dulcis ꝛ melodiosus Greg. roma. vt ha bet in.c.falsas de pe.d.v. horta tur hoies exire de statu peccati.si aūt in eo quis pseueret subiungit nō tamē desperet: ꝛ interim qcqd bonū poterit facere hortamini in quit vt faciat: vt oipotens deus: cor illius illustret ad penitentiam qui cuilibet côcedat deus: q in tri nitate perfecta: viuit ꝛ regnat in secula seculoꝝ amen.

¶ Feria scda post qnquagesimaꝫ de quattuor alijs gratijs qs qs lu cratur pp bona opera facta in pcō mortali. Sermo.xix.

Si distribuero i cibos pauperꝫ ꝛc.pme corin. xiij. Scdm q in sa cris scripturis iuenio fratres dilectissimi vltra. supradi ctas gratias quas hoies lucrátur ppter bona opera licet in pecca to mortali sint facta lucrátur ꝛ ali as quattuor quarum.

¶ Prima dicit abilitatiua.

¶ Secunda dicitur aleuatiua.

¶ Tertia dī satisfactiua.

¶ Quarta dī glorificatiua: Fa be ne filiol mio: che i ogni mō te zo uera ꝛ i questa vita e ne laltra: ad uegna che quello bene sia facto i peccato mortale: vt in precedenti sermone ē demonstrauī ꝛ iterum in hodierno demóstrabimus.

¶ Prima igit gratia dico q est abilitatiua magna grā est bñ ope rari vná arté: ꝛ quáto nobilior est illa ars qꝫ quis scit bene opari: tá to maiorē gratiá se hēre dꝫ puta re. vt exēplificare possumus de ar te suendi: vel radédi vl de alia mi nima ꝛ infima ex vno latere ꝛ ex alio de arte medédi vel rēpu. gu gubernádi: vel predicádi. Sꝫ pe to q est pulchrior ars ꝛ nobilior q in mūdo pōt reperiri: certe est ars benefaciédi: ꝛ virtuose morigerate ac côposite viuédi. Virtus eniꝫ ē que bonū facit hñteꝫ .ij. Ethico. q dicat hoieꝫ ꝛ excedat oēs alias he reditates diuitias thesaurosqꝫ mū di. vñ tulius pmo de officijs. opti ma ingt hereditas tradit liberis a patribus: oiqꝫ patrimonio pre stantior: gloria vtutis rerūqꝫ gesta rum cui dedecori eē nephas ꝛ vi tiū iudicandū est: Sed per experiē tiam videmus q si hō non est as suetus facere vná artem maxime difficilē ꝛ laboriosam: graue sibi videt incipe illam. Si aūt ē assue tus: non est ita sibi difficile. vnde ligonizare: arare: metere: ꝛ itinera re eēt mihi difficilimū: q2 nō sum assuetus illa facere ruralibus aūt ꝛ viatoribus facile est: q2 sunt assue

ti. Qꝛ nó pcto si bñfacere: ꝛ vir-
tuose viuere: eſt difficile in ſe. ꝛ vi
det ꝙ ſic: qꝛ vt dicit Ari. ij. Ethi.
c. iij. Uirtus circa difficile cóſiſtit
.i. operari bonū eſt difficile: ꝛ la-
borioſum. Si igitꝰ homo ſtans in
peccato moꝛtali opatur aliqua bo
na ad minus hébit iſtá gratiam: ꝛ
vtilitaté: ꝙ nó erit ita diſſuetꝰ ad
bona opa imo aſſuetus: ꝛ ɔſequé-
ter poſtea qñ cóuertet ꝛ mutabit
de malo in bonū: nó hébit tantū
laboré in ieiunádo: oꝛádo: elemo
ſinas facien do ꝛ hmói bona facié
do. Ea ꝓpter dicit phus ibidem
.ſ. ij. Ethico. nó paꝛ ſed plurimū
immo totū refert ħ vel illo mo-
do: ſt atim ab adoleſcétia aſſueſce-
re. Certe ſi nullū alium fructū lu
craretur hó ex bono ope facto in
peccato moꝛtali ſolū ꝓpter hoc ꝺ
beret hó ſemꝑ operari bonum. ſ.
vt ſe ad bona opera aſſuefaceret: ſi
cut de baptiſmo Jo. dicit de ɔſe.
di. iiij. nó regnabant: qui licet nó
valebat ad pctōꝝ remiſſionē tñ
valebat ad aſſuefactioné ꝛ pꝛepa
rationé baptiſmi xpi. Hanc igitꝰ
arté benefaciédi hoꝛtatꝰ nos diſce
re ſpūs. ſ. per os Iſaia primo. c.
di. diſcite benefacere: o iuuenes o
ſenes: o mares: o femine. ꝛ ceteri
hoies diſcite bñfacere: qꝛ eſt pul-
cheria ars múdi. eſt. n. ars alteriꝰ
ſeculi hec ars bñ fiet a nobis: ſi ſé
per bona fecerimus. ná ſic obliui
ſcimur artis male viuédi ꝛ effici-
mur docti artis bene viuédi. Sed
qui ſemꝑ male facit: ꝛ nunꝗ bene
efficit ineptus ad arté bene agédi
qꝛ neſcit incipere talé arté: ꝫ ſibi
qꝛ illi eueniet qꝺ dicit Hier. iiij.
Stultus populus meus me non
cognouit filij inſipiétes ſunt ꝛ ve
coꝛdes: ꝛ ſine coꝛde bono. ſapien-
tes ſunt vt faciát mala: bene át fa
cere neſcierunt. ſ. ob dictá cauſā:
immo iſti tales ita ſunt aſſueti ad
malū: ꝙ neſciunt facere: niſi malū
ex eo ꝙ nó niſi mala opati ſunt ꝛ
ſic dānātur: immo aliqs hoꝝ vult
operariꝰ bonū: ꝛ non pót. Qꝛ Hie
re. xiij. dicit. Si mutare pót ethi-
opos pellé ſuā: aut pardus varieta
tes ſuas: ꝛ vos poteritis beneface-
re: cū didiceritis malū: quaſi di. é
adeo difficile ꝙ eſt quaſi impoſſi
bile: ꝛ cóſequenter difficile eſt: ꝙ
iſti tales ſaluétur. Ná tales ſe mi-
ſcent malis: ꝛ excecant in peccatis:
ꝙ quaſi neſciunt exire ab eis. Jo.
eccleſi. xij. Nó eſt ei bene qui aſſi-
duus é in malis: ꝛ elemoſynas nó
dāti. i. quācūꝗ ſit in peccato moꝛtali.
¶ Scda gratia dicit alleuiatiua:
vbi nota ꝙ bona facta in peccato
moꝛtali alleuiát penas alterius vi
te. ſ. inferni ꝛ purgatoꝛij. hec con-
cluſio eſt Aug. in enche. di. tale bo
nū facit: vt tollerabilioꝛ fiat pena:
vel dānatio. Idé hétur de pe. di.
.iij. Si quis aūt non habés chari
tatē. Et facit. c. tpꝛ. xiij. q. ij. ꝛ de
cele. miſ. cū máthe. Qꝺ dictum
Ri. in. iiij. di. xv. declarat ſic bo-
nū factū in peccato moꝛtali ſicut
nó valet ad optinendū regnū cele
ſtiū ſic nec ad remiſſioné penarū
ꝓpter id. n. non minuitꝰ pena pꝛo
peccatis pꝛioꝛibus debita: ſed be-

ne minorē penam substinebit:qꝛ interim dū facit ista bona in peccato mortali cauet a peccatis omissionis:a qbus si nō caueret : magis puniret bona aliq̄ ibidē di. q̄ bona facta in peccato mortali valent ad⁹ tollerabiliorē dānationē ex cōsequentibus rō est : qꝛ culpa ab eis cōmissa in peccato mortali nō est ita grauis:qꝛ nō in tanta libertate peccāt:nec ex tanto cōtemptu faciūt aliq̄ bona in peccato mortali sicut q oino dei obliti sunt : ꝛ nunq̄ benefaciunt ideo nō ita acerbe puniūt̄ ēt sic valēt talia bona ad tollerabiliorē dānationem : ꝛ quātum ad ignē:ꝛ quantū ad vermen min⁹.n.cruciabit talis ignis ꝛ minorē remorsum habebit talis dānatus:q̄ si nulla bona opera fecisset.exēplificemus quāto minori furore punit̄ reus:tanto minus affligit̄ ꝛ minus patitur q aūt facit aliqua bona:licet in pcō mortali minus deo displicet q̄ si nulla bona fecisset:sicut nesciens gramaticā:ꝛ ignorat bñ latinare:licꝫ barbarizet saltē in aliquo bñdicit spōsa adultera : si viro suo ꝯuersatur humiliter loquēdo respōdendo ꝛ hmōi minus offendit. ita ꝛ qui stat in peccato mortali.ꝛ facit aliq̄ bona:minus deo displicet : q̄ si nullum bonū faceret ꝛ cōsequenter minus affligeret. Pro maiori etiā dictoꝝ intelligētia: nota q̄ in inferno:ꝛ in purgatorio seruatur illa regula de Deute.xxv. Pro mensura delicti erit ꝛ plagaꝝ modus: ēt sic q̄to plura pctā qs cōmittit tāto maiorem penā patiet̄ ꝛ q̄to pauciora:tanto minorē. Duo aūt sūt genera peccatoꝝ.s. omissionis ꝛ cōmissionis:qꝛ duo sunt genera preceptorum.s.prohibitionis ꝛ affirmatis pro p̄rima p̄cepta tenemus diuertere ꝛ cauere malis.vnde per preceptum non occides tenemur cauē ab homicidio: per p̄ceptum honora patrem tuum tenemur honorare parentes ꝛ huiusmodi.Si igitur quis facit mala ꝛ nulla bona punietur quidem ꝛ propter omissiones bonorum ꝛ propter commissionem maloꝝ: qui autem facit aliqua bona licet faciat aliq̄ mala:tūc pūiet̄ solū qꝛ fecit mala ꝛ consequenter punietur minus q̄ si nulla fecissēt bona.Si enim illa nō faceres maiorē non dicas ergo.nolo aliq̄ bona facere orare:ieiunare elemosynas facere missas ꝛ predicatiōes audire ꝛ hmōi credendo q̄ nisi tibi valent:qꝛ stas in peccato mortali.nā vt vides iā valent oia illa bona.si .n.non faceres maiorem penā habebes.O bona mulier nōne maiorē penā substinet qs pro duob⁹ peccat is q̄ ꝓ vno:certe sic.vñ si furaris vel adulteraris in quarta ꝛ cuꝫ h̄ etiā nō ieiunis tunc facis duo peccata. s.furti vel adulterij:ꝛ qꝛ nō ieiunas.sic dico si non audis missas die festo. Ad min⁹ igit̄ postq̄ facis vnum nō facias aliud qꝛ minus punieris ꝓ vno q̄ pro duobus.Et sic debet itelligi pro bona facta in peccato mortali alleuiant penas inferni. Preterea

terea in tractatu de suffragijs mortuorū ponitur ista cōclusio :que ē Scoti q si aliquis existēs in peccato mortali facit aliquod bonum pro aliquo existente in purgatorio valet ei quo ad mitigationē: et leniationē penarū suarū. Et sic patet q ista ɔclusio est vera: q p bona facta in pcō mortali: lucramur illam grām alleuiatiuā: q: sic alleuiatur pene alterius vite eo modo qd dictū est.

¶ Tertia gratia dr satisfactiua: dico q bona facta in pcō mortali valent ad satisfactionē penitētie iniūcte. vñ si alicui ɔfitenti iposita ē penitētia vt ieiunet aliquib9 diebus: vel quod faciat vnā orōnē: quotidie per vnū mēsem vel quod peregrinet vsq ad sctūm Jacobum vel qd faciat talē elemosynā: et facit hec oia existens in pctō mortali dico q satisfacit et nō tenetur amplius illam pniam facere: nec illā ɔfessionē iterare: que ɔclusio tripliciter probari potest. Primo quia nō fortius obligat pceptū sacerdotis q3 preceptū dei: qd tñ impleri potest in pctō mortali. Cū enī sacerdos imponit pniam peccari eā in suū pceptum dat illi sed existēs in peccato mortali implens q pceptum de honorādo parētes: nō reprhenditur nō honorasse parentes q3uis eos honorauerit existens in pctō mortali. Ergo nec implēs penitētiam sibi iniūctam in peccato mortali. Secūdo dico q talis iniunctio pnie facta a sacerdote: nō fortius obligat q3 votū: et tñ iplēs votū in pctō mortali: nō tenet ipm iterare. Qd pbatur: q: clericus in mortali peccato existens: et dicens horas canonicas ad quas obligatus est ex voto: illas iterare nō obligat: multo minus non obligabit iterare pniā factā in peccato mortali iniunctā per sacerdotis preceptū. Tertio probat eadē ɔclusio et q: explere pniam iniunctā nō fortius obligat: q3 recipere sacramenta sine peccato mortali ficte enī recipiēs baptismū licet suscipiat effectū sacramēti idelebilē. i. caractere nō tñ recipit grām remissiōis durāte fictione: sed recedēte fictione: q: caractere est imediata dispositio ad grām baptismalē p q3 remittunt peccata ergo multo magis pnia facta in mortali culpa integre satisfacit h3 fm Gerar. edonē in. iiij. di. xv. hāc tñ ɔclusionē clarius videbimus inferius cum deo duce de ɔfessione tractabimus.

¶ Quarta gratia dr glorificatiua vbi nō. q Ricar. in. iiij. di. xlix. argu. v. q. vij. mouet illud dubium. Utrū beati habebūt aliquod actuale pmium p bonis operibus: que in peccato mortali fecerūt. et respōdit q sicut pena est duplex. s. quedam inflicta a iudice: quedā acta ab ipo peccāte: q a homo peccādo sibimet infligit penā. Ita dico: q duplex est accidētale gaudium in sanctis quoddā. s. acceptū a deo specialiter retribuēte misericorditer et et quoddā actū ab illo beato: recogitando opa sua: et sibi cōplacēdo in eis. Primum. s. specialiter rece

l

pmii a deo misericorditer retribuen te: magis ppe habet ronem pmij qz scdm quis et scdz habeat: eo q oia que hnt beati: pncipaliter a deo sunt. Cu ergo beatis placeat se bona fecisse: que in peccato mortali fecerunt maxime qn vident: q illa bona opa: eos ad penitetiaz dispo suerut: seu inclinauerut: p illis habent aliqd accidetale pmiuz exten dedo nom pmij ad quolz gaudiu beatoru. Nec tn sic gaudet de ope ribus istis: sicut de illis que fecerut in charitate: d quib gaudet ro ne opis opati: et radicis et forme. De alijs gaudet: roe opis opantis nec p illis hnt aliquod accidetale pmium adeo specialiter dandu3 ergo bnfac: q: licet sis in pco mor tali tn pderit tibi in psenti vita: ac in futura bndictus deus. Ame.

¶ Feria. iij. post qnquagesimaz. s. in carnis puio. vbi multis ronib obicitur 9 9clusione dicta: q eua cuanet: et sic 9clusio magis robora tur. s. q bona facta in peccato mor tali psunt. Sermo. xx.

Si distribuero in cibos pauperu. et c. pme Cor. xiij. Die dnico in mane dilectissimi i xpo ie su sup hoc dubiu. Utru bona fcta in peccato mortali sint aliquo mo do vtilia: pposuimus tria myste ria quoz. Primu fuit de hui dubij luminosa decisione: vel vidim q 9clusio affirmatiua est va. s. q talia opa sunt aliqua remuneratio ne digna: que 9clusio pbata fuit ratione auctoritate et exeplo. Uidi mus et vtilitates seu gras qs lucra tur homo. pp talia opera. Nuc restat q videam scdm tertiuqz my sterium. s. huius decisionis nubilo sam oppositione: et eius vigorosa 9firmatione. Faciemus igitur ali quas rones quib pbabimus co clusione falsam: qbus ronib oste dimus ppter quas rnsiones ille: que pus videbantur efficaces: po stea videbunt friuole et 9tr 9clu sio remanebit magis firma et soli dior. Primo igit arguit sic volo pbare q bona facta in pcto mor tali: nihil est in 9spectu dei. Quod nihil est in 9spectu alicuius pnci pis: nihil apud illu mereri pt est. Sed existes in pcto mortali: nihil est in 9spectu dei: igitur nihil ap d deum mereri potest maior est ma nifesta: qm si aliqs orator seu ibas siator vadit ad aliquem pncipem p aliqua gra obtineda: oportet q il le pnceps faciat aliqz extimatione et heat bona opinione de tali ora tore alias si vile illu reputaret: ni hil ab eo obtineret. Qd aut pecca tor nihil sit in 9spectu dei pz per. ps. di. Ad nihilu deductus est i co spectu eius malignus. et prime ad Cor. xiij. Si huero omnem fidez: ita vt montes transfera cari: aute no huero nihil sum et si tradi cor meum ita vt ardea: cari aut no ha bu. nihil mihi pdest et sic faciat qc qd ho vult in pco mortali existes nullatenus remunerabit. ¶ Ad hoc fm Bonauet. in. iiij. di. xv. q vna res potest 9siderari p se et ab sente et pot et 9siderari respectiue

ꝯsiderādo eā ꝑmo mō aliqd erit respectiue vo nihil. v. gra. Ecce h̄ vnus denarius vel quatenus: ꝛ ecce vnus mons altus ducatorū aureoꝝ: cuius cacumē tāgit tectum ecclesie. Certū est ꝙ ille denarius respectu istius mōtis ducatoꝝ reputabit̄ nihil: sed si ꝯsiderabit̄ ꝑ se ꝛ absente aliquid est. Ita pifor. miter dico: si ꝯsiderabit̄ peccator respectu iusti nihil est, vn̄ Criso. Melior est apud deum vnus iustus q̄ȝ totus mūdus peccatorib⁹ plenus tāta est dignitas ꝛ excellentia iusti: ꝙ nō solum dicitur seruus dei: sed ꝛ amicus vn̄ Jo.xv. Jam nō dicam vos seruos sed amicos. Amicitia aūt ſ̄ȝ logicos relatio equiparātie est: sicut dn̄atio: p̄rnitas ꝛ doctoratus sunt relationes suppositionis seruitus vo filiatio ꝛ discipulatus sunt respectu suppositiōis nō existens ergo in peccato mortali est amicus dei: ꝛ ꝯsequenter de⁹ Naȝ vt dicit Tul. Amicus est alī ego cui cōcordat Augu. di. Talis est vnusq̄sq; qualis est eius dilectio. Si terrā diligis terra eris. si deum diligis: qd dicā deus eris? nō audeo dicere ex me: sed in scripturis audiam⁹. Ego dixi dij estis Magna est ergo excellētia ꝛ nobilitas existentis sine peccato mortali ad quā dignitatē nō ꝑtingit i mortali pcō existens. ꝛ ideo peccator respectu iusti: nihil est: ꝛ h̄ mō intelligit̄ ꝙ malignus ad nihiluȝ deductus est in ꝯspectu eius. vt. d. ps. Sic etiā intelligit apostolus. d. hn̄tem singulas v̄tutes nihil ēē respectu hn̄tis charitatē. Sed si ꝯsiderat̄ pctōr per se: ꝛ absq; aliā cōparatione ad iustū: sic oio aliquid est. Nā cum sit ens ꝛ omne ens ē aliquid ꝛ bonū sequitur ꝙ peccator aliquid ꝛ bonus est. pasio. n. entis est bonitas ſm Metha. vn̄ Gen̄.i. Uidit deus cuncta que fecerat ꝛ erāt valde bona. ita pariformiter dico de bonis factis in pctō mortali ꝛ de eisdeȝ fctis sine pctō mortali. Nā bona facta sine pctō mortali sunt tāti valoris ꝙ per ea lucrat̄ homo montē ducatorū aureoꝝ altissimū vsq; ad celum: per bona vo facta in pctō mortali lucratur hō montem de plumbo aut quatrinū aut denariū ereū. Certe illo denario: licet non possint fieri multa: potest de eo tn̄ emi modicū de salatucio: ꝛ sic faciēs bonum in peccato mortali aliqd lucratur: licet illud lucrū reputet̄ nihil: respectu lucri illius: qui facit bona sine peccato mortali. Et hoc modo intelligitur apl's dicens. Si distribuero. ꝛc. ¶ Secūda rō. Sententia est Aug: ꝛ est durus sermo: ꝙ homo peccator nō sit dignus pane quo vescit̄: nec tpali copia: nec gloria qua vtit̄. Ex qua sn̄ia arguo sic per locū a maiori: qui negatiue tenet vt habet̄ in philosophia theologica ꝛ vtroq; iure. Si de quo magis vr̄ inesse ꝛ non inest: ergo nec de quo minus. s. magis videt inesse. ꝙ homo peccator sit dign⁹ pane quo vescitur: q̄ȝ aliquo alio maiori ꝑmio: ꝛ tn̄ ſ̄ȝ Au. h̄ n̄ ē dign⁹ ergo a fortiori: nec aliquo ma

tori erit dignus ergo conclusio q̄ dicit bona facta in pctō mortali esse digna premio oino est falsa. Pro remissione ad hoc argumētū nō. qd duplex est meritū fm Bonauen. in .ij. di. xxij. ar. ij. q. ij. ꝛ pmiū dicit meritū ↄdigni: ꝛ ↄgrui: meritū igitur ↄdigni est quedā cōmensuratio: ꝛ adeq̄tio meriti ad pmiū meriti aūt ↄgrui est vbi inuenitur aliq̄ dispositio ↄgruitatꝭ: respectu illius ad qd talis dispositio ordinatur. Illu. doc. Frā. de may. exemplificat h̄ dicēs in sermōe de magdalena: q̄ ille meretur de ↄdigno aliquā rē: qui dat tm̄ q̄tum valet illa res: vt eā hēat: illā aūt meret̄ de ↄgruo: qui facit q̄tum potest ꝛ vt inueniat pciū equale valore illius rei: ꝛ cum toto hoc nō potest pertingere ad illud verbi grā. vna domus valet centū ducatos: vnus dat illā vēditori vt habeat eā iste meret̄ eā de cōdigno: alius desiderat hēre eā ꝛ facit quicq̄d pōt vt inueniat. c. ducatos. s. pre paupertate nō pōt inuenire nisi. xc. iste meret̄ hanc domū de ↄgruo. Quia magis ↄgruū est q̄ vēditor vēdat illd sibi q̄ alteri hn̄ti. c. ducatos. ꝛ nolēti dare nisi ēt. xc. Ita dico in ꝓposituꝫ per bona que quis facit i charitate ꝛ gratia meret̄ de condigno vitā eternā. ꝛ omne illud bonū: Et hoc ꝓpter charitatē ꝛ amicitiā: que est iter qui facit talia bona opa: ꝛ deum. Charitas enim ꝛ vera amicitia facit omnia amicoꝝ cōmunia. vt dicit Tho. in. iiij. di. xv. argu. iiij. ꝛ ideo o anima deuota: que stas sine peccato mortali fa bene fa bene fa bene: q2 de cōdigno mereris ꝑadisuꝫ: ita q̄ dn̄s nō negabit: nec negare pt t. bi de potētia ordinata vitā eternā: nec aliquod aliud bonū. Hoc aūt modo. si de ↄdigno pctōr nil boni meret̄ ꝛ q2 sicut dicit ph̄s. viij. Ethico. filius per oīa que facere pōt: nihil equale hijs que a patre recipit pn̄t reddere pōt. Ideo nunq̄ pt filij debitor efficitur. Idē dico de discipulo respectu magistri multo minus homo pōt per opera sua: deuꝫ sibi ↄstituere debitorē. Sed tamen vt dicit Tho. ibidē. Diuitiā bonitatē decet: vt vbicunq̄ dispositionē inuenerit: perfectionē adiciat ꝑꝑ hoc de ↄgruo ꝓpter bona fcā in pctō mortali: ꝛ extra charitateꝫ homo meret̄ aliquod bonū Aug. aūt intellexit: qd hō pctōr nō ē dignus pane quo vescit̄ de ↄdigno. Ric. aūt dicit ibidē: qd remuneratio q̄ fit petōri a deo nō fit ex debito iusticie: sed ex liberalitate diuine mīsericordie. ¶ Facit ad hoc ꝓpositū illud: qd legitur de Alexādro magno: a quo cū q̄s paup hōmo ꝛ vilis petēt aliq̄d in donū: dedit sibi qddā castellū refutabat ille acceptare dicens se indignū tāto magno dono cui iperator. Nō respicio inq̄t quod te decet accipē sed q̄d me decet donare. Me enīꝫ mūdi iperatorē ex magnificentiā ꝛ liberalitate dare decet etiā indignis accipē aūt eos ex dono ꝛ non ex merito. Et sic patet ad fin. ¶ Tertiō arguit̄ sic. Nullus venit

neratur ab eo:a quo odio habef: et nō solum ipse:sed ēt sua opa. s3 pctōꝛ et opera eius:habētur odio a deo ergo ⁊c. patet ꝯsequētia cu3 maioꝛi minoꝛ vo ꝓbatur. Eccli. xij. Altissimus odio hēt pctóres. et in ps. Odisti oēs qui operātur inīqtates:⁊ Sap.xiiij. Similiter odio sunt deo impius:⁊ impietas eius:etenim qꝺ factū est cū illo ⁊ qui fecit tormēta patief. Ad h̄ respōdef ꝯm Bona.vbi.s̄. qꝺ impius odio habetur a deo similiter opera q̄ ꝓcedūt ab eo tanq3 ab impio odio habētur:et pp hoc: non ꝓmiabitur. Immo punietur: que aūt sunt ista opa: que pꝛocedūt a pctōre inquātū peccatoꝛ est? dico qꝺ pctā:et hec sunt odio deo. Unde Sap.xiiij. parū supꝛa alia allegata dī. Ipsum ydolū maledictu3 est:et qui facit illud. pp h̄ dicitur. Impiū et impietas eius sūt odio deo. Peccatoꝛ aūt:nō inquantu3 pctōꝛ. sed inquantum creatura dei est quid bonum:cum in eo relucear vestigiu3 trinitatis:imo et ymago dei:⁊ isto mō peccatoꝛ diligif a deo vñ glo. Hyer. ad amicū egrotū. Amat inqt deus hominē vt artifex fabꝛicā. Sed odit mala opa: quib⁹ fabꝛica vrget in lapsu3 ⁊ cogitur ad ruinā ergo qui mala opera odit:maloꝝ operū nō pōt amare factorē:sicut Salomō sanctissimus ꝓtulit:odiū sunt deo impius ⁊ impietas eius. Hanc eplam ad amicū egrotū nō fecit Hyero. tñ h̄ dictū verum est. Qui ergo facit aliquod pctūm:immo ⁊ aliqꝺ bonū in genere:tamē ex obliqua intentione:efficitur malū ⁊ ꝓpter illud opus: malā meretur retributionē a deo. Sed si pcōꝛ actualiter in peccato moꝛtali exīstēs facit aliquid boni cū recta intentione: ad gloriam dei:⁊ ꝓpter honorē eius hoc non facit tanq3 pctōꝛ deū offēdens. sed tanq3 creatura dei in qua relucet bonitas eius. vnde in.iij. cano. Jo. Qui benefacit:ex deo ē. Et certe si bñ ꝯsideram⁹ nosipsos sumus adeo debiles:q2 nedū operari:sed nec cogitare bonu3 opus possumus. vt.ij. Coꝛin.iij.oīs sufficiētia nr̄a ex deo est. Igif q operatur in nobis velle ⁊ pficere pꝛo bona voluntate dñs est vt ad phy.ij.⁊ ꝯsequēter opus bonū:licet factū sit in pctō moꝛtali aliqd meref saltem de cōgruo fa bene fa bene fa bene aduncha peccatore che lo ben che fay may si perde. Immo sicut infirmus magis indiget cibo q3 sanus q3uis magis pꝛosit sano: na3 cibus sumptus a sano ꝯuertitur in substantiā eius: nō tñ in substātiā ifirmi:sed tñ ꝯfoꝛtat eu3: ⁊ calore inbibili resistit:ne humidū radicale totaliter ꝯsumaf:⁊iō magis idiget ꝯfoꝛtari ifirm⁹ q3 san⁹ ita pꝛoꝛmif dico de mal' idiget pcōꝛ operatiōe bonorū operū:ne totaliter ꝯsumaf licet viuis per grām bona opa magis pꝛoficiant ad salutē. Alerā. de al'.in.iij.ꝗ de hac sūme ponit vnu3 exēplum valde accomodatū ꝓposito nostro. Dicit enim q2 peccatū est sicut moꝛbus regius:qꝺ vulgare dicitur la lupa:cui si nō apponi

tur galinā: ꝯsumit carnē viuā: ea tamē apposita: nō ita ꝯsumit. Consulo igitur tibi. o petōr ꝗ infra peccata que facis misceas orōnes: elemosinas: ꝛ huiusmodi: ne totalit̄ consumaris a malicia tua. ꝛ sic pꝫ fꝫ. iij. mysterij benedict⁹ de⁹. Am̄

Feria cinerū in capite Ieiunij de ieiunij obligatione ꝛ exemptione. Sermo. xxj.

Conuertimini ad me i toto corde v̄ro in ieiunio ꝛ fletu ꝛ planctu. Ioel. ij. Sentētia est sacrorū theologoꝝ in. iiij. di. xv. dilectissimi in xp̄o Iesu ꝗ vnū de operibus ꝑpter quod petōres pro peccatis suis satisfaciunt: ita ꝗ ꝑpter ipsum: peccata eis remittunt̄: est sacrū ꝛ medicinale ieiuniū. Et per ieiuniū intelliguntur cetera bona opera carnē affligētia: vt sunt vigilia disciplinę: peregrinationes: fletus: planctus ꝛ huiusmodi ꝓpterea dn̄s per os prophete ad ipsa opa inuitat. d. Cōuertimini ad me ꝛc. vt. s̄. ꝑpter eandē cām sacrosancta mr̄ ecclesia ꝯsiderās xp̄ianos suos filios fuisse implicatos multis peccatis: ꝑpter que sunt d̄bitores deo: ordinauit sacrū tp̄s q̄dragesimale in quo vult ipsos ieiunare ꝛ alijs operib⁹ correlarijs afflictiuis attēdere vt sicut de⁹ per peccata ꝯ̄ ipsos iratus est per talia opera reddatur placatus: ꝛ remittat eis peccata sua. vt ergo de hoc ieiunio ad qd̄ inuitamur aliqualē habeamus notitiam tria mysteria de ipso cōtēplabimur.

Primū de sui debita obligatiōe. Secūdū de sui discreta exēptione. Tertiū de sui perfecta integratiōe.

Primū ergo mysterium dico qd̄ est de ieiunij debita ꝛ necessaria obligatōe. Circa qd̄ mouetur dn̄s. Utrū homo teneat̄ ieiunare: sic qd̄ nō ieiunādo peccet mortaliter an ieiuniū sit meritoriū: ita tamen qd̄ nō ieiunādo nō sit pctū mortale. Pro cuius dubij d̄cisione ꝛ determinatione. primo notādum est qd̄ duplex inuenit̄ ieiunium corporale. s. ꝛ sp̄uale. Ieiuniū corporale vt dicit Isido. ꝛ Inno. in apparatu de obſuantia ieiuniorū est parsimonia victualia abstinentiaq; ciborum: ita qd̄ si abstineas a cibis aliquibus vel si concedis modicus es tunc corporaliter ieiunans. Et istud ieiunium fuit pmo institutū nō a summis pontificib⁹ neq; ab apostolis: neq; a patribus veteris testamētī. sꝫ adeo imediate i paradiso terrestri. quando. s. dixit adde patri nr̄o primo: vt habet̄: Gen̄. ij. De omni ligno paradisi comede. De ligno autēꝫ scientie boni ꝛ mali ne comedas. Ideo Ambrosius in sermone de ieiunio. ꝛ habetur. xxxiiij. di. Sexto die dicit. Ut sciamus non esse nouellum ieiunium: p̄mam illic. s. in paradiso terrestri legem constituit de ieiunio. Hoc autem ieiunium fuit confirmatū a xp̄o: quādo i deserto ieiunauit. xl. di. ꝛ. xl. noctib⁹ ꝛ postea esuriit Mat. iiij. spē b⁹ diffinitur hoc ieiuniū ab eodē sic ieiunium est abstinentia victua

sed ordinem ecclesie siue scripto siue consuetudine approbatum. Secũdum aũt ieiunium est spũale. quod nihil aliud est: nisi abstinere a peccatis. Ut dicit Augu. su per Jo. ⁊ habet in. c. ieiuniũ de cõ se. di. v. Jeiuniũ inquit magnũ ⁊ generale est abstinere ab iniquitatibus ⁊ ab illicitis voluptatib⁹ seculi. De quo ieiunio Jsay. lviij. loquitur dñs di. hoc est ieiuniũ qđ elegi dissolue colligatiões impietatis: solue fasciculos deprimẽtes ℏ ieiunium mihi acceptũ est abstinere a peccatis: q̃ deprimũt ⁊ grauant aiam ⁊ simul sunt colligata. Habita noticia Jstoꝝ duoꝝ ieiunioꝝ Rñdeo ad dubiũ ppositum qñ querit an ieiuniũ sit de precepto vel de ꝯsilio. Qđ si querit de ieiunio corꝑ. dico ꝙ est de pcepto qñ occurrit ⁊ interuenit vna dicẽdarum rationum.

¶ Prima naturalis iclinatiõis.
¶ Scđa gñalis ordinationis.
¶ Tertia pticularis obligatiõis.
¶ Primo dico ꝙ homo tenet ieiunare qñ occurrit naturalis inclinatio: seu rõnis dictamẽ. Manifestũ est ꝙ si hic esset venenũ: aut alia res venenata vel quocũq; mõ nociua nullus sciẽter de illis comederet. Quare? Nõ ppter aliud nisi q: rõ ⁊ intellectus vniscuiusq; dictat sibi ꝙ nullaten⁹ comedat sed abstineat ne sibi noceat. Et ponamus ꝙ aliquis comedere certũ est ꝙ peccaret. quare: nõ propter aliud nisi q: facit ꝯtra inclinationem nãlem ad quã oẽs tenemur. ⁊ rõnis dictamẽ: cui obedire etiã tenemur. Jta ad ppositum dico. Quotienscũq; ꝯiecturas ⁊ vides ꝙ si comederis vnã rem vel si comederis nimis: aut pluribus vicibus incurres vel habebis aliquod damnũ in aia: tũc obligaris ieiunare ⁊ abstinere ab illo cibo ⁊ pce comedere. Et hoc siue sit in tẽpore paschali: aut. xl. aut carnis priuij. Qđ si nõ abstines peccas. Et ℏ: q: facis ꝯtra dictamen ratiõis. Hec conclusio ponit ab angelico doc. s. Tho. sa se. q. cxlvij. artu. iij. vbi dicit: ꝙ ieiuniũ in quãtũ ptinet ad necessitatem cohertiõis peccati: cadit sub peccato legis nature. De hoc habemus exemplũ in veteri ⁊ nouo testamento in veteri quidem de noe: de quo geñ. ix. xxv. di. sexto die dĩ. Noe semel ĩ ebriatus est. sed vbi malũ iebrietatis agnouit: iuniẽtum suũ. i. carnem in remedium tẽperauit. i. per abstinentiam ⁊ ieiunium. vt dicit glo. interli. O patriarcha noe q̃re ieiunasti ⁊ abstinuisti a vino: nunquid pcepit tibi deus: aut aliquis superior tuus: aut aliqua lex scripta. Certe non. Quis ergo: non alius nisi intellectus ⁊ rõ que dictabat vt abstineret a vino ne iterꝫ inebriaret. Jn nouo testamẽto habemus exemplum Apostoli. i. ad Cor. ix. di. Castigo corpus meuꝫ .s. per ieiuniũ ⁊ abstinẽtiã ⁊ i seruitute redigo. s. spũs pṫriarcha ẽt religionũ. s. magn⁹ ⁊ deiformis basilius. Diuinus Augu. Discretus Benedictus et feruentissim⁹ frã

ciscus ordinauerūt i regulis suis ieiunia τ abstinētias. lʒ diuersimo de. Quare hec: nō nisi ꝓpter rōnis dictamen Dictabat. n. eis rō ieiunandū esse ꝓpter carnis macerationē τ preciosissimi thesauri castitatis cōseruationem. Ex dictis ergo elice hanc ꝯclusionem que rōne auctoritate τ exēplo ꝓbata est: ꝙ qñ percipis τ vides ꝙ si comedis aliquē cibum. vel si comedis nimis τ superflua: stas in periculo cadendi in aliquo pctō mortali ꝓpter istam comestionem: teneris abstinere ab illo cibo: vel potu aut comestiōe superflua: siue sit pascha: siue q̄dragesima vel carnis priuiū aut aliqđ tps: sicut teneris abstinere a veneno ne corporalē moriarῖ. Et sicut si studiose comederes venenum grauiter peccares: q: facis ꝯtra dictamen naturalis inclinatiōis. Ita nō abstinēdo ab huiusmodi peccas: q: facis ꝯ dictamen rōnis. Heu oyme oyme oyme. Quot inueniunt tam mares q̄ȝ femine qui studiose comedūt calida τ multum nutriti ua solum vt seipsos ꝓuocent: seu vt sane potentiores ad spurcitias τ lasciuias carnales. O miseri homines: O misere mulieres sic faciētes sciatis ꝙ semper mor. peccatῖ. Similiter si alijs talia datis propter eandē cāȝ. Si etiā comederet aliquis multum incitantia ad luxuriam de quibus probabiliter dubitat: q: forte h̄ alias ē expertꝰ ꝙ ꝓuocabiliter τ cadet in luxuriā mortā. peccat quia ꝓponit delectationem gule periculo aīe. Examina igitur cōscientiā tuā. τ si i hijs peccasti confitere nō piu.

¶ Secūda rō quare homo tenetur ieiunare est quādo occurrit generalis ordinatio. s. Sancte mřis ecclesie. Sunt. n. aliqui dies in anno in quibus ecclesia precipit ꝙ oēs xpicole ieiunent. Qñ ergo occurrūt tales dies homo tenetur ieiunare ꝓpter tale ꝓceptum τ ordinatiōeȝ τ si nō ieiunant peccāt. ga vt dī. c. Nulli fas. xix. di. Nulli fas est vel velle: vel posse transgredi. sedis apostolice precepta. inter dies autem in quibus est ordinatum ab ecclesia ꝙ per xpiani ieiunent sunt singuli dies. xl. dñicis exceptis Quā quadragesimā icipere dñt clerici a die lune post quīq̄gesimā inclusiue. vt habet di. iiij. Statuimꝰ. τ. c. deniq3 lʒ aliq dicāt ꝙ h̄ de consilio. Seculares autē debent incipere a die cinerꝫ. Ut in c. xl. de ꝯse. di. v. τ de conse. di. iij. Nō liceat τ. c. nō oȝ. Et. c. placuit τ extra de obser. ieiunij. Consiliuȝ τ debȝ durare vsq3 ad pascha. Dicunt aūt Tho. τ Ricar. in. iiij. di. xv. Qđ illud ieiunium. xl. fuit ordinatum ꝓpter q̄ttuor ꝓmo i memoriaȝ. Sctē. xl. quā xpš ieiunauit. ij. vt digne ꝓparent xpiani ad susceptionē corporis xpi. iij. ad innuendu3 ꝙ sicut post. xl. in q̄ oēs affliguntur sequit pascha in quo oēs letant τ consolant. ita post tribulationem vite pñtis ꝑuenit ad futurā gloriaȝ. iiij. causa quare institutum ē ieiunij. xl. assignat i eo.

c.§.allegato.iiij.de ɔſe.di.v. Ubi dr̃ qꝫ iſti dies q̃rta ſunt decima ps omnium dieꝝ Recordare ergo o aia xp̄iana qꝫ xp̄s ꝑ te ieiunauit. .xl.diebus.et.xl.noc. et poſtea. Eſu riit et dic o dñe tu ieiunaſti amore mei et eſuriſti et ego volo ieiunare amore tui et eſurire. Recordare et͠ qꝫ in paſcha recipere debes altiſſi mũ ſacramentum corporis xp̄i:ad quã receptionẽ magna ꝑparatio requirit͛.et ideo ieiunia vt te ꝑpa res. Recordare etiã qꝫ nũq̃ꝫ venit paſcha niſi ꝑus veniat.xl. Ita nũ q̃ꝫ quis ingredit͛ vitaꝫ eternã:niſi tranſierit p vias tribulationũ.et iõ debes te affligere in hac.xl. ieiunã do vigilando ꝑdicatiões officia et miſſas audiendo Diſciplinis car nẽ affligẽdo:vt ſic ingredi merea ris vitaꝫ eternaꝫ Recordare qꝫ qc quid habes a deo habes.nõ ꝑpter merita tua:ſꝫ ꝑp bonitatẽ ſuã:et iõ noli eſſe ingratus de tpe et corpo re tibi ɔceſſis.ieiunia iſtis.xl.die bus et dic. Dñe tu ɔdidiſti mihi cor pus ſanũ et integruꝫ et forte et dedi ſti mihi vitã tot annoꝝ: volo ieiu nare vt dem tibi ptem corpis mei ſeu decima annoꝝ vite mee. Plu res alij dies ſunt ieiunales de mã dato eccleſia de qb⁹ nec trãſeam⁹.

¶ Tertia ratio quare quis tenet͛ corpalit͛.ieiunare eſt qñ occurrerit aliqua particularis obligatio. Ubi gr̃a.vna ꝑſona fecit votum ſo lenne aut ſimplex ieiunare aliquo die. Dico qꝫ qñ occurrit talis dies tenet͛ talis pſona ieiunare ratione iſtius pticularis obligatiõis.ſ.vo ti facti.qꝛ dr̃ in pſ Uouete et red dite.d.deo vr̃o.primũ nãqꝫ.ſ.vo uere eſt ɔſilij ſꝫ.ſ.reddere ẽ ꝑcepti ſicut.ſ.dictũ ẽ in tractatu de orõ ne. Similit͛ dico ſi alicuij in cõfeſ ſione iniunctũ eſt ꝑ penitẽtia qꝫ ie iunet aliq̃ die tenet͛ quidẽ ieiuna re ꝑpter hãc obligationẽ pticula reꝫ quã habet.ſ.obediendi cõfeſſo ri qui deũ repſentat. Concludam⁹ ergo ex dictis qꝫ ad corporale ieiu nium homo obligat quotienſcũqꝫ occurrerit aut nãlis iclinatio:aut gñal' ordinatio aut pticularis obli gatio ieiunãdi vt dictũ ẽ. Si vero loquimur de ieiunio ſpũali et pec tis vt ꝑ teneat͛ homo ſpũaliter ieiu nare Rñ.qꝫ ſic et h̄ nõ ſolũ in.xl. ſed in omni tẽpore. Nam in oi tẽ pore tenet͛ hõ nõ peccare:et a pec catis abſtinere. Et qñ h̄ ieiunium fuerit cõbinatũ et coniunctũ corpo rali:tũc habebit homo cordis ꝑfe ctionem et corporis puritatẽ alias nõ. Quia vt dicit Ambro.in omel lia ð.xl. Quid ꝑdeſt abſtinet͛ a ci bis et errare peccatis.et de cõſe. di. v. Pius papa dicit in.c. Nihil ꝑdeſt hm̃õi ieiunat͛ et orare et alia bona facere religionis:niſi mens ab iniquitate et ab obtrectationib⁹ lingua cohibeatur Intellige nihil reſpectiue:nõ aũt abſolute:ne di camus ɔtra ɔcluſionẽ quã ꝑbaui mus alias. Jõ etiã Caſſianus.i.v. de inſtitu. monachoꝝ.c.xxvj.dic. Nõ ſolũ nobis iſtud ieiuniũ viſi biliũ ciboꝝ ad ꝑfectionẽ cordis et corporis puritatem ſufficere poſſe credamus:niſi fuerit huic aie quo

q̃ ieiunium copulari. habet nã〈q̃〉 aĩa noxios suos cibos ⁊ exẽplifi-cat: q̃ noxij cibi anime sunt Detra ctio. Ita inuidia. inanis glĩa ⁊ hu iusmõi. Si uis ergo aiã xp̃iana vt tuũ ieiuniũ placeat deo. ⁊ ꝓ ipso habere aliqđ p̃miũ: ieiuna cor-poraliter. ⁊ sp̃ũaliter ⁊ p̃cipue tẽ-pore illo ad qđ ecclesia exhortatur dĩ. Attentius aũt pessima que sub. mentes vagas ⁊c̃. Abstine ergo a pc̃is illis dieb⁹ qb⁹ ieiunas ⁊ sic ieiunabis corporalr̃ et spũalĩter ⁊ ꝯsequẽter acqres cordis ⁊ corpo-ris puritatẽ. Et si nõ vis abstine-re ab oĩb⁹ peccatis: saltem abstine quolibet die ieiunali ab vno ob re uerentiã illi⁹ diei. Patet ergo p̃ mũ mysteriũ đ ieiunij obligatiõe. ¶ Secũdũ mysteriũ est de ieiunij exemptione. Ante cuius ingressũ ⁊ declarationẽ mouet vnũ dubiũ theologicũ ⁊ ꝯsciẽtiale qđ mouit. .s. Tho. i. iiij. di. xv. ⁊. xliij. ar. j. Et fa. fe. q. cxlvij. ar. iij. Utrũ nõ ieiu nare tp̃e statuto ab ecclesia sit pec-catũ mortale Ad qđ r̃ndit: q̃ p̃ce pta iuris positiui magis obligant ex intẽtiõe latoris legisq̃ ex v̱bis ipsius legis. Que sñia habet p ar gumentũ extra de rescriptis. Mã datũ. ⁊. c. eã te ⁊. c. Ad aures. et de verboꝝ signifi. intelligentia. Et iõ dicit Tho. trãgressor talis p̃cepti magis reputandus est ille qui ob uiat intentioni latoris ipsius legis q̃ꝫ qui deuiat in aliquo ab ordina tiõe ⁊ verbis ipsius legis. Intẽtio ni aũt latoris legis obuiat q ex cõ tẽptu: vel absq̃ alia rõnali cã ordi nationẽ nõ seruat. Et qui hoc mõ trãsgredit: vt impediat finis quẽ legislator intendit. Si aũt aliquo casu ordinationeꝫ nõ seruat. i quo ꝓbabilr̃ credi põt q̃ si legis lator adesset cũ obligari nolet talis non est reputandus p̃cepti trãgressor. Et ideo nõ est necessarium q̃ qcũ q̃ꝫ dieꝫ institutũ ab ecclesia ieiuna re p̃termittit mor. peccet. Potest enim h̃ ꝯtingere sine aliquo pecca to ⁊ q̃nq̃ conueniali ⁊ quandoq̃ cũ morta. ⁊ h̃ s̃m diuersas occasio nes quibus homo inducit ad fran gendũ ieiuniũ h̃ Tho. ex quib⁹ dictis elicio corporale tres ꝯclusio nes. p̃ma q̃ q̃nq̃ nõ ieiunare die bus ieiunialibus nullũ ẽ peccatũ morta. nec veniale. Et h̃ q̃ñ p̃sona hꝫ legittimũ impedimẽtũ ⁊ rõna bilem cãm non ieiunãdi. Rõ ẽ q̃r necessitas nõ hꝫ legẽ. i. q. i. Remis sionem. Scđa ꝯclusio. q̃ non ieiu nare diebus ieiunalib⁹ q̃ñ est pec catũ morta. Et hoc q̃ñ nullũ hꝫ i pedimentum nec legittimã causaꝫ q̃ ieiunare nõ possit. Tertia cõclu sio q̃ aliq̃ñ est veniale ⁊ h̃ q̃ñ ille habet aliquã cãm frangendi ieiu nium nõ tñ ex toto sufficientẽ exẽ plificat Petrus de pa. in his q le gunt instituta in completorio. he. tres ꝯclusiones eliciunt ex dictis .s. Tho. ⁊ pe. de pal. Sed dicit for te aliqs hoc est bonũ nouũ ꝓ me putabã .n. peccare si non ieiuna-bam et ex dictis video q̃ non pec co. et quare non peccas? q̃r rõna-bilem causam nõ ieiunãdi ⁊ q̃ est illa: quia non possuꝫ O. frater mi

guarda che tu nō te ingani a ptito
che se tu tingani: ingani la piu ca
ra cossa che tu habi nel mundo.
O come me ingano? Say come?
che forsi nō dice el vero che tu nō
possi. ele che tu non voy e nō che
tu non possi. Multi enim dn̄t nō
posse: et tñ mentiunt᷑: q: si vellent
bn̄ possent ⁊ de nolle faciunt n̄ pos
se. Dic mihi charissime. Si qs da
ret tibi vnum ducatum p quolibꝫ
die. xl. cū h̄ q ieiunares: ieiunares
tu? E come no? Ala polita e bene:
nō ppter. xl. tantum sed ⁊ p totuꝫ
annum per che non seria bochone
dalassare guadagnar ogni di vno
ducato. O misera creatura vt lu-
creris ducatum: potens ieiunare:
⁊ non vt lucreris celum dicis q
nō potes e le che tu non voy non
e che tu non possi: ⁊ ideo non excu
saris si non ieiunas q: non habes
legittimaꝫ causam non ieiunandi
Si aūt haberes legittimā causam
⁊ rōnabile impedimentum non ie
iunandi. tunc excusaris ⁊ es exem
ptus ⁊ liber a ieiunio ex eo q ha-
bēt rationabilem cām nō ieiunan
di. Determinant doc. Theologi. ⁊
canon. d. q decē sunt genera pso
narum que ieiunare non tenētur.

¶ Primi pueri ⁊ infantes.

¶ Scdi pauperes ⁊ mēdicātes.

¶ Tertij ad loca sua pegrinātes.

¶ Quarti laboriosi itinerantes: vel currentes.

¶ Quinti officialiter operantes ⁊ laborantes.

¶ Sexti mulieres maritos hn̄tes

¶ Septimi mulieres grauidu ⁊ pregnantes.

¶ Octaui mulieres lactantes.

¶ Noni debiles ⁊ egrotantes.

¶ Decimi valitudinarij ⁊ senescentes.

¶ Primo dico q sunt pueri ⁊ in
fan. de qbus tñ varias inuenio opi
niones Tho. nāqꝫ sa se. q. cxlvij.
ar. iiij. ⁊ Ri. di. xv. dn̄t q pueri n̄
tenent᷑ ieiunare q̄ꝫdiu sunt in aug-
mēto vel cremēto. Augumētū āt
durat vsqꝫ in finē. tertij septēnij. i.
vsqꝫ tunc crescūt pueri. s. vsqꝫ ad
duodeciꝫ annū hec rō est q hn̄t
sumere cibū vt nutriant᷑: ⁊ etiam
vt crescant ⁊ mater ceteris paribꝰ
habent summere cibuꝫ maiorem
q̄ꝫ illi qui nō crescunt: ⁊ si sūmerēt
totū in vna vice: nō pdesset eis: i
mo noceret q: nō possent digerē.
Ideo opꝫ q sumant ipsum in plu
ribus vicibus: ⁊ cōsequenter ieiu
nare nō tenent᷑. Addit tñ Tho. q
ɔueniens est: vt ēt infra h̄ tps ad
ieiuniū se exercēāt plus vel minꝰ
sm modum sue possibilitatis: vel
etatis. Alexan. autē de Ale. di. q
nō solū est conueniēs imo tenent᷑
interpolatis vicibus infra illud tē
pus: si sunt tales q virtus supple
at etatē Pe. vero de pa. di. q q:
aliqui adolescentuū sunt fortiores
alijs vltra tertiū septuniū relinqui
tur arbitrio ɔfessoris vel consilio
medici. s. ieiunare vel nō. Inn. āt
sup Rubri. de obseruā. ieiu. di. q
ad ieiunium tenent᷑ oēs sane mē
tis ⁊ doli capaces ieiunare poten
tes. Rō est: q: cū isti tales possint
peccare ergo tenētur peccata flere

.s.per ieiuniuz ꝛ alia penitentialia Dispēsatur tñ cum in puberibus ꝛ ēt maiori etate poterit dispensari ex causa: vt a dictis ieiunijs absoluant̄ ħ iller. sm hanc opinionem pueri.x.annorū ꝛ vltra si sūt doli capaces ꝛ possint ieiunare: si nō ieiunant peccant. Que opinio licet dura sit: est tñ securior: q̄ȝ prima. Jo.an.in nouel.sup.c.consilium de obseruan. ieiunioꝝ recitat aliquos dicē q̄ masculi tenent̄ ieiunare a.xiiij.anni: ꝛ supra femine vō a.xij. Ipse tñ in numero annorum se firmat.sed allegat Hiero. arguentē eos qui onerāt ieiunijs in teneris annis positos. ꝑma opinio.s.Tho.ꝛ Ric.cōis tenet̄.sm autē oēs doc.tā theo.q̄ȝ cano.pueri siue adolescētes ante finem.xij. annoꝝ sunt inducēdi ad ieiunium ꝓpter duo. Primo pp generalē cōmotionem ꝛ iminentem tribulationē.s.qñ esset aliqua tribulatio in p̄ria vt pestis guerra: ꝛ huiusmodi: ꝛ oēs de p̄ria cōmouent̄ ad ip̄trandā misericordiaȝ a deo tunc ēt puulis ꝛ infantib⁹ inducendū est ieiunium in signum accrioris penitētie vt Jone.iij. dicit̄ de niniuitis. Vñ Joel.ij.sanctificate ieiunium ꝯgregate puulos ꝛ sugentes vbera. Scdo ꝓpter vitiorum refrenationē.s.cum inclināt̄ur ad lasciuias. Tūc.n.si forte nō tenēt̄ur ex p̄cepto ecclesie tñ obligātur ex p̄cepto legis nature. que vt dictum est dictat esse ieiuniuz: qñ percipitur q̄ si nō ieiunat stat i periculo ruendi in aliqḋ mortale. Sic etiā dictat a bulienti olla subtrahenda eē ligna vt ebulitio cesset. Cōsiderato ergo q̄ iuuenes hodiernis t̄pibus inclināt̄ ad tot mala: tum ꝓpter malas societates tū ꝓpter libidinis ardorem: dico q̄ oīno debent ieiunare: ꝛ si non cōtinue per totā.xl.saltē interpollatim: pueri aūt in.xij.annos relinquunt̄ arbitrio eoꝝ sub quoꝝ cura sunt: ꝛ ipsi attēdere debēt fortitudinē vel debilitatē eorū atq̄ȝ inclinationes vitiosas. ꝛ q̄ȝto fortiores ac magis inclinatos ad vitia viderint: tanto sepius eos ad ieiunium debent inducere: vt putater vel ad minus bis in ebdomada. Secus si debiles fuerit: ꝛ minus ad mala inclinati.

¶ Secūdi q̄ ieiunare non tenent̄ sūt paupes ꝛ mēdicantes. O istō est bonū nouum ꝓ nobis mendicantibus. Carissime intellige cuȝ grano salis. Dic q̄ si tales mendicantes nō possunt hēre tantum cibum: qḋ eis sufficere possit comode ad victū totius diei nō tenent̄ ieiunare: ꝛ dicit Alex. q̄ si hērent determinatā aliquā anonam sufficientē qḋ aliqñ datur a diuitib⁹ ꝑsonis: tunc tenent̄ ieiunare aliter non tenent̄ ad ieiunium qñ ꝓpter p̄cedētē famē ita debilitati sunt q̄ non possunt comode ieiunium ferre hoc Tho. ꝛ Ric. Videt̄ etiam sub hoc posse cōprehendi illos q̄ preparantes sibi necessaria ieiunio non habentes ꝛ ipsi huic vacare non possunt.

¶ Tertij sunt pegrinantes de quī

dus dicit Tho. ⁊ Ric. cū distin-
ctione ⁊ discretione sic q̄ peregri
nans dz se ipm̄ ɔsiderare: ⁊ si sen-
tit se ita fortē ⁊ rebustum q̄ possit
facere vtrūqz.s.peregrinari ⁊ ieiu
nare: tūc ieiunare tenet̄. Si aūt nō
possit vtrūqz facere tūc dz ante vel
post dies ieiunioꝝ ⁊ sic faciet vtrū
qz. qđ si nec hoc posset fieri: qz illa
talis indulgētia est in aliquo die
in .xl. vel hmōi tunc peregrinus
dz facere dietas ita moderatas q̄
possit ieiunare. Si.n. nō potest fa
cere .xx. miliaria: faciat .x. ⁊ ieiunet
Si aūt opz facere dietas magnas
in diebus ieiunioꝝ: vel non posset
in tp̄e applicare: ⁊ eēt adeo debi-
lis q̄ nō posset facere vtrūqz: tunc
dico q̄ in tali casu ieiunare nō te-
netur. Debet tamen sup̄ h̄ habere
licentiam ab ordinario suo: nisi
forte vt dicit Tho. vbi non ē con-
suetū: qz p̄lati dissimulātes annue-
re videt̄. Nec obstat dictis qz p̄re
ceptū est p̄ponendum ɔsilio pere-
grinari est de ɔsilio ieiunare de p̄
cepto ergo nō debet omitti ieiuni
uz p̄pter peregrinationem: qz vt
dicit ascēdit in tēplo dantis hoc
p̄ceptū de ieiunio nō est excludere
alias pias necessarias occasiones
¶ Quarti sunt laboriosi itinerā-
tes vel currentes: quoꝝ vsus neces-
sarius est dominis ⁊ terraꝝ rectori
bus vel in alijs q̄buscunqz isti ta
les si nō possunt simul currere vel
itinerare ⁊ ieiunare excusant̄: sed
qñ morātur cū dominis suis: vel
aliquo loco: vel modice vadunt:
tūc ieiunare tenētur: nisi ex labore
p̄cedēte vel ēt in p̄rimo debētes
magnum iter facere oporteret q̄
reficerēt. Et p̄pter hoc soluunt ie
iunium aliq̄bus paucis diebus
ēt anteq̄z incipiāt iter hoc Guilel
mus ⁊ an. Archi. Pe. vero de pa.
di. q̄ hij videtur excusari: non so-
lum si sine tali officio nō possunt
viuere. Sz ēt si possent viuere . sz
non eq̄ bñ. qz aliud est de illis qui
se locant ad certum diē qz non de
bēt se locare nisi possint tunc ieiu
nare: si habēt aliter: vnde viuant
⁊ aliud ē de illo qui locat se ad to-
tum annū ⁊ ad totale seruitiū. qui
si exciperet qui nollet currere in die
ieiunij nō inueniret qui eum ɔdu
ceret vel reciperet.

¶ Quinti sunt laboriose ⁊ diffi-
ciliter laborantes. Certe magnus
labor ē ligonizare a mane vsqz se
ro arrare metere ⁊ huiusmōi. Sic
dico de artistis artes laboriosas
exercētibus. vt sunt fabri p̄cutiē
tes ferꝝ muratores incidentes seu
frangētes lapides. q̄ritur ergo an
isti ieiunare teneant̄. Rñdeo q̄ si
sint fortes ⁊ robusti: sic q̄ possint
facere vtrūqz: ieiunare tenētur. si
aūt non tunc dico q̄ si sunt ita di
uites q̄ possint se ⁊ familiā suam
nutrire: tenētur sic laborare mode
rate q̄ ieiunare possint. sufficit.n.
laborare per medietatē aut duas
horas diei vt ieiunare possint. Si
vō sunt ita paup̄es: q̄ non h̄eant
vñ gubernare possint se ⁊ suam fa
miliā: vel ēt incurrerēt notabile de
trimētum sui status nisi laborarēt
per totam diē: ⁊ sunt adeo debiles

ꝙ nō possunt facere vtrūq̄ȝ: tunc de licētia sui epi possunt dimittere ieiunia ꝓcepta ab ecclesia ħ Tho. Alex. ⁊ Ric. Ex hac ꝯclusione eli ciunt tria correlaria. Primuȝ ꝙ exercētes artes non laboriosas: te nētur ieiunare: ⁊ si nō peccant cuȝ non hēant iustam cām nō ieiunā di: vt sunt aromatarij: barbitonso res sutores lānificiet hmōi. Scd̄ȝ correlariuȝ est qd̄ artes laboriosas et opa laboriosa exercētes non ne cessitate sȝ cupiditate: vt ditētur: q: nunq̄ȝ satiātur pecunijs: nō ex cusantur si ieiunium ab ecclesia ꝓceptum frangūt imo peccant. O miser hō scias qd̄ tot peccata mor talia cōmittis quot dies omittis nō ieiunās loquor de diebus ieiu nabilibus ab ecclesia ꝓcepti. Et iō fino a casa del dyauolo tene ande rai. Tertiū correlarium ꝙ illi qui oparios ꝯducere nollūt nisi cum pacto ꝙ ieiuniū soluant mortali ter peccant: q: forte sunt cā ꝙ pro ximus suus mortaliter peccet. O paup homo nō sufficit tibi ꝙ nō facis bonū: sed ēt das occasiones ꝙ alius socius tuus nō faciat. Et ideo licet forte tu ieiunes. q: tamē es cā ꝙ alius nō ieiunat mortali ter peccas. dn̄i tn̄ doc. ꝙ si talis i minerct necessitas: ꝙ tale opus fe stinātiam postularūt: excusant ta liter currētes sicut forte ipsi cōdu cti pp talem necessitatē.

¶ Serti sunt mulieres viros ha bētes. O dōne maritate bonū no nū ꝑ vobis. Uos non tenemini ieiunare si viri vestri ꝓhibēt vo bis ieiunium. In felices ergo pa elle qn̄ eas ieiunare opȝ. Sed nū qd istud sic nude intelligendum? Nō sed cū sale vt non feteat. dn̄s Inno. et Hosti. ꝙ ieiunia q̄ vellet facere vxor ꝓ sua deuotione: vel ex voto facto ex spōtanea volunta te sua si maritus ꝓhibet et ꝯtra di cit ꝙ talia ieiunia vxor sua non fa ciat: poterit ea dimittere ſm pecca to: q: cū vir sit caput mulieris: nō pōt mulier vota abstinentie emit tere: nisi de licētia viri sui. ⁊ si eniī sit implere nō debet si vir prohibet q: oibus supradictis oȝ vxor suo viro subijcere. xxxiij. q. v. manife stum ⁊. c. sequēti hēas ergo paciē tiā mī mea et dic mēte deo. o dn̄e tu nosti q: vellē ieiunare hodie vel tali die: et nō possum q: maritus meus ꝓhibet. Et ideo ego dimit to: vt obediaȝ sibi: imo tibi: q: tu es q ꝓcipis mihi: vt marito meo in talibus obediā. Non dubites mater mea: q: tn̄ mereris. Non ieiunando pp istā cām q̄ȝ si ieiu nares. Igit si comedendo potes ire ad paradisum bene es stulta se nō cognosci el bochone: che ieiu nando cū scandalo del marito po resti andar alinferno. Sed tn̄ vos mariti vere magnā rōnem redde tis deo: et guai ala barba vostra: q impeditis vxores vestras qn̄ vo lunt aliqd boni facere: cū debere tis eas adiuuare. Credatis mihi ꝙ totū illud bonū qd̄ fecissent ⁊ nō faciunt: q: vos eas pturbatis: soluetis deo. Qn̄ autē prohibere tis ꝓpter aliquā rōnabilem cāmu

tunc bene facere eis: q2 si ipse non sunt discrete bñ est ꝙ doceas eas discretionẽ. Ieiunia aũt ab eccle-sia ꝑcepta. dicit Inno. ⁊ Hosti. ꝙ nullo mõ dimittere dbẽt: obedire opꝫ deo magisꝙꝫ hoibus. Si tñ viri scandalizarẽt multũ de ieiunio earꝫ: sicut sunt aliq qui vident de-mones: ⁊ non hoies: ⁊ qñ vident vxores suas ieiũare: orare: ⁊ aliqd boni facere. nam turbant: blasfe-mant: maledicũt: ꝑcutiũt ipsas nõ comedũt secũ. Et si vxores acqe-scant nõ ieiunantes ⁊ illi acquie-scunt. Si aũt nolunt acqescere et assentire: ipsi sunt vt dictũ est de-mones in isto cãu tales vxores de-bẽt ire ad suũ ꝓpriũ ꝯfessorem vel sacerdotẽ ⁊ dicere sibi totũ fa-ctum: sacerdotes vero ⁊ ꝯfessores pp euitandũ scandaluꝫ viroꝝ põt dispensare cũ eis. s. quãdo cessat tale scandalũ ex dimissione ieiunij Argu. ad hoc. l. distin. vt ꝯstitue-retur in fine: q2 ꝑceptum iuris po sitiui nõ obligat quẽ cum scanda-lo: ⁊ et de dicto xpo manu latores Pet. aũt de pa. dicit ꝙ h̄ videtur eẽ scandalũ phariseoꝝ ⁊ cõsequen-ter cõtemnẽdũ: si nõ vult vir vxo rem ieiunare nisi forte ꝓbabiliter infirmitas vel debilitas timeret.

¶ Septimi ⁊ octaui sunt mulie-res ꝑgnantes ⁊ lactantes: quas si cordis debilitas impedit ieiunare nõ tenent. Rõ est q2 hñt sumere cibũ ꝓ se ⁊ ꝓ creatura quã gestãt ĩ ventre vel lactant immo sed guil. ⁊ rodo. Si timẽt de aborsu vel defe ctu lactis in vberib⁹: ñ solũ ieiuna re nõ tenẽtur immo tenẽt non ieiu-nare. Addicit alia rõe pregnan-tibus fm Ric. q2 si solent hẽre de-sideria: ⁊ appetitus iordinatos di-uersoꝝ ciborum ⁊ qñqꝫ ita inten-sos qd nisi eorũ appetitui aliquo mõ satisfiat est periculũ fetus.

¶ Noni sunt debiles ⁊ egrotãtes extra de obseruan. ieiu. c. consiliuꝫ. §. fi. vbi dicit. Si quis ieiunium fregerit egrotus voti reus non ha bet de qbus hẽtur de re. iudi. qd nõ est vbi dicit vt supra. ⁊c. Si-militer debiles ⁊ qui recentes sur-gunt de egritudine aliqñtuluꝫ con ualescentes ẽt eximunt a ieiunio. Sed quãta dꝫ etiã debilitas ad ie iuniũ frangendũ arbitrio boni vi ri iudicari dꝫ vt dicunt Innoc. ⁊ Guiel. Noli. n. in hoc ꝓprio vti arbitrio. sed vade ad ordinarium tuũ ⁊ sta iudicio ⁊ snie sue Anto. Archi. Flor. dicit qd pro quota ĩ firmitate vel debilitate excusentur infirmi ⁊ debiles a ieiunio: statur arbitrio boni viri. Et si qd mani-feste sunt cause necessitatis vel eui dens infirmitas nõ est necesse pe-tere licẽtiam vel dispẽsationeꝫ fm Guil. ⁊ ꝑsertim ꝯsuetudine sic se habẽte fm Tho. si vero sit dubiũ vtrũ sit cã necessaria petẽda est di spẽsatio ab epo loci si comode po test hẽri copia eius: aliter si non põt haberi epo: sufficit etiam pro prio sacerdoti ⁊ tamen nõ ꝗrat ce-cum pro hmõi consilio. Item de ꝯsilio medici infirmus frãgens ie iuniũ vel comedens carnes dieb⁹ vetitis non peccat: si tale consiliuꝫ

datur et aliqua rõnabili cã peccat tamen medicus si talia mãdat absqʒ cã rationabili vel saltem dubia arg.xxiij.q.j. Quid culpat.

¶ Decimi sunt valitudinarij ⁊ senescẽtes: q2 tales cõiter quãdo ieiunãt de nocte ñ possunt dormire q: habent cucurbitã vacuã.i. caput: ideo excusant: ⁊ si sunt debiles multũ sicut dictũ est de infirmis. Si aũt sunt fortes ad substinendũ ieiunium: rõne senectutis non excusant: nec est determinata etas: vsqʒ ad quot annos qs teneatur ad ieiunium vt dicit Anto. debent ergo isti senes stare ad arbitrium suorũ superiorum vt dictum ẽ supra de debilibus.

¶ Nota etiã qꝺ quãdo dicit qꝺ hmõi persone eximunt a ieiunio dʒ intelligi a ieiunio p̃cepto ab ecclesia: non aũt ab illo qꝺ sibi iniũgitur ꝓ penitentia a ꝯfessore. Nã ad id tenent si acceptant: ⁊ si non penitentie debent petere cõmutationẽ penitentie vt in tractatu de ꝯfessione diceuus: ⁊ sic pʒ scđm mysterium de ieiunij exemptiõe. Benedictus deus amen.

¶ Feria qnta cinerum. De septẽ ꝯditionibus integrantibus ieiunium. Sermo.xxij.

O Bsecro domine memento q̃so quõ ambulauerim corã te in veritate ⁊ in corde pfecto: ⁊ qꝺ bonum oculis tuis fecerim Isa'. xxxviij. Snĩa ẽ principis ph̃oꝝ Aristo.in.ij.ethi.qꝺ bonuʒ ieiunio ꝯtingit mali autem omnifarie.i.ad h̃ qꝺ vera virt⁹ sit perfecta: opʒ qꝺ hẽat omnes circunstantias malitia vero sufficit vn⁹ gradus: sicut exemplificare possum⁹ꝺ facie humana: q̃ si caret aliqua ꝯditione sibi decẽte: tota videt deformis ad h̃ aũt q dicatur formosa op ortet q̃ʒ habeat oẽs ptes ꝓportionatas h̃ dico ad ꝓpositum. Si homo ieiunat ⁊ nõ integre ⁊ perfecte: nõ ꝓpter illud ieiunium dr verus abstinens ⁊ ieiunãs. Sicut nec illud ieiunium dicit integrũ ⁊ consequẽter nec deo acceptum. Ad h̃ igitur vt quelibʒ xpiana anima possit dicere hoc verbum: quod dixit Ezechias rex.s. obseruando mandatuʒ suuʒ: de ieiunio volo q videamus: ꝯ ipsius ieiunij integritate ⁊ perfectiõe: qꝺ fuit tertium mysteriũ heri ꝓpositum sed totaliter indiscussuʒ. Nota q s̃m inuenio in vniersis locis scripturarũ ad h̃ q ieiũniuʒ sit integrum ⁊ perfectum dʒ habere septem socias in septem ꝯditionis.

¶ Prima dicitur itentionis ⁊ rectificationis.

¶ Secũda vnica comestio.

¶ Tertia quotidiã ciboꝝ euitio.

¶ Quarta honore deputate obseruatio.

¶ Quinta mentis exultatio.

¶ Sexta elemosynaꝝ elargitio.

¶ Septima delectabiliuʒ p̃cisio.

¶ Prima quattuor sunt de necessitate esse tres vo vltime sunt de bene esse. Prima igitur socia ieiunij ad hoc vt sit integrum ⁊ perfectum dʒ esse intentionis rectificatio.i.q

no.i. q̄ ieiunādo recta intētione ieiunet ꝛ nō obliq̄ aut retorta. Ratio ius est q: quelibet opatio est talis q̄lis est intētio illā operātis. pz hꝯ ppositio ꝛ i phīa ꝛ i theologia ꝛ i iure. i phīa in. ij. de aīa. dī q̄ oia appellari a fine iustum est: ꝛ in. ij. Phisico. Eorū que agimus ꝛ appetimus: oportet ppriam rationez a fine accipere. ꝛ in. v. Ethic. c. v. Qui mecatur pp delectationē luxuriosus est: qui aūt per lucrū auarus est. Tu pater theologice hēs eandē a tonāte doc. Ambro. de intentio. tua operi tuo nomē imponit. Boetius ꝛ Tho. dī. Cuius finis bonus est ipsum quoq3 bonū est. Et tu dn̄e canonī. hēs in. c. non satis. lxxxv. dī. nō satis bene velle s3 ꝛ benefacere supple ex igitur. Nec satis est uerū3 benefacere nisi id ex bono fonte hꝯ est ex bona volūtate pficiscatur. i. pcedat. Ut ergo illa operatio tua. i. ieiuniū sit pfectum ꝛ deo acceptum ac ↄsequēter tibi meritoriū oportet q̄ id facias bono fine: sicut ꝛ alias operationes tuas: q: si ieiunes aliqua obliqua intentione ꝛ malo fine tale ieiunium nō est integrū ꝛ ↄsequēter nec deo gratū. Et hic nota q̄ pp sex respectus diuersi homines diuerso mō ieiunant. Quidā nanq3 ppter paupertatē quidā ppter infirmitatē. Primi nanq3 ideo ieiunant q: nō habēt qd comedāt. Illi vō q: nō possunt comedere: vel q: timent q̄ eis noceat. Quidā ppter auaritiam q: nolūt expendere. quidā pp gulam vt postea meli' manducent: qdam ppter inanem gloriam ut sancti dicātur: quidā vero pp dei laudem ꝛ obedientiam. ut. s. obediāt ecclie, p peccatis suis satisfaciāt vt vitia cōprimant mētē eleuent virtutes ꝛ gloriam eternaz acquirāt. de hijs sex generib' ieiunātiū hētur vsus. Abstinet eger egēs cupidus gula gloria virtus. duo pmi. s. egri ꝛ egeni ieiunādo nec merent nec demerent tres sequētes. s. gulosi cupidi ꝛ ypocrite peti' peccant q̄3 merentur. ergo soli vltimi merentur. Tu igitur christiane esto vltimus ꝛ nō de precedētibus. Elū pp hoc dn̄s Mat. vj. Cū ieiunatis nolite fieri sicut ypocrite tristes exterminant. n. facie3 suam. i. dissipant venustatē vultus ꝛ decolorant seipsos: vt appareant hominibus ieiunantes. Extermināt. n. vt dicit gloriosus Hyeroni. super hunc passum idē est q̄ extra iminos mittere. Demolitur. n. ypocrita faciem suā vt tristiciam simulet ꝛ animo forte letante luctū gestat i vultu hꝯ Hyero. Amē dico vobis receperūt mercedē suam. i. quā desiderauerūt sm Remi. Notanter aūt dī. receperūt in pterito ꝛ nō in psenti ad innuendū q̄ talis laus ꝛ gloria adeo breuis est q̄ quasi de psēti nihil habet. Tu aūt cū ieiunas vnge caput tuū ꝛ faciem tuam laua. ubi Crisost. facies anime conscientia intelligitur. Sicut enī3 in ↄspectu hominū generosa facies ē pulchra. Sic in oculis dei sponsa est ↄsciencia munda. Has facies ypocrite qui pp hoiem ieiunantes

ett:rimant fallere volentes deū τ homines. Nā vulnerata est ɔsciētia huius qui peccat.s. ieiunando mala intētione. Si ergo abstuleris nequitiā.i.obliquam intētionem ab aīa tua lauasti ɔscientiam tuam τ bene ieiunas: ne videaris homi-nibus ieiunans.d.tex.euangelic⁹. Ubi Criso.tanq̄ʒ si di. Sic longe te facere debes ab ostētatione ieiunij vt si pōt fieri q̄ tamē nō decet etiā ea facias que ē diuerso luxurie τ epulationis videtur esse indi tia. Sed patri tuo qui est in abscōdito.i.celesti qui est inuisibilis. do aūt ieiunat qui pro eius amore corpus macerat.ut di.glo. Et pr̄ tuus qui videt in abscōdito reddet tibi ubi Remi. Sufficit tibi ut qui est inspector: ɔscientie sit τ remunerator bonoꝝ igit̄ sine ieiunare debes vt ieiunuī tuū sit integrū τ sic patet pma ɔditio.

¶ Scda ɔdiī.d̄ vnica cōmestio. oʒ q vult itegre ieiunare comedat semel tm̄ in die.qui.n. comederit pluries frāgeret ieiuniuʒ τ pderet suam integritatē. Jdeo dicit host. in sum.ti.de obser.ieiu.§.i.τAu.i li.ɔ ieiu. Qd ieiunuī ē subtractio prādij τ post cenaʒ cuiuslibet cibi vsq̄ʒ in diem sequentē. Similiter τ qui nihil comederet oio suuʒ ieiunuī nō esset perfectuʒ. Jntroductū est.n.ab ecclesia per ɔsuetudines q̄ ieiunātes semel comedant: nō pluries neq̄ʒ minus. Et si querātur quare est ordinatū ab ecclīa q̄ xp̄iani comedāt tm̄ semel dieb⁹ ieiunioꝝ τ nō pluries: aut q̄re nō phibuit q̄ nulla vice comederēt. Rūdeo q̄ h̄ fecit ut obseruet̄ pceptum dei Leui.ij.ubi dicitur qc quid opitulleris sacrificij sale condies: nec auferas sal de sacrificio. iō de⁹ iubet poni sal i sacrificio ad signi cādū qd nullū sacrificiū do placet nisi fuerit cū discretione factū ideo ad Ro.xi. Rōnabile ingt obsequiū vestrū. ut igitur ecclesia offerent deo ieiuniū discretū ordinauit vnicā comestionē. Jeiuniuʒ enim tuc est discretū.ut dicit tho. scda scdē.q.cxlvij.arg.ix.τ in.iiij. di.xv.τ Astesañ.in sum.li.vi.titu. xxvij.qñ ex ipso veniunt duo. s.cōcupiscētie refrenatio τ nature sustentatio. Si aūt viciose imolationes τ cōcupiscentie nō refrenātur ieiuniū nō esset utile. Similiter si taliter domaret̄ corpus per ieiuniū qd totaliter ꝑmeretur: tale ieiuniū nō esset tale ɔdiui: sed semel comedēdo: pmo: qdē natura sustētat̄. Secūda cōcupiscētia atq̄ʒ viciose ieiunationes domant̄ τ refrenātur q: diminuūt̄ comestionuʒ vices. Jgit̄ o xp̄iana si vis discrete ieiunare sumas vnā comestionē i die ieiunij τ nō plares nec pauciores q: sic ordinauit ecclia per id quod diximus. Jn hac igitur vnica comestione nō est taxata equalis q̄titas cibi τ h̄ pp diuersas complexiones corporū humanorū. Ex qquibus ɔtingit qd vnus maior alter minor indiget cibo. vt di. tho. Debet.n.talis comestio eē moderata.s.qd tm̄ sumat vnusq̄sq̄ʒ q̄tū videt sibi sufficere ad sustētatio

nē ⁊ tantum diminuat q̄ntū sibi vi
det esse necessariū pro domatione
⁊ refrenatione suaꝝ vitiosarū incli
nationū. ¶ Cōtra hāc moderatio
nē ⁊ discretionē faciūt duo gene
ra seu maneries personarū. Qui
dā ꝑ nimiam parcitatē ⁊ quidam
ꝓpter nimiam superfluitatē. Pri
mo sunt quidā qui ita parce come
dūt q̄d nō sumūt cibū necessariuꝫ
ad sustētationē corporis sui: pro
pter q̄d corpꝰ infirmitate aut mor
te perijt diminuit̄ vita ⁊ accelera
tur mors. Isti q̄dem offerūt ieiu
niū suum insipidū ⁊ sine ꝯdimēto:
⁊ ꝑ ꝯn̄s non merētur sed potiꝰ pec
cant. Boñ. tamē in. iiij. di. xv. di.
Q̄d minuere vitam vel accellera
re morē aut est ex intētione: aut p̄
ter. Si p̄mo modo pctūm est. Si
scd̄o mōtic aut dādo opaꝫ rei lici
te ⁊ tūc non est pctūm aut dando
operam rei illicite aut inutili: uel
supuacue ⁊ sic est pctūm. Sine ēt
sale offerūt deo ieiuniū qui tā par
ce comedūt q̄d tali modo debilitā
tur: q̄d ad alia charitatis opa puta
p̄dicationis lectionis orationis cō
fessionis vel ad īfirmorum s̄uitia
redduntur inhabiles: quorum er
ror quantus sit detegit gloriosus
Grego. vt h̄ētur in. c. nō mediocri
ter. d̄ conse. di. v. Nō mediocriter
errat qui magno bono p̄fert me
diocre bonum. ⁊ infra de rapina ho
locaustū offert: qui vel ciboruꝫ ni
mia egestate vel somni nimia penu
ria corpus affligit: ⁊ rōnalis homi
nis dignitatē omittit: qui ieiuniuꝫ
charitati ⁊ vigilias sensuū integri

tati preponit. Isti igitur sunt indi
screti ꝑꝑ nimiā austeritatē ⁊ extre
mitatē q: nō sumūt vū cibū ⁊ sō
nū q̄ntū indigēt. Scd̄o sunt aliqui
ꝯuenientes huic discretioni ⁊ mo
derationi ꝑꝑ nimiam superfluitatē
comedūt enim semel tm̄ sed durat
ista comestio a mane vsq; ad sero.
⁊ q̄d deficit in syllabis supplēt in
dictionibus. i. tm̄ comedūt in illa
vnica comestione q̄ntum comedis
sent in bina vel in trina. Qui potiꝰ
transgressores q̄ȝ obseruatores le
gis appellari debent: ex eo quod li
cet obseruēt v̄ba legis. non tamen
intētionē legē statuētis. vt in. l. nō
dubium. C. de legi. vbi di: nōduꝫ
est in legē cōmittere eūꝫ qui verba
legis amplexus: ꝯ legis nitit volū
tatē ⁊ iteꝫ lex fraudatur: qn̄ serua
tis verbis circūuenit̄ mēs. ff. de le
gibus. ꝯ legem. ⁊. l. sequētu. que au
tē intētio ecclie ordinātis ieiuniū?
Dico q̄d ē refrenare ꝯcupiscētias
carnales. Si igitur tu comedis vl̄
bibis adeo imoderate q̄d grauas
te crapula ⁊ ebrietate quomodo in
te refrenantur carnales ꝯcupiscen
tie certe potius inflammant̄ ⁊ exci
tant̄ q: ut dicit Gre. ⁊ h̄ētur. xliiij
di. c. i. Uētris ingluuies ad luxuriā
facile ꝓuocat: ⁊ oē opus boniū di
soluit. Unde vēter ⁊ genitalia sibi
met ipsis vicina sunt: vt ex vicini
tate mēbrorū ꝯfederatio intelliga
tur viciorū. Licet ergo obedias v̄
bis legis q: nō comedis nisi semel
nō tamē es obediēs itētioni legis
q: comedis ⁊ bibis immoderate.
Obserua igit̄ hanc moderationeꝫ

et sic ieiuniū tuū erit sale cōditum: qđ et cōdimētum docet et gliosus Hiero. in. c. sint tibi. pmo. de cōse. di. v. Sīt tibi quottidiana ieiunia refectio sacietatē fugiēs. Nihil. n. prodest tibi biduo vel triduo trans missо vacuū portare vētrē: si pariter obstruat. Est iterū in. c. sint tibi el. ij. Sint tibi ieiunia pura moderataqꝫ: quottidie esurire et quottidie prādere. Sed nunqd non ieiunās debito die faciat tot peccata mortalia quot vicibꝰ comedit an vnū tātū? Rñdeo varia est opinio doctorū. Nota ista qꝫ quidā doct. s. Joan. de nea. di. qꝫ tociens peccat hō mortaliter quotiens in diebus ieiuniorū comedat vltra vnā vicē. Durādus tñ in. iiij. sniarum tenet qꝫ sit vnū peccatum: sed tanto grauius q̄to pluries comedit et illa cōiūs tenetur. Et hoc est verū nisi comedēs nouo cōtēptu mētis pluries icideret in illa qꝛ tūc esset veruꝫ qđ dicit Joā. de nea. in suo quolibet. Fran. de Zaba. c. ꝯsilium. ō ob. ie. di. qꝫ cū semel tñ comedere diebꝰ ieiunioꝝ sit per vsum ieiunantiū approbatū et nō ex institutione. Durum est dicere qꝫ si quis violat hunc vsum ex fragilitate: et comedit pluriesqꝫ semel peccat mortaliter. Pe. etiam de pa. di. quod nō aduertēs de ieiunio comedit in mane: et si quid scire tenebat quod esset ieiuniū nō excusat ab eiꝰ fractione. Nō tamē tenet eo die postea ieiunare cū iam sit obligatus ad aliū diem et si nō licēt sibi plus comedere nimiū grauaret: nec cū toto hoc esset verū ieiuniū pp nimiā anticipationē. Sed si nō tenebatur scire: et nō reputat fractio ieiunij. vñ ac si eēt ieiunꝰ pōt illa die ieiunare: qꝛ ieiuniū hoi in dictum nō soluitur nisi per actū humanuꝫ qui requirit intētionē et deliberationē vani vel ꝓsumptām. vt autē hec secūda ꝯditio sit magis clara mouent quattuor dubia cōsciētialia. Primū est an per electuaria frangatur ieiuniū? Ecce qđ vnus extra suam ordinariā cōmestionem. s. vel añ vel pꝰ sumit electuaria nūquid ille frangit ieiuniuꝫ ex eo qđ comedit pluries comedit. n. cibuꝫ suum hora cōpetēti et in mane forte comedit illa electuaria. Rñdit Tho. ibidē qđ nō frangitur p hoc ieiuniū: sicut nec per alias medicinas: nisi quis eā in fraudē sumēt i magna q̄titate per modū cibi. Jnno. aūt dicit hoc esse verū qñ illa medicina necessaria pro remouendo vel fugando infirmitatē. Sꝫ p ꝯseruādo sanitatē vbi nō ē signuꝫ infirmitatis credit nō licē sumē illa electuaria. Secūdū dubiū vtrū pregustare cibos dñoꝝ ad cautelā veneni frāgat ieiuniū? Rñdit Guili. qđ nō immo hoc casu licet ꝑgustare carnes ipsis monachis. con. cor. Hosti. Medicis et lꝫ pregustare medicinas vt dñi cōcor. Jnno. et addūt qđ illi qui qñqꝫ surgūt de mēsa vt portent ensenia vel vt seruiāt mēse nō peccāt iterū redeundo ad mēsam qꝛ vna mēsa ē. ¶ Tertiū dubiū nunqd licꝫ sumē ꝯfectiones et huiusmodi in sero qꝛ

ieiunātes faciūt collationes. rn̄dit
Tho. ꝛ Ric. qḋ sic pro medicina:
nisi sumat in fraudē i magna quā
titate pro medicina qḋ ut vinum
nō noceat sic sumptū sine aliquo:
ꝛ ille qui bibit a potu difficili ab
stinere pōt. Pe. de pa. d. clarius.
q᷑ bina comestio frāgit ieiunium
eorū. s. que cōiter summi solēt i ci
bo vbi ēt fructus computatur vt
cerasa pyra poma ꝛ nuces: que lo
co collationis sumuntur in pran
dio ꝛ cena: ꝛ herbe etiam q: san
cti patres herbarum radicibꝰ ute
bantur excipitur autem cum cau
sa medicine summuntur. Sic enim
non soluitur ieiunium ecclesie sed
nature: ꝛ itellige summi causa me
dicine: cum scilicet predicta sumū
tur ne vinum sine aliquo sumptu
noceat. ꝛ subdit electuaria ꝛ om
nia huiusmodi que sicut species
summi consueuerunt post pran
dium adiuuanda degestione: etiam
si ex talibus confecta sunt que per
se in cibum summi consueuerunt:
dummodo sunt alterata sic per de
coctionem vel confectionem quod
non in cibum sed in cibi adiuto
rium cōmuniter abutentibus sum
mātur vt in dactilis nucibꝰ ꝛ ami
gdalis confectis ꝛ pinis hec om
nia non soluunt ieiunium: hec ille.
Quod autem faciunt simplices p
sone sumētes aliquid panis cum
vino de sero utentes more christia
norum videtur pie interpretandū
scilicet quod sumant per modum
medicine: n̄ tā decet sumere panē
cum sit principalis cibus hominis

ꝫ Ang e. archi. floren. ¶ Quar
tū dubiū vtrū per potum soluatur
ieiunium. Ad quid licet aliqui di
cant quod bibere vinum in mane
sicut cōmune dicitur electuaria in
sero causa delectationis: frangunt
ieiunium. Sed Tho. Ricard. ꝛ
Petrus de pa. vbi supra dicunt.
qḋ ieiunantes nō prohibētur pluri
es bibere ꝛ q᷑ potus ante ꝛ post ce
nam non frangit ieiunium. Ratio
est: q: potus magis sumitur ad al
tercationē corporis ꝛ ad digestio
nem ciborum q̄ȝ ad nutritionem: li
cet aliquo modo nutriat addit in̄
Ricar. hec verba. Credo q᷑ de bo
no ꝛ equo cauendum est a potu vi
ni ꝛ ceruisie ꝛ similiū in mane ma
gis q̄ȝ in sero ꝛ q: potus sumptus
post prandium sui subuenit ꝛ dige
stionem iuuat inquantum q᷑ p po
tum ꝛ facilius ꝛ conuenientius de
fert cibꝰ ad singula mēbra sūptus
aūt ieiunio stomaco vt plꝫ nocet.
Si tamen hō in mane biberit vi
num aut ceruisiā non ad extinguē
dam sitim sed famē: ꝛ in sero acci
peret magnā ellectuariorū q̄titatē
ad subueniendū fami: credo q᷑ ta
lis faceret fraudē statuto: ꝛ ex con
sequēti frāgeret ieiuniū: q: legem
frangit: qui in legis fraudem ali
quid facit ꝫ Ric. in addit. Tho. ꝛ
Ric. vnā aliam propositionē: qḋ
imoderate bibentes possunt pecca
re ꝛ meritū ieiunij pdere. Sic etiā
qui imoderate sūmunt cibum in
vna comestione. Itē addit Ric.
qḋ ieiunātes debent fugere exces
sum in q̄titate cibi ꝛ potus ꝛ pcio

sitatem esbi ⁊ auiditatē in comedendo in curiositatem in preparando: q: quis per illa non frangat ieiuniū ecclesie de ieiunio: tñ frangit ieiuniū generale: qđ ē abstinere a peccatis qđ ieiuniū: ⁊ si semp ⁊ ab oibus dz obseruari: tñ cum maiori solicitudine ⁊ perfectione isti ieiunio insistēdū ē illis tēporibus in qbus spāle ieiuniū statutū ab ecclia celebrat̄ h̄ ille ⁊c.

¶ Tertia ↄditio q̄ debet hēre ieiuniū: vt ⁊ perfectū sit quorundaz ciboꝝ euitatio. Et hic nota q̄ esus carniū diebus ieiunabilibꝰ ꝓhibitis regulariter: ⁊ ēt in oibus sextis ferijs ⁊ sabbatis fm consuetudinem quorundā vt in.c. Denicꝫ iiij.distin. Et de con.dist.iij. de esu carniū. Et extra de obser.ieiu. Cōsiliū. Oua tñ ⁊c. lacticinia ꝓhibita in q̄dragesimali ieiunio in alijs āt ieiunijs ex̄ q̄dragesimam dn̄t Tho. Ric. ⁊ Hosti. ēt Pe. de pal. nō esse ꝓhibita. Ubi ↄsuetudo h̄ hēat: quam seruandā eē vbicꝫ in ieiunijs dicunt Aug. Ambrosius ⁊ Hiero. vt di.xij.illa. ⁊ di. lxxvj. vtinā. vbi ergo consuetuz est oua ⁊c.lacticinia cōiter pro maiori pte comedi diebus ieiunabilibꝰ extra quadragesimā lz possunt manducari. Sed vbi nō est consuetuz minime: ⁊ h̄ fm supradictos doc. Inno.tñ dicit q̄ nullo mō comedentes butiz in quadragesima vident accusari: q̄ illis in qbus ecclesia dispēsare pt: sciēdo ⁊ dissimulādo dispēsat. si tñ ista dissimulat qđ nec pnit per excōicationem vel alias censuras: nec ēt prohibet verum q: multa per pacientiā tollerantur q̄ si deducta eēnt in iudiciū Non tollerarent. Sed si ecclesia q̄ tenetur ad correptionē fraternā nō puniret nec corrigeret facto pticiparet in crimine. Nam ⁊ si fornicationē simpliciter non puniat predicat tñ esse illicitā. vnde si ecclesia sciat britones comedere butir in quadragesima: nec eis ꝓhibeat: nec pdicet eos malefacere ēt si aliqd priuilegiū nō habeant excusari vident. Nota ēt q̄ qñ iniūgit alicui a ↄfessore ieiuniū ꝓ penitentia. non hēt ille talis abstinere nisi a carnibus: ita qđ ieiunare pōt cum lacticinijs. Et hoc intelligē in illis locis vbi consuetū ē comedere lacticinia in ieiunijs extra quadragesimā non vbi est ↄtra. Sed si queris q̄re prohibite sunt carnes ⁊ hmōi lacticinia. Rn̄deo qđ per ieiuniū ecclesia intēdit curare aīas vulneratas cōcupiscentijs carnalibus ipsamcꝫ carnē domare ⁊ refrenare vt dictuz est. Et ideo sicut medici corpoꝝ frebricitantibus ꝓhibent esum carnaliuz ouoruz lacticinioꝝ: q: sūt multuz calida ⁊ inflamatiua: ita pariformiter facit ecclesia curatrix aīaruz ⁊ medica. Sed si querit̄ quare nō ꝓhibetur vinū cum ipsum multū excitet ad cōcupiscentiā. Luxuriosa nācꝫ res est vinus prouerb.xx. Rn̄d.t Ric. qđ hoc facit duplici rōne. vna q: difficilius est abstinere a vino q̄ ab esu carniū. ⁊ ideo si ecclesia interdixisset potū vini

plures fuissent expositi periculo trāgressionis ꝙ per esum carnium. Altera rō est qꝺ ieiunium frequent causat tristiciam: vinū aūt letificat naturaliter. vñ ecclesiastici. xxj. vinū in iocūditate creatū est ideo vsus vini ieiunantibus pmissus: ē vt per ipsum tristitiam tollat.

¶ Quarta socia que ꝺz sociare ie iuniū vt ipsum sit integrū est hore deputate obseruatio. i. qꝺ ieiunan tes comedant hora debita: ꝛ non ante nec post illā hec aūt hora est hora none. Sic. n. obseruat dīu consuetudo ecclesia. vnde in. c. so lent de cōse. di. j. in quadragesima nullaten⁹ ieiunare credendi sunt qui manducant anteꝗ̄ vespertinū celebret offiū qꝺ quadragesimali tpe ꝺt post nonā. dīnt Ri. ꝛ Tho. Qꝺ sub hora vespertina compre hendit tps ab hora none inclusi ue ꝛ vltra. Et si queris: quare de putata est talis hora ad comeden dū pro ieiunio. rñdit Tho. ſa ſe. q. clxvij. ar. vij. qꝺ cū ieiuniū or dinatū sit ad refrenādas ꝯcupiscē tias vt dēm ē: ꝛ h̄ ñ pōt fieri: nisi ipsum corpus affligat. Ideo cum cōis cōsuetudo hoīum sit come dere circa horā sextam vt dicb⁹ ieiunialibus sentiat aliꝗ̄ afflictio nem ipse ieiunās pro culpe satis factione cōueniens est vt sua co mestio aliꝗ̄ntulum ꝓcelletur ꝛ tar det vltra horā alias sibi cōsuetā. Ideo tāxat hora debita ieiunanti bus eē horam nonā. Conueniēt ēt sta hora misterio passionis xpi: ne cōpleta fuit hora nona: quan do inclinato capite emisit spūm ꝛ sic ieiunantes dum suā carnē affli gunt vsꝗ ad illā horā passionis aliqualiter conformātur christo.

¶ Sed tu dices ꝛ quis pōt scire punctaliter horā none. respondit Tho. ꝛ Ric. Qꝺ non opꝫ precise scire horā none. Q᷑ si per mediū tps comedatur ante talē horam: non ꝓp hoc ieiuniū frangitur: Et ꝗ̄uis illi qui statim post sextam horā comedūt: ꝛ rogent in aliquo perfectioni ieiunij: nō tñ sunt trās gressores hm̄ā qꝺ ē de necessitate in ieiunio maxime qꝛ in valuit cō suetudo in multis locis comede re quasi statim post horaꝫ sextam Non. n. tāte necessitatis est i ob seruatione ieiunij comedere hora predicta: sicut comedere semel tm̄. Sed querit vtrum notabiliter in ueniss̄e horam nonā in comeden do: vl tardare vsꝗ ad sero sic pec catū. Ideo qꝺ si per aliꝗ̄ supsti tion... tardare vsꝗ ad sero: sicut ... q̄ ieiunant vsꝗ quo vi deāt stelle: superstitiosum est ꝛ peccatum. sic etiaꝫ pcīn est facere ... cū obseruatione puta tot ... ꝛ vna die comedēdo vnum ... alia duos alia tres. ꝛ hm̄ōi ... sic faciūt alique mulieres pro de uotione. s. Chatarine ꝓ merito ha bendo. Qꝺ est ꝯtra. c. Non ob seruetis. xxv. q. j. Si autem tarda tur ꝓp occupationes non est pcīn sicut ꝛ preuenire nonaꝫ ex aliqua cā: vt ꝓp infirmitatē vel etatem: vel qꝛ comedere tali hora cederet alicui in magnā grauedīe ē ꝛ ideo

tunc aliquātulum ꝓuenire horā nō eēt peccatum. similiter vt dicunt Guiel. ⁊ Inno. seruitores nobiliū si etiā preueniunt horā comedēdi nō peccāt. similiter si prebibāt modicū ꝓp horā: vt quasi per continuationē tpis possit reputari vna sola comestio: non frangunt ieiuniū. Ideo dicit de seruitorib⁹ ⁊ lectoribus mēse inter religiosos: dū tamen hīc beant licentiā. Dicit tamē Pet. de pa. qꝺ si qs non ꝓpter famē: vel voluptatem sed timore ne deficeret: sed anxietate dieb⁹ ieiunij fienti aliquid huiusmodi ꝓlibaret ante horā comestionis p modum medicine non est fractio ieiunij. Cōcor. Ant. Archi. flo. Qꝺ oibus istis concludamus qꝺ ieiuniū ecclesie frangitur vt dicit Ric. aut per gulā que est in comedēdo pluſq̄ȝ semel in die: vel in comedendo cibos interdictos: vel in ꝓueniendo nimis notabiliter horam comedēdi ab ecclesia determinatam. Et ideo hec omnia diligenter obseruanda sūt vt ieiunium integre fiat.

¶ Quinta conditio est mētis exultatio: q2 ieiunantes debent mente exultare ⁊ gaudere: ⁊ non cōtristari ⁊ stare cū accidia: vñ Math. iiij. Tu aūt cū ieiunas. vn. ca. tu. ⁊ faciem tuā laua dicit glo. i. festiuum ⁊ hilarē te exhibe. ⁊ glo. hiero. Loqtur inqt iuxta ritum prouincie palestine: qui diebus festiuis solēt vngere capita. Precepit ergo vt qñ ieiunas letos ⁊ festiuos nos eē monstremus. ⁊ certe multū gaudere debemus: qñ facimus aliquā bonam operationē sicut ⁊ de malis opibus debemus contristari.

¶ Sexta cōditio elemosynaꝝ largitio. si tu o christiane vis tuū ieiunium eē perfectum ⁊ consequēter deo acceptū: tibiq; meritorium fac aliquā elemosynā qñ ieiunas ⁊ tunc tuū ieiuniū volat vsq; ad celū ⁊ presentat̄ ad diuinam maiestatē. Ideo indimidio Grego. illud ieiuniū deus approbat: qꝺ ante oculos eius manus elemosynarū leuat hīc ergo que tibi subtrahis: alteri largire vt vnde tua caro affligitur: inde egētis ꝓximi caro repetur. ⁊ gloriosus Hiero. Qꝺ manducaturus eras si nō ieiunares da pauperibus: vt tuū ieiunium sit saturitas anime: non marsubij lucrum.

¶ Septima ꝯditio est delectabilium ꝯcisio. vbi nō. q⁹ quāuis aliqua delectabilia licita sint: tamen tēpore ieiuniorum ab eis abstinēdum est vt facilius impetrari possit qꝺ postulat̄. sicut dicit̄. xxxiij. q. iiij. xpiano: propter hoc dicunt Tho. ⁊ Ric. in. iiij. ⁊ etiam magister di. xvj. Qꝺ cū quadragesima ordinata sit pro obtinēda remissione peccatoꝝ debent xpiani abstinere a ludis ⁊ alijs spectaculis et delectabilibus seculi. Ad qꝺ hortatur ecclesia in hymno q incipit ex more docti dicēs. Utamur ergo parcius verbis cibis ⁊ potibus somno iocis ⁊ arctius perstemus in custodia. Similiter ēt licet sit lici

tum inter coniugatos interuenire cõiugale comertuũ τ carnalem co pulã conueniẽs nõ eſt in quadrageſima τ in alijs diebus ieiunio rũ abſtinere maxime ab ex actiõe vnde Joel.ij.egrediatur ſponſus de cubili ſuo τ ſpõſa ꝺ talamo ſuo τ Alex.de al.in.ij.parte ſũme dicit ꝙ qui nulla neceſſitate ductus: ſꝫ cauſa ſaciande libidinis: tempoꝛe debito oꝛoni vt eſt quadrageſima petit inſtanter copulaꝫ carnalem peccat moꝛtaliter. qꝛ iſtis diebus dꝫ ſe exercere in ſpũalibus. ſecus eẽt ſi peteret cã pꝛocreandi: aut vt tande foꝛnicationis in ſe vel in cõ iuge. Reddẽs aũt debitum tali tẽ poꝛe põt non peccare.ſi reddit qꝺ alienũ eſt: τ cũ anxietate ai: ꝓpter quod ẽ ibi de moꝛbo ꝯcupiſcẽtie Ric.aũt dicit ꝙ exactõeꝫ dꝫ redde re niſi caute.τ ſine periculo poſſet differe. Cõcoꝛ.his Bona.in.iiij. diſt.xxxj.obſerua. igiẽ τ dicta ꝛc.

¶ Feria ſexta cinerum. De elemo ſyne obligatiõe τ omiſſione. Sermo.xxiij.

Frange eſurienti panẽ tuũ ꝛc ege.va.qꝫ in duc in do.tu. vide.nu. opi eum τ car.tu.ne deſpe xeris Jſa.lviij.τ in ꝓpheta hodi erna vt in ꝑcedẽtibus diebus ha bitũ ẽ dilectiſſimi in xp̄o ieſu ſacꝛ tẽp⁹ quadrageſimale oꝛdinatũ ẽ vt populus xp̄ianus qui deuꝫ in pluribus offendit ꝓ peccatis ſuis ipſi ſufficiat: ipſumqꝫ placet τ ad ignoſcendum delicta inclinet.τ qꝛ nõ ſolum ieiunũ τ oꝛo placãt de um: ſed ẽt elemoſyna: vnde doct. Theo.dĩit eam eſſe vnã de operibus ſatiſfactõis: τ eccleſiaſtici.iij. Jgnẽ ardentem extinguit aqua: τ elemoſyna reſiſtit peccatis. Jdeo dicit Ric.in.iiij. di.iij.ar.ij.q.iij. ꝙ inter ꝑtes ſatiſfactõis: vtilioꝛ eſt elemoſyna. Jdeo cõueniens eſt vt ẽt de ipſa aliqd dicamus. Ad quã elemoſynam inuitat nos deus per os ꝓphete in themate noſtro ꝓ poſito. Et volens innuere ſancta eccleſia: ꝙ populus xp̄ianus in h̄ tempoꝛe dꝫ ſe exercere non ſolum in ieiunio: ſed ẽt i elemoſyna: hodi erna die: q̃ eſt quaſi pꝛincipiũ qua drageſime ponit τ ꝓphetiã τ euã geliũ: in qbus fit mentio de tali opere ſatiſfactionis.ſ.de elemoſy na. obſeruan. ergo noſtram lauda bilẽ cõſuetudinem de elemoſyna tractare intẽdentes: vt ipſe tractus habeat ſolidum fundamentũ τ oꝛ dinatum pꝛoceſſum: tria myſteria ad honoꝛẽ beatiſſime trinitatis ꝺ ipſa conſiderabimus.

¶ Pꝛimũ erit de elemoſyne legali obligatione.

¶ Scd̃ꝫ de eius rebelli omiſſiõe.

¶ Tertiũ de eius ſociali conditio ne. Jn pꝛimo videbimus: ſi ẽ obligatio facere elemoſynã vel non. Jn ſcd̃o: quot modiſ quis trãſgre diẽ cõtra actuꝫ elemoſyne. Jn.iij. quot ſocias debet habere.

¶ Pꝛimum myſteriũ eſt de elemoſyne legali obligatiõe vbi mo uetur dubium Theo. τ conſcientiale. An teneatur homo ſub pꝛece pto facere elemoſynam an vo ſub

cōsilio ꝛ super arrogatione. ad qđ Rńd ꝛ Tho. sa se. q. xxxij. ar. v. ꝛ Ric. in. iiij. di. xv. ar. ij. q. ij. Per oia concor. fran. may. in. iiij. dist. xvj. q. iij. ꝛ scotus. Et ponūt hāc conclusionē ꝙ elemosyna cadit sub ꝓcepto de lege naturali. Necesse est oia illa cadere sub precepto sine qbus dilectio ꝓximi nō cōseruatur. Ad dilectionē autē ꝓximi ꝑtinet: ne ꝓximo ń solū velim⁹ bonū: sꝫ ēt operemur bonū: requirtur ꝙ eius necessitati subueniam⁹ qđ fit per elemosynarū largitionē ꝛ ideo elemosynarū largitio est in precepto. Hec aūt cōclusio Tho. ꝛ Ric. ꝓbatur. vij. legibus.

Prima lex est diuinalis.

Secunda sapientialis.

Tertia prophetialis. ꝛ he tres pertinēt ad vetus testm̄ quattuor vero sequentes sunt de nouo.

Prima est euangelica.

Secunda apostolica.

Tertia est canonica.

Quarta politica.

Prima igitur lex ꝓcipiens elemosynam est diuinabis. Deutero. xv. Non deerūt pauperes in terra habitatiōis tue Idcirco ego ꝓcipio tibi: vt aperias manū tuā fratri tuo egeno ꝛ pauperi qui tecum versatur in terra. Prima pars cōcor. cū dicto xp̄i mathe. xxvj. mar. xiiij. semper paupes habebitis vobiscū. Ecce ꝙ i illo vno exp̄sse habet ꝙ elemosyna est sub precepto qꝛ dicit. precipio.

Scđa lex ē sapiētial. Tobias sapiens vir fuit vt in suo li. pꝫ. Et iō tanq̄ sapiens inter alia consilia q̄ dit illud cōsilium filio suo. in. iiij. c. fac elemosynaꝫ ex substātia tua: ꝛ noli auertere oculos tuos ab vllo paupere. Ille etiaꝫ qui est sal sacrarū scripturarū. s. sapiens. Salomon qui cōposuit librū eccle. di. iiij. c. fili elemosynam pauperis ne defraudes ꝛ oculos tuos ne transuertas a paupere.

Tertia lex est ꝓphalis. s. Isay. in thremate ꝓposito. lviij. Frange esurienti ꝛc̄. Et nota ꝙ vbi dicit. ꝛ carnē tuā ne despexeris hoc dicit ꝙ omnes sumus conformes i natura ꝛ specie.

Quarta lex est euangelica luce. xij. Vendite que possidetis ꝛ date elemosynaꝫ. mathe. etiā. xxv. Collocati adextris vocabuntur ad regnum celorū. collocati vero a sinistris eijcient in ignē eternū. Et vt dicit. Criso. in omelia. ꝓ quibus sci celestis regi bona accipiāt manifestat cum subdit. Esuriui ꝛ dedistis mihi mādūcare. Situi. ꝛc̄. Ita e cōuerso de collocatis a sinistra nullus aūt dānat nisi ꝓ trāsgressiōe ꝓcepti: ergo facere elemosynam est preceptū.

Quinta lex dicitur apostolica. ij. Ad Cor. viij. dicit apostol⁹ habentibus facultatem. Vestra habūdantia inopia illorum suppleat. s. pauperū ꝛ subdit. Ut ꝛ illoruꝫ habūdantia. s. pauperꝫ que spūalis ē in ieiunijs ꝛ orationibus ꝛc̄. vestre inopie sit supplemētū. s. diuitum. ꝛ sic pauperes habent tēporalia a diuitibus ꝛ diuites a pauperibus

eterna. Joan. etiã sue p̄me canon. iij. c. Filioli nõ diligamus verbo neq̃ lingua supple. tantum ſʒ ope re ⁊ veritate.

¶ Sexta lex dᷓ canonica. lxxxvj. di. fratrem nostrum. dicit̃ de quo dam ep̄o a gregorio q̄ largã ma nũ habeat. necessitatem patientib⁹ succurrat: alienando inopiã suam credat: q̄ qui hoc nõ habet nomẽ ep̄i vacuũ tenet. Et Ambro. de of ficijs: ⁊ habetur. lxxxvj. di. pasce fa me esurientem vel morientẽ quos enim in pascẽdo hoies seruare po teris: si nõ paueris: occidisti. Itẽ i. c. ois. vij. q. j. Ois qui negat mi sericordiã faciendam fugientibus ⁊ necessitatem patientibus: ipsum xp̄m negat: qui ẽ misericordia ⁊ ve ritas. Criso. omel. xxij. sup Jo. in fi. dicit Impossibile ẽ ipossibile in q̄ etiã si in misericordia bona fa ciamus sine elemosyna regni cele stis vestibus saltem attingere.

¶ Septima ⁊ vltima lex est poli cita ⁊ ciuilis. In. l. ij. §. idem etiaʒ . ff. ad legem. rodiã de iactu. dᷓ q̄ necessitatis tempore cibaria sunt cõia. Istis igit̃ ⁊ legibus pʒ ꝯclu sio vera. Sed m̄ nota q̄ vt dicit. Tho. vbi. s̄. cũ hoc p̄ceptũ sit affir matiuũ: nõ obligat̃ hõ seruare il lud nisi ꝓ loco ⁊ tẽpore. Oʒ igi tur duo interuenire ad hoc q̄ ele mosyna sit p̄ceptuʒ. Ex parte dan tis possibilitas ⁊ facultas. ⁊ ex p̄te petentis inopia ⁊ paupertas. Si enim petens elemosynam eẽt di ues non tenet̃ homo eam sibi da re: q̄ vt dicit Hierony. Diuitib⁹ dare: nihil aliud est q̄ꝫ ꝑdere. Si militer si ille a quo petit̃ elemosy na est pauper: nõ tenet̃ facere illaʒ Ideo vidua. de qua. iij. reg. xvij. q̄ negauit elemosynam helie: non peccauit. Tunc ergo tenet̃ homo fa cere elemosynam qñ ẽ facultosus potens ac diues ⁊ ille qui petit est indigens ⁊ pauper ⁊ sic patet pri mum mysterium.

¶ Secũdũ mysteriũ est de rebelli transgressione. Ubi nõ q̄ septẽ ge nera p̄sonarum transgrediuntur hoc p̄ceptum excusantes se cuʒ di uersis excusationib⁹. Primũ nã q̄ꝫ q̄ transgrediunt̃ hoc p̄ceptum: sunt q̄dam qui dñt se eẽ paupes ⁊ nõ habere facultates: ⁊ consequen ter: nõ teneri ad dãdã elemosynã. Qui si dñt v̇um vel nõ attendant distinctionẽ sacrorũ theolo. marie Tho. ⁊ Ricar. vbi. s̄. Dico q̄ tria sunt genera: diuitum ⁊ tria pau perũ. est nãq̃ diues extremus con decẽs. ⁊ super habũdans. Primus potens seu diues. s. extremus est il le q̄ põt subuenire sibi ⁊ alijs quo rum cura sibi incũbit ⁊ nihil pe nitus vltra. Scd̄s potẽs. s. conde cẽs est ille qui põt subuenire sibi ⁊ suis nõ solũ quãtũ est necessariũ vt primus: sed etiã quãtũ cõuenit ⁊ cõgruum est suo statui ⁊ suoruʒ. Tertius potens. s. super habũdãs est ille q̄ habet nõ solũ quãtuʒ est necessarium ad sustentationẽ sui ⁊ suorũ: sicut prim⁹: ⁊ quãtũ cõuenit statui suo ⁊ suorũ: sicut. scd̄s. ſʒ ẽt possidet aliud vltra quod sibi ẽ su p̄fluũ ad vtrũq̃ dictorũ. Exẽplũ

cemus etiam tres maneries pau-
perum. Primus pauper. s. extremus
est ille qui nõ habet que sibi ⁊ suis
sunt necessaria ad vitam: ⁊ ꝑpter
hoc stat in periculo pẽdi ⁊ moriẽ
di. Scđs pauper. s. ꝯdecens est il-
le qui habet que sibi ⁊ suis sunt ne
cessaria ad vitam: nõ tamẽ habet
quãtũ possit sibi sufficere ad viuẽ-
dũ ẜm ꝙ cõuenit statui suo ⁊ suo
rũ: quia paupertate victus oꝫ depri
mere statũ sui. Terti⁹ paup. s. im
probus ⁊ cupidus ẽ ille qui habet
quantum est sibi necessarium ad
victũ ⁊ sustẽtationẽ sui ⁊ suoꝝ ⁊
etiã quantum ẽ ꝯueniẽs statui suo
⁊ nihil vltra ⁊ tamen vellet habe-
re plura vt posset ide vti sumptuo
sitate in vestibus ⁊ similibus ⁊c. ꝓ
mus ergo potens: qui non habet
nisi quantum sibi ⁊ suis est necessa
rium nulli tenetur facere elemosy
nam: q: sicut natura ꝑmo accipit
sibi ad sustẽtationẽ ꝑprij corpo-
ris ministerio virtutis nutritiue
⁊ postea si quid superfluit erogat
ad gñationẽ alterius per ṽtutẽ ge
neratiuã: alias nõ. Ita ⁊ q nõ ha-
bet nisi quãtũ sibi ẽ necessarium ⁊
suis vt dictũ ẽ: nõ obligatur face-
re elemosynam. Magis. n. tene-
tur homo ẜm legem charitatis si-
bi ⁊ suis: ꝙ̃ alienis ⁊ extraneis: ni
si forte in casu in quo subtrahendo
daret alicui solẽni ꝑsone: ꝑ quam
ecclesia vel respublica sustentat̃ ⁊
ꝯñr notabile detrimẽtum immine
ret reipu. ⁊ pfectui aiarum: q: tūc
quilibet ꝓ talis persona liberatio-
ne: seipsum ⁊ suos laudabilr̃ peri
culo mortis exponerẽt: cũ bonum
cõe sit ꝑprio ꝑferẽdũ. Hoc tamẽ
facere: vt dicit. Ric. nõ ẽẽt obliga
tionis nec necessitatis: sed supero-
gationis ⁊ pfectionis. Scđs autẽ
potẽs q hꝫ nõ solum quãtum ẽ ne
cessarium ad vitam suã ⁊ suorum
sꝫ etiaꝫ quãtum ẽ necessarium ad
ꝯseruationẽ sui status tenet̃ sub-
uenire ꝑmis indigẽtibus: q dicũ
tur. extrnei. s. illis qui nõ habẽt vn-
de viuãt. ⁊ staut i periculo moriẽ
di corporaliter siue spũaliter si eis
nõ subueniat. Cuius rõ ẽ: q: ma-
gis cara dꝫ haberi vita ꝓximi: ꝙ̃
status alicuius ꝯseruatio. Tertius
potẽs. s. sup habũdans. i. ille q hꝫ
⁊ possidet vltra id quod ẽ necessa-
riũ sui ⁊ suoꝝ ad cõseruationẽ sta-
tus sui ⁊ suoꝝ: tenetur subuenire ⁊
elemosynam dare nõ solũ primis
pauperibus: sꝫ etiã scđis. i. nõ so-
lũ existẽtibus in extrema necessita
te: sꝫ etiã illis: q non possunt se cõ
seruare in decentia status sui. Cu-
ius rõ ẽ q: ꝯseruatio status ciuiũ
vtilis ẽ reipu. Et nisi ille potẽs su
per habũdans exponat qđ sibi su-
pfluum ẽ: ad laudẽ dei: ⁊ vtilitatẽ
ꝓximi. Ue. sibi. Quia sicut humo
res superflui retẽti in corpore: se-
pe sunt causa mortis: Ita ⁊ he di
uitie supflue ⁊ male retẽte: vel ma
le expense: sunt causa ꝑditiõis eter
ne: illoꝝ. s. qui male retinẽt: vel ma
le expendũt. Tertijs autẽ pauperi
bus quos noio improbos seu cu-
pidos. ⁊ sunt illi q hñt tñ: q⁹ pos-
sunt viuere ẜm ꝯdecẽtiam status
sui. Sed non possunt facere tot va

nitates et superfluitates in vestib⁹ venationibus conuiuijs et huiusmodi quot ipsi iprobi vellēt q2 nō habēt vnde: nullus subuenire tenetur. Immo peccaret qui eos in huiusmodi adiuuaret: q2 secum participaret in crimine. Conside retur igitur si hoies mundani obseruant regulam istam charitatis vel non. Et certe clamare possumus cum fletu et planctu. Oyme Oyme Oyme la charita e morta. Quot sunt hoies in mundo: q volunt potius tenere equos mulos et multos famulos: et pnr in his et similib⁹ facere multas expēsas: q2 dicunt: sic conuenire statui suo. q̄ puidere pauperibus: quos vident frigore seu fame pire? Et iuuenes sponsas etiā in periculo ruine? Frater mi sciās: q de illis que expōnis in equis famulis alijsq3 nō necessarijs: q̄uis ɔdecentibus teneris facere Elemosynā3 dictis pauperibus existentibus in extrema necessitate. Qd si n̄ facis mortaliter peccas: q2 si ipsi pereūt corpore: vel spūaliter ppter talem necessitatem: tu es ille qui ipsos occidis: vt. s̄. c. pasche. Sed est adhuc deterius in mūdo. Quia multi sunt: qui expōnūt in conuiuijs: vestibus: margaritis caudis: equis canibus: auibus venationibus: et hmōi multas pecunias et diuitias. Et pro reparando et sustētādo aliquo primo et concine: nō vult exponere vnū denarium. vel saltem de mutuo subuenire. Opinor patres: q multi damnentur pp istā3 cām. Audi pauper homo: et fac quod mandat xps Luce. vj. Qd supest date elemosynā3. Si facis oppositum crede mihi: q in concilio gn̄ali an̄ tribunal xpi reddes rationē in die iudicij. Oyme oyme chel ze anche pezo. multi sunt qui quando sciūt aliquā puellam eē pauperē et formosam. Unde si bi puidere possent et dberēt: vt honeste nuberet: p nuncios vel nuntias: mittūt ad eas pmissiōes: dona et munera: vt sic inclinētur ad consentiendum eis et illo modo vituperant illas. Et tanto e forte che se la dona ɔsente vna fiata ad vna ribaldaria: che poy cōsenteria a cēto ecusi apocho apocho se pstituisse: e finaliter se troua al pstribulo. O miser hō. credas mihi: an̄ tribunal xpi: vt dictū ē: reddes rōnem. Similiter et tu maledicta vetula: q̄ in hmōi te iterponis: Et tu misera femina: q̄ ppter pauptatem ɔsentis: non credas te eē excusatā: q2 potius deberes mēdicare imo et furari et te occidi pmittere: q̄ his lasciuijs ppter munera: atq3 dona: ɔsētire. Qui ergo dn̄t se paupes ɔsiderēt si sūt paupes fz distictionē sup̄ de āz. Null⁹ tn̄ sit che se ingannı al partito: vt .s̄. diximus de illis qui dn̄t: se nō posse ieiunare. S3 nō q fm alex. de ale. Nemo ē: qui nō habeat aliquid: et q nō possit facere aliquod donum: et pnr facere elemosynam de eo qd hn̄t. Uñ fm ipsum quadruplex ē donū. Primum ē manuale: quod daf a manu: et illud

donū dare tenet̄ q pōt: vt dictum est. Scd̄z est reale: seu ab opere: ꝛ ad istud tenetur homo: qñ pōt. vn de. Exo. xxiij. Si videris asinum odiētis te iacētē sub onere: n̄ p trā sibis sz sublevab ei. Tertiū donū ē v̄bale a verbo. s. qñ cōsolatur ali quā dulcibus ꝛ consolatorijs ver- bis. ꝛ ad hoc tenet̄ etiā homo quā do pōt. De quo bono eccle. xviij. Nonne ardorem refrigerabit ros? Sic ꝛ verbum melius q̄z datum. Quartū est cordiale a corde. s. quā do homo cōpatit̄ patiēti. Si ergo nō potes subuenire ꝓximo indigē ti manualiter: q2 forte nō habes fa cultates: subuenias ei opere ꝛ fun ctio in rebus honestis. Qd̄ si nec h̄ valeo: saltē ꝯsolare eū: cū aliqui- bus dulcib9 verbis. Qd̄ si nō hoc potes: subuenias ei cordialit̄. Ha beas ei cōpassionez ꝛ ora ꝓ eo: et ex hoc ꝓmiaberis a deo. vn̄ Isay. lviij. Cum effuderis esurienti ani mā tuaz. s. cōpatiēdo sibi: ꝛ orādo ꝓ eo: orieť tibi in tenebris lux tua ꝛ requiē dabit tibi dn̄s semper: ꝛ implebit splēdoribus aiam tuaz: ꝛ ossa tua liberabit. Nullus igitur ē: qui aliquo modo nō possit face re elemosynam.

¶ Secūdi transgressores hui9 ꝓ cepti sunt aliqui qui lz multas ꝓ dicatiōes audiant ꝛ exhortationes ad faciēdā elemosynā nolūt tamē facere elemosynam di. Quare nō possumus retinere ꝓ nobis quod nostrum est? Quoꝝ dictum ꝛ con futationē ponit Ambro. ꝛ habet. xlvij. di. Sicē hij. vbi di: aū. s. aua rus. Quid iniustū si aliena non in uadam ꝓpria diligentius seruoꝛ O impudēs dictū qd̄ propria di cis? Que ex quibus reconditis in hūc mundus detulisti: quando in hanc egressus es lucē: quando de vētre matris. existi quibus queso facultatibus quibus ve subsidijs stipatus ingressus es? Et post pau ca ꝓprium nemo dicat: quod est cōmune. ꝛ. s. Nunquid iniquus est deus vt nobis non equalit̄ di- stribuat vite subsidia? Ut tu q dem oēs affluēs ꝛ abūdās alijs deessēt ꝛ egerent? An iccirco magis: quia hec tibi voluit benignitatis sue ex perimenta cōferre: ꝛ aliū p v̄tutez ꝛ patiētiam coronare? Tu vero su sceptis dei muneribus ꝛ in sinum tuum redactis: nihil te putas age re iniquū si tam multoꝝ vite sub sidia solus retineas? Quis. n. tam iniustus ꝛ tam auarus: q̄z q mul- torum alimēta nō suum v sum: sed abundantiā ꝛ delicias facit? Nec enim minoris ē criminis h̄ūti tol lere. q̄z cū possis ꝛ habūdans sis indigentibus denegare. Esuriētiū panis ē quē tu detines. Nudoꝝ indumētū ē: quod tu recludis mi seroꝝ redēptio ē ꝛ absolutio pecu nia quā tu in terram defodis. Tā- torū te ergo scias inuadere bona quātis posses prestare quot velis. s. ꝓ te hec ille. Concor. snia Tho. ꝛ Ric. vbi. s. qd̄ bona tēporalia q̄ hm̄oi diuinitus conferunt̄ ei9 qui dem sunt quātum ad dn̄ium ꝛ ꝓ prietatem ꝛ ꝯn̄r. quātuz ad dispē satione seu auctoritatē adminiſtrā

di. Sed quantū ad vsum sunt etiā
illorum q ex eis sustētari possunt:
ꝗ ex ea parte que eis supfluit ma-
rime quando vidit in indigētib⁹
signa ꝓbabilia imminētis necessi
tatis extrema. ꝛ etiam citra ṗdictā
necessitatē si aliqd superfluit sibi
de decētia sui status. glo. super di
cto decreto. Jo. dicit ꝙ paupes
possunt denunciare ecclesie illum
qui non dat: ꝛ ecclesia pōt cogere
eū vt det. Non ē ergo bene dictū.
Uolo retinere ꝓ me quod meum
est: quia certe ẜm leges expedit rei
pu. ne quis re sua male vtatˀ. Ut
insti. de his q sui vel alie. iu. sunt.
¶ Tertij trāsgressores huius pre
cepti sunt qdam dicentes. Nemo
tenetur facere elemosynā: nisi ha
beat aliquid superfluum. Sꝫ nos
nihil habemus superfluum: quia
lꝫ in presenti habeamus aliquid
superfluum tamē in futuro. pote-
ris esse necessarium ergo nō tene-
mur facere elemosynam. Ad qḋ
Rñdit Tho. vbi. s. qḋ illa sunt iu
dicāda superflua que ẜm presen-
tem statum non sunt necessaria ꝓ
vt probabiliter extimari pōt. Nec
oportet ꝙ considerentˀ omnes for
tuiti casus: qui possent contingere
in futurū. Hoc enim esset de cra
stino cogitare: quod prohibetur.
Matth. vj. Sed debet iudicare
superfluū vel necessarium ẜm ea
que probabiliter vt in pluribus
occurrūt. h Tho. ẜa ẜe. q. xxxij. ar.
v. Considera ergo illud vniuersa-
liter si pōt tibi subuenire non ac-
cipiendo extremitates. Che seru

dubitasse ch ogni tetto douesse cal
ch are non staresti mai soto coper
toꝛ sic ẜm ꝙ tibi verisimiliter vˀ
tibi posse euenire necessitatis ꝓui
deas tibi. Reliquū vero noueris
qḋ tibi superfluit: ꝛ cōsequēter te
neris de illo elemosynam facere.
¶ Quartus error cōmissus cōtra
hoc preceptū est quorūdam dicē
tiū tot sūt pauperes petētes elemo
synam ꝙ oibus prouidē non pos-
sumus. Sicut accidit semel mihi
eunti per quādam viam. vbi passi
sumus ego ꝛ socij multā penuriā
ciborū: ꝛ deuenientibus nobis ad
quoddā castellū: socius petijt ab
vno panē amore dei. Ille autē re-
spōdit. O bisognaria uno forna
ro che sempre facesse pane per da-
re a chi domanda: tanti sono quel-
li. Et sic fac per istas cāmi isti tales
nulli subuenuit. Cōtra quos dicit
Tho. ꝛ Ricar. vbi supra. ꝙ si plu
res occurrūt indigētes quib⁹ om-
nibus bonis subuenire nō potest te
netur ceteris parib⁹ magis indigē-
ti subuenire. ꝛ si incertus est quis ma-
gis indigeat: subueniat illis aliqui
bus ẜm ꝙ sibi videtˀ: ꝛ ẜm suffi-
cientiā facultatū suarum.
¶ Quintus error est quorundam
dicentiū multos cognoscim⁹ indigē
tes quos ēt multi alij sciunt: ꝛ eoꝝ
idigētia ita est nota illis sicut no
bis: ꝛ ideo opinamur ꝙ eis subue
niatur per illos alios qui sunt po
tētes sicut ꝛ nos: ꝛ ꝯsequenter non
oportet ꝙ nos prouideamus eis
ad litteram: sic accidit semel cuidā
dā anno. Tres villici in lombardia

emerent cōiter vnū asellū ꝛ eū in quodaꝫ cōi domo posuerūt vt ab oībus cōiter nutriret̄.s. vt ille cum pasceret: eū seruiret in die. Duct⁹ fuit ab vno multum oneratus fru mento ad molendinū: ꝛ dimissus vt pasceret̄ in prato molēdino cō iuncto. Satis aūt ꝙ cōiter pratis molendinoꝝ nō est multū de her ba ita sepe visitantur: ꝛ confecto frumento oneraf̄ asellus denuo: ac delata farina ille babion⁹ sub spe ꝙ in precedenti nocte bene co medisset: ꝛ etiā qꝛ steterat in prato molendini nihil ei dedit. Iterum altera die alter venit de alia villa ꝛ asellum plusq̄ȝ alius onerauit: ꝛ ad molēdinū vadēs similiter fecit dimisit asinū vt in prato comede ret: ꝛ demū reportata farina ad domū suam duxit in stabulum ni hil oino ei dans qd̄ posset come dere. Tertia die iterū ab alio tertie ville similiter ad molendinuꝫ ita oneratus ducit̄: ꝙ nunq̄ȝ an̄ gra uius oneratus fuit asellus debi lis erat: qꝛ iam triduo nihil come derat nihil de prato illo arido den tibus descripserat. Ille tamē rusti cus nihil ei cōpaciens fortiter eū baculo percutiebat ꝛ iratus clama bat vide. vide qualē asinuꝫ tenet cōitas qꝛ nihil valet ꝛ cū venisset ad molendinū similiter fecit: ꝛ re portata farina multis baculatis asellus in stabulum deducit̄: ꝛ ni hil datur qd̄ comedere possit. qd vult aliud nisi .iiij. die asellus fuit decoriatus. Sic ad ꝑpositum fa ciunt multi: qui videntes aliquos

pauperes nō eis ꝑuident sed dic̄t alius ꝑuidebit eis. ꝛ alius simili ter dicit. ꝛ sic illi pauperculi fame periclitantur. Cōtra quoꝝ erroꝛē dicit Tho. aliqs videns aliquem pauperē indigentē cibo vel potu ꝛ alijs necessarijs vite: nec est cer tus ꝙ ali⁹ eis subueniat: tenetur ipse subuenire ei. est. n. casus extre me necessitatis in quo tenet̄ qui libet sub precepto subuenire pro ximo suo.

¶ Sexti errantes ꝛ h̄ preceptum de elemosyna facienda transgredi entes sunt qdam qui dic̄t. O licet ipse pauper paciat̄ ꝛ indigeat: nō tamē est in extrema indigentia: qꝛ forte nō ꝑpter hoc moꝛietur. Et sic qui non vident eū far el tracto credūt nō obligari ipsi subuenire ꝛ ita nō subueniunt. ꝛ certe isti ēt errant: qꝛ vt dicit Tho. nō est expe ctanda vltima necessitas e che la nima sia alidenti: qꝛ si forte multū expectaret̄ deueniret ad talem ter minū ꝙ non posset iuuari nā fa me. Siti frigoꝛe ꝛ simili necessita te cōsumpta similiter nō est expe ctādū ꝙ illa paupercula iuuenis ꝑpter paupertatē iam totaliter de creuerit cōsentire in honestati ꝛ vi miperio suo ꝛ volenti illam viola re sed quādo apparēt viri similes cōiecture ꝛ indicia. s. ꝙ posset acci dere ꝙ illa pp paupertatē leuiter aleuiari possit. Tu qui nosti illam subuenire teneris.

¶ Septimi transgressores hu iꝰs precepti sunt quidā qui in dā dis elemosynis sunt valde curiosi

sub pretextu

sub precetu q2 volūt eā dare alicui iusto: vt obseruēt illō Eccl.xij.da iusto 7 nō suscipias pcōrē bn̄fac humili 7 nō des impio. Ideo non habēt dare elemosynam alicui nisi viderint in eo signa expssa sanctitatis 7 quasi miracula: qd̄ communiter ex auaritia procedere solet. Quorum erro2 ɔfutat in sacro decreto.xlij.di si quis despicit v bi dicitur in hospitalitate nō est habēdus delect⁹ personarū sed idifferēter quibuscunqʒ sufficimus hospitales nos exhibē debemus. 7 Cri.i epla ad Hebre. 7 habetur in.c.quiescamus.in eadē di. Quiescamus ab hac absurda curiositate 7 diabolica 7 preceptoria. 7 infra. si p nutrimēto postulat ne in his examines quō Abraā hospitalē se circa oēs exhibebat. Si scrutato2 esset circa refugiētes: ad se nunqʒ angelos recepisset fo2tasse enim nō putasset eos angelos: cū reliquos repelleret. Sed qm̄ oēs recipiebat: suscepit 7 angelos. Non.n. ex vita eorū quos acceperis mercedē tibi retributurus est dn̄s: sed ex voluntate 7 hono2ificētia multa 7 misericordia 7 bonitate hec ille. ubi glo. di. qd̄ qñcunqʒ quis elemosynam petit pro nutrimēto: dic semper indistincte dāda est. i.q.i. qui pio.xj q.iij.quoniam. Tho.in.iiij.distin.xv.di.qd̄ nō debet dari elemosina aliq b⁹ ad fouēdū eo2ū maliciā vñ si ɔstaret eo q eis dat in pcc̄m abuterent nō deceret eis dari nisi necessitas extrema expo sceret: q2 fm Augu. Sic diligēdi sunt homines vt eorū nō diligant errores aliud est n. amare qd̄ sancti sunt: aliud odisse qd̄ faciūt. Malis ergo dāda est elemosyna ad nature sustentationē nō aūt ad fomētum malatie. Idē Ricar. Jō Augusti. in epistola ad Vincētium 7 hētur.v.q.v.nō omnis 7 extra. de pe. 7 remi. cū ex eo utilius esuriēti panis tollitur si de cibo securus iustitiam negligat: qʒ esuriēti panis frangat: ut in iustitie seductus acquiescat. Caue igit ab istis erroribus 7 obserua hoc pceptum de elia 7 saluabis hic in p̄nti per gratiā 7 in futuro p gliaʒ Ad quā nos ille pducat iesus xps qui viuit in secula. Amen.

¶ Sabbato cinerum de conditionibus pficiētibus elemosinaʒ. Sermo.xxiiij.

Cum effuderis esurienti aīam tuam 7 aīam afflictam impleueris o2iet in tenebris lux tua 7 tenebre tue erūt sicut meridies 7 requiē dabit tibi deus semp Isaias lviij. Vidimus in pcedēti sermone de elemosyne obligatione legali 7 eiusdē omissione retelia. restat vt hodie videamus terciū mysterium ppositum q fuit de eius cōditione sociali ad quā elemosynam ēt ho2tatur nos hodie deus p ppheta in verbis pposz litis. Scdʒ ergo q inuenio in plurib⁹ locis scripturarū: ad hoc q elemosyna sit pfecta 7 consequēter deo grata 7 illā dantibus meritoria septē ɔdiuōes habē oz quasi septē socias.

¶ Prima dicit gratiositas
¶ Secunda largitas
¶ Tertia bonitas
¶ Quarta proprietas
¶ Quinta sinceritas
¶ Sexta liberalitas
¶ Septima pietas

Has. vij. cõditões hũit elia Zach. dñis. x. Lu. ix. ecce dimidiũ bonorum meoꝝ dñe do pauperibus in quibus septem verbis intelligunt septem predicte conditiones.

¶ Prima igit socia quã elemosina hẽre debet vt sit pfecta dr gratiositas. i. q̃ elemosyna debet fieri gratiose. Primo gratioso affectu ꝛ animo voluntario atq; spõtanea volũtate: ad qd hortatur apostolus ij. Cor. ix. di. Unusquisq; put dsti nauit in corde suo: non ex tristicia aut necessitate. Ilarẽ. n. datorẽ diligit deus. Si ergo aliquis dat elemosinam quasi violẽter ꝛ cũ mente tristi: parũ vel nihil meret. vñ d xlv. di. duo elemosyne que corporaliter datur si sine benigno corde tribuitur omnino nõ sufficit debet etiaꝫ fieri elemosyna cũ vultu gratioso ꝛ ilari ꝛ facie iocũda. Quod documẽtũ habemus Eccle. xviij. In omni data ilarem. fac vultum tuum. ꝛ. c. iiij. Cõgregationi pauperum effabilẽ te facito. debet etiã ꝛ tertio dari elemosyna cuꝫ vbis suauibus qꝛ vt Eccle. xviij. Ardorẽ refrigerat ros. sic ꝛ verbũ meliꝰ q̃ datũ. Multi enim sunt qui potius volunt panẽ ꝛ aquã tñ cũ facie leta ꝛ verbis dulcibus ꝛ suauibus q̃ multas delitias cum vultu tristi ꝛ verbis despectiuis. Contra hoc faciũt multi qui añq̃ dent elemosynam iniuriantur et dicũt verba despectiua pauperibus. s. q̃ vadant ligonizandũ ꝛ huiusmodi cõtra quos Eccle. iiij. Nõ exasperes pauperẽ inopia sua. Et certe talis elemosyna parum aut nihil valet

Quarto debet fieri elemosyna cum gratioso modo. i. propere ꝛ velociter. Nõ sicut faciunt quidã q pauperibus stantibus ad hostium domus eorum ad petendum elemosyna per longuꝫ spaciũm nihil respõdent. Demum dant eis modicum quid: ꝛ aliquãdo nihil: sꝫ vix dicũt vadas cũ deo. Contra quos Eccle. iiij. Non protrahas datum angustianti supple: sed da ei cito. Et prouerb. iij. Non dicas amico tuo vade ꝛ cras dabo tibi? cuꝫ statim possis dare: qꝛ vt prouerbialit dicitur. Melius est hodie ouuꝫ q̃ cras galina. ꝛ ut facias elemosynaꝫ animo ilari: facie iocũda: vbo suaui ꝛ modo prõpto atq; velo ci. Cogita primo quis est ille q petit a te elemosynam. Certe si eo vrbanus ꝛ morigeratꝰ: qñ vna psona nobilis peteret a te aliqd donũ vel seruitium omni tuo conatu asẽtires ei. O si papa vel imperator diceret tibi da mihi vnũ panẽ vel vnũ florenũ ꝛ huiusmodi opinor: q nemo qui dare posset ei negaret Ita dico de quacunq; psona nobili. O christiane ꝛ tu xpiana pẽsate q qñ pauper tibi elemosynam petit eam maximus princeps. s. magnus deus. Adeo. n. amat deꝰ pau

ꝑcedēs ꝙ in ipsos se transformat: ⁊
quicqd eis fit sibi fieri putat. vnō
Mat. xxv. Quamdiu fecistis vni
ex his fratribus minimis mihi fe
cistis. Ubi Myero. Libera quidē
nobis erat intelligētia ꝙ in omni
paupē xp̄s esuriens pasceretur ⁊ si
tiens potaret: ⁊ sic de alijs operib⁹
misericordie. vnde ꝓp hoc paupe
res cōiter petūt amore dei: qđ ver
bū deberet liquefacere corda homi
num si essent veri dei amatores: si
cut de patriarcha nostro beato Frā
cisco legitur. Secūdo debet cogita
re quid petit deus per pauperē. Et
certe o diues nō petit deus: nisi 3 s
suū: qꝛ quicqd habes suū est. Ter
tio propter quod considera ꝙ de⁹
nō petit tibi elemosynam propter
suam vtilitatem sed propter tuā3:
bonorū enim meorū nō indiges
d. ps. nec petit i donū immo i mu
tuo: cū multis vsuris quia centu
plū accipietis ⁊ vitam eternā pos
sidebitis. sed si elemosynā feceris.
Supradictas gratiositates. s. ani
mi illaritatē vultus iocūditatem:
verbi suauitatē ⁊ modi promptitu
dinē3 que in elemosyna obseruari
debent obseruauit quedam deuota
mulier q̄ cū esset in ecclesia ⁊ mis
sa cantaret: accessit ad eā quidam
pauper nudus frigore grauē cru
ciatus petēs sibi elemosynā3 pestu
lanti. Quē3 cū pia mulier aspexis
set misericordia mota cogitauit ꝙ
si iret domū perderet missam si au
tem expectaret pauper rigore cru
ciaretur tandem iocundo affectu:
illari vultu ducē ait. Frater mi ex
pecta modicū atq3 concita ad an
gulū ecclesie perexit ⁊ occulte sibi
pelliceā3 exuit ⁊ pauperi in elemo
synam dedit. ⁊ deo volente ad mis
sam rediēs inuenit eā in eodē pas
su quo eam cātari dimiserat: ⁊ sic
habemus de ꝑma socia elemosyne
que dr̄ gratiositas ⁊ intellecta per
illō ꝑmū3 Zachei verbū: ecce. Mō
tamē aduerbiū pōt ⁊ alio mō de
clarari. Nam cū sit aduerbium de
mōstrandi denotat ꝙ elemosyna
debet fieri maxime in ꝑsenti vita.
Cuius ratio est: qꝛ sicut homo de
nocte itinerās ad hoc vt videat vi
am oportet ꝙ lumē ꝑcedat pedes
suos: quā si veniret post eū modi
cū vel nihil sibi ꝓdesset ita pari for
miter de elemosyna facta in vita ⁊
facta post morē accidit. Si enim
das eam ante morē: tūc lumen ꝑ
cedit te. Si vero post morē lumē
sequitur te. Et sicut magis vtile est
ꝑcedere lumē q3 seq: ita ad ꝓposi
tum. Ideo beata lucia syracusana
dixit matri sue. Nō satis deo car
ē qui h̄ illi dat: quod ipse ꝑferre n̄
pōt. Sed si vis eē gratum: hoc illi
da quo potes vti. Uiuēs ergo ⁊ sa
lutē tui corporis tenēs da xp̄o qđ
possides. Nā3 quod moriēs das.
Ideo das qꝛ tecum ferre nō ꝓua
les. Sz certe multi sunt similes ter
reno vasculo: in quo auari pue
ri recondūt denarios: quos hinc in
de adunare possunt: de quo valent
si frangat nequaq3 extrahē valent
sic ⁊ tales donec viuunt adeo sunt
tenaces ꝙ non pōt ab eis extrahi
vel vnus denarius. Quādo autē3

moriunt tūc ordināt fieri multas elemosynas: sicut ad litterā faciūt infantuli qui cū de pane caseo: seu pomo comederint quātuz volūt demum fastiditi nesciunt qd faciant d ipso & sic fastiditi alteri donāt. Ita isti nesciūt qd faciāt d diuitijs: nō pñt portare secū idō paupib⁹ relinquunt. Consulo tibi fili mi fac elemosynam. Ecce .i. hic. Sufficit de pma conditione ad secundam.

¶ Secūda ɔditio que debet socia elemosynam: vt facientib⁹ sit meritoria & deo grata dr̄ largitas. & hoc denotat p verbū scdm Zachei. s. dimidium. Non. n. dicit q dederit vnū denariū aut cētesimam aut decimam vel tertiam ptem suorū bonorum: sed dimidium: sic & tu fili fac elemosynas largas & habundātes & nō timeas deuenire ad paupatatē pp istam cām: qz nunq̄ vidimus vel legim⁹ aliquē pp largas elemosynas deuenisse ad pauptatē nisi forte voluntariā. Immo deus auget & multiplic. oīa bona sua. sicut aplūs ij. Cor. ix. di. Qui parce seminat parce & metet. qui seminat bn̄: bn̄ & metet. vbi Remi. & q parū tribuit pauperi: paruz accipiet mercedis. & glo. ma. Nota q non dicit dat: sed seminat: qz denarium dare nō est amittere: sed seminare s. ad tēpus carere: vt plus in futuro hēatur. De benedictionibus & metet largam. s. retributionez. Et iterū glo. Nō parce seminat ille q parū habēs parū largitur: si aius pmptus est plus dare si plus haberet. Ideo thobias inter alia documenta hoc vnū dedit filio suo. iiij. c. Si multū tibi fuerit habundanter tribue si aūt exiguū fuerit libenter impartiri stude. quod documentum ēt pagani approbant Tulli⁹ nā q in. ij. de officijs dicit. Nec ita ē claudēda res familiaris vt eaz benignitas aperire nō possit: nec est ita reseruāda: vt pateat oibus modis adhibeatur: isq referat ad facultates. Sed heu qd dicā. Multi sunt magni diuites & habēt magnos redditus & intratas: q si dāt amore dei vnū panē in die vel. iij quatrenos in hebdomada: credūt ad amplius nō obligari. Si dant duos vel tres florenos in toto anno omnibus cōpēsatis: opinātur satisfecisse deo & forte in venationibus ludis: vestibus: ɔuiuijs: ornatibus: supfluitatibus: lenocinijs & meretricibus exponūt trecentos & quingētos florenos. Et isti tales p pua elemosyna: quā dāt: hēbūt nomē q sint liberales: largi elemosynarij. Sed maius habebunt nomē q sint liberales: largi & magnifici: qz exponūt diuitias in conuiuijs venationibus & alijs q supradiximus. Sed vē neq magnifici: nec liberales: sed potius pdigi appellari merent. Vbi Tulli⁹ vbi supra. Duo inqt sūt genera largorū: quoz alij liberales: alij pdigi qui epulis & visceratonib⁹ & gladiator muneribus⁹ ludoz venationū q apparatu pecunias fundunt: & in eas res quarum memoriaz aut breuē aut nullā sint relicturi omnino liberales aūt qui suis facultates

stibus: aut captos a pdonibus redimunt: aut onus aliorū suscipiūt amicoꝝ causa aut in filiaꝝ collocatione adiuuant: aut opitulantur: vel in exequēda vel augēda. h ille Unde hoc documentum huius infidelis nullū confundere debet malos xpianos: qui magis exponūt sua in nullis equis canibus falconis et consimilibus vanisq; in pauperibus dando elemosynas. Sz ve illis quando erunt ante tribunal christi examinabuntur si fuerint boni dispēsatores: an non. Si sic remunerabuntur. Si nō punientur. et certe vnū mirabile nos pauperes mēdicantes experimur: q: magis largas elemosynas recipimus a pauperibus q̄ a diuitibus: et in h patet q̄d ipse diuitie in mentibus auarorum argumentāt auiditatem et insaciabilitatem: sicut de conuicio vel alijs piscibus aut carnibus fallitis accidit: de quibus q̄to quis plus comedit tāto maiorē sitiz habet. No piu basta q̄to ala secūda.

¶ Tertia 9ditio dicitur bonuas: q̄ innuit zache⁹. di. bonorū3. Ubi docet q̄ qn̄ quis dat elemosynam nō debet dare corrupta et nociua: sz bona et sana et pficua. Cōtra quod faciūt multi: qui nō dāt vinū pauperibus vel panē vel frumentum: cum sunt bona: sed quando iā sūt fetida et marcida. que electuaria assimilantur elemosyne Chayni: qui dabat de peioribus que habebat. Non sic fili mi sed da de bonis: q: hoc mandauit deus Prouer. iij. vbi dicitur de primitijs frugū tuarum da pauperibus si tamē nō habet homo aliquid quod det: det de eo quod habet et excusatur: quia nemo dat quod non habet. et melius est dare aliquid q̄ nihil. vel dicimus q̄ ideo dicit bonū quia dicta elemosyna debet dari de diuitijs et alijs que hō pssidet: q̄ omnia bona sunt si bene dispēsantur: aliter sunt damnosa possidentibus Sicut colūna si premitur nimio pōdere prruit. Sed si idē pondus diuersis colūnis circūstantibus dispensef: stabit ideo ad Gala. vj. Alter alterius onera portare hic dicit Iero. et Remi. Qui habūdans diuitijs bonisq; tēporalibus sustentat frēm in paupertate: sic adimplebit legē xpi. Uel ideo dicit bonū ad innuendū q̄ de cibus bonis nostris debemus primo facere elemosynam. Et hic nō q̄ fm phum. j. Ethicoꝝ. iij. sunt genera bonorum. s. fortune q̄ vocant bona exteriora. Itē ōa corporis. et bona aie. De ipsis bonis ōbemus facere elemosynā vt dictum est. De bonis corporis debemus et facere elemosynā in seruitijs honestis vt puta visitare infirmos eisq; seruire: atq; incarceratos mortuos sepelire et hmōi. Tu barbitonsor: si nō potes dare pecunias vel alia bona fortune paupibus: seruias eis de tua psona. s. redēdo vel flebotomando quādo indigent. Sutor suendo eis pānos ligonizator et agricola aptando vineas et agros eoꝝ. et sic de alijs artificibus. Sed nunqd nos religiosi debemus fer

re dāna de statu nro. religioso: qr cū non habeamus bona tēporalia: nō possumus facere elemosynas. Sed certe vt dicit Augu. in lib. de ecclesijs dogmatibus. Bonū est facultates cū discretiōe pauperibus erogare. Sz melius est: ꝑ intentione sequendi dn̄m in simul donare: ⁊ absolutū sollicitudine egere cum xpo. Non sumus ergo peioris cōditionis effecti propter religionē habemus.n. multa bona de quibus elemosynas facere possumus.s.bona aīe. vnde Augu. in ench.c.iiij. Elemosyna ē facere tristi consolationē: ostendere erranti viam: dare deliberanti cōsilium: ⁊ velle emēdare vel corrigere peccantē. Et idē ibidē. Dimittit ex corde illi a quo offensus est vel orat vt ei dimittatur: elemosynam facit. Ideo idē ea elemosyna nihil est maius qua ex corde dimittimus qđ in nos quisqꝫ peccauit ꝑpter hoc Tho.sa se.q. xxxij. ar.ij. Et Ric.in.iiij. dist. xv.ar.ij. q.iiij. dn̄t ꝙ elemosynarū duo sūt genera.s.elemosyne corpales atqꝫ spūales ⁊ dn̄t ꝙ spūales potiores sunt corporalibus: sicut aīa nobilior est corpore. De oibus igit̄ istis bonis debet homo facere elemosynam vt habeat istā tertiam conditionē ⁊ consequēter sit ꝑfecta ⁊ ꝑ consequēs meritoria. Sz heu qđ dicamus charitas mortua ē in seculo neqꝫ: quoniā multi sunt qui nullā elemosynam faciunt pauperibus: nō dant eis panē neqꝫ vinum: neqꝫ vestitum ⁊ hmōi: ⁊ forte excusantur: qr nō hn̄t vnde tribuant possent tn̄ seruire eis in infirmitatibus ⁊ alijs necessitatib⁹: visitare incarceratos: consolari afflictos ⁊ similia: ⁊ tamē non faciunt ex negligētia: qr modicā aut nullā charitatē hn̄t ad proximū vbi inueniunt̄ hodie qui dirigant errantes bonis consilijs ⁊ exhortationibus? Certe rariores sunt ꝙ̄ zorche per li cāpanili. immo qđ deterius ē: impellunt eos ad cadendū ⁊ forte ad faciēdum plura mala qꝫ per se fecissent. vbi inuenit̄ q corrigat tot publice blasfemantes ludētes: odia ⁊ parcialitates tenētes: in cōcubinatu publice ꝑmanētes: fucis ⁊ licijs vtētes ⁊ alijs pōpis ⁊ vanitatibus se exercētes: artes ꝓhibitas. opantes. Oyme la charita e morta: qr potius inueniūtur qui fauēt adulatiōibus: ꝙ̄ eis qui ꝓuocant ad deteriora. vbi inuenitur hodie qui consolat̄ afflictos: immo qđ valde crudele est: multi addunt afflictionē afflictos. vbi inenit̄ hodie q doceat aliquē symbolum: orationē dominicam: precepta dei ⁊ ecclesia: ⁊ alia necessaria ad salutē aīe? Certe multi inueniuntur hodie q docēt in cantationes ⁊ maleficia: cantilenas: fucari: ⁊ alia prohibita. vbi sunt qui orēnt ꝓ peccatorib⁹? certe rari: vel pauci. vbi qui remittunt iniuriantibus? certe rariores ⁊ pauciores. ⁊ ideo verū dico qr charitas mortua est in mūdo. Ma patres ⁊ fratres mei: bona dabat Zacheus. ita ⁊ nos bona dare debem⁹ ꝓximis.

¶ Quarta cõditio elemosyna di-
citur ꝓprietas Zacheus.n. dice-
bat ꝙ dabat dimidium bonorum
suoꝝ adinnuẽdum ꝙ homo debet
facere elemosynam de suis non de
alieno: vnde ꝓuer.iij.honora deũ
de substãtia tua nõ dicit ꝺ aliena ꝛ
in themate nostro frãge inqt esu-
rienti panẽ tuum non alienuꝫ: qꝛ
vt dicit ecclesiastici.xxxiiij. q of-
fert sacrificiũ de substãtia paupe-
ris: quasi qui victimat filiũ in con
spectu patris sui. Quantus aũt sit
dolor patris ꝑpendamus: si in ei⁹
cõspectu filius victimetur. Et hoc
facile cognoscit inqꝫtum apud
deũ dolor ex aspercetur: quando ei
sacrificiũ ex rapina tribuitur: vt.j.
q.j. Non ẽ putanda. Propter h
dico ꝙ si aliquis furaret ab vsu-
rario: vel raptore: vt inde faceret
elemosynam peccaret: qꝛ vt.j.q.j.
Principaliter dicit. Difficile est
vt bono pagantur exitu: que ma-
lo sunt inchoata principio. Debꝫ
ergo elemosyna fieri de proprio.ꝛ
sic intelligitur qꝺ Zacheus dicit
bonoꝝ meorum: qꝛ non alienorũ.
Sed hic mouetur vnum dubiuꝫ
Theo.ꝛ conscientiale vtrum de il
licitis acqsitis possit fieri elemosy-
na. Ad quod rñdet Tho.2a 2e.q.
xxxij.ar.vij.ꝛ Ric.i.iiij.di.xv.ar.
ij.q.v. Qꝛ tria sũt gñia acquisitiõis
Quedaꝫ.n.sunt illicite acqsita nõ
ꝙ ipsa acquisitio sit illicita. Sed
qꝛ id ex quo acquiritur ẽ illicitũ.
Sicut patet de his q̃ mulier acq-
rit per meretriciuꝫ. Qꝺ.n.mulier
meretriciuꝫ exerceat: turpiter agit
ꝛ contra legem dei. Sed in eo qꝺ
accidit non in iuste agit nec con-
tra legẽ dei.vnde qꝺ sit illicite ac
quisitũ: vocatur turpe lucrum. Et
retineri põt ab eo qui acqrit: ꝛ de
eo põt facere elemosynam. Non
põt tñ de acquisito per meretrici
um fieri sacrificium vel oblatio ad
altare: tum ꝓpter scandalum: tuꝫ
pp sacramẽtorum reuerẽtiam: vñ
de vtero.xxiij. hoc prohibitum ẽ.
Scdo quedam sunt illicite acqui
sita q̃ retineri non possunt ab illo
qui acqsiuit: ꝛ illi qbus abstulit re
petere possunt: vt sunt acquisita p
rapinã furtum ꝛ vsurã ꝛ de tali-
bus nõ põt fieri elemosyna sed de
bet fieri restitutio. O raptores: o fu
res: o vsurarij nõ faciatis elemo-
synam de rapinis furtis ꝛ vsuris
qꝛ talis elemosyna nõ placet deo.
vt.xiiij.q.v. Nolite.ꝛ.c. forte vbi
di. Si totum tribuat pauperibus
qꝺ abstulerat: addit potius peccã
qꝫ minuat. Quid ergo dꝫ fieri de
istis acqsitis per rapinam: furtuꝫ:
ꝛ vsuram. O vsurarij fures ꝛ ra-
ptores red.red. reddite faciatis re
stitutiões.s.illis qbus abstulistis
vel suis heredibus. Si.n.facere-
tis elemosynã de istis ꝛ non resti
tutionẽ non pp h excusamini: vel
ab obligatione restituẽdi absolui-
mini. Qꝛ vt dr.c. Ea te ꝺ iur.iur.
onus nõ remittitur sꝫ augetur: cũ
cuiqꝫ in ꝓiudicium absoluitur: qꝺ alij
ex debito est ꝑstandum in signuꝫ
huius dixit Zacheus dño. Si qd
aliquẽ defraudaui: reddo qdru-
plũ vt mandat Exo.xxij. vbi dici

tur. Si qs furatus fuerit ouem restituet quattuor oues p vno oue. Tertio q̄dam sunt acq̄sita: que q acquisiuit retinere non pōt: nec q perdidit aut dedit repetere valet: quia. s. contra iustitiam fuit datum ⁊ acceptū ille autem qui accipit facit contra iustitiam: et etiam qui dedit. sicut ɔtingit in symonia vbi cōtra legem vterqꝫ agit: ⁊ tale dꝫ in pias causas erogari. Et dicit Tho. ⁊ Ric. vbi supra: ⁊ eadē rō est in cū similibus in qb⁹ datio ⁊ receptio est ɔtra legem. quod acq̄situm per symoniam nō possit retineri ab eo qui acq̄siuit: hētur expresse: in. c. de hoc āt. de symonia. qd aūt sic acquisitum dꝫ erogari ad pias cās de hoc fit multiplex distinctio docto. q: aliqñ dꝫ dari ecclesie: in cuius ignominiā datum fuit vt hētur. in. c. pdicto in tex. ⁊ glo. Aliqñ vero aliter qd ad presens cā breuitatis omitto. In tractatu de restituentibus dicetur explicite. Possum⁹ et dicere sup hoc vbo Zachei Meorū qd ideo dixit ad inueniendū q illi qui nō possunt dicere meū nō possunt facere elemosynā. quattuor aūt genera hoīum nō possunt dicere meū .s. Religiosi serui ⁊ ancille filij familiares ⁊ non emancipati per respectū ad aliquas res: ⁊ mulieres coniugate etiam per respectuꝫ aliquaruꝫ rerū. Isti omnes nō ita libere possunt facere elemosynam sicut alie psone que nō sunt istius conditionis. Sed vt hec veritas distinctius elucescat mouētur quattuor dubia. Primum est de religiosis. Si religiosus pt facere elemosynā an nō. Respōdeo q non q: non habet vel vt verius dicamus nihil hēre debet. vt in. c. Abbati dist. liiij. xij. q. j. Non dicatis ⁊ de statu mon. Cuꝫ ad monasterium in fine. Dicit tamē Tho. vbi supra arti. viij. Qd si monachus hꝫ dispensationē a prelato cōmissam pōt facere elemosynam de reb⁹ mōasterij sꝫ q sibi cōmissum est. Si vero non habet dispēsationem: q: nihil propriū habet: tunc non pōt facere elemosinam sine licentia abbatis vel expresse habita: vel probabiliter presumpta: nisi forte in ar. necessitatis: q: tunc licituꝫ eēt ei furari vt elemosynam daret: q: tūc si sibi Abbas cōtradiceret: posset monachus respōdere. Obedire oportet deo magisqꝫ hoībus. In tribus ergo casibus pōt religiosus facere elemosinā. Primo si dispensatio rerum monasterij est sibi cōmissa: ⁊ tunc debet facere tales elemosynas moderatas ⁊ ratiōabiles sm proportionem bonorū que sunt sibi ad dispensandum cōmissa. Scdo quādo habet licētiam expressam vel probabiliter presumptaꝫ. Tertio quādo videt extremaꝫ necessitateꝫ in paupe: q: tunc etiam contradicēte prelato suo facere pōt elemosynam Concor. Ric. Scdm dubium est qd de seruis ⁊ ancillis. Utruꝫ possint facere elemosynam de rebus dñorum suoruꝫ ⁊ dicit Tho. vbi supra ⁊ Ric. vbi supra

q. vj. q̄ serui ãcille ⁊ famuli q̄tuis
sint libere ꝯditionis nō possunt ele
mosynas dare de rebus dñorum
suoꝝ sine eorum ꝯsensu expresso
vel p̄sumpto: nisi aliquoꝝ bonorū
esset eis dispensatio cōmissa a dño
nisi ĩ casu extreme necessitatis vt
de monachis dictū est famuli aūt
liberi possunt facere elemosynã de
precio seruitij sui. Tertium dubiū
est de filijs familias: vtrū possint
facere elemosynas. ⁊ rñdit Tho. ⁊
Ric. vbi supra. q̄ꝺ cum ea q̄ sunt
filiusfamilias: sint patris non pōt
ipse filius facere elemosynam nisi
forte aliq̄ȝ modicaȝ de qua potest
presumere q̄ patri placeat: vel ni
si forte alicuius rei dispensatio eēt
filio a patre cōmissa ⁊ nisi in casu
necessitatis extreme: ĩ quo omnis
inferior potest facere elemosynas
contradicente suo superiore: vt su
pra de monachis dictuȝ est. Ray.
autem distinctiue respondit q̄ꝺ si
filiusfamilias habet peculium ca-
strense vel quasi: de illo potest face
re elemosynam. nā q̄tum ad illud
cen[s]et paterfamilias. ff. ad mace-
donianū. l. ij. De peculio aūt pro-
fectio ⁊ aduētitio pōt si credit pa
trem permissuꝝ. Aliter non: q2 p̄
fectitium ⁊ quicq̄d ex eo acquirit
est patris quo ad vsumfructum
vt institu. per quas per. no. acq. §.
j. Si tñ esset in scolis de licētia pa
tris vel in peregrinatiōe posset de
vtroq̄ȝ elemosynam dare ar. ff. de
iudicijs. Si longius. ⁊ ff. ad ma-
cedo. Itē si filius. §. Qꝺ dicitur.
Nota q̄ peculium castrēse est oē
illud q̄ꝺ filiusfamilias occasione
militie a parentibus vel ab alijs
donatur: vel ipse in militia acqui-
rit. Peculium quasi castrense est
q̄ꝺ filiusfamilias ex aduocatione
vel alio officio publico percepit.
⁊ similiter q̄ꝺ obuenit clericis de
officio suo. Peculiuȝ profectitiū
est quod ex rebus patris vel earū
occasione aduenit: vt fructus siue
lucrum. Peculium aūt aduenti-
tium est q̄ꝺ ex alia quacūq̄ȝ causa
filio aduenit: siue a matre siue a
persona extranea: siue de alijs ope
rationibus vel laboribus suis.
Quartum dubiuȝ est vtrum mu-
lieres cōiugate possunt facere ele-
mosynã. Ad hoc respōdit Tho. ⁊
Ric. vbi supra q̄ si vxor habeat
alias res preter dotem: q̄ ordinan
tur ad substentandam onera ma-
trimonij vel ex proprio lucro vel
quocūq̄ȝ alio licito modo: potest
dare elemosynaȝ etiam irrequisito
assensu viri moderatas tamen: ne
ex earum superfluitate vir depau
peretur. Alias aūt non debet da-
re elemosynas sine cōsensu viri ex
presso vel p̄sumpto: nisi in ar. ne-
cessitatis: sicut de alijs dictum est.
Ratio huius est: q2 licet mulier
sit equalis viro in actu matrimo-
nij: tamē in his q̄ ad dispēsationē
domus pertinēt vir est caput mu
lieris. j. Cor. xj. ⁊ si dī ꝺ. b. lucia di
co q̄ beata Lucia sponsū hūit nō
virum. Ideo de consensu matris
poterat facere elemosynam. Ray. a
autem distinctiue respōdit dicēs
q̄ si vxor habꝫ parafrenalia. i. pro

pria preter dotem: vbi huiusmodi parafrenalia de consuetudine habent loci et vxoris sunt: potest de illis etiam inuito marito facere elemosynas. Nam. C. de pac. conuē. hac lege talia parafrenalia de iure pertinēt ad vxorē. Cui tamē derogari potest per cōtrariam consuetudinem: vt in aliquibus partibus contigit. Scdo potest facere elemosynam vxor si est lucrosa ita scilicet q exhibita debita gubernatione si quid lucratur opis sui: potest de hoc facere elemosynā: nec intelligo deducēdo expensas sui victus: qz vir tenetur ad huiusmodi onera ppter dotē et etiam propter obsequiū ab vxore exhibitum. Tertio si hz expressam licētiam a viro suo. Quarto etiā si non habet expressam licētiam sed psumptam scilicet quia si vir sciret eēt contentus. Sed si dices certe vir meus si sciret esset male cōtentus quod facerē elemosynas: quid debeo facere respōdit Rodonensis. q si vxor latēter dat mōderatas elemosynas p se et viro suo: non peccat: qz cōmune negotium vtiliter gerit: licet credat q viro suo displiceat et sufficit in hoc casu: qd non veniat cōtra prohibitionē expressam viri et q eum nō scandalizet. Sz quid debet facere mulier si vir suus expresse phibuit respōdeo q nō propter hoc debet desistere a faciendo elemosynas dummō non sint inordinate. Nam debet sibi formare consciētiam et credere q vir suus in tali prohibitione non velit totaliter phiberei sed tēperate. s. ne nimio excessu faciat elemosynas: vel etiam potest sibi formare consciētiam q si vir suus videret illā pauperē: placeret sibi q faceret ei elemosynam. Si tamē credit omnino viro displicere nec potest talē conscientiam deponere: tunc non debet facere elemosynam nisi videret aliquē indigentem ad mortem vt supra dictū est. Non piu tolli la quinta.

¶ Quinta socia elemosyne dicitur sinceritas: Que notata in verbo zachei. s. domine. Idest q elemosyna fiat recta intentiōe amore dei: et vt obediat mādato suo: nō p vanagloria: vel alio malo fine: vt de ieiunio supradictum est. Unde hoc prohibetur Mathe. vj. Cū facis elemosynā noli tuba canere ante te: sicē hypocrite faciūt etc. Scdm Chrisosto. tuba denotat oēm actū seu smonem: per quē bonū opus iactanter publicatur et magnificatur. Non ergo damnat elemosyna publica: sed illa que ideo fit publica: vt homo vel apud alios habeat nomē sanctitatis: siue pietatis et ex hoc capiat illam gloriā inanē: sicut faciunt qdam hypochrite: q si faciunt capellas: paramēta: calices. hospitalia: et cōsimilia in vita aut post mortē faciunt fieri cum signis et armis suis aut in sculptura aut in pariete sculpta seu depicta. Et forte si moriunt relinquit in testis: q execqutores testamentorum suorū talia fieri faciāt. Sed tu qui talis testamētū executor es: vt

plenã volũtatẽ testatoꝝ adimpleas? faciãs depingi tubicinantiũ circulum circa arma aut litteras: vt qui tubarũ premiuꝫ exquisierũt ipsaꝝ habũdantiorẽ copiam sortiantur. Sed qui rectius agere volunt: cuꝫ talia fiant quãdoqꝫ de impie acqsitis: ꝛ maxime de certis: suspẽdãt in talibus arma ꝓpria ipsorũ: que sunt furce ꝛ latronũ patibulũ: vti iustitia poscit: ꝛ ipsi merẽtur. ¶Mira certe insania mũdane cecitatis ꝛ vanitatis: qꝛ non solum volunt peccare dũ viuũt: sed etiaꝫ peccare quodãmodo conantur: postq̃ decesserunt. O stulte: recordare qd subnectit de hoc a xp̄o. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Dicit glo. suã dicit ꝛ nõ dei quasi dicere vellit. sufficit ꝙ hẽant illam gloriam: quã ex suo ope quesierunt. qꝛ seipsos dei gloria indignos iudicauerũt. Unde hyerony. Non dei mercedeꝫ: sed suã. Laudari eniꝫ sunt hic ab omnibꝰ: quorum causa exercuerũt virtutes. Debet ergo elemosyna fieri aut intentione recompensandi debitum offensi dei: ꝛ sic ẽ opus iustitie ꝛ satisfactionis. ꝓ peccatis: Diminuitur enim aliqd pene per ipsam tali intentione factam: Aut debet fieri: vt ꝓ eam proximus subleuetur: ꝛ sic ẽ actus misericordie ꝛ pnie ad meritũ vite: vt dicit Astesa. in sũma sua. Sunt tamẽ pleriqꝫ: qui ex quadã importunitate coacti elemosynas faciunt. de quibus. Augu. sup ps. Qui dat vt careat tedio interpellantis: non vt reficiat viscera indigentis: ꝛ rem ꝛ meritũ perdit. Nullum ꝛ enim munus deo plus gratũ est: nisi ex amore procedat sicut nec potest panis ad cibum placere: nisi fuerit igne decoctus. j. Cor. xiij. Si distribuero omnes facultates meas ꝛc. charitatem autẽ nõ habuero nihil mihi ꝓdest. Semper ergo facias elemosynam amore dei principaliter ꝛ sic semper ei grata reddetur.

¶Sexta conditio elemosyne est liberalitas. idest qꝛ debet fieri liberaliter: seu libere. Jõ dixit zacheus do. supple non vendo. Uendũt autem elemosynas quidã: qui faciũt solũ elemosynas: vt remunerẽtur ab his quibus faciunt. qꝛ volunt ab eis seruiri: Jmmo tenẽt eos q̃si famulos ꝛ suos: quod ẽ valde turpe. Unde Seneca. Nihil est venali misericordia turpius. Jdeo j lib. de beneficijs. Grauissimus vitio: nulla res carior q̃ q̃ cibis: seu verbis supplicãtis empta ẽ. Molestũ verbum ꝛ onerosum: dimissoqꝫ vultu dicendum: supple. rogo. quasi diceret Sen. ꝙ elemosyna debet fieri liberaliter nec se rogari multũ expectare. Cõtra istud faciunt ꝛ quedam mulieres: q̃ tenẽt tanq̃ seruas aliquas pauperculas mulieres quibꝰ subuenũt. Uolunt ꝙ eis lauẽt pannos: parapsides: ꝛ alia vtensilia: vel ꝙ scopent domũ: ꝛ remunerantur de elemosyna facta ab his: quibꝰ faciũt ꝛ ꝯsequẽter nõ habebũt remunerationẽ a deo. Contra quod Luce. xiiij. Cũ facis cõuiuium voca pau-

peres & debiles: claudos & cecos: & beatus eris: quoniam non habent tibi retribuere. Retribuetur enim tibi in retributione iustorum. i. in gloria eterna. Ideo prouer. xix. Feneratur deo: qui miseretur pauperi.
¶ Septima vltima socia quam habere debet elemosyna: vt sit meritoria dicitur pietas. Ubi nota quod vt dicit Tho. secunda secunde q. ci. Pietas est virtus: per quam exhibetur cultus. i. reuerentia: siue honor & officium. i. obsequium benefactoribus nostris: quibus sumus debitores. Et quia deus est principaliter noster benefactor: ideo hanc pietatem ei principaliter exhibere debemus. post quem parentibus & patrie in qua nati sumus & nutriti. Per parentes intelliguntur omnes consanguinei. Non ideo consanguinei dicuntur: quia de parentibus processerunt. vt. viij. Ethi. Concordat Tullius in sua rethorica. d. Pietas est: per quam sanguine iunctis & patrie beniuolum officium: & diligens tribuitur cultus. Dicit Tho. per cultum patrie intellige cultum concium & omnium patrie amicorum. Et Augu. x. de ciuitate dei. Dicimus colere homines: quos honorificatione vel recordatione: vel presentia frequentamus. Ex dictis: elice septem documenta.
¶ Primum quod subueniendo ecclesijs reparando s. eas si casum minantur: vel edificando eas a fundamentis: vel ornando eas paramentis: calicibus: libris & huiusmodi talis elemosyna est bene sociata: hac vltima conditione. s. pietate, & consequenter est deo grata. Nam facere supradicta est actus latrie & pietatis.
¶ Secundum documentum. subuenire religiosis & clericis deputatis ad cultum & seruitium dei. Unde Aug. in li. de vero deo declarans illud Luce. xvj. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis: vt cum defeceritis recipiant vos in eterna tab. dicit. Qui sunt qui habebunt eterna tabernacula nisi sancti dei: Et qui sunt qui ab eis recipiendi sunt in eterna tabernacula nisi qui eorum indigentijs seruiunt. Et glo. Hierony. i. c. apostolicis. xvj. q. i. Apostolicis viris & euangelizatoribus xpi in necessarijs vsibus nolle retribuere: seipsum condemnare est, i. Thimo. v. Presbyteri duplici honore digni honorantur: maxime qui laborant verbo & doctrina. Dicit enim scriptura. Non obturabis os boui trituranti. Et dignus est operarius mercede sua. Dicit Nicol. de lira super verbo duplici honore digni habeantur. i. eis exhibeantur reuerentia & administratio necessaria.
¶ Tertium documentum. Subuenire parentibus est valde gratum deo: quia est opus valde pium: vt patet per Tho. quia vt dicit Aug. in primo de doctrina xpiana. Illi qui sunt nobis coniuncti. cum quadam sorte nobis adueniunt: vt eis magis prouidere debeamus. Et Ambro. primo de officijs. Illa est probanda liberalitas: vt proximos sanguinis sui non despiciat: si egere cognoscat. Melius enim est vt ipse subuenias tuis: quibus pudor est: ab alijs sum

p̄num deposcere. Dicit.n. Tho.s.a se.q.xxxij.ar.ix. Qd circa hoc: discrecionis ratio adhibenda est scdm differentiam coniunctionis & sanctitatis. Nã nullo sanctiori magis indigentiã patienti: & magis vtili circa cõe bonũ: est magis danda elemosyna q̃ psone ppinquiori: maxime si non sit multuz ɔiuncta cuius cura spũalis nobis immineat & ius si magnã necessitatem nõ patiat. Fac ergo elemosynã ɔsanguineis tuis.s.filijs & domesticis & sic eris pius: & ɔsequẽter dignus premio Alias: eris ipius.q2 pme ad Thymo.v. Si quis suorum & maxime domesticorum curã nõ hz fidem negauit & est infideli deterior.& cõsequẽter supplicio dignus.

¶ Quartum documentum fac elemosynam hospitalib9: & alijs pijs locis: ac pauperibus hostiatim mẽdicantibus: q2 pia erit: & consequẽter bñ locata. Et nota q̃ ut dicit Ambro. in li. de officijs. Consideranda est in largiẽdo etas atq3 debilitas: nonnunq̃ etiã verecundia que ingenuos prodit natales. Aut si quis de diuitijs in egestatẽ cecidit sine vitio suo. Pauperib9 igitur qui verecũdantur mendicare: elemosynam facere piũ est.

¶ Quintũ documentum. Est fienda elemosyna indigentibus nõ autẽ diuitib9. Unde zacheus ppter hoc dicitur q̃ dabat bona sua pauperibus. Et in themate dicit. Frãge esurienti panẽ tuum &c. Nõ dicit saturato nec vestito. Nõ q2 sic eq̃ vtilis ẽ terre sitienti nõ sitienti vo dannosa. Ita elemosyna data egẽtibus est vtilis danti: q2 ẽ pia: data vo nõ indigentibus ẽ inutilis.

¶ Sextum documentuz. Elemosynam tuã distribue in diuersos: non vni tantũ. Unde glo. super illud si distribuero in cibos pauperuz. j. Cor. xiij. Dicit p hoc cautella elemosyne docetur: vt nõ vni: sz multis detur: vt pluribus prosit.

¶ Septimũ & vltimum documẽtũ. Quod hec elemosyna danda ẽ pauperibus: qui laborare nõ possunt: vel non conuenit. Nam mẽdicantes validi miseris & nature debilibus panẽ auferunt. Ideo rediguntur ad seruitutem imperatorũ tales mẽdicantes validi. vt. l. vna de mẽdi. vali. C. li. xj. vbi glo. Iustius feceris: si iniuste petẽtem correxeris: q̃ si ei dederis. Ex his pz Tertium mysterium. Benedictus deus. Amen.

¶ Dominica prima in quadragesima. In mane De peccati vilificatione: vbi ostẽditur quantũ homo per peccatum vilificet: q2 efficit bestia: & deterior demone. Sermo. xxv.

h Ortamur vos ne in vacuum gratia dei recipiatis. Ait.n. tempore accepto exaudiui te & in die salutis adiuui te. Ecce nũc tempus acceptabile ecce nũc dies salutis. ij. Corinthi. vj. In quib9 sacratissimis verbis considera tria mysteria.

¶ Primo namq3 vnã exortatiuã admonitionẽ. i. hortamur vos &c.

¶ Secundo vnã opportuna alle

gationez cui addit. Tem. n. tpe acce
pto exaudiui te: et die. sa. ad. te et c.
¶ Tertio vnā sollicitā inductio-
nem cum finaliter subiungit. Ecce
nunc tēpus acceptabile ecce nunc
dies salutis. Circa primum nota
q Remigius super hoc passu. di-
cit. Quod exortatio species est do-
ctrine: duz quis verbo aut exēplo
ꝯsolationem prestat alicui. vbi gra
tia. Uidet aliquis fratrē suum in
merore et tristicia positum ꝓpter
amissionē filioꝝ vel vxoris vel re-
rum tēporalium et consolatur euz
duz ei reddūt ad memoriā et i exē
pluz qualia et quanta sustinuit bea
tus Job. patiēter: et quō postea me
ruit propter patiētiam omnia du
plicata recipere. Ista talis conso
latio et admonitio exortatio appel
landa ē dum videt eum alias do-
lore nimio cōstrigi ꝓpter peccata
sua. et pene in desperationē lapsus
suo vbo et exēplo ꝯsolationē pbet
ne desperet de venia et salute dans
ei in exēplo Magdalenā meretri
cē: cui dn̄s omnia peccata dimisit
et latronē qui ad vnam vocē me-
ruit audire. Hodie mecū eris in
paradiso. Exortatio bona et conso-
latio ē. Dicit ergo apostolꝰ Hor-
tamur nostra pdicatione verbo et
exēplo oībusqꝫ modis ne i vacuū
siue inane et in vtiliter gratiaz dei
recipiatis. Et glo. magistralis di-
cit. Ne in vacuum cedat vbi gra-
tia quam suscepistis. Remigiꝰ oia
bona q gn̄i humano dant: gratia
dei dant. Gratia aūt dei dr̄ qꝛ gra
tis ei ꝯcedit. Gratia qdē dei ē ha
bere fidē: spem: charitatē et sapiē
tiaz diuinā vel humanā et bona tē
poralia. Ista ergo dei gratiam in
vacuū recipit qui veniēs ad fidez
et remissionē peccatoꝝ in baptis-
mate percipiēs: dei pcepto inobe
diēs existit. Et. j. quicūqꝫ ad fidez
venit: et nō fuat q̄ in lege et euāge-
lio continētur in vacuū gratiā dei
recipit. Nico. de li. sup hoc exem-
plificat: q sicut medicina recipit
in vacuū: qn̄ per eaz nō consegtur
effectum salutis. Ita et c. Circa fm
vbi apostolus allegat. di. Tem. n. tē
pore. ac. et c. Dicit Remi. hoc Isa-
ia ꝓpheta protulit ex psona dei pa
tris vt habet. Isaie. xlix. Et Am-
brosius sic declarat. O homo exau
diui te orantē ꝓ peccatis tempore
gratie accepto tn̄ et in die salutis
qn̄. s. xp̄s in mūdo natus ē adiuui
te. Nico. de li. di. Qd apostolꝰ fa-
cit hāc allegationē scripture quia
posset aliqs dicere. Recipe gratiā
nō est in nostra ptāte. iō homo re-
mouet dicēs tpe accepto et c. quasi
diceret. Deus paratus ē dare gra
tiā suaz vnicuiqꝫ volēti. et se ppa-
rāti maxime in hoc tpe noue legis
qd est acceptū. Hoc aūt tps Re-
mi. quo exaudiri possumus et dies
in qua salutē eternā ꝓcurare pos
sumus: ab exordio dn̄ice pdicatio
nis est. et maxime ab eius resurre-
ctione vsqꝫ ad diē Iudicij quo tē
pore ꝓpter bona opera possumus
acceptabiles eē ꝓpter bona opera
deo pſi et placere illi atqꝫ ab eo ex
audiri. Et hoc vt. di. Nico. de li.
ꝓpter meritū passionis iesu xp̄i.

Circa tertiū vbi apostolus solicitat ⁊ Inducit nos ad bñ agendū. di. Ecce nūc tps acceptabile. Di. Remi. Tps acceptabile ad pniaȝ agēdam pñs ē qđ appellat dico salutis: q: illo nobis salutē eternā possum⁹ pmereri: qm̄ aptū ē ad operandū pp̄ter lucē: de quo di: i euangelio. Joānis. xij. Ambulate dū lucē habetis. Et Ambro. Ecce inqt nūc ē tps acceptabile quo mortalibus morbis salubris medicina in funditur. s. p pniam. ⁊ dicit nūc q: vt. d. glo. magistra statiȝ in obitu fidelis saluus dat nō cras nō post annū differre: Et q̄uis totuȝ tps vite nostre sit aptū ad bñ ⁊ virtuose viuēdū ⁊ ad faciēdū pniaȝ apti⁹ oib⁹ ē quadragesime sacratissimū tps. Uñ p hoc ordinatū est ab ecclesia q̄ volēs nos sollicitare ⁊ inducere vt tali tpe bñ viuamus ⁊ pniaȝ faciamus. studiose voluit ⁊ ordinauit: q hodierna die q̄ ē q̄si Initiū q̄dragessime: legerent h̄ vba apli: vȝ. Ecce nūc tps accep. ⁊c̄. q̄si diceret scā mater ecclesia O filij mei xp̄iani ⁊ filie mee xp̄iane: faciatis penitentiaȝ de vestris peccatis in hoc tpe quadragesime quod est deo acceptabile ⁊ nobis salutifer. Scđm autē q facere debemus vt penitentiā recte faciam⁹ est vt a peccatis abstineamus. vñ ps. xxxuj. Diuerte inqt a malo ⁊ fac bonū. Si vis supple recte viuere ⁊ scḋm diuinam voluntatem ⁊ sic penitentiā agere vt p eam remissionē ⁊ veniam peccatoꝝ tuoruȝ inuenias. Primo dicit diuerte a malo postea dicit ⁊ fac bonū. Hoc idē habemus a magistro veritatis xp̄o saluatore nr̄o Luc. xij. Sint lumbi vestri pcincti ⁊ lucerne ardentes in manibus vr̄is. Scḋm expositionē Grego. per lucernas quas in manibus tenere debem⁹: intelligunt bona opa q̄ facere debemus qđ tñ precedere dȝ lumborum precinctio. i. a peccatis cessatio. Bene ergo dico q primo debemus abstinere a peccatis postea do bene operari. Sed q: habetur ab August. x. de trinitate. c. i. Et a pho tertio de anima. Uoluntas nō fertur nisi in precognitam. Sicut non possumus desiderare ⁊ amare. nec etiam dare operam habendi aliquam eam nisi prius cognoscamus illam. Ut ergo omnes a peccatis caueamus: volo in presenti tractatu dare noticiam de ipsis. Et obseruando nostram laudabilem consuetudinem: ad hoc vt tractatus ⁊ sermo noster habeat solidum fundamentū ⁊ ordinatum pcessum: fundabimus eum sup numero trinario: ad honorem beatissime trinitatis: considerantes de peccato tria mysteria.

¶ Primū de sui vituperosa vilificatione.

¶ Secundum de sui ponderosa aggrauatione.

Tertiū de sui ruinosa dānificatōe.

¶ In pmo videbimus q̄tum est vilificatiuū ⁊ vituperosum.

¶ Secūdo q̄tum est grauans ⁊ ponderosum.

¶ Tertio q̄tū ē nociuū ⁊ dānosū

¶ Primū igitur mysteriū est de peccati villificatione. Ante cui⁹ declarationē nota tu creatura rōalis q excepta sola nā angelica: nulla creatura est tam nobilis q̄ humana vir. s. ac mulier. Hec ɔclusio ē excellentis greci dionysij. v. c. d diuinis nominibus. ⁊ diuini Aug⁹. xj. d ci. dei. c. xvj. Et melodiosi romani gregorij. xxxij. mora. Et vtiliter sacroꝝ theologorum, p̄cipue Bonauē. in. ij. di. i. Sed o miser peccator. o misera peccatrix: sciās q pctūm mortale qd comittis est adeo vilificatiuū q facit te amittere hanc excellentiā ⁊ naturalez dignitatē tuam. Et vt videas h esse verū: nota in p̄senti sermone tres ɔclusiones quarū quālibet pbabimus triplici via. s. ratione auctoritate ⁊ exēplo.

¶ Primo dico q peccatū mortale facit hoiem illud cōmittentem animal brutum: adeo vilificat te ⁊ vituperat: o miser homo pctūz qd comittis q per ipm efficieris vna bestia. Probatur se nō tel ,puo nō voglio che tul credi.. Arist. i. ethi. ponit triplicē vitam. s. ɔtēplatiuā ac celestem: politicam ⁊ humanaz voluptuosam ⁊ brutalē. Cōsidera nā namq q homo habet aliq: que etiam habēt animalia bruta. Habet namq oculos cū quib⁹ videt aures cū quib⁹ audit: ceterosq sensus cū qbus ,pducit actus vitales que oia habet canis equus ⁊ bos. Cōsiderauit Aristo. ij. q hō habet voluntatē ⁊ intellectū ⁊ liberū arbitrium: que omnia habēt angeli ⁊ deus. Dicit ergo Arist. q ille qui conatur viuere honeste morigerate ⁊ virtuose fm dictamē recte rationis. Talis ducit vitaz angelicaz ⁊ ɔtēplatiuam: ⁊ diuinā: ⁊ trāsformat se in angelū. vnde viuere fm regulam rationis ⁊ intellectus per quod assimilat deo ⁊ angelis: meretur dicere no hō terrestris: sz angelicus ⁊ diuinus. Quā ɔclusionem Aristo. ,pbat glo. Hyer. ad Pau. ⁊ Eusto. de assumptione v ginis. Profecto inquiēs in carne preter carnē viuere: nō terrena vita est: sz celestis. Sicut ergo p vitam regulataz morigeratam ⁊ sanctam quā facit dignificat ⁊ exaltat vltra terminos naturales sue nobilitatis: ⁊ efficitur angelus: Ita ⁊ hoies fm appetitus sensuales efficiunt bestie. Ita q qcqd appetit operat ⁊ facit nullatenus se ratiōe refrenās: merito deijcit vilificatur ⁊ infamat extra terminos sue nobilitatis: ⁊ trāsformat se in animal brutū: Itaq in veritate pōt dici bestia. Ideo p peripateticorū pnceps Arist. in. j. politicorū. In tātū qs est homo in quāto hz rectitudinem in se ipso per subiectionem virium inferiorū ad ipsam rōnez ⁊ ad alterum per iustam ⁊ carnalē cōmunicationē. O xpiane qui vitā voluptuosam ducis sine aliquo freno rōnis: nō ne h snia hui⁹ pagani dz te confundere. Ecce q cognouit Arist. q homo viuēs carnalit ⁊ lasciue: ⁊ qui deprimit pximū iuste auferendo sibi res suas seu alter iniuriādo: et nō subijciēs se rōni non

se rationi nō mereť dici homo neqꝫ angelus: ergo bestia. Tenet contra per locū a sufficienti diuisione: qꝛ ois creatura cognitiua aut ē angelica: aut ē humana: aut brutalis. Eandē ꝯclusionem hēmus in diuinis litteris veteris ꝛ noui testamēti. In psalmo nanqꝫ. xlviij. dr̄. Homo cū in honore esset nō itellexit: ꝯperatus est iumentis insipiētibus ꝛ similis factus est illis. Et Mat. vij Attēdite a falsis ꝓphetis qui veniunt ad vos in vestibus ouiū: intus aūt sunt lupi rapaces. Nō est maior rō qꝛ hypocrisis debeat trāsformare hominē i bestiā qꝫ qͦlibet aliud pctm̄ mortale. ergo ꝯclusio vera. Exēplificat eandē cōclusionē atqꝫ cōfirmat Boeti⁹ in iiij. de conso. prosa. iij. in fine. ꝛ dicit. Euenit igitur vt quē trāsformatū de vitijs videas: hoiem extimare nō possis. Auaritia feruet: alienarū opum violentus ereptor: lupo similē dixeris ferox atqꝫ ingetus litigijs linguā exercet cani cōparabis insidiator occultus: subripuis se fraudibus gaudet: vulpeculis exequať. Ire intemperētās fremitum: leonis aīum gestare credať. Pauidus atqꝫ fugax nō metuenda formidat: ceruis similis habeatur. Segnis atqꝫ stupidus torpet: asinū viuit: leuis atqꝫ incōstās studia pmutat: nil ab auib⁹ differt: fedis immūdisqꝫ libidinibus imergitur sordide suis voluptatib⁹ detinetur. Ita fit: vt qui ꝓbitate deserta homo esse desierit: cū in diuina ꝯditione trāsire nō possit. vertatur in beluam. Puto qꝫ in hac multitudine hic pñti sunt multe bestie: scḋm dictū Boetij. Et si videre volumus vtrū hoc sit verū: incipiamus a lupis. Creditis patres qꝫ hij sint lupi. Natura luporū ē fugere: cū post eis clamatur. Clamemus ergo. Al lupo. Al lupo. Al lupo. O nullus est qui fugiat: scis qͣre: qꝛ sunt lupi domestici: nihil curant de clamorib⁹. Sed qui sūt hij lupi? O deuorator pauperū? O tu qui suggis sanguinē orphanorum ꝛ pauperū viduarum: aliarūqꝫ miserabiliū psonarū. O tu qui tenes aliena publice ꝛ violēter: scias qꝫ tu es vnus lupus: ꝛ qꝛ domestic⁹ ideo clamores nō curas. Hec conclusio nō est mea. Eccle. v. Boetius que inter doctores xp̄ianos latinos post Hyero. nemo forte fuit eo excellētior. Tradūt eni totā philosophiā de greco in latinum. dicit ipse. Qui qui feruet auaritia ꝛ rapit violenter aliena efficiť lupus. Sicut eni lupus rapit oues violēter ab hijs qui nequiuerunt eas eripere vel defendere. Ita ꝛ tu o crudelis ꝛ impie vir nō cogitas quot malorū es causa? Nō cōsideras quot pauperculi pupilli ꝛ orphani coacti ut hēant vnde viuāt vadūt ad artē militarē efficiuntur latrones seu pirrate: ꝛ finaliter forte suspendūtur? Qui si habuissent res suas quas tu violenter detines ad tot mala corporis ꝛ anime non icurrissent. O lupe rapax nō ꝯsideras qꝫ iuuenes vidue pupille ꝛ orphane que nō habēt vnde viuant

et eo φ tu violenter retines sua frāgunt sibi collū ⁊ efficiunt inhoneste meretrices. Et si nō publice forte occulte ve ve ve tibi ⁊ domui tue q: oio puniet te deus. Audi qd dicit deus. Exo. xxij. Vidue ⁊ pupille non nocebit. Si enim leseritis eos vociferabunt ad me: ⁊ audiā clamorē eorū ⁊ indignabit furor meus ⁊ pcutiā vos gladio: ⁊ erūt vxores vestre vidue ⁊ filij vestri pupilli. Sed vis vt dem tibi vnū bonū ꝯsiliū frater mi? fac vt illud capias ⁊ ponas in opere, cōsulo tibi fac illud qđ dicit Salomō ꝓuer. xxiij. Nec attingas terminos puulorū: ⁊ agrū pupillorū ne itroeas: ꝓpinquus enim eorū fortis est: ⁊ ipe iudicabit ꝯtra te cāz illorū. Quis est iste ꝓpinquus puulorū ⁊ miserabiliū psonarū qui ē ita valde potēs φ nemo potest sibi resistere. Quis est iste? Dico φ ē de⁹ ops. Audi cātorē. s. sancti ps. ix. tibi derelict⁹ ē paup orphano tu eris adiutor ppea tu paup q aggrauari cōmēda te deo: semp ad eū fiducialiter recurre. Ipe est aduocatus tuus defensor ⁊ pcurator tuus oīo iuuabit te. Et si tardauerit hō faciet pp bonū tuū. Sꝫ tu impie ⁊ crudelis deuorator: teneas ꝓ firmo φ oīo punieris adeo si non hic alibi. ¶ Secundo dicit Boetius φ aliqui sunt canes. Canis ut dicūt naturales ⁊ Grego. in omel. de lazaro dū est sanus habet linguā medicinalē: unde aliqñ sanat plagas solū cum lingua lingendo. Sed si efficitur rabidus: habet linguā venenosam. Nā ut dicit Plinius li. viij. Et plurimū habet sub lingua quendā vmiculū: qui linguā ei⁹ pungit: ⁊ pūgendo colerā magnā in cerebro accēdit: qđ pp hoc in furiam ei vtit: ⁊ sic inquietus vadit mordēdo alios. qui vmiculus si ide extraheret canina rabie curaretur. Ita ad līam: qñ hō est sanus habet linguā medicinalē. Multa nanqꝫ bona potest facere cū sua lingua. Homo homo: bona mulier curat lingua multos morbos spirituales corrigēdo delinquentes: instruēdo ignorātes: sua ꝓpa peccata ꝯfitendo: ⁊ deū laudando in similib⁹. Sꝫ si habet vmiculus sub lingua efficit rabidus hō ille: ⁊ illa femina rabida. O lingua dilfrenata qñ ita ipleris furore ⁊ ita φ dicis ꝓximo verba iniuriosa q̄ ponderāt plusq̄ꝫ mōtes: ⁊ aliquotiens es causa φ ex vbis tuis seq̄tur homicidiū: tūc efficeris vn⁹ canis rabidus. O maledicte detractor qui infamas modo unū modo aliū: scias φ es vnus canis rabidus. Et ideo ꝯsulo vnicuiqꝫ qđ ponat magnū studiū ad refrenādū linguā suā. Vide frater mi φ oīa organa sensuū nr̄orum sunt libera excepta lingua: que est quasi incarcerata. Nā duob⁹ muris est circūdata. s. dentib⁹ ⁊ labijs ad innuendū φ multū debemus custodire liguam. unde Hyero. ad Demet. de vgi. seruā. Sollicita satis oīt custodia pene. Non est. n. quodcunqꝫ in nobis quo facili⁹ peccare possumus q̄ꝫ lingua. Et si ñ bñ custo

dierls linguā: erit sufficiēs dānare aiam tuā. Unde bū dr. La lingua nō ha ossi: ma la fa rumpi el dosso. i. dānat aiam tuā. Dicit enī Tho. ʒa ʒe. q. lxxij. argu. ij. Quod si aliquis dicit ꝯuitium vel ꝯtumeliam alicui animo irato vt auferat honorē per v̄ba que ꝓfert est peccatū mortale: nō minus ꝙ̄ rapina. Nō. n. curat minus homo suū honorē ꝙ̄ rē possessam. Declarat nāꝗ ibidē argu. i. Qḋ cōuitiū est cū quis dicit verba iniuriosa: alicui īproperādo sibi defectus nature: vt si diceret ceco: cecum: huiusmodi. Cōtumelia vero cūꝗ improperādo deos defectus culpe: vt si quis diceret latroni latronē: meretrici meretricē: licet forte dicat verum tū q. r. d. ais iniuriādi peccat mortaliter ut dictū est: nec debet absolui: nisi petat veniam ab hijs qbus dicit tales iniurias. Similiter & pessime detractor: ad quid detrahere oportet cū sit necessariū ꝙ restituas famā illis quos infamasti. Bene nō inuenit lasciuie qui sepe cū tuis socijs iactas te habuisse talem & talē ad tuā delectationē: & tū mētiris: q. r. nō solum hūiusti homo immo nec vnū minimū aspectum & tū infamas illā dñam venerabilem. Nota ꝙ si ꝯfiteris pape q est vicarius xpi in terris: nō poterit te absoluere nisi retractes dictū tuum corā illis. Hec ꝯclusio sacrorum theologorū Sco. & Ricar. in. iiij. distinctione nona. & Tho. secunda secunde. q. lxij. articulo. secundo. ¶ Tertio dicit Boetius ꝙ aliqui efficiunt vulpes. Uulpis est aial ualde astutū & calidū: & libenter furatur galinas & quidqd potest. Illi ergo q astutiis & simulatis fictionibus decipiūt ꝓximū vulpes a Boetio vocant. O tu mercator o tu artifex qui in exteriori apparentia videris bonus & fidelis: & videtur ꝙ oibus fideliter velis seruire de mynisterio & arte tua & occulte decipis quoscūꝗ potes certe vulpis es. O tu maledicte vsurarie q aliquotiens uideris ꝙ operaris pietate: & fingis facere grām illis quibus mutuas sub vsuris: certe tu es vna vulpis. O tu fur mercator & latro: qui furaris aliena sic occulte qḋ nullatenus scit qḋ furis: scias qḋ tu es vulpis. Sed sciant ch' ue arecordo che anche de le volpe se piglia. Ueniet tps in quo apparebit ꝙ pietas dñi fuit magna impietas & crudelitas: o fidelitas infidelitas ante tribunal xpi. Si scopra ogni cosa che in questa vita sta na nascosa: O fur auisoter qḋ licet nūc scis occult' nūc aliquādo manifestaberis. O patres credits qḋ in istis vulpibus sint in hoc mundo: o quot quotidie audim' multa furta cōmissa. Ille lamētat qḋ de nocte sunt fures ingressi domū suā: & furati sunt hoc uel illud. Ille alius qḋ similia facta sūt i agro in vineas & in possessione sua ñ potest ꝯseruare fructus in arboribus nec vue in vineis. Similiter ꝙ̄uis ad apothecas artificū & mercatorū inueniunt ibi tot uulpes fraudulenter & dolose. Unus conat decipe

re aliū ita q̄ nulla fidelitas est in mundo. Fuint tot ꝯcus usurarij: volūt regratiari ab hijs quib⁹ mu tuāt sub vsuris. o maledicti hoīes o maledicti fures. o maledicti usu rarij: artifices ⁊ mercatores: q cū talibus simulationibus ⁊ fraudu lētijs decipitis ꝓximos ⁊ sua eis auffertis. Notate dictū dñi Au. Rē quā capis decipula est dū ca pis caperis: dū tenes alienū: tene ris a diabolo. Subito. n. qd̄ extē dis manū tuā ad aufferendū rem alienā: diabolus extēdit cathenam magnā ⁊ ꝯcathenat te. Et donec te nes rem iniuste ablatā diabolus tenet te cathenatū: ⁊ nunq̄ poteris absolui nisi restituas. vt df. c. pcm̄ de re. iu. li. vj. ⁊. xiiij. q. vj. c. si res o uechia rencagnata del diauolo. ale triste dico nō ale bone. Tu que uadis ad illā iuuenē nō exptam si cut una sancta cū ambasiatis blā ditijs munusculis: ⁊ donis ⁊ pro missionib⁹ ex pte illius ⁊ illius vi ri: pp qd̄ es causa qd̄ illa frangit si bi collum: nō ne merito potes di ci dolosissima vulpis? Abstulisti ei maiorem thesaurum quod ha beret. s. honorē suū ⁊ totius parē tele. Et si aliqñ pōt aliquid furari de domo illa libēter furatur. Nol let egredi inde nisi manib⁹ plenis. Credime credime maledeta rufia na chel diauolo tene portara se tu nō te amēdi. ¶ Quarto dicit boe tius qd̄ aliqui efficiunt leones. na tura leonis est vt dicit Augu. apte irasci ⁊ vēdicare. Nō. n. hñt rōnē qua se refrenare possint. Et illi ⁊ il

le qui sunt adeo ipatiētes: qd̄ nec vnū minimū v̄bū pñt sustinere: s; subito faciunt sibi vindictam dū mō possint: manib⁹ occidēdo uel feriēdo vel vulnerādo uel pcutiē do: uel alr̄ p alios filia faciēdo fie ri. nō creature rōnales ⁊ humane sed bestie feroces: ⁊ fere pessime ap pellari pñt. Similr̄ ⁊ tu maledicta femina q̄ licet nō possis vindica re manib⁹ tñ vindicaris v̄bis blas phemādo tibi iniuriātibus: ⁊ uel les toto corde qd̄ uenirēt illis illa mala: ⁊ ille maledictiones: scias qd̄ totiēs peccas mortaliter quo tiens illa comittis si maledictiōes ille sint enormes. Sicut ⁊ ille qui vulnerat ⁊ pcutit enormiter peccat mortaliter immo dico vobis qd̄ si nullā maledictionē ore quis ꝓfe rat alicui sed solū appetit ex odio sibi malū mortale: utputa mortem sui uel suoꝝ infamiā uel dānū no tabile tpalium rerum. Hoc soluz est peccatū mortale. Hec ꝯclusio est sentētia Tho. sa se. q. lxxvj. ar. iij. Et ideo ꝯsulo cuilibet qd̄ refre net iram suam. Et si nō respectu ꝓ ximi saltē respectu sui ipsius ⁊ aie ꝓpe. Et do tibi vnū ꝯsiliū. Liga telo al digito fiol mio ⁊ nō telo la sar cascar in terra nō te delectare a portar arme a dosso ne spada ne corteli ne stochi ne papagorge. Et vos dñi officiales estote diligētes ⁊ sollicitu: ne hoies ferāt arma: qr est maximū periculū. Rō est quia cor hominis leuiter irascitur ⁊ al teratur. A corde aūt vsq; ad man⁹ est minus q̄ vnū miliar. Et ideo

alterato ꝛ turbato corde alterant et turbantur manus. Que manꝰ si habēt arma parata capiunt illa et vulnerant: et forte intelligunt vulnerare modicū: et vulnerāt atrociter: ita qḋ occidūt hoīes. Et si non habuissent arma ibi parata: verbis vel levi ictu transisset illa ira: et leviter postea fieret recōciliatio iter eos. Sed si interficit vel aliter atrociter uulnerat, primum oportet q vadat exul a patria quasi pro semper in paupertate ꝛ miseria: ꝛ pdit omnia bona sua ꝛ mobilia ꝛ stabilia ꝛ remanet uxor sola vel cū filijs paruulis: ꝛ non habent forte unde vivant. Et multa alia mala sequunt ex hoc homicidio si bene cogitaret hō nō hēret manꝰ ita ꝓmptas ad pcutiendū vulnerandū vel occidendū. Igitur si non respectu alterius saltem respectu tui ꝛ vxoris ꝛ filiorū impara tenere le mane ate ausandote carissimis q sententiam Scoti: ꝛ Ricardi in. iiij. di. xv. ꝛ Tho. sa se. q. lxij. artic. ij. Homicida tenet ad restitutionē oīum damnoꝝ que habent vxor ꝛ filij pentes occisi. Ita q tenet alē oēs illos quos occisus alebat. similiter ꝛ truncator mēbri alcuius tenetur restituere oē damnū qḋ euenit illi trūcato ꝛ illis quos dictus trūcator sustentabat occasione ipsius trūcationis. Similiter quomodo vulnerans ꝛ percutiens aliquē: tenet satisfacere omne dānū qḋ euenit percusso vel vulnerato: puta expēsas quas fecit causa illiꝰ vulnerationis vel fufustigationis: ꝛ operas quas pdidit si lucrosus erat: alias nō dēt absolui si pōt restituere ꝛ nō vult. Que ꝯclusio habetur in decreto si ritam. de iniur. ꝛ dā. que instituta fuit adeo. exo. xxj. ¶ Quinto dicit Boetius q aliqui efficiuntur cerui. Cerui sūt aīalia multum pauida. Nā minimus rumor incutit eis pauorē ꝛ fugiunt ac si hērent post se centū canes ꝛ venatores: ꝛ tamē nihil ē. Ita sunt multi qui timent vnde timere nō debent. Audiunt. n. predicatores dicētes q qui vult saluari oportet q perseuerent in bonis operibus ꝛ ipsi timēt non posse pseuerare. Et ꝓpter hoc multi nō incipiunt facere bonū: sed semp perseuerant in lucris iniustis in uanitatibus: ꝛ mēdatijs ꝛ piurijs: i ludis ꝛ lascivijs ꝛ huiusmodi. Nunq̄ cōfitent ꝛ cōicant q: timēt de recidiuo. O stulte immo hoc debes timere. s. de obstinatione in malo: q: pp hanc obstinationē ꝛ ꝯtinuationē in malo homo dānatur. Cōfide ergo ꝛ spera in dño ꝛ surge a peccatis ꝛ ꝯfitere: ꝛ conare viuere sicut decet bonos xpianos ꝛ noli timere demonē tēptantē: q: vt gloriosus Hyero. ait. Nō pōt vincere nisi volentē. Comenda te deo ꝛ spera in eo. Ipse nāq̄ iuuabit fragilitatē tuam. Dñe ni cadam ruinabo: extēde manū tuā ad adiuuādū me. Deus in adiutoriū meū itende. ꝛc. Non dubites o anima xpiana q deus adiuuabit te. Et te gnera per li capilli che nō ti lassara cadere se tu te fidi de luy. Vn. po.

rc. Qd habeat in adiutorio altissi-
mi. rc. Cadēt a latere tuo rc. Nō
accedet ad te malu3. rc. Qm i me
sperauit rc. Et i alio ps. cxlv. qui
ↄfidit in dño sicut mons syon. rc.
vsq3. in manus suas. ¶ Sexto di
cit Boetius q aliqui efficiuntur
aues. Proprietas auiū est instabi
litas r leuis mobilitas. Nunquid
n. sunt stabiles? Non sed leuiter
mouent: modo ab vna arbore in
alia modo ab vno tectu in aliud.
Et illi qui nullā habēt stabilitatē
animi: merito amittūt humanam
dignitate3 r efficiuntur animalia
bruta. o quot viri r mulieres ex p
dicationū venerabiliū prum q hu
iusmodi pdicauerūt reliquerūt va
nitates: vsuras: ptialitates: r luxu
ria: odia r alia pctā. Nūc autem
heu: heu. Iterū ad vomitū plapsi
sunt: r nūc vero ad deteriora. o pr
sācte Bernardine. o pater frater:
A uel B qtam laborasti ad extir
pandū tale: uel tale vitium a ciui-
tate illa. Heu q: diabolo operāte:
nunq3 ipsa peccata hic sicut nunc
viguerunt: r illi qui reliquerūt il-
la cū pposito. Ha frater mi r fili
benedicte. Si dñs dat tibi bonum
ppositum: esto firmus in ipso: si-
cut ipse te admonet. Eccle. v. Nō
te uētiles ad omnē uentu3: esto fir
mus i via dñi. Auisādote qd ma
gnū periculū est incipe bnfacere:
r gustare: aliquid dulcedinis dei:
r ↄsolationis spiritualis: r postea
iterū cedere r effici malus. Añ ad
Hebreos. vj. Magnus tubicina
Paulus clamat. Impossibile est
n. eos q sūt semel illuminati: gusta
uerunt esse celeste donū: r pticipes
sunt facti sps sancti. bonū dei vbū
uirtutesq3 seculi futuri: r prolapsi
sunt reuocari rursus ad penitentiā
Nota q capitur hic impossibile
pro difficile. Ideo aia mea cona-
re pseuerare in bonis iceptis r ala
eris auis instabilis. Et q: nō habe
bis penas nec plumas: volare nō
poteris ad celū: sed potius descen
dēs in infernū. ¶ Septimo dicit
Boetius q aliqui efficiunt asini
o bona donna vidisti unq3 asinos
bipedes? Dices nō. o illud eēt qd
mi3. Ego aūt pluries vidi asinos
bipedes: r forte ēt nos. Nec opor
tet ire in indiā ubi mira videntur:
q: forte tales asinos hētis i domi
bus uestris. Qui sunt isti? Videtis
vos istos pigros r negligētes q
cubāt vsq3 ad mediā tertiam: uel
usq3 ad tertiā: habēt bonā volun-
tatē r ppositum faciēdi multa bo
na: r tñ nunq3 incipiunt: expectāt
ↄfiteri vsq3 ad hebdomadam san-
ctā: qñ ueniunt ad missas vel pre
dicationes semp ueniūt tarde: et si
cut sunt pigri circa spiritualia: ita
sunt circa tpalia. Isti sunt asini bi-
pedes. Segnis ac stupidu3 torpet
asinū viuit. Sicut. n. asinus ē aial
tardus: et nihil operatur sine ba-
culis. Ita et isti. Habes tu tales i
domo tua: o bona donna. maritu3:
uel germanū uel filiū tuū? Accipe
vnū bonū baculū corneū et nodo
sum: percute eum et dicito. Arri su
arri su che sey uno asino: chel predi
cator la dicto. Corrigatis filios ue

stros et faciaş ꝙ sicut sollicitì guar da pero bona dōna chel tuo mari to asino: non se uolti cum quello medesimo baston: ⁊ dia a ti in sul giupon: che io nō te libero. ¶ Octauo et ultimo dicit Boeti⁹ ꝙ ali qui pp uitia sua efficiuntur porci: et aliqui mulieres. Qui sunt isti? o in mūdo carnalacio o fetente lu xurioso. o ribalda que pmittis te uituperari sine aliqua uerecundia tu es ēt vna porca. Ecce ꝙ Boetius dicit. Fedis immūdisq; libidi nibus immergitur: sordide suis uo luptatibus detinet. Hic equiuocco de li. suis. Nā aliquādo est datiu⁹ et ablatiu⁹ pluralis de suus sua su um. Et aliquādo gens singularis huius nominis sus suis. Hic capitur. ij. Detinet ergo luxuriosus ſm Boe. voluptate suis. i. porci. q: sicut porc⁹ nō hʒ aliā voluptatē nec delectationē nisi i broda luto ⁊ fece: ⁊ quāto fetidior ē fex: tanto magis delectat in illa. Ita ⁊ isti la scivi nō delectant nisi in fece luxu rie: nō cū ꝯiugatis: nō cū religio sis: nō cū ꝯiunctis. Apparet ꝙ nō habēt aliam delectationē in mun do. o miseri hoies. o misere femi ne. Amisistis dignitatem vestraꝫ: effecti estis porci imūdissimi. ⁊ iō dyabol⁹: diuina pmissiōe semp ha bitāt vobiscū. Si dormitis: si vigi latis: si statis. Et nō vnus demon tm̄ ſʒ multi. In huius mysterium ⁊ figuraꝫ habet. M. viij. Quod semel xp̄o occurrit hō demoniac⁹ hn̄s vnā legioneꝫ demonioꝝ: cui legioni ait. xp̄s Exi spūs in mūde ab hoie. Legio aūt illa deprecabat eum dicēs. Mitte nos in porcos Erat. n. ibi circa mōtem grex porcorum magnus: ⁊ cōcessit ei. xp̄s. Nunqd a mysterio vacat? Certe nō. Dicit. n. Remigius sup. M. viij. Ubi eadē recitat historia. nō petierūt vt in peccora mitterent: q: peccora dei pcepto mūda sunt animalia et uelut imunda i tēplo offerebant. Petierūt aūt mitti in porcos qui sunt animalia immunda. unde porcus dicitur q̄si sporcus: eo q: in spurcitijs delectatur: hec ille. Et notat o miseri luxuriosi: qđ sicut ille grex porcorū abijt ꝑceps in mari: et in aquis suffocati sunt. Ita et diabolus tn̄ tenebit vos in hac fece brode et luxurie: et lascivie: qđ finaliter ne menara a scaueza collo a casa calda ⁊ va pur la. Bene ergo et sufficienter ꝓbata est prima cōclusio. s. qđ peccatū adeo, vilificat hoiem: qđ efficit eum bestiā. Sed audi o miser, peccator terribilioreꝫ ꝯclusionem et erit secunda.

¶ Scđa cōclusio est ista ꝙ pctm̄ est adeo vituperosuꝫ et vilificatiuum: ꝙ facit peccatoreꝫ ⁊ peccatrī cē deteriorē ⁊ viliorem animalibus brutis ⁊ bestijs. Et probatur ꝑ rōne auctoritate ⁊ exēplo. auctoritatē habemus ab Aristo. ⁊ rationem assignatam ab eodem pri mo politicorum. Sicut optimum aialium est hō legi ⁊ iustitie seruiens. Sic pessimū aialium homo a iustitia ⁊ lege separatus. Plura itaq; mala facere hō malus q̄ be

stia. Eandē conditionē ponit. vij. Ethic. fm translationē Leonardi aretini. Et idem assignat eandem rationē. vbi dicit. Homo prauus peior est oī bestia. Exēplificat āt ꝯclusio ista pluribus modis. Asinus vt dicūt naturales vbi semel cadit nunq̄ꝫ amplius cadit. ꝛ homo non pp aliud nisi q2 recordat de casu: et quodā nature instinctu inde adeo prudēter transire conatur: ꝙ nunq̄ꝫ cadit amplius ibidē. O miser peccator de miseria aīa peccatrix. Examina cōsciētiā tuaꝫ ꝛ vide. Si aliquotiens surrexisti ab aliquo peccato per contrictionē: cum ꝓposito: nō amplius comittēdi illud: ꝛ tñ in illo ꝓposito non pseuerasti: sed iteꝫ atq̄ꝫ iterū in illud cecidisti peccatū. Non ne pp hoc efficieris peius asino? Dico ꝙ sic a to honor. Similiter vides ꝙ lupus ꝛ alie fere: atq̄ꝫ aues rapaces: licꝫ exerceant ferocitateꝫ in alia aīalia: vt puta lup9 ī oues ꝛ falco in ancipitrē? ꝛ accipiter ī pdicem vel aliam auē: non tamen ad aīalia sibi similia. Nam vnus lupus nō deuorat alium lupū: nec falco aliū. O impie ꝛ crudelis homicida qui exerces tot crudelitates erga hoīes factos ad imaginē dei ꝛ tibi similes. An ne deteriores illis? Certe sic nūq̄ꝫ lupi ꝛ alia aīalia rapacia possent facere tot crudelitates quot faciūt aliq crudeles hoīes amplius leo licet sit aīal iracundus vt dictū est: tñ ex quadā generositate nature: si ille cōtra quem vadit ꝓsternit se ante eum: statim mā suescit ꝛ non ledit ipsum. O cor induratū. O mens lapidea ꝛ saxea que stas in odio cōtra proximū. offensor tuus ꝓstratus humiliter petit a te veniā pro se vel per aliam interpositā psonā ꝛ nullo mō vis parcere: sibi non nisi in veritate potest dici ꝙ tu es deterior ipso leone. Similiter o bona mulier habes gallinas in domo q̄ q̄nq̄ꝫ rixantur ad inuicē: ꝛ tamē inde ꝛ modicum vocare ad pastū: statim pacifice ꝛ vnanimiter concurrunt prioris offense iā oblite. Tu aūt habuisti amicitiam cū illa vicina: q̄ forte multotiēs placuit ꝛ seruiuit tibi: ꝛ qm̄ semel protulit vnum verbū: qd̓ tibi non placuit soluit illa amicitia: ꝛ inimicaris ꝙ stas per annos ꝛ non vis loqui ei. Et vere hoc valde absurdū ē a dire che tanta amicitia ꝛ familiarita tanta domesticeza ꝛ amore: tanto seruitio ꝛ piacere: p vna paroleta si pda ꝛ molte volte in continente dicta. Et nō cum gram malitie. ita faciētes deteriores sunt gallinis ꝛc vt patet. Et credis forte non esse peccm̄ negare verbū proximo. Et ego dico tibi ēt ꝙ non odias aliquē: nec optes ei malum immo ī casu velles sicut teneris ei seruire. O negare sibi solū verbum absq̄ꝫ rōnabili cā: est peccatū. Si salutaueritis fres vestros tñ qd ampli9 facietis? Nō ne ꝛ ethnici hoc faciunt? Nō neges ergo alicui verbuꝫ ex odio. Si salutat te rideas: sibi Et solum negare verbuꝫ ex odio est sufficiēs ad damnationē. Am

plius: turtur et alie aues seruant fi dē cōiugi suo. Et multe cōiugate alijs viris nuscent. O in felix mu lier q̄ permittis te adulterari: et sic frangis fidē marito tuo. Non ne turtures et alie aues in hoc sunt te meliores? Rōne ergo: auctoritate et exemplo probata est cōclusio q̄ homo peccator deterior est bestijs.

¶ Tertia conclusio dico q̄ pec-catū est adeo vituposum q̄ facit hoiem non solū bestiam et deterio rē bestia: sed vilissimū creaturarū efficit: q̄ sit in toto mundo. O pec cator audi mirabilē cōclusionem. Dico tibi q̄ pp peccā tuū efficieris vnus diabolus. O bona mulier si cognoscis aliquā psonam stantē in peccato mortali: dicas ei ex par te mea q̄ est vnus diabolus ifer-nalis. Hec cōclusio ēt probat̄ tri plici modo. Et simul et semel ca-pias auctoritatē et rōnem: Ait diuus Aug. in. v. de agone xpiano sic di. Qñ dictum ē dyabolo: terrā mā-ducabis: dictum ē peccatori terrā es. et in terrā ibis. Datus est in ci-bū dyaboli peccator. Et sicut qđ manducamus in nr̄m corpus cō-uertimus: Et fm corpus cibus ip se efficit̄ quod nos sum⁹. Sic ma lis moribus per neqtiam et sup-biam et impietatē hō efficit̄ qsqs quod dyabolus est. Idē isido. di-cit de suo. bo. c. ij. Propter hanc rōnē dicit do. Jo. vj. Nō ne. xij. vos elegi: et vnus ex vobis dyabo-lus est: Hoc aūt dicebat de iuda q eum traditurus erat vt idē Joā. dicit Odio tuo quare iudā voca sti dyabolū? Non pp aliud nisi q: tradidit te. et tu xpiane tradidisti nūq̄ xp̄m? Dubito q̄ sic: pditio ē pmittere et iurare homagiū alicui dño et nō obseruare. Et tu pmisi-sti in baptismo ab renūciare dya-bolo et pōpis eius. O miser pecca tor qualiter hoc obseruasti? Certe multū male. Ergo pditor es dñi tui et ꝯsequenter dyabolus sicut iu das. Probat̄ hec ꝯclusio p fūda-mētum naturalis philosophie. a cōmentator auerroy. Habet̄. n. cō-clusio Methafisice q̄ opatio fa-cit scire actū et formam. Video ibi paleā cōbustā: vel murū nigrū fa ctū ex illo: cognosco ibi fuisse ignē Ignis nāq̄ est ardere. Sic etiam hō cuius cōditionis sic: ex operi-bus suis manifestat̄. Jō dic̄ xpus Jo. x. Opa que ego facio testimo niū phibent de me. Exemplifice-mus ergo opa dyaboli: et sciemus q̄ si aliqs opatur easdē opatiōes dyabolus ē sicut et ipse. Quid cre dis o xpiane qđ faciat dyabolus: et alij dānati qui sunt in inferno? Lege fm Tho. sa se. q. xiij. ar. iij. videbis q̄ dānati blasfemāt deū corde: et qñ hēbunt corpora blasfe mabūt ēt ore et voce. Et ista ē opa tio eoꝝ. Ergo o scelerato biastema tor: de dio et de li sancti: tu nō si al tro che vno dyabolo in carnato O ingrata et scognoscēte creatu-ra: et che te a facto Idio che tanto vituposamēte lo biastemi? O fi-gliolo del dyabolo o sathanas icar nato. O vasello deputato al fo-cho eterno. Tu che cuz le propue

mane cavi li ochi a figure d sácti. O come haitu táto ardire? O focho et p chenó lo abrusi? O aqua p che nó lo sumergi? O terra per che nó ti apri et inguttiselo? Credo q ois creatura faceret vindictam de istis blassematoribus: nisi q: de us benignitate sua suspédit sniam Blassemator ergo é dyabolus q: facit opa dyaboli. similiter o tu cor plenú odio et innidia scias q: dyabolus es: qm oparis opa dyaboli. Ná vt dicit Aug. in lib. de disciplina xpianor. Nó dr dyabolo vt dánetur adulterú comisisti: furtú fecisti: villam aliená rapuisti: sed hoi tm lapsus in vidisti. Inuidia .n. dyabolicú est indiciú. Ideo advertat deus hác pesté ab ais hominú xpianorum. Creditis o patres q sint de istis demonibus in hac civitate. o vtiná nó: s3 dubito p sint multi et multe crepáte de p spitate primor: et gaudétes de infelicitate et calamitate eor. O miser et infelix in vide qd lucraris d inuidia: Certe nihil video q lucraris nisi pená sine cósolatióe aliqua. similiter o lazo del dyabolo et rethe de sathana .s. o tu femina pópòsa et vana qd credis eé in cóspectu dei: Tu nó es creatura humana imo tu sei vno dyabolo incarnato: Quare. q: sicut dyabolus conat auferre aias xpi sic et tu cu3 tuis pompis et ornamétis auferes animas a xpo et ponis in os dyaboli. Ná te cócupiscentes et desiderátes peccát mortaliter: Et si nunq amplius viderét te: neq tecum loquerétur: neq aliam pversationé hérent tecu3: similiter et tu posito q nunq consentias eis in aliquo malo: neq loqueris eis: neq respicias eos: sed solú placet tibi q aliqui desiderét te: illd sufficit ad dánationé tuá. si est magnú peccm auferre aliena: et nó remittitur peccatú nisi restituat ablatú. or che te credi che sia: Te par a ti che li se ne vada cu laqua bñdicta: La nó va come ti pési. Mel di de la morte tu te ne avederai: et alhora el pétir nó ti zouera. O maledecta ruphiana: et tu quid es? Certe vno dyabolo incarnato eadé róne: o sonatori et cantatori che andati facédo le matinate: et estis cá q multe mulieres vitupent: et vos estis dyaboli. similiter qui vba dei audire cótenit: dyabolus é: vt Joá. viij. Qui ex deo est: vba dei audit ppterea vos nó auditis: q: ex deo nó estis: sed audi qd mirum. Aliquotiés hó fit deterior et vilior demone. o nephandissime. et fetétissime sodomita: tu es deterior vilior: et negor dyabolo. Dicit. n. quidá doctor: q qdá demones adeo abhorrent hoc vitiú: q nunquá tétant aliqué de eo. similiter Danie. ij. dr de antichristo: qd est effeminatus: nó dr q est sodomita: ergo tu maledicte: qui tale abhominabile scelus cómittis: et tu maledicte puer qui cósentis. et pmittis te vituperari táq si eés vna meretrix ambo estis non solú demones: s3 viliores et peiores demonijs. similiter luc. xj. sup illo vbo: oé regnú

in se ipsuz divisum dsolabitur di-
cit doc. Qd xps voluit dicere: q
demones inter se hnt vnionem: z
nō sunt diuisi: ita q vnus eiciat ali
umq: sic destrueret regnū ipsorum.
ergo illi ciues q iter se sunt diuisi:
sunt deteriores demonibus. Pa
tet ergo ex tribus conclusionibus
quāta sit vilificatio: z vitupium in
infamie aie peccatricis: Nā amit
tit dignitatē suā: z efficitur bestia:
deterior dyabolo. Hortamur ergo
vos: ne in vacuū grām dei reci-
piatis. i. in tanta nobilitate: quā a
grā dei hētis: non pmittatis vos
vilificari a peccato. Surgite ab il
lo: cū pposito nunq cōmittendi.
Confitemini: z facite dignā peni-
tentiā. z habebitis grām in psenti:
z gloriā in futuro. Bndictus de-
us. Amen.

Dominica prima in quadrage
ma post prandi: De peccati ag-
grauatione. Sermo. xxvj.

Hortamur vos: ne i va-
cuū zc. ij. Cor. vj. Hoc
mane dilectissimi fres
sup h themate tria my
steria de pcō considerāda pposui
mus. Quoz primo expedito. s. de
eius vituposa vilificatiōe: hodie
pm videndū est. s. de eius pōdero
sa aggrauatione. Ad qd videndū
z ptēplandū: z pscrutandū: sic p-
cedemus. Molestū: credo: vni-
cuiq eēt: si eum oporteret nocte z
die portare. xx. lib. de plumbi vel
ferri. Molestius aūt si. xxx. mole-
stius si. xl. vel. c. Sed quid faceret
hō si eum oporteret portare semp
pondus. 10000. li. Certe hoc iudi
caret in tollerabile. o felix pecca-
tor. o aīa peccatrix que stas in pec
cato mortali: teneas hanc cōclusio
nem pro vera z firma: q pctī qd
hēs in cōscīa tua ē pōderosi9 vel
grauius oī plumbo vel ferro q re
perit in mūdo. o misera aīa grauī
us pōdus habes sup te qz si hēres
mōtes terre sup humeros tuos.
Qual9 vo si hēs duo peccata: ad
h maius si decē: qd dicam si ha-
bes centū vel mille? Et q hec cō-
clusio sit vera scz grauedo peccati
mortalis excedit oēs corporales z
molares ponderositates pbatur
triplici via scilicet.

Ratione.

Auctoritate.

Et exēplo. Auctoritates autē z
exēpla ponētur in singulis rōnib9
Ita q qlibet rō habebit auctorita-
tes z exempla sua.

Primo nos hēmus rubricaz
a scola theologoz. Maxime san-
cti Tho. in prima se. q. lxxiij. Qd
pctī seu iniuria vel offensa dz mē
surari nō pm mensurā vel condi-
tionē subiecti a quo egredit sed pz
conditionē offensionis z mēsurā
obiecti z qd dirigitur. Nec rubri
ca ita ē psentanea intellectui: q in
fidelis pcederet eaz verā. Vbi gra
tia exēplificemus. ecce hic vna p
sona nobilis z digna a dextris: z
a sinistris alia ignobilis z vilis: tu
iniuriaris vtriq vba vel facto nul
li dubiū q: peccas vtriq iniurian
do q: facis z charitatē pximi: z z
pceptū nature scriptū tpobie. ius

c. Qd ab alio oderis fieri tibi: vide alteri aliqn tu facias. Sz peto que e maior iniuria pma vel scda? Dico q pma ceteris pibus: Sed quare? Nō ne psona offendēs est eadē: et iniuria eadē? Certe nō pp ad nisi rōne obiecti. i. psone cui facta e iniuria: qz in ea relucet maior dignitas qz in altera vt ponit in casu: et quāto psona offensa erit dignior tāto iniuria sibi facta erit grauior vt hētur de peni. d. pma §. aut facta. et c. cum illoz de sen. excomu. §. nos tn̄. §. atrox insti. de cui. Vn̄ ob hanc cām maior pena daē ab ecclesia percuciēti clericuz vel aliā religiosaz: personā qz secularē. nā pcutiens clericū vel psonā religiosam peccat mortaliter et ēt est excōicat⁹: et regulariter nō facit absolui nisi a sede apostolica vt in. c. si qs suadēte. xvij. q. iiij. et ēt. c. cū illoz de. sen. exco. in antiqo: et in. c. religioso. eo. titu. li. vj. Vis ergo videre grauedinem vel pōdus alicuius iniurie. Vide conditionē persone offense vel iniuriate: et tūc cognosces qz tanta e iniuria quāta est persona iniuriata vt dictū e. o peccator: qn̄ peccas mortaliter quē putas offendere? Cui credis iniuriari? forte aliquē hominē ignobilē et vilē? Aut aliquē dn̄m terrenū et mundanuz? Non qualē ergo? Deuz magnum dn̄m oipotentē q creauit te iniuriaris: q te tot bn̄ficijs et donis puilegiauit et dotauit: qui totū sanguinem fudit p te: et q sit verū audi Aug. in lib. de libo arbitrio. di. Pecca tuz est spreto in cōmutabili bono rebus cōmutabilib⁹ adherere. itē Ambrosius lib. d paradiso. Peccatū est pуaricatio legis diuine et celestiū in obedientia mandatorū. Tanta e ergo grauedo peccati: et aggrauatio iobediētie iniurie et puaricatōis quā comittis: quāta e dignitas et excellētia dei: sz ipsa e inmēsa et infinita vt cōcludit sanctus Tho. in prima parte. q. vij. arti. primo. Omnes etiā philosophi vt dicit. iij. phisicorū attribuunt infinitū primo principio: ergo seqtur q peccatum sic infinite aggrauans et ponderosum. Hoc ɔsiderās Dauid dicit ps. xxxvij. dn̄e ne in furore tuo et c. qui e terti⁹ ps in penitentiales quoqz consulo ab oibus scientibus lr̄as quotidie dici: qz e vna de vtilioribus et necessarioribus orōnibus q possint fieri a xp̄iano. Iniqtates mee supe. sunt ca. m. d. s. o. g. g. sunt super me. qd ēt patet exēplo. Nam si qs petat. quis fuit nobilior et excellētior oibus creaturis? Rn̄deo q fuit lucifer. Naz fuit pmus de ordine seraphin qui e supremus i ordine angelorū. Et hoc determinat Grego. in omelia de cētū oui bus et. xxxij. moraliū. Et isidorus de sūmo bono. c. x. et sanct⁹ Tho. in prima parte. q. lxiij. et ar. vij. et Ray. in titu. de pe. di. j. Licet damascenus secus vt recitat Tho. ibidē. Nunc autē vilior oibus e ipse lucifer. Nam est infimus oium dānatorum. Sed peccati ab eo. o lucifer que fuit causa q a tanta

altitudine descendisti in tantam ꝓ
funditatem: a tanta formositate et
pulchritudine ad tātam deformi
tatem? Eras primus creaturarum
nūc autem infimus et vilissimus.
Causa autē non alia nisi propter
peccatū mortale: quod fuit ei tan-
te grauedinis et ponderis ꝙ neq̄
celum empireum: neq̄ cristalinū
neq̄ stellatū: neq̄ aliud celū pla-
netarum: neq̄ aliud elementū ip
sum sustinere potuerit. oportuit ter
ram aperiri: et sic ipsum deglu-
tiri. Ratione igitur et auctoritate
⁊ exēplo ꝓbata ē ꝯclusio. Ergo si
quid dixi ⁊ ꝓbaui verū est. O mi-
ser peccator quare scelera tua p cō
tritionē ⁊ ꝯfessionē nō emundas.
Et in futurū caue ab eis ne te tam
grauissimo pōderi submittas. Quō
si nō facis es peior animalib⁹ irra
tiōabilibus: que si pondus nimis
graue portēt deponere satagunt:
⁊ si alr nequeūt intra se ꝓsternūt.
¶ Secūda rō ad idē. Si tn̄ iter-
rogamis esses: qs cibus peior est i-
ter oia gustabilia tā comestibilia
q̄ȝ potabilia: qd r̄ideres? Forte di-
ces ꝙ fm varias passiones quas
hoīes patiunt̄. Ita varios mō sunt
cibi nociui. Nā vnus cibus ē no
ciuus vni qui ē vtilis alteri ⁊ ecō-
tra. Sed tn̄ vnus cibus ē qui eq̄-
liter ē nociuus si hoib⁹ dat̄. Quis
ē ille? Venenū mortiferū. Cur est
ita nociuum? q: h̄ȝ ex nā: vt oibus
noceat: et faciat eos ex vita decedē.
Sed certe si capiat̄ vna bilantia.
⁊ ex vna parte ponat̄ totū venenū
mundi ex alia parte ponat̄ vnum

peccatū mortale minimū: qd̄ isto-
rū credis magis graue ⁊ nociuū?
Dico ꝙ mortale pctm̄. Audiuit me-
dici: ⁊ ex vna pte sciūt aromatarij
ꝙ ita ē: ꝙ l̄ȝ venenū sit ita nociuū
⁊ malignū: ei⁹ tn̄ malicia pōt corri
pi ⁊ tēperari: Immo totalr̄ tolli.
Et h̄ p mixturā aromaticorū ⁊ bo
narū rerū. Immo tale venenū sic
mixtū nō nocebit s̄ȝ ꝓficiet. Et ꝙ
sit verū p̄ȝ i tyriacha q̄ est medici-
na ꝯ omne venenū: q̄ ut sit ꝑfecta
oȝ ꝙ habeat de carnib⁹ tyri qui ē
serpēs valde venenosus. Naȝ ab
ipso tyro tyriacha noiatur. Vn̄ ꝓ-
ced' ꝙ caro illa sumpta in tyria-
cha nō nocet s̄ȝ prodest? Non per
aliud nisi quia mixta ē multis aro
maticis rebus. Sed nunqd mali-
tia peccati mortalis pōt corripi vl̄
tēperari p mixturā bonorū tēpora
liū vel moraliū? Dico ꝙ nō. Ecce
h̄ vna ꝑsona in biūta cūctis ḟtuti-
bus Intellectualibus cardinalib⁹
⁊ theologicis: pono ꝙ oēs ḟtutes
q̄s habuit beata ḟgo: et cum illis
habeat tn̄ vnū pctm̄ mortale. Sȝ
ita cū illo decedat: peto qd ē de ta
li anima? Dico ꝙ ē dānata. Non
enim poterit ille ḟtutes habere
tantā ꝟtutem et efficaciā ꝙ corrigerēt
seu tollerēt malitiā illius peccati
mortalis. Et ideo Aug. ut habet̄ i
c. defleat de. re: iu. Defleat pcōr q:
si in vno offendēs factus est oium
reus. et hoc idē dictuȝ declaratur
in. c. fratres de pnia. di. v. vȝ ꝙ
ex uno sit oium reus: non quo ad
mensurā penarū: s̄ȝ quo ad eternā
dānationē ⁊ glorie ꝑuationē. Quō

ut clarius intelligatur pono unū exēplū. Ecce h̄ duo malefactores q̄ ꝓpter sua maleficia ꝯdemnāt a iudice ad stādum p̄ unū annuꝫ in carcerē. Unus tn̄ stat in una arce: et pōt deambulare bn̄ comedere et bibere et solatiari. Alter stat in fundo unius turris in cōpedibus et manicis ferreis: et lumen candele non h̄ꝫ neqꝫ ad comedēdū: nisi panē et aquam: et cū mēsura. Si bene cōsideras isti duo aliqualiter patiunt equalē penā. i. extēsiuam in duratiōe. Nā in carceratio vtriusqꝫ dꝫ durare p̄ annū: aliquo tn̄ respectu nō patiunt eandē penā. ⁊ hoc intēsiue. Nā pena vnius est magis acerbior q̄ȝ alterius. Ita pariformiter decedit vna aia cū vno peccato mortali: vadit ad infernū. ⁊ patit vnū gradū pene cōrespōderē illi peccato: decedit alia ꝑsona. cum. cccc. peccatis mortalibus. Uadit ad infernū ⁊ patit quadruplicē gradū malitie pene correspondētis illis. cccc. Unde ille due anime f̄m Tho. patiunt eandē penaꝫ extēsiue. Nā pena vtriusqꝫ durabit in eternū. Intēsiue vero patiunt iequaliter: nā pena vnius acerbior ē altera. Qui igitur i vno offendit factus ē oīum reus: q꜡ perpetuabit pena sua sicut offendens in oibus. Et h̄ dicto disce vnū documētū. O fili mi tibi ꝯsulo: nunq̄ȝ male facito. Et pur ſꝫ, si male facis facias minus male q̄ȝ poteris. Non ꝑmittas te decipi a dyabolo q̄ forte ꝯsulit tibi vt nullum peccatū ꝓtermittas quin illud faciās. Et si aliquotiēs ꝯsciētia te remordeat: ⁊ dyabolus dicit ita ibis ad infernū ꝓ vno peccato mortali sicut ꝓ centū: comitas ergo illa ne cures: caue fili mi memorare: q꜡ quāto minora feceris mala tanto minorē sustinebis penaꝫ. Et abstinere ⁊ cauere a peccatis omnino vtile ē: si nō p̄ vnam viaꝫ saltē p̄ aliam: et ꝑdictis pꝫ q̄ȝ grauius est peccatū mortale q̄ȝ venenum. Et iō sicut h̄ō cauet a veneno: dꝫ se cauere a peccatis. Uidemus enī q꜡ magni ꝓncipes nō sumunt venenū. Habēt. n. aliqd in mēsa qđ repellit illud. O stulti ⁊ ceci hoies quare nō cauetis a peccato: quod est multo peius veneno? Expurga o aia peccatrix tale venenū per dolorosam contritionem: ⁊ euome illud per confessionem. Et in futuro caue ab illo.

¶ Tertia ratio. Horribilius omnibus rebus mundi (vt experiētia patet) est mors. Unde tertio ethi. finis oīum terribiliū est mors. Iō nihil h̄ō magis expauescit q̄ȝ mortē: ⁊ iō vt eam euitet h̄ō non curat expendere quicqd h̄ꝫ ⁊ oēs sufferre labores. Sꝫ o fili mi caue a peccato mortali. Et in ꝓterito in illud cecidisti surge velociter: qm̄ ipsuꝫ grauius malum est q̄ȝ mors: quod ꝓbo sic. Ponamus q꜡ aliqs in fidelis caperet te ⁊ violent te ꝯstringeret q꜡ faceres vnū duorum. s. q꜡ aut committeres vnū peccatū mortale aut subiceres morti: quod horū eligere deberes? qm̄ cum ideo ita artatus: q꜡ oportet te mori si nō co

mittis illud peccatum mortale: vel committere illud nō moriaris. quid debes eligere? Respondeo q̄ poti⁹ deberes te dimittere decapitari: suspendi: cōburi ⁊ excoriari: vel alia crudeli morte interrimi: q̄z illud mortale peccatū committere: ⁊ hoc q̄z maius malū est peccatū mortale: q̄z mors. Dicat nāq̄z ratio q̄ de duobus malis pene maius est fugiendū. Sz q̄ hoc sit verū probat triplici via. s. catholica phīca ⁊ morali politica. ⁊ ciuili. Pria via catholica. Dicit. n. Aug. sup illud Joan. xij. Qui odit animam suā in hoc mūdo. Cū etiā articulus venit vt conditio ꝓponatur aut faciēdi ꝯtra dei p̄ceptum: aut ex hac vita migrādū: quorū duorū cogat hō alterū eligere comminante mortē psecutore: illi eligat deo dilecto magis mori q̄z offenso viuere: illi oderit aiam suā in hoc mūdo vt in vitā eternā custodiat eam. Idem in libro de bono ꝯiug. ⁊ habet. xxxij. q. iiij. Sicut. sed o augustine vbi habuisti hoc? Certe ab illa ineffabili ỽitate xpi. Mat. x. vbi dic̄ nolite timere eos q̄ occidunt corpus aiaʒ aūt nō possunt occidere. Hoc enim fiendū demōstrauerūt sancti apostoli ⁊ martyres. O princeps apostolorū petre: quare te crucifigi pmisisti? per non peccare mortalmente. O lumen mundi Paule ⁊ tu quare decapitari voluisti? per nō peccare mortalmēte. O protomartyr stephane q̄re lapidari voluisti? per nō. pec. mor. O gloriose ỽgines. Caterina agnes: agatha: lucia. Nō potuistis euadere mortē? Sic sed queso dicito nobis: q̄re sustinuisti tot crudelia martyria? Per nō pec. mor. Ergo s̄z iudiciū xpianorū peius est peccatū mortale q̄z mors. Scd̄o, pbat via phīca ⁊ morali. O false xpiane audi quid paganus Arist. dicat. iij. Ethicorū. c. ij. Magis eligendū ē mori: q̄z aliqd turpiter operari. O tu q̄ nō obseruas fidem nr̄am pmissā: sed facis ꝓditionē ꝯtra p̄ncipē ⁊ amicū tuū. O nisi adulteri ⁊ adultere fidem matrimonij violātes. O nephādi gomorreani. O horribilissimi blasfematores dei ⁊ scōꝝ: ala barba vostraq habetis p̄dicatōes religiosorū ⁊ ꝯsilia ⁊ scripturas: tñ nō desistitis a miserijs ⁊ sceleribus vestris. Ecce Aristo. paganus. d. peccatum deterius eē morte: ⁊ multi phi. pmiserūt se interfici priusq̄z ꝯsentirent in honesta agere. Nam de socrate recitat Tulius in p̄mo de diuinatione: ⁊ Ualerius. li. vij. ⁊ plures alij: q̄ q̄z deridebāt quercū: canē: ⁊ hircū: quos athenienses vt deos colebant multis diebus tētus in carcerē ⁊ semper cōstātissime pseuerauit: in tm̄ vt potius vellet venenum sumere q̄z tales deos colere. Et assumpto veneno mortuus est socrates. Tertio ꝓbatur politica via ⁊ ciuili leges nāq̄z vestre ⁊ ciuiles ⁊ seculares (vt tu dn̄e Jurista meli⁹ nosti). Dicūt q̄ metus turpi: bonis viris maior dz esse q̄z metus mortis. l. isti qdē. §. fi. ff. qd̄. me. cā. Uidemus etiā q̄ leges mādāt

blasfematores homicidas pditores et alios malefactores decollari. Jugulari suspendi. Nõ pp̃ter aliud nisi q: Judicant esse maius malũ nõ obseruare iusticiã ꝯ reos q̃ȝ morte malefactorũ. O filia me morare qḋ dico: caue ne vnq̃ȝ permittas te violari et dehonestari: qm̃ melius esset tibi mori q̃ȝ violari vel vituperari: vt dicit lex supradicta. Et vos parentes diligenter custodite eas. Sicut ergo homo timẽs morte: magis debet timere peccatum: cũ deterius sit.

¶ Quarta rõ. Audi o peccator q̃ȝ ponderosum et grauãs ẽ peccatuȝ mortale lȝ mors vt dcm̃ ẽ sit finis oium terribiliũ: tñ hoc intelligitur tm̃ in hac vita et naturaliter: et etiã mala mors est suauis. et nõ amara. Sed loquẽdo simpliciṫ in hac vita et in alia horribilius ẽ infern⁹ Unde sicut in padiso oẽ bonum ẽ et nullũ malũ: ita in inferno nullũ bonũ est: et oẽ malũ inueniṫ. Ue illis qui ibi damnati sunt. Sed audi mirabileȝ ꝯclusionem. Dico q̄ peccatũ mortale est peius et deterius q̃ȝ pena inferni tam sensus q̃ȝ dãni. Nõ dico hanc conclusioneȝ ex mea ppria zucha et sensu: sȝ fm̃ Anselmũ in li. de similibus. sic. d. Si hic peccati pudorẽ et illic cernerem inferni honorem: et necessario habere vni eorũ imergi: prius in infernũ me demergerẽ: q̃ȝ peccatũ in me admitterẽ. Mallẽ enĩ purus et innocẽs a peccato gehẽnã intrare: q̃ȝ sorde pollutus et sorde indutus regna celestia tenere. ꝧ ille. Illuminatus noster franciscus de may. ꝧ idem ꝯfirmat i tractatu de gr̃a di. Qḋ quilibet sciens potius esse vellet in iferno sine mortali culpa. et in gratia dei: q̃ȝ i paradiso sine gratia dei et cũ peccato mortali. Et scḋi machabeorũ. vj. Etiã scribiṫ de eleazaro qui dicit se potius velle in infernũ descendĩ q̃ȝ legeȝ dei transgredi. Ergo fili si horres et times infernũ: magis timeas peccatum q: deterius est vt probatum est.

¶ Quinta ratio horribilis res eẽt si ciuitas florentie destrueret totaliter tã nobilis et magnifica et delectabilis: ita q̄ de ea nihil penitus maneret. Magnũ damnũ et malũ esset si simul cũ florẽtia destrueret tota tuscia q̃ȝ florentia sola cuȝ in tuscia sit senis pise: luca et c. Si vo cõsumareṫ tota italia et etiaȝ regnũ frãcie quod ẽ pncipalius est nobilius inter oia regna xpianorũ et etiã regnũ castellie et anglie et vngarie certe peius esset. Si vero tota terra ita q̄ nõ reperireṫ ampli⁹ de elemẽto terre nec de hijs que i ea sunt et c. nõ esset maius malum? Certe sic. Si vero cõsumereṫ tota machina elemẽtorũ ac ẽt celestis adhuc eẽt satis peius: et si etiã cuȝ hijs: oẽs anime sanctorũ: omnes spũs beati qui sunt in celo damnarentur et pcipitarenṫ i ifernum: nõne ꝧ esset maximum et satis horrẽdũ malũ? Certe sic. Et si etiã ipsa beatissima vgo et mater dei. M. damnarentur et intraret infernuȝ nõ ne esset malũ in ꝑscrutabile et icurabile? Et

curabile? Et si totus mūdus anichilaret. cū oib⁹ creaturis suis: q̄ maius ⁊ horribilius videretur tibi posse imaginari? Or vien qua. Si tu posses cū vno solo peccato mortali hec omnia auertere ⁊ omnibus hijs obuiare faciēdo vnū peccatū mortale. dbes ne illud committere vt h̄ omnia mala cessarēt? Nōne ⁊ iterū dico nō ne. Non debes facere vnū solū peccatū mortale si per illud posses totum mūdū ⁊ oēs scōs ⁊ sanctas ⁊ angelos ⁊ ipsaȝ beataȝ virginē saluare. O mirabilē ɔclusionem. Sed nō credas q̄ eam dico de capite meo. Non p̄sumerē talia ex me dicere ⁊ p̄dicare. Vien qua ansel: quid dicis de tali ɔclusiōe. Audi eū in li. cur. deus hō. Si ante deū stares ⁊ aliquē post te stantē deo ꝓhibēte respicere velles: eētq̄ alterū necessarie: aut totū mūdū. ⁊ qcq̄d deus nō est perire aut te ꝯ voluntatē dei ⁊ aspectū illū facere: quid tibi potius deberes eligere? Rūdit. idem ꝑ. Si iste mūdus milies ⁊ in infinitū multiplicaret cū creaturis suis: ꝓ cōsequēdis illis nō dberet creatura quicq̄d paruū aut grande facere ꝯ voluntatem creatoris. h̄ ille O miser homo. O infelix aia. O isensate peccator: ⁊ tu ꝓ lucrando vnū denarium nō solū vnū s; plura pctā committeres. O vsurarie quot peccata comittis anteq̄ꝫ cumules pecuniā? Et quis enarrare posset? O lasciuie anteq̄ꝫ cōpletas tuum i honestū desideriuȝ: quot peccata corde ore ⁊ opere cōmittis. o laq̄e dyaboli. o rethe sathane: o decipula dmonū. s. tu femina vana: quot peccata cōmittis itis vanitatib⁹? o quot peccata credis te commisisse i toto illo tēpore quo sedisti ita obstinatus in odio ⁊ rancore? Certe si bene numerares ⁊ ponderares q̄nti ponderis est peccatum mortale nō ita leuiter comitteres illud: S; forte dices. Comisi illud peccatū vt cōplacerē patri: vxori: marito: amico meo. Dico q̄ potius deberes illos permittere mori: q̄ꝫ ꝓuita ipsoruȝ peccare mortaliter. Jmmo di. Aug. qd̄ si cū vno mēdatio nō pnitioso s; officioso: posses saluare totū mundū: nō d; hō mētiri aliquo mō etiā si illud peccatum eēt veniale.

¶ Sexta ratio. Vis videre q̄ꝫ graue malū sit peccatum mortale. Vide penā cōtra illud ordinatam: Acerba pena est suspēdi. Jugulari: cōburri ⁊c̄. sed loquamur in p̄senciarū de pena cōbustionis. Nulli dubiū q̄ ignis multum humana corpora cruciat: Nā si teneret summitas digiti super carbones accēsos: ⁊ sup flamā ignis videret sentire tormētū i supportabile: cū eēt vna sintilla sup planta manus cremaret mirabilit̄. o peccator infelix aniāote q̄ ꝓ peccato tuo patieris ignē eternū: ⁊ stabis in illo a planta pedis vsq̄ꝫ ad verticem capitis: ⁊ si h̄ pena duraret. x. xx. ⁊. c. ānos minus malū eēt q: sperares ab ipsa aliquādo liberari. Sed certe pena durabit p longiora tēpora. Vn̄ ponamus q̄ h̄ sit mons frumenti

Notate

vel alteri⁹ bladi minuti: cuius cacumen tangit celū. Nec posset auferri vnū granū ab aliquo: sꝫ in oi miliario annoꝝ crearet deus vnā auiculā q̄ haberet ide auferre vnū granū illi⁹ frumēti vel milij. Certe ille haberet aliqñ deficere licet sit nobis iperceptibile: ꝛ nō possumus cōprehēdere qñ h̄ esset o miser peccator cogita q̄ pena damnationis may may may: hauera fine. Certe istud nunq̄ꝫ deberet omnibus marinuꝫ timorem in cutere. q̄sto mai: doueria far tremar ogni gran barba. Doueria farse consumare ꝛ vegnir el sudore dela morte da spauēto. Probaṫ Mat. xxv. Ite maledicti in ignē eternuꝫ. Ex istis arguo sic. Justus iudex ꝛ p̄nceps in puniēdo reū debet seruare illam regulam que hētur Deute. xxv. Pro mēsura delicti erit ꝛ plagarum modus. ut hētur ēt. l. sancimus. C. de pe. xxiij. q. iiij. c. nō afferamus. Sed de⁹ est p̄nceps iustissimus immo ipsa iustitia in abstracto que ordinauit tam acerbā penā pctō mortali ergo signū ē: ipsum esse graue malū. Nō. n. est verisimile credere q̄ attēta mīsicordia ꝛ pietate infinita dei vellet ipse hoiem ita acerbe puniri. Si peccatum suum esset tam leue.

¶ Septima ꝛ ultima rō. Tu medice bene scis q̄ medela ut sit perfecta debet ꝓportionari morbo. ꝛ tu mulier vides duos infirmos curari ab vno medico docto ꝛ sufficienti. Uni dat medic⁹ de cassia vel de alia leui medicina: alteri uero dat medicinā fortē satis. Nam in ea miscet reubarbar scamoneaꝫ ꝛ agaricū. ꝛc. ꝛ impetuosa ꝛ furiosa aromata. Peto quis illorum grauiorē patiṫ egritudinē? Dices q̄ȯ secūdus. unde hoc ꝑpendis? ex arduitate remediorū adhibitoꝝ: q̄to. n. morbus grauior: tāto magis ardua medicina impeniṫ p̄sumpta equali v̄tute in infirmis: ex arduitate ergo medele cognosciṫ grauedo morbi. Sed peto que fuit magis ardua medicina mundi? Dico q̄ fuit illa quā saluator noster gustauit in cruce. Caput hēt coronatū spinis: faciē sputis inquinatam ꝛ liuidā percussionib⁹ impiorū iudeorū: os sitibunduꝫ felle ꝛ aceto potatum: oculos lucētes ꝛ tenebrosos: manus ꝛ pedes crucifixos: pectus vsq̄ꝫ ad cor lāceatū ipsumq̄ꝫ cor sanctissimū doloratū pp igratitudinē iudeoꝝ ꝛ p̄ntiam sue mr̄is. ita q̄ a plāta pedis vsq̄ꝫ ad v̄ticeꝫ nō est in eo sanitas. ut dicit Isayas ꝓpheta. i. c. Sed petaṡ ab ip̄o dn̄o o dn̄e mi dulcissime quare sustinuisti tantā amaritudinē tantū dolorem ꝛ tormēta? R̄ndit ipse. Nō pp aliud o anima ingrata nisi propter te. s. vt te liberarem ꝛ a peccati macula te purgarem. Licet eniꝫ s̄m aliquos theologos filius dei ēt fuisset incarnatus q̄uis hō nō peccasset tamē nullatenus mortu⁹ fuisset nec passus si homo nō cecidisset. Causa passionis christi ꝛ mortis fuit peccatū nostrum. Isay. liij. ꝓpter scelus populi pcussi eum. ꝛ ibidē vulneratus est ꝓpter pecca-

ta nr̄a attritus est ꝑpter scelera no stra. Et hijs arguo sic. Si ex forti tudine ⁊ amaritudine medele con nicitur grauedo morbi: ut dictum est: ⁊ medicina quā gustauit xp̄s fu it amarissima ⁊ fortissima: vt deter minát doc. in .iij. di. xv. Ergo seq̄ tur ꝙ morbus seu infirmitas scili cet pctm̄: fuit grauissimū: cū talis medicina apposita sit grauissima. Nō hoc exēplū: si vnꝰ hēret vnū filiū ⁊ vnū inimicū ⁊ nō posset oc cidere inimicū: nisi cū illo occide ret filiū: ⁊ ille nō curaret interfice re filiū ꝑpriuʒ ut necaret inimicū nōne esset signū ꝙ nimiuʒ oderet talem inimicū suū? Certe sic. o mi ser peccator cogita ꝙ tm̄ odit deus peccm̄ ꝙ nō curauit filiū suū vni genitū ponere ad mortē: ⁊ morteʒ oium crudelissimā ⁊ amarissimaʒ ut cū eo occideret ⁊ destrueret nr̄a pctā. Hortamur ergo vos surgite a pctis per ꝯfessionē: ⁊ cauete ab eis in futurū: ne in vanū grām dei recipiatis. Et hoc fuit figuratū in infirmo cū dicit dn̄s Joā. v. Sur ge tolle grabatū tuū ⁊ ambula. ubi Beda. Qd̄ est surgere ⁊ ambula re nisi a torporibꝰ ⁊ ignauia in qui bus prius iacebas erigere ⁊ in bo nis operibus pficere stude.

¶ Feria secunda post primam do minicam in quadragesima in ma ne de peccati damnificatione.

Sermo. xxvij.

Hortamur vos. ⁊c. vbi supra. Uidimus in p̄ cedenti sermone pecca ti pōderosam aggrauationē que fuit secūda consideratio quā de ipso peccato ꝓposuimus. Nūc superest tertiū misterū con templari declarare ⁊ discernere. s. eiusdē ruinosam dānificationem. Et licet multa sint nocumēta ⁊ dā na que a pctō mortali causant ⁊ p̄ ducunt in ipso misero pctōre: i p̄ senti sermone tria ad honorē bea tissime trinitatis ⁊ ꝯfutationē ad uersariorū ipsius discernemus.

Primū dr̄ vilis subiugatio.
Secundum infelix fatuatio.
Tertium formidalis odiatio

¶ Certe o xp̄iane hec tria damna sūt ita magna ꝙ quilibet qui ea bn̄ cognosceret deberet q̄ʒ cius a pecca to resurgere: ⁊ in futurū ita ab ipo cauere ut nunq̄ʒ amplius in ipso incideret. Et pono exēplū si tu ha bes pecuniā ⁊ tu vis cū ea aliquid lucrari. Credo ꝙ inuestires illā in tali negociatiōe ⁊ artificio vn̄ pos sis ex ea uerisimiliter extrahē ali quod lucrū: alias si crederes pde re nullomō eam in mercantiā ali quam inuestires. Ita parif ormiter dico: cogita bene quid euenit tibi ex peccato: ⁊ certe nō nisi maximū nocumētū ⁊ scandalum ⁊ dānuʒ. Ideo ab illo debes resurgē ⁊ cauē. ¶ Primū igitur damnū ꝙ quis ꝯsequitur ex peccato est vilis sub iugatio vel libertatis amissio. Qd̄ q̄ʒ sit magnū pēsa ex hoc quod di cam. Tu de iurista habes ex titulo de ver. signi. ff. qd̄ preciosa res ē li bertas. Unde ꝓpterea hō liber nō pōt vēdi. Ideo bn̄ dixit poeta mo ralis. Nō bene pro toto libertas uē

dimur auro. Hoc cele. bonū preter oīs opes. Hoc ↄfirmat sctūs Tho. sa se.q.clxxxvij. arti.iij. Qd licet religiosus multū mereat̄ p voto paupertatis ⁊ castitatis: magis tamē pp votū obedientie: q2 per eam donat dn̄o ppriam voluntatē ⁊ libertatē que est excellentior res cūctis que possidet. Facit ad hoc.c. sciendum. viij.q.i.c. illud. de ma. ⁊ obe. vnde si homo caperet̄ a saracenis et aliis infidelib9 et detineret̄ in seruitute nōne putares hoc sibi maximā infelicitatē: et infortuniū: et si posset se redimere daret quicqd possz ēt si nudus remaneret. Sed o miser homo tu qui stas in pctō mortali: dico tibi malū nouū. Tu amisisti libertatē tuā: et ↄtra naturaʒ factus es seruus vilissimus. Probatur hec ↄclusio ratione auctoritate et exēplo. Audi Joānis. viij. Qui facit peccatū: seruus est peccati. Sed saltem esses subiugatus alicui principi et dn̄o clementi ac pio: q2 minus infortuniū eēt. Sz certe tu es seruus vilissimus crudelissimi tyranni. Quis est ille. El gran diauolo infernale. Probat̄ q2 glo interlineari sup verbo pcī. i. diaboli. dicit. et Aug. iiij. de ci. dei. c. iij. Bonus inquit homo si suit liber est: malus homo si regnat seruus est. Et non vnius demonis sz qd peius est tot dmoniorꝫ quot vitiorū. Tot ergo demones dn̄antur tibi: o aīa peccatrix: quot pctā cōmisisti. Probat̄ eadē ↄclusio ratione et exēplo. Inter armigeros seruatur illa lex: q9 si vnus in duello vel in alio bello vincit aliū vinctus efficitur seruus victoris. Jō princeps apostolorū Petrus ii.ij c.ij. cano. a quo qs supat9 ē: ⁊ seruus ē. Diabolus ergo facit bellū ↄ te: si cōsentis sibi et dimittis te vinci ab illo: rōnabiliter efficeris seruus eius. Et facit tibi: sicut fit illis nigris et magnis animalib9: q̄ vocant̄ bubali: qui licet sint grandes et feroces: tn̄ si ponat̄ annulus in naribus eoꝝ ducent̄ quocūqz manus trahere voluerit: etiaʒ ab vno puero paruulo. Jta homo licet sit liber et habēs magnas vires ↄtra diabolꝫ anteqꝫ veniat ad manus eius: tn̄ si cōmiserit vnū peccatuꝫ mortale: se subicit diabolo: et ita diabolus ducit eū quasi p nares de pctō in pctūm vsqꝫ ad baratrū infernale. Unde glo. super illud ps. Jnmissiones per angelos malos Diabolus ptātem habet in pctōre sicut in pprio pctōre. i. q2 pōt ipsꝫ in morte ad eterna supplicia nullo obiciēte ptrahere: vt exponit Bonauē. in. ij. di. xxvij. q. penultima. in fine. Sicut ergo si esses seru9 saracenorū vel piratoꝝ: quereres liberari de manibus eorū. o infelix ⁊ q2 nō queris omni studio a crudelissimo demone euadē dimittendo peccatuꝫ ⁊ in futuro cauere ab ipso pctō ne iterū in diaboli seruitutē deuenias? Ratione igit̄ auctoritate ⁊ exēplo sufficiēter pbatuꝫ est qd p pctūꝫ pditur xpiana libertas ⁊ subiugatur homo vilissimo tyranno. Sed hanc ↄclusionē nō solū fideles: sed etiam ipsi īfideles vide-

runt ⁊ scripserūt. Cicero nanqꝫ in paradoxis: ꝑado. v. dicit. Laudat hic imperator aut ēt appellet: aut h nomine dignus putet. Quo autē aut cui tandē hic libere impabit q aio nō pōt suis cupiditatibꝰ impe-rare? Refrenet ꝓmū libidines spernet voluptates: iracūdiā teneat. Coerceat auaritiā: ⁊ ceteras animi la-bes depellat: tūc incipiat alijs ipe-rare: cū ipse improbissimis dñis dedecori ⁊ turpitudini parere de-sierit. Dū hijs nanqꝫ obedierit nō modo imperator. Sed liber oīno habēdus non est. ⁊ infra. An liber mihi videtur cui mulier imperat? Cui leges imponit: ꝓscribit: iubet: vetat quod videt? Qui nihil ipe-ranti negare pōt: nihil recusare audet? Poscit dandū est. Vocat ve-niēdum est. Eijcit: abeūdū ē. Minatur extimescēdum est. Ego vero illum non tantū seruū sed nequissimū etiā si amplissima familia natus est appellandū puto. Atqꝫ in magna familia stultoꝝ: hec ille.

¶ Scōm dānū dē intellectꝰ alienatio: seu infelix fatuatio. o ciuis pro q̄nto velles eē stultus? Credo ꝙ nō pro toto mundo. Qm hoīez eē sensatū: naturalē prudentē et discretū magnū donū ē dei: et adeo magnū: qd puto post serenitatem ꝯsciētie nullū in hac vita maiꝰ sit isto. Et sic ꝯñr ꝑdēdo hanc discretionē et prudentiā et fatuū deuenire: magnū dānum est. o misera aia peccatrix examina teipsum: et si iueniās in ꝯsciētia tua aliquod peccatū mortale: nō teneas te prudētē vel sapiētē ⁊ si esses alter baldus ⁊ vel Salomon. Teneas pro firmo qd tu amisisti omnē sapiētiā ⁊ incurristi maximā fatuitatē. Probatur hec ꝯclusio multipliciter scꝫ.

Ratione vie.

Ratione cure.

Et ratione cibi.

¶ Dico qd hec et q̄libet harū rōnum hēbit auctoritates et exēpla sua. oīo ē vera. s. quilibet peccator est fatuus: et q̄libet peccatrix est fatua. Probat primo rōne vie. ponamus qd intēdis ire in hyerusalē: aut Romā vbi nunq̄ fuisti: nescis viam: quid faceres? Credo ꝙ iterrogabis de modo et de via eos qd aliq̄ñ illuc fuerūt. Si ergo hij rñderēt tibi. Carissime tu iuenies duas vias? vnā latā alterā strictā et asperā: caue ne vadas ꝑ viā latā: q: licet in ꝑncipio videat amēna et delectabilis in fine tñ aspa ē et ꝑiculosa et nociua: qm mali et crudeles viri aggrederent te et expoliabūt te: et vulnerabūt: et forte occidēt. Sed uade ꝑ viam strictā q: licet in principio videat aspera mōtuosa et laboriosa: in fine tñ est amena plena iocunditatibꝰ et suauissima. Et accurrent tibi boni homines et recipient te cū gaudio: et epulari et gaudere te facient: et de nuum donis ⁊ maximis honoribus te dotabūt. Peto habita hac informatione: quā faceres viā: credo ꝙ strictam. Qd si latā sed postea ea que dicta sunt incurreres: qlibet diceret. Ben ti sta. Nō ne fuisti fatuus in hac electione? O mi-

fer pctōr vis videre quō eo fatuus Omnes peregrinamur ⁊ tēdimus ad illam sanctissimā pr̄iaz in qua nunq̄ȝ fuimus. Nescimus viā magister veritatis docuit nos iter rectuȝ vt per illud ad eā ptingere possimus. Ait nanq̄ȝ Mat. vij. c. intrate per angustā portā: q: lata porta ⁊ spaciosa via est: que pducit ad pditionē ⁊ multi sunt qui intrāt per eaȝ: quā angusta porta ⁊ arta que perducit ad viam ⁊ pauci sunt qui inueniunt eam. De quibus duab⁹ vijs loquitur Lactantius in. vj. diuinarū insti. aduer. gen̄. c. iij. Due sunt vie: per quas humanā vitam progredi necesse est. Una que i celum ferat altera que ad inferos deprimat: quas ⁊ poete in carminib⁹ ⁊ philosophi in disputatiōib⁹ suis īduxerūt. Et quidē philosophi alteram virtutē esse voluerūt: alteraȝ vitiorum. Eamq̄ȝ sic assignatā virtutū primo aditu esse arduā ⁊ confragosam: in qua si quis difficultate superata: in summū eius euaserit: habere eum de cetero planum iter lucidū: amenumq̄ȝ campuȝ: ⁊ omnes laborū suorū carpere fructus vberes: atq̄ȝ iocundos quos aūt primi adit⁹ difficultas deterruerit eos: in illam vitiorum viā labi atq̄ȝ deflectere q̄ pmo ingressu sit quasi amena multo q̄ȝ tristior. Deide cū ea paulo vlterius pcesserit amenitatis illi⁹ spēȝ repēte subduci. Exoriri aūt viā precipitē: nunc saxis asperā: nunc obductā sentibus: nūc gurgitibus intercissam: vel torrētibus rapidā: vt laborare: herere labi: cadere: sic necesse ē ille. Sed dic mihi quā viaȝ elegis? Heu q: latā. Non ne pp hoc stultus es: ac sic merito appellari debes? Certe vides q sic. ⁊ si mala tibi venerūt: q: demones capient te: virtutibusq̄ȝ spoliabūt: ⁊ oībus bonis: ac vulnerabūt te. Non ne ben ti stara ogni male? Certe sic. Hoc igit̄ rōne probatū est: q hō peccator est stultus. Sed heu heu ⁊ iteȝ heu: audi qd subiunxit dñs Ampla est via ⁊c. Qd p experientiam videmus. Nā si cōsideram⁹ oēs status hoium: plures sunt facientes mala q̄ȝ bona. Nā p vno qui bn̄ facit sunt. x. male facientes ⁊ vnā non plures cēnt. Ex quo seqtur vna cōclusio valde terribilis q̄ non sine dolore est dicenda nec audiēda. Heu heu: q̄ȝ plures erunt dānati q̄ȝ saluati. ⁊ hec conclusio nō est capitis mei. sȝ Ric. in. iiij. sniarum. di. xliiij. ar. ij. q. ij. Et Augu. de ciui. dei. c. xxj. ⁊ in li. de bo. piug. dicit. Qd si oēs hoies qui viuebant tpe suo saluarētur: ipsi cū illis qui iam saluati sunt: erāt sufficientes ad repletionē numeri electoȝ. Bene ti dicit i. iiij. distin. Circa lr̄am. De hoc nemo hȝ certitudinē. nisi solus deus vel cui deus reuellauit. Pzimū tamē est verū q plures erunt dānati q̄ȝ saluati. Ratio est q: nullus applicat ad paradisuȝ nisi vadat p viā artam: que est via virtutum ⁊ per hāc viā pauci vadūt vt idē xp̄s dicit ergo sequitur q pauci saluant̄ et multi dānantur. Jō Mathei. xx.

Multi sũt vocati pauci vo electi. Si vis esse de numero electorũ esto de numero paucorũ. i. continẽtiũ p artã viã: qz pauci sũt vt dcm̃ ẽ.

¶ Scd̃a rõ sumitur ex parte cure o bõa mulier tu hẽs duo vestimẽta. vnũ de pãno nobili. s. scarlato: veluto: vel brocato: alterũ de pãno lineo vili. Si tu es bona massara de vtroqz debes hẽre curã. Sed de quo maiorẽ curã habebis? Certe se tu hai sale i zucha: ⁊ se tu hai sentimẽto: e maiorem curã habebis de pmo qz de scd̃o. Et quare? Qz dictat rõ: qꝫ quãto res est maioris valoris tanto diligẽtius dz custodiri. Si vero aliqua vxm faceret oppositũ. Nõ ne iudicaretur fatua? Certe sic: ⁊ ita ad ppositum. Duo data sũt nobis a deo: ⁊ vtrũqz custodire debemus. s. corpus ⁊ aiam. sed qꝫ nobilius est hoc dili gẽtius custodire debemus. Qd̃ illorũ nobilius est? Certe in cõparabiliter nobilior est aia qz corpus. Ut hẽtis vos dñi cano. c. sedulo xxxviij. di. ⁊ c. solite. d maio. ⁊ obe di. ⁊ c. cũ ifirmitas. d pe. ⁊ remis. ⁊ tu dñe iurista hẽs hanc cõclusionẽ. in. l. sancimus. C. de sacr. sanc. eccle. Qd̃ aia pferẽda est corpori ⁊ cunctis rebus mũdi. Et rõ est qz vt dicit Aristo. ₂o de aia. Anima est endelicha. i. act⁹ forma corporis phici. forma aũt nobilior ẽ sua materia: pcipue aũt aia rationalis nobilior ẽ suo corpore: qz ipsa est creata ad ymaginẽ ⁊ similidinẽ dei. Ipsa est in mortalis: ⁊ ppetua: non aũt sic corpus. Ergo cũ aia nobilior sit corpore maior cura de ipsa dz haberi qz de corpore. Peto aũt a te o bone vir ⁊ o bona mulier: dio vi facia boni chel ve bisogna: ⁊ anche a mi. Quam curã hẽtis de corpore vestro? Magnã quidẽ. Nam cũ omni studio ⁊ conatu sibi puidetis: tã in sanitate qz in infirmitate. De aia vero qualẽ? Heu qz tantã quãtã de tertio pede quẽ non hẽtis. famescit aia vestra ⁊ sitit: ⁊ nunqz ei prouidetis. Fames ⁊ sitis aie est desiderii bonorum opum: ⁊ vos sine cõfessione ⁊ cõmunione: sine ieiunio ⁊ orone: ⁊ pdicatiõibus per multa tpa eam stare pmittitis. Tantum videtur qꝫ hẽtis de christianismo: qñtum vnus turchus vel maurus. O disuenturata ⁊ in felice aia: ale man de che sei tu azonta? Guay guay: chi ha mal patrone. Cõcludamus qz sicut iudicaretur fatua illa mulier de qua supra diximus. Ita ⁊ peccator hñs maiorem curã de corpore qz de anima.

¶ Tertia rõ sumitur ex pte cibi. o bone vir sapuit tibi confectio: coe? Mihi sapuit: ⁊ hanc cõclusionẽ ex vtero mecũ portaui: nec mirũ qz dulcia sunt amica nature. Sed si tibi daretur vna scatula aut vas plenũ coriandris: ⁊ esses auisatus ab aliquo amico tuo qꝫ in hijs latteret veneni: gustares? Guarda la gãba che se ne manzasti caro ti costarebe. Sed ponamus qꝫ vn⁹ sentiret dulcedinẽ superficialẽ ⁊ gustaret: ⁊ moreretur: or nõ li sta bẽ? Certe sic, ogniũ direbe el pazo di

cathena lui ne fo auisato: mo per che li manzo? Elgi se habia el dāno. Ad līam sic accidū peccatori Dyabolus tentat eū q̄ comittat peccm̄ aliq̄d ⁊ ei ondit delectationē q̄ in ipso est: vel lucrū tēporale: latet tñ sub tali dulcedine venenum dānationis eterne: q̄r meret̄ pp ipsum dānari: ⁊ auisatur ab amico suo. s. xp̄o ne peccet: vt nō dānetur Si aūt cū toto hoc cōmittit peccm̄ ⁊ nō curat de tormēto eternali: nōne pp hoc fatuus iudicari potest? Certe sic. Jdeo Grego. quid insanius q̄ pro modica delectatione carnis: eternis se obligare supplicijs? Consulo tibi frater mi ne acquescas dyabolo: q̄n suggerit q̄ facias aliq̄d peccm̄ ondens tibi delectationē: vel lucrum: q̄r facit sicut piscator: qui volens capere pisces: cooperit hamū esca. Sic ⁊ illa mulier: q̄n vult capere murem aptat decipulā: ⁊ ponit nucē vel caseum. Ad hoc venit mus vt capiat ⁊ comedat: ⁊ capit̄. Melius ē abstinere ab hmōi delectatiōibus q̄ sunt breues ⁊ instātanee: ac i vita ista gustare aliquā amaritudinem. Sicut infirmus q̄n infirmatur sumit medicinā amaram: sub spe sanitatis. Jta dico abstinere debemus a delectationibus mundi. Q̄r vt dicit Aug. Melior est modica amaritudo in faucibus: q̄ eternū tormentū in visceribus. ¶ Tertium dānum dr̄ peccati terribilis oditio. Dien qua tu citadino che hai de la roba del mundo. Hai tu cara ⁊ grata la beneuolentia del tuo signore? Credo che si. ⁊ si aliquis poneret te in sua disgratia: non ne esses male contentus? Credo q̄ sic semp. n. stares in timore q̄ ipse tuus dn̄s dissiparet totā substantiā tuā ⁊ te occidi faceret: Trema: tremato aia: trema peccatore: trema: o aia dispreciatrice de li comandamēti de dio. p che frate? p che tu sei i odio de q̄llo signore ch̄ ti pol disfare de la roba: del corpo: ⁊ d̄ lanima. i. del grā de dio. Et q̄d sit verū audi: psalmistam: psalmo. v. Odisti oēs qui opant̄ iniquitatē. Et eccle. xij. Altissimus odio hēt peccatores. Sapiētie. xiiij. Abhominatōes ē deo impius ⁊ impietas eius. Et est rō naturalis de hoc. Videmus. n. aliq̄n q̄ due persone nunq̄ se inuicē cognouerunt: ⁊ q̄p̄mū simul cōuersant̄ generatur inter eos tāta amicitia q̄ videnē ex eodē vtero nati? Vn̄ hoc procedit? Dico ex similitudine q̄ ē inter eos: aut naturaliter ex ꝯplexione naturali vel morali. Vn̄. viij. ethico. ait ph̄s. Similitudo est cā dilectiōis. Si ergo vis deū hēre amicū: oportet te assimilari sibi non q̄dem in natura q̄r hoc est impossibile: sed in moribus ac volūtate. Vn̄ ama q̄d ipse amat: odi q̄d ipse odit: ⁊ sic inter te ⁊ ipsū erit amicitia. Ma volta carta: vn̄ procedit aliquotiens q̄ sunt cōsanguinei ⁊ valde stricti ⁊ nunq̄ inter eos pōt esse concordia? Certe nō aliunde nisi a dissimilitudine morali aut naturali q̄ est inter eos. Vn̄ Tullius in lib. d̄

amicitia. Nā disparces mores di sparia studia sequunt̄: quoꝝ dissi militudo dissociat amicitiā: Nec ob vllam cām boni improbis: ꝛ improbi bonis amicis eē nō pos sunt: nisi q̄ tāta est inter eos: quā ta maxima pōt esse moꝝ studioꝝ q̄z distantia h̄ ille ad ꝓpositum q̄ re dn̄s odit peccatores: nō ꝓpter aliud nisi q̄ sunt discordes ꝛ dissi les maiestati ꝛ volūtati sue. de͛. n. amat virtutes: veritatē: pacem ꝛ alias similes. odit vitia vanitates superbiam: ꝛ inhonestatē ꝛ hmōi ꝛ ꝓpter h̄ est inimicitia inter eos Hanc rōnem tangit Isa. lix. dist. Iniqtates vestre diuiserunt inter vos ꝛ deū vestrum. ꝛ ꝓpter hanc inimicitiā deus quottidie maledi cit peccatorē: quam maledictionē cōfirmat oipotens diuinū officiū celebrans s̄m ordinē sancte roma ne ecclesie. Vn̄ in hora ꝑme dic. ps. cxviij. Retribue seruo tuo. ꝛc. Vbi ponit̄ ille v̄sus: Increpasti superbos maledicti qui declinant a mādatis tuis. Pensa ergo: aia peccatrix tot ꝛ tanta ruinosa dam naq̄ ex peccat̄ veniūt. Et si in ali quo peccato sentis te inuolupatū hortor te surge velociter per con tritionē: cōfessionem: ꝛ peniten tiam. Maxime in hoc sacratissi mo tēpore. Et sic faciēdo: gratiā hēbis in presenti: ꝛ gloriam in fu turo. Amen.

¶ Feria scd̄a post primam domi nicā quadragesime post prandiū in die cathedre sancti Petri. De peccato cōmisso per cogitationes Sermo. xxviij.

Hortamur vos ne in va cuū: grām dei recipia tis. ij. Cor. vj. Fm sniaꝫ moralium ph̄oꝝ: qui bus in hoc sacri theologi: non di screpāt sermones morales specia les: sunt magis vtiles q̄z vniuersa les: cuius rōnem assignat Tho. in ꝓhemio: qd̄ facit in princi. Fa Fe. Eo q̄ actiones: sunt in particula ribus. Actiones nāq̄z sunt suppo sitoꝝ. Quia ergo in p̄cedentibus sermonibus: diximus ad detesta tionē peccatorū multa in vniuer sali ꝛ generali: Ad maiorē eorum confutationē: cōueniens vr̄ q̄ de eisdē peccatis in spāli tractemus Hoc ergo facere intendētes inci piemus de peccatis: que cōmittū tur corde de quibus: de͛ per Isa. lib. c. nos admonet di. derelinq̄t impius viā suam: ꝛ vir ini. co. su. Primo dicit q̄ debeamus dere linquere viam iniquā in generalī ꝛ postea specificat inter alias vias malas: quas relinquere debemus cogitationes. s. iniquas. De istis igit̄ cogitationibus tractare inten dētes. Tres cōsideratiōes seu arti cu. videbimus.

¶ Pria erit de cogitata offēsiōe.

¶ Scd̄a de earundē originatōe.

¶ Tertia de earundū remediatio ne: seu causatione. In prima vide bimus qn̄ in cogitatōe hō peccat ꝛ qn̄ non. In scd̄a vnde originali ter ꝓcedūtur cogitationes. In ter tia que remedia sunt contra cogi

tationes malas.

¶ Primo igit querit. Utrum in cogitatiōe possit hō peccare et deum offendere. Et primo Arguo q nō: q2 oē peccatū est in volūtate seu in actu voluntatis: sed cogitatio est actus intellectus: ergo in cogitatione non pōt esse peccatū. Sed ↄ mathe. xv. de corde inquit dn̄s exeunt cogitatiōes male homicidia adulteria fornicatiōes furta falsa testimonia blasfemie. Et sapi. pmo peruerse cogitationes seperant adeo. et puer. v. dr q sex sunt que odit dn̄s: in q̄ cōnumeratur: cor machināls cogitatiōes pessimas. et math. ix. vt qd cogitatis mala i cordib⁹ vr̄is? Hoc cognoscens Jsa. v. cogitatōes malas eē peccā dicit de relinquat ꝛc. vt. s̄. dictū est. et Jsa. j. Aufferte malū cogitatōēz vestrarum. ꝛ Hiere. iiij. laua a malitia cor tuū Hyerusalē vt salua fias: vsqꝫ quo morabunt in te cogitatiōes noxie. et Zach. j. cōuertimini de vijs vr̄is malis: et d cogitatōib⁹ vr̄is pessimis. ad hāc. q. rn̄det ex dictis Alex. d ale. in. ij. parte sue sūme et Tho. in. ij. di. xxxix. ar. ij. in solu. ij. argu. et in pma se. q. xv. arti. ij., vbi habetur q tria genera cogitationū sunt. s. nature gratie et culpe.

¶ Prima cogitatio est nature. s. qn̄ qs cogitat ea ad q̄ nālīter inclinatur: vt si qs siciat cogitat de potu: si grauat somno cogitat de dormitione ꝛ hmōi: ꝛ in talibus cogitationibus nō est peccā: q2 ex hijs que a nā hēm⁹ nec laudamur: nec vituperamur. ij. ethicorum.

¶ Scd̄a cogitatio est gr̄e. s. cū qs cogitat bn̄facere q2 h cogitatio sine deo nō pōt fieri. Nā vt inquit Aug. in lib. de pdesti. san. prius ē cōgitare bonū q̄ȝ credere ꝛ ipm cogitare bonū ex deo est. Nota tn̄ q non ois cogitatio bona est a gr̄a inspirāte. Nā cum duplex sit bonū. s. quoddā de necessitate precepti quoddaꝫ de supererogatōe cōsilij primū bonū lȝ semp sit inspiratuꝫ. Non tn̄ semp sm Quinimo posset ꝛ qn̄qꝫ dyabolus pmittente deo: talia bona suggerere: vt sub illorum spē inducat ad grauiora mala puta posset tēptare aliquem vt penitentiā faceret: quā fecit beat⁹ Fran. vt sub illa spē: aut faciat ipȝ se multū pūmere: aut ad fatuitatē deuenire Jdeo laudo ꝛ cōsulo vt cū similes cogitatiōes veniunt in corde: velit hō recurrere ad diuinū auxilium ꝛ ↄsiliū indeqꝫ petere bonorum virorum sn̄iaꝫ ꝛ iudiciū.

¶ Tertia est cogitatio culpe. s. qn̄ quis cogitat de aliquo pcō. ꝛ hoc aliqn̄ est meritoria. aliqn̄ peccā veniale ꝛ aliqn̄ mortale. Primo est meritoria. s. qn̄ qs cogitat peccata vt doleat ꝛ ↄteratꝫ̄ ipsis sic. Jsa. xxxviij. Reco. ti. o. an. me. i ama. a. ineℓ. Similit cū quis cogitat de peccatis vt illa cognoscat vt cū qs hꝫ pdicare disputare: ↄfiteri vel cōfessiones audire cogitat varia peccata in se ipso vt sciat qd debeat d ipsis determinare ꝛ qualiter possit illa detestari siue punire hoc mō cogitare peccata, aut oino nō

est peccatū: aut est meritorium.

¶ Scdo dico q̄ hec cogitatō pec catoꝝ aliqn̄ est peccm̄ veniale. s. cū qs cogitat peccata cū aliq̄li dele ctatōe nō tñ ex pposito ad ex delibe ratōe s3 potius ex q̄dā subreceptiōe

¶ Tertio dico q̄ aliqn̄ est pccm̄ mortale. s. cū quis cogitat pcā cū 9sensu deliberato ppetrandi illa: et l3 nō sequat actus exterior: tñ vo lūtas deprauat: et masculat. inte rius vñ glo. super illud leuiti. xv. Mulier q̄ patit fluxū sanguinis di. Cogitatiōes et volūtates male q̄uis ope non cōpleant: apud de um p factis h̄ntur Jō mathe. v. q. vi. in. ad. concu. ea. iā. me. est in cor. suo similiter si qs cogitat pcā cū 9sensu deliberato nō ppetrandi cū: sed tñ cogitat illa ex delectatōe et 9placentia et aduertēs se delecta ri nō desistit: imo deliberate 9sen tit: et vult h̄ēre illā delectationē il lius cogitatiōis: tūc est pccm̄ mor tale. Graue igit inminet piculū eē talē. Grave igit... hmōi cogitatōes iō seruāda est re gula Iñer. ad de metria. vet. oinz opum et cogitationū maꝝ specula tionē tuā stame dei. ideo caue: ne qd qd diuinis oculis indignū sit aut operis aut cogites. Sup: adi cte igit auctores adducte ad pba tum q̄ in cogitatiōe possit hō pec care intelligēde sūt hoc vltio mō.

¶ Ad rōnē aūt pro alia pte addu ctā videt q̄ cogitatiōes dupliciē 9siderari possunt vno mō inq̄tū cogitatiōes sunt: et sic nō est in eis nisi pccm̄ omissionis: q2 intellect⁹ debetisse occupare vtilioribus co gitatiōibus et occupat in vtilib⁹: nec hoc iputat in culpa nisi s3 q̄ actus intellectus: natus est impe rari a volūtate alio mō possunt co gitatiōes cōsiderari inq̄tum sūt co gitatiōes: pp delectationē rei cogi tate s̄m memoriā: vel spē ppetran di. et talis cogitatio ē pccm̄ et redu citur ad idē genus: put homicidij fruti fornicatōis et hmōi in quo ē actus exterius ppetratus. Ex oib⁹ ergo collige q̄ cogitatio peccatoꝝ aut manet in cogitatiōe tm̄: et sic ē oino sine pcō: aut est cū affectiōe cogitationis pter cōsensum: et sic est pccm̄ veniale: aut cū affectione et delectatione peccati per consen sum: et sic est mortale et sic patz pri ma consideratio.

¶ Secūda 9sideratio est de origi natiōe cogitationū vel pcessiōe: Ubi querit: Unde oriunt. vel vñ pcedunt cogitatiōes nostre? Rñ. q̄ cogitatiōes cordis dupliciē pōt cōsiderari. Primo absolute. s. in quātū sunt cogitatiōes. Scdo cō ditionate. s. inquātū sunt bone vel male. si pmo mō. tūc dico. q̄ cā cogitationum vel radix eius: ē tri plex. s. ppiqua: media: et remota. Propinqua cā cogitationū inq̄n tū cogitationes sunt: est in media ta apprehensio reꝝ per sensus par ticulares. Jō. n. cogitat quis de ali qua re. q2 vel vidit vel audiuit. vel aliquo alio sensu apprehendit ea3: de qua nō cogitaret aliqn̄ si ea3 nō apprehendisset. Mediata autem cā: est imaginatio tāta ex tali app hensione sensibilium: a sensib⁹ pre

ticularibus facta. Cogitat.n.homo aliquãdo de aliqua re. quã nõ h3 pñtia neq3 visus.neq3 auditus.neq3 aliquis alius sensus.q: remanſit ſpũs ſensibilis illius obiecti apprehensi assensu pticulari. Remota autez cã cogitationũ est.cor qd p3:q: cogitatio a corde nõ exijt:nisi per aliquã imaginationẽ vel fantasma factuz assensu. vnde scdo de aĩa dicitur.o3.intelligenter fantasmata speculari. Et in li.de sensu ꝛ sensato. Nihil est in intellectu:qn prius fuerit in sensu. Cũ igitur dĩ math.xv.de corde exeũt cogitationes. Intelligitur cor esse.

¶ Primũ cogitationuz tanq3 eaz vel radix remota.h Tho.i.iiij.di.xxiiij.ar.iij.q.ij. Si cogitatiões cõsiderant secũdo mõ.s.in quantu3 sunt bone vel male.dico q alit loquendũ ẽ de bonis ꝛ alit de malis. Bone cogitatões.sunt effectiue a deo:ꝛ procurantur angeloꝝ ministerio.ſm q boni Angeli. Illuminant ꝛ abilitant ꝛ excitant nostruz intellectũ ad habendũ bonas cogitationes.ꝛ hoc faciũt duob⁹ modis.s.exterius remouendo Impedimẽta:ꝛ interius formãdo bona fantasmata. Et h est q dic. Augu.operant Angeli intelligentias bas.miris qbusdã modis. Causa tñ pncipalis bonaꝝ cogitationum deus est:vt.s.dcm est. Nam non sumus sufficiẽtes cogitare aliquid a nobis quasi ex no.sed suffi.no.a deo est.ij.Cor.iij. Nõ tñ ois cogitatio bona.est a deo:vt supradictũ est.nec a bono Angelo.s3 aliquando a demone:se in angelum lucis transfigurante:ꝛ deceptiõis laqos vbiq3 ptendente:vt dicit leo papa Male aũt cogitatiões nõ sunt a deo neq3 a bono Angelo:sed a ppria voluntate.effectiue. Et h intelligit.dñs di.de corde exeunt cogitatões male. Ubi Hierony. Arguẽdi sunt:ex hac snia:qui malas cogitatiões a dyabolo,in mitti putant:ꝛ nõ ex ppria voluntate misci. Sunt tñ male cogitatiões a demone:dispositiua. Unũ dicitur Intentores cogitationũ malaꝝ. Et h pmo vel p moduz psuadentis in quãtũ.incitant ad cogitandũ mala.vel ad appetendũ mala cogitata. Et h inquãtũ demones vident nos pronos ad aliqua genera peccatoꝝ.illa pcurãt añ nos ponit:vt ex illis inducant intellectũ ad male cogitãdũ:ꝛ per hũc modũ: malus Angelus psuasor.quare.

¶ Scdo mõ dicũtur Intentores maloꝝ cogitationũ ſm datũ:eo q faciũt ferueř sanguinẽ ꝛ sic aia ad cõcupiscendũ disponiř:ꝛ inflammař? De hijs duob⁹ modis intellexit.ps.qñ dixit. inmissiones per Angelos malos.hec Tho. In.ij.di.viij.ar.v. Et Alex.de ale.ij.parte summe. Ubi loquiř de Impssionibus Angeloꝝ. Et nõ q aliud est cogitationẽ malã intendiř: Et aliud est cogitationẽ malaz obscurare. Primũ.n.est mouere. Inducere:psuadere:q elligat ꝛ appetat qd nõ est appetendũ:nec eligẽdũ. Obscurare ẽ disponere ꝛ cohoperire:vt ñ videaf qd agẽdũ:vel eligẽ

dū est. ⁊ sic patet scḋa ꝯsideratio.
Tertia ꝯsideratio est de cogitatiōe remedii. Ubi q̄rit quot ⁊ que remedia sunt ꝯ̄ cogitationes malas. ⁊ Rn̄deo. ꝙ tria.
¶ Primū est sensum custoditio.
¶ Secūdū cogitationū depssio.
¶ Tertium bona excitatio.
¶ Circa pmū nō ꝙ supra habuimus: cā immediata cogitationū ē apprehensio sensuū. Unū aliqū cogitamus de aliqua re: q2 videm⁹: aut audimus ⁊ cetera. Si ergo custodimus oculos: vt nō videāt aliqua. que nobis cogitatiōes malas dare solēt: nō cogitabimus de illis: q2 remota cā remouet̄ effect⁹. Et ita dico de alijs sensibus. Jō Jsidor⁹. ij. de su. bo. c. xxviij. neq3 aliud de peccamus nisi vidēdo. audiendo. gustādo. olfando ⁊ tāgēdo. ꝓpter hoc dicitur Jere. ix. Jntrauit mors p fenestras nostras. Custodiendū ē ergo os ne verba ociosa. turpia ⁊ detractoria loquat̄ ⁊ sic mens nō cogitabit de turpibus. nec aliqd aliud ꝯ̄ proximū3. alias si hmōi loquutus fuerit hō: facilit̄ ruet in malas cogitationes. q2 vt dicit̄. j. Cor. xv. Corrūpunt bonos mores colloquia mala. Et magis. Basi. in epistola ad nepotē. Praue inquit ꝯfabulationes: vie quedā sunt ad facinora. q̄obrē oī diligētia curandū est. ne i illā quā plerūq3 sermones hn̄t festiuitatē. latent̄ aliqd admittamus mali. ⁊ hi qui venena melle mixta absorbent. Custodiende sunt etia3 aures. ne hmōi verba audiant. Et cū viderit hō aliquē de hmōi loquent̄ velut serpentem fugiat. Jō gregorius. ix. mor. Sepe vba carnaliū: dū se importune nostris auribus Jngerūt in corde bellū temptationis gignūt. Et q̄uis h̄ ⁊ rō respuat: ⁊ lingua reprehendat: cū labore tn̄ intus v incit̄: qḋ foris cū auiditate audit̄. vnde necesse ē: vt nec ad aures veniat qd mens a cogitatiōis auditu vigilans repellit. Custodiendi sunt etiā oculi: ne aspitiant aliqua: ex qbus mens cogitat malū: q2 sicut p aures: ⁊ os intrat mons in aiam mala cogitatio ita ⁊ p oculos: q sunt due pncipales fenestre eiusdē aie. Jō tren. iij. Oculus meus inquit depredatus est aia3 meā. Et Cris. Qui studet clara corpa pscrutari: Et pulcros visus venari: Et facere inspectricē aiam. Et pulcris faciebus delectari: Captiuat aiam. Et gregorius. xxj. mor. Prouidendū inquit vobis est: q2 intueri nō d3 qḋ nō licet ꝯcupisci. Similit̄ ⁊ alij sensus custodiēdi sunt: a malis apphensionibus: ⁊ sensationibus: ex quibus fiunt male cogitationes. Et sic p3 pmum remediū. Scḋm est cogitationū depssio. Nō retineas o fili mi malas cogitatiōes. si aliqū veniunt in mēte tua ne in eis moras facias: Sed depme eas: q̄3 citius potes: ⁊ repelle oio. hanc regula3 dat Hierony. Eustochio. in epl̄a Audi filia. Nolo inquit sinas cogitatiōes crescere: Nihil in te babilonicum. nihil cōfusionis adolescat. Dū paruus est hostis interfi

ce cũ. Nequitia elidat. in semine. Qz vero Impossibile ē in sensum hoīs nō irruere motū medularuʒ calorē. Ille laudat Ille pdicatur beatus q statim cū ceperit cogitare. interficit cogitatus. ⁊ allidit eos ad petrā: petra aūt ē xps. Retinere. n. malas cogitatiōes valde periculosum est.

¶ Primo qz cogitatio est origo operationū nrarū. Et iō si ipsa cogitatio erit mala. ⁊ operatōes erūt male. ecōtra. Ideo Isido. ij. de su. bo. c. xxv. Magna obseruātia circa cordis custodiā est adhibēda: qz aut bone: aut male rei ibi consistit origo. sicut scriptum est. ex corde exeūt cogitatiōes male.

¶ Secūdo qz ipsa mala cogitatio ad oē peccatū disponit: ⁊ inducit. vñ Isido. cogitatio praua delectatione parit. delectatio consensum. Cōsensus vo operationē. Operatio ɔsuetudinē. Cōsuetudo necessitatē. Necessitas vo. desperationē. Iō gregori⁹. ij. mor. dicit q malla cogitatio est sicut tinea. qz sicut tinea sine sonitu rodit: ⁊ penetrat vestimentū. ita cogitatio mala perforat mētē: añq̃ʒ sentiat: ⁊ ppēdat.

¶ Tertio est piculosuʒ facere morā super malas cogitatiōes. qz oēs sunt note deo. vñ Job. vltimo. c. Scio. inquit qm̄ potens es: ⁊ qa nulla te latet cogitatio. Et ps. dñs scit cogitatiōes hoīum. Et sene. ad luci. Quid prodest ab hoīe aliqd eē secretū? Nihil deo clausum est. Ipse cogitationibus nris interuenit sic vt nunq̃ʒ Inde discedat. Et ɔñr de ipsis cogitatiōib⁹ de⁹ puniet oēs facientes illas. Immo in die Judicij de talibus cogitatōnib⁹ accusabimur. dicit. n. Sap. Primo In cogitatiōibus Impij īterrogatio erit. Ideo deutero. xv. Caue ne tibi forte sbrepat Impia cogitatio. Sed sicut sapiēs familiā nociuaʒ de sua domo expellit. sic cogitatōes male: nō sunt nutriēde sʒ cōfestim abscidende. Iō Isido. Cū appropinquauerit Scorpio: ɔterre eū. calca serpentis caput. i. praue suggestiōis initium. Culpā ibi emenda: vbi nascitur Et h̄ nō q vt dicit Albertus. tractatu. ij. li. scdi. De causis ppriētatū elementoꝝ Si super carbonem candele extincte: non tñ oīo mortificate: quin aliqualr̄ ignis remaneat super proijciat tenuis puluis sulphuris: Candela re accēditur. Sic moralr̄ quātū enim hō: In se vitia extinxerit: semper tamē manet igniculus non mortificatus. i. fomes peccati: ⁊ Inclinatio ad id. Cauēdū est igir̄: ne sup pijciatur puluis sulphuris. i. cogitatio morosa: de circūstantijs ⁊ delectatiōnibus peccatorū: qm̄ accendēt ignē in aia qz ɔsentiet mente ad ppetrādū illa. Et sicut puulus latrunculus aliqñ p fenestrā mittit vt maioribus latronibus seras aperiat. ita dyabolus puas cogitatiōes immittit alicui: ⁊ si ille per negligētiā admittant: trahūt mentē ad ɔsensū. Perpendēs. n. dyabolus. aliquas psonas timoratas nō ita facilr̄ recepturas suggestiōes opera

tionū malarū suadet illis saltē cogitare de illecebris. Et fingit: nō eē periculum in cogitatiōibus debilibus. Sed certe mendax est. quia sub infimis cogitationibus: fortissimas delectationes immittit. Et sic mētem ad cōsensum ducit. Summa ergo vigilātia et sollicitudine examināda ē cogitatio. que occurrit: et si est noxia statim expellenda est a corde. et pcauendū est: ne fiat morosa. hoc.n. reprehendit Iere. iiij.c.di. Usq3 quo morabunt In te cogitatiōes noxie? sup quo gregori⁹.xxvij.mor. Nō reprehendit. Cur veniunt: sed cur morantur. et enim in bona corda: cogitationes illicite veniūt: s3 morari ,phibent. Tertiū remediūm. est bonor exercitatio. Et primo in lectione et oratiōe. De quo Hierony. Ad salui. de nēbridio et vidui. Semp i manibus tuis diuina sit lectio: et tam crebre oiones: vt oium cogitationum sagitte: qbus adolescētia. percuti solet huiuscemōi clipeo repellant. Idē dic ad Rusti. mo. et habet de cōse.di.v. nunq3. Scdo in corporali occupatiōe. Quod remedium dat ad demetri.di. Nec Jō tibi ingēte cessandū est q2 deo propitio: nulla re indiges: s3 cū manibus laborandu3: vt p occasionē opis: nil aliud cogites: nisi quod ad dni pertinet suitutē. Nā eccle. xxxiij. multā malitiā docuit ociositas. et ad Rusti.mo. Fac aliqd operis: vt semp dyabolus te inueniat occupatum. et infra. vel fixella3 texe iunco vel canistrū lentis plecte viminibus. scindas humus: et areole equo limite diuidātur: in quibus cum olera Jactata fuerint semina: vel plante per ordinē fuerit posite. aque ducant irrigue. et isra inserant infructuose arbores: vel geminis vel surculis: vt puo post tēpore laboris tui dulcia poma decerpas. Texant et lina, p capiēdis piscib⁹. Scribātur et lib. vt et manus operent cibos: et aia lectiōe saturet. In desiderijs.n. est ois ociosus. egyptiox monasteria hunc morē tenēt. vt nullū absq3 operez labore suscipiāt? nō tm̄ ,pter victus necessaria: q3 ,ppter aie salutē ne mens vaget pniciosis cogitationibus. et instar fornicātis hierusalem omni trāseūti denudet pedes suos. Tertio in bona meditatione dicit.n. gregori⁹.xij.mor.q cogitatio ē in hoie: sicut radix in arbore: q2 sicut radix occultat sb terra. et tandē manifestat in arbore: vel in planta super terram folijs floribus et fructibus. sic cogitatio: latet intra mētē et i operat. patet. et Jō sicut qui vult habere arborē bene crescentē: et fructiferā summe curet q radix nō arescat per sicitatē. Ita quoq3 q vult semetipsum fructifex reddere infructuosis operib⁹: careat oio et curet: q nō sit aridus in cogitationibus suis. Quia nihil ita seruat hoie3 mūdū in mēte: nec Jeiunium nec cilitiū nec vigilie: sicut sctā meditatio et deuota ptēplano. semper ergo aliquā bonā cogitationē in mente tenere debemus. s. vel diuina beneficia. vel

xpi vitã ꝛ mortẽ. vel gaudia paradisi ꝛc. sed heu hoies nunq̃ cogitãt nisi mundana. ꝛ ꝯñr nõ operãtur nisi illa. Jõ grego. xviij. mor. ois iniquus: prius in cogitationibus arescit: postea a bonis actibus deficit. ꝛ nõ q sicut matres adulcedine lactis filios puos retrahere volẽtes. solent apponere quedam amara super mãmillas: vt illoꝝ gustu cessent vbera suggere. Sic ꝛ nos: cogitatiõibus malis debem9 apponere meditatiões amaras: vt nobis insipide videant ꝛ amare. vt pur memoriã supplicij eterni. vltimi iudicij: ꝛ mortis. que oib9 cõis est. de q̃. Hierony. ad pauli. de oi. di. scriptu. li. Facile. inqt cõtẽnit oia qui semper se cogitat moriturum. Benedict9 deus. Amẽ.

Eadez die. De odio smo. xxix.

Hortamur vos. ne i vacuum gratiam dei recipiatis. ij. Cor. vj. habuimus In pcedẽti. smone q iudiciũ temerariũ qd fit contra ꝓximũ: lz procedat ex multiplici cã: tñ odiũ est pncipale quare: quis nõ põt nisi male oppinari et iudicare de ꝓximo. ꝓpter qd vr ꝯueniens: ꝛ vtile de ipso aliquid tractare. Jn presenti igitur smone de ipso videbimus tria.

Primo de sui processione seu cantatione.

Secundo de sui offensione seu aggrauatione.

Tertio de sui malignatione seu damnificatione.

Jn primo videbimus vñ causa: seu vnde procedat: q vna persona odit aliam.

Jn secundo q̃ graui offendit deus per odium: seu q̃ graue peccatum sit odium.

Jn tertio quot mala ꝛ damna pcedũt ex odio: seu ꝓducit odiũ.

Circa pmum nõ sm durandũ ordinis minoꝝ. Jn sua summa q triplici ex cã habet quis odio ꝓximũ suũ. Aliquando. n. ex displicentia bonitatis. Aliqñ ex displicẽtia veritatis. Et aliqñ ex displicẽtia recepte penalitatis.

Primo dico q vna persona odit aliã ꝓpter displicẽtiã bonitatis Jnueniunt. n. alique persone a deo puerse maligne ꝛ pessime q nõ solum delectant. in malefaciẽdo sz etiã displicet eis oẽ bonum Jdeo si vident aliquẽ bonum morigeratum ꝛ virtuosum. portant ei odiũ mortale. nõ pñt eũ videre. nec bonum de eo audire. Qd vt q dam dñt ꝓcedit ex inuidia: vel qꝛ bonitas ipsius: detegit maliciã eorum. Ratio aut huius formalior est. qꝛ sicut similitudo est cã dilectiõis. sm philosophũ. viij. Ethi. Jta ꝛ dissimilitudo est cã odij. qꝛ ꝯtrariarum cãrum ꝯrij sunt effectus vt etiã supradiximus. Cũ igit ille bonus. morigeratus ꝛ virtuosus sit illi ꝟo mali ꝛ peruersi sint: causat Jnter eos odium. Hanc rõnẽ tangit. Tulius in li. de ami. Dispares mores ꝛc. vt. s. Et Cris. in sermone Joan. bap. Jnnocentia inquit inimicis odiosa fit semper libertas. nã ꝟtus ꝯria est viciosis et

Sacrilegijs

Sacrilegiis exosa sanctitas. Inimica castitas: impudicicie corrupta integritas: pena luxuriosis: aduersa fragilitas: crudelib⁹ semp dura misericordia: impiis pietas nō serenda. ꝛ Hyero. Unusquisqꝫ inquit moribus suis fauet: hēmus de hoc exēplū. Gen̄. xxxvij. Fratres Joseph oderāt eū: nec poterāt ei quicqꝫ pacifice loqui. Qd̄ vt dicit vna glo. erat ꝑꝑ singularē bonitatē ei⁹. Uidemus ēt: q̄ vna ouis delectabiliter cōuersatur cū alia oue ꝛ lupus cū lupo. Sic bonus cū bono. Mal⁹ aūt delectaꝶ: ꝛ amat malos siles sibi. Bonos autēꝫ q: ꝯtrarij sunt moribus suis odit. Rōne igitur ꝛ exemplo. verificaꝶ hec prima ꝯclusio q̄ odiū aliqñ ꝓcedit ex displicentia bonitatis.

¶ Secūdo ꝓcedit odiuꝫ aliqñ ex displicentia veritatis. Sunt. n. aliqui qui faciūt mala: ꝛ nolūt aliquo mō reprehēdi: ꝛ si aliquis reprehēdit eos ꝛ dicit eis verū: ꝛ defectū quem hn̄t displicet eis: ꝛ odio hn̄t eū: hoc hēmus ab aureo. Cris. vbi supra. Malos qui monet offendit incurrit odiū: qui arguit criminosos. ꝛ Terenti⁹ in andria: veritas inqt odiū parit. ad gala. iiij. c. Ergo inimic⁹ vobis fact⁹ suꝫ: verū dicēs: habemus de hoc exēplū in veteri ꝛ testō. iij. Reg. xxij. Achab rex israel: dicebat de michea ꝓpheta. Ego odi eum: q: non ꝓpheat mihi bonū sed tm̄ malū. Dicebat. n. ei veritatē: reprehendēs eū ꝛ ꝓnūtians mala que incurrebat i populo: ꝑꝑ peccata sua: ꝛ nō adulabat ei: vt pseudo prophete preuēnantes ei ꝓspera. Ideo eū odibat De talibus ēt dicit. Osee. iij. odiū habuerunt loquentē in porta. i. sapientē seu iudicē: qui antiquus stabant in porta ad iudicandū: ꝛ dicēdum oibus veritatē hēmus etiam exemplū Joannis baptiste: qui ex eo q̄ rephēdebat herodiadē: odiebatur ab illa ꝛ tandē ex hoc decollatus est. Mat. vj. ꝛ tu o dn̄e Jesu nō ne odiuis eos: a canibus iudeis? Certe sic. Et quare. Nunqd ꝓpter aliquē defectū tuū? Certe nō. q: peccatū nunqꝫ fecisti: nec dolus inuētus est in ore tuo. Sed h̄ tōt q: tu bonus: illi mali: tu pius illi (ꝑuersi) pii: tu iustus ipsi iniusti. Et q: rephēdebas ꝛ detegebas eoꝝ maliciaꝶ auariciā. s. ypocrisim: ꝛ alia scelera eoꝝ. Ideo te odibāt. hanc ꝯclusionē tu dn̄e ore ꝓprio dixisti. Joā. iij. Omnis qui male agit: odit lucē. s. veritatis: vt nō arguanꝶ opera eius. hodiernis aūt tpibus: credis hanc conclusionem verificari: vtinaꝫ nō. Sed certe si bene discurrimus singulos status hominum: pauci sunt: qui nō audiāt libenter laudatores suos. Un̄ Hyeroni. ad Eusto. in epistola. Audi filia. Naturali ducimur malo: adulatorib⁹ nostris libenter fauemus. Et qꝫqꝫ nos respōdeamus indignos: ꝛ callidus rubor ora perfundat: tm̄ ad laudeꝫ suam intrinsecus aīa letaꝶ. Si aūt qs rephendit eos: ꝛ non timet eis dicere verū odiunt eum: ꝛ nullo mō audire volūt. Ex hoc venit: q̄ pauci sunt qui audeāt repre

hendere malefaciētes: pcipue magnates: ꝛ pncipes. Vñ legitur: qđ cum quidam felix dñs: in circulo magnatoꝝ gloriaret: ꝛ enumeraret diuitias: delitias: filios: vxorē: familiā: pncipatū: pulchritudinē: sanitatē: nobilitatē famulos: equos: gentē: arma: famā: palacia: viridaria solatia: interrogās circūstātes. Quid ē ꝙ mihi deficiat: iter multos pncipes mūdi? vnus ex circūstantibus rñdit. Serenissime dñe. nihil tibi deficit: nisi qui tibi enunciet veritatē. Cōcor. Sene. di. vis scire: qd oia hñtib⁹ desit? qui dicat veritatē. Et vulgare puerbiuꝫ dr. Molti vano a piasenza. ꝛ ad Lodema pochi: a verona: per che la pma via e piana la secūda e petrosa hic aūt defectus: ualde dānificat nō solū psonā puatam: ꝛ particulares: sed etiā totā rēpublicā. Nā isti magnates: faciunt mala plurima: que ex ipsorū cecitate: non cognoscūt: nec est qui eis intime dicat. Ideo semp cōtinuāt rubricam malefaciēdi: ꝛ pcedūt de malo in peius. Et sic faciūt multas iniustitias: que venīūt in dānum publicū ꝛ cōmune. Quib⁹ ergo si vere amat aliquē amicabiliter debet eū reprehēdere: si qui male agit: ꝛ apte dicere oēs defect⁹ suos vt se emēdet ꝛ saluet: reprehensus aūt: nō debet odire rephendentem: immo diligere: atteto qđ quicquid dicit ei: nō nisi ex amore ꝛ charitate procedit: ꝛ si facit oppositū maximaꝫ ingratitudinē cōmittit. Reddit enīꝫ mala p bonis. vt Aug. super. ps. ꝛ hētur. xxiij. q. iij. sed sunt huiusmodi: fuerūt iudei: qbus xps contulit multa bñficia: ꝛ innumera bona cū tñ ipsi multa mala reddiderūt: qđ malū reddit in dānū ipsi⁹ reprehensi. q: vt dicit Tulius de ami. Cui⁹ aures clause sunt: vt ab amico verū audire nequeat: huius salus desperāda est. Audite ergo. o vos filij mei: amicos ꝛ parētes vestros: vestra scelera rephendētes: eos ꝙ amate ꝛ caros tenete: q: sicut vn⁹ bonus floren⁹ aure⁹ pualet centū falsis: sic vnus homo verax: pualet mille adulatoribus. Ideo Ber. in li. de ꝯsideratione ad Euge. papā. Nō opoꝛtet: vt vitia laudemus. Tu ultimo scias: ꝙ qꝫ plurimis hominibus cōtigisse: ali⁹ alia dispenset: Tu de disciplina prouide. Illud nemini credas. Fecim⁹ aliquā designationē nō tñ inutileꝫ per quā patet esse ver: ꝙ odiū cātur ex disciplina veritatis.

¶ Tertio aliqñ odit vna persona aliā pp displicentiā recepte penalitatis. i. ex aliq̄ iniuria accepta vna psona fecit tibi aliquā iniuriā: vel cōmisit aliquid ꝯ te propter qđ: tu odis eam: hēmus de hoc exēplum secūdi Regū. xiij. de Absalon: qui odibat Amon frēm suum: pter oppssionem sororis sue thamar ꝛ simulauitꝗ displicenter: quousꝗ uēdicaret iniuriā. ipso Amon fratre suo occiso. ꝛ Geñ. xxvij. habeꝫ ꝙ Esau oderat Iacob frēm suum quē occidere minabaꝫ: q: abstulerat ius pmogeniture: ꝛ pñam benedictionē: qđ tñ Iacob iuste fece

tat: cum a dño dictũ fuisset. Non oz multum uacare ad exẽplificandũ istã ↄclusionẽ cũ ↄtinuo in mũdo videamus tantã imperfectionẽ: nõ solum inter seculares: sed ẽt inter clericales ꝛ religiosas psonas: qđ cũ qs facit eis aliquã iniuriã: vel offensam siue ex fragilitate siue ex ignorantia siue ex malitia: subito odit eũ: ꝛ nullo mõ vĩ ꝙ possit eũ diligẽ ꝛ sic pꝫ pũa ↄsideratio: q̃ cã tatio. seu origi. odij ẽꝫ durandũ.

¶ Secũda cõsideratio est de odij aggrauatione: seu offensione: vbi queritur si odiũ est graue uel leue peccatũ mortale an ueniale? ad qđ rñdetur: ꝙ est graue ꝛ mortale vt ponit Tho. scđa secũde. q. xxxviij. ar. iij. que ↄclusio sic ꝓbat. Certũ est ꝙ facere ꝯ preceptũ dei est peccatum mortale: qꝛ vt dicit Augu. Peccatũ est dictum vel factum: uel concupitum contra legeꝫ dei. Sed qui odit ꝓximũ suũ: facit cõtra ꝑceptũ dei. ut hẽtur Leu. xix. ubi dicitur. Ne oderis frẽm tuũ in corde tuo: ergo odiũ est pctũm mortale. iõ pme. Joan. ij. qui odit fratrẽ suum in tenebris est ꝛ i tenebris ambulat: ꝛ nescit quo vadat: qꝛ tenebre obcecauerũt oculos ei⁹ p has tenebras spirituales intelligunt peccata. ꝛ iterũ pme Joã. iij qui odit fratrẽ suum homicida est glos. interlinea. s. anime sue. Tunc arguo sic. non occidit anima: nisi qñ priuatur gratia: ipsa est. n. vita eius: anima vo nõ ꝑuatur gr̃a nisi p peccatũ mortale ergo. Preterea sanctus clemẽs dicit ꝛ habet in. c. homicidiorũ. de pe. di. i. homicidiorũ tria genera beatus Petr⁹ apostolus esse dicebat ꝛ eorũ parẽ fore penã: nã qui occidit: ꝛ qui odit: ꝛ qui detrahit pariter homicida est. Dicit penã horũ esse parẽ gñaliter qꝛ q̃libet horũ facit hoiem dignũ pena eterna: ex eo ꝙ oia sunt mortalia ergo. Preterea q̃to bonum cui aliquod malũ ↄtrariatur est maius: tanto illius malum est deteri⁹ optimo enim opponitur pessimum. viij. Ethicorũ. Unde ꝓpter h̃ malum ꝙ ↄtrariatur bono publico: ẽ peius ceteris paribus: malo ꝑuato: Sed odiũ ↄtrariatur charitati: q̃ est maxima ṽtutum. ut dicit Apostolus. i. Cor. xiij. ꝛ ẽm Aug. Charitas est fons ꝛ origo oium bonorum munimen egregium: via que ducit ad celũ ergo odium est pctũ mortale nõ leue sed graue. Et ꝙ deterius est vix odium semel conceptũ: homines nolunt dimittere q̃si licitum eis videatur. Nec aduertunt: ꝙ dum in odio manẽt: nõ tm̃ vnũ pctũm mortale committunt: sed totiens quotiẽs iniuriam receptã ad memoriã reuocãt eos: ac maliter optãt illis mala quos odiunt. Et quis põt enumerare dãna que odiens optat: ꝛ querit gr̃a illũ quẽ odit. Nam aliquãdo appetit damnum sbe eius ꝙ. s. ipsaꝫ amittat uel diminuatur: ꝛ ad hoc operatur uel per se uel per alium: si põt ꝛ hoc peccatũ mortale est. Secundo damnũ fame: qꝛ detrahit sibi: ꝛ si aliquod bonũ audit de eo peruertit uel opus uel intẽtionẽ. Aliquã

do appetit uel querit dānificare i patria aqua desiderat eū expelli. ꝛ ad hoc operatur vt expellatur: aliquādo in familia: q2 appetit infirmitates: uel mortē filiorū ꝛ huiusmodi. Aliquādo i libertate: q2 appetit ꝙ incarceretur: pp debita uel malefica: vel ēt ꝙ furcati subiciatur: qd̄ si accidit ei gaudet. Aliquādo in corpore q2 cupit illum infirmari uel mori. vnde ꝛ ꝑpter hoc iprecatur ei multas maledictiones ꝛ uellet ꝙ sicut ore eū maledixerit: ita ꝛ facto esset maledictus. Aliquā uo in anima: q2 uellet eam ad inferna descendere. Quodcunq3 horum quis appetit proximo ex odio semp mortaliter peccat. Ue igitur illi aie infelicissime: que manet in odio. Nam forte nunq3 trāsit dies in quo nō cōmittat forte. x. vtinā non. xx. ꝛ. c. peccata mortalia. In fine anni: quot erūt? Et qd̄ si stat i odio p duos vel tres vel. x. annos Quis abbachista vl arismetricus poterit facē ꝯputū ꝛ colligē numerū: uel summā istoꝝ pctōrū mortalium? Nota bene: ꝙ nō soluz peccas mortaliter quādo ꝑcutis: seu vulneras eum quem odis: per te vel per alium: sed etiam quando optas eum percuti: uel vulnerari a deo: vel ab hominibus ut dictum est. Et si obstas ꝙ Mathei. v. dicitur. Audi q2 dictū est antiqs odio hēbis inimicū tuū. Respondetur ꝙ nō erat illa sententia in lege dei: sed falsa glo. quā faciebant legis doctores: super illud Leui. xix. diliges amicū tuū: ex quo arguebant a contrario sensu: sic dicebāt: ex quo amicus diligi precipit ergo per contrariū inimicus odiri mādatur. Sed tale argumētuz est ualidū: quādo ꝯtrariū in lege non hētur: si autē in lege hētur in contrariū tunc tale argumētū non ualet. Cum igitur expresse in illa lege dominus mādabat: ꝙ si transiens per uiam videret iumētū inimici sub sarcina in terra lapsum: nō ptransiret sed adiuuaret ad subleuādum ipsum: sequitur ꝙ talis glos. falsa erat. Unde illam reprobans saluator: ait. Mat. v. Ego autē dico vobis: diligitis inimicos vros ꝛc. Dicit tamē Tho. secūda scđe. q. xxxiiij. ar. iij. ꝙ amor debet proximo: ꝑm id qd̄ habet a deo. s. nām ꝛ grām: nō autem debetur ei amor ꝑm id quod habet a se ipso: vel a diabolo. s. culpam ꝛ iustitie defectum. Et ideo odire possumus in proximo peccatū ꝛ omne id quod pertinet ad defectum iustitie diuine: ꝛ hoc non est proprie odire: s3 amare. Nā eiusdē rationis ē uelle alicui bonum ꝛ odire malū eius. Et sic licite potest odio hēri inimicus. Nā inimicus alicuius dicit: qui facit: uel facē querit ei aliquaz lesionē ꝯ rationem. Talis autem grauiter peccat: q2 agit ꝯ charitatē ꝛ iustitiam. Unde in hoc malus ē ꝛ hanc malitiam ꝛ culpam inimici homo potest: imo debet odire: ꝛ detestari: non autē ipsam naturaz ꝛ gratiaz eius: q2 sic odit ea q̄ fecit deus: ꝛ que bona sūt hoc mō dicit ps. de malis. perfecto odio oderā

illos.s.peccatores cotum vitia detestando: hoc modo intelligit illud Luce.xiiij. si quis venit ad me et nō odit patrem suum et matrem etc. Nam odiendū est in parentibus et in alijs quibuscūqz. quod in eis ē impediens nostram vel ipsorum salutē. Ideo Leo papa. vt habet in.c.odio.lxxxvi.di. Odio habeantur peccata. et nō hoies corrigantur tumidi tollerent infirmi. Et sic pz secūda consideratio.

¶ Tertia cōsideratio de odij dānificatiōe. vbi no. tria damna ipsius odij. lz sint plura alia.

¶ Primū. est cordis obduratio.

¶ Secundū innate humanitatis extinctio.

¶ Tertiū magni thesauri āmissio

¶ Primum damnum. quod facit odium. dico q indurat cor odientis. vnde recte et acomodate potest odium assimilari veneno. quo traianus Imperator fuit occisus. Legitur enim de eo. q eo mortuo. exēpteratū est corpus eius. vt medici possent videre cām mortis eius. Et in ventū est cor eius durū. quasi lapis. que induratio ex illo veneno processerat. vt ipsi medici pronosticati sunt. O infelicē creaturam. In cuius corde manet odiū ve. ve et iterū ve illi: qz illud odiū. facit cor eius durius oi lapide saxo. et marmore. que īduratio cordis nō mediocre. sed grauissimum dānū est. qm̄ vt dicit Ber. in li. de cōsideratiōe ad Euge. papam. Nemo vnquā duri cordis. salutē adeptus est. nisi forte cui misertus deus abstulit cor lapideum et dedit cor carneū. Quod autem odiū induret cor odientis. probat sic. Quinqz sunt cōditiones duri cordis. quas idē ponit Ber. di. cor durū est: qd cōtritione nō scinditur: pietate nō emollitur: precib9 nō flectitur. Minis non cedit flagellis obduratur. has oēs cōditiones hz psona q manet i odio et cōsequēter hz cordis obdurationem sed probat. q odiens hz istas malas cōditiones. vien q̄ tu che stai in odio. hai tu mai. de li toi peccati cōtritione edolore. penso che no. quia prima ps cōtritionis. vt infra habebim9. est delerere peccati. et oino illud dimittere. quam ptē nō hēs tu. q pmanes in odio. vno. duobus. tribus. quattuor annis. Et aliqn̄ schiopa e more cum lo odio. Alia ps cōtritiōis est dolere de peccato cōmisso. cū proposito illud amplius nō cōmittendi. et hanc ēt non hz qui stat in odio: imo dolet deteriora nō fecisse inimico suo. et ita pz. q tenens odiū. cōtritione nō scinditur. que est prima ɔditio cordis duri. fm Ber.

¶ Scdo non mollitur pietate: qz si videat inimicum in aduersitate nō cōpatitur. sed appetit ei maiora mala vsqz ad consumationem. Mai se satia de veder male acolui. che odia o benedicte Jesu. tpe passionis tue. iussu pilati ad colūnā fuisti ligatus. et ibi tā crudeliter flagelatus. q caro illa tua preciosissima. et delicatissima fluebat sanguine. Caputqz tuum. corona

imperiali dignissimu͂ spinis acutissimis fuit coronatum: adeo q̄ vsq; ad teneritudine͂ cerebri ptra͂sierit q̄ totum fecit pilatus s͂m Augustinu͂. vt ipsi iudei mouerent͂ pietate erga xp̄m. Sed pp̄ odiu͂. hu͂erunt cor ita duru͂. q̄ oio voluerunt eu͂ crucifigi: ac veluti ca͂es: ꝛ lupi clamaba͂t. Crucifige. crucifige eu͂.

¶ Tertio precibus non flectitur odiens. Na͂ si amici religiosi prelati du͂i ꝛ alii͂ parentes deprece͂tur tale͂ etiam flexis genibus: vt odia dimittat: ꝛ inimicitias: nullaten᷒ acquiescit: imo nec precibus eius ad que͂ odium h̄et p3 de iudeis: qui nec precibus stephani orantis pro se lapidantibus co͂puncti sunt: immo vsq; ad mortem eum deduxerunt.

¶ Quarto: no͂ cedit minis odie͂s Si. n. sibi fiant co͂minationes maiori: que deus pro odio inferre solet: ꝛ precipue da͂nationis eterne: a predicatoribus: ꝛ ab aliis: stant sicut asinus ad lira͂ ꝛ non vide͂tur curare: como no͂ fosse facto loro.

¶ Quinto flagellis induratur. Nu͂q;. n. odium tenens: clare cognoscit multa mala sibi venire: ꝛ tame͂ odium no͂ dimittit. Scit primo sibi venire: ex odio: da͂num te͂porale in substa͂tia: ꝛ in rebus: na͂ vt teneat brig͂a: op3 facere multas expe͂sas: tenere multos paratos in armis. nec ipse po͂t vacare mercationi arti: vel alteri exercitio lucroso: ꝛ sic multu͂ da͂nificatur.

¶ Sc͂do da͂nificatur in corpore q: vt di͂t medici: mala sp̄us vitales extinguitur: q͂n quis in tristicia stat maxime diutina. Vn͂ ꝛ ipse sapiens dicit. puer. xvij. sp̄us tristis: desiccat ossa. Donec autem quis tenet odiu͂: semp stat in tristitia: ꝛ sic abbreuiatur sibi vita.

¶ Tertio da͂nificatur in aia͂. nam semp stat in manibus dyaboli donec ipse stat in odio nu͂q͂ ei parcit deus nu͂q͂ potest: si confitetur absolui: nec ei co͂munio dari. vnde. c. falsas de pe. di. v. expresse dicit͂ q̄ talis qui odiu͂ tenet in corde: non debet ad penitentia͂ admitti. s. q̄ absoluatur a ꝯfessore. Ideo de eo dicit͂ in ps̄. dyabolus stet a dextris eius dextera hominis est op᷒ d͂ genere bonorum vt elemosyna ieiunium ꝛ h᷒mo͂i dyabolus ergo stat ad dextera͂ odientis: q: tollit sibi fructum. boni operis. na͂ vt. j. Cor. xiij. dicit apostolus: Si distribuero oe͂s facultates meas ꝛc͂. Nihil mihi prodest sc3 ad meritum glorie: vt co͂tra dictum est. ꝛ Augu. tolle charitatem odium tenet nihil ita charitati contrarium. vt odium impossibile est charitatem dei in esse vbi est odium ꝑpter q͂d dyabolus a dextris eius stare dicitur. s. ad aufferendu͂ sibi fructus bonorum operu͂ ꝛ sic p3 primu͂ da͂num.

¶ Secundum damnum. dicitur in nate humanitatis extinctio. Deus namq; dedit na͂m humana͂. no͂ crudele͂ pia͂. non impiam. vn͂ ho͂. l3 dicatur ab humo. non Inco͂ueniens ti͂ dicere q̄ dicat͂ ab humanitate. q: deus eum. n. aliter

humanũ cõstituit. Odium aũt ex tinguit in odiente oẽm humanita tem. ⁊ inducit oẽm impietatez. ita q̄ nõ pcit amico. nec ꝯsanguineo. pz de caym. q ex odio ita crudelis fa ctus est. ut nõ pceret germão suo abel inocẽti. Egyptii quoqꝫ ut ha betur. exodi. v. q: oderant ebreos affligebant eos multis modis. ⁊ opprobriis: ⁊ adeo crudeles effe cti sunt. ut Jussu pharaonis. oẽs mares qui nascebanẗ mergi in flu mine pcurarunt. Quid crudelius esse poterat? Iratus herodes ex odio quẽ cõcepit cõtra xp̄m recen tez natũ. ut occideret eum. occidit oẽs pueros. ẽt ꝓprios filios ab ymatu ⁊ infra. in oĩbus finibus bethleẽ repertos. Sed audi mira bilem impietatẽ. Tanta est crude litas odiẽtis q̄ ut scindat uestimẽ tũ inimici. nõ curat occidere se ip sum. oĩs. n. iniuria que contra aliq̄ quẽ fieri põt circa corpus est: q: ⁊ res corporales ordinãtur ad cor pus: corpus ãt est uestis aĩe. quã occidit gladio odii. ipsum tenens in corde. ut occidat corpus illius quem odit. Et nota q̄ si bene cõ sideras nullũ instrumentorũ qui bus xp̄s passus est: vocatur dirũ siue crudele: immo legittimũ cru cis: ⁊ claui: vocanẗ dulcia lancea tamen vocatur dira. vñ in hym no dicitẗ. Quo vulneratus insup mucrone dire lancee: huius ratio est: q: lancea vulnerauit xp̄m iam mortuũ: ⁊ certe signum maxime i pietatis ⁊ crudelitatis est: vulne rare iã mortuũ. Sed cũ inimicus tuus sit mortuus: illũ credẽs vul nerare vel occidere: crudelissim⁹ efficieris. Dico q̄ est mortuus spi ritualiter pp iniuriã q̄ꝫ tibi fecit. ⁊ ideo potius deberes ei compati. Hoc cõsiderans Boe. iij. de cõ so. p̄sa. iiij. dicit apud sapientes nullus locus odio prorsus relin quitur. Nã bonos: quis nisi stul tissimus oderit? Malos vo odis se: rõne caret. Naz sicut corporis langor: ita viciositas morbus est quidã aiarum: cum tamen agros corpore minime odio: sed misera tione dignos arbitremur. ⁊ Señ. Ridiculũ est: odio nocẽtis inno centiã perdere idẽ in alia epistola Si magnanimus fueris: nunq̄ꝫ dices: tibi iniuriã fieri ab inimico dicens non nocuit mihi: sed ani mũ nocendi habuit ⁊ cum illum in tua ptãte videris: vindictam putabis: te vindicare potuisse. Sꝫ heu: q: hodie mundus stultus: re putat magnitudinẽ quando fiunt vindicte pusilanimitatẽ vero si re mittunẗ. O miser homo: ecce q̄ non solũ ẽm christianorum docu menta sed etiaz ẽm paganos. con trarium est verum.

¶ Tertiũ dãnum dicitẗ. Magni thesauri amissio. Nõ dubito: q̄ si quis posset lucrari aliquẽ magnũ thesaurũ: libenter laboraret: Ego aũt volo docere te o christiane: q̄ lucraberis illũ. Si aliquid offen dit te: remitte ei: si iniuriatus est: parce ei. Et sic faciendo: tres pre ciosissimos thesauros lucraberis.

¶ Primus dicitẗ peccatorum re

missio. Tu cōmisisti multa peccata cōtra deū: et aiam tuā. optas ꝙ tibi remittant: vis inclinare deum ad remittendū tibi illa: parce inimico tuo: parce offendēti te. et ꝙ sit verum audi Aug. ego ad dilectionē inimicorū vos cōmoneo q: ad sanandū peccatoꝝ vulnera: nullum medicamentum efficatius esse cognosco. Idē vnusquisqȝ debitor est: et debitorē habet. debitor est dei: et debitorē hēt proximum hanc regulā deus statuit cū debitore suo quā ipse serues cū tuo. si non ignoscis debitori. s. tuo. i. ei q te offendit portando. s. odium ei. nec deus ignoscet tua debita. i. peccata. si aut ignosceas: et deus ignoscet tibi. Idem dimitte ei et dimittentur tibi. Dimisi inquit deus peccata tua prius: et offensas mihi per te factas dimitte et tu postea. nam si non dimiseris: reuocabo postea te scilicet ad damnationem: et quicqd dimiseram: replicabo tibi. et hētur de pe. di. iiij. dimitte. Idem ibidem: qui diuini beneficij oblitus: suas vult vindicare iniurias. s. per odiū cōceptū non solū de futuris peccatis veniam nō merebitur: sȝ etiam que sibi dimissa fuisse gaudebat: ei imputabunt ad penā: q: sic dānabitur ꝓpter odium sequens: ac si non fuisset sibi dimissum aliqđ peccatum hēs de hoc parabolam Mathei. xviij. debitoris decē milium talentorum. etc.

¶ Scđus thesaurus est filialis adoptio. nā remittens iniurias: efficit filius dei per immutationē: hic in p̄senti: et ꝯsequēter per adoptionem in futuro. q: datur ei hereditas eterna deus. n. nihil odit. Vnde sap. xj. diligis oia que sūt: et nihil odisti eorū: que fecisti. Idō Mathe. v. dili. ini. ve. bene fa. hijs. q ode. vos. et ora. et ꝓ perse. et ca. lu. vos. vt si. fi. p. v. s. dei qui so. su. ori. fa. sup bonos et malos. et plu. su. iu. et in iustos: non solū materialiter sed etiam spūaliter. q: et lumē itelligentie dat bonis: et malis. Et pluuiam gratie in fundit super iustos augumētādo eos: et in iustos iustificando: vt patet in saluo: qui cum esset in ipso actu persequutionis xp̄i: circumfulsit eum lux de celo: et ꝯuersus gr̄am recepit: vt habetur actuū. v iiij. immutatur etiā qui remittit iniurias ipsum deū in carnatum: qui pro crucifixoribus suis orauit: non autem odiuit: aut se vindicauit: et sic hereditabit glorā sempiternam: sicut et ipse.

¶ Tertius thesaurus est inimicorū cōuersio. Si aliqs tibi iniuriatur: et te multipliciter offendit: et ius eū conuertere ad dilectionem tui: parce ei: dilige eū: et sic saluabis aiam eius: qui fructus nō est paruus. nā ipse deus pro aiarum salute incarnati: et mori voluit. Idō ad Ro. xij. Si esurierit inimicus tuus: ciba illū si sitit: potū da illi. Hoc. n. faciens, carbones ignis cōgeres super caput eius. i. talia beneficia facta inimicis. Ex qbus manifeste ipsi possunt videre dilectionē tui ad eos: non odiū ꝓpter

iniuriā factam: erant vt carbones ignis excitantes in caput. i. in mē[n]tē eius dilectionē? et consequenter recognitionē sue offense: sicut etiā oratio stephani: pro saulo inimico eius maximo: qui seruabat vestes lapidantiū: impetrauit cōuersionē eius: vnde Augu. si stephanus p saulo nō orasset. Ecclesia paulum nō habuisset: hos tres fructus amittit: q odiū tenet quos lucrari posset remittendo.

¶ Nota duo exempla et erit finis Legitur de sancto Joā. elemosynario patriarcha alexandrino: qđ cū semel quidā nepos eius recepisset magnā iniuriam a quodam ciue: qui erat debitor ecclesie i certa quātitate pecunie: et multū conquereret ipse nepos de iniuria sibi facta: apud ipsum suū auunculum patriarcham: et vindictam ex eo odio quereret: dixit ei patriarcha: cōsolando ipsum patienter expecta fili mi: q2 cito faciemus de eo talē vindictā: q tota alexādria mirabitur. Qui exhilaratus: dies expectabat vltionis fiēde: vn igitur dierū: patriarcha vocari fecit eum: qui iniuriam fecerat: et ipm suum nepotē corā se: et astantibus multis ciuibus: dixit patriarcha. Ecce talis: tu fecisti talē iniuriam huic nepoti meo: non benefecisti ledēdo proximū tuum. Nolo trāseat in vita ista talis iniuria: vt exēplo vestro astantes et alii postea audientes: discant suas vindicare iniurias: et odiis satisfacere. Quantū debes ecclesie mee? Rñdet ille tantū. Mandat patriarcha notario suo. di. Dele. d lib. cōi tale debitū: quoniā in satisfactionē: et ob vindictā: et iniuriam factam nepoti meo: ego illud debitum: ex toto tibi remitto: et absoluo adimodo in futurū caueas tibi ab offensis proximi tui: ne deus irascatur tibi Ex qua re tota alexandria mirata est: vt predixerat.

¶ Aliud exēplum de sancto Jo. Alberto: qui cū esset miles et inimicitias mortales hēret ad quēdam: qui occiderat auunculum suum: vna dierū: cum eēt armis accinctus: et inuenisset inimicum suum solū in hermeu: aggressus est eum: vt interficeret. Qđ ille intuēns se non posse euadere: prosternit se rogans ob amorē illius: qui illa die pro oibus passus erat: vt sibi ignosceret. Erat. n. sexta feria: Ad cuius preces subito mollificatus est cor eius. Et amoto oī odio: dixit ob amorē crucifixi: non possum tibi non indulgere. Cum ipse pro nobis inimicis suis: mortem gustauerit hac die. Vade securus et fac bonum: ego tibi tantā iniuriam ex toto corde remitto. Post qđ cum accessisset ad ecclesiā sancti Miniatus pe florentiam: in mōte vbi nunc morantur fratres montis oliueti: oranti ipsi añ ymaginē crucifixi. Ipsa ymago inclinauit sibi caput: quasi gratias sibi agens de iniuria dimissa inimico pter deum: et adhuc oñdit ibi talis ymago. Quo conuersus dictus Joānes Albertus ad deum

dimisso seculo: ordinem instituit vallis vmbrose: et miraculis clarens: canonizatus est ab ecclesia. Benedictus deus. amen.

Feria.iij.post primā dn̄icā in.xl. de iudicio temerario.sermo.xxx.

Ortamur vos etc. Secundum sententiam moralium philosophorum quibus nō dissentiūt in hoc sacri theologi: sermones morales particulares: sūt vtiliores vniuersalibus. Cuius rōnem assignat tho.in prohemio q̄ facit in principio secunda secunde. eo q̄ actiōes sunt in particularibus. Actiones nāq3 sunt suppositorum: vt dicit Aristo. Quia igitur in precedētibus sermonibus diximus ad detestationē peccatorū multa in generali: ad maiorem eorū confirmationē congruus videtur: q̄ de eisdem peccatis tractemus in particulari: hoc ergo facere intendentes: incipiemus a peccatis que corde cōmittuntur. de quibus dominus p Isay. prophetam in prophetia hodierna nos admonet di. Derelinquat impius etc. Isa.lv. Dicit q̄ debemus relinquere viā iniquā in generali: et postea specificat inter alias vias malas: q̄ debemus relinquere cogitationes.s. iniquas. Inter alias aūt cogitationes hoīum: connumerantur iudicia falsa: et temeraria: que faciūt cōtra proximū cogitādo .s.malū de eis qd̄ nō est mediocre peccatum. Est.n.cōtra equitatem et iustitiam: vt trahi potest a sancto Tho.secunda secunde.q.lx. De hoc igitur iudicio temerario tractare volentes: fundabimus pn̄tem sermonē sup numero trinario ad honorem beatissime trinitatis: de hoc iudicio temerario tria mysteria diclarādo.

¶ Primū de sui declaratione.

¶ Secūdū de sui aggrauatione.

¶ Tertiū de sui variatione.

¶ Circa primū igitur nō: q̄ iudicare proximū: nō est malum dicere de proximo: sed malū cogitare et malū suspicari. Et hoc prohibetur math.vij. qn̄ dn̄s dicit. Nolite iudicare et nō iudicabimini. vbi Criso. hoc mandato dn̄s non prohibet christianos ex beniuolētia alios corripere: sed ne p iactantiā iusticie sue: christiani christianos despiciant: et solis plerūq3 sunt suspitionibus odiētes ceteros et condemnantes. Qn̄ ergo hō cogitat: et suspicatur maluz de proximo: propter quod odit eū: et cōdemnat in mente sua: tūc facit iudiciū cōtra eū: etiam si nullū vbū contra eū loquatur. Et vt dic. Tho. secunda secunde.q.lx.ar.iij. hoc suspicari malū de proximo: ex tribus cāis procedit.

¶ Primo ex hoc: q̄ aliquis in se ipso malus est et ex hoc ipso quasi conscius malitie proprie facilius de alijs opinatur malum. Nā vt dic Gregorius. humane mētis est proprium: qualis est: tales oēs suspicari. Et Hierony. Vidisti hoiem in sinistrā partem cuncta iudicantē: nō illū dicas sanā habere mentē: q: nō est dubiū: illū nō bene viuere q male de oibus iudicat. Et Criso. super Math.xxj. Ois homo fm se existimat alterū. fornicarius neminem existimat castū. Castus ñ facile de fornicario suspicatur:

Si ergo cor tuum est bonum bene iudicat de alijs. Si aut est necq et plenu imundities: malu iudicat de alijs vages no potest dare vinu: nisi qd habet. Si vinu est bonu: dat. Si marcidu: marcidu dat. io Sen. Hoc habet oes affectus: vt in quo ipse insanit: i illud putat ceteros insanire. Accidit aut sicut in radijs solaribus penetrantibus in fenestra intra diuersoru coloru. Qui talis in terra color resultat: qlis est color vitri quo penetrat. et sic sm diuersitate etc. Eccle. x. In via ambulans stultus: cu insipiens sit: oes stultos existimat. Et puerbialiter dicitur. Quale mosca: tale fosca.

¶ Scdo puenit hec suspitio mali de pximo ex hoc q aliquis male afficitur ad alteru: Cum. n. aliquis pténnit vel odit aliquem: aut ei irascitur aut inuidet: opinat mala de ipso ex leuibus signis: quia vnusquisqz faciliter credit quod appetit.

¶ Tertio prouenit ex longa experientia. Phs. n. ij. Retho. dicit. Qd senes sunt maxime suspitiosi: et hoc quia multotiens experti sunt alioz defectus. Quandocuqz aliqs opinatur malu de pximo: no habes sufficiens motiuu: siue sufficiente causam ad sic opinandum: peccat ptra illud pceptum xpi. nolite iudicare: et non iudicabimini. Quado aut mortaliter: et quando venialiter: clare habebimus in pcessu sermonis.

¶ Secudu mysteriu e de iudicij variatione. Ubi no. q sm dicta. s. Tho. vbi. s. et Alex. de ale. in scda pte sue summe: vbi tractat de peccatis cordis: triplex est iudicium quod fit de proximo.

¶ Primum dicitur dubium.

¶ Secudu dicitur verum.

¶ Tertium dicitur temerarium. Dubiu est: qn no constat de vno qualis sit: bonus siue malus. et io dubiu est qualiter debeat ho ipsu tenere. s. an bonu: an malu iudiciu. veru est: qn certitudinaliter scitur qualis sit vnus. s. bonus vel mal9. Et ideo scimus quod iudiciu debemus de eo facere: et qualiter debemus eu tenere. iudiciu temerariu est: qn opinamur malu aliqd: de quo nulla vel insufficientia signa mali habemus.

¶ Circa primu nota istam regulá. Qn de vna psona certitudinaliter nescis an sit bona vel mala: semper credas et teneas ea esse bona: et nuncqz mala. Hoc. n. facere obligamur oes. Et pbatur rone: auctoritate. et exéplo. Ronem elicere possumus ex dictis sci. Tho. vbi. s. Nullus dz ptenere pximu suum absqz ca cogente: vel nocumentu aliquod inferre. Hoc enim est contra pximi charitate: et ptra illud pceptum. Quod tibi ab alio odis fieri: vide tu ne aliqn alteri feceris. Thobie. iiij. Sz q cogitat et suspicatur malu de aliquo no hns sufficiétes cás ad hoc cogitandu: cotemnit et despicit ipsum: ergo peccat: et pñr: vt no peccet: tenetur credere et tenere eu bonu et no malum.

Ideo Aug. sup illud. math. x. No-
lite iudi. ⁊ nõ iudi. dicit. Hoc lo-
co nihil aliud nobis pcipi existi-
mo: nisi vt ea facta: que dubiũ est
quo animo fiant: i meliorẽ ptẽ in
terpretemur. Ad Ro. xiiij. Qui non
mãducat: manducantẽ nõ iudicet
.s. tanq̃ rei. Ibi di. glo. magistra
lis. Nõ credat ⁊ asseratur eũ pec-
care: cũ nesciat quo aĩo faciat. De
manifestis. n. nõ de occultis iudi-
candũ est. Ideo subdit apls. Tu
quis es: qui iudicas alienũ frauz.
quasi dicat: sm Nico. de lira. Ad
te nõ spectat de latentibus in cor-
de. Et ideo tale iudicium est vsur-
patiuũ q: id soli deo ptinet: q cor-
da intuetur. Ideo subditur dicto
capitulo. Suo dño stat aut cadit.
i. ad deũ ptinet de casu eius ⁊ sta-
tiõe iudicare. Et i. c. vnico de scru
tinio in ordine faciẽdo: di. Hu-
mana fragilitas quẽ indignũ esse
nõ nouit: p digno dz existimare.
intellectus humanus dicit fragi-
lis: qui nõ põt ptingere ad cogno
scenda occulta cordis alieni. Et iõ
dz potius bonũ q̃ malum de om-
nibus cogitare. Idem. c. Dubuz.
de psumptionib⁹. Et vt dicit in. l.
sancimus. ad leui. repetũ. c. Nemo
dz psumi i memor salutis sue. nec
q saluti sue ppriẽ nullũ comodũ
anteponat. De quolibet etiam psu
mendũ est bonũ: nisi pbaretur cõ
trarium. vt in. l. Seruos ð manu
mis. testa. ff. Et in. l. cũ pater. §. ro
go. ff. de lega. ij. cũ suis cõcor. be-
ne ergo dicit illa pma regula. tho.
⁊ alex. vbi. s. ⁊ Ric. i. iij. di. xxxij.
Qð dubia sunt in meliorem ptẽ
interpretãda. ⁊ q quando de vna
psona nescimus certitudinalit bo-
num: vel malum debemus crede-
re: q sit bona: ⁊ nõ mala. sed ꝯtra
posset aliquis sic arguere. iudiciuz
magis dz esse de eo qð pluribus
accidit: sed vt in pluribus accidit
q aliqui male agant: q: stultorum
infinitus est numerus. eccle. pmo
⁊ pni sunt sensus hois ad maluz
ab adolescẽtia sua vt di gen. vj. er
go dubia magis debemus interp
tari in malũ q̃ in bonuz. Ad hoc
respondit. Tho. vbi. s. di. Qð põt
cõtigere: q ille qui in meliorẽ par
tem interptatur frequẽtius fallit:
sz melius est q frequẽter fallatur
habẽs bonã opinionez de aliquo
malo hoie: q̃ q vnus fallatur ha
bẽs malã opinionẽ de aliquo bo
no: q: ex hoc fit iniuria alicui: non
autem ex primo. Et q: si errandũ
est: potius errandũ ẽ in misericor
dia ⁊ pietate: q̃ in nequitia ⁊ mali
gnitate. ar. xxvj. q. vij. Alligant. Et
hec tutior ps semp in dubijs eligẽ
da. c. Iuuenis. de sponsali.

¶ Scdm iudiciũ dẽ verũ seu cer
tũ. Circa qð nõ vnã aliã regulã.
Quotiẽs sciẽs vides aliquẽ opera
ri ⁊ facere aliqua mala opera. pu-
ta blasphemare deũ. occidere ho-
minẽ auctoritate priuata ⁊ ex vindi
cta: ydolatrare: ⁊ fornicari: ⁊ hu-
iusmodi: firmiter credas et teneas
eũ malũ: ⁊ transgressorẽ diuinorũ
pceptorũ. aliãs: si crederes opposi
tũ esses erroneus: q: videreris ap
probare malũ. O infelices paga-

ni ⁊ iudei: nõne possumus vere ⁊ certe iudicare: q̄ in pctõ mortali estis: sic pertinaciter stantes in ꝑfidia v̄ra? Et si sic fueritis: ad damnationem ibitis? Certe sic. Jmmo eēt malū: nõ sic iudicare: q: caderē in errorē illū dānatū. s. q̄ quilibet in secta sua saluari põt. Jdeo Jo. iij. Qui nõ credit: iā iudicat⁹ ē. i. habet manifestā cām sui iudicij: ⁊ sue dānationis. q: lz s̄nia lata nõ sit: tamē cā sue dānationis manifesta est: vt dicit Alex. ⁊ Nico: de lira. sup Jo. Ad hunc sensum loquit̄ apostolus ꝑme ad Thy. v. Quorundā hoīum peccata manifesta sunt ꝑcedētia ad iudiciuz. Et talia: vt dicit: nõ indigent excusatione: testificatiõe: seu examinatione: q: sunt ꝑsone note. Aug. autez in s̄mone domini in mõte: manifesta dicit ea: de quibus clarū est: q̄uo oīa fiant: Et h̄ sunt ꝑcedentia ad iudicium: q: si illa sequamur: iudiciuz nõ ē temerariū. De manifestis ergo iudicemus. ⁊ itez glo. sup illud ad Ro. xiiij. Qui nõ mādūcat: mādūcantem non iudicet. Manifesta inquit: sunt que non p̄nt bono aīo fieri: vt stupra blasphemie ⁊ hmōi: de quibus iudicare nobis ꝑmittit̄. Bene ergo dicit̄ regula q̄ quādo vides aliquē male opari: oīo debes eū malum iudicare: m̄ compatere ei: ⁊ noli cõtra eū murmurare: ⁊ ei detrahere: q: vt dicit Aug. in li. de Maria magdalena. Nõ est peccatum qđ fecit homo: qđ nõ possit facere alter hõ: si desit rector: aquo factus ē homo. h̄ ille. Orare pro eo: nec desperare đ eius salute. Nescis. n. finē suum. Possibile ē q̄ adhuc erit sanctus. Jo. Aug. ꝑmo li. retracta. c. viij. De quocūq3 etiā pessimo in hac vita ↄstitutio nõ ē desperandum. Et. s. leo papa: ⁊ habet̄ in. c. Nemo. de peni. d. vij. Nemo desperandus est: dum in hoc corpore ↄstitutus est: q: nõnunq̄3: quod diffidentia etatis differtur: maturiore consilio ꝑficitur. ⁊ climacus gradu. x. de detractiõe. Alienissimus ab aqua ignis: ita ⁊ iudicare ab eo qui penitere cupit. Si in illo etiā aīe a corpore digressu quēꝑpiā peccare videris: noli iudicare. Incertū ē eni hoībus iudiciū dei. In magnis qdem delictis apte lapsi sunt: maiora vero clam operati sunt. s. bona: q̄3 fuerūt illa mala.

¶ Tertium iudicium dicit̄ temerarium. ⁊ est: quādo in aliqua ꝑsona nõ est euidēs maluz: nec signū mali. immo oīa signa sunt bona: ⁊ opera eius sunt bona: ⁊ tamē aliquis opinat̄ ⁊ suspicat̄ malum. sicut si video hoīes mundana cõtēnere: castitatē ⁊ humanitatē sectari: ecclesiastica sacr̄a frequentare. maloꝝ ↄsortia fugere: ⁊ tamē dicis: eum esse hypocritā: ⁊ talia facis: eum esse hypocritā: ⁊ talia facere ex mala intētiõe. Similit̄ video aliquē intrare religionē: ⁊ dicis eum intrasse: vt nõ laboraret. Vel dicis euz qui remisit iniurias ex expusillanimitate remisisse. Sic ecõtra iudicare bonum: stipendiarium: raptorem vsurarium: cõcubinarium ⁊ huiusmodi. talia in

dicia dñr temeraria. Cõtra quos Isay. v. Ue qui dicitis bonuz malum: et maluz bonum: ponẽtes tenebras lucẽ etc. Ad h. Isay. bene. xj. q. iij. Si quis dixerit. c. Si quis hoiem. c. Ue vobis. Creditis vos patres: quod inueniant de istis temerarijs iudicijs? O vtinã: nõ. sz vere totus mundus plenus est taliũ iudicioz Ideo bene dicit prouerbialiter. Plures sunt iudices: quam notarij. Judicant eni multi: et nesciunt qd: et credunt nõ peccare: et tamen peccãt: et nõ cõfitent: quia nõ cognoscunt peccatum suum.

¶ In tertio mysterio videbitis quam sit mediocre peccatum. Ex his temerarijs iudicijs omnes artifices etiã boni iudicant mali: et artificia eoz bona iudicant mala. Inde ẽ qd dicit Hierony. ad palmachiũ de morte pauline. Felices inquit fabius: essent artes: si de eis: soli artifices iudicarent. Cõsulo tibi frater mi: obserua documẽtũ: qd dat glo. magistralis sup illud ad Ro. xiiij. Qui nõ manducat etc. Faciez boni vidẽtes: gaudeamus: cor vero: deo comittam⁹. Si videas aliquẽ bene agere: semp credas: eum bona intentiõe facere. Qd si faceret mala intẽtiõe: relinquas deo: et sibi. Anteq̃ȝ veniã ad tertiuz mysteriuz: vnũ dubiũ theologicum et ɔsciẽtiale ponã. Utruz. s. p aliqua signa et inditia liceat aliquã psonã iudicare fecisse malũ aliqd: sicut et per euidẽtia mala lz: vt dem ẽ. s. Ad qd videt Alex. et glo. c. Si quis de gradu. De purga. quib⁹ canonica. quod triplex est signum: seu genus signorum.

¶ Quedam violenta.

¶ Quedam probabilia.

¶ Quedam leuia. Signa violenta sunt illa: q̃ per violẽtiam credit malũ de aliquo. qm in eo omnia signa sunt mala: et nulla bona. et p talia signa iudicare malum de aliquo: nõ est peccati: sicut nec iudicare per euidens facti. Nã p hoc signũ iudicauit salomon int illas duas meretrices. iij. Reg. iij. de re scrip. psump. c. Afferte. quaz vna dicebat: filiũ suũ eẽ: et altera similiter. Nec poterat sciri: q̃ illarũ mentiebatur vel q̃ nõ. Tandẽ ait Salomon. Afferte gladium. et diuidite puerũ. que nõ erat mr: ɔtentabat de tali sñia. que vero erat mr: minime: sz volebat dare viuum socie et huic iudicauit Salomon reddi filium. Unde hoc: quod sciebat Salomon eẽ matrẽ pueri illius? Certe nõ ex alio aliquo: nisi quia viderat quod vna ipsarũ nõ curabat de morte pueri: altera vero sic. Ideo iudicauit et psumpsit illam eẽ mrẽm alteraz vo nõ. Similiter Hierony. ad demetriadẽ virginẽ de virgi. seruã. et vita perfecta ponit de corpore mortui viri: q fuit ab aliquo interfectus. Nam tali corpore frigefacto et iã sanguine congelato: si approximauerit interfecto: sanguine nouiter vulnera fluit. et forte illud ẽ qd dicit Geñ. iiij. Sanguis fratris tui: clamat ad me de terra. Si ergo per hec signa: iudex vel officialis caperet aliquẽ: certe

talis iudex nõ erraret: q2 signũ ẽ ta le: q violentat opinari malũ de il lo. Similiter: vt ponit in. l. filium de his qui vel alie. iure sunt. ff. si vir aliqs aliquot annis mansit in expeditiõe vel mercantijs: z rediẽs inuenit pueruz anniculũ: iudicare põt: q mulier sua fuerit adultera: z nõ est peccatuz: qm̃ signum tale ẽ violẽtum. Simili si intumescat venter alicuius icognite appropo viro. Simili i eodẽ lecto nudus cũ nuda solus cum sola iacens: vel in multis secretis locis: z latebris z boris electis z ad fornicationem comodis: certa erit fornicationis suspitio. Ut habet in. c. ex litteris. d psump. Similiter aliquã mulierẽ multum suspectam quis tenet i do mo publice suspicari z meditari põt q simul carnaliter peccẽt. Et hoc nõ ẽ peccatum: maxime si ap parẽt argumẽta gradiẽtia sup ter ram. i. filij. Ut in. c. tua nos. z. c. q sitũm. de cohabita. cleri. z mulie. Ideo bñ dicit in. c. Dixit domi nus. xxxij. q. i. Qd vbicũqs est for nicatio: vel fornicationis suspitio libere vxor dimittitur. Et p eodẽ iure putatur fornicatio z fornica tionis violentia suspitio. Nam p bata suspicatione: probata est for nicatio.

¶ Scda maneries signoruz pro babilium est hec: qñ in hominez vel in ope sunt plura signa mali q3 boni. Sicut iuuenis oino vali dus z sanus: qui forte tota die sta ret sine cibo ad trepudiandũ ieiu nia precepta ab ecclesia nõ seruat. Similiter cũ mulier in domo: vbi illã maritus videt assidue cõuer satur inculta z absq3 ornamentis: sed extra domũ in publicis locis quasi altera venus apparet. Si militer mulier nõ maritata: vel ei maritus est absens: z tñ se ornat. hec omnia sunt signa mala: z pba bile est q tales peccẽt. Possibile est: q ille iuuenis hẽat aliquam occultã passionem: pp quam ex cusat a ieiunio. Et illa mulier: lz nõ posset dici q ornet se vt place at viro: põt tñ esse: q pp leuitatez vel inanẽ gloriam se ornet: z non peccent cuz aliquo. Ideo per hec signa pbabilia non licet iudicare aliquẽ esse malum: vel mox. pec care. Ideo Hiero. de dubijs: nõ diffinias: sed suspẽsam tene sniaz Et Grego. in registro. z habetur in. c. graue. xj. q. iij. Graue satis ẽ z in decus: vt in re dubia: certa detur snia. Illi tñ qui prebent ma lũ exemplũ: non pp hoc excusan tur: immo eis dicit Math. xviij. Ue hoi illi: per quẽ scandalũ ve nit vbi Rabanus scandalũ quip pe est sermo grecus: qd nos offen diculũ: vel ruinam: z impictionẽ pedis dicere possumus. Ille ergo scandalizat fratrẽ: qui dicto facto ve minus recto: ei occasionẽ rui ne dederit.

¶ Tertia signa sunt leuia: quãdo sc3 sũt multa signa boni: z aliqua signa mali. Sicut cũ homo bone fame vitẽqs bone: in loco honesto raro: z tpe congruo: cũ muliere sine infamia loquatur. Per hoc si

gnū iudicare: malū est de illo sancto Viro: et perii. Sicut fecit phariseus vt hētur Luce. vij. iudicās xpm nō esse prophetā: eo q a madalena se tāgi permisit. Qd melius prohibet Bernar. sup cant. sermone. xij. Si is qui in claustro est: eū qui versatur in populo interdum minus discrete minusq3 circūspecte sese agere dephēdat verbi gratia in verbo: cibo: et somno: in risu in ira: nō ad iudicandū cōfestim prosileat. sed minuerit scriptū esse. s. eccl. xlij. Melior est iniquitas viri: q̄3 mulier benefaciens Nā tu qui in tui custodia in vigilas: benefacis: sed qui viuat: multo melius facit: et viribus qd supplere nō pōt sufficit absq3 aliqua iniquitate. i. absq3 qnadā in equitate vite sue et cōuersationis. Memēto: q2 charitas opit multitudinē peccatoꝝ. h ille. Clymacus ēt vbi tractat de discretione gradu. xxvj. ait. Noli amarus esse: aut nimium seuerus iudex: quotiens videris aliquos docere magna: et operari negligenter. Sepe nāq3 supplebit defectum opis: vtilitas verbi. Qui ex hoc leuibus signis iudicant: similes sunt his q non cognoscunt poma aggrestia. Vident ea ita pulchra et emunt ea. et volentes comedere: figunt dentes in corticibus: et sentientes amara: pijciunt illa. O stulti quid facitis? queratis medullā: q2 si gustaueritis: bonum inuenietis: et nō pijcietis. Ideo dixit dn̄s. Joā. vij. Nolite iudicare fm faciem. i. fm id qd apparet: sed diligēter inquirite. Multotiēs qd apparet vile est pciosum. Ut verbi grā. In archa turpi aliquādo est thesaurus: vel boni capones: et pepones. In pulchra aūt capsa: erunt sentoralia aliqñ lacerata et vilia. Sic sub vestibus: vilis et in docta persona honoratur. Nam forte erit vno vestion et macharon: sed multi sunt similes canibus de macello: qui nō comedunt nisi quedā ossa fetida et viscera marcida: licet ibi fiāt bone carnes: sic isti: si vident et audiunt plura bona de vno: nihil capiunt: et de paruo defectu. s. q2 nimis risit scandalizanł. Concludemus ergo. q2 iudicare malu3 per signa violenta: licitum est: per signa vero probabilia: non. Multo minus per signa leuia. Et sic p3 responsio ad questionē.

¶ Tertiū mysterium est de iudicij temerarij aggrauatione: vbi nota fm Alex. et Tho. vbi supra. qd iudiciū temerariū: est peccatum mortale: q2 est cōtra charitate3: q̄ non cogitat malum. j. Corin. xiij. Per illud: homo iniuriatur primo: q2 hēt malam opinionem de eo sine cā sufficiēti. sed tamē nōt. q requirunł tria: ad hoc q iudicium temerariū sit peccatū mortale fm eosdem.

¶ Primū est q firmiter credat: et firma3 opinionē hēat: et certitudinaliter credat: q aliquis fecerit aliquid mali.

¶ Scdm q illud malum: qd credit pximū fecisse: sit mortale.

¶ Tertium

¶ Tertiũ q̄ hoc credat sine euidẽ-
tia opertis & violento signo.

¶ Primum dico ꝓpter hoc: q̄
si suspicaris aliquẽ esse: vel fecisse
malũ: & tamẽ nõ teneas pro certo:
sed mẽs tua staret sic suspensa: nõ
peccas mortalit. Talis.n.suspitio
nõ est peccatũ mortale: sed ptinet
ad suspitionẽ humanam: sine qua
vita ista nõ ducitur. vt in glo. sup
illud. Nolite ante tẽps iudicare pri.
me. Cor.iiij. Et in glo. super illud
ps. De necessitatibus erue me. In-
finite inquit sunt necessitates vt ne-
scire cor alterius: suspicari bonum
de amico infideli: malũ de amico fi-
deli: & vocatur ibi necessitas: mise-
ria penes ẽm Alex. de ales. Incipe-
re ergo dubitare de bonitate alicu-
ius ꝓpter leuia signa vel inditia:
est pctm veniale: & leue: vt dixi:
qz est miseria pene sine qua: ita hu-
mana nõ ducitur: ꝑ hoc Aug. su-
per eodẽ verbo apostoli ait: & si su-
spitiones vitare nõ possumus: qz
homines sumus: iudicia tamẽ idest
diffinitiuas sententias ptinere de-
bemus. ¶ Secundũ dico ꝓpter h̄
q̄ si iudicares pro certo: aliquẽ fe-
cisse aliquod malũ: qđ esset venia-
le posito q̄ nõ fecisset: non peccas
mortaliter. ¶ Tertiũ dico q̄ si cẽt
violentia opertorũ signi: tũc iu-
dicans nõ peccat mortaliter. vt di-
ctum est. Derelinquat ergo impius
viam suam: & vir iniquus cogita-
tiones suas: & habebit gratiam in
presenti & gloriam in futuro: quã
nobis conceda: saluator. Amen.

¶ Feria quarta post ṗmam domi-
nicam quadragesime: de septẽ mo-
dis quibus aliquis detractionẽ fa-
cere potest de ꝓximo suo. Sermo
trigesimus primus.

b

Ortamur vos. &c. scđe.
Cor.vj. ut superius di-
ctum est: sermo mora-
lis spetialis: utilior est q̄ⁿ vniuersa-
lis: eo q̄ actiones sunt in particu-
laribus. Ideo in ṗcedenti sermo-
ne incepimus spetialiter tractare đ
peccatis: a quibus cauere debemus
maxime sacro illo.xlv.tpe. diximus
etiã heri de modo quo offendimus
primum corde. Conueniẽs ẽ: vt
dicamus de modis: quibus eũdem
offendimus ore: ut eis cognitis ca-
uere possimus. Et sic obseruemus
legis mandata que in duab' tabu-
lis: Morsi a deo data sunt in mõ-
te sina. Exodi.xxiij. & in prophe-
tia hodierna. Inter que mandata
vnum rubrice due est. Nõ falsum
testimoniũ dices: vbi prohibetur
inter alia detractio & murmuratio
que fit ɔtra proximũ que ꝓhibet
expsse. Sap.i.c. ubi dicitur. custo-
dite vos a murmuratione que ni-
hil ꝓdest: & a detractiõe parcite lin-
gue: qm̃ sermo obscurus: in vacu-
um nõ ibit: & Iaco.iiij. Nolite de-
trahere in alterutrũ fratres mei: de-
trahere aũtẽ ut declarat Tho. secun-
da secũde.q.lxxiij.ar.i.& Alexã.in
secũda parte: ubi tractat de pctis
oris: est occulte mordere famã ali-
cuius: sicut qui pomũ mordet: vel
ptem carpit vel saltẽ signũ impri-
mit. Unde Ecclesia.x. si mordeat
serpens in silẽtio nihil eo min' hẽ

bet q occlte ḋtrahit. itē s3 Plu. ḋ tractō ē corruptio uł diminutio fame alit⁹ circa bonos mores ad hāc ḋt detractiōe3 triplr caue dēmus.
Primo ne eā aliqualiter faciam⁹
¶ Scḋo ne eā faciliter audiam⁹
Tertiō ne eā pusillanimiter teneam⁹
¶ Ne ergo detractionē faciam⁹: tria misteria de ipsa ꝯsideram⁹: ad honorē beatissime trinitatis: ⁊ suorū inimicorū ꝯfusionem.
Primum de eius maliciosa modificatione.
Scḋ3 de ei⁹ pōderosa aggrauatōe.
Tertiū de eius rigorosa punitiōe.
¶ In pmo videbimus quot modis detrahitur ꝓximo adħ q̄ si aliq̄s detraxit sibi cognoscat delictu3 suum ⁊ possit se emēdare ac de illo confiteri.
¶ In secūdo videbim⁹ q̄3 pōderosum ⁊ graue est hoc peccatum detractionis.
¶ In tertio autē: quā punitione3 meretur qui hoc peccatum cōmittit: secūdo ⁊ tertio in p̄sentiaꝝ postpositis: tm̄ pmum videbimus.
¶ Circa pmum igitur mysterium detractiōis. s. de eius maliciosa modificatione: nota q̄ septem modis committitur peccatū detractionis ꝯ ꝓximu3 fm Tho. ⁊ Alex. ubi. s.
Primus modus dicitur occultatiuus seu absconsiuus.
Scḋo negatiuus seu dissipatiu⁹.
Terti⁹ deprauatiu⁹ seu puersiuus.
Quartus venenatiu⁹ seu isfectiuus.
Quintus publicatiuus seu manifestatiuus.
Sext⁹ āmūciatiu⁹ seu mltiplicatiu⁹
Septim⁹ inētiuus seu mētitiuus
¶ Primus ergo modus quo fit detractio ꝯtra ꝓximum dico: q̄ dicitur occultatiuus seu abscōsiu⁹. Et hoc est: cū homo maliciose tacz bonū ꝓximi sui: quādo ⁊ ubi tacere nō deberet. Nō enim detrahitur proximo solum loquēdo s3 etiam tacendo. Ubi nota istam ꝯclusionem: quādo scio de aliqua persona que est innocens: bona: ⁊ uirtuosa ⁊ clare ꝑpendis: q̄ si illam bonitatem ⁊ innocentiā manifestaret non erit nisi bonu3: ad honorē dei ⁊ ad vtilitatē ꝓximi: ⁊ tū abscōdis ⁊ taces maliciose illā innocentiā ⁊ bonitatē ꝓximi: illud tacere detrahere est: ⁊ est peccatū. Unde quidam doctor ait. Grauis rapacitas ē: cū deram alterius gloriā: ⁊ si mendacio nō corrumpis: silentio pterie. Liuor. n. priuatā excellentiā semp cogitans: aliena obscurat. Ex inuidia ergo ꝓcedit: q̄ quis occultat bonitatē ⁊ innocentiā ꝓximi: ⁊ iō peccatū est. Hoc modo detraxerūt xp̄o: ut habetur Mat. vltimo. milites pilati: qui corrupti pecunia a pharisceis: eius resurrectionem occultauerūt tacētes. Peto a te: isti milites tacētes: ⁊ iudei qui fuerūt causa: q̄ illi tacerent: nō ne peccauerūt? Certe sic. Et q̄ritur? q̄a ipa3 si reuelassent: nō fuisset sequutum aliquid mali imo honor dei: ⁊ multarū aiarum ꝯuersio: ergo qui occultant innocētiā ꝓximi: peccant. Sicut inuidus qui semp cooperit ⁊ abscondit ⁊ mittit in profundu3 omne bonum quod scit de ꝓximo

et nollet: q aliquis sciret illud: ne bonus reputaretur ideo: qui tale bonum operatur. Ex ista conclusione principali: tres alie correlarie sequuntur. Prima est Tho. secunda secunde. q. lxx. ar. i. Quod si requiratur testimonium alicuius ad liberandum hominem ab iniusta morte: quacumque pena: vel infamia falsa: vel aliquo iniquo dampno: tunc tenetur homo ad testificandum: etiam si requireretur ab aliis quam a superiore. Quod si non facit peccat. Et hec conclusio etiam habetur ab Augu. et est canonizata in sacro decreto. xi. q. iii. quisquis. et i. c. i. de crimi. fal. Qui veritatem occultat: et qui prodit: vel dicit mendacium vterque reus est. Ille quia non vult prodesse: iste quia nocere desiderat. Idem habetur in l. presbyteri. C. de epis. et cle. et ibi bal. Non solum falsus testis est: qui falsum de aliquo profert: sed qui novit veritatem: et tacet cum interrogatur. Eadem conclusio habetur a Sco. in. iiij. di. xv. q. Et ibi addit sic dicens. Cum quis requisitus in iudicio: vbi sententialiter res furto sublata: vel alias iniuste detenta posset restitui domino suo: et talem veritatem dicendo: non imminet periculum in stantias: nec proprie persone talis: iniquit non manifestando non solum peccat: sed et omne damnum: quod inde sequitur: leso satisfacere tenetur: facit ad hoc de furtis: qui cum fur: ubi dicit Hyer. Non solum fur: sed ille reus tenetur: qui furti conscius querente possessore non indicat possessori. i. domino: vel quocumque cuius interest. ff. de ver. signi. Interdum. Et nota quod testis pro ferendo testimonio nihil debet recipere ab eo qui eum perducit. ut in. c. non sane. xiiij. q. v. nisi tantum expensas si forte alique fierent: ut in. c. dehinc vbi glo. i. xiiij. q. v. Quod si aliquis novit veritatem de aliquo: quod iniusta morte: seu quacumque pena punitur: vel infamia falsa: vel aliquo alio dampno: etiam si eius testimonium non requiratur: tenetur facere quod in se est: vt veritatem denunciet alicui: qui ad hoc prodesse possit. Unde ps. Eripite pauperem: et egenum de manu peccatoris liberate. et prouer. xxiiij. Erue eos qui ducuntur ad mortem: et eos qui ducuntur ad interitum iniuste liberare non cesses. Sicut enim eiusdem virtutis est charitatis: velle alicui bonum et nolle malum: ita facere bonum et non malum prodesse et non nocere: sed precauere damnum. Tertia conclusio est ista scilicet quod consuetudo que in aliquibus diocesibus observatur. s. quod fiant excommunicationes: vt furta et huiusmodi delicta inveniantur: non est laudanda: licet ipsi prelati non possint denegare hoc partibus lesis et expoliatis. Ipsi tamen lesi procurantes fieri huiusmodi excommunicationes non omnino a culpa excusantur: quia illaqueant animas: et superflue sine vtilitate aliqua. Nam et sine istis excommunicationibus et amonitionibus tenetur sciens aliquem iniuste damnificari revelare alicui qui ad hoc prodesse possit: vt dictum est: alias peccat: nec potest absolui nisi revelet. o notarij qui maliciose: precio sive prece amicitie abscondi tis testamenta: vel alia instrumenta. Unde non soluuntur legata: ad pias

causas nec alia legata. nec fuit restitutiones de male ablatis certis: siue incertis: notate: q̄a grauissime peccatis: nec potestis absolui: nisi illa reuellectis: vt creditoribꝰ restituant. Idē de libris mercationuꝫ: rōnū massariaꝝ: tutellaꝝ: factoriaꝝ ꝛc. Idē dico: si scis aliquē cōmisisse furtū debes eū charitatiue admonē vt restituat: ꝙ si n̄ vult restituere pp tuā admonitionē: debes reuellare aut sacerdoti sue parrochie: aut cōfessori suo: aut alicui q ad hoc possit ꝓdesse: vt dictū ē. qn̄ bono meo fieri pōt sine scandalo. Secūdus modus quo detrahitur ꝓximo dr̄ negatiuꝰ seu dissipatiuꝰ ꝛ hoc est: qn̄ hō est bonꝰ ꝛ virtuosus: ꝛ tu tā negas eū esse talē. ꝛ de hoc loqtur glo. c. homicidioꝝ. de pe. di. i. que icipit. Detractores vbi dicit̄. Detrahere est: bona que sūt adeo alicui collata iuertere vel negare. Ut si quis dicat sapientes sapientiā nō hēre: ꝛ castū castitatem nō habere. De huiusmodi d̄tractoribus inueniunt̄ multi qui: cuꝫ de aliquo dicit̄ aliqd boni: rident ꝛ dicunt. O ille nō facit medietatem illius quod tenet̄: vel dicūt. Non est verū: ꝙ sit sic bonus aut honestus sicut dicis. Ogni cosa che luce nō e auro: Isto modo detraxerunt xp̄o iudei. Ioā. ix. qn̄ illuminauit cecū natū. Nam aliqui dicebant: ꝙ nō erat ipse sed similis illi Alij aīt: nō est homo adeo qui sabbatū nō custodit. Hi maledicti d̄tractores assimilātur vespis: q̄ mel nullomodo ꝯficere sciūt: sed deuorant ab apibus iam ꝯfectum. Sic isti nesciūt: vel vt verius dicamꝰ ꝛ nolunt facere bonuꝫ. ꝛ bono facto ab alijs: negādo deuorāt dissipāt ꝛ ꝯsumunt. de hijs. ps. Quē perfecisti dn̄e destruxerūt: iustus autē quid fecit supple: in aegrenda iustitia: quasi dicat: nihil vel modicum. Nā si quis est bonus ꝛ tū ē bonus: q: deus fecit illum: qn̄ igitur negas eū bonū: destruis opus qđ fecit deus. Tales partiales diaboli sunt. Naꝫ cū aliquos bonos: malos esse asserūt: parti dei detrahunt: ꝛ partē diaboli augmentāt ꝛ sic partis dyaboli sunt: ꝛ aduersarij dei. Tertius modus dicit̄ peruersiuus: seu dep̄auatiuus. ꝛ hic est cum detractor alterius bonū in uertit. i. in malū cōuertit: dicendo. s. ꝙ illud nō fuit bonum: q: ex illo multa mala sequuta sunt: vel si nō pōt ꝯuertere in malū in bonuꝫ cōuertet in malā intētionem facientis. Tam male ꝯditionis est detractor: ꝙ nō pōt se tenere: quin faciat aliquod malū grāde vel paruū. Sel non po al tuto destrugere lo bene: ge mette su tal poluere: ch lo fa tenir suspecto: dicēdo. questui n̄ fece questo bene per voler che fusse bene. Over dice che lo fa per vanagloria. o per hauer tale offic: o. o per hauer mazor credito. o p far melio li facti suoi. Si remittit iniurias dicit qđ ex pusilanimitate remittit Si aliqs ieiunat. vel dat elemosynam. vel vadit ad missas. vel p̄dicatiōes: iste detractor dicit. vtinam intentio istius. sit vera verius

dei. Si aliqua persona vuiit spiritualiter dicut. La gode tuto el mundo per un pecho patire. vel dicunt Si nunc est sanctus non tamen semper fuit sanctus. Fa bene x̄p̄ito por e fay: e va drito quanto a ti be possibile sempre lo maledicto detractore sapera trouar lo reuerso. Sicut pharisei contra xp̄m: non poterant abscondere et negare quod non eiecisset demonia In beelzebub tamen dicebant eum eicere ipsa demonia. De huiusmodi dicit Cri. Sunt quidam peruersi homines similes phariseis: qui omnia bona male iudicant. Dicunt enim si quis studet et vacat humanitati hypocrita est. Si recreationi: gulosus est. Si patientie timidus est: si iustitie impatiens est: si simplicitati: fatuus est si prudentie maliciosus est: si maturitati melenconicus est: si iocunditati dissolutus est: si religioni singularis est. si societati secularis est: si silentio et paci: dissimulator est: si aliorum correctioni: presumptuosus est: si insistat vigilijs et orationibus indiscretus est: si communi dormitioni sonnulentus est: si predicationi et aliorum saluti: appetitor laudis est: si desistit negligens et remissus est: si habet gratiam hominum adulator est: si adulari renuit: superbus est: hec ille. O crudelis detractor: Non iustus es quia alios laceras? Certe non. Nam alios mordere non est vitia emendare sed peccata peccatis addere. Et tu qui morderis: si forte dicitur quod es hypocrita: vide si verum est: vel non Si verum emenda te: si falsum: non curres ex quo conscientia tua non est praua. xj q. iij. sentit. et c. inter verba. et scrutator cordium deus scit veritatem: quia veritas licet sepe clauda et leuiter ambulet: finaliter domum attingit Mo io te volio dire uno exemplo al nostro proposito et e bello. Erat semel quidam sanctus pater heremita senex: habens secum quendam monacellum: qui volens ostendere illi iuuenculo discipulo suo: quod homo quantumcumque faciat omne bonum quod potest: non tamen euadet linguam detractorum et quod mundus de omnibus male iudicat: ait illi. Prepara asinellum nostrum: quia ituri sumus ad ciuitatem quo facto ire ceperunt. Et venientes ad locum quendam: vbi via erat lutuosa: et homines hinc inde senex ascellum ascendit: et puer pedester sequebatur: Unus vero circumstantium ait. O hominem indiscretum: ipse vadit super asinum: et iuuenculum illum dimittit ire ad pedes: o pauper puer ad qualium manus peruenit: hoc audito senex statim descendit: et monacellum ascendere super asinum iussit. Et aliquantulum procedentibus alius ait. O insipientes et fatuum. Uterque pot asinare: nam asinus ambos portare possit: et tamen ille vadit tribulando et angustiando se per lutum debilis et senex: et illum iuuenem fortem et robustum asinare facit: quo audito senex ascendit et sic ambo asinabant. Cumque parum elongati fuissent alij dixerunt. Uide homines insensatos et sine aliqua discretione. Certe cognoscitur bene quod in siluis educati sunt. Credis quod asinum illum modicum caripedunt. Non esset mirum

si asinus ille decoraretur. Tūc am bo descenderūt: et sic per viam ambulantib⁹: alius ait: Vide vide q̄z stulti sunt: Hoc solū superest: vt asinum ipsi tollentes humeris ferrent. Habent asellum: et possēt asinare et ludū euadere: et tamē vadūt per lutū: his auditis: senex ait monacello. Nō amplius procedamus quia satis audiuimus: et postq̄ ad cellulam deuenissent: ait senex discipulo suo: vidisti fili mi: q̄ qualiter cunq̄ per viam pergeremus: fuim⁹ iudicati et iniuriati. Ideo fili mi cognosce: q̄d qui est in mūdo: nihil boni agere valet quin de illo malū dicatur. Quapropter fate beffe del mūdo. Fa bene et lassa iudicar chi vole. Quartus modus of venenatiuus: quid credis: quid sit detrahere et dicere malū de proximo. Certe aliud nō est nisi venenare: et tossicare per cossi fato modo quella psona ne la fama: che per niuno remedio se puo curare. perche sia chi dica male de alcuno: ben sera chi p̄sto el credera. Q̄ autē hec pclusio sit vera. s. che lo mal dire: sit idē quod venenare: probatur et q̄tum ad effectū veneni: et q̄tum ad modū ppinandi venenū. Effectus nanq̄ veneni est hominē interficere: et tñ priuare vita naturali. Sic et s̄m Petrū Jo. sup mat. xviij. ex detractione priuatur homo vita ciuili: que est bona fama. Ideo detractor venenat. et pōt detractor assimilari cuidā serpēti: q dicitur regulus. de quo ponit auicena tres proprietates.

¶ Prima: q̄ eius venenū est ita pessimū: q̄ subito tangēs vnū fontē aque magnū ipse fons remanet totus venenatus.

¶ Secūda q̄ sibilando interficit oēs audientes: siue volatile et siue gressibile sit.

¶ Tertia q̄ per circūstantias loci in quo habitat vsq̄ ad quandā distantiā non nascit̄ herba. Istas tres pprietates hz lingua pessima detractoris.

¶ Illā primo cū lo suo mal dire tossica vna cita: vna puintia: vna regione: vno regname. Et q̄d peius: vna mala lingua essendo in italia dira mal de vno che sera in franza: subito gli ha leuata la bona fama: et quale e quel serpente che cusi da longo fusse andato: e cusi presto? Certo nullo.

¶ Scdo detractoris lingua sibilando. i. detrahēdo: venenat omnes audientes.

¶ Primo se: q: peccat.

¶ Scdo illam psonā quam infamat: q: sicut exhausto sanguine: moritur homo nāliter: ita detracta bona fama: morit̄ in mundo: nec plus extimat̄ apud alios: q̄ si esset mortuus.

¶ Tertio venenat oēs audientes vt puta. x. qui astant et illi decē dicunt alijs decem per vno. Sono cento. E quelli cento dicendolo a diece per vno: sum mille: e cusi in pocho tēpo se auenena et vede tuto lo mūdo: et nō fu se nō vno che comēcio. vnde. iiij. eneidos.

¶ Fama malū: quo non aliud ve

locius vllum.
Nobilitate viget: viresqȝ acqui rit eundo.
Parua metu primo: mox sese at tollit in aura.
Ingrediturqȝ solo: et caput inter nubila condit.
¶ Tertio vbi habita detractor: non pót nasci herba. i. non potest eé pax: q2 nūc vnis nūc alteri re portat: et sic seminat discordias et diuisiones. Ideo bene dicit glo. Hiero. Lingua detractoris bestias ferocitate: aues velocitate: serpentes virulētia excedit.
¶ Scđo q̄ detrahere sit venena re probat: q2 eo mó quo propina tur venenū: sic multotiens detractor. Venenū nāqȝ non datur alicui purū et solū: sed mittū cū dulcibus et bonis ferculis. Sic detractor immiscet bona malis: vt sibi fides adhibeat. vñ Isido. lib. de sūmo bono. c. iij. Sepe vera premittit: qui falsa dicturus est: vt cū primū acqsierit fidē: ad reliqua mēdacia audientes credulos faciat ħ ille. Ná primo comēdat euȝ cui detrahere cupit i aliquo: alias manifestat defectū ꝓprium: vt honestius et securius ꝯ aliu oblog possit. Et sic seipsuȝ diffamare nō curat: vt alterius famá decolorare possit. Vñ detractor extrahit sibimet vnū oculuȝ: vt ꝓximo pos sit euellere alu. Sicut narrat Hlico. de li. Qđ corá quodam princi pe erant duo ciues: quoꝝ vnus inuidus: alter auar⁹ erat. Ille autē duos experiri volés qs eoꝝ eét prioris conditionis: ꝓmisit eis se daturū quicqd peterēt: hoc pacto quidē: q̄ si p̄mo petēti darem vnū idē alteri duplicaret. Lo auaro: p cupidita de hauer roba assai: nō voleua esser lo primo a dimandare: ma aspectaua chel cōpagno pri ma dimādasse: p hauer lui el doppio. Lo inuidioso pēsaua. Se io dimādo p̄ma: q̄stui hauera el doppio che io: et crepauagli el core. Pur pēsando chel cōpagno douesse hauer piu che esso. E: pēsa che haueria facto: se fusse stato al vero. Che fece lo inuidioso maledeto? Non potédo patir chel cōpagno domādasse de prima: non vol se dimandar cossa bona: acio che lo auaro non hauesse piu de lui. Ma finalmēte domādo: che gli fusse cauato vno ochio: acio che al cōpagno gli fusseron cauati tutti doi. Sic ad lrám facit malignus detractor. Ná dicit ego reputabā talē ꝑsonam bonam: sed ꝯduxit me ad furandū secuȝ indu xit me ad fornicandū et hmōi. Et ecusa se: et nō cura infamarse p denigrar la fama del primo. Ille alius oñdit: q̄ se doleat de pcō proximi: dicēdo pur talis reputabatur bonus hōe: el poueretto: nescio quo modo ꝑmisit se cadere in tantum vitiū et cecitatē. Auditor vero miratur: et dicit. Quid est? Ille fingit nolle dicere: vt magis incitet aīmū auditoris ad audiēdū et sciēdū desideriū. Et tandē euomit: et ꝓij cit venenū conceptū de proximo. Similiter sunt multi alij: qui in par

sentia laudant proximū: ꝛ in absentia mordēt. Uidebis a detractore alta emitti: ꝛ trahi suspiria: ꝛ dicet. Doleo vehemēter. Diligo.n. talē satis: ꝛ nunq̄ potui eū corrigere de tali re. Sʒ hoc nunq̄ per me innotuisset: q2 ego opirem illum cū mantello meo. sed q2 per alios patefactū est illud factū: ego veritatē negare nō possuʒ. Alij cū volunt alicui detrahere prius laudāt ꝛ demū sub inferūt Ly. tñ que est ꝯiunctio attenuatiua. vel ly. sʒ que est ꝯiunctio aduersatiua. O el tale e vno sauio ꝛ prudēte hō: ma ꝛc. La tale: e vna venerabile donna. Mal che dio te dia. Che viene adir quel ma? E dice: che non lo dice cū mala intētione dio me sia testimonio: che io non lo dico cio: cum aio di detrahere. ha maledeti serpēti. vultis emittere venenū: ꝛ iō mi'cetis cū apparētijs ꝛ coloribus bonis. Sed tu auditor: q̄ñ audis aliquē laudantē ꝓximū: ꝛ narrantez de illo multas virtutes: ꝛ postea subnectit: q̄l ma: dicas ei. El mal anno che dio te dia: chō significa quel ma? Et caue q2 sub illo ma latet venenum. De his p̄s: Acuerūt linguas suas sic' ꝛc.

℄ Quit'modus est publicatiōis seu manifestatiōis. Pono casuz: q vna psona fecerit vnū pcīn: tñ ē secretū. i. pauci sciūt. Inter quos tu es vnus. Peto vtrū liceat publicare ꝛ dicē illis q nesciunt? Certe non. imo peccas. ꝛ si dicas. quare? cū dicā veruz nec aliqd addo. Rñdeo: q2 licet dicas veruz ꝛ nec aliqd addas: tñ peccas: q2 nō obseruas ordinē correctiōis fraterne datū a xp̄o / Math. xviij. Si peccauerit in te frater tuus: vade ꝛc. Nō sine cā precipit dominꝰ ꝓximū secrete errantē: secrete corripi. Pluribus rōnibus ordinatū fuit

℄ Primā asignat gloriosus hiero. Corripiēdus est inq̄ seorsum frater: ne si semel pudorē ac verecundiā amiserit: pmaneat in peccato. Qñ.n. aliqs videt peccatuz suū iā palam esse: tunc minus curat emēdare. sed si videt pcīn suū adhuc eē secretū: ꝛ est periculuz q publicet: timore infamie emendat se. Correctio igit secreta: est cā emēdationis ipsius delinquētis.

℄ Scda rō: q̄re correctio fraterna dʒ eē secreta est ne alij infamētur: q̄ñ. s pcīn est secretum. his.n. tpibus ab infani vulgo dici solet: q nulla ꝓditio i mūdo fit: in qua nō aliquis religiosus aut sacerdos concurrat. Accidit nāq̄ de ipsis: qd de muribus. vnus.n. mus rodit vestē: ꝛ dicunt. Isti maledicti mures roderūt vestē meam. Sic vnus malus religiosus: vel vnꝰ malus mercator: vel notarius: vel mulier facit vnū malum: ꝛ attribuit oibus. Qd qdē ualde indiscretū ē. Sicut si crederet oēs apostolos ꝓditores: q2 iudas fuit proditor. Qui ergo publicat malū alicuius religiosi: vel huiōi noiatorum: est cā q infamētur oēs similes. Et ideo nō dʒ publicari peccatū occultum proximi.

℄ Tertia rō: cur publicatōe pecca

ti occulti: multe psone fragiles p uocanť ad peccandū. Audiunt nā qꝫ talé: ⁊ talé bone ɔditionis ⁊ reputatōis: fecisse hoc vel illud peccatū. Capiunt audatiā. ⁊ diabolo instig ãte faciūt similia. Et illi primi pp hoc magis indurant. qꝛ in talibus criminibus sciunt non eē solos. ppter ista tria: vt obserueť charitas fraterna: ordinauit dñs correctōeꝫ pcōꝝ occultoꝝ: prius fieri secretam. sed heu heu. charitas mortua ē charitas mortua ē charitas mortua ē. Tāta e la pocha charita che se sente: o vede el difecto. el mancamēto de vno. o de vna. subito luno el dice alaltro. ⁊ apocho apocho. el fa tuta la cōtrada ⁊ tuta la cita. E de tuto quello ne fu cason vna psona. sunt alij. qui subito cū audiunt aliquid mali alicuius sacerdotis religiosi vel monialis. par che si ingrassano. quādo lo pono dir per le piaze. e per tuti li luogi doue se cōgregano le gēte. Recte assimilãtur tales ciconijs que pascuntur impinguātur ⁊ viuūt de serpētibus ⁊ alijs aīalibus venenosis. Et scitis vñ hec procedūt? Aliquotiēs sunt aliqui mali publice. ⁊ infamāt alios. vt in infamia socios hēant. vñ Hie ro. ad demetri. de virginitate seruāda. Uulium hoīum est. ⁊ suam laudē querentiū. alios viles facere qꝛ alterius vitupatione. se laudari putant. O bona mulier. do tibi vnū bonū ɔsiliū. qñ scopas domuꝫ. vel facis ab ancilla scopare. nō spargas neqꝫ spargi facias scopaturā ⁊ immundiciā per domuꝫ qꝛ inficietur domus ⁊ generabitur fetor. sed abijce. vel abijci facias i cloacā. vel in sterqliniū. sic ⁊ peccatum occultū pximi. noli publicare sic incōsiderate. quia quanto magis publicaris magis fetet. sicut stercus. Sed projiciendus est in cloacam. Grande respecto. e grande cautella conuien se hauere a publicare el peccato altrui. Detractores aūt oppositū faciunt. Implētur. n. magno gaudio cordi. ⁊ cū iocunditate ⁊ hilaritate vultus publicant delicta oculta pximorum. ⁊ cū magna cōplacētia id faciūt. ⁊ sordes eorum reuoluūt in ore suo. Uideť qꝫ tūc faciant carnis priuium. qñ possūt murmurare ɔ̄ papam ⁊ cardinales. ⁊ cōtra totū mundū. Et cōsequēter assimilanť scarabois quorꝫ nā est ire non sup rosas. ⁊ flores. thesauros vel lapides preciosos. sed sup stercora asinorum vel equoꝝ. Che a pena e caduta la feza in terra. che subito el senteno. Non so che messo cusi presto gli habi portata la nouella. Come lo sano. subito gli sono sopra. ⁊ i vno ponto. fano vna balota di feza. ⁊ in essa se dilectano. O fancuili. qñ vui vederi che vno dice mal de altri. chiamatilo scarauazo. Il lesciunt. n. isti maledicti detractores eliere flores. i. virtutes hoīum ⁊ illas comēdare. sed tantū feces. i. defectus ⁊ culpas. ⁊ in illis se delectant. Ma habiate anrēte. o detractori che capitareti male. se nō vi

emēdatr. Che come el scharanazo cū quella balota el capo metendo in basso. e le gābe in alto. ꝛ caminādo adricto. finaliter capita i la fossa. Cusi tu aruuerai a casa del dyauolo. se nō te emēdi. come e dicto. Satisdiximus de qnta ratiōe. Ueniamus ad sextam.

¶ Sextus modus dr aggrauatiuus seu multiplicatiuus. Detrahūt aliqui ꝓximo aggrauādo delictū proximi. Nā aliquotiēs erit vnū pctm̄ veniale ꝛ isti detractores cuz modi. gesti. termini. ꝛ mille inzegni lagrauano tanto. che par mortale in spirito sancto. Sono graz maestri de ꝓbarele paglie. O maledeto hō non vedi che sei fidele factore. ꝛ thesauriero del dyauolo. qꝛ sicut thesaurerij ꝛ factores dominoꝝ. querūt augere intratas eorum. ita ꝛ detractores querūt augere intratas inferni aggrauando mala q̄ fiunt instinctu dyaboli: et multos ꝓpter hoc ad peccatum induceēdo. De his habetur eccle. xj. Ab vna sintilla augetr ignis. ꝛ ab vno doloso augetur sanguis. Assimilantur isti augmētātes ꝛ aggrauātes peccata ꝓximorū raphano vel musce caballine. q̄ sub iumenti cauda manēs. dū pungendo ꝛ sanguinē sugendo pascitur. carnē intumescere facit. sic ꝛ isti. vnā minimam rē adeo aggrauāt. ꝙ videtur vnus magnus mons. ¶ Multi etiā addunt malo audito. Ut dicitr de quodā habente vxorē secretā ꝑ viciniā reuellantē. Qui semel experiri eā volēs dixit. O vxor mea hac nocte p̄terita accidit mihi quodā mirabile. Et certe dicerez tibi. si me teneres secretū. Sed qꝛ reuellas oia extra domū nolo. Tienti forte. Quādo tu mieti e pulice nel orechia de la dona. tāto e curiosa di sape. che mai se ripossa. fin che non sa la cosa. Tn̄ tentauit ꝛ molestauit viri suum ꝓmittens tenere secretū. Qui finaliter dixit ei. Hac nocte peperi ꝛ feci vnum ouū. Caue nemini dicas. qꝛ essem vituperius: Et illa auertat deus dn̄e mi. Tn̄ non potuit cōtinere. qꝛ vt dicit Hiero. ad Eustochiū de mō uiuēdi in monasterio. ¶ Muliercularum quarūdam solet eē moris. ut semꝑ garrule. nil secretum hēant qđ audiunt. Immo potius: qđ se pe nesciunt dicūt: nilq; scādali seminarū norunt tene: e h̄ ille. uxor eius erat de illis vix erūt de domo maritus: ꝙ statim inuenit vicinā: et dixit: ꝙ maritus suus fecit duo oua. Sed tn̄ rogabat eā ne alicui diceret. Quāto erat bestia. Non se sapea tenere se medema secreta: e voleua che quel altra la tenesse secreta. Ista fa similiū inuenit aliā: ꝛ dixit ꝙ talis maritus vicine sue fecerat tria oua. Et sic vna referebat alteri: vsq; quo tenerūt ad cētessimū: sic vnaq̄q; addendo. Tādez dixit ista centesima: ꝙ fecerat centū oua: ꝛ tn̄ non dixerat ille fecisse nisi vnū. Sic ad lr̄am faciūt multi detractores. Audiūt aliquid mali de aliquo: ꝛ ip e audiēs alijs refert: ꝛ nō dicit eo mō quo audiuit qꝛ forte ille p̄im⁹ loquutus fuit i

singulari: et ille scdo loquitur forte i plurali. tertius at referendo addit dicendo in plurali: vel q: audiuit a pluribus. quartus dicet addendo facto: vz q ille talis de quo audiuit intrauit domu mulieris. non solu dicet q intrauit: s3 q grauidauit ea. Alius addit adhuc peius. s. q pepit filiu. Alius adhuc peius: q pepit filios: vel forte multos filios: et sic semp addut malu. et istis elicio tria documeta.

¶ Primu est. Qn audis aliquid mali de aliquo: no referas illud. et si tu refers: no aggraues et multiplices: sed potius diminue et alleuia adeo q si possibile eet: nihil de illo malo inueniat. Sic. n. faciut prudentes viri: vt dicit Seneca.

¶ Scdm documetu est. Si vis aliqd factum tuu secretu esse qd: alij no reuellent: tu ipse tene secretu tuum. Si. n. tu nescis: vel forte no uales tenere secretu facti tui: minus tenebut alij. vn Aristo. in epistola ad Alex. Scias q q occulta et archana reuellat: ipm in primo mul a sequunt infortunia. vn securus esse no poterit a pungentibus: et malis futuris. et vt narrat de getius de re militari lib. j. c. xj. Cu metellus interrogaret qd postera die facturus eet: ridu tunica mea si loqui posset coburere. s. ne aliquid diceret.

¶ Tertium documetu ligatelo a l o ditto o dona. Qn percipitis q aliq iuuenes diligit vos amore inhonesto: no psentiatis eis i minimo vbo, nec in minimo aspectu, q: vn9 dicet alteri: et alter alteri. semp addendo: et sic estis vitupate.

¶ Septimus modus dr inuectiuus. et iste e pessimus oium quez tenet alique psone q et iuidia aut odio aut cordiali malitia dicut: talé vel talé: tale vel tale fecisse pcta et métiunt. sed imponut ei falso: et hoc multipliciter. qnqz libellis famosis hincinde dispsis siue i muro: siue alibi scriptis. vel in epistolis vel lris. aut catilenis. vel verbis obscuris et extraneis derisionibus simulatis et mutatis vocib9 et loquellis nocturnis sibilis et alijs vocibus et signis. Multi iponunt cornua sup hostiu alicuius et sic infamat mulieres ibi habitantes. Et fali pder la ventura de trouar marito alcuno. Se ponera neluscio de la casa de una. et fara un a voce cotrafacta et dira. o tale succorrime. et ponera una infamia a colei che sera bona e pfecta. quel altro fara una lra laquale cotenera molti mali e pericoli: et metteralla in qualche logo che la se troui: et cosi nascera una infamia che mai. non se smorza. sed forte bonu est non exprimere in exépla ne doceant mala ignorates. Ma lingua dyabolica. Ma mala lingua. quando fara tu penitentia del tuo peccato acio te sia pdonato? Hoc expresse prohibetur Leuit. xvij. Nó maledices surdo: nec cora ceco ponas offendiculu: nec eris criminator. Surdo quidé maledicere é: absenti detrahere. Cora ceco offendiculu ponit qui pno ad cre

dendũ malũ auditũ: detractiones et oblocutiões di. Di. Nico. de li. hic capitur surdus: nõ solũ pro priuato sensu: sed etiã pro nõ audiẽte sicut est absens. In sequẽti etiã: cecus capitur nõ solũ visu priuatus: sed etiã nõ aduertens offendiculũ. Di. etiã Rabbi. Salo. qd cecus hic intelligit ignorãs: vel simplex cui nõ dz dari aliquod aliqd malũ ↄsiliũ scienter in aliquo negocio. hi assimilant ranis. que absente hoie vociferant et clamãt qua qua qua. eo vero pñte: silẽt. Et nesuna crida piu. Ita ad litteram faciunt isti detractores. In pñtia hois silent. in absentia vero mordent: vel ↄtra predicatores vel cõtra alios. Et ad vna bona parola ce adiungono vna catiua et trista. et ad vna dolce: vna amara. et piglião la parola i vno mõ: stando dal pdicatore dicta in vno altro mõ. Examinet ergo vnusquisqz ↄsciẽtiã suã: et uideat si aliquo dictorum modo vnq̃ dixit malũ de ꝓximo. Confiteat et in futurũ caueat. et frãcamẽte chi nõ e intrado in alcuno de q̃sti modi: segnase cũ el carbone biãco. sed sicut nõ inuenitur carbo nisi niger: ita nõ inuenitur q aliquo istorum modoꝝ ꝓximo suo nõ detraxerit. Bñdictus deus. Amen.

¶ Feria quinta post pmam dñicã quadragesime de aggrauatione et punitione detractionis. Smo. xxxij

Oramur vos rč. vbi s. In pcedenti sermone de detractiõe tria mysteria pposuimus: quorum pmũ iaz expeditũ est. Restat videre scdm et tertiũ. s. de eius aggrauatiõe: et de eius punitione: vt sic quilibet in futurũ caueat: ne illud peccatũ cõmittat: et si in preterito cõmisit: p confessionem et pniam emendare disponat. Circa igitur aggrauatiõem detractiõis notãtur quattuor conclusiones.

¶ Prima cõclusio ẽ Tho. sa se. q. lxxiij. ar. ij. et Alex. de ale. in. ij. pte sue summe vbi tractat de peccatis oris. s. q detractio de p se loquendo est peccatũ mortale. cuius rõ est: q sicut hõ mortaliter peccat aufferendo pecunias et alia bona temporalia occulto mõ. s. p furtũ ex eo q trãsgredit illud pceptum. s. nõ furtũ facies. exo. xx. ita et q obloquit ↄ aliquem eo absẽte ad hoc vt eius famã denigret: peccat mortaliter: eo q trãsgredit aliud preceptuz q ibidẽ ↄtinet. s. nõ falsuz testimoniũ dices. Ergo o lingua pestifera o detractor maledicte: nota q quotiẽscũqz obloqueris de aliqua psona in eius absẽtia ad hũc finẽ: vt fama eius denigret: semp peccas mortaliter. Ut tñ diẽ Tho. ibidẽ: qz peccata verboꝝ maxime ex intẽtiõe dicẽtis sũt diiudicãda. Jdo cõtingit qñqz q aliquis dicat aliqua verba p que diminuitur fama alicuius nõ hoc intendẽs: sz aliqd aliud. hoc aũt nõ est detrahere per se: et formaliter lõquẽdo: sed soluz materialiter et quasi p accidẽs. Et si qdez verba per q̃ fama alicuius diminuit ꝓferat aliqs pp aliqd bonum: vel necessariũ cũ debitis cir

cũst intẽsio obseruatio vt in denunciatiõe ⁊ accusatiõe nõ est peccatũ: nec põt dici detractio. Si aũt proferat ex animi leuitate seu propter aliqd nõ necessarium: nõ est mortale peccatũ: nisi forte verbũ ꝙ dicit sit adeo graue: ꝙ nõbiliter famã alicuius ledat ⁊ ꝑc. puc i hijs q̃ ptinẽt ad honestatẽ vite. q2 hoc ex genere verboꝝ hꝫ rationem peccati mortalis.

¶ Secũda cõclusio. teni per fermo ⁊ per constante che maior peccato e lo detrahere: ⁊ lo infamare che non e lo robar o ver destruere la roba de altrui. Hec cõclusio ponit ab eisdẽ docto. ibidez ⁊ ꝓbat per vnã regulam quã assignat sanctus Tho. ibidẽ ar. iij. s. ꝙ peccata contra ꝓximũ commissa: pensant et mẽsurant fm nocumẽta q̃ sibi inferunt; ita ꝙ quãto maius ẽ nocumẽtũ ꝙ infert ꝓximo: ita ẽ mai⁹ peccatũ nã et hoc hñt rationẽ culpe. Nocumentũ aũt tanto maius est: quãto bonum quod demit maius ẽ. vt ṽbi gr̃a. Unus tibi abstulit furtum centũ ducatos alius. cc. Ceteris paribus. magis peccat. secundus q̃ pmus ex eo: ꝙ maius dãnuz facit. Maius enĩ bonum aufert scḋs qui ducẽtos q̃ prim⁹ qui centũ aufert. Minus. n. bonũ est centũ: q̃ ducẽti ducati. Ex ista rõne: ifertur ꝯclusio. Accipe vnã billancẽ: ⁊ ex vna pte pone omnẽ sbam tẽporalẽ stabilẽ ⁊ mobilẽ: ⁊ ex alia pone bonũ nomen: ⁊ bonã famã: qḋ illorum credis meli⁹ eẽ? Nec quero hic iudiciũ auari: qui ꝓ pecunia famã negligit. Pensa bene. Certe vt di ꝓuer. xxij. Melius ẽ nomẽ bonũ: q̃ diuitie multe. Et ideo eccle. xlj. Curã habe de bono nomine. Hoc enĩ ꝑmanebit tibi: q̃ mille thesauri magni ⁊ preciosi. ergo magis peccat detractor q̃ fur: latro ⁊ icẽdiarius. Hãc eãdẽ ꝯclusionem: ponit Ambro. d. Tollerabiliores sunt fures: qui vestes ⁊ alia bona diripiũt: q̃ q lacerant nrãm famã. Idez habet. vj. q. j. ex merito. Deteriores sunt qui vitã moresq̃ bonorũ corrumpũt: q̃ qui substãtias aliorũ: pdiaq̃ diripiũt. Deniq̃ valde detestabile est hoc scelus: q2 nõ tm̃ ꝓficit remediũ sibi ꝯtrarium: q̃ officit sua malitia. Amplius. n. lingua detrahẽs põt nocere q̃ excusatoria seu laudatoria possit ꝓficere: maxime cũ homines promptiores sint ad credẽdum mala q̃ bona. Sit quĩ malũ dicat: in ꝓmptu est q illud credat. sicut venenũ semel potatũ grauat plusq̃ tyriaca pluries sumpta remediũ det. Sagitta in corpore humano infixa vulnerat in momento: sꝫ medicamẽta illi non ꝓficiunt nisi longo experimẽto: ⁊ cũ toto hoc remanet cicatrix. Ita ad ꝓpositũ fur latro: vsurarius ⁊ quĩlibet alius auferens aliena iuste põt restituere male ablata: ⁊ interesse quod creditores habuerunt: ⁊ sic restituent in pristinũ. Infamator aũt etiã si restituat famã: etiam cũ toto hoc nõ restituit infamatum in pristinũ statum. Nã quẽ semel horẽdis maculis infamia nigrat.

Ad bisstergendū multa laborat aq̄ ꝓpter has duas rōes verificat᷑ cō clusio: ꝙ detractio maius peccatū est q̄ȝ rapina ⁊ furtum.

¶ Tertia cōclusio. O bone vir: nō videatur tibi grande ⁊ horrendum peccatū homicidii? Certe sic o: tene p sermo. e p ꝯstante: che non e manco peccato in detrahere ⁊ infamar altrui che lo occidere. perho q̄n tu infami vno: gli tolli la vita morale. Uita. n. moralis ⁊ ciuilis: nobilior est vita corporali: que est etiā cōis vermibus ⁊ muscis. Ad h̄ etiaȝ. c. homicidiorū de pe. d. i. E nō occidi solamēte vno: ma piu. Pmo occidi te. s. ꝓpter pctm̄. scd̄o quella psona che tu infami. tertio quelli che te odeno: q: vt in sermone sequēti habebimus: et audientes detractores: aliq̄n mortalī pec cāt. Nec credas ꝙ dicā hāc ꝯclusionē ame ipso: sed inuenio eaȝ in iure canonico ⁊ ciuili. In iure canonico. in. c. Nemo peritorū. xj. q. iij. ⁊ sunt v̄ba Aug. Nemo peritoruȝ aut prudentiū: putet ꝙ minus sit peccatuȝ in verbis lingua mentiendo: q̄ȝ manibus sanguinē fundendo. Et pme. Cor. ix. Expedit inq̄t apostolus mihi magis mori q̄ȝ vt gloriā meaȝ quis euacuet. Et in. l. Iusta c. i de manumissis indicata ff. habet᷑ p argumētū: ꝙ periculū vite ⁊ piculū īfamie equiparant᷑. Idem oldradus ꝯsilio. xcv. Huic tn̄ cōclusioni aliquātulū obstant Tho. ⁊ Alex. vbi. s̄. dicentes detractionē nō eē parē oio homicidio.

¶ Quarta conclusio. suxisti vnq̄ȝ sanguinē humanū? Dyrne dicens ꝙ n̄. Absit: ego dico tibi ꝙ fortemultis vicibus suxisti sanguinem eius. ha tu mai infamato alcuna psona? Sic o tu hai beuuto ⁊ sugato el sangue suo. Detraxisti pape: deuorasti carnes ⁊ bibisti sanguinē ei9. Et ita dico de oibus. Et in hoc detractor: deterior leone ē ⁊ lupo: aliisq̄ȝ aialibus rapacibus: q: vt dic dn̄ico diximus: fere siluestres nō deuorāt sibi similes ſȝ aialia alteri9 spēi. Detractor aūt dentibus suis pestiferis ⁊ lingua sua venenosa deuorat carnes ꝓximorū h̄ ꝯclusio est melidiosi Romani gregorij. xv iij. moraliū sup illo v̄bo Job. xix. Quare carnib9 meis saturamini? Sciendū: inquit ē: ꝙ qui aliene vite detractōe pascunt᷑: alienis procul dubio carnibus saturantur. Patet ergo ex his quattuor cōclusionibus: ꝙ peccatuȝ detractiōis est valde graue. Et ideo vnusquisq̄ȝ ab illo cauere debet.

¶ Tertiuȝ misteriū est de ei9 peccati punitione. Ubi nota: ꝙ quattuor iura puniūt hoc peccatū scilȝ.

¶ Mosaycū ⁊ diuinale.
¶ Politicum ⁊ ciuile.
¶ Theologicum ⁊ ꝯsentiale.
¶ Canonicum ⁊ morale.

¶ Primū Ius dico ꝙ est mosaycū ⁊ diuinale. qd̄ habetur numeri. xij. vbi dr̄: ꝙ Maria soror moysi effecta est leprosa: q: murmurauit ꝯtra moysen fratrem suū. Datam ⁊ abiron cū vxoribus liberis oibusq̄ȝ sba eorum: deuorauit terra ⁊ in infernuȝ viui descenderūt: q: murmu-

murmurauerunt. Numeri. xvj. contra moysem et aaron. Ducenti etiã qn quaginta viri proceres sinagoge: et qui tpe consilij p noia vocabantur qz cósenserunt murmurationi eoz interempti sunt ab igne imissio a dño. Ibidẽ habet etiã ibidẽ: q p pter murmurationẽ factã ꝯ moy sez et Aaron: die sequẽti cócremati sunt. xiiij. milia hoiuz et septingẽti. Ideo bene dicit apostolus. i. c. x. Neqz murmuraueritis sicut q- daz eoz murmurauerũt: et perierũt ab exterminatore. super qbus ver bis dicit Remigius. Murmurare est plerũqz falso ab inuicẽ de p positis et rectoribus queri vel causari. Plerũqz etiã solet murmur fieri ex iusta cã: qñ plati nó simpliciter recteqz erga subiectos icedũt. Vñ quocũqz nascatur malũ ẽ. Et vbe illi: quo excitante pueniũt: v triũ sit prelatus vel subiectus. Dicẽ bea tus Augu. In nulla alia cãutta iudei offenderũt deum in heremo: sicut in murmuratione: qñ semper murmuratores extiterũt. Ideo pie rũt a spẽtib' ignitis: et mordebãt et mordẽdo venenũ ifundebãt: sic et ipsi murmuratores. Quapropter cauendũ est oio ab hmói vitio: ne similia nob eueniãt. h Remigi'. Itẽ geñ. ix. habet q Noe inebriato et denuentu eius filius eius pm' de traxit: vocauitqz germanos: et oñ dit eis patrẽ nudatũ: euz deridendo. q̃propter ei pr maledixit. Nolite ergo detrahere patribus vris spũalibus nec carnalib': q: lz ipsi peccent grauiter pp̃ter malũ exẽ

pluz qd prebent: vñ chi fa el diffecto patira la pena. Et habet. Ezechi. xviij. et in prophia hodierna. Anima q̃ peccauerit: ipsa morietur. et id cũ pie memorie ꝯstantino pn cipi: oblate accusationes ꝯ epos fuissent scriptor libellos qdez accu sationis accepit: et eosdem qui accusati fuerãt epos cõuocans et i co ruz ꝯspectu libellos quos accepat nil de eis oino legens incendit di cens. Ite et inter vos cãs vestras disponite: qz dignus nó est: q' nos iudicemus deos. Sic. n. scriptura appellat eos. Exo. xxij. In hoc si qdem manifestans: quãta reuerẽtia veritus sit pfum crimina publicare: vt habet. xj. q. i. c. Sacerdotibus. Et ideo filii mi: nó te curar sa per li facti altrui. fa li toi e fali bene che nó farai pocho. Ericordati: che may homo diricto richo faciẽ do li fati altrui e lassando li soi.

¶ Secunda lex puniẽs detractores. dr lex politica et ciuilis. Si. n. agat criminaliter ꝯtra facientẽ libellum famosũ: est pena capitis tã ꝯ illuz qui fecit: qz ꝯtra illum q inuenit nisi corrumpat: vel nulli reuellauerit. C. de famosis li. l. vnica. que incip. Si q̃s famosum. Que lex habetur in. c. siquis famosum. v. q. i. et qlibet de populo põt accusare tales: et accusator ꝯstituitur pcũ p modum substãtie accu sate psone. vel si erat seruus: producit in libertatez. vt habet. ff. de iniurijs le. §. fi. et in dicta. l. vnica. C. eodẽ. si aũt agat ciuili. s. actione iniuriaz: sic punietur fm ura-

mētuꝫ actoris ꝛ taxationē iudicis. vt Insti. de iniurijs. §. pena.

¶ Tertium ius ē theologicū. ꝛ cōsciale. Dicit. n. Thomas. ſa. ſe. q. lxij. ar. ij. ꝛ Ric. in. iiij. d. xv. ar. v. q. iij. Et ſcotus ibidē. qḋ cum hō infamat ꝓximum falſum crimē ei imponēdo dꝫ ſibi famā reſtituere ſimpliciter ꝛ efficaciter ſm̄ franciſcuꝫ de may. retractando verbum ſuuꝫ. ꝛ ꝙ ſibi impoſuit mēdaciter: ꝛ falſe loquēdo ꝛ hoc dꝫ facere in publico ſi publice infamauit. Et ſm̄ Ray. talis fame reſtitutio: taliter fieri dꝫ: ꝙ vbi hō ꝯtra ꝓximū ſuuꝫ dixit ꝑ ſe: vel ꝑ alium: vel per cantilenā: aut libellaꝫ famoſuꝫ: ibi recognoſcat ſuum errorē: dicēdo ſe falſum dixiſſe: ꝛ mentituꝫ eſſe. ꝛ ſimiliter in oībus illis locis: i quibus ſentit ipm̄ dicto aut fcō ſuo eē infamatum. ꝛ iō: O confeſſore: qn̄ vna ꝑſona ꝗ detraxit: ꝯfitetur tibi nunq̄ꝫ abſoluas eā: niſi prius reſtituat famā quam abſtulit illi e ſe tu lo abſoluera: inſiema cū eſſo a caſa del dyabolo. te ne andarai. Se tu hay infamato occultamente: tu hay pocha fatica a ſatiſfare. p che baſta in occulto. Ma ſe la iſamia e paleſe: debi publicamēte reſtituire la fama: ſe doueſti andar a la ꝑdica: doue ſono gente aſſay. e vogli piu ꝑſto paleſar la verita: che ſtare ne le mane del dyabolo. quātūcunqꝫ etiā ex hoc ipſe reddaē infamis. qꝛ ſm̄ Augu. aliū diffamādo: ſeipſum iudicauit tali iudicio ꝯdēnari. ſ. diffamationis ſui ipſi⁹ qꝛ iuſte meretur diffamari: qui iniuſte alium diffamauit. H fr̄ Fciſc. de may. in. iiij. q. ij. in mā reſtitutionū. qꝛ ſm̄ eum: quilibet tenetur ꝑponere bonum aīe bone fame: ꝛ magis teneē reſtituere famā alteri iniuſte: q̄ꝫ ſeruare ꝓpriā iniuſte. Cōcor. Scotus. ſi aūt nō impoſuit falſum crimen: ſed tn̄ dixit veruꝫ iniuſte ordine debito nō ſuato: ꝛ tūc teneē ad reſtitutionē fame quantuꝫ pōt: nō tn̄ cū mendatio. Quomodo aūt: vide. ſ. Bernardinū ſmone. xxxvj. reſtitu. i fine. Et Aſten. li. ij. ti. xvj. c. viij. Nō dicat tali facto infamauerā: ſed dicat. Ego infamauerā talē de eo de quo eſt inter vos infamatus. bn̄ ſcitis quid eſt. Sciatis ꝙ ego tanq̄ꝫ malitioſus ꝛ malus hoc adinueni: ꝛ ē mēdatiū quicqd dixi. Et nō dicet falſum: ſed mēdatiū: qꝛ cōtra mentē ꝛ pōt eſſe verū. Similiter ſi addit malo audito ſimpliciter: dꝫ retractare illud quod addidit hoc tn̄ dꝫ obſeruari in reſtituēdo famā alicuius: vt nō infametur magis. Et ideo magna cautella teneri dꝫ in reſtituendo famā. ſ. qn̄ verū dictū ē: ſꝫ debito ordine n̄ ſuato. Multotiēs. n. in tali reſtitutione magis infamatur ꝓximus: q̄ꝫ reſtituatur fama ipſi⁹: ꝓpter reſtituentiū talē famā imprudentiaꝫ. ꝛ ſm̄ Tho. ꝛ Ricar. tenentur iſti tales infamatores infamato (ſi nō poſſunt totaliter reſtituere famā) ad aliqua recompenſanda ad arbitrium boni viri. Facit ad h. c. Inter ſolicitudines. §. precipimus. de pur. Cano. teneē etiā ſecuꝫ cōponere de iniuria: ꝛ humiliter

⁊ humiliter veniam postulare per se si audet. vel per aliuz. si non audet tacito suo noie: si ille nescit. probat h: xiiij. q. vj. c. j. Si res. v. q. j. Quidam. h Ray.

¶ Quartum ius qd punit detractionem est canonicum ⁊ morale. Ubi nota q̃ scḋm Canones: qui libellum famosuz cõfecit dz flagellari ⁊ excõicari. v. t. v. q. i. In alterius. t. c. si qui. ⁊ põt deponi: cuz sit grave crimen: ⁊ damnatione dignuz. xxv. di. §. Nũc aũt. Videb' igit' suprdictis bñ ꝯsideratis: oio a detractõe cauere debemus: ⁊ linguã diligenter custodire. perche la ponta de la lingua e lo pegior pezo di carne: che habiamo nel corpo nr̃o. E se nõ la sapemo ben refrenare: a casa del diabolo ne fara intrare. ⁊ ideo bene dicitur: che la lingua non ha osso: e ma fa romper lo dosso. Qd deus a nobis auertat: qui est bñdictus in secula. Amen.

¶ Feria sexta post primã dñicam quadragesime: qñ est peccatũ audire detractionẽ: ⁊ quando non est peccatum. Sermo. xxxiij.

Hortamur vos. ⁊c. secũ-de Cor. vj. Quia peccatũ detractionis cõmittitur nõ solum corã: deo ꝯtra proximũ obloquẽdo: sz ẽt obloquutores audiendo. Ideo vt superi' dictum est ab ipsa detractione. cauere debemus: nõ solũ: ne eã aliqualiter faciamus: sed ẽt ne eã facilit' audiamus. In presenti igitur sermone videbimus: qñ est pctũm audire detractionez: ⁊ quãdo nõ. Pro quo notandũ est: q̃ tria sunt hõiuz genera: qui audiunt detractiones.

Primi audiendo ꝓseruãtur
Secũdi audiendo ꝑclitant'
Tertij audiẽdo defessantur

¶ Primo dico sũt quidã qui audiẽdo detractões ꝓseruãtur. sic q̃ audiẽdo ñ peccant. Et sunt isti q observant septem documẽta: ⁊ regulas quas infra dicemus: qs omnibus consulo vt obseruẽt ad hoc vt in audiendo detractores nõ pecent. Quorum.

Primuz dz discreta reprehensio.
Secundũ charitatiua excusatio.
Tertiũ cauta elongatio
Quartũ demõstrata ꝯtristatio
Quintum firma stabilitio
Sextũ preteritorũ recordatio
Septimũ cordialis cõpassio

¶ Primũ ergo documentuz: vel ꝑma regula: quã quisqz obseruare debet: qñ audit aliquẽ detrahentẽ. primo est discreta reprehensio. i. q̃ debet discrete reprehẽdere detractorẽ: vel detractrices: ⁊ dicere ei q̃ taceat hoc documẽtũ dat Joan. Clymacus gradu. x. dicens. Noli ei credere: qui apud te proximo detrahit. Immo dic ei: quiesce frater ego i his que grauiora sũt quotidie delinquo. Illũ ergo quomodo dãnare possum? Hoc. n. vnico medicamẽto duo ista lucraberis: q̃ te ⁊ ipsum curabis: hec ille. hãc regulã seruabat ps. qñ dicebat. Detrahentẽ secreto proximo suo hũc ꝑsequebar. ⁊ Job. xxix. Cõterebaz molas iniqui. i. detractoris: ⁊ d dẽtibus illius auferebã ꝑdã. Dic er-

go detractori: vel detractrici. Tace frater mi: siue soror: et loquamur de alio aliquo: quia loqui de hoc nō pōt esse utile nobis.

¶ Secūdum documentū siue regula. Si talis detrahens esset talis ɔditionis: qꝫ bono modo eum reprehendere nō posses: vel si eum reprehenderes: forte efficeretur inimicus tuus: nec tamē ꝓpter hoc a detractione cessaret: tunc dico non reprehēdas eū. Sed obserua secūdam regulā que dr̄ charitatiua excusatio. i. excusa psonam ꝯ quam detractor vel detractrix obloqtur dicēdo sic. Forte illa psona non fecit hoc malū qđ dicitis. et estis male informati: seu dicas. Forte non habuit intētionē malefaciēdi: vel nō cognoscebat hoc esse malū: qr si cognouisset. nō fecisset. vel si fecisset. ex surreptione fecit: et immediate qꝫ fecit eū penituit. Hoc documētū dat Ber. dicens. Fratrem tuū si peccasse audieris: excusa actū si potes. si nō potes excusa itētionē qꝫ si nec intētionē potes: ex surreptione asseras illud esse factum qꝫ si sic forte nō vales: eo qꝫ longa mora sit inter eos contracta: dicas qꝫ grauissima fuit tētatio. Quid fecisset si in me venisset? Uere grauius illo corruissem. Si. n. sic feceris aut dixeris non peccabis. Si econtra grauius illo peccabis. hec ille: istā regulā seruauit dn̄s cōtra iudam: et alios detrahentes magdalene. Jo. xij. et Matth. xxvj. Quid molesti estis huic mulieri? Sinite illam: bonū opus opata est in me.

¶ Tertiū documentū dr̄ cauta elōgatō. Et hoc est et necessarium: qr multi detractores sunt tam male cōditionis: qꝫ q̄to magis reprehendunt: vel q̄to magis excusantur psone ɔtra quas obloquūtur: tanto magis detrahunt. et ideo tunc obseruandū est tertiū documētum: qđ dicitur cauta elōgatio. i. fuge et elōga te a conspectu detrahētis: et dic Perdonatime che io ho da fare li fati mei: et dalguno cātone in pagamēto e uate cō dio. Nec mētiris sic dicēs: qr tūc bn̄ facis facta tua: et qn̄ a peccatis caues: hoc documentum dat nobis. Sap. Prouer. iiij. Detrahentia labia procul sint a te. et Prouer. xxiiij. Cū detractorib⁹ ne cōmiscearis: qm̄ repēte consurget perditio eorū: et ruinā vtriusqꝫ quis nouit. Dicit Hyero. ad Nepotianū. Ruinā vtriusqꝫ quis nouit: videlicet illius qui detrahit: et illius qui aurem accōmodat detrahēti. Jdeo ut ipse dicit ibidē. Caue ne aut linguā aut aures prurientes habeas. i. ne aut ipse detrahas alijs: aut alios audias detrahētes. Et merito debet se elongare homo a conspectu detractorum: qm̄ guttur eorū: est sepulchrū patēs: plenum omni fetore: ut dicitur in. ps. l. Et qꝫ dicat de detractoribus: patet qa subiūxit. Linguis suis dolose agebant. Unde detractor assimilari potest ericio: non dico a quello de la castagna: ma a q̄llo animaleto che ha le spine pōgente: el quale tanto se inuolta sopra la vua ch̄ tuto se nē piere cusi la porta via. Dicesse che

a questo vitio cusi li puza lo fiato
di sopra come quel di sotto: Ita de-
tractor nõ solũ emittit fetores ⁊ fe-
ces per inferiora: sed ẽt per os in-
pernis. Et ideo statĩ cũ auditis il-
los detractores obloqui ꝯ aliquez
obturetis vobis nasum manu vel
pãno: ⁊ dicatis. O che puza: ⁊ se
pur lui sequita lo parlare: tu li di
cas: fate curare: chel te puza la bo-
ca che par vn cesso.

¶ Quartũ documẽtũ est ẽt neces-
sarium quia forte nullũ illoꝝ ob-
seruari põt: quod dicitur: demon-
strata ꝯtristatio. i. crebro ostẽdẽ vul
tum tristẽ: ⁊ ꝙ tibi displiceat talia
audire. Hoc documẽtũ dat Hyero.
ad Nepoti. de vita cleri. di. Nec
vero illa est iusta excusatio. Refe-
rentibus alijs vt iniuriam nõ au-
diã facere nõ possum. Nemo inui
to auditori libẽter refert. Sagitta
in lapide nunꝗ̃ figitur? sed iterdũ
resiliẽs: percutit dirigẽtẽ. Discat de-
tractor: dũ te videt libẽter nõ audi
re: nõ facile detrahere: hec ille. Ac-
cidit detractori: sicut ẽt predicatori
Predicator. n. qñ videt ꝙ tot⁹ po
pulus stat attẽtus ad audiẽdũ eũ
animatur ad dicẽdum. Sed quã-
do videt qꝺ voluunt se hincinde
tũc cognoscit ꝑdicator: ꝙ libenter
nõ auditur: ⁊ sic facit finẽ cit⁹. Si
igitur videt te detractor libenter au
dire detractiones: q. s. oñdis ei fa-
ciem letam ⁊ iocundã: tũc bñ dila
tat os ad dicendũ. Sed si demon-
stras tedũ ⁊ vultũ tristẽ: cõfrican
do caput: spuẽdo in terra: post ter
gũ respiciẽdo ⁊ faciẽdo similia: ⁊
nõ audire libenter: o tunc labia sua
siccant: vultus palescit: ⁊ mancali
lanimo a parlare. Vñ Prouerbi.
xxv. Uẽtus aquilo dissipat pluui-
as: ⁊ facies tristis linguã detrahẽ
tẽ. Si. n. detractores viderẽt audi
tores tristes detrahere timerent: vt
dicit Hyero. ad Cellantiã de mo-
ribus ⁊ honestate vite secularis.
Non tam alios ꝙ̃ seipsos videꝰ d
trahendo facerẽt. Sed ꝗ̃ hoc ma-
lum celebre est: idcirco in multis
feruet hoc vitium: q: pene ab om-
nibus libenter auditur. ¶ Quinta
regula vel quintũ documẽtũ ẽ ne
cessariũ q: forte aliquis detractor
est ita inuerecũdus: ꝙ nullomõ ces
sat a detractione. Et ideo saltẽ istꝺ
documẽtũ est obseruandũ. s. firmis
stabilitas. i. nõ faciliter credas ma
lum qꝺ audis. Fa chel tuo core sia
pietra de diamãte: e del mal cħ tu
odi: manchene le tre parte. Signũ
n. prudẽtie est: nõ ita leuiter crede
re ꝑsertum audita mala. Sicut faci
liter credẽ: signũ est leuitatis ⁊ mo
dici sensus: sicut palea leuis moue
tur ad oẽm ventũ. Ideo Eccle. xix
Qui cito credit: leuis est corde: la-
pis aũt qui grauis est: nõ ita facili
ter mouetur. Ita ⁊ homo sapiens:
grauis ⁊ discretus: anteꝗ̃ credat
malum quod audit: vult proprijs
oculis cernere: ⁊ manibus tange-
re. Et dicit iter se: Quid potero lu-
crari: si ita faciliter credã? Nihil.
Et ideo ħ documentũ do tibi liga
telo al deto. Nõ credẽ. Nõ credẽ.
Nõ credẽ ale prime informatione
Hoc documẽtum dat Hyero. ad

Eusto. de mō in monasterio viuē di. Nō in omnib⁹ que loquuntur sis ad credēdū facilis. Leuitas.n. ad credēdum: leuē denotat mētē ꝛ Greg. xi.q.iij.c. in cūctis. Sacri eloquij testimoniū tenem⁹: ut maiorū mala: cū forsitan dicūtur: nisi probata credi nō debeant. Ad obseruandū hoc documētū iuitat ipsa natura que dedit huiusmodi: nō vnā: sed duas aures: ad inuendū ꝙ vnā debet prebē vni loquēti: ꝛ nō ambas: sed aliā reseruet ꝓ alio loquēte: ꝛ sic recte poterit iudicare Iuxta illud. Audi aliā partē ꝛ recte iudicabis. Si aūt primis informationibus credas: facies multas iniustitias. Ideo Hyero. ad cellaz de mori. ꝛ bone. vite secularis. Est sane hoc vitium qđ imprimis extingui dēat: ꝛ ab his qui sancte viuē volūt ꝓ̄sus excludi. Nihil.n. tā inquietat animum: nihil est qđ ita mobilē mētē ac aīum leuē faciat: ꝙ̄ facile totū credē: ꝛ obtrectatorum v̄ba: temerario apprehēsu mētis sequi. Hinc.n. crebre dissēsiones: hinc odia iniusta nascūtur Hoc ē quod sepe: de amicissimis ēt inimicos facit: dū cōcordes sed credulos maliloqua lingua dissociat: hec ille. ¶ In q̄dā ytalice ciuitate: vbi erant magne ꝑtialitates. dum ambe ptes starēt quiete quedā vetula diabolico spiritu instigata summo mane iuit ad domū pncipalis vnius secte: ꝛ sparsis crinibus amare flebat dicēs. Heu me dolorosā q: hinc ad horaz: video domū istam radicitus destructam: ꝛ lutum pn̄s p̄tisfamilie vel p̄sentis familie eius. Que audiēs vxor illius ciuis ꝑtialis territa: q̄rebat quid hoc eēt. Illa rēcagnata fingebat se nolle dicē. Interim maritus venit: cui vetula ait: nisi prouideas dn̄e vos ꝛ oēs vestri trucidabunini hinc ad horā: q: talis dom⁹ partis aduerse: tota ista nocte se armis muniuit ꝛ omnes sequaces ei⁹ sūt collecti in illa domo ꝛ vt veniant ꝯtra vos. Et tn̄ mētiebatur ista maledicta vetula. Audiēs hoc ciuis ille misit hincinde festināter pro armis ꝛ pro suis ꝑtialib⁹: ꝛ dixit eis omnia ista: q oēs crediderūt. Interim ista maledicta vetula inde discedēs: iuit ad domum alius ꝑtialis ꝺ quo dixerat illi pmo: ꝛ dixit similia. Et ipse leuis ēt fuit incredulo: q: credidit firmiter: ꝛ iō ipse ēt similia fecit: q:.s. se armauit cū ꝑtialibus suis: ꝛ sic ambe ꝑtes venerūt armate ad plateaz: ꝛ hincinde aciebus ordinatis: nesciētibus cāz ꝑliabātur adinuicē. ꝛ mortua est multitudo hoium ꝓp maledictā linguā illi⁹ vetule: ꝛ ꝓp leuitatē illoꝝ duoruz ciuiū in credēdo: hoc fcīn predicauit sctūs Bernardin⁹: padue. ꝛ iō dico. Nō credē al male che aldi ꝺ altri. Pria vogli veder cū li ochij: ꝛ tochare cū mā e. ¶ Sextū documētū est necessarium: vt seruetur quintū qđ dicitur p̄teritorū recordatio. Recordare ꝛ q: forte ꝺ te: vel ꝺ alio aliquo multa mala fuerunt dicta ꝛ ꝛ tu es certissimus quod erant falsa: vel incōparabiliter minora ꝙ̄ fuerunt di-

cia. Sic pensandum est in quocunque casu quando audis malum de aliquo. Et nota quod de delictis mala sentimus libenter: nec credimus leviter. et contra vero de his: quos non diligimus. Si enim aliquis diceret filiam tuam esse malam: diceres. Per contrarium. Immo est melior puella totius civitatis et forte mala est. sed ideo non credis eam malam: quia diligis eam. Quidam duxit filiam suam ad confessorem dicens: quod erat pura sicut columba: et quod numquam aspiciebat homines: nec umquam cum eis fuerat alloquuta. Et rogavit confessorem: ne eam de carnali huiusmodi interrogaret: ne forte poneret eam in aliqua malicia. Confessor autem paulatim eam examinando: invenit quod erat gravida. O la bella columba e pura. Et ideo est magnum periculum habere affectionem inordinatam erga aliquem sive amando sive odiendo quia sicut dicit Hiero. Crisost. et Senec. Perit omne iudicium: ubi regnat affectio.

¶ Septimum et ultimum documentum est necessarium: quia aliquotiens malum quod dicitur de aliqua persona est ita clarum quod non potest non credi. Et tunc qui audit: debet habere compassionem cordialem illi tali persone: que peccavit: et cuius peccatum est manifestum. Nec debemus hinc inde diffamare: sed orare pro ea: et adiuvare eam aliquo bono consilio et monitione: ut se emendet. Si enim tenemur compati proximo nostro: et etiam subvenire in defectibus corporis a fortiori in defectibus mentis. Si unus caderet ab alta turre: omnes ei compateremur: et subveniremus in omnibus nobis possibilitibus. Ita proportionaliter: si cecidit spiritualiter in aliquo peccato: qui est casus spiritualis: et deterior corporali: adiuvare eum debemus ut surgat. Hanc regulam hoc documentum dat nobis princeps apostolorum. petrus in .iij.c. sue canonice. di. Estote invicem compatientes fraternitatis amatores. Sed heu: quia sicut dictum est. la charita e morta. Cristo chi cade e chel non troua che li habi compassione: ne non chi lo aiuti a releuare. vis quod te doceam fili mi quod facies unum contractum: et unam negociationem: seu mercantiam: quod semper lucraberis ex ipsa: et numquam perdeos? Si audis aliquod bonum de aliqua persona gaude: et gratias age deo: qui sibi tantum bonum dedit et concessit. Si autem malum et tunc examina teipsum. et si idem peccatum commisisti: gratias age deo: quia non permisit publicari: sicut peccatum illius. Nam secundum Grego. tanto magis obligamur deo: quanto magis non permisit peccata nostra publicari: et timendum est: ne de illis copiosius in futuro puniamur. Si autem non commisisti tale peccatum adhuc ei magis gratias referas: quod te cadere non permisit: et ora humiliter: ut etiam in futurum te cadere non permittat. Aulsandoti: che se dio non te hauesse tenuta la mano in capo: tu haueresti facto quello et pegior peccato: et saresti diffamato pegio che quella persona. ut autem compatiamur proximo delinquenti: debemus observare quod Climacus dicit in .x. gradu de detractione. Si quis

detractionis spiritum superare cu pit: non peccanti fratri: sed suggerenti diabolo causaz sceleris ascribat. Nullus est enim qui in deum peccare vellit: etiam si omnes non coacti: sed sponte peccemus: hec ille. Et igitur tu anima deuota: te preserues a peccato quãdo audis detractiones aliorũ: obserua has septem regulas: et hec septem documenta: vt dictum est.

¶ Scdo audientiũ detractionem sunt quidã: qui periclitant et cõtaminant: et pereunt. i. peccãt audiẽdo. vbi nõt. fm sctm Tho. 2a 2e q. lxxiij. ar. iiij. et Alex. de ale. et durãn. nñr in sũma lib. j. pte. iij. di. j. q. vij. q triplíciter peccare potest audiens detractionem.

Primo si taceat.
Scdo si placeat.
Tertio si inducat.

Primo dico q audiens detractionem et tacẽs: potest esse q peccat mortaliter propter tria.

Primo q: forte alicui incumbit ex officio seu gradu corrigere detrahentẽ: et tñ hoc nõ facit: nec ondit detractori: q sibi displiceat detractio. O prelati: o parẽtes: o magistri notate. Hoc dic Archyepũs flo. in sum. sua. et pisanella detractio. Contra quos Bernar. Non licet unqz tacere: cui ex officio incũbit vitia redarguere.

¶ Scdo pp aliquod periculum: qd ex illa detractiõe sequi põt. Tũc .n. audiens nullo mõ tacere dz: vt ipsi periculo obuiet. Nã vt dicit Arc. distin. faciẽtis. Nõ caret scru pulo cõcessionis occulte: qui manifesto facinori desinit obuiare.

¶ Tertio pp radicẽ. q: timor humanus quãdoqz põt esse peccatũ mortale. s. quãdo per illũ dimitteret aliqd agere vel corrigere quod eẽt contra dei pcepta. Ut. n. dicit Tho. 2a 2e. q. cxv. ar. v. si quis pp timorẽ quo refugit piculum mortis: seu p pñs quodcũqz aliud tẽporale malum: sic dispositus ẽ: vt faciat aliqd prohibitum: vel pter mittat aliquid quod est pceptum in lege diuina: talis timor est peccatum mortale alioqn veniale. his igitur tribus modis audiẽs detractionẽ que formaliter detractio ẽ: et tacet: semp peccat mortaliter. Si aũt alias tacet ex timore vel negligẽtia: vel verecũdia: semp peccat: licet aliquotiẽs venialiter.

¶ Scdo peccat audiẽs detractionẽ: si placet: et delectat eum audire pp odium illius cui detrahitur. Examina ergo te ipm: et vide si aliquãdo audiẽs heri detractionẽ cõtra aliquẽ placuit tibi: vt denigretur fama illius. Cõfitere: q: totiens peccasti mortaliter: et forte nõ minus qz ipse detractor. immo possibile est q magis. Q: s. forte delectaris in audiẽdo detractiões magisqz detractor detrahendo. Jõ Bernar. ad Eugeniũ. Detrahere vel detrahentẽ audire: quid horũ dãnabilius sit: non ẽ facile diffinire. Hiero. ad rusticum monacũ Nõ minus auribus qz lingua fugias detractionez. Idẽ Bernar. Detractor: et detractoris libens au

dstor: et vterq3 dyabolum h3 ille in lingua iste in aure. Et Isid. in. iij. de sūbo. et hētur. c. non solū. xj. q. iij. Non solū ille reus est qui de alio malum profert: sed ēt is qui aurē cito criminibus pbet.

¶ Tertio quis audiēs detractionē peccat: si ad detractionē inducat: et maxime malitiose. Et talis inducēs plus offendit: q3 detrahens: qm̄. s. homo maiori malignitate pcedit. Et talis inducēs: rōnem coram deo reddet de omnib9 malis q̄ procedunt ex cā ab eo data: vt in. c. Si culpa. de iniu. et dā. da. Qui cām dāni dat et cē. Non solū igitur lingua: sed ēt aures custodire debemus a detractiōibus: qz quicūq3 triū istorum modorum detractionē audimus: semp peccamus mortalit̄ sm Tho. vt dcm̄ ē.

¶ Tertij audiētes detractionem: sunt quidā qui defensātur. i. qz nō periclitantur sicut hij secundi: nec totaliter pseruantur sicut primi. et isti sunt illi qui detractoribus nō credunt totaliter nec determinate aut pleno consensu mētis: tn̄ aliquomō vacillāt: et dubitare icipiunt de bonitate illorum contra quos detractores obloquuti sunt. et tūc dino peccāt: saltē venialiter: vt in tractatu de iudicio temerario dictum ē. Et vt cōcludit Tho. Fa. Fe q. lx. arti. iij. Ideo bonum consiliū illud Augu. sup illo vbo. cor. iiij. Nolite ante tps iudicare. Et si suspitiones vitare nō possumus: qz hoies sūmus: iudicia tn̄. i. diffinitiuas snias continere debemus: et q3 cū suspitio pulsauerit mentes: orādum est cū pmas dicente. Ama puta ob. m. qd. Sui. sui3. Hoc opprobrium ē pnitas quam hēmus ad suspicādum malum de proximo. Patet igitur qualiter a detractione cauere debemus: vt non solū eā aliqualiter faciamus: sed ēt non eā faciliter audiamus: qz nō solum ē peccatū detrahere: sed ēt detractiones audire.

¶ Ultimo: qz in principio huius tractatus diximus q nō solū cauere debemus a detractione: duobus modis iā dictis: sed ēt tertio modo. s. ne cāpusillanimiter timeamus. Tu igitur et si iniuste diffamāt detractores: non pp hoc valde te affligas: sed bn̄fac: et persevera. E fate bese de lo mūdo: p che vera ad ogni modo tēpo che la tua innocētia e bona fama se manifestata. vn̄ Apostolus ad Ro. xiij. vis potestatē nō timere: bonū fac. Et Augu. ad secundinū manicheū. Sēti inqt: de Aug. quicqd libet sola me in oculis dn̄i pscientia non accuset. Et Grego. mclo. Roma. inter vba laudantiū siue vitupantium: semp ad mentē ē recurrēdum. Et si in ea nō inuenit malū: qd de nobis hoies dicit: in magnā debemus letitiā prosilire. Quid. n. si non oēs laudant: dum cō consciētia liberos nos demonstret? Habemus Paulū dicētem Gloria nr̄a h̄ est: testimoniū consciētie nr̄e. Job. Ecce i celo testis meus ē. Si ergo ē nobis testis in celo testis in corde: dimittamus

stultos loqui foris qd volūt. Idē xc. Senti. ꝛ in.c.inter vba. ꝛ.c.in cūctis.ꝛ.c.qd obest.xj.q.iij. Imo etiā multi infideles ph̄i: ꝛ sciētia mūdiali ꝛ nāli solū se regentes: ꝛ gubernātes cognouerūt de huiuscemodi detractionibus nō eē curādū. Legit̄.n.de Dyogene ph̄o cinico: q̄ cū eum aliqs vbis contumeliosis dehonestaret: ꝛ ille nō rñderet: nec aliquatenus ad iracūdiā moueret̄: vel indignatiōēz: alter dixit ei: quare nō indignaris? Et ille rñdit. Si veridicus: pro veritate nō irascor. Si mēdax q̄ indignatiōis cā: ex quo ipse nō nouit qd dixerit? Sz audi mirabilius de istis ph̄is: ad confusionē malorū xp̄ianorū. Nā legit̄ de Socrate: q̄ non solū equanimiter detractores patiebat̄: sz dicebat: oportere se ꝑbere detrahētibus. Nā dicebat. Si aliqua eorū: que insunt nobis: dixerint: emēdabim⁹. Si aūt non: qd ad nos? Ab hoc ergo tā maligno vitio oī studio caueamus: ꝛ nō solū vt diximus: nō faciamus detractionē: sz ne eā libēter audiamus: Et demū ne eā timeamus. Et sic hēbimus grām in p̄senti: ꝛ gloriā in futuro. Quā nobis cōcedat benedictus saluator noster Iesus. Amen.

¶ Sabbato post primā dn̄icam q̄dragesime. De transfiguratione dn̄i. Sermo.xxxiiij.

Ortamur vos: ꝛc. vbi .s. Qr transfiguratio xp̄i facta fuit ad confirmatiōnē fidei .s. illius articuli in quo credimus vniuersalē resurrectionē mortuorū. Ideo ne tantā gratiā in vacuū recipiamus: vt admonet Paulus in themate nostro: de ea in p̄senti sermone tractare intēdimus. Circa quā: vt obseruemus nostrā laudabilē cōsuetudinē: tria mysteria cōsiderabimus ad honorē beatissime trinitatis: q̄ ponunt euāgeliste de ea. s. Math. xvij. Mar. ix. ꝛ luc. ix.

¶ Primum est de transfiguratione antecedētibus.

¶ Scđm de ipsaꝫ ꝯcomitātibus

¶ Tertiū de eam subsequētibus.

¶ Primum ibi post dies sex.

¶ Scđm ibi ꝛ transfiguratus ē.

¶ Tertiū ibi. rñdēs aūt Petrus

¶ Circa p̄mū mysteriū tāgūt̄ tria

¶ Primo tempus in quo facta est transfiratio.

¶ Scđo testes corā q̄bus facta ē

¶ Tertio locus vbi facta ē.

¶ Tps āt in quo facta ē fuit trāsfiguratio diuersimode describitur ab euāgelistis. Mathe. namq̄ ꝛ Mar. dicūt post dies sex. s. post q̄ eā transfigurationē ꝓmiserat dn̄s. Sunt qdā de hic stantibus q non gustabūt mortē donec vid. fi.ho.in regno suo. i. apparētē eis in forma corporis gloriosa: qualē hēbit post resurrectionē cum ade p̄tus fuerit p̄tātem regni: vt dicit Mathe. Data est mihi ōis po. in celo ꝛ i terra: vel i ea claritate quā hēbit cū venerit ad iudiciū: Lucas āt dicit post dies fere. viij. Et sic vr̄ inter euāgelistas ꝯtrietas de tp̄e trāsfigurationis. Hiero. autē

dicit ſecō: ꝙ Mathꝫus. ꝛ Mar cus ponunt ſolū dies inter medi os nō ɔputata die in quo facta fu it talis pmiſſio: neqꝫ die in qua fu it obſeruata. Lucas aūt ponit ꝛ ip ſos dies inter medios: ꝛ diem in quo facta fuit pmiſſio trāſfigura tionis: ꝛ ēt vltimū in quo facta fu it trāſfiguratio. Idē chriſoſtom⁹ Et addit: ꝙ nō ſine cā. nō ɔfeſtim facta pmiſſione: oñdit eis talem gloriā: ſꝫ poſt aliquot dies: vt ve hemētiori repleti deſiderio: horū dierꝫ ſpatio vigilanti ꝛ ſolicita mē te: qui aſſumēdi erāt: acciperent. Rabban⁹ aūt dicit ꝙ merito poſt ſex dies gloriā illam oñdit: ad in nuendū ꝙ poſt ſex dies etatis: fu tura eſt reſurectio.

¶ Pria etas fuit ab adā ad noe.
¶ Scda ab Noe ad Abraam.
¶ Tertia ab Abraāꝫ ad Dauid.
¶ Quarta a Dauid vſqꝫ ad trāſ migrationē babilonis.
¶ Quinta a trāſmigratōe ad xp̄ꝫ
¶ Sexta a xp̄o vſqꝫ ad finē mun di. hec Nico. de lira.

¶ De teſtibus aūt ſubdit: qñ dr̄ Aſſumpſit Jeſus Petrū: Jaco bū: ꝛ Joānē fratrē eius. Iſti ergo tres fuerūt teſtes trāſfiguratiōis.

¶ Sꝫ q̄ritur quare tres: ꝛ quare tm̄ tres: ꝛ quare ſoli iſti tres.

¶ Ad primū. ſ. quare tres: reſpō det Hiero. vt in ore duorꝫ vl' triū ſtaret tale v̄bum. i. ꝙ iſti tres te ſtes ſufficerēt ad teſtificādum ta lē trāſfigurationē. ꝛ xp̄m: trāſfigu ratū eē filium dei.

¶ Ad ſcdm. ſ. quare tm̄ tres: reſpō det Hilarius di. In tribus aſſum ptis ad trāſfigurationē. oñdit fu tura electio populi de triū origi ne ſem cham ꝛ Japhet. Uel tres ſolū: ad innuēdum: ꝙ ſicut pauci erāt hi tres electi ad hoc: reſpectu apoſtolorꝫ. xij. ita multi ſunt voca ti: pauci vero electi.

¶ Tertia rō aſignatur ab Augu. Tres inqt dicit: ad innuēdum ꝙ qui fidē trinitatis firmiter ſerua būt: in eterna viſione gaudebunt.

¶ Ad tertiū q̄re. ſ. hoc tres. ꝛ nō alios? reſpōdet theophi. di. qd̄ iſti tres erāt duces apoſtolorꝫ. Hos n. tres hēbat magis intimos ꝛ fa miliares. Unde in ſuſcitādo filiā archiſinagogi nō admiſit ſecū in troire quēq̄ niſi Pe. Ja. ꝛ Joā. vt hētur Mathe. ix. Marti. v. ꝛ Luce. viij. Similr̄ in paſſione: quā do cepit cōtriſtari ꝛ meſtus eē: aſ ſumpſit ſolū iſtos tres. Et nō. di cit theophi. ꝙ iſti tres erāt duces apoſtolorū. Nā vnuſqſqꝫ eorum hēbat eminētiā quādā: vel in fu turū habiturus erat: quā i eis xp̄s ɔſiderabat. petrus. n. futurus erat pnceps i eccleſia gubernāda ma the. xvj. Tibi dabo claues regni ce lorꝫ. Jacobus pmus erat interfici endus inter apoſtolos p eccleſia multiplicāda. Act. ij. occidit autē Jacobū frēm Joānis gladio. Jo annes pcipuus in matre cuſtodiē da. Ecce mater tua Jo. xix. Per iſtos tres etiā ſignificatur triplex ſtatus ſaluādorum.

¶ Per primū ſignificatur prela ti: q ſi ſaluari volūt: poſſunt ſicut

petrus: qui fuit prelatus.
¶ Per Jacobum: significantur actiui. Jacobus.n. idem est quod supplantator.
¶ Per Joanē cōtēplatiui. Isti ergo tres assumpti sunt ad videndā gloriā trāssigurationis: ad innuendū q oēs hoies qui sunt in aliquo istoꝝ trium statuū: assumentur ad gloriā eternā. si fuerint veri imitatores eorum. Uel dicamus q in petro qui habuit vxorē intelliguntur cōiugati: in Joāne: quē legimus virginē: intelliguntur virgines: in Jacobo: de quo neutrū legitur: intelliguntur continentes. Uel dicamus: et quarto: q i petro qui interpretatur cognoscens: et Jacobus qui supplantator: et i Jo. in quo gra significatur denotatur: q q eternā charitatem vult videre: opz q agnoscat per firmā fidem: verū: et q declinet malū: et supplātet vitia: et q ad bene operādū habeat gratiā. Oē.n. meritum ꝯsistit in credēdo verū: vel indeclinādo a malo: vel in faciēdo bonū. Nota ēt hic q de hoc Jacobo ad trāsfigurationē assumpto est diuersitas inter doctores: Augu.n. super epistola ad galathas dicit q fuit Jacobus alphei Ambrosius etiā super Luce.ix. videtur dicere idem qui dicit q Jacobus iste fuit: qui primus inter apostolos solium sacerdotale accepit. Cōtra aūt dicere videtur euāgeliuz. Nā dicit: q ille Jacobus fuit frater Joānis: qui fuit zebedei: et nō alphei. et hoc verū est. ad Aug. aūt dicēdum est qd opinatiue dixit. Nō.n. forte respexerat qn hoc dixit: nisi euangeliuz Luce. vbi nō exprimitur quis Jacobus fuerit sicut in Mathei. Uel dicamus qd forte mendosuz codicem habuit. Ad Ambrosiuz rndetur: qd hoc dicit ad dūiam. Soliū.n. sacerdotale se solium sacerdotis dñi nostri Jesu xpi. vbi sedet ad interpellādum p nobis. Huic ergo sacerdotē: primus apostoloꝝ sequutus est Jacobus zebedei: vt act. xij. occidit aūt herodes Jacobū frēm Joānis gladio
¶ De loco āt: vbi transfiguratio facta est. subinfertur cum dicitur. Et duxit illos in mō. excelsuz seorsuz. lucas āt addit: vt oraret. Sz quare nō i valle se trāsfigurauit? Nō ne potuisset? Utiqz. quare ergo in mōte? Rndit Remigius: in hoc docet: qz necesse est oibus: q deū contēplari desiderāt: vt nō in infimis voluptatibus iaceant: sed amore supnoꝝ semp ad celestia erigantur: et vt oñdat discipulis: qtenus gloria diuine claritatis: nō in huius seculi ꝓfundo querant: sed in celestis beatitudinis regno. Idē chrisostomus. Et nō. q hic mons ad litterā fuit mons thaboꝛ qui est valde altus et eminens: ad quē est ascēsus laboriosus: ad denotādū: qd sicut ad illū montē nō pōt eē ascensus sine labore: ita nec ad gloriā eternam. Uñ ps. Quis ascen. in mon. dñi? etc. Respondit innocens ma. et mun. cor. etc. Que omnia sunt valde laboriosa. Dicitur etiā: q duxit eos seorsuz

ſ. a ſtrepitu mundi: a turbis: ⁊ ab alijs terrenis. Soli. n. ſequeſtrati a mundo: ſunt diuinis reuelatiōibus ⁊ conſolatiōibus apti. Ideo mar. vj. dixit dn̄s diſcipulis. Uenite ſeorſum in deſertum locū: ⁊ requieſcite. Et exo. iij. dicit̄ de Moyſe: ꝙ cū minaſſet gregē ad interiora deſerti: ⁊ ad mōtē dei oreb: ibi apparuit ei dn̄s in igne rubi. Similiter in legis ſuſceptione. Exo. xxiiij. Dixit dn̄s ad moyſez. Aſcēde in mōtē ⁊ eſto ibi: Daboq̄ȝ tibi duas tabulas lapideas. ſimiliter i terre promiſſionis circūſpectione. deutero. vltimo. Aſcēdit Moyſ. de campeſtribus moab ſup montem nebo ſup verticē phaſga ꝯtra hierico: oſtēditq̄ȝ ei dominꝰ oēm terrā galaad vſq̄ȝ dan. ex his ergo colligitur: ꝙ mons qui eſt locus eminens. ⁊ a terrenis ad celeſtia porrectus: eſt idoneus ad diuinas apparitiones ⁊ inſtructiōes. Unde venerabilis beda in glo. ſup Lucā. Qd̄ in montez oraturus aſcendit innuit: ꝙ qui reſurrectionē expectāt mētē in excelſis eleuare: ⁊ continuis precibus debent inſiſtere. ⁊ deutero. xxxiij. Dn̄s de ſyna venit: ⁊ de ſeyr ortus eſt nobis. Apparuit de mōte pharā: ⁊ cū eo ſctōꝝ milia. In dextera ignea lex. ⁊ qui appropinquāt pedibus eiꝰ: accipiēt de doctrina illius. Uel dicit ꝙ ducuntur ſeorſum: ad innuēdū ſm̄ Grego. ꝙ lȝ iuſti nunc cū prauoꝝ malis puniant̄: q: tn̄ toto aīo atq̄ȝ intentiōe ſunt ſeparati ab illis: ⁊ in futuro oīo ſeparabunt̄.

Idez Remigiꝰ Nicho. aūt de lira dicit ſup hoc paſſu: ꝙ aīa xp̄i a principio creationis fuit glioſa: ⁊ apertam viſionē ⁊ pfectam fruitionez habuit: tn̄ ex diuina diſpēſatione fiebat: vt gloria aīe nō redundaret ad corpus: vt ſic corpus eſſet paſſibile: ⁊ mortale adīmplendum ꝓ ciuum redēptionis humane. Et eodē modo: ex ordinatiōe diuina factū eſt: vt gloria aīe redūdaret ad corpus in hora transfigurationis: vt oſtēderetur diſcipulis gloria reſurrectionis nō tn̄ anime ſȝ ⁊ corporis vt ſic animarent̄ ad ſequendū chriſtum in acerbitate paſſionis: ad quod eos inuitauerat. c. ꝑcedēn. Et ſic pȝ: ꝙ claritas illa in transfiguratione: fuit claritas glorie quātum ad eſſentiā. Fuit enim eiuſdē rationis cū claritate que ē in corporibus glorioſis nō aūt q̄ntum ad modū: q: nō fuit ibi ꝑ modū qualitatis ꝑmanētis ſicut ē in illis: ſed ꝑ modū paſſiōis trāſeūtis. Et ideo illa claritas: nō dȝ dici dos glorie: quia dos de ſui rōne importat q̄litatem permanētē. Et ſic pȝ primū myſterium de tranſfiguratione an̄cedentibus. Dictū aūt Nicholai de lira ſuperiꝰ poſitū: potius ptinet ad declarationē huius ſecundi myſterij.

¶ Secundū myſterium ē de trāſfiguratiōez cōcomitantibus. Ubi nō ꝙ traſfiguratio ꝯtinet tria. ſcȝ.

¶ Fulgorem aſpectus: q: reſplenduit faciem eius ſicut ſol.

¶ Splendorem veſtitus: q: veſtimenta eiꝰ facta ſunt alba ſicut nix.

¶ Honorē cōmitatus: q2 apparuerūt moy. ꝛ hely. cū eo loq̄ntes. Ut et istis trib⁹ xp̄s appareat gloriosus ꝛ intra se: ꝛ circa se: ꝛ iuxta se. ne qd desit glorie sue. Dicit ergo textus. Et trāsfiguratus ē. Lucas vo addit. dū oraret. vbi hieronym⁹. qualis est futur⁹ tpe iudicādi: talis aplis apparuit. Qualis ergo apparebit in iudicio. vbi visuri sunt eū boni ꝛ mali talis apparuit nūc apostolis ſm Hierony. Sed quidā q̄rentes quō in corpore mortali tanta gloria imortalitatis potuit apparere: dixerūt q᷑ illa claritas fuit in aere circūfuso: nō in corpore dn̄i. Alij dixerūt q᷑ xp̄s in cōceptione corp⁹ mortale ꝛ opacū habuit. ſʒ in transfiguratiōe adhorā accepit corp⁹ imortale ꝛ clarū: adherentes huic vbo trāsfiguratus ē. Transfiguratio. n. ppͥe est: transitus de figura in figuram. Alij q᷑ i ipsa ɔceptiōe habuit corpus imortale ꝛ impassibile resplēdēs p nām lʒ nō appareret: ſʒ voluntate passibile per dispensationeʒ incarnationis. Un̄ qn̄ voluit ostēdit dotes corporis. subtilitatē i nascendo cū clauso mr̄is vtero exijt Agilitatē. cum super aquas ambulauit. impassibilem cū corpus i sacramēto discipulis tradidit. Sic ꝛ claritatē hic ad tp̄s assumpsit. Et sic transfiguratio fuit transitus de figura in figurā nō ſm rem: sed ſm manifestationeʒ. Sed hec oīa tanq̄ȝ falsa ꝛ temeraria ejiciunt p auctoritatē Hierony. dicētis. Nemo putet eū pristinam formā ꝛ sanctitē pdidisse: vel amisisse corporis veritatem ꝛ assumpsisse corp⁹ splēdidū ꝛ aereū: q2 transfiguratio corporis: v̄itates nō subtrahit: ſʒ splēdorē addidit. Dicit. n. euange. Resplen. aūt fa. ei⁹. sicut sol. vesti. aūt eius fac. sunt al. sicut nix. Ubi splēdor faciei ōn̄ditur: ꝛ candor describit vestiū nō subst̄ātia tollitur: sed gloria cōmutatur. Theophi. etiam dicit transfiguratione oʒ intelligere: nō figure imutationē. Sed q2 manēte vt prius erat figura appositio facta ē eiusdeʒ inenarrabilis claritatis. Idem Criso. vt venerabilis Beda. Transfiguratus inqͭ saluator nō substātiaʒ vere carnis amisit: sed gloriā future vel sue vel nostre resurrectiōis ostēdit quis q̄lis tunc aplis apparuit: talis post iudiciuʒ cūctis apparebit electis. Seraphicus Doctor scūs Bonauētura sup Luc. exemplificans h̄ dicit. Queadmodū pallidus rubescit ad tp̄s ꝑ verecundia: ꝛ fit in eo alteratio ad tp̄s. sic superna potentia corpus terrestre effectū est ad tp̄s fulgidū et celeste. Ideo Luc. ix. dr̄. Altera nō alia. In corpore igitur mortali ostēdit gloriā imortalitatis: sicut miraculose de utero matris exiuit intemerate: ꝛ sic miraculose super aquas ambulauit. Transfiguratio igiꝛ fuit simpliciꝛ miraculosa: sed ſm quid nālis dici pōt: inquātuʒ erat dispositio in corpore xp̄i ad claritatē ex imunitate peccati: ex ɔiunctione ad aiaʒ gloriosaʒ: ex vnione ad diuinitatem. Dicit etiā textus. Trāsfiguratꝰ.

tas ⁊c: nō aūt trāsfiguravit se vt no tet hec transfiguratio fieri potētia trinitatis: sed in nā humanitatis. Ante eos. Merito qdē transfiguratio est añ eos: in quibus erant tria ꝓpter que digni erant videre hanc visionem siue gloriam.

¶ Primo eni erāt amici. ꝑ ꝑ quā amicitiā digni erāt ⁊ idonei h mu nere. q: vt ipse xps dicit Jo. xiiij. Qui diligit me diligetur a patre meo: ⁊ ego diligā eū: ⁊ manifestabo ei meipsum.

¶ Scdo erāt mundi. de quibus. mat. v. Beati mūdo corde: qm̄ ipsi deum videbunt.

¶ Tertio erant humiles de qb⁹. Mat. xj. Reuelasti ea paruulis. Has igit tres virtutes sequere o anima deuota: si vis tibi manifestari diuina. Sequit textus. Et resplenduit facies ei⁹ sicut sol. Ubi remigius. Si facies dñi resplendet sicut sol: ⁊ sancti sicut sol fulgebunt: nunqd erit equalis claritas dñi ⁊ seruoꝝ? Nequaq̄ʒ sʒ quia nihil lucidius inuenitur sole: iccirco ad manifestandū exēplū future resurrectionis: dictum ē faciē dñi resplēdere: ⁊ q̄ iusti fulgebunt sicut sol. sed cum sol in sua rota videri nō possit: qualiter viderunt faciē eius vt sol fulgentē? Rñdet lux solis ē ledēs oculū: ⁊ corrūpens: lux autē illa nō ledēs: sʒ mulcens. Nā diuina virtute oculos confortabat: vt dicit Bonauē. Ideo i ista oculus figet: nō in illa solis. Unde poterat dicere illud eccle. xj. Dulce lumen ⁊ delectabile est oculis videre solē. Et nō q̄ facies ei⁹ erat clarioꝛ sole. sed id dicit: sicut sol: quia nō habet clarius: cui compet. sʒ q̄ritur: quare manifestat gloriā suā: potius ꝑ dotē claritatis q̄ʒ ꝑ aliā. Rñdet q̄ nobilioꝛ ē in genere corporalium: ⁊ euidētioꝛ. Nihilominus in sole possunt intelligi ⁊ alie dotes. s. agilitas subtilitas ⁊ impassibilitas. Itē querit. vtrū hec claritas fuerit resurrectionis future: vl' similis illi. qd̄ eadem fuerit ꝓbat ꝑ glo. math. xvj. Sunt quidam de hic stātibus ⁊c. i. in ea claritate: in qua erit pacto iudicio. Beda aūt vt supra allegatū est: dicit Gloriā future resurrectionis ondit. sʒ contra. Alia glosa. In corpoꝛe mortali ostēdit eis nō imortalitatē sʒ claritatē similē future imortalitati. Itē alia glo. interlinearis dicit q̄ hec claritas fuit in exēplum future beatitudinis. Rñ. Concedo q̄ nō eadem: sʒ similis illi fuit. Contrarie auctoritates exponēde sunt: q: nō ꝓpter identitatē loquunt: sʒ ꝓpter similitudinis exēplificonē. Sequitur. Uestimenta aūt eius facta sunt alba sicut nix. Mar. aūt dic: q̄ facta sunt candida nimis: qualia fullo sup terrā nō pōt candida facere. i. q: erāt candidissima. Nā sic nō valuit inueniri aliud magis lucēs q̄ʒ solē: cui assimilaunt splēdorē vultus: sic nec inuenit aliqd magis albū niue: aut lana arte fullonis: seu tinctoris albefacta: cui assimilaret candorē vestimētoꝝ. sequitur textus. ⁊ ecce apparuerūt eis moy. ⁊ helyas. cū eo loquētes. Non

enim decebat dñm glorie appare re solū:sed habere honorabilē cō nitatū:vt dicit Bonauētura. Hi aūt duo:erāt psone honoratissime Moyses pp legis dationē fm il lud numeri. xij. Seruus me⁹ moy ses i omni domo mea fidelissim⁹ ē:ore ad os loquor ei:⁊ palā:⁊ nō p enigmata ⁊ figuras dñm videt. Helyas vō p excellētiā pphie cū miraculorū operatiōe. Vñ eccles. xlviij. Loquēs ad helyā. Quis po test similiē gloriari tibi qui sublu listi mortuū ab iferis desorte mor tis in verbo dñi dei. helyas fuit ma ximus emulator legis ⁊ diuini ho noris. tertij. Regū. xix. Zelo zelat⁹ sum pro dño exercituū. Per testi moniū igiē istoꝝ apparet ꝙ xp̄s nō erat dissolutor legis:vt sibi im poneb ãt iudei nec blasphemus:q2 se dei filiū dicebat. Sed q̄ritur:si hi fuerunt ibi in pprijs personis. q̄dā dicunt ꝙ nō sed angeli psonā eorū gerētes ibi apparuerunt. hec fuit fictio:q2 angeli idē fecerūt qđ ipsi psonaliē fecissent. Alij vō di cūt:ꝙ fuerunt ibi in pprijs perso nis ⁊ hoc miraculose. virtute diui na apparuerunt illi Moy. ⁊ hely. pōt aūt hic queri. an apparuerunt in psona ppria ⁊ an moy. fuerit in corpore pprio:q̄si resurgēs ad ho rā. Ad qđ dicēdū:ꝙ rōnabile est credere:ꝙ in ppria psona ibi fue rūt:⁊ hoc consonat xp̄i potentie:⁊ honori ⁊ veritati testificatiōis. non ē tñ necesse. moysem tunc resurre xisse:sed sicut angeli apparēt in as sumpto corpore:sic potuit ⁊ aīa ei⁹

Nihil tñ incōueniēs ē ad phibē dū testimoniū taz alto dño:⁊ alto negocio:quale ē fundamētum to tius testamēti noui:⁊ fides future resurrectionis:⁊ glorie:ꝙ moyses resurrexit ad horā. quid autē horā fuerit:ignoramus:q2 neqꝫ ex textu neqꝫ ex rōne:ptē alterā pbare va lemus. h. Petrus Jo. sup math. Et Jo. sco. nō quidē ille de ordine minoꝝ:sꝫ alius:qui trāstulit librū Dyonisij de angelica hierar. de v̄ bo ad v̄bum:⁊ cōmētatus ē eum. ⁊ alios libros fecit. qui etiā:vt di. Elimādus quidā historiograph⁹ fuit pspicacis ingenij:⁊ inclite fa cundie:atqꝫ in anglia: apud mo nasterium quoddā a pueris quos docebat occisus:⁊ martyr estimat⁹ ē. Hic dicit ꝙ Moy. nō i suo cor pore nec in aliq̄ mā aliunde assum pta apparuit:sed q̄dā ineffabili v̄ tute soli deo cognita inuisibil' sp̄us p se visibilis factus ē. Itē querit q̄re isti duo potiusqꝫ alij apparue runt. Criso. ridit. di. hoc multas hꝫ rōnes. ⁊ pma quidē ē hec. q2. n. turbe dicebāt eū eē helyā:vel hie remiā:aut vnū ex pphis:et capita pharum secuz duc:vt hinc videa tur dfia suoꝝ ⁊ dñi. Ut ergo ostē derēt se nō eē helyā:aut vnuz ex p phis:sed dñm oium pphariū:du xit secum pncipales pphetarum. Scdo vt ostēderet iudeos mēda ceos:qui accusab ãt eū tāqꝫ trāsgres sorē legis:⁊ blasphemū. Jō adest Moyses innuens ꝙ nō erat blas phemus. Nā si fuisset blasphem⁹ vel trāsgressor legis:neuter coruz

affuisset. hãc scd̃m rõnem etiã as
signat Hiero.
¶ Tertia rõ vt discãt omnes: q̃ ꝑsi
mortis ⁊ vite potestatẽ hʒ. pp hoc
⁊ moysē qui morte defecerat: ⁊ he-
lyã qui mortẽ nõdum passus fue-
rat in medium ducit.
¶ Quarta rõ insignum ꝙ viui ⁊
mortui dũmõ fuerint iusti: sicut
moyses ⁊ helyas regnaturi sunt in
gloria cum xp̃o: ⁊ misericordiã ei⁹
laudabunt ꝙ ꝓ salute passus est.
Hãc etiã rõnem beda tangit.
¶ Quinta rõ vt ex omni pte testi
moniũ haberet: de celo patroni. de
nube vocẽ. de terrestri paradiso: he
lyam de inferno. Moysem de ter
ra: que diuiditur in tres ptes asiã
Africã: ⁊ europã: tres apostolos.
¶ Sexta rõ quã assignãt ⁊ Criso.
⁊ Hierony. vt adaugeat fidẽ apo-
stolorum dat signũ de celo: ⁊ de infer-
no: qđ ⁊ achaz ꝑcipitur. Isay. vij.
Pete tibi signũ ⁊c̃. Helya quidem
descẽdẽte de excelsis ⁊ moyses ab
inferis resurgẽte.
¶ Septima rõ assignatur a Be-
da ⁊ Illario. Apparuit moyses le
gislator: ⁊ helyas ꝓpharum exími⁹
vt innuat ipsum esse qui loquut⁹
est in lege ⁊ ꝓphis: ⁊ qũo lex ⁊ ꝓ-
phete ꝓmiserunt.
¶ Octauã rationẽ assignat Am-
bro. di. Nõ erat xp̃s solus: q: vir-
tus suspecta ẽ: que nõ legis: aut ꝓ
phetarum aut euãgelij auctoritate fir
matur. Sequitur tex. Cum eo lo-
quentes. sed quid loquebant? Rñ
deo. ꝙ lʒ mat. ⁊ mar. nõ dicãt qđ
loquerent: sʒ tñ dicit ꝙ loquebã
tur cũ Jesu. Lucas tñ supplet qđ
isti ommiserunt dicẽs: ꝙ loquebã
tur seu dicebant excessum ei⁹: quẽ
cõpleturus erat in hierusalẽ. Ubi
Cyrillus. i. mysteriũ dispensatiõis
eius in carne: nec nõ salutiferam
passionẽ cõpletam in Uenerabili
cruce. Hec passio vocat excessus.
In ea. n. fuit excessus humilitatis
iuxta illud ad philip. ij. Humilia
uit semetipsum factus obediẽs vs
ꝗ ad mortem. Scđo fuit in ea ex
cessus paupertatis: ꝭʒ illud Hiere.
iij. Recordare paupertatis ⁊ trans
gressiõis mee absintij ⁊ fellis. Ter
tio fuit excessus doloris. Sm illud
Hierem. j. O vos oẽs qui transi-
tis per viam ⁊c̃. Quarto fuit exces
sus amoris ꝭm illud ephe. ij. De⁹
qui diues est in misericordia pro
pter nimiam charitatẽ suã qua di
lexit nos: cũ essem⁹ mortui pecca-
tis ꝯuiuificauit nos in christo: cu-
ius gr̃a estis saluati ⁊c̃. Et ad ro.
viij. Qui proprio filio non pepe
cit: sʒ pro nobis omnib⁹ tradidit
illũ: qũo nõ oia etiã nobis cum illo
donabit? Istum ergo excessum cõ
pleuit in hierusalẽ: vbi crucifixus
est? In quo fuit cõsumatio nostre
redemptionis ꝭm illud hebre. ij.
Dicebat. n. eũ ꝓpter quẽ oia: ⁊ ꝑ
quẽ oia qui multos filios in glo-
riã adduxerat auctorẽ salutis eorum
ꝑ passionẽ cõsumare. Unñ ⁊ ipse di
scipulis. xviij. Luce: ꝑdixerat. Ec
ce ascendimus hierosolymã: ⁊ cõ-
sumabunt oia que scripta sunt de
filio hois. Et sic patet secũdũ my
sterui. Nicho. de ly. sup hoc dicit

Sciēdū φ beatitudo eēntialit' cō sistit in aspectu claro ⁊ pfecta fruitiōe charitatis diuine essentie. Accidentaliter aūt cōsistit in aspectu humanitatis xpi: ⁊ delectatiōe cō sequente: per quē sicut p instrumē tū ꝯiunctum diuinitati: sancti deducti sunt ad gloriā. Isti aūt apostoli qui admissi fuerunt ad videndā trāsfigurationē: nō viderūt ipsius deitatē: sicut paulus in raptu: sed tm̄ eius humanitatez in forma tā gloriosa: ⁊ tā in eius aspectu: fuerūt sic delectati: φ voluissent ibi p ꝑpetuo manē. Unū ꝑpter h̄ dicit petrus. Dn̄e bonum est nos hic eē. Faciamus hic tria tabernacula: ad manendū. s. continue.

❡ Tertiū mysteriū est: de transfiguratiōne subsequētibus. Et hec tria sunt. s.

❡ Amor ⁊ iocūditas ex pte petri.

❡ Timor ⁊ humiliatio ex pte eiusdem ⁊ sociorum.

❡ Subtractio ⁊ occultatio Xp̄i. Dic ergo text'. Rn̄dēs āt petr'. s; nunqd petro loqbāt: cū rn̄deret? Rn̄deo. Audiebat illa q̄ d̄ passiōe dicebantur a moyse ⁊ helya: ⁊ idō q̄si ei loquerent: rn̄dit domino post q̄ʒ illi ambo tacuerunt di. Domine: bonum est nos hic esse. Q: audiuerat: qđ oportebat Jesū hierosolimā ire: adhuc timet pro eo. sed post increpationē: non audet dicere rursus. ꝑpitius esto tibi. sed idē oculte per alia signa insinuat. Cogitauit. n. ibi cōuenientē stationē eē: ex loci dispositiōe: q: quietus ⁊ solitarius. Cogitauit et q: ibi erat helyas. qui in montē ignē descēdere fecit. ad deuorandos duos principes qnquagenarios. Et moyses intrauit nebulaz: ⁊ deo loquutus est. vñ occultari poterat. vt nullus persequutorū sciret vbi esset. Eandem rōnem assignat hyero. sed xp̄o: vt Criso. dicit. Ideo moysem ⁊ heliam in medium ducit vt mitigaret petrum ⁊ alios discipulos passionē timētes Nā ambo se mor: exposuerant p his que deo placebāt: ⁊ pro plebe credētiū. Etenī tyrannis vterqʒ se libere p̄ntauit. Moyses quidez pharaoni: helyas aūt Achab. Uolebat. n. qđ discipuli priuilegia eorū sequerentur. vt. s. fierent mās sueti sicut moyses: ⁊ zelantes sicut helias. Remigius aūt aliter ait. si petr' inquit visa dn̄i maiestate: ⁊ duorū seruorū: adeo delectatus ⁊ accēsus est: vt cuncta ꝑpalia obliuioni traderet: ⁊ ibi in ꝑpetuū manē vellet: quāta erit suauitas ⁊ dulcedo videre regē in decore suo: ⁊ interesse choris angelorum oīumqʒ sanctorum? venerabilis Beda super Luc. cō cordat cū Remigio. theophilus aūt cū hyeronymo ⁊ Crisostomo vtrumqʒ ponit esse. Rabbanus aūt assignat aliā rōnez: quo inquit amplius quis degustat dulcedinē vite celestis: eo ampli' oīa fastidit in imis. sequitur. faciamus hic tria tabernacula. s. ad morādū tibi vnū moysi vnū helye vnum. sed quare non dicit. mihi vnum. Respōdeo φ nolebat habere tabernaculū a dn̄o separatū: sed credebat se petrū

bat se petrũ cũ petra xpo habitatu rũ: socios vero cũ alijs duobus. sʒ vt hyeronimus dicit errauit petr⁹ Imo. vt dicit Mar. ⁊ Luc. nesciebat qd diceret. Sicut. n. ex magnitudine passiõis. vt puta timoris: vel amoris: aliqs prorũpit in aliqua verba sine premeditatione ita similiter ex magnitudine deuotionis ⁊ delectatiõis ex parte: dixit Petrus illa verba: que tamen rationabilia nõ erant: qꝛ in solo aspectu humanitatis xpi: nõ cõsistit biitudinis essentia. Et ideo nõ debat illud sibi sufficere pro finali beatitudine. hec Nico. de ly. Remigius aũt dicit: ꝙ petrus errauit: qꝛ voluit ꝙ regnũ electorũ cõstitueret i terra: qd dñs ꝓmiserat dare in celo. Errauit etiã: qꝛ oblitus est: se ⁊ suos eẽ mortales. ⁊ absqꝫ gustu mortis: voluit ire ad eternã felicitatem. Rabanus dicit: ꝙ errauit in eo ꝙ celesti cõuersationi tabernacula faciẽda credebat: in qua domus non erat necessaria. Idem Hyero. Idẽ Beda super Lucã. Criso. vero nõ inquit intellexit potius ad demonstrationẽ vere glorie trãsfigurationẽ quã dñs est operatus: neqꝫ qd anima Moysi in corpore nõ erat Aug. ẽt dicit. ꝙ Petrus errauit: qꝛ lumẽ abscõdẽ: volebat qd vtiqꝫ mũdo necessariũ erat ⁊ passionem xpi mũdo necessariã ipedire. sʒ qritur: quare nõ dixit ei dñs. Nescis quid dicis: sicut filiis Zebedei. Nescitis quid petatis. Rñdit glo. interlinearis: huic nõ rñdit dñs: ondens nõ improbũ esse: sed mordinati quod petebat. Habebat enim impellẽs ad petẽdũ: eo ꝙ celestis glorie dulcedinẽ degustauerat. sanctus Bon. ẽt sup Luc. dicit. Qd petrus decipiebatur multipliciter. pmo qꝛ volebat manere in statu a quo transeũdũ est deo. Dicit enim ad Heb: eos vltimo. Nõ habem⁹ hic ciuitatẽ manentẽ. ⁊c. Secũdo in hoc: ꝙ tabernaculũ glorie credebat materiale: cũ sit spirituale. Tertio qꝛ diuidere volebat: ⁊ triplicare. qd vnũ est. Unũ est enim in gloria tabernaculũ sctõrum ſm illud Jo. x. Fiet vnum ouile ⁊ vnus pastor. De quo. Joã. xij. Uolo pater vt vbi ego sũ: ibi sit ⁊ minister me⁹ ⁊ Apoc. xxj. Ecce tabernaculũ dei cũ hõibus: ⁊ habitabit cũ eis: Si queratur: quare petrus ⁊ socij cognouerũt Moysen ⁊ helyã: quos nunqꝫ viderũt? Rñdit Ambro. ꝙ per maiestatẽ sup eos venientẽ: oculi eorũ distincte cognouerũt eo munere gratie: quo vnusqꝫqꝫ sctõrum vniuersos post resurrectionem cognoscet. Idẽ Anselmus. Sequitur. Adhuc eo loquẽte: ecce nubes lucida. vbi hyero. Quia imprudẽter iterrogauerat petrus: ꝓpterea dñi rñsionem nõ meret. hec autem nubes non fuit tenebrosa: sed lucida cuius rõnẽ assignat Cris. di. cum dñs cõminatur: nubẽ tenebrosam ondit: sicut in syna. hic aũt qꝛ non terrere volebat: sed docẽ nubes apparuit lucida: ſm aũt Ori. hec nubes lucida obũbrãs aplos: ẽ vox pãna: vel forte spũs sanctus. Obũbrauit eos. i. oppuit: qꝛ maiori lu

mine ꝓhidit: sicut lucis obūbra-
tur ex radijs solis p quos illustra
tur. hec igitur nubes lucida venit su
per apostolos: vt impauidentia pe-
tri loquētis erudiret: vt magnifi-
centia xpi: ostēderet: ⁊ vt per ma-
ius testimoniū fides firmaretur: ⁊
ecce vox de nube: vbi Criso. Neqꝫ
Moyses: neqꝫ helyas loquit: sed
pater oībus maior vocē emittit ex
nube: vt discipuli credāt: ꝙ ab eo
hec vox erat. Semper. n. apparere
solet deus in nube sicut scriptū est.
Nubes ⁊ caligo in circuitu eius. ⁊
Hiero. Pr respōdet pro filio: vt
verbū dei cōpleretur. Qui me mi-
sit ipse: de me testimoniū perhibet.
Quid aūt dicat illa vox: subiungit
hic est filius meus. ⁊c. quasi dicat:
ſꝫ Criso. Ne timeas petre. Si. n.
potēs est deus: manifestū est: q: po
tens est ⁊ filius. Si filius ergo di-
ligitur. Ne timeas ergo. Nullus.
n. eum quē diligit: prodit nec ineq̄
liter eū diligis genitorē. Neqꝫ au-
tem solum diligit eū: q: genuit: ſꝫ
q: est vnius volūtatis cū eo. Seq-
tur text. In quo mihi cōplacui: ac
si dixisset. In quo requiesco? quin
accepto: q: oia que sunt patris cū
diligentia exequitur: ⁊ est volūtas
vna ipsius ⁊ patris: quare: ⁊ si cru
cifigi vult: nō ꝯtradicas: hec ille. H
ergo vox facta est: vt audientib⁹ ꝓ
ficiat. Sanctus aūt Bona. super
Luc. dicit: qđ discretiue: ⁊ singula
riter ipsum demōstrat: vt ostendat
ꝙ ipse solus est filius per naturaꝫ
vt in ps. Ex vtero ante luci. ge. te.
Ponitur aūt ibi discretiones i h
quod dicitur hic: ⁊ in hoc ꝙ me
us ⁊ i hoc quod: dilectus. In quo
declaratur: quod proprietas filia-
tionis in xpo est ꝑsonalis cōnatu-
ralis: ⁊ coequalis. Personalis q-
dem ⁊ ꝓnomen hic: qđ certam de
mōstrat ꝑsonā: vñ ⁊ ipse dicebat
Joā. ij. ad demōstrationē persone.
Ego ꝓncipiū: qui ⁊ loquor vobis.
Ostēditur cōnaturalis per hoc qđ
dicit meus: ſm illud ps. Dñs di-
xit ad me: filius meus es tu: ego
hodie genui te: q: aliū nō habet pa
trem: nisi deū. Ad cuius distictio-
nē. Jo. xx. dr. Ascendo ad patrem
meū ⁊ patrē vestrū: deum meuꝫ: ⁊
deum vestrū. Ostēditur etiā coeq̄-
lis in hoc qđ dicit: dilect⁹ scilicet ꝓ
cipue ⁊ summe: vt Cañ. v. Dilect⁹
meus: electus ex milibus: ⁊ Joā.
v. Pater diligit filiū: ⁊ oia osten-
dit ei. Gilbertus aūt turonēsis ar-
chiepiscopus: ac beringarij disci-
pulus verificator. ⁊ dictator egre-
gius qui opuscula multa edidit su
per hoc dicit. Si filius alius esset
q̄ꝫ pater: in filio sibi cōplacere nō
posset. Quid. n. est dicere: compla
cui mihi: nisi sicut complacui mi-
hi in me ipso: ita cōplacui mihi in
filio: hec p̄us attestatio facta est: ēt
in baptismo: vbi dat remissio pcō
rū ⁊ hic vbi ostēdit gloria resurre
ctionis: ad innuendū ꝙ ipse est au
ctor gratie: que datur in baptismo
⁊ dator glorie in resurrectione. Et
q: rei veritas adeo erat credibilis:
vt omnia xpi ostēderet esse creden
da ideo adiungit pater. Ipsum au
dite: qđ ideo addit: vt dicit Remi

gitus: vt ipsum esse ostenderet. quē
Moyses pdixerat di. Prophetā
suscitabit vobis deus: de fratribus
vestris: tanq̄ meipsum audietis.
Clamat ergo deus pater. Ipsum
audite hoc ipsum clamat mſ. Jo.
ij. Quodcunq̄ vobis dixerit: faci
te hoc ipsum ⁊ legislator Deute.
xviij. Prophetā de gente tua ⁊ de
fratribus tuis suscitabit dñs deus
tuus. ⁊c: ⁊ qui eū audire noluerit ⁊
ego vltor existā. hoc idem clamat
spiritus sanctus in pphetis. Isay.
lv. Audite audiētes me: ⁊ come
dite bonū: hoc ipsum ⁊ ipse fili⁹ in
doctrinis. Mat. xiij. Qui habet au
res audiēdi audiat: quis igitur po
terit se excusare: si ipsuꝫ audire no
luerit? Audiamus ergo ipsum: q̄z
veritas est queramus ipm: q̄z vita
est: sequamur ipsum: q̄z via est: ip
se nanq̄ dicit. Joā. xiiij. Ego sum
via veritas ⁊ vita. Dicit aūt Bo
nauē. q̄ hec vox firmauit corda di
scipulorū: vt ēt ipsa eoꝝ doctrina
ex hoc fieret autētica ſm illud se
cunde Pe. i. Non. n. indoctas fa
bulas sequuti: notā vobis fecim⁹
dñi nostri Jesu xpi v̄tutē: ⁊ pscien
tiam: sed speculatores facti illius
magnitudinis. Accipiēs. n. a deo
patre honorē ⁊ gloriam: voce dela
psa de celo ad eū huiuscemodi: a
magnifica gloria: hic est fili⁹ me⁹
dilectus: in quo mihi bene cōpla
cui. Et hanc vocē nos audiuimus
de celo allatam: cū essemus cū ip
so in mōte sancto. Sequit. Et au
dientes di. ce. in fa. suaꝫ: sed cum
mat. iij. eadem vox fuerit audita: ⁊
Jo. xij. Venit vox de celo dicens:
⁊ clarificaui: ⁊ iterū clarificabo: ⁊
turba quā audierat: dicebat toni
truum factum: quare nullus legit
ibi cecidisse: sicut hic? Rñdit Cri.
Ceciderunt nō soli p̄e voce: sed
⁊ p̄e fulgoris magnitudine. Alti
tudo etiam mōtis: solitudo: silen
tium ⁊ transfigurationis claritas ⁊
horrorem ⁊ stuporē p̄stabāt. Ce
ciderūt aūt in faciē suam: nō sicut
mali qui cadūt retrorsuꝫ: sic̄ hely.
de quo primi Reg. iiij. qui cecidit
de sella retrorsum: ⁊ fractis ceruı
cib⁹ mortuus est. Et ministri Joā.
xviij. quibus dixit Jesus: quē que
ritis? abierūt retrorsum: ⁊ cecide
runt in terrā: sed sicut iusti qui ca
dunt in faciē suam: q̄nq̄ per hu
miliationē: sicut magi. mat. ij. qui
pcidentes adorauerūt xpm: q̄nq̄
ppter gratiaꝝ actionē: vt Apoca.
vij. Ceciderūt in ɔspectu throni in
facies suas ⁊ adorauerūt deū: q̄n
q̄ vero pp timorē: vt hic. Jō bene
Remi. In eo q̄ sancti apostoli in
faciē ceciderūt: dicuntur iusti. im
pij vero retrorsum. Sequitur. Et
timuerūt valde. Casus exterior: fu
it signū timoris iterioris: vbi hye
ro. Triplicē ob cām pauore terrē
tur. Primo: se errasse cognouerāt
q̄z tabernaculum de frondib⁹ ⁊ flo
ribus. ⁊ folijs querebāt. Secūdo
q̄z nubes lucida eos operuerat. h.
n. nubes lucida terruit mulieres ī
resurrectione. i. claritas quā vide
runt: quib⁹ angelus dixit. Nolite
timere. iij. q̄z dei patris loquētis vo
cē audierāt. humana. n. fragilitas

cōspectu maioris glorie ferre non sustinet: ac toto animo ⁊ corpe cōtremiscens ad terrā cadit. Quāto n. quis ampliora quesierit: tanto magis ad iferiora collabit: si ignorauit mēsurā suā: hec ille. Similiter, habet Exo. xx. Perterriti ⁊ concussi pauore dixerūt moysi stātes procul. Loquere tu nobis: ⁊ audiemus: nō loquat nobis dñs ne forte moriamur. ⁊ Deutero. v. quid ē omnis caro. vt audiat vocem dñi dei viuētis? Seqtur tex. Et accessit Jesus. ⁊ tetigit eos. vbi hye. q: illi iacebāt ⁊ surgere nō poterāt ipse clemēter accedit. ⁊ tangit eos. vt tactu fuget timorē. ⁊ debilitata mēbra solidētur. quos aūt manu sanauerat. ēt sanat ipios. q: ⁊ dixit surgite ⁊ nolite timere. Leuātes autem oculos suos. neminē viderūt. nisi solum Jesuz. vbi hyero. hoc rōnabiliter factū est. ne si moyses ⁊ helyas perseuerassent cū eis p̄ris vox videretur icerta. cui potissimū daret testimoniū. Beda ēt sup lucaz dicit. Ubi cepit fili⁹ designari. mox serui discesserunt. ne ad illos paterna vox emissa putaretur. Jō recesserunt anteq̄ʒ Petrus loqueret ⁊ anteq̄ʒ vox patris audiret: vt expresse dicit Luc. ix. ⁊ hoc vt ad solum Jesum vocē illā pertinere intelligerēt. Per hoc aūt quod dicitur. Neminē viderūt nisi solū Jesum est argumentum: q̄ hec visio fuit corporalis. Sequit tertius. Et descendentibus illis de mōte: precepit nemini dixeritis. ⁊c. vbi hyero. Nō vult in populos predicari ne ⁊ icredibile esset pro rei magnitudine: ⁊ post tantā gloriā: apud rudes animos: sequens crux scandalū faceret. Jdē Criso. vt habet mat. xvj. q̄ nemini dicerent: q: ipse esset Jesus xp̄s. Nā incredibile fuisset: ꝓpter sequētem passionem Remigius aūt dicit: q̄ h̄ ꝓceptuz est: q: si maiestas illius diuulgaretur in populo populi impedirent dispēsationē passionis eius resistēdo ꝑncipib⁹ sacerdotū: ⁊ sic redēptio humani generis retardaretur hylarius vero dicit. silentiū rerum gestarū que viderāt: iperat: vt cuz essent spiritu repleti: tūc gestorum spiritualibus testes essent. Est eni tēpus tacēdi ⁊ tp̄s loquēdi. ut ecclesi. v. Jn ore aūt fatui: reprobat pabola: q: nō dicit cū tpe suo. Ecclesi. xx. Bona. aūt sup Lucā. huius ꝓhibitionis triplicē assignat cām. Una fuit informatio cōtemplatiuor: quorū est celare diuinū secretū: ſm illud Jsay. xxiiij. secretū meū mihi secretū meū mihi vñ maria celauit ꝑtum v̄ginalē annis xxx. vsq̄ʒ. n. ad illō tp̄s latuit: ⁊ tūc predicare icepit helisabeth ꝯceptū mensibus. v. ut Luc. i. Paulū raptū annis. xiiij. secūde Cor. xij.

¶ Secunda ratio fuit informatio ꝑdicatorū ut v̄bum veritatis nō ꝓponant: nisi videant capacitatē auditorū ad credendum v̄bum: ⁊ suscipiendum: ſm illud eccle. xxxij. vbi auditus nō est: non effundas sermonē: ⁊ hyero. vtiq̄ʒ doctoris est: audientiū ꝯsiderare ꝑsonas ne irrideant: anteq̄ʒ audiant.

¶ Tertia ratio fuit institutio vniversoꝝ: vt nemo velit laudari: nec quis audeat laudare in hac vita ſ꜉ illud Eccle. xj. Ante mortē ne laudes hoīem quenqꝫ: qm̄ in filijs suis agnoscit vir: ꝛ Ambro. Lauda post mortē: magnifica post consumationē. Bn̄dictus deus in eternum. Amen.

¶ Dominica secūda in. xl. in mane de horrendo peccato blasphemie. Sermo. xxxv.

Fratres rogamus vos ꝛ obsecramus in domino Jesu: vt quēadmodum accepistis a nobis: quō vos oporteat ambulare: ꝛ placere deo sic ꝛ ambuletis: vt habūdetis magis: prime thesa. iiij. ꝛ in epistola hodierna. In his dulcissimis v̄bis apostoli: cōtinetur quedā fructuosissima admonitio omnib⁹ data. Et ponit eiusdē admonitionis triplicē cām. s. formalē materialē: ꝛ finalē. Causa formalis cōtinetur ibi. Fratres rogamus vos ꝛ obsecramus in dn̄o Jesu. ubi nō: q̄ ut dicit Aimus: ꝛ remigius: cōsuetū est apostoli: ut v̄ba: vnum ꝛ eundem sensum ꝛ intellectum habentia: duplicet ac triplicet. Idem. n. est rogare atqꝫ obsecrare. Petrus tn̄ de tarantasio dicit q̄ rogatio ē simplex deprecatio: cū admiratione. Cōtinet ergo huius admonitionis forma tria: que nos ad obediētiam eius incitare debent. s. dulcedinem in locutione: qm̄ dicit frēs. humilitatē in depcatiōe: qm̄ dicit. rogamus. Fortitudinē in admiratione: qm̄ subiunxit: ꝛ obsecramus in dn̄o Jesu quod idē est: ac si diceret per dn̄m Jesum: ſm̄ remigium. i. si eū amatis ꝛ timetis. Causa materialis ꝓtinet ibi: vt quēadmodū accepistis a nobis quomodo oportet vos ambulare: ꝛ placere deo: sic ꝛ ambuletis. vbi aim⁹ i. quomodo oporteat vos viuere ꝛ huius vite cursum perducere in his sine quibus nō est salus. h̄ autem causa materialis non solū cōtinetur in his v̄bis: sed per totam epistolam: vt infra declarabimus. Causa vero finalis ꝓpter quā moueri debemus ad obediendū monitioni cōtinetur ibi. vt abūdetis magis. vbi Aimo. i. magis ac magis crescatis in fide: ꝛ bonis operationibus: ꝛ ꝓsequēter in premijs ꝛ ēt infra quādo dicit. Uindex ē dominus de his omnibus: quasi velit dicere: q̄ ꝛ per copiosam remunerationem: que nobis preparata est: si obedieritis: ꝛ propter rigorosam punitionem: si nō obedieritis: ꝛ principaliter ꝓpter amorē ipsius dn̄i debetis obedire monitioni mee. Omissis aūt causis formali ꝛ finali: super eā materiali insistamus. vbi nō. q̄ apostolus ꝓhibet tria. Primo offensionē immediatā dei. Secundo inquinatōnem sui. Tertio iniuriam proximi Primo nanqꝫ prohibet offēsa immediate ꝯtra deū directa ibi quomō vos oporteat ambulare: ꝛ placere deo: sic ꝛ ambuletis. secundo inquinatio sui ipsius: qm̄ dicit vt abstineatis vos a fornicatione. ꝛc.

vsq; que ignorant deū. Tertio offensa proximi: qn̄ subnectitur: nequis supergrediatur: neq; circumueniat in negocio fratrem suū. Et hec sunt precepta: que scitis que ḋ di vobis per dn̄m Jesum. Offensa autē ꝯ deum immediate porrecta est blasphemia cū q̄ nemo potest placere deo. Ideo ad ephe. iiij Blasphemia tollatur a vobis cuȝ omni malicia. vbi glo. Blasphemia. s. que fit in deū ⁊ vel in sctōs. vt ergo peccatum horrendū tollat a nobis. s. per penitentiam ⁊ integram contritionē: ⁊ confessionem si iam preterito tpe ipsum cōmisimus ⁊ per omnimodā ⁊ totalē abstinentiā in futurū: de ipso in presenti sermone tractare intēdimus. Et vt nostri moris est: tria mysteria de blasphemia ꝓponemus ad honorē beatissime trinitatis ⁊ detestationē ⁊ confutationem suorum inimicorum quoꝝ mysterioꝝ.

Primum est de blasphemia horribili declaratione.

Secundum de ipsius horribili aggrauatione.

Tertium de eiusdem horribili punitione.

¶ In primo mysterio videbim⁹ quid sit blasphemia: vel blasphemare. In scḋo q̄꞉ horribile ē blasphemare. In tertio quā penā mereatur blasphem⁹: siue blasphemator. ¶ Primū igitur mysteriū est de huius peccati declaratiōe: vbi peto: quid est blasphemia: vel blasphemare? Ad quod respōdet angelicus doc. sanctus Tho. 2a 2e secū de. q. iij. ar. i. q꞉ blasphemia ē quedam derogatio alicuius excellentie bonitatis ⁊ p̄cipue diuine. Cui diffinitioni cōcoꝛ. irrefragabil' doctoꝛ Alex. de ales. in secūda parte summe sue: vbi tractat de peccatis oꝛis. d. q꞉ duplex ē blasphemia s. pꝛopꝛie dicta: ⁊ est illa que fit in deum: quam declarat Aimo di. Blasphemare est contumeliā vel aliquod conuitium inferre iniuriam creatoris. quedam aūt est impꝛopꝛie dicta ⁊ est illa que fit i sanctos: vel in aliquas creaturas in se habentes aliquā excellentē bonitatē. ⁊ de hac loquitur glo. iā preallegata super illo verbo ad ephe. iiij. Blasphemia tollat a vobis. s. que fit in deum vel in sanctos: qn̄ ergo blasphemātur sancti vel creature blasphemat ⁊ deus qui cōditoꝛ est creature: ⁊ datoꝛ sanctitatis. sicut ⁊ quādo sancti laudant: laudatur deus: qui fecit eos sanctos. sicut ēt pōt exēplificari. si qs blasphemat vnū: blasphemat aiam ⁊ coꝛpus eius: que sunt vnita simul Ita ⁊ quādo blasphemat qs vnū sanctum: blasphemat aiam suame in qua est deus participatione glorie: ex dictis ergo habemus: q꞉ blasphemare est iniuriaru ⁊ inhonorare aliquā excellētē bonitatē ⁊ p̄cipue diuinam: vel aliqua res ī q̄ sit bonitas excellēs ⁊ precipue deū hec aūt derogatio seu iniuria ⁊ inhonoratio dei: fit tribus modis: secūdū Aug. ⁊ Alex. de al. vbi. s. s. Affirmatiue: negatiue: Usurpatiue. Derogatio vel blasphemia af-

firmatiue est attribuere deo qd ei ñ couenit. Negatiua qñ a deo remouetur: quod ei conuenit. Usurpatiua vero est attribuere creature: qd soli deo couenit. si aut loqui volumus de blasphemia sanctorum affirmatiue blasphemant: sancti qñ attribuitur: quod eis nõ conuenit. negatiue qñ ab eis remouet: quod eis couenit: Usurpatiue aut qñ et alijs attribuitur: quod eis solis conuenit. Dico qd vno modo blasphematur deus negatiue qñ. s. aufert et remouet ab eo: qd sibi couenit. Deo aut couenit summa potetia: qr est summe potes: vel oipotens: seu potetissimus. summa sapietia qr sapientissimus: summa veritas qr imetibilis: summa iustitia et rectitudo: qr iustissimus et rectissim⁹ summa misericordia et clementia: qr misericordissim⁹ et clementissimus: qñ ergo tu o fili eterne maledictionis: cum tua dyabolica et venenosa lingua dicis. E non poria far dio che tal cossa fusse o nõ fusse tūc blasphemas deū: qr aufers ab eo potentiā. similiter qñ dicis. Jo faro la tal cosa si secretamete ch ñ lo sapera pur dio: nõ che altri: tūc blasphemas deū: qr aufers ab eo sapientiā suā. similiter infidelis et heretici contradicentes scripturis sanctis et inspiratis adeo blasphemant ipsum deū: qr dicunt: eū nõ esse veridicū: sed metibilē: multi etiam videtes quosdā malē agentes prosperari murmurant de deo dicentes: qd deus benefacit malefacientibus: et si vident bonos aduersari: dicunt qd malefacit benefacientib⁹: vel dicūt qd est iniustus vel ptialis: vel si deuenit ad paupertatē: vel aliud infortuniū: puta si moriuntur filij sui: et huiusmodi dicunt. O deus quid feci tibi: nūquid crucifixi te? et blasphemāt horam et diem: in qua nati sunt: et inuocāt mortē: diabolū et huiusmodi. Omnes tales auferūt a deo iustitiam et rectitudinē: que sibi couenit et consequenter eū blasphemant. quidam etiā auferunt adeo clementiam et sunt illi: qui propter multa peccata diffidunt de venia: et desperant: sicut Caym. similiter et qui dicunt a peccatis non posse abstinere: et auferunt eius clementiam et pietatē: qr dicunt ipsum exigē ab homine: qd ei impossibile est facere. Similiter qui dicunt qd nõ potest fieri: quin dicantur mendatia: vel qd non possunt abstinere a tali peccato: qr natus est sub tali costellatione. sicut et credere dies feriatos. hoc. n. est contra clementiaz suā et bonitatē quam cunctis creaturis cōmunicauit. Omnes igit pdicti blasphemāt deum hoc primo modo: qui dicitur negatiuus: qr. s. sua maledicta lingua: puant deum: eo quod sibi couenit essentialiter. s. potētia sapiētia clemētia: et iustitia sua. Blasphemia affirmatiua ē attribuere deo: quod sibi nõ conuenit. Deo nanqȝ nõ couenit: nisi bndictiones gratiarum actiones et alie laudatiões: qñ ergo tu maledicta lingua adeo ita insanis: qd attribuis deo vba maledictionis: et despi

ctiua ēt de actibus fedidissimis: quos nephas est nominare. &c. p uer. dicēdo. Al despecto. ha bonta de dio: quanto sei patiente. o uero maladecto sia vel nominas ihoneste & vituperosa sacratissima mem bra xpi: & huiusmodi: tunc blasphe mas deū affirmatiue. Tertius mo dus blasphemādi deuz dicit̄ vsur patiuus: i. hoc est attribuere crea ture: quod soli deo conuenit: q̄uo blasphemabāt deū iudei. vt Luc. xj. dicentes. In beelzebub pncipe demoniorum eicit demonia. si de rogantes: vel puertētes sanctoruz miracula dicētes hoc euenire a ca su a natura ꝯstellatiōe & huiusmo di. sic iudei resistebant paulo bla sphemantes actuum. Hoc. n. spe ctat soli deo. s. facere miracula: & ip si attribuebant diabolo. hoc eodē modo blasphemauit deū holofer nes: dicens. non est deus: nisi na buchodonosor. vt Judith. vj. Sic etiam & omnes idolatre: qui ado rant idola aurea: vel argentea: vel huiusmodi nullā deitatē: seu diui nitatis numen habentia: ꝑpter q̄ȝ digna sint adoratione. sic auari de pecunia: sic quoruz deus venter ē. sic meretrix & puer prostitutus: sic quibusdā est quasi ydolum vxor: fi lij & concubina. &c. Ecce qd̄ adora tio que pertinet do attribuit̄ ipsis creaturis: & ꝯsequēter blasphemāt deum vsurpatiue: q: vsurpant: qd̄ soli deo cōuenit. s. adorationez la trie: & attribuūt ydolis. Hodie ēt blasphemat̄ deus vsurpatiue: quā do datur credulitas & fides breui bus de carta nō nata: vel ligatis fi lo ab aliqua virgine vel factis cuȝ aliquibus charatheribus: & nomi nibꝰ ignotis & vanis. similiter: qñ datur credulitas icātationibꝰ: sor tilegijs & facturis: & alijs supersti tionibus: quibus mundus plenus est. nam si quis dolet caput: vel dē tes vel renes: vel habet vmes in corpore suo. vel in horto: & huius modi currit ad incantatrices: qui bus punctaliter obedit: credēs oi no consequi sanitatē. Omnes isti blasphemant deum vsurpatiue: si militer si volumus istos tres mo dos exēplificare in sanctis: possu mus dicē: q̄ si quis maledicit ali cui sancto tunc blasphemat cuȝ af firmatiue. O tu maledicta lingua qñ vituperose & inhoneste: nomi nas sacratissimas & mūdissimas ꝑ tes ipsius gloriosissime virginis. & vel aliorū sanctorum: uel sanctarū tunc eos blasphemas affirmatiue & ita de alijs modis: vt supradictū est de deo. & sic patet primum my sterium. s. de huius peccati distin cta diffinitione seu declaratione q̄ fuit primū mysterium.

Secūdū mysterium est de huius peccati aggrauatōe. vbi peto. Cre dis tu: q̄ hoc peccatū sit graue: vel leue: mortale aut veniale? Cui rñ dit Tho. vbi supra secūda se. q. xiij. ar ti. ij. & iij. & al̄ vbi. s. q̄ hoc pecca tum est horribilissimum: grauissi mum & maximum. Quā cōclusio nem ēt ponit glo. super illō vbuȝ Ysay. xviij. ad populum terribilē dicens. Omne peccatum blasphe

mie comparatum leuius est. Tieni adoncha per fermo e per cõstã te chel piu horribile e magior pec cato: che la humana creatura possa fare: e la biastema de dio: e de li sancti: e per ɔsequẽte: la piu horribile: e la pegior gente che si possa trouare sotto la cappa del cielo: sono li biastematori de dio e de li sancti. probatur autẽ hec ɔclusio triplici via. s. ratione auctoritate ꝛ exemplo. ró autẽ est septuplex. quaꝝ
- ℂ Prima dr̃ cõprehensionis.
- ℂ Secũda intentiõis.
- ℂ Tertia delectationis.
- ℂ Quarta offensionis.
- ℂ Quinta distinctionis.
- ℂ Sexta irrecognitionis.
- ℂ Septima obligationis.

ℂ Prima ró dico ꝙ dicit̃ cõprehensionis. vbi nõ istaꝫ ꝓpositionẽ phicam nãlem ꝛ moralcꝫ. ac etiaꝫ theologicaꝫ. s. Sicut bonũ quanto plures gradus bonitatis: ꝑfectionis in se includit ꝛ cõprehendit tã to melius ꝛ ꝑfectius. Ita ꝛ maluꝫ quãto plura mala: ꝛ plures grad⁹ malitie in se includit: tanto peius est. Exemplificamus: vt omnes intelligãt. Ecce hic vn⁹ lapis: ꝛ hic vna arbor: ꝛ hic vn⁹ equ⁹: ꝛ h̃ vn⁹ bos: ꝛ hic vnus hõ. Lapis bon⁹ est. quare? Quia icludit in se vnũ gradũ ꝑfectionis. s. eẽ. Arbor autẽ melior ẽ q: nõ solũ hꝫ eẽ: sed etiaꝫ viuere. s. vita vegetabili. Adhuc etiã equus vel bos: melior est duobus ꝑdictis. q: nõ solũ hꝫ eẽ: neqꝫ solũ viuit: sed etiã sentit. ꝛ ita habꝫ tres gradus ꝑfectionis naturalis. Homo aũt melior ẽ oibus istis q: ɔtinet: ꝛ hꝫ in se primam ꝑfectionẽ. s. esse sicut lapides. ꝛ s̃cdaꝫ. s. viuere: sicut arbores ꝛ plante. ꝛ tertiã sicut aĩalia irrõnabilia. s. sentire. ꝛ vltra hoc: q̃rtam. s. discernẽ ꝛ hoc exẽplum est in nãlibus. In moralibus etiã pꝫ. q: maius bonũ est facere duas elemosynas. duo ieiunia: vel duas orationes: ceteris paribus: qꝫ vnã tm̃. ergo ita erit ĩ malis ꝛ peccatis. Maius malum est facere duo peccata: qꝫ vnuꝫ: et tria: qꝫ duo. q̃nto ergo plura mala vel plures gradus malitie icludit in se vnũ opus prauũ ꝛ iniqũu: tãto deterius est. Vñ proditio alicuius ciuitatis maximuꝫ peccatũ estꝫ q: cõprehendit multa mala. Ad ꝓpositũ ergo: vultis videre grauedinẽ: ꝛ horribilitatẽ hui⁹ peccati. s. blasphemie? aduertite ad istas conclusiones: quas ego dicam. Nõne vobis videt̃ magnũ peccatũ: eẽ infidelem: par saracenũ: maurũ: vel turcũ? Certe sic. vt determinat̃ sanctus Tho. ꝑ̃a ꝑe. q. x. ar. iij. vñ oẽs tales iam possunt iudicari pro dãnatis: si ĩ peccato infidelitatis moriant̃. Iuxta illud Jo. iij. Qui nõ credit: iaꝫ iudicatus ẽ. Et marci. vltimo. Qui vo nõ crediderit: cõdemnabitur Heresis etiam: nõne ẽ magnũ pcm̃? Certe sic. Vñ determinat sctũs Tho. vbi. s̃. ar. vj. Et Ricar. in. iiij. d. xiij. ar. v. q. iij. qꝺ aliquo respectu: heresis mai⁹ peccatũ ẽ: qꝫ infidelitas paganorum: Vñ ꝑpter hoc excõicant̃ ne dum oẽs heretici: sed ꝛ oẽs fautores: ꝛ

receptores eoꝝ: ⁊ credentes eis: vt de hereticis.c.ad abolendam.c.ex cōicamus.cū ꝯcordantijs. Nōne etiā fuit magnū peccatū iudeorū: ⁊ ceterorum qui crucifixerunt xp̄m? Certe sic. Unū iudei erant nobiliores: ⁊ magis strenui omni populo ⁊ omni natiōe sup terras: itaqꝫ dicebantur felices ⁊ beati. Nunc autem effecti sunt vilissimi pp peccatum cōmissum ab eis ꝯtra xp̄m. sꝫ o miser ⁊ horribilis blasphemator teneas tres conclusiones quas dicam esse veras.

¶ Pria. q̄ tu es peior q̄ꝫ īfidelis.

¶ Scd̄a q̄ tu es peior q̄ꝫ heretici ⁊ patarini.

¶ Tertia. q̄ tu es peior q̄ꝫ iudei: ⁊ qui crucifixerunt xp̄m: peccatuꝫ nāqꝫ blasphemie est peius omnibus istis ⁊ maius.

¶ Prima ꝯclusio est scti Tho. ꝭa ꝭe. q. xiij. ar. i. ij. ⁊ iij. Ubi dicit q̄ blasphemia opponitur cōfessioni fidei: ⁊ ꝯtr̄ ꝓsupponit infidelitatē. Addit etiā detestationē volūtatis ⁊ affectus: q: maius ē facere ꝯtra charitatem dei: q̄ꝫ ꝯtra fidem vt dic̄ Guil. altisiodo. li. iij. q. vltima. de idolatria: q̄ꝫuis infidelitas sit periculosior ꝓ defectu auxiliorum. Et in hoc deterior est blasphemus ipso infideli.

¶ Secūda ꝯclusio ꝓbat̄. Nā hereticus dicit illa ꝯ deo: que vera eē credit: q̄ꝫuis in fide erret: blasphemus aūt illa de deo dicit: que oīo scit nō esse vera: nec dicenda: ⁊ cōsequēter: magis peccat: quia magis deordinatur.

¶ Tertia ꝯclusio ꝓbat̄. Nā iudei hābebāt istā ꝯsuetudinē: q̄ audita blasphemia: aures sibi obstruebāt Unū sup illud actuū. vij. Cōtinuerūt aures suas: dicit glo. iterli. ne. s. blasphemiā audirent in signum quoqꝫ doloris: scindebāt vestimēta sua cū audirent blasphemantē: sicut fecit Cayphas ꝯ xp̄m matth. xxvj. Ideo bene dicit Aug. Non minus peccant: qui blasphemant xp̄m regnātē in celis: q̄ꝫ qui eum crucifixerunt ambulātē in terris. Cōcor. glo. Mat. xxj. ⁊ xxvj. Itē mar. xv. alia glo. Alex. d ale. Blasphemi deo palam ꝯtumelias irrogantes: quasi sputū in faciem ꝓijciunt. Immo dicit Alex. de ale. q̄ magis peccāt: ⁊ hoc rōne maioris status. Status. n. regnātis in celis maior est statu ipsius ambulātis sup terrā. q̄m q̄n erat in terris: erat infirmus passibilis ⁊ mortalis: nūc aūt gloriosus: impassibilis ⁊ immortalis. Et iō iniuria nūc sibi illata. ceteris paribus: maior est. Scd̄o. quia hoc egerūt ex ignorātia ꝑ me. Cor. ij. si cognouissent: nūq̄ꝫ dn̄m glorie crucifixissent. Ubi Hiero. d lv. dic̄. Nō periti iudeorū: qui ꝑncipes dicūtur cognouerunt dn̄m iesum naçarenuꝫ esse messyā: in lege ⁊ ꝓphetis ꝓmissuꝫ q: videbant ꝓphias de xp̄o eē impletas: q̄ntū ad locū: ⁊ tp̄s: ⁊ alias circūstātias. sicut etiā dicit Hieron. sup illud Math. xxj. hic est heres: venite occidamus eū. sed quia incepit ꝑdicare ꝯ eoꝝ vitia publica cognito illoꝝ p odiuꝫ ⁊ inuidiā

ptra xpm insurgetē: fuit in eis ob/ strata: ₇ ceperūt pphias alii iter pretari: ₇ sic dr hic ab apostolo. Si cognouissent eū: nunq̄ crucifixis/ sent. nō. n. cognouerūt: tpe crucifi xionis: lz ante cognouissent. Bla/ sphemus aūt deterior ē iudeis: q̄n blasphemia ppetratur ex malitia. Tertia rō pōt addi: q2 iudei nō p miserant xpo fidē: blasphemi autē sic: i baptismate: quā in confirma tiōe: seu chrismate firmauerunt. ₇ iō q̄n blasphemant: horribiliorem pdit onē cōmittūt ptra deū. Tem poribus aūt nris: accidit hoc: vt a fide dignis habeo. Unus iudeus: ludebat cum vno xpiano: ₇ q2 ille xpianus blasphemauit deū: iude⁹ ne ibi eēt pūs: aufugit: dimissis pe cunijs. Blasphemus ergo peior ē iudeis. Peior pagan⁹: q2 aliud ē nō credere: atq̄ aliud est: odis/ se deum. perche pegio e voler ma/ le: che ne bene: ne male. Blasphe/ mator odit deum: Paganus. nec odit: nec amat: sed tn̄ nō credit. ē etiā deterior heretico: vt pbatū ē ergo sequit̄: q̄ blasphemia: sit hor/ ribilissimū peccatum. Iō merito p eos clamat deus: per os prophe. Isa. c. i. Ue genti peccatrici: po/ pulo graui iniqtate: semini neq̄: filijs sceleratis. Dereliquerūt deū: Blasphemauerūt sctm̄ Israel. be/ ne attendas tu mulier: vt oia ista: sciās dicere marito tuo: vel germa no: vt emendet se a tanto malo. Scda rō dicit̄ horribilis intentio/ nis. Ubi nota: q̄ oē peccatū tanto horribilius est: quāto cū peiori: ₇ magis deprauata intētione cōmit titur. Hec. n. mala intētio: hz tan/ taz malitiā in se: q̄ deprauat etiam illa opa: que de sui nā sunt bona: vt elemosynā Ieiuniū orationem ₇c. Iō Math. vj. Si ocul⁹ tuus neq̄ fuerit: totū corpus tuū: tene/ brosuz erit. vbi Aug. oculū hic ac cipere debemus intentionez nr̄am. que si nuda fuerit ₇ recta opa no/ stra: que s̄m eam operamur: bona sunt. Et ecōtra. ₇ gregori⁹. Si hoc q̄d nos bene agere incepimus: et mala intētione offuscamus: ipsa q̄ mala eē nō ignoramus: ₇ tn̄ faci/ mus: quāte tenebre erūt? Sicut er go mala itētio deprauat bona ope ra: ₇ facit ea mala: ita ₇ grauat ma la opera: ₇ facit ea deteriora. Mul lum aūt peccatū cōmitit̄: cum ma gna praua: ₇ nequiori intentione q̄z blasphemia vn̄ si ille furat̄: eet nā est: q̄ peccat: tn̄ nō itendit offen dere deū: imo vellet posse cōmittē re illud peccatū absq̄ hoc: q̄ offen deret deū. Ita si adulterat̄: vel si exercet vsuras: vel aliud hmōi. mi ser autem blasphemus: si blasphe mat deū: vel scōs: hz intentionem de directo offendere deū: quē bla sphemat: ₇ de ipso se vindicare: q nullā hz: nec habere pōt culpam. Sic ₇ q blasphemat virginē glo riosam: vel aliū sctm. De hac ergo pessima intentiōe blasphemantis habet̄ Apoc. xvij. Ubi dicit aqui la volans Io. euāgelista Uidi mu lierē sedentē super bestiā coccineā plenam noībus blasphemie. Hec bestia: est bestialissimus blasphema

tor. qui sine aliquo freno rõnis vi-
uit: ⁊ nescit se refrenare in ira: sed
blasphemat pro qualibet minima
re: que sibi aduersa accidit. Et dici
tur coccineus quasi sanguinolēt⁹:
ppter maximã crudelitatē suam:
quã hꝫ cõtra deuꝫ ⁊ sctõs. Qui ēt
dr̄ plenus noibus blasphemie: qꝛ
mõ blasphemat vnum sanctū: mõ
aliū: sup quē sedet mulier nequissi
ma: que ē sua nequissima intētio:
quã habet vindicandi se de deo: ⁊
de sanctis.

Tertia rõ pp quã pbatur blasphe
mia eē maximū peccatuꝫ: dr̄ ratio
horribilis delectatõis. vbi nõ istã
regulã theologicã que etiã potest
trahi a. §. Sciendū. de pe. d. ij. qꝺ
quãto minus motiuū ⁊ incitamē-
tuꝫ hꝫ qs ad cõmittendū aliquod
peccatuꝫ: tãto grauius peccat: si cõ
mittit illud. vt ꝺbi gr̄a. Un⁹ diues
valde abūdans in bonis tēporali-
bus: ⁊ nullã indigentiã hñs: com
mittit vnū furtū. vnus senex semi
mortuus cõmittit vnū adulteriuꝫ.
Unus occidit vnū hominē a quo
nunq̃ꝫ habuit: nec habere credidit
vnū minimū nocumentū neqꝫ dã
num. oēs isti grauissime peccant:
qꝛ nullū vel valde puū incitamen
tum hñt ad ppetranda hmõi pec
cata. Concor. Augu. in. q. noui. ⁊
ve. testa. q. cxxiiij. Discurre intelle-
tu ⁊ mēte oia peccata: videbis q⁹
oia in se hñt aliqd: quo incitentur
hoies ad cõmittēdū illa. Jlle vsu-
rarius currit ad faciendã vsuraꝫ.
Jlle raptor vel fur ad faciendū ra
pinã vel furtū: pp lucrū ⁊ vtilitatē
temporalē: quã in eis inuenire pu-
tat. Jlle superb⁹ ⁊ illa mulier vna
currūt ad vanitatē: ppter delecta-
tionē: quã in eis inueniūt: Jlle ri-
baldus ⁊ lascinius currit ad adulte
ra ppter delectationē brutalē ⁊ be
stialem: quã in eis putant inueni-
re. Et ita de singulis pctis. O spie
tato e crudele biastemator de dio
e de li sctī: o che piacere che dile-
cto che guadagno haitu de la bia
stema? No lo so gia veder io. ⁊ iõ
qꝛ nullū motiuū est in bla phemia
inducens ad blasphemandū: bla-
sphemia ē grauissimū peccatum.
Hanc pclusioneꝫ ponit Ricar. de
sctõ victore dicēs. Sceleratissimã
genus peccati ē: qñ quis in dei vi
tuperiū delectat̄. O impijssime: ⁊
crudelissime blasphemator: audi
mirabile: qꝺ dicit. Nich. de lira su
per illo vbo Job. pmo. Ne forte
peccauerint filij mei: ⁊ benedixerīt
deo. idest maledixerint. Tant⁹ est
eniꝫ horror blasphemie diuini no
minis: q⁹ in sacra scriptura: sepe
exponit̄ p verbū oppositū. s. bñdi-
ctionis. E tu filiolo di sathanas:
hai piacere de biastemare dio ⁊ li
sancti: che doueresti tremare da ca
po a piedi solum a pensare.

Quarta rõ dicit̄ horribilis offen-
sionis. Quanto quis imediatius:
seu propinquius: ⁊ magis intrin-
sice offendit vnū: tanto grauī⁹: ce
teris paribus: se offensum reputat
ab illo: ille qui patitur iniuriã: ver
bi gr̄a. exēplificemus in vno pnci
pe tēporali. Hꝫ. n. ille pnceps sub
ditos ⁊ vassalos suos: hꝫ ⁊ famu-

los: ⁊ domesticos: hꝫ consiliarios atqꝫ officiales. hꝫ filios ⁊ vxorē. hꝫ etiā psonam suā ppriā. Unus offendit subditos huius regis: vel pncipis. Nō est dubiū: ꝙ ille pnceps reputat se offensum. Nam ⁊ patronus canis offendit: cane offenso. Et si vnus alius offenderet familiares ⁊ domesticos: magis se offensum reputaret. si offensa facta istis secūdis: eēt oino par: ⁊ equalis prime. Si aūt vnus tertius offēderet secretarios ⁊ officiales istius pncipis: etiā illa tertia offensa ceteris paribus: esset maior duabꝰ pmis. Et rō est: q: magis propinq ⁊ intrinseci sunt isti tertij: ꝗ duo pcedentes. Adhuc eadem rōe magis offenderetur iste pnceps ab offensione filiorū suorū: ꝗ a iam dictis. Sed sup oēs: ceteris paribꝰ magis offenderet eū: qui in ppria psona offenderet: ꝗ ceteri pcedentes. Nulla. n. psona ē sibi itimior ⁊ ppinquior: ꝗ sua ppria. Ita dico ad ppositum. Deus est maximꝰ princeps: hꝫ subditos oēs creaturas. Totus nāqꝫ mūdꝰ. ⁊ celestis ⁊ elemētaris suus est: ⁊ oia que in eis sunt. ps. Dñi ē terra ⁊c. igit q furatur: rapit ⁊ vsuram exercet: offendit deū in creaturis que sunt sibi subdite. Qui autē cōmittit homicidiū: ⁊ adulteriū: magis offendit: q: creature rōnales sunt sibi ppinquiores: ⁊ intimiores: ꝗ irrōales sensitiue vel in aiate. Qui aūt offendit psonas clericales ⁊ religiosas: ceteris paribꝰ etiā magis offendit: q: ille psone sunt magis intime sibi ꝗ alie: eo ꝙ sunt spūaliter dedicate ad suū cultum. Sic qui occiderūt apostolos martyres ⁊ alios sanctos. Et plus adhuc: iniuriantes sacro corporis xpi. Sꝫ certe: qui proprijs manibus xpm crucifixerūt his oibus grauiꝰ peccauerūt: q: offenderūt eū in nā humana vnita verbo vnione ypostatica ⁊ personali: sed o impie blasphemator: dico ꝙ tu magis peccas his oibus: qū blasphemas eo ꝙ imediatius offendis ꝗ oēs precedētes. Nā offendis eū in ppria psona. Ipsi aūt offendūt eum magis longe: Et hīdicit alia glo. sup eodē vbo. ad populum terribilem. Isay. xviij. Nihil horribilius blasphemia: q̄ ponit in celum os suū. Uis videre: ꝗ graue peccatū sit blasphemia? Homicidium nonne videt tibi magnū eē peccatū? Certe sic. Magis vellem occidi: ꝗ occidere iniuste. Uñ doctores i. iiij. maxime sco. d. xv. q. ij. Si homicida vult penitere de condigno vt peccatū suum plene remittat: oportet ꝙ exponat vitā suā pro defensione fidei catholice vel sancte eccle. vel saltē toto tpe vite sue: debꝫ attendere orationibus ieiunijs vigilijs: peregrinationibꝰ elemosynis ⁊ alijs pijs operibus: pro aia illius quē interfecit. Et tū dico tibi hanc ɔclusionē: ꝙ grauius peccatū est blasphemia: ꝗ homicidiū quā ɔclusionē ponit Tho. ⁊ Alex. vbi. s. Rñsio sancti Thome ē ista q: nobilior est deus qui imediate offendit p blasphemiā quam ho

mo q offendit per homicidiū. Et Alex. aūt assignat vnam aliā rōnē q: s. peccatū blasphemie est contra pceptū pme tabule: homicidiū vero cōtra pceptū secūde. Et q: maius est pceptū prime q̄ secūde: iō maius peccatū est blasphemia q̄ homicidiū: vt p3 in iudice condēnante reū ad mortē. Certe nō peccat: imo meret: si zelo iustitie condemnat ipsuz et peccaret: si nō cōdemnaret. Similiter et i ministro iustitie: qui pprijs manibus suspēdit: vel alias interficit malefactorē. Blasphemia aūt nullo tpe: et nullo casu est licita: sed semper est peccatuz. si ergo caues ab homicidio et merito: multo magis cauere debes a blasphemia q̄ grauius peccatum est. sed forte dices. O q occidit hominē: cōmittit quid irrecuperabile. priuat. n. eū vita corporali irrecuperabiliter: nō sic blasphemator: simplici vbo blasphemans. O maledicte hōīe che credi sia la tua lingua: qn biastemi dio o sancti. Certe nihil aliud: nisi vna spada cū laquale: dai ne lo pecto a dio: et a gli sancti: et vna balestra: cū laquale trahi le sagitte: e dai ne lo mezo del core a Christo o ala virgine Maria o qualche sancto che biastemi. Vñ ps. filij hominū dentes eorū arma et sagitte: et lingua eoꝝ gladius acut⁹. Et iterum. Gladius in labijs eorum. Ita blasphemator cōmittit deicidiū quod est peius homicidio. s3 scis: quare nō moritur deus. Nō mācha p te: sed solū q: est impassibilis. et imortalis Tu nō potes facere sibi peius: q: si posses: vtiqz faceres. Cū intentiōe ergo blasphemator occidit: et nō restat per eum quin deus moriat. Et ille sanctus quē blasphemat. O impie et ribalde: rabide canis. o dyabole incarnate: o vir indratolate. o maledicta aia. o fili dānationis eterne: tu qui ɔfigis oculos crucifixi: vel manibus tuis spurcissimis: et sceleratissimis: visum xpi: et faciez beate virginis vulneras gladio. quid faceres eis: si posses habere in manibus tuis? Certe credo: q dentib⁹ lacerares. Sed ideo nō facis: q: nō potes. Volūtas aūt reputatur p facto: si non adsit facultas faciēdi: vt determinant doc. in. ij. d. xl. Quid fecit tibi gloriosus de⁹? qd fecit tibi amorosus Jesus: q ita vituperose vulneras: et laceras faciē ei⁹? Nōne ipse pro te: totū sanguinē fudit in cruce? Quare ergo vitupas eū? Quid fecit tibi ipsa gloriosissima virgo: que est aduocata: et defensatrix nr̄a continua apud deum? Et si nō essent illa benedictissima genua sua: que cōtinue tenet flexa corā diuina maiestate. et si nō esset illud sacratissimū pect⁹: et dulcissima vbera: que semper ostēdit filio suo. et si nō eēnt sāctissima brachia sua: que semper tenet extēsa ad orandū et intercedendū pro nobis: iam pꝑter peccata nr̄a: hus semus submersi. Quō ergo audes illā blasphemare: seu vulnerare? Sed o Rectores: et dn̄i terrarū: et vos quō istos nō punitis? vbi zelus

iurandū vsm? vbi fides? Ubi iusti
tia? Ubi zelus honoris dei & vri?
vulneratꝰ figura xpi & gloriose vir
ginis: & nulla fit punitio. sed forte
dicitis. Nescimus quis hoc fece-
rit. Puniremus vtiqꝫ si scire pos
semꝰ. Ignoratis vtiqꝫ ignoratis:
quia de honore dei & beate ṽginis
nō curatis. O si percuterentur insi
gnia & arma vestra: quot fierent in
quisitiones? quot examinatiōes: &
quot subtiles coniecturatiōes? Si
vltra mare: si alpes germanicas
transisset: inuenire tur reus: & puni
retur sine mora. Et tamē oculi xpi
& beate ṽginis: & alioꝝ sctōrum ex
trahunt cū tāta fidei xpiane vitu-
peratione: & confusione: & nulla de
tā in mani scelere inquisitio fit. O
pres: consideretis quantū honorē
& quantā reuerētiā tenemur face
re nō solū xpo: & sanctis: sꝫ imagi-
nibus eoꝝ. Ordinat. n. imperator:
vt. C. Nemini licere. in rubro & ni
gro. l. j. Qd nō licet signū saluato
ris. glo. i. signū crucis: in terra. vel
in silice vel in marmoribus hu-
mi positis insculpere vel pingere:
ne pedibus ꝯculcentur. qui aūt in
terra posuerit: vel positum nō leua
uerit: morte mulctetur. Et merito
quidem quia vt ait magnus & dei
formis Basilius. vt allegat Da-
mascenus in. iiij. suaꝝ sniarum. c.
xvij. Imaginis honor: ad protho
ticon peruenit. i. ad exemplar. & cō
sequenter ita & in imperiū. Et ꝯtra se-
quitur ꝙ effodientes taliū imagi-
nū: tanqꝫ blasphematores scelera
tissimi morte digni sunt. Ex quo
cuā sequitꝰ: ꝙ mulieres portantes
in calciamentis denarios: in qui-
bus sculpta ē crux: vel aliud nomē
dei vel alius sanctus: i dic quo va
dunt ad maritū: vt habeāt bonam
fortunā: vel pro alia aliqua super
stitiōe: grauissime peccāt: q: deū
blasphemant. Et nō solū ipse: sed
& parentes: qui hec docent ipsas:
vel saltē cōsentiūt illis facientibꝰ:
ꝑpter qd pmittit deus: ꝙ in tali
matrimonio: nunqꝫ ē felicitas. q:
difficile est: vt bono per agan-
tur exitu: que malo sunt inchoata
ꝑncipio. i. q. j. ꝑncipatus. Nō plꝰ
quo ad istam quartam veniamus
ad quintam.

Quinto dico: ꝙ blasphemia ē gra
uissimū peccatū: rōne horribilis
distinctionis. Nos videmus ter-
raꝫ distinctā in diuersas ꝑuincias.
Ibi est francia. Ibi est hispania.
Ibi cathalonia. Ibi alamania. ibi
vngaria. Ibi italia & huiusmodi.
& quelibet haꝝ prouinciarū habꝫ
loquellā distīctā. Et vnde sit vnꝰ
hō cognoscitꝰ ꝑ suaꝫ loquellā. Nō
enim distinguitꝰ francigena ab hi
spano: nec cognoscitꝰ distinctio in
ter Italiā & Alamaniā nisi per lo
quellā. Ita dico ad propositum.
Tres sunt patrie ꝑncipales & sin-
gule habēt loquellas distinctas. s.
celestis: terrestris: & ifernalis. Qd
est linguagium patrie celestis? Ip
se cantor spūs sctī di. in ps. lxxxiij.
Beati qui habitant in domo tua
dñe: in secula seculoꝝ laudabunt
te. Illi ciues superni semp dicūt.
Benedictio & claritas & sa. & gra.

actio.ho.vir.et for.deo nro in se. se.Amé.Et ideo:qñ vnus homo sepe dicit.Deo grãs.laudet de⁹: vel bñdictus deus:et huiusmodi: hoc est signum:q factus é Ciuis regni celoꝝ.et ideo loquitur idioma illius patrie.Consulo tibi aia duota:facias quottidie hác deuotioné:dicas hoc verbum:centies in die.Benedictus deus.vel bñdicto sia Dio.Dicas etiá centies: hoc aliud.Bñdict⁹ sit iesus xps. Et centies hoc aliud bñdicta sit virgo.Maria mater dei.Naz sic adisces idioma illius patrie:et p consequens:efficieris Ciuis eius.

Secunda patria.s.terrestris etiaz habet idioma suum:q: qui de terra est:de terra loquit.Jo.iij.Nó eni loquuntur isti hoies terreni:et terrenis deditii:nisi de lucris tépoxalibus.de vanitatibus de honoribus:de fauoribus mundi de carnalibus et huiusmodi.

Tertia patria.s.infernalis hz et ipsa idioma suuz distinctum.Quod est illud?Nó aliud:nisi deum blasphemaf.vt apoc.xvj.et Ysay.viij. Semp maledicunt diez et horam in qua nati sunt.Maledicuit pri et matri:qui eos genuerunt.maledicunt annũciantibus patri suo natiuitaté.nec est ibi aliud opus:nec alia res:nisi deum blasphemare: et vt dictum est:maledicere:q⁹ blasphemia.vt dterminat Tho.2a 2e. q.xiij.ar.iiij.eru etiá vocalis post resurrectioné.et etiaz Alex.vbi.s. Igitur qui blasphemat deum: vel sanctos:iá effectus é ciuis iferna lis:colega dyaboli et damnatoꝝ. Si igit o bona mulier:habes maritum:vel filiu:vel germanum blasphematorem:dicas eis:q sunt ciues inferni.Et si dicunt:q nó est verum.et tu dicas:q dictum fuit Petro.mathe.xxvj.Uere:et tu ex illis es.Nam et loquella tua manifestum te facit.Propter istaz cám isti blasphemi:ita frequéter noiát dyabolum.Ná et comedunt et bibunt:et surgunt:et vadut dormitú et omnia faciunt in noie dyaboli.o miseri homines opera vfa:malo pncipio inchoatio:et ideo non poterunt habere nisi peius mediuiu et pessimum exituz.et si dicis.Nonne predicatores nominant dyabolum?Certe magna est differentia: et do exéplum Unus dicit.Uiuat rex.Alius dicit moriatur rex.Uterq3 nominant regé:sed tñ aliter et aliter.Ideo vnus pmio:alter supplitio dignus est.Ita ad ppositum. Predicatores nominát cuz i eius vituperium et confusióe:vt expellatur a mente et ore xpianoꝝ:quasi diceretur.moriat.Sz qñ tu nominas eum cum furore et ira:tantuz est:quantum si diceres.Uiuat dyabolus et ideo peccas euz sic noiando:pdicato: vero nó.vis etiá scire hác distinctioné.Nota exéplum mirabile quod ponit scia.Bona uétura.i sermone ois arbor que non facit fructum bonuz:et in summa de vitijs.Habuit qdam ex ppria vxore fm extimationé suam tres filios:sed fm veritatez:vnuz tñ.Quadá die:vxor cum viro có

turbat: ꝯtumeliādo dixit: fame el
pegio che poi che io poſto le cor
na: ꝛ de his tribus filijs: vnus eſt
tantū ſuus. Requiſita illa a uiro
quis illoꝝ eēt ver⁹ fili⁹ eius: nullo
modo voluit manifeſtare: ꝛ ſic mo
ritur. Inde ad modicum: infirma
tur ꝛ uir: ꝛ fecit teſtamētum: ꝛ ide
terminate reliquit omnia ipſoruꝫ
trium. ſ. qui erat legitimus. mor
tuo iſto: oritur ꝯtentio int̄ fratres.
quilibet ſe aſſerit legitimum: ꝛ cō
ſequent̄ heredem. Fit ad iudicem
longum. pēdēs iudex memor: for
te prudentie ſalomonis. iij. Re. iij.
de meretricibus pro filio contēdē
tibus: p̄cepit funus illud ad arbo
rem alligari: ꝛ quēlibet illorum ſa
gittam iacere: ut ſic poſſet noſcere:
quis eius verus filius eſſet. Pri
mus iſtorum rectiſſime quantū ſci
uit ſagittā iacit in cadauer illud. ſe
cūd⁹ toto conamine nitī ſupare p̄
mum. Cum vero ad tertium p̄ue
nit: eius uiſcera cōcutiuntur: ꝯtre
muit aiūs turbat. horret maluꝫ ꝛ
pauet vulnus inanire iniculo tra
ctus. dicit iudici. Date hereditateꝫ
cui dare libet: q: potius elligo illaꝫ
amittere: q̄ꝫ meum licet mortuum
vulnerare patrem. Per hoc ma
nifeſtum fuit hunc eſſe verum filiū
ꝛ per ꝯſequens tota hereditas ſibi
traditur ſic in propoſito. quo ver⁹ fi
lius dei: aut deuotus virginis glo
rioſe: ſufferre poſſet blaſphemias ꝛ
iniurias dei: virginis ꝛ ſanctorū?
Certe qui verus xp̄ianus eſt: hor
ret non ſolum blaſphemare: ſed ꝛ
audire blaſphemias. Et ſic huit q̄n

ta ratio. Accipe ſextam.
¶ Sexta blaſphemia eſt horribile
peccatū: rōne horribilis irrecogni
tionis ꝛ ingratitudinis: vt oēs cla
mant. Ingratitudo eſt maximum
peccatū: ſicut etiam determinat ſā
ctus Tho. ſecūda ſecūde. q. cvij. ar
ti. i. ꝛ. iij. ꝛ Bernar. dicit. Ingra
titudo eſt ventus vrens: ꝛ diſiccās
fontē pietatis: ꝛ fluenta gratie dei.
Sed certe ſi bene ꝯſideremus: bla
ſphemator duobus modis vtitur
ingratitudine ꝯ deuꝫ. Omnis crea
tura dei laudat: vt in ps. Lauda
te dn̄m de celis. ꝛ alibi ordinatio
ne tua: perſeuerat dies: qm̄ oia ſer
uiunt tibi. Ipſe blaſphem⁹ cuꝫ ſit
bn̄ficiatus beneficio lingue: cū qua
poſſit manifeſtare omnes ſuas ne
ceſſitates cum lingua non ſolū ip
ſe non laudat: ſed ꝛ maledicit ꝛ in
iuriatur maieſtati diuine. Secun
do modo eſt ingratus de immen
ſo beneficio incarnatōis. Ipſe nā
q̄ꝫ dn̄s ſua benignitate: nobis con
deſcendere voluit ad ſummēdum
mēbra noſtre infirmitatis ſoluꝫ p̄
ſalute noſtra: pro quo tam immen
ſo beneficio cōtinuas: ipſe debere
mus reddere gratiarū actiones: ip
ſe autem blaſphemus nominat il
la irreuerenter ꝛ vituperoſe: ac in
iurioſe: o fili damnationis eterne:
ꝛ homo digne eterno igne: ꝛ quo
modo audes: illa mēbra ſanctiſſi
ma tua lingua ſpurciſſima nomi
nare? Quomodo ēt audes vitupe
rare: ſeu vituperoſe nominare par
tes illas pudiciſſimas glorioſiſſi
me v̄ginis: que deum noſtrū por

v

lauerunt pro nobis? Certe hec ma
xima ingratitudo est: ⁊ ꝯsequēter
blasphemia peccati grauissimū ē
¶ Septima ratio est horribilis ob
ligatōis. hoc peccatū est adeo gra
ue: ꝙ nō solum sunt culpabiles q
ipsum committunt: sed illi qui ob
uiare ⁊ cōtradicere possunt: ⁊ de
bent: ⁊ tamē nolunt: seu nō curant.
vt in. c. sicut dignū. de homicidio.
Nō caret scrupulo cōcessionis oc
culte: qui manifeste facinori desi
nit obuiare. Cum suis concordan.
Examina ergo ꝯscientiam tuam:
⁊ vide si vnq̃ obuiare potuisti pec
cato blasphemie: ⁊ nō curasti. Cōfi
tere: q: grauiter peccasti. propter h̄
dico ꝙ parentes: qui nō corrigūt
filios suos quos vident ⁊ audiūt
blasphemare: vel alias nomē dei ĩ
vanum iurare: vel per corpus vel
per sanguinem christi omnes pec
cant. Similiter ⁊ omnes patres
⁊ matres familias: qui de simili
bus non corrigunt famulos ⁊ ali
os subditos suos. Sed heu quid
dicam? Expellitur uel vulneratur
famulus: si nō habuit bonā curam
de equo: ⁊ tamē si blasphemat: ēt
vnū minimū verbū correctiōis si
bi nō dicitur. Similiter ⁊ tu bar
bitōsor: ⁊ tu aromatarie: sutor cer
do: ⁊ mercator ⁊ quicunq̄ artifex:
qui in apothecis: ⁊ domibus: que
plene sunt sanguine xpi ⁊ beate v̄
ginis: filiis dei: aut sanctos bla
sphemare: ibi dilaniant̄ sue sanctis
sime carnes: ⁊ minus estimatur: ꝑ
cussione cuiuslibet vilissime ꝑso
ne: omnes simul cū ipsis blasph

maioribus a casa maledecta vene
andareti: q: estis participes pecca
torum: que ibi cōmittuntur p ip
sos tabernarios: ⁊ tu qui tenes lu
dum in domo tua: bene nota. Si
militer prelati: ⁊ animarū rectores
dñi ⁊ seculares officiales hoc vitiū
corrigere nō curantes: omnes pec
cant: ⁊ vere magna stulticia est ip
sorum officialiū: qui possent lucra
ri multos denarios cū merito apd̄
deum: ipsos blasphemos puniē
do ⁊ nō curant. Seriano li piu be
nedeti danari del mundo: che cusi
essi trafficando guadagnarebeno
piu che diece per cento. Immo si
isti denarij cōmiscerentur alijs in
iuste acquisitis: iniusti pp iustos:
a deo iusto ꝯseruarentur: ⁊ hoc ꝓ
pter preces sanctorū ⁊ merita glo
riosissime v̄ginis orantium pro il
lo officiali puniēti huiusmōi sce
lestos. Similiter ⁊ alij assistentes
blasphematoribus si nō corrigunt
quantū expostulat regula discretio
nis omnes peccant. Ideo Hyero.
cōtra vigilantiū. Meam iniurias
patienter tuli: impietatē ꝯtra deū
ferre nō potui. Quodā tpe: semel
quidā florētinus ingressus pala
tium potestatis: vt eū adiret: qdā
famulus blasphemauit. Cuius ille
zelo dei armatus: percussit illum
terribiliter: de quo potestas nō pu
niuit eū. Sed heu quid dicā? In
proprijs iniurijs: nec vnū v̄bum
volunt homines sufferre quin vi
dicent. Iniurias aūt dei nō curāt.
Mementote patres: q: vt di. C. de
hereti. ⁊ manicheis ⁊ samaritanis.

l. manicheos. Quod in diuinā religionē cōmittitur: in omnium fertur iniuriam. Accusa igitur huiusmodi blasphemos. Immo si non accusas vel denuncias: male agis & puniendus es. xxij. q. i. Si quis per capillum ter. & glo. & in auctē tico: vt nō luxuriētur ꝯtra naturaꝫ & Leuiti. v. Si peccauerit anima. &c. Et si ex vigore statuti datur tibi pars pene: teneas letanter: qꝛ est optime acquisita. Et si ex ea facis elemosynam: erit deo acceptissima sed dicis. Ego qui nō blasphemo: quare pecco? Respōdeo ꝙ scis: & audis: & potes punire: & nō punis potes accusare vel denūciare & nō facis. Si intraret lupus in ciuitatem: nō ne quilibet clamaret: Ad lupuꝫ ad lupū? Magis debetꝫ clamare ꝯtra blasphematorē: sꝫ heu qꝛ multi sunt q non corrigūt sed faciunt: quod peius est: qꝛ qñ sciunt aliquē blasphematorē: prouocant vt irascat̃ & blasphemet: & rideant & trufentur. O venatores: qñ perditis predam: vel falconē: o naute quando hētis fortunā: quot blasphemias facitis: sed vt dixi rectores magna pena digni sunt: qꝛ huiusmodi nō puniunt. o si quis blasphemaret regem: vel diceret malum de eo cito puniretur. Similiter: quilibet licet paup sit habet i curia aduocatū aliquē vel procuratorem: solus xp̄s caret aduocato: qꝛ nullus querit honorē sui. Quinimmo multi oponūt se ne blasphemi puniantur. Sed vere: v he patrie illi: vbi hoc peccatū regnat sine punitione. Deus. n. facit: sicut homo qui obsidetur in aliquo castro: ꝯtra quod obsidētes iaciunt iacula cum balistis: bombardas & alias machinas & arma. Ipse vero ecōtra defendit se: etiam similia arma iaciēdo: sic facit deus. Blasphematores iaciunt balistas & bōbardas maledictionū ꝯtra euꝫ: ipse vero defendit se cuꝫ bombardis pestilentiarū: cū trabuco famis: & cum manganellis guerarū: cū balistis aduersitatū: terremotuū: & infirmitatū. Ideo dicit imperato: in autē. vt non luxu. ꝯtra naturā col. vj. ꝙ propter talia peccata. s. blasphemie & contra naturā ueniunt terremotus: pestilētie & fames. Et ideo rectores debent esse multum diligentes ad extirpandū hoc peccatū. Et bonū eēt prohibere ludū maxime taxillorū: qꝛ est fons & origo omnis blasphemie. Ná qñ hō diabolicas ludit & pdit: aperit maledictū os: & diabolus loquit̃ per illud: tanꝗ per fistulam suā. Credatis mihi patres: ꝙ deus respicit circūquaqꝫ. Et si videat se blasphemari & non fiet punitio: tunc ipse punit. Unde Isay. lxxij. Iugiter tota die nomen meum blasphematur propter hoc sciet populus meus nomē meū in die illa: quia ego ipse q loquebar: ecce adsuꝫ scilicet puniendo. & sic patet secundū mysterium. ¶ Tertium mysteriuꝫ est de huius peccati horribili & seuera punitione. vbi nota: ꝙ septeꝫ punitores inueniunt̃ ordinati cōtra blasphemiā. quorū primus est

legalis. Leuiti. xxiiij. preceptū est a deo moysi: vt blasphemus lapidaretur ab omni populo: ⁊ qui audirent eum blasphemantē imponerent manus suas super caput eius ⁊ ita factū est de quodam: qui blasphemauit. Secundus punitor ē imperialis: q̄r blasphemus: s̄ꝫ leges imperiales decapitandus est. vt in aūt. s̄. alleg. ſ. vt nō luxu. contra naturā col. vj. Tertius est municipalis: licet enim ipse leges municipales: ⁊ statuta specialia: mitigent in aliquo rigorem legis imperialis: non tamen permittunt blasphematorē impunitū transire: ordinant. n. q̄ puniatur in bursa uel in persona: flagellando incarcerādo uel eculeo torquēdo. Quartus est spiritualis: ut in. c. si quis. xxij. q. i. si quis per capillū: vide q̄ honestate v̄borum utitur: quid ergo: si p corp⁹. ⁊c. vel per caput dei iurauerit. vel alio modo cōtra deū: blasphemia v̄sus fuerit: si in ecclesiastico ordine est: deponatur: si laye⁹ anathematizatur. in. c. statuimus. de maledicis. punit̄ blasphemus. septē hebdomadibus multipliciter. Primo q̄r septē sextis ferijs i pane ⁊ aqua ieiunare debet. Secūdo septē diebus dn̄icis: dēt i manifesto stare an̄ fores ecclesie: ⁊ vltimo die dn̄ico dꝫ stare sine palio ⁊ calciamētis ligatus corrigia ad collum nullum talium durum ingressurus ecclesiā. Tertio dꝫ reficere quolibet p̄dictorū dierū: si potest tres pauperes: alioquin duos siue vnum. ⁊ si nec ad hoc: ei⁹ supetunt facultates: in aliā penā debet cōmutari. quā pniam si renuerit accipere: viuēs: arceatur ab ingressu ecclesie: moriens ecclesiastica careat sepultura. Et per potestatē tpalē dꝫ cogi: si reqsita fuerit ab epo ad soluēdum. xl solidos aliquum. xxx. siue. xx. Et si ad hoc non sufficeret quinqꝫ. Solidus aūt capitur pro auro. ut infrt. de pena. temere litigantiū. §. fi. ⁊ in glo. Quītus punitor est infidelis: ut nabuchodonosor. Danie. iij. quicunqꝫ loquutus fuisset blasphemiā cōtra deum triū puerorꝫ ordinauit q̄ deperiret ⁊ domus eius vastaret̄. mahometus ēt infidelissimus canis: in suo alchorano p̄cipit q̄ quicunqꝫ deum uel xp̄m: aut beām v̄ginē blasphemaret: medius diuideret̄. Et ut dicitur: qui indeuenerūt. i. de terra sancta frequēter ab officialibus puniunt̄ aliqui saracenorum eo q̄ protulerūt v̄ba inhonesta cōtra v̄ginē. Ala barba de li officiali xpiani. Sextus punitor est diuinalis quarti Reg. xviij. ⁊. xix. ⁊ Isa. xxxvj. ⁊. xxxvij. habetur q̄ pro blasphemia Senacherib: qui obsedit hyerusalē: cū exercitu. clxxxv. milium uirorum: oēs una nocte mortui sunt. Lege ibi hystoriā: forte in tota scriptura sacra nō reperit̄ tot gentes fuisse occisas simul ⁊ semel pro aliquo delicto. Septimus punitor est infernalis. Multos legimus a diabolo uisibiliter areptos ꝓpter peccatum blasphemie: p̄cipue tamē de puerulo. v. annorū romeo de quo Greg. in dialogo: qui dux

esset assuetus blasphemijs: quodã die eo stante in brachijs pris cla mare cepit. Mauri homines ue nerunt qui me tollere volunt. quo dicto nomine dei blasphemauit sta timqz diabolus infelicẽ eius aiaz rapuit: et in icẽdijs eternis submer sit q: s3 Ric. in. iiij. d. xxvij. ar. iij. q. i. tanti intellectus extitit: qꝫ rõnis usum habuit: Unde demereri pote rat et mereri. Caue ergo o xpiane ab hoc horrendo peccato. quod de us tibi concedat. Amen.

¶ Dominica. ij. in quadragesima p⁹ prãdiũ. de ludo. Sermo. xxxvj

Fratres rogamus vos. et c. pme. Thesa. iiij. ga ut in pcedẽti sermone habitũ est. Ludus uidetur eẽ fons et origo principium et semita pecca ti blasphemie: ideo uidetur conue niens: qꝫ post illã dicaẽ etiã de lu do. Et ut obseruemus nostrã lau dabilẽ consuetudinẽ: tria misteria de ipso considerabimus: ad hono rem beatissime trinitatis et cõfuta tionẽ suoꝝ inimicorũ. quoꝝ.

Primũ erit de ludi prohibitione
Secundũ de ipsius aggrauatione
Tertiũ de eiusdẽ obligatione
Primus ludus est laudabilis
Secundus tollerabilis
Tertius vituperabilis

¶ Primũ igitur mysteriũm dico qꝫ est de ludi prohibitione. ubi mo uetur dubium theologicũ: et pciẽ tiale. Utrum. s. omnis ludus sit p hibitus ad quod rñdeo cũ distin ctione: qꝫ triplex est ludus.

Primus procedit ex magna deuo tione et hic est peramãdus.

Secũdus ex humana recreatione et hic est tollerandus.

Tertius ex diabolica suggestione: et hic omnino euitandus.

¶ Primus ludus dico: qꝫ est lau dabilis huiusmodi erat ludus: quez faciebat Dauit ante archã dñi: ut hẽtur secũdi Reg. vj. et i. Parali po. xiij. vbi dicitur qꝫ dauid et vni uersus israel: ludebant corã domi no omni vtute: dũ adducebant ar cham cũ cãticis: et cytharis: et psal terijs: et timpanis: et cymbalis et tu bis: secũdi aũt Reg. dĩ. vj. qꝫ Da uid erat accinctus ephot lineo: et saltabat totis viribus ante dñm: et sic obtulit Dauid holocausta corã deo? quẽ Michol vxor sua dspici ens dixit: qꝫ gloriosus fuit hodie rex israel discooperiens se ante an cillas seruorum suorum: et nudat⁹ est: quasi si nudetur vnus de scori is. Cui Dauid. Uiuit dñs: q: ludã ante dñm qui elegit me: ludã et vi lior fiam plusqꝫ factus sum: et ero humilis in oculis meis. Iste lud⁹ dauid procedebat ex magna deuo tione et affectu cordiali quẽ hẽbat ad xpm. In illa eniz archa deum erant tria. s. vga: manna et lex mo sayca. Que tria designabant et figu rabant: vt prophetico spiritu intel lexit Dauid tria que fuerunt i xpo s. diuinitas potentissima designa ta per vgam: caro purissima p mã na anima sapiẽtissima: per legem mosaycam. intellexit ergo dauid vbum dei debere incarnari: et ideo fecit tam magnũ festũ et ludũ. mi

chol signabat synagogam despicie͂tem humilitate͂ x͞pi ꝛ virtute͂ misteriorū eius. Unde ꝑpter hoc: sicut Michol illa punita fuit sterilitate: videlicet in fine͂ suum: sic ꝛ synagoga ꝑpter suam ꝑfidiam: sterilis est bonis operibus vsq͂ in fine͂ mundi. Ad eundem ludū inuitat nos ipse dauid in ps. d. Oēs gentes plau. ma. iu. deo in vo. exulta. Quem sequitur ecclesia in solennitatibus pulsans ꝛ sonans campanas ꝛ organa: ꝛ diuersos cant⁹ faciens.

¶ Secūdus ludus est tollerabilis qui fit ꝑpter humanā recreatione͂ ut. n. dicit Tho. secūda secūde. q. clxviij. ar. ij. sicut hō indiget corporali quiete ad corporis refocillationem: q2 nō pōt cōtinue laborare: ꝑpter hoc q͛ hꝫ finitā virtute͂: que determinatis laboribus ꝑportionatur: ita est etiam ex parte anime: cuius v͛tus est finita: ideo ad d͛terminatas operationes ꝑportionat͛ ꝛ ideo qn̄ ultra modū suum in aliquas operatiōes se extēdit laborat: ꝛ ex hoc fatigatur. Et ideo opꝫ remedium ꝯtra talem defatigatione͂ adhibere per aliquā delectationeꝫ intermissa intēsione. ad insistendū studio rationis: sicut in col. pꝛum legitur q͛ beatus euangelista Joānes cū quidam scandalizaret͛: q͛ eum cū suis discipulis ludente͂ inuenerit os mandasse vni eorū: qui arcū gerebat. vt sagittam traheret. Quod cū pluries fecisset. quesiuit vtrum hoc ꝯtinue facere posset. rn̄dit q͛ si hoc ꝯtinue facēt arc⁹ frangeretur. Unde beatus Joannes sꝰ dit: q͛ similiter animus hōis frangeretur: si nūq͂ a sua intensione relaxaret͛. Similiter legit͛ de sancto Antonio monacho. Huiusmōi autem dicta vel facta: in quib⁹ querit͛ talis delectatio: vocantur ludrica vel iocosa. Et ideo talibus vti debes interdū quasi ad quandā anime quiete͂. Et hoc est q͛ dicit philosophus. iiij. Ethi. q͛ in huius vite ꝯuersatione: quedā requies cū ludo hēt͛ur. Et circa tales ludos potest esse aliqua v͛tus: quā eutrapeliam vocāt: quā nos dicere possumus iocunditate͂. Et dicit͛ aliqs eutrapellus a bona v͛sione: q2. s. bona v͛tit aliq͂ dicta v͏l facta in solatiū Ideo benedicit Cato sapiens. Interpone tuis interdū gaudia curis ꝛ Aug. in. ij. Musice. Uolo inqͣt: tande͂ tibi parcas. Nā sapientem decet interdum remittere aciem: rebus agendis intentā. Tulius etiaꝫ in primo rethori. dicit. qn̄ auditores sunt defatigati: nō est inutile ꝛ ab aliq͂ re noua: aut ridicula: orationem incipere. ¶ Circa hūc tamen ludū: tria videntur precipue cauēda. Quorū primū ꝛ ꝑncipale est: q͛ predicta delectatio nō queratur in aliquibus operationibus aut v͛bis turpibus vel nociuis: aut que tendunt in proximi nocumentum. Hoc. n. nō solum. s͞m Tho. sed ēt s͞m Tulliuꝫ p͞mo de officijs est prohibitū. Secūdum cauēduꝫ est ne totaliter grauitas anime resoluatur. Unde Ambro. primo de officijs. caueamus: ne dū relaxare

animum volumus soluamus oēm armoniā: quasi cōcentū quendam bonorū operū: & Tullius pmo officiorū. Sicut pueris nō oēm licētiam damus ludēdi: sed eā que ab honestatis actionib' non sunt aliena. Sic in ipso ioco: aliquod probi ingenij lumē eluceat. Et Arist. ix. Ethi. dicit. Qd delectatio ad vitam est necessaria: sicut sal ad cibū Modicū. n. de sale sufficit ad magnaz qtitatē cibi. Unde si quarta pars esset de sale: nihil valeret: eodem modo: modicū de ludo certis tēporibus: sufficit ad quietem mentis. & qūr qui totū tēpus: vel magnā partē eius expendit in ludis: venationibus: & huiusmodi: excessiui sunt & qūr vitiosi in ludo vt dicit. philosophus ibidem. Sicut etiā: si aliquis ita se abstineat a ioco: q se onerosum exhiberet aliis: dū nihil delectabile exhibet: & delectationibus aliorū impedit qd & vitiosum est. vt dicit Tho. vbi. s. ar. iiij. Ideo Sen. Sic te geras sapienter: vt nullus te horreat tanq̄ asperū: nec cōtemnat: quasi vilez. Illi aūt sunt asperi: qui alioz moderatos ludos nō recipiūt: nec ipsi dicunt aliquod ridiculuz. Et tales dicitur duri: & agrestes a philoso. iiij. Ethicorum. ¶ Tertium quod attēdenduz est in tali ludo: sicut & in omnibus alijs actionibus est: vt qgruat. psone & tēpori & loco: & fm alias circunstantias: debite ordinetur: vnde ppter h Ambro. i. de offi. super illo vbo. Ueh vobis qui ridetis: qz flebitis: non solum profusos: sed etiam omnes inquit iocos declinandos arbitror qd dictū fm Tho. vbi. s. ar. ij. debet intelligi: nō qd excludat vniuersaliter iocū a cōuersatione humana: sed a doctrina sacra: que maximis rebus intēdit: fm illud Prouer. viij. Audite: qm̄ de rebus magnis loquutura sum. & hic nō. qd sicut non oīa tpa sunt equalia: nec oia loca: nec oēs psone: ita nō omnes ludi debent esse equales. Aliq enim ludi conueniunt pueris: qui nō queniūt alijs. Pueris nanq̄ dicit Sapiens Cato. Lude troco. Adolescentulis aūt quenit ludus pile. Iuuenibus: iactus palli cursitatio: & huiusmodi. Uiris autem ludus scacorū: qui nec clericis est prohibitus: fm Laurētū licz ad scandalum vitandū laycorū: coraz laycis nō debent huiusmodi agere: dñis pcipue tpalib' queniūt histrionatus honestus. Prelatis catuli & simie licet potius solatia sua deberent querere: iuxta illud Macha. xij. habētes pro solatio libros sanctos in manibus dextris. hec Ant. Archi. florē. cōcor. dictis. l. solent ff. de alea. vbi dicitur. Qd non phibetur si quis certet hasta: vel palo iaciendo: vel currēdo: saliēdo: luctādo: vel pugnando: quod virtutis causa fuit. in. l. tamē. Alearū vsus. C. de alea. dz. Nemini permittitur in his ludere vltra vnum solidū tota die: & si multū diues sit vt si quē ammissionē frangi contigerit casum grauē non substineat. Ex his etiam patet: fm Tho. vbi.

S. ar. iij. qd hec ludrica siue iocosa v̄ba vel facta: quādo excedūt regulam rationis: sunt vitiosa: qd dupliciter pōt esse. Uno modo ex ipsa specie actionū est illiberale petulans: flagitiosum et obscenū: quando .s. vtit aliqs cā ludi verbis: vel factis turpibus: vel etiam his q̄ vgunt in proximi nocumētū: que de se sunt peccata mortalia. Et sic patet: q excessus in ludo: est peccatū mortale ꝓpter pericula sequētia. Alio modo potest esse excessus in ludo per defectū debitarū circūstantiarū: puta cū aliqui vtunt ludo vel temporibus: vel locis indebitis aut etiam preter conuenientiam negocij: seu psone. In hoc quidem qn̄qꝫ pōt esse peccatum mortale: pp vehementiā affectus ad ludū: cuius delectationē ꝓponit aliquis dei dilectioni: ita q ꝯ ꝓceptū dei vel ecclesie talib⁹ ludis vti: nō refugiat. Qn̄qꝫ aūt est veniale puta qn̄ aliquis nō tan affici ad ludū q vellet propterea aliqd ꝯtra deū cōmittere. ¶ Tertio ludus est vituperabilis: et hoc ꝓcedit ex diabolica suggestione: et ꝯtīr ab omnib⁹ euitari debet. Huiusmodi ē ludus vbi sumunt turpes representationes: vel periculosa et nociua exercitia vel torneamēta: baliste: de quibus aliquātulum supra dictum est. Ludus etiam alearum est culpabilis: et a diabolo suggestus: et ꝯn̄r ab omnibus euitandus: q plenus est peccatis: vt infra hēbimus. Et de his ludis dicebat sarra: que fuit vxor Thobie: filij Thobie: qn̄ iniuriata fuit ab ancilla: eo q. vij. viri qui eam in vxorē ceperāt mortui essent: quilibet eoꝝ in nocte: q̄ cum ea secreta cubilis accipiebant orans ad dn̄m. Nunqꝫ cum ludentibus miscui me: neqꝫ cum his q in leuitate ambulant: participem me prebui. ¶ Quod autē ludus alearum sit culpabilis probatur: q est ꝓhibitus per vtranqꝫ legē canonicam .s. et ciuilē. in .c. clerici. de vita et honest. cle. dr̄. Clerici ad aleas vel taxillos non ludant: nec his ludis intersint. Licet hoc capitulū loquatur de clericis: non licet tamē laycis. Unde hic valet argumentū a ꝯrio sensu. Et hoc q alibi non solū clericis: sed et laycis ꝓhibetur. in. c. n. ep̄s. xxxv. di. dicit Ep̄s aūt presbiter: aut diaconus: alee: atqꝫ ebrietati deseruiēs: aut desinat: aut certe damnet: Subdiaconus autē: aut lector: vel cantor similia faciens: aut desinat: aut cōmunione priuetur. Similiter et laycus: hoc decretū hētur ex canonibus apostolorum iure ergo canonico: ludus alearum prohibitus ē omnibus. Iure etiam ciuili prohibitus est similiter. vt in. capitu. de sanctis. epi. §. interdicim⁹ l autētico. et in greca cōstitutione: que incipit. Alearū vsus. C. de aleato. vbi dicit iperator iusti. Hac generali lege decernimus: vt nulli liceat neqꝫ in publicis: neqꝫ in priuatis locis vel domibus ludere per ludum autem Alexander. secundum gulielmum intelligitur omnis ludus qui innititur fortune: vt

tarillor. Idem videtur de Cartis et naibis: quāuis sit ibi aliqd industrie: pncipaliter tñ ē fortune. Ludus aūt scaccor: nō est fortune: sz industrie: et ob recreationez inuentus. Unde nō est phibit⁹: fm Ricar. in. iiij. d. xv. ar. v. q. viij. qz in eo exercetur humanū ingeniū: nisi forte in casu. s. cū hoies agunt penitētiam. Nec etiā clericis prohibet: fm lauré. Ludus etiam pile non est fortune: sz exercitij. hec anto. archy. flo. Sed nunqd Ludus alee est peccatuz mō? Rñdit Ric. q sic. Quod probari pōt ex pena. Nullus. n. dz deponi vel excōicari nisi p mortali peccato vero: vel psumpto: sed Ludens ad aleas dbet deponi vel excōicari: fm illuz canonē apostolorū. Epus: quē supra allegauimus ergo et c. Similiter di. it. Anto. Archy. flo. hoc esse do verū: qñ ex cupiditate qs ludit. s. pncipalit motus: nō ob recreatione: sed ad acquirendū et qd notabile per ludū. Nam ludere quid modicum: ut faciunt pueri: vel ob recreationē: et moderate: nō videt mortale neqz phibitum: vt etiam dicit Ric. vbi. s. Eñ. et ff. de alea. l. vltima dicit. qd incōuiuio vescēdi cā ludere familia permittit. Et hoc etiā videt innuere tex. illius. c. Epus: ex modo loquēdi. Dicit enim. Deseruiens alee. hoc autem pticipiū deseruiens intelligitur. i. valde seruiēs. sic q illa ppositio: de. augmētet. Denotat ergo freqntiaz. Et est sensus: qd valde et frequenti dedit⁹ ludo: quod cōtet faciunt: qui ludunt ex cupiditate: dz desinere: aut dānari. Et qūuis gui liel. dicat q tūc est mortale qñ ducitur in ɔsuetudinē: istud de se nō videt verū: qz et ɔsuetudo: etsi aggrauet peccatuz: nō tñ mutat spēz peccati: vel genus vt de Veniali fiat mortale fm Tho. h Anto. archy. flo. Et nō: q istaz penā depositionis: vel excōicationis: nō sustinebit quis: nisi hoc ducat in ɔsuetudinē: fz Ric. immo et si sit assuetus ad huiusmodi: dz pus admoneri: et si admonitus: nō cessauerit tūc est puniendus illa pena. et fm hosti. q quo ad penā idem videt dicendū in subdyacono. ar. c. miramur. de seruis nō ordi. et sic patet primum mysteriuz.

¶ Secūdū mysterium est de huius peccati aggrauationē. Ubi nota: q ppter tria potest pbari: hoc peccatum esse valde graue. Nam per illud.

¶ Primo offenditur deus.

¶ Secundo proximus.

¶ Tertio ipsemet ludens.

¶ Primo nanqz offendit deus. Nam tria sunt pcepta: que debemus obseruare: vt maiestatez dei honoremus: q omnia in ludo: ipse lusor transgredit.

¶ Primū ergo preceptum: ē vt habetur exo. xx. Nō habebis deos alienos corā me. hoc pceptuz: lusor transgredit: efficitur nāqz idolatra. O miser lusor audi me. Nōne videtur tibi q magnū peccatū erat illor: qui adorabant idola? sz vere tu ex illis es. Nā nō videt q

habeas aliū deū: nisi taxillu3: aut chartas: vel naibos. Ipsum nāq3 amas super oia: et p̄nt ipse ē deus tuus. Unde hierony. in epistola: Audi filia: ad Eustochiū. id colit vnusqsq3 qđ amat. et Augu. in li. sniarū prosperi: super illo verbo: ad philipēses. iij. Quoꝝ deus vē ter ē: inquit. Ab hoie colitur: quod p̄ceteris honorat. Sed tu ponus honoras taxillos: qui sunt de ossibus animalium: q3 ossa Jesu xpi. Nec. n. in ludo sepius vituperando blasphemas: taxillos aūt honoras: eis p̄stando summā obedientiā3. Nā ad p̄ceptū taxilli vel naibi: tribuis ludēti tecū. et. l. et. c. florenos: et quicqd mādat lex illius Ludi. Ferventior est lusor ad obediendū taxillo: q3 sctūs Martinꝰ ad obediendū xpo. Na3 de beato Martino legit: q pro xpo: dedit palij medietatē: lusor autem ad ludi iussionē dat paliū integrū: et qnq3 tunicā: et camisiā: et oēm suam facultatē: et quod mirabilius est: vxorē qnq3 propria3. O stulticia mundi. O magna fatuitas hominū. Nōne isti tales: sunt digni magna confusione? Certe sic. Quidā nāq3: ut a fide dignis hominibus accepi: lusit et p̄didit: vxorēq3 propriā tradere volebat vincenti: nisi a quibusdā mulieribꝰ: timore dei custodita fuisset. Amplius: qdam amnissis omnibꝰ in ludo: lusit et perdidit dentes: atq3 sibi abstrahi sustulit. Attendite patres: quanta est obediētia: quā p̄stat ludens deo suo. quis eni3 pro aliquo dño tpali: vel pro deo eterno: tot et tāta largiretur: et tam faciliter? Amplius dico lingat vnus cū alio sup vna q̄ntitate pecunie: dat snia pro vno p̄ aliū: de qua nō contētat ille cōtra quē data fuit: etsi fuisset data a Joanne andrea: aut bartholo: aut ab alio quocūq3 famosissimo doctore et p̄pter hoc: appellat nō semel taū3: sed pluries. Lusor aūt ad punctum taxilli vel naibi in quo datur ita simpliciter obedit: q sine appellatione aliqua: vel cōsilio: dat vincenti quicquid vincit: etia3 si cēnt decē milia florenoꝝ. Dicū ergo dico: q lusor cōmittit idolatriam: ut probatum est.

¶ Secundo ludus transgreditur p̄ceptu3 de assumendo nomen dei in vanū. na3 quis pōt exprimere: quot vicibꝰ et quot modis nomē dei in vanū nominat i ludo: quot etiā iuramēta inania: imo et scelera p̄ iuria et per corpus et sanguinem xpi: et p̄ sacra euāgelia. et huiusmodi? et multotiēs cū mēdatijs: de qbus oibus: reddent rōnem in die iudicij ipsi maledicti lusores: ut math. xij. Quot etiam impie blasphemie egrediūt de maledicto et fetenti ore ludentiū ꝯtra sanctos: et beatam virginē: Immo et contra deū? Patres: teneatis pro firmo: q baratária: est vna becharia: seu macellum: vbi ceditur xps per frustra: et alijs scti: Immo ipsi lusores deteriores sunt xpm crucifigentibus: q: saltē illi servauerūt corpꝰ integrū: lusores nota vero per frustra incidunt: et quod deterius est

aliqñ percutiunt imagines xpi v-ginis: et alioz sanctoz. et oculos il loꝝ effodiunt. In vna ciuitate. vt a fide dignis habeo: quidā venerunt in tantā rabiē: qz luserant et perdiderant in nocte veneris sci: q ea dem nocte intrauerunt quādaz ecclesiaz et ceperūt crucifixū dicētes: Nisi dederis nobis pecuniā, proijciemus te in latrinā. quod deuenit in noticiā: et cōbusti fuerunt. Quā iniuriā: quātum horreat deus: ondit per signa que demonstrauit. Unus stipendiarius ludendo vulnerauit cū daga grossum quendā: vbi erat imago virginis sculpta: et inde exiuit sanguis. quez grossum adhuc tenēt fratres heremitani sci Aug. florentie. Rome etiaz: in ingressu ecclesie sancti petri: ē quedā imago beate vginis tenēs imaginē xpi in brachijs: quā quidaz lusor ex desperatione pcussit: et exiuit sanguis ex illis pcussurj: et multarū guttarum illius sanguinis vestigia adhuc cernuntur.

¶ Tertio trāsgrediunt lusores tertiū pceptum pme tabule: vbi mandat: q dies festiuos sanctificem9. Tunc autem dies festos sanctificamus: qñ operibus diuinis et sctis vacamus: et attendim9. s. oronib9 diuinis officijs: vbo dei et elemosynis. Est. n. pceptum oibus illis diebus ire ad ecclesiā ad audiendā missam. et ió oēs cogitare debemus: quare vadimus ad ecclesiā. Non propter aliud: nisi ut petamus elemosynaz et misericordiā a deo. s. vt remittat nobis debita nostra: et det nobis grāz suam. qd vt obtineam9: debemus dare elemosynaz paupibus: ob reuerentiaz et amorē illius: pro cui9 amore ipsi petūt. iuxta illud. Luc. vj. Date: et dabit vobis. ppter hoc paupres stant ante hostiū ecclesie. et talē inuenim9 deū erga nos: qles nos erga paupes exhibem9 Maledicti aūt lusores: diebus festiuis: neqz audiunt missaz: neqz forte ingrediūtur ecclesiā. nullā faciunt elemosynam imo vellent spoliare pauperes: vt haberent denarios ad ludendū: et p totū diē ludis attendūt. Nunqd tales custodiunt festa? Certe non. Augu. in li. de rectē cordis. Dicit tibi: vt spūaliter obserues sabbatū: nō qūo iudei obsuāt carnali ocio. Uacare. n. uolunt ad nugas: atqz luxurias suas. Imperator quoqz in. l. Dies. C. de fera: Dies inquit festos: dies maiestati altissime dedicatos: nullis volumus voluptatibus occupari. infra. Nec tñ: hec religiose dici ocia relaxātes: obscenis quēqua patimur voluptatib9 detineri. Nihil codē die. sibi vēdicet scena theatralis aut circensium certamina: aut ferarū lachrimosa spectacula. Ar. dicte. l. probat diebus festiuis ab oibus ludis et turpibus esse abstinendū. sed isti maledicti lusores: faciunt totū oppositum. qz forte in hebdomada attēdunt vt acquirāt aliquā substātiaz nimio labore: In die aūt festo vt perdāt aīam: et corpus: et sbaz mūdi. Ecce qño p ludū offendit de9.

¶ Scdo dico q offendit, prim9

multipliciter. Primo nanq3 q2 lusor spoliat eũ cũ quo ludit oib9 bonis suis: si vicit. Crudelior pdo ẽ lusor:q3 qui predat i publica strata. Nam simul bibẽdo τ comedẽdo: spoliat eũ: quez vincit vsq3 ad camisiã: atq3 brachas: qd multotiens publici predones nõ facerẽt Et ijdẽ lusores: dici possunt lupi domestici. Et si nõ spoliant de facto: q2 forte puncť ludi nõ conducit eũ ad vincendũ. spoliat saltẽ tñ malo desiderio: q2 uellet ei vincere etiã oculos. quã malã voluntatẽ videt de9 et iudicat. iuxta illud. xxij. q. v. Si quid deus cor interrogat nõ manũ. Aliquotiens etiã isti lusores decipiunt multis fraudibus: τ falsitatibus proximũ suũ q2 inuitãt eũ ad tabernã τ inebriãt τ postea ludunt cũ eo: τ sic spoliãt eũ suis denarijs. Cõtra quos Aba. ij. Ve qui potũ dat amico suo: mittens fel suũ: τ inebrians: ut aspiciat nuditatẽ ei9: repletus ignominia pro gloria. Aliquotiẽs etiã ponunt in ludo falsaz monetã ludũt cũ falsis taxillis: que oĩa p se sunt peccata mortalia. Cõtra quos loqtur decre. sup. eo. τ. c. Ad audientiã. de cri. fal. Ideo hieremye. ix. vnusquisq3 a proximo suo custodiat se: τ in oẽ fratri suo nõ hẽat fiduciã. q2 oĩs amicus fraudolenť incedit: τ vir fratrem suũ deridet: τ veritatẽ non loquitur. Cauete frẽs: ab istis barris: τ pessimis uiris. Multotiẽs etiã lusores turbãtur in ludo inter se: τ faciũt rixas mortales. dicunt sibi inuicez iniurias abominabiles. Al verbis autez ueniunt ad facta: τ uulnerãt: imo et quãdoq3 occidunt se inuicẽ: sicut relatu digno audiui. In quadam nanq3 barataria: interfecerunt se inuicez sex lusores. Dibus igiť modis: lusor offendit proximuz in ludo offendunt etiã alios nõ ludentes: q2 dant eis scandalũ: τ maluz exẽplum ꝯ quos. Mathe. xviij. Qui scandalizauerit unum de pusillis istis: qui in me credunt: expedit ei ut suspẽdať mola asinaria in collo eius: τ demergať in pfundum maris. Ex quo verbo ꝯcludiť: q dãs malũ exẽpluz proximo suo: grauiť peccat: τ tanto grauius: quãto peius exẽplum τ mai9 scãdalũ pbet.

¶ Tertio dico: q ipse lusor: ppť ludũ offendit se ipsum in aĩa: i corpore: in substãtia: τ in fama. in aĩa qdem q2 peccant mortaliter ludẽdo ut dictum ẽ. furať etiã ut ludere possit. voria fare de gli ochij denari: p potere iocare. Qui multotiẽs facit sibi dare mutuũ sub usuris: qd licitum ẽ ob legitimã cãz τ necessariã ab illo qui paratus ẽ mutuare: nõ tñ est licitum: ad voluptates explendas in ludis: uanitatibus: lasciuijs: τ hmõi. q2 in hoc casu peccat mortaliť τ mutuãs: et mutuatus. Nũq3 etiã: ut hẽat pecunias ad ludenduz puer infelix τ adolescens: consentit abominabilissimo sodomite: ac si eẽt publica meretricula. O scelus nephãduz. Quid ampli9? Nõ solũ que dicta sunt: et ludo mala pueniunt: sed alia deteriora. Deterius nanq3 pec-

catuz oibus:qd nō remittit neqꝫ in pñti:neqꝫ in futuro seculo:ē illa desperatio:que quidē aliquotiēs venit ex ludo. ¶Multi enim in diuersis locis:seipsos suspēderunt: ꝛ submerserunt ex ammissione denariorū in ludo. Jmmo ex eadem cā: desperatꝰ quidaz alius in quodaz sero:misit dormitūz uxorē cuz filijs ꝛ filiabus suis. demū in inferioribus domus sue lignorū multitudine aggregata:posuit ignē:ut se suosqꝫ atqꝫ sua simul concremaret.sicut deinuz cōfessus est.quod ꝛ factuz esset:nisi casu uiro quodā trāseunt p uiā:atqꝫ remedium ꝯ ignē clamante:tota uicinia succurrisset.multi etiā dant se in corpore ꝛ aia diabolo ex desperatione pp ludū. Nota.etiā hic de nepote illius maximi deuoti gloriosi hierony.s. Cyrilli de quo idem Cyrillꝰ scripsit ad Aug.ut habet in transitu hieronẏ.qui lz haberet multas virtutes tñ fuit dānatio assignatus: ꝙ pro nulla alia causa:nisi qꝛ i ludis maxime delectabat:de quo in morte non fuit cōfessus:ut ipsemet iuuenis:dixit eidem. Cyrillo: qñ post mortē apparuit sibi. Et sic ammittit lusores corpus ꝛ aiam. Ammittunt etiā sbam mūdi: ꝛ efficiunt paupes:ita vt vix habeant vnde viuāt. ꝛ sic patiunt nedū ipi sed uxores: ꝛ filij. Ammittūt etiaz tps:qd est tam pciosum:ꝙ in paruo spacio eius possumꝰ lucrari regnum celoꝝ. Ideo ad gal. vj. Dū tps habemꝰ operemur bonū. ꝛ ut dicit Berñ. Maxima ē iactura tpis:dū illud o hō pdis. ꝛ sic nec capillus de capite:ita nec momentū de tpe peribit:de quo.s. nō oporteat rōnem reddere. Totū igitur illud tps:qd in ludo exponit ē ammissuz:qd est maximū dānū. Ammitit etiā ꝛ bonā famā. Nā cōmuniter lusores efficiunt vilissimi ribaldi: ꝛ pultrones. Nemo cōfidit in eis: ꝛ merito. Nullus vult ꝯtrahere secū societatē ꝛ negociationē: ꝛ hmōi: Jmmo socij taliū: efficiūtur infames. Jn cōstitutionibꝰ regni sicilie:vidi hanc legem: Judices:aduocatos: ꝛ notarios publicos qui huiusmodi vilē ꝛ sordidā vitaz ducunt:infamia notatos: ut nec ad testimoniū:nec ad aliqd officiū publicū admittant: Jmmo a susceptis iā officijs: volumus in ppetuū amoueri. Milites etiā hoc exercētes a testimonio in ppetuuz ammouemꝰ: ab eis dignitates militares abdicātes. Vere. sca lex fuit ista. Utinaz vbiqꝫ fuaret. Cōcludamus ergo ex istis:ꝙ peccatū ludi est grauissimū. Et sic patet.

¶ Secundum mysterium. Veniamus modo ad tertiū.

¶ Tertiū mysteriū est de ludi obligatione. Ubi nō:ꝙ tria genera psonarū obligantur ex ludo.

¶ Alcuni per iocare.

¶ Alcuni per participare.

¶ Alcuni per tollerare.

¶ Primo nāqꝫ obligant lusores pp ipsuz lucrum ad duo.s.ad rependitendū de malignitatibꝰ ꝛ peccatis:que in ludo cōmiserūt:

¶ Scdo ad satisfaciendū illā

titatē pecunie: quā in ludo acqsiuerunt. Et hic nō. fm Tho. s̄a s̄e. q. xxxij. ar. vij. In tribus casib⁹ tenet quis restituere qđ acquisiuit p ludū: ex iure diuino: ita q⁹ nō debet paupibus erogare illud: sed restituere eis: a qb⁹ acqsiuit: nisi qñ nescirent: vel nō inuenirent psone sicut ptingit in aliis restitutionib⁹.

¶ Primus casus est cū acquirit quis ab illis: qui rē suaz alienare nō possunt. Qui aūt sint illi: exemplificat Ray. ꝛ hosti. s. furiosi: prodigi: minores. xv. ānis: ꝛ maxime pupilli mēte capti: surdi muti ceci ꝛ qui ppetuo morbo laborāt. quia enim tales: rebus suis nō pñt puidere: dandi sunt eis curatores: vel tutores. Institu. de cura. §. furiosi. Et qđ dictuz est de pdigis: videt intelligendū de his: qui rōne prodigalitatis: dandi sunt eis curatores a iudice: ꝛ nō de aliis. serui etiā cū qcquid hñt sint dñoꝝ suorum: nihil alienare pñt. Religiosi si qua haberēt ad vsuz suum: vel administrationē: illa tñ donare vel alienare nō pñt illicite: vt in ludis. Filij familiares: qui emancipati non sunt a pr̄e: alienare nō pñt p ludū vel alios modos: nisi peculium castrēse. Uxores nisi habeāt paphernalia alienare nō possunt. Qui ergo acquirit p ludū ab istis: restituere tenet tutorib⁹ curatorib⁹ prelatis dñis: vel patrib⁹ eorū. ꝛ hoc fm Tho. ꝛ alios nisi forte sit quid modicū: de quo psumi pōt: q⁹ eorū superiores: vt patres ꝛ huiusmodi nō curarent.

¶ Secundus casus ē: cū quis acquirit p fraudes. pu. q: fraudulēter fingebat se inscium: de arte ludēdi ꝛ hominem: qui de facili decipi posset: sicut faciunt barri. seu mendaciter dicit q⁹ obtinuit: seu male pecuniā numerat: vel utitur falsis taxillis: vel si utitur veris: male iactat: vel quocūqꝫ alio mō decipit. In hoc casu: qđ lusor acqsiuit restituere tenet ei: qui ammisit. Reputatur. n. hoc vt furtuz p ar. xiiij. q. v. Nō sane. in fine.

¶ Tertius casus ē: cuz quis attraxit aliuꝫ p viz: vel nimiā importunitatē: siue in pncipio ludi: siue in medio cū alius vellet dimittere: ꝛ nō sinit. In hoc casu: quicqd acquirit ille talis attrahens ad ludū: tenet restituere ei. quē attraxit. ar. eiusdē. c. Non sane. In istis ergo casibus de iure diuino fm Tho. debet fieri restitutio acqsitoꝝ in ludo eis a quib⁹ acquiruntur: vel supiorib⁹: ꝛ eoꝝ curā hñtibus: vt dictū est. Addit q̄rtus casus qui ē de iure positiuo: ut di. Tho. ibidē. qñ. s. ludit volūtari⁹ cū volūtario ex cupiditate: nō per fraudē: ꝛ vincit ab eo qui alienare pōt sua: sed ubi viuitur legibus imperialib⁹ vel municipibus phibentib⁹ hmōi ludū: ꝛ mandātibus posse fieri repetitionē ammissoꝝ i ludo. vt. ff. đ alea. .l. vltima. nec hmōi leges sunt per dissuetudinē abrogate quo ad restitutionē. Et lꝫ circa hoc sint variæ opiniones: opinio. Tho. est: q⁹ tali iure durāte: sic acquisitum restituēdū est ei: a quo acquisitū est.

Jura enim ꝓhibēt nō solū ludū
sed ⁊ acquisitionē per ipsū. ⁊ ma
le fidei possessor dr: q: ꝯ legū iura
mercat. C. de agri. ⁊ censi. l. Quē
admodū. Et hec ē ēt opinio. Ric.
in. iiij. d. xv. ar. vlti. q. vlti. ⁊ Azo.
in glo. super. c. Eps. xxxv. d. ⁊ sup
c. Clerici. de vita ⁊ hone. cleri. Et
Hosti. dicit q fere oēs doctores
hoc sentiunt. In casu in quo quis
lucratus fuit ab eo: qui eū attra-
xit ad ludendum: nō tenetur ei re-
stituere qui amisit: sed pauperi-
bus erogare. ſm Tho. vbi. ſ. Sz
ponam⁹ q quis lucratus in ludis
ludens cū voluntario volente alie
nare sua ⁊ sine fraude: ⁊ q legibus
imꝑialib⁹ nō sunt astricti vel aliis
municipalibus pariformi ꝓhibē
tibus hmōi ludū: vel si hmōi legi
bus: tñ sunt p dissuetudinē abro-
gate: quo ad factum restitutionis:
qd agendū tunc de tali lucro? Cir
ca hoc: due sunt opiniones. Aliq
dicunt hoc paupibus erogādum
de necessitate: ⁊ nō posse sibi retine
re. Illud aūt dr vicisse ſm quos-
dam: qd in fine cuiuslibet ludi se-
cum recedendo reportat. Maz si al
tero die: vel altera vice: cum eodē
vel cū alio: illud qd vicerat ludē
do amittit nō minus qd dandū
erat paupibus ⁊ dari dz q: nō bo
na pauperū ludēdo: sed sua amisi
sit. Ergo tu miserrime luso: consi-
dera: q ex ludo vnū duoꝝ ē: Aut
pdis aut vincis. Si vincis: resti-
tuere teneris. ſm istos doctores. si
pdis repetere nō potes: nisi in casi
bus supradictis: ⁊ hoc in vindictā

peccati, ut. Alij tñ doctores dicūt
q ludēs cum voluntario volente
alienare bona sua: ⁊ sine fraude: ⁊ e
qui legib⁹ imꝑialib⁹ nō sunt astri
cti: vel aliis municipalib⁹ parifor
miter ꝓhibentibus hmōi ludū:
vel si huiusmodi legibus astricti:
tñ sunt per dissuetudinē abrogate:
quo ad factū restitutionis: qd acq
sivit dz pauperib⁹ erogare: de ꝯsi-
lio: nō de necessitate. Et licz pma
opinio sit securior: ⁊ ideo poti⁹ cō
sulenda: nō tñ videt de necessitate
imponēda: vt ꝓ hoc deneget abso
lutio nolenti hoc facere: qd nō cre
dit sibi necessarium esse ad salutē.
Ad hoc nāq faciunt dicta docto.
Tho. n. ⁊ Ric. vbi. ſ. nihil dicunt
de erogatiōe pauperibus: quo ad
eos q legibus imperialib⁹ nō sunt
astricti. vel etiā cū essent p dissue
tudinē abrogate. Joan. an. ⁊ Jo.
Calda. sup. c. clerici. de vita ⁊ ho-
ne. cle. dicunt: tutum eē: tale pau-
peribus erogare: nō tñ dicunt fore
necessariū. Idē monaldus. Aste.
Alex. anglicus. ⁊ franci. zaba. qui
dicit defendi posse talē opinionē
q: ꝯsuetudo potuit dñium pdēns
in vincētē trāsferre. Idē Ray. in
sua summa. Petrus d pal. in. iiij.
dicit aliquos tenere q q nunc nō
est locupletior: amplius nō tenet:
q. s. pdidit: qd p ludū fuerat lucra
tus. ꝓhibitum lege humana: q: ta
lis nō erat obligatus pauperibus
rōne alicuius recepti ab eis vel cō
missi in eos. Igit ne pateat via lu-
dis: ⁊ turpibus lucris: ⁊ hmōi con-
sibus: ꝯsulēdum est ⁊ p suadendū

ad erogandū pauperib⁹: ꝛ pcipue q̄ntum ad illud quod remanet in lucro: vel pdita in eo: ꝛ alia saltez paulatim p interualla tpoꝝ nō cogendū ē. multo minus hoc pdicādū: sed ꝙ pauperib⁹ sit dandum. Hec Ant. archy. flo. Et sic pꝫ ad quid obligantur ipsi lusores: propterea qꝛ ludunt.

¶ Secūdo dico: ꝙ qdam hn̄t obligationē ex ludo: ppterea: qꝛ sunt pticipes ludi. Et hmōi sunt: faciētes taxillos: ꝛ naibos: ꝛ alia instrumēta ludoꝝ. Similiter ꝛ vēdētes ꝛ accomodantes: ꝛ donantes ipsa instrumēta ludoꝝ: siue ad faciendū talia instrumēta materiā vēdētes: vel donantes ꝛc. vt pur. ossa: vnde fiunt taxilli ꝛ hmōi. Oēs peccant: iuxta illud. Qui cām dāni dat dānum dedisse videt. Non ne merito iputaret culpe: si quis scienter gladium fabricaret: venderet: accomodaret: vel donaret: vt inde aliq iusti viri occiderent? Certe sic. multo magis repudiādū est maius scelus hmōi instrumēta alienare: vn̄ tot mala sequūtur. Jō. in ꝯstitutionibus sicilie dr. Nullus faciat teneat: vel vendat tabulerium ad ludum tabularum: neqꝫ tabulas ad ludendū. q̄s tabulas: deuastari volumus: ꝛ cōburi: volomus etiā: ꝛ mandamus ꝙ nullus emat vel vēdat: faciat: seu portet taxillos. Contrafaciēs vo: fustigationis pena pniat: Et vere infelix ꝛ miserabile lucrum est: pro tam vili pcio pdere celum: dū tale opus exercuatur: de quo nihil egredit nisi malum. Cōtra quos dr in ꝯstitutionibus regni sicilie. Cōmodātes aleas vel datos ludētibus: debent haberi inter infamesetiā vt nec ad testimonium: nec ad officiū aliqd publicum admittantur.

¶ Secundi participes ludi sunt denarios mutuātes ad ludum vel alio modo ludum facientes. sicut sunt vendentes: vel prestantes lumen: et consimiles.

¶ Tertij loca ꝛ domos ad ludēdū accomodantes: q oīum malignitatum: que ibi fiunt causa efficax dici possunt. Qd̄ quātum maluꝫ sit attestātur leges. Naꝫ lex. Pretor. de Alea. ff. dicit: ꝙ illa domus debet applicari fisco. Et fm̄ Bar. ibi Jmmo ꝛ fm̄ tex. Jste tenēs ludum in domo sua: pōt impune verberari vbiqꝫ: ꝛ omni tpe. Et hoc itellige de eo qui consueuit lusores alee retinere cā emolumēti. secus si incidēter apud aliquē luderet. Jmmo etiā in eadē lege dr: ꝙ pōt impune aliqd furari aliqs: de domo vbi talis ludus tenetur. tēpore quo luditur. Unde si fur vult se excusare: debet pbareꝙ ille retinebat ludum: ꝛ qd̄ furatus fuerit tēpore quo ludebatur: ꝛ sic impune transibit. Merito hoc ordinatum est: qꝛ talis domus est fons pphana omnium iniquitatum. ꝛ hic aduertat lusor: qd̄ nō solum ipse debet puniri ex ludo suo: vt supra dictum est: sed ēt personaliter: fꝫ cōstitutiones municipales. Unde in ꝯstitutionibus sicilie dr lusor alearum: per vnū mensem carceri mācipetur: ꝛ

cipetur: et tota pecunia: que ponit in ludo curie commodet: per eam primo dum pauperibus errogāda. Et ibidē statuit quod detegentes ludentes: pecunia premient. Similiter et officiales hoc sequentes. quin et et lusores tenētes in domibus ad ludendum puniantur: vt dictū est: et totū hoc ad ludi detestationē. Quarti sunt ludū inspicientes. In autē. de sanctis. episcopis. et cleri. §. interdicimus: ponitur: quod clerici inspectores ludi: tribus annis a ministerio arceri debent. Ex quo patet: quod ipsi peccant: quia nullus puniri debet: si culpā non cōmittit. Illi autē qui nō sunt clerici: et stant ad respiciendū ludū etiā peccāt: licet forte nō tam grauiter sicut clerici. Non sine causa dixit sarra Thome. iij. Nunquam cum ludentibus me miscui. Si enim nō esset deuius: se nō misceri cū ludentibus: sarra nō dixisset illud pro sui excusatiōe: ergo per locū ab oppositis miscere se cum ludētibus peccatū est: quia maxime cōtaminant: talia respiciēdo. Quinti qui obligātur ex ludo propter participationē. sūt barataria tendētes: vel ementes siue hoc fiat per se siue per aliū. Uterque enim tot scelerū sunt fautores: quot in illis execrabilibus habitationibus fuerū per regulam: Qui causam dāni dat. etc. Et vere hincinde reperio: nec huiusque reperio nec noui in seculo isto lucrū tot impietatibus ac maledictionibus plenū: sicut illud quod isti lucrantur ex vēditione seu emptione barataríarū: attētis: et consideratis tot blasphemijs: et malis que ibi fuerit. Et certe propter tales denarios sic acquisitos: multa dei iudicia: super vniuersa bona emptorum et vēditorum iustissime sunt preparata: sicuti relatu fide digno habui. Et sic patet de secūdo genere eorū qui ex ludo obligant. Tertij qui obligant ex ludo sunt tollerantes: et nō obuiantes ludis: cū possēt cuiusmodi sunt parentes: qui vidēt filios ludere: et nō obuiant quantum possunt: imo forte lucrū quod vicit filij: ipsi participāt. Similiter et vxores que de lucro maritorum participāt vel maritos nō monent: vt abstineant. Similiter filij participantes de lucris acquisitis a patribus per ludū et filie: cū deberent reuerenter exhortari eos vt abstineāt a ludo: omnes peccant si nō exhortant et obuiant ludis quantum eis possibile est. Ultimi sunt domini et ciuitatū ac terrarū rectores: et potestates permittētes ludū et prohibere ac castigare valentes et nō curant: et ipsi peccant: iuxta illud. c. facientis proculdubio culpā habet: qui quod potest corrigere negligit emēdare: Scriptum quippe est. Non solū qui facuit: sed et qui cōsentuit facientibus participes iudicantur. Et libat domino prospera: qui ab afflictis pellit aduersa: et negligere: cū possit perturbare peruersos: nihil aliud est: quam fouere. Nec caret scrupulo cōcessionis occulte: qui manifesto facinori desinit obuiare: et infra. Primus gradus innocentie est: odisse nephanda: et infra. Nihil prodest alicui nō puniri qui puniendus est: aliquo

peccato. hec ibi. Solum ergo scelerꝫ lusorū tales rectores nō corrigendo fiunt culpabiles ⁊ ꝯsequenter magni meriti erūt apud deū: hu⁊ iusmodi punire ⁊ refrenare. quapropter hortor oēs: vt ab istis peccatis abstineāt. s. blasphemia ⁊ ludo cum quib⁹ nemo deo placere potest. Et vos dñi rectores: statuite penas ⁊ ecōtra lusores: ⁊ contra instrumēta lusorū faciētes: vēdētes: ⁊ tenētes: ⁊ diligenti executioni: talia statuta mandent. Similiter ⁊ cōtra blasphematores: ꝑmiantes accusatores ipsoruꝫ: ⁊ ipsi taliū statutorū executores: ⁊ hoc mō eritis boni gubernatores reipublice. Nam vt dicit imperator. l. vna. C nemini licere signū saluatoris: nobis est cura diligens per oia supmi luminis religionē tueri: ⁊ merito: qꝛ nō sufficit ingeniū humanū ad gubernandū imperiū: ⁊ aliqua dñia sine diuino adiutorio. Unde idē imperator: de ve. iu. enu. l. i. in pmo risu. C. oēꝫ spē nostrā referre debemus: ad solā summe ꝓuidētiam trinitatis: a qua mūdi elemētas ⁊ corū dispositio ꝓcesserunt: sine qua nō est armis: vel igenio cōfidendū. Vultis autē: ⁊ vos domini adiuuari a deo: ad gubernandū dñia vestra? Estote zelotes honoris diuini. conamini exstirpare blasphemias ⁊ ludos: ⁊ oia alia mala quibus offenditur deus: ⁊ sic iuuabit vos ⁊ alias puniemini ⁊ vos ⁊ populi vestri. Unde pmi Regū. ij. quicunqꝫ glorificauerit me: glorificabo eū. qui aūt ꝯtēnent me: erūt ignobiles. Bñdictus deus amen.

¶ Feria. ij. post secūdam dñicam in quadragesima: de adulterio.

Sermo. xxxvij.

Fratres rogamus vos. ⁊c. pme. Thesa. iiij. heri in mane: super his q̄ bis diximus: apostolū in hac epistola tria principaliter ꝓhibere.

¶ Primū. s. offensionē dei: ⁊ de hac in duabus ꝑdicationibus hesternis aliqua diximus.

¶ Secundo declarabimus aplm prohibere ingnationē sui: ⁊ hāc ꝓsequēti hebdomada reseruabim⁹.

¶ Tertio iniuriā ꝓximi: ⁊ hanc i hac hebdomada discutiem⁹. hoc aūt specialiter apostolus prohibꝫ qñ dicit. Ne quis supergrediatur: neqꝫ circūueniat in negotio fratreꝫ suum vbi gl. magistralis: ne quis per violentiā supergrediat: neqꝫ dolo circūueniat fratrē suuꝫ in negotio ꝑuato vxoris. i. q̄ nullus debet querere vituperium vxoris alicuius: qꝛ in hoc multū offendit ꝓximū suuꝫ. Prohibet ergo h̄ apostolus pctūm adulterij: de quo tractare intēdentes: tria: vt nostri moris est: mysteria ꝓponimus cōtēplanda.

¶ Primū de adulterij diffinitiōe.

¶ Secundum de adulterij aggrauatione.

¶ Tertiū de adulterij punitione.

¶ Primo ergo quero qd ē adulterium? ⁊ merito hoc mysteriū semp debet ꝑponi alijs: qa vt dicit Tullius in ꝓhemio pmi officiorum: ois que a rōne suscipit de aliq̄ re

institutio debet a diffinitione pfi-cisci: vt intelligatur quid sit illud de quo disputetur. Respondendo ergo ad questionem dico: quod adulterium est alieni thori violatio: hec diffinitio ponitur. xxxvj.q.i.c.lex.§.cum ergo. vnde adulterium dicitur quasi ad alterius thori accessio: vt ibidem dicitur. Quam diffinitionem approbant sacri doc. libro. Tho. secunda secunde.q.cliiij.ar.viij. et Alex. de ales in.ij.pte sue summe vbi tractat de luxuria: et de eius differentijs. Thorus autem viri est sua vxor et thorus vxoris est suus vir: quando igitur aliquis ipsorum violatur: tunc adulterium committitur. Et hic no. quod adulterium aliquando est simplum: aliquando duplum. Simplum: quando solutus peccat cum coniugata: vel coniugatus cum soluta. Duplum vero quando coniugatus peccat cum coniugata: et hoc secundum grauius est quam primum. Quilibet ergo examinet conscientiam suam. et videat si vnquam violauit vxorem alicuius. Si sic: sciat quod commisit adulterium: et tu ribalda que sibi consensisti: similiter. Et hoc de primo mysterio. Quanta autem sit grauedo et ponderosa aggrauatio huius peccati videamus in.ij. mysterio.

¶ Secundum mysterium dico quod est de adulterij agrauatione: vbi nota istam conclusionem: quod adulterium est peccatum non quidem leue: sed graue non veniale sed mortale: que conclusio potest probari.

¶ Auctoritate.
¶ Ratione
et Exemplo.

¶ Prima ratio est ista. Superius habuimus: quod sicut bonum tanto melius est: quanto plures gradus bonitatis et perfectionis habet et in se includit et comprehendit: ita malum: quanto plura mala: et plures transgressiones plurium preceptorum includit: tanto maius peccatum est. Propterea dicit Alex. de ales.in.ij.parte summe sue in expositione preceptorum: quod qui fornicantur in die dominico duo peccata faciunt. Unum quia fornicantur: alterum quia festum non custodiunt. Ille ergo actus venereus: licet sit vnus naturaliter: est tamen duplex moraliter: quia continet in se duplicem reatum.i. duas transgressiones duorum diuersorum preceptorum Exemplificat Alex. de illo qui totaliter deflorat virginem: quod et interficit. Talis.n. vnico actu facit duo mala.s. quia contaminat illam: et interficit. Uultis ergo o miserrime persone: que adulterium committitis: videre. quam graue peccatum sit adulterium? Dico quod isto actu non est transgressio vnius solius precepti: sed quatuor. Primo namque adulteri transgrediuntur: et sunt inobedientes illi precepto. Exodi.xx. Non mechaberis: vbi dominus de directo prohibet adulterium. Dicit.n. glos. nomine Mechie: solet adulterium intelligi: licet: secundum Aug. omnem illicitum concubitum: vnde dicit quod vbi nos habemus. Non mechaberis: littera. hebr. habet. Non fornicaberis: et tunc fornicatio accipitur pro omni illicito actu: siue coitu: secundum glo. super illud prime Cor.vij. vnusquisque ha

beat suam: propter fornicationē vitandam. Sed nunquid est paruum peccatum transgredi hoc preceptum: et cōmittere adulterium? Certe nō. Immo est graue valde: vt per ius ciuile et canonicum probare possemus. Ex beato clemente: discipulo apostoli Petri in quadā epistola habetur Quid in omnibus peccatis est adulterio grauius? Secundum namque in penis obtinet locum. Dicit gl. super verbo in penis. i. in prohibitionibus secūde tabule. Hanc sententiam habes tu domine Canonista: canonizatā in sacro decreto. xxxij. q. vij Quid in omnibus et vult probare clemens quod quanto plus prohibetur vnus actus: tanto deterior. et quia inter precepta prohibitiua secūde tabule post prohibitionē homicidij immediate prohibetur adulterium. hoc est signū quod post homicidium nihil potest fieri deterius primo: quam suum violare thorum. Tu etiam domine iurista habes in. l. codicil. §. matre. ff. de. l. ij. i quo dicitur: quod quidam de alio querens dicebat. Occidit filium meum: et quedam alia deteriora fecit mihi. Jac. de are. querit que sunt illa que iste dicebat deteriora esse occisione filij sui et rūdit: quod fecit eam cōcupitā. i. quia violauit eius vxorem: quam violationē reputabat maiorē iniuriā: quam mortē filij sui. Ex quibus duobus dictis patet quod inobedientia huius precepti valde grauis est. Secundū preceptum quod transgrediuntur adulterantes: est illud. Nō furtū facies O si quis peteret aliquē. Fecisti vnquam aliquod furtum? Respōderet quod nō. Similiter et illa bona mulier Dio la facia bona che li bisogna et diceret quod nō. U. Dio me ne guardi. Sed vnum ua sit. Ua qua ribaldo Uiolasti vnquam vxorem alicuius? certe cōmisisti maximum furtum. probatur. Quid est furtum? Respondit. l. i. ff. de fur. Furtum est cōtrectatio rei aliene mobilis et corporalis fraudulosa inuito domino. vbi dicit glo. Quod nō solum cōmittitur furtum in ablatiōe et contrectatione rei aliene qui illam sibi appropriare intendit: sed etiam quando ea vti intendit: inuito domino eius. Sicut etiā dicitur in tex. eiusdē. l. i. Unde si quis auferret bouē: equum aut asinum seu aliā aliquā rem vt ea vtatur decem vel. x. diebus. furtum cōmittit et tenetur restituere non solum illā rem sed etiam precium vsus ipsius vt si cum equo iuit Romā: et huiusmodi restituere tenetur pensionē eius. Ex isto fundamēto: volo probare quod adulterantes cōmittunt furtum. Apostolus prime Cor. vij. dicit. Mulier: potestatē sui corporis nō habet: sed vir. Similiter autem et vir potestatē sui corporis nō habet: sed mulier: ergo si tu cōcesseris vsum corporis tui quod nō est tuum sed coniugis tui: furtum cōmittis et tanto maius furtum: quanto magis estimatur honor mundi: quam substantia terrena. Ideo bene dicit Amb. super dicto verbo apostoli: Mulier potestatē. etc. In hoc pares sūt vir et mulier: quia neque viro neque mulieri corpus suum licet alij tradere.

¶ Tertium preceptum cui inobedi

tunt adulterātes est illud. Non assumes nomē dei tui in vanum: super quo dicunt doc. q nomē dī assumitur in vanum: ⁊ i iuramēto assertorio: ⁊ etiam in pmissorio. declaremus de promissorio qd̄ facit ad ppositum. Si tu promittis dare aut facere aliquid alicui cū iuramēto teneris obseruare talē promissionē: ⁊ tale iuramentū: alˢ peccas q: assumis nomē dei in vanū ppter hoc dico: q si datur mutuū alicui pecuniam vel aliud: ⁊ ill pmittit reddere inde aliqd̄ spaciū: si in termino dato: ⁊ puento pōt reddere: ⁊ non reddit grauiter peccat. Quam tamē pclusionē intellige cum grano salis: q tu teneris obseruare iuramentū: ⁊ professionē tuam: nisi vergat in peiorem exitū: vt cū aliquis iurat se facturū aliquid quod est peccatum: vt pur pmittit psentire adulterio: vel aliquē associare ad faciendū furtū: vel homicidiū ⁊ huiusmodi tales promissiones ⁊ iuramēta facere: peccatū est: ⁊ maius peccatū: si obseruantur. ideo dico: q nullactenꝰ obseruari debent: hanc pclusionem ēt ponit Ysido. in suis synonimis dicēs: in malis pmissis rescinde fidē: in turpi voto: muta decretū. Quod icaute vouisti: nō facias. Impia ē. n. pmissio: que scelere adimplet. Qd̄ etiam hētur. xxij. q. iiij. in malis. ⁊ c. nō semp: ⁊ c. nō est obseruandū. Ex isto fundamēto: clare volo probare: q adulterantes transgrediūt hoc pceptum. Nā tu mulier accipis aliquē in maritū: pmittis sibi aliqd: quod est valde honestū ⁊ licitum. s. corpus ⁊ psonam tuā nūq̄ iungere carnaliter cū aliquo: q̄ cum eo. Similiter ⁊ tu vir pmittis idem illi: quā accipis in vxorem. Ergo qñ facitis oppositū estis inobedientes huic pcepto non solum duobus dictis. Qd̄ autem hoc sit verū: q piuges hanc fidelitatē sibi inuicē pmittant. hētur. xxvij. q. ij. Cū initiatur. c. piuges. ⁊ c. coniunx. ⁊ c. omne. Et ppter hanc fidelitatē: quā sibi inuicē pmittunt piuges: vult ecclesia cerimoniā seruari iter eos: vt spōsus ponat anulum in digito sponse: nō quidē in omni digito: sed in illo qui ē ppe minorē. In quo vt dicit Ysido. in ij. de officijs: est vena quedam sanguinis: que vsq ad cor puenit: vt ēt habetur. xxx. q. v. femine. ⁊ c. nō strates. Nunqd hoc vacat a mysterio? Certe non. Quid ergo signat. Dico q signat: q sicut anulus est vnus: ⁊ nō plures: ita vnus debet esse vnius vir ⁊ nō pluriū. Et vna vnius vxor: ⁊ nō plurium: vniete s. vtroq. Nō licz ergo tibi o ribalde habē plures vxores simul: vnā in vno loco: ⁊ aliā in alio. Sic nec tibi ribalda licet habere plures viros: vnū hic: ⁊ alium ibi. hoc enīz est contra legē nature: vt determinant: sacri theologi in. iiij. di. xxxiij ⁊ Alex. in. iij. parte sue summe i expositione pceptorum decalogi: exponēdo illud nō mechaberis. Similiter non licet habere vxorem ⁊ concubinā: vel maritū ⁊ pcubinū. Ponitur ēt anulus in illo digito

vbi est illa vena ad innuendū: qđ ꝯiuges cordialiter se amare debēt qđ: vt fiat: debent sibi inuicē fidelitatem seruare. Nec mireris: si sancti patres veteris testamēti legant fecisse ꝯtrariū. Dicit.n. Aug. ꝛ habetur. xxxij. q. v. c. obijciunt: ꝙ Jacob habuit quattuor vxores: ꝛ idē in libro đ bono ꝯiugali: dicit: ꝙ antiqui iusti: pluribus feminis vtebātur: ꝛ glo. super illud Deute. xvij. vbi prohibetur plures simul ducere vxores: dicit dauid plures vxores habuit: nec pceptum preterijt. qđ.n. dicit magister sentētiaꝝ i. iiij di. xxxiij. ar. i. q. ij. dicūt ꝙ hoc fuit licitum eis: q2 deus dispēsauit cuꝫ eis. Et ratio: quare dispēsauit cuꝫ eis: fuit ꝓpter multiplicationē cultus dei. Nā tpibus illis: pauci erāt cultores dei: ꝛ fideles. Ideo dispēsauit deus cū Jacob ꝛ Dauid: qđ haberent plures vxores: ꝛ cum habraā: vt hēret vxorē ꝛ ancillaꝫ: vt ex illis generaret filios: qui essent cultores dei.

¶ Secunda rō fuit pp figuraꝫ: cōiugium.n. patrum: figurabat coniugiū xpi ꝛ ecclesie: que multiplicatur per actiuos ꝛ cōtēplatiuos viros: ꝛ mercenarios. qđ figuratur i vxoribus Jacob liberis: ꝛ ancillis

¶ Tertia rō: quare secū dispensauit: fuit pp moderātiā ꝛ tēperātiā coiti. Moderate.n. appetebāt antiqui patres coitū: ꝛ ꝓpter solā ꝓpagationē ad cultū dei. ꝛ ideo dicit Aug. ꝙ qn hic mos erat: pctim ñ erat. Hec ēt dispēsatio facta fuit: ꝛ per inspirationē internā: que factā fuit patriarchis ꝛ ꝓphetis explicite: minoribus aūt implicite: q2 eoꝝ exemplo: ex eadē cā: licebat etiam eos plures habere. Nunc aūt ꝛ q2 cessat talis necessitas ideo cessat talis inspiratio: ꝛ ꝯsequēter habentes vxorē ꝛ cōcubinam: vel concubinas mortaliter peccant.

¶ Quartum pceptuꝫ: quod adulterantes trāsgrediunt: est illud pceptum iuris naturalis: scriptū Thobie. iiij. qđ ab altero odis fieri tibi inde ne ꝛ tu aliquādo alteri facias: quel dispiacere: quella iniuria: ꝛ vergogna: che tu nō voresti: che altri facesse a te: non lo fare tu ad altri. Velles tu: ꝙ aliqs quereret inhonestare: ꝛ vituperare sociam tibi assignatā in sancto matrimonio? certe nō. Ergo nec tu: te iūgere debes cū alia psōa: qꝫ cū tua. Ita.n. tenet vir seruare fidelitatem vxori: sicut vxor viro. Ut tonans Ambro. i li. de patriarchis dicit. Nec viro licꝫ qđ mulieri nō licet: Eadem a viro que ab vxore: debetur castimonia. Ideꝫ. xxxij. q. iiij. Nemo. ꝛ Augu. in li. de verbis dñi. Seruate vos vxoribus vestris quales vultis eas inuenire tales ꝛ vos ipse inueniāt. Itactā queris: intactus esto. Purā queris purus esto. Non enim ille pōt: ꝛ tu nō potes. Ecce igitur qđ adulteriū continet quattuor transgressiones ꝛ ꝯsequenter sequit qđ sit graue pctm.

¶ Secunda rō pncipalis: qua ꝓbatur adulterium esse graue peccatum est ista. Ex qualitate fructuum cognoscitur qualitas arboris: ꝛ ex

q̄ si fructus sunt boni: ⁊ arbor bona: si autem mali: ⁊ arbor mala: vt enim dicit saluator Mat. vij. Nõ potest arbor bona. ⁊c. Vultis videre p̄ſẽs q̄ grande malũ sit adulterium? Cõsiderate q̄ mali fruct⁹ ꝓueniãt ex ipso. Et certe vt nõ omnia dicã: quattuor mala: valde p̄ssima ꝓueniunt ex adulterio: quorum ¶ Primũ est homicidium ⁊ ⁊ nõ vnius hominis: sed plurĩ. Judi. xx. Legitur. q̄ pp̄ adulterium quoddã mortui sunt sexaginta milia hominum. Similiter etiam in destructiõe Troie: tãta fuit occisio ⁊ strages hominum: q̄ ad fetorẽ cadauerum: venerunt vltores p q̄ngẽta milia circunquaq̄: ita q̄ non remanserunt vultores per quingenta milia p̄pe Troiam: qn illuc conuolarent: vt ponit Ar. Tanta occisio hominum vñ venit: o magna Troia de qua dicunt poete: q̄ erat in circuitu. xxx. milia? q̄s te destruxit? vt poete dicunt: potissima causa fuit adulterium q̄ cõmisit Paris cũ Helena: vxoris iperatoris grecorum. Frequẽter ẽt in diuersis p̄tibus mũdi audiuimus multa aduenisse homicidia pp̄ adulterium Jmmo qđ deterius est: vbi vir ⁊ vxor si cordialiter diligere debẽt: ⁊ relinquũt parentes ⁊ patriam: vt simul inhabitent: pp̄ adulteriũ: vir ꝓprijs manibus interficit vxorem. qđ peccatũ grauius est simplici homicidio: vnde vocatur: vxoricidiũ Sed nunqd licet viro: vxorẽ occidere pp̄ adulterium. Respõdit ricar. in. iiij. di. xxxvij. ar. ij. q. i. q̄ si vir zelo iustitie: nõ liuore y idictas ꝓcurat suam vxorẽ adulterã occidi per iudicium ordinarium cõuictam ⁊ ꝯdemnatã: nõ peccat: Jmmo meretur: sicut ẽt iudex condẽnãs: ⁊ ipse minister ꝓprijs manibus occidẽs: nõ peccat ⁊ dũmodo faciat zelo iustitie. Pꝛoprijs autem ꝓprijs ⁊ extra iudicium ordinarium: maritus nõ põt occidere suam vxorẽ: etiã si eã inueniret adulterantẽ. Et licet leges humane nõ puniãt morte virum interficientem vxorẽ inuentã in adulterio: pp̄ iustum icitamentum. Puniunt tamẽ cum satis acriter. vt. ff. de adulterijs. §. adulterium. Et ad hoc facit ar. l. graccus. ad. l. iul. de adul. ⁊ stru. C. Sm̃ tñ legẽ diuinã ⁊ ecclesiasticã nullomodo licet: imo peccat mortaliter: ⁊ punit̃ valde acriter: ex qua punitione ꝯnicim⁹ vxoricidium esse valde graue. Pena autẽ vxoricide ponitur. in. c. admoneo. xxxiij. q. ij. ⁊ est ista. Prio nã q̄ dicit ibi Stephan⁹ papa astul pho vxoricide: q̄ debeat intrare regulam in qua toto tp̄e vite sue peccatum suum deploret. Sin autem vult in hoc mundo agere in domo sua: qđ sibi peius ⁊ durius est? debet facere p̄niam publicã. vij. annis. nunq̄ debet comedere carnes nec bibere vinum: p̄terq̄ in pasca ⁊ in die natalis dñi. ⁊ dicit glo. q̄ neq̄ oua: neq̄ lac: cum ouum sit caro liquida: ⁊ lac sit sanguis colore mutato. Nec ẽt debet bibere siceram. i. potum inebriantẽ: vt ibi glo. sed posset aliquis dicere. Nõ curo de

carne neqꝫ de lacticinijs: comedaz de fructibus piscibꝰ: ⁊ herbis: cōfectionibꝰ ⁊ huiusmodi. Sed certe: hec vxoricidis: ꝓhibita sunt. nā ibidē dicitur: ꝙ vita sua debet eē panis ⁊ sal: ⁊ aqua: nec ēt possit ꝺ pane ad libitum manducare: quia ibi subnectitur: ꝙ dꝫ pseuerare in ieiunijs vigilijs: orationibꝰ ⁊ elemosynis omni tpe. Ultra hec: nunqꝫ debet cingi armis: nec in aliquo loco pōt litigare: neqꝫ vnqꝫ vxorē ducere: nec in balneo lauari nec in ꝯuiuio letantiuz misceri: ⁊ vsqꝫ ad diem mortis dꝫ cōione ꝑuari. Ual de fera est ista punitio vxoricide. Ex quo cōnicitur: vxoricidiū esse maximū ⁊ graue peccatū: q: iuxta mensurā delicti: erit ⁊ plagaꝝ modus. Deut. xxv. Et maiora delicta maioribꝰ penis: minora minoribꝰ sunt punieda in auc. vt fratrū filij. colla. ix. ⁊ xxiij. q. i. Non afferamus. Hoc tam graue peccatuz vnde ꝓceditur? Ex adulterio. Pessima ergo arbor est adulteriū: q̄ producit tam malū fructum.

¶ Secūdo aliqn̄ ex adulterio procedit incestus. Accidit. n. ꝙ consāguineꝰ accipit in vxorē ꝓpriā ꝯsāguineā ⁊ forte germanꝰ germanā ꝓpriā. ⁊ h̄ q: nesciūt se ꝯsāguineos vel germanos. Nati sunt. n. ex occulto adulterio. Aliquādo etiā qs interficit ꝓpriū genitorem ⁊ proprium ꝯsanguineū ⁊ fratrem: ⁊ nescit aliquomodo sibi esse attinentes: siue cōiunctos.

¶ Tertiū maliū qꝺ ex adulterio venit ē istud: q: illi qui deberent esse veri heredes alicuius hereditatis non participant tantum de hereditate quantum deberent. Nam aliquando accidit: ꝙ vna mulier coniugata habebit quattuor filios: quoꝝ duo tantum erunt legitimi. Maritus aūt: q: credit omnes esse suos: nutrit ēt illos duos illegittimos de bonis suis: sicut ⁊ duos suos legitimos: ⁊ in morte diuidit substantiā suā in quattuor ptes. Si aūt sciret illos duos non esse suos: nec nutriret: nec relinqueret aliquid de substantia sua. Sed qm̄ nescit: ideo danificatur ipse: ⁊ veri filij sui. Hoc damnū: quis debet satisfacere? Certē tu ribalda: q̄ ex adulterio eos ꝯcepisti ⁊ parturisti: ⁊ ille similiter q tecū adulteriū commisit.

¶ Quartum malum: qꝺ ex adulterio venit: est hoc: q: multa matrimonia non sunt vera ⁊ legitima: sicut creditur. Ubi nō. duos casus quoꝝ vnus: licet nō ad ꝓpositum tamē vtilē est: ꝙ sciatur. Et ē iste. Qñ vnus occidit: vel dat consiliū adiutorium vel fauorē: vt occidat vir alicuius mulieris: ⁊ hoc vt habeat mulierem illam in suam vxorem: nō pōt talē ducere in vxorez. Et si de facto duxerit: separandus est ab ea: nisi habeat dispēsationez pape. Similiter: si qua mulier occidit: vel dat consilium: adiutoriū vel fauorē: ꝙ occidatur aliq̄ mulier: vt habeat virum illius in suū maritum: nō debet eū habere i maritum: ⁊ si de facto contrahit: tale matrimonium diuidendum ēm

si habeat dispēsatio pape. Hec cō clusio hētur in.c. Illud vero. §. h subaudiendum.xxxj.q.i.ꝛ in.c. ve nies. de eo: qui duxit in mřimoniū: quā polluit per adulteriuз. qđ ꝯsequēter ordinatū est: vt dicit Ricar. in.iiij.di.xxxv.ar.iii.q.iij. propter criminis enormitatē: ꝛ ne adulteri per adulterarū amorē: eēnt ꝓni ad interficiendos maritos earū vt eas haberent vxores: vñ sз aliquos: si adulter occidit maritum adultere: nō hac intētione: vt eam habeat in vxorem: sed ex alia causa: vel occasione: ꝛ postea ꝯhat cū ea: ꝛ nō esset tunc matrimoniuз dirimendū. Extra de ꝯuers.in si. laudabilem. ꝛ de eo qui duxit in matrimo. quā pol. per adulterium: super hoc. Et si obijciaƭ de Dauit q fecit iterfici vriaз virum bersabee quā postea habuit in vxorē legittimā: vt.ij. Re.ij.ꝛ Rñ. ꝙ sicut dī. xxxj.q.i. Si qua. §. sз dicitƭ. In veteri testamēto multa pmittebātur ꝑꝑ infirmitatē: q̄ in euangelij ꝑfectione eliminata sunt. Sic pmittebaƭ libellus repudij: nec odium funderetƭ sanguis inocuus. qđ postea i euāgelio dñs ꝓhibuit.

¶ Secund⁹ casus in quo forte aliqs credit mřimoniū tenere: ꝛ non tenet ē adulteriū. qñ adulterātes sibi ꝑstant fidē: ꝓmittēdo: seu iurādo ꝙ ꝯhent: siue defacto ꝯhunt. Et intelligēdū ē: si viuente altero ꝯiuge int eos adulterina pollutio fuit. siue fuerit añ ꝑdictā promissionē vel ꝯctū: siue post. q: quādo adulterina pollutio nō interuenit antequā dcƭ talis ꝓmissio: uel iuramētū: vel post: nō impediƭ matrimoniū vt i.c. si. ex̄ de eo q duxit i matri. quā polluit ꝑ adul. Ricar. aūt in.iiij.d.xxxv.ar.iij. q.iiij. dicī ꝙ si adulter dat fidē adultere d̾ cōtrahēdo: vel cū ipsa ꝯhit: ignorās ꝙ illa maritū hēat: pōt cū ipsa cōtrahere post mortē mariti. Sic de muliere ꝯhente cū viro: quē ignorabat vxorē habere. Ex̄ de eo qui duxit in matri. quā pol. ꝑ adul. veniēs. Si aūt sciat ipsaз habere maritū tpe quo ꝯhit cū ea: vel dat sibi fidē de ꝯhendo post mortē ei⁹: nō poterit eā ducere in vxorē. Et si post mortē mariti eā d̾ facto duxerit: separandi sunt vt habeƭ in.c. Relatū. xxxj.q.j.ꝛ ex̄ de eo q dux. in ma. quā pol. ꝓ adul. si qs vxore. Cui⁹ rō est. Nā adulter ꝛ adultera: proni essent ad interficiēduз maritū adultere vt possēt postmodū mřimonialit copulari. Et itel ligas idē si ꝓmissa fuerint firmata iuramēto: siue fidei datione. q̄a quo ad hoc: iterpositio fidei ꝛ ꝑstatio iuramēti equalēt. vt in.c. Ad aures. de his q vi metusue cā fiūt sз pono: ꝙ adulter nudam ꝓmissionem faciat adultere: de ꝯhendo post mortē mariti: nūqd mortuo marito ei⁹ tenebit mřimoniū. si inter eos ꝯhitur? Quidā dicūt: ꝙ sic q: vt dī ex̄ de spōsa. Cū apud: cuз ꝓhibitorū sit edictū de mřimōio ꝯhendo: quicūqз nō ꝓhibeƭ ꝑ ꝯsequētiam admittiƭ. Nō inueniƭ autē a iure ꝓhibitū: virū ꝯhere cum adultera post mortē mariti: nisi vi

uēte marito: fidē dederint: uel iuramētū fecerint de ɔ̄hēdo: vel nisi alī eoꝝ i mortē mariti ob hoc fuerit machinatus. Alij dicūt ɔ̄riuꝫ: qꝛ sponsalia nuda ꝓmissione ɔ̄hi pn̄t: nec soluunī ꝑ sponsalia: fide vel iuramēto firmata: uel cū adulterio nuda ꝓmissio de ɔ̄hēdo: videt cāre illud idē periculū: ꝓ quo fuit ꝓhibitio facta. Ūn̄ volūt: ꝙ in ꝑdicto casu: sub noīe fidei: intelligat ꝗlibet ꝓmissio nuda vel nō nuda: ꝗ ꝓmissio ē ꝗsi quedā desponsatio de futuro. huiꝰ sn̄ie fuit Uguccio sicut apparet. xxxj. q. j. Relatū. Cōsentiūt etiā et Ray. ⁊ Rodoñ. Mecastesanꝰ i sua summa. li. viij. ti. ij. ar. ij. Dn̄o aūt Anto. Archyeflo. vꝫ in hoc casu: ꝙ ɔ̄sulendꝰ sit papa. vel petēda dispēsatio ad cautellā: nec ita facilē dꝫ dirīmi mr̄imoniū Ric. āt. d. ꝙ si vir dat mulieri fidē de ɔ̄hēdo viuēte eiꝰ marito: quā nec añ: nec post: viuēte suo marito: cognouit: si post illiꝰ mortē duxerīt i vxorē: nō sunt separādi. Simili dico de muliere: ꝗ fidē dedit de ɔ̄hēdo: viro viuēte legittima eiꝰ vxore. Talē tñ promissionē faciēdo: vel de facto ɔ̄hēdo: grauiter peccāt. Ex. de eo qui duxit i matri. quā polluit ꝑ adul. si qs. Rōne igit ⁊ exēplo ac auctē pꝫ adulteriū eē graue peccatum.

¶ Tertium mysteriū est de adulterij punitione. Cōuincitur ipsum esse graue peccatū: qꝛ ꝗdruplici lege punitur.

¶ Prima lex est mosayca ⁊ diuinalis. Et habet leui. xx. Si mechatus qs fuerit cū vxore alterius: ⁊ adulteriū perpetrauerit cū vxore ꝓximi sui: morte moriat ⁊ mechus ⁊ adultera.

¶ Secūda lex puniens adulteriū ē politica ⁊ ciuilis. C. ad. l. Juli. de adul. ⁊ stu. l. ꝗuis. vbi in fine dicit. Sacrilego nuptiarum gladio puniri oꝫ. Ecce ꝙ ꝰm legem mosaycā: ⁊ ꝰm legē imperialē merentur mortem.

¶ Tertia lex est ecclesiastica ⁊ moralis: que nō effundit sanguinē: tñ punit crimina graui. Adulteriuꝫ aūt punit: qꝛ vir pōt vxorē dimittere: si ipsa adulteriū cōmiserit. Et hoc habet Math. v. vbi dicitur. Qui dimiserit vxorē suā: excepta fornicationis cā: facit eam mechari. In causa igit fornicatiōis: siue adulterij: ostendit eam posse dimitti. Uxor etiā: ꝓpter adulteriū: ēt pōt virū dimittere: qꝛ in tali casu: non ad imparia iudicant: vt dicit gloriosus Hierony. ad oceeanum de morte fabiole. et habet. xxxij. q. v. ꝑcepit. et. c. xp̄iana. Idē in. iiij. sn̄iarū. d. xxxv. Intellige tñ ꝙ possit diuium ꝓpter adulterium: quo ad habitationē ⁊ thorū: nō autem quo ad vinculū. i. ꝙ alij nubere liceat. vt idem Hierony. ad Amandū ꝑsbyterū. ⁊ habet. xxxij. q. vij. Oēs accusatores. Excipiunt etiā septē casus: in quibꝰ vir nō potest dimittere vxorē. quoꝝ vnus est: si ipse fuerit fornicatꝰ: vt i. c. i. xxxij. q. vj. ⁊ extra de diuortio. Significasti. Cuiꝰ rō est qꝛ: vt dicit ibidē nō videt: ꝙ pari crimine infectus

alios de eodē punire possit. Et no ta: q vt dicit Ric. in. iiij. di. xxxv. ar. j. q. iij. Uir pōt vxorē ꝓprio ar bitrio dimittere quo ad thoꝝ: sta tim cū scit eam adulterasse: nec de bitū tenet̄ reddere exigenti: nisi p ecclesiā cōpulsum. Uxor etiā simi liter viri. Quātū aūt ad thorū ⁊ cohabitationē simul: nō pōt eā di mittere: sine iudicio ecclesie. Debz enim pmo ꝓbari adulteriū vel ei⁹ suspitio violēta: vt pur. si inueni retur solus cū sola. nudus cū nu da. loco ⁊ horis cōmodis. ⁊ huius modi. vt. xxxij. q. i. Dixit dñs. ⁊. c. legittimis. de ꝑsump. Uxor etiam ꝓpter adulterium ammittit dotē: vt de donat inter virū ⁊ vxorē. Si militer. Tamē mulier pro aliqua legittima cā a viro separata: tota dos debet sibi reddi. Ut extra eo. Mulieres. clericus aūt cōmittēs adulteriū: dz deponi: ⁊ in mona sterio toto tpe vite sue retrudi. vt in. c. Si qs clericus. lxxxi. d. Lay cus aūt dz excōicari: ⁊ cōsequenter puniri oībus illis penis quib⁹ ex cōicati puniunt̄. vt. i. c. illi. v. j. q. j. ¶ Ultima lex puniēs adulterium est theologica ⁊ ꝯscialis. Ubi nota ſm Ray. q ꝯiūx ꝓpter adulteriū a se cōmissum: lz exacta debitū red dere teneat̄: tñ ꝑdit ius exigēdi de bitū: saltē quo ad iudiciū aīe: qa peccādo in legē matrimonij: facit se indignā. ⁊ ideo petere nō dz: ni si purgata culpa p cōfessionē. s. vel saltem p contritionē. Uñ O tu ri balde: qui tenes cōcubinā publice vel occulte: ⁊ habes vxorē: nō solū peccas mortaliter qñ ꝯiūgis te cuꝫ cōcubina: sed etiā qñ petis debitū ab vxore tua. Similiter tu ribal dacia le triste dico: nō a le bone: q̄ habes cōcubinū publice vel occul te: nō solum peccas mortaliter: qñ ꝑmittis te ab illo concubino vio lari: sz etiā qñ petis a marito tuo. Si ergo vis posse petere absqꝫ pec cato: oportet q purges te de⁹ tali adulterio p cōfessionē: vel saltem p veram contritionē. O quot sunt in hoc mūdo: que habēt forte re morsum cōsciētie consentiēdo ali cui nō marito: ⁊ tñ nullā hñt con sciam: si postea petunt debitū a ma rito. Similiter quot Uiri sunt: qui vxorē ⁊ cōcubinā: ⁊ forte concubi nas: qui ꝯ̄uis credāt peccare mor taliter qñ peccāt cū eis: nō tñ quā do exigunt debitū ab vxorib⁹: cuꝫ tñ mortaliter peccēt: vt dictum ē. O ribaldu: O ribalde: tocatiue el pulso: vedete si e alterato. Forsi ha ueti vno borsoto pieno de peccati che nō ve ne seti mai confessati.

Sed nunquid vir peccat mortalr̄ exigēdo debito ab vxore manente ⁊ ꝑseuerāte in adulterio? Rñ. ſm q notat Hugutio. xxxij. q. j. si qs vxorē el. ij. q si alt coniugū: sciens exigit debitum a reliquo in adulte rio ꝑmanēte: siue occulto: siue ma nifesto: peccant mortaliter: qꝛ facit ꝯtra ꝯstitutionē ecclesie ꝯtentā in. c. dicto. Et etiā extra de adul. Si vir. Quā sniam ꝯfirmat Ray. in glo. in ti. de matrim. §. Itē pono q vir. Et addit: q nō solum pec cat mortalr̄ exigendo: sed etiaꝫ in

reddēdo in duobus casibus.

¶ Primo si celebratum est diuor/tiū: iudicio ecclesie.

¶ Scđo si publice morat̄ i adulterio. Sed si nō ē celebratū diuortiū: nec publice moretur in adulterio: nō peccat reddēdo debitum: q2 ad hoc tenetur. Si vero ꝓpter incontinētiā: ⁊ fragilitatē carnis exigat debitū: peccat mortalī q2 facit ꝯtra institutionē ecclesie. Minus aūt peccat: cum adulterium ē occultum. Alij dicunt ꝙ ipotētia cōtinendi a copula carnali: excusat exigentē in hoc casu. quorū sñia ē benignior: lz forte nō verior. Idē notat̄ in summa. Confes. li. iiij. ti. ij. q. xlix. Aliqui tñ nō improbabiliter vident̄ asserere: ꝙ si abstinentia a reddendo debitū: nō corrigat adulterū: sz potius ad deteriora ꝓuocet: vel aliter scandala multipliciter operatur: licite pōt ⁊ reddi: ⁊ exigi: q2 ordinatio ecclesie facta est nō ad introducēda: sz ad remouēda scādala. Et cessante cā: cessat effectus. Videt̄ etiā quibusdā: ⁊ nō indocte: ꝙ duo ꝑcipue possunt a peccato excusare mulierē reddendo: vel exigēdo debitū aˢ viro ꝑseuerante in adulterio.

¶ Primo timor scandali. s. cum valde ꝓbabiliter timetur graue ⁊ intollerabile scandalum a viro: vel ab aliis ex non reddendo debitum imminere.

¶ Scđo timor proprij lapsus in adulterium. Et ꝗuis in ꝑallegatis capitulis hi duo casus expsse exprimi nō videant̄: tñ vident̄ rōabilit̄ excipiendi: cū super hoc nō habeatur ius diuinum: nisi illud ꝓuer. xviij. Qui tenz adulterā: stultus ⁊ insipiēs ē. Quod quidē vbum huic sñie ꝓpter duo: vt̄ ꝯsonare.

¶ Primo q2 loquit̄ de viro. qui maximā auctoritatē ⁊ potestatem hz: p penas ⁊ alios modos: vxorē adulterā corripere: ⁊ violenter ab adulterio cohibere. et ideo grauis ē eius culpa nisi eā cohibeat: aut p iudiciū ecclesie ipsam proijciat iura etiā supius allegata oīa ꝑncipaliter loquunt̄ de viris qui tenere: ⁊ approbare videbantur vxores adulteras.

¶ Secūdo q2 signant̄ dicit̄ in dicto. c. xviij. ꝓuer. Qui tenet adulterā ⁊c̄. Tenere aūt dicit affectum ⁊ ꝯsensum possessiuum ⁊ acceptatiuū. In vxore aūt cōiter sunt cōditiōes oppōsite: q2 ipsa potius dñatiue tenet̄ a viro: q̄z ipse teneat̄ ab ipsa. Nec ipsa de iure cōi: sic pōt corripere virū: vel cohibere: sicut ipse eam. Et si ipsa vult in iudicio hoc agere ꝯtra ipsum: aut se ab eiˀ thoro separare: iminēt sibi pīcula ⁊ scandala multa: ⁊ maxime si vir eius sit potēs: vt princeps: aut dominus: aut si oēs sunt fauorabiles reo: magis q̄z innocēti. Et ꝓpter hoc etiā: q2 nō sic hedificat̄ plebs si vxor adulteriū tolleratē viri sui ⁊ ꝑmittat se ab eo cognosci: sicut hedificaret̄ de viro: hoc in vxore tollerante. Dicunt etiā: ꝙ vbi timor scandali magni: aut timor lapsus: ī vno probabiliter imminerent: sicut facilius imminet i muliere: ꝙ fōr

de idē dicendū esset de viro: qđ de muliere. Uerbi grā. Detur q vn⁹ dñs cōmisceatur cū vxore cuiusdā sui subditi: palamq3 illud fieret: ꝛ vir ipsi vxori debitū redderet: forte vite periculū immineret sibi a dño suo. In hoc casu: dicēdum ē de illo viro: sicut supradictum est d vxore. Ud distis ergo quot mala ꝛ picula ex adulterio sequi soleāt: ꝛ quot peccata grauissima ppetrātur: qui adulteri sunt. Ideo postq3 omnia hec pcepistis: recogitate: animaduertite: ꝛ in corde conseribite: vt ea cognoscētes: magis q3 timētes: facilius euitetis. qđ vobis concedat deus: qui est benedictus in secula. Amen.

¶ Feria. iij. post secundā. dñicam quadragesime: qualiter coniugati circa actum cōiugalē peccēt: ꝛ qliter non: sermo eiusdem venerabilis patris F. cherubini.

Sermo. xxxviij.

Fratres rogamus vos ꝛc. pme. The. iv. Unū pceptoꝝ positoꝝ ab aplo in pñti epistola: p qđ phibet offensa pximi: est illud. Ne quis sup gdiatur: aut circūueniat in negocio fratrem suū. Ubi Remigius. Beatus apostolus: socijq3 eius pdicabant: atq3 suadebant suis auditorib⁹ diebus festis: ꝛ dieb⁹ ieiunioꝝ: abstinere a consensu omni coitu: quod ꝛ multi faciebant: obediētes precepti ꝛ monitionib⁹ eius. Et ne forte aliquis post deuotā ꝯtinētiam: ꝓuocaret primū ad coitū: ait apostolus. Et ne quis v3 sup gredia-tur: neq3 circumueniat in negocio isto coitus. idest: nec aliq circūuētione inferat violētā aliquis parti suo: volenti votū seruare: ꝓuocando eum ad coitū: sed ex ꝯsensu abstineat. Jō modicū supra: dīc sciat vnusquisq3 vſm suum vas possidere. i. corpus suū: ꝛ corpus vxoris sue. ſm q dīc Remigi⁹. ꝛ Aymo. in sanctificatione. i. in castitate. ꝛ Honore. s. nō turpiter abutendo eo. Tūc enim qsq3 honorat corpus suū ꝛ vxoris sue: vt dicit Remigi⁹. qñ abstinet a coitu. Prohibet ergo apostolus in vbis istis: nō solū adulteriū: vt in pcedēti sermone dicto est: sed etiā in ordinatum: ꝛ in moderatum abusum: ꝛ exercitiū cōmertij ꝛ copule coniugalis. Multi. n. qui sunt in h statu ex ignorantia nō ſuantes circa dictā copulam ꝯiugalē: illam moderantiam: quā deberēt: transgrediunt hoc pceptum apostoli: ꝛ cōsequēter peccant. Propterea necessarium fuit mihi visum: ipsos instruere ꝛ illuminare: vt si forte pterito tpe circa hoc peccauerint: sciant se purgare p contritionē: ꝛ in futuro sciant cauere a peccatis: que forte prius nō cognoscebant. ꝛ ꝑñr sic ambulēt in isto statu: vt placeāt deo: ꝛ finaliter saluētur. vt ergo vos pres ꝛ matres: fratres: ꝛ sorores: filij ꝛ filie mee possitis timorate viuere in statu ꝯiugali: ad honorē beatissime trinitatis: capiatis tres regulas: qs circa actū ꝛ copulam ꝯiugalē obseruetis: q si eas obseruaueritis: nunq3 ipsius

actum exercendo peccabitis: preci
pue mortali. Quarum dicit.
¶ Prima intentionis sincera re-
ctificatio.
¶ Scd̄a tp̄is debita obſ̄uatio.
¶ Tertia modi ordinata mode-
ratio.
¶ Prima regula: docet qua intē
tione ꝯiugati debēt matrimoniali
ter coniungi.
¶ Secunda quo tempore.
¶ Tertia quo modo.
¶ Prima ergo regula dirigit ⁊
regulat intentionē ⁊ mentē ꝯiuga
torū: q: vt supra diximus: si bene
memini: in tractatu de ieiunio: ta-
lis ē operatio ⁊ actus: quē facit ali
quis: q̃lis ē intētio operantis ⁊ fa
ciētis eū. Si bona ē intētio: ⁊ actꝰ
erit bonus. Ita ecōtra. Verbi gratia.
Petrꝰ facit vnā elemosynā amo
re dei: Martinus facit equalē ele
mosynam pro mundi gloria. Prima
elemosyna: ē virtuosa ⁊ meritoria.
Scd̄a viciosa: ⁊ demeritoria. Cū isti
duo actꝰ elemosyne exteriores sint
similes: bene ē: ꝙ vnus dicit vir-
tuosus: alter viciosus? Certe nō ꝓ
pter aliud: nisi q: intētio vnius est
bona ⁊ sincera: alterius obliq̃ ma
la: ⁊ maculata. Ita pariformiter di
co de actu cōiugali. Tali intētiōe
ipsi qui sunt in matrimonio pote-
runt cōiūgi simul: ꝙ nō peccabūt:
Immo merebunt: ⁊ tali: ꝙ pecca
bunt ⁊ mortaliter. Fm ergo doctri-
nam sacrorum theologicorum maxime
Tho. ⁊ Ric. in. iiij. d. xxxj. ⁊ xxvj. et
Alex. in tertia pte in expositione il
lius pcepti: Nō mechaberis. quat

tuor sunt respectus ⁊ fines: p quos
psone coniugate debēt se matrimo
nialiter coniungi: vt non peccent
mortaliter.
¶ Primus ē: ꝓlem procreandi.
¶ Scd̄s debitum reddēdi.
¶ Tertius: piculū in se vitandi.
¶ Quartus periculum in coniu-
ge precauendi.
¶ Primus respectus p quē de-
betis coniungi vos qui estis i ma
trimonio ē: vt ex tali ꝯiunctiōe ge
neretur aliqua ꝓles: quā desidera
re: ⁊ q̃rere debetis: nō vt habeatis
fauorē in hoc mundo: vel natura-
lem delectationē in ipsa: sicut pa
rētes in filiū: sed pncipaliter: vt sit
psona timens ⁊ honorās deū: ⁊ sal
uetur aīa sua. ⁊ ꝯñr reparetur ange
lica ruina: ⁊ impleatur numerꝰ ele
ctorum. Propter talē. n. cāz ordina
uit ⁊ instituit deus matrimonium.
ante peccatū primorum pētū. vt theo.
in. iiij. di. xxvj. Nā in paradiso ter
restri: deus dixit: vt habet gen. j. ip
sis pmis parētibꝰ. Crescite: ⁊ mul
tiplicamini: ⁊ replete terram. super
quo Aug. xiiij. de ciui. c. xxij. Nos
nullo modo dubitamꝰ: sed bñdi-
ctionē dei (crescite ⁊ multiplicami
ni: ⁊ replete terrā) donū esse nu-
ptiarum: quas deus ante peccatū ho-
minis ab initio cōstituit: creando
masculū: ⁊ feminā. Si ergo perso
ne que sunt in matrimonio: cōiun
gunt matrimonialiter: solo hoc fine
vt generet aliqua ꝓles: qua cultꝰ
diuinus augmētetur: non peccant
mortaliter Immo potius merent
vt cōcludit. Ric. in eadē. di. xxvj.

tr.ij.q.ij. Et rō est: q2 actus quem
faciūt ē virtuosus: 7 nō vitiosus.
Est.n.a mo pietatis. Ideo Aug.
in li. de bono cōiugali. Cōiugalis
cōcubitus generādi gr̄a: culpā nō
hȝ. Et in.c. cōnubia. xxxij.q.ij. Cō
nubia legitima carēt qdem pctō.
Et est snīa gloriosi Hieronymi sup
Mathe. 7 apostolis pme. ad thi
mo.v. Uolo inquit iuniores nube
re: filios procreare: mr̄esfamilias
esse. Et loquit de viduis. Naȝ vt
dicit glo. mag. stralis. Tria hec: bo
na sunt.

¶ Secūdus finis pp quē ꝯiuga
lē copulā seu mr̄imonialeȝ ꝯiun
ctionē debēt habere ꝯiugati est: vt
reddāt debitū sibi inuicē. Aposto
lus enīȝ pme. Cor. vij. dicit Uxo
ri: vir debitū reddat. Similit aūt
et vxor viro. Mulier etiā potesta
tem sui corporis nō hȝ: sȝ vir. Si
milit aūt 7 vir: potestatē sui corpo
ris nō habet: sed mulier. Ubi Re
migi⁹. Uxori vir debitū reddat: 7
vxor viro. i. nō sesubtrahāt adin
uicē a coitu. s. volēte viro ꝯcube
re: det locū 7 licentiā mulier. Si
militer 7 vir seruiat mulieri: red
dēs ei debitū cōcubēdi: illa volen
te. Mulier sui corporis. i. sui geni
talis mēbri ptātem nō habet: vt ꝓ
hibeat viro coitum: sed in viri po
testate ē. Similiter vir sui corpo
ris. i. sui verendi siue genitalis mē
bri nō habet ptātē: vt mulieri coi
tum ꝓhibeat: sed in mulieris po
testate ē hec ille. Si ergo psona q
est in mr̄imonio exercet actuȝ ma
trimonialē: ex eo q socius vel so
cia: sibi in matrimonio cōiuncta:
petit expsse: siue interptatiue per in
dicia: q vult sibi cōsentire in actu
matrimoniali talis psona consen
tiēs tali respectu nō peccat. Actus
enīȝ suus: est actus virtuosus. Est
enim actus: ꝓpter quē reddit vni
cuiqȝ quod suum est.

¶ Tertia cā vel finis ꝓpter queȝ
coniugati nō peccāt mortalit ē cā
fornicationis vitande in se. Dicūt
enim doc. in. iiij. d. xxvj. q matri
moniū: post lapsum pmi parentis
fuit ordinatū a deo in remediū: cō
tra ꝯcupiscētiā. Nam per peccatū
pmi parentis: tota sua posteritas
fuit vulnerata in potētia generati
ua: ita vt hoies inclinarent ad ta
lem delectationē. Ut ergo nō vio
larent seipsos p alias immunditias:
instituit deus matrimoniū. ꝓpter
qd tali inclinationi adhiberet re
mediū. Et de hoc Apostolus pme
Cor. vij. ꝓpter fornicationē autē
.s. euitandū sm glo. interlineareȝ:
vnusqsqȝ suā vxorē habeat. 7 vna
queqȝ suum virū habeat. s. legiti
mū nō ꝯcubinum. Et dicit glo. q
hoc dicit. Apostolus sm indigen
tiā: nō sm pceptum. Peritus. n.
medicine celestis apostolus: vt di
cit gregori⁹. nō tam sanos instituit
q̄ȝ infirmis medicamēta monstra
uit. Bonū enīȝ est homini mulie
rem nō tangere. hoc pertinet ad sa
nos. Unusqsqȝ suam: 7 vnaqueqȝ
suā. hoc ad infirmos. Et fulgēti⁹
dicit: Magnū bonū est: mulierez
nō tangere: quod deberet ois fide
lis pncipaliter obseruare. Tamen si

quid'adhuc plus est de sua infir-mitate sollicit⁹: q̄ȝ de sui virtute securus: si continētiaȝ nō nouit. vxo re vtat. Si ergo aliqua p̄sona exi-stens in matrimonio: timēs cade re in aliquā imūditiā: petit debitū ꝯiugale: vt euitet talem casum: di-co q̄ nō peccat mortalit. Act⁹.n. quē facit: est actus cautele. Unde Ambro. in li. de patriarchis. ideo ꝯiugij tibi datū ē ius: ne in lapsuȝ incidas: ⁊ cū aliena muliere m de-linquas.

¶ Quartus respectus ē cā pericu li euitandi in cōiuge. vt verbi gr̄a. Est quidā timoratus: ⁊ continēs: habȝ tn̄ uxorē forte iuuenē: pro cu ius respectu: ne cogitet ipsum face re aliquod malū cū aliqua iste su⁹ maritus cōiungit se cū ea: vt am-moneat illam ab illa mala cogita tione: dico q̄ iste nō peccat: preci-pue mortaliter. Similit̄ illa ma-trona venerabilis est valde hone-sta: ⁊ quātum in se est ꝯtineret. sed q̄ forte habet virū iuuenē: ⁊ vanū timet: illū deuiari ab alijs mulieri bus: vt tollat sibi oēm cām male faciendi petit ab eo debituȝ. Dico q̄ ista talis matrona non peccat. Actus.n. cōiugalis ad'istum fineȝ fact⁹: ⁊ p̄ hunc remediū: est actus prudētie ⁊ charitatis: ⁊ ꝯñr nō vi tiosus. Immo forte meritori⁹. ob seruatur enim p̄ illū: intētio dei: q̄ dedit mulierē viro: ⁊ virū in adiu toriū mulieri vt'habetur gen̄. scd̄o Disponatis ergo vos: qui estis in matrimonio semel pro semper: q̄ quotienscūq̄ȝ habebitis mutuā cō iunctionē matrimonialem: facien-tis talem actū p̄p vnā istaȝ cāȝ. Et sic nunq̄ȝ peccabitis mortalit. Cōtra hanc p̄mam regulam pec-cant qui sunt in matrimonio qua-druplíciter.

¶ Primo.n. peccant q̄dam: pro lem nō desiderando: neq̄ȝ q̄rendo Immo potius faciēdo aliq̄d quo nō habeāt ipsam prolē. Sicut q̄-dam mulieres: q̄: q̄: forte sustinēt tediū ⁊ laborē in liberis educādis nolēt grauidari: vt possint ire hic inde. ⁊ ideo conant̄ nō effici gra-uide: ⁊ si efficiūnt̄: tedet eas: ⁊ stu-diose forte faciūt aborsum. Et si p̄ les nascit̄: desiderant vt moriat̄. peruūt eam: ⁊ blasphemant: ⁊ to-to corde uellent q̄ illa mala que ī p̄cantur ei veniret. Certe iste tales grauissime peccāt: q̄: faciūt cōtra intētionē dei: qui primo ⁊ p̄ncipa lit̄ ordinauit m̄rimoniū pro mul-tiplicatione: ⁊ ꝯseruatione huma-ne nature vt dictū est. Et iō: gentē q̄ȝ cōtrahit matrimoniū p̄ncipalit̄ ter deȝ ꝯtrahere p̄pter illam cām: Sic ⁊ qui ꝯtraxerunt debēt habe re cōmertiū ꝯiugale: p̄ncipalit̄ p̄-pter eandē cām. faciendo ergo op positum peccant.

¶ Secūdo peccant q̄dam: q̄: nō sistunt infra limites matrimonij: sed excēdūt ⁊ trāsgrediunt̄ ipsos. Un̄ s̄m Tho. ⁊ Ric. in. iiij. d. xxxj. ⁊ ē Alex. vbi. s̄. si aliquis habet tantā delectationē cū vxore sua: q̄ vellet eandē actū carnalē facere cum ea etiā si nō esset vxor sua: semp pec-cat mortaliter. Ita ⁊ si aliqua mu-

lier delectat̄

lier delectat̃ tm̃ in marito suo: ꝙ etiã si nõ esset maritus suus vellet facere cũ eo: quecũqꝫ facit: semper peccat mortaliter. De his loquit̃ gloriosus Hierony. ꝛ habet̃ in. c. Origo. xxxij. q. iiij. Origo. quidem honesta erat amoris: sed magnitudo deformis. Unde sextus picta. i. sniis. Adulter est: inquit: in suam vxorẽ amator ardentior. In aliena quippe vxore: ois amor turpis est: in sua: nimius. Sapiens iudicio dꝫ amare cõiugem: nõ affectu. nõ vigeat in eo impetus voluptatis: nec precepss feratur ad coitum. Nihil est fedius ꝙ̃ vxorem amare quasi adulteram. Ubi glo. Uehemẽs amator ꝓprie vxoris dicit̃ cũ tñ vxorem diligit: vt apud se disponat: ꝙ si ipsa forte esset vxor alterius: nõ minus carnaliter se cuz ea misceret. Ideo bene dicit Tho. ꝛ Ric. qꝺ coniuges debẽt sistere infra limites matrimonij. i. debẽt habere hoc in mẽte: ꝙ si inter eos nõ esset matrimonium: nullatenꝰ quod faciunt: facerẽt. s. actum illũ carnalem vel ꝯiugalem.

¶ Tertio peccant ꝯtra istã regulã aliqui qui in ipso actu coniugali cogitant super alia muliere: ꝛ vellent: quod faciũt cum vxore facere cum illa. Similiter ꝛ aliq̃ mulieres cogitant sup alijs viris ꝛ dũ habent coniugale comertium cuz viris ꝓprijs: desiderant illos alios viros: ꝛ vellent: si adesset possibilitas. qꝺ faciunt cum viris ꝓprijs: facere cũ illis alijs: quod desiderium semper est peccatũ mortale: vt dicitur. Mat. v. Qui viderit mulierẽ ad concupiscendum eam. ꝛc. viderit quidẽ nõ solũ visione corporali que fit ab oculo: ꝑsente obiecto visibili: sed etiaz visione imaginaria: ipso obiecto absente.

¶ Quarto peccant quidã ꝯ̃ hanc regulam: qꝛ faciunt hunc actũ matrimonialẽ: causa sanitatis: qꝺ nõ licet ꝭm Tho. qꝛ querunt sanitatez per id quod ad hoc ñ est ordinatũ. Sicut qui per baptismi sacramentum: tñ sanitatẽ corporalẽ quererent vel corporalem lotionem: examinet ergo quilibet ꝯscientiaz suã: ꝛ videat: si aliquo istorũ modoruz habuit cõmertiũ ꝯiugale cũ uxore sua. Cõfiteatur: qꝛ semꝑ peccauit: vt dictũ est. Sed ponamus ꝙ persone cõiugate exerceant actũ matrimonij causa delectationis: vtrum peccent mortaliter? R. Alex. vbi supra di. Aut amor istius delectationis ꝓponitur deo: aut postponitur. Si ꝓponitur: cõstat: ꝙ est mortale hoc est si diligatur plusꝙ̃ deꝰ: ꝛ cõsequẽter cõcubitus ꝓueniẽs ex tali amore: est peccatũ mortale. Exemplificemus: sicut põt quis seipsuz: aut sua diligere plusꝙ̃ deũ: ꝛ. ꝯ̃. deum: sic etiam põt ꝛ vxorẽ ꝓpriam ꝛ carnalẽ pulchritudinẽ eius: ipsiusqꝫ delictositatẽ: ꝛ eius carnalez coituz supra deũ amare: ꝙ̃qꝫ sic diligẽs eã: ab omni muliere sibi proponeret firmiter precauere: omnino iste talis amor: est peccatũ mortale sicut: dato ꝙ aliquis sibi caueat ab omni illicita ꝯtrectatiõe aliene rei cõmestibilis ꝛ potabilis: tamen de

vino pprio se inebriat: ⁊ de carnibus a se iniustissime emptis se ingurgitat: nulli dubiū est: ꝙ peccat. Ita ⁊ psone ꝯiugate: licet abstineāt ab alijs opere ⁊ voluntate: si tamē inordinate se inuicē amāt ꝓpter cōplacentiā mutuā: ita ꝙ ille amor excedit amorē: quē habēt vel habere debēt ad deū: vel equeraꝭ: peccant mortaliter. Nā vt dicit Aug. Peccatū est: spreto incōmutabili bono: rebus cōmutabilibus adherere. Si aūt talis amor postponiꝭ diuino: ita ꝙ deus semꝑ plus diligitur: veniale est: ⁊ ꝯsequēter act⁹ coniugalis factus cū delectatione: que delectatio diligiꝭ minusq̄ de⁹ ab ipsis ꝯiugibus: ita ꝙ nollēt eā si esset offensa diuina mortalis tūc est peccatū veniale. Et hoc ꝑꝑ gratiam sacramēti. Non est tamē cōmertium coniugale cū delectationis habitū: ita honestum ⁊ excusabile ab omni pctō: sicut qn̄ hētur aut causa plis ꝓcreāde: aut cā debiti reddendi: aut causa fornicationis vitāde in se aut in cōiuge suo. Et sic patet pma regula: de q̄ apostolus in hac epistola hodierni thematis. Nō in passione desiderij. s. cōmisceri debetis. Loqtur. n. ibi ð cōmertio ꝯiugali sicut etiam gentes: que ignorāt deum.

¶ Secunda regula diciꝭ temporalis obseruatio. Ubi nō: ꝙ vt dicit Eccle. iij. Omnia tēpa hn̄t: ⁊ suis spacijs trāseunt vniuersa sub celo. Tēps nascēdi: ⁊ tēps moriēdi: tēpus plantādi: ⁊ tēps euellēdi quod plantatū est: ⁊ tēps amplexādi ⁊ tēpus longe fieri ab amplexibus: tēpus tacēdi: ⁊ tēps loquēdi: tēps belli: ⁊ tēps pacis. Uidemus ꝙ oīnes cause ⁊ vniuersales ⁊ pticulares ꝓme: ⁊ secūde ꝓducūt diuersos effectus ẜm diuersitatē tpis. Alios nā q̄ effectus ꝓducūt cause vniuersales tā prime q̄ secunde in vere: atq̄ alios in estate: aliosq̄ in autūno ⁊ hyeme. Similiter ⁊ agricola: nō omni tpe arat: neq̄ omni tpe ligonizat ⁊c: ẜ ꝙ sūt diuersa tpa: ita ⁊ diuersas operationes facit. Ita ad ꝓpositum dico: psone ꝯiugate debent ẜm tēps exercere actum coniugalem: ⁊ ab ipso abstinere. Nā neq̄ omni tpe abstinere debēt: neq̄ omni tpe illum exercere. Inuenio aūt ẜm doctores. viij. tpa: quib⁹ psone coniugate debēt se ab actu cōiugali abstinere. quorum.

Primus dicitur tēpus feriatōis.
Secundū orationis.
Tertium cōmunionis.
Quartum pregnationis
Quintum purgationis
Sextum lactationis
Septimum nālis passionis
Octauum desponsationis

¶ Primum ergo tēps quo ab actu ꝯiugali psone ꝯiugate abstinere debent est tēps festiuationis: seu feriationis. i. qn̄ sunt festa. ⁊ de hoc habetur in. c. quotienscunq̄. xxxiij q. iiij. Quotienscunq̄ autē dies natalis dn̄i aut reliq̄ festiuitates adueniunt nō solum ab ifidelium cōcubinarꝫ consortium: sed etiam a ꝓprijs vxoribus abstinete. Et ē sententia Aug. Idem ponit Ambro.

in sermone de aduētu dn̄i. ⁊ ƀ3 remigium hoc idē ꝑdicabat paulus ⁊ sui socij. vt. s̄. dictum est.

¶ Secundum tp̄s est ieiuniorum de quo ꝑme Cor. vij. Nolite fraudare inuicem: nisi forte ex ꝯsensu ad tp̄s: vt vacetis orationi. Et iterum Reuertimini in idipsum: ne tētet vos sathanas pp̄ icontinentiā vestram: vbi Remi. Nolite fraudare inuicem .i. nolite vos subtrahere ab inuicem: ne forte dissentio generet fornicationem: nisi forte ex con sensu .i. cōmuni voluntate ⁊ consilio. vt vacetis orationi ad tp̄s: tūc enim est deo acceptior ofo: quando corde ⁊ corpore ꝓfertur. Cum eni qs ēt concessam nō tangit ostē dit se velle quod ꝑcatur. Idē Ambro. Et istud tp̄s ieiunij: dr̄ eē tp̄s orationis: in quo tpe: ēt a licitis ē abstinēdum: vt facilius impetrari possit: quod postulat. vt in. c. xp̄iano. xxxiij. q. iiij. Et sunt v̄ba Augu. in li. questionum noui ⁊ veteris testamēti.

¶ Tertium tp̄s est cōmunionis: d̄ quo gloriosus Hyero. in quodā sermone. Sciatis inquit frēs charissimi: qm̄ quicunq̄ vxori debitū reddit: vacare nō pōt orationi: nec de carnibus agni comedere debet: Si. n. panes ꝓpositionis ab his q vxores suas tetigerāt: comedi: nō poterant: p̄mi Reg. xxj. q̄to magis panis ille: qui de celo descendit: nō pōt ab his qui coniugalib⁹ pauloante amplexibus adheserūt: violari atq̄ cōtingi. Idem habet. xxxiij. q. iiij. sciatis. ⁊ in. c. ois homo. Ois homo ante sacram communionē a propria vxore abstinere debet. Tribus autē aut quattuor aut septē diebus. Et quidē hoc valde ꝯueniens est pp̄ tria.

¶ Primo q2 mēs multū distrahitur a deuotione: que requiritur in sacra cōmunione: propter actū matrimonij.

¶ Secundo q2 talis actus multū distrahit a reuerentia debita huic sacramento.

¶ Tertio q2 talis actus obnubilat aciem itellectus: que ibi lipidissima esse debet. Unde gliosus Hyero. sup Mat. dicit q̄ illo tempore quo coniugales actus geruntur pñia spiritus sancti nō dabitur: ēt si ꝓpheta esse videat: qui offō generationis obsequtur. xxxij. q. ij. Cōnubia. Idē h̄etur. Preterea tales abstinent a tali actu in morte filij: vel patris sui: ⁊ huiusmodi. Ergo conueniens est vt abstineat in hoc casu nō solum a petēdo: sed etiam a reddendo debitum: ƀm aliquos Gregor. autē: vt. xxxij. q. iiij. Uir. dicit. Si qs cum sua ꝯiuge: nō cupiditate voluptatis raptus. S3 solummodo ꝓcreandor liberor gratia vtitur iste ꝑfecto siue deigressu ecclesie: siue de sumendo dn̄ici corpus sanguinisq̄ ministerio: suo ē iudicio relinquēdus: q2 a nobis ꝓhibere nō d̄bet accipere qui i igne positus nescit ardere. sed quis est, hic ⁊ laudabimus eum? fecit enī mirabilia in vita sua. Examinet ergo quilibet cōscientiam suam: ne decipiat q̄sq̄ seipsum: q2 decept⁹

erit. Sed ponamus: q persone cōiugate nō abstinent a cōmertio cōiugali tpibus supradictis. s. neqꝫ diebus festiuis neqꝫ ieiuniorum: neqꝫ pcōionis: nunquid peccant mortaliter? Ad hoc. R. sacri doct. in. iiij. di. xxxij. sic aliud est dicendum de reddente: et aliud de exigente debitum in talibus temporibus. Nā reddens debitū non pecccat: si reddat cū aliqua animi anxietate: et videt q sine periculo negare nō potest. Ubi gratia. Una venerabilis infona ob deuotionē ieiuniorū: et festorū: et cōmunionis libēter abstineret ab actu matrimonij: sed quia vir suus petit ab ea debitū: et ipsa videt q non pōt caute: et sine periculo ipsi negare: et ita ei consentit in tali casu nō peccat: imo potius meretur: qz facit actum iustitie: reddit. n. marito q ipsius est. Et fm. ps. Beati qui faciunt iudiciū et iustitiam in oi tpe. Si aūt negare posset caute: et sine periculo: debet qdē fm Ray. Exigens autē debitum talibus tpibus: aut pp procreationem plis: aut vt euitet fornicationem in se aut i coniuge: et nō peccat. Nā si exigit pp pmam cām: facit actū theosebie virtutis: fz alex. de ales. i. pietatis: que ordinat ad cultū dei. Si aūt propter secūdam vel tertiam cām: facit actū cautele vel charitatis: et psequēter nō peccat. si autē nulla necessitate vel bona causa ductus: sed pp satiandam libidinē: petit instanter copulam carnalē dictis tēporibus ex contēptu: et irreuerētia tpis sacri Alex. de ales in. iij. pte summe in expositione illius precepti: nō mechaberis: dicit q mortaliter peccat. Idē Bona. in. iiij. di. xxxij. Si aūt petit nō ex cōtemptu tpis seu ecclesiastice exhortatiōis: licet aliqua cōcupiscentia ductus oino peccat fz Tho. et Boñ. sed non mortaliter.

¶ Quartum tps dicitur pgnationis: in quo cōiugati abstinere debent a cōmertio cōiugali. De quo tonans Ambr. super pmam epistolam ad Corin. et habetur. xxxiij. q. iiij si causa. Si causa procreandorū liberorū ducetur vxor: nō multum tps videtur pcessum ad ipsum vsū qz dies festi et dies pcessionis: et ipsa ratio conceptus et partus: iuxta legē cessare vsum carnis his debere tēporibus: demonstrat hoc enim obseruāt aialia bruta. Nā cōpleto generationis officio: se ab inuicem separant: et vsqꝫ ad iteratū generationis tps: sibi quo ad coitū nō appropinquant. et Alber. magnus in viij. d aialibus tractatu. v. c. ij. dicit qd elephas femina: nullomō sustinet coitū maris: qādiu est impgnata. Masculus aūt licet appetat feminā. nō tamē appropinquat impregnate. Sed certe multi sunt deteriores aialibus: vt dicit Isido. et hētur. xxxij. q. vij. nō solum. Sūt inquit quidā: qui sicut aialia et absqꝫ vlla discretione: indesinenter libidini seruiunt: quos ego nec mutis animalibus cōparauerim: Pecora. n. cū cōceperint: vltra nō indigent mares copia sui. Jō Hyero. et habet. xxxij. q. iiij. origo. qui

dicunt se causa reipub. ⁊ generis humani vxoribus iungi ⁊ filios procreare: imitent saltē pecudes ⁊ post ꝙ venter vxoris intumuerit nō perdant filios nec amatores vxorib⁹ se exhibeant: sed maritos glo. sup verbo pdant dicit ꝙ perijt partus ex frequēti cōcussione. sed si nō abstinēt: nunqd nō peccāt mortaliter Rn̄. Rica. in. iiij. di. xxxij. ꝙ si vir pōt carnaliter copulari sue vxori pgnanti sine periculo abortus: tenetur sibi reddere debitū: ⁊ ab ea pōt exigere sine peccato mortali: q: cōcubitus matrimonialis: nō tm̄ est in officium sed in remediū: ⁊ mulier pregnans plus appetit concubitum ꝙ quādo non est pgnans. Si vero esset periculū: nō dꝫ exigi nec reddi: q: matrimonū pncipalius ordinatū est ad prolem, pereādā ꝙ in remediū. Et ideo pro remedio adhibendo: nō debet facere pjuditium proli. s. ꝙ interficiat illaꝫ ⁊ dānat aiam eius ad limbum p originale peccatum Alex. de ales dicit expresse: q⁹ si presumatur vehemēter de periculo ptus: peccant mortaliter ꝯcubētes.

¶ Quintum tps est purgationis. s. post partū. vt. n. dicit Auicē. ix. de aiali. c. de formatione embrionis in speciali: sanguis menstrui diuiditur ipregnata sm tres ptes. vna i cibum pueri. Alia ascēdit ad māmillas. Tertia est supflua que gescit intus vsq ad tps partus: ⁊ postea eicit. Donec ergo durat talis purgatio: debet a coitu abstinere. vt habetur ab Aug. v. di. c. ad ei⁹ Hec inquit: que filios suos ex praua ꝯsuetudine: alijs ad nutriendū tradunt: nisi purgationis tps suū transierit: viris suis nō debent admisceri. Ad idem facit. xxxij. q. iiij. origo. ⁊. c. nō solū. ⁊. xxxiij. q. iiij. si causa. Illo. n. tpe mulieres sunt immunde: vnde ppter earū immunditiam: sm legē mosaycā: phibeātur ab ingressu tēpli. Si pariebāt feminā. lxxx. diebus: si masculum xl. vt habetur Leui. xij. Hodie tm̄ nō obseruatur talis lex ex debito s q: vt dr. in. c. i. de purificatiōe p⁹ partū: si mulieres post prolē emissam actione gratiaꝝ ecclesias intrare voluerūt: nulla proinde peccati sorde grauant: ne ecclesiaꝝ est eis aditus denegandus: si tamē ex veneratione voluerūt aliqꝫdiu abstinere debent a cōmertio ꝯiugali: sꝫ q: sm doc. dicta capitula: ad eius: ⁊ alia loquuntur de honestate ⁊ cōsilio: Ideo nō est peccatū mortale de tpe petere vel reddere debitū.

¶ Sextū tps est lactatiōis: de quo Aug. in dicto. c. ad eius. v. di. Ad eius concubitū: vir suus accedere nō debet quousqꝫ qui gignit ablactetur. Praua aūt ꝯsuetudo in cōiugatoꝝ moribus surrexit: vt filios quos gignūt: nutrire mulieres cōtemnāt: eosqꝫ alijs mulieribus ad nutriendū tradāt. Quod videlicet incōtinētie cā fuisse videt inuentū q: dū se ꝯtinere nolunt: despiciunt lactare quos gignūt: q: tm̄ vt iꝫ dcm̄ est hoc capitulum est de ꝯsilio nō de pcepto: oppositū faciētes: non peccant mortaliter. In plurib⁹ ta-

men euidens est inditiũ dei: vt qui ad lactãdũ: alijs filios tradũt: pau tioris breuiorisqꝫ vite filios habe ant qꝫ mulieres cetere proprios si filios nutrientes. Et hoc est cõtra quasdã se excusantes: qꝫ ideo dãt filios alijs ad nutriendũ: vt facilius possint alios filios procreare.

¶ Septimũ tps est naturalis passionis. vbi nõ regulã philosophi. iij. Ethico. c. viij. Ceco natura nullus improperabit: sed magis miserebitur. Cõcordat cũ illo: qđ in superioribus diebus diximus. s. qđ nõ solum contumelia: sed etiã conuitiũ prohibitũ est. Et ratio est: qa ex his que a natura habemus: nec laudamur: nec vituperamur: ꝛ. ij. Ethico. c. v. Hoc propterea dixi quia vt inuenio in scripturis: mulieres patiuntur quandã passionẽ semel in mẽse cõiter: licet alique cõtinue propter quã passionẽ: debet eis hẽri cõpassio: ꝛ nõ debent cõuitiari. Donec ergo durat talis passio: quam habent semel in mẽse: a concubitu cõiugali: debẽt vir ꝛ mulier abstinere. vt Leui. xviij. Ad mulierẽ que patitur mẽstrua: nõ accedes. Super quẽ locũ Aug. dicit. Necessario vtriqꝫ tũc cõtinentia indicitur: ꝛ Leui. xx. Qui coierit cũ muliere in fluxu mẽstruo: ꝛ reuelauerit turpitudinẽ eius: ipsaqꝫ aperuerit fontẽ sanguinis sui: iterficientur ambo de medio populi sui. Ezech. xviij. Si ad mulierẽ mẽstruatam nõ accesserit: vita viuet. vbi glo. precipit ergo: vt viri nõ solum in alienis: sed etiam in suis vxoribus modum ꝛ tpa seruent. Ratio autẽ: quare tali tpe abstinere debẽt: assignatur a Hyero. super illud Isa. lxiiij. qꝛ si pãnus mẽstruate: vniuerse iustitie vestre: qꝛ tũc concipiunt membris dãnati: ceci: claudi: leprosi: vt qꝛ parente nõ erubuerũt in cõclaui cõmisceri eorũ patẽter peccatũ: ꝛ aperte a cunctis redarguatur i paruulis: sed qd debet facere mulier: si tali tpe exigit ab ea debitũ vir suus. rñdent Tho. ꝛ Bonauen. in. iiij. d. xxxij. qꝫ si talem passionẽ hꝫ continue põt exigere ꝛ reddere debitũ sine pctõ: qꝛ tũc concipere nõ põt: si aũt nõ habet illam continue: sed sm cõem cursum. s. semel in mense: tũc mulier: si confidit de sui viri prudẽtia ꝛ bonitate: põt ei illã honeste reuellare: vt nõ exigat nec ipsa debet exigere debitũ. Si aũt non constat sibi de prudẽtia ꝛ bonitate viri: nõ est tutũ: ei idicare: imo nõ debet: maxime si infectus est vitio cõtra naturã ne exinde: ei vxor abominabilis fiat: vt cõiungere solet: ꝛ tunc aliquã occasionẽ debet inuenire: vt nõ reddat. vt pur infirmitatẽ: sed si videat: qꝫ est periculuꝫ viro: si nõ reddit. s. fornicationis: ꝛ tũc reddẽdo: nõ peccat mortaliter sm Alex. de ales. Vir aũt petens: tali tpe debitũ: ꝛ scit suam vxoreꝫ habere talẽ ifirmitatẽ: peccat mortaliter. Si autem nescit: non peccat mortaliter.

¶ Octauũ tps est desponsationis. s. ante benedictionẽ. De quo. xxx. q. v. c. i. ꝛ. ij. ꝛ. c. sponsus. xxxv. q. tertia. nulli. Nulli vxores ducant: si

ne benedictione sacerdotis ꝛ ſm Guiliel. ¶ Mortaliter peccant: qui ante benedictionē nuptialē: vxorē cognoscit in locis vbi est consuetudo: qđ sponse bñdicantur. Hec enim bñdictio valet ad multa. vt pur ad multiplicationē filiorū ꝛ aliorū bonorum alias specialiter spūalium: maxime si obseruent cōsilium quod dedit angelus rapha el Thobie scilicet vt tribus p̄mis noctibus abstineant a commertio ꝯiugali: vt Thomas. vj. ca. ꝛ. xxx. q. v. sponsus. ꝛ. c. Aliter. in quo. c. dī ꝙ biduo vel triduo orationibꝰ vacent: ꝛ castitatē custodiāt. in. c. aūt sponsus: dicitur: ꝙ cū acceperint bñdictionē: eadē nocte: ꝓ reddenda gratia bñdictionis: in vginitate permaneant. De qua benedictione ēt habetur de sponsalibꝫ cōsultationi. Et de secūdis nupt. c. i. ij. ꝛ. iij. Et sic patet secūda regula: quā cōiugati seruare debent: ¶ Ma tocati el polso: ꝛ vidi se tu sey alterato. Jo credo che se troui pochi coniugati che seruano queste regule: e meno che cūtete per campanili. Accipe tertiam regulā.

¶ Tertia regula: quā ꝯiugati seruare debent: dī modalis moderatio. Non. n. sufficit habere mentalem rectificationē: ꝛ temporalem obseruationē. i. ꝙ ex parte mentis habeant rectitudinē: ꝛ ex pte tpis: circūspectionē: sꝫ ēt ex parte modi: honestationē: moderationem: ꝛ ordinationē. Non enim sufficit operari aliqd: qđ in se bonū ē: sꝫ oportet ꝙ illđ bonū operemur bene. i. bono modo: ꝛ cū debitis circūstantijs: vt vbi gīa. Unus interficit hominē: vel facit aliquā ꝓditionē: Certū est: ꝙ talis dignꝰ est morte: nō tñ nisi p ptātē publicā ꝛ ordinatā. Unde si vnus ꝑuatus ꝛ particularis iterficeret eū: nō pp aliud nisi pp zelum iustitie: omnī no peccat: ꝛ meretur puniri: ꝛ si excusaret se dicens: hoc fecisse: quia ille erat dignus morte: rñderetur ilbi: ꝙ nō per manus suas: sed per manus publici ministri. Licet ergo fecerit rē iustam: nō tamē fecit eā iusto mō Jō Deute. vj. c. iustū ē iuste qđ iustum est: prosequeris Similiter ꝛ si publicꝰ minister iustitie interficeret malefactorē sine cōpassione: ꝛ cū vbis iniuriosis ꝛ despectiuis: ꝛ aio iocūdo ꝛ leto: qꝛ forte oderat eum: certe licet faciat rem iustam: tamē facit illam iniuste: qꝛ iniusto mō: qꝛ vt dicit greꝫ ꝛ habetur in. c. vera. xlv. di. Vera iustitia: cōpassionē habet falsa vero indignationē. Ad propositum. Actus matrimonialis in se licitꝰ ē tamē exequētes illū: debent illum exequi modo debito ꝛ licito: aliter peccarent: sicut exēplificaui de ministro iustitie: suspēdentē furē modo crudeli. ꝛc. Et aūt inuenio i scolis doctorū: multis modis vtunē persone ꝯiugate actu matrimonia li male ꝛ ꝯsequenter peccant.

¶ Primo quidē peccant ꝓpter indiscretā frequentationem. i. qꝛ nimis immoderate: ꝛ nimis frequēter exercent talem actū coniugalē Contra quos apostolus prime ad

Thesa. iiij. ꝛ in verbis pñtis the-matis loquens apostolus di. Nō in passione desiderij. s. cōmisceri ꝺ betis: sicut ꝛ gentes que ignorant deū: vbi Remi. Passio desiderij ē: qñ hō velut equus ꝛ mulus: qui sunt sine intellectu: preceps fertur ad libidinē: nec frenat ardorē libi dinis rei publice ꝛ timore omni-potentis dei. Gentes aūt que deū ignorāt fornicatrices sunt: ꝛ nimi um libidini dedite vtpote: nō hñ-tes cognitionē dei: sicut sunt mauri vandali: ꝛ maxime sarraceni? in tantū: vt plurimi illoꝝ. lx. ꝛ eo am plius vxores habeant. Cauete er-go ne nimis immoderate libidini feruentes: efficiamini similes gen tibus: ꝛ cum eis dānemini. hec il le. Ex quo actu ita sepe facto: veni unt plura mala. Primū est infir-mitatis: ꝛ diminutionis vite: vt do cet philosophus. Ratio est: qa vt dicitur. ij. de aia. Semē est super-fluum alimēti: tertia digestione ꝑ-parati: ꝛ ꝯñs qñ coitus nimis fre qnētatur: cum nō sit de superfluo: emittitur de necessario subiecto: ꝛ sic diminuitur vita ꝛ debilitantur omnes sensus. Unde Ambr. i quo dam sermone dicit quendā amisis se lumē oculorū ꝓpter hoc. Simi liter maxima infirmitas ꝛ demen tia: ꝛ hanc incurrunt: hunc actum indiscrete frequētātes. vnde esdre. v. dicit. Multi dementes facti sūt propter vxores suas: imo aliquo-tiens: perdunt vitam totaliter: nar rat nanqꝫ sanctus Ber. q̄ in die-bus suis audiuit: in quadaꝫ italie nobili ciuitate: q̄ cum iuuenis q̄-dam nuper vxore ducta: misceret cū ea: iter eius amplexus extinctus est. Nec mirū. Legimus. n. Thobie. vi. c. Angelū dixisse thobie: ti-mēti sarram accipere in vxorem: ꝛ eo q̄ eius septē precedentes viri a demone negati fuissent: Audi me ꝛ ostendā tibi: qui sunt: quibus ꝑua-lere pōt demoniū. In eos qui con iugia ita suscipiunt: vt deum a se: ꝛ a sua mēte excludāt: ꝛ sua libidini ita vacent: sicut equus ꝛ mulus i q bus nō est intellectus: habet super eos demonium potestatē. Ita q̄ ex tali actu immoderate frequenta to: veniunt. vt dictū est infirmita-tes debilitates: ꝛ cito senescunt: im mo ꝛ amētie ꝛ mors. Ueniunt etiā infecunditates: qđ est cōtra princi palem intētionē instituētis matri-monii que fuit vt filij generaren-tur. Et rō est qꝛ ex nimia frequen-tatione talis actus virtus seminis virilis debilitatur ad generandū ꝛ femina impeditur ad cōcipiēdū ꝛ sic filijs priuātur. Et dato quod nascantur filij: nō sunt ita pulchri ꝛ fortes: sicut alias essent si tempe rate se haberent. Et ex hoc etiam nascuntur femine potiusqꝫ mascu li: ꝛ interdum monstra. Et ideo sa pien. iij. Ab iniquo thoro: semē ex terminabitur. Tunc aūt est thorus iniquus qñ est indiscrete frequen tatus: ex quo fit vt filij nō nascantur: ꝛ si nascunt: breue tps viuunt: licꝫ non propter hoc semper eueniat: ꝛ vt aliqui filijs careant. Pōt prin-cipalis ꝯclusio exēplo verificari.

Si omni die vel qualibet septima natali quis araret agrū: et sereret frumētū: ordeū: et huiusmodi: nunq̄ inde colligeret fructū: Chi ha orechie de vdire oda. chi ha intellecto de intendere intēda. or nō piu: basta: assai e dicto. Sed posset aliquis q̄rere. qua regulam: vel quā mēsuram dz hō tenere in exercitio huius actus matrimonialis: vt sit tēperatus: et moderatus: s̄m dictamen rōis? R̄ndi̊. q̄ q̄uis Boetius in libro de scolastica disciplina det regulam studētibus: q̄ tūc semel in mēse habeant cōmertiū ꝯiugale cum vxoribus suis: tñ nō inconuenienter posset videri: q̄ sicut in esu et potu: vna omnibꝰ nō pōt poni mensura: ꝓpter diuersitatē cōplexionum: ex qua sequitur q̄ illud qđ vni erit nimium: alteri erit parum. et cibus vtilis vni: alteri erit nociuus: vt etiā supra dixiꝰ in tractatu de Ieiunio: sic vtiq̄ in cōmertio coniugali: vna omnibꝰ mensura nequaq̄ esse potest: s; necesse est attēdere diuersas et singulas circunstātias ꝑsonarū. et hoc ꝑmo quo ad corporales eiꝰ dispositiones. s. iuuentutis et senectutis: debilitatis: et fortitudinis: sanitatis et īfirmitatis: et hmōi. scđo quo ad mentales earū cōditiones. hic enim est modestus: alter discolus: Iste discretus ille fatuꝰ. hic tēparꝰ. aliꝰ immoderatus vnus rōnis: aliꝰ bestialis: vnus castus: alius luxuriosus et hmōi. iij. quo ad diuinos gratiarum influxus: et sp̄uales visitationes. Quibusdam enim ꝯiugū: (sicut iā pluries ego ipse repperi) a deo q̄nq̄ immittitur tantus carnalium horror: et tantus sp̄ualium deuotionum et gustuum appetitus: q̄ absq̄ magna difficultate nequeunt debitū reddere coniugale. Et tunc deus ī particulari: a redditione huiusmodi debiti: per sp̄us sancti ꝓuatā legem: que cōmuni preiudicat: videt̄ aliqualiter impedire. Ad prefigendā tñ aliquā sp̄ālem mensuram: ne mens deuiet ꝑ latitudines carnis: vel scrupulositates conscientie: tres virtutes cōsulende sunt. que tres consiliatrices dici possunt: maxime pro mulieribus videlicet:

¶ Discretio.

¶ Conscientia.

¶ Charitas.

¶ Cōsulenda ē: per mentis ꝯsiderationē virtus discretionis et prudentie que vt discrete ꝯsideret in se: et in corpore suo: consideret dispositiones corporales: et grās sp̄uales: vt dictū ē. Cōsciētie quoq̄ ꝓprie ordinatus instinctꝰ examinādus est. Charitas quoq̄: per quēdam charitatiuū sensum tam proprie salutis: q̄ comparis sui pensanda est. Sed si hec sufficere non videt̄: pōt ꝓfigi discreta mēsura ꝑ ꝯsilia peritoꝝ: et sp̄ualiū confessorū. Peritoꝝ dixi: nō imperitoꝝ quia ceci sunt: et duces cecoꝝ: et sic ambo in foueā cadūt. Mat. xv. Sp̄ualiū dixi: q: plurimi: q̄uis periti: tamē sp̄uales nō sunt ad consilia carnis nimis fauorabiles sūt: pro eo q̄ de suauitatibus sp̄us ni-

hil gustant. et ideo q2 taliū spūaliū donoꝝ nō hñt experimētū: puipēdunt et negligunt eoꝝ impedimētum. Et iō fauēt negocijs carnis. vt Hieron. ↄtra. Joui. li. vltimo circa finē. Semp inqt pseudo ꝓphe dulcia predicant: et ad modicū tps placent. Amara vo est veritas. et qui eā predicant: replentur amaritudine. Egregia sane vox: Raro ieiunate: crebrius bibite. nō enim potestis opera nuptiarū implere: nisi mulsum et carnes: et vinū electum sumpsertis. Viribus opus est ad libidinem. Et paulo post. His cōsilijs: bubulci tui pastoribus nostris ditiores: et hirci secū plures capras trahūt. E qui insanientes in feminas facti sunt. et in placentiā suaꝫ: pronephas: scriptuarū solant exemplis. Sed et ipse mulieraile misere: et nō miserabiles: pceptoris sui verba cantātes. Quid. n. nisi scīm reqrit deus? Nō solū pudicitiā: sed etiā verecundiā perdiderunt: maioriqꝫ ꝓcacitate deffendūt libidinē qꝫ exercēant. hec ille. Ex istis elicit correlarie vnū documentum. s. qꝫ sicut pōt exigi debitum: vt euitetur fornicatio in cōpare: et tunc obseruatur intētio dei matrimonij institutis q2 vnus ↄiugū datus est alteri in adiutorium. Ita ꝓpter eandeꝫ rōnem negare debitum illud petēti ↄtra rōneꝫ et inmoderate: iustū et meritorium est. Sicuti et furioso gladium postulanti: depositarius eius iuste denegat. Et lꝫ tunc dño gladij displiceat talis negatio: tamē ad rectam rediens rōnem placet sibi. Sic viro petenti sue vxoris corpus tanqꝫ suum: pōt quandoqꝫ Jmmo dꝫ in ipsius petentis salutē denegari. et hoc maxime poterit fieri: qñ ꝓbabiliter sperat qꝫ nō ex hoc in fornicationē ruet: sed potius a cōcupiscentie vitio magis ac magis saluabit in futuruꝫ: ad diuiniqꝫ amorē et spūalem societatē cū compare suo in deo habenda plenius pducetur: qꝫuis ꝓ tpe pro suo vitio molestet. Ex hoc etiā sequit qꝫ pceptum apostoli: Vir vxori debitum reddat: et vxor viro nō est a deo strictū: qꝫ ois nutus seu simplex petitio hui9 debiti ad obediēdum tanqꝫ ex necessitate pcepti i periculū mortalis peccati astringat. Si. n. hoc eēt verū longe strictior esset obediētia matrimonialis qꝫ ecclesia litteralis: que solū astringit ad mortale peccatuꝫ qñ expsse manifestat p vocē prelati: vel litteras: aut aliud manifestū et euidens signum. Duplex tñ pōt esse cā: seu rō obligans ad mortale peccatum: si matrimoniale debitū nō reddat. Prima ē. actio vrgēs et cogēs: ac pceptoria. Vñ nisi per signum sufficiēter appareat qꝫ pcise: et cogent petens intendit debitum sibi reddi: non obligat cōparē ad reddendum ex necessitate pcepti. Multa. n. differentia est inter simplicē petitionē: et exactionē pceptoriam vel cogentem.

¶ Secunda cā obligans: est vitatio imminētis periculi carnalis i cōpare suo. Jn quo casu: dꝫ alter

alteri debitum reddere: etiã nõ re quisitus. In hoc casu: magis astri gitur vir vxori: ꝙ ecõtra. q2 mulie res verecundiores sunt ad petẽdũ ꝙ viri. ⁊ ideo: euidẽtiores exactio nes expectare possunt vxores: ꝙ mariti.

¶ Secundus modus quo peccãt exercentes actum matrimonialẽ dr modus indebite situationis. Ubi nõ: ꝙ debit⁹ modus: ⁊ situa tio quã tenere debẽt coniugati in actu matrimoniali. vt sic mulieres facilius concipiant est: ut mulier iaceat in dorso: vir autẽ in ventre icumbat ei. Uel honestius. Qd fa cies mulieres sito versa uersus ce lum: Uiri autẽ versus terrã. Et iõ deuiantes ad hoc mõ: peccant. nõ qdem equaliter. sed quãto magis deuiant: tanto magis peccant. Et ꝗntominus deuiãt a tali mõ: tãto minus peccant. Minor aũt deuia tio ab illo: est lateralis ꝯcubitus. ⁊ maior sedẽtium. ⁊ ad huc maior stantium. Sed horum maximum est retrorsum: more iumẽtoꝝ. sed dicamus honesti⁹. Uir ⁊ vxor de bent stare in hoc actu sicut amici: nõ inimici. Amici autẽ qñ loquũ tur adinuicem: vnus respicit faciẽ alterius. Inimici autem minime. Immo vnus auertit faciem suã ab altero. chi ha orecchie da vdire: oda. e intellecto da intẽdere itẽda. Sed querit: vtrũ hoc sit peccatuꝫ mortale. Rñdit Tho. i. iiij. d. xxxj. Qd dũmõ seruetur debituꝫ vas: potest fieri sine peccato: ut cuꝫ di spositio corporis. alio mõ nõ pmit tit. ⁊ eodẽ mõ excusat ſm Gu iel. ꝓpter egritudinẽ: vel ꝓpter peri culum suffocãdi fetũ in vtero: aut aliã rõnabilẽ causam. sed si nulla rõnabili cã: sed soluꝫ cã volupta tis amplius: sic querendo agitur: Ray. dicit ꝙ est peccatũ mortale.

¶ Tertiũ modũ: quẽ in coniugali actu: psone coniugate tenere debẽt dr: honeste proportionis. s. vt vir cum pectore suo: ⁊ vẽtre: tãgat pe ctus ⁊ ventrẽ vxoris. In omnib⁹ his: tu predicator: conare honeste dicere quantum potes. Et qd non potes honeste dicere vulgariter di cas latine. q2 multi scandaliꝫantur lꝫ irrationabiliter. sed isti faciunt sic Dona Cerasia. Udisti mai do ue: la historia de madona Cerasia Hora la voglio dire. e fa che la no ti bene: se la toca a te. Ciuis qdaꝫ: habebat possessionẽ quãdã longe pluribus miliarib⁹ a ciuitate quã locauit agricole. Uenit tps cerela rum: ⁊ agricola portauit ciui ple nũ magnũ canistrũ ipsarũ cerela ruꝫ: tanꝙ ꝓmitias. Inuenit dñaꝫ: vxorẽ ciuis: in domo. Et illa iter rogabat rusticũ. che vai tu facen do? Hai tu me portato alcuna co sa bona? Ita dña: dicit iste: Por taui magnũ canistrũ: de belle cera se. O che ben sei venuto. Edoue so no? Eccole madona Et porrigit ei canistrũ. Illa vero discooperiens frondes: ⁊ vidẽs: dicit. O quãto sono belle. el si vole che tu faci col latione. Precepit illa ancille: vt ꝑpareret ei collationẽ. Ipsa vero fe stina rapuit canistrũ: ⁊ currit in ca

merā. ponit canistrū sup capsam: ⁊ plenis pugnis: incipit cerasias ori inserere. E credi che spudasse via ossi? Niente el parea che nulla hauesse mangiato vna septimana. Ma che interuiene? Per la sua siauentura la corse in camera cum tanta auiditate cū tanta rabia ꝙ oblita ē claudere hostiū. Et casu: hostiuȝ camere erat ex aduerso mense: vbi rusticus ille manducabat. qui oia videbat: ⁊ contemplabatur rabiē illius dn̄e imāducando illas cerasias: admirās valde. Et cuius venit in sero domū: Rusticus aūt non recesserat: qm̄ villa multū distabat. Posuit se in mensa ad cenādū: ⁊ agricola simul cū eis. Et in pncipio mense: vt moris est: dn̄a fecit vas terreū portari plenū cerasijs. ⁊ accipiebat vnā ⁊ super incisoriū: in quattuor ptes diuidens: vnā pticulā cū puncta gladij comedebat. Interrogat autem illa rusticū. Comeditis vos sic cerasias. Ille autē tacebat. Et sic pluries petēs qūo in villa mā ducabant cerasias: rusticus nō respondebat. Demū interpellantis fastidio victus. Rn̄dit sic nos illas in villa comedimus: sicut vos hodie in camera illas comedebatis. Et sic illa paupercula audiuit qđ non querebat: ⁊ fuit confusa. Ad ꝓpositum nō verearis hoc audire. Illa. n. nos pdicatores dicimus in publico que tu facis in camera. Et vtinā hoc nō fieret: quia nō oporteret pdicatores os suum in hmōi deturpare. sonant. n. oia hec etiā ipse actus matrimonialis nescio quādā impudicitiā. Sȝ certe tu insane ⁊ insipiens: Immo forte ⁊ maligne qui hoc predicari miraris: magis mirari debes hec ppetrari. Et forte tu ipse: qui valde in huiusmodi ignatus certas necessarias v̄tutes audire dedignaris: ⁊ boium facta salubria. O insania pudet ablui: ⁊ nō pudet inquinari. stulta malitia: ⁊ pnitiosa negtia: impedire vxores: vel alias: ne audiant tam necessarias v̄tutes: ⁊ murmurare: ac detrahere pdicantibus illam. Nōne oia hec q̄ diximus ponit scriptura sacra: tradūt etiā magni doctores antiqui ⁊ moderni ex zelo salutis aiarum? Nōne de necessitate salutis tenet scire quilibet ꝯiugatus: ⁊ se informare: ac discere: que ad matrimonij pertinēt honestatē? Vn̄ de omnibus istis: iuuencule in experte debent honeste doceri a parentibus vel a confessoribus probis: o murmurator insipiēs: despiceres aureū ducatum de stercore extrahentē? Cur ergo despicis predicatorē: de luxurie fece aiam corrigentē? Nō inqnatur sol ꝯtingens quecūqȝ corrupta. nec mens pdicatoris zelo: honeste tractantis aliqua impudica. Sed multi possunt porcis assimilari: qui amplius delectant in brodia cenosa: ꝙȝ in odoriferis rosis. sic istis plus placet porcinus fetor ⁊ amor: ꝙȝ predicationis decor ⁊ odor. scitis vnde hoc ꝓcedit? qr in hoc infecti sunt. Vn̄ gregor'. Egra mens: pdicationē nō substi

net: q: tacto vulnere dolet vulcerosus. asperum putat: quicquid eū tangit. scabrosus rasorem horret. far lucē. puer pceptorē. freneticꝰ ligamentum. letargicus excitamētum adultera sponsum. ꝛ obstinatus luxuriosus hmōi documētū. Vn̄ eccle. xxi. Verbū sapiēs quod cunqꝫ audierit insciꝰ laudabit: ꝛ' addiciet. Audiuit luxuriosus: ꝛ displicebit ei: ꝛ proiciet illud post tergum suum. Cum igit equo tangit marcidū dorsum. recalcitrat. ꝛ rugis porcus cū ei auferatur optatus cibus. Cōtra quos Bernar. ait. Mirabilis isania: Irascimur sanāti ꝛ nō irascimur vulnerāti.

¶ Quartus modus quē cōiugati intra se tenēt ꝯ honestatē mrīmonij ꝛ ꝯñr peccāt: dī mēbrū abusionis: Nulli dubiū est: ꝙ persone ꝯiugate tenent adinuicē ad casta ꝛ decētia amicitie vere signa: cum vniuersi fideles: ſm decentiā statuum suorū: teneant ad charitatis signa sibi inuicē exhibēda ad illa qdem: qbus charitas augeatur. ſꝫ heu qd dicā? Tot impudicissime abusiōes oīum sensuū ꝛ mēbrorū seu partium corporaliū fiunt īter virū ꝛ vxorē: ꝙ pudet nedū dicere: sed cogitare. Si casu: vel alia cā rōnabili vident se ꝯiugati nudos: nō est peccatū. ſꝫ si studiose ꝓpter delectationē brutalē: ꝛ immundam: que ps est? Signū libidinis est. et ꝯñr peccatum est. Memētote patres: ꝙ multa honeste fiūt: que tñ nō honeste vidētur. Vn̄ ꝓpter hoc dicit Alex. vbi. s̄. ꝙ nō lꝫ fieri actū matrimonialē in loco publico ꝓpter scandalū ꝓximi: sicut nec i loco sacro ꝓpter eius reuerentiam. lꝫ Ric. in. iiij. di. xxxij. dicat: ꝙ si ꝑ longū tps essent ꝯiugati retrudi in loco sacro: liceret qa nō intēdit ecclesia ponere laqueū aiabꝰ: pp mūdiciā loci. Similiter ꝛ de abusiōe oris tā in loquēdo verba inhonestissima: qꝫ in faciendo alia signa impudicissima cū odoratu: utēdo rebus oderiferis ꝓ maiori porcina delectatione. tangendo etiā non solum ptes honestas: sed etiam ihonestas. Quod si ex necessitate q̄dā fiat: aut infirmitate nō est peccatū. sed si ex voluptate: nō solū manibus: sed ꝛ ore volunt oia tangere: Nūqd hoc licet? Nō. Absit ꝙ honestas matrimonij hoc requirat. Esset enim agitari in luto: vt porci. O quot etiam sunt qui studiose comedunt calida: ꝛ bibūt pura vina: ꝛ huiusmodi spurcicijs sunt potētiores. Et qs pōt exprimere blāditias meretricias: que fiunt inter ꝯiugatos: cā saturande libidinis? Que oia peccata sunt: vt di. alex. vbi. s̄. Vn̄ dicit ꝙ libido voluptatis: aliquādo ꝓuenit ꝑsonam cōiugatā: aliqñ ꝓuenitur. Cū ꝓuenit: actus ꝯiugalis ex illa ꝓcedēs: est ꝑmissus. Cum vero ꝓuenit a ꝑsona ꝯiugata: vt cū de industria vtitur calidis: ꝛ incentiuis: vel cū excitat in se motus libidinis: ꝓpter sacietatē delectationis coitus: ē ꝓhibitus ꝛ illicitus. Examinet ergo vnusquisqꝫ ꝯsciam suā: ꝛ videat si in predictis peccauit: currat ad cō

fessionem cũ3 ꝓposito iam amplius non cõmittendi. Et sic habebit gr̃a3 i p̃ñti: ⁊ gl̃ia3 ifuturo. Amẽ.

¶ Feria quarta post secundã dominicã quadragesime: De negociatione quando l3 ⁊ quando nõ: Sermo.xxxix.

Fratres rogamus vos ⁊c̃.prime. Thesal.iiij.

Continuando illa: que ꝓhibz apostolus i hac epistola. per que fit iniuria primo dicens: Nequis supgrediat̃ in negocio fratrẽ suum: videbimus: ꝙ p hoc negocium: nõ intelligimus solũ vt in duobus sermonibus p̃cedentibus declaratũ est: s3 i quolibet negocio vt dic̃. glo. magistralis. In quo d3 homo esse rectus ⁊ nõ circũuenire ꝓximũ suũ. Remigius etiam dicit ꝙ hec s̃nia põt de omni negocio ⁊ mercimonia itelligi: vt nemo d3 fraudẽ facere fratri: neq3 circũuenire illum. s3 p̃us mouebo vnã difficultate3 theolo. ⁊ cõscientialẽ. Et erit istac scilicet.

¶ Utrum ars mercandi: ⁊ negociãdi sit licita. Circã quã difficultatẽ vt nostri moris est: videbim⁹ tria mysteria. quorum.

¶ Primum erat de huius dubij luminosa decisione.

¶ Secũdum de eius deficiõis nubilosa oppositione.

¶ Tertium de eiusdem vigorosa confirmatione.

¶ Circa p̃mu3 pro determinatione ⁊ decisione huius dubij: nõ cõclusionẽ affirmatiuam eẽ veram. Dico ꝙ negociatio: seu mercatio ẽ licita. et ꝯñr negociatores ⁊ mercatores talẽ artẽ ⁊ tale exercitium exercẽtes: nõ sunt in statu damnationis. sed possunt saluari. Hanc ꝯclusionem ponit. s. Tho. s a s e. q. lxxvij. ar. iiij. ⁊ etiam Sco. in. iiij. di. xv. q. ij. Et ꝓbatur.

¶ Ratione.

¶ Auctoritate ⁊

¶ Exemplo.

¶ Ratio ẽ ista. Oĩs ars: ⁊ omne exercitium: ⁊ ex quib⁹ venit ⁊ ꝓcedit aliqua vtilitas publica ⁊ p̃uata: licita sunt de iure nature. sed negociatio est h̃mõi ergo ⁊c̃. Maior ꝓpositio est cõsentanea intellectui. Uñ Auic̃. libro. x. sue p̃hie. c. iiij. loquẽs de dispositione reipu. dicit. Qd̃ in ciuitate nullus d3 eẽ inutilis: ⁊ ꝯñr nec ociosus. ⁊ vnusquisq3 agens aliqd vtile rei publice p̃miatur vt patet de rectoribus ⁊ ministris iusticie. de iudicibus: de doctorib⁹: qui omnes p̃miant̃ ex eo ꝙ i suis exercitijs res publica cõsequit̃ vtilitatẽ. Que aute3 ex negociatiõe veniat vtilitas publica: ⁊ priuata: etiã manifestum est. Multa. n. que sunt necessaria ad vitã hoĩu3: desunt vni patrie: seu ciuitati: q̃ nullatenus haberi possent: nisi mediantibus mercatoribus: vt patet de aromatibus de pannis. Immo ⁊ multotiens de frumẽto: ⁊ vino. ⁊ huiusmodi. ꝓpterea p̃me. Cor. ix. di. apostol⁹. Qd̃ nemo militat suis stipendijs. Nõne vides: ꝙ cerdones: barbitõsores: ⁊ ceteri artifices mechanici. q: de suis exercitijs ⁊ artificijs: fa

ciunt vtilitatẽ alijs: hñt salariũ cõueniens. Et hoc iustũ ꝛ rõnabile ẽ, ꝑpter labores ꝛ industrias suas. ergo ꝛ similiter mercatores qui faciunt artẽ vtilẽ rei publice digni sunt aliquo lucro iuxta illud Luc. x. Dignus ẽ mercenarius mercede sua. Maxime aũt hoc verificatur in mercatoribus: q2 in mercãdo ꝯcurrit idustria mercatoris. Non enim essent idonei ad hoc: nisi scirẽt extimare valores ꝛ ꝑcia rerum: ꝛ expensas: pericula: ꝛ comoditatem.

¶ Secũdo cõcurrit sollicitudo: ꝛ vigilantia circa ꝑdicta: que in tali exercitio plurimũ necessaria est.

¶ Tertio ꝯcurrunt labores qbus subeunt: mare ꝛ aridã circueũtes: ꝛ multa incomoda sustinentes.

¶ Quarto cõcurrũt pericula multa pecuniarũ suaꝝ: atq3 merciũ et ipsis emptaꝝ: ꝛ etiã ꝑsonaꝝ suaꝝ.

¶ Quito isup addi pt: q cũ audictis industrijs: solicitudinibus: laboribus: periculis: nõ semper cũ lucro hoc negocium exercetur. Et q2 ex his oibus: reipu. sunt vtiles pz: q merito ipsam exercitiũ põt dici licitum: ꝛ ipsi exercentes: non sunt ꝯdemnãdi: Immo potius ꝑmiãdi. Et iuste atq3 rõnabilit pos sunt inde habere lucrũ cõpetens ꝛ discretum ꝑdictis circũstantijs: ꝛ vsq3 ad aliquã mensurã comodaꝫ ꝛ discretam pñt iusto modo: merciũ suarum ꝑciũ augere.

¶ Preterea: si negociari seu mercari: de sui natura esset peccatum: ꝑcipue mortale ipa sacra scriptura exp̃sse in aliquo loco ꝓhibuisset: ꝛ maxime cũ fere totus mũdus in hoc publice occupetur: sicut experiẽtia pz. hoc autẽ nunq̃ꝫ fecit: nisi solũ aliqñ rõe circũstãtie vitiose: sicut ẽ mercari sabbato. Ut primi esdre. vltimo. c. Ubi ꝓhibetur ferri onus in die sabbati. ꝛ negociatores vẽdere venalia. Ex qua ꝓhibitiõe supponere ꝛ ꝯcedere videt: q ceteris diebus hebdomade: hoc eis liceret. Preterea sancta mater ecclesia: mercatores sub congrua mẽsura lucrãtes nusq̃ꝫ dãnat: Immo i statu salutis iudicat nisi alia crimina subsint: vt trahi põt a decretali Per vestras: de dona. iter virũ ꝛ vxo. Igit rõne: auctoritate: ꝛ exemplo pz veritas cõclusionis .s. q mercatio ẽ licita. Nota tamẽ q dz circunstantiarij seu sociari se ptẽplici socia: seu circũstãtia. q̃rũ.

¶ Prima dicitur persone.

¶ Secundus finis.

¶ Tertia temporis.

¶ Quarta loci.

¶ Quinta consortij.

¶ Sexta materie.

¶ Septima medij seu modi. Debet ergo mercatio: vt sit licita circũstantiari septem circũstantijs. Et si deficit vna ipsarum efficit illicita. Prima circũstãtia dicit ꝑsone. Nõ. n. cuilibet ꝑsone licet facere oẽm artem. Sibi religiosos nõ licet suspendere fures: seculari autẽ sic: qñ est publicus minister iusticie. Ita pariformiter mercari licet laicis: clericis autẽ minime. Unñ Aug. in li. questionum noui ꝛ

veteris testamēti. Fornicarij hominibus semp nō licet. negociari vero aliqñ lz: aliqñ nō. Anteq̄ ecclesiasticus quis sit: licet ei negociari: facto iam nō licet. Idem habet. lxxxviij. di. Fornicari. ⁊ c. consequēs. ⁊ c. eps. Et in decre. fm institu. ne. cle. vel mo. secu. nego. se imisce. Immo ⁊ p totaz in rubro ⁊ nigro. Et nō: q̄ vt dicit Criso. super. Math. Qui rem comparat vt integraz ⁊ immutatā vendēdo lucretur: ille est ꝓprie mercator. Et hoc est: quod clericis ꝓhibetur. scđm Tho. secunda sec. q. lxxvij. ar. iiij. assignat triplicem ratiōem: quare negociatio ꝓhibita sit clericis.

¶ Primo q: negociatio ordinata est ad lucrū: cuius clerici debēt esse contentores. alias sunt euitandi. Unde gloriosus Hierony. ad Nepotianum. Negociatorem clericum: ex inope diuitie ex ignobili gloriosum: quasi quasdam pestes fuge.

¶ Secundo ꝓpter negociatoruz frequentia vitia. Eccle. xxvij. Df q̄ g querit locupletari auertit oculum suum. s. a iusticia. Nō si po fare gran roba: senza multo robare. Unñ Hierony. Illa vulgatas sententia mihi videt esse vȇissima. Diues: aut iniquus: aut heres iniq. Et in. c. qualitas: de pe. di. v. Difficile est iter vendētes ⁊ emētes cōmertium nō interuenire peccatū. Et ideo penitēti vtilis est: dispendia pati: q̄ periculis negociatiōis astringi. s; q: clericis opz multum cauere a peccatis. q: ps. ambulās in via immaculata hic mihi ministrabit: iō oz a negociatiōe cauere:

¶ Tertia rō. q: negociatio: nimis implicat mētem curis secularib⁹ ⁊ ꝯñr a spūalibus retrahit. Clerici aūt hñt vacare diuinis: qa spūali cultu: deo dedicati sunt: ideo a mercatoribus abstinere debēt. Unđ ēt apostolus scđe ad Thimo. ij. cōmemoraf ait. Nemo militans deo implicat se negocijs secularibus. Religiosi aūt ⁊ clerili hanc arteꝫ exercētes: acriter debēt puniri. Nā ab officio suo debent degradari: vt habef in. c. Clericus. di. ij. ⁊ extra ne cle. vel mo. c. sed nec vbi dicif. Unđ religiosi debēt acrius puniri si ꝯuenit sicut nō ꝯuenit mulieribus stare in apothecis: ⁊ in foro: ⁊ vendere venalia: herbas: fructus: ⁊ hmōi: q: aliquotiēs nō spaza solum la roba: ma se medema: quando sta slissiata ⁊ aconza. Militibus etiā per se negociari nō licet. C. de comer. ⁊ merci. l. milites.

¶ Scđa socias seu circunstantia: quā oz habere negociatio: vt sit licita dicif circunstantia finis. Ubi nota q̄ vt supra i tractatu de elemosyna ieiunio habuimus: Cui⁹ finis bonus ē: ipm quoq bonū ē ⁊ econtra. Et est snia Boetij. Ad hoc ergo: vt negociatio sit licita: oportet q̄ ille qui illā exercet moueatur aliquo bono fine: ⁊ aliq̄ bona cā ad exercēdā eaz: sicuti ⁊ ois alius artifex: ad hoc vt mereatur apud deum: opz q̄ exerceat arteꝫ suā ꝓpter aliquā rōabilē cāꝫ. Triplex aūt ē cā: ꝓpter quā secularis

persona debet negotiari: fm Tho. vbi supra & Alex. de ales in. iij. pte sue summe. ¶ Primo pp necessitatem vt videlicet per talē negociationē possit tantum lucrari: qd possit subuenire sibi & familie sue fm status sui ɔdecentiā. Scd'o ppter pietatē. s. vt lucret ad distribuendum pauperib' & in alias pias cās ipsum lucruʒ. ¶ Tertio pp publicam vtilitatē ne. s. res necessarie ad vitam patrie desint. Quicunqꝫ ergo secularis negociat ppter aliquā istarū triū causarū: licitū est negocium suum: & potest ex illa negociatione petere lucruʒ: nō q̄si finē: sed quasi stipēdium laboris sui. Si enim finē negociationis sue solum: aut pncipaliter poneret in lucro: itendens soluʒ diuitias augere: dicit. s. Tho. vbi supra & Alex. q pmanet in statu damnationis. Unde et̄ & talis negotiatio a philosopho vituperat pmo politi. q: q̄tum est de se deseruit cupiditati lucri: que terminū nescit: sed in infinituʒ tendit. & vt dicit. s. Tho. ibidē. Isti sunt illi negociatores: de quibus dicit Criso. lxxxviij di. Eiciens. Qd sunt de tēplo eiciēdi qñ. s. vltimū finem in lucro constituunt. Immo d facto sunt extra ecclesiam quo ad meritū. O quot sunt in h mundo: qui exercēt mercationē: nō vt regant familiā suaʒ nō vt soluant debita: nō vt maritēt filias: sed solū ex improba cupiditate: q: nunqꝫ vident se satios diuitijs: vel vt possint vanitates & pōpas in se: & in vxore frequentare: aut vt possint ludere: & ad aliū aliquē malum finē. Dico q isti tales licet nullum mendacium: & nullas fraudē & nullum aliud peccatum quod cōmittere solent negotiatores perpetrarēt: nō tamē eximunt a pctō mortali q: ppter iniustam cāʒ exerceāt mercātias. De talib' ecclesiastes. iiij. Unus est: & secundum nō habet: nō filiuʒ nō fratreʒ & tñ laborare nō cessat: nō saturantur oculi eius diuitijs: quasi dicere vellet: qd isti tales exercent mercantias solū ex cupiditate & desiderio diuitiarum: & sunt valde solliciti: surgunt tēpestiue in mane. Affanasi come se hauesse fanciulle da maridare o altri gran debiti da pagare. o che ne farai: che piu ch rauni rauni: scitis qd istis accidit: Et si nō sano hauere bñ alcuno p se e vene ne le mane a gēte: che si fano beffe de luy: iuxta illud. ps. Relinquerunt alienis diuitias suas. Isti alieni possunt dici omnes: qui desiderant: vt ipse moriatur soluʒ: vt habeāt diuitias eius: luy fa bona massaria: & ponera multi anni ad aquistar la roba: & viene ne le mane a tali: che in pocho tēpo sera dissipata la roba in molto tpo guadagnata: e per lanima tua: nō darano pur vno bagatino. Tu hay stentato semp per radunarla male: & stētarai semp per hauerla male radunata. E in mano de chi vera: e se la partirano tra loro: & daranosi piacere e bon tpo. Immo et̄ ipsi heredes: nō gaudent aliqñ talib' male acquisitis. El busso: & lo dactilo:

stano multo tpo a crescere. La zucha cresce in vno tracto: ma a durare sic el facto. Ita ad ppositum. Diuitie adunate cito: ꝛ sine fundamento: cito ꝛ sine fundamento expenduntur: vt sic verificetur vulgare puerbiũ: per mala via viene el pipere: ꝛ mala via pse. Et ꝺ male acquisitis: nõ gaudebit terti⁹ heres. Immo aliqñ nec secũdus nec ipse pmus. Fuit qdam ditissimus: ꝛ nõ hẽbat ꝯsanguineũ: nec ꝯsanguineã nisi a lõge. Erat adeo auarus: ꝙ per auaritia: nõ mangiaua se nõ pane ꝛ salsa de san. Ber. Uenit ad ĩfirmitatẽ ꝛ quia indigebat seruitio acatose vechiezola chꝭl fuisse. Uenerunt cõsanguinei: lꝫ longinqui: ꝛ dixerunt illi antique mulieri: ꝙ staret attẽta quãdo grauaret: vt faceret eum ꝯfiteri. Illa admonebat illuꝫ ad confessionẽ. Ipse aũt intopãdo la lingua dicebat. nõ moro. Costei pur vedẽdo che la lingua igrossaua: dissillo a li parẽti. Qui venerũt nõ vt facerẽt euꝫ cõfiteri: sed acceperunt claues vbi hẽbat pecunias aliasq diuitias: ꝛ lꝫ ipse clamaret: tamẽ se iuuare nõ poterat. Et a sui ochij vedenti: fu lassato su la nuda paglia. Eraci rimaste le calze che hauea de rosato secco. Quelli li pilgliarono chꝭ stauan a capo el letto: e luy le piglia: p nõ li lassar morere: ꝛ ogniũno tira. El diauolo anco tiraua lanima e a questo mõ morite lo meschino Inde e che se dice: qñ vno more. El tira le calze: o pauꝑ homo non esser cossi isatiabile. Si nõ idiges mercari: quare mercaris? Sed tamẽ cuilibet videt idigere. Nunq̃ hõ satiatur diuitijs. Crescit amor nummi: q̃tum ipa pecunia crescit Et si bñ cõsideremus: nullus est q habeat tm̃: ꝙ nõ videat sibi plurĩbus idigere. E qui alcun de vui e che habi tãta roba che li basti? Se ci he alcuno: dici el ditto. O vuy non diciati el ditto: questo e segno che tuti seti auari. Metti termine e fine: e credi a chi ha ballanciato el mũdo. Non andati tanto drieto a queste richeze. Lassa guadagnare a quelli che hano bisogno: che cusi debi fare se non hay bisogno tu. e se pur p tuo exercitio voy mercantare: ꝛ farne bñ ad hospitale: ꝛ ad altre psone bisognose lo poy fare nel nome de dio. Altramente el diauolo te ne portara. vt habetur de illo diuite. Luce. xij. Aia mea habes multa bona: dicebat ille: tu hay li granari pieni di grano per multi anni. El celaro pieni de vi ni⁹ de le possessiõe assay: he de li dinari. Sey Iouene: gagliardo: ben vestito: e nulla ti mãcha. o che morire: tu non morirav. E stando fra se medemo in queste parole: ecco vna voce: che dice. O stulto tu mẽti he forsi fu quelui che el scalciaua qñ andaua a lecto. Tu morray q̃sta nocte: he manchará ogni cosa: he lanima tua andara a casa del diauolo: he la roba che cũ tanto tẽpo acqstata: de chi sera? Remanera qua a gẽte: che tu may cognoscesti: o: va raduna. E tal volta qñ te ne pare stare meglio: he pui ada

glo: ecco la morte: che te iunge de subito: come iungi la petra: qn̄ essi de la fonda. he quāti exēpli hay Pensalli bene.

¶ Tertia circūstantia: quā dz habē mercato: dī circunstantia tpis. s. vt fiat diebus ferialibus non festiuis. Nam si fit diebus festiuis: est illicita ratione tpis. Dieb⁹ eniz festiuis: debet cessare homo a seruilibus operib⁹: vt hētur. Leuitici. xxiij. vbi. dicitur. Omne op⁹ seruile nō facietis in eo. s. in die festo: inter aūt opera seruilia: cōputat̄ mercari. vt in. c. i. de ferijs determinat̄ dieb⁹ festiuis. ab omni illicito opere dēre abstinere. Inter que cōputat̄ mercatuz. Sed heu: qd dicam Hodie magis custodiunt sabbata iudei: ⁊ cū maiori zelo: ⁊ inuiolabilius: q̄z xpiani dies dn̄icos: ⁊ alia festa. Nā dieb⁹ festiuis tot animalia onerata per ciuitatez ⁊ lignis ⁊ frumēto: ⁊ alijs bladis. Sed forte dicit ille. io mi so arechare quelle tale some: per nō dare dāno al cōtadino in altero tpe. Say che te volio dire? Maledetta tale roba: che tal di: li entra in casa: ⁊ maledeti li homeni che la cōducono: ⁊ che la receptano. O sjagurati: nō vi auedeti di nulla: ho: nō vedeti vuy: ch̄ fate cōtra lo comadamēto de dio? Exo. xx. Non facies oē opus. s. in die festo: tu ⁊ filius tuus: ⁊ ancilla tua: ⁊ iumētum tuū: ⁊ aduena qui est itra portas tuas. Per iumentū itelligas equos ⁊ mulos: ⁊ asinos ⁊ boues: ⁊ huiusmodi. Sed forte aliqs dicz o io ne haueua bisogno he io ti adimādo. Podeui tu idugiare vno o doy di? Si dn̄. Adoncha tu hay pctō. Similiter o vos offitiāles: che per tenere rasone aspectati la festa comādata: per poter hauere li cōtadini. Dico q̄ non licet. Et si rusticus dicit. Jo nō posso lassare le mie ope el di da lauorare. Jo te dico se tu nō poy lassare: nō debe pero far ɔtra el comādamēto de dio. Cusi debe dire lo officiale. Jo voglio piu p̄sto dispiacere a ti che a dio in suo seruitio. Da questo viene che nō te icōtra altro ch̄ male ch̄ da tal cosa ch̄ hay fato male nel di comandato. Et de tali lucro: nec tu nec aliquis tuorū gaudet. Unde quidam sacerdos nō valens remouere quendā parochianū suū: q̄ nō negociaret̄ diebus festiuis tandē dixit sibi. volo q̄ tu facias in capsa tua duo foramina. s. i ansere superiori: ⁊ per vnum transeat lucrum quod facis diebus festiuis: per alterū lucrum alioꝝ dierum: ⁊ in fine āni videas ista lucra: Fecit ille q̄d bon⁹ sacerdos iniunxit: ⁊ in capite anni: inuenit denarios dierū festoꝝ effectos carbones: quod vidēs se emendauit. Hoc autē licet nō semper accidat: tamē credas mihi: nō ti vera bn̄: se per guadagnare non guardi la festa: hodiernis tpibus: nundine quasi vbiqz fiunt diebus festiuis: ⁊ ēt alia mercata. Dicit tamē Gulielmus. quod eundo ad mercata ad emēdū pro sua necessitate ⁊ nō pro cupiditate lucri: ⁊ nec ex h̄ dimittēdo diuina. i. saltē audita mis

sa: credūt nō eē peccatum mortale. Modo. autē dicit q eūdo ad talia mercata: et mercant que necessaria sunt ad festuz illius diei: sicut pullos carnes vinū: et huiusmodi nō peccant dūmodo audiant diuina. Si aūt mercatur alia: et hoc ex necessitate: et nō ex ꝯsuetudine ēt non peccant. Si autez lucri cupiditate sicut facere solēt mercātes de nundinis ad nundinas euntes: nō possunt excusari a mortali. Petrꝰ aūt de pallude dicit: q in nūdinis negociando: auditis diuinis: nō quidem causa auaritie seu ꝯgregandi ad supfluitatē: sed aliquo fine honesto. s. ad ꝓuidendum necessitati sue et familie ex tali lucro: vel ad dandum paupibus: vel vt ꝓuideant cōitati ꝺ rebus necessarijs pūt tales excusari: si tales nundine ab ecclesia tollerant. Secus si eēnt ꝓhibite per excōicationē: vel aliquā aliā ecclesiasticā censurā. Conuenientius tamē ꝓuideret per penas pecuniarias: que magis timētur: si exigant. hec Anto. arch. flor. Quidam tamē dicunt: q emētes parum die dñico oio peccāt mortaliter: nec vidētur excusari ꝓpter tollerantiā ꝑlatoꝝ ecclesie cū illud preceptum sit de iure diuino: ꝯ qꝺ nullum ius humanū ꝑualet: neqꝫ tollerātia principum.

¶ Quarta circunstantia: cuz qua fieri debet negociatio vt sit licita ē circunstantia loci. Debet. n. fieri in loco ꝓphano et non sacro seu in ecclesia: ex hoc fit magna irreuerentia deo ad cuius seruitium et cultū deputata est ecclesia: qꝺ qꝫ tum sibi displiceat: patet Matth. xxj. et Jo. ij. Ubi dicit: q eiecit de tēplo emētes et vēdentes. Immo fecit funiculum de flagellis flagellando illos et dicēdo. Auferte ista hinc et nolite facere domum pris mei domuz negociationis. Mat. autē dicit: q ait. Domus mea domus orationis vocabit. vbi Aug. de ꝯsensu euāgelistarum. Manifestum est hoc nō semel: sed iteruz a domino esse factum. ¶ Sed primum commemoratum est: a Joāne. hoc autē vltimuz a ceteris tribus. Primum quidē factū fuit ante icarcerationē Joānis. ij. in se imminente tpe passionis: et de hac secunda vice dicunt alij tres. De ꝑsona vero Joānes. dicit ergo Augu. super hoc passu. Nemo ergo i oratorio aliqd agat: nisi ad qꝺ factum est: vnde et nomē accepit. Hyero. autē dicit. Mihi autē inter omnia signa que dñs fecit: hoc videt esse mirabilius: q vnus hō et illo tpe contēptibilis in tm̄ vt postea crucifigeret: scribis et phariseis contra se seuientibus: et videntibus lucra sua destrui: potuit ad vnius flagelli vbera eicere tantam multitudinē. Igneum. n. quoddā atqꝫ sidereū radiabat ex oculis eiꝰ et diuinitatis maiestas lucebat i facie. Ex his patet: q multuz displicet deo ecclesias ꝓphanari: cum ꝓphanantes tam feruido zelo correxerit: non solum vbis: sed ēt manibus. Ideo bene dicit in. c. decet. ꝺ immu. eccle. li. vj. Sit ad ecclesiaz

humilis et deuotus ingressus: sit in eis quieta conuersatio: deo grata: inspicientibus placita. etc. et xliij. di. c. non oportet. et duobus. c. sequentibus. xvj. q. vij. et hoc. Et in pluribus alijs. c. h dicit: q in ecclesia nihil inhonestum et incongruum fieri debet. Sed in. c. et h. Spaliter dr q in ecclesia nō debēt emere et vēdere: sed orationibus tm̄ vacare. Et in. l. nemo. C. de sacro sāctis. eccle. Nemo inqt apostolorum: vel martyrum sedē: humanis corporibus existimet esse cōcessam: fm vnam lecturā Baldi: sedes hic capit pro ecclesia humana corpora: capiunt pro negotijs seu mercatibus: et contractis quibus ecclesia nullatenus est concessa. Et h quidē merito: quia digniores sunt ecclesie: et tēpla dei hodierna: q̄ templum Salomonis. Ibi. n. offerebant aialia et sanguis hyrcorum et vitulorum: hic autē sanguis et corpus xpi verum. Et io peccata in ecclesia pp̄etrata: grauiora sunt ratione loci. Sed quid de vēdentibus candelas in ecclesias. rn̄dit Anto. archy. flor. Qd clerici et religiosi: qui h faciūt pncipalr vt satisfaciat deuotiōi fideliū solētiū eas accendere in dei honorē: excusari possunt. Si aūt faciunt ad lucrum: et cupiditatē pncipaliter nō possunt excusari: sicut nec illi pharisei in victis quatuor casibus. s. psona fine: tpe: et loco. Licet aliq dicant q teneantur ad restitutionem eius q tales lucrantur. i. si clericus negociatur vel s̄laycus: sed pp malum finē: vel in festo: vel in loco sa-

cro nō tamē pbatur per aliquē textum: nec aliquis doctor solēnis tenet. Et ideo: licet consulendum sit q tale lucrum pauperibus erogetur: nō tamē est de necessitate salutis: q2 datio et acceptio huius pecunie: nō est de se phibita: sed actus negociandi: nō simpliciter: sed i psona. fine: tpe: et loco. Cautū est autē pdicare: q dandū sit pauperibus nō declarando q sit: aut non sit de necessitate salutis. Non. n. oportet aperire oēm veritatē in pdicatiōe pter periculū abutentium sentētijs veritatis qui proni sunt ad dilatandas conscientias. ar. di. xliij. c. I mandatis. Semper ēt tutior est cōsulenda sed nō imperāda nō: ar. c. alligatis. xxvj. q. vij. hec archi. flo. ¶ Quinta cōditio siue socia negociationis: vt sit licita dicit circunstantia consortij. i. q si homo facit societatē cū aliquo in negociatiōe dz ille talis: cū quo fecit societatem esse bone conscientie. Nā si tu abstineas ab illicitis cōmertijs: et simul admoneas socium tuū q abstineat. Si tū scis eū esse male conscientie nō excusaris: nisi phibeas q̄tum potes. Et si vales: societatem cum eo soluas: vel si nō potes protesteris de illicitis lucris participare nolle nec in illis illum intromitti. Arg. lxxxviij. di. Error. cū concordātijs o false xpiane: qui das pecunias iudeis vt fenerent: que pars est vsura est: et cōsīr restituenda est. Mouetur ēt dubium. Quidā consuluit amico suo: q ei feneret: vel ei gratio pecuniā mutauit vt feneret. qd

turis: secundum Alex. lombardū. et Guliel. De hoc casu sunt diverse opiones. Quidā dicūt: quod qui alios ad fenerandū inducūt: qui feneraturi alias nō fuissent: in solidū restituere obligantur. Si aūt alias feneraturi erant: dico tunc eos minime obligari: nisi inquantum puenit ad eos. Nec insup a duobus alijs casibus puta cum quis societatē contrahit cum aliquo ad exercendū fenus: vel cum quis vsurario pecuniā dat pro lucro participando. Mouētur etiam tales ad hoc sentiendū propter differentiam: que est iter rapinā et furtum ex vna parte: et vsurā ex alia parte: et penes voluntariū et nō voluntariū. Ex qua quidē differentia oritum habet: quod in his casibus: peior est conditio vsurarij: quam raptoris vel furis. Nā in rapinali furto restituere obligatur: qui prestat ad hoc aliquomodo causam efficacē: etiā si nihil perueniret ad eum: et hoc quia rapina vel furtum contra voluntatem dñi perpetratur: nō sic aūt in vsura: vbi iteruenit voluntariū mixtum. Preterea in rapina et furto: iura expoliatis tribuunt actionē cōtra eos: qui rapine vel furto dederunt cām efficacem: licet ad eos nō peruenerit quicquam: nō sic aūt in vsura: quia nō datur actio contra tales taliter inducētes: cū ad eos nō peruenerit quicquam: de tali impietatis lucro: nec talis dat occasionē vsurario vsuras accipiēdi: sed mutuandi: quod quidē est bonū: vel dicamus aliter: quod ista circunstantia consortij intelligitur: quod reo non vēdat carius transeuntibus rusticis et ignaris et simplicibus: quam astutis viris et expertis. Nā in. c. placuit. de emptio. et vē. dicit sacrum concilium. Placuit vt presbyteri plebes suas admoneant: vt nō carius vendant transeuntibus: quam in mercato vendere possent: Et secundum Ber. in gl. ad hoc per excommunicationē compelli possunt: Quod secundum Inno. verum est: si hoc esset notorium: et moniti emēdare nollent. Sed heu: quia oppositum huius fit vbique: quoniam ciuibus vendunt forte pro. xx. solidis forensibus aūt et simplicibus pro. xxx. Et licet io biasmi el botegaio. lo fa bene anche il ȝtadino quando po. Ac so dire che vi sano ben castigare: vno contadino hara vna somā de legna: dice colui: che voy de questa soma delegna? E li dice: o tu nō la voy comprare: si volio: se tu me la voray vēdere: che ne voy tu? o e sono le bone legne: dice el ȝtadino che ne voy tu in bon hora? Arrecole di longa vno bon pezo. ma che ne voy dilo? Egli si talyarō di magio: a sō molto bē secche. Anche nō ha ditto quel che ne voli. che ne voy. Dillo al nome de dio. Jo gli ho trouato sette soldi de la soma. he cosi may respondea a ratone. Oyme che quādo vo cercādo li fatti de li homini del mūdo ad vno ad vno io ve trouo stare tutti con larco teso per hauere piu danari: de le vostre derate. Dico quod non licet. Tanto la debi vēdere a chi la cognosce: quanto a chi non la cognosce: vt dictum est.

¶ Sexta circumstantia: dicitur circumstantia materie. i. quod negociator debet negociari res utiles: et nõ damnosas. Et consequẽter non licet facere taxillos: cartas: seu naybos fucos et ornaméta superflua vestium: sicut nec etiam frappare pãnos: nec facere venena: nec emere: nec vendere: vel permutare huiusmodi: quia omnia ista sunt dãnosa rei publice et spiritualiter et corporaliter: et hoc modo intelligitur. c. fratres. de pe. di. v. ubi dicitur. Falsa penitentia est: cũ penitẽs ab officio negociandi: nõ recedit: quod sine peccato nullatenus agi potest. Et quod etiam dicitur. in. c. negociũ. eadem di. Negocia que ad peccata implicant: necesse est: vt ad hec post cõuersionem: animus non recurrat. Loquuntur. n. de mortalibus peccatis. Nã si de venialibus itelligerentur: nullus posset negocia licite exercere. Quedam vero negocia sũt dubia: vt emere prestantias venetiarũ: montes florentinorũ: vel loca ianuensiũ. Hec negocia quidam dicunt licita: quidã nõ illicita. Abstinendũ est ab huiusmodi quia i dubijs: tutior via é elligéda. De spõsa. iuuenis: nõ tamé est condénandus faciliter: qui nollet abstinere: h Archy. flo. Similiter qñ mercatores inter se conueniunt: et pactũ faciunt et quod omnes vẽdant tali precio: tales merces: et nõ minus: nõ tñ intendẽtes conseruare se indemnes cũ iustum precium ponunt mercib⁹: sed valorẽ illius tpis: sed lucra imoderata querere ex numerate preciis: pessime faciunt. Et hi dicunt monopolite. Tale pactũ monopolitarum est a iure prohibitũ. vt. C. de monopolijs. l. vna. Ubi etiam dicitur. quod tale officium exercẽs: quia materia mala é: proprijs bonis expoliatus: perpetuo exilio dãnetur. Si tamé mercatores pactum facerẽt inter se: quod certo precio cõpetenti: vẽderẽt tales merces: et non plus: sed si minus voluerint: sint liberi: iustũ est. Immo consulit Hosti. quod ad hoc quod mercatores exerceant: officia sua bona fide: de lnia sui episcopi sciant quantũ possint lucrari in mensura bladi et vini et huiusmodi: vel quantum possint pro libra: vltra id quod emerunt: vẽdere: in recõpẽsationẽ laborum idustrie et expensarum: sm preciũ taxatum: vẽdant sine mendacijs et tuti erunt a peccato negotiationis. de emp. et vẽ. c. i. Bonũ consilium est. Tñ nõ obligat cum consuetudo vsque nũc sit i contrariũ. vbi tñ siue per epm: siue quod melius fieret per rectores ciuitatis prouideret. s. quod taxato precio vẽderent victualia et nõ possint vẽdẽtes precium augere sine pctõ. h Anto. archy. flo. Scot⁹ etiam dicit quod sunt tria genera mercatorum qui exercent negocia vtilia reipublice. Quorum primi sunt mercantiarum apportatores. i. qui apportãt illas de patria illis abũdãte: ad patriam vbi penuria est: vt qui portant aromata de alexandria: et lanas de anglia: et huiusmodi. et isti tales quia sũt vtiles reipublice possunt lucrari: lucrum tamé conueniẽs et proportionatũ laboribus: solicitudinib⁹: et

expensis periculisqꝫ suis. Secūdi sunt mercantiarū ꝯseruatores. s. q emunt ab istis portatoribus i magna ꝛ grossa q̄titate ꝛ ꝯseruant illas: vt postea qui idigent eis: possint habere. Et isti tales ēt sunt vtiles reipublice ꝓpter quod possūt habere aliquod lucꝝ proportionatum. Tertij mercatores: sunt mercantiaꝝ melioratores: seu immutatores: qui videlicet industria sua: labore ꝛ arte meliorant mercātias vt puta faciendo de lana pannum de corio scarpas: de cera: cādelas ꝛ huiusmodi. Et hi ētiqꝫ sunt vtiles reipublice pn̄t ꝓportionatū lucꝝ ꝓpter illud negotium: recipere: sꝫ ɓm Sco. vbi supra. Illi negotiatores: ex quorū negocio respublica damnificatur: iniusti sunt: ꝛ cōsequenter nō pn̄t accipere lucruꝫ. Similiter ꝛ iniusti sunt qui accipiunt imoderatū lucrum: vltra industriam sollicitudinē: labores: ꝛ pericula sua. Ex his patet: ꝙ exercētes illos: ꝯtus perniciosissimos: qui alicubi nominant stochi: alicubi stramaci: alicubi bistracti: alicubi retrangulu: alicubi barochi: alicubi aciumēti omnes sunt dānosi reipu. ꝛ ɓm Sco. deberent exterminari ꝛ in exilium dari: quia duo vel tres in vna ciuitate: etiam magna corrumpunt totā multitudinē mercatorū. o citadino che tāto sei inuolto nel auaritia: che non pensi a mali contracti che tu fay: sapi che ogni volta che fay q̄sti stramacu pechi mortalmēte. O quanti ne sono de quelli che sono dētro in questo pessimo pctō: che vano drieto a bō ioco. Coluy hauera bisogno de qualche danaro: de subito ꝯprara vna mercantia panni o spetiaria: o altro per. l. fiorini col tpō: ꝛ alhora la vēde per. xl. al ꝯtadore. o tu che lay ꝯprata meno che vale: sappi che li hay furati quelli danari. e cusi tu li hay vēduta se li vēdesti piu che non valeua: solo ꝑ lo tpō tu sey stato latro d̄ quelli danari. E ce nisuno che lusi? Non ti he licito per alcuno modo mortalissimo pctō e a togliere el suo a coluy che. se anega. Se vorebeno questi tali sbandire ouer far vno statuto e ꝯfinarli. e di questo li sensari ouer messeti: molte volte sono cagione. o ladri che seti tuti e ꝯprato ri e vēditori e mezani: guay: guaye guay: a chi va drieto tanto male: a che vno guastamēto de la citta. voletilo vedere: ho: fati rasōe: vno cōprara vna balla de mercantia. l. fiorini e vēdela. xl. ꝛ ala stramazata. x. Say che ha fatto? ha tolto el guadagno de coluy: che lauerebe venduta. l. fiorini licitamēte ogni cosa ha corroto el mūdo li mercadanti li botegari. Dicoue e questo e pegio: che la vsura. o non vedeti vuy citadini che tanto vtile cosa q̄sto e la mercantia: laueti redutta tutta: q̄si in pegio che vsura: ogni cosa haueti guasta: nō vedeti vuy che in ogni mercantia vi si perde. Quelli ch̄ la cōpra piu che nō vale: perde la roba quelluy ch̄ la vēduta a luy ꝑde lanima. Colui che la ꝯpra meno che non vale anche

perde lanima. Fra vuy nō he pui charita: anci canita: che vno e can del altro. e condutta la mercantia per li barochij. che lmercadante o conuien che impouerisca o perde lanima.

¶ Septima circūstātia dicit modi. i. q: debz exerceri mō licito ⁊ iusto. Cuius tñ oppositū fit: vt in sequētibus sermonibus fatebit. Cōcludamus ergo mercationē de se esse licitā. dūmodo societur istis. vij. ꝯditionib⁹. Et sic pz pmū mysterium accipe scōm ⁊ tertium in doe parole.

¶ Scdo ꝯtra hanc cōclusionē arguitur per dictā Criso. sup math. ⁊ habet. lxxxvij. d. Ejiciens licet pleriqz decretoꝝ tertius nō habeāt q: palea est. Dicit ergo Criso. Ejiciens dñs vēdētes ⁊ ementes de templo: significauit: q: mercator nunqȝ pōt deo placere: ⁊ ideo nullus xp̄ianus dz esse mercator. aut si voluerit esse: pjiciat de ecclesia.

¶ Tertio ꝑ tertio mysterio: Rñdit Criso. exageratiue: ⁊ aggregatiue locut⁹ ē: p:o eo: q: pauci sunt mercatores: qui debita iustitie mēsura intēdant in suis mercatorib⁹ ⁊ obseruent: ⁊ qui multis alijs vitijs nō peccent. Aut absqz dubio: nō ē in hoc dicto sequendus: cum nullam habeat per se rationem cogentē: nisi scripture auctoritatem. Nā ex illo scripture loco: hoc nō pōt trahi: q: ibi xp̄s gñaliter irruit ꝯ oēs vendētes ⁊ emētes in templo. Nō oēs nāqȝ opz dicere fuisse mercatores: loquēdo de eis: iux ta cōem formam. Et sic pz opinio ꝯclusionis. ⁊ confirmatio eiusdez p rñsionē ad oppositionez. Rogo igitur dñm: ut oibus hec negocia exercentibus: ꝯcedat: ea absqz pcō exercere: vt sic habeāt in pñti gratiam ⁊ in futuro gloriam. Ad quā pducat nos deus: qui est benedictus in secula. Amen.

¶ Feria quinta post secundā dñicam quadragesime: De dolositatibus: que perpetrātur a multis maxime a mercatoribus: ⁊ artificib⁹ in negociando. Sermo. xxx.

Fratres rogamus vos ⁊c. In precedenti s̄mone hubuim⁹: q̄ vna cōditionū. quā dz habere negociatio ad hoc q̄ sit licita ē q̄ fiat bono mō. Nā taliter posset fieri quilibet actus etiā virtuosus: q̄ melius eēt: talē actū nō facere: qȝ taliter facere. Posset. n. quis tam inepte missam celebrare: seu pdicare: ⁊ hmōi: q̄ melius esset nō Celebrare. aut nun⁹ malum: qȝ sic celebrare. Ita dico ad ꝓpositū de negociatione: ⁊ alijs ꝯtibus cōmutatiuis: Aliqñ fiūt aliquibus modis tam fraudolentis: ⁊ dolosis: ꝓpter tales modos: ipsi ꝯctus qui de se liciti sunt: vt emptio ⁊ venditio: locatio: ⁊ cōdutio ac pmutatio fiunt illiciti. Et ideo clamat apostolus in pñti epistola. Ne qs supergrediat ⁊ circūueniat in negocio fratrem suū. quasi dicat. Amoueatis oēm astutiā: dolositatē: ⁊ fraudulentiā in negociationibus ⁊ nullo mō decipiatis ꝓximū ve

strum. Sed malitia hoium facit appositū vt experientiā p3. Nulla enim fidelitas est in mūdo. Ogni exercitio: ꝛ ogni arte e imbastardita ꝛ falsificata. Vn̄ de quolibet contrahente: siue vendat: siue emat: siue locet: siue ꝯducat: siue pmutet verificat̄ qđ dicit̄ in ps. Quid gloriaris in malitia? Tota die cogitauit in iusticiā lingua tua. sicut nouacula acuta fecisti dolū. Ubi nota tres modos: p quos hō circūuenit ꝛ decipit proximum suū in negocio: qđ cū illo ꝯtrahit. quoꝝ.

Primus dr̄ astutia mētalis.

Secūdus dolositas verbalis.

Tertius fraus realis.

De pmo intelligit. ps. qn̄ dicit Tota die iniusticiam cogitauit. s. mens tua astuta: quō possis decipere ꝓximū tuū tecū ꝯhentē. De ij. qn̄ subiunxit. lingua tua: supple est sicut nouacula acuta. s. ad euellendū pilos de barba: tecū ꝯtrahentiū. De tertio mō: qn̄ finaliter subnectit. Fecisti dolū. s. re ꝛ opere decipiendo tecum contrahentes.

De pmo. s. de mētali astutia notan̄. qꝫ vt dicit Tho. sa se. q. lv. ar. iij. Astutia ꝓprie ē: cū quis ad cōsequendū aliquē finē bonum vel malum: vtitur vijs: seu modis nō veris sed simulatis ꝛ apparentibus: quod est pctm̄ ꝯtra prudētiā qua hō tenet veras ꝛ rectas vias ad ꝯsequendū aliquā finē bonū. Nec ꝫ. n. ad finem bonū: oportet falsis vijs ꝛ simulatis puenire: sꝫ veris ꝛ realibus: ꝛ hoc facit prudētia: vt etiā determinant Tho. sa se. q. xlij. ar. xiij. Et qr astutia hꝫ similitudinē cū prudentia in eo. s. qꝫ vtitur ad ꝑueniendū ad finē intentū: illis medijs: que cōducūt ad ipsum: sed prudentia debitis: ꝛ iustis: ꝛ ad bonum finem. Astutia indebitis ꝛ iniustis: ꝛ ad malum finē qn̄qꝫ. Ideo ipsa astutia aliqn̄ dicit̄ prudētia ꝓpter talē similitudinē: sꝫ in proprie. vt ꝓuer. i. Ut detur paruulis astutia. i. prudētia. Et ꝓuer. xiij. Astutus. i. prudens: agit oia cū consilio. Et ꝓpter hoc isti mercatores. valde subtiles in tali arte: a vulgo dicuntur prudētes. Et quilibet alij mundani: qui sciunt tenere tales vias: ꝛ talia media: qꝫ ꝑueniāt ad finē: quē ipsi querunt ꝛ volunt: vulgariter dn̄r prudentes. Et hoc verū est: si vie ꝛ media que tenēt sunt vera. ꝛ si finis quē querunt sit bonus. Si aūt finis sit malus: vel media eēnt falsa: potius debent dici astuti: q̄ prudentes. Astutia. n. cōsistit vt dictū est: in excogitatione dictarū viarū simulatarū: ad aliquē finē cōseqn̄dum. put. vt in ꝓposito: ad decipiendum ꝓximū in tpalibus. Negociatores igit̄. i. vēdentes ꝛ emētes: locantes: ꝯducentes. ꝛ permutātes: ꝛ quocūqꝫ alio modo ꝯhētes: tota die iniustitiam cogitant: vt dicit ps. s. exquirendo: ꝛ inuestigando mente: quō ꝓximū in tpalibus decipere possint. Tute le sotigliezze se attrouano nelo guadagno. Nō puo hauer ordinato la legge si bene: che lhomo nō habia attrouate piu vie: e piu sotigliezze p

far male: e p guadagnar de la roba. Et veramēte: le vero il vulgare pverbio. Fatta la lege: se attrova la malitia. El converia esser vn valēte huomo: p sapere discernere e cōsegliare. Videtur iā venisse tps illud: de quo Apoc. xiij. de bestia: quā vidit Joānes. que faciet ne quis possit vendere: vel emere: nisi qui habuerit caracterē ac nomen bestie. Bestia que a vastādo dr: dyabolus est. caracter eius: qui est in manu eius est fraus e dolus nomē eius: est falsitas: qz mendax est. absqz tali imaginatiōe in nomine: videt qp hodie nō possit emi aut vendi: vel quoquo mō negociari. El dyabolo ha insignato vno mōte d modi p far inganar el primo. Ma habi amente: che el ti fara mal capitare. Nā subiungit apoc. xiiij. qp qui recipit talē caracterez: e imaginē bestie: bibet de vino ire dei: e cruciabitur igne e sulphure. Et pme. Cor. iij. Cōprehendaz sapiētes in astutia eo:ū. faciēdo aliud qz dicant: vt dicit Ambro. Freqnter. n. intendūt decipere: e decipiūtur a dyabolo. Vñ Criso. sup mat. e habet. lxxviij. d. Ejiciēs. Substātia taliū: stabilis esse nō pōt. nec ad bonū pficit: quod de malo congregatur: quantū admodū. Si. n. triticū: aut quid tale alias cernas emas in cribro huc e illuc iactat. Oia grana paulatim deorsum cadunt: e tandē in cribro nihil remanet: nisi stercus. Sic de substantia negociatoru nil remanet: nisi solū peccatū. Immo e aliquotiēs decipiuntur hi: ab illo quē ipsi decipere intēdebant. Dōr: io ti voglio dire quello che interuiene ad vno mercadante. che tenia la sua mercātia al humido: p che pesase piu: Vene aquestui vno altro mercadāte che voleua comprare zafrano: e dissegli. Jo vorebe cōprare quanto zafrano potesse attrouare. Et io te daro el mio: disse ql altro: e ostēdit ei. Statim cognouit ille q erat empturus: chel zafrano era humido. Et ait illi qui vēdebat. Facies portari ad domū meā: e io lo pesaro: e daroti li denari. Questui subito ge lo manda: acio nō rasugasse. Poi va dricto aquellui che portaua. per pesarlo. Come sono iuncti a casa de quello chel douea cōprare e lui dice aquel altro. Fame vna gra. Jo nō posso attendere hora a pesarlo. sigillalo: e lassalo star vn pocho: e ritornarai. Colui cosi fa: e vassane cū dio. Come ql lui e fora di casa: e qstui fa pigliar subito questo zafrano: cosi come staua nel sachetto: e fallo mettere ad vno forno che vera apresso. e come fu resugato: lo fa portare doue quellui lho hauea lassato. laltro mercadante vene poi. Pesano el zafrano pse li danari: e vasane cū dio per li fati suoi. Ando vno e fecclo diuētar humido. perche pesase piu che nō era. laltro lo misse nel forno: perche pesase meno che nō douena. e forsi lo asciugo tanto. che fu superchio. Et hoc mō: q credebat decipere: rimase inganato. Ideo Cor. se. iiij. c. Nō ambulan

tem: inquit apostolus: in astutia. i. in ypocrisi dicit Aug. vt pseudo faciunt. neq3 adulterãtes. s. p admixtionẽ falsitatis. vt dicit Ambro. s3 in manifestatione veritatis. Remigius aũt dicit q̄ astutia dr̃ abasta. i. ab acumie eo q̄ nimiũ sit acuta ad decipiẽdũ. s. hoies. Non ergo sumus ambulantes in astutia: sed in rectitudine. Rectitudo. n. ẽ summa virtus: vt dr̃ in ps̄. Sed hodie talis rectitudo i exiliũ data ẽ. Totus. n. mũdus plenus est ꝓditionibus. Unus conat̃ decipere aliũ. e qñ lo puo inganare: nõ se ne finge. Sunt nãq3 plerĩq3 possessores bone fidei: ꝛ simplices psone. que cõfidenter vadunt ad vnũ mercatorẽ: forte bone fame ꝛ reputationis in ciuitate ꝛ dicunt. Vellemus emere talẽ: ꝛ talẽ rem. Rñdit ille. Lassa fa a mi che te ꝯtentiro auãtagiatamẽte. ꝛ a la pma li attacara vna gignata di quelle. O ge la vẽde piu cara: o li da qualche trista cosa. Et ille simplices psone stant verbo ꝛ fidei illius. Credũt ꝛ rem emptã esse bonã: ꝛ iusto pcio emis se: cũ tñ sit oppositum. O maledicte ꝓditoꝛ ꝛ astute: nõ recte ambulas. Et iõ: a capiterai male. de istis Tullius pmo. officioꝝ. Toti⁹ iniustitie nulla capitalioꝛ est: q̄3 eoꝝ3: q cum maxime fallãt: id agunt: vt boni viri videant̃. Ma sai che dico ate che te fidi? Ben ti sta. Non pho laudo chi te ingana. ma q̃sto dico: perche sono tãto pochi li boni: che niuno douerebbe se fidare: possendo far altro. Pensa ben de chi te fidi: ꝛ recordati q̄ tullius dicit I li. de amicicia. Uer3 illud est quod dicit̃: multos modios salis simul edendos esse: vt amicitie mun⁹ expletum sit. Et hec sufficiãt de astutia mentali: que est pmus modus quo circũuenit̃ prim⁹ i negocio. ¶ Scds modus quo qs decipit primũ ꝛ fratrẽ suũ in negocio dr̃ dolositas verbalis. et hic nõ. q̄ vt dicit Tho. 2a 2e. q. lv. ar. iiij. Dol⁹ ẽ executio astutie. Uñ consistit i executione falsarum viaꝝ: ꝛ simulatorũ modoꝝ: que astuti hoies cogitant p astutiã suã: qualiter possint primos decipe. Hec aũt executio fit p verba ꝛ fcã. ꝛ vtraq3 executio viarũ dr̃ dolus. Tñ: vt faciamus differẽtiam iter executionem que fit p verba: ꝛ eã que fit p facta: dicamus q̄ pma dr̃ dolus. secunda fraus. Et hoc mõ summit̃ I. c. Ex tenoꝛe. de rescrip. qñ dr̃: q̄ fraus ꝛ dolus alicui patrocinari nõ debet vt fraus referatur ad facta deceptoria: dolus aũt ad v̄ba. Quis enarrare posset verba dolosa adolatria plena fallatijs: qbus vtuntur contrahentes? Alliciunt verbis humanis ꝛ reuerentibus secum ꝯtrahere volẽtes: ꝛ ostendunt se amicos ipsoꝝ. Uñ ꝯnr ps̄ assimulat linguã ꝛ taliũ nouacule acute: que anteq̄3 radat: acuitur a barbitonsoꝛe sup lapide oleo linito. ꝛ postea cu3 ipsa radit pilos. Ita auarus ꝛ fraudulẽtus negociatoꝛ: oleo adulationis linguã suã acuit. p e barbare el compagno. ce leua poi ogni cosa per fin al ossa. Ma sai che sa

dos? Te leua per ogni cosa p fin al ossa: anco a te. ꝛ emigrabit te de tabernaculo tuo. ꝛ radicē tuā de terra viuētiū. Nō ergo hic sm P̄e. de pal. in. iiij. Sof. ꝛ Bernardū. ꝙ si dolus dat cām ꝯtractui. pur. quis celat vitiū equi: quē exponit venalē? vel laudat ipsum vt indefectuosum: quē defectū si sciret emptor: nullomō emeret: vt equuꝫ cadentē periculosum: tūc q̄uis res illa valent p̄ciūq tamē q: venditor celauit vitiū occultū illius rei: vel laudauit vt nō habētē defectū cū sciret: tenet ad restitutionē p̄cij emptori re offerenti rē ipsum: qa ꝓpter talem doluꝫ: pōt ꝯtractus sm iura rescindi. ff. de dolo. elec. sanct. xij. q. ij. q̄squis eps. in fi. Si aūt dolus p verba vel facta scindit in cōtractu: q. s. emptor etiam emisset illam rem cuius defectū nesciebat: sed nō tanto p̄cio: tūc si res illa tm̄ valꝫ: nō tenet ei vēditor in aliquo q: ex quo volebat emere: debebat iusto p̄cio emere. Sꝫ si nō tantuꝫ valebat: debꝫ restituere illud plus. ff. de ac. emp. ꝛ ven. l. Julianus. ꝛ nō: ꝙ emptor bone fidei nō tenet de dolo mediatoris: sed potius ipse mediator. vt in dicta. l. Elegani. ꝛ ff. de ꝯsenectis. l. ij. ꝛ. iij. nisi i subsidiū. s. qū mediator deficeret: vel nō posset. vt in ea. l. Elegani. hanc aūt dolositatē v̄balē in negocijs faciunt negociatores multipliciter.

❡ Primo vitiū ꝛ defectuꝫ rei venalis occultando.

❡ Secūdo. Sophistice loq̄ndo.

❡ Tertio multipliciter mentiēdo.

❡ Quarto inuanum iurando ꝛ periurando.

❡ Quinto merces aliorum infamando.

❡ Primo ergo dico: ꝙ aliq̄ negociatores tacent: ꝛ occultant defectū rei: quā vendunt: qḋ est peccatū. q: vt dicit Ambrosi. iij. de offi. In ꝯtractibus vitia eoꝝ q̄ veneūt ꝓdi iubent. nisi intimauerit venditor: q̄uis in ius emptoris transierit: doli actione vacuantur. Sed querit: vtꝝ vēditor teneat semper dicere defectū rei: quā exponit venalem? Rūdet sm Tho. sa se. q. lxxvij. ar. iij. ꝙ defectus rei: aut est occultus aut est manifest⁹. Si occult⁹: aut talis defect⁹ reddit vsuꝫ illius rei īpeditū vel nociuꝫ. pur. cum quis vendit equū claudicantē: vel domū vitiosam pro firma vel cibū corruptū pro sano: peccat grauiter. ꝛ puertit iustitiā cōmutatiuā in dolosa ꝛ fraudulenta venditione: ꝛ ꝓximuꝫ ex hoc dānificat. vt pur. miles emēs talē equū: in fluuio seu in bello ruere: ꝛ piclitarij habet. Similiter ꝛ nauigaturus periculū naufragij incurrere pōt ex naui vetusta ꝛc. Unde ꝛ tenetur ad dāni recōpensationē: p illaꝫ regulam de Iniu. ꝛ dam. da. si culpa. Qui occasionē. dā. ꝛc. Tenet in hoc casu manifestare vitiū rei: nec pōt celare. Si aūt defectus rei nō impedit totalit vsum eius: nec reddit in nociuum: sed minus vtilē reddit rē: tunc si demit de p̄cio q̄ntū importat ille defectus: celando defectū: nō peccat. dūmō nō dicat

mendatiuz: nec tenet manifestare vitiū tale rei: si tunc nec iustū preciū inueniret: vel etiā emptorez. Pōt. n. talis res: adhuc eē vtilis ad plura: si nō ad oia: ad que valeret existēs sine dfectu. Multo magis: si defectus ē manifestus. pur. q: equus est monoculus: nō tenet manifestare: tenet tñ pciū diminuere pro illo defectu: quē emptor ignorat: nisi v sus eius esset periculosus vel nociuus: Tūc enim tenet illud dicere emptori ignorānti illud. Immo nec deberet exponere venditori: pcipue si estimet emptorem ex leuitate vel psumptiōe non curare: se exponere periculo psone vel aliū decepturū i vēdēdo. Nec ex hoc: q alius fuit deceptus in emendo rē defectuosam credens bonā: pōt ipse decipere vendendo iniusto pcio: ac si defectum nō haberet: postq defectū nouit. Sicut nō licet furari alteri. pur. petro: ex eo q sibi furatus sit martin⁹. Ista dico de qualibz lesione. Pena. n. tenere debet suos actores: nō alios. Ideo vendentes plus iusto pcio: sciēter ppter defectū: tenere vltra peccatū: satisfacere: emptori ignoranti defectuz illius. Ubi ergo ista q̄ttuor. cōcurrūt. Uz q nullum periculum imineat ipsi emptori. nec in vendēdo: iustū pciū: aut saltē nō minus notabiliter excedatur. et emptor censeat in emendo satis industrius. et res venalis: pro libito examināda exponitur diligenter: tūc venditor nō tenetur defectus illos manifestar. et maxime vbi eos nō celat: nisi solum: vt de re habeat iustū pcium suū. Sed quid de lanificibus vendentibus pannos: laceratos ad tiratorium: sed remendatos: ac si nō haberēt dictū defectuz: aut etiā pannos intertos: vel tinctos male pro bonis: vel veteres vestes renouatas: ac si eēnt q̄si noue: vt rigatorij faciūt? Rñ. q si tales nō demant de pcio quantū importat talis defectus: fraudez et dolū faciunt: et tenentur ad satisfactionē. Mediatores etiā: seu sensales: q sciunt tales defectus: et pro bonis et indefectuosis vendere faciunt: pticipes sunt fraudis et peccati: et obligantur ad restitutionez. Extra de Iniu. et dā. da. Si culpa. Idē de facientibus fieri pannos lineos: vel de serico intertos: cum inueniunt in eis notabiles defect⁹ siue rōne materie: siue forme: aut texture: qui tñ percipi de facili nō pñt ab emptoribus. Secus autez dicendū in omnib⁹ pdictis casib⁹ qñ emptor pcipiēs tales defectus vel nō pcipiēs: voluntarie emit: et illo pcio parit negociādo q: intendit inde bñ lucrari: pur. in alio loco: vbi care vēdunt: ēt cū talib⁹ defectibus. Scienti. n. et psentiētī nō fit iniuria: neq dolus. de re. iu. li. vj. Sed quid de remēdatorib⁹ pānoz: qui ex ope sue artis videntur esse occasio illi⁹ fraudis? q: ita subtiliter agunt: q nō de facili pñt pcipi scissiones pannoz? Rñ. q cū ars illa sit publica in ciuitate: et tolleretur rationabiliter: q: si nō fieret illa emendatio: nec etiā iustū pciū

vellent dare emptores: vel etiam nõ ita de facili emptores iuenirẽt. Cũ ꝛ hoĩes pñt intelligere pãnos aliqñ habere tales defectus: lanifices insuper pñt vẽdere diminuẽdo de pcio: sm quãtitatẽ defect⁹: qḋ vtrũ faciũt vel nõ faciunt: non habẽt ipsi diiudicare. Ideo nõ videtur deberi cõdẽnari: sed potius tollerari. Sed qritur vtrũ peccẽt hij: qui vendẽtes equos cõsueuerunt dicere ipsi emptori: Ego vendo tibi hunc equũ ꝓ ceco: pro vmbroso: ꝛ ꝓ schiuoso: ꝛ pro infirmo ꝛc̃. ꝛ sic de similibus defectibus q solent inesse equis. Modo equus venalis suus: hꝫ vnũ de defectib⁹ illis: quẽ si vere sciret emptor: nõ daret pcij illius medietateꝫ sꝫ emptor credit ipsum nõ habere taleꝫ defectũ: sicut nec alios: quos venditor dicit haberi: vt pur. qꝛ videt: ꝙ nõ est cecus: nunqd talis venditor excusatur: qꝛ in genere dixit defectũ equi? Dicendũ ꝙ talis vẽditor: tenet̃ dicere defectũ equi ĩ spãli: qꝛ aliter rẽ maculatã vendit: cũ detrimẽto ꝓximi sui: qḋ qdem ꝯ charitatẽ ẽ. Et lꝫ expressisset talem defectũ in generali: nõ sufficit: tñ: qꝛ dicendo sic: dixit plura mendatia: dicens equũ habere plures defectus: quos nõ habebat. Proinde: talis ꝯsuetudo: in fraudeꝫ fieri solet. ne. s. emptores credant defectum esse in equo de hijs: quia vẽditore cõnumerant̃. Idem quoqꝫ dicendũ de illis mercatoribus q vendũt pannos: ꝛ alias res in quibus est defectus: quẽ si sciret emptor: nõ emeret talem rem. Proinde tales mercatores nõ excusant̃ tali casu dicentes. Respice diligẽter. oculis pascat te: qꝛ ħ oia fraudulenta sunt verba: cũ ipsi sciant certe defectũ vendẽde rei. Ex huiusmodi. n. vẽditionibus sepe graue periculũ incurrit ipse emptor. Grauius tñ periculũ imminet vẽditori: cũ ꝛ ĩ aĩa criminẽ falsitatis maculetur: ꝛ ad omne damnum restituẽdũ: qḋ exinde incurrit emptor: venditor obligat̃. sicut pꝫ extra de Iniu. ꝛ dã. da. Si culpa. vbi dr̃. Qui occasionẽ dãni dat ꝛc̃. Ideꝫ quoqꝫ dicendũ est: qñ res plus iuste vendit̃ ꝓpter latentẽ defectuꝫ etiã si talem defectuꝫ ignorauerit ipse vendẽs: eo ꝙ emptor damnificari ñ dꝫ ex ignorãtia vẽditoris. ¶ Scḋo cõmittitur dolus in negociationẽ: sophistice loquendo. sunt nãqꝫ pleriqꝫ: qui tam astute in mercando: sua ṽba ordinant atqꝫ cõponunt: ꝙ ad plures etiam ꝯrios sensus: applicari pñt: Si. n. tu dicis tu dixisti sic. Isti rident. Nõ bene intellexisti. ego dixi alio modo: in ꝯtrario sensu. Et acõcia no si bene le loro parole: ꝑ modo che se li possono reducere dentro e fuora li porgono sophisticamẽte di qua di la: ꝑ modo non chiaro. Et isti tales: teste experiẽtia nõ tñ corã deo: verũetiã corã hoib⁹ odibiles sunt. Vñ ecclesi. xxxvij. Qui sophistice loquitur: odibilis est. Quid dicemus de sensalibus: seu ꝑsonetis? Dico ꝙ si talis mediatio sit recto mõ. ꝛ cũ veritate vtilis est

rei publice. Et ipsi merent apud deum: si tale officium faciunt pro aliquo bone fine. Et etiam apud eos: quorum e mediator. Et vere: sicut cetere artes sunt imbastardite: ita et ista. Multi.n. talium: sunt pleni astuna et dolositate. O senza ale. Jo ti chiamo senza ale: da non poder mai volar in paradiso. quia propter lucrum. quandoque contra iusticiam vtrique parti placere cupientes. s. contrahentium: quando vnam: quando alteram decipere non veremini. Do. io vi voglio dire vna bella. historia. Audistis vnquam: quomodo fuit inuentum illud dictum: Et perho ti acignaua io. O io ve lo voglio dire. Fuit vnus sensalis qui quando volebat concordare emptorem et venditorem sepe facea cegno al vno et laltro: et tenebat hunc modum. Veniebat ad eum aliquis: et dicebat. Ego vellem vendere talem mercantiam. Et sensalis subito ibat: et et inueniebat emptorem. Et postquam allocuti fuerit ambos: egli gli abocaua insiema. Et veduta la mercantia: dicena piano a chi la douena comprare. E le bona mercantia: pigliala per tanto. Et poi al mercadante de chi era la mercantia dicea. E le catiua roba dala per tanto. spazala piu tosto che poi. E poi chi hauena plato ad ogni vno p se: el se ponena in mezo de loro: et dicea: quel che volena vendere. O io ne voglio. x. fiorini. El sensale ponena el piede suo su quello de colui che volena comprare. Dicea colui che volena comprare. Jo te ne daro noue. El sensale ponena el piede de alaltro. E cosi quando al vno quando alaltro e quando ad ambedoi ponena el suo pede sopra el suo. E tanto facea: che pur li acordaua. ma questo dapoi e ancho piu bello. Mo ille qui emerat mercantiam malam: dicebat sensali. Ben me hai facto comprare catiua roba. El sensale respondeua. E perho te acignaua io: perche tu la procurasi meglio. E cosi etiam: hauendo gli atacata la chignata: inueniebat ab illo qui vendiderat. Tu me hai leuata la mala mercantia da dosso. et ille ridebat. e perho te acignai io: vt non teneres eam amplius. Unde el te disse cusi: el mi parea milli anni, che lui venisse a pacti. E cusi: de eadem re dabat signum vni: et alteri. Et inde venit vulgare illud. E perho te acignai io. Soncine qui de questi talis Negociatores hodierni sciunt plura sophismata: quandoque reperiantur i Entisbero. Et vtuntur ipsis sophismatibus non solum verbis: sed et factis. Unde stant in apothecis suis sicut aranea in foramine: que inde facit tellam: velle rete: et cum aliqua muscha transit inde: dat in illa tella. et musca inuoluitur in ipsa tella: in tantum quod non pot se mouere. Statim Aranea capit eam. Et sicut aranea sugit ei totum sanguinem: ita faciunt isti. qui stant inboccati in apothecis et stationibus suis. Uocant istos rusticos et simplices: e si gli agaluppano cum parole tute piaceuole: et amoreuoli. Ma non se partuno di la: che gli sugano lo sangue. Sed aliquotiens: vt etiam supradiximus

supradiximus: vn credunt decipe re decipiuntur. In ciuitate placen tie quidam rusticus vadens p pla teā: fuit vocatus a quodam nego ciatore stante in sua apotheca ob scura: et dixit ei. Uideo q tu indi geo vno gipparello. dixit rustic⁹. Uerum est: q2 meus laceratus est. Dixit negociator. Proba tibi istū q2 est bonus et pulcher. Qd cū fe cisset interrogauit illuz negociator nō ti sta bene? Cui ille. videt mihi q stringat tm aliquantulū: et nescio si cū eo possem saltare. Disse lo im boccato. proua mo: fa vn salto. Il le libenter saltauit extra stationem. luy era ben in gābe: se la vede bel la: voltasse ad vn cātone: misesse a correre: he tornoscene a casa et las so il ragno a la sua boca.

¶ Tertio modo cōmittit in nego tiatione: multipliciter mētiendo. Tra li altri mali chel diauolo a in segnato a tuti li negociāti cōprato ri et vēditori: per farli male a capi tare he lamaledecta busia: che pare habiano iurato nulla ɔtractare sē za dire busia. Unde de ipsis verifi cat qd dicit ps. Nō est in ore eorū veritas. Non solū in ɔctu magna rū qtitatū: sed im emptione et vē ditione cuiuslibet rei: licet minime Uoria vno ɔpratore vno paro de scarpe giunge al calzolaro: ch voi dice d queste scarpe? Uoglione. xx soldi: e dare belle per. x. sel trouas se che li desse. Responde qstuy. io nō te voglio dare piu che. xv. et da rebene anco. xviij. se le potesse haue re. Dice el calzolaro. do togli che io te prometto: che sono de le pfe cte da vero. Et mēte per la gola re sponde laltro. E glie vno tristo cu rame. Ma che ne voy al manco? Jo nō voglio mino. de. xviij. che anco li ho potuto hauere. E nō di ra el vero. voy ne tu. xv? Pui non te ne voglio dare. Do togliele: ch io ti ɔmetto: nō acataray il melio d questa cita. Jo nō ti ne daro piu d xv. che per questo pcio hoglie po tuto hauer da vno altro maestro: e mentira per la gola. Et in fine in fine: se acordarano. per. xvij. E cu si pare che nō si possa vēdē: ne cō prare alcuna cosa: che non se dica su vna decima di mēciogne: e da chi cōprate da chi vende. De em ptoribus scriptuz est Prouer. xx. Malū est: dicit omnis emptor: et cum recesserit: tūc gloriabit. s. pro ximū decepisse. Et dicunt isti tales ʒhentes. e si nō puo fare che non se dicano de le busie nel cōprare et nel vēdere: a chi vole mercanta re. Et tn mētiunt: q2 si vellent: bn̄ possent negociari sine mendacijs. Si dicis q est difficile: hoc et ego credo. Unde ɔpter istam cām: vi dentes esse valde difficile perse in negociationibus nō mentiri: insti tuerunt apud eos: nō esse foz mer cantiū: et negociationis: vt nullam mentiendi occasionem hērent: et vt narrat Ualerius maxim⁹. ala bar ba de muy xpiani. Sed tamē recor dare: quia in difficultate stat meri tū. Signū bone ɔscientie est mayz mentire: ne per bene ne per male. se fussi sauio: te meteresti ne le ma

ne de dio: et proponeresti may dire busia in niuno tuo trafico. Et ita deus esset tecum: et consequenter: qd tibi nocere posset? Immo semper essses contentus. quádo vno e vsato a dire el vero: come per experiétia se vede: ha táto grá credito: ch'e vna marauiglia. Obseruia igit consiliú: Eccle. vij. Noli velle métiri omne médaciú: assiduitas eni illius nó est bona. Immo Ecclesi. xx. Laudat finé assiduitas viri mé dacis et opprobrium est nequá oé médatiú. O bona dona: Dio te faci bona: ch nay bisogno: hay tu dicto de le busie? Tanti denti hauesti tu nieno. o el bisognarebbe la pappa. Io ti prometo: che ti sarebbe mácho dáno pdere vno dente: ch dire vna busia. Sed querit vtrum mendacia que dicunt in istis mercationibus sint peccata mortalia. Ray. dicit q mendacia que dicuntur vt decipiant: sunt peccata mortalia. et qui illa dicit: tenet ad restitutioné eius: in quo decipit. quod credo verú esse: dicit Anto. archi. flo. si itéderet hó decipere in multo si posset: sic i modico: na si i modico solú intéderet decipere: ñ credo veri. Si quis aút vt se indemnem seruet dicit mendacium: puta rem plus sibi constitisse q constitit: vt rem suam suo precio védat et huiusmodi peccat venialiter fm Ray. nisi sit ei assiduitas: q tunc peccaret mortaliter: fm Hosti. Nec etiam hoc videtur verum: vt dicit idem Anto. q veniale: nunq fit mortale: nec est simile de ebrietate: qd declarat Tho. sa sc. q. Est ergo tale mendatium veniale peccatum: nisi adsit contemptus. Et idé dicendum de duplicitatibus et fraudibus que in negociationibus fiunt: q sint peccata mortalia: vbi intéditur notabilis deceptio proximi alias venia le: hec idé Anto.

¶ Quarto sit dolus in vanum iurando: et qd deterius est: periurando. Nó bastano le bugie che anco li agiongono lo sperurio. e q nuno di quelli che vendeno agli cepolle isallate: et altre herbe et fructi che nó ne vorano védere ne comprare: se nó vi se zura su. Io ne volio tátti danari: laltro dice, io te ne daro cotanti. Ali euagelij: io nó ti li daro. Ali euágelij tu me li daraí. Ali euangelij non li haueray. Ali euangelij: si li hauero. Aiunt isti frequentius: per fidem meam tantum cóstitit mihi. Per deú tantum ó hoc habet potui. Ita deus saluet animá meá: sicut dico veritaté. p corpus xpi tantú huic consimile véditum est. Oyme: non vedeti vuy: quello che fati: meterue adenegare dio per vno capo di aglio. O insana rabies múdane cupiditatis et absq aliquo lucro: qd sepe contigit totiens nequit piurare. Et táta est abusio negociatorum in iurando et p iurando: q vt dicit Crisosto. sup Mat. et hétur. lxxxviij. di. c. eiciés mercatú sine mendacio et periurio esse nó pót. et Cassio. sup. ps. Quá non cognoui litteraturam: Super quo verbo litteraturam:, vt dicit Aug. quidá codices habét nego-

catores illi abhominabiles exti- mant: qui iustitiã dei minime con siderantes: per inmoderatũ pecu- nie ambitum polluuntur: merces suas plus periurijs onerando q̃ precijs. Et hic nõ. q licet oẽ men dacium nõ sit pctũm mortale vt de terminat. s. Tho. ẽa ẽe. q. cx. ar. iiij. tamẽ omne periuriũ est peccatum mortale: ita q si quis auertit se iu- rare: et falsum est qd iurat omnino mortaliter peccat. vt idem Tho. de terminat secũda secunde. q. xcviij. ar. iij. q: periuriũ: de sui ratione i- portat irreuerentiã et cõtẽptuz dei: Examinet ergo vnusquisq3 cõsciẽ- tiam suam: et videat si vel solenni ter vel in cõmuni sermone periu- rauerit: aut intẽtione fallẽdi proxi mum aut nõ: sciat q semper mor- taliter peccauit: et de qualibet vice oportet q confiteatur si meminit. ¶ Quinto committitur dolus lin gua in negociatione: qñ quis dif- famat merces alioꝝ vt ꝓprias vẽ dat. Laudãt suas: e la roba altrui se bene fusse bona biasimano: e se la sua fusse catiua: laudano. Nõ e li- cito may dir mal de la roba altrui. Se la non te piace tu la lassi sta- re et vatene ad vn altro. Quid di- cemus: de illis qui studiose dicunt merces aliorũ que sunt bone: esse malas? O e le vn gran peccato: se tu lo intendessi. De istis Jsay. v. Ve qui dicitis maluz bonũ. et no ta q licet nõ omne mendacium sit peccatũ mortale: vt dictuz est: ẽm Tho. tamẽ ẽm eundẽ ibidẽ argu. iiij. omne mendatiũ ꝑniciosum est pctũm mortale: et ɔsequẽter si dif- famas merces alioꝝ bonas studio se vt damnifices ipsos notabiliter: peccas mortaliter: et teneris satisfa cere illi dãnum: qd inde sequutuz est. O falsi xpiani: dico de li catiui Sunt magis infideles pagani: q̃ xpiani. sono tuti li reali pagani: nõ direbeno vna busia. Mandano al cõpagno a cõprare: qñ vede ch̃ ha piu cõcorso che le e q̃ e tuto lo cõ- trario. Audiui dicere. S. Bernar dinũ: q in hyerusalẽ tpe nũdinaꝝ vnus saracenus vẽdebat pannuz suũ: et oẽs ɔcurrebãt ad eũ. Alius stans prope eũ: nihil vẽdebat. qd ille ꝑmus aduertẽs: noluit vlteri⁹ vendere postq̃ vẽdiderat partem suam: et dedit locum socio: vt ipse vendere posset. Rogam⁹ ergo vos fratres: vt quẽadmodũ accepistis a nobis: qño vos oporteat ambu- lare: sic et ambuletis: fratres v̓ vos nõ circumuenẽdo in negotijs. Et sic facientes habebitis grãm in ꝑ senti et gloriam in futuro. Bene- dictus deus. Amen.

¶ Feria sexta post secundã dñicaz quadragesime: de fraudib⁹ que cõ- mittuntur in negociationibus ab ipsis negociatoribus. Sermo. xlj.

Fratres rogamus vos. etc. ꝑme. Thesa. iiij. ha buimus in precedenti sermone: de duob⁹ mo- dis quibus homo in negocio cir- cumuenit ꝓximũ suũ. s. de astutia mentali: et de dolositate v̓bali. Re stat tertius modus: quẽ heri ꝓpo- suimus tamẽ intactũ dimisimus:

qui dicitur fraus realis: vt eniz di cit Tho. secūda secūde. q. lv. ar. v. Fraus est executio astutie: sz quod sit perfecta: sicut etiā heri hūimus i. qñ astutiam tuā: vel vias falsas et ac media simulata que excogitasti vt deciperes ,primū exequens per opera et per facta: tūc diceris frau dulentia: est pctm̄ mortale et obli gat ad restitutionē: si sit notabilis fraudulēt⁹ et ɔmittet fraudē. Que qdē deceptio. Jō Prouerb. i. Ip si moliunt fraudes ɔ aīas suas: q2 licet decipiant ,primuz factis suis fraudulentis magis tamē damni ficāt seipsos ꝙ̄ proximum: q2 se in anima ,primos aūt in substantia tē porali: habent lucrum in arca: et vt dicit Aug. in sermone de innocen tibus: et damnū in ɔscientiam: ac quirit vestem et pdidit fidez. Pro sermone aūt hodierno nōtꝙ septē modis cōmittitur hec fraus in fcō contra proximū suum. Quibus de claratis erit finis p̄ntis pdicatiōis Hora statti attēti nel nome de dio e pigliati lo pmo modo.

¶ Primo enim quidā nō soluūt debitum tempore cōstituto.

¶ Secundo quidam fidelitatem debitā socijs nō obseruant.

¶ Tertio quidā debētes pecuniā dant species.

¶ Quarto qdā vnū quid ,p alio dant.

¶ Quinto quidā cōmittunt frau dē in quantitate.

¶ Sexto quidam vnū quale dāt pro alio quali.

¶ Septimo quidam defraudant negocium coniugale.

¶ Primo igitur dico: ꝙ quidam circumueniunt ,primuz faciendo fraudē ɔtra eū opere et facto: q2 nō soluunt in termino: inter eos cōsti tuto. O quot sunt qui obligant ,p missione scriptura: et qnqz iuramē to soluere alicui in termino ɔstitu to: et tamē nō soluunt: quod nulli dubiū est esse pctūz: si ex auaritia: et non ex inopia procedit: q2 forte cū illa pecunia debita solui volunt ali quo tpe negociari et lucrari. Ut. n. in sermone de adulterio diximus omne ,pmissum debitū licitū et ho nestū obseruandū est: nisi vgat in peiorem exitum. Si igitur licituz est et honestum: reddere debituz il li: cui debet reddi: ois qui promi sit seruare debet tale promissū: alr assumit nomē dei in vanū. Et si in teruenit iuramentum: periurat: et ɔsequēter peccat mortaliter. Ex h procedit patres mei: ꝙ nullus aut rarus inuenit: qui vellit mutuare: q2 si mutuati promittunt reddere debitum in tali tpe: multotiēs pos sunt et nollunt reddere: et ideo pec cant. Jmmo forte si mutuās vult rehabere debitū suum: oportet ꝙ exponat pecunias suas iudicibus et officialib⁹: et ꝙ hēat multa alia incōmoda et fastidia et multotiens ille cui mutuauit: efficitur inimic⁹ suus. Et si debitores soluerent qñ deberent multi libenter mutuarēt: ideo vulgariter dr. El bon pagato re e patrone de la roba altrui. Se cus si ecōtra. Cōtra istos qui pro miserunt soluere in aliquo termi-

no: et nõ soluunt: clamat: Decretalis: Significante de pigno. immo et ipsa lex diuina. Deutero. xix. nõ morabitur op^us mercenarij tui apud te vsq3 mane. i. merces operis sui: q2 tales cõiter sunt paupẽs: et quotidiano labore viuentes: et ideo nõ põt expectare solutionez absq3 sui detrimento. h Nico. de ly. et Prouer. iij. Nõ dicas amico tuo vade et reuertere: cras dabo tibi: cuz statim possis dare. et Mat. xx. habet q dñs vinee in sero dixit pcuratori suo. Uoca oparios: et da illis mercedẽ suam ad innuendum: q statim quo quis seruiuit tibi: siue sit artifex: siue agricola: aut doctor vel medicus debes ei soluere debitum et non procrastinare. Huiusmodi. n. psone quarũ solutiones et debita tenes: sustinent ide multa icomoda: quoz oium tu es cã: q2 si tu solues in termino statuto et cõuento inter vos: illi nõ sustinerent tot incõmoda: et ꝯsequẽter tu non peccares. Quidam etiam malicio se expectant mouere mutationem: et ppterea in termino sibi dato non soluunt. Proinde ex hac malicia vel ex quacunq3 alia sua culpa: debitor nõ soluendo creditori in termino sibi dato: pstãs damni occasionẽ: oratio ad condignã satisfactionẽ obligatus est. per. c. si culpa. de iniu. et dam. da. Si ergo mutuans incurrit dãnum ex hoc: qa ille qui accepit. mutuanti non reddidit in termino assignato: satisfacere obligatur. vt in. c. peruenit. de fideiuss. Hoc aũt est verum: vbi q tale mutuũ accepit: in tali necessitate cõstitutus sit: q ille qui ei mutuũ tribuit: ex vi precepti xpi Luce. vj. Mutuũ date. etc. necessario obligaretur illi mutuũ dare. Aliq etiam licet soluant mercenarijs in termino constituto subtrahũt: tamẽ aliquid de debito diuersis vijs. s. dando eis falsas monetas p bonis: de quibus infra dicemus. Sed quid cũ volens soluere creditori: pur. Petri pro re empta: aut ope sibi facto: vel vectura rez vel alia causa: mittit eum ad capserium: vel mercatorẽ: qui hẽt suas pecunias: et capserius: vel aliꝰ gerens negocia ipsius Petri: retinet tamẽ duos denarios pro libra capseriꝰ ille pro mercatore: nunqd licet? Respõdit Ant. archy. si orẽ. Si hec habet cõsuetudo ciuitatis i huiusmodi et creditor hoc sciẽs n ꝯdicit: videtur posse tollerari: rõe ꝯsuetudinis: que legẽ facit: cũ rationabilis est: vt. i. di. c. ꝯsuetudo. Non. n. videt irrationabilis ipsa ꝯsuetudo: cũ indicta sit respectu laboris numerãtis pecunias vel scribentis: et expensarũ quas facit campsor vel mercator: pensionũ: et exercentium artẽ pro eo. Ratio eniz laborũ et expensaz habẽda est: ar. de voto. Magne. Et nullus stipẽdijs suis cogitur militare. Creditor hoc nesciens: ꝯtra voluntatem suam et intẽtionẽ: recipit illã diminutionem. Nã tunc mercedez laboris: si vult campsor: a Petro cuius nomine soluit: nõ a creditore habere debet. Creditor. n. integre

debet habere ius suum. Sed quid de camerarijs: vel depositarijs cõmunitatis i diuersis officijs: ⁊ i gabellis ⁊ huiusmodi curam habentibus: vel recipere pecunias a personis: vel tradere diuersis hoibus pro cõitate: qui a quolibet dante: vel recipiente pecuniã: ab eis exigunt aliquid pu[t]a vnũ denariũ p floreno: vel libra: nunqd hoc est licitum: si habet cõsuetudo loci diu seruata? Rñdit. Idẽ Anto. Saluo meliori iudicio: hic distinguendũ vĩz q: aut tales sunt salariati a cõitate ⁊ sufficienter fm laborem officij ⁊ qualitatẽ: aut nõ sunt salariati: vel si sic diminute tñ ⁊ insufficiẽter sunt salariati. In primo cãu nõ credo posse exigere vel recipere: q: ibi nõ videt habere locũ cõsuetudo cũ sit irrationabilis: ⁊ ex mera: ⁊ immensa cupiditate introducta: Unde potius dicẽda est corruptela di. viij. ꝯsuetudo. ⁊ sic credo: talia sic extorta seu acquisita ex debito pauperibus erroganda. vt. xiiij q. v. Non sane. In secũdo casu videtur eos posse exigere: ⁊ ꝯsuetudinem eos excusare: ratio est: q: fru[s]tant illis psonis: ⁊ nemo de suo cogitur facere bñficium. xij. q. i. Ex his. x. q. ij. peccaui. ⁊ dignus ẽ ope sua. ni. Luce. x.

¶ Secundo quidã sunt infideles socijs cum quibꝰ ꝯhunt societates Uere: vt supra diximus: fidelitas videt q̃ sit missa in exilium a terra xpianoꝝ. Nullus enim verecũdat frangere fidem datã. Unus socius decipit alium. Unus amicꝰ alium factor seu pcurator ⁊ Yconomus tutor ⁊ curator: decipiunt si possũt illos: quorũ negocia agunt: qđ vere est maxima pditio. Promittit aliqui rñdere suis socijs in aliqua parte: puta in medietate ⁊ vix dãt tertiam partẽ: ⁊ dicunt illã eẽ medietatẽ: pmittunt ẽt in exercitio diligentiã debitã exhibere: qđ cõmuniter pro se: ⁊ socijs exercẽt: ⁊ tñ ñ faciunt: vt promittunt. Que pars est? Proditio est: vnde venerabilis Beda sup Matt. Multi hodieꝰ Iude scelus: qui dñꝫ ac magistrum deumqꝫ suũ pecunia vendidit: velut imane quid: ⁊ nephariũ exhorrent: nec tamẽ cauent. Nam cum pro muneribus falsuꝫ contra quemlibet testimoniũ dicunt: profecto q: veritatem pro pecunia negant deũ pecunia vẽdunt. Ipse. n. dixit. Ego sum veritas. Cũ societatem fraternitatis alique discordie peste commaculant: deũ pdunt: q: deus charitas est. Qui veritatis ⁊ charitatis viscera spernunt: deuꝫ vtiqꝫ qui charitas ⁊ veritas est: pdũt maxime cũ nõ infirmitate: vel ignorantia peccent: sed in similitudine iude querunt oportunitatem qualiter arbitrio habẽtibꝰ mendatio veritatẽ: ⁊ charitatem crimine mutent: hec ille. ⁊ hẽtur. xj. q. iij abijt. Et vere sicut horrendũ ẽ scelus Iude: ita ⁊ horrenda est infidelitas taliũ: ⁊ proditores infidelissimi appellari possunt: qm̃ ⁊ ipsi pagani: talem infidelitatẽ abhorrent. Immo fidelitatẽ Aristo. enim scribẽs ad Alexandruꝫ librum de

secretis secretorū: Caueas inqt: o Alexander ne infringas fidem datam ꝛ federe cōfirmatā. Nam hoc ꝯuenit iuuenib⁹ infidelibus: ꝛ meretricibus: serua ꝓmissa fideliter: qꝛ omnem infidelitatem: sequit̄ finis malus: ꝛ si ex infidelitate infringenda: aliquid boni eueniat. tamē ipsa species est mala. Scias igit̄: ꝙ per fidem fit hominū aggregatio ciuitatū inhabitatio cōmunio virorꝫ regnorū dn̄atio castra tenētur ciuitates seruant̄ reges dn̄ant̄ Caueas igitur fidelissime pnceps: fidem datā infringere. Serua firmiter tua iuramenta ꝛ federa: etiā si sint grauia. Nā causa destructionis regni barbarorꝫ: ꝛ scytarū: fuit ꝙ eorū reges vtebant̄ iuramētis: ad fraudē ꝛ deceptionē hoīum: ꝛ primarū ciuitatū frāgentes fidē ꝛ federa: que fuerunt ad salutē humani generis instituta seu stabilita. Et ideo equitas iustissimi iudicis: hec amplius sustinere non potuit: hec ille. Au. de ciui. dei. c. xv. ꝛ Tulius secūdo offi. dicunt. Qd cū Marcus regulus deiectus esset captiuus: ꝛ a carthaginensibus missus Romā: sub iuramento redeundi: si pro eo captiui carthaginenses liberati nō redderent̄. Ille Romā veniens: in senatū venit: ꝛ captiuos reddi vel cōmutari negauit esse vtile reipubl: romane: qm̄ illi erant adolescētes ꝛ boni duces ipse aūt senectute confectus: ꝛ cū retineret̄ ab amicis ꝛ propinquis maluit redire: nō ignorās se ad exquisita supplicia proficisci ꝙ̄ hostibus fidem datam falsare. Iusiurandum nanqꝫ omnino seruandū putauit. O falsi e traditori xpiani: dico nō a li boni: ala barba vostra che luno tradisse laltro. Ideo bene dicit Aug. ad bonifa. ꝛ hētur. xxiij q. i. Noli fides quādo promittit̄: ꝛ ēt hosti tenenda est: ꝯtra quē bellum geritur: ꝙ̄to magis amico? ꝛ ff. de pac. l. i. Nihil taꝫ ꝯgruit humano fidei: ꝙ̄ ea que cōuenerunt homines seruare. ꝛ ꝯsequēter vt dr̄. l. i. de ꝯstitu. pecū. ff. graue est: fidem fallere. Examinet ergo quilibet ꝯscientiam suā: ꝛ videat si vnꝙ̄ decepit socios vel alios: quorū negocia agit: ꝛ restituat eis: vel eorum heredibus: alias el diauolo se li portara. O quot sūt qui tenēt pecunias aliorꝫ pro medietate vel alia cota: ꝛ dicunt habuisse dānuꝫ ꝯtra volunt ꝙ ille psone quaꝫ pecuniā tractant pticipent de illo dāno: ꝛ tamē mentiunt̄: qꝛ tutores ꝛ tutrices pupillorum: curatores ꝛ curatrices minorum. Ichonomi ꝛ ꝓcuratores ecclesiarum. hospitalium ꝛ aliorū locorꝫ piorum laborant in hoc vicio ꝛ sono muo luppati da capo apedi. Quorꝫ omnium vitium: si clarū est meretur ꝙ ab eis totū salariū ꝯuentū auferatur. Nam frangenti fidē: fides frangatur eidē. xxiij. q. ij. Si infidelis. de iureiu. peruenit. d. ij. C. de pac. cum ꝓponas l. ij. Nec cum eis potest stabiliri ꝛ firmari amicitia vt dicit Tullius de amicitia fundamentū stabilitatis ꝛ cōstantie. fides est. Non. n. stabile qd̄ in

fidus est. Ex quo sequitur. quod ois res pub. hodierna nõ põt amplius du rare: quia vnum membrum est infidele al teri vnus ciuis infidus alteri et sic de sin gulis. Obseruetis inter vos fidem patres mei: etiam si sit graue quod promisistis. Alias non erit pax inter vos. vt aristo. dicunt Alex.

¶ Tertij fraudantes primum secundo et opere sunt aliqui debentes dare aliq bus pecuniam: secundum pactum et conuentio nem inter eos factam: et tamen nõ dant eis pecuniam: sed spẽs vel alias res et propter hoc diminuitur precium commis sum: quia aliquando talibus rebus nõ indi gentes conducti. i. aliquo opere ven dunt illas minori precio: quo date sunt eis et ita dãnificantur. Sed nec ipsi mercenarij sunt oino immunes a culpa. Nam aliq ipsorum multa pro mittunt et pauca obseruant. Faciunt seruitia aut artificia imperfecta et de fectuosa aut ex negligentia aut ex fe stinantia ex quo dãnificatur ille qui re cipit tale exercitium: vel artificium: et consequenter ad restitutionem obligatur ta lis artifex vel mercenarius: sicut et obligantur ad restitutionem illi: qui dant alias res et nõ pecunias eis: cum pa cta debeant seruari. Nam ex conuen tione: legem accipiunt. vt extra. de pactis. Antigonus ideo. cum quis conducitur ad aliquod opus: qui promittit illi dare pecuniam: non de bet illi dare victualia vel pannos aut alias res nisi in quantum velit ip se conductus: sua sponte et volunta te vel nisi alio modo non posset si bi soluere ex defectu pecunie. Sed tunc si ille non indiget vsu illius rei. pur. panni. sed oportet ipsum ven dere: vt habeat pecuniam pro ali is rebus emendis illud damnum quod inde sustinet minus vendendo debet conductor resarcire: ex quo pactum fuit de pecunia: et ille in vo luntarius alias res accepit. Sed si a principio operis fuit pactum: in soluendo sibi de labore suo certo precio in rebus. pur. panni: victualium et huiusmodi: et partim in pecunia: tunc il las res quas sibi dat pro parte solutio nis secundum conuentionem factam vendit iu sto precio: sed quia alias vendit: quamuis ip se nõ indigens eis: reuendendo mul tum perdat: quia quod sibi datum fuit pro. xvij. solidis: non põt vendere nisi pro. xvj. vel minus: in nullo com mittit fraudem conductor: quia scienti et consentienti nõ fit fraus. sed si ipse vel alius pro eo dat pannum: ma iori precio quam alias vendatur de illo pluri. certe tenetur. Peccant isti lo catores aliquando: quia locant rem vitio sam: vt equum claudicantem: vel do mum ruituram: vel nauem veterem: et tunc tenentur de dãno inde secuto conductori. Aliquando exigunt notabiliter maius precium de re locata. vel au ferunt a conductore rem locatam sine cau sa rõnabili ante tempus conuentum: et tunc tene tur etiam de dãno ei. Conductores etiam peccant aliquando: quia conducunt aliquem ad operandum pro nimis paruo precio. Aliquando debitam mercedem nimio tar dando dare: cum possunt: vnde loca tor dãnificatur: vt dictum est. Aliquando male tractant rem sibi locatam: vt per mittendo destrui domum. vel nimis fatigando equum vel boues. D 3

fieri restitutio ad arbitriū boni viri. ſm Ray. Tribus ergo caſibus peccant locatores: ꝛ tribus cōductores: vltra illū pmū modum: de quo in pncipio hui⁹ tertij diximº.

¶ Quarti fraudantes in negocio primū: ſunt aliqui dantes vnam ſubſtantiam pro alia. vt ſi vendaꝛ auricalcū pro auro: vnus lapis pciosus pro alio: vel forte lapis vitreus pro pcioso. Vinū limphatū p mero ꝛ huiuſmodi. Cōtra quoſ talez fraudē facientes clamat dominus p Jſay. pmo. c. Argentum tuum verſum eſt in ſcoriā. ſ. p cōmixtionē ſtagni: vel plumbi. Vinū tuum mixtū eſt aqua. vbi alia tranſlatio hʒ. Caupones tui vinū aqua miſcent. O quot tabernarij faciunt hanc fraudē. Similiter ꝛ vendentes lac cū aqua. Macellarij ſepe cōmittunt hāc fraudez. vēdentes carnes hyrcinas aut caprinas pro caſtratinis: aut carnes. Aromatharij etiā: vendentes vnū aroma pro alio. vel vnū mixtū p alio puro ꝛ cerā oleo mixtam pro pura. ꝛ aquā ciſterne: pro lambicata. Vendentes bladū vetus mixtū cū nouo. Et plures alij faciūt multas ſophiſticatiōes i artificijs ſuis: in tñ: ꝙ vt diximus ogni arte: e ſophiſticata ꝛ ibaſtardita. Et hij oēs peccant. q: vt ait Ambro. lib. de officijs: regula iuſticie manifeſta eſt: ꝙ a vo nō declinare: virū decet bonū: nec dāno iniuſto afficere quenq̃: nec aliqd dolo annectere rei ſue. Hanc eadē fraudem: etiam pagani deteſtanꝛ. Tullius etiā. iij. de offi. diē. Tollendum eſt ex rebus ꝯtrahendis omne mēdaciū. Nō licitationē venditor: nō q cōtra ſe licitetur emptor apponet. Vterq; ſi ad loquēdū venerint nō pluſq̃ ſemel eloquaꝛ. Ala barba de li xpiani: che almeno vna de ſe na o ver decima de buſſie dicono ne li traphichi loro. ꝛ ogni coſa che traphicāo. vno ſophiſtigādo Si quis ergo ſcienter facit aliquā fraudē: in hoc decipiens: vel decipere intendēs peccat: ꝛ teneꝛ ad reſtitutionē: ſi notabiliter ledit: ſicut ꝯcludit Tho. ſ a ſe. q. lxxvij. ar. ij. Sed ſi ignoranter fieret talis deceptio. ſ. vendēdo vnā rem pro alia: cū vʒ credat talē rem eſſe: nō peccat: ſed tñ tenetur ad ſatiſfactionē: cū pcipit de errore. pur. Vēdit qs anulū auricalcū pro auro: credēs eſſe aurū: teneꝛ: cū ppendit de errore: ſatiſfacere ipſi emptori. Si qs etiā daret alicui vnū groſſuz deauratū pro ducato auro tenetur dare ducatū. Ex hijs pʒ illicitum eē vendere aurū: vel argentū archimicū p vero: q: nō eſt a deo purū ſicut verū. nec hʒ illas pprietates ꝛ pfectiōes quas hʒ verū. Nō. n. hʒ pprietatē letificandi cor: aut virtutē ꝯtra certas infirmitates ꝛ huiuſmodi: quas pprietates: habet verū aurū. Jnnuo: vt dī: veneno ſum eſt. Si aūt p alchimiaz fieret aurum verū: nō eēt illicitū: vendere ipſum p vero: q: nihil phibeꝛ artem vti aliquibus cauſis naturalibus ad pducendū veros ꝛ naturales effectus. Sicut Aug. diē. iij.

de tri. de his que fiunt arte demo-
niorū ꝯ Tho. vbi. s. Et sco. in. iiij.
d. xv. q. ij. Insup qđ dictū est de
venditore: est etiā intelligendū de
ipso emptore. vt pur. qñ venditor
crederet rē suā: minus ꝑciosaȝ eē:
ꝗȝ sit. Verbi gratia. Vendit auruȝ
pro ꝑcio satis minori: qꝛ putat eē.
auricalcū: Vel lapidē ꝑciosū: quē
putat vitreū: vel aīal sanū: qđ pu-
tat infirmuȝ. Quod si emptor co
gnoscat hoc iniuste emit: ꝛ iustum
ꝑciū satisfacere obligaꝛ. Sec⁹ aūt
esset: si etiā qui emit credebat auri
calcū: vel vitrū: vel infirmū: quia
tunc ſm quosdam restituere nō te
neꝛ: eo ꝙ ꝑ emptionē bona fide fa
ctaȝ: aurū lapidē ꝑciosum: vel aīal
sanū acqsiuit. Similiter ꝛ q emit
agrū meū: in quo scit esse thesaurū
soluȝ pro tanto quo valet sine illo
thesauro: dolose agit: ꝛ reȝ magni
ꝑcij emit scienter ꝓ modico ꝑcio:
hoc me venditore ignorante. Si
āt ēptor: de ħ nihil sciuisset: licite
retinere posset. Cōsulendū est tñ ei
ꝙ prouideat de illo plura vendi-
tori plus vel minus: ſm indigen-
tiam eius. Verū: cū aliqui sophi-
sticant ea que vēdunt: vt fuent se
indemnes: ꝛ cū aliquo lucro con-
gruo: qꝛ si venderent res puras:
emptores nollent dare iustū ꝑciū
qꝛ alij vendunt sophisticata ꝛ mix
ta minori precio: videntur posse ex
cusari: dūmodo nō fiant tales mix
ture ꝙ noceant humanis corpori
bus. Qđ accidere pōt in his: que
veniūt in cibū ꝛ potū: ꝑcipue ī me
dicinalibus. Simili nō videꝛ illi
cirū: cū ꝑ tales mixturas: res addū
tur magis amabiles: ꝛ nō nociue.
Sicut audiui contingere de vino
greco. s. maluasia. quod aliquan-
do cū est purū minus placet: quia
nimis fumosum ē: cū vero misceꝛ
aqua amabilius redditur: ꝛ liben-
tius emūt hoies credentes esse pu
rum. Debent tñ venditores in hu
iusmodi casibus minus venderet
ꝗȝ si esset purum: alias venderent
aquā pro vino. ꝛ sic de similibus.
Si igiꝛ ꝓpter hmōi admixtioneȝ
tales vltra extremos limites iusti
ꝑcij vēdunt: totū illud qđ est supͣ
iustū preciū: satisfacere obligātur.
Si vero ꝑ hoc: nō intendunt nisi
iustū ꝑcium citius: aut fortius ex-
torquere: tunc ad satisfactioneȝ nō
obligan̄ꝛ. Si aūt certitudinaliter:
aut multuȝ ꝓbabiliter sciunt iustū
preciuȝ ꝑcessisse: tenentur. Si vero
dubitant: tūc quidē nō teneñꝛ: nisi
pro illo quod de fraude sua certi
sunt. Et vt dictū ē: quedā sunt ad-
ditiones fictiue: que in nullo imu
tant valorē venalis rei: nec insuper
augent. ꝛ quideȝ in talibus nō pec
catur: si fiat sola intentione: iustuȝ
ꝛ sobrium ꝑciuȝ extorquēdi. Alie
vͦo admixtiones: q̄ virtutē ꝛ valo
rē reꝝ notabiliter minuunt: ꝛ sunt
oīo ꝯtra ꝓprias ꝛ cōes intentiōes
emptorū: oīno illicite sunt: ꝛ ꝫ inde
nihil vltra iustū ꝑcium haberetur.
Sicut cōtingit in his: qui in vino
nebiū miscent: vt flauior ex eo cla
rescat color: cū (vt dicꝛ) tale nebiū
in vino: mirabiliꝛ capiti ꝛ stoma-
cho sit nociuū. Si tñ virtutis mi-

nutio modica sit: & pcium iustū: nō puto nisi veniale peccatū. Sed instant vēditores vini: & alij plures dicentes. Quilibet pōt miscere rei sue: qđ vult. saltē anteq̃ eā venalem exponat: nō aūt post vini pconizationē. Sed ꝯtra hos est. q: cōstat eis q̄ lex & ꝯsuetudo cōtatis ē q: vinū vendaẜ: aut q̄ eius cōmixtio publice exꝑmaẜ. Intentio etiā & credulitas oium ementiū ē: eme re vinū purum: & similia pura. ergo cōtra vtriq̃ coꝝ fraudulēter incedunt. Quāuis etiā in sua re aliqd cōmiscere: de se licitū sit: nō tñ cū intentione & affectu vendendi illā alijs: ꝯ cōe ius: & ꝯtra coꝝ intētionē qui rem empturi sunt. Aliaẜ in vino suo vendendo: toxicū miscere licite possent. O venditori de vini: a casa calda come piumbini. Nō e licito mescolare el cattiuo cū il bono. e dapoi dire. E le tuto bono. Et hec sufficiant.

¶ Quinti cōmittūt fraudē: nō in substātia: sicut precedētes: s; inq̄ntitate. s. continua vel discreta in numero: pondere: vel mensura. Sūt aliqui tenētes diuersa pondera: diuersas mēsuras: &o abalāza: o astatera variano le pese. hai mai posto mente a colui: che vēde cū la bal lanza: che li da la pēta? Que paro est? Fraus est. & ꝯñr restitutio est. Cossi de colui che vende a mesura che tira el panno in su la cana? Tiralo bene: che laia tua sera tirata nel inferno se non te mendi. che lo tirara tanto alcuna fiata: che e p straciarlo. Quel altro ha lo staro minore: p vender la biaua. el mazore p comprarẜ. Et tauernaro che fa le collarecti: p che hano andare in bataglia. Quel altro fa bagnare & humidare la mercantia tenendola al humido p venderla a pese. cōtra istos loquiẜ dñs deutero. xxv. Nō habebis in saculo diuersa pōdera magis & minus. nec erit i domo tua modi⁹ maior & minor. pōdus habebis iustū & verū. & mod⁹ equalis & verus erit tibi: ut multo viuas tpe sup terrā. Et leui. Nolite facere iniquū aliqd in iudicio: i regula: in pondere: in mēsura. statera iusta: & equa sint pondera. iustus modius: equusq̃ sextari⁹. sed heu: q: ,pphiam video adimpletā. Canaā in manu eius statera dolosa. Canaā: interp̄tatur negociato: q tenet staterā dolosa;. Quis enim posset exprimere fraudes vēdentiū & ementiū quoꝝcūq̃ & cōtrahentiū. In pondere. n. fraus est: cū dat quis vndecim vncias pro vna libra carniū aromatū: pisciu; lane lini & hmōi ponderalium. In mensura aūt: cū daẜ de panno laneo: vel lineo: vlnas vel brachia. x. cū dimidio pro. xj. vel sextarium victualium diminutū: vel metretā vini: vel alterius liquoris nō plenā. In numero aūt cū quis dz dare aliquas res vel pecunias in certo numero: subtrahit de numero: Oēs hijqui scienter has faciunt fraudes: iniq̃ agūt. & ꝯtra ius diuinū & positiuū. in. c. vt mensure. de emp. & vendi. hor: creditu che de tali ingani siano tra xp̄iani vti

nā nō. O tu q numeras dnarios: ꝛ in numerādo decipis: tanto nel contare: Fanno questi tali sbigottire colui ꝛ colei che riceue li danari. Dirano: Al nome d dio e di sei vij. ix. xj. xxij. xxiiij. ꝛc̄. E la pouera doniciola: che nō ha tanto intellecto se crede: siano tuti. Vassene a casa: contali a quatro a quatro: et trouase inganata di tre soldi. Ritorna a colui che li ha dati: ꝛ dice. Jo me ne andai a casa cuꝫ danari che me desti: ꝛ hauendoli ricontadi: ni trouo meno tre soldi. Solent isti rīdere. Guardate: che vui nō agiati errato nel contare. No: dice: vui me li haueti dati meno: Amore dei datimili. Dice quellui Guardati che nō vi siano caduti. Forsi vui haueuati roto lo borseto. E cusi la pouerella se ne ha il dāno. Credi che piaza adio? Certe nō. Questo e furto. che li togli il suo: che nō se ne puo adiutare p mō alcuno. Jtē lanificees q faciūt trahere pānos ad tiratoriū vltra debitū artis: vñ postea talis pannꝰ madefactus: ꝛ tensus: vt moris est retrahit ad multū minorē mensurā q̄ꝫ dꝫ: fraudē faciunt: vt dictuꝫ est. Et multo magis: q ꝯ rōneꝫ artis vendunt caligas cū faciunt pānum: ex quo eas formāt: ꝛ faciūt minus debito madefieri: ita ꝙ postea ipsis sutis cū vtitur emptor: multum restringuntur ꝛ decurtātur: q: forte transiuit flumē cuꝫ ipsis. etiā isti peccāt nō parū: ꝛ fraudatis tenētur ad restitutionē: siue satisfactionē cū cito lacerent ꝛ male seruiant eis. Jtē laniūi. i. deferētes lanā ꝛ linum ad filandūꝫ quibus pecunia datur a magistris suis vt soluāt tm̄ ad rōneꝫ p:o libra. pur. v. solidos: si minus soluunt: ꝛ illud sibi retinēt: fraudē faciunt. Et si a filatricibus auferat soluentes minus precio ꝯuento vel debito: illis debent satisfacere: supplendo illud minus vel pauperibus erogādo si parū est. Si vo eis soluēt ꝯuentū ꝛ congruum p̄ciū. illud qd eis remanet de pecunia: tenent magistris restituere. Nō etiā dicit ꝙ vbi ē ꝯsuetudo: seu de more patrie: ꝙ qui dant lanā vel linū: accipiant ꝛ cōputent filatū ad rōnem tresdecim vnciarū p:o libra: quando hoc sciunt qui labo:ant illa filando: sed nō soluit sibi de tresdecim vncijs: nihil p vna libra: nō ē ibi p̄p:ie fraus: q: nō decipit: cū sciāt sic sibi solui debere. Et sic intelligit pactum: cum a p̄ncipio sibi dat opus. Scienti enim ꝛ consentienti nō fit iniuria neqꝫ dolꝰ. de re. iu. li. vj. Quis videat turpis mos. Nō autem excusant sicut tabernarij dantes mensuras vini diminutas. s. vsqꝫ ad collū metrete vel alterius mensure: cū non sit de more. Nā ementes decipiunt: cū intendāt habere plenā mensurā: ꝛ ꝯtra voluntatē eoꝝ diminuuntur. Nec consuetudo excusat: q̄ corruptela dicenda est: nisi hoc facerent: vt se ꝯseruent indemnes: vel cum aliquo lucro rōnabili. q: aliās nō lucrarentur: si plenas mēsuras darent: q: oporteret p̄ciuꝫ augeri l

quo nõ inuenirent emptores: vel paucos: nec excusantur qñ versano il vino: et fano diuitia de la roba del compagno: p dissiparla: et vender piu presto la sua. Do: io ti voglio dire vna de le belle. Fu vno tauerniero: qui qñ dederat vinum emptoribus: expectabat q̃zdiu credebat esse quasi bibitũ. Capiebat vas: in quo erat residuum vini: et infundebat in cyatos: et quasi sempre li facea trabucare: et aliqñ si in uase superat quicq̃: fundebat i terra: et dicebat. Diuitia. diuitia. et statim currebat pro vino: et reportabat. Tal volta: qñ habebat ante se tobaleã: et ipse summebat cã a latere: quasi vellet excutere: et studio se faciebat effundi vinũ: qd erat i cyatis. et qñq3 etiam in vase: semp clamando: Diuitia Diuitia. Lui haueua posto q̃sto tãto in vso: che ogni volta che lui versaua. diceua. Diuitia Diuitia. Accidit aũt q q̃dam frequẽtans ad suã tabernam: aduertit actũ huius tabernarij. q: pluries hoc sibi fecerat: et considerauit q studiose faciebat. Stete attento: qñ el tabernaro hauesse facende. Andosene ala Caneua: O uer celaro et gionse ad vna bote. caua fora la spina. e lassa andare et v̇sare il vino: et Viensine fuora: e incõmentia a credare: Diuitia. diuitia: diuitia. Estãdo cusi: incõmentia el tauernaro a venire diuino. Maraueglia̕dosi: core p̄sto al celaro et vede la bote che v̇saua fuora lo vino. E mentre se v̇saua: q̃llo mai restaua cridare. diuitia diuitia. Tabernarius cogitabat: q ille qui sic clamabat extraxisse la spina de la bote. Ideo iuit: et accusauit eũ ad officium. denuum fuit captus et examinatus: quare sic fecisset. Dixit: q ille semp effundebat vinũ illorũ q ibant ad suã tabernã postq̃z illud emerat: et dicebat. diuitia diuitia. qd et mihi pluries fecit. E qñ io di q̃sto mi lamẽtaua: ipse ridebat. Ua che qñ se uersa il vino e bono segno. E perho io li andai atrar la spina de la bote: et incõmẽciai a fara bona testificãza de diuitie. Anco lui totiens clamauerat diuitia diuitia: a le spese altrui. che vna volta io volsi che se cridasse diuitia diuitia a le spese suoi. acio che anco lui hauesse diuitia: et bona attestificãza. E vui: o done: qñ si v̇sa vna lucerna de olio: vui nõ diceti che sia bon signale. Sz si effunditur vinũ: dicitis. Est bonũ signum: seu pronosticũ. do pazarella: quãto ui chiocha el capo.

¶ Circa hoc etiã q̃ri põt: an utens corruptis ponderibus et mẽsuris nõ per superiores: sed per plebeos in tota vrbe: cõiter introductis: peccet mortaliter? Rñ. fm quosdam: Qd si ex hmõi corruptiõe: aliqui a iusto p̄cio fraudãtur: pro eo q credunt mẽsuras et pondera eẽ vera et iusta: sicuti p̄us erãt: tũc fraudator peccat mortalit: et dãnũ fraudis restituere obligat. Si v̇o a iusto p̄cio nõ defraudat: nec vtens eis: vtitur ad fraudẽ p̄cij iustu nõ tenet aliqd restituere: q̃uis peccet nõ reuelando mẽsure corruptionẽ

his q credidit eos latere. sed forte nō mortali peccat: qñ corruptio ē cōis: q: satis ex hoc data est rōt q̄ hmōi corruptio oibus innotescat. Si aūt oēs tā domestici: q̄ forenses cōiter sciunt ponderum quātitatē ꝛ mēsurā: qua nūc post factā corruptionē vtunt: tunc nō cadit falsitas: siue fraus in pdictis mensuris: sed sic se hz: sicut si paruus duplum vocaretur libra: aut media: uel quarta pz: uel media libra denoiatur. Si tñ corruptio talis eēt q̄ vnā mensurā ad emendū tenerēt: alteram ad vēdendū: tunc: ni si alter cum quo mercat hoc sciat est semper mortalis culpa. hec tñ nō sunt multū populo pdicāda: sed pro consilijs dādis: ꝛ cōfessionibus audiendis valde necessaria sunt. Ad h facit. xxiiij. q. j. Nō afferam⁹: fm aūt Tho. 2a 2e. q. lxxvij. ar. ij. Mensuras venaliū rerū: necesse est eē diuersas in diuersis locis. ut etiā dicit. Aristo. iij. ethy. Et hoc ppter diuersitatem copie vel inopie rerum. q: vbi res abūdāt: maiores mensure cōsueuerūt esse: ꝛ ecōtra. In quolibet tñ loco: ad rectores vel loci determinare ptinet: que sint mensure venaliū rerum: pensatis ꝯditionibus locoꝝ ꝛ rerum. Proinde: has mensuras publica auctoritate: uel antiq̄ consuetudine approbatas pterire nō licet. Et idem videtur de ponderalibus iudicandum.

¶ Sexti fraudē cōmittētes: sunt illi: qui dant vnū q̄le: p alio q̄li: vt cum venduntur carnes infecte pro sanis. aromata antiquā: ꝛ sic virtute debilitata p recentibus. liber corruptus ꝛ falsus pro fideli. Corū fragile pro durabili ꝛ muꝫ corrupti: pro sano. domus ruinura: pro firma ꝛ stabili. defectuosus pānus pro indefectuoso. Oēs isti ꝛ similes cōmittūt fraudē in qualitate. Sed nunqd inueniunt de talibus. vtinā nō. sicut p experientiā pz: mūdus his plenus est. Ille vēdu pānum e fa vedere el pāno al scuro: acio che nō se veda li dfecti. poi a lasprra mōstra la testa: ꝛ fal la meglior che nō e il resto del pāno: e vedelo tuto cō il parāgone d la testa: e nō reuide cussi nel resto. El capo e bello. e a la coda sta il veneno. Mette ne la testa cimatura: p che ñ para tuto. El calzolaro tiene le scarpe al focho nele forme Quel altro vende il grano. Mōstra il sacco: e mōdalo e nectalo: ꝛ nō e cussi quello che poi gli da. ꝛ fano mille ingannu ꝛ inzegni: acio chel diffecto nō si veda. E tu o speciale: che per spazare la tua mercātia: dai multe volte la cosa catiua ꝛ marcida. e colui la paga: come se fusse la meglior del mundo. E sei casone molte volte di far morir lo infirmo: cū pocho honor del medico: p le cose triste che tu li dai. come e lo reubarbaro: e altre cose che sono di grāde pericolo a non dare a ragiōe: ꝛ hone ꝛ pūr grauiß peccas. se fussen state bone: lo infirmo sarebe guarito: ma a cussi: e aggrauato. Pare a te questo esser charita? Certo no. Sai che douere

sti dire: et sarebe licito. Questa mercantia e bona: ne voglio tanto. ma questaltra e meliore: e n la voglio dare per meno di tato. e cusi salvaristi la botega e laia e n lassarai invecchiare. e guastare le cose i botega facendo a questo mō. Caveāt et debent: ne tribuāt venenosa simplicibus vel suspectis: ne malitia ducti: in dānū proximoꝝ illa cōvertant: fiantq; pncipes criminū hij qui gerere debent curā sanitatis hoium. Curam et gerant solicite implere ea q̄ eis mandātur a medicis: ne oblivioni: vel occupati diversis causis in medicinis siruppis: et ꝯfectionibus ponant vnū pro altero: et sic se pbeant hominū occisores. Et nullo mō (vt dictū est) ponāt corrupta: sive nociva: vel non proficua: q2 peccant vt dcm̄ est: et non solū ipsi: sed et medici: ex malitia vel negligentia: hoc supportantes. Vn̄ nō debent medici ꝯfidere de aromatarijs in cōponendis medicinis: nisi scirēt eos timoratos: doctos: et in huiusmodi expertos: sed in p̄sentia sua: debent facere fieri: et bene videre illa que ponunt. Sed multi medici hn̄t partē in aromatibus: et sic vt expediantur: nō curant dare indifferenter infirmis. Etiā ad visore o specialis: nunq̄ cōfidas in te ipso: qn̄ das vnam medicinā: quā ordinavit medicus. Noli eam facere mō tuo. Nō voler saper piu che a te conviene. Molti vano dricto ad vna loro pratica: et non pensano: che le complexiōe di corpi nostri nō sonno ad vno modo chi e frigido: chi e calido: et vna medema medicia puo far male ad vno: et a laltro bene. Si che mai te fida in te medemo: ma fidate in q̄llo che te dice il medico: che ha la pratica: et anco la scientia. Cave ne accidat tibi: sicut accidit semel vni alij aromathario. Infirmat⁹ fuit q̄dā: statiq; vocavit medicū. Qui eo viso ordinavit medicinā corā aromathario. Reci. dragma meza di tal cosa: et dui di tale etc. et item pera cū tale aq̄ etc. et cusi ordinata: lassa che la sia mādata a q̄sto ifermo. Aromatharius ille nō obedivit medico: sed ordinavit medicinā modo suo. Qn̄ fuit hora cōpetens: data fuit infirmo medicina illa. laquale opero per modo che se ne morite. German⁹ huiusmodi mortui ivit ad medicum et dixit casū. Rn̄dit medicus hoc est impossibile excepto se lo speciale havesse facto a suo modo. Tūc iste ivit cum duobus testibus ad aromatharīū. quē statim videns: interrogavit. come sta el tuo fratello? Rn̄dit bene. E come ha operato la medicina. Rn̄dit. Multo bene. Credo che sara guarrito p questo. Tūc dixit aromathari⁹. Gran merce amī: che gli misi altra tanta roba che non me disse il medico. Dixit illi duobus qui erāt secum. Siatime testimonij di quello me ha dicto. Ivit ad rectores et statī aromatarius fuit captus. et tandē perdete la psone. e q̄sto fu. che egli meteva adiuiria la sua mercātia: p

spaciare piu ale spese altrui. hame itesso? hor te ne guarda. Silr li bec cari seu macellaris: in hoc multum ꝛ sepe errant: macellando ꝛ vēdē do vna bestia corrupta al suo ban co a tanto la libra : ꝛ alcuna volta la fano gonfiare da alcuno che ha uera lo fiato corrupto: ꝛ corrum pe quella bestia: ꝛ e cosa asay possibi le di occidere chi ne māgia: di chꝫ loro ne sono casone. ꝛ sono multi che dicono: che la gonfiano : acio la sia piu apta a scorticare ꝛio te di co: chꝫ bēchꝫ sia piu mal apta ꝛagi euole a scorticare non gonfiata tu debi durare quella fatiche perche tu debi fare chꝫl tuo magisterio sia ben facto : quanto che e a te pos sibile a fare. Ma io te voglio di re a te che dici cussi. Quale e la casone: che in tāti paesi : non se vi gonfia may carne e pur se ne ma cella? Say per che? Perchꝫ vano drieto a bono costume. Magnuz malum ergo est vēdere carnes in fectas. Similiter ꝛ pisces quando sunt corrupti: pessimi sunt : ꝛ ideo nunꝗ̄ debent vēdi ab aliquo. piu presto gitarli: che venderli: perho che tu metti a periculo chi ne man gia: vno xp̄iano renegato disse vna volta al soldano. Jo solo toglio ad vccidere piu xp̄iani cuz vno certo modo: cha tuta la compagnia vo. stra cum le spade in mano. el mo do era questo: che luy se ne anda u a fra xp̄iani: ꝛ vēdeua carne: pes se fructi: ꝛ altre cosse corrote: ꝛ per q̄sto multi se ne moriuano in po cho tempo.

¶ Septimi circumuenientes in ne gocio proximū suuz sunt: qui pro pter mercationes vadunt ad lon ginquas partes ꝛ ibi longam tra hunt moram sine vxore: ꝛ quādo ꝗ inter infidelium natiōes. Tales aūt: quātis carnalitatibus ꝛ spur cicijs inquinentur: quis exprimere posset. similiaꝗ operandi dant oc casionē vxoribus. Et ponam⁹ ꝙ vxor tua sit optima: al manco ue il periculo de la infamia. Ideo de conui. lepro. Peruenit. dꝭ. Cum vir ꝛ vxor vna caro sint: nō dꝫ al ter sine altero esse diutius. Multi etiam sunt: qui stant per multos e plures annos in longinquis par tibus: ꝛ nunꝗ̄ scribunt vxoribus neꝗ mittūt per nuntios aliqua no ua. Que putantes maritos mor tuos: accipiunt alium maritum: et tñ si nō habēt nouū certum: ꝙ ma ritus ꝓprius mortuus sit: nunꝗ̄ dꝫ illa maritari. et si staret absens p centum annos. nō solum p. vij. annos ꝛ hebdomadas: ꝛ dico: ꝛ horas: vt quidā delirant. Say che te dico dona? Ogni volta chel tuo marito vole andar da longa? per stare multo tēpo: fa che tu li vada drieto: Vatene cū lui: se ha da sta re multo tp̄o: ꝛ sera leuato ogni pe riculo ꝛ da te ꝛ da lui. Nō licet er go o mercator: stare per tā longaz moram extra patriā: ꝛ ꝓcipue in ter infideles? vbi forte nō custodiū tur festa: nec audiuntur diuina. lꝫ enim in ptibus istis idem fiat ab aliquibus: q: dieb⁹ festiuis volūt reuidere rōcos: ꝛ quinternos suos etiam

tiam si sit magnū festum: natiuita
tis resurrectionis ⁊ hmōi. Sȝ posi
to q audiens diuina. ⁊ custodiēs
festa: q̄ tamen facis fraudē vxori
tue: ⁊ q̄ priuas eam consortio tuo:
contra preceptū apostoli ⁊ eccle-
sie sancte: nō excusaris. Nemo igi
tur in negocio circūueniat fratrem
suū modis supradictis. Qd om-
nibus concedat ille qui est benedi
ctus deus in secula seculoꝝ. Amē.

¶ Sabbato post secundam dñi-
cam quadragesime: de iniq ac pes
sima rerum appreciatione. Ser-
mo vtilimus in ordine. ſmo. xlij.

Fratres rogamus vos
⁊c. Thes. iiij. Una fra
udū: dilectissimi in xpo
iesu quas negociatores in negociā
do cōmittunt pncipaliter: est iniu-
sta ⁊ iniqua rerū appreciatio. hec.
n. videt causa oīum pcedentium:
propter hoc enim aliquis mētitur
periurat seu sophistice loquit: vt
vēdat res suas plus debito: vel reȝ
alterius minus dbito emat. Nam
si posset facere hoc sine mēdacijs:
⁊ alijs circumuētionib⁹ atqȝ mali
cijs: vtiqȝ nō loqueremur de illis.
Propterea videtur conueniens:
vt de hac aliquid: pro informatio-
ne contrahētiū: dicamus: vt sciāt
cauere ab ipsa fraude in futurum:
⁊ si in preterito cōmiserunt illam:
nouerint cōfiteri. ¶ Primo ergo
notādum est: q inter cōtrahentes
⁊ negociātes: debet seruari iustitia
cōmutatiua: vt dicit Ari. v. Ethi.
Hec aūt iustitia commutatiua. vt
idem dicit ibidē: ⁊ ēt Tho. secūda
secunde. q. lxj. ar. ij. requirit equali
tatem rei ad rē. i. q tm̄ valeat res
data: qm̄tuȝ accepta. Et hoc quidē
iustum est: q̄ ꝯtractus inuēti sunt
pp vtilitatē oīum ꝯtrahentiū non
aūt pro vtilitate soluȝ vnius ptis
ꝯtrahentium vt dbi gfa. Cōtract⁹
vēditionis ⁊ emptionis. nō est in-
uentus solum ad vtilitatē emētiū
aut solū vēdētium: sed pro vtroqȝ
inuētus est cōtractus emptionis ⁊
vēditionis. Similiter locātes in-
digent operis ⁊ seruitijs locatoruȝ
locatores aūt pecunijs cōductoꝝ.
Et sic pro vtilitate vtrorumqȝ inuē-
tus est ꝯtus locationis ⁊ ꝯductio
nis. Similiter ⁊ pmutātes idigēt
rebus alioꝝ pmutantiuȝ. Tu indi-
geo re mea: ⁊ ego tua: ⁊ sic p vtili-
tate vtriusqȝ inuenta est permuta-
tio. Generalit ergo loquēdo: ista
est firma sentētia: q oīs ꝯtract⁹ in-
uētus est pro cōi vtilitate: nō vni⁹
sed vtriusqȝ partis ꝯtrahētiū: ⁊ cō
sequēter iustū ⁊ rationabile est: q
isti ꝯtus nō sint magnū grauamē
vnius qȝ alterius partis: sed q sit
equalitas ⁊ iustitia īter eos. i. q tā
tum accipiat: quātum dat. Cuius
oppositum quotiēscuqȝ fit īter cō
trahētes: puertitur iustitia. Si tu
das minusqȝ accipias: decipis illū
cū quo ꝯtrahis. Si aūt plus: deci-
peris ab illo: ⁊ ꝯsequēter trāsgredi
tis: vel tecū ꝯtrahens trāsgreditur
pceptum apostoli: Nemo circum
ueniat in negocio frēm suum. De
qua trāsgressione debes confiteri, ⁊
satisfacere. Res igit nō debet ven
di plusqȝ valet: neqȝ emi minus ⁊

nec quoquo modo debet appretiari nisi iusto precio: alias iniustitia cōmittitur: et deceptio. Jdeo Aug. xiij. de trini. c. ij. Uile velle emere: et care velle vēdere: reuera vitium est ꝯclusio hec. Pro maiori autem declaratione huius appretiationis rerū in presenti sermone tria misteria volo ꝙ videamus: ad laudē beatissime trinitatis: vt nri moris est. Quorum.

¶ Primum vnde debet capi iustus et debitus valor rerum.

¶ Secundū que sit competens latitudo: vel mēsura valoris rerum.

¶ Tertium qd dicēdum qñ fit excessus vel defectus valoris rerum.

¶ Primo pro declaratione nota tres ꝓpositiones. Prima ē Sco. in. iiij. di. xv. q. ij. s. ꝙ valor rerum est duplex. Primus dicit naturalis. Secūdus usualis. Primus valor est ille quē hñt res fm bonitatem nāe a deo sibi date. Et hoc mō omne uiuens preferr nō uiuenti et sensitiuū vegetatiuo: et ꝯsequenter meliorē formica: et plus ualet mus ꝙ̄ margarita et aurum: que nō habent sensum: neqꝫ uitā: sicut mus et formica. ¶ Secūdus ualor. s. usurabilis sumit nō respectu rei: sꝫ respectu ad nos: seu ad usum nrm. Et hoc modo dicit Aug. de trini. ꝙ melior est in domo panis: quam mus: nō quidē respectu bonitatis rerum. qr ut diximus: melius ē viuēs: ꝙ̄ nō viuēs sed respectu ad vsū nostrum quibus panis vtilis est: mus autē seu pulex minime. Et hoc modo: ꝙ̄to aliqua sunt vsibus nris vtiliora: tanto plus valēt. Quia igit vēdendi et emendi actus: ad vsum humane vite merito ordinātur ideo sēcūs valor venalium rerū: sumit sēc. et nō primo ut determinat Sco. ibidē. et Tho. scda secūde. q. lxxvij ar. ij. Jmmo et Augu. de ciui. dei.

¶ Secūda ꝓpositio hic notāda ē ista: ꝙ̄ huiusmodi valor rerum respectu ad vsum nrm et tripliciter cōsiderari pōt: fm ꝙ in q̄libet re sūt tria. Pēsat. n. in re venali.

¶ Primo eius virtuositas

¶ Secūdo eius raritas

¶ Tertio eius ꝯplacibilitas

Primo pēsatur eius virtuositas vz ꝙ res ex suis realibus virtutibus et ꝓprietatibus: est nostris vtilitatibus virtuosior et efficatior. Et hoc modo optimus panis triticeus: plus valet ad nrm vsum: ꝙ̄ ordeaceus: et fortis equus ad vecturā vel ad bellum ꝙ̄ asinus vel rōcinus.

¶ Secūdo pēsat valor rei ex eius raritate. i. fm ꝙ res ex sue inuētionis raritate et difficultate: magis nobis necessarie sunt: pro quanto videlicet ex earum penuria: maiorem ipsarum indigentiā: et minorē facilitatē habendi et vtēdi habemus et fm hoc. Jdē bladum plus valet tpe caristie: et penurie vel famis ꝙ̄ tpe: quo multum abundat apud oēs: Jsto modo dicit Hyero. Oē rarum carū. Pulegium apud indos: pipere carius est. Sic quoqꝫ quattuor elemēta ꝓpter vilioris extimant: ꝓpter eorum copiā ꝙ̄ aurum et balsamū: et ꝙ̄uis illa de se magis sunt necessaria magisqꝫ vtilia nobis.

¶ Tertio sumit valor rerū ex eaz cōplacibilitate .i. fm q magis vl minus res bñplacita est nfe voluntati in habēdo illam. Et iō nō modica pars valoris vtilii reruz ex bñplacito voluntatis pensat: sic plus siue minus cōplacētie in vsu huius vel illius rei: ad illā habendā ad nutuz: iuxta quod vnus equus gratior est vni: z alius alteri: z vnum ornamentū viri: z aliō alteri. Et hoc mō: vnus alteri vyliorez nulliū appreciat: z sibi reputat pciosam z carā: z ecōtra.

¶ Tertia ppositio pnotanda est: fm Sco. vbi supra q pensatio vel extimatio valoris rerū vsualium: vix aut nunq̄ pōt a nobis fieri: nisi per ɔiecturalē: seu pbabilē opinionē: z hoc quidē nō pūctaliter: seu sub ratione z mēsura idiuisibili in plus z minus: sed sub aliqua latitudine cōpetenti: circa quā etiā diuersa hoīum capita z iudicia in extimatione differre pbant. Tho. aūt secūda secūde. q. lxxvij. ar. i. dicit. Qō iustum pretiū rez: non est qñq̄ punctaliter determinatū: sed magis in quadā extimatione consistit. In tali igitur medio vel pcio rez: qō respicit ipsa iustitia cōmutatiua magis est latitudo: diuersi. n. diuerso modo extimabunt ipsas res: vt verbi gratia. Sicut. x. petie pāni equales: eiusdē. s. bonitatis: laboris artificij: z expensarū harum tñ. x. petiarū: pp varia capita z diuersas sentētias circa illas: a varijs varia extimatio fiet: z tandez repertent isti extimatores: circa illas triplicitur variari. Quidā extimabunt qualibet illarū precij. l. ducatorum. Alij. l. cū dimidio. Alij vo lj. Pmū pregium dr piū seu ifimum. Tertiū dr rigidū: seu altuz. Secūdū vero mediū vel discretuz Propter varietatē igit emptoruz z vēditoruz: aliquę istarū petiaruz pāni pro pecunia numerata vendētur iuste. l. ducatis. Alique. l. cum dimidio: z alique iuste dabunt p lj. qr inter istam talē latitudinez: z valorē reruz: nō attingēdo indiuisibilem punctū valoris ipsarū: q a quo ad hoc ipossibile esset communitates attingere in quocūq̄ gradu citra extrema: fiat talis extimatio seu cōmutatio: emptio: vel venditio: fit vtrq̄ iuste: fm Scot. ibidez z tho. vbi supra. Etiā dicit q cum iustum pcium rez ɔsistat in q̄dam extimatione: z nō in puncto modica additio vel minutio: non videt tollere equalitatē iustitie. Pz ergo primū mysterium: vide. s. capi debet debitus z iustus ualor rerū atq̄ pretium.

¶ Secundū mysteriū est de talis valoris reruz latitudine. Infra cuius latitudinē z supradictos limites z gradus pōt pcium extendi. Queritur ergo qualiter nobis potest esse nota z manifesta talis latitudo valoris rez. Ad quod rñdit. s. Bernardinus in tractatu de contractibus. z Anto. ar. flo. z tripliciter talis latitudo valoris rerum innotescit.

¶ Ex iure

¶ Ex consuetudine

¶ Ex discretione

¶ Primo ex iure quia si precium quo vēditur res excedit dimidiū iusti precij. pur. valet res. x. florenis put cōiter extimatur in precio rigido et alto: et tamē vēditor petit et recipit. xvj. et cū valeat. x. ut dictū est: emptor emit pro quattuor et cū dimidio: tunc fm iura ɔtract⁹ nullus est. vt. c. cū dilecti. de em. et vē. vt etiā de rescin. vē. C. l. ij. Nihilominus: si infra illō appareat notabilis fraus etiam si non esset vltra dimidium iusti precij: vel citra cōmittitur ibi iniustitia: et ɔsequēter peccatū mortale: et est restitutio facienda per eū per quē fit deceptio Si aūt emptor et venditor extimat tantū valere: tunc nō est ei peccatū mortale: ex quo ille decipit p errorē. Sed tū cū ppendit: vel sibi ostēditur: tenetur ad restitutiōem siue ad satisfactionem. Alias tunc peccat mortaliter: si satisfare nollet: hoc totū intelligit: qn defraudatur iusto precio emptor vel venditor ex ignorantia: seu errore: nā si sciens et aduertēs qūtitatem excessus: vel ɔsensus libere ɔsensit i tale preciū et ɔtractum: in nullo tenet alter cum eo ɔtrahēs: cū sciat illū aduertere de excessu vel defectu precij. Et ratio est: q: scienti et ɔsentiēti nō fit iniuria neqꝫ dolus. ꝺ re. iu. li. vj. Sicut. n. pōt rem suā absqꝫ omni pcio dare et donare: ita etiā pōt pro cētesima parte iusti precij rem suā vendere ad suū bñplacitum et alteri pro. v. parte: et alteri p iusto precio. Nec tn hoc fit iniustitia ex parte alterius: nisi cogeret: venditor ad vendēdū: vel emptor ad emendū aliqua magna necessitate ad hoc inducente: tunc nō pōt alteri per eos puideri. Vellēt. n. prouidere iustū precium: sed nō possūt vel ēt magna leuitate ad hoc mouētur et ignorātia: sicut pdigus et leuior. Tunc. n. talis ɔtract⁹. pur. emptio et venditio: nō pcedit ex mēte grata: et gratuita voluntate ɔtrahentis nec ɔtr talis defraudatio: et talis ꝫ ctus erit ꝫ iustitiā. Immo et ꝫ charitatē. Nec pōt dici: q si totaliter de voluntate ꝫhentis decepti: q: vt dicit. iij. Ethicorꝫ. Ignorātia et aliqualis coactio excludit voluntariū q: tunc esset secus dicēdum. Insuper est notādū: q si res minus dimidia pte iusti pcij cōparat: in potestate emptoris est supplere pcium iustū vel recedere a ꝫctu. ut in. c. cū dilecti. de emp. et ven.

¶ Secūdo quoqꝫ fz Sco. vbi. s. Ipsa latitudo pōt patere ex cōsuetudine. Nam sicut per experientiam patere potest satis et consuetudinarie relinqtur ipsis pmutātibus q pēsata mutua necessitate: reputent se mutuo dare equiualēs: et hincinde accipere. Durū quidē videt inter hoies ꝫctus esse: in quibus ꝫhentes: nō intēdant aliquid de rigore iudiciali: qui est: vt tātum res emat: vel uēdatur qūtum valet sibi mutuo relaxarent sic oēs contractū cōmitteretur aliq donatio vera. Et iste modus cōmutationum fundat quasi sup legē nature dicētem. Hoc fac alteri: qd tibi vis fie

ri. Satis ergo ꝓbabile est: q̄ꝺ quā do ꝯtrahētes mutuo sibi remittere volūt: si aliquo modo: nō tamē enormi deficiunt a iusticia ista perfecta.

¶ Tertio innotescit latitudo rerū ex discretione. Dictat. n. discretio ꝙ cū res in se valet. x. habēti vero est cara ꝛ vtilis ut. xij. si volo eam emere: debeo sibi dare nō tm̄. x. sed q̄ꝛtum sibi cara est. i. xij. ex quo ipse retinere volebat. Ideo dicit Tho. ubi supra. Carius vendere: ꝛ vili' emere rē: q̄ꝫ ualeat est illicitū ꝛ iniustum: nisi res que uēdit̄: in detrimentū cederet venditoris: qui ꝺ re illa magnā indigētiā habet. Proinde tali casu iustū ꝑciū erit: si nō solum respiciat̄ ad rē que emitur: sed etiā ad dānum: q̄ꝺ venditor ex venditiōe icurrit. ꝛ sic poterit licite reuēdere plusq̄ꝫ valet ꝑm se: licet nō vendat̄ plusq̄ꝫ valeat ipsi vēditori. Aduertendū est tamē: ꝙ licet multū adiuuet̄ emptor ex re quā emit si vēditor non dānificatur ex carētia eius: nō ꝺꝫ tñ ꝓpter hoc: ꝑcium augere q: utilitas: que superuenit emptori: nō ē ex ꝯditiōe vēdētis: neq̄ꝫ ex re in se aliqū: sed ipsius emētis. Nullus aūt debet uēdere alteri: q̄ꝺ suum nō est: aut uendere emētī: q̄ꝺ ipsius emētis est: lꝫ possit ei vēdere damnum: q̄ꝺ patitur. Ille tamen: qui ex re alterius accepta multū iuuat̄: pōt propria spōte aliquid uēdenti superrogare: ꝙ ptinet ad eius honestatē: hec Tho. ꝛ cōcor. Sco. addens. ꝙ idē dicendum est de ꝑmutationibus. ꝛ facit ar. i. q. i. sicut c̄ꝑm. Nō est ergo taxādū ꝑciū rex necessariaꝝ vite nostre: sed equiualentiā eius: ad q̄ꝺ pticulariter ꝯferret nobis: q: hoc esset quasi inappreciabile. Nā potio vel herba medicinalis ualet aliquādo infirmo liberationē a morte ꝛ cyphus aque homini sitienti: ꝛ nisi aquā habeat morituro: Ualet i casu isto infinitā substātiā auri: ꝛ ideo si ꝑcia rerum essent taxanda ꝑdicto modo: iniustū ꝛ iniquū esset Iniquū quidē: q: hēret inequalitatē induceret īportabilē difficultatē ꝛ euacuaret oēm pietatē. Primo inq̄ꝫ: hoc haberet inequalitatē. Cum. n. in ꝯtractibus ciuilib' ꝛ humanis: finalis rō: sit cōmune bonū: ut etiam in ꝑncipio huius sermonis diximus: idcirco taxatiōis ꝑciorum equitas fuit: ꝛ est mensurāda per respectū ad cōmune bonum: ꝛ prout expedit cōi bono: qa nihil iniquius est: q̄ꝫ pro particularib' ꝛ priuatis comodis. cōi ꝛ uniuersali bono preiudicare: q̄ꝺ ut v' q̄ꝫ fieret: si res modo predicto taxaretur. ¶ Preterea quodcunq̄ꝫ comodū: ꝙ ex empta re cōsequit̄ emptor nō est extra ipsum uēdentem ꝛ illū commodū quō ꝯsequtur emptor: vt ex re sua ꝯsequit̄: ꝓpterea: si vēditor ex h̄ ꝯseq̄t̄ alterā maiorē utilitatē ꝯsequitur oīno ex re non sua quod utiq̄ꝫ inequalitas ēēt atq̄ꝫ iniustū. ¶ Secūdo dico: ꝙ induceret importabilē difficultatem Nā in hoc ipso particularis solutio fortius ꝛ difficilius cōtineret iportabile onus q̄ꝺ in ꝓposito spe

etalius declarari pōt verbi gratia: Si pro pugillo aque vel ignis mihi summe necessarijs teneor tibi dare q̄tum valet vita mea: ad quam mihi ɔfert tantū eadē ratione: cō simili casu: tu pro pugillo aque tibi summe necessarie: tantūdē teneberis mihi dare. Qđ utiq3 iniquū esset ⁊ intollerabile onus. ¶ Tertio euacuaret cōem pietatē. Nā talis iniquitas miro modo: omnis pietatis atq3 humanitatis eneruatio ⁊ eradicatio cēt: ⁊ ꝑcipue in casib⁹ ipsius necessitatis maiori pietate ⁊ humanitate indigētibus: absit aūt: q̄ uirtuosa ⁊ vera equitas: pietati ⁊ humane societati sic ipie aduersetur. Esset ēt taxatio rerum p̄edicto modo: ualde iniusta: q2 enī3 p̄retiū rerū ⁊ obsequiorum: sicut p̄edictū est taxādum est ad ordinē cōmunis boni. Idcirco in huiusmodi p̄mo ⁊ p̄ncipaliter attēdenda ē cōis taxatio ⁊ extimatio a cōitatib⁹ ciuium cōiter facta: que qdē i hoc cōprobatur tres circūstantias obseruare.

¶ Primo .n. obseruat quendam naturalem ordinē vtilium rerum. Nā sunt quedā: que usui nostro sunt meliora seu utiliora: q2 sunt q̄si materia ⁊ materialia aliorum: sicut sunt elementa respectu mixtorum: sic etiam: ⁊ eorum usus est in nobis naturalior: q̄3 sit: suorum notabilium mixtorum: sicut patet in usu aque respectu uini ⁊ in usu terre respectu panis uel tritici.

¶ Scđo sunt quedā nostro usui durabiliora. Quedā .n. sunt: que s3 sui nām alijs corruptibiliora sūt ⁊ in nostris usibus citius corrumpunt ⁊ ɔsumunt. Immo quorū3 usus eorum est ɔsumptio: sicut in usu panis ⁊ uini: cibi ⁊ potus. Quedā vero durabiliora sunt in usu suo: sicut equus: aurū ⁊ similia.

¶ Tertio quoq3 sunt qdā usui nostro delectabiliora: q2 sunt naturaliter alijs pulchriora ⁊ gratiosiora ꝓpterea usui nostre volūtatis: nostrorūq3 sensuum cōiter placibiliora sunt sicut patet in colorib⁹ picturarum vestiū: ⁊ gēmarum: in odore aromatum: ⁊ in diuersis sonib⁹ diuersorū musicalium instrumētorum q2 igit̄ in his cōis ordo nature cōcurrit: cū cōi ordine nostri vsus: hinc est q̄ cōis extimatio in p̄cijs: p̄fert vltima p̄mis ⁊ talis extimatio sequēda est: quā obseruat: vt dictū est cōitas ciuilis. ¶ Secundo quidē obseruat cōitas ciuilis: cōcursum copie ⁊ inopie: seu paucitatis ⁊ habūdātie. Quia cōe v̄bū est: q̄ omne rarum est carū. Unde nimia familiaritas ⁊ habūdātia parit ɔtemptū: q̄to est rarius difficiliusq3 rē adire possumus ⁊ habere: tm̄ supra nostram facultatē: altius ⁊ mirabilius extimamus. Ardua .n. nobis ⁊ insolita admiramur. Et ideo vbi aurū ⁊ triticū multū abūdat: nō tanti p̄cij extimant: sicut cōiter qn̄ est grādis ipsorum inopia. Et idē ē: vbi est magna copia: vel inopia medicorum seu aduocatorum: aut pugillū: aut fossorū: q2 vbi talium est penuria: p̄nt carius locare operas suas. ¶ Tertio insuper

obseruant laborē ac periculū ⁊ industriam adductionis rerū vel obsequiorum. Nā merces seu obsequia operosa: que cū maiori periculo ⁊ labore adducunt coiter: ⁊ sunt plus in pcio: ceteris paribus cōparant. Unde ⁊ in terris: q̄ cōiter plus distant a mercibus fráctie vel vltra marinis: sūt ipse merces cōiter cariores. Que etiam maiorem industriaz exigunt ceteris paribus maioris pcij ēt extimantur. Hinc est q̄ plus datur cōiter aduocato vel iudici: q̄ fossori: seu cesori lapidū: q̄q̄ plus corpore laboranti. Sic etiam maius pciū datur architectori: qui cū maiori peritia ⁊ idustria fossori seu cesori lapidum precipit: ⁊ agenda demonstrat. Eadem. n. ciuilis cōitas: i extimationibus rerum obseruat oēz gradū ⁊ ordinē officiorū ⁊ dignitatum eis annexarū. Unde ⁊ maiora stipendia dant duci q̄ militi: ⁊ militi q̄ scutifero vel pediti. Et hoc pmo ratione singularitatis. Nā sicut ex pcedētibus patet: in altiora officia debite exequēda: exigit maior peritia ⁊ idustria: ⁊ amplior sollicitudo mētalis: ac ēt multo ⁊ diuturno studio: atq̄ experientia ⁊ labore multisq̄ periculis: ⁊ expēsis acquirunt peritia ⁊ industria tales ⁊ ēt q: pauci sūt: ⁊ adhuc rari idonei: ⁊ ꝯsequēter: merito in maiori precio extimant. Secūdo ratione dignitatis. Ad honorez quippe ⁊ vtilitatē cōitatis ciuilis facit: q̄ superiores reuerētius ⁊ cumulatius in quadā sensibili dignitate ⁊ superioritate seruient: q̄nis ipi superiores ⁊ maxime si sunt in statu perfectionis: in seipsis exēplar ⁊ humilitatis ⁊ sanctitatis opera debeant exhibere: potiusq̄ cultus ꝑpalitat. ¶ Tertio q̄ ratione necessitatis ⁊ equitatis. Naz officia superiora: ⁊ vt sepius: egent pluribus sumptibus. Dux. n. exercitus: ad totiz exercitū: ⁊ diuersorū pliorum cōcursum debite gubernandū pluribus eget: q̄ quicunq̄ inferiorum. Dictis igitur circunstantijs obseruatis taxantur: ⁊ taxanda sunt rationabiliter iuxta precia: Juxta q̄ tollerabilius ⁊ salubrius cōitati expedit: oīb⁹ hincidet ⁊ ex oi pte pēsat singuli aūt in suis singlarib⁹ ꝯtractibus vel exactionib⁹ sūptuuz: seq debent formā ⁊ regulā communiuz extimationum ⁊ taxationū: ne per turpiter ⁊ irregulariter ⁊ inobediēter: ⁊ idecēnter distet a suo toto: ⁊ ne quilibet pro libito piudicet cōi vtilitati ⁊ per ꝯsequens: ⁊ cōi iustitie ⁊ pietati. Hec Sco. facit. l. precia. ff. ad. l. fal. vbi dicit. Precia rerum: nō ex affectione singulorum sed cōiter extimantur. Et sic patet secundum mysterium.

¶ Tertium mysteriū est. Quid dicendum est: qñ fit excessus ⁊ defectus in precio? Ad quod dicēduz fm Ant. archi. flo. ⁊ sanctū Bernardinum: q̄ tripl'r pōt fieri excessus aut defectus in precio reruz venalium. Primo quidē: vltra dimidium iusti precij: ⁊ sic deceptus pōt restaurationē dāni sui petere vel ꝯtractus rescindi: vt dictū est.

Nec obstat si dicatur q vnusquisque in re sua est moderator: et iudex secundum iura: igitur rei mee possum imponere precium: quod volo nec aliquod ius cópellit me dare: aut cómutare ré meam: absque precio mihi cóplacito: et a me pretaxato: sicut et ecótra: nullus cogit rem alterius emere: vltra pretium beneplacitum ei. Si igitur cótractus emédi et védendi mere voluntarius é: ergo taxatio precij venalium rerum: mere voluntaria erit: et per ósequens sortietur ius et forum mere voluntarium iuxta illud vulgare: et legale dictum. Tantum valet res: quantum védi pót. l. precia. ff. ad. l. fal. Ad hoc dicendum q licet de iure nó cogar ré meá védere cogor: tamé: in actu et in ótractu védendi et emédi: formam iustitie: regulásque iustitie et equitatis debite obseruare: et ideo in actu vendédi: nó licet mihi: rei mee iniustum preciú imponere et accipere: quia tunc non impono sicut simpliciter mee: sed vt in alium cómutande: seu cómutéde. Huiusmodi aút impositio efficaciter: seu cóicatiue includit acceptationé precij preualentis. Accipere aút preualens: est iniustum quia inequalitaté icludit. Proinde secundum Hosti. licet ab initio nó possit cogi quis: ré suam védere vel alienare: vt patet. C. de ótrahé. empti. l. dudum. et. l. nemo. Nemo inuitus emere vel védere: aut ótrahere cogitur: si tamé exposuit ré venalem et precium afferatur: si pro iusto precio védere nó vult: cogi pót per iudicé: q iusto precio védat. ff. de off. prefe. vrbis. l. i. cum carius. Et cum dicitur: res tantú valet: quantum vendi pót: itelligitur de iure: nó de facto secundum cóem extimationé: vt dicit Anto. de bu. ¶ Secúdus excessus in ótractibus quandoque est notabilis: licet nó ptingat ad medietaté iusti precij de quo dicunt aliqui iustú esse: nec teneri ad restitutionem: quia iura hoc permittit. Quos sequi videtur Durandus ordi. mino. in summa sua: sed hác opioné: tamque erroneá et saluti aiarum periculosam reprobát. Tho. et Sco. vbi. s. dicentes. Q talis scienter decipiens iniusticiá facit: et ómunitermortaliter peccat: et tenetur ad restitutióes eius in quo decipit. si aút ignoranter: et ex errore. s. extimans illá tantum valere: et huiusmodi: tunc nó peccat. Sed cum aduertit erroré tenetur ad satisfactionem dámni lesor seu decepto. Alias tunc peccaret: si non disponeret se ad emendam. Ad illud quod dicitur: quia leges hoc permittunt. respondet Tho. vbi. s. Q lex datur populo: i quo sunt multi a virtute deficientes: nó aút datur solis virtuosis. et ideo lex humana nó pót prohibere quicquid est contra virtutem: sed ei sufficit: vt prohibeat ea que destruunt hominum cóuictum pacificum ipsa puniendo. vt fur. adulteria: et huiusmodi. Alia vero habet quasi licita: nó quia ea approbet: sed quia ea nó punit. Sic ergo habet quasi licitum: pená nó inducens: si absque fraude: venditor ré suam superuendat: aut emptor vilius emat: nisi sit nimis excessiuus: vt vltra dimidium iusti precij: quia tunc etiá lex humana

cogit ad restituendũ. Sz lex diui-na: que nõ solum datur populo: sz etiã omnibus virtuosis: nihil im punitũ reliquit: qđ ɔ̃triũm sit ɔ̃tu-ti. Propterea: ſm diuinã legẽ: il-licitũ reputaṫ: si in emptiõe ⁊ ven ditiõe: nõ sit equalitas iusticie ob-seruata. ⁊ teneṫ ille: qui plus hʒ: ei recõpensare: qui dãnificatus est: si sit notabile dãnum. Qđ iõ dico: q: iustum ꝑciũ reꝝ: q̃nq̃ non ẽ pũctaliter determinatũ: sed in qua dam magna extimatione consistit: ita ꝙ modica additio: vel minuta: equalitatem iusticie tollere nõ vi-detur. ħ Tho. ſa ſe. q. lxxvij. ar. i. in rñsione ad pmum articulum.

¶ Terti⁹ excessus: seu defectus est qñ in hmõi ɔ̃tractibus parum fit dãnificatio: vt q: paulo plus ven ditur res q̃ʒ valet: vel paulomin⁹. Et tũc: lʒ quidã dicãt indistincte nõ cõmitti peccatũ: nec teneri ad restitutionẽ: eo ꝙ ꝑcia rerũ nõ cõ sistunt in indiuisibili pũcto: sʒ ha bẽt quãdã latitudinẽ in plus vel minus: verius tamẽ videṫ dicen-dũ: iquit An. ar. flo. ꝙ q: latitudo illa dʒ esse cõpetens: ⁊ sic hʒ limi-tes ⁊ gradus suos. rigidum. s. me-diocrẽ: ⁊ infimuʒ: ⁊ hij sciri pñt: lʒ difficulter: iõ tales limites: trãs gredi nõ debent ɔ̃hentes. Vñ si qs ɔ̃ ɔ̃sciam vendit rẽ: vltra suũ pre-cium rigidũ ⁊ altũ: vel emit min⁹ citra ꝑcium infimũ ⁊ pũ: etsi i mo dico: nõ põt excusari a peccato: cũ oẽs deceptio ⁊ fraus sit peccatũ: ⁊ etiam teneṫ ad satisfactionẽ. Sʒ q: aliqñ tales minutie sunt inime re: ⁊ parũ: inde etiã leditur proxi-mus: dʒ sic iniuste illud acquisitũ pauperib⁹ errogari. xiiij. q. v. Qui habetis. Si aũt qs in vendẽdo ex cederet ꝑcium rigiduʒ in modico: vel in emendo: ꝑcium infimũ ⁊ in modico: nõ qdeʒ ɔ̃tra consciẽtiã: sed q: credit: illud esse satis iustũ: q̃uis rigidũ: vel ĩfimũ: nõ peccat ad restitutionẽ teneṫ: q: cũ huma-na extimatio sit incerta ad mere in sta ꝑcia ɔ̃trahẽda: ⁊ ad ꝑcise discer nẽdum excessus defectusq̃ʒ iusti ꝑ cij: pp hoc: lʒ in aliquo ꝑcium mi nuaṫ: vel excedaṫ: nihilomin⁹: nõ censetur ꝑ enorm: nec sic respectu iudicij nostri: recedit a moderãtia iusti precij: sub cõpetenti latitudi-ne mensurandi: quin infra ipsum aliqualiṫ includaṫ. sicut mustum: vel vinũ acerbum non sic recedit a spẽ vini: quin includaṫ in ipsa. Ipsi. n. ɔ̃hentes: qui emptor est: vult sibi plus rem emptã: q̃ʒ ꝑciũ eius: ⁊ venditor ecõtra. ⁊ vterq̃ i-tendit alienare a se dñium rei sue: illud totaliter in alterum trãsferẽ-do. Et si aliquo modo ꝑter inten-tionẽ ⁊ extimationẽ ꝓpriã defrau daṫ: citra tñ excessum enormẽ: vel defectũ: lege diuina vel humana ꝓ hibitũ: vult nihilominus ɔ̃tractũ mutuũ esse ratum ⁊ firmũ: ac si li bere ⁊ expresse: omni lege in ɔ̃triuʒ facienti renuntiaret: ꝓ quanto pro sua tẽporali indemnitate id facit: alter sibi nihil inde reddere obliga tur: q: ibi iã nõ enormis: nec eui-dens: Immo forte nullus est exces sus: q: sicut potuit totũ absq̃ omni

ꝑcio donare: sic potuit ꝓ semipleno ꝑcio vēdere vel dare. Hec fm Geraldum odonē: et Joānem de rippa. Et sic pz tertium mysteriū. Benedictus deus.

¶ Dñica tertia in quadragesima in mane: De peccato fornicatiōis: Et ceteris speciebus fetidissime Luxurie. Sermo. xliij

Fornicatio autē: et ois imunditia: nec nominetur i vobis: sicut decet scōs. aut turpitudo: aut stultiloquiū: aut scurilitas: que ad rē nō pertinet: sed magis gratiarū actio. Ephe. v. Et in epistola hodierna. Snia est melodiosi gregorij romani in suo pastorali. c. xij. Patres dilectissimi qꝫ rector sit d. scret᷑ i silētio: vtil' in vbo: ne aut tal cēda ꝓferat aut ꝓferēda reticescat. Nā sicut incauta locutio in errorem detrahit: ita indiscretum silentium: eos qui erudiri poterāt: i errorē relinquit. Hāc autem discretionem et moderationē tenere: difficile est. Non. n. clare discernere possumus quid tacere: quidue ꝓferre debeamus. Uidetur tñ nobis impari silentium circa lasciuias et imunditias carnales: qꝛ pudorosos et honestos decet esse predicatores. Sed ex alio latere: diuinus honor: animarūqꝫ salus: ꝓ quib' ipse piissimus dñs: sanguinē suū effundere dignatus est: timorē nobis incutit: si preuerecundia tacere voluerimus: cū ex hac taciturnitate punitionē nobis cōminenť scripture. Uñ in. c. dispensatio. xliij. d. Dispensatio est nobis celestis seminis iniuncta: Ue si nō semꝑ seminus: Ue si tacuerimus. Quod cum electionis vas formidet et clamet: quāto magis cuilibet exiguo metuendū est? ꝑme. Cor. ix. Ue mihi: si nō euāgelizauero: sicut mihi iniunctum est: vt dicit glo. magistralis. Et Jsay. vj. Ue mihi: qꝛ tacui. Hiere. xxvj. Noli subtrahere verbū si forte audiāt: et conuertať vnusquisqꝫ a via sua mala: et peniteat me mali: quod cogito facere eis: ꝓpter maliciā studiorum eorum. Et. lj. Noli tacere sup iniquitatē. Et Jsay. lviij: Clama: ne cesses: quasi tuba exalta vocē tuā: et annūtia populo meo scelera eorū et domui Jacob peccata eorū. Et iiij. Rñ. vij. Si tacuerimus et noluerimus nūtiare: sceleris arguemur. Omnia ista dicta sacrarū scripturarū incitant me ad clamandū ꝓ dei honore: et aiarū zelo: ɔtra oia vitia: maxime aūt ɔtra illa: qbus humanum genus magis implicatur: et in mergitur. Ut aūt dicit irrefragibilis Doctor. Alex. de alc. in scḋa pte sue summe: vbi tractat de peccati grauedie: vnū peccatū: per quod humanū genus magis subditur dyabolo: qꝫ ꝑ aliquod aliud ꝙ ipsa carnis luxuria. Unde fz ipsum: comparať sagene: de q̄ Abacuch ꝑmo. Traxit illud in sagena sua: et ɔgregabit in rete suum. Sicut enim sagena: magni et pui: ac mediocres pisces capiunť: ita fm ꝙ luxuria quasi omnes detinentur. Quapropter decreui: cum diuino

adiutorio: ɔtra istud vitiū: ad eius detestationē ⁊ ɔfutationē exclamarem: ut q in pterito lapsi sunt in ipm cognoscant suū errorē atq3 peccatum: ⁊ exurgant p contritionē ⁊ cōfessionē: atq3 in futuro solicitiꝰ caueant: vt sic possim cū paulo dicere illud actuum. xx. Mundi sunt manus mee a sanguine oium vestrum. Nō. n. subterfugi: quominꝰ nunciarem uobis oē consiliū dei: vt habet. xliij. d. Ephesijs. Et de offi. ordi. Irrefragabili. Sicut. n. cupidus nō curaret de fece: si i ea crederet inuenire florenū: sic nec p dicator: qui cupidus aiarum esse dz. maxime cū ois res in honestissima: vtiq3 honestis verbis ꝓnunciari pōt. Hac igit insinuatiōe nō ab re pmissa: occurrit nobis dictū apostoli: quod ecclesia hoc mane solēniter cantat in missa: p admonitione filiorꝫ ⁊ filiarꝫ suarū. s. oiuz fideliū. Omnis fornicatio ⁊c. In q bus verbis notant tria.

¶ Primū: Quorūdam maloruz criminum prohibitio.

¶ Secūdum: Quorundaz minorū culparum dissuasio.

¶ Tertium: Quorundam virtuosorum actuum exercitatio.

¶ Primū ibi fornicatio. ⁊ ois imu iditia nec no. in vobis.

¶ Secdm ibi aut tur. aut stul. aut scur. q̄ ad rem nō perti.

¶ Tertiū ibi. s3 magis grārꝫ actio. Postpositis igit duobus vltimis in pntiarū insistamus solus circa pmū: vbi apostolus ꝓhibet maiora crimina: de quibus videbimꝰ tria mysteria ad honorē beatissime trinitatis: ⁊ confutatiōnē: ac detestationem suorꝫ inimicorꝫ. quorꝫ.

¶ Primum de maiorum istoruz criminū diffinitiōe seu declaratōe.

¶ Secdm de eorūdē aggrauatiōe.

¶ Tertiū de eorūdē dānificatiōe.

¶ Primo igit peto: quid sit ista fornicatio ⁊ ois i mūditia: q̄s apostolus ꝓhibet: vt nec noiari i nobis vellit: ⁊ subiungit: sicut decet sanctos? Ad qd rñdet fm Angelicum doc. Tho. sa se. q. cliiij. ar. i. ⁊ irrefragabilē doct. Alex. de ale. in iij. pte sue summe: in declaratione illius pcepti: Nō mechaberis: qd fornicatio est soluti cū soluta cōcubitus. que diffinitio: seu declaratio etiam ponit. xxxvj. q. j. §. Cum ergo ⁊ ibi specificatur: vt in vsu viduarū: vel meretricum: vel cōcubinarum. Ecce igit: q vnus vir solutas omni vinculo. s. qz nō habet vxorē: nec ordinē sacrū: nec votuz castitatis: peccat carnaliter cū vna muliere: Similiter nullo vinculo ligata: qz. s. nō hz virū: nec votum castitatis: dico q peccatum qd isti cōmittūt: dr fornicatio. Et hoc apostolus ꝓhibet di. fornicatio nec nominet in vobis. Unū Remigius super hoc. Fornicatio dr a fornicibꝰ hoc est a locis lupanaribus: in quibus erant meretrices: cū quibꝰ miscebant spurcissimi quiq3. S3 antequā veniamus ad declarationem inmunditie: quero: quare ꝓhibet apostolus hanc fornicationē: Nū quid est magnū crimē? Ad qd rñdeo p cōparationē. Graue malus

esset hoi perdere oia sua mobilia et stabilia maius si parentes: fratres liberos et oes propinquos. Adhuc etiam maius: si cu3 oibus his: pateretur infirmitates multas: et mebratim p frustra incideretur: ac tande morte crudelissima occideret. sz o mis ho o misa femina: no istam 9clusione. Qd semel luxuriari: et cadere in dictum peccatum fornicationis: est maius malum oibus damnis predictis: a fortiori si pluries. Ita q minus mali esset perdere oia sua ta stabilia q3 mobilia: et pati oes infirmitates toto tpe vite sue: etia3 si viueret mille annos: et finaliter morte crudelissima moreretur: q3 semel cadere in hoc peccatu. pbat triplici via h. 9clusio.

¶ Ratione.

¶ Auctoritate.

¶ Exemplo.

¶ Primo ratioe sic. Oe peccatu mortale est tam grande malu: qd excedit. et e maius omnibus dictis malis: fornicatio est peccatu3 mortale ergo e maius malu: q3 oia dicta. Pz argumetu. q: tertio pme. Maior aut pbata est supra in tractatu de peccato mortali: vbi diximus de eius grauedine. Minor aut. s. q fornicatio sit peccatu mortale est Ambrosij in li. de patriarchis dicentis. Nulli l3 scire mulierem: pter vxorem. Et est canonizata ista 9clusio in sacro decreto in. c. Meretrices. et. c. In eo. et. c. Salomon. et. c. liberoz. xxxij. q. iiij. Ea3 de 9clusione ponunt Tho. et alex. vbi. s. et Ric. et Bonauentura. et Petrus de taran. in. iiij. d. xxxiij. Et pbatur sic. Nullus excluditur a regno dei: et mittitur ad inferna nisi pter peccatum mortale non est. n. verisimile: q deus pijssim' rronale creatura: qua tantum diligit: p peccato leui et veniali damnet et excludat ea a vita eterna: quam creauit ad hunc fine: vt illuc duceret eam. Magnu ergo peccatu3 e illud: et mortale pp qd de' damnat creatura. Sed credis tu: q pter fornicatione damnetur creatura: et excludatur a regno dei? Certe sic. Quis dicit hoc? Utiq3 qui sciuit et vidit. Tu paule: q fuisti raptus: et vidisti: et audisti archana: q no licet hoi loq: Audisti q fornicatores excludant a regno illo? Certe sic. Audi quid dicit i epistola hodierna. Hoc scitote intelligetes: q ois fornicator aut imundus: no h3 hereditate3 in regno xpi et dei. Et ad hebre. vltimo fornicatores et adulteros: iudicabit de'. Judicare ibi accipit p 9denare: ut dicit Alex. Quo ibis ergo o maledicta aia: q in hoc peccato in volueris? Non ad gloria: sed ad pena: vt illa aqui la cotemplatiua. Jo. Apoc. xxj. d. Fornicatoz pererit i stagno ardete igne et sulphure. Et eccle. xj. qui se iūgit fornicarijs erit nec3 putredo: et vermes hereditabut illum: et tolletur de numero saluandoru3 aia eius. Ex istis auctoritatib': co cludimus hanc 9clusione esse veram. s. q simplex fornicatio e peccatum mortale et qui crederet: et diceret oppositu: mentit p fundum

gittario. Et si pertinaciter teneret hac opinionē: eēt hereticus: et mereretur cóburi: q2 diceret expresse ꝯ diuinam scripturā. Ideo bñ docuit Thobias filiū suū dicēs. iiij. c. Attende filimi ab omni fornicatione: et pter vxorē tuā nunq̄ patiaris crimen scire. Et si dicis ꝙ nó est possibile hoiem a talibus abstinere: blasphemas ꝯtra deū: q2 dicis: illud ab hoibus exquirere: qd obseruare non pñt: et ꝯñr dicis deum impiū. Si aūt dicis ꝙ ē difficile. hoc et nos concludimus: sed memorare: q2 virtus circa difficile ꝯsistit: et ꝯñr meritum. Et si obstas: q̄ño fuit dictū Osee ꝙ sumeret sibi vxorē fornicariā: et faceret filios fornicationis: Osee primo. Ad hoc Rñdit. Ric. ꝙ deus non dispensauit cū osee vt fornicaretur: sed mādauit vt acciperet mulierē fornicariā sibi in ꝯiugiū: et tūc mulier que prius erat fornicaria: de mādato dei facta est vxor pphete: vt dicit Hiero. super osee. et habetur. xxxij. q. j. Nō ē culpādus. Ex ista ꝯclusione principali eliciunt. vij. alie cóclusiones.

¶ Prima ꝯclusio ad psonas que sunt in statu viduitatis. Tu mater mea: que remāsisti vidua: scias ꝙ donec es in tali statu: opz te suare pudicitiā et castitatem et corp᷒ tuū nunq̄ ꝯtaminare neq̄ violare. qd si facis ꝯtrariū: peccas mortaliter etiam ꝙ ille a quo te violari pmittis nó habeat vxorē: nec sit cleric᷒ nec religiosus. q2 peccatum qd cómittis: est fornicatio simplex: q̄ semp est peccatum mortale: vt cóclusum ē. Similiter et tu bone virgo nó habens vxorē: donec stas in tali statu: opz ꝙ tu viuas in cótinētia et castitate. Et si facis ꝯtrariū: peccas mortaliter quociens ꝯtaminas psonam tuā: etiā si peccares cū aliqua muliere: que nec eēt maritata nec religiosa: q2 vt dixi: semp ē fornicatio simplex. et ē mortale.

¶ Secūda ꝯclusio ptinet ad istas infelicissimas mulieres: que deueniunt ad tam infelicissimū exercitiū meretricij. Nā ille sunt in statu damnatiōis: et peccant mortalit nó solum semel: sed quociēscūq̄ pmittunt se violari a viris. q2 freq̄nter accidit: ꝙ ipse infelices meretrices sunt maritate: et sic cómittūt adulterium: vel religiose habētes votū castitatis. et sic cómittūt sacrilegium. Sed posito ꝙ nó sint maritate: nec religiose: adhuc peccant mortaliter. q2 cómittunt fornicationē. Ideo deutero. xxiij. clamat dñs in lege. Nō erit meretrix de filiab᷒ Israel. O sfortunata adonna et infelice femina: que stas in pstibulo publico scias ꝙ stas in manibus dyaboli: nec saluari potes: nisi dimittas taz vituperabile et abominabile exercitiū. Et si non cómitteres aliud peccatum in hac vita nisi permittere te semel ab aliquo violari: q nó est maritus tu᷒: et hoc soluz sufficit a farte andare a casa del dyabolo.

¶ Tertia ꝯclusio tāgit istos: q ita libere et securi vadunt ad pstibulū ac si irent ad domum ppriam: et eo

q nullus officialis punit eos: nec soluunt aliquã penã. et sic putãt nõ esse peccatum. Et ego dico tibi frater charissime q quotiẽscunq iũgis te carnaliter cum istis meretricibus: semp peccas mortalit. q2 forte sunt maritate: vel religiose: et si nõ ipse: forte tu es vroratus. vel religiosus: vel alias voto castitatis astrict9. Sz ponam9 q ambo sitis soluti ab oib9 istis vinculis: adhuc peccatis mortalit simul luxuriãdo q2 fornicatio est peccatum mortale vt in pncipali conclusiõe ostẽditur. Jdeo deutero. xxiij. Post illud vbum nõ erit meretrix de filiabus israel: additur nec scortator de filijs israel. Et Aug. in questiõib9 deutero. Meretrices esse: et ad meretrices accedere phibet dñs quarum publice venalis turpitudo ẽ. et habet. xxxij. q. iiij. Meretrices. Lz ergo isti tales nõ puniant ab officiali seculari: punient tñ ab illo summo officiali: qui nõ solum pro maioribus: sed pro minorib9 criminibus te puniet. s. a deo: q2 semel tñ cõmisisse tale peccatũ: sufficit ad dãnationem. Examina ergo ꝯsciam tuã: et videas quotiens cõtaminasti te cum meretricibus: q2 opz q tu dicas qñ confiteris cũ quot meretricibus. s. vna: vel duabus: vel tribus. et quot vicibus peccatuz cõmisisti cum singulis. alias cõfessio nõ erit integra: et ꝯñr inualida. e cusi casa calda te aspecta.

¶ Quarta ꝯclusio ptinet ad lenones. O vere nephandum et turpe exercitium esse publicum lenonẽ. Quid credis tu de statu taliũ? Certe nõ aliud: nisi q est status reprobatissimus: vituperatissim9 et dãnatissim9: ex eo q sunt participes oium peccatorum q̃ faciunt meretrices sue: et etiam viri q cum illis peccãt. Jdeo recolo me legisse. ff. de ritu nupti. l. palam. vbi dicit. Nõ minus turpe ẽ lenociniuz: q̃ meretriciũ. Sicut ergo inter mulieres: nulla turpior et magis abominabilis q̃ meretrix publica ex eo q concedit corpus suum cuicũ q volẽti: et ppter hoc facit corã oibus: et velut fex et stercus vilissimus vile putat: ita et inter viros. nullum indiuiduum humanum ẽ ita abominabile et vituperabile: sicut isti lenones. Credo seria grande seruitio de dio: q̃sti tali esser posti in galea a vogare el remo p parecchij ãni: che seria vtile a loro che purgarebeno li loro peccati: et a la re publica in piu modi.

¶ Quinta ꝯclusio ptinet ad cõcubinarios et cõcubinas. O tu qui tenes ꝯcubinã publice uel occulte: et tu o bona muliere: che dio ti faci bona: che nhai bisogno: q̃ habes tuum ꝯcubinuz publice vel occulte: scias: q statis in peccato mortali et in manibus dyaboli: nec absolui: nec cõicari potestis: nec saluari: et ꝯñr a casa del dyabolo ve ne andarete: si da q̃sto peccato nõ vi leuarete. pz hec ꝯclusio: p ꝯclusiões supermo cõclusam. s. q fornicatio simplex est peccatum mortale et ꝯñr: posito q ambo sitis soluti a vinculo matrimonij: et voti: et ordi

mis adhuc peccatis mortalit quotiensciunq; simul luxuriamini. Oz ergo si vultis saluari: q̄ cōfiteami ni: non solū q̄ stetistis in ɔcubina tu: tot mensibus: vel tot annis: sed si possibile est: etiā quot vicibus simul habuistis carnale cōmertiuz: pche ogni volta haueti pctō mortalmente. Sed aliqui excusant se ꝛ dicunt: q̄ tenent illā talē cōcubinā ex cōpassiōe: q: si dimitteret illā andaria per la mala via. efficeret publica meretrix? sed tenendo illā stat honorabiliter cū eo: ꝛ nihil sibi deficit. Isti tales sunt similes lupo. Semel lupus ibat spaciatuz p prata: inuenitq; agniculū qui sol' remanserat. Nam inde erat transitus ouium: sicut solet qñ vadūt ad montana in estate: Quē salutat lupus. O fili agnicule qd facis? qūo stas ita solus? Ubi ē mater tua? Ille rñdit. Miserere mihi frater mi nescio qūo mr̄ mea reliquit me. O paupercule: multum tibi cōpatior. Meglio e che io ti mãgi: cha mama ti pda. Apre la bocca: ꝛ deuorasselo: p cōpassione: che la mama nō lho pdesse. Ita faciunt isti. Uituperant se ꝛ illā: ꝛ dānant aiaz suā: ꝛ illius infelicis femine. ꝛ dicunt: q̄ faciunt ex cōpassiōe. Aliqui etiā dicunt: q̄ ideo tenēt cōcubinā ne cōmittant adulteria: ꝛ alia maiora mala. Sed ꝑpter hoc nō excusanť. q: nā debēt facere minora mala: vt euitent maiora: sed tenentur euitare ꝛ maiora ꝛ minora. Et si nō pñt ɔtinere se: accipiāt vxo: ē. Nā vna de causis: q̄re fuit ordinatū matrimoniū post lapsuz pmi parentis: est in remediū. Alij etiā dicunt q̄ ideo tenēt concubinas: vt faciant filios: Nolūt enim mori sine filijs. Sed certe nec isti excusanť: q: vt dić Aug. i li. de bono ɔiugali: sicut sancti' ē mori fame q̄ꝫ ydoloticis vesci: ita sancti' ē defungi sine liberis: q̄ꝫ ex illicito ɔcubitu stirpē querere. Et idē ad claudiū ɔtra Julianum. Sic non sunt facienda adulteria etiaz voluntate filios generādi: queadmoduz nec furta sunt faciēda: etiā volūtate pascendi pauperes sctōs. Idem habeť. xxxij. q. iiij. Sic. ꝛ. c. Sicut ꝛ. c. Dicit aliqs. Et Ambro. in sermone. Jo. bap. Cur querit tale cōiugium: de quo susceptus fili': nec successiōis possit heres esse nec sanguinis. i. nobilitatis? Nec. n. habere pōt hereditatis ɔsortium qui nō hz originis priuilegiū. Tales. n. s. legitimi siue sint mancerces. s. qui nascunť de meretricio: siue spurij vel nothi: qui de adulterio: siue nãles. s. q de simplici fornicatiōe oēs ꝓhibentur ordinari vt de elec. In notuit. ꝛ. c. Cum in cunctis. ex̄. q filij sunt legitimi. c. p Uenerabilē. ꝛ hoc in detestationē criminis patrū de hereticis. Uergent. Sz tu illegitime: esto virtuosus: ꝛ p dispēsationē poteris ꝓmoueri etiam ad papatuz: vt multi alij. de quibus. lvj. d. pſbyteroꝝ. §. Os ius papa ꝛ si nō promoueberis in isto mundo: certe vel saltem in paradiso. q: nasci de adulterio: nō est eius culpa qui nascit: sed illius qui gene-

ras: vt dicit Hierony. ꝯ Ruphinū Et Aug. Unūquos hoīes nascant si parentū vitā nō sectant: honesti et salui erunt. Idem. xxxvj. d. Undeciūqꝫ. et c. nūqꝫ. et c. Nasci. Alij etiā dicunt. Teneo eā i domo: sed nō dormio cū ea. O senza fallo tu mai dormito. E le vna bella sausa la tua. Non questo e el male: che tu veglij cum essa. chel dormire: nō seria tanto male. Aliqui dicūt: ꝙ ꝗ̄s uis pterito tpe peccauerint cū illa: tñ nunc nō cognoscunt amplius eam. sed tenent illaz: qꝛ indigēs seruitio: qꝛ nō hñt aliā: que eis fuiāt. Et ego dico tibi: ꝙ nō excusaris a peccato mortali. etiā si nō tāgeres eā quoquo mō: et hoc pp malum exēplum qđ das alijs: te videntibus illā retinere: et maxime si forte apparēt filij trāsacto tpe: ex illa et ex te nati. et vos ñ estis ī tali etate ꝙ merito nō posset de vobis suspicari aliqđ malum: Ideo ꝯcludit. Alex. de ale. in. iij. pte summe: i expositione illius pcepti: nō mechaberis: qđ nō solū est peccatū mortale ꝯcubitus ꝯcubinarius. qui fit ad explendā libidinē: sed etiaz qui fit ad procreandā plem. Ecene ni siuno ò questi ꝯcubinarij qua e di queste ꝯcubinarie: an: hor tu may inteso.

¶ Sexta ꝯclusio ptinet ad seruos et ancillas. Dico ꝙ etiaz ipsi obligantur seruare castitatē si sunt sine ꝯiugali societate quaz si nō obseruant peccant mortaliter. Ratio est qꝛ lz nō sunt liberi: sed serui: tamē sunt xpiani: et ꝯsequēter obligātur seruare legē xpi que inter alia hꝫ hoc pceptū: ꝙ qui nō sunt in mrimonio debent seruare castitatē vt dictū est. Et quotiēscunqꝫ violat ab huiusmodi existentib⁹ extra matrimoniū peccant mortaliter lz dicet aliqs difficile est: ꝙ huiusmodi serui et ancille seruent hoc maxime cū pauci sint qui timeant deū et habeant sensum. Sunt. n. aliqui ipsorū quasi bestie: adeo sunt modici ingenij: et minime capacitatis et hoc etiam ego ꝯcedo: ꝙ sit difficile tales seruare castitatē. et iō consulo vobis seruis et ancillis: ꝙ ꝯtrahatis. matrimonium: quod ad hoc ē ordinatū post lapsum Ade. s. in remedium ꝯcupiscentie: Et si dicitis. O patroni nostri nollēt Et ego dico: ꝙ etiam ipsis nollētibus: potestis contrahere matrimonium. etiā si expresse ꝯdicerēt et oppositū pciperēt. nec ī hꝫ obligati estis eis obedire. Et si ꝯtrahatis: tale matrimonium tenet de iure: nec pōt dirimi: sicut nec quodcunqꝫ aliud matrimonium hoc habetur in Decretali dignum est de cō iu. seru. Iura tamē ciuilia: copulas seruorum vocāt ꝯtubernia: et non connubia: neqꝫ matrimonia: Ut. l. Cum ancillis. C. de incestis et inuti. nup. Idez ꝯcludunt sacri theo. vt Tho. Ric. pe. ò taran. Bonauē. in. iiij. d. xxxvj. Et assignant rōnem. Quia sicut seruus nō subditur dño: quin libere possit comedere: bibere: dormire: et alia hmōi facere: que ptinēt ad necessariam sustentationem corporis: ita etiaz

non subdi-

non subditur quãtũ ad hoc: q nõ possit libere matrimoniũ ɔtrahere vel continere: qz in vtroqz sui iuris est. Et si diceres nunqd pp h reddit' est libertati? Dico q nõ. Determinat nanqz papa in dicta decretali: q isti serui ɔhentes matrimonium inuitis dñis suis: debent debita & consueta seruit a nõ min' exhibere ipsis ꝓprijs dñis suis. Immo vt determinant doc. vbi supra possunt vẽdi a patronis suis sicut prius: ita tñ q non impediat redditio debiti: nec illud officium: ꝓpter qd istitutũ est mrĩmonium. Cõcor. dñs Inno. & Hosti.

¶ Septima cõclusio ꝑtinet ad patronos & patronas horum seruoꝝ & ancillarũ. Dico vobis cines & dominetqz sicut tenemini ꝓuidere d iure diuino oibus subditis vestris ẽt seruis & ancillis in his que corporaliter sunt eis necessaria: ita ẽt & a fortiori in his que ꝑtinent ad salutẽ aiarum ipsorũ. Uobis sicut spectat eis ꝓuidere de cibo potu: lecto vestimẽto: tã tpe sanitatis: qz ẽt ifirmitatis: ita ẽt de sacramẽtis ecclesie: vt de baptismo si voluit baptizari & de ɔfirmatione: postqz sũt baptizati: ac ẽt tenemini eos facere ɔfiteri: & cõicari: docere orõnez dñicam: simbolum & ꝓcepta legis & si errant tenemini eos corrigere: & obuiare errorib' & pctis: que per eos fieri possent. Sed heu qd dicam? Aliqui sunt ita impij & crudeles: q minus curant de huiusmodi seruis & ancillis: qz si eẽnt equi aut boues muli: seu asini: tractant eos: ac si essent canes. Uix dãt eis panẽ pro cibo: aquã pro potu: terraz pro lecto: vestes laceratas: calciamẽta forte nulla: & semper iniurias: & vbera. De spiritualib' nihil curant siue cõfiteanť: siue nõ: siue cõmunicent siue nõ: siue habeant bonos mores: siue malos non curant. pur q hẽant seruitia eorũ & residuum ad diabolũ. ha pres: ha matres: Cogitetis q anime coruz sunt ad imaginẽ & similitudinẽ dĩ sicut & vre: & xps in cruce passus ẽ & effudit sanguinẽ suum nõ solum pro vobis sed etiam pro eis: & paradisus paratus est pro eis: sicut & pro vobis: & ideo sunt proximi vři & ɔsequẽt. r debetis habere curam de eis: & corporaliter & spiritualiter debetis eos ducere ad predicationes: vt ibi discant oia illa ad q obligan̄ť. Altramẽte ananti el tribunal de xpo rendereti cõto de le anime loro: & sareti puniti nõ soluz per li peccati vostri ꝓprij: ma etiã per li peccati loro: aliquali hauere sti potuto obuiare: & non vi seti curato de obuiarli. Ideo Ephe. vj Serui obedite &c. Ita & vos dñi eadez facite illis remittẽtes minas sciẽtes: qz illorũ & vester dñs ẽ i celis & ꝑsonarum acceptio nõ ẽ apd deum. A proposito per nõ pagare cinqz soldi: che nõ li ho. Sunt aliqui patroni & patrone seruorum & ancillarum: que vident eos nõ obseruare continentiam & castitatem & non corrigunt eos: nec obuiant tali inhonestati: sed claudunt oculos: & tollerant. Talis supportatio

que pars est/peccatū mortale est. Ad forcio:i si tu tenes seruum & ancillā in domo: & nullo mrimonio inter eos ɔtracto:pmittis eos i eodē lecto dormire. Dico q non solū peccāt ipi:sꝫ & vos q supportatis debetis ergo eos monere vt ɔtinenter viuant: vel saltem pmittere:vt ɔhant matrimoniuꝫ. Altramente e li miseri e le madonne el schiaui e le schiaue a casa del diallo se trouerano. Peccatum.n.qd ipi cōmittūt est mortale q: fornicatio & ɔsequēter si qui possunt & debent obuiare nec obuiant: peccant mortaliter. Ex his patet: quid ꝓhibet apostolꝰ qñ dixit. Fornicatō nec nominetur in vobis: sicut decet sanctos. Prohibuit.n.omnia supradicta peccata: que intelligūtur sub hoc nomie fornicatio. Sed addit apostolus. Et omnis immun. n.n.i vo. Ois nō.i.nulla. Negatio n. postposita facit eqpolere suo cōtrario ſm logicos quasi di. Nulla immunditia nominet in vobis: sꝫ quid itelligitur per hanc immundiciam? Remigius declarat super hoc v̄bo sic dicens. Omnis incōtinentia ad libidineꝫ ptinens quocunqꝫ modo fiat inmūditia & impudicitia atqꝫ luxuria pōt appellari idem: super illud: non vocat nos deus in imūditiā ꝑme Thes. iiij. Immunditie nomine intelligitur omnis incontinētia: & ipudicitia: & quoquomō aliqs semetipsum polluit. Omnes tales imūditias ꝓhibet apostolus: vt sic: sciat vnusquisqꝫ suum vas.i.suū corpus possidere in sanctificatione & honore vt ibidem dicit: ſm autem Tho. & Alex. vbi supra: quinqꝫ sūt species imunditie vltra fornicationem de qua dictum est. Quarum vocant.

¶ Primam stuprum
¶ Secundam adulterium
¶ Tertiam sacrilegium
¶ Quartam incestum
¶ Quintam vitium ɔ naturā

¶ Quibus immunditijs: totꝰ mūdus plenus est: ita q verificat dictum aquile ɔtemplatiue.s. Joā. euāgeliste ꝑme sue cāonice. Mūdus totus positus est in maligno i.in malo igne istius imunditie & lasciuie. Sed vt videamus q hoc verū sit declaremus oēs istas species singillatī: & icipiamꝰ a stupro ¶ Stuprū vt dicit ideꝫ doctor. & xxxvj.q.i.c.i.§.cuꝫ ergo est v̄ginū illicita defloratio: qñ videlicet non pcedente ɔiugali pactione vtriusqꝫ voluntate: v̄go corrumpit: quilibet ergo tangat sibi pulsum: & videat si est alteratus. Examinet seipsum: si vnqꝫ violauit aliquā virginē: nō dico in matrimonio: sed extra matrimoniū: sciat q est infectus tali imunditia. Et tu ribalda v̄go que sibi cōsensisti voluntarie pp ꝓmissiones vel dona: vel comminationes: scias q cōmisisti stuprum: & melius fuisset tibi mors: qꝫ tali imunditie ɔsensisse. Quam grande sit hoc peccatū: violare.s. v̄ginē: perpendi pōt ex tribus.

¶ Primo ex sui nocua dānificatione. Dannificatur.n.ipsa q̄ vi-

latur mulcum: q₂ priuatur thesauro preciosissimo. s. virginitate. de q̄ Mat. xiij. dī: q̄ facit fructū centesimum. Uirgines. n. habēt fructū cētesimū vidue. lx. coniugati. xxx. Quē fructū centesimum vel que imediate perdit qui violatur. Perdit aūt irrecuperabiliter: q₂ vt dicit Jsido. ij. de summo bono. c. xl. Omne pctm̄ per pniam recipit vulneris sanitatez virginitas si labif nullatenus reparaf. Nā q̄uis plenitudo venie fructum pcipiat: in corruptione tamē nullatenus recipit pstinā. Jdē Hyero. ad Eusto. Audacter dicā: Cum oia possit deus. suscitare vgīnem post ruinā nō pōt. Ualet quidē a pena liberare: sed non vult coronare corruptā. xxxij. q. v. c. si paulus. ¶ Secūdo dico stuprū graue peccatū eē: pp̄ter sui ruinosam occasionem. Datur. n. occasio ipsi virgini uiolate pdēdi aiaz corp⁹: famam: z cuncta bona sua. Aiam quidem q₂ stat in manibus diabolī: per vna sola volta: e pezo pch̄ nō casta p vna volta sola. Ma nanti che se ne leui e cadera molte molte fiade. Et tō tu qui fuisti pmus violator ipsius: teneris corā deo: z reddes rationē: nō solum de peccatis que cōmisit tecum: sed etiā de his que cōmisit cū alijs: de quib⁹ tu dedisti occasionē: che sey stato el primo adesuiarla. Sicut z ille qui pmo rūpit clausurā alicuius vinee: vt fructus vuasq₃ furetur: nō solū obligatur restituere vuas: quas ipse furatur: sed aggrauat furtū suuz q₂ dedit cām multis igrediēdi per candē clausuram: z furandi. Dat etiam sibi occasio pdendi corpus. i. vitam corporalē: q₂ forte grauidetur: z ꝯsequēter parentes z consanguinei: vt euitent verecundiam mūdi gladio vel veneno iterficiēt eam. Et si nō iterficitur: al manco questo male li guige: che pde la fama. Non. n. possunt ita secrete huiusmodi fieri: quin fetor veniat ad nares vicinorum: z vicinarū: z sic paulatiue ifamatur p totam ciuitatē pp quam ifamiaz: nō troua piu de maridarse. E se pur troua: non cusi bn̄: come merita la ꝯditōe sua Oia ista picula z mala deberes bn̄ cogitare vos filie mee: z disponatis potius mori: q̄₃ tantum malū z periculum icurrere: z in tantum vituperium: nō solum tui: sed z patris z matris: z toti⁹ parētelle tue: esto ergo fortis z constans. Nunq₃ cōsentias: etiam in minimo vbo vel aspectu his maledictis viris e qui vituperare te querunt. Et si mittūtur ad te lenones cū donis vel muneribus: caue ne acceptes illa. Ejicias cum vituperio a ꝯfusione tale ambasiatores d̄ domo tua. Accipe ollā plenaz aqua bulienti z fūdas sup caput ipsoruz: sicut fit canibus: qn̄ quis vult eos eijcere de domo: ita vt amplius nō reuertantur. Et si leno dicit: q̄ si nō consenseris ille desperat⁹ suspēdet se: vel alias desperatus morietur: dicas: q̄ nō curas. Et se el se impica suo dāno. Quādo bene fusci certa chel se ipicase per euitare questo nō debi consentire.

¶ Tertio ppēditur grauedo istius peccati: et pena ordinata ɔtra cōmittentes ipsum. Antiquus enim vt hētur Exo.xxij. seducens virginem: tenebatur eam dotare: ꝛ accipere eam vxorē: si ipsa ꝛ parentes sui voluissent. Hec tamē lex.p.c.puenit de adulte. ꝛ stupro modificata est q: nō tenet eā ducere i vxorem: si nō vult ipse: sed tamē debet eam dotare: ꝛ postea verberari: ꝛ a sacramēto excludi ꝛ in monasterio de quo non possit egredi: retrudi: vt in ipso agat pniam. Et h intelligitur de illis qui violant ꝟgines violenter: ꝛ p deceptiones: q2 si volūtarie ꝟgines ɔsentiūt se violari absqꝫ aliqua violentia: ꝛ seductione seu deceptione: non obligat ita stricte cōmittens tale stuprum. Hoc igit pctūm: tanqꝫ grāde crimē phibet apostolus qñ dicit. ois imūdicia nec noietur i vobis: alia species imundicie est adulteriū.i. alieni thori violatio: vel sui ipsius deturpatio: qđ vtinam sit in mūdo ciascaduno se metta le mano in pecto:e cercasi la ppa ɔscientia: sed q2 de hoc diximus in pcedenti hebdomada trāseamus ad alias spēs. Alias species immūditie' df sacrilegium: ꝛ est: qꝫtum ptinet ad ppositum: p tūm carnale: qđ cōmittit cū psonis ecclesiasticis ꝛ religiosis que ad diuinū cultū deputate sunt vos patres religiosi: ꝛ sacerdotes: seu clerici: omni diligētia cauete: cū debeatis seruare sanctimoniam pudicitiam ꝛ castitatē qm: vt dicit Jmpato: in aūt. Quo opoztet episcopos. §. hoc de deo amabili' coll'.i. In sacris ordinibus: nihil tantū diligimus sicut caste viuētes: cū castitas sit pncipiū ꝛ ēt fundamētū. Et quotiēscunqꝫ violatis hāc sanctimoniam ꝛ castitatē: pctm qđ cōmittit dicit sacrilegiū. vt in.c.inpudicas.xxvij.q.i. Similiter ꝛ tu ribalde: q vadis ad violādas moniales: ꝛ religiosas dñas: que ad dei seruitiū spāli cultu dedicate sūt scias qđ pctm qđ cōmittis simulx non est fornicatio simplex: sed grauius peccatum: q: sacrilegium. vt in.c.sciendum.xxvij.q.i. Utrū h peccatum sit in ciuitate ista quilibet examinet seipsū ꝛ ɔsideret. Si tu ribalda femina ɔsensisti alicui clerico religioso vl' sacerdoti: scias ꝙ ɔtaminata es hac inmunditia: q df sacrilegium: vultis videre: qꝫ graue sit hoc peccatū? Cōsideretis hoc exemplū. Quidā Juuenis ipudico amore quādā monialē adamauit: ꝛ multo tpe illam nō acquiescentē demū hic donis ꝛ pmissionib' ad suum assensum iclinās: cū dato tpe ꝛ loco: monasteriū nocte: ac camerā ipsius monialis īgressus: iā ad facinorosos ꝛ spurcissimos actus appropinquarēt: illa dixit. Uideas qꝫtū diligo te: q2 cū sī spōsa xpi: nam qñ fui vellata: ꝛ feci pfessionē: cātauerunt: veni sponsa xpi. ꝛc. tamen non curo ponere cornua spōso meo xpo: vt amori tuo complaceam. Quod vt audiuit ille: execrans facinus exhorruit: ꝛ qꝫqꝫ tāta libidine: illam ad suum bnplacitum inclinatā habere potuisset ꝛ

ois ardor ipudicus in talib⁹ vbis ab eo refugit: ⁊ ait. Si che io debo ponere le corne a Jesu xpo: se io te cognosco? Nō piacia a dio che io faci tanta vergogna e tanto dishonore al mio signore. Piu presto volio morire cēto milia volte: che fare tāta vilania ⁊ iniquita. Et sic recedens itactam illam reliqt. Sz audi q̄z mirabiliter: deus voluit dmōstrare: q̄ntum sibi accepta fuit hec reuerētia. Nā demon qdam corpus vnius hois in eadez ciuitate obsidens: nullatenus poterat expelli: sed clamabat. Nūq̄z exibo hinc nisi precipiat mihi ille: qui fuit in igne ⁊ nō arsit. ⁊ hoc sepius replicando accidit vt semel ille qui taliter fuerat cū illa moniali: ante domum vbi demoniacus erat transiret. Et cum demon clamaret: non exeā nisi veniat ille: qui fuit i igne ⁊ nō est cōbustus: vocatus est ⁊ p̄cipiens demoni illuz ꝯtinus effugauit. Ideo bn̄ ordinauit ecclesia. vt hētur in. c. si quis eps. xxvij. q. i. Si quis clericus siue in sacris siue in minoribus ordinib⁹ cuz muliere sanctificata deo mechat⁹ fuerit deponat: si vero laycus excōicetur ratio que assignat ibidē est: q: spōsam christi corrupit. Imperator etiam ordinauit: vt in. l. si qs nō dicaz. de epi. ⁊ cle. C. q bona istoruz violantiū mulieres religiosas vēdicētur monasterijs ipsaruz: ⁊ ipsi violantes subijciant periculo capitali. Et simili pena puniri debent: qui huiusmodi sceleris communione cōtaminati sunt. Idē hētur. xxvij. q. i. Si qui rapuerit. ⁊ 6 pe. di. i. si quis non dicam rapere. ⁊ de clericis. Eos qui de consang. ⁊ affi. dstq; si tales clerici vel persone religiose ꝯhant in simoniaz sunt excōicati. Et nedum ipse: sed ⁊ secū ꝯhentes ⁊ dantes auxilium ad hoc consilium vel fauorē: nec possunt saluari isti tales nisi ab inuicez separent. vt in sequētib⁹ diebus habebim⁹ distinctius: dn̄o cōcedente. Sacrilegiuz etiam pōt dīci peccatum carnale: qd̄ cōmittunt xpiani cū infidelib⁹. O tu mercator qui stetisti iter infideles p multa tpa: examina ꝯscientiam tuam ⁊ ⁊ vide: si cuz aliqua infideli carnaliter peccasti. scias q peccm̄ tuum pōt dici sacrilegiū. Similiter ⁊ tu iuuenis ipudice qui cōmisisti simile pccm̄ cum iudeis: vel alijs ifidelibus feminis siue ancillis: siue liberis. Et tu maledicta mulier a le triste dico e nō a le bone: que facis tantū vituperium fidei xpiane: qd̄ subicis te spurcissimo cani iudeo vel alij infideli: ⁊ pmittis te vituperari ab illo peccm̄ tuum sacrilegiuz est. Qd̄ q̄ntū displiceat deo P̄ au. p̄mie. Cor. x. dicit q vna die ceciderūt. xxiij. milia hoium. vt ēt scribitur Nume. xxv. Qualiter ceciderunt Remig. declarat. i. q ab igne celesti ꝯsumpti sunt: ⁊ addit ⁊ pene omnes perissent: nisi finees zelatus zelo dn̄i: confodisset cuspide hebreū cū madianitide scortantez ⁊ in locis genitalibus. Cuius rei cā quieuit ira dei a populo: Hebrei erant de pplo dei: madianitides āt

nō ideo percussit hebreos dñs: qa miscebant se cū medianitibus: igitur caue. Alia species immunditie dr incestus: q vt hētur. xxxvj. q. i. §. cū ergo. et a Tho. et alias vbi. s. est ɔsāguinear vel affiniū abusus. Sed vt generalius dicamus. Incestus est: qñ inter psonas propinquas est ɔtaminatio vituperosa et immunditia peti carnalis. Et hic nota q triplex est ppinqtas.

¶ Prima dr ɔsanguinitas et ē illa q ē iter psonas: que pcedūt ab vno sanguine: siue sint ascendētes siue sint descēdentes: siue laterales. Unde ɔsanguineus tuus est pater et mater et alij ascēdentes. Filius et filia et alij descendētes. Frater et soror: et alij collaterales. Si igitur inter tales personas iteruenat petm̄ carnale illud dr icestus. Sed credītis o prēs: q cōmittatur h peti in mūdo? O vtinam nō. Sed dubito oppositum maxime in italia: que vere mater est oīs īmunditie et sētine atq; cloaca oīs fetoris: oymeoyme. Hodie el cio nō perdona a la nepote: ne lo nepote a la ciana. El ribaldo consobrino: nō sparagna la sorella sua ɔsobrina: ne in quarto ne terzo grado. Oyme che ne anco in piu streto grado de li su pradicti. O ribaldi bn̄ me itēdite o ribalde femmene a le triste dico ñ a le bone tocatiue el polso et vedeti se le altato. se may haueti ɔsētito e lassatoui vituperare a parenti vostri del proprio vostro sangue: oyme che distemperātia: o che rabia e questa. In verita: chi fa tal scelerita: e chi ɔsente: sta ne li mane del diauolo: se nō se ne leua al piu presto che puo: cum itentione de mai piu recaderui.

¶ Secunda ppinquitas dicit affinitas: et est inter te et ɔsanguineas vxoris tue: vel cōsanguineos viri tui. Nā vt hētur. de ɔsan. et affi. q sup his omnes ɔsanguinei viri sūt affines vxoris: Si ergo iter tales psonas cōmittitur carnale petūm: illud dr incestus. O mūdo traditore. O mūdo pieno di foco et icēdio di luxuria: priuato dogni reuerentia. Quāti sono de quelli ribaldi soceri che suergognano le sue ppie nore: e quelle ribalde li ɔsenteno? generi cum socere e fighastri cū madrigne: e padrigni cū fighastre: e cugnadi cū cugnade. O ribaldi o ribalde: maledete da dio: meteteui le mano danāti lo stomacho: Uedeti se io dico il vō: o non Quanti sono de quelli ribaldi: che cadeno in petō cum le moglie d li loro fratelli? e quelle ribalde nō se vgognano a ɔsentirli? Nobis notum sit: q tale petm̄ dr icestus. sed nō mirabilem ɔclusionem. Dicunt Theologi Ric. et Tho. in. iiij. dist. xlj. Q affinitas ɔhitur ēt per copulam fornicariam: qm̄. s. per eam vir et mulier efficiuntur vna caro: q cōclusio ēt hētur. xxxv. q. iij. nec eā. Et de eo qui co. ɔsā. Juxta sue discretionē. et c. tue. si ergo cognouisti carnaliter aliquam mulierem effectus es affinis oium consāguinearum suarum: ita q nō potes ɔtrahere matrimonium cū aliqua ea

rum vsq ad quartũ gradũ. Simi liter si tu mulier ↄsensisti alicui vi ro. tuti li ↄsanguinei de quello ta le son diuentati parẽti toy: ben chẽ tra te e quello tale a chi tu hay cõ sentito: nõ ce sia stato matrimonio e per ↄsequente: tu nõ poy aparen tare: nec ↄhere matrimonio cũ de runo ptinẽte a questo homo a cui ↄsentisti: p fin al quarto grado: si cut deo duce: in sequentibus diffu sius differemus. O mũdo marzo frazido e puzolente: ogni cosa par che vada a brodeto. Quot sunt ger mani ↄsobrini: aut in tertio vel q̃r to gradu fratres qui peccant cum eadem muliere. o maledeti da dio sapiati che q̃lla femina per lo pec cato che ha fato con lo vostro con sanguineo: e diuentata vostra pa rente: e per ↄsequẽte: peccãdo poi cum essa: fati tale petõ de icesto ab hominabile a dio. Simili tu por ca del dyauolo ogni volta che ↄsen ti ad vno homo: sapi che tuti li soy ↄsanguinei diuentano parenti toy e per ↄsequẽte: q̃ñ poy te lassi suer gognare ad alcun di loro: cometti lo petõ de lo incesto. E cene niuna qua o ribalde bene me intẽdete nõ ale bone ma ale triste dico. Nõ te vergogni gatoph: e bruta scroph: a te ↄsentire a duy che sono cusini o fratelli carnali: o pře o figlio. v. v. chel diauolo tene portara: se non te mẽdi. Opinor q̃ iste ifelices mere trices: e qui accedũt ad eas: freq̃ ter inuoluunt in h̃ petõ. Sed vtinã sole mẽtrices facerent h̃: sed dubi to: q̃ multo nõ noie meretrices: h̃ ope: filia ↄmittit: nã multi ribaldi vituperant duas que sunt sorores aut mater e filia e huiusmodi no tetis patres: q: vt dixi qui cogno scit vnam ẽt fornicarie: nõ põt ma trimonium ↄtrahere cũ aliq̃ ↄsan guinea ipsius vsq ad quartũ gra dum. Et si ↄtrahit nõ tenet: e sem per ẽ in statu damnationis. Simi liter e tu bona muliere: chẽ dio te fa zi bona chẽ nay bisogno: si carnali ter peccasti cũ aliquo nõ te poy ap parẽtare cũ alcuno parente d̃ que stui: da cui te hay lassata vitupera re: e se tu ci apparenti tal matrimo nio nõ tiene: e sempre stay in petõ mortale. De h̃ modo vt dixi: diffu sius infra videbimus.

Tertia ꝓpinquitas d̃r spiritua litatis: que est iter ↄpatrem e ↄma trem: e itra el figliozo e lo patrino e la moglie del patrino: e ẽt itra le figliole carnale d̃l patrino el suo fi gliozo. Intra tute queste p̃sone e ꝓ pinquita e cognatione spũale: o ve ro parenteza: per rispecto de la q̃ le nõ possono appentare isiema ne ↄhere matrimonio: e p ↄsequente se intra loro se itrauenne petõ car nale tal petõ chiamase icesto. Cre deti vuy che ce ne sia? hor non me hay tu iteso: chẽl mũdo va a brode to? Nõ si porta riuerentia ad alcu na cosa sacra: ne ad alcuno sacramẽ to: O maladeto da dio: sey may ca duto in petõ mortale o carnale cũ la tua comatre? o tu maladeta co matre: gli hay tu ↄsentito? Traditori che vuy seti del baptesimo e de la chrisma. Quot sunt etiam patres

spūales: qui cognoscunt filias spirituales carnaliter: ꝛ filij spirituales sorores suas spirituales: o miserrabiles cogitate quod dixi ꝛ q: ob reuerētiam baptismi ꝛ ꝯfirmationis: ꝓhibitum est matrimonium iter huiusmodi psonas: ꝛ si de facto ꝯhitur: dirimendum est. de cogn. spū. veniens. Peccatū igitur vestrum dꝭ icestus: qđ quā horribile sit voluit deus ostendere in duobus animalibus brutis: istinctu quodam pticulari. Narrat enim Alber. magnus in. viij. đ aialibus tractatu. v. c. ij. ꝛ Tho. faſc q. cliiij. ar. ix. ꝛ Ric. in. iiij. di. xl. q. ij. ꝛ Nico. de ly. ꝑinc Cor. v. Quidam custos elephantium pluries conatus est: vt qdā elephas: ꝯiūgeretur elephanti matri sue: sed cū non posset: q: vt idē Albertus dicit quandam naturalem reuerentiam habent elephātes filijs mrībus suis: tandē cooperuit illā pānis: sic q filius nō cognoscebat eē matrem suam. Et isto modo ꝯiūctus est iste elephas cum illa elephante. Quā postmodum cognoscens esse matrem: ꝯuertit se ad custodem illū ꝛ morsibus ꝛ carnificibus interfecit eum: quasi auctorē maximi sceleris. Quidam rex septentrionalis: hēbat equā pulcherrimam: que peperit equū pulcherrimū. Volens ergo habere filios ex ipsis: pluries fecit tentari: vt simul miscerenẗ: sed ille equus nunq̄ cōsensit. Finaliter rex fecit tegi equam illam pānis: vt nō cognosceretẗ a filio ꝛ sic facta est ista ꝯmixtio ꝛ ꝯiunctio. Sed cū equus cognouit equam illam esse matrem suam: arripuit fugā: ita q a nemine detineri potuit: ꝛ deueniens ad quandam rupē altam: inde se ꝑcipitauit: ꝛ mortuus est. quasi pre verecundia ꝛ dolore talis ꝯiunctiōis O xpiano ꝛ o christiana a la barba tua. Multotiens deterior ꝛ aialibus brutis. Alia specie imundicie dꝭ vitium ꝯtra naturam. Et vt dicit Tho faſc. q. cliiij. artic. ij. ꝛ Alexan. de ales vbi supra hēt hoc vitium quattuor spēs.

¶ Prima quarū: dꝭ molities. et est: vt ipsi declarant: cum ꝓcuraẗ pollutio causa declarationis venerec absq: sociali cōcubitu. O qualiter declarabimus hoc: q nō doceamus malū: nec inficiamus simplices: ꝛ huiusmodi oio nescientes. Absit, patres: q quispiā inficiatur ex me in predicatione. Spero in dño: q considerato respectu quo moueor ad ꝑdicandum de huiusmodi: q: nō ꝓpter aliud: nisi pro salute animarū: cōcedit mihi ꝛ audientibus tantam gratiā: vt nihil infectionis ex v̄bis meis accipiāt sed potius oēs abhominabūtur tā horrēda scelera. Declaremus ergo sic istam ꝑmam maneriē: qua cōmittitur vitium ꝯtra nām. O filij mei: ꝛ filie mee: aperite aures: ꝛ attēte audite. Dico q deus vult: vt oēs psone: que sunt extra mrīmonium obseruēt castitatē. Si ergo es extra mrīmoniū: ꝛ ꝯtaminas te in luxuria: semꝑ peccas mortaliẗ. Et si venis ad tantā miseriā: q cō

taminas teipsum sine societate aliqua: tūc semp peccas mortaliter siue sis coniugatus: siue nō. ꝛ ꝑpeccatum tuū dicit̄ ꝯtra nām: ꝛ specifice dicit̄ mollities. O quot persone sunt in mūdo: que nō audent facere cū societate aliquā inhonestatē ꝓ uerecundia. vel quia nō habent aptitudinē: ꝛ tñ infra seipsas cōtaminant se modis turpissimis: quos nedū dicere: sed cogitare verecundor. O misera creatura: ben me intēdi. Sapi che solo vna volta che caschi in tal peccato: e sufficiente a farte andar a casa del dyabolo. Cōtra te clamat magn⁹ tubicina paulus ꝓme. Cor. vj. dicēs. Neqꝫ fornicarij neqꝫ adulteri: neqꝫ molles regnum dei possidebunt. Sed heu heu: multe ꝑsone cadunt in istā miseriā: ꝛ ex verecundia: nunqꝫ confitentur: ꝛ sic damnant̄. O aīa mea confitere. nō te vergognare: non te vergognare: nō te vergognare. qa tu nō es ꝓmus q in hoc cecidisti. ꝛ vtinaꝫ esses vltimus. Sunt etiā aliq: q sola cogitatōe turpi cū deliberatione mētis habēt pollutionē. sic solo aspectu. sic sola locutione. sic solis tactibus impudicis. Et hi oēs studiose hoc faciētes: ex quo habēt pollutionē peccant mortaliter. q: nullo modo licet procurare pollutionē: nec etiaꝫ cā medicine. Hec Anto. ar. flo.

¶ Secūda spēs seu maneries peccati ꝯtra nām dicit̄ bestialitas. Et est ſm Tho. qñ in coitu ꝑterminit̄ debita spēs. O creatura rōnalis: magna ē nobilitas tua: cū de⁹ subiugauerit tibi oues ꝛ boues insup ꝛ pecora campi ꝛ pisces maris: vt dicit ps. Et inter alias leges: vt bene gubernares ista animalia: q̄ tibi subdita sunt. mandatū est tibi a dño Leui. xx. vbi dicit̄. Iumenta tua nō facies coire cū alterius generis animātibus. Non vult de⁹ ꝙ coniungantur carnaliter aīalia vnius speciei: cū animalibus alterius speciei: ꝛ hoc q: ex aspectu taliuꝫ. possent hoīes induci ad bestialitatis vitiū: vt dicit Nicho. de lira super hoc passu. Sed tñ multe ꝑsone deueniūt ad tñ vituperiū ꝛ confusionē: ꝙ faciūt oppositūꝫ. Nā cōtaminant se cum bestijs. O ceca: ꝛ misera creatura. O mente ꝯfrenata ꝛ dimēticata de ogni vergogna: come te lassi excecare dal dyabolo in tanto vituperio: che ti faci cascare in peccato carnale cuꝫ le bestie: come se tu fussi vna bestia simile a loro. Anco pegio che loro cū multa illoꝝ nō iungat̄ nisi sibi similibus: vt pꝫ in volatilibus: et gressibilibus q̄drupedibus ꝛ bipedibus. Sed creditis. O patres: ꝙ cōmittant̄ hmōi scelera? O vtinaꝫ nō. Sed audite miranda. In quadam terra huius mundi: quedam mulier fuit: que peperit creaturam habentē caput verucecis. Item alibi quedā alia pepit mediūꝫ hoieꝫ ꝛ medium porcū. Itē alibi: quedā vacca peperit mediū hoiem ꝛ medium vitulum. O miserime creature: cōsiderate penam ordinatā cōtra cōmitētem tale scelus. Nā leui. xx. dicit̄. Qui cū iumēto ꝛ pec-

core coierit morte moriatur: pec‑culisq; occidite. Mulier que subcu buerit cuilibet iumēto: simul interfi ciatur cum eo. Sanguis eoꝝ sit su per eos. Certe mirum est: q̄re deus mandat interfici aialia: cū nullam culpā cōmittant. Sed nicho. de li. dicit q̄ hoc fuit ordinatū ad dete‑stationē criminis. ⁊ ne ex aspectu talis aialis aliqui inclinarent̄ ad illud vitiū. Et etiā Aug. sup Leui. ⁊ habetur. xv. q. i. c. Mulier. assi‑gnat rationem dicēs. Peccora iō credendū est iussa interfici: q2 tali vitio cōtaminata: indignā refricāt facti memoriaꝫ. Gen̄. etiā. xxxvij. dicit̄ q̄ Joseph accusauit fratres suos apud patrem de crimine pes simo. dicit glo. ⁊ Tho. s. q̄ cū pec‑coribus miscebantur. Quā citius ergo confiteatur: qui hoc peccato contaminatus est.

¶ Tertia spes seu maneries vitij ꝯ nām dicitur sodomia. ⁊ est ſm Tho. qn̄ in coitu ꝑtermittitur non quidem debita spēs: sed debit⁹ se‑xus. O maledicte a deo. q vitupe ras ⁊ cōtaminas pueros. ⁊ tu ma‑ledicte puer: qui ꝯsentis ⁊ ꝑmittis te vituperari sicut si tu esses vna me retrix: sciatis: q̄ peccatum vestruꝫ in scriptura vocat̄ sodomia. Cre‑ditis q̄ hoc peccatum sit in mun‑do? Certe patres: opinio ē: q̄ pau ce patrie sunt maxime in Italia: q̄ hoc vitio nō sint infecte. Ma or‑me: orme: orme: vergognaml adi re tal parole cū la facia voltata ꝟ‑so te vui. ꝑdonatime vi voltaro le spale: ⁊ parlero vn pocho aquesto muro. Ad te dico muro: che io tro uo in la scriptura sancta: che q̄sto peccato de la sodomia se troua: nō solū infra li masculi vno cōtami‑nando laltro: ma orme: orme: or‑me: si troua etiam intra alcune ri‑balde femie: che sian maledete da dio i corpo e in aia: se da tāto hor‑ribile peccato nō se mēdano. E se non se ne confessano: el dyabolo le portara. Questa rigna (⁊ hora vol‑taro el viso aiui) ha scoperta ⁊ an nūciata: ⁊ in scriptis lassata: el grā de trombeta Paulo ad Ro. i. di. Femine eorum mutauerit nālem vsum: in eū vsum qui est ꝯtra na turā. Similiter aūt ⁊ masculi i ma sculos turpitudinē operantes. O ribalde: se io dico el vero: vui lo sa peti a le triste dico: non a le bone.

¶ Quarta spēs dicit̄ imodalitas ⁊ est ſm Tho. qn̄ in coitu seruatur debita spēs: ⁊ debitus sexus: nō tn̄ debitū vas. hor come dechiarare mo questa cosa p mō: che ogni ꝑ‑sona me intenda: et tn̄ nō faciamo ꝯ lo honesto plare? Spiero in dio che me intenderai: ⁊ io nō saro sbo cato platore. Charissimo mio tu hai a sapere: q̄ deus est summa sa piētia. ⁊ hoc demonstrauit in ordi natiōe ⁊ distinctione mundi: quia oia in sapia fecit: vt dicit ps. ⁊ nō minus in ordinatiōe ipsius hois. q. viij. Phi. vocat̄ microcosm⁹ .i. minor mundus. Si bene cōside ras: i corpore hois sunt multa mē bra ⁊ diuerse ptes. ⁊ vna est distin cta ab alia: nō solum in situ ⁊ com plexione: sed etiā in officio. Nam

aliud officium hz oculus:q: vide re. ⁊ aliud auris:q: audire: ⁊ huius modi. ⁊ nulla po:seu nullū mem brum est in corpore humano: cui deus nō dederit aliqḋ spāle offiñ ⁊ qḋ nō ordinauerit ad aliquem fi nem.q: vt p̄mo de celo ⁊ mūdo. ⁊ tertio de aīa dicit natura nihil fa cit frustra. multo magis deus na ture institutor. Deus igit sapiētis simus dedit corpori humano par tes generatiuas: quibus dedit offi cium generādi. Et vt habet. Geñ. j. ordinauit matrimonium int adā ⁊ euā. Quare? Certe ut p viam ge nerationis natura humana multi plicaretur. Et ideo psone ꝯiugate qñ matrimoniali cōiunguntur: de bent vti partibus illis: quib⁹ de⁹ dedit officium generādi: ⁊ nō aliis. Sed heu: quid dicam? Ogni cosa e piena di broda. Multi eniz sunt qui tenēt vxores nō tāq̄ feminas sz tanq̄ masculos. Predicauit se mel scīus Bernardinus in quadā ciuitate ⁊ loquut⁹ est cuidaz iuuen cule: que steterat cū viro suo p. vj. annos. ⁊ adhuc erat virgo inuiola ta: q: tenuerat eā sicut puerū: ⁊ di xit q̄ illa paupercula erat palida: senza colore in viso meza morta. o ribaldi: seccatiui viui. E ce nissu no ꝯtaminato di questo vitio? Sa pi che vna volta sola e sufficiente a dānarlo. E tu puzolente sporca che te lassi svergognare dal hō: ho marito ti sia: o nō: nō come femi na: ma come masculo: sapi che pec ca mortalmēte: ⁊ vocat imodali tas. Quā graue autez sit habet ab Aug. in libro de adulterinis cōiu giis ⁊ canonizat in sacro decreto. Adulterij. xxxij. q. v. Adulterij ma lum vincit fornicationē vincit au tem ab incestu. peius est. n. cū ma tre q̄ cum aliena vxore ꝯcumbere sed horū oīum pessimū est: q̄ con tra naturaz fit: vt si vir mēbro mu lieris nō ad hoc concesso voluerit vti. Usus. n. naturalis si vltra mo dum ꝓlabit in vxore qdem vene rabile ē: in meretrice damnabile sed illud qḋ ꝯtra nām fit: execrabi liter qdem in meretrice fit: sed exe crabilibus in vxore. h ille. Idē li. iiij. ꝯ Julianuz. ⁊ habet in. c. vsus nālis. ca. cā. et. q. vsus nālis ⁊ li citus est: sic in ꝯiugio: ⁊ illicit⁹ sic in adulterio: ꝯtra nām vero semp illicitus ⁊ ꝓculdubio flagitiosior ⁊ turpior: quē. s. apostolus in ma sculis ⁊ in feminis arguebat: dam nabiliores volēs intelligi: q̄ si in vsu nāli: adulterādo ⁊ fornicādo. peccarent. Idē habet. c. offerebat ca. cā. ⁊. q. Sz multi dicunt. Nō ne corpus vxoris est viri: ⁊ ecōtra quocunq̄ igit mō placet eis dele ctari: vī q̄ possint. ꝯtra quos Au gu. de vxore. Non lz dicere facio quod volo de meo: q: nō sua: sed capitis sui xp̄i est. O qs posset di cere imunditias ⁊ abhominatio nes quas cōmittunt inter se psone ille ꝯiugate ⁊ cooperiunt se cuz ca pa matrimonij: sz uere potius dz vocari matre de demonij ⁊ nō ma trimonio. Feza puzolente e sterco fetēte de demonio. Caueas igit a tā horrendo scelere. ⁊ tu filia mea

nunquam consentias marito tuo in tam abhominabili fetore: et ribaldaria quia si nõ haberes aliud peccatum nisi semel consentire i huiusmodi: sufficit a mandarte a casa del dyabolo. Et si aliquotiẽs consensisti: teneris cõfiteri: etiam quot vicibus consensisti. Sed forte dicere aliqua quod nõ põt aliud facere. sed certe mẽtitur per fundum gutturis. Quod debet ergo facere? dico quod debet monere maritum: ne ab ea talia querat. et si emẽdauerit bene quidem: si nõ discedat ab eo. et si nõ vult amplius ad eũ reuerti non obligatur. Nam vt dicit Ric. in. iiij. di. xxxv. ar. i. q. i. et etiã glo. ca. oẽs causationes. xxxij. q. v. Super verbo sodomita. maritus potest dimitti: propter opus sodomiticum et etiam si polluit propriam vxorem extra claustra pudoris. Accipe igitur totam doté tuã: et discede a tali marito dyabolico viuas tamen honeste: sed si dicis. nõ habeo quo possum ire. do tibi aliud remedium. Clama: si maritus tuus querit te tractare ita inhoneste. Nonne clamares: si te vellet occidere: et quereres adiutorium? multo magis: cum querit tales inhonestates: quia vult occidere aiam tuam: debes clamare. Sed dices. O se io cridasse: me scanaria. o strupiaria. Dico quod nullatenus debes sibi consentire: et deuite piu presto lassar vccidere: e tagliare a peczi cento milia volte. Et si propter hoc esses occisa: beata te che senza altra confessione oia peccata tibi remitterẽtur: et seresti vna marture: per che tu spargi el tuo sanguen per non offender dio: et per consequente andaresti drita in vita eterna. Et ita patet de imodalitate. Cõmittitur etiam vno alio mõ vitium contra nãm etiã inter psonas cõiugatas: et inter alias. et dicã hoc figuraliter. Modus nãlis quẽ agricola tenet in seminãdo: est arare agrũ: et in illo seminare frumentũ: ordeũ: vel aliud bladũ: ut sic illa terra possit germinare. Sed si rusticus: vel agricola araret vnũ agrum et postea seminaret frumẽtum sup saxa: et nõ super illũ agrum: quem excoluit. Nõne hoc esset cõtra rõnem et contra nãm? Certe sic: quia ordeũ et frumẽtum ibi iactatũ non potest fructificare: nec nasci. chi ha orechie da vdir: oda e chi a intellecto da intẽdere intẽda. In hoc cadunt multe psone cõiugate: et etiam nõ coniugate. Cõiugate quidem studiose vt nõ faciant filios. quia forte nõ habẽt vñ eos nutriant. Non coniugate aũt: vt non detegatur peccatum eorum. Quantũ aũt hoc displiceat deo habetur Geñ. xxxviij. vbi di. Onan sciẽs sibi nõ nasci filios introiens ad vxorẽ fratris sui: semẽ fundabat in terram ne liberi: fratris noie nascerentur. Et iccirco pcussit eũ dñs eo quod rem detestabilẽ faceret. Cauete igitur et vos ab ira dei. et si preterito tẽpore: in hoc peccatũ cecidistis: cõfiteamini alias: el dyabolo ve ne portara. Dicit tamen Anto. ar. flo. quod si casu: vel necessitate vt puta: propter infirmitatem semẽ nõ intrat: nõ est peccatũ. Secus si alia causa. Oẽs igitur tales abhominatiões.

ꝓhibet apostolus in propositis v̄bis: qñ dicit. Ois immūditia: nec nominet̃ in vobis. Et sic facientes: eritis sicut decet sanctos. ⁊ cōsequenter saluabimini. Benedictus deus in secula. Amen.

¶ Dñica tertia q̄dragesime post prandium. De innominabili fetidissimo ⁊ horrendo vitio pessime sodomie. Sermo. xliiij.

Fornicatio ⁊ ois immūditia ⁊c. Eph. v. Pro posuimus in p̄cedenti s̄mone d̄ imunda lasciuie declaratione. ⁊ hoc declaratū est. sed s̄cdm mysterium remāsit intactum. s. de eius aggrauatione. Et licet alicuius speciei inmunditie grauedo fuerit aliqnantulū tacta: nō tñ oium: neq; ad plenum. Et ideo i p̄nti sermone volo ꝙ videamus de grauedine vnius speciei i munditie. s. vitij cōtra naturā. Ubi nota istā ꝯclusionē: Qꝺ hoc vitiū est horribile graue: ⁊ ponderosum inter oia peccata que i hac vita cōmitti possunt ab hoie. Que cōclusio ꝓbatur triplici via. s. rōne: auctoritate: ⁊ exemplo. Primo nāq; dico: hoc pctm̄ esse valde graue.

¶ Primo ratione sue clamorose vociferationis.

¶ Secundo ratione sue exterminationis.

¶ Tertio ratione sue vituperose violationis.

¶ Quarto ratione sue criminose prouocationis.

¶ Quinto sue sue periculose indurationis.

¶ Sexto ratione sue exose abhominationis.

¶ Septimo ratione sue rigorose punitionis.

¶ Primo igit̃ dico hoc peccatū esse graue: p che crida cōtinuamēte a dio: ⁊ dimanda vēdeta de q̄lle persone chel cōmetteno. Et hic nota: ꝙ in pelago diuinarum scripturarum inuenio q̄ttuor peccata que clamāt apud deū: contra ipsa operantes: Quorū p̄mum est: hominis occisio: vt habes Geñ. iiij. qñ dixit dñs ad caym. Ecce vox sāguinis. Fratris tui: clamat ad me de terra. O crudelissime homicida: nō est maior rō: quare magis vnus sanguis human⁹ debeat ad deum clamare: q̄; alius. Et ideo noueris: quia sanguis: quē effudisti p̄rimi tui: emittit voces ad celum ꝯtra te: ⁊ nunq̄; cessat petere vindictam de te: ⁊ maxime si occidisti eū stantem in peccato mortali: q̄a nō solū priuasti eum vita corporali: sed etiā tui occasione: aīa illa ē dānata. Pensa quāte cose ha fatto idio: p dare vita aquella tale creatura: e molte piu: p voler saluare quella aia. E tu crudelissimo homo in vn tracto occidi el corpo e lanima. Et ideo ꝯsequent̃: vocifeatur aīa illa vsq; ad deū cōtra te: dicens. O dio: fami vēdeta di tal crudelissimo e spietato homo: che me ha fato venire aqueste pene. Quid dicā aūt de mulierib⁹? Creditis ꝙ ipse faciāt homicidia? Certe licz nō oēs: tñ alique. O dio me ne guarde: dira q̄lla: che dio la fa

ei bona: chi gli a bisogna. O i che modo puo la donna far homicidio? Bien qua: ribalda: pigliasti mai alcuno bere: o altra cosa per bocca: solo per desertarti: & sconciarti il ventre? Hor: q̃ pars est? Certe homicidium est. O quãte sono de q̃ste: che per nõ essere suergognate: o loro o alcuna sua parente: fano q̃sto tal peccato. O spietata femina. O fera crudelissima. O matre sceleratissima: e come ti comporta el core comettere tãta crudelitate? Come ti basta lanimo: occidere el proprio tuo figliolo. O mescihna & dolẽte: nõ vedi: & nõ pensi el damno che tu fai aquella creatura: che la priui de la vita pñte: & mandi la anima sua al limbo obscuro: & tenebroso: che mai piu potera vedere la facia de dio. Hor sapi: quelanima sempre crida ananti a dio: e vẽdeta adimãda ɔtra di te. Sed qd dicam de illis: que crudeliori mõ occidũt filios suos paruulinos: q: forte proprijs manibus suffocant eos. Et ad minus baptizarẽt eos prius. O iudicium dei: & q̃ro non cito venis sup hmõi crudelissimas feminas? O terra: cur nõ aperis te ad deglutiẽdũ eas? O ignis: quare nõ descendis de celo ad cremandũ ipas? Scias maledicta femina & canis dyabolica q' iste sanguis: & ista aia emittit voces ante tribunal xpi. O deus: vindica illaʒ maledictam mulierẽ: que me occidit. saltẽ me baptizasset. Dico igit̃ q' istud peccatũ est horribilius homicidio. q: est paricidiũ. Et iõ grauius debent puniri cõmittẽtes illud q̃ʒ simplices homicide. Ut de homicidio. Cum iuramẽto. Et ꝺ pe. d. j. §. aut facta. Et de his: qui filios occiderunt. Ueniens. Unde fm leges: tales p̃mo debent virgis cedi: Deinde in sacco corij consuto cum cane & gallo gallinatio: & vipera & simia: & sic in mare iactari vel in amnẽ ꝓximũ: vt omniũ elementorũ vsu careant: & celum superstiti & terra mortuo auferat̃. Et si mare: vel amnus nõ sit ꝓxim': dʒ subijci bestijs. habetur hoc. l. vna de his qui parẽtes: vel filios occidũt. Caueas igit̃ filia mea: nunq̃ʒ ɔsentias alteri viro q̃ʒ ꝓprio: q: illud est cã: vnde ueniũt ista paricidia. Et si pur fecisti vnũ maluʒ: nõ facias aliud. nõ occidas creaturã illã: sʒ cõmittas te deo: & ipse liberabit te ab infamia & a morte: melius q̃ʒ tu ipsa. Uos etiam matres: que suffocatis filios dormiẽtes in lecto: creditis esse immunes ab homicidio? Certe nõ. O forte dices. Quare debeo dici homicida: cũ nullo mõ interficere eũ volebã: imo diligebaʒ eũ sicut oculos meos: & doleo: q: mortuus ẽ? Sed certe ꝓpter hoc nõ excusaris Ponamus q' aliquis currat cũʒ equo in aliqua via publica ciuitatis & currendo ɔculcat aliquẽ puerũ: & interficit eũ: nunqd excusat̃. Si dicit q' noluit occidere: & q' q̃ñ fuit ꝓpe ipsum: conatus est tenere equum: sed non potuit. Certe non excusat̃: Immo dʒ puniri: & decapitari: q: debebat cogitare: q' erat

periculosum currere in illa via: ꝛ
ꝙ casus ipse poterat accidere. Ita
ad ꝓpositum Debetis vos paren-
tes cogitare: ꝙ leuiter possunt suf
focari infantes: si tenetis eos in le
cto. Nā ꝑsona dormiēs nō ē in do
minio suo: Voluet se: ꝛ nō ꝑpēdet
ꝛ infantes hñt modicū flatū: ꝛ etiā
modicū frustrū lintheaminis suffi
cit ad suffocandū eū. Predicauit
sctūs Bernardinus Padue: ꝙ
qdam sanctus eps: vna nocte post
matutinum vidit duos demones
ludentes ad pilā. pila aūt erat vn⁹
puer. Mane facto: audiuit quen-
dā infantē fuisse suffocatū in lecto
illa hora: qua habuit talem visio-
nē. ꝛ fuit sibi reuellatum: ꝙ illa vi
sio significabat suffocationē illius
infantis. Quapropter fecit edictū
ꝙ sub pena excōis: nulla femina
teneret infantē i lecto vsq₃ ad triē-
nium. ꝛ talis constitutio est seno-
dalis quasi in oībus eꝑatibus. De
iure aūt cōi. vt in Decretali de in
fantibus de his que dicitur ꝙ licz
nō sit clarum ꝙ talis infans sit op
pressus a parentibus: aut propria
morte defunctus: nō tñ ipsi paren
tes debent transire sine pena. Ad-
hibeatis igit̄ bonā diligētiā: ne fi-
lij vestri suffocent̄: qꝛ vt dixi: hoc
peccatū homicidij clamat ad deū.

¶ Scdm peccatū qd̓ ad deū₃ cla
mat est: mercedis operariorū detē
tio. O ciues: qui non vultis solue
re rusticis ꝛ laboratoribus vestris
famulis ꝛ seruitoribus atq₃ arti-
ficibus: qui vobis seruierunt: scia-
tis: ꝙ isti labores ꝛ sudores cla-
mant ꝯtra vos apud deū. Et ꝙ sit
verū. Jacobus. v. sue canonice di
cit Ecce merces operariorū q mes
suerūt regiones vestras: que frau
data est a vobis: clamat: ꝛ clamor
eorū in aures dñi sabbaoth introi
uit O tu qui detines seruos ꝛ an-
cillas sicut canes: nunq̄₃ dimittis
eos quiescere nec diebus festiuis:
nec aliquo alio tpe: bñ nota. O tu
qui detines salarium famulorum
tuorū: ꝛ solutionē artificū₃: labora-
torū: ꝛ aliorū: qui ꝓpter mercedē
tibi seruierunt. ꝛ anteq̄₃ eis soluas
trāseunt hebdomade menses: ꝛ an
ni: scias ꝙ ille sudor alienus quē
detines: ꝯtra te ante thronū dei cla
mat. Et ideo ꝯsulo tibi: vt obser-
ues qd̓ dñs ꝑcepit leuit. xix. Non
morabit̄ op⁹ mercenarij tui apud
te: vsq₃ mane. Vos autem labora
tores: ꝛ artifices ꝛ famuli faciatis
laboritium: artificium: ꝛ seruitium
fideliter ꝛ diligent̄. al̄ nō merem-
ni solutionem iuxta. l. cū ꝓponas.
l. ij. de pac. c. Frangenti fidem: fi-
des frandatur eidem.

¶ Tertiū pctm̄: qd̓ clamat añ deū
est: ꝑsonarū miserabilium oppres
sio. O viri crudelissimi q viduas
pupillos ꝛ orphanos opprimi-
tis: aggrauatis: ꝛ violētatis eorū₃
bona mobilia: vel stabilia: rapien
do: vel ipsarū ꝑsonas stratiando
vel a patria expellendo ꝓpter qd̓
ille pauperes ꝑsone emittūt suspi
ria: gemit⁹ lachrymas: atq₃ voces
qꝛ aliter se iuuare nō possunt: scia-
tis: ꝙ ille lachrymę ascendūt vsq₃
ad celum in ꝯspectu diuine maie-

statis. Et non credere: che questo io dica da la zuca mia. sed habetur eccle. xxxv. Lachryme vidue ad maxillā descendunt: & exclamatio eius sup deducentē eam. A maxilla eni ascendunt vsq₃ ad celum. & dominus exauditor: nō delectabitur in illis. Ve: Ve: Ve igit oppri mētibus illas: q₂ iudicium dei veniet super illos. E se purtarda nō pora mācare. Audi quid dicat dominus Jesus xp̄s. Luc. xviij. Judex quidam erat in quadam ciuitate qui deū nō timebat: & hoiem nō verebat. Vidua etiam erat in illa ciuitate & veniebat ad ipsu₃ dicens. Vindica me de aduersario meo. & nollebat per multum tp̄s. Post h̄ autē dixit intra se. Et si deu₃ nō timeo: & hominem nō vereor: tamē q₂ molesta est mihi hec mulier vidua: vindicabo illam: ne in nouissimo veniens sugillet me. Ait autē dn̄s. Audite quid Judex iniqtatis dicit. deus autē nō faciet vindictam electoru₃ suorū clamātium ad se die ac nocte: & patiētiā habebit in illis? Dico autem vobis q₂ cito faciet vindictā illorū. Hec sunt verba xp̄i: nō sunt dicta mea. Nota o tu aduocate & pcurator: q ꝯtra viduas & pupillos aduocas & procuras: bene nō. qm̄ si contra iusticiam tua aduocatione & pcurationē: sn̄ia que deberet dari pro ipsis datur cōtra ipsos: tu teneris satisfacere omne damnum eis illatum. Similiter & tu Judex qui falso sententias ꝯtra ipsas. Multotiens enim san zuane sebalzo ha mazor forza che la iusticia. Fa pur che tu habi da spendere: che se tu hauesti lo magior torto del mundo: te data rasone. e xp̄o mancho puo. q₂ vt dicit in. c. pauper. ij. q. iij. Pauper dum nō h₃ qd offerat: non solum audiri ꝯtēnitur: s₃ & ꝯtra veritatem opprimitur. Cito violat auro iustitia: nullāq₃ ptimescit culpā re⁹: quā redimet nūmis existimat. Creditime: che auātti 'l gran tribunale del gran Judice xp̄o: se dricerāo tutti li torti: che i q̄sto mūdo si fano. o guai achi li fa. & bti chi li sustiene cū patiētia.

¶ Quartū pctūm qd̄ clamat corā deo est vitium ꝯtra naturam. & qd̄ sit veru₃ audi quid dixit deus ad Mabraa₃. Gen. xviij. Clamor sodomorum & gomorum multiplicatus est & pcīn eoꝝ aggrauatu₃ ē nimis. creditis o p̄re: q⁹ de huiusmodi clamoribus vadant ante deum dubito q̄ sic & maxime a partibus italie. O ciuitas a tel. B quot voces quot clamores: quāte crida quāte lamētatione escono ogni di da te da le botege che tu ha: da li fōtegi tuoy: da le tue case: da li toy horti da li tuoy lecti: & vano per isino a le orechie de dio? Pensomi che se non fusseno quelle mane insanguinate: quelli piedi piagati: e quello pecto lanciato de Jesu xp̄o & anco quello sacratissimo pecto e q̄lle māmulle dolcissime de la gloriosissima sua madre vzene Maria che sempre iterpella & p̄ga per vui: e per te maxime: o cita misera gia saresti submersa & destructa p̄ le tue

le me abbominatione. O nephan-
dissimo et abbominabile sodomi-
ta adoncha: et tu sterco de sathanas
maledicto garzone che li consenti et
lasati vituperare e svergognare pe-
gio che se fusci vna meretrice: o per
promesse o per lusenge o per doni:
o per altre giotonie et casone sapia-
ti chel vostro pctō va per insino a
la sedia del grande idio: et auanti a
la sua maiesta crida contra de vui: e
say che dice? O grande iusto dio:
Iustitia: Iustitia: vendeta: vendeta
foco: foco: foco: contra questi abbo-
minabili sodomiti. Nō dico que-
sto da me. Ecco la sancta scriptu-
ra che non puo mentire. Clamor
sodomorum. etc. Igitur hoc vitiū ostenditur
eē valde graue respectu sue clamo-
rose vociferationis: quia clamat ante
deum contra ipsum operantem. Et sic
patet prima rō. Accipe secundā.

¶ Secūda rō qua peccatū ostenditur eē val-
de graue est: quia dissipat et extermi-
nat genus humanū probatur. Pro
multiplicatione et conseruatione ge-
neris humani: instituit et ordinauit
deus matrimonium: vt ēt in precce-
denti sermone dictū est: sed sodomi-
te adeo sunt inebriati et infamati in
abominatione contra naturam: quod non
possunt audire matrimonium: neque
ipsum contrahere: immo despiciunt et
vituperant: dicentes nō possunt as-
picere mulieres: neque amant eas:
sed asseuerant quod mulieres fetent: et
quod masculi sunt mundiores eis: sed
o maledicte sodomite: mētitis: quia
secundum quod dicebat pater noster sanctus ber-
nardinus speciosior et mūdior est ca-
ro mulieris quam viri sive quam masculi:
et probat dictū suū: quia vt habetur Ge-
ne. ij. masculi corpus est factū de li-
mo terre: mulieris vero de costa vi-
ri quanta ergo differentia est inter li-
mum terre: et carnem seu os: tāta
differentia est inter corpus mascu-
li et femine. Nulli dubium est: quod
speciosior est caro: quam fex terre et conse-
quenter caro mulieris quam masculi.
Et de hoc pōt apparere experientia
Lauet masculus man⁹ suas: et sint
pulchre quantum possibile est lauet et
mulier suas: et post lotionē primam
diligētissime factā. Secūdo lauet
vterque manus suas: et colligatur aqua
lotionis separatim: et postea vtraque
consideretur: trouareti: piu brutta as-
say sera quella del masculo: cha quel-
la de la femina. Ratio est: quia ille de
luto fact⁹ est: et consequēter e vno ma-
tone o vna tegola nō cocta lauala
quanto voy semper sara broda. Illa au-
tem quia de osse facta est: nō fa la sua
natura tanto lutoe come ne anche
losso se lauasse. Et propter hanc rōnem
ēt vir stat quietius quam mulier. Os-
sa enim: quando se manezano semper fa-
no rumor: e cussi le done quādo se
atrouano insiema che ti pare vdi-
re vno monte de ossa: e specialmē-
te in ecclesia et in predicatione: che
alcuna volta e vna vergogna el fa-
cto loro: luna crida o zuana: laltra
o Chatarina: laltra o Frācesca: o
bella deuotione che aueti a le mes-
se et a la predica: che veramente e
vna confusione et troppo grāde irre-
uerentia et indeuotione: hor nō consi-
derate vui: che ne la chiesia se consi-

era el glorioso corpo de xpo per la salute vostra: che douevesti stare in tāto silentio che nō se sentisse vn cito. Viene madona pigra: e vol sedē anāti madona sollicita. Nō fa ti piu cusi pouerelle: che tristeza e el fato vostro? Chi prima viene al molino: prima macina. Come voy giongete: mettetuie a sedere. hor a casa. Mūdior ergo est & formosior: ac magis pollita mulier: quā vir & probatū est. Sed tu maledicte sodomita tu fetidissime gomorreane: ideo dicis ꝯtrium: qz inebriatus: ifectus & in totū cecus effectus es & ideo tanq̄ cecus nō potes iudicare de coloribus: & tanq̄ infirmus & febricitans: nō discernis de saporib⁹. O pessime sodomita quotiens sodomiā exerces: totiens dicis deo. O deus tu dicis cresite & multiplicamini & replete terrā in sancto m̄rimonio: & nuy in tuo dispecto: damo opera che la humana natura nō sia multiplicata: ma che venga meno. Hac igitur ratione: vitium ꝯtra naturaz est grauissimum. Primū homicidium: est illud quod destruit humanū gen⁹ sed o pessime sodomita: teneas pro firmo: q̄ quotienscūq̄ exerces actum abhominabilem ꝯ naturam totiens cōmittis homicidiū. Probatur. Tu dn̄e decretalista h̄es in. c. si aliqs. d̄ homi. Si aliqs cā explende libidinis: vel odij meditatione: homini vel mulieri aliqd fecerit: vel ad potādū d:derit: vt nō possit generare aut ꝯcipere: vel nasci soboles: vt homicida teneatur. Dicit glos. Bernar. q̄ntum ad penam legalez. ff. de penis. Si aliqd & ff. ad. l. cor. de sicca. si mulierem. Et q̄ntum ad penā sp̄ualem: sz nō est irregularis: ac si hoiem occidisset. Illa. n. irregularitas nō ꝯhitur nisi actu iterficiat homo iam aiatus: vt extra eo. sicut. O maledicta creatura que facis aliquod maleficium alicui pp odium qd̄ sibi habes: vt nequeat ꝯcipere vel generare. Et tu maledicta vt n̄ possis grauidari. Tot filios occidistis: quod fuissent generati: si talia non comedissetis ac bibissetis: & vt ita homicide iudicantur oēs: quoꝝ ꝯsilio: auxilio vel fauore: iste maledicte persone comedūt talia. Ad ꝓpositum: o nephādissimo sodomita: q̄nti filioli haueresti tu generati: & tu ribalda & puzolente porca: q̄nti figlioli haueresti ꝯceputi quelle volte: che questo vitio abhominabile ꝯ natura haueti comesso? Molti & assay. Adoncha de tuti quelli seti homicidiali: & ꝯclusiue dico: nō mācha per li sodomiti: che la humana natura i tuto sia disfacta: & vēga meno: qz si omnes vacarent sodomie cito humana generatio deficeret & dissiparet. Et pp hoc est maximuz peccatum.

¶ Tertia ratio est: pp suā vituperosam violationē. O creatura humana gaude & gratias age deo: qz natura tua licet in nālibus sit minor angelis: tn̄ in gratuitis superat & excedit oēs illos. Unde maiorez grām hūit aia xp̄i: & aia beate v̄gis & in glīa collocate sunt in altiori &

nobilliori loco: q̄ omnes angeli: ꝛ
in hoc apparet grādis excellentia
humane nature: cū ambo sint ho-
mines similes nobis. Non ne si
rex aut imperator desponsaret sibi fi
liā tuā in vxorē: multū te ꝛ domū
tuā nobilitaret? Certe sic. Multo
magis filius dei nobilitauit nos:
cū nāam nostrā isepārabiliter sibi
vniuit: ita ꝙ vbicunq̄ est persona
sua: ibi est anima sua: ꝛ corpus: q̄
sunt similes animabus ꝛ corpori-
bus nostris. Magna est ergo ista
societas: quā ꝯtrit deus cū homine
ꝛ valde ītima vnio: q: ypostatica
ꝛ psonalis. Et ideo huic societati d̄
bemus honorē deferre: ꝛ sexui ma-
sculino: quē in se relucere voluit:
Nam masculus voluit esse ꝛ nō
femina. Quotienscūq̄ igitur o ma
ledicte ꝛ inimice Jesu christi vitu
peras masculum: semper vitupe-
ras xp̄m qui fuit masculus sic ꝛ tu
ribalde puer qui permittis te vio
lari semper vituperas christum.
A la proua. Si aliquis vellet vi-
tuperare ꝛ violare matrem: soro-
rē: aut aliam tuā ꝯsanguineā: nō
ne dicis. o quel ribaldo ha cercato
de suergognare le carne mie? qua-
re hoc? Nō pp̄ aliud nisi rōne pro
pinquitatis. Sic in die iudicij dicet
xp̄s ad sras. O maledicte sodomi
ta: ꝛ tu maledicte qui ꝯsensisti: vio
lastis carnē meā. Et si dixerit qñ
fuit hoc: ꝛ ipse rñdebit. Quod vni
ex his minorib⁹ meis fecistis: mi-
hi fecistis: pp̄ hāc rōnē dicit aler.
de ales. ꝙ vitium ꝯ nāam: ppetratū
post īcarnationē xp̄i: maius est ꝛ
grauius q̄ idem ppetratū ante in-
carnationē: rōne. s. humanitatis as
sumpte a verbo: ꝛ deo in vnitate p
sone vnite. Jdeo Aug. in. iij. ꝯfes-
sionū. ꝛ hētur in. c. flagitia. xxxij. q.
vij. Flagitia que ꝯ nāam sunt vbiq̄
ꝛ semp repudiāda atq̄ puniēda
sunt: qualia sodomitarū fuerūt: que
si omnes gentes facerent: eodē cri
minis reatu: diuina lege tenerētur
que sic nō fecit homines: vt se illo
vterent modo. Violat quippe ipsa
societas: que cū deo nobis esse de-
bet: cum eadē natura cuius ipse au
ctor: ab ipsis puersitatis polluit.
❡ Quarto pbatur vitium ꝯ nām
ram grauissimū esse: pp̄ sui nimo
sam puocationē. Tota scriptura
plena est: ꝙ deus est clementissim⁹:
pijssimus ꝛ misericordissim⁹: p-
mus quidē ad remittendū ꝛ indul-
gendū: tardus aūt ad puniendū.
Patet pmum Luc. xv. vbi scribi
tur: ꝙ pr̄ vidēs filium pdigū a lō
ge ad se venientē: misericordia mo
tus est: ꝛ accurrens cecidit sup col
lum eius: ꝛ osculatus est eū. Quis
est iste pater nisi deus? Quis est fi-
lius pdigus: nisi pctōr? qui qñ pe
nitens ꝛ dolens de peccatis: cū pro
posito ꝯfitendi: ad deū reuertitur:
deus occurrit sibi a longe: osculat
eum: ꝛ pcit sibi ꝛ remittit oia pec-
cata sua iuxta illud ps. Dixi confi.
aduer. me. inui. m. d. ꝛ tu. re. ipie.
pcti mei Quod aūt sit tardus ꝛ lē
tus ad puniendū: patet Gen. iij.
vbi ꝯtinetur Adā peccauit. Pro
quo peccato de⁹ eū puniuit. Sed
qualiter iuit ad puniendū eū? No

ta q̄ ibidē dr: q̄ deambulabat ad auraȝ post meridiem. ¶ Primo enim dicitur quod deambulabat deambulare aūt est anxiatim ⁊ valde plene. Non dr quod currebat: vel accessum festinabat. Dicit̄ etiā ad aurā: qñ.n. homini itinerāti ⁊ nauigāti dat vētus ante faciem: retardatur iter suū: ⁊ ecōtra: si ventus veniret retro. Ut demonstrat ergo scriptura: q̄ valde lento gradu dominus ibat ad puniendū Adā: nō dicit solum q̄ deambulabat: sed dicit q̄ ad auram: ⁊ nō post aurā: tertio dicit: q̄ deambulabat post meridiē: nō in meridie: qñ Adaȝ peccauit. Ut.n. dicit venerabilis Beda ⁊ Alex. de ales. Creatus fuit homo hora tertiarum: sed hora nona peccauit: ⁊ nō statim fuit expulsus immediate: sed post meridiē. Ex ccigit̄ q̄ lentus est deus ad puniendos pctōres. Uos igit̄ iudices terre imitamini ipm iudicem diuinum ad liberandū: indulgēdū: ⁊ remittendū: estote festini ⁊ sollicití. si aūt ꝓcedere opoꝛtet ad ꝯdemnandum: pede plūbeo: ⁊ passu testudineo ꝓcedatis. Examinetis bñ cāȝ anteq̄ꝫ ꝓferatis diffinitiuā sententiā: ⁊ nō ita festine interficiatis homines sicut quidam faciunt: qui delectari vident̄ in effusione sanguinis humani: ⁊ iactant se fecisse decapitari aut suspēdi tot vel tot homines: quasi volētes se ostēdē zelatores iustitie: qui in veritate potius dici pñt crudeles fere q̄ꝫ iudices humani. Delectant̄.n. in sanguine humano tanq̄ꝫ vrsi: aut que cunq̄ꝫ alie belue crudelioꝛes. Facit ad ħ. ij.q.iij. sūmope. ⁊.c. cū apud ⁊ de offi.iu. dele. quærenti. Tñ nota: q̄ omnis regula habet suas exceptiones. Sunt.n. quedaȝ adeo enoꝛmia ⁊ scelerata: q̄ ad ea puniendā: valde festinus fuit de⁹: ⁊ ita debent esse iudices humani. Et q̄ sunt illa. O nephādissimi sodomite: videte q̄ est vitium qd̄ cōmittitis: vnde Gen̄. xviij. dixit de⁹. Descēdā ⁊ videbo vtrū clamoꝛē tuū: qui venit ad me ope compleuerint an nō est ita: vt sciā: hic dr descendam: nō deambulabo: ad innuendum: q̄ hoc peccatum pp suā grauedinē ⁊ abhominationem: ꝓuocat deuȝ ad irā: ita q̄ velociter currit ad punīedos ipos qui illud cōmittunt. Dixit etiā. Uidebo vtrum ope ꝯpleuerint: an nō est ita: vt sciam. quasi dicat. Incredibile ē mihi homines ꝑpetrasse tā abhominabile scelus. Ideo dicit Grego. q̄ nouitas tāte turpitudinis: quasi admirationeȝ ⁊ dubitationē generauit in deo audiēte clamoꝛē sodomoꝛū. Oyme oyme oyme: tanto e venuta in vsanza q̄sta abominatione: che piu se marauiglia la psona qñ ode dire: che in vn loco nō si fa ch̄ quādosi fa. Et sic pȝ quarta ratio.

¶ Quinta rō: q̄re dico ħ pctm̄ eē grauissimū: est pp suā periculosaȝ indurationem. Ita.n. indurantur maledicti sodomite in hoc vicio: ⁊ sic pueri ꝯsentientes eis: q̄ quasi n̄ possunt ipsum dimittere: ⁊ ꝯsequēter nec saluari: vnde ad Ephe. v.

in epla.s.hodierna: apostolus vocat eos filios diffidētie: pp hoc in quit: venit ira dei in filios diffidētie: vbi Aimo.i.dyaboli: de qbus diffidimus: vel qui diffidunt de vita eterna. ɀ in.c.clerici.de exce.prela. ēt isti gomorreani vocātur filij diffidētie: qɀ de eoꝝ salute diffidēdum est maxime: si post etatē.xxx. annoꝝ: que fuit etas xpi: inuoluuntur hoc pcō: nō ꝙ misericordia dei sit insufficiēs ad pcendū: sed quia ita ificiuntur in hoc petō isti tales exercētes ipȝ pter illā etatē: quod nunqȝ relinquūt vsqȝ ad mortem: ɀ sic dānatur.

¶ Sexta rō dicit̃ ex rōe abominationis. Dico hoc peccatū eē grauissimum: pp eius intolerabilē fetorem. Fetet.n.adeo horribiliter: qꝺ ascendit fetor eius vsqȝ ad nares oipotentis dei. Probatur. Querunt sancti: quare deus stetit tātuȝ tpe ad incarnandū. Incarnat⁹ est enim.in.vj.millenario a ɔstitutione mūdi: ɀ nō in aliquo pcedētiū. Quare hoc? Aug. assignat vnā rōnem: dicens: videns deus tam abominabile scelus fere dedignat⁹ est incarnari. Et ne sentiret istū fetorē qñ natus est: vt dicit Hyero. super illud Isaye.ix. Lux orta est eis: in ea hora: qua xps natus est: omnes sodomite qui erant per totū orbem iussu dei a dyabolo suffocati sunt. Voluit.n.mundū purgari ab hoc scelere: anteqȝ eum igrederetur: in signuȝ huius: nō inuenitur in euāgelio xpm rephendisse hoc petūm nō ppter aliud: nisi qɀ non erat necessariū. Nullus.n.erat qui ipsum cōmitteret tpe xpi: ex timore illius flagelli. ¶ Secundo dico o male dicti masculi: ɀ o maledicte mulieres: que caditis in tam abominabile scelus: qꝺ adeo fetet: ꝙ etiaȝ angeli nō possunt supportare talē fetorē. Reperi.n.scriptuȝ ꝙ angeli fugiūt: nō solum ab illo loco: vbi hoc scelus cōmittitur sed etiā de illo loco: doue di questo peccato se ragiona p male. O maledicte me diato: ɀ leno: qui portas ambassiatas pueris: vt ɔsentiāt alicui: multo magis debent fugere ab illo loco vbi facis talē sermonē: sed etiā multo magis vbi fit talis operatō o maledicti ribaldi cōsiderate qꝺ scriptura sacra adeo abominat̃ h pctū: ꝙ qñ oportet de ipo loq: vtitur vbis obscuris ɀ palliatis: Vñ Gen.ix. volens scriptura exprimere nephādissimā rabiem sodomorum volentiū vitupare illos duos angelos: qui apud loth hospitati fuerant in formis virorum dicit ꝙ dicebant. Educ istos iuuenes: vt cognoscamus eos. Certe ipsi h verba: formaliter nō dicebant: immo alia turpissima sȝ scriptura vtitur verbis istis: vt honestiori modo quo pōt exprimat turpissimas voluntates iporum. Similiter habetur in pluribus alijs locis. Ma oyme oyme oyme: de questa puza se ne pla per le logie p le piaze p le scuole: per le botege: ɀ p li altri logi doue la gēte se congrega: ɀ stassi ad vdire cū tāto dilecto: ɀ piacere ɀ senza alcuna vgogna: che se cum

tāto piacē stessero a la pdica ⁊ vdir
plare del paradiso: ben per loro: o
ribaldi nō vi vergognati de nomina
re scostumatissimamente ⁊ sbocata
mente le pte anteriore ⁊ posterio
re del homo? E le parole deshone
stissime che me aborisco: ⁊ vergo
gnomi a pēsarle: nō solū nominar
le? O maledeti da dio: sapiati che
tanto e el fetore de qlle parole: che
se cōtaminata la ira: lo aere: e lo re
lo n solo la boca d chi pla: e le ore
chie de chi ode Unde gliosus Hye
ro. ⁊ habetur. xxxij. q. iiij. in eo. ne
phāda crimina nominare etiā tur
pissimū est ne dicētis os ⁊ audien
tium aures polluant. O bella ciui
lita acostumata zentileza: stare a p
lare de tale ribaldarie. Malede
ta sia tal zentileza: e tal nobilita che
se voria ordinare che fusse caciato
de ogni officio ⁊ honore quello ci
tadino ꝯ el qle se potesse puare che
de tal ribaldaria e puza plasse di
scostumatamēte. O fili mi O pr
mi: O mr mea: qn senti plare de q
ste ribaldarie: fugi dināti a quelli
che ne plano: che puzano piu che
vna carogna. Expellas eos a con
sortio: ⁊ a societate tua piu che se fu
seno cani rabiosi e puzolēti. Dilli.
Ua via che puzi che pari vn cesso
¶ Tertio dico q fetor huius pec
cati ēt est abominabilis demonib9
Reperi. n. scriptuz: q qdā doctor
exponens Apo. dixit q quidā de
mones adeo abhorrent hoc vitiuz:
q nunq de illo tentāt aliquā per
sonā. Immo ⁊ illi qui tētāt tm fa
ciunt q pducunt ad actū: ⁊ post
q3 induxerunt agentē ⁊ pacientem
ad perpetrādū huiusmodi scelus
statim fugiunt: q: nequeūt sufferre
fetorē horribilem: quē ibi sentiunt
pp quod merito pnt vocari stercus
sathane ⁊ fex dyaboli. Legite quā
tum vultis: nunq inuenietis peio
res antixpo ⁊ dyabolo: sodomita
peior est vtroq3. De antixpo. Da
niel. ij. legitur: q erit homo essemi
natus non aūt sodomita. Demon
ēt vt dictum est: fugit pp fetorez a
sodomita: ⁊ tu scelestissime curris
ad eā sicut ad montē rosarū ⁊ flo
rum. ⁊ si dicis: quo ergo tētat si re
cipit fetorē. Respōdeo q demō fa
cit sicut ille qui purgat latrinas ⁊
cloacas: qui pp lucruz non curat
de fetore. Sic ⁊ demon nō curat
de fetore vt lucretur animā tuam.
¶ Quarto hoc pctūm fetet homi
ni vt habet Gen. xix. Uxor Loth
fugiens a sodomis cū viro suo: re
spiciens retro ꝯ preceptuz dni v
sa est in statuā salis: ⁊ hoc ex maxi
mo fetore: qui veniebat inde. o ita
lia qntum fetes. O ciuitas. A. quā
magnus fetor egredit ex te quotti
die. Nō sentitis vos ipsi? Si dici
tis q nō malum signum est. Qui
enim comedit cepas vel alia nō sē
tit fetorem: qui exijt ab ore aliorūz
qa etiam ipsi comederunt. Sed q
nō comedit: peroptime sentit. Ita
ad ppositū: qui ē mūdus ab h vi
tio sentit fetores eius: Qui aūt nō
sentit signum est che ha mangiato
del aglio e ne puza anche luy.
¶ Quinto fetet aialibus. Nos vi
demus: q animalia tā gressibilia

& volatilia: in coniunctione carnali servant ordinem naturalem: quia masculi iunguntur cum feminis sunt tamen alique aves: ut dicit Arist. que non observant istum ordinem sed masculi cum masculis: femine cum feminis miscentur: et subdit Arist. quod ex tali coitu et coniunctione: malus odor sentitur. quia naturalis ordo pervertitur. O maledicti homines: O maledette femine: le triste dico non ale bone: a la barba vostra che seti pegio che le bestie.

¶ Sexto est adeo abhominabile quod inficit aerem. Nam ut dicit imperator in aut. ut non luxu. contra naturam col. vj. propter hoc peccatum veniunt pestilentie. O italia. O civitas. A. si frequenter flagellamini peste sciatis quod hoc peccatum et blasphemia est causa. Nec credas quod hoc dicam ex capite meo. ecce textus iuris.

¶ Septimo et ultimo inficit hoc peccatum terram et aquam. Nam ut dicitur in aut. supra alleg. propter hoc peccatum veniunt terremotus et sterilitates: et fames et hoc ex infectione terre. Glo. etiam de pe. di. i. §. sed et continuis dicit quod et in lacu: qui appellatur mare mortuum: ubi erat illa maledicta patria sodomorum est aqua que non est natabilis nec potabilis. Ibi sunt poma exterius pulchra: interius plena cinere. Dicit etiam Isido. quod ibi non possunt vivere pisces: nec cancri nec vinnes Immo si avis per aerem volans transit super isto lacu: cadit mortua: et vadit ad fundum. Ibi etiam est pix tenax et dura: que adeo fetet quod nullus pot stare: ut probatum est de uno fratre: quod portavit unus frater in Italiam in loco ubi conservatur. Ideo illa aqua non est natabilis: quia pice involuta nec potabilis quia amarissima. Et sic patet. vj. ro. Toglie la septima et vatene a casa.

¶ Septima ro: qua probatur hoc peccatum esse gravissimum est ratione sue rigorose punitionis. Punitur enim acriter a septem punitoribus Quorum primus dicitur legalis. Levi. xx. Qui dormierit cum masculo coitu femineo: uterque operati sunt nephas: morte moriantur: et sanguis eorum sit super eos. Ideo prohibetur hoc flagitium Levi. xviij. Cum masculo ne commiscearis coitu femineo: quia abhominatio est. Cum omni pecore non coibis: nec maculaberis cum eo. ¶ Secundus punitor est apostolicus. Pau. namque ad Ro. c. i. Loquens de huiusmodi nephandissimis gomorreanis tam maribus quam feminis dicit quod qui talia agunt digni sunt morte: non solum qui faciunt sed qui custodiunt facientibus. ¶ Tertius punitor dicitur imperialis. Nam in. l. cum vir. C. ad. l. iu. de adulte. et stup. dicitur. Cum vir nubit in feminam viros porrecturam. i. sm glo. Si vir agit in virum in modum femine quid cupiat: ubi sexus perdidit locum: ubi scelus est: id quod non profuit scire: ubi venus mutatur ad alteram formam: ubi amor queritur nec videtur. Iubemus insurgere leges: armari iura: gladio ultore: et exquisitis penis subdantur infames qui sunt vel futuri sunt rei. Idem dicitur in. l. fedissima. C. eo. ubi loquitur de

mulieribus cōmittentibus tale sce lus. Et in aūt. vt nō luxu. ꝯ naturā col. vj. circa finem : iubet impera tor tales puniri vltimo supplicio. vltimū autem supplicium mortē īterpretamur: vt. ff. de pe. l. vltimū Igitur o nephādissimi sciatis: qđ ꝛ ſm legem mosaycā: ꝛ aplicam: ꝛ īperialem: seu politicā: quotiēscū qꝫ cōmittitis talem abominationē semper digni estis morte. Similiter ꝛ vos qui ꝯsentitis.

¶ Quartus punitor dī municipalis. Leges. n. spāles regnorū: ꝛ statuta communitatū: ciuitatū: atqꝫ terrarū etiam ordinauerūt plures penas ꝯtra huiusmodi nephandissimas psonas. lꝫ ex negligētia officialiū: oēs leges ꝛ gnāles ꝛ spāles sint consopite ꝛ neglecte. Nā tota die hoc vitium exercetur: ꝛ tamen raro: vel nunqꝫ alicubi puniuntur exercētes. Sed dico vobis patres ꝙ illud quod nō puniūt officiales punit ipse deus. Sepe. n. mittit pestilentias ꝛ terremot⁹: ꝛ alia sua iudicia ꝛ flagella: quoꝝ oium cā: est hoc vitiū ꝛ blasphemia: vt supradictū est. Si ergo vos officiales ꝛ rectores: ꝛ deū diligitis rēꝫ publicam vestrā: ꝛ desideratis habere pacē: sanitatē: ꝛ bonā quietēꝫ ꝛ statum: faciatis sollicitam inqsitiōeꝫ si aliquos sodomitas inuenire potestis: remunerādo accusatores eorū: ꝛ cū inueneritis eos cōburatis: vel alias de medio auferatis: ꝛ sic deus defensabit⁹ vos a multis periculis. Venetijs oēs sodomite comburūtur. ꝛ ego ipse. quedā de principalioribus illius ciuitatis vidi cōburi in plathea sancti Marci ꝓpter hoc delictū. Sanctus etiaꝫ Bernardinus dixit perusij ī pdicatione: ꝙ duo Domicelli Sigismūdi Imperatoris venientes secum in Italiā: ibidē hoc scelus didicerunt. Cumqꝫ ad ptes suas redirent: ꝛ hoc simul operarētur: in delicto cōprehensi: iussu imperatoris ꝯbusti fuerūt. Et magna hoiuꝫ multitudo circūstātiaꝝ terraꝝ tenerūt ad videndū illos solū ex stupore: ꝙ tā ī auditū scelus cōmiserint. Theotonici. n. sunt ab ħ vitio valde mūdi. Ma oyme: oyme: oyme chi volesse ardere tutti li sodomiti de Italia: pocha gente remaneria per che poche psone sono: che per alcuno modo nō siano tincte ꝛ cōtaminati in questa sceleragine. E ꝑ questa cagione: dio cusi spesso flagella questa nostra Italia: quādo cum guere: quādo cuꝫ altri flagelli: vt dictum est.

¶ Quintus punitor est spūalis. ꝺ excel. prela: Clerici or. dictum est ꝙ qui in illa incōtinentia que ꝯtra nām est: ꝓpter quaꝫ ira dei venit in filios diffidētie. ꝛ quinqꝫ ciuitates cōbuste sunt: deprehensi fuerit si clerici fuerint deijciantur a clero. ꝛ ad agendam penitētiā ī monasterijs detrudantur. Si laici ex cōicationi subdantur: ꝛ a cetu fideliū: fiant penitus alieni. In sacro autē Decretorū volumine. §. qui puero. de pe. di. i. dī. Qui puero stuprū adducto vel corrupto comiserit: pluribus ī pfecto flagio punit capi

pte: Imperfecto in Insulam deportatur. corrupti conuictes: summo supplicio afficiuntur. O mal dicti lenones et mediatores ad cõmissionẽ huius criminis: bene notate: quia mortẽ meremini ſm leges. Hoc enim decretũ allegatur a gratiano in Decreto. de pe. d. i. in dicto. §. Qui puero.

¶ Sextus punitor dr diuinalis: de quo Gen. xix. dñs pluit super sodomam et gomorram sulphur et ignẽ de celo: et subuertit ciuitates has. et oẽm regionem: Uniuersos habitatores vrbiũ: et cuncta terre virentia. Ponderate patres: et ruminate singula verba: quia fecunda sunt et plena misterijs. Quare? Nõne deus potuisset punire p vnum angelum: p vnũ hoiem: vel p vnã aliã creaturã? Quare ergo in psona ppria? Nonne videt quid horrendũ: si rex aut Imperator proprijs manibus suspẽderet aliquem? Certe sic. Ideo pncipes per alios ministros faciũt iustitiã: et nõ proprijs psonis suis. Quare ergo nõ sic fecit deus? Rñ. pmo ad innuẽdũ: quod hoc peccatũ est valde horribile sicut nõnulli pncipes fecerũt ctra aliquos blasphemos et sceleratissimos viros: quos pprijs manib' suspẽderũt. vt dr de illo magno Capitaneo Brachio de mõtone. scdo voluit punire in ppria psona Deus hoc peccatũ: vt acrius et magis puniãtur huiusmodi sceleratissimi. Nã quãto agens est fortior: tanto ẽ actio sua vigorosior: ceteris paribus. Alapa. n. data alicui a robusto et potente viro magis nocet: quam si daretur a puero vel muliere. Deus igit omnipotẽs cũ oipotẽtia voluit p seipsum hoc vitiũ punire: quia oẽs creature simul nõ habuissent tantã potẽtiã: quantum ipse solus in puniendo ipsum et patriam illã maledictam. Scdo dr quod pluit. Scitis: qre dicit pluit: et nõ misit: nec aliud verbũ? Ad innuendũ: quod sicut gutte aque: quãdo pluit numerari nõ possunt: ita nec pene pparati ctra huiusmodi nephandissimos. Tertio dicit. super: non supra. Est. n. differentia inter istas ppositiones: vt dicit Tullius in suis differentijs. Nã sup significat aliquid esse a pte superiori alicui' illudque tangere in illa pte superiori: sup qua est. Supra vo dicit: qñ aliqd est a pte superiori alicuius: nec tamẽ tãgit illud. O maledicte et nephandissime gomorreane: scis quare scriptura vsa est ppositio super. et nõ sup? Ut cognoscas quod ille pene que pparate sunt cõtra te: penetrabũt vsque ad intima cordis tui: et tangent oia interiora corporis et aie tue. Sed audite patres qd pluit sup sodomas: quia ignem et sulphur. nõ rorẽ: nõ pruinã: non aquã: nõ niuẽ: nõ glatiẽ: nõ grãdines. Sed quare ignẽ? Rñ. ut pena corresponderet delictis. hz enim ignis duas pprietates. Unũ est: quia inter elemẽta nullum magis cruciat sensitiua. Est. n. maxime actiuitatis. ij. de genera. et iiij. methaure. Ut igit acerbissime punirẽtur illi nephãdissimi: ignẽ pluit deus

sup eos: et ñ aliõ alia pphetas ignis est: qz nunq̃ satiatur. Nã cõsumit quicqd in eo ponit. Sic et isti maledicti: nunq̃ satiant lasciuijs: immundítijs et spurcitijs. sed cõpleto appetitu suo de nouo aliqd aliud in honesti appetit. Uñ et propter hoc: filij diffidentie dicitur: vt supradictum ẽ. Pluit etiã sulphur: ad inuẽdu3 q sicut sulphur fetet: ita et hoc vitiũ: et cõmittentes ipsum. De quo fetore iã dictu3 ẽ. Sequit in tertiu: q subuertit has ciuitates: et oẽm circa regionẽ nihil remansit. Et hic nõ: q vt dicit glo. de pe. d. i. §. Sed cõtinuo. Et etiã tertius. c. clerici. de excess. pla. quinq3 fuerunt ciuitates igne consumpte. s. Sodoma: Gomorra: seboim: Segor: et Elcale. Seu. Sodoma: Gomorra: Adama: Seboim: et Segor: elcale. Iste ciuitates erant: vbi nũc effectus est lacus: qui dicit mare mortuum. Et dicit glo. in dicto: c. Clerici. q tres ciuitates perierunt ex pprio delicto: et due ex vicinitate in epistola pauli ad. c. pmo dicitur. Sicut Sodoma: et Gomorra: et finitime ciuitates simili mõ ex fornicate: et abeuntes post carnez alteram: facte sunt exemplum ignis eterni penas sustinentes. Similiter et hij qui carnẽ maculant: supple fient exẽplũ oium. Osee. ij. fit mentio de Adama: et Seboni. Et sic patet de. vj. punitore.

¶ Septim⁹ et vltimus ẽ punitor euangelicus. i Math. xviij. dicit. Qui scan. vnũ de pusi. il. qui i me cre. expe. ei vt susp. mo. asi. in collo eius et demer. in profun. ma. Sed vbi queso maius scandalum illo quod prebet sodomita puero: quẽ seducit pmissionibus blanditijs: seu donis. vl' per lenones: et mediatores. Et ideo oẽs merent mortez vt dictũ est. Igit vos dñi officiales: estote seueri ꝯ istos. Et tu fili mi si aliquis querit te seducere: accusa eũ: q: si non faceres aliud bonu3 in vita tua: nisi esse cãm: q aliquis sodomita ꝯburatur: istud sufficit ad salutẽ. Et vos ciues: si habetis in ꝯtrada vestra aliquos vicinos: hoc vitio infectos: expellatis. et oẽs satagite vt hoc vitiu3 a ciuitate vr̃a extirpetur. alias: oẽs simul pibitis sicut et ille ciuitates finitime sodomoꝝ: et Cõsumet te⁹ omnia terre vr̃e virentia: nec fructu3 aliqõ ex artibus: et industrijs ac negociationibus vr̃is habebitis et semper de malo in peius procedetis. A quibus penis et culpis liberet vos elementissimus deus. Qui sit benedictus in secula seculorum. Amen.

¶ Feria secunda post tertiam Dominicam quadragesime De impedimentis matrimonij et cõsanguinitate affinitate: et spirituali cognatione: ex quibus probatur grauedo incestus. Sermo. xlv.

Fornicatio autẽ: et ois immunditia et c. Eph. v. Audim⁹ de grauedine vitij ꝯ naturã: restat q videamus de grauedine Incest⁹: Ubi nota: q tribus rõnibus possũ

mus arguere ⁊ pbare: q peccatū cōmissum cū psonis propinquis: est grauissimum.

¶ Primo rōne sue phibitiōis.

¶ Scdo rōne sue abhominatōis.

¶ Tertio rōne sue punitionis.

¶ Primo dico q pbat: ⁊ conij citur hoc peccatū esse valde graue: rōne sue phibitiōis. Prohibetur enim ab oipotenti deo leuit. xviij. Ubi di. Ois hō ad pximā sanguinis sui nō accedet: vt reuellet turpitudinē eius. Sed nedum phibita est inter huiōi psonas ɔiunctio carnalis criminalis: que fieri non pōt sine peccato: sed etiam matrimonialis. que vt clarius intelligatur: nōt q tres sunt ppinquitates pter quas phibetur: ⁊ dirimitur matrimonium.

¶ Prima consanguinitatis.

¶ Secunda affinitatis.

¶ Tertia spiritualitatis.

¶ Prima ppinquitas. s. consanguinitatis: vel consanguinitas est fm Ric. in. iiij. d. iiij. In pncipio vinculum psonarum ab eodem stipite descēdētiū: carnali ppagatiōe ɔtractum. Stipes aūt vocat psona aqua descendunt iste persone: inter quas est tale vinculū. Unde ⁊ consanguinei dicunt quasi de vno sanguine pcedētes. Ideo di. Ric. q ly. Uinculum: pdicat de cōsanguinitate carnaliter. Consanguinitas est. n. vinculū: idest eā vinculi illarū psonarū descēdētiū ab vno stipite. hec autem consanguinitas habet tres lineas.

¶ Prima linea est ascendentiū: ⁊ in pmo gradu huius linee: sunt tui consanguinei: pater ⁊ mr. In secundo auus: ⁊ auia. In tertio pauus ⁊ proauia. In quarto attauus: ⁊ attauia:

¶ Secunda linea est descendētiū. In cuius primo gradu: sunt tui cōsanguinei filius ⁊ filia. In secūdo nepos ⁊ neptis. In tertio filij istorū qui dicunt: abnepos abneptis.

¶ Tertia linea est trāsuersaliū: seu collateraliū: cuius gradus aliter cōputant fm leges: ⁊ aliter fm canones. Nā fm leges: i cōputādo reuertimur ad stipitem: fm ius canonicū: nō ē necessariū reuerti ad stipitē. Uñ ɔputādo fm ius canonicū qō debem⁹ sequi in matrimonijs ⁊ non leges: duo fratres sunt ɔsanguinei in pmo gradu istius tertie linee collateraliū. In scdo vo sunt filij duorū fratrū: In tertio nepotes duorū fratrum: In qrto pnepotes duorū fratrum: vt habet in. c. Tua nos. de consan. ⁊ affi. ⁊ de testi. lz ex quadā. Inter cōsanguineos igitur phibetur matrimoniū a diuersis legibus diuersimode. Nam: ut dicit Alex. de ale. In tertia pte sue summe super pcepto: nō mechaberis. ⁊ etiā Ric. vbi. s. a lege nature phibetur matrimonium patris cū filia: ⁊ matris cū filio. Uñ gen. ij. inspiratus a spū scō Adā. dixit Relīqt hō prem: ⁊ mrem ⁊ adhebit vxori sue. Dictat. n. natura: nō sic turpiter parētes tractari debere: sicut se ɔtractant ɔiuges. Uñ ⁊ propter hoc dicit Ric. q magis est cōtra ius nature mrimonium filij cū

matre: q filie cū patre: q2 vxor dz
esse viro subiecta: ɔtra autē ius na
ture ē: q filius subiectā teneat ma
trem. A lege aūt diuina ꝛ scripta:
ꝓhibentur mr̄imonialiter ɔiungi
nedum ɔsanguinei de qbus dictū
est: sed etiā oēs consanguinei: etiā
in secūdo gradu. In ipso. n. ꝑmo
statu creationis Ade ꝛ Eue licitū
erat ɔhi mr̄imoniuȝ inter filios ꝛ
filias ipsoꝝ: vt sic multiplicaretur
natura: sȝ postea fcā fuit lex a deo:
vt pȝ leuit. xv. q inter consangui-
neos aliquos In scđo gradu: non
posset ɔtrahi matrimoniū Cuius
ꝓhibitionis ratio fuit ꝭm Ric. ne
daretur intentiuū luxurie ipsis cō-
sanguineis: cū frequenter soleāt in
eadē domo habitare: si possent ma
trimonialiter cōiungi. Lex autem
canonica prohibet matrimonialit̄
copulari ɔsanguineos etiā In t̄r
tio. ꝛ q̄rto gradu: vt de cōsan. ꝛ af-
fi. Non dz. Cuius rōnem assignat
gregorꝰ di. Experimento didici-
mus ex tali coniugio: sobolē nō
posse succedere. ꝛ habetur. xxxv. q.
iij. Quedam lex. Ric. tn̄: ꝛ Jo. an.
inter ascendentes ꝛ descendentes:
putāt esse perpetuā prohibitionē.
Vn̄: si Adam eēt viuꝰ: ꝛ Eua mor
tua: nō haberet cuȝ qua ɔtraheret.
Inter collaterales aūt: vt dictū ēt
se ꝓhibisse lo apparentare p insi-
no alo quarto grado: cōputādo li
gradi scđo ragione canonica: ꝛ nō
scđo ragione ciuile. Vn̄ el fratello
nō puo apparētare cū vna suo so
rella carnale: q2 sunt cosanguinei
in ꝑmo gradu. filij istoꝝ minime:
q2 sunt in scđo nec filij coꝝ: q2 sunt
in tertio nec filij coꝝ: q2 sunt in q̄r
to filij aūt istoꝝ vltimoꝝ: lȝ ꝭm iu
ra antiqua nō possint tn̄ hodie pos-
sunt ɔhere: q2 sunt in quinto. Im-
mo: si alique ꝑsone attinēt sibi ex
vna parte In tertio vel In in scđo
vel In ꝑmo gradu: ꝛ ex alia par-
te In qnto poterunt ɔhere: q2 vt
c. fi. de consan. ꝛ affi. di. In cōsan
guinitatē semꝑ standū est remotio
ri. ꝑsone. Sed ponamus q aliquē
ꝑsone consanguinee In ꝑmo scđo
tertio. vel quarto gradu scienī ɔ-
hūt matrimonium: peto: quam pe
nam incurrunt.

¶ Rn̄sio ꝑmo peccant mortaliter
faciendo tale matrimoniū: Unde
solum q aliquis volūtate ɔsentiat
habere aliquā suā cōsanguineā in
vxorē: ꝛ solum q aliqua cōsentiat
habere aliquē suū cōsanguineum
in virū: ambo peccant mortaliter.
q2 faciunt ɔ ꝑceptum ecclesie indi
cto. c. Non debet.

¶ Scđo faciunt tot peccata mor-
talia quot vicibus ɔiungunt̄ tan-
q̄ vir ꝛ vxor: q2 nō ē matrimoniū
inter eos: sed incestus. nec sunt vir
ꝛ vxor: sed ɔcubinus ꝛ ɔcubina.

¶ Tertio sunt excōicati: vt in cle-
men. Eos de consan. ꝛ affi.

¶ Quarto dico q filij qui nascū-
tur ex tali damnato coitu: sunt ille
gittimi ꝛ oīs paterne substantie in
digni: ꝛ ɔ̄rn̄ nō possunt heredita-
te: vt in dicta Clemen. ꝛ in. c. Cuȝ
inhibitio. de clande. despon. ꝛ in
autē. quibꝰ modis nā efficit̄ sui.
§. vltimo. colla. vij.

¶ Quinto dico: q si volunt salua ri: oȝ q vnum duorū faciant: aut .s. separentur abinuicem ⁊ dirimā tur. aut obtineant dispensationem a papa q possint contrahere. ⁊ do nec obtineant: obseruent castitatē. Si vero nō fecerint alterum isto- rū: nunq̄ poterūt salubriter confi- teri: vȝ cōicare. ⁊ in tali statu mo- rientes: a casa del dyablo se ne va no. Sed do tibi vnā aliā ꝯclusio- nem. q nō solum dicti ꝯhentes in currūt penas p̄dictas: Immo oēs qui dederūt consiliū auxiliū: vel fa uorem: vt tale matrimoniū fieret. Et hoc intellige scienter. quia oēs peccauerūt mortaliter. ⁊ sunt ptici pes oium peccatorum: que faciūt ꝯhētes p̄dicti. ⁊ ēt sūt excōicati: q2 pticipauerunt in crimine: propter qđ dicti ꝯhentes incurrerūt excōi cationem. ar. c. Si cōcubine. ⁊ c. Nup. de sen. ex. ⁊ c. Sicut dignū. ⁊ c. Ad audientiā. de homici. ⁊ c. Qui sentit. xi. q. iij. O ribaldi. ⁊ maledicti viri: qui carnaliter cōmi scemini cū consanguineis vestris: Et vos ribalde ⁊ maledicte femi- ne: que ꝯsentitis eis: pensate: si ma trimonium ꝓhibetur inter dictas psonas a Jure natur: diuino: ⁊ ec clesiastico: quanto magis incest⁹: ⁊ alie ribaldarie? Et si ꝯhentes ma trimonium in aliquo dictorū gra- dum attinētes: puniunť tot horri- bilib⁹ penis: quot penas: quot tor menta: creditis vos mereri ꝓpter fedissimas: ⁊ horrendas lasciuias: ⁊ inhonestates vras? Qđ aūt talez dispensationem: solus papa possit ꝓcedere: habetur in. c. Quia circa. de consan. ⁊ affi. Ubi glo. sup vbo a sede aplica: di. Nō: q sol⁹ papa pōt dispensare circa gradus cōsan guinitatis vt etiā dicit in. c. Non oȝ. de cōsan. ⁊ affi. ⁊ de resti. spo. literas. Unū nec legatus dispensa re pōt. de trāś. c. fi. De peccatis au tem que fecerunt dicti ꝯhentes: ⁊ ab excōmunicatione quā incurre- runt ꝯtrahentes talem matrimo- nium eps pōt absoluere: dūmodo abinuicē separētur: quousq ha- beant dispensatiōem a papa. Si- militer dantes cōsiliūm: auxilium vel fauorē adhuc possunt absolui ab epo: ⁊ debēt conari: vt illud di rimatur vel dispensetur. Secunda ꝓpinqtas p quā impeditur ⁊ diri mitur matrimoniuȝ ē affinitatis vt aūt dicunt theo. in. iiij. d. xlj. Af finitas est ꝓpinquitas ex carnali commixtione ꝓueniens: omni ca- rens parētela. Pro cuius tñ diffi nitionis clariori intelligentia nō. septem ꝯclusiones.

¶ Prima cōclusio habetur in. c. Quod super his. de ꝯsan. ⁊ affi. s. Quod oēs cōsanguinei viri: sunt affines vxoris: ⁊ oēs cōsanguinei ipsius vxoris sunt affines viri: ⁊ ī co gradu: in quo sunt cōsanguinei vnius in eodem sunt affines alte- rius. Unū si vir tuus hȝ patrē filiū ⁊ germanum qui sunt ꝯsanguinei sui in p̄mo gradu: sunt affines tui in p̄mo gradu. Si autē nepoteȝ. i. filiū filij. ⁊ auum. i. patrem patris vel cōsobrinum: qui sunt eius con sanguinei in scđo gradu: isti qdeȝ

sunt affines tui in scdo gradu. et sic de singulis. Inter hos affines. p hibetur mrimoniu de iure diuino in aliquo gradu. de iure aut positi uo in aliquo alio vlteriori A iure enim diuino vt habet leuit. xviij. phibetur matrimoniu inter filia strum et nouercā: qui sunt affines in pmo gradu. et inter nepotem. et vxorē aui. et inter socerū: et nurum A iure autem positiuo et ecclesiasti co phibetur matrimoniu inter af fines vsqz ad qrtu gradum et non vltra: vt d: 9san. et affi. c. nō dz. Un si tu vir habes vnā vxorē que mo ritur an te: tu che resti: nō poi ap parentare cum la matre: ne cuz la filiola ne cum la sorella de costei che ti fu moglie: p che sono tue pa rente in pmo grado come erano alei 9sanguinee pur i pmo grado. et ita vsqz ad qrtu gradu iclusiue. Sed nota: q vt dicit in. c. Qd sup his. de consan. et affi. Inter cō sanguineos viri et vxoris. et ex co rādez. s. viri et vxoris cōiugio: nul la prorsus affinitas est 9tcta: pro pter quā debeat inter eos mrimo nium impediri. Un lz frater tuus habeat in vxorē vnā mulierez: tu potes habere in vxorē: matrē soro rē: et filiā eius. Similiter pater et filius possunt accipere in vxorem matrē et filiā. Sed ille qui habuit in vxorē vnā mulierē: ipse est qui 9trahit affinitatem cum cōsangui neis illius mulieris. et q phibetur 9trahere mrimonium cū eis. Si milit illa mulier: que fuit vxor ali cuius: est que efficit affinis oium cōsanguineorū viri sui: cū quoruz nullo: pōt 9trahere matrimonium vsqz ad qrtum gradū: vt dictū ē. Qd si aliqui affines in pmo scdo tertio: vel qrto gradu 9trahūt ma trimonium 9tra iura diuina et ec clesiastica incurrunt oēs illas pe nas: quas incurrūt 9sanguinei: in ter qrtum gradum 9trahentes. et si volūt saluari: oz q faciāt: sicut de ipsis dictū est. Nā iura ita loquū tur de affinibus: sic de 9sanguineis. Secūda 9clusio. Nota q affi nitas 9trahitur nō solum per ma trimonium cōsumatū: vt dictuz ē: sz etiā p mrimoniū nō 9sumatuz. Hāc ponit Ric. in. iiij. d. xlj. ar. j. q. ij. et iij. Et talis affinitas impro prie dicat affinitas. Nā pprie dz vbi interuenit carnalis cōmixtio: sed tn q: in effectu impediēdi mri moniuz 9uenit cū affinitate pprie dicta: etiā dz affinitas. Si ergo ali quis cuius 9sanguineus in pmo scdo tertio. vl qrto gradu: 9trahit mrimoniū cū aliqua muliere: licz nō 9sumauerit et ipse moritur: dico q cum illa que remanet: nō potes 9trahere mrimoniū: et si 9trahis: nō tenet Immo icurris oēs illas penas: de quibus dictum est. Tertia 9clusio. si 9trahis spon salia cū aliqua vel cū aliquo: et ip sa sponsalia sunt talia: que de iure tenēt: dico: q lz nō inducāt affini tatē pprie dictā: inducunt tn ipe dimētuz mrimonij sicut affinitas pp̄ter publice honestatis iustitiā vt de spon. Ad audientiā. Est aūt publice honestatis iusticiā: f m tho.

in.iiij.d.xlj. Propinquitas pueniens ex sponsalibus: ab ecclesie institutione: robur trahēs ppter eius honestatem. Si ergo aliquis consanguine⁹ tuus vsq3 ad q̄rtū gradum cōtraxit sponsalia de futuro cū aliqua: eo mortuo nō potes cōtrahere mr̄imonium cu3 illa que remanet: q2 fuit sponsa tui consanguinei iā defuncti. Facit ad h. de spon. Sponsam. ꝛ de spon. impu. Cōtinebatur. in fi. Et si de facto ꝯhēt: mr̄imonium inter huiusmodi nō tenet: sed d3 dirimi. Sunt autē sponsalia: futuraꝝ nuptiaꝝ promissio. vt.xxx.q.v. Nostrates. Unde: sponsalia dicuntur a spondendo.i. pmittendo. ꝛ nō possunt ꝯtrahi ante septēnuū quia: vt dicit Ricar. in iiij.d.xxvij. ad h requiritur cōsensus: q n̄ pōt interuenire nisi itelligat ab vtraq3 parte: quid iter eos agit quod infirmitas etatis puerorum ante septēnuū nō admittit. Qui ergo dāt puellas pueris añ illā etatē nihil faciunt in vteroq3 pueroꝝ p⁹ q3 venerint ad tp̄a discretiōis: vbi enim nō est ꝯsensus vtriusq3 non est ꝯiugium. vt.xxx.q.ij. Ubi non est. Cōtrahunt aūt hec sponsalia: vt dicit Ricar. ꝛ alij. vt supra quinq3 modis.

¶ Primo nuda pmissione: vt cū vir dicit. Accipiā te in meā vxorē ꝛ illa accipiam te in virū meū: vel per alia equipollentia verba vt ducam te in vxorē: ꝛ huiusmodi. Et ista sunt pprie sponsalia: que fiūt per verba de futuro.

¶ Secundo datis arris sponsalitijs: vt pecunia: anulo vel alia aliqua re.

¶ Tertio per anuli subarrationē.

¶ Quarto iteruenientē iuramēto.

¶ Quinto fidei datione.

¶ Quarta ꝯclusio hētur.xxxv.q.iij. nec eā. ꝛ de eo qui cogno. ꝯsan. uxo. sue. discretionē. ꝛ.c. tue. s. q affinitas ꝯtrahitur per copulam fornicariam: dūmodo copula sit talis: q per eā vir ꝛ mulier efficiant vna caro. vt dicit Ric. in. iiij. dist. xlj. ar.i.q.i. Ex qua ꝯclusione sequtur correlarie ista.

¶ Quinta ꝯclusio q si cognouisti carnaliter aliquā mulierē: effect⁹ es affinis oium ꝯsanguineoꝝ eius ita q cū nulla earū vsq3 ad quartum gradum potes ꝯhere mr̄imonium. Similiter si tu mulier ꝯsensisti carnaliter alicui viro ꝛ fornicarie: omnes cōsanguinei sui sunt affines tui: ꝛ ꝯsequēter cū nullo ipsorum potes ꝯhere matrimoniu3 vsq3 ad quartum gradu3. O quot sunt in mūdo: qui peccauerūt cu3 vna muliere carnaliter: ꝛ postea ꝯhunt cū filia: aut matre: aut neptem aut ciana: aut sorore. ij. iij. vel. iiij. ipsius ꝛ putant stare in bono matrimonio. O miseri homines: sciatis q2 illud matrimoniū nō tenet: Immo facendo tal parentato: seti scorsi tute le pene. s. dicte. Similiter ꝛ tu bona donna che dio te faci bona che ti bisogna: se hay pctō cum vno carnalmēte: guarda non pigliare per marito alcuno parente de costuy per fino al quarto grado: che sel pigli pecchi mortalmēte

a sey excōicata: τ nō he tuo marito: e per ɔsequente: tuti le volte che te coniungi cū luy pechi mortalmente: e li filioli che fay sono bastardi: e se tu voy saluare: bisogna che te dispartí da luy: o chē habi la dispēsatione del papa.

¶ Sexta conclusio ꝙ affinitas superueniens sponsalibus de futuro rumpit ea: ita ꝙ si tu habes aliquā sponsam de futuro tūc: τ anteꝗ̄ cōtrahas cū ea p verba de pñti: cognoscis carnaliter aliquā consanguineam eius: vsqꝫ ad quartū gradum inclusiue: illa que erat prius sponsa tua: nō potest amplius eē vxor tua: q: facta est affinis tua: ꝓpter copulā fornicariā quā habuisti cum eius consanguinea. Idem iudiciū est de muliere: que ɔtraxit sponsalia de futuro cum aliquo: τ anteꝗ̄ ɔtraheret cū eo p verba de pñti: pmitit τ consentit se violari carnaliter ab aliquo sui sponsi consanguineo in pmo scđo tertio. vel quarto gradu: tūc ille qui erat spōsus nō pōt esse maritus huius mulieris: q: factus est affinis eius ex eo: ꝙ consensit carnaliter consanguineo illius sponsi sui. Hanc cōclusionē ponit glo. c. ex litteris. de eo qui cogno. consan. vxo. sue. τ ꝓbatur p idem. c. τ per. c. veniēs el pmo. extra eo. de affi. τ consan. super eo.

¶ Septima τ vltima ɔclusio. dico ꝙ per pollutionem factam nō in vase nāli ad illuꝫ vsum ordinato: sed extra: vel per fractionē claustrorum sine seminis effusione: nō ɔtrahitur affinitas: ꝗuis talis pollutio sit criminosa τ damnabilis. Hanc ɔclusionem ponunt Theo. in. iiij. d. xlj. Et etiā canoniste: τ ꝓbāt per. c. extraordinaria. xxxv. q. iij. Et rō est: vt ipsi dicunt: q: talis pollutio: nō facit sanguinis cōmixtionē: nec carnis vnitatem. Addit hosti. ꝙ si vir emittit semē: etiaꝫ si mulier nō emittat: ɔtrahitur affinitas. Hec ɔclusio nō est in publico declaranda: sed bonum ē scire eā pro consilijs dandis.

¶ Tertia propingtas dr̄ spūalitas quā appellāt doctores cognationeꝫ spūalem. Ut aūt dicit Ric. τ alij in. iiij. d. xlj. cognatio spūalis est proximitas quedā psonarū ꝓueniens ex datione sacramenti: vel tentione ad illud. Sicut. n. per gñationē carnalem: inter generantes τ psonā generatā est quodam vinculū: qđ dr̄ cognatio carnalis: ita τ p regenerationem spūalē: cōtrahit̄ a psona regenerata quoddā vinculū cum dante sacm̄ regenerationis: qui ē pater spūalis: representās psonam dei. τ cū tenentib᷒ ipsam: cū suscipit ipsum sacm̄: q̄ representāt mrēm spūaleꝫ. s. ecclesiam τ hoc tale vinculum: dicit̄ cognatio spūalis. τ ɔtrahit̄ p sacm̄ baptismi: τ confirmationis: τ etiā per cathecismum. habet auteꝫ talis cognatio spūalis tres spēs.

¶ Prima dr̄ paternitas.

¶ Secunda compaternitas.

¶ Tertia fraternitas.

¶ Prima est inter baptizantem vel cōfirmāteꝫ: τ psonā baptizatā vel ɔfirmatā

vel confirmatā. Similiter inter te nentes in baptismo vel cōfirmatio ne: ⁊ ipsam psonam tentā: ⁊ etiam hec pṗnitas ꝯbitur inter psonam baptizatā aut cōfirmatā: ⁊ ꝯiuges tenētis in baptismo: vel confirma tione: ꝯiugē dico: cū quo habuit copulam carnalē ante tentionem istius persone baptizate: vel cōfir mate. Isti nanq̧ tenētes: dicūtur patres vel matres spirituales: sicut ⁊ ipsi baptizantes vel cōfirmātes: qui vulgariter dicunt̄ patrini: vel patrine: ⁊ ipsi psone tēte: dicuntur filij vel filie spirituales.

¶ Secūda species.s.cōpaternitas est inter baptizantē vel ꝯfirmantē ⁊ parentes psone baptizate vel cō firmante. Est etiam inter psonam tenentē in baptismo vel ꝯfirmatio ne: ⁊ parentes ipsius psone tente: in baptismo vel ꝯfirmatione. Pa rentes dico.i.prēm ⁊ matrē. vnde tales.s.baptizans vel ꝯfirmās: vel tenens: efficiunt̄ cōpatres: vel cō matres patris ⁊ matris psone ba ptizate vel ꝯfirmate. Et hec cōpa ternitas aliquādo transit ad vnū ꝯiugum alio mediante: aliqñ nō. Si.n.alter ꝯiugum: inter quos cō sumatū est matrimoniū: suscipit fi lium alicuius de sacro fonte: vel te net in ꝯfirmatione: alter ꝯiunx ef ficitur cōpater patris ⁊ matris p sone baptizate vel confirmate. vt i. c. Martinus. de cogna.spū. ⁊ .xxx. q.iiij. si quis vnus. Cuius ratio ē: q: vt ibi dr̄. vir ⁊ mulier effecti sūt vna caro per matrimoniū ꝯsuma tū. Si aūt vir: aut vxor ante matri moniū ꝯtractum: vel ante ꝯsuma tionē matrimonij ꝯcti: leuauerit fi lium alicuius de sacro fonte: vel te nuerit in ꝯfirmatione: non pp hoc transit cōpaternitas ad alterū ꝯiu gem. Unde in hoc casu: posset vir habere duas cōmatrices in vxores vnā post mortē alterius. xxx.q.iiij potest vxoris. ⁊ hoc siue inter predi ctos cōiuges sequat̄ copula carna lis siue non: q: per vnionē carnis ad vnionē sps pcedentē nō trāsit. vt hētur. eo. c. sed ponamus ꝙ ali qui efficiant̄ vna caro per copulā fornicariā: nunq̄d transit compa ternitas ab vno in alterū? Ric. di cit ꝙ nō. Ratio est: q: per rē pure corporalē: nō ꝯtrahitur cognatio spūalis. Thomas aūt dicit qḋ sic. Quis verius dicat: nescio. Si aūt aliquis susceperit de sacro fonte fi liū alterius ꝯiugū: inter quos est ꝯsumatū matrimoniū: siue fuerit natus ante ꝯsumationē matrimo nij siue post: de alia psona: ei᷑ de cō iuge nō efficitur compater nisi illius ꝯiugis cuius est filius. xxx. q. iiij. q spūalem. Et in glo. hētur rō: q: li cet ꝯiuges ad ꝯtrahendaꝫ compa ternitatē. ꝯiuges inter quos est cō sumatū matrimonium cōicent sibi suas actiones: nō tñ suas passiōes q: hoc induceret nimiū onus ⁊ pe riculosum matrimoniū.

¶ Tertia species.s.fraternitas con trahitur inter personam baptizatā vel confirmatā: ⁊ filios baptizātis vel ꝯfirmātis: seu tenētis in baptis mo vel ꝯfirmatiōe. vt .xxx. q. iij. c. putandū. ⁊ .c. sequēti. ⁊ de cog. spi.

ritu. ex literis. Et hoc siue carnales filij nati sint ante contractam compaternitatem inter parentes suos carnales personae baptizatae uel confirmatae: siue post. vt extra. eo. Tua nos. Filij autem per quorum neutrum ad compaternitatem ventum est: inter se possunt libere matrimonialiter copulari: siue nati fuerint ante compaternitatem: siue post. vt. xxx. q. iij. non oportet. §. filij. et c. super quibus. Et hoc verum est nisi consuetudo metropolitane ecclesie vel aliarum circumpositarum contradicat. extra eo. sup eo. Pater etiam spiritualis licite potest ducere in vxorem filij sui spiritualis sororem carnalem. vt. xxx. q. iij. post susceptum. §. si quis. et c. sequenti. Ex quo patet derogatum esse illud decretum: quod dicitur. xxx. q. iij. post susceptum. §. quod qui ex compatre et commatre nati fuerint matrimonio coniungi non possunt: hec omnia Ric. in. iiij. di. xlij. ar. i. per totum. Inter huiusmodi igitur personas spiritualiter propinquas et cognatas in aliqua dictarum specierum: non potest contrahi matrimonium: et si contrahitur non tenet. vt extra. eo. veniens. per cathecismum autem contrahitur cognatio spiritualis adeo debilis: quod vix impedit matrimonium contrahendum: quoniam si contraheretur: non propter hoc esset dirimendum: vt in. c. contracto. extra eo. Si ergo contraxisti matrimonium cum aliqua persona que tibi sit cognata spiritualis in aliqua dictarum specierum: noueris: quod illud non est matrimonium et contrahis peccatum mortale quotienscunque te iungis cum ipsa. Oportet autem quod habeatis dispensationem a papa aut quod separes te ab ipsa: propter istam causam congrue ordinatum est ab ecclesia quod in baptismo: vel confirmatione non sit nisi vna persona tenens. vt de conse. di. iiij. non plures. Si tamen plures essent cum omnibus contrahitur cognatio spiritualis. vt in. c. quinto. ex eo. li. vj. Ipsi tamen suscipientes et tenentes contrahere possunt inter se contrahere: quia nullibi prohibentur. vt ponit Innoc. dicit tamen Ric. in. iiij. di. vij. quod vbi est consuetudo quod plures teneant non est prohibendum: quia hoc potest cooperari ad amicitie nutrimentum. Patet igitur ratio: per quam probatur quod peccatum carnale inter personas propinquas est valde graue: cum inter eas: debeat esse tanta reuerentia: quod etiam copula matrimonialis est prohibita: non solum fornicaria.

¶ Secunda ratio dicitur abhominationis. Abhominantur. n. hunc coitum etiam animalia bruta: vt in hesterna predicatione habuimus.

¶ Tertia ratio dicitur punitionis. vbi notandum quod incestuosi: de iure diuino: merentur mortem. vt patet Leui. xviij. et expressius. xx. vbi dicitur. Dormiens cum sua nouerca: simul cum ea morte morietur. sic et qui cum nuru: et qui in vxorem filiam duxerit: vel matrem eius scelus operatus est. Viuus ardebit cum eis: nec permanebit tantum nephas in medio vestri. Et qui acceperit sororem suam: et viderit turpitudinem eius illaque prospexerit fratris ignominiam: nephariam rem operati sunt occidentur ambo. Et qui coierit cum vxore patrui auunculi: vel fratris sui: simul cum eis moriatur.

Nec aũt lex diuina: ɔfirmant per
ius ciuile: qꝛ ſm ipſum ẽt: iſti ince
ſtuoſi debent puniri vltimo ſuppli
cio: ſm ius canonicũ vt dicit Ri.
in. iiij. di. xxxiiij. ar. iiij. q. ij. lʒ ince
ſtus cũ ꝓpria cõſanguinea: ſit ma
ius peccatũ ꝙ inceſtus cũ ɔſãgui
nea vxoris: ceteris paribus: tñ ice
ſtus cũ ɔſanguinea ꝓpria: nõ ipe
dit matrimoniũ ɔ̃tractũ: nec dat ipe
dimẽtũ ɔ̃trahendi illud. Inceſtus au
tem cũ ɔſanguinea vxoris ſit. Nã
ſi aliquis ɔ̃traxit mr̃imoniũ cuʒ vna
ꝛ poſtꝙ ɔſumauit illd ſiue añꝙ cõ
ſumauerit cognoſcit carnaliter ali
quã ɔſanguineã iſtius vxoris ſue
amittit ius petẽdi debitũ ab ea qm̃
effecta eſt ſua affinis ꝓpter pecca
tũ carnale qd̃ cõmiſit cũ ɔſangui
nea ipſius: vt habet̃ de eo. qui co
gno. ɔſan. vxoris ſue. c. veniens. el
i. tenet̃ tñ debitũ reddere vxori pe
tenti. vt in. c. tranſmiſſe. ꝛ. c. diſcre
tionẽ. extra. eo. poſt mortẽ tñ vxo
ris nõ licet ſibi aliud matrimoniũ
ɔ̃trahere. vt hẽtur extra. eo. c. i. c. ve
niens. ꝛ. c. tranſmiſſe. ꝛ. c. ex litteris
ꝛ. xxxij. q. vij. ſi quis viduã. ꝛ. c. ſi q
dormierit. ꝛ. c. cõcubuiſti. ꝛ. c. ſi qſ
cũ nouerca. ꝛ. xxxv. q. iij. qui pro
pinquam. ꝛ. cap. ſi quis cũ matre
ꝛ filia. ꝛ. c. de inceſt. ꝛ. c. nec eaʒ. qd̃
eſt intelligendũ: niſi cũ eo fuerit di
ſpẽſatũ. Diſpẽſaretur aũt cũ eo: ſi
eſſet iuuenis maxime. vt extra eo.
veniens el. i. ꝛ argu. ad hoc. xxxij.
q. ij. in adoleſcentia. ꝛ. c. antiqui. ſi
tamẽ abſqꝫ diſpẽſatione ɔ̃traxerit
tenebit matrimoniũ: qꝛ nõ eſt ꝓhi
bitio cũ ſtatuto irritante: ſi factum
fuerit ɔ̃trarium. Tamẽ ab ipſa vxo
re: nõ licet ſibi debitũ petere: ſed te
nebitur reddere: vt ꝓbari põt per.
c. tranſmiſſe. ꝛ. c. diſcretionẽ. ꝛ. c.
tue. ꝛ. c. iordane. extra eo. l. de eo q
cogno. conſan. vxo. ſue. Quis aũt
poſſit diſpẽſare: vt talis iceſtuoſus
poſſit ɔ̃trahere matrimoniuʒ poſt
mortẽ pme vxoris: vel qd̃ poſſit
exigere debitũ ab illa: que ſibi effe
cta eſt affinis: ꝓpter peccatũ quod
cõmiſit cuʒ ɔſanguinea illius: vel
ab alia: quã de facto ſine licẽtia du
xit in vxorẽ: doctores diuerſimo
de ſentiunt. Quidã enim dicũt: ꝙ
per epm põt fieri iſta diſpẽſatio: q
daʒ vero ꝙ per ſolũ papã ſpecula
tor ti. ij. de diſpen. §. nunc de epo
diſpenſatione ver. xij. ponit hec v
ba. Diſpenſat epa cũ inceſtuoſo: p
errorẽ ſororẽ vxoris ſue cognoſcẽ
te. xxxiiij. q. ij. in lectũ ẽt cũ iceſtuo
ſo ſimpliciter. extra. de eo qui cog.
ɔſãguinita. vxor. ſue. ex lřis. xxxv.
q. iij. de inceſtis. Cognoſcens cõ
ɔſanguineã vxoris: priuatur exactio
ne debiti: ꝛ ẽt nõ põt ɔ̃trahere matri
monium ꝓpter iceſtum. vt in. c. ij.
ꝛ. i. ꝛ in. c. trãſmiſſe. ꝛ in. c. penult.
ꝛ fi. extra de eo. qui cog. ɔſan. vxo.
ſue qd̃ tamẽ ꝓcedit: ſi hoc faceret
ſciẽter. Sʒ ſi ignorãter fecit: vt i. c.
in lectũ. xxxiiij. q. ij. Facit in. c. ine
briauerũt Loth. xv. q. i. licet ex ta
li coitu: oriatur affinitas. vt eſt tex.
in. c. diſcretionẽ. de eo qui cogno.
ɔſa. vxo. ſue. ꝛ eodẽ modo dictum
eſt in coitu violento: vel ẽt cũ dor
miente reſpectu dormientis. vt ho
ſti. in ſumma in ti. de ſpon. §. qua

liter. ꝟsu. an de predictis. Tñ p do minū in. d. c. discretionem. De dispensatione aūt cū incestuoso tali: dicenduz: ꝛ primo de papa de quo nulli dubiū est: q2 est supra ius. vt in. c. proposuit: de conce. ꝑben. ꝛ i c. cū ad monasteriū. de sta. mona. De epo aūt vtrum possit dispēsare dicendū: ꝙ aut fuit ꝟum crimen incestus. pur cū ꝯsanguinea vel affine qñ matrimoniū erat ꝯtum per ꝟba de pñti: aut nō ita veruz. pur. qñ cum consanguinea sponse ꝺ futuro. Primo casu: aut ille cuz quo queritur dispensari est iuuenis ꝛ suspectus: ꝛ tūc pōt eps dispensare. xxxv. q. vj. c. si dico. aut nō ē suspitio: ꝛ tūc nō pōt eps. ¶ Secundo ꝟo casu: indistincte pōt eps dispēsare: ex quo a iure est pmissa dispēsatio in dicto. c. i. ꝛ. c. trāsmisse: ex quo enim permissa est dispēsatio: ꝗuis nō sit dictuz: cui intelligo de epo: vt alias dicit in. c. dilectus: ꝺ tpe or. ꝛ in. c. inotuit. ꝺ eo q fur. or. sus. Facit. c. Nuper de sen. ex. Ita dicūt doctores in. d. c. maxime dñs Nicolaus siculus: ꝛ ita dicendum est respectu redditionis debiti: vt ēt pt colligi ex dict̄ eiusdē dñi ni. siculi in dicto. c. discretionē ꝛ dcō c. fi. eo. ti. Butri. in. eo. c. discretionem. ꝛ in. c. penul. Nota ēt qꝺ vt dicit in. c. tuc. ꝛ in. c. discretionem. Affinitas post matrimonium inique ꝯtta illi nō ꝺbet obesse seu nocere que iniquitatis pticeps nō extitit. Ex quo sequit: ꝙ si vir tuus cognoscit aliquā consanguineam tuam: nō ꝓpter hoc teneris ab exactione debiti: licet in illis duab⁹ decretalibus consulat papa ꝙ abstineas a tali exactione propter honestatē hoc tamē consiliūm est: nō ꝑceptum ꝛ consequēter: si petis debitū: nō peccas ꝛ ipse tenetur reddere tibi licet non possit exigere: vt dictuz est. Ex his tribus rōnibus ꝫ patet petūm icestus esse valde graue. Ante ꝟo ꝙ̄ finem faciam⁹: nota tria documenta.

¶ Primū est Tho. iiij. Attēde tibi fili mi ab omni fornicatione: ꝛ preter vxorē tuaz: nunꝙ̄ patiaris crimē scire. Cuius ratio: iter alias hec esse pōt: q2 multotiens cōmittit homo nō solum fornicationem simplicem vel adulterium: sed ēt incestum. Nam aliquādo accidit ꝙ aliquis suus cōsanguineus: carnaliter cognoscit aliquā mulierem ꝛ per illam fornicariā copulā: efficitur affinis sua in toto gradu affinitatis: in quoto est ille ꝯsanguineus: qui ipsam carnaliter cognouit ꝛ sic peccando cū ea vbi credit solum cōmittere adulteriū vel fornicationem: committit peccatū grauius. s. incestum.

¶ Secundum documētū: Nūꝙ̄ ꝯhas matrimonium clandestinuz sed publice ꝛ anteꝙ̄ ꝯhas fac publicari: ꝙ vis ꝯtrahere: ita ꝙ hēat sciri a cohabitantibus in illa terra vbi vis ꝯtrahere: vt si aliquis sciret aliquod ipedimētū: reuellet illud: ꝛ sic liberaberis a multis periculis anime ꝛ corporis. Naz hac de causa ꝓhibuit ecclesia fieri matrimonia clandestina. vt. xxx. q. v. ca.

li. 7 de clande. despon. Cum inhibitio: vult ergo ecclesia in dicta decretali q cū matrimonia fuerint ɔhēda in ecclesijs per p̄sbyteros publice pponant: vt infra cōpetentem terminū per eosdē p̄sbyteros assignati: qui voluerit 7 potuerit legitimum impedimentum opponat: Ipsi presbyteri ēt inuestigent 7 an aliquod impedimēti obsistat: cū aūt apparuerit pbabilis ɔiectura ɔ copulam ɔhendam: ɔctus interdicatur expresse: donec quid fieri dbeat sup eo manifestis ɔstiterit documētis: si qs vero clādestina ɔiugia inire psumpserit: peccat: q2 facit ɔ ɔstitutionem ecclesie: ēt si sūt in gradu phibito ēt ignorāter: filij censent illegitimi de parētibus ignorantia nullum subsidiū hītri: si aūt prochialis sacerdos tales ɔiunctiones phibere ɔtempserit aut ēt quilibet regularis: qui psum pserit interesse per trienniū ab officio suspendaf. vt. d. c. cū ihibitio. i no. c. si qs eps. lxxxiij. di. di. si qs eps fornicationē p̄sbyteroꝝ vł diaconorū: vel crimē incestus in sua parrochia: pcio vel pce interueniēte ɔsenserit: vel cōmissū auctoritate officij sui nō impugnauerit: ab officio suspēdaf glo. interli. i. deponaf. Idē. xxxij. di. Eos qui. Debet ergo sacerdos: si postq̄ proposuit banna: inuenit aliquod ipedimētum inter ɔhere volentes: phibere eis ne ɔhant alias punitur: vt dictū est: in aliqbus vero locis: nō fiunt hec banna: sed solū ɔtrahunt spōsalia publice 7 solēniter: 7 nullo tpe ante matrimoniū: 7 hoc etiā videtur sufficere: q2 interdum pōt manifestari: si est aliquod impedimentū. Sed multe maledicte lingue et inuidia 7 odio: qui sciūt aliquas personas velle ɔhere matrimonii impediunt ipm: imponēdo falso aliquod crimē alicui partiū: vt altera retrahat se: 7 sic sunt causa multorū maloꝝ. Nā propter tales multi ɔhunt matrimonia clandestina: impediunt ēt multa bona que venirent ex tali matrimonio: o maledicta 7 pestifera lingua: noueris q nō effugies vltionē diuinā: sed etiam neq3 canonicā vt eo. ca. cū inhibitio: vbi dicit glo. q arbitrio iudicis puniri dbent isti impedientes: nota tamē q si iter clādestine ɔhentes: nullū est impedimētum 7 est verus ɔsensus interior: ɔhendi illud matrimoniū tenet. Si autem consensus non adest: non efficitur matrimoniū3 vt dicit Ric car. in. iiij. distin. xxvij. ar. i. q. ij. si ergo aliquis vir dicit alicui mulieri: accipio te in meā vxorē: cū3 vero consensu interiori: 7 illa similiter dicit ipsi accipio te in meū: 7 similia verba cū interiori ɔsensu: licet vterq3 peccet mortaliter q2 faciunt ɔ phibitionē ecclesie tamen tenet matrimonium: sed si dicanf hec verba sine consensu mētis: nō est matrimonium ēt si interueniat carnalis copula: vt extra de spon. duo. Tuas dudum. 7 de sponsa. si inter virū. 7. c. cū apud sedem: 7 c. tua nos. Et tū esto cauta tu mulier: q2 sunt multi deceptores. Nun

q̃ cõsentias alicui: vt te cognoscat carnaliter: et si iuraret: te accipere in vxorez: vel si diceret per v̓ba de p̄sentis q̄ accipit te in vxorē: vel et si poneret tibi anulum in digito tā q̃ vxori. Nā multi faciunt omnia hec solum vt expleant suā libidinem: qua expleta: ad lucra ti vēde. Qui tamē p̄mittit nuda p̄missione: multo fortius si cū fidei datiōe aut iuramēto alicui accipere eā in vxorem tenetur talem p̄missionez obseruare si talis est q̄ possit obs̓uare: vt extra. de spō. el p̄mo ꝛ nō obseruando peccat mortaliter.

¶ Tertiū documētū ꝛ vatene a casa ꝛ istud: si post p̄dicta banna audis esse aliquod impedimētū iter te ꝛ p̄sonā cū qua vis ꝯhere a fide dignis ꝛ nō suspectis ingre diligēter veritatē: q̄ teneris alias eēs negligens tue salutis: ꝛ si inueneris clare hoc impedimentū: caue ne ꝯhas tale matrimoniū: si aūt nō perceperis esse impedimentū sed tn̄ habes p̄babilē opinionē: et secu3 est: q̄ non ꝯhas: sed si contraxisti: postq̃ habuisti clarā noticiam impedimētu: nec reddere: nec exigere debitū potes: vt supradictu3 est: si autē ꝯtraxisti postq̃ habuisti illā p̄babilem opinionē de impedimento licet debitum exigere nō debeas: tn̄ reddere teneris: ꝛ adhibita tua possibili diligentia sciendi clare h̓ impedimētum: ꝛ cū toto hoc non apparet scilicet q̄ tale impedimētum sit: tūc a peccato videris excusari: cū sit ignorantia facti que excusat: vt in. c. ignorantia. de re. iu. Si autem vnus coniugū sci: scit illud impedimentū scilicet cōsanguinitatis affinitatis ꝛ cognationis spiritualis ꝛ huiusmodi: tūc ipse oīo debet abstinere ab exactione: ꝛ redditione: et si nō possit corā ecclesia tale impedimētū p̄bare ꝛ potius debet se p̄mittere excōicari: q̃ debitū reddere. vt in. c. litteras. de re. spo. Quātum aūt ad cohabitationē: ꝛ necessarioꝝ exhibitionē obedire d3 ꝛ nō negare ei: cui se de factō copulauit vt dicit Ego dicit autē Guilielmus quod q̄ tale impedimentum audit a fide digno etiā iurato aut cōpatre suo: aut p̄sbytero vel p̄prio sacerdote: aut publica fama: nō tenet̄ ita credere q̄ peccat mortaliter si nō credat: sed venialiter: sicut ꝛ peccare pōt: qui nimis de facili credit: sed nunq̄d peccat sacerdos vel alius quicunq̄ sciens impedimentū insinuando hoc alteri coniugum vel ambobus: vel alter alteri. R̄ndit Guiliel. q̄ si nō pōt p̄bare dicendo: agit idiscrete: nisi credat: q̄ audiēs pat⁹ sit i hac pte pitoꝝ ꝯsilio obedire. si vero possit p̄bare: ꝛ hoc sciat sacerdos parrochialis: vel alter coniugum: tenentur ad diuortiū solēniter agere: nisi de cōi consensu vellint ꝛ possint cohabitare simul sicut germani: vt dictis igitur: quot pericula: ꝛ mala veniunt de incestu. Ideo oīa h̓ bene ꝯsiderate: ꝛ obseruare conamini: contra violantes cognatas spirituales nota exemplum Grego. i iiij. Dialogo. Quod deus cōcedat vobis per grām suam: ꝛ in fine q̄

ducat ad gloriã sempiternã. Amen.

¶ Feria tertia post tertiã dñicam quadragesime: de grauitate peccati sacrilegij put est vna spẽs male dicte luxurie. Sermo. xlvj.

Fornicatio τ ois immũ ditia. τc. Ephesi. v. Vidimus de grauedine incestus restat q videamus de grauedine sacrilegij. Ubi nõ: q triplici ratione possumus pbare: peccatũ carnale cõmissum a psonis: vel cũ psonis religiosis clericalibus τ ecclesiasticis esse graue peccatũ.

¶ Primo ratione sue multiplicis transgressionis.

¶ Secundo ratione sue acerbe puctionis.

¶ Tertio ratione sue radicalis phibitionis.

¶ Primo igitur dico q hoc peccatum est valde graue pp multas transgressiones: quas in se icludit: seu ptinet. Ubi nõ. q vt superius habuimus qũto plura pcepta quis trãsgreditur p vnum actum quẽ facit: tãto grauius est peccatũ suum: vt exẽplificauimus de adulterio per quod adulterãtes trãsgrediuntur quattuor diuina pcepta: super hoc igitur fundamẽto fundat prima ratio. s. q ille qui pmittit sacrilegiũ cõmittit septẽ trãsgressiones in vno actu.

¶ Primo nanq3 cõmittit adulteriũ qd graue peccatum est: vt supra pbatum est: τ q sit verum: q committatur adulteriũ pbatur: nã sanctimoniales: τ cetere religiose persone: sunt sponse xpi: vnde velantur: benedicunt τ psecrant: τ quando igrediunt religionẽ: vel recipiunt ad pfessionẽ dicitur eis. Ueni sponsa xpi: accipe corõã3. τc. τ psequẽter violando illas: sicut vulgariter dr: ponuntur cornua sup caput sponsi eorũ qui est xps. O maledicta monialis: τ falsa religiosa: ale triste dico: τ nõ ale bone: nonne videtur tibi: q grauiter peccet mulier maritata: qñ adulteratur? sed certe nõ minus peccas tu si carnaliter psentis alicui. Et ita dico de omnibus: tã maribus q3 feminis: qui per specialẽ cultum: deputati ad seruitium dei. Horũ oiu3 sponsus est xps: τ psequẽter iniuriant ipsi xpo: si violant castitatẽ: p quã pcerunt spũale piugium cum ipso xpo. Et sicut adulterium duplex ẽ grauius adulterio simplo: vt i sermone de eo declaratu3 est: ita τ sacrilegium duplex est grauius simplici. Tunc aũt sacrilegium est duplex qñ violator τ violata sunt seruitio dei deputati.

¶ Prima igitur trãsgressio: qua3 in se cõtinet sacrilegium est alienus thori violatio. Nã sicut vir vxoratus: potestatem sui corporis nõ habet: sed mulier τ mulier maritata potestatẽ sui corporis nõ habet sed vir: vt dicit Apls: τ ideo cõcedentes corpora sua alij psone quã suo pprio coniugi: adulterantur: τ ita τ psone dei seruitio dei deputate potestatẽ sui corpis nõ hñt: sed xps ad cuius futuũ se deputauerũt τ psequẽter violantes ipsum committũt adulterium.

¶ Secūda transgressio est maxima ꝓditio. lege. l. c. de forma. xxij. q. iiij. iuenies: ꝙ q dño suo fidelitatem iurat: ista sex in memoria habere debet semꝑ. Incolume tutū honestum vtile facile possibile: incolume: videlicet ne sit in dānū dño suo de corpore suo. Tutū ne sit ei i dānū ꝺ secreto suo vel de munitōibus per quas tutus eē ꝑt: honestū ne sit in dānū de sua iustitia: vel de alijs causis: que ad honestatē spectare videntur: vtile ne sit ei in damnum de possessionibus suis: facile vel possibile: ne id quod domīnus facere poterat faciat ei difficile: neue id quod possibile erat: reddat ei ipossibile. Hec ibi ad litteram: ⁊ dicit glo. super ꝟbo honestum scʒ ne cū vxore: neqȝ cum filia ꝯmisceatur: ne aliquid inhonesti faciat in domo dñi. Nōne esset magna ꝓditio: ꝙ aliquis vasallus alicuius dñi violaret vxorē eius? Certe sic. Tu aūt false xpiane: in fōte baptismatis iurasti fidelitatem ⁊ homagium xpo dño tuo: ergo teneris ei ꝟuare honestū. s. erga sponsam suā. Qñ aūt facis oppositum certe maximā ꝓditionē cōmittis: ⁊ maximus ꝓditor vocari mereris ⁊ tu mulier similiter iurasti: ⁊ ideo qñ nō obseruas qꝺ iurasti ꝓditionem facis: sic applicare potes de quolibet clerico: vel religioso.

¶ Tertia transgressio dr incestus Nonne videtur tibi magnū peccatum: ꝙ filius alicuius misceat cuʒ vxore patris sui licet nō sit mr̄ sʒ nouerca? Certe sic: vnde Apl's ꝑme Cor. vj detestās ⁊ abhominās tale scelus dicit. Omnino auditur inter vos fornicatio: qualis nec inter gentes: ita vt vxorē patris sui quis hēat. Sm nanqȝ docto. vt supra habuimus: tūc icestus cōmittitur. Cum ergo pater noster sit ipse deus: ⁊ ꝑsone religiose: vt dictuʒ est sint sponse sue: ergo quādo qs violat eas: nō soluʒ adulteriū: sed ēt icestum cōmittit: miscet enim se cum sponsis patris sui.

¶ Quarta dicitur sacri loci pollutio. Mat. xxj. Joā. ij. hētur: ꝙ ecclesie sunt honorande tanqȝ dom⁹ dei speciales: nec vnqȝ legit̃ ꝙ xp̄s manibus ꝓprijs: seu ꝟberib⁹ correxerit aliquod pcm̄ vel aliquē peccatorem: nisi templū dei ꝓphanantes. Ad inuenduʒ ꝙ ꝓphanare ecclesias: multum displicet sibi: prophanat̃ aūt ecclesia multis modis quorum vnus est pp sanguis vel seminis humani effusionem. vt in c. ꝓposuisti. de cōse. eccle. ⁊ alta. ⁊ de adult. significasti. O maledicte multotiens qꝛ aliter nō potes: violas in ecclesia sanctimoniales. Immo quod abhorreo dicere: aliquādo sup altare: ⁊ in pñtia corporis xpi: o iudicio. o sagitta: o foco: o: come ñ cascbi da cielo: tardi luno e laltro: che non se ne troui la cenere? Cōsidera paupcule: ꝙ dñs expulit cū tanto rigore de tēpo vendentes ⁊ ementes: ⁊ tamē vēdere ⁊ emere nō ēst peccatū: sed solum qñ fit in ecclesia. Quid ergo faciet tibi dñs: cum tam graue scelus in ecclesia ꝯmittis: vel in dormitorijs

uel in cimiterijs ꝛ vel in alijs locis religiosis. Pensa che grande peccato e lo tuo.

¶ Quinta transgressio dꝫ vginum defloratio: quod est stuprū. Multotiens enim iste sanctemoniales sunt vgines: ꝛ ideo qñ deflorās eas stuprum committis: quod quidē graue peccatū est ut superius patuit. Multotiens ēt cum stupro committit̄ raptus qꝛ raptor qñqꝫ monialis: ut usus persone sue hēatur qui raptus qꝫ graue peccatū sit: patet per penam ordinatā ꝯ cōmittētem ipsum. Nam sm leges: debet decapitari raptor: ꝛ si rapuit ingennaꝫ: substantia eius debet applicari rapte: secus aūt si ancillam uel libertam: qꝛ tūc decapitatur: sed nō perdit substātiam. ꝛ nō solum dꝫ decapitari raptor: sed etiaꝫ fautores eius. habētur hec. C. de epi. ꝛ cle. Si quis. ꝛ. C. de raptu virginum. Raptores sm autem canones: raptor cum omnibꝰ suis fautoribus dꝫ excōicari. vt. xxxvj. q. ij. Eos q ꝛ. c. de puellis. ꝛ. c. Si quis virginem. Dꝫ etiam puniri pena seruitutis. Efficitur enim seruus rapte nisi se vellit redimere: vt. xxxvj. q. i. De raptoribus. Errat igit̄ regula dicentium: che chi fura tre cose nō porta pena: ꝛ vna le femine. ꝛ habetur. xxxij. q. ij. Aliquando.

¶ Sexta trāsgressio dicit̄ hominis occisio. Multotiens enim vt dicit Augu. ꝛ habetur. xxxij. q. ij. Aliquando: eo vsqꝫ prouenit hec libidinosa crudelitas: vel libido crudelis: vt etiam sterilitatis venena procurent. Iste etiam maledicte mulieres: q violantur ab alijs qꝫ a viris ꝓprijs: vel forte moniales: vt non grauidentur sumunt aliqd: vel etiā violātes eas: vt nō generēt: ꝛ sic cōmittūt homicidiū vt supra habitum est. Immo aliquotiēs faciunt abortum: vel proprijs manibus suffocāt creaturas ꝛ proijciunt in fluuium: ꝛ huiusmodi. Quod qꝫ graue delictuꝫ sit etiam superius habuimus.

¶ Septima trāsgressio ē voti fractio. Qñ aliquis vouet deo aliqd: obseruare tenet̄. alias peccat: vt de uoto. lꝫ. ꝛ. c. p tuas. Cum igit̄ moniales ꝛ cetere psone religiose: iaꝫ nouerint dño fuare castitatē: vt in c. Cum ad monasteriū de sta. mo. vbi dicit̄: ꝙ abdicatio ꝓprietatis sicut ꝛ custodia castitatis a deo est annexa regule monachali: vt contra eam nec summus pontifex possit indulgere licentiā. Conueniens ergo est: vt obseruent illā: Immo ꝛ debitū. ꝛ ꝯñr: si nō obseruēt: peccant grauiter: qꝛ frangunt deo votum promissum. Et qui cū eis peccant: etiā grauiter peccāt: propter hoc: qꝛ sunt cā fractionis voti ipsarū. Ordinati etiā in sacris: obligant se ad ꝑpetuam castitatē: vt in c. De dyacono. ꝛ in. c. Ex litterarū extra qui cle. vel mo. ꝛ ꝯñr nō obseruando ipsam: grauiter peccant ꝛ etiā qui cū eis peccant: ꝓpter voti fractionē. Votū. n. solenne: non solum impedit matrimoniū cōtrahendū: sed etiā dirimit contractū: vt de voto. c. i. li. vj. Et in autige.

Extra eo.c. Inſinuāte.ꝛ.xxvij.di. pſbyterio. Solēnizatur aūt votū continentie: vt dicit Ric.in. iiij.d xxxviij.ar.vij.q.ij.aut ꝑ ſuſceptionē ordinis ſacri: aut per profeſſionem factam in religione expreſſe: vel tacite: vt de voto.c.vno.li.vj. Et ꝯñr: nullus clericus hñs ordinē ſacrū: ꝛ nulla pſona religioſa ꝓfeſſa expreſſe vel tacite: pōt cōtrahere matrimonū ꝛ ſi de facto contrahit: nō tenet. Jmmo ꝛ pſone cōtrahentes: ꝛ etiā ſecū ꝯhentes ſciēter: peccant mortalr̄ ſemp: q2 committit ſacrilegiū: nec pn̄t ſaluari: niſi a tali matrimonio dyabolico recedant. probanᷣ h̄ ꝑ clemē. Eos qui. Mulier etiā ſcienter ꝯhens cū huiuſmodi: ſi erat libera: dꝫ redigi ad ſeruitutem eccleſie: vt eo.c. Eos qui.d.xxxij. ſi aūt ancilla: dꝫ vendi. vt.d.lxxxj. Quidā clerici. Filij aūt inde nati: rediguntᷣ in ſeruitutē eccleſie. de cuius ſacerdotio vel miniſtri ignominia nati ſunt. l.q. vltima. Cum multe. Uir etiā ꝯtrahentes cum religioſa expreſſe vel tacite profeſſa: dꝫ retrudi i monaſterio ad agēdā pniāꝫ. vt.xxvij. q.i.ꝑuenit. Et nunq̄ ei concedatᷣ cōiugali vinculo religari: vt.c. hi qui.ea.cā ꝛ.q. Oēs etiā ſcienter dantes conſilium auxiliū vel fauorem vt talē matrimoniū fiat: ſunt excōicati: q2 ꝑticipant i crimine crimioſo. vt etiā ſupra de inceſtuoſis dictū eſt. Uotum aūt ꝯtinentie ſimplex lꝫ nō dirimat matrimonium ꝯtractum: impedit tn̄ mr̄imoniū ꝯtrahendum: vt.c. Conſuluit. ꝛ.c. Rurſus. ꝛ.c. Meminimus. qui cle.vel vo.ij.di.c.i.de voto.li. vj. Et ꝯñr: qui fecit votū ꝯtinētie: lꝫ fuerit ſimplex nō pōt ꝯtrahere matrimoniū. ꝛ ſi ꝯtrahit ꝑ verba de pſenti: peccat mortalr̄. Et preterea nō poterit vxorē carnaliter cognoſcere: vel a viro carnaliter cognoſci: ſi eſt mulier: ſine peccato mortali q2 adhuc vterq3 iſtorū: pōt religionē intrare. Poſtq̄ vero cognouit: vel cognita ē: nō pōt amplius īrare religionē: q2 debitum reddere teneᷣ: lꝫ petere nō debeat: Jmmo peccat mortalr̄: quotienſcunq3 petit: qn̄ nō reddit: excuſaᷣ a peccato: vt dicit Ric. in. iiij. d. xxxviij.ar.vij.q.i.ꝛ Tho.ibidē.ꝛ ſic patet.

¶ Prima ratio: ꝑ quā demōſtratur grauedo ſacrilegij.

¶ Secūda rō qua probaᷣ ſacrilegiū eſſe graue peccatum eſt: ꝓpter ſuā punitionē: q2 punitur valde acriter. Unde clerici fornicarij notorie: ſunt ipſo iure ſuſpenſi. ut habetur.in.c. ſi qui ſunt.lxxxj.di. vbi ſic diciᷣ. Si qui ſunt preſbyteri aut diaconi: aut ſubdiaconi: q in crimine fornicationis iaceāt.ſ. eādem ſm̄ glo. interline. iterdicimꝰ eis ex ꝑte dei omnipotentis. ꝛ ſancti Petri auctoritate: eccleſie introitum dicit glo. interli.ſ. quo ad exequenda officia. xxxj.d.c.ꝑter hec. clarius exprimitur: nam ibi ſic dicitur. Quicūq3 ſacerdotū: diaconorū: ſubdiaconorū. cōcubinam palam duxerit: vel ductam nō reliq̄rit: ex ꝑte dei oipotētis ꝛ aucto-

ritate principũ apostolorum Pe tri τ pauli ꝓcipimus: τ oino inter dicimus: vt missam nõ cantet. s. p̄sbyter. neq̨ euangeliũ legat. s. dyaconas. neq̨ epistolas. s. subdyaconus: neq̨ in p̄sbyterio maneat cũ alijs: neq̨ partem ab ecclesia suscipiat. i. beneficiũ. priuatur ergo officio: τ priuari d3 beneficio: ꝭm. c. preter hec. vt habetur. lxxxj. d. Si quis amodo. τ. c. Si quis sacerdotum. τ. c. Eos etiam. τ de cohabi. cle. τ muli. Si autem. τ. c. Clericos. τ. c. Sicut pro huius tamẽ declaratione nota. v. notabilia.

¶ Primum ꝙ notoriũ dicit̃ duplex ꝭm docto. s. notorii iuris. vt cu3 quis confitetur in iudicio: vel ꝯuincitur de crimine. Notorium facti s. cum crimen est ita populo manifestum: ꝙ nulla põt tergiuersatione celari. Quocũq3 vero istorum modorum sit notoria fornicatio clerici: est suspensus quo ad se τ quo ad alios. ꝭ3 Tho. Bernar. Ray. hosti. Inno. τ alios.

¶ Secũdo nota: ꝙ non solum sacerdos: sed in quocũq3 ordine cõstitutus: etiã in minoribus ex notoria fornicatiõe: est suspensus ab omnibus actibus ordinũ: ꝭm Inno. ipso iure. quod notat archy. di. xxxij. ꝓter hec. τ probat̃ etiam p. c. minister. di. lxxxj. in fi. τ de cohabi. cle. τ muli. Vestra. Et tam diu stat suspensus: q̃diu perseuerat in vitio. τ interim si exequatur officia sua: etiam semel: efficitur irregularis: τ indiget dispẽsatione pape. ꝭm Inno. τ hosti. vt notat archy. τ Anto. de butrio. Unde etiã si cessaret a vitio: τ ante dispensationẽ vtitur officio suo: semp̄ peccat mortaliter q̃uis nouã irregularitatem nõ contrahat. Si autem cum esset suspensus: nõ est exequutus officia sua indiget nihilomin⁹ absolutione a suspensione: quã poterit facere epũs. ꝭm Inno. Fran. de zabare. in. c. vřa de cohabi. cle. τ muli. dicit: ꝙ suspensus a canone celebrans incurrit irregularitatem quãdo p modũ s̃nie fit suspensio in canone: sicut fit de re. iu. c. i. li. vj. τ de sen. exco. c. i. eo. li. nõ sic autem est in fornicario τ symoniaco: q2 nõ p modũ sentẽtie: ꝫ enunciatiue dicit̃ in canone: ꝙ sunt suspensi. Nõ ergo fiunt celebrãdo irregulares. de sen. exco. Is qui li. vj. Et si queritur: quõ cognoscitur an per modum s̃nie: vel enũciatiue: dr̃: facile hoc posse cognosci ex littere inspectiõe τ regulariũ in antiquis iuribus nõ fit suspensio per s̃niam. Et generaliũ põt dici: ꝙ nõ dicit̃ suspensus p s̃niam iuris: nisi vbi fertur p modum. De quo in dicto. c. i. de re iu. τ de sen. exco. c. i. τ. vj. Uel simili modo in effectu: q2 nõ incurritur irregularitas: nisi qñ hoc est iure expressũ. dicto. c. Is qui. Et dicit ꝙ suspensio q̃ fert̃ a iure nõ p modum s̃nie: dicit̃ suspensio impropriẽ. h̄ ille.

¶ Tertio nõ: ꝙ talis d3 euitari in missa: τ alijs diuinis officijs. vnde in. c. nullus. di. xxxij. dicit̃. Nullus missam audiat p̄sbyteri: quem scit cõcubinã indubitanter habere:

aut subintroductā mulierē. Idem dicit in.c. preter hec ea.d. In hoc vero variatur opinio doctorum. Nam aliqui dicunt q debent euitari in diuinis post admonitionez eis factaz: si se nō correxerint: fm hu. ꝛ lau. q̄ admonitio: a quocūqꝫ fieri pōt fm Hu. sed fm lau. fieri dꝫ ab epo: quod videt verius probatur in.c. Sacerdos. lxxxj.d. Sꝫ alioꝝ opinio cōior est: ꝛ solēniorū doctorū: cꝫuis archy. dicat eaꝫ durā: q statim debeāt euitari añ quācūqꝫ admonitionē: q: ius suspendit eos: etiā quo ad alios. Et hoc tenēt Tho. Ray. Guil. Inno. hosti. Jo. calde. ꝛ Anto. de butrio. A talibus ergo fm ea que habent in corpore iuris: nō sunt audiēda diuina: nec missa: nec sumēda sacra nisi baptismus ꝛ eucharestia in extrema necessitate vt dicit. xxxij. d. §. Verū. sed bñ concedūt Ray. et Guil. q beneficijs priuari nō dñt nisi post admonitionē factā a plato: si se nō correxerit. Nam ꝛ tūc beneficijs dñt expoliari: ꝛ imperpetuum deponi.

¶ Quarto nō: q ideo ecclesia induxit suspensionē ꝯtra symoniam ꝛ fornicationē: magis q̄ ꝯtra alia vitia: fm lau. q: facilius plati ꝛ clerici labunt in hoc: q̄ꝫ in alia: vt sic vidētes se vitari: saltem verecundia temporali resipiscāt. d. xxxij. §. Verū. Sacra tñ eorum vera sunt.

¶ Quinto nō: q hodie circa hoc facta est magna innouatio per cōcilium cōstātiense: ꝛ postea basiliense: anteqꝫ reuocaret. Nā ibi factū fuit quoddam decretū: qd̄ fuit approbatū ab Euge. iiij. in quo determinat: q fideles nō tenent euitare sacra cōcubinario: unitaut diuina eoꝝ: nisi postq̄ꝫ fuerint denunciati per platos publice q euitent. hec v. notabilia Anto. archiepi. flo. in tractatu de censuris: vbi tractat de suspensione. Pꝫ et his sacrilegui esse graue peccatum. Nō. n. puniretur ita grauiter clericus cōcubinarius: si leuiū peccaret: vel si peccatum suū etiā leue. Immo ponamus q nō sit cōcubinarius publicus sed tñ ꝯuincitur etiā semel cōmisisse adulteriū: vel fornicationē adhuc puniri dꝫ. Vñ in.c. Si qs clericus. lxxxj.d. dicit. Si quis clericus adulterans: aut cōfessus fuerit: aut cōuinctus: depositus ab officio: cōione ꝯcessa: in monasteria toto vite sue tpe dtrudat. In.c. autem psbyter. lxxxj.d. dicit: q si presbyter fornicationē fecerit: ꝛ in vitio nō perdurauerit: sed sponte sua abiecerit: dꝫ penitere. x. annis i modū valde acerbum. qui in eo.c. cōtinet. Ex quo sequit q sacrilegiū est valde graue peccatum. In.c. ēt Si quis eps dī. Si quis eps fornicatiōeꝫ psbyteroꝝ vel dyaconorū: vel crimen incestus: pce vel precio interueniēte: in sua parochia ꝯsenserit: vel cōmissum: auctoritate sui officij: nō īpugnauerit: ab officio suspendat. i. deponat dicit glo. in terli. Idem. xxxij. di. Eos qui. Epi ergo tenentur: hec vitia extirpare. quātū pñt: alias: sunt pticipes omnium peccatorum: que isti scelera-

li faciant vel cõmittũt. Puniunt etiã omnes qui violãt religiosas et moniales.

¶ Primo a deo ipso glorioso multipliciter. s. in temporalibus. i corpore: et in aia. Nam: vt predicauit. s. Bernardinus: iudicio dei: isti cõiter moriuntur: virga erecta. Unde versus. Moritur erectus: monacha quicũqꝫ potitur. quem ipse allegat: et dicit. quod hoc est manifestũ signum quod tales sunt i corpore et in aia dyaboli: et quod est tam graue peccatum: quãtum si quis vellet peccare cũ ipsa gloriosissima virgine. A iure aũt positiuo puniuntur clerici depositiõe. layci vero excõmunicatiõe vt xxvij. q. i. Si quis eps Ipsa vero monialis pmittẽs se violari: debet ab illo monasterio expelli: et i aliud artius detrudi. vt. xxvij. q. i. Deuotã et. c. Si qua monachar. Secundum autem iura ciuilia: debẽt decapitari tales violãtes: vel solicitãtes ipsas mulieres religiosas: vt etiã superius diximus die dñico in mane. Mai la secũda regiõe: hora tolli la tertia e vatene a casa.

¶ Tertia rõ propter quã arguimus et probamus sacrilegium esse graue peccatum: dicitur ratio sue radicalis prohibitiõis: seu totalis eradicatiõis. Ut enim extirpetur totaliter sacrilegium: prohibẽt illud iura: non solum ipsum actum sacrilegij. sed etiã occasiones q̃ inducere pñt ad ipsum. Quia: qui hinc inde circuire mulieribus: aliquotiẽs est cã ruine: Ideo ecclesia ordinauit de statu regularium. Periculosa. li. vj. quod moniales debeãt stare sub perpetua clausura: nisi pro tãto: quod a tali morbo: infecte nõ possent cum alijs absqꝫ graui scãdalo vel periculo morari. Et nulli inhoneste: nec ẽt honeste psone: debet patẽ accessus vel ingressus ad moniales: nisi ex rõnabili. et manifesta cã. et de licẽtia spãli illius ad quẽ ptinet. Ibi etiã precipitur prelatis ipsarũ: quod prouideãt de clausura de expẽsis monasterij: vel de elemosynis fidelium. Et de hoc debent epi solicite et diligẽt aduertere. vnde propter hanc cãm: pñt etiã exempta monasteria visitare. vt in clemẽ. Attendentes. de statu monachorum. In quarũdã etiam dyocesium: synodalibus constitutionibus precipitur sub pena excõis late sñie: quod nullus vadat ad aliqua monasteria monialiũ: sine licẽtia episcopi. Intrãtes aũt monasteria monialiũ ordinis predicatorum siue ecclesiastica: siue seculares psone sunt in casu nõ cõcesso in constitutionibus eorum: vel sine licentia magistri ordinis predicatorũ: aut alterius ab ipso magistro: super hoc potestatem habentis: sunt ipso fcõ: excõicati nec possunt absolui: pterqꝫ in mortis articulo nisi a papa vel ab ipso magistro: vel ab alio habẽte auctoritatẽ ab altero predictorum super hoc. Similiter intrantes monasteria sancte Clare: seu monialium ordinis minorũ in casibus nõ concessis in regula ipsorũ: vel sine licẽtia eorũ q dare pñt: sunt ipso facto excõicati: et absolutio reseruatur pape. hec Ant. archi. flo. in tractatu de censuris.

& addit dicens. Non tamen: q in vbi vbi tale sententie: nunq̃: vel quasi nunq̃ sunt promulgate: si quis intraret talia monasteria nesciens talem sniam: & nõ cã malefaciendi: puto q non incideret in sniam: cũ ignorãtia quasi inuincibili laboraret. Et hoc põt trahi ex dictis Tho. Sed si intrat ad malefaciendũ tunc: lz ignoret sniam: & etiã haberet iustam cãm ignorantie: nõ excusatur: fm Pe. de pal. hec ille. Qm̃ tñ ipse moniales indigent salutifero animarũ regimine: quod fit p sacerdotes: & diuini verbi administratiões: Ideo: eis pponendus est vnus ad hoc apertus & approbatus ab epo: vel alio superiore ipsarũ: vt. xviij. q. ij. Qui religiosis. Iste tñ ppositus: nõ dz loqui alicui moniali soli: nec etiaz Abbatisse soli: sed sub testimonio duarũ vel triũ sororũ: vt dr. xviij. q. ij. In decima. Rara igit̃ sit accessio: & breuius oĩno loquutio: vt ibi. Nõ dñt ergo huiusmodi moniales: habere cõuersatione cũ secularibus: nec etiã cum religiosis viris: nisi quantum requirit necessitas. Ipsi etiã religiosi nõ dñt habere cõuersatione cum mulieribus siue moniales: siue seculares sint: nisi quantum necessitas requirit. Vt in. c. diffinimus. & in. c. In nullo loco. xviij. q. ij. Immo: vt ibidem. c. monasteria dicitur: monasteria puellarum longius a monasterio monachorum: aut propter insidias dyaboli aut propter obloquutione hominũ collocentur. Ibidẽ etiã: in. c. Peruenit. p hibetur monachis fieri cõpatres mulierũ: ne hac occasione: humani generis inimicus: eos decipiat. Concor. regula sancti francis. Itez q cohabitatio viri & mulieris: quã q3 est adulterij cã: vt eo. c. Diffinimus. phibuit ecclesia clericos cũ mulierib' cohabitare. xxxij. d. hospitiolũ. de cohabi. cle. & muli. Inhibendum. Clericum tñ habitare cũ consanguineis vsq3 ad quartũ gradũ in linea ascendentiũ: & vsq3 ad scdm in linea trãsuersaliũ: nõ phibetur. ar. lxxxj. d. Cum oibus. Rõ est: q in his fedus naturale: nihil pmittit secus criminis suspicari: vt d cohabi. cle. & muli. A vobis. Et cõtr etiã vltra pdictos gradus: possunt habitare: si eẽnt antiq & n̄ suspecte psone. xxxj. d. Interdixit. lxxxj. d. Fessas. Si autem eẽnt suspecte iste tales cõsanguinee: vel si haberent secũ pedis equas: clericus licite non potest habitare cum eis. vt extra eo. Inhibenduz. Nã vt dicit̃ in. c. legitur. lxxxj. d. Legitur: q beatus August. nec cũ sorore habitare cõsenserit dicens. Que cum sorore mea sunt: sorores mee nõ sunt. Docti igitur viri magna cautella: nr̃a debet esse instructio. Et sic patet de sacrilegio. A quo liberet nos deus per gratiam suaz. Qui viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

¶ Feria quarta post tertiam Dominicaz quadragesime: De turpitudinibus & incitamẽtis ad actus lasciuos. & luxuriosos. Sermo. xlvij.

Fornicatio ꝛ oīs immūditia. ꝛc. Eph. v. Diximus supra: ꝙ apostol⁹ in ꝓpositis verbis tria mysteria nobis ꝓposuit.

¶ Primum quorū: maiorum criminum ꝓhibitionem. ꝛ hoc quādo dixit. Fornicatio ꝛ oīs immunditia. Ubi declarauimus: qd intelligatꝛ per hunc terminū: fornicatio ꝛ qd per hunc terminū: imunditia: q: oīs actus fornicarius ꝛ lasciuus: de quoꝝ actuum grauedine vidimus: ommisso pro nūc de dānis detrimentis: ꝛ nocumentis ipsius lasciuie ꝛ immūde luxurie.

¶ Scōm mysterium qđ apostolus ponit in istis verbis: est quod vocoꝛ quorūdam minorū culparū dissuasionē: qđ intelligit: qñ dicit aut turpitudo: aut stultiloquiū: aut scurrilitas: que ad rē nō pertinet. Que tria: sunt minoris culpe: respectu ꝓcedentium. s. fornicatiōis ꝛ immunditie: ceteris paribus. tñ culpe sunt: ꝛ occasiōes ꝛ incitamēta inducentia ad culpas maiores. Et ideo etiā ipsas apostolus ꝓhibet sicut ꝛ ꝓcedentes: de quibus in ꝓsenti ſmone tractare intendim⁹. Secūdum ergo mysterium in his verbis inclusum est quarundā culparum dissuasio. Et tria sunt que dissuadentur: seu ꝓhibētur.

¶ Turpitudo.

¶ Stultiloquium.

¶ Scurrilitas. Et declarat Remigius omnia tria.

¶ Primo turpitudinē dicens. Turpitudo est: quo aius ꝛ motus carnis nr̄e inflamantur ad libidīnem. Stultiloquium vͦ est otiosus sermo nullius vtilitatis. Scurrilitas aūt est: que solet risum mouere. hoc aūt distat inter stultiloquiū ꝛ scurrilitatē. q: stultilogum nullius vtilitatis est. nihilq₃ in se sapiens habet. Scurrilitas vͦ plerunq₃ ab ore sapiētiam ꝓtendit: cōstatq₃ quādam vrbanitatem que ideo proferꝛ: vt gratiosus sit apud auditores ꝓlatoꝛ. Hec remigius. Glo. vͦ magistralis dicit sic. Turpitudo aut ī osculis aut in amplexibus: aut stultiloquiū: vt blanda vͥba: aut scurrilitas: ꝙ a stultis: curialitas dicitur. Aymo. i. iocularitas: que ad risum solet mouere: ꝙ ad rē. i. ad utilitatē₃ nō ꝑtinet. ſm quā declaratiōnē: multa imponātur: ꝛ signātur ꝑ huncterminū seu per hoc nomē: turpitudo: ꝛ multa per stultiloquium: ꝛ multa per scurrilitatē: que oīa ꝓhibet apostol⁹: que si non essent peccata: nō prohibuisset. Ut aūt generalem ꝛ plenam de his habeamus noticiā nota ꝙ tria sūt genera seu manerie turpitudinū: per quas aius ꝛ caro humana inflamātur ad libidinē.

¶ Quedā enim turpitudines sūt opere ꝛ facto.

¶ Quedam vͦ vͥbo ꝛ sermone.

¶ Quedam corde ꝛ mente.

¶ Prima turpitudo quā apostolus ꝓhibet est illa que fit opere ꝛ facto. ꝛ hec est illa: ꝙ ſm glo. consistit in tactibus: osculis: ꝛ amplexibus. de quibus querit scūs Tho. Utrū in eis cōsistat peccatū mortale

le. ꝛ Rñdit i ṡa ṡe. q. cliiij. ar. iiij. Nõ osculum: amplexus: vel tact⁹ possunt aliqñ absqꝫ libidine fieri. vt vel ꝑpter consuetudinem patrie. vel ꝑpter aliquã necessitatem aut rõnabilem cãm. ꝛ hoc mõ: nõ sunt peccata mortalia consideranda est ergo faciẽtis intẽtio huiusmodi actus. s. tactus: amplexus: ꝛ oscula. Si enim intẽtio nõ est corrupta nõ peccat illa faciẽdo: vt verbi gratia: Mater osculatur: amplectitur: ꝛ tãgit filium infantulũ ex quadã cordis teneritudine: ꝛ charitate nõ peccat. Credo nãqꝫ ꝙ ẽt ipsa gloriosissima virgo faciebat similia filio suo bñdicto: maxime tpe infantie ꝛ pueritie sue. De feruẽti ẽt discipula sua Maria magdalena legim⁹ L. nc. vij. ꝙ osculabatur pedes Jesu: ipse hoc idem permittente. Peccat ipsa: aut xps ꝑmittens? Absit. Et quare nõ? qꝛ intentio vtriusqꝫ rectissima erat. Ipsa nãqꝫ ex deuotione illud faciebat. ꝛ ipse ex charitate idem ꝑmittebat. Si autẽ intentio facientes huiusmodi actus: est corrupta: tunc dico: ꝙ sunt peccata mortalia. Tocati adoncha el polso: ꝛ vedi se le alterato. Pensa bene: se mai tocasti cũ intẽtione corrupta ꝛ libidinosa o cum mano o cũ bocha: o cum piedi alcuna ꝑsona. o vero ti lassasti tocare adaltri. o in le mane: o i li piedi: o in el viso: o in altra parte de corpo. o in carne nuda: o sopra panni: Sapi che ogni volta hai peccato mortalmente. Et non hauẽdo facto altro in questo mudo: se nõ vno de questi tocamenti o abraciamenti. o vero consentẽdo. che simili tocamẽti o abraciamẽti altri facia a te: cum intentiõe libidinosa ꝛ corrupta: q̃sto solo: e sufficiente a farte andare a casa del gran dyaulolo. E questo intende ꝑ hibit lo apostolo: qñ dice. Turpitudo nec nominetur in vobis. s. que est in osculis: amplexibus: ꝛ tactibus: ṡm glo. magistralem vt dictũ est. Et de huiusmodi dicit Cyprianus ad Pomponium: de Virginitat: Ostẽdit certe ipse cõcubit⁹ ꝛ ipse amplexus: ipsa cõfabulatio: ꝛ osculatio: ꝛ coniacentium duorꝫ turpis ꝛ feda dormitio: qñ dedecoris ꝛ criminis cõfitetur. Ex quo dicto arguit Tho. vbi supra dicẽs ergo per ꝓdicta: homo fit reus criminis. i. peccati mortalis. Maꝫ ut ipsi cõcludit: omnia hmõi: ṡm ꝙ libidinosa sunt: peccata mortalia sunt. Sunt aũt libidinosa: qñ fiũt ꝑpter delectationem libidinosam. Pro horum cõfirmatiõe: põt adduci illud deutero. xxv. Si habuerint inter se iurgiũ viri: ꝛ vnus cõtra alium rixari ceperit: volensqꝫ vxor alterius eruere virũ suum de manu fortioris: miserit manum: ꝛ apprehenderit verenda eius: abscides manũ illius: ꝛ nõ flecteris vlla misericordia. Dicit Micho. de lira. Multo magis imponi debebat hec pena si in alio casu minus habẽte de motiuo: apprehenderit hominis virilia.

¶ Secũda turpitudo inflamans ꝛ inclinãs animũ ꝛ carnẽ humanam ad

nam ad immunditiam & lasciviã est aspectus rerũ delectabilium. Unde gloriosus hierony. in suo testõ. Uinum inqt nocet ad luxuriam: sed vultus centuplo mulierum: & Eccle. ix. pp̃ter speciem mulieris multi perierunt: & ex hoc ↄcupiscẽtia quasi ignis exardescit: & Criso. Qui studet clara corpora pscrutari & pulchros visus venari & fouere in inspectricem animam: & pulchris faciebꝰ delectari captiuat animam. Ideo dicitur Treñ. iij. Oculus meus depdatus est aiam meã in cũctis filiabus vrbis mee: & de hoc hẽmus exẽpluz secundi Re. xj. de Dauid: qui semel deambulans in solario domꝰ sue vidit bersabee lauantẽ se: & statim accensus est in ↄcupiscentiam eius & cõmisit adulterium cum ea. Et ideo obseruandum est consilium spũs sancti per os sapientis. Eccle. ix. Uirginem ne conspicias ne forte scandalizeris in decore illius: noli cõspicere in vicis ciuitatis nec oberraueris in plateis illius. Auerte faciem tuam a muliere comptam: & non circũspicias speciem aliene: & deuotus Bernardus in doctrina pficiendi: si xp̃m inquit queris: faciẽ fugias mulieris: viuẽs lege poli mulieres cernere noli: Respice sic illas & magnas atq pusillas: Ut nullam noscas nec secum viuere poscas: Qui cupit eterna celestia regna supna: Sint quasi merores mulieres sintq timores: Et sceue spinarum puncture visus earũ: Femina pclara facie quasi pesti & amara: & multa ibi de hoc. ¶ Et nota q sicut aspectus mulierum attrahit viros ad ↄcupiscentiã: ita & aspectus virorum attrahit & inclinat mulieres ad ↄcupiscentiaz: vñ gloriosus Ure. homo inqt & mulier ignis & palea quasi dicat ambo pariter ↄcurrunt in vnã ꝓpaz accensionez libidis: nã sicut ignis accẽdit paleã: ita palea suscipit ignẽ & melodiosus romanus Greg. xxj mora. Quisquis icaute exterius respicit plerunq in delectationẽ peccati cadit: atq obligatus dsiderijs icipit velle qd noluit: valde nãq est: q caro deorsum trahit: & semel species forme: cordi per oculos illigata: vis magni luctaminis est. Prouidendũ ergo nobis est: qr intueri non debet: quod nõ licet concupisci: vt eni munda mens in cogitatione seruetur: a lascivia voluptatis sue repmendi sunt oculi: qsi qdam raptores ad culpaz: & Cri. in Omel. Si continue vel oculos pulchris faciebus itegris capieris oio: & si bis vel ter fortassis poteris ↄtinere: non eni es extra humanã naturã: magnã igitur custodiam: oculis nostris adhibere debemus qr multotiens sunt causa dãnationis nostre: nã multotiens sunt causa: vt cadamus in luxuriaz: & actũ carnalem: Uisa namq mulier: cõcupiscitur: ↄcupita queritur: & que sita multotiens hẽtur. Tamen posito q per aspectũ libidinosũ nũq homo aut mulier caderet i pctm carnale: solus ipse aspectus libidinosus scz cum desiderio corrupto

est pctm mortale: vnde Tho. ßa ße
q.clviij.ar.iiij.cōcludit: q aspect⁹
libidinosus est peccatum mortale:
τ pbatur p dictū Saluatoris nr̄i
Mat.v. Qui viderit muli. ad cō-
cu. iam mech. est in cor. suo: τ idē
Alexā. de ales in ßa parte summe
sue in tractatu de luxuria: τ Aug.
super hoc vbo xpi: qui viderit in-
quit hoc fine: τ animo vt concupi-
scat eam: qd nō est titillare: sed ple-
ne ꝯsentire libidini: vt si facultas
sit pagatur: vnde Alexā. in. iiij. pte
vbi tractat de pceptis euangelicis
dicit. Qd est ꝯcupiscere ex subito
motu: sine deliberatione τ itentiōe
pficiendi: τ hoc est veniale: τ dicit
a Hyero. τ a Rabano ꝓ passio q̄
diffiniunt motum subitū: sine deli
beratione mali vel boni operis.

¶ Et est concupiscere cum deli-
beratione: τ itentione pficiendi: τ
h est mor. τ dr̄ passio: ßm Hyero.
τ Rabanum quam diffiniunt affe-
ctionē deliberati animi: si sit locus
pficiendi: quicunq igitur viderit
muli. ad concupi. i. si sic aspexerit:
vt concupiscat: τ facere disponat:
iste recte mechatus dr̄ in corde suo
τ Criso. Qui oculis icontinētib⁹
aspexerit: mechus est cōplet⁹: sed
qrit Cri. quare nō ponit legē mu-
lieri: sicut viro: vt diceret que vide
rit virū ad concupi. eum: iam me-
chata est in corde suo? Ad qd ipe
Chriso. rn̄dit. Cōes leges ponit:
τ ideo qd viris dicit hoc τ ad fe-
minas loquitur. Capiti. n. loquēs
τ corpori persuadet capiti. i. viro:
qui est caput mulieris pme Cori.
xj. Cui loquens etiam mulieri fa-
cit suasionē. Examinet ergo vnus
quisq ꝯscientiā suam τ videat: si
vnq̄ aspexit aliquā mulierē: cū in
tentione peccandi cū ea: si possibi-
litas τ cōmoditas affuisset: sciat q
semper peccauit mortaliter: simili
ter dico de mulieribus: τ vna sola
volta che guardi in vna creatura
cū tale itentione corrota: e sufficiē
te a mandarti a casa del diauolo: si
milmēte se tu ti ꝯtēti: τ piaceti esser
vagezata: e stay studiosamēte a var
dar homini τ femine: τ molte vol-
te senza altro piacere sensuale: solo
per questi risguardi: la psona se dā
na: o igrata creatura: pensa bene a
le cose dicte: e guardati da tāti pec
cati: non ad h tibi fecit oculos de⁹
vt per illos itroducas adulterium
sed vt creaturas videns admireris
creatorem:

¶ Tertia turpitudo que fit opere
qre homo ꝓuocat τ icitat ad libi
dinē: ē comestio τ potatio imode
rata τ supflua: vnde Hyeron. τ ha-
betur. xliiij. di. c. i. Ventris igluuia
ad luxuriam facile ꝓuocat: τ om-
ne bonū opus dissoluit: vnde ven
ter τ genitalia sibimetipsis vicina
sunt ex vicinitate mēbrorū itelligat
federatio vitiorū: τ Eccle. xxxvij.
ꝓpter crapulam multi perierunt.
τ Prouer. xx. Luxuriosa res vinū
τ de hoc hētur exemplum Gene.
xix. de Loth qui ꝓpter ebrietatē
cecidit in icestū cū filiabus suis: τ
vt dicit Aug. ꝯtra Faustum: τ ha-
betur. xv. q. i. Inebriauerunt: h fuit
illo nesciente. Et ideo obseruādū

est ꝯsilium ⁊ mandatū dn̄i nostri. Luce.xxi. Attēdite vobis ne forte corda v̄ra grauent̄ crapula ⁊ ebrietate: ⁊ Apostolus ad Eph.v. Nolite inebriari vino in quo est luxuria: ⁊ ad Ro.xiij. Non in cōmessationibus ⁊ ebrietatibꝰ: vbi Amb. Non in luxuriosis ꝯuiuijs: ⁊ immoderatis potationibus: ⁊ subdit. Nō in cubilibus ⁊ īpudicitijs.i. luxuriis: que de cibo ⁊ potu nimio venit Et ideo post cōmessationē ⁊ ebrietatē: eā posuit. Sed heu: q2 adimpletum est: qđ apl's ad Phili.iij. dicit. Multi sunt quoꝝ deus: venter est: q2 videtur ꝙ qcqd faciunt pro ventre faciant: quasi ipm ventrē colētes. Hoc.n. vt dicit Aug. ab homine colitur: qđ pre ceteris diligitur. Nam multi studiose comedunt cibaria calida: ⁊ bibūt vina potentia: solū vt potenter ⁊ magis possint attendere lasciuijs ⁊ impudicitijs: ⁊ h solū est graue peccatum: ēt posito: ꝙ in nullā aliam luxuriā caderent. Unusqsqz igitur examinet se pꝰus: ⁊ videat si vnqz comedit vel bibit aliqd ad hunc finem: sciat ꝙ semꝑ peccauit: ⁊ dēbet ꝯfiteri alias: mal per luy. Jđ Apostolus ad Hebre.xiij. Optimū est gratia stabilire cor: nō escis: q non ꝓfuerūt ambulantibꝰ in eis: ⁊ iteꝝ pme Cor.ix. Castigo corpus meū ⁊ in seruitutē redigo: ⁊ Eccle.ij. cogitaui in corde meo: abstrahē a vino carnē meam: vt aīum trāsferrē ad sapiam: deuitaremqz stultitiaz. ⁊ gloriosus Hyero. ad Eustochiū in epistola Audi filia. Si qd i me pōt esse consilij: si expto credit: h pmū moueo: hoc obtestor: vt sponsa xp̄i vinum fugiat pro veneno: h aduersus adolescentiam prima arma sunt demonuz: non sic auaritia quatit: iflat superbia: delectat ambitio. Facile his carenꝰ vitijs: hic hostis intus inclusus est quocūqz pgimus nobiscū portamus inimicum. Uinuz ⁊ adolescentia duplex est incēdium voluptatis: quid oleū flamme adijcimus? Quid ardenti corpusculo: fomēta igniū ministramus. ⁊c̄. Qn̄ ergo apostolus dicit Turpitudo nec nominetur in vobis: per turpitudinē ꝑssumus intelligere comestionē ⁊ potationez que talis est: ꝙ īducit ad lasciuiaz: ⁊ maxime qn̄ studiose fit ad hūc finem: quod absqz dubio: est pctūm mortale. Jdeo possumus dicere đ odoriferis rebus: qbus si vtantur hoies ad īcitationē libidinis: non ē sine pcō. Examina ergo te o aīa peccatrix: ⁊ vide si in huiusmodi iuoluta es: ꝯfitere: ut salueris:

¶ Quarta turpitudo incitans ad idē: ꝯsistit in tātibꝰ lasciuijs ⁊ sonnis īpudicis. Nulli dubiū est: ꝓut dicit gl. in.c. donare. lxxxvj. di. ꝙ audire instrumēta musicalia: ⁊ tangere ea ad laudē dei: vel ob aliā iustam causam. puta recreationis ⁊ in debilitate i ifirmitate: nō est peccatū: Immo meritū aliqn̄: ⁊ sic dare aliquid huiusmodi cytharistis ⁊ nō est peccatum. Idē dicit Alexā. de ales in quarta pte sue sūme: vt sequentibus diebus diffusius videbimus: ⁊ de hoc habemus exē-

plū Exodi.xv. de Maria sorore Moysi: que per transito mari rubro demersisqꝫ egyptijs: accepit tipanū ꝛ egresse sunt omnes filie israel post eā cū tympanis ꝛ choris cantantes: ꝛ di. Cātemus dn̄o gloriose eni. ꝛc̄. Idez ēt de pr̄e nr̄o. b. Francisco qui infirmat⁹ aliqn̄ grauiter desiderabat ad recreationem aliquā īfirmitatis audire aliquem sonum. Sed cuꝫ locus vbi erat: id nō pateretur: qꝛ erat iter seculares affuit diuina miseratio p angelum cytharedum: ꝛ tangēs aliqꝺdiu angelus cytharam: tantā ꝯsolationez beatum pr̄em repleuit: ꝙ cū grauiter ꝑus langueret: sensit cuꝫ recreatione sp̄s: ēt corporis ꝯualescentiā ꝛ sanatus est. Idem pōt dici de cātibus: qui si fiunt ad laudē dei: vel ob aliquam rōnabilem causaꝫ nullum est peccm̄. Immo meritū aliquādo vnde ecclesia ordinauit cātum: vt patet. Et sic cātare ꝛ audire cantus huiusmodi: ꝛ esse causa q̄ fiant cantus ꝛ sonus: nō est peccatum: lꝫ ꝓut dicit Hyero. in epistola ad Ephe. ꝛ hētur. xcij. di. Cātantes deo nō voce: supple solum: sed corde cantādū est: nec in tragediarum modū guttur ꝛ fauces medicamine liniēde: vt in ecclesia theatrales moduli audiant̄: ꝛ cantica: in ps. quoqꝫ hēmus. Iubilate deo in voce exultationis. Ma volta la carta p lo ꝯrio. Si huiusmodi sonus ꝛ cantus fiunt mala itētione: vt pur ad ꝓuocandum: ꝛ īclinandum aliquas ꝑsonas ad lasciuiam omnino sunt peccm̄: maxime si ip si cātus ꝛ soni sunt de se inhonesti ꝛ lasciui: ꝛ isto modo dicit gl. c. donare. lxxxvj. di. ꝙ dare aliquid cātoribus: cytharedis seu alijs sonatoribus est peccm̄. Examinet ergo vnusquisqꝫ seipsum ꝛ videat: si vnqꝫ cātauit vel sonauit aliqꝺ instrumentū solum ad istū fineꝫ: sciat ꝙ semper peccauit mortaliter etiā si nō ꝑuenit ad perfectionem sui mali desiderij. O tu che fay le matinate o le serenate: o cum canti o cum soni a mala intentōe: sapi chꝫ may hauendo fato altro male in questa vita questo solo e sufficiente a dānare: deum nanqꝫ manib⁹ vel motibus stimulat: qui populū vocib⁹ ꝺlectat. vt. xcij. di. in sancta. Huic ꝯcor. Tho. secūda secūde. q. clxviij ar. iij. dicēs: ꝙ officiuꝫ hystrionū qꝺ ordinat̄ ad solatium hominib⁹ exhibendū: nō est ꝛm se illicitum: nec sunt in statu peccati ipi hystriones dūmodo moderate ludo vtātur idest non vtendo aliquib⁹ illicitis verbis vel factis ad ludū ꝛ nō addendo ludū negocijs ꝛ tp̄ib⁹ indebitis. Et q̄uis in rebus humanis nō vtant̄ alio offō per cōparatōes ad alios hoies: tn̄ per cōparatiōez ad seipsos ꝛ ad deū: alias habent seriosas ꝛ vituperosas operatōes. pur. dū orat ꝛ suas passiōes ꝛ operationes cōponūt: ꝛ q̄nqꝫ ēt pauperibus elemosinas largiunt̄: ꝑterea ludus necessarius ē ad ꝯseruationē humane vite: vt. iiij. Ethic. ꝛ ꝯsequenter est que sunt vtilia cōseruationi humane deputari ꝑnt aliqua officia licita: sequit̄ ꝙ offm̄

hystrionū de se sit licitū: et q ipsi hystriones possunt esse in statu salutis vt in vitis patrū legit. Quod beato pānutio reuelatū est: q quidā ioculator futurus erat sibi cōsors i vita futura. Istis igitur q moderate subueniūt: nō peccant: sed iuste faciunt mercedem ministerij eorū eis tribuendo: si quis aūt superflue sua in tales ꝯsumunt: vel etiā sustētant illos hystriones: qui ludis illicitis vtunt: peccāt: quasi eos i peccato fouentes: vnde Aug. sup Jo. Donare res suas hystrionibus: vitium est i mane: nō virtus: et habet lxxxvj. di. Donare nisi tales essent in extrema necessitate: in qua esset eis subueniendū. Hanc sentētiam beati Thome possumus applicare ad propositū de cantorib9 et sonatoribus: q sicut aliqui hystriones nō peccant: imo sunt in statu salutis et illos videtur sustentare: ac etiaz eos facere hystrionare: nō est pcm Similiter etiam tales cātus: ita et aliquos cātus et sonos audire: facere fieri: aut aliquid eis donare: nō est peccatū: similiter ēt tales cātus et sonos audire: est pctm: vt sunt sonus et cātus qui cōiter fiūt i istis matinatis et serenatis: quos audire nullaten9 debemus: q: ad lasciuiam prouocant: vnde Hyero. ad Aletham. de istitutione filie. Surda sit ad organa: tibia: lyra: et cithara cur facta sint nesciat: et Basili9 ad nepotes. Expiatio anime fit: vt breuiter vobis simul et habūde dicam: per ꝯtemptum earū quas nobis sensus porrigunt voluptatum. Nō ergo oculi pascendi absurdis spectaculoꝝ miraculis: nō aspectu corpoꝝ voluptatū stimulos relinquētū: nō p aures sonus infundēdus: qui aiaz corrumpe possūt: nā et nequitia et ignauia ex huiusmodi musica gigni solet. Sed vt dcm̄ est posito q ꝓpter huiusmodi cātus et sonos: faciēs vel fieri faciēs vel audiēs: nō cadant in aliquā lasciuiam: solum faciendo vel audiēdo vel fieri faciēdo ad hūc finez: ē peccatū morta. Si che ꝯfessatene e di al confessore q̄ste volte hav cantato o sonato: o fato cātare o sonare a questo fine: e cusi tu che sey stato ad vdire: d istis loquit Job. xxj Tenēt tympanū et cytharaz: et gaudent ad sonum organi: ducunt i bonis dies suos: et in puncto ad inferos descēdunt: et Ysay. v. Cythara et lyra et tympanū et tybia: et vinum et in ꝯuiuijs vestris: et opus dn̄i nō respicitis: nec opera manuū ei9 cōsideratis ꝓpterea captiuus duct9 est populus meus quia non hūit scientiam.

¶ Quinta turpitudo que fit ope: qua incitatur homo ad lasciuiam ꝯsistit in donis et muneribus. Cōclusio certa videtur esse: q donare aliqd alicui: in se nō est pcm̄ dum modo: vt dicit Sco. in. iiij. di. xv. q. ij. ex parte donatoris sit libera et mera voluntas donādi: et nulla lex superioris ꝓhibeat cū ad donādū similiter et recipere dona: nō est peccatum dūmodo donatarij nō prohibeantur ab aliquo iure recipe illa dona: hoc dico pro tanto: q ls

filiusfamilias ⁊ huiusmodi ꝑsone: que sunt sub alterius ptāte: vellēt donare: q꞉ a lege superioris donare ꝓhibiti sunt: donatio ab eis facta ꝯ nō tenet. Similiter si qs vellet donare mihi qui sū frater minoꝛ pecunias ⁊ denarios: talis donatio nō est laudabilis q꞉ mihi ꝓhibet̄ recipere talem donū. Requiritur ergo ꝙ nullum ius ꝓhibeat donatoꝛē donare ⁊ donatarium donum recipere. Ponamus ergo ꝙ aliqs donet aliquid alicui ꝑꝑ turpē causā: nunquid illa donatio est laudabilis? Certe nō. Nā ⁊ qui donat peccat ⁊ qui recipit donū ex tali causa factū similiter peccat: immo ⁊ mediatoꝛ qui poꝛtat talia dona peccat: sicut ⁊ qui donat ⁊ qui recipit. Determinat. n. Alex. de ales in. iij. pte sue summe sup pcepto: non facies furtū: ꝙ qui expēdit res suas iniuste: cōmittit furtū iterptatiue. Sicut ēt dicit Augu. vt supra allegatū est de donantib⁹ hystrionib⁹: ꝙ peccant. Nā cū tpalia sint ꝯcessa homib⁹ adeo: vt ipe iuste dispēsent capiendo. s. que sibi ⁊ suis sūt necessaria: ⁊ quod suphabundat: pauperibus ⁊ egenis dispēsando si quis puertit: ⁊ trāsgreditur hoc mandatū iuste dispēsationis: peccat. Ideo tu qui donas mulierib⁹ aut alijs personis ex turpi causa: ⁊ vt eas inducas ad ꝯsentiendū inhonesto desiderio tuo: oīo peccas: ⁊ tanto magis: si das de rebus necessarijs tibi ex familie tue: sicut aliq faciunt. Tu ēt cui factū est tale donum: ⁊ scis q꞉ factū est tibi ad malum finē: ⁊ ita recepisti illud etiam peccasti: ēt si nunq̄ ꝯsentires illi ⁊ qui fecit tale donum: aliquo inhonesto dsiderio suo. Tocati el pollo tu mi so: che tāto caramēte tieni q̄l lo mocechino: che ti ha donato la tua smemorata. E tu madona: che tieni tanto caro el ꝑsentuzo che ti ha fato el tuo smemorato. habiati adunq̄ per certo: che q̄tunche tra vuy may fusse dishonesta carnalele te operne di pole: ne de risguardi: solo questo ꝑsentare: o riceuere el dono cū itentione coꝛrota e sufficiente a mandare luno e laltro a casa del gran dyauolo. El simile dico di te maledicto ruffiano: e di te ruffiana che tali doni poꝛti. Due alie turpitudines ꝯmittuntur factō ⁊ opere quibus singilatim tractare itendo: ⁊ ideo ꝑ̄ ꝑsentiarū omitto ⁊ trāseo ad secundā speciem turpitudinis que cōmittitur verbo. ¶ Secunda spēs turpitudis dico ꝙ ꝯmittitur ligua ⁊ vbis: ⁊ hāc ꝓhibet apostolus cū dicit. Stultiloquium: aut scurrilitas: que ad rem nō ptinet supple nō nominet̄ i vobis. Hoc aūt stultiloquiū: seu scurrilitas ꝯmittitur: ꝺm glosā quando dicuntur v̄ba blanda ad hūc finem: vt iducatur aliqua ꝑsona: cui dicuntur: ad aliquā lasciuiam: q̄d oīo petiim est. Dicit. n. Criso. ꝙ sicut soꝛdes ⁊ lutum aures carnis ita ⁊ meretricalia cātica auditum mētis inmundum faciunt: ⁊ addit: Soꝛdes oīs: sunt maledictio blasphemia turpiloquium scurrilitas. Ex quo ꝯcludit Alex. de ales i. ij.

ple vbi tractat de causis pctōrum q̄ scurilitas ,p̄pe dicta sicut etiam stultiloquiu3 semp est pctm̄. Scurilitas.n. ,p̄pe refertur ad lasciuia3 affectionis: sed aliqn̄ accipitur ,p vrbanitate vel affabilitate quada3 s̄monis l3 iproprie. Et s̄m hoc: si adsit debitus finis vt ad ɔseruatio nem amicitie bone: vel ad remouē dam tristiciā seculi: vel accidiam: non aūt per verba turpia: tūc non est pctm̄: h̄ Alexā. Examinet ergo vnusq̄sq; ɔscientia3 suā ⁊ uideat si aliquando dixerit v̄ba blanda huiusmodi vel quod deterius est turpia ad hunc finem. s. vt ,p̄uocet ⁊ i clinet aliquā p̄sonā ad lasciuiā: sēp peccauit mortaliter. O tu ch̄ mo tegi nota bene questa sentētia. ⁊ tu madona: a cui piace eēre motegiata benche tu sey honesta del corpo tuo: solo agigliare ɔtento de questi tali motegi che ti son facti a mala i tentione e peccato. ⁊ sey tenuta de ɔfessartene. Ancho te dico piu: ch̄ non solū v̄ba turpia ⁊ blanda: sed etiam verba idifferentia que dicis ⁊ ē bona. alicui ad hunc eundem finē: omnia sunt pctā rōne itentionis corrupte. Similiter si hō scribit litteras alicui amico suo: vt informet eū de necessarijs: aut ,p conseruatione amicitie bone aut ad aliquē alium bonum finē: in q̄b⁹ forte miscet aliquas facetias: ⁊ alia v̄ba amorosa: nō tn̄ mēdacia: neq; turpia dico q̄ iste nō peccat. Ma volta la carta p lo ɔ̄rio. Si vn⁹ scribat alicui: ad aliquem malu3 finē: que pars est? Dico q̄ pctūm ē. tu qui scripsisti: ⁊ qui scribere fecisti: ⁊ tu qui portasti tales litteras: ⁊ ē tu qui recepisti sciēter: tuti si vi portara el diauolo: ēt posto che nō facesti altro male in questo mundo: che questo: similiter componentes ac dictantes: scribentes: ⁊ dicentes cantilenas inhonestas vel cantari vel fieri facientes: oēs grauiter peccant. Dant. n. occasione3: q̄ tales audientes cātilenas: ⁊ talia verba turpia: iclinētur ad lasciuiam iux̄. illud p̄me. Cor. xv. Corrūpūt bonos mores colloquia mala: ⁊ magnus Basilius in epistola ad nepotē. Praue. n. fabulationes: via quedam sunt ad facinora quāobrem: oi diligentia curandum ē: ne inter illam: quā plerunq; s̄mones habent festiuitatē latenter aliquid admittamus mali: vt hi qui venena melle mixta absorbent. Jō nobilissima romana Agnes v̄go beatissima: filio p̄fecti romani requirēti ab ea ɔiunctionem suam: ⁊ oēs mundi diuitias offerenti: R̄ndit. Discede a me fomes pcti nutrimētum facinoris: pabulū mort̄ disce de a me: q2 iam ab alio amatore p̄uenta sum: qui mihi satis meliora obtulit ornamēta. Sic faciat̄ vos puelle: filie mee: nec audiatis viros: ēt si dicerent: q̄ vellent vobis loqui pro bonore v̄ro. Alias accidet vobis: sicut dicit̄ de murenis. Murena piscis marinus est mordax multum ⁊ viuax: ⁊ non facile pōt occidi: cum serpēte: magnam habens similitudine3: nā est discolor ⁊ longa vt serpens: habens os

latum: & acutissimis dentibus cō-
munitū: est aūt quoddā genus ser-
pentis borus nomine: nequissim⁹
& omnibus astutior: qui ponēs se
ad litus maris: murenā sibillo vo
cat eiq; blanditur: vt possit ad coi
tum ɔcitare. Sed cū piscatores si
bilum illius serpētis audiunt: ad
locum appropinquant: & egrediē-
tem murenam videntes accurrūt:
eamq; interficiunt. Sic v̄gines in
sibilo cythararum lirarum: ludoꝝ
& cātuū: a iuuenibus ad fenestras
vel extra domum vocantur vt eas
possint ad sua desideria inhonesti
sima inclinare: & vituperare. O fi
lia mea caue ne aduertas tales cā-
tus & sonos. Fuge fugeq; dyabo-
lus piscator anime tue in angulo
latet: & aīam tuam pimere q̄rit. Fu
ge non soluz tales cantus & sonos
sed omne colloquium viri: vt iam
dixi. Nam vt dr̄ Eccle. xi. Collo-
quiuz illius exardescit. Similiter
tu vir fuge collogum mulieris: q;
vt dr̄. Prouer. v. Fauus distilās
labia meretricis: & nitidius oleo:
guttur eius. Nouissima autē illius
amara quasi absintium: & acuta q̄
si gladius biceps. Sz dicit illa bo
na mulier: o ego audio huiusmo-
di cantus: vel audio loquentes tur
pia & inhonesta: tamē nō delector i
huiusmodi. Audio illum iuuenez
che motegia: & placet mihi aliquā
tulum diligi tñ nullam malā hēo
intentionem: nec placent inhone-
sta verba: si talia diceret. Inimo si
qd ĩhonesti diceret: io gli daria ad
intendere che non me piacesse. O

paupercula: in eo magno periculo:
sisic est: sicut dicis. Videas: q; re-
manebis decepta. Audi quid di-
cat Grego. vij. mora. Longe ante
medium: sup illo verbo ps̄. Nar-
rauerunt mihi iniq fabulationes.
Sepe verba carnalium: dū se im-
portune nostris auribus ingerunt
in corde belluz tentationis gignūt
& q̄uis ratio h̄ respuat: & ligua re
prehendat cum labore tñ inis vin
citur: quod fortis cū auctoritate iu
dicatur. Unde necesse ē: vt nec ad
aures veniat: quod mens a cogita
tionis aditu vigilans repellit. hec
ille.

¶ Tertia species turpitudinis: & ē
septima turpitudo in ordine hui⁹
sermonis: ē illa que cōmittitur men
te & corde: cogitatio scilicet praua:
& inhonesta. qua cogitatiōe mediā
te: faciliter deuenit̄ ad ɔsensuz mē
tis: ex quo tandez deuenit̄ ad op⁹: &
vt dicit Isidorus: Cogitatio: in-
quiēs: praua: delectationē parit. de
lectatio: cōsensum. cōsensus vero:
operationē. Et Crisosto. in omī.
sup illud. Math. v. Qui viderit
mulierē. Qui flammā semel accē
dit: & visa muliere absente: format
apud se imagines turpium actio-
nuz: a quibus multotiēs procedit
ad opus. Et ideo: vt dicit Isido-
rus. ij. de sūmo bono. c. xxv. Ma
gna obseruantia: circa cordis co-
stodiam: est adhibenda: q; aut bo
ne aut male rei: ibi consistit origo:
sicut scriptum est. Ex corde: exeūt
cogitationes male: Ideoq; si pri⁹
praue cogitationi resistamus: in

actum operis nõ incurrimus. Et
deutero. xv. Caue inquit: ne tibi
subrepat turpis cogitatio. Et gre-
gori⁹. in mora. Sepe mens ita cul
pe recordatione cõcutitur: vt ad p
petrationem illius longe grauius:
q̃ prius tacta fuerit: vrgeat̃. No-
ta tñ q vt dicit Alex. de ale. in se-
cunda parte: vbi tractat de pecca-
tis cordis: duplex est cogitatio. s.
speculatiua ⁊ pratica. Speculati-
ua cogitatio. est solum cogitare: ⁊
hoc fm ipsũ. ⁊ etiã vt dicit Tho.
in prima. se. q. lxxiiij. ar. viij. fm se
nõ est peccatum mortale: sed quã-
doq̃ veniale. puta quãdo aliquis
inutiliter cogitat de fornicatione
vel huiusmodi. quãdoq̃ autẽ est
sine peccato omnino puta. cũ ali
quis de eadem vtiliter cogitat: si-
cut cum vult de ea disputare: vel
predicare. Cogitatio autem prati-
ca: vt dicit Alex. est: quando pro-
cedit vsq̃ ad consensum. cũ scilicet
cogitationi adiscitur desiderium.
⁊ hoc modo est peccatum. ⁊ si con
sensus est faciendi peccatum mor
tale: tũc illa talis cogitatio cum ta
li consensu est peccatum mortale:
Etiam vt dicit Alex. ibidem. Un-
de ꝓpter dicebat sãctissim⁹. Job.
xxxi. Pepigi fedus cũ oculis me
is: vt nec quidem cogitarẽ de vir
gine. Quam enim partem habe-
ret in me deus de sup? nullã. Nã
ibi glosa dicit q hoc est intelligen
dum de cogitatione cũ consensu.
Et de istis cogitationibus sapien-
tie primo dicitur. Peruerse cogi
tationes separãt a deo. Propter
hoc ipse Job. xxxi. quasi assignãs
rationem: quare de virgine nollit
cogitare: subdit. q: ẽ ignis vsq̃ ad
consumatiõem deuorãs: ⁊ omnia
eradicans genimina. Examina er
go teipsum o iuuenis lasciuie: ⁊ vi
de si vnq̃ cogitasti super aliq̃ mu
liere: vel alia inhonestate forte tur
piori: ⁊ in illa cogitatione toto cor
de ꝯsensisti: q si possibilitas ⁊ apti
tudo esset: libenter cum ea carnali
ter peccares: etiã dato q hoc desi
derium nunq̃ deduceres ad actũ
siue ad opus: nec vnq̃ videres eã
nec loquereris ei: solum istud desi
derium ẽ peccatum mortale: ⁊ ip-
sum solum sufficit ad dãnationẽ
anime tue. iuxta illud Mathe. v.
Qui viderit mulierem ⁊c. Ubi di
cit Beda: q nõ accipit ibi videre
solum pro actu oculorum corpo-
raliũ: sed pro omni actu qui ẽ ad
delectationem: ⁊ qui est in concu-
piscentia: in qua aperiũtur illi ocu
li: qui pro pena peccati: pmus pa-
rentibus aperti leguntur. Geñ. iij.
vt etiam dicit Alex. in. iij. parte in
expositione huius dicti: Qui vide
rit mulierẽ? Similiter ⁊ tu mulier
quotienscunq̃ cogitas sup aliquo
viro: etiam q nõ videas cum ocu
lis corporis. ⁊ sic cogitãdo: deside
ras stare cũ eo carnaliter: si facul
tas adesset: solum hoc desiderium
est peccatum mortale. ⁊ debes con-
fiteri: quotiẽs habuisti tale deside
riũ: q: semper peccasti mortalit.
Et vna volta sola che faci tal pen
siero: basta a mandarte a casa del
dyabolo. Et de istis prauis cogita

tionibus clamat deus Isaye pmo. Lauamini mundi estote: auferte malum cogitationu vestrarum. Et lv. Derelinquat impius viam suam: et vir iniquus cogitationes suas. Et ne ad istas cogitatiões prauas veniamus: oēs sensus nostros custodire debemus: vt dictum est. qr vt dicit Isidorus. ij. li. summo bono. c. xxviij. Neqz aliunde peccamus nisi vidēdo: audiēdo olphādo: gustando: tangēdo. Unde hiere. ix. Intrauit mors per fenestras nostras. Et vere maximam custodiaz circa cogitationes cordis adhibere debemus: ppter magnum periculuz quod in istis cogitationibus latet. Nam nō solum consensus in opus: sed etiaz consensus in delectationem: est peccatum. Uerbi gr̄a. Ecce hic vna persona que habet ppositum habituale et actuale potius moriendi: q̄ faciendi aliquod opus luxurie: vel alteri⁹ peccati mortalis: cogitat tamen de illo tali opere luxurie: vel alteri⁹ peccati mortalis: et in illa cogitatione sentit delectationem: et aduertit sentire illam delectationem in tali cogitatione: et determinate consentit: deliberat et vult habere talem delectationez illius cogitationis: dico q̄ solum talis consensus est peccatum: et semel habere: seu facere talem cōsensum: sufficit ad dānationem. Hec est sententia sacrorum theologorū quos vidi. Et primo. Alex. de ale. in scđa parte. vbi tractat de peccatis consensus. et Tho. pma. se. q. xxiiij. ar. viij. et sa se. q. clxiiij. ar. iiij. et Ric. l. ij. d. xxiiij. ar. iiij. q. iiij. et sanctus Bona. ea. d. ar. ij. q. ij. et probat per dictuz Augustini. xij. de trinitate. c. xij. quod allegat magister in. ij. d. ea. dicentis. Totus homo damnabitur: nisi hic: que sine voluntate operādi: sed tñ cum voluntate animum talibus oblectādi solius cogitationis sentiuntur esse peccata: per mediatoris grām remittantur. Pro declaratione tñ huius vltime cōclusionis: et etiam precedentis: nota pgressum tentationis et delectatiōis: quem ponit Bonauētura vbi supra: sic dicens. Primo delectatio offertur: sed sine perceptione. Secūdo vero delectatio aduertitur. Tertio in id ad quod trahitur delectatio consentitur: vel dissentit. Delectabile percipere est sensualitatis. Aduertere autem: est inferioris partis rationis: que interiores motus et affectus habet cognoscere et diiudicare. Hoc enim non est possibile sensitiue. Diffinire autē an hoc sit amplectendum: vel respuendum: hoc est superiores partis: in qua residet auctoritas iudiciarie potestatis. Contingit igitur delectari ad apprehensionem delectabilis: ante aduersionem delectationis. et hoc est sensualitatis: qđ absqz dubio est peccatum veniale Contingit autem iterum delectari post apprehensionē delectabilis: et perceptionem delectationis ante plenum consensuz deliberationis: et hoc est inferioris partis. et aliqñ mortale: aliquādo veniale. et tunc

dicitur comedere sola mulier. Cōtingit iterum delectari post apprehensionē delectabilis & aduersionem delectationis: & post plenum consensum deliberationis. & dicit comedere tunc vir. & tunc est mortale peccatum. In his generibus peccatorum: quorum actus sunt in prohibitione ꝑpter plenum consensum: & deordinationem. Unde cum tentatio inchoata sensualitate: planum est esse veniale. Cum consumatur in superiori parte rōnis: planum est eē mortale. Cum vero sola mulier comedit: potest eē mortale vel veniale. Et ideo dubiū est discernere quando sit mortale vel veniale. Pōt tamen discerni hoc modo: q: cum percipitur delectatio: aut statim repellitur: aut retinetur. Si statim repellitur: tunc leue peccatum est. & in remedium hu9 peccati: vt dicit Alexander de ale. Immo originaliter ipse Augustinus vbi supra: vallet tunsio pectoris: cum oratiōe dominica. Si vero talis delectatio percepta non repellitur: sed tenetur: hoc potest eē tripliciter: aut quia placet ipsa delectatio: & operis cōsumatio: ita q est voluntas delectandi in cogitatione? & etiam in opere: si facultas adesset. & tunc est ibi plenus ꝯsensus: & peccatum mortale: simul cōcurrente viri & mulieris comestione. Aut placet delectatio: sed tamē displicet peccati consumatio: & tūc est consensio semiplenus. & tunc dicit mādiucare mulier: nihilominus tamē peccat mortaliter: cum in illam ꝯsentit delectationem. Aut vtrunqꝫ displicet. s. ipsa interior delectatio: & etiam operis consumatio: & tunc aduertitur periculū aut non aduertitur. Si nō aduertit periculum delectationis: nec repellit eam: peccat: sed nō mortaliter. grauiter tamen peccat: qꝫ si statim et viriliter repulisset. aut aduertit periculum: & delectationem illam nō repellit: sed mentem in talibus cogitationibus reuolui sinit: & tunc dicunt magistri q: peccat mortaliter: q: quāuis nō sit ibi consensus verus: est tamē ibi cōsensus interpretatiuus. & comedit sola mulier. nihilominus tamē peccatum illud imputatur viro: quia cum eam cōpescere debuisset & teneretur: nō tamen cōpescuit. Hoc tamen quod nunc dictum est: nō est vsqꝫquaqꝫ certum. Negant enim aliqui esse mortale: in negligētia reprimēdi: vbi est displicentia: quantūcunqꝫ quis periculum aduertat. sed tamē securior via tenēda est: quicqd sit rei veritas: & si cui hoc contingat: sanum est consilium: vt de ipso: tanqꝫ de mortali peniteat. In dubijs enim securior via est eligenda. Et nota: q non de quacunqꝫ delectatiōe loquimur: vt puta de illa qua quis delectatur de pulchritudine mulieris: sed de illa que surgit ex cogitatione illius operis nepharij. Hec sanctus Bonauentura: vbi supra. Et vt ipse dicit infra in dubitationibus circa litteram eadem distin. mora temporis in delectatione quantum est de se nō facit: vt

quod prius erat veniale: fiat mortale: sed solum occasionaliter: Videlicet: quia inducit consensum verum vel interpretatiuum. Tunc autem inducit cõsensum verum: quando ex diuturnitate tẽporis in delectatiõe: crescit libido: adeo: vt homo vellet omnino in iteriori delectatione persistere et morari. Tunc vero iducit ꝯsensum interpretatiuum: quãdo homo aduertẽs periculum delectationis retẽte: negligit eã reprimere. Hoc enim nõ est absque contemptu salutis ꝓprie: ꝓut discrimini se exponit. Ista enim delectatio sub intrat sicut serpens: et venena diffundit per que ratiõalis spũs interijt morte culpe. Sicut igitur salutem suam corporalem negligeret: qui serpẽtem iuxta se scienter collocaret: sic qui in tali delectatiõe aduertes periculum: vel debens aduertere volũtarie versatur: exponit se discrimini quã negligit reprimere. et ꝓ tanto dicunt magistri: ipsum peccare mortaliter. Sed si queritur quãta mora tẽporis facit esse mortale: quod prius erat veniale. et vtrũ hoc sit in alijs generibus peccatorum: sicut in peccato carnis: Respõdit Bonauentura ibidem: quod in generali determinandũ videtur quod tanta mora hoc facit: in qua a deo crescit delectatio et libido: quod superuenit consensus: vel a deo est repellenda negligẽtia: et ꝓprie salutis incuria: quod superuenit ꝯtemptus: et ꝯsensus interpretatiuus. Non ergo hoc facit mora de se: sed rõne consensus vel ꝯtemptus. Si autẽ in spẽali queratur quanta sit ista mora: vtrum vnius hore: vel dimidie: vel amplioris spatij: nõ potest vna ratio dari: quia aliquã est maioris: aliquã est minoris: secundum diuersos status et conditiones psonarum. Unde hoc non determinat scientia vel lectio: sed potius cõscientia recta: et munda. Bene autem aduertit ꝯscia recta se nõ modicũ ledi: quã ex morosa delectatione cõsensus superuenit vel ꝯtemptus. Quod si non aduertit aliquãdo ꝓpter tenebras et in volutiones affectionum nostrarum: securiorem partem debet eligere: et ꝯfiteri pure: et dolere quasi peccaret mortaliter. Et in omnibus peccatis: delectatio morosa vigilanter et strenue vitanda est: licet i peccato carnis magis. ex eo quod ex carnis icendio habet delectationem magis sibi coniunctã: et ad quam homo facilius inclinatur siue incuruatur. et ideo cum maiori diligentia ẽ vitanda. Non solum autem hec: sed omne peccatum. Multa enim firmiter creduntur venialia: que sunt mortalia. et difficilimũ est: in talibus discernere. Et ideo quasi a facie colubri: necesse habet homo qui vult saluari: ipsum fugere. hec sanctus Bonauentura. Et sic patet de septem turpitudinibus ab apostolo ꝓhibitis. In sequentibus videbimus de coreis: et de ornatibus que sunt alie due turpitudines: quibus homo inducitur ad lasciuiam: A quibus oĩbus liberet nos Deus pater filius et spiritus sanctus: Cui est honor et gloria per infinita secula

lorum secula. Amen.

¶ Feria quinta post tertiam Dñicam In quadragesima de coreis: quibus valde offenditur Deus benedictus: Sermo. xlviij.

Fornicatio autem et omnis immunditia. nec nõiet in vobis. Ephe. v. Si bñ cõsideramus di. in xpo iesu vnum de incitantibus carnem: et animam humanã ad lasciuias et libidinem est corizare seu ballare. et ideo põt annumerari inter turpitudines: quas apostolus in psenti epistola phibet dicens turpitudo nec noietur in vobis etc. De qbus coreis intendo tractare: et vt nostri moris est videbimus tria mysteria videlicet.

¶ Primum de corearũ licita vel illicita exercitatione.

¶ Secundum de eorundem periculosa presentatione.

¶ Tertium de earundem distincta notificatione.

¶ Circa pmum mouet vnum dubium consciale. Utrũ. s. corizare licite põt fieri aliquãdo: vel semper quãdo fit sit illicitum. Ad quod dubium Respondẽdo dico fm qꝫ potest trahi ex irrefragibil doc. Alex. de ale. et Seraphici doc. Bona. et etiam alberti. in. iiij. di. xvj. Quod huiusmodi coree fui se ñ sunt male. Nam possunt bene fieri: et licite exerceri. Uñ. D Alex. puto qꝫ quinqꝫ concurrentibus: ipsum corizare nõ est rephensibile sed licitum.

¶ Primum qꝫ fiat tempore debito et congruo, s. gaudij et victorie vel liberationis patrie hois vel in nuptijs vel in aduentu amici de terra longinqua.

¶ Secundum qꝫ fiat cum honestis psonis de quibus non oriatur psumptio mali: nõ cum iocatorib9 vel cũ iocatricibus.

¶ Tertium qꝫ fiat a personis secularibus: Nõ enim a clericis monachis monialibus et huiusmodi religiosis psonis: qꝛ in alijs debẽt se occupari. Oẽm enim coream puto esse illicitam vt deduci põt ex ti. decreta ne Cle. vel mo. in rubro et nigro per totum.

¶ Quartum qꝫ fiat honesto mõ: non gesticulationibus nimijs inhonestis vel dissolutis sꝫ modestis.

¶ Quintum qꝫ cantus et musica excitantes in talibus nõ sit de illicitis seu de mendacijs: sed de moribus et de deo: seu de historijs veris. De melodia vero nõ est nunc curandum: puta qꝫ in talibus necessarie est fieri melodiam leuem que aliqlem exprimat modum corizãdi. Si ergo in coreis obseruẽtur iste quinqꝫ cõditiones: tũc peccatum nõ est corizare nec illicitum fm Alex. vbi. s. Et de hoc habemus exemplum Exo. xv. de maria sorore Moysi: que demerso in mare egyptio: et populo israel per eius pfundo transito ad desertum sumpsit cymbalum cantans. Cantemus dño glorioso preibat filijs israel: que eam sequebant in choris et tympanis. Et de dauid qui deducebat archam: dñi cũ iubilo in hierusalem cantans: psalens: et

saltans añ archam dñi.pmi para lippo.xiij.Et scdi. Reg.vj. Sed illis quinqꝫ ꝯditionibus conueni entur addi possunt due alie que re quiruntur ad hoc ꝙ coree sint lici te. Competentia loci. Nam nullo modo licꝫ corizare in oratorijs vel cimiterijs:nec i alijs locis sacris: que ad cultum diuinum deputata sũt:qꝛ vt dicif Ysay.lviij.ꝛ mat. xxj.Domus mea domus oratiõis vocabitur.ꝓpter hoc inquit Augu.Nemo in oratorio aliquid age re debeat:nisi ad qd factuꝫ est:vn de ꝛ nomẽ accepit.ꝛ.c.deceat de im mu.ecclesiaꝝ li.vj.Cessent in il lis.s.ecclesijs vana:ꝛ multo fortius feda ꝛ ꝓfana colloquia.

¶ Secundum quod addi põt est intentionis rectitudo.s.vt istud co rizare non fiat aliqua sinistra: seu mala ꝛ corrupta intentione. Nam etiam supradiximus talis est ope ratio qualis est intentio illam ope rantis:si recta intentio:recta erit ꝛ operatio.Intentio nãqꝫ tua operi tuo nomẽ imponit inquit ambro. Ogni volta adoncha che el ballo hauera queste septe supradicte cõ ditione e circũstantie dico che se ra licito:e senza peccato se pora bal lare e danzare.Sed quis est hic ꝛ laudabimus eum?Certe fecit mi rabilia in vita sua.Collui che bal la ꝛ el suo ballo e circũstantiato de le septe supradicte circũstantie:ne credo siano meno quelli tali che ciouette per campanile.Unde ne li balli che hozi di se fanno nel mũ do sono septe conditione cõtrarie ale supradicte:e per ꝯsequente di co qsti tali balli esser illiciti:ꝛ ꝓhi biti:ꝛ nõ poterse fare senza pctõ.

¶ Prima nãqꝫ in coreis ut pluri mum occurrit sinistra intentio co rizantiũ.Nam si nõ oẽs:multi tñ vadunt ad corizandum ꝛ exercent tripudia solum ad excitandaꝫ libi dinem.Quello zouene cũ la zaga rina pensa che nel ballo potera ꝑ lare ꝛ forsi per alcuna via tocare:o al mancho vedere:vagezare:o mo tezare la sua inamorata:o inamo rata che si chiama:e cũ qsta tale in tentiõe va a quella danza o a quel lo ballo.Et quia intentio est corru pta ꝛ mala ideo iste talis actus nõ exercetur licite:sed cũ peccato.Nã sicut opus indifferens factum re cta intentio:efficif meritorium:ita etiam si fiat sinistra itentione effici tur de meritorium.Cum igif cori zare ẽm se non sit malũ sed indif ferẽs:cum tamẽ fit corrupta inten tiõe:iste talis actus efficitur vicio sus vt dicẽ Alex.ꝛ Bonauẽ.i.iiij. di.xvj.in questionibus circa lfaꝫ.

¶ Secũda circunstantia propter quam corizare est ꝛ illicitum ꝛ ꝓ hibitum:est incõgruitas loci.Nã aliquando iste coree fiunt in locis sacris:ad diuinum cultum deputa tis:vt puta forte in ecclesijs:cimi terijs dormitorijs:refectorijs ꝯuẽ tuum ꝛ monasteriorum religioso rum:quod omnino non lꝫ:vt di ctuꝫ est:sicut nõ lꝫ etiã aliquẽ aliũ ludum in eisdem locis facere.Nã oia ista loca sunt deo dicata:ꝛ con sequenter debent haberi in reuerẽtia

e si secus factum fuerit: horrendũ cõmittitur sacrilegium.
¶ Tertia est inconuenientia tpis. Aliquid lz vno tẽpore q̃d non licet alio. Unde tempore deputato: vt est tps quadragesimale: ⁊ alij dies in qbus mandaẽ ieiuniũ: corizare non lz. ⁊ q ↄtrarium fecerit peccat. Nam in talibus tẽporibus debemus flere ⁊ dolere de peccatis: ideo ecclesia talibus diebus ꝓhibet solẽnitates ⁊ solatia secularia: que aliquando sunt honestissima sicut ẽ celebratio nuptiarum: que ꝓhibeẽ a septuagesima vsq3 ad octauam pasce ⁊ ab aduẽtu vsq3 ad epiphaniam. vt in. c. nõ oportet. xxxiij. q. iiij. Tali nãq3 tẽpore. s. pnie: valde absurdũ est cantare ⁊ sonare cantilenas mũdanas ⁊ vanas. Ut diciẽ eccle. xxij. musica in luctu importuna narratio. Jõ dicitur in. iiij. sniarum. di. xvj. Quilibet penitens cohibeat se aludis: et aspectaculis. vt dicit. Glo. pma3. Cor. x. super illo vbo: sedit populus manducare ⁊ bibere: ⁊ surrexerunt ludere: qui ludus: est gesticulatio libidinosa: que est in coreis: spectacula vero sunt respicere huiusmodi coreas ⁊ alios ludos.
¶ Quarta incõgruitas ⁊ incõueniẽtia que est in coreis est: q2 quasi semper fiunt cu3 psonis ornatu meretricum ad capiendas aias ꝓparatis: ⁊ alijs latiolibus: ⁊ cũ iuuenibus tam maribus q̃3 feminis se inuicem ad libidinem ꝓuocantibus: ⁊ fm Alex. de ale. coree cũ talibus personis: nõ sunt licite.
¶ Quinta q2 sepe intermiscentur clerici cũ laicis: vel etiam moniales: quod oio ꝓhibitum est na3 solatium ⁊ recreatio huiusmodi personarũ: debet eẽ circa meditationem: ⁊ ↄtemplationẽ diuinoꝝ vel lectionẽ sacroꝝ libroꝝ: vt diximus in tractatu de ludo. Et ideo qñ apparet in coreis huiusmodi psone: oẽs deberent fugere: vel eas abijcere: nec cum eis corizare: qa propter eas: talis actus qui forte esset licitus: efficitur illicitus: vt dicũt Alex. ⁊ Bonauẽ. vbi. s.
¶ Sexta inconueniẽtia est: q2 vt plurimum fiunt huiusmodi coree gestibus lasciuis ⁊ dissolutis. O miser ballasti mai ala moreschar E tu madona: sesti may auedere ballare ala morescha? Certe illi gestus sunt a deo lasciuj ⁊ libidinosi: q2 non video quõ licite possint fieri: vel etia3 interesse ad aspiciendũ: ⁊ ↄsequenti ⁊ qui faciũt: ⁊ qui aspiciunt: ⁊ qui fieri mandãt: ordinant vel permittunt cum prohibere possint: oẽs peccant ⁊ similiter dico de oibus alijs gesticulationibus inhonestis. El ballare e licito: ma nõ questi gesti dissoluti ⁊ questo attezare inhonesto: p lo qual se rimemora ⁊ repũtasi nela mẽte alcuna brutta e sozza opatiõe.
¶ Septima incõueniẽtia que ẽ: in coreis: est quia vt plurimũ fiũt cum musica ⁊ cantu inhonestoru3 ⁊ ad luxuriam ptinẽtiũ. Qũ enim Cantores cantãt debẽt cãtare moralia ⁊ honesta: seu aliqua historialia: Sed isti cantãt inhonestissi

ma: et verba amatoria: et multotiens falsa adulatoria et mendatia laudando sponsam et sponsum de pulcritudine: cum tamen aliquando sint turpes et defformes. Omnia igitur requisita ad tripudia vt sint licita veniunt ad oppositum in tripudijs hodiernis et maxime etiam: quia frequenter fiunt non propter aliquam causam iustam vt puta propter aliquam victoriam vel pacem et huiusmodi: sed solum causa lasciuie: vel vanitatis. Et aliquotiens fiunt temporibus solenioribus et sanctioribus anni: vt puta in magnis festiuitatibus: aut domini nostri aut gloriosissime virginis aut aliorum sanctorum aut sanctarum dei. et ideo cum non faciant reuerentiam sanctis: nec celebrent eorum festiuitates: Immo tunc plus laborant saltando et corizando: cum econtra deberent quiescere orare: et ad predicationem et ecclesiam ire. Merito tales a sanctis relinquuntur et odiuntur. Ideo dicit Aug. Minus malum esset terram fodere montes et maria transire quam in festis sanctorum corizare: quia minus oculos diuine maiestatis offenderent. patet igitur primum mysterium quando liceat corizare et quando non. Nam si in coreis sint ille septem prime circunstantie: dico quod licite fieri possunt. Si autem sunt septem alie opposite: dico quod licite fieri non possunt.

¶ Secundum mysterium est de corearum periculosa presentatione. Ubi nota istam conclusionem: Quod coreis interesse: siue corizando siue aspiciendo: est maximum periculum. Ratio est: quia dyabolus in coreis operatur omnia instrumenta sua ad mortem anime. Tria enim genera armorum habet et vtitur in coreis dyabolus. videlicet.

¶ Primo ballistis.

¶ Secundo lanceis.

¶ Tertio gladijs seu stochis.

¶ Primo namque vtitur armis a longe. s. ballistis: et he balliste sunt ictus oculorum. Quis posset exprimere et sufficienter numerare inhonestos aspectus: et libidinosa vagizamenta que fiunt in istis coreis: et ad caput discoopertum: omni amoto seu toro et velo? Nam omnes ibi patent: et presentantur facies compte et depicte: pectora impudica: manus et brachia discooperta: ex quorum aspectu fiunt multa libidinosa desideria: que omnia peccata mortalia: quia vt supra dictum est. Qui viderit mulierem ad concupiscendam eam: iam mechatus est et ideo gloriosus Hyero. Uinum inquit nocet ad luxuriam: sed vultus centuplo mulierum: maxime a li balli doue come te ho dito ala discoperta se vagezano. Et si tu dicis: quod non feriris seu caperis istis armis diaboli in istas coreas. Audi quid di. Hyero. in omel. Non credo viro si dixerit se illesum euasisse a spectaculis talium: cum Dauid cum vidit bersabee lauantem se ad libidinem prouocatus sit: vt habetur secundi Reg. ij. Examinet vnusquisque conscientiam suam et videat si vnquam vulneratus est in coreis ab huiusmodi spiculis diaboli que egrediuntur a sua balista: et similiter dico mulieribus. Jo te so dire che lo ochio e vno mal

vno mal ruffiano: mediante el qle diauolo fa grandissimi guadagni in questi tali balli.

¶ Secundo pliat cũ corizantib⁹ feritq; ipos ꝛ ipas cũ armis ꝓpinquioribus: nõ tñ longinqs. s. lanceis: ꝛ hec sunt inhonesta: impudica: adulatoria: ꝛ ꝓmissoria verba: ꝓpter que multe ꝑsone inclinãtur ad ꝯsensum. Unde Apl's ꝑme ad Cor. xv. Nolite seduci. Corrumpunt bonos mores colloq mala. O qs posset numerare quot vba ipudica: libidinosa: ꝛ amatoria dicunt in huiusmodi coreis? ꝓpter que audientes feriunt vsq; ad medullas cordis: ita ꝙ nihil aliud volent: nisi ꝙ non habent cõmoditatẽ. Nã si hẽrent facerent oẽ malũ. Et aliqñ ꝓponunt facere: cũ tempus ꝛ locus occurrerit: sed tantuz istud sufficit ad dãnationẽ anime: vt dictuz est in sermone ꝑcedenti.

¶ Tertium genus armoꝝ cũ quibus percutit ꝛ vulnerat dyabolus corrizantes: est magis ꝓpinquum qꝫ ensis ꝛ papagorgi: cũ le quale arme li passa el core da vna bãda a laltra: ꝛ isti sunt ipudici tact⁹. Antiquit⁹. n. solebat obseruari in coreis maxima honestas que vt⁹: vt in pluribus no seruat hodie. Nã non erant nisi. vba lz facere ꝛ leta: tamen honestissima. Mulieres ꝛ viri corizantes ẽt vestiti honestissime: mulieres nanq; coopte ꝛ in pectore ꝛ in spatulis. Uiri aũt vsq; ad genua vestiti. Similiter habebant nasitergia iter se ꝛ viꝝ: caput vnũ tenebat vir: alteruz mulier: ꝛ ita tripudiabãt. Sed hodie nullo opposito itermedio porrigũt man⁹ sibi inuicem: ex quo quis posset numerare ipudicos tactus: quos faciunt ꝛ manibus ꝛ pedib⁹? Nunc in brachijs: nũc in pãno: nũc in supnuda carne? Et non solum in ptibus exterioribus: sed ẽt iterioꝛib⁹? Qui oẽs ꝯtactus sunt pctã moꝛtalia: qñ fiunt libidinosa itentione: vt diximus in ꝑcedenti sermone. Et ideo ꝯsidera oia ista pericula: ꝛ videbis: ꝙ ꝯclusio est vera. s. quod stare presens in coreis: est magnũ periculũ. Unde ꝑt applicari illud quod dicit Hyero. de tra. orige. in epitalamicis. Intellige ꝙ in medio laqueoꝝ ambulas: ꝛ subt⁹ machinas trãseas iminẽtes. Oia retibus plena sunt dyabolus laqueis cuncta ꝯpleuit. Guardatiue adoncha a tal balli nõ li andati ne acostati: che lezermente poresti receuere tal ferita: che pderesti la vita del corpo e de lanima. E tu citadino asolta questo fratre. Nõ dare licentia cusi lezermẽte a le donne de casa tua: de andare doue se balla o se danza: che nõ tornerano a casa senza qualche ferita de alcuna cossa o vdita: o veduta: o tocata: la quale poy in casa rumina et sel ge acade el destro la mette ad executiõe: ꝛ cusi te moza el naso ati se a tuto el tuo parentato. Sed ponamus ꝙ nunq; faceret aliquod malũ in ope: sz solum ille cogitationes: pp res visas auditas: ꝛ tactas sunt sufficientes ad dãnationẽ. Unde Aug. xij. super Gen. ad lrãm: ponit tria ge-

nera visionū. s. corporalez que fit per sensum spūalem: que fit p ymaginatiuam vel fantasiā ⁊ itellectualem: que fit per itellectum: ⁊ dicit Tho. i. pte. q. lxxix. ar. iiij. qꝫ Aug. per spūalem visionez: itelligit que fit per similitudines corpoꝝ in absētia corpoꝝ. Unde ⁊ qui tali visione viderit mulierē ad ꝯcupiscēdā eam: iam mechatus est in corde. In coreis ēt accēdit dyabolus magnū ignē luxurie cū follo dissolutionū per lasciua gaudia ⁊ per motiones ⁊ calefationes: ⁊ aliqñ per ebrietates: ⁊ comessationes: quo igne ēt cōburunt ꝑfecti. Unde vt habetur Mat. xiiij. ꝓpter saltatricē decolatus ē Joānes baptista: vt designaretur qꝫ etiam sancti viri occidunt spūaliter a talibꝰ tripudijs si stant ꝑsentes. Ideo ⁊ tripudia solent duci ad manum sinistram: vt demonstret qꝫ cauſis rectitudine sunt alienata ⁊ in totū sunt sinistra ⁊ dyabolica. Ubi ēt dyabolus acuit gladios suos vt possit melius ferire ⁊ h̄ qñ tripudiātes faciunt girū rote: tūc faciunt maximas ribaldarias. O mondana tocati el polso vidi se le alterato. O misere examinate bene vede se io te ho dicto el vero. Magna igitur pericula sunt in coreis. Ideo ve illis pp quos veniunt tot scandala: ⁊ pditiones aiarū: vt dꝫ Mat. xviij. Ue illi per quē scādalum venit expedit. n. illi vt suspen. mo. asinaria. q2 digni sunt morte vt dicit Aposto. Ro. i. Sicut ⁊ illi qui faciunt: ve etiā illis qui obuiare possunt ⁊ nō curant: q2 nō carent scrupulo societatis occulte: q manifesto facinori desunt obuiare vt. c. sicut dignū. de homi. vel etiaz nō corrigentibus sibi subditos de huiusmodi excessibus cū de eis habeant reddere rōnez. vt. xxiij. q. iiij. duo ista: ve quoqꝫ ⁊ cū delectatiōe ispicientibꝰ: q2 ex sola ispectione ⁊ quā vident piculosam anime sue dānabiles fiūt. Et sic patet s3 mysterium. s. de coreaꝝ piculosa astatione seu ꝑsentatione vbi vidimus qꝫ periculosum est illis iteresse.

¶ Tertium mysteriuz est de corearū distincta notificatione: vbi mouetur istud dubiū vtrum ducētes coreas illicitas peccāt mortaliter. ⁊ rñdit glo. Raymū. Gui. dicēs. qꝫ sic: si h̄ facit causa icitandi se vel alios ad libidinē: vel si coreas ducunt de ꝯsuetudine: l3 nō faciant h̄ corrupta itentione: vtraqꝫ cā peccant mortaliter siue diebus festiuis h̄ faciant siue pro festis. Si autem aliquis vel aliqua mulier raro vel sine aliqua corrupta itentōe inmiscеat se huiusmodi coreis: non audeo dicere qꝫ sit pctūm mortale: s3 nec audeo eū vel eaz excusare a peccato mortali: cū igerat se piculo ꝓuocandi se vel alios ad libidinem: ⁊ ipso facto videat approbare coreas ⁊ exemplo sui auctoritatē alijs similia faciēdi ꝑstare. h̄ illa gl. Raymun. Cōsulo ergo oibus taz viris quaz mulieribus qꝫ caueant ab huiusmodi: ⁊ si in ꝑterito non abstinuerunt: ꝯfiteant. Examinate bene tu aia ⁊ vedi se mai fecisti alcuno de li defecti supdicti nel

ballare o per plare ꝯfessatene: ⁊ p lo aduenire guardatene. Et sic faciẽdo hēbis grãm in p̄senti ⁊ gloriam in futuro: quod nobis concedat Jesus bñdict⁹. Amē.

Feria sexta post tertiã dñicã in quadragesima: de ornatib⁹ mulierꝫ quãtum sint dãnabiles ⁊ deo odibiles. Sermo. xlix.

Fornicatio ⁊ oĩs immundi:a. ⁊c. Una de le cose icitatiue ad lasciuia ⁊ lo supfluo ornamēto e dishonesta portatura ð vestimẽti cosi ð maschi come de femine. Unde el diuino Aug. In mulierib⁹ inq̄t est apparatus tãtus: ⁊ pōpa vestium tã subtilis: ⁊ excogitata portatura crinium tã mirabilis varietas ornatuũ: vt icentiuum ꝯcupiscētie hauriãt decepti intuentium oculi tanq̄ dolosi ⁊ astuti sunt aspectus earũ tã fraudulenti ⁊ fallaces icessus: vt membra que castitati seruire debuerant icestus piculum ꝯiurasse videãtur. Merito igit̃ possumus ⁊ inter turpitudines quas apostolus p̄hibet anumerari ⁊ istam. Nã huiusmodi vanitates: ⁊ pompas fucamēta ⁊ furiositates: picturas facierum: aptura s pectorũ: ⁊ colli atq̄ al'ias inhonestas portaturas abhominat̃ dñs atq̄ illas facientes ⁊ portantes mirabiliter odit: vnde ps. Odisti inquit obseruãtes vanitates superuacue licet oē pctm̃ sit in odium dei nō de omni pctō hoc scriptum est. Grauior itaq̄ culpa est de qua scriptura sic testatur. Obseruare autē mihi malum sumptũ nihil aliò est q̄ cũ solerti ⁊ vigilanti attentione vel inuctione vanitatibus iseruire sicut ⁊ cõ. in bonum. Ad Phi. iij Imitatores mei estote ⁊ obseruate eos qui ita ambulant sm̃ formam nr̃am. Sumit̃ aũt hoc in malũ cuꝫ dicitur odisti obseruantes vanitates superuacue. Obseruantes autē vanitates sunt mulieres ille q̄ nullum alium studium habere videntur nisi solum se ornare modo fucis ⁊ crinibus modo vestib⁹ ⁊ aliis vanitatibus. Fecerunt sibi deum corpus p̄priũ: ⁊ ad nihil aliud intendunt ita sollicite nisi ad se ornandum. Sciatis igitur a misere q̄ vt testat̃ p̄pheta. Odit nos dominus q̄ facitis ꝯ preceptum suũ De istis ergo pōpis vanitatib⁹: ⁊ ornatib⁹ tractare intendentes videbimus tria mysteria ad honorē beatissime trinitatis ⁊ detestationē suorũ inimicorum.

Primum mysterium erit ð huiusmodi vanitatũ pu̾rsa offēsiōe.

Secũdũ de earũdē nociua dãnificatione.

Tertium de earundem licita p̄missione.

Circa p̄mũꝫ nota hanc ꝯclusionem q̄ hoc peccatum grauiter offendit deum: p̄pter q̄ merito odit obseruantes ⁊ cōmittentes illud ⁊ hoc p̄batur ratione auctoritate ⁊ exēplo q̄ hoc pctm̃ cōmittens offendit deum.

Prima rō est ista. Ponamus q̄ vnus magister in arte pictoria depingat vnam imaginē ⁊ vnaꝫ figurã ⁊ ornat euꝫ iudicio suo adeo

bene q̄ nihil pōt sibi addi nisi sup- fluū: neq3 ab ea diminui nisi defe- ctu. Uadit postea vnus iuuenis in doctus in hac arte ꝛ addit aliquid illi figure seu imagini vt puta fa- cit oculos vel nasū maiorez seu mi norem ꝛ huiusmodi. Credis tu q̄ ille p̄mus magister hēat h̄ ꝓ ma- lo? Certe sic magnā iniuriā sibi re putat fieri magnā p̄sumptionē di cit illuz iuuenē cōmisisse: eo q̄ au- sus est mutare ꝛ tāgere: q̄ ab ipso qui magnus magister est factū est. Sic dico ad ꝓpositum. De⁹ maxi mus magister depīxit facies ꝛ cor- pora oīum virorum ꝛ mulierū: ꝛ i hoc apparet summa sapīa eius: q̄ huiusmodi facies sunt īter se dissi- miles. Nā ille hēt oculos nigros ille albos: ille nasum aqlinū ille si muz ꝛ huiusmodi. Si ergo aliqs tangit hunc visum seu faciē ita qd̄ vult mutare ipam ab illa forma q̄3 dedit illi deus: magnā iniuriā facit ipsi deo. Hanc rōnem assignat Cy prianus ad donatum de hītu virgi num sic.d. Dicit deus faciam⁹ ho- minem ad imaginē ꝛ similitudinē nr̄am: ꝛ audet quispiā mutare ꝛ cō uertere q̄ deus fecit? Manus deo inferunt qñ id quod ille firmauit reformare ꝛ transfigurare ꝯtēdūt: nescientes q̄ opus dei est oē q̄ na scitur. Dyaboli quicq̄3 mutat̄. Si quis pingendi artifex vultum ali- cui⁹ ꝛ speciē corꝑis q̄litatē q̄3 emu lo colore signasset ꝛ signato consu matoq̄3 simulacro manus ali⁹ af- ferret vt iam formata iā picta qua si peritior reformaret: grauis ꝑio ris artific ꝛ iniuria ꝛ iusta īdigna- tio videret̄. Tu te existimas impu ne laturā tā impie temeritatis au- daciam dei artificis offensam: ꝛ si impudica ꝛ hominesꝛ incesta fu- cis lenocinātibus nō sic corruptis violatisq̄3 dei sunt: peior adulteria deuineris q̄ ornari deputas q̄ pu- tas corru ipugnatio est ista diui- ni operis: ꝑuaricatione veritatis ꝛ h̄ ille. Mulier igitur vana deum qui creauit illam: quasi nō bn̄ fece rit eā ꝯtendit suis vanitatib⁹ emen dare: quasi dn̄o per operū euiden tiam dicat. Deus tu me fecisti ma gnam ꝛ ego me faciam albaz. Tu croceaz ꝛ ego rubeā. Tu rudem ꝛ ego politā. Tu artā frōtē ꝛ ego la- tā. Tu paruū caput ꝛ ego magnū. Tu paucos mihi dedisti capillos ꝛ ego supaddā multos: dedisti ni- gros ꝛ ego faciā albos. Tu breues ꝛ ego longos. Fecisti me paruā: ꝛ ego faciā me magnā. Tu macillen tā ꝛ ego pinguē: q2 bōbice me ful ciaz. Creasti me sine aliqua cauda: ꝛ ego refirmabo me alatā atq3 cā- dataz. O superba p̄sumptio. O stulta temeritas vani cordis: ꝛ quo modo dicis? Fiat volūtas tua sicut in celo ꝛ in terra. Nōne ope corri- gitis datorez ꝛ facturas suas emē- das. Ideo tibi poteris applicare. q̄ Isa. xlviij. dicit̄. Ueh qui ꝯdicit factori suo vel qs ꝯdicit d̄o magis q̄3 mulier vana que picturis litas ꝛ alijs ornatibus superfluis ꝛ inho nestis trahis formam quā tibi de- dit deus ad formam aliam quam dat tibi diabolus? Ideo cuz ad ip

sunt iueris querendo inter gloriaz paradisi dicet tibi. Amē dico vobis nescio vos vt scribitur Matt. xxv. Inde et gloriosus Hyer. dicit Qua fiducia erigunt ad celos vultus quos cōditor nō agnoscit? Cyprianus ēt vbi supra. d. Non metuis oro q̄ talis es ne cū rōnis dies venerit artifex tuus te n̄ recognoscat et ad sua pmia et pmissa venientez remoueat et excludat icrepās rigore censoris et iudicis dicat. Opus hoc meū nō est. Nec ymago hᵉ nostra est? Cutē falso medicamie polluisti crinē adulterio calore mutasti expurgata est mendacio facies: figura corrupta est: vultus alienus est videre deum nō poteris oculis nō quos deus fecit sed quos dyabolus infecit. Illum tu sectata es: rutilos atq̄ depictos oculos serpētis mutata es de inimico tuo: compta cū illo pariter arsura. Hec oīo nō cogitāda sunt dei seruis nō die semper ac nocte meditanda. hᵉ ille Patet igitur hac pma rōe cū suis auctoritatibus et exēplis q̄ mulieres vane deum offendūt.

¶ Secunda rō magnū pctūm est credo q̄ extimarent oēs icendium alicuius ecclesie vel hospitalis vel monasterij religiosoꝝ vel alicuius alterius pij loci. Unde tales incendiarij ecclesiaꝝ vel locoꝝ religiosorum ipso iure sunt excōicati q̄ post q̄ fuerunt denūciati nō possunt absolui nisi a papa. vt in. c. tua nos. et conquesti. de sen. ex. Et hoc merito q̄ omnia ista sunt templa dei et loca sue maiestati dedicata quare merito ab oibus honorari debent. Sz certe est aliud tēplum dignius oibus ecclesijs mūdi materialibᵘ: et hec est aīa xpiana vt apparet prime Cor. iij. ait. Templū dei sanctū est q̄ estis vos. vbi dicit glo. q̄ qlibet fidelis tēplū est spiritus scī in baptismo dedicatū. Hoc autem templū ideo dico dignius q̄ plus diligit a deo q̄ oia corporalia tēpla mundi. Nā pro oibus mundi templis reparādis incarnatus peregrinus passus et mortuus nō fuisset xps. Que oia pro redimendis animabus pfecit. Igitur qui inflāmat icendit hec tēpla horribiliᵘ sacrilegium comittit et magis deū offendit q̄ incēdens tpalia tēpla: o laquee dyaboli. O rethe sathane: o femina maledicta ale triste dico e nō ale bone. Uos que cū meretricis ornamētis cū lisciamēn et dpinzumenti ne la facia che ādate cū el pecto et cū el collo scoperto pegio che se fusse publice meretrice et andate per le piaze et strade patente: o state ale fenestre et a li vssi d le case et dati cagione achi ve vede: de peccare. O matre grādone. o vache grādone. O al mācho desiderādo ui vuy seti quelle che ifocate et metiti focho a le case et ali tēpli de dio spūali et per ↄsequente comete piu horribille sacrilegio che se metesti foco ne la chiesia de sancto Pietro de Roma. Onde de voy parla el psalmista qn̄ dice a dio. Incenderunt igni sanctuarium tuū i terra. i. animas iuuenū vos respicientium et desiderātium: polluerūt ta-

bernaculuz nominis tui.i. ecclesiā ɔsecratā vbi inuocaṫ nomē dñi Jesu xpi. Hoc aūt tabernaculum tūc polluitur cū occasione ornat⁹ meretricalis vestri faciunt tot fornicationes atq3 adulteria corā deo ꝛ virgine ꝛ sāctis eius qui vos toto corde ɔcupiscūt. Quoꝝ fornicationū vos estis participes. Unde dyabolus. fecit sicut auceps qn̄ vult capere aues. Hēt nāq3 lucifugā.i.ciuetā ꝛ ligat eā sup quadā tabella i summitate vnius baculi figit baculuz in sepe: ꝛ lucifugā facit stare extra sepem: ponit circa eā virgas inuiscatas ꝛ ꝛ incipit fistula aduocare aues: que accurentes ꝛ ciuetaz videntes ꝑperāt ad illā ꝑcutiendaz ꝛ cum sup v̄gas cum visco residēt īuiscati ꝛ terrā patētes ab aucupe capiunṫ ꝛ demq3 deuorātur. Sic ꝛ dyabolus cū istis lucifugis idest mulierib⁹ vanis capit multas animas. vos maledicte estis ciuete diaboli trahentes post vos simplices auiculas.i. animas iuuenū ꝛ virorū: ꝛ sic vestro iuiscate visco.s.libidinoso desiderio capiunṫ a demonio ꝛ deuorātur eterna dānatione ꝛ qd̄ sit verū audi tonantē Ambr. in li. de Caym ꝛ Abel loquentē de muliere sic ornata. Jlla inqt meretricio procax motu ꝛ fracto per delicias icessu nutātibus oculis ꝛ ludentibus iaculam palpebris retia portat qbus ꝑciosas iuuenuz aias capit. Oculus.n. meretricis laqus est peccatoꝝ. Quencūq3.n. viderit sensu dū preterentem illa angulo transitus domus sue sermonibus adoritur grosis faciens iuuenum violare corda. Domi inquieta: in plateis vaga: oculis ꝑdiga: pudore vilis: amicta diues: gemmis picta. Etenim qꝛ verū decorē habere nō pōt adulterinis fucis affectare ꝛ pulchritudinis lenocinaṫ aspectu nō veritate: hec ille. Cōfirmaṫ dcā Ambro. Prouer. vij. Ecce iquit mulier occurrit illi.i. iuueni ornatu meretricio ꝑparata ad capiēdas aias. Garrula ꝛ vaga: quietis ipatiēs nec valet in domo ɔsistere pedibus suis nunc in plateis nunc in angulis insidiās: Ut.ṡ. statiz eā sequiṫ q̄si bos ductus ad victimam ꝛ q̄si agn⁹ lasciuus: ꝛ ignorat stultus qui ꝙ ad vincula trahiṫ donec trāsfigat sagitta iecur eius: velut si auis festinet ad laqueū ꝛ nescit qꝛ de periculo illius anime agitur: ꝛ ideo obserua o fili mi ɔsiliuz Sapientis. Eccle. vij. Auerte faciem tuā a muliere cōpta. Et iteꝝ eodē. c. Ne respicias mulierez multiuolaz ne incidas in laqueū illius expandit libenter rethe.s. vanitatum suaruz vbi auicule.i. iuuenes ɔuersātur. Cū delicatum iuuenē videt mulier vana in corde suo.d. illud. Ezech.xij. Expādā rethe meū super euz ꝛ capieṫ a sagena mea: sed forte.d. aliqua. Nō hac intētione mala me orno sicut de⁹ ad quā ego: Nec gladius corruptā hēt intentionem: qn̄ cum illo necatur gsq3 sed solūmodo vtens eo. Sic in ꝑposito. Demon est q ɔtra animas q̄si venenato mucrone vana vtiṫ muliere. Licet ergo ꝑ verum sit n̄

ppter hoc excusatur. Si aliquis q ipudéter lapides,phijciés hoiez iterficit nó ne reus mortis legib⁹ & iusto iudicio ɔdemnabitur? Certe sic. Ita ad ppositum. Tu es cã q tot anime peccent mortaliter te desiderádo pp tuas supfluas vanitates & inhonestos ornatus ió corá deo rea mortis es. Unde Cipanus: vbi supra ipudice tu neminé ɔspicis ipudice tu oculis tuos turpi oblectatione nó polluis: sed dū oblectas alios ipa pollueris: & Criso. sup Mat. Si mulier se ornando oculos hoium ad se attraxerit & ét si nulli plagā itulerit penā patietur extremā. Uenenum. n. ɔficit: & si nullus qui bibat iuentus sit: in huius mysteriū. Exo. xxij. scriptū est. Si egressus ignis inuenerit spicas & ɔprehendit acinos frugum sumi astátes segetes i agris reddet dānum qui igné succéderit. Tunc nempe ignis egredit cū effrenate vanitatis occasione ɔcupiscétie eā datur tūc apprehendit acinos frugum vel spicas qñ ex data occasione anime succendunt igne ɔcupiscentie. Exo. ét. xxj. dicitur. Si qs aperuerit cisternā & nó operuerit eā cecideritq; bos vel asin⁹ i ea reddet dñs cisterne pcium iumétorū. Cisterna quippe que aquas habet in remedium sitientis: occasio tamen ruine pōt eē icautis: est mulier que viro pōt esse remedium fragilitatis humane: alteri tñ icaute p parata occasioné pstat dānationis eterne. Sed tunc incaute aperitur qñ cultu meretricio ornat. In illā aūt nō coopertā bos vel asinus cadit: qñ occasione idebite vanitatis per ɔcupiscétiā aliqs ruit quo casu. eius aīa de vane mulieris manibus requirit: cū ad hoc efficacē det causā nō pcauédo ruinā.

¶ Tertia rō est ista ponamus qd vnus magnificus imperator vnā vilissimā iuuenculā de stercore erigeret & in sponsam legitimā dispósaret atq; in omni iperiali sublimitate dotaret & ditaret. Nonne magn⁹ eēt amor qué erga talé idé iperator héret? Certe sic. Sed ponamus q hāc quedā mulier vt peccaret cū altero seducere conaret & cū ad noticiā maiestatis id veniet Nóne multū sibi displiceret: nōne magnā offésā h maledicta mlier sibi faceret? Nóne magno supplicio iuberet illā dānari? Certe sic. Quia ppter lenocinium q querit facere ɔ honoré suum. Unde si bene meministis superius habuim⁹ q nō minus turpe est lenocinium q̄ꝫ meretricium. l. palā. ff. de ritu nupt. O femina vana. O iumento lisciata: fucata spectorata & scolata quā credis te esse? Clama fortiter. Tu es vna ruffiana del dyauolo & Lenociniū aūt facis de te ipsa: nā summus imperator xps desponsauit aīam tuā & oium xpianorum & xpianarum in sponsas suas ac preparauit eis exaltationem summi iperij. s. in paradiso. Et tu cū tuis vanitatibus conaris eas a legittimo spóso eax. s. xpo seducere & ad fornicationé spūalem. s. cū diabolo inducere qua ppter grauiter of

fendisti suā maiestatē. Super hec omnes mulieres ipsas & vanas h lenociniū cōmittentes negores sūt ille que ad monasteria sponsaꝝ sacraꝝ xpi cū huiusmodi vanitatibꝰ & lasciuijs ornatibus cum comessationibus & cū in eis sit fragilitas carnis & sepe paucitas spiritꝰ: immo quādoqꝫ carnis rabidus appetitus q̄tarum ruinarum taliter illuc accedentes occasiones pstēt honestius est tacere q̄ȝ seculo ꝓpalare. O impie & isensate matres: o sorores & cognate. O talium monialiū fratres & ꝯsāguinitas tota vos sepe estis occasio dictarū scelerata rum dissolutionū in locis tp̄ibus & personis sacris ac deo dicatis: & cōsequēter carnis vestre & deo legittime despōsate horrendas lenones vos ipsas facitis: vbi earum vigiles deberetis esse custodes. Quapropter deum cū tales dicate sunt grauiter offendisse cognoscatis.

¶ Quarta ratio: nō cōsideratis o vane mulieres q̄tam ꝯfusionē derisionē & irreuerentiā facitis ipsi gloriosissime marie & alijs sanctis dei q̄n vaditis ad ecclesias suo nomini ꝯstructas vel vbi sunt imagines eoꝝ: & statis corā eis sic discoperte & inhoneste ornate? Nōne mādat dn̄s q̄ eos & eas oēs honoremus? Certe sic. Nā & a deo honorātur & a sctā ecclesia. Sed tu mulier vana credis te ipsos honorare? Certe si credis deciperis: q: nō honoras eos sed derides. Et quō? dicā tibi. Scis q̄ ipsa pudicissima virgo in mūdo vnēs ois carnalis vanitatis fuit inimica: & oēꝫ inhonestatem abhorruit. Et tū tu te audes ꝓsumptione stulta & temeraria ad illā forte pces fundere sic ꝯpta & inhoneste vestita q̄ nō est aliud nisi ipsā ꝯfundere & deridere. Similiter ēt nosti q̄ oēs apli martyres ꝯfessores & v̄gines xpi despexerunt huiusmodi vanitates: sed in humilitate atqꝫ honestate vitā duxerunt: & tu audes sic inhoneste corā eis stare & aliquotiens vagegiare & permittere te vagegiari. o maledicte mulieres quid creditis hoc esse nisi deridere & despicere sctōs & sctās dei. Ideo Ecclesi. xxv. In specie mulieris. s. vane ira irreuerentia & ꝯfusio magna. s. in̄ris dei sctōrum & sctārū eius. Sed o stulta mulier quā grām credis ipetrare a dictis sctis corā quibꝰ sic vana appares? Certe nullā imo potius maledicunt tibi: & tales oēs abhomināntur. Unde ꝓpter h melius esset seu minus maluꝫ q̄ stares in domo q̄ȝ venire ad ecclesiā cū pnicie tot aīarum: & cū irreuerentia & ꝯfusione sanctoꝝ etiaꝫ si esset dn̄ica vel aliud festum pūcipale: q: si stares in domo cōmitteres vnū solū peccatum. Ueniēs aūt ad ecclesiā sic ipudica & meretricaliter ornata cōmittis multa: & das occasionē alijs similia cōmittenti. Quapp grauiter deuꝫ offendis. Sed audi horribilem non solum femina vana deridet sanctos & sanctas vt dictum est: sed ipsum xp̄ꝫ. vis videre. Ponamus q̄ pꝰ vnius puelle aut sponse mouetur

& illa eadem die iret ad ecclesiam ornata: & caput serta flo℞ ornaret: Nonne magna stulticia videretur ꝯtra patri vel spōso irrideret. Certe sic. ad litteram ita facit immo peius femina vana cum ipsa est spō sa xp̄i eius preciosissimo sanguine redempta: & summi patris filia: & tamē quādo vadit ad missam in qua fit memoria amarissime passionis & mortis sponsi sui: & in eleuatione hostie eleuatio xp̄i in cruce memoratur tūc ipsa ornat se nō solum floribus sed auro gēmis fuco & falsa capilatura & sic ornata stat in missa. O vanitas mulieris que caput ornas tāta multitudine vanitatum. Recordare illius diuini capitis angelis tremendi: q̄ ꝓ tua vanitate spinis pūgit̄. Tuū vero quacunq̧ inutili vanitate ornas. Caput illud coronat̄ spinis. Tuuȝ vero ornat̄ gemmis. Capilli eius sanguine cruentant̄: tui artificio dealbātur. Gene illius sputis sanguine & liuore turpant̄: tue fuco picturisq̧ varijs colorantur Oculi eius decori morte acerbissima obscurantur. tui vero ardore libidinis & igne luxurie sintillare videntur. Caput illi angelis venerādum tāta confusione deijcit̄. tuuȝ ꝯtra ipsum tāta elatione erigitur. Inclinatur illud ad pacis osculū porrigendum. tuum armatur ad ꝓlium inferenduȝ. Illud te inuitat ad fletum gratie. tu ipsi illudis per visuȝ culpe. Igit̄ vlx vlx vlx tibi.

¶ Quinta rō. sn̄ia ē saluatoris nr̄i Lu. xv. Quod gaudiū est angelis super vno peccatore penitētiā agēte. Et ideo amant ipsi angeli dei & aīam que facit penitētiam: & etiam illas p̄sonas que talē aīam inducunt ad tale bonū. Ergo p̄ locum ab oppositis qui inducūt ad male faciendum aīas ꝓximorum affligit angelos: p̄cipue deputatos ad custodiam illaruȝ aīarum que ad maluȝ inducūtur. Vn̄ illud Isay. xxxiij. Angeli pacis amare flebāt. Ad hoc ꝓpositum id sequens ꝯuenienter applicari pōt. Quod qualiter intelligat̄. Declarāt doc. theo. p̄cipue Bonauē. in. ij. di. 6a. ar. ij. q. iij. Nolo tamē q̄ sit presentis speculationis. Cū igit̄ ex mulierū vanitatibus tanta multiplicet̄ culpa: exaltet̄ supbia & anihilet̄ gr̄a: vilipendatis passio xp̄i acerba: destruat̄ eccl̄e. inefficax fiat angelo℞ custodia: p̄dat̄ gloria: & acquiratur pena eterna: Ex his oibus angeli dei ꝯtristantur & consequenti tales mulieres earū que vanitates horrent. Ideo aposto. prime ad Cor. ij. Debet inquit mulier habere velamen super caput suum ꝓpter angelos. s. ne aie illis cōmisse cōminētur. Et ipsi ꝯtra talē mulierem caput velatū nō habētem grauiter cōtur. Cuius oppositum facientes deū grauiter offendūt q̄ erat probandum.

¶ Sexta ratio. Iustū est deo obedire: & leges suas obseruare. Et ꝯn̄r iniustū est etiam & sibi valet displicet quando nō sumus ei obedientes: & mandata eius nō seruamus. Vnū ait mandatorū dei ē illud q̄

pmulgatum p apostolorū princi-
pes petrū et paulū. Per petrum
nāqꝫ pmo sue canonice. c. iij. dr.
Mulierū sit nō extrinseca capilla
tura aut circūdatio auri aut indu-
menti vestimētoꝝ cult⁹. Per pau
lū vero pme. Thi. ij. Mulieres i
habitu ornato cū verecūdia et so-
brietate ornātes se nō in tortis cri-
nibus aut auro aut margaritis vel
veste pciosa per qꝫ daꝫ itelligi. fm
qꝫ dicit sanct⁹ Tho. fa fe. clxviij.
ar. ij. Quod supfluus et inuerecun
dus et impudicus ornatus phibe
tur mulieribus: nō aūt sobrius et
moderatus. Que snia ꝯfirmaꝫ per
hieronymū ad Eustochiū. d. de v
ginitate seruanda. Vestis nec satis
munda nec satis sordida: et nulla di
uersitate notabilis. Et. ĩ. Nec affe
ctate sordes nec exquisite mundi-
tie cōueniunt xpianis. Tull⁹. quo
qꝫ pmo de offi. Adhibenda ē mū
ditia nō odiosa neqꝫ exquisita ni-
mis tanqꝫ fugiat et agrestē et in hu
manam. Agrestem. i. rusticam. in
humanam. i. turpē. Eadē rō ē ad
hibenda vestitus: in quo sicut in
plerisqꝫ reb⁹ mediocritas optia ē.
Cyprianus ēt ad donatū de habi
tu virginum. Nō virgines tantaꝫ
aut viduas sed et innuptas puto et
oēs pio feminas admonēdas qꝫ
opus dei et facturā eius et plasmi
adultera ē: nullo modo debeāt ad-
hibito colore vel nigro puluere vł
rubro aut quolibet liniamente natu
re corrūpente medicamine. Et dr
sanctus Tho. vbi. s. Quod fuca-
tio de qua Cyprianus loquiꝫ est q̄
dam spēs fictiōis que non pōt eē
sine peccato: qꝫ pbaꝫ etiam p Au
gu. in epistola ad possidoniū. Et
habetur in. c. fucare. de ꝯse. vlti. d.
Fucare figmētis que rubicundior
vel candidior appareat adulteri-
na fallatia est: q̄ non dubito etiam
ipsos maritos nolle decipi: quib⁹
solis pmittētes sūt. femie auare. fꝫ
veniam nō fm imperiū. Dicit tñ
tho. ibidem qꝫ aliqua fucatio non
semp est cā peccati mortalis. sꝫ so-
lum qñ fit per lasciuiam vel i dei
contēptū in quibus casibus loq-
tur Cyprianus. De hoc tñ in seqñ
ti fmone diffusius tractabitur dño
ꝯcedente. hoc tñ sufficiat in psenti
ꝯclusione qꝫ mulier que se fucat et
ornat in dei cōtemptū peccat mor
taliter ppter inobedientiaꝫ istius
mādati per apostolos pmulgati.
¶ Septima rō irrefragabilis doc.
Alex. de ale. in. iij. pte sue summe
et sanctus Tho. pma fe. q. lxxxvj.
ar. x. Querunt. Utrū lex humana
imponat homini necessitatē in fo
ro ꝯscie: et concludunt qꝫ sic. hanc
autem vim obligamini in foro cō
scie habet lex humana qñ est iusta
quia ut sic deriuatur a lege eterna
fm illud puer. viij. Per me re-
ges regūt et legum cōditores iusta
decernunt. Ideo Apo. ro. xiij. Oīs
aīa potatibus sublimioribus sub-
dita de sit. Non est enim potestas
nisi a deo. Que aūt sunt a deo: or
dinata sunt: itaqꝫ qui resistit pote-
stati: dei ordinationi resistit. Qui
autem resistunt ipsi sibi dānatiōeꝫ
acquirunt. Ex quo arguit Tho. qꝫ

talis resistens efficit reus quãtuꝫ ad ꝯsciam. facit ad hoc. c. Quicũ qꝫ. ix. di. Sed cum multi ꝑncipes ⁊ iusta dñia iuste ꝓuideãt ꝑ leges ⁊ statuta ne tantam vanitatẽ ⁊ supfluitatũ expensarũ in suis patrijs abusio inualescat: intelligentes ꝙ nõ solum in offensionem dei ⁊ detrimentũ aiarũ: verum etiam ꝙ ex causis multis in graue dispendiũ veniat ciuitatũ ⁊ patriarũ. Igitur oẽs subditi tales leges ex hac cã factas obseruare debẽt ⁊ qui non obseruant peccãt. ita ꝙ inobedientia facta ipsis legibus est grauis: sicut si fieret ꝯtra legem dei: aq̃ vt dictũ est leges humane procedũt. Istis igitur. vij. rõnibus cum suis auctoritatibus ⁊ exẽplis pꝫ ꝑmuꝫ mysterium. s. ꝙ huiusmodi vanitates odit deus qꝛ sunt sue maiestatis offensiue.

¶ Circa secũdum mysteriũ. nota hanc ꝯclusionem ꝙ hoc peccatuꝫ est valde nociuum ⁊ damnosum. Damnificant proprium subiectũ. s. cõmitentem illud: ⁊ ꝓximum. In presenti aũt sermone videbimus solum qualiter dãnificat mulieres cõmittẽtes illud. sed in seq̃nti qualiter damnificat ꝓximos. dico igitur ꝙ hoc peccatũ est valde nociuũ: qm̃ nocet tibi vane mulieri: que ⁊ fucis ⁊ alijs oramẽtis põposis superfluis ⁊ inhonestis te ornas. Et ꝑmo nocet tibi quantum ad aiam: qꝛ mulier vana plena est peccatis ⁊ vitijs. desiderat. n. ꝑmo videri pulchra ⁊ ecce euangelia. Cruciatꝰ si qua pulchrior vel sibi similis reputetur Et ecce inuidia. Dolens inuidia irascitur ꝯtra illã quã sibi similẽ quã pulchriorẽ videt. Et ecce ira. Cumqꝫ illa mihi pulchritudinem superari nõ possit tristis efficitur in vita sua. ⁊ ecce accidia. Mens autẽ eius tristitia ⁊ accidia plena: cũ diuina dulcedine sit priuata querit consolari ꝑ temporalia bona. Et ecce insaciabilis auaritia. Cũ autem pulcritudinem cõseruare ⁊ augere desideret: corpus per cibaria delicata ⁊ ꝓciosa fouet ⁊ nutrit. et ecce gula. Cumqꝫ gula enutrit necesse est insetidaꝫ luxuriã euenire. Et sic adimpletur oibus peccatis. Jõ eccle. x. Initiũ ois peccati supbia: ⁊ qui tenuerit illã replebitꝰ maledictis. i. peccatis. Et Cypria. ad do. de habi. vgi. Sericũ inquit ⁊ purpurã induite xp̃m induere nõ possunt: auro ⁊ margaritis ⁊ monilibꝰ ad ornate ornamenta cordis ⁊ pectoris perdiderunt. Ornamẽta quidem humane mentis sunt virtutes: q̃s oẽs perdit mulier vna ꝓpter vanitates suas. Jõ virtuosa illa dña hester. xiiij. c. dicebat. Tu scis dñe qꝛ abbominẽ signũ superbie. i. vanitatẽ. Ecõtra nota Jsay. iij. de elatis fratris dicitꝰ. Eleuate sunt filie syon: ⁊ ambulauerũt extẽto collo: ⁊ nutibus oculorũ ibant: ⁊ plaudebant ⁊ ambulabant pedibꝰ suis ⁊ composito gradu icedebãt. Que oia sunt signa elationis ⁊ superbie qbus plene sunt vane mulieres. Unde ouidius. Fastus est in pulchris: sequitꝰ supbia formã. Scaꝫ

do nocet aie vane huiusmodi pō pa pp vagationē ⁊ tēporis pditio nem. Tanta nāq̨ mentis vanitate aīa talis replef: vt in ꝓpria domo ꝯsistere nequaq̨ possit: nisi ibi or netur ⁊ decoretur: ⁊ suam pulchri tudinem iterū atq̨ iterū immo se- magies septies ante domus exitū speculetur. Dūq̨ ibi i corpore ꝑma net vagans mēte in nullo occupa tur nisi ꝙ vel vacat ocio: vel de fe nestris seu hostijs se vagezatorib⁹ ostēdit: vel se fucis ornat. Quis au tem exprimere possit tēpus quo vel caput ornat vel corpus vel faciez suā ad speculum arte cōponit? Ibi cōtemplatur q̄liter formet oculos longos ⁊ graues: qua oculi parte pspiciendi sunt iuuenes amorosi: qua lubrica gesticulatione trahēdi gs faciē deceat risus quis corpo- ris gressus. O si tāta diligēti soler tia ac tāto tpe studēt placē deo q̄n to placē studeat mūdo: tāta scītita te pollerz: vt quodāmodo multas sanctas virgines superaret. Demuz compta vt similitudo templi: imo verius dicam quasi meretrix po- stribuli egredif domū: adit dei tē- plum: querit spectacula cuncta ac in stabilis dissoluta ⁊ vaga pedes eius descendūt in mortem: ⁊ ad in feros gressus illius penetrāt. vt di citur ꝓuer. v. Unde sunt iste mu- lieres cum caudis suis quadriga dyaboli. q: cauda mulieris est dya boli quadriga. Sicut. n. boues ⁊ equi quadrigā trahunt qua feruntf hoies vel domini maxime tempo re lutuoso vel pluuiali ne luto infi- ciantf. sic demones quasi magni ta lium caudatarii mulierū dn̄i super caudas. i. super quadrigas Infer- ni feruntf: vt vere tales mulieres aialia equitatuf demonū dici pos sunt. vt pꝫ exēplo sancti Zenonis veronēsis epi. Qui cū esset beati ambrosij clericus ⁊ adolescentul⁹ sctūs ⁊ purus: ⁊ beatū ambrosiuz seq̄retur p ciuitatē cū esset morum grauitate maturus: insolita leuita te risuz fecit. Qd aduertens san- ctus ambrosius ⁊ mirās quesiuit a Zenone causaz leuitatis ⁊ risus. Cui Zeno: Uidi pater demonem super caudā mulieris nos antece dētis dormiētem: dū illa ne tran- situ illo inficeretur luto: caudā ele uaret: demon dormiens in lutum deuolutus est: totūq̨ lutum inqui natū respicite. Considerans pf i- mundițiā cordis ⁊ perspicacitatez in videndo demonē non humilit recognouit. Ad has vanas mulie res. Jere. xiij. dicif. Usq̨ quo de- litijs dissolueris o filia vaga. Qui dam de sanctis patribus cū vidis set cuiusdaz mulieris ornatū. flens alta voce ad dn̄m ait. Ignosce mi hi oipotens deus in q: in hac mu liere vnius diei ornatus totius vi te mee superauit industrie ornamē ta. Et iterū abbas paulus vidēs in alexandria mulierē ornatā: ama- re fleuit. ⁊ cūm fletus indagantib⁹ ait. Duo me mouēt ad fletuz. vnū pditio. Alterū nota q: nō tantum studeo placere deo: quātū ista pla cere mundo. Transeo de elemosy nis ac pijs operib⁹: quibus tales

ornãtes vanitates aduersant. Nã que induta erit sericijs uestimẽtis atqȝ deauratis fulcita lapidibus ꝓ ciosis: oznata vanitatibus multis ⁊ aureis ⁊ argenteis atqȝ alijs ca-re emptis: si videret in transitu ali quẽ maxima necessitate egenũ: non daret obolũ. Ad missam raro vel nunquã accendit Lumen. imo tan-tum raptum est eius coz cernẽtib⁹ cõplacere: vt sepe duȝ est in missa: ne dũ non videt si sibi defuit lu-men. verũ non aduertit dũ eleuat dñicum sacramẽtum. Quo ergo pauperes perpendet agere in via? Sed quid dementius est: si qñ ta lis mulier vana casu venit ad moz tem. Et tunc abutit pietate. Nam vestes cũ quib⁹ multas spurcitias ac peccata ⁊ scelera in ecclesia ⁊ ali bi ꝑpetrauit: ⁊ quas iõ hozrere de beret sacris altaribus induendis: aut faciendũ planetas: aut ad alia paramenta ecclesiastica derelinqt: quasi a sancto suo cozpoze nõ liceat nisi ad sacra mysteria transferri. ⁊ in signum q⁹ vellit abuti illis post moztẽ sicut abusa i vita statuit ibi sua arma appendi ⁊ sic in testamẽ to qñqȝ reliquit. O ecclesiastes quã tum verũ dixisti. Uanitas vanita-tum ⁊ omnia va.

¶ Tertio nocent vanitates aiab⁹ mulierũ etiã quozũcunqȝ sequẽtiũ illas ꝓpter diuinaȝ abhominatio nem. O femine vane nõ indigetis gratias impetrare a dño? Certe sic cũ tot criminibus sitis irretite. Sȝ qua via gratiam ⁊ remissioneȝ pec catozũ vestrozũ obtinere poteritis cum in ecclesijs vbi solent gratie impetrari in pñtia dñici sacri ac multaꝝ reliquiarũ ⁊ cozã glozio-sissima virgine ⁊ angelis dei vr̃is lasciuijs ⁊ vanitatibus perimitis aias xp̃i sanguine ꝓcioso redem-ptas. Certe abhominat dñs oẽs orationes suppositiones ⁊ postula tiones vr̃as. ꝓpter hoc apostolus videns q: vt mulieres obtineant gratias a dño oȝ q⁹ vadant hone-ste cozã deo dixit ꝓme Thi. ij. Uo lo mulieres ozare. i habitu oznato cũ verecũdia ⁊c. ⁊. ſ. Sed qd de-cet mulieres ꝓmittentes pietatem per opera bona super quibus ver-bis ait glo. Superbus habitus nõ impetrat. O si in ciuitate esset mu lier qdam q in nulla solẽnitate in-traret ecclesiaȝ nõ hec heretica pu taretur. Minus vtiqȝ malum fo-ret vt etiã supzadictum est q⁹ vana mulier nunquã ad ecclesiam iret quã si in domo absqȝ vanitate mane-ret. Nõ excusant matres que nubi les filias in festiuis diebus qñ pze ceptũ ẽ audire diuina retinẽt clau sas: ⁊ tanquã solo cozpoze impinguã da absqȝ vllo timoze dei vel subie cti in domo nutriũt illas. Sed cer te creatozẽ grauius offendũt: si qñ eas ad ecclesias ducunt vt meretri culas illas oznantes in templi se-dibus statuunt quasi bestiolas in fozo venales. Peccant nãqȝ quã-do debitis diebus ad ecclesias nõ ducunt illas. Sed grauꝰ peccant cum quasi meretrices ꝯducũt eas. Qñ in giesia stanno li gioueni cũ lo brazio i su la spala lune alaltro

o luno va sotto brazio a laltro: e le ochiatura vano intorno. e madonna smaraldina se parte e va p andare ala perdonãza: e igiouani stano sotto brazio fora de la giesia e fano la zassata de qua e de la. e madona passa p mezo e chi gigna e chi fa vno acto e chi vno altro. io te consilio che vestia a casa che andare a q̃sto modo ala giesia o ale perdonanze. O nõ vediti pouerette quãto male fai la giesia fare luocho meretricio e postribulo cum tui acti cum toi balestre cum toi gignistate inanzi a casa te dico io.

¶ Quarto damnificant aïas huiusmodi vanitates ꝓpter obligationem quã habẽt ad restituendũ damnũ cui frequent cãm efficacẽ ꝑstant. Nam aliqñ accidit ꝙ maritus talis mulieris vane hꝫ multa de male acquisitis vel q̃ de iure satisfacere obligat̃ ⁊ mulier nõ cõsiderãs vnde talis substãtia venerit aut quo tendere sit necesse vltra dotis subuentionẽ multa in ornatu suo ꝯsumens reddit virũ impotentem ad satisfactionem ipsorũ. Et ideo non solum peccat talis cõsumendo verum etiã de suis dotibus aut de alijs que licite acquirere põt satisfacere obligatur. Dedit enim efficacem cãm illi dãno. Et ideo per. c. Si culpa. de iniuria. ⁊ da. da Qui cãm dãni dat damnũ dedisse videt̃. Nec aliter absolui seu saluari põt nisi restituat iuxta illud. Non remittit̃ peccatum nisi resti. ablatum. Hoc nõ cõsiderant neq̃ aduertunt mulieres vane ⁊ insensate nec etiam multi confessores earũ. Sed deus cuncta iusto iudicio iudicat.

¶ Quinto nocent vanitates aïabus mulierum ꝓpter periculosã molestationem. Nos videmus ꝙ illud in quo multoꝝ vota suspirãt nõ est valde tutũ. ⁊ ideo difficiliꝰ custoditur q: plurimi cõcupiscũt. Mulier vana a multis ꝯcupiscit̃ ⁊ adamat̃. Nec mirũ q: sicut signa venalitatꝭ i frõte equi arguũt equũ venalẽ: atq̃ tabernam que indicat circulus ante domũ. ita ipse vanitates indicant ipsam se velle amari atq̃ cõcupisci: ꝑcipue cũ libenter manet in fenestris seu hostijs domorũ. Et ideo alius forma aliꝰ malicia alius facetijs alius liberalitate molestat. Sic igit̃ molestata adiuuet eã deus q: indiget. Nam facile expugnat̃ ꝙ vndiq̃ lacessit̃. Propter hoc dico caue: iterũ dico caue fragilis es: ⁊ mundi atq̃ demonum versutiarũ ⁊ ꝑditionũ ignara. Amor quem tuus lecator ostendit: scandalũ tuum est. Infamia tua: confusio tua: occasio mortis tue nõ solum spũalis sed forte etiã tẽporalis. De istis lecatoribꝰ d. ps. Insidiat̃ vt rapiat pauperem. s. iuuenculã insipiẽtẽ dum attrahit eã multipliciter. Et certe mirum est ꝙ viri nõ hñt illum respectũ erga vxores quẽ vxores habẽt erga viros. Multe nãq̃ illarũ se excusant dicẽtes. ideo se ornare q: timent ꝑdere viros suos. Sed cur viri nõ magis timẽt ꝑdere vxores cũ hoc sit magis facilẽ q: magis

molestantur; Et vtiqz murilegus pulcher pelle & pilo lenis facili⁹ adamat & rapit q̄z qcunqz de formis ita ad ꝓpositum.

¶ Sexto nocent vanitates mulieribus quantū ad aiam ꝓpter ruinationem. Frequenī.n.sic molestate ɔsentiunt molestātibus & sic frāgunt sibi colliū.& permittunt se violari cū dānatione vtriusqz. De q̄ ruina vbi.s̄. Cyprianus.d. Exaltate ceciderunt compte turpitudinem feditatemqz meruerunt &.j. Nūc quāta ignorātia vani animi quanta dementia: id velle q̄ & nocuerit semper & noceat: & putare q̄ inde ipsa nō peas vnde alias piis se cognoscas. Et sic patet de nocumentis anime.

¶ Secūdo dico q̄ huiusmodi vanitates nocent etiā quātū ad corpus ipsis vanis mulieribus. In eis enim impletur q̄ sapientie.xj. dicitur. Per que qs peccat p hec & torquetur. Peccauerunt qdem de albādo ad solez vel cū sulphure in capite crines suffocauerunt facies cū sublimato vel argento viuo & alijs fetidis & abbominabilibus impiastris aut in capite portauerunt magnos machagnanos aut mortuorū capillos aut gēmas in capite vel in fronte pendentes. ideo merito punient in quib⁹ antea delinquerunt. Dolent: fetent: nigrescunt decidunt dentes: alit⁹ olet cecutiūt oculi: tussiūt & spuūt abūdāte cataro: rugant gene palescit in facie cutis. Denū dolore & alteratiōe capitis conquassatur ex pectore & collo discoopertis infirmātur irremediabiliter: & tandem ipsis senescētibus fiunt impatientes & moleste proprijs viris & toti domo: redduntur abhominabiles viris maxime si sunt gomorani. Dyabolusqz septempliciter abhominabilia h̄ omnia multiplicat in oculis & naribus maritorum vt verificet q̄ de tali muliere. Eze.xvj. dicitur abhominabilē fecisti decorē tuuz.s. cū tuis vanitatib⁹ & multiplicibus in fraudaturis. propter quas & mente & corpore in presenti iam incipies ꝑticipare infernū. Ecce que pariunt caudarii capitis totiusqz corporis vanitates. Que igit̄ mulier tanta demētia laborabit: vt velit ꝓpter h̄ eternaliter interire: & in p̄senti incurrere talia iudicia dei.

¶ Tertio & vltimo dico q̄ nocēt quātum ad famā. Maxime reputet̄ in muliere apud mundū eius diffamatio. Nam si vir diffamet̄ de luxuria: & si verū est in eius aia detrimentum maximum patiatur apud seculū tñ ad multa vtilis eē potest.s. ad merchātias ad artes: & ɔsimilia. Mulier aūt cum veridice fuerit de lascivia diffamata: ad nihilū valet vltra nisi vt mittatur foras: & cōcul. ab hominibus: vt Math.v. Sed ꝓpter hmōi vanitates mulier diffamat̄. Vñ glo. super illud p̄me. Thi.ij. Nō i tortis crinibus &c. Superbor̄ inquit habitus nō recta facit de se credi. Magnus etiam & deiformis basilius ad nepotes. Occupatū inquit

rē in corporis ornatu nō min⁹ tur pe dicendū arbitror ꝗ̄ aut pellicē esse aut adulterū. Cuius ratio assi gnat a Cypriano vbi. s. Quia cō tinentia ꝛ pudicitia nō in sola car nis integritate consistit sed etiā in cultus ꝛ ornatus honore pariter ac pudore: vt scḋm apostolum que in nupta est sancta sit corpore ꝛ spū. La botega ḋ quello lanarolo se co gnosce al suo signo. Cossi el mer chadāte ale balle de ipāni cussi li frati ali vestimenti che portano: cussi quello cognoscie doue si pre sta vsura al signo de la tendutia ꝛ ita de similibus. A che se cognosce doue se vēde el vino pur al signo cussi dico de lo homo al vestimē to che porta demostra quello che elgli e eccle. ix. Amictus corporis ꝛ risus dentium: ꝛ incessus homi nis enūciat de illo. Al ꝓposito di co de la dona che porta el vestimē to meretricio io non solo intrinse co: ma etiā par vedere di sozi se gni. mi pare che debia esser vna nol voglio dire ma mi intende bñ Come te pate lanimo ḋ portar tal vestimenti pazarela? ma tu nō hai piu sentimento, ma tu madre o pa dre como la lasci lo fai portari: nō cognosci tu che q̄sti vestimēti non sono da dona: ma piu ꝓsto di me retrice. Io te voglio dire o dona che porti tal vestimenti tu dimostri esser vna meretrice. Io non dico che tu sia ma dico che tu pari vna meretrice p la dishonesta portatu ra tua. Il gioueni q̄ñ voi vedeti de queste monstratile adeto come se fusseron meretrice poi che li vole no parere: pero che quello nome lo seguitara molto bene a ragiōe. Tu vai cercando te stessa de esser chiamata men che bona. Do di me se tu vai ale tauernarie nō di ce dame del vino? O per che li do mādi el vino? pche tu vedi el signo che vende el vino. O chi andasse a vna dona che portali vestimēti la se datura come ela spectoratura di vna meretrice o chi la richiedesse di dishonesta come si richiede el vino dal tauernaro che credi che ne fusse? Credomi che non te falla ria quello che io te dico. Chi tal portatura portara infamato si tro uara. Se tu dici che fai per piace re al tuo marito: dubito che ne mēti per la gola: e che facia come el tauernaro che vende di doi vini luno meglio di laltro el meglio da a cotali amici che vi uano spesso: al pegiore a cotali pecoroni: cussi fa la dona vana: Ella vende el vi no megliore in giesia a coloro che la vagezano. el pegiore dano al suo marito. Impero che q̄ñ va ala giesia ela vi va ita ornata grādata lisciata che pare che sia madona smeraldina. et ī casa sta come vna Zambracha Per certo voi ve ne deueresti vergognare in voi mede sime: non che infra tanto populo: che doueresti stare in camera com el tuo marito meglio e piu impō to: che in giesia infra tanta gente: che date cagione che sia suspicato mal contra voi. Patet igitur ex ꝓ dictis ꝗ per huiusmodi vanitates

mulieres

mulieres offēdūt deū: ⁊ seipas dā nificant. Ne igitur honeste mulieres incurrāt hec mala ⁊ infamias: obseruent qᵉ.d. Cyprianus vbi.s. Fugiant caste v̄gines pudice incestaꝝ cult⁹ hitus ipudicaꝝ lupanaꝝ īsiguia: ornaměta mětricū: cōburatis igitur o ille nec mortuoꝝ crines abscidatis cādas: manichas vestiū restringatis: colores ad pingendum vos in latrina proijciatis emēdetis vanā vitam vestram ne incurratis ista mala ⁊ ifamias. Velitis esse ⁊ videri vere xp̄iane: pudicā ⁊ honestā vt xp̄iane ducatis cōuersationē: vt in p̄senti dei habere grām mereamini: ⁊ in futuro gloriā ad quam nos ꝯducat qui in trinitate perfecta viuit ⁊ regnat gliosus bn̄dictus deus. Amē.

¶ Feria.vj.post tertiam dn̄icā q̄dragesime in die sancti Gregorij post prandium iterum de vanitatib⁹ mulierū: qualiter dānificāt ꝓximum. Sermo.l.

Fornicatio ⁊ ois immūdicia nec nominet̄ i vobis ⁊c. Diximus in p̄cedenti sermone ꝙ superflue vanitates ⁊ pōpe dānificant eas obseruātes ⁊ vtentes ⁊ ēt ꝓximos: ostēsa est prima pars.s.qualiter nocēt aiabus ⁊ corporib⁹: ⁊ fame illaruꝫ ꝑsonarum que vtūt̄ eis restat dēmōstrare secundā ptem.s.qualiter dānificant ꝓximum. Et hoc i p̄senti sermone facere itendētes: vt nostri moris ad honorē beatissime trinitatis ⁊ ꝯfutationē suoꝝ inimicorū. Notādū est ꝙ tria sunt genera dānorum siue maloꝝ que veniunt ex vanitatibus ⁊ pōpis contra ⁊ suꝑ proximos.

¶ Prima dāna sunt spiritualia.
¶ Secūda corpalia.
¶ Tertia tpalia.

¶ Prima dāna.s. spiritualia sūt peccā multa que veniunt ex vanitatibus.vbi nota septē genera ꝑsonarum que peccant grauissime ꝑp ipsas vanitates.

¶ Primo nanqꝫ peccāt parētes i.pr̄es ⁊ matres huiusmodi ꝑsonarum sequentiū vanitates. Et incipiamus a matribus. O mat̄ ifelix bn̄ examina ꝯscientiam tuā: ⁊ considera quot crimina ꝑpetras vt filia aspicientib⁹ placeat. Quāta solertia vigilas: vt vltra formositatē naturalē quā hēt filia tua: aliā artificialē tua idustria supaddas: ⁊ ꝙ ignoras ꝯsulis in hac arte peritis mira sagacitate: in illa resecās que naturali vicio superflua eē vident̄ atqꝫ industria stupenda resarciens nature defectus. Naꝫ nimia macillentia tenuē puellā trahis in grossitiem. Nimiā pinguedinē in macillētā. Figurā curuā dirigis in rectaꝫ. Humeros demissos extollis deprimisqꝫ supbos. Distrahis collū remissuꝫ. Lintigiēs vultus oculoꝝ maculas aliosqꝫ corporeos defect⁹ nec galieno nec Ipocrate vocatis ad formositatē decoras doces illā ornare caput. Pingere vultū cōponere gressum. Nouitates in vestib⁹ inuenire. Coreas ducē ⁊ amorosas canere cātilenas Quid in mult̄ morer: tu filie tue l

oi mūdi vanitate docta es ⁊ magistra: ⁊ de pulchritudine anime nihil curas. O demētia ↄsumata: o stulticia bestialis ⁊ asinina fatuitas Curas sollicite q̄ mortale est q̄ āt īmortale vilipēdis. Sz voluo me ad p̄res. O īfelix p̄r q̄ta affectiōe ditaris quot furtis: rapinis: vsuris aliisq̄ꝫ ipsis lucris satagis substantiā cumulare: vt filias omni vanitate ⁊ sumptib⁹ plenas nuptui tradas: vt ample dotent̄ ⁊ alte locent̄ Sed quid neqūs in parētib⁹ est: si filiā suā maritauerint minime pensant sed vsurario tradit̄ vel raptori: sed in hoc tm̄ studēt vt diuiti dētur: vt ornatiorē atq̄ꝫ gloriosiorem videāt illaꝫ. O parētes dementes iā pp̄ filiā ad eterne dānatiōis currētes: atq̄ꝫ illas vobiscū trahentes. O genitrices carnales ⁊ vestrā illarūq̄ꝫ perēptores aiarum. Audite Crisost. in sermone de filiis Zebedei vbi de matre illoꝝ ait. Non sentiebat illa sicut cetere mulieres que corpus natoꝝ suoꝝ amāt aiaꝫ aūt ↄtemnūt desiderāt. n. illos valere in seculo isto: ⁊ nō curāt quod sunt passuri i alio. Alii militias filiis ꝓuidēt. Alii honores ⁊ nemo filiis ꝓuidet deum. Perditionem illoꝝ cū magno precio cōparant: ⁊ salutē illis nec domo accipe nolūt Si. n. viderit illos paupes tristātur ⁊ suspirāt. Si viderit illos peccātes nemo tristat̄: vt ostendāt q̄ꝛ corpori tm̄ parētes sunt nō aiarū Immo si casu mr̄ respexerit filiaꝫ cui maritus vel ↄsciētia duci⁹ vel paupertate artatus; vel modestia moderatus non satisfacerit pōpis eius: ⁊ nō se euiscerauerit in ꝓcurādis vanis; de pace oritur guerra: nunq̄ꝫ cessabit pugna: nisi īfelix iuuenis sue ↄiugis satisfecerit matri. O parentuꝫ ad filias imoderatus amor: quot parentes in infernum p̄cipitas.

¶ Secundū genus p̄sonaꝝ q̄bus nocent huiusmodi vanitates spiritualiter sunt viri seu mariti istaruꝫ mulierū vanaꝝ. Ubi nō. q̄ vt habetur gen̄. ii. Cū deus formasset virum ait. Nō est bonū hoiem eē solūz faciamus ei adiutoriū simile sibi adiutoriuꝫ. s. spūale corporale ⁊ tpale. Sed dyabolus hāc dei intētionē per vanitatē in hiis oib⁹ deformat ad viri detrimentuꝫ. Quia talis mulier vana nocet viro suo i bonis anime corporis ⁊ tpalis substantie.

¶ Primo in bonis anime q̄ꝛ suis deliciis demētiis ⁊ vanitatib⁹ ad adulterinū amorē illuꝫ trahit ⁊ sic spūaliter īterimit eū: q̄ꝛ vt ait gliosus Hye. ⁊ hētur. in. c. origo. xxxii. q. iiii. Origo q̄dem amoris erat honesta sed magnitudo deformis. ⁊c. Etiā tu mulier vana tu fay ch̄ tuo marito acapita male: ⁊ per podere guadagnar fa vsura: ⁊ altri iniusti guadagni solo per cōtentarte ne le pompe ⁊ vanita ⁊ cusi li amazi la anima.

¶ Secundo nocēt maritis in bonis vite corporalis. Plerisq̄ꝫ enīꝫ per imoderatū amorē ad suas vxores eo q̄d sint imoderata vanitate lasciue grauiter īfirmātur: Immo

aliq ꝓpter illas amētes efficiunt:
vt in sermōe de mr̄imonio dcm̄ ē.
¶ Tertio in bonis substantie cor-
poralis. Mulier nanqꝫ vana ⁊ va
ga in ornamentis ⁊ pōpis lupa fa
melica ⁊ insatiabilis est multis pre
ciosis vtitur ad ornamētū cuiqꝫ nā
liter talis multiuola sit: vel inuenit
vanitates vel vtit̄ iuentis: ⁊ substā
tia que in mercātijs possessionib⁹
artis ⁊ alijs negocijs posset eē lu-
crosa: tanqꝫ inutilis ⁊ mortua imo
cū magno detrimēto seruat̄. De hꝯ
tñ inferius dicemus.
¶ Tertio nocēt artificibus atqꝫ la
borantibus. Est. n. in sacra theolo-
gia ⁊ iure canonico regula genera
lis qꝫ omne dānum qꝫ quis proxi
mo suo facit vel est cā efficax qꝫ fi-
at satisfacere tenet̄ iuxta illō. Qui
cām dāni dat. ⁊c. Et hoc siue tale
dānuꝫ sit corporale: siue tpale: si-
ue spirituale. Nā si hō obligat̄ sa-
tisfacere tpale dānum q̄nto magis
spūale sicut dicit Sco. in. iiij. dist.
xv. Cā vero efficax dr̄ caꝫ sine illa
fieret. Ex quo sequitur qꝫ qui cāꝫ effi
cacē dat pditioni aiarum: tot mor-
tibus dignius est quot aiabus pdi
tionē pstat. Mulierib⁹ aūt in va-
nitatibus efficacē cām pst it caruꝫ
vana opera faciētes vel vēdentes
⁊ quolibet alienātes. Et ideo si pec
cant tales mulieres portātes tales
vanitates peccāt ⁊ ipi faciētes ven
dētes ⁊ alienātes. Dicit tñ sanctus
Tho. in secūda secūde. q. clxix. art.
ij. Quod si qua ars est faciendum
aliqua opera qb⁹ hoies vti nō pñt
absqꝫ pctō: per ꝯsequens artifices
talia faciēdo peccarēt vtpote pbē
tes alijs occasionē peccādi. puta si
quis fabricaret idola vel aliqua ad
cultū idolatrie ptinētia. Si qua ve
ro res est cuius operib⁹ hoies pñt
bñ ⁊ male vti sicut gladij sagitte ⁊
alia huiusmodi vsu taliū artiū nō
ē peccatū. Quia ergo mulieres nō
semp peccāt mortaliter se ornādo.
s. si tēperate ⁊ ad bonū finē vt in se
quenti sermone hēbimus dño cō-
cedente: ideo nota qꝫ artifices taliū
ornamētoꝝ non peccāt in vsu talis
artis nisi forte iueniēdo aliq̄ super
flua ⁊ curiosa. vñ Cri. sup Matt.
di. qꝫ ēt ab arte calceorū ⁊ textorū
multa abscidere oportet: ⁊ enim
ad luxuriam duxerūt necessitatem
eius corrūpētes male arti cōmiscē
res. Hic nota tu pdicator: qꝛ cum
fm Tho. nō ois ornat⁹ est peccatuꝫ
mortale ⁊ nescitur certitudinaliter
qñ est pctūm mortale vel qñ nō: io
neqꝫ tu debes dicere aliquē ornatū
esse pctūm mortale nisi sit expresse
ꝯ diuinum pceptum: qꝛ forte mu-
lieres cū tota hac pdicatione vtun
tur illis ornatibus ꝯtra ꝯscientiaꝫ:
⁊ sic peccāt mortaliter que forte nō
formando sibi talē ꝯscientiā mor-
taliter nō peccarent. Nec ēt debes
dicere qꝫ huiusmodi vsus ornamē
torū nō sit pctūm mortale: qꝛ forte
pp hoc dilatarent sibi ꝯscientias ⁊
facerent postea nimis excessiuas ⁊
supfluas vanitates. Satis est ergo
dicere qꝫ est pctūm nō exprimēdo
de mortali neqꝫ de veniali.
¶ Quarto nocēt adiutricibus va
narū mulierū in suis vanitatib⁹: si

cut sunt ille que fucant vel vane or nant alias mulieres seu docēt illas facere aut alias vanitates inuenire vel imitari. Sicut solent esse sorores aut ꝓpinque: vicine: socie aut quecunqȝ alie ꝰndeo huiusmōi patet ex p̄cedentibus.

¶ Quinto tales vanitates nocent mulieribus sociantibꝰ huiusmodi vanas mulieres ad spectacula vel lasciuas solēnitates. Unde non solum peccant dicte mulieres sȝ culpabiles sunt oium malorū que ꝓueniunt ex vanitatibus suis: qꝛ furātur dn̄o multitudinē aiarum. s. ꝯcupiscētiū aias. Secūdum enim theologos ꝛ Cano. atqȝ iuristas: q ad furtū rei tp̄alis associat sine qua societate furtū fur nō cōmisisset nō solū pticeps est peccati sed etiaȝ si quis fecit furtū nō satisfaciat: satisfacere tenet associās iuxta supradictā regulā: q̄zto magis q furē spirituale associat: vn̄ tot mala sequuntur? Nō associes o bona dona istas vanas mulieres fucatas ꝛ inhoneste in pectore ꝛ in collo nude incedentes: qꝛ iudicaberis inhonesta: sicut ꝛ ipsa iudicat. Unde gloriosus Hye. ad de. vir. de vir. ser. Mores inqt ꝛ studia dn̄arum plerunqȝ ex ancillarū ꝛ comitū moribus iudicātur. Illa sit pulchꝛa: illa amabilis: que nescit se esse pulchꝛā. Sed si tu obuias dicēdo: nō socio illam tali itētione dico ꝙ nō excusaris. Postq̄ȝ. n. intelligis ꝙ illic eūdo erit cā multorū malorū: ꝛ nisi illā sociares nō iret: tu sociās eam peccas cū ea: ꝛ in oibus illis malis ꝑtē hēs. Sin aūt sine te siue cū alia societate iret: culpa tunc esset non tua sed sua ꝛ sociantiū illā. O mulieres sp̄uales sociātes ꝓprias filias siue alias vanas. Notate vba signate mysteria: ꝛ ex h̄ eterna supplicia expectate.

¶ Sexto noceat cōfessoribꝰ huiusmodi vanitates. s. audientibus tales vanas mulieres in ꝯfessione ꝛ absoluētibus illas. Aut. n. ignorātia aut larga ꝛ grossa: immo qn̄qȝ pniciosa ꝯscientia ducti peccatum non extimāt huius excessiuas aliq ꝯfessores: ꝛ sic tales mulieres de h̄ nō repꝛhendunt: nec aliquaȝ consciētiaȝ eis faciūnt: immo forte qn̄qȝ dicunt esse bene factuȝ: demum absoluunt eas: ipse nō sunt absolute: ꝛ talis ꝯfessor se cū talibus ligauit nexibus pctōrum.

¶ Septimo spiritualiter nocēt aliis mulieribꝰ. Quelibet. n. mulier vanitatibus ꝓna est: ꝛ similis ouinā si vna p̄cipitat: oēs precipitari necesse est. Hec inuidia mota licet minor sit genere illi se i ornatu eqparare ꝯtendit. Que aūt eq̄lis est diuitijs atqȝ natu si nō superat vanitatibus istā nunq̄ȝ mēte quiescit nec vnq̄ȝ maritum in pace pmittit. Alia nobilioribꝰ orta natalibus sublimis diuitijs mēte inflata corpore pulchꝛa: si cūctas in immēsum nō superat magnā se creatori iniuriā facere putat: ꝛ pp̄ hoc vanitates cōpit nouas. Maritus qn̄qȝ pluśqȝ illa inanis ꝛ vanus: illi i oibus fauet: ꝑdari: si opus est: desiderat cūctos: vt plene in oibus sa

tisfaciat. Et si casu maritus ppter penuriá vel ppter auaritiá aut cõ scientiá nõ assentit satisfacit vel fauet: o intollerabile bellũ: o diurna nocturnaq3 inuincibilis pugna: o lachryme oĩ tristicia sociate. Lugens lamẽtationib⁹ plena est: heu me infelicem nuptui in maledicta hora tradita sum. Illa honoratior pcedit in publicũ. Talis de ignobili genere honorat ab oĩbus: ego misarella despicior: in consortio fe minarũ. Deniq3 tot molestijs deuictus maritus in tedio si deberet illi satisfacere nõ tñ ex suis s3 etiã ex xpi visceribus necesse est illi cõdescẽdere postulãti: mutuo ac acci pere sub vsuris: debita grauia subi re. Si demũ hijs molestijs mulier obtinere nõ põt cũcta mariti bo na decimat: de omnibus que in do mo sũt furat cumulataq3 denarios vt satisfaciat vano desiderio suo: et q dolorosius est qũq3 obtinet ab amãte q denegat a marito. ecce q malor iter piuges talis imoderata vanitas est occasio. Est igitur tã ta in mulierib⁹ prauitas ad vanita tes: et ad hoc ẽt diabolus operat vt si vna sola in quadã magna ciuitate sit vana per illã oẽs trahun tur ad immoderatã vanitatẽ. Facit infernalis auceps de muliere i vanitatibus obcecata sicut fit de co lumba que psutis oculis ab aucupe ponit ĩfra rete cunq3 alie colũbe ppter illã tracte cum ea itra rete fuerint pgregate: vno funiculo tin cto oẽs simul ab aucupe capiunt. Sic diabolus per vnã vanã cum vanitatũ rete quasi totã ad se ciuitatẽ trahit. Qualiter aũt huiusmo di mulierum supflue vanitates iu uenibus eas vidẽtibus noceãt iam dictum est supra ideo ad psens trã seo. Sed dicet aliq. Quid nos uis facere? Uis oẽs moniales aut bizoche simus? Rñdeo. Intellige er rorẽ tuũ qz nõ monialis est vel bizocha putas tibi dicere quicquid sugerit carnalis vita: et ipudica af fectio vanitatum sed recordare qd nõ tñ xpianã te dicis imo honesta et pudica vis ab alijs reputari. Iõ Audi Augu. ad psimilẽ tui scribẽ tem de vita xpiana et. di. Quis tã vanus miser est qui se aduocatum cũ litteras nesciat audeat profiteri Quis tã insanus: et recors vt pfiteatur se militẽ cũ nesciat arma ge stare? Nemo. n. quicunq3 nomẽ si ue eã sortit. Sutor vt dicat necesse vt calciamẽta pficiat. Uocet qs faber vel artifex qui peritiã artis et nouit et facit. Negociat nuncupat qui q vilius emit carius distrahit et subdit. Talibus exẽplis agnosci mus nullũ nomẽ ex actu cãri. Er go tu xpiana quo diceris in q nul lus actus xpi apparet. Xpianus iu sticie bonitatis integritatis patien tie castitatis: prudẽtie humilitatis innocẽtie: pietatis nomẽ est: ergo tu hoc nomẽ quo tibi dffendis: et vẽdicas cui de tã plurib⁹ nec pau ca subsistunt: hec Aug. Hac de cã p tales in transitu. d. Hyero. Heu quot hoĩes sacro renati fonte xpia no funguntur noie: qbus melius fo ret nõ fuisse. Tu aũt vis dici hone

sita cū īhonestis: ⁊ idecentia signa ptendas vis nūcupari pudica: cuꝫ ipudicitie signis ⁊ exēplis lascinie Jta ꝙ publicā postribuli meretricem in lasciuijs ⁊ vanitatib⁹ generatio nostra superat. O babilonica vita: q̄sta admiratio q̄tus horror montibus pudicis icutiť videt eas que honesta ē ⁊ pudicitie volūt hēre nomen in lasciuijs ⁊ vanitatibus meretrices publicas superare Sꝫ audiat qlibet talis q̄ dť Apo. xviij. Quātum glorificauit se ⁊ in delicijs fuit tātum date ei in tormētum ⁊ luctū. Secundū genus dānorū que veniunt ex vanitatib⁹ dť rerū corporalīū. Magnū dānuꝫ in corporib⁹ est: quādo in ciuitate non sunt filij ⁊ filie multe sicuti eꝫ magnū bonū est multos hoīes eē ex qbus respublica multiplicitˀ iuuatur. Sed certe si bn̄ cōsideram⁹ multi filij nascerenť quorū generationē ⁊ ortum ipediūt vanitates. Nā multi ꝑpter maximas expensas q̄s reqrit vanitatis abusus vel nō capiūnt vxores vel tardius capiunt cū sepe omnes dotes ⁊ quādoqꝫ plus deuorent tales expense. Similiter multi parentes qui non valent magnas dotes dare filiab⁹ in domo steriles nō pp deum retinent illas: ⁊ vtinā virgines ⁊ pudicas: ⁊ qui crudeli⁹ est si qn̄ tres habet filias vel quattuor ad vota non valētes eas dotare. Unā vel duas formosiores cū magnis dotib⁹ nuptui tradūt reliquas aūt distortas claudas cecas seu quocūqꝫ defor mes quasi spumā ⁊ vomitū seculi in monasterio retrudūt vtinā dn̄o nō diabolo dedicatas. Et sic patet ꝙ cessat generatio filioꝝ ex vanitatibus. Sed hoc soluꝫ malū accideret dimissis filijs iudicio dei. Sed ex eo ꝙ parentes tenēt grandeuas puellas in domibus: ⁊ male fiūt multa enormia cōmittunť que eligo potius tacere q̄ꝫ loqui nā nō solū puelle sed neqꝫ relinqtur vidua neqꝫ nupta qn vexenť molestijs: crucienť angustijs: ⁊ opportunitatibus opprimātur ab hijs q innupti perseuerant. Quid inde sequať trāseo. Unuꝫ superest ꝙ pauci filij manifeste apparenthijs moribus corrūpunť iuuenes: atqꝫ deuiant a moribus v̄tuosis: nec facile a deuis diligūtur vxores licet eis matrimonio copulenť. Sed super omnia iā predicta ex hijs generatur d̄testāda sodomia nutriť atqꝫ suscipit terribile icremētū. Juuenes. n. lasciui in delitijs enutriti: fragiles indisciplinati: imodesti nec deum timētes dū simul ꝯuersātur ī quot imūdicias ruāt nephādasqꝫ spurcitias dyabolo suggerēte ꝑcipitentur. Quis exprimere posset? Cūqꝫ capti hac pestifera labe fuerint iuuenes: vix vnqꝫ curuātur: vix vel tarde vel nunqꝫ ꝯiugio se copulare ꝑmittūt. Si cāu vxores accipiūnt vel eis abutunť: vel eas nō diligūt. ideo filios nō generāt. Et sic dū tales vane mulieres videnť se excusare dicētes: ꝙ ornāt se vt hoc horrendū gomorreanoꝝ vitiū tollāt. Ipse tam̄ vt supra pꝫ maximꝫ cū suis vanitatibus augent: causas

dant vt crescat τ multiplicet.o pa
zarelle ve credete per vr̃o lisciare:
che vostri mariti nõ siano sodomi
ti. Et io dico che tal volte ne sete
cagione voy per le vostre vanita τ
per li vostri lisci. O nõ ve auedete
che voy ve guastate voy medesime
τ fatiue odiare da li hoi τ maxime
se sono p̃ma isecti de questo abho
minabile vicio? Achi puza la bo
ca per lo lisciare: chi se insolfa: chi
se imbratta cũ vna cosa chi cũ vna
altra: chi ha guasti li denti per lo
tãto lisciare date tãta puza a li vo
stri mariti: che voy li fati diuẽtare
sodomiti. O misere apiate chꝫ q̃
sta opinione che hauesi che p que
sti lisci e vanita tollate via la sodo
mia: e falsa el diauolo ve la fa pa
rer vera per far fiacare a vuy el col
lo a vuy τ ali homini per hauer le
anime vostre τ loro. Nõ dico per
ho che la dona nõ sia munda deli
cata τ nettaτma dico cũ mõdeza ñ
cũ tãti inmoderati lisci τ pompe
¶ Tertiũ genus dãnorũ ex vani
tatibus ꝓueniẽs dr̃ dãnorum tẽ
poraliũ. Nã qui diligẽter aduer
tit: iste vanitates τ expẽse que fiũt
in eis nocent pauperib⁹ deuoratis
τ derobatis: quib⁹ illa que expen
dunt in põpis iocalibus vanitati
bus restitui debent. Deuorauit eni
eos pr̃ vel maritus suus per v su
ras furta τ alias ꝯcussiões τ extor
siones iniq̃s. Pereunt pauperes
frigore τ fame: nobilesq3 puelle
spoliatorum clause τ innupte reti
nẽtur in domo laceratis vestib⁹ vix
carnẽ operiẽtes. Verecũde τ timi
de vix corã aliquo cõparẽtes: par
uuli panẽ petunt nec est qui tribu
at eis. Infirmi iacent in lecto parẽ
tes eoꝝ aut in carcere cruciant nec
subueniť eis de ꝓpria substantia: τ
vanitati isaciabilis lupa sanguinẽ
pauperũ cum cauda per terrã tra
his: fastidiosas põpas iactãtẽ ostẽ
tas alasq3 magnas τ sanguine ple
nas fastidiosa vanitate dilatas oĩ
densq3 velociter ad infernũ volas
Jõ de te Jere. ij. dr̃. In alis tuis i
uẽtus est sanguis pauperuz. Or
attendi a questo che io te dico ve
deray che vi sono dẽtro de le dece
le noue. Tu daray vna tua fanciul
la ad vno per moglie e coluy che
la piglia: nel padre ne la m̃re sua
pensa donde la roba sua vẽga che
si fosseno sauij: doueriano pensare
la prima cossa: donde vene questa
roba donde vengono questi vestiri
e di que e fctã la sua dota: che mol
te volte e facta de robarie de v sura
õ sudore di ꝯtandini del sangue õ
le vedoue de le medolle de pupil
li e de orphani. o chi pigliasse vna
de quelle vestimente e premessella
e torcessella: tu vederesti vscir san
gue de creature rõnale. Oyme nõ
pẽsate che crudelta e questa? Tu ve
stirti de panni de coluy ha guada
gnato e coluy si more di fredo: ha
bia amente che se tu poy saper che
siano de mal guadagno nõ li por
tar piu: che se tu li porti tu acapita
ra male. sicut ille diues de quo dr̃
q mortuus τ sepultus est in infer
no. Sed posito q sint de bene acq
sitis: nunqd ꝓpter hoc excusaris?

Certe nõ: q2 vt dicit. Amb. Esuriẽtium panis est quẽ tu detines nudorum indumẽtũ est q᷑ recludis tu. ꝛc. O misera creatura par ti sia iusticia che tu tẽgi el cossano pieno de pani: ꝛ la poueretta sta cola ꝛ giacia ꝛ trema di fredo per non hauere di vestirse? Che credi: che gridi quello tremare contra di te a dio. O se tu lo intendessi oderesti gridare. Uendetta vẽdetta cossi se tu odissi la grida di la tua casa e de le tue ꝑtice: qñ sono carche: chi ni crepan sotto: e cossi crida el tuo cofano qñ tu ne lo calchi dẽtro ꝛ tu vedi el pouero morir di fredo e ñ te ne curi. tu ñ li sẽti gia tu li crida Say perche? che tu nõ senti el fredo. Tu tempi el corpo de mãgiar bene he bere bñ ꝛ pãni assay a dosso ꝛ spesso al foco: nõ pensi piu in lo corpo satollo anima ꝯsolata: O che amaritudine pẽsi tu che habiano li poueri qñ vegono vestire el luto di vestimẽti ꝑciosi per le code grande che portate. E da laltro cãto vegono le carne loro ꝛ di soy fiolioli tormẽtare di fame: di sede: he di fredo. Aperi aures o dña caudata. Audi diligenter oẽs obtusa. Ascolta ꝛ attẽde aia sordida: ꝛ audias vocem lamẽtãtiũ ꝛ vindictã adeo clamãtium de te. Et q᷑ sit verum audi Bernardũ. Clamãtnu di torquenẽ frigore laborãtes atq3 famelici inenũt curiosi ceculi quo delectãtur ꝛ non inueniunt miseri quo subsistentẽtur: imo reperit lutum quod non querit operimentum: ꝛ non inuenit pauper de clamore quod perquirit sustentamentum ꝛ ornamentum. Et vere rara inuenitur mulier vana erga paupes viscera gestare pietatis: sed tãtum attendit ad vanitates ꝛ ornat⁹ suiipsius. Ad q̃s Cyprianus de bitu virginũ scribens ad Donatum sic dicit. Locupletem dicis ꝛ diuitem ꝛ vtendum putas his que te possidere deus voluit. Utere s3 ad res salutares ꝛ ad bonas artes vtẽ ad illa que deus precepit: que dominus ostendit. Diuitem te sentiunt pauperes indigentes: patrimonio tuo deum venera: christum ciba: ꝛ virginitatis perferre gloriam liceat: vt ad eterna premia venire contingat multorum precibus erora: comenda illic thesauros tuos vbi fur nullus effodiat: quo nullus insidias crassator errupat possessiones tibi sed celestes magis compera vbi fructus tuos iuges ac ꝑhennes ab omni contactu iniurie sceleris imminet nec rubigo aterat: nec grando cedat: nec sol vrat nec pluuia corrũpat. Nã delinquis ꝛ hoc ipso in deum: si ad hoc tibi ab illo diuitias datas credis: vt illis salubriter nõ perfruaris. Nam ꝛ vocẽ deus homini dedit: ꝛ tñ non sunt amatoria cantanda: ꝛ turpia: ꝛ ferrum esse ad culturam deus voluit: nec homicidia ideo sunt facienda: hec ille. Sed o ceci homines non consideratis quod damna temporalia veniũt toti. r. p. vestre ex multitudine vanitatum. Na3 ꝑp eas.

¶ Primo cessant iniusta Luce. Si n. pecunia expendit in super-

fluis indumētis iocalibus anulis coronis iaspidibus ꝛ huiusmodi mortua pſeuerāt: que quidā eſſet lucroſa ſi in mercātijs artibus poſ ſeſſionibus ꝛ alijs lucroſis pone- rētur: ꝛ conſequenter ad vtilitatē ciuitatis ꝛ totius p̄rie redūdaret.

¶ Secundo creſcunt temporalia dāna. Nā preciū ꝙ in talibus va- nitatibus poſſidetur cōiter ꝛ ſemp diminuitur: ſiue per taliū vanitatuз vſum ſiue nō vſum. Nā ſepe vani tatum mutatione p̄ciū minorat̄ re rum tēporalium: immo indumen tū ꝙ hodie fit nō ſine minoratiōe precij cras vendi poterit ꝛ ſic de ſingulis. O miſere Caudate non conſideratis quot male expenſe ex caudis multiplicātur.

¶ Primo q: ibi maior eſt expēſa in longitudine veſtium.

¶ Secundo ꝙ caude cōiter fiunt in veſtib⁹ precioſis vt in ſericis ꝛ laneis ꝛ nō in vilibus: q: mundo de formitas eſt.

¶ Tertio q: ꝓpter puluerem ꝛ lu tum in excutiendo fricādo ꝛ pu rificādo conſumitur veſtis.

¶ Quarto q: ex puluere ꝛ lu͠tū ꝑ totā veſtem diffundat̄ ꝛ incorporatur ꝛ ex cauda que per terrā trahitur deſtruitur citius veſtis. Et ſic pꝫ quomodo ceſſant iuſta lucra pro- pter vanitates ꝛ creſcunt tempora lia dāna. Cogūt etiā. ꝛ. iij. ad pre- dicta continuāda. Nā poſtq̄ ho mo predicta emerit vnde ceſſant lucra ꝛ creſcūt dāna: nō tn̄ vendit vel relinquit illa: verum etiam ad conſimilia ꝛ correſpondētia coar- tatur Inde ſepe oriuntur vſure ra- pine ꝛ cetera iniuſta lucra. Sunt igit̄ huiuſmodi vanitates ſi bene omnia ſupradicta conſideramus dyaboli gladius cruentatus. Con ſidera o aīa cecha quot animē ſe- pius hoc gladio caudarum ꝛ va- nitatum tuarum pmittitur.

¶ Primo nāq̄ occidit̄ aīa tua.

¶ Secūdo viri tui qui in hoc im perat paret vel ꝯſentit aut nō ꝓhi bet. lxxxvj. dicit̄ facientis.

¶ Tertio ſutoris ꝛ aliorum artifi cum aīe qui talia faciunt. de iniu. ꝛ dā: da. Si culpa. Qui occaſio- nem ꝛc̄.

¶ Quarto anime parētum q ſe- pe talium ſuperfluitatum ſunt cāa vel q: filias non corrigunt.

¶ Quinto aīarum aliarum mu- lierum q̄ruз altera inuitat̄.

¶ Sexto anime virorū ſuoruз q moleſtijs caudas macagnones et alias laſciuias vanitates petentiū ꝯdeſcendūt ꝛ ſepius de ſanguine pauperuз illas emunt.

¶ Septima corpora pauperum qui i hyeme nudata ꝛ frigore cru ciātur quorum corpora ꝛ quādo q̄ ora ad deuз vindictas clamāt. Ideo ex quo cognoſcis errorem tuum anima vana nolli amplius in illo manere: ſed omnes faſtidio ſas ꝛ laſciuias vanitates penitus reice vt omnia ſupradicta mala et multo plura q̄ enumerare nō poſ ſumus euadas. et ſi hoc feceris ha bebis gratiā in preſenti ꝛ gloriam in futuro. quam nobis concedat ieſus xp̄s ſaluator ꝛ redemptor no

ster qui regnat in secula. Amen.

¶ Sabbato post tertiaz Dominicam in quadragesima: De vanitatibus mulierum. quid.s.prohibeatur in eis sub pena pecca.mortalis. Sermo.lj.

Ornicatio ꝛ oīs imunditia ꝛc. Possent multe mulieres timorate ex hijs que insuperiorib⁹ sermonibus dicta sunt moueri ad querendū. Nunquid oīs ornatus in nobis est peccatum mor.an nō? Et posito q̄ aliquis ornatus sit nobis permissus. petimus quis sit ille ad hoc vt tantū illuz faciamus alios autem qui sunt nobis ꝓhibiti oīo omittamus. Querimus q̄liter nos ornare debemus vt sic deū nō offendamus: nec aīas nostras dānemus. Nā ex superioribus videtur concludi q̄ omnis ornatus sit nobis prohibitus. Ad q̄ Rñdendum sumo dictum apostoli ꝑ me. Thi.ij. dicens. Mulieres in habitu ornatu cum verecūdia ꝛ sobrietate ornantes se nō in tortis crinibus aut auro aut margaritis aut veste preciosa. Et ꝑme Petri.iij. Mulierū nō sit extrinsecus capillatura aut circundatio auri aut indumenti aut vestimentorū cultus In quibus verbis si bene cōsidero tria sunt que ꝓhibent.

¶ Primo nāqꝫ ꝓhibetur curiositas ex parte materie qñ dicit. nō in auro aut margaritis aut veste preciosa.

¶ Secundo ꝓhibetur ihonestas ꝛ incōuenientia ex parte forme cū dicit cum verecundia ornantes se nō in tortis crinibus.

¶ Tertio ꝓhibetur obliqtas ex ꝑte mentis seu intentionis cum dicitur.ꝛ sobrietate. Quasi diceret clarius. Tu mulier nō debes induere vestes preciosas circūdatas auro ꝛ margaritis ꝛ hmōi neqꝫ vestes ihonestas ꝛ inuerecūdas atqꝫ meretricias cum fucis ꝛ crinibus alienis vel proprijs scilicet tortis ꝛ artificialiter exornatis: ꝛ tinctis atqꝫ dispositis. Et in hijs oībus obseruare sobrietatē.s.q̄ non habeas superfluas vestes ꝛ alia supellectilia: ꝛ q̄ in te ornādo hēas mentis ꝛ intentionis rectitudinem ꝛ nō obliquitatem.

¶ Primo igit ꝛ pncipaliter. cauere debet vnusquisqꝫ siue sit mulier q̄ vestes quas induit non sint curiose ex pte materie.i. q̄ nō sint serice vel deaurate vel de scarlato. Quia tam sericum q̄ꝫ scarlatū q̄ꝫ pannus deauratus sunt de materia nimis curiosa ꝛ preciosa q̄ non competunt statui cuiuscunqꝫ psone q̄ vtitur illis. Nā sicut apostolus ait prime. Cor.xv. Stella differt a stella in claritate. Aliud ergo cōpetit vxoribus magnatorū ꝛ graduatorū virorum ꝛ ipsis magistratibus ꝛ viris graduatis q̄ nō cōpetit alijs nō graduatis.ꝛ in hoc ē habēda magna aduertētia. Nam aliquādo q̄ vni ē magn⁹ excessus vt vxori comitatui vel pauperis artificis vestis velutato auro texta aut gēmata: alteri aut paruus vel nullus vt vxori pncipis vel muli-

tis. Ad q optime fac q dic Aug. li. de doct. xpiana. videlicet qd loco z tempori z psone pueniat diligenter attēdendū est ne timore flagitia rephendamus. In hijs enim omnibus nō vsus rerum sed libido in culpa est z habet di. xlv. q. si quis. Et q̄uis Aug. videatur ibi pncipaliter loqui de cibis tn̄ gratianus in fine illius. §. vltimo extēdit etiā illud ad indumēta vt. s. debeat attendi in huius mos patrie. Qui vsus patrie z si sit immoderatus z van⁹ vnde z est abusus creature: nō tn̄ ois abusus creature est mor. Nā comedēdo nimis vel ardenter est ibi abusus cibi z tn̄ raro mor. Quātus aūt sit iste excessus quo ad preciositatē superfluitatem z pdigalitatē ornatus q faciat mor. Fateor me nescir dare regulā generalē nec de facili posse dari nec reperio aliquem dedisse. Unde ad psumptionem ascriberē mihi si ego ipse eā tradere vellē. Hec An. florentinus: in tractatu quē fecit de ornatib⁹. Scīs Bernardin⁹ tn̄ in quodā sermone quē facit in feria tertia de passione in q̄dragesima de religione xpiana. d. Quod plerique allegātes psuetudines patriarū nesciunt distinguere inter psuetudinem z abusum. Uñ p clariori intelligētia oium q̄ dici possunt circa materiā istā curiositatis z cōsilium ad discernēdū qñ i talibus sit culpa mor. vel non tria specula añ oculos mentis ponenda sunt.

¶ Primum speculum ostendit p teritum.

¶ Secundum presens.

¶ Tertium futurum.

¶ Primum speculum demōstrat pteritum: est cōsiderare si talia indumenta z pciosi ornatus sint de illicite aquisitis z de sanguie pauperū atque per malas ptractus vsurios furta symoniam z alia similia mala qz talis vestis nullaten⁹ portari dz sed potius restitui qz nō cōpetit statui portātis ex eo q est de male acquisitis.

¶ Secundum speculum ostēdit tempus pñs qñ. s. psideraē si talia pciosa curiosa supflua pueniūt statui persone que vtit illis. Nā aliquādo minime conuenit eis vt dictum est. Nec ex supflua z falsa extimatione se decipiat quisque: quia deus nō irridetur. Taliter decept⁹ decipit maiorem amicum quē haberet possit in hoc mundo. s. se ipsum. Nec dicat hoc requirit stat⁹ meus si de impie acquisitis factus est diues z potens qz talis nō stat⁹ sed casus potius dicendus ē: ex falsa quidem extimatiōe q̄ quisque se reputat nobiliorē z digniorez alijs: se z vxorē z filios in pompā extollit ita vt in talibus nullus sit terminus nec finis nisi quē expendendi possibilitas ipsa cogit. Immo q dementius est: quidā p se z vxore ac filijs suis preciosis vestibus exornādis in dispendiū vltimū dom⁹ sue mutuo sub vsuris recipiūt denarios. Ex quo apte apparet q non competāt statui eorum inmo excedunt.

¶ Tertium speculū q respicit ad futurū ē ꝯsiderare ad q̄s futuras expensas ꝛ per consequēs ad que mala Lucra inducāt huiusmodi ꝑciosa ornamēta ꝛ vestes: immo q̄si necessario cogūt talia faciētes ferētes atq; tenentes. q sic. ps. testat. Abissus abissū iuocat. abissus est. i. malarum expensarū inuocat abissum malorum lucrū. Oportebit nāq; cum instabili ꝛ variabili mūdo vestimētū ꝛ ornatū atq; ceterarū vanitatū consuetudines variare mutare addere destruere cū dāno vende ꝛ cum peunte seculo pimi ista lucra atq; rapinas animā suam q̄si de necessitate in barat rum dānatiōis ꝑcipitare. O infelix stulticia mundanorum. O ceca amētia vanitatū. O incōsiderata dementia ꝑpter hec pereuntium animaꝝ: inter q̄s vtinā vtinā atq; vtinā plerīq; nō sint ꝑticipes confessores ꝛ alij consulentes ignorāter vel carnaliter: ꝛ ꝑdicātes: nō intelligentes ꝛ aliqui eoꝝ intelligere nollētes: qd liceat ſm deū i talib⁹ ornatib⁹ ꝛ qd nō ꝛ tanq̄ iprudentes nō considerāt nec recte ponderat tria ꝑdicta specula. Sed dicunt sic incōsiderate q ornatus mulierūz ſm morē ꝑrie sit licitus. Posset etiam dici q maiori dignitati maior competit ornatus: ꝛ sic cum nulla sit maior dignitas q̄ diuina maior ornat⁹ competit ad diuinuz cultū q̄ ad quecunq; aliuim vsuz. Et tñ etiā in cultu diuino dz ornatus esse moderatior q̄ olim fuerit pz. p exēplum xp̄i. q nos ħ despicere docuit. Vñ gloriosus hieron. ꝛ habet. xij. q. ij. gloria. Neq; mihi aliquis opponat diues in iudea templū mensaz lucernas thuribula patellas sciphos mortariola ꝛ cetera ex auro fabrefacta. tunc hec ꝓbabātur a dño qū sacerdotes hostias imolabāt ꝛ sanguis pecudū erat remissio pctōruz q̄q; hec oīa ꝑcesserunt in figura. Nūc vero cū paupertatē sue domus pauper dominus dicauerit portemus crucē. ꝛ delitias lutū putemus. Moderatus ergo ornatus etiā ad cultum diuinū requirit ꝛ cōuenient. imo a fortiori ad quēcunq; vsum ꝓfanum etiā imperatoris cū nulla sit compatio imperatoris terreni ad celestē. Minor aūt ornatus competit regi q̄ imperatori: ꝛ minor duci q̄ regi: ꝛ sic de singulis gradatim. que si bene considerent valde moderatus cōpetit inferiorib⁹. Que tñ materia preciosa cōpetat vnicuiq; ꝛ que nō: nullū solēnem doctorē determinasse reperio ꝛ cōsequēter nec ego determinabo. Tamen consulo oībus inferiorib⁹ tā viris q̄ mulieribus obseruare dictum apostoli. i. q nō vtātur margaritis aut vestibus ꝑciosis auro i tertio: q: ħ oīo malū est: nisi forte eēnt reges vel regine. Ad ꝑciositatem etiā materie cōpetit habere vestes ꝛ alia ornamēta ꝛ supellectilia vana atq; supflua. Que superfluitas ē vitiosa. Unde ad gala. v. inter alia excludentia a regno dei ponitur luxuria. ꝛ. d. glo. i. q̄libet supfluitas. Quanta autem superflui

tas sit in his quibus vtunt hoies
qs exprimere posset. Circuispicite
nõ tñ domus magnatoꝝ sed etiã
oium ciuiũ. Ingredere aulas eoꝝ
triũphales ꝛ vtinã nõ de paupe-
rum cruore ꝯstructas. Inter pictu
ras ꝛ monstra que oia vanitatem
abusionem ꝛ luxuriam clamãt. in
tra eorũ thalamos ꝛ cubilia ꝛ ꝯtẽ
plare nõ solum lecticarũ triũpha-
liũ structuras tarsias verũ etiã pi-
cturas manifestissima signa carna
litatis designantes. Considera le-
ctorum magnitudinem atqꝫ molli
tiem ibi reperies linteamina seri-
ca vel bissina ac auro ꝛ miro artifi
cio circundata coopertoria ꝑciosa
electo pendentia stupenda arte cõ
texta vel acu ꝯsuta depicta ꝛ ad lu
xuriam inducẽtia puluinaria ꝓpa
rata vndiqꝫ in lecto iacẽtia precio
sis picturis rechamaturis aureis
texturis suturis atqꝫ lapidibus ꝑ-
ciosis ornata. Cortinarum deaura
tarũ atqꝫ picturarum ꝑcium ꝛ va
lorem qs exprimere põt. O amitu
do ꝛ asperitas crucis xpi O pena-
litas. O insipientia filij dei qꝛ opoꝛ
tuit pati dñm xpm ꝛ sic intrare in
gloriam suam. Si hoies serui cuꝫ
tot delitijs cũ tot vanitatibus ꝛ la-
sciuijs ingredi poterũt gloriã alie-
nam. O quanta complacentia qe
fecerunt deus cum filijs hoium si
cum tãta diligentia cubile ꝯscie ex
ornarent vt cum ꝓpha per singu-
las noctes lectũ suum lauarẽt. O
sepulchrũ cubile ꝛ lectus ꝑmeditã
dus qꝫ amara ẽ memoria tua vbi
Iuxta illud eccle. x. Homo here-
ditabit serpentes ꝛ bestias ꝛ ver-
mes vbi qui ꝓdie fulgebat in au
la hodie iacet in tanta miseria: ꝛ q
heri gloriosus splendebat in pala
tio hodie decoloratus iacet in tu-
mulo: ꝛ qui heri tot vescebatꝛ deli-
tijs in cubiculo hodie deuoratꝛ a
vermibus O horrendum cubicu
lum infernale qꝫ amara est expe-
riẽtia tua. O delicata caro delitio
si viri vel mulieris ꝛ aia in tot la-
sciuijs enutrita: considera lectuꝫ q
te expectat: lꝫ nequaqꝫ credas vbi
vmbra mortis ꝛ nullus ordo sed
sempiternus horror inhitat. Iob.
x. Ubi pro claris magnificẽtijs vi
litas cõfusibilis: pro effrenatis de
litijs penalitas interminabilis. atqꝫ
ꝓ cumulatis diuitijs paupertas i
satiabilis retribuetur. sicut dicitur
Isay. xiiij. ꝯ tracta ẽ ad inferos su
pbia tua cõcidit cadauer tuuꝫ: sub
ter te sternẽtꝛ tinea ꝛ coopertimẽtũ
tuum erũt vermes. Ue igitur vo
bis qui dormitis i lectis eburneis
vel lasciuijs stratis vestris vt di
citur Amos. vj. c. Contemplate ẽt
superfluitates vestrorũ virorũ ac
mulierũ: ibi ꝑferiatis diebus: ibi
ꝓ mediocribus festis: ibi pro ma
ioribus solennitatibus: ibi pro ce-
lebrioribus cũctis: pro insensatis
filijs ꝛ filiabus inaniter immo cri
minaliter reseruatur: ibi inuenies
vestimenta serica quedã aurea q̃-
dam virida quedã rubea ꝛ scarle-
ta: q̃dam grisea: quedaꝫ rugata q̃-
dam depicta ꝛ rechamata: q̃dam
celestina quedam rosata: quedam
frapata: quedam estiua: quedam

hyemalia quedam ruralia: quedã ciuilia: q̃dã pluuialia: q̃dã niualia q̃dã diuturna q̃dã nocturna: quedam stricta: quedam lata: quedã longa: quedam curta tã abhominabili breuitate vt sua nates ꝛ supra vmbilicum ascẽdãt: dũq̃ estiuo tempore superiora vestimenta deponunt in ꝓpria domo vel alibi anteriora ꝛ posteriora iuuenculis more canũ ostendunt. quot mutatoria reperies tãto sumptu ꝛ arte consuta. Quot autem linea ꝛ superflua ornamenta que nunq̃ vel raro ducuntur in vsum? Quot vasa argentea ꝛ deaurata: ꝛ arte mirabili fabricata ad gloriam ꝛ põpam seruata? Circũspice cubiculi parietes: carnalitates actu multiplici sepe depictos: vt verificetur in omnibus talibus: quod eccle. pmo. c. dicit. Vanitas vanitatum: ꝛ oia vanitas. Superfluitas omnium horum est preciositas nĩmia: quã apostolus: vt dixi: ꝓhibet. Sed quãta sit illa que inducit peccatũ mortale nullus solẽnis doctor determinat: nec ego determinabo. Consulo tñ omnibus: vt ab hmõi abstineant. Ray. autẽ. li. ij. titu. de ne. s. ita dicit: ꝙ ad nullum vsum sunt vtiles nisi ad peccandũ: suture superflue ꝛ sumptuose camisearũ: q̃s pcipue faciunt hispani: dantes pro sutura vnius camisie in duplum vel i triplum: plusq̃ valeat tota camisia: ꝛ filia. Et subdit: ꝙ peccant facientes: seu alĩs alienãtes seu tenentes predicta. Et hoc sufficiat quo ad primum mysterium.

¶ Secundo dico: ꝙ apostolus ꝓhibet inhonestatem ꝛ inconuenientiam ex pte forme: cũ dicit. Nõ in tortis crinibus: sed cum ve. or. se. q̃si dicat: Volo ꝙ ornatus mulieris sit pudicus: honestus ꝛ verecundus. Contra quod: faciũt oẽs trãsformãtes materiã. vt si qs: vel si qua ex habitu vel ornatu vellit apparere maior: seu pulcrior: q̃ a natura fuerit compositus vel composita. quod maxime solet contingere in fucationibꝰ ꝛ coloratiõibꝰ faciei: ꝛ capillorũ quod expsse prohibet Aug. de con. di. v. Fucare. ꝛ in excessiua altitudine planellarũ. Ad inhonestatem etiam ptinet: ꝙ ex breuitate habitus viri oñdũt verẽda: ꝛ mulieres humeros: seu pectora. Inhonestũ est etiã: ꝙ mulieres incedãt capite discooperto: qđ apostolus ꝓhibet pme. Cor. ij. vel si in capite mulieris appareat aliqd iuuiditie: vel superbie: sicut alique faciũt: que portãt mitras: seu cornua. Inhonestũ est etiã: ꝙ mulier vtaẽ veste virili vel ecõtra: qđ ꝓhibeẽ Deutero. xxij. Non induetur mulier veste virili: nec vir vtatur veste feminea. Abhominabilis est enim apud deũ: qui facit hoc. ꝛ xxx. d. Si qua mulier. el. ij. Si q̃ mulier suo ꝓposito. s. malo: vtile iudicãs ꝛ virili veste vtatur: ꝛ propter hoc viri habitũ dimittet: ana thema sit. Sed heu: quid dicã? Cõsidera vecordẽ: vagãt ꝛ multiuolã mulierẽ breui decursu a uertice capitis vsq̃ ad plantã pedis: nullum signum reperies in ea nisi inhone-

stratis. et sui et aliorum perditionis eterne. Intuere primo caput: et contemplare quanta sint additamenta: non nature: sed culpe. Ibi sepe plurium mulierum emortuarum: seu suorum: quos respuit ipsa natura, conspicies arte deauratos crines: et coronas aureas fabrefactas in decore et artificio. Mitras vero: vel macagnones: seu vesicas inflatas et magnas: serico et mira arte depictas. girlandas floridas: et iocalia preciosa: seu gemmas sup faciem: aut in fronte pendentia: etiam crines ad tempora. Intuere frontem minus latam: subtractione pillorum artificialiter dilatatam: supercilia arte extensa et iuncta forpice separata: et in tenuem deducta girum: atque perpetua nigredine tincta. Dentes vero: casu sublatos: ebore reformatos et fugatos pigmentis: in albedinem pristinam reuocatos. Exili vitro: quos aliter capere nouacula nequiuit: et facie ablatos pilos: cutisque artisque grossitiem arte multiplici delinitam: decoloratam faciem: et palentia labia venusto colore: atque candore mutata. Transparenti atque tenuissimo vello: paulum in aurem diuisso arteque neglecto: nullum respicies insignium: vt cum his et similibus additamentis: formam quam natura formositate priuauit: quasi in alteram Venerem: dyabolum videas reformasse. Prospice collum: et considera ibi diuersarum varietatum vanitates. Nunc margaritarum circulos atque aureos torques seu cathenas. Nunc nuriculas vermiculatas argento: nunc aureos pf noster vel ambrosos colorum varietate distinctos quidem non ad deum sed quasi signa dyabolo. ad satham mulier preces fundat. Mijs omnibus et consimilibus talis aia amenis sicut fur qui suspendit fune inanis gloriatur. Scapule quoque et meretricia vbera paliolo et sindone atque monili pudicitiam mentiuntur. Pectus plurimis rechamaturis seu inbordaturis lasciuijs et preciosis localibus diuersisque vanitatibus decorat. Brachia quasi alas ad inferos euolantes manichas gerunt in naliter perforatas et multiplici vanitate atque carnalitate depictas. Quid ad hoc manus ille preciosarum multitudine armillarum et anulorum depicte alfariole et sudariole atque cum ipsis adest curiosissimis cirothecis munite nisi luxuriam clamant? Quid est talium corigias speculari a tergo quandoque vsque ad terram amplas sericas sargenteas deauratas coloribus figuris celaturis sculpturis et nimia arte fabricali confectas stultum quidem ventrem saccum stercorum tot sumptibus honorare nec laudabilior erit asinus si zona aurea fuerit cinctus? Quid etiam est videre in mulierem caligas solcatas et quandoque more saccanorum diuisas et ad nactes tractas et longas: sotulares rubros aureos et perforatos rostratos et decuratos atque colorum varietate depictos? Quid amplius faciunt meretrices? De altissimis trapalis seu cipellis mira arte et duplicitate et simulatione confectis quid dicemus? Nonne mirabiles expense vestibus addunt dum de

lõgitudine tãto plus addere sit necessarie? Nõne talibus abutentes ex certa scia cũ intentione fallendi corporis magnitudinem mentiũtur q̃si confundere xp̃m. q. d. mat. vj. Nõ potes adicere ad staturam tuã cubitũ vnum. Preterea in p̃dictis multa que diligẽs indagator poterit reperire. Sed in supradictis ille sufficienter adiscere põt ꝙ in merchãtia mulieres vane incomparabilioꝛ maioꝛ ⁊ forte melior est additio nũmata: sicut i vulgari dici solet. Meglioꝛe e la giõta che la derata. Iste autem giornee similiter nõ conueniũt mulierib⁹ honestis nec viris moꝛalibus ⁊ ciuilibus: sed potius stipẽdiarijs ⁊ mulieribus inhonestis. De incisuris aũt ⁊ frapis tã immoderatis ⁊ magnis tãtarum expẽsarum ⁊ preciosorum pãnoꝝ. quid dicã ꝙ nõ sine graui peccato sunt ⁊ poꝛtãtes ⁊ faciẽtes ⁊ ꝓhibere valẽtes ⁊ nõ ꝓhibẽtes cũ ibi manifeste appareat destructio tãto pãnorum preciosorum atq; dãnosa ꝓdigalitas ⁊ curiositas vana. Nã null⁹ absq; graui culpa posset in ignẽ ꝓijcere duodeciʒ vel octo vel. iiij. vel duo brachia pãni lʒ pãnus esset suus cum sint vtilia ⁊ comoda ⁊ qñq; necessaria humane vite multiq; sunt indigentes ⁊ pauperes qbus talis pãnus vel eius valoꝛ necessarius esset: q̃nto magis displiceʒ deo ⁊ grauioꝛ est offensa tñ pãnum in inutilibus incisuris ꝯstringere ⁊ oio inutilem reddere: nisi ꝙ vʒ ad dei multiplicãdas offensiões cũ conuertunt ad vanitates ad lasciuias ad coꝛruptionẽ ⁊ scãdalum alioꝝ. Et si ꝓhibuerit dñs scindere vestimenta vestra qꝛ illa ypochꝛitalis scissura in veteri testamento culpa erat. Joã. ij. q̃nto magis pꝛohibet diuino iuri hec multiplicata abusio que nõ ad modicum tempoꝛis sicut illa sed cõtinua non cum tãta coꝛruptione lasciuarũ nõ cũ tanto dispẽdio vtilis. rei illa fiebat sicut ꝥ hodie fit? Quid etiã dicem⁹ de ꝯsimili abusione ⁊ de deformitate que inoleuit in manicis suffultis. vario aut syndone preciosa nisi qꝛ talibus alis nõ ad superos sed ad inferos poꝛtãtes volãt? Quid etiã dicemus de fastidioso oppꝛobꝛio caudaꝝ quos tñ dilatauit dyabolus ꝑ orbẽ precipue in talia tempore nostro. vt nec vilissima muliercula sit que nõ erubescat si absq; cauda incedat? De quo tempore merlin⁹ ꝓphauit dicens. Mulieres incessu serpentes fient ⁊ omnis gressus earuʒ supbia replebit renouabuntur castra veneris nec cessabunt sagitte cupidinis. Consimilis etiã abusio inoleuit: vt omni. iij. die aliq̃ mundana vanitas ⁊ mũdana spurcicia reperiat i vestibus in caligis i caputijs ⁊ alijs vestimentis. Subito che appare vna fogia noua: vna meretrice vestita ala frãciosa fura in pꝛesa: faranno guastare loꝛo vestiri antichi ꝑ vestirse ala moderna. Sai che se voꝛebe fare? El se voꝛebe pma abrusare la dona che tal fogia areca: ⁊ poi tute le done che tal fogia impẽdonos

gia impꝛēdono: ⁊ di tal fogia si ve
stino: ⁊ poy el pře e la mře ⁊ li ma
riti gel cōsenteno ⁊ da po loro el
sarto che le fa ⁊ che molte volte re
cha tal vsanza che cō el suo assoti
liare lo intellecto per guadagnare
e cagiōe molte volte di molto ma
le. Jā verificari vř illō. ps. Dimi
si eos ꝑm desideria cordis eorum
ibunt in adinuentionib⁹ suis. Jn q
bus felix putatur qui maiorē atq
bestialiorē inuenit vanitatē q̄ oia
apertissimum signū sunt ꝙ sapiē
tissimus medicus xp̄s de tali nūn i
firmitate diffidit: cū ꝑm desideria
sua eos dimittit. Sed veniet inq̄
tps cū verificabitur ꝙ dn̄s per so
pho. i. c. minat di. Visitabo super
ꝑncipes ⁊ super filios regis ⁊ sup
oēs qui induti sunt veste peregri
na. Quid.n. sunt huiusmodi vani
tates ⁊ tā curiose adinuētiones nī
si quidā vomitus carnalis ⁊ mun
dani deffectus qui hijs corruptis
tēpibus inoleuit dn̄te dn̄o. Matt.
xij. Malus homo de malo thesau
ro cordis sui ꝓfert mala: Sed cū
quod vanū est cor ⁊ carnale sic ex
in corporis amictu ꝓfert thesauros
vanitatis. Nā plerunq̄ hoīes ex
timātur vt per signa signata. Et p
circulū tabernā ⁊ per hitū mona
sterium ipsum monachū meretri
cū ergo hitus signum est meretri
cis affectus ⁊ act⁹. Jdeo Eccle. xix
Amictus corporis vsus dentium
incessus homis: enūciāt de illo vt
ēt supdictum est. O populi ceci o
mētes isensate q̄re nō aduertitis q̄
tā ꝑditio ⁊ animarū atq terrarū
⁊ ciuitatū ⁊ hac reiterata variatio
ne vestium subseq̄tur: imo ⁊ quod
deterius est aiarum dānatio? Ob
serua igitur aia xp̄iana i tuis vesti
bus ⁊ ornatibus formā honestā ⁊
verecundā. Et hoc est ꝙ aposto
lus di. cū uerecundia or. se. non. in
tor. crinibus. Ant. archy. flo. dicit
de forma ornatus mulierū ꝙ ꝑut
ꝓuocat ad lasciuiā videtur distin
guendū de occasione data sufficiē
ter vel accepta. Si enim mulier or
nat se ꝑm decentiā sui status ⁊ mo
rem p̄rie ⁊ nō sit ibi multus exces
sus ⁊ ex hoc aspiciētes rapiant ad
cōcupiscentiā eius: erit ibi occasio
potius accepta q̄ data. Unde non
mulieri sed ei soli qui ruit ex aspe
ctu eius iputabit ad pc̄tm saltē
mor. ar. ad hoc. xxxij. q. v. de occi
dēdis. Poterit autem esse tāt⁹ ex
cessus ibi ꝙ erit occasio ēt data ex
pte mulieris se ornātis. Qualis āt
sit iste excessus vbi valeat mor. iu
dicari ad arbitriū boni viri est di
mittēdum. Boni viri nō dico so
lū in cōscientia sed ēt in sufficienti
peritia circa huiusmōi. Sed ex his
que notat Alex. de ales in sũo. ij. n̄
de facili deberēt huiusmodi mulie
res in mor. ꝯdēnari dicit. n. ꝙ licȝ
viris ⁊ mulieribus se ornare ꝑȝ cō
suetudinē ciuitatis ⁊ statum ⁊ con
ditionē ꝑsone se ornātis: ita tamē
ꝙ libido nō sit in volūtate: ꝙ perti
net ad itētionē de q̄. ī. dn̄duȝ ē q̄n
est ibi mor. vel veniale nec sit ibi
scādalum in exteriori opere ꝙ per
tinere videt ad nimiū excessū: nec
tñ asserit ꝙ ɔ̄riū faciēdo esset mor

ta. q: nō semp: Sed fucis vti q̄ p̄ ceteris vanitatib' videt̄ magis pul chritudinē ostētare: ⁊ per p̄hs magis ad lasciuiā icitare. Btūs tho. secūda secūde. q. clxix. ponit nō esse mor. de se sed mortale vel veniale s̄m intētionē vtentis ⁊ p̄ditōem psone: vt si nō sit in statu nubendi p̄cipue religiosa in qbus forte eēt mor. qnimo ēt turpitudinē nō nālem sed ex aliq̄ superueniēte infirmitate accidente ⁊ huiusmodi occultare his que sunt nupte ⁊ in statu nubendi sine peccato fieri posset s̄m Tho. Hoc tñ nō est p̄dicādum ne vane mulieres nimiū dilatēt p̄scientias suas. Et hoc quo ad secūdā ptem.

¶ Tertiū mysteriū dico q̄ ēt qd mulieres in talib' ornatibus sint sobrie que sobrietas intelligit̄.

¶ Primo quo ad diligentiā. s. vt nō ponatur nimia diligētia in huiusmodi ornatibus. Sed heu heu q: nimia diligentia circa exteriora multaq̄ negligentia circa interiora resonāt oculis qui lumē hñt tēporib' istis. Cōsiderent capita vanarū mulierū q̄ta diligētia decorātur. Trāseam' iteratas sepi' ablutiōes qs exp̄mē posset q̄to labore q̄toq̄ sudore q̄daz destruunt sibi caput in estiuo tpe ⁊ calore sepe se pius in die qbusdā aquis ⁊ liquoribus directo capite ad solē sic balneādo vtices ⁊ capillos illos i nocte calamistro imposito p̄tendunt reddere anulatos ⁊ crispos: quasi conentur p̄fundere xp̄m. q. Mat. v. di. Nō potestis facere capillū album aut nigrum. Et ipsa mulier conat̄ aut studet nō tātum capillū vnum sed oēs capillos sui capitis dealbare. Et in hoc peccāt mres que ad hoc filias suas idūcūt: aut cū patiētia portāt. Preterea solertē diligētiā quaz vane femine hñt circa capitis ornamenta vt sup̄ dictū est. Sed cōsideremus q̄ta diligētia curāt vestimēta aiaduerte diligētiā in p̄ponēdo rigādo vplicādo deplumādo ad aerē recētes ⁊ maxime in die Joānis baptiste. ne rodātur a tineis dilatādo vētilādo ⁊ huiusmodi. Cōsidera q̄ta custodia obseruātur vestimēta ne oleo vel alia q̄cunq̄ macula ificiātur. Si casu qd ocius auertat enim claustrū vel qdcunq̄ aliud turpe sordidauerit p̄ciosum vestimētum: o q̄t' dolor ⁊ meror ⁊ q̄ta cordis tristicia ad remedia erūt pedes veloces ad pugnādum: ad mūdādū pparātur manus: tota aiaduersiōe cor apponit̄: vt absq̄ macula reddat̄ uestimētū: nisi purgatū eēt nō audent inter hoies appere. O q̄ta diligentia circa exteriora. O insensata mortaliū cura. O insēsata demētia circa iteriora. Sordidat̄ aia multitudine criminali ⁊ multiplicatione horribili scelerū quotidie inquināt. Et de remediis nulla est cura: nulla memoria nulla vniq̄ hic aduertētia pōderatur nec aliq̄ uerecundia uel timore erubescit corā celesti rege ⁊ vniuersorum diis ⁊ eius cōparere. Sed qui hāc supfluā ⁊ fastidiosā hñt diligētiaz circa idumenta exteriora uteriori

bus ornatibus neglectis: audiant dñm Mat. vj. huiusmodi arguẽtem. De vestimentis quid solliciti estis. q. d. nisi. qr ornamẽta anime neglexistis et pdidistis: sicut btũs bernes testat. d. Vanũ cor vanitatis inditium est. Mollia indumẽta animi molliciẽ indicat nõ tñ q̃reretur corporis cultus nisi neglecta esset mẽs inculta virtutibus. Et glo. sup hoc. Luce. x. de diuite epulone super illo vbo iduebat pur. et bisso. Si cultus preciosarũ uestiũ nõ esset culpa sermo diuinus non tã vigilãter exp̃mẽt q diues purpura et bisso indutus apud iferos torqueretur.

¶ Secũdo talis sobrietas hẽri debet quo ad itentionẽ. s. q se ornãtes nõ hẽant corruptionem corruptã et hic nota fm Anto. ar. flo. cũ multiplex possit eẽ intentio circa huiusmodi: sic fm varietatẽ intentionis aliqñ erit mor. aliqñ veniale aliquãdo nullũ petũz aliqñ meritũ. Nã si mulier se ornat hac intẽtione vt trahat homines ad sui ɔcupiscentiã certũ est ibi esse peccatũ mor. qr agit ɔtra charitatẽ pximi intẽdens mortẽ anime eius: ẽt si nõ sequeref ruina alicuius per ɔcupiscẽtiã eius ar. di. pe. di. i. Si cui et in plurib' alijs capitulis. Et ibi est pprie scandalum actiuum et mortale fm Tho. secunda secunde. q. xliij. ar. ij. et iiij. Ad quod facit illud Prouer. supra allegatuz. Ecce mulier in habitu meretricio pparata ad accipiẽdas animas. Si vero hoc nõ intẽdit sed aliud. s. iactãtiã et humanã laudẽ sibi constituit finẽ suũ vltimũ magis diligẽs illam gliaz q̃ salutẽ anime sue vel gloriã eternã. Parata facere ɔ dei et ecclesie precepta vt ɔsequi posset illã quã optat laudẽ tũc est ibi peccatũ inanis glorie mortale fz Tho. secũda secũde. q. cxxxij. Moralia n. ex fine trahunt spẽm. fm Philosophũ in lib. Ethicorũ. Si autẽ itendat aliquã inanẽ gliaz vel quãdã cõplacẽtiã ipsius vanitatis ornatus ad quã ita iordinate afficiaf q ibi ɔstituat finẽ suum adeo q si ẽt crederet certitudinaliter ex illo ornatu pximũz ad ruinã trahi nõ curaret vt sequeref cõplacẽtiã illã sic ẽt eẽt mor. Et sic itelligit Pe. de charitate illud dictũ Augu. di. xxv. §. terminus. Nullũz est adeo veniale quin fiat criminale dũ placet: vz complacentia fruitionis et multo magis si incõtẽptum h̃ ageret. Si vero intẽdit aliquã vanam gloriã vel iactãtiã vel cõplacentiã ex huiusmodi ornatu leuez sz citra salutẽ anime sue seu intra dilectionẽ dei et pximi erit immo meritũ si sit in statu merendi: qr est status virtutis modestie: nisi excessuz faciat in ipsa q̃litate vel q̃titate ornatus. Similiter si itẽdit ex huiusmodi vitare opprobriũ hominũ. s. ne diuiso ornamẽto fm morẽ p̃rie despiciaf a ceteris aut ɔtẽgio tradaf nullũ videtur vel saltẽ leue petũm hec ille. Sed tñ vt Grego. ait. Nemo pciosã vestem nisi ad inanem gloriã querit videlicet vt honorabilior ceteris videaf. Nemo vult

ibi preciosis uestibus indui vbi a nemine pōt videri. Et ille que vanitatibus abutunẗ vt in pulchritudine superent cūctas vel ne in pulchritudine ab alijs superenẗ aut q̄dā inani gloria.s.vt de pulchritudine laudentur: ēt a pctō totaliter minime excusātur. Nā maxima ipietas est nō cōpati ifelicibus aiabus xpi precioso sāguie redēptis. Dū cōcupiscunt magis vane laudis nomen q̄ȝ multarum animarū salutē. Sed neq̄ȝ q̄ dicūt h̄ se agere ut placeāt viris suis excusātur: q2 q̄si quodā rete uanitate vtentur ad retinēdos ꝓprios viros ne ab alijs impietatibus capiātur cuȝ rete expādāt vbi viri sui nō sūt: quare o mulier vana potius te ornas cū in publicuȝ prodis q̄ȝ cū a viro tuo in secreto thalamo de propinquo videris? Ibi quasi quedā regina cōpares: hic v̄o cū trafarda q̄si quodā carnis puij monstrū apparees. Ibi nequaq̄ȝ alteri uiro uelle placere: hic v̄o licitū est cū moderamine honestatis: ob legitimam eādm gr̄am q̄rere. Sed caue o mulier ne tibi accidat q̄ galine que decipiẗ a vulpe. Solet.n. vulpis cuȝ vidit galinā ex timore sui in arborem ascendere ꝓcito gressu stipiteȝ circuire q̄ territa galina defixo oculo ex alto prospectans crebri vertigine inspirato terratur: ex quo in arbore se retinere non valens cadit statimq̄ȝ illa vulpis parata rapit atq̄ȝ occidit. Sic mulier insensata timet nō placere viro meretricali ornatu se muniens ꝛ nūc rōnis per spūalem v̄iginē iudiciū pdēs in os infernalis vulpis peccando mortuit. Similiter que dicunt se ideo hoc facere q2 sic ꝑcipiūt viri certe nō excusanẗ q2 obedire oꝫ magis deo q̄ȝ hominib9 actu.s.sed auditu vir vane si nō vis tuā coniugem esse meretriceȝ c̄ur vis illaȝ meretricē videri. Uoli ch̄ la tua donna porti si facto hito ch̄ possa ꝛ sia iudicata bona ꝛ honesta. Dime se vno li dicesse qn̄ va cosi per via: o e la pare la bella meretrice ch̄ te ne parebe? Non credo che te paresse bene adunq̄ȝ fa che leui via la cagione che nō li sia dito: fa che non demonstre esser quello che nō he. Et sic pȝ istud triplex mysteriuȝ q̄ apostolus ponit vbi de ornatibus mulierum loq̄tur. Bn̄dictus de9 in eternum. Amē.

¶ Dominica.iiij.in.xl.ante prandium: d̄ auaritia quot.s.modis cōmittitur: ꝛ primo de furto ꝛ rapina. Sermo.lij.

E Jce ancillā filiū ei9 ad Gal.iiij.c.ꝛ in epistola hodierna. Apostol9 Paulus xpi preco fidelissimus cōcordans se voluntati illius cui9 est ꝑco non vnū vitiuȝ vel duo itēdit a nobis expellē̄ ls vniuersaliē oīa ita vt nullū remaneat nec i nobis locū h̄eat. Quia igitur i ꝑcedētib9 tractauimus de peccatis q̄ȝ plurimis que paulus in suis dictis ex ꝑte dei prohibuit. Nūc in v̄bis propositis mādat q̄ eiciamus vnum pctūm q̄ ab effectu d' ancilla: nā animā comitētē illud ex libera ser

nã et dña ancillam facit. Hoc aũt pctũm est auaritia que vt idẽ apostolus ait Ephe. v. est idolorũ fui tus ꝙ dictũ declarans Remig. d. Recte auaritia ydolatrie cõparat̃ q2 dum metallis auri ⁊ argenti de quibus simulacra fiũt homines imoderate seruiũt ⁊ denarios custodiunt in qbus ymagines sunt iperatores auri ⁊ argenti pro deo venerantur q2 serui sunt diuitiaꝝ. Et Ambr. Auaritia eq̃ta est idolatrie q2 sicut ydolatria dei honorificentiam vsurpat ⁊ sibi dicat ita auarus res dei quas vult seruare indigentibus vsurpat sibi ⁊ recondit. Quã ergo Apostolus di. Eice ancillam tm̃ est q̃tum eice auaritiã a te ipa o anima rationalis ⁊ filium eius q est pncipalem qui est amor tp̃aliũ rerũ. Nã si in animo tuo hanc ancillam ⁊ filiũ eius dominari permiseris male finibis q2 vt idẽ pe. Thi. vj. di. Qui volunt diuites fieri incidunt in intẽtationẽ ⁊ laqueũ dyaboli ⁊ desideria multa inutilia ⁊ nociua que mergũt homines in interitũ ⁊ perditionẽ. Radix enim oium malorum est cupiditas quã quidẽ appetentes errauerunt a fide ⁊ inseruerũt se dolorib⁹ multis. De hac igitur auaritia tractare itẽ dentes per totã p̃ntem hebdomadã tria principalia misteria vt moris est videbimus ad honorẽ beatissime trinitatis ⁊ confutationem inimicorum suorum.

¶ Primũ mysteriũ erit de sui iniqua cõmissione.

¶ Secundũ de sui condigna detestatione.

¶ Tertium de eiusdem festina eiectione.

¶ In p̃mo videbimus quot modis auaritia cõmittit̃: ad hoc vt q cõmisit sciat confiteri: ⁊ cognoscat delictũ suum atq3 in futurũ precauere oẽs sciãt.

¶ In secundo videbimus q̃tum est detestabile ⁊ horribile atq3 graue hoc peccatum.

¶ In tertio vero docebimus q̃liter potest ⁊ debet eici a mente talis auaritia.

¶ Circa primuʒ vero ꝙ vt trahi põt ex dictis sancti Tho. secũda se cunde. q. cxviij. ⁊ Alex. in secunda pte sue summe tribus modis committit̃ auaritia pncipaliter. s.

¶ Illicite acquirendo.

¶ Iniuste possidendo.

¶ Iniuste detinendo.

¶ Primus aũt modus quo committitur auaritia. Qui cõsistit in illicita acquisitione fit septẽ modis. .i. septem modis quis acquirit res alienas illicite.

¶ Primus dicitur furtũ.

¶ Secundus rapina.

¶ Tertius vsura.

¶ Quartus symonia.

¶ Quintus sacrilegiũ.

¶ Sextus dãni causatio.

¶ Septimus ⁊ vltimus damni pticipatio.

¶ Circa furtũ nota quod vt colligitur ex. l. i. ff. de furtis. Furtum est cõtrectatio rei aliene mobilis ⁊ corporalis fraudulosa inuito dño aio lucrãdi facta: ⁊ cõcordat cum

Philosopho. vj. Ethi. qui distingnit furtū a rapina & dicit. Furtuʒ esse occultum. Rapinam vero violentā super quo dicit Tho. secunda secunde. q. lxvj. arti. iiij. Quod furtum & rapina sunt vitia: & iusticie opposita: inq̄ztum aliquis alteri facit iniustum & ex hoc habēt rationē peccati φ acceptio est inuoluntaria ex parte eius cui aliquid subtrahitur. Quotienscunq̄ ergo aliquis occulte accipit aliena ꝯtra voluntatē illoꝝ quorū sunt: ille dr̄ comittere furtū. Istorū aūt occulte aliena auferentium multa sūt genera quoꝝ. Primi sunt qui de nocte aut de die ingrediūtur domos seu magezinos aut apothecas aliorum ciuium mercatorū artistaruʒ vel alioꝝ & inde furātur pecunias pānos & alias res. Eccene nesuno de questi tali ladri: cussi non cene fossero come eine sono molti che spesso senteno lamentare le persone che glie stato rotta la botega o lusso de la casa sua & glie stato tolta la sua roba. O misero homo sapi che te intrauenera come al toppo o vero sorci che quādo va per spnder la noce e preso luy ne la trapola qñ tu stendi la mano a furare la cosa daltri: el dyauolo stēde vna grāde cathena: & cum quella te incathena lanima: & mētre che tu tieni la cosa daltri: el dyauolo tiene i cathenato tete may te potera lassiare: per insina che tu nō restituissi: Unde Aug. Res quā capis decipula est: dū capis caperis: dum tenes alienaʒ: teneris a dyabolo. Et ideo ꝯsulo tibi fili mi: māgia per modo che possi smaltire: ouer padire: altramēte te conuera rēdere: ouer gitar fuora. i. vellis res iuste acquisitas: & nō iniuste q: si vis saluari oportebit restituere aliena: & in hoc ablatio alienorū iniusta: est periculosius peccatū multis alijs q: in alijs contritio & ꝯfessio: sed i hoc vltra ꝯtritionē & ꝯfessionē requiritur restitutio: & anteq̄ꝫ veniat ad talem restitutionem: li sara da dire e da fare: & passerano āni & anni: & sempre pl: nō poderla fare: & tū non sera per nō poteremia p nō volere: & ꝯsequēter sempre stara in peccato mortale: & in mane del diauolo. Predicant sanct⁹ Bernar. φ semel dū quidā vir sctūs admoneret quēdā demonem vexātem quendā hoīeʒ: vt diceret ei per φ peccatū plures hoīes dānarētur. Sic astrictus & coniuratus dixit: φ ꝑpter ablationē alienoruʒ. Cui vir sanctus: nōne homicidiū ē maius & grauī⁹ atq̄ꝫ blasphemia & huiusmodi? Respōdit demon φ lʒ illa sint grauiora: tū facta penitētia remittuntur: sed in hoc pctō nō sufficit penitere: nisi sit restituere. Unde ꝑpter hoc: demon multū tētat homies furari: rapere fenerari: & alio illicito modo aliena auferre. Et lʒ facta confessione & restitutione: cū ꝯtritione hoc peccatū remittatur: tū: vt dixi: difficulter fit talis restitutio. Dolce e lo pigliare: ma multo duro & amaro e lo lassiare: duo mirabilia sunt in hoc mūdo: vnū in viris. s. qñ restituunt aliena: alte

rum in feminis qñ. s. deponũt va-
nitates. Examina ergo te ipsum: ⁊
vide si vnq̃ abstulisti occulte ali-
quid ꝯ voluntatez eius: cuius est:
scias q peccasti in auaritia: illicite
acquirẽdo illud tale: quod furat⁹
es quod petiñi. opoꝛtet vt confi-
tearis: ⁊ ablatum restituas: vel pre
cium eius: alias semper es in statu
dãnatõis. Sed dices tu bona mu
lier: ch dio te faci bona che n biso
gna. O laudetur deus: mũda ego
sum ab hoc petõ: nunq̃. n. abstuli
aliena. Sed vtinã: ita sit: vt loque
ris ⁊ dicis: sed dubito q sit oppo-
situz. Ingressa es vnq̃ vineas alie
nas ad furãdum fructus: vt persi-
ca: poma: ficus. ⁊c̃. huiusmodi. In
gressa es vnq̃ hoꝛtos ad furãduz
caules: lactucas: ⁊ alia olera: hoꝛta
lia: vel herbas? Et tu bone vir: in-
gressus es vnq̃ possessiones non
tuas ad furãduz ligna: vel herbas
pro iumẽtis: ⁊ alia huiusmõi? Trã
sgressus vnq̃ terminũ possessionũ
tuaꝝ: ⁊ ꝯsequẽter abstulisti termi-
nos pꝛoximi tui? Et tu sutoꝛ: remã
sit vnq̃ in manibus tuis aliquod
frustum pãni alieni? ⁊ tu mulier:
remãsit aliquod residuum lini: bõ
bicis vel lane: que tibi date sũt ad
nendum seu filãdum? Et tu miser
furatus es vnq̃ aliquẽ agnũ: eduz
poꝛcellum: gallinaz vl̃ huiusmodi.
Que ps est? Certe furtũ est. Et cõ-
sequenter restitutio fiẽda est. Qui
talia cõmisit: nisi restituat: casa cal
da lo aspecta. Dicit etiã lex ciuilis
Insti. de rerũ diui. §. gallinarum.
Quod furtũ cõmitti põt i vna gal

lina. Dicit gl. Immo in vno ouo
Cui cõcoꝛdat gloriosus Hyc. di.
Furtum: nõ solum in maioribus:
sed ẽt in minoribus iudicat: ⁊ assi
gnat rõnem. In furto. n. nõ quod
ablatum est: sed mẽs furãtis intẽ-
ditur. Que snia canonizatur in sa-
cro decreto. xiiij. q. iiij. c. vl. ⁊ Tho
mas secũda secũde. q. lxvj. art. vj.
dicit. Nõ si aliquis furtiue res mi
nimas acceperit: per q̃s hõ nõ im
putet sibi nocumẽtum inferri: ⁊ il-
le qui accipit: possit pꝛesumere: nõ
esse ꝯ voluntatẽ dñi rei excusatur:
aliter furtũ semper est petũm moꝛ
tale: q2 est ꝯ dilectionẽ pximi: cui i
fertur nocumẽtum. Unde ⁊ in tali
bus minimis: si hẽat quis animũ
furãdi: ⁊ iferendi pximo nocumẽ
tum est peccatũ moꝛtale: hec ille: si
ergo ex ablatione alicuius pue rei
dñs eius intelligitur grauari: pec-
catũ est talis ablatio. vt puta. xx. so
lidi in se parum sunt: multi tñ sũt
vni pauperi. Siue ergo hec abla-
tio minimorũ fiat a filijs de rebus
parentum: siue ab vxore: de rebus
viri vel mariti: siue a seruis de re-
bus dñorum suoꝝ: siue a discipu
lis: d rebus magistri: siue ab extra
neis de rebus aliorum: semper ẽ
petũm furti: vt dictum est: ⁊ q ab-
stulit restituere tenetur. Nota etiã
q vt dr̃ in dicta. l. i. ff. de fur. Fur
tum non solum ꝯmittitur in ꝯtrecta-
tione rei aliene: sed ẽt in ꝯtrectatio
ne vsus eius. Unde si furaris vnã
rem mobilẽ ⁊ coꝛpoꝛalez: vt puta
equum: bouẽ: vel aliud animal: nõ
vt possideas illud pro te sed vt ha-

beas vsū eius per aliquot dies cō trectatio vsus istius aialis sic fraudulosa: inuito dn̄o eius: furtum est: et teneris restituere: nedū rem illā sed et preciū vsus illius: vt si cū equo iuisti Romā: debes restituere tātum: quātum si locatus fuisset et huiusmodi. Ex quo fundamēto infero correlarie tres ꝯclusiones. ¶ Prima. O tu depositarie: cui depositę sunt aliquę res: caue ne vtaris illis: q2 si vteris: furtum cōmittes. vt. l. qui furtū. de condi. furtiua sunt. Intellige hoc esse verum qn̄ est tibi expresse prohibitum: ne vtaris: alias vero: si putabas dn̄m permissurum nō cōmittis furtū: et si minus probabiliter hoc putares: vt dicit Hosti. et facit. l. qui re. ff. de furtis. Intellige ēt qn̄ deponitur species: q2 si deponeret genus qđ cōtinet numero: pōdere: et mēsura et nō obsignetur: depositarius illo vti potest: q2 tunc exceduntur fines depositi: et trāsfertur dn̄iū. Si vero obsignat vel clauditur: eo ipso videtur prohibuisse deponens ne depositarius vtatur: nisi ꝯtrarium diceretur expsse: vt. l. licet. et. l. dic. et. l. quinta. depositi.

¶ Secūda ꝯclusio si cōmodata ē tibi vna res ad vnū vsū: noli vti illa ad aliū verbi grā. Datus est tibi gratis vnus equus: vt cū eo vadas vsqꝫ Romā: vel ad aliū determinatū locū: ne pcedas vlteri9 q2 furtum cōmittes: vel cōmodat9 est: vt uadas ad villā: et tu ducis eum ad bellum: et huiusmodi. In omnibus talibus casibus furtū cōmittitur: nisi crederet q2 cōmodās et permitteret: si sciret: et ē iusta cā credendi. Probat hec ꝯclusio. ff. comodati. si vt certo. et. ff. de furt. l. qui inmēta. et. l. qui re. Et in dubio presumit dn̄m nō pmissurū: et inuitū. Si ergo in dictis casibus res perijt: vel deterioratur: ille qui cōmodatū accepit: restitue tenet.

¶ Tertia cōclusio. Tu pignoratarie: cui in pignus datū est aliquid: caue ne vtaris ipo: q2 vt dicit Tho. aut furtum aut vsuram cōmittis: si pignus est aliqua res: cuius vsus pcio extimari pōt. Si enim vteris illo pignore ꝯsentiēte dbitore: vsuraz cōmittis. Si aūt eo nolēte furtum. vt. ff. de furtis. si pignore. Si aūt res pignorata esset talis: q2 et9 vsus sine pcio inter amicos solet ꝯcedi vt p3 de libro: tunc pignoratarius pōt sine peccato vti tali pignore. ¶ Secūdum genus personarū seu hominū: qui inter fures pnt cōnumerari sunt incendiarij. Nā vt plurimū incendium solet fieri occulte. Et licz res subtractas conburāt. vel arbores vastēt: et huiusmōi: tn̄ furti tenentur. Satis. n. lucrat: qui suā voluntatē adimplet et vsum et possessionē extorquet. ff. de furtis. Qui inmēta ho. d. Qui furtū. O tu qui ex odio maliciose: tua ppria auctoritate incēdisti ciuitatē: illā domū segetē: vel alias primi possessiones: tu diceris incendiarius et oēs dātes ad hoc cōsiliū auxiliū vel fauorē et hoc etiā fieri iubētes. Hec ꝯclusio canonizatur in sacro decreto. xxiij. q. ulti

inā.c.pessimā.⁊.xij.q.ij.cū deuo-
tissimā.⁊ ꝯsequenter omnes tales
restituere tenētur oē dānū:qd̄ ve
nit ex tali incēdio. Jmmo si qs ca
su: vel negligētia hoc faceret:tenet
quo ad interesse damnificato.vt.c.
fi.de Jniu. ⁊ dā.da. ⁊ Exo. xxij.
quod certe magnū peccatum ē:⁊
grandissimo tradimēto. Et iō ſm
leges tales incendiarij debent cre
mari decapitari.vt.ff.de incendio
ruina:⁊ naufragio.l. Qui edes.⁊
l.penul.⁊ vltima.ff.de penis.l.ca-
pitaliū.ff.ad.l.corne.de sica.l. Si
quis aūt.ſm canones aūt incēdia
rij ecclesiarum vel locorū religio-
sorum:vel cimiterij ⁊ huiusmodi
sunt ipso iure excōicati vt dicunt.
Hosti.gofre.Ray.⁊ Jo.de ligna.
Sed anteqꝫ denūtient possunt ab-
solui per ordinarios. postqꝫ non
fuerint denuntiati:nō nisi a papa:
vt de sen.exco.Tua nos. Jncēdia
rij vero aliorū locorum debent ex
cōicari ⁊ postqꝫ fuerint denūciati:
etiam non nisi a papa possunt ab-
solui.vt dicit.Pe.de ancharano.
Jure aūt municipali seu immo.
in quibusdam locis tales etiā sunt
excōicati Similiter incēdentes ar
bores domesticas aliorum. Et licꝫ
alicubi non habeatur talis consti-
tutio:tū de iure diuino tu ꝓditor
⁊ maledicte vir:q ex odio vel aua
ritia incendis vel deuastas vites
arbores:seu incēdis segetes:⁊ alia
fata quoquomō deuastas: morta-
lissime qdem peccas:⁊ ad restitu-
tionem teneris omniūꝫ danorum
sibi vel heredibus suis.⁊ non resti
uendo.el trenta milia dyavoli te
ne porterà. Primi igit qui illicite
lucrantur per viā furti sunt aliena
occulte auferentes.⁊ secundi incē
dia vel deuastationes facientes.de
quibus dictū est. Tertij fures dicū
tur:iustas gabellas vel pedagia:⁊
dohanas publicas defraudātes:⁊
alia bona cōia ⁊ publica.quod tan
to maius malū est:quāto bonum
publicū ⁊ cōe melius est bono pri
uato. Unde tale furtū de rebus pu
blicis in iure hꝫ nomē spāle. Dicit
enim peculatus vt.ff.ad.l. Juliaꝫ
peculatus.l.i.⁊ p totū.xxiij.q.iiij.
Quid ergo. Sicuti ⁊ furtū hois li
beri scient vēditi vel empti dicit
plagiū.vt.ff.ad.l.Flauiam.de pla
giarijs.l.i.⁊.l.iiij. Hoc autē peccatū
.s.defraudatio bonoꝝ cōium ⁊ pu
blicorū:valde frequētatur hodie.
Unde pur chel citadino habia la
borsa particular piena:⁊ la casa ꝓ
pria richa ⁊ grassa:nō se cura nie-
te del bene cōmune.chi fura di la
chi fura de qua.⁊ tanto nō si furas
q̄nto cū honesto modo nō se puo.
O ꝓditores rei publice.qūo di-
scordatis ab antiquis ciuibus ro-
manis? Jlli tunc erāt pagani ⁊ ido
latre:gentes reprobate a deo:⁊ mo
derni xp̄iani sunt eis nequiores.
Nobiles nāqꝫ illi:⁊ ciues romani
cū ea fortuna cū qua intrabāt:pu-
blica ⁊ magna ac excelsa officia
cum tali exibant. Si diuites erāt
quādo intrabāt:cū eisdeꝫ diuitijs
exibant. Si vero pauperes ad do-
mum pauperes reuertebantur:⁊
aliquando pauperiores. Nam in

terim pro se nō lucrabātur: īmmo aliqui proprios thesauros: in erarium publicum mittebāt. vt narrat Tullius pmo de officijs ꝺ quodā: noie Paulo. Vñ Idez. tertio de officijs. Nec solum nobis diuites esse volumus: sed liberis ⁊ ꝓpinquis: ⁊ amicis: ⁊ maxime rei publice. Similiter pedagia atqꝫ gabelle publice sunt bona cōia qñ sunt iusta. Et ideo mercatores trāseuntes tenent̄ soluere illa. Et si defraudant: peccāt: ⁊ restituere tenentur. Multa aūt requiruntur ad hoc: vt pedagia sint iusta: que in pñtiarum ommitto. Qñ tñ sunt antiqua: ꝓsumūtur iusta. ⁊ ꝯñr: illa defraudare est furti. Hosti. tā ⁊ Bernar. dicunt: ꝙ qui facit portari bladū: vel vinum ad vsum suum: ⁊ familie sue: nō tenentur ad pedagium: etiā si sit cōsuetudo in contrarium: qꝛ irrōabilis est: ⁊ nō tenenda. Nō enim est dandū pedagiū: nisi de rebus: que cā negociationis deferūtur. vt. c. de vectigalibus. ⁊ cōmissis vniuersis. Hoc tñ dictū hosti. ⁊ Bernar. nō reputatur ab oibus verum: ⁊ ꝯñr: nō est totaliter securum. Quapropter: consulo oibus: vt antiq̄s gabellas ⁊ pedagia soluāt. Quarti fures sunt: rerum inuentarum retentores. O dime: Inuenisti vnq̄ꝫ aliquid qꝺ nō est tuum? O si bene. piu volte. O che ne hay tu fatto? O e lo tenuto p me. Que pars est? Furtum est. Et ꝯñr: restitutio fienda ē. E se non rendi la cosa trouata: o lo pcio de essa: a casa calda te ne andarai. Veritatē enim dicaꝫ El mundo e pieno de ladri. Cade vna cosa ad alcuno: e mai piu si troua. per che: chi la trouaz nō la rēde. Et e tanto peccato: q̄nto se la furasse. Et ꝙ sit verū: tu domine Iurista habes in. l. falsus. ff. de furtis. Qui alienū quid iacens in terra: furandi cā subtulit: furti astringitur. siue sciat cuius sit: siue ignorat. Et hoc quidem rōnabilis est. qꝛ vt dicit̄. l. i. C. de thesau. lib. x. Ex quo scitur: rem nō esse suā: ꝓsupponere dꝫ esse alterius. Cōcor. cū. l. Diuinus Aug. in. c. Si quid xiiij. q. v. Si quid inuenisti. ⁊ non reddidisti: rapuisti. Quātū potuisti: fecisti: qꝛ plus nō inuenisti. qui alienū negat: si posset tolleret. Deꝰ cor interrogat nō manū. Concor. gloriosus hieron. i. c. Multi. eadem cā. ⁊. q. Multi sine peccato putant esse: si alienum quod inuenerunt. tenent ⁊ dicunt. Deus mihi dedit: cui habeo reddē? Discāt hoc genus peccati: simile esse rapine: si quis inuenta non reddit. Si ergo inueneris aliqd alienū accipe illud: nō qdem aio retinendi illud pro te: sed reddendi illi: cuius est: si eum scire poteris. nō relinq̄s illud in terra: ne perdat̄. Vñ deutero. xxij. Nō videbis bouē ⁊ oueꝫ fratris tui errantē: ⁊ pteribis: sꝫ reduces fratri tuo: etiā si nō est propinquus frater tuus: nec nosti eū. duces ad domū tuā: ⁊ erit apud te q̄ꝫdiu querat ea frater tuus: ⁊ recipiat. Similiter facies de Asino: de vestimēto: ⁊ de omni re fratris tui. ħ ibi. fm etiam Sco. in. iiij. d.

ry. rem inuentā: alicui ꝓpter persone custodiendā inuentor tradere debet. ⁊ sine aliqua fictione: cōpetentē operā dare: vt reperiat eū: qui rem ammisit. vt puta. p pconē faciendo publice proclamari: vel aliter. vt per cedulam hoc manifestātem: in publico loco positā. Et si illum reperiet: ⁊ ꝙ illius fuerit p circūstātias certus fiet: restituet illi. Sed si talis nō reperiat: debet ſm quosdam: ab inuentore pauperibus erogare ꝓ aīa illius: cuius res fuit: vt cui temporaliter reddi non pōt: reddat spūaliter. vel si ipse inuentor indigens esset: eam retinere pōt. hoc tñ auctoritate penitentiarii: vel dyocesani. Quinti fures sunt: aliena mala fide pscribentes. i. qui sciunt ea q̄ tenent eē aliena nec aliquo iusto titulo habuisse ⁊ tñ tenent illa: ⁊ tenuerūt p longū tēpus. Ubi nō. ꝙ lʒ ſm leges ciuiles in pscribēte nō requiratur bona fides in prescriptiōe. xxx. vel xl. annorū. vt habet. C. de pscrip. lon. temp. xxx. vel. xl. annorū reqritur bona fides: multo magis ſm theo. i. in foro Dei ⁊ ſm ꝯscientiā. Nā vt dicit in regula. Possessor. de re. iu. li. vj. Possessor male fidei vllo tēpore nō pscribit cū concor. suis. ⁊ ꝯūr: qui tenet aliena bona: defendens se in foro contentioso: qꝛ forte iam pscribit: dico ꝙ si pscripsit mala fide: apud deū non excusatur: ⁊ tenetur restituere. ⁊ potest dici fur: vel raptor. interpretatiue tñ ⁊ indirecte. Usurpat. n. aliena tanꝙ fur: ⁊ ea tenet violenter tanꝙ raptor: quēadmodū superius dictum est de inuētoribus alienorum: qui ea rapere dicūtur ab Aug. qui nō reddunt. ⁊ similr̄ a hierony. ꝓpterea coram deo infectaʒ ꝯscientiam habēt taliter pscribentes: ac per ꝯsequens indigent conscientiaʒ suā purgare: sicut ⁊ fures ⁊ raptores. Sed pdicti nō possunt hoc agere: nisi per condignā satisfactioneʒ: siue restitutionem: qꝛ remittitur minime peccatū: nisi restituatur ablatū ergo eodē mō: mala fide pscribentes nō poterunt cōscientiam suā purgare. ⁊ rectificare: nisi p condignā restitutioneʒ ⁊ sic pʒ de. v. generibus hoīum: aliena illicite acquirētiū via furti: que fuit pma in ordine dicendi. Quorū pmi: sunt aliena occulte auferētes. scdi aliena incendentes ⁊ deuastantes. tertij bona publica defraudantes. quarti aliena inuenientes ⁊ nō reddētes. Quinti aliena mala fide prescribentes. Secūda via per quā peccat hō in auaritia: ē rapina. que vt dictū est. differt a furto: p hoc: ꝙ furtum est tollere aliena occulte rapina auteʒ manifeste ⁊ violenter. Et vt dicit. s. Tho. ſa ſe. q. lxvj. ar. ix. grauius peccatum est rapina furto. Hoīuʒ aūt raptorum quinqʒ sunt genera: sicut ⁊ furum. quorum.

¶ Primi sunt iniuste bellantes.

¶ Scdi mare ⁊ aridam pdātes.

¶ Tertij crimen ꝯcussionis committentes.

¶ Quarti aliena p viʒ occupātes.

¶ Quinti vera debita negātes.

¶ Circa primum sciendum nõ. q̈ vere: si bene cõsideremus: multa mala et dãna sequuntur ex guerra: quia destructiones terrarũ: mortes hominum: violatiões mulierũ: et huiusmodi. Et ideo magnum peccatum ẽ mouere et facere guerraz iniuste: et vlx illis qui sunt cã eius. Sed posses petere: qñ ẽ iusta guerra? Rñdit. s. Tho. sa se. q. xl. Qd̃ bellũ: ad hoc q̈ sit iustũ: dz habere tria.

¶ Primo pncipis auctoritatem. Non enim qlibet suo arbitrio potest mouere bellum: sed opz q̈ habeat licentiam a pncipe ecclesiastico vel seculari q̈ illã possit daf.

¶ Scd̃o cãm iustaz. s. q̈ fiat pro rerum repetitione: vel pro patrie dfeensione. vel q̈ ille: contra quẽ mouetur: meruerit hoc ex culpa sua: et huiusmodi.

¶ Tertio mouens bellum: dz habere intentionẽ rectã. s. vt non ex odio: sed pp̃ter iusticiã et charitatem. s. vt bonum promoueaf: vel malũ euitetur. Quotienscũq3 igif fit aliqua guerra: cui deest aliq̃ ista rũ triũ circũstãtiarũ: vel cõditionũ talis guerra est iniusta. O infelix Italia: et quot guerre facte sunt retroactis tp̃ibus. Credis q̈ fuerint iuste? Certe dubito q̈ vix hoc posset discernere. Jo. An. vel ipse sanctus Tho. si viuerent. Sed dubito q̈ maior pars fuit iniusta. Dico igitur q̈ oẽs qui mouẽt et faciunt guerras iniustas: vel dant auxilium: cõsiliũ: vel fauorez q̈ fiãt: mortalissime peccant. et q̈cquid lucranf aut in predis aialiũ: aut in captione hoium: aut in depopulatione terrarum: et ablatione aliarum rerum: omnia restituere tenẽtur. Jmmo etiam si nihil ad eos perueniret de huiusmodi lucris: tenentur ad restituendũ oia dãna: que fiunt a suis: illis cõtra quos faciunt tale iniustũ bellũ: vt habef in c. Non sane. xiiij. q. v. et in. l. duobus. §. Si quis iniuerit. ff. de vi. vi. et. l. Si tc. Qd̃ metus cã. C. Si etiã subditi mouentiũ iniusta bella dãnificãtur ab illis: cõtra quos mouenf: debent satisfieri et releuari p eos qui mouent tale iniustũ bellũ: vel dant cãm q̈ moueatur cõsulendo et fauendo. Jmmo dico plus q̈ posito q̈ guerra sit iusta: alique psone sunt pŭilegiate ita q̈ si damnificantur: debẽt satisfieri: vt sunt clerici religiosi: cõuersi mercatores: et rustici: euntes et redeuntes: et in agricultura existẽtes et aialia quibus arãt et semina portant. vt habetur extra de treuga et pace. Jnnouamus. Similiter et peregrini. xxiiij. q. iij. Si qs romi petas. Similiter et subditi illorum: cõtra quos fit licite guerra: in qua non pstant suis superiorib9 auxilium: consilium: vel fauorẽ: non debent dãnificari. Et qui dãnificãt tales satisfacere tenenf. Peccata nãq3 tm̃ suos debẽt tenere auctores: nec pena est vlterius ptrahenda: q̃3 delictum fuerit in excedente repertũ: vt dicif in. c. Quesiui. De his que fiũt a maiore pte capituli. Jdeo cõsulo tibi: q̈ anteq3 moueas bellũ:

vel deo consilium vel auxiliũ: ꝙ moneatur examina prius si est iustũ: qꝛ si nõ esset iustũ teneris vt dictum ẽ. Sed qui sunt qui dãt auxilium guerre: sunt qdam armigeri sacomani ꝛ oẽs stipẽdiarij siue sint equestres siue pedestres. O tu che vai al soldo crediu che quella arte sia licita. Respondeo ꝙ sic vt habetur. xxiij. q. i. Noli. ꝛ. c. militare. ꝛ. c. qd culpat: ꝛ de torna. c. i. ꝛ trahi põt etiã ꝛ. n. iij. sed tñ nota ꝙ ars militaris est vna ex illis que difficulter exercetur sine peccato. Que sunt septem vt tractant doct. in. c. negotiũ de pe. di. §. in huiusmodi. n. stipendiarijs regnare solent licet non in oibus horrẽda blassemia. Che q̃nto piu vituperosamente biastema tanto piu e tenuto galiardo. O gran galiardia. Similiter ꝛ homicidium. anno p mancho de amazare vno hõ che vno cane. Similiter ꝛ vitiũ cõtra naturã credo. n. ꝙ italia sit contaminata in hoc spurcissimo ꝛ fetidissimo horrore propter multas guerras q̃s habet. Sed posito ꝙ vnus stipendiarius sit mundus a tribus predictis vitijs nõ euadet istud quartum. Che a pena po viuere el soldato el fante a piede hõ darme o sacomãno o ragazo o cõtestabile o capo di squadra conducter o capitanij che se sia senza tollere la roba altrui iniustamente e molte volte ꝓcede che sono mal pagati ma nõ ꝑcio son scusati. hábiamente tu pouero hõ che fai tal arte che se ti moui a guerra iniusta sei tenuto de satisfar cioche guadagni ꝛ dogni danno che fai mozando vigne tagliãdo arbori i focchando case ꝛ simile: ꝛ posto che te troui a far guerra iusta sei tenuto de satisfar ogni dãno che fai a chierici religiosi a merchadãti ali contadini de la parte aduersaria ꝛ a tuti altri che non hano culpa di tal guerra. di che ꝯcludo che vno soldato mal si pol saluare: meglio e per te chi faci altro exercitio ꝛ cõsigliote che dagi el tuo figliolo ad altra arte. Secundi raptores sunt mare ꝛ terra ꝓdantes. O maledicte pirrate nõ ne raptor in veritate dici potes? certe sic ꝛ merito qꝛ: totum mare discurris ꝓdando ꝛ amicos ꝛ inimicos ꝛ per vim rapiendo quecũqꝫ potes. ꝛ ideo peccas mortaliter ꝛ quolibet anno excõicaris solẽniter ab ore pape ita ꝙ regulariter non potes absolui nisi ab eo: ꝛ rõnabiliter videt hoc eẽ ordinatũ qꝛ nisi eẽnt merchatores marini q defferunt mercimonia ꝛ victualia totus mundus ꝓuaretur multis comodis quibus suppletur ex nauigatione marina. Ideo in. c. ꝑterea. xxiij. q. viij. dr ꝙ dñi terrarum debent cõpescere istas piratas a tali maledicta arte. Sed heu qd dicã. hodie honorãtur ꝛ exaltantur ab omnibus ꝛ nõ cogitant ꝙ participãtes cũ talibꝰ excõicatis etiam ꝛ ipsi sunt excõicati: tñ dicitur ꝙ isti participãtes possunt absolui a suis ordinarijs: Ma color che hano in corso volũtariamẽte o per patroni o ꝑ sov

to patroni o per comiti o per sot-to comiti o per scriuani o per no-chieri o per cōsiglieri o per cōpa-gni o per ꝓdieri o per remieri o p q̄lunq3 altro modo:pur che ci va dano voluntariamēte tuti sono ex cōicati de excōicatione papale. Et vltra hoc tenentur ad oīa damna que faciunt. Infelici vui nō vede ti che quasi nō vuicti se non de ro baria. E qn̄ satisfareti tanto quāto seti obligati. Preterea non cogita tis ꝙ oēs tenetis violenter per an nos ⁊ annos ⁊ quot dāna veniūt ex tali violenta detentione q2 for-te illi quos detinetis habēt vxores ⁊ filios ⁊ filias qui nō hn̄t aliūde alimentum ⁊ suum substentamen tum ⁊ modo carent illis forte fa-me moriunt ⁊ meditate vel vxo-res ⁊ filie ex pauperie cōsentiunt violatiōi ⁊ dehonestatiōi et forte efficiuntur publice meretrices fi-lij forte efficiuntur latrones ⁊ de-mum suspenduntur quoꝝ malo-rum vos maledicti pyrate estis cā ⁊ ideo debetis satisfacere oīa dāna q̄ veniūt sustentatis ab illis quos violenter detinetis quot mala etiā sustinent isti pauperes retenti a vo bis male comedunt ⁊ male bibūt ⁊ peius dormiūt ⁊ induunt:ac pes-sime tractantur ac si essent vilissi-mi fui emptitij: Biscoto verme-noso ⁊ a mesura: ⁊ aqua fetente et dormire tre p banco assai stricto: bastonate a sbaco: ⁊ questa vita fa noli poueretti anni ⁊ anni:chi ci so no de quelli:che ci sono stati.xx.⁊ xxx.anni. O crudelissime fere. O maledicti homini: O scomunicati corpori del dyabolo e qn̄ satisfareti de tanti dāni.⁊ fareti pnia di tanti peccati? Uultis videre q̄ȝ graue peccatuȝ sit hoc: Hoc audite. sco. in.iiij.d.xv.⁊ etiā Tho.⁊ alij theo. dicunt: Qd̄ si vnus detinet iniuste aliquē in carcere:omne damnum quod illi venit: ex tali iniusta car-ceratiōe:dȝ illi satisfacere: vt verbi gr̄a. Detinet vnus aliquē artificeȝ vel mercatorē: vel agricolam iniu ste per.x.vel.xx.dies: ⁊ huiusmo-di ꝓpter quā incarceratione per-dit operas suas: ⁊ incurrit multa alia dāna: dicunt: ꝙ omnia debet satisfacere illi: Unde q2 exiliuȝ: car cer in iure reputatur: ideo q mit-tit aliquē in exilium: vel ad confi-nium: ꝙ est exiliuȝ ad tp̄s: iniuste: tam ipse q̄ȝ oēs qui sunt huius cā efficax: huius consilio vel auxilio: tenentur exulato ⁊ confinato ad sa tisfaciendū de omni dāno exinde sequuto.ar.ð homi. Sicut dignū ⁊.ij.q.iij. Qui consentit. E perho ti ricordo:se hai adare la tua balo ta o voce ꝯtra alcuno ad essere sbā dito ⁊ confinato: apri bene li ochij se le iusto o nō. che se non fusse iu-sto:tu hai vno grāde carico adosso. Sed reuertamur ad rem nr̄aȝ. Cogita o maledicte pirrate: quot dāna veniūt illis pauperibꝰ quos detines per tot annos in galea: q2 talis detentio: est pessima carcera-tio. que oīa dāna: satisfacere tene-ris. alias el trēta milia dyaboli te ne portera. Et va pur la. Similit ⁊ qui in publicis stratis insidiant

z transeūtes aggrediunt z spoliāt peccat mortaliter. z qz peccatū3 eo rū valde ꝑturbat pacē ciuilē: ꝓ3 leges possunt a quocūqz impune occidi: sicut z nocturni pupillatores agrorū: vt. C. qñ licet se sine iudice iudicare. l. i. z scḋa. Non l3 aūt occidē furē diurnū nisi se telo dfēdat: qz tunc plus est qz fur: vt in. c. si pfodiens. de homi. Et. ff. ad. l. cornelia. De siccarijs. l. furē. Et si capiantur ab officiali seculari: debent priuari vita: vt. ff. de penis. l. capitalū. §. Grassatores. z. §. famosos ſm canones aūt primo raptores debēt excōicari ab epo: vbi delinquūt: vt in. c. j. de raptorib᷑ z. c. placuit. vj. q. iij. scḋo denegat eis pnia: nisi reddāt rapta: vel plenā securitatem de reddēdo faciāt vt possunt. Si aūt nō pñt: in morte dabitur eis pnia: z viaticum: si sunt vere penitētes: z deuote atqz humiliter petāt: z doleāt ꝙ nō possint satisfacere. Tñ denegabit eis ecclesia sepultura ad terrorē alioꝝ. vt in. c. Super eo. De rapto. Et sacerdotes aliter se habētes cum ꝑdictj raptorib᷑: vel ab eis elemosynas recipientes: quasi rapine participes: ab officio z beneficio sunt deponēdi: vt in dicto. c. Sup eo. Et hec pena imposita a canonib᷑: dz intelligi nō solum de latronib᷑ terrestribus: sed etia3 de marinis: vt sunt pirrate: z similes. Sed tñ hodie isti pirrate: z maledicti ꝓdones: ꝑpter mūdanū fauorem: sepeliunt honorifice. sed certe: talis sepultura ē eis ad maiorē damnationē. z qui sepeliunt eos z faciunt sepeliri: oēs peccāt: vt dictum est. Cogita igit bene: si vnqz rapuisti bona alicuius per vim: scias ꝙ omnia teneris restituere. Et si forte de tenuisti vel spoliasti: vel fuisti cā ꝙ detineretur: vel spoliaret aliquis romi peta. i. pgens romā vel pro indulgentijs: vel pro beneficijs obtinendis z alijs causis in curia romana peragendis: vltra peccatum mortale qḋ cōmittis: et obligationem quā habes ad restituendu3: es excōicatus excōicatione papali: vt p3 in processu annali. vbi etiā ponitur de pirratis. Similiter etiā: z qui accipiunt proiecta in mare ex naufragio: rapina3 cōmittūt: z restituere tenent sic accepta. Et qui non restituit: a casa calda se ne andara. Tertij sunt crimen cōcussionis cōmittentes. hoc autem crimen committitur q̄ttuor modis. vt habet. i. q. i. c. Iubem᷑. z. c. l. Iulia. z. c. sequenti. que tria capitula: sunt tres leges eodē modo incipientes. C. ad. l. Iuliam. repe. Et primo cum superiores: z in officio constituti extorquent aliqd a subditis p metum. O quot ꝯcussiones fiunt hodie in mundo: z iniuste extorsiones. Diximus superius: ꝙ defraudare pedagia: z gabellas iustas est peccatum. z tenet restituere talis defraudans. Ma volta la carta al contrario: z ponamus ꝙ sint iniusta: nunquid ē peccatum: ista defraudare? Certe nō. Immo imponentes illa z exigentes: peccāt: z restituere tenētur. ꝭ

peto: qñ huiusmodi gabelle ꝛ peda gia sunt iusta? Et Rñdit. Ray. ꝙ si pedagiũ est antiquum: ꝛ fuit im positum ab his qui potuerunt: vt principibus vel regibus prefer tis auctoritate ecclesie ac etiã ex iu sta cã: vt ꝓpter defensionem tran seuntium: vel nauigantiũ: vel ꝓ fie ꝛ huiusmodi. ꝛ recipiẽs facit illud ꝓpter quod fuit impositum. tunc pedagium dr̃ iustaꝫ: ꝛ sine scrupu lo ꝯscientie põt accipi. ꝛ tunc reci piens nõ laboret: nec illas facit ex pensas: q2 nõ est necesse: paratus ẽ tñ si necesse esset labores ꝛ expẽsas impendere. Eodem modo: si ne sciat a quo fuit institutuꝫ: putat tñ ꝙ ab his qui potuerunt. ꝛ ex pre dictis causis. Similiter si dñs ali cuius exigit a subditis talias: seu tationes: seu collectas antiq̃s: et vel creditur ꝓbabiliter: ꝙ ex iusta cã imposite fuerit: nõ peccat. Immo qui subtrahit illas: furtuꝫ cõmittit vt dictũ est. Si võ pedagium: vel gabella: seu collecta: ꝛ talia: sint no ua: ꝛ nescitur iusta cã: tunc nõ dꝫ exigi: Et qui exigit: peccat ꝛ resti tuere tenetur. Probatur. xxiiij. q. iij. Si quis romi petas. de treu. ꝛ pa. Innouamus de censibus. per uenit. ꝛ. c. Cum apostolus. ꝛ. l. Ue ctigalia. de publicanis. ꝛ Uete. ff. In processu etiaꝫ annali quẽ facit papa in die cene dñi: excõicat oẽ ꝓprio oẽs dños ꝛ cõitates: impo nentes nouas talias suis subditis vel pedagia ꝛ gabellas trãseuntib9 siue sint antique: ꝛ tñ exigentes nõ adimplent neq3 fuerit vias tutas marinas ꝛ terrestres: neq3 alia ꝓp que imposite fuerunt: peccãt exigẽ do: ꝛ restituere tenentur. Concor. his Inno. ꝛ Alde. Similiter cuꝫ rectores officiales terrarũ minant subditis suis: ꝛ incutiunt eis timo rem nisi faciãt sic ꝛ sic: ꝙ incarce rabunt eos: vel aliter tormentabũt et ꝓpter hanc cãm illi pauperecu li: ex timore dant eis aliqd: tũc cõ cutiunt eos: ꝛ restituere tenentur. Scd̃o modo cõmittitur cõcussio: cũ quis nõ vult facere qd tenetur nisi data pecunia. vt v̑bi gr̃a. Iu dex hꝫ salariũ sibi deputatũ: ꝛ tene tur ex officio ministrare iusticiaꝫ: nõ vult tñ super vna cã proferre sniaꝫ: nisi sibi soluatur a partib9: vel ab vna habẽte ius: tũc cõmit tit concussionem: ꝛ restituere tene tur quicqd habuit. Medic9 etiaꝫ ꝯductus ab aliqua terra: cui cõsti tuit salariũ cum pacto: ꝙ nihil exi gat a singularib9: ꝛ tñ nõ vult ire ad aliquẽ infirmũ: neq3 medellaꝫ ꝓbere: que pars est? Concussio est. ꝛ restituere tenet. Idẽ dico de ma gistris scolarũ: de aduocatis: pro curatorib9: notarijs: ceterisq3 offi cialibus: quibus assignatum ẽ sa larium a cõicate seu a ꝓncipe: vel a clientulis suis: ꝛ hoc: vt faciant officium suũ diligenter: ꝛ tñ nolunt nisi supra data pecunia: oẽs tales dicuntur concussores: ꝛ restituere tenentur. Similiter etiam tenẽtur Iudices: aduocati ꝛ procuratores si possunt finẽ facere litigijs ꝛ cau sis: ꝛ tñ nolunt: sed protendũt: eas vt ex diuturnitate magis lucrent.

concussionẽ

ↄcussionē cōmittunt. Stipendia-
rij quoqꝫ: quib⁹ ↄstitutū est salariū
⁊ tamē vltra illud uolunt: aliquid
ↄcussionē cōmittunt. O quot dā-
na faciunt huiusmodi stipēdiarij
⁊ non solū regacij ⁊ famuli: sed ēt
ipsi pncipales: his a qbus hnt sti
pendium: aliquādo in herbis: in
paleis: in feno: bladis: pecudibus
gallinis ⁊ huiusmodi. Immo qn̄-
qꝫ habitant in domibus eorū vi ⁊
auferunt eis bona. Que oia resti-
tuere tenētur. Et si aliqn̄ indigent
defensione: nolunt eos defendere:
nisi supaddat pecunia. Et multo-
tiens possēt debellare inimicos: ⁊
nolunt: ne sit finis guerre: vt sic ex
diuturnitate: magis lucrent: hec
oia phibuit Joānes baptista sti-
pēdiarijs vt hētur Luce. iij. sic di
cēs. Neminē ↄcutiatis: neqꝫ calū-
niā faciatis. Contēti estote stipen
dijs vestris. Immo dico plus: qđ
si i bello iusto: ex sua inertia ⁊ cras
sa ignorantia: nō defendunt suos:
⁊ tn̄ pn̄t restituere tenētur oia dā-
na inde sequuta. Idē dico de ad-
uocatis: ⁊ pcuratoribus: atqꝫ hu-
iusmodi.

¶ Tertio cōmittitur cōcussio: cū
quis accusat: vel ab accusatione de
sistit pp pecuniā: qui etiam resti-
tuere tenetur.

¶ Quarto cōmittitur cōcussio: cū
quis pp opera sua extorquet imo-
deratū salarium. Rationabile cer-
te est: qꝫ artifex soluatur de suo ar-
tificio: ⁊ agricola de sua agricultu-
ra ⁊ huiusmodi. Sed tamē ista so
lum debet eē equalis labori impē
sio: ad hoc vt obseruet iustitia cō-
mutantia. Sed multi vidētes ho-
mines idigere suis operib⁹ ⁊ exer-
citijs nolunt illas impendere: nisi
detur illis quātū petunt: ⁊ petūt im
moderatū salariū. Et sic qui indi-
gent eis: cogunt dare quicqd pe-
tunt: ⁊ sic ↄcutiuntur. Similiter ⁊
quedā paupcule psone tā mares
qꝫ femine nō habēt vnde viuāt: nisi
si locētur ad aliquod exercitiū vel
ad aliquas operas: ⁊ vbi merētur
x. nō dantur eis nisi. vij. ⁊ forte mi
nus: ⁊ ita: ne fame moriātur: cogū
tur locare opas suas vilissimo pre
cio: tūc ↄcuti dicūtur: ⁊ ↄcutiētes:
restituere tenētur. Quilibet ēt tene
tur phibere testimoniū veritatis si
ne pcio: qn̄ requiritur: ⁊ si nō vult
testificari: nisi soluat sibi aliquid:
ↄcussionē ↄmittit: ⁊ restituere tene
tur. Si tn̄ faceret aliquas expēsas
pro phibēdo tali testimonio debet
satisfieri ei per eum: ad cuius istā
tiā phibetur: iiij. q. iij. vēturi.

¶ Quarti raptores sunt: per vim
aliena occupātes. O quot sunt in
mūdo: ⁊ precipue in ciuitatibus ⁊
terris ptialib⁹: qui tenēt bona mo
bilia ⁊ stabilia ↄciuiū ⁊ ↄterigena-
rum suoꝝ: sub mātello ⁊ ptextu re
bellionis. Et quia sunt magni pa-
trhasiones in ordine monacoꝝ: nō
possunt extrahi de manibus eoruꝫ
talia bona: ⁊ sic illi: quorū sunt illa
bona: vi opprimūtur: ⁊ opꝫ mendi-
care: aut multū stricte viuē ⁊ mul-
totiens furari: ⁊ filios ⁊ filias suas
si habēt male capitare. O raptor
maledicte: scias: qꝫ nedum restitue

re teneris illa bona: que abstulisti: sed ēt oēs fructus inde pceptos: ꝛ oia emolumēta. Immo ꝛ oia dāna: que inde sequuta sunt huiusmodi psonis. Quilibet enim male fidei possessor: tenetur restituere rē: cū omnibus fructibus pceptis ꝛ quos ipse dn̄s pcepisset si possedisset. de re. spo. grauis. ff. de cōdit. fu. l. in re furtiua. ꝛ. ff. de rei ven. si nauis. §. generalē. Intellige fruct⁹ qui supsunt: deductis expensis que fiunt gr̄a fructuū querendoꝝ aggregandoꝝ: que deducunť tā a male q̄ꝫ a bone fidei possessore. ff. de peti. here. si po. §. vltimo. Occupātes etiam per vim dn̄ia terrarum: ciuitatū ꝛ villaꝝ: raptores dici debent ac restituere tenētur tales terras p eos occupatas: illis: a qbus abstulerunt: vel heredibus eorum ad quos ptinent: ꝛ ēt omnia emolumēta: ꝛ fructus inde pceptos: ꝛ si quis hostiliter inuaderet aliquas terras ecclesie romane subiectas: n̄ solum peccat mortaliter ꝛ restituere tenetur: sed ēt est excōicatus ex cōmunicatione papali: vt pꝫ in pcessu annali. Examinet igiť vnusquisq̄ꝫ seipsuꝫ: ꝛ videat: si q̄n̄q̄ꝫ hostiliter inuasit: vel dedit ꝯsiluꝫ auxiliū: vel fauorē: vt inuaderet aliq̄ terra ecclesie: siue sit capitaneus: ꝛ dux gentis armoruꝫ: siue comestabilis peditoꝝ: siue armiger: siue pedes: siue famulus. siue ragatius omnes sunt excōicati.

¶ Quinti raptores: sunt vera debita negantes: qui vere pditores appellari possunt. Unde ꝛ pp hoc in aliqua patria: q̄n aliquis vult iniuriari alicui: q̄ sit pditor: dicit: o tu hay facia de denegare vn debito. Et vere magna proditio est: q̄ tenearis alicui soluere aliquod: ꝛ q: nō p̄t pbare: audes illud negare. Scias o pditor: q̄ rapinā committis ꝛ magis peccas: q̄ꝫ si tantūdem occulte illi tolleres: vn̄ Aug. in. c. penale. xiiij. q. v. Penale est: occulte auferre: sꝫ multo maioris pene est: visibiliter eripe. Similiter si iam solutum est tibi debitum ꝛ ille qui soluit ꝯfisus in te: non fecit frangi instrumētum: vel notam publicā debiti: nec alias cautuꝫ se fieri fecit: ꝛ ideo petes iteruꝫ solui. Certe magna pditio est: ꝛ rapinā cōmittis. Bona. n. fides nō patiť: vt bis ab eodē: idem debitum exigatur. vt ff. de re. iu. ff. bona fides Et in eodē casu: cadit restitutio: cōsulo ergo vnicuiq̄ꝫ: vt q̄n mutuat alicui: ne sibi denegari possit: aduocent testes: vel faciant fieri notā: chel mūdo hogi e pieno de tradimenti. Et qui custodit res suas: nemini facit iniuriam. ꝛ habundare in cautelis: nō nocet. Et sic pꝫ d̄ duobus modis: quib⁹ cōmittitur auaritia: que cōsistit: in illicita acquisitione rerum. Benedictus deus i seculorum secula. Amen.

¶ Dominica quarta quadragesime post prandium de q̄n̄q̄ꝫ generibus vsurariorum vel de quinq̄ꝫ modis quibus cōmittitur vsura. Sermo. liij.

Eiice ancillam et filium eius. Ad galat. iiij. et in epistola hodierna. In precedenti sermone vidimus de duobus modis seu vijs: quibus committitur peccatum auaritie. s. per viam furti et rapine: vbi diximus: quod quinque modis committitur furtum: et quinque alijs committitur rapina. Nunc restat quod videamus de tertio modo: per quem quis peccat in auaritia: qui dicitur vsura: quam multipliciter homines committunt. Et in presentiarum nota quod quinque sunt genera hominum committentium eam.

¶ Primo quidam sub nomine mutuationis.

¶ Secundo quidam sub nomine pignorationis.

¶ Tertio: quidam sub nomine emptionis.

¶ Quarto: quidam sub nomine venditionis.

¶ Quinto: quidam sub nomine locationis.

¶ Primo quidam sub nomine mutuationis: vbi nota quod secundum omnes doctores tam theologos quam canonistas: vsura nunquam committitur: nisi interueniat mutuum siue expressum: siue interpretatiuum siue palliatum. De essentia autem huius contractus mutui sunt duo

¶ Primum: quod sit gratuitus: et non onerosus: seu grauatiuus. i. quod sit gratis sine grauamine illius cui fit. Ideo dicit Sco. in. iiij. di. xv. q. ij. quod ad iuste contrahendum mutuum oportet seruare equalitatem in numero pondere et mensura: exceptis de quibusdam casibus de quibus infra videbitur et de hoc mandato domini. Luce. vj. c. centis. Mutuum date: nihil inde sperantes.

¶ Secundum est: quod per ipsum contractum mutui transferatur dominium rei mutuate a mutuante in mutuatum i. ab eo qui facit mutuum in illum cui fit et hoc solum per tempus mutuationis et hoc habetur. ff. si cer. pe. l. ij. que incipit mutuum damus. §. appellata. vbi dicitur appellata est autem mutui datio: quia de meo tuum fit. vnde secundum ethymologiam mutuum dicitur quasi meum fiat tuum. Quotienscunque igitur aliquis trahit mutuum de sua natura: que est quod detur gratis: et aggrauat illum cui fit tale mutuum in aliquo. s. quia vult quod reddat sibi non solum quantitatem mutuatam: sed aliquid vltra: illud vtique vltra: est vsura: et facit contra mandatum christi precipientis quod mutuum gratis detur. Ideo bene dicit concilium agathense. vsura est vbi amplius requiritur: quam quod datur vbi gratia. Si. x. solidos dederis: et amplius quesieris: vel si dederis frumenti modium: et insuper vltra aliquid exigeris. et habetur. xiiij. q. iij. plerique. Quodcunque sorti accidit usura est. et Hosti. expressius usura est: quodcunque solutioni rei mutuate accedit ipsius rei usus gratia. Magistri autem breuius usuras diffinientes dicunt: quod usura est mutuum ex lucro principaliter intentum: sors namque mutuantis: est illud quod mutuat: et istud quidem debet sibi restitui. Sed si exigit aliquid vltra illud est usura: quia accedit sorti. Et notanter dicit Ambro. Quodcunque: quod

est nomē distributiuū.i.oē quod ad innuendū φ siue exigat genus: siue spēm: sumēdo genus ⁊ spēm prout sumit̃ a iuristis semper committit usuram. Genus aūt ſm iuristas: est omne illud quod consistit: in numero: pōdere: ⁊ mēsura. In numero consistit pecunia. In pōdere aurū: argentum: ⁊ similia. In mēsura granū: uinū oleum: ⁊ huiusmodi. Qui ergo mutuat centum: ⁊ vult sibi restitui centū ⁊ decem vel centum ⁊ quinqꝫ ⁊ huiusmodi cōmittit usuram ⁊ illd quod habet vltra centū mutuata restituere tenetur? O poterai dire: come li pupille ⁊ le vedoue: nō possano ꝑstare li loro denari a rasone de cinqꝫ per cento? Rñdendo che si p la lege del dyauolo. §. te ne porrera se fay tal ꝑstantia. ff. de dā. Ma secōdo la lege de xρo. Rñdendo cħ ñ ne pupilli ne vedoue neruna altra persona del mondo ne a ragio ne de cinque per cento ne di quatro ne di tre. Immo se ꝑstasse cento milia ducati cū pacto che te ne rendi vno solo quatrino e nō piu nō e licito: ⁊ e vsura ꝯ el comādamēto d xρo. Mutuū date. ⁊c. Se tu bona dona iprestι ala tua vicia quatro pani volendo che te ne renda cinqꝫ cōmetti vsura e qllo vno che voy dauantazio sey tenuta a restituire. Similiter si tu mutuas. x. libras cere piperis ⁊ croci ⁊ huiusmodi que ꝑmutantur pondere cū pacto φ reddant̃ tibi decem libre cū dimidia vel cū tribus vel vna vncia tu es vsurarius ⁊ illud plus teneris restituere. Similiter si mutuas tres mēsuras frumenti olei ⁊ huiusmodi que cōmutant̃ mensura ⁊ vis tibi restitui q̄tuor: vel tres cū dimidia ⁊ huiusmodi vsurā cōmittis ⁊ illud plus teneris restituere. Nō licet ergo pro mutuo exigere nec sperare genus. i. aliquā rem que consistit in numero pondē vel mensura: sed neqꝫ speciē. Species aūt est ois res que ꝑmutat̃ nō numero neqꝫ pōdere: neqꝫ mēsura: vt animalia domus agri: vinee ⁊ huiusmodi. Si ergo mutuas aliqꝫ q̄titatem pecunie ⁊ vis φ vltra detur tibi domus: ager: vinea: equus eduꝰ: agnꝰ: porcellus: capones vel salma lignoꝝ ⁊ huiusmodi: vsurā cōmittis ⁊ ad restituendū teneris. Si etiam velles operas alicuiꝰ ꝑ mutuo que sibi fecisti: aut vt seruiret tibi per q̄tuor aut tres aut vnū diem vsuram cōmittis: ⁊ vel si velles φ animal eiꝰ puta equus: mulus: asellus: vel bos seruiret tibi per vnum vel plures dies vsuram cōmittis. Ideo bene dicit Amb. xiiij q. iij. plerique. Esca vsura est: ⁊ vestis vsura est ⁊ quicquid sorti accidit vsura est ⁊ quod velis ei nomē imponas: vsura est. Et gloriosus Hyero. super Eze. putauit inquit qdam vsuras tm̄ eē in pecunia qđ ꝑuidens diuina scriptura ois rei aufert superhabundantiā vt plus nō recipias q̄ dedisti. Idē habet̃ ea cā. ⁊. q. v. putāt. ⁊. c. si fenerariꝰ Et est rō q: vt dr̃. iiij. Ethi. Oē illud pro pecunia hētur cuius ꝑciū pōt pro pecunia mensurari. Ideo

dico tibi plus q si mutuas numos cuidã cũ pacto q ipse teneatur venire ad molendinum tuũ ad molẽdum vel furnuz ad coquẽduz vel scolas ad audiendum: vel apothecam ad radendum: ⁊ huiusmodi vsuraz cõmittis: q: et pecunia mutuata: cõmodum ⁊ vtilitatez suscipis: que pñt pecunia extimari. Similiter ẽt vt dicit. s. Tho. in q̃dam epistola ad ducissam lothoringie: ⁊ brabantie: si mutuas alicui dño vl cõitati: cũ hoc pacto q̃ recipias aliquod officium ab eis: vsura est ⁊ teneris renunciare officio taliter acquisito: q: pp mutuum: accipis officij ptãtem: ⁊ ipi dñi ⁊ cõitates recipientes tale mutuũ cũ tali pacto peccant: q: dant tibi occasionẽ peccandi. Si tamẽ gratis officiuz dederint ⁊ postmodum receperint mutuũ a te: quod de officio possẽt recipere hoc absq3 oi pacto poss3 fieri. Dico tibi vnã aliaz ɔclusionẽ q si res quã accipis per vsurã vltra q̃ntitatem mutuatã: est de sui nã lucrosa ⁊ fructuosa: sicut sunt domus vinee: agri: ⁊ ɔsimilia: tũc nõ tantum res ipse: sed etiam earum ꝓuentus restituendi sunt: s3 Sco. ⁊ Ric. Ratio est: q: tales fructus: sunt fructus rerũ quarũ nõ tu: sed alius est dñs. Potes tñ inde deducere expensas: ⁊ forte etiã tuas operas moderatas. Dicit ẽt Ray. q vsurarius tenetur ad oia dãna: que quis per solutionez vsure passus est: vt si domum suam ꝓpter hoc vlius vendidit: vel si aliã cõducit: aut si pp hoc ab alio aduersam quesiuit in oibus istis casibus cõmittitur vsura: sub nomine expsse mutuationis: seu aperti mutui. Sed quidã verecundantur facere vsuram sic aperte: ⁊ tñ oino volũt lucrari ex mutuo: ⁊ quid faciũt vadunt ad iudeos: qui apte ⁊ publice mutuant sub vsuris ⁊ dãt eis pecunias multas: vel paucas: vt mutuent eas sub vsuris: sicut mutuãt suas: ⁊ hoc que pars est? Certe vsura est. El dyauolo tene portara ti ⁊ luy. Ratio est: q: qui per alium facit est perinde: ac si faciat per seipsum: vt dicit regula. de re. iu. li. vj. Et quicq̃d tali via lucraris: restituere teneris. Jmmo s3 aliquos si quis mutuaret gratis pecuniam alicui: vnde vsuras exercere posset ⁊ sic inducit eũ ad fenerandũ: qui alias nõ feneraret: insolidũ restituere obligatur: ẽt si nihil lucri ad eum puenit. Creditis vos o pfecti q inueniãtur de istis: qui dant pecunias iudeis: vt mutuent eas sub vsuris? Certe opinor q sic. O maledicti hoies: ⁊ fidei ꝓditores: cuz inimicis xpi deuoratis bona xpianorum. Say che te ricordo: che de vulpe ancho se ne pigliano: licet i psenti lateas: tũ in futuro añ tribunal xpi publicabitur malitia tua: ⁊ tunc mercedẽ s3 opa tua recipies. Et hoc q̃tum ad pmum. Metilo da canto: ⁊ piglia el secũdo.

¶ Secũdo quidã cõmittunt vsuram sub nomine pignoratõis. vbi nõ. q pignus est obligatio rei licite pro debito iusto: que fit ad maiorez securitatẽ creditoris: q: tutius

de fo.cope. Si diligenti. Si etiam debitor iurauit se no uenturu contra talem renunciatione: non ualet iuramentu: cu factu sit in fraudem legis. ar. C. de legibus: non dubiu q quotienscuq pactu est a iure co muni remotu no est seruandu. ff. de pac. iur. gen. §. sed si quis paciscatur. et l. si vnus. §. pacta. et in. d. c significante. de pigne. Si et debitor pmisit subire pena: si queniat de iure: vel de facto no valet: cum psumatur hoc factu in legis fraudem ar. de spon. genia. de pcarijs. c. ij. C. de vsuris. Cu allegas. Est et sciendu: q creditor pot exigere a debitore expensas quas facit circa rez pigneratam: siue p fructib' colligendis: siue pro cultura agroru: vel p pascuis et custodia iumetorum pigneratoru: nisi essent exp ese imoderate. ff. de pignera. l. si fucos. cu pcor. Omnis aut rla generalis suas habet falletias: et psequeter etia ista. Dico: q si possessiones alicuius: violeter detineretur ab aliquo iniuste et indebite: recipi pnt in pignore ab illo: cuius sunt pro mutuo que facit illi: qui eas violeter et iniuste detinet: nec talis teneret fructus coputare in sorte: ex eo q p cipit fructus de re ppa ar. extra. de vsuris. coquestus. de deci. c. fi. Et licet hec duo capitula loquatur de rebus ptinetibus ad ecclesiam: tn Ray. ide intelligit de omnib' possessionibus. Similiter et et vt in textu? Dico q gener sustines onera matrimonij: qui nodu habuit dotes: si recipit a socero: vel ab alijs dotatib' mulierez aliqua aliquaz possessione in pignus quousq recipiat dotes: licite facit fructus illi' pignoris suos. Nec teneret computare in sorte. in. c. salubriter. de vsuris. vbi dicit. Sane ad fruct' possessionu: que sibi a socero sunt pro numerata dote pigneri obligate in sortem computandos no credim' copellendum: cu frequeter dotis fructus: no sufficiant ad onera matrimonij supportanda dicit. Joan. an. super vbo numerata dote. i. numeranda: sup vbo cpellendu: notat q etiaz circa pcepta legis diuine: multu pot papalis potestas. Facit quod notatur de deci. A nobis: q debet intelligi: q potest declarare: quo intelligi debeant pcepta dei: sicut hic declarat: q in hoc casu n sit vsura: et in similibus casibus: et nota. fm glo. in. d. c. salubriter: q ad hoc q maritus lucretur fruct' rei dotalis: requirit q sustineat onera matrimonij: quod patet. ff. de ex ce. doli. l. pater in pncipio. Ite oz q possessio rei dotalis sit tradita vero. ff. so. ma. l. de diuisione. Unde si maritus pcipit fructus rei dotalis anteq sustineat onera matrimonij: no debent sibi cedere lucro: sz debent accrescere doti: vel dotanti. ff. de vsuris. l. videamus. §. ante: et glo. in. d. c. salubriter. dicit q debeat restitui mulieri. et facit ad eiusde c. q pp onera matrimonij cedunt sibi fructus. Unde ex quo non sustinet onera: nec fructus hebit: sed circa hunc casum: isurgunt qdam dubia. Primu pater tradidit nu-

ptul: filiam suam cū pmissione do tis: gener duxit vxorem: ꝛ sustinet onera matrimonij: nō recepta do te. Queritur an debeat hēre alimē ta a socero: pro vxore sua? Rñdit Jo. an. in. d. c. salubriter q̄ si gener nō recipit pignus: sed cautionem de numerāda dote certa die: ꝛ in terim recipit ex pacto certos dena rios pro libra: qui dicunt hoc licite fieri: oñdant textum. Nā iste nō facit ad hoc: q: loquitur tm̄ in fru ctu sub sūmisso dei iudicio. Pau lus de leazarijs. in. d. c. salubriter. tenet ꝯrium: videlicet q̄ gener po test licite recipe. x. vel. viij. pro cen tenario fm ꝯsuetudinē regionū: ꝛ dicit esse casum in. d. c. salubriter. ꝛ in. c. quia frustra. Sed vt dicit ve nerādus pater. ꝛ. b. f. Joānes de capistrano: in tractatu quē fecit de vsuris: reuera non est casus: quod liceat in aliquo illorum duorū. c. Unde tutior est sentētia. Jo. an. nā nō est par rō: q: possessiōes pigne rate sunt apte nate fructū pducere naturaliter: ꝛ ista pignora succedūt loco dotis: qd̄ nō est in pecunia: q̄ naturaliter nō pducit fructū. Dic tum est ergo in vno casu: sed nō in alio. Sed certe titulus nr̄e qōnis nō est similitudo. Jo. an. Nā sup posito pro vero eius dicto: attamē nos querimus: si mulier debeat ali mentari per pr̄ez: quousq̄ dos sol uatur. Et rñdendum est: q̄ sic. Et facit rō dicti capituli salubriter. eo q̄ maritus sustinet onera mr̄imo nij pro quibus fructus suos facit. C. de iure do. l. pro oneribus. Et sicut fructus rei: pro dote obliga ta succedunt loco fructuū pueniē tium ex dote: quos marit⁹ suos fa cit: ita et loco fructuū dotaliū suc cedunt alimenta prestanda per do tantē quousq̄ dos soluatur mari to sustinenti onera matrimonij. ꝛ hoc verum est fm oēs.

¶ Secūdum dubiū. Pone here des mariti hn̄t puilegium: q̄ non teneātur infra annū dotē restitue re. C. de rei vxo. actio. l. vna. reci piunt fructus per annū: ꝛ alimen tant vxorē olim defuncti: cui succes serunt: nunqd gaudent isto benefi cio: q̄ nō cōputent fructus in sortē vigore dicti. c. salubriter? Rñdit In no. Hosti. ꝛ Jo. an. q̄ nō: q: solu to matrimonio: desinit esse dos: ꝛ heredes pn̄t statim reddere rez pi gneratam vxori olim dicti defun cti: qd̄ nō poterat maritus cui inci bebat onera mr̄imonij supportare

¶ Tertium dubium dictat statu tum: vt soluto matrimonio: q̄diu heres mariti steterit in dote persol uenda teneatur certū qd dare vxo ri relicte: vt inde se possit alere: nū quid valeat hoc statutū vt mulier recipe possit illud lucrum cum bo na ꝯscientia? Jo. de ligna. in clem̄. ex graui. de vsuris. satis disputat hanc qōem. Tandē ꝯcludit: sta tutum nō valere. Ideo debet age re mulier: vt dos sibi persoluatur. Idē ibidem tenet Joan. de ymol. Immo plus di. mathe⁹ de matha solijs de bononia ibidē: q̄ tali sta tuentes incidunt in penaz illi⁹ cle men. Dn̄s panormitanus: dum le

geret Senis aliter dicebat in.d.c. Salubriter.s.q aut sumus in casu: vbi vxor debet alli ab herede mariti: et tunc valet statutum: loco alimentorum determinãs certam quantitatem: cum honestius sit recipere quantitatez q alimenta minuatim. Aut sumus i casu: in quo relicta nõ debet alli ab herede mariti: et tunc statutũ non valet. Sz pro declaratione pdictorum. formatur aliud dubiũ: et erit quartum.

¶ Quartũ dubium: An heredes mariti: teneantur allere vxorẽ relictã illius cui successit: donec psoluat sibi dotem? Et licz opiniones sint pro et contra: tñ Idem panormitanus dicit. Mihi placet ista: q si vxor relicta: nõ habeat alia bona: debet alli ab herede mariti: etiam vltra annum datum heredi ad dotem persoluendã. Et hanc opinionem tenet glo. et Bartho. i.l. Unica. §. Exactio. C. de rei vxo. actiõe. Et speculator. Qui filij sunt legit. §. post versi. cũ dote. §. si aũt. ff. so luto matrimonio. et. in. c. p uras de dote post diuortiũ. Si aũt mulier relicta habeat aliũ vnde se allat: nõ dz alli ab herede olim viri: si ẽ extraneus. Et ideo tutius est: q vxor relicta agat pro dote sua: ne se ponat in discrimine conscientie. Unde canoniste cõiter tenent: q soluto matrimonio: nõ licet mulieri relicte alqd pcipere de dote nõ restituta: ex quo formatur qntũ dubiũz.

¶ Quintũ dubiũ: pone: q heredes dent ei possessionẽ in pignus pro dote restituenda: an mulier talium possessionũ fructus lucri faciat vel teneatur computare i sortem? Inno. in dicto. c. Salubriter dicit q fructus cõputantur in sortem. Idem hosti. in summa eo. ti. Idem Jo. an. et Jo. de ligna. in dicto. c. Salubriter. recitat.

¶ Sextum dubium. qd est remedium talis mulieri? Rñdit Jod. an. et Jo. de ligna. vbi. s. q mulier sit discreta et cauta: ne recipiat rem obligatam sub pignore: sed illam vendi faciat: vel recipiat eã in solutũ pro iusto precio. ff. de re. iudi. l. A diuo pio. Alias fructus rei in pignus recepte: extenuabunt dotẽ et computabũtur in sortẽ. Cõcor. Bernar. Inno. hosti. et Anto. de butrio in dicto. c. Salubriter. Forte etiam posset dici: q si mulier nõ est sufficiens talẽ cautellã habere: et nõ sit sibi soluta dos: post interpellationẽ legalem. i. post vnũ annum a morte mariti: q: añ vnũ annum heredes nõ tenẽtur reddere sibi dotem: nisi existeret in mobilibus. vt. C. de rei vxo. actione. l. vna debeant alimẽta suscepta: per mulierem computari in interesse non solute dotis: sua die: et nõ in sortez. maxime si mulier aliunde nõ habeat bona: vt cõiter contingere solet. Cogita bene: q: huius opinionis: quidam reperiuntur: vt dicit sctũs Bernardin9 in tractatu de contractibus in sermone. xlij. s. dñica d: passione post prandium. ar. j. c. ij. vbi tractat: quãdo licz accipere vltra sortem.

¶ Septimũ dubiũ mouetur. Po-

nerq gener qui possessiões sub pignore datas: cognito sibi vtilius esse pecuniam habere: q̃ fruct⁹ possessionum percipere: sub pignorat dictas possessiones cuidaz tertio: an ille tertius teneat cõputare fructus in sortem? Rñdit. Guil. q si gener animo donandi transferret totum ius quod habeat in re pignorata pro dote: in aliquẽ: nõ ꝓpter pecuniã quã recipit ab eo: sed quia cõiunctus vel amicus eius ẽ seu sponse sue. ⁊ sic amicitie seu ꝓpinquitatis gratia donare intẽdat ⁊ ille amicus sive ꝓpinquus: non cã lucrando: ũ fructuũ mutuet sed ꝓpter charitatem: ⁊ gr̃a amicitie: vel consanguinitatis: seu affinitatis: sic absq; periculo vsure: posset fructus lucrifacere: alias nõ. s; tenetur fructus computare in sortem vt in. c. Illo nos. de pigno.

¶ Tertio quidã cõmittunt vsurã sub pallio: vel nomine emptiõis. Et hoc ẽ: cum aliquis intendit nõ gratis: sed mercenarie mutuare. ⁊ vt palliet iniqtatẽ suã: dicit mutuario. i. ei qui mutuuz petit. Ego tradam tibi pecunias quas petis: sed non sub nomine mutui: neq; sub nomine pignorationis: sed sub nomine emptionis: Unde inia nius ꝯtractũ venditionis: seu emptionis. Ego enim accipiã rẽ tuã pro hoc precio. s. pratum: vineaz: vel domũ: ⁊ huiõi: ⁊ restituam eã tibi: cũ tu restitues mihi quãtitatẽ pecunie mee. sed ꝓ eo tẽpore quo tenebis pecuniã meã: tu habebis fructum eius: ⁊ ego habebo fructũ possessionis: vinee: seu pradi tui. ⁊ sic tali intentione: ⁊ mẽte simul ꝯ hunt. Certe iste ꝯtractus: l; extrinsece sit emptionis: substãtia tñ veritatis intrinsece: est pignorationis. Unde magis debet attendi qd̓ in veritate geritur: q̃ qd̓ simulate exprimitur. Et quia talis res: in veritate est pignorata: l; explicite dicatur empta: ideo fructus pcepti: debent computari in sortem. vt in. c. Illo nos. de pigno. Alias: talis ꝯtractus: vsurarius iudicabit. vt expresse patet. in. c. Ad nr̃am. de emp. ⁊ ven. Ubi Jo. an. dicit. idẽ Qd̓ aũt talis emens: habuerit intentionem mutuãdi nõ emendi: ⁊ possessionẽ illã in pignus accipiẽdi: per tria signa põt perpendi.

¶ Primũ est. qñ precium: qd̓ datur modicum est: respectu valoris rei: quia emit eam satis minori precio: q̃ valet.

¶ Secũdũ est: qñ soluitur aliqd vltra receptã summam. puta. fuit vendita res pro. c. florenis: ⁊ ponitur in pacto: q si vẽditio rescindatur: soluantur. cxx.

¶ Tertium signuz est: qñ emptor solet exercere vsuras: vel vsurarios ꝯtractus. probanf hec in dictis. c. Ad nostraz. ⁊ Illos. Similiter etiam presumitur: emptorẽ malã intentionẽ habuisse. s. mutuãdi: nõ emendi: qñ apponitur pactum de retrouendendo in decẽniuz: ita tñ: q ante quinquẽniũ: instrumentũ reuenditionis nequaq; facere teneatur. Nam in hoc casu: s̃m hosti. ⁊ Jo. an. in dicto. c. ad nr̃am.

eo ipso: detegitur ipsa fraus. Est nihilominus aduertendũ: q si emptor agri: vel vinee. & huiusmodi: intentione simplici emit ea: & p̃cio iusto: paratus semper reuendere illa: si venditor voluerit redimere eadem: nõ est vsura: sed emptio pura & simplex. & p̃ñr ꝯtractus licitus. vt habetur in. l. ij. C. de pac. inter emp. & ven. In iudicio autẽ anime: standum est in his: conscientie cõfitentis se purã & simplicem habuisse intentionẽ. Similiter pone q aliquis tpe messium: vel vindemiarũ: emit frumentum vel vinum: vt tot mensure: pascali tpe sibi reddanẽ: talis ꝯtractus vsurarius est. xiiij. q. iij. Usura. Scdm. n. cõmunẽ cursũm oium regionum: & omnẽ opinionẽ: tũc tẽporis talia cariora sunt. Talis. n opinio extimanda & ponderanda est. extra de sepul. Certificasti. ff. de fluminib⁹ l. j. In pncipio. nec obstat: q quãdoq; cõtrarium accidit. q2 ad hec nõ aptantur iura. ff. de legi. Nam ad ea. Et. d. iiij. Erit autẽ lex. Qui contrafecerit: in foro ꝯscie ad satisfactionez inducendus est. extra de vsuris. Consuluit. & c. in ciuitate. Similiꝰ si quis emit merces: vel victualia: vel operas alicuius hominis: vel aialis minus iusto p̃cio: pro eo q anticipat tps in soluendo p̃ciũ anteq̃ accipiat merces vel victualia p aliquot mẽses. puta. dat p̃cium tpe veris: & recipit p̃mium tpe estatis: vsura ẽ. Et hoc: nisi subistaret periculo: vt q2 bladũ põt pbabiliter plus valeret vel minus dicto p̃cio: qd̃ soluit. vt in. c. In ciuitate de vsuris. Rõ huius est: q2 emptor: per quandã rõnem mutui tradit p̃cium venditori añ rei empte receptionẽ. Cõstat. n. q ex nã ẽptiõis: & vẽditiõis seu cõmutatiõis: nõ tenẽ p̃ciũ rei empte tradere: anteq̃ rem emptã recipiat. Nam oẽs cõmutationes sibi inuicem pariter & ad paria obligãtur. Quia ergo ꝓpter mutui rõnẽ ibi intercedentẽ: q̃si pro p̃cio mutui: accipit seu retinet aliquam partez debiti p̃cij rei empte: iccirco intercidit in hoc casu vsura. Et notãter dico: nisi subster periculo: quia tunc secus. vt vbi gr̃a. Si res minus vẽditur q̃ valeat tpe emptionis: recipienda tñ in aliquo tpe: in quo potest verisimiliter dubitari: vtrũ plus vel minus valitura sit: q̃ tpe quo empta est: nõ cõmittiẽ ibi vsura. Uerbi gr̃a. In mẽse madij: qñ frumẽtum est carum: eo q min⁹ reperiatur tpe illo: emit Petrus modiũ frumenti tribus florenis: cũ tñ tunc valeat quattuor recepturus nihilominus frumentũ in mense augusti qñ ipsius solet eẽ copia. & sperat q tunc valeat tres florenos: talis casus: vt dictum ẽt nõ reputaẽ vsurarius. Et rõ est. q2 rõ huius dubij: ponit extimatiões in rebus ex ipsa nã rerũ: que in tali tpe: minus valere p̃ñt: sicut i. c. Nauigãti. de vsuris: ꝑz. Unde nõ minus datur ex tpis: sed ꝓpter naturaz rei: que minus valet in vno tpe: q̃ in alio Hec est snĩa. Sco. l iiij. d. xv. Et concor. Alex. de ale.

Suil. ꝛ hosti. q̄rto quidam cómit
tunt vsurā sub palio: vel sub noie
venditionis: ꝛ hi sunt: qui vendūt
rem suam ad terminū: seu ad cre-
dentiā: ꝛ ratione termini: seu dila-
te solutionis. quia emptor nō sol-
uit p̄ciū statim: sed petit terminū
Isti venditores vendūt plus iusto
p̄cio. vbi gr̄a. Res valet ad plus
vel ad altius q̄ȝ valere possit. x. Et
vnus vendit eā. xj. Propterea q:
emptor vult expectare de solutiōe.
Que pars ē? Certe manifeste vsu
ra ē. vt in. c. Consuluit. de vsuris.
Ratio est: q: ibi sunt duo ꝯctus. s.
venditionis ꝛ mutui. Venditio q
dem: q: vendit̄ res: ꝛ statim tradi
tur emptori. Mutui vero: q: cum
ipse emptor teneretur statim trade
re p̄ciū rei empte: ꝛ tn̄ expectat̄
per mēses vel per annū: tātū ē q̄n-
tum si venditor mutuaret sibi p̄ciū
rei illius empte: pro quo mutuo:
res nō valet: el piu che potesse va-
lere. nisi. x. Vult habere. xj. vel. xij.
Et ideo est vsura: q: rōne mutui:
recipit vltra sortē. ꝛ ꝑn̄: illud pl᷒
restituere tenetur. hoꝝ oiuȝ p̄ma-
tum tenent isti maledicti mercato
res: non fideles aut boni: sed infi-
deles ꝛ mali: qui exercent ꝯtract᷒:
quos qdam vocant stocos: alij di
stractos: vel stramatios. alij retrā
gulos. alij aciuimēti. ꝛ committū
tur qn̄ vēditur pannus: vel equ᷒:
eā tpis expectatione plusq̄ȝ valet.
ꝛ postea iste emptor: cū non indi-
geat illa re empta: sed pecunia: ven
dit eā non solum ꝓ minori p̄cio:
q̄ȝ sibi constiterit. sed etiā minus
q̄ȝ valet. ꝛ hoc est vsura: siue dicat̄
distractū: siue stocū: siue retrangu
lum: o aciuimēti. Nota tn̄: q̄ si ali
quis haberet vnā rem: quā non in
tendit vendere nūc: sed intendit eā
s̄uare vsq̄ȝ ad tp̄s: sciēs q̄ illo tpe
plus valebit: ꝛ aliquis q̄rere talē
rē nunc. iste rn̄det se nolle eaȝ nūc
vēdere: q: non est tēpus actum: sȝ
pro tpe futuro. Ille aūt dicit se vel
le emere pro tanto p̄cio: quāto va
lebit tūc tpis: sed non vult soluere
nisi vsq̄ȝ ad tp̄s illud. ꝛ sic taxat̄ p̄
cium inter istos duos: talis ꝯtra-
ctus non ē vsurarius. vt in. c. Na
uiganti. de vsuris. Verbi gr̄a. vn᷒
ex gr̄a speciali p̄stat vel uendit bla
dū in tpe: quo cōiter minus valet.
ille tn̄ ꝓponebat frumētū s̄uare. ꝛ
in tpe cōiter ac ꝓbabilit̄ magis ca
re vendere. dico: q̄ iste pōt idem p̄
cium exigere ab eo: qui statiȝ vult
emere in hora prestationis: vel vē
ditionis quod probabiliter affutu
rū est in illo tpe magis caro. cum
hoc tn̄: q̄ aliquē certum diē illius
tpis determinate p̄figat: q: ipse nō
erat illud venditurus nisi i aliquo
vno die. ꝛ etiā: q: si ipse nō erat il-
lud venditurus nisi in aliquo vno
die. ꝛ etiam q: si ipse de vno mēse
vel hebdomada posset: ꝛ post fem
sibi eligere diē: in quo plus ualuis
set: nimis pinguis fieret sors illi᷒.
Et si non prefigat determinate cer
tum diem illius tpis: tunc taxādū
erit p̄cium: s̄m q̄ diutius ꝛ cōmu
nius valuit in mēse illo: aut p̄cio
mediocri inter carius ꝛ minus ca-
rū illius mensis. hoc autem modo

ꝓprie loquēdo: nō ꝓpter tp̄s acci-
pitur iſtud plus: ſed ꝓpter nām
rei: que plus valet in vno tpe: q̄ꝫ i
alio. Cauſa aūt quare ſub tali ꝑcio
pōt vendere illud duplex eſt. Pri-
ma: q2 is cui preſtat vel vendit: te-
netur ſibi ad ꝓbabile equiualens:
ſeu ad ꝑſeruandum eum a dāno ꝓ-
babilis lucri. Scōa ē. q2 illud qđ
in firmo ꝓpoſito dn̄i ſui eſt ordi-
natum ad aliquod ꝓbabile lucrū:
nō ſolum habet rōnem ſimplicis
rei ſed etiam vltra hoc quādaꝫ ſe-
minalem rōnem lucroſi vel lucri:
quā cōiter capitale vocam9. Pro-
pterea non ſolū habet reddi valor
ipſius ſimplex. ſed ⁊ valor ſupad-
iunctus. Iſte ergo caſus licitus ē
ſm Sco. vbi. ſ. ⁊ Alex. đ ale. ⁊ ha-
betur de vſuris. in ciuitate. ⁊. c. na-
uiganti. ⁊ ibi Jo. an. cōcor. Hoſti.
in ſumma. ⁊ archi. xiiij. q. iij. Vſu-
ra. hoc tn̄ ſm hoſti. nō licet cleri-
cis. quibus vilius emere: ⁊ carius
vendere: turpe lucrū eſt. xiiij. q. iij.
Quicūqꝫ. ⁊ ne cle. vel mo. c. Inſti-
tuta. Conſulo etiā dicit hoſti. lai-
cis: q̄ notent verba. ſ. q̄ hoc licet:
qn̄ non erant vendituri res ſuas tē-
pore ꝯtractus. Et ideo in. c. i ciuita-
te dicit̄. q̄ melius ē ⁊ tuti9 faciūt
ſi a vilibus ꝯtractibus abſtineāt.
Sed ſi quis vendit rē pro ꝑcio q̄
iſto inſtanti currit: ſi plus valet vſ
q̄ꝫ ad paſca: vult illud pl9 ſibi da-
ri: ſi vero minus: nō vult q̄ ꝑciuꝫ
minuat̄. dicit hoſti. q̄ ꝓculdubio
talis iudicādus ē vſurarius. Idē
notat archi. xiiij. q. iiij. §. i. Maꝫ lꝫ
rōne dubij cōtractus ſuperior ex-
cuſetur: attn̄ in tali caſu nō ſtatur i
dubio: cum vellit certum ⁊ ſuper-
additionem. Dubium. n. ꝑdictum
facit equitatem iuſtitie: lꝫ plus re-
cipiatur q̄ꝫ detur: eo q̄ rō hui9 du-
bij ponit extimationē valoris i re-
bus ex ipſarum natura: que in tali
tpe: poſſunt plus vel minus vale-
re. Ex his patet pōt: q̄ vēdere ad
credentiaꝫ ſiue ad tp̄s: aliqn̄ licet:
⁊ aliqn̄ nō. Et vt de hoc habeatur
plena noticia ⁊ vera: nota q̄ ven-
dere ad credētiā pōt fieri triplicit̄.
vt ponit beatus Frater. Jo: de ca-
piſtrano in quodaꝫ tractatu ſuo de
vſuris.

¶ Uno modo credentia precij ſol-
uendi in futuro pōt incidere i con-
tractu ꝑ grām ⁊ liberalitatē vendi-
toris. ſ. qn̄ res venditur ſm iuſtaꝫ
extimationē: pro tpe emptionis ⁊
extimationis ipſius rei: vt ipſe vē-
ditor expectat ſolutionē ꝓpter gra-
tiam: quā hꝫ ad emptoreꝫ. ⁊ talis
credentia: nullū vſure viciū hꝫ. q2
nulla vſura ex credentia eſt. cū res
vēdatur tantum quātuꝫ valet: ſm
iuſtam extimationē: que extimatio
fit pro tpe ꝯtractus: Immo talis
credentia eſt valde bona: cum ſit
opus valde pium: cum. ſ. fit indi-
genti: qui ſaltem ſoluere: difficilt̄
vel minime poſſet tēpore ſolutio-
nis: ⁊ datur ei res qua indiget.

¶ Secūdo modo poteſt incidere
credētia in cōtractu nō ꝓpter gra-
tiam venditoris: ſed ex natura con-
tractus: q2 res nō extimat̄ ſm va-
lorem quē habet qn̄ tradit̄: ſed ſm
q̄ valebit: vel ſeparatur valere tē-

pore solutiōis. vbi gr̄a. Si aliqua res vēdat in aliquo tpe: in quo nō hz tantā vtilitatez ⁊ necessitatē hu mane vite: quātum habitura ē in futuro tpe: ⁊ vendēns nō erat ven diturus eo tpe quo minus valet: sed in alio: quo speratur plus vale re. Tali casu: vendere ad credētiā est licitum ex natura ꝯtractus. vt ꝓbatur in dicto. c. Nauiganti.

¶ Tertio modo pōt incidere cre dentia in ꝯtractu peraccidēs. s. ex natura tempoꝛis: qñ si quis vēdit plus: ꝙ valeat res tpe venditiōis: vel ꝙ valitura sit ꝓbabiliter tem poꝛe solutionis: aliqñ eam vendi turus. Et hoc mō: ꝯtractus est vi tiosus: ⁊ credentia ē vsuraria. Di cunt tñ aliqui: ꝙ licet ꝯtractus sit vitiosus de se: tñ excusari pōt ex p te venditoꝛis. Si. n. venditoꝛ rem suam nō intendit vendere carius ꝓpter tps: sed ꝓpter damnum qđ sibi venit ex dilatione solutiōis re cipiende: seu ꝓpter vexationē suā redimendā: quā ꝓbabiliter timet sibi futurā i receptione sui debiti: vel ꝓpter maliciam sui debitoꝛis. Tūc excusatur ꝯtractus a vitio: qa equitas estimationis in huiusmo di contractibus p recompensatio nem dāni: quod ꝓbabiliter timet Seruatur. ⁊ rectitudo huius inten tiōis tūc apparet: qñ venditoꝛ po tius optaret nō vendere talib⁹: ꝙ ad credentiā vendere: ⁊ qñ libēti⁹ daret alijs p minoꝛi ꝑcio ꝙ istis ad credentiā pro maioꝛi. Sic er go fm quosdam excusatur ꝯtract⁹ ⁊ si excusatio vera esset: excusaretur ꝓpter interesse: qꝛ nō fit principa liter ꝓpter lucrū: sed ꝓpter dānū euitandū. Cautius tñ est quod in cauda dicti. c. in ciuitate subiungi tur. s. Ciues tui sue saluti bñ cōsu lerent. si a tali contractu cessarent. Uno et enim modo sic vēdens nō pōt excusari: qñ. s. ꝓpter credentiā vendens: plus vēdit ꝙ valeat res simpliciter: vel ꝙ verisimiliter va litura sit tpe solutionis. vel etiaz si verisimiliter nñ valitura sit tpe so lutionis quantum venditur. tamē vendens illas ⁊c. non venderet: ni si plus reciperet ꝓpter credentiā ⁊ expectationem. ⁊ sic intelligit. c. Consuluit. de vsuris. Hec dictus beatus pr. Jo. de capi. Sed quid cum vēdo possessionē meā: qꝛ nō das mihi ꝑciū eius: tecū facio pa ctuz: quousqꝫ mihi tradas ꝑcium recipiaz interim fructus e⁹. Rñ. fm Bal. ⁊ Petrum de anchara no: qui dicunt: licitum esse contra ctum. qꝛ cum possessio fructificet: nō videtur iustuz: ut emptoꝛ hēat vtilitatez ⁊ fructus rei empte: ⁊ vē ditoꝛ nō habeat vtilitatem precij: vt possit pecunia vti: Jta tñ: ꝙ qñ tū emptoꝛ soluit de pcio: in futu rū tñ venditoꝛ minus recipiat de fructibus. vbi gr̄a. Si possessio fuit. c. floꝛenis: cū inde ad annum dat sibi. quinqꝫginta tunc venditoꝛ det sibi medietatem fructuuz. ⁊ sic de alijs. Sed theo. nō appꝛobant dictū ꝯtractum: qꝛ ratione dilatio nis de soluendo ꝑcio: videntur ha beri dicti fructus quod ad vsuraz ꝑtinet. Extra de vsuris in ciuitate.

Item possessio subest periculo emptoris et de se est fructificabilis: nō autem pecunia ꝓcij soluendi substat periculo venditoris: nec de se fructificat. Et ideo consulendū est abstinere ab huiusmodi. Posset tamen fieri pactum: q si infra certum terminum emptor non soluerit ꝓcium: extunc fructus recipiat venditor: quousq ꝓcium sit solutum. Sed hoc non fiat in fraudē: sed in penā. Hec Anto. archi. flo. ¶ Quinto: quidā cōmittunt vsuram sub nomine locationis. vt puta. si locator extimat valorē rei locate et locat eam: hac conditiōe adiuncta: q qualitercūq pdat seu deterioretur: vult eius precij recuperare valorem suū. hoc qdem fit in fraudem vsurarum: quia res extimata intercidit loco pecunie. nec vera locatio est: qr locator rē suo periculo tradit: pro qua ꝯstituitur sibi merces. Debet. n. locator: qui rebus suis permittit aliquē vti. interueniēte mercede ꝯueniēti. Ego dico: locator et tu cōductor. extra de loca et condu. eius. c. preterea. Accedit etiā qñq: q quidā emit oues a pauperibus vel non pauperibus q̄s minime hñt: et scit vel credit eas non habere: ac pro tali emptione dat aliquā pecunie quātitatē: q̄si iam a venditore illa aialia accepisset: locat illa ipsi venditori pro certa annua pensione. certe talis contractus vsurarius est. Si autem credit eum habere illa: et sine fraude emens locat sibi: tunc non committit vsuram: si capitale stat ad periculum eius et accipit mercedem cōuenientem. Similiter aliquando interuenit: q aliquis rusticus egens pecunia vadit ad vnum: et dicit vis mihi mutuare. c. libras: et ego dabo tibi tot corbas frumēti in anno? Rñ. q sic. et facit fieri instrumētū: q rusticus vnū par boum habz ab eo: ꝓpter quos tenet sibi dare tot corbas frumēti in anno. Iste contractus lz extrinsece appareat locatio nis: tñ in ꝟitate ē mutuatiōis. palliate et ꝯñr: illas corbas frumēti debet computare in sortem. alias est vsura est: cum in veritate non sint dati boues. sed sola pecunia. hāc maliciam vsurariorum ponit Jo. de ligna. in. c. frumenti de vsuris. et vocatur iste contractus inf vulgares: facere boues sine cornibus. Sed vt dicit prefatus beatus frater Jo. de capistrano. ponam q mutuans dictas. c. libras suscipit in se periculum et casum fortuitū illorū bouū sine cornibus. vt qr dicit mutuans. accipe pecunias: et eme tibi boues quos vis. et si casu fortuitu moriantur: mihi imputes alias tibi. nunquid est vsura? videtur q sic. qr tenēdo in se casus fortuitus: non excusat aliquē ab vsura in mutuo. ut in dicto. c. frumenti de vsuris: ergo nec in casu predicto: vbi non videtur eē mutuū: lz habeatur respectus ad rem. Sz in contrarium videtur: qr vt docet practica: iste contractus nō est inductus in fraudē vsurarum: sz potius ad euitandas malitias ru-

sticoꝝ. qui si viderent boues quos habēt esse alterius: non curant illos: sed potius labore lucroso sibi deficere faciūt. ⁊ non sine difficultate possunt probari malitie eoꝝ .i. ꝙ boues stracauerunt. damnificatur igit̃ emptor eoꝝ: ⁊ non deficit sibi: nisi probatio. Dicit̃ ergo ꝙ nisi qui sic contrahit solitus sit alias fenerari: cōtractus de sui nā non est vsurarius. Primum tñ: his non obstantibus: credo veri⁹: quia in terminis p̄dictis: apparet expresse: ꝙ est mutuum: ⁊ non locatio. hec ille. Sed pone. do boues cuidā: qui dat mihi .x. corbas frumenti in anno. Nūquid hoc licitū sit? Rñdit Jo. de ligna. in. c. In ciuitate. de vsuris. ꝙ si locant̃ opere boum: tunc bene potest fieri q: boues deteriorantur. Sȝ si boues recuperant volo pro precio: quo facio extimari cum trado. nec volo periculū deterationis: q̄uis dimidium periculum soluere vellim. vt si morte naturali moriant̃: tunc isto casu: credo casum illicitū in p̄mo aūt licitum credo. xiiij. q. q. iij. c. plerisq;. cū multis. c. eiusdē questionis. fuerūt notata in dicto. c. In ciuitate. Et sic patȝ de quinq; generibus vsurariorum. Benedictus deus in secula seculorum. Amen.

¶ Feria secunda post quartā dominicam in quadragesima: de qnq; alijs generibus vsurarioꝝ: q se diuersimode palliant: ⁊ abscondunt pessimam vsuram.

Sermo. liiij.

Jsce ancillaȝ ⁊c. In p̄cedenti sermone vidimus de quinq; generibus vsurarioꝝ. In presenti videamus de quinq; alijs: q se diuersimode palliant: ⁊ abscondunt vsuram.

¶ Primo quidam sub noīe periculationis vel dubitationis.

¶ Secundo quidam sub nomine dubitationis.

¶ Tertio quidam sub nomine cōmutationis.

¶ Quarto quidam sub nomine sociationis.

¶ Quinto quidam sub nomine campsionis.

¶ Primo dico: ꝙ quidam committunt vsuram sub noīe dubitationis. i. quia suscipiunt in se dubium ⁊ periculum aliqđ: ⁊ securāt alios: et qua securatione: volūt aliquid lucri. Et ut de hoc habeatur noticia nota: ꝙ quidam suscipiūt in se periculum capitalis alicuius volunt tamē eē. certi de lucro. Et hoc aliquādo licet: aliquādo non licet. Licet quidem in hoc casu: q de facto concurrit. Mercator quidam mittit per mare seu per terrā aliquas mercantias. ⁊ nolens totaliter periculo se exponere: querit aliquem: qui d̄ predictis mercib⁹ faciat sibi securitatem. Uȝ: ꝙ si aliquo casu perdantur: de predictis oīb⁹ satisfaciat ei. hic aūt suscipiēs in se periculum tale: cum mercatore cōuenit manualiter recipere certas pecunias pro quolibȝ centenario valoris ipsarum mercantiaꝝ.

Uerum

Uertitur nūc in dubium: vtrū3 talis securans possit idē suscipere tale lucrum: ꝛ saluo meliori iudicio videtur dicendum ꝙ sic pp tria.

¶ Primo ꝑpter ꝯditionē locationis. Nā iste ꝯtractus est locatiōis quasi ille securator locet ꝯductionem illarū mercium vsq ad tale locum cū suo ꝑiculo: ꝛ cū equa mercede. Equidē3 qḋ datur ꝑ locato merces est nō vsura.

¶ Secūdo talis ꝯtractus licit' est pp cessationē sortis. Ubi.n.nō ē sors: ibi nō est mutuū3. ꝛ ꝯsequēter nec lucrū vltra sortem: ꝛ ꝯsequēter nec vsura sine fundamēto.n.nullū edificium datur. i.q.i. cū paulus: hic aūt nulla sors ē: ergo nulla vsura.

Tertio videtur esse licitus pp experimētationē cōis vtilitatis eo ꝙ inde sequitur reipublice cōe: bonū ꝛ vtilitas mercatorū3. Multe enim mercationes fieri pñt: ꝛ fiunt que cessarent si nō reperirent tales assecurātes. Patet ergo ꝙ aliquotiēs si quis vult lucrari aliqd ex eo ꝙ summit in se periculū: ꝛ dubiū aliquarū mercium: nō peccat. Aliqñ aūt dico ꝙ suscipere lucrū3 ꝑpter tale ꝑiculum: quod quis in se suscipit: nō licet: vt quidā faciūt culpabiliter securātes: que securitas culpabilis fit hoc modo. Tu mutuo suscipis pecuniam ab alio: qua tu eges: ꝛ ego satisdo pro te vel ad hꝯ scripturam securitates facio creditori tuo: cū hoc. s. pacto: ꝙ ego habeam a te vnū3 vel duos florenos pro cētenario ꝑ tali securitate quā ꝑ te facio: talis ꝯtractus duplici rōe illicitus esse videt. Primo q2 ibi est mutuū indirectum: stat.n. ibi assecurans loco mutuantis. Nā tantum est sic assecurare: ac si mutuando ad certū tꝑs cū additione duorum vel trium pro cētenario: suas pecuniam rehaberent. Paria enī videntur creditori satisdare aliqd ꝑ hoc recipiēdo a debitore: ꝛ mutuare recipiendo aliquid vltra sortem. Quē ergo hoc mutuū sit interꝑtatiuū: ꝛ in mutuis veris vel interꝑtatiuis: spe lucri ꝑhc ꝛ ꝑncipaliter factis: dubiū seu ꝑiculum non excuset a fenore. vt in. c. nauigāti. de vsuris: seqtur ꝙ iste cōtract' sit vsurarius. Secūdo ēt nō licet: q2 ibi cessat ꝑiculū in assecurante: nā si cōstituo me debitorē3 creditoris tui: ꝑ hoc accipiēdo vnū vel duos florenos: ꝛ ꝯungat me tuo soluere creditori tu mihi restituere obligaris tanq3 meus debitor vere sortis ꝛ sic patet: ꝙ sum securus ꝑpterea quod plus das: vsura videtur eē: q2 vt dictum est: idē effectualiter esse vr̄ ꝛ ac si tibi antea mutuasset cū pacto recipiendi ꝑdictū lucrū3. Sed si hoc ꝑcedit: cum ꝑ te soluo creditori tuo: q̄to ampli': si ei nō soluo? Nempe effectualiter idē est eo ꝙ si tu debitori soluis: liberas me quod quidē ꝑinde est: ac si mihi soluēti restitues: ꝛ ꝑ eo mihi dedisses vnū vel duos florenos: nec ratio dictat: ꝙ melioris debeā eē ꝯditionis cum nō soluo: q̄3 cū3 soluo. vt dictū est. Sed obstant qdā ꝙ istud lucrū nō recipitur ratione mutui: sed vlius ꝯtractus ꝑtius ē vē

ditio crediti mei: ad quod acquirē dum ꝛ ꝯseruandū ꝛ subij ac subeo multas expēsas: sicut in mercanti bꝰ quotidie patet. Et ꝙ nō sit mutuū ꝓbatur. Quia ꝛ si pro te credi tori tuo non soluo: nihilominꝰ teneris mihi ad illa. Ad quod dicē dum ꝙ talis ꝯditio crediti eā hu ius lucri non potest fieri cū actu il licito. i. cū mutuo indirrecto: sicut in ꝓdicto cāu ꝯtingit. Est igitur vi lis in foro ꝯscientie: simulatus ꝛ fi ctus satisdator: ꝛ ad restitutionem singulariter obligatur: ꝛ in foro ec clesie posset ad satisfactionē cōpelli ꝑm quosdam: si fictus satisdator: ꝛ verus creditor probaretur in pluri bus ēt casibus: licet quis suscipiat ꝑiculum capitalis nō excusatur a fenore: si ꝑꝑ hoc vult aliquod lu crum. Quoꝝ ꝑmus casus est talis Quidā tradūt centū ducatos auri mercatori nauigaturo ꝑ mare: sic: ꝙ si nauis cum capitali ꝑiclitet: nō teneatur mercator sibi reddere capitale: si tamē in mercādo ammiserit: semꝑ sibi totum capitale red dat ꝛ si lucratus fuerit. hēat ꝑtem lucri. Talis ꝯtus: que ꝑs est? Certe vsura est. vt hētur expsse in. c. na uiganti. de vsuris. Ratio est: q: in mutuis veris vel interꝑtatis: spe lu cri ꝑncipaliter factis dubiū seu pe riculū nō excusat a fenore: nisi apd lucrantē includatur: dominiū: ac vsus rei ꝑiclitantis cū qua lucrat. Dñiū in quoꝝ: q: de sua homo lu crari ꝺbet. Usus ēt rei ex quo lucꝝ ꝑuenit debet ad lucrantē pertinere Et ideo si in actu mercādi: ꝑiculū mertiū vel pecunie: nullomō spe ctat ad ipm ꝑmum tradentē: sꝫ so lū cui res tradite sunt: tunc eo tpe earū vsus ꝛ dñium: quo ad actuꝫ illum mercandi: spectat ad soluꝫ il lum cuius periculo currunt. Res enim ꝑditur dño suo: licet igitur in ꝑdicto casu capitale currat ad peri culum tradentis: ꝗdiu est in itine re vel i mari: ꝛ sic pro illo tpe cur rat vt suuꝫ: in actu tamē ꝛ vsu mer candi ꝛ cōmutandi currit nō solū ad periculum mercatoris: cui tra ditum est. Et ideo respectu illiꝰ ac tus ꝛ vsus: ē ipsius mercātis: pro pterea ꝑ talem actum ipe lucratur sicut ꝛ soli ipsi ꝑditur. Preterea ꝑ mus pecunie traditor: non accipet sup se ꝑiculuꝫ maris vel itineris: nisi ꝓbabiliter ꝑsumeret partē suā ēt cū toto hoc periculo: meliorem atqꝫ vtiliorem sibi ꝗ mercatori ꝓ eo ꝙ rarius in mari ꝗꝫ in itinē am mittuntur: ꝗꝫ per vsum mercandi ꝛ cōmutandi.

¶ Secundus casus. Mutuat qs venetijs. C. vt inde hēat. C. ꝛ. xx. i Cipro: hac. s. ꝯditione adiūcta: ꝙ si in mari vel in terra denarij vel mercationes inde empte periclitē tur: debitor nō teneatur reddere vl tra medietatē. Si vo nō patiat im pedimētum teneatur ad totū. Talis ꝯtus ꝑm hosti. est vsurarius: qa ꝑm eū aut recipiēs nō expēdit pecuniā illam: ꝛ sic mutuū est: qd creditor exigat ab eo lucrū: qd nō habuit aut expēdit ꝛ sic ꝯsumit pe cunia ꝛ efficit alterius. Res enim empta de pecunia illa: efficit debi

toris: q2 pecunia sibi mutuata effi-
cit sua: ppterea non debet creditor
lucra exigere de re debitoris: qua
vsus est: τ inde lucratus. Et si ob-
stas q2 sumpsit in se periculū. Rñ
deo. Imputetur sibi q2 vilis susce
ptio nō excusat eū a fenore: ppter
rationes que in superiori casu dctē
sunt cōcor. Ray. τ facit. c. nauigāti
¶ Tertius casus. Recipit qs pe-
cuniam vltra mare vehendam: τ
ibi reddēdā pro certo sibi pcio cō-
stituto. Nūquid ɔmittit vsurā. In
no. in. c. fi. de vsuris dicit q̄ non si
ue recipiat in se periculum siue nō
cum non sit mutuum: sed locatio
operarū vehitionis vel custodie.
Idem Hosti. vbi vo daē mutuo:
semp est vsura. lxxxviij. di. Ejciēs
¶ Secūdo quidā suscipiūt in se
periculum siue dānum lucri: s3 nō
capitalis. vtputa tradunt alicui ca
pitale certum: ita q̄ in oēm euētū
totum sibi reddi volunt. Sed nec
hoc licet: q̄tūs sit incertitudo lucri
Et de hoc ponam⁹ aliquos cāus.
¶ Primus si dicat aliquis. Tra-
do tibi centū duca. mihi oino red-
dendos. Et si inde lucratus fueris
tantū mihi dabis de lucro: vel da
bis mihi quantum tibi placebit.
Si vero nil lucratus fueris: nihil
mihi dabis: nisi tantummodo ca
pitale. Iste contractus: manifesta
vsura est q̄tum ad totum illd: qd
de lucro vel capitale erat receptu-
rus. Ratio huius est: q2 capitale ñ
currit ad periculū pmi tradētis: τ
ɔsñr nec lucrari sibi debet. Naz vt
supradictū est dubium vel pericu-
lum a fenore nō excusat nisi apud
lucrantem includatur dñium τ vsus
vsus rei periclitantis cū q̄ lucraē.
¶ Secūdus casus. Vidua quedā
tradit mercatori duc. c. sub pacto
cū instrō: q̄ reddat sibi dimidiū3
vel duas partes lucri: absq3 oi pe
riculo capitalis. Intēdit tñ firmi-
ter apud se: q̄ quicqd de capitali:
debito modo pderetur: nō merca-
tori: sed sibi pdatur: sed ne decipia
tur a mercatore: hoc illi nō mani-
festat. Queritē nunc an talis vidua
vsuraria dici possit: τ satisfacere te
neatur: quicqd inde lucrata est. ad
huiusmodi questionis responsio-
nem tria notanda sunt.
¶ Primū q̄ talis vidua tradens
capitale sub tali forma: mortaliter
peccat: q2 seipam coram illo mer-
catore diffamat: τ ēt coram omni-
bus scientibus hoc factū: τ ɔseq̄n-
ter dat eis scandalū ɔtra illud pri-
mo Ethi. v. Ab omni specie mala
abstinete vos: secūdo q2 facit op⁹
ex suo genere criminale: saltē quo
ad hoc: q2 exponit illū periculo p
dendi τ restituendi ipm capitale.
Sicut. n. exponere aliquē pericu-
lo mortis vel pcipitij: intēdēdo ip
sum pseruare ab ipa morte vel pre
cipitio: nihilominus grauiter pec
caret: ita τ in proposito. ¶ Tertio
q2 dat occasionē: si ipa pueta mor
te isperata vel subitanea decederet
q̄ sui heredes vellent: q̄ talis ɔtra
ctus in robore suo maneret: τ q̄ si
pderetur totū: vel pars capitalis τ

vellent pcipere tale dānum.

¶ Secūdo notādū ē: q talis mulier: saluo melio:i iudicio: restituere nō tenetur lucrū cōpetens inde acceptum. Qd pbatur sic. Nā actus morales: totā rōnez sui moris ꝯtrahunt a voluntatis actu: a qua causātur. Unde si idem a bestia fieret vel ab amente: seu a quocunqꝫ nō habente sensum rōnis: nihil penitus hēret de ratione morali: qa igitur exterior traditio istorū. c. duca. manet a volūtate ꝯria forme exterioris ꝯctus: qr vult firmiter qd id capitale currat in mercationibꝰ ad dānum suum: sicut ad suum lucrum: qr exteriori ꝯctu: ad cautelam ꝯrium exprimat: ne: s. mercator ille ficticie vel indebite perdat sibi debitum capitale. Jdcirco traditio exterior: vt a voluntate procedēs realiter a vitio vsure segregat illā: ꝛ capitale sic traditū realiter currit ad periculū illius vidue: q tradidit illud: ꝛ ideo realiter currit vt suum.

¶ Tertio est notandū q illa mulier pcauere tenetur: nec ex sua repētina morte: seu subtractione: mercator ille dānificetur pp pactum ꝛ instꝫ pmo ꝯfectū: ꝛ ne ēt pꝰ casualem ꝛ insperatā mortē: talis ꝯctus appareat ibi in scandalum hoc feminarum.

¶ Tertio quidam suscipiūt periculum capitalis ꝛ lucri: ꝛ tn̄ committunt vsuraꝫ. Et de hoc nota casum. Quidā mutuat. c. ad decē annos alicui: ita q si infra decenniuꝫ mortuus fuerit alter ipsorum: liberatus sit qui debituꝫ accepit a mutuo ꝛ debuo: si vero supuixerit ambo: dabit qui mutuū accepit: ducētos ei q mutuū dedit. Jn tali casu vsura est: qr tale piculū: sm Alex. lombardū: nō excusat: nā talis cōtractus nō tendit ad equalitatē iustitie: cū hec superhabūdantia: nec ex labore: nec ex vsu rei ppric: nec ex recōpēsatione alterius rei: reducatur ad ipam iustitie equalitatem periculum aūt nō excusat vbi causa tpis soluꝫ: aliquid plus accipif.

¶ Secūdus casus. statuit ciuitas et cōitatis vtilitate: q quicunqꝫ ciuis hñs vel hiturus filiam: si infra annum natiuitatis ipsius puelle tradit cōitati. lxx. duca. qn filia peruenerit. ad. xv. annū: rehabeat a dcta cōitate quingētos duca. vt nuptui filiaꝫ tradat. Si vero filia ante. xv. annū defuncta fuerit: pdictꝰ ciuis añ dictos. lxx. duca. amittat. Queritur an ratōe talis periculi seu dubij: sit licitus ꝯctus. Rñdetur q nō qr ē ꝯ iustitie equitatē. Ut. n. supra dictum est: in mutuis veris vel interpretatiis: spe lucri pncipaliter factis: dubiū seu periculū a fenore nō excusat. vt in. c. nauiganti. ꝛ. c. in ciuitate. de vsuris. Unde si talis mutuasset tali intentiōe ꝛ pacto alicui particulari psone vsuraꝫ vtiqꝫ commisisset. Multo fortius vsuraꝫ cōmittit taliter mutuādo cōitati: cuꝫ magis teneatur subuenire ei in necessitatibus suis q alteri singulari psone. Nā cōe bonū pferendū est pticulari: vt pmo Ethic. ij. Et talis ꝯctus nō est licitus: qr apud tradē

tes pdictos denarios: nō remanet ipsorum dñium: neq3 vsus: vñ iu-ste lucrari possit. Nā vt ēt supra-diximus: dubiū vel periculum : a fenore nō excusat: nisi apud lucran-tem includatur dñiū atq3 vsus rei periclitantis: cū qua lucratur. Nē pe ex re sua: nō ex aliena homo lu-crari debet.

¶ Tertio talis ɔ̄ctus nō est licitus q2 causa tpis nō pprij: aliqd plus speraſ: qđ nō licet: vt supradixim⁹ Equidē: periculū seu dubium i h̄ ɔtractu cadens: nō, puenit ex natu ra rei: sed ex tpe tñ: qđ non est tra-dētis: sed ipsius cōitatis. Preterea nō puenit tale lucrū ipsi trādenti: ex ipsius industria: labore: solertia: solicitudie aut ex recompēsatione alterius rei: vnde tale lucrū posset reduci ad iustitie equitatē: sed tātū prouenit ex tpe: qđ est ipsius com munitatis: ppterea talis ɔ̄ct⁹ vsu-rarius est: hec omnia. s. Bernar-dinus in q̄dragesimali de euange lio eterno in sermone ferie. vj. post quartā dñicam in. xl. Et sic p3 de committētibus vsuram sub nomi ne dubitationis.

¶ Scđo dico: q quidā cōmittūt vsurā sub nomine ɔ̄positionis: vt in hoc casu. Pono q deposui pe cuniam apud campsorem sine ali quo pacto. Talis aūt campsor ne-gociatur cū pecunia mea τ multū lucratur: τ volens mihi quasi recō pensare aliquid: soluit mihi pecu-niam: cū. x. p centenario. Nō q̄-ris: vtrum ista sit vsura. Dicūt q-dam: aut ego deposui sub spe ist⁹ remunerationis τ lucri. Que ps ē dico q vsura est. Aut pncipaliter sine illa spe: τ tunc secus: τ de hoc statur dicto meo: q2 hec qō de con scientia est dñs Bal. in. l. i. C. pro socio dicit: q aut: q deposui i spe τ tunc: q2 illicite vsus est pecunia mea deposita eis omne lucrū inde proueniens: mihi restituere obligaſ q2 ex re mea locupletior fact⁹ ē. ff. de nego. ge. l. qui sine vsuris. Aut vsus est licite: q2. s. deposueram ad numerū cū translatione dñij τ tūc aut dat ex liberalitate sciens se non teneri retribuere mihi aliqd τ tūc si a pncipio nō habui aīum fenerā di: licite possum retinere : q2 mera donatio est: aut dat ex equitate: cre dens se teneri ex quadam eqtate: q̄ sepe ad rōcinandū mercatores mo uet: τ tunc idē dicēdu3 est: aut dat ex necessitate q2. s. credebat se vsu-rarie obligari: cum nō obligareſ: τ tūc ēt recipere licite possum. Si ēt a pncipio non habui aīum fene randi: aliter illicitum esset recipe-re quicq3. Nam obligatio antido-torum: iustā parit retentione3 per errorem soluti. vt. ff. de fideius. l. si testamēto. §. i. nisi esset error facti vt q2 putabat per suum pcuratorē esse promissum: cum tñ non eēt: q2 tūc nec de iure ɔ̄scientiali ł nec de iure iudiciali: illud retinere possu3 hec ille. Scd. b. pi Jo. de capis. in tractatu quē facit de vsuris dicit: τ hec sentētia Bal. non est tuta : qñ ꝑsuppono qđ mercator putauit se teneri ad renunciandum: aut de iu re equitatis aut de iure necessitatis

eius obligatio ad antidora non obliget nisi ad tantūdem: ꝛ ad beniuolentiā ꝛ amorē: vt in.c. cum in officijs de testa. ꝛ in.l. sed ꝛ si. §.consuluit. ff. de pe. here. Tenēdum est igitur sm eundē Jo. ꝙ siue pcesserit corrupta intētio mutuātis: siue non: si dbitor putauit se obligatū ad soluendū vltra sortē: non licet recipere. Qd si gratis daretur ꝛ sponte gratis ꝛ licite accipi pōt: Hec pfatus Jo. Tūc aūt pecunia deponitur in spē: qñ datur ꝯsignata in sacculo ꝛ sigillata: qꝛ tūc non mutuaꝛ: nec trāsfertur dñium quo casu: locari ēt pōt ad pōpaꝫ: ꝛ ad ostentationem: vel ad ponēduꝫ loco pignoris: ꝛ tūc pōt accipi aliqd lucri: qꝛ natura locationis non est ꝙ sit gratuita. vt ēt dicit Tho. secūda secūde. q. lxxviij. ar. i. Et in casibus debet reddi eadē pecunia ꝛ ꝑductione locantis: vt. ff. commo. l iij. ꝛ. l. se. quod ēt tenet glo. in. c. cō qstus. de vsuris. Jta ꝛ in casu nro debet eadē pecunia numero reddi ꝛ depositario deponēti.

¶ Tertio quidam cōmittūt vsurā sub nomine commutationis. s. bladum pro blado: genus ꝓ genere: sumēdo genus: put sumitur a iuristis. Et vt d hoc hēatur notitia ponunt aliqui casus.

¶ Primo pono ꝙ frumētum est nūc carissimū: ꝛ mutuo vel concedo tibi estimatū hoc pacto ꝙ restituas mihi tātū frumētū: ꝙ valeat qtum valet modo frumētuꝫ meū qd trado. Numqd est vsura? Dico ꝙ non: sm. b. Jo. de capistra. Trahitur. n. pecunia vel frumētū gratis: ꝛ nō ꝯtus emptionis ꝛ iste ꝯtus mutui qd intercidit est gratuitus: ꝛ h notaꝛ. xiiij. q. iij. c. plerīqꝫ.

¶ Secūdus casus. trado frumentum antiquū nūc vt restituas mihi nouū. Est ne vsura? Hostī. ꝛ Ray. dicunt illicitū esse cōtractum. Alij do dicunt esse licitum: Et hoc credo verius dicit idem. b. Jo. de capis. dūmodo illud nouū non sit ꝑ ualens: qꝛ si esset ꝑualens: tūc ꝯtractus vsurarius esset. vt ēt dicit sanctus Bernardinus. Sed si illd vetus seruatū vsqꝫ ad messes tantuꝫ ꝓbabiliter valuisset qtū nouū: ꝓ illo receptū: nō esset ibi vsura: sed potius empticius dici pōt: qtius ꝑstitor et hoc reputaret aliquā vtilitatē renouatiōis sui bladi ob quā cāuꝫ: posset diutius ꝯseruari: ꝛ hoc qdem iustum est. Nā si ego absqꝫ tuo dāno ꝛ ꝑiudicio: aliqua cōsequor vtilitatē nō ex hoc suꝫ tibi iniust⁹ aut iniuriosus. h. s. Bernardin⁹. Sed si ante messes: qs vēditurus erat illud vet⁹: sed mutuauit alteri ad pces: tūc debet: aut potest inde hēre equalens pcios qd tunc inde habuisset: sed illud tunc tpis vendidisset. Et vt plenius de h habeatur notitia ponatur terti⁹ casus.

¶ Pone quis mutuat frumentuꝫ vt reddaꝛ sibi tantum de frumēto. Accidit ꝙ tpe ꝯtus est vilissimuꝫ sed tpe solutionis carissimū: est ne vsura? Frater Jo. de capis. dicit ꝙ nō: qꝛ ꝯsistit in spē: nec aliquid vltra sortē reddiꝛ: qꝛ nō fuit mutuatū estimatū. Nam si estimatū fuis

rit: tūc est vsura: ⁊ ita generaliter loquēdo: si quis mutuās gen⁹ quoddam. i. rē existentē in numero: pōdere vel mēsura: ⁊ ꝯtingit ꝙ solutionis tpe: res maioris extimatōis est ꝙ̄ erat tempore ꝯcti mutui: potest mutuans eam recipere in hac maiori extimatione: ⁊ nec cōmittet vsuram: vt dicit Hugo. ⁊ Archy. xiiij q. iiij. Si qs clericus. Idē de censib⁹. olim. ⁊. ff. de solu. l. creditori. ꝓ quo facit lex que dicit ꝙ restitui debet res eiusdē bonitatis in q̄litate. s. intrinseca. l. cū quid. ff. si cer. pe. Sz nō est necesse: ꝙ sit eiusdē extimatiōis. Inmo si actū fuit quo tpe redderet: illi⁹ tpis nō debet hēri quo ad extimationē ei⁹ alias hētur ratio tēporis: quo fuit petita. vt in. l. vinū. ff. eodē. tit. ⁊ notat gl. i dicto. c. si qs clericus: Si igit̄ traditor tenet̄ recipe eā si vilior facta esset quo ad extimationē ergo nō peccabit recipiendo ꝓciosiorez ṡm tn̄ Hugo. si in hoc: itētio mutuātis: praua esset: tūc petim foret. Propter qd: vt oēs casus compꝛehandant̄: quidā magistraliter distinguunt dñtes. Qd̄ aut est verisimile: ꝙ ipsa res mutuata ꝓciosior nō erat tpe solutionis: aut ꝙ̄ hoc ꝓbabiliter dubitat̄: ⁊ tūc i his duobus casib⁹: nullū vitiū est ar. extra de vsuris. c. finali. Aut verisimile est: ꝙ ꝓciosior erat ⁊ tunc aut creditor illam rē: vel pecuniā nō erat seruaturus: sed interim ꝯsumpturu⁹ ⁊ tūc est vsura. Aut erat seruaturus ⁊ tūc aut creditor aufert creditori libertatē soluendi: ⁊ se a debito liberandi: ⁊ tūc est ēt vsura. In his. n. casibus exonerare se voluit ⁊ onerare debitorē. Aut talez libertatem non aufert debitor: ⁊ tunc nō est vsura: inmo mereri posset: si bona intētione requireret debitorē an̄ terminū vt soluat: ne. s. grauiꝰ oneret̄. Sz si hēret corruptā itētionem ⁊ diceret debitori: ꝙ posset vsqꝫ ad tertiū retinere: vt. s. se a dāno releuet: licet ei nō auferat facultatem soluendi ⁊ se liberandi: tunc posito ꝙ non sit vsura nihilominꝰ peccat. Talis distinctio magne innititur equitati: maxime in foro conscientie: ṡm ꝙ notatur p Jo. calð. in repetitione. c. fina. de vsuris: ꝑ b. Jo. de capi. vbi. s. ⁊ etiam scriꝑ Bernardinus in quadragesimali de euāgelio eterno sermōe. xxxvij. ⁊. xxxix. ¶ Quarto qdam cōmittunt vsuram sub nomine sociatōis vbi nota: ꝙ de natura contractus societatis est: ꝙ sint socij taz in lucro ꝙ̄ in dāno in ptibus equalib⁹ nisi aliud actū sit. Unde in. l. verū ꝑmo rñso. ff. pro so. Societas ē q̄dam finitas. Ideo sicut inter frēs debet seruari equalitas: sic inter socios. ff. ꝓ so. l. si non fuerit. Proinde impiū est quod cōmittat̄ ibi vsura vel turpe lucrū. Quod qdē fit qn̄ iter socios equitas nō seruatur. Dñs aūt Nico. de matarellis dicit ꝙ inter socios debet eē equalitas proportionis. i. q̄ntitatis non autē semꝑ equalitas ꝙtitatꝫ. i. ꝙ in lucro ⁊ dāno: qlibet debet habere partē correspondētem ei ꝙ posuit in societate: si de hoc nihil aliꝰ ex

ßsium est: quasi hoc tacite iter eos actum esset: vt qui plus eris ponit & periculi plus sustinet: plus etiaz & emolumenti speret: fm. n. s. Tho. secu̅da secu̅de. q. lxxviij. ille qui in societate pecuniaz sua̅ co̅mittit artifici vel mercatori: dn̅iuz pecunie no̅ transfert in illu̅: sicut in mutuo ꝯtingit: sed remanet eius qui dedit illaz: ita ꝙ cum periculo illi⁹ mercator de illa negociatur: vel artifex operatur: ꝓpterea licite recipere pot partem lucri inde ꝓuenientis tanq̅ de re sua. Sz f̄z aliquos alios theologos: cum datur pecunia ad tertia̅ parte̅ lucri: & statur ad periculu̅ de tertia parte da̅ni: vel datur ad mediu̅ lucrum: & statur ad periculum de media pte damni: & fiant expense co̅iter ꝑ pte contingente: & co̅pute̅tur labores & opere quos & quas ponit ille qui accipit pecuniam in merca̅do & negociando: & tu̅c no̅ est vsura. Sed si hoc non fieret: vsura esset. Cui dicto assentiu̅t. s. Bernardinus. & b. Jo. de capistrano. vbi supra. Pro horum declaratione: ponunt aliqui casus: quorum prim⁹ est talis.

¶ Quida̅ ponunt in societate operam tm̅. Alius ponit. xxx. florenos ad tertia̅ parte̅ lucri & damni: hoc est ad lucrum & da̅num. x. florenorum viginti florenis remane̅tibus semper saluis: an talis casus sit vsurarius. Rn̅dit. s. Bernardin⁹: q̇d sic nisi ille qui operam ponit: recipiat mercedem laboris: & no̅ sustinet pro co̅mertio. x. florenoru̅ quoru̅ lucrum & damnu̅ spectat ad eu̅: qui pecuniam ponit. Ratio huius est qz. xx. florenos mutuauit mercanti pro co̅mertio & trafico. x. florenoru̅: ꝑtinentiu̅ ad lucru̅ & da̅nu̅ illius qui pecunia̅ ponit: cum recepturus sit. xx. florenos qui no̅ sta̅t periculo suo: sicut & illius qui operam gerit: ergo eque bene deberent stare. xx. ad lucrum illius qui opera̅ ponit. Na̅ ꝯuenie̅s est: ꝙ emolume̅tu̅ q̄ h'onus als i̅co̅uenie̅s e̅ ḋ f. n. in cle. ꝑma. de censib⁹. Uere ꝯsonum est: illos no̅ recusare onera: qui reru̅ co̅moda complectunt. Et in. l. vna. C. de cadu. tolle̅. d̄z. No̅ est ferendus ille qui lucru̅ amplectitur: on⁹ a̅t soluere recusat. Facit. xij. q. ij. caritate̅. & c. quicu̅q̇. & c. ecclesiasti. Proinde si iste q̄ operam gerit nihil he̅at pro mercede laboris exhibiti in lucro: quod accidit illi: qui pecuniam ponit: vsura co̅mittitur. Quia posito casu: ille qui pecuniam ponit nihil he̅re debet ꝑ. xx. florenis sicut nec mutuare. Cum ergo ꝯ̄bitur societas: ita ꝙ vnus ponit pecuniam: & alius operam. sicut ṗdiximus: licitu̅ est du̅modo seruetur equitas socialis Sed hoc non est in ꝓposito casu. Na̅ si mercator recipie̅s pecunia̅ & ponens operam: postq̇ merces emit si ṗdiderit eas amitteret vtiq̇. xx. florenos: & operam corporalem. Collator au̅t pecunie nihil perdit: nisi tantummodo. x. flore. & non operam corporalem casus igitur no̅ est licitus.

¶ Secundus casus similis est: de eo q̄ tradit mercatori. c. ducatos

sic qd medietas currat ad periculum mercatoris: et alia ad periculum ipsius tradentis. et tandem vterque equaliter lucrentur et pdant. Tunc enim perinde est: ac si medietatē currentē ad periculū mercatoris sibi mutuasset: et ratione talis mutui: mercator seu artifex salarium nullum habeat de industria et opere suo: quo relinquā medietatem pro tradente in mercatiōe ducit. Et ideo pinde est: ac si mercatori: cui .l. libras mutuasset diceret: trado tibi alias .l. et ppter mutuum qd tibi feci: deduc mihi eas absque alio stipendio: cum tamē talibus pro stipendio. quartā ptem soleat assignari: absque hoc: q in capitalis perditione: absque culpa sua facta: nihil penitus perdant. propterea dico q talis cōtractus vsurarius est.

¶ Tertius casus est: de eo qui in societate dat pecuniam mercatori: vel artifici: et puenit secū: q dat sibi certā partē de lucro. et nihil dicit de damno. In hoc casu distinguēdum est: quia si intendit habere lucrum: et non damnum: vsura est. c. Consuluit. de vsuris. Si autem intendit participare lucrū et dānum: licet de dāno nihil dicat. tunc contractus licitus est. Et licet de damno nō exprimatur: intelligi tamen hz de illo: sicut de lucro. vt Insti. de societate. §. illud. Sed nunquid qui debet ponere operam. s. nauigādo: et circūcirca negociando dz eā ponere sumptibus suis: an societatis? Dicendū fm Bal. et Jaco. de Arena. Qd qñ pficiscit cā societatis: dz habere expensas de corpore societatis exceptis his: quas fecisset domi. q2 nō dr lucrū: nisi deductis expensis. ff. pro socio. l. Mutius. hoc etiā tenet. Cinus. Sz pone: q negociator: qui recipit pecuniam ad mercandū: paciscit cū eo qui illā sibi tradit. volo in fine pro industria ac labore meo habere .xx. firma. nolēs in eis sentire aliquod damnum. nunquid lz. Dicendum q sic. Sz iste est ptractus locationis. nō societatis: q2 talis negociator: pro illo precio operas suas locat: et hoc modo nihil etiam sentit de lucro. Caueant etiā dantes pecuniā in societate: q2 sepe recipientes illā: mēdaciter dicunt se extra de lucratos esse: cum inde nihil lucrati sint. sed hoc solū dicūt: ne a manibus suis pecunia retrahat. Unde si dans: verisimiliter nouit q accipiens mentiatur: nihil de tali lucro allegato recipiat: q2 vsurā cōmittit: vel iniusticiam. Si autem hoc verisimilit ignorat: se recipit aliqd. credo q excusetur: hec. B. Jo. de capis. Quidam etiam sub noie societatis faciunt cōtractū cōmissionis et vsurarū. vt quedam vidue cōmittentes pecuniā dotium suarū aliquibus mercatoribus vel artificibus: ad eorū discretionem: quod aliqñ est vsura. Sed ad eius intelligentiā clariorem queri pōt: an cōmittens pecuniam bona fide alicui mercanti vt inde lucret etiā iuste et habeat ptem de lucro: licite agat. i. vtrū talis ptractus sit licitus

tus. Ad hec dicendum q͡ cõmissio pecunie põt fieri duobus modis. primo cum translatione dñij in toto .s. vel in parte. vt puta. si fiat trãslatio pecunie: aut rei cõmisse in dñium illius cui cõmittit. et tũc pro pecunia sic cõmissa: quicq͡ sperare nõ licet. sic alicui nõ licet sperare lucrum de re nõ sua: q͡ mutuum est: ac p͡ ꝯñs: inde aliquid sperare non licet: prohibente dño luc. vj. Mutuum date: nihil inde sperantes. Et ad hoc facit. c. consuluit. de vsuris. scdo mõ talis cõmissio fieri põt sine trãslatione dñij. s. quando tota res cõmissa remanet dñio cõmittentis. Et tali modo ipse cõmittens põt sperare lucrũ: sicut de re sua: q͡ pecunia vel alia res commissa est: sicut cõmittit aliqd suo vel ministro qui negociat de reb͡ dñi ad eiusdem volũtatem: et per ꝯñs: quod accrescit sorti: sicut re ppria iusto titulo possidetur. Nec ẽ simile de mutuo et cõmisso: q͡a in mutuo: pecunia stat piculo illi͡: q eã accepit: nõ sic autem in pecunia q͡ cõmissa ẽ: que stat periculo committentis. ppterea de tali pecunia lucrum licite sperare põt. Oportet tñ: q͡ tota pecunia sit cõmissa: q͡ si ptim cõmissa esset et partim mutuo data: posset esse vsure vitium. Si enim aliquis cõmittit: C. alicui ita q͡ ei mutuet medietatem: et aliã retinet dño seruo: ita q͡ illa cui cõmitti͡: debeat de illo aliqd lucri negociari: tunc tale lucrum: vsure vitium habet: q͡ speratur non solum ex re cõmissa: sed etiam ex mutuo data. ppterea ex mutui adiectione in toto cõtractu vitiũ generat. Sicut. n. in logica locutio iudicat falsa: ppter falsam adiectionẽ: licet directe significet veritatem: sicut si dicat. hõ volans est aial. ita in moralibus iudicatur actio vitiosa: qñ vitio cõmiscetur. Sic autẽ est in pposito. Si q͡s aũt obijciat: q͡ et si in cõmissione aliarum rerum: q͡ de se pariunt fructum sicut est ager et vinea: põt aliqd sperari: tñ in commissione pecunie: q͡ de se nullum parit fructũ: nõ videt aliquid sperari posse: nec speratũ si accipit: videtur iusto titulo posse retineri: q͡ gratis nõ datur: nec labori pprio redditur: nec pp aliam rẽ ppriam recompẽsat. ppterea videt simpliciter possideri iniuste. Ad hoc dicẽdum: q͡ in tali cõmissione: pecunia nõ parit pecuniam imediate: sed magis ex hoc contingit: q͡ quis negociat emendo: vel vendẽdo. Et ideo talis excrescentia lucri magis est de rebus: que p cõmissam pecuniam cõmutatione iusta acquisite: suntq͡ sic ex pte pecunie iam cõmisse. hec Alex. lombard͡. Contractus etiã socide est q͡dam societas: vbi si cõmisceat mutuum palliatũ: et rõne ipsius mutui fiat in eo potior conditio mutuãtis q͡ mutuarij: semp pro tãto ẽ ibi vsura: pro quãto ad rõnem mutui vere vel interpretati fit potior conditio mutuãtis: q͡ mutuatarij. Et hec regula est gñalis nõ solũ in cõtractibus socidarijs: sed etiã in oib͡ alijs ꝯtractibus. Et per hãc regu

laz: poterunt discerni multi casus vsurarij: et dissolui atqz enodari.

¶ Scdo etiã notandum est: Qd in socida: q̃ quedaz societas est in ꝯtractu aialium: duo cõcurrunt. s. societas et locatio: q: ex his duob' ꝯtractibus: socida composita ẽ. ꝓpterea: qui vult discernere: an socida licita sit: vel nõ: duo considerare oportet.

¶ Primo id quod est formale in vera societate pecunie apposite. q: vz: ille qui dat pecuniã mercatori ad veram societatem: tenetur in se periculum fortunij retinere.

¶ Secundo considerandũ oz id qd est formale in ipsa locatione. s. q locans retinet in se periculũ casuale ipsius rei locate. Si igit i socida remanet fortunij periculum apud dantẽ cã: nõ est vsura: lz possit eẽ iniustitia ex vtraqz pte: maxime ex parte dantis.

¶ Tertio insuper notãdũ est: Qd qñ cõiter non pcipit: et ꝓbabiliter dubitat: vtrũ sit istius vel illi' deterior conditio in forma ꝯtractus: et pacti adhibiti in socida: seu in q̃cunqz alia societate. tunc ibi nõ ẽ peccatum. Ubi autẽ ꝯditio alteri' notabiliter deterior: apparet ad arbitrium boni viri: peccatum ẽ ex pte ꝑualentis: si h scienter facit. et totũ qd vltra debitum iusticie recipit: ipsi decepto restituere obligat cuz id ꝑpendit. Si igit in socidis aialium: ut pecuduz: bonum: et huiusmodi: ita paciscit: vt sit saluum caput: vel saluuz capitale vsura ẽ. Sed si nõ ẽ saluũ caput: sed nimis grauat vna partiũ: lz nõ sit vsura: est tñ iniustitia. Hec. s. Bernardi n°. et Ant. arch. flo. Plures casus socidarũ ponit idem. Bernar. sermone. xiiij. ibidẽ. et etiã frater Jo. de capi. vbi. s. et etiã dñs angelus de pusio i tractatu suo d societate.

¶ Quinto et vltimo quidã cõmutant vsuram sub noie campsiõis. Et hic nota: Quod tria sunt genera cambiorũ. Quidã dicunt cambia minuta qñ. s. datur floren' aureus ad monetaz: vel econtra: et ꝓ hoc accipiendo aliquid fm cõem cursus non est illicitum. Quedaz autem dicuntur cambia realia nõ ficta: et fiũt per litteras de loco ad locum. vt puta cũ quis pergens Romam: ponit in Aumione mil. duca. alicui mercatori habẽti tabulam pecunie rome: et ille mercator accipit ab ipso q pgit romam duca. x. et facit sibi litteras: vt a bãco suo: qd habet rome: dentur hũic mille ducatos. Dico q tale lucrũ dũmodo sit moderatũ: non est illicitum. Et intellige in vtroqz cambio licite posse lucrari: qñ tali cambiati qui de hoc facit artez: imminent circa hanc artem expẽse pensionum: opirarũ: salariorũ factoꝝ et discipulorũ: in super pericula et labores: sicut plerũqz in talib' cõtigere solet. Summunt. n. h lucrũ rõne interesse. Secus est autem de eo: qui hanc non exercet artez: nec ꝓpter h opus: iminẽt sibi pericula: nec habet neqz labores: neqz expensas: ex quibus rõe interesse: lucrum habere possit: tunc. n. eẽt tur

pe lucrum. Tertia cambia dicunt casualia. vulgo tñ dñr sicca. aut p Venetias. aut ad librã de grossi. Et hec vsuraria sunt: qz ibi realit est lucrum sub spe lucri. vt di. An to. archi. flo: que abundant multũ in florentia: vt idẽ dicit. Celebrantur aũt tali modo: vt dicit. s. Barnardin⁹ vbi. s. smone. xxxix. Nã cum indigeam in florẽtia. x. libras grossorum ibi recipio pro illis a campsore centum sex flo. aut plus vel minus: sm q tunc florentie talia cambia currũt. i. sm q ibi valent. x. grossorum libre. Demũ tñ ad vnum mensem: teneor sibi restituere tantũ: q̃ntum infra. x. dies computandos a die celebrati contractus: valebunt. x. libre grossorũ in ciuitate Venetiarũ: que qdem aliqñ plus valẽt q̃z receptum sit a me: aliqñ autẽ min⁹. ppterea campsor aliqñ perdit inde: aliñ vero lucratur. lz cõiter lucretur. ppterea cambia ista exercẽtur: atqz frequẽtant. Talis quidem cõtractus oio illicitus est. triplici ratione.

¶ Primo qz est ɔtractus mutui: cum intentione recipiẽdi vltra sortem hinc ad mensem: quod phibitum ẽ. Luc. vj. Mutuũ date rc. Nec obstat: Quod predicte libre grossorum qñqz valeant min⁹: qz intentio mutuantis est: ex tali mutuo habere lucrũ. Preterea: dubia r pericula in vsura vtraqz nõ excusant: sicut patet in. c. Nauigauti de vsuris.

¶ Secũdo talis contractus est illicitus: qz speratur lucrũ mutui. de quo nullũ potest egredi lucrũ. vt pz. lxxxviij. di. Eijciens.

¶ Tertio qz est cũ damno proximi. i. recipientis pecunias ad cambium cũ experiẽtia teste que ẽ magistra omniũ. vt dicit in. c. Cũ. de electio. li. vj. Talia cambia sunt hodiernis tpibus submersio r destructio omnium ciuium: q ea frequẽtãt. Si quid ergo p talia cambia lucratus es: redde illud: quia vsura est. Alias el trẽta millia para te ne porrera. Eua pur la. Et sic pz de. x. generibus vsurariorum. Rogamus ergo deum: vt ab his nos custodiat r ceteris malis: qui est benedictus in secula. Amen.

¶ Feria tertia post Quartam dominicaz in quadragesima: De maledicte vsure prohibitione: aggrauatiõe: r dãnificatiõe. Sermo. lv.

Eijce ancillam r filium eius rc. Quia in supioribus sermonib⁹ diximus de vsura: qualiter multiplicit committit: vt omnibus sit magis horribilis r abhominabilis volo quod videamus tres considerationes.

¶ Prima: de eius prohibitione.
¶ Secunda: de eius aggrauatiõe.
¶ Tertia: de eius dãnificatiõe.
¶ Eius decisionem seu determinationem.
¶ Eiusdẽ decisionis oppositiões.
¶ Eiusdem confirmationem.

¶ Circa pmam. queritur. Utrum vsura sit phibita: vel vtrũ vsura sit peccatum mortale. Circa quod dubium videbimus tria: scilicet p

mo Respondeo ergo ad dubitationem propositam: et pono conclusionem affirmatiuā.s. Quod vsura est phibita. et est peccatum mortale quā cōclusionē ponit doc.s. Tho.de aquino sa se.q.lxxviij.ar.j. Et pbat multiplici lege: scilicet.

¶ Mosayca.
¶ Prophetica.
¶ Euangelica.
¶ Ecclesiastica.
¶ Theologica.
¶ Philosophica.
¶ Et naturali.

¶ Primo pbatur lege mosayca. vt habet. Exo.xij. Si peccatū mutuo dederis populo meo pauperi. qui habitat tecum: nō vrgebis eū quasi exactor nec vsuris opprimes. In hebreo dicit Micho.de li. Nō vrgebis eum quasi exactor.s. repetens debitum cū austeritate nimia q̄diu impotens est ad soluenduz. nec vsuris opprimes. In hebreo habetur. nec morsum pones super eum. Et per morsuz intelligit vsura. cuius rō ē: vt dicit Rabbi Salomon: qz sicut serpens mordens in silentio: parum sentit vel pcipitur effectus illius in principio: sed postea inflat hō: et diffunditur effectus illius praui morsus per totuz corpus. Sic vsure malū: nō sentitur in pncipio: sed postea ascendit ad magnam summā: et deuorat totam hois substantiam. Item leui. xxv.c. Si attenuatus fuerit frater tuus et susceperis eum quasi aduenā et peregrinū: et vixerit tecum ne accipias vsuras ab eo: nec amplius q̄ dedisti. Et infra. Pecunias tuā nō dabis ei ad vsuras: et frugum superabundantias non exiges. Et deutero.xxiij. Nō feneraberis fratri tuo ad vsuram pecuniam: nec fruges: nec aliquā aliā rem.sz abs q̄ vsura: id quo indiget comodabis: vt benedicat tibi dn̄s deus tu⁹ in omni opere tuo.

¶ Secundo phibetur vsura lege pphica. Et pmo icipiam⁹ a psal. Domine quis habitabi in &c. Ubi dicit. Quis ascendet &c. Rn̄dit. q pecuniam suā nō dedit ad vsuraz. Et in alio psal. pcipita ingt dn̄e: et diuide linguas eorū: qm̄ vidi iniquitatem et infra. Et nō defecit de platheis eius vsura et dolus. Et pūerb.xxviij. Qui coaceruat diuitias vsuris: et fenore liberali i paupere eas congregat. quasi dicat. Quod cum execreabiliter dictef facili ter de pauperabif. Unde subiungit. Qui declinat aurem suam ne audiat legem: orō eius erit execrabilis. Et neemie.v. Increpaui optimates et magistrat⁹: et dixi eis. Usuras ne singuli a fratribus vestris exigatis. Et infra. Centesimā pecunie: frumenti vini: et olei: quā exigere solebatis ab eis date pro illis. Item Ezech.xviij. Usura connumeraf inter horrendaac detestāda scelera: eterna morte mulctāda: vbi sic df. Si quis genuerit filium latronem: homicidam adulterū: ydolatrā: vel ad vsuram dantē: et amplius recipientē: nunquid viuet? Non viuet cum vniuersa detestanda hec fecerit: morte morief.

sanguis eius in ipso erit. hec ibi. Et ecce.xx.hodie feneratur quis: et cras expedit: et odibilis est homo huiusmodi.

¶ Tertio lege euangelica prohibetur nedum lucrum vsurarium: sed spes lucri pro pecunia mutuata. Unde luc.vj. Si mutuum dederit is his a quibus speratis recipere: que gratia est vobis? Nam et peccatores peccatoribus feneratur vt recipiant equalia. Uerumtamen mutuum date: nihil inde sperantes: et erit merces vestra multa: et eritis filij altissimi.

¶ Quarto prohibetur vsura lege ecclesiastica.i.summorum pontificum et sacrorum conciliorum. In sacro concilio carthaginensi. Et in.c. Seditionarios.xlvj.di. Seditionarios statuimus nunquam ordinandos: sicut nec vsurarios: nec iniuriarum suarum vltores. Item ex concilio laodicensi.eadem di. Non licet fenerari ministris altaris: vel in sacerdotali ordine constitutis. Contrafacientes: nisi desierint: deponendi sunt siue fuerint episcopi: siue presbyteri: siue dyaconi: vt ex canonibus apostolorum habetur. Et in.c. Eps.xlvij. di. Tamen ne quis forte cogitaret solis clericis vsuram esse prohibitam videat decretum concilij Niceni. in.c. Quoniam.xlvij.di.vbi dicitur. Si quis inuentus fuerit post hanc diffinitionem: vsuras accipiens: deijciatur a clero: et alienus existat a regula. Ubi loquitur generaliter etiam de laicis. Item leo papa in.c.nec hoc. xiiij.q.iiij. Nec hoc inquit: preterundum duximus esse quosdam lucri turpis cupiditate captos: qui vsurariam exercere pecuniam: et fenore volunt ditescere. Quod nos: vt non dicamus in eos: qui sunt in clericali ordine constituti: sed etiam in laycos cadere: qui christianos se dici cupiunt: condolemus. Quos vindicari acrius in eos qui fuerint confutati decernimus: vt omnis peccandi opportunitas adimatur. Et Alex. iij. In concilio lateranensi. vt habetur in.c. Quia in omnibus. de vsuris. Quia in omnibus fere locis ita crimen vsurarum inualuit: vt multis alijs negotijs pretermissis: quasi licite vsuras exerceant: et qualiter vtriusque testamenti pagina condemnetur nequaquam attendant. ideo constituimus: vt vsurarij manifesti nec ad communionem admittantur altaris: nec christianam: si in hoc peccato decesserint: accipiant sepulturam. Sed nec oblationes eorum: quisque accipiat. Qui autem acceperit: aut christiane tradiderit sepulture: et que acceperint: reddere compellatur: et donec ad arbitrium epi sui satisfaciat ab officij sui maneat executione suspensus. Item Alex.iij. panormitano epo. et habetur in.c.sequenti: quod incipit. Super eo. Cum vsurarum crimen: vtriusque testamenti pagina detestetur: super dispensatione aliquam posse fieri non videmus: quia cum scriptura sacra prohibeat pro alterius vita mentiri: multo magis prohibendus est quis: vt etiam pro redimenda vita captiui: vsurarum crimine minime inuoluatur. Et in c. Preterea. idem Alex. dicit. Pa-

rochianis tuis: vsuras accipere interdictas. Qui si parere contépserint: si clerici sunt ab officio & beneficio suspendant. Si laici: vsq ad condignam satisfactioné ipsos vinculo excóis astringas. Et in.c. Tuanos. idez dicit. Qd filij ad restituédas vsuras ea sunt districtióe cogédi q parentes: si viuerent: cogerentur. Idipsum etiam ptra heredes extraneos censimus exercédum. Urbanus.iij. plus declarat in.c. consuluit eo.ti. de vsuris. qd solum propositum & intentio facit hoiem vsurarium. Inno.iij. in.c. Quá pernitiosu: statuit: q i causis manifestorú vsurariorum locú nó habeat appellatio. Et in.c. post miserabilem: idem pcipit. Qd p pncipes & potestates seculares: vsurarij compellant ad restituendas vsuras: et si fuerit iudei: döec restituerint: iubet omnimodá cóionem denegari tam in mercimonijs q in alijs: ab vniuersis xpi fidelibus per excóis sniam. Idem in.c. tuas statuit: Qd si quis soluerint vsuras: & iurassent vsurarijs non repetere: non obstáte tali iuramento: p censuram ecclesiasticá: appellatione postposita: compellátur vsurarij: ante usurarum solutioné ab earum exactione desistere: uel restituere ipsas: si fuerint solute: ne de dolo & fraude: contingat eos commodú reportare. Idem in.c. quia uel frustra: statuit vt si qs usurarius: literas impetrauerit sup restituendis vsuris: sibi ab alio factis: vel fiendis in sortem cóputandis: nisi prius ipse restituerit vsuras: quas ab alijs noscit recepisse auctoritate litterarum ipsarú: nullatenus audiatur. Idem in.c. Cum in dyocesi: statuit: Qd lz ptra usurarios non appareat accusator: si tñ constet eos esse usurarios manifestos: in eos penam: in lateranési concilio ptra usurarios edictaz. s. in dicto.c.q: i omnibus. libere possit exercere. Idez in.c. Quarto: statuit ptra iudeos vsurarios: ne graues immoderatasq usuras a xpianis extorqueant. Qd si fecerint: ab eis per xpianorum pncipes subtrahant. donec de imoderato grauamine satisfaciant competenter. Et xpiani: si opus fuerit per censurá ecclesiasticam compellant ab eorú cómertijs abstinere. Et principibus iniungit: ut xpianis: pt iudeos se exhibeant fauorabiles in restitutionibus vsurarum. In concilio lugdunensi Gregorius.x. statuit: ut habetur in.c. vsurarum. de usuris. li.vj. sub diuine maledictióis interminatione: inuiolabiliter obseruari constitutionem lateranési concilij cótra vsurarios edictaz. s. supradictum.c.q: in multis. Statuit etiá: ut nec collegium: nec aliq vniuersitas: uel singularis persona: cuiuscunq sit conditionis. dignitatis: aut status: alienigenas & alios non oriundos de terris ipsorum: publice pecuniam fenebrem exercentes: aut exercere volentes: ad hoc domos in terris suis conducere: vel conductas habere: aut habitare permittant. Sed huiói

vsurarios manifestos omnes: in-
fra tres mẽses: de terris suis expel-
lãt nũq̃ aliquos tales decetero ad
missuri. Nemo illi: ad fenus exer-
cendũ: domos locet: vel sub alio ti
tulo: quocũq̧ modo ꝯcedat. Qui
vero ꝯtrafecerint: si persone fuerit
ecclesiastice patriarche epi: archi-
epi: suspensionis: minores vero p
sonas singulares: excõis: si autem
collegium: vel alia vniuersitas: in
terdicti sniam: ipso facto: se noue-
runt incursuros. Quam si p men-
sem animo substinuerint indura-
to: terre ipsorum: q̃diu in eisdez
vsurarij commorant: ex tunc eccle
siastico subiaceant interdicto. Ce-
terum si, laici fuerint: per suos or
dinarios: ab huiusmodi excessu:
omni cessante priuilegio: p cẽsurã
ecclesiasticam compellantur. Hic
patet q̃ ille summus pontifex: im
mo & sacrum concilium efficacit
compescat vsuras: cum tot pena-
rum aggrauatione. Et nota. Qd
licet predictum. c. loquatur princi
paliter de alienigenis: & non extẽ
datur ad indigenas: siue oriũdos:
tñ si indigene commiserit vsuras:
alijs penis: contra vsurarios insti
tutis: puniri debet. Et sm q dicit
glo. dato q isti alienigene sint ci-
ues: uel incole. locum hz constitu
tio facta: vel predicta. Oriundus
autem de ciuitate dicit: qui ibi vel
in uito eius ortus est. ff. ad munici
pales. l. Et si ex vico. Et etiã si pa
ter eius. inde traxit originez. C. eo.
ti. l. Assumpto. & C. de mancipijs
& originarijs. l. filios. li. x. Indige

na. n. ppric: iuxta ethymologiam
vocabuli: quasi inde genitus. alie
nigena vero: quasi aliunde genit⁹.
Idem Gregorius in eodem cõci-
lio statuit: vt habetur in. c. quãq̧.
d vsuris. li. vj. Qd lz vsurarij ma
nifesti de vsuris quas receperant
satisfieri expssa quantitate: uel indi
stincte: in vltima volũtate manda-
uerint: nihilomin⁹ tñ eis ecclesia-
stica sepultura denegetur: donec
de usuris ipsis: prout patiuntur fa
cultates eorum fuerit plenarie sa-
tisfactum. vel illis: quibus facien-
da est restitutio: si presto sint ipsis
aut alijs qui eis possunt acquire-
re: vel eis absentibus: loci ordina
rio: aut eius vicem gerenti: siue re
ctori parochie: in qua testator ha-
bitat: coram aliquibus fidedignis
de ipsa parochia. qbus qdez ordi
nario: vicario: & rectori: predicto
modo: cautionem huiusmodi eoz
nomine licet pñtis ꝯstitutiõis au-
ctoritate: recipere: ita q illis perin
de actio acquiratur ac si instrumẽ
to publico de ipsius ordinarij mã
dato: idonee de restitutione faciẽ-
da sit cautum. Ceterum si recepta
rum usurarum sit quãntitas mani
festa: illam semp in cautione pdi-
cta: exprimi volumus. alioqn aliã
recipiẽtez cautionẽ huiusmodi ar
bitrio moderandã. ipse tñ scienter
nõ minorem: q̃ uerisimiliter cre-
datur moderatur. Et si secus fece-
rit: ad satisfactionem residui tenea
tur. Oẽs autez religiosos: & alios
qui manifestos vsurarios: contra
presentis sanctionis formã: ad ec

clesiasticam

clesiasticam ausi uerint admittere sepulturã pene: in lateranensi concilio ꝯ vsurarios ꝓmulgate: statuimus subiacere. Nullus manifestorum vsurariorum testamẽtis intersit aut eos in ꝯfessione admittat: siue ipsos absoluat: nisi de vsuris satisfecerint: vel de satisfaciendo: pro suarũ uiribus facultatũ prestẽt vt premittitur idoneã cautionem. Testamẽta quoqꝫ manifestorum vsurariorum aliter facta nõ valeãt: sꝫ sint irrita ipso iure: hec Gre. ⁊ nota ꝙ ſm glo. supradictaꝫ dicti. c. vsurarum. Manifesti vsurarij dicuntur illi de quib⁹ notoriuꝫ est de iure: vt q: ꝯfessi: vel cõdemnati: vel de facto: vt q: hñt operis euidentiam: que nulla tergiuersatione potest celari: vt q: tenet altare suũ paratũ vel si ꝯ eos fiat ꝓbatio testiũ vel sint certa argumenta: cũ fama. vt in. c. cũ tu. ⁊. c. cũ in dyocesi. de vsu. vel vt dicit gl. c. quicqꝫ i antiqs. quo ad casum nostruꝫ satis posset dici manifestus: si corã sacerdote ⁊ testibus publice se fatetur vsurarium: ⁊ vsuras restitui mãdat: vel forte libros rationũ tradens. Iteꝫ Clemẽs. v. i ꝯcilio viẽnẽsi ad maiorem vsurarum detestationẽ sup addit i clemẽ.. Ex graui de vsuris sic dicens. Ex graui ad nos insinuatione ꝑuenit: ꝙ quorundã cõitates locorum in offensam dei ⁊ ꝓximi ac ꝯtra iura diuina pariter ⁊ humana: vsurariã quodammodo approbantes prauitatẽ: per statuta sua qñqꝫ iuramẽto firmata vsuras exigi ac solui nedũ cõcedũt: sꝫ ad soluendũ: eosdẽ cõpellũt: ac integra ipsorum ꝯtinentiam statutoruꝫ graues imponẽdo vsuras: repetẽtibus onera: alijsqꝫ vtendo sup his diuersis colorib⁹ ⁊ fraudibus exquisitis repetitionẽ impediunt earundem. Nos igitur ꝑnitiosis his ausibus obuiare volẽtes: sacro approbante ꝯcilio: statuimus: vt quicunqꝫ cõitatũ ipsarum ꝑtãtes: capitanei rectores: consules iudices: cõsiliarij: aut alij quiuis officiales: statuta huiusmodi decetero facẽ scribẽ vel dictare: aut ꝙ soluãtur vsure vel solute cum repetunt non restituantur plene ac libere sciẽter iudicare ꝓsumpserint: sniam excommunicationis incurrant. Eandem ẽt sentẽtiam incursuri: nisi statuta huiusmõi hactenus edita: d libris cõitatum ipsarum: si sup hoc ꝑtãtẽ habuerint infra tres menses dleuerint: aut si ipsa statuta: siue ꝯsuetudines effectum eoruꝫ hñtes quoquo modo obseruare ꝓsumpserint. Ceterum: q: feneratores sic vt plurimuꝫ ꝯtractus vsurarios occulte iciũt ⁊ dolose: ꝙ vix cõuinci pñt de vsuraria prauitate: ad exhibendũ: cuꝫ vsuris agitur: suarum codices rõnum censura: ipsos decreuim⁹ ecclesiastica compellẽdos. Sane: si quis in illũ errorẽ inciderit: vt pertinaciter affirmare ꝓsumat exercere vsuras [illegible] esse pctm̃: decernim⁹ eum velut hereticum puniendũ locoꝝ nihilominus ordinarijs ⁊ heretice prauitatis inqsitorib⁹ districti⁹ iniungẽtes: vt ꝯ eos: quos de errore huiusmõi diffamatos: vel suspe

ctos de heresi procedere non om mittant hec in dicta clementina. et grani.

¶ Quinta lex impugnās ⁊ probi bens vsurā est theologica .i. doctoꝝ antiquoꝝ ⁊ modernorū. Et icipiē do ab antiquoribus: audi quid di/ cat Ambro. in li. de nabucho. ⁊ ha betur in .c. plerique. xiiij. q. iij. Ple riqꝫ refugiētes pcepta legis: cū de derint pecuniā negociatorib⁹ non in pecunia vsuras exigunt: sed de mercibus eorū tanqꝫ vsuraꝝ emo lumēta pcipiunt. Ideo audiāt: qd lex dicat. Neqꝫ inqt vsuram escaꝝ accipies neqꝫ oium rerū. Idē in li bro de bono mortis. Si qs vsurā accipit rapinā facit vita nō viuit. xiiij. q. iiij. si qs: ⁊ Hyer. sup Eze. li. vj. ⁊ hētur. in .c. putant: eadē cā q. iij. Putant quidā vsuras tantū esse in pecunia quod puidens di/ uina scriptura ois rei aufert super habūdantiam: vt plus nō recipias qꝫ dedisti. Et diuinus Aug. super ps. xxxvj. ⁊ hētur in .c. si fenerauer/ rit ea. cā. ⁊. q. Si fenēraueris ho/ minē idest si mutuo dederis pecu niam tuā: a quo plusqꝫ dedisti ex/ pectes: nō pecuniā solā: sed aliqd plusqꝫ dedisti: siue illud triticū sit siue vinum: siue oleum: siue quod/ libet aliud si plusqꝫ ded. sti expectes accipere: fenerator es: ⁊ in hoc im probandus. nō laudandus. Idem ad macedonianū. ⁊ hētur in .c. qd dicam. xiiij. q. iiij. Quid dicam de vsuris: quas ēt ipe leges ⁊ iudices reddi iubent: an crudelior est qui subtrahit aliquid: vel eripit diuiti: qꝫ qui trucidat paupem fenore? Idem in .li. de vbis dni. ⁊ hētur. i c. nolite. xiiij. q. v. Nolite velle ele mosynas facere: de fenore ⁊ vsuris quia supple deo nō placet. Et etiā sanctus Leo impugnat vsuras vt supra ditum est. Doctores ēt pari/ sienses: pcipue irrefragabilis alex. de ales in secūda parte sue summe ⁊ sanctus Tho. secunda secūde. q. lxxviij. ar. i. dicūt vsurā esse pecca/ tum mortale. ⁊ probat per illud. ps. v. vbi describunt cōditiones ne cessarie ad requiescendum i mōte domini scꝫ paradisi. Quis ascen/ dent in mōtem dñi? vbi ponitur in ter ceteras: ista conditio: qui pecu niā suam nō dedit ad vsurā: ergo per locū ab oppositis qui pecuniā suam dabit ad vsurā: nunqꝫ ascen det ad mōtē dei: nec stabit in loco sancto eius.

¶ Sexta lex ipugnās ⁊ reprobās vsuram est philosophica: Dicit. n. Arist. pmo. Politicorū qꝫ vsura acquisitio pecuniarum est: ⁊ maxi me pter naturam: immo cōtra nām Parere. n. nō artificialib⁹: sed na turalibus pprium ē. Immo cōtra naturā artificialium est crescere in se ipsis cum generare non possint. Unde scanna ⁊ arche quātūcunqꝫ si mul existāt: nunqꝫ seipsas multipli cant: qꝛ sunt artificialia. Res vero naturales si manēt simul generāt ⁊ pariunt: ⁊ seipsas multiplicant: vt patet in ouibus: que in pncipio an ni sunt. xx. ⁊ in fine. xl. Cum igitur pecunia sit qd artificiale ideo velle qꝫ seipsaꝫ multiplicet: est cōtra natu/

ram eius. Ideo ↄcludit ibidem ꝙ vsura est quid detestabile ⁊ contra naturam.

¶ Septima lex vsurã reprobãs dicitur naturalis. Ubi nota aliq̃s rõnes ꝑ quas ꝓbatur ꝙ vsurarius facit ꝯ iustitiã: et si vsurã nulla lex scripta ꝓhiberet quarũ pͥma h̓ est. Certũ est ꝙ vẽdere illud: quod nõ est vel idem bis: ꝯ naturam ⁊ iustitiam est: sed vsurarius hoc facit: ergo ꝯ naturã facit: hanc rõnẽ assignat. s. tho. vbi supra ad cuius euidentiã inquit ipse est sciendũ: ꝙ q̃dam res est: quarũ vsus est cõsumptio ipsarũ rerum: sicut vinum consumimus eo vtendo ad potuꝫ ⁊ triticum ad cibũ ideo in talibus non debet seorsum computari vsus rei a re ipsa: sed cuiuscunq; vsus conceditur eo ipso conceditꝰ ⁊ res. Unñ pp hoc in talibus: per mutuũ trãsfertur dñiuꝫ. Si quis ergo seorsuꝫ vellet vẽdere vinum vel triticum: ⁊ seorsum vsum eorum venderet bis eandem rem vel venderet illud quod nõ est: ⁊ sic manifeste faceret ꝯ iustitiam. Simili ratioñ iniustitiam cõmittit: qui mutuat vinum: vel triticũ ⁊ petens sibi duas recompensationes: vnaꝫ quidem restitutionem equalis rei: aliam vero pͤcium vsus qḋ dr̃ vsura: q̃daꝫ vo sunt: quoꝝ vsus nõ ẽ ipsorũ ↄsũptio: sicut vsus domus: est inhabitatio: nõ aũt dissipatio: ⁊ ideo in talibus seorsum põt vtrũq; concedi: puta cũ aliq̇s tradit alteri dominiũ domꝰ reseruato sibi vsu ad aliquod tp̄s: vel ecõtra cum q̇s cõcedit alicui vsum domus: reseruato sibi eius dñio. Et pp hoc licite põt homo petere pͤciũ pro vsu domus ⁊ põt petere domũ: sicut patet ĩ cõductione ⁊ locatione. Pecunia aũt fꝫ Pħilo. ij. Ethy. ⁊ homo polyti. pͥncipaliter est iũcta ad cõmutationes faciẽdas: ⁊ ĩfra. Proprius ⁊ pͥncipalis vsus pecunie est ipsius ↄsumptio siue distractio: fm̃ ꝙ in cõmutationes expẽdit. Et pp hoc fꝫ se nõ est licitũ: pro vsu pecunie mutuate accipe pͤcium qḋ dr̃ vsura. Et sicut alia iniuste acquisita tenet homo restituere: sic pecuniam quã per vsurã accepit: hec ille.

¶ Secũda rõ est Joãnis Scoti ĩ iiij. di. xv. q. ij. Clarũ est ꝙ sicut de lege nature ⁊ rõnis dictamine ẽ: ꝙ homo hẽat lucrũ de re sua: ita ⁊ ꝯ naturam ⁊ rationis dictamen ẽ lucrari de re non sua: vnde fructꝰ vinee tue ⁊ aĩalium tuorum ad te spectãt non ad me: ⁊ econtra. Sꝫ vsurarius vult lucrari de re nõ sua: ergo facit ꝯ legem nature: ⁊ naturalẽ rectitudinem. Qḋ aũt vsurarꝰ velit lucrari de re non sua: ꝓbaꝰ. Tu mutuas vni centũ duca. ⁊ ille mercatur cuꝫ illis: ⁊ traficat illos: ⁊ sic lucratur alios centũ: peto qd est illud ex quo venit tale lucrum? dico ꝙ sunt duo. s. Industria mercãtis ⁊ traficantis illos: ⁊ illi centũ ducati. Nã idustria sine pecunia nihil aut parũ multiplicaret: seu fructũ caret. Pecunia etiaꝫ sine idustria alicuius vtẽtis illa: nullũ confert lucrum. Industria aũt: qua illa cẽtum multiplicat aliã. c. cuius est ĩ

Certe illius: cui illa cētū mutuasti Natura nanq3 dedit sibi hanc industriam ꝛ subtilitatem intellectus vt sciret bene traficare: ꝛ inuestire talem pecuniam in mercimonijs ex quibus verisimiliter posset extrahi lucrum: nec tu mutuans dedisti talem industriaz illi s3 pecuniam tm̄ ergo velle lucrum ex ꝓpria industria: ꝛ actibus illius cui mutuasti ꝯtra naturā est: q: talis industria ꝛ illi prodesse debet: cui deus ēt natura ipsaz cōcessit. Sed posset dicere: ego nolo lucrum de industria illius: sed de pecunia: quā mutuaui sibi: q: ipsa est mea. Dico: ꝙ h̄ falsum est: ꝙ illa pecunia sit tua. Nā ab illo puncto: quo eā mutuasti sibi vsq3 ad illō tp̄s pro quo mutuasti sibi: illa centū sunt ipsius mutuati ꝛ nō tui mutuantis. Et ꝙ sit verū probatur. Tu dn̄e iurista hēs in. l. mutuū. §. appellata: de reb⁹ creditis ꝛ si certū petatur. ff. ꝙ mutuuz transit in dn̄ium mutuati: Vn̄ mutuū dr̄: q: meū fiat tuū: per totū. l. tp̄s mutuationis. Unde si illa centum pderent: pdūtur ad dānum ipsius mutuati: nō autez tui mutuātis: q: omnino ip̄e tenetur reddere tibi: nec tenet̄ reddere illa eadē numero: sed equiualētia. Ex quib⁹ sequitur: ꝙ cum industria ꝛ pecunia sit mutuati ꝛ nō mutuātis: oē lucrū sicut ꝛ omne dānū inde ꝓueniens ad mutuati spectat: ꝛ non ad mutuantē: ergo si mutuans inde velit lucrari: vult de re non sua: ꝛ consequēter facit ꝯtra legem nature. Si uerū dicis: licet pecunia mutuata transeat ad dn̄ium mutuati: qn̄tum ad identitatē substātie eo qd̄ debitor seu mutuatus nō tenetur restituere eandē pecuniam sm̄ substantiā: remanet tn̄ dcā pecunia i dn̄io mutuantis: qn̄tum ad idētitatem seu equalitatē valoris: ꝛ hoc sufficere videtur. Ip̄e aūt mutuans: de pecunia quā mutuat nō exigit lucrū inqn̄tum talis substātie est: s3 quez modū ad eū non ptinet nec eā repetere pōt: sed exigit lucrū de ea inqn̄tū tāti valoris est: s3 quē modū ad eum ptinet: q: remanet in dn̄io suo: ꝛ semp eā repetē pōt. Rn̄deo sm̄ Jo. an. in mercurialibus in. ij. Qd̄ talis pecunia nullomodo est in dn̄io mutuantis. Nā si debitor vnū scrineū ducatorū: nō est dare ꝙ creditor sit dn̄s vnius ipsorum. Habet. n. psonalem actionem contra debitorē. Uel rn̄deo aliter. s. qd̄ quilibet potest recipere lucrū de re sua: dūmodo res illa sit apta nata lucrifacere ex natura sui. Res aūt mutuata: nō est ex sui natura apta nata lucrifacere: imo ꝙ lucrifaciat est oio ꝯ naturā: sm̄ Philosophū vbi supra igitur nullomodo l3 de re mutuata lucrū exigere.

¶ Tertia ratio est lex nature: quilibet obligatur idigenti proximo subuenire: sicut vellet sibi subueniri: ꝛ tanto amplius illis ꝓuidere tenet̄ qn̄to ꝓximus indigētior est. Jdeo Mat. vij. dn̄s ait. Queciq3 vultis vt faciāt vobis homines: ꝛ vos eadē facite illis. Proinde graue peccatū est: si velit ei vēdere: qd̄ ei obligatur liberaliter erogare. Quis

est aũt ille: qui vẽdit pꝛorimo talẽ
subuentionem: que debet esse libe-
ralis? O maledicte vsurarie: tu es
ille: qui nedum subuenis gratis ꝓ
rimo indigenti: quinimo ipm iam
penuria ꝛ paupertate oppressum: p
vsuram grauiori põdere premis.
Unde merito Exo. xxij. Usura: ꝓ-
ximi oppressio nũcupatur: vt sup-
dictum est. ꝛ in. ps. Deus iudiciũ
tuũ dꝫ de messia. Ex vsuris ꝛ iniq
tate redimet aias eorũ. s. tanꝙ ab
oppssionib' impijs ꝛ iniustis. Cõ
stat aũt: ꝙ impia oppressio paupe
ris: ꝯtra legẽ nature est: cũ etiã so-
lum nõ subuenire eius necessitati
sit ꝯtra naturã ꝛ formã dilectionẽ
Unde Aquila volans Jo. euange
lista. iij. c. sue. i. cano. Qui viderit
fratrẽ suũ necessitatẽ hẽre: ꝛ clause
rit viscera sua ab eo: quõ charitas
dei manet in illo? quasi dicat nullo
modo ergo vsurarius facit ꝯ legẽ
nature. Ex his patet ꝯclusionẽ de
cidentem hoc dubium esse veram
s. ꝙ vsura est pctm̃ mortale quod
erat primũ videndum. Modo vi
deamus secundum ꝛ tertium. s. op
positionẽ ꝛ ꝯfirmationẽ eiusdem.
Ubi ponemus aliquas rões con
tra hanc ꝯclusionẽ: pp quas aliq-
liter obscurabitur: ꝛ demonstrabi
tur falsa: sed ad illas rñdendo: eua
cuabim' ꝛ ꝯfutabim' ipas: ꝛ ꝯñr
cõclusio remanebit magis firma.
¶ Prima rõ est ista. In. ps. Celi
enarrant. df. Lex dñi imaculata
cõuer. aias. q2. s. pctũm prohibet: ꝛ
sed in lege diuina ꝯceditur aliqua
vsura. vt Deutero. xxiij. vbi dꝫ. nõ
feneraberis fratri tuo ad vsuram ꝛ
sed alieno. Quod si eẽt naturaliter
iniustũ nulli fieri deberet. Immo
ꝙ plus est: in pmiũ repromittitur
ꝓ lege seruata: sꝫ ꝙ Deute. xxviij.
dicitur. Bñdicet deus cũctis ope
ribus manuũ tuarum ꝛ fenerabe-
ris gentibus multis: ꝛ ipse anullo
fenus accipies. Ad hoc ipsum fa-
cit dictũ Ambr. qd hẽtur in. c. ab
illo. xxiiij. q. iiij. Ingt. n. Exige vsu
ram tui merito nocere desideras ꝛ
cui iure inferunt arma: huic legi-
time inferunt vsure. quẽ bello vin
cere nõ potes: ab hoc vsuras exige
ꝛ infra: vbi ius belli: ibi ius vsure.
Ex his cõcluditur vsuram nõ esse
ꝯ equitatem naturalem: seu contra
legem nature. Ad hoc rñdet Tho.
secunda secunde. q. lxxviij. ꝙ iude
is prohibitum fuit accipere vsu-
ram a fratribus suis. s. iudeis: per
qd datur intelligi: ꝙ accipere vsu
ram a quocunqꝫ homine: est sim-
pliciter malum. Naturalis. n. pro
ximitas ꝛ fraternitas ad oẽs homi
nes est: ꝛ ideo debemus omnẽ ho
minẽ hẽre quasi frẽm: ꝛ respectu
cõis creationis: ꝛ respectu diuine
ymaginis: ꝛ respectu vniuoce spe-
ciei hominum: ꝛ respectu ꝓpaga-
tionis ex vno pmo parẽte: ꝛ respe
ctu euangelij ad quod oẽs vocant
Unde in pluribus auctoritatib' su
prapositis: absqꝫ aliqua dtermina
tione: ꝛ absolute: improbant vsure
vt patet in dbis. Ezechielis. ps. ꝛ
salomonis: ꝛ gl. hebraica super il-
lud. ps. qui pecuniã suas nõ dedit
ad vsuram. i. gentilibus. Nõ aũt

ab extraneis vsurã acciperẽt: non fuit eis concessum quasi licitũ: sʒ pmissum ad maius malum vitandum: ne. s. a iudeis deuʒ colentib⁹ vsuram acciperent pp auaritiã cui deditj erãt: vt hẽtur Ysay. lvj. vbi dr̃. vnusquisqʒ declinauit ad auaritiam suã a summo vsqʒ ad nouissimum. Sicut dicit̃ de libello repudij: qui fuit eis permissus pp eoꝝ crudelitatẽ ne cõmitterent grauiora. s. vxoricidium: vt hẽtur Deutero. xxiiij. Alex. aũt de ales dicit: q nõ fenerari fratri: est ibi positũ p̄ceptoꝛie tanqʒ iustũ naturale. Qḋ vero subdiṫ: sed alieno est pmissio ꝯparatiua: ⁊ est ibi positũ pmissoꝛie ea. s. rõe qua pmittunt̃ minora mala: ne fiãt peiora: vt de repudio vxoꝛis dictũ est. Cum igitur essent auari. vt dicit Ysay. ne eẽnt fures vel raptoꝛes: aut in iudeos vsurarij: permissum est ei vsuras exigẽ ab alienis. Vel pōt dici ⁊ ad ħ ⁊ ad dictũ Ambꝛo. qḋ aliud ẽ sub exteriori specie vsure: nõ aliena: sʒ ꝓpꝛia exigere ⁊ quasi redimere: ⁊ aliud est pactum vsure facere. Lex n. potuit iudeis ꝓmium iuste concedere de illis solis gentilib⁹: quorum terra fuerat iudeis a deo data vt de quibuscunqʒ alijs: quos iuste: ⁊ ſm deum poterant expugnare: depauparẽ ⁊ exterminare. hos autẽ poterãt vsuris: sicut ⁊ alijs in stis penis opp̄ḿẽ: ⁊ ꝯsimiliter hodie fieri posset: ſm aliquos: vnde si quis tu a iniuste vsurpat: ⁊ nõ potes illa rehẽre: nisi sub forma vsure: licet tibi sub tali forma recuperare tua: nisi ex tali specie: actiuum scandalum ministres aliquib⁹: nã multa licita: sunt pp tale scandalũ euitanda: hec sentẽtia ex ipsa littera trahi potest. Nã cũ dr̃: sed alieno: per alienũ: non signat omnem alienigenã: sed eos tm̃: qui terram iudeis adeo datam: iniuste detinebant. A talibus. n. sic iuste poterãt iudei: ea que possidebant ẽt armis auferre bellum iustum ꝯ eos habẽtes: sic ⁊ iuste poterant vsuras accipere: vt sic sua recuperarent ab illis: qui iniuste possidebant. Sic ẽt hodie fieri posset in similibus casibus nisi causa supradicta obstaret. Alex. vo de al. ait. Si placet sic exponatur dictum Amb. Ab illo exige vsuras ⁊ quaslibet exactiones. ⁊ hoc lʒ facere ꝯtra paganos. Terra n. quã ipsi possidẽt: nostra esse debet. Unde iuste possumus eam exigere ab eis quib⁹ iuste nocere desideramus. Insuper idẽ Alex. ḋ al. addit: q alij istud ad litterã intelligunt esse dictũ: qꝛ ex quo iustũ bellum mouetur ex edicto ꝓncipis ab hostibus licite vsura exigitur: dũʒ tamẽ non fiat cupiditatis vicio: sʒ charitatis zelo. s. vt sic macerentur vsuris: qui armis domari non possunt. Nã cum eos possumus occidere: ẽt omnia bona eoꝛuʒ nostra facere valemus. s. iure belli: ⁊ ħ videtur fuisse intentio Ambꝛo. vñ sequitur. Ab ħ vsuram exige: quem non sit crimen occidere. Tamẽ ꝓpꝛie loquendo in hoc sensũ: nomẽ vsure trahitur a ꝓpꝛia significatione: qꝛ nõ est vsurpatio rei alienẽ: ħ

Me. Gl. aut. c. ab illo. dicit. Sicut nulli debes nocere: sic a nullo des vsuras petere: ut totum intelligat negatiue: et sic planum est. Quod aut in premium pmittitur fenerari multis gentibus: ibi fenus large accipitur pro mutuo: sm Tho. sicut Eccle. xxix. vbi dicit qui facit misericordiam: feneratur proximo suo. i. mutuat. Est. n. sensus huius vbi: q in tm habundabis: q oibus poteris mutuum dare: et no egebis: q tibi mutuum tribuatur: vel sm Alex. de aleo: ponitur ibi ?sequens pro accidenti. Est n. sensus. Tanta debis habundantiam: q potueris multis gentibus si volueris fenerari. Non est. n. intentio dni pmittere fenerationem seruantibus legem suam: sed abundantiam diuitiarum: ex qua contingit q alijs mutuare pnt.

¶ Secunda ro illud qd vergit i vtilitatem vtriusq ptis. s. mutuantis et mutuati no est contra charitatem: neq contra iustitiam naturalem: sed mutuum date ad vsuram: aliqn est huiusmodi ergo no debet esse contra legem nature. Ad hoc rndetur: q licet qnq no sit contra charitatem tanq aliquid inutile: est tamen contra eam tanq aliqd inhonestum: et vitiosum et habz malum admixtum bono: sicut est vsura que phibetur omni lege.

¶ Tertia ratio. Qua ratione licet locare equum: vel domum: sic q vltra rem locatam: recipiat aliquod precium pro ipsa locatione: eadem ratione et vt videtur: licet locare bladum vinum: vel pecuniam: vt aliquod preciu vltra ipsam: recipe, valeat. Respondetur q i re locata siue conducta: differt eius vsus et fruct ab mutuata scilicet consumptione: sicut patet in vectura: seu in equitatione equi: aut in habitatione domus conducte: et ideo talis vsus pot vendi licite. In re aut mutuata no differt eius vsus: ab ipsa re: seu consumptione et alienatione eius: ideo no potest licite vedi: vt supradictu est. sm Tho. Preterea: vtilitas vel vsus rei locate: no puenit ex solo actu: et industria ipsius vtetis. sed et et principaliter ex vtuali efficacia eius: et io licitum est ex ipsa lucrari: sm Sco. in iiij. di. xv. q. ij. Unde si in mutuatis rebus vera ratio locationis des: et ?similis vsus rei locate: tunc vtiq vltra ipsaz: licite amplius exigi pt. Unde si quis pecuniam in factis sigillatam alicui locet. vt ab ipm vtsitatibus credatur diues et amplius honoretur et timeatur: aut sola eius pntatione aliquod detrimentu: vel periculu euitet: tunc vltra ipsaz aliquod pcium sue locationis recipit q: talis fuit locatio: no mutuatio et nec eius vsus fuit cosumptio: aut alienatio eius. Facit ad hoc. ff. comodati. l. iij. §. fina. et l. sequenti. et xiiij. q. iij. si feneraueris in glo.

¶ Quarta ratio. quilibet pot licite accipere re: qua ei dns rei volutarie tradidit: sz ille cui fit mutuu voluntarie tradit vsuram mutuanti sibi: et transfert dniu eius in mutuante: ergo ille vsurarius licite pt accipere et tenere vsuram. Rndi ad hoc tho. Qd ille qui dat vsura no simpliciter volutarie dat: sed cu

quadã necessitate et coactione. In-
diget.n.pecunia et nõ põt eã hẽre
gratis: immo soluit vsuram: q2 po
tius vult soluere illam: qȝ ipsa pe-
cunia carere: si tñ posset hẽre gra-
tis: nõ solueret vsuraȝ: et sic coact9
soluit etiã nolũtarie. Ignorãtia.n.
et aliqualis coactio: excludit volun
tariũ: vt dr.iij.Ethi. Unde si quis
timore qui põt cadere in ꝯstanteȝ
virũ diceret vbis tñ sine cõsensu
animi alicui mulieri accipio te in
vxorem: tale matrimoniũ iudica-
retur esse nullũ. Similiter cuȝ ista
necessitate coactus dicat. Ego do
tibi tantũ: ꝑter sortẽ: et animo dissẽ
tiret iudicabitur donatio nulla eẽ.
Ergo vsurario nihil datũ est: et cõ
sequenter retinet rem alienã inui-
to dño: et sic facit ꝯ iustitiã. Alexã.
aũt de ales. dicit. Qḋ ille qui acci
pit mutuũ: nõ habet ius dandi vl
tra sortẽ vsurario: q2 ipse qui ẽ do
min9 oium: vult mutuũ esse grati
ũtũ dicens Luce.vj. Mutuũ date
nihil inde sperantes. Sicut siquis
hẽret feuduȝ ab aliquo dño tpali.
nõ posset transferre dñium illi9 feu
di: dño cõtradicẽte. Cõcor. Sco.
in.iiij.di.xv.q.ij. dicens. qḋ dñs
alicuius rei potest donare rẽ illaȝ
alij volenti eã recipere nisi ꝓhibea
tur a iure vel a suo supiore: a cuius
voluntate dependet in dando. Et
positum ꝙ dñiuȝ vsure solute trãs
feratur in vsurarium: nõ tamẽ ẜm
Sco. pp hoc: põt tenere pro se: sed
omnino restituere ꝓobligatur: sicut
in mutui datione transfertur dñiũ
rei mutuate in mutuatũ: et tamẽ ip
se debitor tenet̃ tantidem restitue
re creditori Et si obstat. Receptio
beneficij nõ tollit beneficiato pote-
statẽ dandi: nec benefactori licen-
tiam recipiendi: ideo potius auge-
re videtur. Sed ante mutuũ datũ
licebat mutuãti sperare et recipere
aliqd a mutuato: ergo multo am-
plius licet post mutuũ datũ. Rñ-
deo ꝙ aliud est recipere illud per
modũ doni gratuiti: et aliud est re
cipere illud per modũ debiti: et cũ
prauitate vsure qḋtum ad primuȝ
nõ fit homo impotẽtior ex mutuo
ꝓstito; immo potẽtior: qȝ prim9 es-
set: qḋ quidẽ; dñs insinuare volẽs
non dixit simpliciter mutuũ.d.ni-
hil inde speran. sed nihil inde: i. ex
ipso mutuo: Ut.s. nulla spes vsura
ria: nullumqȝ pactum vsurarium
vere vel interpretatiue: seu expresse
vel tacite ibi interueniat quoquõ s
qḋ aũt possit hõ recipere tali mo-
do libere datum post sententiã ꝓ-
dictam xpi hẽtur ẽt per arg. ix.q.
iij. vsura. di. xxviij. de eulogiis. di.
lxxvij. in singulis. di. lix. si officia.
et di. lxj. Quid proderit. Quãtum
aũt ad secundum fit impotẽtior q2
potest talis receptio triplici ex re-
spectu effici viciosa. s. respectu mu
tuantis recipientis et circũstantis.
Primo respectu mutuãtis. Nam
qui recipiunt amplius aut sperãt
se recepturos: de facili in suis lu-
cris incidunt in tentationẽ vsura-
rij lucri: et ꝯsequẽter in crimẽ vsu
re. Ad tale igitur periculũ penitus
ꝓcauendum plus tenetur vitare re
ceptiones munusculoȝ post mu-

tuationē: q̄z si nunq̄z mutuasset: ⁊ licet hoc verum sit ⁊ securū: si tamē pura intētiōe aliquid suscepit mutuās a mutuato: illō mero gratis offerente: minime peccat. Naz vt dr̄. i. q. ij. c. Sicut. Nulla oblatio suscipienti culpe maculā ingerit: que non ex ambientis petitione processit.

¶ Secūdo respectu suscipiētis. s. mutuū illud. nā presumitur: q̄ non mere gratis amplius reddat: sȝ vt mutuū sibi datū: tempore longiori retineat: vel vt uerū in futuro consimile mutuum fiat sibi ab illo si eguerit: aut q: veretur mutantis offensam. s. ne reputet eum ingratum: si vltra redditionez mutui nihil sibi impendit. tñ s̄m Guil. creditor tali modo aliquid recipiens bona fide: non tenet̄ de cōsumptis bona fide. nec etiam de extantibus q̄zdiu ꝓbabiliter credit: q̄ ex sola dilectione dederāt ei. Et s̄m quosdam: qñ creditor nō gratis dat: sȝ creditor gratis mutuet: si debitor habet aliquid de bonis creditoris: ⁊ retinet sibi quantū fuit vsura: quā illi redit: in foro penitentiali nō dȝ cōpelli ad restitutionem.

¶ Tertio respectu circūstātie: qa habet spēm mali exēpli ⁊ incurrit homo faciliter periculum ꝓprie infamie. Nam mutuans recipiēs vltra sortem suam: de facili creditur q̄ sit vsurarius: ⁊ sic in amplius recipiendo: alios de edificat: ⁊ seipsum infamat.

¶ Quinta rō. Equum ⁊ iustū est: q̄ dannum: quod quis dȝ ꝓpter mutuū: qd̄ facit alicui recompēset̄ sibi a sui mutui receptore. Lȝ enim vnicuiq̄ȝ in ꝯtractibus se seruare indemnē: maxime si ab illos cui mutuū dat: precibus inducat̄. Sed mutuās ꝓpter substātiā pecunie mutuate: sibi subtrahit pecunie mutuate aliquē vsum: qui eēt vel saltē posset esse lucrosus. ergo vltra substantiā pecunie mutuate: velle aliquo alio mō recompensari: nō est iniustum. Ex quo sequit̄: q̄ si mutuans erat ex pecunia mutuata: aliqd̄ lucrū soluēdo vel emēdo aquisiturus: aut dannū aliqd̄ imminens licite saluaturus: ⁊ sola pietate Paterne necessitatis: ⁊ ꝑdicti instantia intuis: tradit suaȝ pecuniam sub tali conditione: q̄ mutuum recipiens: teneat̄ sibi ad interesse ꝑfati dāni ⁊ lucri: tunc licite accipit̄ ⁊ exigit̄ aliqd vltra pecuniam mutuatā. Non tñ ē aliqd̄ ꝓualens prefate pecunie: inquantum iam quasi habebat in se viȝ ⁊ valorē prefati interesse. Sed quādo: ꝑfatis intentionibus exclusis: aliquid mutuat̄: tūc non pōt dici q̄ ꝑstitor siue mutuās. ex rōe mutui: se damnificet in aliquo preualenti: simplici ⁊ absoluto precio pecunie mutuate: ꝓpterea ex hoc amplius exigere nō potest. Ex ꝑdictis ergo pȝ: q̄ dum emere velles merces: ⁊ quidaȝ amicus tuus instant̄ te rogat vt sibi mutues denarios cū quibus empturus eras illas: ⁊ tu ex precibus eius cessas ab illa mercatione ex sola pietate ei ꝑdictam pecuniā mutuādo: licite qui-

dem potes ei dicere. Volo q mihi reddas tantum: quãtum habitur' eisem in tali loco: de mercibus illis: si illuc deferrẽ eas: dũmodo recipias in te periculũ qd occurrit. Quod qdem immo lz: fm Ray. et hosti. qz tantũ interesse recipies inde: nõ lucrum. Idem quoqz dicendũ esset: fm hosti. et Guil. si volebas emere terram vineã: vel domum valẽtem singulis annis flo. x. et ad instantiam amici tui cessasti a tali emptione: et mutuasti illi dicens ei. Volo q mihi soluas tantum: quãtum expedit redderet illa terra: vinea: vel domus: deductis sumptibus et labore: si qd cẽt: licet ergo h modo ratiõe interesse: alias: non.

¶ Sexta rõ. Equũ et licitũ esse videtur seruitium pro suitio: et gratiam pro gra reddi. vt habetur. C. Cum in officijs. de testa. Et. ff. de peti. here. l. Sed et si lex. §. Consuluit. et ꝯsequẽt licitũ videt: hoc sub certo pacto. ergo poterit saltem firmari: q mutuatarius teneat prestitori seu mutuãti: ad consimilem mutuationem: aut ad suitium: vel beneficium equiualẽs mutuo dato. Rñ. sicut in glo. s. c. Si feneraueris. xiv. q. iij. Qd pro gra mutui impensi non põt iuste exigi amplior gra: aut aliud q̃ gratia. alias non est gra: sed potius gratie venditio vel cõmutatio dici debet. lz ergo pstito: possit: cum postea eguerit: cõsimilem mutui gratiaz exigere: potius per modum gratie et gratitudinis q̃ per modũ iusticie: nõ sequitur ex hoc: q de re mutuata. aliqd pcium superabũdans exigere possit. Quia ergo ad cõsimilẽ mutuationem sub pacto astringere mutuatũ: derogat gratie que competit mutuo ex sua spẽ: ideo dicunt quidam: talez ꝯtractum esse illicituz. Alex. de ale. dicit. Qm mutuans potest separare illud: ad quod accipiens obligat: qz in consimili casu necessitatis tenet accipiens mutuũ illi: qui ei dedit: dare similiter etiam si prius nõ dedisset: ideo potest mutuans hoc sperare a recipiẽte: nõ tñ ex vi mutui: sed ex charitate accipientis mutuuz. Mutua enim beneficia accendunt charitatem. et qz etiam ex precepto dei. dz indigenti mutuũ dare. Bene eniz concedi põt q mutuans põt mutuum separare in consimili casu a mutuato: qz mutuatus alias obligatur ad hoc. tñ si hac intentione mutuat: nõ est sibi meritoriũ. quia non ponit deum finem mutui. propterea dñs ait. Mutuum date nihil inde sperantes. s. ab hoie. sed a deo sperate retributionem. h ille. huius snie ẽ Tho. sa se. q. lxxviij. di: q pro pecunia mutuata. nihil expectandũ: vel exigenduz est: nisi beneuolentie affectũ: qui sub extimatione pecunie nõ cadit: lz ex illo: spontanea mutuatio procedere possit. Repugnat nihilominus ei obligatio ad faciendũ in posteruz qz talis obligatio: posset pecunia extimari. immo licitũ ẽ: mutuãti re mutuari: sed non licet p pactũ obligare debitorem ad mutuũ in po

sternū faciēdū. Concor. hosti. Po
test etiam: fm Tho. hō ex mutuo
sperare rē cuius vsus sine precio i
ter amicos concedi solet: sicut cō
modatus liber: non autem dom⁹.
Possum etiaz sperare iniurie re
missionem. verbi gfa. Intuli iniu
rias Petro: ex quo me ꝑ sequitur
vindictam querens. sub eo ex hoc
ad mei tutellam expensas multas.
mutuū ei do: vt parcat mihi. fm
quosdam: licitum ē: qꝛ vnicuiqꝫ
suam vexationē redimere licet. vt
habet̄ de Symo. Dilect⁹. ꝛ. c. Ad
aures. Si quis autē obstet: qꝫ edi
cto causaz dedi: ꝓpterea vexatiōēs
nō redimo. ar. c. j. de eta. ꝛ qua. di
cendū: qꝫ si ego peccaui iniuriādo
ꝛ ille peccat vindictā desiderando
ꝛ querendo. Preterea: hic nullus
lucruz paciscendo consequor: siue
spero: sed tm̄ damnuz meū euito.
Credo tm̄: qꝫ tuti⁹ fieret: si post pe
nitentiam offensiōis cōmisse: ꝛ q̄si
tam ab offenso humilez remissio
nem: per mutuum talis pax seu re
missio quereretur: si aliter fieri nō
posset.

¶ Septima ratio. In rebus hu
manis: determinat̄ iustitia per le
ges ciuiles: vt dicit tho. vbi. s̄. sed
fm eas licet vsuras accipere: ergo
videtur qꝫ vsura non sit peccatuz:
nec ꝯtra ius nature: cuz oē ius po
sitiuum fundatū sit in iure nature
minor probat̄ per. l. eos. C. de vsu
ris. vbi ꝑmittunt̄ vsure centesime
ꝛ q̄dragesime. Centesima aūt vsu
ra. fm glo. c. qm̄. xlvij. di. est que
sorte equperat̄ in anno. Similiter pꝫ
vsuras eē ꝑmissas per. l. ff. vt pꝫ
ff. c. per totum. Rn̄deo qꝫ nō ē mi
randū si. l. ciuiles non ꝓhibēt vsu
ras: sicut lex diuina ꝛ canonica. qꝛ
fm Sco. in. iiij. di. xv. q. ij. finis
iuris ciuilis est: cōseruare pacificū
conuictum ciuium: ꝛ totius corpo
ris rei publice. ꝛ ideo ad ipsum ꝑ
tinet ꝓhibere ꝛ punire tm̄ illa vi
cia: ꝛ illos vitiosos: ex qbus talis
pax publica ꝑturbat̄: vt sunt fur
ta: rapine. adulteria homicidia ꝛ
hmōi. Cum igit̄ nō sit de illis vi
tijs: q̄ perturbant pacē ciuilē: cum
ad ipsaz soluēdaz ꝯcurrat volun
tas soluentis: lꝫ cōditionata: ideo
non curat vsurā ꝓhibere nec vsu
rarios punire. Ideo Aug. li. pmo
de libero arbitrio. dicit. Lex q̄ re
gēdis ciuitatibus fertur multa cō
cedit: ꝛ impunita relinqt: q̄ per di
uinam ꝓuidentiam vindicant̄. Et
qꝛ finis iuris canonici ꝛ diuini est
aīas ordinate in deū. s. vt eternam
gloriosaz cōsequant̄: ideo ꝓhibet̄
ab istis duobus iuribus. Nec est
ꝯtradictio inter has leges: cum sit
eadē eqtas naturalis tēdens tamē
ad varios fines. sicut dic̄ Sco. vbi
s̄. de ꝑscriptione. Tho. vbi. s̄. dicit
qꝫ ius ciuile concessit vsuras: non
quasi existimans eas esse fm iusti
ciam: sed ne impedirent̄ vtilitates
multorum. Videns enim: qꝫ aliq
indigent pecunijs: ꝛ viuant̄ ꝑ vsu
ras: ideo permittebat illas pro me
liori conuenientia ꝛ felicitate tēpo
rali suorū subditorꝫ: quā ipsuz ius
ciuile ꝑncipaliꝰ intendit. Alex. vō
de ale. dicit qꝫ Ius ciuile permit

tit compatiua pmissione usuras le uissimas exigi: ne accideret peius: q: proni erant hoies ad vsurariũ lucrum. Iudicans igit minus ma lũ sustinere leues vsuras: q̃ gra- ues: concessit illas. sicut de libello repudij supradictum est. & de iu- deis: quibus concessum est facere vsuras alieno. Jo. de ligna. i. c. fi. de vsuris: & magister Girard⁹ de senis ordinis heremitarum distin gunt de concessione. Est. n. conces sio iuris remouens punitionẽ: & hñs prohibitionẽ: & subdens subuẽ tionẽ & fauorem.

¶ Prima qdem cõcessio ẽ remo uẽs punitionẽ. i. q: faciens aliqd nõ punit. Sicut beat⁹ gregorius pmisit secularib⁹ in ordinatũ esuz carnium: vt ieiunarent in q̃drage sima. c. Deniq3. di. r. h aũt pmis sio fm glo. ibidẽ: fuit per solaz in dulgentiã pene. nec⁹ loquit ibi de venia culpe.

¶ Secunda cõcessio ẽ addens p hibitionem. pmitit. n. aliquid: & taliter impedimentũ. & h modo iu dei inter nos habitare pmittunt: & sui ritus obseruantias facere. vt in. c. Et si iudeos. de iudeis. & xlv. di. qui sinceras. h scda concessio siue pmissio differt a pma. q: pma pmittebat malũ: q: nõ fuit phibi tũ p cõminationem seu inflictionẽ alicuius pene. sed scda plus facit. q: non solum pmittit pdictũ ma lũ. s. obseruãtia ritus iudeorũ sed etiã remouet impedimẽta vt xpia norũ q impedire vellent obseruan tiam dicti ritus.

¶ Tertia concessio est pstans fa uorem: subuentione & iuuamen. p mittit ecclesia clericũ seculari po testate q̃nq3 occidi. & hec Tertia cõ cessio non solũ subtrahit cõmina tionẽ pene: sicut pma: nec solũ tol lit ipedimentũ: per qd possit occi sio clerici impediri. sicut secũda s3 vltra hoc pstat iuuamẽ. Nã cleri cũ q dign⁹ est morte degradat: et tradit in manibus iudicis secula ris: vt occidat. patet pdicta de v. signifi. Nouim⁹. & de pe. c. ij. lib. vj. Modo ad ppositum dicũt q dam: q vsuras permittit seu con cedit ius ciuile pmo mõ: non autẽ Scdo aut Tertio. non. n. phibet vsuras nec punit vsurarios q: re linquit illas prohibẽdas & puniẽ das iuri canonico. Illi. n. magis congrue ptinere videtur. Sed hec opinio dicit Jo. an. nõ videt pos se defendi. Nam certũ est q leges statuerũt modũ vsurarũ. vt. C. de vsuris. eos pmittũt illas peti in iu dicio. pmittit pro illis nõ stipula tios pignora retineri. & qd plus ẽ. statuunt certis casibus illas ex mo re deberi. Ideo dicẽdũ ẽ: tales le ges quo ad hoc: q dant iuuamẽtũ vsuris: non autem quo ad hoc q eas nõ punit⁹ cẽ iniquas. & conse quenter nullomodo fuãdas. Nã ptra ius naturale: nulla lex valet neq3 constitutio vel statutũ: vel cõ suetudo. vel pscriptio. vt. viij. di. Que contra mores. xxxij. q. vij. fla gitia. cũ suis concordantiis. q̃ con clusio pbat multiplici rõne. Pri ma est h. Quilibet in re ppria est

moderator ꝛ arbiter. vt. l. in re. C. mandati. extra de sepul. Abolēde: sed tot⁹ mūdus est dei. vt ps̄. Dn̄i est terra ꝛc̄. Itē in ps̄. Misericordias dn̄i. Cui ingt sunt celi ꝛ spiritus sctis vn⁹ deus est. ꝛ deutero. vj. ꝛ Ephe. iiij. ergo oia sunt xp̄i tanq̄ veri dei. ipse autē in re sua: hoc est in toto mundo principem fecit Petrū: ꝛ ɔsequēter successores suos canonice itrantes: qñ. s. post resurrectionem: dixit ei. Pasce oues meas. Jo. xx. qḋ ꝛ prius ꝓmiserat. Math. xviij. qḋcūq̄ ligaueris super terrā ꝛc̄. ergo ei. ꝛ successoribus suis submisit oēs reges ꝛ principes terre. quod innuitur in duobus gladijs demonstratis xp̄o ab apostolis. de qbus dixit Luc. xxij. Satis est. Ex quibus verbis arguit̄. vtriusq̄ iura imperij. Petro fuisse cōmissa: vt expꝛesse habet̄. xxij. d. c. i. Et facit. j. q. x. Qui ꝓsulatus. quod bene proseqtur. Jo. an. in. c. Venerabilē: q filij sint legitimi. quod ꝛ ipse Imperator verbis ꝛ actibus fatetur. s. se submissus pape verbis: quod ꝛ habetur in epistola iter ceteras: in qua incorporatur epistola Jo. papa. cū epistola Justiniani: que incipit. Victor. Et habet̄. c. de summa tri. ꝛ fi. catho. opere aūt. qui iurat obedire pape. lxiij. di. Tibi domino. Accipit etiā approbationē confirmationē: ꝛ coronationem a dn̄o papa. Et sua sibi submittere capita Imperatores nō reputarūt indignū: vt dicit̄ in clemē. Itē papa pōt reuocare sniam Imperatoris: ꝛ non ecōtra: vt in dicta clemen. Item papa potest deponere Imperatorē: qḋ patet p exēplum Inno. qui deposuit Imperatorē Federicū. quē etiam deposuit Gregor⁹. ix. ꝛ Bonifa. viij. vt de senten. ꝛ re iudi. Apostolice. li. vj. Ex quibus sequit̄. ꝙ lex imperialis dꝫ esse subiecta legi ecclesie: que ꝓhibet vsuras. vt patet in autem. vt clerici apud ꝓprios epos. Coll. vj. ꝛ de iudi. c. Dei. vbi dr̄. Leges nō dedignat̄ sacros canones imitari non ergo in vsuris dꝫ iudicari ꝭm leges: sed ꝭm canones. scḋa si par in parē nō habet imperiuꝫ vt de electi. c. Innotuit. Et. l. nam ꝛ magistratus ḋ arbi. ff. multo minus minor in maiorē. Argumētū De quo magis ꝛc̄. sed imperator in comparabilit̄ minor est deo. ergo nūq̄ potuit nec poterit iuste cōdere legē: contra legeꝫ dei vsuras ꝓhibētem. ꝛ si cōdit iniusta: ꝛ cōsequenter non obseruanda.

¶ Tertia ratio Justinianus in dicta epistola dicit ꝙ suscipit sacra q̄ttuor ɔcilia. s. Nicenū cōstātinopolitanū ephesinū ꝑmū: ꝛ calcedonēse: q̄ venerari debem⁹: sicut q̄ttuor euangelia. vt. de re. c. post trāslatio. Ideo idem iustinianus censuit. l. Quicūq̄. C. de here. qḋ quicunq̄ nō credunt ꝛ tenent ea q̄ in dictis q̄ttuor cōcilijs sunt statuta: tanq̄ heretici puniant̄. sed vsure ꝓhibent̄ in cōcilio Niceno. xlvij. d. Qm̄. ergo leges cōcedētes vsuras non sunt seruande.

¶ Quarta rō in. l. sanctissime. C.

de.l. Imperator dicit suas leges sacratissimas: nõ possunt aũt esse sacratissime si repugnãt legi diuine: phibẽti vsuras. ergo leges cõcedẽtes ipsas tanq̃ sacrilege sunt respuẽde. ⁊ negãtes q̄ daf ad vsuram nõ sit peccatum: sunt tanq̃ de heresi puniendi seu iudicandi: ƒm Anto. de bu. facũ clemẽ. Ex grauj de vsuris. Concor. Bal. in rubrica de vsuris. C. dicens. qd licet vsure iure nostro: sint certo modo concesse. ff. ⁊. C. de vsuris. p totuʒ vincit tñ ius diuinuʒ in vtroq̃ foro: q: causa pma potentior ẽ omni causa scda. Et sup Auct. ad. ħ. de vsuris dic̃ q̄ dispositio talis legis nunq̃ valuit pter ius diuinum q̄ et per ius humanum nõ potest tolli. Item q: Imperator est seruus dei: nõ põt tollere legem dei: q: est dñs suus. Glo. tñ Auten. ad hec de vsuris. C. ⁊ accursius florentinus glosator ordinarius. ⁊ Azo. dicunt. q̄ per predictam Auten. tolluntur vsure et toto: ⁊ dicũt: q̄ cum dicta auten. sit de vltimis: videtur Imperatorẽ penituisse: q̄ pmiserat eas. Nam posteriora prioribus derogant de iure. vt. ff. de lega. i. l. si mihi ⁊ tibi. Et lʒ alij secus dicãt: tutius est tenere: q̄ dicta auten. intelligatur gñaliter. ⁊ q̄ phibeat in totum vsuras. Et sic tenendo: arguitur maior perfectio ipsius legis. Concor. Jo. an. ⁊ Jo. de ligna. Ex supradictis pʒ vsuram eẽ omni lege phibitã. A quo scelere eruat oẽs vsurarios misericors ⁊ miserator dñs: illuminans eos lumine veritatis: vngens eos oleo pietatis: atq̃ rabens eos munere potestatis: vt demuʒ cũ eis oẽs nos in dño gloriemur. qui in trinitate pfecta gloriosus ⁊ laudabilis viuit ⁊ regnat in secula seculorũ. Amẽ.

¶ Feria quarta post quartam dominicam quadragesime iterum de vsura maledicta: scilicet de eiusdẽ aggrauatione ⁊ damnificatione. Sermo. lvj.

Ejce ancillã ⁊ filiũ eius. ad gal. iiij. In superiori sermone pposuimus de vsura tres cõsiderationes. s. de phibitione. aggrauatione. ⁊ damnificatiõe. Prima expedita: veniamus ad scdaʒ ⁊ tertiã.

¶ Prima consideratio in hoc sermone: ⁊ est scda in ordine tractatus: dico q̄ est de vsure aggrauatione. Ubi nõ. istã conclusionẽ: q̄ vsura ẽ grauissimum peccatum ⁊ probatur triplici via. s.

¶ Ratione.

¶ Auctoritate.

¶ Exemplo.

¶ Ratio est ista. Quanto plures transgressiones ⁊ inobediẽtias diuinorum preceptorum in se includit vnũ opus humanũ tanto grauius peccatũ est. sicut ecõtra: quãto plures perfectiones continet tãto magis meritorium est. vt supra diximus in tractatu de adulterio: ⁊ exemplificamus. sed vsura non transgressionẽ vnã in se continet: sed plures: vt pbabimus. ergo sequitur q̄ vsura sit grauissimũ peccatum.

¶ Prima träsgressio quã in se cõtinet usura est: dei et sanctorum blasphematio. O miser homo: peccatum blasphemie nõne videtur tibi graue et horribile? Certe: si bñ meministi que supradiximus in tractatu de blasphemia dicẽs q̃ est grauissimum peccatum. O maledicte usurarie: scias q̃ es magnus blasphemator dei et sanctorũ. Et quomõ? Quia opinaris et credis populum sine usura nõ posse viuere seu nõ posse stare. Multi etiam alij nõ usurarij hñt eandẽ opinionem et manifeste asserit pplos nõ posse viuere sine mõ usurario. Et pp hoc vocãt usurarios ad ciuitates et pmittũt eos exercere usuras. Hec opinio et asseueratio crudelis blasphematio est. Et primo blasphemat de⁹ probatur. Si vn⁹ pnceps mãdaret vni subdito suo sub pena mortis: q̃ faceret aliqd impossibile. nõne diceremus: ipsum pncipẽ impium et crudẽ eẽ? Certe sic. O gloriose et omnipotẽs de⁹: nõ es tu ille: q i veteri testamẽto phibuisti usuram? Et tu dñe Jesu xpe: nõne phibuisti in nouo testamẽto? Certe sic. Sed si populi nõ possunt viuere sine usurario mõ: tu mandasti: qđ ipsi facere nõ possunt. ergo impius es. Sz hoc falsum est. q: qcquid mandas: faciliter possumus obseruare. Vñ mat. Tollite iugum meũ sup vos: qđ ẽ suaue: et onus meũ leue. Attribuit ergo isti tibi: quod tibi nõ ꝯuenit: immo a te alienissimũ ẽ: et ꝯñr te blasphemant. Ideo gloriosus hierony. in epistola ad alipium et Augustinũ epos de expositiõe catholice fidei. Execramur inquit eorũ blasphemiã: qui dicunt ipossibile aliqd hmõi a deo eẽ pceptũ: et mãdata dei nõ ad singulos: sed ab oibus in commune posse seruari. Et Aug. in sermone. Seruũ pigrum non dãnaret: si ea que fieri nullo modo poterunt imparet.

¶ Secũdo blasphematur ecclesia sancta: que tamẽ acerrime usuras persequitur et impugnat. atq3 dicẽtes usuras nõ esse peccatum: tanq̃ hereticos puniendos esse decernit vt in clemẽ. Ex graui. de usuris. vt supradiximus.

¶ Tertio blasphemant sancti doctores: atq3 mendaces existimant dum usuram: quam ipsi condemnant in populis necessariam esse temerarie affirmant. Et sic p3 prima transgressio. Ex dictis correlarie elice hanc conclusionẽ: q̃ quilibet xpianus qui nõ vult ruere in tot blasphemias: firmiter credere obligatur: q̃ possibile est humano generi: et cuilib3 populo absq3 manifesto usurario stare. Nemo amplius dicat: q̃ in genere humano necessarij sunt usurarij ꝯtractus: et stochi: seu barochi: seu acinamenta. Scđa iniquitas: seu träsgressio in usura est: domestica latrocinatio. i. furtũ. furtũ nãq3: q: usurari⁹ facit contra preceptum illud. Exo. xx. Non furtum facies. Et q̃ sit verum pbat. Math. xxj. scriptum ẽ: q̃ intrauit Jesus in templum dei: et eijciebat oẽs vendentes rc. et dicẽ

rit. Scriptum est. s. Marc. lvi. Domus mea: do. o. vo. vos autē fecistis illam speluncā latronum. Spelūca nēpe latronum dicit' eē loc' vbi que rapiuntur: congregantur. Ecce q latrones vocat domus nummularios qui p munusculis fructuū τ cōsiliū: pecunias mutuo dabant: vt offerrēt in templū. Dico aliam conclusionē: q vsurarij aliquo modo: lȝ nō simpliciter: deteriores sunt latronibus raptoribus τ furibus.

¶ Primo rōe familiaritatis. Nā raptores τ fures: dici pnt latrones siluestres: ipsi vero vsurarij latrones domestici conclusio pbat' latro nēpe siluester audito clamore ipsum manifestante. fugit hic vero centies si ad latronem clamet tanq latro domesticus non fugit. quod qdem certa experientia pbari pōt. ideo periculosior est: q latro siluester: cum nulla sit ad nocēdū efficatior pestis q familiaris inimicus.

¶ Secūdo rōne sagacitatis. Nā vsurarius cū maiori malicia: rem alienam vsurpat q fur τ latro: eo q compellit voluntate eius: q mutuū recipit ad consentiendū in talem rapinā: atq per hoc simulat pximo suo iniusticiā nō facere.

¶ Tertio rōne securitatis. tū quia vsurarius rē alienā vsurpat sine timore persecutionis: tū q detinet eā sine timore repetitionis. cum si publicus est: habeat libertatē τ securitatē id agere. vel q vsurarios ptractus tanta malitia celat: q in eis vsuraria labes apparere nō potest. fur vero τ raptor. hunc dupli cem timorē habēt. Tertia trāsgressio in vsura inclusa est: dolosa cōpassio. Magnū certe peccatum' ē hypocrisis si bene cōsideras. quot cōminationes ptra ipsam: ipse dominus noster. Math. rriij. O maledicte vsurarie: scias q tu es maximus peccator hypocrita. probat' hypocrisis est: exterius demonstrare bonitatem interius autem habere malicia sicut tu facis. Nam sub spē pietatis: τ subsidij charitatiui: defraudas τ decipis pximū pdatrine: τ in pncipio quasi insensibiliter serpiēs τ serpēdo: vsq ad totalem deuorationē tēporalis substātie pximorū absq pietate pringis: vt experientia docet. Uñ mutuum ab vsurario pauperi datum opio quo dormiens soporat' assimulari pōt. quod ideo datur sibi: vt insensibilit' ō illa pauca substantia sua euisceret': atq priuetur. preterea: tanta cupiditatis affectione vsurari' cruit sibi pprios oculos mētis: vt seipsum decipiēs: credat τ dicat: pximi intēdere pietatē τ tamē solū τ pncipaliter nō intēdit nisi pprium lucrū τ cōmoditatē. Est. n. hec dolosa pietas: τ hypocrisis simulata. Cōtra quod deutero. rv. Nō ages quippiam callide in fratris necessitatib' subleuādis. Hac de cā: in qbusdā italie ciuitatibus τ locis vsurarius noiat' el piatoso. Uȝ cuȝ sit impius τ crudelis. Qua. n. rōne hic impi' pōt pretendere pietatē qñ pauperem

mutuo indigentē: iuuat pauperiorem fieri: et illa modica substantia que nō sufficit ei: q̄dā crudeli pietate p̄uari? O scelesta pietas. O crudelissima fera: qua audacia qua temeritate: qua fronte: dici te ex pietate moueri: aut in hoc agere opus pium? Uera vtiq; vera est sententia illa que ait. Nulle sunt occultiores insidie: q̄ que sub officij similitudine latent.

¶ Quarta trāsgressio in vsura inclusa dicitur p̄rimalis p̄ditio. Ua quata citadino: nō hauerestitu per male esser chiamato traditore? Penso de si. Comunamente li homini del mondo supportano de le inzurie. Ma questa e troppo graue inzuria pare nō possano supportarla. O maledicte vsurarie: scias q̄d p̄ditionē maximā cōmittis: et consequēter maximus p̄ditor appellari potes. Sed quō vsurarius committit p̄ditionē? Audi. Judas p̄ditor xp̄i fuit eo: q̄ bibēdo et comedendo cū eo machinabat̄ malum ꝯ eum: nec potuit a suo malo p̄posito reuocari per tot blanda verba et cōminatoria: que Jesus xp̄s dixit ei. Fingebat esse suus amicus et discipulus: et tñ p̄debat eū. O p̄ditor vsurarie: non ne et tu facis similiter? Certe sic. Nā et comedendo et bibēdo cū illis q̄bus mutuasti: interim intēdis recipere: seu rapere bona eoꝝ. Sed audi horribilius. Isti maledicti vsurarij nō solum p̄dunt alienos: sed et consanguineos suos: vt experientia patet

Sepe. n. contingit q̄ aspiciēs vsurarius p̄p̄um germanum: aut aliū attinentē sibi: pulchram hēre domū vel aliquā bonā et pulchrā possessionē sibi grat i: ꝯcupiscētia oculorum tract⁹: illi subuenire nititur de mutuo: vt p̄ pignore possit habere q̄d concupiscit. Quo mutuo facto: paulatim p̄mittit vsurā crescere: cumq; tantū creuerit q̄ cernit frēm nō posse recolligere pign⁹ acceptа occasiōe: et occulta cautela: de quadā iustitia simulata iniuridice ingredit̄ possessionē vel domū: et sic quasi inaduertēter: frēm suū illis p̄uat: q̄d magnū pctm̄ est: q̄a sicut magis tenemur subuenire cōsanguineo: q̄ alieno: vt dicit Tho. secūda secūde. q. xxvj. ar. vij. et Bonauē. in. iij. di. xxix. q. v. ita p̄ oppositum nocere sibi et dānificare eum ceteris paribus: maius peccatum cōmittitur. Jō Apost. illic ad Thi. vj. Si q̄s suoꝝ maxime domesticorū: curā nō hēt: fidē negauit: et est infideli deterior. Unde vsurari⁹ est similis morti: que nulli parcit: sed in hoc est deterior: q̄ illa p̄cutit semel: hic aūt semp: vel saltem sepe.

¶ Quintum malū q̄d in se includit vsura est: periculosa ꝯtinuatio. In alijs enim pctis: nunq̄ homo aliquid continuat: nō enim gulosus sup actu comedit: nec lasciuus continue luxuriat̄: nec iracūdus continue irascit̄: sed interpellatim actus istos exercet. Usura aūt semper rodit et ꝯsumit paupum ossa de die et nocte: in festis et ferijs: vigilādo et

dormiendo semp operatur: et nunq̃ deficit usura. Unde convenienter assimilari pot morbo regio qui e ingeniosus cancer: sp rodens. Ita usura quali libet hora quolibet puncto et momento: pauperum substantiam devorat. Et cum usurarius recordatur usure sue non volet: nec pponit ea dimittere et restituere: sed ipsam retinere: et consequenter iterum et de novo peccant mortaliter: et totiens: quotiens hoc occurrit: et hoc est generale in oib' pctis mortalib'. Na ut dicunt tho. Ricar. Bona. et Pe. de taran. in iiij. di. xv. Quilibet tenetur conteri de peccato mortali totiens: quotiens occurrit menti sue. Sed audi mirabilius. Cuncta bona usurarij videntur here dentes nummi eius dentes here: frumentum eius: qd ut ab oibus comedatur adeo factu est: ut dentes heat: et cuncta oia bona eius tales habent dentes: q comedunt egenoru domos vineas: testes: segetes: arva: denarios: et cuncta illoru bona consumunt. Immo qd horribilius est comedunt paupum xpianorum carnes et ossa. Proinde: solet a quibusda pauperibus pverbialiter dici. Heu me: q2 heo ab usurario. c. ducatos mutuo: qui mihi continue rodunt ossa. Ecce sine remissione et pietate cancer. i. crudelis usura: Unde Job. iij. Qui me comedunt: no dormiunt. Quod vbu quilibet paup pot dicere de usurario. Hinc merito ab usura ab hebreis morsus appellatur. Exodi. xxij. ut supradictu est: q2 continue mordens consumunt substantiam egenorum. Nec mirum si moriens usurarius citius pvenit ad infernu: qua ceteri quodamodo pctores: q2 continue die noctuq3 incessanter currit ad eum: dum in quolibet momento pvocat deu ad iracundia: Unde de illis verificatur qd dns ait p Isay: lxv. c. populus. s. usurarioz ad iracundiam me pvocans ante facie3 meam semp.

¶ Sextum malum in usura inclusum pp quod arguitur esse gravissimum peccatu: est innumerabiliu3 aiarum illaqueatio. Diversis nempe causis rationibus: atq3 modis: innumerabiles anime ex hac usure labe illaqueantur et periclitantur: et quod dolendu est: paucissimi de hoc advertunt. Inter hos connumerari possunt plurimi absq3 necessitate et causa legittima mutuum sub usuris accipientes. Et primo notarij qui de usuris scienter conficiunt instrumenta. Testes et sensales in huiusmodi mediatores socij usurarioz et factores: illoz servi: et pcuratores ad usuram inducentes advocati patrocinantes: pbentes talibus libertate fenerandi: ut sunt potestates capitanei: rectores: consules: iudices consiliarij in favore usurarij statuta pficientes. Prefati vel consimiles scienter eis reddentes de usurarijs. Similiter oes pdicti statuta in favore usurarioz facta sustinentes vel observantes: seu et no delentes. Nec ab his periculis sunt immunes pupillorum tutores et curatores: dum pro eis contractus usurarios conficiunt vel confectos: exequutione:

regrendo fenus: pficiunt hijs quoqȝ cōnumerari pñt vidue matres ad ipm cooperātes rectores hospitalium: atqȝ spūalium domoꝝ gubernatores: heredes coꝝ: testōrum vsurarioꝝ iniq executores: pcipes atqȝ dñi ꝛ dñia: iudeoruꝫ vel xpianorū fenera sustinentes vsurarioꝝ vxores: filij: filie: serui: ꝯsanguinei affines ꝛ amici: ꝛ quicunqȝ alij in culpa seu in vsura pticipātes: vsurarioꝝ generi: de fenore vxorū suarū dotes recipientes. Hijs quoqȝ connumerandi sunt oēs: qui locant vel vendunt vsurarijs ad exercendum fenus: domos vel apothecas: nec nō ꝛ denarios: vt meliꝰ fenerari possint: vsurarijs mutuātes Insuper ꝛ plati: atqȝ curati qui vsqȝ ad mortē pmittunt vsurarios: ꝛ quoscunqȝ supra cōmemoratos absoluentes: seu vt verius dicaꝫ decipientes vsurarios manifestos sepelientes: vel sepelire fingētes: elemosynas iniuste de fenore recipiētes: ꝛ quoscunqȝ ad nō satisfaciendum certas vsuras occasionē pstantes. Hoꝝ oiuꝫ pticulariter assignate rōnes: nō est tpis occurrentis. Et de eis plene tractat sanctus Bernardinus in tractatu de restitutione: ꝛ est tertius sermo illius tractatus: i ordine tñ ad totuꝫ quadragesimale de xpiana religione est sermo. xxxv sufficiāt ad presens oia supradicta per sniaꝫ aplicā ꝯfirmare ad Ro. i. Digni sunt morte: nō soluꝫ qui faciunt ea: sed qui ꝯsentiūt faciētibꝰ Principales aūt qui illaqueātur ex vsura sunt iniusti hředes vsurarij. Transit. n. vsura ad successores sicut lepra greci trāsfusa est i posteros: alia pctā nō accedunt nisi actores coꝝ. Unusqsqȝ. n. in iniquitate sua morief: filius nō portabit iniqtatē pris. Ezech. xviij. Nec ire neqȝ supbie: nec inuidie nec accidia: sꝫ vsura: rapina: ꝛ alia illicita vsurpatio: trāsit ad heredes: q2 filiꝰ ꝛ q libet alius hřs vsurarij: raptoris: ꝛ huiusmodi ꝛ filij filioꝝ: ad quos deueniunt bona ipsoruꝫ obligati restitutioni portabunt iniqtatē pris vsurarij: raptoris ꝛ huiusmodi. i. pcti debitū: nō aūt pctuꝫ: quod actu cōmisit pr: q2 pmo solus pr portabit onus suum: ꝛ nō filius. Sed pctūm qđ cōmittit filius: vel quicūqȝ heres ipsius: nō restituendo bona aliena: in quo imitatur ipꝫ prauum patrem: ꝛ sic de pgenie in pgeniem: obligatur in ppetuum heres vsurarij: vel alienoꝝ detentoris inquātū durat bona ipoꝝ: q2 adulterius nō tenetur: nisi de eo: qđ peruenit ad eum: quousqȝ creditoribꝰ sit satisfactum: vel remissionē liberam habuerint a creditoribus: caueāt autē hřdes taliū: ne in huiusmodi laborent ignorantia crassa: q2 nō excusaret eos a dānatione: sꝫ verificaretur in eis illud apli: ignorās ignorabitur. i. reprobabif. Sola ignorātia iuincibilis eos excusaret. Exēplū legif de quodā vsurario: qꝰ cū infirmatꝰ eēt grauiter duos filios hēret visitatus a ꝯfessore: ꝯfessus est: ꝛ nō negauit pctūm suū. Cui cū declarasset cōfessor qđ oportebat eū oino mala ablata re-

stituere alias saluari ⁊ absolui non poterat ⁊ filij ad hoc hortaẽtur: vt posset ⁊ sacramẽta suscipẽ: ⁊ aiam suam saluare sciebãt.n. vsurarios eius ꝯctus rñdat iste miser: nõ pos sum: q2 si superuixero: nõ hẽbo ad manducãdũ: sed oportebit me mẽ dicare. Si mortuus fuero: oporte bit vos ire ad hospitale nihil enim vobis remaneret: q2 oia sunt ð vsu ris. Cui filij. Nõ curetis pater: ꝓ uideatis saluti vestre. Tacete: dicit ille: volo potius ad misericordiam dei stare: ꝙ ad mercedẽ hoium: q2 inhumani ⁊ immisericordes sunt: deus aũt clemẽtissimus. Sicq3 in sua obstinatione migrauit. Quod attendens vnus de filijs: hortatus est germanũ ad restituendũ ne seq̃ retur pr̃em in dãnatione. Cui ille. Si pater meus fecit vsuras: nõ fe ci ego: volo gaudere ð portõe mea dũ viuo: de futuro: nescio qd erit. Permansit ergo in vitio pr̃is deti nendo ptem suam: alius vero resti tuit certam certis: incerta aũt pau peribus: ⁊ factus ẽ religiosus: qua dam die: cũ oraret vidit terrã aper tam ⁊ in ꝓfundo ignẽ maximum: ⁊ inter ceteros vidit ibi in ꝓfundo pr̃em suũ: ⁊ germanũ suũ sup eum quẽ pr̃ sepe maledicebat di. Ma ledictus sis: q2 pp te.s. vt te diuitez dimitterẽ: huc veni. Filius rñdit. Immo tu maledicaris: q2 ꝓpter te huc veni. si.n. non dimisisses mi hi mala acquisita: ego cauissez me ab hijs vitijs: ⁊ sic stabant in eter nũ in illa altercatione. Qð iste cen ties: deum laudabit q2 restituerat.

Ex hijs patet cõtinuatio vsure: q2 nõ deficit: moriente vsurario: s3 trã sit ad hr̃des.

¶ Septimũ malum in se icludẽs vsura dr̃ vite vituperatio. Si enī3 bene cõsideramus: tota vita vsura rij est vituperosa: ⁊ obprobrijs ple na. Triplicia vero sunt obprobria specialia vite vsurarij.

¶ Primũ est inhertia: per vsuraʒ n. tollit sibi vsurarius operositatez ois debiti modi ꝓcurandi sibi lici ta ⁊ salubria lucra: ⁊ pro tanto effi citur desidiosus: accidiosus: ⁊ ocio sus: quod malũ ẽ: q2 si homo vult lucrari: aliquo opere laudabili: et exercitio licito: debet querere lucra ri: sed ex vsura: quasi necessitat᷑ hõ ad indebitos modos lucrandi: cõ tra legem quam dedit dñs primo parenti Gen̄. iij. In sudore vultu᷑ tui vesceris pane tuo: sed vsurari⁹. est de hijs de quib⁹ ꝓpheta ait. In labore hoium nõ sunt: ⁊ cu3 hoib⁹ nõ flagellabant᷑.s. nũq3 in vita sed post mortẽ: cũ demonibus semper flagellabunt᷑: seu flagellandi sunt.

¶ Secundum obprobrium vsura rij est malicia: ꝙ sequit᷑ ex inertia. Nã sicut Eccle. xxxiij. dicit᷑: mul tã maliciã docuit ociositas. i. vita inhers. Ad tantã maliciã scelestez inducit talis auaritia hoiez: quod aia3 suã: pro quolibet vili lucro ⁊ numulo venalẽ hẽt. Maximũ vti q3 scelus est aiam in tanta sublimi tate creatã. i. ad imaginẽ dei forma tam: tãto ꝑcio redemptã ad tantã gloriã ordinatã: pro tã vili precio venundare: hinc Eccle. x. Auaro᷑

nihil est scelestius: hēt.n.aiaz suaz venales: ex quo manifeste apparet ꝙ ꝓ nūmo talis ꝑcipitaret se in infernalem voraginē oīum scelerum ꝛ flagitiorū: nisi forte aliquo timore mūdano refrenaret.

¶ Tertium obprobriū eius est infamia. Ita ifamē reddit hoiez vsure scelus: ꝙ nullus: nisi oio effrōs eā audet publice exercē: ꝛ hij sunt de qbꝰ Prouer.ij. qui relinquunt iter rectū: ꝛ ambulant per vias tenebrosas: q letanť: cū malefecerit ꝛ exultant in rebꝰ pessimis: quoruz vie puerse: ꝛ infames gressus eorū. Tanta est infamis vsurarij vita: ꝙ oli in tota vna ciuitate magna: vix vnus solus receptꝰ esset. Si qñ ēt de tali veridica fama diuulgabatur oia bona sua dicebanť dyaboli: si quis domū eius aspiciebat: vineā vel agꝝ alij circūstantibus dicebat demonstrando. Ecce domum vineā vel agꝝ dyaboli: ꝛ sic de ceteris bonis eiꝰ. Nemo sūpsisset ď domo illiꝰ ignē nemo i ecclia sumpsisset: nihil ei dedisset osculū pacis: pueri quoqꝫ ad occursum illius expauescebant: ꝛ inuicē digito illum demonstrabant. Sed nūc o amentia deplorandatales ab oibus honorātur: oēs illis assurgūt: in officijs ꝑponunť in cōsilijs extimātur: cōmittiis magna sociantur in plateis copulantur in ꝯiugio in nobilibus parētelis: ꝛ qđ execrabiliꝰ est: nō restituentes: sed qñqꝫ restituere simulātes: in cimiterijs ꝛ consecratis ecclesijs cū solēnioribus exequijs qꝫ ceteri tumulanť: qꝛ iā quasi vbiqꝫ hoc scelus assumpsit faciē bone status ꝛ pietatis. Fugiēda ē fratres mei: imo oino abhorrenda cōuersatio illoꝝ: nec cū eis comedēdum nec bibendū: exēplo illius: qui sꝫ cor dei expertus de se ait. Supbo oculo: ꝛ insaciabili corde: cum hoc nō edebā. Et ꝑme Cor.v. Si is q frater nominať est fornicator: aut auarus: aut ydolis seruiēs: aut maleficus: aut ebriosus: aut rapax: cū huiusmodi: nec cibū sumere: supple licet. Diutius cōuersari graue periculū reputať cū leprosis: sꝫ incōparabiliter periculosius est: cuz vsurarijs ꝯuersationē habere: aut quicqꝫ ab eis acceptare: cū illđ corporale: hoc spūale sit periculū: hic gloriosus hyero. Cauēdū ē nobis maxime ne ab his accipiamꝰ munera quos nouimus viuere de lachrymis paupeꝝ: ne dicatur nobis Si videbas furē currebas cuz eo. Proinde legitur in vita beati fursei: ꝙ cū mortuus esset statim dyabolus obiecit ei ꝙ vestez a quodā vsurario accepisset: qđ itelligēs de us misertus illiꝰ aie ex veste illa periclitanti: ꝓstine vite restituit euz: ꝛ vt culpā quā in vita cōmiserat ante finem vltimū emēdaret. In huiusmodi tamē signuz: dño permittente sic grauiter dyabolus ꝑcussit eum. ꝙ per totā illius vitā: ꝑcussionis in eo aliquod vestigium appareret. Fugite ergo filij ꝯuersationē vsurarioꝝ: qꝛ ꝯtagiosa ē morbosa ꝛ ifectiua: ꝛ hoc patet experientia: qꝛ tpibus nr̄is tm̄ excreuit: ꝙ nullus iam de ea rubor: nullus timor

nullius grauedinis ei⁹ respect⁹ iter xpianos remansisse videt. Tantuz dilatata est hec impia pestis: q̄ nec dū viros: sed et mulieres infecit: et sic verificat illud Jere. A maiore vsq; ad minorem: oēs auaritie stu dent. Sed multo lachrymali⁹ ē qd̄ subinfert a pphta vsq; ad sacer dotē: cūcti faciūt dolum. i. dolosā vsuram. s. dū multiplices ɔtractus vsurarios simulata caliditate fre quentant.

¶ Octauū malū est damnationis certificatio. Miro nempe mode iter alia scelera certificat vsurarius per vsuram de sua eterna dānatio ne: Nā triplicia ad h̄ hēt testimo nia credibilia facta nimis: et in ore duorū vel triū: stet huius veritatis verbum.

¶ Primū testimoniū sunt euan gelia hētur enī. Luce. vj. Ea mē sura qua mēsi fueritis: remetiet vo bis: sed cū vsurarius nō det aliqd nisi recipiat amplius: ergo nec ei dabit paradisus ab illo iudice: qui talē ɔstituit legē: nisi detur aliqd amplius et melius eo: sed q̄ h̄ nū q̄ poterit obseruare: necessario seq tur q̄ nūq̄ poterit acqrere gloriā sempiternā: et sic cert⁹ pōt eē d̄ sua dānatione.

¶ Secūdū testimoniū sūt auctēti ca istrumēta. Nullū qd crimē est: qd̄ tā patenter et apte deserat litte ras eterne mortis sicut facit vsura riū in quolibet istro: et pticula libro rū in qb⁹ contract⁹ vsurarij cōscri bunt: pticulare puilegiū vsurarius hēt: qd̄ obligat eū ad suplicia sem piterna. Ex quo p3. q̄ de h̄ tōt ha bet puilegia: quot vsurarios ɔtus facit. ppterea multū certificat⁹ ē de sua dānatione. Tn̄ si restituit alie na: abradunt et cassantur istrumē ta et puilegia supdicta: nec eis cre ditur sicut nec et credit cassato li bro: nec abrasis: seu icisis cartis in iudicio seculari.

¶ Tertiū testimoniū sunt iudicia manifesta: et iter alia vnum potissi mum est: q̄ in vsurario ɔctu fene ratoꝛ fit ɔsocius dyaboli: fieri ete nī ɔsueuit q̄ qñ mercatoꝛ facit fo rū cū vēditore: arras quas soluit d̄ re empta: supueniens alius appo nat vnū dnariū di. Jn hac mercā tia pticeps esse volo: et ille annuat: tunc facti sunt socij in lucro et dam no. Sic ɔtigē h3 vsurario et dyabo lo: Nā iter in x̄ lucra ipsi⁹ appōit dyabolus aliqd ipse acqsitū: et di cit se esse sociū suū: ptenq; hēre i illa mercatione: et hoc pbatur exē plo quod ponit. Greg. in dyalogo Quidā homo pdiues: magnā ha bebat summā pecunie acqsitam in xta quam posuit duos denarios: quos fenore adeptus erat: et totā il lā pecuniā collocauit in arca. Cū q; altera die aperiret arcā: reperit dyabolum super denarios sedentē et phibentē eum: ne tangeret illos nisi expēdere vellet illos cum con sensu suo: eo q̄ socij simul eēnt in pecunia illa. Ex his patet: q̄ mani festū est feneratores esse dānādos nisi restituant: eo q̄ sicut in p̄senti uita sunt socij peccatoꝝ: ita in futu ro erūt socij tormētoꝝ. Ex hac igi

tur ɔtracta societate: in tantū fenerato: cū dyabolo cōfederaṫ: tantūq̧ in demonē trāsformatur ꝙ quodamodo induit similitudinē eius. Nā sicut dyabolus peccati nummū quē libenter sub spe lucri mutuat pctōri: nunq̄ꝫ per pniam sibi restitui vellet: vt demon illius corpus ꝛ aiaꝫ lucrari posset: sic ꝛ vsurarius dat mutuum: sibi restitui nollet: vt possit totā substātiā pauperis deuorare. Ideo de tali diciṫ Job. xx. Juxta multitudinē adinuentionū suaꝝ: sic ꝛ sustinebit: qm̄ ɔfringens nudauit paupis domuꝫ rapuit ꝛ nō edificauit eā: nec est saciatus venter ei⁹: ꝛ cū hūerit quod cupierat: possidere nō poterit: q. s. pdet in hac vita: vel saltē relinqt illud in morte.

¶ Nonū maluꝫ in vsura inclusuꝫ dr̄ horribilis extinctio. Inter cuncta scelera que diuino iudicio: ponent impijs vite finē per horribilē mortē: vsura de maioribus est. Et cuꝫ mirabilia ꝛ terribilia signa appareant sepius in fine vsurarioruꝫ hoc quidē accidere pōt triplici ratione. Primo ratione derelictiōis vbi nō. ꝙ ad hoc ꝙ aliquis bene moriatur: oportet ꝙ hēat adiutorium a deo: ꝛ a sanctis. Ad hoc autē vt adiuuetur a sanctis ꝛ a deo: opꝫ ꝙ faciat aliquid in vita sua ad honorē ipsoꝝ. Sed o maledicte vsurarie: si bene cōsideras vitā tuam: tu inhonoras deū ꝛ sanctos. Non enim cessas lucrari in quolibet sacro die: nō pcis diei pasce: nō diei dnīco: nō diei veneris sancti. In q̄ lib: ꝛ solennitate sanctissime virginis nō cessaṡ a tali lucro: nec in diebus apostoloꝝ: nec v̇ginum: nec i die sanctoꝝ angeloꝝ: nec oiuꝫ sanctoꝝ. Et ideo merito: nō solū a deo sed a beata v̇gie: ab angelis vniuersis: ꝛ ab omni multitudine sanctorū iusto iudicio: in vltimo fine vite meritis relinqueris: ꝙ nec deum habeas: gratie donatorem: nec aliquē beatū inuenias gratie ipetratorē a deo ꝛ supplicatorem. Ideo de his diciṫ Mich. iij. Abscondet deus faciē suā ab eis in tpe illo. s. extremo: sicut nequiter egerunt i adinuentionibus suis.

¶ Secundo accidit eis hoc: rōne desperationis. Cum. n. infelix peccator adeo ꝛ a tota celesti curia derelictus est: facile demonib⁹ est: eū in baratrū desperationis pcipitare qd quidē: eis libertate ɔcessa: opere cōpleat: ondentes eis multitudinē scelorum suoꝝ: ꝛ oblitā esse illius misericordiaꝫ dei: sicut Job. xxiiij. c. ait. Obliuiscaṫ illi⁹ misericordia. Et iteꝝ alibi scriptū est: auferetur ab eo: ois spes fiducie. s. venie: gratie: ꝛ glorie: ꝛ ipse in tali desperatione vltima derelictus ait illud Job. vij. Desperaui: nequaq̄ꝫ vltra iā viuam. s. nec in vita corporali: nec i vita spūali nec ēt vita ciuili. Legiṫ. n. de vsurario quodā ꝙ nocte quadā: post splendidā cenam: cū dormiret in lecto cū vxore sua: subito expergefact⁹ exiuit de lecto. Cū aūt ab vxore sua: qd haberet iterrogaretur: ait. Modo raptus fui ante iudiciū dei: vbi tot ꝛ

tanta terribilia posita sunt ꝯ me: ꝙ nesciui nec potui respondere. Cū ꝗ fuerim ego ad pniam expectat⁹ nec hucuſqꝫ voluerim diuinis pre ceptis ⁊ inspirationibus obedire: audiui nunc iudicē ꝯ me sententiaꝫ ꝓtulisse: neqꝫ datum audiui in po testatē demoniorū: qui me debent hodie ad eterna supplicia asporta re. Quo dicto: ō pertica vili veste assūpta domū rapido cursu egres sus est: quē sui hinc inde ꝗrentes: tandē in quodā monasteriū mona chorum matutinum cantantes: in uenerūt. Cūctis igitur eū ad pniaꝫ inducentib⁹ nec ꝓficere valentib⁹ ratione: aut exhortatione: vel prece custoditus est diligēter vſqꝫ ad sex tam horā. Deniqꝫ cū cōsanguinei eius: ad domū illū reducere vellēt ⁊ quendam fluuiū: sup cuius pon tē transituri erant puenissent vide runt quandā nauim rapido cursu per fluuiū ascendētē: a nullo vt vi debatur ꝯductaꝫ: sed ab vsurario plena demoniorū visa est qui: vt aut veniebant: vt eū ad eterna sup plicia asportarent. Quo dicto sta tim de manibus eorum violenter a demonibus rapitur: ⁊ innauim ꝓijcitur: ⁊ cursu rapido retroacto subito disparuit cū demonib⁹ ⁊ p̄ da: prefata nauis.

¶ Tertio rōne persecutionis. Cuꝫ enim vsurarius: sicut ex p̄cedenti bus patet: non solū offenderit deū quēadmodū ceteri pctōres: veruꝫ etiam cū vēdiderit tp̄s: qḋ est com mune cūctis creaturis: ⁊ per ꝯn̄s offenderit oēs creaturas: quecūqꝫ creata sunt audita dānationis sen tentia prolata a dn̄o ꝯ eū quodam modo ad ꝑsecutionē ꝯ illū armat. Proinde oēs beati sancti atqꝫ vni uersi angeli paradisi tunc clamant ꝯtra eum dicentes. Ad infernum. Ad infernū. Ad infernū. Celi cuꝫ luminaribus suis: sua quodāmo do voce ꝓclamant. Ad ignem: ad ignem: ad ignē. Planete etiā cla mant: ad ꝓfundū: ad ꝓfundū: ad profundum. Elemēta quoqꝫ se uiunt ꝯ eum ⁊ clamant. Ad tormē eī. ad tormē. eī. ad tormenta eter. Domus quoqꝫ in qua iacet infir mus: atqꝫ parietes ⁊ ligna eius cō tra illum vindictam clamare non cessant sicut Abachuc. ij. c. ait. La pis de pariete clamabit: ⁊ lignum quod inter iūcturas est: rn̄debit. s. fiat fiat. fiat: vt in his oībus verifi cetur id quod Sap. v. c. scriptuꝫ ē Pugnabit pro eo orbis terrarum contra insensatos ⁊ accipiet arma turam zelus illius: ⁊ armabit crea turā ad vltionem inimicorum. Et sic patet secunda consideratio: que est prima in ꝓsenti sermone vbi ꝓbatum est: vsurā esse grauissimū peccatuꝫ ex eo quod in se includit dicta grauissima mala.

¶ Secunda consideratio presen tis sermonis: ⁊ tamē tertia in ordi nie totius tractatus ē de vsure dā nificatione. Ubi nota nouē grauis sima dāna que ex vsura ꝓueniūt.

¶ Primū est. pignerꝫ destructio. Nam multa pignora. quo publi co vsurario dant: sicut sunt lance ⁊ linee vestes: ⁊ alia suppelectilia:

a tineis cōsumunt: seu a vermib⁹
cedunt. ⁊ vario modo destruunt.
¶ Scdm est eoꝝ pscriptio. Sepe
nāq3 contingit: q̄ ponēs pro mu
tuo pignus: sperat in paucis die-
bus illud redimere: tñ non ex hoc
cessat transire tps de die in diem.
⁊ dū sperabat illud recoligere in
paucis diebus: supuenientib⁹ im
pedimētis: nō recolligit in multis
mēsib⁹: ita vt demū i pscriptptio
nem transire necesse sit. Et q: tales
publici vsurarij cōiter nolūt: q̄ in
duplo: vel circa valeat pignus q̄3
mutuū suū: ⁊ transacto anno: totū
cōiter pditur pignus: ideo cōside-
retur quantū sit dānū supueniens
hoc mō a publico vsurario volen
tibus mutuari.
¶ Tertiū dānū ⁊ malū est dena-
riorū cōsumptio. Nā paulatim de
narij i populo minuunt: dū quot
tidie atq3 cōtinue die noctuq3: vsu
ra vt cancer serpit: ⁊ quasi visibili
ter substātiā ciuium rodit atq3 cō
summit. Qui hoc clare intelligere
cupit multiplicet lucrū vnius flo
reni: qui ab vsurario mutuaret. p.
L. annis: ad pmiū vnius boloniui
pro mēse: hoc superaddito pacto:
q̄ nunq3 soluat vsure meritū: nisi
in fine. L. annorū: semp oi anno: fe-
nus de fenore multiplicādo. Et si
bene nouerit artē multiplicandi
discet: q̄ tantū ascendit usura: ⁊ ad
tantū numerū florenorū: q̄ nulla
ciuitas in Italia reperitur: neq3 in
toto mūdo fortassis: que possit solue
re tale fenus.
¶ Quartū dānū: ipsorū denario
rū ac diuitiarum ad vnū locū re-
ductio. Regulare vtiq3 est: q̄ quā
tum diuitie ac denarij ad pautio-
res: ⁊ ad pautiora marsurpia redu-
cuntur: peioris status ciuitatis ⁊
nature inditiū est. quēadmodum
deficientis nature apertissimum si
gnum est: ⁊ hoīs morituri in bre-
ui: cum nālis calor: extremib⁹ de-
relictis: solū ad cor ⁊ ad ipsa iterio
ra reduci videt. Et si hec ad pau-
cos reductio diuitiarū periculosa
est statui ciuitatis: multo grauius
periculū imminet: cum reducunt
⁊ coadunant: ⁊ diuitie ⁊ denarij i
manibus iudeorū: q: tunc natura
lis ciuitatis calor: qui eius diuitie
dici pōt: ñ recurrit ad cor: nec sub
uenit ei: sed p fluxū pestiferū cur-
rit ad apostema: cum oēs iudei: ⁊
maxime fenerantes: sint capitales
inimici oiū xpianorū. Miror nē
pe nō parū: ⁊ ab admiratione ces-
sare nequeo: nec volo: quō in xpi-
colis tanta regnet insania. Tāta in
uerecūdia ducūtur: ac tanta igno-
rantia. immo cecitas obtenebrauit
eos: q̄ nō aduertunt cōsumatā ac
excogitatā malitiā iudeoꝝ q̄ vtun
tur: cum inter xpianos cōuersant.
Cum enim xpicole sint oēs reges
in sanguine eius: q est primogeni
tus mortuorū ⁊ pnceps regū ter-
re. apoc. i. tanq3 veri reges iusto do
minio: hñt diuitias suas: a quib⁹
iudei: iusto dei iudicio: puati sunt
ppter incredulitatē ⁊ duritiā cor-
de sui. hñt inq3 xpiani diuitias tē
porales ⁊ diuitias spūalis. Has q
dem: q: nō valent iudei ab eis vio

lentia auferre: subripere nituntur malitia: et varia cautella saltem diminuere moliuntur. Diuitias ipa les xpicolarum: publicis vsuris extorquent vt pz. Diuitias corporales. s. sanitatē et vitā auferre conātur: dū ꝯtra omnia ecclesiastica instituta corporū medicos oio eē ꝓcurant: quibus etiam ignorantissimis et rusticanis: mira insania multi xpiani potius adherent: atqꝫ de sanitate. et vita sua: in eis totam fiduciā ponunt: qꝫ in peritissimis atqꝫ expertissimis medicis xpianorū. Quot aūt xpicolas: vel ignorātia vel malitia necesset: nouit De⁹. Diuitias spūales. s. fidē: et ecclesiasticorū pceptorꝫ obiam: cū ceteris spūalibus thesauris verorū xpicolarum: suis blanditijs venenatis: et amicitijs exquisitis et munerib⁹ tossicatis: et conuersationibus simulatis: et ꝓditionibus excogitatis. et libertatib⁹ ac fauorib⁹ acquisitis rapere: despergere: cōsumere: deuorare: et dissipare nō cessant: secū ad inferos xpianorum insensatorum trahentes aias infelices!

¶ Quintū dānū qđ venit ex vsura ē mortalis offensionis dei. quicūqꝫ. n. sine legitima cā. i. sine necessitate ab vsurario etiā manifesto: sub vsuris mutuū suscipit mortaliter peccat. Eodem etiā mō peccat: q corꝫ accipit oblatiōes vt i. c. Quia in oibus de vsuris. Similiter peccant recipientes scienter eorū elemosynas vt faciāt illos impotentes ad satisfaciendū male ablata certe: peccant insuꝑ: nisi aliqua legitima cā excusentur. Peccant quoqꝫ grauissime: quicūqꝫ locāt: vel sub alio titulo cōcedūt aliquas domū ad exercendū vsuras: et omniuꝫ peccatorū: q̄ ex fenore illo patrant: pticipes fuerit. Et vltra hoc si sunt pf̄arche archiepi: vel epi I currūt: ipso facto: suspensionē. Si sunt clerici singulares et minores: excōicationem. Si est colegiū vel vniuersitas interdictū. Et si talem sententiam p mensem sustinuerit: ex tunc interdicte sunt terre eorūꝫ q̄dm predicti vsurarij ibi cōmorātur. Si vero laici sunt: ecclesiastici censura per ordinarios compelli debent. vt de vsuris. c. Vsurarum li. vj. Multe alie offensiones in populis veniunt ꝓpter vsurarios manifestos: quas videns de religione xpiane ſmone. xxxv. p totū.

¶ Sextū danū est maioris excōicationis: q: multi incurrūt excōicationem maiorē: ꝓpter indebitū fauorē vsurarijs publicis datum. Unde in clemē. ex Graui. de vsuris. excōicati sunt oēs potestates: capitanei: rectores: consules: iudices: consiliarij: et qui vis alij officiales qui delinquūt in casibus infrascriptis.

¶ Primo si statutū decetero facere: scribere: vel dictare presumpserint: q vsure ab vsurarijs exigi possint.

¶ Secūdo si ad soluendū vsuras debitores compellunt.

¶ Tertio si iudex: q vsurarijs soluantur vsure ꝓsumpserit iudicare.

¶ Quarto si quis de supradictis

operam dederit: q usure olim soluta non repetantur.

¶ Quinto si statuta hactenus edita in usurarū fauorem: q hoc facere possunt: infra tres mēses nō deleuerint de libris cōitatum.

¶ Sexto si ipsa statuta siue cōsuetudines effectuȝ usurarū habētes ꝑsumpserint obseruare. Oēs supdicti pp fauorem uni usurario cōcessuȝ manifesto: ꝑdicto modo excōicati sunt. Sed queri pōt: utruȝ statuētes: q subditi sui nō possint recipere pro usuris in anno: ultra duos solidos pro libra: ⁊ hoc sub pena: nō tñ dicant: q usura faciāt sed si fecerint: non recipiant ultra summam ꝑdictaȝ: numqd incidūt in sniaȝ excōis? Et uidet̄ q sic: cū quodam mō colorē et audatiā ꝑstent: saltē indirecte ad exercēdas usuras: ut i Clemē. Ex graui. sub diuersis coloribus. Et q: denegādo de maiori: indirecte uidetur tacite comedere de minori. ut. xxv. d. qual. ⁊ de testa. si pf. li. vj. Et de ꝑsump. nōne. Nō uerū: si in fraudē usurarū hoc fieret: ut per hoc possent sic exercere usuras: sec⁹ si in nullo intenderēt cōcedere: illud pmitterent: ut maius malū euitaretur. sic nō solum de maiori summa: sed etiā de duob⁹ solidis denegare uidentur. xiiij. d. c. i. xxxj. q. i. hac rōne. hui⁹ snie est. Innoc. Joan. an. ⁊ Gulie.

¶ Septimum damnum ē: grauissime obligatiōis. Nā oēs supradicti fauētes usurario manifesto: sicut dictū est: obligati inde remanent ad satisfaciendū in solidum omnes illas usuras: quas suo fauore ⁊ auxilio: usurarij adepti sunt: nisi ipsi usurarij restituāt eas. De hoc plenius dicit sctūs Bernardinus in q̄dragesimali de xpiana religione sermone. xxxiiij.

¶ Octauum damnū: sunt difficillime intricationes atq; perplexitates: quibus ex uno manifesto usurario: reperiūt se intricatos: ⁊ i arduissimis pplexitatib⁹ collocatos.

¶ Nonum dānum ē corporale. Nā pp usurios manifestos: ⁊ fauorē eis concessum: permittit deꝰ puenire sup corpora xpianoꝝ multa mala: sicut sunt fames pestis: bestiarum crudelitas: ⁊ huiusmodi. Uñ Apoc. vj. Data ē illi. s. diabolo potestas interficere gladio: fame: morte ⁊ bestiis terre. Et sic pȝ tertiū mysteriū seu tertia. cōsideratio de usura. Benedictus Deus in eternum: q in trinitate perfecta uiuit ⁊ regnat i secula seculorum. Amen.

¶ Feria quinta post quartam dominicam quadragesime De mutuo: quādo scilicet homo teneatur mutuare proximo: ⁊ quid licite potest sperare propter illud ⁊ quid non. Sermo. lvij.

Ejice ancillā ⁊ filiū ei⁹. Ad gal. iiij. Audito in superibus sermonib⁹ e c q̄ detestabile sit ⁊ graue peccm usure: forte aliqs q cōmittebat illud disponit in mēte sua: nū q̄ amplius cōmittere. Et q: inter alia diximus: q ubi nō interuenit

mutuū expressum vel tacitum siue nudū vel palliatū: ibi nō pōt intervenire vsura. ppter hoc: disponit iste talis: nemini amplius mutuare, expresse: nec tacite. ꝛ sic vsuram nō cōmittet. Sꝫ certe: iste assimilatur illi qui incidit in syllaꝫ cupiēs vitare caribdim. Nempe nullum remedium: ꝛ ꝯñr non bonū ē: qḋ iste tenet: vt euitet vsuram. q: licet nō cadat in peccatum vsure: cadit tñ in peccatū īpietatis ꝛ crudelitatis ꝯtra charitatē quā tenet facere proximo suo ꝛ ꝯtra mandatū xpi: q dicit Luc. vj. Mutuū date: nihil inde sperātes. Ut igit̄ de huiusmodi habeam⁹ distinctā ꝛ claram noticiam in pñti sermone volo ꝙ videam⁹ de ipso mutuo. Et vt nostri moris est: tres cōsideratiōes ad honorem beatissime trinitatis pponimus contemplandas.

Prima consideratio. Utrū dare mutuū proximo: sit preceptum: vel consilium.

Secūda Quid pro tali mutuo facto alicui: potest qui fecit recipere licite: ꝛ sperare.

Tertia Quid pro eodem mutuo facto: nō pōt qui fecit licite sperare: vel recipere.

Quantū ad pmam cōsiderationē: vbi querit̄: vtrū dare mutuū alicui: q eo indiget: sit pceptuꝫ: pono conclusionē affirmatiuaꝫ: ꝛ rñdeo: ꝙ sic. Et pbo istā cōclusionē triplici via. auctate rōne ꝛ exēplo.

Primo rōne: sic. De dictamine nature ē: ꝙ quis faciat proximo suo: qḋ sibi rōnabiliter fieri vellet. ꝛ licet hoc pceptum expresse dederit xps. Mat. vij. Quecunqꝫ vultis vt faciant vobis hoīes: ꝛ vos eadē facite illis: tñ: vt dixi naturalis rō ꝛ dictamen rōis: dictat ꝛ docet hoc. Sed pto a te: si esses ī aliqua necessitate nōne placeret tibi: ꝙ aliquis subueniret tibi de mutuo: vt posses taleꝫ necessitatē supplere? Certe sic. ergo si vides proximū tuuꝫ in tali necessitate cōstitutum: ꝛ petit a te mutuū: ꝛ tu potes sibi mutuare: teneris de lege nature mutuare sibi alias: facis cōtra supradictū pceptū. Preterea. de⁹ inter alia mandata dedit hoc ꝛ in nouo ꝛ in veteri testamēto diliges proximū tuū: sicut te ipsum: quilibet autem amat seipsum: nō soluꝫ affectu ꝛ corde: sed etiā effectu ꝛ opere .s. prouidendo sibi de oībus necessitatibus suis q̄ntuꝫ pōt. ergo ꝛ eodem modo dꝫ amare proximum suū .s. prouidendo ei in necessitatibus eius quantū facultas se extēdit: alias: nō ē verus amor. Unde pme. Jo. iij. filioli mei non diligamus vbo neqꝫ lingua: supple: tantum: sed opere ꝛ veritate. i. veraci effectu ꝛ operatione. qḋ qui nō facit: nō diligit proximum suū sicut se ipsum. Ideo ibidē. Qui habuerit substātiam mūdi huius: ꝛ viderit fratrem suū necessitatem habere: ꝛ clauserit viscera sua ab eo: quomodo charitas dei manet in eo? Preterea snīa est apostoli .i. Cor. xij. Et ad Ro. xij. Sicut in vno corpore multa membra habemus: oīa aūt mēbra nō eundem actū habēt: ita

multi vnū corpus sumus in xpo:
singuli autē alter alterius mēbra.
Ex quo sequit̄. Q̄d illā cōuenien-
tiā: quā hn̄t inter se naturaliter mē
bra corporis: ita et nos debem⁹ in
ter nos habere. sed hn̄t hanc con-
uenientiam ꝙ vnū defendit aliud.
Unde manus defendit caput: ne
percutiat: Similr̄ ꝛ stomachus de
alimento nō suscepit: nisi id qd̄ si-
bi necessarium est: reliquū vero cō
municat alijs mēbris. ergo ꝛ hn̄s
pecuniam supfluā: tenet̄ illa proxi
mo de necessitate cōicare: qui pōt
sibi facere aliquā vtilitatē: alias:
facit contra legem nature. Ex istis
rationibus trahit Scotus in. iiij.
d. xv. q. ij. Cōclusionē supradictā
.s. Q̄d si qs habz pecuniā: pro ali
quo tēpore sibi inutilem: si proxi-
mus indigens est: ꝛ mutuo petit il
lam: si non mutuat eā sibi sine spe
omnis lucri vsurarij: peccat mor-
taliter: q: contra preceptum natu-
re facit. Proinde: o patres confes
sores notate: Q̄d multum in cōfes
sionibus grauande sunt cōsciencie
quorūdam auarorum ꝛ cupidorū
detinentiū denarios mortuos i ca
psis: aut sub terra abscondentium
eos. Probat̄ eadē conclusio: nō
solū rōnibus auctoritatibus: ꝛ exē
plis supradictis: sed et alijs aucto-
ritatibus noui ꝛ veteris testamēti.
Exo. xxij. habet̄. Si pecuniam mu
tuo dederis populo meo pauperi:
qui habitat tecū: nō vrgebis eum
q̄si exactor. nec vsuris opprimes.
Ubi dicit Rabbi Salomon: vt h̄
allegat Richo. d̄ lira: ꝙ istud: si ac
cipitur pro q: ga homo debz mu
tuare proximo existēti in necessita
te. per hoc qd̄ dicit: populo meo. s.
hebreo: nō excludit gentilem: sz dat
intelligere: ꝙ ꝑus ꝛ in maiori ne-
cessitate: debet iudeus mutuare iu-
deo. q̄ȝ gentili. Per h̄ qd̄ dic̄ pau
peri: nō excludit diuitē: cui etiam
mutuandū est: si indiget: sed ꝑus
mutuādū est pauperi. p hoc quod
subditur: qui habitat tecum: nō ex
cluditur a mutuo ille: qui habitat
in alia ciuitate: cui etiam mutuan-
dū est in necessitate. sed prius suc-
currendū est necessitati vicini. Unn̄
ista lex dicit generalit̄: ꝙ quāto ali
quis est ꝓpinquior: tantū p prius
succurrendū est necessitati eius. h̄
ille. Quod tn̄ intelligendū est: fm̄
theologos: ceteris paribus. Habe
tur etiam deutero. xv. Si vnus de
fratribus tuis: qui morant̄ itra por
tas ciuitatis tue. ad paupertatē vene
rit: nō obdurabis cor tuū: nec con
trahes manū: sed aperies eam pau
peri: ꝛ dabis mutuū: quo eum in
digere ꝑspexeris. Math. etiā. v.
Habetur. Uolenti mutuari a te: ne
auertaris. Ubi nota: ꝙ reperitur:
mutuo mutuas: verbū actiuum. ꝛ
mutuor mutuaris deponēs. diffe-
runt tamē: q: actiuū: dantis ē mu-
tuū: Unde mutuare: q̄si mutuū da
re. sed deponēs: recipientis ē: Unn̄
mutuari: quasi mutuo recipere.
Hinc psalmista. Mutuabit̄ pec-
cator: ꝛ nō soluet. Et exo. xij. prece
pit dn̄s filijs israel. vt mutuarent̄
vasa a vicinis suis. i. reciperēt mu
tuo. Jd̄ versus. Mutuo vult dare

tem:ſed mutuoꝛ accipientē. Itē: mutuo tradētis eſt: ſed mutuoꝛ acciplentis. Non auertaris ergo: vt mandat chꝛiſtus: ab eo qui vult mutuari a te: ꝛ ideo Luc.vj. Mutuū date nihil inde ſperātes: ꝛ erit merces veſtra iuſta. Et ſic patet ratione: auctoꝛitate ꝛ exemplo: ꝙ dare mutuū eſt preceptū. Sed vt clarius intelligas: nota: ꝙ cum ſit pceptum affirmatiuū: ꝛ ſemper obligat: nō tñ ad ſemp: ſed cū occurrit tempus. locus: ꝛ alie circūſtantie. Et ideo: vt dare mutuū ſit pceptum requirunꝰ duo.

¶ Primuꝫ ex parte illius: qui petit mutuum. ſ. inopia ꝛ neceſſitas.

¶ Secūdū ex parte illius: cui petitur. ſ. copia ꝛ facultas. opoꝛtet igiꝰ ꝙ qui petit mutuū: indigeat eo: qꝛ ſi nō idigeret: nemo tenereꝰ ei mutuare. Scdo opoꝛtet: ꝙ ille cui petitur mutuum. poſſit illud mutuare: qꝛ ſi nō poſſꝫ: nō tenereꝰ. Et hic nota: ꝙ triplicia ſunt genera pauperum ꝛ indigentiū: ꝛ triplicia genera diuitiū ꝛ potentiū.

¶ Primi pauperes: dicunꝰ extremi. ꝛ ſunt illi: qui nō habēt tantuꝫ ꝙ ſufficiat eis ꝛ ſuis ad vitam.

¶ Secūdi dicunꝰ pauperes cōdecentes: ꝛ ſunt illi: qui lꝫ habeāt q̄ntū ſufficiat eis ad vitam: nō tñ q̄ntū ſufficiat eis ad condecentiā ſtatus ꝛ gradus ipſoꝛū ꝛ ſuoꝛū.

¶ Tertij dicunꝰ paupes improbi ꝛ laſciuientes: ꝛ ſunt illi: qui habēt ꝛ quantū ſufficit eis ꝛ ſuis ad vitā. ꝛ quantū ad condecentiam: nō tñ ſufficit eis: quantū ad improbā voluntatem ipſoꝛum. Vellent enī facere multas vanitates luxuriaris ſe vindicare: ludere: ꝛ multa alia mala: ꝛ non poſſunt: qꝛ nō habent. Unde: ꝛ ideo ſe dicunt pauperes. Genera etiā diuitū ſunt triplicia.

¶ Primi diuites: ꝛ facultoſi: dicunꝰ diuites ſufficientes. ꝛ ſunt illi qui habent quātū ſufficit eis ꝛ ſuis ad vitam.

¶ Secundi dicūtur diuites condecētes ꝛ ſunt illi: q habēt ne duꝫ quantū ſufficit eis ꝛ ſuis ad vitā: ſed etiam quantū eis ſufficit ad cōdecentiam ſtatus ꝛ gradus eoꝛuꝫ.

¶ Tertij diuites dicūr ſupabūdantes: ꝛ ſunt illi: q habēt aliqua ſupfluā: que nō ſunt neceſſaria ad vitam: nec ad condecētiam ſtatus eorum. Si ergo tu es diues ſufficiēs ꝛ aliquis pauper extremus petit a te mutuū: nō teneris ei mutuare: qꝛ ſicut natura pꝛius pꝛouidet ſibi quantū neceſſarium eſt: ꝛ poſtea: ſi aliqd ſuperfluit cōmunicat alijs: aliās nō. Ita ꝛ tu: ſi non habes niſi qđ eſt neceſſariū ſuſtētationi tue ꝛ illoꝛuꝫ: qbus pꝛouidere teneris: ſicut ſunt vxoꝛ: filij: familia: ſerui: ancille ꝛ hmōi: nō teneris alijs cōmunicare: qꝛ magis teneris tibi ꝛ tuis: q̄ꝫ alienis ſecūdum oꝛdinem charitatis. vt etiam ſupꝛadiximus in tractatu de elemoſyna. Si autē ad te venit pauper condecēs: ꝛ petit mutuū a te: multo minus teneris ei mutuare: per regulam illaꝫ: ſi de quo magis videꝰ ineſſe: ꝛ nō eſt: ergo nec de quo minus. ſꝫ magis videretur ꝙ deberis mutuare,

primis: q̄ secundis: cum illi sint in maiori necessitate ⁊ tamen illis nō teneris: ergo nec istis secundis. Si aūt venit ad te pauper improbus pro mutuo: nedum nō teneris ei mutuare: sed teneris nō mutuare. ⁊ si mutuas peccas. ⁊ es particeps omnium peccatorū: vanitatū: pompatū: ludorū: ⁊ huiusmodi que ipse facit: que nō fecisset: si sibi non mutuasses. p regulam illā: Qui causam damni dat: damnum dedisse videt. de iniuri. ⁊ dā. datis. Si culpa. Si autē es diues condecēs. s. q: hēs nedū necessaria ad vitam sed ēt ad cōdecentiā ⁊ petit a te mutuū paup extremus teneris ei mutuare: q: fm ordinem charitatis magis debes puidē vitę primi tui: q̄ ɔdecētie tue ⁊ tuorum. Sed si pauper ɔdecēs petit mutuum tuū a te: nō teneris ei mutuare: quia magis teneris pnidere condecētie tue: q̄ aliene ⁊ multo minus dēs mutuare illis q non petūt mutuū: nisi vt faciant vanitates: ⁊ alias superfluitates. Immo peccas si eis mutuas: vt supradictū est. Si autem tu es facultosus supabundans: q: s. habes multa: q̄ nō sunt necessaria vite ⁊ condecentie tue: ⁊ tuorū: ⁊ petit mutuū a te. nedum pauper qui est in extrema necessitate: sed ⁊ q in condecētia teneris vtrisq mutuare. Qd si nō facis: nec proponis bona tua meli⁹ dispensare: vel saltez eque bn̄: mortaliter peccas: q: peruertis ordinē charitatis: ⁊ facis contra istud pceptum: Mutuū date ⁊c̄. Et sic intelligit dictū illd. Jo. iij. supius allegatū. Qui habuerit substantiaz mūdi hui⁹ ⁊c̄. Ideo ambra illa ꝑciosa Ambro. sup illud euangelij: hominis cuiusdam diuitis fruct⁹ ager attulit vberes. ⁊ habet. xlvij. d. Sicut hij. Nō minoris est criminis habētis tollere: q̄ cum possis: ⁊ abūdās sis: indigentibus denegare. Si aūt multitudo indigētiū occurrat: quib⁹ oibus subuenire nō potes: teneris (ceteris paribus) subuenire indigentiori. Et si obicis ɔtra istam conclusionē: dicens. Hec substātia ⁊ hec diuitie: mee sunt: eas mihi adunaui solicitudinibus ⁊ sudoribus meis. quare qd meū ē: alijs mutuare debeo. Si diuitijs egent: sit damnū eorū: acquirant sibi laboribus multis: sicut: ⁊ ego feci. Ad hoc ego respondeo: q talia supflua: tua sunt quātum ad auctoritatem ministrādi: tamē quantū ad vsum: sunt illorū pauperum. Et de hoc etiaz in tractu de elemosyna diximus. Et sic patet prima consideratio. scilicet. qn̄: ⁊ quomodo: quis mutuare tenetur. Circa secundum ⁊ tertiā cōsiderationem: vbi querit: quid potest homo ex mutuo recipere ⁊ sperare licite: ⁊ quid nō. Rn̄deo q secundum intentionē quaz habuit: qn̄ mutuū dedit: potest iudicari. Talem enim intentionē habere potuit q potest aliquid recipere: ⁊ talem: q nihil. Intentio aūt quam in mutuando mutuās habere debet de mandato christi est totaliter charitatiua: q: ex charitate solum

debet moueri ad mutuãdū. Unde dicit. Mutuū date: nihil inde sperantes. s. qd communiter possit pecunia extimari. Glo. tamẽ. c. Consuluit. de Usuris distinguit tres intentiones: quas mutuãtes in mutuãdo habere possunt.

¶ Prima dr: intẽtio charitatis.

¶ Secũda tepiditatis.

¶ Tertia cupiditatis. et dic̃ Bal. q in prima: charitas est causa mutui. In secũda mutuū est cã spei. In tertia spes est causa mutui. aliquid ergo nõ potest homo: ex mutuo quod facit: recipere: aut sperare licite: si habuit intentionem cupiditatis: et: vt de his clara habeatur noticia: videamus particulariter de hac triplici intentione. Prima igitur intentio: dico qd ẽ charitatis: in qua charitas est cã mutui. hoc qdem est: qñ in mutuo dãdo: homo solū ex charitate mouetur: nec ꝓpter illud: intendit habere aliquã temporalẽ vtilitatem sꝫ ex mera gratia: ⁊ absqꝫ aliqua impuritate vsure: mutuat indigenti.

¶ Circa hoc autem: querunt̃ plura. Primo queritur: an liceat mutuū dare: ad captandum amorẽ ⁊ beniuolentiã mutuatij seu debitoris. Respõdeo. qd sic nisi spes principaliter pretendat̃ vlteri⁹. Nam si vltra pñcipaliter mutuans intẽderet lucrū: vsura esset verbi grã. Mutuo imperatori: vel pape: vel alteri domino vt captata beniuolẽtia pdictorū: possim consequi aliquod bñficiū vel castrū ⁊ similia. tunc vtiqꝫ vsura foret fm Jo. cal. in sua repetitione. c. fi. de vsuris. Similiter: occupasti rem meã: vel per potentiam vim mihi facis in reb⁹ meis: aut non mihi restituis rem: quã tibi mutuo dedi: vel locaui: vel cõmodaui aut mihi nõ soluis de operib⁹: qbus tibi seruiui: ⁊ desistere nõ vis: nec vis mihi restituere mea: nisi tibi mutuẽ mille: quo facto: desistis iniuriari: ⁊ restitutio mea: pfecto non est vsura cū nec lucrer: immo poti⁹ perdã lucrū qd habuissem ex illo mille: redimo enim vexationẽ meam: ⁊ meū recupero: me quoqꝫ õfendo: qd licet. De fyno. Dilectus. Quidam etiã dicūt: q si Ciuis mutuat Ciuitati: vel dominio: vt ex hoc euitet collectas iniustas: non cõmittit vsuram: sec⁹ si hoc agit: vt effugiat iustas. q: i primo: mutuare admittit nõ euitet. in secũdo lucrū captat. Similiter non cõmittit vsuram si qs ꝓpter mutuū consequit̃: vt sibi soluat̃ debitū: a quo debitor fuerat iniuste absolutus: aut ne a se petat̃ illud: de quo iniuste fuerat condemnat⁹. seu illud. qd per fictū instrumentum soluere tenebatur.

¶ Secũdo qrit̃: an pro mutuo tali charitatiua intentione dato: ⁊ dictū reaccepto: liceat accipere post modū aliqd donū. Rñdent ipsi. Si pbabiliter psumit̃ illud dari gratis. ⁊ ex amicitia. ꝓpter beneficiū pterite mutuatiõis contractas: tūc licite recipi põt. Non. n. debet eẽ fact⁹ deterioris cõditionis. immo melioris: ꝓpter obsequiū per

ipsum

ipsum factū in mutuādo: vt.l.do- nū sibi factū nō possit recipere: q prius potuisset: ff. z oēs. Nec obstat c. vltimū. xiiij. q. iij. quia illud. c. lo quit̄ qn̄ aliqd daf vltra sortē ex ia ctione actuali vel intētionali mu- tuātis: et non ex libertate mutuātis seu mutuū accipientis. Ut. n. dicit Tho. in. q. de malo. q. xiij. ar. iiij. si cut creditor licite potest min⁹ reci- pere sua ꝓpria volūtate. Sic etiā debitor potest sua ꝓpria voluntate amplius dare: et ille cui dat lici- te recipere valet. Preterea vsura ideo illicita est: q2 corrūpit liberali tatē et gratuitū: qd̄ in mutuo eē de bet gratuitū aūt nō destruit gratui- tū: sed magis adauget illō: ideo in tali casu recipere licet. Si vo ꝓsu- mitur: q̄ tale donū solū fit q̄si i p̄- ciū mutuationis: tūc recipi non de bet. Immo si receptū: debet resti tui ipsi dāti. Sed si qui mutuū ip sum recepit: expresse diceret q̄ nō dat illō ratione mutui facti: vel fiē di: siue sperati: tūc satis ꝓsumi pos set: q̄ gratis donatū: nisi obstet aliq̄ de circūstantijs et respectib⁹ tactis supra in sermone ferie tertie huius hebdomade: in rūsione ad quartā rōnem vsurariorū. Lau. de ridol. et Anto. archi. flo. dicunt: q̄ si daf aliqd mutuanti: ne ipse mutuat⁹ re putaref ingratus vel dubitat alias nō recipere mutuū ab illo: et vel ab alio: si mutuans hoc scit: vel ꝓba- biliter credit: nō pōt recipere: quā uis ex charitate mutuasset: et ipse spō te dedisset: et si recipit: restituere te- nef acceptum. Si tamē debitor ex sola dilectione: dat aliqd creditori nō potest illud repetere nec pōt si- bi restitutionē ꝯsulere: nisi forte ali qd hēat de ipsi⁹ creditoris bonis.

¶ Tertio querit̄: an pro deposito pecunie absq̄ intētione inde lucri habēdi: tradito ac deinde reacce- pto: liceat postmoduz ab eo: apud quē fuit depositū: accipere ꝓ hac depositione aliqd donū puta cē tum libras. Ad hoc dubiū est di cendū: q̄ cum receptor et custodi- tor depositi seruat in hoc deponē ti potiusq̄ ecōtra: nō videt̄ q̄ rōe ne depositi inq̄tum depositi: intē dat sibi dare aliquod donum. Un de videtur: q̄ hoc faciat q2 illo de posito: vt mutuo vsus ē. Si tamē ꝯcurrerēt in tali dono ꝯditiōes: q̄ in ꝓcedēti q̄stione posite sunt: et vl tra hoc depositi custoditor diceret expresse: qd̄ nō dat illud rōne mu- tui: vel depositi facti: vel fiēdi: siue sperati: nec vsus est illo: vt mutuo nec sic vti talibus depositis: ꝯsue- uit: tunc ꝓsumēdus est: si est mul- tum fide dignus: et homo verax et rectus: q̄ dat gratis subseq̄ns do num. Cōiter tamē est res suspēsa et habet spēm mali.

¶ Quarto querit̄. Pono q̄ debi tor vsurarij: socio suo pecuniā mu tuauit: eo videlicet pacto: q̄ ipse re stitueret vsurario sortē vsuras īde currentes: querit̄ nunc si talis mu tuans vsurari⁹ dici pōt. Jo. cal. in sua repetitiōe. c. fi. extra. de vsuris. in hoc casu distinguit dicēs: quod aut tali secūdo mutuās socio sub dicto pacto: oino intēdebat tūc se-

tisfacere vsurario creditori suo de pecunia illa: sic secundo suo socio mutuata: aut non. In primo casu nec vsurarius est: nec etiam peccat quia hic nõ fit stipulatio vsurarum Sed vt euitetur dãnũ: nec sibi aliquid crescit. xiiij. q. iiij. Si qs obli tuo ibi aliqua incremẽta. z. c. qsi. ibi ad questũ. Nõ equidẽ tenebatur cũ suo dãno: socio subuẽire. xiiij. q v. Si nõ licet. ff. de pscr. vbis. qui seruandaz. Talis. n. solũ dãnũ euitauit: qđ poterat licite euitare: nec in eo: pecunia germinare pbatur: z sic in eo deficiũt rõnes phibitionis vsure. Preterea: satis incõueniens videret: q postq̃ vsurarius: qui recipit vsuras inde currentes: ad restitutionẽ teneat: q iste etiam teneat: qui hoc facit: solum vt socio psit: z sine quacũq; vtilitate: vt dictum est. In secũdo aũt casu: quando tunc nõ intẽdebat hic secundo mutuãs satisfacere dicto suo vsurario creditori: pmutuo mutuãti: cum tunc essent rõnes iã dicte: talis peccabit. Et si a socio vsuras recipit: tenetur restituere eas: fm Jo. pdicti. Et hec distinctio mihi placet: cum equitate sit plena.

¶ Secunda intẽtio in mutuo dato potest esse tepiditatis in qua mutuũ est causa spei. Quod quidẽ cõtingit: cũ mutuãs: licet pncipaliter moueatur ex charitate tñ mouetur scđario ppter aliquã tpalem vtilitatẽ ita tamẽ: q etiã si illa cessaret: nihilominus mutuasset vellet: hec talis intẽtio nõ tollit: sed meritum minuit plus vel minus fm maiorẽ vel minorẽ respectũ ad cõmodũm tpale. Huius sentẽtie sunt Inno. z Ber. z Alia' sup. c. ↄsuluit. de vsuris. Receptio tamẽ huius cõmodi tpalis pp mutuũ datũ: magis apta est corrũpere hãc intentionẽ tepiditatis q̃ illã que est charitatis: z ratio ex se patet: q fortius obstaculum habet. Ex his igitur pz: qđ sperare aliquid. cc. nõ est mortale: z forte qñq; nec ẽt veniale fm quosdã argumẽtũ ad hoc. lxj. di. quod pderit. lix. dist. officia. Similiter ẽt nec ex tali scđaria spe aliqd recipere videt alter esse peccatum: q̃ fm q' fuit in intẽtione mutuũ dantis. i. q. ij. q̃ pio. Est nihilominus aduertendũ: q si ille qui mutuum dedit cũ intẽtione charitatis obseruare debet in oblatis sibi gratis illas circunstantias: de quib' in precedenti. c. fecimus mentionẽ: q̃to magis ille qui mutuũ dedit cum tepiditate cum ipos ppinquior sit cupiditatis corruptioni: q̃ ille sic pdictum est.

¶ Tertia quoq; intẽtio ẽ cupiditatis. s. cum sola spe lucri: vel pncipaliter pp lucrũ quis mutuũ pstat: licet nõ interueniat pactũ: z tunc pncipaliter spes lucri est causa mutui Talis inq̃ in iudicio aiarũ pfecto vsurarius est censendus: sicut expresse est casus de vsur. c. consuluit. q e. sup pdicto dñico vbo fundatur mutuũ date nihil. zc. Et ibidẽ subditur. Si mutuũ datis eis: a quib' speratis que est vobis gra? Et hec vsura periculosior est: q̃ ea que fit cũ pactione expssa: quia hec in foro

carum: minime repeti potest. Po-
test et de hoc ratio dari. Nam sicut
datum qd traditur ex intentione do
nandi sortitur verā rōnem doni: ꝛ
amittit rationē mutui: sic si mutuū
datur ex spe ꝛ itētione lucri: eo ipso
amittit rōnē mutui gratuiti: ꝛ sor-
titur rationem mutui vsurarij: ꝛ
sic sola intētio ꝛ volūtas faciendi
vsuras: facit peccatū vsure in cor-
de: sicut intētio vsuraria exteriori
operi iuncta: facit hoiem extrinse-
cus vsurariū opere: qd patet atten
denti mām vsurarii: fm diffinitio
nes positas in pcedenti sermone: ꝛ
maxime. in. c. iij. ar. i. fz. n. Alexā.
de Ales in. iij. cuz diuerse scientie
diuersas hēant ɔsiderationes a di
uersis sciētibus. i. diuersimode cō
sideretur: hinc est ꝙ fm leges hu-
manas: voluntas sola nō facit vsu
rarium: qꝛ humana cohibet manū
nō aiuz: fm vero legē diuinā que
animū cohibet: sola voluntas vsu-
rariuz facit. Lau. de ridol. ꝛ Ant.
Archi. flo. dicunt ꝙ qñ homo pn
cipaliter mouetur ad mutuanduz
pp lucrū: qd inde sperat: tūc pnci-
paliter itēdit lucrū ex mutuo: ꝛ cō
sequēter est vsurarius. Sed si spe-
rat aliqd sibi dari ab eo cui mutu-
at ex liberalitate sua: nō tñ pp hoc
mouetur ad mutuandū: qꝛ et si ni-
hil sibi dari crederet: oīno mutuaſ
set: tūc non est vsurarius. Nec ob
stat. ca. i. xiiij. q. iij. vbi dr. Si mu-
tuū dederis: a quo plusq̄ dedisti
expectes fenerator es. Verū est de
expectatiōe: cū tñ pncipaliter mu-
tuit: ꝛ nō ꝙ intētio pncipalis ad lu

crū: nō solū in pncipio mutuatōis
sz et hita postea: ꝛ si a pncipio nō
hūerit: inducit vsurā puta. Mu-
tuat quis pximo mere ex charita-
te: post mēsem: cogitatio de lucro
subintrat mentē eius: qꝛ. s. vellet si-
bi dari aliqd ab eo: cui mutuauit:
ꝛ ita inficit: qꝛ si nō speraret aliqd
recipē vltra sortē: repeteret mutua-
tū: sed pp illud lucruz speratuz di-
mittit. Certe talis vsurarius est ar.
i. q. i. vulneratꝰ. Et si qd vltra sor-
tem recipit q̄q̄ iste daret nō exac-
tus sed ppria voluntate tenetur re
stituere. Sed vt plenius huiꝰ intē
tionis vsurarie veritas pateat: q̄-
dam querunt.

¶ Primo queritur que cupidita
tis intētio in mutuo: vsuraria dici
solet. Et dicēdum ꝙ talis cupidi-
tatis itentio in ɔtctu tripliciter con
tingere potest. Nā quādoq̄ est an
tecedens qñq̄ subsequēs: qñq̄ cō
sequens.

¶ Primo. n. quādoq̄ est antece-
dens. vt puta: anteq̄ mutuuz detur
seu qñ mutuū datur: ꝛ tūc in ɔtctu
cadit vsura: sicut patet ex dñico v̄-
bo Luce. vj. Mutuū date ꝛc. Sz
si quis mutuans: post mutuū datū
se recognoscēs mutuat ppositū ꝛ i
tētionē rectificat fm regulā chari
tatis: nunqd libere ꝛ spōte donata
restituere obligat? Dicendum fm
quosdam: ꝙ licet ab initio habue-
rit intētionē corruptā: postq̄ eam
mutauit in bonaz potest libere: ꝛ
ex mera gratia: oblatū recipere si-
ne culpa: fm tamē ea que supradi
cta sunt.

¶ Secūdo aūt hec cupiditatis intentio est subsequens: que tūc contingit: cū quis mutuat p suos gratis: ⁊ absq3 vlla intētione lucri accipiendi: tñ lapsu tpis: cupidine p̄ualente: nō tm̄ exigit sortē: verū ēt vult in mēte: ⁊ ondit ore vel opere pp mutuū factū: aliqd sibi dare: ⁊ talis nō tm̄ cōmittit vsuraʒ ⁊ restituere obligatur: verū ēt quicunq3 in ius vel mutuū mutuāti succedit sicut filius heres p̄ris ⁊ cōsimiles alij: ⁊ hec est snīa Arch. xiiij. q. iij. in. c. primo.

¶ Tertio cupiditatis intētio aliqñ est ɔsequens seu cōcomitans: q2. s. ɔsequit̄ seu cōmitat̄ qñ exhibet lucrum v̄bi gratia. Mutuās nulluʒ intendebat lucrū ex mutuo qđ prestabat: deniq3 pp mutuū sibi factū debitor mutuāti aliquod premiuʒ donat in recompensationeʒ mutui iam accepti: ideq3 creditor pp eandem cām libenter acceptat: h̄ equidem casu cupiditatis intentio consequens ⁊ cōcomitans est: ⁊ cōmititur tunc vsura. Qđ aūt talis intētio cōcomitans de p̄nti vsurariuʒ faciat: pbatur: q2 si talis intētio faciat vsurariū de futuro: ergo ⁊ similis snīa pro p̄nti. Nēpe consimilis culpe pbatur eē velle hēre cras lucrum de mutuo: qđ nunc facit pro eius vsu futuro: sicut velle habere lucrū de mutuo pro eius vsu p̄terito. i. qđ heri vel ante fecit. Utrunq3 enim velle est velle eiusdē iniuste cōmutatiōis. s. qua acceptū preualet dato: siue in qua pro minori qđ datur maius: vel pro pautiori amplius acceptatur. Confirmat̄ etiaʒ hoc. q2 oīs ratio qua pbat̄ mutuationē de se esse malā similiter pbat siue p̄cedat: siue succedat: seu etiaʒ cōcomitetur intētio lucri: sicut clare patere potest: diligenter h̄ consideranti. Itē cū exterior actio nō requirat̄ ad rōnem vsurarie culpe: quinimmo absq3 omni pactiōe exteriori: per solam itentionē vsurariā quis ɔtrahit hanc culpaʒ: sicut ex p̄cedentibus patet sequit̄ q̄ per solam intētionē p̄sentē ⁊ si nulla talis p̄cessit: iudicabit̄ mutuans vsurarius in iudicio aiarum. Sequit̄ etiam h̄ ex dictu Ray. qui dixit: q̄ si creditor tñmodo pp deū ⁊ oino sine lucri intētione: mutū: tradit debitor tñ pp mutuuʒ acceptū vel vlterius retinendū: ei aliquid dederit ipse creditor satisfacere obligat̄ Constat nempe: q̄ si ad hoc tenet̄ nec illud obseruat pctm̄ incurrit ⁊ h̄ nō pp aliud nisi q2 iaʒ intēdit hēre lucruʒ illud pro mutuo a se facto: sicut ⁊ propter mutuum illud debitor lucrum dedit. Ergo non solū lucrū illud ex mutuo vsura est quod extitit preintētum propter expectationē: sed ēt illud qđ est itentum pp acceptationē ⁊ volitionem p̄sentē s̄m p̄missuʒ modū. h̄ quoq3 snīa roborari videtur ex v̄bo Hyero. xiiij. q. iij. c. putant in quit scripturā appellare vsuram ⁊ omnem superhabundātiaʒ pp̄ter mutuū susceptam quicqd sit illud: hec s̄m Grego. de Arimino in. q. de monte circa diffinitionē vsure.

¶ Secūdo queri pōt vtruʒ si dñs

mutuant pecunias rusticis: vt pos sessionē eorum colant nihilominus de fructibus possessionum eorundē iuste eisdē colonis satisfacientes vel aliunde iustum preciū suarum operarum tribuētes in ꝯsciētie foro vsurarij sunt cēsendi. Rñ. fm eundē Grego. de arimino qui fuit generalis ordinis heremitarum in pdicta q. de mōte: ꝙ duplex pōt eē satisfactio erga dños pdictorum colonum: ꝑpter mutuum exhibita a colonis. Prima fit ex iniusticia. Secunda ex nequitia. Prima quidē ex iusticia mera. ꝛ si sic mutuātibus dñis exhibeant opere a colonis: ille tamē nō sunt eis ad lucrum cum eas iusto pcio emant: sicut ponitur in pdicto casu: ꝓpterea nō est vsura ꝓbatur: hoc exēplo: ratione: auctoritate. Primo exēplo detur ꝙ dñs ꝯducat colonum ad certū tps pro iusto pcio ꝛ pciūm vel dat antequam colonus icipiat operari dicatque colonus se minime operaturum nisi dominus mutuet ei certā summā: ac dñs mutuat ei vt ipse operet: alias n. nō mutuaret ei: nisi colonus operas pro quibus ei prius solutum fuerat impēderet. In hoc dñs vsuram nō cōmittit cum de mutuo non recipiat lucrum eo ꝙ non accipiat nisi suū: ꝛ illud qd ēt n̄ interueniēte mutuo sibi debitum erāt. Unde sic mutuando: nō peccat quin potius si peccatum in hoc cāu: ex aliq̄ parte cōmittitur peccat colonus: qui debitas operas dño suo detractat: ꝛ iniuste illum grauat: vt mutuet.

¶ Secūdo rōne. Nā si in hoc cāu mutuans vsurā reciperet ꝛ teneret restituere. sicut omnia iura clamāt Sed hoc nullus sane mētis sētiret qꝛ tunc colonus duplum iusti precij reciperet: ꝛ dñs duplo iusto pcio emeret operas eius: quod vtique impium esset.

¶ Tertiō auctoritate. Si. n. talis mutuans vsurarius esset: ꝛ ꝯñr ad restitutionē obligatus: tūc nō liceret alicui mutuare iniuste detinēti suā possessionem: aliquā pecunie q̄ntitatem: ꝛ ipsam possessionē in pignus accipere nō cōputando fructus in sortem. quod falsum est: vt in. c. pmo. de vsuris.

¶ Secūda satisfactio: dñis exhibita a colonis fit ex nequitia. s. dñorū satisfactionē de mutuo recipiētium. Nā si pro mutuo dñi aliquid detraherēt a colonis de iusto precio operarū eorum: aut si preter operas iuste emptas: q̄dam alia ab eis exigerent: ꝛ coloni ipenderent: tūc quidē manifesta vsura eēt: hec ille

¶ Tertio: querit an sit vsura quādo mutuās accipit eandē rem genere sumendo genus ꝓut sumitur a iuristis. s. pro re ꝯsistente i eodem numero: pondere ꝛ mensura ꝛ ꝯtingit ꝙ solutionis tpe: res maioris extimationis est: q̄ esset tēpore contractus mutui. Rñdit Ego ꝛ Arch. post eum. xiiij. q. iiij. si quis clericus: ꝙ non est vsura: pro quo facit lex que dicit: ꝙ restitui debet res eiusdē bonitatis in qualitate. s. intrinseca. ff. si cer. pe. cū qd. Sed necesse nō ē: ꝙ sit eiusdē extimationis. Immo: si actum fuit quo tpe

redderet. Alius tpis ratio hēri dz: quo ad extimationē eius alias: haberetur rō tpis: quo fuit petita. vt in. l. vinū. ff. codē. ꝛ nō. gl. in. d. c. si quis clericus. Si ergo creditoꝛ tenetur recipere eā: si viliox facta esset quo ad extimationē: ergo nō peccabit recipiendo pciosiorē: fm eum. Dicit tñ ipse: ꝙ si in hoc intētio mutuantis praua esset: tūc peccatum esset: ꝑpter quod vt oēs casus cophēdant: quidā magistraliter distinguūt. dicētes: ꝙ aut verissimilē est: ꝙ ipsa mutuata res nō erit pciosioꝛ tpe solutionis: aut de hoc ꝓbabiliter dubitat: ꝛ tūc nullum vitium est. ar. de vsuris. c. fi. Aut verissimile est: ꝙ pciosioꝛ erit ꝛ tūc aut creditoꝛ nō erat seruatur⁹ sed interim cōsumpturus rē illam ꝛ tunc est vsura. Aut erat seruaturus: ꝛ tūc aut creditoꝛ aufert debitoꝛi libertatē soluendi ꝛ liberandi se: ꝛ tunc etiā est vsura. In his enī casibus exonerare se voluit: ꝛ onerare debitorē aut talē libertatē nō aufert debitori: ꝛ tunc nō est vsura q̄nimmo mereri posset si bona intentione requireret debitorē añ terminum: vt soluat ne oneretur; sed si haberet corruptam intētionē: ꝛ diceret sibi: ꝙ posset vsq; ad terminum retinere: vt se releuaret a damno: licet ei nō auferat facultē se liberandi: tūc ꝛ si vsura nō esset nihilominus peccatuz esset. Talis distinctio magne innititur equitati maxime in ꝯscientie foro fm nō. p Jo. calda. in repe. c. fi. de vsuris. Sed quid si nūc frumētū est carrissimū ꝛ mutuo tibi extimatū cuz hoc qd restituas mihi tātū frumētū ꝙ valeat q̄tro valet modo frumētuz qd trado. Dic ꝙ nō est vsura: est enī ꝯtractus emptionis ꝛ mutuū gratuitū qd notat. xiiij. q. iij. plerīq;. Sed pone trado frumentum antiquum nūc vt restituat mihi nouuz est ne vsura. Hof. ꝛ Ray. dicūt cōtractum illicitū. Alij cōtra ꝛ h̄ credo verius dūmodo cessent alie circunstantie vt puta si esset putrefactum ꝛ huiusmodi tunc ꝯhens saltem subijcitur restitutioni. Ex his pz sermo. Bñdictus deus. Amē.

¶ Feria. vj. post quartā dñicā q̄dragesime: de sacrilegio prout est species auaritie. Sermo. lviij.

Ecce ancillam ꝛ filiū ei⁹ ad Gal. iiij. Habuim⁹ in pcedētibus sermonibus ꝙ sacrilegiuz vero mō sumptum est vna species auaritie quapp viso de furto: rapina ꝛ vsura sequitur ꝙ videamus de ipso sacrilegio ꝛ vt sequamur oꝛdinē nrm fundando. s. oēz sermonē nostruz in numero trinario ad honorem beatissime trinitatis notabimus in presenti tria genera sacrilegiorum.

¶ Primum dicitur sacramentorum abusio.

¶ Scdm tēploꝝ violatio.

¶ Tertium bonoruz ecclesiasticorum vsurpatio.

¶ De his tribus sacrilegijs dplorans. ps. d. De⁹ venerunt gentes i hereditatē tuam: hoc quo ad pmū Polluerunt tēplum sanctum tuū

hoc quo ad secundum. Posuerūt hyerusalem in pomorū custodiā quo ad tertium ꝛ ſm glo. Cōtinue deplorat dauid sacrilegia commit tenda contra templum dei ꝛ deua stationem hyerusalem per gentiles licet secundum sensum spiritualez: deplorat etiā sacrilegia ꝛ alia ma la q̄ fiunt in tēplo spirituali eccle sie per malos xp̄ianos. Dicit ergo q̄ztum ad primum. Deus venerūt gentes in hereditatē tuam. vbi nō. q̄ hereditas dei dicitur populus fidelis: eo q̄ possidetur a deo p̄ fi dem ꝛ grām: sicut hereditas ab he rede. Vn̄ Ezechi. Hereditas mea inquit israel supple est. Israel autē interpretatur videns deum ꝛ signi ficat populū fidelē: qui videt deuz per fidem di. ergo Dauid. o. deus gentes. i. gentiliter viuētes. Unde ꝛ gehenne dediti venerunt in here ditatē tuam. i. in xp̄ianissimū alio modo hereditas dei dr̄ clerus de putatus diuinis officijs. Unde cle rus grece ſm Isidorū latine dicit̄ sors vel hereditas: q: clerici sic vi uere dn̄t: vt spirituali p̄rogatiua sā ctitatis adeo possideant̄. Sed heu Dauid deplorans di. Deus vene runt gentes. i. gentiliter viuētes in hereditatē tuam. i. in clerum: sicut enim gentiles ꝛ pagani nullaz ha bent reuerentiā ad sacramenta vel ad alia sacra ecclesie: quia non cre dunt esse sacramēta: vel sacra: vel alicuius virtutis: sic clerus ꝛ po pulus xp̄ianus nullā reuerentiam habent: nec veram ondunt habere ad ipsa sacramenta: ꝛ alia sacra ec

clesie et hoc cōmittētes sacrilegia multa. Et certe si bene cōsideram⁹ ipsi gentiles falsis sacris suis que ydolis ꝛ demonijs exhibebāt mul to maiorē reuerentiā hēbant: quā xp̄iani hodierni ꝛ clerici habēt ip sis veris sacris: q̄ p̄ multa exēpla ostēdit Uale. maxim⁹. li. i. c. i. vbi inter alia narratur: q̄ in tēplo dee veste cum vna de virginibus ibi dedicatis deberet nutrire ignez in honorē dee veste quia ex negligen tia permisit illum extingui: occisa fuit. Sed heu heu heu. iij. hodier ni xp̄iani abutunt̄ sacramētis ꝛ sa cris veris. Quod hodie inueniun tur: qui abutunt̄ ineffabili ꝛ diui nissimo sacramēto corporis xp̄i i maleficijs ꝛ veneficijs: vtinam nō esset verum sicut est: vnde in cro nicis legitur. Quendā summū pō tificem in sanguine xp̄i fuisse vene natū. Sacerdos ēt cū peccato mor tali tractans ꝛ administrās eccle siastica sacramenta: cōmittit sacri legium. Unde in figuram precepit dn̄s in veteri lege: in applicatione leuitarum ꝛ filioruz Aaron ad mi nisteriū sacerdotij: q̄d raderent p̄ ius omnes pilos corporis sui: ꝛ la uarent̄ ad designandū: q̄ ēta pec catis cogitationū criminaliū: que significantur per pilos: dn̄t se pur gare per nouaculā contritionis: ꝛ lauare per aquā ꝯfessionis. Unde Oza quia tetigit archā dn̄i cum in clinaretur de plaustro: bobus re calcitrantibus: subito, morte corre ptus est: ꝛ hoc ſm hebreos: pp̄ ir reuerentiā: q: nocte precedēti vxo

rem cognouerat. ¶ Magna irreuerentia & quasi sacrilegium etiaz est stare ante altare in faciem sacerdotis & curiose ac fixe aspicere i sacramentu: & que facit sacerdos: huius figuram mandauit dns in lege veteri: q archa nō nuda sed cooperta traderet leuiter deportando: ita vt nullus de populo eam nudam videre posset: & quia Bethsamite eam nudam asperxerunt cu. s. a terris philistinorum reducta est: mortui sunt. lxx. viri. & l. plebis. vt habetur. i. Re. vi. Uteres et aqua baptismali crismate: oleo sancto: aq̄ vel incenso benedicto in sortilegijs vel incantationibus: magnū sacrilegiū conmittunt. Iterantes etiaz sacramēta nō iteranda: vt baptismum: ɔfirmationē: & ordines. Similiter & iterantes formas eorū sine causa rationali: & materias corruptas preparantes: vt vinuz. q. marcidum & farinam. q. corruptaz vel nō bene purgatā: inter sacrilegos numerari possunt. Similiter & dimittētes et icuria sanctissimaz eucharistiaz corrumpi. Similiter & irreuerenter tractātes sctōrum reliquias: vasa sacra: & vestes: aliaqz ornamēta ecclesie: vel ea inmūda tenentes sacrilegi dici possūt. Layci et vtentes in suis repñtationib⁹ his que sacra sūt: vel alias: magnū sacrilegium cōmittunt & q̄z homo deo displiceat: patet Danie. v. vbi legitur: q cum Baldasar fecisset grande conuiuiuz optimatib⁹ suis etiā temulentus precepisset efferri vasa aurea & argentea: que asportauerat nabuchodonosor pater eius de templo dei de hyerusalez: & vterentur eis: eadē hora apparuerunt digiti quasi manus hois scribētis in pariete aule regie: & rex aspiciebat articulos man⁹ scribētis. Sacramēta aūt erant hec. ¶ Mane. thetel. fares. que vba exponēs. daniel significabant: qd auferendū ei eēt regnū. Quod nocte sequēti euenit. Nam ingresso Dario cuz exercitu suo in ciuitatē: capta est: & ibi baldasar interfectus est: quā hystoriā recitat canon. de con. di. i. vestimēta: & ad terrorē vt caueant sibi layci ab vsu & tactu sacrorum: Unde statutum est in. c. in sancta. de con. di. i. q sacra vasa nō nisi a sacratis hominibus ɔtentur & in. c. nemo q mortui non obuoluant vestib⁹ altaris. Similiter detestabilis est in curia quorundā clericorum pmittentiuz calices rubigine dstrui corporalia turpissima permanere: ac palas & tobalias altaris casulas & talia paramēta dilacerari cū tñ ipsi miserrimi non paterent talibus vestibus indui: nec talibus tobaliis mensam suam parari: & qd sūt ista: nisi sacrilegia & magna irreuerentia ad sacramenta & ad alia sacra ? & consequenter digna magna punitione pro his ingemiscēs dauid di. Deus vene. gen. in her. tuā i. qui in ea ostendunt se gentiles & infideles: ita irreuerenter se habent ad sacra tua.

¶ Secūdū genus sacrilegij dr tēploꝝ violatio. Ubi nota: q templum dr a contemplando: qa ad

hoc institutū est vt in eo contēple
mur deum orando et medicando.
Unde Jsa.lvj. et Luc.xix. et Mat.
xxj. Domus mea domus oratiõis
vocabit. Ideo ps. Adorabo ad tē
plum sctm tuū. Licet enim deus cū
sit spūs: nõ capiat loco: nec p se lo
cum reqrit vt exaudiat cum vbiqz
sit. tñ in ve. et no. testõ voluit habe
re spāle tabernaculū templuz: vel
ecclesias ad cultū suū: ppter ipsos
hoies adorātes: q sunt corporales.
Ut. s. accedentes ad ipsuz templū
cū hac cogitatione: q locus ille de
putatus est ad colendum et ado-
randum deum: cum maiori re-
uerentia et affectu accederent et ma
nerent in eo: et consequenter efficati9
orarent: ac eorum orõnis magis a
deo exaudirent vt. d. Tho. s. ij. q.
cij. Ex benedictione aūt et cõsecra-
tione ipsius templi: recipit locus
quandam virtutē: vt dyabolus nõ
possit tm̄ vitiorū imaginationib9
hoies infestare: Ut. d. Tho. sa se.
q. lxxxiiij. Sed heu: vt Dauid. di.
O deus polluerūt tēplum sctm
tuū. Ubi ad litteram loquit de tē-
plo Salomonis quod fuit a genti
libus pphanatū trina vice.

¶ Primo per nabuchodonosor
sub sedechia rege iuda: qui cuz ex
ercitu caldeoruz capta ciuitate hie
rusalem incendit templum igne: et
abstulit vasa eius. Ut habet. iiij.
Esdre. vltimo.

¶ Secūdo per antiochū regez tē-
pore machabeorū: qñ Jdolum po
suit in templo adorandū: quod tē
plum fuerat iā reedificatum sub
Esdra et Zorobabel: de hac etc. de-
structione habet. ij. Machabe. v.
et vj. c.

¶ Tertio per titum et Uespasianū
pncipes romanorum post mortē
xpi. Inde ad. xl. annos: q euerso
fundit9 ciuitate: templū etiam de
ruerunt: sm q xps pdixerat mat.
xxiiij. et Mar. xiij. Uidēs has oēs
magnas hedificationes. Nõ relin
quet lapis super lapidem: q nõ de
struat. Et licet tempore dauid nõduz
esset hierosolymis templum hedi-
ficatum: et consequenter rite ppha-
natū seu pollutum: sed post multa
tempora: tamen vtitur in locutiõe
tēpore pterito pro futuro ppter di
uine pscientie Infallibilitatez. In
cui9 libro legūt pphe qñ pphant
dicit ergo polluerūt. i. pollūent. po
test etiam dici: q pphetauerit de
pollutione ecclesiaz no. te. q sunt
nobiliora tēpla et sanctiora: qz illa
vet. test. Ubi nõ. Qd trib9 modis
violatur ecclesia.

¶ Primo per opus carnale ibi p
petratū: itaqz indiget recõciliatio-
ne: pcipue sm hosti. cū est manife
stum. et isto modo: prophanatum
fuit templum ab Antiocho rege:
Ut habet scdi. Macha. vj. Ubi
dicit Templum luxuria et cõmes-
sationibus erat plenum et scortan-
tiū cuz meretricibus sacratisqz edi
bus mulieres se vltro ingerebat i
ter facientes ea que nõ licebant. Sz
nõ euasit Impunis impius rex de
tanto sacrilegio: naz percussit eum
dñs plaga insanabili et inuisibili
diro. s. dolore viscez et amaro inte

riorum tormento: et dum esset in itinere et cum impetu iret contingit eum de curru cadere: et graui corporis collisione membra vexari. Et cum vermibus viuis de eius corpore scaturientibus et intollerabili eius fetore exercitus grauaretur. Nemo enim poterat eum portare. tandem in marinis doloribus mortuus est. et damnatus. vt habetur scdi. Macha. vj. De hac pollutione supradiximus cum de carnali sacrilegio tractauimus. hoc modo polluis templum dei: tu laquee dyaboli et sathane rethe. mulier vana: que parata et ornata in habitu meretricio resides in ecclesijs ad decipiendas aias. Et tu Iuuenis vane et lasciue: q eam mente desideras et oculis manducas. O miseri: nō consideratis quam magnum sacrilegium cōmittitis. Similiter etiā ibidē tripudiantes et ludētes: quos nō video excusari a peccato mortali.

Secundo polluitur etiā p sanguinis effusionē violenter ibi factam et indiget reconciliatione. In hoc sacrilegium incidit Johas rex iuda: qui fecit lapidari Zachariam filium Barachie. i. ioiade. Inter templum et altare. Ut habetur scdi pali. xxiiij. de quo xps Math. xxiij. f3 Hieronymū Qui zacharias cum moreretur dixit. Uideat deus et requirat. Post quod sacrilegium Ipse Johas male fortunatus ē. Hoc etiā mō Rex Anglorum peccauit: cum sanctū Tho. archiepm cantauriense Interfici iussit. Similiter sacrilegiū cōmittit: q per vim extrahit de ecclesia cōfugientē ad ipsam siue ppter debita siue ppter maleficia quecunque: talis. n. ibi est securus: nec pōt per vim extrahi: nisi esset publicus latro vt. in. c. sicut. xvij. q. iiij. Uel nocturnus populator agrorum: uel iniuriā fecisset loco sacro vt etiam habetur in. c. Inter alia de immu. eccle.

Tertio polluitur templum seu ecclesia p Incendiū: seu effractionē ipsi loci religiosi. Et hoc mō prophanauit ipsum Nabuchodanosor vt supradictum ē sed nō euasit Impius sacrilegus rex. Nam vt dicitur daniel. v. depositus est d solio regni sui et a filijs hoium electus ē: et cor eius cū bestijs positum est: et cum onagris fuit habitatio ei9. fenum quoque vt bos comedebat: et rore celi corpus eius infectum est donec cognosceret. qd potestatē habeat altissimus In regno hoim qd etiam recitatur. xvij. q. iiij. Miror. Nicanor quoque strenuus dux exercitus antiochi: q: minat9 est destruere templum dei victus ē: et occisus est in bello cū exercitu suo a Juda machabeo: et dextera quā extendit ɔtra templum cōminando: suspēsa ē ɔtra templum: et lingua p particulas auib9 tradita ē: vt habetur. ij. machab. vltro ppter h sacrilegium. s. Incendium et effractionē et expoliationē ecclesie incurrit excōicatio maior. Ut in. c. tua nos et c. conquesta de sent. ex. Cōmittitur etiam irreuerētia i locis sacris per alios modos: vt faciendo de eis stabula pro iumētis: aut tabernas

ad comedendū ⁊ bibēdum: vel le-
cisternia ponenda: vel victualia ⁊
suppellectilia extra cām necessita-
tis. Similiter emendo vel venden
do in eo: ⁊ huiusmodi qd̄ q̄ntū di
spliceat deo: pz per illud qd̄ recitat
magister in historijs scolasticis de
magno Pompeio: q postq̄ deui
cta iudea ⁊ facta tributaria stabu-
lari fecit equos hierosolymis in tē
plo dei: semper postea fuit deuict⁹
⁊ tandē decapitatus: cum tn̄ antea
fuerat fortunatissimus. Theodori
cus etiam narrat q̄ qdam Julia-
nus prefectus oriētis apud antio-
chiā: Intrās ecclesiā minxit ɔtra
altare dei: sed paucis itericctis die
bus visceribus putrefactis: p os
stercora emittēs interijt. Templuz
etiā dei possunt appellari ipsi cle
rici: ⁊ religiose psone deo cōsecra
te: vel per ordinationē: vel per solē
nē ꝓfessionem: ⁊ hec templa vio-
lant ⁊ ɔsequenter sacrilegiū commit
tunt qui in eas manus iniciūt vio
lentas: ꝓpter quod nō solum pec-
cant mortaliter: sed etiā incidūt in
excōicationē: a qua nō possunt ab-
solui: regulariter: citra sedez aposto
licam: si iniuria fuit enormis. xvij
q. iiij. si quis suadente. Idē qui ho
stiliter insequunt̄ cardinales. Idē
q faciunt bāniri: seu exilio tradūt
eꝯ m loci vt in dicto. c. si qs suadē
te. Similiter ⁊ qui exigunt ab eis
gabellas, pedagia: ⁊ huiusmodi ex
cōmunicati sunt: vt de censi. q̄cūq̄.
li. vj. Tales. n. persone ecclesiastice
ab hmōi gabellis ⁊ pedagijs exem
pte sunt. Similiter ⁊ qui imponūt
eis, collectas: vel faciunt represa-
lias ɔtra eas: sūt excōmunicati vt
in. c. aduersus de immu. eccle. ⁊ i
c. si pignora de iniur. li. vj. Simi-
liter dn̄i prohibentes subditis: ne
clericis vendant: coquant: molāt:
⁊ huiusmodi corporalia obsequia
ꝑstent vt in. c. eos q de immu. ec-
cle. li. vj. Similiter ⁊ faciētes statu-
ta ɔtra ecclesiasticā libertatē: ⁊ ser-
uari eam facientes: ⁊ scriptores eo
rum: ⁊ officiales Judicantes s̄m
ea vt in. c. nouerit de sen. ex. Simi
liter compellētes prelatos ⁊ perso-
nas ecclesiasticas ad cōmittendum
ecclesias: vel bōa ecclesiastica eis:
vt de re. eccle. nō alien. hoc consul
tissimo. li. vj. Oēs supradicti pro-
phanant tēpla dei rōnabilia: ⁊ cō
sequenter sunt sacrilegi: ꝓpter qd̄
sunt excōmunicati vt i locis supra
allegatis patet.

¶ Tertium genus sacrilegij dr̄ bo-
noꝝ ecclesiasticorum vsurpatio: ⁊
de hoc dicit ps̄ Posuerunt hieru
salē in pomorum custodia. Hieru
salē. i. ecclesiam. Sed quare. d. q
ecclesia. posita est in custodia po-
morum dicam tibi: Tu scis: q qñ
fruct⁹ sunt in agro: vel in horto: fit
aliqñ aliqd̄ tuguriū: qd̄ erat factū
in custodiam pomoꝝ: seu fructuū
⁊ sic paulatiz ex seipso corruit. Lo
cus etiā vbi custodiunt̄ poma: est
cōiter locus vilis: ⁊ desolatus. Di
cit ergo ps̄. posuerunt ecclesiaz in
pomorum custodiā. i. aliqui osten
dunt se habere curam de ecclesijs:
qñ est tempus messium: vel vinde
miarū. Et decimas oblationes: ⁊

fructus possessionum recipiant. sz hijs pceptis: nõ amplius curãt de eis: pmittentes destrui & ruere: cui tñ vt infra apparebit: sm Jura: ex quattuor ptibus reddituũ Una dz conuenri in reparatiõem fabrice. Locus etiam pomorum satis paruulus est: & plures de familia & de domo accipiunt de pomis illis: & mures etiam rodunt. sic & bona ecclesie: nedum ipsi beneficiati: sed & eorum familiares: consanguinei & qui procurãt: furant & hoies bestiales cõsumuñt. quod ut gloriosus Hierony. dicit sacrilegiũ est Et in c. gloria. xij. q. ij. Ecclesiaz fraudare sacrilegiũ est ex in. c. nulli. xij. q. i. Nulli liceat inquit ignorare oẽ quod dño consecrat siue fuerit homo siue fuerit aial: siue ager & qcquid semel fuerit cõsecratum. i. datum sm glo. scõ sanctoꝝ erit dño. i. ad vsum scõrum. & ad ius pertinet sacerdotum ꝑpter quod inexcusabilis erit ois qui ea. dño & ecclesie cui competunt aufert vastat inuadit vel capit & vsqz ad emẽdationẽ & ecclesie satisfactionẽ: vt sacrilegus iudicat & si emẽdare noluerit excõicet. Hoc autẽ gen⁹ sacrilegij: tribus modis committitur vt dicitur in. c. qsqs inuentus. xviij. q. iiij.

Primo auferendo sacrum de sacro.

Scdo sacrum de non sacro.

Tertio nõ sacrum de sacro. O tu ribalde q ingrederis ecclesias: sacristias: & alia sacra loca. & inde furaris calices: paramenta: & huiusmodi deputata diuino cultui: scias q cõmittis magnum sacrilegium. Similiter si hmõi calices & paramẽta aufers & furaris de aliq domo: & loco nõ sacro sacrilegiũ cõmittis: qz aufers q̃uis de loco non sacro. Similiter & tertio si furaris in ecclesia vel de ecclesia in loco sacro: vel de loco sacro aliq non sacra: vt puta pecuniã vestes laycas: & huiusmodi: sacrilegium cõmittis: siue illa res quã furaris sit ecclesie: vel laycorum: siue secularium personarũ. Tunc enim aufers nõ sacrum de sacro: quod est. Tertium genus sacrilegij: Quantum hoc autem deo displiceat. s. auferre res sacras: & de tẽplo res alias: manifeste ostenditur per exẽplum Eliodori. hic cũ fuisset missus a rege hierusalem: vt acciperet multas pecunias: q̃s audierat esse in templo dei: cuz intrasset in templũ vt ipsas auferet: apparuerunt ei tres angeli in forma humana: vnus qdem equester armatus: cuius equus pedibus anterioribus pcutiens pectus Eliodori: in terram ꝓstrauit. Alij duo sequentes pedestres: ipsuz accipiẽtes flagellauerunt acerrime Ita vt mortu⁹ fuisset: nisi onias summus põtifex p eius vita orasset: qđ & obtinuit vt habet. ij. macha. Dionysi⁹ magnus & potẽs tyrannus in sicilia: ex potẽtissimo dño ad tantã deuenit miseriã: vt senectute sua magister fieret puerorum: ad quã miseriã credit puenisse: qz deorum cultum contẽpsit vt. d. Ualerius.

¶ Tria autem sunt genera homi-num committentium hoc tertium genus sacrilegij.

¶ Primi sunt decimas et oblationes nõ soluẽtes. Licz.n.frumẽtũ vinũ et huiusmodi nõ sint res sacre tñ quia decima est ps omnium bonorũ iuste acquisitorum deo debita vt df in.c. tua nobis de deci. Ideo ipsas non soluentes: sacrilegi nuncupari pñt Ut.n.dicit. tho. sa se.q.lxxxvij. Ad solutionez decimarum hoies tenenf: ptim ex iure naturali: ptim ex diuina institutione: vel humana. Ex iure qdem nature: q: rõ naturalis dictat: q populus ministret necessaria. victus his: q diuino cultui ministrãt ad salutem totius populi: sicut et his qui cõi vtilitati inuigilant. s. pncipibus et hmõi stipẽdia victus debẽtur. Ex instõne aũt diuina: fuit facta determinatio decime partis. Unde malachie tertio inferte oẽm decimationẽ in horreuz meũ vt sit cib' in domo mea. Quã instõnez ecclesia inouauit in nouo testõ. vt pz in ti. de decimis. per totuz. Unde i.c. parochianos dicif. Cũ decime non ab hoie: sed ab ipso dño sint institute: quasi debitũ exigi possunt. Idẽ. xvi.q.i. reuertimini et.c. decime. et. xvj.q.vij.c. oẽs decime dicif. Oẽs decime terre siue d frugib' siue de pomis arboz dñi sunt vt illi sanctificenf. et qui noluerint amoueanf semel so et tertio. qui si nõ emendauerit anathematis vinculo feriantf vsq ad satisfactionez congruã. Similiter et oblatões soluĩ debẽt: scdm cõsuetudinẽ sue parochie vel dyocesis. vt dicit Tho. sa se.q.lxxxvj. arti. pmo vnusqsqz.n. cõsiderare debet: q a sacerdote suo parochiali scipit baptismũ et cetera sacra et siue pluat siue ningat qñ vocaf vt administret sacra alicui infirmo: opz eũ venire cum tota pluuie grãdine: vel niue. Magna igif ingratitudo est: eis negare decimas. primitias et oblatiões consuetas: et sacrilegiuz cõmittit: q nõ soluit eas.c. decimas. xvj.q.vij.

¶ Scda cõmittentes hoc sacrilegiuz sũt fideicõmissarij: et heredes volũtates testatoris nõ exequẽtes marie soluendo legata ecclesijs religiosis et miserabilibus psonis: et alijs pijs locis: vt i tractatu de suffragijs defunctoz plenius dixim' vt enim docet. Joã. de neapoli in quolibet. Hij executores testamẽtorũ notabiliter differentes: et tardantes exequi legata ad pias cãs ex negligẽtia: vel auaritia: q: ẽ eis incomodũ: peccant mortaliter: et probat dupliciter.

¶ Primo quia inferũt notabile nocumentuz animab' defunctoz: qntum ad expiationem et liberationem a pena: quia non ita cito liberanf: sicut libarenf si cito soluerẽnf: qd non minus videtur: quaz infferre nocumentũ magnum corporibus. Hoc aũt est mortale: q: cõtra charitatẽ. Ideo i.c. q oblationes el. ij. xiij.q.ij. vocanf isti tales necatores egẽtium.

¶ Scdo q: tales mandãtur excõicari i dicto.c. qui oblationes el pri

mo. Sed null⁹ debet excõicari: nisi ꝓ peccato mortali ergo ⁊c. Immo in aliqb⁹ dyocesibus est canon late snie p synodalia: ⁊ ꝯsequenter ꝑseuerantes in tali sacrilegio: si cõfitenť nõ dñt absolui: neqꝫ .. is dari eucharistie sacr̃z. Dicñ tñ i quolibet: ꝙ si fieret pua dilatio ex cã rõnali: puta vt res vendende multo maiori ꝑcio vẽdanť: qꝫ tunc vẽderenť: ⁊ sic maius suffragiũ elemosynarũ Jnde consequereť? tũc laudabiliter fieret.

¶ Tertij committentes hoc sacrilegium sunt possidentes beneficia ecclesiastica ⁊ reddituus bñficiorũ nõ bene expendunt. Unde o dñe mi beneficiate scire debes: ꝙ de redditibus ecclesie ⁊ oblationibus fideliũ. q̃tuor ꝯuenit fieri portiões: quarum ꝑma sit põtificis. ij. clericorũ. iij. pauperũ. iiij. fabricis est applicanda. Hec sentẽtia canonizať in sacro decreto. xij. q. ij. quattuor. ⁊. c. concesso. c. de redditib⁹. c. mos est. ⁊. c. sancimus. Sꝫ heu. heu. heu. q: multi sunt: q hñt pinguissima beneficia: ⁊ tñ de pauperibus q fame moriunť: ⁊ de ecclesijs que patiunť ruinã nec curant: sicut de tertio pede quẽ nõ hñt. O pater mi: recordare ꝙ oium redditũ ⁊ oblationuꝫ quos recipis: rõnem apud diuinũ examẽ reddi turus es vt dĩ in. c. concesso. §. allegato ⁊ dicit Ray. Qꝺ clerici q consanguineis: aut parentibus diuitibus meretricibus. Histrionib⁹ ⁊ similibus bona ecclesiastica pauperib⁹ debita dant: raptores sunt: qꝛ qcqd hñt: pauperum est vt hꝫ in. c. fin. xvj. q. i. Unde tales clerici ad restitutionem: teneñť pauperibus: vel in vtilitatẽ ecclesie: ⁊ peccant mortaliẽ nõ solũ qꝛ pauperibus subtrahunt: sed etiaꝫ qꝛ turpibus ꝑsonis dant: qꝺ ꝓhibitũ ẽ. vt dicit. Aug. sup Joãnẽ ⁊ super psalterio ⁊ habetur. lxxxvj. disti. donare. ⁊. c. q in venatoribus. di. Guil. ꝙ illud quod supradictum est de consanguineis intelligi dꝫ: qñ nõ vt paupibus sed vltra statũ conditionis eorũ. Similiẽ si huiusmodi reddiius ⁊ oblationis exponunt in ludis: pompis: ⁊ hmõi sacrilegiũ cõmittunt. vel si sibi immoderate retinẽt: ⁊ thesaurizant: ꝯ quos Ambro. in li. ꝺ officijs. Aurum inquit ecclesia hꝫ nõ vt seruet sed vt eroget ⁊ subueniat in necessitatibus: Quid est opus custodire quod nihil adiuuat: ⁊ Jnfra. Nonne ne dicitur⁹ est dñs cur passus es tot Jnopes fame mori: certe habebas aurũ vnde ministrasses elemosynam. cur tot captiui in cõmertium ducti nec redempti ab hoste occisi sunt? Melius fuerat vt vasa viuentiũ seruaret qꝫ metallorũ his nõ possum responsũ referre. Quid enim diceres Timui ne templo dei ornatus deeẽt. Rñdit. aurũ sacra nõ querũt nec auro placent que auro non emunť. Ornatus sacrorũ redẽptio captiuoruꝫ ẽ ⁊ vere illa sunt vasa ꝑciosa que redimunt aias a morte: ille verus ẽ thesaurus dñi q operať quod sanguis eius operat⁹ ẽ. Et gloriosus

Hierony. Gloria inquit epi est pau perum operibus puidere Ignominia sacerdotis est ppriis studere diuitijs:namis in paupere domo et tugurio rusticano q vix milleo et cibario pane rugiētē ventrē implere poterā. Nūc simillam et mella fastidio dicit glo. Interli. super verbo cibario.i.familie et super vbo rugiētē.i.famedici et sup verbo simillā.i.delicatū cibum: et habetur.xij.q.ij.aurū.et.c.gloriā.per sone autem turpes recipientes huiusmodi a clericis peccant: et restituere tenent ecclesie fm Ray. et hostien.nisi forte eis fuerit datum cā elemosyne in summa necessitate: quia tūc fuit debitum: Et sic pz de sacrilegio. Bñdictus deus. Amē.

Sabbato post quartā dñicam quadragesime. De Symonia. Sermo.lix.

Ejice ancillam et filium eius ad gala.iiij. Uiso in superioribus de multis modis:sive speciebus auaritie:sequit de alia spē sua: q̄ dicitur symonia:q̄ est detestabilior cunctis.de cuius detestatione dicitur Michee.iij. Judices eius in muneribus iudicabāt sacerdotes eius sine mercede rñdebant: et prophete eius in pecunia diuinabāt. et ifra. Iccirco syon quasi ager arabitur et hierusalem quasi custodia pomeri erit. Ubi gloriosus Hieronymus inquit Nemo ambigat hierusalem pp̄ter hec scelera fuisse subuersa. Dñs etiā per seipsum cōtra symoniacos loqtur dicens. Jo.ij. Nolite facere domū pris mei domum negociationis.dum spūalia que in ea traduntur propter symoniam traduntur: et inuenit nec xps aliquod vitium tam seuere correxisse sicut symoniā. Nam in principio sue predicationis:eos eiecit de templo: et flagello verberauit vt dī Jo.ij.et Iterū circa finē.s.dominica i palmis vt dī mar.xj.hoc etiā vitium detestat dñs p apostolorū pncipē Petrum actuū.viij. qui symoni mago Intēdēti emere ptā tem oferenti spiritū sanctuz vt postea venderet illam dixit. pecunia tua tecū sit i pditiōe:qz existimasti donuz dei peccata possideri. super quo vbo itēdo formare smonem meū. Noto aūt tres ɔsideratiōes.

Primo causam Inductiuam huius criminis Ibi. pecunia.

Scdo penā cōsecutiuā eiusdez ibi tecū sit in perditione.

Tertio sniam declaratiuā eiusdē Ibi qz existimasti domū dei:pecca ta possideri. Incipiendo igitur a tertia vt ordinatius pcedam: Nō q ex hoc vbo existimasti donū:dei peccata possideri:declarat magnitudo peccati symonie. Nam donū dei est spūs scūs:qz p modū doni pcedit a patre et a filio donuz dei est etiam gr̄a sua et sacra: et omnia spūalia:que dant gratis ex dono a deo: et non ex meritis nostris: vt dicit.i.q.iij.saluator. Doctores ēt dicunt:q symonia nō est aliud:qz vendere vel emere:vel aliū cōtractum non gratuitū facere:p spūalibus habēdis pcio rei temporalis.

Qui autem emit: vel vendit aliqđ existimat illud posse peccata possideri: Cum ergo symoniacus vendit vel emit spūalia: que sunt dona dei pmaxima: pȝ ꝙ ẜm apparētiā actus existimari donū dei posse pecunia possideri. Unde sic agit de eis: ac si essent res pphane ⁊ hic ē magnus error ⁊ maxima irreuerentia: Quod autem uenditio vel emptio sit illicita, pbat Tho. ẜa ẜe. q. c. triplici ratione.

¶ Prima est ex pte ementis: ⁊ ē ista ille qui emit aliquā rem ꝑ minori pcio ꝗȝ valeat: Iniuste emit: q: vt dicit. v. ethi. Inter contrahētea requirit iusticia cōmutatiua ad hoc ꝙ vnus nō decipiat alterum: tunc autem Iustitia ẜuaẜ: cuȝ res data adequaẜ rei recepte. Sed spiritualia sunt tante nobilitatis ⁊ pfectiōis ⁊ ꝯsequenī valoris: ꝙ nul precio temporalium rerū possunt adequari ergo. ⁊c. Non ne maxima Iniusticia est: cuȝ qs vno carleno: uno ⁊ denario emit missam: eucharistiā: pniam: ⁊ huiusmodi. Certe sic. q: si essent etiā mille floreni: minimum quod eēt respectu valoris dictorum. Sicut ergo iniustum esset topation: vel annuluȝ aureum gemmatuȝ maximi valoris ꝑ vno nummo emere ita ad propositum ementes spiritualia pro temporalibus.

¶ Secūda ratio. qui vendit rem cuius non est dñs tanꝗȝ suam: fur est ⁊ latro: quia contractat reȝ alienam. Inuito dño: ⁊ ille qui emit eam cooperaẜ ei ad malum: cum sciat vel scire debeat: illum nō esse dñm illius rei. Sed q est spūalis: non est dominus: sed dispensator eorum Unde. j. Cor. iiij. Sic nos existimet hō vt ministros xpi ⁊ dispensatores ministeriorum dei. et hoc quilibet debet scire ergo. lȝ vēdens sit contentus illo pcio quod ei dat emens: non tamē ementem excusat cum sciat uel scire debeat vendentem nō eē dñm rei vēdite. ⁊ sic patet secunda rō: que sumitur ex parte vendentis.

¶ Tertia ratio rō est ex pte ipsius venditionis. Illam dñs phibet talia vendi vel emi: quia hoc est cōtrarium origini collectionis eorū. Qui autem vtiẜ aliqua re: vel aliquo actu alio modo ꝗȝ ordinauit deus: Iniqȝ facit. Ordinauit autē deus spūalia p ministros eius debere gratis hoībus conferri. Unde Ma. x. Gratis accepistis date scȝ sacra ⁊ alia spūalia ergo ⁊c. Ideo bene sacrum concilium ordinauit vt habeẜ in. c. quicqd. j. q. i. vbi diciẜ. Quicquid inuisibilis gr̄e consolationem tribuit sicē sunt sacra: nunꝗȝ questibus vel quibusdam pmijs venundari penitus debet: dicente dño. Quod gratis accepistis gratis date Contrariū ergo faciens: peccat: ⁊ ꝙ mortaliter pbaẜ: q: nullus dȝ excōicari: nisi ꝑ peccata mortali: sed ꝑ symonia dȝ qs excōicari vt patet dicto. c. quicquid ergo. Et gregorius nazanzenus qui studet inquit donum dei precio mercari: in sacro ordine nullo rōne de cetero pmanere: aut reuocari posset.

cari possit. dubium enim nō est ta
lis a cōione omnib⁹ modis abscin
datur. Nā sps sancti donū pcio cō
parari quod aliud est: qꝫ capitale
crimen τ symoniaca heresis: dicit
glo. sup verbo capitale. i. morale
vel dignū depositione. i. q. i. q stu
det habet hoc dictuꝫ Nazanzeni.
Sed no. q spalia dnr sacramēta.
vt babtismus: crisma: eucharistia:
penitētia τ extrema vnctio: ordo. τ
τ nuptiarū benedictio: p quib⁹ da
re pecuniam vel recipere est phi
bitū: qa est symonia: Spiritualia
ēt dicunt: vel spūalibus annexa ec
clesiarū dedicatio: vginum τ aliaꝝ
rerū ad cultū diuinum ptinentiuꝫ
ꝯsecratio: abbatū benedictio: ab ex
communicatione vel alijs ecclesia
sticis censuris absolutio: platoruꝫ
ecclesiasticorū electio: cōfirmatio: τ
renunciatio τ visitatio: Criminum
correctio: vel a correptione desiste
re in iudicio ecclesie: pdicatio ora
tio ecclesie officiatio: cura aiarum:
igressus monasterij: seu ingressus
religionis: ecclesia seu bnficiū sim
plex vel curatuꝫ pbenda: dignitas
ecclesiastica: vt archydiaconat⁹ vel
pposituram: τ huiusmodi officium:
sepulture: locus ecclesie consecra
tus ad sepulturā vel vbi iaꝫ est se
pultus aliquis capelle: iuspatrona
tus ius pcipiendi decimas: officia
ecclesiastica: vbi est aliquid iurisdi
ctionis spiritualis. vt Iconomus
vice dnis: τ huiusmodi: ferre sentē
tiam in iudicio ecclesiastico: τ alia
huiusmōi pmutatio dignitatis vel
beneficij ecclesiastici p cōmemora
tiōe tpali. Igitur exigere exact⁹ sol
uere aut pmittere: aut pacisci p ali
quo spūali bnficio ꝯsequēdo p pe
cunia siue re: que pcio pōt extima
ri: alias ipm spūale habere nō ex
pssa symonia est: que p ecclesiā pu
niri potest. Jō. i. q. ij qꝫ pio dicitur
Omnis absit pactio ois cesset con
uentio: nullaqꝫ vestre ecclesie fiat
districtio accedat gratis τ deo ser
uire incipiat: suiqꝫ regiminis duo
te gestet obsequiū. Sed τ sine pa
ctione expssa vel exactione: siqs cō
ferat aliqđ spirituale: pncipaliter
hac intentione: vt pp illud capiat
tpale symoniā cōmittit mentalem: τ
q̄ petiꝫ mortale est: fꝫ Tho. Ray.
Inno. Hostien. τ alios. Puta au
dit ꝯfessionē. dicit missaꝫ: ꝯfert or
dinē: vel bnficia pncipaliter quia
sperat pp hoc se habiturū pecuniā
vel aliđ tpale τ similit q dat pnci
palr aliđ tpale: vt recipiat spūale: τ
vt euchar stiam: ordinem sacruꝫ: τ
huiusmodi oēs symoniā commit
tunt mētalē: sed talis symonia tol
litur pnia: vt in. c. mēdaciū. de sy
mo. Ubi aūt nō sic pactio vel exa
ctio vel pncipalis itētio ad tpalia
in collatione spūaliū vel receptio
ne: sed gratis τ elemosinaliter dets
τ accipiatur ad sustentationē eccle
sie: vel reuerentiā sacramēti: vl ad
seruandū laudabilē ꝯsuetudinē lo
corum: licite τ sine symonia dari τ
accipi potest. vt. i. q. ij. sicut epm. τ
c. auctoritate. Mediatores ēt i su
pradictas symoniaci sunt: vñ p ec
clesiam grauiter puniunt vt. i. q. i.
si quis eps. Ubi dicitur. si quis me

diator tā in rpsibus ꝛ nephādis da tis vel acceptis extiterit: si quidem clericus fuerit a ꝓpo gradu decidat: si vero laycus: anathematizet ꝛ sic patet primum qđ includitur i dicto beati petri.

¶ Secundū qđ notat in dicta auctoritate est causa inductiua ad tanti flagitium ꝛ est pecunia. Jdeo dicit pecunia tua: Ubi aduertendū ꝫ ꝑm Aug. in li. de doctrina xpiana ꝛ hētur in. c. totum. i. q. iij. Totū quicquid habēt hoīes in terra oīa quorum sunt dn̄i pecunia vocātur seruus: vas: ager: arbor: pecus: qcquid horum est pecunia dicit. Jō aūt pecunia vocata est qa antiqui hēbant in pecoribus qđ hēbant. Jgitur ꝑm Aug. Pecunia pōt dici quicqd ꝑcio tpali pōt extimari: ꝛ nō solū pecunia numerata i monetis auri: ꝛ argenti ꝛ eris: vel ea q̄ cōiter ꝯsueuerunt vendi ꝛ emi vasa aurea ꝛ argētea: agri ꝛ huiusmodi: sed etiam ꝑces ex quib⁹ acquiritur fauor popularis: ꝛ oīa q̄ corporaliter ꝑstita pecunia dici possunt ꝛ quod sit verū ꝓbatur per melodiosum Roma. Grego. papā. Jn quadā omelia ꝛ habetur. i. q. i. sūt nōnulli. Propheta inqt. s. Jsay. xxxiij. describēs virū iustū. ait. beatus qui excutit manus suas ab omni munere: nō dixit ante a munē sꝫ ab omni. Quia aliud est munus a manu: aliud ab obsequio: aliud a lingua. Munus ab obseqo est seruicia idebite impēsa. Mun⁹ a lingua est fauor. s. mūdanus ꝑ quod dictoꝝ muneꝝ cōmittitur symonia cum interuenit in spūalibus: vt dī i. c. saluator. i. q. iij. ꝛ bi sic dī: quicūqꝫ res ecclesiasticas. i. spūalia que dona dei sunt nō ad hoc instituta sunt sed ad ꝓpria lucra munere lingue vel indebiti obsequij vel pecunie largitur vel adipiscitur symoniacus est. Quātū igit ad munus a lingua sciendum est: q̄ si gꝰ ꝑlatus ꝯfert bn̄ficiū ecclesiasticum seu dignitatē vel aliquod sacramētum ac ꝑncipali intētione: vt eius ꝑcibus ꝯferenti laus aut fama acquiratur: vel vt ꝯtrū euitet: symoniaꝫ committit: ꝛ si preces porrigantur pro indigno ab alio: de beneficio curato: vel simplici: ꝛ ille qui porrigit. ꝛ ille qui exaudit symoniam cōmittit si ad ꝑces factas ꝑncipaliter mouet. Sed si pro digno ꝛ ꝑncipaliter respicit ad idoneitatē nō ad preces: tunc nec rogatus conferens committit symoniā: nec malefacit. Si vero quis ꝓ se nō ꝑces porrigat de beneficio simplici: non reputatur symonia: si alias idign⁹ symoniacus reputatur. Si v̄o pro se ꝑces porrigat đ beneficio curato ēt si alias sit dign⁹: symoniā committit: qꝛ ratione ambitionis: ꝛ ꝑsumptiōis coīꝑo reputat indign⁹ ꝑm Tho. in. iiij. di. xxv. ꝛ secunda secūde. q. c. ꝛ Ray. Quantū tamen ad istud vltimum in curia ꝯtrium praticat.

¶ Secūdo q̄ntum ad munus ab obsequio reputatur symonia: cum quis seruiret alicui ꝑlato obsequio inhonesto. Sed si obsequio honesto: vꝫ ordinate ad ecclesie vel pre

tali vtilitatē rōnabilem: nō reputa-
tur symonia. Ita tamē q̄ seruiens
nō p̄ncipaliter seruiat pp̄ bn̄ficiu3
ɔ̄sequendū: vnde Grego. Ecclesia
sticis vtilitatibus deseruiens eccle
siastica oꝫ remuneratione gaudere
facit. c. charitatē. xij. q. ij.

¶ Tertio q̄ꝫtum ad munus a ma
nu: quod est cū datur pecunia: ⁊ hu
iusmodi. Claru3 est per supradicta
q̄ ⁊ dans aliquid spirituale ꝓ tem
porali ⁊ recipiens vterq̄ꝫ symoniā
cōmittit. vt ēt patet. i. q. i. per totū:
⁊ de symo. per totū. Nota tn̄ q̄ pe
cunia potest dari ⁊ recipi pro spiri
tuali vel circa spiritualia licite ⁊ si-
ne symonia. v. modis. s. ratione p̄-
mutationis: substentationis: ꝓuo-
cationis: punitionis ⁊ euitāde ve-
xationis.

¶ Primo rōne p̄mutationis. s. p̄
mutando rem tpalem ꝓ spirituali
⁊ q̄ hoc sit licitū ꝓbaṫ. Qui vult
remissionē pctōrum ɔ̄sequi debet
pauperib⁹ si potest elemosynas da
re: vnde Daniel. iiij. Peccata tua
rex elemosynis redime: ⁊ Ambro.
in sermone dn̄ice ad habraā: ⁊ ha
betur. de pe. di. i. medicina: hēur.
Iugt plura subsidia: q̄bus peccata
redimimus: pecunia3 hēs redime
pctū̄m tuū: oīs venalis est dn̄s: s3
tu ipse venalis es: peccatis tuis ve-
nūdat⁹ es. s. dyabolo: redime te ex
opibus tuis: redimat te pecunia
tua vilis est pecunia tua: sed p̄cio-
sa est misericordia. Crimina ergo
elemosynis redimunṫ: dicit etiam
quis pro adeptione glorie dare tē-
poralia. Unde Luce. xxviij. Facite
vobis amicos de mamona iniq̄ta-
tis: vt cū defeceritis recipiant vos
in eterna tabernacula: ⁊ Greg. Re
gnum celorum tm̄ valet q̄ꝫtum ha
bes: qd̄ nō est intelligendum sic q̄
res quecunq̄ꝫ magna que daṫ sic
p̄cij regnū celorū vt ꝓprie emiatur
sed ipm meritu3 qd̄ ibi acquiriṫ in
dando dɫ per similitudinē q̄si pre
cium: q2 sicut p̄cio acquiriṫ in dā-
do: ita elemosynis ⁊ merito aliorū
bonoru3 que fiunt: acquiriṫ regnū
celorum. Non. n. pōt attingē me-
ritū nostrum ad p̄fectā emptionē
regni celoꝝ triplici rōne.

¶ Primo q2 ex h̄ nr̄o merito: deo
nihil accrescit qui dat ipsu3 regnū
qa infinitū bonū est: ⁊ augeri non
potest: vt determinat Tho. i. parte
q. vij. ar. i. Ideo ps. Bonoꝝ meo
rum nō indigeo.

¶ Secūdo q2 meritū nr̄m nō suf-
ficit per se ad vitā eternā: qa nō est
equale p̄cium. Ro. viij. Nō sūt cō
digne passiones huius tpis ad fu-
turam gloriam que reuelabitur in
nobis.

¶ Tertio quia meritum nostrum
consistit in affectu interiori: ⁊ nō in
actu exteriori cuiusmodi est emptō
⁊ venditio h̄ Tho. in. iiij. dist. xxv.

¶ Secūdo pōt dari pecunia ⁊ re-
cipi ꝓ spiritualibus: rōne substen-
tationis: sicut sacerdos pro missa
q̄ꝫ dicit accipit pecuniā: vel p̄ben-
dam: nō q̄ illā accipiat pro ɔ̄secra
tione vel confectione eucharistie: ⁊
vel ꝓ orationibus ⁊ huiusmōi q̄si
p̄cium eorū: sed vt stipendium sue
substentationis. Ideo Augu. Acci

piant sustentationem necessitatis a populo mercedē ministrationis a deo. Sicut & pphete vet.test. si aliquādo recipiebant aliquod in pphetando illud p modū elemosyne ad sustentationē necessitatis nō quasi pcium recipiebant pphetie. vt dicit Hyero.

¶ Tertio ratiōe puocationis & sic dant elemosyne paupibus ad inducendū & excitandū eos ad orandum p benefactoribus suis ex ipsis elemosinis nō ad emendū orones huiusmodi & psalteria. Unde Sapiē. Absconde elemosynā in sinu pauperis: & ipsa orabit pro te. i. inducet pauperē ad orandū oro. n. res spūalis est: & ideo appciari nō pōt tum ex affectu deuotionis. vñ procedit: tñ ex effectu qui intēdit. s. spirituali fm Tho. ibidē.

¶ Quarto rōne punitionis: sicut fit in absolutione ab excōicatione in qua exigitur aliqñ pecunia nō p ipsa absolutiōe: qr hoc esset symonia vt in. c. ad aures. de symo. sed in punitione excōicati: & sic ēt in absolutione ab irregularibus & casibus reseruatis potest ēt imponi penitentia pecunialis in penaz pcedentis culpe. Sed qa hoc videt hēre speciem cupiditatis. Ideo ab eo petit9 est abstinendū: vel ita manifeste & caute agendū: q soluentib9 cōstet: absoluentē nō reseruare sibi talem pecuniā sed pauperibus errogare fm Tho. ibidē.

¶ Quinto rōne redimēde vexatōnis: & hic nota: q anteq̃ ius alicui acqratur in bñficio vel dignitate: nō licet dare aliquod ad redimēdū vexationē suam: hr. c. n. esset symonia: sed postq̃ fuerit adeptus illud & ius est sibi acq̃situ vexationē sibi iniuste factā sup bñficio vel dignitate licet pecunia redimere. Sz nō iustā vexationē: vtputa si iuste accusaretur: & huiusmodi hec Tho. ibidē: & sic pz secundū.

¶ Tertiuz qd notatur in dicta auctoritate peccati est pena: quā consequit symoniacus cū dicit: tecum sit in pditione: hec aūt pena multiplex est. s. gratie diuine amissio executionis puatio substantie tpalis pditio sanitatis & vite extinctio pprie domus & patrie dissipatio.

¶ Prima est qa symoniacus perdit gratiam dei: & sic vadit ad gehennā. Ideo Greg. nazanzenus: & hētur. i. q. i. qui studet. Judas omniū redemptorem vēdidit: mor laqueo suspensus eandē grām redēptionis nō obtinuit & merito quia nemo potest retinere qd vendidit: Symon ēt magus cū eandē spiritussancti grām emere vellet dānationis sue sniam a petro audiuit: Pecunia tua tecū sit in pditione: Est. n. xps & spūs sanctus res maxime spūalis. Et ideo cū emendo: vel vendēdo maxima fuit symonia sed certe Judas vēdidit xpm q̃tuī ad humanitatē: sed symoniaci intēdunt emere vel vēdere spūm sctm̄ q̃tum ad diuinitatē: & sic vidētur se ostendere esse dños spūs sancti: ppterea dicunt hētici. vt in. c. patet. i. q. vij. q pprie sint heretici nisi hērent hāc opinionē ptinaciter

in mēte. s. q possent emere vel vendere spūm sanctū: sed large: ⁊ per similitudinē: q2 faciunt dādo spiritualia p pciō tpali: ac si hoc crederetur. Dicit aūt aug. q ignis sacrificij qui semp. lxx. annos babilonīce captiuitātis sub aqua vixerat: extinctus est: Antiocho Jasoni vendente sacerdotium. vt habetur. ij. Machā. i. c. qđ significauit: ignē sps sancti nō lucere in symoniacis sacramentis. Hec Aug. ⁊ hētur. i. q. i. sicut el pmo ⁊ hoc nō est intelligendū qđ sacramēta cōfecta vel collata a symoniacis: nō sint vera sacra sicut aliorū sed carent effectu gratie quo ad ɔficientes ⁊ conferētes ea: nō. n. recipiūt grām: sed peccant mortaliter: ⁊ nō solum ipi: sed ⁊ scienter recipiētes ab illis sacramenta: quia ipsi p symoniam sunt suspēsi. vt. xxxij. d. c. pter hoc. §. verum in fine. vbi dicitur offin symoniacorū ⁊ in fornicatione iacentiū scienter vllo modo recipiatis ⁊ ibi glo. notabilis. Idē Tho. hodie tamē per extrauagantē factā ɔstantien. hoc modificatū est: q2 qlibet pōt recipe sacra a symoniacis occultis ⁊ nō denūciatis seu ɔuictis in iudicio: vt infra videbit in tractatu de cōmunione.

¶ Secūda pena symoniacorū: est execūtionis ordinū ⁊ officiorū suorum puatio quo ad symoniacos in ordie vel ēt in dignitate: ⁊ bñficio curato recepto symoniace: ēt si sit occultū vitium: q2 suspensi sūt quo ad se ⁊ quo ad alios. Et similiter notorij symoniaci: pro collatione ordinū vel beneficiorum sunt suspensi. i. q. i. statuimus. decre. c. quisqs. ⁊. c. repiunt fm glo. ⁊ tales. s. conferētes ordines vel bñficia ecclesiastica: ⁊ ista ēt recipiētes per symoniā Si sunt clerici debēt deponi. i. priuari oī officio vel bñficio simpliciter si ɔuincātur de hoc in iudicio Eccle. si sunt layci: vt mediatores symonie: dñt excōicari. vt. i. q. i. si qs eps: ⁊ quip pecuniā. Mediatores aūt clerici deponūt: vt in. d. c. si qs efficiantur ēt symoniaci infames: ⁊ quilibet criminosus admittitur ad accusationē eorū etiā meretrix. vt in. c. tanta. ⁊ in. c. si dñs. de symo. Sunt ēt excōicati excōicatione papali: nec possunt absolui: licet habeant a papa auctoritatē eligendi sibi ɔfessorē semel in vita vl pluries qui valeat eos absoluē ab oibus censuris ⁊ casibus sedi apostolice reseruatis: nisi fiat expressa mentio de simonia. Ut p3 per extrauagantē Martini. iij. Eugenij qrti: ⁊ Nicolai. v. hoc tñ ego intelligo: saluo meliori iudicio de symoniacis tñ in ordine ⁊ bñficio.

¶ Tertia pēa symoniaco2 dī substātie tēporalis pditio pecunia. n. recepta per symoniā retineri non potest a receptore nec tñ ɔferēti restitui debet quia turpiter dedit: sed paupib9 errogari dēt vel illi eccle cui9 iniuria data ē ⁊ in omni symonia fm. Tho. Quo autem ad bñficia simplicia vel curata p symoniā recepta talis recipiēs pdit fructus q2 nō potest recipe illos: ⁊ receptos restituere tenet: deductis expensis

factis i vtilitate ecclesie et gratia fructuu colligedoru: tenet renuciare bnficiu fm. Gof. Innocen. Ray. Tho. et alios: qr fur est et latro, in illo bnficio.

¶ Quarta pena e: qr symoniac aliqn pdit sanitate vel vitam corporale: sicut p3 i giezi: qui leprosus est factus cum posteris eius pp symoniam quarti Reg. v. Cui dixit Eliseus: Lepra naa adherebit tibi et semini tuo i sepiternu qr. s. accepisti argentum a naaman a lepra p me mudato.

¶ Quinta pena symoniacoru est: ppe domus et patrie dissipatio. Ut patet i Michee tertio. Ut in principio sermonis dictu est. In transitu etia gliosi. Hyeroni. scribit de quoda monasterio monialiu qd recipiebat moniales cu pacto expsso de dote p ipso ingressu monasterij: quod erat symonia. s. Hyer. hoc abhorrens: cuida moniali illius monasterij sibi deuote apparuit mādans vt couocatis monialib ammoneret eas: qr desisteret: qr magnu peccatu erat: que illa deridentes desistere noluerut. Tādez gliosus Hyero. iteru apparens ei reuelauit qr monasteriu debat ruere et oes occidere. Ideo exhortabatur eam vt exiret quetardas exire et extraxit eam deuotus suus Hyeronimus de monasterio: et exinde funditus corruit illud et oes illas extinxit ab hoc igitur ta horrendo vitio oes caueamus. De alijs speciebus auaricie deo dante: tractabit alibi. Bndict deus. Amē.

¶ Dnica de passione in mane: de necessitate ptritionis integritate et ductibilitate. Sermo. lx.

Christus assistens pontifex futurorū bonoru; per amplius et pfectius tabernaculu no manu factu. i. no huius creationis: neqz per sanguine hyrcoru aut vitulo; sed per ppriu sanguinez introiuit semel in sancta eterna redeptione inuenta ad Hebre. ix. c. et in epistola hodierna glo. magistralis dicit de sufficientia vnius et veri sacrificij noui testamēti. Paulus hic plene tractat: p quod et pctōrū remissione pstari dicit et salute quasi dicat: legalia no possunt facere pfectum. Sed xps potifex assistens. s. deo patri ad interpellandu pro fidelibus: vel assistens fidelibus: ad auxiliandu: futurorū bonoru. s. dator no pñtium vel carnaliu3. s. gre in psenti et glorie in futuro: Introiuit semel i sancta eterna redeptione inuenta. i. ordinauit sacramenta per que inuenit eterna redeptio et hoc no per sanguine hyrcoru3 et vitulorū: sed per pprium sanguinem semel. s. se offerendo in cruce et h p tabernaculu amplius et perfectius. s. tabernaculo Moysi et Salomonis. Illa. n. manibus carnalium hoium facta sunt: h vo intra vteru vginis sine semine viri: opere trinitatis formatu est. s. vnitatis sue. Remi. aut dicit qr xps io pontifex appellatur: qr potestate. i. minu institit: viamqz ad patriā celestem ascendedi nobis exhibuit. s.

sacramēta ecclesiastica ordinando tanq̄ medicinā ɔtra oēm langorē de qua Ecclesiastici. xxxviij. Altissimus creauit de terra medicinā ⁊ vir prudens nō abhorret eā ⁊ iterum ibidem vnguentarius.s. xp̄s faciet pigmenta suauitatis ⁊ vnctiones sa[n]cti sanctitatis. Inter alia autē sacramēta ordinata ꝓcuratione anime est ipsa pnīa cuius tanta est necessitas in adultis: post lapsum vt dn̄s dicat Luce.xiij. Nisi pn̄iam habueritis: oēs simul ꝑibitis. ꝑmittentes aūt: pctōrum suoruꝫ remissionem obtinent vt Eccle. xij. Deus misertus est penitentibus ⁊ grām quā peccator amittit in peccando: penitendo requirit: vt Ezechi.xviij. Si aūt impius egerit penitentiam ab oibus peccatis suis: vita viuet ⁊ non morietᷣ.s. gratie ⁊ glorie. vt Mat.x. Penitētiā agite: appropinquabit.n.regnum celoruꝫ. Igitᷣ o aīa que ꝑ supradicta peccata egritudines ⁊ lāgores spirituales incurristi: obserua cōsiliuꝫ sapientis. Eccle.xviij. Ante langorem adhibe medicinā ante.s. ɔtra. ⁊ Apoc.ij. Memor esto vnde excideris: q̄r.s.a grā baptismali: ⁊ age penitentiā. De hac igitur penitentia tractare intēdētes: incipiemus a ꝓmapte eius que s̄ꝫ sacros theologos in.iiij.di.xv. est ipsa cōtritio de qua in p̄sentiaruꝫ tria mysteria ꝓponemus: ad honorem beatissime trinitatis.

¶ Primum de contritionis necessitate.

¶ Secundū de eiusdeꝫ itegritate.

¶ Tertiū de eiusdē ductibilitate.

¶ In ꝓmo videbimus q̄ꝫtum cōtritio sit necessaria ad salutē nr̄aꝫ.

¶ In secūdo quot ɔditiones reqruntur ad hoc q̄ sit integra.

¶ In tertio videbimus rationes que nos inducere debent ad hn̄dū contritionem.

¶ Primū ergo mysteriū est de cōtrictione necessitate: vbi nota istaꝫ ɔclusionem: q̄ contritio est summe necessaria ꝓ salute aiaruꝫ ꝓbatur triplici via.

¶ Ratione

s. Auctoritate

⁊ Exemplo.

¶ Primo rōne sic: Illud est simpliciter necessariū ad salutē aiaruꝫ sine quo talis salus hēri nō potest sicut icisio vel medicina dᷣ necessaria: q̄ñ sine illa sanitas hēri nullo mō pt: s̄ꝫ sine ɔtritione: vlla aia habēs vsum liberi arbitrij: maculata aliquo pctō mortali saluari nō potest ergo ɔtritio est summe necessaria. Probatᷣ minor. In scriptura sacra quattuor īuenio esse summe necessaria ad salutē aiarum.

¶ Primū est sacramentū baptismi: quod est ꝓmum ⁊ Janua oium sacramētorū de quo Joā.iij. Nisi qs renatus fuerit ex aqua ⁊ spiritu sancto: nō introibit in regnum dei a qua generalitate nec sexum: nec etatem excludit vt in.c.maiores. de bap. tamē ɔtritio est magis aliquo modo necessaria ad salutē q̄ nullus adultus rōne vtens: ꝑ baptismum saluari pōt nisi hēat contritionem de peccatis p̄teritis: ⁊ qs

vt dicit Mar. in. iiij. di. iiij. Nullus potest ichoare nouā vitā et bonam nisi eum veteris et male peniteat. Declarat hoc Tho. Ibidē dicens q baptismus nō requirit cōtritionem ad destructionē pctī actualis q̄si ḋ se ad h nō sufficiat: sed solū ad remouendū fictionē: que ē ꝯria dispositio impediens effectuz baptismi. Talis. n. adult9 accedēs ad baptismū sine ꝯtritione: fictus accedit et ꝯsequēter rem sacramenti nō suscipit: q2 ponit obicē: vt dictum est. Cōtritio aūt sola sufficit ad saluandū hoiez adultum: in casu. s. quo vellet suscipere baptismū et nō potest qa vt dicit Aug. in. iiij libro ꝯtra donatistas. Voluntas habendi sacramentū: si nō adsit facultas. Et sic patet: q aliquo modo ꝯtritio est magis necessaria: q̄ baptismus: licet vtrunq sit necessarium.

¶ Secundū est sacrm confessiōis de cuius necessitate infra hēbim9. O ꝯtritio sancta tāta est necessitas quā dete hēmus: q etiam ipa confessio non sufficit ad saluandū nos sine te: et in casu quo non possum9 confiteri te sola saluari possimus p supradictam regulā Aug. in. iiij ꝯ donatistas. Immo ante ipaz cōfessionem: ꝯfert deus grām p contritionē: ipsi contrito. Unde ps. dixi. Confitebor aduersus me. etc.

¶ Tertium necessarium ad salutē humanam: est sacramentum communionis. de quo. Jo. v. Nisi mā ducaueritis carnē fi. ho. et bi. eius san. n. hē. vi. in vo. Contritio autē plus est necessaria: q̄ cōio. Cōio nō est necessaria: nisi tpe determinato. vt infra dicetur. Cōtritio aūt sine determinatione tpis vel loci: oibus adultis: qui mor. peccauerūt est impata quotienscūq. s. ipz peccatū occurrit eorū memorie: in omnibus alijs excusat impossibilitas in cōtritione aūt nulla excusatio cadit: q2 si pctōr sine: ipa morit oino damnat. Ratio quare h pceptum de contritione est ita strictuz quia ipa contritio: seu dolor et displicentia de pctis est in potestate nostre volūtatis nō est aūt sic de alijs sacramentis.

¶ Quartū ad nrām salutē necessarium fuit passio et mors xpi: sicut dixit Cayphas p spm ꝑphetie: et p horaz traditū. Jo. xj. Expedit vt vnus hō moriatur ꝑ pplo: et nō tota gens pereat. In hac aūt passionē fuit pena corpalis. et dolor mētalis: nā passio est in corpe et i aias q̄uis pena corpalis: fuerit magna dolor: tū mentalis fuit maior: qa aīa corpe potior est. Una aūt ratio num quare xps in morte est: q2 videbat oia peccata hoium pteritorum psentium et futurorū et qa per illa videbat offendi deū pātrem. Jō maxime dolebat: qa maxime deū patrē amabat: per illa videbat ēt aīas damnari: quas ita visceroise amabat: ideo de peccatis ipsarum maximā displicentiaz recipiebat. Unde Isay. liij. Attritus est ꝑpter scelera nostra et Marci. xxvj. Tristis est anima mea vsq ad mortez hec autē tristicia et displicentia mē

ris: quā habuit xp̄s ꝓ peccatis no‐ stris: non fuit minus salutifera et efficax ad remissionem peccatorūꝫ ꝗ̄ tormēta ꝛ pene sue corporales. Unde a tali dolore mētis xp̄i: descendit qdam influētia ꝛ virtus ad contritiones nostras: ꝙ per eas delent peccata nostra. Ideo Ysay. li. dicit de xp̄o. Misit me. s. dn̄s pater vt sanem contritos corde mediante passionem mea. Si ergo passio xp̄i corporales fuit ad salutem nostrā necessaria: non minus fuit necessarius eius mentalis dolor: ꝛ contritio: ꝛ sic patet conclusio nostra. s. ꝙ cōtritio est nobis summe necessaria quā conclusionem ponit illuminatus doctor Francis. de mai. in tractatu de contritione.

¶ Secūdum mysterium est de cōtritionis integritate. vbi nō: ꝙ sicut ad conficiendū medellam aliquā corporalem: seu electuariū ꝛ cordiale: requirunt̄ multa aromata: ꝛ nō sufficit vnū tm̄. Ita ad cōficiendū hanc medellam spūalēꝫ: seu electuariū ꝛ cordiale: a deo efficax ꝛ salutiferū: ꝙ nunꝗ̄ homo poterit mala morte mori: nec male fine perire si habuerit illud. s. contritionem: requirunt̄ multa aromata: ꝛ nō sufficit vnū tm̄. Unde propter hoc dicit̄ cōtritio: ꝙ con. ꝛ tritio. con. autem est ꝑpositio sm gramaticos: que nō inuenitur nisi in compositione: ꝛ Importat similitudinem. A multas aūt importat multa simul vnita ꝛ congregata: ad innuendūꝫ ꝙ ad integritatem contritionis: requiruntur multa: ꝛ non sufficit vnum. Scd̄m autem doct. subtil. ꝛ Ric. in. iiij. d. xx. Septem conditiones debet habere ꝑsona vt sit cōtrita. Integre: vel vt habeat contritionem integram.

¶ Prima dicit̄ peccatorum omnium derelictio.

¶ Scd̄a cordis amara doloratio.

¶ Tertia vlterius nō peccandi firma dispositio.

¶ Quarta ore confitendi stabilis deliberatio.

¶ Quinta opere satisfaciendi ꝓmpta determinatio.

¶ Sexta mētalis obligtatis amotio.

¶ Septima Intentionis rectificatio: seu directio.

¶ Prima dico ꝙ est peccatorūꝫ omnium derelictio. Ubi nota anima peccatrix: ꝙ si vis ꝙ deus parcat tibi: ꝛ det tibi gratiaꝫ suam oportet ꝙ relinquas peccata que tpe ꝑterito commisisti: probat̄ hec ꝯclusio. rōne: auctoritate ꝛ exēplo. Sed incipiamus ab exemplo: vt clarius intelligamus. Ponamus ꝙ vnus vellet ire versus ptes occidentales: ꝛ Inciperet iter suū versus orientē oppositū occidēti ꝛ tādem inuenit quēdam amicū suūꝫ a quo interrogat̄: quo vadis? Cui ille. ego vado romā: que est versus occidentē: ꝗd credis. dicet sibi: nō aliud: nisi hoc: Amice tu errasti a via. Nam ꝓpior eras anteꝗ̄ recederes de loco vnde recessisti: quaꝫ nō sis. Sed quo vis ire nunc: Et ille vado vltra versus ptes oriētales. Cui alter querit: ꝛ ille. nō nisi

vt attingā romā. ꝛ ille: amice nō fa
cias: nō vltra ꝓcedas. Perche qn
to piu camini piu talōgi da roma
doue intendi de esser. Et ille. quid
ergo me oportet facere? Cui alteri
Firma te: nō andar piu oltra ꝛ po.
torna in drieto. sic dico ad propo
situm. Oēs desideramus ire ad su
pernam hierusalem: seu romā: sed
multi deuiāt a recta via. Nam via
que ducit ad ipsam: est virtus ꝛ ꝓ
cepta diuina a quibꝰ multi deuiāt
q: peccant. Qñ enim committis o
aīa vnum peccatum mortale. tunc
te elōgas a paradiso plusq̄ sit ab ori
ente i occidēs: si duo magis te elō
gas: si tria: magis: ꝛ ita quāto plu
ra peccata cōmittis: tanto magis
longinquius es a salute. Ideo ꝑs.
longe a peccatoribus salutis q: iu
stificatiōes tuas nō exq̄sierūt. qd
ergo te oportet facere o peccator: o
peccatrix. El ꝑmo passo che ti cō
uenira fare: e nō piu: non piu: nō
piu peccar: nō piu: nō piu: far ma
le: se ꝑ lo passato hai biastemato:
nō piu biastemare: ꝛ robato: ñ piu
robare. Vaghegiato: nō piu vage
giare: luxuriato nō piu luxuriare:
ꝛ sic de singulis. Ideo ꝑs. Quis ē
hō q vult vitā diligit dies videre
bonos? Infra. diuerte a malo ꝛ fac
bonum ꝛc̄. Rō huius est: q: vt ait
phs. viij. Phi. xxij. Inter duos
motus cōtrarios: necessario inter
cedit q es media: hoc potest expli
cari de motu locali. Tu ergo pec
cando fecisti motū ꝯtrariū ad viā
rectā salutis: anteq̄ ad eam reuer
taris oportet ꝙ q̄escas a peccatis.

Sed nota: ꝙ non absq̄ re dico ꝙ
requiritur omnium peccatorum
derelictio: ad innuendum ꝙ tu
aīa peccatrix: omne peccatum re
linquere debes: ꝛ nullū in te reser
uare: ꝯtra qđ multi faciūt. Sūt. n.
qdam: q relinquūt oīa peccata: ex
cepto ꝙ nolunt abstinere ab inui
sta alienorū ablatione. Tantū enim
sapit dulce eis auferre res alienas
ꝙ nolunt abstinere ab vsura: seu
furte aut rapina: ꝛ huiusmodi. sed
certe frater mi: lz abstineas ab oī
bus alijs peccatis: nō abstinendo
etiā ab hoc: nō es integre contritꝰ
ꝛ ꝯsequenter nō potes obtinere re
missionē peccatoꝝ tuorū: neq̄ gra
tiam dei. Quidam etiam relinquūt
oīa peccata: sed nolūt dimittere cō
cubinā: quā tenent publice vel oc
culte. O miser hō: istud solum suf
ficit a mandarte a casa calda. Ille
aliꝰ dicit. pr̄ ego fui magnus blas
phemus: illusor: homicida ꝛ huius
modi: oīa ista peccata ego volo re
linquere: ꝛ ab oībus volo surgere
odium tamē habeo erga talem: no
lo remittere: oīo vindictam facere
propono. Certe frater lz dimittas
oīa peccata: si ñ dimittis etiā odiū
nō habes istam ꝑmā ꝑtem contri
tionis: ꝛ cōsequenter saluari nō po
tes: sic ꝑseuerando. Similiter ꝛ il
la bona mulier relinquit oīa pctā
sed nō relinq̄t vanitates fucamen
ta: ꝛ alia ornamēta superflua: ꝛ inho
nesta: vt caudas ꝛ huiusmodi: vel
nō vult discedere a cōcubinario: ꝛ
illa ñ vult loq vicine sue ex odio.
O infelices ꝛ misere creature. scis

tis q̃ nõ sufficit. Oz ergo q̃ relinquas o peccator: si vis saluari: oẽ peccatum: ⁊ nõ sufficit aliqua relinquere ⁊ aliqua non. habes hãc cõclusionez tu dñe Canonista. in. c. fratres. de penit. d. v. ⁊ de penit. d. iij. §. his auctoritatibꝰ. ⁊. §. dauid ⁊ tu pater theo. in. iiij. sniarum. d. xv. vbi dr̃ Superfluã pñiam cõstat eẽ cũ pluribus sp̃ctis: de vno solo agitur: vt cũ sic agit̃ de vno: q̃ ab alijs nõ discedatur. In signũ huius: nunq̃ legit̃ xp̃m illuminasse vnũ oculum vnius ceci: altero nõ illuminato: nec mõdasse vnuz leprosuz. in vno latere: dimisso altero imũdo. Sz vt dicitur Jo. vij. Totum hoiem saluũ fecit in sabbato. aut sanabat totũz: aut nihil. Tu dñe iurista habes concordantiam huius in. l. in executionibus. ff. de v̄bo. ob. Ubi d̃r. Qui aliquid facere tenet̃: faciendo ꝑ parte nõ liberat̃. Et in. l. q̃diu de distrac. pig. C. Dicitur q̃ nõ liberat̃ pignus: etsi de parte debiti: creditori sit satisfactum. Ex hoc dicto: correlarie sequitur: vnũ documentũ dignum scribi litteris aureis: ⁊ firmãdũ icorde cuiuslibet: ⁊ est istud. O fili mi: dũ iuuenis ⁊ sanus es: relinque peccata ⁊ fac bonũ. Ideo ad gal. vj. Dũ tp̃s habemus operemur bonũ. Et eccle. ix. Quodcũq̃ potest operari manus tuas instant̃ operare. rõ huius est: q: si in hora mortis hõ relinquit peccata: vt puta odium. Ne grato ne gr̃a ua da dio: q: etiã si vellet facere vindictã: tunc est cõstitutus in talibus terminis: q̃ nõ põt. Similit̃ si luxurias vanitates ⁊ huiusmodi. Nã põt dici potius q̃ peccata relinquũt illũ q: ille peccatum. ad. hoc. c. si q̃s q̃z de pen. di. vij. ⁊ hec quo ad ꝑmam cõditionẽ contritionis.

¶ Secũda res aromatica. s. Contritionis: dr̃ cordis amara doloratio. i. O peccator postq̃ resurrexisti ab oibus peccatis: que in preterito cõmisisti: oz q̃ amare doleas: ⁊ displiceat tibi illa cõmisisse: probat̃ hec conclusio rõne. s. auctoritate ⁊ exemplo. Rõ assignat̃ a theologis in. iiij. d. xvij. ⁊ est ista. Ille ꝓcessus: ⁊ ille modus q̃ tenet̃ in curatione corporis: cõuenieni teneri oz in cura aiarum sint similes. s; modus quem tenẽt medici in cura corporis est curare ꝑ ꝯtraria. vt puta. si morbus ꝓcedit ex nimio frigore: medicus apponit remedia calida. Si autẽ ex nimia calore ⁊ ipse apponit remedia frigida: ⁊ sic vnum ꝯtrariuz expellit aliud. Jõ ph̃s. ij. Ethi. c. iij. Medicine per ꝯtraria nate sunt fieri. ⁊ Grego. in omelia. ꝯtraria ꝯrijs curãtur. Ita ad ꝓpositũz. tu peccator sensisti delectationem qñ peccasti: vt cures animã tuã a morbo: quem incurristi: oz q̃ sentias amaritudinem displicentiã: ⁊ sic curaberis. Jõ Augu. in sermone de pnia. Et habet̃ in. c. nõ sufficit de pen. d. j. ⁊ i. iiij. sniarum. d. xv. Nõ sufficit mores in melius mutare: ⁊ a p̃teritis malis recedere: nisi ⁊ de his que fecisti satisfacies deo ꝑ pnie dolorem ꝑ humilitatis gemitũ ⁊ per cõtritũ

cordis sacrificiū. quod vt dicit ps nunq̄ deus despicit. Ideo theol. dicunt: q̄ Contritio est dolor volūtarie assumptus pro peccatis proprijs. Probat̄ etiā exemplo vet. ꝛ no. test. Tu rex dauid offendisti grauiter adulterādo cū Bersabee vxore vrie. quid fecisti vt deus pcere t tibi? Audi. Laboraui in gemitu meo lau. ꝑ sing. no. le. m. la. m. stra. in. rig. Tu etiā princeps apostolorū Petrus negasti magistrū tuū nō semel: sed ter ꝛ cū iuramēto ꝛ detestatiōe: qd̄ fecisti vt pcām tuū tibi remaneret? Audi qd dicūt Euāgeliste. Egressus foras fleuit amare: ꝛ nō solū tūc: sed ꝛ toto tēpore vite sue vt dicit. s. clemēs in vj. Ita amare flebat suum peccatum q̄ portabat suū sudariū semper balneatū lachrimis. Similit̄ ꝛ tu gloriosa Magdalena grauiter offendisti deū: eras. M. in ciuitate peccatrix. vt dr̄. luc. vij. qd̄ fecisti: q̄ meruisti audire a xp̄o. remittunt̄ tibi peccata tua? Ibidem dr̄. Lachrymis cepit rigare pedes xp̄i: quod nō ꝓcessit nisi ex dolore peccatorum suorū: ꝛ sic p3 veritas conclusionis. pro cuius maiori declaratione nō tres conclusiōes: q̄s ponunt theol. tho. Ric. pe. ꝛ alij in. iiij. d. xvij.

¶ Prima peccator d3 dolere de oībus peccatis: quorū nō recordatur: ꝛ q2 forte obliuio aliquoꝝ peccatorū suorum ꝓcedit ex negligentia sua: Ideo etiā debet dolere de tali negligentia. Debet etiā dolere de oībus peccatis: que nō cognoscit eē peccata: ꝛ q2 forte talis ignorātia ꝓcedit ex sua negligētia: quia nō iuit ad ꝓdicatiōes: vel noluit legere: vel ꝯsulere doctos: vt intelligeret ipsa. Jō etiā de tali negligentia: q̄ est cā illius Ignorantie dolere d3. Dicas ergo o aīa peccatrix deo: sic. O dn̄e nū dolco de tali ꝛ tali peccato cuius recordor: ꝛ qd̄ cognosco esse peccatū: ꝛ q2 puto me fecisse multa alia que non cognosco: nec recordor ex negligētia ꝛ defectu meo. ideo etiam de illis generalit̄ doleo. Vellē o dn̄e recordari oium pticulariē ꝛ sigillatim: vt de omnibus sigillatim dolerē. sed nō recordor neq̄ cognosco omnia sigillatum. doleo quocūq̄ offendi te animā meā: ꝛ ꝓximū meum.

¶ Secunda cōclusio. Iste dolor: quē aīa peccatrix tenet̄ habere pro peccatis suis: deberet eē Infinitus q2 medicina d3 ꝓportionari ꝛ eq̄ri morbo: vt bn̄ purget̄. Leui. n. infirmitati: leuis medicina sufficit: s3 si infirmitas est magna fortia req̄runt̄ remedia: O aīa peccatrix: q̄ntum ē graue peccatum tuū: si bene meministi ꝓbatum ē. Qd̄ infinitum. Cū3 igit̄ dolor de peccatis sit medicina ipsorū: deberet eē infinitus. Jō si funderes tot lachrymas quot sunt gutte aque. in mari: ꝛ in fluminibus: adhuc nō doles tantū ꝑ vno peccato: quātum dolere deberes: a fortiori si cōmisisti plura. Tū q2 benignus ē deus: nō exigit a nobis: quod nō possum9: Ideo doleas ex toto corde q̄ntum poteris ꝛ q̄ntum plura ꝛ grauiora pecca-

ta cōmisisti: tanto magis doleas: et debees velle potius oia mala subis se: q̄ vni peccato mortali consen sisset: et debes disponere poti⁹ mor tem: et glibet mala in futurū tolle rare: q̄ peccato amplius consenti re: et si nō potes dolere: debes dole re de hoc: q̄ dolere nō potes. Con fortare o aia et noli desperare: quia hoc sufficit ad salutē tuā. facit ad hoc. c. q̄ penitet d̄ pen. d. i. et. xxxij. q. v. Ita ne. Et hic dolor d₃ eē cō tinuus in habitu. actualiter in dole re d₃: qn̄ peccatrici aie sue: peccata occurrunt memorie: et debere saltē Interdū sua cogitare peccata cum amaritudine: vt se illum diligere demōstret: de cui⁹ offensiōe dolet.

¶ Tertia conclusio. Bonum est q̄ aia peccatrix fundat lachrymas et ploret p peccatis suis. q̄r. d. Am brosi⁹ Lachryme lauerūt delictū Petri. et tu simili lachrymis cul pam dilue. et s̄m dec. et habet de pen. d. i. q̄ penitet. peccator d₃ co nari ad lachrymationē: tñ nō ē ne cessariū: q̄ iste dolor sit sensibilis sed sufficit q̄ sit intellectualis. Nō requiritur q̄ plores: aut suspiria emittas: sed sufficit q̄ displiceat i mēte: cōmisisse illa peccata. Rō ē: q̄r deus nō obligat ad impossibili tatem. sed lachryme et dolor sensi bilis: nō sunt in ptāte nostra ergo de necessitate nō requirunt. Item Unumquodq̄ p quas cās nascit p easdē dissoluit de re. iud. c. j. S₃ peccatum sola voluntate et solo mē tis cōsensu cōmittit ergo solo mē tis desensu et displicentia dissoluit et expellit. Fornito e el scdo toglie el tertio.

¶ Tertia res aromatica ex qua cō ficitur istud electuariū cordiale di cit. Alterius nō peccandi firma di spositio. i. tu aia peccatrix postq̄ su rexisti ab oibus peccatis: q̄ in pre terito cōmisisti: et displicet tibi illa cōmisisse: debes habere ppositum: intentionē: et voluntatē firmā: vlte rius nō peccandi in futuro tēpore etiā si deberes viuere per mille an nos: alias: illa duo pria nō suffice rent. Probatur hec conclu. Rōne auctoritate: et exēplo sicut et pceden tes. Ratio est ista. Si vulnerares me in pectore: et postea cū manu p meres gladium sup pectus meum et diceres parce mihi: quid credis quod dicerē? Certe: si ego sum bo nus religiosus: sic respōderē. Ca rissime: libēt: parco amore dei sed rogo: noli pmere manum: quia q̄ to magis pmis: tāto magis mihi noces: fecisti mihi vnū malū: nolī facere aliud. Sic ad lrām dico. O peccator quotiēscūq̄ peccas morta liter: semper cū gladio das in pect⁹ christi: et si perseueras in ista mala uoluntate: semper pmis manū su per gladio: et ꝯsequēter magis vul neras ipm. Op₃ ergo q̄ relinquas hanc malā uoluntatē: et surgas ab hoc malo pposito. Ideo bene. de. Sco. in. iiij. di. xv. q. iij. Ut homi nem vere peniteat: op₃ cessare ab actu cuiuscunq̄ peccati mortalis n̄ solū exteriore: s₃ ēt interiore. i. nō solum in ope: sed ēt in volūtate: et ratio est: q̄ a vt dicit Aug. et habet

xiiij.q.v. siqd inuenisti: deus cor interrogat: nõ manũ. Si ergo habeo malã voluntatẽ: faciẽdi aliqd peccati futurũ: vtputa: furãdi: vindicandi de inimico: luxuriandi: & huiusmodi deus videt illam malã voluntatẽ tuã: & s3 illã te iudicat. Ideo Isidorus de sũmo bono. Et habet in. c. irrisor de penitẽ. di. iij. Irrisor est & non penitens. qui adhuc agit quod peniteat. Dicit glo. interlinearis sup verbo agit. s. actu vel pposito pp hoc Jo. v. & viij. c. habet q christus dixit illo infirmo: & etiã adultere. Uade & amplius noli peccare. Quod verbũ dicunt cõfessores in actu absolutiõis Nec dixit: Uade & ampli⁹ nõ pecces. hoc enĩ non est nimiũ: quia ẽt si imposter peccaueris: dũmodo preterita peccata dimittas: & in presentiarum de oibus doleas: ac firmum ppositum habeas vlterius nõ peccandi: sufficit tibi ad remissionem peccator tuor: nec peccata semel dimissa redeũt pp reciduationẽ ad ipsa. Ut clarius itelligatur hec conclu. notandũ ẽ hoc exẽplũ. Ecce q vnus senex ẽ valde debilis pp infirmitatẽ: de q̃ nouiter surrexit: vadit per vnam viam valde lutuosam cecidit semel. & postea surgit: deinde itinerãdo & ambulãdo: iter cadit: tũ pp senectutem: tũ etiam pp infirmitatem. Certũ est: q iter secũdo surget cũ proposito amplius nõ cadẽdi: quãtum in se erit: sed cũ iter: & tertio cadit: & iste iter surgit & dicit pro certo ista vice volo ambulare ita caute: q amplius nõ cadã: & tamen ex debilitate: & antiqtate vix ambulat decẽ passus: & iter cadit & iste iter surgit cum pposito amplius nõ cadendi: & sic cadendo: & surgẽdo: tantũ facit q attingit ad locum quẽ desiderat. Ita dico ad ppositum peccator cadit in peccato pp fragilitatẽ suã semel: surgat cũ proposito amplius non cadendi: & si secundo cadit. Iter surgat cũ eodẽ pposito: & si in die vel in hora cẽties cadit in idẽ vel diuersa peccata: semp surgat cum eodem pposito: & sic tantũ faciet cadendo & surgendo: q attinget ad paradisum.

¶ Quartũ est: ore confitẽdi stabilis deliberatio. i. anima peccatrix post tria predicta: debet habere ppositum confitendi ore pprio omnia sua peccata: quia vt hẽtur infra: confessio est de necessitate salutis: stante possibilitate ex parte peccatoris: ita q dicit velle: & in mẽte sua firmiter dicere. Dñe mi si possibile erit mihi cõfitebor oia peccata mea ore meo proprio. Date bona voglia o aia penitente: q si aliquo casu inoppinato: seu morte subitanea: nõ poteris actualiter cõfiteri: sufficit tibi tale ppositũ: quia vt supradictum est: volũtas habẽdi sacr3: si nõ adsit facultas: sufficit quia vt dicit Ricar. in secũdo. di. xl. licet nõ habuerit confessionẽ in effectu: habuit tamen ipsam in affectu: & desiderio: & hoc sufficit ad salutẽ: quod probatur p vet. & no. testamentũ p vetus quidẽ: quia in

ps. Beati quorum qui est. xxix. Inter septem penitentiales: quos consulo oibus scientib⁹ litteras: quod quotidie dicant: quia est optima oratio. Dicit dd. dixi. conf. aduer. me iniust. m. do. et tu rem impi. peccati mei. Magna pietas dei: quod ad solam promissionem peccatum dimittit. Cum enim mortales cuncti offensi vindicare desiderent ipse sol⁹ indulgere desiderat. in nouo etiam testa. habet. s. Luce. xvij. Quod dum irent leprosi ad ostendendum se sacerdotibus: mundati sunt. Leprosi significant peccatores: qui facto proposito confitendi iam mundati sunt a peccatis: quod tamen propositum debent exequi: si possunt. Et hoc sufficit: quantum ad exemplum.

¶ Quintum: opere satisfaciendi prompta determinatio. i. debet habere bonum propositum paciendi omnem penitentiam quam meretur pro peccatis suis: et faciendi omnem satisfactionem: quam tenetur deo: vel proximo. Et hic nota: quod vt dicit Augu. et habetur in. c. fin. de pen. di. vij. Quamuis conuersus per penitentiam vita viuat: et non moriatur: non tamen omnem penam euadit. idem habetur de pen. di. i. §. nullus. et §. neminem. Euadit ergo penam eternam et infinitam: sed tamen tenetur pati penam ad tempus et finitam. Et vt dicitur in c. hoc ipsum. et i. c. admonere. xxxiij. q. ij. pro quolibet peccato imponitur penitentia conueniens proportionabiliter ita quod magno peccato debetur magna penitentia leui autem leuis. Et in. c. ij. de penite. et remis. et. xxx. q. pria non debet. peccator ergo debet dicere domino toto corde suo. Domine nunc dispono facere oem penitentiam quam mereor pati pro offensionibus quas tibi feci: nisi tu ipse mihi remiseris remedia: que tu ipse ordinasti ex benignitate tua. Similiter si offendisti proximum tuum verbo: vel opere: non sufficit tibi dolor: vel propositum vlterius tamen non offendendum: sed oportet quod opere satisfacias sibi si potes. Unde o fur a latro o o vsurarie redde redde quod debes: et si non potes: habeas voluntatem reddendi quando poteris: et ad salutem tuam sufficit: sed si potes nota. Quia peccatum non dimittitur nisi restituatur ablatum. Similiter si cum verbis offendisti deum ei satis facere humiliter ab eo veniam petendo. Vel si eum infamasti: debes ei restituere famam si potes: si autem non potes: debes habere propositum satisfaciendi: quando poteris. Et hoc sufficit ad salutem. vt dictum est. Sed aduerte: quod si aliquo tempore postea potes satisfacere: et non satisfacis: peccatum dimissum non redit: sed mortaliter peccas non satisfaciendo. Similiter si tempore debito non confiteris: et sic intelligo. c. magna de pen. di. i.

¶ Sextum dicitur obliquitatis amotio. i. quod non facias hec que dicta sunt aliqua obliqua intentione retorta. vt puta: solo timore mortis vel inferni: seu sola remuneratione temporalis. Non bonus est: quia talis est operatio: qualis est intentio operanti

tis. In actibus nãq; moralibus: forma actus attendit ex pte finis. vt bene concludit Tho. sa se.q. xxiij. atritio. viij. Si ergo abstines a peccatis: doles de peccatis: & ppponis ab illis abstinere: de illis cõfiteri: pro illis satisfacere: et solo timore mortis: vel iferni: ita q si crederes nõ mori: vel nõ ire ad infernũ: nõ abstineres ab ipsis: nec curares facere q̃ dicta sunt: deus videt hunc eẽ timorẽ seruilem: ideo nõ acceptat neq; opera tua: sed potius reprobat: Similiter si eadem facis hoc solo fine: vt pmiaris in psenti vita. deus videt hũc eẽ mercenariũ amorẽ. ideo reprobat te & ea q̃ facis. Propter hoc dicit puer. xvj. Omnes vie hoium patẽt oculis dei: spirituũ ponderator: ẽ dñs. dicit Alex. de ale. spiritu. i. voluntatũ. animoueas ergo ab animo tuo oẽm obliquã & retortã intentionem. s. O quot sunt psone in mundo: que solũ timore infamie cauent a peccatis: vel solum ne incurrant aliquod malũ temporale. Credis tu: q tales aliquid mereantur apud deum? Certe non. & Ita dico de similibus.

¶ Septimum & vltimũ aromat. & est melius oibus supradictis: dz intentionis retificatio. i. tu. ill. penitẽs. deus faceret subiecta cũ recta intentione: & cum sinceritate & rectitudine mentis. Nõ huiusmodi est: quia vt dicit ps. saluos facit rectos corde: Hec autẽ cordis rectitudo: & mentis sinceritas consistit in hoc: q oia supradicta fiant ex charitate: & principaliter ppter amorẽ dei. sicut. n. panis ad hoc q sit bonus & sapidus: oz q sit bene coctus. si. n. est crudus: potius nocet q̃ prosit. Ita & iste panis penitentialis: seu contritiõis: ad hoc q sit sapidus deo: oz q decoquatur in igne. s. charitatis alias crudus erit. & psequenter deo nõ placebit Ideo Aug. & habetur de pe. di. vij. nullus. Scriptum est nemi nem sine charitate saluum eẽ. & p me. Cor. xiij. Si linguis hoiũ loquar. &c. Ideo dicit Ambrosi⁹. q charitas est forma omnium virtutum: inquãtum. s. ipsa ordinat oẽs virtutes ad finem suum. vt declarat Tho. ibidem. Et notani dico: q pncipalis finis noster qñ facimus aliquid semper dz esse amor dei: & vt obediamus sibi: q: secundarius finis põt esse: & timor mortis & iferni: & spes tẽporalis remunerationis. Sta de bona voglia o anima mea: q si habueris septem supradicta: offers deo sacrificium a deo acceptabile: q statim consequeris remissionem oium peccatorum tuorum: & recuperabis gratiam dei: quam peccando amisisti & psequenter omnia bona que feceris valebunt tibi ad vitam eternã: etsi casu innoppinato: seu morte subitanea: ab hac vita decesseris non damnaberis: sed salua eris. Et his patet secũdum mysteriũ seu scõa psideratio. s. de cõtritiõe integritate seu perfectione.

¶ Tertia consideratio est de eiusdem inductione. possẽt. n. aliqui dicere.

dicet. Velle o p. dolēs nō possu3 ad hoc illuminat⁹ doc. Frā. de may. dat tria remedia.

¶ Primo namq3 d3 cogitare aia peccatrix: quid lucrata est pp peccata: ⁊ nō. hoc exemplu3. Est hoc vn⁹ fur vel raptor: q multa rapuit vel furatus est cū maximo gaudio credens ditari: tn̄ infortunio suo capitur: ⁊ ad patibulum ducitur: p sententiā iudicis petas ab eo nūc si placet sibi cōmisisse furtū ⁊ rapinas. Opinor dicet: nō. q̄re: qr pp illud ducitur ad mortē: nec tantā sensit delectationē in furando ⁊ rapiendo: qꝫ nō sentiant maiorē afflictionē nunc: pp penam quā passurus est in breui. Ita ad ꝑpositu3. O infelix pctōr ⁊ misera peccatrix: pensate quid acquisistis ⁊ lucrati estis pp pctā vestra ⁊ certe non nisi tormentū ⁊ ignē eternū: a quo nunq3 nunq3 nunq3 liberami: puto qꝫ si hoc bene cogitauer] o aia displicebit tibi peccasse.

¶ Scdo cogita qd pp pctm̄ amisisti. O bōa mulier hēbas vnā pulchram galinā: que faciebat multa oua ponamus qꝫ aliquis furet eā tibi: doleo ne: certe sic: ⁊ quare: qa erat pulchra ⁊ fecunda. O mercadante tu hai inuestiti li toy danari in vna mercadantia: o in vno artificio credendoti guadegnare: accade el cōtrario p tuo infortunio: che non solo guadagni: ma ancho perdi lo capitale duoleti tu: e come bene p insino a le medolle del cuore: o miser homo ⁊ stulta creatura: doles amisisse galinā: bouē ⁊ asellū pecuniā: ⁊ alia tpalia: q̄ oīno tn̄ despectu de la barba tua se bene te schiopassee el core p mezo: amissurus cras in morte: ⁊ hoc dolor erit tā magnus: qꝫ nō poteris consolari: ⁊ pp tua peccata quod amisisti: exclama: vita eterna: vita eterna Quomodo ergo audes dicere qꝫ dolere non potes: bene igit cogita qꝫ dixi ⁊ dolebis.

¶ Tertio cogita quē offendisti pp pctā tua: ⁊ certe nō offēdisti aliq3 vilem psonam: sed omnipotentem deum totius mundi creatorem illum qui tibi tot beneficia fecit absq3 tuo merito: illum qui te creauit offendisti: illum qui te conseruat ⁊ gubernat: illum qui pro te de celo ad terrā descendere dignatus est: ⁊ ex immortali se fecit mortalem voluitq3 sustinē obprobria ⁊ tā amarissimā mortem: ac pro tui salute totū effundere sāguinē. Quare ergo non doles eum offendisse: si bene cogitaueris hec tria puto qꝫ oīno dolebis. Si tamē dolere nō potes de hoc doleas: ⁊ sufficit tibi: vt supradictū est. Igitur patres ⁊ matres mee: volo qꝫ anteq3 recedatis ab ista pdicatione: oēs sanctis corda vestra: ⁊ acquiratis remissionē oium pcōrum vestrorum ⁊ grām dei. Oēs igitur flectatis genua coram dn̄o: qui est in medio vestrum in cuius nomine congregati sumus ⁊ ⁊ vos viri discoperite capita vīa ⁊ quilibet ponat cigulū suū in collo ⁊ humiliter dicat mecū hec verba. O dn̄e: dico culpā meā de omnibus pctis meis penitet me fecis-

se illa: habeo voluntatē ampli⁹ nō peccandi: et ꝯfitendi ac satisfaciēdi et hec omnia volo facere ꝑncipaliter amore tuo et vt obediam maiestati tue. Replica hec v̄ba trib⁹ vicib⁹. et in fine dic. Precor maiestatem tuam dn̄e mi: pce mihi et fac mihi misericordiam et hic clamet populus. Misericordia. Misericordia. Misericordia. Et tunc tu ꝑdicator oculis ad celū eleuatis exclama feruēter. O deus pater eterne. O iesu xp̄e dn̄e nr̄: o spūsācte ꝯsolator: ꝑcor te sancta trinitas vn⁹ deus ob tuā infinitā misericordiā pce huic populo. O bone Jesu: o dn̄e amorose p illas plagas tuas dulcissimas: miserē et pce huic populo: o gloriosissima v̄go vita dulcedo aduocata et spes nostra: ꝑcor te ob amorē quē portas ad filium tuū dulcissimū et ob suauissimum lac: quod ip̄e a pectore tuo suggere dignatus est: velis intercedē p h̄ populo. O beatissima mater dei: sit tibi cōmissus iste populus. Dico vobis patres mei bonū nouū: q͏ si hec verba toto corde dixistis et si conabimini facere sicut dixistis ex pte dei cuius preco sum: licet indignus annūcio vobis: q͏ oia peccata vestra remissa sunt vobis per grām eius quā ammiseratis iā ac quisiuistis. Sed certe qui est obstinatus in odio vel in concubinatu nō dicit hec v̄ba toto corde: et consequēter nō est dignus tanto dono Noli ergo sic obstinatus esse o fili mi: sed et tu ꝯuertere. conuertere: cōuertere: et sic in eternū saluaberis. Qđ oibus nobis cōcedere dignetur dn̄s: qui est bn̄dictus in secula seculorum. Amen.

¶ Dominica de passione p⁹ prandium de fructificatione et pfectiōe et ordinatione contritionis.

Sermo. lxj.

Christus assistens pōtifex. etc. ad Hebr. ix. c. De hac medella cordis. s. ꝯtritione vt amplior͂ h̄eamus notitiā tria alia mysteria ꝯsiderabimus de ipsa. Quoꝝ primum erit.

¶ De sui fructificatione.

¶ Secundum de eiusdem perfectione:

¶ Tertium de eiusdē ordinatiōe.

¶ Primum ergo mysterium erit de sui fructificatione. vbi nota septem fructus eius.

¶ Prim⁹ ē eterne pene relaxatio

¶ Secūdus pene tpalis defalcatio seu diminutio.

¶ Tertius mortificatorum bonorum restitutio.

¶ Quartus angelorū letificatio.

¶ Quint⁹ pctōrū exaltatio.

¶ Sextus diuine grē acquisitio.

¶ Septim⁹ eterne glorie adeptio

¶ Primus ergo fructus ē eterne pene relaxatio: qui q͏̄ magn⁹ sit potest intelligi p hoc exēplū. Ponamus q͏ vnus pp crimina sua sit ꝯdemnatus in exilio per. x. annos vel ad patiendū decē ictus torture aut decapitationem. Venit vn⁹ amicus suus: et impetrat sibi relaxationem talis pene: nunqd nō iste reputat recepisse magnū fructū? certe

te sic. Ita dico ad ppositum. Tu o pctór: cōmisisti multa peccata ꝛ sce lera: dic mihi quid obligaris pati pro ipis. Clama. Ignez: Ignem: Ignem ꝛ vtinam aliquo tpe pos ses ab ipso liberari. Sed nūq̄ nū q̄ nunq̄ liberaberis. Et hoc veri ficatur non solū si commisisti plu ra peccata: sed si solum vnuz. vt h pena tibi relaxetur: ꝛ remittatur: ꝙ te oporteat facere: nunqd oportet te ire ad sanctum Jacobum de ga licia? aut Romā? aut ad sanctuz se pulchrum? certe nō. Quid ergo. o aia mea: hēas hoc electuarium: ꝛ hāc medicinā cordis. Habeas cō tritionem: q2 p hanc remittetur ti bi hec pena eterna. Et ꝙ sit veruz: pbatur per ve. ꝛ no. testa. veni huc o rex Dauid cōmisisti adulterium cū Bersabee: ꝛ occidere postea fe cisti virū suum Uriam cū pditio ne. Quid meruisti pter hoc? cer te penā inferni: q2 mortaliter pec casti: hec pena nōne fuit tibi rela xata ꝛ remissa? certe sic. ꝛ quid feci sti ꝙ hanc relaxationez merueris. Lege. ij. Reg. ij. ꝛ inuenies: ꝙ tūc Nathan dixit optimū nouū. o da uid dñs transtulit peccatū tuum a te. O Petre tu negasti magistruz tuum: ꝛ ꝯsequēter peccasti morta lissime: ꝛ penā eternā meruisti: qd fecisti ꝙ talis pena fuit tibi remis sa? Euāgelista Math. hoc scribit xxvj. c. ꝙ egressus foras fleuit ama re. Ideo ad confirmationē eiusdē ꝯclusiōis. Idē Cātor spūssancti dd cantat in ps. sacrifi. d. s. cō. cor. cō. ꝛ hu. d. nō despicies. vbi glo. spūs ꝯtribulatus ꝛ ꝯtritus est sacrificiū in quo peccata soluūtur. ꝛ i. c. ma gna. de pe. d. i. ꝛ est sentētia Augu. super illō ps. Dixi ꝯfitebor. Ma gna pietas dei est: vt ad solam p missionē pctā dimiserit: mundus n. pnunciat ore: ꝛ tamē deus iam audit in corde: qa ipm dicere: qua si quoddā punitare est: Uoluntas n. p opere reputatur? Ex istis infe ro istam conclusionez t qd ꝯtritio est infinite vtilitatis pbatur: Certū est: ꝙ solutio debet proporcionari ꝛ equari debito: Tanto dic esser el pagamento q̄to el debito. Sed de bitum peccati est eternum: q2 pec cator p ipso debet pati penaz eter nā que per ꝯtritionē remittitur. er go sequitur ꝙ ꝯtritio sit solutio in finita ꝛ ꝯsequēter vtilitatis infinite ꝛ hoc erat pbandū.

¶ Secūdus fructus dr pene tpa lis defalcatio seu diminutio. Ubi nota: ꝙ vt supradictum est in smo ne pcedenti: postq̄ anime peccatri ci remissa est pena eterna remanet obligata ad paciendū aliaz penaz finitaz. s. p aliquo tpe: que pena re gulariter debet esse. vij. p quolibz pctō mortali: ꝛ singulo licet hec pe na. vij. debeat esse grauior vel mi nus grauis iuxta ꝛ fm qualitatem delicti habent h. xxxiij. q. ij. h ipm ꝛ. c. ammouere: ꝛ de pe. ꝛ remis. c. ij. Hec autez pena tpalis: si nō da tur aie peccatrici in hac vita. vel si eam nō patitur hic: oio patief in futura vita. s. i purgatorio: vbi de9 eam faciet stare longo ꝛ breui tem pore: ꝛ in ipso tpe: ēt si esset breuissi

mū puta vnus dies vel vna hora: faciet eā deus pati oēm illā penaz quā hic pati debuisset in mille annis vel in centū. Ad hoc aūt qđ remittat talis pena tpalis: qđ oz peccatorez facere? Certe nō nisi opera illa: per que deo satisfit p peccatis sicut est ieiunium: vigilia: disciplina: peregrinatio: elemosyna ꝛ huiusmodi. O anima mea: conare ꝛ stude in te hēre hanc cordis medicinam. s. ɔtritionem: qa per ipsam ēt ista pena tpalis defalcatur ꝛ diminuit ꝓportionabiliter ſm mensuram ɔtritionis. Ita q̄ si multam hēs de ɔtritione: multū tibi diminuitur de illa pena. Si aūt paruz parum diminuit? Et tanta posset esse contritio: q̄ tota ista pena tibi remitteretur: ꝛ si tunc ab hac vita discederes ad gloriam euolares: Consulo ergo tibi o anima: q̄ frequenter cogites peccata tua: atq̧ d̄ ipis doleas: postq̄ est ita vtilis: sed pba hanc ɔclusionē. Libēter Luce. vij. hētur. q̄ xp̄s bina vice dixit Magdalene antequā a pedib⁹ recederet: q̄ erant sibi remissa pctā sua Quare bina vice: nō sufficit semel Dicit Frā. de may. q̄ hoc fecit ad innuendū q̄ vtraq̧ pena fuit sibi remissa. s. eterna ꝛ tpalis p primaz vicez: qñ dixit Symoni de ipa: remissa sunt ei pctā multa demōstrauit: q̄ ei remissa fuit pena eterna p secundā: qñ dixit sibi: remittunt tibi pctā tua: demōstrauit: q̄ ei fuit ēt remissa pena tpalis: ad quā obligabatur ad remissionem illius p̄me pene: ita q̄ si tūc Magdalena decessisset: nullatenus iuisset ad infernum damnatorū: nec ad purgatorium: neq̧ ad locum aliquē: vbi debuisset pati penam sensus. Legitur ēt de quadā meretrice: q̄ cum hēret quendā fratrem suum: tm̄ fecit q̄ abstraxit eam de lupanari: in quo steterat p multa tpa quaz duxcēs dcēs fr̄ suus: vt colocaret eā in loco honesto. In via obuiauit tribus monacis: qa ꝛ ipe monachus erat ꝛ timens de suspitione ipoꝝ dixit ei. Intra nem⁹ ꝛ latita ibi donec transeant isti. Illa cogitans ꝛ dixit. O misera. Frater meus verecundatur esse mecum. Quid ego de deo patre? ꝛ vehementissime dolens mortua est. Transactis monacis intrauit nemus ad sororez deducendam: ꝛ iuenta mortua doluit mirabiliter credens eam damnatā Angelus aūt dn̄i apparuit ei di. n̄ doleas q: soror tua est in vita eterna: ꝛ hoc vt melius credas. Scinde corpus: ꝛ inuēto corde: iuenies scissum cor eius nimio dolore peccatorum suorum.

¶ Tertius fructus dī mortificatorum bonorum restitutio: vbi nota q̄ si aliquis facit aliqua bona i statu gratie: ꝛ postea cadit in aliquō pctō mortali: illa bona sunt mortificanda in relatione ad ipm q cecidit in illo pctō mortali: q: durante peccati mortales obstaculo: homo ptingere nō pōt ad efficaciā illorū opum: q: cū pctō mortali remunerari non pōt in vita eterna. Sed si habet contritionē: ꝛ penitet eūz fecisse illa pctā: statim illa bona mor

tificata per illaȝ sequentē penitētiaȝ
viuificantur: inq̄ꝫtum ꝑ eam tollit̄
peccati obstaculum quo hō erat in
dignus consequi efficatiam illorū
operum in vita eterna: hec ꝯclusio
ponitur a Tho. in. iiij. dist. ix. Ubi
tractat de effectu penitentie ⁊ a'r̃t i
car. ibidē ⁊ ꝓbatur per glo. magi
gistralez sup illud Joel. ij. Reddā
vobis annos quos comedit locu
sta. i. nō patiar perire vbertatē: quaȝ
ꝑturbationibus ꝑdidisti: ꝑ illam
vbertatem intelligitur bonorū ope
rum multitudo: que erant ꝑdita ꝑ
turbationibus pctōrum: ⁊ postea
ꝑ sequentē penitētiā reuiuiscunt: ⁊
qn̄ dī Ezechie. xviij. Si auerterit
se iustus a iustitia sua ⁊ oēs iustitie
eius: quas fecerat nō recordabunt̄
hoc intelligitur de illis: qui ad deū
ꝑ penitētiam nō reuertuntur. Illi
aūt qui reuertunt̄ oino ꝑmiabunt̄
ꝑ illa bona in vita eterna: qꝛ iā fue
runt viua ꝑ grāz: licet fuerūt mor
tificata per sequētē culpā. Ex his
sequit̄ correlarie: ꝙ si qs ante pctm̄
merebat̄ esse in aliquo angeloruȝ
choro ꝑ pniam reuertetur ad eun
dem. Et hoc significatū fuit Luce
xv. vbi dī. qd filio ꝓdigo data est
stola ꝑma ⁊ annulus.

¶ Quartus fructus est angeloruȝ
letificatio. Dime o fratello mio: se
tu potessi dar letitia ad alcuno ꝑn
cipe: cū qualch parola solacevole
e iocunda: or nō lo faresti tu? pēso
de si. O pctōr age pniam: quia fa
cies iubilare oēs choros angelorū
⁊ ꝓbatur auctoritate illius: qui est
dn̄s eorum Luce. xvj. Gaudiū ē
angelis sup vno peccatore pniam
agēte. Qualiter tm̄ itēsiue gaudeāt
angeli. Uide Boū. in. ij. di. ij.

¶ Quint⁹ fructus ē peccatoꝝ ex
altatio. ꝑ ꝯtritionem nāqꝫ ⁊ penitē
tiam: multi qui fuerunt digni eter
na damnatione: nō solum adepti
sunt peccatoꝝ remissionez: ⁊ alios
fruct⁹ supradictos: sed etiā exalta
ti sūt multū in vtraqꝫ ecclia. s. triū
phāti ⁊ militāti. Sȝ dicam⁹ de tri
bus qui fuerunt negssimi. David
certe maximus peccator fuit: cum
adulteriū: ꝓditionez: ⁊ homicidiū
cōmiserit: cui tm̄ ꝑ ꝯtritionē nō so
lum de⁹ ei pepercit: sed ⁊ eiꝫ nobi
litauit. qꝛ ex eo descendere voluit ⁊
ei⁹ filius appellari. Paul⁹ ēt ma
ximus ꝑsecutor fuit nois xp̄i ⁊ xp̄i
anoꝝ: Ut Actuum. ix. nō solū sunt
ei remissa peccata sua: sȝ ⁊ maxime
exaltatus est ⁊ dignificatus in hac
vita: qꝛ vas electionis ꝯstitutus ē
⁊ in futura etiaȝ gloria in qua me
ruit tronū. xij. possidere: vt de ipso
cātat ecclesia. Petrus ēt maxim⁹
peccator fuit: ꝑ contritionem ⁊ per
amarum fletum nō solum pctōruȝ
suorū obtinuit remissionē sed ⁊ sū
mā exaltationē: nā ꝑnceps aposto
lorum ꝯstitutus est: ⁊ claues regni
celorū date sunt ei. Matheus etiā
publican⁹ fuit: ⁊ postea nedū apo
stolus: sed ⁊ euāgelista xp̄i. Quod
fuit maximus honor ⁊ horuȝ opa
puta psalmos euangelia: ⁊ episto
las i ecclesia sepe legant̄: vt nemo
desperet ꝑ pctīs memorādis istoꝝ.
O Maria magdalena: ⁊ tu certe
peccatrix fuisti ⁊ tamē postea ꝑ cō

tritionez cara discipula et apostola xpi facta es. Jô Mat. xxj. Amen dico vobis qm publicani et meretrices pcedent vos in regnum dei. Igitur o pctóres: o duri corde reuertimini et côterrite corda vestra.

¶ Sextus fructus est diuine gratie acquisitio vbi nõ. s3 Franciscû de may. qp licet attritio: que est tristicia de pctó seu de cômissiôe peccati: nó mereaṫ de côdigno remissionẽ ipius: et ɔsequẽter nec grãm seu gratie infusionẽ: tñ de côgruo mereṫ vtrunqz. Ratio pmi est: qm ex puris naturalibus: nullus pôt resurgere a morte aie: qḋ ẽ pctñ: sicut nec a morte corporis: que minor est et tamẽ quilibet ex puris naturalibus pôt esse attritus. Ná attritio ẽ passio ɔ re electa ex actu volitionis peccati. Jô.n. tristaṫ aia: qm nollet cômisisse pctñ. Nullus êt actus naturalis: est de se condignus dono supnaturali. Unde qm Pelagius dixit oppositũ: tñqz hereticus côdemnat9 est. Attritio autẽ: cũ sit actus naturalis nostri liberi arbitrij: gr̃a aũt sit donũ supnaturale: sequiṫ qp attritio nô mereaṫ eã de côdigno. Et sic patet pmum Secundũ aũt. s. qp mereaṫ de congruo: Utrunqz pbatur: qm nô congruit qp aliqs obligeṫ ad impossibile. S3 impossibile est alicui mereri de condigno remissionẽ culpe et grãm seu grẽ infusionẽ ergo. etc. Preterea cuilibet beniuolo dño: debet sufficere ad eius capiẽdã beniuolentiã: si seruus offerat ei obsequiũ qḋ potest: licet eius gratie nõ sit côdignũ. Jô qm creatura humana nõ pôt ex puris naturalibus plus deo offerre esse pctũ3: nisi actũ attritionis: deus pro sua beniuolẽtia: de côgruo illã acceptat: et dat pro ipa attritione ipi attrito: pctõru3 remissionẽ et grãm suã. Hoc autez non fit in pmo istãti attritiôis vel in quo est attritus. Sed post certã mensuram et spacium tpis a deo pfixum s3 qp attritio est intẽsior: vel remissior: postqz aũt gratia infusa ẽ anime attrite: tunc attritio fit côtritio. Essentialiter idem sunt sed differunt tñ accidentaliter sicut oculus dormiẽtis: qui est sine visione et oculus vigilantis: qui est visionẽ côiunctus: et sicut pulchritudo hominis in luce existentis differt ab eadẽ in tenebris exñtis: eadẽ.n. est pulchritudo: sed in luce delectum in tenebris nõ. Ita attritio est tristicia de peccato nolito: ẽ tamẽ in tenebris quia sine gratia. Contritio vero est displicẽtia de pctó nolito in luce: qr cũ gratia. Hec aũt attritio: cũ per infusionẽ grẽ quam de congruo deus dedit attrito: facta ẽ ɔtritio: de condigno mereṫ gratiã dico vlteriorem. Ná vt dicit Augu. in enche. Gratia mereṫ augeri per opera. s. meritoria: et qr opus maxime meritoriũ est contritio: iõ semper gr̃a que pus erat in anima augetur per ɔtritionem. Consulo igitur tibi o aia frequenter adhibe hanc medicinam cordi tuo. i. sepe doleas de pctis tuis: quia quotiẽs doles: totiens datur tibi aliqs gradus gratie: et sic semp pficis et cre-

scis in ea.

¶ Septimus est eterne glorie adeptio et augmentatio. Ubi nota q̃ sicut ad acquisitionē grē sequit̄ acquisitio glorie: Ita ad augumētū grē sequit̄ augumētū glorie. et ɔ̄tr sicut p attritionē homo meret̄ gratiā de ɔgruo: ita p attritionē meret̄ gloriā de ɔgruo. Et sicut p ɔtritionē meret̄ hō gratiā de ɔdigno: ita et p eādē meret̄ homo gloriam de condigno.

¶ Prim⁹ ergo ɔtritionis actus meretur gloriā: oēs alij actus cōtritionis sequētes illū pmum merētur augumētū ipsi⁹ glorie: q: singuli actus meret̄ aliquē gradum glorie: q: q̃to plures sūt actus cōtritionis: tāto plures sunt gradus gratie: et ɔsequēter glorie: et sic sicut vigilia sāctorū est tristicia. et festū eorū leticia: et vigilia ãtecedit festū: ita leticia sempiterna: venit post tristiciā p̄sentem de peccatis. Et sic patet primum mysterium.

¶ Secundū mysteriū est de cōtrictionis perfectione. vbi nota q̃ cōtritio est pfectissima medicina contra morbos spirituales. Ita quod Hypocras et Galienus: nunq̃ inuenerunt contra morbos corporales tam pfectam medicinā. Probatur hec conclusio: rōne auctoritate et exēplo.

¶ Primo ratione. Sicut medicina ad hoc quod sit pfecta oportet quod hēat quattuor conditiones.

¶ Prima est facilitas. i. q̃ sit facilis ad habendum vel faciendū eā. Nā aliquę medicine sunt ita difficiles q̃ oēs p̄elligunt infirmari vel moriq̃ illas medicinas. Unde Mar. v. loquens de muliere que annis duodecim fluxum sanguinis passa fuerat ad innuendū q̃ illa infirmitas fuerat magna et hoc q̃ medicina nō erat ad facile ad habendum dicit q̃ fuerat multa ppessa a q̃ pluribus medicis et erogauerat omnia sua ne quicq̃ pfecerat sed magis deterius habebat. Ideo cū audisset de Jesu venit ad eum et tetigit.

¶ Secunda dicitur celeritas. i. q̃ medicina curet infirmitatē cito: q: diutine cure non solum aggrauāt infirmum et sibi seruiētes sed et medicum accidiant. Unde Eccle. x. langor plixior grauat medicū: breuē langorem p̄cidit medicus.

¶ Tertia est integritas. i. q̃ sanat integre nā qn̄ sanatur vnum mēbrum: alio in langore remanēte totum corpus infirmū remanet: et iō medicina nō est pfecta: vnde xp̄us vt ostenderet se pfectū medicū: illum cecū a natiuitate de quo Jo. ix. Illuminauit non solum corporaliter sed et mētaliter informando eum de fide: qua informatione habita: pcidens adorauit eū.

¶ Quarta ɔditio dr̄ salubritas. i. q̃ medicina illa totaliter restituat sanitatem. Sunt. n. aliquę medicine que licet pscindant morbum: tamen non statim perfectam reddūt sanitatē: et ɔsequēter medicine ille non sunt pfecte. Sed qn̄ per illas mox sanitas redditur: tunc sunt pfecte huiusmodi fuit medicina illa

qua mundatus fuit. Naamã a lepra quarti Reg. v. Ubi dr̃ q restitituta est caro eius sicut caro pueri puuli. O ↄtritio sancta: tu vere es medicina nã omnes istas quatuor conditiones in te inuenio.

¶ Primo nanq̃ tu es facillima ad hñdum. Probatur. Cõtritio ẽ tristicia seu displicentia de peccato cõmisso: vel velle non fecisse malum: vel habere illas septem: de q̃bus in p̃cedenti sermone diximus que omnia habere facillimum est. cum sint in potestate nostra: vnde Aug. in libro de libe. arbi. dicit: q nihil tã est in potestate voluntatẽ q̃ actus eius: nulla. n. creatura potest nos compellere vel impedire a volendo: vel nolendo. Possum⁹ igitur nos nolle peccatũ: ꝛ tristari commisisse pctũm: ꝛ ↄsequẽter ista medicina est facillima. Ideo Eccl. xv Ante hoiem vita ꝛ mors: bonũ ꝛ malum: qđ placuerit ei dabit illi.

¶ Secũdo ↄtritio est celerrima: nã statim q homo est ↄtritus: acq̃rit grãm dei: vt supradictũ est: nõ tardat p annũ: vel p mẽsem: vel p horam ad curandũ aiam: sed i eodẽ instanti: quo applicuerit sanat sicut sol emittit suum radium in instanti: ꝛ si de attritione loqui volumus: licet nõ in instãti: tñ in minori spacio sanat aiaꝫ q̃ medicine corporales que requirunt aliquando mensem: vel hebdomadã: ꝛ huiusmodi.

¶ Tertio est integerrima qa impossibile est vnũ vulnus peccati mortalis per ↄtritionem sanari qn omnia sanent. Larga. n. dei pietas vt dicit Aug. Veniã nõ dimidiabit.

¶ Quarto habet salubritatẽ: quia nõ solum curat plagam: sed ẽt gratiã que est p̃fecta vita ꝛ sanitas aie inducit ꝛ demum in posterũ a peccatis p̃seruat. Ideo. ps. sanat cõtritos corde q̃tum ad pctõrum purgationẽ alligat contritiones eorũ q̃tum ad pctõrum p̃seruationem.

¶ Tertium mysterium est de contritionis ordinatione. vbi nota qđ quattuor sunt actus necessario req̃siti ad ablationẽ pctĩ mortalis: ab anima.

¶ Prim⁹ recordatõis p̃petrati sceleris. Null⁹. n. vnq̃ đ pcõ penitet nisi ipm ad memoriam reuocet: iõ Apoc. ij. Memor esto vnde excideris ꝛ age penitentiam. i. vt peniteas de peccatis tuis memorare de illis.

¶ Secundus actus est oditionis p̃petrati criminis. Peccator. i. p⁹ q̃ recordatur peccatorum suorũ odio hẽat illa quia nisi peccatum ad memoriam reductum displiceat. nullus de tali pctõ doleret imo si placeret sibi fecisse illud: cõmitteret aliud nouum peccatum: ideo. ps. Omnem viã iniquitatis odio habui.

¶ Tertius est actus attritionis p̃acti peccationis. Sicut eniꝫ oditio sequitur mali recordationẽ. Ita tristicia sequit̃ ipsam oditioneꝫ. Nã quia vnus odit vnaꝫ rem: ideo tristatur incurrisse illam ꝛ ↄsequẽter quia homo debet odire peccatum ideo debet tristari se cõmisisse illđ.

¶ Quartus actus est attritiõis q est idem cum contritione licet differant accidentaliter: vt dictū est Habeas ergo o anima hanc cordis medellam ꝛ sic saluaberis: qđ vobis concedat deus qui est bene dictus in secula. Amē.

¶ Feria .ij. post dñicam de passione. De necessitate ꝛ obligatione cõfessionis. Sermo .lxij.

Xpistus assistens pontifex ꝛc. ad hebre. ix. c. In precedentibus expeditum est de contritione que ē pma pars pnie: sequitur cõuenienter de confessione que ē secunda ps eiusdē. de q̄ dñs Jsay. xliij. Narra si quid habes vt Justificeris. Que verba exponētes Origenes ꝛ Ambrosi⁹. dicunt ꝙ intelligitur de narratione culpe q̄ fit in ꝯfessione qua mediante anima q̄ erat inimica dei: ꝛ ꝑpter peccatū dyabolo subiecta efficit amica dei ꝛ Justa. Narra igitur o aia si quid habes culpe in confessione vt iusti ficeris. Tria igitur mysteria de cõfessione proponemus.

¶ Primum de eius necessitate ꝛ obligatione.

¶ Secūdū de eiusdem integritate ꝛ perfectione.

¶ Tertium de eiusdem ꝑparatione ꝛ discretione.

¶ In pmo videbimus vtrū aia possit saluari sine ꝯfessione. i. vtrū ꝯfessio sit de ꝑcepto: an de ꝯsilio.

¶ In secūdo. qualiū dȝ fieri vt sit integra ꝛ perfecta.

¶ In tertio qualiter se dȝ preparare q bñ confiteri desiderat.

¶ Primum mysterium videbimus hodie. duo sequentia diebus sequentibus. Circa quod Põ istā conclusionem. Quod confessio ē adeo necessaria ꝙ sine illa nulla ꝑsona que cõmisit peccatum actuale mortale saluari põt. quā conclusionē ponunt Tho. Ric. ꝛ Pet. de Tha. in. iiij. d. xvij. Et francis. May. ꝛ Alexander Lombard⁹. ꝛ Bonauentura. ibidem parte. ij. arti. j. q. iij. Et probat triplici via. Rõne. s. auctoritate ꝛ exēplo.

¶ Primo ratione sic: ꝛ pono tria ꝑsupposita.

¶ Primum ꝑsuppositū ē istud. xp̃s dedit potestatem iudicandi homines in foro conscientie apostolis ꝛ alijs disipulis Ut habet Jo. xx. cū post resurrectionē apparens eis ꝛ insuflans dixit. Accipite spiritum sctm: quoꝝ remiseritis pec cata remittunt eis ꝛ quoꝝ retinueritis retenta sunt. q. d. Trado vobis meā sup his ptātem: vt qcqd ꝑm viris ordinē per vos factum fuerit: sic apud deum ratū. ꝛ firm.

¶ Secundū presuppositū est. ꝙ epi in tali potestate sūt successores apostolis ꝛ summus pontifex petro. ꝛ inferiores sacerdotes succedunt alijs discipulis in eadem potestate: Jta ꝙ illā potestatem quā habuit petrus sup aias: eandē hȝ papa eā quā habuerūt alij apostoli: epi. ꝛ eam quam habuerūt. lxx. discipuli: habent inferiores sacerdotes habetur hoc. d. xxj. in nouo. ꝛ. lxviij. d. q̄uis.

¶ Tertiū q̄ q̄n dat̄ ptās iudicandi de aliqua cā aliquibus: Impliciter dat̄ ei ptās cognoscendi de illa. Nullus.n.pōt esse bonus Iudex de his que ignorat. Ideo dicitur in.l.illicita.ff.p̄si. Ad hoc q̄ causa cognoscat̄: oꝫ q̄ constet de meritis eius. Et his tribus p̄suppositis arguo sic. Papa in potestate succedit petro. epi apostolis. Inferiores sacerdotes aliis discipulis vt dicit secūdum p̄suppositum. isti autem apostoli habuerūt potestatem iudicandi hoies in foro conscientie: ꝛ ꝯsequenter cognoscendi ipsas cōscientias hoiuꝫ: vt dicit p̄mum ꝛ tertiū p̄suppositum: ergo ꝛ eandem ptātem hn̄t ꝛ ipsi sacerdotes ꝛ epi ꝛ papa. Nullus autem potest cognoscere sufficienter ꝯscientias hoium: nisi ipsi p cōfessionē aperiant ei. ergo ipsi peccatores tenent̄ suas consciētias sacerdotibus apire: alias frustra data esset eis talis auctoritas. ꝓpter istam conclusionem ꝯcludit Ric. vbi.s. Q̄d ad faciendam confessionem sacerdoti xp̄iano regularit̄ tenent̄ oēs: tam fideles q̄ȝ Infideles: q2 hoc est p̄ceptum dei: q plenitudinem ptātis hꝫ vniuersaliter super omnes ꝛ p̄ceptum vniuersaliter dedit: vt infra patebit.

¶ Secūdo probat̄ auctoritate. et p̄mo gloriosi Hieronẏ. ꝛ habet̄ in c. secunda. de pen. d.i. Ubi dicitur secunda post naufragiū tabula est: culpam simpliciter confiteri. glo. super verbo naufragiū dicit. Nauigamus tendētes ad patriaꝫ. In currimus naufragium et peccato p̄mi hominis: quo sumus ad mortem ducti.

¶ Prima tabula est baptismus: vbi purgatur vetus homo: ꝛ induitur nouus.

¶ Secūda pnīa: qua post baptismum resurgimus. Naꝫ lapsi post baptismū per pniam reuocari valent nō per baptismum. Hec glo. Ambro. quoq3 in li. de paradiso: ꝛ habet̄ in.§.nō potest. de pen.d.i. Nō pōt iustificari q̄sq̄3: nisi fuerit ante ꝯfessus. Et Jo. Cris. eādē ꝯclusionem ponēs dicit. Non pōt quis gratiam dei celestis accipere nisi purgat⁹ fuerit ab oī sorde peccati. p pnie confessionem. glo. s. facto: vel proposito: Quod dictum. Crisostomi habet̄ de pen.d.j.§.nō pōt. Sed quia p theologos cōcluditur ꝯfessionē de p̄cepto diuino: Et dictuꝫ est. Petitur. Ubi habet̄ hoc preceptum diuinū? Ad quod r̄ndet Ric. ꝛ Francis. vbi.s. Q̄d i figura habet̄ Mat.viij. q̄n xp̄s dixit leproso. Uade ostende te sacerdoti ꝛ Luc.xvij. decem leprosis. Ite ondite vos sacerdotibus. per leprosos intelligunt̄ peccatores: q se sacerdotibus p confessioneꝫ ondere dn̄t. Jaco.v. Confitemini alterutrum peccata vr̄a: ꝛ orate pro inuicē vt saluemini. In quo pꝫ q̄ intellexit confessionē eē faciendaꝫ sacerdotibus: q2 supius dixit: infirmat̄ q̄s in vobis: inducat p̄sbros ecclsie. Intellexit etiam confessionem esse necessariā ad salutē per hoc q̄ dicit saluemini. Quod nō

tm referendũ est ad hoc ꝙ dixit: orate ꝓ inuicē: sed etiam ad hoc ꝙ dixit confitemini. Sco. autē in eadem distinctione dicit. Q̄ȯ precepium de confessione est datum ꝑ xp̄m apostolis: ⁊ ꝑ apostolos ec cle. ꝓmulue oretenus: sine scriptura. ⁊ postea longa consuetudine ⁊ generali: introductū est inter xp̄ianos. Nec hoc solum p̄ceptū: sed ⁊ multa alia tenet ecclesia: oretenus per apostolos ꝓmulgata sine scriptura: ⁊ cõsuetudine longa approbata. Unde de celeb. mis. c. cū marte. dicit̄. Sane multa tā de verbis q̄ȝ de factis dn̄icis inuenimus ab Euangelistis omissa: que apostoli suppleuisse verbo vel facto: expresse creduntur. Et vt dī. xj. d. ecclesiasticarū. Sufficit: ꝙ aliqd sic diu seruatū: ad hoc vt p̄summi debeat apostolum: vel aliū Justū auctorē. Sequit̄ Scotus. Si qs autem dicit: ꝙ Jaco. cū dicit Confitemini alterutrum peccata vr̄a: ibi sacramētalem confessionem ꝓmulgauit: nõ bene aduertit. q: ibi nõ dicit magis confitemini p̄sbytero q̄ȝ alteri. Unde per illud nõ intellexit sacramentalē cõfessionē ꝓmulgare: sed persuadere vt simus insimul humiles ad ꝓximos: nos peccatores accusando sicut ⁊ his tēporibus inter deuotos religiosos obseruat̄. ⁊ maxime in eorū capitulis. hec Sco. Siue autē sit ꝓmulgatum vt. d. Ric. hoc p̄ceptū: siue nõ vt. d. Sco. sufficit ꝙ preceptū est de Jure diuino: ⁊ noue legis. Q̄ȯ peccator confiteat̄ peccata sua sacerdoti: ⁊ hoc tenent oēs theo. Ubi. s. Licet Canoniste dicant ꝙ est p̄ceptum de iure positiuo. tn̄ ego teneo cum theologis.

¶ Ex hac conclusione inferrũtur duo correlaria.

¶ Primum ꝙ cū papa sit subdit̄us iuri diuino: non põt in aliquo dispensare: ꝙ nõ teneat̄ cõfiteri sacerdoti: si ille talis habȝ pctā actualia mortalia Jmmo etiā ipse tenet̄ si: quod absit: ⁊ ipse haberē mortalia. Bene autem põt dispeensare: ꝙ nõ teneat̄ confiteri semel in anno: quia hoc est de iure positiuo: super quod papa hȝ ptātem.

¶ Secundum correlarium. ꝙ lȝ papa non teneat̄ de necessitate ad confitendum semel in anno: q: vt dicit̄ de elect. Jnnotuit. Non habet Imperium par in parem: tenetur de congruitate: q: vt dī. xxv. d. Justicia ⁊. c. confidimus iusticie ac rõnis ordo suadet: Ut quia successoribus desiderat mandata sua seruari: p̄decessoris sui ꝑculdubio voluntatē ⁊ statuta custodiat.

¶ Tertia ꝓbatur hec ꝯclusio exēplo sancte matris ecclesie: que hoc p̄ceptum de confitendo sacerdoti in multis circūstantiauit: ⁊ vt hoc clare videamus examinemus capitulū oīs vtriusq̄ sexus fidelis: postq̄ȝ ad annos discretionis peruenerit: oīa sua solus peccata: saltem semel in anno: fideliter confiteatur proprio sacerdoti: ⁊ iniūctā sibi pn̄iam ꝓ viribus studeat adimplere. Jn qua decretali determinant̄: ⁊ ciduntur: ⁊ soluntur. sep-

tem dubia: que circa sacramētū cō fessionis occurrere possunt: ⁊ rñde tur ad septimū Interrogationes: questiōes: ⁊ dubitatiōes que circa hoc sacr̄m fieri possunt.

¶ Primo enim posset q̄sq̄ dubitare qn̄ qs teneat̄ ꝯfiteri: an solum xp̄icole: vel tm̄ aliq. Rn̄det decretalis: q̄ tenetur omnis fidelis vtriusq̄ sexus. In verbo ois. Nō q̄ g omne dicit nihil excludit̄ de maio. ⁊ obe. solite: de obser. ieiu. c. ij. ⁊. l. a procuratore. C. manda. Ois ergo xp̄ianus confiteri tenet̄ siue sit hyspanus siue italus: siue francus: siue liber: siue seruus: siue dominus: siue subditus siue clericus ⁊ religiosus: siue secularis. Sz nūquid mulieres sunt exempte ⁊ excusate ab hoc precepto. Certe non. Immo ⁊ ipse confiteri tenentur. Rō est: qa quādo fit vna lex: vbi adhibetur: siue pcipitur sub equa pena. lz lex loquatur de viris: tm̄ ⁊ mulieres in illa lege intelliguntur. Itaq̄ sicut puniret̄ vir transgrediendo illam legem ita ⁊ mulier. Nam masculinuz genus concipit femininū: s̄m gramaticos. Et habetur. xvij. q: iiij. si quis suadente: extra de elect. gn̄ali. li. vj. ⁊ de consec. d. pma oēs fideles. Preterea tā li ois q̄z li fidelis: est gn̄is cōis: ⁊ ita exp̄sse includit mares ⁊ feminas. sed ad tollendam oēm ambiguitatez ⁊ dubitationē: addit̄ vtriusq̄ sexus. ergo vos omnes mulieres ⁊ nobiles ⁊ ignobiles: ⁊ religiose ⁊ seculares: ⁊ libere ⁊ serue: omnes debetis ꝯfiteri peccata v. sa alias el dyablo ve ne portera a casa calda. Nō. in Jo. and. in nouella in principio huius. c. Quod ad hoc pceptuz includitur hermofradita: Ita q̄ si alquis eēt. g de vtroq̄ sexu pticiparet: ad confessionez obligat̄: sicut si esset tm̄ masculus vel tm̄ femina. Pono aliam conclusionē notabilem. Qd etiaz peccatores obstinati: qui a peccatis nō pponunt abstinere: confiteri tenētur: ⁊ a cōfessore audiendi sunt: ⁊ ammouēdi vt abstineant ⁊ est eis iniūgēda pnia: nō tm̄ absolui dn̄t. Ista ꝯclusio ponitur in. c. Qd quidam de pen. ⁊ remis. Et si petis: ad quid valet talis confessio? Rn̄. Rica. in. iiij. d. xvij. ar. ij. q. viij. in rn̄sione ad vnū argumentū dicit. Qd q̄uis ꝯfessio facta in peccato mortali scienter: nō valet ad remediuz: nisi dispositiue. tm̄ ad hoc valet q̄ talis nō est pcepti transgressor. Essentiam. n. actuū pceptoꝝ non semp tenemur explere ex charitate ad vitandum demerituz: q̄z uis sine charitate actus nō mereat̄ pmium. vnde talis nō tenet̄ de necessitate eadem peccata in numero Iteū ꝯfiteri sacerdoti. Tho. etiā dicit de illo qui confitetur sine contritiōe: ⁊ sine charitate. Vtputa: q: non dolet de oibus: vel q: nō vult ab omnibus abstinere: q̄ nō tenet̄ iterare ꝯfessionem: ad quaz fictus accedit: sed tm̄ tenet̄ ad suā fictionem confiteri. cōcor. pe. Aliqui autem dicunt ꝯtrariū. s. q̄ tales mortaliter peccant q: quantum in se ē faciunt irreuerētiam sacramento:

et nō videtur esse sine sacramēti cō temptu. Sed ad hoc rñdet: qꝫ si absolutionem non recipiunt: non contemnūt sacr̄m: nec a ꝯfessore: nec a ꝯfitente. O omnes igit̄ curri te ad ꝯfessionem: qr̄ confiteri nullo mō erit vobis nociuū. Tu tamen ꝯfessori nullo modo absoluas: qui ab aliquo peccato ꝓponūt nō ab stinere. Si. n. absolues eos: pecca bis mortaliter: et ipsi nō erunt ab soluti. Immo et aliqñ ipsi pecca rent mortaliter: dando tibi occasio nem peccandi mortaliter. Dicunt etiam Ricar. et tho. qui nō possunt loqui dñt confiteri eodem modo quo possunt. s. signis vel nutu. et fa cit ad hoc. xxvj. q. vj. qui recedunt. qñ etiam sacerdos non intelligeret linguā peccatoris: posset confiteri p interpretem: si vellet. Videtur ali quibus dicendum: qꝫ nō teneat̄: sꝫ tm̄ quantum pōt p signa dꝫ osten dere peccata sua sacerdoti. Confite ri. n. per interp̄tē: nec diuino: nec positiuo iure est constitutū: et cū confiteri: sit multum difficile: non videtur tutum plus artare confes sionē: q̄ȝ artet̄ per dicta iura. hec Ricar. et tho. et sic patet responsio ad p̄mum dubium.

¶ Secūdo etiam posset dubitari: in qua etate teneatur hō confiteri: vel quot annos dꝫ habere hō: vt oblíget̄ ad confessionē. Rñdit de cretalis: qꝫ postq̄ȝ ad annos discre tionis peruenerit. Unde infantes: q quod vident ignorāt vt d̄ in. l. f. de fal. mo. C. nō includuntur in hoc mandato: sed neqꝫ furiosi: qa iudiciū rōnis nō hn̄t. ff. ad. l. aqui. sed et si lege iniuriarū. Unde si cō mitterent homicidiū: nō imputa ret̄ eis: vt in Clemē. de homic. An ni autē discretionis distinguendi sunt: s̄m subiectas materias. Nā verba rebus: et nō res verbis: ser uire dn̄t. i. q. i. marchion. et de ver. significa. Intelligentia. et. c. p̄terea. Anni ergo discretionis q̄ntū ad forum conscientie: incipiunt ab il lo tēpore: quo hō est doli capax. vt dicit glo. super v̄bo annos discre tio. Regulariter aūt doli capax est hō: supra septēnium. Ut in. c. pue ris de deli. pue. in glo. et de conse. di. iiij. paruuli. Habet autem hec secūda suas falētias. nam aliquan do minor septēnio: pōt eē doli ca pax: vt patet de puero qnquennio blasphemante: de quo in. iiij. dia logorum. Quidā etiā tenebāt pue ros peccare ñ posse: nisi ab annis. xiiij. quorū opinio confutat̄ in di cto. c. pueris. Ubi dicit̄: qꝫ lꝫ tales infantes nō possint carnaliter pec care tamē quia pn̄t furari: mentiri piurare: et temptare: quod explere non possunt: et hec oia sunt peccata mortalia. ergo possunt mortaliter peccat̄: et dyabolo se obligare: et cō sequenter tenentur se purgare: quod fit p ꝯfessionem. si ergo tales pue ri omittunt ꝯfessionē: peccāt mor talr̄ ne dum ipsi: sed et illi sub cu cura et p̄tāte sūt. Cōsulo ergo p̄ri bus et matribus familias qꝫ sic o dinent domos et familias suas: qꝫ oēs filij et filie: serui et ancille: fa muli et huiusmodi ꝯfiteant̄: alias

el dyabolo ne porteria essi: se non se confessano. ⁊ ancho quelli che hano cura de loro. Quibusdam vero nō videtur: ꝙ post septēnium imediate infantes obligantur ad ꝯfessionem. cum cōiter pauci repriātur: q imediate post septēnium habeant vsum rōnis: ⁊ nō habendo vsum rōnis: peccare nō possunt: ⁊ per ꝯsequēs ad legem nō tenentur quia leges non adaptātur: nisi ad ea que vt in pluribus accidunt vt xvj. q. ij. duc ⁊ extra de regular. l3. Ubi dicit: q lege puata ducit nulla rō exigit vt a lege publica. constrigatur videtur ergo istis: ꝙ annus discretiōis cēsendus ē: vt als cōiter summist ī Jure. s. xiiij. i masculo ⁊. xij. in femina ergo ſm istos puer. xiiij. ⁊ puella. xij. ad cōfessionem obligant: ⁊ non ante. Dicunt tñ. ꝙ bonu3 est: vt q̄citiꝰ possunt: ad ipsam Inducant: vt in illa assuescant. Huiusmodi opinionis ē Anto. ar. flo. Petrꝰ aūt de ancha. d. ꝙ tunc est qs doli capax: cu3 est ꝓximus pubertati. Proximꝰ aūt ē: cum magis appropinquat pubertati future q̄3 infantie. preterite. qd fit in masculo cū h3. x. annos ⁊ dimidiū ⁊ aliquātulū vltra. In femina vero: cu3 habet nouē annos ⁊ dimidium ⁊ aliquantulu3 vltra: hoc intellige ut in pluribus. Sco. aūt. d. ꝙ quilibet habēs vsum rōnis: ⁊ cognoscens peccatum: cuiuscūq3 etatis sit confiteri tenetur: q2 etas nō computatur in annis. Signum aūt huius est: quando interrogatus dat ordinatas respōsiōes: ⁊ ideo ille qui habet curam pueri vel puelle: prudenter d3 attendere si h3 vsum rōnis: vel non: ⁊ si sic: omnino faciat eum confiteri: na3 nullum nocumentū ei veniet ex cōfessione: ⁊ istud consilium tutius est omnibus.

¶ Tertio posset qs dubitare ⁊ petere: quod d3 homo p cōfessione3 dicere: Ad quod rñdet decretalis: ꝙ omnia sua peccata: notant dicit peccata nō virtutes nisi forte ꝓ habendo ꝯsilio sup aliquo bono opere quod facit. vt puta: oratione: ieiunio ⁊ alia corporis asperitate: elemosyna: peregrinatione ⁊ hmōi. Tunc. n. prudent facit: vt seipsum regat consilio maturo alicuius ꝓuidi cōfessoris: ne a dyabolo decipiant multos. H. decipit sub spē boni. Et notant dicit sua nō aliena non ergo vxor debet dicere peccata mariti sui: ⁊ huiusmodi: sed sua tantum. Unde prouerb. xviij. Justus in principio accusator est sui. Sed queritur. vtru3 penitēs teneatur celare psonam: cum qua peccauit. ad quod Rñdit. Ricar. in. iiij. d. xxj. ar. v. q. ij ꝙ expssio psone: cū qua quis peccauit: aut est necessaria ad expressionem peccatorum: aut nonnisi sic tenet eam. exprimere ꝯfessori. Unde mulier cum qua cōcubuit frater eius nō sufficeret dicere: ꝙ vnus vir concubuit cū ea: sed d3 exprimere ꝙ ille est frater eiꝰ etiam si h3 nisi vnum fratre: ⁊ tūc sciat sacerdos quis est ille: ⁊ si ē religiosus d3 exprimere ꝙ ē religiosus: ⁊ si est laicus: ⁊ est cōiugatus

dz exprimere q̄ est ꝯiugatus ⁊ si q̄ñ trahit ad aliam spēm peccati mor talis:semper ꝯfiteri dz Si autem expssio psone nō est necessaria ad expssionem qualitatis peccati:tūc distingue:q: aut est vtilis ad corre ptionem illius:aut non:si sic.tunc credo q̄ penitens bene facit si ex tra ꝯfessus hoc dicit alicui perso ne:que illi peccatori possit ⁊ vellit ꝓdesse ⁊ nō obesse.Sed ob aliam cām nominare ipsaz in confessio ne nō expedit:nec oz:q: per talem nominationem:confessor non pos set ꝑcedere ad correptionē illius. Si autem illa nominatio nō ē vti lis ad illius correptionem:tūc di stingo:q̄ aut pōt esse vtilis ad ꝑ seruandum penitentem a recidiuo aut non:si sic:tunc bonum est ⁊ ex pedit penitenti:q̄ illam psonaz ex primat confessori.Potest.n.con tingere q̄ confessor p cognitionez psone:sciet iniungere penitenti ta lem pniam ⁊ tales dare monitio nes ⁊ documēta:per que meli⁹ et securius penitēs a recidiuo pote rit pseruari.Si autem monitio p sone nō ē vtilis ad peccati magni tudinis expressionē: nec ad illius psone cū q̄ qs peccauit correptio nē:nec ad conseruandū penitentē a recidiuo:tūc credo q̄ penitēs te neatur illā personaz celare. Quili bet.n.tenetur nō grauare malam opinionē de ꝓximo suo in corde alterius sine rōnabili cā. Concor. Tho.⁊ facit.c. hoc videl.xxij. q. v.Ex quo pz:q̄ etiam dicere pec catum alicuius alicui bono viro vt oret ꝓ peccato:e tali.nō est pec catum.

¶ Tertio dicit oia:nullum.n.pec catum studiose ⁊ malitiose occul tare ⁊ abscondere debet in confes sione:sed omnia dicere debet.Nā si vnum tantum peccatū ex mali tia vel verecūdia abscōderet: lz alia cetera dicat: talis confessio apud deum nō valet:nec animam confi tentis a dyaboli ptāte liberare pōt etiā si faceret ꝓ illo tali peccato tā tam pñtiam:quātam fecit Hiero ny.Francis.vel Magdalena. Un de legitur:q̄ fuit q̄dam monialis que in sua Juuentute:q: non erat Jta prudēs sicut ꝯueniebat:com misit quoddam peccatum valde turpe:qd̄ ex verecūdia nunq̄ vo luit in ꝯfessiōe manifestare.⁊ cogi tans inter se dixit Ego faciam tan tam pñtiam ꝓ hoc:q̄ deus remit tet mihi sine confessiōe:⁊ ita facie bat:Nā i ieiunijs: orōnib⁹ ⁊ vigi lijs ⁊ alijs bōis opib⁹ feruētissima omnium erat:ita q̄ in monasterio vita sua erat speculū ⁊ exēplum oī bus.⁊ omnes expectabāt q̄ i mor te faceret aliquod miraculum:ap propinquans autem morti confes sa ꝑus deuotissime:cepit sacra cō munionem: extremā vnctionem: ⁊ aie recōmēdationē:⁊ sic mortua est:⁊ inde ad aliquos dies appa ruit abbatisse:illius monasterij:q̄s adiurās abbatissa: vt diceret quid esset de anima sua. Rñdit. Oymes Oyme:mal per mi. Jo son dana ta.Jnterrogata quare? Rñdit pro pter illud peccatum:quod in con

fessione facit. ⁊ dixit ꝙ minorem penā habuisset: si nunq̄ƺ fuisset cō fessa nec cōicata: q: quotiēs cōicabat ⁊ confitebaꝛ sic ficte totiēs peccabat mortaliter. ⁊ dixit etiā: ꝙ iō faciebat illā penitētiā magis aspe ram q̄ƺ oēs: q: credebat pp illaƺ sibi peccatum illud remitti: sed non fuit sic. Inmo ⁊ p illo ⁊ pro ceteris oībus in inferno cruciabatur. ergo o aīa mea. O fili mi: ⁊ filia mea cōfitere omnia peccata: ⁊ nullum malitiose vel ex verecūdia: abscōdas: ⁊ hoc quo ad tertium.

¶ Quarto autez posset quis dubitare: quotiēs hō confiteri teneatur an semel: vel pluries in anno: vel statim habita opoꝛtunitate confessoris sup quo dubio doct. oēs concordant in hoc ꝙ quotienscunq̄ƺ peccata occurrūt memorie peccatoris: semp cōfiteri teneꝛ: ⁊ habere ppositum confitēdi. sƺ ⁊ ſm quosdam. s. Inno. sup. c. omnis vtriusq̄ƺ sexus de pen. ⁊ remis. ⁊ Archi. sup. c. ille rex de pen. d. iij. actualis confessio differi nō dƺ: dūmō oportunitatē habeat qs confitēdi post lapsum peccati moꝛtalis. Cōcor. Alex. de ale. Sco. autez dicit: ꝙ in pluribus casibus tenetur hō si ē in pctō moꝛtali confiteri.

¶ Primo qñ est in articulo moꝛtis: q: tunc imminet Iudicium saluationis: vel dānatiōis: ⁊ iō dƺ se hō ad moꝛtē pparare.

¶ Scdo quando homo ē in piculo moꝛtis: seu in actu piculoso ad moꝛtem sicut in bello naufragatiōe ptu: ⁊ huiusmodi.

¶ Tertio quādo dƺ cōicare: quia tunc dƺ esse dispositus p confessionem vt dicunt docto. In. d. ix. esse idem Scotus.

¶ Quarto quotienscunq̄ƺ faciꝛ aliquem actum solēnē in ecclesia: puta lecturus euāgeliū solēniter: q̄ a pco xp̄i: Immundus esse non dƺ.

¶ Quinto si habet copiam cōfessoris: ⁊ dubitet verisimiliter ꝙ postea q possit absoluere de talibus casibus copiā ñ habebit. Concoꝛ. cum Sco. Landulfus. Ubi autez pdicti casus nō occurrūt: maxime in secularibus nō teneꝛ statim confiteri: sed sufficit: ꝙ cōfiteaꝛ semel in anno qñ melius apparebit.

¶ Sexto aliqui dicunt: ꝙ pter dictos casus: teneꝛ statim confiteri qbus consciētia dictat ꝙ pluries confiteri debeant.

¶ Septimo alij addūt: ꝙ religiosi statim habita copia ↄfessoris et impedimento ablato: si non confiteꝛ remanent in peccato: quātuncunq̄ƺ conterranꝛ: cum totum tp̄s huius pñtis vite sit eis pnie tp̄s. hec Bon. Tho. ⁊ Rica. in. iiij. di. xvij. dicunt ꝙ ille q cōmittunt peccatum moꝛtale: nō statim tenetur de necessitate confiteri: habita confessoris opoꝛtunitate: sed sufficit ꝙ semel in anno: sicut statuit cōciliū generale: nisi in. x. casibus. Unus ē rōne sacri. s. qñ vult cōicare: vel celebrare: nisi foꝛte de ppinquo expectet alium: cui deuotius ⁊ securiꝰ confiteatur. Sic enim expectanez nullo iure quod ego sciaƺ: cōicare pꝛhibetur si vere penitens est.

Alius

Multus casus ratione piculi vel qn̄ est innotabile ꝛ imminenti piculo mortis.

¶ Tertius est rōe conscientie. s. ꝙ qn̄ conscientia sibi dictat: ꝙ statiȝ teneatur confitende necessitate.

¶ Quartus rōne dubij. s. qn̄ ꝓbabiliter videt se amplius anno illo copiam ꝯfessoris habere nō posse qui ipm̄ possit absoluere.

¶ Quintus casus addi pt̄ ꝙ̄tum ad religiosos: qui ratione statutorum suoꝝ ꝛ sui status: tenenẽ confiteri frequēti⁹ ꝙ̄ statuit statutū gn̄ale: nec tn̄ pp hoc seqẽ ꝙ statim teneatur cōfiteri hita ꝯfessoris opportunitate nisi adsit dies s̄m statutuȝ religionis sue: ꝯfiteri tenenẽ. vnde in clemē. ne in agr. de statu mona. Monachi semel in mēse ꝯfiteri tenētur. Minores fratres semel vel bis in hebdomada: vigore statutorum suorum. Idem de congregationibus virorū vel mulieruȝ: qui ꝓmiserunt seruare statuta alicuius fraternitatis tenenẽ ꝯfiteri tp̄e sibi ꝑfixato. Qd̄ aūt petōr regulariter ꝯfiteri nō teneaẽ statim hita opportunitate confessoris: patet quia ad hoc nō obligaẽ ex iure nature: qꝛ ꝯfiteri sacerdoti nō est de iure nature absolute: nec diuino: qꝛ lȝ xp̄us implicite ꝯfiteri sacerdoti ꝑceperit nō tamē ꝑcepit hoc statiȝ fieri: nec etiaȝ positiuo qꝛ semel tm̄ in anno sed ꝯ. Qui ꝑcussus a serpente non statim querit remediū: contemptor est sue corporalis salutis. Ergo similiter: qui incidit in peccatū mortale: si nō querit remedium ꝙ̄ citius pt̄ confessionis: contemptor est sue salutis spūalis: sȝ hoc ē mortale: ergo statim habita opportunitate ꝯfessoris cōfiteri teneẽ. Rn̄dit Ricar. ꝙ actus ꝯterrēdi cū ꝓposito confitendi qn̄ homo teneẽ ꝛ satisfaciendi est remedium ꝯ pctm̄ mortale: hec ille. Dicit tn̄ sctūs thomas ꝙ piculosum est differre ꝛ de clericis aūt secularibus Bon. dicit ꝙ nō audet firmiter iudicare tn̄ magis extimat eos obligari ad cōfessionem subito post peccatū mortale cū eis ꝑcipue opportunitas cōfitendi vix aut nunꝙ̄ aut raro deficiat sic̄ nec religiosis. Henri. d̄ gādano in quolibet suo distinguit circa ea que dicta sunt dicens. Penitens habens copiaȝ confessoris si instat ei tp̄s in quo pōt sibi ꝑcludi cōfitendi actus sicut si est ingressurus mare aut terribile bellum aut aliquod huiusmodi sic statim tenetur confiteri. Si autem non instat tunc ēt distinguendū est: qꝛ aut ex pectat tp̄s amplius opportunū ꝛ ꝑlicite pt̄: non tn̄ trāsgredi dȝ tp̄s ab ecclesia institutuȝ extra de pe. ꝛ re. ois. Si aūt nō expectat ampli⁹ tp̄s opportunū: sed melius est nunc ꝙ̄ potest ex quo hēt maiorem vel eq̄lem opportunitatē expectare nō pt̄ qꝛ contemnit magis bonuȝ: quod nō est absqꝫ mortali culpa ꝛ iō tenetur statim confiteri in tali casu. hec ille. Quicqd sit de his opinionibus sanū est confiteri ꝙ̄ citi⁹ pt̄ ꝛ sepe. vnde Aug. Si amas decorem ꝯscientie ama ꝯfessionē. Confessio. n. est salus aiarum dissipat

no vitioꝝ restauratrix vnitū oppugnatrix demonū. Quid plura? obstruit os inferni ꝛ portas aperit paradisi. Et hoc quo ad quartum.

¶ Quito posset dubitari qualiter homo confiteri debeat. Rn̄dit. decretalis ꝙ solus ꝛ fideliter: fideliter. quia tā confitens: ꝙ̄ ↄfessores debēt esse fideles ꝛ catholici: ꝛ nō heretici: q꞉ si sic confessio nō valeret Unde ēt in necessitate: nullomodo ↄfiteri quis debet sacerdoti heretico: scismatico: excōmunicato: vel si nulli: sed doleat de peccatis: ꝛ ꝙ tātū distulit confessionem: ꝛ sufficit: h̄ Host. Ray. ꝛ tho. ꝛ facit. c. i. d̄ pe. di. vj. vel dic fideliter. i. ꝙ fiat sub spe venie. Debet. n. cōfitens certissime tenere: vt ꝓpter confessionē fideliter factā: deus parcat peccatoribus alias: si non hēret talē spē ↄfessio nihil sibi ꝓficeret: vn̄ Ambro. ꝛ hētur. in. §. nemo. de pe. di. i. Nemo potest bene agere pniam nisi quis sperauerit veniam. Deus enim nullū crimē excipit: qui peccata omniū donauit: h̄ ille. Dicit ēt solus q꞉ s̄m consuetudinē ecclesie in foro secreto ↄscientie: solus sibi confiteri debet: ꝛ non solus pluribus simul: nec plures simul soli Et de hoc tractat Ricar. in. iiij. di. xvij. ar. iij. q. viij. Dicit ēt Ricar. ꝛ Tho. ꝙ illi qui pn̄t loqui: debēt ore suo confiteri: ꝛ non p scripturā vel per nuncium: si hn̄t confessorē p̄sentē. Idē magister sententiarum in. iiij. dist. xvij. q. iiij. Ratio est: vt qui per se peccauit: p se erubescat. Alia ratio est: q꞉ sicut alia sacramēta habēt determinatā materiā: vt in baptismo sumitur illud elementum: cuius maxime est vsus in abluendo: ita in ↄfessione: sumitur ille actus: quo maxime ↄsueuimus ↄceptus mētis nostre manifestare s. ꝓpum v̄bum. Alij autē modi: in supplementum sunt ducti. In muto aūt ꝛ eo qui est alterius lingue sufficit ꝙ p scriptum: aut nuntiū aut p interp̄tē cōfiteatur: q꞉ nō exigitur ab hoie plusq̄ possit.

¶ Sed queritur vtrū sacerdote absente teneatur ei penitens confiteri p scriptum. Rn̄dit Ricar. ꝛ Tho. ꝙ nō tenetur tentione necessitatis: ꝛ hoc est rōnabile: q꞉ posset sibi imminere periculum de reuellatione petōrum penitentis. Litere. n. faciliter possent pdi: aut p nuntiū me maliciose apiri: aut per nūtij ignorantiam tradi alicui: cui nō mittuntur: qui eas aperiret: aut sacerdos: si esset maliciosus: posset addere cōfessionibus v̄bum: ꝛ ↄ̄ penitentem p manum suā ꝓbare talia ꝓbabili ꝓbatione: absq̄ hoc ꝙ in homīnis posset iuditio rephēdi: ex hac ratione concluditur: ꝙ ēt sacerdoti p̄senti: penitens qui nec v̄bo: nec nuncio posset confiteri nō tenetur tunc rōne necessitatis ↄfiteri p scriptum: vnde si hoc faceret: nō necessitatis esset: sed supererogationis.

¶ Preterea: sacramētum penitētie: est in iudicio secreto: in quo sacerdos tenetur penitentē diligēter examinare: ꝛ petā: ꝛ eorum circumstantias ingrere: vt intelligat prudenter quale ei debeat p̄bere consi

lium atque remedium. Si autem penitens confiteretur per scriptum sacerdoti absenti: esset sibi periculum: quia non bene seipsum examinabit. Propter has ergo rationes: patet conclusio.

¶ Sexto posset quis interrogare: et dicere. Cui debet homo confiteri. Et respondit Decretalis: quod proprio sacerdoti. Ubi notatur quod notanter dicit sacerdoti: quia confiteri non sacerdoti: qui habet copiam sacerdotis: non licet: et etiam in necessitatis articulo: ut si in extremis agens aliquis non haberet sacerdotem: ipsi non sacerdoti confiteri: non est de precepto: est tamen de consilio. ut in. c. fures. de furtis. et de consec. di. iiij. sanctum est. de pe. d. i. quem penitet versus finem et ut dicit Pe. de taran. et Gui. licet quidam dicant quod in tali articulo necessitatis teneretur etiam layco confiteri: probabilius tamen est prius dictum. Nam solis sacerdotibus deus dedit potestatem ligandi et solvendi: ut habetur. Jo. xx. et de pe. dist. i. verbum dei. et in. §. ex his: et intelligendum est de mortalibus: nam venialia non oportet: ut quis sacerdoti confiteatur: sed per confessionem venialium factam non sacerdoti ipsa venialia remittuntur: sicut etiam per tunsionem pectoris: et per aquam benedictam ut dicit Tho. et Ric. in iiij. di. xvij.

¶ Secundo dicit: quod proprio sacerdoti: quia cum sacerdos non solvat nisi ligando ad aliquid faciendum: ille solus absolvere potest qui per imperium ad aliquid faciendum ligare potest. Ideo oportet homo quod confiteatur proprio sacerdoti: alienus enim nec ligaret nec eum absolveret: sicut etiam in foro contentioso. ut in. c. at si clerici. de iud. et in. c. sacerdos. §. quod autem de pe. di. vj. et i. d. c. omnis utriusque sexus. de pe. et re. hec Ricar. et Tho. facit. c. placuit. de pe. di. vj. Sed sciendum est: quod proprius sacerdos multipliciter potest intelligi: ut notat dominus Anto. de bu. in dicta decretali omnis utriusque. sup verbo proprio sacerdoti.

¶ Primo papa in toto orbe extra. de transla. quanto. et. c. inter corporalia.

¶ Secundo summus penitentiarius pape de cuius officio et aliorum penitentiariorum notat Jo. an. in. c. de tempo. ordinandorum li. vj. et de voto. c. ex multa. et de clerico excom. ministrat. c. ij. in novella. et in cleme. ne romani. de elec.

¶ Tertio minor penitentiarius pape in curia romana: vel ubicunque per papam committitur: Cui incumbit providere saluti omnium fidelium. ut. ix. q. iij. cuncta per mundi et in prohemio sexti.

¶ Quarto legatus pape in sua legatione. extra. de officio. lega. c. primo cum ibi notatis.

¶ Quinto vicarius pape ar. c. i. de offi. archi. c. officium. de officio archy. et melius. in. c. inter cetera. de officio ordi.

¶ Sexto vicarius legati ut in dictis. c. intelle. Cum per papam conceditur. c. nihil. de offo. lega.

¶ Septimo penitentiarius legati cum legatus habet potestatem constituendi penitentiarios.

¶ Octavo omnis ille cui a papa commissum est ubicunque confessiones audire. ij. q. vj. decreto nostro.

¶ Nono ois eps in sua dyocesi. c in terra. de of. or. r. c. gn p totum.
¶ Decimo psbyter prochialis. c. ij. de paro.
¶ Undecimo religiosi ordis mendicantium marime pdicatorum r minorum: dumodo obseruent solemnitate Clemē. dudu. de sepulc. que solemnitas est q magister vel puincialis pdicatorum vel eorum vicarij r generales: r puinciales ministri minorum.
¶ Primo accedant ad penitētiaz ordinarioꝝ p se vel p alios fratres r petant q fratres electi fuerunt i eorum ciuitatibus r diocesib⁹ confessiones audire valeant: r penitētias iponere. r penitētes absoluere. Post dicti prelati ordinum: eligant psonas ydoneas: r representent vel representari: faciāt ante dictos platos ecclesiaꝝ vt de iporuz licentia r grā: possint confessiones audire. qui tñ representati non pp hoc poterunt audire in alioꝝ epi scopatu: r dicunt ipsi electi esse in numero put vniuersitas cleri r populi hoc exigit. Et si plati licentiaz concesserint: tūc pdicte psone deni q offm exequant? Sed si ipsi pdicti prelati quēq3 de psentatis non admiserint: concedit ei licētia au ctoritate apostolica. Tales. n. non per hoc possunt absoluē plusq3 parochialis sacerdos idest suos subditos: nisi plati ecclesiaꝝ amplius dare vellent hec omnia in. d. Clemen. dudu. Nec p hoc q cōmittit sine datur alicui licētia q alienos parrochianos possit audire fit pindicium pprio sacerdoti: vt dicit Tho. eo q iurisdicionis ptās: nō est cōmissa alicui in fauorem suuz sed in vtilitatē plebis: r ad honorē dei. r ideo si superiorib⁹ platis expedire videt ad salutē plebis: q alijs cōmittant: in nullo fit preiudicium platis inferioribus: nec tenetur subditus iterum petere licētiā a pprio sacerdote: q uis Bernardus in quadam glo. c. ois vtriusq3 dicat q sic. Que glo. postea p clementē quartū: tanq3 ois falsaz dānata fuit in quodam puilegio indul to pdicatoribus r minoribus: q incipit. Quidē temere: r fuit determinatū in eo: q illi qbus a supioribus cōmittitur talis licentia confessiones audiendi pñt audire parochialibus sacerdotibus ēt nolētibus r inuitis: r hoc ipm ēt tenet Jo. an. extra. de pe. r remis. si eps. lib. vj. Et confessus sacerdoti hñti pmissionē a superiore: vt dictuz ē nō tenetur pfiteri ppo sacerdoti illa peta: que iam pfessus est: cū iam dimissa sint: sicut patet in extrauag. Jo. xxij. que incipit. Uas electiōis Sed pter statutū ecclesie de confessione faciendo ppo sacerdoti semel in anno: dēbet eodē mō se hēre sicut ille qui hēt venialia solum. s. q a illa venialia cōmissa post cōfessionē debet pprio sacerdoti confiteri: si nullum habet mortale ad cōfitendū. Aliqui tamē dicunt: q habens peccata venialia: tñ nō tenet ad dicendum aliquod pctūm i speciali: sed tñ ad dīcdū: q nō credit se habere nisi venialia. Ant. de bu-

Hostien. ⁊ Ray. sup v̄bo ꝓprio sacerdoti: in. d. c. oīs vtriusq̄ dicunt ꝙ confitens alteri q̄ȝ parochiano: debet saltem repñtare: ⁊ indicare sibi ꝙ sit ꝯfessus: ne fiat fraus statuto ecclesie ar. extra. de diuo:. q̄ȝ to. de sen. excō. de cetero. ⁊. c. ea no scitur.. ⁊. c. ꝺ his: nisi forte ipi sacerdotes nō curarent de suis subditis vtrum ꝯfiteanť: vel non tunc eniȝ illa repñtatio frustra fieret ⁊ si ob stas ꝯtra rōnem est subtrahere alicui cognitionē rei: de qua teneť reddere rationē de suis subditis: ergo iniustum est subtrahere ab eo cognitionē ꝯscientiarū subditoꝝ suorum. Rñdit Ricar. ꝙ sacerdos nō teneť reddere rōnē de his que subdit⁹ su⁹ nō reuelauit sibi: nisi h̄ ex culpa sua pcesserit. Preterea illa decretalis oīs vtriusq̄ fuit facta anteq̄ȝ religiones mēdicantiuȝ institute essent: sed postq̄ȝ ꝓdierūt in lucē: cōueniens fuit vt ex cōmissione essent pticipes istorum oficiorū sicut posthumus accipit parteȝ bonorum que ante suam natiuitatem alijs filijs fuerunt diuisa. ff. de li. ⁊ posthu. l. quod haberi. ⁊. c. de posthu. l. pma. ⁊. l. quod certatū: ⁊ in stitu. de heredib. ⁊ liber. §. posthu. ⁊ vt supradictū est: cū alicui conceditur potestas audiendi ꝯfessiones nō aufertur. Inferiori curato iurisdictio sua: sed seruatur. qa datur ei coadiutor: ⁊ ad executioneȝ officij: qꝺ pncipalius incumbit pap ⁊ superioribus platis: isti tales mendicantes exercent. ¶ Secūdo si obstas sic. Sacerdos nō debet eucharistiam dare illi: cuius ignorat cōscientiaȝ. Cū ergo cuicunq̄ȝ subdito suo debeat eucharistiā ministrare: saltē semel in anno: quilibet tenetur semel in anno ꝯfiteri sibi q̄ȝ tūcunq̄ȝ sit confessus alicui mēdicantiū. Rñdit Ric. ꝙ cognitio q̄ȝ pōt hēre sacerdos in foro penitentie de conscientia subditi sui depēdet a subditi voluntate: ⁊ ideo debȝ eū reputare idoneum ad suscipiendam eucharistiam: si firmat se esse penitentē. ⁊ legittime confessuȝ ei: qui ipm potuit absoluē: ⁊ dicit tho. in quolibet: ꝙ iniuste agit: si ei denegat eucharistiaȝ pp aliqꝺ quod ad forum penitētie vel ꝯscientie secretum ptineat. s. peccatū. Sec⁹ autem esset si denegaret sibi eucharistiam pp aliquod: qꝺ pertineat ad forum iudiciale: puta excōicatio: tunc. n. sacerdos nō teneť credere suo subdito: quē excōmunicatum nouit: nisi ei de absolutione cōstet. Concordat Pe. ⁊ hostien. subiungit Ric. in dicto superiori: ꝙ si sacerdos hēt aliqua signa ꝓbabilia: ꝙ subditus suus affirmans se legittime confessum nō diceret verum: nō tenetur sibi eucharistiam ministrare: nisi faceret ille sufficienteȝ fidē: non dico de hoc ꝙ est vere penitens: vel de hoc qꝺ est vere confessus: qa illa nō cadūt sub ꝓbatione: sed de hoc: ꝙ est confessus illi: qui ipm poterat absoluere: nisi impedimentū fuerit ex parte sui ipsi⁹ ꝯfitentis. Insuper nota: ꝙ in casu extreme necessitatis: qlibȝ sacerdos pt absoluē hoiēȝ: si ꝓpus sacerdos

haberi nō posset. xxvj. q. vj. si p̄sbyter. ⁊ c. sequēti. ⁊ de fur. fures: multa alia possent dici super hoc; que cā breuitatis ommittamus. Sz vide in pisanella in v̄. ɔfessio. §. iiij.

¶ Septimo ⁊ vltimo posset quis querere: qd teneatur homo facere post ɔfessionē ad hoc r̄ndit Decretalis: q̄ iniunctā sibi pniam p̄ viribus studeat adimplere. Idē magister sententiarꝫ in. iiij. di. xvj. c. ij. ⁊ de pe. dist. v. c. i. Ponat se penitens omnino ⁊ in iudicio ⁊ in potestate sacerdotis: nihil sui reseruans sibi: vt oia eo iubēte paratus sit facere pro recipienda vita anime: q̄ faceret pro vitanda corporis morte: ⁊ hoc cum desiderio: quia vitā recuperat infinitam: hec ille. Tho. etiam ⁊ Ricar. ⁊ ceteri theologi in iiij. di. xvij. dicunt: q̄ confessio debet etiam parere parata. i. penitēs semper debet esse paratus obedire sacerdoti in susceptione ⁊ expletione penitētie: quā iniunget rationabiliter: alias si penitens obliuioni tradat penitētiā sibi iniunctā: ante eius expletionē tenet̄ iterare illā ɔfessionē. vt ibidē dicit̄. Si autem sciret ⁊ eam adimplere vellet non oportet ɔfessionez iterare. Dicit tñ Ric. in. iiij. di. xviij. ar. i. q. v. q̄ sacerdos: aut iniūgit pniam rōnabilem ⁊ discretam: aut irrationabilē ⁊ indiscretaz: si secūdo penitēs nō tenet̄ eā recipere: nec tenet̄ eaz explere. q̄a sacerdos talem pniaz iniungendo abutitur claue scientie ⁊ potētie. Si p̄mo modo: dico q̄ penitēs tenet̄: rōne necessitatis: eā recipere ⁊ p̄o viribus explere q̄a talem pniam iniūgendo: clauibus vtitur. Quilibet aūt tenetur sui iudicis iustā sniam obseruare: vnde si penitēs talē pniam sciēter ⁊ ex deliberatione: ⁊ absq̄ legittima causa eā omiserit explere: peccat mortaliter tñ si penitens pniam sibi nimis grauē sentiat: ⁊ ad obseruādū piculosam sua infirmitate pēsata ⁊ debet ad illum ɔfessorē eundē vel ad alium: si illū nō potest h̄ere humiliter recurrere: ⁊ alleuiationem vel commutationē petere ⁊ confessor debet cōcedere ēt si videat q̄d pnia alleuiata nō sufficeret plenarie: p̄o emenda pctī: sed post eā expletā adhuc remaneret aliquid in purgatorio explendum. Tuti⁹ tñ ē reseruare penitentē purgatorio puniendū: q̄z ip̄z exponere piculo cadendi in mortale pctm̄: pp̄ penitentie transgressionē ⁊ expedit q̄ confessor hoc totū penitenti exponat: nisi in ip̄o viderit cōditionem: pp̄ quā iudicet oibus pensatis magis esse tacendū: q̄z exponendū. Dicūt tamē quidā q̄ talis pnia nō potest cōmutari ab alio sacerdote: q̄z ab eo qui imposuit ip̄am nisi penitentes faciant sibi nouā ɔfessionē: saltem de illis pctīs pp̄ que sibi iposita fuit: cū alias ɔfessor discernere nō possit: si est iusta causa pniaz commutandi. Qñ causa esset euidens: q̄ penitēs nō posset istam penitentiam facere: nō reqrit̄ q̄ cōfiteat̄ de nouo: h̄ in quadriga. Circa iniungendam penitentiam. nota ifrascriptas conclusiones.

¶ Prima oclusio. Confessor pri- mo debet audire ofessionē cū debi tis interrogationibus.
¶ Secūdo imponere pniam: cuz ocordia penitētis vel ofitētis
¶ Tertio absolutionis bñficiū i- partiri. habeť hec oclusio: in cle. dudū de sepul. Cōfessiones subdi- toꝝ suoꝝ cōfiteri sibi volētiū audi re libere valeāt. ⁊ huiusmōi ofitēti b⁹ put ƒ3 deū3 expedire cognoue- rint pnias iponere salutares: atq3 eiusde3 bñficiū absolutionis ipen dere. Et no. Joannes andreas su- per v. audire. Jstā oclusio p3 iam ex dictis.
¶ Secūda olusio. quod licet oli3 pro quolibet pctō mortali imponē da erat septennis pnia. Ut hētur. xxxiij.q.ij.h ip3.⁊.c.q̄zq̄3 ⁊.c.si qd verus. Hodie tñ cū pnia sacramē talis residet in arbitrio sacerdotis. vt in.c.is qui.⁊.c. quesitum in. fi. de pe.⁊ remis.⁊ in.c.mensurā. de pe.di.i.debet iponi magis vel mi- nus aspera ƒm qualitatē delinquē tis:⁊ delicti ⁊ debet sacerdos mo- derare contritionem penitentis:⁊ qualitatē ⁊ q̄ītitatē peccati:⁊ alias circunstantias: vt hētur in.d.c.is qui ⁊ Deuter.xxv. Pro mensura pcti erit ⁊ plagarum modus: oino ergo imponaẗ penitētia aliqua pe nitenti: al as nō absoluatur: nisi for te infirmitate: vel aliquo legittimo impedimento non posset pnia3 fa cere. de pe.di.i.non sufficit ⁊ Joe. ij. Cōuertimini ad me.⁊cetera. vs q3 planctu.
¶ Tertia oclusio. Penitētia dēt imponi citius pua q̄3 magna. Jta q̄ sacerdos nullomodo penitentē desperatū dimittere debet: ēt si nō deberet iponere nisi vnū Aue ma ria. Cri.⁊ hƒ i.c.alligāt.xxvj.q.vij vbi di. itur ⁊ si erramus modica3 pniam imponētes: nōne melius ē pp misericordiam rōnem reddere q̄3 pp credalitatē. Ubi.n. paterfa- milias largus est: dispēsator: ñ ani mo debet esse tenax: si de⁹ benign⁹ vt quid sacerdos eius vult auster⁹ apparere hec ille. Nā penitētia li cet parua: posset tamē compleri tā ta charitate q̄ tolleret oēm pena3 ⁊ statim moriēs euolaret ad celos xxvi.q.vj.si pƀyter.
¶ Quarta oclusio pnia semp i cō trarium imponi debet: vt superbo humilitas: auaro largitas ⁊ huius modi. vt dicit Grego. in Omelia vnius martyris super Mar.xvj. Si quis vult venire post me. Et facit.c.valet.lxxxj.di. hoc fecit ma ria magdalena: vt de ea Gre.di.in Omelia sup Lucā. vij.⁊ legitur i festo ei⁹: vbi in fine ocludit dicēs quot in se habuit oblectamēta: tot de se inuenit holocausta. De trib⁹ generibus bonorū deo satisfacere debemus. vt dicit Ricar. in. iiij.d. xv.s. de bonis fortune p elemosinā ⁊ omne opus charitatis. Secun- do de bonis corporis: p ieiunium ⁊ omne quod ptinet ad afflictionē cordis. Tertio de bonis aie p orō- nē sub qua comprehenditur qcq̄d deo exhibetur per latriam vt visi- tatio ecclesiarū ⁊ reuerentia sacra- mentoꝝ. i. sacroꝝ. Dēs ergo peni

tentie iponēde sunt de his trib⁹ generibus.

¶ Quinta cōclusio: penitētia iposita debet fieri per eum cui est iposita q̄ztuz est possibile: si referē ad actum psonalez: vt oratio disciplina dormire induere ꝛ huiusmodi: s; si nō respicit ad actū psonalez: sed refertur ad eius bona tpalia: vt restituere aliena elemosynam facere ꝛ huiusmodi tunc pōt fieri p aliuz ex cōmissiōe: nā in huiusmodi habet locū regula iuris. Qui p aliuz facit: est pinde ac si faceret p seipm vt. c. qui facit. de regu. iu. li. vj. gl. tamē. c. de raptoribus. xxxvj. q. i. dicit: q dādo aliquid alicui q ieiunet pro te: valet: ꝛ pōt fieri: ꝛ itel lige si confessor dispensat. Nā ieiunium viui liberat mortuuz. xiij. q. ij. anime defunctorum. Semp cū opera meritoria vtiliora sunt ei q p se facit: q̄z qui p aliuum. vt nō. ex. de tem. ord. si archyeps ꝛ Archy. no. ij. q. vij. accusatio.

¶ Sexta cōclusio pnia q̄z citi⁹ potest compleri debet: anteq̄z penitēs reincidat in mortale: nam si incideret imortale anteq̄z pnia completa esset: multotiens fm aliquos oportet iterare pniam: vnde doc. in. iiij dī. xv. querunt. Utrum post satisfactionē iniunctā sed in pctō mortali expletam: necesse sit iterari circa quod dubium: sunt diuerse opiniones. Ricar. dicit q̄z cuz nō possit fieri satisfactio per opera que fiunt in pctō mortali: q: prius acceptat deus operantē: q̄z eius opera vt Gen. iiij. de Abel ad quem respexit deus: ꝛ post subiungit: ꝛ ad munera eius: sed deus nō acceptat hominem existentē in pctō mortali: ergo nec opera eius sunt satisfactoria in remuneratione digna: ex quo dicto sequitur q talem pniaз in peccato mortali factā iterari oз sed nota: q q est cōtritus: nō est in peccato mortali Tho. aūt vbi supra dicit: q alique satisfactiōes sūt ex quibus remanet aliquis effect⁹ i satisfacientibus: ēt postq̄z transijt actus satisfactiōis: vt ex ieiunio remanet corporis debilitatio ꝛ ex elemosynis substātie diminutio ꝛ huiusmodi: ꝛ tales pnie seu satisfactiones in peccatis facte: non oportet q iterentur quia q̄ztum ad illud q de eis remanet per pniam sequentez accepte sunt. Satisfactiones autem: que non relinquunt aliquem effectum in satisfaciente sed post actus transijt: oз q iterenē: si facte sūt in pctō mortali sicut de orone ꝛ huiusmodi: ꝛ addit Gui. q talis tenetur ad suscipiēdam post pniaз vel satisfactionem ꝛ non est ei iponenda tanta pnia: q̄ta si nulla fuisset iposita q: psumendum est: q pp illa iniūcta que fecit: licet extra charitatē: dns maiorē cōtritionē ei dederit Sco. aūt ibidē dicit: q lз p bona opera facta in peccato mortali homo non acqrat grāz: tamē per ea homo satisfacit p pena ad quam obligaē: ꝛ sic ex eius dcō patet: q talis pnia facta in pctō mortali: nō est iteranda. Ratio hui⁹ eē potest: qa cū per opera bona facta in peccato mortali homo liberēē

a penis tēporalib⁹. vt a peste: guer ris. Infirmitatibus ꝛ hmōi ꝛ ip se pene reseruate peccatori post cō fessionez siue tpales: sequit: q ab eis hō liberet p bona q̄ facit ex in iunctione sacerdotis: lz in peccato mortali. Eiusdē snie videt eē Be raldus de odo. ꝛ Francis. de may. ꝛ scūs Bernardinus in sermone quez fecit. Feria. vj. pasche in. j. q̄ dragesimali. s. de euāgelio eterno. Ad tollēdū aūt oēm ambiguitatē dz confessor imponere penitenti aliquā pniam. quā statim faciat in statu gratie: ꝛ postea aliquā maio rē: ꝛ dz declarare sibi quantuz ad illam maiorē: si ē intentionis sue: q iteret illā casu quo eā pficeret ꝛ expleret in peccato mortali vel n̄. sic penitēs erit clarius ꝛ confessor suus poterit de intentione prioris confessoris Judicare: qui primo Imposuit illam pniam ad meli⁹ tollendam omnē ambiguitatem. vtile eēt: si peccatoribus impone retur aliqua pnia ꝑ tēpore breui: ꝛ hoc ꝑ pteritis culpis: quā facili ter i gratia implere possint: ꝛ aliā diuturnā per modū pcepti ꝛ ordi nationis honeste: ad emēdationē pterite vite sue.

¶ Septima ꝯclusio pnia imposi ta cōmutari pōt ꝑ istā eā: p eum q imposuit. ar. lxxxij. d. pſbyter. et p successorē imponentis illam pe nitētiā. similit cōmunicari pōt in suū subditum vt eodē. c. pſbyter ꝛ alijs suis ꝯcordātijs: a fortiori er go videt q possit cōmutari p supe riorē ꝛ relaxari si ē iudex ordina rius penitētis vt in. c. cuz inferior de ma. ꝛ ob eo. ꝛ. xxj. d. inferior. qn̄ q tamē cōmutari pōt p inferiorē pnia imposita p superiorē. s. qn̄ su periorē talē commutationē vel re laxationem sibi non reseruauerit. ꝛ xxxiij. q. ij. laterē ꝛ ibi glo. Inmo etiam si superior reseruasset sibi re laxationē imposite pnie per eum potest per inferiorē relaxari vel cō mutari necessitate vrgente: vel vti litate suadēte ex interptatione pij consensus superioris in hoc casu concessi. ar. de cons. di. x. constat ꝛ de pen. d. vj: vult. peccati cōfiteri. Ubi df tanta vis confessionis esse vt si deest sacerdos: ꝯfiteat proxi mo: quod est de consilio: nō de ne cessitate: vt dictū est. Nunc tamen in foro ꝯscie iniungēs pniam: dz esse sacerdos. ita ꝛ relaxās: seu cō mutās: sacerdos eē debz. Et dicta sufficiant quo ad pmum mysteriū de confessionis obligatione. Ad xpi laudem. Amen.

¶ Feria. iij. post dominicam de passione. De confessionis integri tate. Sermo. lxiij.

Christus assistens pon tifex ꝛc. Expediuimus in pcedenti sermone. Primum mysteriū de confessione. s. de eius obligatione restat videre. Secūdum. s. de eius pfectione: ꝛ integritate vbi nō: q sicut vasa siue sint vitrea: siue ter rea: tenent cara si sunt sana ꝛ Inte gra: eo q seruient in domo multi pliciter. sed si casu frangunt: am plius cara nō tenent vel nō ita s

aut duos. et eo q nullum seruitiuz ex eis haberi pōt. Ita pariformiū dico de confessiōe: deus acceptat ipsam: et est sibi grata: qn̄ est integra et sana: sed si eēt fracta: non est sibi grata: nec illa facienti vtilis et proficua. Cauendū est ergo: ne aliquo modo frangat: et quilibet conari debet eam facere Integram et sanā tunc aūt fit confessio integra: quādo confitetur reuellat cōfessori oīa peccata sua mortalia que toto tpe vite sue cōmisit: corde: ore vel opere. de quibus alias legitime non fuit confessus. Et vt de hoc plena habeat noticia: nō q quinq3 modis frangitur confessio.

Primus modus dr malitiosa occultatio.

Scdōs studiosa diuisio.

Tertius negligens obliuio.

Quartus ficta simulatio.

Quintus deficiens diminutio.

Primo nāq3 frangat cōfessio p malitiosam retentionem et occultationem alicuius peccati mortalis. et hoc est: qn̄ tu mulier vel vir habes aliqd̄ peccatuz vituperosuz vel turpe: qd̄ cōmisisti forte in Iuuētute tua: et qn̄ vadis ad cōfessionem dicis cetera peccata tua: illud autem ex verecūdia celas et occultas q nullo mō reuellas. tanto te lassi cichare dal dyabolo: che non vol mai dire: Esto certa bona mulier sicut es certa q debes mori. q ista confessio nec deo grata: nec tibi vtilis est et nullū peccatorū que confiteris remittit tibi ex illa confessiōe. Et si in questo modo tu morirai: a casa del trenta dyaboli te nē andarai. Et ideo doc. theo. assignāt tres rōnes: quare nulla psona verecundari debet sua peccata cōfiteri. Et ego addo quartam.

Prima rō est naturalis. nōne o bona mulier si casu cadit oleū super vestē tuā lauas et mundas eā ab illa macula? Certe sic. nōne si tāgendo immūditias casu deturpas manus tuas: lauas illas: certe sic. Nonne si ires p vnam lutuosam viā et casualiter caderes subito surgis? Certe sic. nō solum tu qui habes ratiōez: sed etiam canis et alia aialia bruta. Sz si quis caderet et pseueraret in casu intra lutum: et diceret se verecūdari surgere nōne reputares Ipsum stultuz? Certe sic. Credo q diceres. Iste stult9 vere cundatur desurgendo. et nō stando infra lutum sicut porcus. Nō ē mirum: q homo cadat: qn̄ via ē plena luto: cū cadant etiā multotiens equi fortes. Si mulier aliqua deturparet vestē: nō est mirū. sic si deturpat manus suas. Sed magna stulticia esset: si verecūdaretur abalui Ita aliud ppositū dico considerata fragilitate humane nature et pnitatem et inclinationē quā hz ad malum multiplici prelio: et temtationibus vehementibus ad malum impellentibus: tā ex pte dyaboli: q3 ex pte carnis: et male societatis nō est mirū: si cadit in aliqd̄ peccatum mortale: quantūcūq3 sit turpe. Immo mirum est: et gra dei est: si hō non cadit. Sed certe hoc est stultissimum: q hō verecūdet

cōfiteris cū per confessionē surgat & mundet se a fece & macula: quaz peccando ꝯtraxit. Ideo Bernar. O nimia hoiuz insania pudet sordes abstergere: & nō pudet ꝯtrahere. Abstergitur caliga: & dimittit anima Et hierony. Carnale est cadere: dyabolicus est iacere. Nō vedi tu aia poueretta: che qñ lo panno: ouer la tella e imbratata: la lauandara p mūdarla bñ: nō solum cum laqua pura la laua: ma cū la lissia e cum el sapone. & anchora: se q̄sto nō basta. la bate. Cusi fa tu ḋ lanima tua. Lauala cuz la cconfessione: & batilla cū la penitentia. infra le altre batiture: he la confusione: & la vergogna che tu hai in la confessione. & quanto magis vere cūdaris: & cum toto hoc cōfiteris: tanto plus remittitur tibi de pena de peccatis tuis tibi seruata.

¶ Secunda rō est rōnalis. Si qs diceret tibi. elige tibi aut vnā alapam: aut vnam cultellatā: q2 oio vnū istorum oportet q habeas a me: Peto: quid eligēs? Credo q alapam. Quare? Quia dictat tibi rō: sensus & discretio: quā dedit tibi deus q de duobus malis. s. pene: vt euitetur maius: eligendū est minus. Sic ad ꝓpositum. Tu fecisti vnum peccatum valde vitupe rosum & turpe: oportet oio: te inuito: aut q sciatur ab vniuerso mundo: aut ab vno solo. s. confessore: cui confiteris & reuellas illud. qd horum est melius: seu minus malum? Certe q sciatur a solo confessore. O peccator o peccatrix: reuella manifesta: & dic omnia peccata tua confessori: & nullū occultes: q2 si aliquod occultaueris: non soluz illud quod occultas: sed & omnia alia in die iuditij manifestabūtur toti mundo in tui vituperium & cōfusionem. Ubi habetur hoc? Quare in. iij. c. Naum ꝓphe vbi dicit Deus anime peccatrici occultanti peccata in confessione. Reuelabo pudenda tua: & ostēdam gentibus nuditatem tuā. Et hierony. ad ramachiuz. Ad erit illa dies: in qua facta nostra: quasi in quadā tabula depicta monstranda sunt. Ric. etiam in. iiij. di. xliij. in fine dicit. Quod in ꝯscientia: omnia bona & mala que vnq̄3 fecit. apparebunt: vt omnes videāt & q in cuiuslibet dānatione & p̄miatione Deus iuste ponderabit bona eorū: & mala que vnq̄3 fecerunt: vt sic appareat diuine iustitie rectitudo in cuiusq3 dānatione & p̄remiatiōe: & magnitudo liberalitatis diuine in bonorum suorum cōicatione omnibus quātum in ipso fuit: & magnitudo misericordie in hoc: q electos a peccato purgauit.

¶ Tertia rō est intellectualis. ponamus q ego sciam peccatuz tuū quod fecisti: & tu scis q ego scio: verecūdaberis tu dicere mihi illud peccatum? Credo q nō: quia vellis nolis: iam scio. Ita pariformiter dico: qñ vadis confiteri peccata tua: quis credis q sit ille: cui confiteris? Certe ille cui oia peccata confiteris. est Deus representatiue: qui ea nouit. Naz sacerdos

& cōfessor repn̄tant deū in officio confessionis quod exercet: & in sede qua sedet. oīpotenti autē deo: vt dicit̄ i.c. De ciuitate tua. de vsuris: Cogitationes hoīum nequeūt occultari: ergo nō debes verecūdari dicere peccatū tuū: cū ipse oīa sciat. Unde ꝓpter hoc nō dꝫ cōfessor peccatum cōfessum. reuellare: etiam si producerentur in testes. etiā si mandaretur sibi a papa sub pena excōicationis & maledictiōis diuine: q2 illud scit vt deus. ꝓducit̄ aūt & mādat̄ sibi vt hō. habet̄ i.c. Si sacerdos. de off. ordi. & de excel. ꝓla. Dilectus. Et si dicis. lꝫ sacerdos rep̄sentet deū: tn̄ hō est. Si reuellauero sibi peccatū meū: reputabit me ribaldū. O paupercula: et Confessor nō sedit in illa sedia ꝓ audiendis miraculis & virtutib9 sed vt audiat peccata: & imūditias. ideo nō mirabiliter de te. Jmmo q̄nto maiora peccata videt te sibi dicere: tāto magis gaudet: & magis te diligit: q2 videt te ꝯuersam & cōtritā. Et multotiēs post recessum tuū ab eo: obliuiscitur peccatorū tuorū. q2 pluribus intentus: minor est ad singula sensus. Jmmo forte dictus confessor est maior peccator q̄ tu. & ideo compatitur tibi ꝓpter hoc. Dicit Aug. super ps. O hō quid times confiteri? Jd quod p ꝯfessionē scio tantū est: quātum illud quod nescio. Confiteri erubescis peccata tua? Peccator sum sicut & tu. hō sum human9: a me nihil alienū est. oīs confitere hō homini peccator peccōri. h̄ ille.

¶ Quarta rō dicit̄ cōscientialis. Consilium prudentis poete Jsopi est dicētis. Quicquid agis prudēter agas: & respice finē. Tu vadis ad confitendum: & ex verecundia occultas aliquod peccatum: rogo te: vellis aliquātulū cogitare qd tibi eueniet ex tali occultatione. Oseas propheta dicit lucrū qd acquiris: qn̄ abscondis peccatum tuum. xiij.c. Absconditum est peccatum eius: dolores parturientis venient ei. Dicit parturientis: ad innuēdū magnitudinē tormēti ꝑparati pro illo: qui abscondit peccata sua Dolor. n. partus maximus est. ¶ Secūdo dicit dolores. in plurali: & nō in singlā dolor: ad innuēdum: q nō vnum tormentum: sed plura ꝑparātur sibi. Primū tormentum seu primus dolor est: q2 nullum peccatum de ꝯfessis ei remittitur. Unde si cōfessus es. xcix. peccata: & vnū ex verecūdia & maliciose occultasti: nullū illorꝫ. xcix. tibi remittitur. Et ꝓbatur h̄ ꝯclusio auctoritate: rōne: & exemplo. ¶ Ratione: sic. Certū est: q lux & tenebra simul & semel stare nō possunt: cū ꝑuatiue opponant̄. vt dicē ari. in post ꝑdicamētis. Sū camera tua: nō pōt simul & semel eē obscura: seu tenebrosa & luminosa: q2 adueniēte luce: tenebra expellitur. & luce non adueniente: stat obscuritas. sic pariformiter. grā & peccatū i vna aīa. simul & semel stare n̄ ptt vt dicit Seraphic9 doctor. s. Bonauē. in. ij. d. xxvj. ar. i. q. iij. Si tenes occultum peccatum in ꝯsciē

tia: nunq̃ adueniet gra. semper anima tua erit tenebrata et obscuritate plena. Sed qñ reuellas et manifestas illud: tūc adueniet lux: et aia tua efficitur luminosa et resplēdēs sicut domus per solum. Dicit etiā Tho. sa se. q. cx. ar. iij. Ad hoc .n. q aliqd sit bonum: oportet q omnia recte concurrāt. rō est: q: bonū ē ex integra causa: malū aūt ex singularibus defectib⁹. vt dicit. Dionys. iiij. c. de diuinis noibus. et. x. Ethy. Bonū contingit vno modo: malum omnifariam ideo pro uerb. xxviij. Qui abscondit scelera sua: nō dirigetur. qui aūt cōfessus fuerit et relinquerit ea misericordiā consequetur.

¶ Tertio p3 exēplo: quod dat venerabilis Beda. Quid inquit ꝓdest si tota ciuitas custodiatur: et vnum foramē p quod hostes intrāt relinquatur? quasi dicat. nihil ferrum q̃diu in vulnere est: Unguēta: non prosunt. Et sic p3 primum tormentum.

¶ Secundum tormentum ē. quia quotiēs psona sic confitetur occultās aliquod peccatum: totiēs peccat mortaliter: ꝓpter fitionē et simulationem quam in confessione committit. sicut si iudeus aut paganus peteret baptizari: et reciperet baptismū non recta intentione: s3 tm̄ vt derideat xpianos: vel vt lucretur pecuniam: peccat mortalit̄ ꝓpter fictionem: quā in baptismo committit.

¶ Tertius dolor est: q: quotiēs sic communicat: totiēs mortalit̄ peccat: cum indispositus sit ad tale sacramētum ꝓpter peccatum quod occultat. Unde: o bona mulier minus malum eēt ꝓ te si nunq̃ confitereris: et nunq̃ communicares: q̃ sic ficte confiteri: et indisposite communicari. Qñ tot peccata mortalia cōmisisti: quot vicibus sic ficte confessa es. Insuper et tot alia: quot vicibus sumpsisti corp⁹ xpi. Minus maluz esset ponere in os tuum ignem vrētem: q̃ hostiam consecratam.

¶ Quart⁹ dolor. q: oia bona que facis: pdita sunt quo ad grām: cū in peccato mortali facta sint.

¶ Quintus q: si vis saluari: oēs confessiones sic factas: iterare teneris. alias: el trenta milia tene potera. Unde docto. i. iiij. di. xvij. dicunt: q in quattuor casibus: tenet̄ hō iterare confessionē factam: respectu eorundem peccatorū in numero. Duo casus sunt ex pte confessoris audientis, et duo ex parte confitentis.

Primus est propter impotentiaz scilicet quia sacerdos nō potuit euz absoluere ab illis peccatis: qa forte seruantur pape: vel alio superiori: aut forte quia ē irregularis: vel excommunicatus vel depositus: scismaticus: vel hereticus: vel suspensus ab officio: siue a iudice sit suspēsus: nam talis non potest officium sacerdotale exercere.

¶ Secūdus casus est ꝓpter ignorātiā. s. quia sacerdos ē adeo ignorās q nesciuit discernere: vtrum potuerit euz absoluere: vel nō: vel

nesciuit discernē mortale a veniali. ¶ Tertius casus est: et primus ex parte confitentis: scilicet propter malitiam et fictionem: quia s. scienter occultauit aliquod peccatū mortale qđ nō fuit ꝯfessus alias legitime ¶ Quartus casus est propter negligentiā: quia scilicet neglexit vel contempsit facere penitentiam sibi iniunctam: et est oblitus eam. Nam si sciret: et implere vellet eam: non oporteret confessionem iterare. Intelliguntur hi duo casus quando confessorem mutat? Quia si reuerteretur ad eundem: secus esset: tamen distinguendum est: quia aut recenter confessus est: ita ꝙ sacerdos habet memoriam peccatorum confitentis: et tunc non tenetur iterare: aut iam de memoria confessoris elapsa est confessio: et tunc tenetur iterare. Hec Bona. et Pe. de Tar. s. vbi. s. in quarto. Scotus aūt in quarto di. xv. q. i. circa finem dicit ꝙ dūmodo aliquis sit legitime confessus et absolutus: et in proposito habuit: sacerdotali precepto obedire: de necessitate non tenetur vt credo: iterare confessionem: etiam si penitentiam illam: ex aliquo euentu non impleat. A fortiori: si impleat: sed in mortali culpa. Nā talis penitentia: sicut credo: non ē de essentia sacrī: sed quoddam annexum per modum precepti: congrue et rationabiliter dati in quandam vltionem persone offendentis deum: et non tanq̄ satisfactoria deo de priori culpa tali. scilicet satisfactione: sine qua ei deus non indulgeret: q̄uis q̄z de temporali pena que aliquando debetur ratione culpe preterite: sm gradum: qui soli deo notus est: diminuet vel mitigerit: et nisi fieret hic in purgatorio compleretur. Et quantum ad hoc satisfactoria dici potest. Satisfacio autem que est de essentia sacri: est illa que fit deo per meritum Jesu christi confitenti applicatum: in cuius virtute peccata delētur: seu nō imputantur. Patet ergo sm Sco. ꝙ etiam si peccator non faceret penitentiam sibi impositam: confessionem iterare non tenetur: cum talis penitentia non sit de essentia sacri. probatur: quia ecclesia sicut nō potest dispensare ꝙ quis confiteri non teneatur: ita non posset facere penitentie iniuncte remissionem: nec habetur ex aliqua ecclesiastica sanctiōe: ꝙ sit de essentia sa. ramēti: sed bene habetur mandatum ecclesie: ꝙ tales penitētie imponantur: nec dicit ꝙ penitēs non sit absolutus: nisi illam impleat vel nisi in gratia: quia tamen in his quanto plura fiunt bona: tanto melius est: licet ex hoc non sit veritati derogandum: bonum et securum est: ꝙ si penitētiam in gratia non impleant: imponatur ei ꝙ iteret illam: vel aliam loco eius: q̄uis vt credo non sit necesse: si eam quocūq̄ impleuit. Hec Sco. Et sanct⁹ bernardin⁹ in sermōe ferie secūde tertie hebdomode. in. xl. di. euangelio eterno. Similiter etiam: sm quosdam: iterare tenetur: is qui confessus est non contritus: existēs in pe

posito non deserēdi peccatum: q2 confessio facta ex charitatem: non valet. Huius opiniōis est Hosti. et Ray. Contrarie aūt opinionis ē Tho. et Ric. vt in pcedēti sermone dictum est.

¶ Sextus dolor: q2 vt superius dictū ē: si p illo peccato quod hō occultat in cōfessione: faceret maiorem pniam q̄3 Maria magdalena nunq̄3 remitteretur ei: patet hoc exēplo de illa moniali. Idē3 Aug. et habetur in. §. Agite. de pe. di. i. Agite pniam qualis agit in ecclesia: vt oret pro vobis ecclesia. Nemo dicat sibi. occulte ago. ergo sine cā dictum ē: quecūq3 solueritis super terrā: soluta erunt et in celo. ergo sine causa claues date sunt ecclesie dei. frustamus ēuā3 xpī: pmittim⁹ nobis verbis qd ille negat. Hec ille. Ibi dicit glo. super vbo claues. Si. n. sine arbitrio sacerdotis pnia ageretur. frustra claues sacerdotibus essent cōmisse. Igitur omnibus istis consideratis: nullatenus d3 hō verecūdari confiteri peccata sua. O fili mi benedicte. O filia mea benedicta: audi cōsiliū: quod dat tibi spiritus scūs. p os sapiētis eccle. iiij. Pro anima tua: non cōfundaris dicere verum. Est. n. confusio adducēs peccatum. et ē cōfusio adducēs gratiam et gloriā. Dicunt etiā Tho. Ric. et Pe. in. iiij. di. xvij. q̄ nō solum peccata secreta: sed etiā3 manifesta et publica ɔfiteri debet: q2 nō sufficit aliquid esse notu3 iudici: nisi sit ei notū vt forma iudicis. Nam iudex vt dicit. iij. q. vij. c. Judicet. s3 allegata iudicare d3 iō peccata publica: l3 sint manifesta sicut homini: q2 tamē non sunt ei manifesta sicut Vicario dei: d3 ea confiteri. Omnia dicta picula et tormēta intellige q̄ euenient illi q occultat aliquod peccatū mortale quia l3 confiteri venialia sit bonu3 et securum ad salutē: tamē non est necessariū nisi i duob⁹ casibus: vt dicit Bona. in. iiij. di. xvij.

¶ Primo ratione dubij. s. quando qs dubitaret de aliquo peccato: vtrum sit mortale vel veniale. tunc vt fugiat periculum obligatur illud ɔfiteri: sicut si eēt mortale nō q̄ teneat dicere q̄ sit mortale sed narret factum et peccatum confessori: et relinquat iudicio suo.

¶ Secūdo ratione constitutiōis: q2 qui non haberet aliquod peccatum mortale: obligatur semel i anno ad minus ɔfiteri peccata venialia: vt obseruet ɔstitutionē. de pe. et re. Omnis vtriusq3. Idē di. Inno. sup dicto c. Omis. ex quo dicto p3 q̄ religiosi: vt obseruent constitutiones eorundem semel: vel pluries in mēse confitendo: ɔfiteri tenētur ipsa venialia si non haberēt mortalia. Aliqui tamē dicūt: q̄ tales nō tenētur ad dicēdu3 sacerdoti aliquod peccatum in spāli: s3 tātum ad dicēdum: q̄ non credit se habere nisi solum venialia: vt ad cōmunionē admitti possit. Preceptum. n. ē ad obligandum illos qui habēt aliqua: q̄ ɔfiteri debent. Unde si alicui per gratiam colla-

tam eet: vt a pctō veniali imunis eēt: nō teneretur ad illud pceptu3.
¶ Scdo frangitur cōfessio p studiosam diuisionē. ꝛ hoc ē: quādo quis forte habet centum pcā mortalia ꝛ nō vult omnia dicere vni sacerdoti: sz partē dicit vni: ꝛ partē alteri. Quid credis de illa confessione? Dico ꝙ nihil valet: q2 non solum in confessiōe debēt dici oīa peccata: sz etiam omnia vni sacerdoti. Nō intēdere pbo: che quando sei confessato integre ad vno e dapoi p spatio di tempo: ti ricordi qualche peccato che nō te ne possi cōfessare ad vno altro: maxime qñ nō podessi hauer lo pmo. Ma fa che tu malitiosamēte nō diuidi: e nō parti la confessione: q2 tunc nō valeret. Assignat rōnes Tho. i. iiij. di. xvij. quia sicut pceditur in medicina corporali a perito medico: ita procedi o3 in medicina spūali. Medicus autē corporalis: antequā det medicinas: vult videre vrinā: vt cognoscat vniuersaliter totam egritudinem infirmi: eo ꝙ vnus morbus: ex cōiunctione alteri9 aggrauatur: ꝛ medicina q̄ vni morbo cōpeteret: alteri nocumētū prestaret. ꝛ cū nouerit vtrumqꝫ morbum: sic tēperat medicinā: ꝙ vtriqꝫ competit. Similiter ē in peccatis. q2 vnu3 aggrauat: ex adiūctione alteri9. ꝛ illud qđ vni peccato eēt cōueniēs medicina: alteri incētiuum pstaret. Cum quandoqꝫ aliquis ɔtrariis peccatis sit infectus. ꝛ ideo de necessitate omnia peccata que: h3 in memoria oportet: confiteri vni. alioquin nō valet. Sed si aliquod nō habuit in memoria: ꝛ postea recordat: sufficit ꝙ hoc peccatum ɔfitens postea dicat explicite: ꝛ alia in gñali dicendo: ꝙ cum alia multa ɔfiteret: de hoc nō fuit memor. Concor. pe. Idē habet de pe. d. v. c. i. vbi dicit. Caut9 sit penitēs: ne verecundia ductus: diuidat apud se cōfessionē: vt diuersa diuersis velit sacerdotibus manifestare. Quedam enim vni celare q̄ alii manifestāda conseruat: qđ ē se laudare: ꝛ ad hypocrisim tendere: ꝛ semp venia carere: ad qua3 p frusta. i. p partes dicit glo. putat puenire. hec ibi.
¶ Tertio frangit cōfessio p negligētem obliuionem. Et hoc ē: quādo hō cōmisit vnum peccatum: ꝛ q2 nō recordat: de illo: nō ɔfitet: s3 de aliis confitear. Certus ē: ꝙ ista ɔfessio nō ē integra: q2 remanet illud peccatum. S3 pto: valet ne illa ɔfessio: vel tenet ne ille talis dimittēs illud peccatum mortale solum ex obliuione: iterum reiterare confessionem? vel sufficit confiteri tantū de illo peccato illi eidē sacerdoti: vel alii? Rñdit Ricar. in. iiij. di. xvij. ꝙ distinguēdu3 videt. q2 aut tpe ɔfessionis: confitens penitēs adhibuit debitā diligētiam: p ut humana fragilitas pmittit de lege cōmuni vt memoriam haberet oiu3 pcōꝝ suoꝝ mortaliū aut fuit ignorās ignorātia affectata vl crassa. Si. secūdo mō. Credo ꝙ sic q2 ita rō exigit: vt illud idē peccatū ɔfiteatur eidē sacerdoti: si illu3 co

mode

mode poterit inuenire: ⁊ nõ sit ab illo sacerdote: interdicta potestas absoluendi: aut p̄dictum pctm̄ ⁊ alia omnia mortalia p̄ori sacerdoti confessa: ꝑut potest recolere confiteatur alij sacerdoti. Si aūt p̄mo nõ credo: q̄ p̄ori sacerdoti teneat̄ tentione necessitatis: illud pctm̄ cõfiteri: sed sufficit ꝯfiteri alij. Illa.n. p̄ma ꝯfessio valuit: q̄ sicut dicit̄ i l. ij. §. si quid aūt. C. de ve. iu. enu. Omium hēre memoriã: ⁊ in nullo peccare: est potius diuinitatis quã humanitatis. Tenetur tñ ꝯfiteri vt dictũ est de illo pctõ dimisso p ob liuione adhibita debita diligentia vt recordaret̄ alij sacerdoti: q̄a q̄s uis de isto fuerit absolutus q̄ntum ad iudicium ecclesie triũphantis ⁊ militantis: q̄ sacerdos absolue potest de cõfessis: ⁊ de p̄dicto modo oblitis: tñ q̄ absolutio de oblitis debet intelligi sub hac conditione vt. s. qñ reducta fuerit' ad memoriam dicant̄ illi sacerdoti in cõfessione: ab illis potest absolue: ⁊ tenetur illud ꝯfiteri: post eius remotã obliuionẽ: in. d. aūt. ix. iiij. ar. ij. q. i. dicit idẽ: q̄ si aliquis suscipit corpus xp̄i cũ pctõ mortali obmisso per obliuionẽ ꝓcedẽtẽ ex negligentia examinationis conscientie: peccat mortaliter. Sed si illa obliuio ꝓcedit ex insufficientia ⁊ impotentia: nam licet ille talis diligẽter examinauerit ꝯsciaꝫ suã: ⁊ cũ toto h̄ nõ potuit reminisci pcti illi' tũc nõ peccat mortaliter cõicãdo: sed aut ꝯseq̄t̄ remissionẽ pcti: aut re'reducet sibi in memoria v̄tute sacramenti. Idem Scotus.

¶ Quarto frãgit̄ ꝯfessio per simulatam fictionẽ: vnde doc. querunt si sacerdos interroget ꝯfitentẽ: ⁊ ille rñdeat: vtrũ ꝯfessio talis valeat Rñdit Gulielm. q̄ sic q̄ntum ad ea de quib' interrogat. Sed tñ ponamus istum casum. Tu fecisti vnuꝫ pctm̄: vadis ad confitendũ cuꝫ h̄ ꝓposito: q̄ si sacerdos: aut confessor interrogauerit te: de illo peccato dices illud: si aūt non interrogauerit: hẽs ꝓpositũ nullomõ dicẽdi illud ore ꝓp̄o. Peto: ponam' q̄ sacerdos te interroget de illo: ⁊ tu rñdeas q̄ fecisti illõ valet ne tibi illa cõfessio? Dicit dictus v ber. q̄ non: nisi dicas culpã tuã de illo malo ꝓposito. Unde quilibet dẽt ire ad ꝯfessionẽ cũ ꝓposito dicẽdi ore ꝓp̄o omnia pctã sua: etiã si sacerdos non interrogaret: alias vt dictũ est nouũ pctm̄ cõmittit: de quo ẽt committens illud confiteri tenet̄. O bona mulier: tu q̄ vadis ad confessionem dic omnia peccata tua que occurrunt tibi in memoria non expectare di essere dimandata. Similiter: tu ꝯfessore per fugire el dicto periculo induci quelluy che se confessa a dire p se medemo tuti li peccati che cognosce: he che se ricorda notificandoli: che se aspectasseno ad esser dimandati: p modo che altramente nõ ꝯfessarebeno: se non mutano ꝓposito dolendosi ⁊ accusandosi de tali mala dispositione: tale ꝯfessione non vale. Similiter ꝯfessio illa nõ valet: qñ aliquis confitetur alicui sacer-

doti: q2 si dictus sacerdos cui confitetur: nõ eẽt in mũdo: adhuc iste talis confitens obligatur ad ꝯfitendũ illud pctm̃. Licet ergo aliqs libentius confiteatur vni q̃ alteri: ꝛ talis confessio valeat: tamẽ si habet dictũ ꝓpositũ dico q talis cõfessio nõ valet: q2 qlibet tenetur hr̃e ꝓpositum confitendi illud pctm̃ alicui idoneo cõfessori: licȝ illũ aliuz habere non possit.

¶ Quinto frangitur ꝯfessio p diminutionẽ. Dubito q multi putãt ꝛ credunt se esse ꝯfessos ꝛ absolutos: ꝛ tamẽ sunt decepti. E quãdo se crederano andar drieti in su: io ho paura che haverano smarita la via: ꝛ trovaransi cũ lo capo traverso in giu: q2 nõ confitẽtur integre: sed diminute. Nõ enim sufficit dicere pctã: sed oꝫ dicere pctõrũ circunstantias. Unde si ꝯfitetur de peccatis: ꝛ de circunstantijs non: multotiens ꝯfessio nõ valet. Et hic nota: q circũstantia dicitur illud: qd est extra essentiaȝ actus: aliquo aũt modo ipm̃ attingens.

¶ Secũdo nota: q vt dicit sctũs Bona. in. iiij. di. xvij. circũstãtiaꝝ tria sunt genera. Quedã alleviantes pctm̃ quedã trahẽtes ꝛ mutãtes peccatũ ex vna specie in aliã: q̃dã vero aggravãtes. Primas circunstantias homo in ꝯfessione dicere nõ dꝫ nisi in trib9 casib9. Primo qñ a ꝯfessore interrogaretur: q2 tunc debet rñdere verum.

¶ Secũdo qñ presumeret verissimiliter: q si dictas circũstãtias nõ diceret: ꝯfessor scandalizaretur: vel perturbaretur: ꝛ ad malum induceretur

¶ Tertio si tantũ illa circunstãtia alleviat illum actum: q eam tacendo: videtur ille actus peccati mortale illaȝ aũt dicere veniale: vel nullum pctm̃ videretur. Ut si quis diceret q comedit carnes in quadragesima nõ dicendo ulterius videtur mortale. Sed si dicit se comedisse ꝓpter infirmitatem: tũc excusatur a mortali. Exceptis ergo his tribus casibus circũstantias alleviantes peccatũ homo in ꝯfessione dicere non debet: q2 accusare ꝛ non excusare se tenetur. Secũdas circũstantias. s. mutantes pctm̃ de vna specie in aliam: homo ꝯfiteri de necessitate nõ tenetur: vt puta: si aliqd peccatũ in gñe: põt fieri multis mõis specifice: nõ sufficit illud peccatuȝ dicere in genere: sed oportet dicere in spẽ ꝛ pticulariter vt vbi grã Auferre res alienas: est pctm̃ generale: qd potest fieri multis mõis s. aut in occulto: aut in publico per vim aut per vsurã: ꝛ per symoniã aut per iniustã extorsionẽ. Tu igitur qui cõmisisti illud pctm̃. s. q abstulisti aliena: ñ sufficit q dicas te abstulisse aliena: sȝ oꝫ q dicas specifice: q2 si occulte abstulisti: furtũ commisisti: si publice p vim rapinam. Si per mutuum factuȝ: vsuram: ꝛ sic de singulis. Cõfiteri igitur circunstantias trahentes in aliud genus: est de necessitate: vt dicunt Ricar. Pe. ꝛ Alex. de ales. Rõ ẽ q2 vt dicit Phus. vij. phisicoruȝ in generibus latẽt equivocationes multe: ꝛ vbi equocatio: nõ põt eẽ

scientia. In confessiōe aūt opʒ ꝙ ꝯfessor sciat clare ꝯsciētiā ꝯfitēdi ergo. ꝛc. Circūstātias aūt aggrauā tes: que sunt tertie in ordine: de ne cessitate homo confiteri non teneť licet bonū sit ꝛ pfectiōis: ēt illas cō fiteri vt dicunt idē Uber. dicit ꝙ si circunstātie nō sunt notabiliter ag grauantes: vt scientia ingratitudo ꝛ huiusmodi: ꝯfiteri non est neces se. Si vo notabiliter sunt aggrauā tes: tūc confiteri necesse est. Nā ra pienti mille: non sufficit ꝙ in con fessione dicat: rapui aliena: qa hoc verificari posset: si vnuʒ tm̄ rapuis set. Nec vulneranti ꝓximum gla dio sufficit dicere pcussi ꝓximuʒ. Ut aūt sciamus: ꝛ doceamus vos integre confiteri nota: ꝙ ƀʒ Phʒ iij. ethi. c. iij. octo sūt circūstātie no strorum actuum: que in hoc vsu continenť. Quis qd vbi per quos quotiens: cur: quomodo quando. Et has circunstantias in confessio ne confitens dicere tenetur.

¶ Prima est circunstantia psone vnde si confessor non cognoscit te nec conditionē tuā: nec exercitiuʒ debes dicere. Pater ego sum do ctor: clericus: baro ordinatꝰ miles religiosus: ꝛ huiusmōi. Similiter si percussisti aliquē teneris dicere si laycuʒ vel religiosum: platuʒ vel subditum: ꝛ huiusmodi: qr Isido. de summo bono. c. xviij. dicit. Tā to magis cognoscitur esse pctūm: q̄to maior qui peccat hētur. Ideʒ xl. d. Homo xpianus. ꝛ in. c. inter corporalia: de translatione. Dic er go conditionē tuā: ꝛ psone cū qua forte peccasti: si cū subdiacono dia cono sacerdote: milite: doctore: ꝛ huiusmōi. Dicit tamē. s. Boñ. qd aliquādo sufficit in generali dicere vt si quod absit: peccauit cum epo: sufficit dicere: ꝙ peccauit cuʒ quo dam magno prelato.

¶ Secūda circūstantia diciť facti intellecta in vbo quid: qr vt dictuʒ est specifice dicas te rapuisse i via ꝛ quātam quātitatē rerum. O ma ledicte pyrrata: sic dico de te. O sa crilege: nō ēt tu o symoniace. O q iniuste extorques: notate oēs: qa specifice ꝛ pticulariter debetis exp mere ꝛ declarare factū ꝛ opus ve strum: ꝛ nō sufficit illud dicere in genere. Sed dico de pctis carnis: o maledicte adulter: o vginum de florator ꝛ violator: o pessime ince stuose: o tu qui violas moniales: dei seruitio deputatas: o equa dya boli tu. s. maledicta mulier que cō sentis te dehonestari a clericis ꝛ a religiosis: o ribalde qui ad ꝓstibu lum vel ad viduas accedis: ꝛ vos viduꝫ q̄ ꝓphanari: ꝛ violari vos ipsas pmittitis: oēs vos pticulari ter peccata vr̄a debetis exprimere: ꝛ nō sufficit dicere peccasse i luxuria sic vniuersaliter: o nephandissime sodomita: similiter dico tibi. Si le sisti aliquē: nō sufficit dicere sic ge neraliter: lesi vnū: sed opʒ ꝙ dicas: si lesisti eum in psona ꝓpria: in fi lijs: in mancipijs: ꝛ alijs coniūctis psonis suis: vel in rebus: vel in fa ma: ꝛ qualiter: se manifestando ve rum malum sed occultū: vel si im ponendo crimen vel īfamiā falso,

¶ Tertia est circunstantia loci: intellecta per v̄bum vbi. i. dici debet in confessione vbi fuit commissum peccatum: si in loco sacro: vel prophano seu seculari: vel laycali: quoniam peccatum commissum in ecclesia maius est quam commissum in taberna: ceteris paribus: O voy vagazatori e balestrieri che vagezati le femine cū li ochij: nō vi basta cōfessare hauer guardato: vagezato: et desiderato le femine ma bisogna dire: si in ecclesia: missa: vel predicatione illō cōmisistis: et quod desiderastis: si vnā vel plures: et cuius conditionis erāt quas desiderasti: si coniugate: vel non si religiose: vel seculares: et huiusmodi. Similiter tu maledicta femina: que libenter vis concupisci et vagezari: et prestas oculos: et ostendis crura: et discoopertis pect' tuū sicut si esses meretrix fetidissima: si hoc fecisti in ecclesia in missa: vel predicatione: oportet quod tu dicas illā circunstantiam: et quot fuerunt illi: a quib' sic concupiuisti: et desiderari voluisti: et cuius cōditionis erāt si cōiugati: et huiusmodi.

¶ Quarta circunstantia dicitur inductionis: ibi per quos. i. si tu induxisti aliquos ad peccandū: et quot: si vnū: vel plures: quia sic faciendo: interficitur aia: quod maius peccatum est quam homicidiū corporale et quot homicidia cōmisisti. O aia peccatrix quot personas ad peccandum iduxisti blanditijs: ambasiatis: donis et huiusmodi. O misero mundo quanti sono de quelli che per viuere di peccato: de robarie o de vendeta: o de luxuria ne farano peccare vn cētenaro. O tu qui vadis ad rapiendum et ducis tecū multos. O tu qui portas odium: et multi ex tui causa stant cū proposito faciēdi vindictam sicut et tu. O tu qui inducere intēdis aliquā mulierē ad consentiendū tibi inhoneste: anteque peruenires ad finem tui mali desiderij: quot aias occidisti? Certe multas animas. s. nunciorū et lenonum qui sunt mediatores ad inducēdū illam. Similiter ex hac eā faciēs matinatas: vel seruiens illi et ducis tecum cantores et sonatores et huiusmodi. Certe aias oium istorum occidis. O laquee dyaboli femina vana: cū tuis inhonestis ornamentis inducis multos ad concupiscendum te: stando in fenestra: in ostio et huiusmodi. Oēs istos spiritualiter occidis: et in die iudicij omnes inducentes aliquos ad peccandum reddent rōnem aiabus corū et vel aiarum earum: quas abstulerūt a xpo: et posuerunt in ore diaboli. Nā qui cām damni dat: dānū dedisse videtur. de iniu. et dā. da. Si culpa. Oha se he grā peccato a pigliare la roba altrui: et nō se perdona se nō se rēde: de robare lanima: che credi che sia? Pare a te che se ne vada cū laqua benedeta? Certe la cosa nō va come tu pensi: nel di de la morte lo saperay: et recordera ti del dicto de questo pouero frate. Adoncha se conuiene de necessita dire el tuo petō: et la occasione che tu hay data ad altri de peccare: et quante persone hay idute: o cercato o deside

raso d iducēt a pcō. Jō dic p quos

¶ Quinta circūstantia est numeri i. quotiens. El te conuien dire: quāte fiate peccasti in vno: e quāte in vno altro pctō. O blasphematori de dio: nō basta a dire: che hay biasfemato: ma quāte volte. Tu qui non custodis festa: oportet q dicas: q festa nō custodisti. Tu luxuriose: et tu concubinarie: oportet q dicas: q vicibus tale pctūz cōmisisti. Sic et tu mulier: que sibi consensisti et ga aliud est si semel: aliud si pluries. Nā si semel tm̄: tunc vnū peccatū est. Si pluries plura. Et si dicis: quō possum recordari de tot peccatis: cum feceris plura q̄ sint capilli capitis mei? Dico debes i eis pluries cogitare et recogitare: et nō debes esse minus solicitus in fcis anime tue q̄ corporis est substantie. Vñ qñ tu haueSti ꝑstati danari et nō te arecordassi del numero: tu pensaresti tanto: che te recordasti. Si vna ex vicinis tuis diceret tibi ribalda: alia porca alia ebria: et huiusmōi in capite anni scires dicēt. Talis vicina mea dixit me porcam talis ribaldaz. etc̄. de peccatis ergo tuis: quō dicis te nō recordari? Tñ si nō posses recordari de numero: debes dolere: et accusare te: q pro culpa et negligentia tua: nō recordaris punctaliter de numero pctōꝝ tuoꝝ. Et ad minus dicas numerum quē estimas verissimiliter esse. Dic credo tale pctūz me fecisse centies vel pluries: vel minus: ſm q estimas: et addas. Se io lauesse fato piu o mancho: dico meam culpaz. Si ēt talem extimationem facere non potes: inde q̄ tpe stetisti in illo pctō. s. an p vnuz annū vel plus: vel minꝰ ꝫ: q ē verisimile: et tibi videtur q sit: et in tēpore qñ pseuerabas i illo: pcō quāto spesso vel raro cōmittebas illud vbi gratia. Si semel in die: in hebdomada: vel in mense: vel sepius vel rariꝰ: ſm q videbit̄ tibi q sit.

¶ Sexta ē cause ibi cur. i. qua occasione cecidisti in peccatū. si magna vel parua. Nam regula est in theologia q quāto minorē occasionem hꝫ creatura rōnalis ad faciendum vnū pctm̄: tanto grauius est si facit illud: qꝛ maior malitia est. Et ideo dic istas occasiones aggrauantes peccatū tuum. Sed facies oppositum. et ideo male. Dices. n. alleuiantes: et aggrauantes nō: sed tacebis.

¶ Septima est modi ibi et quō. i. debes videre si peccasti publice vl occulte. qꝛ pctm̄ publicum est grauius occulto: ideo ista circunstantia dici debet: vnde Jsa. ij. de summo bo. c. xx. Maiorꝫ ē culpe manifeste: q̄ occulte peccare. Dupliciter. n. reus est qui aperte delingt qꝛ agit et docet. O cōcubinarie publice nota: q non soluz peccas luxuriando: sed ēt malū exemplum dādo. Sic et tu maledicta femina que in hoc pctō pseueras. Similiter tu coniugate: qui non obseruas mandatū honestum in exercitio et vsu matrimonij: siue actus matrimonialis debes dicere modū quo offendisti.

¶ Octaua est tpis ibi: qñ. Debet enim homo confiteri si illud peccatum fuit in die festo: ieiunabili: aut alio ad seruitium dei deputato: quia tunc facit duo petá.

¶ Primo illud principale quod committit puta blasphemiaz et adulterium ludum et huiusmodi.

¶ Secundo facit aliud petũz: quia transgreditur mandatũ dei de custodiẽdo festa. O miseri homines qui diebus festiuis deberetis attẽdere missis predicationibus officijs: et alijs oratiõibus bonis et attẽditis ludis cõmessationib9 ebrietatibus: lasciuijs et vanitatibus: que peccata: si diebus nõ festiuis faceretis essent singularia: sed quia facitis diebus festiuis: sunt duplicata: et ꝯsequẽter digna maiori pena Oportet ergo ꝙ ꝯfiteamur: talia petã fecisse: tale et tale petũm commisisse die dominico pasce: penthecostes et huiusmodi: alias confessio est diminuta. Et ꝯsequenter si homo in confessione dimittit aliquã circunstantiã dictarum confessio est diminuta: et nõ integra: sz fracta: quia aliqñ maius petũ est circunstãtia actus siue peti: quã si act9 siue petũ in se. vt verbi grã. dicis vnũ mendatium simpliciter: nõ intendens nocere alicui ex illo: certe petũm est. Sed diceres illḋ vt poneres in diuisionem inter viruz et vxor: vel vt damnificaretur aliqs: nonne illud mendatiuz videt tibi grauius? Certe sic. Ergo istam circunstantiam: et alias dictas in confessione dicere debes: alias el tren ta milia te aspeta. e va pur la. Rogemus ergo dñm: vt sua pijssima misericordia et sapientia: doceat: dirigat et faciat nos integre confiteri: qua integritate saluare possimus in presenti per gratiaz: et i futuro per gloriã. Amen.

¶ Feria quarta post dominicam de passione: de sanctissime confessionis debita ac diligenti ꝑparatõne: et prudentissima discretione.

Sermo. lxiiij.

Christus assistẽs pontifex. etc. Viso pmo ḋ cõfessionis obligatione: et ij. de eiusdem integritate: restat modo videre de eius debita preparatõe: et discretione: circa pmum nota. ꝙ multe psone ex ꝯfessione minimum vel nullũ fructũ reportant. Bestie si vano a le ꝯfessiõe: o bestiami se parteno da quella: et ḣ non propter aliud: nisi quia impreparati: et indispositi ad illam vadunt. Ut ergo tu anima deuota: ex ꝯfessiõe reportes maximũ fructum ꝑparare te debes diligenter anteqȝ ad eam vadas et ad ḣ te inducere debet.

¶ Ratio

¶ Auctoritas

¶ Exemplum

¶ Primo auctoritas Tullij offõrum pmo. In omnibus negotijs priusqȝ aggrediare: adhibẽda est ꝑparatio diligenter: et Eccle. xviij. Ante iudicium interroga teipsuz: et in ꝯspectu inuenies ꝓpitiationẽ Ante iudicium: supple: ꝯfessionis ꝑpara teipsum. etc. ¶ Exemplum

patet in mercatoribus: qui annuatim cum magna diligentia rōnes et quinternos suos vident et reuidēt: discutiunt inuestigant: calculant: et summant: vt neq̃ decipiātur: neq̃ decipiant. Et tamē si deciperētur: paruum quid esset: cum nō pderent nisi tpalia: que aliquando: velint: nolint: relinquēt. l. in morte. Idem faciunt camerarij: thesaurarij: erarij: seu dispēsatores rez pncipum et dñorum. Si ergo huiusmodi ne decipiantur in pecunijs et tpalibus: ita solicite se pparant: vt bonam rōnem possint reddere de administratione rez dñorum et sociorum suorum et q̃to magis p anima hec pparatio fieri debet: cū anima sit maior thesaurus: que oia tpalia: que si semel perditur p mala cura: nunq̃ reacqri pōt.

¶ Ratio autē: q̄re homo ppara re se debet ante ɔfessionē: vt eā bñ faciat: est. quia: vt dictū est supius post baptismū lapsis nō remanet p salute nisi penitentia: tota ât uis pnie sacramētalis: i ɔfessione consistit: ideo solicite et diligēter fieri dz: postq̃ est negociuz tāte ipoztantie. Preterea: memoria hoium: vt expientia videmus labilis est: nec potest recordari homo qd heri comederit: nisi diligenter et solicite cogitauerit p spatiuz forte vnius hore: q̃to magis si vnius stetit p annū sine cōfessione quomō poterit recordari omniuz peccatorum suoruz plenarie sic subito. Certe difficile: imo impossibile videt. Et ideo dz homo seipsū inuestigare: examinare conscientiā suam. et oia peccata et act⁹ et cogitationes et verba et opationes suas bñ cogitare: vt pparat⁹ sit qñ vadit ad confessionē et sciat dicere peccata sua. vt nō faciat sicut multi: qui dictis duobus vel tribus peccatis nesciunt quid amplius dicant. Et dicunt confessori. pater recordatime li mei peti. O tu sei vn gran sancto: che stato sei vn anno o piu: sine ɔfessione: et nō hai facto se nō dui o vertre peccati: Et si dicis: imo plura feci: sed nō recordor. Ideo rogo te pater vt reducas mihi illa i memoriam: et tu dic: et me interroga. O macharone senza cascio. nū qd sacerdos fuit tecū qñ peccasti? an forte scit diuinare? vel forte habet spm̄ sanctum q̇ sciat peccata tua. Ma patres mei: nō ita leuē. et paruaz extimationē facere debetis de ɔfessione. Preparate ergo vos cum maxima solicitudine: q2 ad hoc tenemur: vt rōne auctoritate et exemplo claruit. Hec aūt ppara tio debita confitenti. ponit Isay. xxxviij. vbi rex Ezechias cū egrotasset ad mortē: conuersa facie sua ad parietē: dixit. Recogitabo tibi oēs annos meos: in amaritudine anime mee. et hec sufficiebat: vt ad mortē se ppararet. Sic et tu in cōfessione facere debes. In qb⁹ vbis tres pparationes intelligit.

¶ Prima: recogitationis. ibi recogitabo.

¶ Secūda: ordinationis. ibi oēs ānos meos.

¶ Tertia: amaricatõis: sibi in amaritudine aie mee.

¶ Primo dicit. Recogitabo. ⁊ si dicit cogitabo: sed addit ppositionem re que scdm gramaticos. non inuenitur nisi in cõpositione: ad innuendũ. q̄ nõ vna vice. sed pluribus: nõ vno die. sed pluribus: nõ vna hora sed pluribus. cogitare dz homo sup peccata sua. Recogitabo. i. iterũ. ⁊ iterũ atq̄ iterum cogitabo facta mea: vt sciam ea dicere confessori meo. Non ergo superficialiter ⁊ pfunctorie. i. negligenter. ⁊ adeo modicũ q̄ sit nihil debemus cogitare sup peccata nostra: sed morose. ⁊ intẽte. Unde oi die cogita sup peccata tua vna hora vel duabus. ⁊ qñ pctã occurrunt memorie. scribas ea: vt tandem scias illa dicere in confessione. vel si nescis scribere. teneas ea menti p aliquam aliam viam vel subito curras ad confessionẽ si commode potes: ⁊ dic ea confessori. ⁊ sic a pocho a pocho. ti va cõfessãdo: ogni di dicendo parte di peti secundo che te veneranno a memoria. ⁊ oẽs ille confessiões pro vna reputabũtur. Nec cõfessor dz tibi absolutionẽ impẽdere: nisi in vltima illarum. Ad hanc recogitationem factorũ nostrorũ monet nos dñs p os Niere. ij. Uide vias tuas in conualle: supple: in mentis humilitate: scito quid feceris cursor leuis. s. tu qui in pmeditate curris ad ɔfessionem.

¶ Secũdo vt hec pmeditatio ⁊ recogitatio factorũ nostrorũ melius fiat: debet homo ordinate hec factã cogitare: ⁊ ex hoc ordine hõ melius recordatur: ideo dicit: oẽs annos meos. Qui. n. diu absq̄ confessione tera in criminibus vixit: hoc recolendi artificio: ⁊ ad memoriam reducẽdi pctã sua: maxime opus habet. Nota ergo septem: que habet homo cogitare subtiliter discutere: ⁊ inuestigare: ⁊ examinare: antequã vadat ad ɔfessionẽ: ⁊ ex istorũ diligenti examinatiõe: fere omnia pctã sua clare videbit: ⁊ pfecte recordabitur. Et si cũ tota illa examinatione: homo alicuius sui peccati mortalis obliuisceretur: deus non imputat sibi: immo acceptat tales ɔfessionẽ: ⁊ illud pctũm oblitum vel reducet sibi ad memoriã vt postea possit illud confiteri: vel remittet sibi illud vt ẽt superius dictũ est. Hec aũt septem que homo debet cogitare: ɔtinenẽ in his duobus versibus.

¶ Etas ⁊ officiũ: status: fortunã locusq̄.

¶ Societas: culpa: memorie cuncta reducent.

¶ Primo nanq̄ debet hõ examinare suas diuersas etates: ⁊ p eas deambulare. s. pueritiam: ⁊ si in ea aliquod cõmisit pctñ: vt furta: mẽdatia: blasphemias ⁊ huiusmodi. Sic discurrere debet ⁊ examinare adolescentiã: iuuentutẽ: virilitatẽ senectutẽ: ⁊ decrepitã etatẽ suã: ⁊ sic ex ɔsideratione istarũ etatum: multa pctã sibi venient in memoriam. ¶ Secũdo examinare debet suos diuersos status: vginalẽ. s. cũ

iugalem: vidualē: ꝛ nuptialē. Cogita bene: si in istis statibus cōmisisti aliquod peccatū. Certe recordaberis multorū. bene cogita. Et si ante desposationē. ꝛ post illam fecisti aliqua mala: inuenies quidē multa.

¶ Secūdo considera tuas diuersas fortunas: sanitatis. s. ꝛ infirmitatis vbertatis: ꝛ paupertatis: aduersitatis ꝛ prosperitatis: ꝛ hmōi. Multa nāqꝫ: diuersaqꝫ peccata ꝯmittunt i hijs diuersis fortunis.

¶ Quarto considera diuersa officia: que pleriīqꝫ exercitasti: forte. s. qꝛ fuisti capitaneus: iudex aduocatus: notarius: ꝛ hmōi. Cogita similiter: si in dictis officijs aliqđ peccatum cōmisisti: Inuenies forsitā: ꝙ multas iniustitias dolos: ꝛ cauillationes cōmisisti. Similiter si exercuisti mercantias: ꝛ artes mechanicas: ꝛ si fideliter. Inuenies ꝙ nō. Et tu agricola: si bene arasti ꝛ fideliter agrū illius qui te cōduxit pro mercede: vel vineā: vel aliqđ huiusmodi ligonizasti. O fabricatores: o sutores: o ceteri artifices: O medici bñ cogitate: si in officiorū vestrorū exercitio cōmisistis aliqua peccata. Certe inuenietis multa vos cōmisisse. Sic dico de mulieribus que filant ꝛ nent lanam vel linū aliorū ꝑ mercede: si fideliter. Sic dico de texentibus: suētibus: ꝛ huiusmodi. Cogita bene: se in alcuna peza di retagli: ꝛ alcuna oncia di lana: ouer de lino de altrui te rimase ne le mane: ꝛ noluisti reddere dominis suis. Et tu madona das ad filandū lanā vel linū: ꝛ vbi dicis te dare quattuor vncias tibi: ꝛ pro quattuor soluis: forte das quinqꝫ vel sex. ꝛ sic pro illis duabus nihil soluis. ꝛ rapis sudorem ꝛ laborem illius paupercule mulieris: sine solutiōe. Sic tibi dico: qui nō soluis ꝓtium ꝛ mercedem tuo mercenario. bñ cogita si tu fecisti fabricare arare: aut seminare ꝛ hmōi. ꝛ si in his cōmisisti aliquā fraudē aut deceptionē. O inuenies tot ꝛ tanta peccata commisisse: ꝙ tu ipse miraberis.

¶ Quinto considera ꝛ pensa diuersas societates quas habuisti: si cum illis societatibus aliquod peccatū cōmisisti: ꝛ si occasione amicorum: sociorū: mariti: filiorū: vxorum: ꝛ parentum tuorū fecisti aliqua mala.

¶ Sexto ꝯsidera diuersa loca vbi fuisti: si in illis cōmisisti aliqđ peccatum. Considera ciuitates castra villas: ꝛ domos: vbi fuisti. nā ex cōsideratione talium locorū: multa peccata ꝑ te facta: ad memoriā reducentur.

¶ Septimō ꝯsidera diuersas culpas ꝛ peccata que cōmisisti: qualiter ꝓcepta legis obseruasti: ꝛ huiusmodi. Unde ꝑsona litterata: bene esset: habere aliquē libellū tractātem de ꝓceptis dei: ꝛ eccle. ꝛ de peccatis mortalibus. ꝛ venialibus. ꝛ deberet totum illum libellū discurrere: ꝛ vbi videt se errasse: bene notare: vt tandē ꝯfiteri sciat. Unde dominus Anto. archi. flo. composuit duos libellos. vnū interrogatoriū

in latino: quod incipit. Defecerūt scrutantes scrutinio: Alium i vulgari ⁊ materna lingua: ⁊ incipit. Omnis mortalium cura: quorum saltem vnum: quilibet legere sciēs apud se deberet habere. Esset.n. vtile pro aia sua: ⁊ suorū.s. vxorum filiorū ⁊ hmōi. Cōsidera ergo si peccasti in superbia: in ira: ⁊ in ceteris peccatis mortalib⁹ si ꝯtra ꝑmū secundū ⁊ tertium ꝓceptū dei vel ecclesie. ⁊ ex tali cōsideratione peccatorum: ⁊ ꝓceptoꝝ: ⁊ quinqꝫ sensuū exterioꝝ multa peccata tibi occurrēt in memoriam. Cogita si corde peccasti: odiū erga ꝓximū tenēdo vel de ꝓximo male iudicando. vel ei malum optando. vel desiderasti aliena. Cogita si ore peccasti blasphemando ꝑiurando: infamādo ⁊c. Cogita si occulis peccasti vagezando: ⁊ alias inhonestates cōmittēdo nō solum oculis: sed ⁊ auribus ⁊ manibus: ⁊ narribus: siue odoratu: ⁊ tactu. Et sic ex ista diuersa cōsideratione ⁊ examinatione: quasi nullum peccatū remanebit: cui⁹ nō recorderis. Et si cum tota hac examinatione alicui⁹ obliuiscaris: certe cum toto hoc: confessio vꝫ. qꝛ ad impossibile nemo tenetur. vt in.l. Impossibiliū. de re. iu. ff. Si aūt nō examinaueris diligenter ꝯsciētiam tuā: vel si examinaueris superficialiter: ⁊ cū modica attētione: ⁊ ꝓpter hoc obliuiscaris alicuius peccati: tunc confessio ceterorum nō valebit. Et si cōmunicaueris cum illo mortali. ꝓpter tuā negligentiā obliuto: eucha

ristiam nō ad salutē: sed ad dānationē summes. Bene ergo te examina: vt nō incurras ad tam magnum periculum. Et hoc sufficit: quo ad secundam preparationē. Accipe tertiam.

¶ Tertia preparatio est amaricationis: que dꝫ fieri in amaritudine animie. Vn̄ quādo recordaris peccatorū tuoꝝ: opꝫ ꝙ habeas displicentiā ⁊ dolorē ꝙ feceris illa: ⁊ nō delectationē: ne placimēto. Dicit enī Ric. in. iiij. tho. ⁊ Pe. d. xiiij. ꝙ qn̄ hō de peccatis suis ex deliberatiōe cogitat illa detestari ⁊ abhominari tenetur. Nō.n. fideliter seruat reparatū fedus diuine amicitie: cui nō desplicet actu: illud qḋ inter ipsum ⁊ deum fuit cā inimicitie: qn̄ de hoc deliberate cogitat. Vn̄ si quis cogitando aliquod peccatum cōmisisse: delectaretur ⁊ placeret sibi cōmisisse: tūc de nouo peccat: qꝛ sibi placet qḋ displicere dꝫ. ꝓpter h̄ Aug. ⁊ habet de pe. d. iij. §. i. Cōtinue dolēdū ē de peccato. Penitere.n. est peccatū tenere: vt semper puniat: i se vlciscere: quod peccando cōmisit. Et ita ille penā tenet: qui semꝑ vindicat qḋ cōmisisse dolet ⁊c. hoc dictum intelligit ꝙ quotienscūqꝫ hō recordat alicuius peccati sui: maxime si deliberate cogitat: illud detestari tenet: ⁊ dolere dꝫ: se illḋ cōmisisse. Ex quo dicto: correlarie do tibi vnū documentum. ꝙ si cōmisisti aliqua peccata delectabilia ⁊ lasciuie: noli morari in cogitationibus eoꝝ: sed cursim ⁊ cito ꝑ currere mētem tuam

inficiant eorum labe: et inclinent ad delectandum: ea cõmisisse. Vñ ecclesi. xiij. Qui tetigerit picem: coinquinabitur ab ea. Per picem intellige lasciuias. per tactum intellige morosam cogitationem earum. Has igitur tres pparatiões fac. O aia deuota: et cõfessio tua erit diligẽter pparata. et ɔsequẽter deo grata: et tibi utilis et fructuosa. alias vero non. Et si dicas. o frater nõ possumus hijs attendere. Sumus. n. occupati in factis nostris. habemus curã familie. et rei publice. et multa alia ardua negocia. nõ possumus stare ad cogitandũ peccata nostra: et examinare vitã nřam. non sufficit nobis tps. Ma pater et frater mi: et que negocia magna ardua inueniri pñt q̃ aie tue negocia? Certe nulla. vis videre quo hoc verum sit? Ponamus q̄ papa mitteret huc duos doctissimos viros: vel magnos platos: archiepos: vel cardinales pro examinatione alicuius cause et determinatiõe. nõne diceres: q̄ illa cã ẽ magne importantie? Certe sic. Et si ipse in psona veniret cum tota curia: diceres: q̄ ista causa est magna ardua. Ita pariformiter dico: q̄ negocia et facta aie sunt tam ardua: et tã magna q̄ maiora hõ habere non põt in hac vita. O fili dei quare de celis ad terrã descẽdisti? quare te hominem mortalẽ fecisti. Quare famẽ: sitim: labores et sudores: infamias iniurias: malediciones: et improperia sustinere voluisti: et triginta continuis annis semp discaciatus: per mũdum pdicare: et finaliter ita crudeliter mori: et totum sanguinẽ tuũ spargere? O igrata aia: O scognoscenti peccatori: nõ per altro: se nõ pli facti de la tua consciẽtia: e p saluare te anima peccatrice. Similiter in die iuditij descẽdet idem xps et ante se congregabit oẽs ratiõales creaturas. Quid i illo iudicio examinabit? Quid discutiet? Quid inuestigabit. Nõ altro: se nõ li facti del aia. Ergo valde ardua sunt aie negocia. Nõne filius dei: hec per aliquã aliã creaturã facere potuisset? Certe sic. Sed voluit p seipsum facere: ad innuendum: q̄ negocia anime sunt multum ardua: et maxime importantie. E tu misero xpiano: aspecti lo venere o sabbato sancto a cõfessarti: et senza alcuna examinatiõe de la tua ɔsciẽtia: dici al sacerdote. Su misere: confessami: che in due parole te spaçero. non ti faro stentare: ne diroti tãte parole come fano q̃ste femine. Stetit forte p annum: et q̄ nõ fuit ɔfessus: et dicit: q̄ expediet in duobus verbis. Lo poueretto confessore occupato: responde: Nõ posso p hora: p donami: ho promesso a multi: che se voleno cõmunicare. Ma ua e pensa li peccati toi. poi ritornati o vero aspecta: che io te vdiro volentieri. Ille impatiẽs nõ vult expectare: Immo turbat et dicit. O bone pater: totum peccatum sit tuum: et eo q̄ nõ vis me audire. Do fili mi: dicit bonus ɔfessor: expecta modicum: et cogita peccata tua: et noli venire sic inconsiderate et bestialiter

ad ꝯfessionē. Dicit ille: a proposito. mi pare mille anni di andare a mágiare: e tu me voi far aspectare et nó mi voi ꝯfessare. Ti prometto che non mi confessaro questo anno: ne mai piu p tuo amore. Uolta li le spalle: et partesi murmurando del ꝯfessore. et credesi far dáno ad altri: e lo dáno he pur suo. Non si debe fare cusi: fili mi: sed diligenter debes examinare ꝯsciētiā tuam: vt dictum ē: q: si mercatores: sic etiā ē dictum: tam sepe et tam solicite reuidēt: et calculát rónes et quinternos suos: vt nó decipiátur: quáto magis debeno el peccatore e la peccatrice reuidere li facti del aia sua che e lo maiore thesauro che habi in questo mundo. Unde vale piu vna aia: che cētenara et migliara d mundi. E se q̄sto p̄ciosissimo thesauro se pde: p mal reuedere: o per negligētemēte examinare la rasone: mai piu poterasse reaquistare. O ciecco: et pazo mundo. O iniqui et miseri mortali. O anima pouerella et suenturata: a man de chi sei venuta: a dire che tāta fatica si meta per vno pocho di luto: e di feza del mundo: lo quale al dispecto de la barba toa: ti ꝯuera lassar a la morte: e p lanima: p laquale lo figliol de dio volse esser crucifixo: n̄ voi fatigarte: et pēsare pur meza hora del di li fatti toi. Credemi credimi che se nó te examini bene: ancora te ne pentirai. Sed nota q dicit recogitabo tibi. non voria che credesti: che quella parola tibi me fusse caduta intra le deta. i. che mi lauesse scordata. Hoc enim dicit: ad innuendum: q vt illa examinatio cōscientie bn̄ fiat: dz fieri solitarie corā deo. nó in plathea. non in colloquijs: sed in camera: vel in aliquo angulo secreto: vt dicit ps. Meditatio cordis mei i ꝯspectu tuo semper. Pone ergo te in aliquo loco secreto: in quo nō sit nisi deus et tu: et tunc examina ꝯsciam tuā: et ora eū: vt te adiuuet ad recolēda peccata tua. Dic. O domine adiuua me: memoria mea labilis ē. Non possum recordari pctōrum meorum: pcō: te qui oia nosti: vt ea mihi in memoriam reducere velis. Et sic faciendo eris excusatus. Et si non oium recordareris: postq̄ adhibuisti diligentiā possibilē tibi: vt omnia ad tuā memoriā reducerent. Hec dicte p̄parationes sunt ex pte ꝯfitentis. Sed et alie p̄paratiōes ex pte ꝯfessorū fieri et adhiberi debent. Si. n. ꝯfessor videt cōfitentē in p̄paratū: dz sibi dicere: q teneatur cū p̄paratione venire ad cōfessionē: et dolere de sua negligentia et in p̄paratione: et pponere se emēdare. Et tunc audiat ꝯfessor ipsū ꝯfitentem. et primo pmittat dicere quicqd recordat. et postea examinet eū: et interroget diligent: q: tenetur. Ratio ē: q: ipse est iudex: et habet cās ꝯfitentiū iudicare: et diffinire. Hoc autē nō pōt: nisi primo cognoscat eas. Ideo si penitēs nō dicit sufficient: ipse ꝯfessor interrogare tenetur. Preterea: Ipse ē pater confitentium: et eos diligere tenet: et ꝯiūr co vtilitatē facere quā

tum pôt. Et iō Aug. et habetur de pe.d.vj.c.i. Diligens inqsitor: sub tilis inuestigator: sapienter et quasi astute interroget a peccatore: quod forsitan ignorat: vel verecūdia vellit occultare. Cognito itaqꝫ crimine: varietates eius nō dubitet inuestigare: et locū tps: et ceteras circūstātias: quibus cognitis: assit beniuo lus: paratus erigere: et secū onus portare: habeat dulcedinē in affectio ne: pietatē in alterius cause discre tione in veritate adiuuet. cōfitentē orando elemosynas faciēdo: et cete ra pro eo bona. semp eū iuuet lini endo. consolando spem pmittendo. et cum opus fuerit etiam in cre pando: doleat loquendo: instruat operādo: sit particeps laborum: qui vult particeps fieri gaudeorū. Dicit glo. super vbo: subtilis inuestigator: Argumētū qꝫ spāliter a penitente querendum est: an hoc an il lud cōmiserit. Aduertendū est tñ. qꝫ si confessor examinando penitētē nouit peccatum in spē: nō opꝫ parti cularius querere. Verbi gratia. Si coniugatus cōfitetur: non seruasse debitū in actu coniugali: sufficit. Nam habetur: qꝫ hoc peccatum con tra naturā est. ideo nō oꝫ alias parti cularitates querere. Et.c.ois. de pe. et re. dicit. Sacerdos sit discretus et cautus et more periti medici supin fundat vinū et oleū vulneribus sau ciatis: diligent inquirēs et peccatoris circūstātias. et peccati: quibus prudent intelligat: quale ei oꝫ pbere auxiliū et cuiusmodi remediū adhiberi: et diuersis expimētis vtendū ad sa nandum egrotum. Et hec sufficiāt quantū ad preparationē. Sequitur de cōfessionis discretione. Nam et ipsa debꝫ fieri discrete: sicut et alie vre opationes: vt in tractatu de ie iunio supra diximus: si bn memi nistis. Circa confessionis igitur di scretionē est notādū. qꝫ cōfitēs dꝫ eē discretus in eligendo sibi cōfes sorē: qui pro eo sit idoneus et suffi ciens. Nō. n. sic indifferent debet ire ad quēlibet: Immo dꝫ discu tere diligent: si est idoneus: vel nō. Et si inuenit eū idoneū: confiteatur ei: sin aūt: minime. hinc Aug. et habe tur de pe.d.vj.c.i in pncipio. Qui vult peccata confiteri: vt inueniat gratiam: querat sacerdotē scientem ligare et soluere. ne cum negligens circa se extiterit: negligatur ab eo: qui eū misericorditer monet et pe tit: ne ambo in foueā cadant: quā stultus euitare noluit. Sm Alex. de ale. in. iiij. pte sue summe. scire sol uere et ligare: est scire ondere confi tēti que requirūtur ad solutionem a peccato: et ligare cum penitentia competēti. Cōfessor aūt vt sit ido neus: tres conditiones dꝫ habere.

¶ Prima est: scientie claritas.

¶ Scda: conscientie serenitas.

¶ Tertia: potestatiua auctoritas.

¶ Primo nāqꝫ dꝫ esse sciēs et do ctus: nō ignorans et cecus. Et hoc pbatur ratione: et auctoritate. Rōne sic. Ponamus qꝫ aliquis cecus vult ire ad aliquē locū: et nō videt: que rit tamē qui ducat illū. Nunquid ille cecus dimittet se duci ab ali quo ceco? Certe nō. Et si hoc fecer

rit: vtriqꝫ imminet ꝑiculum. Illaꝫ inueniet foueam in via: ⁊ ambo cadent in illã. Dʒ ergo: vt ductor ceci: sit illuminatus. vt ⁊ se: ⁊ queꝫ ducit a periculis liberet: ⁊ finaliter ad portum salutis ꝓducat. Sic ad ꝓpositũ. Peccatores sunt ceci: ⁊ cupiũt saluari ⁊ duci ad gloriam paradisi per ꝯfessionẽ: siue per confessorem. Si vadũt ad confessorẽ ignorantẽ: cũ ipse sit cecus: ⁊ peccatores ceci: ambo in foueam cadunt: vt dicit mat. xv. idest: cum nec ꝯfessor: neqꝫ ꝯfitẽs cognoscat peccatum mortale peccans nõ corrigere: ⁊ cõfessor nõ ꝓhibet. Et sic vterqꝫ se trouerano a casa calda.

Propterea ꝯfessor dʒ eẽ illuminatus ⁊ sciens: ⁊ clarius: vt sua sciẽtia ⁊ claritate atqꝫ cognitione: ducat ꝯfitẽtem ꝑ viam rectam vsqꝫ ad gloriã celestem. Ideo Augu. ⁊ habetur eo. c. i. de pe. d. vj. Caueat spũalis iudex: vt sicut nõ commisit crimẽ nequitie: ita nõ careat munere scie. Dʒ ꝙ sciat cognoscere: quid debeat iudicare. Iudiciaria enim potestas hoc expostulat: vt quod dʒ iudicare discernat. Unde sicut in veteri testõ: vt leui. xiij. iudicare de lepra: vel nõ lepra: ⁊ de differẽtijs lepre: sacerdotis erat officium ⁊ vniusquisqꝫ iudicio sacerdotis iudicabat leprosus vel mũdus: sic sacerdos euangelicus dʒ tantã ꝯsciẽtiam habere: siue sciaꝫ: vt de differentijs spũalis lepre ⁊ peccatorum: iudicare sciat: alias indignus est illius officij dignitate. Gui Durandus ordinis minorũ in summa sua dicit. ꝙ si sacerdoti deficiat scia. s. q: nescit discernere inter mortale ⁊ veniale: vel q: confitens intricatos casus habet: ⁊ cõfessor eos nõ intelligit iterãda est ꝯfessio. nisi confitens esset iurisperitus: ⁊ super hoc confessorem instrueret. Tho. aũt in. iiij. d. xvij. in expositiõe littere dicit. ꝙ scia lʒ nõ magna: tñ tanta dʒ esse: vt sciat discernere iter pctm̃ ⁊ nõ peccatum ⁊ peccatũ mortale ⁊ peccatuꝫ veniale. Et si in aliquo esset dubitatio: posset recurrere ad discretiores. Ricar. aũt in. iiij. di. ꝙ confessor dʒ scire diiudicare differentias gñis mortalis ⁊ venialis in grosso: etiaꝫ in generali ꝙ nõ dʒ sacerdotẽ scire artificiosam distinctiõeꝫ peccatoruꝫ: nec q̃stiones subtiles. Circa istam materiam: scũs Bernardinus ĩ sermone. ferie. vj. post ꝑmam dñicam q̃dragesimale in q̃dragesimali de xpiana religione dicit. ꝙ cum ꝯfessor sit sacerdos: doctor: ⁊ iudex: aliqua dʒ scire vt sacerdos: aliqua vt doctor: ⁊ aliq̃ vt iudex. Inquantuꝫ sacerdos: scire: dʒ q̃ sit debita materia ⁊ forma cuiuslibet sacramẽti: cuius est minister: ⁊ modum rite dispẽsandi. Inquantum doctor: debet scire fidei fundamẽta. Inquantũ iudex: tenet scire discernere inter lepram ⁊ leprã: saltem in his peccatis: q̃ omnibus sunt noticiora.

Tertio tenetur scire dirigere penitentẽ ꝑ viam necessariam ad salutẽ ſm statũ cuiuscũqꝫ: quẽ in cõfessione suscipit audiẽdũ. In alijs

runt: in quibus sapiētes dubitāt: confessor dʒ tātā discretionē habe re: q saltē sciat de huiusmodi du bitare: & iudicare q non est proce dere in eis sine superiorꝰ ꝯsilio. ad quem debeat & possit remittere penitentem.

¶ Tertio dʒ scire que sint peccata mortalia & que venialia in gñe sal tē & in communi.

¶ Quarto dʒ scire etiā ſm hosti. q̄ pertinēt ad dispēsationes: abso lutiones: & restitutiōes illicite acq sitorum. ad bella pncipū & cōmu nitatum. ad talias. & exactiones eo rum & ad cōtractus mercatorum: vtrū sint liciti: vel illiciti. vt p hoc sciat vtrū ꝓhibere debeat ꝯfitentē: vel suspendere a cōione: an licētia re: vel vtrum ille teneat ad restitu tionem: vel nō. Nam cum sit pce pti semel in anno summere corpꝰ xp̄i: si ꝯfessor ꝓhibeat illum cōica re: qui peccata mortale non hʒ: q2 forte iudicat illicitū esse: quod lici tum ē: tā ꝯfessor: q̄ʒ penitens in fo veā cadūt: nisi forte ꝓbabilis igno rātia excuset illū. puta. q2 habuit doctorem aliquē autēticum: vel fa mosum: cuius opinioni innititur. Archi. aūt florē. di. q cōfessor dʒ pmo scire discernere inter pecca catum: cui annexa ē aliqua senten tia excōicatiōis interdū irregulari tatis: vel suspēsionis: & peccatum: cui nō ē annexum aliqd tale.

¶ Scdo inter peccatum mortale & veniale saltē quo ad cōia.

¶ Tertio inter vnā spēm peccato rum & aliā. Nō. n. sufficit confiteri in genere: sed in vltima spē: vt su pradictum est.

¶ Quarto inter petūm cui anne xa ē obligatio satisfactionis: vel re stitutionis: & peccatum. vbi nō ē talis obligatio. Nam in pmo casu non solum peccator debet dolere: sʒ etiā satisfacere. h ille in interro gatorio: Defecerunt. Ex his patʒ: ſm q infert Durandus. vbi. s. & scūs Bernardinus: q si ꝯfessor nō ē expertus in casibus: ita q nec p se iudicare: nec etiam dubitare sciat cū periculo aie sue audit ꝯfessiōes. Illi etiā: qui sibi cōfitētur: & sciūt imperitiā eius: nisi iterū ꝯfiteātur homini: qui in huiusmodi noscat cum scia iudicare: pereūt simul cū ꝯfessoribus. Qui aūt nō ordinant nisi ex deuotiōe: vt missas celebrēt sicē quidā deuoti religiosi: qui non hñt aiarum curā: nec audiunt con fessiones: non sunt astricti ad sciē dū huiusmodi. Sed q curā aiarū recipit: & tenet ꝯfessiones audire: vel se ingerit eis: nisi hēat sciaʒ cō petētē: vt dictum ē: mortalit pec cāt ꝯfessiones audiēdo. & qui eum instituit amplius peccat: & institu tum ministrare: pmittēs etiā pec cat mortaliter si sua interest huiꝰ modi prohibere. Sed heu quid dicam? Multi inueniuntur: qui vix legere sciunt: & tamē curā ani marum & officium audiendi con fessiones secure exercent: & audiūt quēlibet etiam intricatissimum in casibus ita obscuris & difficilibus q si superueniret Jo. an. anto. de bu. & ipse gratianus cū difficulta-

te scirent respōdere. ⁊ cū, ipse cō fessor in scholis vel in colloquio ⁊ colloquutione sociali non auderet respondere de minima questione ⁊ tamen si responderet minus be- ne licet forte erubescendi inde cāz haberet. nullum periculū sibi vel auditoribus immineret. confessio nes autem audiendo: si non recte iudicat: seipsum ⁊ confitentem in foueam pditionis inducit. Ideo o ꝯfessor: audi quid dicat gregori⁹. in primo sui pastoralis. c. i. Nulla ars doceri ꝑsumitur: nisi prius in tenta meditatione discatur: Ab im peritis ergo: pastorale magistrum qua temeritate suscipit: quādo ars artium ē regimen aiarum? Idem in. c. Cum sit. de eta. ⁊ quali. prefi- ciendorum. In quo capitulo: mā dat papa epis: vt omnes ꝓmouē dos ad sacerdotium instruāt: ⁊ in forment p seipsos: uel p alios ido neos super diuinis officijs: ⁊ ec- clesiasticis sacramentis: sub pena vltionis grauis: q: vt ibi dr in fi. sanctius est: maxime in ordine sa- cerdotum paucos bonos: q̄ mul tos malos habere ministros: q: si cecus cecū duxerit: ambo pariter i foueā dilabūtur. Facit lex dicēs. Melius est pauca agere caute: q̄ multis interesse periculose. In au tētico de tabelli. circa mediū col. iiij. Et in. l. tanta. de vete. iu. enu- cle. C. O ꝯfessor nota: q alij artifi ces: si sint ignorātes: peccant illaz artē exercētes: magis tamen tu peccas: ⁊ quilibet alius curam ha bēs aiarum: si sitis ignorātes. Nā

ex ignorātia aliorum artificum lz damnificētur aie dictorum artifi- cum ignorāter exercētium dictas artes: nullum tātū periculū immi net. aiabus ꝓximorum aliorum. Nam si ille sutor vel edificator ne sciunt bñ exercere artes eorū: pec cāt quidē. ⁊ tenētur satisfacere dā na: que inde ueniunt dānificatis. Ipsi tamē damnificati: nō recipi unt nisi dānū reale ⁊ ꝑsonale. Ars vero medendi corporibus: ⁊ si no ceat corpoporibus ꝓximorum: si fiat ignorāter: tamē nō animabus ꝓximorum nocet: sed tm̄ medico rum. Regimē autē animarū: ⁊ of ficium ꝯfessiones audiēdi: si ab i- peritis exercetur: nocet. ⁊ animab⁹ ꝯfitentium ⁊ ꝯfessorū. ⁊ ideo ma ius pcīm est. Propter hoc. ij. pa ralipo. xix. c. precipiens Iosaphat iudicib⁹ ait. Uidete quid faciatis. Non enim hois exercetis iudiciū: sed dñi. ⁊ quodcūqꝫ iudicaueritis in vos redundabit. Sit timor dñi vobiscū: ⁊ cum diligentia cuncta facite. Sed mirū est: q hierony. ad Euagriū. de melchisedech di. Imperitia ꝯfidentia: eruditio ti- morem creat. Erit vnus doctor pe ritissimus. quē ꝯsulet aliquis sup re aliqua temporali: ⁊ nō erubescit doctor ille dicere. reuenite cras: vel post cras: quia nūc ita improuiso nescio rūdere. ⁊ vni ꝯfessori igno rātoni che vi sia dato de vno bon bastone: nō dubitareti: ma in me za hora determinate mille casi ob scurissimi: che baldo ⁊ bartholo ne dubitarebeno. Ha patres mei

ꝯsiderate

ɔsiderate ꝙ si ex malo ɔsilio: vel si mulatione quis aufert rem alicui: ꝛ dat illi qui eā habere nō dꝫ pec- cat restituere tenetur: ꝛ se non resti tuisse: ne va a casa calda: ꝛ ꝓpter ħ doctor timoratus: antequꝫ ɔsulat vel diffiniat vult diligenter stude- re ꝛ tu ɔfessor de aiabus: nec stu- des: nec curas qualiter de eis iu- dicare debeas: credime che nel di de la morte te ne auederay. Chi ñ sa ben scorticare: guasta la pelle: ꝛ cusi ch nō sa ben ɔfessar: a casa del dyauolo se ne va.

¶ Secundū ꝙ ɔfessor debet hēre ꝯscientie serenitas. Debet enim ɔfessor nō solū esse doctus: sed bo nus: ꝛ absqꝫ pctō mortali. Et pro- batur: rōne: auctoritate. Rōne qui dem sumpta ex parte sui.

¶ Secūdo ex parte ɔfitentis.

¶ Tertio ex pte xpi quē repñsentat.

¶ Primo namqꝫ dꝫ esse sine pctō mortali ɔfessor pp se: qꝛ si cuꝫ pcō mortali administrat beneficiū ab- solutiōis alicui ɔfitenti peccat mor taliter: ꝛ tot pctā mortalia cōmittit quot psonas in ɔfessione audit: ꝛ eis absolutionē impendit: vñ dyo ni. pmo. c. ecclesiastice hyerarchie dicit: ꝙ malis ñ ē fas ēt symbola tā gēt symbola. i. sacramētalia signa. Idē dicit in epistola ad Emophi sum. Tho. ēt in. iij. pte. q. lxiij. ar. ij. ɔcordat. Ne ergo sacerdos pec cet mortaliter tot vicibus: oportet vt cū audit ɔfessiones aliorū: ipse habeat ɔscientiam serenam ꝛ mun dam a pctō mortali. Prius. n. de bet ipse ɔfiteri qꝫ aliorum ɔfessiōes audiat: vel si ɔfitendi ɔmoditatem nō habet: oꝫ ꝙ peniteat ꝺ illo pcō cū ꝓposito ɔfitendi: qꝫto cito opor tunitatē hēbit. Nec solum dꝫ esse mūdus a pctō mortali: sed esse de bet firmus: solidus ꝛ approbatꝰ p bonitate vite ꝛ ratio est: qꝛ si nō es- setꝰ firmus in bona voluntate ꝛ in timore dñi: faciliter pp offm̄ audi endi ɔfessiones: cadit in aliqꝺ pec catū mortale: ex eo ꝙ audit i ɔfes- sione talia pctā: ꝙ eius animus in citatur ad malum: ꝛ ex incitatione animi: sequit̄ ɔsensus mentis: ꝛ ex ɔsēsu: opꝰ ꝛ sic maculatus est: vñ Grego. Difficile est fontē nō tur- bari vbi sordes lauant̄: fm Alex. de ales: illa incitatio ad maluꝫ est meritoria: si viriliꝰ ei ɔcedit̄: mor tifera vero: si ei ɔsētitur. Jō Aug. ꝛ hētur in. c. i. de pe. di. vi. Sacer- dos cui onus offertur pctōrum ꝛ ante quē statuitur ois lāgor: i nul lo eoruꝫ sit iudicandus: que i alio iudicare est ꝓmptus. Judicās. n. alium qui est iudicandus: ɔdēnat seipm cognoscat ergo se: ꝛ purget in se: quod alios videt sibi offerre. Infra ponit exemplum de adulte ra: quā nullus phariseorū lapida uit: qꝛ nemo eoꝝ: sine mortali pec- cato erat. Deteriores itaqꝫ in hoc sacerdotes: qui audiunt alios pec catores: ꝛ pniam imponunt: cum ipsi sint ꝑus purgandi. Bernar. ēt in sermone. xviij. sup Can. di. Tu frater cui firma charitas nōdum est: sed adeo tenera ꝛ arūdinea: ꝛ vt omni flatui credat: qua fronte alie na vulnera curare aut ambis: an

notandum

acquiescis? Noli esse nimis iustus
sufficit tibi: si diligis proximũ tuũ si
cut teipsum. Nõ.n. salutẽ ꝓximi
debes querere: cũ salutis ꝓprie de
trimento: hec ille. Sed sunt aliqui
fragiles ꝛ ignorantes: qui non ꝯsi
derantes insufficientiã: sub pallio
potiꝰ cupiditatis ꝗ̃ charitatis offiñ
ꝯfessionis exercẽdo: seipsos ꝑcipi
tãt. Nõ.n. est charitas: que destru
it charitatẽ ꝓpriam cũ ois chari
tas hominis a seipso incipere debe
at. Et vt supradictuȝ est: sanctiꝰ est
paucos eẽ ministros ꝛ bonos: ꝗ̃
multos ꝛ malos.

¶ Secundo debet ꝯfessor esse bo
nus ꝓpter ꝯfitentes. Aliquotiens
enim pctõr vadit ad ꝯfessioneȝ vt
emundet ꝯscientiam suam a prete
ritis pctis: ꝛ fit magis imundus.
ex eo ꝙ ꝯfessor incitat ꝛ īducit ꝯfi
tentẽ ad malum suis blanditijs ꝛ
donis: vel ꝓmissionibus ꝓtiosis
Nã q2 forte ipse est hereticus ꝯfitẽ
tẽ inducere conatur ad suũ errorẽ
Similiter inueniunt aliqui: q mu
lieres ꝯfitentes inducunt ad malũ
s. vt eis ꝯsentiant ad inhonestateȝ
ꝛ lasciuiam: ꝓpterea multũ caue
re debẽt iuuenes mulieres: ne ꝯfi
teantur lasciuis iuuenibus ꝛ inho
nestis: malisqȝ ꝯfessoribꝰ: ꝛ maxi
me si in fedas luxurias lapse sunt.
Unde istud ꝯsilium seu mandatũ
non traho a capite meo: sed a spũ
sancto per os sapientis dicẽtis Ec
cle. iiij. Ne subijcias te omni homi
ni pro pctõ. i. nõ ꝯfitearis indiffe
rẽter omni sacerdoti: sed bene ꝯsi
dera: si ille ꝯfessor est bone ꝯscien
tie ꝛ timorate: ꝛ tũc ꝯfitere sibi alt
non: hinc etiã Eccle. xxxvij. A ꝯsi
liario malo: serua aiam tuã. Et tu
qui hẽs curã alicuius puelle iuue
nis siue sit ꝯiugata: siue nõ qñ eaȝ
vis ducere ad ꝯfitendũ: bene aperi
oculos tuos: ꝛ vide ad quẽ ꝯfesso
rẽ ducis eã: ꝛ non andar cusi a la
ciecha: per che se poy capita male
tu ne hauerai dãno e v̓gogna: o fi
lia mea: qñ el ꝯfessore ti ꝯfessa: o
vero te ꝯsiglia da alcuna cosa ne
cessaria: vedi se luy dice alcuna pa
rola suspeta: ꝛ ihonesta: vtputa di
cendoti: che el te vole vn gran ben
ꝛ huiusmodi dicas ei. Bene ti le
ui dio e li sancti: ꝛ leuati danãti: ꝛ
lassalo come vno asino: Unñ Ric.
Tho. ꝛ Pe. in. iiij. di. xvij. dicunt.
Qd si mulier ꝓbabiliter ꝯiecturat
ꝙ si ad aliquẽ sacerdotẽ accederet
ipse eam ad malũ solicitaret: q2 for
te ꝑterito tpe eam ad malum soli
citauit: vel cũ eo peccauit: vel sentit
se ita fragilẽ: ꝙ ꝓbabiliter timet:
ne loquendo illi sacerdoti instiga
retur stimulo ꝯscientie pp recorda
tiones ꝛ delectationes nephãdas
q2 forte fuit cũ eo delectata: non te
netur isti sacerdoti ꝯfiteri: ẽt si eẽt
suꝰ sacerdos parrochialis: nec ha
bere posset aliqueȝ ꝯfessorẽ ꝑuile
giatum cuiusmodi sunt mẽdican
tes Sic põt ꝯfiteri alij sacerdoti:
ẽt si non sit de ordine mẽdicãtiuȝ
minorũ. s. ꝑdicatorũ: ad quos qui
libet libere põt accedere: dũmõ sint
ꝑntati dyocesano: vt supradictum
est: dȝ tamẽ ꝯfiteri si vult alicui sa
cerdoti nõ ꝑuilegiato petere aut pe

tere facere licentiam ab illo suo sacerdote parrochiali vel a superiori: vt illi alij non ꝓuilegiato possit ꝯfiteri. Qꝺ si malitiose dare licentiam recusarẽt: h̄ nõ ꝓhiberet: qn illa mulier possit alteri sacerdoti nõ ꝓuilegiato ꝯfiteri. Ratõ est: qa cũ sacerdos ꝑrochialis possit recusari pp ignorantiã. vt in. c. placuit de pe. di. vj. multo fortius pp maliciam. Nã periculosius est mulieri penitenti: si sacerdos conat̃ eam ad pctm̃ inducere: q̃z si nesciat sibi ꝯsulere. Immo ẽt: si non posset hẽre copiã ꝯfessoris boni: dꝫ magis eligẽ ꝯfiteri layco: vt dĩc Tho. vel sufficit ꝙ peniteat: ꝛ hẽat ꝓpositum ꝯfitendi: qñ hẽre poterit copiam ꝯfessoris boni. Nec in h̄ trãsgreditur mandatũ ecclesie: q꞉ ꝓcepta iuris: nõ se extendunt ꝯ charitatẽ: nec etiã fit iniuria sacerdoti: q꞉ ꝓuilegiũ meretur amittere: q ꝯcessa sibi abutit̃ potestate. vt in. c licet. extra. de regularibus: cũ al. io. suis ꝯcordan. Si h̄ vera sunt ꝺ sacerdote parochiali cui homo parrochianus subijcit̃: multo magis si nõ est parrochialis: sed alias ꝓuilegiatus: ad quẽ accedere ꝓ ꝯfitendo non cogitur a iure. Dicit tñ Ricar. Qꝺ si mulier ꝯmisit aliqꝺ pctm̃ cũ suo ꝑrochiali ꝑsbytero: vt credat ꝓbabilr: ꝙ nec ex pte sui nec ex pte sacerdotis imineat periculum: si ꝯfiteatur eidẽ: tũc tenet̃ ꝯfiteri pctã sua alia: ꝛ etiã illud qꝺ cũ eo ꝯmisit: ꝛ ipse de illo põt eam absoluere: sicut de alijs. Si autem nõ est sacerdos parrochialis: ille cũ quo peccauit: nullomodo tenetur sibi ꝯfiteri: sicut nec tenebatur: añq̃ȝ illꝺ pctm̃ ꝯmisisset cũ eo: si tñ sibi ꝯfitetur: ꝛ penitet: ꝛ ad maluꝫ amplius non inducitur: ꝛ ille ꝯfessor absoluit eam: absoluta est.

¶ Tertio ꝯfessor debet esse bonus pp institutorẽ sacramẽti ꝯfessionis s. xp̄i: cuius vicarius ẽ ipse ꝯfessor. Magnũ quidẽ honorẽ facit pape regi: ꝛ imperatori: eoꝝ ꝯmissarius si bene se gerit ꝛ honeste: in officio sibi ꝯmisso: ita ꝙ si huiusmõi cõmissarius est bonus: laudat̃ ꝛ magnificatur ẽt cõmittens: quem repsentat: ꝛ cuius gerit vices. Cum ergo ꝯfessor repńtet in terris xp̄ꝫ cuius vicarius est ipse ꝯfessor: ꝛ cuius vices gerit: in offõ qꝺ exercet bonus esse debet: vt faciat honoreꝫ dño qui ei hoc offm̃ commisit: iõ Leui. xix. Sãcti estote: qm̃ ego sãctus sum. Tunc. n. sacerdos dr̃: sãctus: quando est sine pctõ mortali Et sicut ꝯmissarius si est malus inhonorat committẽtẽ: ita ꝛ ꝯfessor malus xp̄m. Sed dicet aliquis: o frater quid faciã: cũ nõ reperiãtur tales ꝯfessores docti ꝛ boni? Cui ergo confitebor? Oportet ꝙ aut ꝯfitear vni ꝯfessori carenti altera dictarum duarũ ꝯditionum: aut qꝺ ꝯfessionem dimittaꝫ. Rñdeo si nõ inueniũtur ꝯfessores ydoneos ꝛ sufficientes: do tibi optimũ remediũ Scis quod est? Nõ facias pctã: ꝛ si facis: facias pauca ꝛ leuia ꝛ parua: vt qlibet sufficiat tibi: ꝛ sciat te absoluere. Et si dicis. De pteritis quõ faciam? Cui ꝯfitebor? Rñdet

noťan

Aug. et hetur. de pe. di. vj. c. primo. Qui ergo omnino confiteri sacerdoti meliori quam pot confiteatur. h. ille. Unde sicut pro corpore mortali et corruptibili: homo querit et si ei multum laborare et magnas expensas facere oporteat: sufficientem medicum et peritiorem ita etiam pro anima facere debet. Immo a fortiori etiam si deberet ire per multa miliaria. Et si cum toto hoc labore: inveniri non pot sufficiens confessor: tunc observetur consilium Aug. s. meliori quam pot inveniri confiteatur. Et nota quod in confessore potius debet homo attendere bonam conscientiam: quam scientiam quia: vt dicitur in. c. nisi cum pridem. §. pro defectu. extra. de renuntiationibus. Sepe defectum scientie: supplet charitas Patet hoc in sancto Nicolao: et in pluribus alijs: sed scientia non supplet defectum bone conscientie: immo scientia cum mala conscientia: est periculosior: vt patet in diabolo: vnde glo. i. Corin. viij. c. dicit. Scientia sine charitate: est dyabolica.

¶ Tertia conditio quam debet habere confessor: vt sit sufficiens et ydoneus de auctoritas et ptate. Debet. n. habere ptatem absolvendi a pctis: que confitens commisit: alias non est ydoneus: licet esset doctus et sanctus: et hic nota. primo. Quod sunt et inveniuntur aliqua pcta: que non possunt absolvi nisi a papa: vel ab hnte potestatem ab eo absolvendi ab illis. Aliqua vero: que non nisi a Dyocesano vt ab habente auctoritatem ab eo. Aliqua aut que pnt absolvi et a sacerdote parrochiali: et a sibi consimilibus. Ideo si tu commisisti aliquod pctm quod reservatur pape: oportet quod vadas pro absolutione ad eum: vel ad habentem auctoritatem eius. Si aut reservatur parrochiali potes ad eum ire.

¶ Secundo nota: quod fratres minores et predicatores habent auctoritatem absolvendi omnes subditos alicui dyocesano ad quem presentati sunt ab omnibus a quibus pot parochialis. Et si aliquod pctm hz a quo non possis absolvere: remitte eum: vel vadas tu ex parte sua ad illum qui pot eum absolvere ab illo. Hec Tho. in quodam quodlibet. et facit argu. xxxiij. q. ij. c. latorem. Si aut esset excoicat' a qua excocatione het auctoritatem absolvendi: prius absolvat eum a tali excoicatione: postea absolvatur ab alijs peccatis vt dicit Tho. ange. doc. in. iiij. di. xviij. ar. iij. Nota. Tertio quod si aliquis religiosus absolveret aliquos excommunicatos a canone in casib' non concessis: aut a sententijs per sinodalia statuta vel provincialia promulgatis: sunt excoicati: nec possunt absolvi nisi a papa. vt in Cle. Religiosi de privilegijs. Si aut religiosus absolvat a pcto: propter quod quis incurrit excoicationem: vel alijs de sententijs promulgatis per dicta statuta. s. suspensionis: vel interdicti dummodo non absolvat ab excoicatione: vel ab ipsa sententia: non incurrit hanc penam. s. excommunicationis: sz bene peccat mortaliter. Hoc habetur in directorio iuris li. iij. titu. ij. §. ccxxxiiij. Ideo in forma cois ab

solutionis: tu o confessor: noli vti hoc verbo. Absoluo te ab omni vinculo excõmunicationis maioris vel minoris: sed sufficit dicere: ab omni vinculo excõicationis minoris vt tandẽ possis te excusare non absoluisse a tali excõicatiõe: qa nesciebas illum propter tale petũm: illam incurrisse. Quod probare potes: q: .s. nõ habuisti talem intẽtionẽ: nec fuisti v sua forma: quã quis idiget vt a talibus absoluatur. Si aũt religiosus absolueret a sententia iudicis: ẽt si lata esset a Papa: talez excõicationem nõ incurrit: lz peccet mortaliter: vt dicit glo. sup verbo a canone. d. Clemẽ. Religiosi. Similiter si aliquis confessor nõ religiosus aliquẽ absoluit a quibus nõ põt absoluere de iure: siue scienter siue ignoranter: peccat mortaliter: vt dicit Ricar. in. iiij. di. xviij. Et veniet super eũ maledictio diuina Deutero. xxvij. Maledictus qui errare facit cecum in itinere: et vt dicit Anto. archy. flo. in interrogatorio. Defecerunt: ille talis absoluens: tenetur illi quẽ absoluit de facto: quẽ de iure nõ poterat manifestare errorẽ commissum: si cõmode põt: vt faciat se absolui ab eo qui põt eum absoluere.

¶ Quarto nota: qr ille q absoluit de facto ab illo: qui nõ põt eũ absoluere de iure: sm sãcto Thoma nõ creditur absolutus: nisi excusetur per ignorantiam inuincibilez: seu probabilem. Non. n. maiorem solicitudinem adhibere debet pro emptione vnius equi vel vnius bone robe qz in ingrendo consilium pro aie sue salute: vt dicit Ricard. de me. villa ibidẽ. Et hoc sufficit quãtũ ad istam discretionẽ. s. electionis: rogemus ergo dñz: vt illuminet nos ad bene confitenduz petã nostra. Et sic hẽbimus grãm in pñti: et gloriam in futuro. Amen.

¶ Feria. v. post dñicam de passione. in qua fuit festum annunciationis vginis gloriose: de incarnatõis diuine determinatõe. Sermo. lxv

a

Apparuit benignitas et humanitas saluatoris nri dei: non ex operibus iustitie que fecimus nos sed sm suã misericordiam saluos nos fecit. Scribunt hec vba originaliter ad Titum. iij. c. Hodierna die dilectissimi in xpo Jesu sancta mater ecclesia celebrat solemnitatẽ et facit memoriã qualiter ex parte omnipotẽtis dei fuit annunciata et salutata gliosa virgo Maria ab angelo Gabriele. In qua annũciatione secunda psona beatissime trinitatis. s. filius dei factus ẽ homo: sumendo carnẽ humanã de vtero vginali eiusdẽ vgis gloriosissime. Quapp possumus dicere festum hodiernũ esse festũ incarnationis diuine et consequẽter conueniens videtur de ipsa incarnatione hodie smonẽ facere et predicare et ideo sumpsimus thema propositum apparuit. etc. In quibus sacrosanctis et misteriosis verbis considero tria misteria.

¶ Primum. est diuine clemẽtie mãifestatio. ibi. appa. beni. et hu.

sal.n.xl.

¶ Secundum huius demonstra tionis.motiua & radicalis origina tio.ibi.nõ ex.ope.iusti que fe.eniz sz ẽm.su.mi.

¶ Tertiũ.est hui⁹ demonstratiõis vtilis fructificatio.ibi. saluos nos fecit.

¶ Circa ꝑmuz mysterium est no- tãdũq; licet pfectiones diuine sint incõphensibiles & infinite propter q⁹ nullus intellectus creatus suffi cit ad ꝯphẽdũz & intelligẽdũ ipãs Unde Criso. sup illud Joan.i. de um nemo vidit vnq̃ꝫ dicit ipsum quod est de⁹ nõ soluz ꝓphe sed nec angeli viderũt nec archãgeli. Qđ enim creabilis est nature qualiter videre poterit quod increabile est & Dyoni.v. de di.no. De deo dic omnib⁹ ipse est vniuersaliter incõ- prehẽsibilis & neq; sẽsus est eius neq; fantasia.neq; opinio neq; ra tio neq; sciẽtia. Aliquas tamẽ di- uinaꝝ pfectionũ aliqualiter pcipi mus q: per effectus eas dignãter nobis & toti mũdo manifestare di gnatus est. Manifestauit enim & demõstrauit suaz oipotẽtiã in crea tiõe machine mũdialis. Creare.n. est de nihilo aliqđ facere vt dicit. Mar.in.ij.di.i. ad hꝰ autẽ non at tingit neq; se extẽdit. potẽtia crea ta & finita.cum nihil & aliq; sint ex trema in infinituz distãtia igit̃ de⁹ creãdo mũduz ex nihilo ostẽdit se habere ifinitã pptẽtiã iõ Tho.in i.pte.q.xl.ar.v.ꝯcludit q; creare ñ potest esse ꝓpria actio nisi solr⁹ dei & Augu.iij. de tri.dicit. Nec boni nec mali angeli possunt esse creato res alicuius rei ergo multo min⁹ alie creature.

¶ Secundo demõstrauit de⁹ suã summam sapientiam que ẽ vnum attributorũ bonorum diuinorum in eiusdẽ machine mũdialis orna tissima collocatõe assignando vni cuiq; rei locũ sibi ꝯuenientẽ.i.re i pfecte locum nobilem. Si aũt mi nus perfectam collocauit in loco minus nobili: & ideo ꝑs. Omnia in sapientia fecisti.

¶ Tertio demonstrauit de⁹ & sem per demonstrat suam sũmaz ꝓui- dentiã in vniuersali ꝯseruatione & gubernio eiusdẽ machine mũdia lis. Nam licet mediantib⁹ motib⁹ celoꝝ qui fiunt per intelligentias & in fluxibus planetaꝝ oẽs inferio- res creature ꝯseruentur inesse ipse tñ tanq̃ꝫ ꝑma causa & vniuersalis ꝑnceps gubernat ipsa totam ma- chinam mũdialẽ celestez & elemẽ tarez & oẽs creaturas inanimatas vegetabiles sensibiles rõnabiles & intellectuales. Unde bñ concludit Tho.in ꝑma pte. qõ.xxvi.arti.ij. contra democritũ & epicuros. di. Omnia subiacere diuine ꝓuiden tie.&.q.c iij.arti.v.dicit. Quod si- cut nihil põt esse q; nõ sit adeo cre- atum ita nihil põt esse q⁹ eius gu- bernationi nõ subdat̃. Qđ sapiẽs intellexit.di. Sap.ix.tu pater gu- bernas oia ꝓuidentia. & Aug.v. de ciui.dei. Deus inquit nõ soluz celum & terrã.nec solum angelum & hoiem.sz nec exigui & cõtempti- bilis aialis viscera.nec auis pẽna

lam. nec herbe flosculum. nec arboris folium sine suaꝝ partiū conuenientia dereliquit. Una alia pfectio nobilissima dei. est iusticia. qꝛ vt dicit. ps. Justus dñs ꝛ iusticiaꝫ dilexit. Et hanc oñdit qñ misit diluuiuꝫ sup terrā. ꝓpter qꝫ vniuersi hoīes ꝛ cuncta quibus spiraculum vite erat in terra mortua fuerunt vt habetur. Geñ. vij. Similiter ꝛ in pluribus alijs punitiōib⁹ peccatorū. vniuersaliter tñ demonstrabitur iustitia diuina in die iudicij qñ rei ibunt In suppliciuꝫ eternum Justi aūt in vitam eternā. vt dicitur. Math. xxv. O dñe mi tu es oīpotēs sapientissimus summe prouidus ꝛ iustissimus: Nōne ēt es misericors ꝛ clemētissimus: certe sic. Audi. Cantorē spūs sci. Dauid ꝓpham in psal. dicētē. Suauis dñs vniuer. ꝛ misera. eius. s. o opera eius. Hanc autē clemētiā. nōne demōstrauit mundo sicut: ꝛ alia sua attributa? Certe sic. Audi Magnū Pau. Apparuit inquit benignitas ꝛ humanitas saluatoris nostri dei. Sꝫ qñ? Certe i multis suis effectib⁹. Semp. n. cōicat nobis grās suas ꝛ donat nobis beneficia sua. Sūme tñ manifestauit clementiam suā qñ incarnari dignatus ē. ꝛ nobis similis fieri. vnde glo. Magistralis sup h̄ verbo apparuit benignitas dicit. i. larga clemētia. ꝛ misericordia que fuit in incarnatiōe. humanitas apparuit in natiuitate. Et gloriosus Hieronymus ad damas. pp. de fi. prodi. Que inquit maior pōt eē clemen. qꝫ vt filius dei hominis filius nasceretur. ꝛc.

¶ Secūdo dico qꝫ in pallegatis v̄bis. Apostolus ponit cāꝫ qua motus est deus ad sumēdū carnē humanam. Et que cā fuit hec? Nunquid merita abel? non. Nūqd merita noe? nō. Nūqd merita abraā. Jsaac ꝛ Jacob patriarcharūqꝫ ceterorū? nō. Nunquid merita Dauid. Jsaye hieremie. ezechie. amos ceterorūqꝫ ꝓpharum? non. Nunquid apostolorum euangelistaruꝫ martyrū ꝯfessorū v̄ginum ꝛ alioꝝ sanctorū ꝛ scārū? non. O gloriosissima v̄go Maria. Tu magis meruisti ante deum qñ cōsensisti dictis Archangeli. Gabriel. ꝛ dixisti. Ecce ancilla ꝛc. qꝫ meruerunt oēs sancti ꝛ sancte in omnib⁹ operibus suis. Meruisti tu qꝫ deus assumeret carnē humanā ꝛ nascerēt ex te? Certe nō. Oēs creature simul h̄ mereri nō potuerūt vt determināt Bonauētura ꝛ Ricar. in iij. di. iij. Et glo. magist. sup illud ps. Respice in testamētū sanctuarij tui dicit. Meminit ꝓmissi. qꝛ merita deficiūt Ideo. pau. clamat Nō ex opibus Justitie q̄ fecimus nos. Que fuit ergo cā O dñe mi. que te fecit cōdescēdere ꝛ adeo infimari humiliari ꝛ vilificari vt ex deo efficereris hō. ex creatore creatum. ex dño seruus. ex impassibili et immortali passibilis ꝛ mortalis Certe nō aliud nisi tua misericordia tua pietas ꝛ clemētia tua imēsa charitas ꝛ infinitus amor queꝫ habuisti erga humanū genus. Jō

subiungit Apostolus. sꝫ ꝑm suam misericordiam. Et ad Eph. ij. propter nimiaꝫ charitatē qua dilexit nos deus filium suū misit in similitudineꝫ carnis peccati. Et Joha. iij. Sic deus dilexit mundū vt fi. su. Uni. da. Ubi Criso. Inquid dicēdo. Sic deus dilexit mundum: multā indicat amoris intēsionem Et enim est infinita distātia. Qui enim imortalis q sine ꝑncipio q magnitudo Infinita eos qui sunt ex terra ⁊ cinere infinitis plenos peccatis dilexit. Sed ea q̄ postponit ostensiua sunt magni amoris. Non. n. seruum nō angelum. non archangelum dedit. sed filiuꝫ suū. Rursum si plures filios habuisset: ⁊ dedisset vnum h̄ ⁊ maximuꝫ esset. Nunc v̄o filium vnicum dedit. h̄ ille.

¶ Tertio dico ꝙ in verbis apostoli ponit̄ incarnationis dei fructuositas ⁊ vtilitas. qn̄. s. subiungit̄. saluos nos fecit. Non credis o frater ⁊ fili mi. nullū aut paruum fructum humanū genus fuisse cōsecutum ex incarnatione xp̄i sed maximum. Quis est iste fructus? Que est ista tā grandis vtilitas? Rn̄. ꝙ p illam humanū genus saluat̄. p illam hoies beatificant̄. p illaꝫ Janua celi nobis aperit̄. Ideo theophi. super illud Jo. iij. sic deus dilexit mundū. Est inquit maxima vtilitas cōsequuta ex huius datione mentē excedens humanā. s. vt omnis qui credit in eum nō peat. sed habeat vitā eternam. ⁊ Nicho. de lira. sup hijs verbis. s. saluos nos fecit dicit. ꝙ hec salus eterna excedit totaliter facultatē humane nature. q: eaꝫ nō posset attingere homo nisi ex largitate diuine misericordie.

¶ De icarnatiōe igitur. verbi diuini tractare intendētes tria misteria de ipsa cōsiderabimus. ad honorem beatissime trinitatis.

¶ Primū erit de sui determinatione.

¶ Secundū de sui ꝑnunciatione.

¶ Tertium de sui executione.

¶ In ꝑmo videbim⁹ qn̄ fuit determinatū ꝙ filius dei incarnaret̄

¶ In secundo si ista icarnatio fuit ꝑnunciata ⁊ ꝑdicta. anteq̄ꝫ fieret Et posito ꝙ sic tūc querit̄ a qbus ⁊ quomodo.

¶ In tertio aūt videbimus qualiter ista incarnatio fuit executa. In ꝑsentiaꝝ postposito secundo ⁊ tertio misterio insistem⁹ circa ꝑmuꝫ.

¶ Nos videmus ꝙ homo anq̄ꝫ faciat vnum opus ꝑus delibérat ⁊ determinat illud in mente sua postea illud in executionem mandat. Sic modo nostro possum⁹ de deo cogitare. q: anteq̄ꝫ verbū diuinuꝫ incarnaret̄ in vtero sacratissimo virginis beatissime oino determinatum fuit in mente diuina ꝙ deberet incarnari. Peto igitur quādo determinauerit deus ꝙ ista secunda ꝑsona beatissime trinitatis incarnaret̄. qn̄ fecit hanc deliberationem in mente sua ꝙ filius suus equalis sibi in gloria ⁊ in maiestate adeo humiliaret̄ vt efficeret̄ homo. Nunqd forte qn̄ nata fuit ipsa

virgo beatissima. quã sibi elegit in matrem. Certe non sed multo añ. Nunquid qñ nati sunt Joachi et anna parẽtes eiusdẽ gloriosissime virginis marie. nõ sed ante. Nũquid tpe dauid regis aut Abrae pr̃iarche quorũ filius dei dicit̃ Math. pmo nõ. sed ante. Nunquid imediate post diluuiũ non sed ante. Nũquid tẽporibus. Noe. nõ sed ante. Nũquid post mortẽ Abel pmi iusti. nõ sed ante. Nunquid post peccatum Ade pmi parentis? nõ sed ante. Nũquid qñ plasmauit et creauit ipsum Adam? nõ sed ante. Nũquid qñ creauit angelos celũ empireum materiã primã. et tempus que sunt quatuor coeua. et primo creata vt di. venerabilis Beda? nõ sed ante. Quando igit̃ o dñe de⁹ oipotens fecisti hanc ꝯclusionem in mẽte tua ꝙ fili⁹ tu⁹ efficeret hõ? Rñdeo ꝙ ab eterno anteꝗ̃ mundus fieret. Unde secundũ ꝙ inuenio in secretis sacrarum scripturarum Undecim decreta et cõsilia fuerũt cõclusa et determinata in ꝯcistorio beatissime trinitatis. p. et fi. et. spir.

¶ Primũ decretũ seu ꝯsiliũ fuit qz determinauit deus trinus et vnus creare mundũ. et rõ quã motus est ista est. Snia ẽ extatici dionisij. iiij. de ange. ierar. ꝙ bonum inquantum bonũ sui ipsius cõicatiuũ est. patet in igne et aqua. nulli se denegant. immo se cõicant sine repugnantia oibus volentib⁹ illa et hic qz naturaliter bona sunt iuxta illõ Geñ. j. vidit deus cuncta que fe. et er. val. bona. Similiter vir⁹ bonus vir cõicat et donat⁹ de bõis suis oibus indigentib⁹. Sicut ergo risibilitas est ppria pa. hominis. Ita se cõicare diffundere et donare est ppꝛietas ipsius boni. Cum igitur ipse deus sit sũme bonus vt dicit Aug. j. de trini. trinitas diuinarum psonarum est sũmum bonum ꝙ purgatissimis mentib⁹ cernitur. Et Dio. de diui. noi. attribuit bonum deo sicut pme cause efficienti dicis. Bonus dicit̃ deus sicut ex quo oia subsistant. et ipse solus est bonus per suaz essentiã. vt thomas in pma pte. q. vj. arti. iij. imo ipsa sũma bonitas in abstracto determinauit creare mundũ vt diffunderet bonitatẽ suam et faceret participare creaturas aliqui de bonitate sua. quibusdã dando esse tm̃. quibusdã esse et viuere qbusdã eẽ viuere et sentire. quibusdã aũt pdicta tria et discernere. Hoc secretũ habemus a diuo Augu. in. vj. c. libro. enche. ꝙ allegat Mar. in. ij. di. j. Credam⁹ inquit rerum creatarum celestiũ et terrestiũ visibilium vel inuisibiliũ causam nõ esse nisi bonitatẽ creatoris qui ẽ deus vn⁹ et verus cui⁹ tanta est bonitas vt sũme bonus beatitudinis sue quã eternaliter beatus ẽ alios velit esse pticipes. quã vidit et cõicari posse et minui oino posse. Illud igit̃ bonum ꝙ ipse erat. et quo beat⁹ erat sola bõitate nõ necessitate alijs cõmunicari voluit qz sũmi boni erat pdesse velle. et oipotentissimi nocere nõ posse. Et iterũ de doctri. xpia. inqt. Quia bonus ẽ deus su

mus ꝛ inquātū sumus boni sum⁹. Accepit Aug. hanc sniam a sacra scriptura. puer. xvj. vbi dicit vniuersa ppter semetipsum opatus ē deus. Et Tho. in pma pte. qõ. vj. ar. iiij. dicit. Que oia sunt bōa bonitate diuina sicut pmo pncipio examinari effectiuo ꝛ finali totius bonitatis?

¶ Secundum cōsiliū fuit magis specificū qꝛ dterminauit creare naturam angelicā intellectualē ꝛ spiritualem cuius rō fuit hec. Videmus per experientiam ꝙ ad hoc ꝙ vna creatura pticipet de alia opꝫ ꝙ sit aliqua ppoꝛtio ꝛ cōuenientia inter eas. Unde oculus pticipat ꝛ pcipit coloꝛes. non autē sonos neqꝫ sapoꝛes. Auditus sonos nō coloꝛes neqꝫ sapoꝛes. Gustus sapores nō coloꝛes neqꝫ sonos. Est. n. dispꝛopoꝛtio ꝛ discōuenientia iter oculuꝫ ꝛ sapoꝛes. cōuenit autē cuꝫ coloꝛe: Ideo illum percipit. ꝛ sic de singulis discurrendo Jō bn̄ dixit philo. ij. de aīa ꝙ inter obiectū ꝛ potētiam oꝫ ꝙ sit pꝛopoꝛtio: Cū igitur deus sit intellectiuus ꝛ spūalis immo est spūs vt dixit saluatoꝛ samaritane. Joh. iiij. Opoꝛtebat ad h̄ ꝙ aliqua creatura participaret ꝛ pciperet ipsum ꝙ eēt spiritualis ꝛ intellectiua sicͭ ipsa Jō determinauit creare Angelos ꝛ dare eis intellectū ꝛ alias potētias intellectiuas vt mediante tali intelligere ꝛ cum talibus potentijs spūalibus ꝛ intellectiuis essent participes ꝛ perciperēt atqꝫ intelligerēt ipsum deum. Hāc rōnem tangit. Aug. ꝛ Uar. vt supꝛa ꝛ qꝛ inquit nō valet eius beatitudinis pticeps existere aliquis nisi p intelligētiā: que quāto magis intelligitur tāto plenius habet: fecit deus rōnalem creaturam que summū bonū. Intelligeret: intelligēdo amaret. amādo possideret. ꝛ possidendo frueretur. Tho. etiaꝫ pꝛima pte. q. l. ar. j. concludit esse necessarium ad pfectionem vniuersi ꝙ alique creature intellectuales reperirētur.

¶ Tertium ꝯsilium fuit in creando naturam humanā. cuius ratio fuit h̄ snia ē oīuꝫ thro. a qua nō discrepāt phi ꝙ deus nō solum cognoscit se sed etiā alia a se. nō soluꝫ vniuersalia sꝫ etiā singularia. Nō solum psentia sꝫ etiā futura. Non solum necessaria sed etiam contingentia. habetur In spāli a sancto. Tho. in. j. parte. q. xiiij. ar. ij. ꝛ. xj. ꝛ xiij. Et a Bona. in. j. di. xxxix. Et hēmus firmamētū in scriptura diuina in veteri ꝛ nouo testamēto puer. xvj. Oēs vie hoiuꝫ patēt oculis dei. ꝛ ad hebꝛ. iiij. omnia nuda ꝛ apta sunt oculis eius. ꝛ. j. Coꝛin. ij. Nemo scit que dei sunt nisi spiritus dei. Pꝛeuidit ergo deus ꝙ angelica natura ruinare debebat ex peccato luciferi et suorum sequacium: ꝛ sic sedes ille debebant remanere vacue ꝛ patria illa ꝛ ciuitas superna pꝛiuata suis ciuibus ꝛ patriotis. Ut igitur huic ruine: repararetur determinauit. ꝛ decreuit ipsa beata trinitas i suo eterno consistoꝛio creare speciem humanam: ꝛ multiplicare eam i mul

ta individua ⁊ particulares perso nas. ex quibus tot saluarētur: quo ipse sedes vacue implerētur. Et sic patria illa celestis repararet: hoc secretum habemus ab illo qui est rector ⁊ themon sacre theologie. s. petro lōbardo in. ij. di. ij. vbi sic di cit. De homine quoq; in scriptura quia factus sit propter reparatio nem angelice ruine ꝙ nō est ita in telligendū quasi nō fuisset homo factus si nō peccasset angelus: sed quia ita homo sit institutus. s. vt in ter alias causas precipuas: hec eti am nōnulla extitit. Ex hoc mouē tur sacri theologi ad q̄rēdū duo. ¶ Primo tu dicis pater ꝙ speci es humana est creata pro restaura tione angelice nature. Peto quot homines saluabuntur: omnes vel aliqui. multi vel pauci? Ad istud inuenio tres diuersas respōsiōes. ¶ Prima est melodiosi romani scilicet Grego. pape: que tāsum ptiue habētur in. ij. sententiarum di. ix. vbi sic dicit. superna illa ciui tas ex angelis ⁊ hominibus con stat ad quam credimus tantos hu mani generis ascēdere: quātos il lic contigit angelos remansisse. O vtinam patres talis opinio eēt ve ra. nam nullus nostrorum dānare tur. Sed cum reuerentia tanti do ctoris. talis opinio a doctorib⁹ nō tenet pro vera: ⁊ ratio est q: vt ait EXtaticus Dyo. ix. c. de cele. Jerar. Angeli qui remanserūt sūt plures numero q̄ sint omnia entia mate rialia. Cui sentētie assentit Tho. in prima parte. q. l. ar. iij. Et ideo po sito ꝙ oēs homines creati ⁊ creā di saluarētur. ad hec non possunt eē tot quot sūt angeli q remāserūt. ¶ Secunda respōsio est quorūdā dicentium. ꝙ tot homies saluabū tur quot fuerunt angeli qui cecide runt ⁊ non plures ⁊ adherēt dicto Augu. in enche. Superna inquit hierusalē mater nostra ciuitas dei nulla ciuiū suoꝝ nūerositate frau dabitur. haud vberiora etiam co pia fortasse regnabit. Sed si bene considerātur verba Augu. Unam conclusionem ponit certam ꝙ oi no saluabuntur tot homines quot fuerunt angeli qui ceciderunt. Al teram vero dubiam. s. ꝙ non plu res: ponit eni li fortasse ꝙ ē aduer bium dubitandi ⁊ addit. Nec q; n. numerum aut sanctorum hominū aut in mūdorum demonum noui mus. In quoꝝ locum succedētes filij matris catholice que sterilis appebat i terris: in ea pace de qua illi ceciderunt sine vllo tēporis ter mino permanebūt. Sed illorum ciuium numeꝝ: siue qui est: siue q fuit: siue qui futurus est in cōtem platiōe est eius artificis qui vocat ea que non sunt tanq̄ ea que sunt dicit Mar. in. ij. di. ix. Ecce aper te dicit Augu. non minus de ho minibus saluari q̄ corruit de ange lis: sed plures non asseruit: hoc eti am dicit Isido. de sūmo bono ca pitulo. x. Isti igitur de secūda opi nione: q: presūpserūt asserere: ꝙ Augu. dubitauit. tanq̄ presūptuo si confutantur.

¶ Tertia opinio dicit ꝙ tot salua

buntur homines: quot sunt angeli cadētes: et remanētes: et hāc opinio. recitat Nico. de li. super deutero. xxxij. cap. in illo verbo constituit terminos populoꝝ. Iuxta numerum filiorum israel vbi trāslatio. lxx. Interpretū habet iuxta numerum filiorum dei per quos isti intelligunt angelos: hec autē opinio oīno respuitur eadē ratione q̄ prima: imo et a fortiori. Respōsio tamen vera hu9 dubij īfra patebit

¶ Secundum dubium est istud. Tu dicis pater ꝙ humane creature mares et femine. Ideo create sūt vt ex eis sedes vacue ex casu et ruina luciferi et suorum sequatium repleantur: quero ergo. Utrum oēs homines saluandi collocabuntur. inter choros et hierarchias angelorum. an aliqui supra. an aliqui intra: an aliqui infra? Ad quod duplex est respōsio: vt bona. et Ricar. ponunt in. ij. di. ix. et Tho. in pria parte. q. c. viij. ar. vltimo.

¶ Prima opinio est ꝙ oēs assumūtur intra ordines angeloꝝ: et cui Mar. vt supra cōcordare videtur pro qua opi. facit illud math. xxij. ꝙ electi erunt sicut angeli dei?

¶ Secūda opi. est ꝙ aliqui collocabuntur intra choros angelorum aliqui supra: et aliqui infra secundum merita eorum: itaꝙ quanto plus quis meruerit tanto honorabiliorem locum et altiorē hēbit. O gloriosa virgo: tu vbi es collocata? certe super oēs choros angelorum: vt expresse ponit gloriosus Hieronymus in s̄mone de assumptione et cantat ecclesia in eadē festiuitate dicēs exaltata est etc. Et tu o dignissime precursor xp̄i beate baptista vbi es collocatus. Fran. de mai. dicit ꝙ in illa sede de qua electus fuit lucifer qui fuit primus de ordine seraphin. Similiter et apostoli i eodē ordie collocati sūt. Et gloriosus Hierony. quē August. vidit Ioanni baptiste equalem in gloria. Et tu pr̄ mi seraphice francisce ibidem collocatus e s, ꝓpter tuam ardētissimā charitatē et ignitum amorē: vt ponit dātes in suo paradiso. Alij vero q nō tantum meruerūt collocabūtur in ordine cherubin. et sic de singulis: dicunt ergo isti de ista opi. ꝙ erūt aliq electi q non erūt tāti meriti ꝙ possint coequari cuicūꝙ minimo angelo in gloria. et isti tales collocabūtur īfra oēs choros angeloꝝ. sicut forte infantes erunt: qui cū baptismo sancto ante vsum liberi arbitrij decedunt: et isti tales erunt tot ꝙ cōstituerint xp̄m ordinē. Et huic opi. cōcordat. x. dragme inuētio. Luc. xv. que mulier habēs dragmas. x. etc. vbi glo. x. dragmas mulier habuit cum nouē ordinibus angelorum additus ordo decimus: vt cōpleretur numerus electoꝝ. facit ēt ad hec descēsus solis. x. gradibus de quo Isa. xxxviij. q significabat descensum filij dei ad nostre nature assumptionē ꝓ salute hominum q haberēt ꝯstituere.

¶ Decimum ordinē facit etiā ipsius numeri denarij perfectio: hec Scd̄a opi. verior eē vr̄. Et ad au-

ctoritatẽ euãgelij deductã p eos d pma opi. riidetur q cũ illa sit ppo sitio. indeffinita ⁊ nõ vniuersalis nõ oz q oẽs. sȝ sufficit q aliq sint equales i gloria angelis: stãte igit ista opi. In vitate poterim⁹ dicere ad pmũ dubium saluo semp sa niori iudicio q tot saluabunt homines q fuerũt angeli cadẽtes vt ex eis reparet eoꝝ ruina sedesqȝ eorum adiplerẽtur q̃ remãserũt vacue ppter casũ ipsoꝝ: ⁊ vltra hoc tot saluabũtur q ex eis fiet decim⁹ ordo. qũocunqȝ aũt sit sufficit mihi pro nunc q nã hũana ideo fuit creata vt natura angelica repararetur. Et sic patet tertium cõsilium.

¶ Quartũ decretũ q fecit beatissima trinitas i suo cõsistorio fuit de repando ⁊ saluãdo: aut angelos: aut hoies: q: sicut deus puiderat casũ aut ruinã angeloꝝ: ita puidit casũ aut ruinã ade. ⁊ oiuȝ suoꝝ descendẽtiũ ab eo. ⁊ iõ determinauit saluare ⁊ reuellare vnã istaꝝ duaꝝ nãꝝ. Neutra. n. p seipam releuare poterat q: deficiebãt sibi vires.

¶ Ratio aũt hmõi decreti sumitur ex li. Ans. cur deus hõ: vbi dicit q nullatenus decebat sũmã stabilitatẽ pmittere suũ ppositũ infirmari. Cũ igit deus pposuerit hominẽ aut angelũ beatificare: beatificari aũt nõ possũt nisi prius a casu releuẽtur: ergo decẽs fuit q aut vtraqȝ releuaretur aut saltẽ vna.

¶ Alia rõ eiusdẽ Ans. ibidẽ: Nullatenus inqt decet sũmã sapiẽtiaȝ pmitti nobilissimã creaturã. Ultimo suo fine fraudari. Sȝ nisi reparatio interueniret. pos nature angelice totaqȝ hũana suo fine essent fraudate ⁊ cõsequẽter essent in vanũ cõstitute: hoc aũt diuine sapientie nõ cõgruit: q: nihil facit icõgruum. ergo restat q fuit valde ꝯgruum: vel saltez vnã ipsaꝝ reparari ⁊ saluari: ⁊ sic fuit conclusum in mente diuina.

¶ Quintũ decretũ cõclusũ ab eterno ab ipsa beatissima trinitate fuit de saluãdo potius hoiem q̃ angeluȝ. Immo de saluãdo hoiem. luciferꝝ aũt ⁊ suos sequaces minime.

¶ Assignãtur aũt a doctis de hoc plures rationes: quaꝝ pria ẽ ista. Decẽs est vt q ipellit ab alio in cadẽdo adiuuet ab alio in releuãdo. Quia ergo videbat deus adã debere cadere mediãte ipulsiõe eue ⁊ eua mediãte suggestiõe dyaboli iõ decreuit eos adiuuari. Similiter q: vidit luciferꝝ debere cadere. sua ppria malitia sine alicuius impulsione. Iõ decreuit eũ pmittere in perpetuũ in suo casu ⁊ dãnatio hãc rõnẽ tãgit. Ug. de. in. ij. di. xxj. vbi sic ait: q: hõ incitationẽ habuit ad malũ. nõ iniuste repationẽ habuit ad bonũ. Dicim⁹ aũt q: sine alicuius tẽptatiõe peccauit p aliuȝ vt surgẽt iuuari nõ debuit. nec per se potuit habuit iõ irremediabile peccatũ eius extitit. Peccatũ vero hois sicut per aliũ hũit initiũ. ita per aliũ nõ icõgrue hũit remediũ.

¶ Secũda rõ ponit ab augu. in enche. ca. xvij. Placuit igt vniuersitatis creatoris: ⁊ moderatoris vt quoniã nõ tota multitudo angelo

rū deū deserēdo perierat: ea q̄ perierat in perpetua dānatiōe maneret: q̄ aūt cū deo illa deserēte persiterat de sua certitudine cognita semper felicitate gauderet. at vero creatura rōnalis q̄ in hoībus erat quoniā i peccatis atqꝫ suppliciis tota perierat: ex parte reparari meruerit. Unde angelice societati supplerei. qꝫ ruina illa minuerat. hoc eni promissū est sanctis: qꝫ erūt eq̄les angelis dei. hic ille. Pꝫ igiẗ p Aug. qꝫ iō voluit deus saluare hominē potius q̄ȝ angeluȝ: qꝛ si saluasset angelū. ꝛ nō hoīeȝ. habuisse in pādiso solū āgelos: vt hēret igiẗ ꝛ āgelos ꝛ hoīes saluauit hoīem.

¶ Tertia rō poniẗ ab Isido. p̄io de su. bo. c. x. Et ē ista. Ad hec vt deus pcat alicui peccatori. ꝛ dicit ei grāȝ ꝛ gloriā suā: q requiriẗ qꝫ faciat? Certe qꝫ cū peniteat de pctō suo ꝛ hēat cōtritionē. O peccator o peccatrix bona nouella: te annūctio: Pentite de li peccati cōmissi: che se ne hauessi facto piu millioni che nō hai capilli i capo tutti tu ti dio te li pdonera e retrarate ne la sua gratia: ꝛ finalmēte te dara la gloria del pādiso. Et qꝫ sit veꝝ audi cātorē. s. Dauid pphetā in. ps. l. miserere mei deꝰ ꝛc̄. q est vnꝰ de septē penitētialibꝰ quos cōsulo oibus sciētibꝰ lr̄as quottidie dicere. sacrificiū igr ꝛc. Quia igiẗ adā penituit: lucifeꝝ vero minie: imo sēp ꝛ obstinatus in pctō suo ꝛ putat qꝫ deus faciat sibi maximā iustitiā: ꝛ ita obstinatus pmanebit in eternū. Quia vt dicit augu. de mirabilibus sacre scripture resurgere non potuit q de sublimi statu cecidit. ppter istā rōnē cōgruū fuit reparare hoīeȝ ꝛ nō angelū: plures alias rationes ponūt. bona. ꝛ Ric. in. ij. di. xxj. ꝛ in. iij. di. xx. ꝛ sic patet quintum decretum.

¶ Sextum decretum fuit de via ꝛ modo tenendo circa releuationē ꝛ saluationē hoīs ꝛ certū est qꝫ potuisset eum saluare solo v̄bo si voluisset sicut ꝛ solo v̄bo eum creauit vt expresse dicit Aug. xiij. de tri. c. x. ꝛ Mar. in. iij. di. xx. tū decreuit ipa beatissima trinitas sūma sapiētia saluare eum: p viam satisfactionis ꝛ pene. i. qꝫ aliquis pateref penā pro illo pctō qd̄ cōmisit Adaȝ ꝛ ratio fuit ista. Sentētia est beati Thome in prima pte. q. xxi. ar. iiij. et beati Bonauē. ꝛ aliorum theologoꝝ. in. iij. di. xx. qꝫ in omni opere dei relucet misericordia ꝛ iustitia: ꝛ hēt fundamētum in scriptura diuina. in. ps. Ad te leuaui. vbi dr̄ vniuerse vie dn̄i misericordia ꝛ veritas. Sed si naturā humanaȝ saluasset absqꝫ satisfactione ꝛ pena manifestasset suam misericordiam sine iustitia sicut si eū non saluasset demonstrasset suā iustitiā sine tam larga misericordia: vt ergo ostenderet vtranqꝫ voluit eū reparare p satisfactionē. Sic. n. faciendo ostēdit iustitiam qꝛ punit pctūm s̄ꝫ qꝫ decet oēȝ ordinatū pncipē. Secūdo ostendit misericordiā qui iuuit eū ad releuandū se casu suo: quod ppriis viribꝰ facere nō poterat.

¶ Septimū ꝯsiliū in mente diui-

na fuit de psona que hāc satisfactō nē facere ꝛ hāc penā pati debebat ꝛ vidit ipsa beatissima trinitas qđ null⁹ hō imo nec oēs simul creatu re ad id sufficiebāt. Cui⁹ rō assi gnat a bon̄. Ric. in. iij. di. xx. ꝙ sa tisfactio ꝛ solutio vt sit debita dēt ꝓportionari ꝛ equari debito: vt v bi gratia debet quis centum vt ple ne satisfaciat debet soluere centū: alias imperfecta esset solutio talis. Cū igitur pctm̄ hominis fuerit infinitū: ꝛ ipse ac oēs creature sint finite: omnes simul non sufficiunt ad soluendū tale debitū: vt expres se ponit. Ansel. ij. cur. deus hō. c. vj. Fuit ergo necessariū qđ de⁹ qui est infinitus faceret hanc solutōez que est infinita. Sed cū ipse in sua natura sit impassibilis opoꝛtuit si bi vniri aliquā naturam passibilē in qua posset pati talē penā: ꝛ con uenientius sibi fuit vniri humanā vt puniret qui peccauerat: pp qđ fuit ꝯclusum: ꝙ deus hō hanc sa tisfactionē faceret: deus qdem vt infinite faceret ſm mensurā offen se: homo aūt vt ille pateret q pec cauit.

¶ Octauū consiliū ab eterno di scussum in ꝯcistoꝛio beatissime tri nitatis fuit. Que trium personaꝝ diuinaꝝ deberet incarnari. Et cer tum est ꝙ potuissent incarnari pr̄ ꝛ spūssanctus. si voluissent. vt ex presse ponit Mar. in. iij. di. pma sed tn̄ fuit conclusum: ꝙ erat ꝯue nientius filiū incarnari ꝙ̄ patrez vel spm̄sanctū. Assignant rōnes Theo. in. iij. di. pma maxime Ri car. ꝛ Bona.

¶ Pꝛimo ad euitandā dissonan tiam in ipa btissima trinitate ꝙ̄ ma gis fuit cōgruum illū qui ab eter no est filius patris fieri ex tpe ma tris filiū. Si. n. pater vel spiritus s. fuisset incarnatus: tūc in trinita te fuissent duo filij: filius. s. eternus patris: ꝛ tpalis mr̄is.

¶ Secunda rō: ꝯgruum est: qđ q medius est inter psonas diuinas: medius sit inter deū ꝛ hominem. Medius aūt inter psonas dinas est ipse filius ergo congruum fuit ipsū eē mediatorē īter deū ꝛ hoīez.

¶ Tertia rō. Cōueniens fuit: vt de us reficeret mundū p illū per quē ipm fecit. fec̄ aūt ds mūdū mediā te filio: qꝛ vt dr̄ Ge. i. In pncipio creauit deus celum ꝛ terram dicit vna glo. interlinearis super verbo in pncipio. i. in filio: ꝛ Joha. pmo oīa per ipm facta sunt. s. verbum. hec autez refectio mundi fuit facta per icarnationem: ergo ꝯuenien⁹ fuit incarnari filium ꝙ̄ prem aut spūm sanctum.

¶ Quarta rō: Incarnatio dei fa cta est vt ondaꝫ eius misericoꝛdia vt superius dictum est. Maioꝛ au tem misericoꝛdia ondit̄: qn̄ ille remittit qui offenditur: ꝙ̄ qn̄ aliꝰ pꝛo eo. Cū igitur Adā peccauerit ꝯ filium: qꝛ apetijt sapiaꝫ vsurpa re: que filio attribuit̄: ergo ꝯgruen tius fuit filium icarnari ꝙ̄ patrem aut spūm sanctum vt maiorē ostē detur clementiā. Ad hoc ꝓpositū bn̄s Bona. in. iij. di. i. Introdu cit figurā Jone. i. c. q dixit nautis

pp me venit hec tempestas proijcite me i mare. Ita et filius dei suo pri ab eterno dixit: pp me venit h tempestas: q. s. homo appetere voluit meam sapiam. Ideo proijce me i mare. s. carnis mortalis. Ego pater mi volo pati oem penam: quam p suis pctis meret. Ego volo manus ad cruce extedere et crucifigi. Ego sitire volo: et felle et aceto potari: vt purget offensa ade: qua facturus est vt sentiat dulcedine fructus phibiti sibi: et sic 9clusu3 et determinatu fuit q secuda psona incarnaretur.

¶ Nonu 9silium fuit de sexu que assumere debebat. Nulli naq3 dubium est. q si filius voluisset esse femina: potuisset qdem: sed decreuit esse vir. Et de hoc Ric. et bonaue. assignant tres rones.

¶ Prima fundamenta in dicto Augu. j. de trini. c. xij. vbi dicit de xpo q etia secundu forma serui e caput toti ecclesie. ergo no debuit esse femina. q2 vt pmie Corin. ij. applus dicit caput mulieris e vir et no ecotra. Si fuisset ergo femina puertisset ordine qd non debuit deus in sua incarnatione facere gn potius destructu ordine debuit reparare.

¶ Secunda ro philosophus i. j. de animalib dicit q femina e vir occasionaliter. i. iperfectus. s3 ho assumptus debuit esse pfectissimus ergo no debuit esse mulier: s3 vir.

¶ Tertia ro Joelis. ij. Letamini in dno deo vestro. q2 dedit vobis doctore iusticie. p hunc doctorem intelligit messias: q2 ideo venit i terra vt doceret hoiem viam salutis. sed cu docere: mulieri non deceat: q2 pme Cor. xiiij. dicit mulieres in ecclesijs taceant. non eni pmittit eis loqui. sed subditas esse si ergo xpus fuisset femina contenetes eius doctrina habuissent aliquam excusatione non audiendi eum. ¶ Decimum decretu in sanctissime trinitatis 9cistorio 9clusu3 fuit a quo debebat sumere humanitatem in sexu virili. et conclusu3 fuit q a muliere: et hec triplici ratione.

¶ Prima pp totius humane nature nobilitate. Voluit. n. nobilitare masculos et feminas. Masculos quide nobilitat. q2 ipse est masculus similis eis: feminas vo q2 hanc carne de femina sumpsit hanc ronem tangit Augu. in lib. lxxxiij. q. hois inquit liberator in vtroq3 sexu debuit apparere. ergo q2 viru oportebat suscipe q honorabilior est 9ns erat vt feminei sexus liberatio hinc appareret q ille vir de femina natus est.

¶ Scda ro pp incarnationis certificatione. Sciebat. n. xpus: q futuri erant heretici dicturi xpm non fuisse verum hoiem: neq3 habuisse veram carne. Si ergo non fuisset natus de femina potuissent coru errore vellare et pbare: cum oes hoies nascant de femina vt ergo eos confutaret voluit de femina nasci. hanc ronem tangit August. in epla ad Volusianum.

¶ Tertia ro ponitur a beato Tho. in. iij.

in.iij.pte.q.xiij.ar.iiij.7 a btō Bonauen. 7 Ricar.in.iij. di.xij. 7 est ppter cōplēdā pfectionē vniuersitatis in modis educendi hois mes sez: qz cū esset q̄druplex modū educēdi hominē.s.masculus sine masculo 7 femina quomodo fuit eductus Adā: femina de masculo sine femina: sicut Eua masculus: 7 femina de masculo 7 femina sicut nos omnes. Quart⁹ modus.s.masculus de femina sine masculo: vt impleret ergo hāc pfectionez vniuersi voluit ipse masculus nasci de femina. 7 sic pz.x. decretum.

¶ Undecimū decretum fuit. que mulier debebat esse illa. a qua debebat assumere carnē. 7 fuerunt p̄sentate ab eterno coram deo septē nobilissime mulieres hebree: 7 nullam acceptauit. sed oēs repulit excepta septima.

¶ Prima fuit Sarra vxor abrae quā repulit: qz debebat esse incredula pmissionis diuine de conceptione Jsaac in senectute 7 sterilitate. qd 7 fecit vt habet geñ. xviij.

¶ Secunda fuit Rebecha vxor Jsaac quam repulit qz astute decepit virū suum volentē benedicere Esau. 7 benedixit Jacob vt habet Geñ. xxvij. 7 licet hic fecisset instinctu spiritusancti. qz tñ nō oēs hoc sciebant. noluit in matre sua etiam quid minimū suspitiōis esse.

¶ Tertia fuit rachel vxor Jacob quā etiam repulit qz vidit deus q̄ furari debebat idola patris. 7 abscondere ea sub herba. 7 ita fecit vt habetur Geñ. xxxj.

¶ Quarta fuit iudith quam non acceptauit qz debebat occidere holofernē. 7 videt qui horrendū qd mulier cōmittat homicidiū: licet ipsa meruerit illū occidēdo. vt habetur Judith. xiij.

¶ Quinta fuit Susāna vxor Joachim quā etiam repulit qz d̄bebat se vngere in pomerio. 7 dare occasionē senib⁹ concupiscēdi eā 7 ita fuit vt habet Dan. xiij.

¶ Sexta fuit Anna pphetissa de qua Luce. ij. dicit quod assidue stabat in tēplo vacans orationi. 7 hanc repulit deus 7 noluit ex ea carnē sumere. qz licet debebat esse sanctissima. tñ violata 7 corrupta qz vidua noluit deus in matrez suam etiam minimā maculā esse.

¶ Septima fuit vna puella v̄go beatissima. s. Maria quā videns deus ita humilē 7 honestā. omniq3 virtute repletā. determinauit carnem sumere de suis purissimis sāguinibus. 7 ipsaz esse matrē suaz dignissimā. Jdeo ecclesia attribuit sibi illud puer. viij. cantans in festiuitatibus suis. Dñs possedit me. 7c. Ab eterno ordinata sum. s. q̄ essem mater dei. Si ergo petis qñ fuit determinata icarnatio xp̄i dico q̄ ab eterno. si petis? vbi dico q̄ in cōcistorio beatissime trinitatis. si petis a qb⁹? dico q̄ ab ipsis psonis diuinis. pře filio 7 spū sancto. Ma acio che alchuno pōtarolo nō ponte. benche se ponta. sapero spontare. ede cio ne dico grā merce adio. hic notare det eo q̄ licet in diuinis nō sint tales di-

sputationes nec ꝯsultationes. Qꝛ vt dicit Augu.iij.de trinitate. Oia simul videt: qḋ etiā cōcludit tho. ꝑma pte.q.xiiij. arti. vij. Bona. quoqꝫ in ꝑmo di.xxxix.ar.ij.q.iij. Tñ nos qui diuina intelligimus modo nostro: possumus cōgrue ꝛ rationabiliter ꝯtemplationis nr̃e aspectū isto modo dilatare di.n.i cōmēto super.x.ꝓpositione ḋ cau sis ꝙ recipiens recipit ꝫ modū suum: nō ꝫm modum rei recepte. Unde ꝛ Jaco. de voragine in vlti mo ꝫmone de natiuitate ponit ali quas dictaꝫ: ꝛ dicit fuisse qōnes fa ctas in trinitate. Amen.

¶ Eadem die post prādium: De incarnationis diuine execution e. Sermo deuot⁹ ꝛ in ordine.

Sermo.lxvj.

Apparuit benignitas sal. ꝛc. In pce. sermone ꝓ posita fuerunt de incar natione vbi diuini tria mysteria. Expedito ꝑmo ꝛ i ꝑsen tiarum omisso.ij.circa.tertiū in sistemus.s.de ei⁹ executione. Qua liter aūt executa fuerit talis incar natio ab eterno determinata euan gelista xp̄i Lucas.j.c. sui sacri euā gelij seriose ꝛ ordinate scribit ꝙ euangeliū legit ecclesia in solēnita te hodierna. vbi ponit̄ legatio q̄ in tali facta fuit ipsi gloriosissime. virgini. Circa quā legationē con sidero tria misteria.

¶ Primū est huius legatiōis cō missio.

¶ Secunduꝫ eiusdē expeditio.

¶ Tertium eiusdē acceptatio.

¶ Primū est in pricipio euāg. vsqꝫ ibi.nomen virginis: maria.

¶ Secundū ibi. Et ingressus an gelus vsqꝫ ibi.nō erit impossibile apud deum oē verbum.

¶ Tertiū ibi ecce ancilla domini

¶ Circa primū notādū estqꝫ euā gelista ponit qnqꝫ ꝓpter que cō missio talis legationis seu ipsa le gatio ꝛ ambassiata conijcit̄ fuisse dignissima.

¶ Primo tꝑus quo fuit cōmissa

¶ Secundo cui fuit cōmissa.

¶ Tertio ꝑsonaꝫ q̄ cōmisit ipsaꝫ.

¶ Quarto vbi fuit cōmissa.

¶ Quinto ꝑsonam ad quam fuit missa.

¶ Primo nanqꝫ euangelista po nit tꝑus quo fuit cōmissa. ꝛ dicit ꝙ in mense sexto.lꝫ eni hoc v̇buꝫ ecclesia nō cantet. tñ inserit euan gelij Luce. ante illud verbū mis sus est angelus ꝛc. dicit̄ in mense sexto. ꝛ intelligēter a conceptione Joānis baptiste. Nam Joānes baptista fuit cōceptus in septēbri circa finē mensis. ꝛ in mense sexto. qui est marcius a septēbri fuit mis sus angelus ad virginē. Jō vene rabilis Beda mēseꝫ sextū martiū intellige. in cui⁹.xxv. die dn̄s ꝛ cō ceptus traditur ꝛ passus. Sed cir ca hoc moueт̄ dubiū: certum ē ꝙ potuisset mitti in alio mense. qua re ergo potius in hoc? Nunquid vacat a misterio? potuissꝫ domin⁹ incarnari in mense Januario Fe bruario ꝛ ceteris: quare ergo poti⁹ in martio? Seraphicus doctor bea tus Bona. super Lucaꝫ. Rn̄det.

Numeris senarius pfectus ē vñ ad significādū h: homo q est pfe ctus īter creaturas fuit. vj. die crea tus: xps igitur incarnat⁹ est. vj. eta te. vj. annorū millenario. vj. men se similiter. z. vj. feria passus z. vj. hora crucifixus vt per hoc signifi cet in plenitudine tpis ad Gala. iiij. at vbi venit plenitudo. zč.

¶ Secūdo ponit euangelista: cui cōmissa fuit talis legatio qz angelo gabrieli. Missus est inqt angelus gabriel. Sed quare dixit: missus est; z non dixit quod accessit vel iuit angelus. Respondetur ad in nuendū quod non ex ipso venit: sed iussu diuino. Magnus z dei formis Basilius super vbo: mis sus est dicit adeūt nos celestes spi ritus: nō quasi ex ipsis: sed ex coq diuine sapiētie decorē conspiciūt Sed quare angelus missus ē z nō homo vel alia creatura? Respon dit Beda in homelia. vt repatio cōrespondēt lapsui. vt sicut homo lapsus est p angelū suggerentē. sic resurgat p angelicū ministerium. Gloriosus aūt Hiero. in scdē ad pau. z eusto. de assumptiōe virgi nis. Assignat aliā rōnem dicens bñ angelus ad virginē mittit. qz angelis est semp cognita virgini tas. Quare igit nihil ita assimilat virgini. sicut angelus. ideo cōue nienter virgini angelus missus ē Confirmat hoc p glos. j. Cor. vij. vbi per virginitatē. hoies angelis similant. sed quare gabriel: Non ne potuisset mitti alius angelus? Certe sic. quare ergo ipse: Melo diosus Greg. rñdet vt nomen nū ciantis correspōderet illi quē nū tiabat ventur. Gabriel ergo dei fortitudo noiatur. p dei ergo forti tudinē nunciandū erat q virtutū dñs z potens in plio ad debellan das certas ptātes veniebat. Bo na. aūt dicit conuenīēter aūt Ga briel mittit vt qui nūcius de lon ginquo. esset etiā de ppinquo: ip se. n. nunciauerat xpm futurū per multa tpa anteq venisset Danieli vt habetur Danie. ix. post. lxx. he do. zč. pueniens ergo fuit vt z ipe nuntiaret eūdē: qū de primo erat ventur⁹. Sed quare quis fuit iste Gabriel: qdam attendentes ad al titudinem huius operis seu lega tionis dicunt eum fuisse summus vel de summis ordinib⁹ supme Je rarchie. Cuius sētētie est Fran. d mar. qdā dicūt aliciu fuisse reuela tuz q fuit de medio ordis medie. Jerarchie. s. vtutum fz Dyonisiū vt sic correspōderet illi quē nun tiabat qui erat dei z hominum me diator sicut z vtutes sunt medij in ter nouē angelorum choros. Qui dā qd fuit de ordine angelorz cui psonat q michael qui gabrieli cō numerat Dañ. archangelus vocat in ecclesiastico officio: quidaz q fuit de infimo ordine infinue Je rarchie: z de hoc qz vt dicit Dyo. de cele. Jerar. c. iiij. Tota nostra ie rarchia regitur in medietate in hoc infimo ordine ita q supremuz nre Jerarchie in medietate subest ifi mo Jerarchie celestis huius sen tentie est Tho. in pma pte. q. cxij.

ar. ij. vbi dicit et cōcludit q angeli superiores nunq̄ ad exterius mysterium mittunt: hec vltima opio est cōior. Possunt tamen singule esse vere. Ego tamē adhereo pme q2 vt dicit Gre. ad hoc mysterium summū angelū venire decuit q2 sūmū oium nūciabat. Et lz aliq glosando dicant q Greg. intellexit ipsum esse sumū. s. illius ordinis infimi nō autē sumi simpliciter. Ego tamē 9uenienter puto posse teneri q sicut pncipes tā ecclesiastici q̄ seculares mittunt legatos proportionatos legatiōibus. s. dignos digniores et dignissimos sm q legatiōes sunt ardue vel magis ardue: ita ad ppositū: cū ista legatio fuit dignissima: dignissimo oium fuit commissa.

¶ Tertiū q ponit euangel sta pp qd ista legatio seu ambassiata fuit dignissima est psona que cōmisit ipsam: q2 deus. Missus est. n. gabriel a deo nō ab aliqua psona vili seu ipotenti pncipe: et hic nō. q sz Augu. v. de trinitate. Opera trinitatis ad extra sunt idiuisa. et h op9 seu cōmissio fuit ad extra: ergo cōmisit illam nō solū pater nec solus filius: nec solus spūs. s. sed omnes tres simul. Deuot9 Ber. sup missus est in epistola ad Ugo de sctō victo. dicit q ideo dr missus a deo nō ab aliquo angelo superiori: ad innuendū q hoc mysterium nulli fuit reuelatū: anteq̄ vgini nisi gabrieli. Adeo igit in medietate missus est reseruato sibi pus oibus tali mysterio. Qd dictū facit p opinione q gabriel fuerit supremus oium simpliciter: hoc tn̄ deīn Ber nar. habet veriz nō de ipsa icarnatione: q2 q filius dei erat incarnandus reuellatū fuit anteq̄ virgo nasceretur multis pphetis h pdicentibus anteq̄ fieret et 9sequēter etiā fuit reuellatū angelis: qb9 mediātibus fuit reuelatū pphetis quia vt dicit Dio. iiij. c. de ang. Jer. pphete p angelos instruunt. Nec de incarnatiōis tpe. q2 hoc danieli fuit reuellatū q post. lxx. hebdo. etc. a redificatione hierlm cōputādas. Nec de incarnatiōis loco. q2 hoc Jsaie apertū est. vn̄ ipse dixit c. xj. Egredietur virga de radice Jesse. et flos de radice eius ascendet. vbi sm hebraicā veritatē habet nazareus de radice eius ascendet vt dicit Hyero. et Nic. de lira. Nec de modo q2 hēt reuelatū dauid vnde dixit in. ps. Descēdet sicut pluuia in vellus. Sed tn̄ d ipsa psona: a qua talis caro dēbat assumi per deum: sitamē diceretur q ēt ipsa psona 9ceptura fuerit reuellata: aliqbus angelis saltē pau loante forte nō eēt icōueniēs.

¶ Quarto ponit euangelista locū vbi commissum fuit q talis legatio fieret. s. in ciuitatem galilee: cui nomē Nazareth.

¶ Hic primo querit quare in galilee puicia. Rn̄detur galilea erat vicina gentibus: vnde pp h Jsay. ix. dr. Galilea gēt iu3 et interptatur transmigratio facta sm Hye. Uoluit igitur annunciari et 9cipi xps in galilea: ad innuendū q annun

ciabatur vel ꝯcipiebat̄ ille qui ve-
niebat ad docendū gentes: ex qua
doctrina debebant ꝯuerti ⁊ sic trā
smigrari ad verum dei cultum: ⁊
ꝯsequenter ad gloriā.

¶ Secūdo querit̄ quare in naza-
reth? R̄ndetur nazareth interp̄tat̄
flos: ⁊ ideo fuit ꝯgruū filio dei q
dī flos cāpi ⁊ liliū ꝯualliū. Can.
ij. Concipi in loco ⁊ annuntiari q
flos iterp̄tat̄: vn ⁊ pp̄ h̄ voluit cō
cipi in tempore veris ꝙ est tēpus
florum ad innuēdū ꝙ totus flori-
dus erat: vnde Bernar. florigerā
amat p̄uā flos de radice iesse.

¶ Tertio queritur quare in ciuita
tem R̄ndetur ꝙ ciuitas fm suam
ethimologiam idem est ꝙ ciuium
vnitas: Voluit igitur concipi in ci
uitate: ad innuendū ꝙ nunciaba
tur ille. Cuius mediatione debe-
bat fieri pax vnio ⁊ concordia in-
ter deum ⁊ hoiem inter angelū ⁊
hominē: iter iudeū ⁊ gētilem ⁊ in
ter gentilem ⁊ gentilē: vnde ange
li in natiuitate sua cātauerūt ⁊ i ter
ra pax. h. b. vo. ⁊c̄. Et sic patet qd̄
ex parte loci vbi talis legatio mis-
sa fuit reddit̄ dignissima.

¶ Quinto pōit euāgelista p̄sonā
ad quā missa fuit talis legatio: cuꝫ
subiungit ad v̄ginē desponsa. vi. cui
no. e. ios. de do. dauid ⁊ no. v̄. ma.
Ubi p̄mo querit̄: q̄re ad v̄ginem?
Nunqd v̄bum dei potuisset con-
cipi ex violata? Certum est ꝙ sic ꝫ
cōcipi v̄gine ad innuendū ꝙ v̄gi-
nitas sibi sumere placet qd̄ iocun
dissime quiescit i illa creatura que
se integrā ⁊ inuiolatā p̄seruat: vn

de Beda sicut tp̄e pacis natus est
vt se pacem diligere demonstraue-
runt: ita de v̄gine ꝯceptus est: vt se
virgineum decus amare ondēret.

¶ Scd̄o querit̄ q̄re ad desponsatā
R̄ndent docto. p̄cipue. Orig. Am
bro. in Omelia. Hye. ꝯ. eluī. ⁊ ny.
de ly. super Luce. i. ⁊ Math. i. ꝙ
pp̄ multas rōnes quarū quedā as-
sumunt ex p̄te pueri: quedā ex p̄te
v̄ginis ⁊ q̄dā ex parte nostra.

¶ Primo hoc fuit rōnabile et cō
ueniens ex parte pueri. s. ipm̄ d̄ de
sponsata nasci: q: si fuisset ꝯceptus
ante desponsationē: a iudeis ⁊ cete
ris infidelibus sicut illegitim⁹ po-
tuisset repudiari rōnabiliter ⁊ non
sicut xp̄s recipi: ⁊ sic potuissent se
excusare: cū ipm̄ p̄sequebantur.

¶ Secūdo q: puer p̄pter p̄sequu
tionē herodis erat in egyptū por-
tādus: ⁊ inde ad terrā israel repor
tandus: ⁊ ideo spōsus ad h̄ ⁊ simi
lia erat necessarius: vnde Joseph
p: eius dict⁹ est: q: nutriti⁹ ei⁹ fuit.

¶ Tertio vt hoc sacramētū diabo
lo celaret̄: qui dn̄m credebat nasci
de m̄rimonio: nō p̄sumebat d̄ xp̄o

¶ Quarto vt modo consueto scri
pturarum xp̄i genealogia describe
retur per virum. Mulierum autē
genealogias scripture non ponūt:
vt dicit Hieronym⁹. Ut ergo mō
stretur origo marie desponsata fu-
it Joseph: cui⁹ generatio ponitur
fuisse de domo dauid: vt. j. patebit.

¶ Secundo fuit necessariū ⁊ con
ueniens ex parte virginis ⁊ primo
vt haberet ministrum non suspe-
ctum: sed sibi coniūctum vt spōsū.

¶ Secūdo ne cum fuisset inuēta grauida sine spōso tanq̄ adultera infamaretur ꝛ puniretur.

¶ Tertio fuit conueniens ex parte nostra ꝑmo ex testimonio spōsi tio: probatum est certius xp̄m natum ex virgine: sicut per Thomā dubitantē ꝛ palpantē cicatrices xp̄i magis certificati sumus de eius resurrectione. Si enim Joseph nō cognouisset certissime spōsam suam concepisse de spiritu sācto: ipse vindicasset iniuriam: sed q: sibi seruiuit: eamq̄ semp sociauit: signum fuit ipsum cognouisse sacramentū certissime ꝛ indubitanter.

¶ Secundo vt tolleretur excusatio virginibus: que propter suam in cautelam incurrunt infamiam. Ipse enim potuisset se excusare dicendo non est mirū si nos infamamur: q: ꝛ ipsa mater domini infamata fuit.

¶ Tertio mater dei fuit virgo ꝛ desponsata: vt in eius ꝑsona matrimonium ꝛ virginitas honorentur contra hereticos alteri eorum detrahentes. Uoluit enī deus matrē suam esse desponsatā: vt inueniret q̄ persone coniugate sūt in statu salutis. Uoluit eadē esse viduam: quia sponsus eius mortuus est ante eā vt inueniret idē de viduis. Uoluit ꝛ ipsam esse virginem: vt idē de virginibus inueniretur.

¶ Sed queritur cum maria esset despōsata: ꝛ in domo sponsi ducta vt dicit Criso. quare nō accessit ad cognoscendum. Respondit Nic. de li. super illud math. primo. Cū esset desponsata ꝛc. Quod modus erat iustorum nō consumaret matrimonium per carnalem copulam: nisi prius vacarent orationi p aliquot tēpus implorando diuinam misericordiam: vt pz Thobie. viij. Et tunc creditur reuellatum fuisse ipsi Joseph propositum Ma. de obseruanda virginitate. Licet enī cogeretur ad contrahēdum matrimonium ſm tēporis illius modū Lex enim precipiebat virgines nō manere innuptas: tamen habebat virginitatem in desiderio ꝛ proposito: sed votum nō expressit: quoniam cōtraxit matrimonium cōmittens se diuine voluntati. Et nō ex reuellatione diuina creditur q̄ Joseph cognouit propositum marie: ꝛ sic ex cōmuni cōsensu vouerunt virginitatem: q: vt creditur adhuc Joseph virgo erat. Cuius ratio ē quia cū christus in passiōe sua nulli matrē suandā tradiderit nisi virgini: nō est probabile q̄ ante cōceptum dum adhuc esset Juuencula traderetur alicui nō virgini custodienda hec ille.

¶ Tertio queritur. Quare nomē erat virginis maria? Respōdit ambro. in sermone de natiuitate virginis. Beata Maria nō fortuitu aut parentum beneplacito: vt quidam putant: sed diuina dispensatiōe nomē accepit: vt ipsa quoq̄ figura vocabuli magnū quoddam inueniret interpretatur enī stella maris: vt sicut nautis mare trāseuntibus opus est notare stellam a supremo celi cardine corruscantem

vt portum valeant apprehendere destinatū. Sic oꝫ vniuersos xpicolas inter fluctus huius seculi remigantes: attendere mariam: que sup premo celi cardine deo proxima ē. Et qui eam prospicit nō iactabitur vanaglorie vēto: nō frangetur scopulis aduersorum: nō absorbetur voragine voluptatū. Beda super Luc. dicit q Maria ebraice stella maris dicitur. Voluit igitur dominus q haberet nomē maria: vt pateret ipsam de qua nūeri. xxiiij. Orietur stella ex Jacob. Siriace autem Maria dicitur domina: vt per hoc innueretur q ipsa esset domina mūdi: q: genuit dñm mūdi.

¶ Sextum q euangelista ponit hanc elegationem dignificans: est socius beatissime virginis: ⁊ sponsus. Et quis fuit ille? Vir nomine Joseph. Sed queritur. Cū quelibet mulier desponsetur viro: ⁊ consequenter sufficiat dicere mulier desponsata: absqꝫ hoc q additur viro: Quare ergo euāgelista addit. Nunquid frustra? Certe non sꝫ addidit li viro non ad distinctionem sexus: sed ad innuēdum maximaꝫ virtutem talis sponsi. Vir eni dicitur a virtute quasi dicat q iste spōsus erat virilis animo: sanctus integer iustus ⁊ perfectus. Unde nō absre ab eterno fuit electus q esset sponsus ipsius virginis: ac nuncupatiuus pater: ⁊ nutricius diuini verbi incarnati. Quod maximum priuilegiuꝫ fuit. Si eni magnū fuit priuilegiū Jo. bap. vt ꝯcessum vt baptizaret xpm Jo. euāg. vt su pra pectus eius recūberet: apostolorum vt eius comites semp eēnt. O Joseph sanctissime: ⁊ tuū priuilegiū nō fuit maximū? Certe sic. Cum omnes predicti subditi erāt christo: tibi autem christus erat subditus vt dicitur Luc. ij. ꝑpter hec puto q Joseph non sit minor apostolis: nec Jo. baptiste in gloria: ⁊ ꝯsequēter nec in gratia ⁊ merito. Unde ꝑpter hoc math. primo Joseph: iustus appellatur: ⁊ recte ioseph ē nomē eius. q: ſm Hye. ioseph. Augmentum interpretatur. Ad innuēdū q fuit auct⁹ ⁊ magn⁹ coram dño virtutibus ⁊ gr̃a ⁊ ꝯñr gloria.

¶ Septimū dignificās hāc legationē. est dignissima ⁊ nobilissima ꝓsapia vtriusqꝫ. s. ipsius v̄ginis ⁊ sponsi sui de qua addit euāgelista cū dicit de domo Dauid: q ſꝫ beda in Omelia: ptinet ad ioseph ⁊ virginē: q: ſm legis mādatū: vnūquēqꝫ de sua tribu accipere oportebat. Nico. de ly. super hoc v̄bo dicit q hoc exprimit ad ondendum q xp̄s descendit de semine dauid sicut ꝓphetis dictū fuerat. Lꝫ. n. Joseph nō fuerit pater saluatoris tamē virgo de qua ipse carnē assūpsit fuit de eadē tribu cū Josephe ⁊ ꝓbatur per hoc mulieres in hereditate succedentes nō poterāt contrahere matrimonium nisi cuꝫ viris sue tribus ne fieret ꝯfusio sortium: vt hētur in fnia numeri. xxxvj. v̄go aūt Maria fuit vnica Johachim patri suo succedens ei in hereditatem. Ex quo sequit q ipsa ⁊

Joseph cui desponsata fuit: erant de eadem tribu. s. dauid. Notatur p Nico. de ly. q ideo ponunt ab euangelista tot nomina ppria scz Angeli missi vginis ad quã mitte batur sponsi sui puincie ⁊ ciuitas vbi hitabat ad ondẽdũ certitudiez hystorie. Vñ igr nõ. vij. s. dicta ⁊ iuenies q hec legatio fuit digni ssima: ⁊ sic patet pmum mysteriũ.

¶ Secũdum mysterium est de hu ius legationis seu cõmissionis ex peditõe: vel executione: vbi euange lista ponit qualiter gabriel cui fuit cõmissa legatio seu ambassiata po suit eã i executiõe. circa q nõ. vij.

¶ Primũ est coniectura rigoro sa: ibi et ingressus angelus.

¶ Secundũ salutatio gratiosa ibi Aue. g. p. d. t. b. t. in mu.

¶ Tertium turbatio virtuosa ibi que cũ audiuisset turbata est i ser mone. e. ⁊ cog. q. e. ista salu.

¶ Quartũ consolatio gaudiosa: ibi. ne timeas vsqz ibi. ⁊ re. e. non er. fi.

¶ Quintum interrogatio studio sa. ibi. qño fi. i. q. vi. nõ cog.

¶ Sextũ rñsio misteriosa ibi spi ritussctũs vsqz ibi vo. fi. dei.

¶ Septimum est exemplatio mi raculosa ibi. ⁊ ecce Helisabeth vi qz ibi omne verbũ.

¶ Circa primum vbi dicit ingres sus est angelus ad eam. notatur q dam religiositas ⁊ asperitas glo riosissime virginis. Nõ. n. stabat in plateis ⁊ fenestris vel ante Ja nuam domus. sed semp in interio rib' officinis clausa manebat. Jõ oportuit gabrielẽ ingredi ad eã in occulto manentẽ. Vñ Ambro. Disce virginẽ morari solam ipe netralibus quã nemo virorũ vi deret. sed solus angelus eam repi ret. ⁊ Ber. sup missus est in vbo ingressus. quo ingressus. in secre to cubiculo ⁊ clauso sup se hostio orabat patrem in abscõdito. Sta bat igitur ipsa beata virgo vti pu dicissima ⁊ honestissima stabat in clusa. Quo datur exemplũ virgi nibus simile faciendi. Sed qd fa ciebat ipsa beata virgo? si bene cõ sideras beatus Ber. dicit q ora bat imaginãter quidã q tunc bea ta virgo imaginabat illud Ysaie. vij. Ecce virgo cõcipiet: desidera batqz illam virginẽ videre illi in separabiliter adherere ⁊ in oĩbus seruire hãcqz gratiã petebat a deo vt illa virgo que deũ concipe de bebat esset tẽpore suo vt cum ea tanqz famula semp habitaret. Sz o gloriosissima virgo. tu es illa ⁊ nõ alia que hoc meruisti priuilegi um. Dicuntqz aliqui q stabat ocu lis ⁊ facie in celum eleuatis. vt cor pus concordaret cum mente. que erat in deum intentissima. Aliqui q stabat pstrata in terrã ex humi litate siue pmo siue secũdo modo steterit. hoc certum est q stabat in oratione. ⁊ Nicho. de li. etiã affir mat di. Quod si cõceptio pcurso ris fuit denũciata patri occupato in officio sacro: vt pz Luc. j. mul to pbabilior est q cõceptio salua toris denũciaretur virgini in de uotione ⁊ oratione actualiter ex

stenti.

¶ Circa secundũ nota q angelus eam reuerẽtissime salutando dixit Aue.q.d. O maria tu es absq; ve quasi gaude & letare. Gratia plẽa sup quo Hiero.in fmone de assũptione. Cogitis me. Si fuit gratia plena:atq̃m spũ.s.amplius capere potuit: Rñdit q prius gr̃a eius tñ repleuerat mentẽ. sequens perfudit & ventrẽ. Gratia in illa sicut in multis sanctorũ habitabat spũaliter. modo sicut in nullo sctõrum cepit habitare corporaliter. Jnq̃tum singulari gratia factũ ẽ vt cõciperet saluatorẽ vel gratia plena i.pfecta.q2 vt idem dicit Hiero. Ceteris p partes pstatur. Marie vo tanta se infundit gr̃e plenitudo vel gr̃a plena q2 gr̃az in oib9 efficit vt ibidẽ Hye. Talib9 decebat virginem oppignorari munerib9 vt eẽt gr̃a plena que dedit celis gloriã terris deũ pacemq; refudit fidem gentibus finem vicijs vite ordinẽ morib9 disciplinã. vel gr̃a.p.i.oĩ vtute plena vñ in cãticis dicit vgula fumi ex aromatibus: q2 vt ibidẽ Hyero. multis erat repleta vtutũ odoribus manans ex ea flagrabat suauissimus odor dñs te. vbi Nico.de ly.s.nõ tñ per potẽtiam essentiã & presentiam sicut est in omnibus rebus: nec solũ p gratiaz eo modo quo est in sanctis hominibus:sed p carnis assumptionem. q2 corpus deitati vnitũ fuit formatũ de eius purissimis sãguinibus:& intra vginis viscera latuit nouẽ mensibus: & Aug. in fmone natali. Tecũ dñs in corde tecũ in vẽtre:tecũ in vtero: tecũ in auxilio. Gratulare vgo Maria xps rex ex solio suo venit in vtero tuo. Ex sinu patris in vterum dignat9 est descendere matris: & Hyer. vbi supra nũra res erat ẽt cum vgine: qui ad virginẽ mittebat Angelũ: & precessit nuncium suum de9. Et Bernar.super cañ. sermone. lv. Transijt gabrielẽ & puenit eodem archangelo testante qui ait dñs tẽcũ. Quid ergo? Certe quẽ mõ relĩquisti in celo. Nunc in vgine reperis. Jgitur o archangele: deus qui volauit super pẽnas ventoꝝ transijt te qui pmisit te. Sequit. Bñdicta tu in mulieribus Nico.d ly.i.pre oĩbus mulieribus:q2 mulieres bñdicent in te sicut & viri in filio: & Aug. Benedicta super mulieres que vitam & viris & mulierĩbus peperisti: & Hyero.vbi supra super feminas benedicta que virũ omnino non nouit & virũ suo vtero circundedit. & iterum ibidẽ benedicta tu in mulieribus.i.benedicta plusq; omnes mulieres. Ac per hoc quicqd maledictionis infusum est per euam:totũ bñdictio abstulit marie. Cõcordat Aug. dicens. Benedictio eue in bñdictione transmutat Marie. Circa tertiũ vbi d. Que cũ audiuisset turbata est.&c. Est notãdũ q doc. varie loquuntur. Quidã.n.dicũt q turbata.i. alterata est ex verecũdia q2 verecũda erat vt vgines decet. Cuius opinionis fuit Amb.in li. de offi. di. Verecũdia pudicitie co

mes est huius societate ipsa casti-tas tutior est: de qua mi- dñi commendatur: q in cubiculo q sola: q salutata ab angelo tacet. Itaq quis humilis tamē salutantē nō resalutauit aūt vllum risum retulit nisi vt de suscitanda dñi generatione cognouit: vt qualitatē effectus disceret nō vt sermonē proferret: Quidā aūt dicūt q turbata est ex pudicitia et zelo quē hēbat pro custodia virginitatis: et ideo perorrebat et fugiebat nō solum accessum solitarium vni et affatum: sed aspectum in cuius solitudine apparuit Gabriel huius opionis fuit Ber. di. super missus est. Solent virgines que vere virgines sunt semper pauere et nunq esse secure et vt caueant timenda ēt secura pertimescunt scientes se in vasis fictilibus thesaurum portare preciosum pinde quicquid nouum subito ortū fuerit suspectum hñt: insidias: totū ptra se existimant machinatū. Ideo maria turbata est in sermone Angeli turbata sed nō pturbata: nec locuta sed cogitabat: qualis esset ista salutatio. Qd turbata est verecūdie virginalis: q nō pturbata fortitudinis: q tacuit et cogitauit discretōnis: et Hye. Ad Eust. Cū angelus Gabriel in viri spēm ad virginem descendisset dicens. Aue gra plena psternata et pterrita rńdere non potuit. Nunq. n. a viro fuerat salutata: et Ambro. vgīnū trepidare est: oēs viri ingressus pauere: oēs viri affatus vereri. Disce virgo verborum vitare lasciuiam. Maria. ēt salutationem angelicam verebatur. Quidā dicunt eam turbatā et excessu luminis angelici sub quo apparuit et: de quo dicitur in respon sorio q legitur in eius annūciatione: et expauescit virgo de lumine: Quod tamē non est verissimile: quia iam anna fuit fuerat visitata angelicis et diuinis visiōibus. Quidam autem dicunt q fuit turbata ppter salutationem insolitam: quia vt dicit Nico. de li. Mirabilius est humili q sua exaltatio Et ideo cū beata virgo esset humillima audiēs salutationē tāte excellentie turbata est admiratione. Ideo dicitur turbata est in sermone eius .s. angeli nō in visione. Et doctor grecus cōcordat. Cū virgo inquit assueta fuerit hīs visionibus: euāgelista nō visioni: sed rellatis turbationem attribuit. Attende virginis pudicam et prudētem animam simul et vocem. Dictum examinauit et neq manifeste obstitit p incredulitatem: nec statim assensit ex leuitate. Euc leuitatē euitans et duriciam Zacharie. Et Ambro. Benedictionis nouā formulam mirabatur. Nusquam eni ante comperta soli Ma. hec salutatio seruabatur Et gloriosus Hieronymus vbi supra. Non inquit simplex fateor vel consueta fuit ista salutatio: sed omni admiratione digna. Et originis Si eni scisset Maria. Ad alium quēpiam similem esse factum sermonem: vtpote q: habebat legis sciētiam: nunq quasi peregrinam talem salutationem tenuisset. Po

let et dicit quod salutatio Marie non fuit incredulitatis: vt ille Zacharie di. Luc. primo. Unde hoc sciam? Ego sum senex: et vxor mea etc. Quod autem de salutatione cogitauerit declarat eius prudentia vt dictum est.

¶ Quartum dicitur cōsolatio gaudiosa et cōtinetur ibi ne timeas etc. Turbata enim Maria erat: vt supra dictum est. Ideo angelus con solatur eā dicēs. Ne timeas Maria. vbi Beda angelus turbatam virginem: quasi familiarius ex nomine vocat. Ne timeas ait Maria. Et doctor grecus quasi diceret angelus: nō accessi decepturus: sed deceptionis absolutionem depromere. Non veni predicaturus tuam inuiolabilem virginitatē: sed conditoris ac custodis virginitatis et puritatis cōtubernia reseruare. Non sum serpentis minister: sed perimētis serpentē legatus: sponsalium tractator: nō insidiarum interpretator. Non timeas ergo: de hac salutatione insolita. Cōcordat Augu. in sermone de nati. virgis. Ne inquit angelus a sermone meo mater dei mei terrearis. Ego cōceptionis tue minister adueni: nō vt virginitatem adimerem iterueni. Ipse enim me misit ad te qui est nasciturus ex te. Quare autē nō debeat timere subdit angelus di. Inuenisti enim gratiam apud deum: nō solum pro te: sed etiā pro toto genere humano: vt dicit Nic. de li. Et Ber. sup missus est inuenisti gratiam quam nemo ante inuenire potuit. Sed quam gratiam dei et hominum pacem Mortis destructionē et vite reparationē. Idem in sermone de annūciatione inuenisti gratiam. quā tam gratiam. Plenam singularem Nam sola oībus gratiam inuenisti. Singulariter quidem fructus ventris tui ad omnium mētes te mediante peruenit. In te solum rex ille diues et predíues exinanitus est excelsus humilis. Immēsus abbreuiatus: et ab angelis minoratus verus denique deus incarnatus. Subdit. Ecce concipies in vtero. Dicit in vtero: quia hec conceptio: vt dicit Nic. de li. nō est facta per apertionem claustri virginalis: sed per virtutem spiritussancti intra vterum virginis filij corpus formantis. Ideo Augu. cōcipies in vtero non de viro: sed de spiritu sancto te replente: et grauida eris et incorrupta manebis. Et doctor grecus dicit. Quod concipiet in vtero vt demonstraret ab ipso vtero virginali dominum de nostra substātia carnem suscipere. Uenit enim diuinum verbum emūdare nostras nās et partum et regenerationis primordia: et ideo sine peccato et hūano semine: sicut nos in carne ꝯcipitur: et nouem mēsium spacio gestatur in vtero. Et vocabis nomen eius Iesum vbi Augu. in sermone de nati. virginis: concipiens: et pariens filium non cuiuslibet meriti hominē sed totius seculi saluatorē. Nico. de li. notāter inquit vocabis non imponens: quia hoc nomen fuit impositum a deo patre: vt predixerat Isa. lxij. Uocabitur tibi nomē nouum quod os

domini nominauit. Qualis autez iste filius esse debeat: subiungit di. hic erit magnus: vbi ambro. dicitur est de Jo. q est magnus: hic autez deus magnus. Late enim diffundit dei virtus late celestis sue potentie magnitudo porrigit nō loco clauditur: nō opinione cōprehēditur: nō extimatione cōcluditur non etate variatur. Posuit ergo euangelista primā excellentiam huius filij qui debebat cōcipi ex Maria: que est sm ambro. eius generalis diffusio. Nico. autem de li. dicit semper fuit magnus deus sed futurus magnus homo: et magnus propheta: vnde Luc. vij. propheta magnus vocatus fuit: cum vidue filiuz resuscitauit. Secūda experientia huius concipiendi est sua diuinalis cognatio quando subditur filius altissimi vocabitur. i. ipsius dei sz Nic. de li. Altus eni est inter creaturas homo. Altior angelus. Solus deus est altissimus. Hec autē filiatio hic accipitur p naturā. In alijs autē sanctis tantū p adoptionem. Ideo Hilarius i libro de trinitate. Nos inqt filij dei sumus: sz non talis filius est christus. Ipse ē prior et verus filius origine non adoptione veritatem non nūcupatione: natiuitate nō creatam. Et gre cus doctor filius altissimi vocabitur genitus a cōsubstantiali patre et genitore: qui ait hic est filius meus dilectus. Hunc ergo virgo cōcipies huius mater efficieris: hūc virginalis cella concludet. Cuius celeste spacium capax nō extitit. Tertio ponitur eius parentalis successio ibi dabit illi dominus deus. s. d. p. e. q. d. sm grecum in isto implebitur q dominus dauid pmiserat dicēs de fructu vētris tui ponam super sedem tuā. q. ei succedet parentali Jus. Et notat h Basilius q non loquitur angelus de materiali sede dauid. Cum iudaicum regnum possideret herodes: sed de inuincibili regno celorum. Nic. de li. concordat cum basilio. di. q nō loquitur de temporali regno. Cum illud negauerit coram pilato di. Regnum meum non est de hoc mūdo Joan. xix. Licet in sua resurrectiōe acceperit potestatez super omnem creaturam: vt habetur Math. xxviij. vbi ipse dicit data est mihi omnis potestas in celo et in terra: q fuit verum inquantū homo: q inquantum deus non accepit aliquaz potestatem de nouo siue in tempore. angelus aūt hic loquitur de regno spirituali et celesti q figuratuz fuit p regnum dauid temporale: sicut et celestis hierusalem per temporalem.

¶ Quarta excellētia huius filij sgularis prelatio subditur ibi regnabit in domo Jacob. vbi Criso. domus Jacob sunt qui de nūero iudeorum crediderunt in christum. Beda dicit domum Jacob totaz ecclesiam in qua christus ppetuo imperat: sm eius duplicē statum militantē et triūphantem. Nic. de li. dicit q notāter dicitur regnare in domo Jacob. et non in domo abraham vel Ysaac: nam de vtriusq

que domo aliqui fuerunt reprobati: vt Ismael: et Esau: sed in domo Jacob: oes eius filij a sanctis doctoribus inter electos sunt coputati: quia et si aliqui peccauerunt penitentiam egerut. Regnat ergo in domo Jacob xpus. i. sup electos.

¶ Quinta excellentia christi qz angelus dicit est eternalis ptensio: et continetur ibi in eternum et regni eius non erit finis: vbi grecus nullus est in eternum regnare. nisi solus dei. Ex quo patet: qp si per incarnationem dicatur christus sedē dauid accipere: idem ipse inquantum deus rex eternus agnoscitur: in eo ergo qp est homo deus. in psenti habet regnum multorum: sed ēt futuro simul vniuersorum: cum ei omnia subijcientur. Et Nic. de li. dicit christus: ne dum inquātum deus sed etiam inquantum homo regnabit in eternum non solum super homines: sed etiam super angelos. O igitur virgo gloriosissima filius tuus erit excellētissimus: ideo gaude et letare.

¶ Quintum principale factum in executiōe huius legatiōis ē studiosa īterrogatio: qz. s. ipsa fecit btissima vgo dicēs. Quomodo fiet istud. vbi Nic. de lira. dicit qp lz ipa crederet firmiter vbū angeli iplēdum de pceptione filij sibi pmissi q: tamen angelus nō expsbat plene modum cōcipiēdi ideo de facto circa querit de modo fiet dicēs quō fiet istud qm virum nō cognosco. i. nō cognoscere ppono: et Ber. super missus est. Non dubitauit inqt de facto: sed modū requisiuit et ordinem nec querit an fiet istud sed quomodo. q. d. Cum sciat dn̄s testis conscientie mee votum esse ancille sue nō cognoscere virū quo ordie placebit ei vt fiet istud: si oportuerit me frangere voti vt pariā talem filium et gaudeo de filio et doleo d pposito fiat tamē voluntas eius: si tamē vgo concipiā et virgo pariā qp vtiqz si placuerit iplebitur: nūc sciam vere q: inspexit dn̄s humilitatē ancille sue: et Grego. nazanzenus. Attēde mūde vginis vocē ptum nunciat angelus: ipa vo virginitati inititur pstantiorē incorrupbilitatē. Angelica visitatiōe diiudicans. Ex h passu dicunt doc. catholici sm Nico. de ly. qp beata vgo anteqz desponsaret Joseph habuit obseruantiā castitatis in desiderio nō tamē vouit expresse: sed cum postea deo ordinante esset ei desponsata qui erant in simili proposito simul emiserunt votum. vnde Aug. in li. de bono vginitatis: si causa copule cōiugalis Joseph desponsari voluisset cur admiratione ducta est cum sibi nunciatur conceptio: cum per naturam h potuisset? Sed q: oblatum corpus deo q̄si ex sacramentis inuiolabile conseruari debet: si ergo qp virum cognoscam est impossibile: quomodo mater ero carens coniuge.

¶ Sextum est luminosa respōsio sibi spiritus. s. superueniet in te. i. fz Nico. de li. hic: et Math. primo: non concipies modo humano sz diuino: quia nō virtute seminis vi

rilis: sed virtute spiritus. s. Illud enim quod in generatione aliorum hominum fit per virtutem seminis decisi a patre: et recepti a matre in matrice factum est virtute spiritus. s. in virgine quia eius virtute ex purissimis sanguinibus eius fuit corpus christi formatum. Et Crisost. non queras o virgo ordinem virginalem: vbi naturam transcendunt ac superant que tractantur: quia eo ipso es digna quo non es virum experta vel coniugem. In te enim non solum ipsa anima sed et ipsa caro spiritus. s. presentiam recipies: et eius fies receptaculum dignissimum. Nic. de li. bñ inquit dixi superueniet in te: qui prius venerat spiritus. s. super virginem adhuc in vtero matris existentem eam ab originali peccato purgando vt communius dicitur. Vel secundum alios a peccato originali preseruando: sed in conceptione filij superuenit. i. iterum venit ad conferendum maiorem gratie plenitudinem: que non solum sanctificauit mentem: sed et ventrem. Sequitur et virtus altissimi obumbrabit tibi: vbi Grego. xviij. mora. per vmbrationis vocabulum potest incarnati dei vtraque natura significari. Umbra enim fit a lumine solari: et corpore. Christus autem per deitatem lumen est: qui obumbratus est in vtero: quia corporeum eum virgo concepit. Et Nic. de li. virtus inquit altissimi. idest dei filius qui est patris sapientia: et virtus vt dicitur prime Corin. primo obumbrabit tibi: quia in beata virgine sub vmbra carnis latuit virtus deitatis. De hoc etiam bene Ber. super can. sermone. xxij. Sequitur ideoque et quod nascetur ex te sanctum. vbi Nico. de li. dicit. Sanctum absolute absque determinatione: quia si dixisset sanctus deus: sanctus homo vel aliquid simile non expressisset sanctitatem eius complete: quia in eo est sanctitas diuina et humana. Et quicquid sanctitatis potest excogitari in quacunque creatura eminentius est in christo. Ideo dicit sanctum absque determinatione vocabitur filius dei. s. naturalis non adoptiuus vt supradictum est.

¶ Septimum est exemplatio miraculosa. Dicit enim Crisosto. quod ne virgo se parere diffidetur. accepit angelus exemplum sterilis parituræ vt discat deo omnia possibilia: etiam que videntur ordine nature esse contraria. Ideo dicit: et ecce helisabet cognata tua. etc. q. d. secundum Nic. de li. qui supra naturam conceptum dedit sterili: credas daturum et virgini. Et iterum Crisost. animaduerte Gabrielis industriam non nunciauit conceptum antiquarum sterilium. s. sarre rachel et aliarum sed inducit factum quod videri possit. Unde ait Hic mensis est sextus. non a principio conceptum Elisabeth statim annunciauit: sed acto sex mensium spacio vt tumor ventris perhiberet argumentum. Et dicitur sextus mensis: quia vt supra dictum est. Jo. baptista conceptus fuit circa finem mensis septembris. Saluator autem circa finem marcij mensis: ergo iste. s. mar

tu' est sext' illi .i. mensis in quo Elisabeth concepit. Et dicit illi que vocatur sterilis: quia eius sterilitas a tanto tempore iam nota erat: q sic vocabat. Sed quomodo Maria dicitur cognata elisabeth. Cu3 maria esset de tribu Juda. Elisabeth autem de tribu leui? Rndit gregorius nazanzenus. q tribus regalis z sacerdotalis matromonio iungebantur. vnde z ipse Aron duxit vxorem elisabeth filiá aminadab. vt habetur. Exo. xxij. c. Qz tantu. istud exemplum sm Nicho. de lira vsqueqq3 pfectu3 qz maius est concipere virginem q3 sterilem. Jó Angelus adducit rónem efficace3. ex dei omnipotétia dicit. qz nó erit ipossibile apud deum omne verbum. i. factum qz dicere dei est facere vt dicit pó. quicquid. n. cótradictioné nó implicat. hmói. est virginé concipere totu3 é deo possibile. Et sic p3 sm mysteriu3.

¶ Tertium mysterium est de huius legationis acceptatione. vbi septem considero.

¶ Quoru primum dicit sapiens premeditatio.

¶ Secundum prompta oblatio.

¶ Tertium pfunda humiliatio.

¶ Quartum recta intentio.

¶ Quintu3 Affectuosa depcatio.

¶ Sextum benigna pdescésio.

¶ Septimum angelica discessio: z presentatio.

¶ Circa primu nota q ipsa beatissima virgo anteq3 acceptaret. hanc legationé diuitq3 assensu3 dictis archangeli. quia sapiétissima erat z prudentissima pmeditata est z cogitabat vt dicit tex. euangelicus qualitatem modu z ordinem huiusmodi salutationis. Non. n. fuit leuis vt mulierculari quarundam moris est. sed grauissima stetitq3 premeditatione z cogitatióe anteq3 assentiret a pncipio noctis vsq3 ad mediá nocté. Nam in pncipio. noctis angelus ingressus est ad eam z salutauit ipsa aute3 assensum dedit in media nocte quo assensu filius dei incarnatus est pro ut sapiens predixerat. du medium silentium zc. que sequunt. pþter q Introductum est in ecclesia q in Ho pulsatur trina vice vt omnes xpicole tali hora dicant. Aue maria: Tu ergo aia deuota quádo talem pulsatione3 audis flecte genua tua deuote atq3 eleuato corde in celum reuerenter eam saluta tribus vicibus dicendo aue maria. Memorareq3 q i tali hora incepit fructiferum misterium incarnationis diuine: z consequenter salutis tue totiusq3 generis humani pro quo beneficio tam grandi: tamq3 mirabili: maiores quas potes gratias age clementissimo deo. Diuus doctor augu. In sermone de nati. virginis facit super hoc deuota3 meditatio. di. O beata Maria seculu omne captiuum tuum deprecatur assensum. Te domina mudus sue fidei obsidem fecit. Noli morari virgo nuntio festinanter responde verbum: z suscipe filium da fidem z senti virtutem. Ex hoc exemplo accipe documentum: tu puella le-

nis q quando quis te laudat: aut tibi multa promittit: noli faciliter credere: noli te verbis suis mellifluis exponere: sed esto grauis et constans: considerans mundum esse proditoribus plenum.

¶ Circa finem nota q ipsa beatissima virgo maria: audito responso angelico s. q conciperet et pareret virtute spiritus. s. absq sui violatione se totam obtulit domino di. Ecce. q. d. prompta sum et paratissima ad obediendum deo meo. vbi Eusebius dicit. alius aliquid aliud extollet: in sermone virginis. Ego autem constantiam et animi promptitudinem: quo datur intelligi q subditus cognito mandato iusto superioris sui prompte obedire debet et non procrastinare et tardare: et licet mandatum sit de sui promotione seu exaltatione: non tamen pertinaciter debet renunciare sed humiliter assentire: vnde in capitulo nisi cum pridem de renunciatione dicitur tunc in te veram humilitatem custodies cum p cam loci sublimem fugies: et per obedientiam non dimittes: Magister quidem exaltatio virginis fuit q in matrem dei assumeretur: ipsaq valde renitens fuit. Non enim videbat sibi congruum q tam vilis creatura qualem se existimabat ad tantam celsitudinem et sublimitatem assumeretur. Cum tamen cognouit hoc esse voluntatis diuine statum assensit et se totam deo offerendo dixit. Ecce scilicet me promptam et paratam ad obediendum.

¶ Tertium profunda humiliatio quando dixit ancilla: vbi dicit Cris. Meminit oblita. s. se virginem fore et gloriatur de humilitate: quia inquit respexit humilitatem ancille sue. Et ambro. ancillam se dixit que mater eligitur nec repenti extollitur promissione: que deum et humilem dominum paritura humilitatem debuit ipsa proferre. Et Grego. xviij. morali. dicit Maria ineffabili sacramento dicit se ancillam propter deitatem in christo: sed angelus dicit eam matrem propter humanitatem in eo: et Ber. dicit q est tam sublimis humilitas que credere nescit honoribus insolescere gloria nescit. Mater dei eligitur: et ancillam se nominat. Et vere si bene consideramus profundissima fuit humilitas eius. Nam si dixisset ecce mater dei. ecce regina celorum: ecce domina angelorum ecce mundi imperatrix: ecce fons totius sanctitatis: ecce speculum omnium virtutum: ecce vas omni gratia plenum vtiq verum dixisset: sed dixit: ecce ancilla. q. diceret: si aliquid boni in me est non ex me sed ex deo procedit: ancilla cui ego sum potest me collocare: vbicunq placet maiestati sue potest de me facere quicquid vult.

¶ Quartum dicitur recta seu sincera intentio quod intelligitur quando subdit domini. q. d. hanc oblationem et obedientiam promptissimam humilitatemq profundissimam non nisi vt placeam deo facio: non vt ab hominibus gloriari capit.

Ipsa

Ipsa. n. beatissima vgo i omnib⁹ opibus suis semp deū pre occulis hēbat ꝑ vt ps. de ipa di. prouid. in ꝯspe. meo. sēper. pp quaꝫ sinceritatē ꝛ rectitudineꝫ. saluata est qꝛ vt. idē. ps. dicit saluos facit rectos corde.

¶ Quintū. s. affectuosa deꝑcatio: ꝯtinere ibi fiat mihi ꝑm vbū tuū. Affectuose. n. optauit se matrē fieri dñi vnde Au. in ꝑmo. de nati. dicit cupit effici mater ꝛ h cū ꝑser uatione sue integritatis ꝓut angelus ꝓmiserat ꝛ hoc postq̃ꝫ cognouit sic esse de voluntate diuina: vnde Berna. sup missus est fiat mi. s. v. t. i. ꝙ in ꝑncipio erat vbū apd deū fiat caro de carne mea: fiat obsecro mihi vbum non ꝓlatum ꝙ transeat sed ꝯceptū ꝙ maneat carne scilicet indutum: non aere fiat mihi non tantum audibile auribus: sed visibile oculis palpabile manibus gestibile humeris: nolo vt fiat mihi aut cū clamore ꝑdicatuꝫ aut figuraliter signatū aut imaginarie somniatū: sed silenter inspiratū ꝑsonaliter incarnatū corde inuisceratū. Quo datur intelligi qđ aīa que vult hēre aliquaꝫ grām a deo debet eam desiderare ꝛ desiderante petere vt in tractatu de orōne dictum est.

¶ Sextum est benignissima condescensio. s. dei statim. n. ꝙ ipa benedicta vgo assensit huic legationi ꝛ voluntati diuine ipm vbū incarnatū est in vtero eius sacratissimo vnde Aug. in sermone de nati. virginis. Nec mora reuertit nūtius ꝛ vginalē thalamū igreditur xp̄s efficitur subito ꝑgnans beata dei genitrix ꝛ cuncta per secula ꝑdicatur hec felix. Cōcepit mox ad credulitatē vbi virilis ignara ꝯsortij frā. d may. ordinarius loquēs dicit ꝙ in illo instāti quo beata vgo assensit quatuor facta sunt.

¶ Primo formatū fuit corp⁹ xp̄i de purissimis sanguinibus btē virginis sicut. n. corp⁹ nostrū formatū fuit in vtero mrīs nr̄e successiue ꝑ spatiū quadraginta dieꝝ ꝑꝫ Phisicos vel. xlvj. in masculis: ꝑm Augu. lxx. vero in feminis ita corpus xp̄i in instāti non autem in spatio fuit formatū dierum vel horarum Nec mirū qꝛ vt dicit Nico. de ly. sup illud Mat. ꝑmo in vtero habens de spū sancto. Cū infinita sit vtus spūs sancti pōt oia operari i instanti.

¶ Secūdo fuit creata anima xp̄i ex nihilo sicut ꝛ cetere aīe rōnales.

¶ Tertio fuit vnitā suo corpori.

¶ Quarto ipꝫ vbū dinū sumpsit ꝛ vniuit sibi istud corpus animatū: ꝛ etiam vt dꝛ Jo. pri. vbū caro factū est: tunc vt dicit apostolus. Appebit benignitas. s. n. d. Et oia quatuor vt dixit in vno ꝛ eodeꝫ instanti facta sunt dicit ēt Mar. i. iij ꝙ mēbrorū illius dñici corporis distinctio in ipo momēto ꝯceptionis ꝛ vnionis dei ꝛ hois adeo tenuis erat ꝛ pua vt humano visui vix posset subici. Et sic adimpletū est ꝙ per ꝓphetam ꝑdictuꝫ fuerat verbū abreuiatū fecit dominus super terram.

¶ Septimū ꝛ vltimū ē angelica recessio: vt.n.d; in tex. Luce.i. gabriel angelus fctā et expedita sua legatione discessit ab ipsa virgine. Dicit tñ Criso. in quodā sermone Infinitā multitudinē angeloꝝ ad beate Marie obsequium destinatuz fuisse nullacten⁹ dubitam⁹: vt custodirent lectulū salomonis gratissimū: ꝛ cauerēt ne pparatū eterno regi hospitiū: hostis inuaderet. Et sic patet tertiū mysterium. Benedictus deus cum matre sua. Amen.

¶ Feria. vj. post dñicaz de passione: d certitudine salutis: quā vnusquisqꝫ pctōꝛ penitens habere potest. Sermo. lxvij.

Christus assistens pontifex futurorū bonorū ꝛc. Habuimus i pcedētibus sermonibus. Dilectissimi in xp̄o Jesu: q pnia seu ɔtritio est tante efficacie ꝛ virtutis apud deū atqꝫ acceptationis: q p eam remittit oia pcā. Ipa.n.est vt dictum est illud sacrificiuz q ipse nunqꝫ despexit neqꝫ despiciet posset aliquis credere ꝛ oppinari hoc esse verum tñ in pctis leuib⁹ ꝛ mediocrib⁹: nō aūt in maximis ꝛ grauissimis sceleribus. Et ideo vidēs se forte in huiusmodi irretitū ꝛ implicatum non curat ɔterri ꝛ penitere: ꝛ sic desperat de ppria sua salute. Nos aūt cupiētes oēs saluari ac de nostra doctrina aliquē fructū capere diuino semp assistente ifluxu: intēdimus isto mane speculari hanc difficultatē. Utruz.s. ois pctōꝛ q̄ntum sit maxim⁹ agens penitentiā ꝛ habens contritionez integram p peccatis suis hēat adeo indulgentiā ꝛ veniā. ita q p illa sint remissa. ꝛ efficiat amicus dei sicut pus erat inimicus ei⁹. Et vt sermo noster habeat solidū fundamentū ꝛ ordinatū pgressuz: vt moris est fundabim⁹ euz sup numeꝝ trinariū. ad honoꝛez ꝛ laudē beatissime trinitatis. Uidebim⁹ ergo circa istud dubiū tria misteria.

¶ Primo eius luminosaz decisionem.

¶ Secundo huius decisionis nubilosaz oppositionē.

¶ Tertio eiusdē decisionis vigorosaz confirmationē.

¶ In pmo videbim⁹ que ɔclusio sit vera circa istud dubiū affirmatiua an negatiua.

¶ Secundo aliquas rōnes adducem⁹ cōtra istā ɔclusionē que decidit hoc dubiū ppter quas ipsa ɔclusio reddet aliquātulū suspecta ꝛ appebit falsa.

¶ Tertio rn̄debimus ad istas rōnes ꝛ euacuabim⁹ eas. ppter qd ɔclusio pncipalis magis ɔfirmabitur.

¶ Primū ergo misteriū dico qd est huius dubij luminosa decisio. Unde no. q sacri theologi.s.tho. Ricar. ꝛ Bona. in. iiij. di. xiiij. decidendo ꝛ determinādo istā dubitationē ponunt ɔclusionē affirmatiuam q ois peccatoꝛ seu peccatrix dato q sint maximi agētes penitētiā de peccatis suis. inueniūt indulgentiā adeo. ꝛ remittunt eis oia pctā sua. ꝛ ɔiter si pus erant

inimici dei per contritionē efficiū tur amici. ꝓbatur aūt hec ergo tri plici via. ratione. auctoritate: ⁊ exemplo.

¶ Primo rōne sic. certū est ꝙ mi sericordia dei. talis est ⁊ tanta ꝙ excedit oia peccata nostra. ipsa. n. est īfinita. Nostri aūt actus ⁊ opa tiones sunt finite: qm̄ ⁊ nos a qui bus ꝓcedunt sumus finiti. ⁊ ꝯñr sequit̄ ꝙ nō potest hō tantū pecca re ꝙ deus nō possit plus pcere ⁊ remittere. Nam finiti ad infinitū nulla est ꝓportio ꝓm philosophū tertio phisicoꝝ: vnde caym Gen. iiij. dixit maior est iniqtas mea. ꝙ̄ vt veniā merear: Errauit dicit. n. gl sup illud verbū mentiris caym qꝛ maior est misericordia dei: quā oium hoium misericordia.

¶ Primū in euangelio habet̄. s. Luc. v. ⁊ Math. ix. nō veni vo care iustos sed peccatores ad peni tētiā: ⁊ sunt verba ipsius saluato ris nr̄i qui oēs inuitat ad hoc cō uiuiū. O peccatores o peccatrices acceptate: acceptate hoc ꝯuiuium facite pniam. Rn̄deatis dn̄o qui tam benigne vos inuitat de quo Aug. in li. no. ⁊ ve. te. q. ꝑma tāta est dei clementia: vt contumelias passus ab hijs quos fecerat: susse rat: ⁊ quasi guerra h̄ cederet ipsi⁹ in dānum ꝑor vocat ad pacē. Ex hijs arguo sic. Aut ista inuitatio ⁊ vocatio est vtilis ipsis inuitatis ⁊ vocatis aut inutilis: sꝫ certū est ꝙ nō est inutilis: qꝛ cum xp̄s sit de⁹ nihil agit frustra: vt tertio de aia ⁊ ꝑmo de celo: si ergo est vtilis se quit̄ ꝙ si peccator quātūcūqꝫ sit et maximus acceptat istud cōuiuiū ⁊ venit ad penitētiā inueniet indul gentiā ꝓ peccatis suis alr̄ seque retur ꝙ inutiliter xp̄s vocaret pec catores ad pniam qd̄ est incōueni ens: imo ipossibile qꝛ ꝓꝫ maximū Ansel. ꝙ lꝫ incōueniens in deo est ipossibile. ergo o pctō: habeas cō tritionē de pctis tuis ⁊ date di bo na voglia che dio te ꝑdonara. im mo volēdo dio regulare la sua po tentia cum le regule ordinatissime de la sua infinita sapiētia nō pote ra fare che nō te ꝑdoni. Preterea Mathe. xviii. habet̄. qd̄ xp̄s rn̄ dit petro petenti. si deberet dimit tere fratri suo peccanti vsqꝫ septi es. Non dico tibi vsqꝫ septies: sed vsqꝫ septuagies septies. vbi Hie. ⁊ Augu. i. quotiēs peccauerit seu peccare potuerit. ⁊ Criso. nō cer tum numerū ponit: sed quasi infi nitū ꝙ cōtinue ⁊ semꝑ est. Ex hoc arguo sic: vt aliquis sit bonus do ctor oꝫ ꝙ faciat illud qd̄ docet ali os faciendū: alr̄ turpe est doctori cum culpa redarguit ipsuꝫ. tu do mine mi iesu xp̄e bn̄dicte fuisti. ⁊ es doctor optim⁹. ergo fecisti ⁊ fa cies qd̄ alios facere docuisti. sicut ergo vis nos remittere nostris of fensorib⁹ nostras offensas: ita ⁊ tu remittes nobis: alias nō fuisset bo nus ꝑdicator ⁊ verus doctor qd̄ ē ipossibile his tribus rōnib⁹ pꝫ cō clusio vera.

¶ Secundo ꝓbatur eadem ꝯclu sio auctoritate triplici

¶ Primo auctoritate ꝓphetica.

¶ Secūdo auctoritate euangelica
¶ Tertio auctoritate ecclesiastica.
¶ Primo dico auctē prophetica. Naz Ysa. xlv. Conuertimini inqt ad me ꝛ ego cōuertar ad vos. Et Iere. iij. vulgo dr̄ si dimiserit vir vxorē suā ꝛ recedens ab eo duxerit vir alteruī. nunqd rn̄det ad eaz vltra. nunqd nō polluta ꝛ cōtaminata erit mulier illa. Tu aūt fornicata es cum amatorib⁹ multis. tn̄ reuertere ad me dicit dn̄s ꝛ ego suscipiam te. Et idez. xviij. c. si penitētiā egerit gēs ista a malo suo qd̄ locutus suz aduersus eaz. Agam ꝛ ego penitentiā sup malo qd̄ cogitaui vt facerē ei. ꝛ Ezechie. xviij. Si ipsius egerit pn̄iam ab oībus peccatis suis q̄ opatus est ꝛ custodierit vniuersa p̄cepta mea: ꝛ fecerit iudiciū ꝛ iusticiaz: vita viuet ꝛ non morietur: oium iniquitatū eius quas opatus est non recordabor. Nunqd voluntatis mee est dicit dn̄s mors ipiꝰ ꝛ nō vt ꝯuertatur a vijs suis ꝛ viuat.

¶ Secundo auctoritate euangelica: ipsa nanq̄ xp̄s ore suo inmentibili dicit Io. vj. ꝛ eum qui venit ad me nō eijciam foras. Ipse ēt offert potū cuilibet sitienti aīe sue salutē Ioan. vij. Si quis sitit veniat ad me ꝛ bibat.

¶ Tertio auctoritate ecclesiastica. s. doctorū ecclesie. Et primo audi Crisosto. in libro. de repa. lapsi: ꝛ habetur trāsumptiue. de pe. di. iij. talis ꝛ in. iiij. sen. di. xiiij. tal' mihi credo. Talis ē erga hoīes pietas dī talis: ꝙ nunq̄ spernit penitentiaz: si ei sincere ꝛ simpliciter offeratur ēt si ad summū quis puenerat malorum: ꝛ inde tamen vellet reuerti ad virtutis viaz: suscipit eū ꝛ libēter amplectit. Facit omnia quatenus ad priorem reuocet statū: qd̄q̄ ē ad h̄ p̄stāti⁹ ꝛ eminēti⁹ ēt si n̄ potuerit quis expl̄e omnem satisfaciēdi ordinē quātullūcūq̄ tn̄: ꝛ q̄tulibet breui tpe gestā n̄ respuit penitētiā. Suscipit ēt ipsam nec patit ꝙ q̄uis exigue ꝯuersionis: pdē mercedē. Itē magnus doc. Augu. in sermone de filio pdigo. Quecunq̄ necessitas peccatorē ad veniaz reuocat: n̄ ois q̄titas: nō vite enormitas nō tpis breuitas ipm excludit a venia: si perfecta fuerit voluntatis mutatio: ꝛ tu o gloriosissime Hyeronime quid dicis? de pe. di. i. qz diuinitatis natura clemēs est ꝛ pia: magisq̄ ad indulgentiā pna q̄ ad vindictā: non vult mortē peccatoris: sed vt magis ꝯuertatur ꝛ viuat. Itē diuus Ambr. super Luc. Tante pietatis est dn̄s iesus: vt ipsius Iude donasset veniam: si eius expectasset misericordiam.

¶ Tertio pbatur eadē ꝯclusio exemplo: ꝛ hic ponam tria exempla ꝯtra tribus suggestionibus pp̄ter quas aliquis posset credere: ꝙ de⁹ nō remitteret alicui peccatori penitenti peccata sua.

¶ Primo pp pctōꝝ grauedinē vel turpitudinem.

¶ Scd̄o pp eorū multitudinē.

¶ Tertio pp eorum iterationem vel longitudinem.

¶ Posset. n. aliquis dicere pecca

ta mea o pr: sūt tā grauia ꝛ horrē da: vel sūt i tāto numero vel multi tudie: vel sūt a me: ita frequētata vt dubitē: ꝙ deꝰ ñ pcet mihi. o pctōr bone nouele: o peccatrice bone no uelle dico: ꝙ oīa pctā: q̄zuis grauia turpia: ꝛ abhominabilia sint deus remittet tibi per penitentiā ꝛ si ha bueris ꝯtritionem: ēt si frequētas- ses ea centies in die: imo milies in hora. O Dauid veni huc. Nonne cōmisisti tu peccatū grauissimū ꝛ horribilissimū? Certe sic: omnibꝰ ꝯsideratis: q: adulterium: homici- dium: ꝛ ꝓditionē secūdi Reg. xi. c. o petre tu negasti magistrū tuū: a quo tot beneficia receperas. Nō peccasti tu grauissime? Immo nō pepercit vobis deus? Nō saluauit vos? Si bene ala polita. Immo pe tro dedit claues padisi ꝛ ꝯstituit eū pncipem apostolorum: Dauid au tem nobilitauit: q: ex eo descende re voluit ꝛ suus filius appellari: o dauid o Petre: pp quod remissa fuerunt vobis peccata vestra tam grauia ꝛ horribilia? Clama: per la penitentia p la cōtritione. o Pau- le tu fuisti psequutor ecclesie ꝛ tan dem vas electionis ellectū: ꝛ vsq3 in padisum raptus. Quare hoc? p la penitētia. Igit̄ o pctōr non te de sperare: nō te diffidare: nō te spa- nētare: licet peccata tua sint grauis sima: horribilissima: ꝛ turpissima Ma torna torna torna: he fa peni tentia: che ogni peccato amplissi- mamēte te sera perdonato: ꝛ anco poteray tu esser in padiso cū loro. ¶ Secundo si dicis: o patre plu- ra sunt peccata mea q̄z capilli capi tis mei quomō pcet mihi deus: ac cipe aliud exēplum: ꝛ nō desperes. Veniat in mediū speculū omnium penitentium. Maria magdalena. Tu o patrona nostra: quot pecca- ta cōmisisti? Certe multa: nā mar. vlti. ꝛ Luce. vij. di: qd xp̄s eiecit ab ea. vij. demonia: p que: vt dicit Grego. in Omelia itelligitur vni uersitas vitiorū: nōne fuerunt om nia sibi remissa? Certe sic añq̄z re- cederet a pedibus xp̄i. Sed ꝓpter qd? certe nō nisi p penitentiā. ergo sic remittet tibi. etiā si cōmisisses plura milia q̄z sunt stelle in celo ꝛ gutte aque in toto mari ꝛ folia ar boꝝ ꝛ frondes herbaꝝ in tota ter- ra. Non te despare adunq3 anima mia. torna e fa pnia. habeas cōtri- tionē de eis. ꝛ oīa dimittent̄ tibi: adhuc posses esse vna altera ma- gdalena. Posset quis tertio dice re. O pater ego tā frequēter ꝯmit to eadē pctā que mulies dispositi vlterius nō cōmittere. ꝓpter qd dubito nō mihi indulgeri. O aia mea audi pietatē clementiā ꝛ con descensionē dei. Audi verbū omī dulcedine plenū. Non dico tibi vsq3 septies. sed vsq3 septuagies septies. Exemplū hēs de sene ni- cholao in legenda sancti Andree qui accedens ad apl̄m dixit. Dñe ecce septuaginta annos vite mee habeo in qbus semp luxurie deser uiui. Accepi aliqñ euangeliū orā dꝰ dm̄ vt mihi amō ꝯtinentiā largi ret: sed in ipo pctō mu[illegible]ꝰ: ꝛ a mala cōcupiscentia illectus. statiz

ad opus ſolitū reuertebar. Qua-
dam igit̃ vice cōcupiſcentia inflā-
matus: oblitus euangeliū qḋ ſup
me poſuerā ad lupanar iui. ſtatim
q̄ꝫ meretrix dixit mihi egredere ſe
nex egredere q2 angelus dei es tu
ne me ꝯtingas: neq̄ꝫ huc accedere
p̄ſumas. vidi eni ſup te mirabilia
Stupefactus ad verba meretricis
recolui ꝙ mecū euangeliū detuliſ
ſem. Nunc igitur ſancte dei ꝓ ſa-
lute mea. tua oratio itercedat. Au-
diens hec beatus Andreas: fle-
re cepit: ꝛ a tertia vſq̄ꝫ ad nonam
orauit ꝛ ſurgens noluit comedere
ſed ait nō comedā: donec ſciā: ſi do-
minus miſerebit̃ huius ſenis. Cumq̄ꝫ
diebus qnq̄ꝫ ieiunaſſet: venit vox
ad andream di. obtines a me ꝓ ſe-
ne: ſed ſicut ieiunijs maceraſti te:
ſic ꝛ ipſe affligat ſe ieiunijs: vt ſal-
uetur: ſicq̄ꝫ fecit: ꝛ ſex mēſibus in
pane ꝛ aqua ieiunauit: ꝛ poſtmo-
dū plenus opibus in pace quieuit
venit igitur vox ad Andreā di. per
orationē tuā. Nicolaū quē ꝑdide-
ram regſiui. Et ſi iudas reuertaſſꝫ
ꝑditionē xp̄i miſeris ꝛ miſeris eum
penituiſſet deus eſt ita pius: ꝙ ei pe-
percisſet. Ita tibi oīa peccata dimit-
tet o peccatrix. Et ſic eſt ꝯcluſio de-
ciſiua dubij ꝓpoſiti. Sed audi ſe-
cundā ꝯcluſionē ſuauiorem ꝛ dul-
ciorē. Dico ꝙ hoc ꝙ dictū eſt: nō
ſolū eſt verum in hijs qui agūt pe-
nitentiā in iuuētute: ſanitate: ꝛ vita
ſua: ſed ēt in hijs qui agunt ipāꝫ tē-
pore ſenectutis: īfirmitatis: ꝛ mor-
tis. Ita ꝙ poſito ꝙ vnus viuat cē-
tum annos: ꝛ nunq̄ꝫ benefacit: nō

in adoleſcentia: nō in iuuētute: nō
in virilitate: ſed ſemp malefacit: ꝛ
ſic in ſenectute ꝛ idecrepita etate ꝛ
tādē deuenit ad infirmitatē ꝛ mor-
tē: nec tunc vult penitere: nec con-
fiteri. Immo d̃ridet eos qui dicūt
vt ꝯfiteaẽ: nō vult adorare crucēꝫ
q̄꜖ ei oſtendatur. Immo: qḋ de-
terius eſt: ſpuit in ipſam voce alta
clamat ꝛ inuocat demonē: vt capiat
aīam ſuam: ꝛ ſic cūꝫ iſta diſpoſitio-
ne perdit vſum omnium ſenſuūꝫ:
viſum qdem: q2 nō videt. Auditū
q2 nō audit linguam: q2 nō loquit̃
tactum: q2 nō pōt manū eleuare vt
ꝑcutiat pectus nec poteſt aliqḋ ali-
ud ſignū oñdere ꝯtritionis: ſed il-
la infelix aīa ſolū anxiat̃ vt egre-
diat̃ de corpore dico ꝙ ſi corde pe-
nitet. ꝛ habeat ſeptē que integrant
ꝯtritionē: de qbus dictū eſt in do-
minica p̄cedenti. ꝙ de⁹ parcit ſibi
pctā ſua ꝛ ſaluat illā ꝙ aūt hec cō-
cluſio ſit vera. Audi gēmāꝫ illam
ꝑadiſi Ciprianū cartaginēſēꝫ ſcri-
bentē cōtra demetrianū. qñ inquit
iſtinc receſſuꝫ fuerit: nullus iāꝫ pe-
nitētie locus eſt: nullus ſatiſfactio-
nis effect⁹: hic vita aut amittit̃. aut
tenet̃ hic ſaluti eterne cultu dei ꝛ
fructu fidei ꝓuidet̃. Nec quiſq̄ꝫ
aut pctis retardet̃ aut annis: quo
min⁹ veniat ad ꝯſequendā ſaluteꝫ
in iſto adhuc mundo manēti: nul-
la pnīa ſera eſt: pꝫ ad indulgentiā
dei aditus ꝛ querētib⁹ atq̄ꝫ intelli-
gentib⁹ veritatē facile eſt acceſſus
hic ille. ꝛ tu o mi patrone Hiero.
qd dicis: eſt ne vera iſta ꝯcluſio.
Sic ſic ego dico ſic. Unde ad pau-

lam de dormitióe blesille. Cũ sã-
ctus inqt corpusculũ febriũ ardor
excoqueret & semianime in lectulo
valaret circulus ppinquorũ. hic
in extremis verba mandabat. s. ip
sa blesilla q̃ tunc duodenaria erat
Orate. d. in. i. xp̃m. vt mihi igno
scat. qz iplere nõ potui qd̃ volebã
Secura esto mi blesilla ↄfidimus
pbantes vba esse que dicimus nunq̃
ẽ sera ↄuersio. vox hec primuz in
latrone dedicata est. Amen dico ti
bi hodie me. e. in padi. Idem dic̃
ad Dama. papã idẽ habet de pe.
di. i. iportuna. & xxvj. q. vj. agnoui
mus. vbi dicit celestinus papa. que
ramus fateor tãte ipietatis aliquẽ
repiri vt de dei pietate despet: q̃z
nis nõ possit ad se quouis tpe cõ-
currẽti succurrẽ: & piclitãtẽ sb onẽ
pctõz redimere quo se velle expe-
diri desiderat & liberari. Idem in
c. is qui. & c. si pbrter eadẽ cã & q̃
stione. Igit o pctõr si vsq; ad mor
tem male vixisti. Saltẽ in morte
tua doleas de mala vita tua pteri
ta. & toto corde dispõe si euaseris
obseruare dei pcepta. & sic saluabe
ris. & si diabolus ita te occuparet
q etiã tunc nolles ↄfiteri. nec alia
facere sm q obligaris saltẽ anq̃
egrediat aia e corpe. lz nõ posses
loq: nec extrinseca ↄtritiõis signa
ondere saltẽ intrinsecus in corde
doleas & peniteas de pctis tuis oĩ
bus dico tibi bonũ nouũ: si sic fe
ceris: saluaberis vt pallegate do-
ctrine apte dicunt. & Criso. in pal
legato. c. talis. de pe. dist. iij. Dñs
eni nõ soluz tpis sed etiã cordis i
spector est. xxvj. q̃. vj. si pbrter.
Pro maiori ãt ↄfirmatõe ↄclusio
nis vide scripturã sacram q̃ errare
nõ põt dicẽtẽ Ezechie. xxxiij. c. i-
pietas ipij nõ nocebit ei in quocũ
q; die ↄuersus fuerit ab impieta-
te sua. Habes exemplũ auctenticũ
volue oculos ad xp̃m crucifixum
quis pendet iuxta eũ ad dexteram
certe pendet vnus a latere cõcruci
fixus. & q̃ritur? nunqd innocẽter si-
cut xp̃s? nõ certe ñ. imo ppter sua
demerita & maleficia. Fecit vnq̃
aliqd boni in vita sua? certe nõ qd̃
habeat auctenticũ sed tñ in cruce
manẽs sicut in lecto mortis ↄpas
sus est xp̃o & excusauit eũ: & se illi
cõmendans dixit. Memẽto mei
dum veneris in regnũ tuũ. Quid
sibi rñsum fuit. nũquid expulsus?
nunqd despectus? nũquid expro-
batus? non aliena sunt hec ab illo
curialissimo domino. imo fonte
oium vrbanitatis & liberalitatis
cui se comẽdabat. Quid ergo? Au
di. Hodie mecũ eris in padiso: o
bonũ nouũ: o bonã pmissionem.
vnde Ambro. Pulcherrimuz af-
fectande pmissionis exemplũ quo
tã cito latroni venia relaxat & vbe
rior gr̃a q̃z petitio semp. n. plus tri
buit q̃z petatur: hec ille nõ est autẽ
maior rõ de latrone: q̃z sit in omni
bus alijs: qz in li. de causis dr̃ q p
ma causa equaliter se influit i oẽs.
Et Plotinus ph̃s dicit. Tã imẽ
sa est diuina bonitas: q nulli se de
negat q & theologi concludunt.
¶ Sed audi tertiã ↄclusionẽ mi
rabilissimã. Multi sunt qui scrip-

sos pimunt. Quid lucri qd delectationis ex hoc habēt: nescio: dic mihi: o miser quare teipm suspendis: quare teipz occidis? Rūdebis vt sim liberatus a tot calamitatib⁹ penis īfamijs: iniurijs: ⁊ psequutōnibus quas patior in hac vita. O stulte: quare nō cogitas: ꝙ oīa eueniant tibi in 2rium. Nā de pua pena transis ad maximam: de portabili ad iportabilem: h nanqȝ inuenis misericordiaȝ ⁊ compassionē: ibi nunqȝ, sed credulitatē ⁊ ipietatem: h patieris iterpollatim: ibi cōtinue pene hnius vite nihil sunt respectu illarum: h aliqñ requiescis ibi nunqȝ: ita ꝙ stabis in ignē eternum ⁊ nunqȝ nunqȝ nunqȝ liberaberis. rō est q: te ipm occidendo peccas mortaliter. nam si teneris non occidere aliū multo magis nec te: ⁊ 2ñter moriēdo i hoc peccato aīa tua ad infernū: ⁊ corpus tuuȝ nō in loco sacro sepeliri. sed i sterqlinio dȝ piici: nec p te in ecclesia fieri orō. xxiij. q. ij. ꝙ obeuntibus. xxuj. q. v. placuit. iuj. q. viij. quicūqȝ clericus. cuȝ si. Igit̄ caue filij mi. Caue filia. nunqȝ sinis te a diabolo tm̄ decipi ꝙ faciat te crudeliorē ferris erga teipm. Sȝ qñ de hoc aliqua cogitatio tibi veniret cogita dāna que exinde puenirent. Comēda te deo: ⁊ beate v̄gini vt te adiuuēt nec oino illam tēptationē occultes: sed reuella illaȝ alicui sciō ⁊ approbato viro: ⁊ sic liberaberis. Sed posito qd diabolus in tm̄ te ducit ꝙ te ipm suspendas vel subiungis: aut alio modo pimis 2silio tibi adiuua te ⁊ liberā si potes: q: sic faciendo liberaberis ⁊ corpus ⁊ aiam tuam. Si aūt nō potes liberare corpus: o fili mi: noli perdere aiam simul cum corpe qd debes facere: nota bene. Liga istud documentū in medio cordis tui: inuoca deuoto corde qȝtuȝ potes iesuȝ xpm. dic saltē corde si ore non potes. O Jesu dulcissime me tibi commendo. O iesu miserere miserere miserere: o Jesu parce mihi. Dico tibi quod tanta ē amplitudo diuine misericordie pietatis ⁊ clementie ꝙ si hoc deuote inuocaueris: que deuota inuocatio includit 2tritionē: ꝙ oino pcet tibi ⁊ nō eris dānatus: sed saluus. o paule pco xpi est ne vera ista conclusio. Audi qd dicit ad Roma. x. Ois quicunqȝ inuocauerit nomē dñi saluus erit: ꝙ ēt hētur Joe. iij ⁊ ipse dicit ore suo imentibili. cuȝ qui venit ad me: nō eiiciam foras. Noli ergo desꝑare aīa peccatrix. vade ad deū 2siderāter cōmēda te sibi fiducialiter. Nam dicit Aug. Tardius videt̄ deo: petōri veniaȝ tradere qȝ ipsi peccatori accipere Sic. n. festinat absoluere reū a reatu 2scientie sue ꝙ plus ipsiuȝ cruciat cōpassio miseri: qȝ ipm miserꝫ cōpassio sui. Patet ex hijs pmuȝ mysteriū. s. ppositi dubij luminosa decisio. Sed 2 hanc conclusionē arguit̄ pmo sic. Illud p ꝙ peccatū remittit̄. tante bonitatis debꝫ esse: qȝta est malicia in petō: sȝ malitia peti est infinita q: est 2 deum pnia aūt nostra finita est sicut ⁊ no

stri omnes actus: ergo nullum peccatum per penitentiam remitti potest. Respondet Ricar. in. iiij. di. xiiij. q licet bonitas penitentie nostre sit finita: tamen virtus meriti passionis christi aqua habet efficaciam: quia sine ipsa virtute per penitentiam non possumus mereri remissionem peccati: aliquo modo est ifinita inquantu fuit meritum illius qui bonitatem habet infinitam quia fuit deus et homo. Tho. autem dicit q sicut offensa est infinita ex parte auersionis: finita autem inquantum actus noster est continens qd positiui: ita et actus penitentie nostre si consideratur inquantu egreditur et oritur a nobis: finitus e quidem: sed si consideratur inquantu informatur a gratia: quia gratia e similitudo dei: et in virtute dei operans est infinita: et sic bonitas penitentie ratione gratie: commensuratur ipsi diuine offense: que gratia data de congruo facienti quod in se est. idest penitenti integre: qua gratia infusa in anima: peccatum immediate tollitur.

¶ Sed iterum contra secundi machabe. ix. dicitur de antiocho: q veniam petijt: et propter multa scelera non inuenit: et de esau Hebreo. xij. non inuenit penitentie locum idest venie sm glo. quamq cum lachrymis postulasset et tamen: quia tame esau non fuit multum enormis peccator. Si ergo ipse non inuenit veniam: multo minus horribiliores eo.

¶ Item sapietie quinto dicitur q danati erunt intra se penitentiam agentes et preangustia spiritus gementes et tamen eis nunquam dabitur venia: quia cum per diff. nitiuam sententiam danati sint non possunt liberari: quia talis sententia irreuocabilis est. Bona. in. iiij. di. xiiij. ad horum intelligentiam dicit q dolere de culpa commissa est dupliciter. Aut propter lesionem nature: aut propter offensionem maiestatis diuine et eius iustitie.

¶ Primam penitetiam habere quis potest ex sola natura sine aliqua gratia. Sicut eni homo naturaliter se diligit: ita etiam odit omne illud pter quod malum icurrat. Et hec penitentia est in malis: et danatis: et erit aliquando in angelis malis: cum absorti erunt a penis. Sed in hac viuit et regnat mala voluntas cu sit ppij boni amica. Ideo deus illam non acceptat: nec sic penitens inuenit gratia vel veniam.

¶ Alia est penitentia: qua quis penitet pter dei offensam: paratus et emedam facere: et h non est sine diuina gratia gratum faciete: vel gratis data. Et h adeo disponit ad gratiam: q nullus est sic penitens q non inueniat gratiam et veniam Et ideo deus eam nulli dat: nisi cu quo proponit misericordiam facere Et quia dyabolus hanc habere non potest. Ideo veniam habere non potest.

¶ Sed si per possibile poneretur q dyabolus hanc posset habere: vtique d. daret ei gratiam. Hec igitur est potissima causa irremediabi-

ilitatis peccati dyaboli: qz non po-
test penitere: nec liberum eius arbi
trium verti ad veniam petēdā. Cu
ius ratio habetur in secundo sen-
tentiarum. Antiochus ergo peni-
tuit ꝓpter lesionem quam incurre
bat non ꝓpter diuinam offensam.
Unde non intēdebat satisfacere ꝓ
offensa: sed vt patet ex littera despe
rabat: licet mentiēdo contrarium
diceret. Esau etiam penituit ꝓpter
amissionem benedictionis: nec vole-
bat facere emēdam: sed potius de
fratre q̄rebat vīdictā: vt pȝ Gen.
xxvij. vnde Remigi⁹ super epi. ad
Hebre. xij. Esau non inuenit peni
tentie locum. i. veniam per peni-
tentiam quā cum lachrymis quesi
uit: quia non ita quesiuit: vt debu-
it. Lachryme. n. ille indignationis
potius amissi honoris & rancoris
contra fratrem: q̄z humilitatis ve-
reqȝ penitentie fuerunt.

¶ Dyabolus etiam & dānati peni
tebūt: immo etiam & penitent: non
ꝓpter amorem iustitie seu quia de
um offenderunt: sed ꝓpter penas
quas incurrerūt & odio habent. Si
enim alio modo peniterent habe-
rent veniam ſm q̄ dicit Ber. in li
bro de gradi. humili.

¶ Item tertio arguitur contra: ex
auctoritate apostoli ad Hebreo. x.
vbi dicit voluntarie peccantibus
nobis: post acceptam noticiam ve
ritatis iam non relinqtur ꝓ pecca
tis hostia. Respōdēt Tho. & Re-
mig. q̄ apostolus loquitur ibi de
hostia: que vniuersaliter ꝓ pecca
tis totius mūdi oblata ē. i. de chri
sto qui est vnica & singularis ho-
stia. qui non iterum imolabit: sed
illa vnica sua oblatio valet ad hoc
q̄ per penitentiam & alia sacramē-
ta: omnia peccata possunt dimitti.

¶ Item contra ad Hebre. vj. ha-
betur impossibile: ē semel eos qui
sunt illuminati: gustauerunt etiam
donum celeste. i. remissionem pec
catorum per cōmunionem: & prola
psi sunt renouari rursum ad peni
tentiā. Respondit Bona. vbi su
pra: q̄ ideo dicitur impossibile: qz
non ex viribus humanis possibi-
le: vel impossibile. i. difficile: quia
tales difficultates surgunt.

¶ Dicere aūt q̄ penitētia non pos
sit iterari. vel q̄ homo non possit
digne penitere: etiā ī articulo mor
tis perniciosa heresis est: & contra
sacram scripturā: vt dicit Ricar.
in. iiij. di. xx. quia si non potest ho
mo resurgere: aut h̄ est: quia nō po
test homo penitere: aut quia deus
non acceptat: non primo modo:
quia liberum arbitrium in nobis
vertibile est: & tota die verti vide-
mus. Nota secundo modo: quia
psalmista. ait. Sacrificiū deo spūs
contribu. Ideo Augu. in libro de
penitētia: & habet de pe. di. iij. Itē
q̄ frequenter dicit christus. Ideo
tot sanauit cecos & claudos: & arri-
dos: ne desperet de se peccator.

¶ Patet exēplo dauid qui faciēs
penitentiam de adulterio obtinuit
veniam: vt habetur secūdi Re. xij.
Qui iterum cadens in gloriā ina
nem ex populi miseratione: & faci-
ens penitentiam: & ipsa secunda

ceptata fuit adeo: vt habetur secundi Re. vltimo.

¶ Quod etiã qs in articulo mortis possit digne penitere ꝓbat. Ricar. vbi supra ratione. Quia sicut homo quãdiu est in hac vita retinens vsum liberi arbitri: potest se adeo auertere ex ꝓpria libertate ita potest se ad deum ꝯuertere digne cum auxilio diuine gratie.

¶ Preterea ad veram penitẽtiaꝫ ꝛ integram contritionem: requirĩtur illa septem que supradiximus in dominica precedenti que omnia potest homo in via cõstitutus etiam si sit in articulo vltimo mortis habere patet de latrone qui in articulo mortis penituit: ꝛ saluus est vt supradiximus. Non est autem maior ratio de eo: quã de omnibus aliis: cum liberuꝫ arbitriuꝫ sit equale i oibus: vt dicit Bo. in secundo di. xxv. Et sic patet secundum ꝛ tertium misterium sermonis. s. ar. contra decisioneꝫ ꝛ respõsiones ad illa.

¶ Consulo tamen omnibus ꝙ obseruent consilium illius qui merito sal sacrarum scripturarum dicitur. s. Eccle. ix. Quodcũqꝫ potest manus tua instãter operare.

¶ Et magis christi preco pau. ad Gala. vj. dicit dum tempus habemus operemur bonũ. Et ipse dñs. Jo. vj. me oportet inquit operari donec dies est veniet nox in qua nemo poterit operari. Ergo nunc in sanitate in iuuẽtute conuertere fili mi ꝛ noli expectare mortis ar. quia licet possibile sit etiam hominem penitere: vt dictum est: tamen difficile est peccatori ꝛ maxime qui male vixit in pluribus generibus peccatorum: tunc penitere. Et si alicui concessum est hoc est. vt dicit Ricar. ibidem ex speciali dono: ꝛ beneficio diuine misericordie ꝛ condescensionis sue clemẽtie. Et de istis talib' inueniũtur ita pauci: che puocho panno basterebe per vestir li. Ideo bene dicit Ricar. ꝛ Sco. in iuj. di. xx. Cetericꝫ theologi ꝙ periculosum est expectare vsqꝫ ad illud tempus ad confitendum peccata: ꝛ faciendum penitẽtiam. Tẽpore ergo sanitatis conuertere: ꝛ ĩ sacro tempore confitere. Et sic saluaberis. Quod omnibus cõcedat christus benedictus in secula seculorum Amen.

¶ Sabbato post dominicam de passione. Quod septem ratiõibus periculosum est conuersionem differre vsqꝫ mortem. Sermo. lxviij.

Christus assistens pontifex ꝛc. In precedẽti sermone habuimus consiliũ illud saluberrimũ Apostoli immo ꝛ saluatoris nostri. Quod dum tempus habemus operemur bonum. Nullusqꝫ sit peccator qui conuersionem suã differat ꝛ prolonget vsqꝫ ad horã extremam: nam hoc valde periculosuꝫ est: quia licet possibile sit tũc hominem penitere tamẽ valde difficile est maxime qui male vixit: ꝛ in pluribus generibus peccatorũ implicatus fuit. Sed in ꝑsenti sermone vt veritas cõclusionis sit ma

gis clara. Assignabimus rationes quarum difficile est hominem maximeque peccatorem penitere in articulo mortis: et ita integre quod ei sufficiat ad salutem. Et licet plures sint rationes. In presentiarum tamen septem tantum assignabimus. Et singulariter habebunt suas auctoritates: et exempla: et consequenter conclusio verificabitur triplici via ad honorem beatissime trinitatis.

¶ Ratione auctoritate et exemplo.

¶ Pono igitur istam conclusionem: quod difficile est hominem qui diu male vixit in fine ita integre penitere quod saluetur.

¶ Et hoc propter mentis alterationem

¶ Secundo propter caritatis priuationem.

¶ Tertio propter peccatorum habituationem.

¶ Quarto propter seruilem conditionem.

¶ Quinto propter hostilem impugnationem.

¶ Sexto propter totalem derelictionem.

¶ Septimo propter temporis ablationem. Quatuor prime ponuntur a Sco. in quarto di. xx. Tres vltime ponuntur a sancto Seniore nostro Bernardino in .xl. de religione christiana. In sermone fer. iiij. post primam dominicam in .xl.

¶ Circa primum sic procedam per experientiam videmus quod quando vna operatio habet fieri mediante aliquo instrumento oportet illud instrumentum esse bene dispositum ad faciendum talem operationem. Alias non poterit fieri. Et si fit, vtique male fit: et cum maiori difficultate. Et ondit hoc verum in mecanicis et artificialibus. in corporalibus. In spiritualibus vel intellectualibus. Exemplificemus vt intelligamur. Tu barbitonsor vis radere. Nonne oportet quod habeas rasoria bene disposita: ut benefacias istam comparationem. Certe sic. Alias non radis: et esse pur radi. quelui che radi se sente. Similiter tu faber vis facere vnam tabulam pro tenendo in mensa vel in studio. Non ne oportet te habere instrumenta bene disposita. Dico quod sic: et ita de singulis artificibus. Sic in corporalibus. Oculus ad videndum etc. et sic de omnibus sensibus. Exemplificemus etiam in operationibus mentalibus et spiritualibus: que vt bene fiant etiam requiruntur instrumenta bene disposita que sunt intellectus mens et ratio: quas oportet esse expeditas: non autem alteratas: et pluribus implicatas. Ubi gratia. tu iudex habes decidere vnam causam seu dare vnam sententiam diffinitiuam quod est quedam operatio spiritualis: dico quod si vis ipsam benefacere seu bene dare istam sententiam oportet quod omissis alijs cogitationibus bene cogites super hoc vt in illa sententia non committas errorem ex ignorantia et aduertentia vel negligentia tua. Pluribus nanque intentus minor est ad singula sensus Debes etiam habere mentem quietam non alteratam non passionatam aliqua affectione: erga partes alias sententia non erit iusta. Quia

vt dic. gloriosus Hier. perijt oẽ iu dicium vbi regnat affectio. Ideo Boe. in pri° de conso. metro vltimo. Tu quoqꝫ si vis lumine claro cernere verum. Tramite recto carpere callem. Gaudia pelle: pelle timorem: spẽqꝫ fugato nec dolor adsit. Nubila mens: ẽ vinctaqꝫ frenis: vbi regnant. Ad ꝓpositum ergo redeundo. Peto te o peccator. Quid oportet: ꝗ facias pro salute tua? Responde ꝗ cõfiteri orare ieiunare elemosynas facere restituere si alienum habes ꝛ similia. ꝛ quando hec omnia deficerent: caue ne deficiat quoquomodo cõtritio quia dãnareris omnino. Ista autem contritio seu dolor de peccatis commissis nõ fit nisi mediante anima seu mente. Ipsa enim que peccauit satisfacere debet. Si ergo in omni operatione vt benefiant requiruntur instrumẽta bene disposita sequitur ꝗ ad habẽdum talem contritionem ꝛ dispositionem requiritur ꝗ mens sit quieta expedita ꝛ non implicata pluribus alijs: op° aũt tam arduum. s. cõtritio ꝛ cõfessio: vbi salus peccatorum cõsistit: quãdo mẽs ẽ alterata ꝛ nõ expedita. Aut nõ fit omnino: aut male fit ꝛ cõsequenter dãnatur. Sed queso dic mihi in quali dispositione stat mẽs illius qui diu male vixit in ar. mortis? Respondeo ꝗ male disposita: ꝛ valde impedita. Dicit enim Augu. in libro. lxxxiij. q. xxxvj. ꝗ duplex ẽ passio alterans ꝛ impediẽs mentem nostrã: Quedam causatur a delectabilib° quedaꝫ vo a tristabilibus. Quod ista impediant mẽtem habetur etiam a glorioso Hiero. sup Math. qui dicit vt superius habituꝫ est ꝗ prophete perdebant spiritum prophetie dum vacabant coniugalibus amplexibus. Dicit etiam Augu. ꝗ passiones causate a tristabilibus: vtputa dolor timor ꝛ huiusmodi magis alterant mẽtem quã causate a dectabilibus. Mens igitur peccatoris maxime: si male vixit diu: ꝛ in hoc seculo habuit diuitias honores: ꝛ huiusmodi: quando est in extremis qualiter statnr. O quã male. O cum quãto dolore. o cum quanta angustia spauento ꝛ alienatione: ꝛ consequẽter mens ẽ multum alterata.

¶ Habet enim tunc dolores corporis: quod est primuꝫ impedimẽtum: quia forte felicitat ꝛ patitur febres molestas: aut pestilentiales quibus torquetur a planta pedis: vsqꝫ ad vticẽ capitis: nichil sapit sibi: immo omnia abhominatur: omnia odit. Et sibi odio est dormire vigilare comedere: bibere loquĩ tacere cãtare: sonare: videre. Ogni dilecto non li gusta niente. Et licꝫ amici ꝛ consanguinij dicant ꝛ faciant multa pro eius consolatione. Unus enim cõfortat eum vno modo: alius alio modo. Uno li grata li piedi: laltro li strica le mane e li polsi cũ aqua rosata: ꝛ aceto. Laltro li da cose odorifere p odorare: ipse tñ adeo opprimitur: ꝛ grauatur infirmitate: ꝗ nihil gustat: stat sicut asinus ad lyram: stat sicut fie-

rent alijs & non sibi. Mens enim sua ita & taliter est impedita ppter tantum dolorem: q non potest aliud cogitare: nisi illud maluz quod ita crudeliter molestat eum. Tanta enim est vis doloris: q alibi nõ potest ferre vim cogitationis. Nõ per experientiam probasti esse verum tu: qui quandoqz fuisti infirmus. Nam quando homo habet aliquam infirmitatem acutam: videtur q non potest dicere vnum pater noster: non vnum Aue maria: nec aliquod bonum facere: immo nec vnam bonam cogitationẽ seu meditationẽ habere. Ergo quomodo confiteri poterit tot peccata que commisit in tot annis? quomodo confitebitur ita integre q sibi sufficiat? Certe valde difficulter: & quasi impossibile: & consequenter: more come vno cane. e va a casa del diauolo. Ideo Eccle. xvij. confiteberis viuens. Viuus & sanus cõfiteberis: & laudabis deum & gloriaberis in miserationibus illius. Acõzate cum dio o christiano quando sei sano galiardo & psperoso e quãdo serai nel ponto de la morte serai securo e receuerai misericordia da dio: & ita habebis paradisum: sed si vis expectare horã extremã crede mihi tu hauerai scacho matto hoc tangit Mar. in. iiij. di. xx. di. difficile est tunc q vera penitentia sit: quando sera venit: quando cruciatus membra ligat: quando dolor sensum opprimit: vt vix homo aliud cogitare valeat. Non dicit q sit ipossibile sz difficile: sic & ego

¶ Secundum impedimentũ. Habet etiam miser peccator diu male viuens: & in ar. mortis confiteri expectans: mentis acutissimum dolorem quo ita impeditur mens sua: vt confiteri & conteri nequaquam possit vel difficulter. Considerat enim & pensat q laborauit multos annos cum sudoribus & angustijs sine numero p acquistare de la roba del mundo: & hane guadagnata assai: stabile mobile vigne campi oliueti possessione denari honori & dignita mundana. Vedesse cħera honorato apreciato amato: cõtento de moglie bona prudente speciosa figlioli belli obedienti parẽtella grande. Et ipse forte videt se iuuenem potentem sanum: omnia hec in pace & tranquillitate maxima possidebat amabat omnia hec cum tanta affectione: che per starse sempre cum esse non vorebe altra vita che questa. Questo mondo vorebe che fosse el suo paradiso. Ala morte non vi pensaua niente. Ancho viueua sotto vna paza speranza chel suo desiderio li fosse adimpito. e fantasticamente pensaua che dio douesse far cossi. Ma poi vede che non li riense el pensero: che se haueua fabricato ne la mente. Vede giongerli la morte: vede giõgerse a quella vltima sorte: vede li bisogna lassare tute queste cose voglia o nõ voglia. O quanta pena. O quanta tristicia & amaritudine di mente ha quella misera & infelice creatura in tale pũcto Quia vt dicit Augu. non relinqui

tur sine dolore qꝫ cum delectatio-
nē retinetur. Idem ꝛ Grego. pri-
mo mora. bene tunc videtur in eo
verificari. Illud Isaie. liij. Cor. im-
pij quasi mare feruens quod quie
scere non potest: mens enim homi
nis tunc priuata est omni pace: ꝛ
tranquillitate. immo semper est in
lamentatione di. ps. Timor ꝛ tre-
mor venerunt super me. Cor meū
conturbatum est in me ꝛ formido
mortis cecidit super me. Dice vol
tandose a queli che li stano dintor
no. Oyme frateli mei oyme figlio
lisio ambastio: io angustio tuto p
la paura che io ho de morire, e me
vedo la morte nanzi ali ochij: che
non me pensaua mēte bisogna ch
io ve lassi. Oyme or che faro io sē
za voi: e voi senza me. E cossi se la
menta quando duna cosa: quādo
dunaltra pensate como po attende
re a confessarse ne ad hauer contri
tione de li suoi peccati. Certe ma-
le ꝛ difficulter ad hoc attēdere po
terit. Ideo Augu. ꝛ habetur de pe.
di. vij. capitulo nullus. Sꝫ quoni
am vix vel raro iusta est conuersio
timendum est de penitente sero.
Quem enim morbus vrget ꝛ pe-
na terret ad veram vix veniet sa-
tisfactionem: maxime cū filij quos
illicite dilexit sint presentes vxor ꝛ
mundus ad se vocet. Multos so
let serotina penitentia decipere: hic
ille. Intellige ꝓ delectabilia esse ꝓ
sentia, s. vel in se: vel in fantasmati-
bus vehemēter impressa. Siue au
tem vno modo siue altero: multū
affligitur mens: quando conside-
rat: qꝫ hec omnia oportet qꝫ relin-
quat: vt dictum est. Ex quo dolore
impeditur qꝫ non potest de pecca-
tis conteri: vt etiam dictum est.
Patet hoc etiam per exemplum.
Si quis habeat dilectissimum filī
um ante oculos suos ad mortē hor
ribilem condēnatum ꝛ preparatū
vicinumqꝫ habeat infirmū: de cu
ius incōmodo nihil vel modicum
cogitat nec ipsum ante oculos su-
os habeat: dic queso super quo co
gitabit iste super filio an super vi-
cino? Certe pensandum est qꝫ tan-
tum cogitat super filio quem ante
oculos suos tenet: ꝛ illius infirmi
quem non videt: nec diligit multū
obliuiscitur. Sic in proposito: fili-
us dilectus hominis: qui diu ma-
le vixit est mundus status diui-
tie. vxor consanguinei: ꝛ huius-
modi corpus: proprium ꝛ sensua
lis appetitus: que omnia cru-
ciamenta: ante oculos suos videt.
Vicinus autem parum dilectus:
est ipse deus vel propria anima:
quorum peccator obliuiscitur: tan
tum dolet de mundialibus: que de
relinquit. Igitur o peccator nō de
morare: non tardare: nō expectare
lassare li pci ꝛ pētirte de essi: ꝛ ꝯfes
sarti nel poncto de la morte: ma fa
lo piu presto che tu poi.

¶ Tertium impedimentum: sed
audi aliam conclusionem: dico qꝫ
quandoqꝫ peccator miser: etiā cū
est in ar. mortis: nihil cogitat de ꝓ
pria salute sicut nec iuuta nec in sa-
nitate sua. Sed tantum mens sua
versatur in hijs in quibus dum sa

nus erat versabatur. O miser homo: quid cogitas i vita tua Omne non nisi mundana: pro quorum acquisitione multiplicatione et cõseruatione infatigabiliter laboras. O misera et infelix anima. Caue quia etiã in morte nihil. Aliud cogitare poteris: quia vt habetur Math. vj. vbi est thesaurus tuus ibi ẽ cor tuum; hoc claret experientia q ea que versantur in mente viuentis: versantur etiam in mente morientis: et hoc quidem naturale est. Ex quo fit q si aliquando quispiã admonet eum de salute sua vel nihil respondet: quia forte non percipit vel si respondebit non ad propositum sed aliquod verbum stultum vel conforme cogitationibus suis Iuxta illud prouerbium.

¶ La lingua va li doue el dente dole? Noui inquit sanctus Ber. vbi supra hominem qui dum moreretur: sicut in vita fecerat: ita in morte nihil nisi denarios nominabat. Clamabat furebat: seruumque vocabat dicens. Currere post talem qui soluit mihi monetam talẽ falsam. Apporta mihi denariorũ bursam. Dic tali q transiuit terminum solutionis sue. Heu me talis in tot denarijs mihi decepit: et innumeras tales dementias: sicut versabatur i corde sic eructabat ex ore Math. xij. malus homo de malo Thesauro cordis sui profert mala: Noui etiam fratrem inquit idẽ q a parentibus cuiusdam magni diuitis requisitus: q illi diuiti in extremis agenti penitentiam suaderet steterat enim vltra. xx. annos absque confessione: festinus et solerti animo illuc religiosus accessit. hortabatur dulciter illum ad dei amorem: et ad spẽ magnam misericordie dei: qua indignabatur et ad salutem anime sue. Respondit ille quantum ascendit centenarium piperis? Ad h fratre respondente q cogitaret super anima sua. ille iterum dixit. Centenarius lane quantum valet. Iterum fratri eadem verba replicanti respondit: sunt ne reuerse galee de baruti? O quantum steterunt ille de aqua mortua: ẽ ne bonum forum de cinamomo et zuccharo? O mercãtie nihil hodie valent. Ille semper ad ea que viuẽs amauerat. linguam vertebat:

¶ Ait frater dilecte mi fili volo q hijs dimissis cũ sis in extremis iam vt de aia tua penses: et confitẽdo domino te accuses: et misericordiam ab eo humili corde postules Tunc voce magna et dolorosa respondit. Non possum: non possũ non possum. Quibus dictis cum diabolo expirauit. Et de his dicit Augu. In sermone innocentum Hac animaduersione percutitur peccator: vt moriens obliuiscatur sui: qui dum viueret oblitus est dei Quod si dicis. O ego tunc recordabor peccatorum meorum et spero habere talem contritionem: q sufficiet mihi ad salutem: sicut de latrone dictum est. Carissime dico q est possibile. nescio tamen si sic erit. Et fm logicos a potentia ad actum non tenet consequentia. nõ enim

n. valet tu potes eẽ papa: ergo es papa: q2 antecedens est verum cõ sequẽs falsum: ⁊ sic patet ↄclusio vera. s. ꝙ periculosum: est differre ↄuersionẽ in articulo mortis.

¶ Secunda ratio quare dico ꝙ ẽ difficile hominẽ qui diu male vixit in articulo mortis sufficienter penitere ⁊ ↄn̄r periculosum est: vs ꝙ tunc pniam differre: est pp charitatis ꝑuationẽ. Ad hoc. n. quod opa nr̃a sint grata deo: vt ieiunia ↄfessiones pnie ⁊ huiusmodi: oꝫ ꝙ sint circũstantiata circunstantia ꝑncipij ⁊ finis ꝑncipij qdem. s. vt fiant voluntarie nõ coacte: vt patet de illo vere penitẽte Dauid dicente. ps. liij. Uoluntarie sacrifica bo tibi. ⁊ ꝑme Corin. ix. Unusqſqꝫ ꝓut destinauit in corde suo: nõ ex tristicia aut necessitate: hilareꝫ. n. datorem diligit deus.

¶ Secundo circunstantia finis. s. vt omnia illa faciamus ꝑncipaliter amore dei. Et licet pnie virtus timorẽ ↄtineat: vt dicit Mar. in. iiij. di. xiiij. tamẽ postea referre debet oia in deum ita ꝙ ẽt posito qđ nullã timeret penam: ex amissione talium bonorũ: ⁊ cõmissiõe malorũ: ad hoc vellet virtuose viuere vt obediret deo tanqꝫ summe maiestati: vnde Jsido. de summo bo. li. ij. c. viij. Ante necesse est timore ↄuerti ad deũ: vt metu futurarum penarum carnales illecebre deum cant. Deinde oꝫ abiecto timore: ad amorẽ vite transire pfecta enim charitas foras mittit timorem. Et Pau. nõ accepistis spꝫ seruitutis iterũ in timore: sed accepistis spm adoptiõis: per quẽ. s. iã nõ pcti pena suos compmit sꝫ amor iustitie liberos reddit. Necesse est oi conuerso post timorẽ ↄsurgẽ ad charitatẽ dei: ⁊ gloriosus Hyre. ad Damasce. papã. de filio ꝓdigo: qui diligit nõ ideo iperata custodit: quia aut timore penarum aut ꝑmij aut dutate cõpellit: sed q2 ipꝫ quoqꝫ ꝙ iubet adeo: ẽ optimũ: ⁊ diu9 Aug. in li. de pnia. ⁊ hẽtur in. c. nullus. de pe. dist. vij. Scriptũ est inqt neminẽ sine charitate saluũ esse: nõ itaqꝫ in solo timore viuit hõ: quecꝫ ergo sero penitent oꝫ nõ solũ deum timere iudicem: sed iustũ diligere. Nõ tñ penã timeat: sed anxiet ꝓ gloria. Ex qbus v̄bis patet ꝙ licꝫ homo timeat penam: timori debet ꝑponere charitatẽ diuinã. Sed o miser peccator q toto tpe vite tue male fecisti. Stetisti. n. forte i odio p multos ãnos vel i ↄcubinatu publico vel occulto: vel i aliquo alio peccato mortali. Nunqꝫ cõfessus semp inimicus dei: qñ iã peruenisti ad mortis articulum: tũc posito ꝙ velis ↄfiteri: ⁊ ↄtritionẽ hẽre: peto nunqd voluntarie hoc facis? dubito ꝙ non. Sed sicuti mercatores ⁊ naute merces suas ꝓijciunt in mari: nõ oino volũtarie sed ex suppositione cuiusdã piclitationis qꝫ nolent: ita ⁊ tu. Nõ. n. ꝑsumit ꝙ tũc velis voluntarie penitere: sicut nõ penituisti in vita tua. Et si sic ẽ cũ in voluntarie opationes non sint multũ acceptabiles illi cui fiunt sic nec tua contritio deo ⁊ ↄfessio

ꝯsequēter nec tibi sufficit ad salutem. Caret ergo ꝯuersio in tali articulo facta circumstantia pͥncipijs: Caret quoqꝫ ⁊ circumstantia finis. Nō .n. videtur ꝙ ipse tunc ꝯteratꝫ amore dei: sed solū timore: scꝫ qꝛ videt mortē ꝓpinꝗs quā oīo sibi īuoluntariā. Timet quoqꝫ sibi īfernū paratum. Cuius timore mouetur miser homo ad dolendū d̄ peccatis suis ⁊ confitendum illa: ⁊ ꝑsumitur. ꝙ si remotus esset a pena sic ꝑus nō exto: quereret a se ipso displicentiā illā: sicut nec ꝑus: sicut p exēplum patere potest. Detur ꝙ qdam in furto a quodā iusto dn̄o comphensus est ꝑseuerauit longo tpe in furādo. Finaliter iustitia sētentiatꝫ ⁊ cōdēnatur ad mortē: ducitur ad patibulū: quod ante se cōspitiens lachrymatꝫ: veniā poscit, ꝓmittit se in posterū: nunqꝫ similia patraturum. Quis extimabit ħ illuꝫ dicere amore reipublice vel iusti iudicioꝛ ⁊ nō potius timore imminentis mortis? Sic in ꝓposito est de eo: queꝫ penitet in extremis Et si dicis ꝙ oīo possibile est taleꝫ in articulo mortis hr̄e ꝯtritionem hoc quidē ⁊ ego assero: sed dubito si hēbit. Et dico qd̄ est difficile tn̄ habere in tali extremitate hunc actum contritionis: intētionatū ⁊ regulatū hac pͥncipali circūstātia. s. ꝙ sup omnia amet deū: quē ante odibat. Exēpli gratia. Si quis foret cordialis amicus regis granate vniuersaliter: aūt subditus regis aragonū: ⁊ faueret iuxta posse regi granate: atqꝫ noceret toto conamine regi aragonū ⁊ in hac inimicitia pseueraret p .xl. annos. Et superueniret casus ꝙ rex aragonū caperet eū: multisqꝫ cruciatib⁹ torq̄ret illū. Nōne quasi impossibile esset ⁊ incredibile ꝙ talis captus verteret amorē ad regē aragonum toto qꝫ corde diligeret euꝫ sup oēs homines totius mundi? ⁊ ꝙ eū spāliter diligeret ex hoc ꝙ eū captiuuꝫ tenēt ⁊ cruciaret. Et e diuerso auerteret amorē suum a rege granate ⁊ illum odiret sup oēs hoīes mūdi quē tn̄ ꝑus dilexit nullamqꝫ cām dederat ei de nouo odio generādo Sic vtiqꝫ in ꝓposito esset de rege nostro Jesu xp̄o: ⁊ eius aduersario infernali atqꝫ de homine pcōre in extremis agente ꝑdicto modo. Ergo fili mi dū tps hēs opare bonū Juuenis ⁊ sanus cōfiteberis. Nō te lassar códur: al ponto extremo: che molti ne ha inganato, el bene faremo.

¶ Tertia rō dicitꝫ pctōꝝ habituatio p experientiaꝫ dare videmus ꝙ mala ꝯsuetudo quā quis sibi fecit inclinat euꝫ ad mala ⁊ retrahit ab oī bono. ⁊ si qn̄qꝫ vult abstinere a malo ⁊ facere bonū sentit maximū laborē ⁊ nō sine difficultate hoc facere pōt. Unde mala ꝯsuetudo bn̄ significatꝫ per lapidē qui lazaro sepulto suppositus erat. Jo. xj. quia vt dicit ibi gl. difficile surgit quē mola male cōsuetudinis premit. Possumus exēplificare in multis videm⁹ enī ꝙ antiquū vlcꝰ difficilius curatꝫ: sordesqꝫ inueterate magno abluuntꝫ labore lana auteꝫ

facens in tintura difficile pót i colorem albū reduci. Man⁹ insup quas recentes nuces tinxerūt non pvo labore purgant̄. sed certe grauius curant̄ sordes ⁊ vulnera mētis inueterate. in huius misterium ꝓuer. xxx. c. scriptū ē. tria mihi sūt difficilia. ⁊ quartū penit⁹ ignoro. via aquile in celo. via colubri sup petrā: ⁊ via nauis in medio mari. ⁊ via viri in adolescentia sua. Ad litteram qñ aquila volat in aere. si post modicū tps inspicias. nullū vestigiū vie ipsi⁹ pót agnosci siliter si coluber siue serpens sup petrā gressus suos direxerit. post ei⁹ transitū signū aliqḋ nō videbis: similiter qñ nauis hꝫ ventū magnū in mari. si post modicū tps inspexeris nullū vestigiū ibi apparebit Qualis ēt sit via iuuenis in adolescentia sua qs pōt cognoscere. cuꝫ ei dñetur sensualitas cōis bestijs ⁊ hoib⁹ ⁊ vt plurimū rō captiuet̄ p aquilā in altum volantē. intelligitur supbus qui supra alios vult semp exaltari ꝙ deo displicet. vñ Judith. ix. neqꝫ supbi ambitio ꝓualuit tibi per colubrē qui p terrā gradit̄ dic luxuriosuꝫ totū terreuꝫ ⁊ carneū effectū cui⁹ viā deus nō agnoscit. i. nō approbat. qꝛ ꝓuer. xvj. est via que vꝫ hoi recta. i. delectabilis nouissima aūt ei⁹ ducunt ad mortē. s. corporis ⁊ aie p nauē intellige auaꝝ qꝛ sicut mercator ꝓpter lucꝝ tpale nauigando multū laborat. ⁊ se multis piculis exponit: ita ⁊ auarus vt lucret̄. quē de⁹ cuā reprobat: qꝛ ecclesiastici. x. scribit̄ auaro nihil est scelestius. Mi ser igit̄ pctōꝛ qui fecit sibi longam ꝯsuetudinē in pctis ⁊ nunqꝫ fecit aliquod bonū qūo putas qḋ id facere pót in articulo mortis? Certe difficulter immo difficilime ⁊ impossibile. Accidit. n. ei sicut ⁊ pisci cui ampla est via p quā intret i nassam. Ingressusqꝫ letus comedit inuentā escā. sed postea qū vult inde exire non pōt. sic. n. euenit ⁊ illi qui habitū vicioꝝ induit. in hui⁹ figurā populus israel. qui diu captiuus steterat sub pharaonica seruitute ab ea difficulter liberat⁹ est sicut pꝫ in exodo. Nonne ēt pharaonē in peccatis inueteratū penis multiplicib⁹ afflixit deus. ⁊ lꝫ ore sepi⁹ penitere ⁊ populū se dimissurū spoponderet tandē nūqꝫ vere penituit. vnde merito aia ⁊ corpe interijt. sicut dić Au. in hoꝝ psona clamat. dd. di. ps. cviij. saluum me fac. d. qm intra. a. u. ad a. m. in fi. sū in li. ꝓfu. ⁊ nō est sba. Nō q d est substantia qꝛ amaritudo spūalis ⁊ diutina infirmitas vꝫ peti inueterati. que maxime in extremis sentit faciqꝫ oēs virtutes ⁊ spūalia bona dispire. imo odio sa sentire: ita vt in eis que dei sunt verū videat̄ falsuꝫ bonū malum dulce amarū ⁊c. Et quāuis qñqꝫ fundant lacrimas tundēt pectora crucē adorēt: misericordiā poscāt adhuc sunt hec dubia signa sicuti de pharaone dictū est. vñ Augu. qui differt penitere vsqꝫ ad finem vix aut nunqꝫ bñ penitet? qꝛ ꝗ creditur esse vera ꝯtritio mortis ē in

stātis ex aspatio. ergo o pctōr iuuenis et sanus ↄfiteberis.

¶ Quarto dico difficile esse hominē penitere i articulo mortis q diu male vixit ꝑpter seruilē cōditionē. Ecclesiastici hic duo equaliter pctōres: vnᵘ iuuenis alter decrepitus: vtrūqꝫ oꝫ hēre ↄtritionem pctōꝝ suoꝝ si saluari cupiunt. sed quē intēsiorē et maiorē? dic Sco. ꝙ decrepitū et rō est: qꝛ iuuenis potest supplere ieiunādo et alios corporales afflictiones substinendo. illud ꝙ dicit in displicētia voluntatis que decrepitᵘ facere nō pōt et ideo oꝫ satisfacere cū displicētia mentis intensiori. Possumᵘ etiaꝫ dicere ꝙ si iuuenis abstinet a peccatis libere abstinet. qꝛ cuꝫ possit peccare n peccat nec vult peccare Decrepitᵘ ideo nō peccat. qꝛ etiaꝫ si vellet nō posset peccare. et iō oꝫ ꝙ habeat magnā displicētiā peccatoꝝ. qꝛ. s. nō abstinuit ab eis retractis tꝑibus. Ad ꝓpositū applicando. Miser hō qui diu male vixit semp inimicus dei nunqꝫ ↄfessus nunqꝫ ↄtritus. qñ reductꝰ ad capazale de la morte. etiā si velit peccare nō potest. ne grato ne gr̄a li ha dio se a lora lassa lo odio. p che e reduto a termini che se bene volesse fare vēdecta nō potrebe se alora cazia via la ↄcubia. se q̄lla femina vana alora lassa la vanita ne grato ne gr̄a li ha dio: p che se volesse el ↄrio nō potrebe: et sic de singu.. Nec ēt a tali articulo extēis pōt ieiunare pegrinari facē austeritates et similes pnias. Oportet ergo eum supplere corde et mēte hñdo. s. displicentiā et dolorē de peccatis suis: valde intensaꝫ magisqꝫ si eēt sanus. Sed heu heu heu: qꝛ vix pōt hēre eque intēsum: et iō aīa sua stat in maximo piculo: pp ꝙ o fili mi audias ↄsiliū Augu. ꝙ habetur. de pe. di. vij. c. si qs positus. Age pniaꝫ dū sanᵘ es. Si sic agis dico tibi: qꝛ securus es qꝛ pniam egisti eo tpe quo peccare potuisti. Si aūt vis agere pniam qñ iā peccare nō potes pcā te dimiserūt nō tu illa. Ad minus nō ita libere pcā dimittis sicut si esses sanus: et iō cū tum deficit in eo de libertate: tm̄ f3 rigorē diuine iustitie requirit i eo intēsio displicentie mētis vt dictū est. Quā vix aut nunqꝫ poterit i tali extremo tpe pctōr infelix habere Idē Aug. in. c. nullus eo. li. Nullus expectet qñ peccare nō pōt: arbitrij. n. querat libertatē vt delē possit cōmissa nō necessitate. Qui pꝰ itaqꝫ a peccatis relinquit: qꝫ ipse relinquat ea nō libere sed quasi necessitate ↄdemnat: et infra. Illi autem qui cū potuerunt nunqꝫ auerti voluerunt: ↄfitentes cum iaꝫ peccare nequeant: nec sic facile acquirunt ꝙ voluīt. Sed dices forte tūc peccatū dimittitꝰ pctōri? Rñdit Aug. ibidē. Si quis aūt. Due sunt res. Aut dignoscitur tibi: aut nō ignoscit. Quod horū tibi futurū sit nescio: ergo tene certū et dimitte incertum. illē. Nec suscipias exēpluꝫ a lrone. Cuius et si fuerit sera pnia tm̄ nō fuit sera indulgentia. Quia si bene aduertis in tota scriptura sa

cra nõ legit simile de aliquo alio. Positus est.n.in sumitate montis misericordie dei: in figura humani generis latrocinantis sola dei misericordia liberati. Insuper vt dicit Mar.in.iiij.di.xx.z hetur in.d. c.nullus. Licet latro veniã meruisset in fine de omni crimine non tñ dedit baptizatis peccandi z perseuerandi auctoritatẽ.

¶ Quinta ratio dr̃ hostilis impugnatio. Sentẽtia est beati Petri.v.c.sue pme canõice. Nõ aduer. noster.dy.tã.l.ru.quã.z ↄfirmat. Pau.ad Ephe.vj.di.non est nobis colluctatio aduer.car.z san.sz aduer.pnci.z potta.aduer.mõ recto.tene.harum.ↄ.spũalia neqtie i celestibus:pp quã impugnationẽ diabolicã frequẽter hõ pcõr omittit mlta bona sibi necessaria ad salutẽ cõmittitqz multa mala pp q̃ miserabiliter damnat. Et si quandoqz vincit demonẽ.l.abstinẽdo se a malis: z faciẽdo illa bona que obligatur non est sine difficultate maxima pp impedimẽtum datũ sibi a demone. Sed o miser homo credis q in articulo mortis dyabolus nõ impugnat te? Audi Isido. iij.de su.bo.c.v. Dũ in tota vita dyabolus puocat hominẽ cupiat amplius tamẽ in fine mollit decipere hinc est q in pncipio ↄ ptoplaustrum est serpẽti dictuz: z tu insidiaberis calcaneo eius: qa nimirũ hominẽ quẽ dyabolus in cursu pterite vite nõ decepit in nouissimis supplãtare disponit: pinde ↄũis quisqz sit iustus nũqz necesse est vt sit in hac vita securus: sed semp humilis caueatqz semp ne in finẽ corruat z sollicite pmeseat. Greg.ẽt homel.xlij.dicit qd diabolus grauiores tẽptationes ingerit: qzto magis pctõrez appropinquare fini cõspicit. Insidiat enim in abscondito quasi leo in spelunca sua. Insidiat vt rapiat paupez. Sicut.n.murilegus ad foramen insidiat muri.ita diabolus in fine vite z pp̃e exitũ anime insidiat pctõri. Ideo tali ecclesiasti.xj.c.dicit Caue tibi a pestifero.i.diabolo fabricat.n.mala.i.culpe inuitavt fortẽ hora.i.mortis inducat super te subsanationẽ in ppetuũ. Si ergo pctõr nõ potuit ipsas tẽptationes tollerare qn caderet qñ erat sanus quõ grauiores tollerabit qñ erit infirmus? Deridendus qppe ess̃ qui dũ iuuenis est san⁹ z fortis: dicit se pugnare nõ posse.demũ cuz factus est ita debilis z infirmus q se mouere nõ põt.petit campũ certaminis ingredi: armaqz postulat sibi dari.maior vtqz derisio ↄuenit hmõi pctõri.qui tpe tam periculoso z arto debilis z infirm⁹ ↄ insidias versutias z violẽtias demonũ pugnare querit. Periculosũ igit ẽ ↄuersionẽ differre vsqz i articulo mortis.qz tunc diabolus vt dictũ est dat tot z tam terribiles tẽptatiões: q facit eũ dispare d sua salute. nec sinit eam cogitare sup salute sua. Sed vis doceã te optimũ remediũ ↄtra demonẽ. Audi Greg.seniẽtes nõ timet qui blandientes sequit⁹ nõ est tẽpore ergo

sanitatis relinque pctā: cōuertere ad deū & age penitentiā. & tunc. s. in articulo mortis nō timebis demonē. ꝯfirmat hic Jsido. iij. de su. bo. c. v. i oculis carnaliū diabolꝰ terribilis est in oculis electorū ut mor eius vilis est. ab icredulis vt leo timet. a fortibꝰ in fide vt vermis ꝯtenit atq3 ad momentū ostē sus repellit. Patz ergo hac qnta rōne suas auctoritates & exempla habente ꝙ difficile est hoiem qui diu male vixit in articulo mortis penitere. Et ideo ꝯsulo dum tpus habes operare bonum.

¶ Sexta rō est pp totalē derelictionem per experientiaz nanq3 videmus: qḋ qñ quis vult operari aliquid ꝙ sit sibi difficile si bonū habet adiutores operat illḋ faciliter: alias vel mala opat: vel nullomodo perficere potest. Ad ꝓpositū dico. Peccator ꝙtūcunq3 sit durꝰ & obstinatus in vita habet multa adiutoria qbus qñq3 retrahitur a pctis: ꝯteritur & ꝯfitetur. Habz. n. monita parētū ꝯsanguineoꝝ amicorum & spūaliū patrum. Audit quādoq3 pdicationes & huiusmodi: & sic a fece pctōrum retrahitur & a manibus diaboli liberantur: Sed audi mirabile & horribile dictum. Miser pcō: maxime q diu male vixit & sit psona nobilis duz grauiter infirmatur vix inuenitur aliquis qui de salute anime sue audeat loqui sibi. Non audet quisq3 tali confessionē seu coionez suadere nec ēt nominare nisi forte raro & vsq3 ad insensatā extremitatē: oēs solicitāt circa diuitias medici circa medicias: vxor filij amici dani amici: vt ꝯsolentur infirmū: & de salute anime sue nullus curat. Et si qñ ꝙ ab aliqua spūali persona dicit vxori vel alijs ꝓpinquis infirmi ꝙ faciant euz ꝯfiteri. rñdent nondū est tps. Ecce qūo miser pctōr ab oibus derelinquit. Nullus iuuat eum quo ad aiam. si vis glosā facere huic maledicto textui. nondum est tps. ve nondum est tpus. qꝛ diabolus sup infirmū tantā habeat ptātem. duz mente & corpore cōpos est sensus. sed expectandum tps est quo memoria deficiente & sensu ingrossataq3 lingua cū negt nescit & quodāmō nollit vel ineffi caciter velit ꝯfiteri scelera sua. tūc vere tps est ꝙ diabolus ad tartarea regna aiā suā portet & illi qui de infirmi aia negligentes fuerūt in tanto periculo: finaliter cum eo ferant. Nō habēdo ergo aliquod adiutoriū ab amicis & ceteris ꝓpinquis qꝛ nec permittit pcīs suis cogitare nec statum & finē vite salubriter ordinare. ex alio latere mens ipius pctōris est oppressa multis vexationibꝰ: hinc. n. vexat dolor inde mors expectat. hinc pctōrum seruitus: inde tēptantes demones hinc mundi iplicatiōes & afflictiones perdit sensū amittit memoriā nihilq3 minꝰ curat ꝙ miserā aiaz sed dices forte tunc recordabitur pctōꝝ suoꝝ & ꝯfitebit illa. dico ꝙ valde difficile est exēpli cā ꝙ aliquis fuerit ꝓcurator alicuius dñi per. xxx. vel. xl. annos. sicq3 fuerit

ipudens q nihil notauit vel scri
psit de sibi comissis toto illo tēpo
re die tñ ab illo expectata vocat eū
dñs querens oino videre et audi-
re coputū de hijs que sunt gesta
p eum et iportune ꝯ eum agēs. di
cit redde rōnē villicatiōis tue sta
tuit spaciū vni⁹ diei vel hore co-
gens ille rōnē reddere. Nunquid
reddet oiū gestoꝝ per eū cōputū
bonū integrū et clarā? vere credo
q nō q: oium non pōt recordari.
Sic applico ad ppositū. et si dixe-
ris ad ipossibile nemo tenet: pctō
rum suoꝝ nō recordat. deus mise
rebit ei⁹. De hijs q̄ memorie tenz
ꝯfitebit. Ad hoc rñdet Augu. de
pe. di. vij. si quis posit⁹ in vltima
necessitate sue egritudinis voluerit
accipe pniam et accipit et mox re-
cōciliat et hinc vadit. fateor vobis
nō illi negam⁹ q petit sed nō psu
minus q: bn̄ hinc exit. si securus
hinc exierit nescio. pniā dare pos
sumus securitatē vō nō. Nunquid
dico dānabit? sed nec dico libera-
bit. Nō hoꝝ est q: seipm cogit p
aie sue negligentiā suoꝝ criminū
reminisci nō posse et sue ꝯscie igno
rantiā crassam et suppinā habere.
que hoiēz nō excusat: q: teste pau
lo. j. cor. xiiij. qui ignorat ignorabi
tur. Si quis per altissimā turrim
descendit se pe-
cipitaret se si dū descendit se pe-
niteret. Credo q ppter hoc saltū
resumere non valeret sed opoztet
q longitudinē saltus mensuret: et
terram tangat. Deo tamē possibi-
le ē eū a corpali morte saluat: ego
non credo in hoc sperandū: qui d
hoc psumit probet saltū: et nos ex-
pectabimus non videtur miracu-
lum: sed iudicabimus saltū stultū
et ridiculum. Preterea si ponderē
tur Augu. v̄ba: psupponit q velit
accipere pniam et accipiat in extre
mis et tñ non psumitur q hinc be
ne exeat: qd igitur psumendum de
alijs: qui omnino et quasi i memo
res salutis sue expectant vltimam
horā? et confessio suorū scelerū ni-
hil aliud est nisi q facti quasi amē
tes et ingrossata lingua nihil aliud
dicant nisi bla. ble. blo. et huiusmo
di. O mundana stultitia et ꝯsuma
ta insania. Quid de eo alid restat
nisi q infernus eū expectat? vnde
ergo confitere o peccator. Vos ēt
parentes et ppinqui atq amici sui
per omnia conari debetis q huius
modi persone q̄ primum q infir
mantur ꝯfiteantur et puideant de
salute aie sue nā ad hoc oēs obli-
gamur ex illo pcepto. Diliges p
ximū. sicut teipsū. Et si aliqs male mo
ritur ex negligentia suorum ppin-
quorū nō reuocantiū ei ad memo
riā q armet se sacris ecclesiasticis q̄
sūt armature spūales reddēt rōnē
de illa aia añ tribunal xpi. Dat de
hoc ab ecclesia spāle mandatū me
dicis corporum in. c. cū ifirmitas
de pe. et re. vbi dr̄ psenti decreto sta
tuimus et districte pcipim⁹ medi-
cis corporum vt cum eos ad ifir-
mos vocari ꝯtingerit: ipos añ oia
moneant et inducant vt medicos
aduocent aiarū: vt postq̄ fuerit i
firmo de spirituali salute puisū ad
corporalis medicine remedium sa

lubrius pcedatur. Infirmitas. n.
corporalis nonnunq̄ ex pctō puē-
nit: vt dr ibidē: ⁊ pbatur p illud
Jo. v. vade ⁊ amplius noli pecca
re ne deteri⁹ tibi cō. ⁊ Mat. ix. hē
tur q xps anq̄ curaret paraliticū
a corporali infirmitate pus remi-
sit ei peccata: vbi fm Hyer. datur
intelligentia: pter plerasq̄ eueni
re corporum debilitates: ⁊ idcirco
dimittuntur peccata: vt causis de-
bilitatis ablatis sanitas restituatur
cum cessante causa cesset effectus
vt patet etiam ibidē. Inter alia ēt
hoc dedit cām huic edicto q qui-
dam in egritudinis lecto iacentes
cū eis a medicis suadet vt de aīa-
rū salute disponant in desperatio
nis barathꝫ ruunt: vn̄ faciliter pe
riculum mortis incurrūt: q2 si om-
nes anteq̄ ad curam manum po-
nant medici monere ad confessio-
nē n̄ habēt cāz desperādi: q2 sciūt
hoc eos facere ex mādato ecclesie.
Si aūt ad hoc tenētur medici nō
minus ppinq: ⁊ aīarum curaz ha
bentes. Et nota q nō sufficit sim-
plex monitio q2 decretalis dicit mo
neant ⁊ inducant. Ac si velit dicere:
q efficaciter ⁊ frequētata vice hu
iusmodi monitionē faciant infir-
mis nec alias a pctō ex tali obliui
one erūt immunes: ⁊ si hmōi cōfessi-
onez omisserint medicina ⁊ cetera
remedia inania erunt ⁊ infructuo
sa. q2 sicut cessante cā cessat effect⁹
ita cō stante cā stat effectus q2 stā
tibus pctīs stat infirmitas. ⁊ glo-
ria nulla ne medici ne medicina.
¶ S; primo ⁊ vltimo dico diffici

le esse hominem qui diu male vi-
xit in mortis ar. penitere: ⁊ conse-
quenter periculosum est vsq̄ tunc
expectare propter temporis abla-
tionem: hic nota q vna de precio
sis rebus homini adeo concessis ē
tempus. Ratio est: quia in modi-
co tēpore potest homo lucrari ma-
gnum thesaurum. s. gratiam dei in
presenti ⁊ gloriam in futuro: que
valent plusq̄ cetera creata simul:
Unde o peccator etiam si commi-
sisses plura peccata q̄ habes ca-
pillos in capite in vno momento
potes acquirere adeo omnium il-
lorum remissionem. s. habendo cō
tritionem integram de illis. O si
talis mercantia ad inferos portare
tur. s. solum tempus dimidie hore
ad penitendū emerent illud quod
mille mundis si possent. Et dica-
mus si esset possibile q aliquis iret
ad portas inferni ⁊ clamaret alta
voce sicut illi qui volunt vendere
sua venalia dicendo. Ego habeo
tempus ad vendendū: si quis vult
emere veniat. Certe omnes curre-
rent ⁊ darent etiam totum mundū
si possent: pro habendo ēt vno mi
nimo puncto: sed non possūt quia
iam per diffinitiuam sententiam
que irreuocabilis est dānati sunt.
Igitur o fili mi. Cui concessus est
tam preciosus thesaurus: velis il-
lum cognoscere ⁊ bene expendere
sed heu heu heu. Ingratissimi ho-
mines tempus istud non cogno-
scunt: quia male exponunt ipsum:
nam ⁊ in adolescentia: imo ⁊ quā
doq̄ in pueritia: deinum in iuuen

tute in viriliqꝫ etate ac senectute sẽper male viuunt in vanitatibus mundi in odio contra proximum: in lasciuijs ꝛ alijs peccatis. O miser homo. O ingrata creatura. Aui forte: che ante tribunal christi reddes rationem de toto tempore tibi concesso. Unde Ber. non ẽ tẽpus in te impensum ꝙ non exigatur: qualiter sit expensum. Ue ve ve ergo tibi qui totum tempus expendis in malum. Nam multi sũt qui forte, ppterea ꝙ in mane audiunt missam: vel faciunt aliquaꝫ aliam orationem. Totum residuum temporis exponũt in nugis ludis et ꝛ alijs vanis. O paup homo cognosce tantum thesaurum. Donec enim homo est iuuenis ꝛ sanus habet tempus faciendi penitentiam: ꝛ conterendi ꝛ confitendi atqꝫ cogitandi peccata sua ꝛ disponendi de salute anime sue. Et si prima vice qua confitetur omittit aliquod peccatum ex obliuione vel negligentia sua potest supplere secũda vice. s. confitendo: habet etiam tẽpus conterendi ieiunãdi ꝛ similia faciendi. Sed si expectat mortis ar. ꝛ non vult contereri ꝛ confiteri Certe iusto dei iudicio: vel nullũ tempus sibi conceditur vel tã modicum. ꝙ vix sufficiẽter potest penitere. Ideo apoc. tertio monens dicit dominus singulos viuentes di. Esto vigilans: ꝛ subdit si non vigilaueris veniã ad te tanqꝫ fur. Tũc autem vigilat homo quando tempus iuuentus ꝛ vite sue: bene expomit. Cauẽdo. s. a peccatis ꝛ obseruãdo precepta dei. Tũc vero dormit quando facit oppositũ: ꝛ expectat conteri in arti. mortis. Sed scis quid accidit istis? Illud quidem ꝙ patientibus vel letargiaꝫ qui tã diu dormiunt: ꝙ moriuntur dormiendo: ita ꝙ soporem morte concludunt. Sic: ꝛ isti male viuentes dormiunt in adolescentia: in iuuentute in virili etate ꝛ in senectute ꝛ toto tempore sanitatis sue nunqꝫ cõfitenť nũqꝫ se emendãt. Sed spant hic facere in extremis: ꝛ trouase ingannati: quia tunc priuantur hoc p̃cioso thesauro quem tãdiu habentes non cognouerunt. Ideo dicit si non vigilaueris veniam ad te tã quam fur: fur est p̃ciosissimum tẽpus: ꝙ merito peccatori dominꝰ tollit: quia illud male viuendo in lucro non posuit. Ideo Math. xiij. qui habet dabitur ei. ꝛ abũdabit. Qui autem non habet id ꝙ videtur habere auferetur ab eo: habet vtiqꝫ iustus tempus ꝙ bene expendit huic tempus habenti tempus in fine datur: ꝛ spatium recogitandi ꝛ purgandi peccata sua: ꝛ abundabit. s. penitudine vera: venia magna gratia larga ꝛ gloria infinita. Ille vero nõ habet qui male viuendo amisit preciosum tempus: qꝛ tunc diuino iudicio ꝛ dya. instinctu ꝛ opere fit: vt sicut peccator stulte certum tempus vite amisit sic stultissime in certo tempore mortis speret. Ita ꝙ duꝫ tempus penitendi in fine se sperat habere digno iudicio dei per inexpectataꝫ vel subitaneam mortem spacũ pe

nitendi non valeat obtinere. Ideo ammonet nos dominus. Math. xxiiij. Vigilate quia nescitis qua hora d. vester venturus sit. Sic et ecclesia cantat. Emendemus in melius que ignoranter peccauimus: ne subito preoccupati die mortis queramus spacium penitentie et inuenire non possimus. Et Augu. Remedia conuersionis ad dominum nullis sunt contentionibus differenda ne tempus correctionis pereat tarditate. Quia qui veniam postulanti spopondit nequaquam diem crastinum repromisit. Sed si dixeris quod domin⁹ benignus est: et in vno momento homo potest penitere et penitendo habet peccatorum suorum remissionem. Et consequenter saluatur: dico quod hoc est possibile. s. quod etiam in illo vltimo puncto vite sue antequam egrediatur anima e corpore habeat contritionem et si habet saluatur. Sed vt supra dictum est ac exemplo demonstratum valde difficile est. Et ideo. O peccator tempore vite tue: relinque peccata et confitere: hoc enim est tempus acceptabile hic dico salutis. In quo exaudiet te deus. vt secunda Cor. vj. Istis ergo rationibus auctoritatibus et exemplis patet conclusio. Benedictus deus Amen.

¶ Dominica in ramis palmarum De necessaria obligatione sacratissime communionis. Sermo. lxix.

Hoc enim sentite in vobis quod et in christo Jesu ad Phi. secundo. Diuina prouidentia est tam larga et copiosa erga humanam generationem dilectissimi in christo Jesu: quod nullum defectum pati potest seu necessitatem quod non habeat remedium opportunum et efficax. Unde videmus ipse deus clementissimus ex malo nostro regimine corpora nostra distemperari debilitari et infirmari: prouidit sufficienter de medicina corporali qua mediante reduceretur ad debitam temperantiam et sanitatem. Ipse namque reuelauit medicis naturales proprietates rerum medicinalium quibus ab infirmitate reducuntur ad sanitatem a debilitate ad fortitudinem et a distemperantia ad debitam temperantiam. Ita pariformiter idem deus summa prouidentia prouidit nobis de medicina spirituali contra morbos anime propter quos distemperatur a morali et virtuali regimine ruinando et cadendo in varia et diuersa peccata qua medicina mediante ad debitum regimen reduci possunt. Et ideo homo sicut cum corporaliter infirmatur obligatur vocare medicum preceptisque suis licitis obedire tenetur. Unde Eccle. xxxviij. Honora inquit deus medicum. s. eum ad te vocando dum infirmaris eique obediendo: et subdit propter necessitatem. Etenum creauit illum altissimus. Ita etiam cum sentit se homo spiritualiter infirmari. i. peccatis inuolutum et vitijs irretitum et ligatum tenetur pro curatione anime sue iam morbide suscipere medellas sanctas eam. Quas medellas instituit et ordinauit ipse pro

homo medicus & omnium medicorum summus christus Jesus benedictus Propter hoc apo. clamat ad phi. secūdo. Hoc enim sētite &c. vbi re migius. Hoc intelligite & sapite & complete in vobis quod intelligitur in christo esse completum: & ab eo etiam institutum. Glo. etiam magistralis hoc inquit sentite. i. debetis sentire vt experimento cognoscatur etiam in vobis quod & in christo Jesu fuit. Medicine autem spirituales contra omnes morbos anime quos christus ordinauit sunt sacramenta eccle. Unde Ugo de san. victo. libro de sacramētis pte. ix. capitulo quinto. Sacramēta inquit dei medicine sunt spirituales: que foris corporibus adhiberentur per visibilem speciem: sed intus animam sanant per inuisibilem virtutem. Cum igitur in superioribus dixerim de sacramento penitentie. s. de contritione & confessione restat quod dicamus aliquid etiā de cōmuniōe. Et vt nostri moris est atque consuetudinis tria misteria de ipsa considerabim⁹ ad honorē btīssime trinitatis.

¶ Primum de eius necessaria obligatione.

¶ Secundum de eius punita obmissione.

¶ Tertiū de ei⁹ debita prepatiōe.

¶ In primo videbim⁹ quomodo obligamur ad cōmunionem.

¶ In secūdo quomodo punimur si obmittimus cōmunionem.

¶ In tertio quomodo nos pparare debemus ad cōmunionē. Primum in sermone presenti reliqua in sequentibus.

¶ Circa primum nota istam conclusionem. Tieni per fermo & per constante che ciaschaduna anima desiderosa de saluarse e obligata e tenuta cōmunicarse essendo in eta adulta & pfecta. Si che nesuna psona tale se po saluare senza communione facta in opera o ver almeno in volūta & desiderio. Verificatur & pbatur hec conclusio. s. quod communio sit necessaria ad salutem triplici via. Ratione. Auctoritate & exemplo.

¶ Ratio igitur est ista. Esse hominis seu creature humane nō cōsistit solum in anima nec solum in corpore: sed in vtroque. Unde anima beati Petri existens in paradiso: quia caret corpore non dicitur homo: & cadauer non dicitur homo: quia caret anima: sed nos omnes dicimur homines: quia corpus & animam simul vnitas & cōiunctas habemus. Corpus autem vt viuat & sustentetur indiget cibo & hoc ppter continuam consūptionem humidi radicalis in quo consistit vita facta a calore naturali: sicut oleum in lampade existens cōsumitur ab igne: cui si non superadderetur oleum cito extingueretur lumen: ita & si homo non comederet: vita eius cito deficeret. Ideo Aristoteles secūdo de generatione Omne viuens quādiu viuit idiget cibo. Et in secundo thopic. Animalia semper nutriuntur. Sic aūt corpus indiget cibo corporali & vt viuat vita corporali: ita & anima est

bo spirituali: vt spiritualiter viuat. Ignis enim innate concupiscentie et pronitatis ad malum consumit paulatim omnem humorem gratie et charitatis. Ne ergo vita anime totaliter deficiat et ne ipsa spiritualiter moriatur oportet ꝙ sumat cibum suum in quo sustentatur et viuit. Sicut autem principalis cibus corporis est panis: nã de aliis cibis facilius posset homo abstinere. Sic et cibus spiritualis anime ẽ ille panis celestis de quo ipse dominus Jesus dicit Joan. vj. ca. Ego sum panis viuus qui de celo descẽdi. Hec ratio trahitur a Ricar. de media villa in quarto di. viij. ar. ꝑmo. q. quarta.

¶ Secundo ꝓbat auctoritate ipsius domini nostri. Luce. xxij. dixit. Hoc facite in meam commemorationem. Ly hoc demonstrat cõmunionem: tunc enim cõmunicauit eos: sed expressius habentur Jo. vj. Amen dico vo. nisi mã. c. fi. h. et bi. eius. s. non. h. vitã in vobis. Patet ꝙ non loquitur de vita naturali seu corporis cum multi qui non cõmunicant viuant. Ergo intelligitur de vita gratie. Nemo priuatur grã nisi ꝑ peccatũ mortale. Et consequẽter cõmunicare est de necessitate salutis.

¶ Tertio ꝓbatur exemplo romane eccle. que est mater vniuersalis omnium christianorum: et sibi incumbit precepta diuina explanare specificare et determinare. Uidẽs ergo ipsa sacrosancta mater eccle. ꝙ inter alia ꝑcepta ipse dominus nr̃ ihs xps dedit hoc. s. vt oẽs sumerent sacramentum corporis eiꝰ sacratissimi instituit. et ꝑcepit vniuersos christicolas cõmunicare. In q̃ tamen ordinatione et ꝑcepto vario modo se habuit: sm̃ ꝙ videbat filios suos christianos esse in varia dispositione. scilicet magis vel minus deuotos.

¶ In ꝓmitiuo enim statu ecclesie quia fideles erant in fide feruẽtes et in deuotõe sanguinis iesu xpi nouiter effusi bulliẽtes et inflamati ordinatum fuit ꝙ omnes quottidie cõmunicarent. Unde in capitulo peracta. de conse. di. secunda. Calixtꝰ ait. Peracta consecratiõe omnes cõmunicẽt: qui noluerint eccle. carere liminibus. Sic etenim apostoli statuerunt: et sancta romana tenet ecclesia. O vere felix et gloriosum tempus. Omnes enim erant parati suscipere martyrium: et propter christum mori. Et omni die premissa confessione cõmunicabãtur: vt etiam habetur auct. ij.

¶ Post illud tẽpus venit secundum tempus: in quo christiani tepescebant in feruore: et tunc cõmunicabant quolibet dominico die: quidam vero etiam quottidie. Et hoc tempore viuebant: August. et Jeronymus. Ideo dicit Augu. in li. de eccle. dogmatibus: et habetur in capi. quottidie. de con. di. ij. Quottidie eucharistie cõionem accipere nec laudo: nec vitupero: omnibus tamen diebus dominicis cõmunicandũ hortor. Hyeronymus etiã ad palmachiũ. Scio

inquit hanc esse rationis eccle. con suetudinem: vt fideles semper corpus christi accipiant: quod nec reprendo nec probo: vnusquisq; eni in suo sensu abundat.

¶ Tertium tempus venit post h in quo christiani magis frigescebant in deuotione. Et ideo pcepit eccle. vt omnes cõmunicarent ter in anno. s. in pascha penthecoste et natali. Et de hoc habetur de cõse. di. ij. et si non frequentius et capitu. seculares. et capitulo omnis homo. In feria quita maioris ebdomade ordinatum etiam erat: q christicole cõmunicarent: quia tali die: hoc sacramentum fuerat institutuz: vt in ca. in cena domini. ca. di. Sed hoc erat de consilio: nõ de mandato. Uenit et quartum tẽpus post tria decreta in quo sancta eccle. fecit quartam ordinationem. s. Innocẽtius tertius in concilio generali de qua habetur in capitulo omnis vtriusq; sexus de pe. et Re. vbi determinanter declarantur ordinantur septẽ circa hãc cõionez.

¶ Primo declaratur que persona cõmunicare obligetur: et dicitur q omnis fidelis vtriusq; sexus. Nemo igitur excluditur ab hoc pcepto: nam cum tam ly. fidelis: q ly omnis sit generis cõmunis iclu dit mares et femias. Itaq; omnes cõmunicare tenentur. Et maxime cum ad maiorem expressionem superadditur vtriusq; sexus: vbi etiam hermofrodita includitur: vt supradiximus de confessione.

¶ Secundo declaratur in dicta decretali. cuius etatis debet esse psona vt ad cõmunionem obliget. Et dicit q postq; ad annos discretionis puenerit. Tenent etiã doct. q anni discretionis quantum ad cõmunionem regulariter incipiũt a. xiiij. i masculis. In feminis vo xij. ita q puer. xiiij. annoruz. et puella. xij. regulariter ad cõionem tenentur. Thom. vero in. iiij. di. ix. dicit q pueris carentibus vsu rationis: qui non possunt distinguere inter cibum spiritualez et corporalem non debet dari corpus christi: quia ad sumendum ipm exigitur actualis deuotio quã talis pueri habere nõ possunt. Sed pueris incipientibus habere discretionez ita q discernant istud sacramentũ a pane materiali: puta cum sit. x. vel. xj. annoruz potest dari: si in eis signa deuotionis et discretiõis appareant. Cuius sentẽtie est Alex. de al. Et nota q non dicit Tho. q pueri in ista etate teneantur cõmunicare: sed q possunt induci in supradicta etate. Femina vero ante dictam etatem dũmodo in eis appareant signa deuotionis et discernant inter hostiam consecratam et non consecratam. Accidit quoq; q puer. viij. vel. ix. annorum habz maiorem discretionem q; alius. x. vel. xij. annorum. Et consequenter potius deberet dari cõmunio primo q; secundo. Ideo debet considerari deuotio et discretio pueri arbitrio boni viri sm quem dabitur vel denegabitur ei comunio. Si tamen alicui daretur corpus christi

Ri ante etiam predictam etatez: po sito q non haberet totam illam di scretionem que necessaria est ad sũ ptionem huius sacramẽti: non ꝓ pter hoc pateret aliqḋ detrimẽtũ.

¶ Tertium quod in dicta decreta li ponitur ⁊ declaratur. est Quoti ens istud sacramentum a christia nis debeat sũmi. Et dicitur q sal tem semel in anno. Non ergo quo tidie: vel omni die dominico: vel ter in anno. vt antiquitus tenebat sed sufficit q saltem semel in anno Ricar. tamen in quarto di. ix. ar. primo. q. iij. dicit q in casu grauis infirmitatis: in qua ꝯmode potest haberi sacramentum cõmunicare tenetur homo. In clemen. etiaz ne in agro. de sta. mo. dicitur q mo nachi tenentur qualibet dominica die prima cuiuslibet mensis cõmu nicare nisi ex causa quam alibi po ri aut penitentiarijs monasterij nõ differant intimare: eorumqꝫ iudi cio vel abstineant vel accedant. si quis etiam esset in aliqua religiõe: in qua esset statutum cõmunicare: vel de quindena in quindenaz vel semel in mense vel ebdomada tene tur facere qḋ in dictis statutis or dinatur. Idem dicit de congrega tionibus virorum vel mulierum tertij ordinis vel aliquaꝝ fraterni tatum quarum statuta seruare pro mittunt: tenentur cõmunicare ⁊ cõ fiteri temporibus prefinitis in ipsis Dicit etiam Ricar. in quarto di. xiij. ar. secũdo. q. ij. Quod non licz sacerdoti abstinere a celebrãdo ꝑ totum tempus vite sue. Ratio est: quia omnis accipiens potestatem ad bonum vsum ordinatam tene tur ea vti loco ⁊ tẽpore debitis ha bita oppoꝛtunitate cõuenienti ma xime cum illius potestatis vsus in vtente actum meliorez non impe dit. Potestas sacerdotalis ordina ta est ad optimum vsum. s. ad trã substantiandum panem in corpꝰ ⁊ vinum in sanguinez christi ad re memorandum passionem eius: ⁊ intercedendum familiarius ⁊ effi catius pro se: ⁊ ꝓ populo: nec actũ meliorem impedit: imo omnes bo nos actus coadiuuat. Auget enim illuminationẽ in intellectu ⁊ feruo rez caritatis in affectu. Ergo sacer dos qui hac potestate loco ⁊ tem pore debitis: ⁊ habita conuenien ti dispositiõe nõ vult vti, notabili ter peccat: ⁊ multum debet timere ne sicut seruus qui abscondit pecu niam domini sui sub terra iudice tur. Idem Tho. ibidem ⁊ in. iij. ꝑ te. q. lxxx. vbi addit q celebrare te netur saltem in festiuitatibus pci puis maxime in illis in quibus fi deles cõmunicare consueuerant. Cõueniẽs est ergo q clerici ⁊ om nes religiose persone sepius ꝯmu nicent qꝫ seculares quia sunt in ꝑ fectiori statu.

¶ Nota tamen q vt dicit Ricar. in quarto di. xiij. ar. vj. q. j. in susci piendo istud sacramentũ debet eẽ desiderium amplioris coniunctio nis cuz christo ⁊ reuerentia ad ipz sacramentũ: ⁊ consequenter si ho mo experimentaliter cognoscit q ex frequenti sumptiõe eius feruoꝝ

charitatis augetur in se et reuerētia erga sacramentum non minuitur cōmunicare debet frequenter: si autem sentiret per multam frequentationem minui reuerentia ad sacramentum et feruorem non multum augeri interdum debet abstinere et cum maiori reuentia postmodum accedat.

¶ Ideo Augu. et habetur in .d.c. quottidie. faciat inquit vnusquisque quod secundum fidem suam pie credit eē faciendum. Hoc tamen sic intelligas vt obseruetur statutum eccle. de cōmunicando saltem semel in anno. Alio autem tempore non tenetur homo cōmunicare de necessitate nisi ratione officij quod dico propter sacerdotes qui cōmunicare tenentur quotienscunque celebrēt vt habetur de cō. di. ij. relatum. Vel ratione periculi mortis: quia tunc quilibet habens usum liberi arbitrij tenetur petere sacramētum eucharistie. Idem Tho. Ibidem. Consulo tamen o anima christiana si vis spiritualiter viuē sumas corpus christi ad minus quinquies vel quater in anno. s. in paschate penthecoste vel in festo corporis xpi in festis assūptiōis gloriose virginis marie omnium sanctorum. s. prima die nouēbris et natiuitatis domini Sicut enim ex frequenti comestione stante bona dispositione stomaci et virtute digestiue corpus nostrum roboratur et reficitur: sic et anima ex frequēti sumptione huius saporissimi cibi et altissimi sacramenti: dūmodo preparatus: et bene disposi, mus ad illud accedat hō. Ideo gloriosus Hieronymus ad custo. demō vmēdi in monasterio. Cōfiteātur igitur singule singulis mēsibus bis aut pluries crimina occulta et sacra dominici corporis cōmuniōe munite purgate viriliter: ne demonum castra subintrent. In hac mortali vita nil validius nec est quicquam salubrius quā statim post acto delicto. confessionis non differre medellā Testātur et medici quod vniuscuiusque egritudinis morbus aufert ex corpore si ex orientis subueniatur principio. Hec Hieronymus.

¶ Nota tamē quod nō debet quis cōmunicare in die plusque semel: vt in capitulo sufficit. de cō. di. ij. et de cele. mi. te referentes vbi dicit. Valde felix est qui celebrat digne vnā.

¶ Quartū quod determinatur in dicta decretali. ē i quo tempore vel i quo die debeat homo hoc sacrum sumere. Et dicit quod in pascha. Quid autem intelligitur per pasca diuerse sūt opiniones. Aliqui dicunt quod si quis communicat in diebus cene parasceue vel sabbato sancto satisfacit pro illo anno. Aliqui dicunt quod si quis bene respicit tex. decretalis cum ibi dicatur in pascha: et pascha proprie dicatur resurrectio domini in qua tres dies quasi pro vna cōputantur quo ad solemnitatem non videtur quod satisfaciat precepto eccle. in ebdomoda sancta vel alio tempore cōmunicare nisi: et tunc cōmunicet Cuius sententie videtur esse. Ant. de bu. sup. c. et si iudeos. de iudeis Episcopus brixiensis dicit quod gre

gorius.xij. determinauit q̄ cómunicans a die cene vsq̧ ad dominicam in albis dicitur cómunicare i pascha. Felicis recordationis eugentius quartus p'quoddaȝ breue declarauit q̄ si quis cómunicat in ebdomada sancta. vel. i. octauam resurrectionis dominice fm meliorem dispositionem conscientie sue sufficit. Et huic sententie vult omnes acquiescere. Consulo ergo tibi o anima pҏara te deuote; ad cómunionem. Et si deuotius te vides ad illam accedere die Jouis sancta q̄ȝ alio die: tunc cum dei benedictione cómunica. Quod si nō posses die iouis cómunicare: coinunica die dominica. Et si nō potes etiam die dominica cómunicare: cómunica die lune: vel die martis: vel alio die infra dictum terminum quindecim dierum. Et non te dare ad intédere: che se tu manzi de le carne la dominica de pascha: non te possi piu cóicare in quella septimana: questo e scrupulo fantastico: e stimulo de ignorāti. Prega dio non faci mazor peccato in questo mūdo: che de manzar carne: e poi cóicarte: va e fa bona pascha: chel bon pro te facia: ꝛ confessate bene in quelli tre di ꝺ festa: non potendo auanti cómodamente e poy cóicare in alcuno di de la septimana de pasca che tanto vale: q̄sto se te cóicassi el ioue di sancto ouer la dominica de pasca. Ex quo sequit̃ q̄ si qs cóicaret infra annū pluries: ꝛ nō infra istum terminū qui intelligitur per pasca non satisfacit pcepto ecclesie. Sicut qui audit missam diebus ferialibus: ꝛ non diebus festiuis: peccat quidem: nō quia audit missam diebus ferialibus nā illud est bonum: sed hoc ideo: q: nō audit eaȝ diebus festiuis: ꝑut mandat ecclesia. Illi ergo qui accedūt ad aliq̄ȝ indulgentiam ꝛ cōfessi cóicant: ꝛ ꝑpter hoc pro illo anno nō curāt vlterius confiteri ꝛ communicari: certe isti tales: licet bene faciant cōfiteri ꝛ cóicari: vt illā indulgentiā lucrent̃ tamē male faciunt non cōfitendo ꝛ nō cóicando in pasca sicut mandat ecclesia.

¶ Quinto declaratur in dicta decretali: a quo debeat dari illud sacramentum. Et dr̃ q̄ a sacerdote proprio.

¶ Primo dicit a sacerdote eo q̄ꝺ qui non est sacerdos: illud sacr̄m non debet dispensare seu aliis dare: quia solis sacerdotibus hec potestas tradita est: vt in capitulo ꝑuenit: ꝛ in capitulo non oportet. el secundo de cōse. di. ij. Ratio est fm Ricardum in quarto di. xiij. ar. i. q. iij. Quia sicut ab anima mediāte corde deriuantur eius virtutes ad alia membra. Et sicut diuine illuminationes mediantibus superioribus angelis deriuantur ad inferiores: ita sacramenta spiritualis vite debēt populo per ministros eccle. dispensari. Diaconus tamē si necessitas exigit potest eucharistiam populo dare iussus ab episcopo vel ꝑsbytero vt in capitulo diaconos. ꝛ capitulo presēte. xciij. di.

Secundo

Secūdo dicit a proprio. Non.n.in differēter a quocūq; sacerdote dz populo dari hoc sacrum: sz a proprio. Et si aliquis recipe vult hoc sacramentum ab alio: q̄ a proprio sacerdote: debet vel ipse: vel ille sacerdos habere licentiā ipius proprij sacerdotis vel diocesani: vel vicarij illius qui gerit ordinariā curam ecclesie. Alias peccat ꝛ dans ꝛ recipiens: q: vterq; facit contra ordinationē ecclesie. Et si ille dās hoc sacramētū sine dicta licentia est religiosus incurrit sniam excōmunicationis: a qua nō potest absolui: nisi a papa vt in cle. religiosi de pni. Ubi etiā dī idez de religio. administrantibus sacrm vnctiōis extreme. vel solēniter benedicētib⁹ matrimonia sine dicta licentia: sz queritur vtruz licitū sit homini hoc sacrz recipere a publico peccatore rńdet Ricar. in. iiij. di. xiij. ar. i. q. iij. Quod a publico heretico: scismatico: symoniaco vel excōicato: vel fornicatore: nō licet q: phdictio interdicta est dispēsatio huius sacramēti et statuto ecclesie cū extra sint vnitatem ecclesie: in qua sacramēta conferunt. Maior tn̄ requirit manifestatio fornicatōis ad hoc vt euitetur fornicator: q̄ symonie scismatis: vel excōicatiōis. non enim debet vitare hoc sacramētūz recipere a fornicario nisi sit conuictus: ꝛ condēnatus per sentētiam vel p ꝯfessionē i Iure factam: v e per tantā rei euidētiā: q nulla pcl sit tergiuersatione celari. vt. c. vulis ꝛ. c. vestra. de coha. cle. vel mu. Jō in decreto nullus. dī. xxxij. dicitur Nullus audiat missā p̄sbyteri quē sit concubinā indubitāter habere. A degradato ēt sacerdote nō debet quis hoc sacramentum recipere: nec etiam ab irregulari nec a simpliciter suspenso a sacerdotali officio: si sua irregularitas vel suspensio est notoria. c. quesitum. de co. cle. vel mu. ꝛ. c. tanta. de symo. ꝛ. c. si. de tem. ordi. ꝛ. c. sacerdotes ꝛ i. q. i. ꝛ. c. testamētum. vj. di. Hodie tamē per extrauagantē factam in ꝯcilio ꝯstantiēsi: ꝛ basiliensi: an̄ q̄ reuocaret approbatū ab Eugenio. iiij. nullus tenet vitare aliquē in diuinis: vel etiaz p̄textu cuiuscū q; sentētie aut censure ecclesiastice nisi in duobus casib⁹: vn⁹ est si talis censura vt publica suspēsio: ꝛ huiusmodi est ꝯ p̄sonam a iudice publicata vel denūciata specialiter vel expsse. Secūdus si p iniectione manuū violentarū in clericum quis incidisset in sniam latā a canone adeo notorie: q factū nō possit aliqua tergiuersatione celari: potest ergo quilibet recipere oia sacramenta ab huiusmodi sacerdotib⁹ exceptis duobus casibus supradictis. Et maxime qn̄ ali⁹ hēri n̄ pt. ¶ Sextum q in dicta decretali declaratur est. Quid debet homo facere anteq̄ suscipiat hoc sacramētum ꝛ dicit. Quod dz oia sua peā ꝯfiteri. s. mortalia vel de quib⁹ dubitat: q sint mortalia: q: vt dicit Apostolus pme Cor. xj. Quicunq; mādu. p. vel bibit ca. d. i. di. re. et. cor. ꝛ sanguinis dn̄i. vbi amb.

Qui indigne xpm sumit idē ē: ac si iterficiat: vel morti xpi penas dabit ac si xpm occidisset punieẞ. Et Hyero. in testō. Ve te indigne sumentib⁹. Certe ad sui reatū & penā te iterum crucifigunt. Ideo subdit apostolus, pbet seipm homo & sic supple & non aliter de pane illo edat: & notāter dicit oia. Quia si qs maliciose ex verecundia in ꝯfessione cclaret aliquod pctūm non confessum & mortale: & se cōicat: talis peccat mortaliter: sic coicando.

¶ Septimo & vlti. declaraẞ i.d. decretalis: si in aliquo casu vel pp aliquā causā potest hō differre: vel plōgare licite comunionē. Et dicē qȝ sic. De propri. ca. sacerdotis ꝯsilio. Ubi nōt qȝ sicut ñ peccat hō qñ dimittit ꝯfessionez semel in anno: qȝ non habȝ copiā ꝯfessoris vel qȝ de ppinquo expectat aptiorem: cū ali⁹ nō crederēẞ sufficiēs: vel qȝ erat excōicat⁹: & non erat in mora petēdi absolutionē. Uel nisi ad tps breue differre d ꝯsilio: vel de licētia sacerdotis. vt forte gētio ri aio faciat ꝯfessionē: prout dicit Dñs Anto. archy. florē. Et Ricar. in quarto. di. xvij. articu. ij. q q̃rta. Quia cū dei pceptū sit rationabilissimuȝ: non obligat ad aliquod irrōnabile. Ideo ad obseruationē hui⁹ pcepti nō tenerenẞ homines: qñ habēt de nō ꝯfitēdo rationabilē & legitimā excusationez. Ita possumus etiam dicere de cōmunione. Aduertēdū est tamē qȝ quidam.

¶ Primo abstinere debent a communione per tres annos. s. matricide maxime si sunt notorij: & manifesti: vt. xxxiij. q. ij. latorem: & idez itelligo de patricidis. Pōt tamē eps suadēte feruida pnia: delinquētis pniaȝ relaxare. vt in fi. c. patet licet ergo huiusmodi delinquentes: ꝯfiteri teneanẞ semel i anno sicut & alij xpiani: tamē in penā delicti debent priuari Eucharistia per tres annos.

¶ Secundo sunt quidā qui dēbēt puari coione per. iiij. ānos. i penā delicti: & sunt illi qui per orridū sacrilegiū scandalizant ecclesiam vt si quis acciperet corpus xpi: lignū crucis & pijceret in ignē aut pedibus ꝯculcaret: vel huiusmodi: de qb⁹ fuit ille de quo. xij. q. ij. de iure.

¶ Tertio qdam debent puari cōmunione vsqȝ ad finem vite sue. s. vxoricide: si sunt notorij & manifesti: vt in. c. admonere. xxxiij. q. ij. si tamē intrarēt religionē: posent añ cōicare sicut innuitur. in. d. c. Et vt dixi: itellige dicta esse vera: qñ peccata sua sunt publica: & non aliter ne peccata secreta publiceñẞ: vnde & dñs noluit pctāȝ iude pdere: sȝ cum alijs cōmunicauit.

¶ Quarto potest plongari. Communio de discreti confessoris cōsilio: ob aliquā rōnabilem cām per aliquod spaciū post pasca. Hec āt rōnabilis causa potest eē: vt faciat decentē & bonā pparationē ad deuote cōicandū: si in pasca cōmode nō posset. Notorio ēt & manifesto infami: nō subito post eius cōuersionē danda est coio: vt in. c. in ac

tione de conse. di. ij. sed pmo dbet apparere aliqua emēdatio eius: & hoc pmo pp reuerētiā sacramēti. Secūdo vt pbetur: si vere vel ficte conuersus est. Tertio ne proxim⁹ scandalizetur qui cordis itima nō videt. Huiusmodi aūt sunt publici pcōres: hystriones: incātatores seu magi: publice mētrices & adulteri homicide: vsurarij: & huiusmodi. Ubi tū necessitatis articulus cogeret vel aliqua pietas suadēt: posset sine dilatione tales cōmunicari vt Ricar. in. iiij. dist. ix. ar. uj. q. ij. Regulariter aūt tenēdū est: q in fine vite oīb⁹ vere penitētib⁹: hoc sacramētū dādū est: vt. xxvj. q. vj. si quis de corpore. ij. di. penitētis. & c q in te. de pe. & re. & glo. in. c. super eo. de raptu. super viaticū. Nulli aūt obstinato: & in penitenti dāda est coio ēt in fine vite: q: tāto sacro indignus est ar. de cse. di. ij. p dilectione. Et qui tali hoc sacrm ministrat: peccat mortalit: si ille cui ministrat tale sacrm est in pctō mortali cū det illi occasionē eterne dānationis. Et sic patet de cōmunionis obligatione būdict⁹ &c. Amē.

¶ Feria secunda post dñicam palmarū: de punita omissione sacratissime cōmunionis. Sermo. lxx.

Hoc. n. sētite in vobis q & xpo Jesu. Itez vbi. s Uidimus pmū mysteriū: restat q videamus secūdū. s. de coionis punita obmissione. vbi nō. q sacrosancta ecclesia habens vniuersale gubernium oium xpianorz: et cōmissione suum mi pncipis dei specificat declarat: & determinat legē & mandata eius Et cū inter alia mandata hoc vnum sit. s. q xpiani cfiteant & cōmunicēt: cū nō esset specificatū i lege vel quotiēs: vel qñ: & huiusmōi ecclesia declarauit: vt in pcedēti smōe habuimus: q semel in anno: oēs debent cfiteri: & coicari. itaq mādauit: cui mādato oēs obedire tenemur: sicut & xpo: & qui obedire nō vult peccat mortaliter: vt di. lxxxj. di. si qui sunt. Paganitatis pctū incurrit: qsqs dū xpianum se asserit sedi apostolice obedire cteminit & in. c. nulli fas. xix. di. Nulli fas est velle vel posse transgredi apostolice sedis pcepta: &. xxv. q. i. Uiolatores dī. Blasphemare in spūm sctūm nō incōgrue videnť: qui cōtra sacros canones non necessitate compulsi: sed libenter aut proterue agunt: aut loqui psumunt: aut facere volentib⁹ sponte csentiunt: si ergo o pctōr stetisti per vnū annū sine cfessione & cōmunione: scias q commisisti nō vnū: sed duo peccata mortalia. Unū q: dimisisti cōfessionē. Aliud: q: coionē. Si aūt per duos annos stetisti sine vtraq cōmisisti quattuor pcā mortalia: & si per. x. annos: tūc fecisti. xx. Decē per ommissionez cfessionis: &. x. p ommissionez cōmunionis: pp qd penā incurris. vij. penas.

¶ Prima dī: eccl'ia exclusio
¶ Scōa cordis iduratio
¶ Tertia cfessionis iualidatio
¶ Quarta diuina maledictio
¶ Quinta corporis vituparatio.

¶ Sexta oronis puatio.
¶ Septima anime dānatio.
¶ Prima ergo pena dicit ecclesiastica .conclusio. De qua in . c. ois vtriusq sexus de peni. ⁊ remi. dicit. Alioqn ⁊ si nō ↄfessus fuerit nec comunicauerit saltē semel in āno in pasca: viuēs ab igressu ecclesie. arceatur. Idem in .ca. si qs intrat ↄse.di.ij. Tū nō s3 q tra hi pt ex.c. pceptū.xxij .qsi aliquis peccator est: nolit dimittē pcm̄ puta odiū vel inimicitias ↄcubinā vl huiꝰmōi pp qd nolit ↄfiteri ⁊ cōicari: Prio d3 moneri dulcit ⁊ caritatiue exhortariq presbytro parochie sue vt sgat a petō: ⁊ ↄfiteat ⁊ pararet se ad sacram coionem: Et certe si talis habet cor nobile: ⁊ aium generosum: hac dulci exhortatione se emēdabit: ⁊ faciet mandatū ecclesie. S3 si habet cor vile ⁊ animū sutilē: nō curabit: ⁊ tunc pcedēdū est ad vbera ⁊ flagela: dicat psbyter parrochialis. Mādo tibi nō ingrediaris vlterius ecclesiaz cū alijs xpianis. Et si psumit igredi: cū sui ↄfussione expellat. ⁊ mādetur psbyter omnibꝰ alijs ecclesiis q nullo mō talis pmitat stare in ecclesia: vel officio. Et sic expulsus ab ecclesia debet stare: quousq est obstinatꝰ in peccato suo: S3 dicet ille. Dio me guarde da sono d trōbache da sono de cāpana nō me ne curo nulla.i. Nō habia io dam no de roba o de psona che esser cacciato da la Chiesia ne so pocha stima. Et che me curo io: tāto piu tēpo hauero da dormire. Ma infelice: ⁊ misera creatura. Tu nō estimi esser c ciato da la chiesia: p ch non sai che significa. Non puteo hāc exclusionē vacare a misterio. Aliqd certe significat: q cōfitētes comunicātes pmittunt stare in ecclesiis ⁊ officijs diuinis. Qui autē faciūt oppositū expellunt: ⁊ vt hoc scias. Nota q creatura obediens mādatis dei ⁊ ecclesie dotat quatuor excellentissimis dotibꝰ.

¶ Prima est: q oia bona que facit valent sibi ad vitam eternam: ⁊ qto plura bona facit: tāto maiꝰ palatiū: ⁊ pulchriorē domū edificat sibi in paradiso. Sicut qto pluref lapides: ligna huiusmodiq mālia atq pecunias hētātō maiorē domū sibi ↄstruere pōt. Fa cōto o aia obediente: che dicendo vno pāt: tu metti vna pietra in paradiso per edificare lo palazo dicendo vna Aue maria: tu ne meti vna altra: facēdo vna elemosyna: vno ieiunio: similmēte andādo per audire messa o a la pdicha o per confessarti: qti passi vay p la via: ⁊ qti pōti expēdi p far tale bone opatione: tāte pietre metti in paradiso: rō est: q2 sicut arbor cuius radix ē viua ⁊ sana pducit frōdes virides: flores odoriferos: fructusq suaues: ⁊ sapidos: ita ⁊ anima seu volūtas humana: que est radix oium operantiū humanarū si viuit vita gratie: ⁊ obedientie mādatorū dei ⁊ ecclesie: oēs cogitationes: orationes: ⁊ operationes sue sunt viue: ⁊ meritorie apd deū. Hoc intellexit xps qn̄ dixit Math. vij. Nō po-

test arbor bona malos fruct⁹ facere. et Mat. x. Quicunqȝ potū dederit vni. tc.

¶ Secūda dos: aīa obediēs nō solum meret̄ p opa bona apud deū vt dictū est: sed et pp opera indifferentia scilicet que nec virtuosa nec vitiosa sunt in genere suo. Gaude gaude: gaude aīa deuota: bonū nouum tibi annūcio. Dico tibi q̄ ois labor quē sustines: omne exercitiū qd̄ facis oē tps: expēnis p sustentatione tua: et tue familie: ac p gubernio rei publice si tibi commissum est: omnia sun tibi meritoria apud deum: et paratur tibi premium in paradiso: imo et comedē et bibere et dormire: in oib⁹ q̄s tuis necessitatib⁹ puidere oia sunt meritoria: dūmodo ea facias: vt te viuum et sanū pserues p honore dei et tuo: pximiqȝ vtilitate. Hanc conclusionē ponit Ricar. in. ij. dist. xl. ar. i. q. i. di. Q̄ actus qui sunt indifferentes pñt esse meritorij respectu bonifinis intētu art. aūt. ij. q. iij. dicit. Q̄ salutare hoiēz: et leuare festucam de terra: si fit pꝑter aliquē bonū finē meritoriū est secūs etiaz doc. Tho. de ag. sa se. q. ij. arti. ix. dicit. Q̄ omnis actus humanus qui subicitur libero arbitrio si sit relatus in deū potest esse meritorius. gliosus et Hyero. ad Eusto. de v. ser. dicit. Q̄ sanctior et somn⁹ oīo est idem ad Jerumchiam. Nō parui inquit meriti est apud deum: bene filios educare. Et magnus Paulus ad Romanos. viij. scimus inqt q̄ dili. d. oia. co. i bonuz gl. et ipse casus q̄ gl. pfirmat̄ p Au. ir. de ci. dei. c. xiij. Audeo dicere superbis vtile eē icidere in aliqd̄ pctm vt inde sibi displiceāt: qui iaz placendo corruerūt: et in pmo ps. dr̄ de viro q in lege dni meditat̄: oia quecūqȝ faciet: psperabunt̄: ogni bocone che manzi: ogni giozola de vino: o de aq̄ che tu beui: ogni puncto de tpo che tu dormi: ogni affano che tu hay in alleuare la tua famiglia: e meritorio auanti dio: et sic de singulis.

¶ Tertia dos. Nō solū aīa obediens meret̄ pp bona q̄ operat̄: sed et pp mala q̄ patit̄. Si habes ifirmitates corporales vel afflictiones mētales: pp amissionē rez: vel pp mortē ppiquoz et hui⁹mōi sp cogita: q̄ nullū istorū maloz haberes si deus nollet aut pmitteret. Unī Re sup Ro. viij. Quos psciuit hos et vocauit. Nulla que i hoc mūdo hominib⁹ fuit: absqȝ omni potētis dei occulto psilio: veniunt Et io dicas fiat dñe volūtas tua: et displicet mihi nō totaliter pcordare volūtatē meā cū tua. Dico tibi q̄ oēs ille aduersitates et amaritudines: ac corpales ifirmitates sūt tibi meritorie apud deū. Hec ē cōclusio sacroz theologoz. Tho. Ri. in. iiij di. xv. Concordat Augu. i. de ciuita. dei. c. xxx. Cū de⁹ me aduersis reb⁹ exagitat. aut merita examinat: aut pctā castigat.

¶ Quarta dos. O aīa obediēs: gaude: q: i oib⁹ bonis q̄ ab oib⁹ xpianis q si p totū mūdū opant̄ icipiēdo a papa q oiuz ē pnceps vsqȝ ad

minimuz xpianoz: hẽs ptẽ tuã. ñ
pt dici missa: nec alia fieri oro ely
mosina: ieiuniũ: pegrinatio: vel
aliqđ aliud bonũ op⁹ magnũ: vel
pnum: ab aliq̃ psona religiosa: vel
seculari: in q̃ nõ habeas ptẽ tuã: si
obedis mãdaꝫ dei: ⁊ ecclesie: Jmo
hẽs ptẽ in oib⁹ bonis: q̃ fecerunt:
⁊ i oib⁹ martyrijs: que sustinuerũt
apostoli: martyres: ꝯfessores: vgi-
nes ⁊ oẽs sancti ⁊ sancte: qui nunc
sunt in glia. Habes ptem in oibus
bonis ⁊ merit glriosissime vgis
Marie. Hẽs ptem in oibus the-
sauris oium bonorũ ⁊ meritoriuz
xpi ⁊ in effusione sanguinis sui p-
ciosissimi: atqꝫ in morte ⁊ in passio
ne sua. O petõre: o peccatrice pẽti
tene: doletiue ꝯfessatiue de li vostri
peccati: disponitiue: cõicare: ⁊ gua
dagnarite si grande thesauro: se tu
hauessi facti piu millioni de pecca
ti che nõ son stelle in celo frõde de
arbori ⁊ foglie de herba in terra ⁊
goze đ aq̃ i tuto lo mar: ñ te de spa
rerñ te diffidare: ñ te spauẽtare aia
mia pur ch tu te pẽti dio ogni co
sa te pdona. ñ per li beni che habi
facti tu: ma per la participatiõe de
li meriti: de la sanctissima passione
⁊ pciosissimo sanguine de iesu xpo
⁊ de li altri beni de la chiesia mili-
tante ⁊ triumphãte. Probat h cõ
clusio: q: vnus articulorum fi-
dei: quẽ credere debemus est san-
ctorũ coio. Credo inqt in spũz san
ctum. ⁊c. sanctorũ coionem: p quã
licet intelligat sacrz eucharistie: q
dicitur sctõrũ coio: qđ sacrz: firmi
ter credere debemus: tñ fm aliã ex
positionẽ: per hãc sctõrum cõmu
nionẽ: intelligit pticipatio merito
rum: que fit inter xpianos: q: scilz
vnus participat in meritis alteri⁹
Hoc itellexit ps. cũ dixit. pticeps
ego sum oiuz. t. t. ⁊. c. m. tua. Ratõ
huius est snia est apli. i. Corin. xij
Sicut in vno corpore multa mẽ-
bra hẽm⁹ oia aũt mẽbra ñ eũdẽ actũ
hñt ita multi vnũ corp⁹ sum⁹ i xpo
singuli autẽ alter alterius mẽbra
Jllã ergo ꝯuen: ẽtiã quã hñt mem
bra corporis naturalis intra se ha
bent ⁊ mẽbra corporis xpi mistici:
i. xpiani. Cõueniẽtia aũt hec est in
ter mẽbra naturalia: q pfectus ⁊
vtilitas vnius participat ab oib⁹
alijs. Unde licet cibus masticetur
a dentibus gustetur a ligua deglu-
tiatur a gutture: ⁊ recipiatur a sto-
macho: non tamen sola ista parti-
cipant illum cibum: sed ⁊ omnia
alia: ita a simili: Bonum qđ facit
vnus xpianus: nõ pficit sibi soluz
sz ⁊ oib⁹ alijs: qui sunt mẽbra viua
corpis xpi mistici. Et hij sũt q obe
diunt mãdatis eius vñ Aug. ⁊ ha
betur in. c. qui vult. de pe. dist. vi.
Credendũ est ⁊ pietas fidei expo-
stulat credere: q oẽs elemosine to
tius ecclesie: ⁊ operationes: ⁊ ope-
re iustitie: ⁊ misericordie: succur-
rant recognoscenti morẽ suam ad
ꝯuersionẽ. i. ꝯtrito: ⁊ penitẽti. Ad
significanduz ergo: q talis aia hz
partem in oibus bonis ecclesie mi
litantis ⁊ triumphãtis: pmittit q đ
posit igredi: ⁊ stare in ecclesia ma
teriali: que est spãlis domus: ⁊ pe
culiaris camera ipsius dei oipotẽ

xis. Sed vhe: vhe iterū dico vhe illi qui ꝓpter odium vel concubinatum vel aliud peccatū mortale a quo surgere non vult: inobedit huic mandato.s.q: non ꝯfitet: nec cōicat: qm̄ ipse hēt oppositas q̄lita tes: ꝛ penas ꝯtrarias supradictis q̄ttuor diebus: pp istā inobedientiā

¶ Primo enim si faciat aliqđ bonū op⁹ nihil valet sibi directe ad vitā eternā q: sicut arbor: cui⁹ radix est sicca: ꝛ mortua: nō pōt ꝓducere frōdes: nec flores: nec fruct⁹ ꝛ si quos ꝓducit puū vł nullū odorē ꝛ saporē hn̄t: ita ꝛ aia cui⁹ voluntas ē inobediens: q: puat vita. nullū meritoriū op⁹ ꝓducere pōt q̄tū ad premiū essētiale qđ est visio: ꝛ fruitio diuina. Ideo xp̄s. Mat. vij. Nō pōt arbor .m.f.b.f.

¶ Secūdo: nihil meret pp opa i differētia. Immo vt dicit. Augu. Homo peccator: nō ē dignus pāe quo vescit. O infelix aia. O misera creatura. Ogni bocō d pāe chi māzi: te e maledecto. Ogni goza de vino chi beui te maledecta. ogni tuo passo ogni tuo acto: ogni tuo exertitio te e maledecto. Tu nō sei digna de la terra: che scalpegi: de laq̄ che beui: ne de lo aere chi spiri p la obstinatione tua: ne lo odio ꝛ in lo ꝯcubinato: ꝛ huiusmodi: propter q: nō vis ꝯfiteri neq3 cōicare.

¶ Tertio: si aliqd mali pateris nihil tibi ꝓficit. Immo h incipis sētire penas inferni. habes hic mala ibi habebis peiora. Dicunt enim Theo. in. iiij. dist. xv. Quod si patiens aliqua flagella: ois dilectiam tunc nō habent rōnem satisfactionis: sed vindicationis: ꝛ punitōis tantum.

¶ Quarto aia talis nullam habet partem in bonis xp̄ianorum viuorū nec in meritis sanctoꝝ nihil ꝑticipat de passione ꝛ sanguine xp̄i. Et ita nuda ꝛ expoliata est oib⁹ bonis ꝓpriis: ꝛ alienis. O miser hō. O īfortunata creatura: o dolēte aia Et qual securta haueray nel pōto de la morte: o q̄to sera amaro: q̄l ponto per te. Et come te aiuteray. Male. Perche chi del suo nō ha ꝛ de lo altrui nō acq̄sta: mal sta la vigilia ꝛ pezo la festa. Huius aūt ratio est: q: sicut man⁹ mea: quod absit: incideret ꝛ eēt h in terra nullū ꝑfectū hēret ex cibo quē sumerem: et eo q est diuisa a corpore q̄ tū donec erat iuncta corporis suscipiebat exinde nutrimētū: ita ꝛ aia inobediens: cū sit membrū diuisū ab ecclesia: ꝛ a ꝯgregatiōe xp̄ianorū: nullū bonū factū ab eis ꝓdest ei. Ad innuēdū ergo: q hō obstinatus in aliquo pcō: ꝛ qui nō vult ꝯfiteri ꝛ cōicari: nihil pticipat de meritis corporis xp̄i mystici: mādatur: q excludatur ab ecclesia: q̄ est domus dei specialis: vt dictū est. Sed audi horribilius in. c. ꝑdicandum. xxij. q. i. xxiiij. q. iij. tam sacerdos: ꝛ. c. itaq3. ij. q. i. multi: ꝛ de iudi. nouit ꝯtinet. Qđ si aliqs esset incorrigibilis: tandē excōicari debet: p̄missa tū particulari vel generali admonitiōe quā sacerdos parochialis facere debet vel diocesanus in sua diocesi: sic dicēdo: in

virtute sancte obedientie ꝑcipien-
do mãdamus: quatenus infra .xv.
dierũ numerũ quorũ .v. ꝓ .i. v. ꝓ .ij.
v. pro .iij. ⁊ pro peremptorio termino
assignamus cõicare debeat qlibet
subditus noster: ⁊ hĩtans in parro
chia: vel diocesi nostra. Alioquin
transactis dictis terminis: senten-
tia excõicationis: oĩs inobediẽs fe
rietur. Et si in ꝯtumacia ꝑsistẽdo
morte aliquis sublat⁹ fuerit: ab ec-
clesie sepultura exclusus asinina se
pultura sepeliet. Et vt dictũ est: si
aliquis cũ toto h̃ noluerit obedire
excõicari debet. Et certe si bene exa
minat: nulla maior pena reperiri
põt excõmunicatiõe: vt dicit Ric.
in .iiij. di. xviij. ⁊ in .c. corripiãtur.
xxiij. q. iij. Tantũ est .n. dicere ali-
quẽ esse excommunicatũ: q̃tũ da-
tum eẽ dyabolo in corpore: ⁊ ĩ aia
vt in .c. oĩs .xj. q. iij. Et vt dicit ma
gister .i. iiij. di. xviij. per excõicatio
nẽ dei ꝓtectio excõicato subtrahi
tur: ⁊ sibiipsi relinquit. Excõicat⁹
ẽt nõ potest ꝑticipare cũ alijs in lo
quẽdo: comedẽdo: dormiendo: ⁊
huiusmodi. Nec potest iteresse di
uinis audire missã: vel officia: nec
cũ alijs in ecclesia facere orõnẽ: lz
per seipsũ potest ingredi ecclesiã
⁊ orare solus. Priuatur ẽt oĩbus
sacramẽtis. habẽtur hec. in .c. en-
geltrudam. iij. q. iiij. xj. q. iij. cure
sit. ⁊ .c. ad mensaz. §. euidẽter. ⁊ ex
tra. de pe. ⁊ re. ꝗ in te. de cle. exco.
mi. illud. Nullus ẽt cũ huiusmõi
excommunicato ꝑticipare dz: sed
oẽs debent eũ vitare: sicut canẽ pu
tridum ⁊ demonẽ icarnatũ: aliquẽ
tñ ꝑsone pñt cũ ꝑticipare cum eo.
s. vxor filij nõ mãcipati ⁊ serui igno
rantes illum excommunicatũ: ne-
cessitatẽ patiens: ⁊ qui sibi loquit
ꝓ aĩe sue vtilitate. xj. q. iij. qm̃ mul
tos: ⁊ .c. antecessor. Si ergo vos do
mini curati hẽtis aliquẽ subditũ
ita obstinatũ sic ꝓcedatis: vt dictũ
est: ꝯ eum. Ma oyme oyme oyme
che diremo alcuni pastori: se tro-
uano de la pecora la lana ⁊ lo fru
cto: se lo lupo la deuora o altramẽ
te va smarita: nõ se ne curano mẽ-
te. Quot inueniunt publice stãtes
in ꝯcubinatu: in odio ⁊ huiusmõi
⁊ eum deliberent a suarũ aiarum
curã habẽtibus admoneri ad con
fessionem: ⁊ coionem induci: nihil
eis dĩ. Ma patres mei aduertatis
ꝗ ante tribunal xp̃i reddituri estis
rationẽ de aiabus vobis commis
sis: vnde in .c. cum ad monasteriũ
de sta. mo. dĩ. ꝗ offensa: non solũ
ꝓpria verũ ẽt aliena: de manib⁹ ꝑ-
lati requiret. Idẽ in .c. irrefragabi
li. de offi. ord. ⁊ de accu. qualiter. ⁊
qñ ꝺ re. in .c. fi. ⁊ de re. iu. Quis dĩ
Non põt eẽ iusta pastoris excusa-
tio: si lup⁹ oues comedit ⁊ pastor
nescit. Si tamẽ hec cõmode fieri
non possent vel ꝓpter multitudinẽ
vel ꝓpter potestatẽ hominis cõ
verbis quantũ põt moueat: ⁊ terre
at: ⁊ sic saluabit animaz. Reliquũ
committat deo. Frustra enim niti
⁊ nihil aliud q̃ arguendo odium
querere extreme dementie est vt di-
cit Hyeronim⁹. Vos etiaz patres
⁊ matres familias debetis ordina
re ꝗ filij ⁊ filie famuli famule: sin

ancille et ceteri subditi nostri cõfite antur: et cõicẽt. Ita.n.tenentur ipsi obedi re huic mãdato: sicut et vos cũ ipsi deo et eccle. sint subditi. Et sicut vos su periores tenemini prouidere subdi tis vestris in oibus que spectant ad corpus de comestione vesti tu et hmõi. ita imo multo magis de hijs q̃ spectant ad aiam: sicut ẽ confes sio et cõio. Alias nõ diligitis prios vestros sic vos ipsos. Sz heu: heu: parẽtes solicitissimi sũt ad prouiden dũ filijs de corporalibus de moribus at xpianis et virtuosis nihil curãt. Si militer habeant de famulis et seruis: seruitia et vtilitates residuũ vadat quocũqz vult. Que res certe absur dissima est. Cũ maior cura debeat haberi de anima q̃z de corpore: attẽ to q ipsa sit preciosior co.

Secũda pena qua puniuntur no lentes cõfiteri et cõmunicare dicitur cordis induratio. Indurãtur enĩz adeo q fastidiunt omne opus vir tuosum et bonum: et nullã sentiunt dulcedinez de aliqua virtute: imo fastidium. Ratio est. Per experiẽ tiam videmus herbas et plantas stare in sua viriditate et pulchritu dine ac vigorositate: quãdo habẽt aquaz maximã pluuialẽ: et hoc nõ propter aliud: nisi quia recipiũt nutri mentũ suum: et humorẽ terre: dicit enĩ Aristo. in. ij. de anima. Quod plãte habẽt os in radicibus: et si cut nos sumimus cibũ et nutrimẽ tum p os: ita et plante p radices. Quãdo autẽ non pluuit: nec vllã habẽt aquam siccãtur: eo q nõ re cipiunt eis cibũ necessariũ et sic ad nihilũ valẽt: nisi vt euellantur: et in ignem mittãtur: et ardeant. Sic ad litteram accidit anime ifelici: q per multa tẽpora: nec cõfitetur: nec cõmunicat siccatur: et moritur. Vñ ps. amici et proximi mei: q. o. s. co. p. m. Et. lxxxij. di. psbyter: vbi ponitur penitẽtia: que debeat dari psbytero cõcubinario: dicitur q p vnum an num et dimidiũ debet puari cõmu nione. Quo tempore finito corpo ris et sanguinis domini pticeps fi at: ne indurescat. Ergo in dictis v bis psupponitur: q ex hac puatio ne homo indurescit.

Preterea vt dicit Ricar. i. iiij. xij. ar. vj. q. j. Sicut in corpore p pter cõtinuã deperditionem natura lis humiditatis per rationem nã lis caloris: oportz pluries cibum su mere ad restaurationem deperditi ne pditio continua cito mortem in ducat. Sic cum eius corruptione cõcupiscẽtie nobis innate fiat dep ditio deuotionis et charitatiui fer uoris debemus pluries sumere hoc sacramẽtum p cuius sumptionez causatur in aia spirituale nutrimẽ tum: ne per nimiaz pditionẽ: si nõ eẽt restauratio hõ paulatĩ ad mor tem spiritualẽ induceretur. Ideo Ambro. vij. de sacramentis. Iste panis quottidie sumitur in remedi um quottidiane ifirmitatis. Facit ad hoc. c. vtrum. et. c. iteratur: et. c. si quotienscunqz de cõse. di. ij.

Tertia pena est cõfessionis in ualidatio. Multi cõfitẽtur semel in anno prout mãdat eccle. et tamen nõ cõmunicant; imo duz cõfitentur

habēt actuale ppositum p illo anno nō cōmunicādi. Nūquid talis cōfessio valeat? Dico q nō vʒ tantuʒ q ipsi possent absolui. Ratio ē. Ad hoc q aliquis cōfitetur possit absolui: opʒ q hēat integraʒ cōtritionē. Unum aūt quod requirit ad itegritatem cōtritionis est: ppositum vlterius nō peccādi mortaliter ⁊ obseruādi omnia pcepta dei ⁊ eccle. Cum igit vnum pceptoꝝ eccle. est q qlibet cōmunicet saltēʒ semel in anno. s. in pasca. ⁊ isti tales habeāt ppositum nō obseruandi hoc pceptum: ergo sequit q nō sunt itegre cōtriti: ⁊ cōsequēter nō sunt capaces beneficij absolutiōis. Et si de facto cōfessor absoluit eos peccat mortaliter: nec ipsi sunt absoluti. O quāti peccoroni ignorātoni nō cōfessori ma cōfusori se troua no che fanno el cōtrario. Et tale se crede esser cōfessato ⁊ absoluto ch se troua cuʒ le mane vacue a casa calda. Bñ ergo notate patres confessores: q quādo aliqs venit ad confitēdum vobis mādetis ei: vt cōmunicet. Et si dicit q nō vult petatis quare. Et si habʒ iustam cām quia. s. forte comisit patricidiū: vl' aliquā aliā causam rationabilē iudicio vestro: tunc absoluatis euʒ. Si autem nō rationabilis: qꝛ. s. forte nō vult dimittere odiū ꝯcubinā ⁊ huiusmodi: tunc non absoluatis eum quoquomodo. Alias el trenta millia diauoli si ve portera cuʒ loro a casa calda. Et va pur la.

¶ Quarta pena qua incurrit inobediens huic pcepto. s. qꝛ nō vult cōfiteri. ⁊ cōmunicare semel in anno ē diuina maledictio. Que pena q̄ʒ horribilis ⁊ formidāda sit: potest conijci ex hoc qd̄ dicā. Eccle. iij. habet q benedictio patris firmat domos filioꝝ. Maledictio āt matris erradicat fūdamēta. Quapropter fili mi honora parentes tuos obediasꝛ subuenias seruiasq̄ꝫ eisꝛ studeas eoꝝ benedictionē habereꝛ qꝛ per illam in oibus bonis, psperaberis anime ⁊ corporis. Et vos parentes si diligitis filios vestros benedicatis eis frequenterꝛ qꝛ maximum thesaurum acqrunt pter talem benedictionē. Ita dico ecōtra si filius vel filia rationabiliterꝛ ⁊ iuste maledicitur a parētibus nunq̄ꝫ vel raro potest psperariꝛ sed semp in tēporalibus ⁊ spiritualibus pgreditur de malo in peiꝰ. Et ideo vos parētes caueatis ne maledicatis eis ita pcipitāter. Uere si diligitis eos potius morderetis prias linguas ⁊ minutatim incideretis pprijs dētibus q̄ʒ verbū maledictionis pūpe erga eos. Si hec vera sunt de benedictōe ⁊ maledictione parētum carnaliūꝛ q̄to magis de patris celestis ⁊ eterni. Et quomodo pōt finire male psona illaꝛ cui cōtinue bñdicit deꝰ. Et qūo bene cui maledicitur? O aia obediēs gaude ⁊ letareꝛ qꝛ deꝰ semp bñdicit tibi. Nihil dubites: qꝛ nō nisi bñ tibi erit. Audacter ⁊ fiducialiter pete ab eo qcqd visꝛ qꝛ oculi domini sup iustosꝛ ⁊ aures eius in pces eoꝝ. Ipse nāq̄ꝫ vt dictū est bñdicit aie ⁊ corpori tuo: in oibꝰ bonis tu

is stabilibus & mobilibus. Et q sit verum audi, puer. x. Bñdictio dñi sup caput iusti. Et Deut. xxviij. Si pcepta dei audieris: veniēt su p te bñdictiōes iste: & apphēdēt te Bñdictus tu in ciuitate & bñdict' in agro. Bñdictus fruct' ventris tui: & bñdict' fructus terre tue: fru ctusq; iumētorum tuorum: greges armē torum tuorum: & caule ouiū tuarum. be nedicta horrea tua: & bñdicte reli quie tue. Bñdict' eris igrediēs & egrediēs & multa ibi. Sz heu heu heu aie inobediēti deus ptinue ma ledicit. Uñ Deut. xxviij. vbi. s. Si audire nolueris vocē dñi dei tui: vt custodias & facias vniuersa mā data eius & cerimonias quas ego pcipio tibi he veniēt sup te maledi ctiones iste: & apphēdent te. Ma ledictus eris in ciuitate. Maledi ctus in agro. Maledictū horreū tuū. Maledicte relique tue. Ma ledictus fructus vētris tui: & fru ct' terre tue. Armēta bouū tuorum: & greges ouiū tuarum. Maledictus eris igrediens. Maledictus eris egrediēs. Ue ve: ve igit tibi o inobediēs & despiciēs mādata dei Quomō potes in aliquo psperari cū hac diuina maledictiōe. Sz au di horribilia. Talis maledictio cō firmatur sup te q es obstinatus in odio cōcubinatu: & hmōi a cūctis deuotis xpianis religiosis: & secu laribus q celebrāt diuinū officiū incipiēdo a papa q est vicari' xpi in terra. Nā hore prie oēs dicunt ps. Retribue seruo tuo in quo cō tinet. Maledicti q declināt a mā datis tuis. Et ego idignissim' chri sti pco & minimus oiuz seruorum eius maledico ex pte dei oipotētis: & oi um sanctorum & sanctarum dei oib' ob stinatis in aliquo peccato ppi qd nolūt cōfiteri nec cōmunicare. ma ledicta sit aia tua. Male. sit caro tua. Male. ossa tua. Male. san guis tuus. Male. sensus tui. Ma le. ars tua & ois negociatio. Ma le. possessiōes & vinee tue. Male. agri & cāpi tui. Male. sint oia tua iteriora & exteriora mobilia & sta bilia. Male. sit terra quā calcas. Aquā quā bibis. Aer quā spiras Ignis q te calefacit. Male. sit ti bi sol & luna stelle & planete: & oēs celi atq; influētie eorū. De padri mei: de fioli mei dilectissimi serití voi tanti duri & obstinati: & ceechi & orbi: che nō vogliate qualche volta recōciliarue cū dio! Cōfessatiue fio li mei. Cōmunicatiue lassati ogni peccato che ve giouera a la aia & al corpo. Nō est mirum si sterilitates: & alia mala sūt in mūdo: attēta tāta maledictiōe & cōtinua que pp pec cata deus mittit super peccatores. ¶ Quinta punitio dicit corporis vitupatio. Uidemus q iter alios ritus & mores christianorum est sepe lire corpora mortuorum in ecclesijs ci miterijs vel alio loco sacro. Ad quorum sepulturā cōueniūt clerici & alij ciues. Et licet psāguinei & ami ci mortuorum cordialit doleāt d mor te ipor: aliq tamē cōsolatiōis hūt ex tali honorifica sepultura. Et si se cus fieret maiorē hērēt dolorē. O miser inobediēs & obstinate in ali

quo peccato: ppter qd nō curasti cōfiteri: neqȝ cōmunicare semel in anno in pascha, put mādat eccle. Ad uisote q si in illū annū decesseris ab hac vita: ꝛ in hora mortis non ostēdis aliqd signū penitētie ma ledictum cadauer tuū cū vitupio: ꝛ cōfusione debet priuari eccle. se. ꝛ sacra sepultura. Unde pbat? Ui de decretalē oīs vtriusqȝ sexus de pe. ꝛ remi. ꝛ ibi inuenies qd mandat sacrū cōciliū: q talis moriens christiana careat sepultura. Et in c. sacris de sepultu. dicit. Quod p cul ab eccle. sepultura iactari debet. Ratio huius ē. Nos hēm⁹ in sacro decreto. Nō extimemus. xiij q. ij. Quod deuote sepulture officium bone fidei est testimoniū. Sȝ cū hmōi obstinati nō fuerint bone fidei: imo male despexerūt enī mādata dei: ꝛ eccle. Indignūqȝ ꝛ iniustum est: q qs testificet eos fuisse bone fidei ppter officiū sepulture. Oīs ergo qui dat cōsilium auxilium ꝛ fauorē: q hmōi sepeliant: tā quā falsi testes peccant: ꝛ puniri debent. Ideo in. ca. sup eo de rapt⁹. mandat eccle. q nullus clericorū interfit: nec eoꝝ elemosynas assumere psumat: Quod si cōtrariū fecerit: ordinis sui dānum pati debet: ꝛ eccle. bñficio carere: vt ibidē dicitur. Aie vō illoꝝ sic sepultoꝝ ex tali sepultura maiorē penam sentiunt: qȝ si alibi fuissent sepulti: vt xiij. q. ij. cū grauia: ꝛ. c. qbus. Et si eoꝝ maledicta ossa discerni possūt ab alijs ossib⁹ bonoꝝ xpianoꝝ: oīs exhumāda sunt: ꝛ eiiciendū vel ec cle. recōciliari dȝ: ꝛ hoc habes i. c. sacris de sepul. ꝛ de conse. eccle. ꝛ alia cōsuluisti. Ubi ergo tales sepeliri debent? Al sterglinio. Al fossato. Al mōdezaro: doue se getano li asini. ꝛ li cani. Un̄ Hier. xxij. Sepultura asini sepelief putrefactus: ꝛ piectus extra portas hierusalē.

¶ Sexta pena dī. Orōnis puatio Audi rē stupendā ꝛ admirabilē. Orat eccle. p īfidelibus iudeis hereticis ꝛ scismaticis marie in die parasceue: ꝛ oīs qui p hmōi orat ex charitate meref apud de. ū Isti tamē inobedientes huic pcepto deterioris cōditionis sūt ipis in hoc. Quia si decedūt sine ostēsiōe alicuius signi cōtritiōis in illū annum in quo nec cōfessi sūt nec cōicauerunt nō lȝ p eis orare: nec in missa nec in alio officio pub. Nec lȝ facere oblationē: nec aliqd aliud bonum publicū p ipis. Quod si aliquis faceret oppositū aiabus illis nihil pdest: ꝛ ipe faciēs peccat: qȝ eccle. mādat p hmōi nullus oret: vt in cap. p obeuntibus. xiij. q. ij. ꝛ. c. placuit. xiij. q. v. est de sta. mo. ca. ij. ꝛ de fur. fures. Dn̄e sancte pater oipotēs deus si parētes ꝛ cōsanguinei nr̄i mortui sūt cū odio ꝯcubinatu vl̄ aliquo alio peccato mortali: sine signis penitētie in illū annum in quo nō fuerūt cōfessi: nec cōicati: pcor q ipis nō valeat missa: nec officiū nec orō. nec pdicatio nec aliud bonū q feci: vel fecero in tota vita mea. Etiā pcor: q si aliquis ipoꝝ dicto mō mortu⁹ est mille dyaboli hēant aiam eius: ꝛ nun

quã ꝑ ipsis sit redẽptio: sꝫ regescat in pice: ⁊ non in pace.

¶ Septima ⁊ vltia est aie dãnatio. Non credas ꝙ ecclesia absqꝫ misterio ꝓuet hmõi eccle. sepultura: ⁊ oratiõe xp̃ianoꝝ: ⁊ nullo mõ vult ꝙ ꝑticipẽt cũ alijs bõis christianis. Hoc. n. iõ facit: q: aie taliũ vadũt a casa del trenta millia dyauoli ad patiẽdũ penas ꝑpetuam. Ubi q̃libet talis aia in eternũ dicit illud. ps. Percussus sũ vt fenum ⁊ aruit cor. m. q: ob. s. co. p. m. s. sacramẽtales. Curratis ergo filij ad istud altissimũ ⁊ ineffabile sacrm̃. Et sic hẽbitis gratiam in p̃senti: ⁊ gloriam in futuro. Amen.

¶ Feria. iij. post dñicã palmarum. De preparatione debita ipsius sacratissime cõionis. Sermo. lxxvj.

Heceni sentite in vobis ⁊c̃. Uidemus in supioribus sermõibus de sacre cõmunionis obligatione necessaria ⁊ omissiõe punita. Restat videam⁹ tertiũ misteriũ ibi ꝓpositũ. s. de eius d̃bita ꝑparatiõe Euenit eni ꝙ qñqꝫ res de sui natura bona est: ⁊ tamẽ q: sumit̃ ab indisposito stomacho: nullũ facit ꝓficuum imo nocumẽtũ: vt pꝫ de corporali medicina ⁊ similib⁹ electuarijs. Unde ⁊ ipi medici mãdãt ifirmo recepturo medellã in maneꝙ in sero ꝓcedẽt totaliter abstineat a cena, vel leuẽ sumat cibũ. ne admisceatur cibo nõdũ digesto: q: tunc potius noceret q̃ꝫ ꝓdesset. Ita ad ꝓpositũ dico ꝙ hoc sacramẽtum altissimũ: ⁊ ieffabile eucharistie de sui nã optimũ fructuosũ: ⁊ oi vtilitate plenissimũ est: si tamẽ iprepate atqꝫ indisposite hõ ad illud accederet nullaꝫ vtilitatẽ: sed poti⁹ nocumẽtũ reportaret. Preparare igit̃ se debet ⁊ disponere aliq̃ꝫ ad illud accedat. Unũ Criso. in sermone de passiõe ⁊ ꝓcor. sup Math. omel. v. Nullus sit iudas in dñi mensa. Hoc sacrificiũ cib⁹ spũalis ẽ. Nã sicut corpalis cib⁹: cũ vẽtre inuenerit aduersis hũorib⁹ occupari amplius ledit: ita ⁊ iste spũalis cibus si aliqẽu repit malignitate pollutũ magis eũ ꝑdit nõ sui nã: sꝫ accipientis vitio. Pura igit̃ sit mẽs in oib⁹ pura cogitatõ q: sacrificiũ purum est. Christi ẽt magn⁹ ꝓco paulus ad idẽ nos admonet p̃ie Cor. xj. di. Probꝫ se ipꝫ hõ ⁊ sic de pa. ill. ⁊ de ca. bi. sup q̃bus inq̃t Remigius. Probet se. i. discutiat se: ⁊ examinet se: ⁊ ꝓbabilẽ se reddat vtꝝ dignus sit nec ne: ne forte: vnde alij sumũt remediũ accipiat ille iudiciũ ⁊ dãnationẽ idigne illud ꝑcipiẽs sicut fecit Judas ꝓditor ħ ille. Idẽ de ꝯse. di. ij. Et scã. Nota ergo in p̃senti sermone ꝙ q̃libet ꝑsona cõicare volẽs septẽ in se debꝫ hẽre vt ex illa cõione ꝑcipiat vtilitatem ⁊ non dãnum que septẽ preparationes dici possunt.

¶ Prima imũditie extirpatio.
¶ Secũda ꝯsciẽtie examinatio.
¶ Tertia negligentie excussio.
¶ Quarta deuota oratio.
¶ Quinta irreuerẽtie exclusio.
¶ Sexta feruida deuotio.
¶ Septima discreta ꝓmeditatio

¶ Prima igit̃ ꝑparatio dĩ imundicie extirpatio. Quia ꝑmũ qḋ debet facere ꝑsona cõicãs est: q2 debʒ a sua ꝯsciẽtia extirpare oẽm suam imũditiã: 7 oẽ peccatũ: 7 ꝯscia mũda recipiat hoc altissimũ sacr̃ʒ. Et certe hoc vrbanũ 7 ciuile est. Naʒ videmus ꝙ si aliqs recepturꝰ ẽ in domo sua aliquẽ nobilẽ 7 dignũ viꝝ purgat eaʒ dirigit aptat: 7 ornat q̃ʒtũ sibi possibile est: vt honorifice recipiat hospitẽ nobilẽ. Similiter: si in hac ciuitate vẽturus eẽt rex aut papa deputaret̃ officiales: q purgarẽt seu purgari facerẽt: 7 mũdari oẽs stratas: 7 vias ciuitatis ꝓcipue illas ꝑ quas trãsire deberẽt. Or se tãta ꝑparatiõe se fa ꝑ li homini mortali: q̃ʒta se doueria fare ꝑ reuerẽtia de dio immortale: el qual aspeti de receuer ne la tua ꝯsciẽntia o aĩa xp̃iana: qñ tu vai a cõicare? Sed heu: q2 multi vadũt ad hanc sacratissimã cõionẽ: cũ ꝯscia imũda: 7 ipreꝑata. Et vt de hoc habeat̃ plena noticia. Nota ꝙ quiqʒ sunt genera ꝑsonaꝝ que ad cõem vadunt cum varia ꝯscientia.

¶ Primo qdã cũ ꝯscia idiscreta.

¶ Scd̃o qdã cũ cõsciẽtia ceca.

¶ Tertio quidaʒ cum conscientia praua vel temeraria.

¶ Quarto quidam cũ cõscientia scrupulosa vel timorosa.

¶ Quinto quidam cũ consciẽtia munda 7 virtuosa.

¶ Primo dico: ꝙ qdã hoc sacr̃ʒ suscipiũt: cũ ꝯscia indiscreta: 7 sũt illi q de peccatis suis sũt ꝯtriti 7 nõ cõfessi de qbus nota q̃ttuor notanda ſʒ Ricar. i. iiij. di. ix. ar. ij. q. ij.

¶ Primũ notandũ est: ꝙ si aliqs nõ hʒ nisi peccata venalia: 7 hʒ cõtritionẽ ẽt ꝙ nõ sit ꝯfessus: 7 sic suscipit hoc sacr̃m nõ peccat mortaliter. Rõ ẽ: q2 de peccato veniali: nemo tenet̃ ꝯfiteri: nisi qñ hõ nõ haberet mortale: 7 eẽt tẽpus quo teneretur de mãdato eccle. ꝯfiteri: quia tunc saltẽ de venialibꝰ ꝯfiteri dʒ: lʒ ſm aliquos ẽt ad hoc nõ teneat̃. sʒ suffic̃ ꝙ penitẽs p̃ñtet se sacerdoti dicẽdo se ñ hr̃e aliqd sibi dicẽdũ.

¶ Scd̃m notandũ est: ꝙ si aliqs hʒ aliqḋ peccatũ mortale: 7 anteq̃ʒ suscipiat corpꝰ xp̃i põt cõfiteri: 7 q2 hʒ 7 loquelã liberã 7 tẽpus sufficiens: 7 copiã ꝯfessoris idonei: tenetur ꝯfiteri alias ẽt ꝙ sit ꝯtritus peccat mortalit̃ cõicãdo. Rõ ẽ: q2 ad hoc ꝙ hõ sit dignꝰ hoc sacr̃ʒ suscipe regrit̃ ꝙ recõciliet̃ deo: 7 eccle. 7 q̃ recõciliatio fit ꝑ ꝯfessiõem 7 absolutionẽ. Huiꝰ sententie ẽ Ricar. de sancto victore de potestate ligãdi 7 absoluẽdi. c. xxj. dicẽs si absq̃ʒ sacerdotꝭ absolõne criminosus ad cõionẽ xp̃i accedat ꝑ certo iudiciũ sibi manducat 7 bibit etiaʒ si eã iam multum peniteat.

¶ Tertiũ notãdũ est si aliqs ẽ in peccato mortali: 7 añ cõionẽ: nõ ꝑt cõfiteri: q2 forte nõ hʒ tp̃s sufficiẽs vel copiã ꝯfessoris: vel loquelã liberã: 7 põt dimittere ꝯmunionem absq̃ʒ icõuenientĩ: 7 ꝑiudicio alicuius tenet̃ eã dimittẽ. Et si ꝯmunicat non ꝯfessus: lʒ sit ꝯtritꝰ peccat mortali: q2 suscipit istud sacramẽtum cũ consciẽtia indiscreta.

¶ Quartũ notãdũ ẽ: si aliqs ẽ in peccato mortali: ⁊ añ cõmunionem non potest cõfiteri: q: vel non h3 tẽpus sufficiẽs loq̃lã liberã vel copiã idonei cõfessoris: nec potest dimittẽ cõmunionez sine p̃iuditio sui vel alteri⁹ tũc si h3 cõtritionẽ de peccati suis: ⁊ sic sumit corp⁹ xp̃i non peccat mortalit. vbi gr̃a vn⁹ sacerdotiã cepit sacrũ misteriũ ⁊ añq̃z cõicet recordat̃ alicui⁹ peccati mortalis cõmissi: cuius antequam īcipet missaz non recordabat̃: tunc communicãdo cõtrit⁹ non actualit̃ confessus ẽ illo peccato cũ ꝓposito tñ confitendi: qñ poterit: nõ peccat mortalit: q: si non cõicaret immineret scãdalũ ꝑsone sue: vel populi. Idẽ sentit Tho. ⁊ Pet. de taran. Scot⁹ ẽt in. iiij. eadez di. ix. dicit. Quod si aliqs cõicatur⁹ q non celebrat. vtpote q: consuetũ ẽ in aliq̃ religione: vel eccle. vt oẽs non sacerdotes cõicẽt: tũc si d3 cõmunicare: ⁊ non h3 idoneũ cõfessorẽ potest non confessus cõicare: si immineret scãdalũ ꝑsone sue non cõmunicando. Sufficit. n. q̃ hẽat ꝓpositũ cõfitẽdi qñ potest. Sãct⁹ ẽt Bernardinus in q̃dragesimali de xp̃iana religione i sermone fe. v. i cena dñi ⁊ in sabbato sãcto dicit. ponamus q̃ in mãe resurrectionis dñice homo sufficiẽter confessus cõmunionẽ expectat genu flectit se cũ plerisq̃z de populo corã sacerdote iterũ añq̃z cõsecratã ei porrigat̃ hostia recedit alicui⁹ mortalis crimis non confessi: tũc si suscipit sacr̃z a cõscia stimulat̃ q̃ illud sumat non bene cõfessus: tñ surgẽ ⁊ reliq̃rẽ cõfessionẽ erubescit. Quid ergo tũc agendũ est: R̃ndit Sco. Quod i hoc ⁊ in simili cãu d3 talis cõterit ⁊ cordialiter penitẽ cũ ꝓposito cõfitẽdi: q̃z citius poterit: ⁊ sic sumat: deiñ sacr̃z q: non peccat h̃. S. Bernar.

Scḋo dico q̃ qdã suscipiũt hoc sacr̃m cũ cõscia ceca: ⁊ sũt illi q sũt i peccato mortali: ⁊ tñ non credũt nec aduertũt nec cognoscũt nec recordant̃: ⁊ sic nullã cõsciam de hoc hñtes sumũt hoc sacr̃z. De hijs nota duo documenta s̃m Ricard. in iiij. di. ix. ar. ij. q. j. ⁊ Scotũ ibidẽ.

¶ Primum ẽ q̃ si talis volẽdo communicare ꝑparauit: ⁊ discussit diligẽter cõscientiam illã examinando ⁊ deuote cõfitẽdo cõfessori docto non peccat sic cõmunicãdo. Q: vt dr̃ in. l. ij. §. siqd aũt in tãta legum cõpositione. C. de vete. iur. enu. Oium hr̃e memoriã: ⁊ i nullo peccare ẽ poti⁹ diuinitat̃ q̃z hũanitatis. Dicit glo. ũerli. sup ṽbũ oium. s. q̃ sũt de facto non de iure. Oia. n. iura p̃sumunt̃ eẽ in pectore ipatoris Q: ergo examinatio quã iste fecit sup factis suis fuit excellẽs vel saltẽ sufficiẽs cõmunicãdo non peccat. immo meret̃ remissionẽ peccatoꝝ suorũ ẽt oblitoꝝ: ⁊ insufficiẽtia ⁊ ipotẽtia sui vel ṽtute sacr̃i peccata oblita sibi ad mẽoriã reducunt̃: ⁊ tũc confiteri tenetur illa: vt in tractatu de confessione dictum est.

¶ Secũdũ notãdũ. Qḋ si oblit⁹ aliqs alicuius peccati: vel aliquoꝝ peccatoꝝ ex eo q̃ non diligẽter examinauit cõsciaz suã: nec prudẽs cõsuluit

nec ꝯfessorē sufficientē q̄rē curauit: q cū exāiaret de peccatis suis: nec doctrine v̄bū audire curauit: vnde possit illuminari de peccatis suis: ⁊ de bōis omnissis. Sꝫ īpꝛepate: ⁊ intricate atꝗ; i aī leuitate vadit ad cōfessionē ⁊ foꝛte in fine q̄dragesime pp qđ peccata ꝓpꝛia nō cognoscit vel nō recoꝛdaꝛ: ⁊ ꝯñter nō plene ꝯfiteꝛ: tūc peccat mortaliꝰ: sic cōmunicādo. Rō ē: qꝛ cecitas illa cōscie vel ignoꝛātia vel obliuio illoꝝ peccatoꝝ ē ex culpa sua. Nā si fecisset debitū suū illoꝝ peccatoꝝ habuisset noticiā. Si p̄dicationē audisset: si pitos ꝯsuluisset vel ꝯfessori bono ⁊ docto ꝯfessus fuisset. ma p ch e ādato a ꝯfessarse agrossetto le cose va male. Et si aliqs diceret dura sn̄ia ē ista: o pr. Quis. n. est ita illumiatꝰ q̄ hēat certitudinē se nō esse in moꝛtali culpa? Nullus: qꝛ vt dr in. ps. Delicta qs itelligit Et Eccle. ix. Nescit hō vtrū odio: in amoꝛe dignꝰ sit. Et ꝯñter glibet sumēs hoc sacr̄m cū ignoꝛātia cōscie: exponit se discrīmini: ⁊ peccato moꝛtali: ⁊ ꝯñter peccat moꝛtaliꝛ Et sic nemo cōicare debēt. Rn̄dit Ricar. ⁊ Pe. ibidē. Quod ad p̄cauēdū piculū discrimis ⁊ peccati in susceptiōe huiꝰ sacri non reqriꝛ cōscie certitudo: sed sufficit ꝓbabilis cōiectura q̄ ꝯsistit marie i hoc q̄ hō sufficiēter exāiat ꝯsciaꝫ: cuiꝰ examinatōis sufficiētis q̄ttuoꝛ pn̄t appe signa: ſm Bernar.

¶ Primum cū homo penitet de offensis pꝛeteritis.

¶ Secundum cū quis ꝓpositum habet abstinendi a peccatis.

¶ Tertium cum quis ad bene operandum ꝓmptum se inuenit.

¶ Quartum cum quis dei verbū deuote audit.

¶ Tertio qdam accedunt ad hoc sacr̄m: cū ꝯscia pꝛaua vel temeraria. Et sūt illi q cōicāt sciēter exn̄teo in aliquo peccato moꝛtali: vt in odio ꝯcubinatu vsura ⁊ hmōi: vel qꝛ nolūt aliqđ ipoꝝ relinq̄re. vel qꝛ hn̄t ꝓpositū cōmitēdi aliqđ ipoꝝ. De ipis nota hanc ꝯclusionē: q̄ moꝛtalissime peccāt: vt ꝓbatur ratione auctoꝛitate exemplo.

¶ Pꝛio qꝛ trāsgrediꝛ p̄ceptū diuinū ab apostolo ꝓmulgatū pꝛie ad Coꝛ. xi. Pꝛobet seipm hō: ⁊ sic supple non aliter de pane illo edat ⁊ de ca. bi. Qui. n. mā. ⁊ bi. idi. iu. sibi mā. ⁊ bi. non di. coꝛpus dn̄i.

¶ Scđo trāsgrediunꝛ ecclesiasticū p̄ceptū. Naꝫ in ca. oīs de pe. ⁊ re. mādaꝛ q̄ homo ꝯfiteaꝛ oīa sua peccata: ⁊ postea cōicet.

¶ Tertio dico q̄ peccat moꝛtaliꝛ qꝛ faciūt irreuerētiaꝫ ipsi xp̄o sub sacro cōtēto. Cū eni ipse sit sāctus sāctoꝝ ⁊ eiꝰ receptaculū sāctū debꝫ eē. Vn̄ ⁊ pp hoc i symbolo apꝛstoloꝝ sacr̄m istud dr sāctoꝝ cōio. nō eni ꝯpetit nisi sāctis: ⁊ in statu grē exn̄tibꝰ: ⁊ bn̄ dispositi. Sꝫ o miser peccatoꝛ: q̄uo sācꝰ es si manes in odio vel si hēs cōcubinā pub. vel secrete? O peccatoꝛ miserime nōne reputares horrēdū sacrilegiū frustrū panis ꝓijcere i aliquā latrinā Certe sic. Sed vere magis hoꝛrendum sacrilegiū cōmittis recipiendo coꝛpus

cto corpus xp̄i in aīa tua spurcissima: τ feidissima latria. Crede mi bi: q̄ min⁹ malū eēt, p te: si carbonē igniū sumēs in os tuū q̄ⱥ corpus xp̄i stādo in pcō mortali: pec cas. n. mortalissime: sic cōicādo vt dictū est. Sȝ q̄ⱥtū putas sit graue istud pctm̄? Dico q̄ nō min⁹ pctō iude: τ alioꝝ q crucifixerunt xp̄m. Vn̄ pōt dici q̄ comunicas in pcō mortali: iteꝝ crucifiget xp̄ȝ τ totiēs crucifigit eum: quotiēs sic cōicat τ q̄ sit vera h̄ ꝯclusio: vt nō credas ex mei capitis snia ipam sentire: audi irrefragabilē Ambr. Qui indigne inqt xp̄m sumit idē est ac si interficiat diu⁹ Aug. h̄ ꝯfirmās dic. Magis peccant: q tradūt xp̄ȝ pcōribus mēbris: q̄ⱥ qui tradiderunt eū crucifixorib⁹ iudeis. Et tu o mi patrone Hyeronime quid dicis. Certe istud idē in testō tuo moriēdo fecisti. Ve inqt dn̄e te idigne sumētib⁹ q: certe ad sui reatū τ penā te iteꝝ crucifigūt. Idē hētur d ꝯse. di. ij. q scelerate: τ. c. serā: τ. c. sicut iudas. In hijs trib⁹ decretis hētur: q̄ q cōicat in pctō mortali peccat mortaliter. Sȝ heu heu: qd dicā. Multi sunt: q stant in pctō mor: nō occulte sȝ publice: τ sunt adeo temerarij: τ p̄sumptuosi: qd nō timēt hoc suscipē τ ꝯsecrare sacramētū: o effrōtes hoīes: o temerarij τ p̄sumptuosi: τ sceleratissimi ribaldi q̄ fronte q̄ audacia audetis ꝯparere corā tanta maiestate: τ cū tāto scādalo τ malo exēplo ꝓximi? Certe vos estis de illis de qb⁹ Ber. in. l. li. de ꝯsi. ad Eug. papā c. iij. dicit. Nec deū timēt nec hoīmiē reuerent: o mis τ inique hō cū quo ore. sumis istud sacrȝ altissimū cū qb⁹ manib⁹ ipm tāgis cū qb⁹ oculis ipȝ aspicis: cuȝ quo corde corā ipo appes? Sibn̄ craiaueris iuenies oia ista eē spurcissima. Come adunq̄ te basta lo aio cossi sporcho e cū tanta sozura: andare auāti a tāto signore? Recordate o misero q̄ in ve. te. legit. i. ij. Re. vj q̄ q: oza tetigit archā dn̄i: q̄ istud sacrm̄ figurabat: subito morte corruit. Et h̄ pp irreuerētiā: q: vt dn̄t ebrei: nocte pcedēti: vxorē cognouerat. i. Reg. vj. et legit q̄ bethsamite pcussi sunt: τ mortui i magno numero: ex eo q̄ archā dn̄i d̄tectā aspexerūt: qd n̄ licebat nisi soli pōtifici: si ergo nūc tātā securitatē ondit de⁹ pp irreuerētiā factā erga archā: q̄ lignea erat: q̄ⱥtaȝ putas qd ondē erga illos: q sic irreuerenter p̄sumūt accedē ad corp⁹ xp̄i: Istis certe accidit: sicut iude: d quo Jo. xiij. dr̄ q̄ post susceptionē pānis s tincti: quē xp̄o sibi porrexit: itroiuit i eū sathanas. s. fȝ cl. cū p fortiorē instigationē: ad pdiconē accelerādā τ ꝯtinuo exequendā. Ita isti: p huiusmōi sacri susceptionē i pctō mortali idurant in corde: τ efficiūt deteriores: q̄ⱥ prius: τ h̄ q: bona vtunt indignis in peiorē reatū: τ et pp nouā igratitudinē: τ, pratiorē ꝯtēptū τ iprobitatē accipiēt: s: concludam⁹ ergo q̄ sumētes corpus xp̄i in pctō mortali peccant mortaliter: τ si pctm̄ eoꝝ est publicū magis peccāt pp scādalum proximi. ¶ Quartū gen⁹ hominū. qui vadūt ad comunionē: est quorūdā

qui hñt ɔsciētiā scrupulosā vel ti
morosā. Et isti sunt illi. q licet nul
lā habeāt certitudinē q in mortali
culpa sint: tñ dubitāt se esse in ipa.
De istis nō. duo fm pe. de tārā. in
iiij. 7. Ric. ibidē.

¶ Primū ē q licet ipi in veritate ñ
sint in pctō mortali 7 cū hac ɔscia
7 credulitate firmaq3 opinione cō
municāt peccāt mortaliter q2 faci
unt ɔtra ɔsciam 7 sūt contēptores
reuerentie debite huic sacro 7 di
scrimini se exponūt.

¶ Secūdū est: q si ipsi non cre
dunt firmiter: sed tm̄ irrationabilr
7 fātastice timēt ɔmisisse aliqd: qd
sit mortale, cū nō sit in vitate tunc
cōicantes cū tali ɔscientia non pec
cant. Sed talis ɔscientia tāq3 va
na 7 erronea: d3 deponi. Hoc igit
remediū puto esse bonu3: q ipsi. s.
añ coionē: si possibile est ɔsulant
aliquē peritū sup eo q dubitāt vtr
sit mortale: vl nō. Et si di eis q sit
mortale ɔfiteant de illo anteq3 cōi
cēt. Si aūt di eis: q ñ tūc abiciāt
timorē 7 scrupulositatē illā: 7 sic
securi vadāt ad cōionē. Multis.
n. accidit: qd di in ps. Illic trepi
dauerunt timore vbi nō erat timor
Nā talis est tēptatio dyabolica: q
di timor nocturn⁹: q2 sicut hō de
nocte timet amplius erat: q3 i die
ex eo q rupes 7 arbores ceduntur
hostes 7 filij casus fantasmata pu
tant: sic tali ɔsciētie euenire solet:
q2 nō timēda timent. Puta recor
dant se cōmisisse aliqd qd in veri
tate: vix est pctm̄ veniale: tm̄ dubi
tat: q sit mortale. Talis timor ē tē
tatio diabolica: vt dcm̄ est. Ipe. n.
dyabolus: tales ponit fantasias in
capite hoium: vt sic pdāt pacē cō
sciē: 7 faciāt eos vel dimittē coio
nē: vel cu3 tali ɔscia scrupulosa ire
ad coionē. Multotiēs ēt accidere
solet: q de nocte deuia vident re
cta 7 hostes reputant rupes: 7 ɔse
quēter sic itinerātes errāt: vt ergo
ab hijs errorib⁹: qlibet liberet: cō
sulat vt dictū est: peritū ɔfessorem
vel aliū religiosū viru3 7 faciat fm
consilium eius.

¶ Quinto dico: q qdam vadunt
ad coionē cū ɔsciētia mūda: 7 vir
tuosa 7 sunt illi q sine pctō morta.
coicant: obsuātes mādatū apli. i.
Cor. v. Expurgate vet⁹ fermētum
vt sitis noua conspersio: sicut estis
azimi. Et cū hac ɔscia: oēs accedē
dēm⁹: sed nō. q. vij. sunt scope q
b⁹ scopare: 7 mūdare ɔscias nras
dēmus: vt sint pure 7 mūde.

¶ Prima scopa di: pctōrū oium
derelictio. Deb3. n. hō relinqsse oia
pctā in pterito commissa añq3 va
dat ad communionem.

¶ Scda ē cordis amara dolora
tio: q2 d3 d pctis pteritis dolere

¶ Tertia est non peccandi firma
dispositio: d3. n. hēre firmū ppo
tū nunq3 ampli⁹ peccādi mortalr.

¶ Quarta est oris ɔfessio: q2 debet
de omnibus peccatis suis integre
confiteri ante coionem.

¶ Quinta est satisfaciendi pmpta
determinatio satisfacere pro pecca
tis suis deo 7 proximo si nō potest
actu 7 opere: saltē affectu volunta
te 7 desiderio.

¶ Sexta obliquitatis remotio: nō
n. dbet hō coicare pncipaliter: vel

solu timore excoicatois: vel isamie q: hoc eet seruile: et non placet deo. ¶ Septima dr intetionis retifica tio. i. q: ho dz coicare pncipaliter: vt obediat madatis dei: et ecclesie: vt sic familiarius: et strict' deo vniat: et 2iungat. Dico tibi o aia xpiana: q si mudaueris 2sciam tua cu istis. vij. scopis: extirpata oi imun ditia remanebis muda: et pura: et sic eris 2ueniet receptaculu corpis xpi. ¶ Scdz q dz facere ho ante coionem dr 2scientie examinatio. Ad h. n. q' extirpes oem inmudi ditia: oz q diligent qras et subtili ter examines: ita q nullus angul' remaneat indiscussus. Aliter si no bene examinaueris multe imuditie remanebunt in ipsa: et sic facies in iuria huic ineffabili: et altissimo sa cramento. Jo scus Leo papa i quo da sermone dicit. Totis virib' nos debemus cu dei adiutorio: pparare et oes latebras aie nre diligeter as picere ne forte sit in nobis aliqd pcti qd 2sciaz nraz 2fudat: ac morde at et oculos diuine maiestatis offe dat. Ad h et nos monet Jsa. pro pheta. xxiij. c. di. Sume cytharam circue ciuitate meretrix obliuioni tradita: bn caue: frequeta caticum vt memoria sit tui. Meretrix ob liuioni tradita e aia peccatrix q pec catoru suoz oblita est. Cythara ve ro que facit melodia dulce est con fessio pcoru. vn ps. Cofitebor tibi in cytrara deus de' me'. H aut. con fessio: vt bene fiat: debemus circuire ciuitate. i. diligeter exaiare 2sciam q significat per ciuitate. Et tuc pp tale exaiatione rcordabimur mul ta pca p' quoz rcordatione: sume cytharam o aia. i. 2fessioe m. bn ca ne. i. apte: et clare et integre dic oia pcta tua 2fessori. Et h caticum. i. hac 2fessione frequentata: anteq vadas ad coionem. Non. n. suffi cit hoi: q stetit p multa tpa in mul tis pctis inuolut' semel tm 2fiteri: cu sit quasi ipossibile: oia pcta re cordari in vna 2fessione. Et io bn est q 2fiteat bis ter et qter: anteq vadat ad coionem. Sicut. n. i vno vase turpiter stercorizato: vel diu tina fece ingnato no statim p' pri ma lotione reponit pciosum bal samu: sed pus lauat multis vicib' ita et in aia turpiter 2taminata pp multa pcta: no stati p' vna 2fessio nez dz reponi corp' xpi: maxie vt dctm est: si per multa tpa stetit si ne 2fessione. Facta igit pma 2fes sione itez atq iteru: dz se exaiare: si dixit oia pcta sua: vel si dimisit aliqd ex obliuione: vel ignoratia: seu in auertetia: et si sic dz itez 2fi teri: vt ex hac freqveti 2fessione fi at 2ueniens corpis xpi receptaculu ¶ Tertia pparatio: dr negligentie excussio. Certu e o ciuis: et tu dna ciuilis et nobilis: q si in domo tua expectares in hospicio aliqne di gnu pncipe: q esses valde solicit' ad pparandu: et dirigendu domus tua: vt honorifice reciperes talem pncipe: put decet. Qz si in h cess negligens: magna verecudia tibi es set. Jta dico ad ppositu. Dns Je sus Xps: vult hospitari in 2sciena tua debes igitur excutere oem ne gligetia et cu vigilatia metis et cor poris ipm expectare. Sed o mise

nū hoīem. In mūdanis est sollicitus valde in spūalib⁹ aūt nulla vtitur sollicitudine. Naȝ multi sūt q ēt q̄ debeāt coicare in mane seq̄nti nullā faciunt mutationē in seipsis: exercēdo. s. se in aliq̄ bona operatione: pp qđ nullā ꝯsolationeȝ: vel gaudiū: aut dulcedinē sentiūt ex tali coione. Impossibile est. n. ꝑuenire ad ꝑfectionē cuiusq̄ gr̄e: vel virtutis aut gust⁹ deuotionis: nisi multa exercitatio sollicitudinis: ꝛ q̄si labor ꝯtinu⁹ ꝯsequutionē ei⁹ ꝓcedat. Res. n. neglecta ꝛ paruipēsa: nō multū curat ab eo: qui negligit ipsaȝ. De⁹ aūt: nunq̄ sublimia dona dignat largiri ꝯtēptorib⁹ ꝛ negligētib⁹ cū ipi ab eis quodāmō se elōgēt. Debet ergo an̄q̄ coicet: ornare se bonis opib⁹: vt in taȝ digno ꝯuiuio: vestit⁹ sit veste nuptiali: alias diceret sibi illđ Mat. xxij Amice qūo huc intrasti: nō hn̄s veste nup. de h̄ ēt logt Aug. in s. de dicatiōe tēpli. Frēs charissimi ꝯsideret vnusq̄sq̄ ꝯsciaȝ suā ꝛ qñ se aliquo crīe vulneratū eē cognouerit: ꝑus orōnib⁹: ieiunijs: ꝛ elemosinis studeat mūdare ꝯsciētiā suā i. modis ꝑfatis mūdatā: ornare: ꝛ sic eucharistiam ꝑsumat accipere. Ex h̄ dicto Aug. si bn̄ ꝯsiderem⁹: elicit: q̄ tria sūt gn̄a bonoꝝ operū que facē dēmus: vt absq̄ negligētia sumam⁹ h̄ ineffabile sacm̄.

Primo sunt opa corpalia: itel lecta p ieiuniū. Primo. n. debem⁹ ieiunare an̄ coionē: saltē p duos: vel vnū diē: s̄m q̄ dicit Bon. i regula nouitioꝝ. doc. ēt i. iuf. di. xv. dicit: q̄ vna de cāis: q̄re scta mr ecclesia ordinauit. xl. ieiuniū fuit ꝛ ob reuerētiā hui⁹ sacri. s. vt x̄piani h̄ ieiunio: eēnt ꝑparati ad coionē. Si qs ergo nō ieiunauit preterito tpe saltē ista hebdomoda scā ieiunet pp coionē. Debȝ scđo carnem suaȝ multis disciplinis macerare: ꝯsidera o miser pctōr: q̄ multipliciter offendisti deū: cū hac miserrima carne: ꝛ nō tedeat te: ipam aliq̄liter macerare: ēt q̄ sis delicatissimus. Respice religiosos: atq̄ religiosos: q in seculo erāt nobiles: sicut tu: ꝛ tn̄ cōiter hn̄t huc ritū: qđ ter in hebdomada faciūt disciplinā. Non e adunche gran facto che tu faci tre o q̄tro discipline a lanno: p la reuerētia de la coione: i q̄sto sacratissimo tpo đ la hebdomada scā: recordādote chl nr̄o signore p nov ne la colōa fu disciplinato.

Tertio dico si vis ꝑparare te ad coionē: absq̄ negligētia: vigila ꝑ spatiuȝ ꝯueniēs an̄q̄ accedas ad eā: vn̄ ꝯsulo tibi: q̄ si crastina die cōicare itēdis i h̄ vespē bona hora vadis ad q̄escēduȝ: ꝛ media nocte surgēs residuū tpis vigila ꝑparās đuote mētē tuā: ad suscipiēduȝ h̄ altissimū sacr̄m: ꝛ vt bona hora surgē possis: dormias idut⁹. Pēsa ch̄ ti religiosi sono obfuāti: ꝛ religiose ch̄ may dormeno altramēte: che vestiti cū la capa idosso: ꝛ nel seculo: n̄ erano meno delicati ch̄ tu imo forsi piu. Nō e grāde facto ch̄ tu faci vno poco đ pniā: i q̄sta scā septimana. Scđȝ gen⁹ opeꝝ que opari debem⁹ an̄ coionē: s̄ȝ aug. si elemosine. Mementote preco ꝛ frēs mei: q̄ vt habet Mat. xxv.

In die iudicii: electi itroducent in
gloriã pp executionẽ opum mĩe.
Jõ oib⁹ ꝯsulo: vt h̄ tpe qd ẽ apud
deuꝫ acceptabile. Estis.n. ꝯtriti: ꝛ
ꝯfessi ꝛ bñ dipositi: velluꝫ exercẽ h̄
opa mĩe: q: si estis i statu grẽ: oẽs
ꝛ huiuſmõi elemosyne ſcribunt: ꝛ
in hora mortis reportabunt coraꝫ
vobis: ꝛ sic cũ eis poteritis audacter
cõparare corã dño. qd aũt dico de
corpalib⁹ mĩe opib⁹: idẽ dico de
spũalissimo: tanto magis: q̃to aia
potior ẽ corpe: si ergo nosti aliquẽ
obstinatũ i odio: vel i ꝯcubinatu:
vel in aliquo alio pctõ: admoneas
eũ vt abstineat: ꝛ ꝯfiteat: ꝛ cõicet:
ꝛ sic exerces magnũ op⁹ mĩe: ꝛ ma
gnã elemosinaꝫ: sic parentes mone-
ant filios: viri ꝛ vxores: ꝛ ec̄ȝ ami-
cus amicũ: vicin⁹ aliũ vicinũ: ꝛ sic
q̃libꝫ deuote se ornabit: ad recipiẽ
dũ dñz suuꝫ. ¶ Quarta ꝑparatio
dr̄ deuota orõ: ꝛ ẽ triuꝫ gen⁹ opeꝝ
que ꝑm Aug. facẽ debem⁹: vt orna
ti ad coionẽ accedam⁹. Certũ ẽ.n
q si ad hanc ciuitatẽ veniret rex:
aut aliqs orator: ci⁹ oẽs irẽt ei ob-
uiã: vt honorifice in ciuitate reci-
peret. Ita dico: q facẽ debem⁹ ipi
dño Jesu xpo: q ẽ rex regũ. Nam
ad nos ventur⁹ ẽ: qñ coicare intẽdi
m⁹: ꝛ iõ ꝯueniẽs est: q ei eam⁹ ob
uiã: ꝛ vẽ dignũ: ꝛ iustũ ẽ attẽto q
ipse tãta benignitate vtit erga nos:
q dignat d celo descẽdẽ: ꝛ venire
ad hitãdũ nobiscũ: q ꝛ nos eũ ho
norifice eũ recipiam⁹ ꝛ ei obuiã ea
m⁹: h̄ aũt fit p deuotã orõnẽ: naꝫ
orõ ꝑm Damasce. ẽ mẽtis ad deuꝫ
eleuatio. Reuoca igr̄ mẽtẽ tuã ab
exteriorib⁹: ꝛ coarta eã q̃tũ potes
ne euagetur: ꝛ ora deũ: h̄ ẽ q dicit
Mat.vj. Tu aũt cũ oraueris: itra i
cubiculũ tuuꝫ ꝛ clauso hostio ora
prẽꝫ tuũ: vbi ⁊c. Ingressus i cu
biculũ ẽ cordis reuocatio. Clausio
vo hostij: ẽ cordis retẽtio: ꝛ pp h̄
duo mẽs facile eleuat in deũ: ꝛ sic
ei obuiã pgit: ẽ ꝛ alia rõ: q̃re debe
mus facẽ orõnẽ añ coionẽ. ꝛ ẽ ista
ij. ad Cor. iij. hẽtur. Non sum⁹ suf
ficiẽtes cogitare aliqd a nobis: q̃si
ex nobis: sed sufficiẽtia nr̄a ex deo
est: vt ad h̄ ergo sacrm̄ accedẽ pos
simus deuote: cũ ex nr̄is virib⁹ nõ
sufficiam⁹: neqꝫ valeam⁹: oremus
dñm: vt suppleat isufficiẽtiã nr̄aꝫ
ꝛ ꝯcedat: q h̄ sacrm̄ sit salubre cor
pori ꝛ aie. Cõsulo ergo oib⁹ coica
re volẽtib⁹: q illo spatio noctis in
quo vigilãt ob reuerẽtiaꝫ coionis
stẽt seorsũ: ꝛ faciãt aliquã deuotaꝫ
orõnẽ. s. vel offm̄ diuinuꝫ: vel btĩssi-
me vginis: vel crucis: vel. vij. ps.
pniales: ꝛ pr̄ nr̄ passionis: q sunt.
xv. manib⁹ extẽsis ad modũ cru-
cis. v. p singulo vulnẽ. Similiter ꝛ
coronã btĩssime vgis: vel aliq̃ de
uotã meditationẽ: put sps̄ sanct⁹
edocebit. Nõ dubites o aia deuo
ta: q si deuote ad eũ recursũ hẽbis
habũdãter subueniet tibi. Quia vt
ipse dñs dicit Luc. xj. Si vos cũ
sitis mali nostis bõa dare filijs ve
stris q̃to magis pr̄ nr̄ de celo: da
bit spm̄ bonũ petẽtib⁹ se. ¶ Quin
ta dr̄ irreuerẽtie exclusio. Certuꝫ ẽ
q si in domo tua hospitaret: aut a
te iuitat⁹: vẽiret aliqs nobilis dñs
vel ali⁹ dign⁹ vir: q cũ magna re-
uerẽtia ei ꝑuires: ꝛ a tuis ꝑuiri fa-
ceres: si vrban⁹ ꝛ ciuilis es: ꝛ non

rustic⁹. Nō ne videm⁹: cū q̄ta re-
uerētia fuūt regib⁹: ꝛ magr̄atib⁹
famuli eoꝝ? Si bn̄ ꝯsideras: ē qd
digni videre diligentiā mores: ꝛ
huiuscemōi. Sed si tāta reuerētia
fit mortalib⁹: q̄ꝫtā debem⁹ facē ipi
imortali creatori? Certe: rō dictat:
q̄to maior dn̄s: tāto cū maiori re
uerētia ei fuīre dꝫ. ꝛ ꝯn̄r cum ipe
dn̄s iesus xp̄s ꝯsit rex ꝛ regū: ꝛ dn̄s
dn̄antiū: secūqꝫ prādē debem⁹ in
hac sacratissima coione: cuꝫ maxi
ma reuerētia ad eā ire debem⁹ ve
steqꝫ nuptiali iduti ne a tali conui
uio: ꝛ a tali cena ad q̄ꝫ nos dignaꝑ
suitare: expellamur ad tenebras ex
teriores: sicut ille de quo Math.
xxij. Ut aūt sciās o aīa deuota: qua
li reuerētia ad hāc coionē accede-
re debeas: nō. ꝙ tres reuerētias i-
ueniō nob̄ necessarias: cū coicare
volum⁹. Prima ē p̄cedēs. Scd̄o
ꝯcomitās. Tertia subseq̄ns. Pri-
mā reuerētiā: facē dēm⁹ an̄ coio-
nē. Scd̄aꝫ qn̄ cōicam⁹. Tertiā p⁹
coionē. Primā reuerētiā facim⁹
seu facere dēm⁹ an̄ coionē: ꝛ h̄ ab
stinēdo a q̄busdā: q̄ nobis alias li
cita sūt. Et h̄ vt facili⁹ ipetrem⁹ ali
quā coronā ꝛ ꝯsolationē in scissi-
ma coione: sicut dicit diu⁹ Aug. ꝛ
hētur i. c. xp̄iano. xxxiij. q. iiij. vbi
gl̄a. Licite pōt hō loq̄ cū vicinis
ꝛ amicis suis: nō solū v̄ba necessa
ria: ſꝫ ēt recreatiuas ꝛ aliq̄s facetias
tn̄ fili mi ꝛ filia ꝯsulo tibi ꝙ p du-
os vel tres dies vel saltē an̄ coio-
nē: fugias oēm ꝯuersationeꝫ ꝛ ni-
miā locutionē: ꝛ studeas eē solita
ri⁹ in silētio: ꝛ i taciturnitate ꝛ vix
loq̄re necessaria. Noli stare in cu-

rijs vel logijs: ꝛ in alijs locis vbi
ꝯgregant hoies ꝛ sic hēbis i cōicā
do singularē grām a dn̄o: q: vt dr̄
Treū. iij. Bonū est p̄stolari cuꝫ si
lentio. salutare dei. Similit ēt pōt
hō sumē p⁹ mediā noctē cā medi-
cine aliqd vel comestibile vel po-
tabile: ꝛ si sit dies ieiunabilis: tn̄ si
vult coicare: nihil huiusmōi debet
sumē p⁹ mediā noctē: ꝛ si sumit: p
illo die coicare n̄ dꝫ: vt in. c.
ꝺ ꝯse. di. ij. ꝛ in. c. nihil. vij. q. i. im
mo dicit glo. ꝙ si an̄ mediā noctē
comedit ꝛ adhuc sentit cibū: absti
neat: ꝛ lꝫ gl. sup. d. c. nihil dicat ꝙ
medicina forte pt sumi p⁹ mediā
noctē: ꝛ coicare q: illa n̄ ꝯtinent i
ter alimēta sec⁹ tn̄ dicūt Theo. vt
Tho. in. iij. parte. q. lxxx. vbi dicit.
Neqꝫ post assūptionē aqꝫ: vel alī-
por⁹ aut cibi vel ēt medecine i q̄cūq̄
que q̄ntitate sumat lꝫ hoc sacm̄ ac
cipe. nec reffert vtrū aliqd nutriat
vel nō vel p se vel cū alio: dūmō su
mat p modū cibi vel potus. Re-
lige tn̄ cibi remanētes i ore: si cā-
lit deglutiāt: nō ipediūt susceptio
nē h⁹ sacramēti q: trahiciūt p mo-
dū cibi. ſꝫ p modū saliue: ꝙ vita-
ri nō pōt. Ibidē dicit. Tho ꝙ ec-
clie icipit diē nālē a media nocte
ꝛ iō. si post mediā noctē sumeret
aliqd huiusmōi nō pōt illa die
sacm̄ sumi. Si āt sumit apō me-
diā noctē tūc i mane seq̄nti potest
comunicar. Nec refert: vtrū post
cibū vel potū sūptū dormierit: aut
idigestus sit q̄tuꝫ ad rōneꝫ p̄cepti
reffert aūt q̄tū ad ꝑturbationē mē
tis: quā patiunt homines pp insom
tatē: vel idigestionē: ex qb⁹ si mēs

multũ pturbet: hõ reddit ineptũs ad sumẽdũ hoc sacr̃ q̃ iste. Et in c. de occidẽdis. xxiij. q. v. ⁊ in. c. si sacerdotib⁹. xv. q. vj. p ar. habet q̃ si sacerdos imanꝫ os abluendo deglutiat aliq̃ stillã: ñ ipedit a missa nisi ex proposito hoc faciet. Idem dici põt de ñ sacerdotib⁹. Si ẽt alicui instaret piculũ mortis: tunc ẽt non ieiunus communicare potest vt p ar. de re. iuris q̃ non est ⁊. i. q. i. remissionẽ. Similiter etiã cõiugatis habere cõiugalie comertiuꝫ cũ timore dñi: ⁊ alijs circunstantijs debitis: tñ a tali actu ꝯiugali abstinere debẽt. Ut glo. Hye. dicit ⁊ habet in. c. sciatis. xxxiij. q. iiij. Sciatis inqt fr̃es Carissimi: q̃m qcunq̃ vxori debitũ reddit vacare non põt orationi nec de carnib⁹ agni comedere dꝫ. Si eni panes ppositionis: ab hijs q vxores tetigerãt comedi nõ poterãt. q̃to magis panis ille qui de celo descẽdit non dꝫ ab hijs q ꝯiugalib⁹ pauloante adhesere cõplexib⁹: violari atq̃ contingi. Non qd nuptias cõdẽnemus sꝫ eo tẽpore quo carnes agni mãducaturi sumus. vocare a carnalib⁹ opib⁹ debeamus q̃ ille. Utrũ autẽ hoc sit de p̃cepto: vel de ꝯsilio dictũ. s̃ in tract. de mr̃imonio. ⁊ i. c. ois hõ de ꝯse. di. ij. Omnis homo autẽ sacram communionẽ a ꝓpa vxore abstinere dꝫ: sieptẽ aut qnq̃ aut. iiij. aut. iij. dieb⁹. Si qs ãt tali tẽpore nõ abstinet a tali actu: clarũ signũ est q̃ hoc habet paucã deuotionẽ sicut asinus nec extimat hoc altissimũ sacramẽtũ. O aial brutũ. Si moreret filius vel pr̃ nõ ne ex dolore vel. saltẽ ex cõtinẽtia abstinet ab hmõi p plures dies? Quare igitur non vis abstinere pp cõionẽ? Oyme. Oyme: q̃sta pocha deuotione troua hozi nel mondo. Si essem⁹ veri xp̃ani ⁊ legitimi filij xp̃i non solũ abstinere debemus ab hmõi ꝯplexib⁹: qui multũ pturbãt mẽtẽꝫ: sꝫ ⁊ ab oi actu festiuo: ⁊ solatio. Unde dico: tali tẽpore debe remus plorare: ⁊ nigris vestib⁹ indui ⁊ deposito oi ornamẽto: ⁊ inꝯtinuũ stare amaritudine. Quare? O xp̃iane. Jesu xp̃o nr̃o signore e morto Jesu xp̃o nr̃o signore e morto. Et ideo si estis vi dei filij: ⁊ fideles serui ei⁹ induite vos nigris vestibus plorate i hac hebdomada passionẽ xp̃i: abstiete ab oi risu: ⁊ solatio mũdano: vn⁹ exhortet aliũ ad ꝯfessionẽ ad coionẽ: ⁊ huiusmodi pr̃ filiũ ⁊ fili⁹ p̃rem: soror sorores: vir vxorẽ: vxor virũ. Sed heu q̃ frequẽter accidit: q̃ vbi marit⁹ debe ret adiuuare vxorẽ ad faciẽdũ eã deuotam poti⁹ pturbat eã in orõnib⁹ deuotionib⁹: ⁊ bonis opationib⁹ suis: ha fratelo mio e vedi che dio vora che li rẽda ꝯto di te ⁊ d lei ⁊ punira te de ogni bñ ch̃ ley a lassato p tua pturbatione: ⁊ ipotunitade. Dicũt ẽt doc. q̃ q hẽret imũditiã corporis vel pure corpalẽꝫ ⁊ eẽt ppetuo: seu diuturna: ñ dꝫ abstinẽ a coione: ne pp imũditiã corporis pdat fruct⁹ mẽtis: sicut accidit in leprosis: sãguifluis: vel semifluis: ⁊ rõ ẽ: vt dicit Tho. i. iiij. di. ix. q̃ iste cib⁹ nõ corpis: sed mẽtis ẽ: iõ in ei⁹ sũptõe: magis ꝯsideranda ẽ dispositio mẽtis: q̃ corporis.

Si aūt talis imūditia sit tpalis ⁊ fa cile purgabilis: tūc h̄ns illā nō p̄hibet̄ cōicare: dūmō hēat mētē be ne dispositā: s3 si velet abstinere ꝓpter reuerētiā sacri: quousq3 mūdaret̄ ⁊ sperarett i paucos dies libe rari: laudabiliter ⁊ meritorie facēt vt. v. di. ad ei⁹. similiter h̄ns noctur nū ipedimētū vel nocturnā pollu tiones: laudabilit̄ facit: si a coione abstiet p̄ spatiū. xxiiij. ho. q2 mēs q̄ per corporalē imūditiā. ⁊ tale ipe dimētū vel pollutionē deordinata fuerat i tali spatio reordinat̄: h̄ di co regulariter obseruādū esse nō a sacerdotib⁹: q2 de sacerdotib⁹ sec⁹ dicit doc. cū dūtin. in. iiij. di. ix. ⁊ h̄ dcā sīt de. i. reuerētia. Scda re uerētia: d̄r ꝯcomitās: quā h̄re d̄be m⁹ q̄n vadūn⁹ ad h̄ sacm̄ seu i ip so actu coicādi. vt. s. tu vir vadas ad coionē humilit̄ ⁊ deuote capi te discoꝑto pedib⁹ discalciat̄: si pa tit̄ hōestas cū fune vel corigia i col lo q̄si te accusās trāsgressorē mā datoꝝ suoꝝ. Et sic genib⁹ flexis: ⁊ manib⁹ facie: ⁊ ore loti ⁊ mūdis su mas h̄ sacm̄: tu et mulier eodem mō honestis vestib⁹ iduta ⁊ capite vellato: seorsū a viris cū filiab⁹ ce terisq3 puellis ⁊ famulab⁹ tuis ac cedas ad h̄ sacm̄: ⁊ tūc ꝓ hac re uerētia accedet tibi bona gīa vt d̄r Eccle. xxxij. Similit̄ vt dicit Au. ⁊ h̄r. i. q. i. iterrogo. Cauēdū ē ne q̄n scīssima eucharistia tibi admi nistrat̄ minimū qd ex ea cadat in terrā q2 in q̄lib3 p̄ticula hostie cor pus xp̄i totū ꝯsistit: ⁊ tō api os: ⁊ sumas illā hostiā cū ligua nec os eā masticare dēub⁹: s3 deuote trās glutias illā. Postea cū vino qd̄ ti bi datur laua diligēter os tuū: vt si q̄ ps remāserit in palato descēdat per illā lotionē. Nec sicut vtilita te erit si pueri ac puelle a qnquen nio. s. ad h̄ ꝯspiciēda ⁊ ꝯtēplāda ducātur: vt i puellari etate: discāt qd̄ in ꝓuecta facē debēt: Tertia re uerētia d̄r subsequēs. quā h̄re de bem⁹ p⁹ coionē: vbi no. i. q̄ nō cō uenit q̄ stati p⁹ coionē: hō sumat cōes cibos: q2 d3 eē aliq̄ mora iter sūptionē hui⁹ sacri: ⁊ reliquoꝝ ci boꝝ in quo spacio faciēda est aliq̄ oro: dn̄do gr̄as deo: q tāta benigni tate nobis ꝯdescēdere dignat⁹ ē: q̄ icorporari: ⁊ vniri se nobis volu it. Ad h̄ facit. c. trib⁹. de ꝯse. di. ij. vbi dixit. Qd̄ si mane: dn̄ica por tio edit̄: vsq3 ad terā ieiunēt: q eā ꝯsumpserunt: ⁊ si in tertia vel. iiij. ceperūt ieiunent vsq3 ad vesperas Istud tn̄ decretū: sm̄ doc. h̄uit lo cū in p̄mitiua ecclia: q2 pauci inue niebant̄ sacerdotes: ⁊ raro celebra bāt. Nūc aūt est dei derogatū: per ꝯ̄riā ꝯsuetudinē: q2 īueniūt̄ mul ti sacerdotes sepe celebrantes.

¶ S3 nota q̄ si ob reuerētiā sacri hō p̄ aliqd̄ spatiū d3 abstinē a ci bis coib⁹ multo magis a fabulis vanitatib⁹ ⁊ aliis iutilib⁹ occupa tiōib⁹. S3 multo magis a peccatī ⁊ scelerib⁹. S3 heu qd dicā: mul te ꝑsone īueniūt̄ q̄ cōicare statutī tēporib⁹ nullaten⁹ obmitterēt: ⁊ tn̄ a ꝯsuetī culpis et grauiorib⁹ n̄ ces sant. Nōne eēt ꝯ̄ hōestatē: ⁊ ꝯ̄ mo rē ciuilē: si aliquē nobilē in domū tuā acceptares: ⁊ postea ibidē ei iniu riā p̄starēs seu cū ꝯfusiōe expella-

tes? Certe sicut vt di. in. c. quẽad modũ de iure iur. Turpius eijcit ꝙ̃ nõ suscipit hospes. Tales sũt simi les populo iudeoꝝ qui cũ oliuaꝝ. ⁊ arboꝝ ramis in hierusalẽ dñs su sceperũt. Sꝫ vix pauc elapsis die bus idẽ eijciẽtes ꝯtumeliosẽ i cru ce crudelit affixerũt. Siĺes ẽt sũ iu deꝫ q postꝗ̃ cũ xp̃o cenauit ipꝫ su is pdidit inimicis. Cõsulo ergo oi bus ꝙ post cõioinẽ ob reuerẽtiã sa cri abstineãt non solũ a peccatis: sꝫ ẽt a licitis: vt i pria reuerẽtia dixi: ⁊ sic erit aia cõicãtis ꝯueniẽs sinus xp̃i. Vñ Ambr. in ẜmone quẽ legi mus in octaua ephie. Sinus ingt in quo xp̃s regescit nõ corpis gremio ꝑparat: nõ vestimẽtoꝝ ambitõe cõ ponit ꝫ celestiũ ṽtutũ opatõe col ligit. Ibi sinus xp̃i ẽ vbi hitaculũ ẽ diuini. Ibi reclinat caput suũ: vbi domiciliũ inuenietcelestiũ ꝑcepto rũ. Nã iõ peccatorib⁹ dic. Vulpes foueas hñt ⁊ volucres celi nidos filius ãt hois non hꝫ vbi caput suũ reclinet ħ ille. Obẜua igr mãdata dei ⁊ sic xp̃s i pectore tuo ꝯẜuabis

¶ Sexta ꝑpatõ dr feruida deuotio

¶ Et septia discreta ꝑmeditatio ꝺ gbus videbim⁹ in sequenti sermo ne. Benedictus deus Amen.

¶ Feria q̃rta in cena dñi: de ẽen tia ⁊ excellẽtia ⁊ reuerẽtia sacratis simi corporis domini nostri Jesu christi. Sermo eiusdem. lxxij.

Hoc. n. sentite in vobis ⁊c. Quia in hoc sacra tissimo tpe institutuꝫ ⁊ ordinatũ ẽ a sacro sctã romana eccle. mr̃e vniuersali om niũ fideliũ: ꝙ ibi sumã ⁊ ineffabi le ⁊ diuinũ sacrꝫ corporis xp̃i. Jdõ ꝯueniẽs ⁊ rõnabile ẽ: ꝙ ẽt eodem tpe de ipso aliqd tractem⁹: vt ipsi xp̃iani sciãt qd sit istud cõicare. q dẽ faciũt: vel facẽ obligant. Hoc igr facẽ itẽdẽs ci tria mysteria ꝺ ipo hodie ꝯtẽplabimur: vt nr̃i moris ẽ

¶ Primũ de sui qditate ⁊ ẽentia

¶ Secundum de sui dignitate ⁊ excellentia.

¶ Tertium de sui honorabilitate ⁊ reuerentia.

¶ Quantũ ad p̃mũ: peto qd sit in hoc sacro altaris quod adoram⁹: ⁊ deo quottidie offertur p man⁹ sa cerdotuꝫ ⁊ de mãdato eccle. qlibꝫ sumere. tenet: ad qꝺ rñdmr. Qꝺ vt dic melodiosus rõan⁹ btũs gre go. papa in omelia pascali: ⁊ hr̃ de ꝯse. di. ij. Quid sit i fine. Jn hoc sacro: aliud ẽ qꝺ cernit: aliꝺ ẽ qꝺ credit. Vñ si diligẽter ꝯsideram⁹ illud idẽ qꝺ sẽsus nr̃i exteriores p cipiũt ⁊ sẽtiũt in hostia ⁊ vino añ ꝯsecrationẽ sentiũt ⁊ pcipiũt post cõsecrationẽ. Gust⁹. n. sentit post ꝯsecrationẽ illũ saporẽ quẽ hẽbat hostia ⁊ vinũ añ ꝯsecrationẽ. Si militer odorat⁹ eũdẽ odorẽ quẽ sẽ tit in vtroqꝫ añ ꝯsecrationẽ sẽtit: ⁊ post eã tact⁹ ẽt easdẽ tãgibiles q̃li tates: similiter ⁊ audit⁹ sonũ quem audiret si hostia frãgeret: vel vinũ spargeret añ ꝯsecrationẽ: eũdẽ au diret ẽt p⁹ ꝯsecrationẽ. Et sic pꝫ ꝙ in hoc sacro nihil pcipit corpis xp̃i a nr̃is sẽsib⁹: ꝫ tm̃ accñtia pãis ⁊ vini. Tñ aliud ẽ qꝺ credit: vel qꝺ credi dꝫ. Quid ãt credẽ debem⁹? qd sit sub illis accñtib⁹. Nũqd sb stãtia pãis ⁊ vini? Certe nõ. Non

eniȝ ē ibi amplius pāis neqȝ vinuȝ. Quid ergo? Audi Ambr. in li. de sacris dicētē. In hoc diuinissimo ꝛ ineffabili sacro sūt illa q̄ fuerūt in vtero gloriose vginis q̄n mr̄ dei dignissima effecta ē. In vtero ēt il lo vginali q̄n ꝯcepit filiū dei fuerūt quattuor: vt ponit Ansel. de conceptu virginali.

¶ Primo nāqȝ fuit ibi caro xpi a spū sācto formata de purissimis sā guinibus ipsius gloriosissime vginis.

¶ Scd̄o fuit sāguis xpi q2 in nul lo corpe potest itroduci aia nisi fue rit dispositū p sanguinē sufficiētē.

¶ Tertio fuit anima xpi ex nihilo creata ꝛ introducta atqȝ infusa in corpus eius.

¶ Quarto fuit ibi diuinitas vbi. i. scd̄a psōa beatissime trinitatis sup positū vtriusqȝ nāe dine. s. ꝛ hūa ne. Vn̄ ppt̄ hoc ipsa ē .i. mr̄ dei f3 Hyero. in s̄mone de assum ptione virginis.

¶ In hoc igit̄ sacro sūt eadē q̄ttu or f3 Amb. Vn̄ in hostia ꝯsecrata ē corpus xpi ex vi vboꝝ ꝯsecrationis q̄ faciūt mētionē de corpore. Tātā eni viȝ ꝛ effacatiā posuit deus in v bis platis a sacerdote f3 debitū ritū eccle. q subito p⁹ ꝓlationē ipsoꝝ: illa substātia panis conuertitur in substantiam corporis christi.

¶ Scd̄o ē ibi sāguis per imedia tā ꝯcomitātiaȝ. Corpus .n. q i hoc sacro ē nō mortuū: s3 viuū ē. Vn̄ si eēt mortuū diceret cadauer ꝛ nō corpus: ꝛ ꝯñter si viuit h3 sāguineȝ q2 sāguis imediate dispōit ad vitā

¶ Tertio i hoc sacro ē aia xpi ꝓ pinquā ꝯcomitātiā. Aia nāqȝ ē q̄ corpus viuificat: vt dic̄ Ari. ij. de aia q2 l3 aia nō viuificet corpus nisi me diāte sāg. tn̄ ptinet ad eādē nāȝ: ꝛ iō ꝯcomitat̄ ipȝ ꝓpinquo.

¶ Quarto ē ibi diuinitas vbi. Q2 vt dic̄ Damas. qd̄ semel assūpsit nūqȝ dimisit. Et itelligit̄ de prib⁹ eēntialib⁹ q̄ sūt corpus ꝛ aia. Cū igit̄ h̄ sit vtriusqȝ seq̄t̄ q sit ꝛ ipa diuinitas

¶ In vino ēt ꝯsecrato sūt eadē q̄t tuor: neqȝ pl⁹ neqȝ min⁹. Est. n. ibi sāguis xpi ex vtute vboꝝ ꝯsecratio nis q̄ de sāguine faciūt mētioneȝ. Nā vt deū ē tātā vtutē dedit de⁹ ipsis vbis platis a sacerdote f3 ritū eccle. ordinatū cū intētione ꝯsecrā di: q substantia vini trāsubstantia tur: ꝛ conuertitur in sanguinē xpi.

¶ Scd̄o est corpus xpi ex concōitā tia imediata. Corpus. n. ē receptacu lum sāguinis imediatū. Vn̄ si san guis esset extra ꝓpriū corpus non sanguis sed cruor diceretur.

¶ Tertio ē ibi aia christi ex ꝯcōi tātia ꝓpinq̄: q2 vbi ē corpus disposi tum per sanguinem sufficientem ibi est ꝛ anima eius.

¶ Quarto est ibi diuinitas vbi p rationem superius assignatam.

¶ Concludēdo ergo dicam⁹ quā do petit̄ qd sit in hoc sacro q est ipe iesus xps fili⁹ dei: ꝛ fili⁹ glorio se vginis pfect⁹ de⁹ ꝛ pfect⁹ hō inte gre ꝛ absqȝ diminutione aliq̄ ibi. sūt caput frons oculi supcilia nas⁹ ꝛ os aures man⁹ pedes oēs sēsus interiores ꝛ exteriores: omnia mē bra interiora ꝛ extiora. Ibi sāguis ꝛ ceteri hūores: ꝛ intestina seu p tes intrinsece xpi. Ibi intellect⁹ vo lūtas memoria ꝛ cetere potētie aīe

me xpi. Ibi tota ei⁹ diuinitas potẽtia sapiẽtia ⁊ cetera attributa. Hãc ɔclusionẽ tenẽt theolo. pñcĩpes. s. Tho. Ricar. Bona. ⁊ Pe. de ta rã. ⁊ ipse magr̃ sententiaꝝ in. iiij. di. xj. Et Innocẽti⁹ in tractatu suo de officio misse parte. iij. c. xvj. ⁊ xvij ⁊ Ugo li. ij. de sacramẽ. parte. viij. c. ix. Eãdẽ ɔclusionẽ hẽtis vos do mini canõ. iste in. c. singuli ⁊ in. c. nec moyses ⁊ in. c. nec sacro. ⁊ in. c. vbi pars: ⁊ in. c. q: corp⁹ de ɔse. di. ij. extra de su. tri. ⁊ fi. ca. c. firmiter §. vna võ: ⁊ in. cle. si dñuꝫ. de reli g. ⁊ re. sã. Hãc eãdẽ ɔclusionem hẽm⁹ a glorioso hyer. in suo testõ di. O nobile ɔuiuiũ in quo sub pa nis ⁊ vini spẽ tot⁹ iesus xps deus ⁊ hõ sumit: ⁊ ita tot⁹ in pãis spẽ ⁊ q̃libet ei⁹ particula ⁊ in vini spẽ: ⁊ in q̃libꝫ gutta sic in pãis ⁊ vini spẽ simul. Hãc ɔclusionẽ docuit xps ẜm Franci. de maronis in euangelio qñ dixit Jo. vj. Ego sũ panis viu⁹ q de celo descendi: Per hoc eniꝫ ꝙ dicit pãis intelligit corpus seu carnẽ suã q̃ est vere cib⁹ vt ibi dẽ dic. Sic pãis ẽ pncipalis cib⁹ corporis. Per hoc ꝙ dic viu⁹ dat intelligẽ aĩmã per quã corp⁹ viuificat: ⁊ ɔñter sãguinẽ: q: vt dictuꝫ ẽ nõ viuificat corp⁹ ab anima nisi fuerit sufficiẽte sãguine dispositũ. Per hoc ãt ꝙ dic q de celo descẽdi innuit in hoc sacro eẽ diuinitatẽ pris. Immo dicũt theo. vbi. s. Qõ sic in q̃libꝫ particula hostie ⁊ vini ẽ tot⁹ xps. Ita in q̃libet particula ẽ tota q̃ntitas ei⁹. Ita q: xpus in hoc sacro ẽ ita magn⁹ lõg⁹ lat⁹ ⁊ pfũdus: sic in celo. Rõ ẽ: q: corpus xpi in hoc sacro ẽ corp⁹ orgãicũ ⁊ viuẽs corpus aũt organicum ⁊ viuens nõ põt esse sine q̃ntitate. Nõ tñ q̃ntitas ipa corporis xpi circũscribit a q̃ntitate spẽi panis vel vini sꝫ ẽ ibi per ɔcõitãtiã: sic anima ⁊ alia. Mirabilia certe sũt q̃ excedũtqꝫ facultatẽ lũis nãlis. Tñ vt dr̃ in hymno. Et si sẽsus defic. s. ad ea q̃ dcã sũt ad fir. cor. sincc. sola fid. suffic. Ex ista ɔclusione correlarie eliciunt q̃tuor documenta ẜm franciscũ de maro. in tractatu quem facit de sacramẽto.

¶ Primũ est in anima fidelis qñ adoras hoc sacrꝫ ad illõ qõ credis ñ ãt ad illõ qõ cernis dirige itẽtionẽ tuã: nã illõ qõ sẽtis ẽ acciñs panis ⁊ vini qõ nulla adoratiõe ẽ dignũ. Illõ ãt ꝙ credis ẽ xpus qui adoratõe latẽ dign⁹ ẽ rõne diuinitatis. Si tñ aliq̃ persona simplex dirigere intẽtionem suã ad fidem ecclesie non erraret.

¶ Scdꝫ documẽtũ ẽ. lꝫ pprijs sẽsibus non percipiat christ⁹ in hoc sacro non tñ errãt neqꝫ mẽtiunt fideles dicẽtes se vidisse christũ vel sũpsisse. Rõ ẽ q: quotiẽscunqꝫ v̇ba nr̃a pñt verificari eo mõ quo verificat diuina scriptura non sũt mẽdatia. Sꝫ in scriptura hẽtur. s. Exo. iij. Qõ moyses vidẽs rubuꝫ cõburi: ⁊ non ɔsumi dixit se vidisse deũ qui assistebat illi rubo. Ita pariformiter cũ xps assistat spẽb⁹ q̃ in hoc sacro cernunt sẽtiẽtes seu vidẽtes spẽs ⁊ acciñtia ipsa nõ errãt neqꝫ mẽtiunt: si dicãt se vidisse ⁊ sumpsisse christum.

¶ Tertiũ documẽtũ ẽ: lꝫ ẜꝫ istitutõ

nem eccle. sacerdotes cōicent sub spē panis ꝛ vini nō sacerdotes aūt sub spē pāis tm̄. Non tñ ē credē dū ꝙ pl⁹ seu maioꝛē ptē xpi sūat sa cerdos ꝗ̄ n̄ sacerdos. Nā si bñ me misti dixim⁹ superi⁹ ꝙ in hostia cō secrata ē tot⁹ xp̄s ꝛ ꝯñter sumēs il lā sumit corp⁹ ꝛ sāguinē ꝛ animā ꝛ diuinitatē ei⁹ ꝛ non pl⁹ sumit sa cerdos nisi ista q̄ttuoꝛ. Sed h̄ or dinatio facta ē ad euitandū multa scādala q̄ interueniebāt in eccle. ꝓ mittua qñ hoc sacr̄ȝ ministrabaꝛ populo sub spē vini. Fūdebaꝛ.n. ꝛ fuit rarionabilis institutio. Nec illū detrimētū sequiꝛ ex hoc ipsis non sacerdotib⁹ cū sumāt totū xp̄ȝ sicut ꝛ sacerdotes vt dictum est.

¶ Quartū documentū ē Tho. in iiij. di. ix. ar. ij. dubio. vj. i risione ad fm ar. Et hr̄ de cele. mi. in. c. In nomine qui adorat hostiā pa nē. s. ꝛ vinum dȝ eā adoꝛare cum ꝯdictione si ē ꝯsecrata. Non tñ oȝ ꝙ h̄ ꝯditio sēper sit actu explicita. ȝ suffic̄ si habita tenet illā. Vñ nō peccat sic adorās hostiā non ꝯse cratā: qꝛ non adorat purā creaturā ȝ xp̄ȝ ꝑȝ intētionē. Sacerdos aūt ꝗ̄ tū in se ē facit populū idolatrare: qꝛ offert ei creaturam. Et sic patet pꝛimum misterium.

¶ Scd̄m misteriū ē: de ei⁹ digni tate ꝛ excellētia q̄ q̄ta sit pȝ ex di ctis. Qꝛ vt dꝛ in. c. nihil de ꝯse. di. ij. Nihil in sacrificiis mai⁹ eē po test: ꝗ̄ corp⁹ ꝛ sāguis xp̄i nec vlla oblatio hac potior ē: ȝ oēm exce dit q̄ pura ꝯsciētia dño offerēda ē ꝛ puramēte sumēda: ꝛ ab omnib⁹ venerāda. Et sic potioꝛ ē ceteri ita

potius excoli: ꝛ venerari dȝ h̄ illeꝑ nō ꝑȝ Frāci. de may. ꝙ vltra hoc in hoc sacr̄o sūt q̄ttuoꝛ q̄ reddūt ip̄ȝ dignissimū ꝛ excellentissimum.

¶ Pꝛio nāqȝ sī ibi multi ꝑncipes ꝑñtes celestes: sȝ angeli dei: qd̄ et hr̄ a Grego. i omel. pascali: ꝛ i. iiij. dyalo. circa fi. ꝛ i. c. qd sit ꝯ cō. di. ij. ꝛ magr̄ i. iiij. di. xj. Quis igr̄ fi deliū hr̄e possit dubiū i ip̄a imola tiōis hoꝛa āgeloꝝ choꝛos adesse? q̄si dicat nullus. Et certe sic̄ multi barōes ꝛ nobiles cōitanꝛ reges ꝛ i patores qñ pegrinanꝛ vel vadūt ꝯ vno loco ad aliū: ita credēdū ē ꝙ ip̄i āgeli dei assotiēt xp̄ȝ veniēte ꝯ celo ad altare. ¶ Scd̄ȝ qd̄ signifi cat. istō sacr̄ȝ ē qꝛ ibi sūt in societa te xp̄i oēs sci ꝛ scē i v̄ginitate vsqȝ ad moꝛtē ꝑseuerātes. Ip̄is nāqȝ h̄ ꝯcessū ē ꝑuilegiū: ꝙ semp sequnꝛ xp̄ȝ quocūqȝ ierit. Vñ eccle. i hym no v̄ginū dicit xp̄o. Quocūqȝ pg. v̄gi. sequitur. ꝛ Apoc. xiiij. hij sī qui cū mulierib⁹ n̄ sī coinquinati: v bi. n. sī ꝛ se ag. quo ierit. ¶ Tertiū pp ꝙ istō sacr̄ȝ valde dignificaꝛ ex p̄ñtia glorioſe regine celoꝝ v̄gis marie. Qꝛ si alie v̄gies hñt ex ꝑuilegio so ciādi xp̄ȝ: ꝗ̄to magis ip̄a q̄ ē ꝑnu ceria oiuȝ v̄ginū? Ip̄a ergo venit cū filio suo ꝛ assistit huic sacr̄o. h̄ tria q̄ dcā sī si bñ ꝯsiderēꝛ ad ma ximā reuerētiā ac deuotōeȝ dēberēt nos icitare. Nā videm⁹ q̄tā reue rētiā faciūt xp̄iani coꝛpib⁹ ꝛ relqīs sāctoꝝ. Peregrināṫur nōnulli cū maria deuotiōe ad visitādū limia apostoloꝝ: qdā vsqȝ i mōte synai: ad visitādū reliqas sācte catheri ne. Quidā ad vidēdū velū vel cīa

galū beatissime ṽgis. Similiter si diceret q̃ in illo loco eēt vn⁹ āgelus oēs currerēt ad vidēdū eū si visibilis eēt: illūq̄z locū ꝓ valde digno tenerēt. O xp̄iani mei sciatꝫ q̃ ĩ hoc altissimo sacr̃o: sſt oĩa ꝑdicta ꝑp rōnes assignatas. Nec vꝫ ꝯña. nō video ergo nō sit: q: nec aiaz tuaz video ĩ cōpe tuo: ꝛ tñ ē. Accede ergo ad ipꝫ sacrꝫ cū maria deuotōne. Recōmēdate scis associātib⁹ xp̄ꝫ. Roga ipaz gloriosā ṽginē qc qd vis nō dubites: q: cū ipa sit ibi audit vocē tuā nouit ꝛ ỏsideriū tuum. ¶ Quartū qḋ istḋ sacrꝫ excellificat ꝛ marie dignificat est p̄ñtia ipsi⁹ dei: ꝛ creatoris n̄ri ꝛ saluatoris iesu xp̄i. Nā cū h̄ sit corp⁹ ꝛ aĩa xp̄i ꝛ h̄ duo postq̄z fuerūt semel assūpta nūq̄z fuerūt dimissa vt. s̄. dcm̄ ē: seq̄r q̃ ēt de⁹ sit h̄. Et nō solū ꝑsona filij dei q h̄is ē ꝑ ꝯcomitātiā vt dcm̄ ē. Sꝫ ēt ipse pr̄ ꝛ sp̄us sāctus sſt h̄ ꝑ mirabilē ꝛ ineffabilē ṽtutē ꝛ effectū. Hec āt trāsubstātiatio pāis ꝛ vini in carnē ꝛ sāguinē xp̄i cū nō fiat successiue sꝫ in instāti: vt dicūt Doc. in. iiij. di. xj. nō pōt fieri ṽtute nāe: sꝫ dei. Oia āt opa trinitatis ab extra sſt indiuisa: vt vult Aug. in. v. ḋ trinitate: ꝛ de ꝯse. di. iij. c. vltio. ꝛ. xxv iij. q. j. sic. n. Jō ratione talis opationis admirabilis possum⁹ dicē q̃ ibi sit p̄ñs tota btissima trinitas quodā singulī ꝛ ineffabilī mō. Ex qb⁹ ꝯcludit̄ q̃ istud sacrꝫ ē excellētissimū dignissimuꝫ imo diuinissimū. ¶ Tertiū misteriū ē ḋ hui⁹ sacri honorabilitate ꝛ reuerētia. ꝛ seq̄r ex ꝑmissis. null⁹. n. sāe mētꝫ credēs q̄ dcā si alii diceret q̄z q̃ hoc sacrꝫ ē oĩ reuerētia ꝛ honore dignissimū. iō bñ dic̄. s̄. alle. dcm̄. Nihil de cō. di. ij. Qḋ h̄ oblatio ē ab oīb⁹ venerāda: ꝛ sic potior ē ceteris: ita poti⁹ excolli ꝛ venerari dꝫ. Ut āt sciatꝫ oēs q̄li ꝛ qñ hoc sacrꝫ honorare ḋbeatis diligēter aduertite q̄ dicaꝫ. Dico q̃ hoc sacrꝫ venerari debemus. ¶ Pmo in ei⁹ ꝯfectōe seu ꝯsecratōe. ¶ Secūdo ĩ ei⁹ ꝯseruatōe. ¶ Tertio ĩ ei⁹ deportatōe. ¶ Quarto ĩ ei⁹ sūptione. ¶ Pmo ĩ ei⁹ ꝯsecratōe: sacerdos. n. ꝯsecrās dꝫ eē mūd⁹ ab omni pcō nedū graui ꝛ mortali: sꝫ etiā leui ꝛ veniali. Et hoc innuit̄ vt dic̄ Dyoni. ĩ lotōe digitorum ĩ altari. ꝑus. n. ĩ sacristia lauat man⁹ suas si forte grauib⁹ sordib⁹ imūde fuerūt postea ĩ altari lauat digitos seu extremas partes digitorum ad innuēdū: q̃ sic lauat extrēas ptes corpis q̄ si digiti ita dꝫ lauare ꝯsciaꝫ a peccatis venialib⁹ q̄ si leuia respectu mortaliū. Duplici aūt rōne dꝫ eē mūd⁹ sacerdos qñ celebrat. ¶ Pmo ꝓpi cōsecrationē. ¶ Scđo ꝓpi cōionē Debꝫ. n. ꝛ ꝯsecrare ꝛ sumē corpus xp̄i. Ve vi⁹ igit̄ vi⁹ illi sacerdoti q presumit celebrare ĩ pcō mortalī q: sic celebrādo ꝯmittit duo peccata mortalia. Unū q: cōicat: alterū q: ꝯsecrat. Et ꝑꝫ Frāc. de may. maius pcm̄ ē ꝯsecrare corp⁹ xp̄i ĩ peccato mortali q̄z ipsū sumē ĩ peccato mortali. Rō ē. Q: q̄zto maior ē dignitas: tāto maior ē irreuerētia. Cuꝫ ergo dign⁹ sit ꝯsecrare q̄z sumē maiorē irreuerentiā cōitit indigne ꝯsecrādo q̄z idigne sumendo ꝛ p̄ñr magis peccat. Et sic pꝫ q̃ ex

pte ꝯsecrāsꝫ hoc sacꝫ dꝫ honorari in eiꝰ ꝯsecratiōe. ¶ Scḋo quo ad locū. Non.n.dꝫ ꝯsecrari vel celebrari: nisi i locis ab epō ꝯsecratis: vt hꝫ de ꝯse.di.j.sic non alij ⁊.c. missarū: ⁊.c.h ergo: ⁊.c.nullꝰ. Altare igiꝫ vbi celebraꝫ. saltē dꝫ esse ꝯsecratū ēt ꝙ eccle.nō sit ꝯsecrata vel ad minꝰ dꝫ hꝛi altare ꝑuuꝫ qḋ dꝛ viaticū: i quo ꝯcediꝫ epis ⁊ eorū superiorıbꝰ. itinē celebrare: ⁊ celebrari facē vbiqꝫ vt in.c.qm̄ ꝺ ꝑuileg.c.vj. Idē ꝯcediꝫ ꝑdicatoribus ⁊ minoribꝰ sine ꝑiudicio tn̄ parochialis eccle. vt extra codē.c.

Nō tn̄ lꝫ celebrari in mari vel in flūinibꝰ ne nutāte naui fiat sanguis effusio vel sacramti ꝯmotio. ¶ Tertio dꝫ honorari ꝗ̃tū ad vestes ⁊ ꝑamēta: qꝛ nullꝰ dꝫ celebrare absqꝫ ꝑamētꝭ ordinatꝭ ab eccle. ꝗ̄ debēt eē bn̄dicta ⁊ honesta. Vt ꝺ ꝯse.di.i. vestimēta. Pale siue tobalee debēt eē linee. Vt de con.di. i. Omniū ⁊ ad minꝰ due ꝫ pet. de palu. vt rn̄deātꝭ linteamībꝰ qbꝰ iuolutū fuit corpꝰ iesu xp̄i. Corpale ēt sup qḋ poniꝫ corpꝰ xp̄i dꝫ eē lineū vt codeꝫ.c.omniū. Et hec oia paramēta tobalee corpalia debēt esse mūda. Vt extra. de custo. eucharistie.c.ij. Precipimꝰ inqt vt oratoria vasa corpalia mūda ⁊ nitida cō seruēꝫ. Nimis.n. videꝫ absurdū in sacris sordes neglıgē ꝗ̄ decerēt: eē in ꝓphanis. Si ergo aliquotiens indigēt lotiōe debēt lauari ꝑ diaconos ⁊ hūiles mistros: ⁊ i pelui noua nullo alio vsui deputata. vt i.c. nemo. de ꝯse.di.iiij. Nec alijs huiusmodi corpalia tāgē lꝫ: ēt si ex ꝺuotiōe vellēt lauare. Vt in.c. sacratas.xxiij.di. dicit tn̄ Ant. Are.flo. ꝙ vbi ē ꝯsuetudo ꝙ moniales lauēt corpalia: ꝙ talis ꝯsuetudo excusat. A fortiori de alijs vestibꝰ sacratis. Et ꝙ dictū ē de corpalibꝰ ⁊ tobaleis.s.ꝙ debeāt teneri mūda. Ideꝫ dico de calicibꝰ ampulis: ⁊ hmōi ꝑtinētibꝰ ad ꝯfectionē hmōi sacri. Sꝫ heu heu heu qd dicā? Tāta negligētia ē circa cultū diuinū: ꝙ ē qd mirū. Tenēt aliq tobaleas ceterasqꝫ vestes, ꝑamēta ac corpalia ita sordida nigra ⁊ grossa ꝙ ē ꝗ̄dā nausea. Hūt calicē i labijs rubigī nosū āpulas imūdas hostiā offerūt nigraꝫ vel maculatā: ⁊ vinum marcidū aquā de muffa lutosā: ⁊ multotiēs reseruatā in eadē āpula ꝑ plures dies: ita ꝙ ē ꝗ̄dā stōacatio sic celebrare potꝰ ꝗ̃ deuotio. Imo qḋ deteriꝰ ē: aliq de tobaleis altaris: faciūt sibi tobaleas mense tergūt sibi manꝰ ⁊ os cū eis: qḋ vere valde absurdū ē. Et vēiet super illos maledictio illa ꝗ̃ ꝑcaꝫ hiere. c.xl. Maledictꝰ hō.q opꝰ dei faciꝫ negligenꝫ. Ha pr̄es sacerdotes attēdatꝭ dignitatē ⁊ excellētiā hꝰ sacri ⁊ ad illḋ ꝯsecrādū reuerētissime accedatꝭ. Et vos nobiles ciues ⁊ deuoti facultatibꝰ vr̄is date opaꝫ: vt eccle. vr̄e pochiales: ⁊ alie hēant ꝺbita ornamēta: ⁊ marie i hijs ꝗ̄ ꝑtinēt ad ꝯfectionē hꝰ sacri. Vos mulieres deuote date tobaleas ꝓ altaribꝰ ⁊ telā lineā ꝑciosā si ꝗ̃ hēt: vt ide fiāt copralia ꝗ̄ sī litheamia xp̄i Date farinā mūdissimā vn̄ possint fieri hostie ꝯsecrāde. Vinū optimū vn̄ fiat sacrificiū. Hec oia elicium̄ꝫ

ab inocētio i tractatu de offō miſ- ſe ꝑte.ij.c.xxiiij. Similiī ēt offeraꝗ cereos ꝛ alias cādelas: vt i miſſas ardeāt. Qꝛ vt hꝛ in.c.vltio ō cele. miſ.ſine lūine celebrare nō lꝫ: Offeratſ ēt icēſū ꝛ ſimilia ſpectātia ad hoc ſacrꝫ: qꝛ taliſ oblatio erit act⁹ latrie ꝛ ꝯñr magis meritoꝛ⁹: ꝙ ſi offereꝛ tātūdē ad pias cāo. Nō ē ēt ꝯueniēs ꝙ vir vxoꝛat⁹ ſuiat ſa cerdoti celebrāti. Ná leuitici.xxv. dꝛ. Si hō fuerit nocturno ſomnio polut⁹ egrediaꝛ ex̄ caſtra ꝛ ñ reuer taꝛ vſqꝫ veſpā. A fortiori ſi ápleꝫu ꝯiugali vſus ē nō dꝫ ꝑſumē ad herē altari. Si tñ ali⁹ ꝙ vxoꝛat⁹ ñ eēt ibi: vel ſi eēt neſciretqꝫ ſuire eꝗ bñ nihil ꝯueit ꝙ vxoꝛat⁹ ſuiat cū timore ꝛ reuerētia. ¶ Scōo dꝫ ho norari idē ſacꝫ i ei⁹ ꝯſuatiōe. Dꝛ .n.i.c.ꝑſ byt de ꝯſe.di.ij. Qō ne aliqs ſine cōione moꝛiaꝛ dꝫ ꝑſ byt hēe patā euchariſtiā: vt poſſit cōica re quēlibꝫ ifirmū cōione idigētē. Iſte ergo loc⁹ vbi ꝯſuaꝛ ꝛ colloca tur hoc ſacꝫ dꝫ eē eminēs: ꝛ ſub cuſtodia clauiū: vt man⁹ temeraria aliqd ihoneſti nō ꝑſumat: ꝛ cū lā pade accēſa. ſp aſtāte. Et ō cuſto. euchariſtie Statuim⁹. Dꝫ ēt ſacer dos mutare h⁹ ꝑticulas ne attingā tur ipe ſacratiſſime ſpēs ab aliquo aiali vel ōmie: ꝛ ſi ꝯ̄ fecerit dꝫ pu niri: vt i.c.q bñ de ꝯſe.di.ij. Et ſi tu ꝑſōa deuota obtuler] oleū: quo lápas accēſa corá ſacro poſſit ꝯſer uari ſeu nutriri: maximū erit meri tū tuū: qꝛ vt dcm̄ ē facies actū la trie.i.ptinētē ad cultū diuinū. Si vos ēt oēs obtuleritiſ pecunias: vt tabernaculū ſiue vas vbi ꝯſeruaꝛ coꝛp⁹ xꝑi ſit ꝑcioſū ꝛ ornatū: auro vel argēto vel lapidib⁹ ꝑcioſis ma gnū erit meritū vꝫ. qꝛ vt dꝛ pꝛio Re.ij. Qui honorabit me gloꝛifi cabo eū: q āt ꝯtēnūt me erūt igno biles. Sꝫ heu qd dicā? Corā regi bus ꝛ ꝑncipib⁹ tꝑalib⁹ poꝛtanꝛ va ſa ꝑcioſiſſima: ꝛ coꝛp⁹ xꝑi ꝯſeruaꝛ i vaſe ſtagneo ereo vel ligneo. Et multi defferūt camiſias ſubtiliſſi mas: ꝛ cū reuerētia ēt femoꝛalia ō tela ſubtiliſſima: ꝛ coꝛpalia ſi groſ ſa. foꝛſi ō caneuazo. Et iō el mūdo va male. Qñ viſitāt ꝑlati ſubditos ſuos h̄ oia diligēt(igrē debent vt puniāt negligētel. ¶ Tertio dꝫ ho norari i ei⁹ ōpoꝛtatōe. Poꝛtaꝛ.n. hoc ſacꝫ vt ſcitiſ p ciuitatē in ꝓceſ ſiōe ſolēni q̄ fit i feſto eiuſdē: ꝛ ad ifirmas ꝑſonas idigētes cōione. Et tali tꝑe oēs nos debem⁹ ipꝫ ho norare ſi ſum⁹ veri xꝑiani aſſocian do eū. Nō videm⁹ hoc obſuari er ga ꝑncipes xꝑianos terrenos. Et vt ad hoc icitarenꝛ xꝑiani felic] re coꝛdatiōis. Martin⁹ papa.v. ꝯceſ ſit vice q̄libꝫ eis: q dū coꝛp⁹ dñicū cōicādis defferꝛ ifirmioꝛ illō cū in cēſo vel lūinari ꝑcedēdo vel ſeq̄n do veneraꝛ cētū dies de idulgen tia: q āt ſine lūinari.l. Sꝫ heu: oīs xꝑiana religio: ꝛ cult⁹ circa ſacra hodie videnꝛ neglecta: Aut ſacer dos hꝫ vnū clericū ſecū: qñ vadit ad cōicādū aliquos. O felix vꝛbs panoꝛmitana bñdicta ſis a dño in te vidi ritū ꝛ ꝯſuetudinē quādā cir ca hoc ꝙ velle ꝙ vbiqꝫ ſeruareꝛ. Qñ.n. aliqs ifirm⁹ dꝫ cōicare: fit certū ſignū cāpane: ꝛ oēs pochia ni ꝛ vicini ſciūt ꝙ pulſat ꝑpꝛ hoc

e sic q pñt ꝯueniūt ad eccle. vbi sit cerei cõgregati sũptib⁹ ipoꝝ ad hoc deputati: ⁊ sic incundo ⁊ redeundo: associant sacꝫ cū lumine ⁊ qui nõ pñt: sine lumine. Alicubi ēt hᵉ ista cõsuetudo: ꝙ qñ missa q̃ cãtaᷣ i eccle. catedrali ē i pũcto cõsecratiõis hᵘ sacᵗi: fit certū signū: cū cãpana: quo notificaᷣ oĩb⁹ ꝙ tūc eleuaᷣ corp⁹ xpi: ⁊ oẽs vbicūqꝫ sc iueniūt siue i platea siue i apotecis artificiū: siue i agris genib⁹ flexis adorãt dñꝫ. Et multi nobiles d̃scẽdũt de eq̃s ⁊ flectunt genua adorãtes xp̃m: ⁊ expectãt: quousqꝫ pulsetur tertiū signuꝫ quo pulsato surgũt. et lꝫ nõ videãt eū oculis corpis: tñ vident eū oculis mẽtis: ⁊ ipse dñs audit eos. Uos igiᷣ deuote psone faciatis similiᷣ ⁊ p tali reuerẽtia accedet vobis bona gr̃a. ¶ Quarto ⁊ vltimo debem⁹ honorare hoc sacramentū i ei⁹ sũptõe. Sumẽdo. s. ipsū reuerẽter: deuote. Et certe: si bñ cõsideras q̃ dixim⁹ pñti sᵐõe ꝙ dignū ⁊ excelsū sit hoc sacrm̃ cū maximo tremore ⁊ reuerentia ad ipm accedes. Quis .n. irreuerẽter stare p̃sumẽt corã ipatore vel papa? Certe nõ nisi isan⁹. A fortiori nec corã xp̃o q ē rex regū. Similiᷣ si cõsideras ꝙ maria fuit caritas xpi ad nos q se ip̃m in cibū nobis dare voluit: oĩno cor tuū hẽbit aliquã teneritudinẽ q̃ i lachrymas de facili resolueris. De h̃ loqᷣ cle. si dñm de reli. ⁊ ve. sũ. O iqt diuini amoris immensitas diuine pietatis superabundantia: diuine affluẽtia largitatis. Dedit .n. nobis oĩa ⁊ sup vniuersas terre creaturas contulit nobis dñiũ p̃ncipatũ. Et .s. ⁊ cū tã copiosa fuerit circa nos munificẽtia volẽs adhuc ipse i nobis suã exuberãtẽ caritatẽ p̃cipua liberalitate mõstrare seipsū nobis exhibuit. Et transcendẽs oẽs plenitudinẽ largitatꝭ oẽs modos dilectiõis excedẽs tribuit se i cibū hec ibi. Bñ ergo dixi ꝙ vna p̃patio quã hẽre d̃bem⁹ qñ cõicam⁹ ē feruida deuotio. Ipa nãqꝫ i opib⁹ spũalibus est sicut medulla in holocaustis: sine qua omnia holocausta sunt arrida ⁊ sicca. Unde sicut in carnib⁹ macrib⁹ q̃ assantur supaddiᷣ piguedo ⁊ guttati sup illas effũdiᷣ vt aliqd saporꝭ quo careant hẽant. sic ē d̃uotio i spũalib⁹ opib⁹ marie i sacra cõione. Est ãt d̃uotio sꝫ aliquos hõe volũtarꝭ feruor quẽ mẽs cohibẽ nõ valẽs certis iditijs manifestat. Qñ ergo dicis illud verbum domine nõ sum dignus sẽtis affectuose que dicis sẽtis indignitatem vilitatẽ miseriam ⁊ nihilitatẽ tuã. Ut intres. s. tu q es bẽignitas ifinita. sub tectuꝫ meũ. s. mihi cõicãdo. Sꝫ tñ dic v̄bo p ꝙ oĩa fcã st ⁊ sanabiᷣ aiamea p gr̃aꝫ ⁊ p gloriã. Hãc p̃patõeꝫ. s. feruidã d̃uotionẽ hẽre poterꝭ si oĩo ni vacaueris marie meditãdo dignitatẽ hᵘ sacᵗi ⁊ uiscerate caritatẽ xp̃i. quã nobis ondẽ dignat⁹ ē hoc sacꝫ istituẽdo. Et sic pꝫ. vj. ⁊ vij. p̃patõeᷣ q̃ dñr discreta p̃meditatio ⁊ feruida deuotio. q̃s nobis ipse ꝯcedat q pi⁹ ⁊ benign⁹ donator est atqꝫ donum. Et per omnia sit benedictus. Amen.

¶ Sermo .lxxiij. de passione bti cherubini spoletani.

Crucifixus est Jesus Jo. xix. Presens hec dies amara ⁊ dolorosa totaqz lachrymis ⁊ gemitibus plena: inuitat oēs fideles imo ⁊ infideles ad fletū atqz lamētum: offerēs ⁊ p̄ponēs q̄si p̄ntē dolorosam ⁊ amarissimā passionem ⁊ mortē filij dei dñi ⁊ saluatoris nr̄i Jesu xp̄i dilecti ⁊ vnici filij btē v̄ginis Marie. Cui⁹ cor erit ita durum ⁊ lapideum qd̄ nō tenerescat vidēdo totū mundū plāgere passionē dñi sui. Ecce īfernus celū ⁊ terra plāgit. Plangit infernus .i. sancti patres in limbo. Plāxerūt in figuris Adā mortē innocenter Abel. Abraaz cū lachrymis imolabat Isaac. Jacob multo tp̄e plāxit Joseph: Dauid mortem saul. xp̄i ⁊ regis: ⁊ filij sui Absolonis. Hiere. ix. c. di. Quis dabit ca. m. aquaz ⁊ oculis. m. fon. lachrymarū ⁊c. ⁊ fecit libr̄ lamētationū qui ēt legitur his trib⁹ noctib⁹ qui deberet mouere lapides ad plorādū plāgit celū sp̄ūale. i. sancti angeli. Isa. xxxiij. Angeli pacis qui scz in natiuitate cātauerunt. Gloria i excelsis deo ⁊ in terra pax ho. bo. v. amare flebunt. s. in passione: quorz etiā voces audite sunt vt in euāgelio nazareni oñdendo mira signa meroris. Nec mirz ꝙ ꝯ naturā suā angeli plorauerūt cū de⁹ ꝯ naturā sit passus. Item celū materiale: qz sol obscuratur q̄si plāgens aer tenebrat plangit terra qz tremuit ⁊ petre scindunt: ⁊ monumēta aperiūtur. Ideo Hyero. super Math. Dic creatura cōpatit xp̄o morienti sol obscuratur. Solus miser hō nō cōpatitur pro quo solo xp̄s patitur. Ibi discurre cū lachrymis ꝙ Jesus filius dei voluit pro me vēdi: vt me redimēt capi ⁊ ligari vt me soluēt ⁊ liberaret flagellari ⁊ vulnerari vt me sanaret crucifigi ⁊ mori vt me suscitaret: exprobrari ⁊ vituperari vt me glorificaret. O igitur īdurati ⁊ sepulti in pc̄is hodie aperiamini ⁊ ꝯfringamini. Plangit mater ecclesia viduata suo celesti spōso. Ideo induit nigris denudat altaria: nō pulsat cāpanas: ⁊ qz organū paradisi hodie dissipatū est. Plangūt apostoli oēs ⁊ discipuli ⁊ sancte mulieres Petrus p̄cipue ⁊ Joā. Sed super oēs flet mr̄ lachrymis irremediabilib⁹. Augu. Quis extimare pōt: q̄nta tristicia merore ⁊ dolore vulnerabatur maternuz cor: ⁊ vnici ⁊ naturalis quē tā caste ꝯcepit tā gaudiose peperit tā dulciter aluit. Uidit eū ligatum ⁊ soluere non potuit: vidit corpus vulneratū: ⁊ vulnera ligare nō potuit: vidit sanguinē in faciē fluere ⁊ abstergere nō potuit. Caput iclinatū qd̄ sustentare nō potuit. Supplicātē cū clamore valido ⁊ lachrimis. Hebre. v. ⁊ ꝯsolari nequibat. Audiuit dicere. Sitio ⁊ aquā ministrare nō potuit. O q̄ntus dolor occupauit cor v̄gineū. Treñ. ij. cui cōparabo te: aut cui assimilabo te virgo filia syon. Cui equabo te: ⁊ ꝯsolabor te filia hierusalez. Ma-

re

gna ē.n. velut mare ꝯtritio tua: qs medebit tui? Nō potuit dicē plus. Sicut nō potes mēsurare ꝛ numerare guttas maris: ita īpossibile nobis est cōprendere dolores. Marie. Hodie ploremus oēs cum ea ꝛ qui nō pōt multū saltē aliqs guttas lachrymaꝝ. Ecce vt dixi totus mūdus plorat pro cōpassione filij ꝛ matris. O deuoti ipsius v̄. associate vos illi i lachrymis. O xpiani oēs plorate: q: xps dn̄s noster est mortuus. O patres: o mres: q̄ genuistis filios: plorate filium dei ꝛ.b. v̄. hodie taꝫ male tractatū: O pastores: epi prelati plo. q: mortuus est pastor bonus: ꝛ eps a.n. O religiosi: vgines: ꝛ ꝯtinētes. plo. mortē regis ꝛ dn̄i vestri celestis: o ꝯiugati ꝛ ꝯiugate. plo. sponsuꝫ ecclesie xpꝫ. O ciues: artifices ꝛ mercatores. plo. regē ꝛ dn̄m paradisi. O rustici ꝛ agricole. plo. mortem xpi: qui est vitis vera arbor: bona: lignū vite: granum frumenti flos ois carnis. Oēs ergo hodie plangāt oēs nitant lachrymari oēs gemendo associent adoloratā mrem oēs cōpatiant dulcissimo dn̄o Jesu crucifixo: sicut docet Apost. ad Phili. ij. Hoc.n. sentite in vobis s. dolorē ꝛ amorē: qd ꝛ in xpo Jesu. q d. nolite q̄rere audire subtilia hodie: sed lachrymabilia. Nolite audire insensibiliter passionem boni nostri dn̄i: sicut hystoriam aut mortē alicuius psone incognite: ꝛ nihil ad vos ptinētes: sed cuꝫ illo dolore cum quo audiret a parentib⁹ mors vnici filij: vel a bono filio mors patris. Ipse.n. xps est pr̄ noster: vn̄ dicimur xpiani. Ipse fr̄ ꝛ caro nr̄a est. Ipse caput nostruꝫ ꝛ nos mēbra sua. Sentiam⁹ ictus ꝛ passiones quas spōte pro grādi amore nr̄i ptulit cum tanta patiētia ꝛ māsuetudine: nō p se q pctm̄ nō fecit: sed pro nobis ꝛ sordidis peccatis nostris: sicut nutrix bibit potionē amarā pro puero: ita inocens dn̄s mortuus est p pctōrib⁹. Ysay. liij. Propter scelus populi mei percussi eū: ꝛ ipse pctm̄ nihil attulit. Ipse aūt vulnerat⁹ est ppr̄ pctā nostra: attritus est ppter scelera nostra. Vere dolores nr̄os ipse tulit: ꝛ lan.n. ipse portauit: ꝛ quō pme Pe. ij. Pctā nostra ipse portauit in corpore suo super lignum. Ideo Ber. alloquit eū cū lachrymis di. O iesu dulcissime: vbi sūt tua scelera q̄ fecisti vbi praua opera que egisti: vbi homicidia: ꝛ obprobria vituperia que cōmisisti? Nulluꝫ certe inte reperio ꝛ tamē mortis sententia te adiudicatum inuenio: hec ille. ps. Que non rapui tunc exoluebā. Nos fecimus malum: ꝛ ipse tulit penaꝫ. Dic pctōr. Ego sū qui peccaui: ego qui iniq̄ egi. ij. Reg. vl. Si igitur mēbrum xpi es: cōpatere capiti ꝛ fratri tuo. Si seruus xpi es: cōdole dn̄o tuo si filius plora super mortuuꝫ prēꝫ tuū. Ad qd impetrādum: ad queꝫ recurremus? Nā cum per totaꝫ sacratissimā q̄dragesimam in principio oium pdicationum recursum habuerim⁹ ad Mariā gloriosam matrem oiuꝫ gratiaꝝ: lucē ꝛ dulcis

sam oium xpianorum: non audeo accedere ad illã hodie videns illã sedentẽ in tenebris omni ꝯsolatione ꝛ gratia destitutã. Nã si velim dicere ei. Aue. Rñdit qũo sum sine vhe: cũ omnia vhe sint hodie super animam meã. Treñ. i. posuit me desolatã to. d. me. cõ. Si dicã Maria. i. illuminata dicet: o charissime ꝛ deuote fili qũo sũ illuminata cum in tanta amaritudine sedeo obscurata: priuata luce dilecti filij mei. Treñ. v. mestũ fa. est cor. m. cõ. sunt oculi. m. si di. gratia plena di. mihi. Heu me qũo suz gratia plena cum hodie nõ inueniam grãm apud patrẽ: nec apud filiuz meũ: nec apud angelum: nec apd hominẽs iudeos ꝛ amicos meos qui oẽs in ista amaritudine dereliquerunt me? Et cum mea gra fuerit ꝯsumata in. xij. stellis Apoc. xij nunc põt dici Treñ. v. Cecidit corona capitis mei. si di. dñs tecum dicit. heu mihi qꝛ est in cruce ꝛ vi ablatus est a me: ꝛ nõ vt dñs ꝫ vt latro vilissimꝰ male tractatꝰ Treñ. v. Deficit gaudium cordis mei: si di. Bñdicta tu in mulieribus dicit. Quõ sum benedicta cum nulla mulier sit maledicta exprobrata: ꝛ destinata: sicut ego hodie: si di. bñdictus fructꝰ v. t. di. Quõ est benedictus enim sit hodie maledictꝰ ꝛ ꝛ ab omnibꝰ blasphematꝰ iuxta illud Treñ. iij. Factꝰ sum inderisum omni populo meo. Nolite ergo dicẽ sancta Maria. cũ ad oibus iudeis reputer iniqua ꝛ peccatrix: ꝫ bñ sũ Maria amaricata: ꝛ plena doloribus ꝛ angustijs: si dĩ. Mater dei dicit. Quõ suz mr̃ cum hodie filius meꝰ noluerit me vocare matrẽ: sed mulier, ꝛ matrẽ Joãni donauit: si di. Ora pro nobis di. quõ orabo pro vobis cũ hodie orẽ pro me deũ filiũ m. iudeos ꝛ amicos: ꝛ nõ mereor exaudiri. Sed ne relinquã vos orphanos nouã vobis hodie matrẽ assigno crucẽ. Adorando eã: ẜm Boñ. in. iij. dist. ix. vt signũ ꝛ instrumẽtũ nostre redẽptionis fidei oculos dirigẽdo ad eã qui pepẽdit in ea. Et iõ lachrymando suspirãdo: ꝛ plãgendo recurramꝰ deuotamẽte: ꝛ genuflexo ad crucem dñi nr̃i Jesu xpi di. O crux aue spes vt huiꝰ passiõis tpe auge pijs iustitiaz: reisq; dona veniam. Amen.

Aue del bon Jesu croce dilecta
Speranza sey de ciascun pctõre.
Che a ti recorre cũ fede perfecta.
Tu sostenesti el vero saluatore.
El ql per nr̃o amore volse morire
Portãdo sopra de se ogni dolore
La charita lo fe p noy patire
Si aspra morte e tãta acerba pena
Acio ciascun potesse in ciel salire.
Arbore sey chꝫ dato in celo mena
E dato che de for tu pari amara
De zucaro e d mele sey dẽtro piẽa
A Jesu xpo fusti tãto cara
Che i te repose el suo: grã thesoro
In te se troua ogni v̓tu pclara
Cõtra dmõi tu sei crudel martoro
Refugio sey de lom chꝫ ꝯturbato.
Pero col cor i zenucbiõ te adoro
Pregando che pdoni el mio peccõ
E tuto qsto populo te sia recoman

dato. Amen.

Crucifixus est Jesus vbi s. dicit deuotus Ber. Uolue et reuolue totam vitam boni Jesu: et non inuenies eum nisi in cruce. q.d. quod ex quo carnem sumpsit in vtero v. semper in pena fuit: et in amaritudine et angustia. Ideo bene potest tollerari quod pingatur in annunciatione v. quod venit de celis ad ver vnus puer cum cruce in collo: quia ab instanti conceptionis cepit pro nobis pati et esse in cruce secundum doc. in. iij. di. iij. Item stella que in natiuitate eius apparuit secundum Criso. habebat imaginem pueri cum signo crucis in fronte vt per hoc intelligas totam suam vitam esse passionem et crucem: et dicas cum sposa. Fasciculus mirre, di. m. mihi inter vbera m. commorabitur. i. i corde Can. i. vbi dicit Ber. sermone. xxxv. sup Can. Et ego ab ineunte mea conuersione pro aceruo meritorum, que mihi deesse sciebam: hunc mihi fasciculum colligare: et inter vbera mea collocare curaui: collectum ex omnibus anxietatibus et amaritudinibus domini mei. Primum videlicet infantulum illarum necessitatum. Deinde laborum quos pertulit in predicando fatigationum in discurrendo vigiliarum in orando tentationum in ieiunando lachrymarum in compatiendo insidiarum in colloquendo postremo periculorum in falsis fratribus conuitiorum sputorum: collaphorum subsannationum exprobrationum: clauorum horumque similium: que in salutem nostri generis: silua euangelica copiosissime nouerit protulisse: hec ille. Bona hora cepit pati pro nobis effudit. v iij. die sanguinem in circuncisione fugatus est in egyptum. etc. ps. Pauper sum ego et in labo. a iu. mea immo ab infantia: et sic tandem vt dicit alibi. ps. Defecit in dolo. vita mea: et anni mei in gemitibus: Quamuis ergo semper fuerit i cruce: passionate: tribulate: et angustiate vite, tamen finaliter in diro patibulo crucis crucifixus et mortuus est: de qua cruce passione: et morte loquitur thema assumptum. Crucifixus est Jesus vbi quattuor per ordinem videnda propono in modum crucis.

¶ Primum eius preambulum amarissimum quod fuit cum amicis charis, et dilectis.

¶ Secundum eius principium crudelissimum quod fuit cum perfidis et iniquis iudeis.

¶ Tertium eius medium acerbissimum quod fuit cum immundis et sceleratis canibus paganis

¶ Quartum eius finem dolorosissimum quod fuit cum infamibus et condemnatis latronibus.

¶ Tolle primum. s. preambulum. vbi nota. quod tria amarissima preambula gesta precesserunt initiationem passionis domini in tribus diuersis locis et cum tribus varietatibus personarum.

¶ Primum fuit in bethania cum dilecta matre.

¶ Secundum in cenaculo cum discipulis.

¶ Tertium in orto cum patre suo celesti, et cum angelo.

¶ Accipe primum. s. in bethania: in illa bethania fecit Jesus matri sue

⁊ beneuolentib⁹ magnam ꝯsolatō
nē ⁊ letitiam: ⁊ magnā tribulatio
nē ⁊ tristitiam. Suscitauit.n.ibi la
zarum: cum multo gaudio suorū.
Quod audiētes pontifices ⁊ pha
risei collegerunt ꝯciliū ⁊ dī. qd fa
cimus. ⁊c. ⁊ tunc Cayphas ponti
fex rn̄dit. Uos nescitis quicq̄ nec
cogitatis. Expedit.n. vt moriatur
vn⁹. ⁊c. Ab illo ergo die dicit Jo.
c.xj. cogitauerunt interficere eum.
Jesus autē nō in palam ambula-
bat apd iudeos: sed abijt in regio
nē iuxta desertum in ciuitate q̄ di-
citur effrem ⁊ ibi morabat̄ cū di-
scipulis suis. Deinde dicit Jo.c.
xij. ꝙ ante sex dies pasce.i. in sab-
bato ante palmas: venit Jesus be-
thaniam ⁊ fecerunt ei cenam ibi i
domo Symonis leprosi: qui cura
tus a dn̄o retinuit nomē leprosi in
memoriam miraculi: qui postea
vocatus est Julia. eps̄ Bononiē.
vbi inter alios Lazarus vn⁹ erat
ex discumbentib⁹. Aug. de v̄. dn̄i
Conuiuis itroitibus loca penarum
⁊ sedes iferni diligenti narratiōe.
Lazarus indicabat d̄ qbus penis
dī tm̄ horrorē ꝯcepisse ꝙ nunq̄
postea risit. Et marta soror ei⁹ mi-
nistrabat pregrandi deuotione ad
xp̄m ⁊ Maria magdalena alia so
ror tulit alabastrum vnguēti p̄cio
si nardi pistici: sic dicti ab illo lo-
co s̄m Aug. sed Mar. ix. dī Spi
cati. q: nardus est nomē herbe ni-
gre hn̄tis spicas: ⁊ de illis spicis p
artificium extrahebat̄ liquor p̄cio
sus sicut aqua rosacea de rosis ex-
p̄mit̄: hec Nico. de ly. Jo. xij. ⁊
addit vel pistici.i. fidelis: q: nihil
sophisticū illi erat admixtū: vel
s̄m eum fuit lachryma fluens d̄ ar
borib⁹ multum in illis ptibus pre
ciosa. Erat autē hoc vnguētū liq
dum ⁊ odoriferum in modū aque
rosacee multū refrigeratiuū ⁊ con
fortatiuū. Isto ergo vnguēto vn
xit pedes ⁊ caput iesu. Et hec illa
fecit pro magna compassione ma-
gistri sui: qui fessus valde videba
tur ⁊ erat a lōgo itinere ⁊ magnis
laborib⁹ ⁊ angustijs anime ⁊ cor-
poris quas bn̄ indicabat: attenua
ta ⁊ squalida: ⁊ pallida facies: tunc
dicit Judas scarioth sic cognomi
natus a villa de qua ortus fuit s̄z
Nico. vnus de. xij. Quare nō ve-
nijt. i. vēditū est vnguētū. h. ccc.
denarijs. ⁊ datū est egenis? vt qd
pditio h. o quot sūt hodie socij iu
de reputantes perditū illud tp̄s ⁊
opus qd̄ in seruitium xp̄i expendi
tur qd̄ autē in seruitio diaboli re
putat̄ lucratum. Dixit autem hoc
nō q: de egenis pertinebat ad eū
Immo parum curabat sed q: fur
erat ⁊ loculos habens ea que mit-
tebant̄. s. xp̄o portabat. s. vxori ⁊ fi
lijs cogitauit. Si vnguentum illd̄
ccc. denarij venisset ad man⁹ me-
as: qui sum expenditor habuissem i
de. xxx. i. decimam de. ccc. q: sem-
per furabat̄ saltem decimam ad
dandum vxo. ⁊ filijs. Diceret ali-
quis: ex quo xp̄s sciebat eum furē
⁊ finaliter suū traditorem: quare
eum permisit portare pecuniam?
Respōdeo s̄z Nico. de ly. Jo. xij.
ꝙ in p̄ncipio qn̄ datū sibi fuit illd̄

officii nō erāt fur ꝛ q̄zuis sciuit eū futurū furē: tn̄ dedit sibi illud officium propter tria.

¶ Primo vt eius malo d̄siderio satisfaceret: sicut ꝛ in presenti. auaris, vt cessent a peccato.

¶ Secundo vt ab eo absciderer occasione malignādi. Nō enim debere potuit quod ꝑpter necessitatē pecunie tradidit xp̄m: q̄r ꝑcurator erat. ꝛ loculos habebat hec Cris.

¶ Tertio vt ostenderet quod de⁹ paruā curā immo q̄si nullam habet de diuitijs. Ideo bursam ꝯmisit iude qui erat deterior in societate xp̄i. Hor reputās iudas se dānificatum .xxx. argēteis de illo vnguento in corpore christi expenso cogitabat quomodo posset illō recuperare de ipso xp̄o. Ideo dicit luc. xxij. Intrauit autē sath. in iudā qui cogno. scarioth. Primo suadēdo sibi: sugerēdo traditionē per quā recuperaret illud dānum ita quod in illa cena incohoata est ꝓditio. Cōtra quē. Ber. O iuda qd fecisti: Nō verecūdaris exhibē venalē cui⁹ vna gutta sāguis digni or est oī argēto ꝛ auro: ꝛ ponis in optionē: ꝛ. xxx. argēteis cōtentari. O fraudulenta nequitia: creatura vēdit creatorē suū discipulis magistrū: seruus dn̄z familiaris amicum ꝛ dixit Jesus. Quid molesti estis huic mulieri: Opus. n. bonū operata est in me: Criso. Semper discretione maxima vtebat ad iudā: ideo dicit in cōi quasi ad oēs Sinite illā, qd̄ habuit hoc fecit: puenit. n. vngere corp⁹ meū i sepulturā. q. d. fm̄ Pe. Jo. modo facit instinctu spiritussancti q̄ tunc vellet facere ꝛ nō faciet. His dict̄ credendū est apostolos oēs pacatos fuisse excepto iuda in quo remansit toxicū. Sed est notādū q̄ per illud v̄buz. Nā pauperes semp habe. vo. me aūt non semper habebitis satisfecit apostolis. q. d. potestis recuperare ad faciendū pauperibus ꝛ p illud simul vulnerauit cor matris secū recūbētis ꝛ cepit intra se cogitare. Qn̄ putas Maria paupercula recedet a te dilectus filius tuus: aut quomodo aut q̄s tibi auferet illū? Ideo cum multo dolore vidit eū ire mane diei palmarum in hierusalē vbi q̄zuis esset cū tanto honore receptus: tn̄ postq̄z tota die docuit: nullus eū ad prādium inuitauit nec ad hospitium: sed ieiunus in bethaniam ad Mag. rediit bonus dn̄s. Heu dn̄a mea: h̄ est malum signū. Itē die lune diluculo venit ad tp̄us: ꝛ mulierem adulterā liberauit: ꝛ voluerūt eū lapidare. Jo. viij. ꝛ rediit sicut p̄us. Itē die martis rediit in hyerusalē ꝛ docendo ꝯfundebat iudeos scribas ꝛ phariseos: ꝛ tandē dixit. Modicū tp̄s adhuc vobiscū sum. Jo. vij. ꝛ Matth. xxiij. nō me videbitis ammodo donec dicatis, bn̄dictus qui venit in nomie dn̄i. q. d. ecce cito moriar: ꝛ vsq̄z ad diem iudicij nō me videbitis. Et illo sero venit ad mōtē oliueti: ꝛ ibi sedens ꝓdixit discipulis signa iudicij: ꝛ in fine ꝯclusit. Scitis q̄r p⁹

biduū pascha fiet Math. xxvj. i. imolabitur agnus paschalis ꝛ filius hominis trādet: q̄ eadē nocte traditꝰ est. O quō ꝯtristati in hoc ꝟbo discipuli venerūt bethaniam ꝛ dn̄a nr̄a pauide expectabat: ꝛ tā de hora tarda q̄ȝ de mesticia discipulorū aduertēs: qui et non poterant lachrymas cōtinere suspicata est mala noua eē. Et sciscitabat̄ qd esset: nec poterat aliud dicere: nisi q̄ malū nouū. O maria. ꝛc. Die aūt mercurij cogitantes pharisei qd dixerat dn̄s. Modicū tp̄s. ꝛc. ꝛ ego vado ꝛ queritis me: ꝛ timentes ne iret in aliā regionē docturꝰ gentes ꝯsilium fecerunt vt eū morti traderent. vel dolo tenerēt ꝛ occiderent. Dicebāt aūt. Nō in die festo ꝛ quare? Nō quidē pro timore dei: neq̄ ne maius scelus eēt facere tantū malū in festo pasce: sed timebāt homines ne forte: īquiūt tumultus fieret in populo. Nā bn̄ sciebāt q̄ multi xp̄m libēter audiebant. Et tamen inflāmati ira ꝛ mala voluntate q̄ȝ primum sibi occurrit facultas nō potuerūt expectare. Sed ipsa solennitate in qua et noxijs soluebāt: innocētē occideret Et h̄ ſm̄ Pe. Jo. Math. xxvj. deus voluit tum pp̄ ꝯcordiā ṽitatis xp̄i ad figurā illiꝰ festi legal. tum vt eiꝰ passio oibꝰ solēniter nota esset: ꝛ etiā ꝓdigia i eiꝰ morte factaȝ vt quāto corā pluribꝰ ꝛ i maiori festo xp̄s humiliaret̄: tāto eius passio esset deo acceptior: ꝛ nobis amabilior ꝛ imitabilior. Illū ergo hic ꝯgregatꝰ piꝰ Jesus vt bonꝰ filius vt totā illā diē expēdēt in ꝯsolatione dilecte matris cui i crastīo erat auferēdus remā serat in bethania. Judas autē coluber totꝰ intꝰ toricatus simulās velle aliquid ꝓ festo emere iuit in hyerusalē: ꝛ intrans cōcilium malignātiuȝ: non vocatꝰ: nō coactus: nō rogatꝰ ſm Ber. dixit ille. Scio qd tractatis de morte magr̄i mei. Quid vultis mihi da. ꝛ ego vo. eum tradam. O pfide ꝓditor. ecce nō postulat certā summā: sed posuit i potestate eorū tuā quasi dicat ſm. Cri. Ita vilis est mihi ꝛ ꝓfanus factus. qd si daretur mihi vnicū denariū: vellē eum vobis tradere. Et gauisi sūt ꝛ ꝯstituerūt illi. xxx. argēteos. quoꝝ qlibet valuit. x. vsuales denarios Sic Joseph inocēs vēditus est a fratribꝰ. genesis. xxxvij. scd̄m autē Nico. de ly. ibi. Joseph vēditus ē xx. argenteis: non. xxx. ꝛ Pe. Jo. math. xxvi. ō mētē Hyero. Et impleta ē ꝓ ph̄ia Zach. xj. Et appēdēr̄t mercedē meā. xxx. argēteis. Dictorū ꝓciū quo appciatꝰ sū ab eis. Et loquit̄ hyronice quasi dicat. Videpur ad quā estimationē ꝛ forꝫ posuit me discipulꝰ meus. De hoc Bernardus. O Juda q̄re nō vēdidisti matrē cum filio vt quoruȝ erat isepabilꝰ ꝛ idissolubilis amor ꝛ charitas conformis fieret passio ꝛ aug. O Juda iniq̄ mercator pessime potuisti petere: a matre eius xxx. denarios: ꝛ ipa hostiat in cundo ipā tibi preciū i inuenisset anq̄ filium suum tam turpiter vēdidisses. Item Bernardus. O iuda

omnium sceleratissime hoc te magister nó docuit. O peruerse latro et infidelis fur: nolebas misereri filio debebas misertus fuisse cordialissime doloris matris eius. Quid fecerat tibi magister tuus? Numquid propter hoc eum tradis: quia a malo statu te reuocauit peccatum quo fratrem tuum putatiuum et patrem occidisti: et cum matre peccasti indulsit. apostolum te fecit potestatem super demones dedit. auctoritatem tibi tribuit infirmos curandi: et premia eterna promisit. Dic mihi turpis traditor: quid te compulit ad hoc faciendum? O stulte et inique. ex quo volebas eum vendere: quare non vendidisti magdalene quam nó. xxx. sed mille denarios obtulisset pro eo Quare non exhibuisti venalem marie matri eius: que vtique mendicando tibi satisfecisset? Exhibuisti venalem gemmam paradisi thesaurum inpreciabile dilectum filium dei. cuius vna gutta sanguinis dignior fuit omni auro et argento totius mundi. Et facto infando commertio et firma sponsione exinde querebat opportunitatem loci. s. et temporis vt eum traderet sine turbis ne. s. christus adiuuaretur a populo. Et venit in sero bethaniam. Et bonus magister licet sciret quod eum vendiderat: tamen amplexatus et osculatus est venientem Similiter. b. Ma. suscepit eum amicabiliter querens ab eo si quid sinistri audisset de filio. Respondit iu. vt dicit. Ansel. Bona per omnia sunt de eo mentio. Et sciens pia mater quod erat notus principibus in hyerusalem: ideo commendauit ei filium suum. di. Dilecte iuda commendo tibi filium meum dilectum.. Judas respondit. Semper mihi bene commissus est. Et magnam illo sero fecit ei cenam. In hac cena dicunt quidam quod iudas locauit se in medio mariis et iesu. in signumque sua tradutione: eos vellet ab inuicem separare In hac cena christus multa dixit de sua passione: et intuens iudam et cognoscens eius falsitatem: et dolum: quo se vendiderat et matrem fallebat. et cogitans iniuriam patris. mortem suam imminentem, dolorem matris. obstinationem iudeorum derelictionem discipulorum et ingratitudinem peccatorum angustiatus corde caput reclinauit in mensa: secundum deuotos. Cena facta: dixit pia mater. Fili mi: habeo tibi loqui. prima petitio. O lumen oculorum meorum Dic mihi veritatem. quid sibi vult hec vultus palliditas: et mentis angustia?. Video quod magis solito quotidie efficeris pallidus et afflictus Cor meum scinditur videndo te afflictum. Respondit. O mater. scis quare de te incarnatus sum et factus homo? Ex quo vis scire causam angustie mee dico tibi quod venit tempus: et prope est hora quod per amarissimam mortem separabor a te. Ideo quando cogito hanc acerbam penam et mortem: quam debeo sustinere tunc sic angustior. Ut mater audiuit mortem filij certitudinaliter de proximo iminere: o quantum doluit quantas lachrimas fudit. Volebat inducere illum vt aliquo modo redimeret genus humanum di. et hec est secunda petitio. O fili mi scio: quod

vis illud redimere. Sed si morie-ris. crepabit mihi cor. Peto dul-cis fili. redime hominem absq[ue] h[oc] quod moriaris. Cui filius. Di-lecta mater tibi obedire debeo. a q[uo] habeo humanitatem s[ed] plus patri a quo habeo diuinitatem. Ille omnino vult me mori. habeto patientiam cara mater. Illo die magd. mise-rat nuncium in hyerusalem: vt au-diret quid tractaretur de Jesu. s[ecundu]m Ans. Qui reuersus dixit. q[uo]d erat [con]clusum vt moreretur. Tunc ve-nit magd. et dixit. O magister dul-cissime tu nosti quo modo de tua morte sollicitant. p[ro]pter quod no[n] eas cras in hyerusalem. s[ed] fac nobiscu[m] hic pascha. Respondit. Tempus pre-finitum a patre venit redime[n]di gen[us] humanum. op[or]t[et] q[uo]d voluntas p[at]ris i[m]pleatur. Audiens hec mater bndi-cta: formauit tertia[m] petitionem di. O bone fili: si vis pur ire i[n] hyeru-sale[m]: sine me venire tecum vel salte[m] prius mori. Tunc xps licenciauit magd. et remane[n]s cu[m] m[at]re sola di-xit. O m[ate]r dilecta: o[mn]es discipuli mei relique[n]t me: et p[er]de[n]t fide[m] i[n] passi-one mea ideo oportet te manere cu[m] eis: vt [con]fortes illos in fide. et aliqua-liter [con]soleris eos. Et tunc d[omi]n[u]s Je-sus flexis genib[us] cora[m] matre dixit. O m[ate]r dilecta q[uan]tu[m] mihi fuisti bo-na m[ate]r. Regratior tibi: q[uia]. ix. me[n]s[ibus] me portasti q[uia] me lactasti et nutri-uisti. quot guttas lactis suscepi. tot grates tibi refero. Ago tibi g[rati]as d[e] angustia in egypto: q[uia] me p[er]ditu[m] triduo q[ue]sisti. Quot labores et ob-sequia quot dulcedines et blandi-tias quot bucellas panis et guttas vini accepi a te tot tibi g[rati]as ago et habeo. Sed in hac petitio[n]e tua no[n] possum exaudire te. q[uia] tota passio mea. a spiritu sancto p[er] prophetas p[ro]nu[n]ciata debet p[ro]rsus impleri: ha-beto patientia[m] mea[m] et da mihi be[n]e-dictione[m] tua[m]. Et mater super collu[m] eius corrue[n]s. R[espo]ndit o charissime fili quid dicis: q[uo]d est quod audio. Heu me solamen et [con]fortatio ani-me mee. Hec tua v[er]ba transuerbe-rant a[n]i[m]am euellu[n]t cor. Quid facia[m] dolens mater sine te vita mea a[n]i[m]a mea gaudio meo. Tande[m] sic genu flexus matri petijt eius benedictio-nem. Que flens super collu[m] ei[us] di. O fili mi dulcedo mea: q[uomod]o relin-quis me desolata[m]. Et pur ample-rabatur eu[m]: stringebat: rigabat la-chrymis collum totu[m] et facie[m]: oscu-lando sanctum caput diuina[m] fro[n]tem et manus illas sanctissimas augen-do sup[er] dolore[m] suu[m] et filij. Et tande[m] data filio benedictione: et ab illo ac-cepta cu[m] lachrymis venit mane et recedente[m] cu[m] apostolis sociauit vs-q[ue] ad porta[m] domus dolorata ma-ter: et ille flebili voce dicebat: ma-ter mea q[ui]d me affligis cu[m] tuis la-chrymis: que sunt mihi vnus gla-dius transiens cor? Et valefacie[n]s suis regratiatus est Magda-lene marthe et lazaro: verbis et nu-tibus o[st]ndens eis amore[m] mirabile[m] et di. Mag. dilecta filia et tu mar-tha co[m]mendo vobis ha[n]c dolora-ta[m] matre[m] mea[m]. Et sic cepit ire et [vi]d[en]s que[n]da[m] deuotu[m] videns pia mater signa amoris que Jesus deuoto-

strabat iude credens q esset suus charissimus amic⁹ dixit. O iuda dilecte fili et amice nūc tibi cōmēdo filiū meum quē diligis: si qd mali audieris aduisa eum. O qs cultellus fuit hic in corde boni iesu qui bñ sciebat rem: vñ et existi ita nnā domus: nō potēs lachrymas ptinere in corde voluēs illud ber. O virgo maria nescis: q vulpi cōmittis filium tuū mēdoso veritatem lupo agnū mansuetudinē: hec ille. Iste est ille qui faciet te tristiorem mulierē mūdi. Tolle secūduz pambuluz passionis dñi qd. s. fuit cū discipulis i cenaculo. Recedēs igit a bethania relicta mře cū alijs suis dilectis ibat pius iesus lachrymādo cū aplis vsq ad mō. oliue. q ē i me. hierlm et betha. ibiq sedēs misit Pe. et Jo. di. Lu. xxij. Euntes pate nobis pascha vt mā ducem⁹. i. agnum pascalē cū reqsitis. Rñderunt: vbi vis paremus. q. d. Bone magister bñ vidisti: q his diebus male visi fuimus et nemo nos iuitauit vt solebāt. Respondit. Ecce itroeuntibus vobis in ciuitate occurret vobis homo amphorā aque portās sequi. e. in do. in quam intrat. et dicit patrifamilias domus. Dicit tibi magister. Ubi est diuersoriū: vbi pasca cū discipulis meis manducē: et ipse oñ. vo. cena. ma. strati et ibi parate. Estimāt qdā q ille discipul⁹ xpi fuerit sz ocult⁹. Eūtes āt inuenerūt sicut dixit illi iesus et parauerunt pascha. Uespere āt factō venit cū. xij. Mat. xxuij. Et credēdū est pmū intrasse tēplum more solito et honorasse pzem: qz ipse dixit. Luc. xij. et Mat. vj. primū qrite regnum dei. Et ide venit in montem syon vbi erat dñi cenaculuz. Or te prepara ad deuotionem et lachrymas. In hac tibi cena fuit maior copia lachrymaz q̄z epistolaz Audi Jo. xiij. Añ diē festum pasce. i. quarta feria in secundo sciēs iesus qz venit eius hora vt trāseat ex hoc mundo ad patrē cum dilexisset suos q erāt in mūdo in fi. dilexit eos. h ē: signis ostēdit magis amorosis q̄z in tota vita. Et cena facta . i. pparata fm Cri. hic cum dyabolus iā misisset in cor. vt tra. cum vi. Simo sca. sciens etc. surgit a cena. i. d' loco cene: et descēdit i eadē domo cum discipulis in locuz aliū: sicut nunc aperte videri potest Nota q fm Cri. sup Mat. xxvj. ibi. Unus v. tra. me. lotio pedum fuit ante cenam: sed fm Nic. de lipotest cōmestionem agni et ante cōmunionem corporis christi. Ibi ergo sedentibus apostolis ille posuit vestimenta sua et cum acce. lin. signās q qui vult lauare alios nō debet seipsum turpare vel inquinare: et pci. se. Deinde misit aquā in peluim lapideam et ce. laua. pe. disci. su. et extergere lintheo quo erat pcinctus. Et licet alij aliter tamen vt dicit Cri. et Theophi. et alna. incepit a iuda. Sicut etiam dedit ei eucharistiaz deinde ceteris apostolis fm glo. in. c. christus quid fecit i. q. i. Fecit ei sicut bonus medicus qui habens multos infirmos etc.

cipit a grauioribus. Ipm autem solum lauit ante petrum: q2 nõ est dubium q si aliquem lauisset ante dixisset ex reuerentia quod dixit petrus. Sed solus iudas demoniat⁹ non restitit domino se humilianti ad pedes eius. O iuda quid facies. Ecce habes ad pedes filiũ dei regem paradisi magistrum tuum quasi seruuz lauantẽ tibi pedes: vt domino. Pensa christiane mi cũ quãta dulcedine ⁊ teneritudie tãgebat illi pedes ⁊ tibias ⁊ loquebat ad aures cordis iude ⁊ oculis mãsuetudinis ⁊ lachrymosis dulciter vtrisq3 erectis aspiciebat. q. d. O iuda fili mi frater mi: domine mi: bene scis que bona feci tibi q nunquã te offendi. Et si pur te reputas quoquomodo a me offensum: ecce veniam peto parce mihi qui tãta peperci tibi. Mirum certe quomodo isto tactu diuinaꝝ manuuz non totus molliebatur liquebatur deificabatur: sed heu magis semper demoniabatur. Tersis tandez ⁊ osculatis illis maledictis pedibus venit ad petrum Augu. Quis nõ expauesceret lauari sibi pedes a filio dei. Tunc petrus stupore perterritus ait. Dñe tu mihi lauas pedes. q. d. tu quis es: ⁊ ego qui sũ. Tu filius dei ego peccator fili⁹ peccatoris. Tu imperator altissim⁹ ego vilis piscator. Surge domine: surge deus meus. Non possũm ferre videre te mihi ad pedes. Surge creator ⁊ lux mundi surge rex paradisi: nolli facere quod video te velle quia tu mihi euellis cor. Respondit iesus. Quod ego facio tu nescis modo scies aũt postea. dicit petrus. Non lauabis mihi pedes in eternum. q. d. Quicquid sit hoc scio q nõ debeo pati te deum lauare pedes mihi vilissimo homini. Respondit iesus. Si non lauero te non habebis partẽ mecũ. q. d. ⁊ si hoc nõ meretur humana fragilitas indiget tamen eius necessitas mũdari. s. a me qui solus sum mũdus. Dicit ei petrus. Domine nõ tantum pedes meos: sed ⁊ manus ⁊ caput. s. laua. q. d. fm Ber. Tu es spes mea cõsolatio mea. Scio q totus sordidus sum ⁊ peccator. Et tamen nolo a te separari. Laua me pur valde bene ⁊ quantum vis dũmodo habeam partẽ tecũ. Respõdit iesus. Qui lotus est. s. aqua baptismali sicut vos. Naz fm doc, discipuli erant baptizati, prio baptismo fluminis: fz isid. Jo. iij. ⁊ doc. in. iiij. postmodũ in die pentheco baptismo flaminis nõ indiget nisi vt pedes lauet. i. conscientiam vel affectiones circa inferiora non caput contẽplationis nec man⁹ recte operationis. Et vos mũdi estis . s. in consciẽtia: sed nõ omnes hoc dixit, ppter iudã. Postq3 ergo lauit pedes eoꝝ accepit vestimẽta sua ⁊ cũ3 recubuisset iteꝝ dixit eis. scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me ⁊c. Et ceperunt comedere agnũ cũ lactucis agrestib⁹ ⁊ aliis ceremoniis pceptis. Exo. xij. q2 dixerat Mat. v. Nõ veni soluere legẽ. s3 adiplere. Tũc dixit eis desiderio desideraui hoc pascha manducare

vobiscū anteq̄ patiar. Luc. xxij. q. d. Sciatis q̄ hec est vltima cena mea vobiscū: idō ē mihi valde ama bilis: vt dicit. Cyrill. Et. q. d. disci puli. O care magister ecce vt dicis vadis ad mortem. Et qd nobis re linqs de te in memoriā tui. Et ille di. Nihil habeo carius nihil vo- bis gratius meipso: idō me vobis relinquo. ꝓpterea finito esu agni ꝛ adhuc edētibus illis dicit. Mat. xxvj. Accepit panē bñdixit ꝛ fregit deditq̄ discipulis suis di. Hoc est corpus meū: qd̄ ꝓ vobis tradetur Et accipiēs calicē ꝛc. Hic ē. n. sā guis meus noui testamēti. q ꝓ vo bis ꝛ ꝓ multis effundetur in remis sionem peccatoꝝ. Scis aia xp̄iana quid hic voluit dicere. Discipuli mei dixi vobis q̄ caro mea vere ē cibus ꝛ panis: ꝛ sanguis meus ve re est potus. Joan. vj. modo dico q̄ nō ita teritur frumentū ad faciē dum panē: nec ita calcatur vua ad vinum: sicut nocte ista ꝛ cras vide bitur fieri stratias de me: ꝛ sangui- ne meo. Et hic ꝓ saluādis vobis ꝛ multis alijs: imo oībus q volue- rint. Et oēs comederūt ꝛ biberūt etiam pfidus ꝓditor. Et nota hic ꝑm Ambr. q̄ quādo christus fecit crucē super panē gratias agens: ꝛ benedicēdo statiꝫ in medio crucis apparuit tāq̄ speculum diuine cla ritatis. Et hic ꝓpter tria. Primo: qꝛ oēs p̄sbyteri a tēpore christi vs que ad nouissimum diē deberēt cō ficere corpus xp̄i. Secūdo: qꝛ om nes q digne sumerēt corpus chri- sti vnirent cū xp̄o sicut ipse cū pa tre vnitus est. Tertio qꝛ omnes q digne sumerēt ꝛ in grā persisterēt. haberēt vitā eternā: hoc ꝑm amb. Item qꝛ ꝑm eundē. Morale ē vt qui fidē exigūt fidem astruāt. Di- cunt quidā q̄ moralis dñs volēs exercitare discipulos ad credendum possibilē eē illā trāssubstātiationē panis ꝛ vini in suā carnē ꝛ sangui nem: subito: in oculis eoꝝ catinuꝫ siue parapsidē de ligno vel alia vi li materia mutauit in lapidē ꝓcio sum. Ostēditur. n. i ciuitate ianue catin9 ille i ecclia. s. Laurētij q̄ est cathedralis in sacristia: de smarag do finissimo: viuacissimo: cui9 cō- paratione vilescūt oēs smaragdi. ꝛ īpossibile est ꝑ naturam inueniri smaragdū tāte magnitudinis. hinc arguūt isti q̄ miraculose ꝛ super- naturaliter sit fact9 talis a dño ad faciendā fidem sacramēti cōionis ¶ Sed dicis: quare tūc institutuꝫ est illud sacramentū. Rñdeo vt. s̄. dixi q̄ in memoriale domini salua toris ꝛ suoꝝ mirabilium ꝛ amare mortis eius. Secūdo ad subleuan dam spē iude: vt speraret se posse adhuc fieri membrum christi indi cando in tā vili mū panis ꝛ vini: tāta mirabilia. Et sic nō est tam sce leratus peccator q debeat desperare posse fieri filiū dei ꝛ fratrē xp̄i. ꝛ de corpe eius audiēdo cū materiā in sensibilē panis transubstantiare in corpus suū. O iuda crudelissime quare nō te mouet magistri tui hu militas charitas ꝛ dulcedo? Ele- git te apostolū fecit dispensatoreꝫ lauit tibi pedes aū alios cōicauit d

corpore et sanguine suo: qd vltra expectas? O dulcis iesu: qd vltra poteris facere ad reuocandū hūc pditorem. Uisa ergo iesus tanta duritia iude. qꝫ nec ꝑ amore. neqꝫ ꝑ honore: neqꝫ ꝑ pudore mouere tur: dixerat .n. iā pluries iminere suam passionem traditione ꝛc. di. cit Jo. xiij. qꝫ turbatus ē spū iesus nō turbatione furoris: sed zeli ꝛ do lores: sicut apostol⁹ qs scandalizat ꝛ ego nō vror. Et illaꝫ turbationeꝫ ostēdit in facie mirabilr angustia tus: ꝛ ꝓtestatus est eos di. Un⁹ ex vobis. xij. q mecū manducat est il le qui tradet me. O pie iesu amo do incipiūt tue dolorose pene ꝛ an gustie: quas ante pluries occul to modo dixisti. Et adhuc nō vis ꝓditorē cōfundere pub. qꝛ nō vis peccatoꝝ cōfusionē sed cōuersionē sed occulte corrigere ꝛ cōuertere. ꝛ nō curas cōtristare oēs volēs emē dare illum vnum. Contristati sūt .n. valde ſm euangeli. ꝛ dolore in tollerabili ſm Cri. Et ſꝫ Jo. aspi ciebant se inuicem hesitāte de quo diceret. O dyabolice iuda: tu nec ti muisti nec erubuisti. Non ppendē tes ergo aliquo signo mutationis in facie quis esset proditor ceperūt dicere singuli: nunqd ego sum do mine ille traditor. q. d. illi. xi. ſm Cri. ꝛ Be. Nihil mihi ꝯscius suꝫ de hac re: tamen plus tibi magi ster credo quam mihi. Si ego suꝫ dic mihi palam vt emendem. Et iudas ne tacendo se ꝓderet dicit cōfisus delenitate dñi. Nunquid ego sum rabi. Nō vocat euꝫ domi num: qꝛ erat iam seruus diaboli. O pessime ribalde nescis si tu es il le: quare iterrogas. Et rñdit iesus mitissimus non indignans nō im properans: nō dure arguēs: ſꝫ dul citer di. Tu dixisti. Et potest intelli gi qꝫ hoc dixerit ei in corde. q. d. Tu bñ scis qꝫ tu es. Dicit. n. Nic. de li. Mat. xxvj. qꝫ nō publicauit peccatum iude: sed eius ꝯscientie si gnificauit se scire ita qꝫ per illud verbum potuit mentē iude moue re: ita tamen qꝫ lateret ceteros. Et vocaliter oibus rñdit. Un⁹ ex. xij. qui intingit mecū manum in cati no ſꝫ Mat. O patiētia iesu mira bilis dixerat: vn⁹ ex vobis ꝛc. ꝛ ad huc ille ꝓditor perseuerat in malo dicit apertius q intingit ꝛc. Et ſm Criso. ꝛ Be. contristatis ceteris ꝛ retrahētibus manum de catino ꝓ reuerētia quādo christus mittebat Judas ipudenter vt bonam ꝯsciē tiam audacia mentiretur simul cuꝫ christo misit manū. Et putat Cri. qꝫ hortatu christi oēs ibi manum miserint intingendo panē in succo lactucaꝝ comesto iā prius agno ꝛ tunc dixisse. Qui intingit ꝛc. vel vt magis sibi iudas afficeret: ꝛ mol liretur ex signo tāte charitatis: vel vt magis in se verecūdaretur. O tu qui nō potes videre inimicuꝫ tu um: ecce xps comedit cuꝫ suo ꝓdi torē: ꝛ volēs xps pur ꝯuertē iudā dixit. Fili⁹ qdem hominis vadit sicut scriptum est de illo. l. Jsaie. liij. Tāquam ouis ad occisionem ducetur. Et oblatus est: qꝛ ipse vo luit. q. d. Ego sciēs ꝛ volēs morior

sed ve homini illi per quē fili⁹ hominis tradetur. Bonum erat ei. i. nullum malum si natus nō fu. homo ille. i. in vtero: neqꝫ ex vtero ꝫ Alex. vel quia melius est oino nō esse ꝙ post mortem male esse ꝫm hiero. vel melius. i. minus malum fuisset ei si non fuisset natus ex vtero: sed ibi mortuus: qꝛ tunc solum penam damni habuisset ꝓ peccato originali ⁊ nō penā sensus ꝓ mortali actuali. Hic dicit quidā doc. deuotus beate vginis. O fili pditionis cur tui peccati grauedinē non attēdis. Nā correptius emendationem nō suscipis: minas illatas nō metuis: ⁊ deprensus in scelere nullatenus erubescis. Cur nō metuis tanti facinoris penam: qꝛ bonū tibi foret si natus nūqꝫ fuisses. Cur pecuniam illam dispositionis accipe cum eā possidere nō poteris. Cur iesum sceleribus plene vēdere cogitas qui te venit redimere venditum in peccatis. O reprobe spiritꝰ ꝙ modica ē tibi cura de salute tua dum illū qui cūctoꝝ est salus ꝓ tā vili ꝑcio vēdere cogitasti: hec ille. Sed o domine iesu cū toto hoc nō īdicasti qs sit ꝓditor: sed in magna suspitione: ⁊ dolore posuisti apostolos. Unde Jo. xiij. petrus non audens interrogare dominum q sibi iam dixerat dissuadenti de passiōe. Uadē pōnuc sab rogauit Jo. vt peteret qs esset. Et ille silēter. Domine qs est qui tradet te. Respondit. Ille est cui intinctū panē porrexero. Sed caue ne cui dicas ante complanētum passionis mee. ⁊ cū intinxisset dedit iude. Et statī ꝫm alex. de ales ⁊ alios doc. Jo. pnimio stupore ⁊ dolore e mortuus corde: reclinauit caput in sinu iesu: ⁊ sicut filius in sinu matris pre teneritudine. Tam tenere eni dulciter diligebat Jo. vij. diligebat ꝙ visa tāta benignitate sui magistri ⁊ nequitia turpis ꝓditoris: defecit sibi cor: sed ꝙꝙ hec fuerit causa ex pte. Jo. tamen alia fuit voluntas xpi ne. s. haberet tēpus ⁊ cōmodum reuellandi ꝓditorē. Uide pur qs erat amor Jesu: neqꝫ ipse volebat publicare nec pmittebat ab alijs publicari: Unde Anse. dicit ad eū. Hoc totum māsuetudinis tue erat domine iesu ꝙ ꝓfidum illum in cetu discipulorum detegere ⁊ confūdere noluisti: sed quare noluit indicare petro. Quia dicit Hier. ⁊ glo. super Jo. ꝙ si petrus hoc sciuisset dētibꝰ iudam decerpisset. Joanni autē nō tacuit qꝛ mitior erat. Et vt postea testis esset quod deus sciuit ꝓditorem sed voluntarie passus est. Judas ergo accepta bucella de manu domini datus est in manu dyaboli. Nā sequit ꝙ post bucellā tē. i troiuit in illum sathanas non tūc primū: sed vt amplius vexaret eū: qꝛ ꝫm Cri. gradatim dyabolus accepit dānum super peccatores: Sequitur qđ facis fac citius. Jo. xiij. Postqꝫ. s. obstinatus es ⁊ nō vis corrigi. Nō ꝙ ꝓpter hoc ꝑciperet ei malefacere: sed vt videns se deprensum erubesceret ꝫm Cri. sequitur. Hoc autem nemo sciuit discūbentium ad quid diceret ei. Qui

dam enim putauerunt: q2 loculos habebat. Judas q dixisset ei iesus Eme ea que necessaria sunt ad festum aut vt egenis aliquid daret. Cum autẽ accepisset bucellaz que nõ fuit eucharistia q2 illam prius acceperat exiuit continuo. Ubi dicit Ber. Exiuit miser de societate angelorum ad societatẽ demonuz de gaudio ad penam eternã a deo ad dyabolum. Interiz redeunte ad se Jo. incepit iesuz dulcissimum sermonem di. Nunc clarificatus est: zc. a fine. xiij. c. vsqz ad. xvij. In quo sermone tria per ordinem fecẽ.

¶ Primo eni suum discessum predixit di. Adhuc modicum vobiscum sum: sed nõ relinquã vos orphanos: vado z venio ad vos. Iterum autem videbo vos: z gaudebit cor vestrũ: Hec z his similia q̃ succincte ptranseo dicebat eis que corda ipsorum totaliter penetrabãt Non eni de suo discessu poterãt aliqui tollerare. Dicebat eni petrus. domine ad quẽ ibimus? verba vite eterne habes. dicebat Thomas domine nescimus quo vadis: z quo modo possumus viã scire. Philippus: domine ostẽde nobis patrem. Quibus verbis rñdebat dulciter iesus confortando eos: vt pacienter aduersa tollerarent. Unde eis di. Uenit hora z nũc est: vt omnis qui interficit vos arbitretur ob se pre. deo: z hoc facient vobis: q2 nõ nouerũt patrẽ neqz me. Et iterz dicit. In mũdo pressuram hẽbitis sed confidite: q2 ego vici mundum Et iterum. Si mũdus vos odit scitote q2 me priorem vobis odiõ habuit. Mũdus qdẽ gaudebit vos vero cõtristabimini: sed tristitia vestra puertet in gaudiũ. z his silia.

¶ Secundo eos virtutibus istruxit: primo de charitate di. Mãdatum nouuz do vobis vt diligat zc. In hoc cognoscẽt homies zc. Jo. xiij. secũdo de fide di. Non turbet cor vestrum. Creditis in deũ z in me credite. Itez. Non creditis q2 ego in patre z pater in me est. Jo. xiiij. tertio de spe. di. Si abiero z preparauero vobis locum iterz venio. Joan. xiiij.

¶ Tertio orauit vt patz Jo. xvij. Post predicta eni surgẽs de mẽsa flexis genibus orauit primo pro se di. Clarifica nũc me pater apud temetipsuz z secũdo pro oĩbus credituris in ipsum di. Ego non pro eis rogo tantuz sed z pro his qui credituri sunt per verbũ eoz in me tertio pro salute discipuloz di. pater sancte conserua eos in nomine tuo quos dedisti mihi zc. Et sm Be. hic fuit hymnus de quo habetur Mat. xxvj. q hym. dicto exierunt in montẽ oliuaz. vel sm alex. intelligitur q dicit aliquẽ. ps. pro gratiaz actione. Et sm Cris. h est contra eos qui brutorum more comedunt z bibũt nec ante: nec post deum benedicẽdo. Et cõtra eos q non expectant vltimã orationem misse: cuius h est figura. Ad cõcludendum ergo illud sm preambulum cõsidera aia deuota efficaciaz z dulcedinem verborum actuũqz iesu ad discipulos. O cũ qua tene-

titudine vocauit eos filiolos: fm Jo. et sepe qd est verbum diminutiuum aliquid et dulci' importas qz filius. Licet etiam dulcissimum est filiorum nomen. ff. d ver. signi. l. liberorum appellatione. O et quo aspectu diuinorum oculorum: quo gestu quo affectu loquebatur afficiebatur lachrymabatur. Et quando fm Jo. xiiij. dixit pacem meam do vobis pa. re. vo. pensa qz dulciter amplexabatur. et osculabatur eos sigillatim. Unde et in eccle. pax per osculum datur vt de conse. di. ij. c. Pacem in glo. et i. c. cu adrian'. lxiij. di. Pensa etiam quomodo in illo diuino aspectu amplexu et osculo sentiebat exire de illo vnam virtutem: vnum odorem vnam suauitatem que transibat illorum corda. Et inter hec quomodo credis stabant corda illorum? Dicit Cri. q christus et patrib' et matribus et oibus aliis honorabilior erat eis: vt resistentes ab eo non reputarent se alibi refugium inuenire. O quante lachrymae o quanta amara suspiria erant inter eos: videndo se priuari tali magistro vidēdo xpm se quasi licētiare ab eis quasi esset hec vltia cena et vltia cōsolatio. stabant autem mesti capite basso lachrymantes suspirātes et pleni tristicia: sicut ipsa veritas testat. Jo. xvj. Sed qr hec loquutus sum vo. tri. imple. cor. v. i. totum amaricauit.

¶ Tertium ambulum fuit in orto: cum. iij. amaritudinibus. s.

¶ Contristationis in seipso.

¶ Orationis ad patrem.

¶ Agonizationis cum angelo.

¶ Tolle primum. Cum ergo starent apostoli sic attoniti ex verbis domini predictis dixit eis iesus verbum excitatiuum. Jo. xiiij. Surgite eamus hinc. O quantus pauor tunc habuit eos nescientes quo vellet ire: et timentes de sua separatione et illis sic excitantib' cōpleuit sermonem p viam vt quidā dicunt a cenaculo mōtis syon versus torrentem cedrō: que est medij milliarij. Tandē finitis oibus fm Jo. xviij. venit trāstor ce. in vil. que dicitur geth vbi erat or. in quē introiuit ipse: et di. eius. Et hoc ē quod Luc. xxij. et Mat. xxvi. dicit exisse i mōtem oli. quia torrens cedrō transit per vallem Josaphat inter medium hierusalem et montis oliueti: q est ppe torrentē per iactum lapidis Sciebat autem et Ju. locum qr frequēter conue. il. cum di. su. Tunc fm Mat. xxvj. dixit eis. Oēs vos scādalum patie. in me in illa noc. qd ē cadere a fide et sequela xpi. q. d. Vos fugietis et ego vadā imolari pro vobis. Scriptū est eni Zach. xiij. Percutiam: vt sit verbum eius qui dicit. Isa: liij'. Propter scelus populi mei percussi eū. Vel percute more irati di. plebi iudaice. qui. d. Hec tibi si feceris scdm pe. Jo. Ut sit sermo, pphe hec preuidentis deum factur percu. pasto. postqz aūt resurrexero pre. v. i galli. q. d. non tamen delinquam vos post resurrectionē lz vos sitis me derelicturi in passione. dicit autem i gal. fz Cri. tū vt sciāt se a timore iudeorum liberandos: tum vt credāt

ipsum

tispum esse eundē qui illi plus do-
cuit. Et tunc fm Luc.xxij. ait pe-
tro. Simon ecce sath expe. vos vt
Cri. sicut tri. Ego autem ꝑ te ro.
vt nō de.fi.t.ꝛ tu aliquādo con.cō
fir.fratres tuos. Respōdit pe. Et
si oēs scanda. fu.inte.ego nunquā
scanda. Ait illi iesus. Amen dico
tibi qꝛ tu hodie in noc.hac anteq̄
gallus bis vocē dederit ter me es
negaturus Mar.xiiij Alij euāge
liste dicūt simpliciter anteq̄ gallꝰ
cantet. Nec est huic ɔrui:qꝛ fm be
tota petri negatio pria negatio est:
qꝛ in eadē permāsit negatione ani
mi,ppositoq̄ mendacij:quod pre
timore ante primū galli cantū con
ceperat. Nec refert ꝙ eam negatio
nem diuersis interuallis trina vo
ce,ptulerit. Ex quo illa cor.eius ēt
ante primū galli cantū possederat.
Hoc audiēs petrus totus feruēs
di. Et si opor.me.mo.te.non te ne.
O petre nūquid mentietur iesus:
Nōne hac nocte negabis vitā. Cer
te scandalum magnū patieris. ꝛ
amare flebis:qꝛ iesum quē tantū
amabas negabis. O Petre dicit
Cri.quando xp̄s dixit. Unus ve-
strum me tradet timebas ne tu eēs
traditor:quāuis nihil tibi consciꝰ
esses nunc aūt qn̄ manifeste dicit:
Oēs scādalizamini ɔdicis: Nic.
excusat ꝙ h̄ non fuit temeritas nec
mendacium:sed fides ꝛ ardens af
fectus est xp̄m. Aug. autē li. xiiij.
de ciui.dei.c.xiij.ꝛ Cri. sup mat.
dicunt ꝙ illi fuit aliqd p̄sūptio-
nis ꝛ arrogantie maxime:qꝛ resti-
tit xp̄o ꝛ prophie dicēti dispergen
tur oues. Item qꝛ ceteris seipsum
preposuit di. Et si omnes ꝛc: Ter-
tio qꝛ sibi totū attribuit confidēs
in magna sua volūtate ꝛ amore cū
dicere debuisset dn̄o. Si patroci-
nio tuo iuuabis ꝛc. Subdit euan-
gelista ꝙ omnes discipuli simili-
ter dixerunt. Ingressi sunt ergo in
ortum ꝛ h̄ fm Tho.par.iij.q.xliij.
vt satisfaceret de peccato primorū
parentū cōmisso in ortu terrestris
paradisi: vt sic repatio lapsui rn̄de
ret. Tunc dixit discipulis suis. Se
dete hic do.va.il.ꝛ orē. Et illi reli
ctis octo assumpsit secū petrū Ja-
co.ꝛ Jo. Pensa quomodo pauī-
di ꝛ dolentes viderunt se sic relin-
qui. Seqꝛ amaritudo:qꝛ fm mat.
ꝛ mar.assūptis illis tribus ce. con
tristari ꝛ mestos esse tedere ꝛ paue
re. Cum nunq̄ uisus fuisset ride-
re mira ꝛ multa debuit esse illa tri-
sticia ꝛ angustia:quam modo scri-
bitur pius dominꝰ habuisse ꝛ ostē
disse. Audi aīa cum multa teneri-
tudine quid dicit illis. Tristis ē in
quit anima mea vsq̄ ad mortem:
sustinete hic ꝛ vigil.mecum. Uide
peccatrix anima quātū te diligat
iste deus. Ecce magnitudo tristi-
cie magnitudinem ostēdit amoris
in tantum te diligit qḋ leticia pa-
radisi tristatur gaudium angelorū
lachrymatur:sol celestis iocundi-
tatis dolore tue p̄uaricationis ec-
clypsatur. O bone iesu:o piū ver
bum:o amabilis:o lachrimabilis
vox. Tristis est anima mea angu-
stiaꝛ cor meū:doleo vsq̄ ad mor-
tem.i.ꝙ paulominus morior : ꝛ

crepat cor pre dolore. Et tamē volens huc veni: hic maneo: hic expecto proditorē & homicidas meos. Sustinete hic. Remāserant vt supra illi octo male cōtēti separati ab eo: & fortasse isti tres ꝓferuiore noluerūt tunc remanere & separari ab eo. Sed modo videndo: ꝙ oino volebat vt remanerent cogitatu quis dolor & maxime petri qui in monte dixerat. Bonum ē nos hic esse &c. Multum ergo amaricati audierunt. Sustinete hic state nolo vltra sitis mecū. Sed tamē vigilate mecum. q. d. nō est tēpus dormiendi imminēte tāto discrimie. Et ꝑm Luc. Ipse auulsus ē ab eis quātum iactus est lapidis. Non ꝙ lapis propius & longius proijci potest ꝑm maiorem vel minorē fortitudinē iacentis: & ꝑm quantitatē & grauitatē lapidis ꝓiecti vt intelligas o peccator: quod nūquā in hac vita xp̄s elōgatur a te: quin cor tuum lapideū ꝓpossit ad ipsū si voluerit plene cōuerti. & ꝓcidit i faciem suā .i. genu flexit inclinato capite: & vultu in terrā defixo: vt situm corpis ostēderet aia xp̄i paterne volūtati subiecta ꝑ omnia. & orauit dicēs. Mi pater abba pater. Si possibile ē trāseat a me calix iste q: video oculis meis iudā instigantem turbam: & iam venientē ad me ꝓdēdū. Uideo malū animum iudeorum ad capiendum Uideo ꝑsecutiones & angustias discipulorum & matris mee dilecte. Uideo penas oēs quas passur⁹ sum & dolor sēsualitatis vrget me. Ideo mi pater si possibile est &cetera. i. Fili. fac vt me nō moriente mors moriat homo redimat & celū aperiatur. Uerūtamē nō sicut ego volo: sed sicut tu. O dolorosa anima xp̄i q̄tas penas & angustias ꝑsentiebas & illa inscrutabili agonia: ecce appropinquabit hora in q̄ eris sub manu pctōrum. Et sic tot⁹ plenus amaritudine: continue lachrymas preces: & fletus patri suo mittebat. Cogita hic: ꝙ q̄uis omnia sint nuda & aperta oculis dei pr̄is tamē tanq̄ magnus dn̄s vult per nuncios angelis renūciari sibi qc quid in mūdo fit: sic dixit Raphael āgelus Thobie. Ego obtuli orationes tuas & elemosynas tuas corā deo: & de angelo Cornelij Act. x. Sic pie cogitemus ꝙ deus pater volebat d̄ filio suo per angelos scire qcqd de illo fiebat. Interroga ergo pater angelū. Quid est d̄ filio meo? Cui angelus. Sācta maiestas: mala noua: cū sit in oratiōe totus amaritudie plenus & dolēs & angustiatus & ꝯtristatus. O piissime & clementissime pater quid facis de filio tuo quē tantū diligis? nunqd in tāta angustia dereliques eū? & similē meditationē poteris formare qn̄ sudauit sanguinē: quādo fuit captus & ligat⁹ qn̄ fuit alapatus corā ꝑncipe: qn̄ fuit vellat⁹ & ꝯsputus: qn̄ fuit delusus a Pilato & herode: qn̄ fuit flagellat⁹: qn̄ sentētiat⁹ ad mortē: qn̄ mr̄i obuiauit: qn̄ fuit nudat⁹ & in cruce confixus. Et semper renoua pctorando noua dū inter duos latrones su-

spensus. Itē qn̄ angelus portauit
illā clementissimam pietatez Jesu
benedicti: pro pctōribus exorasse.
Pater igno. il. q. ne. qd fa. ⁊ i quo
libet pūcto pia ⁊ fidelis anima de
uotas meditationes annota ⁊ vbe
res lachrimas funde. Totus ergo
sic in angustia inuolutus : surre-
xit ab oratione nō quasi tediat⁹: sȝ
quasi solicitus fragilitatis discipu
lorū fȝ. s. Bernardinū: ⁊ venit ad
discipulos su. ⁊ in ve. eos dor. pre
tristicia: fm Lu. ⁊ di. ad. e. Symō
dormis. O petre vbi sunt magna
promissa. Dormis: ⁊ magistȝ tuū
sic in angustia delinqs. vbi ē fer-
uor quo volebas mori pro eo: oñ-
debas te non timere mortē: ⁊ supe
raris a somno? Et dixit: sic nō po.
vna ho. vigilare mecū? q. d. minus
moriremini pro me. Et nota ꝙ di
cit vna hora: vt intelligas ꝙ tanto
spacio orauerat: licet illa oro pau
cis verbis sit scripta. Sequit̄ vigi
late ⁊ orate: vt nō intretis in tenta-
tionem. Nō dicit vt nō tentemini
q: fm Hyero. Impossibile est nō
tentari: sed vt nō superemini: ⁊ fȝ
Criso. Ne nimis aspera videretur
eē increpatio: subdit quasi excusā-
do. Spūs quidez ꝓmptus est ad
omne bonū caro aūt infirma: sicut
ꝓuerbialiter dicitur. Habetis bo
num aīum sed vires deficiūt. Itez
secūdo abijt ⁊ ora. eum. ser. di. pr̄
mi si nō potest hic ca. tran. nisi bi.
illū fiat voluntas tua. q. d. fȝ Hye
ro. Si non pōt saluari gen⁹ huma
num nisi me occiso: fiat fm bn̄pla
citū tuū. Et orauit flexis genibus
fm Ber. p̄nam misericordiam in-
uocando: vt filij sui vnigeniti mi-
sereri: sp tn̄ se subicit volūtati pr̄is
vbi fm Augu. ⁊ Leo papa docet
humanam voluntatem diuine cō-
formare. Et hoc nota fȝ doctores
in. iij. dist. xvij. ꝙ in nobis sūt. iij.
voluntates. s. carnis sensualitatis
⁊ rōis. In xp̄o erāt he tres ⁊ vltra
has quarta. s. diuinitatis: q: erat
deus: voluntas ergo carnis nullo
modo volebat pati voluntas sen
sualitatis remurmurabat: ⁊ time-
bat: ⁊ ideo cepit ꝯtristari dū vidit
iaz imminere passionē q: tristicia
est de malo apprehenso vt proxi-
mo vel p̄sentis sicut timor de futu-
ro fm Phm. ij. rethorice. Volun
tas rōnis ex vna parte compatiēs
carni ⁊ sensualitati ꝓponebat ora-
tionem patri quasi aduocata: ⁊ ex
ex alia volēs obedire patri di. nō
sicut ego volo. i. peto fm volunta
tē carnis ⁊ sensualitatis: sed sicut
tu volūtatē diuinitatis: que est. iiij
eius voluntas ⁊ hec dictabat sniaz
⁊ huic consentiebat Ysa. liij. Obla
tus est q: ipse voluit. Dicit ergo si
nō pōt hic calix transire nisi bibe-
rit illū. ⁊c. O bone Jesu bn̄ scis si
est possibile: q: absolute possibile
est: sȝ quare ꝯdicionaliter loqueris
Rūdeo ꝙ loquit̄ vt aduocat⁹ car
nis. ⁊c. Secūdo vt ostendat vultu
verb. ⁊ re. verā tristiciā ⁊ angustiā
suaz vt credatur verus homo fm
Cri. que tristitia fuit nō sicut in no
bis: sed sine omni turbatione rōis
Tertio q: fm doct. in. iij. sentē. di.
xvj. ⁊ aug. xiij. d trini. Sancā de no

stre miserie nullus conuenientior modus fuit. Et sic pur ꝯtinuat ora tionem ꝛ angustie in anima san cta multiplicātur. O salus ꝛ spes humani generis: te oēs expectant vt liberes eos a morte. Pater tu ꝛ Eua clamant aduentū tuū: vt li beres eos de carcere. Abrahā qui te videre desiderauit. Symeon q te portauit in brachijs. Dauid pater tuus ꝛ omnes ꝓphete: ꝛ ois po pulus te clamant. Joānes bapt. q te baptizauit: ꝛ spē ꝺ te i iferis ꝑdi cauit. Nunqd dimittes eos i tene bris. Nunqd mētient oēs scriptu re qui de te locute sunt. Nunquid mēdax est pater tuus celestis q te misit pro redētione humana ꝛ ꝓ misit per te filiū suū saluare illos? Et oēs ꝓphete predicant aduentū tuū. Et si a te relinquat genus hu manū nunq̄ in posterū liberabit O ꝓncipiū vite nō deficias in hoc prelio confortare bone iesu libera sperantes in te: nō sint fraudati ab expectatiōe sua. Tu vicisti ꝑliū cuz sathana: vicisti ꝛ mundū ꝛ modo times mortē? Oēs magni ꝛ parui clamant: veni redemptor noster ꝛ adiuua nos: ꝛ tu deficies. Uade re demptor mūdi: q: tu eris victor in ꝑlio. Miserere amicis tuis i gra ui pena positus: miserere populo tuo: miserere futuris amicis tuis: qui pro te morient: miserere Pe tro Joāni dilecto ꝛ discipulis tu is. qui tecū sunt in tētationib tuis miserere reparationi angelorū mi serere hereditati: quā tibi dedit pa tuus: ꝛ suscipe vexillum crucis ꝓ redēptione ouium tuarū: sequit vē nit iterū sollicit de illis vbi supra ꝛ inuenit eos dormiētes. Erāt. n. o. e. gra. ꝛ igno. quid rn̄. ei siue pro aggrauatione somni siue pro con fusione: q: videbāt se ita deficere ab eo quod ꝓmiserāt velle cuz eo mori: ꝛ secum vigilari vel contri stari nō pñt aut certe negligūt: tūc pius dn̄s cōpatiens illorū fragili tati nō rephendit: nō excitauit: non dixit aliquid ne. s. territos magis te reret: ſm Criso. sed cū silentio reli ctis eis abijt: ꝛ orauit tertio euz. F. di. vide dulcedinem xpi. Dicebat postea petrus ꝙ multotiens ꝺ no cte surgebat dn̄s ꝛ dormientes di scipulos cooperiebat: ꝛ nūc fortas se fecit aliquid simile. O dn̄e quō ex omni pte es ꝺstinatus. Discipu li dormiunt: bis orasti: ꝛ non est q rn̄deat nō pater nr̄. nō angelus: ꝛ ad hoc tertio oras: ꝛ crescit angu stia. Nā dicit Luc. xxij. Factus in agonia ꝓlixius orabat ꝛ fac. ē su. eius sicut gut. san. de in terrā. In illa vltima oratione tria sunt decla randa. ¶ Primum de agonia. ¶ Secūdū de sudore sanguinis. ¶ Tertiū de confortatione angeli Quid fuit illa agonia? Rn̄deo bre uiter ꝙ agon grece: latine dicit pu gna. Pugna inualida carnis ꝛ ſē sualitatis renuētis mori ꝛ resisten tia rationis ꝛ charitatis acceptan tis mortē fuit illa agonia. Illa di cebat nolo mori. Illa volo te mo ri. Et quelibet pars miraculose ꝑ mittebatur agere quod erat sibi ꝓ priū secundum Damasce. Et in

illa agonia ⁊ prelio prolixius orā-
do factus est sudor eius sicut gut.
sanguinis. De quo q̄uis nō possit
dari sufficiens rō naturalis tñ di-
cant aliqui: q aliqualis dispositi-
ua causa fuit vehemēs imaginatō
passionis: q2 ſm Auic. in. 6. natu-
ralium: Uehemēs imaginatio de
facili mutat corpus. Tunc aūt xp̄s
vehementissime imaginabaf d sua
passione: ita q ſm Fra. may. vber
ti. de casa. Hugo panciera: ⁊ scti
Bernardi. illa hora vidit ⁊ oñdit
humanitati totū pcessum: non so-
lum sue passionis: sed ⁊ oium mar-
tyrū penas: ⁊ apostolorū sctōꝝ tri
bulatōes sigilati ⁊ oēs dei offensio
nes suorū xp̄ianorū ingratitudinē
discipulorum ⁊ apostolorū suoꝝ
ruinas matris angustias ⁊ suarū
passionū acerbitatē in se creduli-
tatē ex parte inferentiū: ⁊ vtilitate
ex parte credentiū: ⁊ ad hoc oia ⁊
singula se totum effundebat. Attē
dens ergo tam graue bellum i pro
ximo ⁊ indubitanter sibi iminē: ti-
mor pcussit ptem sensitiuā ⁊ ex h
humor sanguineus se retraxit ad
interiora: sed fortissimus ⁊ feruen-
tissim⁹ amor sue charitas iūcta cū
ratione: vincens: cū tanto impetu
intrauit ad cor ⁊ tanq̄ malleus mi
re magnitudinis repcutiēs ⁊ hūc
timorē excludēs oēs poros ⁊ ve
nas Iesu christi largitur relaxa-
uit vt sic de toto corpe sanguineus
humor fluendo decurreret vsq3 in
terrā. Anima enim que est tota in
toto corpore ⁊ tormēta in qualibz
parte ad oñdendā immēsitatē do
loris intrinseci in omnib⁹ mēbris
dedit extrinsecus signa doloris: su
dando sanguinē a capite vsq3 ad
pedes per uenas capillares. i. subti
lissimas: ſm Phisicos in tāta co
pia: q ſm aliquos tunica tota fuit
madefacta: ⁊ adhuc decurrebat in
terram. Nō enim hēbat aliū3 hu-
morē superfluum: ideo fluxit san-
guis. Uide aia dñm tuū3 genu fle
xo modo eleuantē faciē: modo in
clinantē totū hūectū sanguine ⁊ tu
tota rigata lachrymis: accede ad t
gendū sudorē de vultu dilecti tui
Iesu. O iuda quid fecisti. Quare
tā dolorosā3 penā procuras inno
centi Iesu. Nōne genu flexus est
ante pedes tuos nepharios: ⁊ cū
profundissima humilitate te lauit
⁊ tersit? Ecce modo tui causa angu
stiatur? Cōsidera q sudor sangui-
nis manifestat penosas angustias
illius anime: que nō peccauit: sicut
dicit Augu. Angustias qdem ani
me ⁊ carnis tue dñe Iesu indicat
ille sudor sanguineus: qui orōnis
tpe de sanctissima carne tua gutta
tim decurrebat in terrā. vnde ani
me tue tam vehemēs timor: vnde
tanti sudoris anxietas: ⁊ tam anxia
supplicatio? Nōne voluntariū pñ
tuo sacrificiū obtulisti? Sed pp̄ea
vt maiores erga te amoris stimu-
los hēamus: ⁊ cū gratitudinis na
turalis carnis infirmitatē eiusmo-
di iudicijs i te expēdisti qbus ue do
cemur: q2 languores nr̄os tū ab q3
sensus dolore passionis semitam
pcurristi: vox. n. illa vox carnis fu
isse prohibef non spūs pro eo q

subiunxisti. Spūs quidē p̄mptus est caro aūt infirma: h̄ ille. O magdalena: o Petre: qūo angustiat magister vester. O Maria: o deus pater: qūo agonizat dilectus filius tuus. O q̄nti rumores erāt in celo pro restauratōe angelica vt omnino crucifigat. O q̄te voces erāt in purgatorio et limbo pro liberatione vt xp̄s moriatur. Et tūc illa gloriosa diuina maiestas dixit. O dilecte fili mi Jesu op3 te mori: recipe carnē tue dolorose mortis quē ego mittā tibi ad bibendū. Et nota q̄liter dedit singulis angelis oīa instrumēta crucis et misit ad filiū dei. O Jesu valēs preliator: ecce lignū vbi crucifigeris et alter assumi pro clauo. Ecce hic cōfigetur in pedibus tuis. etc. et genu flexo iesus oculis ac manibus in celo leuatis videns amaram suam mortē: factus est in agonia. Apparuit aūt illi visibili et corporali humana: specie angelus s̄m Nico. de ly. confortans eum per modū seruientis: qui fuit Michael s̄m aliquos de celo cōfortans eu3 idest ad modum confortantis se habens: vt dicit Theophi. cū verbis cōsolatorijs: vt decebat missum a deo: ad tam dignam psonam dn̄i Jesu. Et illa3 apparitionē et cōfortationē intellige fuisse factā illi quo ad formā serui et humanitatē: nō in forma dei et diuinitatē. Tunc cū tota illa agonia et sudore sanguinis inclinans caput dixit. Pater sancte fiat volūtas tua et surgēs totus angustiatus venit ad discipulos. s. et inue. e. dormiē. Et di. illis do. iam et requie. Et tu domine stas sine dormitione. O magister suauissime. Tota via vides. Judam sollicitātē gētes cū armis: et quesito te in domo vbi cenaueras: et nō inuēto: iā motus de hyerusalē. et facis dormire discipulos pre cōpassione male noctis quā patiēt: et de te non puides. Uides iā appropinquātē turbā et expectas. O petre qd facis? Tu dormis: sed nō iudas qui festinat tradere magistrū tuū et suu3. Unde. Magna cōfusio. nā ardēter desiderāt seculares pnitiosa quā nos vtilia: alacrius ipsi currunt ad mortem quā nos ad vitā hec ille. Noli dormire aīa q2 nō dormiebat tibi xp̄s. O Maria agladiata mr vbi es. Nūqd dormis? Certe nō. S3 dolor et susptio de filio tuo fugauerat tibi sōnū ab oculis: vis scire qd illa fecit tota nocte. Tren. i. plorans plo. i noc. et. a. eius in ma. eius Nō est qui cō. eā ex oī causa eius Et h̄ sit finis p̄me ptis.

¶ Secūdu3 principalit videndū de cruce et passione dn̄i ē eius pncipium crudelissimū cū iniquis iudeis vbi. iij. crudelitates apparēt.

¶ Prima in orto vbi ē per iudā proditus.

¶ Secunda in domo Anne vbi est interrogatus.

¶ Tertia in domo cayphe vbi est consputus et vellatus.

¶ Audite cū dolore et lachrymis q̄s crudeliter icepit passio xp̄i dn̄i nr̄i. Cu3. n. permisisset discipulis dormire paululū pro fragilitate et

necessitate q2 iam circa mediã noctis erat. dixit eis sm Mar. xiiij. Sufficit. i. sat pro nũc[dormistis. Et illis excitatis. Ecce ap. ho. d q̃ pluries dixi q nondum venerat et filius hominis tradet in manus peccatorum. Surgite quasi dicat nõ est amplius dormiendum. Eamus. s. ad alios. viij. apostolos: et cũ eis pariter obviã his qui me q̃runt. Ecce appropin. qui me tra. Et adhuc illo loquente. Ecce Judas vnus ex. xij. Et cũ illo turba mul. cũ gla. et fustibus: lignis: et armis later. et facibus missi a principibus sacer. et senio. populi: sm tres euange. et sm Joã. acceperat etiã tribunum cũ cohorte a pilato vt sic munitus esset potestate imperiali et sacerdotali: neqs impedire posset: et s3 Mar. dederat eis traditor eius signũ di. Quẽ osculat9 fuero ille est te. cu3. et du. caute. ne. s. vllomodo fugiat vel tollatur. Et quare dedit tale signũ? Rñdeo p̃mo q2 ꝯsuetudo erat xpi: q quando mittebat aut recipiebat apostolos amplexabat et osculabat eos pro magno amore. Et in signũ hui9 in pncipio et fine misse osculat sacerdos altare. Secundo q2 licet esset bene cognitus iudeis: non tñ genti Pilati que venerat s3 Joã. iij. q2 vt dicit glo. et Hyero. et Josephus Jacob9 minor erat illi aliqualiter similis. Quarto sm Ori. q2 due forme fuerunt in xpo: vna cõis: sm quã omnes cognouerũt eũ: alia sm quã trãsfigurabat corã discipulis suis: et vnicuiqs apparebat: s3 q fuit dignus. Quinto sm Criso. q2 vt hẽtur Luc. ij. qñ remansit in tẽplo perditus a mre Itẽ qñ duxerunt eum ad supercilium mõtis. Luce. iiij. Et qñ. Jo. viij. voluerunt eũ lapidare et fortasse pluribus alijs vicibus: p medium illorum ibat nõ visus ab eis s3 bñ a discipulis. Et concor. Ori. et Nic. de ly. Voluit ergo dicẽ Judas. Forte abscondet se vobis: sed non mihi. Quẽ ergo videritis me osculari. i. ẽ te. e. et du. cau. q. d. videte preterea ne labat e manibus. Et hoc totũ faciebat pro implẽda suã mala voluntate ꝯ xpm. O stulte Juda pp duas vltimas rõnes: ita te poterit decipere sicut illos: et ita fecit d facto. Sequit. n. s3 Jo. Sciens Jesus oia que ventura erãt super eum. pro ob. eis in signũ voluntarie passionis. Et hic nota: s3 Cri. super illud Matt. xxvj. quẽcunqs oscu. et c. q tunc dñs inuoluit oculos eorum tenebris. Et q̃uis lãternas et lampãdes et ips3 iudam hẽrent secum tñ nec Judas nec ipsi nouerunt eũ sicut in figura quarti Re. v. Accidit ministris regis syrie: venientib9 capere helisemm: qui significat xpm. Illis ergo sic diuina virtute obtenebratis dixit Jesus que3 queritis? Rñd it Jesu3 nazarenũ. s. querim9. Si eũ cognouissent: nõ dixissent Jesũ nazarenũ: s3 te querimus. Sequitur Stabat autẽ et Judas qui tra. eu3 cũ illis occult9 tñ et ꝯfusus q2 videbat psonas: et cognoscebat vocẽ sed nõ faciẽ et personã eius nesciẽ

bat quē deberet osculari. Et dixit eis iesus. Ego sum. s. ille quē queritis. Ego sum qui creaui celū ꝛ terram. de quo. Exo. iij. c. Ego sū q sum. Ut ergo dixit ego suꝫ. Judas ꝛ illi simul abierūt retrorsuꝫ: ꝛ ceciderunt in terrā resupinati hic dicit Aug. O si vna vox tm̄ terruit iudeos ꝙ ceciderunt in terra: qd erit pcōribus in iudicio cuꝫ dicet̄ Ite maledicti. ꝛc. Math. xxv. Et Criso. Quantū poterit iudicatur⁹ qui tantū potuit iudicand⁹? Et dicit Hye. ꝙ territi sunt fulgore facici eius ꝛ oculoruꝫ: qui fulgor illis formidabilis: sed apostolis dilectabilis apparuit. Unde in voce humana xp̄i operabat̄ diuinitas terrens eos. Stabant ergo ꝓstrati in terra sicut mortui: ꝛ nō recessit nec fugit xp̄s qui oblatus est quia voluit vt clare nunc patet. Sed dixit iterum. Quē queritis? Et illi suscitante eo surgētes: dixerunt Jesum nazarenū. Uidēs ergo ꝙ per illud signū nō erant emēdati. Rndit dixi vo. q. q. ego sū. q. d. ꝛ quare non apprehēdi. me? Si ergo me. q. si. hos. s. apostolos abire. Et tūc appro. iu. vt oscularet̄ euꝫ. exiens de turba quasi nuper veniret de ciuitate. Dixitqꝫ ei Jesus. Amice ꝛ ad quid venisti? Et accedens ad illuꝫ dixit. Aue rabi. Et osculatus ē eū Et Jesus ait illi. Juda osculo filiū hoīs tradis. q. d. non verecūdaris tradere me signo amoris ꝛ dilectionis? O Juda qūo nō te terret omnipotētia quā ꝓbasti: qūo non te mollit clemētia? Ecce te vocat ex nomine: te dicit amicū te recipit ꝛ osculatur: tecuꝫ pauloante in vno vase comederat genuflexus tibi lauerat pedes: ꝛ osculatus est. O iesu dulcissime qd facies amicis te i veritate querentib⁹. Audi doc. de uo. O immanissime hoīum ꝓpetue dānationi cito mancipāde: xp̄o dicis: aue cui niteris tot ve ꝓcurare. Magr̄m vocas cuius doctrinam ꝛ correctionē totaliter despexisti. Mel portas i ore ꝛ venenuꝫ ꝛ amaritudinē in corde. O amice ad quid venisti? quē de mūdo vocaui: cui meū consortiuꝫ exhibui: cui regnū glorie pollicebar. Ueu venis ad prodendū pacē ad extinguendā lucē: ad negandum vitaꝫ ad amicitiā dissoluēdā: ad magr̄ꝫ ꝛ pastorē tuū occidēdū. O inique accessisti vt domestic⁹: ꝛ es fur salutas vt discipulus ꝛ es proditor. Cū ergo dixisset Jesus: dixi vobis qꝛ ego suꝫ. ꝛc. Tūc p̄mo vt dicit. Nico. de ly. ꝛ glo. habuerunt eius notitiā ꝛ acceperunt lniam ab eo capiendi eū. i. permisit eis facultatem se capiendi: ꝛ tunc: ſꝫ Matt. Accesserunt ꝛ manus iniecerunt i Jesum ꝛ tenuerunt eum: frementes quasi lupi rabidi in agnū irreuerenter: indecēter: ꝛ multū indebite ꝛ male tractantes. Nā vn⁹ p capillos: alter per barbā hic ante ille retro trahebant. Sed inter h̄ videntes hi qui circa eū erant: qd̄ futurū erat. s. eius captionē dixerunt ei. Dn̄e si percutimus in gladio: ſm Lucā. ꝛ tunc ſm Jo. Simon petrus habēs gladiū: non

expectauit visum q: res vrgebat: sʒ solita sua audacia ꝛ feruore edu xit gladium ꝛ percussit seruuʒ pōtificis: qui forte primus extēdit manus ad xp̄m capiendū: ꝛ amputauit auriculā eius dexteraʒ: ꝛ vt dicit Criso. Non auriculam intendebat ei amputare sed caput. Et non fuit ille gladius ensis sed cultellus magnus quē habuerāt in cena: vl quo vtebatur adhuc piscator: scdʒ Nic. de li. Et h̄ nō q̄. s. Luc. xxij. dixerūt. Ecce duo gladij h̄: qui signāt duo iura: qbus defendit vniuersalis ecclesia. s. canonicū ꝛ ciuile. Ciuile punit corp⁹ p interfectionem canonicū aiam p excōicationē: vt in. c. Ad mēsam. §. Euidenti xj. q. iij. Rn̄dit iesus. Sinite vsqʒ huc. i. satis fecisti in mysteriū: q: iudei pcisa aure dextra sane intelligētie habēt solā sinistrā. ꝛ cū tetigisset eius auriculā sanauit eū. ꝛ h̄ ppter tria. pmo ppter astantiū ꝛ videntiū cōuersionē. Querit Cri. qn̄ iudei viderūt h̄ miraculum: qūo habuerūt cor ita dur̄ q: nō crediderunt neqʒ cōuersi sunt ad dn̄m. Respōdit. q: forte nō viderūt miraculum vel ppter obscuritatē noctis vel ppter tumultū. Maxime vo ppter suā duritiā ꝛ excecationem in malicia. Secundo sanauit eum ppter discipulor̄ in fide ɔfirmationem. Tertio ne iudei hērēt cām accusandi eū corā iudice. q: discipulus su⁹ vulnerasset suū ei⁹ immo ecōuerso videret ꝛ clementiam bonitatis eius ꝛ potentiā maiestatis in seruo suo. Deinde corripuit petrum di. Mat. xxvj. Mitte gladiū tuuʒ in vaginam. Et io. xviij. Calicem quē de. mihi pater nō vis vt bi. illuʒ. Sequitur. Omnes acceperint gla. propria. s. auctoritate gladio peribunt ꝛ supple iudicis. i. perire debēt. An putas si vellē me defendere nō pos. ro. p. me. ꝛ exhi. mihi modo plusqʒ. xij. leg. an. q. d. sm Hier. Nō egeo defensione ꝛ auxilio. xij. apostolorūʒ cum possem habere. xij. legi Ang. Legio continet sex mille sexcētos lxvj. angelos. q. d. plures angelos habere possem in auxilium si vellemqʒ sint oēs lingue ꝛ natōes hominum nedum. xij. apostolor̄. Et vnus angelus ita fortis est: q: vna noc. interfecit. c. lxxxv. mil. armator̄ ꝛ icinerauit. iiij. Re. xix. ꝛ Isa. xxxvij. Quomō ergo iplebunt scripture quia sic opʒ fieri. q. d. Vultis vos mō repugnare deo ꝛ scripture. Et dicit os q: ex quo aliqd est sm diuinam pdestinationē predictum: opʒ illud ipleri. Ibi enim est necessitas cōsequentie nō consequentis q: diuina pdestinatio non tollit contingētiam a rebus. In illa hora dixit iesus ad eos qui venerant ad se. Tanqʒ ad latronem existis cum gla. ꝛ fu. compren. me. quotidie apud vos. e. in te. do. ꝛ non me. te. q. d. Ego longo tēpore fui vobiscum in ciuitate in tēplo: ppe vos ꝛ nō longe palā ꝛ nō clam: ꝛ nō me tenuistis. Ideo dicit Ambro. ibi Stultum est cū gladijs querere eū qui vltro se offert ꝛ in nocte p proditorem inuestire q̄si latentem: qui

quottidie in templo docet. Sed factum congruit tépori: et psonis: qr cum essent tenebre in tenebroso tépore tenebrosum opus exercebát: hoc ille. Sed que fuit causa. Mala voluntas erat sicut modo. Ego semper inermis sicut modo: cum paucis apostolis: sicut modo. q. d. Ad hoc potestis cognoscere: quod solum quádo volui cepisti me: accepta a me humana et potestate. Unde sequitur. Sed hec est hora vestra. i. vobis concessa et potestas tenebrarum: quia qui male agit odit lucem. Joá. iii. ¶ Et tüc discipuli omnes relicto eo fugerüt: tñ ppter licétiá xpi di. Sinite eos abire: tñ qr nolebat defendi: tum qr dicebat se voluntarie captum. Sed in veritate potissima causa fuit timor et horror videndo suum magistrü cü strepitu et clamoribus et sonitu armorum captum ligatum: et vndiqz contusum. Hic pensa xpiane mi mansuetudinem domini: et imensam xpi bonitatem verbo prosternit illos et erigit proditorem ad osculü recipit: percussum sanat illum q percutere venerat sevienté discipulum arguit: capientes se crudeliter dulciter instruit: vt ostédat quo amore feratur ad salutem animarum et corporum: et tamé vide cü lachrymis qz male tractatur. O bone iesu: o magister veritatis: o misericors benignissime et curialis: vbi est recópensatio tibi reddita. Nullus tibi miseretur Ubi süt ifirmi quos curasti: null9 te associat. Ubi süt. v. mil. quos de v. páib9 saciasti: nö é q te recognoscat. Ubi sunt beneficia que apostolis contulisti. Ecce omnes te dereliquerunt. Job. xix. Noti mei: q̃si alieni recesserüt a me. ps. lxxxvii. Longe fe. no. me. a me. O pie iesu tu remanes ligat9 et afflictus: et tui fugiunt. Ubi sunt illi qui di. Eamus moriamur cü illo. Ubi é petrus: q non solum in carcere: sed etiá pro te mori paratus erat? Tu solus innocens inter manus peccatorum ligatus es vndiqz derelictus: et sic spiritus oris nostri xps domin9 captus est in peccatis nostris. Tren. iiii. Et ecce alius angelus corá patre. pater sancte. Cui pater. Quid est de filio meo: pater clementissime male: qr captus est filius tuus dilectus et ligatus duriter et relict9 a suis discipulis. Cohors ergo et tribunus ex parte pilati: et minister iudeorum compreéderunt iesum et ligauerunt eü. Capto át et ligato domino fugerant oés apostoli: Adolescens aüt qui se. cum am. sin. sup nudo. s. corpore. Hic bm Grego. xiiii. mora. et Be. fuit Joan. euágelista: sed bm alios fuit Jacobus minor: qui erat similis saluatoris. Unde et captus est pro eo. et hoc dicit vna glo. s. Hie. vtputo super illud. ps. Uim faciebant qui que. a. m. Alii dicüt q fuit quidá iuuéis de domo illa in qua comederunt: At ille re. si. nu. pro ab eis. Corde vero amaricato adhuc sequebatur dominü sicut et alii inungétes et dolorose fugientes hic inde di. O dulce magr quo duceris. Considera hic cum lachrymis fidelis anima

quomodo ducitur ab illis nequis-
simis post tergum manibus liga-
tis pedibus discalciatis cum fune
ad collum sm Dama. in libro. de
philothetis. Uel sm alios cum ca
thena vt moris est regionis. ꝛ sic li
gatum trahebant vt furē ad ciuita
tem hierusalem. Cūq; venissent ex
tra ortum ad torrentē ministri trā
sierunt p ponticulū: ꝛ bonū domi
num sic ligatum traxerunt p aquā
ibi fluētē: adeo violēter: q ad ma
gnum lapidē qui erat in aqua ceci
dit qui ēt ostenditur peregrinis in
sancto sepulchro: vbi stant fratres
minores. ꝛ in illo casu ita sanctam
faciē ꝛ os diuinū cōtudit: q san-
guis abūde manauit: ꝛ s3 aliquos
dētes aliqui ceciderunt. In hoc ēt
casu funem fortiter traxerūt: ꝛ vi-
dentes q sic neqbat surgere irrue-
runt in eum trahentes ipingentes
cōspuentes depilantes: ꝛ sic cru-
delissime eductus de aqua multo
frigore afflictus est: tum ꝓpter fri
gus noctis. Unde ꝛ mīstri ad ignē
stabant: vt. s. tum q2 cum modico
pastu vsq; ad medium noctis sub
nudo aere pauperrime vestit9 vigi
lauit ꝛ orauit: tum ꝓpter casum in
aquam: vbi corpus totum ꝛ vesti-
menta sunt madefacta. Sic ergo
multipliciter afflictum p lapido-
sum torrentem illum trahebant: p
durum ascensum sursum ad hieru
salem ipellentes lignis ꝛ pugnis:
ꝛ pomis ensium. Unde tam ex ma
la via q; ex festinantia ꝛ ipulsu ꝛ
noctis obscuritate aliquotiēs sup
illis lapidibus cecidit. Ita vt con
tuso ꝛ fracto ore ꝛ facie sāguis flu
eret: sic ꝛ de sanctis pedibus ꝛ ti
bijs vt dicunt Dam. ꝛ Gre. nazā
ze. ꝛ tertius angelus coram patre
ait. O pater eterne respice ad ino-
centem filium tuū quē diligis. ec-
ce cum multo tormento ligat9 du-
cit. O pijssima mater: vbi est dile
ctus filius tuus: iesus benedictus:
ecce sicut latro ducitur ad mortē:
ꝛ nemo tibi nūciat. O angeli o pā
triarche: o ꝓphe: o apostoli: o san
cti martyres: o cōfessores: o virgi-
nes. Plāgite cū dolorata matre:
afflictionem filij. O celi: o planete
o sol: o luna: o stelle: o elemēta ꝛ ce
tere creature: quomodo sustinere
potestis tantas iiurias factoris ve
stri. O prelati ecclesie sancte dei: o
cardinales: o archiepi: o episcopi:
o ꝓpositi: o sancti oēs sacerdotes
ꝛ clerici: ecce quō tractatur sacer-
dos ꝛ pontifex noster iesus. O im
pator o reges ꝛ duces: o marchio
nes ꝛ barones: o comites: o mili-
tes ꝛ nobiles: o potestates ꝛ recto-
res totius mundi plangite angu-
stias regis paradisi. O legisdocto
res: o medici: o mercatores: o arti
fices ꝛ laboratores: o iuuenes ꝛ v-
gines: senes ꝛ cōiugati. O sancti re
ligiosi mōachi ꝛ fratres facite om
nes lamētum ꝛ planctū clamātes:
o innocens ꝛ pie iesu: quo vadis:
o mansuete agne: quare es sic inter
ipios ꝛ peccatores: quare religate
sunt retro manus tue: que creaue-
runt celum ꝛ terram: ꝛ sanauerunt
infirmos. et istā regulā tenere pote
ris clamādo ad oēs creaturas vbi

videbit. De ista crudeli deductione dicit Ber. Quis tam ferrei cordis: qui sine ingēti gemitu dolorum valeat cogitare: qualiter sanctissimum corpus iesu: modo p brachia modo p vestimēta trahebatur: et hec est prima crudelitas tolle secūdam.

¶ Secunda fuit in domo Anne: Christi examinatio: Petri negatio: Marie lamentatio: ideo sequitur. Abducunt ergo eum ad Annam primū: erat autē Anna socer cayphe: qui erat pontifex anni illius sm Jo. Sed quare prius ad annam? Respondeo pp̄ter tria. Primo sm Bedam: quia via eorum erat per ante domum eius. Secūdo quia erat vnus de senioribus: qui cum alijs inimicis veritatis cōsuluit capere xpm: vt sic xps corā pluribus iudicibus accusatus et cōdamnatus magis dignus morte suspicaretur a populo. Tertio sm Aug. qa Cayphas hoc fieri procurauit ne ipse sicut immor solus reus esset in morte xpi. Sequitur pōtifex aūt. s. anna interro. eum de discl. et de doc. eius xps autē de discipulis nihil respōdit: qa pro tunc nō poterat dicere de eis aliquod bonum sed solū materiā qd dicē noluit. Sed de doctrina respōdit, probans illam nō esse suspectam: sed sanam primo ex loco. ego inqt palam. i. coram pluribus ter. ff. de v. signi. l. palā. Loquutus sū mūdo q. d. In hoc hētur signum sane doctrine et salubris. quādo aperte docetur et in pub. ar. ad hoc. xxx. di. Si quis extra sic quādo vnum omnium nulli parcitur quod ego feci. ego semper docui in synago. q. d. non iui docēdo per angulos: veritas eni non querit angulos: sed in tēplo: in quo oēs iudei cōueniūt: et in ocul. lo. sum nihil. Hoc intelligitur quoad festiuitates: et excluditur locutio occulta etiam discipulis. scđo pbat ex testimonio auditorum di. quid me interrogas interro. il. q au. qd ocul. sum illis. Hi sciunt quid dix. ego. q. d. Tam vera et bona est mea doctrina: q eque inimicos et emulos sicut amicos et beniuolos potes hēre testes: et non plus poterunt de illa male loqui aduersarij quam beniuoli hoc ē ego stabo ad dictū oium et inimicorum. cum tñ nō debet poni in p̄sēte aduersarij negociū q q̄ritur. ff. de iurisdi. om. iudi. l. idē. §. i. seqt hoc cū dixisset vnus assi. ministrorum dedit alapā iesu di. sic rn̄des pōtifici? O peccatū sceleratū. o fili perditiōis. percutis temerarie illū q te creauit illū q auriculā tibi in orto restituit sm aliquos. O angeli quare nō vindicatis iniuriā regis et dñi vestri. O pr̄ et dñe quare taces nō puniens tantū scelus. O luminaria celi q̄re nō abscōditis lucē v̄raz: quare nō clamatis oēs creature ad vindictā innocētis iesu. Talis enim fuit alapa q vestigia digitorum remāserūt ei in scā facie. Et dicit duo q ille q pcussit fecit hoc cū manu induta ferrea cyrotheca et adeo fortiter q fuit cū copia sāguinis dētium. Et p tāto dicit Ambr. q hec alapa suffecisset ad9 generis humani

liberatiõez. glo. dicit q iste pcutiens fuit ille paliticus quē sanauit circa piscinā. Jo.v. Alij dicūt qd fuit ille cuius auriculā pauloante sanauerat. Tūc impletum ē illud Tren.3. Dabit pcutiēti se maxillas saturabit obprobrijs. Audi anima mea mansuetudinē dñi tui. Si male inqt locutus sū testimoniū3 phibe de malo. Si aūt bn cur me cedis. Dñs ꝛ iudex omniū iudiciuz vult subire cū seruo: oia inimicoꝝ examinationē remittit corp⁹ mores ꝛ verba ꝛc. O magna pietas christi ille pcutit ꝛ christ⁹ querit sanare. Nā dicit Cris. Christus corripiebat peccantē vt faceret penitentē arguit ꝯscientiā vt ille de suo peccato ageret penitentiā. Et h nō rñdit ex ira. sz ex misericordia ꝛ paciētia. qd pz qz postea totū corp⁹ dedit flagellis cruci ꝛ morti. Et ita pl⁹ ēt fecit q̄ si pbuisset aliam maxillā seruādo in aio caritatē ꝛ pximi corripiēdo inīqtatē ꝛ eū q feriebat ex odio stringendo charitate: ꝛ ad h. dñi.23.q.i.c.paratus. Ideo Cris. dicit. O dulcis iesu q̄ paciēter sustines i teipso qd tā dure punis in seruo tuo. Nā apostolo thome datā alapam puniuit qz canis niger vt dicit historia: manuz eius q eū pcusserat in medio aule apportauit: cū leo lacerasset eū. Sic de abbate Vitalio q ingrediebat̃ur ad ꝯuertēdū meretrices: vt īui.p. Cōsidera inter h q tanta crudelitate vtebant̃ in iesū ois illa turba iniquoꝝ q due colūne mūdi morte sunt. s. petrus ꝛ ioānes q soli vt feruētiores ceteri secuti fuerāt eū vsq illuc: vt viderent finē: ꝛ dicit se ioānes q erat not⁹ pontifici. qz fm Nico. de lyra fortasse pluries portauerat pisces ad pōtificē ex pte patris sui q erat piscator. Ideo itrauit itro ꝛ nihil fuit sibi dictum. Petrus aūt vt ignotus stabat ad hostium foris plenus timore sui ꝛ dolore magistri sui.

¶ De petri negatiōe nota tria preuaricationē: rōnē: emendationem. Exiuit ergo ioānes. i. venit ad hostiū. ꝛ dixit hostiarie: vt. s. pmitteret intrare sociū suū rogās forte aliquibus bonis verbis: ꝛ introduxit. petruz nō Jo. sed hostiaria: qz fm Cris. Joānes ita erat intentus circa magistrū suū: qd ageret ꝛ diceretur aduertere q hoc fecit per mulierem. Videns autem ancilla petrum totum mestuz ꝛ timide ingredientem dixit. Nunquid ꝛ tu ex discipulis es hominis istius? Verbū fuit miserantis. q. d. Si tu es de illis fuge ne simul capiaris ꝛ male tracteris cū illo. Respōdit petr⁹. Nō sū. O petre cito cadis. Et statim gallus cātauit fm mar. sed petrus nō aduertit pp turbationē. Nota q euāgeliste nō vñr cōcor. de negatiōe petri. qz multi dicūt scdaz negationē factā ad vocē ancille. ꝛ Jo. ad vocē ministroꝝ ꝛ stantiū ad ignē. Multi dicūt tertiā negationē factā ad vocē astantiū: ꝛ Joānes ad vocē cognati illius cuius petrus abscidit auriculā Dicit h Ni. de lyra sequēdo argumētū de ꝯsensu euāgelistaꝝ q̄ṗn

cipalis intentio euāgelistarꝫ erat ex primere trinā negationē petri: et in hoc oēs ꝯueniūt: De psonis aūt accusantibꝰ siue de loco et mō negationis nō erat pncipalis intentio. Et de loco videtꝫ dicere vna glo. et magister historie scolastice. qꝫ pma fuit i domo Anne: due alie in domo cayphe. Alij dicūtqꝫ tertia in domo anne et hoc nō derogat fidei. Scđꝫ ergo veritatē historie pma facta est ad vocē ancille ad hostium. secunda ad vocē illorꝫ q stabant ad ignē et calefaciebant se. qꝛ scꝫ Jo. cū illis erat petrus stans et calefaciēs se qꝛ frigus erat et foris et intus. Et cū vidisset eū alia ancilla. et cum fu. intu. dic. astan. Et hic cū iesu gal. e. Multi dicūt qꝫ illa hec dixit et eū illo tamuā et nō ꝯtrariatꝫ. Joā. di. qꝫ stabat ad ignē. qꝛ scꝫm augu. li. 3. de ꝯcor. euāgelistarꝫ petro exeūte dicit ancilla his qui erant in atrio. hic ex illis est. Quo audito petrus reuersus est vt purgaret se coraꝫ illis. Et tūc scꝫm mat. negauit cū iuramēto di. Nō noui hoiem. Mulier nescio qd dicis. O petre qd facis? Et pbabile est qꝫ multi ad vba pētri circa eū ēt cōsimilia verba dicebant imprope rādo ei magistrū suū et vnus euangelistarꝫ exprimit vnā psonā et aliꝰ aliā. Tertia facta ē multis eū accusantibus. et interuallo facto: quasi ho. vniꝰ scꝫm luc. 22. O deuota aia cogita nō qd illi maligni faciebāt circa dominū tāto spacio. Unus ꝯ seruus pōti. cog. eius etc. ab. pe. au. dicit pe. scꝫm Jo. Nōne ego te vidi in orto cū illo? Ad illam vocē petrus tacuit territus timore magno et post pusillū vt dicit. mat. acce. q asta. et di. petro. Vere tu ex illis es. nā et gal. es et lo. tua ma. te facit et scꝫm glo. et doct. accipitꝫ loquella p idiomate qđ in vicinis ēt ciuitatibus variatꝫ ne dū regionibꝰ sicut vene. padue medio. et hoc est diuersitate platis. et tunc scꝫm mat. q fuit petri discipulus et eiꝰ iussione oīa plenius exprimit cepit anathematizare et iurare: qꝛ nō noui hoiem et ꝯtinuo gallꝰ cātauit. s. scđa vice. O petre ē ne illa fides et amor quē solebas portare iesu. Nōne dicebas potius velle mori: et in carcerē mitti qꝫ illū negare? O petre qꝫta peccata ꝯmittis? Timor facit te trabuccare: sic ēt fec. i mari mergi. Ber. O petre nō fuit līgua mulieris gladius nō ensis: nō lācea: nō spiculū: et tū solo verbo mulieris christū sic miserabilr negasti. cur nō attēdis te a christo tantūᵃ elongari? Negas te noscere hoiem: queꝫ cōfessus es deum quē non caro et sanguis non angelus tibi reuellauit: sed pater q sicut decipi nō pōt ita nec vult nec potes queqꝫ decipere. Sed quidam volūt excusare multipliciter petrum qꝫ nō negauit xpm cōtra quos. xj. q. iij. c. Nō solum: quorꝫ omnuū dicta scꝫm hieronymū vnico verbo ꝯfutātꝫ: quia aut ille negauit: aut xpi mētitus ē di. Ter me negabis. Notāduꝫ vō est qꝫ petrus pmo simpliciter negauit. Secūdo cū iuramento: tertio cū maledictione sui et detestatione

xpi: semp iuit peiorando: q2 fm au
gu. pseuerare in peccatis dat incre
mentu sceleris. O tu qui cu3 semel
fecisti malum audes sepius facere
di. Ad oem modum feci illud: no
ta q aliud et aliud peccatum omit
tis. Ité qui spernit penitere de mi
noribus leuiter et paulatim labitur
in maiora: q2 fm Gre. peccatu qd
p penitentiam non diluit mox suo
pódere ad aliud trahit. Sép itur
de malo in peius: sed quare permis
sus est petrus sic turpiter cadere.
Respódeo prio ne qs psumat de
pprijs viribus vidédo clauigeru
celi pncipé apostolo ceteris fer
uétioré lapsum: et sic cófundantur
heretici di. hoiem p se stare. Et hec
prima ro est amb. vj. q. j. c. Imita
re petr. Secudo vt cu postea fieret
platus disceret misereri alijs peccá
tibus cósiderádo suá fragilitatem.
De hoc dicit Greg. in. c. Cósiderá
dum di. l. Omnipotés deus pmi
sit cadere pastoré ecclesie: vt in cul
pa agnosceret ppria quo alijs pec
catoribus cópati deberet. et ita didi
cit humilitaté et pietaté. Iá eni do
minus exptus fuerat illu esse dux
ad parcédum Mat. xviij. Si pec
cauerit: nó dico tibi vsq3 septies s3
vsq3 septies septies: itio vt null9 q3
libet magn9 peccator de seipo despe
ret. Cu petrus post tátu peccatu: et
excessum factus est pastor ecclesie:
et ianitor celi dumodo ita sequatur
petru in penitétia sicut in culpa: vt
etiá hétur in. §. forsitan: de pe. di. p
ma. c. Secuda post naufragiu. Et
qd fecit petrus dicit. Luc. xxij. qd
couersus dominus a iusticia. s. qua
pmiserat illu cadere ad misericor
diam respexit petru oculo. s. pieta
tis. q. d. ad auré cordis. O Petre
qd fecisti: quo turpiter me negasti
tamé fili mi ne desperes dole et fac
penitétia: et ego plus doleo d tuo
peccato q3 de meo flagello de tua
negatione q3 de mea maxillatione.
Ecce iá bis cátauit gallus: volens
te excitare de sóno peccati. q. d. sur
ge q dormis. O peccator quotiés
cátat gallus cósciétie. Sequitur: et re
cordatus est pe. ver. domini: sicut
di. priusq3 gal. bis cá. ter me ne. et
egre. fo. fle. ama. q2 fm Criso. non
audebat flere palá corá illis ne co
gnosceretur et apphéderet: sed fo
ras egrés abscódit se pre timore in q
dam fouea q dicit galli cátus: et ta
liter fleuit q fuit sibi dimissa cul
pa et pena. Et dicit clemens papa
in itinera. quod petr9 q3diu vixit sé
per surgebat illa hora qua xpm ne
gauit et vsque ad diem flexis geni
bus orabat cum fletu et lachrymis
et dicit q semp portabat in sinu su
darium ad tergédas lachrymas et
assiduitas lachrymarum: quasi signu
cóbusture fecerat ei in facie. Et fm
Augu. et Be. respexit eu oculo pie
tatis et misericordie. O miser pec
cator quotiés deu peccádo negasti
xj. q. iij. Estimát: et quotiés te deus
respexit: et nó attédis. De illo aspe
ctu xpi dicit Leo papa: q nó fuit
corporalis sed diuinitus factus: q2
iesus iter domiciliu pótificis corpe
tenebat: et trepidationes discipuli
foris positi solo vidit diuinitatis

simitu: τ pauētus aiuz mox vt aspe xit exerit: τ ad fletū penitudis ꝓuo cauit. Et Ber. o beati oculi tui do mine q̄ ita calefa‑ciūt τ accēdūt cor frigidū in amorē tuū: τ illumināt: vt videat hō creatorē suū τ gelicidium peccatoris in aquas deuotio nis τ amaritudinis cōuertūt. Uide nunc dolēs aīa totū donū in manibus ipsoꝝ vndiqꝫ derelictū. Naz ecce petrꝰ negauit τ abijt foras: nec reuertet: τ Jo. iuit ad nūciādū do mie nr̄e τ sic sit finis secūde crudelitatis huiꝰ cōsiderationis tolle inā. ¶ Quāuis multi varie loquant: vbi tūc fuerit dn̄a nr̄a: tamē dicit Ber. habuisse ꝑ reuellationem ꝙ erat in hierusalē. Et pe. aure. dicit ꝙ illa cū apostolis cōicauit in cena licet nō interfuerit alijs mysterijs illius cene. Sed vbicūqꝫ fuerit ꝓsupponit ꝙ Jo. bene sciuerit. Ibat ergo ad illam flens τ multū dolēs hinc de suo dn̄o: inde de mr̄e eiꝰ. Heu me. di. dulcis τ bone magister mi quō male tractaris. Heu me q̄ꝫ mala noua portabo mr̄i tue. Heu me sanctissima: dn̄a τ amita mea quātam crudelitatē audies τ videbis hodie de amabili filio tuo cōsobrino τ magr̄o meo. Cūqꝫ venisset ad hostium domus plorabat τ nō pulsabat. Cogitabat qd faciā? Si dixero pforabo illi cor. Si tacuero τ occisꝰ fuerit anq̄ꝫ illū videat morietur ꝓdolore. Et pur pulsauit. Et audito aduētu Jo fuit vnus cultellus in corde vir. suspicādo ꝙ eēt: sicut erat: aliqd mali de filio. Intrat Jo. lachrymās τ singultiēs: τ loqꝫ nō poterat. Tūc pia mr̄ q̄ tota nocte fleuerat ꝓsuspitōe eius quod cōtingit lachrymās dixit. Quid ē h̄ dilecte Joan. mihi nō loqueris Loquere mihi care nepos: dic mihi dulcis fili qd scis. Ubi est filius meus dilectꝰ cōsobrinus: τ magister tuus? Et Jo. pur tandē cum multo fletu respōdit. Heu me bona domina mea captus est a iudais traditus a suis oibus derelictꝰ a petro negatꝰ τ timeo ꝙ forte iā mortuus. Cogita tu mō plāctus dolores τ angustias mr̄is: magdalene τ oiuz suoꝝ. Stabat illa uallata doloribus suspirās gemēs: atqꝫ singultiēs. In. ij. Re. hētur ꝙ vni de duabus meretricibus audito regis mādato ꝺ occidēdo filio suo commota sūt viscera eius sup filio suo Et de tito legit ꝙ audita morte patris totus irriguit. Et scribit Ual. libro. iiij. capitulo. vi. qꝺ Julia. g. Cesaris filia cum edilicijs comicijs Põp. magni cōiugis sui veste cruore resparsam e cāpo domū relatam vidisset territa metu ne qua vis ei esset illata et animis cōcidit partūqꝫ quez vtero hēbat eijcere coacta est. Et de Jacob. di. Geñ. xliiij. ꝙ vita eius de vita beniamin filij sui pēdebat ꝓteneritudine. s. τ nimietate amoris. Et qd credis tu deuote de beata virgine q̄ sola plꝰ dilerit filiū suū q̄ꝫ aliqua alia mr̄ imo q̄ꝫ oēs matres simul filios suos. ꝓma rōne claritatis: qua certissime nouerat x̄pm̄ ipa diligeret a filio: q̄. s. ꝓceteris creaturis humanis τ angelicis. Secūdo rōne perfectionis

fectionis: q2 ille solus sup oēs plenus erat sanctitate gratia veritate ꝛ omni bonitate. Tertia ratione tota litatis. Alij eni filij partē habēt a patre ptē a matre. Iste cohopante spū.s. totā corpulentam substātiaz traxit ex matre.

Quarto rōne diuturnitatis: amor n. quāto diuturnior: tanto vehemētior: cōuersati sunt aūt simul absq₃ vlla pturbatione. xxxiij. annis. Et certe nunq₃ reperiret filius tā blādus: reuerens: dulcis: familiaris ꝛ obediens: sicut xp̄s matri. Ideo firmiꝰ tene q₃ ille amor excedebat oēs alios ꝛ per ꝯsequēs dolor similiter: q2 fm Aug. xxj. de ci. dei. Tantus est dolor in pdendo q̄ntus amor in possidendo. Et post paruam morulā illa dolorosa mater: quasi de somno graui euigilans: ꝛ vt melius potuit dixit. Ibo si quo modo videā desiderium ꝛ solatiū singulare anime mee. Precor celestē benignissimū pſem suum vt me dolentē nimiū faciat eū cernere. Ibat ergo ad locū querulans ꝛ irremediabiliter lachrymans conuertit se ad p̄em di. O pater eterne tua est potētia: tuū regnū: tuum velle sufficit ad salutē humani generis. Nō ergo moriat pro eo filius meus ꝛ tuus. Itē ad spūm sanctū di. Amor eterne sufficit tua dilectio: vt fiat humana redemptio. Itē ad filium di. O fili mi dulcissime heu morieris sine me fili mi heu viscera mea ꝛ caro mea. Item ad Magdalenaz di. Succurre filia succurre: en intollerabiliter doleo de filio meō magistro tuo: item ad seipsam di. O dolorosa mater q̄₃ amara noua sunt h. O quō versa sunt in contrariū, dicta Gabrielis dicta Helisabeth. Det mihi pater filius ꝛ spūssanctus fortitudine ꝛ patientiam in tantis penis. Interim sicut dicit. Io. misit Anna Iesum ligatum ad Cayphan ꝛ nunquam dormiuit illa nocte: sed in multa amaritudine pernoctauit: vide ꝛ pēsa vt dicit. Mattheus. ibi totū concilium malignantium q̄si lupos famelicos frementes ꝛ crudelibus oculis aspiciētes maleq₃ ꝛ vituperose saluatorē recipientes. Pensa pur que rabies erat illa. q2 cū illa nocte deberēt comedere pascha: erant ꝯgregati ad tractādā mortē Iesu agni mitissimi. Principes ergo sacerdotū ꝛ omne ꝯcilium que. fal. te. q2 vera habere nō poterant ꝯ Iesum vt eum mor. tra. ꝛ nō iueni cū mul. fal. te. accessi fm Mat. Nā refert Nicodemus in euangelio suo: q₃ aliquis di. Ego vidi eū miracula facientē alteri: ꝛ ego audiui verba veritatis predicantē: ꝛ talia multa spiritusācto mouente linguam eorum ꝯtra voluntatē suam. Et nota q₃ hi cuz toto h dn̄r falsi testes: q2 nolentes verū dicebant. Nouissime ve. duo falsi te. di. Audi eu₃ di. Ego dissoluē. hoc manufactum ꝛ pōt tri. aliō non manu re. Et nō erat cōueniēs testimonium eoꝝ: q2 fm Hiero. Falsus testis est qui nō eodē sensu dicta itelligit quo dn̄r. Ita fecerūt isti immo peius: q2 peruerterunt

totā locutionē xpi. Nā ipse nō dixit ego dissoluā: sed soluite q̄ nemo se debet occidere. Nec de templo manufacto fecit mētionē: sed dixit simpliciter tēplū h̄: itelligēs de tēplo corporis sui: s̄z Jo. Nec dixit reedificabo aliud: sed excitabo illud: vt intelligas eū loqui nō de muris inaiatis: sed de re aiata. i. de corpore suo vt dixi. Hic cogita grandē xpi laudē: q̄ nō est inuētum quicq̄ reprehensibile in factis nec in verbis eius: q̄ si inuenissēt nō tacuissent: vt bene ṗe. Jo. sup Mat. xxvj. Tunc s̄z Mar. exurgens pnceps sacerdotum p̄re magno. s. furore nō potēs se ↄtinē dolens q̄ nihil dicebat̄ ↄ eū sufficiēs ad ↄdemnandū dixit ei. Nihil respōdes ad ea que isti aduer. te test. ⁊ s̄m Rabanū Hyero. Crisost. ⁊ Ber. ad rn̄sum xp̄z ꝓuocat vt ex occasione s̄z locū accusationis inueniat Jesus aūt tacebat: ⁊ hoc ꝓpter tria.

¶ Primo s̄m Criso. q̄ iniquus erat iudex. iniqui testes inniquum iudiciū. nullus ratiōi loc⁹ omnia plena tumultu ⁊ ꝑturbatione.

¶ Secūdo q̄ manifeste falsa ↄ eū fuerūt ꝓposita. Et s̄m aug. aperta mēdatia nō sunt respōsione digna Itē s̄m Hyero. q̄cq̄d rn̄disset ad calūniāretorq̄rēt. vij. rn̄sio: oio inutilis esset.

¶ Tertio vt scriptu. ipleret̄. Jsa. liij. Quasi agn⁹ corā tondente se obmutescit. ⁊ ps̄. Factus sum sicut homo nō au.

¶ Tūc pncipes sacerdotū ait illi rursū. Adiuro te ꝑ de. vi. vt di. nobis si tu es xp̄s fi. dei viui. Ubi dicit glos. Nō q̄rit q̄ veritatē scire desideret. sed calūniā ꝑat. Nam q̄uis ipse esset de semine regio. tn̄ si se dixisset xp̄m regē ⁊ vel filium dei accesissēt eū: tāq̄ dignitatē regiā vsurpātem vt de facto fecerūt. Et si negast liberi⁹ occidēnt tāq̄ vilē ⁊ despectum. Sed pius dominꝰ ne nomen di ꝑnere videnr̄ rn̄dit. Tu dixisti. qđ idē est s̄m aug. Ego sū ⁊ etiā s̄m. Math. Et subdit v̄bū ↄstātie di. Uerūtn̄ di. vo. a mō vi. fi. ho. sedē a dex. vir. dei ⁊ ve. inu. celi. q. di. Nō iudicate me vt vultis: sed sciatis qđ ego in maiestate habeo iudicare vos ⁊ totum mūdū Tunc pncipes sacerdotū s̄m Mathe. scidit vesti. s. di. Blasphemauit qd adhuc e. te. Ecce nec audi blas. quid vo. vi. Antiquus tā horribilē putabat̄ blasphemia dei qđ illā audiētes scidebāt vestiū sua⁹ i. si. magni doloris Sed vere iste magis h̄ fecit pro furore ⁊ rabie. q̄ s̄z Chris. h̄ ideo fecit vt accusationē redderet grauiorē. i. vt vidētes excitaret ↄ eū ad maius odiū ⁊ detestatōez. Fuit ēt h̄ figura q̄ sacerdotiū iudeoꝝ scisū defecerat. cū tunicā xpi ausi non fuerint diuidere crucifixores. Uide etiā malignitatem. Cayphe aggerat ⁊ aggrauat v̄bum xpi: vult esse similis accusator. testis ⁊ iudex. Uolebat seducere ⁊ cogere tumultū ⁊ vocē plebicule ad suū assensū vt nō habendo crimē qđ opponēt illi corā pillato: opponēt comunē omniū ↄdē

nationes. Quid vobis inqt' videt'. Do. vide pur ad quo₂ iudicium recurrit. Interrogat lupos de indulgētia agni: At illi omnes ɔdēnauerūt eū dicens. Reus est mo₂. Tūc fm Matthe. ceperūt qdam ɔspuere in eum: tāq₃ morte dignū q̄si blasphemū: Job. xvij. Faciem meā ɔspuere non verēt. ⁊. Isa. l. Faciē meā nō auerti ab increpantibus, ⁊ ɔspuētibus in me. Sēper canes iudei. h̄ modo bonos ⁊ iustos tractauerūt. Legit in gl. heb. super exodi. xxxiij. quod' hur no lēs ɔsētire populo i pcō ydolatrie ɔsputa facie ab illis occisus ē sputis. Alij fm Mar. vellauerūt faciem ei⁹ tanq₃ latroni ⁊ ribaldo. Uel melius fm glo. q: nō poterāt cedere faciē eius: tam amabilis ⁊ pulcerrima erāt nisi velassent. Mouebātur enī₃ naturali⁹ quadā misericordia ad eam: ⁊ sic non poterāt eum ita crudeliter pcutere vt volebant. Ideo vellauerunt. ⁊c. ⁊ collaphis eū ceciderūt: ⁊ hoc in sancto collo. Alij palmas in faciem eius dederunt di. pphetiza no. xp̄e quis est q te p. q. d. oñde nobis mō prudētiam ⁊ sapientiā tuā. Isa. l. Nō sū₃ ɔtumax: nec ɔ̄dico. Corpus meu₃ dedi pcutientib⁹ ⁊ genas meas vellentibus Ber. Uultū tuū dñe Iesu desiderabile₃: in quē desiderāt angeli ɔspicere sputis inquinauerunt manib⁹ pcusserunt: vello operuerunt: nec amaris v̄beribus pepercerunt. Et alia multa blasphemantes dicebant in eū: que. s. euāgeliste ppter verecundiā scribere noluerunt: h̄ aūt scripserūt ad ostendendā iudeo₂ crudelitatē ⁊ nimiā dñi charitatē. Et vt breuiter ɔcluda₃: audi Job. xvj. Saturati sunt penis meis: h̄ ē tāta dixerunt ⁊ fecerūt q̄ta sciuerūt ⁊ potuerūt. Cogita aīa mea quō se saturauerūt de illo illa nocte: qñ de die in ɔspectu oīs ppli sine verecūdia illudebant eū in cruce. Post h̄ pncipes ⁊ seniores iuerunt ad quiescendū: ⁊ Iesū dimiserunt in manib⁹ ragacionu₃ a qb⁹ vsq₃ ad diē male ⁊ vi. tractat': q: vt dicit Ber. Ligauerūt ei manus retro: Ligauerunt oculos eū vili ⁊ fetido pāno: violēter impellentes pcutientes: iniuriantes per pauimentū traxerunt per sanctos capillos: vt ēt dicit. s. Ant. de padua: ⁊ tractauerunt eu₃ velut q̄ fatuū: aut latronē. Dicit. n. Myer. q⁹ passio quā xp̄s in hac nocte sustinuit ⁊ presertim tribus horis añ die₃ ab illis pessimis ragacijs: nū q̄₃ reuelabitur nisi i nouissimo in quo deus reuelabit iniquitate₃ ipsorū. O Iesu benedicte que dura nox ē h̄ in qua a pncipio vsq₃ ad finē nullā hēs requiem: sed nunc vno modo: nunc alio in corpore ⁊ aīa fatigaris ⁊ cruciaris. O amantissime deus q̄tum me petōre₃ dilexisti quē cum tot laboribus passionib⁹ ⁊ cruciatibus redīmere voluisti: O mēs humana cur ta₃ dura es nō cōpatiaris dño tuo: q nō pro se neq₃ pro malo qd̄ vnq₃ fecerit: sed pro compassione tua: deturpatur sputis: cedit alapis: ⁊ a personis vilissimis. vilissime ptra

gelistas. Queritur hic quare nõ occiderunt eũ: vel occulte: vel iudicio suo cum eis liceret: sicut dicit Pilatus. Accipite eum vos: et secundum le. ve. iu. Rñdit Cris. vbi. s. quod hoc fecerunt vt illũ publice vituperarent: et malam opinionẽ facerent de eo omni populo: qui vel illũ diligebat: vel audierat pdicantem vel viderat miracula faciẽtes vel quocunqꝫ modo admirabãtur de illo: et xps non pphetauit: sꝫ fecit post modum omnia cedẽ illis incontrariũ eius quod cogitabãt. Nã cognita et vulgata xpi morte quã deus exaltauit illũ: conuersus ẽ mũdus: et xps adoratus vbiqꝫ. Et qd timebãt rõanos: sibi tollẽ locũ et gentẽ sic illis euenit. Pilatus titulum scripsit: qui inuitus illis cessit in laudẽ xpi. Adhibuerunt custodes sepulchro: et inde facta ẽ fides certior de resurrectione. Sequitur Tũc vidẽs iu. q tra. eũ. q: dã. eẽt s. xpus. q: qui dabant presidi a iudeis digni morte iudicabant. Vel q: dãnatus eẽt ipse met Judas p grandi scelere suo pnia duct⁹ licet inutili: retulit. xxx. argen. pn. sacer. in tẽ. di. Peccaui. vbi glo. q: Judas vidit xpm innocentẽ tã crudeliter flagellatũ: cogitauit quod de⁹ nũquã pepercisset sibi hoc pctũm. Et di. Aug. li. i. de ci. dei. in. c. si nõ lꝫ xxiij. q. v. quod iudas plus peccauit desperãdo: quã xpm tradendo: q: tradendo xpm peccauit contra humanitatem: sed desperando contra eius diuinitatẽ. Leo papa sceleratior oib⁹: o iuda tu fuisti et infelicior quẽ penitentia nõ duxit ad do. sed desperatio traxit ad laqueũ: et Hugo de. s. Victo. li. de vera sapiẽtia. Prima salus est declinare culpã. Secunda nõ desperare veniã: q: se in eternũ punit: q: apud verũ iudicẽ ad penitentiã non recurrit: hec ille. q. di. Quotquot saluant altera duaꝝ viaꝝ saluant: aut innocẽter viuendo aut cũ spe venie penitẽdo. o iuda scelerate: quõ venisti ad hãc penitentiã desperatã? Ecce tam multis admonitionibus xpi nõ es flexus: modo nemo te mouet: et tãtũ doles? Quare? Rñdit Orig. dic. Forsitã et sathanas qui in eo ingressus fuerat: presto fuit ei donec Jesus traderet Pilato. Postquã aũt fecit qd voluit recessit ab eo: quo recedẽte penitere potuit. Concor. Criso. et dicit quod alia etiam cã fuit conscientia cuius acerbos stimulos et flagella ferre nõ potuit: vide hic ẽt mirabilẽ deceptionẽ diaboli cõtra te pctõr. Judas ita despectũ reputauit xpm quod vilissime vẽdidit: et modo tã iustũ et sanctũ: vt nõ credat posse inuenire misericordiam. Ita quod diabol⁹ claudit tibi oculos vt pecces: postea aperit vt nimis erubescas et doleas quod desperes. Cris. Talis diabolus est nõ dimittit hominẽ: ante vltimũ effectũ: magnitudinẽ peccati preuidere: ne pnia ductus a pctõ resiliat. Potest etiã esse sm Pe. Jo. quod dñs in suũ proditorẽ aliquã grãz ondere volẽs: dedit ei occasionẽ aliquã penitẽdi. O iuda nõ desperes: ecce Petrus negauit: et nõ despect⁹ est: sed

respect⁹. Malcus recepit auricu le sanitatē: vt scias maiorē eē vir tutē merit passionis xp̄i: q̄ pec catum occidentiū xp̄m: ƀm doctō. in. iij. dic. Sed abiens miser laq̄o se suspendit. Et sic hētur Act. i. su spensus crepuit medius: et diffusa sunt omnia viscera eius. Jta q̄ ma ledicta illa anima cū diabolo fede rata exire nō potuit per os: qd̄ xp̄i corp⁹ et osculū acceperat. Qn̄ se su spēdit? R̄ndit Aug. in. q. ve. et no. te. se nescire: quo die vel tp̄e se su spendit cū p̄ncipibus sacerdotum occupatis ad necē xp̄i a mane: vs q̄ ad horā nonā iudas eis repor tauit precium ante xp̄i resurrectio nem: et reiecit in tēpluū: q̄ppe cū in cruce posito insultarent. Alij dīt q̄ audita xp̄i resurrectione. M. pet. tri et Orige. supponūt q̄ qn̄ iudas vidit xp̄m morti adiudicatū p̄ciuz reddidit et abiens laqueo se suspē dit. Jta q̄ Matt. h̄ narret qn̄ fuit factū: et dicit Leo papa: q̄ anteq̄ dn̄s crucifixus est iudas se suspen dit: et pro ɔcordantia dicit Petr⁹ Jo. et s. Bernardinus et videt eē de mēte Cris. q̄ nō pp̄ hoc opor tuit p̄ncipes esse in templo: qn̄ no luerunt acceptare a Juda preciū et tūc videt q̄ iudas ad tēpluū ierit vt saltē illi relinquēt pecuniā quā secū retinē horrebat: et bñ et rōna biliter interponit h̄ factū h̄: ad ex aggregandū pctm̄ iudeoꝝ. Pec caui inq̄t tra. sa. iu. q. d. Uidete er go bene quid agatis. Ego male fe ci tradendo: sed vos peius occidē do. R̄nderunt. Quid ad nos. s. p tinet pctm̄ tuū. Tu videris. i. ƀm Criso. tu videbis: vel videre obui sti ante Ber. O reprobi spūs et ex cecata malicia: cur non attendistis vosmetipsos sententie vre aperte ɔdicere: et verbis vr̄is: vr̄am ma liciam ɔfutare. Confitemini. n. iu dam innocentē sanguinē tradidis se et tamē dicitis iustū eē reū mor tis et dicit. Tu videris qd ad nos. s. pertinet: ƀm Remig. q̄ iustus est O miseri: si ille tarde vidit p̄ se: q̄ sua p̄ditio iā facta est: vestrū ta men malum adhuc nō est comple tum: ideo remediū capite vt dicit Criso. Sed et vos tarde aduertetis Tunc acceptis denarijs dixit. Nō licet mittere eos in corbonā. et c. ec ce ex vna parte ɔsciētia arguit eos q̄ p̄phana sit illa pecunia: et insti gat eos ex altera p̄te iuidia: vt vili ter illā expēdant ad xp̄i contume liam: sed ƀm Cri. res in ɔtrium ces sit qm̄ ager vel villa empta de illa pecunia fuit sicut vna tuba ad de tegendum oībus illoruz scelus: et ad gloriam xp̄i iniuste occisi: quaz si misissent in corbonā. i. gazophy latium: nō ita fuisset res vulgata et manifesta. Tunc adimpleta est p̄ phetia Hiere. xxxij. et Zach. xj. et acceperunt. xxx. argenteos p̄ciū apud. i. xp̄i, quē apud fi. is. et dede runt: et c. et h̄ dicit Cris. q̄ iudaica s mo diabolica elemosina est d̄ pre cio anime hominis et cede offerre et c. Sed reducendo totū h̄ factum iude ad deuotionem: pensa deuo ta anima q̄ tradito: et iā capto do mino iudas abijt vt ebrius iniquus

tate. Sed male volēs pur videre quod fieret de suo magistro: quia pur videbat q male fecerat: vidēs illum duci de domo Cayphe totum liuidum ꝯsputū: discapillatū depilata barba: ligatū manib' cuz magna chathena ferr. ad collū q̄ s3 Josephū pēdebat quottidie in ciuitatis me diastino. ꝛ cū illa olebāt duci latrones occidendi tātus horror inuasit eū de crudelitate quā faciebāt: ꝛ tāta ꝯfusio de māsuetudine boni iesu eūtis demisso capite ꝛ oculis qb' fortasse paululuz elleuatis: mā suetissime ipse xp̄s iudā respexit ocl'o benigno nimis ꝛ amicabili. s̄m amicos. ꝛ inde ꝑditor ad se reuersus igemuit ꝛ ꝗsi dolore ebri' dixit. Heu me traditor ego qd feci? ꝛ ita ꝓciū retulit ꝛ desperauit vt dictū est. Quidā autē dicūt q̄ n̄ credebat qd̄ debēt dn̄s dimitt̄ se occidi: s3 inuisibilit̄ fugēt vt al'. ꝛ pp̄ h̄ fortasse dixit. Et ducite caute Si ergo ita motū est illd̄ cor iude iniquuz ꝛ dyabolicū cogita tu quo modo stabat pia mater vidēs filium sic male aptatū vt vix recognosceret ꝛ obuiātib' sibi m̄ris ꝛ filij oculis similiter ꝓ dolore fere cecidit sup terrā. Et mesta seq̄bat̄ eū vsq3 ad ꝓtoriū cū. Joe. ꝛ magdalena ꝛ suis sororib' ꝛ alijs mulieribus: que quadā naturali pietate mouebāt̄ ad illā. Sequit̄ s3 Jo. Et ipsi .s. iudei non intro. in ꝓtor. vt nō ꝯta. sed mā. pascha. qd̄ .s. debuerāt ꝓcedēti nocte māducaf̄ s3 leges: ꝛ nō fecerāt s̄m Cris. intēti ad xp̄m capiēdū. Uel pascha. i. panes azimos quos p dies. vij. comedebāt. Ubi. Aug. O ipsa cecitas iudeorꝫ i ꝓtoriū hominis gētilis ītrare timebāt ꝛ fratris inocētis sāguinē effūdē nō timebāt. Sb̄ hitaculo cōtaminātur alieno: ꝛ nō ꝯtaminār̄ scelē ꝓprio. Sic multi cōsciētiā sibi faciūt: d̄ leuib' peccatis ꝛ de grauib' nihil timēt. Erat aūt illud ꝓtoriū pilati. i. locus iudiciarie potestatis ita dispositū q̄ ex ipsius fenestris poterat loq̄ ad populum expositum: si necessitas ꝯtigisset. Sic etiam. Rome in palatio senatoris ē logia vbi sentētia legit̄ ꝛ alia in palatijs rogia.

¶ Jam ergo itromisso iesu i ꝓtorium: iudeis ex̄ de ꝯ positis exiuit pil. ad eos foras dicēs. Quā accusationez affertis aduer. ho. hunc Ubi nō quod in trib' examinatus est dn̄s a pilato.

¶ Primo d̄ taciturnitate quare accusātib' nō r̄ndit.

¶ Secūdo de maiestate ibi. Tu es rex iudeorꝫ.

¶ Tertio de veritate qd̄ ē veritas.

¶ Prio d̄ taciturnitate di. Quaz accusationē ꝛc. q. d. Romanorꝫ cōsuetudo neminē dānare permittit nisi is q̄ accusat̄ ꝓsētes habeat accusatores: locumq3 defensionis accipiat ad remouēda crimina. Act. xv. Putāt enī3 quidā quod pil. vidēs xp̄m ita mitem consputuz: pcussum ꝛ inflatum facie pre verberib' fuit misericordia mot': Jō dixit. Quā accusationē ꝛc. Respōderūt. Si nō eēt hic malefa. nō tibi tra. eū. q. d. Nos sumus tāte cō

scientie φ debes τ potes credere? v bis nostris sicut examinatione. Et fm alex. de ale. simulabant serua re illã legẽ. Exo. xxiiij. Innocẽtez τ iustũ nõ interficies. Et volebant vt solent hoies status τ dignitatis sibi credi. q. d. Nõ diceremus talia: nisi eẽnt vera. Crede nobis ñ moue mur inuidia nec odio nec sumus in hoc facto precipites: sed antequã tradide rimus eum tibi discussimus male facta eius. Et breuiter nihil aliud: nisi maleficia sua cõpellũt nos tra dere tibi. eum iudicãdum. Et cuz sic accusaretur iesus tacebat. Et bñ qr dicit Augu. Interrogẽtur atqz respõdeãt p xpo ab imundis spiri tibus liberati. Languidi sanati: le prosi mũdati τ ceteri. Utrũ xps sit malefactor qui tãta fecit bona mi seris iudeis. O falsi τ mendaces: nonne visis eius miraculis dice bãt turbe. Mr. vij. cap. Bene oia fecit. Et quo nũc dicitis eũ male factorez? an forte malefecit sanare male habentes: suscitare mortuos τc. Uel suscitare vos cũ effetis i or to prostrati? Sed qr leges romano rum reũ nõ dãnat nisi conuictum de pticularibus τ specificatis cri minibus pil. psistebat inquirẽs cõ mis lra taceat qd specificate aduer sus xpm hẽbant. Et tunc fm Lu. dixit. Hũc inuenimus subuer. gẽ. no. Hoc est falsũ: qr venit filius ho minis q̃rere τ saluũ facere qd pie rat. Luc. xix. Et venit nõ soluere le gem sed adiplere τ docere Mat. v. Et phibentẽ tributũ dari Cesa ri. Hoc est falsũ: qr Mat. xxij. In terrogatus rñdit. Reddite q̃ sunt Cesaris cesari. τ Mt. xvij. Cuz eẽt liber tñ ad vitãdũ scãdaluz soluit regi staterẽ p petrũ. Et di. se xpz re gem esse. Hoc ẽt falsũ est. Immo cuz eẽt rex regũ nunq̃ se regẽ asse ruit: potius aũt fugit: qñ venerunt turbe: vt facerẽt eũ regẽ: viso mi raculo panũ τ piscium. Jo. vj. Ste tit ergo iesus añ psidez: stetit vtiqz ere ctus: q̃uis multũ fatigatus τ fessus. Et dicẽte Pilato. nõ audis quã aduer. te. di. testi. nõ rñ. ei ad vllũ verbũ: ita vt mira. pre. vehe. qui. s. videbat φ facile poterat rñdere: τ tamẽ ita mitis stabat τ paciẽs. po terat τ. b. ver. rñdere: sed sciẽs vo luntatẽ filij: τ de tãta eius paciẽtia τ iudeorum neqtia stupẽs amaricata tacebat a verbis: sed nõ a fletu la chrymis τ lamẽtis: fm Anser. que erãt tot gladij in corde filij: q bene nouerat φ ipa τ ceteri sui p eo do lebant vsqz ad euersionẽ aie. Ber. Presentia genitricis tue tibi dñe cruciatũ duplicabat: ita φ aiaz tuã doloris gladius ptrãsibat. Rñdit ergo Pilatus sciẽs φ p inuidiam tradidissent eũ. Acci. eũ vos: τ fm le. u. iu. q. d. Si sufficit vestra exa minatio ad cõsciam sufficiat τ ve stra snia. Discant xpiani rectores ab ipis pagano nõ spectare ad eos. de christis põt xpm iudicare. Hic nota fm Nico. de li. φ romani ali qua minora iudicanda pmiserãt iudeis retinẽtes sibi cãm sanguis Quia ergo p hãc rñsionẽ videbã tur phiberi ne xpm occiderent: iõ volẽtes eum oino mori rñderunt

nob nō lz iterficē quēq̄z.q.d.dign⁹ ē morte tu eū fac mori q₂ ad te ptīet ¶ Sequit̄ secūda examinatio.s.ō maiestate. Introiuit ergo iter̄ in p̄torīū pil.⁊ iterrog.iesū. Tu es rex iudeor̄. Quia s̄m Nic.de li.quā uis.iij.accusatores essent,pposite pilatus tamē de p̄ma nō curauit inq rere: q₂ ipse gētilis erat.nec de scda q₂ sciebat eē falsā:sed tm̄ de.iij.q₂ a tēpore Pōpei s̄z Nic.romani nomen regni tulerāt iudeis. Et iō ibi a romanis positus,puidebat ne qd in cōtrariū tētaret̄. Rn̄dit iesus.s. s̄m Cri.ne ppetuo silētio supbus videret̄. A temetipo h̄ di.an. alij tibi dix.de me.q.d.s̄m.s.Bernardinū. Si a temetipo cogitasti me regē esse cōis iudex trāsiuit in ptez quo facto semp est suspecta vētilatio rei. Si a temetipo hec cā sumit initiū iniustū ꝯst vt cogitatio p̄sidus per examinationē exgrat̄. Si aūt tibi alij dixerūt de me.non me iterroges. Examina plus accusatores: ⁊ ipi testificētur q accusauerūt Nā accusanti ⁊ nō reo incūbit pbatio: ⁊ defensio tm̄ incūbit reo: rn̄dit pil. Nūq d⁹ego iudeus sū. Gēs tua: ⁊ pōti.tui tradi.te mihi. Quid fecisti.s.aliud si nō est ver̄ q̄ te dixeris regē.q.d. Pro certo tales ⁊ tāti nō sic isisterēt nisi aliquid eēt ⁊ nisi p magna cā. Nec itelligit pilatus q̄ frequēter q videnť melio res sūt peiores di.illud. Sap.ij.sit fortitudo nostra lex iusticie. Unde se mātellāt sub spē bonitatis. O pilate dicis qd fecisti. Ipse fecit celū ⁊ terrā ipse fecit oē bonū:fecit iudeis multa bōa opa ex patre suo.ipse ēt fecit ⁊c. Rn̄dit iesus nō sic s̄z humiliter ad illud. Tu es rex iu. Regnū meū nō est ō h̄ mūdo.q.d.nō quero ego potestatē tēporalē Romanor̄ nec alior̄. Et put di.si ex h̄ m.e.re.m.mistri mei.⁊c.q.d. ⁊ vbi sūt gētes a me stipēdiate. Hic dicit Cri. Oportebat argumēta q̄rere qbus illa pbātur: q̄. s. vellet fieri rex p tyrānidē: vtputa si exercitū cōscribebāt.i.assoldabat gentem si pecuniā ingētem cōflabat: si arma ⁊ hmōi p̄parabat.q.d. cū nihil hor̄ essent cū iesu qd oportebat dubitare de regno ⁊ tyrānide.⁊ q̄ nihil ineniri potuerit indicij quo se voluerit regē facere cōcor. Leo papa cū Cri. Rn̄dit pilatus. Ergo rex es tu: Assecurato pilato q̄ nollet potestatē tēpalez. Rn̄dit ⁊c. Tu di.q₂ rex sū ego. Ego ad h̄ natus sū: ⁊ ad hoc veni in mundū: vt testimoniū phi.veri. Quod ⁊ fecit tam factis q̄z verbis ⁊ miraculis uiuens moriēs ⁊ resurgēs. Ois q ē ex veri.au.vo.meā.i.credit ⁊ obedit ¶ Hic nota quō pilatus allectus dulcedine verbor̄ xp̄i ommissa inq̄sitione de maleficijs cōuertit se ad querendū: ⁊ est tertia examinatio ¶ Quid est veritas: q₂ oīb⁹ placet veritas. Nō est ita ribaldus q nolit hēre seruos ⁊ familiā veracem. Sed nō audiuit solutionē pp tria. Prio dispēsatione diuina: q₂ contra veritatē iudicās idign⁹ erat audire qd esset veritas: vel ne impediret ⁊ tardaret xp̄i passionē ⁊ nostrā redēptionē. Scdo q₂ hec diu

loquēte pilato cū xpo pōtifices sa cri scribe ꝛ phꝫisei: ꝛ oēs iudei fortꝫ clamabāt fortiter timentes ne pil. molliretur verbis ꝛ moribus xpi ad dimittēdū eū. Jō q̄si sollicitus de sedādo tumultu nō expectauit re spōsum. Et marime pp tertiā cām q: ſm Aug. venit illi subito in mē tē cōsuetudo dimittēdi vnū ex vin ctis. Et itroducta erat illa cōsuetu do in memoriā liberatiōis populi de egypto ſm Raba. ꝛ Alex. de al' nō qdē ex dei lege vel sanctiōe im peratoris ſꝫ ānua ꝯsuetudie grata cui pilatus p talia placere gaude bat: ſm egi. Exiuit ergo ad eos pi latus di. ego nul. cām inue. in ho. hoc. q. d. Ego q sum gētilis natiōe lugduū. ſm magr̄m ꝛ ciuis. Ro. examinaui hoiēꝫ illū diligēter: nec inueni cām: q̄re debeat mori: q̄ gēs dyabolica est. Quid inuenistis vn̄ mori debeat? Si quid hētis dicite Seqtur ſm Jo. Est aūt ꝯsuetudo vobis in pas. vt vnū di. ex vi. q. d. ſm Cri. Et si nō vultis tanq̄ꝫ inno centē absoluere saltē vt ꝯdēnatuꝫ aliquē a p̄ncipe petite: quē solēni tatis grā p̄nceps populo cōdona bit. Ecce quō pilatus illi cōpacie batur: ꝛ illi maligni stabāt obstina ti. ꝛ ſm Cri. nulla eis remanet ex cusatio: q: vbi ipi debuissent sicut solebant petere ille, pponit ille petit Illā, pposita optione de xpo ꝛ bar raba q erat latro ꝛ homicida ꝛ sedi tiosus dixit. Quē vul. di. vo. bar. an iesū q di xps. Proposito illo p tito ꝛ sedēte illo pro tribunali ſm Mat. misit ad eū. v. x. eius di. Ni hil tibi: ꝛ iu. illi. i. Uide qd facias. Multa eni pas. sū hodie. p visum pp illuꝫ. Pilatus mane valde sur rexit infestātibus iudeis ꝛ illa in le cto remāsit clara ad huc die. iō di cit hodie. Queritur de visiōe illa a quo fuit. Rn̄dit glo. Rabain. ꝛ ni co. de li. q: fuit a demone volēte im pedire opus redēptiōis. Uidebat eni in illo ipleri scripturas p ordi neꝫ: videbat suā patiētiā: viderat ante miracula: iō dubitauit. Uidēs etiā patres in limbo: magis solito gaudētes ꝛ exultātes dubitauit: q: ille esset xps: ꝛ iō sicut p feminā p curauit pcurationē: ita p illā vole bat ipedire saluatōrꝫ. Sed q̄re nō hūit pilat⁹ illud sōnui ipe. Rn̄deo vltra illā rōnē. s. q: surrexerat. ad hoc pp multa ſm Cri. ꝛ hiero. qa . s. aut mulier forte dignior erat vł minus indigna: aut q: si ipēs som niū hoc se vidisse dixisset: nō ita cre ditū sibi fuisset: aut q: nō illud di xisset: sed secū ipe tenuisset secretū: Jō igit ex dispēsatione mulier vi dit: vt oibus notū fieret. Uenit eni nūcius vxoris ad tribunal coram oibus referens visū. Nec solū illa sōniauit: ꝫ ēt multa passa ē: ptiꝫ ad faciendam fidem somnij: par tim vt maritus ſm Crisost. vxo ri cōdolēdo tardior ad cedem red deretur: ne forte vꝫ peius aliqd ei contingeret. Interiꝫ sūmi sacerdo. ꝛ seni. psua. populo: vt pe. bar. illū vo p. Ubi Ber. O ois iniusticie: inimici autoreꝫ vite pdere q̄rit: ꝛ barrabā qui vos peremit postulate O iferni stipula cur vos vocātem

ad vitã vulti⁹ pimere: ⁊ nõ potius tm̃i refugiũ reseruare. Nolite scel⁹ cõmittere: de quo estis infructuosã penitẽtiã acturi perenniter. Rñdens aũt p̃ses ait illis. Quem vul. do. de du. di. bar. an illũ q dicit̃ xp̃s. Ex cla. aut. vni. tur. di. tolle hũc ⁊ di. no. bar. O dolorosa mr̃ qs gladi⁹ fuit ille audire petri ad mortẽ filiũ tuũ autorẽ vite ⁊ homicidaz sediciosũm: ⁊ latronem ad vitã occidi agnũ ⁊ lupũ dimittis. Et figura fuit q latro adã nõ liberaret̃ de carcere cũ toto genere suo: nec latro saluaret̃ in cruce nisi xp̃s moreret̃. Uide sollicitudinẽ pilati: dedit eis potestatẽ eligẽdi p̃posito hic vno manifestis iã criminibus cõdẽnatorẽ: hinc alio: cui⁹ adhuc cã pendebat: vt partim pudore victi: ptim hũanitatẽ iesũ petãt: nũc exaggregando pudorẽ dicit. Quid igit̃ faciam de iesu q dicit̃ xp̃s. q. d. pcite reo ⁊ peccatori: nõ vultis pcere etiam deo ⁊ saluatori. Dicũt oẽs: crucifigat̃. Ber. O pilate respice q̃ dissimilis est illa vox ad illã qua. di. Benedictus q ve. in no. do. Idẽ O p̃ncipes iudeorũ excitati o stipula deputãda ardoribus ĩfernalibus: quare vultis accumulare tot scelera ⁊ peccata vt p̃ferat̃ iniquus iustorẽ. Anser. O irrectũ cãbium o iniquũ iudiciũ: dominu⁹ despicit̃: ⁊ seruus postulat̃ iustus punit̃: ⁊ peccator liberat̃: agnus occiditur: ⁊ lupus acceptat̃: vita deseritur: ⁊ mors reseruat̃: hec ille. Beda. p̃ iusto latronẽ: p̃ saluatore interfectorem, p̃ vita mortis datorẽ elegerunt. idõ merito iusto dei iudicio salutẽ ⁊ vitã pdiderũt. Rñdit pil. qd enĩ mali fecit? Ego nullã inuenio cãm. At illi inualescebãt di. cõmouit populum do. p vni. vi. incip. a gal. vsque huc. Luc. xxiij. q. d. Mirabile valde ẽ q nõ possis inuenire cãz cum tamẽ iã totus mũdus ei⁹ maliciis est repletus. A galilea: vsq huc nõ est hõ quẽ nõ voluerit peruertere cũ sua doctrina falsa. Ideo debet mori: q̃ vt dicit Joseph. statutum hẽbant in hierusalẽ ⁊ consiliis eius vt qcũq rumorẽ ⁊ seditionẽ suscitaret in hierusalẽ occideret. Quid tamẽ nõ fecerat domi nus: sed vere cõmouerat in bonum a galilea. i. ab amore versatilis seculi ad amorẽ ecitatis hierusalẽ.

¶ Circa hoc s̃m quõ ab herode ẽ acctat⁹ vitupat⁹ illus⁹ remãdat⁹. s. i. veste alba dicit. Euãgelista. Pilatus ãt audiẽs galileã iterro. si ho. gali. esset s̃m Luc. Et aũt cognouit q de herodis po. e. re. cum ad hero. q ⁊ ip̃e hier. ⁊ il. di. Quia dicit Josephus q venit ad eũ agni paschalis eo q iudeus erat. Nam pater eius herodes senior ascalonita qui pueros in bethlem pp xp̃m occidit pmisit eũ circũcidi: vt rex iudeoꝝ fieri posset in galilea: alias ad festũ iudeorũ nõ venisset: sic̃ nec ceteri gẽtiles. Herodes aũt viso iesu ga. est val. nõ charitate sꝫ curiositate. Erat eni s̃m Luc. cupiẽs ex multo tẽpore videre eũ. La decollatione Jo. baptiste: eo q au. multa de illo ⁊ spa. signuz aliqd ab eo vi. fieri. Tũc vt dicit Josephus here

deus posuit sup caput iesu coronaʒ suam ⁊ hac corona dr̃ q̄ coronant adhuc oēs ipatores: ⁊ pmisit ei he rodes: vt si aliqd signū faceret vel let eū pticipē facere sui regni ⁊ he redem. Interro. aut eū hero. mul. sermo. di. ẜm Anser. Es tu ille pp quē pater me⁹ pueros occidit ⁊ ad cuius aduētuʒ ydola egypti corrue runt: qui cecū a necessitate illumia sti: lazarum suscitasti ⁊ hmōi? At il le nihil rn̄dit: tuʒ pter herodis in dignitatē: tū etiā ne. s. ipediret op⁹ redēptionis inceptū: tum pp inno centiā q̄ excusatione nō idiget: tuʒ ēt q: null⁹ fruct⁹ sequut⁹ fuisset i he rode: nisi admiratō ⁊ i iudeis peio ratio. Nā seqtur. Stabāt āt pnci pes sacerdotū ↄstan. accu. eū. sicut coram pilato. Sed q̄re misit pila tus xp̄m herodi. Respōdeo: pmo: quia voluit declinare vt nō cōdēna ret innocētem. Scd̄o q: noluit si bi vsurpare quod erat alieni iuris Tertio q: periculosū iudiciū volu it super aduersariū suū reuoluere. Cōstanter ergo accusabant xp̄ʒ co ram herode: tāto grauius: quanto magis timebāt: ne etiā herodes ab solueret eū. Nō eni hēbāt aliud tri bunal q̄ȝ hoc ⁊ pilati ante qd̄ pos sent xp̄m vlterius cōuenire. Jō ra bie nimia exagitati eū occidēdi ve nerant huc a domo pilati vt si nūc absolueretur: aut manibus pprijs lapidarēt: aut velut appellātes ab his iudicib⁹ ligatū ⁊ cōpeditū mit terent Romā ad cesarem. Seqtur spreuit aūt illū hero. quasi ipotētē: q: nullū signū fecit quasi ignoran tē: q: tacuit: q̄si stultū: ⁊ insipientē q: cōtra accusatores nō se defēdit: ps. Astiterunt re. terre. ⁊ pn. cō. in vnū ad dominū ⁊ aduer. xp̄ʒ eius: ⁊ q̄lis erat rex talia habebat latera: hinc est q̄ ipse spreuit euʒ cū exerci tu suo: ⁊ remisit ad pilatuʒ indutuʒ veste alba. Nota hic q̄ vt reuela tum ē. b. Brigide herodes p illu sione fecit ei radi caput vel saltē p parte sicut fatuo: ⁊ in medio pala cij illuserunt ei vituperose ⁊ multi pliciter faciētes circa euʒ circulum irridētes sordidātes ⁊ apto ore ca chinātes sup dn̄ʒ. Vestis autē illa alba ita ẜm aliquos lōga erat q̄ se pe bonus domin⁹ ligat⁹ manib⁹ ⁊ in clinatus v adēo plassitudine cōcul cauit pedib⁹ anteriora illi⁹ vestis: ita vt caderet in terrā quē mox per cri nes de terra eleuantes pugnis ala pisq̄ȝ cedebāt: cōspice dolēs aīa pi um dn̄m per mediuʒ ciuitatis du ctum ⁊ reductuʒ in sequētib⁹ sacer dotib⁹ ⁊ turba magna. Pēsa quo lamēto: qua voce q̄rula: quo fletu vir. mr̄ illum persēqbat. O quot ipsi: quot ēt filio cōtumelie ⁊ pbra inferebātur. Alijs clamātibus pes simi filij mr̄eʒ. Alijs iproperātib⁹ merito h̄ pati: q: nō correxisset er rantē. Alijs ridētibus: alijs pcom passiōe flētibus. Alijs lutū ⁊ lapi des iacētibus. Seqr̄ Luc. xxij. ⁊ facti sunt ami. he. ⁊ pil. in illa die. Nam an. ini. e. adinuicem. Legit in hystoria tripartita: quod pila tus: multa pecunia oblata pcura uit sibi a Tiberio cesare partem re gni ipius herodis. Itē hētur in hy

storia Seco. q̄ qdā magis iaz xp̄o nato dicebat se eē filiū dei: quez pilatus fecit interfici in galilea regione herodis. Propterea ergo inimici erant: sed nūc remittēdo sibi vsū facti sunt amici.

¶ Circa terciā .s. ab herode ad pilatum: nota q̄ ibi est flagellat⁹: coronatus: z illusus. Sū p̄ls⁹ cō ... facer. z mag. di. etc: volens eripere xp̄m de manibus eo⁹. ... tulistis mihi hūc ho. q̄si i ab po ... ecce ego co. vo. iterro. nul. iue. ... in eo ex his in q̄bus eū accu. Sed neq̄ hero. Nā re. il. ad nos ... ni. di. m. actū est ei. q. d. Ex alijs in cognitis vel nō factis nō licz mihi eū iudicare. Forsitan ēt pilatus per lfas aut secretarios herodis iudeis inscijs itellexerat innocētiā xp̄i. O mira xp̄i sanctitas inter tot turbas inimicoꝝ nō inenit gd possit sibi opponi. Sequit Emēdatuz ergo illū dimittā. q. d. s3 Be. Flagellis z ludibrijs q̄ntum iubetis afficiam: dūmodo innocuū sanguinē nō sinatis effūdere. O pilate iā incipis exorbitare. volēs emēdare innocentē. Si inocēs est: quō emendabis: Si emēdabis quō totiens innocētē pclamasti. Si emendes innocētē deuias a iusticia. O pilate miserrime fauorē populi diligis spōdes cōplacere iudeis arguēdo increpādo: cedēdo verberib⁹: vel exiliādo de finib⁹ iudeoꝝ. Cur potius nō eū eripis: sicut postea tribunus paulum? Non ergo excusaris. Hic dicit. Simon de cassia. O pilate si nullā cāz mortis in eo inuenisti: cur ergo vis eū3 flagelare z verberare. Duz h̄ audierūt iudei di. pil. forte videt tibi qd sim⁹ pueri? Credis tu nobis satisfacere ita leui pena? Nō volum⁹ quod moriat q: meret. Iterꝝ pil. loquutus est ad illos volēs di. ieium. Quid n. mali fecit. Et illi mag. cla. Cru. cru. eū. Ille autem .iij. ait ad illos Nullā causaz mor. inuc. in eo corripiā ergo eū z dimittā. At illi inualescebant vocib⁹ magnis vt canes rabidi: postu. vt cruci. Et inualesce. vo. eoꝝ. Tūc apph̄ēdit pilat⁹ iesū z flagelauit. et h̄ pp tria s3 Cris. primo q: etiā s̄m Hyero. ois crucifigēdus debebat prius flagelari: vt .s. vel socios pādēt sceleris s̄m Cris. vel in cruce citi⁹ morerēt z h̄ s3 legē romanoꝝ. Scd̄o vel vt iudeis gratiā faceret. Tertio vt per talem flagelationē ɔpassione mouerentur ad eum dimittēdum Hic nō. quomodo exuerūt eū3 vestimētis. z ad quādam aule columnā ligauerunt. Et s̄m Gre. nazā. fuerunt quatuor: bini alternatim cum chathenis ferreis. z tā crudeliter flagelauerūt eū a capite. vsq3 ad pedes q̄ vndiq3 fluebat sāguis Saltabāt ille sancte carnes z regi⁹ sāguis in aerē columnā: terraz pauimētum: aspergebatur. Dicit Ber. Carnes ei⁹ adhēbant flagellis dentibus. Et dicūt qdā quod columna erat ita spissa z grossa: quod manibus z brachijs xp̄i cingi nō poterat s3 ui q̄ntum potuerunt: distēderūt trahētes z ligantes cum cordis: z taz dure z crudeliter flagela

uerunt: instigati votis et vocibus nutib⁹ p̄cib⁹ et p̄cio iudeoꝝ s̄z Cri. qd̄, s̄z aliquos in aliq̄b⁹ locis nuda ossa apparuerunt. puta in spatulis et iuncturis supiorib⁹ brachiorum Et tanta fuit crudelis acerbitas ꝙ leg qd̄ quādo soluerunt eum cecidit i terrā pre effussione grādi sanguis: Vel saltē tremebūdus mitā te vestigio se in pedib⁹ tenere nō potuit. Et nō poterat se vestimentis induere nisi adiutorio alieno Et alter angelus corā patre vt.s. O miser peccator qui pro tā puo et nihilo hēs offēdere deū et p̄uaricari p̄cepta. luxuriari et alia mala facere Vide quā care soluit peccatuꝫ tuuꝫ Sequit̄. Et milites p̄.su.il. in pre. ꝯgre. ad eū vni. cohortē q̄si signo dato ꝯuenītes ad ludū et illudēdū s̄z Chri. Et ex ue. e. ve. su. cla. coci. circū. ei. s̄m Matt. xxvij. vel purpureuꝫ vestimētuꝫ. i. tunicā rubeāꝫ. Erat eni vestis vel clamis vet⁹ et lacerata de serico vel de scarleto veteri. Vel forte vt tāgit. Pet. Ioan. fuit ita formata: quod hic purpurea. hinc coccinea fuit. Et plectentes co. de spi. imposuerunt capiti eius. que fuerunt s̄m aliquos vici marini habētes aculeos duros et accutissimos que s̄m Ber. foderūt vsq; ad cerebrū. Dic̄ eniꝫ Ber. siue Grego. Diuuꝫ illd̄ caput multis dēsuate spinaꝝ dēsatuꝫ vsq; ad cerebri teneritudinē ꝯfixū est dū ꝯfigit spina. Illud. Ber. O homo vide quo amore te dilexit: vinculis pro te ligatus est: vt te vinculis solueret. pro te flagellatus ē ut te a flagellis ire eterne liberaret pro te coronatus ē spinis vt te coronaret in celis pro te vulneratus est vt te sanaret. pro te lachrymat⁹ est: vt semp gauderes. pro te mortuus ē: vt te a mortuis suscitaret: h̄ ille. Nec dicat aliq̄s quō fuit possibile. q: ois cedit nāe: vbi voluntas adē diuina. Volebat aūt xp̄s p̄ sua charitate maxime affligi. iō magis miraculū fuit ꝙ op⁹ nāe. Nec ē ꝯt h̄ illud qd̄ dī. Io. xix. Os nō ꝯminuetis ex eo: q: illd̄ os capitꝭ nō fuit coniunctuꝫ lꝫ sic perforatuꝫ: et dederunt arun. idex. ei⁹ scꝫ loco sceptri regalis: et acceperunt arundinē et percu. caput ei⁹ vt spine forti⁹ imp̄merent̄. Heu iesu m̄:q̄ pena q̄s dolor: q̄s gladi⁹. Heu dulcis de⁹: ꝙ care tibi cōstat iste hō. Fluebat sāguis p̄ciosus per frōte: per faciē per colluꝫ: añ retro: et ex oi parte: et illi spietati hoies nihil ꝯpaciētes genuflexo añ illuꝫ illu. ei. di. Aue rex iudeoꝝ: et expuētes i euꝫ accip. aru. et percu. caput ei⁹: et heu me iesu heu me iesu dabāt ei alapas grādes: et crudeles: quo q̄s pl⁹ poterat et ali⁹ angel⁹ et c. Dicit aug. ꝙ i oculis ip̄i⁹ apparebāt lachrymæ: vulnera in corpore: spineꝭ i capite: sputa i facie: arundinē i manu gestās Idē alibi ꝙ iter oēs illusiōes illa fuit maior ꝙ inimici sui talia ludibria i eo ꝯspexerūt et plagis saturari nō valuerunt: sed magis ac magis maiora iferre ei cupiebāt. O amabilis dñe mi: ꝙ male tibi cedunt oia: ecce pilat⁹ q̄siuit te multiplicit̄ liberare: et oēs illi modi cesserunt

l maiꝰ vituperiū. Quesiuit.n.te li-
berare pro ꝯpassione barrabe ⁊ ibi
ita ꝯtēptꝰ ⁊ vilis es reputatꝰ ꝙ po
tius barrabā voluerunt. Quesiuit
te mittē ad herodē. ⁊ illi illusus es:
Quesiuit nunc per flagellationē: ⁊
illā habuisti: ⁊ tñ per illā nō effugi
sti crucē. Nā seqꝛ. Exiuit iteꝝ fo.
pil. ⁊ di.eis. Ecce addu.eū vo. fo.
vt cogno.q: nul. i eo cāꝫ inuenio.q.
d. Videbitis oculis vrīs q̄lī apta
tus ē: putās ꝙ si essent duriores la
pide mollirenꝛ. Exiuit ergo iesus
de ꝓtorio.i.ad locū vel fenestrā al
locutōis lꝫ totꝰ tremulꝰ ꝓlassitudīe
⁊ vix se pedibꝰ sustētās: portās spi
neā coronā: ⁊ purpu. vesti. ⁊ dixit
eis pil. Ecce hō non coronatꝰ ipe
rio: sꝫ plenꝰ obprobrio Anse. At-
tēde aia mea ad iesū quē diligis: ⁊
vide qs est ille q egrediꝛ q̄si imagi
nē regis hñs: ⁊ tñ fui despectissi-
mi ꝯfusione repletꝰ. Coronatꝰ ice-
dit: sꝫ eiꝰ coroā cruciatꝰ ē illi: ⁊ mil
le pūcꝗ̄ vticeꝫ eiꝰ ꝯuulnerat. Re-
gali purpura iduiꝛ potiꝰ i ea dspi
citur ꝗ̄ honoraꝛ. Adorāt corā ipo
positꝰ i ſra genibꝰ: ⁊ regē ꝯclamāt
⁊ ꝯtinuo ad ꝯspuēdū amabilesꝰ eiꝰ
genas subsiliunt: maxillas palmis
ꝯcutiūt: ⁊ honorabile ihonorāt col
lum: h ille. Ecce igt hō non iā hoi
similis sꝫ leproso. Isa.liij. Nō ē ei
spēs nꝫ decor: ⁊ reputauimꝰ eū q̄si
leprosuꝫ. Sufficiat ergo vobis ꝙ
ita aptatꝰ ⁊ male tractatꝰ est: ꝓ deo
ꝯpatimi sibi: q: homo ē ⁊ non be-
stia vel canis. Frater vr̄ caro vr̄a ꝯ
gēte vr̄a: ꝯpatimi ei: q: ⁊ vos ho-
mines estis. Videte pur qūo mar-
terizatꝰ ē. Videte exiliū magnum
suuꝫ: q: nemo sibi ꝯpatiꝛ: nemo si-
bi adheret: nēo defēdit. Videte ge
stus suos: qūo venit: quō extaīs fa-
ctꝰ ē adeo ꝙ vix stare ⁊ loq ꝑt. Vi-
dete quō stat mitꝭ tacet. nō idignaꝛ t
oia sustinet: oia portat. O crudelis
⁊ ipia gēs: ecce desideratꝰ cunctꝭ gē
tibꝰ ꝗ̄ despectꝰ. Ecce cuiꝰ vultum
desiderat vniuersa ſra quō dturpa
tus. Ecce ꝓmissus prībꝰ ⁊ exhitus
quō reprobatꝰ. O abraā ecce queꝫ
vidē desiderabas. O Isaia: Ecce
quē petebas. Emitte agnū dñe ⁊c.
Rorate celi ⁊c. O dauid pr̄ eiꝰ o ꝓ
phete oēs ⁊ pr̄iarche ecce fi.di fi.v.
fi.hois: non glīa ⁊ honore corona-
tus: sꝫ angustia ⁊ dolore vallatꝰ: o
scē Simeon: ecce xp̄s dñs deside
riū tuū: o io. baptista: ecce agnꝰ di
O dolorosa mr̄ ecce filiꝰ tuꝰ o Jo.
o magdalena: ecce magr̄ tuꝰ o chri
stiane mi: ecce dñs tuꝰ. Hic vehe-
mēter eiula xp̄ꝫ ligatuꝫ oñdēs. O
vani viri ⁊ mulieres: ecce saluator
vr̄ despecte idutꝰ: ⁊ vos q̄ritis ve-
stium vanitatē turpatꝰ faciē sputis
⁊ sanguie: ⁊ vos illā pigitꝭ colora
tis coronatꝰ spinis ⁊ vos portatꝭ ser
ta: cornua: gēmas ⁊ margaritas vt
destruatꝭ ⁊ dānetꝭ aias vr̄as ⁊ alioꝝ
q̄s ille tā care emit. Emēdate vel
tēperate saltē amore iesu xp̄i: ⁊ q sic
vobis ⁊c. O peccatores oēs: ecce
redēptor vr̄: ꝗ̄ta ꝓ vobis patiꝛ: vt
ꝯuertamini. O miser ⁊ dolēs frater
Ber. ecce dñs tuꝰ iesus tuꝰ dilectꝰ
⁊ amator tuꝰ: plāge dolēs aia: plā
ge celū plā. terra ⁊c. Et plāge isto
dolorosiꝰ: ꝗ̄to stabāt iudei duris

res illa vidēdo ꝛ audiēdo. Seqꝛ eni. Cumqꝫ vidissent eum. pontifi. ꝛ mi. cla. di. cru. cru. eum. O gran dis ipietas. O maria: qd ē h ? O dña ꝛ mr mea: que cultellate sunt ille: quot rabidas voces eiusmodi dabāt: totiēs perfodiebāt tibi cor ꝛ euellebāt aiam. Ita ꝙ illa vidēs filiū sic turpatū coronatū: cruentatum: audiēs etiam blasphemātes ꝛ sic acclamātes cecidit in terram pro mortua predolore: vnde quidā doc. deuotus. Dic mihi pia mater si in hierusalē eras qñ capt⁹ fuit filius tu⁹ ꝛ vinct⁹ duct⁹ ad pilatum. Cui illa rñdit. In hierusalē erā qñ hoc audiui ꝛ gressu quātum que potui ad dñz meū perueni: cūqꝫ illū fuissez inuita pugnis pcutiꝫ alapis cedi: facie ꝯspui: spinis coronari ꝛ obprobriū hoīum fieri: cōmota sūt oīa viscera mea: ꝛ defecit spiritus me⁹ ꝛ nō fere vox mihi neqꝫ sensus ꝛ sorores ꝛ alie plangentes mecū me sustinebāt: ꝛ sic habes tertiaz ꝯsideratōez pncipale de passione acerbissima dñi tui para nunc te ad quartam ꝛ vltimam.

¶ Quartū pncipale. s. fines vituperosissimus ꝛ dolorissim⁹ qđ ē vltimū vidēdū de cruce ꝛ dura morte christi cōsistit in trib⁹ pncipalib⁹.

¶ Primo iudicatus ꝛ sentētiatus ē cum latronibus.

¶ Scđo duct⁹ ē cum latronibus.

¶ Tertio crucifix⁹ ē cū latronib⁹.

¶ Primo ergo pilat⁹ vidēs ꝙ iudei nec sic mollirenꝛ dicit eis. Accipite eū vos ꝛ crucifi. ego nul. inue. in eo cāz. q. d. idignanꝛ. Si vos hētis potestatē mortificādi eū facite. Rñ. iu. di. Nos legē hē. ꝛ sꝫ le. no. dꝫ mo. q: fi. dei se fecit. q. d. Et si cām nō inuenio p leges romanas: nos inuenim⁹ sꝫ legē nr̄az ꝛc. Et mētiebanꝛ ꝙ xp̄s fecisset se filium dei: sꝫ erat. Unde ꝛ vos illa patris in. ps. Fili⁹ me⁹ es tu. Cuz au. pil. hoc sm magis timuit ꝛ timore seruili: ne. s. accusareꝛ apud cesarē de crimine lese maiestatis: q: iudicasset maiorē se ꝛ nō remisisset ad eum. Et igressus ē ꝑtoriū ꝛ loquu. est ad illū. Uñ es tu? Ubi dicit gl. ꝙ q̄siuit de sua generatiōe ꝛ origine: vtrū. s. esset deus an tātū homo terrenus. Jesus aūt rñsum non dedit ei ꝑpter quattuor.

¶ Primo pp difficultatē qōnis: cuius solutionē pilatus cape nō potuisset. Isai. liij. Generationē ei⁹ qs enarrabit. q. d. Nullus.

¶ Secūdo vt dicit Aug. ad ostēdendā suā patiētiam q: tacuit nō vt deus reus: sed vt agnus inocēs.

¶ Tertio ne suā mortē impediret. Jam. n. totā noctē in passiōe expēderat ꝛ partē diei: ꝛ nihil vltra restabat nisi cruꝝ: iō tacebit ad mortem anhelando bonus dñs.

¶ Quarto sm Cri. qa gratis sine cā ꝛ ratione q̄rebat pilatus: vñ eo tuꝝ cuz signis ꝛ veritate potuisset ꝑus audire. ꝛ tunc etiā itelligere veritatē. Dicit ei pil. Mihi non loqris. Ex vna parte mirabaꝛ hīta experiētia de sua facundia ꝙ taceret. ꝛ maxime in tali casu ꝛ articulo necessitate: ꝛ ex alia idignabaꝛ. q. d. Ego. p te me oppono iudeis: ꝛ tanta feci

ta feci z dixi: z mihi nõ loq̃ris? Ne scis q2 po. ha. cru. te. z po. habeo di. te? q̃dã doc. deuo. O pilate ef ficaciter te accusas q2 ipsum inno centẽ Jesum si vis potes dimitte re: q2 super eũ potestatẽ te hẽre te statuis es. Cur igitur iudeis prodi toribus prebes aures: z nõ liberas innocentẽ? Si hẽs potestatẽ: noli ea abuti: sed iudica recte. Respon dit Jesus. Nõ haberes ptãtẽ ad uer. me vllã nec magnã nec puaz nisi da. tibi esset desup Aug. in ser mone ab ipso deo accepit ptãtem hõ vt iudicaret deũ: deũ cultũ ho minẽ manifestũ. Propterea q tra di. me tibi maius pctũm habet: iu das. n. ex auaricia iudei ex inuidia Pilatus ex timore mũdano. Et si Pilatus excusat a tãto: nõ tñ a to to immo multũ z grauissime pec cauit. Sequit. Et exinde q̃re. pil. di. eum. Dicit h exclamãdo. Sy mon de cassia. z pco2. Cri. z. s. ter. O magna cecitas z admirabil oẽs xpi innocentiã pclamant preter iu deos. Clamat Judas: peccaui tra. san. iu. Clamat iudex Pilla. ego nullã cãm inuenio in eo. Herodes actib9 pandit. Ora. per visum ostẽ dit. Mulier insinuat nuncius de fert z refert. nihil tibi z iusto illi: z plus est iustum esse q̃3 innocentez. Postremo in cruce latro ipsuz ex cusat: z sub cruce cẽturio. Uere iu stus est hõ ille. Querit ergo Pila tus ad hoc Jesum dimittere iudei aũt vidẽtes q ille de sua lege non videbat curare clamabant di. Si hũc dimittis nõ es amicus cesaris vt immitterẽt ei timorẽ de statu z ppria psona. Dis enim qui se re. fa. 3dicit cesari. Sz ego dico, ti. pi late. Si hũc occidis: nõ es amic9 dei: sed nõ cogitas h. Sequit. Cũ audisset Pil. hos sed magis ti. s: regẽ romanoz q̃3 cesaris. Sed fm Cris. O infelicissime vbi potestis hoc demonstrare q se regez fecit? Ex purpura regio diademate aut turba militũ z armatorũ: qd horũ vidistis in eo? Nõne fugit cũ veni rent ad faciendũ eum regẽ? vt om nem tolleret huius rei suspitionez. Nõne pdicauit z seruauit pauper tatẽ: ptemptũ mundi z humilitatẽ Pilatus ergo territus d disgratia Cesaris plusq̃3 dei: eduxit foras Je sum z se pro tribu. i. precepit apta ri locũ sentẽtie vt san. iu. cõdẽ. vbi Cri. O q̃3 facile deuiat a iustitia: q in causis magis hoiem q̃3 deũ for midat. Erat aũt para. ho. quasi. vj. z iam aptato tribunali sedit i loco q di grece lithostrotos. i. sublimi tas talis pclium siue generãs la titudinẽ: vel vtilitas hebraice aũt gabata. i. collis altus vel pcliuiz sublime fm interptationẽ Hyero. Et erat ille locus pauimentũ testu dinati desup: z ibi fuerũt duo la pides: vnus rube9 in quo stetit pi latus: alter albus in quo xps corã eo. Et dixit iudeis. Ecce rex vester q. d. si dili. z vultis eũ ecce adh vi uit. Cõpatimini ei: vidẽtes sic af flictũ. Si aũt odistis ecce talis stat q nõ potestis timere ne vobis no ceat. Illi autẽ cla. Tolle tolle cru. eum. O infelicissimi o impij hoies

nō poterant pati videre Jesum nō q̄ Pilatus loqueret̄ de illo. Interrumpūt sermonē volūt obtinere clamoribus qd iure nō possunt Clamāt furore ebrij: vt furiosi: vt rabidi canes: igeminät voces ⁊ invalescunt. O cor humanū quomodo potes audire talia sine dolore ⁊ lachrymis. O paup Marta scindebant tibi cor. Nō hēt ericius tot spinas quot tu nunc cultellatas de illis clamoribus. Dicit eis Pil. regē vr̄m crucifigā. q. d. Que male dicta gens estis sine misericordia innocētis sic afflicti sine vereca͞udia regis vestri. R͞nderūt pō. Nō habemus re. nisi ce. q. d. Et ad illū recurremus appellando: nisi ius facias. Et ita euenit eis: q: Romani tulerūt eis locū: regnū ⁊ gentē. Dicit Pi. Ego nullā inuenio i eo cāz q. d. De quo vultis condemnē eū Et pur tota via stabat paratus ad sentētiā duz. At illi cla. tol. tol. cru. eu; ⁊ inualc. voces eoꝝ nō illo modo quo dī. Vox populi vox dī: sed econtra. Vox populi vox diaboli. Et forte pro sedādo furibūdo clamore fecit eū amoueri a tribunali. Pilatus aūt vi. q: nihil profi. sed magis tu. fieret. accep. aq̄ lauit mani. corā po. di. Innocens ego sum a san. iu. huius. Erat enim ꝯsuetudo lauandi manus: ad ostendendum alicuius innocentiā: s̄m Remi. q. d. Inuit' ⁊ male libenter facio rc ⁊ me cogitis ego culpā nō hēo: mētiris pilate. Primo q: sciebas: q̄ per inuidiā tradidissent eum. Secundo q: dixisti iā totiēs: ego nullā cāz inuenio: neq; herodes. Tertio q: ptātem hēs dimittere iesum velint nollint. Sola ergo volūtas deficit alias qd sunt leges: qd iudices: qd rectores ⁊ tribunalia? ⁊ tu ergo dānaberis: q: cedis clamori populi: ⁊ populus: q: ꝯsensit errori ⁊ furori pncipuz. ⁊c. Unde ⁊ stimulāte ꝯsciētia: secreto dei iudicio ⁊ quadā ineffabili cogēte iustitia: dixisti. Uos videritis. q. d. Aduertetis postea: sicut. illi dixerāt iude: tu videris. Et nec ille nec illi aduertere noluerunt. Lauit ergo manus ⁊ ingnauit ꝯscientiaz. R͞ndit vni populus. Sāguinis ei' super nos ⁊ super filios nostros: vbi dicit do. deus. O excecati i reprobū sensum: ⁊ obstinate malicie: crimē vestruz ad vestros posteros destinatis. Sufficiebat. n. vobis vestra punitio: sed huius filios vr̄os vultis eē participes. Fiat vobis quod postulatis ad innocentis Jesu exgrendā vindictā. Exaudita est oratio vestra in petis vr̄is: ⁊ Hyero. Maledicta rabies iudeorū: in eadē dānatione in qua erāt patres iduxerunt filios. O q̄z malam hereditatē mali patres dimittūt malis filijs. Dicit Tho. brauantin' in apiario. c. lvj. Audiui quendā litteratissimū iudeoꝝ ,pphetasse iudeis di. Certifico vos nullomō posse saluari ab h̄ fluxu sāguinis quo puniuntur verecūdissime cruciati: nisi solo san. xpi. s. in baptismo. Hoc enim baptizati sanant̄ ab illa maledictione paterna: nec deinceps ð mense in mensē illum fluxum pa-

tiunt: vt ꝯsueuerāt. Itē in quadaȝ romana cronica legit̄ q̄ vnus im perator instituit vt null⁹ iudeorū caputiū portaret: sed collū apertū in signum quod collum semp paratum hērent: in quo xp̄iani vindicarent sanguinē xp̄i. Nō tñ h̄ vnicuiq̄ semp licitū est: sed oia rationabiliter ꝛ discrete cum grano salis fiāt. Tunc ergo adiudicauit fieri petitionē eoꝝ ꝛ tra. eis Jesuȝ vt cru. f̄ȝ Jo. xix. Quāuis in euangelio Nicodemi ponatur forma sententie crudelis Pilati ꝯ xp̄ȝ: qꝛ tñ quattuor euangeliste p̄ncipales notorij xp̄i gestorū: nō scripserunt eā sub certa forma nō tradimus: ꝛ q̄dē diuine ꝓuidentie gubernatrici oium cure fuit: vt nihil in euangelio scriberet̄ impertinēs: nihil dimitteret̄ expediēs: h̄ ēt multa ꝛ diuersa dixerunt hucusq̄ euāgeliste anticipādo: posteriorando: vt d̄ ꝓpositione barrabe: de missione Jesu ad herodē: de secunda illusione de qua modo dicet̄: q̄ ꝛ si ita sint a me ordinata vt supra p̄ oia tamē correctioni: ꝛ sancte ecclesie. Ro. ꝛ peritiorum meliori iudicio semper suppono. Interim ergo ꝯgregata cohorte illusus ē idutus purpura spinis coronat⁹ ꝑcussus arūdie ꝯsputus ꝛ alapatus: ꝛ postq̄ illu. ei. exue. eum cla. coc. ꝛ ind. eū vestī. suis: ꝛ dux eū vt cru. Interiȝ n. Pillatus lotus manibus: dere nit ꝯdēnare ad crucē. Cōspice deuota aīa q̄uo adherēte ad carnem vestimēto illo purpureo: iā ꝓpter morā ꝛ lōgū spatiū desiccato sub tus sāguine que pena fuit illō violenter extrahere. Fuerunt eniȝ tūc renouate plage ꝛ rursus pio sāguine cruentatur. Aptato ergo interiȝ tribunali cuȝ cortinis ante atrium venit Pil. ꝛ sedit ad ꝯdemnandū innocentem. Et ecce itus h̄ erit de atrio dn̄s tu⁹ aia: h̄ns ad collum cordam: vel f̄m Damasce. lib. de philothetis. i. de amantibus deuȝ grossam cathenam ferream ꝛ i publico ante tribunal se p̄ntat: nō in t⁹ vt prius: s̄ȝ foris in turbis: venit p⁹ ip̄ȝ crux ꝛ duo latrones: rumores populoꝝ magis vndiq̄ fiunt: tube bucināt: ꝛ pie matris post tubā hec audiendo ꝛ vidēdo oia viscera fundit⁹ mouebant̄: atq̄ tremebant: ꝛ facto a pilato silētio oēs ad audiendā crudelē sniam se preparabant: tunc pilatus voluens se ꝯ Jesum: dixit alta voce: nos condemnamus ad mortē: latronē Jesum filiū Marie: vt in loco caluarie fixus clauis in cruce: in medio latronū vituperose ꝛ crudeliter moriatur: nudus ꝛ spinis coronatus ꝛ ip̄e met proprio collo: portet sibi crucē vbi mori dȝ ꝛ nullus i fauorē ei⁹ loq̄t̄: nullus ei loq̄t̄ null⁹ cōsoletur: nullus auxiliet̄: neq̄ misereatur: ꝛ tunc carnifex capiēs cordā iesum crudeliter pertrahebat. Pilatus aūt vidēs se condēnasse innocentē: ꝛ patientē Jesum: qui cum tanta patientia recipiebat iniustam sniam: ꝛ tanq̄ agnus mansuetus no se defendebat: nō ꝯquerebatur: nō loquebat̄: ꝛ ex alia pte f̄m quendā deuotū: vidēs furorē

populi thrahentis sanguinē inno centē ad mortē: et se eum condemnasse nō poterat a ploratu et lachrymis ꝯtinere: tūc tumultus populorū fact⁹ est magnus. di. Moriatur moriatur ille ribaldus: crucifigatur ille reus et seductor: ad hos clamores dolorosa mater quasi mortua in manibus Jo. et mag. stabat di. pro deo adiuuate me: q: sine remedio morior: cor crepat de dolore: anima transfossa mihi videtur exire Et milites et officiales imponētes crucē super humeros Jesu cū furia magna trahebāt vsus caluariā Et baiulās ingt sibi crucē: qd nō fiebat vlli aliquorū latronū: neqꝫ sit exierūt in eū qui dr̄ caluarie locus: hebre. aūt golgotha: et omnes milites equestres et pedestres: cū armis bucinantibus tubis: ante et retro Jesu ordinate veniebant. O vgo bn̄dicta: o mater sanctissima ecce filius tuus ad mortē ducitur Et nō poterat illa eum videre: neqꝫ approximare pp turbā: et dixit Jo. Fili dulcissime Jo. et tu charissima filia magdalena adiuuate me Ecce ego deficio. Ducite me vt videā filium meū magrm vestrum anteqꝫ moriatur: et fm Ber. et alios deuotos fide dignos: duxerunt eā per aliam viam ante portā vnde erat trāsiturus: et venit vnus latro ligat⁹ et post illū Jesus vadēs sub cruce curuus: q: ponderosa erat et magnā. s. pedū. xv. fm magistrum in historia scolastica: et fz vnā gl. et fm Grego. nazan. fortiter anhelabat: facie liuida: capite cruentato: et totus transmutatus: quē illa videns illo modo: paulomin⁹ corruit exanimis sed pre desiderio tā gē di filiū sibi vim magnā fecit: et igerens se ad dcū di. dolorose nimis et pie: o fili mi Jesu: o Jesu dulcis fili mi: tu vadis ad mortē: et me desolatam mrem tuā relinqs: et amplexata est Jesum rigās lachrymis stringens brachijs perfodiens cor filij: et cōicatis sibi inuicē suis doloribus pariter ita q dolor vni⁹ p transijt cor alterius: corruerunt in terrā. O dolorata mater qd facies nō eum amplius videns nisi i cruce fixū? Cū reuerteris domū nō inuenies tuū dulcissimum quem sic amabas. Heu me dolor: plāgebāt oēs. Plange dolens aīa angustias mris et filij. Ibi ergo in memoriā huius facta est capella que dr sancta Maria de spasmo: tunc illi crudelissimi pugnis et calcib⁹ pcutientes: et violēter dn̄m Jesū separantes a mesta matre dabant in humeris Jesu de pomis spatarū vt citius ambularet. Mater autē quasi mortua in terra sedens: p suas sorores subleuata est: et cepit vt melius poterat ire cū eis p⁹ suum filium plorans et lachrymans. Sequebatur aūt eū multitudo tra. po. et mu. que plange. et lamen. eū. Et dicit Cri. q tantus erat ille fletus turbe sequētis dn̄m: q ēt lapides fleuisset et molliuisset. Sz quare tāta turba sequebatur eū rn̄dit sctūs Bernar. pp multa.

¶ Primo pro ipietate pharisei et pn. sacerdo. sequebantur: vt insul-

lisibilū viderent optatū finē tante calamitatis. O demones icarnati.

¶ Secundo aliqui pro curiositate recordantes q̄nta mirabilia fecisset in vita: sperantes aliqua ēt facturum in articulo mortis. Itē q: tres mortuos ab inferis reuocauerat mira ꝯsideratione tenebantur: si vellet ille illuc descendere vnde alias liberauerat: aut si insolita aliqua potentia ide ille liberaretur: aut si pur moreref: quali confidētia: quali vultu ⁊ constantia in ipso actu moriendi consisteret. Si eum deus requireret desuper si sibi aliquid tunc noui eueniret qui nouā vitam mūdo mōstrauit: aut si seditio vel tumultus ꝑ eius liberatione oriretur.

¶ Tertio quidā mouebanf pietate maxime mulieres que naturaliter sūt teneriores in alienis malis presertiz pre cōpassione. b. v. Nō n. incognita erat sed bene cognita. v. M. ⁊ multos suis moribus induxit ad sequendum: vt viderent mores eius in morte filij sui sicut Ber. in mor. fratris sui Gerardi ⁊ Aug. in morte matris. ⁊c. Item q: illa solita fuerat vitare publicū aspectus hominuz ꝯsortia mulieꝝ frenata silentio ornata virtutibꝰ viri cōsortio desolata: ⁊ nunc cū veteranis sororibus ⁊ alijs crucifigendum filium sequif: mirantur: cum mos mulieꝝ nō sit velle videre filios trucidari. Multe. n. compatiebanf: q: filio vnico priuabaf: ⁊ iniusta ⁊ durissima morte.

¶ Quarto signa virtute xp̄i multos trahebat: vt viderent signa ⁊ magnalia que tunc facturus erat: vt agnosceref charitas qua dilecti sumus ⁊ precium quo redempti: vt approbaref innocentia: ⁊ agnosceref iniusta sñia: vt audiref crucis septiformis doctrina cōprehēderetur in eo mira patiētia ⁊ ꝯstātia videf quō ei cōpatiunf īsensibilia elemēta in quē tm̄ rōnalis natura descēuit ⁊c. Mulieres ergo plangebāt ⁊ lamētabanf pre compassione matris ⁊ filij lamētabantur q: iniuste ꝯdēnatꝰ: q: crudeliter accelerabaf nullius ꝯscie mali memores bonoꝝ que multis fecerat dulcedo sermonum eius ⁊ pietas sui vultus adhuc in memoria sequētiuz erāt: ideo flebant. Cogita quō illo docēte oīs populꝰ manicabat ad eum. i. valde mane accelerabat. Luce. Itē quō ēt gentiles ⁊ infideles di. Philippo. Volumus Iesum videre. Jo. xij. Itē quō turbe preuen. irru. e. in eū. ⁊ de ciui. ppa. vt ait eū. Luce. viij. Itē quō oīs tur. quere. eum taz. q: vir. de illo exi. ⁊ sana. oēs Lu. vj. Horum omniuz bñ memores multa turba populi ⁊ mulieꝝ flebant duram fortunam eius. Cōuersus āt ad illas dixit filie hierusalē no. fle. super me: sed super vos ip. fle. ⁊ super filios vr̄os. O Iesu dulcissime nōne Dauid fecit plangi saul ⁊ Jonathan. ij. Re. i. Nōne cum susanna duceref ad mortē flebant oēs qui nouerāt illā? Et q̄re ñ vis fleri? Non renuit fleri: nō tñ vult dicere. O pauper gens ⁊ dānata

vos miseremini mihi ꝛ ñ mihi: sed vobis: Compatimini vobis ipsis Magis ego doleo dānationē vestrā quaꝫ passionem meā quia ecce venient dies ꝛc. Ad literā sic fuit tpe. Titi. qñ vt dicit. Josephus li. de iudaico bello dabāt. xxx. pro vno numo. Sic spiritualiter o xpiani plangite quantuꝫ potestis hodie passionem xpi ſꝫ plāgite etiaꝫ causā ei⁹ passionis que sunt vestra pcā. q: pro pcis no. mor. ē iust⁹ ꝓ iniu. pe. q: si in viri. ligno h̄ fa. in ari. quod fiet. q. di. Si ego i quo nil' dignū pena tātis penis ꝛ dolorib⁹ affligor ꝛ cōsumor: nō ꝓ me sed pro vobis. q̄ꝫta putatis tormēta: ꝛ pene vos manēt pp vestra peccata ꝓpa! O v̄go imaculata ꝛ sine peccato: q̄ꝫtuꝫ creuit tūc tu⁹ planctus quādo dixit sup filios vros Meu care fili mi: fleant alie sup suos. ego nō habeo aliū nisi te gaudium cordis mei: ꝛ mihi tolle. audiēt pueri ho. q̄ꝫ cepisset loq ad populū: timētes ne mouēt illos: ꝛ eripe cū vi: ceperūt angere ꝛ accelerare cū acri⁹. Sed bonus dominus afflictus nimis ꝛ q: nūq̄ꝫ dormierat: nec vllā reqeꝫ hūerat tota nocte. ꝛ alisus ꝯtusus. flagellatis multū sāguineꝫ fuderat in orto. ad colūnaꝫ. ꝛ tota via guttabat de capite ꝛ cerebro pp coronaꝫ spinarū Itē ex nimia ꝯpassione matris: q̄ꝫ flētēꝫ audiebat. ꝛ ex graui funesto ꝛ mortali pōdere ligni crucis nec se nec illud ferre iā preualens: sup addito furibūdo impulsu: ꝛ tortione ante ꝛ retro sub onere crucis defecit. ꝛ cecidit in t̄rā. cū facie super lapidē: cū cruce in collo. O que angustia aie xpi ꝛ aie. v̄. Et fm aliꝰ os sup lapidē quēdā: sic lassus. fessus. ꝛ d̄bilitatus resedit. At illi maligni clamorose ꝛ ꝯtumeliose insultabant: ꝛ vrgebāt crudeliter. Et dicunt aliqui qd tūc pius iesus puꝰ nitebaꝫ surgē: ꝛ tētabat tollē ꝛ ferre crucē ꝛ nō poīat. Tūc fꝫ Mat. apphē. symo. qñ cy. veni. de villa. per alex. ꝛ ruffi. qui erāt discipuli saltem pro tpe quo. Mar. scripsit euange. fm Pe. Jo. sup. Mat. ideo bene notū. Hunc angariauerūt. i. ui. coegerūt: ꝛ iposuerunt il. cru. por. post iesū. Signat paganos dictos a pago. i. villa de qb⁹ sequuta est eccl'ia. ꝛc. Et exoneratis iā iesu ñ ꝓ misericordia: ſꝫ pro malitia: ne. s. tardaret vel impediretur mors ei⁹. iā sine vlla ꝯpassione vrgebāt: ꝛ inpigebāt di. Vade mō vade cito. iā nō potes excusare de onē Et saluator pi⁹ discalciatus: ꝛ multuꝫ afflictus. nō poterat multū accelerare. Et venūt i golgotha locuꝫ i. calua. ꝛ dabāt ei bibere miratuꝫ vinū. ꝛ nō accepe. s. ad bibēdū sed solum gustauit. fm Marcū. Vel fm Math. vinū cum felle mixtū ꝛ gustasset noluit bibē. Et fꝫ Be. potuit vtraq̄ꝫ mixtura eē ꝛ vn⁹ euā. dixit vnū alt er aliud. O crudelis ꝛ impia gēs. videbāt iesū inocētē patiētem lacessētēꝫ dificiētēꝫ ꝛ dabāt ei talē potuꝫ. O ingrata ꝛ discognoscēs hyerusalē: q̄ꝫta bona apportauit tibi de celo filius dei: ꝛ tñ reportat a te nisi cru. Venit facē

te ei.siue ei.ec.⁊ eiecisti eū de tua ci
uitate ĩ restri. Jpse te plātauit vineā
suā electā: ⁊ eiecisti eū ex vineā
Math. xxj. ⁊ quō cōuersa es illi in
tātā amaritudinē: ē ille fruct⁹ quē
expectabat a te? ps. Dederūt i escā
meā fel. ⁊ in si. in po. me aceto. O
būdictū os iesu qđ tā dulciter pdi
cauit. vbi est vinum zucharatū in
remediū agonie tue? Sed quō: vel
vñ. vel q̃re ibi fuit illa potio? Rñ
dēt aliq. qđ milites pauerunt ⁊ fe
cerūt h vt iesus sic citius moreref
⁊ nō starē tibi tota die ad custodiē
dum. Sz Nic. de ly. alc. dicit. Le
git i quodā libro hebraico qui aṗ
eos intulaf lib iudicū ordinariorū
qđ qr. Salamō dixit prouer. xxxj.
Date siceram merētibus: ⁊ vinū
his qui amaro sunt animo. vt bi
bāt ⁊ obliuiscāt egestatis sue ideo
seniores iudeoꝝ statuerāt: vt cōdē
natis ad mortē: daref vinū aroma
ticum. i. artificiatum ad bibendū
vt facil⁹ portarēt passionē. Et in
hyerusalē erāt mrone duo. ⁊ cōpas
siue: que h vinum ⁊ sicerā. i. potū
ĩnebriatiuum dabant ex deuotione
Judei ergo ex nimia crudelitate:
moti vinū datū pro xpo ⁊ alijs du
obus latronibus accepunt sibi sz
qđ dictum erat Amos. ij. Uinum
dānatoꝝ bibebant: ⁊ loco eius po
suerunt acetum cum felle mixtum
O Jesu mi o xpe benedicte q̃ta ti
bi fecerunt: ⁊ q̃ta adhuc parāt: se
quif: ⁊ crucifixerunt eum. Mira
bile certe est q sancti euangeliste:
qui tā multa distincte scripserunt:
hunc tam singularē actum crucifi
xiōis ita breuiter oēs vno vbo di
xerunt nihil de modo tangētes. s.
Ber. assignat hic aliquas cōueniē
tias ⁊ rōnes di. Arbitror hoc fcm
fuisse: aut q vulgata noticia scieba
tur: quō sic dānati: cruci affigeren
tur: iō sancti euāgeliste manum tē
perauerunt aut ne videanf euāge
liste succumbere vbis: aut spūs. s.
sic breuiter scribi voluit: vt h pie
meditanda: ad meritum fideliūm
remanerent. De modo crucifixio
nis breuiter teneo cū Ore. ⁊ ē cōis
opinio: q facta est crux in terra po
sita. Para ergo te aia ad audiēdū
⁊ si honeste lachrymasti mō reno
ua: mō incipe. q mō incipiunt an
gustie dñi tui. Sicut. n. legif in re
uellationib⁹. b. Brigide: cum ip
sa semel deuote orando ⁊ meditā
do quereret: qs fuit pcipuus ⁊ ma
ior dolor quē illo die sustinuit: re
sponsum est fuisse: qñ fuit affixus
cruci ita crudeliter sicut audies: ro
me in ecclesia. s. pauli a latere al
taris maioris ē imago crucifixi v
sa facie ad partē qua se vertisse dñ
ad locū cum illa beata Brigida
vgine: hor sublata cruce de collo
Symonis: ⁊ in terra posita factus
est cōcursus populorū: pncipes ⁊
sacerdotes infestāt: ⁊ sollicitāt mi
lites: ⁊ illi ribaldi: alij parāt foueā
in saxo vbi crux figatur alij tolliūt
clauorum acumina: fm Ber. alij
parāt martellos: alij impetuose ie
sum expoliant ipetuose vestimen
ta trahentē fm Orige. ⁊ q tunica
cōgelata cū carne ⁊ sanguine se te
nebat vtrahēdo sic illā secum po

riter duxerūt: crustas: cutē et carnē cū angustia multa: et sic renouatis plagis. totus fluebat sanguine: alij coronā spineā forti⁹ pmētes et firmātes grauiī tormētabāt: et sic nudum totumqꝫ tremētum prefigore et dolore: tandē immaniter ptrahentes et impigētes et tergo verso super crucē pijcientes: colliserūt valide. Sic ergo supinus sup crucem deiect⁹ extēsus spōte manibus ad crucē et aio ad hoies per charitatē facie oculisqꝫ in celuꝫ directis secreteqꝫ dī. Suscipe scē et eterne pr̄ mi sacrificium imaculatū: qꝺ tibi offero: pro saluādo humano genere et remissione pctōrum. Ecce nō offero carnes et sanguinē aialium: sed aiam carnē: et sanguinē meum filij tui vnici et dilecti. Triginta et tribus annis laboraui: pdicaui: expectaui: desideraui horā istā articulum istum et crucē istā: pro redimendis pctōribus: pro saluandis aiabus pro celo aperiēdo. Parce illis queso. Pater ignosce illis qꝛ nesciunt qd faciunt. Plāge dolēs pcōr: vide aia xpiana quō orat pro crucifixoribus. In nullo renititur ad oia se tractabilē facit finit qꝺ volunt facere cū tanta masuetudine: cū tanta pietate cum tanta deuotione faciei sue dignissime: q⁹ non solum debuerunt moueri ad pietatē ipsa psequentiū corda: sed ēt quadā naturali cōpassiōe: in tali aspectu scindi et crepare: sicut postea fecerūt lapides. At illi carnifices impij duriores lapides: et nihil moti accepto grosso clauo et q̄dro sine acumine sicut ostenditur vn⁹ illoꝝ in ecclesia scē crucis Rome in tabernaculo ceperunt pmo pfigere manuꝫ dexterā valide pcutiētes: et clauus sic spuntat⁹ totā palmā man⁹ dilacerādo: portabat carnē intra lignum: et sm Grego. naꝫan. attracti sunt oēs nerui: et dum traherēt manum sinistrā ad alteꝝ cornu crucis. pp attractioneꝫ neruoꝝ nō poterat attingere: et ligata corda in brachio trahebāt in. et sētiebat sonit⁹ ossium se disiungētiū de iuncturis brachiorum et pectoris. Et illa similiter dolorose clauata: ligato: ad pedes fune trahebāt vsqꝫ ad foramē sctūm: crepātibus iuncturis totius corpis et tibiaruꝫ que disiungebantur: et q̄si eneruabant: et cū vno clauo magno vnū super aliū pfixerūt: sꝫ coiorē opinionē: et cū maiori adhuc dolore q̄ manus. O Maria dolorata: o Mater benedicta illi validi ictus ptrāsibat tibi cor et viscera et euclebant aiaꝫ. Audiebat eos: et filium videre nō poterat. O matres q̄ habetis filios cogitate: si sic tractaret coram vobis. plāgite in remissionē peccatoꝝ vestroꝝ. Ad maiorē autē penā sm quēdā deuotum v̄terunt crucē cū facie ad trā: et retuderunt clauos retorquētes ad crucem s. l. habebat acumen alios nō. O gratiosa facies: xpi q̄ta⁹ pena. O delicatum caput saluatoris. spinis pforatum: et nec ligno grauatuꝫ et pssū. Et trhaētes crucē cuꝫ dn̄o affixo p terrā vsqꝫ ad foramen durū caput sanctissimū agitatū verarūt ex

collisione corone spinee ad lignū crucis. Et incipiētes leuare in aere: piecerunt pedē crucis in foramine saxi furibunde et fortiter intus cadere dimittentes. Et ex pondere corporis christi benedictu cū grandi dolore aperta dilatata et lamiata sunt vulnera et foramina manuum et pedū. Et sic eleuat⁹ ē: ecce xpiane dñs tu⁹: ecce peccator saluator tu⁹: ecce o hō de⁹ tu⁹ ecce creatura plasmator tuus: ecce aia mea xps tuus: ecce popule mi. iesus amator tuus: pater tuus frater tu⁹ et dilect⁹ tu⁹: ecce maria fili⁹ tu⁹: ecce Joā. magr tu⁹: ecce magdalena defēsor tuus: ecce martha hospes tu⁹. ecce populi oēs deus vr: hoc ē vexillū fideliū: scalla: via porta et clauis paradisi: q̄ ſʒ cācel. parisien. dicit. Uide hō q̄ p te patior nō ē dolor sicut quo crucior. ad te clamo q̄ p te morior: vide penas qbus afficior: vide clauos qb⁹ cōfodior: vide lachrymas quas p te fundo: vide spinas qb⁹ affligor: vide sputa quib⁹ ꝯfundor? et cum sit tātus dolor exterior it⁹ tñ planctus ē grauior: dū tā igratū his te experior: Itē Ber. p vita seculi aspice q̄ta tuli: Jō aspice mortalis p te daſ hostia talis: vide q̄ a plāta pe. vsq̄ ad v. nō ē in eo sa. Caput coronaſ spinis facies ē sputis turpata: et p alapis iflata oculi pene caligātes a fletu man⁹ et pedes cōclauati. Uolue et reuolue hō corpus dñi: vbiq̄ iuēies dolorē: vbi q̄ cruorē: fluit sāguis e capite: p capillos: p faciē: ſr aures ſr collū: su per oculos: fluūt magni riuoli sanguis: p man⁹: et p pedes in terraʒ: Totum corp⁹ laceratum et distētuʒ p̄s. Dinumerauerunt omnia ossa mea: totum cruentum vr: et paret vna sola plaga, p multitudie flagellor: Nā christ⁹ hodie p nobis ptulit. v. mil. cc. et. lx. vulnera: o de⁹ pr q̄tum apprecias istuʒ hoiē: p quo voluisti filiuʒ tuuʒ mori dando tm̄ precium p ista aia igrata e scognoscēte: o summe de⁹ quid fecisti: Sap. xj. dr q̄ oia fecisti in numero pōdē et mēsura: sʒ ecce filius tu⁹ dilect⁹ male tractat⁹ et angustianon est seruando numerum. s. vt vnā et vel duas guttas sanguis sui daret: cū vna sola sufficeret. non seruādo pōd⁹: vt sʒ vnā vnciam vel librā effunderet nec seruādo mēsurā: vt sʒ vnuʒ calicē mēsuraret sʒ totum dedit totuʒ effudit. p̄s copiosa apud euʒ redēptio: B. prosus copiosa q̄ non gutta: sʒ vnda sanguis p. v. partes corporis emanauit: Plange igit christiane passionē et mortē dñi tui: quā oia plāgūt: Pcla quō āgel⁹ lraſ et nūciū attulit pri di. Ecce fili⁹ tu⁹ dilect⁹: qui fuit tibi sēper obediēs vsq̄ ad mortē tot⁹ dolorosus: suspēsus est in aere cū latronib⁹: perlecta lrae in illa vita btā et curia paradisi oēs angeli q̄uis dolē n̄ possint: tñ ſm Ber. ondebāt signa meroris iuxͭ illud Jsai. xxxiij. angeli pacis amare flebunt: qui sʒ in natiuitate cantauerant: et i terra par et c. Ergo o christiani magni et paruuli Plāgite et lachrymami videntes pene

moriētem dñm nr̄m: considerate
q̄ ois creatura ad plāctū ⁊ lamē
tum ꝯmota ē in morte iesu bñdicti
⁊ ad angustias mr̄is ei⁹: ⁊ sicut pa
trefamilias moriēte tota familia fu
nebriter iduit̄ ⁊ meret ⁊ plorat: ita
mundi dño moriente luxit super
eum ois terra ⁊ orbis. Venimt ꝺ
celo cū p̄fe plāgētes āgeli: Plā
git sol q̄ obscurat⁹ ē: Plāgit luna
q̄ similit̄ obscurata ē: Plāgunt
stelle q̄ obumbrate sūt: Plā. aer q̄
facte sunt tene. super vni. terram
Plā. sepulchra mortuoꝝ: q̄ ap
ta sunt: Plā. lapides q̄ scissi sunt
Plā. mortui quia multa corpora
sanctoꝝ surrexerunt: Plā. cēturio
cū militib⁹ suis astantib⁹ ex aduer
so di. Hic erat fili⁹ dei: Plan. tur
ba q̄ percutie. pectora sua: plang.
mulieres ⁊ nati ei⁹ qui sequuti fue
rant eum a galilea: plan. christ⁹ in
cruce f'm pau. Heb. v. plā. Jo. ⁊
magdalena super oēs: sed mr̄ ita
fortissime afflicta di. exclamans an
gustiata nimis: O fili mi iesu quo
modo sine mr̄e moreris: Ha iesu
fili mi: ⁊ non valēs tangere nec ap
propriare filio nec cruci: magdalenā
amplexebat̄ di. eī dilectissima filia
ecce magr̄ tu⁹ qui tm̄ te diligebat:
cū angustia ⁊ dolore morit̄. ⁊ ad
iuuare nō possum⁹. Exinde amplex
xebatur Jo. nepotē suū: ⁊ totū riga
bat lachrymis di. O care fili Jo. ꝺ
te fama ē: q̄ tu es discipul⁹ quem
diligebat iesus: ecce q̄ te tm̄ dilige
bat morit̄: ⁊ iuuare nō possum⁹: ⁊
ego mr̄ afflicta sine refugio ⁊ reme
dio inter istos iudeos relicta sū. q̄s

erit ita lapide⁹ q̄ nō moueat̄ tātis
fletibus suoꝝ extraneoꝝ elemētoꝝ
⁊ toti⁹ orbis. Quis nō ꝯpatiat̄ xp̄o
ꝑ ipsis tāta paciēti? Recognosce
hō ⁊ recōpensa amore dei i te. no
li obliuisci tāte misericordie: ecce
q̄ȝ care redēpt⁹ es: noli te ꝑ vili: ⁊
nihilo vēdē dyabolo ⁊ pcō. Scito
q̄ i iudicio exiget̄ a te rō ꝺ tāto sā
guine fuso: de oi gutta sanguis de
omni punctura capitis: de omni
verbere corporis: de oi sudore ⁊ la
chrymis hodie ⁊ in tota vita iesu
pro te habitis. Et vbi q̄so ē cābium
tot angustiaꝝ. Quid facis vel pate
ris ꝑ eo q̄ tāta tulit ⁊ fecit ꝑ te. Et
cū p̄ciosa sit i ꝯspectu dñi mors scō
rum ei⁹ quō i ꝯspū dñi nō appciat̄
mors sācti sāctoꝝ. Mich. vij. ca.
legit̄. Ve mihi q̄ fact⁹ sū: sicut qui
colligit in autūno racemos vinde
mie: Ubi dicit glo. Sūt q̄ h̄ legūt
in ꝑsona saluatoris ꝯquerētis q̄ in
toto orbe vix iueniat opa digna suo
sāguine. q. d. O q̄ȝ puus fruct⁹ de
tanto labore. Redde ergo pecca
tor crucifixi vulnerib⁹ grates q̄ fue
rūt tot milia quot supradixi. ⁊ quot
tidie ꝑ cābio dic quindecim p̄r nr̄:
ꝑ itegrū annū ⁊ ꝯpleto anno dixe
ris tm̄ vnū p̄r nr̄ cuilibet vulneꝝ
xp̄i. Nō te pigeat puum h̄ facere ꝑ
tantis que recepisti.
¶ Sed iā facta morula respiran
tes paulisper rursū ad deuotiones
⁊ lachrymas excitādas: oculis ⁊ au
ribus ⁊ cordibus crucē ⁊ dñm nr̄m
in ea penantē: ⁊ paulominus mortuū
attēdam⁹. vt obediamus apostolo
di. ad Phi. ij. Hoc eni sentite in vo

qd τ i xp̄o iesu. Ubi sūt tria pcipue rumida. scʒ crudelis vulneratio: Uocalis allocutio: τ corpalis dispō. i. qūo est crudelitē vulneratus dulciter allocutus: τ corpaliter dispositū ad trahēdū ad se aias τ ad puocandū peccatores ad pniam.

¶ Primo ergo de crudelitate vulnerū dicēdū qn̄tū ad multitudinē magnitudinē τ amaritudinē. De multitudine dixi q i hac amarissima passiōe hūit. qnqʒmillia. cclx. v l vulnera τ pcussuras: sicē reuellatū ē cuidā d̄uotissime feie p h orātī: τ si dicis qūo ē possibile in vno corpe tot vulnera eē? Rn̄dit Job. Cōcidit me vulnē sup vulnus: ita q locis semel pcussus. cclxxiij. tāto maiori dolore torqbat: Uolue τ reuolue a capite vsqʒ ad pedes: totus attritus ē τ afflictus. Incipe recapitulando quō captus ē post sudorē sanguinis de toto corpore ligatus funibus τ cathenis in collo: τ manibus impulsus τ pcussus fustibus τ spatarū pomis in hūerū Iesus pedibus in torrēte alapatus: collaphizatus vict⁹ τ reuinct⁹ pulsus: τ ipulsus pugnis τ calcib⁹ ipetitus: τ tādē durissime crucifixus.

¶ De malignitate. v. vulnerū testātur foramina: q dn̄o iā resuscitato Thome τ discipulis sūt ostēsa: Jo. xx. Infer digitū tuū huc: τ co. lo. cla. τ affer ma. tuā: τ mi: in latus meū. Ita q digitus in foraminibus manuū τ pedū τ manus mitti poterat i latē iā suscitati. Ex quo dat ītelligi q multo maiora fuerūt recēter facta q nūc glorificata Aspice ergo cū lachrymis vuln⁹ man⁹ dextre sic τ sinistre cū grosso clauo τ largo pfluio sāguīs pciosissimi: similiter τ pedes clauo vel clauis cōfixos: pio sāguie p pedē crucis decurrētē i trā cu⁹ valor τ fulgor vsqʒ ad iferos penetrauit terrefaciēs demones τ electorū animas iāiam soluēdas annūciās cuius sanguis clamor penetrat celos recōcilians deū hebr. xij. Accessistis ad sāguīs asp̄sionē melius loquentis q̄ʒ abel cuius amor oēs electos inflāmat: τ reprobos dānat. Terra ne opiat sanguinē meū: neqʒ inueniat in te locum latēdi clamor meus.

De amaritudine flagellorū τ spinarū lachrymare: qr ipso suo aspectu cogitatu loq phibēt τ flere iubent. O bone τ gloriose dn̄e mi plus v̄bera mouēt q̄ʒ v̄ba plus liuores: plus sāguinis: plus claui: plus laceratio manuū: pedū: τ totius corporis plus extensio τ dinumeratio ossiū. Ber. O bone iesu quam dulciter cū hominibus ꝯuersatus es q̄ʒ magna largitus es q̄ʒ dura τ aspera p eis passus es dura verba duriora v̄bera durissīma τ horrēda crucis tormēta h ille. Dole et plāge pctōr p eo qui tātuʒ p te doluit: plora p eo q p te prauit. De his vulneribus Ber. v̄sibus τ rithimis egregie plorās di. Salue meuʒ salutare salue salue iesu care τc. ad pedes: ad genua. ad manus ad pectus ad faciē τc. Tāqʒ leuitē deuotione exoluisse: q crucifixus eē amplexatus est eum plus. s. p dolore cordis: q̄ʒ p sonore oris, amē.

¶ In sabbato sancto: de exequijs dñi nři iesu xpi. Sermo. lxxiiij.

Acceperūt corp⁹ iesu: ꝛ ligauerūt eū lintheis cū aromatib⁹ sicut mos iu deis est sepelire. Ioā. xix. Decēs ꝛ ꝯgruū est dilectissimi in xpo iesu ꝙ hodie videam⁹ de tu mulatiōe seu sepultura eiusdē dñi nři Iesu xpi de q̄ seriose loquunꝫ euāgeliste. Et Isai. ꝓphauerat. xj. c. di. Et erit sepulcꝝ ei⁹ gloriosū: lꝫ mors fuerit ignominiosa. De hac igꝫ sepelitōe nōbimus. iii. mysteria

¶ Primū de sui ꝯgrua ꝯuēiētia.

¶ Secundū de sui mysteriosa cir cunstantia.

¶ Tertiū de sui lachrymosa tristitia

¶ Primū ergo mysteriū ē de cō gruitate sepulture xpi. Ubi nō ista cōclusionē: ꝙ fuit cōgruū ꝛ cōue niēs: ꝙ corp⁹ xpi sepelliretꝫ trib⁹ rōnib⁹ vt ponit Tho. in. iij. p. q. li.

¶ Prio ad ꝓbādū v̄itatē mortꝭ. Si eni nō fuisset corp⁹ illud sepul tū: ſꝫ resurrexisset anq̄ꝫ sepeliretur: potuisset aliqs dubitare ꝙ nō fuis set mortu⁹. Iō ipe xps sūma sapia voluit ꝙ corp⁹ suum sepeliretꝫ ad hoc ꝙ eēt notū mūdo: ꝙ v̄e mor tuus ē. Nō eni ponitꝫ in sepultura nisi q vere mortu⁹ ē. Uñ ad maio rem certificationē huius v̄itatꝭ ꝙ xps mōtu⁹ erat disposuit de⁹ ꝙ cū Ioseph petijt a pilato lniam depo nēdi corpus illud de cruce. Corpa eni dānatoꝝ: vt dicit Nic. de li. su p so. nō poterāt sepliri: nisi de lnia psidis noluit talē licētiā ꝯcedē: nisi ꝑus certificat⁹ eēt de morte xpi. Uñ. Mr. xv. di. Pilat⁹ āt mirāba tur si iā obijsset ꝛ accersito cēturio ne īterrogauit eū si iā mortu⁹ esset. Et cū cognouisset a cēturione do nauit corp⁹ Ioseph. Et Io. xix. di ꝙ iudei qm̄ parasceue erat. i. feria vi co. de li. dies veneris: in cui⁹ vespe icipiebat solēnitas sabbati seqn̄tꝭ. Uñ. Mr. xv. erat parasceue. q. ē ante sabbatū: vt nō remanerēt in cruce corpa sabbato. Erat eni magn⁹ di es ille sabbati: q: solēnitas ei⁹ du plicabatꝫ ꝑ octauā pasce ꝯcurrētē. Et q: idecēs erat i tāta solēnitate: ꝙ illa corpa remanerēt in cruce: iō rogauerūt iudei pilatū: vt frāgerē tur coꝝ crura: ne aliquo mō euadē possēt: ꝛ tollerentꝫ scꝫ de patibulis. Uenerūt ergo milites: ꝛ p̄mo qdē fregerūt crura: ꝛ alteri⁹ q crucifix⁹ est cū eo scꝫ iesu. Dicit eni Nico. de li. ꝙ duo fuerūt milites crura frāgētes: ꝛ vn⁹ fregit crura: vnus latronis ex vna pte: ꝛ ali⁹ ex alia al teri⁹: ꝛ sic ambo venerūt hic ꝛ ide ad iesū i medio stātē. Iō di. Ad ie sū autē cū venissent: vt viderūt eū iā mortuū nō fregerūt ei⁹ crura: q: h̄ nō fiebat nisi vt euadē nō possēt depositi de patibulo. Sꝫ vn⁹ mili tū lancea lat⁹ ei⁹ apuit: vt certifica retur de morte ei⁹: ꝛ ꝯtinuo exiuit sāguis ꝛ aq̄. Sāguis ad nraꝫ redē ptionē aq̄ ad peccatoꝝ ablutionē. Et qui vidit testimonia ꝑhibuit. i. ego ipe. Loqꝫ eni de se ꝑ modū al teri⁹ ꝛ iō testimoniū ei⁹ ē efficax ad credēdū: q: pritiali exn̄s vidit: fa cta āt sunt h̄ vt scriptura ipleretur Exo. xij. Os nou ꝯminuetꝭ ex eo

Agn⁹.n.paschalis fuit figura expsa passiōis xpi. Jō diuina ordinatiōe ɔstitutū ē: vt ossa agni paschalis nō frāgerent: vt sic figura ꝛ veritas correspōderēt: q: veri agni ossa nō sūt in cruce fracta. Certū ergo fuit ꝙ xps erat mortu⁹: ꝛ iō sepeliri cōcessit pilat⁹: q: vt dcm̄ ē nō sepeliunt nisi mortui: ꝛ h̄ ē pma rō.

Scda rō: qre xps sepeliri voluit ē: q: p hoc de sepulcro surrerit. dat spē resurgēdi his q mortui sūt: ꝛ in sepulchro positi sūt ꝛ ipse: ꝛ h̄ sua vtute ꝛ potētia. Jō Jo.v. Oēs q in monumētis sūt audiēt vo.fi. dei: ꝛ qui au.vi.

Tertia rō ad exēplū coꝝ q per mortē christi spūalit moriunt peccatis: q scz abscōdunt a ɔturbatōe hoīuz: Jō col.iij. ꝛ i epistola hodierna. Mortui eni estis: ꝛ vita vr̄a abscōdita ē cū xpo i do. Vn̄ ꝛbaptizati q p mortē xpi moriunt peccatis qn̄ baptizātur ɔsepeliunt christo p imersionē: Jō ro.vj. Cōsepulti eni sum⁹ cū illo p baptismū in morte:

Scdz misteriū ē de misteriosa circūstātia cumulationis seu sepulture christi. Ubi notādū ē ꝙ vt ponūt euāgeliste: ꝛ circunstātias habuit sepelitio christi: que oēs significant aliquod misterium:

Primo enim ponunt euangeliste: ꝙ sepulchrum in quo christ⁹ fuit sepultus fuit nouum.

Secundo fuit alienum.

Tertio clausum.

Quarto fuit Joseph iusti ꝛ diuitis: ac nobilis decurio.

Quinto fuit in orto.

Sexto fuit corpus illud inuolutum in syndone.

Septio fuit ɔditū mirra ꝛ aloe q̄ aromata portauit Nicodemus.

Primo ponunt euāgeliste serio se ꝙ fuit nouuz sepulchruz illō in quo christ⁹ fuit sepult⁹. Vn̄. Ma. xxvij. Cū sero eēt factuz. s. illi⁹ diei in quo christ⁹ fuit mortu⁹ i cruceꝫ venit qdā homo noīe Joseph. h̄ accessit ad pilatū: ꝛ petijt corp⁹ iesu. Et accepto corpe Joseph posuit illud i monumēto suo nouo: qd̄ exciderat in petra. Luc.xxiij. dicit Posuit illud in monumēto, i quo nonduz qsq̄ȝ posit⁹ fuerat. Jo.xix. erat monumētuz nouuz i quo nondum qsq̄ȝ posit⁹ fuerat. Quare o dn̄e iesu non potuisti ordinare: et facē ꝙ corp⁹ tuum sepeliret alibi: certe sic: q̄re ergo i monumēto nouo? Nunqd vacat a mysteria: certe non. Qd̄ ē h̄ misteriuz? Rn̄det Nic. de li. ꝙ h̄ diuina puidētia factum fuit, ppt certitudinē resurrectionis christi. Q: si fuisset sepultum i monumēto vbi iā alij fuissent sepulti: posset resurrectio a iudeis alij iputari: s; cuz nonduz qsq̄ȝ ibi sepult⁹ fuerit non pn̄t calumniari ꝛ dīc ꝙ ali⁹ ibi sepult⁹ an̄ christum resurrexerit ꝛ non ipse, christus. Eādē ratiōnē assignat Pe. Jo. sup. Ma. ꝛ Tho. in. iij. p. q. lj. et oēs habuerūt hāc ratiōnē a hiero. ꝛ ambro. in li. de vginitate: erat ēt excisum in petra. i. i vno lapide concauato: s; Ni. de li. s̄m q̄ritatē hoīs ne si ex pluribus lapidib⁹ factū esset: posset dici a iudeis ꝙ fuisset

suffosū sepulchrū ꝛ corp⁹ide sublatū. Noluit ēt in terra tumulari ꝛ sepeliri: ne ſm aug. si xp̄s fuisset sepultus in terra diceret a iudeisqꝫ ꝛ discipuli rapuissent corp⁹ ei⁹ fodientes in terra de subt⁹ p viā subterraneam. Omnem calūnie viā exclusit dominus sapiens.

¶ Scda rō potest assignari .s. pp reuerētiā corpis xp̄i. Hāc assignat Aug. d. Sicut in marie v̄gis vtero nemo anī christum: nemo post christum ɔcept⁹ ē: ita i hoc monumēto: nemo anī illuꝫ nemo post illum sepultus est.

¶ Tertio ad significādū. q̄ q vult recipe corp⁹ xp̄i: ꝛ eē ei⁹ spūale monumētū: dꝫ hr̄e nouitatē i mēte. ad quod hortaꝶ apostol⁹. j. Cor. v. expurgate vet⁹ fermētum vt sitis noua ɔspsio sicut estis azimi: ꝛ ad inuēdnm: q̄ lꝫ corrūpaꝶ: tñ mens renouāda ē. Ꝺ ꝛ apo. d. ij. Cor. iiij. Lꝫ is q foris ē v̄ i hō corrūpaꝶ tñ is q it⁹ ē renouaꝶ de die i diem.

¶ Scda circūstātia quā xp̄i sepulchrum hūit est: q̄a fuit alienū: non ꝑprium christi: Quare h̄? Rñ. q̄ triplici ratione.

¶ Pmo ad oñdēdū q̄ ñ d̄ebat retineri a morte. Hāc rōnem tangit Ambr. in libr. de v̄ginitat dī. Vñ ſm lraꝫ fuit alienū monumētum xp̄i. Hēant monumētū q sub lege sūt mortis. Victor āt morꝭ suum tumulū nō hūit. Nō eni ille sepulchrū desiderabat mortis: q̄ d̄ morte triūphuꝫ q̄rebat. Idē i lib. sermonū. Quid illi sepulchrū: qui triduani spacio tpis nō tā ē sepulchro mortu⁹ iacuitqꝫ velut i lecto dormiēs requieuit. Ipa eni tpis breuitas declarat potius fuisse somnum q̄ꝫ mortem.

¶ Scdo ad ostēdēdū q̄ non pro sua: sꝫ p alioꝝ salute mortu⁹ fuit: ſm ambꝰ. ꝛ aug. ꝛ Tho. ꝛ pe. Jo. Vñ Aug. Posit⁹ ē in alieno sepulchro: vt pateat q̄ i se mortē ꝑpriā non hēbat: sꝫ alienā. s. p nobis.

¶ Tertio ad ostendēdā paupertatē quā p nobis suscepit. Sicut eni in aliena domo nasci voluit: vt pōit Luc. ij. in alienaqꝫ ɔmorari: quia domū ꝑpriā inuita nō habuit ſm Theophi. ꝛ Cri. ꝛ Be. ita ꝛ in alieno monumento voluit sepeliri: ac nudus crūs alienis pānis opiri: Jō Ber. Respice iqt ad totā vitā saluatoris ab vtero v̄gis: vsqꝫ ad patibulū crucis ꝛ iuenies i eo nisi stigmata paupertatis. Vñ ꝛ ipe dicit Luc. ix. Vulpes foueas hñt ꝛ volucres celi ni. fi. āt. h. non habent vbi caput suum reclinet.

¶ Tertia circūstātia q̄ꝫ habuit sepulchrū christi: est q̄ fuit clausuꝫ Dicit eni. Mt. q̄ cū ipm sepelisset Joseph aduoluit saxū magnū ad hostiū monumēti. Marc⁹ aūt dic̄ q̄ aduoluit lapidē ad hostiū monumēti. Monumentum. n. illud ſm Nic de li. sup Mat. erat ferē ad monumēti cuiusdā domūcule: in cui⁹ medio erat sepulchrū. i. vas illud sarcū i quo xp̄s iacuit: vl̄ illa tūba lapidea i quo positū fuit corpus xp̄i: ꝛ iō qñ dī q̄ post resurrectione magnā ꝛ alie mulieres: vel Jo. ꝛ Pe. ꝛ itrauerunt ad monu-

mētū: aut exierūt de eo q̄ solo adi
tu seu exitu illi⁹ domūcule iter que
erat clausa aliq̄ mīae seu pariete ƀʒ
pe. Jo. Sʒ nūqd h̄ vacat a miste-
rio: Certe nō. quare ergo fuit clau-
sum: ⁊ lapide grādi? Rn̄deo q̄ tri
plici rōne. Primo ne ipe loc⁹ sic ap-
tus eēt bestijs pui⁹. Indecēs certe
fuisset q̄ libere ad illū locū ire pos
sent canes ⁊ alia bruta: vbi iacebat
tā p̄ciosissimum corp⁹ cui ꝯiuncta
erat diuinitas.

¶ Scdo vt ƀʒ Hie. xp̄s ƀsurgēdo
magis suā potētiā ondēderet. Si. n.
lapis ille n̄ poterat īde amoueri abs
que multoꝝ auxilio: ⁊ tn̄ fuit amo
tus h̄ ē idiciū magne potētie. Nō
eni fuit amot⁹ auxilio hūano: ergo
diuinot ⁊ ꝯūr q i illo iacebat sāct⁹
⁊ verax erat: ⁊ cū se deū eē diet huic
v̄itati testimoniū de⁹ phibuit: ⁊ eaʒ
approbauit. Nō tn̄ q̄ lapis ille fu
fuit amot⁹ vt egressuro dn̄o ianuā
pādat ƀm Be. sʒ vt egressus ei⁹ iā
facti hoibus prestet idiciū. Exiuit
nāqʒ xp̄s de sepulchro clauso sigil
lato ⁊ custodito. Et qn̄ di. Mat.
xxviij. q̄ angel⁹ dn̄i descēdit de ce-
lo: ⁊ ac. re. la. ⁊ se. sup euʒ: hoc fuit
post xp̄i resurrectionē. Ut iuxta qd̄
dem̄ ē pa:eret oibus q̄ xp̄s resusci
tatus erat. Nomē ēt q̄ sepulchrū
illud nō solū erat clausū: sed ⁊ cu-
stoditū: dicit eni. M. xxvij. q̄ alte
ra die q̄ ē post pasceuē. i. in sabba
to: ƀm Nic. de li. ⁊ pe. Joā. Nā fe
ria. vj. in q̄ passus est vocabaƭ ab
eis pasceue. i. p̄paratio. illa eni die
p̄pabāt cibaria ⁊ alia necessaria:
p̄ sabbato sequēti: ꝯuenerūt p̄nci-
pes sacerdotū ⁊ phārisei ad pilatuʒ
di. Dn̄e re. su. q: se. ille dixit ad h̄:
iu. post tres dies resur. Ju. ergo cu.
se. vsqʒ idi. iij. ne fo:. ve. di. ei⁹ ⁊ fu.
eū. ⁊ di. ple. su. amo:: ⁊ erit no. ee.
pe. p:io:e. Ait illis pi. Hētis cu.
Jte cu. sicut sit. i. ƀm Ni. de li. cō
cedo q̄ accipiatis milites ad custo-
diēdū eū p̄ volūtate v̄ra. Illi aūt
abeūtes munierūt sepulcrū. s. mili
tibus armatis signātes lapidē sigil
lo suo: ne aliqs posset igredi sine sci
tu eoꝝ cū custodib⁹: sʒ vt dr̄ p̄uer.
xxj. Nō ē ꝯsiliū ꝯ dn̄m: iō fcm̄ iu-
deoꝝ magis fuit ad oppositū: ⁊ ad
certitudinē resurrectiōis: q: ipsis
reuellātib⁹ certificata ē. Un̄. M.
xxviij. dr̄ q̄ qdā d̄ custodib⁹ vene
rūt i ciuitatē ⁊ nūciauerūt p̄ncipi-
bus sacerdotū oia q̄ facta fuerant.
vt pleni⁹ diceƭ in tractatu de resur
rectiōe. Malicia nāqʒ iudeorum
christ⁹ v sus ē ad gloriā suā: vt di
cit pe. Jo. p̄mo i eo q̄ sūt testes v̄-
bi sui: quo post tres dies se dixerat
resurrectuꝝ ⁊c. q̄ hēs i ƀmone vbi
tractatur de testibus humanis re-
surrectionis christi.

¶ Tertio q̄re sepulchrum christi
fuit clausuʒ ⁊ custoditūʒ ē ad innuē
dum q̄ illi q debēt salutifere cor-
p⁹ christi recipe ⁊ aias coꝝ xp̄i spi
rituale sepulchrū facē d̄bēt se clau
dere ⁊ custodire ne peccatuʒ i coꝝ
corda possit intrare. Quattuo: āt sūt
q̄ custodiunt cor a pcō: vt dic ber.
s. pudo: timo:: dolo: ⁊ amo:: mul-
ti sunt q p̄pi pudo:ē ⁊ ꝯfusionem
humanā cauēt a peccato: multi p̄
pter dolorem quem hn̄t de peccatis

Alij pp timorē pene eterne: illa in currāt. Alij pp amorē glie ne illā perdāt: dicit tñ idē. B. q pudor et dolor nō sunt multū fortia ad resistendumq: sepe pudor solatium capit de peccātiuz multitudine: dolor vo de aliq mundi huiꝰ ɔsolatione. Validissimū autē scutū se defēdēdi a pcō i viris perfecti ē amor dei. In viris autez imperfectis timor eterni supplicij.

¶ Quarta circūstātia sepulchri ē q: fuit Joseph nō alteriꝰ hois. De quo Joseph dnt euāgeliste: pmo q erat bonꝰ et iustꝰ: Vñ. M. d. q erat discipulꝰ iesu. Mar. āt q erat expectās regnuz dei. Luc. āt. d. q erat vir bonꝰ et iustꝰ: et q nō ɔsēserat cōsilio et actibꝰ iudeoꝝ ab arimathia ciuitate iudee q expectabat et ipse regnū dei. Jo. āt dicit q erat discipulus iesu: occulte aūt pptr metū iudeoꝝ. Exp̄mit nomē eius q: fm Nico. de li. erat hō famosus Fuit ab arimathia q̄ est ciuitas ramatha: de q̄ fuit oriūdus elchana pr̄ samuelis: vt hr̄. i. Reg. i. c. Erat discipulus iesu. i. fideliī credēs eiꝰ doctrine: occulte: tñ ne expelleret de synagoga: q: fz q Jo. xij. d: ex pncipibus multi crediderunt i iesum. sz ppt phariseos nō ɔfitebantur ne de synagoga expellerent: et et Joseph erat vnꝰ de illis q ante passionē xp̄i de synagoga timebat expelli: qd erat ignominiosum: si xp̄3 ɔfiteret: tñ post passionē factꝰ feruētior exēplo xp̄i aiatꝰ manifestauit se xp̄m volēs honorifice sepelire. Vel forte vt dicit pe. Jo. legē io. nō fecit hoc i p̄ntia iudeorū saltē illoruz quos in hoc metuebat: vel fm Cri. Forte tā ex quo xp̄s defūctꝰ erat extimabat furorē iudeorū eē extinctū: et iō ex tūc nō timuit Expectabat regnū dei: nō qdē tēporalē et terrenū: sz celeste et eternū nō cōsenserat ɔsilio et actibꝰ iudeoruz xp̄m persequētiuz. Dicit ergo Mat. q erat diues. Marcꝰ autē q erat nobilis decurio: et Lu. idē Hic ergo accessit ad pilatuz depo sito corpore timore et ɔfidens et audacter: et petijt corpꝰ iesu. Tunc pilatꝰ iussit reddi corpꝰ tum ppt reuerentiā petētis: q: Joseph erat hō valēs et nobilis atqz diues et decurio. i. existēs de curia. s. p̄sidis: vel iperatorl ppt qd hēbat maiorem aditum: et pilatꝰ petitiōi eiꝰ acqeuit: tum ēt q: sciebat xp̄3 iustuz crucifixū et innocentē.

¶ Circa hāc circūstātiā: prio q̄rit q̄re xp̄s voluit sepeliri i sepulchro iusti ad qd r̄ndet q triplici rōne.

¶ Primo ad innuēdum q christus nō reqescit nisi in corde iusti: Vñ Amb. in sermōe q legit i octaua ephie. Sinꝰ in quo christꝰ requiescit nō corporis gremio preparat: nō vestimētoꝝ ambitiōe ɔponit sz celestiū virtutuz operatōe colligit: Ibi sinꝰ christi ē vbi hitaculuz est virtutuz: Ibi reclinat caput suum vbi domiciliuz celestiuz inuenit precептoꝝ. Nā ideo peccatoribꝰ dicit: vulpes foueas hn̄t et vo. ce. ni. fi. aūt ho. non habz vbi caput suum redīmet: hec ille.

¶ Secundo ad ostendendum q non debet

nõ debet amplius ꝑ pcõribus im molari. Natus.n. fuit iter duo aia lia: qꝛ hoies bestiales facere vole bat spũales virit inter pctóres vt eos iustificaret ꝛ doceret. Mortu us est inter latrones: vt vel vnum saltẽ lucrifaceret. Sed hodie rege uit in monumẽto iusti ꝛ nõ pecca toris: qꝛ amnodo nõ vult pecca toꝝ ꝯsortia: nec pro eis ampli⁹ mo riturus erat: vnde Ro. vj. Christ⁹ resurgẽs ex mortuis iã nõ morit: mors illi vltra nõ dñabitur.

¶ Tertio ad insinuandũ ꝙ licet i hac vita cõmixti sint boni ꝛ mali: tñ post mortẽ boni per se districti ꝛ separati erunt in celo mali aũt in i ferno. Mediocriter aũt boni erũt per se in purgatorio qð ꝛ xp̃s ðcla rauit. Mat. xiij. di. Simile est re gnũ celorũ sagene misse in mari: ꝛ ex oi ge. ꝛc. ꝛ in fine exibũt angeli ꝛ sepabũt malos de me. iu. ꝛ mit. eos in ca. ignis. ꝛc. Fuit ẽt tumula tio ꝛ sepelitio xp̃i: nobilis ꝛ sũptuo sa: qꝛ facta fuit a Joseph diuite: ꝛ nobili: decurio vt dctũ est. Nõ.n. ita de facili obtentuꝫ fuisset ꝙ cor pus illud deponeret de cruce: nisi fuisset homo potẽs: vñ ꝛ pp h̃ ꝫ Cri. nemo. xij. apostoloꝝ illð pete re ausus fuit. Nec fuit Joseph so lus in hac tumulatione xp̃i: sed vt dicit Jo. venit ꝛ Nicodem⁹ q ve nerat ad Jesum nocte ꝑmũ ferens mixtura mirre ꝛ aloes quasi libras centum. Et hi acceperunt corpus Jesu Nicolaus. de lyra. assignat rõnem sup Jo. q̃re sepultura chri sti fuit nobilis ꝛ sumptuosa mors aũt ignominiosa: ꝛ est ista qꝛ passi bilitateꝫ ꝛ humilitatem assumpsit xp̃s ꝑpter nr̃am redẽptioneꝫ. Et ideõ ip̃a cõpleta in sua morte ꝓdi cta ignominiosa debuerũt cessare. Et qꝛ illa que sequebant quodam modo ad gloriã resurrectionis pti nebant ꝯgruũ fuit ꝙ essent sũptuo sa ꝛ nobilia. Ideo fuerunt isti duo potẽtes: ꝛ pp hoc declarat: ꝙ de xp̃o erat bona opinio ẽt iter nobi les. De vtroqꝫ istoꝝ dixit Jsa. de morte ignominiosa. liij. c. de nobi litate aũt sepulture. di Jsay. xj. Et erit sepulchrum eius gloriosuꝫ

¶ Quinta circũstantia sepulchri est qꝛ fuit i orto. vnde Jo. xix. erat in loco vbi crucifixus est ort⁹ ꝛ i or to monumẽtũ nouũ. Ibi ergo pro pter pasceuẽ iudeoꝝ: qꝛ iuxta erat monumẽtũ posuerũt Jesuꝫ decla rat h̃ Nico. de ly. sic. Erat in loco vbi crucifixus est ortus. i. prope locũ crucifixiõis in orto monumẽ tũ nouuꝫ. Ibi ergo ꝑpter parasce uẽ iu. po. Jesum. Hoc di qꝛ feria vj. in qua licebat operari ꝛ sepeliri corpora iã declinabat ad vesperaꝫ Jdeo Jesum sepelierunt in loco ꝓ pinquo qꝛ non poterant longe por tare ꝑpter solemnitatẽ sabbati de ꝓximo imminentẽ. Disposuit aũt deus ꝙ xp̃s sepeliret in orto: fm Th. iij. pte. q. lj. ad significãduꝫ ꝙ ꝑ mortẽ ꝛ sepulturã ei⁹ liberamur a morte q̃ꝫ incurrimus pp peccatũ ade in orto paradisi cõmissum.

¶ Sexta circũstãtia tumulationis seu sepelitionis corpis xp̃i: est qa fuit illud corpus suũ sanctissimuꝫ

inuolutuz sindone munda: Unde Matt. dicit. Joseph accepto corpore inuoluit illō i syndone mūda Mar. dicit. Joseph mercatus syndonem: ꝛ deponens euz īuoluit in syndonē. Jo. dicit. Acceperūt corpus Jesu: ꝛ ligauerunt eum lintheis: sicut mos iudeis ē sepelire. ny. de ly. dicit syndone munda. i. panno lineo mundo ꝛ simplici linthe is. i. pānis lineis. Dixit aūt Jo. lintheis fm Augu. in plura. qꝛ pp sudarium qđ eius capiti adhibitum est: ꝛ pp institas qbus corpus ligatum est: que oīa de lino erāt vere dici potuit in plu. L intheа qppe generaliter dīr que đ lino texū tur. Nec frustra. d. fm Aug. sicut mos ē iudeis sepelire. Ex hoc qppe nisi fallor ammonuit in huiusmodi officijs que mortuis exhibē tur morē cuiusqꝫ gētis esse seruandum. Ex quo fꝫ Raba. mos ecclesie obtinuit: vt sacrificium altaris nō in serico: neqꝫ in pāno tinctor sed in lineo simplici celebretur vt a beato papa Siluestro legim⁹ eē statutuz: qꝛ corpus xpi in sepulcro tali panno fuit inuolutum. Jdē đ ꝯse. di. i. Ex consulto: ex hoc danꝰ duo documēta.

¶ Primum qꝙ corpa defunctorū curanda sunt. qꝛ opus pietatis est Et de hoc cōmēdaꝰ thobias: atqꝫ a dño remuneraꝰ: qui hoc op⁹ exerceret. Nō tamē ōbēt corpora operiri: auro: gēmis: sericis: vt multi faciunt ex pompa: sed sufficit qđ simplicibus operiatur sicut corp⁹ xpi qđ fuit dignissimum omniuz.

¶ Secundum documētum est qꝙ qui vult sumere corpus xpi: qui ē candor diuinus ꝛ lucis eterne: vt Sap. vij. debet habere puritatem mentis: vñ Hyero. Syndone mūda Jesum inuoluit qui pura mente eum suscipit.

¶ Septima circūstantia qꝛ corp⁹ eius fuit conditum ꝛ vnctum aromatibus: vnde Jo. dicit. Uenit autem ꝛ Nicodemus: qui ante passionē xpi sicut Joseph erat discipulus Jesu occultus: sed post passionem Et ipse se manifestauit ex feruore fꝫ Nico. de ly. ferens mixturaz myrre ꝛ aloes: quasi libras cētum myrra ꝛ aloe. fm Pe. Jo. sumunꝰ hic ꝑ gūmis nō pro arboribus ex qbus fluunt iste gūme. Adherebāt aūt h aromata panno lineo: iō dicit L igauerunt eū lintheis cū aromatibus. hoc dꝫ.

¶ Primo ad cōmendandaz pietatē illoꝝ: qui euz sic honorifice sepelierunt: fꝫ Tho. iij. pte. q. lj. ꝛ augu. i. de ci. c. L audabilꝫ cō memorātur in euāgelio: qꝛ corp⁹ eius de cruce acceptuz diligenter atqꝫ honorifice: regendi sepeliendiqꝫ curarūt. Sciendū tñ vt dicit Nico. đ ly. qꝙ licet Nicodem⁹ hāc vnctionē ex deuotione fecerit: videatur tñ qꝙ plenam notitiaz de xpi resurrectione nō hēret. Cum. n. de eo scriptum erat. ps. xv. Nō dabiꝰ sanctum tuum videre corruptionē ꝓpterea nō indigebat vnctiōe cōseruante ꝯ putrefactionem.

¶ Secundo ex hoc notaꝰ qꝙ cum h aromata adhibebanꝰ corpi xpi

iuxta intẽtionez Nicodemi: vt im/munc: a corruptione seruaretur: Hec enim sm Cris. maxime apta sunt a corruptione corpora: serua/re: qđ videbať ad quandã necessi/taté ptinere datur nobis exemplũ q licite possumus vti aliquib⁹ p̄/ciosis medicinaliter pro necessita/te nostri corporis obseruandu: sm Tho. ibidé. Quod ꝛ Aug. confir/mat in. iij. de doc. xp̄i di. q in vsu aromatũ: non vsus rex: sed libido vtentis in culpa est. Et subdit. qđ in alijs personis plerunqꝫ flagitiũ ē: i dina vel ꝓph̄ica psõa: magne cuiusdã rei signum est. mirra enim ꝛ aloes: pp sui amaritudinez signi ficat pniam p quaz quis in seipso ꝯseruat xp̄z absqꝫ corruptione pec cati. Odor aũt aromatũ significat bonã famã: ꝛ odoriferum nomen Disposuit igitur deus q corp⁹ xp̄i his ꝯdireť: vt innueret q qui xp̄m sumere vult. s. in coione: ꝛ in se cõ/seruare vult grãm eius: semꝑ dēt habere ꝯtritioné pctõrum: signifi catã per amaritudiné myrre ꝛ alo/es: ꝛ odoré bone fame: q: infami/bus dari nõ dēt Eucharistia vt in tractatu de coione dixit. Et hec ē ſtia rõ quare myrra ꝛ aloe fuit con dită corpus. vij. pz. ij. mysterium.

¶ Tertium misterium est ð tumu lationis xp̄i lachrymosa tristicia: credendũ est certe: q cum multis lachrymis ꝛ fletu cordiali corp⁹ il lud sanctissimũ fuerit depositũz de cruce ꝛ traditũ sepulture: lz euãge liste h̄ scribere nõ curauerint: Vñ sciẽdũ est q h̄ita lĩnia a Pilato de ponẽdi corpus xp̄i de cruce: ꝛ tra/dendi sepulture: Joseph venit ad crucẽ sm Mat. Mar. ꝛ Lucã: ꝛ Nicodemuz sm Jo. ꝛ ibi inuene runt mestã matrẽ: ꝛ magdalenã ꝛ alias mulieres multas: inter quas erant sorores ipsius v̇. ma. ꝛ ẽt ipse Jo. eu ige. Qui reuerẽter salutaue runt ipsam virginez cũ lachrymis di. O dña dolumus et toto cordꝫ de his que facta sunt ꝯ filium tuũz magr̃m nr̃m. Libenter eñ liberas/semus sꝫ nõ potuimus: ꝑualuerũt impij ꝯ eum. Saltem hoc modi/cum obsequium ꝑstabimus domi no ꝛ magistro nostro. Corp⁹ eius deponere volumus ꝛ sepelire. Cre dẽdũ est q ipa v̇. btĩssima gratias eis egerit di. Ipse vobis retribuet o dñi p hec pietatis opere. Poni tur ergo scala a latẽ crucis: ꝛ ascen dit Joseph: ꝛ satagit extrahere cla uum a manu: nec sine difficultate põt q: grossus erat ꝛ ligno affixus Credendũ est q plures ictus ma/leu dederit super clauo anteqꝫ Je sum extraheret. Et sic factuz est ab alia manu. Tandẽ puenerũt ad ex trahendũ clauũ pedũ: ꝛ interiꝫ cor pus illud sustentabať a circũstanti bus. O felicia illa brachia: que ip sum amplecti meruerũt. O felices ipsas manus que tangere ꝛ palpa re potuerunt. Euulso aũt clauo pe dum corpus illud susceptũ ẽ a ma tre mestissima cũ auxilio aliaꝝ mu lierum circũstantium: ꝛ sic in terra positum adorabant illud oẽs. De inde mesta mater aspiciebat vul/nera illa: nũc vnũ nũc aliud: ac nra

nibus tāgebat: tāgebat caput et do lēs dicebat: o caput dignū corona imperiali: q̄ turpiter coronatum fuisti spinea corona: et extrahebat illam ab ipso: et osculabat illud per foratū: et sanguine pfusum. Inspiciebat et faciem liuidā et sanguino lētā: et i illā ruens et osculās di. O decora facies et formosissima: ex q̄ per tot annos gaudiū suscepi quo modo facta es vt leprosa. Suscipiebat deinde manus illas pforatas osculans illas. Qn̄ aūt venit ad latus et vidit illud apertum: manu palpare noluit: osq3 illi applicans di. Fili mi q̄ crudelis illa lancea q̄ te forauit. O fili mi tu inocēs et sanctus semper fuisti: et ideo iniq3 hec facta sunt tibi. O fili nostra societas disiuncta est: me a te separari oportet. Sepeliam te fili: ego tua mater mestissima. O q̄ libenter te cum sepelirer: Nō puto potest dici neq3 compħēdi q̄tus fuerit dolor huius afflictissime matris pro filio suo dulcissimo. Magdalena quoq3 Jo. Nic. Joseph alieq3 circunstātes mulieres oēs flebāt pre cōpassione matris: tā dem vectum est corpus illō et ligatū: sicut mos erat iudeis. Ipsa mater forte aptabat caput filij: magdalena pedes: et sic portatum ab ipsis qui aderāt vsq3 ad sepulchrum: ipm in ipso sepulchro posuerunt: dn̄a tenente caput magdalena pedes: ceteris aūt adiuuātib⁹. Eo aūt sepulto: mater ipsa et v. sanctissima flexit genua: in celumq3 eleuans oculis dicebat: o deus pater eterne ago tibi grās p tanto beneficio: q̄ misisti filiū tuū de celo in terrā: ad assumēdu3 carnē a me tua ancilla. Et hodie voluisti quod pateref p salute humani gn̄is. Bn̄detto sey tu fiol mio: ch̄ fusti obediente al tuo patre eterno dio: per insino a la croce: benedeto sey tu fiiol mio: per tāta humilitā e pouerta: che nudo hay voluto eēr crucifixo: per la salute de la humana generatione. Benedeto per tāta patiētia i sostenere tāti vitupe rij e vergogne e cosi vitupo sa morte: bn̄deto per tanta charita et amore mōstrata verso la humana generatione: benedeto sia el tuo sangue pcioso el quale hozi hay sparso in redēptione de la humana generatione. Bn̄dictū sit o fili mi caput tuu3 sanctissimū: qd̄ hodie fuit tormentatum: feritum et spinis coronatum. Bn̄. sint fili mi tue sancte aures: que hodie fuerunt tormētate: in audiēdo blasphemias: iniurias et verba vituperosa. Idem dic de oculis ore. lingua et manibus. Bene. sit fili mi tuum sanctu3 corpus qd̄ hodie fuit totum flagellatum plagatum et sanguinatu3: bn̄. sit hoc sanctum sepulchrum: qd̄ p tuo sācto corpore elegisti: bn̄dicti sint oēs qui tibi et mihi hodie cōpassi sunt: et sociauerunt te et me in hac passione tua. Bn̄. sint oēs viri et mulieres: qui habebunt dolorem et cōpassionē: et faciēt memoriam de tua sancta passione et morte. Benedictio tui eterni patris: et mea: sit sup te fili mi benedicte: fili mi dulcissime: fili mi obedientissi

me ⁊ inocētissime atq; sanctissime Uale: Uale: Uale: cor meū: ⁊ aia mea atq; spiritus tibi dimitto: s̄m corpus tm̄ te relinquo. Angeli tibi assistant semp̄ me tibi commēdo: mei memēto fili mi. Et sic recesserunt a sepulchro ⁊ abierunt: credēdū est q̄ magdalena fecerit societatē v. ⁊ sic steterunt cum tristicia vsq; in horā resurrectionis xpi: q̄ sit bn̄dictus in secula. Amē. Bn̄dicta sit fili mi tua sancta lingua: que hodie rogauit ⁊ fecit orōnem pro crucifixorib⁹ suis. Bn̄. sint tue sācte manus ⁊ tui sancti pedes: q̄ hodie fuerunt clauati in ligno.

¶ De resurrectione dn̄i an̄ prandium. Sermo. lxxv.

Surrexit dn̄s nō est hic. Mar. vltimo. c. sacrosancta romana ecclesia dilectissimi hodie inuitat xp̄ianos ad gaudēdum exultādumq; cum in diuinis officijs replicat illud. ps. cxvij. Hec dies q̄ fecit dn̄s exultemus ⁊ letemur in ea: ⁊ hoc q2 in tali die celebrat ⁊ facit memoriā de xp̄i resurrectione i qua ipse dn̄s noster fuit magnificatus ⁊ glorificat⁹ pro victoria triumphali quā habuit de expugnatione hostis antiqui: cum quo bellu3 sumpserat: ⁊ de liberatione generis humani a manibus eius: iocundum ergo v̄bum ⁊ omni gaudio plenum est hoc quod ꝓposui coram charitatibus vestris. Surrexit. s. ille dn̄s: qui pro amore nr̄o pati ⁊ mori nō recusauit. De q̄ xp̄i resurrectione volo q̄d videamus tria mysteria ad honorē trinitatis.

¶ Primum de eius veritate.

¶ Secundum de ei⁹ qualitate.

¶ Tertium de ei⁹ ꝯgruitate.

¶ Circa p̄mū nō hāc ꝯclōnē catholicā q̄ oēs credere d̄bem⁹ si volumus eē catholici veriq; xp̄iani s. Quod verū est xp̄m resurrexisse Probat aūt h̄ cōclusio multiplici testimonio

¶ Primo diuino.

¶ Secundo angelico.

¶ Tertio humano.

¶ Multi sunt testes q̄ deponūt testant ⁊ asseuerāt q̄ xp̄s resurrexit quor̄ p̄mus ē ipse q̄ est nedu3 hō sed deus. Testat aūt h̄ in apparitionibus eius. Apparuit. n. multis vicib⁹ diuersis p̄sonis i diuersis locis. post resurrectionē suā. sp̄ asseuerās se resurrexisse.

¶ Pria apparitio facta fuit marie magdalene. Un̄ Mar. in hoc vlti. cap. d. Surgēs ih̄s mane prima sabbati apparuit p̄io marie magdalene. Quod q̄liter fuerit nō. q̄ vt. d. Luc. xxiij. mulieres q̄ cu3 xp̄o venerāt d̄ galilea inter q̄s erāt maria magdalena ⁊ maria mater Jacobi minoris ⁊ simonis ⁊ tadei ⁊ tertia maria. s. mater Jacobi maioris ⁊ Joan. euāgeliste: s̄m. M. viderunt monumētū ⁊ quēadmodū positū erat corp⁹ eius ⁊ reuertētes pauerunt aromata ⁊ vnguenta quātū. s. licuit. q2 statim sequebatur sabbatum. de quo subdit Luc. Et sabbato q̄dē siluerūt. i. q̄euerūt a ꝑparatione s̄m mādatū. s. legis. Trāsacta autē die sabbati in sero

emerūt alia aromata: vt. d. Mar. vt venientes vngerēt ihm. i. ppara uerūt se aduenīēdū vt vngerēt. Et valde mane. d. Mar. vna sabbato. venīūt ad monumētū orto iā sole Mat. dicit. Uespe āt sabbati q̄ lucescit in pria sabbati. i. in pria die post sabbatū quā nos dñicam vocamus. Judei. n. denoiabāt di es hebdomode a sabbato tanq̄ a solēniori. dicētes. prima sabbati. secūda sabbati ⁊ sic deinceps vsq̄ ad sextaʒ diē. Sicut nos dicimus secūda feria tertia feria, ⁊ sic vsq̄ ad sextā. Uespa quoq̄ lʒ sit fʒ Augu. pprie pria pars noctis. Mat. tñ sumpsit vesperā pro nocte a pte totū significās. Et h̄ mō sumitur geñ. j. factuʒ est vespe ⁊ mane dies vnus. Uespe. n. ibi sumit̄ pro tota nocte ⁊ mane pro tota die. q̄ simul iuncta faciūt vnū diē ɔpletū nālē. Potest ergo dici q̄ mulieres recesserūt de domo sua valde diluculo vt. d. Luc. vltimo. ita q̄ tenebre erāt sup trā. vt dr̄ Jo. xx. Et iō dicit Mar. Uespe sabbati q̄ lucescit in pria sabbati. i. i nocte se quēte sabbatū ⁊ pcedēte dñicam. Nox. n. pcedēs termiat̄ i luce diei sequētis. Uenerūt āt ad sepulchrū orto iā sole vt dicit Mar. Tūc. n. sol apparere icipiebat sup terram qn̄ applicuerūt ad sepulchꝝ. Locus. n. sepulc. erat iuxta ciuitatem. Jo. xix. Dicebāt autē in via adinuicē. Quis reuoluet nobis lapidē ab hostio monumēti. q. d. nō possum⁹ reuoluere per nosmetipsas. Erat gppe magn⁹ valde. quē ipe uiderāt iā apponi qñ fuit sepultū corp⁹ xpi vt. d. Mar. xv. ⁊ Mat. xxvij. ⁊ Luc. xxiij. Sʒ quō extimabāt se posse vngere ihm cū vidissent appositū tā magnū saxum ad ostiuʒ monumēti ⁊ custodes erāt appositi ⁊ lapꝭ sigillat⁹. R̄e. P̄ ce Jo. Dici pōt q̄ q2 i gēte illa ɔsuetū erat corpa ɔdire arōatib⁹ ⁊ vnguētis. ⁊ hoc forte nō solū anteq̄ sepelirēt̄ sʒ ēt post iō credebāt sibi h̄ nō ɔhiberi ⁊ pcipue q2 vt puto ipe nesciebāt q̄ tantā custodiā iudei apposuissent circa sepulchꝝ. Hoc. n. nō fuerat factū ipsis p̄ñti b⁹. sʒ post i sabbato. ut dr̄. Mat. xxvij. Uel pōt dici q̄ excessus pietatis i xp̄ʒ eas sic ducebat q̄ n̄ oia q̄ fm hūanā discretionē attēdi poterāt attēdebāt. sic̄ pʒ de magdalena di. Si tu sustu. ⁊. di. mi. ⁊ ego. cū. io. cū tñ vires nō sufficerēt ad eū tollēdū. Et respiciētes viderūt reuolutū lapidē: fʒ Mar. A quo fuerit reuolut⁹. Mat. d. s. ab angelo. Dicit. n. Angelus dñi descēdit de celo. ⁊ ac. reuo. la. Erat aūt fm Math. aspectus hui⁹ angeli sicut fulgor. i. forma faciei eius ita terribilis erat ⁊ viuax. clara ⁊ faciē diuerberās sicut fulgor quo illustrātur oia. Et iō mulieres vt. d. Hiec. in. q. ad hedibiā potuerūt i tenebꝛꝭ lumē videt̄ venientes ad sepulchꝝ Uestimēta āt eius alba sic̄ nix. Et Mar. d. q̄ erat coopius stola cādida. Dic̄. Nic̄ de ly. q̄ fuit aspectu trib. lis ad icutiēdū trorē custodib⁹ coopt⁹ āt stola cādida vt daret ɔsolationē mulierib⁹, Et ita fu.

st.n. p̄timore ei⁹ vt dicit. Ma. et territi sūt cu. ⁊ facta sī ve. mortui. Jō āt voluit eos ita terref. s̄z Pe. Jo. vt firmi⁹ sentirēt h̄ eē op⁹ dei ⁊ āgelo℞ ei⁹. ⁊ vt sic necessario eo gerent hec citius ⁊ certi⁹ aliis nū ciare. Et vt liberius discipuli xp̄i Ad sepulch℞ liberiorē accessū ha berēt. Nā Pe. Jo. ⁊ mulieres li bere igresse sī sepulch℞ vt ifra pa tebit. nullo custodū p̄hibente. Nā vt dic̄ Hier. ad elbidiā aut illi cu stodes p̄timore fugerāt aut stabāt q̄si mōtui: ita obterpuerāt vt nec viros nec mulieres ab igressu p̄hi bere auderēt. Exterriti ēt fuerūt: q̄ sm̄ Mat. terremot⁹ magn⁹ fact⁹ ē. q̄ s̄z Hie. ibidē n̄ fuit fact⁹ mo℞ soluto. sed magn⁹ ita q̄ ɔcut̄ t oia ⁊ euersionē terre fundit⁹ minaret. Fuit āt fact⁹ iste terremot⁹ s̄z Ni. de ly. virtute āgeli hui⁹. q̄ corpa obediūt āgelis ad nutū. q̄ntum ad motū localē. Dic̄ ēt Hiero. ibidē q̄ angelus nō ē putādus idcirco vēisse vt appiret sepulch℞ dn̄o re surgēti sed postq̄ deus resurrexit: q̄ nulli mortaliū est cognita. uenit ad idicādū qd̄ fcm̄ ē p reuolutio nē lapidis ondēs sepulch℞ uacuū s̄ Hiero. Non ergo apuit angel⁹ sepulch℞ q̄si p̄pararet exitū de se pulchro xp̄o s̄urgēti nā exist clau so sepulchro. sicut itrauit ad disci pulos ianuis clausis. sed vt ondēt xp̄m resurrexisse. Et nō q̄ lz hic Hie. dicat q̄ hora resurrectōis nō ē hoib⁹ cognita. tn̄ Augusti. de cō cor. euā. ⁊ i. iiij. de trini. c. 100. dic̄ q̄ xp̄s s̄urrexit p̄rio diluculo diei dn̄ice nocte iā pata: ⁊ hoc magis credo. Dicit Pe. Jo. sup Mat. Magdalena āt vt vidit sublatū lapidē anteq̄ dilligēti⁹ aliud inspi ceret p certo supponēs corp⁹ xp̄i inde eē sublatū subito cucurrit ⁊ venit ad Pe. ⁊ ad Jo. sicut refert Jo. xx. ⁊ dicit eis. Tulerūt dn̄m ⁊ nescim⁹ vbi posuerūt eū ⁊ tūc Pe. ⁊ Jo. venerūt ad monumētū cur rēt: o. sed Jo. cucurrit citius petro ⁊ venit p̄us ad monumētū. Et cū iclinass̄ t caput ad sepulch℞ vidit posita lintheamina nō tn̄ itroiuit. Pe. āt postea vēit ⁊ itrauit i illō ⁊ vidit lintheamia posita ⁊ sudariū qd̄ fuerat sr̄ caput iesu n̄ cū linthea minib⁹ positū sed sepatim iuolutū i vnū locū deinū ⁊ Jo. itrauit ⁊ ɔsimiliter vidit ⁊ credidit. s. quod maria dixerat. s. sublatū eē dn̄m de monumēto. Nōdum. n. sciebat scri ptur. ā dicētē q̄ oportebat eū a mō tuis resurgere. Post hec isti disci puli redierūt ad locū suum maria autē stabat. ad monumētum foris plorans sm̄ Joan.

¶ Pro hui⁹ itelligētia nō s̄z pe. so. sr̄ Mat. q̄ sepulch℞ aliq̄n nō tur illō vas saxeū i quo xp̄s iacuit aliq̄n vero totus ille loc⁹ i quo illa tumba erat. q loc⁹ erat clausus alt qua materie vel piete. vbi erat or t⁹ sic̄ Au. asserit ⁊ Jo. innuit. xix. Et iō q̄n legit̄ q̄ itrauerunt ad monu mentū aut exierūt de eō p solo adi tu vel exitu illi⁹ orti itelligit̄. Ma ria igit̄ stabat ex̄ sepulchrum s̄z tn̄ itra illud spacium qd̄ iā cum eis i gressa fuerat. ⁊ tunc viderunt āge

lum sedētē adextris sepulchri sup lapidē reuolutū a monumēto. Et de hoc angelo narrat Mat. Mar. āt dicit q viderunt iuuenē cooptū stola cādida. i. hunc āgelum i spē iuuēis. tuncqꝫ dicit eis. Nolite timere vos seu expauescē. q. d. Alij pūt terreri sed nō vos. Cuius cām subdit. Scio. n. q iesum na. cru. q̄ritis: hoc dicit ad d̄ram alioꝝ. Multi. n. hoc noie uocabant sm Nic. de ly. q. d. bn̄ noui vr̄m desideriuꝫ vramqꝫ deuotionē ad xp̄m surrexit nō ē hic. Ecce locus vbi posuerūt eū. Sꝫ ite. dicite discipulis eius ꝛ petro. Spāliter noiat petrum sm Nico. de ly. qꝛ aliter nō fuisset ausus venire ad dn̄i pn̄tiā quē negauerat: qꝛ surrexit ꝛ ecce pcedet vos i galilea. Ibi eum videbitis sic dixit vobis. Hoc mādāt vt dicant discipulis. s. q pcessurus erat eos i galileā sicut eis pdixerat ante passionē: Postq̄ autē surrexero pcedā vos i galileā. M. vt p hoc apte cognoscerēt q angelus fuit ille q appuit mulierib q bn̄ nonerit verba pdicta. ꝛ sic magis crederēt eius resurrectionem. Ad hec verba maria dū fleret iclinauit se. Angelus n. dixerat videte locū vbi positus erat. Et pspiciēs i monumētum vidit sm Jo. duos angelos albis iduros ꝛ sedētes vnum ad pedes sepulchri: alteꝝ ad caput: ꝛ dicunt ei Mulier qd ploras? q̄ dixit eis qꝛ tulerunt dn̄m meū ꝛ nescio vbi posuerūt eū. Post hec angeli illi erexerunt se steterūtqꝫ erecti. ꝛ tūc appuerunt alijs mulierib vt. d. Luc. xxiiij. duo viri steterūt iuxta illas i veste fulgēti. i. duo angeli i spē viroꝝ. Cū timerēt āt ꝛ declinarēt vultū i terrā dixerūt ad illas Quid q̄ritis viuētē cū mortuis? nō ē hic. sꝫ resurrexit. Recordamini q̄liter locutus ē vobis cū adhuc i galilea eēt qꝛ opꝫ filiū hois tradi i manus pctōꝝ ꝛ crucifigi ꝛ die tertia resurgere. Post hec aūt maria cōuersa ē retrorsum vt. d. Jo. ꝛ vidit Jesum stātē. credēs illū ortulanum illius orti. Et dicūt qdā q forte illi secūdo angeli pus sedētes iō erexerūt se qꝛ viderūt Jesum venire ibiqꝫ stare anteq̄ eū videret magdalena. Cui di. Mulier qd ploras? quē q̄ris. Cui mag. Dn̄e si tu sustulisti eū dicito mihi vbi posuisti eū ꝛ ego eum tollā. Dicit ei Jesus maria. Et cōuersa illa dicit ei. Rabboni. qđ dr̄ magister. Dicit ei Jesus. Noli me tāgere nūduꝫ. n. ascēdi ad pr̄em meū. Uade āt ad fr̄es meos ꝛ dic eis. Ascendo ad p. m. ꝛ. p. u. d. m. ꝛ. d. vr̄m. Post hec autē maria egressa ē a monumēto. i. ab illo loco vbi erat spacium orti añ tūbā sacrā. Et cum ea alie r̄s sm Mar. iuaserit tremor ꝛ pauor: ꝛ nemi quicq̄ dicebant tūc: Timebāt. n. vt. d. Mar. tamē ibāt nūciare discipulis qđ angelus eis oib simul iūctis dixerat. ꝛ qđ xp̄s soli magdalene. Et dū eēt in via appuit eis iesus di. Auete ille āt tenuerūt pedes eius ꝛ adorauerūt Et ipse cōfortauit eas di. Nolite timere. Ite nūciate fratrib meis vt eāt i galileā ibi me videbūt. Apo

stolos vocat fratres tñ vt oñdat se vere i carne resurrexisse nr̄i generis tracta de adá. tñ vt ad sui amorez magis accédat: ⁊ ad fiduciá sue so cietatis ac visióis corroboret. tum vt filios eius pr̄is ⁊ coheredes xpi se eẽ nouerit. Hec fm̄ Pe. Jo. sr̄ Mat. Et tũc currebát cũ gaudio vt. d. Mat. nũciare hec discipulis. Uenit ergo maria magdalena: fm̄ Joan. annuncians discipulis q2 vi di dñz ⁊ hec dixit mihi. Mar. át dicit q̄ nũciauit his q cum eo fue rát lugẽtibus ⁊ flẽtib⁹. Tunc etiá cetere vna cũ maria nunciauerũt hec oia apostolis. vt dic̄ Luc. hec oia fm̄ pet. Jo. Et. d. posse trahi ab Aug. i lib. de ꝯcor. euá. Ex his hñr due appitióes q̄s fec̄ xp̄s die resurrectióis. Primá soli magda lene. Scdaz ei cũ aliis mlierib⁹.

¶ Sed mouẽtur tria dubia.

¶ Primum quare prio oiuz vo luit apparere mag. ⁊ mulierib⁹.

¶ Secundum q̄re nó pmisit se tá gi a sola mag. cum aliis vero sic.

¶ Tertium dubium q̄re spáliter ⁊ pncipaliter facit mẽtioné de ap paritióe sui fiẽda i galilea cuz plu ries apparuerit eis in hierusalem ⁊ h pluries.

¶ Ad pmum. R̷. q̄. v. de cau. ¶ Prio q2 ardẽtius diligebat qđ testat̄ ẽ dñs. Luc. vij. Dilexit mul tum qđ p3 q2 ab ei⁹ sepulchro di scipulis recedẽtib⁹ nó recedebat q̄siuit ẽt sollicitius ⁊ diuturnius.

¶ Scdo vt se oñderet ꝓ petõrib⁹ mortuũ Luc. v. Non veni vocare iustos sed pctóres ad penitentiaz.

¶ Tertio ad oñdẽdum q̄ publi cani ⁊ meretrices pcedẽt i regno celoꝝ sapientes Math. xxj.

¶ Quarto vt sicut mulier fuit nũ cia mortis ita eẽt nuncia vite. Uñ Cerillus femina q̄ quodámõ fuit mortis ministra venerãde resurre ctióis mysteriũ prĩa pcipit: ⁊ nun ciat. Adeptũ ẽ ergo femineũ gen⁹ ⁊ ignominie absolutõné ⁊ maledi ctóis repudiũ. Per h ẽt oñdit̄ q̄ quãtũ ad statũ glorie ptinet nullũ detrimẽtũ patiet̄ sexus femineus. Dicit pe. Jo. sup Mat. q̄ decuit xp̄m prio apparere mulierib⁹ vt nr̄a repatio nr̄o corrńdéret lap sui. Decuit. n. q̄ sicut iniq̄ suasio serpẽtis fuit ade nũciata p feminá q̄ induxit morẽ sic resurrectio vite nr̄e xpi. s. p mulieres denunciata viris vitá gr̄e reformaret: secundo decuit vt oñderet se nó cõtẽnere se xũ muliebr̄e nec aliud pferre nisi deuotiorẽ aium i quocũq3 vel se xu vel statu sit he ꝯgruẽtie meliꝰ ponẽtur i vltimo misterio.

¶ Quinto vt oñderet q̄ vbi abũ dauit delictum super abundauit ⁊ gratia Joan. v.

¶ Ad secundam R̷. pe. Jo. super Mat. q̄ xp̄s prio noluit se tãgi cũ significãtie ⁊ pp eruditioné tñ ma gdalene q̄ etiam: ad oñdendum s. q̄ nullus spiritualiter tãgit xp̄m nisi ei tãq3 deo summo ⁊ filio sum mi pr̄is adhereat. Et ẽt ad oñden dum q̄ nullus est dign⁹ ei sociari ẽt corpaliter nisi credat i eum. ma gdalena vero tunc dubitabat de co Fecit ẽt h ne magdalena postmo

dñs supbiret q2 p2io appuerat illis ibi postmodũ vo pmisit se tãgi ad ↄfortãdũ ⁊ iflãmãdũ illos ⁊ letifi cãdũ: q2 ad h apparebat eis vt ad suã familiaritatẽ oẽs traheret ⁊ vt spẽ regni ⁊ societatis ei9 nob daret ¶ Ad tertium rñdit pe. Jo. super Mat. xxvj. ⁊ Cris. d. q iõ vt sciãt se a timore iudeoꝝ q i hierusalem dñabanẽ liberãdos. Et vt apparẽdo eis in terra vñ fuerãt ipsi ⁊ vbi ipse plus predicauerat firmi9 crederẽt q ipse idẽ erat. Põt ẽt dici q tenet morẽ hois in aliena terra capti vl' capiẽdi q ↄfortãs suos pmittit eis q citi9 erit i terra sua õ q venerim õ ipsi. Sunt ẽt mistice rõnes q2 galilea significat trãsmigrationẽ. s. ab hac vita i alterã ⁊ i hac qppe appet xps totus glorio sus resurgẽs. Hic. ad elbidiã. q. vij. d. q lõge clari9 ⁊ familiari9 ⁊ multiplici9 ⁊ pseuerãti9 ondit se eis i galilea q i hierusalẽ ⁊ iõ singulariter facit mẽtionẽ de illa tã q de magis finali. sicut ⁊ de pmissiõe gaudij alterius vite maior fit nobis mẽtio q de gaudio spiritualis vite licet istud pat illud ⁊ p2e disponat ad illud. Sz ẽt Aug. li. de ↄco2. Hoc iõ factũ ẽ vt ondat q i trãsmigratione xpi ad gentes erant apostoli eum i suo corpe qd ẽ ecclesia visuri. ⁊ tandẽ i transmigratiõe eoꝝ ad gloriaz eĩnam poti9 q i iudea psistẽte i pfidia sua Quod m ifine tpoꝝ maxima claritate ⁊ familiaritate ẽ suã gloriaz i israel oñsur9 iõ vltimas duas de r. i hierusalẽ q9. j. hebum9 exhibu it i die. s. ascẽsionis in q vna ↄuescẽtibus apparuit sicut d. Mar. Et forte illa ẽ de qua act. j. Et ↄuescẽs h. e. ab hie. ne di. ⁊c. In altera vero ipsum in celum ascendentem viderunt h pe. Jo. Math. xxviij. ¶ Tertio apparuit dñs petro ⁊ h narrat Luc. xxiiij. s. q illi scdo q bus apparuit dñs i via de quib9 ibidẽ Luc. d. regredictes eadẽ hora in hierusalẽ de emaus quo ierãt iuenerunt ↄgregatos. xj ⁊ eos q cũ eis erãt ⁊ dixerũt. q surrexit dñs vere ⁊ apparuit simoni Cris. ẽt. d. q inter viros p2io oium apparuit petro tm q2 caput oium tñ ne pp negationẽ factã desparet tñ ẽt in exẽpluz diuine misericordie ad peccatores. Ubi autẽ vel qñ ei apparuerit nascit nisi forte qñ redibat a monumẽto cum Jo. Unõ luc. vltimo. d. de eo: q abijt secu3 mirans qd factum fuerat. Forte diuertit ad aliqd locũ sol9 ⁊ tunc apparuit ei. d. Par tibi simo. Tunc pe. pcedẽs i terrã pectus suum pcutiẽs cum fl. m. d. Dñe dico meã culpam: q2 te dereliq te negaui: nõ semel sed ter ⁊ cũ iuramento ⁊ anathematizatiõe pce pce dñe. Et osculatus est ei9 pedes. Christ9 ãt erexit eum: ⁊ amplexat9 eu3. d. Noli timere symon. Quia peccata sunt tibi remissa. Ego bñ sciebã ⁊ pdixi tibi: s3 vade ↄfirma fratres tuos Et tunc pe. narrauit qd ei apparuit christ9. In hystoria tñ ecclesiastica di qd postq negauit christu3 cauernã quandã intrauit q modo dr gallicãtus: vbi se totũ ad lamẽ

ta penitētie cōuertēs manēdo fle/bat. ibi vt quibusdā placebat i ipa resurrectiōis die magr benignissi/mis visitauit eum certificādo eum de sui peccati remissiōe: ob qd pe. miro gaudio affectus fuit.

¶ Quarto duobus discipulis in emaus euntibus: quod Luc. plixius narrat. xxiiij. Mar. vo breuius: et lz Mar. dicat q euntib9 in villā nō est cōtra Luc. d. in castellum: qz ipm castellū poterat dici villa fm Aug. d. et q in libris grecis potius hētur agrū q villam. Agri aūt noie non solū castella: sz et municipia et colonie solēt vocari preter ciuitatē: que caput et mater est ceterarum.

¶ Quita appitio facta fuit in sero eiusdē diei resurrectiōis oib9 discipulis pter Tho. et hāc Jo. xx. narrat di. Cū esset sero die illo vna sa. scz do. et fo. es. clau. vbi. e. di. ic. pp me iu. ve. iesus et ste. i medio: et di. p. u. Et cū h di. o. e. m. et lat9 ga. s ergo di. u. d. et ita Thomas āt non e. cum. e. qn ve. iesus. Hāc eādem appitionē narrat. Lu. xxiiij. di. q hi duo: qb9 eūtib9 i emaus appuit surgētes eadē hora regressi sūt in hierusalē: et iuenerūt congregatos xj. et eos q cū ipis erāt: dicētes que gesta erāt i via: et quō cognouerūt eum ifra. pa. Dum aūt h loquerētur ste. iesus i medio et di. pax vo. O quāto timore erāt tunc discipuli plenī: tum pp metū iudeoꝝ: tum pp subitā xpi appitionē: qz putabant se spūm vidē. Tūc iesus more boni pris cepit eos confortare eos dulciter salutādo et vt puto amicabiliter amplectēdo: O qnto gaudio et leticia tunc fuerūt repleti: puto q di. O magr bone o magister dulcissime: o qn te vidim9 in orto captū: qntus fuit pauor nr. Oēs te reliquimus pre pce dñe. O qn te vidi forte dicebat pe. in domo ānee et cayphe male tractatū ligatūqz: quāta fuit amaritudo mea. O dñe te negaui pce pcor: O quāta fuit nostra dubitatio: oēs fidē amisim9. Tu es nr pr: tu salus miseroꝝ. Tu nra redēptio: tu deus et hō pfectus tu cōsolatus es: nos et tribulatos et afflictos: et sic sūpsit cum eis cibū: Sz pmo loquut9 ē eis di. Pax vobis ego sū nolite timere: vsqz ibi: et cum mādu casset corā eis sumens reliqas dedit eis et dixit ad illos: H sūt vba q loquut9 sū ad vos qn sic scriptum ē: et sic oportebat xpm pati: et resurgere a mortuis die tertia. Nōne de mea natiuitate pphauit: michaes. et tu Bethleez terra iude: nōne de mea incarnatione Ysai. ecce vgo ōcipiet: et sic de aliis: segr. Uos autē estis testes hoꝝ. Lz igitur Luc. d. q illi duo inuenerunt. xj. cōgregatos: et dū eis loqref stetit i medio eoꝝ posset videri: q et Tho. eēt ibi. Un9 eni erat de. xj. Sz Augu. d. q Thomas inde exierat añq dñs appereret: eoqz absēte apparuit: vt dicit Jo. His. v. vicib9 appuit iesus in die resurrectōis fz euāgelistas: et fm Aug. in libr. de cōsēsu euāgelistaꝝ. Has sacerdos in missa repñtat. v. vicib9 se ad populū vertēs. Tertiā vicē repñtat

qñ nihil di.sed secreto. Orate fratres: qr nescit qñ et vbi appruit petro: vt dictum est.

¶ Sexto appruit.viij.dies p⁹ resurrectionē oib⁹ discipulis cum Thoma dicēs Thome q palparet fixuram clauorum et latus eius.

¶ Septio in mare tiberiadis: has duas narrat Jo.pmā.xx.c.ij.xxj. de q̄ dicit. Hoc iā tertio manifestatus est iesus discipulis suis: cū iā resurrexisset a mortuis: nō q simplicit fuerit.iij.s3 fc.Jo. ß Math. xxviij.s3 qr fuit facta tertio die de illis dieb⁹ i qb⁹ iesus eis apparuit.

¶ Octauo in mōte galilee. de qua Math.vltio. Discipuli abierunt in galileā i mōtē.s.tabor vbi trāsfigurat⁹ fuerat vbi ɔstituerat illis iesus: et vidētes eū adorauerūt: qdam aūt dubitauerūt et tūc di.eis. Data est mihi ois ptās in celo et in terra.i.super oia q̄ sunt in celis et in terris: et super oē creatū. Data qdē est ab eterno per generationem hūanitati vo ex tēpore conceptionis per personalē vnionē. Ab hora vo resurrectōis sue data ē per notificatonē: qr tunc cepit inotescere potestas ei⁹.est eni motus in scripturis fm Pe.xxx. q res dicitur fieri qñ icipit inotescere: quia respectu eoꝝ qbus nō innotescebat quodāmō nō erat. Ita dicit existimo: q h fuit vna de solēniorībus apparitiōib⁹: tū qr in loco aptissimo fuit facta: qr in mōte: et fuit añ promissa. Postq̄ āt resurrexero pcedam vos in galileā dixerat añ passionē: Mulierib⁹ ēt ab eo fuit in victum q dicerēt discipulis q irēt in galileā: tū ēt qr in hac di: q adorauerūt eū: l3 hoc factū eē credamus ēt in alijs: et in illa qñ ascēdit in celū: de q̄ Luce.vltio. Hoc āt dico de discipulis: q ad hoc credendū difficiliores erāt q̄ femie. De illis eni dictū est supra q statim in pncipio tenuerūt pedes ei⁹: et adorauerunt eum.

¶ Nono in die ascēsiōis de qua Mar.vltio. Recūbētib⁹.xj.&c.

¶ Decima eodē die in mōte oliueti qñ viderūt eum ascēdētē i celum: de qua Mar.co.c. breuiter. Luc.aūt diffusi⁹ actū pmo. Euangeliste nō ponūt nisi istas.x.apparitōes: multa tñ fec iesus q̄ nō sunt scripta in libro hoc Jo.xx. Vñ legitur ēt alias xpm oñdisse se resurrexisse. vñ pau.i.coꝛ.xv.addit.iij.alias: vt sua sit.xiij.sicut et.xiij. anno post passionē xpi fact⁹ ē apostol⁹ gētiū: dicit eni q visus est plusq̄ qngētis fratrib⁹ simul: et post hoc visus ē iacobo nouissimeāt visus est et mihi. Pōt addi fm pc. Jo. et Jo.in apoc.qñ refert eū vidisse in star sol.apo.j. In euāgelio quoq̄ Nicodemi legit: q iudei idignati ɔ Joseph ab arimathia qr christum sepelierat ceperunt ipm et in quodā cubiculo diligēter clauso: et sigillato eum recluserūt volētes post sabbatū eum occidē. Et ecce xps in ipa nocte resurrectōis ad eū itrauit: eiq̄ dās osculū ide sigillis saluis in domū suā in arimathia ipm adduxit. Qd ergo xps resurrexit a mortuis ipemet testatus ē: et

demõstrauit tot vicibꝰ ⁊ tot psõis di/
uersis: apparendo: ⁊ sic p3 per ꝓ/
munu testimoniuum .s. diuinum.
¶ Hic notandũ ẽ q̄ l3 euãgeliste
nõ dicant christũ apparuisse ma/
tri sue: tñ doc. maxime pe. Jo. fr.
Mat. vl. di. ħ debẽ teneri tã q̄ i/
dubitabile .s. q̄ sibi apparuerit. Et
hoc t3 ecclesia q̄ in huiꝰ insinuatio
nem die resurrectionis facit statio
nẽ in sancta maria maiori de ro/
ma vbi tpe magni gregorij. dũ il/
le i die pasce missa3 cantaret: ⁊ pax
domini pronũciaret. angelus do/
mini alta voce respondit. Et cum
spiritu tuo. ꝓpter q̄ cũ ipsa die pa
pa ibidẽ missa3 celebrat in huius
miraculi memoria di. pax dñi ni/
hil ei respondet. Ambrosius tenz
in libro de virginitate q̄ xp̄s prio
apparuit mrĩ eiꝰ q̄3 magdalene ⁊c.
plures alij tenẽt. Et ad illud mar.
primo apparuit marie magdale/
ne respõdet q̄ hoc intelligit respe
ctu illorũ quibus legit apparuisse
vel prio respectu illorũ qbꝰ appa/
ruit ad eorũ dubitationẽ tollendã
Virgo aũt beata semꝑ fuit certissi/
ma: nec primũ aut minimũ motũ
dubitationis circa christũ est passa
Et si petis quare euãgeliste nõ fa/
ciunt aliq̄3 mẽtionẽ q̄ apparuerit
matri sue. Respõdet pe. Jo. q̄ in/
tentio fuit euangelistarũ ostendere
ꝑ quẽ modu3 ꝑmo doctores fidei
nostre fuerũt de christi resurrectio
ne certificati ita vt ex hoc scire pos
simus qnomodo facti sunt resurre
ctionis christi testes idonei quibꝰ
i dubitabilis esset fides adhibẽda.

¶ Christi autẽ mater l3 ꝑm se sit
omni fide dignissima. tamẽ eo ipso
quo mater nõ debuit carnalibus
adduci pro teste. Sed pro constan
ti ⁊ firmo dereliquerunt illud qđ
facile est credere ex hoc q̄ per sin/
gulare3 gratia3 electa fuit vt esset
mater dei. regina angelorũ: ⁊ totiꝰ
mundi. Et ideo ipso silentio scri/
pturarũ melius ostendit hoc de/
bere teneri tanq̄3 idubitabile. ꝑte/
rea apparitiões xp̄i facte matri de
buerunt eẽ super itellectualissime
⁊ itimissime: ⁊ inefficacissime: ⁊ iõ
nõ potuerũt dici aut sciri ab iferio
ribus: nisi valde diminute: ita qđ
eas dĩe nobis eẽt quodãmõ deni/
grare illa3 excessũ: vñ dĩc pe. Jo.
Existimo q̄ loquendo de appari/
ne ⁊ visione intellectuali: qđ sicut
fuit sũme passa ⁊ ꝯpassa mr̃ chri/
sti sic mox xp̄i passione finita mẽs
eius spirituali ꝯtẽplatõe iuerit. ⁊
fuerit cũ aĩa christi: ⁊ qđ in pũcto
resurrectionis in intimo viscer3 eiꝰ
christus sic ei se exhibuerat. sicut d
bet filium matri dei: possumꝰ igitur
deuote meditari qđ nocte resurre/
ctionis ipa dei mr̃ orõibꝰ intẽtae
ore vel corde dicebat. ecce o pater
eterne instat tẽpus: vt tuũ meũq̄3
filiũ a morte suscites. Suscita ergo
illũ: ⁊ ad me mitte q̄ tãto merore
ꝓ eo dolorata sũ. O fili mi dulcis
sime: o fili mi amãtissime: quẽ vi/
di plagis repletũ spinis coronatũ
crudeli morte mortuum: ⁊ i sepul
chro positũ. Qñ videbo corpore/
is oculis te ex mortuis triũphasse
dixisti fili mi ⁊ totiẽs: die tertia re/

surgā: ecce iā adest: surge igr̄ et vēi vt videā te solatiū aīe mee: dū igitur staret in illa meditatione: ecce cū magno lumine apparuit ei filiꝰ eius aspectu affabili et facie decora dicens. Salue mr̄ regiaq; celoꝝ cesset amodo suspiria dolorosa amara lamēta: et lachrymē: ecce ipse sū q in vtero tuo steti quē peperisti: quem pauisti lacte v̄gineo quē educasti teneritudine: quē cordialit̄ amasti quē defleuisti doloris gladio trāsfixa: ego sū iesus filiꝰ tuꝰ q isernum spoliauit: ide p̄ires eduxi: et paradisi portas apui. Gaudeo mr̄ venerāda q2 in noīe meo flecter̄ oē genu. Tu aūt post me in regno celorum super oēs creaturas exaltaberis: nō pōt certe: vt supradictū ē capere mēs nr̄a q̄ʒ benigna fuit visitatio illa q̄ʒ dulcia verba mr̄is et filij: q̄ʒ gniosi et iucūdi aspectꝰ q̄ʒ reuerētes morigeratiq; recipe gestꝰ et hmōi.

¶ Secunda resurrectio christi fuit demōstrata testimonio angelico Ubi est notādū q vt ex tex. euāgelico colligit Augu. tres angeli apparuerūt mulieribꝰ eis annunciantes christum resurrexisse.

¶ Primꝰ est ille q reuoluit lapidem et sedebat sup eū fm Mar. et cuius aspectꝰ erat sicut fulgur. fm Mat. q dixit mulieribꝰ Jesuʒ q̄rītis surrexit nō ē hic et c. vt dc̄m ē. Duo alij sunt illi quos fm Lu. magdalena p̄mo uidit sedētes vnum ad caput aliū ad pedes vbi fuerat corpꝰ iesu. Postea q2 viderūt christum venientē a tergo magdalene erexerūt se ad faciēdū reuerētiā ei et i illa erectōe viderūt eos alie socie magdalene. hi ēt dī. mulieribꝰ Quid q̄ritis: viuētē cum mortuis nō est hic: s; resurrexit. Recordamini et c. vt supradictū ē. Hoc certe testimoniū efficax ydoneū et sufficiēs est: p̄mo attēta q̄litate testiū sunt eni angeli: et ꝯñr in mēdabiles q2 ipeccabiles: sunt eni in gr̄a ꝯfirmati: scdo attēta coꝝ numerositate: fm eni legē dei Deut. xix. in ore duorum vel triū stat oē v̄bum: si igr̄ dictū a duobꝰ ds credi ꝓ vero et acceptari ab oibꝰ et ab oi tribunali: multo magis qd dr̄ a tribꝰ veꝝ ē qd xp̄s resurrexit testimonio āgelico

¶ Tertiū testimoniū ē hūanum. Hoies vtriusq; sexꝰ testant̄ q xp̄s resurrexit. O gloriosa maria magdalena qd dixisti tu apostolis: audi qd scribit Joā. xx. venit maria magdalena annūciās discipulis: q2 vidi dn̄m et h̄ dixit mihi. Idē Mar. vltio. Alie quoq; eiꝰ socie: dr̄ Luc. xxiiij. Regresse a monumēto nunciauerūt h̄ oia illis. xj. et ceteris oibꝰ. Oia h̄. s. q̄ āgeli et xp̄s dixit aūt. s. q xp̄s surrexerat: et vos o sanctissime chorꝰ apostolorū qd audi Pau. Ro. vj. Xp̄s resurgēs ex mor. iā non mo. mors illi vltra nō dn̄abit̄. i. cor. xv. Tradidi vobis qd et accepi: qm̄ xp̄s mortuus est ꝓ peccatis nr̄is et sepultꝰ et resurrexit tertia die fm scripturas et visus ē cephe: et post hec. xj. deide visus est plusq̄ qngētibꝰ fratribꝰ simul: deide Jacobo: deinde apostolis oibus. Nouissime āt oium tā q̄ʒ abortio visus ē et mihi: et tu. O

petre qd dicis: audi Act. ij. Hunc iesus resuscitauit de⁹ cui nos oes te stes sum⁹: ide Act. iij. Ite Act. x. Nos qui manducauim⁹ & bibim⁹ cum iesu: postq resurrexit a mortuis. Hoc di. petr⁹ i psona sua & oium apostolo rum q pdicauerunt xpm p totum mun dum resurrexisse: & posuerunt i sym bolo p articulo fidei: & tu o Jo. no scripsisti christum resurrexisse cer te sic. Est ne ver an falsu: certu an dubium testimoniu tuum. Audi Jo. vltio. hic est discipul⁹ ille qui testimoniu perhibuit de his & scri psit hoc: & scim⁹ q: veru e testimo nium ei⁹: & Thomas vidit & tetigit io di. dns me⁹ & de⁹ me⁹. Ite pau. Act. xiij. deus suscitauit iesu a mor tuis q visus e p dies multos: his q simul ascederat cum eo de gali lea in hierusale q vsq nunc sunt testes ei⁹ ad plebe. Certe apostolo rum testimonium e efficax q: non ita de facili crediderut: sed pus cer tificati sunt. Vn Mat. vlt. di: q qn apparuit eis in monte galilee adorauerut: quida aute dubitaue runt. Mar. vltimo di: q audietes a magdalena: q xps viueret: & vi sus eet ab ea: no crediderut. Luc. xxiiij. Verba illaru visa sunt an di scipulos: sicut delicta & non crede bant illis. Jo. quoq. xx. Tho. du bitauit di. Nisi videro in manib⁹ ei⁹: no creda. Vbi nota fm pe. Jo. quo euagelistę simpliciter narrat: non solum qd est p christi & aposto lorum gloria: sz etia contra: & hoc sic q in vtilitatem fidei: ac per ons in gloriam christi cedat: discipuloru enim dubitatio fuit permissa a chri sto & ab euagelistis expssa.

¶ Primo ne posset in posteru di ci: q ipsi sicut homines leues & fa tui re no credendam leuiter credi derunt. Propter hoc igit ostedit q magna grauitate efficacibusq psuasionibus: ad hoc adducti sut & difficulter: vnde & sancti dicut q eorum tarditas fuit occasio firmi tatis & confirmationis nostre fidei.

¶ Secundo ad ondendum q si cut ex coi corruptione: sumus diffi ciles ad volendu & operandu bo na sic: & ad credendum vitates diui nas. Et econtra facillimi ad crede dum fabulosa: erronea & inutilia: sicut & sumus proni: ad volendu ma la & noctua & vana.

¶ Tertio ad ostendedum arduita tem huius veritatis. Dya. n. & tota corruptio nature fortius teptat co tra veritate altissimam & saluberri ma q contra alias. Ex illo etia genera li defectu nostre nihilitatis: no va lemus per nos ascendere ad cotue dum certissima & pfectissima lumi na veritatis eterne. Immo hemus nos ad illa: sicut se het oculus no ctue ad radios solis.

¶ Quarto ad docendum ipsosmet apostolos ceterosq doctores fidei qntum & qualiter infirmis debeat condescendere: vt eos possint in fide solidare: & ad eius solida conteпla tione manu ducere: & manuduce do subleuare instar xpi discipulos manuducentis ad conteplandam veritate sue resurrectionis.

¶ Quinto q: ad tollendu cor du

bitationē: multa sunt hinc inde facta ꝛ dicta ad clarificationez fidei vtilia: que aliter locū non habuissent sicut in causis vel disputationibus videmus ꝙ contra oppositiones multū iuuant: ꝛ quodāmō cogunt dare multas vtiles rñsiones ꝛ ēt debiles aut false rñsiones cogunt fieri multas veras ꝛ subtiles impugnationes. Sic ēt dubitatio nū varietas causa est multiformis inqsitionis: ꝛ qōnuz multiplicitas cōpellit magrum ad dādum: querentibus multas satisfactiōes ꝛ solutiones: vnde merito exprobrat icredulitatē illoꝝ vt dicit Marc⁹. Luce quoqꝫ. xxiiij. dicit. O stulti ꝛ tardi corde. ꝛc. Qd. n. post ascēsionem xpi pdicantibus illis euangeliuz gētes que nō viderāt erāt credituri: ꝛ qui nō crederent cōdēnarentur: vt Mar. vltio: merito ipi fuerunt obiurgati ꝙ añqꝫ dñm vidissent nō crediderunt eis qbus pmo apparuerat. Custodes quoqꝫ sepulchri testātur christum resurrexisse. Vñ Mat. vlti. dꝛ qd cum abijssent mulieres ad annuunciandum apostolis xpi resurrectionem ecce qdā de custodib⁹ venerunt in ciuitatē: ꝛ nunciauerunt pncipib⁹ sacerdotuz oia q̄ facta fuerunt. scꝫ terremotum angeli terribilē aspectum reuolutionez lapidis ꝛ christi resurrectionē. Et cōgregati cuz seniorib⁹ cōsilio accepto pecuniaz copiosam dederunt militib⁹ dicentes. dicite qꝛ discipulis ei⁹ nocte venerunt ꝛ furati sunt eum nobis dormientibus: ꝛ si hoc auditum fuerit a pside: nos suadebim⁹ ei: ꝛ securos vos facienꝰ. At illi accepta pecunia fecerunt sicut erāt docti. Et diuulgatum est verbuz istud apud iudeos v'qꝫ in hodiernuz diē: dicit sr̄ hꝫ pe. Jo. qd qñ dꝛ cū abissent mulieres qdā de custodib⁹ ve. in ci. ꝛ an. pn. sa. ꝛc. Hoc duplicitē potest itelligi aut. s. qd custodes recesserant a sepulchro post recessum mulieruz: aut qd pmo pͣtimore angeli fugerāt hicinde sicut hoies territi: ꝛ qd postmodum cuz iste iaz abissent a sepulchro qdā ex eis intrauerunt ciuitatē ꝛ nunciauerunt pōtificib⁹ q̄ facta fuerāt: ꝛ hoc magis credo. Cum dꝛ: ꝛ ꝯgregati cuz seniorib⁹: ꝛc. Hic ponit̄ simul inexcusabilis malignitas pōtificum ꝛ senioruz: q saltez post talia signa credē noluerunt: sed insuper scienꝰ cōtra talē veritatē fraudē mēdacij finxerūt. Secundo vilitas ꝛ cupiditas gētiuz romanoꝝ q p pecunia se d ifideli custodia criminātur ꝛ i pudiciū vitaꝫ cognite sitesteo mēdacij a iudeis cōficti. Tertio inextimabilis cecitas populi iudeorum qui tali mēdacio assensū pbuerūt: quod nullū colorē pbabilitatis hēbat quod pbat Cris. p. iij. rōnes. ¶ Prima est: qꝛ si xps adhuc viuēte discipuli pͣtimore fugerunt: qͣliter eo mortuo nō timuissent multum multitudinē: ꝛ pcipue cum lapis sepulcri eēt magn⁹ ꝛ sigillat⁹: nec sine magno strepitu: nec sine magna difficultate: nec a paucis posset inde amoueri. Secunda est qꝛ si ipsi furari voluissent videret ꝙ multo

q multo magis h fecisset pma nocte qñ nullus sepulchro affuit qz ñ ipso sero quo sepult' e s3 die sequenti.s.sabbato petierũt iudei a Pilato custodiã.

¶ Tertia est qz si ipsi furati essent non est verissimile: q pmo sibi sudaria abstulissēt z i sepulchris reliquissent. Et hoc nõ solum ne sancto corpori iniuriarent: verũ etiã ne in exuendo moras facerēt: z eo ipso facultatē se detinendi militib' tribuerēt: z maxime qz myrra erat corpori z vestimētis ita affixa ita glutinosa vt nõ facile esset a corpore euellere vestimenta. Remigius etiam quartã rõnem addit qz si custodibus dormientib' illi furati sunt corp' sicut ipi dici mãdauerunt: quõ ergo custodes furtum viderunt: z si nõ audierũt: quõ furti testes fuerunt. Ex quo patet qd ipm mendaciũ sibi cõdicit: z seips cõfundit. Qñ di. Et si hoc auditũ fuerit a pside nos suadebimus. zc. Hoc dicũt ne custodes timore psidis a mēdacio reuocarent tãq timētes pp negligentiã quã sibi ipis imponerent ab ipo puniri. At illi accepta pe. zc. Dicit Cri. Non mireris si pecunia milites superauit ex quo apud discipulũ tantam virtutē habuit vt eũ faceret proditore magistri. Qñ di. Et diuulgatum est verbũ illud vsq in hodiernũ diē. Hodiernũ diē itellexit tã hic q alibi respectu tpis quo editus est liber. Quare aũt sepulchrũ habuit tales pditiones z z quõ iudei testificati sunt vide in sabbato sancto. Pilat' et in epistola quã scribit ad Tiberiũ testatur q milites eius ei dixerunt q xps resurrexit z q in eius resurrectione fremo tus magnus factus est: quo territi sunt: z q iudei dederunt eis pecuniam vt dicerent q eius discipuli furati sunt corp' xpi. Sed audi mirabile. veritatē resurrectionis xpi nedũ viui sed ēt mortui testati sũt. Nã di. Mat. xxvij. Monumenta apta sunt: z multa corpora sanctoz qui dormierãt surrexerunt z exeuntes de monumentis post resurrectionē eius. s. xpi venerunt in sanctã ciuitatē z apparuerũt multis dicētes. s. xpm resurrexisse: forte hi fuerunt de qbus sup epistola ad Hebre. di. q plurimi affectauerunt sepeliri in terra sancta: vt cum dño resurgēte resurgēnt. H ma. hi sto. sco. H vero. dicit q hoc factũ fuit xpo resurgēte qz xps pmo surrexerat. Ipse est. n. pmogenitus resurrectionis z mortis. Mat. tñ h narrat anticipãdo. Et q fuerũt factũ xpo resurgente p3 qz mat. dicit q isti exierunt de monumētis post resurrectionē ei'. s. xpi. vt dcm ē: de his notat Fran. de may. in smone de resurrectõe xpi que incipit: dñe pbasti quattuor.

¶ Primũ q hi sancti vere surrexerunt nõ fantastice: qz aliter nõ fuissent veri testes: z pfirmat qa illa que dicit sacra scriptura simpliciter sunt vera z verificanda: vbi nõ apparet repugnantia: p quã rationem ecclesia repellit illos qui dñt q d xpi corpore nõ exiuit aqua ve

ra. sed flamma.

¶ Secundo q isti sancti nō obierunt postea: qr mors est pena peccati: et isti erant ab omni petō vltima te purgati: sed cū xpo ad celū ascēdente pariter ascenderunt concor. Remi. dicit et Pe. Jo. q hoc magis conat xpi potētie et glorie: et testificationi resurrectionis tam sue tam facte q̄ nostre future: ne posset credi q solum ipse tanq̄ dns resurgat et nō electi eius.

¶ Tertiū q corpora eorum erant glorificata: qr eorum aie iam erāt glorificate: et et redūdantia beatitudinis in aia sequtur glorificatio i corporibus: sm Augu. in epistola ad Dioscorum.

¶ Quartum q tales sancti nō resurgent amplius qr nō sunt amplius mortui. Ex quo accipitur argumētū q illi qui sunt priuilegiati nō intelligunt includi i regulis generalibus diuine scripture cū dicēs apostolus. Oēs quidē resurgem⁹ Decet. n. sic seruari oia sm Pe. Jo. q nihilominus priuilegia magni regis hēant locū suum. Et iō si et cū rationabili quibusdā speciali priuilegio accellerata est resurrectio nulla est pturbatio ordinis: immo potius est ordo rationalis qr debet vt dictū est: q priuilegia regis habeant locū suum. Hāc et xpi resurrectionē pdixerunt pphete sicut et passionē: vñ et pp hoc dicit Pau. vbi. s. allegatū ē q resurrexit xps sm scripturas. Et nō solum pphete sed et sibilla hoc pdixit: vt dicit Aug. xiiij. de ci. c. ix. et Lactā. in. iiij. de institu. c. xix. adducit tertiā sibille dicentis de xpo: mortis fatū finiet triium dierum somno suscepto: et tunc a mortuis regressus in lucē ueniet. Et sic patet pmium et pncipale mysterii. Bñdict⁹ deus. Amē.

¶ De qualitate et congruitate resurrectionis in die pasce post prandium. Sermo. lxxvj.

Surrexit dns vere Lu. xxiiij. Vidimus pmum mysterium qd pposui de resurrectiōis xpi veritate csequēter restat quod videamus sm. iij. s. de ei⁹ q̄litate: et cgruitate. Vbi nota circa pmū. q. iij. q̄litates seu pprietates habuit resurrectio xpi.

¶ Prima dicitur integritas

¶ Secūda felicitas.

¶ Tertia iocunditas.

¶ Prima est integritas: vbi nota q cū sm Dama. in. iiij. suarū sentē. illud dr resurgere qd cecidit: oportet ad h q sit vera resurrectio alicuius: vt idē corpus eidē aie iterato vniat: et q reintegret qcqd p mortē ceciderat. Jō dico q̄ in xpo p⁹ resurrectionē fuerunt illa q erāt in eo ante resurrectionez q sunt quatuor. s. sanguis corpus: aia et diuinitas. Primo fuit in xpo sanguis post resurrectionē: qui in passione fuit dispsus et separat⁹ a corpore: et fusus super terrā vt dnt euāgeliste pci. Joānes. xix. Et exiuit sanguis et aqua. Hic ergo sanguis dispersus diuina virtute collect⁹ est et vnitus illi corpori xpi a quo separat⁹ fuerat. Ratio est sm doc. qr qcqd

ad naturā corporis humani pertinet totū fuit in corpe xp̄i resurgentis: q: aliter nō fuisset verum corp⁹ cū tamē fuerit eiusdē nature post resurrectionē: sicut ante: licet alteri⁹ glorie: f̄m Greg. vt infra dicetur. manifestū est aūt q̄ ad naturā corporis humani pertinent carnes: ossa: & sanguis & huiusmodi: & iō oia illa in corpore xp̄i resurgentis fuerunt. Philosophi ēt dicunt q̄ sāguis est sedes aīe: & aīa corpus viuificat sanguine mediāte: q̄re tenēdum est indubitāter q̄ sanguinem suum xp̄s ad suū corpus adduxit & reassumpsit. Utrū aūt totum sanguinem suum assumpserit: ita qd̄ nulla pticula siue guttulla remāserit in terra due sunt opiniones.

¶ Prima est sancti Tho. in. iij. parte. q. liiij. ar. iij. di. q̄ nō. sed totū sāguinē qui d̄ eius corpore fluxit re assūpsit in resurrectione & sanguis xp̄i qui ostēditur pro reliquiis in quibusdā ecclesijs di fluxisse miraculose: de q̄dā ymagine xp̄i percussa.

¶ Secunda opinio est Francis. de may. di. Nō est incōueniens si aliquid de sanguine xp̄i fuso dicatur esse in aliqb⁹ ecclesijs: q: forte corpus i vita icorruptibili: nō idiget tanto sanguine sicut in vita mortali. Et licet vtraq̄ opinio sit sustentabilis: tamē secūda maiorē firmitatem videt̄ habere f̄m rōne.

¶ Primo q: tot⁹ sanguis nō ptinet ad veritatem humane nature: vn̄ & ipse sanctus Tho. in suo quolibet. I. q. iij. dicit. Cū ergo xp̄s añ passionē comederit & biberit nihil phibet in eo fuisse aliquē sanguinē nutrimētalē: qui ad veritatē humane nature nō pertinet: & quē nō oporteret in resurrectione eius ad corp⁹ redire.

¶ Secūdo q: in plerisq̄ solēnissimis locis ostendit̄ verus christi sanguis: in sancto Joāne laterano Rome: quolibet anno i die pasce post vesperas ostenditur per manus vicarij pape oībus peregrinis vnū tabernaculū qbus di. Hic ē verus sanguis lateralis xp̄i: & ego audiui aurib⁹ pp̄ijs: sic dici omninibus peregrinis corā vicario pape tenēte in manibus & ostēdēte dictuz tabernaculum: sicut & plures alias religas. In capella regis frācie est de sanguine xp̄i: & de spinea corona sanguine tincta. In puincia puincie apud sanctū maximinū in ꝯuentu fratrum p̄dicatoruz ostēditur caput marie magalene & vna ampulla cuz sanguine christi. Uincentie est ꝯuentus eorūdē fratrum p̄dicatorū: qui di sancta corona eo q̄ est ibi de corona xp̄i sāguine tincta. Alia ēt spina cū sanguine est Rachaneti in ꝯuētu fratrum heremitarū sancti Aug. dn̄i de sabaodia habent lyntheamen: i quo fuit inuolutū corpus xp̄i: qn̄ fuit depositū de cruce: vbi est impressa figura eius tinctum sanguine. In ciuitate mantue: in ecclesia sancti Andree: est de sanguine xp̄i quē asportauit longinus cui⁹ corpus requiescit ibidē. In alemania in ciuitate nurberge: est ferrū cum quo Longinus lanceauit lat⁹ xp̄i:

sanguine respersum: ⁊ sic in pluribus alijs locis. Hanc opinionem confirmat Pius papa per quādaȝ breue: vbi sic di. Veritati fidei nullatenus repugnat affirmare redēptorē nr̄m de sanguine suo: ob ipsius passionis memoriā aliq̄ꝫ ptē in terris reliquisse. Ideo vult ꝙ illa portiuncula sanguinis q̄ est i cōuentu Rupelle ordinis minorum xantonensis dioce. xp̄iani venerētur vt talem: ⁊ ꝙ nullus audeat retrahere populum a tali deuotione sicut nōnulli fecerant quo sp̄u ducti nescit: pp hec omnia satis rōnabile videt: ꝙ i terra iueniat aliqd de vero xp̄i sanguine effuso. Utrū vero talis sanguis sit tanta veneratione dignus q̄ta sanguis qui est in eucharistia dubiuȝ est: q: si vnitus est diuinitati: latria adorādus est. Si nō adorādus est yperdulia: ⁊ nō latria sicut ille qui est in eucharistia. Quid aūt sit tenēdū: an. s. diuinitas sit separata a sanguine fuso vel vnita nō est diffinitū vel determinatū: cū possit altera opinionū sustineri vt patet per ↄstitutionem factā ab eodē pto. ij. in cuius p̄sentia h̄ materia disputata fuit per doctissimos viros. Statuit ergo ⁊ ordinauit sub pena excōmunicationis: ꝙ nullus de cetero audēt dānare vnā vel alterā p̄dictarū opinionum tanq̄ꝫ hereticā: cū vtraq̄ꝫ absq̄ꝫ errore possit teneri. Ego aūt adhereo Fran. de may. d. ꝙ lꝫ diuinitas nunq̄ꝫ fuerit sepata ab aīa nec a corpore xp̄i fuit tn̄ separata a sanguine qn̄ fuit separatus sāguis a corpore. Cuius signum est: q: licet per cōicationē ydiomatū dicamus dei filiū mortuū sepultuȝ qđ ꝓprie ↄuenit corpori ⁊ ad inferos descendisse qđ ptinet ad aīam. Et talis cōicatio est nō. vnitatis diuinitatis cū anima ⁊ corpe ẜm Aug ꝑmo đ tri. nō tn̄ dicimus dei filiū effusū super terrā. Hoc eni p̄dicatuȝ qđ pertinet sanguini. s. effundi super terrā nō attribuim⁹ filio dei q: separata fuit diuinitas a sanguine fuso: ⁊ a corpore separato: dico igitur ꝙ in xp̄o fuit sanguis et⁹ p⁹ resurrectionem sicut ante: sed non tantus q: corpus illud post resurrectionē fuit glorificatū ⁊ inmortale: ideo non indigebat tanto sanguine q̄to indigebat ante resurrectionē: q: tūc nō erat in mortale.

¶ Secūdo fuit in xp̄o post resurrectionē verū ⁊ humanū corpus: ⁊ idē corpus quod p̄us: ⁊ hec oia tria oñdit. Primo nanq̄ꝫ ostēdit se habere corpus veꝝ ⁊ solidū: nō fantasticū vel raꝝ sicut est aer p h̄ qđ p̄buit palpabile: vñ Luce vlt. q: discipuli estimabant se sp̄ūȝ videre dixit eis. Palpate ⁊ vi. quia sp̄s car. ⁊ ossa nō habꝫ sicut me videtis hēre. Jo. quoq̄ꝫ. xx. d. Tho. Infer digitum tuum huc: ⁊ vide manus meas: ⁊ affer manum tuā ⁊ mitte in latus me. ⁊ no. eē incre. sed fidelis: ⁊ ẜꝫ L eonē papā Tho. nō solum vidit sed tetigit vulnera qđ ēt dicit Ale. de ales in. iij. pte. ⁊ Tho. ibidē. q. liuj. ar. iiij. Per h̄ igitur ꝙ corpus illud erat tangibile oñdit ꝙ erat solidum sicut alia

corpora sunt. Fuit corpus xpi post resurrectionē: fz Tho. iij. parte. q. liiij. ar. ij. cōpositum ex elementis: habens in se tangibiles qualitates fm q requirit natura corporis humani: et ideo naliter erat palpabile Ondit ēt se hēre corpus humanū ondendo eis veram effigiem quā oculis tuerēt: vnde maria magdalena cū alijs: q cognouerunt eum adorauerunt. Ita et alij. Joā. quoq. xxj. di. Jesus discipulis piscantibus: mittite in dexteram nauigij rete et inuenietis. Qd cum fecisset ita impletum est: q nō valebat illud trahere pre multitudie piscium Tūc dicit Jo. qui erat in naui: dns est. Per effigiem igit humanā cognouit eum.

Tertio ondit eis se hēre idē corpus numeroqd pus hūerat: et hoc ondēdo eis vulner cicatrices. Jō dicit Luc. vl. Uidete manus me. et pe. me. q ego ipe sum: et Thome infer digitum: &c. vbi Theophi. q pus fuerat ifidelis: postea optimū theologū se ostendit. d. Dūs me. vbi pfitet naturā humanā: et deus meus diuinam: et Augu. Uidebat Tho. hominē et tangebat et deum quē nō videbat nec tangebat confitebatur: vnde dicunt doct. q pp hoc reseruauit sibi cicatrices illorū v. vulnerum vt eas vidētes discipli certificarent: q idē fuit corpus numero suscitatū. qd et passū. Nō tn ppter h solū sibi reseruauit cicatrices: q vt dicunt doct. et trahi pōt ab Aug. ad Cōsentiū et Greg. xiiij. moraliū cicatrices iste: nunq ab illo corpore sūt remote. Et si petis ad qd retinet et seruat eas cū videat qd deforme et pfusibile. Re. q vulnus ex tribus est pfusibile. s. qn causat ex impotētia resistēdi ignorantia curādi: et malicia delinquendi. Xps nō habuit hec vulnera ex impotētia resistendi: q potuisset nō vulnerari: sicut potuisset nō mori. Jo. x. Nemo tollet animam meam a me sed ego pono eā a me ipso: potestatem habeo ponendi eam et sumenddi iterum eam. Nō etiam ex ignorantia curādi: quia sciebat oēs curare lāgores ēt mortuos suscitare: igit et magis curare cicatrices. Nō ēt ex malicia delinquendi q non p suis: sed p nostris pcis passus est. i. Pe. ij. Reseruauit igit propter sui triumphi gloriā. Hanc rōnem assignat Beda super Lu. Nō ex impotētia cicatrices seruauit: sed vt in ppetuū victorie sue circūferat triumphū. Facit ad hoc dictū Aug. xxij. d ci. Fortassis in illo regno i corporib martyrū videbimus vulnerū cicatrices: quas pro xpi noie ptulerūt. Nō. n. deformitas in eis sed dignitas erit: et quedam qzuis in corpore nō corporis sed virtutis plenitudo fulgebit: et Cris. Crux ingt et cicatrices radijs solis erunt lucidiores. Tho. di. q i eis quedā specialis decor apparebit.

Secūdo vt pacē ponat iter deum et nos: ac placet eiz qui turbat ptra nos pro nobis supplicādo legitur in Hysto. sco. q antipr magni herodis genitor vulnera plu-

ra suscepit in quodã plio in serui-
cio imperatoris: qui ab emulis su
is accusatus citat⁹ fuit ab impato-
re. Ille cõparuit: ꝛ extractis vesti-
b⁹ di. Ego Cesar nolo apud te me
excusare: sed si te diligo: hec vulne
ra: que pro te recepi loquantur ꝓ
me. Et sic imperator placatus re-
cepit ipm in gr̃a. Sic dñs nr̃ Je-
sus xp̃s: supplicat pro nobis pr̃i:
vt impetret remissionẽ pctõrũ no
strorum: ꝛ placet ei qui forte in-
dignatus est contra nos ostẽdit ei
vulnera di. Ecce q̃ntum eos ama
uit ꝛ q̃ caro eos emit. pce eis: hãc
rõnem assignat Pau. Hebre. ix.
Intrauit in ipm celum: vt appare
at vultui dei pro nobis: ꝛ Ber. in
quodã sermone. Securũ hẽs o hõ
accessum ad deum: vbi hẽs filium
ante prẽm ꝛ mr̃em ante filium fi-
lius ostẽdit patri latus ꝛ vulnera
mater ostendit filio pect⁹ ꝛ vbera.
Nulla ergo ibi poterit esse repulsa
vbi tot charitatis occurrit isignia
¶ Tertio vt ostẽdat suã misericor
diã ꝛ iusticiã: misericordiã qdem
saluatis q̄ eis diceret. Videte quã
misericordit vos saluaui: q: vt vos
saluarẽ: h̄ sustinere volui. Dãna-
tis autẽ iusticiã. q. eis diceres: mi
seri ꝛ igratissimi: ecce quot ꝛ q̃lia
ꝑ vobis sustinui: ꝛ q: igrati fuistis
iuste dãnamini. Hãc rõnẽ tangit
Aug. in lib. de symbolo. Reserua-
uit sibi dñs cicatrices vt ɔuinceres
reos dicat. Ecce hoĩem quẽ cruci-
fixistis. Videt vulnera q̃ ifixistis:
cognoscitis latus qd pupugistis qd
per vos: ꝛ ꝑpt vos: apertũ est: ꝛ in
trare noluistis. Habuit ergo post
resurrectionẽ christ⁹ idem corp⁹.
¶ Tertio ostẽdit se habere aiam
qua corp⁹ viuificat corpi suo ita
to vnicã: ꝛ h̄ ꝑ opa triplicis vite.
¶ Primo ꝑ opera nutritiue vite
in hoc q̄ cũ discipulis mãducauit
ꝛ bibit nõ semel sed pluries: pmo
eo die quo resurrexit: vt Luc. vl.
Secũdo qñ apparuit eis in mari
galilee. Jo. vl. iij. die ascensionis
Mar. vl. Recũbẽtibus ꝛc.
¶ Secundo ꝑ opera vite sensitiue
q: loq̃batur ꝛ audiebat. O maria
ad qd cognouisti magr̃m tuũ: qñ
voluisti pedes ei⁹ tãgere ꝛ ꝓhibuit
Certe ad vocẽ quãdo te ꝓprio no
mine vocauit. O marie socie ma-
gdalene: ꝛ vos idẽ quãdo saluta-
uit vos di. Auete. Similiter ꝛ apo
stoli qñ dixit eis pax vobis. Per
hec oia se ostẽdebat vidẽ ꝛ audire
ꝛ moueri ẽm locũ: q̃ opera sũt ha
bentes sensitiuam animam.
¶ Tertio ꝑ opera intellectiue in h̄
q̄ cum eo loq̃bãtur: ꝛ de scriptu-
ris disserebantur. Vñ Luc. xxiiij.
Incipiẽs a moyse ꝛ oibus ꝓphis
interpretabatur illis in oibus scri
pturis: que de ipo erant.
¶ Quarto se ostẽdit eẽ deum per
miraculum qd fecit in captura pi
scium. Jo. vl. ꝛ ꝑ hoc q̄ eis vidẽ
tibus ascẽdit in celũ: q: Joã. iij.
Nemo ascẽdit in celum nisi filius
hois q est in celo. Fuerũt ꝛ alia mi
racula in eius resurrectõe ꝑ q̃ ostẽ
dit se esse deũ: vtputa terremotus
ita magn⁹ ẽm hiero. vt in pmo ser
mone qd resurrexerit sepulchro

clauso et sigillato remanente: et sic fuerunt duo corpa in eodem loco quod est ipossibile q custodes ita pus feroces sint pstrati et facti velut mortui: et q alij multi sint resuscitati ad testificādū resurrectionē xpi et alia multa. Hec sunt illa argumēta .i. signa sensibilia scdm Nic. de li. idnea ad manifestationē resurrectiōis xpi: de qb' Act. pmo. Quibus .s. discipulis pbuit se viuum in multis argumētis p dies .xl. apparēs eis: et lз singula argumētoꝝ nō sufficerēt ad manifestandum xpi resurrectionē: oīa tñ simul accepta perfecte xpi resurrectionē manifestāt: vt dicit pe. Jo. ff. Mat. qz istis apparitiōib' xpi erāt plura annexa: qbus pēsatis nō solū debebāt apostoli credē xpz resurrexisse et hre itegre q̄ habuerat añ resurrectionē: sed merito exprobrāda fuit duricia et ifidelitas cordis coꝝ. Et merito dēnū ē eis. O stulti et tardi corde ad credēdū. inter alias circūstātias annexas istis apparitiōib' fuit pcordia eoꝝ que dicebant et audiebant ad oia pdicta xpi. et fcā añ mortē ipi' corūqz viua et recēs in cordib' coꝝ: et testimonia scripturaꝝ: et tota fides pꝛ patrū vt te. de xpo vēturo et de resurrectione ei' futura: q̄ xpo apparens eis exponebat. Et angelorū dicta et alia multa q̄ refelli nō pñt. Et sic pз de integritate. Fuit eni in xpo post eius resurrectionē: sāguis corpus aia et diuinitas fuit pfect' deus et perfectus homo vt ante.

¶ Secūdo q̄litas xpi quā habuit post resurrectionem fuit felicitas. Corp' eni suū lз fuerit eiusdē nāe fuit tñ alteri' glorie. Habuit eni in resurrectōe corp' gliosū: hoc pbat ¶ Pmo sic. Certū est q aia christi a pncipio sue pceptiōis fuit gloriosa per fruitionē diuinitatis perfectā: q̄ gloria aie ad corp' nō derivabatur dispensante deo: sic vt mysterium nře redemptionis sua passiōe ipleret. Hoc igit passiōis mortisqz peracto mysterio aia xpi statim in corp' in resurrectiōe assūptum suā gloriam deriuauit: et ita factū est corp' illud gloriosū. Hec est rō Tho. iij. p. q. liiij. ar. ij. sicut et he due sequentes.

¶ Secūda h est. Exēplar nobilius est exēplato: et cā causato: scdm phi. v. metha. Cuз igit cā nostre resurrectiōis: et exēplar: sit resurrectio xpi: vt di. glo. sequitur illud .i. cor. xvj. Si xpo pdicatur q resurrexit a mortuis. et Tho. iij. p. q. lvj. ar. i. imo et pau. i. cor. xv. Christus resurrexit a mor. pmi dor. qm̄ qdē per hoc: ita et in xpo oēs viuificabuntur. Sed sancti in gloria habebunt corpa gloriosa. i. cor. xv. Seminatur corruptibile resurget incorruptibile ergo et christus. Et hoc est quod etiam ibidem dicit. Reformabit corpus humilitatis nostre pfiguratū corpi claritatis sue ¶ Tertia rō est illa: qz p hūilitatē passiōis meruit gloriā resurrectionis. Jō tpe passiōis di. illō Jo. Nūc aia mea turbata est: qd pertinet ad passionē subdit: Pr clarifica nomē tuum in quo petit glo-

riã resurrectõis. Fuit igit per pño dotatum corpus christi quattuor dotibus et omnes ostendit.

¶ Primo subtilitatẽ ostẽdit exiens de sepulchro clauso et sigillato: et ad discipulos itrãdo ianuis clausis. Subtile eni a vtute penetrandi dr. Secũdo de generatiõe. Hoc igit fuit fm aliquos ex cõditione glorie lz fm alios potius fuit ex vtute diuinitatis vnite illi corpori. Vñ aug. sup Jo. Moli corporis vbi diuitas erat clausa ostia nõ obstiterunt. Jlle qppe non eis apertis itrare potuit: quo nascẽte vginitas matris iuiolata permãsit.

¶ Secũdo ostẽdit agilitatẽ: quia vbi volebat eẽ stati erat. Vñ totiẽs apparuit die resurrectõis in diuersis locis: et ab oculis discipulorũ euanescebat quando volebat. idest qñ videri volebat videbat qñ ñ sua volũtate nõ videbat. ðsinebat. n. videri eo absẽte vel pñte: quõ volebat per dotẽ agilitatis: et per virtutem diuinitatis sue.

¶ Habuit et claritatẽ p q̃rtã dotẽ facere poterat q videret: et non videretur ad sui libitum.

¶ Habuit et ipassibilitatẽ qr mors illi vltra nõ dominabitur. Oia illa vulnera corporis fuerũt amota v. exceptis: et fuit corp9 illud totũ pulchr et sanũ effectũ et ipassibile qð virtute creata fieri non potuit.

¶ Tertia q̃litas resurrectõis xpi dr iocũditas. iocũda certe fuit christi resurrectio.

¶ Primo ex parte ipius xpi: qa cũ pus passibilis erat: postea gloriosus et ipassibilis effect9 ẽ. Unde credẽdũ est q q̃ pmũ resurrexit et fuit extra sepulchrũ eleuatis oculis in celũ gratias patri retulit: q cũ de morte iã fecerat triũphare.

¶ Scðo fuit iocũda ex parte eorũ q i libo detinebant. Vñ oẽs fecerũt magnũ gaudiũ: et magnũ festũ ipo die: qr eos xps ide libauit: put pphauit: Zach. ix. cũ christo dicit pphta. Tu quoq o messia rex in sanguine testamẽti tui emisisti vinctos tuos de lacu i quo nõ erat aq̃

¶ Tertio ex christi resurrectiõe gauisi sũt discipuli: et marie et alij qbus apparuit. Jo. xx. Gauisi sunt discipuli viso dño. Sz sup oẽs gauisa est ipa beatissima vgo mr dei dignissima: sicut et super oẽs doluit de morte filij ei9. Põt ẽt dici q gauisi sunt oẽs angeli: tũ ppi gloriã regis eorũ. s. christi: tũ ppi restaurationẽ repletionẽq sedium e vñ ceciderũt lucifer et seq̃ces eiusdem tum ppter saluationẽ hominum: qr gaudium est angelis dei super vno peccatore penitẽtiã agente.

¶ Sed circa hec argumẽta seu signa sensibilia q̃ christ9 ostẽdit apostolis ad manifestationẽ sue resurrectionis: et ad inducendum ipsos ad credẽdum occurrũt dubia.

¶ Primũ: certũ est q corp9 christi post resurrectionẽ fuit gloriosũ vt supra dcm̃ est corpora aũt gloriosa sunt fulgẽtia sicut sol: vt Mat. xiij. quõ ergo videri potuit.

¶ Secundũ quõ potuit palpari: cum Greg. dicat in q̃dã omel. qð corrũpi necesse ẽ q palpat: et pal

pari nõ põt: qd nõ corrũpit: et certum ẽ q corp9 illud post resurrectiõem fuit icorruptibile: q2 alias non fuisset gloriosum.

¶ Tertio quõ corp9 christi cũ eẽt gloriosũ vt dcm̃ est potuit mãducare: et bibere cũ solum corpus animale hoc faciat nõ spirituale.

¶ Ad pmũ rñdit q nõ ostẽdebat nisi quãtã lucẽ ipse volebat: iõ pportionabat visui. vel dic q claritas corpor] gloriosi nõ est ex se debilitatiua acíei vis9 sicut lux solar] nã sol splẽdet et calet et rõne caloris cõtundit virtutẽ visiuã. Non sic aũt est de corporis gloriosi luce q2 eius aspect9 est pfortatiu9 Tho. iij. par. q. liiij. ar. scdo dicit q oẽ qd in aliquo recipit in eo recipit per modũ recipiẽtis: q2 igit gloria corporis deriuat ab aia: vt aug. in epistola ad Dioscor: fulgor et claritas corpis gloriosi ẽ fm colorẽ hũano corpori nãlẽ: sicut vitrum diuersimode colorati recipit splẽdorẽ et illustratiõe solis: fz modũ sui coloris. Sicut ãt i potestate hominis glorificati est vt corp9 ei9 videatur: vel nõ videat quicũq3. n. hz corp9 glorificatum in potestate sua hz uideri qñ vult: et qñ nõ vult ita in ptãte ei9 est q claritas ei9 videatur vel nõ videat. Un pôt i suo colore sine aliq̃ claritate videri: et hoc modo christus discipulis suis post resurrectione3 apparuit.

¶ Ad scdm rñdet sicut de videri q in potestate habẽtis corp9 gloriosum est posse palpari vel non palpari. Uel dic fm Tho. q corpus christi post resurrectionẽ fuit ex elemẽtis cõpositũ hñs in se tangibiles q̃litates: fm q regrit natura corporis hũani et iõ nãliter erat palpabile. Et si nihil aliõ habuisset vltra vl' supra corpũ hũani nãz fuisset ẽt corruptibile: vt dic Gre. Habuit ãt aliqd aliud: qd ipsum icorruptibile reddidit: nõ quidem nãm corporis celestis: vt qdã dicunt: sed redũdantẽ ab aia beata. Quia vt Cri. vel aug. ad dioscorũ di. Tã potẽti nã deus fecit aiaz: vt ex eius plenissima beatitudine redũdaret in corp9 plenitudo sanitatis. i. icorruptiõis vigor: et iõ sicut dicit Grego. ibidẽ ostẽdit corpus christi post resurrectionem fuisse eiusdẽ nature: sed alterius glorie.

¶ Ad tertiũ rñ. q sicut dicit aug. xiij. de ci. Saluator nr post resurrectionẽ iã qdẽ in spirituali carne tere cibu3 et potũ sũpsit cum discipulis nõ aliniẽto2 indigẽtia sed ea qua hoc poterat potestate. Ut enĩ Be. dicit aliter absorbet aquã terra sitiẽs: aliter solis radius calẽs illa idigẽtia: ille potẽtia. Mãducauit igit post resurrectionẽ: nõ q̃si nos in resurrectione q3 expectamus cibis egere signi. vel quasi cibo idigẽs: s3 vt eo mõ nã teri corpus resurgẽtis astrueret: et ppi hoc nõ seq̃t q fuerit corp9 ei9 aiale qd est idigẽs cibo: vt di. Tho. idẽ: nõ eni potestas s3 egestas edẽdi corpibus resurgẽtiũ auferẽ: vt ẽt di. augu. xiij. de ci. Jõ Beda di. Christus mãducauit potestate nõ egestate. Et ideo di hic nõ fuit signũ

sufficiēs ad ondēdū se hēe verū cor pus: qꝛ ēt angeli frequētēr i hūana effigie se hoībus ostēderūt ꝛ cum eis loq̄bant ꝛ cōedebāt ac si eēnt hoīes veri: sicut pꝫ Gen̄. xviij. de angelis quos abraā suscepit hospi cio: ꝛ de angelo q duxit: ꝛ reduxit tobiā. Et tn̄ angeli nō habuerunt corpora nāliter sibi vnita: qd̄ req̄ ritur ad resurrectionē ei⁹ manife standā. Rn̄dit Tho. iij. par. q. liij. ar. vj. q singula argumētoꝝ nō suf ficerent ad manifestationē resurre ctionis christi: oīa tn̄ simul sūpta perfecte christi resurrectionē māi festāt: maxie ppt scripture testimo nium ꝛ angeloꝝ dcā ꝛ assertionē ipsi⁹ christi miraculis ꝯfirmatam. Angeli autē apparētes nō assere bāt se hoīes eē: sicut asseruit christ⁹ vere se hoiēꝫ eē. Aliter tn̄ mandu cauit christ⁹ ꝛ alii angeli: Nā qꝛ cor pora ab angelis assūpta nō erant corpa viua vel aīata comestio eoꝝ nō erat vera: lꝫ eēt vera cibi ꝯtritio ꝛ traiectio in interiorē partē cor poris assūpti: Vn̄ ꝛ āgel⁹ dī. thob. christo. Cū essē vobiscū videbar qdē māducare ꝛ bibere vobiscum sed ego cibo inuisibili vtor. Sed qꝛ corp⁹ christi vere fuit aīatū come stio eius fuit vera: non tn̄ qd̄ i cōe stione sūt q̄tuor. s. masticatio de glutitio: digestio: ꝛ in comedentē ꝯuersio duo pma fuerūt i xp̄o. nō duo vltima. Sꝫ qd fiebat de illo cibo Rn̄dit Aug. li. lxxxiij. q. q in spiritualē mām cōuersus ꝛ in va porem resolutus est: sicut aq̄ resol uitur per radiūꝫ. Et sic patet secun dum misterium pncipale.

¶ Tertiuꝫ misteriuꝫ pncipale qd̄ pposui de christi resurrectione ē de eius congruitate. Ubi nota qd̄ congruum fuit ꝛ condecens chri sti resurrectio.

¶ Primo quo ad factum.

¶ Secundo quo ad tēpus.

¶ Tertiuꝫ quo ad modum.

¶ Prima cōclusio est q ꝯdecēs ꝛ cōgruum fuit q xp̄s resurgeret pbat multiplici rōne.

¶ Prio est hec. Ad dinā iusticiā pertinet exaltare illos q ppt deuꝫ se humiliāt Hoc cātat beatissima vgo in cātico suo. Deposuit potē tes d̄ sede: ꝛ exaltauit humiles. xp̄s idē. Qui se humiliat exaltabit. O dn̄e mi iesu nonne te humiliasti. certe sic: qꝛ cūꝫ esses de⁹ fact⁹ es hō creatoꝛ: creatura passibilis ꝛ mor talis q pus eras ipassibilis ꝛ imor talis: lꝫ q̄re te ad hoc humiliasti? Certe ppt obediētiam pris tui: ꝛ charitatē phi. ij. Humiliauit semet ipsū fact⁹ obediēs vsq ad mortem cruc. fuit igit opportunū ꝛ ꝯdecēs q de⁹ iust⁹ exaltaret te dn̄e iesu vsq ad gloꝛiā resurrectiōis: iō ex ei⁹ pso na ſm Tho. iij. p. q. liij. ar. i. dr̄ in ps. Tu cognouisti sessionē. i. hūili tatē passionē ꝛ mortē meā ꝛ resur rectionē meā. i. gloꝛificationē i re surrectione. sicut glo. exponit.

¶ Secunda rō fuit congruum q christ⁹ resurgēt vt fides nr̄a cōfir maret de xp̄i diuinitate. Quis. n. eum credidisset deuꝫ vidēdo eum mori: si nō resurrexisset? Resurgē do autē credun⁹ euꝫ deū: qꝛ vt dr̄

z co.vl. Et si crucifixus e ex ifirmi tate nra: sz viuit ex vtute dei. id .j. co.xv. Si christ' no resurrexit ina nis e pdicatio nra ianis e z fides nra. Et in ps. Que vtilitas in san guine meo: idest i effusioe ei' dum descedo incorruptione. q.d. Nul la. Si eni: vt glo. exponit no resur go corruptuq fuerit corp' meum nemi annuciabo: nemine lucrabor

Tertio fuit ogruu q resurgeret ad subleuatione nre spei: q2 dum videm' ipz resurge q est caput no strum: spam' z nos resurrecturos Un. j.cor.xv. Si christ' pdicat q resurrexit a mortuis: quo qda dnt in vobis qm resurrectio mortuor no est. Et Job.xix. Scio. sz p cer titudine fidei q redeptor meus. i. christ' viuit a mortuis resurges: z id in nouissimo die de terra surre cturus su: h spes mea i sinu meo: patet igit hec pma coclusio trib' rationibus habentib' auctoritates suas z exempla.

Secuda coclusio. Congruu fu it christu resurgere eo tpe quo sur rexit: no ante nec post illud tepus.

Prio dicam' qre fuit cogruuz q no resurgeret statim postq mor tuus fuit: sed qd staret mortuu per aliqd spaciu. Dico qd fuit ogruu vt sic sciret oes eum fuisse mortu um. Si eni statim post morte re surrexisset videri posset quod eius mors no fuerat vera: z ofit nec re surrectio vera. Jta fit ad litteraz in morte summi potificis: qa antq p cedatur ad electione noui potific fuerit funeralia pcedetis per. ix. di es in qbus adsut cardinales. Po stea intrat coclaui z eligut nouum Et sic notu ex christianis qd rona liter fcta e electio noui: q2 alt' mor tuus erat. Jta ad ppositum fuit co gruum qd iter morte resurrectio nemq christi eet aliqd spaciu: vt manifestu esset mudo qd christus fuit mortuus: z oñter resuscitatus postea vere. Si eni christ' statiz re surrexisset potuisset aliqs suspica ri vt. di. Bon. in tertio. d. xxj. q. iij. ipsum finxisse se mortuum.

Secundo fuit congruu q chri stus accelleraret suam resurrectio ne z no differret neq prolongaret eam vsq ad generale alior resur rectione. Primo ppter corporis eius dignitate. Dignissimu certe erat corpus illud deificatu. n. erat sine diuinitati vnitu ideo no fuit de ces: vt iaceret sub puluere taz diu s. vsq ad generalem resurrectione quod ps dixerat. Non dabis san ctum tuu. i. corpus sanctificatum quia in oi sanctitate conceptum z diuinitate vnitu vide corruptione.

Secundo propter fidei firmi tate. Si enim no surrexisset sed vs q in fine mundi suam resurrectio ne distulisset fides pisset nec veru deuz sed hoiem purum aliqs cre didisset sicut patet in duobus eun tibus in emaus. qui dolentes loq batur no qsi credentes: vt Theo. dicit. sed sicut stupentes in rebus extraneis ideo christus reprehen dit eos: Jdeo Greg. in hom. No plusq triduana mortem ee voluit ne si in illo resurrectio differretur

i nobis oio desperaret. Idē ibidē Exo. dn̄s monstrauit quod pmi sit in pmio: vt sicut ille fideles resurrexisse cognoscunt ita in seipsis in fine mundi premia resurrectionis sperarent. Et si queris quare resurrexit tertio die. R̄ndit Tho. in. iij. par. q. liij. ar. ij. q̄ hoc.

¶ Pmo ad cōmendādū perfectionē trinarij: qui est numerus omnis rei vt pote habens principiū medium ꝛ finē vt dr̄ i pmo de celo.

¶ Secundo ad ostendendum q̄ xp̄s vna morte sua q̄ fuit lux curauit duas mortes nostras ꝛ destruxit. s. corpis ꝛ aie q̄ sunt tenebrose pp pctm̄. Et iō vna die integra ꝛ duab⁹ noctibus iacuit i sepulcro qd̄ ipse pdixerat Mat. xij. Sic fuit Jonas ꝛc. vt per diē intelligat lux sue mortis p duas noctes nostra duplex mors. Hāc rōnē assignat glos. sup illud Luc. vltimo. Oportet pati xp̄m.

¶ Tertio ad significandū q̄ p resurrectionē xp̄i tertiū tēpus icipiebat. Nā primum fuit ante legem. secundum sub lege. tertiū sub gr̄a. Et nota q̄ qn̄ dr̄ q̄ resurrexit tertio die. sm Aug. iiij. de trini. deb3 itelligi p synecdochen vt pma dies accipiat sm postremā sui ptem. secunda dies sm se totā ꝛ integrā tertia sm sui ptē pmā ꝛ sic erunt tres dies. ita q̄ sm Augu. iiij. de trini. c. vi. ꝛ Hie. super Jonā illd̄ dictū Mat. xij. Sicut fuit Jonas in ve. ce. tertia di. lxxij. n. ꝛc. ē dictū p synegdochen. Vltima. n. ps diei veneris in qua xp̄s est sepultus cōputat pro tota die: Dies vero sabbati cū nocte pcedēti faciunt vnū diē cōpletum. Tertius vero dies cōputatur a sua pma pte s. a nocte pcēsa vsq3 ad diluculu3 quo dn̄s resurrexit. Et sūt a sepultura xp̄i vsq3 ad diluculū resurrectiōis. xxxvij. hore: sm Aug. ibidē A nona vero in qua obijt sūt. xl.

¶ Sed adhuc restat dubiu3 q2 l3 mō pdicto fuerint ibi tres dies nō tn̄ tres noctes: q2 illud qd̄ ponit p pma die nihil habuit p nocte illi⁹ diei. R̄ndit pe. Jo. sup Mat. xij. q̄ p tres dies ꝛ tres noctes intelligunt tres dies nāles in qbus xp̄s stetit mortuus p synegdochen. Et huius dat exēplū vulgare Hier. sup Jonā q2 de aliquo veniēte romā aliunde infra tres dies dicim⁹ Ambulauit tres dies ꝛ tn̄ nō ambulauit totis illis diebus: sed solū in aliqua in eundo. Et nota q̄ xp̄s sm aiam fuit in pfundo terre. s. cū aiabus sanctis ab hora mortis sm corpus vero ab hora sepulture.

Si vero sumatur cor terre p corde terrenoꝝ tūc ab hora qua traditus ē fuit quasi mortuus in corde iudeorū. Et ab hoc tēpore qdā cōputāt tres dies ꝛ tres noctes l3 terti⁹ dies summat ad hec synegdoce. Nō etiā q̄ Augu. vbi s̄ dicit. Quod a tēpore mortis ꝛ resurrectionis xp̄i nox pcedens ptinet ad diē sequētē in signum q̄ nos per gratiā noui testamēti de tenebris pdimus in lucem. Primi vero dies cōputabant a luce in nocte pp futurū hois lapsu3. Primos aūt

dies vocat. vij. dies in quibus mũdus est conditus. Et de illis ẽ verũ q sic cõputanẽ gen̄.j.qñ df factũ vespere ⁊ mane dies vnus. Per vesperam.n. significaẽ ibi nox sequẽs nõ pcedẽs sicut ⁊ mane pro die pcedẽti illam noctẽ. Hoc aũt p3 q2 pmus dies op3 q incipiat a creatiõe lucis ⁊ sequẽtes ẽt icipiũt a creatione opis in ea facti. Unde ⁊ qñ vbiq3 repetiẽ. Et factũ est vespere ⁊ mane dies vnus. Sensus est q a creatione vnius opis vsq3 ad inicium sequẽtis opis: factũ est vespere ⁊ mane dies: secũdus ⁊ tertius ⁊ hmõi. An ãt in lege ita cõputarenẽ nescio. Certũ est tñ q solẽnitates nõ cõputabãtur ita sed a vespa in vesperã. Qñ nox pcedẽs diẽ3 sabbati erat de festo sabbati. hec pe. Joan. super Math. xij.

Querunẽ etiã tria circa tẽpus resurrectionis xpi. s. quo ãno quo mense tertio quo die xps resurrexit. Rñdit ad primũ fran. de may. in secunde de resurrectione q xps surrexit. xxxiij. ãno sue etatis. Nã qñ baptizatus fuit. xxx. annorum etatis erat. vt habeẽ Luc. iij. Et postea decuit triẽnio ⁊ sic mortu' fuit ⁊ suscitat'. xxxiij. ãnorũ ⁊ paulo pluš. Quã etatẽ dicit Aug. eẽ pfectissimã. de ci. cap. q2 vsq3 ad hãc etate3 nã hũana pficiẽ ⁊ ex tũc incipit deficere. Hanc etatem xpi dicit apostolus plenam ephe. iiij. Et in hac etate resurgent beati vt i tractatu de btitudie df i. iiij. d.

Ad secundum de mẽse Rñdit fran. ibidem q vt df ab August. iiij. de trini. c. v. ⁊. xviij. de ci. c. xps mortuus est. viij. calẽ. aprilis i. xxv. martij. Et idẽ dicit. Ric. in iij. d. iij. circa litteras in fine. Et si petis quare tali mẽse? nunqd vacat a misterio certe non q2 vt dicit Aug. in li. lxxxiij. q. Oia proprijs locis ⁊ tẽporibus gessit saluator. Dicit ig f franci. q in illo mense fuerunt facta quattuor cõueniẽtia resurrectioni christi.

Primo.n. in illo mense credit mundus fuisse creatus: quia exo. xij. d. Mensis iste principiũ mẽsium. Primus erit in mensibus anni condecens fuit q eodẽ mẽse xpus resurgeret per quã resurrectionem mundus reuocareẽ Ad quod nos hortatur apostoluš Ro. vi. Sicut xpus resurrexit per gloriã patris ita ⁊ nos in nouitate vite ambulemus: Et sicut ipse resurgens ex mortuis iam nõ moritur ita ⁊ nos existimemus nos mortuos eẽ pctõ vt iterũ nõ viuamus cũ illo. Hoc ẽt adducit tho. i iij. par. q. lvi. ar. ij. Tñ nota q Mico. de ly. dicit mundum fuisse creatum in septembri.

Secũdo in martio populus israel fuit ð egypto liberat' exo. xij. Ita ⁊ xpi resurrectio facta est eodẽ mense per quam sancti patres de egypto tenebrarum fuerunt extracti ⁊ liberati.

Tertium qð fuit factum in mẽse martij, fuit populi egyptiorum flagellatio ⁊ destructio. ita per xpi resurrectionem flagellatus fuit populus demonũ. Unde clamabant

adhuc eo viuente. Venisti ante tps
torquere nos.
¶ Quarto in illo mense pharao
rex egypti fuit submersus. ita p xpi
resurrectionem illo mẽse factũ fuit
lathã alligatus p christum ad infe
ros descendentẽ. Unde apoc. Sa
tham alligatus est qui est rex tene
brarũ. Iuxta illud cũ fortis arma
tus. Luc. xij. Et sicut illo mẽse ce
cinerũt filij israel canticum nouum
s. Cantemus dño gloriose. de quo
Aug. de mirabilibus sacre scriptu
re dicit q fuit super naturaliter in
fusus oibus viris ⁊ mulieribꝰ ma
gnis ⁊ puis vt simul nullo docẽte
hoie decantarent ita ⁊ sancti q cuz
christo de inferis ascenderunt per
hunc modum sup naturaliter isu
sum canticũ nouuz cecinerunt illo
eodem mẽse dũ vidẽtes diuinã es
sentiam deum beatifice laudauerũt.
¶ Ad tertium. s. quo die christus
resurrexit. Respondit. s. q dñico.
Nã Mar. vl. Surgẽs iesus mãe
pma sabbati a septimane q̃ ẽ dñi
ca vt gen. i. Et hoc nõ vacat a mi
sterio. Dies. n. dñica quatuor mi
sterijs fuit dignificata ⁊ tõ fuit con
gruum q resurrectio christi fieret
die tam digno.
¶ Primo tali die angeli fuerunt
creati gen. i. Fiat lux. Isi. i. ethi. d.
Deꝰ pma die sub lucis noie crea
uit angelos.
¶ Secundo illo die fuerunt fmo
nes diuini auditi. Nã ista die fuit
data lex moysi in monte synai.
¶ Tertio illo die fuit christus na
tus sicut ⁊ feria. vj. cõceptus. Un
de qñ festum annunciationis ẽ fe
ria. vi. festum natiuitatis ẽ i dñica.
¶ Quarto eo die venit spiritꝰ san
ctus super apostolos. Ex his ergo
elicit q dies dñicus est solẽnissi
mus ⁊ dignissimus ⁊ pñr custodi
ri dz ⁊ honorari.
¶ Si autez queris de hõa q̃ chri
stus resurrexit. nõ q Grego. d. q
media nocte hora qua sanson por
tas ciuitatis super humeros suos
tulit Iudicũ. Eadem hora verus
sanson portas inferni abigens de
struxit. Videt cõsentir Hie. ad El
bidiam. iij. q. lz ibidem. q. vj. d. q
resurrexit hora qua ipse voluit ⁊ q̃
nulli mortaliũ cognita est. Aug. in
iiij de trini. c. vi. in aliqbus libris
allegat. e. centesimo. d. q surrexit
pmo diluculo diei dñice nocte iã
pacta. Et h magis credo ingt pe.
Io. super Mat. xxviij. Bonauẽ
tura cõcor. vtrũqz dictum in. iij. d.
xxij. Res df fieri qñ fit vel i verita
te: vel qñ innotescit sicut de luna q̃
inotescit tertia die. Greg. d. qñ fu
it facta. Aug. qñ innotuit. Vel põt
dici q fuit inter mediã noctẽ ⁊ au
roraz vel mane diei dñice. Et q2
mediũ denoiatur ab extremis ideo
pt dici vtrũqz. Mar. vltimo dici
tur valde mane. Luc. xxiiij. dicit.
Valde diluculo. Est autem diluca
lum summũ mane. i. aurora. Habet
aurora quatuor proprietatis resur
rectioni christi puenietes.
¶ Primo nãqz est aeris illumi
natiua. Tũc. n. hoies incipiunt cla
re cognoscere. Sic ⁊ christus i re
surrectione sua cepit caligines ser

pluraliū suis discipulis manifesta re. Luc. xxiiij. Apparuit illis sensum vt intel. scrip. scdo illa hora ē letificatiua. q2 statim oritur sol q ē planeta beniuolum in influendo. Sic illa resurrectio dedit inenarrabile gaudium plurib⁹ vt supradictum est qui primā passionē fuerant contristati.

¶ Tertio est bestiarum exterritiua Unde ps. Ortus est sol ꝛ congregati sunt ꝛ incubilibus suis collocabūtur. Sic ꝛ in christi resurrectione exterriti sūt custodes sepulchri ꝛ iudei.

¶ Quarto est hoīz assecuratiua. Unde ps. Exibit hō ad opus suuz ꝛ ad operationē suā vsq₃ ad vesperam. Sic ꝛ in christi resurrectionē discipuli ceperunt secure operari dn̄o eis dicēte. Nolite timere. Ex his elice ꝙ cū illa hora sit cōsecrata dn̄ice resurrectionis sacramēto cōueniēs ē ad orandū: Unde eccl. xxxix. Justus cor suuz tradidit ad vigilādum diluculo.

¶ Tertio dico ꝙ cōgrua fuit christi resurrectio quo ad manifestationem. s. ꝙ pmo manifestata fuit angelis per illos autē aliquibus hoībus ꝛ per illos aliis. Ratio est s₃ Tho. iij. p. q. lv. ar. i. ꝛ Nico. de ly. act. x. q2 eoꝝ q̄ cognoscūt. q̄daz cognoscūt cōi lege nature: vt nālia smocinalia moralia ꝛ hmōi q̄dā sūt ex speciali munere grē vt sup nālia ꝛ ea q̄ diuinitus reuellātur. Sz hoꝝ hec est lex: sm Diony. i lib. ce. Hie. diuinitus istituta vt adeo immediate superioribus reuelent quibus mediantibus deferant ad iferiores sicut pz in ordinatione celestium spirituū. Nā superiores imediate adeo illuminant medij a superioribus inferiores a medijs. Cū igit ea q̄ pertinent ad futuraz gloriā cōem hoīum cognitionem excedant: s₃ illud Jsai. lxiiij. Oculꝰ nō vidit nec auris audiuit: nec in cor hois ascendit deꝰ: q̄ ꝑparasti diligentibus te: ꝛ hmōi ē resurrectio. Jdeo hec ab hoie non pn̄t cognosci nisi per reuelationē diuinā: Unde pau. x. d. i. cor. xij. Nobis reuelauit deꝰ per spūz. Quia igit christus resurrexit ad vitā immortalem ꝛ gloriosam ideo decuit eā reuelari per angelos hoībus sicut ꝛ alia diuina que hoībus per angelos reuelantur s₃ Diony. iiij. c. ce. Hie. Hāc rōnē tangit petrus ac. x. c. Hunc iesum dn̄s suscitauit tertia die ꝛ dedit eum manifestum fieri nō oī populo: sed testibus preordinatis adeo nobis qui manducauimus ꝛ bibimus cū illo postq̄₃ surrexit a mortuis ꝛ ꝑcepit nobis ꝑdicare populo ꝛ testificari q2 ipse est qui cōstitutus est adeo iudex viuorū ꝛ mortuoꝝ. Et fuit cōgruum ꝙ pmo reuelaret mulieribus ꝛ ꝑ eas apostolis vt dictuz est in pmo smone. Nec videat dissonuz. q2 .i. cor. xiiij. dr. Mulieres in ecclesijs taceant ꝛ .i. ti. ij. x. mulieri non pmitto. q2 lz nō permittat feminā publice in ecclesijs docere permittitur tn̄ amicos domestica amonitione instruere ꝛ priuatum. Fuit ēt congruū ꝙ christus apperet q̄ñq₃

beatus .s. petrus vt scribitur etiam actibus apostolorum.x.c. Deus inquit erat cū illo.s.per vnionē personalē i supposito verbi: vt e ponit Ni. de ly. Hec aūt vitas catholica triplici via demōstrat vel triplici testimonio efficaci probat.

¶ Primū est testimoniū super celeste & diuinum.

¶ Secundum celeste & angelicū.

¶ Tertiū terrestre & humanum.

¶ Primū ergo testimoniū testificans & pbans pm Jesum Nazarenū dñm nrm esse verū deū. est sup celeste & diuinum. Ubi nē.qd oēs tres psone beatissime trinitatis hanc veritatē nobis demōstrare dignate sunt. Et incipiam a persona vbi que fuit suppositum humanitatis & deitatis seu que digna ta est nram humanā naturā vnire sue diuinitati vnione ypostatica & psonali. Dico q ipse Jesus xps triplici via manifestauit se deū eē.

¶ Prima via est miraculoz operatio.

¶ Secūda secretorum cognitio.

¶ Tertia peccatorum remissio.

¶ Circa pmum peto te o vir docte: ad facienda miracula que & q̄ta psona reqritur? Nungd sufficit psona humana. Certe nō. Si enī oēs hoies mūdi simul ɔgregarētur: & tota sua potentia conarentur nō possent ad hoc attingere vt facerent ēt vnū minimū miraculū: nūgd sufficit ad h psona āgelica. Nō oēs.n. angeli boni & mali nō possēt facere ēt vnū minimū miraculū. Et cōsequēter si oia entia creata q̄ sunt in machina celesti & elemētali nō possent ad hoc pertingere vt miracula facerēt: vt ɔcludit Tho. in pma pte.q.cx.ar.iiij. Ratio est q: hūt psonā solum creatā finitam & limitatā: que ad hoc nō sufficit. Ideo Aristo. hoc reputauit ipossibile dī. In pdicamētis: q a puatione ad habitū ipossibilis est regressus. Est.n. inter hec duo extrema.s. priuationē & habitū infinita distantia qua nō attingit nec ad eā extendere se pōt limitata psona: requirit ergo ad faciendū miracula psona ifinita & icreata: vt cōcludit Tho. ibidē. Sed quis hēt hāc personā infinitā? Certe nō nisi deus: vt ɔcludit Tho. in.i.pte.q.xxv.ar.ij. vnde ,ppt r hoc dī deus ops. Et viij. de trini. dicit Hilarius. Qd deus est immense virtutis. Si ergo ad faciendū miracula reqritur persona infinita: & hec non residet nisi in solo deo: sequit q solus deus pōt facē miracula tāq pncipale agēs vt ēt ɔcludit Tho. vbi supra.s.q.ce & Nico. de ly. sup Mat. vj. Quā veritatē hēmus in scriptura sacra per cantorē.s. Dauid in. ps. dicēs. Tu es qui facis mirabilia magna solus. Immo hermogenes pater philosophoz quē allegat Arist. in li. de secretis secretorum ad Alex. pte.iij.c.i. O imperator inquit miraculoz vnus & solus est deus a quo descendit omnis operatio mirabilis. O dñe Jesu xpe fecisti tu miracula? Certe sic. Hoc nanq testatur tui fidelissimi cancellarij q tua gesta scripserunt. Mat. v. Mar.

tus Lucas: et Ioã. euãgeliste: sed audi o xpiane: et gratias age deo: quia hec veritas quia xps fecerit miracula etiã a non fidelibus dicta et scripta sunt. In quodã nanque libello iudeorum qui intitulatur de generatiõe Iesu nazareni: dicitur quia leprosum curauit: claudũ ex vtero matris stare fecit: mortuũ suscitauit: et multa que nõ poterant fieri nisi virtute diuina fecit. Iosephus verus hebreorum hystoricus. xviij. li. suarum antiquitatũ dicit. Fuit isdẽ temporibus iesus sapiens vir: si tamẽ eũ virum nominare fas est: quasi velit dicere quod sit supra virũ: et addit rõnem: erat enim. inquit mirabiliũ operũ: effector. Ibi etiam quia resurrexit: et quia illa que predicabat erant vera: et quod erat xpus. i. messias et consequenter deus quia vt alibi probatur messias non est solũ hõ vt putãt iudei sed etiam deus. Publius etiam Lentulus hñs officium in partibus iudee tempore xpi scripsit epistolã senatoribus romanis: quã eutropius reperit in annalibus romanorum. Erat enim mos ipsis romanis qui preerant prouinciis in diuersis partibus mũdi scribebant nouitates que per mũdi climata occurrebant senatoribus romanis: in qua epistola dicit. Apparuit temporibus istis et adhuc est homo magne virtutis cui nomẽ est xps iesus qui dicitur a gentibus propheta veritatis: quẽ eius discipuli vocant filium dei: suscitãs mortuos et sanãs omnes langores. Pilatus etiam scribẽs Tyberio testatur xpm cecos illuminasse leprosos mũdasse: demones effugasse: mortuos suscitasse: ventis imperasse: pedibus siccis super aquas ambulasse et alia multa mirabilia fecisse. Milites quoque suos sibi dixisse xpm a mortuis resurrexisse: se quoque visiones angelorum vidisse: et a iudeis pecuniã recepisse vt istam resurrectionẽ tacerẽt: et in fine epistole subdit. Hec autẽ ideo scripsi ne aliquis aliter referẽs mẽtiatur: et existimet credendũ esse mẽdaciis iudeorum. Hanc epistolã claudius retulit ad senatũ vt inter cetera sacra reciperetur. De qua facit mẽtionem et Eusebius li. iij. ecclesiastice historie. c. v. et de Iosepho lib. i. c. xiiij. Ex his istis concluditur quia xps sit verus deus. Preterea si per operationẽ vnius miraculi demõstratur quia operatio eius sit infinite potentie: et consequẽter deus. Multo clarius per operationẽ duorũ: et adhuc clarius per triũ: et ita discurrendo quanto plura miracula facit aliquis tãto clarius demõstratur persona sua. O dñe Iesu quot miracula: fecisti Nunquid tantũ vnũ? Nõ sed plura Nunquid duo? Plura. Nũquid tria Non imo plura. Nunquid que scripserunt solũ euãgeliste: et ceteri supradicti? Nõ sed audi aquilam volãtem. Ioannẽ. s. euangelistã. xx. ca. di. Multa quidẽ et alia signa fecit Iesus que nõ sunt scripta in li. hoc et Criso. super hoc passũ di. sed nec alij euangeliste omnia dixerunt. Et in vl. c. verũ dicit Ioã. Sunt et alia multa que fecit Iesus: que si scribantur per singula: nec ipse arbitror mũdũ quia capere eos qui scribendi sunt libros. Dicit enim Nico. de lyra

cap hoc passu: q̄ h̄ tollitur erroris occasio: q: posset aliquis credere: q̄ nihil aliō eēt verū ō xpo: nisi q̄ est scriptū in h̄ euangelio: ⁊ in aliis de ipso. Et hoc tollitur cum dī. Que si scribantur p̄ singula q̄tū ad facta ꝑticularia ⁊ cōditiones ⁊ circūstantias eoꝝ ⁊ virtutē: nec ip sum arbitror mundū. i. hoies hui' mundi: capere eos q̄ scribēdi sunt libros. Facta. n. ⁊ verba xpi nō fuīt hominis tm̄ sed dei. q: illa humanitas erat organū diuinitatis: ⁊ iō nō prit ad plenū ab hoibus explicari: nec ēt cōprehēdi: qō patet ex hoc. Quia a principio ecclesie ceperūt sancti ⁊ doctores libros scribere ad explanationē ⁊ explicationē v̄boꝝ ⁊ factoꝝ xpi: ⁊ adhuc ad plenū nō sunt elucidata: ⁊ si mundus duraret per mille milliū annorum ⁊ semper scriberent̄ libri non elucidaret̄ ad plenū: q: sicut dictū ē sunt facta ⁊ dicta dei: que sunt nobis incōprehensibilia: hec aūt scripta sunt vt idē Jo. dicit. xx. c. vt credatis q: Jesus est fili' dei. s. naturalis in ꝑsona sibi equalis: ⁊ consequēter in deitate: q: natura diuina est indiuisibilis. Ideo ēt dī Jo anni. s. xx. Qō p̄ ꝯuersionē aque in vinū manifestauit xp̄s gloriā suā i. diuinitatis potētiā: ⁊ crediderūt in eū discipuli eius q: aliqui de nouo in eum viderunt. Et illi q̄ ꝑ̄us crediderāt in fide p̄ h̄ solidati fuerunt. Propter h̄ ēt dicebat ipse dominus iudeis: vt h̄etur Jo. v. opera que dedit mihi pater vt ꝑficiā ipsa opera que ego facio testimonium ꝑhibent de me. Idē. d. Joā. x. Efficacissimū. n. argumētū ad ꝑbandū virtutē excedentē nullā facultatē intellect': sunt opera miraculosa vt di. Nico. de ly. Sic enī firmū testimoniū h̄etur per demōstrationē in his que sunt sub naturali facultate intellectus. Ita i his que sunt supra humanā facultatē firmū testimoniū est per opera soli deo possibilia: qui nō pōt esse testis falsitatis. Et hoc modo cōfirmata est doctrina xpi: nō solū ipo ꝑdicante: sed apostolis: vt h̄etur. Mat. vl. Bn̄ ergo dī in ꝑncipio sermonis: q̄ ꝑ̄ma via p̄ quā ipse dn̄s manifestare dignat' est q̄ erat verus deus est per miraculorum operationē. Sed ꝯ hanc ꝯclusionē arguitur multipliciter: ⁊ primo sic b̄m sniam Dyonisij in li. de cele. Jerarchia: ⁊ Grego. in moral. Ordo virtutū seu chorus angelorum qui dī chorus virtutū frequēter faciunt signa ⁊ miracula. Sic ⁊ multi sancti homines ve. ⁊ no. testamēti: legunt̄ cecos illuminasse: leprosos mundasse: mortuos suscitasse ⁊ similia miracula fecisse: ergo non solum deus: ⁊ per miracula: que fecit christus non potest dici q̄ ostenderit ꝑfecte se deum eē. Ad hoc r̄ndit q̄ aliter ⁊ aliter fecerunt miracula sancti viri ⁊ xp̄s. Xp̄s. n. fecit v̄tute ꝑꝑa nō aliena: sancti aūt virtute dei ⁊ nō propria. Primū p3 Luc. vj. vbi dī virtus de illo exibat ⁊ sanabat omnes vbi Cyrillus. Nō virtutē alienā accipiebat: sed ꝑꝑa vtebat̄: ⁊ Mi.

tur q sancti fecerūt miracula i nomine Jesu xpi magis claret ipm xpm eē deum: qz in nomine eius opabant illa. Et certe si nulla alia euidentia esset in fide xpi: hec sola sufficit ad pbandum q in ea nihil falsum nihil erroneum esse potest. Nā moyses dixit se missum a deo vnde hoc pbauit? Certe ex signis vita et doctrina. Sz queso vbi tot signa que xps et sui fecerūt? Plus n. fuit super aquas siccis pedibus ambulare q̄z eas diuidere. Plus aquā in vinū ꝯuertere q̄z amaras in dulcē. Plus quoqz panes sine additione materie multiplicare q̄z de manna populum pascere: plus corpus suū gloriosum in transfiguratione ostendere: q̄z nube filios israel ptegere. Plus solo impio et vbo suscitare: q̄z cuz multis precibus. Plus in igne sine lesione existere vt in martyribus: q̄z de celo ignē descēdere: sicut fecit Helyas Apostoli curabant infirmos solo xpi nomine: vt dictuz est Petrus sola vmbra: et mulier sanguiflua solo contactu fimbrie xpi curata fuit Uita autē xpi et ꝯuersatio fuit diuinissima: et tm̄ q audaciter dicebat suis emulis. Joā. viij. Quis ex vobis arguet me de pctō? q. d. Nō possetis in aliquo: et ꝯsideretis bñ: vñ si ꝯsideraf vita xpi: inuenit exemplar humilitatis: paupertatis: castitatis charitatis et oium vtutuz. Et eius doctrina est diuinissima et totaliter docēs ꝯria que dyabolus suggerit: et mūdus et caro. Apostoli n. cum essent ydiote et simplices vno mane. s. pēthecostes edocti fuerunt de rebus altissimis: in tantū q omni lingua loquebant: per ipsos p uidebant abscondita: infideles et magnates ꝯuertebantur: scripturas interpretabant: et cum eēnt in diuersis mundi ptibus idē docebant. Ergo necessario erat vnus eoꝝ magister: et interius docēs. s. deus Preterea cum totum mundū conuerterint aut hoc fecerunt solis vbis aūt etiā miraculis. Si verbis tm̄ hoc fuit maximum miraculuz ydolatras luxuriosos et ad oē malum inclinatos ad ꝯria reducere et adeo q libēter pro hac veritate se morti tradebāt. Si autē per miracula aut erant talia que solus deus poterat facere: et sic eis credenduz aut q magi et hoc nō: qz ipsi ēt cōuertebantur: ideo bene dicit. Ni. de ly. super Mar. vl. Qd sicut veritas que subiacet falsitati naturali intellect⁹ declaraf et firmaf p reductionē ad pma pncipia p se nota: ita veritas que transcendit naturale lumen intellectus cuius ē doctrina fidei catholice: saltē quo ad pncipales articulos fidei declaratur et firmatur per opera miraculosa soli deo possibilia. Cū n. fuerint ad veritatē istius doctrine declarata ē ei⁹ veritas cum deus non possit esse testis alicui⁹ falsitatis: et h mō declarata ē vitas euāgelica corā pncipib⁹ et ptātibus et sapiētibus hui⁹ mūdi: hec ille. Ad illd autez q dī de oratione virtutum Rūdit Tho. i pma p. q. cx. Qd dicunt facere miracula: vel qz ad eo

rum ministeriũ deus miracula faciũt sicut ꝛ scti homies dñr miracula facere: vel q: ministeriuȝ aliqd exhibẽt in mulieres q̃ fiunt sicut colligendo pulueres i resurrectione cõi: vel aliqd aliud hmõi agendo. Sȝ audi o xpiane mirabile dictũ: ꝛ grãs age deo: q ad hãc fidẽ te vocare dignat᷒ est. Narrat Eusebius i ecclesia. hystoria ꝙ mulier illa q̃ curata ẽ ꝑ soluȝ tactuȝ vestimẽti xpi in paneade q̃ est cesarea Philippi: vñ fuit oriũda statuit triũphos isignes collati sibi bñficij a saluatore. Stabat nãqȝ super altã basiȝ ad limina dom᷒ ei᷒ simulachrum eneũ mulieres genib᷒ flexis ꝛ manib᷒ iũctis: q̃si ꝑcaret: ex cui᷒ opposito ad rectuȝ simulachꝝ ad istar viri eiusdẽqȝ mãe amictũ diploide: ꝛ manum extẽdẽs v̾sus mulierẽ añ ei᷒ pedes sup ipam basim abiena spẽs plãte est orta: que vsqȝ ad enee diploidis horã ptingẽs medicia oium ferebat̾. Hanc autẽ statuã dicebat repñtare christum: quã maximin᷒ destruxit: ħ ille. Adducit hãc auctoritatẽ sãctus thõ. i catena aurea sr̾ Luc. viij. ca.

¶ Sȝ iteꝝ arguit̾ ꝯ. Quia Augustinus in libro. lxxxiij. q. dicit. Qd magi faciũt miracula ꝑ ꝑuatos cõtract᷒ xpiani boni ꝑ publicã iusticiã mali christiani ꝑ signa publice iusticie. Et in eodẽ libro dic̾ ꝙ magi faciũt miracula ꝑ hoc ꝙ exaudiunt̾ a demonib᷒ ergo eẽ demones ꝛ magi pñt facẽ miracula: ad hoc rñdet̾. Qꝯ cũ nomẽ miraculi ab admiratiõe sumat̾. Ut dicit sãctus Thõ. in p͛ia pte. q. cv. arg. vij Admiratio autẽ ꝯsurgit qñ effect᷒ sũt manifesti: cã aũt occulta: sicut aliqs admirat̾ qñ vidit ecclypsim solis ꝛ ignorat cãȝ vt ꝑmo metha. Põt autẽ cã alicui᷒ effect᷒ apparẽtij eẽ alicui nõta: q̃ tñ alijs ẽ ignorata. Idẽ aliqd ẽ miꝝ vni qd non est miꝝ alijs. Sicut ecclypsiȝ solis mirat̾ rustic᷒: nõ autẽ astrologus Miraculũ autẽ simpliciter dr̾ q̃si admiratiõe plenuȝ: qd: scȝ hȝ cãm simpliciũ: ꝛ oib᷒ occultã. Hoc ãt ẽ qd facit de᷒. Unñ ista q̃ fiũt adeo ꝑter cãs nobis notas: ꝛ ꝑter ordinẽ ipius nãe creatis dñr simpliciũ miracula. Et q: idẽ tho. dicit in ꝑma p. q. cj. ar. iiij. Nõ ois v̾t᷒ nãe create ẽ nota nobis. Jõ cuȝ aliqd preter ordinẽ nãe create nobis note ꝑ v̾tutẽ creature nobis ignotã ẽ miraculũ non simpliciter: sed quo ad nos. Sic igit̾ cũ demões aliqd faciunt sua v̾tute nãli dr̾ miraculuȝ nõ simpliciter sȝ quo ad nos ꝛ hoc mõ magi ꝑ demones miracula faciunt: ꝛ dñr facẽ ꝑ ꝑuatos ꝯct᷒: q: q̃libet v̾t᷒ creature i vniuerso se hȝ vt v̾t᷒ alicui᷒ ꝑuate ꝑsõe in ciuitate. Unñ cũ magus aliqd facit ꝑ pactũ initũ cũ demone hoc fit ꝑ quẽdaȝ ꝑuatum ꝯctũ: sȝ iusticia diuina est in toto vniuerso: sicut lex publica i ciuitate: ꝛ iõ boni christiani inq̃ntũ ꝑ iusticiã diuinã miracula faciunt dñr miracula facẽ ꝑ publicã iusticiã: vñ mali christiani ꝑ signa publice sicut in vocãdo nomẽ christi vel extrahẽdo aliq̃ sacra: ħ ille. Hieco. de li. sup Mat. xij. dicit. Quod

sz q̃ dicit Nic. lz vtute magica pos sint aliq̃ miracl'a fieri: tñ illa ptinēt ad curiositatē & vanitatē. sicut Simō mag' faciebat statuas ambulare lo q & ridere: vt hr in itinerario bti cle mētis papa. Sz illa q̃ sūt salubria vt curatio lāguidoꝝ & hmōi: non pñt magicis artib' fieri: iō debent attribui diuine vtuti. Talia erāt q̃ faciebat christ' iō dicit illi christ': Arborē facite bonā & fructuz eius bonum: aut facite arborē malā: et fructum. Siqdē ex fructu cognoscitur. Dicit Nic. de li. q̃ arbor hic accipit pncipiū ipsoꝝ opeꝝ: fruct' aūt ipa opa. Inter arborē & fructū semp ē similitudo. Ergo q: opera miraculosa q̃ fecit christ' nō erant curiosa & vana sz salubria: ꝯcludit qd̾ pncipiū p qd̾ tale faciebat erat sanctū & bonum: & hoc ē qd̾ dicit: facite arborē bonū & fructuz ei' bonum. q.d. Ex bonitate opeꝝ q̃ ego facio: potestis ppēdē q̃ vt' p quā ego facio nō ē mala sz bona: aut facite ar. ma. q.d. Ex operib' q̃ fiunt per artē magicā cuz sint mala vana & curiosa potestis perpēdere q̃ fiunt vtute maligna. Igit magn' es tu & faciēs mirabilia. Tu es de' sol'. ps. lxxxv. qd̾ pōt eē ad thema ¶ Secūdū quo iesus nazaren' ꝓ nobis icarnat' deitatē suā manifestare voluit est secretorū cognitio. Nos eni hēm' multas cogitatōes in corde secretas & occultas: quis pōt illa scire. Nūqd ali' hō. Nunqd demōs. Nūqd angeli boni: Nō qs ergo vltra nos? Certe nō nisi deus. Hec est ꝯclusio Nico. de li. su per Mat. ix. f. q̃ cogitatōes hominum cognoscē per certitudinē soli deo ꝓpriū ē. Et Tho. in pma par. q. lvj. & lxvij. Et Bo. in scdo di. viij. q. vlt. vbi sic dicit. Sicut de' volūtati rōnali creature: dedit dñium siue arbitriū cui nulla psidet nisi diuina persona: sic et' cognitiue dedit ꝯsciētie secretū: cuius secreta & ꝓfūda nō penetrat nisi diuina sapiētia. Jō dico q̃ nulla creatura nec hūa. nec angelica: pōt cōsciētie hūane secreta nosse: nisi per signa vel cōiecturas: vel nisi noueerit dei reuelatiōe vel hois denūciatione siue detectiōe. Et Aug. de tri ni. In trinas cogitatiōes nr̄as diabolum nō videre dogma certū est. Et ꝓbat per sacrā scripturā. Nā pmi Re. xvj. di. Nō intuet q̃ patēt dñs aūt intuet coꝛ. Et. xlij. Rñdēs do. dixit. Scio q: oia potes: & nulla te latet cogitatio. Et. ps. xliij. ipe nouit abscōdita cordis. Et sapientie pͥo. De' cordis scrutator ē verus. Et Hier. xvij. Prauuz ē coꝛ hois & iscrutabile: qs cognoscet illud. q.d. nemo nisi sol' de'. Unde subdit ego dñs scrutās renes & corda. Et. iij. Re. viij. Q: tu nosti solus corda filioꝝ hoīum. Et prime ad corinth. ij. Nemo scit qd sit hominis: nisi spūs hois q in ipo est. Ubi Nic. de li. Eo q̃ spūs hois ē sibi ꝯsubstātialis: cognoscit oia ei' itima: & null' ali' nisi ipe de' q est itimioꝛ hois q̄z ipe spūs ꝓpri' e' & ad Hebre. iiij. Uiu' est sermo dei & efficax &. j. Et discretoꝛ cogitationum & itētionū cordis: & nō est

ulla creatura inuisibilis i conspectu ei⁹ Ni. de li. dicit. Qd id e discre tor cogitationu qz soli deo cogni te sūt sm cōcz opi. doc. Et lz aliq dic it ipaz cogitationē nrāz eē co gnoscibilē pure substātie spūali vt Aug. xij. sr Gc. ad lraz tñ de iten tione cogitatōis ipsi pcedunt qz ē cognoscibilis soli deo vbi gla. Si cogitem de muliere: dicūt qz hoc pōt cognoscē angel⁹ bon⁹ siue ma lus ēt ex nālib⁹: sz si cogitem intē tione decipiēdi ipaz: vel ad bonuz isorm ādu: sol⁹ de⁹ cognoscit. Jō di cit apostol⁹ qz ē discretor itētionuz et cogitationuz cordiu: qz cognitio dei nō solū se extēdit ad ipas cogi tatiōes: sed ēt cogitationū itētiōes Et nō est vlla creatura iuisibilis ī pspectu ei⁹: nec videt res in sfcilio soluz sicut nos cū videm⁹ hominē vestitū nō videm⁹ q̄ latēt sub veste sed videt oia in pfundo. Jō dicit: oia nuda et aperta sunt oculis ei⁹: Et .j. Jo. iij. Maior ē deus corde nro et nouit oia. Sext⁹ Pithago ricus hanc pclusionē pfirmat di cens: Cogitatio hois deū nō latet iō cogitatio tua pura sit ab oi malo et .j. di. Deū nō latebit agēs iniuste nec cogitās qdē. Et Sen. ad Lu cilium. Quid pdest aliqd ab hoie eē secretū? Nihil deo clausus est. Ipse cogitatiōibus nris iteruenit: sicut iteruenit dico: vt nunq̄ inde discedat. O dñe iesu christe fili v ginis marie: nosti tu secreta homi num? Certe sic. Lege Jo. pmo ca. Inuenies q̄liter Philipp⁹ a chri sto istruct⁹ iuit ad q̄rēduz natana helē fratrē suū desiderans eū hre fratrē in fide: sicut in carne. Et di cit Ni. de li. Iste autē natanahel erat hō lfatus in lege et pphetis. Jō Philipp⁹ q̄uis eēt par lrar⁹ a pncipio: tñ iā erat istruct⁹ a chri sto: de scripturis legis et pphetarū loquētibus de ipso. Jō anūciādo christuz fri suo quē sciebat lfatuz icepit a testimonio legis et pphe⁹ dicēs. Quē scripsit moises in lege et pphe inuenim⁹ iesū filiū Joseph a nazaret. hoc hētur Gen. penulti mo. nō auferet sceptrz de iuda zc. Et Deute. xviij. Propham susci tabit de⁹ de fri. n. zc. Que ad lraz de christo sūt itelligēda. Jō dixit philipp⁹ quē scripsit mo ses i lege addit et pphe: ois. n. pphe d xpo loquūtur qz ad xpz oiuz eoz pphe tie ordinabant. Addit iesum. q. d. Hoc nomē pgruū est pphetis: q a pmittunt messiaz saluatorē. Hoc ēt nomē ponit expsse de iesu: aba cuch vltimo. Exultabo in deo iesu mo. et in apocriphis hesdre: et erit pēst annos hos et morief iesus fili us me⁹: et seculū pertet. addit fili uz Joseph. Philipp⁹ h loqt sz cōem modū loquēdi: qz putabat ei⁹ fili⁹ vt hētur Luc. iij. Hoc etiā psonat scripture q̄ clamat christuz descēdē de stirpe dauid: de q̄ tri bu erat Joseph vir xpi hoc ipsius genealogia per ipz pputat i Mat. prio: et Luc. iij. Quāuis. n. nō fue rit pr christi fuit tñ cōiunct⁹ in ma trimonio mri ei⁹ q̄ fuit eiusdē tri bus. Addit anazaret: loc⁹ ēt iste cō sonat scripture loquēti de christo

Isaie.xj. vbi dr fm hebraicã vitatem. Egredietur virga de radice yesse ⁊ nazare⁹ de radice eius ascēdet: ⁊ ideo natanahel videns hãc cõsonãtiã rñdit. A nazareth pt aliqd boni eē. Affirmatiue fz Aug. fm verũ chrisostomũ. Negatiue ⁊ dubitatiue: qz sicut dcm̃ ē: natanahel erat legis perit⁹: ⁊ io videbat: q duo pma nõ hẽrẽt calũniã: scz nomẽ ppriũ iesus ēt gen⁹: scz dauid. Sz de loco videbat eē ꝯ scripturam Mich.v. Ubi expsse dr christuz nasciturus in bethleē: ⁊ io natha. ɔcessis duob⁹ pmis tãquaz manifeste veris: q̃rit dubitatiue d alio dicēs. A nã pōt aliqd boni eē Et qz Philipp⁹ non erat ita perfecte istruct⁹. Ideo duxit eum ad iesum: vt ab eo pleni⁹ audiret, ppter qd dixit: Ueni ⁊ vide. i. disce ab eo Sequit vidit iesus nathanahel venientẽ ad se. Hic vo fm Nico. de li. q christ⁹ ondit se eē veruz messiam ex signis: qz legis perit: vt .ij. cor.j. ⁊ i plurib⁹ locis euãgelij: pmuz signuz fuit mãifestatio occulti pñtis. s. itētionis ⁊ puritatꝫ consciēt. e ipsi⁹ natha. q̃ non poterãt eē nota: nisi vtute dina: ⁊ ideo dr vidit iesus natha. vt ad se: Non eni soluz vidit euz exteri⁹ sz iteri⁹: qz sine itētione doli ⁊ falsitatꝫ veniebat vt vitatẽ cognosceret: vñ dicit: ecce ver⁹ his ita i quo dol⁹ non ē: vidēs autem natha. q ɔditionē sue mētis expsserat: q̃siuit vñ ipsz sciebat. d. Unñ me nosti: ⁊ iesus rñdit ei p reuellationē alteri⁹ occulti. s. pteriti. d. pusq̃ te vocaret Philippus cuz esses sub ficu vidi te. i. cognoui ppositũ cordis tui. ad lras postq̃ loquti fuerunt ad inuicem de xpo ipe: ⁊ Philipp⁹ sub ficu in tali distãtia: q xps non poterat eos vidē oculo corporali: nec aliquis ali⁹ erat pñs qui prio potuisset ei referre: ⁊ ideo ppi hoc signuz et pcedens natha. stati ɔfessus est ⁊ ɔuersus ad euz: h Ni. de li. Lege etiaz Jo. iiij. Inuenies q christ⁹ cognouit in deuotionez reguli nã ei dixit Nisi signa videretis ⁊ pdigia non creditis: lz eni iste regul⁹ crederet christuz posse sanare filiuz ei⁹ credebat tñ q hoc non faceret sine psentia corporali: vñ ⁊ ppi hoc volebat q descenderet in domuz suã ⁊ ideo christ⁹ duxe rñdit: ⁊ Joã. viij. habet q̃lr mulier dephensa i adulterio fuit adducta xpo: vt adducentes pñtet accusare euz: videbãt eni tãtã ei⁹ mãsuetudinez ⁊ misericordiã q pbatissime iudicaret ipaz dimitti: ⁊ sic accusaret ab eis tãq̃ trãsgressor legis: ppi qd reduxerũt legez ad mēoriã ne posset excusari per legis obliuionem. Si autez diceret eã lapidãdã: videbatur dicē ꝯ alia sua dcã ⁊ fcã q̃ erãt d pietatꝫ et misericordia. Jesus ãt in sua rñsione iusticiaz tenuit: et a misericordia non declinauit: ⁊ sic vtrãq̃ cauillationez illoruz euitauit. Suã ãt sniaz fm modũ iudicialem pmo scripsit. postea ptulit. Nã dr iclinãs se deorsum digito scribebat i terra. s. il. d qd postea ptulit ad maiorē certitudinē: cũ aũt pseuerarēt iterrogãtes euz erext

se ad eoꝝ iportunitatē repꝛmendaꝫ ꝛ dixit. Qui sine peccato ē vestruꝫ ꝑmū in eā lapidē mittat. q. d. puniatur peccatrix: ſꝫ non a peccatoribus. Impleat̄ lex: quā allegatis: ſꝫ nō a vobis q allegatis. In inferendo eni penā iustā dꝫ obseruari de bitus mod⁹. Et iteꝝ se icli. scri. in terra. Dicūt aliq ꝙ scribebat id ꝙ ꝓus ad ostendēdū firmitatē snie. Alij dicūt ꝛ meli⁹ vt videt̄ ꝙ scribebat eoꝝ peccata: vt eos oñderet ieptos ad executionē hui⁹ snie. Jō seq̄t̄ vn⁹ post aliū exibāt: q: erant grauioꝛib⁹ criminibus irretiti. Sꝫ si q̄rat̄ quō scribebat dicēduꝫ ꝙ non scribebat ꝑ singula: ſꝫ diuina v̄tute poterat facē ꝙ in aliq̄ scriptura ab eo ꝓtracta: qlibet eorū videret sua peccata ꝛ nō alia: nec ab alijs videbant̄. Hec Ni. de li. Mat. c̄t. ix. dī ꝙ q: xp̄s dixit palitico remittūt̄ tibi peccata tua: Judei iponebāt sibi blasphemiā. Christ⁹ āt ꝯueniēter eos redarguit: oñdens se eē deum dupliciter. ꝑmo q: rñdit eoꝛuꝫ cogitationib⁹: q̄s cognoscē per certitudinē soli deo ꝓpꝛiū ē: vt. s. Jō cū vidisset christ⁹ cogitatōes eorū dixit: vt qd cogitatis mala i cordibus vestris. Talē. s. mihi blasphemiā imponendo: scđo h̄ idē oñdit sanādo paraliticū per iperiū tanq̄ ꝓpꝛia v̄tute: qđ est eiusdē ꝑtātis sibi peccata dimittē: ſꝫ eni paralisis aliq̄ñ v̄tut̄ nāe possit curari: nō m̄ subito: nec ita pfectē vt statiꝫ possit h̄ō lectū in quo iacebat ita portare vt dī h̄ ꝓpi qđ dicit. Quid ē facilius dicē ꝛc. q. d. cq̄lis ꝑtās ē vtrū ꝗ. Ex quo ꝯcludit v̄tutē sue diuinitatis perfectā dicēs. Ut sciatis āt q: fili⁹ hoīs hꝫ ꝑtātē dimittēdi peccata. s. vt de⁹ nō pur⁹ hō: tūc aīt paralitico. Surge ꝛc. Luc. c̄t. xj. habetur ꝙ cognouit cogitatōes phariseoꝝ. d. ꝙ in belzebuth eiciebat demonia. Quas cogitatōes vt vidit confutauit: vt ibi. Similit̄ q̄ttuoꝛ euāgeliste testant̄ eū cognouisse ꝓditionē iude. Uñ ꝛ Jo. iterroganti dixit qs ē qui tradet te? Rñdit sub silētio: q: si alte dixisset petr⁹ isurrexisset in ꝓditoꝛē: ille ē cui intinctū panē porrexero: vt h̄ētur Jo. xiij. Ex dictis arguo sic. Null⁹ nouit secreta cordiū nisi de⁹ vel cui ip̄e reuellat christ⁹ nouit secreta cordiuꝫ hūanoꝝ: ergo christ⁹ ē de⁹ vel de⁹ cum illo: sed quō de⁹ esset cū illo si nō esset veruꝫ qđ ip̄e dixit. s. se esse deum cū hoc fuisset maxima blasphemia? Pꝫ. ix. q: ē silius in. iij. ꝓme: maioꝛ āt ꝛ mioꝛ ex ꝓmiss̄ ꝛc.

¶ Tertiū quo xp̄s suā diuinitateꝫ demōstrauit ē peccatorū remissio Tu o peccatoꝛ fecisti multa peccata desideras tibi remitti: ad quem spectat talē remissioneꝫ? Certe vt determinat magr̄ i. iiij. di. xviij. solus de⁹ remittit peccatuꝫ effectiue idest macula peccati: q̄ est dispositio q̄ anima pōt pati igne infernali. q̄ quidē non est similitudo tēporalium ad quē anima peccādo conuertitur. Ut dicit Ricar. idem ar. ij. q. j. Sꝫ etiā ꝑncipalr⁹ ē ꝑuatio silitudinis dei: a quo auertit̄: ꝛ Hie. super Mat. d. Qđ scribe putantes purū hominē vidēdo ꝙ di

mittebat pet. arguebāt blasphemie: q̄si vſū posset: qđ soli deo cōuenit. Et pbaſ per sacrā scripturā Isai. xliij. Ego sum ipſe qui debeo iniquitates tuas ꝓpter me. i. ꝓpter misericordiā meā: ſʒ Ni. de li. ⁊ peccatorū tuorum nō recordabor: O dñe ieſu remisisti tu peccata? Certe sic pʒ Mat. ix. vbi .d. paralitico: Remittunſ tibi peccata tua ⁊ Lu. vij. magdalene remittunſ tibi peccata tua. Ubi Nic. de li. Nō quantum ad culpā ſed etiā q̄ntum ad penā et vehementi amore ⁊ horrore peccati ꝑteriti: ⁊ Jo. viij. Adultere. Nec ego te ꝯdemnabo: q: s. veni peccatores saluare nō ꝯdēnare: Uade. s. absoluta culpa ⁊ pena ſm Ni. de li. Nō solū āt illis ſed ⁊ nobis omnib⁹ quotidie remittuntur peccata. Nā o peccator ſi ꝯteretis obtines remiſſionē peccotorū. vñ hoc? Certe a diuina misericordia: mediāte merito christi: qđ influit in sacro penitētie. super vn⁹ infidelis hñs originale ⁊ actualia peccata: statim vt baptizaſ obtinet oim remiſſionē. Uñ hoc nisi a paſſiōe xpi: vnde de conſe. diſt. iiij. Nemo tollit peccata nisi solus xp̄s. Ideo Jo. baptiſta: cū digito oſtendens dixit Ecce agnuſ dei q tollit peccata mū. di. Jo. i. vbi Theophilus xp̄s dſ agnus dei in quātū deuſ pater mortē xpi acceptauit pro nr̄a saluſte. Et Nic. de lv. agnus dei. i. mitis adeo immolādus vt hoſtia acceptiſſima. ⁊ Chri. nō. d. q̄ tollet ſed q̄ tollit peccatū mūdi: quaſi ſuper hoc faciēte ipſo. Nō. n. tūc solū tulit cū paſſus ē: ſed illo tēpore vſq; ad pn̄s tollit nō ſemp crucifixus. Unā. n. pro pctis obtulit immolationē. ſed ſemp purgās p illam. Et beda peccatū mūdi dſ originale peccatū qđ ē cōmune toll⁹ mundi qđ qdē ⁊ singulorū ſupaddita xp̄us relaxat. ⁊ Nic. de ly. Tollere peccatū ē ꝓpꝛium : ꝓpꝛius deitati quo Jo. ꝓhibet teſtimoniū xp̄o q̄ntam ad ei⁹ diuinitatē. dicitur aūt h̄ peccatū ponēdo singulare ꝓ plurali ſm modū ideomatis ebꝛei: vt pʒ ex. viij. venit muſca grauiſſima. i. multitudo muſcaꝝ. Uel aliter dicitur peccatū i singulari q: iſte agn⁹ tolleret peccata generaſ tñ ſpecialiter mō ꝓ pctō originali fuit occiſus: Ex dictis argu. ſic. Nullus remittit peccata niſi deus xp̄us remittit peccata. Ergo xp̄us ē deus. Et ſic pʒ q̄liter ipſa pſona vbi diuini: dignata eſt manifeſtare nobiſ q̄ ipſe Jeſus fili⁹ virginis Maria erat verus deus qui ſit benedictus in ſecula Amen.

¶ Feria. ij. in albis poſt prandiū iterum pꝛobatur. Quod ieſus nazarenus filius naturalis. Uirginis eſt verus deus. Sermo. lxxviij.

Deus erat cū illo act. x. Habuimus in ꝑcedēti ſermone q̄ triplex ē teſtimoniū teſtificans ieſum nazarenū filiū glorioſe virginis marie eē verū deum. ſ. diuinū angelicū ⁊ humanū. Circa diuinū habuimus: quō ipſa ſcd̄a perſona beatiſſime trinitatis: que dignata ē ſibi naturā noſtrā vniſ multipli

citer demonstrauit hāc suā veritatē Restat videamus d testimonio re liquar psonarum patris. s.r.ss. et tandē de alijs testibus.s.angelicis et humanis.

¶ Prio ergo dico q ipse de pater testificatus est seu manifestauit Jesum nazarenū eē deum verū et hoc tripliciter.

¶ Primo per opera.

¶ Secundo per seipsum.

¶ Tertio per scripturas.

¶ De primo hētur Joan.v. vbi dr: q xps loquēs iudeis dicebat Ego aūt nō accipio ab hoie testimoniū sed hoc dico vt vos salui sitis. Et infra ego habeo testimoniū maius Joanne. Opa.n.que dedit mihi pater vt perficiā ea:ipsa opa que ego facio testimoniū phibent de me q pater me misit.d. Nic.de ly.Testimoniū maius Joāne.s.testimoniū dei pris:quod est maius testimonio Joānis ppter maiorē cognitionis certitudinē: et pp eius icōmutabilitatē. Et ondit quale sit istud testimonium di. Opa.n.que dedit mihi pater vt pficiā ea.s.miracula totius vtutē creature excedētia:que faciebat xps ppria vtute. Jō.d.vt perficiā ea ipsa opa testimoniū perhibēt de me q pr me misit. Sicut enim firmū testimoniū hētur per demonstrationē in his que sunt nāli facultate intellectus: Jta in his que sunt supra humanā facultatē firmū testimoniū est per opa soli deo possibilia: que nō pōt esse testis falsitatis. Et hoc mō pfirmata est doctrina chri sti nō solum pdicantis: sed et apostolis: vt habet Mat.vltio: et etiā supra dictū est. Jdeo dicebant iudei xpo. Quousqz aiam nostra tollis.i.crucias dimittendo nos in suspeso per hoc innuētes q velent eius dicto stare: et eū libēter sicut xpm recipere:cū tn haberent pṫriū in corde. Si tu es xpus dic nobis palam. Nō querunt si tu es filius dei:q de hoc nō curasset Pilatus qui erat gentilis:apud quē intēdebāt eū accusare : sed querunt si tu es xps.i.vnctus:que vnctio debebatur regib: et p cōsequēs si rñdisset eē xpm statim accusassent eū psidi:vt rebellare volētē cōtra imparotem romanū:cui subditi erāt iudei et aspirare ad regē. Eadē autē cā dixerunt dic nobis palā vt testimoniū possent hēre ptra eū. Quibus rñdit iesus. Loquor vobis et nō creditis qsi dicat. Vos queritis vba exprimētia q ego sim xps nō ad veritatē intelligēdā:sed magis ad calūniādū q si illa dicerē nō crederetis:qd pbat subiungendo. Opera que ego facio.i.n.pris.m. ipsa testimoniū peribēt de me. Efficacissimū.n.argumētū ad pbandum veritatē excedētē facultatē naturalis intellectus vt dictū est sunt opera miraculosa et tn illis nō credebant cū tn fierēt ad dclarationē eius. Et ideo nō sunt excusabiles quod et manifeste dixit Jesus Jo.xv. Si non venissem et locutus eis nō fuissēt petm nō haberet:nunc autē etc.nō habent de peccato suo et.j. Si opa nō fecis-

sez in eis que nemo alius fecit pec cati nō haberent. s. infidelitatis i me lz haberent alia peccata. Nūc āt ꝛ viderūt. s. opa ꝛ oderunt me ꝛ patrē meū. q: ex odio ad xpm̄ opa ei⁹ attribuebāt belzebuch vt hētur Mt. xij. Neō āt fecit talia opa añ xpm̄: vt pz in illuminatione ceci nati: In suscitatione lazari quatriduani: in sup naturali eclipsis solis in passione eius. Et ideo si illi qui fuerūt increduli moysi ꝛ ,pp hetis fuerūt puniti grauiter: ꝛ i excusabiles reputati multo fortius isti.

¶ Secūdo per seipsum. De hoc dī Jo. v. Qui misit me pater ip se testimoniū phibuit de me. Hec aūt fuit qn̄ iuit ad Joānē a galilea in Jordane: vt baptizaret ab eo. Ut habet Mat. iij. Et ecce vox dē celo. d. Hic est filius meus dilect⁹ Cuius putas fuerit vox ista? Certe nō nisi patris. Unde Aug. de fi. ad. pe. Quāuis patris ꝛ filij spūs sancti sic vna natura: firmissime tn̄ tene tres eē psonas patrē qꝫ solū eē qui dixit h̄ est filius meus dilect⁹ Et Hie. In bapt. patris vox testimoniuꝫ filio phibentis audit. In transfiguratione ēt de qua habet Mat. xvij. similis vox audita est. Ubi Criso. Neqꝫ moyses loqtur nec Helias: sed pater oib⁹ maior vocē emittit e nube vt discipuli crederant: q: adeo hec vox erat: semper enim aparere solet deus in nube sicut scriptū est. Nubes ꝛ caligo in circuitu eius. Et hoc ē qđ dicitur. Ecce vox de nube hec ille. Sed non ta q: de⁹ habet plures filios adoptiuos: ꝛ vnū naturalē: Qui sunt adoptiui? O christiani bonum nouum bonū nouū. Audi Jo. pmo Dedit eis potestatē filios dei fieri his qui credūt in noīe eius. Et cōsequēter hēdes eius vt dicit Paulus ad gal. Si filij ꝛ heredes. Sꝫ nunqd ipse Jesus est fili⁹ adoptiuus? Certe nō. Immo nālis p eternā generationē: ꝛ pñr eiusdem nature substātie ꝛ eēntie cū pre. Unde Athanasius patris ꝛ filij ꝛ spūs sancti vna est diuinitas eq̄lis gl̄ia coheterna maiestas. Tu ego dñe noster iesu nazarene filij virginis marie super quē facta est talis vox es verus filius dei naturalis. Unde Hilarius. Hic ,pprius ꝛ verus filius origine nō adoptione: veritate nō nūcupatione natiuitate nō creatione. Et Aug. super Joanneꝫ Pater diligit filiū: sed quomodo pater filiū nō quō dñs seruuꝫ quomō vnicū nō quō adoptiuum. Ut autem hoc innueret posuit articulum: hic fm̄ Athanasium: vt comprehendamus qm̄ ipse solus ē qui re vera est filius dei fm̄ naturam. Sicut siquis habēs plures filios de vno ipsorū diceret hic est filius meus. Ly. hic dnotat aliqd singularitatis in eo vel aliquam discretionem seu segregationē a ceteris.

¶ Tertium testimoniū quod perhibuit pater est scripturas veteris testamēti q̄ manifeste loquuntur dē Jesu xpo Jo. Scrutamini scripturas. s. legis ꝛ ,pphetarum. Scrutamini interius diligēter ad veritē q: vos putatis in ipsis vi-

tā eternaꝫ habere. Bene dicit pu tatio: qꝛ ab hac opinione sunt defraudati et eorum incredulitate vt d. Ni. de ly. Sup. tex. ⁊ iste que testimonium phibent de me. qꝛ scripture ve. te. determinant tēpus ad uentus eius gen̄. penultimo. Non auffereť sceptrum ⁊c. Et danielis ix. vbi determinať aduentus sanct᷒ sanctoꝛuꝫ sub nūero ebdomodaꝝ Determinat ēt locum natiuitatis s. Bethleem Michee. v. Determinat ēt mod᷒ nascēdi. Jsay. vij. Ecce virgo ꝯcipiet ⁊ pariet. Et modū cōpēsandi. s. Zach. ix. in paupꝫ tate. Et modū moꝛiēdi. Jsay. liij. Sicut ouis ad occisioneꝫ du. ⁊c. Et breuiter oia xpi misteria i veteri testamēto inueniūtur expssa ⁊ in xpo cōpleta. Et iō ex scripturis ve. te. potuit vere cognosci: ꝙ ipse erat xps in lege pmissus ⁊ ꝟus deus.

¶ Scdo dico ꝙ ēt ipa psona. ss. testificata est Jesum nazarenum eē verū deuꝫ. Nā vt dicit Mat. iij. Baptizatus Jesus ascendit de aq̄ ⁊ ecce aperti sunt ei celi: nō ꝙ celū tunc fuerit diuisum: sed qꝛ videbatur apiri. sicut i coruscatione videť fieri ꝑm Ni. de ly. Glo. vero magistralis. d. Tātus splendoꝛ circūfulsit xpm in baptismo. Ut empireū celū videreť eē reseratū legť Et vidit spūm dei descendētem sic̄ colūbā: ⁊ veniētē super se. Hec columba vt Aug. in lib. de agone xpi ano videť velle fuit formata adeo sine ministerio aliarū colūbarū: sic̄ sine virili semine coꝛpus xpi i vtero virginis glorioſissime: ⁊ fuit visibilis immo visa sicut ipse. di. in lib. de trinitate. Non tñ sic assumpta ē colūba i vnitate psona sic̄ natura humana: sed vt per ipsam columbam oñdereť. ss. Ideo. d. Ni. de li. Quod in baptismo xpi tota trinitas apparuit. Pater. s. in voce fili᷒ in carne. ss. colūbe spē. Fili᷒ apparuit in carne sibi vnita vnitate suppositi in apparitione aliarum personarum erat vnio per modū signi. Hāc columbā testať Joan. bap. se vidisse. Jo. i. qui baptizauit eū. Similiter vt habeť act. ij. S. s. in die pentecostes venit sup apostolos in spē ignis ⁊ linguarum ⁊ ex tunc pdicauerūt audaciter iesuꝫ nazarenū eē verū deum. ex quo arguo. ꝙ postq̄ꝫ spiritussanctus descendit super apostolos signum ē ꝙ erant veraces ⁊ boni: qꝛ aliter nō descendisset. Nā deus nō pōt esse testis falsitatis. Sed ipsi predicāt Jesum nazarenū eē deū: ergo ita ē. De hoc dicebat xps. Jo. xv. Cū venerit paraclitus quē ego mittā vobis spūm veritatis qui a patre procedit ille testimonium phi. de me. Quod. n. hoies prius illiterati ⁊ simplices de pꝛofunditate scripturarum subito plene loquerenť ⁊ in oībus linguis fuit maximum signum ad cōfirmādū fidem chꝛisti. Sicut ēt diximus in precedenti sermōe. Maxima blasfemia dei est vsurpare deitatem: que soli dō competit ⁊ attribueť creature. Sꝫ si xps nazarenus nō fuisset de᷒ cū sibi deitatē attribuerit: sequereť ꝙ fuisset maximus blasfemus: ⁊ ꝟūr

spüssanctus nō descēdisset: nec mā sisset sup eū. Quod aūt dixit se deum pz Jo.x. Pater meus inquit qđ dedit mihi oībus maius est. s. ipsa deitas: quā habeo: qꝛ oia creata concedit in infinitū. Et.j. ego ꝛ pater vnū sumus. ẜm Aug. ꝛ Hi. de li. excludit duo errores cōtrarij circa articulū trinitatis Sabelius eni pōit in deo vnitatē psone: sicut ꝛ eēntiam. Hoc remouet cuȝ dr ego ꝛ pater vnū sumus. Si.n. pr ꝛ filius eēnt vna persona dixisset sum in singulari. Arius aūt extra posuit diuersitatē eēntiarū sicut ꝛ psonarū. Hoc excludit ꝑ hoc qđ dr vnum. Si.n. pater ꝛ filius haberent diuersas eēntias non eēnt vnū singulariter sed pluraliter. Jō Aug. Utriqꝫ audi ꝛ vnū ꝛ sumus ꝛ a charibde ꝛ sylla liberaber]. Liberat te ab ario qui dixi sumus liberat te a sabellio qui dixit. Unuȝ Et.vi. de trinitate. Unū sumus dictum est qꝛ hoc ꝛ ego ẜm essentiaȝ nō ẜm relatiuū. Et Hilarius. viij. de trinitate. Unū sūt pater ꝛ filius natura honoꝛ virtute. Et Jo.xiiij. d. Creditis in deum ꝛ in me credite. ẜm Aug. Hic xp̄us cōsolat discipulos: deum se eē contestās. q.d. Consequēs ē si in deum creditis: vt in me credere debeatis: qđ non eēt ꝯñs si xp̄s nō eēt deus hec ille Jbidē etiam. Qui videt me videt ꝛ patrē meū. Ubi Aug. nō q̄ ipse sit pater ꝛ filius ꝛ se a patris similitudine in nullo ꝑsius discrepet filius. Sicut de duobus similibus loqui solemus. Vidistis istum: vidistis illum. Et Jo.v. patrem suū dicebat deū: equale se faciens deo. Ex supradictis pz primū testimoniū. s. super celeste ꝛ diuinā deitatē Jesu xp̄i nazareni testificatus ē pater filius ꝛ spiritussanctus.

¶ Secundū testimoniū dico q̄ ē angelicū vbi nota q̄ angeloꝝ quidam sunt cōfirmati in gratia: qdā obstinati in culpa. Primi sunt boni qui remanserunt post casum luciferi: secundi vero mali qui ceciderūt cū eo. Et ab vtrisqꝫ perhibetur q̄ Jesus nazarenus est filiꝰ dei. Patet primo de angelo gabriele: qui: qñ salutauit gloriosam virginē inter alia dixit. Luc.i. hic erit magnꝰ: ꝛ filius altissimi vocabit. i. ipsi dei qui solus est altissimus. Homo.n. ē altus inter creaturas corporales. Altior Angelus. Solus deꝰ est altissimus. Jsta aūt filiatio dei accipit h̄ per naturam in oībus alijs quantūcūqꝫ sanctis est tm̄ filiatio per adoptionē vt dictum est. Et.j. Quod nascet ex te sanctum vocabit filius dei. Dicit sanctū absolute absqꝫ determinatione: qꝛ si dixisset sctūs deus vel sanctus hō vel aliq̄d simile nō explesisset cōplete sanctitatē eius. Nam in eo ē sanctitas diuina ꝛ humana: ꝛ quicqd sanctitatis pōt excogitari in qualibet creatura eminentius est in deo. Jō dicit sctm̄ absqꝫ determinatione. Sicut etiā deꝰ dixit Moysi exo.iij. Ego sum qui sum. Ait sic dices filijs israel. Qui est misit me ad vos: vt per hoc ostēderet q̄ plenitudo eēndi inesset ei.

finitas est ꝓprium ipsi⁹ dei. Hec Nic. de li. Ité luc. ij. habef. Qđ nato dño angelus dñi stetit Iuxta pastores vigilantes. ꝛ claritas dei circūfulsit illos ꝛ timuerunt ex in solita visione. Sȝ angelus eos có solaf dicés. Nolite timere cuius causa subdif. Ecce.n. euāgelizo vo bis gaudiū magnuȝ quod erit om ni populo: nó solum iudeorūȝ sed ét gentilui: q: natus est nobis ho die saluator. Dixit hodie q: lȝ esset nox: erat tñ pars diei nālis Ul' ali ter ꝛ melius. Quia nox illa ex cla ritate diuina fuit sic illuminata: ac si eēt dies clarissima: fm q predi ctum fuerat in ps̄. Et nox sicut di es illuminabitur. Qui est xp̄s dñs xp̄s grece idé é vnct⁹ latie. Antiq tatis auté in veteri lege vngebanf tñ reges ꝛ pontifices xp̄s rex est ꝛ pontifex. Et iō bene df xp̄s.i. un ctus nó vnctione humana sed diui na: q: in humanitate pro nobis af sumpta fuit vnctus adeo patre im mo atota trinitate plenitudie gra tie. Sicut dicif in ps̄. Unxit te de us: deus tuus oleo letitie p̄e con sortibus tuis. Propter quod dici tur Jo. iij. Datus est et spūs non ad mensurá.s. aliorū hoīum: sȝ fȝ oém plenitudiné: nó solum suffici entie: sed ét superhabundātie i'om nes alios ad sufficiétiá. Secundū q df Jo. i. de plenitudine ei⁹ nos oēs accepimus. Sicut.n. in capi te corporis naturalis sūt oés séfus in alijs auté mébris sunt particula tim: sic i xp̄o capite nostro est ois plenitudo gr̄e in alijs aūt diuisim

Non tñ illa gr̄a collata hoī xp̄o é infinita: sed q: hēt gratiá fm oém róné ei⁹ ꝛ effectū. Sicut habef al bedo ad oēm gradū possibilé ipsi us diceretur hēri sine mésura. Uel hoc potest dici ex respectu ad ca pacitaté aīe. Sicut.n. aliqs venief ad fluuiū vt hauriat aquam quan tum vas potest cape dicitur accip pere sine mensura. lȝ vas sit deter minate mésure. sic in proposito. Quia tota capacitas anime chri sti fuit repleta gr̄a: iō dicif eá acce pisse sine mésura. Hec Nic. de ly. Ité Mat. ij. hētur. Qđ Joseph cogitanti dimittere mariam appa ruit angelus in somnis dicés: noli timere accipere mariá cōiugem tuá.s. ad cohabitationé cū ea: ꝛ de uotá administrationé. Subdif. q in ea natū est de spiritusancto é.i. miraculose facta est conceptio sine adulterio. Pariet tibi filiuȝ ꝛ vo cabis nomé eius Jesum.i. saluato rem. Rō subditur. Ipse.n. saluuȝ faciet populum suū a peccatis eo rum. In hoc ondit angelus eū ve rum hoiem.s. in partu: ꝛ verū deuȝ in salute populi a peccatis: nullus n. saluare pót a peccatis nisi de⁹ H Ni. de ly. Ité Mat. iiij. q postq̄ xp̄s deuicerat sathaná eum téptā teȝ angeli accesserūt ꝛ administra bant ei: sicut vero dño ꝓp̄ij fui. vt dicit Nico. de ly. Ex quo appa ret dītas ei⁹. Nō nulla nā est.s. an gelicam nisi diuiná: ꝛ Cris. super Mat. notāter dī accesserunt ꝛ nō descenderunt angeli. vt ondat q̄a semp ad ministeriuȝ eius erant in

tertis

terris. Sed tamē precipiente dño recesserunt: vt locus diabolo adi uersus xpm daret. Ne forte vidēs angelos circa eum: nē appropinquaret ad eum. In qbus aut reb' illi ministrabant: scire nō possum'. Tamen manifestū est q non ppt necessitatē impotētie eius ei ministrabant: sed pp honorē ptātis ei'. Non dī q adiuuerūt eū sed q ministrent. Et Greg. in ol. Ex hus aūt vnius psone vtraqz natura oñdit q2 τ hō ē quē diabolus temptat: τ idē ipe deus est cui ab angelis ministratur. Et Ven. beda in omelia similiter Math. vlt. c. Quia xps de' τ hō ē: iter acta hūanitatis sp ei angeloꝝ ministeria deo debita ñ d sūt. Itē Luce. xxij. xpo orāte vt ab eo trāsferet calix passionis apparuit angelus d celo ɔfortans eum Vbi Nic. de ly. d. Qd appuit visione corporali in humana specie cōfortās eū per modū fu'ētis. Theophilus aūt dī. Qd quidā dicunt qm apparuit ei angelus glificans eum: τ dicēs. Dñe tua est virt'. tu nanqz potes ꝯ mortē τ infernū genus humanū liberare. Itē resurrectionē. ipi' Iesu nazraeni angeli testati sunt: τ fz Aug. de ɔsensu euāgelistarū tres tm̄ fuerunt vnus de quo Mat. τ Mar. vl. Et duo de qbus Luce vl. τ Iohānis. xx. dicit n. Mat. Qd vespere sabbati: q. s. vespa lucessit in pma sabbati. i. incipit lucescē in pncipio diei sequētis. s. sabbatum vel a sabbato venit Maria cū alijs vt vngerent iesuz Angelus aūt dñi descendit d celo cuius vtute factus est ille terremotus: q2 corporalia obediunt angelis ad nutū qm̄tum ad motū localē τ accedēs lapidē reuoluit lapidē vt oñderetur resurrectionē cōpletam. Erat aūt aspect' eius sicut fulgur ad incutiendū terrorē custodibus vestimēta aūt ei' sicut nix: ad dandū ɔsolationē mulierib'. Vñ per hoc subdit: pre timore aūt ei' exterriti sunt custodes τ facti sunt velut mortui. Rñdens aūt āgelus dixit mulierib'. Nolite timere vos Scio. n. q Iesum q̄ritis qui crucifixus est. Hoc dicit ad differentiam alioꝝ. Multi. n. vocabātur hoc nomine Iesu. Queritis in sepulchro sicut mortuū. Nō est hic. Surrexit sicut dixit: h dicit vt reduceret ad memoriā vba xpi dictā ante passionē suā vt sic magis crederent resurrectionē eius factam. venite τ videte locū vbi posit' erat dñs. Ecce q vocat eū dñs anthonomatice. Iste ergo pmus angel' fm Aug. appuit extra monumentū itra tñ clausurā q̄ erat circa ipz monumētū sedēs sup lapidē reuolutū. Iste ergo dixit mulieribus: Euntes dicite discipulis q2 surrexit fm Mar. addidit τ petro specialiter nominat eum q2 aliter nō fuisset ausus ad pñtiam venire: ob quē negauerat: duo alij angeli apparuerūt in spē viroꝝ in veste fulgenti: vnde dī Luce. xxiiij. Ecce duo viri τ isti appuerunt itra monumentū: vnus ad caput τ ali' ad pedes vbi fuerat corpus Iesu: vt dī Io. xx. Ipa. n. Maria magda

lene dñ fleret p absentiaȝ corporis xpi iclinauit se ꝛ ꝓspexit in monumento: q2 ƀȝ Greg. pp viȝ amoris nõ sufficiebat sibi semel respexisse: ꝓpterea licet vidisset abesse corp⁹ xpi adhuc volebat videre si aliqđ eius vestigium posset pcipere: ꝛ vidit duos angelos: ex feruore autē deuotionis illá visioné meruit in albis sedentes. Ad designádũ gaudiũ dñice resurrectionis: apparitiões. n. angeloꝝ fiunt ad instructõné hominũ. Et solent apparere p illũ modũ qui cõpetit rei de qua đbent instruere. Cádor aũt vestis: splendoré denuntiat solénitatis ꝛ ideo in albis vestib⁹ appuerũt ad denotandũ gaudiũ resurrectionis vnus ad caput ꝛ vnus ad pedes: tũ pp reuerentiá loci consecrati ex tactu corporis dñi: tũ ad solénius declarandũ resurrectioné ei⁹. Solemnius aũt denunciatur p duos ꝙȝ p vnum. Dicũt ergo ei illi: mulier qd ploras. q. d. Nõ hẽs cám flendi: sed magis gaudendi Luc. auté dicit. Qui dixerunt. Qué ǭritis viuenté cũ mortuis? Nõ ẽ hic sed surrexit. Ecce ꝙ ꝓ angelo eius resurrectio enũciata est. Jté Actu. i. hr. Cũ vidétib⁹ apostolis xp̄m eunté in celum: admiráteo đ ascẽsione tá gloriosa. Ecce duo viri. i. angeli in specie virorũ dicẽtes viri galilei qd statis aspiciẽtes in celũ. q. d. Nõ expectetis ꝙ Jesus habitet ampli⁹ corporaliter vobiscuȝ sicut Anna fecit. Uidebitis tamen eum in fine mũdi veniẽté ad iudicium. Jtẽ sequr. Sic veniet queadmodũ vidistis eum euntẽ in celum. i. Sicut ascẽdit in forma gloriosa humanitatis: sic veniet ad iudiciuȝ: ꝛ sic patet de angelis bonis Angeli mali. i. demones ẽt confitentur Jesum nazarenũ eẽ verum deũ. Habet. n. Mat. viij. Mar. v. ꝛ Luce. viij. Cũ occurrerẽt xp̄o duo hoies hñtes demonia: ꝛ licet Mar. dicat ꝙ erat vnus: tamẽ nõ ꝯdicit Mattheo ꝛ Luc. q2 vnitas includit in vinario. Sed facit mẽtioné de vno: q2 erat famosior ꝛ saeuior altero: in quo erat legio demonũ: vt dicit Aug. de ꝯsensu euãgelistarũ: ꝛ Criso. in omelia. Erat autẽ legio. 6666. ꝛ vt dicit mar. domiciliũ hẽbat in monumẽtis: i talibus. n. loci hitant demoniaci aliqñ vt p hoc demones ingerát terroré hoibus de aiabus defunctoꝝ vt dicit Nico. de ly. Erant aũt monuméta gentiliũ dapnatorũ: super quoꝝ animas iá hẽbant ptátem ꝛ ideo hitabant: vbi eoꝝ corpa erát sepulta tanꝙȝ habitaturi ptáté sup ea post finale iudiciũ: addit Mar. ꝙ nec cathenis iam qſꝙȝ eũ ligare poterat: qñ sepe cõpedibus ꝛ cathenis vinctus dirupisset cathenas ꝛ cõpedes cõminuisset. ꝛ nemo poterat eũ domare: ꝛ semper die ac nocte in monumẽtis ꝛ mõtibus erat clamans ꝛ cõcidens se lapidibus. Mat. dicit ꝙ nemo poterat transire per viam illam in qua erát monuméta. Lucas addit ꝙ vestimento nõ induebat. Amẽtes. n. ꝛ đmoniaci: vt dicit Ni. de ly. multa pñt sustinere ꝛ pati: que nõ possent pa

ti: nec alias sustinere sicut patet de Nabuchodonosor Daniel.iiij.q per annos.vij.habitauit cu feris: fenu quasi bos comedens. Isti er go demoniaci cum essent ante Jesum nazarenum clamauerunt: qd nobis et tibi Jesu fili dei altissimi venisti huc ante tps torquere nos. Ubi Beda que impietas e indeo rum xpm dicere in pncipe demoniorum eiecisse demonia que ipa demonia fatentur sec.i hre comune vt dicit Nico.de ly. et Hye. et aug. in li.questionu veteris et noui test. qd ista dmonia magis per coiectu ram qz p certitudine putabat. Jesum filiu dei. Assignant aut rones qz ille demo qui teptauit eum in d serto erat acutioris igenij et tn no potuit scire p certitudine vtru xps eet ille q ad salute mudi pmissus erat et ml tomin9 poterant isti scire h p certitudine cu oif sciectia discipulorum fm Hye.referenda sit magistro qd ergo nobis et tibi.i. fz re migium nihil comune est nre malicie et tue gratie: qz fm apostolum Nulla societas lucis e ad tenebras nec puenientia xpi ad belial: dicut venisti torqre nos: qz vt dicit Cri. Magnu tormetu est dmoni a lesione hois cessare: et tato amitit gra ui9 qto possidet diuti9 vel fz hye.p sentia saluatoris tormeta sunt demonum: dicunt etia ante tempus vbi fm Nicolaus de lyra. Quod vsqz ad iuditium est tepus meriti et demeriti hominu: et ideo sicut vsqz ad illud tps angeli sancti hitat inter nos ad nram defensione: ita angeli mali ad nram temptatione et impugnationez vt gloriosior sit electorum victoria in demoni teptationis superatione. Licet et secum portent igne suum tn reputat se torqri et affligi qn eiciunt ab hominibus vt eis noceant pp odiuz qd habent erga nos: dixit ergo iesus illi. Exi spiritus immunde ab homine. Precabatur aute euz spiritus dnicos. Mitte nos in porcos vt in eos introeamus: qz.n. vt dicit Nico.de ly. No poterant hominibus nocere in psona appetebat salte nocere eis in substatia et pcessit Jesus. Et statim exeuntes itroierunt in porcos et magno impetu grex pcipitatus est in mari ad duo millia et suffocati sunt. Sed querit h quare pmisit eos itrare i porcos et pcipitare eos. Dicedum q forte hoies illius terre peccauerat: et io meruerunt istud damnum sibi fieri: vel aliter xps fecit aliq ad significadum qdda aliud: sicut Mar. xj. Maledixit ficui no hnti fructu sed folia tm: et nulla tame ratio fuit ex pte arboris: vt ibide di n erat tps ficoz. et ratio maledictionis fuit ad signandum qd fructum boni operis querebat xps in synagoga iudeoz et tame no inuenit in ei ni si folia tm.i. apparentiam bonoz opum. Sic xps pmisit demones intrare in porcos ad designanduz q demones hitabant in hoib9 immundis. Sicut porcus est aial immundus h Nico.de ly. et Remigius dicit. Patet.n. q demones sine resistentia obedierunt xpo et in

exeundo ab illis obsessis et nisi habuissent licentiam ab eo nō potuissent intrare in gregē porcorum: sz certe nō solū ab eo: sed ēt ab his q credunt in eum eiciuntur dēmonia nomine suo inuocato. vt pz Mat. vij. et Mar. vj. Et nō solum tunc scilicet in primitiua ecclesia: sed ēt psenti tpe: vt ppriis oculis vidimus. Nō nullos xpianos et religiosos bonos ad inuocationē nominis Jesu xpi demonia expulsa essernec solum a xpianis: sed ēt ab infidelibus demones expulsi sunt ad inuocationē dñi nostri Jesu xpi. vnde Actu. xix. dr qp cuiusdā sceue pncipis sacerdotum filij. vij. qui dicebantur exorcistorum et inuocabāt sup eos qui habebant sps malos nomē dñi Jesu dicentes. Adiuro vos p Jesum quē Paulus predicat. Quib' sps neqz rñdit iesuz noui et Paulum scio. i. vtutem eorū cognosco. Uos autem quis estis? quasi dicat. Ad vos non ptinent vtutes eoz inuocare cu sitis increduli: et ideo qr tales indigne assumebant nomē xpi. Data est ptās super eos demoni vt ibidē hētur Patet ēt de iudeo de quo Greg. in dialogo: qui cum in ecclesia eēt plena demónibus licet vas eēt vacuuz tamē fuit securus ab eorum lesione signans se signo crucis: et sic de testimonio angelico bonoz et malorum spirituuz. Benedict' deus amen.

¶ Feria tertia in albis iterum pbatur qp Jesus filius naturalis vginis gloriose est verus deus: et hoc per iiium genus testium. Smo. lxxix.

D Eus erat cum illo iterz vbi supra. Habuim' in pcedentib' qualiter hec veritas qp Jesus nazarenus verus deus: pbata est p testes diuos et angelicos: restat modo qd videamus. iij. genus testiuz s. hominum qui tandē veritatē cōfitenf et testificanf vbi nota qd hominum: quidā fuerunt ante xpi incarnationē: quidā vero sui contēporanei. i. erāt eo tpe quo et ipse habitabat in terris. Quidā autē post qz ascendit in celum: vt nos sum'. Et ab isto triplici genere hominū phibetur testimoniū qp iesus nazarenus est verus deus.

¶ Primū ergo genus hominuz dicentium iesum nazarenum eē verum deo dico qp est eorū qui anqz ipse incarnaref fuerunt. Istoz aūt qdam fuerunt iudei siue hebrei q erāt de populo dei peculiarij qdaz vo de pplo gentili et pagano: et ab vtroqz populo phibitū est testimoniū qp iesus nazaren' ē ver' deus.

¶ Primo a iudeis, s. dauid. Isaia Hyeremia Michea: qui pphetizant qp messias quē p salute humani generis deus pater in mundum decreuerat mittere debebat eē nō solum homo sed deus et homo. Cum igitur iste messias fuerit Jesus nazarenus qm omnes oditiones que debebant esse in messia fz scripturā fuerunt in iesu nazareno et nō in aliquo alio: sequif qp ipse sit deus fm testimoniū pdictoruz Qd autez pphete pphetauerint

messiam futurum esse deum patebit suo loco: vbi ꝓbabit iste articulus quē etiam bene ꝓbat Nic. de ly. in qōnibus ꝯ iudeos. Que aūt sint ille conditiones que debet hr̄e messias: ⁊ q̄liter xp̄s eas hūit patebit suo loco. Hic autē sufficit hr̄e hanc cōclusionē: ꝙ oēs ꝓphete q fuerunt ante incarnationē xp̄i confitentur iesum nazarenum eē deuz q: ipse est messias verus qui ē de⁹. ⁊ hoc vnū⁹ Propter h̄ dicebat petrus Actu. x. Huic oēs ꝓphete. s. antiqui diuinitus īspirati testimonium perhibent. s. remissionē peccatoꝝ accipe p nomen eius: oēs q credunt in eum.

¶ Secundo dico ꝙ ēt a paganis seu gentilibus qui fuerunt ante incarnationē xp̄i p̄dicta ē h̄ vitas ꝙ ipe Jesus nazarenus est ver⁹ de⁹: i cronicis. n. martinianis scribit̄ h̄ mirabile: qd̄ tpe ꝯstantini. vj. filij Leonis. iiij. cui⁹ mater Hyrenea vocabatur p̄mo anno sui imperij in cōstātinopoli quedā lamina aurea in quodā sepulchro cum quodam defuncto ibidē iacente inuenta est cū hac scriptura xp̄us nasceť ex virgine ⁊ credo in eum: sub constantino ⁊ hyrenea imperantib⁹: o sol iterum me videbitis. Idē recitat Tho. fa še. art. vij. addens qd̄ multis gentilium facta fuit reuelatio de xp̄o: idē recitat magr̄ Bartholomeus de pisis in li. confor. ⁊ dicit: ꝙ credit̄ fuisse corpus platonis: Nec mirum q: Augu. in li. vij. ꝯfessionum dicit se idem in libris platonicorum legisse nō hijs vbis: sed hoc idem oīno multis ⁊ multiplicibus rationibus p̄suaderi videť: ꝙ in p̄ncipio erat vbū: ⁊ verbum erat apud deuz: ⁊ de⁹ erat vbum. ⁊ huiusmodi que. l. sequuntur pōt ergo pie credi ꝙ sicut reuelate sunt ille veritates ipi Platoni ptinentes ad diuinitatē: ⁊ veritas incarnationis sibi reuellata fuit: vn̄ ⁊ ꝓpter h̄ forte fecit fieri illā laminam aureā: ⁊ iuxta se mortuuz apponi: vt qd̄ nō docuit viuus saltez doceret mortuus. Aliud mirabile legitur in cronicis martinianis ꝙ tpe regis ferdinādi regis castelle: ⁊ tpe federici secundi ⁊ Grego. pa pa. ix. etiā annos dn̄i. 1239. Et in cronica que dicitur pomerium: in tolleto ciuitate hispanie qdam iudeus cōminuēdo vnā rupē ꝓ vinea amplianda in medio lapidis īuenit concauitatē vnam: nullam penitus diuisionē hn̄tem nec scisuram in qua concauitate reperit librum vnum quasi folia lignea habentē qui liber tribus linguis scriptus erat. s. hebraica greca ⁊ latina ⁊ tm̄ de littera greca hēbat vnum psalterium. Loquebať ille liber d̄ triplici mundo incipiēte ab Adaz vsq; ad antixp̄m ꝓprietatē cuiusli bet mundi exp̄mendo: p̄ncipium iij. mundi ponēs in xp̄o dicit. In iij. mundo fili⁹ dei viui nasceť de v. Ma. ⁊ pro salute hoīuz patieť Et erat ibi scriptū ꝙ tempore dicti regis dict⁹ liber reperiri deberet. Unde ⁊ p hoc ille iude⁹ ꝯuersus est ad fidem cū tota domo sua: h̄ ille. Itē in ciuitate messana, vrbe qdez

nobilissima est quoddā magnum monasteriū q̄ appellat̄ sci saluatoris in lingua farri.i.i cauda farraonis ordinis sci basilij: ⁊ h3 q̄ddā vocabulariū p̄stantissimū in ligua greca: sicut ⁊ ceteri libri eiusdē monasterij: Nā ibi celebrat̄ officiū in greco: vocat̄ aūt dcm̄ vocabularium suida: vbi ponunt̄ gesta virorum illustriū. In vita dt Ce ar] octauiani in clemēto legit̄ q̄ cesar cū sacrificasset interrogauit pithyam sacerdotissam ⁊ vatē. Quis p⁹ me regnabit? Et respōdit ebreus dijs imortalib⁹ iperās: ⁊ iubet me hāc domū deserrere. ⁊ ue⁊ cātatricem fieri. Ergo abisilēs ab altaribus nr̄is. Et eriēs august⁹ ꝯstituit in capitolio altare: sup quē latinis lr̄is iscripsit. Hoc ē altare p̄mogeniti dei. Thimotheus historiographus refert se in antiq̄s romanoꝝ historijs iuenisse q̄si simile. Dicit eni q̄ octauian⁹. xxxv. āno imperi sui capitoliū ascēdit. ⁊ quis post se rē publicam gubernaret solertē a dijs reqsiuit: ⁊ audiuit vocē dicētem sibi. Puer ethereus ex deo viuēte sine p̄re genit⁹ nō multū post ex itemerata v̄gine sine macula nascetur. Q̄z v̄o anno. xlij. sui iperij nat⁹ ē xp̄s: vt dicit Ni. de li. super illud Luc. ij. Exit edictū ⁊c. Hoc audito ibi arā edificauit cū hūc titulū iscripsit. Hec ē ara filij dei viuētis. Eandē v̄itatē fatent̄ sibille: ⁊ incipiam⁹ ab Erithea babilonica q̄ p̄p̄rio noie albumea dicebat̄: Et fuit tēpore obsidionis troie: vt scribit Eusebi⁹ in. iij. lib. de serie tēporū: seu de tēporib⁹ vbi facit mētionē de alijs sibillis ⁊ ponit fuisse tm̄ decē: sicut ⁊ Hie. j. lib. ꝯ Iouinianum. De quib⁹ ēt faciūt mētionē lactātius p̄mo li. insti. aduerſus gentes. Et aug. xviij. de ciuitate dei. c. xxxij. Et Isidor⁹ li. vij. Et Ni. c. vj. ⁊ dicit iō ea cure atq3 dici q̄z in eadē insula ei⁹ inuēta sunt carmina. Hui⁹ eni3 sibille dcā doctipater peritissim⁹ grecoꝝ p̄cib⁹ deuictus de caldeo trāstulit in grecum: ac tādē3 de erario manuelis imperatoris admiratus eugenij regis sicilie vir doctissim⁹ ex libro basileōs graphi. i. imperialis scriptura d: e greco hec fragmēta trāstulit in latinū3. Ubi ip̄a rogata a grecis regibus q̄ exitum belli troiani idicaret eis in p̄ncipio eos redarguit. De delphos siquidē pellidem calcāq3 trāsmitiitis: fictilem deum exgritis. Nūqd ex ip̄o inef fabilis ꝯsciētia cognoscitur? Nūc v̄o sollicitatis ocium puellare: vt extra morem summa propulsetur dimēsio. Nos autē contemplatione in altissimis habita: respōdemus: ⁊. s. In vltia inqt etate hūiliabitur deus ⁊ hūiliabitur, ples diuina. Iungetur hūanitati diuinitas. Iacebit in feno agn⁹: ⁊ puellari officio educabit̄ de⁹ ⁊ hō. Signa precedēt apō apellas: mulier vetustissima p̄scium cōcipiet: i. Ioānez baptistam. Boetē. i. stellā orbis mirabitur. i. mirabiliter apparebit in orbe. Ducatū p̄stabit regib⁹. i. magos antecedet: hic. s. agnus habēs xxiij. pedes, s. annos: ⁊ sex pollices

idest menses. Eliget sibi ex piscato
ribus ⁊ deiect] numerꝫ duo dena-
rium vnūqꝫ diabolū. i. Judam.
Nō in gladio bello de eneadum vr
bem: idest romā regesqꝫ subiciet: sꝫ
in amo piscatoris: scꝫ in ꝑdicatiōe
petri ⁊ pauli in deiectiōe ⁊ paupie
supabit diuitias ⁊ supbiā cōculca
bit. Morte ꝓpria mortuos suscita
bit ⁊ cū mactabit viuet ⁊ cōsuma-
buntur oia. ⁊ fiet regeneratio. Altio
bonos ⁊ malos iudicabit. huic q̄r
to aialia allata surgēt in testimoni
um. Nomē agni paulꝰ tuba ꝯtinet
ferētem iusticiā legēqꝫ in repreh̄ē
sibilem: h̄ illa. Augu. ēt ponit vbi
s. de hac eadē sibilla q̄dam versus
de finali iudicio: quorꝫ lr̄e in capi-
tibus carminū faciūt. Jesus chri-
stus filiꝰ dei saluator. s. iūgēs lr̄is.
¶ Sibilla q̄ ēt fuit tpe Ezechie ⁊
nume Pōpilij scd̄i regis. Ro. lo
quēs de. ix. generatōibus dicit. In
diebus illis exurget mulier ex stir
pe iudeorꝫ nomie Maria ⁊ hēbit
spōsum noie Joseph: ⁊ ꝓcreabit
sine cōmixtione viri de spū sancto
dei filius nomine Jesus: ⁊ ipa erit
v̄go ante partū: ⁊ post partū. Qui
v̄o ex ea nascet erit verus deꝰ ⁊ ve-
rus hō. sicut ꝓph̄e predicauerunt
h̄ illa. Omnes alie sibille deitatē
⁊ humanitatē iesu nazareni confes
se sūt: vt pꝫ i tra. d̄ icarnatōe. In hi
storiis scolasticis etiā legit: q̄d hie
re. ꝓph̄a in egyptū descēdēs post
mortem godolie: regibus egipti
signū dedit: q̄ eorꝫ idola corruerēt
cū v̄go filium pareret. Qua pp sa
cerdotes idolorꝫ imaginē v̄gīs puē
rū baiulātis secreto loco tēpli statu
erūt: ⁊ eā ibi adorabāt. A ptolo-
meo rege postea iterrogati quid
h̄ sibi vellet: dixerūt p̄ne traditio
nis hoc eē misteriū: q̄d a sancto ꝓ
pheta maiores eorꝫ acceperāt: ⁊ sic
in regē vēturum credebāt: hec ille
Et hec de testimonio humano ꝓ-
cedēte christi incarnationē.
¶ Secūdū testimoniū ē hominū
qui fuerūt eo tēpore quo dn̄s no-
ster iesus christꝰ erat in terris sua
humana ꝑsentia. Primo icipia-
mus a zacharia p̄re Jo. baptiste.
Habetur eni de hoc Luc. j. q̄ fe-
cit illud cāticum. Benedictus do
minus deꝰ israel ⁊c. In quo ponit
multa ꝑtinētia ad redēptorē: vn̄
dicit. Benedictꝰ dn̄s deꝰ israel: q̄r
visitauit. i. visitabit. Loquitur aūt
de futuro p modū ꝑteriti pp certi-
tudinem ꝓphetie: vt. d. Nic. de ly.
Hec eni visitatio scā fuit in xp̄i na
tiuitate: q̄ erat adhuc futura: ⁊ i eiꝰ
cōuersatiōe: qua visitauit nos sicut
medicus ifirmū. Et fecit redēptio
nem. s. in sua benedicta passiōe. per
quā redēpti sumus ⁊ erexit cornu
salutis nobis in v̄tute cōsequendi
vitam eternā: ⁊ hoc fecit in sua re
surrectione: q̄r surrexit ad vitā im-
mortalem educēs p̄res sanctos de
limbo ifermi detēptos ibidē: ⁊ in
sua ascēsione qua ipos ad celestia
itroduxit. Ipa ēt mr̄ Jo. baptiste
Helisabet ēt cōfitetur eiꝰ filiū v̄gi
nis Mar. eē deū. Nam vt hētur
Luc. j. Qn̄ eam salutauit. Mar.
v̄go gloriosissima repleta spū san-
cto exultauit voce magna. Bene-

dicta tu iter mulieres: et bndictus fructus vētris tui. Et vn̄ hoc mihi vt veniat ₇c. Ipsa eni helisabeth vt dicit Ni. de ly. per spm̄ sanctum cognouit q̄ illa exultatio sui infantis in vtero suo fuit pp p̄sentiā dei i vtero v̄ginali. Jō.d. mr̄ dn̄i mei veniat ad me. Joā. baptista filius ipsorum: vt habetur Joā. j. et testimonium phibuit: q: hic. s. iesus nazarenus ē filius dei: Et p̄mo qdē vt dcm̄ est: q: exultauit ifans i vtero mr̄is sue gaudēs ad p̄ntiā dn̄i. Et hoc fuit: q: lz nōdum nat⁹: cognouit p spm̄. s. deum in vtero v̄ginis p̄sentez: ₇ ꝯsequenter fuit accelleratus vsus rōnis: vt dic̄ expositor grecus: lz aug. dicat q̄ potuit illa esse motio ₇ exultatio pueri adeo ad declarationē sanctitati vir ginis ₇ plis in ea existentis: absq3 hoc q̄ puer cognosceret p̄ntiam saluatoris. V. etiā dz Jo. p̄mo perhibet testimonium de ipso ₇ clamat dicēs. Hic erat quē dixi. Qui post me venit an̄ me factus est: qui p̄or me erat. Dicit Ni. de ly. q̄ notāter euāgelista Jo. ponit hoc verbum phibet: ad ostēdendū q̄ Jo. testimoniū fuit continuatū: q: non solum sed pluries testificatus est christo. Ideo dicit peribet ad denotandum continuationē huius testimonij. Dicit ēt clamauit. quia ioānes nō loquebat̄ de christo in occulto: sicut faciūt illi qui habēt doctrinam suspectam: sed in palaz coram populo: ideo certū est ₇ verum hoc testimoniū quod perhibuit in absentia ₇ presentia christ

De testimonio in absentia perhibito patet quando miserunt ad eum iudei: vt iterrogarent eum: tu q eo Jo. j. Ubi aduertendum s̄m Nic. de ly. q̄ tēpore predicationis ioā. erat famosa opinio: ₇ maxime in hierusalem: vbi vigebat studium legis ₇ pphetarum q̄ tēpus aduentus messie esset de primo. Primo q: videbant ab eis ablatū eē regnū ₇ hoc fuerat eis datum pro signo aduentus messie. Gen̄. xlix. Non auferretur ₇c. secūdo q: videbant completas hebdomodas dictas a Daniele de aduētu sancti scōrum que complete fuerūt in natiuitate christi: vt declarat Nic. de ly. Dani. ix. Uel s̄m alios. xviij. anno tyberij cesaris in passione: christi: viderunt eas cito complendas: propter quod messiam de primo expectabant. Et altera parte videbant ioānis baptiste mirabilē natiuitatem ₇ eius excellentē sanctitatē: et ideo fuerunt moti ad oppinandum ipsum esse christum. Propter q̄ miserunt solemnes nūcios ad eum volentes super hoc scire veritatem Et lz Cri. dicat q̄ venerunt maliciose. Tamē origenes dicit q̄ simplici animo venerunt ad querēdū veritatem. Et hoc videtur verius s̄m Nic. de ly. quia in modo querendi exhibuerunt ei maximam reuerentiam. Primo ex personis mittentium ad ipsum nuncios: q: iudei. i. illi de tribu iuda qui erāt nobiliores in populo.

¶ Secūdo ex loco missionis: q: ab hierusalem que erat ciuitas sa

cerdotalis et regia. q: studium legis et pphetarum vigebat ibi. Similiter ipsa erat caput regis.

¶ Tertio ex parte nunciorum: q: sacerdotes et leuitas: qui erant solemnes persone: et marie: q: illi sacerdotes et leuite q missi fuerunt de secta phariseorum: vt habet eodem capitulo: et isti erant magis famosi et religiosi in toto populo illo.

¶ Quarto ex modo iterrogandi: dicitur eni vt iterrogarent eum tu quis es: qsi velent acquiescere dictis ei9. ioa. confessus est: et no negauit. s. veritatem vsurpando. s. diuinum officium. Hoc esset negare ipsum christum qui est ipsa veritas: et confessus est: q: non sum ego christus. Et in hoc respodit intentioni eorum. Ad hoc eni querebat tu qs es: vt responderet eis si esset christus vel no. Et q: sicut aduentus christi fuerat pmissus iudeis: ita etia et aduentus Helie: vt habetur Malach. vlt. Ecce ego mittam vobis Heliam pphetam etc. ideo audientes q: no esset christus: iterrogauerunt si ipse esset Helias: et dixit non sum: et quia tunc erat famosa opinio iter aliquos iudeos: q ante christum veniret. Unus magnus ppheta vt. d. Nico. de ly. io iterrogauerunt ppheta es tu: et respondit no. Negauit se pphetā absolute: nec pphetam missum ante xpm: quia negasset veritatem: sed negauit se esse illu pphetam de quo loqtur scriptura preallegata. Dixerunt ergo qs es vt responsum demus hijs q miserunt nos. Audientes aut q respoderat negatiue no luerunt aliquid affirmatiue reportare: ideo dicut. Quid dicis de te ipso. Tunc ioanes se esse precursorem christi: dixit. Ego vox clamantis in deserto dirigite. v. dni: sicut d. isa. ppheta. i. Ego su ille de quo isa. xl. di: q9 debet clamare in deserto iudee: vt homines prepararent se ad aduentum christi in mundo. Et bene designatur. Jo. in voce: q: erat annuciator: vbi dni. i. christi. Vox eni humane est vbi metalis expressiua. Dicti autem nucij audientes q9 no erat aliqs istorum triu predictorum: quos expectabant tā quam personas solennes: quesierunt ab eo: quare baptizabat inducendo nouum ritum. Isti enim vt dictum est erant de phariseis: et vt. d. Nic. de ly. dicti sunt a phares: quod est diuisio: quia i habitu gestu: et visu erant quodāmodo ab alijs distincti: in signu maioris religionis, pter quod ostendebant se magis zelare per ritu legis. Jo dixerut ei. Quid ergo baptizas si tu non es christus: heliam neq ppheta? Respondit Joan Ego baptizo in aqua. s. tantum lauādo corp9 ad significandu illum q suo baptismo sanabas aias. Deinde subdit. Medius aute vestrum stetit. i. coiter viuens iter homines: q: christ9 iter homines conunem vitam duxit: vt patet ex decursu euangelij: quem vos nescitis. s. quantum ad deitatem. In responsione testametum phibet de christo dicens. Nō sicut precurrebat predicationem

christi sua predicatio. Ita baptis-ma suū precedebat baptisma christi. Sicut ꝛ antiq ꝓphe aliquando denūciabant futura non solum verbis sed etiam factis: quod patet de hieremia: qui posuit in collo suo cathenas: vt vbo ꝛ facto ꝓnūciarunt captiuitatem futurā regis: vt hētur. Hieremie. xxix. addit ioan. cuius nō sum dignus vt soluā corrigiā calcimēti. Dic̄ Ni. de li. cū xp̄us calciamēta nō portauerit ꝙ pꝫ ex h̄ ꝙ Luc. x. portare calciamēta apostolis inhibuit: ipse act. fecit ꝛ docuit act. i. Jō talis locutio est metaphora quasi velit dicere: Jo. se nō esse dignū exhibere xp̄o. ēt minimū obsequiū. hoc exprimēs h̄ꝫ cōēꝫ modū loquēdi cū aliqs suā paruitatem ꝛ alterius excellentiā vult exprimere solet communiter dicere nō sum dignus tāgere sotulares eius vel aliqd huiusmodi. Nec mirū si h̄ Jo. dicit q: hō quātūcūqꝫ magnꝰ deo cōparat̄ nihil ē nisi puluis ꝛ cinis: per hoc nisum oñdit ēt Jo. ipsis fariseis ꝙ offm̄ alienū nō vsurpabat sed suū: q: ꝓcursor erat exercebat. Mat. xx. dr̄ ꝙ Jo. dixit qui post me venturus est. s. xp̄s fortior me est: q: habet v̄tutē diuinitatis ipse baptizabit̄ vos i spū sancto. s. grā spūs sancti cōferendo: ꝙ nō pōt facere nisi deus. Addit̄ aūt ꝛ igni q: super baptizato de nouo in primitiua ecclesia frequēter apparebat spūssanctus aliquo signo visibili sicut semꝑ apparuit apostolis in linguis igneis hec. Nico. de ly.

pñte ēt xp̄o ꝓhibuit de eo testimoniū Jo. Quia vt dicit̄ Jo. i. Altera die vidit Jo iesum veniētē ad se ꝛ ait: Ecce agnus dei ecce q tollit peccata mūdi. Ubi dicit Ni. de ly. ꝙ hoc nō est intelligēdū de aduētu xp̄i ad baptismum sed post. Quod pꝫ ex h̄ q: sequitur. ī. eo. ca. ꝙ Jo. ante iā viderat spm̄ descendentē sup eū ꝙ factū fuit in baptismo. Et iō pꝫ ꝙ xp̄s venit ad Joānē pluries vt testimoniū Joānis pluries latū eēt efficatius. In baptismate: ergo ꝓhibuit testimonium de xp̄o ipse ioānis di. vt hētur Mat. iij. Ego a te debeo baptizari. q. d. tuum baptismū est veritas meū autē est vmbra. Tuū remittit peccata nō meū q: tu deus ego purus hō. Et vt di Joan. i. q: vidi spm̄ descēdentem quasi colūba de celo. ꝛ manētē sup eū. Quā colūbā vt recitat Cris. qdaꝫ dicunt ꝙ nō solū vidit Joānes sed ꝛ alij q deuotius d̄spositi erāt. Addit Joanes hic est qui baptizat in spū sancto. Et ego testimoniū ꝓhibui: q: hic est filꝰ dei. Post baptismum ēt Joānes pluries vt dictum ē ꝓhibuit testimoniū de xp̄o. Naꝫ vt dr̄ Jo. i. Altera die. s. distincta ab illa de qua supra dictum ē stabat Jo. ꝛ ex discipulis eius duo. ꝛ respiciēs ambulātē iesum dixit. Ecce agnus dei ambulantē prope locū vbi stabat Joānes. q: xp̄s postꝗ baptizatus est a Joāne ad tempus moratus est prope locū illum Et factus ioāni familiaris vt sic Jo. frequēter diceret testimonium

de xpo. In sui psentia et sic ab aliis cognosceret. Ad hoc.n.totu officiu et pdicatio Ioanis ordinabat. Hi aut duo discipuli qui stabant cum Ioane quu vidit iesum ambulante erat andreas cuius nome exprimi tur io.pmo. Nomen aute alterius disci puli tacetur.q2 modus est scriben tiu tacere ppias laudes vel salte loqui de se sic de alio:q2 pbabilit credit q ipsemet Ioannes fuerit cu andrea. et ambo erat discipuli Ioanis baptiste. Qui audietes io anne baptista dicete ecce agnus dei et xpz loquete sequuti sut eu vt dr ibide h Nic.de li. Habet et Io. iij. Aliud testimoniu de xpo a ioa ne baptista na cu ei dicerent disci puli sui. Rabbi qui erat tecu tras iordane.s.quasi discipulus cu ma gistro cui testimoniu phibuisti.c. diceret per te est in auctoritate. Ec ce hic baptizat et oes currut ad eu q.d.o te no curat. Et rndit ioanes no pot ho accipere quicq nisi fue rit ei datuz de celo.q2 ois potestas a deo est: Et io dispositione ordina tionis diuine distiguunt offitia Io annes aut no accepit auctoritatez a deo nisi ad denuciadum xpm: et ad pparandos hoies ad suum ad uentu. ideo subdit ipsi vos mihi te stimonium perhibetis.i. perhibere debetis q dixerim non sum ego xpus sed qm missus sum ante illu Et infra illu oz crescere.s.in clari tate et auctoritate.apud hoies me aut minui. Sicut lucifer minuit: in claritate quatu ad apparetiam oriete sole, Et sicut auctoritas pre conis adueniente iudice. Subdi tur ro. qui de sursuz venit sup om nes est q2.s.deus est et ifra patri dr ligit filiuz, et oia dedit in manu ei q2 inquatu deus hz eade potentia cu patre suo eade sciam et eentiaz Qui credit in filium habet vitam eterna q2 habet gratia: que virtua liter cotinet beatitudine sicut seme arboris ipsam arbore. Qui autez incredulus est filio no videbit vi ta:sed ira dei manet sup illu. Cre damus igit O christiani mei hanc veritatez si salui ee. Cupimus. Ame.

¶ Feria tertia i albis siue post pa sca post prandium: probatur p te stimoniu hoium qui fuerunt tepo re christi q iesus nazarenus sit ve rus deus. Sermo.lxxx.

Deus erat cu illo vbi su pra. Quod dns noster iesus xps sit verus deus itez probat p testimo niu hoiuz qui eo tpe fuerit. Quo et ipse habitabat in terris. Et pmo iudeoru deinde getilium.

¶ Primo circa iudeos vltra pdi ctos.s.ioane baptista et parentes suos. Occurrit mihi simeon ille se nex sanctus de quo luc.ij.dr q erat iustus.s.quo ad pximu recte se ha bedo et timoratus quo ad deum. Expectas cosolatione israel. et spus sanctus erat cu eo:q2 no solum ha buit gratia iustificante pro vt ha bet cominiter a iustis. sed et qua tu ad illuminatioes et cosolatioes diuinas ideo subdit et responsuz ac cepat a spu sancto. In suis deuo tis orationibus. Tunc.n.erat opi

nio cōmunis apud intelligētes: q̄ iminebat tēpus xp̄i ƀm signa a patriarchi data ⁊ ideo simeō de hoc feruētius deū orabat. Et in oratione responsum acceperat: q̄ xp̄um natū videret anq̄z finiret vitā presentē. et venit in spū in tēplum. i. p revelationē spiritussancti: vt videret xp̄m sicut fuerat ei pmissum. ⁊ ⁊ cū inducerēt puerū iesum ad faciendū q̄ erant ordinata ƀm legez exo. xiij. ⁊ levi. xij. s. offerre par turturum aut duos pullos columbarū. Accepit eū in vulnas suas: cū maximo cordis gaudio q2 pverb. xiij. desiderium si cōpleaẜ delectat aīam. ⁊ bn̄dixit deum gratias agēdo p tāto bn̄ficio ⁊ dixit. Nic. di. d. f. t. i. pa. i. de cetero dimitteẜ me de hac vita trāsire in cordis gaudio vel quiete q2 v. i. o. m. s. t. letanter. n. volebat descendere ad limbū pfunū: ex quo sciebat salvatorē natum q̄ pa. ante. fa. o. po. i. corā oībus populis quib9 misterium redemptionis ⁊ in carnationis p̄dicatum est. Lu. ad re. gē. q2 errorū tenebris prius tenebātur. et gl. plebi israel. Magna est. n. gloria iudeis ad fidez xp̄i cōversis q̄ xp̄s ƀm carnē natus est de ipsis: hec Nic. de ly. Si verba huius senis bn̄ cōsiderātur p3 q̄ is cōfiteẜ ipsum iesum eē mundi salvatorē ⁊ messiā ⁊ consequenter deum.

¶ Annā ēt filia phanuel de tribu asser de qua luc. ij. diciẜ q̄ erat pphetissa ⁊ vidua octogenaria: que nō discedebat de templo ieiunijs ⁊ orationibus ac obsecrationibus serviēs deo die ac nocte. et. d. Nic. de ly. q̄ nō discedebat de tēplo intelligitur non q̄ ibi semp esset sed frequenter. sicut de hoīe frequentante ecclesiā diciẜ cū mō loquendi. talis est semper in ecclesia: hec igiẜ anna. ipsa hora qua xp̄us fuit p̄sentatus in tēplo supveniens nō acaū ƀm Nic. de ly. vel ex humana dispositione sed spūssancti revelatione sicut dictuz est de simeone cōfitebaẜ dn̄o. i. ƀm Greg. nazanzenum gratias agebat dn̄o videndo mundi salvatorē in israel ⁊ cōfitebaẜ de iesu: qm̄ ipse esset redēptor idemq̄z salvator ⁊ p̄seq̄nẜ de9.

¶ Sed volo me ad sanctos apostolos vt ideamus qd̄ dīt ⁊ primo ad andream. qui hāc p̄rogativam habuit. ƀm Nic. de ly. q̄ fuit iesuẜ xp̄s discipulus. q2 de duobus primo xp̄o adherētibus d̄ qbus Jo. primo ipse fuit p̄ncipalis ⁊ primus Qui audiens ioānē baptistā suū magistrum dicentem de xp̄o. ecce agnus dei secutus est iesuz vna cū ioanne euāgelista q ēt erat discipulus ioannis baptiste: vt supradictū est ⁊ h̄ ex desiderio audiēdi doctrinā ei9 teneẜt ergo ⁊ viderunt vbi maneret xp̄s sicut hospes ⁊ manserunt apud eum die illo audiētes verba vite ab eo hora autē erat q̄si decima. i. ppe vesperaz: ex quo p3 ardor eoꝝ ad audiendum xp̄m q2 cum hora vespertina soleāt hoīes reverti ad ppria domicilia: tn̄ omnibus dimissis māserunt cum xp̄o usq̄z i crastinū d̄siderio audiēdi ipsum. Audita autē xp̄i doctrina. sta

tim iuit ad q̄rendum fratrē suum petrum desiderās eum habere fratrem i religione fidei sicut ⁊ i propinquitate carnali: cōtra illos qui proprios amicos retrahunt ab ingressu religionis ⁊ dixit ei. Inuenimus messiam q interptatur xpus i. vnctus. q2 xps est rex ⁊ sacerdos i humana nā plenitudine gratie: sicut reges ⁊ sacerdotes in ve. te. vngebant corporali vnctione. ⁊ bene dixit inuenimus: q2 sufficiēter fuit istruct⁹ a xpo p testimonia legis ⁊ pphārum q ipse erat vere xps hāc eādē doctrinā pdicauit egee. pcōsuli patras puincie achaie quā ad fidem xpi conuertit.

¶ De philippo ēt habet ioan. i. q cum eis dixisset iesus sequere me eum sequutus est statim credens. et dicit Nic. de ly. non est mirum q2 vox xpi nō solū habebat vim mouendi corpus: sed ⁊ aiam. lz pbabiliter posset dici s3 eundē q philipus iam fuerat edoctus de xpo a petro ⁊ andrea. philipus ergo istructus a xpo iuenit nathanaele3 nō acauum sed diligenter q̄situm. Cui dixit. Inuenimus: quē scripsit moyses in lege: ⁊ pphe. i. messiam ⁊ ɔsequēter deū. Quod ⁊ postea pdicamus i syria. quā ad fidē xpi conuertit. Et tu gloriose princeps apostolo2 petre. quid dicis de iesu nazareno est ne verus de⁹? Audi mensionē suā cū interrogaret a xpo Mat. xvi. Uos āt quem me eē dicitis? Tu es ingt xps fili⁹ dei viui. Cōfitet eius humanitatē di. Tu es xps. i. vnctus ⁊ deitate3. qr filius dei. s. naturalis. ⁊ cōsequēter eiusdē nature cū deo. Et dicēs tu inuit vnitatē suppositi in natura diuina ⁊ humana. Hāc veritatē qs docuit te piscator sancte? Certe nō caro ⁊ sanguinis. i. hō mortalis: sed pater meus: ⁊ ɔsequēter tota trinitas. q2 idiuisa ab ex eande3 veritatē pdicamus rome ⁊ in pluribus alijs puincijs quas ad verā fidem xpi conuertit

¶ Martha ēt vt habet Jo. xi. credidi q2 tu es xps filius dei viui. q in hūc mūdū venisti nō p loci mutationē sed p carnis assumptionē.

¶ Et tu o aqla celestis qui cōtra pectus dñi recūbēs vidistis secreta celestia. Quid dicis de iesu nazareno. Qd testimoniū phibes de ipso? Audi qd rñdet nō solū pro se: sed ⁊ pro sotijs suis in. j. ca. sui euāgelij. Uidimus ingt gloriā ei⁹ glo. q. vni. apa. ple. g. ⁊ veri. Hūc āt viderūt apostoli multipliciter. Primo p patris testimoniū i trāsfiguratione i q̄ fuit Joānes cū petro ⁊ iacobo. Math. xvij. Et nūc audiuerūt vocē pris dicētē d xpo hic ē fili⁹ me⁹ de qua voce dicitur Pe. j. c. fe canonice. Hāc vocem nos audiuim⁹ de celo alatā cū essemus cū ipso in mōte sancto. Audiuimus inquit sensibiliter ⁊ intelligibiliter. Mōs āt iste fuit mōs thabor: q dr sciūs rōne huius trāsfigurationis. Secundo viderunt apostoli p angelo2 obsequium vt habet. Mat. iiij. sup nām aūt angelicā nihil est nisi natura diuina Tertio viderūt p creaturas insen-

sibiles. nā obediebāt ei ad nutum sicut dño & creatori suo: pp q° dixerūt. Math. viij. Qualis est hic q: venti: & mare obediūt ei. q. d. nō est hō purus: sed verus deus. quarto viderūt p docēdi & operādi modum. Moyses. n. & alij pphete nī dabāt populo nisi pcepta dei. Dicebāt. n. hec dicit. d. & c. vel aliqd simile xp̄s aūt tāq3 de° & propria auctoritate docebat doctrinā suam sicut ptātē hñs: vt p3. Math. v. Et similiter perpenderūt p opandi modū: q: si aliqd fecerūt miracula hoc fuit tm̄ deum deprecādo xp̄s aūt & si in miraculis faciendis aliquando orauit. vt in suscitatiōe lazari. Jo. xj. tamē cōiter miracula faciebat imperando: vt patet i decursu euāgelij pp quod ostēdebatur: q° illa faciebat ṽtute ppria sicut deus pp̄ter h̄ dicitur Luce. vj. qd̄ virtus de illo exibat & sanabat oēs. Tho. ēt vt hētur. Jo. xx. qñ post resurrectionez palpando xp̄m dixit: dñs meus & deus me°: fm Nico. de ly. ꝯfessus est manifeste diuinitatē i xp̄o ꝯ pfidiam arrianam. ā. n. vocauerat ip̄m dñm sed nō vocauerat ipsum deum expresse: sed hic factus pfectior i cognitione ꝯfessus est ip̄m deuz. Et tu o gloriose vas electionis P aule quid dicis de Jesu nostro saluatore? non ne: p̄us acceperas epistolas in damascū cū voluntate persequendi omnes qui eum cōfiterenī Certe sic sed pcussus ab eo tremēs ac stupens dixisti. Dñe qd me vis facere: q. d. nūc paratus tibi in omnibus obedire: vt hētur Actuum. ix & ex tūc affirmabat qm̄ hic ē xp̄s. s. in lege & pphetis pmissus q° declarabat per scripturas vete. testa. quas prio didicerat a gamaliele & postea multo pfecit° adeo illustrā te. act. ēt. xvij. habet q° duz pdicaret atheniēsibus dixit viri atheniēses p oia q̄si superstitiosos vos video. i. ydolorū cultores. & hoc patebat ad sensum. q: in ciuitate illa erāt multa ydola: & īfra moeni arā in qua scriptum erat deo ignoto. Applicauit ad suum ppositum: q° iste deus ignotus ipsis erat Jesus nazarenus: quē ipsis pdicabat eē verum deum. Jn qualibet. n. ara vt dicit Nico. de ly. super hoc passu. erat scriptus titulus illius cui erat cōsecrata vt Joui Mercurio & hmōi. Jn hoc autez altari erat talis titulus deo ignoto supple cōsecratum est hoc altare d̄ cuius cōsecratione varie dictum est. Aliqui enim dixerunt q° fuit consecratum & istitutū a posteris herculis qui post mortē eiecti de regno suo & potestate recurrerunt ad auxilium atheniēsium p quod restituti fuerunt ad statum pristinuz propter q° dixerūt nia3 i atheniis posuisse sibi sedē cui cōsecrauerūt aram sed nia non erat aliqua persona que fuisset omnibus nota sicut iuppiter & Mercuri° & hmōi quos gētiles ad deos trāslatos eē dicebāt. Jō illud altare intitulatū fuit deo ignoto. & determinatuz q° nō fierent oblationes & sacrificia. nisi de gemitibus lachrimis & p

cibus miserorum ibidem miam postulantium.

¶ In scolastica vero historia dicitur q phs athenis existentes. et tenebras factas in die passionis xpi cōsiderātes q nō poterat eē vtute nature eo q facte fuerunt per īterpositionē lune: vt dicit dyo. se vidisse lunā intercedētē ab oriente et supponente se soli. tūc eni erat verba: et iterū eam redeuntem ad locum suum versus orientē. Talis autē motus lune erat cōtra cursuz nature propter q illa eclipsis nō fuit nālis. Itē q2 illa eclipsis solis icepit a pte orientis et i eadē pte fuit determinata vt pz ex dictis Eclypsis autem nālis ipsius solis semper incipit a parte occidentali et i parte opposita terminatur. Itē q2 illa ecclipsis durauit tribus horis. s. ab hora sexta vsq3 ad horā nonā vt hēt Mat. xxvij. ecclipsis āt solis naturalis nō tm durat s3 modico tpe. Hec igitur et similia attēdentes phi. Consecrauerunt altare deo qui talia mirabilia faciebat quem vocauerunt ignotum. Dicebant etiam q ille deus nollebat sacrificia de aialibus sed de precibus deuotis et de orationibus. Idō puenienter applicat apostolus ad suū ppositū dicēs. Quō ergo ignorātes colitis: ego annūcio vobis. s. xpm verum deum et hoiem: et h applicatio: pz s3 istitutōez vltimā dicti altaris. Cōuenit ēt christo fm primam istitutionē: q2 dr ɔsecratum misericordie. Nam xpo pprie nomen mīe ɔuenit: ppriū eni eius ē misereri: et parcere: ppter q misericordia vocat in. ps. Ostēde eni d. misericordiā. t. et sa. tu. da no. h Nicolaus de. ly.

¶ Judas etiā q crucē xpi iuenit pfidus iudeus: erat tn visio miraculis christ anʾ effectus est: et p christo martyrium sumpsit.

¶ Sapiētum ēt. xij. iudeoz: cum qbus sanctus siluester disputauit: in psentia sancti Cōstātini et helene sue genitricis: h vītas testimonio cōprobatur qui cōuersi christū cōfitent esse deum. Sic et ab amicis iudeis testimoniū christo phibetur q est verʾ deus: S3 q multo mirabilius est iudei ēt nō cōuersi ad fidē christi: sed auersi confitent hanc veritatē: vt. j. patet.

¶ Rabbi moyses in libro iudicuz dicit h iesus nazarenus: visus est esse messias et iterfectʾ est p domuz iudicij: et ipse fuit causa: et promeruit: vt destrueretur: israel in gloria sua: hec ille.

¶ Josephus qui fuit maximʾ hystoriographus iudeorū apud eos autēticus: qui scribēs tēpore tyberij cesaris: sub quo passus est iesus sic inqt i libro. xviij. antiqtatuz: fuit isdē tēporibus sapiēs vir iesus si tamē eum viri nomiare fas est erat eni mirabiliuz operū effector et doctor eorū qui libēter que vera sūt audiūt: et quosdam quidem iudeorum: multos etiam ex gentibus sibi adiūxit: christus h erat: hunc accusatōe pmorū nostre gētis cuz pilatus eū in cruce agendū decreuisset. s. in morte non destruerunt

eum qui ab initio eum dilexerant. Apparuit etiam eis tertia die iterum viuus: secundum quod diuinitus inspirati prophete nobis hec vel alia in misericordia de eo mirabilia futura esse predixerunt: sed et vsque in hodiernum diem christianorum qui ab ipso dicti sunt et nomen perseuerant: et genus hoc ille. Iudei dicunt hec in libro antiquitatum non esse: sed omnino mentiuntur. quia si ibi habent de herode: tito et vespesiano omnino habent de christo nisi ea deleuerint.

¶ Theodosius etiam iudeorum princeps tempore imperatoris Justiniani christianissimi: testimonium perhibuit de deitate iesu naza. vt hic. s. apparet. Pamphilus de virginitate virginis Marie. Justiniano rege piissimo imperante: fuit homo quispiam iudeorum princeps: et doctor nomine Theodosius. Cui consuetudo erat. Et cum alijs christianis quam plurimis: et cum ipso fideli iustiniano. Illis vero temporibus fuit homo quidam christiane religionis: philippus nomine: et is quidem argentarius: qui cum theodosio familiarissime vteretur: ac eum mirifice diligenter hortabatur hominem monebatque vt fieret christianus. Die igitur quadam is philippus ad theodosium alloquitur: quod tandem qui vir sapiens sis: et ea non ignoras que a lege et prophetis de christo domino pronunciata sunt. Cur non credis christo et christianis efficeris: persuasum enim habeo non eo te christianum fore voluisse quod ea te lateant que per scripturas spiritus domini de aduentu communis .d. n. i. christi predicata sunt. Maturra igitur saluam reddere animam tuam per fidem saluator: et .d. n. i. christi ne si in infidelitate permanseris te sempiterno iudicio obnoxium reddas. christianum hec ad se loquentem postquam iudeus audiuisset: et eo delectatus est et post actiones gratiarum ita ei respondit. Dilectio erga deum tuum me delectat quod ea suadeas que saluti anime sint mee: vt christianus fias contendis atque hortaris. Itaque veluti deo presente abdita cordis scienter et contemplanter apud te facturus sum. Quod igitur quod lex antea propheteque cecinerunt christus aduenit qui a vobis christianis adoratur certe scio fide literisque confiteor tanquam ad intimum mihi amicum et multorum semper in me beneficiorum studiosum verum humana quadam ratione cogitatusque detentus christianus non efficiar quibus quidem in rebus me accuso ac damno: Nunc iudeus sum. iudeorum sum princeps ac doctor et et honore multo ac multis muneribus: et his omnibus que ad hanc vitam necessaria sunt admodum fruor. Existimo autem nequaquam forem vt si catholice esse ecclesiastice patriarcha fiam aut maiores prestantioresque principatus a vobis capiam: tamen multum et obseruantiam assequar. Quare hijs excidas que iocundam mihi videntur in hac vita. futuram vitam id quod malefacio contemptum habeo. Ut autem quam a me dominus vera reddam tue charitati Credo tibi misterium quod apud nos ebreos occultatum est. Ex quo quidem

perspicue

pspicue scimus xpm. qui a vobis xpianis adorat eu ee que lex pus pphetecq cecinerunt: n modo ex hijs q annua pscripta sunt: sed et ex mysterio q apud nos z scriptu ptinet z occultatur. Ratio autem mysterij est huius pscis teporib⁹ cu hyerosolimis teplum heretur: mos erat apud iudeos sacerdotes hre ducetos fm eunde numerum lraru qbus nos vtimur: codex igitur fuabat in teplo: vbi cuiuscunq sacerdotis illoru ducentoz inscribebat appellatio est nome patris matrisq cu ergo vnus ex sacerdotibus die obiisset reliqui pueniebant in teplo z ex coi decreto pstituebant alteq sacerdotez numeru .xxii. iplente scribebat q i codice: qm hoc die sacerdos qs obiit hoc patre z hac matre natus: z p eo designatus qspia: quare cum hic mos vigeret in gente iudeoru. Accidit illis tpibus qbus Jesus i iudea versabatur vt ex .xxij. sacerdotibus decederet vnus pusq iesus seipz cepisset manifestare: z vt in se hoiem crederent docere conuenerut igit reliqui sacerdotes: vt p mortuo sacerdote alteq crearet Et cum singuli pponerent qui dignus sibi fore videret hunc relig reprobant: pinde atq minor esset ea vtute qua sacerdos erat pstitue dus. Na siquidez sapiens esset ac moru viteq pbitate excelleret lege aut prophetas ignoraret: ad sacerdotium minime vocabat ydoneus. Itaq per hunc modu multis sacerdotibus decreto iudicatis reprobatisq oibus vn⁹ qspiaz ex sacerdotib⁹ surrexit: z stetit in medium dixitq reliquis. Ecce multi a vobis nominati. Accipite igitur z de homine vno vba faciente q in mortui sacerdotis locu designari debeat. Existimo. n. vestrum nemine futuru: qui psenti meo decreto aduersetur. Assentientib⁹ vero sacerdotibus Jesuz filiuz Joseph fabri: qui iuuenis qdem est etate: fmone aut ac vita z morib⁹ pbis ornatus est. Etia existimo nemine vnq vidisse aliu tale aut sermone aut vita aut morib⁹ qualis is e atq puto vobis et oibus qui hierusalem incolitis: hoc adeo notu ee vt pdictione no heat: que qde vba vt reliq audierunt: vix admiserunt. Cofirmatur Jesum dicetes magisq alium quenquam hominem idoneum ad sacerdotium: dicebant aut quidam eum no esse ex tribu leui: sed ex tribu Jude cuiq Joseph filiu ee arbitrabant. Sic n. apd iudeos Joseph ex tribu iuda no ex tribu leui cesebat. Ita cu oes testabant: z hui⁹ rei gratia qm is no videbat: ex tribu leuitica impedimento erat quominus sacerdos fieret: sed qui sacerdos nominarat ad eos rndens ait. Mixtus esse ipius gen⁹. Diu. n. in pscis ordinib⁹ affinitate qzdam duaz tribuum fecta esse: atq gen⁹ Joseph inde descendere. Hoc igitur cum reliqui sacerdotes audissent decreto psenserunt z coi psilio sacerdotes oes pgregati decreuerut loco defuncti sacerdotis Jesuz pstitue

dū. Cumqȝ mos esset nō modo: nomen creati sacerdotis describere i codice sed ipius ēt patris ac mr̄is dixerunt coꝝ aliqui ipos eius parentes ꝑmo vocādos esse: atqȝ ex eis ipsorum noīa descendētia: ⁊ an eoꝝ fili⁹ esset quē ad sacerdotiū designarāt ⁊ eisdē ꝯfessionē capiendā. Qḋ qdē oībus placuit. Qui ergo iesū ad sacerdotiū nomiarat dicebat ioseph prēm. Jesu ex hac vita migrasse solā autē viuere huius matrē. Jtaqȝ oēs ꝯsenserūt vt Jesu mater: in eum ꝯsensum duceretur: quo ex ipa certiores fierent: an ipa esset mater Jesu ⁊ an ipa iesum pepit ⁊ eadē ēt audirent viri sui ex quo iesū peperisset ꝙ cū omnib⁹ itē placuisset vocauerunt matrē Jesu ad eamqȝ dixerunt: qm̄ gspiam sacerdos diē obijt fili⁹ huius matris ⁊ huius patris ⁊ voluimus in eius loco facere filiū tuū iesuȝ: est aūt mos patris: matrisqȝ nomē describere. Dic nobis an iesus filius est: ⁊ an tu eū peperisti? Maria vero his auditis respōdit ad sacerdotes: qḋ qdem est filius meus Jesus fateor. Ego. n. ipȝ genui ⁊ testioniū mihi ꝑhibētqȝ affuerūt ⁊ que affuere mulieres: quod aūt nō hēt pr̄eȝ in terra: certitudinem capite a me vt vultis. Nam cum ⁊ virgo sum degoqȝ galilee. Angelus dn̄i me neq̄qȝ dormiētē sed vigilātē potius ingressus cubiculum in quo sedebā nūtiauit mihi ex spū sancto fore vt filium parerem. Cuius nomen iussit vocare iesum. Cū igitur ṽgo sum in meo visionē ꝯcepi ⁊ genui Jesū ⁊ hūc vsqȝ diē ēt post partū in ṽginitate ꝑmaneo: quigdem auditis accessērunt sacerdotes fides obstetrices vt cognoscerent in mandatisqȝ iuiserunt vt an etiam vero virgo maria esset quam diligentissime indidigarentur: he vero eaȝ rebus certitudinē capientes oīo ꝯfirmauerunt eā virginē esse. Accesserūt ēt mulieresqȝ affuerunt: aspexerūtqȝ ipam parientē testimoniū ferētes iesum eius filium esse. Mirabiliter igitur sacerdotes: obstupefacti ob ea que dicebanť ⁊ a Maria ⁊ testibus de ipius ꝑtu. Rn̄derūt dixerūtqȝ Marie. Dic nobis audacter: vt ex ore tuo audiamus: quo patre ⁊ qua matre: natus est vt sic describamus ipm. Quos. n. parētes nobis dixeris hosce. nos: ⁊ nō alios describemus: hec aūt rn̄dit ⁊ dixit in veritate ego ipm genui: ipius patrē in terra nescio: sed ab angelo audiui ipm esse dei filium. Jtaqȝ filius meus est que vocor: Maria ⁊ filius dei ⁊ que minime nupta sum. Sacerdotes hiis auditis tulleruut codicem ⁊ scripserūt ita: Hec p̄senti die obijt sacerdos gspiam natus ħ patre: ⁊ hac mr̄e ⁊ factus est loco eius cōmuni suffragio oīum nr̄m sacerdotum: iesus filius dei viui ⁊ Marie ṽgis hic aūt codex seruat⁹ est coꝝ studio qui ꝑmus ptes ferrebant apud iudeos tpe captiuitatis tēpli ⁊ hyerosolimoꝝ ⁊ ꝯseruatur tyberiade. Hoc vero mysteriū ad modū paucis ac fide dignis. gētis nostre co

gnitũ est hoib⁹. Itaqꝫ mihi quoqꝫ vt pncipi ꝛ doctori gẽtis iudeorum reuellatũ est nõ soluz.n. ex lege aut ,pphetis exploratissimũ hẽmus xpm quẽ vos xpiani adoratis:ipm esse filium dei viui q ꝓ salute mũdi venit in terram vel i carnem verũ ẽt ex descriptione q̃ salua est in hunc vsqꝫ diem ꝛ tyberiade ꝯseruatur. Que ad se dicta a iudeo vt xpianus audisset motus diuino affectu dicebat iudeo:ꝯtinuo ꝛ qꝫ pmum referam fideli ꝛ pio regi que abste dicunt:quo mittat ad vrbẽ tyberiadẽ ꝛ ,pferant codicez hunc quẽ narras ad refellendã iudeoꝝ infidelitatẽ. At iudeus dixit ad xpianũ:q̄ nã molliris? Cũ aduersus aiam tuam aduersus imperatorẽ:psertim cũ neqꝫ q̄ tãto cupis studio assequẽ. Si.n.aliquid huiusmodi factũ fuerit: magnum suscitabitur bellum: necesseqꝫ sequãtur itaqꝫ si tũc iudei viderint se supari creabũt locũ vbi codex positꝰ est ac frustra defatigemur:si qdẽ q̄ cupimus minus nobis contigerit: solumqꝫ fundendi sanguinem auctores simus:hec.n.manifestaui caritati tue pin. ac amico ꝯiunctissimo:vt tibi ,pbez me nõ ex imprudentia ignorantiaqꝫ nolle xpianum fieri sed inani potius gloria. Que cũ postqꝫ a iudeo xpianꝰ accepissꝫ:ꝛ que is dicebat vera eẽ cognosceret. Fideli qdem regi ꝛ imperatori iustiniano huiusmodi sermonẽ significauit. Hic fidelis ille ꝛ magnꝰ rex diuina quadam motus affectione effusione sanguinis madidet. Et ne quidẽ q̄ tanto pere cuperet:ꝯtingeret multis aũt ꝛ familiaribus ꝛ amicis smonẽ hũc manifestauit. Quẽ nos qm̃ ex his didicimus qui ab ipo philippo argentario didicerãt:nõ mediocrem curã ac diligentiã adhibuimꝰ quo vt valebamus cognosceremus:an vera eẽnt q̃ iudeus huiusmodi descriptione retulerat. Inuenimꝰ igitur Josephũ:qui de hyerosolimorum captiuitate scripsit hystoriam quenqꝫ Eusebius Pãphili filius in ecclesiastica qꝫ ipe contexuit hystoria plurimũ meminit. Inuenimus inqꝫ iosephum in comentariis de sua ipiꝰ captiuitate aptissime dicentẽ:vt iesus in tẽplo cũ sacerdotibus sacrificabat cuz inuenerimus hoc dicẽtẽ iosephũ veruz sane psenm ꝛ qui non multo pꝰ apostolos fuit quesiuimus atqꝫ opera dedimus vt talẽ sermonẽ ex diuini ꝛ spũs scripturis inuenirenꝰ iuenimꝰ igitur in euange. sꝫ Luc. vt ꝛ iesus in iudeoꝝ sinagoga ingressus ei liber est datus legiqꝫ isaiam. dicentez spũs dñi super me cuꝰ gratia vnxit me vt euangeliũ pauperibus enunciarez misit me Collegimus aũt q̄ nisi aliquẽ misterij ordinẽ apud iudeos xps iesus hũisset liber quẽ in auditũ populi legeret ei datꝰ nõ fuisset. Nã neqꝫ apđ nos xpianos in ecclesia lꝫ vt qqꝫ i populo legat libros scripturaꝝ dñi spiritus nisi qui in clero descriptꝰ sit. Quãobrẽ ꝛ ex his que ab euãgelista Luca hystorice narrata sũt cognouimus Theodosium iudeũ

quã narrationem ipse Philippo argentario exposuerat eã minime finxisse. Sed illius potius vt verissimo amico q apud iudeos misterium celabatur q̃z verissime credidisse: hec autẽ suprascripta traductio trãslata est a dño Francisco Philelpho missaq3 fratri alberto d sartiano que ẽt traducta prius fuerat ab Ambrosio camaldulẽsi ꝛ a lauro qrino veneto trãsmissa vero: nicolao. v. põtifici maximo. Eandẽ veritatẽ fatentur: ꝛ qui gẽtiles fuerunt tpe xpi. Et primo ipsi scti magi qui corã herode testati sunt se vidisse stellã regis iudeorũ: ꝛ ppter h se venisse adorare eũ: q ꝛ fecert nã vt dr Mat. ij. pcidentes adorauerunt eũ: adorare latrie fz Nico. de ly. Cẽturio ẽt de quo matt. viij. gentilis erat fm originẽ ꝛ forte ydola in domo sua hẽbat: fm Hyero. ꝛ tamẽ firmiter credebat: q iesus abñs solo vbo fuũ suũ curare poterat: vnde di. dñe non suz dignus. ꝛc. Cananea ẽt de q̃ mat. xv. nõ erat iudea ꝛ tam firmiũ credebat xpm posse sanare filiam eius vñ pp hoc accessit ad eũ ꝛ adorauit eũ di. dñe adiuua me ꝛ sic exaudita est q: sanata est filia eius. Samaritana ẽt d qua Jo. iiij. nõ erat iudea imo iudei abhominabãt samaritanos ꝛ nõ contebant cuz eis q: terram eorum pro pte occupauerant: nũ q: eis multas molestias fecerant in reedificatione templi ꝛ ciuitatis vt patet pmo lib. Esdre ꝛ tamẽ confessa est eũ esse deũ ac ipsuz predicauit hoibus de ciuitate sua. Alius cẽturio de quo Matt. xxvij. vidẽs mirabilia que fcã sũt tpe passionis xps confessus est veritatẽ sue deitatis di. vere fili9 dei erat iste: qui tñ gentilis erat: alius centurio cornelius de quo Actuũ x. eandẽ veritatẽ ꝯfessus est etiam Publius Lentulus ꝛ Pilat9 in supradictis epistolis ꝯfitent ipsuz suscitasse mortuos ꝛ fecisse alia miracula ꝛ ꝯsequẽter ipz eẽ deũ. calcidius ẽt scribẽs super. ij. Thimei Platonis. Et loquens de stella q̃ apparuit in xpi natiuitate ait: qd nõ fuit mortẽ ꝛ morbos denũtiãs: sed descensum filij dei admirabilẽ ad humanã ꝯuersationez rez mortalium gratia ꝛ infra. Quã stellaz cũ nocturno tpe suspexissẽt caldeoruz sapientes ꝛ in ꝯsideratione rerum celestium satis exercitati quesisse dicunt recedẽtẽ dei ortũ. Repertaq3 illa maiestatẽ puerili eam veneratos esse: ꝛ vota tanto deo cõuenientia ministrasse. Plutarcus ẽt in libris de rrisis oraculoruz ponit mirabile testimoniũ de deitate xpi put refert Eusebius in. v. lib. de euangelica pparatiõe. c. ix. quez reduxit de greco in latinum. egregius trabezontinus ad istãtiã Nico. pape vbi. Audiui ego inqt plutarcus: ab Emiliano rethore viro prudente simul atq3 modesto quẽ credo multos vestruz cognouisse: q cum in italiam pater suus nauigaret circa isulas quas echynadas appellant flatu ventorũ deficiente noctu ppe passas deuenisse: cũq3 oẽs pene qui simul nauigabant ce

tentiores vigilarent repente a pas sis insula vocē magnā audita fuisse: qua thannus qdam vocabať: que vox nouitate rei oēs magno ꝑ tulit mirando. Thannus ille q vocabatur homo erat egyptius⁹ eius ipsius nauis gubernator: qui bis vocatus nihil rn̄dit.

¶ Tertio vero vocatus morē gessit vocanti atq; respondit. Illum vero multo maiori voce sic exclamasse. Qñ iuxta palludez fueris: annuncia tunc panna. i. deum magnū mortuum esse. Qua re audita magno dicebat epitherses. Sic. n Emiliani pater appellabať oēs ꝑcussos esse. Cunq; dubitarēt vtrū temperandū eēt illi voci an nō hoc thanni gubernatoris ꝯsiliū ab oibus fuisse cōprobatuz. Si secundi spirarent venti nihil esse dicenduz Si vero tranqllitas maris esset: ⁊ ventorū flatus cū in eo loco essent oino deficerent nō esse retinenduz que audiuere. Cū igitur iuxta palludes essent: q: nullus erat flat⁹ vētoꝝ. Tunc Thannum in mari pronū respicientē magna voce dixisse q̄ audiuit. Magn⁹ panna mortuus est. Qua re nunciata magn⁹ multorum gemitus: immo vero innumerabiluz miraculo quodam cōmixtus subito auditus fuerat. Et qñ multi fuerāt qui ea i naui nauigabant. Cito ac facile cum romā venissent huiusmodi rei rumores vniuersam vrbē impleuerunt. ⁊ ad tyberiū Cesarez qui tūc gubernacula rei publice gērbat thānum accersitum fuisse. Cui rei tantam fidez Tyberius ꝑbuit: vt philosophis qui tunc rome forte repti fuerant. A cūctis diligenter gnā esset ille panna: curiose scrutaretur. Plures autē quibusdā i idē conuenisse ꝯiecturis ac dixisse: qui a Mercurio ⁊ Penolope natus fuit. Cetera autē vide in extractis: ex apologetico tertuliani: qui in reliquis sequentib⁹ per omnia cōcordat cū Plutarco: hec ille: ⁊ no. ꝙ vt refert Eusebius de tpib⁹ Plutarchus fuit tpe Neronis: ⁊ ēt post mortē Ja. fratris dn̄i dyonisius ariopagita: cū ceteris philosophis videntes eclipsim: de qua supradictū est: aut deus inqt natu re patitur aut mundi machina destruct: h̄ ille. Et videť vt ait gre. in Omelia ephiphanie xp̄z venisse oia elemēta testata sunt: vt. n. de his humano vsu loquar deum ēt celi hunc ēt cognouerunt q: ptin⁹ stellam miserunt ⁊c. vsq; ibi deuz clamant: vt h̄etur Mat. xxvij. velum tēpli scisum est terra mota ē: petre scisse sunt monumēta aperta sunt: ⁊ multa cor. san. qui dor. surrexerūt nō hora mortis: sed qñ resurrexit: q: cū eo surrexerunt tanq; testes resurrectionis qui apparuerunt multis in sanctā ciuitatem. i. hyerusalem.

¶ Tertio dico ꝙ homines q fuerunt ⁊ sunt post xp̄m ꝯfitenť ip̄m esse verum deum. Nā nos oēs h̄ ꝑsentes: ceteriq; xp̄iani ꝑ totum orbem hoc corde credimus ⁊ ore cōfitemur. Et qui ꝯ hanc conclusionē ꝑsumpserunt: a deo mirabiliter

puniti sunt. Et omissis alijs tm̄ de Arrio dicamus qui hanc verita- tem impugnare conatus est vt. n. dicit Eusebius in ecclesiastica hy- storia arrius in sacris litteris eru- ditissimus. Postq̄ fuit cōdemna tus in ꝯcilio Niceno tanq̄ hereti cus. vt. xv. di. Canones vna die i cedendo per vrbē cōstātinopolim venit ad locum vbi nomē est forū ꝯstantini: vbi totus tremefact⁹ vē tre soluto coactus est secessuz que rere ꝛ tunc non tm̄ feces sed tātuz sanguinem cū intestinis emisit: splē ꝛ iecur refluxit ꝛ in taz fetido actu mors sibi sequta ē. Simili morte punitus fuit Leo papa: arrianus vt recitat magr̄ Bart. de pisis. ij. li. ꝯformitatum ꝯfor. xiiij. tpe hyla rij pictaniensis episcopi. Benedi ctus deus Amen.

Feria. iiij. in albis: siue post pa sca. Sermo ad paupes ꝛ diuites: quibus p̄ncipaliter dantur. iij. r̄le beneuiuēdi accessorie tm̄ p̄dicari p̄t alijs generib⁹ p̄sonaꝝ. s̄mo. lxxxj.

Memorare nouissima tua ꝛ in eternū nō peccabis eccle. vij. Manifeste vi demus iter christianos: hunc cōmendabilē morez: ꝛ hanc laudabilem cōsuetudinē obserua- ri: ꝙ quādo pater itēdit se absenta re seu discedere a filijs p longam peregrinationē vel p mortē dispo- nit ꝛ ordinat testamētū suū: ꝛ legat hereditatē suam filijs suis: ꝛ alijs quib⁹ vult dādo singulis portionē suā. Cū igit̄ ego sim pr̄ vester spi- ritualis ꝓpter offitiū predicationis lz indigne a me ipensuz ꝛ exercita tum. Vos aūt oēs filij ꝛ filie: i xp̄o cariss.mi: nā p doctrinā ꝛ charita tem in ipso dn̄o nr̄o iesu xp̄o vos genitū: ꝛ intēdā post paucos dies a vobis absentari ꝛ recedē dignuz est: imo ꝛ debitū seruare p̄dictum ritū xp̄ianoꝝ laudabilē ꝛ cōmēda bilē ēt apud ifideles. In p̄nti igit̄ sermone intēdēs disponere ꝛ ordi nare testm̄ meū in quo singulis ge neribus p̄sonaꝝ que cōuenerūt in hoc auditorio nostro toto illo tem pore quo istud offitiū in hac ciuita- tate cū dei adiutorio exercui volo legare hereditatē: nō q̄uidē corpo- ralē sed spiritualem. Quā si serua ueritis. O filij mei: O filie in xp̄o dilectissime in eternum non pecca bitis: ꝛ ꝯsr̄ter hēbitis grām dei in p̄senti: ꝛ gloriā in futuro. Isto igr̄ mane duarū genera p̄sonarū ordi nare itēdo. s. paupeꝝ ꝛ diuitum.

Primū igit̄ genus p̄sonarum quas aduerto eē in hoc adiutorio meo sūt paupes a quibus volo ici pere ob reuerentiā iesu christi qui se ꝓ nobis fecit pauperez in hoc mūdo. Vobis igit̄ paupibus tria documēta seu tres regulas relin- quo tanq̄ tres hereditates.

Prima est ꝓfunda humiliatio

Secunda deuota oratio.

Tertia patiens tolleratio.

Circa p̄mā hereditatē paupeꝝ est notandū che como el zucharo: non guasta mai viuanda: anzi la achōza tute: o pasqnale: o quadra- gesimale: siano. Cossi q̄sta virtute d la humilitade achōzia ꝛ insaporis

se. Ogni stado de psone: o richi: o poueri: o supiori: o iferiori: o psone ecclesiastice: o seculare siano tamen come el zucharo cóuiene piu ad vna viuáda che ad vnaltra im mo alcune viuáde sono che senza zucharo nó sono saporose. Cossi la hūilitade conuiene piu ad vno stato: che ad vnaltro: immo senza essa alcuno stato: e como vno viso senza naso. Stat' aūt ille cui cóuenit humilitas sicut gēma pciosa anulo aureo est stat' pauperuz. Tu ergo pauper esto humilis & coraz deo & hoībus. Noli aliquo mō superbire necq extolli. Qr lz supbia perniciosa sit oī statui: multo magis statui pauperū. Vñ bene dicebat quidā antiqu' perusin'. Altereza & médicáza e vna mala mesticanza. Et eccle. xxv. dicē deus per os sapiētis. Tres spēs odiuit aīa mea & aggrauor valde aīe illoruz pmo loco ponit pauperē supbum Et rō est: qr quāto minus icitamētum hz quis ad cómitēdum vnū peccatū: tanto magis peccat si cómittit illud. Tu aūt qui pauper es quid superbis: quid extolleris: nullam hūs occasionē supbiēdi: & tñ si facis oppositū merito reddis te odibilē deo & hoībus: humiliare ergo pater mi: & fili: mr & filia mea Tu q paup es & recordare sūie illius iessallibis vitatis xpi: Lu. xviij qui se hūiliat: &c. Cui' verificatio pz in ipso dño nro: q vt dī Phili. ij. Hūiliauit semetipm fact' obediens: vsq ad mortē &c. qr nanq voluit eē paup: voluit esse & humilis: vt vbo doceret pariter & exēplo q pauper debēt eē humiles. Sed qd ex hac hūilitate meruerit: subdit idē apostolus di. pp qd & deus exalaūt illū &c. Istud nāq relatiuum qd refert humiliationē pfūdissimā ei' ppter quā exaltatus ē nó solū ipse q sedit ad dextris dei: sed ēt nomē suū sanctissimum: ad oē genu flectitur: & vt supioribus sermonibus dctū est pie credit q quotiēscūq noiat: cū reuerētia & iclinatione capitis: tam noiantes qz ēt audiētes cū reuerētia. xl. dies d idulgētia cósequūtur: hoc eni manifeste & clarius ostēdit nobis astā. oium fideliū mr ecc le. Qm i maiori simbolo q in missa cātat licz multa & altissima sint misteria qb' d. n. i. xpi magnalia dnotent tñ ad nullū eoz fideles genuflectunt: nisi qñ dr: & hō fact' est. Similiter & in euāgelio Jo. j. in pncipio erat vbum: lz multa & iessabilia christi misteria cótineant: tñ ad nullū eorum genuflectūt fideles: nisi qñ dr Et verbū caro factū est: & hoc sit dē spóne diuina q vult q sicut. d. n. in hijs duob' dictis locis exprimit humilitas pfundissima: sicut ēt a fidelibus cūctis nūc genuflectát vt sic ibi hūilitas exprimere ibidez ab hoibus hūil ter veneret: imo p tali reuerētia isidē vbis exhibita. xl. diez idulgentia datur.

¶ Secūdo verificatur in ipsa gloriosa vgine maria: ipa nanq est exaltata sup choros angeloz ad celestia regna: & qre: qr est mr dei dignissima: sed q te fecit mrem dei

O beatissima virgo? Certe ipa clemētia dei pncipalis: due vtutes 7 dispōnes tue pfectissime. Sz q̄ fuit illa vtus in te q̄ tātā habuit vi q traheret filiū dei e celo in terrā. Ad sinu pris i vterū tuum vginalem? Nūqd ipa vginitas? Nō pz: quia nō icarnatus est imediate p plationē illius vbi: quō fiet istud. q. vi. non co. quo idicauit vginitatē suā. Nā ab illo istāti ad istās icarnationis fuit bonū spaciū. Ipsū nāq vbuz ptulit in pncipio salutationis angelice q fuit circa pmā horaz noctis. Dñs aūt icarnatus ē media nocte. Sz qn ptulit illud vbum: ecce ancilla dñi. In quo humiliter obedivit voluntati diuine stati descendit nec potuit se amplius cōtinere. Nā vi humilitatis fue tractus ē ad habitandū: cum ea tā pura: 7 tā hūili vgine. Jō cātat ipa in suo cantico: q2 respexit. 7c. ex hoc ingt: idest ex hac humilitate.

¶ Tertio verificat in ipo pcursore xpi Jo. baptista q adeo se humiliauit q nō extimabat se dignū soluere corrigiā calciamēti christi: iō meruit exaltari ore pprio xpi attribuentis illā maximā laudez: de q̄ math. xj. iter natos mulierū 7c.

¶ Quarto verificat. In seraphico nro pre: beato Frācisco: q hāc humilitatē: sequutus est iterius 7 exterius. Interius qdez q2 reputabat se maximū peccatorē 7 fictile qōdaz 7 sordidū vasculū. Cuz tñ vt dicit Beatus Bona. vas eēt sanctificationis electū in multiformis vtutis 7 grē adornatione pfulgidū. Exterius aūt q voluit idui sacco vili coloris cinericij cingi corda pedibus discalciatis. Religiōiq3 sue nomen iposuit hūile: q2 ordinē minorum vocauit: ppter quā humiliationē exaltatus est: ne dū in ppa psona: sed ēt in ipa sua religione: quā deus tñ amplificauit q p totum orbē diffusa est: nō solū iter fideles: sz ēt inter ifideles. vñ merito eccle. cātat de eo. Deus q ecclesiam tuā beati Francisci. 7c.

¶ Secūda regula quaz relinquo pauperibus est deuota orō. Tu nāq3 paup q̄uis nō hēas facultates et diuitias multas tñ grā dei habes ꝑuisionē sufficiētē in tuis necessitatibus. Subueniūt eni3 tibi bone psone de cibo potu 7 vestimēto in ifirmitate 7 hmōi. Debesq3 cōsiderare q nō dant tibi elemosynas suas: p li belli ochij che tu habia nel capo sz vt ores p eis 7 p animabus defūctoz suoz: q si nō facis ve tibi: q2 tanq̄ ingratus punieris a deo Comedis. n. panē doloris 7 sudoris alieni. Cura ergo soluē alr an tribunal xpi reddes rōnē omniuz elemosynaz q̄s accepisti. Jō di in ca. ipsi sacerdotes. j. q. j. 7. q. ij. pastor. 7. xvj. q. j. qm̄ qcquid q ipi sacerdotes ꝯmedunt pctā populi: q hz intelligere nō solū de clericis bñficiatis: sz vniuersaliter de omnibus paupibus quibus subuenit amore vel a deuotis psonis. Nā dictat rō q iō illi dāt istas elemosynas: vt illi quibus dātur suppleāt dantiū vicē orādo. s. p eis. Ora igit o pauper p benefactoribus 7 bñfactricibus

mis q2 psolues debitū tuū: qm chi p altrui ora per se lauora.

¶ Tertia regula patiēs tolleratio. Licet plures sint paupes qb9 sub uenitur. Aliqñ tñ sunt qui patiunt multa incōmoda vt famē frig9: & hmōi. Cū nec sibiipsis subuenire pñt nec ab alijs subueniꝛ. Quid igiꝛ isti debēt facere? Rñdeo debēt elemosynā q̄rere cōfidēter: nec oz eos verecūdari: q2 dñs p nobis se fecit pauperē in hoc mūdo: & si cū toto h nō subueniꝛ eis hēant paciētiā. Recordentur q et ipse. d. n. substinuit famē sitim & hmōi incō moda cū tñ eēt innocēs & sine peccato. Cur igiꝛ tu sis peccator magnus nō potest pati hmōi penas. Cogita q & ipsi apostoli vt hētur math. xij. q esuriētes ceperūt vellere spicas: & mādūcare. Et h q2 vt ait hiero. nec vescēdi qdē habebāt locū & iō q̄si homines esuriebāt: q aūt spicas segetū cōfricāt: & in eis cōsolanꝛ: vite austeric9 indiciū est nō pparatas: epulas sed simplicē cibū querentiū. Cri. aūt diꝛ q nisi cogeret eos vehemēter esuries: nequaq̄ hoc fecissent. Cogita q nō sine cā: disponit aut pmittit de9 q tu careas facultatib9 & diuitijs: audi magnū: & deiformē basiliū. An inquit iniustus est de9 incq̄liter res nobis distribuēs. Cur tu habundas: ille vo mēdicat: nisi vt tu bene dispēsati merita cōsequaris: ille vo patiētie brauijs: decoreꝛ di. xlvij. sic. luij. Omnia igꝛ icōmoda q̄ ex pauptate: vel pp pauptatem pateris erūt tibi valde vtilia si paciētiā habueris. Nā cū nōnulla habeas peccata purgādi: & debitor sis magis debiti: apud deū, p ipsis h paciēter substinēda: soluis debitū tuū: & sic in futuro eris liber. Naz p debito vnius marche sufficit: ei vna faba. i. p magna pena q̄ pro peccatis tuis mereris substinē: sufficit ei vna pena ēt minima quā paciēter substines ex dispōne: & ordinatione sua. Cōtigit hōi sicut scolaribus: si deficiūt pecunie plus appetit repare: q̄ si abūdaret ipsis: falco etiā & cetere aues regie: si sint famelice auidi9 volant ad pdaz: sic & paupes pñtē vitā facile despiciūt futurāq̄ auidi9 appetūt: & ppter hoc pmittit & disponit de9 q careant facultatibus: iō patiētiā hēant

¶ Scdm gen9 psonarū i hoc auditorio cōueniētiū sunt diuites qbus assigno tres regulas tāq̄ tres hereditates sufficiētissimas.

¶ Prima dicitur veritas.

¶ Secunda pietas.

¶ Tertia libertas.

¶ Prima dico q ē veritas: vbi nota q lz oēm eē veracē sit bonuz & pulchrū: & h in quocūq̄ statu sit siue facultat[ ] & sufficiētie siue paupertatis: & iopie & per locū ab opposit[ ] malū sit: & turpe vti mēdacijs: tñ turpi9 est atq̄ dānosi9 i republica q diues sit mēdax. Vñ eccle. xxv. Secūda spēs hoīuz quaz odit deus est diues mēdax. Diuitē iquit mēdacē odit aīa mea: o q̄ plorādum est de ifelicib9 partib9 vestris Italie in quib9 nulla vel rara veritas ineniꝛ. Vñ ab vtramq̄

tanis vocat Italia mr, pditionuz: & vtina no sic eet. Jo recti' Juuenalis dixit. q veritas assuptis alis volauit in celu. Maz si cosiderem' oes stat' ab oib' his tepozib' veritas psugat & exulat & maxie a mercatozib': q si bn psiderem' & eozi offm: nece e q sint vacet & i pmissionib' & i assertoib'. all tale offm negotiatois adeo necu reipubli. male exercet. Ex quo respublica magnu suscipit detrimetu. audiui a fide dignis q in partibus flandrie tanta veritas & fidelitas inenit. pcipue in mercatozib' vt absq testibus absq notarij publici nota: & absq alia cautela vn' confidit: de alio et in magna qtitate pecunie: & raro vel nuq cotingit q vn' decipiat aliu: & in Italia nra. Oyme cossi no fosse como e nulla liaza e fidelita se troua. Aliqui' eni pmittut iurat fideiubet: imo & qnq dat pignoza: & tamen possent soluere debitum in termino costituto: & nolunt: & ista est vna de causis q no inenit qui vellit mutuare: nisi forte sub vsuris: vulgarit eni di chel bono pagatore e patrone de le borse de altri: sed pptr igratitudinez multoz & nulla vitate ipoz qui pmittunt gradia: & no obseruat etia pua no inuenit ho chel voglia fare vno piacere al primo suo. Caue igr a medacijs tu fili mi in quocunq es statu. sed pcipue tu diues marie si negociandi exercitio deputatus es sis verax in assertoib' & pmissionib' tuis: h eni modo cofident de te oes: & pnter hebis vtilitate tepozalem & spiritualem.

¶ Secunda di pietas. Esto o diues pius & misericozs erga pauperes & indigentes: subuenias que eis de facultatibus: & diuitijs tuis: fac elemosynas libenter & ecclesijs: & alijs pertinetibus ad cultum diuinum. Religiosis et qui p te ozant die noctuq alijsq medicatibus: quos quado vides: siue in ecclesia siue extra petere elemosyna recordare q in ea mesura qua mensus fueris remetiet tibi. Si cocesseris elemosyna illa peteti amoze dei cocedet tibi: & ipse de' gram q ab eo petieris. Si quas et psonas nosti paupes q med care erubescut: illis aperi man' libeter. Na forte deus reseruauit tibi illas: ex quo iparuz pauptate nosti: vt eis subuenias: Si quas aut psonas couictas habeas couinctas dico affinitate. seu cosanguinitate idigetes cibo indumento & hmoi. Illis pncipaliter subuenias: Si puella nubilis est dota ea. Si no potes in toto in pte. Si pupillus & ozphan' est dirige eu & guberna quatu potes. Sed sup oia fac elemosynam tibiipsi: si indiges ea: ois naq pfecta charitas icipit a seipo. i. si hz aliqd restituere siue sit male acquisitu siue bene illi restitutioni pncipaliter inted. Et sic hebis pietatem ordinatam. Memeto o diues q res qs habes dei sunt pncipaliter & ipse te fecit suu dispensatoze. Dispesa igr bene q2 ante tribunal xpi opportebit te reddere ronem si expolueris diuicias tibi comissas bn vel ma-

le: ꝛ ſm ꝙ merueris ex despēsatio ne recipies penaꝫ vel glo:iā. Tunc autē bene diſpēſas quādo ex eis ꝓuides tibi ꝛ tuis ſm cōuenientiam ſtatus: ꝛ gradus tui: ꝛ qñ facis ꝑtem alijs indigētib⁹: q̄ꝫtum potes ſm facultates tuas. Sꝫ ſi expoſue ris in venationib⁹ laſciuijs ꝛ hmōi Crede mihi de oib⁹ talib⁹ ſupflue diſpenſis reddes rōnem ante chriſtum: qui dicet tibi poſt morteꝫ tuam. Ego dedi tibi tot ducatos pro annuo redditu feci te lucrari in tali negociatione ꝛc. quomodo expoſuiſti? O felicem illum qui audacter reſpōdere poterit. Ecce domine in tali eccleſia expoſui tm̄: ſolui decimas ꝛ primitias: feci tale būficium ad cultum dei. Expoſui tātum: tali hoſpitali dotaui tot puellas: mutuaui ex charitate tantum illis qui mutuo indigebant veſtiui tot pauperes: ꝛc. Sed quid dicam. Aliqui ſunt qui ita afficiuntur diuitijs: vt nec ſibiipſis in neceſſitatibus prouideant nec expēdantur. Ma faciano macharoni quāto che voleno: che li biſognara fare in fine le laſagne. i. ꝙ quicqd acquirāt in vita trahēdo ad ſe ſicut qñ fiunt macharones: oppor tebit extēdere manus in morte dimittēdo oia. velint nolint ſicut quādo fiunt laſagne. Jdō vt dicit ſaluator. Mat. x. ꝛ. xix. ꝛ Luc. viij. Facili⁹ ē camellꝰ ꝑ foramē acus trāſire q̄ꝫ diuitē intrare in regnuꝫ dei. Ubi Theophilus. Camellum oꝫ. Intelligere aut ipꝫ aial: aut flumē illū groſſū quo naues magne veinſ. Nō āt hoc dicit ꝙ diuitie male ſint: ſed hñtes ipſas vt cuſtodiāt deget enim nō ipſas hēre i. retinere: ꝛ cuſtodire ſed eis i neceſſarijs vti ꝛ in hois ſeruitio eē. Et Criſ. Abraam inqt poſſidebat opes paupib⁹: q iuſte eas poſſidēt quaſi ſuſcipiētes adeo diſpenſant i diuinis mādatis. Qui ergo ꝯ deū acquiſierunt ꝛ in expēdēdo faciunt illud idē meretricib⁹ paraſitis dantes vel humi abſcōdentes: egenis vero nihil impēdētes ſupple male faciūt ꝛ hij nō intrāt in regnū celoꝝ ꝛ infra nō ergo ꝓhibet ditari: ſed opibus famulari. Uult vt in neceſſarijs vtamur eis nō vt cuſtodiamus. Nā ſi cōſeruari eas velle: nō tradidiſſet eas hoib⁹. ſed ſineret iacere i terrā h ille. ¶ Tertia hereditas diuitū: dico ꝙ eſt libertas: vere ſi bū cōſideremus libertas eſt res ꝓtioſa. Et iō tu diues cū tā ꝓcioſam rē de⁹ dare dignat⁹ eſt da opam cōſeruādi iſtā libertatē. Noli te ipſum facere ſuū. Sed quare h dicis. Quis ē diues q ſe faciat ſeruū. heu quot ſunt diuites q nō liberi ſed ſerui ſi q ſunt hi? Certe illi q pro acqſitione vel ꝯſeruatione vel augmētatione diuitiaꝝ: nō curāt facē multa Ruf. ꝛ raſ. pura che lucrari poſſint nō curāt: ſi ꝑ fas ꝛ nefas: pur. ꝙ habeāt lucrum in archa nō curāt de ꝯſcia. Iſti certe nō ſunt liberi ſed ſerui. q: qui facit peccatum ſuus eſt peccati. Nec debent dici dñi ſꝫ ſerui diuitiarū. Unde pſa nihil inqt inuenerūt viri diuitiaꝝ

in manibus suis. Viri inqt diuitia rum nō diuitie virorū inuenerunt in manibus suis. nihil. i. peccatū qꝫ. s. cōmiserūt pro acqsitione vel ꝯseruatione eaꝝ. Et h cū dormierūt somnum suū ṗcipue. s. in morte: q2 tūc habēt penā peccati commissi. Jō Mat. xix. Amē dico vobis dicit xp̄s: q2 diues difficile intrabit in regnū celoꝝ. Ubi Cris. i ome. hoc qdē dixit nō pecunijs dtrahens: sed eis q detinētur ab ipsis h ille. Habere. n. diuitias: vt dicit hilari⁹: criminis non est: sed modus in habēdo retinēdus est. Si. n. discurimus vetus testamētū. Jnuenim⁹ multos sanctos fuisse diuites. vt pꝫ de Abraā Gen. xiij. Sed qui amat eas nimis culpādus est. Jō. eccle. xxxi. Beatus diues q inuētus est sine macula: ꝛ. J. qs est hic? ꝛ lauda. e. q. d. vix ꝛ cū difficultate inuenit. Ratio est: q2 vt dicit Crios. sup Mat. Appositio diuitiaꝝ maiorez apponit flāmam. ꝛ vehemētior fit cupido Et Aug. i epistola ad pau. ꝛ tharsiam. Terrena diligūtur arti⁹ adepta qꝫ ꝯcupita. Aliud est. n. nolle in corpare q̄ desunt. aliud iā incorporata diuellere. Jlla. n. valde extrema iā repudiātur. Jsta valde mēbra ṗciduut. Hec ille. Non tn̄ despes. te de tua salute o diues: q2 vt dic Hie. Notāter dixit xp̄s difficile. nō impossibile: vbi. n. difficile ponit: nō impossibilitas ꝓtēdit. sed raritas demōstrat difficile tn̄ est diuitē intrare in regnū celorumq: vt dicit Cri. multa opus est gratia: vt homo in diuitiis dirigat. Et Theophilus nō dicit impossibile sed difficile: possit. n. diuites p diuitias adipisci supna: sed difficile est: q2 viscosiores sunt visco diuitie: ꝛ vix euellit aius occupatus ab eis. Tu ergo q possides diuitias: dn̄are eis ꝛ caue ne. ipse dn̄ent tibi. Caue ab oi peccato. ꝛ iusto lucro q2 tūc eris liber ꝛ non seruus diuitiarū. Memēto q2 vt supradictū ē: reꝝ alienarū ablatio ē valde piculosum peccatū: q2 includit obligatonē ad restituendū q̄ restitutio difficulter fit. Et iō cōsulo tibi māgia per mō che possi smaltire e che nō ti bisogni vomitare. Attēdi a guadagnare p modo che possi tegnire el guadagnato o che nō ti bisogni restituirlo. Hec igit nouissima documēta memoramini vos paupers ꝛ vos diuites. Et in eternū nō peccabitis. Quod concedat deus benedictus in secula Amen.

¶ Feria. v. in albis. De tribus regulis seu dotibus necessarijs mulieribus cōiugatis viduis virginibus religiosis secularibus iuuenibus ac senibus. Sermo. lxxxij.

m Emorare nouissima tua ꝛc. eccl. vij. Manifeste pꝫ qꝫ officiuz ṗdicationis est vnuz offiñ publicū ꝛ gn̄ale Ad qꝫ ꝯcurrunt diuersa audientiū genera. qbus predicator dꝫ conari seu niti. dare documēta spectātia ad vnū qꝫqꝫ ipso ꝭm gradū ꝛ cōditionem suā. Jō ipse ṗceptor ꝛ ṗnceps ṗ-

dicator. Pau. ad Ro. j. grecis ac barbaris sapiētibus ac insipientibus debita sum. Nico. de li. dicit oēs eē barbaros pter iudeos grecos: ꝛ latinos. Sapiētes autez instructi in phia ꝛ in lege insipiētes vo idiote psone qbus paulus dic se debitorē ad pdicā da eis euāgelui ex officio apostolatus. Cū igit ego licet in merite sim inter pdicatores muneratus omnino me debitorē iudico dādi regulas pertinētes ad statū veniētiū ad me audiendū. Et qꝛ inter hec sunt mulieres cōiugate vidue virgines religiose seculares iuuenes ꝛ senes Jō hodierna die ipsis dabo regulas: tāq dotes ꝛ hereditates pcipuas q̄ tam nō pderūt eis solū sed etiā ipsis matribus pcipue habētibus sub suo gubernio mulieres aliqs. Voles igit de hoc tractar: occurit mihi illud ps. xliiij. q incipit. Eructauit cor meum. Audi inquid filia ꝛ vide ꝛ inclina aurez tuā. breue parlare ma grauido de molti misterii ꝛ secreti. Considero nāq in vbis pallegatis tria.

¶ Primum est grata audientia ibi audi.

¶ Secundum attenta intelligentia ibi ꝛ vide.

¶ Tertium prompta obedientia ibi ꝛ inclina aurez tuā. i. qꝛ tu filia debes audire gratā que hodie dicent tibi: qꝛ sunt nedū vtilia sed ēt necessaria. Nec sufficit audire qꝛ si p vnā aurem ingrediant ꝛ p aliā exirent nulla vtilitas esset Jdeo dicit vide. i. intellige ne obliuiscaris Nec h sufficit nisi obedias ꝛ obserues regulas iscriptas. Jdeo dicit inclina aurē tuā. i. mentis ꝛ voluptatis ad obediēdū. O igit matres filie ꝛ sorores mee. tres dotes ꝛ regulasq do vobis in hoc recessu meo.

¶ Prima dicitur sancta pudorositas. i. vergogneza.

¶ Secunda sancta timorositas: i. paureza.

¶ Tertia scā stabilitas. i. fermeza.

¶ Primo dico q oēs mulieres cuiuscūq status ꝛ cōdicionis sint debēt obseruare hanc primā regulā. s. qꝛ debēt eē verecunde. Datur autē hec regula eis ab ipso qui se dedit oībus debitorez. s. apostolo paulo. p. thi. ij. Mulieres iquit in habitu ornato sint. nō in tortis crinibus aut auro aut margaritis vel veste pciosa sed ornātes se cuz verecundia ꝛ sobrietate. Ubi Ni. de li. dicit q mulieres nō debēt se ornare in tortis crinibus. i. crispatis ꝛ capitibus nō vellerīs. aut auro. i. ornamentis auris. aut margaritis. s. affixis auro vel argento vl in vestibus consutis circa collū ꝛ manus aut in vesta preciosa. Et ista sunt intelligenda vltra modū status. hec. n. ornamēta sunt curiositatis. Et incitant ad peccatū lascivie. Et vt dicit cypria. ad donatū de habitu virginco hec ornamentorum ac vestium insignia ꝛ lenocinia formarum nō vbi pstitutis ꝛ impudicis femis cōgruūt nullarum fere pciosior cultus est q̄ q̄r pudor visis. i. hūilis est habitus

aũt ornãs ipsas mulieres fm apostolus est sobrietas ꝛ verecundia Sed audi mirabile q: nõ solũ sancti sed ẽt pagani hoc istruunt. nã pitagoras vt ait iustinus matrõas induxit ꝛ iuuenes auratas vestes ceteraqꝫ sue dignitatis ornamenta deponere docens vera matronaꝝ ornamenta pudicitiã esse nõ vestes ħ ille. Sobrietas.n. cibi ꝛ potus ꝫ qdẽ turpe sit virũ inebriari vino turpius tñ est mulieri: q: ex ħ leuiter efficitur. In honesta ꝛ lascuia Francamẽte prega dio che adiuti la dona ebria che ne ha bisogno. Difficile cosa e che apresso la imbriageza nõ vegni ad altro pegio. Aliud locale ꝛ ornamẽtũ mulierũ decorãs ꝛ ornãs frontẽ eius fm apostolum est vericundia. quo caret frons meretricis de qua dicit Iere.iij. frõs mulieris meretricis facta est tibi noluisti erubescere. Sed hic nõ ꝙ triplex ẽ verecũdia

Prima criminalis.

Secunda moralis.

Tertia virtualis: De quib⁹ eccl. iiij. est ingt confusio.i. verecũdia adducẽs peccatũ ecce primã ꝛ est confusio adducens gratiã ꝛ eccle. secũdã ꝛ gloriam.eccl. tertiam.

Prima verecundia.s. criminalis est qñ qs verecũdat benefacere vel amalis abstinere hanc hñt ille persone que ex verecũdia occultãt in cõfessione aliquod peccatum ꝙ videt eis valde turpe que non nisi a diabolo ꝑcedit sicut ð dictum est similiter q: hoies adeo sunt deprauati hodiernis tẽporibus ꝙ nedum ipsi nullum bonuꝫ faciunt sed derident illud facientes ꝛ dicũt.o.el sanctificet.o el sancto Jõ ille ne derideat omittit multa bona que faceret nisi timeret hanc derisionẽ. verbi gratia nõ frequẽtat ecclesiaruꝫ accessum nõ parcit inimicis nõ facit Elimosinas: ꝛ illa nõ relinqt põpas ꝛ vanitates. q timet hoiuꝫ derisionẽ. Sꝫ certe i istis verificat ꝙ dicit. ps. Illic trepidauerũt timore vbi nõ erat timor. hi sũt similes pueris timentibus anseres. que tñ non pñt mordere. Recolo namqꝫ ꝙ qñ erã puer ꝛ videbam anseres cũ collo extento ꝛ rostro aperto ꝛ timebam ꝛ fugiebam. Ma dapoi che sono facto grãde ꝛ ho portato le gnacore altro che oche me spauẽta. Iste timor puerilus ymo stult⁹ est. Sicut agricola qui timore gruũ cornicum ꝛ passerũ timetur seminare restultus ab oĩbus merito iudicaretur. Ita magna stultitia est plus timere folium humane derisionis q̃ꝫ gladium diuine vltionis. Ideo bene dicebat Aug.in.ca. senti.xj. q.iij. Senti de Augustino qcqd libet sola me in oculis dñi ꝯsciencia nõ maculet. Istud idem habet a phĩs paganis: vt.n. dicit Laertius in lib. de vi. ꝛ mo. phoꝝ. Aristippus cũ ei diceret: ꝙ eũ hoies deriderẽt rñdit ẽt illos asini si quãdo oñdunt eis dentes. Sed sicut ꝛ illi asinos ñ curãt sic ꝛ ego illos nõ curo. Esto igit virilis ꝛ tu mulier virgo nõ timeas nõ verecũderis benefacere. nõ cures de deriso-

ribus. Tu benefac. non curare chi te delegia lassali grachiare. percotano el capo nel muro per insina chel gli esca el ceruello fa bene tu che non hai a fare se nõ cnm dio. Immo multotiens turpe est laudari ab hmõi hoib⁹: vt dicit Sene. nundũ ingenus felix es. si nundum turba te deridet ⁊ tam turpe est a turpibus q̃ȝ ob turpia laudari ħ ille. Derideri ergo ab hmõi potius est laudis q̃ȝ vituperij.

¶ Secunda verecundia est moralis. Et ħ ẽ quãdo qs verecũdare facere aliquid indecens in p̃sentia hoium ne incurrant infamiã. verecundia certe est quoddã frenũ dirigens hoies in bonos mores. Jõ oibus ⁊ p̃cipue iuuenibus est necessaria. Et precipue etiam mulieribus. Et proprio vna rethena che tiene la dõna per paura de la vergogna d̃l mõdo che non sia dicto o pensato male delei de landare vagabunda qua e la: del stare a la fenestra ⁊ ali balconi. e la fa retenere de audire le matinate che li son facte del parlare in honesto: del dare audiẽtia ali motti de li zoueni. dalo acceptare le ambasciate e li presenti che le son portate dale maledicte vechie ruffiane o ruffiani: Ma se non teme la vergogna del mondo aumela dio che po che altramente douẽtera vna vituperosa e bruta cossa. Uide meretrices quõ audẽt in plateis cũ hoib⁹ inter eẽ loquẽto. ⁊ in tabernis cõmedendo: ⁊ hmõi. Uãno sfaciate sfrenate. O sozza cossa. ⁊ ħ q: tota liter miserunt verecũdiaȝ mũdi. se hano getato driedo alle spale. lo honore ela fama. Uerecundari ergo in p̃ñtia hoium. ne corã eis faciat aliqd rep̃hensibile morale est. Jõ. eccl. vi. noli discedere a muliere sancta. quã sortitus es in timore dñi. Gratia enim verecundie illius super aurum.

¶ Tertia verecundia est v̾tualis ⁊ ħ est meritoria. hãc aũt habem⁹ qñ nõ solũ in p̃sentia hoiuȝ sed ẽt qñ sumus soli cauem⁹ a turpibus ⁊ hoc timore dñi. Jsta verecũdia sup oẽs valet immo p̃cedens sine ista nõ est meritoria. O quot sunt mulieres in mũdo que in publico sunt morigerate cõposite ⁊ verecũde. Jn secreto aũt in munde ⁊ sfaziate che nõ vedesti mai le piu brute sciochc. O dñe scitis hystoriaȝ dñe. Cerase vultis q̄ ego dicã vobis? Audiatis Quidaȝ cuius dñs colonũ cuiusdã possessiõis sue habebat vxorẽ noie cerasam. hic cuȝ nõ esset domi venit rustic⁹ ille de villa ⁊ portauit sibi canistrum cũ cerasis pulcherrimis q̄ p̃sentauit dñe. Jpsa autem libẽter suscepit ⁊ intrans cameram cõmenza a mãzarle a quatro a quatro. E per la p̃ssia non recordãdosse chiudere luscio el vilano staua a veder la festa. Postea rediẽs dñs: ⁊ grãs agẽs colono de mũere inuitauit cũ secũ in cena. Qui cum comederẽt veniẽs dña cũ cerasis in vase pulcro vitreo in aqua mũda ⁊ recenti portauit marito suo ⁊ cenando ipsa dña cepit comedere diuiden

do singula cerasa cũ gladio i quattuo: ptes. E pigliãdole cũ la ponta del coltello: mãgiaua ala zentilesca. Et videns q illle rusticus respiciebat eã sic cõmedentẽ dixit ei Comedũt sic in villa cerasas sicut nos facimus in vrbe. Ille respõdens q nõ sed alio modo. dixit ei quõ ergo. Ille aũt nollebat dicere at ille tñ instituit q ille respondit poi che volete che io lo dica. noi le mangiamo a quatro a quatro: Sicut vos fecistis in camera nõ sicut modo facitis. E cossi fu fornita la festa. Ista.n. habebat secũdã verecũdiã ⁊ ñ tertiã. Sz tu dña q̃ cupis eẽ ṽtuosa debes verecũdari facẽ oẽ. indecẽs ⁊ ĩhonestũ ñ solũ i pñtia hoium sed ẽt in secreto: Debes.n. cogitare q deus semp te videt. ne potes fugere pñtiaz suã. Et iõ q ṽecũdaris facere in pñtia hoium: ðbes ṽecũdari facere i cõspectu ði ⁊ angeli. q ẽt ad tui custodiã ðputatus ẽ q semp te videt sp tecũ hitat. De hac verecũdia dixit Hie. ad cellãtẽ. ð mo. ⁊ ho. vi. se. lz gd.i dicãt nõ eẽ Hier. q deuiat a suo stilo nec semp eius ordinez. in scripturarũ allegatũ sed sit cuiuscũqz vellit i ea sũt multe bõe snie. Ornet inqt prudẽter ṽecũdia. q pcipuũ ẽ i feminis. Cũctas ṽtutes pudo: supet. Et ad ðmetria. de ṽginitate ⁊ vi. pfe. Quicqd inqt pudet dicẽ pudeat ẽt cogitare. Et sextus pithago:icus. Cogitatio inqt hois dictũ ñ latet iõ cogitatio tua pura sit ab oi malo. Et. ĩ. deũ nõ latebit agẽs iniuste nec cogitãs q-

dẽ h ille. De hac ẽt verecũdia dixit Ber. super can. Nescio si qcq̃ gratias verecũdia i oib' cõphẽdi q̃at. verecũdia.n. ẽ oium, ornatus etatũ: sed i tenera etate. Amplius plenius enitescit. Quid.n. amabilius verecundo adolescente: h ille pria igr vos ⁊ hẽditas q̃ assigno oib' mulierib' ẽ sancta pudorositas seu ṽecũdia: nõ prima: sz sã ⁊ tertia ṽgognate de far cosa inhõesta ⁊ in pñtia daltri ⁊ in secreto.

¶ Secunda est scã timo:ositas o q̃sto e bona dota q̃sta secũda: Esto timo:osa filia mea spauẽtosa sẽp:e sta in paura. Non te assecurare ne te domesticare mai. Sed quid debet timere mulier? O quedam timent murem illa lecertam illa ranam: sed illa serpentem: illa alia lupum: vel aliquod siluestre: ⁊ ferũz animal. Nũquid quando dico q debeatis esse vos timo:ose mulieres: dico q debeatis timere aliqð predictorum? Nõnon. Quid ergo O filia mea cognoscis illud animal q dicitur homo: hoc illud time: nunq̃ esto secura cum eo: o si obuiare vni aspidi quamtũ expaueceres: nec mirum. Non e si gran barba che non se spauenti del scorzone. Ma tu fiola mia se stimi lo hono:e tuo piu te debi spauentare de lo homo. Et tu vir de femina: quia nihil periculosius viro q̃ femina: ⁊ mulieri q̃ homo. Hoc documẽtum dat vobis mulierib' ipa q̃ fuit speculuz ⁊ co:ona omnium mulierum. s. beatissima virgo Maria mater dei dignissima: de

qua legitur

qua legit luce .i. quod qñ salutauit eã .Angel9 gabriel .turbata est nõ quidẽ turbatione furoris sȝ pauoris .Timuit .n. gabrielẽ non in q̃tum angelũ.nã solita erat videre Angelos .ymo ⁊ ipi seruiebãt sibi sȝ qr apparuit ei i spẽ humana vt dñt docto.in .iij.di.uj. ⁊ qr nõ erat solita videre .aspectum viroꝝ nec audire colloquia ipoꝝ. Nunq̃ȝ .n. in illo oratorio seu studiolo suo cõparuit vir. Jõ tũc videns ipm expauit propter zelũ ⁊ teneritudinem maximã quã hẽbat de integritate sua qđ ꝓpũm est omniũ v̇ginum. vñ gl. sup v̇bo turbata est dicit trepidare v̇ginuȝ est ⁊ ad oẽs viri ingressus pauere oẽs viri affat9 vereri .Et Ber. solẽt v̇gines .que virgines sunt semp pauide ⁊ nũq̃ȝ secure eẽ ⁊ vt caueãt timẽda ẽt secura pertimescũt .debent ergo mulieres timẽ viros ⁊ eẽ siluestres cum eis ⁊ nunq̃ȝ domestice ⁊ h.i. qr ex hac ꝯtinẽtia vel siluestritate sequit ꝯmodũ quod ipe mulieres magis extimant. Naȝ videmus per experientiaȝ qđ libentius videmus psitachũ vel papagalluȝ fasianũ ⁊ huiusmõi aues siluestres quã gallũ:ñ qđ ille sint pulchriores isto ymo ẽ cõ sȝ nimia domesticitate vilescu:si militer equ9 est pulchrior ceruo capreo ⁊ huiusmodi siluestrib9 animalib9.tñ qr sunt magis rara oẽs currunt ad vidẽdum illa nõ autẽ equũ. Scđo dico qđ mulieres nõ d̄bẽt eẽ domestice cũ virj q ꝯman9 viri hȝ maximã vi:ñ e si saluatico alale che non douẽti mãsueto se si lassa manegiare a lo homo. Vedi el porcho qñ se lassa gratar la panza como se gietta in ira. Credime che le troppo te intrinsecchi Cum quella cossa ch̄ se chiama lo hõ te fara ꝯdescendere a tãto che te mozera el naso dal viso e perderai el tuo honore de q̃sto adunq̧ te spañcta e ñ del sorze o d̄ la rana o d̄ la lucerta ch̄ mai te poria far tãto male el suo mordẽ. Sed h̄ nẽ. qđ tria sunt que decipiũt mulieres in conuersatione cũ viris putant eniȝ q̄ vbi est vnũ istoꝝ triũ quod possint conuersari secure. Et tamen nõ est sic.

¶ Pmũ est ptextus seu excusãtio ꝓpinquitatis.

¶ Scđm pretextus spiritualitatis

¶ Tertiuȝ pretextus debilis etaẗ.

¶ Pmo .n. mulieres habent conuersationẽ cum viris :qr sunt ꝯsãguinei sui . Jn .iiij.iij.ij. vl .i.gradu.⁊ cum illis putant nullum posse eẽ periculũ .Similiter ⁊ illa cõuersat cũ cognato suo vel cũ marito sue ꝯsobrie ⁊ huiusmõi ⁊ illa alia cuȝ ꝯpr̄e suo vel filio quẽ apellant filiuȝ de aĩa .Creditis vos qđ ꝯuersari cũ huiusmodi sit tutũ ⁊ sine pitulo ? Certe non audi senem illuȝ gloriosuȝ qui expertus est mũdum magis quã tu .s. beatũ Hye. in epistola ad .Eusto. que incipit Audi filia . Ne inquit aliquis de sãguinis ꝓpinqtate diffideret in illicitũ thamar sororis amon exarsit in incẽdiũ habet.ij. Reg. xiiij. sed vtinam hoc solum fuisset in his duobus :sed heu timeo sepe ac

cidit huiusmodi: τ ideo fuge o filia mea secreta ꝯsortia oium cōsāguineorum τ affinium. Nūꝗ̄ nisi cū marito stes sola cū viro: τ vos parētes qui hētis filios τ filias adultas bene aduertatis ꝙ nō hēant talem ꝯuersationē intrinsecam ꝙ soli cum solis maneāt. Audi barbatum Hyeronimum scribētem ad Demetriadē. Esto īngt auie mr̄iqꝫ subiecta. Nullum viroꝝ τ maxime iuuenum nisi cū illis videas Nullum sciās ꝙ̄ ipi nesciant. Similiter nō te domesticare tropo cō lo cōpare. E tu se hay caro lo honore de la tua moglie fa che lo cōpare sia da lōga da comare: altramente farano de li cōparelli insieme τ meterate i su la testa vna corona magior e che q̄lla del ceruo. ¶ Secundus mantellus quo cooperiunt se alique mulieres que volunt domestice ꝯuersari cuꝫ viris est spiritualitatis. Illa dn̄a hꝫ suū pr̄em spiritualem qui videt sctūs τ ideo ꝯuersatur indifferenter cum eo. Nungd est bonū? Certe nō potest negari: qꝛ ex ꝯuersatione cum bonis reportant multi fruct⁹ τ vtilitates spirituales: τ i sacra scriptura hēmus multos sanctos viros habuisse conuersationē cū mulieribus. Ex qua conuersatione ipse mulieres habuerunt multū profectum anime τ corporis hēm⁹ primo de helia ꝓpheta. iij. Reg. xvij Ex cuius ꝯuersatiōe vidua illa reportauit multū cōmodū spiritua le τ tp̄ale. Itē. iiij. Reg. iiij. hētur de alia muliere maritata que ex cōuersatione quā habuit cuꝫ heliseo similiter reportauit multū cōmodum spirituale τ tp̄ale maria magdalena τ marta conuersate sunt cū dn̄o nr̄o Jesu xp̄o valde vtili Luce. ca. viij. c. hētur ꝙ alique mulieres sequebant xp̄m ꝑdicantē eiqꝫ ministrabant de facultatibus suis τ dicit Nic. de ly. ꝙ apud iudeos erat consuetuꝫ: ꝙ matrone deuote ministrabāt doctoribus necessaria ex deuotiōe: τ iō qꝛ xp̄s predicabat īter iudeos hꝰ mittebat Paul⁹ autē qꝛ predicabat gētilib⁹ īter quos nō erat talis ꝯsuetudo nō habebat mulieres sequentes ipm̄: τ ei ministrantes: vt hētur ꝑme Cori. ix. ne gētiles ex hoc scandalizarent: paulus etiā vt hētur. Ro. vlti. salutat multas mulieres sibi deuotas: sic ē ꝑme Thi. iiij. Joānes etiaꝫ scribit secundaꝫ suam canonicā τ vnī dn̄e. quā in. ij. c. vocat electā τ dominā hyeronim⁹ ē scribit multas epistolas mulieribus: vt Paule Eustochio demetriade τ huiusmodi. Bonū ergo est τ vtile cum patribus spiritualib⁹ mulieres cōuersari. Immo si aliqd boni τ deuotionis est τ ꝯseruat in hoib⁹ procedit τ ex ꝯuersatione bonoruꝫ religiosorū τ venerabilium sacerdotuꝫ. Ma ma ma say che te arecordo non e viuanda si delicata che se nō ce del sale nō deuenti insipida e non vale a gustare. Ita dico de huiusmodi ꝯuersationibus oꝫ ꝙ ꝑponatur granum salis. i. discretionis: debet. n. talis conuersatio esse cauta τ discreta τ taliter circunstā

ritata: q nullius sinister oculus rationabiliter scandalizari possit neq lingua maledicta verissimiliter possit detrahere: ꝛ ideo se tu conversasti: o dõna cũ vno altro Joanne baptista sempre sta sopra di te: per che chi guarda el suo non fa iniuria a psona ꝛ habũdare in cautelis nõ nocet. Audi barba. Hyerony. in epistola ad Eusto. de modis in monasterio vivẽdi: que incipit te pescens. Nõ nimiũ inqt sit secreta familiaritas nõ suspecta colloquia ꝛ si spiritualis pater q̃ꝫ episcop sanctus sit tamen homo est debile animal. Cito perditur nisi fortiẽ custodiatur q carum hẽtur ꝛ vtile: in sancto commertio diabolus minime qcq̃ꝫ inueniat ne vnde regimen: vnde ducatus: inde sentiatur interitus. Oẽs equaliter ptractent Nulla carnalis sed spiritualis dilectio interueniat: nec stricta sit nimium. Principiũ est. n. spiritualis operis si nõ sit matura precisio solet subsequi quidã carnale verũ non taceam vt in pluribꝰ solet cõtingere cõdutionem mulieris infelicẽ miseriã sub feruore spiritꝰ sub charitate nimiũ stricta nisi custodia grauitatis ponam in ore vt nemo delinquat in lingua si vtatur vidẽdi loquendiq̃ꝫ copia statim carnis libido dictũ turpissimũ: ꝛ actu infelicissimũ de spiritu de charitate nascit. ppea Reuerẽdissime doctor hmoneo hec mãdo vobis ꝛ vniuscuiusq̃ꝫ etiam si sanctitas exornet ẽt si baptiste equarẽ in meritis q̃ratis fugere faciem nec liceat secũ dilectione feruenti astringi per diẽ Credatis ex parto. Nihil omnino periculosius viro q̃ꝫ mulier mulieri q̃ꝫ virꝰ vtriq̃ꝫ palea vtriq̃ꝫ ignis dicam audactius. proh dolor: dei templa spiritussancti vasa ꝛ deo dicata edificia: nisi diligenter seruentur custodia postribula fiunt: ꝛ auffertur tamẽ nobile depositũ: tam pciosus thesaurus ꝛ heu irrecuperabile decus virginitatis: si obtemui cuius vis dilectõis inepte continuus insidiator dyabolus initiũ valet fig:re. Ideo omni seruet cor custodia super muros hierusalem ponant custodes tota die ꝛ nocte nõ dormiant: ne fur introeat: ꝛ spiritualia aufferat que penitus recuperari nequeunt: h ille. Sed dicet illa. O pater ego sũ ignorãs vellem doceri in via dei vellẽ cognoscere pcã vt possẽ pcauẽ vellẽ scire cõfiteri ꝛ huiusmodi. Audi Hyer. scribentẽ ad parentes p institutione filie. Si de scripturis sctis aliquid interrogas interroga publice. Audiant pedissequet audiãt comites tue. Oẽ quod manifestatur lux est. Bonus sermo secreta non querit quin potius delectatur laudibus suis ꝛ testimonio plurimorum. Itẽ ad Eusto. in epistola audi filia. Si quid ignoras si quid d scrip uris dubitas: interroga eum quẽ vita cõmendat excusat eius fama nõ reprobabat qd possit dicere desponsaui vni viro ṽgi. ca. exi. xpo: ant si nõ est qui possit exponere melius est aliqd nescire secura q̃ꝫ cũ periculo discere. Memento

quī in medio laqueoꝝ ambulas: ⁊ multe veterane ṽgines: pp castitatem indubitatā in ipo mortis limine coronā pdidere de manib' idē scribit ad Nepotianū in epistola q̄ incipit petis a me. Si ppter offm̄ inqt clericatus aut vidua visitatur aut virgo: nunq̄ӡ domū solus itroeas. Talesq̄ӡ hēto socios quoꝝ cōtubernio nō ifameris ⁊ infra solus cuӡ sola secreto ⁊ absq̄ӡ arbitro vel teste nō sedeas: si familiarius ē ad loquendū hēt nutricem maiorem dom' ṽginē viduam vel maritatā nō est tam inhumana vt nulluӡ pter te habeat cui se debeat credere. Caueto omnes suspitiones qcqd pbabiliter fingi pōt ne fingat devita crebra munuscula sudariola ⁊ fasciolas ⁊ vestes ori applicitas: ⁊ oblatos ac degustatos cibos blandasq̄ӡ ac dulces litterulas sanctus amor nō hēt. Mel meū: meumq̄ӡ lumē: meumq̄ӡ desideriū xp̄s ē: hille. ¶ Tertia excusatio quā habēt mulieres cuӡ viris in conuersando. Est mantellus debilis etatis dicit enim illa q puelle cōuersari cū pueris nullum periculū ē ⁊ sic nullam curam hn̄t de filiab' suis Sed audi hieronymū in epistola ad parentē p institutione filie: sexus femineus suo iungatur sexui: nesciat imo timeat cū pueris ludere huius rōnem assignat. Ideӡ in epistola ad Vitalem pb̄rē: quis inqt crederet mortaliū. vt. xj. annorum puer generaret? Immo expertum est sm q aiunt dn̄i medici: q ēt puer. ix. ānoꝝ generauit. Sunt

liter dicit illa alia: ego sum vetula possum indifferenter ꝯuersari cuӡ oibus ⁊ econtra dicit illa alia: ego sum iuuenis ille est antiquus: nullum est periculū ꝯuersandi simul O mater mea: o filia mea: caue caue. Tu nō hēs experiētiā deceptionum: ⁊ laqueoꝝ diaboli. Accidit i puncto q non contingit in anno. Scisti nunq̄ӡ illud quod dicit de beato Bn̄dicto. legit q dum beatus Bn̄dictus erat in monte Cassino prope monasteriū habitabat quedam vetula: que videns monasterium esse altū in circuitu ex deuotiōe ⁊ aliqua cōmoditate sua rogauit sepius beatum benedictum. qd̄ eam permitteret intra ambitū monasterij habitare in quadā domūcula di. se velle lauare pannos monasterij: ipse aūt nullatenus voluit ꝯsentire. Monachi aūt instabant q ꝯsentirent dicentes nullū etiam periculum q: erat valde antiq̄. Ipse autē dicebat illis. Credite mihi fratres: immo magnū periculū est ⁊ nō cognoscitis insidias dyaboli. Sed monachi nō ꝯtēti h documēto iudicabant eum duruӡ ⁊ nimis rigiduӡ. Beatus autē Bn̄dictus volens q ipsi expirent dictuӡ suuӡ eē veꝝ ordinauit q daret eis i prādio de tonina ⁊ morona ⁊ sardellis salatis in habundantia. Et forte alia fercula fuerunt habūdātius salita sumpto ṽo prandio ordinauit qd̄ oēs putei seu cisterne clauderentur sub clauibus: ⁊ sic etiā celarium vini: ⁊ aqua que remāserat ex lotione parasidum ⁊ olerum re

seruaret: in pelui seu concha ꝛ qđ tenens claues canepe absconderet se la tonina e la morona comenza a lauorare: li monaci ardeuano đ sete: vano a la caneua per beuere la trouano chiusa. Cercano el caneuaro e n̄ se troua áno alq̄zto patiē tia ꝛ aspectano vn pocho cũ spe ranza che torni. Ritornano a la ca neua: e nõ trouano ne caneuaro ne chiaue. la sete e si grande: che p re mediarla nõ curauano de vio. cor reno al pozo per laq̄ e trouãdo se rato vano a sancto bñdicto e dico no. Padre noi moriamo da sette O come non beuette voi? Rñdent ogni cossa e sotto chiaue. e chi ha le chiaue nõ se troua. Habiate pa tiētia dice sãcto benedicto ch̄ dio prouedera. Li monaci no poteno piu durare. Et trouãdo ne la cuci na la lalauatura đ le scutelle e đ le pignatte si la beuettẽo tuta p rabia de sette e parseli maluasia fina. O aq̄ molto freścha chi a orechia da odire oda e chi ha itellecto da itē dere itēda. Posito ergo qđ tu sis antiq̄. nõ tñ est tutum indifferēter cum viris ꝯuersari etiā qđ vixis seris i castitate p multos ãnos vel qđ ꝯuersas cũ antiquo qui ꝛ i ca stitate: vixerit ꝑ multũ tp̄s. Ideo climachus in gradu de castitate di cit. Ne credideris in omi vita tua luto carnis tue ꝛ donec xp̄o. Iesu obuiaueris non confidas in ea ꝛ Hyero. ad nepotianũ. Ne ínq̄t in p̄terita castitate cõfidas nec dauid sanctior: nec salamone potes eē sa piētior: memēto semp q: padisi co lonũ de possessione sua mulier eie cit timorositas ergo est secũda dos quã vobis matrib⁹ sororib⁹ ꝛ filia bus meis relinquo.

¶ Tertia aũt dos seu. Re. est san cta stabilitas seu firmitas: o dõne ve regna la podagra o le gote: acio che me intendiate ouer le pedane. Dicitis pur a te: or nõ dire che nõ le voliamo che se non me intendi per experientia vederemo che chi ha le gotte nõ va troppo qua e la. Sta volentiera fermo. Ita tu mu lier ꝛ maxime iuuenis cauere dbes a nimia circuitione: debes libenter stare in domo ratio est q: vt hētur in. c. ois. xij. q. i. Omnis etas ꝓna est in malũ ab adolescentia sua. Et ideo ꝯ istam ꝓnitatē remediũ est abscidere ꝛ remouere occasiões ꝛ opportunitates peccandi. Nam si adsunt occasiones leuiter cadit ho mo. Ideo Aristotiles i rethoricis dicit homines malefaciunt cũ pos sunt ꝛ vulgariter dicit: ad arca ap ta el iusto vi pecca: el bello furare fa lomo ladro. Si ergo tu mulier es girouaga ꝛ vadis p domos vi cinarum ꝛ per alia multa loca: ad ueniunt multe cõmoditates peccã di: e cossi ruini e scapezeti el collo: che se fossi sta ferma in casa tal cõ modita nõ haueresti hauuta de far male ecõsequēte nõ lo haueresti fa cto hanc regulã hētis ab ipa glo riosissima v̄gine: de qua d: Luce secundo. quod abijt in montana: ad visitandum helisabeth: cum fe stinatione: s̄m Ni. de ly. vt osten deretur q⁹ virgo nõ debet morari

in loco publico: nec ibi misceat colloquia. Et Ambro. Inquit idem. Discite virgines non circumcursare per alienas edes: non demorari in plateis: nõ aliquos in publico miscetur: sermones maria i domo sera festinat in publico. In montana conscendit: mansit etiã apud cognatam suam tribus mẽsibus: non qꝫ eaz domus delectaret aliena: sed quia frequẽtius videri in publico displicebat. Tria autẽ sũt loca ad que accedere mulier nõ nimis frequenter debet.

¶ Prio a conuiti e a noze.

¶ Secundo a bagni e a stuphe.

¶ Tertio a perdondze muliebre e vulgare. Crede mihi: qꝫ si nimis frequẽtas accessuz ad hec tria: difficile euades sine ruina. Notanter dico ad indulgentias vulgares: et muliebres: qꝛ si indulgẽtie sunt vere bonũ est ad eas ire pro cõsequẽda venia peccatorum: sed quando sunt idulgẽtie quas iueniũt: mulieres pro excusatione sua: qꝫ possint sub aliquo velamine: circuire hinc inde: ad istas nõ debent accedere: qꝛ accidit eis qꝫ puerbialiter dĩ in partibus nostris: Tanto va la brocha o ver sechia al pozo: che ce lassa el manicho: similiter ẽt si medici cõsulũt alicui mulieri: qꝫ vadat ad balnea pro aliqua infirmitate curanda vadat: sed cũ grano salis vt. j. habebis. Similiter ẽt si fiunt alique nuptie vbi tu inuitaris: qa es consanguinea vel aliquo modo coniuncta: nõ sum ita agrestior qꝫ h totaliter velim prohibere: s3 iste accessus dico sit cum grano. Et ita pater vel marite non ita indifferenter permittas filiam: vel vxorez tuas ire ad nuptias vel cõuiuia: nec multũ cures si ppter hoc diceres zelotipus: per che meglio e zeloso: che coronato como el ceruo. Granum aũt salis qꝫ habere debẽt mulieres: quando ex necessitate vadũt ad ecclesias: vt audiãt missam vel predicationem: vel ad indulgentias et hmõi. Docet Hiero. ad Demetri. de virgi. seruã. Nunqꝫ ingt sole nunqꝫ sine matre procedant. De agmine colũbarum: crebro an cipitus vna separat quã statiz inuadit et lacerat eius carnib⁹ et cruore saturatur. Mo: bide oues suuz relinquit gregẽ et luporuz faucibus deuorantur: hec igitur nouissima tua memorare: et in eternũ nõ peccabis. Benedictus deus Amen.

¶ Feria sexta in albis ante prandium sermo pncipaliter ad iuuenes qualiter viuere debeant accessorie tamen ad plura alia genera personarum. Sermo. lxxxiij.

m Emorare nouissima tua: et in eternum nõ peccabis: Eccle. vij. Unũ genus personaꝝ qꝫ icludit multa genera si bene cõsidero est iuuenũ. Nec voco hic iuuenes adolescentes. et sola etate iuuenes. sed inferioritate quadam et subiectionem. Et sic aliquo modo q sunt alicui iferiores dicunt iuuenes: et hmõi instruere intelligo hodie pncipaliter dño cõcedẽte. Accessorie tñ multa

alia gr̄a p̄sonarū. Debent hodie hereditatē seu dotē suā: lȝ ipsi iuuenes etate tn̄ maiores q̄ femine p̄ncipaliter istruant̄. Tres igit̄ dotes vobis iuuenib⁹ in hoc recessu meo ⁊ vltimo testamēto assigno.

¶ Prima dr̄ moralis honoratio.
¶ Secūda v̄tualis exercitatio.
¶ Tertia vtilis custoditio.

¶ Prima dat̄ ab ip̄o deo: vt hēt̄ Exo. xx. dn̄te filijs qui sūt iferiores respectu parētum ⁊ p̄nter iuuenes eo modo quo capis hic iuuenes honora igt patrē tuū: ⁊ matrem tuā q̄ v̄bum si bene p̄siderat̄

¶ Primo cōtinet actū reuerētie: sibi honora: nā pulchrius: ⁊ aptius stat reuerētia i Juuene q̄ gēma p̄ciosa in anulo aureo: ⁊ nunq̄ fuit anulus gēmatus ita pulcher sicut Juuenis siue masculus siue femina q sunt reuerētes in v̄bis in rū̄sionibus in gestis ⁊ moribus: iō primū q̄ dicit Juuenibus ip̄e deus dicit: honora. i. esto reuerēs: sȝ posses petere quē debeo honorare Rn̄dit de⁹ patrē ⁊ matrē tuā: vbi nota q̄ iueniunt̄ sex patres.

¶ Primus dr̄ Carnalis.
¶ Secundus spiritualis.
¶ Tertius temporalis.
¶ Quartus doctrinalis.
¶ Quintus antiqualis.
¶ Sextus virtualis.

¶ Primo de patre ⁊ matre carnali habes vt dcm̄ est Exo. xx. math. xv. ⁊ i plerisq̄ alijs locis ve. ⁊ no. testamēti. Et lȝ sint plures rōnes: q̄re filius ⁊ filia carnales debeant honorare parētes suos: vna tn̄ p̄cipua est: q: ab ip̄is hn̄t esse: q̄ sȝ frāciscū de may. est p̄fectio nobilissima: hec rōtangit. Eccle. vij. honora patrē tuū ⁊ gemitus matris tue: ne obliuiscaris: memēto q̄ nisi p illos nō fuisses. Hoc nāq̄ bn̄ficium est ita p̄stans q̄ nunq̄ pōt eis equalēs reddi a filijs: vt dicit ph̄us. ix. ethicoꝝ. Istud aūt honorare nō cōsistit solū in exhibitōe reuerētie: sȝ ⁊ in p̄mpta obediētia famulatu ⁊ subuentione: vt dic̄ Mi. de ly. Debem⁹ ergo exhibere reuerētiam parētibus nostris. Assurgēdo eis respōdendo eis: ⁊ vocando eos dn̄os eisq̄ obediēdo in rebus honestis ⁊ iustis q̄ nō sunt p̄ leges dei. seruiēdoq̄ eis in ifirmitate: ⁊ antiquitate eisquoq̄ subueniēdo de cibo potu idumēto ⁊ hmōi si i̅n digēt. Iniqssimū eni merito qs dixerit patrē agere cū filius sit in facultatibus. l. si quis a liberis. ff. de agno. li. vbi dr̄: q̄ lȝ filius sit emācipatus patrē inopē: alere cogit̄: ⁊ C. de pa. q fi. di. l. si qs vbi hētur q̄ pater si venerit ad necessitatē victus: pōt vēdere filiū vt sibi subueniat: ⁊ dic̄ glo. q̄ eodē casu pōt ēt ip̄m pignorare. Cū liceat q̄ mai⁹ est. Memēto ergo o filij mi ⁊ filia quot labores p̄ te substinuerūt parētes tui: quot periculis subiecerūt se: quā dulciter in ifantia tua tibi obediebāt ne te cōtristarēt ⁊ vt a fletu cesares redde ergo eis vicē ⁊ noli eē ingrat⁹ tātoꝝ bn̄ficiorum qm̄ vere sicut maior pietas q̄ possit fieri in terra erga hoīes est cū filij subueniūt ⁊ seruiūt parētib⁹ in ifir

mitate ꝛ pauptate sua: ita econtra maxima pfidia seu ꝑditio est: quãdo erga eos sũt igrati: vñ Cassio. in quadã epistola. Quẽ alienuꝫ inquit tibi inueneris si suis hostis fuerit? Qui fallẽ audebit parẽtes: q̃lis erit iter ceteros: ꝛ apostolꝰ. j. Thi. v. Si qs suoꝝ maxime domesticorum fidẽ negauit. fidẽ nõ hꝫ: ꝛ ẽ infideli deterioꝛ. Pensa o fili mi: ꝙ si xp̃s in die Judicij dicet eis q nõ subuenuit extraneis in suis necessitatibus. Discedite a me maledicti in ignẽ eternuꝫ: math. xxv. Quid credis: ꝙ dicet illis igratis ꝛ crudelibus in parẽtes q eis famescẽtibus panẽ claudũt: ꝛ cibũ negant sitibũdis potũ vetãt: eos de ꝓp̃is laboꝛibus pellunt: nudos frigoꝛe mori sinũt. Infirmosq̧ sicut canes iterire derelinquũt: seu in carcẽ diu cruciari pmittunt? Honora ergo eos q̃a ẽt si nulla lex h̄ expsse mandarũt dicta ẽ a nã ꝓpi plurima bñficia. Et si debes ei subuenire quo ad coꝛpus: nõ minus quo ad aiaꝫ imo plus: q2 aia potioꝛ est coꝛpore Ideo si parẽtes tui moꝛtui sũt: adiuua suffragijs aias eoꝝ. Idẽ dico de oĩbus quos viuos amasti: debes amare ꝛ moꝛtuos orãdo. s. ꝓ eis: faciẽdo alia bona: al's nõ fuit vera: sꝫ simulata amicitia. Sꝫ voluo me ad vos o pentes. Vultis ꝙ filij ꝛ filie vestre sint vobis obediẽtes. Nõ nutriatis vel educetis eos carētijs vel blãdicijs. Sed si delinquunt coꝛrigite eos: nec pcatis virge: vt dicit sapiẽs: nã vt dicit Ambro. de officijs: ꝛ h̃etur in ca. nõ ob sculatur. v. q. v. nõ osculatẽ semper pater filiũ: sed aliquando castigat: ergo qñ castigaẽ qui diligiẽ: tunc pietas circa eũ exerceẽ: habꝫ enĩ ꝛ maioꝛ plagas suas: q̃ dulcioꝛes sũt Cũ amarius iserũtur. Dulcioꝛ est religiosa castigatio: q̃ꝫ blanda remissio. Et tu fili mi: qñ̃do coꝛriperis a parẽtibus tuis paciẽter sustine: imo gr̃as age eis: q2 non nisi pro tua vtilitate faciũt: ꝛ vnũ pessimum signũ est turbari ex reprehẽsione iusta amicoꝝ: vñ Tulius i libro de amicitia. Cuius aures clause sunt vt ab aico verum anctore nequeat huiꝰ salus desꝑrãda est. Sed vultis o parẽtes ꝙ coꝛrectiones ꝛ documẽta vestra habeant efficaciã: ꝛ filij vestri sint vobis obediẽtes ꝛ bñ moꝛigerati: date eis bonum exẽplum: docete eos magis operibus ꝛ factis: q̃ꝫ verbis. Naꝫ vt docet lactãtius hoies malũt facta q̃ꝫ verba: filij vestri citius emẽdabunt se ab aliquo delicto: si vos ab codẽ abstinẽ viderint: faciẽtq̧ bona opera si vos eadẽ facere viderint: q̃ꝫ si verbis tm̃ ei dederitis reprehensionẽ ꝛ doctrinam. Vñ bene di de gãbaro ꝛ asino: ꝙ cũ asinus deãbularet iuxta fluuiũ videẽs gãbaꝝ retrocedẽ ꝛ ãbulare vso pede: stupefactus signauit se: ꝛ dixit. Frater mi gãbare qd ẽ h: ꝙ tu ita ambulas retroꝛsũ: at ille r̃ndit: nõ mireris frater asine: q2 sic docuit me pater meus ambulare ha. ha. dixit asinus bñ dicis tu habes rõnem: q2 ꝛ me docuit me pater meus ragliare: sicut ego facio: sed vis

q dicam tibi rē stupendā τ veraꝫ Audi in quadā ciuitate Italie venit ad me qdā miles ꝑnius illius ciuitatis q hēbat cōcubinam. τ dixit mihi: pater possū ego absolui τ cōicare tenēs cōcubinaꝫ. Cui ego respōdi q nō. Et ipse dixit quō h? Ego inuenio tot magr̃os in theo. qui volunt me audire in cōfessione Et nō intelligebat carnalis bestia: q illi nō dicebant velle eū absoluē sed audire tm̄ eius cōfessioneꝫ. Et subdit. Maritus eiꝰ τ pater τ mater cōtētantur q ego teneā ipam: quare ergo nō possuꝫ absolui τ cōicare. Cui ēt respondi q nullo modo poterat licite. At ille finalit iratus dixit. Come diauol non ?. mio padre ne tenea doe: τ per che non ne posse tenere vna? Et sic recessit a me: vn̄ cōcludo q potissima causa: quare iuuenes ita deuiant a bonis moribus: τ viuūt ita scelerate: est ꝑpter exēpla que vidēt: τ maxime a parētibus eoꝝ. Quare do vobis o parētes istud cōsilium q nūquā faciatis aliqđ malū: sꝫ si oino vult̄ facē. Caueatꝭ ne sciāt filij vel filie sic eēnt hostes capitales ma ius eni detrimētum recipient ex illo malo exēplo q̄ꝫ ꝑficiant: ex pluribus verbis bonis. Jō bene Hieronỹ. ad athletam de istu. fi. dicit. Nihil in te τ patre suo viderat: qđ si fecerit peccet. Mementote vos parentes virginis: τ magis eā exēplis docete q̄ꝫ voce: h ille. ex hijs patꝫ qđ datur doctrina ꝑncipaliter filijs. Accessorie tn̄ ēt parētibꝰ ¶ Secūdus pater dr̄ spiritualis: τ hūc debemus honorare: τ hi sūt oēs sacerdotes ꝑcipue curam animarum hñtes: de qbus.j. Thi.v. Qui bene presunt presbyteri iquit apostolus: duplici honore digni habeātur: maxime qui laborant v̄bo τ doctrina. vbi Nico. de ly. presbyteri bene presunt faciēdo deuote diuina offā: τ administrando subditis diuina sacramenta eccle. qui duplici honore digni hēri debent idest debet eis exhiberi reuerentiā τ administrari necessaria. Debetis eni considerare vos seculares: q ille paupꝑ presbyter parochianꝰ videtur semp est paratus ꝓ vobis ad baptizādū ad dādum cōionem extremam vnctionē τ hmōi: siue sit de die: siue de nocte τ aliquādo oꝫ q vadat ꝑ pluuias: τ cuꝫ incōmōdo suo vt suppleat necessitatibus vestris spūalibus. Grandis certe eēt ingratitudo vestra nō supplere eis in necessitatibus suis corporalibꝰ Saluatis igit̄ eis decimas oblationes τ hmōi: q: debitum est nobis. Addit pau. supiorībꝰ verbis: maxime q laborant in verbo istruēdo. s. alios de fide: τ doctrina. i. de moribus ſm Nic. de ly. probat aposto. per ve. te. auctoritatē subiūgēs nō infrenabis os bouis triturantis que auctoritas hētur Deut. xxv. τ per auctoritatem no. te. lu. x. dignꝰ est operarius mercede sua dic̄ Nico. de ly. q bos triturās in area domini est ipse predicator: cui nō debent denegari necessaria vt. xvj. q. j. apostolicis: τ expresse dicit xp̄s. Luc. x. vt supradictū est: debeat ēt

honorari hmôi patres spûales. in personis suis: qz nullus dz eẽ tante temeritatis: ꝙ super eos iniciat manus iudicatas. Et si aliquis cõtrafaciat vel dat consilium: auxiliũ vel fauorẽ adhuc icurrit sentẽtiã excõmunicationis a qua regulariter absolui nõ potest: nisi per papã vt. xvij. q. iiij. si quis suadente: ꝛ d̃ sentẽtia exco. cũ illoꝝ tibi. c. religioso extra eo. in. vj. Similiter debẽt honorari in fama: qz nõ debet[?] eis detrahere exẽplo Constãtini imperatoris: de quo habet in. c. in scripturis. xcvj. di. In scripturis narratur cõstantinũ Imperatorẽ dixisse vere si ꝓprijs oculis vidissem sacerdotẽ dei: aut aliquẽ eorum q monastico habitu circũamicti sũt peccantem clamidẽ meã explicarem ꝛ cooperirẽ euz: ne ab aliquo videretur. Sed vos o patres ꝛ domini sacerdotes debetis eẽ tales: ꝙ seculares iducantur ad honorãdum vos: qz frequẽter accidit: qd̃ ꝓpter defectuz ꝛ vilitatez subiecti nõ extimat neqꝫ honorat dignitas lꝫ error sit. Tria autẽ habere debet sacerdos: ꝛ quilibet clericus vt sit idoneus.

¶ Primũ es claritas sciẽtie. s. vt intelligat illud quod legit saltẽ superficialiter. Sciat etiam debitam mãm ꝛ debitam formã sacramentorum que administrat. Al's non erit dignus sacerdos. vñ Osee. iiij qz tu sciam repulisti repellante ne sacerdotio fungaris mihi.

¶ Secundũ scꝫ. vita vt. s. viuat caste ꝛ honeste: habet. n. tractare corpus xp̄i: cum suis manibus: ꝛ cuꝫ sua lingua aperit celũ. Jdõ dz cauere a iuramẽto mẽdacio blasfemia ꝛ hmôi. Corpus sacerdotis est sepulcrum christi. Ideo bene dicit ipse dominꝰ sacerdotibꝰ Leui. xix. Sancti estote: qm̃ ego sanctꝰ sum: Et Pet. in canonica. Idem dicit. Dyo. autẽ lib. de diui. no. c. xij. dicit: ꝙ sanctitas ẽ ab oĩ immũdicia libera: ꝛ perfecta ꝛ imaculata mũdicia: ꝛ hanc sacerdotes hẽre debent. vñ Isido. dicit ꝙ sacerdos a sanctificãdo dĩ: qz sanctus esse debet. Et Hye. cõtra Joui. dicit qd̃ Cremon stoicus narrat de gentiliuni sacerdotibus. qd̃ postpositis secularibus negocijs. Assidui stabant in tẽplo contẽplantes reꝝ ac syderũ naturas: mulieribus se nũquam miscebant ꝛ multa alia mirabilia. Plato ẽt in pmo lib. Thimei dicit. qd̃ sacerdotes Atheniẽses separati a cetero populo conuiuebant: ne aliqua prophana cogitatione castitas pollueretur. debẽt ergo sacerdotes xp̄iani hẽre nõ solũ claram sciam: sꝫ ꝛ serenã cõsciam.

¶ Tertium fame redolẽtiã. Non eniz sufficit qd̃ sacerdos sit secrete bonus: sed qd̃ palã ꝛ publice: vnde eis pncipaliter dicit xp̄s math. v. vos estis lux mundi. ꝛ iõ luceat lux vestra coram hoibꝰ. multi. n. speculantur vitã sacerdotũ seculares ꝛ clericoꝝ: eaqꝫ imitari solẽt Et ideo debẽt esse tales in exteriori cõuersatione qd̃ ꝛ ipsi: ꝛ imitantes eos saluẽtur. Debẽt etiã ipsi sacerdotes curam oium animaꝝ hẽ

bentes diligenter insistere circa salutem subditorꝫ suorꝫ. Similiter ⁊ patres famē: atqꝫ matres debēt diligenter inuestigare mores subditorum suorum: atqꝫ cōuersationes vt corrigant abscidant: si male sūt: ⁊ ad bonū inducant. Dicit. n. in. c. q̄uis. de reg. iu. nō potest esse iusta pastoris excusatio: si lupus cōmedit oues ⁊ pastor nescit. Et prouerbiorꝫ. xxvij. Diligenter agnosce vultū pecoris tui: tuosqꝫ greges cōsidera: ⁊ in. c. irrefragabili. de. o. ordi. Sancitum vt ecclesiaꝫ prelati ad corrigendū subditorum excessus: ⁊ reformādos mores diligenter intendant subdit rō. ne sanguis eorum de suis manib⁹ requirat: durum enim verbum est dicit ibi glo. pro prelatis negligētibus subditorum correctiones. Nō se vole da la pecora cercare solo la lana: ma ancho bene guardarli chel lupo non la manzi. patres spūales ⁊ matres dicūtur: oēs religiosi ⁊ religiose: ⁊ hos etiā honorare debemus: ⁊ in psonis: ⁊ in fama. Gaudent enim quo ad personas eoꝫ eodē priuilegio: quo ⁊ ceteri clerici: nec dꝫ eis detrahi: ⁊ eis in elemosynis subueniendum est. Non. n. mediocre beneficium consequat respublica ab eis: ipsi. n. quādo tu dormis ꝓ te orant. Ipsi pro salute tua multum laborant in vigilijs alijsqꝫ corporalibus maceratiōib⁹: ⁊ oīno credo ꝙ mediantibus bonis operatiōibus placatur deus ⁊ suspendit sententiā suam quā populi merētur pp peccata eorū: ꝙ possum fundare in snia scripture sacre. s. gen. viij. verberet ꝙ si in sodomis fuissent saltē quinqꝫ iusti pp eos dominos ppecisset oibus alijs. O ciuitas. a. vel. b. multum es obligata deo propter istud beneficiū ꝙ inter alia tibi cōcedere dignatus ē s. ꝙ habeas tot monasteria religiosorum ⁊ religiosarum diuersarꝫ religionū a qbus habes tot subsidia spūalia ⁊ pdicatiōes ⁊ cōfessiones ⁊ cōsolationes in tribulationibus ⁊ cōsilia i dubijs ⁊ multa huiusmodi. Et ideo subueniatis eis in necessitatibus suis prouerbialiter. n. dr. Luna mano laua laltra. Ipsi. n. amore dei fecerunt se pauperes indigent cibo potu indumēto ⁊ ceteris subuētionibus corporalibus. qꝛ hoīes sunt hec habentes alios parentes q̄ꝫ vos qui possint eis subueniri. Adiuuetis igit eos i seruitio dī. ⁊ sic eritis pticipes omniū bonoꝫ que ipsi fecerunt. Uos autē patres religiose qui gaudetis sudoribus alienis debetis orare ꝑ benefactorib⁹ ⁊ benefactricibus vestris viuis ⁊ defunctis debetis eni cogitare ꝙ pp istā causam faciūt vobis elymosinas: vt sic ipi subuēiunt vobis in corporalibus ⁊ vos ei in spūalibus ⁊ sic adimplet lex xpi vt dicit apostolus: ⁊ vt orones vestre pro salute vestra ⁊ ipsorū sint valide debetis omni studio insistere obseruationi pfessionis vr̄e maxime triū votoꝫ principaliū. Obediētie. s. pauptatis ⁊ castitat. Memētote ꝙ qñ promisistis ipsa tria vota fuit ꝓmissa vobis ex pte dei

vita eterna: vnde pp hoc snia erat oium patrū egipti φ religio ē aliud baptisma. qz sicut in baptismate remittūtur oia peccata quantū ad culpā τ quantū ad penā ita in religione. Et ideo habeatis gratias deo pro tanto beneficio τ pseuerate feruenter τ sic proficietis vobis τ pximis: τ hoc patet φ lz iuuenibus sermo pncipaliter dirigatur acessorietamē τ alijs vt in pncipio sermonis pmissum est.

¶ Terti⁹ pater est tpalis cuiusmodi sunt rectores τ dñi tpalis regnorū puitiarum ciuitatū τ terrarum Unde primi centū q̄s constituit romulus pro regimine vrbis rome. vocati sūt senatores τ pres. τ alij superadditi patres ɔscripti: vt ponit liuius quos honorare debem⁹ eisq3 obedire: nam vt dicit hiero. ad rusto. de mo. vi. in mō nō ciuitas nō regnū non minima domūcula diu maneret in iure. si cuius volūtati peretur: deesset propter φ prime petri secūdo deum timete regē honorificate: qz supple gerit personā dei. vt dicit Nic. de ly. τ pau. Ro. xiij. Omnis aia potestatibus sublimioribus subdita sit nō ē eniz potestas nisi adeo. Que autē sunt adeo ordinata sunt. Itaq3 qui resistit potestati dei ordinatiōi resistit qui autez resistūt ipsi sibi dānationez acquirūt. τ. ⁊. nō. n. sine cā gladiū portat dei. n. ministri ē: vindex in irā ei qui male agit. dicit Nic. d ly. Ois aia. i. ois hō totū aperte digniori dnominādo potestatib⁹ sublimioribus subdita sit. i. platis in spūalib⁹ τ principibus terrenis in tēporalib⁹ τ subditur rō nō est eni potestas nisi adeo. s. concessa τ ordinata. Qui aūt resisti. po. si. da. acqui. s. eternā: qz Luc. x. saluator dicit q vos spernit me spernit τ ēt qn̄q3 tēporalē qz puniunt in corpore vel in rebus. Nō inqt sine cā gla. pa. potestas. n. secularis portat gladiuz mālē potestas ecclesiastica spiritualē τ subducitur cā. di enim ministerij ē vindex. i irā. i. in punitionē ei qui malū agit τ iterū prime petri. ij. subiecti estote oi humane creature pp deū dicit Nic. de li. τ pcipue superioribus dei psonā di psonā repsentātibus. Ideo subditur siue regi tāq3 pcellenti siue ducibus tanq3 ab eo missis ad vindictam malefactorū laudē vo bonorum. Et sic sunt extirpatores vitiorū officio τ cōseruatores vtutū ppter q⁹ debet eis honor. hec aūt obediētia quam debemus his principibus intelligit in hijs que nō sunt cōtra deū. vt dicit Hiero. super epistolā ad titū. τ habet. xi. q. iij. si dñs. Si bonū est q⁹ pcipit iperator aut pses iubētis obsequere volūtati. Sin vero malū τ contra deum sapit. Rñde illud de actibus apostoloz obedire magis oz deo quam hoibus: hoc ipsum τ de suis intelligam⁹ apud dños τ de vxorib⁹ apud viros. τ de filijs apud parentes φ in illis debeant tm̄ dñis viris τ parētib⁹ eē subiecti q̄ ɔ dei mādata nō veniāt h ille. Qui ergo ē i obediēs ipsi i reb⁹ iustis. ne dum incurrit penā tēpo

valē. sed ēt peccat vt dictum est. q2 dei ordinationi resistit. Reos autē iusta vt soluere ei tributa ut. d. Ni co. de li. inferiores debent superio ribus subiectionē ad necessaria sui status siue ꝯditionē q2 nemo mili tat suis stipēdijs vnq̄ȝ Ro. ix. Jō pau. post illud Ro. xiij. subdit iō q̄ȝ necessitati subditi estote nō solū ꝑpter irā sed ⁊ pp consciam. i. ẜm Nico. de li. soluite ratā debitā su periorībus nō solū ꝑpter iram. i. punitionē euitādā. sed ēt ꝑpter cō scientiam. q2 qlibet tenet̄ reddere debitum. Et h̄ explicat magis in speciali subdēs. Ideo. n. ⁊ tributa prestatis. Ministri. n. dei sunt in hoc ipȝ fuiētes. Reddite ergo oi bus debita cui tributū: tributuȝ cui vectigal. vectigal. Nico. de ly. di cit ad princi. tributa sunt institu tuta ipsi enim sunt ministri dei q2 sunt executores sue iustitie ⁊ i hoc seruiunt deo. ⁊ hominib⁹ rēplubli cam ꝯseruātes. Et declarat qꝺ tri butuȝ est quod reditū pro tota pa tria vectigal pro deuectione rerum Cuiusmodi sunt pedagia. ⁊ hec sol uūtur a singularib⁹ ꝑsonis. Istud idē cōfirmat dn̄s. Mat. xxij. di. Reddite que sunt cesaris cesari. ⁊ intelligit̄ de vectigalib⁹ seu gabel lis iustis nō aūt in iustis de qbus ēt s̄ diximus. Subditi etiā tenent̄ ipis dn̄is suis tēporalib⁹ vt h̄ritur i c. de forma. xxij. q. v. i ser. vn̄ df ibi. Qui dn̄o suo fidelitatē iurat. Ista ser i memoria sp dȝ hr̄e. s. ico lumē tutū hōestū vtile facile possi bile. Incolumē. vȝ ne sit in dā nū dn̄o suo de corpe suo. Tutum ne sit ei in dānū de secreto suo vel de munitionib⁹ per q̄s tutus esse po test. Honestū ne sit in dānū de sua iustitia vel de alijs causis q̄ ad ei⁹ honestatē ꝑtinet̄ videt̄. s. ẜȝ glo. vt nec cum vxore nec filia commi sceatur nec aliquid in honeste faci at in domo domini vtile ne sit ei in dānū de suis possessionib⁹ faci le vel possibile ne id bonū qꝺ dn̄s facet̄ poterat faciat ei difficilissime Ne de illud qꝺ possibille erat red dat ei impossibille hec ille ad litte raȝ. Sȝ vos o dn̄i ⁊ rectores vt sb diti vestri magna disponant̄ ⁊ icli nēt ad obediēduȝ vobis debetis eē tales quales tenemini etiaȝ erga il los. Unde dn̄t doct. q̄ ista ser⁹ im mediate que supradicta sūt debent ⁊ ipsi principes subditis suis sicut ⁊ subditi principibus: Et sicut si subditus transgreditur aliquod ip sorū peccat grauiter immo cōmit tit crimē lese maiestatis nō minus peccant principes si erga subditos in aliquo eorūdē delinquūt. Sup oia autem vos rectores ⁊ princi pes debetis eē iusti. Unde sapien tie primo diligite inqt iustitiam q iudicatis terram ⁊ de vtero prio dicitur adeo iudicibus. Audite il los. s. subditos ⁊ q̄ iustū est iudica te siue ciuis sit ille siue peregrinus Nulla erit distantia personarum. Ita paruum audiet̄ vt magnum nec accipietis cuiuscūq̄ȝ personaȝ q2 dī iudiciū est h̄ ibi. Nec sine cā ꝑcipit̄ iudicib⁹ q̄ sint iusti. Ipsa enim iustitia vt dicit̄. v. ethicoruȝ

est p̄clarissima virtutū ⁊ neqȝ hesperus neqȝ lucifer est ita mirabilis sicut ipsa. Et Aug. iiij. de ci. dī Remota inquit iustitia non sūt regna nisi latrocinia. Et dicit Egidius Romanus in. iij. de regimine principum q̄ iudex in iudicando de litigijs vt recte iudicet sic dȝ se habere inter partes litigātes sicut lingua volens discernere de saporibus lingua. n. si non est infecta aliquo humore recte iudicat dicēs amare amare: ⁊ dulce dulce. Si vero inficit: collera fleumate ⁊ hmōi tunc nō quasi existens i medio: sed contractat ad alterum ɔtrariorū puer se iudicat dicēs dulce amare ⁊ cō vt pȝ in febricitātibus hītibus gustū infectū. Sic iudex q̄ dū ē medius inter litigātes nō declinans ad alterā partē quasi regula recta dicet. iustum eē iustum ⁊ obliquū obliquū. Si vero ad alterā partē d̄clinat per amicitiā ⁊ ab altera recedit per odiū ⁊ hmōi tūc q̄si regula torta peruerse iudicabit. hec ille. Et si iudex profert iniustā sentētiam aduertēter peccat grauissime ⁊ mortaliter tum q: agit cōtra dei cuius officio fungitur tum q: agit contra bonū cōe q̄ ɔseruatur per iustitie executionē tū ēt q: agit contra charitatē proximi ɔ̄ quem profert sniam iniquā. Vñ tenetur ei de oī interesse in casu q̄ ille pro quo sniam dedit iniquā nollet vel nō posset satisfacere: q: qui cāȝ dāni dat dānū dedisse videt̄ ꝺ iniu. ⁊ da. da. si culpa. Jdē dicēdū ē si dat snias iniquā: ex ignorātia crassa ⁊ suppina q: s. nec p̄ se sciebat q̄ scire debebat ⁊ forte libros voluer̄ negligebat nec ab alijs inuestigar̄ curabat rō est q: in culpa fuit cum sciuit vel scire debuit se in sufficiētem: ⁊ tamē iudicare presumpsit: ⁊ licet in iudicādo nō debent iudices precipitāter ꝑcedere sed mature ⁊ pedibus plumbeis examinando merita causaꝝ. vt. xxx. q. v. iudicātes. Nā veritas sepius exagitata magis splēdescit in lucē. c. grauē. xxxv. q. ix. vñ ptes litigātes ñ debēt habere. pro malo. si prolatio sentētie differt̄. nō tñ propter h̄ ipsi iudices debent prolōgare. decisionem causaꝝ sicut qdā malitiose faciunt. vt plus lucrent̄ dicūt. n. La q̄stione quāto piu pende tāto piu la rēde inmemētote dñi iudices. c. cordi. de appellatio. li. vi. cordi nobis est lites minuere ⁊ a laboribus releuare s̄biectos. Et in. l. ꝓperādum. C. de iudicijs. propandum nobis est visū ne lites fiāt in mortales ⁊c. Debēt etiā ipsi rectores erga maleficia eē rigidi ⁊ seueri puniendo malefactores. Naȝ sic faciēdo ceteris interdicet̄ audatia similia ꝑsumēdi. c. qua pp. ij. q. vij. ⁊ ex̄. ꝺ iudeis ad liberādā. ꝺ. o. ordi irēfragabili cū si. vñ pp hoc mādat̄ i. l. capitaliuȝ. §. famosos. ff. ꝺ pe. q̄ corpa suspēsoꝝ nō auferantur ex patibulo ⁊ patibula fiant ministeria publica vt videntes eos ⁊ ferentes cām in qua interfecti sunt caueant ab illo crimine ⁊ sic res publica purgatur malis hoibus Jō sap. xiiij. Benedictum lignū per

quod sit iusticia. Nec tñ rectores debent esse ita seueri q̄ trãscant limitẽ seueritatis. Sic.n.potiꝰ possunt dici crudeles q̄ꝫ iusti seu seueri. Sic inueniunt̄ aliqui officiales q̄ vident̄ gaudere in effusione sanguinis humani. Et iactant se fecisse suspendi decollari ꝛ cõburi tot ꝛ tot. Nã dñi mei ad dandã s̄niaꝫ mortis ꝓceditis pede testudineo ꝛ nõ sic ꝑcipitãtis nõ aio iocundo sed tristi ex cõpassione talẽ s̄niam ferre debetis. Tu non ce hai pagato la baila. e pero leziermente dici impicha. Audi q̄ dicit̄ de deo cuius offiñ geris. In illo. ps. dulcis ꝛ rectus dñs: s̄m Nic. de li. i. misericors ꝛ iustus q2 dulcedo misericordie sine rectitudine iusticie nõ ẽ misericordia sed pusilanimitas ꝛ iusticia sine misericordia est crudelitas Ideo Greg. in pastorali in esse bonis rectoribus dꝫ. Iuste consulens misericordia ꝛ pie seuiens disciplia ne iusticia sit aspera ꝛ iniustitia sit remissa. Sit ergo amor sꝫ nõ emoliẽs. Sit zelus sed nõ exasperãs. Sit pietas sed non plusq̄ꝫ expedit pcens ħ ille. In hoc autẽ specialiter iudices seu rectores ꝛ officiales debent eẽ misericordes erga hm̄ói malefactores vt nõ diu macerentur in carceribus nec ibi moriãtur fame frigore ꝛ hm̄ói sed aut liberent̄ aut cõdanẽtur opportune vt imperator in. l. de ijs. c. ð cu. re. statuit. Nec debẽt nimis torqueri: neq̄ꝫ ad torturã poni sine inditijs sufficientibus. Nec debent eos decipere immo vt proditores mentiendo polliceri eis q̄ liberabunt eos ꝛ q̄ confiteant̄. Illud q̄ petunt. Et sic aliqñ faciunt eos dicere illud q̄ nunq̄ꝫ fecerũt nec sciunt aut cũ talibus ꝓmissis falsis: aut cũ nimia asꝑitate torture ꝛ tormẽtorũ. debent etiam donec tenẽtur in carceribus cũ mˢa cibari ꝛ in potu strato ꝛ tẽpor̄ nimij frigoris aut caloris pie tractari. Et iõ qñ videris illos qui pro ipsis q̄rũt elemosynas facias sibi misericordiã q2 a domio misericordiaꝫ cõsequeris. pro ista tam pia misericordia quam eis facies. pꝫ igitur ex dictis q̄ iste sermo principaliter dirigitur iuuenibus. i. subditis sed accessorie ẽt ꝑis patribus seu superioribus. Bñs deus Amen. Iesus bñdictus in eternũ ꝛ vltra.

¶ Feria sexta in albis post prandiũ. Iterũ qualiter iuuenes viuere debeãt sermo vtilis accessorie tamen ad alia genera personarũ. Sermo. lxxxiiij.

m Emorant̄ nouissima tua ꝛc. vbi supra. Habuimus in ꝑcedẽti s̄mone aliquas regulas pertinẽtes ad iuuenes restat q̄ in p̄nti videamus q̄ restant.

¶ Et circa eandẽ regulã que dicit̄ honoratio: ꝛ etiaꝫ insistendo dico Quod quartus pater quẽ in p̄rio loco dicemꝰ est doctrinalis.

¶ Secundus antiqualis.

¶ Tertius virtualis.

¶ Primus p̄r i ordine dicẽdi in ħ s̄mone dr̄ doctrinalis. Et huiꝰ sũt plura genera ꝑsonaꝶ. sꝫ in primo

loco dicēdi volo ponere ad vocatos ⁊ ꝓcuratores. Nos qdē debemus honorare. q: nō mī⁹ regere res publica eoꝝ luitatura ⁊ patrocinijs ꝙ armis. In ꝓncipio ꝓhemij isti. Et eni pp patrocinia ipsorum ⁊ cōsilia seu aduocationes tolluntur discordie pacē ciuiles perturbantes. vnde. Imperator in. l. aduocati. C. de aduo. di. Judi. dicit aduocati qui dirimunt ambigua facta causaꝝ sueqꝫ deffēsionis virib⁹ in reb⁹ sepe publicis ac ꝓuatis lapsa erigūt fatigata repant nō minus ꝓuident humano generi ꝙ si ꝓlijs atqꝫ vulnerib⁹ pȓiā qꝫ parentesqꝫ saluarēt. Nec. n. solos nostro īperio militarī credim⁹ illos qui gladijs clipeis ⁊ toracib⁹ nitunt. sed ēt aduocatos. Militāt nāqꝫ causaꝝ patroni q gloriose vocis cōsilis muniminе laborātium spem vitā ⁊ posteros defendunt. Ꝺ illi propter istam causam debēt honorari. Et eis dare cōueniēs ⁊ ꝓportionatū salariū pro aduocatione ⁊ ꝓcuratione sua. Sed vos dn̄i doctores ⁊ ꝓcuratores debetꝭ ēt tales ꝙ sitis vtiles rei publice: prout a principibus officiū vsus ordinatum est ⁊ nō dānosi. Sunt aūt dānosi si ex malitia vel ignorātia cās iniustas deffendunt ꝙ est peccatū graue ⁊ mortale: vt dicit Tho. ꝯa ꝯe. q. lxxi. Ratio est q: illicitum est coopari alicui ad maluꝫ ꝯsulendū adiuuando vel aliter cōsentiēdo vnde ro. i. digni sūt morte nō solum qui faciunt sed qui cōsentiunt faciētibus pēccat etiā ⁊ tenetur ipse clientulus sciens se habere in iustitiā: ⁊ facit illud litigiū Si etiam a principio credis cām esse iustam ⁊ in processu vidēs eā iniustā. peccas defendēdo eā. Igit debes eā deserere dicendo clientulo ꝙ nō hꝫ iustitiam vel eūꝫ ad cedendū inducere vel ad componēdū cū aduersario. sine sui tamē dāno. Et tenet. s. talis aduocatus ⁊ ꝓcurator ad eē dānum ꝙ altera ps. ex eius auxilio incurrit. Et ipse clientulus si non credit postqꝫ sit se non habere iusticiam. Peccat ēt aduocatus ⁊ procurator in defendēdo causas cū est ignorās vel negligens. Nā si assumit causas iustas ⁊ ex ignorantia notabili vel negligētia: q: s. non laborat in reuoluēdo libros vt inueniat veritatem amittit peccat mortaliter quia notabiliter nocet proximo nec debuit se ponere ad illud officiuꝫ ad ꝙ non erat ydone⁹. Et tenetur ad restitutionē damni inde secuti cliētulo suo sed hosti. Et debent huiusmodi aduocati ⁊ procuratores ⁊ iuris consulti petere salariuꝫ moderatum peccant autem si immoderatū si quid sit salarium immoderatum habetur in tractatu ꝺ aduocatis. Medici etiā dicūtur patres doctrinales. Ideo eos honorare debemus. vnde eccle. xxxviij: Honora medicū propter necessitatē ⁊. n. creauit eum altissimus. Iste honor primo intelligitur in obedientia que ipsi debetur ab infirmantibus nam si mandat dietā vel abstinentiam ⁊ huiusmodi debent ei

bent ei obedire. Et si secus faciunt non solum habent dãnum corpis sed aie q2 peccãt. Uñ in ḃ. l. offi-cio medẽdi reputant deum 7 ↄse-quẽter d3 eis obedire. Intellr etiã iste honor in ꝓuisione salarij. ↄue nientis 7 iusti. nemo. n. militat su-is stipẽdijs vnq̃ꝫ cũ igit isti labo-rent studẽdo et visitando 7 huius-modi dignũ est quod 7 tu sis gra tus erga eos pro labore suo. Uos tñ. O dñi medici debetis esse docti 7 diligẽtes in studẽdo q2 si igno-rãtes vel negligẽtes estis grauiter peccaꝫ exercẽdo istõ officiũ ad q' non estis idonei. Et tenemini ad oẽ damnum qꝺ sp2 infirmus ex igno-rantia 7 negligentia vr̃a. Debetis etiam esse timorati timore diuino q2 nõ debetis pro salute corpis ali-quid ↄsulẽ. quod sit ꝫ salutẽ aie vt dr̃ de pe. 7 re. cuꝫ ifirmitas vbi etiã mandaꝶ vobis quod moneaꝫ 7 inducatis infirmos ad ↄfessio-nẽ 7 huiusmodi. aĩs. peccatis. No-tarij 7 publici tabelliones atq3 alij cãzelarij dicunꝶ patres doctrina-les quoꝝ officiũ ẽ vtile ymo neces sarium rei publice propter instr̃a testamenta 7 huiusmodi que obui ant multis litigijs 7 si exorunꝶ ipis scriptoris obuiantib9 deciduntur Ideo debẽt 7 ipsi honorari. 7 sala-rio ↄuenienti 7 iusto p̃miari. Sed 7 ipsi debent esse veraces 7 fideles in scribẽdo. Alias peccant mortal lissime: 7 omne damnum inde secu-tũ. debet ab eis satisfieri in cãu quo ↄsequẽtes ↄmodũ ex coꝝ falsitate satisfacere nollent vel non possent.

Debent etiaꝫ eẽ docti 7 dilligẽtes seu solliciti ne obliuiscanꝶ vel igno rent scribere act9 qui fuit corã se ne omittãt etiã vnã circũstãtiã vel v̇-bum necessariũ ad exp̃mendũ. q2 aliqñ vnum verbum qꝺ nõ expri mitur in instrumento vel alia no ta puplica sufficit. ad damnificã-dum proximo. 7 a toglier la raso-ne de vno 7 darlo ad vn altro iniu stamẽte. nec debẽt pro subscriptio nib9 sigillis 7 huiusmodi plus re-cipe nec petere quaꝫ iuste debeãt. 7 maxie a paupib9. Dñi ẽt doctoreſ Canoniste legiste artiste 7 alij phi-losophi rhetores 7 gramatici qui legũt in scolis puplice vel priuate huiusmõi sciẽtias vtiles. dicũꝶ pa tres doctrinales. Et hi ẽt honora-ri debẽt. 7 cõuenienti salario p̃miari dign9 est. n. operarius mẽcede sua vt dicit dñs. Luc. x. Nã secũda cla uis sapiẽtie dr̃ honor magistri. Et boeti9. in libro de scolastica discipli na. Felicis inqt discipuli discretio ingratum cuꝫ gaudeat subici eumq3 metuẽdo diligat fidelisq3 existat ne sub ficte dilectionis obtentu: albi-nus existat detrahendo: quid ↄtra ctore: ne quib9 venienti assurgat di scipul9 pro loco 7 tpe salutãdo in-clinet eumq3 si iubeat assequatur. Idẽ non est dignus scientia qui i urgit scientie preceptori: hec ille. Et vere si bene consideramus bñfi-cium qui habẽt scolares a p̃cepto ribus est adeo excellens qꝺ merito debent eos honorare: primo. n. erãt rudes ceci 7 ignorantes 7 7 per eos facti sunt illuminati 7 docti vnde

Aristo.iiij.Ethicoꝝ dicit q̄ð ma-gistris nõ potest equiualens reddi ꝓpter.s.mentis illuminationem: sed ⁊ ipsi magistri ⁊ lectores vt sint digni tali honore ⁊ premio opꝫ.s. esse litteratos ⁊ doctos ne ex igno rantia falsum ⁊ erroneam dent do ctrinã: vnde Sap.xviij.Anteq̄ꝫ lo quaris.s.docendo primo disce scꝫ audiendo: ⁊ Jaco.iij.nollite īquit plures magistri fieri: vbi Nico.d li.loquacitate ingt prouenit q̄ aliq presumptuose docere vellint q̄ ne sciunt ⁊ vere magna ꝑsumptione. Docere.n.est opus sapientis: quo rū paruus est numerus stultoruꝫ aūt infinitus Ecclesiastici.i.ideo dicit nollite plures magr̄i fieri fa cit ad hoc.c.ordinatos.l.dist.⁊.c. miserum.lxj.di.⁊.vj.q.i.si clerica tus.⁊.c.cum in magr̄um extra.de electio. Debent etiã ipius magistri ⁊ doctores legentes eē boni ⁊ exē plares: itaq̄ nõ nimis doceãt sco lares opib⁹ ⁊ exēplis bonis q̄ꝫ le ctióibus: vñ Boe.de sco.disciplí na: debet esse doctor seu magister ī sermone verax in iudicio ꝓuidus in cõmisso fidelis ꝯstans in vultu pius in affectu v̄tutibus īsignis ⁊ bonitate laudabilis sequit̄ ibi ratio Nulla si quidēꝫ res est magis per nitiosa discipulo q̄ꝫ vita ꝯtumelio sa magr̄i. Infusa.n.sepe videmus ꝯfundi ex fetido vase qm̄ vas feti dum corrumpit aquas: hec ille: at endere igit̄ debent ciues cupiētes filios suos effici sapientes q̄ eorū ꝑceptores sint catholici ⁊ bõis mo ribus prediti alias iuuenes ⁊ scola res multū inficiunt̄ non solū ma lis moribus sed erroribus circa fi dem. Ideo Hyero.de seraphiꝫ: ⁊ calculo. Multo siquidē meli⁹ est vera rustice: q̄ꝫ diserte falsa profer re: ⁊ Boetius de scola.disci.ma lo siquidē balbutientes: licet tedio so fructu deliniri q̄ꝫ dulcore sedu centis cecitatis gloriari. Oēs etiã artifices artiumq̄; qbus ꝓuenit vti litas reipublice dicūtur patres do ctrinales q: ⁊ ipsi docent artes su as iõ suos scolares debent eos ho norare ⁊ premiare: similiter ⁊ hij q bus artificio suo seruiunt debēt eis soluere pro artificio ⁊ fumo q̄ ab eis habent. Et si qui detinēt eoruꝫ sudores nõ soluēdo eis peccant.q: faciunt ꝯ illud preceptuꝫ Leui.xix Non morabitur opus mercenarij tui apud te vsq̄ꝫ mane: debent etiã nobiles ⁊ ciues mercatores matro ne ⁊ omnes alij: qui habent famu los ⁊ mulieres ad seruitia sua eos premiare de mercede sua ⁊ seruitio ⁊ non detinere sudores ⁊ labores suos nec eē ingrati q: grauiter pec cãt. Similiter seruos ⁊ ancillas d bent humane ⁊ benigne tractare ⁊ nõ opprimere: nec affligere eos quasi canes q: petiūm est: qm̄ ⁊ ipi homines sunt creati ad imaginem dei. Sed ⁊ ipi famuli ⁊ famule ac ꝑui ⁊ ancille debēt eē fideles dñis ⁊ dñabus suis seruiendo eis fideli ter ī ꝑsonis ⁊ in reb⁹ suis eas dili genter sollicite ꝯseruãdo custodiē do collocando ac reponēdo ne de struant̄ vel ꝑdant̄: hec idē de agri cultoribus ⁊ colonis itelligit̄. Si-

militer ⁊ ipsi artifices debent esse docti in arte quā faciunt alias pec cāt ⁊ omne dānū q̄ ex eoꝝ igno rātia vel notabili neglīgētia ⁊ mul to fortius ex malitia alicui ꝓuenit: debet ab eis satisfieri. Super oēs patres doctrinales sunt reuerendi dn̄i patres theologi: nā ipsa theo logia est regina omnium scientiaꝝ vt ↄcludit Tho. in ꝓhemio p̄me ptis: ⁊ Ricar. in ꝓhemio p̄mi sen tentiarū: vnde dicunt q̄ illud pro uer. ix. Misit ancillas suas voca re ad arcem q̄ per hanc arcē intel ligitur theologia ⁊ p ancillas: alie scientie. vt. n. tu p̄he hēs a tuo Ar ristotile ⁊ suo cōmentatore auerroi in prohemio de anima: lȝ oīs sciē tia sit bōa ⁊ honorabil' ⁊ ↄn̄r ⁊ ip se sciens tn̄ vna scientia est hono rabilior nobilior ⁊ perfectior alte ra aut rōne nobilioris subiecti: aut ratione certioris demonstrationis Sed cum ita sit q̄ subiectum theo logie est ipse deus ibi enim tracta tur de essentia ꝑfectione ⁊ infinita te ⁊ attribuṫ suis ibi de vnitate sub stantie ⁊ trinitate ꝑsonarum ⁊ hu iusmōi sequiṫ q̄ ex pte subiecti ipsa theologia sit nobilissima: vnde d' a theos q̄ est de⁹ ⁊ logos q̄ est ser mo q̄si s̄mo de deo. silr̄ i theolo. est certior demonstratio q̄ȝ in alijs scientijs. Nā cetere scientie ꝓcedūt ex lumine rationis humane q̄ sal tē circa ↄclusiones ↄtingit errare. Theologia ꝓcedit ex lumine diui ne sciētie q̄ nec circa p̄ncipia nec circa ↄclusiones errare potest: ipse nanq̄ȝ deus est veritas p̄ma: ergo sequitur q̄ vtroq̄ȝ modo ipsa theolo gia est nobilior omnib⁹ scientijs: ⁊ ↄsequēter ipsi patres theologi sunt super oēs honorandi ⁊ premiādi vnde beatus. Franciscus in suo te stamēto: volo inqt omnes theolo gos honorare sicut illos qui mini strant nobis spūm ⁊ vitam theolo gi aūt sunt qui legunt theologiam publice vel priuate: qbus ꝓuiden duȝ est de salario pro lectura sicut ceteris doctoribus ⁊ tanto digni⁹ q̄to theologia est oibus dignior ⁊ p̄stantior. Predicatores ēt dicun tur theologi. s. qui p̄dicant mores ↄ xp̄ianos detestando vitia ⁊ monē do v̄tutes: qui ēt honorari debent ac in necessitatibus suis prouideri vnde Luce. x. discipulis quos mi sit ad predicandū. Saluator dixit edentes ⁊ bibentes que apud illos sunt dignus est. n. operarius mer cede sua. Debent. n. cogitare popu li q̄ p̄dicatores sunt sicut ceteri ho mines indigēt victu ⁊ vestitu nec habēt redditus nec parentes: vn̄ sibi possint ꝓuidere ideo ↄueniēs est q̄ illi pro qbus laborāt susten tent eos. In hoc. n. vos laudo q̄d mihi ⁊ socijs habundanter proui distis ⁊ cum omni sufficientia: ⁊ bene fecistis: q̄ ēt nos pro vobis laborauim⁹. Luna mane laua lal tra: ⁊ vna de causis quare gratias ago deo q̄ me fecit p̄dicatorē ē q̄ aliqualiter satisfacio populis ꝑ pa ne doloris queȝ comedo. Simili ter ⁊ ipsi patres theologi ⁊ predica tores sicut de alijs doctoribus di ctum est debent esse docti ⁊ bonis moribus ac doctrina ornati. Et tā

to omnib' alijs vita et virtutibus et exemplis magis prediti et prestantiores quanto theologia: que est scientia de deo omnibus humanis scientijs merito antecellit. Alias autem nisi tales fuerint nõ reputant idonei sed inutiles quia cuius vita despicitur restat vt predicatio eius contẽnatur: vt dicit btũs Grego. Quintus pater dicitur antiqualis seu senilis huiusmõi sunt omnes mares et femine quos deus mandat honorari Leui. xix. Corãm cano capite consurge et honora personã senis. Honorare aũt senes est adeo morale ciuile et vrbanũ: quod neduz ipse littere xpiane omnimodã continentes honestatẽ hoc mãdant sed ẽt ipse paganorũ littere quã nunquam ab honestate deuiant. vnde. ff. de iure immu. in quadã. l. dĩ. Semper in ciuitate nostra senectus venerabilis fuit. Nanque maiores nri pene eandẽ honorem senibus quem magistratibus tribuebant: et Tuli' de senectute dicit quod lacedemonie erat honestũ domicilium senectutis. Nusquam. n. tribuit etati tantum. Nusquam. n. est senect' honoratior. Et ponit ibi idẽ quod accidit athenis: quod cũ fieret quidaz ludus: et multi ad videndum circumsederent tã athenienses quam etiam quidã lacedemonij: qui legati ibi erant. Accidit: quod venit quidam grandis natu qui et Atheniensis erat. et querens locuz vbi sederet vt et ipse vidẽ posset nullus atheniensium ei cessit. Cũ aũt hoc aduerterẽt Lacedemonij: oẽs consurrexerunt et magno plausu locum dederunt: propter quod memorie traditũ ẽ. Athenienses scire quã recta sunt: sed facere nolle. Grande scostumanza e nõ honorare li vechij. E dio prmetera ouero che tu nõ te inuecchiarai o se pur venerai a quella etade: seray tractato como tracti tu li vechij. Honoratis igitur senes o filij et filie mee assurgendo eis respondendo eis: reuerẽter vocando eos dños et dñas: huncque morez docete vos parentes ac magistri filios ac discipulos vros: perchè tal costume molto orna vna republica. Sz vos patres mei et matres senes debetis eẽ tales quod iuuenes inducant ad honorandũ vos. i. prediti virtutibus vnde Tulius de senectute. Sunt omnino arma senectutis artes exercitationesque virtutũ que in omni etate culte cũ diu multũque vixeris: mirificos afferũt fructus nõ solum quia nunquam deseruit ne extremo quidẽ etatis tempore et quamquam id quidem maximum verum etiam quia conscientia bene acte vite multorumque benefactorũ recordatio iocundissima est: hec ille. Primo nanque debetis esse timorati sancto dei timore: quo eius precepta seruare debetis semper in memoria tenendo quod communi cui su name restis prope morte. Et ideo si floridã etatẽ vestram et iuuentutem male exposuistis vitiose. i. et in peccatis vidẽdo saltẽ quod restat de vita i. tempus senectutis bene expendatis. Et licet ipsa senectus sit lex etatis. pur meglio tardi che may: quello poco bene che poy fare falo: che dio

e tanto benigno: etiaʒ questa fecia che tu li day esso lo accepta: si potes ieiunare vigilare peregrinari ꝛ ꝛ alias corporis mercationes facē facias alia bona. Dicas orones fre quenta ecclesias ꝛ predicationes: sepe ꝯfitere da elemosinas libēter: vt hora mortis que propinquat: in uenias te preparatū ꝛ armatū. Debent senes esse boni ꝛ ꝓpter proxi ximum. vt scilicet dent bonū exem plum. Nā iuuenes multum specu lant se in senibus ꝛ valde inficiun tur ex malo exemplo senum. Et vi detur eis ꝙ habeant licentiam ad faciendum mala quando vidēt ꝙ senes eadē vel similia faciunt: ꝛ iō sicut de parentibus ꝛ de prelatis dantib⁹ malum exemplum dictuʒ est: ꝙ tot mortibus digni sūt quot ad subditos perditionis extra trās mittunt: vt in.c.pcipue.xj.q.iij. ita ꝛ de senibus dicendum est. Debēt ēt senes esse prudentes: alias odit eos deus sicut ꝛ pauperē supbum ꝛ diuitem mendacem: ita ꝛ senem fatuum: ꝛ insensatum. Eccle. xxv. Est.n.vna maxima abusio senem esse fatuuʒ. Nam si iuuenis vadit cum ȝaȝara in amorādose facēdo le matinate: ouero le sernate hꝫ est q: hꝫ modicū sal in ȝuccha hꝫ capo busum e pocho ceruello est multi plicter inexpertus: sed cuʒ senes tot viderit: audierit: ꝛ tot reruʒ ex perientiam habuerit: si vadit simi milia faciendo: o turpissimam rē. Damnificāt huiusmodi senes stul ti totam rē publicā ꝛ ꝓpter maluʒ vt dictum est. Et etiam q: vt dicit Tulius de officijs. Parua sunt fo ris nisi ꝯsilium sit domi: ꝛ in eo de senectute. Non inquit viribus aut velocitatibus aut celeritate corpo rꝫ res magne geruntur: sed ꝯsilio auctē tice ꝛ sententia quib⁹ nō modo or bari sed ēt augeri senectus solet: ꝛ dicit ꝙ sicut sunt senes in republi ca sicut qui gubernat themonē in naui. Si ergo isti senes a quib⁹ iu uenes debent petere cōsilium sunt stulti quomodo poterunt sana cō silia prebere? vitiū aūt ꝙ facit stul tos senes super omnia est lascivia que reprobatur in omni etate: sed precipue in senectute nedum a fi de catholica: que vt dictum est om nimodam continet honestatē: sed etiaʒ ab ipsis infidelibus. Unū Tu lius de senectute narrat. Quod cū quidā Sophocles nomine inter rogaretur a quodā: vtrū rebus ve nereis vteretur. Rūdit dic melio ra. Libēter enī istinc sicut a domi no agresti ac furioso profugi. A la barba de li mali christiani. Ibi.n. ponit Tulius sentētiaʒ architē Ta rētini quā cato maior dixit sibi da tā: cum esset adolescēs. s. nullaʒ ca pitaliorē pestem ēt hoibus qꝫ vo luptatem corporis. Hic.n. patrie pditiones hinc rerum publicarū euersiōes. Nullū demū scel⁹ nullū malū: nullū facinus eē ad qd suscι piuur nō libido voluptatis ipellet. ꝛ multa similia.

¶ Sextus pater est vtualis. Ois homo ornat⁹ virtute pater est. ēt si iuuenis est etate: ꝛ ꝯñter honore dign⁹. Unde Hiere. ad Paulū. in.

epistola que icipit bonus homo. Noli inqt frater charissime anno rum extimaf nos numero: nec sapientiam canos reputes sed canos sapiētiam. Salomone testante: cani hois prudētia eius. Nā et moyses. lxx. psbyteros iubef eligē quos ipse sciret psbyteros eē vtiqz non euo: sed prudētia iudicādos: et daniel ad h puer: lōgeuos iudicat: atque ipudicos senes: etas lassiua cōdēnat noli iquā fidē pēsare tpib⁹ Meliorem putes q̄ por in christi exercitu ceperi militare. Paulus apostol⁹ in vas electionis: de psequutore mutatus: nouissim⁹ primus in meritis est: q: lz extremus oibus laborauit: h ille. Hoc ēt documentū datēt et ipse Aristo. quarto ethicoz di. Qd honor est exhibitio reuerētie in testimoniū ṽtut. Oēs ergo virtuosi honorādi sunt Et q: qui sunt in gradu et dignitate psupponūtur ṽtuosi nisi cōstet cōtrariū. Jō oēs hmōi honorare debem⁹ vti sūt milites nobiles doctores et ceteri graduati viri. Nam ita fit iuxta Boe. iij. de consola. vt nō ṽtutibus ex dignitate: sed ex ṽtute dignitatibus honor accedat. Dicit ēt Ales. de ales in tertia pte sue sūme sup precepto honora patrem tuū: et Ricar. in. iij. di. ix. Qd nō solum honorādi sūt q: actualit boni sūt: sed et q boni esse possunt. Nā forte bm pñtem iusticiā aliqs malus est q tñ futurus est sanctus et bonus vir. Et iō nemo despici: nemo villipēdi debet: sz oēs honorare debem⁹. Jō Ro. xij. dicit paulus honore inuicē puenētes: et sup prima cano. ij. c. dicit petrus. Oēs honorate. Cōcludendo ergo dicimus q̄ pma regula quam obseruare debēt iuuenes est honoratio. Mesilla da cāto togli la secunda ¶ Secūda est ṽtualis exercitatio. Hoc cōsiliū do oibus nō soluz iuuenib⁹: sz ēt alius nūqz stetis ociosi sed semp in aliquo bono exercitio occupati. Et vos parētes et magistri attēdat q̄ filij et scolares vestri hoc obseruēt. Quia vt di: prouer. xxviij. Qui sectaf ociū replebitur paupertate. s. bm Jo. cassi. i. x. institutionū. c. xxj. visibili et inuisibili: Quia necesse est ociosū quēqz et diuersis vitijs inuolutū teneri: et alienū semp existere a diuicijs spiritualibus. Ecōtra aūt exercitiū vtile est et aie: et corpori: vñ dicūt isti dñi medici q̄ sentētia est Hippocratis et galieni q̄ exercitiū cōmouet nālitet calorē: et validas facit q̄ in viribus sūt ṽtutes aiales et vitales. Et fulgētius vt ipsi dicūt ait q̄ exercitiū est hūane vite cōseruatio calor nālis lima et excitatio superfluitatū consūptio iuuētutis debitum senectutis gaudiū ocio inimicū ille ergo ab exercitio se abstineat qui sanitatis gaudio vult carere: h ille: hoc aūt exercitiū itelligit in licitis honestis et vtilib⁹. Nihil autem maius licitū: magis honestum et magis vtile ṽtutib⁹: vñ basilius ad nepotes. Sola ṽtus et viuenti et mortuo stabilis est et firma possessio. Qua rōne motus: mihi videf solon. cū inqt ad diuites. At

nos nō pmutabim⁹ cū v̄tute diui-
tias. Qm̄ v̄tus firma est diuicias
vo alias alius possidet: h̄ ille. Et
Tulius i. vj. paradosa. Nulla pos
sessio nulla vis auri vel argētí: plu
risq̄ v̄tus extimāda est. Uos igit
v̄tutes ꝛ filij ꝛ filie mee: satagite ac
quirite in iuuētute ꝛ adolescentia
vestra: vt sicut p̄diti ꝛ ornati cū de
meritis ad etatē virilē sitis pfecti: ꝛ
hijs armis lucis iduti. Hec enim
cōsuetudo ꝛ habitus in v̄tute ma-
gnam habet vim. Disciplina enim
vt dicit. Aug. p̄mo de ci. de. c. iiij.
que a teneris annis est ībuta mag
est diuturna: ꝛ h̄ q2 organū memo
rie est magis rectū in adolescētia:
q̄ȝ in prouecta etate: pȝ de testa. q̄
saporē siue odorē p̄mi liquoris q
a p̄ncipio in ea positus fuit semp
retinet siue diu vt dicit Oratius.
Et quāq̄ bonū est q̄ ad oēs vnus
quisq̄ accedere debeat maxime ta-
mē iuuenes attēdere debēt ad mor
tificationē ppꝛie volūtatis seu ad
obediētiam. Nō voler mai fare al
tuo sēno tu iouene: ne vēzere pro
ua cum coloro che te regono: sȝ sē
per obediās eis nisi mādarēt aliqd
cōtra legē dei. Et si tu pf: vel mater
famē: vel magr vides aliquē iuue
nem tibi subditū volētē recalcitra-
re voluntati tue: oino fuge perder
la pua: imo vt dicit Jo. cassia. in li
bro de īsti. mona. c. vij. Senior iu
ueni semp īparare de idustria pro
curabit q̄ senserit aio eius esse con
traria. Multis siqdem experimē
tis edocti tradūt: monachos: ꝛ ma
xime iuniores: nec volūtatē qdem
cōcupiscētie sue refrenare posses
nisi p̄us mortificare p obediētiam
suas didicerint volūtates: h̄ ille: se
adūq̄ tu ami el mio fiolo nō fare h̄
mai vinca la pua teco e q̄llo ch̄ dē
co de li homini: dico ēt de le dōne
¶ Secūdo cōsulo q̄ si potes des
operā lr̄is vt efficiaris doctus ꝛ si
entificus. Scia eni est circa spūa
lium administrationē potissimum
necessaria: ꝛ circa curā tēporaliū
valde opportuna. xxiij. di. prius
xxviij. di. p totū: ꝛ. vj. fratrē nr̄m.
ꝛ. c. nisi cū pridē de renu. p sciaȝ ēt
nobilitat̄ dignificat̄ ꝛ pficit̄ hō: 1ō
nāliter eā appetimus p̄mo metha.
Oēs hoies ingt ph̄us nā scire de
siderant. Et Tulius p̄mo de offi
cijs. Oēs trahimur ꝛ ducimur ad
cognitiōis: ꝛ scie cupiditatē in qua
excellere pulchrum putamus. La
bi autē errare nescire decipi: ꝛ ma
lum ꝛ turpe dicimus. Hec aūt ve-
ritas ēt a fidelibus approbat̄. Unē
Cassio. in quadā epistola desidera
bilis ingt est lr̄arum eruditio que
naturam laudabilē eximie reddit
ornatā: ibi bellator reppertt. vn̄ ad
v̄tutes roborentur. Inde p̄nceps
accipit q̄uo populos sūt equalita-
te cōponat: nec aliq̄ in mūdo pōt
esse fortuna quā lr̄arum nō auge-
at gloriosa leticia: h̄ ille. Jō Solō
q oraculo apolinis sapiētissim⁹ in
dicatus est: cui⁹ meminit ēt beatus
Hiero. Cū adeo toto ipse vite sue
studiosus extitit: vt ēt ad simulē p-
ductus etatē sicut quotidie sene-
scebat sic etiā quotidie adiscebat
vt dicit Policratus lib. viij. Cum

que octogenarius iã decũbens mo reretur: ⁊ assistẽtibus amicis circa illũ. ⁊ de quodã sermone iter se cõferẽtibus satis se iã pressũ erexit. Interrogatus´qꝫ cur id fecisset. Respõdit vt cũ istud qꝫ disputatũ ẽ pcepero letus moriar. Cõcor. iur. ix in. l. apud Jul. ff. de fideicõ. li. di. si vnũ pedẽ in sepulchro tenerem adhuc adiscere vellẽ. Et de Catone cẽsorino dicit Tulius de senectute q cũ iã esset grãdeuus etate: grecas didicit lras. Et sic de multis alijs legit. Et Aug. ad auxilinꝫ epõs legit. Senex a iuuene. ⁊ epus tot annoꝝ a collega mũdo annicu lo parati sumus edoceri. Rõnem huius assignat in quadã epistola ad Hiero. Ad discentẽ ingt quod opus est nulla mihi etas seciũda videri põt: qꝛ ⁊ si senex magis deceat docere: qꝫ discere magis tñ discere qꝫ qꝫ doceat ignorare: h ille. Disce ergo lras fili mi: qa he diuitie nunqꝫ possũt auferri. Et si parẽtes ponũt te ad studia lraꝝ diligẽter: disce eas fili mi: qꝛ si erit splẽdor ⁊ gloria dom⁹ tue. Et caue ne perdas tẽpus tuũ: qꝛ si lasciuijs ⁊ gula ⁊ ceteris vitijs exponis pecunias patris tui: quas expẽdit vt studeas maximã pditionẽ ⁊ pfidiam facis: qꝛ tradis sanguinẽ ⁊ substãtiam patris tui meretricibus ⁊ vitiosis operib⁹: ⁊ eneruas ac dispergis parẽtes fres ac domũ tuã. bestia ce venisti: bestione te ne torni a casa: ⁊ hai fato fare tãta spesa indarno: ⁊ cũ tuo pegiorameto ⁊ ifamia Pegio ela tua ꝯduõe tornãdo dal studio sẽza lre ⁊ doctrina: pria cħ ce andasti. Nõ voler adunqꝫ esser neglígẽte al studio: ma cũ ogni sollicitudine ce attẽdi. Quia sicut mater in vnoquoqꝫ opere inuenit cõstãtia ⁊ diligẽtia: ita vniuerse doctrine ⁊ discipline nouerca est negligentia. Hoc dico scolarib⁹ omnium artiũ: sed pcipue lraꝝ. Unde ꝯtra Ruffinũ mõachũ Hiero. lre ingt marsupiũ: nõ sequũtur. Sudores comites ⁊ labores socie ieiunioꝝ nõ saturitatis ꝯtinẽtie ⁊ nõ luxurie. Demostenes plus olei qꝫ vini expẽdisse dr: ⁊ oẽs oppificeo nocturnis semp vigilijs pueniss: h ille. ⁊ Eccle. xxj. Cogitaui in corde meo abstrahere a vino carnem meã: vt aium meuꝫ trãsferrẽ ad sapiẽtiam deuitarẽqꝫ stulticiam. Et Jaco. iij. que aũt desursũ est sapiẽtia: primũ quidem pudica est dictum pacifica modesta suasibilis bonis ꝯsentiẽs plena misericordia ⁊ fructibus bonis. Judicãs sine simulatione. in malmolã nãqꝫ aiaꝫ non introibit sapia: nec habitabit in corpore subdito peccatis: vt dr sapie. j. pcipue aũt lassiuia impedit ne aia repleat sapia: qꝛ obscurat itellectum. Castitas autẽ valde dispõit ad acqsitõeꝫ sapie siue sciẽtie Unde de seipo narrat Greg. nazãꝫenus. Quod cũ ipe iuuenis studeret Athenis. Apparuerũt sibi due speciosissime puelle. Et accedẽtes ppius irruerũt in eius amplexus. Ipe do vt castus erubuit: ⁊ non modicũ admiratus dixit. Que nã estis vos? Respõderũt nos sumus

due puelle tibi admoduz familia-res & dilecte. Ego sũ castitas dicit vna: & ego sũ sapiẽtia dicit altera. Et venimus ad te volẽtes tecũ o castissime iuuenis habitare: q2 tu nobis in corde & corpore habitaculũ preparasti: h̃ ille. Sapiẽtia. n. in aĩas sãctas se trãsfert & in mũdũ habitaculuz detestatur. Caue igitur ab huius modi imũdicijs: q2 sũt magna obstacula ad acqrendaz sciam. Tho. in parte. q. lx. ar. iij. dicit. Quod Gregorij nazãzeni tanta est auctoritas in doctrina xp̃iana vt nullus vnq̃ eius dictis calũniam inferre presumpserit: sicut & Athanasij documẽtis: vt dicit Hiero. Cõsulo etiã q̃ si nõ possis lr̃as discere: discas aliquã artem licitam circa quam possis habere exercitium. Nõ stare tutol di ale logie & de piaze a zarlare: & a iudicare el mundo: nõ andar perdẽdo el tẽpo como el perdi zornata. Nõ esser senza alcuno exercitio cõmẽdabile: vnde moralis Cato. Si tibi sũt filij: nec opes: tunc artibus illos. Instrue quo possint inopem defendere vitã: si eni fuerint iuuenes inertes: forte cogentur mendicare vel furari: & tãdem ad patibulum duci. Et ideo istruendi sunt saltem artibus. Scribit policratus de Octauiano Imperatore q̃ cũ filijs suis bona hereditaria sufficere potuissent. tamẽ mares instrui voluit ad gradũ militarẽ: ad cursum ad saltũ: ad artes lapides iaciendi & similia filias quoq̃ in lanificio istrui fecit: vt si in extremam paupertatem forte deuenissent per artem vitam sustentare valerẽt. Ideo Hi ro. ad Athletam de instituo. filie. discat & lanam facere tenere calathos. Ponere in gremio calathum rotare fusum stamina pollice ducere. Et ad Demetri. vgines de virgi. seruã. In epistola que icipit inter omnes materias: q̃ fuit Hiero. Alia autẽ epistola ad eandem que icipit si sũmo ingenio non est Hier. sed cuiusdã discipuli: pelagij heretici: & ipse hereticus nonnulla ibidem heretica dicit miarie: in illa parte: habes ergo h̃: per que alijs merito p̄ponaris. Et hoc dicit Ioã. andre. in lib. quem ad filiam suam scripsit. Cuius Titulus: est Hieronimianus. Augu. etiaz idez dicit scribẽs ad Julianam matrez eiusdem demetriadis: preter ingt psalmorum: & orationis ordinem. q̃ tibi hora tertia sexta nona: ad vesperum medie noctis e mane: sẽp est exercendum: statue quot horis sanctam scripturam adiscere debeas quanto tẽpore legere: nõ ad laborem: sed ad delectationem: & istructionem aie. Cunque hoc finieris spacia. Et frequenter que ad figenda genua solicitudo animi suscitauerit habeto lanã semper in manibus: vel staminis pollice fila deducendo vel ad torquenda subtegmina in alueolis fusa vertantur. Alia rumq̃ neta aut in globum collige aut texenda compone que texta sũt respice que errata reprehende. Si tantis operum varietatibus fueris occupata: nũquam tibi dies longi erunt: sed q̃uis estiuis tendantur

solibus breues videbuntur: in quibus non aliqd operis pretermissum est: h illc. Hic aduerte q ista virgo erat nobilissima. Cui tamē cōsulebat Hiero. exercitiū manuale. Ita ergo exortor vos. Si autez tu ciuis τ nobilis verecūdaris discere artes mechanicas: q tamen nō deberes da operam agriculture q tantopere cōmendat. Tulius pmo de officijs di. omnium rerum. Ex qbus aliqd exegt. Nihil est agricultura melius: nihil vberius: nihil dulcius: nihil homine libero dignius. Et in libro de senectute dicit: q in agris erant tunc senatores idest senes. Unde narrat de Lucio qntio cincinato q ei aranti nunciatum est dictatorem esse factum Cato etiam in hac agricultura: cū multa voluptate vacabat. Similiter τ M. curius: Cum de samnitibus de Sabino τ pirreo triumphasset: in hac vita extremum etatis tempus cōsumpsit. Et igitur ad focum sedenti cum samniti attulissent magnum auri pondus: repudiati sunt. Non enim aurum habere preclarum videri sibi dixit: sed hijs qui aurum hent impare h ibi. τ. s. A villa in senatum accersebantur: τ curius τ alij senex nam agriculture oblectabantur: τ vt dicit Cato ibidē. Mea qdem sententia haud scio an nulla beatior possit esset vita: dādo ergo operam agriculture cum obseruatione preceptorum dei bona exercitatio est.

¶ Tertia est vtilis custoditio o iuuenes filij τ filie mee multa bona documenta habuistis. Accipite τ hoc tertiuz custodite vos a mala societate: hoc autem preceptuz meum non a capite meo: sed a spū sācto datum est. Unde, pueri. j. fili mi si te lactauerint peccatores: ne acquiescas eis: τ. j. phibe pedē tuuz a semitis eorum lactauerint ingt. idest blādicijs promissionibus τ donis seducere te voluerint? τ ad aliquod malum inclinare vt consentias: ne acquiescas eis: sed prohibe pedem tuum a semitis eorum: Semita differt a via: nā via dicitur via ampla. Semita vero via stricta inuit: ergo hic sapiens q adeo debet iuuenis cauere a mala societate: q nedum quando voluerit facere malum: debet eos fugere: sed τ quando volunt facē bonum vel indifferēs q τ paulus expresse dicit Pri. cor. v. Si is qui frater nominatus est fornicator: aut auarus: aut ydolis seruiēs aut maledicus aut ebriosus: aut rapax cū huiusmodi: nec cibum sumere sub audi precipio. Ratio huius est. qz homo est sicut simia: facit enim sicut vidit alios facere. Unde, puer. decimotertio. Qui cum sapiente graditur sapiens erit. Amicus stultorum similis efficietur τ ps. cū sancto sanctus eris τc. Et iō Gre. super ezech. Infirmi prauorū debent societatē declinare: ne mala q frequēter aspiciūt τ corrigere non valent immitari delectētur. Sicut enim aer malus assiduo flatu tractus inficit corpus: ita peruersa lo

tatio assidue audita inficit aiam aplo teste prie cor.xv. Corrūpunt bonos mores colloq mala mul to magis op a praua vt dicit Ber nar. ꝛ Isido. ait. Sancta conuersa tio confundit inimicū edificat pri mū ꝛ glorificat deū. Pꝫ de saulo d quo. i. Re.x.df ꝙ ad pphetas veniens prophetauit. Et Petrus dū eēt in collegio discipulorū cū xpo habebat volūtatē eūdi ad cru cē ꝛ ad mortē potiusꝗ negare xpꝫ Sed postꝗ fuit sine illa bona so cietate exist nō in curia vel in pa latio cū illis canibus iudeis male sociat⁹ negauit eū. Fugite ergo so cietates malorū qñ videtis o filij mei ꝙ aliquis sceleratus hō que rit vos seducere vt ei consentiatis ad malū fugite a facie eius magis ꝗ a facie serpētis ꝛ si insequtur vos ꝯgregate aliquos coetaneos vros ꝛ cū vocibus ꝛ lapidibus cōfundi te eū ꝛ pcutite sicut fecit Sanctus Bernardinus cum eēt adolescēs vos ēt filie mee cū ad vos veniunt iste maledicte vetule Ruffiane por tantes vobis ambasciatas ꝛ dona querentes vos seducere ꝛ decipe re ꝛ ponere vos in faucib⁹ lupoꝝ nolite audire eas neqꝫ pmittite in trare in domos vestras. Sed ex pellite eas a vobis cū clamorib⁹ ꝛ verberibus. Et si vultis eas cito fugare. Accipite aquam vel lisci uium buliens ꝛ forte ꝛ picite sup facies eoꝝ. sicut fit qñ quis vult expellere canē. Accipit. n. bullien tē aquā ꝛ pijcit in dorso eius qui eulās in mediate fugit: nec āpli⁹ reuertitur. sed timet postea aquā frigidam: vt vulgariter dicitur. Quando el cane ha prouato lac qua calda. hai poi paura dela fre da. Sic facite ꝛ vos. Se vna vol ta voi pellate vna de queste vechie maledicte ruffiane cum lacqua cal da mai piu ce tornera per inganar ne. Et sic pꝫ tertia regula benedi ctus deus. Amen.

Hoc etiā documētū obseruare de beāt iuuenes. Quod licet multoꝝ mala exēpla videāt: nullum ipsoꝝ immitentur: sed solum bonorum. In misterium hmōi dictum est. xxv. Inspice ꝛ fac sm ꝙ tibi i mō te monasterium est in mōte. i. vir tuosis: qꝛ sicut in mōtē ascendere est difficile ita ꝛ virtutes acquire re. Ideo in epistola ad cellātiā. de mo. ꝛ ordi. viuēdi ait Hie. Neqꝫ debemus ad multitudinis exēpla respicere que nullorum moꝝ di sciplinam sequēs nullum viuēdi tenens ordinē nec tam ratione du citur ꝗ ꝙ impetu fertur. Nec imi tādi sunt nobis illi: qui sub xpia no noie gētilē vitā agūt: ꝛ aliud pfessiōe aliud ꝯuersatiōe testant aꝗ vt apostolus ait. Deū se fatentur nosce factis autē negāt. Inter xpi anum ꝛ gētilem nuu fides: tū eciā vita debet distinguere ꝛ diuersam religionē pro diuersa mōstrare: ꝗꝫ ille. Cū etiam iuuenes naturaliter sint amaturi. ꝛ ꝯhunt amicitias li benter. Recordentur ꝙ inter alia precepta que in amicitia serua ri debent. hoc vnū est optimum ꝙ habet a Tulio de amicitia. Nulla

est excusatio peccati: si amici causa peccaueris: Nã cũ conciliatrix amicitie virtutis opinio fuerit difficile est amicitiã manẽ si a virtute defeceris. Hec igitur lex amicitie sanciat̃: vt neq̃ rogemus res turpes: neq̃ faciamus rogati. turpis.n. excusatio est ⁊ minime accipienda tum in ceteris peccatis. tũ siquis ꝯ rem publicã se amicitiam fecisse fateatur. Hec igitur prima lex amicitie sanciatur vt ab amicis honesta petamus ⁊ amicorum cã honesta faciamus. h̄ ille.

¶ Feria sababatina in albis. De institutione psonarum coniugatarũ qualiter simul viuere debeãt. Sermo. lxxxv.

m Emorat̃ nouissima tua ⁊c. Considerãdo ⁊ mẽte pẽsando vitã mortaliũ tres status inuenio v̾ginitatis. s. viduitatis ⁊ mr̃imonij. Et lȝ aliq̃ psone sint in statu nunq̃. s. integritatẽ suã violãtes: tñ plures sunt in secũdo statu. s. viduitatis. Que ãt p mr̃imonium aut per aliã nõ licitã viam. maculauerũt integritatẽ suam. ⁊ postea viuunt in pudicitia ⁊ castitate multe tñ plures in tertio statu. s. matrimonij. Et ideo conueniens est: vt tãte multitudini dicitur regula specialis qualiter se habeãt in h̄ statu viuere vt saluẽtur: licet in superioribus sermonibus date sint multe regule que ptinent ad oẽm statũ ⁊ cõsequẽter ẽt ad istuȝ Uolẽdo igit̃ dare hãc regulã huiusmodi personis. Occurrit illud apostoli petre thesti. iiij. Sciat q̃ q̃ suum uas possidere in sanctificatione ⁊ honore. Super quo dicit Remigius q̄ p istud vas itelligit̃ corpus ꝓprium ⁊ corpus cõiugis q̄r. s. se inuicẽ debẽt possidere in sanctificatione ⁊ honore.

¶ Tres igitur considerationes in pn̄ti sermone videbimus.

In prima dicemus que sunt illa que mariti debent dare vxoribus suis.

¶ In secunda que sunt illa q̃ vxores tenent̃ dare maritis suis.

¶ In tertia videbim⁹ q̄ sunt aliq̃ que mariti tenentur vxoribus ⁊ eꝯ vxores tenẽtur viris tenentur nãq̃ mariti dare vxoribus tria.

¶ Primum dicitur instructio.

¶ Secundum correctio.

¶ Tertium substentatio.

¶ Primum ergo debitum q̄ mariti vxoribus suis soluere tenent̃ ẽ debitum instructionis. Debent.n. eas docere ea que sunt necessaria ad salutẽ aiarum suarũ. hoc habemus ab apostolo Pet. cor. xiiij. Mulieres inquit in ecclesijs taceãt nõ.n. pmittit̃ eis loqui s̄ʒ subditas eẽ sicut ⁊ lex: dicit. Si qd ãt volunt dicere domi uiros suos interrogent. Turpe est.n. mulieri in ecclesia loqui. Ubi Nico. de ly. taceant. s. cessando a doctrina non tñ ab oratione secreta. Uiros interrogent vt. s. de audi. In ecclesia plenius informẽtur Turpe ẽ.n. mulieri. i. indecens in ecclesia loq ⁊ in alijs locis publicis ⁊ cõseq̃nter decẽs ẽ eas tacere i talibus lo-

cis. vnde ⁊ a iure prohibẽtur advocare: ⁊ alia publica officia exercere immo ⁊ ꝑdicare: vt. xxiij. di. mulier. xxxiij. q. v. mulierẽ ꝺ pe. ⁊ rc. nona quidã. ff. de reg. iur. femine. Si ergo vxor tua. nescit orationem dñicã salutatiõnẽ angelicã simbolum nescit mãdata legis. nescit peccata mortalia vt ea ꝑcaueat sciat Nescit q̃liter cõfiteri debeat ⁊ hmõi Tu marite doceas ea hec oia: q: teneris ex mãdato dei promulgato per apostolũ. Sed heu: heu qd dicam⁹? hodie ⁊ tãta ignorãtia in mũdo ꝙ de rebus spũalibus diuinis ꝑceptis. modicum sciunt vxores ⁊ modicũ viri. Et ĩõ accidit ꝙ dicit dñs. Mat. xv. Si cecus ceco ducatũ ⁊c. Multotiẽs q: vxor modicũ scit ⁊ vir similiter vterq; per ignorãtiam dãnaꝛ. Et ideo tu maritus debes diligenter attẽdã scire. q̃ sunt necessaria ad salutẽ nõ solũ tuã sed ẽt vxoris ⁊ familie tue. Qua ꝓpter bonũ est mittere eas ad ꝑdicatiões vbi docẽtur oia h. Et in reuersione quãdo estis in domo recitentur documenta audite vt que bene nõ intellexit. melius intelligat per te. Quando ẽt possetis habere aliquẽ librũ vulgarẽ tractãtez de hmõi bonum esset pro tota familia Laudo qua dirigã quã ꝯposuit venẽabilis pr frater nicolaus de ansimo. Laudo tractatũ de peccatis: quẽ cõposuit Reuerẽdus pr frater Antoninus archiepũs florẽtinus. In his nãq; declaranꝛ oia ꝑcepta. q̃ xpianus obseruare teneꝛ. Et peccata a qb⁹ abstinere. Et quando sunt mortalia ⁊ quãdo venialia Et in lingua vulgari illum quẽ intitulaui de vita spũali iudico optimũ oiq; psone in quocunq; statu sit. Et multi alij libri sunt ad h boni.

¶ Secundum ꝙ debet maritus vxori est correctio seu rep̃hensio. Absq; dubio: vt dicit poeta cato. Nemo est i hac vita qui sine crimine viuat. Et iõ necessarium est ꝙ psona. q errat ⁊ delinquit corrigaꝛ rep̃hẽdaꝛ ⁊ castigaꝛ de tali defectu ⁊ peccato: vt ñ ꝓcedat ꝺ malo in peius. Si ergo vxor tua o fili mi facẽ tanq; ꝓpria psona fragilis aliquẽ defectũ ⁊ errorem. quis debet eã corrigere: certe nõ alius nisi tu. Et h itelligo de correctiõe vbi esset necessaria ꝑmitio seu flagelatio. ⁊ ꝑcussio h habemus i decreto sicut. vij. q. i. vbi diciꝛ sicut alter⁹ vxor nec alterari ab aliquo ita nec iudicari aut disponi nisi a proprio viro ea viuente permittitur. h ille. Sed nota ꝙ hec correctio dꝫ esse moderata ⁊ discreta. Debes tenere. tu marite illã regulã quã tenet cirugicus in curãdo carbunculum vel alia apostemata que nascitur in corporibus humanis: ex corruptione sanguinis vel hoibus superfluis ⁊ malis pria nãq; ponit emplaustrum leue. quo possit mollificari. ⁊ si ex illo mollificaꝛ bene q dẽ. Sin aũt addit emplaustꝝ magis pungẽs ⁊ icẽdẽs. Et si nec pp illuũ rũpere apostema. tũc metti mano ala lanceta o al rasoro e tagliala. E se nõ basta vna tagliata

sanè doe cũ tre.e cũ le mane ꝓmi e calca: e cossi ne caua ogni putre dine e tuta la marcia. Et si sic non faceres nõ esse sufficiẽs medicus qꝛ vulgo dr̃. El medico pietoso fa la piaga vermenosa. Ita ꝛ tu. qñ vides vxorẽ tuã in aliquo erra re. nõ debes subito incipere cũ in iurijs: ꝛ multominus cũ ꝑcussio nibus. Sed prius dulciter ꝛ suaui bus verbis. corrige ꝛ mone ne il lud vlterius faciat. de hꝰ habemꝰ exẽplũ in sacra scriptura. Job. ꝛc. q dixit vxori sibi ꝑsuadẽti ꝙ blas femaret. Quasi vna de stultis mu lieribus locuta es non dixit tu es vna ribalda aut vna stulta. sed quasi vna de stultis. priꝰ ergo dul citer eã corrige: qꝛ qñqꝫ sunt aliqꝫ mulieres hñtes cor nobile ꝛ ani mum generosum q̃ cũ dulcibus ṽbis inclinãtur ad oẽ bonũ ꝛ for te cũ verbis duris facerẽt deteriꝰ Si aũt vides ꝙ vxor tua nõ est cõ ditionis nobis. sed seruilis ꝛ rusti ce. nã nihil mouet̃ ꝓpter verba dulcia nec se emẽdat tũc vtere ver bis duris ꝛ acerbatis cõminationi bus ꝛ terroribus. Et si nec hꝰ suffi cit: tũc ꝓcede ad ꝑcussiones quia melius est ꝙ flagellet̃ in corpore ꝛ sanetur aĩa q̃ꝫ parcere corpori ꝛ faciat illud ꝙ sit in dãnationẽ aĩe sue. ꝛ vituperiũ suũ ꝛ tuũ immo ꝛ totius parẽtele. Sed nota quãdo dico ꝙ maritus. dꝫ percutere vxo rẽ. Nõ intelligas ꝙ debet eã ꝑcu tere pro delicto leui. puta qꝛ non ꝓparauit prãdiũ seu cenam bona hora: sed qñ cõmittit aliquod gra ue delictum puta si blasfemauerit deũ vel sanctos. Si delectaret da re audiẽtiã iuuenibus vanis ꝛ in honestis. vel si haberet cõuersatio nẽ aliquã periculosam ꝛ suspectã tũc vt dixi si nõ sufficiũt verba te niendũ est ad verbera. In verbis nãqꝫ herbis ꝛ vberibus sunt vir tes talia verbera erũt sibi fructife ra ꝛ tibi meritoria si solo zelo salu tis ꝛ honoris sui absqꝫ ira castiga ueris moderate.

¶ Tertiuꝫ ad ꝙ obligat̃ maritus vxori dicit̃ sustẽtatio. i. maritꝰ dꝫ nutrire ꝛ sustẽtare vxorẽ suã ꝓui dẽdo sibi de victu ꝛ vestitu de socie tate ſm gradũ ꝛ cõditionẽ eius ꝛ de oĩbus necessitatibus suis tã i sa nitate q̃ꝫ in infirmitate sua. Ratio huius ẽ qꝛ vt dicit̃ ephe. v. q vxo rẽ suam diligit seipsum diligit qꝛ Mat. xix. dr̃ nõ sunt duo sed vna caro. Addit apostolus. Nemo vn q̃ꝫ carnẽ suam odio habuit. d. Mi co. de li. nemo. s. rõne vtens. Naꝫ ꝛ sanctus macerãs eã non facit ex eius odio sed amore vt sit subiecta spũi sicut dꝫ eẽ ꝛ sic resurgat cũ spiritu immortalis. Debet ergo vir sustẽtare vxorem vnã carnem secũ existẽtem: sicut nutrit ꝛ sustẽtat carnem suaꝫ ꝓpriam. Et ꝙ dico de sustẽtatõe corporis ita de susten tatione aĩe cuiꝰ saluti attẽdit̃ ṽbet quãtũ possibile est sicut saluti sue ꝓprie. Cogita o bone vir ꝙ quã do vxor tua venit ad domũ tuam portauit secũ dotẽ ꝛ alia bona pa frenalia solũ vt posses leuius por tare onera matrimonij ꝛ expẽsas

domus. Grandis ergo impietas
⁊ iniustitia cõmittitur ab illo qui
nõ prouidet necessitatibus vxoris
sue. Ma la lassa stētar como vna
schiaua attento ⁊ considerato che
tu possides bona sua ⁊ gaudes il-
lis: ⁊ ēt cõsiderato qꝫ corpus eius
est idē cū tuo sustenta ergo illā qꝛ
teneris diuina ⁊ humana lege. i. ꝺ
iure diuino ⁊ positiuo. Et sic est
finis prime.

¶ Secunda consideratio cõtinet
tria alia que vxor tenetur dare
marito suo.

¶ Primum est timoratio.

¶ Secundum famulatio.

¶ Tertiū admonitio. i. vxor debꝫ
maritum timere ⁊ seruire eumqꝫ
admonere in bono.

¶ Primū debitū qꝫ vxor marito
suo soluet dꝫ ē qꝛ sp dꝫ timē ne fa
ciat aliqd qꝫ displiceat ei aut dicat
Hoc documētum hētur vos mu-
lieres ab apostolo paulo qui se oi
bus dbitorē dicebat. Ad ephe. v.
Mulieres viris suis sbditis sint
sicut dño qm vir caput ē mulier]
sm Ni. de li. subditis sint scilicet
in licitis obediēdo naturaliter āt
imperfectiora subdunt regimini
pfectiorū mulieres aūt sunt iperfe
ctiores viris qtū ad serū qꝛ femia
est mas. occasionat9 vt dicit phs
xi. de animalibus ⁊ quantū ad in-
tellectū differūt. n. a viris in discre
tione ideo subditur. Quia vir est
caput mulieris. A capite. n. i quo
vigent oēs sensus: depēdet regiqꝫ
toti9 corporis: h ille. Semp adūq
qꝫ deue star la dōna in gelosia ⁊ i
paura de nõ dire parola alcuna e
de nõ fare gesto opatione per laq̃
le venga a dare pena al suo mari
to. Et pp istā cām semp dꝫ ei por
tare reuerētia. loquēdo ⁊ rñdēdo
ei reuerēter ⁊ humiliter vocando
eum dñm. In exēplum cuius ha
bemus. geñ. xviij. de sarra q̃ virū
suū abraam vocabat dñm. ꝺ quo
ēt dicit prime pe. iij. sarra obedie
bat abrae dñm eū vocans. ita dꝫ
facere vnaqueqꝫ cõiugata. Hec ē
enim voluntas dei. Nā vt habet
geñ. iij. ꝑme matri mee. eue dcm
est. sub viri potestate eris. Sꝫ me
mento qꝫ supradictū est. Obedire
magis oꝫ deo q̃ hominibus. Deus
nāqꝫ est principalis dñs patron9
superior ⁊ pater. ⁊ ideo ei pre oib9
obediēdū est. Si ergo maritus tu
us vult qꝫ facias vel dicas aliqd
aut cõsentias ei in aliquo qꝫ sit cõ
tra legē ⁊ ꝑcepta dei. nullaten9 ei
obedias. qꝛ nõ teneris immo tene
ris nõ obedire. xi. q. iij. si dñs. Si
aūt māda aliqd qꝫ pertineat ad sa
lutē ⁊ honorē tuū: tunc obedias et
qe teneris: si ēt mādaret ad qꝫ du
bium est an sit licitū vel illicitum
obediens ei qꝛ si eēt illicitū pp bo
num obediētie excusaris: sm Au
gu. ⁊ peccatū erit suū: qꝛ ꝑcipit: qꝛ
non tuum quia obedis. xxiij. q. i.
qui culpatur.

¶ Secundum debitum vxoris er
ga maritum est filiatio. i. qꝛ debet
ei seruire ⁊ sanitatis ⁊ infirmitatis
tpe quātū possibile est sibi ⁊ neces
sariū illi. s. cucinādo lauando: ⁊ i
ogni altra cosa a te pertinēte pue

dēdo. Ratio hui⁹ est: q2 cū caput mulieris sit vir vt supradictus3 est: sic membra corporis obediunt capiti defendendo illud. s. ab omni periculo qñ occurreret necessitas ita debet facere vxor erga maritu3 suum: alias cōmittit iniustitiam: ō bea cogitare o filia quot labores su stinet maritus tuus, ꝑ te ⁊ pro tota domo affanando stentando p diuerse vie or nō ge cosa ragioneuele che sia ben seruito da quolo ro per li quali porta tanta fatiga: Certo si che como dice el vulgare dicto luna mane laua laltra e tutte doue el viso: ⁊ sicut dī in. c. cū caput. xxxiij. q. v. Sicut vir peccat nō seruiendo xp̄o capiti suo ita ⁊ eiusdem criminis rea est vxor si nō subiciatur capiti suo q̄ est vir: h̄ nanq3 ⁊ gentiles fide carentes obsuāt dictamine rationis.

¶ Tertiū q̄ tenet vxor marito est admonitio. i. q2 vxor si vidēt mari ritum suum committere aliquod peccatū debet eū dulciter exhortari q̄ non faciat capiēdo tp̄s aptū ⁊ dispositione3 animi ipsius ⁊ q̄d maneat cum qñ videt q̄ sit disposi tus ad audiendum patiēter dicēs Misser mio signor mio la tal cosa facite la quale sie peccato: per quā to amore me portati lassatila nō la faciate piu: leuatineue da q̄sto peccato. Aciochè nō dānati la anima datime questa consolatione a me: che mazor cōsolatione nō poteria hauer al mundo che veder voy viuere senza peccato mortale. Credi me tu figliola mia che sapendo tu cogliere el tuo marito in bona tēpera la tua exortatione ⁊ admonitione: sera molto fructifera quia vt dī p̄me Cor. vij. Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidelem vbi dicit Nico. de ly. q̄ in p̄mitiua ecclesia freq̄nter fiebat h̄ q̄ si ꝯuertebatur vir ad fidem nō vxor vel econtra alius habitabat cum alio pacifice ⁊ sine contumelia fidei xp̄iane q̄ conuersus non debent dimittere nō cōuersam. q2 sic conuertebat̄ ꝑpter deuotionē cōuersi h̄ ille. Jta dico si tu mulier eris bona ⁊ deuota ⁊ admoneris viri tui prudenter eris causa q̄ saluabit̄ ⁊ q̄ abstineat a malis. Sed heu quid dicā3 plures sunt qui in matrimonio cōcordāt non in bono. sed in malo. Si. n. maritus habet odio aliquē vxor cōfortat eū nō ad dimittēdū: sed ad vindictā. Si maritus est vnus vxor est magis vana vnus adiuuat alium in vanitatibus ⁊ hmōi. E cosi come la moglie douerebe adiutare lo marito andare in paradiso lo p̄cipita o lo spenge ad andare a casa del drauolo e va pur la vno e laltro. Certe non sic deberet fieri: sed vt habetur geñ. ij. Postq̄ deus primum hoiem formauerat dixit nō est bonum esse hominem solum: faciamus ei adiutoriū simile sibi. Et sicut fecit p̄mam mulierem. s. euam: ⁊ dedit eā in vxorem ad? data est ergo vxor marito i adiutorium nō in ruinam: che lo adiuti a saluare nō a dānare. Qibus igitur modis quibus tibi possibile est

le est adiuua maritũ tuũ q͂ viuat ti
morate ꝛ xp̄iane. Et si te video ad
h̄ nõ sufficere interponas religio
sos τ alios patres spirituales quos
putaueris eẽ acceptos apd̄ mari
tum tuum.

¶ Tertia ꝯsideratõ ꝑtinet tria alia
d̄bita que vir tenet vxori ꝛ eadem
vxor viro.

¶ Primũ cordialis dilectio.

¶ Secundum: indiuidualis coha
bitatio.

¶ Tertiũ debiti ꝯiugalis pacifica
redditio.

¶ Primum debitum q͂ vir ꝛ vxor
debent sibi inuicem soluere dico qd̄
est cordialis dilectio. i. q͂ cordialiẽ
vir debet diligẽ vxorẽ: ꝛ vxor viꝝ
hoc preceptum hñs ab apostolo
Ephe. v. Uiri inquit diligite vxo-
res vestras: sicut ꝛ xp̄s ecclīaȝ di-
cit Nico. de ly. q͂ mulier ꝓpter h̄
facta est de latere viri quia dȝ sibi
esse coniuncta per fidelem dilectio
nem: ꝛ intrinsecam beniuolentiaȝ.
Xp̄s autẽ dilexit ecclesiam. i. ꝯgre
gationẽ fidelium: adeo q͂ pro salu
te eorũ mori voluit ita ꝛ vir tantaȝ
cordialem dilectionem: erga vxo-
rem habere debet q͂ si opȝ pro sa-
lute eius mori libenter mortẽ susti
neat sicut etiaȝ xp̄s pp nimiã cha
ritatẽ qua dilexit nos quotiẽs ho
mo peccator peccat ꝛ ad deũ con-
uertitur totiens xp̄s eũ recipit dũ
recipit dũmodo ꝯuertatur in veri-
tate ꝛ remittit ei oĩa peccata sua ita
ẽt maritus debet diligere vxorem
suam: q͂ si qñq͂ erraret ꝛ delinq-
ret ei dimittat eiq͂ reconciliet dũ-
modo in veritate peniteat ꝛ se emẽ
dare voluerit. Sed q: amor nõ de
bet esse claudus: sed rectus. Ideo
vxor debet viro reciprocare vices.
i. q: ꝛ ipsa debet diligere viꝝ alias
tali amor esset claudus: pp h̄ hr̄
in vi. te. tho. xp̄o q͂ parentes sar re
monebant ipam: qñ mittebant eaȝ
ad maritũ suũ diligere maritũ ho-
norare soceros: reg. domũ guber
nare familiam ꝛ se in omnibus re
prehensibilẽ exhibere: vbi si bene
aduertatur: quinq͂ ꝯtinent documẽ
ta: o dña nõ cupis tu: q͂ marit⁹ tu⁹
amet te? Certe sic: sed quid deo fa-
cere: q͂ remediũ est vt ꝯsequaris h̄
q͂ cupis. s. q͂ amet te? Nunqd qd̄
efficies te pulchrã: lauando: colo-
rando: portãdo in capite capillos
mortue mulieris: cuius animã por
tauit diabolus in infernũ vel por
tando trapallo magnos vt videa-
ris magna? Certe non. dicebat san
ctus Bernardinus: q͂ vna pellis
gate plus vȝ q̄ pell' vni⁹ mulieris
ꝛ tam studiũ mulieris est circa istã
pellem. Pellis gate post mortem
valet ad aliquid: sed pellis mulie-
ris: ꝛ viri nihil. Et ideo crede mi
huiusmodica cã ad inducenduȝ tuũ
maritũ ad te diligendũ est ista pul
chritudo q: paulatim venis ad se-
nectũ ꝛ sic cessante cã cessat amor.
Et tu mr̄ que cupis filiã tuã ama
ri a marito suo: nõ cã doceas fuca
ri ꝛ se pulchrã facere q: hec causa
modicũ durat ꝛ ꝯsequẽter ꝛ amor
vulgo dr̄. Seno de pouerti ꝛ belle
ȝa de donna mundana de tuti ꝛ re
putata cosa vana virtutes sunt ille q̄

inclinant maritū ad diligēdū vxorem suam ꝛ ꝯseruant talē dilectionem qꝫ.s.sit honesta prudens temperata. Le virtude ēt corporale sapere corire filare: seruire ad infirmi: ꝛ huiusmodi ita qꝫ vxor sit in adiutoriū viri: pro ꝛ facta est i corporalibus vt seruiat ei in cognando lauando in ifirmitate fuiendo ꝛ huiusmodi. Etiā in tpalibus: vt adiuuet in massarinjs domus conseruandis ꝛ huiusmōi. Etiā tertio in spūalibus vt ꝯgruo tpe recolat ei qꝫ ꝯfiteatur qꝫ dimittat odiū vel aliqḋ petūm qꝫ restituat aliena ꝛ huiusmodi. Da igiť h̄ quinqꝫ documenta filie tue: qñ eam maritas que data sunt sarre a pentib⁹ suis.

¶ Primū qꝫ diligeret maritū: talī nāqꝫ affectu nullū virū dꝫ amare vxor nisi ꝓprium eo viuente.

¶ Secundū honorare socerum ꝛ socrū debes nanqꝫ cogitare tu mulier ꝯiugata: qꝫ pater ꝛ mater viri tui sicut ꝯsanguinei sunt eius in primo gradu ita sunt affines tui i primo gradu: ꝛ ꝯsequēter sicut ipse tenet̃ eos honorare eisqꝫ obdire: ita ꝛ tu. Et sicut parētes viri tui tenētur subuenire marito tuo qꝛ est eorum fili⁹ ita ꝛ tibi: qm̄ es eorū filia in affinitate.

¶ Tertiū documentum sarre fuit qꝫ deberet regē ꝛ gubernare familiā domus. Sic ꝛ tu filia dilectissima. Si marit⁹ tuus hēt filios al teri⁹ vxorj vel alteri⁹ mulieris dēs hře sollicitā curā gerēdi vel gubnādi eos, puidendiqꝫ eis in eorū necessitatib⁹: maxime si sunt i etate infantili vel puerili. Pensa ch̄ nō hāno altra madre che tu. Pensa che sono fioli al tuo marito: e forsi cum alcuno pcō. a ti sono figlioli senza peccato. Ma oyme mediāte la diabolica instigatione e stata seminata tāta zizania e veneno de odio tra lifigliastri e madregne ch̄ sempre stano in contentione e brige como cani e gate: ꝛ similiter inter socrum ꝛ nuruꝫ. Et alcuna fiata vene el diffecto: dale figliastri e filiastre: e da le nore: alcuna fiata da le madregne e solore. In ogni modo egran male. Tu ergo fili mi ordina qꝫ vxor tua seruiat ꝛ obediat parentibus tuis eosqꝫ honorēt prouideantqꝫ necessitatibus filioꝝ tuorum: maxime paruulorum: lauādo. tenendo eos mūdos ꝛ huiusmodi. Et ordina qꝫ ipsi filij tui obediant vxori tue sicut ꝓpe mři sic faciendo erit pax in domo tua: ꝛ ꝯsequēter habitabit deus vobiscum. Si aūt discordia ꝛ sic habitabit diabolus ꝛ recedet deus. Oh. quot in mundo ita bestij immo lupij ꝛ crudeles: qui vidēt vxor sua male tractat filios ꝛ parētes suos ꝛ ipsi nō curant ac si nō essent sui filij ꝛ parentes. Ognuno se tochi el polso e veda se le alterato.

¶ Quartū documentū datum sarre fuit qꝫ debent gubernare domuꝫ sic facies ꝛ tu mulier ꝯiugata bene guberna res domus che nō se perdano che nō se guasteno che nō se vadeno gitando in qua ꝛ in la: pēsa che non senza fatiga ꝛ affano e periculo queste cosse se aquistano,

el tuo marito forsi se affatica: o per mare o per terra o in altro suo exercitio a guadagnarle. Nō e bene che per tua mala guarda se perda no: p tanto gouerna bene ogni massaria: e de vestimenti e de lecti: e d vino e de formento, et huiusmodi. E quāto piu la cossa e preciosa: tā to piu se dbe guardare. Si e bona massara in casa a prouedere de camise de touaglie de mantili de lenzoli. o altre cosse necessarie al tuo marito fioli fitesch famegli schiaui e schiaue che tuti siano bene proueduti. E cū bona discretione ch non habiano a straciare e guastare le cose come e dicto.

¶ Quintū documētū fuit q dbe ret se in oibus irreprehensibilē exi bere: qn vay a casa del tuo marito fiola mia forzati fare si facta vita che in nessuna cossa ne gesto tuo possi eēr rasoneuelmēte repsa fa ch tute le tue pole tuti li toy gesti τ acti tucte le toe operatione e facti siano si composti τ acostumati: che piu presta tu sey degna de comendatione e he laude che de reprehensione. Si sic feceris diligeris a marito tuo. Primū ergo q sibi inuicem debent cōiugati esse cordialis dilectio. Sz nota q vt dilectio sit ac mutereē τ seruet iter virū τ vxorem debēt ab eis obseruari tria.

¶ Primū est thori illibatio.

¶ Secundū mutua honoratio

¶ Tertium mutua supportatio

¶ Primo debent obseruare thori illibationē. i. q tu vir nō debes et coniugem cum alia muliere nec tu mulier cū alio viro durante vita vestra alias. n. amor iste cōiugalis adeo tepescit immo refrigescit: q totaliter extinguitur. Quāpmū n. maritus vidit seu pcipit: q vxor cōmittit adulterium τ nō est sibi fidelis: nō pōt eam amplius diligere: imo qnqz occidit eam τ ecōtra. Si vxor percipit q vir sus vadat p alias mulieres nō diligit eū amplius vel non ita cordialiter τ iō filij mei τ filie mee: que estis in coniugio obseruate vobis fidelitatē: qz ad hoc obligamini de mādato dei In signuz cuius obseruat ecclesia hanc cerimoniā q vult q marius ponat anulum vxori in digito. c. femine. xxx. q. v. qui est prope minorem. Ratio est vt supradiximus i tractatu de adulterio ad innuendū q sicut annulus est vnus ita τ vnus debet esse vnius: τ vna vnius. i. qd tu vir nō debes habere vxorē τ cōcubinam seu concubinas nec vnā vxorez in vno loco: τ aliam i alio viuēte pma. Similiter nec tu mulier debes habere virum τ concubinum τ plures viros. Ponitur ēt dictus ānulus in supradicto digito vbi est illa vena cuius radix ē in corde. Ad innuendū q debēt psone cōiugate se inuicē cordialiter diligere: q vt fiat vt dictū est: dēt sibi inuicē seruare fidem. i. q illa ɔtentat de isto τ nō querat aliū co viuente τ econtra.

¶ Secundum q obseruare debēt psone ɔiugate vt amor iter eas cōseruet est honoratio: q apostolus dicit Ro. xij. Honore inuicē pue-

nientes zoe preueni luno e laltro i honore nō expectare esser honorato per honorare ma sforzate tu eēr el primo in far honore ad altri: ꝛ absq3 dubio qui bene cogitat: hoc inuenit esse verum q̄ psone que inuicem ꝯuersantur mutuo se honorantes ille honor est causa qđ conuersetur amor ꝛ charitas inter eos vxor ergo honoret virū ꝛ vir vxorem. Qđ Petrus p̄me sue canonice c. iij. in firmiori vasculo. i. mulieri nā mulieres infirmiores sunt viris corpore de cōi cursu ꝛ etiam mente: q2 minus vigent intellectū ꝛ ratione ꝛ dicit q̄ impartitio huius honoris stat in ꝓuidendo eis de victu ꝛ vestitu honesto ꝯuenienti ac sufficienti s̄m statum ꝛ ꝓpͣas facultates vt supradictū est. Unde ꝛ đ latere viri facta est: vt habetur Gen. ij ad innuendū q̄ vir nō debet tractare vxorem sicut ancillaz sed sicut sotiam.

¶ Tertium q̄ necessarium est obseruari a personis cōiugatis vt inter eos amor ꝛ dilectio ꝯseruet est mutua supportatio. Absq3 dubio attenta ꝛ considerata humana fragilitate ꝛ mūdana malitia difficile fieri potest q̄ itra psonas: simul ꝯuersantes ꝛ habitātes nūq3 non sit aliqua displicentia. Nā hodie ille facit vel dic t q̄ displicet tibi: ꝛ tu ecōtra eras sibi nec mirum qđ vasa vnius domus se inuicē percutiūt. May li becchieri o le engrestare che sono a venesia tocherano ouer percoterano: quelle che sono in Francia ma si bene li vasselli ch sono in vna medesima casa: ibi pariformiter dico vna psona que nullam habet conuersationē: cū vna alia sicut nec consolationē3 ita nec displicentiā dabit ei. Sed ille que inuicem ꝯuersant die noctuq3 habitant sub vno tecto loquunt inuicē ꝛ huiusmodi aliqñ vna dat penā3 alteri loquēdo vel faciēdo aliquid: ꝛ licet hoc deberet non fieri ꝛ tamē videtur q̄ nō possit fieri contrariū: pp nr̄am fragilitatē ꝛ malitiam. Optimu3 ergo remediū est. vt nō frangat totaliter amor ꝛ charitas q̄ supportēt se inuicē ꝛ habeant patientiā vna vice ꝛ alia vice alius. Se fusseno doy che tirasseno vno filo: vno da vn capo e laltro da laltro legermēte se speza he rompe ma se vno tira e laltro molla may se rōpe. cosi đbono fare le psone ꝯiugate supportarse ꝛ hr̄e patiētia luno e laltro. nō i ogni cosa ꝛ in ogni ponta debe voler vēcere el marito ma alcuna fiata debe comportare e lassare vencere a la moliere. Molto piu la moglie debe lassare vencere el marito suo e cū patientia supportādo. E cosi supportādose luno laltro manteneranno la charita e lo amore tra loro h̄ ē qđ dicitur Gala. vj. Alter alteri⁹ onera portate ꝛ sic adimplebitis lege3 xp̄i dicit Nico. de ly. onera. i. infirmitates mutuas ꝛ labores mutuo seruiendo q̄ potest intelligi corporaliter ꝛ spiritualiter ꝛ sic adiplebitis legē xp̄i. i. charitatem. E se pur alcuna volta ce fosse alcuna parola recrescenole. Intra queste perso

ne non debono lassar passar. xxiiij hore che insieme se debono reconciliare domādandose perdonāza luno alaltro specialiter la moglie al suo marito. Qd documentū habetur ab apostolo di. sol non occidat super iracundiā vestrā Ephe. iiij. dicit. Nico. de ly. q. d. si ira mēsuram rationis excedit aliqualiter cito transeat. Ex his patet qualiter amor inter ꝯiuges ꝯseruari possit. ¶ Secundum debitum qd debet vxor viro et vir vxori di: mutua cohitatio. i. qd vir debet habitare cū vxore: et vxor cū marito in eadē ciuitate terra et domo. Non. n. licet per lōga tpa: qd vir hitet in vno loco et vxor in alio. Ratio huius est qr vt di: de coniugio lepro. c. i. vir et vxor vna caro sunt et ideo nō debet alter sine altero diutius immorari: per hanc separationē vir forte cadit in multa adulteria et dat occasionē vxori faciendi similia: que peccata nō cōmitterent si simul habitarent vt ergo a talibus casib⁹ caueant debent simul habitare. Ad istam aūt cohabitationem obligātur: sic stricte vir et vxor: qd vt dicitur in. c. si vxorem. xxxij. q. v. Si vxorem hēat quis sterilem siue corpore deformē siue debilē mēbris seu cecam vel claudam vel surdā vel si quid aliud siue morbis laborib⁹ doloribusqꝫ ꝯfectam: et quicqd excepta fornicatione excogitari pōt et vehementer horribile pro societate fideqꝫ sustineat. Dicunt tamen sacbri theologi et canoniste qd si vna persona ꝯiugata efficeret leprosa. Cum lepra et morbus sit et infirmitas ꝯtagiosa et infectiua licitum est ꝯiugi sano separare se a cohabitatione cū coniuge nō sano: dꝫ tamē habitare in domo sic propinqua et qd nō sanus possit seruiri a sano sibiqꝫ prouideri in oibus necessitatibus. Et tenet ēt ꝯiunx sanus reddere debitū ꝯiugale ꝯiugi morbo lepre laboranti alias peccat et facit ꝯ iustitiam. Si ēt vnus coniugum recederet vel cā peregrinatōis vel negociationis et huiusmodi et staret per multos annos ēt si p mille anteqꝫ reuerteretur: neqꝫ scriberet neqꝫ aliquid aliud de se intimaret nunqꝫ est licitum alteri coniugi ꝯhere matrimonium cū alia persona quousqꝫ nō hēt certitudinē qd coniunx qui recessit sit mortuus: hō est determinatio capituli in pñtia. de sponsa. et ibi glo. hoc est ꝯ non nullos ignorantes qui dicunt qd coniunx post recessum alteri⁹ coniugis sufficit qd expectet ipsū p. vij annos. vij. menses. septem. hebdomadas. vij. dies. vij. horas. et. vij. puncta si interim non venit potest ꝯhere cū alio menteno per la gola como ignoranti che sono ecclesia. n. determinat vt dictū est. Jmo dico tibi plus qd si vnus coniugum negaret fidē xpi et ꝯheret mrimonium: sm illam legem infidelium cum alia infideli. Alter coniunx remanens in fide nō pōt ꝯhere mrimonium donec ꝯiunx suus qui negauit fidē viuit vt in. c. qnto extra de diuor. Habitate ergo simul vos qui estis in matrimonio et sine cau

sa necessaria et valde ardua: vnus nō habitet diuisis ab alio maxime per longum tps.

¶ Tertiū qꝫ sibi inuicem debēt psone ꝯiugate dz debiti mrimonialis pacifica redditio. i. qꝫ qñ vna pars vult cōmertium ꝯiugale: altera pars dz ꝯsētire: qꝛ ad h̄ tenet̄ h̄ mandatū ꝓmulgauit apostolus. i. Cor. vij. vir vxori debitū reddat: similiter et vxor viro: mulier nāqꝫ potestatez sui corporis nō h̄ēt sed vir et econtra. Hec aūt exactio debiti coniugalis nō semꝑ est necessaria qꝫ sit expressa et aperta: sꝫ sufficit qꝫ inditia et signa sufficientia. Tunc. n. altera pars debet reddere qꝫ tenet̄ vt obediat deo et faciat qꝫ iustum est. et hoc intelligit̄ qñ q petit regitur ratione et discretiōe vt supradictum est in tractatu de dbi to matrimoniali. Ad hoc autez vt persone ꝯiugate in tali actu nō peccent et precipue mortaliter debent ipsum facere aut ꝓpter ꝓlem procreandam aut ꝓpter debituz reddendum: aut propter fornicationem vitandam in se vel in coniuge sua vt in eodem tractatu dictū est. Memorare ergo nouissima tua o persona coniugata: et in eternam non peccabis. Quod auertat deus qui est benedictus in secula seculorum Amen.

¶ Dominica in albis in mane. Sermo generalis ad diuersos status hominum qualiter debeāt viuere. Sermo. lxxxvj.

Memorare nouissima tua. et c. vt supra. In pñti sermone dilectissimi in christo iesu quē puto futurū ad vos vltimum pro nunc. ne discedam a ꝯsuetudine mea que in h̄ est laudabilis. Ad honorem beatissime trinitatis tria facere intēdo.

¶ Primum est vniuersalis instructio.

¶ Secundum vniuersalis excusatio.

¶ Tertium vniuersalis gratiarum actio.

¶ Primū qꝫ dico qꝫ hodie facere intēdo est vniuersalis istructio: diebus eni ꝓrimo elapsis: dedi p̄cepta spūalia psonis spūalibꝫ seu spālibus generibꝫ personarꝫ vt puta diuitibus paupibus cōiugatis et hmōi. Sed in hoc sermone dño dirrigēte intēdo dar̄ precepta seu documēta vniuersalia ptinētia oībus generibus xpianorum pauperibus. s. et diuitibus: iuuenibꝫ et senibus maribus et feminis cōiugatis viduis virginibꝫ supioribꝫ et inferioribus et hmōi ad h̄: vt oino habeant partē suā in hoc testamēto meo: qđ in recessu meo facio: et cōgrue occurrit mihi sentētia ꝓnci pis apostolorꝫ Petri in. ij. sua canonica. c. j. vbi dicit. Vos curam oēm subinferentes mistrare in fide vestra v̄tutez. In v̄tute aūt sciaz in scia aūt abstinētiā: in abstinentia autē patiētiam. In patiētia autem pietatē: in pietate aūt amorē fraternitatis. In amore aūt fraternitatis charitatē. Et j. sic. n. abundanter mistrabitur vobis. Introitus in regnū eternuz dñi nostri: et

saluatoris Jesu christi. In qb⁹ q̄dem vbis tria facit apostolus pri mum est vnū p̄suppositū fūdamē tale ibi vos curam oēm: subinferē tes supple suis ad iplendū: qđ seq tur. s. ministrare deo in fide vestra.

¶ Secūdū est vnū edificiū spūa le ibi cum dic̄ in fide virtutem in virtute scientiam ⁊c.

¶ Tertiū est vnū p̄miū eternale cum vltimo subiūgit: sic enī abun dāter mistrabitur vobis: introitus in eternū regnū ⁊c. Apostolus er go in hijs verbis: docet nos face re vnam domū seu palatium: vel edificium sic sublime ⁊ excelsum seu altū q̄ possim⁹ puenire vsq; ad celum. Et primo docet nos quale fundamētum hoc edificiū hr̄e de beat. Dicit .n. mistrate. s. deo in fide vr̄a. q. d. super oia studete ⁊ cona mini diligēter hr̄e fidē ⁊ in ea eē bene fundati. Nō āt quare facit h̄ p̄esuppositū: ⁊ q̄re p̄ncipalit̄ nos hortatur ad fidē est ista. Nos vi demus q̄ māle edificiū ad h̄ vt sit durabile: op; q̄ hēat solidū fūda mentū: ⁊ bonū alr̄ ruit seu cadit ci to: ⁊ nō pōt diu durare. Ita pifor miter q fabricare vult: seu edifica re spūaliter sic q̄ illa fabrica duret op; q̄ hēat solidū fundamētum: alias vel nō pōt edificare: vel si qd edificat citissime venit ad ruinā: s; quod credis sit fundamētum ois edificij spūalis? Certe nō aliud: ni si fides. Audi altisonā tubā chri sti Pau. j. cor. iij. Fundamentum aliud nemo pōt ponere p̄ter id qđ positum est qđ est xp̄s Jesus: dic̄ glo. i. fides Jesu xp̄i. Hec igitur in fidelibus turcis: vbi isfelicibus sa racenis: vbi infelicissimis iudeis: vbi isfelicissimis hereticis? q: l; sint forte pluribus v̄tutib⁹ moralibus p̄diti: nō tamē possūt tale fabricā facere: q̄ ptingat ad celū q̄ suffici at ad eoꝝ salutē ⁊ q̄ placeat deo: q: vt idē Pau. dic̄ Hebr. xj. Impos sibile est placere deo sine fide: ⁊ eo dem cap. op; accedētes ad deum credere. Carēt h̄ fundamēto. Jō eorum edificium cito ruit. Fides. n. vt dicit Nico. de ly. ibi est hit⁹ mē tis quo inchoatur vita eterna i no bis. Nō autem quare dūs reqrit a nobis fidē: ⁊ sine ipa sibi placere nō possumus assignat supra i tra ctatu de fide multiplex: h̄ vnū tā tum repetam⁹. Vult deus q̄ ei ser uiamus ⁊ affectu seu volūtate ⁊ in tellectu seu mēte voluntate qdē: q: mādat q̄ diligam⁹ eū toto corde tota aia ⁊ totis virib⁹ nostris. Ita ⁊ itellectu: q: vult q̄ ei credamus Sed nūqd seruimus deo cū itelle ctu credēdo ei quādo dicit aliqua clara ⁊ manifesta p expientiā: vel per aliquā rōnē nālem? Certe nō Nam in hmōi crederemus cuili bet: ēt si esset vilissimus ⁊ mēdacis simus hoium. Esto. n. q̄ aliqs ta lis diceret ignē eē calidū vel aquā frigidā: vel aliquā aliā sniam: vel cōclusionē: quā demōstraret p ra tionem nālem esse verā: oēs crede remus ei: ēt si in alijs sit mendax. Si ergo nolem⁹ credere deo: nisi quādo diceret hmōi que essent cla ra per expientiam: seu p rōnem nā

lem: equaremus illū illi vilissimo et mēdacissimo hominū: nec plus honorāremus ipm: q̄ illū vilissimū viz. Vult ergo deus a nobis honorari. Prout debitum est: cū hac mēte seu intellectu: q: vult q credamus ei: ēt si diceret aliq̄ que rōne naturali vel expientia nō sint manifesta. Fideo enim vt dic̄ Nic. de ly. vbi supra nō est ex rei euidētia: sed auctoritate diuina. Vñ potest sic diffiniri f3 ipm. Fides ē habit⁹ mētis: quo inchoat̄ vita eterna in nobis faciēs intellectū assentire nō apparētibus. Et est declaratio dicti apostoli Hebr. xj. q fides est ar. non apparentibus. dic̄ Nico. de ly. p hoc q di ar. distinguitur fides ab opi. suspiciōe: et dubitatione. In qb⁹ nō est firma adhesio intellectus. Arg. āt est firma adhesio: per h autē q di nō apparentium: distinguit̄ fides a sciētia et itellectu p que fit aliqd apparēs Ad hāc fidem etiā hortat̄ apostolus secūde Cor. x. In captiuitatē3 inq̄t redigētes oēm. Intellectū in obsequim xpi. Hoc sit f̄m Nico. de ly sup hoc loco: quādo ifatuus ꝯuersus ad fidē qcqd seu misterio fidei supponit sicut p3 de Dyonisio p Paulū conuerso: et de multis alijs: h ille. Tu ergo anima si vis placere deo dic ei humilit̄. domine mi: articulus trinitat: et vnitatis tue diuine nō est mihi clarus experiētia: nec euidēs rōne naturali: firmius tamē credo sic eē: q̄ si naturali rōne vel experientia mihi notus esset. Et h: q: tu dicis sic eē nā potius pōt errare nālis rō: vel experientia q̄ tu. Tu.n. veritas es inerrabilis: nunq̄ errare pc teris: nūq̄ errare potuisti. Similiter domine mi: q tu fueris incarnat⁹ in vtero vginis. Et q ipa mater tua dignissima absq3 sui violatione te conceperit: et post partū vgo permansit: nō est clar per experientia: neq3 p rōnem nālem. Similit̄: q tu sacro altaris sub illis speciebus panis et vini sis tu totus cū diuinitate et humanitate tua: nō est clarū per experientiā: neq3 p rōnem nālem: tamē credo hec et ceteros articulos fidei esse verissimos: ex eo q tu qui eē veros eos dicis: mentiri nō potes. Hoc mō tu anima ministrabis deo in fide ꝑut petrus admonet nos: hoc solidū fundamētum sup quo seque poteris edificare. Nō dubites q tale edificiu3 patiar ruinā: seu q cadit ꝑpter soliditatē et stabilitatē fundamēti nō habētes aūt hoc fundamētū nullum edificiū stabile facere possūt: vt supra dcm̄ est. Et sunt sicut animal sine corde: sicut arbor sine radice: sicut fabrica sine fundamēto. Et sic patet pmum.

¶ Secūdo postq̄ posuit apostolus fundamētum edificij spūalis ponit quale debeat eē illud edificiu: seu ex quib⁹ lapidib⁹ debeat fieri ista fabrica spūalis: et dicit q sūt septem lapides pciosi: quos sup h fundamētum ponere debemus: et erit fabrica sufficiēs ad acquirēdū regnū celorum. erit talis scala q̄ attingit vsq3 ad celum.

¶ Primus lapis hui⁹ fabrice seu primus gradus hui⁹ scale vocat̃ ab apostolo. Uirtus.
¶ Secundus scientia.
¶ Tertius abstinentia.
¶ Quartus paciētia.
¶ Quintus pietas.
¶ Sextus amor fraternitatis.
¶ Septimus charitas.
¶ Primus igit̃ gradus hui⁹ scale dr̃: v̄tus: ꝛ hanc ministrare deo debemus in fide. Per v̄tutē autē vt dicit Nico. de ly. Intelligitur bone operatiōes quos facere debemus: vt fides sit viua. Nā ex defectu sensus ꝛ motus. ꝓbatur vel extimatur animal ēē mortuū: vt dicitur Jac. ij. Quod ꝓderit f̄res mei si fidē dicat qs h̄ere: opera autem nō habeat. Nunquid potest fides saluare eū. q. d. nō. Nā fides si nō h̄eat operā mortua est in semetipsa Christianus autem credēs omnia q̄ sunt fidei: ꝛ nihil boni operans est sicut mutus habēs linguā: qui nunq̄ cū ea loquit̃ est sicut habēs oculos lumine ꝑuatos: ꝛ ꝯsiter nū quam cū eis vidēs. Est sicut mortuus habēs organa sensuū: qui tñ cum eis nō sentit: ꝛ actus vitales nō ꝓducit. Iste talis credulus nō operās: deo nō placet. Et est ratio ponam⁹ ꝙ vn⁹ subdit⁹ alicui⁹ dñi esset fidelis sibi: nō tamē obediret ei in mandatis suis. Nūquid placet illi dño talis seruus? Certe nō opꝫ ꝙ caueat ab illis, ꝓhibent̃ sibi a dicto dño. Et ꝙ faciat illa q̄ sibi imperant̃ a dicto dño. Ita ad propositum. Tu xp̄iane: si vis placere deo: opꝫ ꝙ nō tñ credas eū: sed ꝙ abstieas ab illis q̄ tibi ab eo ꝓhibita sūt: ꝛ qd̄ facias ea q̄ tibi mādat ꝙ facias alias fides tua mortua ē: heu heu: heu quid dicā. Si bñ cōsideremus status hodiernos xp̄ianoruꝫ nulli vel pauci sūt qui fidē viuaꝫ h̄eant. Credūt eniꝫ ꝛ fide certa sciunt. ꝙ debent abhominari ꝛ fugere vitia: ꝛ tamē non abhominant̃ neq̄ fugiunt: immo ipsa cōmutūt ꝛ in eis obstinati ꝑmanēt. Cognoscunt deū debere laudari: ꝛ tamen ipm̄ blasfemāt: Cognoscunt festa debere sanctificari ꝛ custodiri missas audiēdo: ꝛ tamē nō custodiūt neq̄ missas audire curant. Cognoscunt ꝙ s̄m fidē tenent̃ cauere a superstitōibus ꝛ sortilegijs diuinationibus ꝛ hmōi. xxvj. q. ij. Illud ꝛ. c. istas plātatiōes: ꝛ. q. v. ep̄i de hero diade: ꝛ. q. vij. c. nō lꝫ. ꝛ. c. non obseruetis: ꝛ tamē nō cauēt. Tenent̃ ꝛ cognoscūt se teneri s̄m fidē: honorare parētes eisq̄ in reb⁹ licitis obedire in antiqtate: ꝛ in ifirmitate eis subuenire ꝛ seruire: ꝛ tñ relinquūt eos: sicut canes: ꝛ crudeles effecti nō minimam ēē substentationes faciūt: nō cauēt ab homicidio: prout fides mādat: imo hoies interficiunt: ꝛ si nō manibus saltē v̄bo ꝛ corde: q: desiderant mortē ꝓximi ex hodio: maledicūtq̄ ei. ꝛ vellēt: ꝙ veniret sup eū talis maledictio Cognoscūt nō debere aliena iniuste auferre: ꝛ tñ non cessant a furto: rapina: vsura: iniusta extorsione: ꝛ hmōi. Cognoscūt cōiugati ꝙ tenētur fidē coniugi suo seruare: ꝛ ta-

men multa adulteria cõmittit: cognoscunt psone nõ coniugate q͛ tenentur se servare in pudicitia ꝛ honestate: ꝛ tamẽ multas lassiuias cõmittunt. Cognoscũt q͛ debẽt cauere ab oi offẽsia ꝛ detractione ꝓximi: ꝛ tamẽ eos īfamãt: ꝛ cõtra eos multipliciter murmurant. Cognoscunt mulieres: q͛ ꝫm mandatum fidei debẽt habitu honesto. ꝛ statui suo cõdecẽti icedere atq͛ capite velato: ꝛ tamẽ incedũt ihonestissime ostẽdẽdo pectora: ꝛ collũ seu scapulas icitando hoies ad lassiuiaꝫ ꝛ cõcupiscentiam. Et sic aias ꝑcio charissimo redẽptas. s. morte xp̄i: ponunt in os diaboli. O ifelices ꝛ hypocrite xp̄iani: nunquid talis fides sufficit vobis ad salutẽ. Non non nõ: dico nõ. Jõ dicit dñs luc. vj. quid me vocatis dñe dñe: ꝛ nõ facitis q̃ dico. Et Math. vij. Nõ omnis qui dicit mihi dñe dñe: sed qui facit volũtateꝫ patris mei. qui in celis est intrabit in regnũ celorũ Obediatis ergo filij mei mandatis dei ꝛ sancte Eccle. si vultis hẽre fidem viuam: qua mediante poteritis saluari. Nota tñ ꝫm documenta q̃ cõsulo vt obseruees: vt veram fidẽ hẽas ꝛ viuã: que lꝫ alias dixerim in supioribus tractatib᷒: tamẽ vt melius imp̄mantur dec ea repetere nõ displicebit. Sũt enim valde fructifera.

¶ Primũ omni die in mane: qñ de dormitatione surgis: ꝛ in secundo qñ ãdo vadis ad quiescẽdum signa te signo sanctissime crucis: dic simbolũ per vnũ: ꝛ postea dic. Signor mio grã merce a ti p li to beneficij: memẽto q͛ iudeo ꝓfuit se signasse tali signo: vt in tractatu de bono facto in peccato mortali: dominica quinquagesime in mane diximus: dicendo etiam simbolum: dicens dupliciter mere ꝑ ꝓ ut supra in tractatu de fide diximus.

¶ Primo: quia meditatur ea que in ipsis articulis continentur.

¶ Secundo q: eis firmiter assentit: credẽdo. s. illa sine dubio. Agẽdo ẽt gratias deo: seu regratiando eidem. Inclinat ipm̄ ad donandaꝫ cõseruandũ ꝛ multiplicandũ sua beneficia in tali psona refferẽte gratias: seu regratiãte: ꝛ ꝓpter gratitudinẽ quaq͛ demnnstrat erga deum: vt supradictum est.

¶ Secũdum documẽtum: visita frequẽter ecclesias honeste ꝛ reuerenter: omnia sacra humiliter honorando: ꝛ cetera sacra spectantia ad dei cultum. Precipue auteꝫ ineffabile sacramẽtum altaris: quod humiliter adora: cum fueris ante ipsum flecte genua coram ipso: ibi enim est deus qui latria debꝫ adorari. Cum videris euꝫ portari per ciuitatẽ ad cõicandum aliquẽ: ipꝫ cũ lumine si potes vel saltẽ sine lumine humiliter sequere. Cum audis pulsari ad eius eleuationeꝫ in missa: flecte genua: ipsumq͛ adora: ꝛ si esses extra ecclesiam. Ubiq͛ enim te videt da ceram ꝛ oleuꝫ vt lumẽ cõseruari possit corã eo die noctuq͛ vel saltẽ quando missa celebratur. Da farinaꝫ tritici optimi mam: viniq͛ optimum: que sunt

materia hmõi sacramenti: da toba lias mũ las pro altari telamq; sub tilem lineam pro corporalib⁹. Ad hibete dil gentem curam q; eccle. vestre sint ornate. Quãdo h̃ inter xp̃ianos seruantur insunt signa bo ne fidei: & cedunt ad honorem dei Soluitur aliqu ãtulum debiti qd̃ habemus maiestati sue. Insuper est decoratio & ornamentum toti⁹ ciuitatis: immo & toti⁹ nostri xp̃ia nissimi: econtra si negligitur.

¶ Tertium documẽtũ: quottidie si potes audi missã deuote. Mul tas enim vtilitates ex h̃ cõsequeris vt supra in tractatu de missa dixi mus. Quando autem in missa seu in alijs officijs sẽtis nominare no men domini Iesu: & Marie glo riose flecte caput: sic etiam quando dicitur gloria patri. Et in vbo sim boli & homo factus ẽ Et in illo v bo euangelij Ioannis: & verbum caro &c. nam pro singulis habe bis. xl. dies de indulgentia: vt su pra dicitur.

¶ Quartum documentum est: si cõmode non potes audire missam quottidie saltem audias diebus fe stis: vel s̃m Sco. cõpẽsare. Quot tidie tamẽ fac aliquam orationem quocũq; modo potes mentaliter. vel vocaliter. Non viuere amodo de bestia: ogni di te recõmanda a dio. Dic officiũ diuinũ vel de cru ce ob memoriam passionis christi vel de domina officium mortuo rum. Uel. vij. p̃s. penitentiales. pater noster de passione qui sunt. xxv. Et coronã beate virginis: pu to enim q; nullatenus dãnabitur faciens quottidie orationem: & se deo humiliter cõmendans. Me mento illius Cornelij: qui lz eẽ pa ganus: propter orationes tamẽ cõ tinuas quas ad deum porrigeba tur ad veram fidem venit: & saluus est: vbi supra. August. super illud p̃s. benedictus.

¶ Quintũ quottidie fac aliquam elemosynam corporalem vel spi ritualem. Esto pius erga paupe res: subueniq; eis quantũ potes: aut de cibo & potu. aut de indumẽ to in infirmitate de seruitio: vel de visitatione. In morte de sepultu ra: vel si opus habetur de docu mẽto & consilio de supportatione de correctione cõsolatione & hmõi Date bona voglia che cossi facẽ do te saluerai Pietas. n. ad o. apti lis est pro. h. :ui. q. n. est. & fu. p̃ti th. iiij. s̃. lxv.

¶ Sextum lz nõ tenearis de p̃ce pto cõfiteri & cõicari nisi semel in anno tñ cõsulo q; cõfitearis saltẽ se mel in mẽse qz si lauas vultuz cor poris quottidie quare nõ semel in mense vultum cõsciẽtie? Memẽ to sentẽtie Augustini. Si amas de corẽ cõsciẽtie: ama cõfessionẽ. Cõ fessio. n. est salus aiarũ diss patrix vitiorum restauratrix virtutũ. Op pugnatrix demonum: quid plura Obstruit os inferni portas aperit paradisi. h̃ ille. Sicut etiã quãdo sepius hõ cõmedit cibũ corporalẽ dũmõ faciat bonã digestionẽ tan to melius nutrit & magis vigorat atq; robustior fit ita & aia cuius ci

bus principalior est corpus chri-
sti. Quanto sepius illud deuote su-
mit tanto maiores vires habet ꝯ
hostes ꝛ magis vnitur deo.
¶ Septimum documentū oēs sine
dubio quotidie peccamꝰ qꝛ fragi
lesumꝰ. Et lꝫ disponamꝰ nō pec
care. tn̄ ex fragilitate vel ignorātia
vel malitia ad eadē peccata ruimꝰ
ꝛ cadimus optimū aūt remedium
ad hos quotidianos casus est. ꝙ
qualibet persona quotidie in sero
anteq̄ꝫ vadat ad dormiendū habe
at cōtritionē de peccatis suis di-
catq̄ꝫ culpā suā deo cum intentio
ne illa non amplius cōmittēdi. ꝛ
tpe debito penitēdi vt obediat deo
Similiter ꝛ in mane faciat idē vel
missa qn̄ leuatur corpus xp̄i: vel in
domo sua ēt si nō vadit ad ecclesi
am maxime ea hora qn̄ eleuatᷣ cor
pus xp̄i in missa: si per pulsationē
campane scire potest: vel alia ho-
ra qn̄ commode pōt ꝛ melius sibi
videtᷣ. Hec. n. contritio si fuerit in
tegra faciet ꝙ acqres gr̄aꝫ dei q̄ꝫ
amisas peccādo. ꝛ ꝯsequēter oīa
bona q̄ facies valebunt ad vitam
eternā ꝛ poteris acquirere oēs in
dulgentias que cōceduntur pro di
uersis causis. Et si acciderit ꝙ si-
ne lingua moreris oio saluaberis
Tūc aūt est integra contritio quā
do hꝫ illa septē de quibus in dn̄i-
ca de passione in mā e dictū ē. Cō
sulo ēt doq̄ꝫ istud p̄ceptuꝫ oibus
habeatis deuotionē ad sanctos ꝛ
sanctas dei qꝛ sicut in curijs dn̄oꝝ
temporalium bonum est habere
aliquos aduocatos ꝛ itercessores
qui sint grati dn̄is ita ꝛ ante deū
Accipe ergo pro tuis aduocatis
ante deum ꝛ patronis p̄cipuis. b.
ver. gloriosaꝫ p̄cursorēq̄ꝫ xp̄i apo
stolos sanctos spūs beatos ꝛ an-
gelicos p̄cipue eū qui ad tui custo
diam deputatus est btūm Hiero
nymū ꝛ franciscum ꝛ sacram. v.
katerinā. Eos inuoca ex ora lachri
mis clama obsecra ne dubites. si
ad eos deuote accesseris absq̄ꝫ du
bio tibi a dn̄o gratiā ipetrabunt.
¶ Secundus gradus scale quaꝫ
nos docet facere petrus vt possi
mus ascendere in celum est scien-
tia nā dicit ministrare in virtute
scientiā. Ratio huius est qꝛ cū vo
luntas semper feratᷣ in re cognitū
vt tertio de aia nō pōt hō obserua
re mādata dei nisi ipsa sciat vnde
homo sciens ꝛ sicut ambulās in
die qui videt que suum ipediunt
iter vt scit ab eis cauere. Uidelicet
viam rectaꝫ ꝛ scit eam tenere ꝛ cō
sequēter puenit ad locuꝫ seu por-
tum desideratū. Ita ꝛ hō scientifi
cus ꝛ doctus ambulat in lumine
Nouit. n. peccata sit cauere ab eis
nouit virtutes easq̄ꝫ operatᷣ. si aūt
est ignorans ambulat in tenebrisꝛ
nescit quo vadat qm̄ ignorātia est
mater oium erroꝝ. xxxviij. di. Et
sepe credit se signare cruce. ꝛ cum
digito eruit sibi oculū. i. credit me
reri. Et tn̄ peccat. Ideo Isai. v.
propterea captiuus ductus ē po
pulus meus qꝛ non habuit sciam
ꝛ puer. vij. Qui cuitat discere in
cidit in mala. Propter h̄ bene di
cebat empedocles. quē Arist. alle

gatā in principio li. de plantis. tria in tota rerū varietate sunt precipua. s. mobilis affluentie contemptus future felicitatis appetitus et mentis illustratio. Primo nihil honestius. Secūdo nihil felicius Tertio ad amborum adeptionem nihil efficatius ē ille. Sed heu: heu quis posset explicare quanta est hodie ignorātia in mundo. Tu ti vano ala ceca. nullus est qui curet discere ꝓpter laborē. O pauper vide q2 s3 apostolū debes ministrare scientiā. Sed quā sciam intelligit apostolus? Nūquid poetas nūquid rhetores. nūquid philosophos et alios gētiles et paganos? Certe nō. Audi Augu. de doctrina christiana. Videt mihi inqt studiosis et ingeniosis adolescentibus debere pcipi: vt nullus doctrinas que pter ecclesias xpi exercēt. tanq̄ ipeduūta ad btām vitā capescendā sequi audeant et. ī. alleuent studiū a superfluis institutis hoium siue scientijs. Habeat eadē veritas in veteri et nouo testamēto. s. q in libris gētiliū non nimio studio vacare debemus vñ Hiere. x. ħ. dicit dñs. Iuxta vias gentiū3 nolite discere. q2 leges populorū vane sunt. Et ad ti. iij. stultas questiones de vita: sunt. n. inutiles et vane. Et cris. in quadam omel. nouiter traducta per petruz balbū pisanum epūm tropiēsem super illo vbo apostoli vtere modico vino. Secularis inquit doctrina tot suis auditoribus nugas totq̄ ineptias offert vt eos vacuos manibus et sine vllo fructu relinquat ē ille. In istis. n. libris gētilibus sunt plura verba multam in desputando vanitatē habentia nec i talibus refectio reperit spūalis. Accidit studētibus i his poeticis et rhetoricis scientijs q luc. xv dicitur. de filio prodigo qui nō poterat saciari de siliquis. Unde hieronimus ad dama de eodem: In hijs nulla saturitas veritatis. nulla iustitie refectio reperitur. Studiosi earū in fame veri et vrtutū penuria pseuerāt. Fingūt poete d tātalo filio iouis. q pp culpā suā talem patitur penā. q semper sitit et habet aquā vsq3 ad labiū inferius. et cum se vult inclinare vt bibat aqua refugit semper et esurit et habet arbore3 pomorum descētium vsq3 ad labiu3 superius et cū se vult erigere vt cōmendat poma refugiunt. Sic ad litteram accidit istis. Totū tēpus vitte sue expendunt in his sciētijs et tandē inueniunt se manibus vacuis. Nihil sciunt ptinēs ad salutē vix sciunt orationem dñicā et simbolum. Nelí facti de laia sono piu grossi chel da buda nele cose christiane sano mácho che vno zapatore. nō sano ne cōfessarse. ne che cosa sia licita ne che prohibita. Et tamē nō cesa poeta ne trag coine comico ne satiro ne elego ne heroico ne histori co ne cosimographo che non vogliano tedere et hano el caput pieno de errori. Memento fratres illud q accidit hieronymo: vt ipse idē refert in epistola ad eusto. Au

di filia. Quod q2 circa libros cice ronis platonis quintiliani fronto nis nimiũ erat studiosus ante tri bunal eterni iudicis fuit deductus ibiq3 aspere verberatus atq3 pro liberatione sui oportuit q' pmit teret oppositum hoc aũt pceptum nc dũ a fidelibus. sed ẽt ab infide libus h3. Vñ iudei ordināt q' nul lus eoꝝ possit audire phiá nisi p⁹ xl. annũ: vt prius fundetur in bi blia ꝛ alijs iudeorum doctrinis. Et christiani nostri volunt q' iuue nes prius inficiantur poeticis ꝛ re thoricis lr̃is dñtes q' sũt fundamñ ta aliarũ sciaꝝ. Alla barba vel ala facia de tali fundamñti. Bẽ staria fresco el xp̃ianissimo ela fede cha tolicha se fusse fundata i qlle spur cissime bestie. Sed audi rẽ mira bilẽ. Refert valerius lib. vi. cap. iij. Quod lacedemones libros ar chilogi ciuitate sua exportari iusse runt. Quod eorum parum vere cũdã ꝛ pudicã lectionem arbitra banẗ. Noluerũt. n. ea liberorũ su orum animos imbui ne plus mo ribus noceret q' ingenijs prodes set. h ille. nõ ergo iuuum nõ ouidi um nõ persium nõ hmõi intellexit petrus quãdo dixit nos dbere mi nistrare deo sciamq3: sed illam tñ vbi est vera lux ꝛ v̇itatis noticia. Que est illa? Certe non nisi sacra scriptura. De illa. n. dr̃ ƀm expo sitione Nic. de ly. ꝛ Rabbi salo super illud prouer. xxxi. Multe fi lie cõgregauerũt sibi di. ti. vero ff es. vni. i. multe philosophorũ ꝛ doctorum scripture cõgregauerũt cognitiones multas veritatis que sunt meliora bona q̃3 corporalia. Sed scriptura sacra multo plureſ veritates tradit q̃3 alie scripture ꝛ puriores q2 in ea nulla falsitas ad misceẗ. cũ i mediate emãet a p̃ria v̇itate. Scripture autẽ hũanitaſ adinuente: l3 cõtineãt multa ſ v̇ita tes tñ hñt multas falsitates. p3 ꝺ scriptura. Arist. q minus iter phi losophos dr̃ errasse ꝛ tñ errauit i multis: vt de mundi eternitate. de numero intelligentiarum quẽ po suit super numerũ orbiũ. cũ in cõ parabiliter maior sit. vt p3 Job. xxv. ꝛ Da. vij. ꝛ de felicitate earu3 quã posuit in motu orbium ꝛ in mſtiſ alijs. Sequiẗ fallax gr̃a ꝛ va na ẽ pulcritudo. i. verboꝝ rhetho ricorum in humanis scripturis: ꝛ maxime poeticis vbi sub verbis ornatis latent multe falsitates. vñ i. meta. multa mentiunẗ poete cã tantes. Mulier timens deũ ipsa laudabiliter. i. scriptura sacra que inducit in dei timorẽ. Seqtur da te ei de fructu manuũ suarum. i. studentibus in ea dabiẗ fructus q est via ven'endi ad salutẽ h Nic. de li. Et de vtero. iiij. hec ẽ nostra sapientia ꝛ intellectus hec. i. sacra scriptura est sapientia. i. sapientia scia que inducit ad dei amorẽ sa pientia aũt phorum ad elationes ꝛ nõ intellectus qui proprie ẽ ha bitus principiorũ de quorũ veri tate nõ est dubium. Scriptura. n. sacra est certissima adhesione. Et sic que sequuntur ex principijs te nentur per se vera sine dubio que

quũt repugnãt repudiantur vt false. Sicut ea q̃ sequitur ex scriptura sacra tanq̃ vera debent aprobari τ que repugnant tanq̃ falsa repudiari h̃ ille. Hinc τ Crisost. vbi supra Sacra scriptura nõ ita agit vt secularis disciplina. Sed econtrario oĩno quippe que paucis vtar verbis. Ad insinuãdam suis auditoribus sapiam ac sepe si quis vel vnũ verbũ hinc capiat satis hẽat viatici ad totã vitam pagendã. Cum igit tot diuitie nobis affluant. Excitemus nos fratres ac pro virib᷒ que dñtur singula capiamus h̃ ille. Quantum sit magnificienda scriptura sacra que continetur in tota biblia. nota q̃ scribit in quodaz tractatu nouiter traducto de greco in latinum per matheum palmerium pisanum. Prepositus ptolomei regis egipti iussu regis congregauerat ducenta milia volumina τ in breui volebat adimplere quingenta milia. Fuitq̃ dictum ptolomeo de biblia. Dignum est o rex vt τ ipsa inter tuos libros habeat Tum pꝑter sapientiã q̃ in ipsa cõtinet. tum pp eius sublimitatẽ vt pote diuinã. Et qm̃ perutilis ẽ ad regendũ mores. τ resp. instituendas ob hoium p̃stantiaz qui illic describunt τ eorũ generationem. Tũc ptolomeus q: nesciebat litteras hebraicas dedit operã q̃ haberet eam in lingua greca Rogauitq̃ eleazarum summũ sacerdotẽ iudeorũ vt mitteret sibi ex omni tribu sex viros doctissimos q interptarent ipsam. τ vt ad h̃ moueret eum fecit templo τ populo iudeoꝝ multa donaria τ liberauit captiuos ex iudeis centũ milia. pro quorum liberatione manibus dominorum suorum. exposuit trecenta sexaginta milia talentoruz. τ sic habuit. lxxij. interptes: τ postq̃ interptati sunt eã τ traduxerũt de hebraico in grecũ: voluit eã ptolomeus in dicta bibliotheca sua p̃ p̃mo τ summo oium librorũ ibi cõgregatorũ. Alla faza deli falsi xpiani del di de ogi che piu stimano tito liuio e con piu dilecto lo lezeno che la bibia. Hoc certe signũ est maxime in deuotionis τ modice fidei. De rege aragonuz alphõso scribitur q̃. xiij. vicibus legit totam bibliã. Hanc ergo scripturam legite τ vos q nescitis litteras ecce datis ad p̃dicationes vbi hec scriptura declarat memẽto q̃ i s̃mõe de v̾bo dei diximus q̃ homo meretur apud deum pro omni passu quẽ ambulat pro audiendo verbo dei τ pro oi puncto exposito ad h̃ Pz ergo quid intelligit apostol᷒ per sciam q: s. sacre scripture itelligentiã. Nõ. n. dico oio esse spernẽdas phicas atq̃ gẽtiles litteras Sed obseruãda est regula hieronimi ad dama exponentis illud de vtro, xxi. di. sapientie secularis typus in de vtero sub mulieris figura de scribitur de qua diuina vos precipit vt si israelites eã habere voluerit v rorem caluitium ei faciat vngues s̃ecet. τ pilos aufe rat τ cũ munda fuerit tũc transeat

in mariti amplexus ħ si fmo lette ram intelligamus nō ne ridicula sum? Itaqꝫ ⁊ ħ nos facere solem⁹ qñ philosophos legimus quādo in manus nostras libri venūt sapiētie secularis si quid in eis vtile reperimus ad nostrū dogma cōuertimus. Si quid vero supfluuꝫ de idolis de amore de curis secularium rerū hec radimus his caluitium indicimus ⁊ vnguium more ferro acutissimo resecamus ħ ille. Dummodo ergo edificent ad salutē nō ē curādū φ sint dicta a gētilibus sicut nec de ħ bis querit̄ q̄ terram eas ꝑcreauerit: aut quis ortulanus eas excoluerit dummō ētutē habeant salutiferam.

¶ Per hāc ēt sciaꝫ potest intelligi discretio: fm Nico. de ly. que ē omnis operationis directiua: ⁊ iō ipsa debet socare oia opa nr̄a ad hoc vt sint meritoria ⁊ vtuosa. In huius mysterium mandat̄. Leui. ij. quicquid obtuleris sacrificij sale condies: vbi Nico. de ly. per sal itelligitur discretio q: sicut sale cōdiuntur omnia cibaria ⁊ sine ipso sunt insipida: ita ⁊ in discretiōe remota oēs operationes humāe sunt sine merito ⁊ non accepte dō Iō Ro. xij. obsecro vos vt exhibeātis corpora vestra hostiam. viuentē scāqꝫ deo placētē: rōnabile obsequium vestrum. Hoc autē fit fm Nic. de ly. quando caro sic maceratur: φ natura seruat̄ ⁊ vitia excludūtur: Sicut. n. pōt ibi eē defectus. s. qñ caro lassiuire ꝑmittitur infra ⁊ superabundātia. s. qñ corpus reddit̄ ineptum ad debita opera ⁊ officia exequēda. ħ ille. Debemus facere sicut boni milites. qui cōseruant equum cuꝫ quo habent pugnare vt victoriam obtineant dantqꝫ ei pabulum necessarium: Sic ⁊ asello ⁊ huiusmodi nam ad istum finenem commendendo ⁊ dormiendo ⁊ huiusmodi sommendo semper homo meretur: scilicet vt possit esse fortis ad faciendū que statui ⁊ officio suo cōueniunt. Vñ Hiero. ad eustochium sanctis ⁊ bonis viris etiam somnus est omnino. Et grego. somnus inquit sanctorum non vacat a merito. cum id faciunt. vt fortiores domino famulentur. Et Ro. viij. diligentib⁹ deum. omnia cōparantur in bonū. Nō putes ergo ondelis: qđ solū merearis apđ deum quando oras vel ieiunas: ⁊ hmōi: sed et aꝫ in omni actu ⁊ opere tuo: potes mereri si tu vis: habeas istam scientiā ⁊ discretioneꝫ. Quicquid facis: facias ad honorem dei: quicquid laboris sustinet totum temp⁹ quod expendis in laborando corpore vel mente: vt aliquid possis lucrari. hoc habeas in mente qđ illud lucrum non ꝑpter cupiditatem q̄ras: sed vt inde possis te ⁊ tuos sustentare. fm ꝯuenient. aꝫ status tui. ⁊ sic omnia erūt tibi meritoria. Sic ⁊ tu mulier habeas bonam curiam filiorum ⁊ rerum domus: serui diligenter marito tuo. Erige oculos ad deum faciendo. s. ħ omnia principaliter amore sui vt obedias mādatis ei⁹

Ipse est.n. qui principaliter mãdat tibi hec face: et sic tota vita tua erit meritoria. Nõ piu quãto al secun do togli el tertio.

¶ Tertius gradus principalis spiritualis scale: que nobis necessaria est vt possimus ascendere in celũ est abstinentia. Abstinentia.n. ortum habuit in paradiso: et gula eiecit hominẽ de paradiso. xxxv. di. sexto die. Ratio huius est quia cũ corpus habeamus principaliter a deo dignũ et iustum est q cũ eo ei seruiamus. Ideo dicit Apostol⁹: manifeste deo abstinẽtiã. q.d. faciatis aliquod seruitium omnipotẽti deo cũ hoc corpore q ipse principaliter vobis concessit: vñ et pp hoc ordinauit ecclesia tpus quadragesime vt fideles darent deo decimas de corporibus suis. d. ix. di. v. c. quadragesima. Ieiunia ergo o fidelis temporibus et diebus quib⁹ mandat ecclesia vtpote dieb⁹ quadragesime vigilijs et quattuor tẽporũ: et si dicis q nõ potes guarda non te inganare: a partito. Si verũ est qd nõ potes excusaris: sed illud ẽ bñ examinandũ. s. q nõ possis. Quis n. non ieiunaret pro ducato lucrãdo seu pro alijs negocijs secularib⁹ et dicit se nõ posse ieiunare p lucrãdo. c. huiusmodi excusatio friuola et falsa est et ↄsequẽter non acceptanda: sed vltra hoc ieiunia precepta ab ecclesia consulo oib⁹ qd ieiunẽt saltẽ semel in hebdomada: nec aliquis dies est aptior. vj. feria ¶ Qui. n. vult honorare xpm faciẽdo aliquid p eo: hic dies ẽ aptior Cũ in illo tanta pro nobis passus fuerit. Qui aũt vult honorare matrem suam dignissimã: hic ẽt dies aptissimus cũ in tali die fuerit ãnũciata. Qui aũt separatim vult honorare vtrunq ieiunet et feria. vj. et sabbato. ¶ Memẽto tñ q non dimittas ieiunia que tibi mandat ecclesia: pro ieiunijs q ex deuotione facis. Si non potes ieiunare vtraq dimitte scdã vt obserues prima. Obserua la vigilia comandata e lassa star el di de la donna che fay per deuotione nõ potendo fare luno e laltro. Per hanc ẽt abstinẽtiã intelligitur oĩs carnis maceratio. Qñ ergo apostolus dixit q debemus ministrare deo abstinẽtiã intellexit q debemus illam macerare in seruitio dei abstinendo. s. a delectationibus carnalibus huius ratio est qr caro ista aduersat spiritui et ↄsequẽter impedit aiam a cõsequutione salutis sue qpropter macerãda est et domanda ne ↄ aiam possit preualere: vnde in prima sua cañ. ij. c. idẽ Petrus dicit. Carissimi obsecro vos abstinẽ a carnalibus desiderijs que militant aduersus aiam: hoc est ↄ nõnullos quorũ deus venter est: nõ. n. attendunt nisi ad delectandũ corpus nec volũt pati ẽt qd minimũ. O miserrima creatura. Sapi ch al despecto tuo sel core te schiopasse per mezo e tu giongerai al puncto de la morte. e questo tuo corpazo che cum tante delitie nutrichi sera mãzato da vermi. Macera ergo illud et cum eo deo seruias vt sic saluẽ et ipm et aiã

Quãq3 etiã3 nõ te rencrefca fare vn poco la disciplina ob amorem xpi qui pro te in colũna fuit flagellat9. Sic et persone coniugate tali rõne hijs diebus f. die mer curij ob memoriã carnis xpi vẽdite et veneris et sabbati a coniugali cõmertio ab stinere debent et sic ab omnib9 dele ctabilibus: q2 vt dicit Aug. Absti nendũ est etiã3 a licitis vt facilius possit impetrari. c. xpiano. xxxiij. q iiij. Quãq3 et si subtraxeris tibi ce nam siue partẽ cibi ob amore3 xpi Jesu erit et hoc vtile corpori et aie Sed quare Petrus imediate p9 scientiam addit abstinẽtiã. Credis q vacet a misterio? Nõ quare ergo? Rñdeo dictũ est q sciẽtia vno modo capitur ibi pro discretione: et quia multi sunt qui sub pretextu et excusatione discretionis omutũt oẽs austeritates corporis: ideo di xit abstinentiã. q. d. Nõ obliuiscamini omnino macerare corp9 sub velamine discretionis: debem9. n. facẽ sicut naute qui in periculo tẽ pestatis ne submergãt vt alleuiẽt naui3 proiiciũt merces in mare s3 si sedãt fortuna conant eas recupe rare. Sic et nos qñ infirmam9 deponamus austeritates: qñ aũt sani sumus carnẽ macerando domemus denuo et sic erimus et abstinẽtes et discreti. Si aũt capitur scien tia primo modo dico q apostolus addit abstinentiã post scientia3 vt innuat q licet homo sit literatus et doctus nõ tamẽ ꝓpter istã litteraturã debet omittere abstinentia3 et austeritates sicut multi faciunt cre dentes se ad illa non teneri q2 litte rati sunt. Nã et Hyero. et alij multi licet fuerint litteratissimi et docti tamẽ carnẽ suam mirabiliter macerabãt: ac si serui empticij fuissẽt. Immo et multi alij martyriũ letissime et prompto aio susceperũt: si cut et Cyprianus et victorin9 Hyeronymi preceptor et alij plures vel ideo posuit abstinentiã post scientiam ad innuendũ: q scientia acqsita da mortal ferita se la nõ he ve stita de cor humiliato: et hẽtur pri me Cor. viij. Scientia inflat: ideo isti sciẽtifici inflati alios despiciũt et credunt alios esse animalia bru ta preter se quib9 dicit Apostolus vt abstinentiam ministrent deo. i. nõ despiciant alios. Nã possibile est q aliqua psona que videi despe cta sit in diuinis magis illuminata: et circa necessaria et vtilia ad sa lutẽ magis experta que preferẽda est alijs multa scientib9 vñ Arristi pus dixit cuidã qui gloriaaĩ se ia ctabat de multitudie sciẽtie vt narrat Laertius in li. de vita et morib9 phorum. Queadmoduz non qui plura manducat magis sani sunt opportuna ingerentib9. Perinde nõ qui plura: sed q vtiliora legunt studiosi sunt. Abstineant ergo viri docti a tali presumptione et presumptione: nec alios contemnant nec se ex literatura multa existimẽt vel dicam9 et tertio qd addidit abstinentiã post scientiã vt innuat q vult acqrere scientia3 oporteat q abstineat a multis sustineatq3 labores varios. Et hoc est q nolea

teo venire ad predicationes vel ꝓpter calores in estate vel pp frigore i hyeme. O pauper hō si ad panem ventris cū multo labore puenitur quāto magis ad panē mentis vt dicit Aug.

¶ Quartus gradus hui⁹ scale vel quartus lapis huius edificij spiritualis est patientia vnde dicit ministrate deo patientiā. Cognouit nāq bonus senior Petrus quod nemo est tam composite felicitatis q̄ nō aliqua ex parte cū sui stat⁹ q̄litate rixetur. vt dicit Boeti⁹. Nā vnus habet dolorē capitis ali⁹ stomaci. Ille vnā infirmitatē iste aliam: ista morte suorū affligitur illa infamatur. Alios paupertie grauatur alius ꝓsequutione: Neminem puto esse tam quietum ⁊ mēte trāquillum qd nō habeat q̄ hēre nollet: ⁊ qd nō careat q̄ hēre vellet: ēt magni satrape: qbus mundus arridere videtur: ⁊ si quis est q nō aliquo modo affligitur. ve ve ve. si bi q: vt dicit Aug. periculosissima res est nulla tentatione pulsari: sed pauci sunt qui nō tribulēturt ⁊ aliquo modo rixentur. Tu igitur persona que vexaris qd debes do ministrare. In talib⁹ vexationib⁹: audi Petrum dicentē patientiā patientiā: debes. n. cogitare q̄ vt dicit Remi. ro. viij. Nulla q̄ in hoc mundo hoibus fiunt absq dei oipotentis occulto consilio veniunt: Et iō placeat tibi q̄ placet deo vel saltē tollera patienter. Alias autē vt dicit Aug. Impius est cui non placet diuina prouidētia. Dic ergo toto corde dñe mi creator oipotens: si nollet tua maiestas q̄ hanc infamiam vel infirmitatē vel tribulationem hērem nullactenus haberem. Sed ex quo hēo signum ē q̄ placet tib: ⁊ ego dico dñe fiat voluntas tua. Sum certa q̄ pro bono meo h̄ permittis vel facis q: tu es sūma iustitia ⁊ sūma bonitas: ꝓ cor humiliter dignare mihi concedere hanc grām q̄ sim ꝯstās ⁊ patiens in huiusmodi tribulationib⁹ ⁊ afflictionib⁹. Oh te felicē. Oh te beatā aiam sic facientē: q: per talem patientiā ꝯuertet de⁹ talem tribulationē in maximā consolatōez dicunt. n. theologi. in. iiij. dist. xv. q̄ flagella quib⁹ bonis flagellātur pro peccatis suis in hac vita tunc rationē satisfactionis accipiunt qñ homis ad purgationē pctōrū suorum ea acceptat eis vtēs patienter Sed si eis per impatientiā dissentiat: tunc rōnem vindicationis habent. Habeas igit patiētiam. nam non liberaberis ex hijs pp tuā ipatiētiā. Sed addis peccatū qd cōmittis. ex tua impatiētia. Vñ nota exēplum ponamus quod duo essent in carcē ꝓpt debita nec haberent vñ soluerent illa vterq debet. ccc. ducatos: vnde pius vir h̄ sciens accipit sacculū: cū. ccc. ducatis ⁊ clam ne agnoscatur ꝓicit per fenestram in carcerē: ⁊ cadit sup caput vnius istorum. Ipse autē impatiens accipit sacculū cū blasphemia ⁊ murmure ⁊ ira plenus, ꝓicit super caput alterius ⁊ percutit ipz Ille aduertens q̄ in sacculo est pe

cunnia accipit ipsm ꝛ aperiēs inuenit. xxx. ducatos. ꝛ soluit dbita sua ꝛ liberatur a carcere. Nōne ꝯtētaꝛ se recepisse illā pcussionē? Et dicit benedicta sia tal pcossa e tal colpo Certe sic quare? qꝛ fuit causa liberationis sue. Alius non liberaꝛ a carcere ꝛ tñ pcussus fuit ꝛ h̄ pp ipatiētiā suā. Ita dico ad ꝓpositū. habeas ergo patiētiā fili mi ꝛ oia aduersa erunt tibi meritoria. Addit autē apostolus patientiaꝫ post abstinētiam: qꝛ cū ieiuniū ꝛ abstinētia cōiter faciāt hoīeꝫ colericū: sicut cibꝰ ꝛ potꝰ faciunt eū letū ex illa colera efficitur homo naturaliter impatiens vt in tali abstinentia memor sit hō hr̄e patiētiā. Nā meliꝰ est ñ ieiunare ꝛ obsuare patiētiā q̄ȝ ecōtra. Instituit ēt nōnullos ex h̄ qui si ieiunant ꝛ aliquid deficit eis nullam habent patientiaꝫ: ꝛ nō est dubium ꝙ ieiunando oꝫ pati.

¶ Quintus gradus est pietas. vere patres ñ mihi videꝛ me posse cōmēdare hāc pietatē q̄tū digna est commendari. h̄. n. vꝛ esse ara paradisi: ꝛ iō estote pij mīicordes ꝛ cōpassiui erga pauperes ꝛ indigētes. Memētote ꝙ i die iudicij dabitur regnū dei collocatis in parte dextra iudicis xp̄i ꝓpter opera pietatis: dicet nanqꝫ vt h̄ētur Matt. xxv. Esuriui ꝛ dedistis mihi mādu care. ꝛc. Rei aūt collocari in partē sinistraꝫ ibunt in eternū suppliciū ꝓpter defectū istius pietatis: subuenias ergo pauperibus q̄tuꝫ potes. ꝛ precipue ꝯsanguineis ꝛ parētibus eius. Nā vt dicit Tulius in sua Rethorica. Pietas vꝛ est per quaꝫ sanguine iunctis patrieqꝫ beniuolis officium ꝛ dedecus tribuitur cultus ꝙ si nō potes corpaliter subuenire vel ipsi forte tali subuentione nō indigēt: subuenias eis spiritualiter dando eis aliquod bonū documentū ꝛ sic magis mereberis qꝛ vt dicunt docto. in. iiij. dist. xv. Opera misericordie spiritualia ꝓferunꝛ corporalibus. Nūqꝫ indices de eis aliquod malū nisi certū scieris: memēto illius aurei dicti. s. ꝙ humana fragilitas quē idignū nō nouerit dignum debet existimare in. c. vnico. de seru. in or. fa. Et si vides in aliquod pctūm aliqueꝫ cadentē nō detrahas ei sed potius cōpatere. Adiuua eum vt surgat: ꝛ ex tuia teipsum si in idem cecidisses voluisses ꝙ simile factum fuisset tibi. Si aūt nō cecidisti nō attribuaꝛ h̄ viribus proprijs aut virtuti tue sed diuine manutenentie ꝛ grē: nā vt dicit Aug. in smone d magdalena. Nō est pctūm ꝙ fecit hō ꝙ ñ possit facere alter homo: si desit rector a quo factus est hō. Et sic patet qntus gradus.

¶ Sextꝰ gradus huiꝰ scale spiritualis est amor frūitatis. pp quē itēdit Nico. de ly. amorem cōmunitatis fideliū ꝛ bonū publicaꝛ ꝙ melius ꝛ diuiniꝰ est de quo in p̄sentiarū nihil pticulariter intēdo: nisi qꝛ oēs debemꝰ istō bonuꝫ publicum amare. In sequēti tñ sermone de h̄ cōmuni bono diffusius tractabiꝛ.

¶ Septimus gradus est charitas q̄ deo ministrare debemꝰ. p quaꝫ

charitatem fm Nico.de ly. Intelligitur vnio ad deū que est vinculū pfectionis vt dr Collo.iij.⁊ cōsequēter oium predictorū pfectio: hec aūt charitas seu vnio ad deuz vt sit pfecta debet esse pseuerans ⁊ cōtinuata vsqȝ ad mortē. Nā vt dicit Hyer.ad Ruffi. Amicitia que desinere pōt nunqȝ vera fuit: ⁊ grego.in pmo mora. Incassum qppe bonū agitur si ante vite terminū deseratur q: is frustra velociter currit qui pusqȝ ad metas pueniat deficit Ideo pme Cor.ix.sic currite vt cōprehendatis: ⁊ Ber.in quodā sermone ait. Bonā vitam ego puto bona facere ⁊ mala pati: ⁊ sic perseuerare vsqȝ ad mortē. Huic perseueranti vsqȝ ad mortē taliter.s. declinando mala: ⁊ faciendo bona,pmittitur corona vite eterne. Unde Apoc.ij. Esto fidelis vsqȝ ad mortē ⁊ dabo tibi coronā vite: ⁊ mat.x.qui pse.vs.in fi.sal.e. In cuius figu.hr Leui.iij.q volebat dñs q filij Aaron offerrent sibi adipe m ⁊ caudam totā. Ad hāc pseuerātiaz nos inducunt exēpla sanctorū: q iō oēs sancti sunt qui pseuerauerunt. vnde Job.de seipso dicit.xxvij.c. Donec deficiā nō recedā ab innocentia mea: ⁊ iustificationē meam qȝ cepi nō dserā: Et tu o paule qd dicis pseuerasti tu in voluntate dei audi eū. Actu.xx. Nō facio animā meā pciosiorē qȝ me dūmodo cōsumē cursuz meum ⁊ ministerium verbi q accepi a dño Jesu. Dicit Nico.de ly.aiaz meaz.i.vitā meā sensibilē pciosiorē qȝ me.i.animā meā itellectiuam q dr ipse homo eo modo quo totuz denoiatur a parte nobiliori. Uolebat etiā apostolus etiā vitā sensibilē exponere,p saluāda anima rationali: q dicebat nō posse fieri: nisi cōsumādo cursum: q acceperat.s.bene ⁊ sancte viuendo. Itē si bene cōsideremus etiam per ipsa inanimata: ⁊ insensibilia datur nobis exēplum perseuerandi in obseruatōe mādatorū dei. nā q eis pmo istitutū est semp faciūt Unde. Judi.v.stelle manent in ordine suo ⁊ cursu suo: in. ps .ordinatione tua perseuerat dies quoniam oia seruiūt tibi. Elemēta quoque similiter faciunt. Aque nanqȝ vt videmus hoc seruare: siue sint fontium siue fluminum q continue fluūt ad īmīnū nisi impediantur violenter. Unde Eccle.j. Omnia flumina intrant mare. Arbores quoqȝ ⁊ plāte laborāt cōtinue ⁊ pseuerant quo adusqȝ pueniant ad debitum complementū: Artifices quoqȝ maxima sollicitudie vigilant quousqȝ pficiant opera sua semperqȝ cōtinuant vsqȝ ad operis cōplementū. Sed heu q: multi qȝ bene incipiunt in via dei ⁊ tamen non perseuerāt qui recte asinis assimilari possūt: de qbus dicit. Troto de asino pocho dura. Nō sic fili mi: sed vt dr in collatōe prum. Debes obseruare q qdā sanctus pater dixit. Nō dz esse mēs iusti: vt cera mollis: quālibet recipiens ipressionē de facili: sed vt adamas iperpetuuz retinēs primā ipressionem. Sed scitis qd accidit multis

Illud q͡ cuidā pugili iperitoꝛ erāt duo pugiles q adinuicē pugnare volebant. Unus vidēs q͡ alius eū aggredi intēdebat:dū ad insultū se ꝑparabat ait illi. Ego cū duob⁹ nō pugno vnus vestrū recedat. Ali⁹ credēs aliquē eē post se respexit retro: ⁊ dū respiceret alius in capite pcussit eū ⁊ interemit. Sic q non ꝑseuerando respicit retro.i. redeundo ad peccata q̄ dimisit:statī eū dyabolus feriēdo ad dānationem pducit. In hui⁹ figura dixerūt:angeli ad Loth. Geñ.xix. salua animam tuā:noli respicē post tergū tuum. Uxoꝛ aūt eius q͛ respexit retro versa est in statuā salis. Et luce.ix. dicit̃. Ne.mi.ma.ad ara.⁊ aspi.re.ap.est re.dei. Ubi Nic.de ly. Aratoꝛ retro aspiciēs facit sulcū tortuosū aut inutilē. Sic accipiens statum melioris vite ⁊ habēs affectū redeūdi ad pristinū statū nō est aptus adipiscendi regnum dei. Ideo Ber. in quadā epistola sine perseuerantia nec qui pugnat victoriā nec palmā victoꝛ ꝯsequitur perseuerantia nutrix est ad meritū mediatrix ad premiū soroꝛ patientie:cōstantie filia:amica pacis amicitiaꝝ nod⁹. vnanimitatis vinculum. Sanctitatis ꝓpugnaculum. Tolle perseuerantiā nec obsequiū mercedē habet nec beneficium gratiaꝝ.nec laudē foꝛtitudo. Sola est cui eternitas cōcedit̃:vel potiusq̄ eternitati hominē reddit dicente dño q perseuerauerit. ⁊c. Item in alia epistola perseuerantia est vnica filia sūmi regis finis virtutū eariꝗ ꝯsumatio toti⁹ boni repositoꝛium:sine qua nemo videbit deum. Maxime aūt attendere debemus q͡ in fine vite nostre dei volūtatē adimpleamus. Nam vt dicit Cyprianus sub fine qsꝗ aut iustificabit̃ aut ꝯdēnabit̃ perseuerātia sola ante deum introducit. Et isido. Nō quales extiterimus:sed quales in fine erimus respiciet deus. dya. hoc aduertens tota malitia ⁊ conamine suo insidiatur: ⁊ viꝫ facit homini in exitu anime de coꝛpe suo dño permittente q geñ.3. mystice ad dya. de homine dixit. Tu insidiaberis calcaneo ei⁹.i. fini vite illius quomodo.n. nō insidiabit̃ aliis q insidias ponebat anime xp̄i. Dicit.n.gl. Be de super illud Thome.vi. Piscis in manis egrediebat̃ vt deuoꝛaret eū:q͛ dū chꝛistus in cruce lauaret pedes suos qui ambulauerūt sup terrā. Aduenit dyabolus querens si quid peccati inueniret in eo. Et zacha.3. Ondit mihi dñs iesuꝫ sacerdotē magnū: ⁊ ifra sathan stabat a dextris eius vt aduersaretur ei: Et ad lr̄am tp̄e moꝛtis Dyabolus facit sicut volētes capere vnā arcē vel vnū castellum. qui faciūt vel conant̃ facere cauā in fundamento. Si eniꝫ rumpent fenestras vel aliquē murū. no sic facile caperēt arcē. sed si faciūt cauā in fūdamēto totū muꝝ diruūt. ⁊ sic capiunt illā. Ita ⁊ demon videns fidē eē fundamentū totius nostri edificij conat̃ facere cauā in hoc fundamēto.i. inducere ad incredulita

te alicuius articuli. Dicit. n. Quo modo est possibile q̄ i deo sit vna essentia: et tres psone. Et sic dat vnū magnū ictū cū bombarda sua super hoc fundamentum vel dicit. Quomodo ē possibile q̄ deus sit incarnatus. Et sic dat vnū alium magnū ictū etc̄. Tertio dicit. Quo modo ē possibile q̄ vgo cōceperit: et pepit sine sui violatiōe. Quarto percutit di. Quomodo ē possibile q̄ nos resurgamus. Uel dicit quō ē possibile q̄ sub accidentib⁹ panis et vini sit corp⁹ et sanguis xp̄i et huiusmodi. Propter hoc debemus eē vigilātes et auisati sicut boni custodes artiū: ne aliquo modo pmittamus facere cauā. i. ne ꝯsentiamus: stando solidi in fide et firmi. Unde. j. pe. v. Cui resistite fortes in fide. Dic ergo o fidelis simbolum paruū omni die in mane et sero. Hoc eni est quoddā homagium et fidelitatis iuramētū: qd̄ cū domino tuo pstas multum ei placet. Fac tibi bonū habitū i dicendo ipm: vt tandē tēpore mort[i]tue: nil aliud versel in corde tuo et ore voluat. nisi credo cre. cre. idē documētum hēmus a pau. eplx. vj. In oibus sumite scutū fidei in quo possitis oia tela ignea nequissimi extinguere. Ubi Nic. de ly. in oibus. s. tēptationū isultibus sumite fidem. Ipsa enim repellit ictus demonū: quasi scutū. Et hic nota q̄ sicut diuersus est status homis in hac vita. Ita diuersas tēptationes dat ei dyabolus. Tēpore nāq̄ sanitatis ipellit eū ad cōmittēdum peccata: et si cōscientia sibi dictat vt abstineat. tunc tēptat eum de psūptione misericordie. Dicit. n. deus misericors est ignoscet tibi: poteris confiteri et hmōi. Cui resistēdum est scuto fidei. Ipa nanq̄ dicit q̄ deus nō solū est misericors sed et iustus. et tanta est iustitie quāta et misericordia. Oia eni deo attributa sūt eq̄lis latitudinis perfectionis et mēsure imo ifinitatis: cū essentialiter sint idē q̄ de⁹. Sicut ergo p misericordiam ignoscit oē peccatū etiā et per iusticiā non ignoscit; sine aliqua pena. Et ideo respondēdum est dyabolo. o mala bestia deus nihil multū reliquit vt di Job. xxij. Et ꝯiter si istud q̄ sugg[er]is cōmisero: mene portaro la pena si che nō lo voglio fare: tēpore aūt mortis dat septē terribilia bella. Que omnia vincuntur scuto fidei.

¶ Primum bellum est. q2 tēptat de aliquo articulo: vt dictum est. Cui respōdeo fidelis. vade retro sathana. Ego scio q̄ hec fides est idubitabilis et verissima: nullo modo potest esse fal[s]a: pe[n]dit enī ab eo qui mētiri nō potest nec fallere nec errare. et est probata tot miraculis manifestissimis que non nisi adeo fieri possūt predicauerūt eā tot eximij et doctissimi viri: fuderunt sanguinē pprium: substinuerunt tot martyria: nedum viri constantes sed et puelle et adolescentuli. q̄ nō fuisset possibile si ibi non fuissent alie vires q̄ humane: ptera dic sicut de sua sūma puidētia

noluit qd aliquid deficiat generi humano circa corpalia ita nõ ẽ ve risimile q nõ prouiderit etiam de necessarijs ad salutẽ aie: quoꝝ om nium fundamẽtum est fides cult9 ꝛ religio. Inter omnes aũt cultus nullus est rõnalis ꝛ honestus. nisi xpianus. Nam ceteri ꝛ si habeant aliquid honesti. plura tamẽ habẽt inhonesta ꝛ irrationabilia. vt i tra ctatu de fide diximus: ergo hec fi des oino ẽ vera. Credo credo cre do signa te signo crucis: inuoca ie sum christum. cõmẽda te gloriosis sime virgini. ꝛ sãctis marthe: ꝛ ca therine. Iste enim due sancte ha bent hoc priuilegiũm adeo q sub ueniant deuotis suis eas inuocan tibus in morte. Et vt melius sis ar matus tali tempore arma te sacra mentis ecclesie confessione. s. cum contritione itegra ꝛ sanctissima cõ munione atqꝫ extrema vnctiõe: sic eni nõ solũ defensabis te: sed ꝛ ipꝫ demonẽ ipugnabis ꝛ expugnabis ¶ Secũdum bellũ est: qꝛ pñtat ti bi demõ omnia peccata: que vnqꝫ fecisti in mũdo. Et dicit fecisti hic ꝛ hec ꝛ hoc peccatũ. que sũt grauis sima ꝛ valde abhominabilia: ꝛ tu respõderis sibi veꝝ est. sed tamẽ fe ci etiã multa bona. Ieiunaui eniꝫ oraui. elemosynas dedi confessus sum: cõmunicaui ꝛ huiusmodi: ꝓ pter que deus parcet mihi. hoc re mediũ tenuit sãctus Ilariõ anime sue loquẽs sic. egredẽ anima quid dubitas. lxx. annis deo seruisti: ꝛ egredi timẽs. Et Grego. in moꝛa: Sicut dñ viuimus repellẽ debe mus a memoria bona que fecim9 ne extollamur: ita appropinquan te exitu iuste bona ipsa ad memo riam reuocam9: vñ paul9 morti fe liciter appropinqnãs ait. Bonũ cer. cer. cur. consu. fidẽ seruaui: ꝛ ĩc ad memoriã bona reducit operis quãdo nõ superet tps opatõis. vt vꝫ ad spẽ nos erigãt ꝛ desperatiõꝫ timorem ꝑterat. h ille. Fac ergo o anima multa bõa. qꝛ in hora mor tis erit optimũ scutũ mẽoria ipoꝝ ¶ Tertiũ bellũ facit cõtra negligẽ tes nulla vel pauca bona faciẽtes dic enim nulla bõa fecisti propter q possis saluari. ꝛ multa mala pro pter q merearis dãnari. Cui rñde as. Et si ego nulla fecerĩꝫ bõa plu rima: tñ fecit xps. Beata vgo ꝛ ce teri sancti ꝛ sancte viuẽtes ꝛ mor tui. Quoꝝ sũ pticeps pp ꝯfessio nẽ quã feci. ꝛ pp cõiõnẽ. Illa ergo merita martyrum alioꝝqꝫ scõꝝꝫ. ꝛ ꝑcipue beatissime vginis ꝛ chri sti filij sui sufficiũt mihi ad salutẽ. diues nãqꝫ est dñs in oẽs qui inuo cant eum: vt dicitur Rom. x. Que participatio meritorum intelligi tur. per illum articulum sãctorum comunionẽ. secũdũ vnã expositio nẽ de quo ꝛ. ps. pticeps ego sum omniũ timentiũ te.

¶ Quartũ bellum. Dicit. n. dya. plura sunt mala tua qꝫ illa bona: respondeas igr ei mentiris. mala bestia quia bonũ in genere suo po tius ẽ qꝫ malũ. ꝛ vna minima gut ta sanguinis xpi sufficit ad igno scendũ plura milia peccatoruꝫ qꝫ sint stelle in celo. ꝛ qꝫ vnqꝫ fuerit

in mūdo cōmissa Unde optimū ē q̄ qū p̄sona moritur ꝛ anxiat aia vt exeat. circūstātes clament morienti. Recordate d la misericordia de dio che p̄dona ogni peccato. ricordate ch̄ christo morite i croce e ipse tuto el suo sangue p̄ li peccatori. recomādate ad esso. Metti tra ti elui. la passione sua sanctissima. e li meriti dela gloriosa vergie maria edeli altri sci tui aduocati. Et si iterū dicit de tali vel de tali peccato. nō fuisti cōfessus ex obliuione vel malitia ꝛ nūc iā amisisti liguā q̄ nō potes cōfiteri. ergo oio dānaberis r̄nde ei. in hoc casu sufficit sola cōtritio. vñ in. c. multiplex de peni. dist. j. Misericordie dei nec mensuras possumus ponere nec tp̄a diffinire apud quē nullas patitur venie moras conuersio. ꝛ Ro. x. o. qcun. iuo. no. do. sal. erit.

¶ Quintū bellū est. q̄r conatur q̄ hō hēat impatiētiā pp̄ vim laboris doloris ꝛ mortis. Quod bellū vt vincas dic omnia adeo venīūt q̄ est sūmū bonū pro meliori inō hoc ordinat vel p̄mittit. absit q̄ blasfemē vel maledicā ei. Dico tibi q̄ si sic feceris. oēs illi dolores ꝛ infirmitates erūt tibi in purgatoriū. Et si aliqd̄ verbū impatiēs p̄tuleris cōfitere si potes vel saltem doleas de eo. ꝛ sufficit.

¶ Sextū bellū. Dicit demon remanebūt filij tui orphani. Si morieris. vxor vidua vel male tractabuntur. ꝛ huiusmōi. Et tu dic. omnia in manu dei sunt q̄ fecit eos na scis ipse substentabit. ꝛ gubernabit aliquo mediāte meliori p̄ sua clemētia ꝛ bonitate.

¶ Septimū bellū. Quandoq̄ʒ demon trāsfigurat se in formā crucifixi aut beatissime virginis ꝛ huius modi ꝛ suadet q̄ adoret. Tu autē ut nō supereris ab eo dicas. Adoro dn̄m meū. ꝛ dn̄m ih̄m xp̄m quē in p̄nti videre me indignum scio nec q̄ro. Ideo recede a me ex pu[a]s illi in faciē. Quia si vere essꝫ xp̄s ꝛ beatissima virgo vidētes te illud facere ex cautela. ne a dyabolo decipiaris. non displicebit eis. nec ad peccatū imputabūt tibi. Et sic pꝫ qualiter vsq̄ʒ ad mortē poteris in bōis opibus p̄seuerare. hec igitur nouissima tua memorare ꝛ in eternū nō peccabis. Et hec omnia dicta a feria quarta vsq̄ʒ hodie p̄tinēt ad primū misteriū in hoc testō p̄positū. q̄ d̄r vniuersaliter recomēdatio vel instructio.

¶ Secūdū aūt misteriū d̄r grāꝝ actio multa dixi p̄ſes mei tp̄e quo vobiscū fui. que p̄prijs viribus n̄ potuissem oīpotēti igr̄ deo a quo oē datū optimū ꝛ oē donū p̄fectū p̄vniuersis bñficijs suis ago grās inter q̄ cōnumero ꝛ istud nō mediocre. s. q̄ fecerit me dignū p̄dicare. añ talē dignū cōuētū ꝛ auditoriū quale fuit auditoriuꝫ huius ciuitatis. Teneo p̄ firmo q̄ multi sunt quoꝝ nō essē sufficiēs discipulus. ꝛ tñ fui p̄ceptor ex grā dei nō ex p̄prijs meritis meis. Grās ēt ago vobis O gloriosissima virgo. ꝛ Paule ꝛ hieronyme. ꝛ Frācisce. ꝛ oēs sancti ꝛ scē p̄tectores

τ patroni mei. nã suffragijs τ intercessionibus vr̃is in hoc ministerio adiutus sum. τ tandẽ ad finez deuenimus. Uobis ẽt dñis τ dñabus qui me audire dignati estis. gr̃as ago ꝑ tã bẽigna humili τ attẽta audiẽtia. Fecistis ẽt sufficiẽtẽ ꝓuisionem mihi τ socijs meis in necessitatibus nr̃is. Et licet fuerit vobis debitũ: tñ gr̃as ago: dominus pro cuius amore hoc fecistis retribuat vobis. Omnibus dico gr̃as: nem inẽ preponẽdo neqꝫ postponẽdo qꝛ nescio cõditiões τ qualitates vr̃as.

¶ Tertiũ misteriũ ẽ vniuersalis excusatio puto. n. dñi mei oẽs sententias conclusiones quas predicaui esse sanctas catholicas τ veras. Si quid tamen dixisse aut ex ignorãtia vel ex lapsu lingue aut in aduertẽtia qꝫ nõ esset catholicũ τ verũ: ex nũc pro vt ex tunc illud reuoco a nullo veruo τ casso. τ habeo pro nõ dicto τ subicio me correctioni sancte romane ecclesie Christianus sum τ in hac fide christi mori intendo. Unde de hꝫ oẽs vos hic pñtes sitis mihi testes ante tribunal christi. Ut etiaz dixi puto oẽs meas sñias eẽ vãs τ autẽticas fundatas in bono fundamẽto. Si tñ aliquis de aliquo dubitaret veniat ad me anteqꝫ recedam τ conabor satisfacere ei. τ nõ murmuret in angulis vel plateis cõtra me post recessium dicendo aliquam meam cõclusionẽ eẽ falsam. τ sicut reddat suspectũ verbum dei τ doctrinam euangelicaz quam cũ tanto labore vobis cum dei τ sanctoꝝ coadiutorio exponere conatus sũ. Quicquid etiam dixi vitia detestando repreh ẽdendo ac declarando virtutesqꝫ commendãdo totũ dixi ad seruitiũ τ laudẽ altissimi dei τ lꝫ pro salute aiarum nõ vt aliquã ꝑsonam aliquomõ offenderẽ. Si tñ in aduertenter aliqua dixerim. que alicui ꝑsone molestia vel grauia sint vi sa ignoscat rogo mihi. quia tu simpliciter dixi pro honore dei vt dictũ ẽ τ vtilitate ꝓximi: τ acceptet queso intentionem rectã nõ incõsiderata verba. Et versa vice si quis ꝯ me fuerit oblocutus. vel aliqđ atemptauerit toto corde ignosco ei. Ogni persona che a pregato e prega dio p me voglio siano pticipe in tutti li beni che me concede gratia de fare. Prego dio che tutti ce possiamo vedere in vita eterna. Amen.

¶ Dominica in albis post prandiũ. De generali amore rei publice fraternitatis aut collegij alicuius comunitatis. Sermo vltim⁹ lxxxvij.

m

Emorare nouissima tua τc. Habuimus in ꝑcedenti sermone quod vnus graduum necessariorũ ad faciendum scalã sufficiẽtẽ ad ascẽdẽdũ in celum est amor fraternitatis. Per hãc aũt fraternitatẽ itelligiť cõitas vel collegiũ vel congregatio ciuiũ vel religiosorũ vel ẽt christianoꝝ oium. Quãdo ergo dicit apostol⁹

suos ministrate deo fraternitatis amorē voluit dicere q̄ vnusquisq̄ dz amare suū bonū publicum vt puta ciues ciuitatē suā ⁊ conciues religiosi religionē suā. ⁊ collega alicuius collegij ipsum suū collegiū christianus totam cōgregationē christianorum. Oēs eni sumus fratres: ⁊ ideo debemus nos amare mutuo. Et oē quod fac ad cōseruationem istius collegij: debemus ɔseruare quātū possumus ⁊ augere. Et si h̄ habet veritatem in rebus tēporalibus: multo magis in rebus spūalibus: cū ex conseruatione tēporaliū; nō nisi commodū tēporale ex spūalium vero ⁊ bonorum morū cōmodū eternale ɔsequatur. Rationem huius assignat Nic. de li. super prime pe. iij. di. Quia lз quilibet sit p se diligēdus: tamē ipsa communitas ē magis diligēda. De hoc igit amore rei publice vel fraternitat: aut collegij nostri in hoc sermōe tractare intendēs nō discedendo a cōsuetudine mea: que in h̄ videtur laudabilis fundamēto sermonē meū super numero trinario ad honorem beatissime trinitatis; tria misteria de ipsa propono.

¶ Primum de eius inductione.
¶ Secundū de eius obseruatōe.
¶ Tertium de eius extinctione.

¶ In primo videbim⁹ quid d₃ at nos inducere ad amandū istaз fraternitatem: vel rempublicam.

¶ In secūdo qualiter iste amor cōseruari possit. Et quid deb₃ fieri a singularibus ⁊ obseruari: vt iste amor cōseruet inter fratres vel concines vel christicolas. In tertio vero qualiter extinguit vel peruertitur iste amor.

¶ Primum ergo dico q̄ ē d̄ huius amoris inductione: vbi nō. q̄ ad hunc amorem reipublice. tria nos inducūt. Ratio. Auctoritas. ⁊ exēplum. Ratio est ista. Certuз est q̄ omne bonū dз diligi: Hoc habet a pho. i. Ethi. A quo non discrepāt i hac sententia sacri theologi immo quicquid amatur: q₃ est bonum amatur. siue sit bonū in re siue in extimatione: Et q̄nto bonū melius est tanto mag] dз diligi: vt dictat ratio ⁊ magna peruersitas est ⁊ ecōtra rōnem id qđ bonū est nō amare. Sed pa͞tia vel ciuitas est bonum ergo dз amari Et qui nō amat eā magnaз puersionē facit. Quod autē ciuitas vel patria sit bonum ꝓbatur. Triplex est bonum aut d f in primo d̄ aia vtile delectabile. Et honestuз. Et h̄ tria bona dat patria. vnde ɔuenēter d̄ patria quasi parens tria s. supradicta. In ciuitate nāq₃ sūt bona vtilia. s. ad substētationē vite corporalis necessaria vt alimenta quibus patriote vel ciues pascūtur. Indumēta quibus tegunt Habitacula quibus a pluuia vento estu custodiunt ac ēt ꝓtegūtur ⁊ hmōi Sunt etiam bona delectabilia: si bene ɔsideramus: pcipue creature rōnales: ex qbus si virtuose ⁊ honeste sunt capit maxia delectatio ⁊ vtilitas simul. ⁊ sic ab alijs creaturis irrationabilibus ⁊c

getatiuis ꝛ inanimatis. Tertio in pria sunt bona honesta. i. que ptinēt ad animarū salutē. vt patrōi sancti apud deum intercedentes sanctoꝝ corporum multe reliquie patres spūales virtuosi ꝓbi atq; periti viri religiosi multi ꝛ boni. frequentia multarum predicationum ꝛ sanctarum exortationū. nobilitas conditionis virorū ꝛ mulierum. Instructiones bonoꝝ morum. Hec si bene aduertimus sūt in re publica nr̄a: ꝛ cum hec bōa sunt sequitur ꝙ debent amari.

¶ Secundo inducit nos ad amorez reipublice. Auctoritas primo enim ethicoꝝ dicit. Bonum cōe ꝓponēdū ē bono mōi singulari psone. Et tulius. i. de offi. Omniuz inqt societatū nulla est carior nulla gratior, ꝙ ea que cū repub. est Unicuiq; nostrū cari sunt parentes cari liberi propinqui familiares. Sed oēs oiuz charitates: patria vna cōplexa est. pro qua quis bonus dubitat mortē appetere: si ei sit profuturus; Quo est destabilior istorum immanitas qui lacerant oi scelere p̄riam. ꝛ in ea fundinus delenda ꝛ occupati sunt ꝛ fuerunt. Idē in. iiij. li. Rhetorice noue. Nullum est periculū: quod sapiens pro salute patrie arbitref vitādū. Et in rhetorica veteri dicit. At nō modo cōis cōmodi cā labores accipiēdos: sed vitā amitendaz existimo. Et Arist. i. ethi. principaliter dicit fortis: qui contra bonam mortem erit impauidus. Itē tulius in. iij. de officijs. Si duo sapientes essent: sup vnā tabulā in mari. que nō posset vtrūq; differre simul minus sapiēs debet cedere sapiētiori eo ꝙ ille esset vtilior reipublice.

¶ Probat ꝛ h̄ ꝓclo exemplo. Quorū ꝛ si plurima dici possent memorie digna non breuitatis causa hic nonnulla ponemus. Pōit enim Aug. i. de ci dei. ca. xviij. h̄ exempla. Et primo. Brutus ille primus consul romanus ꝛ p̄rie liberator eiecto ac expulso targno tyranno rome regnāte ob lucretie violationē: certificatus ꝙ duo sui filij adherebāt tarquino superbo vt reuocarēt eū in regnū. Constāti ac forti aio filios ligari ad colūnam fustibus cedi ꝛ finaliter securi ambos interfici iussit: vt qui cōtra rempu. cōiurare ꝓsumpserant crudeli morte alijs essent in exēpluz. Alia quattuor exempla. s. de torquato de furio camillo. de mutio scenola. ꝛ d̄ Marco regulo vide ibi per eum. ¶ Sed quid dicemus d̄ Ualerio coruino ciue romano: qui videns vrbem capi ab immanissimis hostibus posuit se solum supra pontez. Ubi bellum committebatur: ꝛ ꝑcepit alijs concíuibus vt relinquerent ipsum solum ꝓliari cū hostibus. Et ipsi interius ꝓcederent ꝛ frangerēt pontem lapideum. Et sic illo cū oībꝰ hostibus pugnāte fracto ponte vltimo vt non veniret in manus nefandorū hostiū armatus vt erat ꝛ sanguine ꝓprio ꝛ alieno aspersus se proiecit i tiberim: vnde magis

tudine animi ꝛ viribus viuus ꝛ liber erit. ¶ Quid etiã de Codro atheniẽsiũ imperatore dicemus? Nam certe mirabile ẽ ac stipendium. Cũ.n. ab hostibus athenienses grauarent: nec viderent quomõ tantam calamitatem possent euadere ꝯsuluerunt oraculũ apollinis. ꝛ responsum acceperunt q̄ nullomõ saluari possent nisi eorũ dux ab hostib⁹ occideret. Quod cum audiret capitane⁹ hostiũ ꝑcepit vt nullomõ Codr⁹ feriret. Ille aũt hoc vidẽs vt libraret p̄riaz mutatis vestibus ad castra inimicorum iuit. Et rixans cũ aliquib⁹ qui extra castra erant ab vno eorũ falce occisus est. Et sic hostes ab atheniẽsib⁹ postea victi sũt. sʒ nũqd exẽplis ꝛ auctoritate istoꝝ paganorũ: dʒ se mouere christianus siue ad faciendum vnũ actuʒ siue operationẽ. q2 ipsi fecerunt ꝛ ſm eorum iudicium laudabiliter siue ad cauẽdũ ab aliquo actu q2 ipsi prohibent ĩpʒ vel vituperãt. O dicet ille qui nescit scripturã sc̃dm: nec alias litteras didicit q̄ suas q̄ sic: q2 fecerunt strenua negocia ꝛ imitatione digna. Sed certe errãt. Imo magnũ periculũ est iuuenes imbui moribus gẽtilium ꝛ ꝑceptis gẽtiũ. q2 lʒ sint i aliquo rõnabilia ꝛ honesta sũt tamẽ multa in honesta: ꝛ oĩa carent veritate ꝛ rectitudine. Caue ergo ne informes vitã tuã ſm eorũ precepta: neqʒ imitari velis exẽpla eorũ: q2 difficili⁹ postea poteris ornari ꝛ ibui bonis moribus xp̄ianis ꝛ honestis. Oportebit.n. laborare duplicitẽ. s. ad expellẽdũ earũ pessimos ꝛ erroneos ritus ꝛ mores quos ibuisti ꝛ falsas sententias q̃s didicisti. secũdo ad descẽdas veras s̃nias ꝛ catholicos mores ꝛ laudabiles ibuẽdũ. Vñ ꝓpt̃ h̄ Boe. in li. de scolastica disciplina dicit. Quod pueri instruẽdi sunt artificialiter ꝛ ordinate. iuxta eoꝝ capacitatẽ: vt. s. prius discãt figurarũ lraꝝ rep̄sentatiões ꝛ discãt artificiose cõiungere ꝛ recte ꝓnũciare q2 difficilius ẽ pueꝝ male istructũ reinstruere q̃ʒ i nullo istructuʒ informare. Vñ ꝛ pp̄ h̄ timotheus qui in arte tibiaꝝ excellebat: vt refert Quintilianus exigebat ꝛ accipiebat duplas mercedes ab hijs q fuerãt pri⁹ instructi: q̃ʒ si oĩo rudes extitissent. Error.n. vt dictuʒ ẽ duplicẽ exigit laborẽ. Cuʒ delẽda sint ꝑuersa istitutionis sciẽtia ꝛ bona sint fideli⁹ iserẽda pria autẽ istituta seu documẽta tenaciter inherẽt pueris siue bona siue mala Arion ẽt affricanus cytharedus eximius reqsitus a dionysio siracusano tyrãno q̄ ab ipso ariõe vellebat doceri: cũ diceret dionysi⁹ nolle sibi dare tm̃ premiũ q2 iã ab alijs didicerat r̃ndit ei. Audiã te ꝓ us sonare. Quẽ audiẽs dixit. Duplex ꝑmiũ a te volo q̃ʒ ab alio: q2 dʒ vt male ꝑcepta obliuiscaris: ꝛ postea a me bona doctrina ibuaris. Ita ad litterã. Isti q prius discunt gẽtiles litteras. q̃ portẽtis ꝛ ipudicissimis ac nephãdissimis mõstris plene sũt cũ magna diffi

cultate emūdant ab illis sordibus
anteq̃ ibuerꝭ possint xpianas do-
ctrinas ꝛ bonos mores: q: lux cū
tenebris manere ñ pōt. ¶ Sꝫ no
ta q̄ gesta supradictorū ꝛ exēpla
nō sunt imitāda q: non ꝓcessisset
ꝛ vā v̄tute q: vt dicit Frā. d̄ mar.
sup veritates Augu. veritate. vi.
li. ij. sup verba August. vbi dicit.
Quod vera iusticia nō ē nisi i ea
re publica cui⁹ cōditor rectorq̄ ē
xp̄s dicit ipse frācisus q̄ ex h̄ ac
cipiꝭ catholicū documētū q̄ apud
īfideles nō sunt vere virtutes mo
rales q: cum vere virtutes mora
les sint connexe ſm ph̄os ꝛ scōs
vbi nō ē vera iusticia nō ē alias i
uenire. Sed oriꝭ dubiū. Q̄ vo-
cat Augu. verā virtutē cū ph̄i de
virtutib⁹ triūphauerint q̄ ducūt
ad verā felicitatē ꝛ sic habeꝭ q̄ si
ne grā diuina vera v̄tus nō habe
tur q: ad verā felicitatē sine ipsa
nō puenit h̄ frācisus. Itē idem
frācisus lib. v. v̄tutū. xij. sup v̄ba
Aug. Quod nō ē v̄a v̄tus q̄ non
tēdit ad illū finem vbi ē bonū ho
minis: quo melius nō ē. Ex hijs
singl̄ accipiunꝭ duo documenta.
¶ Primum est q̄ nullus hō sinē
grā h̄ꝫ verā virtutē. q: nulla v̄t⁹
sine gratia pducit hoiem ad talē fi
nē: nec elicit actus meritorios sinē
gratia respectu eiusdē.
¶ Secūdū documētū ē: q̄ char
tas q̄ vel ē gratia vel nō ē sine grā
tia ē v̄tutū oium forma. q: ipsa di
scedēte nō sūt v̄e v̄tutes: h̄ ille.
Uideam⁹ igiꝭ si ſm sacras litteras
hec s̄nia sit v̄a. s. q̄ ꝓ rep. hō d̄be

at subire mortē ꝛ q̄dē q̄ amari de
beat p̄ceptum ē Petri. Et rō assi
gnaꝭ a Ml. d̄ li. vt dcm̄ ē. Sed q̄
ꝓ defensione ei⁹ hō debeat subiꝭ
mortē hēmus ab Ambrosio ꝛ le
one papa expsse quoꝝ dicta cano
nizata sunt primū in. c. fortitudo.
xxiij. q. iij. ſꝫ v̄o eadē cā. q. ꝛ oi tio
re. ait ergo Ambro. fortitudo que
bello tueꝭ a barbaris p̄riaꝫ vł do
mi defendit infirmos vel a latro
nib⁹ socios plena iustitia ē. h̄ ille
Iterū leo. Oi timore ac terrore de
posito ꝯ inimicos scte fidei ꝛ ad-
uersarios oia religionū viriliter
agere studete. Nouit. n. oipotēs si
glibet nostroꝝ morteꝭ q̄ ꝓ veri-
tate fidei ꝛ saluatiōe p̄rie ꝛ defensi
one xpianorū mortu⁹ ē. Ideo ab
eodē celeste p̄miū ꝯsequeꝭ h̄ ille.
Exēpla q̄dē huius veritatis acci
pimus d̄ veteri testō ꝛ lꝫ sint plu
ra tñ primū erit illud strenuissimi
pugnatoris. d̄d̄. qui cū eēt puer de
corus ꝛ hūilis ouiū pastor ꝛ bel-
lo insuet⁹ ꝛ plij ignarus. nō ē pas
sus obprobriū ꝛ contumeliā dei ꝛ
populi sui. Quē vt liberaret a ser
uitute philistinoꝝ q eos expugna
bāt vt. d. Ml. de li. ꝓ salute patrie
in ermis ꝛ tenellus baculo tm̄ ar
matus ꝛ funda exposuit se morti
ꝯ goliad atrocissimum ꝛ imanissi
mum gigātē: a cui⁹ facie ois isra
el fugiebat vt hētur. i. li. Re.
¶ Secūdū erit illius egregie ꝛ p̄
stantissime vidue. Iudith q zelo
patrie vt eā liberaret a seruitate im
pissimi tyrāni olophernis q ciui
tatē suā cōcluserat tāto aio mente

intrepida i dn̄o cōfisa ad auos castra peruenit. ⁊ crudelissimi inuasoris patrie suo proprio ense qui erat iuxta eum ferocissim m caput amputauit inter media inimicorum castra ⁊ idē trunchū caput holofernis: ad vrbem ppriā ⁊ cōciues suos deuicto hoste imo interfecto: magnanima deportauit vt in libro Judith.

¶ Tertiū vero illi⁹ preclarissimi genitoris. Mathatie qui prio: sue vrbi ⁊ patrie restituit libertatē: Et ad hoc faciendū: victoriosissimos filios suos instruxit ⁊ aiauit: iudā s. machabeum: ⁊ frēs eius: qui pro salute patrie: tanta strenuitate ac v̄tute diebus suis pugnauerunt: vt morti seipsos expōerēt: imo nec laboribus vnq̄ victi nec morte: pro tutādo patria: vnus post aliū: gloriosam ⁊ violētā mortē passi sunt. Quāta. n. virtute ⁊ fortitudine animunnciū anthiochi. Ptimus ⁊ nicanorē: ⁊ reliquos superauerit atq̄ prostrauerint: ip̄a corūdem illustris declarat hystoria. Sȝ nunquid deficiūt exēpla noui testamēti quibus totus illustratus est mūdus ⁊ celoꝝ regnū amplissime decorat. Certe si ea narrare vellē deficeret me dū dies: sed annus iste: imo nec vita mihi tota sufficeret: si cūcta enumerare vellē. O gliosi pucipes terre apostoloꝝ vertex petre xp̄i vicarie: ⁊ clauiger regni celoꝝ: ⁊ tu vas electionis doctor gentiuȝ: ⁊ tuba mirabilis Paule: cui⁹ verba vt ingt Hyer. tonitrua vident. Nunqd pro vera hominū libertate laborastis: insudastis: obprobria penas: pericula: carceres: ⁊ mortē substinuistis? Certe sic. Certe sic. Jta qd quasi ineffabile hōi ē ⁊ impossibile explicare humana ⁊ mortali lingua: ⁊ vt reliqua de Petro taceam vniuersi cura fidel ū presidentia regimē oium aiaꝝ sollicitudo oium ecclesiaꝝ: cū q̄ta diligentia: charitate: miraculis: exēplisq̄ oium v̄tutum ⁊ pfectionis i eo fuerunt apertissime indicant ⁊ demōstrantur. Paulus vero vniuersuȝ pagrauit: plus oib⁹ laborauit: doctrina instruens ⁊ exēplis toti⁹ sanctitatis ⁊ bonitatis. Et deniq̄ ambo v̄tutibus ⁊ meritis gloriosi: eodem die ⁊ loco felicissimū pro cōi libertate: martyriū sustinuerūt. Similiter etiam ⁊ omnes alij beatissimi apostoli ⁊ sancti martyres: quorū gloriosissimis triūphis tota irradiatur ecclesia. Et qd dicem⁹ de sanctis ꝯfessorib⁹? Nōne ēt ipsi p salute p̄ie vitā periculis ⁊ afflictōibus exposuerunt? Certe sic: o gloriose patrone mi hyeronime: q̄ta passus es tu p cōi ⁊ vniuersali bono? Certe tot psecutiones ⁊ calūnias vt mirabilis fuerit ei⁹ patria ⁊ cōstātia prio roma egressus nō ē victus nec fractus iniuria: sȝ totā sua doctrina illustrauit ecclesiā ⁊ vt alijs pcederet sibi vite necessaria plurima subtraxit. s. cibū sōnū cōsolationes pprias ⁊ hmōi. Sed ⁊ tu patriarcha pauperꝝ dux noster currus ⁊ auriga sanctissime frācisce e. Nunqd ⁊ tu p cōi salute laborasti? Certe sic ecce vt ei⁹ pere

grinatioes pdicationes: et alios la bores penuriã paupertatẽ indigẽ tias et erũnas omittamus iã totus mũdus plenus ẽ fratrũ suorum quo rum saluberrimi fructus ab oib⁹ clare vident. Sed vt.d. btũs bo nauen. Tantus fuit patris nostri zelus ardẽtissim⁹ animarũ: ut ipe licet eẽt debilis et infirmus: tñ ppi aliorum bonum exẽplũ custodi- uerit vias duras. imo tot et tanta subtrahebat necessitati nature sue vt abreuiata sit forte vita ei⁹. exẽ plũ.n. exẽplorum est iesus xps dñs noster principiũ et finis oĩs sancti tatis. et totius creature doctria nor ma et forma exẽplũ et donator om nium bonorum. qui passus ẽ p sa lute nostra. Ubi deficiũt vires no stre ad minima explicanda. Nota tñ q̄ fm sacros theolo. iste actus s. morti se exponẽdi pro deffensio ne patrie fraternitatis et collegij. vt sic laudabilis debet circũstan- tiari duabus circũstantijs. s. recta intentione: et causa iusta. Et qz an tiqui gentiles neutram ipsarum ha bebant: Ideo actus sui non pro- cedebant ex vera virtute: nec con sequenter immitandi sunt.

¶ Prima quidẽ circunstantia ẽ recta intentio q̄. s. oẽs isti actus fi ant amore dei siue ex charitate, pri mi non ex gloria vana et pompa. seu fama mundana put faciebãt ipsi gentiles deũ nõ cognoscentes neqz charitatẽ vnde pp hoc poti⁹ demerebant apd deũ qz merereñt.

¶ Secũda circũstãtia est. q̄ cau sa reipublice p qua quis morti se exponit vel alijs laboribus et pe riculis sit iusta. Et hãc circũstãtiã nõ hẽbãt ipsi gẽtiles. nã defẽde- bãt eorũ rẽpu. in omni cã et per fas et nefas. impugnabãt et vsur- pabãt alia regna iniustissime. qd enim ptinebat ad romanos rapi- na romuli cõtra sabinos: q vt ami cos et beniuolos inuitauit eos ad celebrãda solẽnia: et dolo paratos atqz insidijs: expulsis viris. et non nullis interfectis rapuerũt vi om nes mulieres vgines: et etiã coniu gatas q̃ iuuenes erãt: et acceperũt p vim in vxorem sibi. Quarum pri ma et nobilissima fuit Ersilia quaz romulus duxit vxorẽ. Et ita cõtra alios finitimos et extraneos popu los toti⁹ orbis: quos iniuste suo im perio subiugauerũt. Nõ sic aũt no stri fideles et sãcti: sz cũ omni chari tate atqz iustitia et vtute hoc fece- runt. Et iõ merito nři sũt immitãdi: et illi vt dcm̃ ẽ: respuẽdi et cõtẽ nẽdi. Amem⁹ igit ciuitatẽ collegi um aut rẽpublicaz maxĩmã xpia- nã: qz ad hoc tenemur: vt pbatum est auctoritate rõne: et exẽplo. et sic pz pma ps pncipal' hui⁹ smonis.

¶ Secũdũ misteriũ est de huius reipu. amoris cõseruatõe. vbi no- ta q̄ septẽ requirũtur principali- ter ad cõseruationẽ reipu.

¶ Quorum primum est legum rectib litas.

¶ Secũdũ iustitia et equitas.

¶ Tertiũ cõsiliorũ salubritas.

¶ Quartum animorum concor- dia et vnitas.

¶ Quintum mutua fidelitas

¶ Sextum

¶ Sextũ cõmodorũ ⁊ incõmodorũ cõmunicabilitas.

¶ Septimũ morũ oiũ honestas

¶ Primũ aũt ⁊ super oia est dei cult⁹ atq; sanctorũ ecclesiarũ quoq; ⁊ monasteriorũ: q2 ſm ps. nisi dominus edi. do. ⁊c. nisi dñs cust. ci. ⁊c. ¶ Primũ dico qd̃ requirit̃ ẽ legum rectibilitas: vel ordinabilitas. i. ꝙ sanciantur ꝯstituant̃: ⁊ ordinent̃ leges recte: sancte: ⁊ iuste. Rõ est ista. Nos videmus per experiẽtiã ꝙ hũana creatura post lapsũ pmi pentis ẽ pna ad malũ ⁊ tarda ad bonũ. Malum. n. facile perpetramus: bonũ vero difficile operamur. vnde Geñ. vj. sensus ⁊ cogitatio cordis humani intenta est ad malũ oi tpe ab adolescẽtia sua. Quid ergo requirit̃: vt a malo remoueat̃: ⁊ ad bonũ pmoueatur ⁊ sollicitetur? Certe sicut fit equo indomito: ita oportet ei fieri. Equo. n. vt dometur apponitur frenũ: ⁊ eo regitur quo acursu periculoso retrahitur. Et eẽt periculosum equitare sine freno. Similiter qñ aliqs vult dare bonũ ambũ mulo: ligat ei pedes: ⁊ sic docet̃ ambulare recte. Boues etiã imposito sibi iugo ducunt̃ ad quecunq; vtilia ad libitũ dñi sui. Ita ad lr̃am faciẽdũ est homini indomito ⁊ ad malum prono: oz ei iponi frenũ: ⁊ ego regi ac dirigi. Qd est istud frenũ? Certe sanctiones: statuta ⁊ leges iuste. Ipse. n. ꝓhibent oia iniusta: ⁊ mala ⁊ statuũt penas ꝯ malos: ⁊ ea caucere nolentes: vt metu penarũ: nia la caueant: ⁊ desinãt peruersa agere ⁊ discant benefacere. Ideo Isi. ⁊ hẽtur in. c. facte. iiij. di. Facte sũt leges: vt metu earũ: humana coerceat̃ audatia: tutaq; sit apud iprobos innocentia: ⁊ in ipis formidato supplicio refrenet̃ audatia: ⁊ nocendi facultas. Idẽ dicit Gre. ix. in ꝓhe. decre. ⁊ in auctẽtico: de fi. ante do. instru. na. §. que vero. Necessarium extimamus in vno quoq; delicto debitã statuere penam: q2 multi facere presumunt: que interdicta sunt eis: ⁊ in. l. i. C. de secun. nup. Legibus meis ⁊ hoium mores itẽdimus corrigere. Similiter: si equus vel mulus sũt pigri ⁊ tardi ad ambulandũ: addunt eis calcaria quib⁹ pungant̃: ⁊ sic ambulant velociter: ⁊ currunt. ⁊ quocunq; vult equitans: vadunt. Sic ⁊ homini pigro ⁊ negligẽti ad bonũ dat̃ lex ⁊ ad bonũ pũgit̃: ⁊ sollicitatur. Lex. n. nõ solum ꝓhibet ⁊ coercet mala: sed ẽt precipit bona: vñ ꝓpterea nõ solum dat precepta negatiua sed ẽt affirmatiua. Nõ solum est pctũm facere mala: sed ẽt omittere bona. iõ Ethi. v. lex dat pcepta de actib⁹ vtutũ legibus ergo dirigit̃ humana nã ad bonum ⁊ remouet̃ a malo. Iõ lex diffinit̃ a Tulio de nã deorum: ꝙ ipsa est ius scriptũ: ascribens honestũ ꝓhibensq; ꝯtrium ad hoc lex pma. ff. d legi. ⁊. ij. vbi dr̃ lex est donum dei: dogma sapientũ: coertio voluntariorum excessuum: ciuitatis cõpositio cõis totius criminis fuga Fm

qui ꝗ oēs: decet viuē qui sunt in ci-
uitate. Hoc intelligētes sapientes
antiq: cernentes. s. hoies sine disci
plinis ꝛ regula viuēdi: esse quodā
modo brutis cōparādos: dederūt
sibi leges: qbus ꝛ ab inhonestis re
mouerent̄ ꝛ recta cū rōne viuerent
Quorū vnus fuit Solon ille athe
niensis: qui Apolinis oraculo: sa
pientissimus est iudicatus athenie
sibus. n. leges tulit: quas vt refert
Au. ge. Incidi fecit asserib⁹ ligne-
is: vt sempiterne manerent: ligur-
gus leges optimas ꝺdit lacedemo
nijs. Pictagoras ēt samius visis
minois crete ꝛ licurgi lacedemo-
nie legibus ipe ēt cretensibus vlti
mo leges dedit vt ēt Justinus re-
fert vbi supra. quas ꝛ ꝟtute ꝛ aio:
vt a ceteris seruarent̄: ipi priores
plenissime obseruarunt. vt ijdē de
scribunt. Ligurgus ēt hoc fecit i-
signe q2 cū leges sue lacedemonijs
dure viderent̄: eaꝝ auctores dixit
apolinem delphicū ꝛ finxit vt di
cit comētator ꝓmo Ethicorū ꝓfi-
cisci ad oraculū apolinis ꝛ obliga
uit iuramēto ciuitatē vt nihil mu-
tarēt de illis legibus: anteꝗ̄ ipe re
uerteret̄ quo facto iuit ad cretam:
ibiq ꝑpetuū exiliū elegit: vt decē le
ges obseruarentur. Moriens ve-
ro abijci ossa sua in mari ꝓcepit ne
si reportarent̄: soluerent illi de ciui
tate iuramentū ꝛ existimarēt se eē so
lutos ab eo. Nostri quoq ꝓncipes
ecclesiastici ꝛ seculares. hoc idē in
telligentes: leges statuerūt sanctio
res qbus homines dirigant̄ ad bñ
viuendū: nō solū quo ad felicitatē
tpalem ꝛ politicam: sed ēt quomō
possint acqrere felicitatē eternā: sz
omissis pro nunc a pontificib⁹ ec-
clesia. a quib⁹ ius pontificiū cōdi-
tum est voluo me ad seculares. O
xp̄ianissime imperator iustiniane:
Tu laborasti ad coligēdas in vno
volumine leges sparsas hincinde.
ff. vete. infor. ꝛ no. ꝯdidistiq alias
leges. s. codicum ꝛ autenticoꝝ. q̄re
Certe non nisi vt res publica xp̄ia
norū: tuo imperio subdita bñ rege
retur ꝛ gubernaret̄: cauēdo a ma-
lis: ꝛ faciendo bona. Nec ab ora-
culo demonū has habuisti: sed ab
illa itelligentia inenarrabili: q̄ ve-
ra lux est. Ideo dicit ipe in. l. fi. C.
de ꝓscri. lon. tem. Nostri maiores
subtilissimo aio ꝛ diuino quodam
spiritu moti ad actiones ꝛ earū iu
ra puenerunt: sed vt ad ꝑfectionis
summam veniam⁹. Ipse ops de⁹ in
medietate dedit moysi in mōte sy-
na. legē: vt hētur Exo. xx. Et fina-
liter ipe altissimus dei filius Jesus
xp̄s dñs deus nr̄ in monte legē de
dit Matth. v. Et notanter in mō-
te ad innuēdū q sicut mons est al
tus: ita ꝛ hec lex ducit ad altitudi-
nē felicitatis eterne: ꝛ culmē ac ꝑ-
fectionē ꝟtutum. Igitur patres si
vultis rē pu. vel collegiū bene regi
ordinetis leges ꝯ insolentes nō ꝑ-
mutatis eos viuere suo modo: ali
ter impossibile est q bene regat̄ si-
ue sit politica: siue domestica: sed
nō q vt iste leges sint vtiles opor-
tet q gerant imaginē: vt dicit Au-
gu. legis diuine: per me. n. reges re
gnant ꝛ legum ꝯditores iura ꝺcer

runt dicit ipa sapiẽtia dei Prouer bio. viij. Aliter oēs leges sūt iniu ste ⁊ ꝯsequēter delende vt de vsu ris nō repetendis vel si quoquo modo faciūt ꝯ libertatē ecclesie: vñ ⁊ pp hoc nō solū ipi statuētes pec cant mortaliter: sed sunt excōicati: sed ⁊ scribentes: ⁊ obseruari facien tes: vt in tractatu de vsuris dictus est: ⁊ hr in Cle. ex graui. ḋ vsuris.
¶ Secundū est iusticia ⁊ equitas. Nō sufficit certe pro bona rei pu. gubernatione: sola leguz sanctio ⁊ ordinatio. Nulla eni ciuitas vel cō gregatio iuenit̄: que nō hēat leges sanctas humanas: vel diuinas: ⁊ multi male regunt̄. vñ hoc. Nun quid ex defectu. l. ⁊ statutoꝝ. Non vñ ergo heu heu heu: qz leges sunt ꝯculcate nemo vel pauci eas obser uant: vñ dr̄: ꝙ inutilis est legū sā ctio nisi sit earū debita custoditiot obseruetis ergo leges: ⁊ faciatis qḋ obseruent̄ a subditis: ⁊ sic res pu. bene gubernabit̄: ideo Ambro. in exameron. hic rei pu. vsus ē: leges oib⁹ esse cōes: atqz obseruari eas deuotione cōi: vno oēs teneri vin culo nō alij ius esse: qḋ alius sibi i telligat nō licere: sed qḋ vni licz li ceat omnib⁹. Esse ēt coēm reuerē tiā patrū: quoꝝ cōsilio res pu. gu bernet̄ cōe oibus: vrbis domiciliū ꝯuersatōis offm̄ vnū ꝑscriptū vnū oibus esse ꝯsilium hec ille. Sz ve re valde flendū est vt̄. n. verificari dictū Solonis q̄ leges sunt sicut aranearum tele tenentes muscas: ⁊ parua animalia grauiorib⁹ aūt frā gunt̄ ⁊ rescindunt̄. Ita ad ꝓpositū erga pauperes leges obseruantur: sed erga pataphios ⁊ satrapasi: nō parlare de obseruātia de lege ogni uno vole ch'el cōpagno obserui la lege ma luy nōne obs'rua strazo. Calench⁹ ꝑnceps qui vt dicit va lerius li. vj. c. de iustitia. ⁊ Locren nuam vrbem saluberrimis legib⁹ muniuit: cum. n. filius eius adulte rij crimine dānatus: ꝑm legem ab ipo cōstitutam vtroqz oculo ꝑua ri debēt: ac tota ciuitas rogaret pa trez: vt ei pceret aliqzdiu repugna uit: tādē precibus populi vict⁹ sibi vnū pri⁹ oculuz: ⁊ alterū filio erui fecit: ⁊ sic mirabili tēperamēto mi sericordem patrē: ⁊ iustū legis la torē se oñdit. Carūdus ēt Tirius vt idē Valeri⁹ vbi supra refert cuz ꝯciones seditiosas odiū ⁊ cruorem generantes a suis ciuib⁹ vbis suis ⁊ opera extinxisset: legē statuit vt si quis cū ferro in consilium intras set subito iterficeret̄. Et post aliqḋ tpis spaciū: cū ipe ex rure longin quo gladio accinctus domū redi ret vocatus ad ꝯsiliū ita vt erat i il lud intrauit. In quo cū eēt fuit mo nitus ab vno ciue qui ei ꝓpe erat ꝙ legē quā fecerat ipse soluebat. ⁊ rñdit. Ego leges quā feci seruabo ⁊ proprio gladio se interfecit: sz ex probrandū certe est ⁊ detestandus huiusmodi facinus; nō solū a fide libus verū ēt a gentilibus. Nā Ci cero in li. de re. p. de so. sci. dicit ꝙ nō licet homini seipsuz interficere ēt spe melioris vite licet in fcō ob seruauerit legē: ⁊ pmi Re. xiiij. Et Saul voluit Jonathā filium suuz

interficere: q: ignorans p̄ patris vo tū gustauerit in sumitate v̄ge modicum mellis: q' in fauo inuenerat. Hymc vero sey le forche furon fatte per li ladri: ma ogi sono facte p li disuenturati: che se ognuno che merita le forche fosse ipicato n̄ bastariano li salici de mātoana a far forche. Ab patres mei aduertatis illud qd̄ nō sine cā di: Sap̄.i.c. diligite iustitiā qui iudicatis terram. et h̄ est p̄mū p̄ceptū ipsius libri: vt ex h̄ inuat q̄ p̄ma v̄tus ad regendū rem pu. necessaria est ipsa iusticia: per iustitiam. n. tutat innocentia punit malitia frenat audacia: atterit superbia secura reddunt castella: ciuitates et regna: ideo Isid. ix. Ethi. Justitia virtus regia non immerito nūcupari pōt ex eo q̄ regentib' magis ceteris cōpetere videat. Et imperator ille ad mortē appropinquans: volens imperio prouidere. Elegit ad imperiū sapientissimū vir Mauriciū capadocē: cui ēt filiam suā costantiā cū ornamētis regalib' dedit vxorem di. Sit tibi imperium meū cū hac puella concessum vtere ergo eo feliciter et habē incessanter i mēte eqtatē et iustitiam optimi iperatoris insignia p̄cipua: que si deficit totus mundus peribit: naz vbi deest iustitia dn̄atur: iniqtas et malicia: cedes et homicidia: rapine furta: timor: et nulla securitas: hec ille et cōcordat Augu. iiij. de ci. dei. remota iustitia: qd sunt regna nisi latrocinia puniant ergo delinquentes q: est acceptabile sacrificium deo: publice. n. vtilitati interest ne crimina maneant impunita: et ita stat bene latro in forca ad ornamētū ciuitatis sicut sacerdos bonus in ecclesia: sz vt dixi suspendant latrones puniātur malefactores cuiuscunq3 cōditionis et gradus sint siue diuites siue paupēs: siue nobiles siue ignobiles. Hoc. n. h̄r Deute. p̄mo qd̄ iustū est iudicate: siue ciuis sit ille siue peregrinus: nulla erit distantia p̄sonarum ita puum audiet vt magnū nec accipietis cuiusq3 p̄sonā. hanc etiā iustitiam cognouerunt et ipsi pagani: et in scripturis suis p̄ceperūt. Tulius p̄mo de officijs dicit. Qui rei. p. p̄futuri sūt: duo precepta Platonis teneāt: vnum vt vtilitatē ciuiū sic tueant: vt quicquid agunt ad eā referant obliti cōmodorū suorū. Alterū vt totū rei publi. corpus curent ne dū partē aliquā tueāt reliquas deserant. vt. n. tutela sit, p̄curatio rei pu. ad eorū vtilitatē qui cōmissi sunt nō ad eorum quib' cōmissa est gerenda est. Qui autē parti ciuiū p̄sulunt ptē q3 negligunt p̄nitiosissimā in ciuitatē inducunt seditiones atq3 discordiā: hec ille. Patet. n. qualiter antiq romani hoc p̄ceptū seruauerunt exēplis mirificis: q: multi eorum ponebant diuitias p̄prias in erarijs publicis. Multi ēt eorū lz essent p̄sules in p̄prijs tamē domibus erāt pauperes vt fabricius et cincinatus et Camillus. Qui in morte adeo pauper inuētus est ut non sibi superesset nū: q' sepeliri potuisset nisi alienis sumptibus iustitā

am vo qualiter coluerint dictum est. ¶ Tertium necessarium ad conservationem rei pu. est consiliorum salubritas. i. quod habeat consilia alias non potest bene regi parua. n. sunt foris arma nisi consilia sunt domi vt dicit Tull' et etiam supra allegatum est. Ideo antiqui rectores rei. p. dicebantur consules quia non minus gubernabant bonis consilijs quam armis: Sed quare? dicam vobis. Ad hoc vt fiat vnum negocium oportet quod prius bene cogitetur: quia prius cogitamus quod facere volumus et postea facimus si bene cogitamus: bene facimus: si autem male vel superficialiter: male et inordinate facimus: vbi ergo bonum consilium ibi et salubre semper et econtra. O troia qui te destruxit? mala cosilia. O roboam quid te a regno deiecit mala consilia. Multos etiam videmus a magno et alto statu ad ima ruere quia proprio sensu regi voluerunt et vtilia consilia despexerunt. Et multi propter bona consilia bene se regunt quamuis viribus sint debiles et diuitijs impotentes: ideo Demosthenes cum interrogatus esset quid sciret. respondit. Scio paruam rem pu. magnam facere. Interrogatus quomodo respondit si salubribus consilijs acquiescat. Si ergo vultis bene regi rem pu. habeatis consilia salubria: que regulariter dant senes. Primo quia propter multam experientiam que est in eis facti sunt sapientes vnde Job. xij. in antiquis est sapientia. Ideo hyero. Credite seni. et ueri: et nos per ista transiuimus: Secundo quia presupponuntur aio tranquilli et non passionati quorum contrarium iuuenes habere solent. Primo. n. non sunt experti sicut senes qui recordantur in similibus tale remedium fuisse oppoztunum et sic arguunt a simili: non sic iuuenes: qui nunquam audiuerunt simile et consequenter nesciunt opportunum remedium. ¶ Secundo iuuenes solent esse passionati et habere multas ac diuersas affectiones et consequenter non possunt bene consulere. Perit enim omne iudicium. vbi regnat affectio: vt dicit Hyero. Antiqui ergo regulariter consulunt meliusquam iuuenes. Et ideo Tullius li. de senectute. Assimilat eos gubernatoribus nauis in qua licet multi ministri sint: ipsi tamen totam nauem gubernant et ita in re pu. licet plura vtilia sint consilia tamen et maxime antiquorum et seniorum vtilissima esse reperiuntur. Ideo cum quidam comminaretur cuidam di. se habere multos gladios ille respondit et ego multos annos qui diceret et ego plura quam tu habeo: quia plura possum facere ego consilijs quam tu armis ve te autem illi rei pu. que non habet consilia nisi passionata tam senum quam iuuenum. quia sicut vbi multa consilia. s. bona ibi salus vt dicitur puer. xxiiij. ita vbi multa mala consi. ibi rei. p. desolatio. Tu ergo qui consulis antequam proferas consilium bene illud examina quod sit bonum semper preponendo spirituale corporali publicum priuato. Similiter antequam des fabam tuam vel ballotam: bene examina quia plus ponderat quam vnus monet et nota pulchrum dictum Cesaris contionantis pro cathilina in senatu et vt refert Salu. in cathilina. Qui de rebus dubijs consultant. ab odio ira

amicitia misericordia vacuos esse
decet: haud facile animos prouidet
verũ: vbi illa officiũt: neqȝ quicq̃ ho
minumȝ libidini ⁊ luxui paruit vbi
intẽdens ingeniũm valet si libido
possidet ea dñatur aius nihil valȝ
hec ille. Inter sapientẽ ⁊ insipiẽtẽ
consiliariũ hec est dfa q: fatuus nõ
respicit nisi principia sapiẽs autẽ fi
nem attendens illud Esopi. Quic
quid agis prudẽter agas ⁊ re. fi. fe
rere nu. m. ne gra. ferã. Legitur d
quodã pncipe qui emit cedulaȝ a
pho in qua scriptũ erat. In omni-
bus que actur⁹ es semp cogita qd
possit accidere. Quã pnceps litte-
ris aureis in foribus palatijs mã-
dauit scribi. Post modicũ tps q-
dam eius inimici cũ barbitonsore
ordinarũt q⁹ ipȝ iugularet. Qui cũ
per fores intraret ⁊ scripturaȝ istã
legeret dũ esset in conspectu pncipis
pauẽ ⁊ tremere cepit. Aduertẽs h
pnceps eum capi fecit. Exquirẽs
⁊ inueniẽs veritatẽ sibi pepercit: sȝ
auctores sceleris iterfici iussit. Et
p hoc exẽplũ pbat. Qd i oĩbus
pensare finem bonum est.

¶ Quartũ necessariũ reip. ⁊ pso
nis priuatis est concordia ⁊ vnitas.
Qd q̃ñi reip. ac regnis sit neces
sariũ pbat p salustiũ. i iugurtino
de micipsa nũidie. q tradẽs iugur
te ⁊ hyempsali ⁊ aderbali filijs su
is regnũ i morte hijs verbis eos
allocutus ẽ di. Et qdẽ regnũ ego
vobis trado firmuȝ. Si boni eri
tis. Si mali imbecillũ. nã concor
dia pue res crescunt discordantia
maxime dilabũtur: h ille. Quod
⁊ saluator noster dixit luc. xi. Oẽ
regnũ in se diuisum desolabit. Et
pȝ mãifeste discurrẽdo singlas ci
uitates Italie ⁊ regna oia q̃ desola
ta sunt discordia: ⁊ seditiõe: ad rui
nã ⁊ desolationẽ venerũt. Jdõ tota
scriptura sacra plẽa ẽ hoc pcepto
q⁹ pacẽ q̃rere debeam⁹ v ñ Hiere.
xxix. Querite paceȝ ciuitat. Ro. v.
Iustificati p fidẽ paceȝ hẽam⁹: ⁊
xij. Cũ omnib⁹ pacẽ hẽte. Et. j. io.
iiij. Hoc mãdatũ hẽmus adeo: vt
qui diligit deũ diligat ⁊ fratrẽ suuȝ
pp istã cãm ipe dñs nr de celo ad
terrã descẽdẽs tanqȝ singulare do
nũ portauit pacẽ: eãqȝ mũdo nun
ciari ab angelis voluit. Luc. ij. Tẽ
poreqȝ marie pacis nasci voluit vt
se pacẽ diligẽ demõstraret. Pacis
que mediator fuit iter deũ ⁊ hũa-
nã nãm. Et iter alia documenta q̃
apostolis dedit: hoc fuit vnum: vt
Luc. x. hẽtur qd i quãcũqȝ domũ
itrarẽt dicerẽt. Pax huic domui
q: vt dicit Criso. ibi oiuȝ bonoruȝ
mr pax ẽ sine q̃ cetera inania sunt
Appropinquãs ãt ad mortẽ: hãc
apostol' reliquit: vt Jo. xiij. ⁊ xiiij.
In hoc cognoscent oẽs q⁹ estis
mei discipuli si di. ha. adinuicem:
post resurrectio. suã ẽt tanqȝ extre
mũ donũ stãs in medio discipu-
loꝝ suoꝝ sepi⁹ dixit: pax vobis: ad
inuẽdũ q⁹ pax placet sibi. et quod
vbi pax ẽ: ibi ⁊ ipe ẽ. Nã Math.
xviij. dixit. Ubi sũt duo vel tres cõ
gre. in no. meo. i medio eoꝝ sũ. Et
eccle. xxv. In tribus beneplacitũ
est spiritui meo: que sunt probata
corã deo ⁊ hominibus concordia

fres. Amor primorū. vir & mulier sibi bene cōsentiētes. Sicut ergo deus habitat in ciuitate. vbi ē concordia. & vnio & ɔsequēter nō pōt esse nisi bonū cū deus sit omne bonū. Ita & dya. habitat vbi discordia est & ptialitates. & cōsequēter ibi est oē malum.

¶ Quintum necessariū est mutua fidelitas. i. q̄ vnus sit fidelis alteri in loquēdo q̄ semp dicat verū primo suo nō mēdaciū marie pniciosū & damnosum ei i fama siue i rebus siue in anima. Similiter & in pmissionibus q̄ quilȝ debet obseruare q̄ pmittit lȝ pmiserit simpliciter & secrete sine fideiussione iuramēto siue alia cautione & securitate qua cōueniri possit in iudicio. Quia deus testis est omniū nostrorū actuū & eum fallere nō possumus heu. heu. hec veritas ab italia exulauit nemo ē q dicat veritatē. vnusquisq̄ studet q̄liter possit decipe primum suum nec curat ei mētiri pro aliquo suo cōmodo corporali vel tēporali similiter autē multi faciunt multa reprehensione digna. & non ē qui eius dicat verum reprehendendo sed potius eis assentiunt & adulantur maxime si ipsi sunt magni Panthasiones in oratione monachorum vel si sunt satrape vnde bene dicit vulgarit Che ogni homo va a piasenza & alode e pochi vano a verona. i. omnes applaudunt magnatibus vt placeant eis: sed nemo audet eis dicer verū Similiter ēt in promissionib᷒ vidētur q̄ fidelitas sit exul ab italia Nam multi multa pmittunt etiā sub iuramēto. & fideiussiōe & postea nō obseruāt. imo multi sūt q ideo pmittūt vt melius possint decipe vn̄ vltramontani dant nobis italis hūc titulū triūphalē Italiani traditori. Oime. oime. cossi non fosse como e. Quis posset exprimere pfidias seu pditiones italorū vnus decipit aliū & nescit hō i quo possit cōfidere maritus pdit vxorē & ecōtra. fr. fres. Artifex. artificē. emens vendentē & econtra cuius cōciuē. & sic de singulis discurrēdo. Et scitis vn̄ hoc pcedit certa nō aliūde. nisi q̄ nemo vel rarus bonus & iustus inuenit vbi enim sana fides nō ē nō pōt eē sana iustitia. q̄ iustus ex fide viuit vt dr. xxiiij. q. j. cap. vbi sana. Ah traditori similia iuda. Nō ɔsiderantes q̄ estimāda est fidelitas. q̄ ēt hosti cōtra quem bellū geritur seruāda est oio. xxiij. q. j. noli. multi putant iudā magnū peccatum cōmisisse q̄ pdidit & vendidit xp̄m Sed certe vt dicit. Uen. Beda nō minus peccatum cōmittit hmōi pditores & fallētes primos suos q̄ faciūt contra veritatem q̄ xp̄o ē xj q. 3. abijt. Sed non solum secūdum xp̄ianas lr̄as. que ex sui honestate damnant omne mēdaciū ēt officiosum sed ēt secundum paganos hec fidelitas seruari pcipit Audi Aristo. Alexan. imperatori scribētem in li. de secre. secre. Caueas Alexan. ne infringas fidem datā & federa ɔfirmata. nō hoc cō

uenit in fidelibus iuuenib⁹ ꝛ meretricib⁹. Serua ꝓmissa fideliter qꝛ oēm īfidelitatē sequitᷣ finis malus. Et si ex fidelitate īfringēda aliquid boni eueniat tñ ipa spēs est mala. ꝛ exemplū reproboꝝ ꝛ ḋ genere maloꝝ. Scias igitᷣ ꝙ ꝑ fidem fit hominum aggregatio ciuitatuꝫ in habitatio: virorū coīo regnoꝝ dñatio castra tenenᷣ ciuitates fuāntur reges dñantur: Caueas igitur serenissime ꝑnceps fidē datā infringere serua firmiter tua iuramenta ꝛ federa ēt si sint grauia. nam causa destructionis regni barbaroruꝫ ꝛ scitarū fuit. ꝙ eaꝝ reges vtebantur iuramētis ad fraudē et decep tiōe hoium ꝛ ꝑximarum ciuitatū fidem frāgentes ꝛ federa ꝗ fuerūt ad salutē humāi gñis stabilita. Et ꝫō eqtas iustissimi iudicii hec amplius substinere nō potuit ħ ille. Tulius ēt in lib. de amicitia dicit fundamentū stabilitatis cōstantie ꝗ est ea ꝗꝫ in aicitia ꝗrimus fides. nihil. n. stabile. ꝙ infidū est ħ ille hanc fidelitatē multi gētiles fuauē. recitat. n. vale. li. vj. ꝙ cū camillus obsidēt faliscos: Mater ludi plurimos ꝛ nobilissimos pueros extra ciuitatē velut aiandi gr̄a eduxit in castra dixitqꝫ camillo. ꝙ si illos pueros retineret absqꝫ dubio ciuitas se ei subigeret. quod audiēs camillus pueris magistruꝫ dedit virgis cesum ꝛ remisit ad ciuitatē Quod videntes falisci ob tantam ꝯsulis fideꝫ tāto bñficio. magisqꝫ armis victi roni ſis portas appa ruerunt. Recitat ēt idem valerius li. ij. de iustitia. quod thimocares ambraciēsis medicus pirrh' fabricio cōsuli pollicitus ē se pyrrhum epyrotarū ꝛ tarenti regē. romanorum hostem acerrimum veneno ꝑ filium suum qui potationibus preerat necaturum. Fabricius vero notum fecit pyrrho: vt caueret se a venenis sibi paratis. Thimocaris vero nomē tacuit. vtroqꝫ mō eqtatē amplexus. qꝛ nec hostē malo exēplo tollere: nec eū q bñ mereri pat' fuerat ꝓdē voluit tunc Pyrrhus rex dixit. Ille est fabricius q difficilius ab honestate ꝗꝫ sol a suo cursu auerti pōt. legitur ē ibidem ꝙ cum themistocles diceret atheniensibus ꝙ sciret dare eis consilium saluberrimum non tñ voluit publicare. ſꝫ petijt viruꝫ sapientem cui id exponeret. cui datus fuit Aristides. quo audiente consilium ꝙ. s. incenderent classes lacedemonioꝝ hostium suoruꝫ redijt ad contionē dicens cōsiliuꝫ themistoclis utile esse non tamen iustum. At vniuersa contio dixit. Quod equuꝫ non ē nec vtile: nec expediens est. Et sic edicto omnium añ lata est iustitia prudentie imo nō esse prudentiā sed potius calliditatem. cui aduersatur iustitia. A la facia de li xp̄iani māchatori de la sua fede e promissione.

¶ Sextum est necessarium commodoꝝ ꝛ incōmodoꝝ cōicabilitas. Hoc siquidem ꝯsentaneuꝫ est romani etiā si nulla res scripta haberetur: ꝙ qui hēt onera hēt ꝛ emolumenta. ꝛ econtra vnde ꝛ pp

hoc Aristo. v. ethi. dicens iustitiã neccessariam p ꝯseruatione reip. dicit q duplex est iustitia. s. cõmutatiua ⁊ distributiua ⁊ vtraqꝫ necessaria est p conseruatione reipu. siue hominum habitãtium simul ĩ vnione. Cui cõcor. theo. tho. pri. pte. q. xxj. ⁊. fa. fe. q. lxj. Et Ric. i. iiij. di. xlvj. Et declarant q iustitia cõmutatiua est directiua cõmutationum distributiua vero distributionuꝫ. Cõmutatiua nãqꝫ iustitia ẽ adequatio rei. ⁊ h ẽ neccĩa in cõmutationib⁹. Ad h. n. vt emens nõ decipiat vendentem. oꝫ q tantum det quãtum accipit. ⁊ sic erit inter eos iustitia. O felicem illam pñam in qua h obseruat. Sed q̃ est illa: ⁊ laudabimus eam. quod exemplificaui de emptione ⁊ venditiõe. Idem intelligit ĩ omni alia cõmutatione vt conductione locatione pmutatiõe ⁊ hmõi indistributionibus autem non oꝫ adeq̃ri rem rei. sed reꝫ psone vt sicut vna psona differt ab alia ita ⁊ differens meritum sibi detur. si. n. bonus est ⁊ prudens: conueniens est q fiat particeps bonoꝝ publicoꝝ si autem alius melior ⁊ prudentior fiat pticeps maiorum honorum si vero malus ⁊ insipiens est omni honore ⁊ dignitate indignus est. Oyme. Oyme. che se ben ꝯsideramo ozi nel mondo el ze sono tante some storte chel non bastaria la sapientia ð athene adrizarle ð horechie da odire oda. chi h intellecto da intendere intenda. No piu non piu q̃sto a questo veniamo a laltro.

¶ Septimũ ⁊ vltimum neccessarium est moꝝ omniũ hõestas. oĩs illa cõgregratio ciuiuꝫ vel religiosorum simul ꝯgregatorũ bene gubernat q̃ bonis moribus ornata ẽ in hijs in qb⁹ est recta ĩtẽtio ⁊ communis voluntas ⁊ opatio ⁊ hmõi hñt deũ sibi directorẽ ⁊ gubernatorẽ suum vt Jo. xiiij. si qs diligit me s. m. sua. ⁊ pr me. dili eũ. ⁊ ad eũ ve. mã. apð eum fa. pp istã cãꝫ ꝯgregatio xpianorũ in primitiua ecclesia adeo creauit ⁊ repleuit totũ orbẽ qꝛ deus erat cũ apostolis ⁊ alijs fidelib⁹. Et sic pꝫ sꝫ misterium principale.

¶ Tertium misteriũ est de huius reip. destructione qualiter. s. ipsa resp. destruit. Ad q sciẽdũ notanda est regula Griso. que habet in capi. omnis res de reg. Ju. Ois res p quascũqꝫ nascit cãs p easdẽ dissoluit. quã ponit ⁊ Aristote. in plurib⁹ locis. Ex qua semp q sicẽ ex pmissis resp. ꝯseruat ⁊ regit: ita ⁊ p ꝯtraria labit ⁊ destruit. Hoc. n. intelligẽs Cato maior cẽsorin⁹ hñs orõnẽ cõtra cathelinam ĩ senatu. vt reffert salustius. in pri. de ꝯiuratiõe eiusdẽ his ṽbis vsus ẽ. Nolite ingt existimare pres con. maiores nr̃os armis remp. ex parua magnã fecisse. si ita esseꝫ multã nos pulcherrimã hremus qppe socioꝝ atqꝫ ciuiũ. pterea armoꝝ atqꝫ equorũ maior nobis copia q̃ ẽ. Sed alia fuere q̃ illos fecer magnos q̃ nobis nulla sunt. domi industria foris iustum impũ ani-

mus in ꝯsulendo liber. neqꝫ deli-
cto neqꝫ libidini obnoxius ꝑ his
nos hėmus luxuriā atqꝫ auaritiā
publice egestatē priuate opulētiā
laudamus diuitiam ⁊ sequimur in
ertiā. inter bonos ⁊ malos discri
men nullū ē. Oia pmia virtutis
Ambitio possidet. neqꝫ mirū vbi
sepatim vosqꝫ ꝯsilium capitis.
vbi domi voluptatib⁹. hic pecūie
aut gre seruitis. eo fit vt impetus i
vacuā fiat rēpu. h ille. lꝫ tn̄ vt dicit
Aug. in. v. de ciui. dei vbi allegat
hoc dictū Salustij ibi romani ca
rebāt rectitudine intētionis. quia
oia faciebant ad famā ⁊ inanē glo
riā. ⁊ p ꝯñs nō erant facta sua vir
tuosa: nec sunt vt supra dictū ē eo
rum exempla immitāda. Tamen
nos xp̄iani obseruare debemus re
gulas supdictas vt resp. nr̄a fide-
lium ꝯseruet ⁊ augeat. q2 ꝯtrariū
faciēdo dilabit ⁊ destruit. Roge-
mus igit omnipotentē deū. vt pi
us nobis concedere dignet. q hec
oia fideliter obseruare in hac vita
ppetuo valeamus vt p ipsius cle-
mentiā ⁊ grāꝫ ad eternā gloriāꝫ p
uenire mereamur. vbi ipse regnat
deus trinus ⁊ vnus. q est benedi-
ctus in secula seculorum. Amē.

In die ascēsionis. De ascensio
ne christi. Sermo. lxxxviij.

Scendit de⁹ i iubilatio
ne ⁊ domin⁹ in voce tu
be. ps. xlvi. ad ꝯmēda
tiōeꝫ pn̄tis solēnitatis
dicit Ber. in sermone
de ascēsione. Solēnitas ista cariſ
simi gloriosa ē ꝯsumatio ⁊ adim-
pletio reliquaꝫ solēnitatuꝫ ⁊ felix
clausula toti⁹ itinarii iesu xp̄i filij
dei. Meritoqꝫ solēnitatis ⁊ leticie
dies agit qn̄ sol iste supcelestis sol
iustitie nostris se pn̄tauit obtutib⁹
Magna quoqꝫ letitia ⁊ exultatio
multa nimis qn̄ ꝯscisso mortalita
tis sacco letitia circūdatus ē ⁊ nr̄e
dedicauit pꝛiordia resurrectiōis.
Verūm qd mihi ⁊ solēnitatibus
istis sit ꝯuersatio mea adhuc deti-
net i terris. Dico ergo non multo
mihi minus tollerabilioꝛ erit exilij
hui⁹ habitatio q̄ȝ gehēna. Deniqꝫ
nisi abiero inqt paclitus nō veniet
ad vos. Uides ne quē admodū ce
terarū solēnitatū ea q̄s hodie cele
bram⁹ ⁊ ꝯsumatiōeꝫ hēat ⁊ fructū
declaret ⁊ augeat gratiā. Sicut eni
cetera oia ei⁹ q p nobis natus ē ita
quoqꝫ ei⁹ ascēsio pp nos facta est
⁊ facit q nobis: h ille. Merito er
go circa h hodie nr̄a versef intētio
de qua loqtur thema assumptum.
Ubi tria misteria cōsiderabim⁹ ad
honorē beatissime trinitatis.

Primum de huius ascēsionis
luminosa inuestigatiōe ibi ascēdit.

Secundū eius gaudiosa iubila
tione ibi in iubilatione.

Tertium de eius vtuosa excita-
tione ibi ⁊ do. in vo. t.

Circa primum querūtur tria. s.
De tarditate. Necessitate: ⁊ moda
litate. i. quasi nō statim ascēdit: sed
tm̄ distulit pp qd ascendit. ⁊ quo
modo ascendit.

Primo ergo quero q̄re nō ascē
dit statim post resurrectionē. Rn̄-
det doc. ⁊ maxime. Bōa. i scripto

ligni vite. v. iesus surgēs beat⁹. Et tiā poterat vere ꝓbari passio: sed
Ri. in. iij. sen. di. xxij. ar. iiij. q̄ hoc ad verā resurrectionem ꝓbādam
fecit pp firmādā fidē. Erigēdam plures dies requirebātur. Itē est
spē: ⁊ accēdendā charitatē. Quod alia ratio quia consolationes di-
ꝓpter fidē firmādā tm̄ distulerit uine sp superabūdāt tribulationi-
videt per illud act. i. q̄ pbuit seipꝫ bus sed tpus illud passionis ante
viuū post passionē suā in multis resurrectionē fuit tps tribulatiōis
argumētis vt palpāde vidēdo co apostoloꝝ tps āt inter resurrectio
medendo ⁊ similia qꝛ ⁊ q̄ non ꝓ nē ⁊ ascēsionē fuit tēpus cōsolati
derūt singula multa iuuant vt in onis eoꝝ. Diuina ergo bonitas q̄
cās ꝫprobāt ⁊. C. ꝺ test. Scimus semp extēdit ⁊ auget tēpus cōsola
gl. c. Cū p dies. xl. apparens eis. tionis super tps tribulationis san
Vn̄ dic̄ papa leo i sermōe ascēsionis ctorum ita disposuit. ¶ Sed di-
Hodie quadragenarius dierū ex- lata fuit p. xl. dies ⁊ nō plures nec
pletus ē numerus sacratissima or paucio:es. Re. idē Ale. vbi supra
dinatione dispositus vt duꝫ a dn̄o q̄ dies cōsolatiōis diuine compa
in hoc spacio more pn̄ ⁊c. corpalis rātur ad horā tribulatōis sicut an
extēdit fides resurrectionis documē nus ad diē sm consuetudinē scri
tis necessarijs mūiret. Gratias aga pturarū ⁊ ꝓ misericordia dei. Vn̄
mus diuine dispensationi ⁊ pꝛūm Isa. lxi. Ad ānūciādū misit me:
necessarie tarditati. dubitatū ē ab il vt pdicarē annum placabilē dn̄o
lis ne dubitaret a nobis h̄ ille. Ita ⁊ diē vltionis deo nro. Vn̄ ꝓ die
q̄ sꝫ Ale. ꝺ al. i. iij. p. i trāc. ꝺ ascē tribulationis redit annū cōsolatio
sione sic̄ ꝓpter dispēsatione dilata nis ⁊ diē per hora. Quia ergo. xl.
fuit eius resurrectio quousqꝫ ꝓba- fuerunt hore passionis ⁊ tribula-
ret veritas passiōis: ita p dispēsa- tionis apostolorum constat q̄ de
tionē necessarium fuit differre ascē buerunt eē. xl. dies cōsolatiōis ⁊ h̄
sionē eius quousqꝫ veritas resurre di. glo. act. i. qꝛ. xl. horis mortuus
ctionis eius ꝓbaret. Et h̄ ē qꝺ di fuerat ꝓpter. xl. diebus se viuere
cit leo papa per oē tēpus qꝺ inter ꝯfirmat. Et h̄ cōputādo ab hora
resurrectionē dn̄i ⁊ ascēsionē eius expiatiōis i cruce vsqꝫ ad diluculū
exactū est. h̄ ꝓuidentia dei curauit resurrectionis. ꝓpter firmitatē er-
h̄ docuit vt dn̄s iesus xp̄us vere go fidei per dies. xl. pluries appa
agnosceret resuscitatus q̄ ve erat ruit eis loq̄ndo comedēdo ondēn
natus passus ⁊ mortu⁹. ¶ Sꝫ est do se palpabilē ⁊c. Unde illi po-
dubiū: q̄re fuit dilata ascēsio post stea di. Māducauimus ⁊ bibim⁹
resurrectionē vltra tres dies. Rel. cū ille postq̄ surrexit a mortuis
Alexā. vbi supra q̄ difficili⁹ erat act. x. Itē pro spē erigāda tāto tē
ꝓbare veritatē resurrectionis q̄ꝫ pore benignus dn̄s distulit ascen
passiōis qꝛ a tertia die vsqꝫ ad ter- dere ⁊ sollicite illoꝝ aīos pauidos

& maxime p scādalo delictionis i. passione cōfortabat tā familiarī apparēdo loquēdo comedēdo & mulcēdo. Juxta vbi piscabātur dix eis nolite timere. Nō turbet cor ve strum. Salutādo. Pax vobis: p mittēdo. Nō relinquā vos orpha nos vado & venio ad vos. certificā do de p̄ris dilectiōe & de aduentu s. s. &c. Itē māsit cū benignus Je sus p accedēda charitate. Loq̄ns de regno dei ac. i. de illa beata pa tria paradisi. O q̄z dulciter & effi cacuter loq̄bat illis. Vñ luc. xxiiij. Nōne cor no. ar. era. in nobis. dū loqueret nobis i via & apiret scri pturas. Et pet. olim dixit. Jo. vi. Verba v. &c habes. Cogita quō tu quō ipsi iflamabāt &c.

¶ Secūdo q̄ro de vtilitate vel ne cessitate. i. ad qd ascēdit. nōne me lius erat stare cū hoībus. Re. q̄ cōpletis diebus s̄z dispēsatione sue bonitatis statuti conueniens fuit & debuit in celum ascendere.

¶ Primo ex parte sui: q̄ de q̄bus dā sanctis dixit Apostolus hebr. xi. Circuierūt in melotis. & in pel. ca. ege. an. aff. q̄bus dignus non erat mūdus quāto magis de eo pōt eē & dici de glorioso nr̄o salua tore. Cōcor. i. h̄ tho. i. iij. p. q. lvii. ar. i. formāo rōnē sic. Locus debz eē ꝓportionatus locato xp̄s aūt p resurrectionē suam vitā imorta lem & icorruptibilē inchoauit lo cus āt in quo habitamus ē locus corruptionis & generationis s̄z lo c⁹ celestis est loc⁹ icorruptibil⁹ &c.

¶ Secūdo ex parte angeli ad su as ruinas restaurādas: q̄ nisi ipse prior ascēdisset nulla aīa paradisū introisset: vt bñ ondit Bona. i. iij sen. di. xxij. q. vl. & Ric. i. iij. d. xv iij. Vñ mich. ij. Ascēdit iter pan dēs ante eos. qd̄ doc. exponūt de xp̄i ascēsionē. ¶ Itē tertio ex pte nr̄i. Xp̄s. n. ascēdit ad iterpellan dum p nobis peccatoribus. i. Jo. ij. Aduocatum hēmus apud pa trem iesum xp̄m iustū: & ipse ē p piciatio pro pctis nostris. Itē ad heb. ix. Introiuit in ip̄m celū: vt appareat vultui dei p nobis. Itē ber. O homo securū accessum ha bes &c. Rōne ēt gr̄e. Jo. vi. Expe dit vobis: vt ego vadā. Si. n. non abiero pa. n. ve. ad vos. Si āt ab. mit. e. ad vos. Ubi di. Aug. Non poteris capere sp̄m q̄zdiu s̄z car nē nosse p̄sistitis xp̄z: xp̄o āt disce dente corporaliter nō solū. ss. s̄z ēt pater & filius illis affuit sp̄ualiter vbi nota q̄ sicut distulit ascende re propter fidem. spem & charita tem vbi supra. Sic etiā propter earūdem virtutū in nobis perfe ctionē ascensionem impleuit s̄m sniam leonis papa in s̄mōe ascen sionis. Ad formādā & solidādaz igitur fidem sp̄ualiter ascēdit. vñ super illud. Jo. xiiij. Si diligeretis me gau. n. q̄ va. ad patrem dicit Aug. iō subtraho formā istā ser ui in qua pater maior me est vt de um spiritualiter vidē possitis: q̄ s̄m alex. de al. q. ij. de fructu resur rectionis p̄ntia corporalis erat a generatiua amoris carnalis dñi i apostolis: & ille amor carnalis in

pediebat ⁊ diminuebat amorem spũales3 dei. Et iõ h̃ voluit dicere dñs. Nisi cap. abiero paraclitus non veniet non q̄ positus i terra nõ posset dare sed q̄ nõ sunt idonei accipere nisi ꝑm carnez nosse desistāt ꝑm augu. h̃ ita q̄ ꝑm ip3 augu. vlt. dicere. Nisi p̃ñtia mea corporalis subtrahat̃ nõ erit in vobis ꝑfectio diuini amoris hec alex. Ubi ē bñ notãdũ q̄ si corporalis effigies iesu in cuius merito tota nostra est i serta ꝑfectio debebat abire vt spũs sctũs adueniret: quõ põt sibi aliq̄s de cuius vis creature nimia familiaritate blandiri? Uno. n. vbo oẽs creature terrene q̄buslibz sancte nimiaz excludit familiaritate. Et ꝑm fratrẽ iordanũ aqua mũda cũ terra mũda faciũt lutũ ⁊ lote bñ manꝰ si simul fricẽtur faciũt lutũ. Hinc aug. quo sanctiores eo magis alliciũt ⁊ sub ꝓtextu blãdi sermõis imiscet se viscus ipsissime libidinis. Crede inquit mihi. Ep̃us sum. nõ mẽtior. Cedros libani ⁊ gregũ arietes sb̃ hac spẽ corruisse memini de quorum casu nõ magis ꝓsumebã. q̄3 Hiero. ⁊ ambro. Cõcor. b. in sermone. iij. ascẽ. Nõ igr̃ spũs ⁊ caro ignis ⁊ tepeditas in vno domicilio cõmorantur: ꝓsertim cũ tepiditas soleat ipi dño vomitũ ꝓuocare. Si. n. apostoli carni adhuc dominice iherentes q̄ tota sancta: q̄ sancti sanctorũ erat. ss. repleri nequiuegũt donec tollerẽtur ab eis tu carni q̄ sordida est: ⁊ diuersarũ spurciciarũ fantasijs repleta astrictus ⁊ glutinatus illum veracissimũ spũm te putas suscipere posse: nisi istis carneis ꝯsolationibꝰ suffudit renũciare tẽtaueris. Reuera cũ inceperis tristitia ipleuit cor tuũ: sed si perseueraueris tristitia tua v̄tet in gaudiũ. Dimittas ergo: ⁊ tu p̃ñtiam seruorũ dei ⁊ eorũ immutare mores bonos si uis habere spiritum sanctum.

¶ Tertio est dõm de modo ⁊ ꝓprietate ascendentis. Ubi nota q̄ Enoch nõ ascendit sed trãslatus est in paradisum terrestrẽ. g. ii. v. Itẽ helias vectus ⁊ curru igneo iiij. re. ii. Itẽ. b. v̄go assumpta ē i celũ quasi aliena virtute ꝓpria ũ rta qđ dicit articulus fidei. Ascẽdit incelũ. Et isaie. lxiij. Quis est iste qui ve. Iste formosus in stola sua: gradiẽs i multitudine virtutis quod exponit̃ a doctoribus de xp̃i ascẽsu. Itẽ ps̃. xlvi. Ascendit deꝰ i iubi. ⁊ ps̃. xvii. Ascendit super cherubi ⁊ volauit ⁊ h̃ fuit ꝓpria v̄tute nõ aliena vt ipse ꝑo ait Exaltare dñe i virtute tua. Et clare dicit Ale. de al. in. iij. pte. trac. de ascẽsione. q. i. ⁊ ꝯcor. Tho. i. iij par. su. q. lvii. ⁊ in. iij. scrip. d. xxij ⁊ Ric. in. iij. ea. di. ⁊ Nico. de li. Mar. vlt. dicit ergo alex. q̄ ascẽsio xp̃i fuit ex ꝓprio motu ⁊ hũit hmõi motꝰ ꝑncipiũ nõ ab ex̃ sic̃ ipulsio nauis sed itra se tres. s. suã btãm aiam: ⁊ nãm sui corpis glorificata obediẽtẽ aie ⁊ vtrãq3 obediẽtẽ deitati. Primũ3. s. q̄ v̄tute diuinitatis iperãtis ascẽdit p3 per illud Jo. iij. Nemo ascẽdit in ce-

lū nisi quid descēdit. itē per illud Augu. in sermōe ascēsionis dicit De nr̄o fuit qđ appendit de suo qđ ascendit. Et. d. Ni. de li. Natu rale ē q̄ q̄libet res ad locū sue ori ginis reuertat: ideo ꝛ v̄bū icarnatuȝ ad patrem redire pōt ascendēdo ita q̄ diuina virtute ꝛ ſm q̄ deus ascendit minus ēt ſm q̄ hō. Ubi nota ſm alexan. vbi supra. q. iiij. q̄ hec ꝑpositio. ſm in xp̄o aliquā do notat cōditionē nāe aliqñ cāȝ aliqñ vnitatē persone. Primomō christus ſm q̄ homo passibilis ſm q̄ deus impassibilis. Secun domō xp̄s ſm q̄ deus resurrexit q: virtus diuina fuit cā resurrecti onis. Tertiomō xp̄s ſ ȝ q̄ hō crea uit mūdū. i. ſȝ q̄ ē ꝑsona illa q̄ hȝ humanitatē. Sic in ꝑposito si ly. notat cām sic. n. conuenit ascēsio ſm naturā diuinā. i. q: virtus diui na fuit cā sue ascēsionis ꝛ ħ vult dicere. augu. q̄ de suo ē qđ ascen dit loquēs cāliter. i. virtute sue di uinitatis fuit q̄ ascēdit. Si vō no tat vnitatē ꝑsone sic ēt ſm q̄ deꝰ ꝛ ſm q hō ascēdit. i. ſm q̄ deus ē illa persona q̄ est hō. Et sic inter illud Jo. iij. Nemo ascēdit i celū ¶ Secundū q̄. s. illa ascēsio fue rit per brām aiam xp̄i dixit. augu. ad dioscorū q̄ ex redundātia ani me glorificate glorificabit corpꝰ ꝛ tāta erit obediētia corporis glo riosi ad suā aiam q̄ vbi volet spi ritus ibi erit corpꝰ ꝓtinꝰ. nec vo let aliud spūs qđ nec spūm pos set decedere nec corpus ſm aug. xxij. de ci. dei. c. xxx. Ubi nota ſm alex. vbi. supra. q. ij. q̄ nāa corpo ris humani nō solū ē elemētū sȝ ēt q̄nta ēentia vt nobis sine ꝑiu dicio melioris snie videt. s. natu ra celi empyrei quod sic decla rat corpus aiatū ē cōpositū ex cō trarijs sed ipossibile ē q̄ cōtraria cōueniāt ꝛ faciāt armoniaȝ nisi ꝑ naturā conciliātēȝ sed natura ele mētaris nō pōt ħ facere q: hȝ cō trarietatē ergo ħ dȝ eē natura illa q̄ ꝯciliat naturas clares contrari as ꝛ q̄ hȝ ꝓportiones ad oēs ħ āt ē nā lucis. ad ħ ergo q̄ corpe ra sint debito mō ꝛ i debita armo nia cōposita ad susceptionē aie ne cesse ē naturā lucis in ipsis corpo ribꝰ eē. sed corpa ita se hīt ad su as ꝑfectiones q̄ respectu nobilio ris ꝑfectionis nobilior ē dispo si tio ex pte corpis conciliās cōtrari as ptes corpis ꝛ q̄ ad susceptiōeȝ aie vegetabilis ipsa lux visibilis firmat illas contrarietates ꝯcili at. Sed cū aia sensibilis sic nobi lior ꝑfectio necesse ē q̄ lux nobili or disponat ꝛ conciliet corpus ad susceptionem ipsius. ħ āt ē lux ce li cristallini. Et cū vlteriꝰ sit nobi lior ꝑfectio inter istas aia rōnalis necesse ē q̄ lux nobilior disponat ad illā. Hec āt ē lux celi empyrei ergo necesse ē q̄ lux celi empyrei per iſluētiā ifusa subiciat corpus humanū ad susceptionē aie rōna lis. Et illud appet q: aliter ñ pos set appellari hō minor mūdus ni si aliq̄d de celo empyreo iflueret i corpꝰ humanū ħ āt ē iſluētia lu cis sue Sed in vita spūali quando

ē corpus glorificatū tūc natura lucis dñabit in corpore ⁊ māifestabit q: fulgebūt iusti sicꝫ sol. Mat. xiij. natura aūt elaris latebit ⁊ occultabit: sed mō fit econuerso ⁊ iō ꝯueniet loc⁹ corpi glorificato ꝯm nām lucis ⁊ nō ꝯm nām elemētarē. hic āt locus erit celū empyreū q: nā lucis ē celi ēpyrei ⁊ ita nālis loc⁹ ē corpi glorificato ħ alex. vbi ñ vult aliud dicere nisi ꝙ sicꝫ vnūqdꝙ nāliter ad ꝓpriū locū tēdit vt ignis sursum ⁊ terra deorsū. ita nāli motu ⁊ nō coacto vel violento corp⁹ p oia subiectū aie illa volēte ad celū empyreū ascēdet.

¶ Tertiū. s. ꝙ ex gloria corporis ascēdit lꝫ sufficiēter possit itelligi ex dote agilitatꝭ vt dicūt doc. i. iiij. di. xlix. tñ alex. vbi supra ita declarat. Cū debeat eē ꝓportio loci ad locatū sicut ꝯꝫ apostolū. i. cor. xv. duplex hois vita dr. s. aial. i pñti ⁊ spūalis i futuro. sic dicēd⁹ ē duplex vbi vel loc⁹ ꝯuēiēs illa ꝯ vite vbi aūt vel locus ꝯuēiēs vite corporis aiali est elemētatū vel corpus ex elemētis ꝯplexionatū. Ubi vero ⁊ locus ꝯueniēs vite spūali est celum empyreum nec hēt corpus ꝯꝫ vitā illam tantā ꝯueniētiā cū vllo corpe ꝙꝫtam hēt cum celo empyreo. Corpus. n. glorificatum coaptabit vt sit ꝯueniens p oīa aie deum ꝯtemplanti sed esse i celo empyreo plus ē ꝯueniēs diuine ꝯtemplationi ꝙꝫ esse alicubi sicut aer viuis regionis aptior est studio ꝙꝫ alius. ⁊ pp huius ꝯueniētior locus est celuꝫ empyreum ꝯm vitā spūalē ꝙꝫ elemētū. q: ergo resurget tūc corpus spūale scilicet qñ glorificabitur. i. abstracta corpulētia ⁊ molle ꝙ impedit motū aie ⁊ obūbrat eius ꝯtēplationē pp ħ celū empyreū ē vbi ꝯuēiētissimū corpi glorificato. ⁊ nō corpus elemētare. Ecce ergo q: dñs ascēdit vtute ꝓpria diuitate aie ⁊ corporis gloriose. Ascēdit aūt cū dignissimo comitatu ⁊ solēnissima deductione tanꝙꝫ rex ad soliū dignitatis maiestatis ⁊ inthronizatis. Isaie ix. Super soliū dauid ⁊ super regnū eius sedebit. Tanꝙꝫ pugil victoriosissimus ad brauium victorie triūphalis apoc. iij. Ego vici ⁊ sedi cū patre meo i throno eius tanꝙꝫ pontifex ad templum paterne pietatis hebr. iiij. Habētes pōtificē q penetrauit celuꝫ iesum filiū dei. Tāꝙꝫ iudex ad sedē iudiciare potestatis Mat. xxv. Cum venit fi. homi. in ma⁹ sua tunc sedebit in se ⁊c.

¶ Secūdo principaliter est dicē dū de gaudiosa iubilatione huius ascensionis gloriose. q: dr ascēdit deus in iubilatiōe. Ubi dicit glo. magistralis Jubilus ē gaudiū ieffabile qd nec taceri potest nec exprimi valet. Et videt sūmi ex sentētia Gre. in mora. Alexan. āt de aleo i postilla psalterij hic dicit ꝙ debet addi iubilus est gaudium ineffabile habitum pro eternis qd nec ⁊c. Circa istam vero ascensionem triplicē ꝯsidero iubilatōēꝫ. s. añcedentem cōcomitantē. ⁊ subsequētem. Ante incohationem. n. eleua

tionē Jesu de terra iubilauerunt mirabiliter apostoli ꝛ.b.ꝟ.pp illius apparitionem comestionē ꝛ ꝓcessionem de apparitione dicitur. Mar. vltimo. Recūbētibus.xj. discipulis apparuit illis Jesus. ꝛ hꝯ ſꝫ doc. fuit ipsa die ascensionis i qua apparitione multum letificauit eos in gratioso suo aspectu ps. adimplebis me le.cu.u.tuo. Jteꝫ ps. ignis a facie eius exarsit. quia ex gtoso eius aspectu q̄si sintille diuini amoris intrabant illorum corda cum dulcedine suauissima dulcis sine mutue ꝯfabulationis. Et verius pōt de illo dici q̄ȝ de assuero rege. facies tua plena ē gratiaruꝫ hester. Et bene di. plena ꝛ gratiaruꝫ q: vndiq̄ȝ affluebat ꝛ redūdabat nō vnico mō sed multis ꝛ miris. consolādo dilectos cū essꝫ illa facies quasi speculum glorie ꝛ diuinitatis. Et si an̄ passioneꝫ ad terrorē iniquorum quos de téplo eiecit verum est dictum Hiero. ꝙ igneum quiddam atq̄ȝ sidereum radiabat ex oculis eius ꝛ diuinitatis maiestas fulgebat in facie. qr nō sic ad suoꝝ ꝯsolationē. Jtē super illud Mar. xiiij. ꝙ vellauerūt faciē eius. ꝛc. dicit glo. ꝙ hoc iō fecerūt q: tā amabilis erat eiꝰ aspectus vt non possent ita crudeliter eum percutere sicut volebāt facie discopta. Et tn̄ ipse adhuc passibilis erat. ꝛ illi inimici seuissimi quid ergo putas postq̄ȝ resurrexit gloriosus fecerit inter suos amicissimos. Attole hic contéplationis oculos q̄ȝta pietate simul fruebantur ꝛ liquescebant viscera pietatis materne in ꝯspectu filij in gloriosa carne ꝛ in auditu corporei discessus ꝛ cogita mutuos ꝛ flameos respectus quibus illi duo dilecti. s. mater ꝛ filius se mutuis inserebant visceribus ꝛ cordialiū sibi affectuūꝫ refundebāt archana. puto ꝙ illas ieffabiles intimatiōes ꝛ spūales collocutiones isensibiles alijs qbus mater ꝛ filius se itima insertiōe mutuo fruebanṫ: nō ē lingue vlli possibile exprimere. Sed ꝛ exteriora signa reuerentie ꝛ amoris qbus eam corā apostolis honorabat nō ē dubiū ꝙ ad magnā reuerentiā benedicte ꝟginis ipos medullitus attrahebat. Sꝫ hec honoremꝰ silētio ꝛ cogitāda deuotis mentibus relinquamꝰ qd dicaꝫ de ipsa magdalena. ꝺ dilecto Jo. ꝛ ꝺ feruentissimo petro? O q̄ȝ mirabiliter ipi iocūdabanṫ. De comestione dr̄ act. primo. Et ꝯuescens ꝓcepit eis ꝛc. vbi nota ꝙ nō ꝓ necessitate ſꝫ ꝓ familiaritate comedebat cū eis. vt signū quibus poterat ostenderet eis cor suum ꝛ viscera pietatis. Et nōduꝫ quod magis refecti sūt mente q̄ȝ carne. Et licet increpauerit eos de duricia cordis tamē q: meliora sunt vulnera diligentis q̄ȝ fraudulosa oscula puer. xxvij. Ad hꝯ. v. q. v. nō oscula ſ. ꝛ ille cū tāta lenitate ꝛ mansuetudine hꝯ fecit ꝛ illi tā dulciter receperūt ꝙ q̄si leni afflatu more ignis magis accendebanṫ. De ꝓcessione. Luc. xxiiij. dr̄ eduxit eos foras in bethaniā. i. secūdū. Mi. ꝺ

ly. versus

lx. versus bethaniã ad mõtē oliueti. Siue autem ab eis disparuerit siue cũ eis iuerit visibilis q̃dē ipsis sed ceteris inuisibilis sicut dicit Orig. illũ fecisse qñ puer remāsit in tēplo. Luc. ij. Et quãdo per mediũ illoꝝ ibat. Luc. iiij. ⁊ quando abscondit se ⁊ exiuit de tēplo. Jo. viij. h̄ tñ certũ ē ꝑm doc. q̄ in mõte oliueti visibilē illis se ꝓbuit. ⁊ mira dulcedine omnes demulcens iam iã parabat ascendere. Et illis q̃rentibus de restitutione regni israel siue temporali siue spũali rñdit. Nõ est vrum nosse tempora vel momenta q̃ pr̄ posuit in sua potestate. q. d. ꝑm magr̄uz hystorie q̄ magis vtile esset eis attēdere q̃ facerēt q̃ȝ de dei occultis ingrere. Quod bene nota tu astrologe ⁊ curiose q nunq̄ȝ die noctuq̄ȝ quiescis caput implere fantasijs. ⁊ tandem remaneo sine intellectu. ⁊ hec satis sicut de iubilo añcedēte.

¶ Secundo in ipso actu ascēdēdi ꝯcurrit. terna iubilatio. s. humana angelica ⁊ diuina. Circa hũanã iubilationem ē prio dicenduȝ de ipsa. b. v̄. que videns filiũ post actionē gr̃arum de acceptis ab illa obsequijs: iã accepta licentia incipere elleuari tota mēte ⁊ corde ferebatur post illũ: licet ipsa rogare. Cañ. i. Trahe me post te fili mi: ⁊ ille allegaret: q̄ nondũ esset tempus. Attento igit̄ q̄ ipsa fuit oĩuȝ dignior capacior feruentior: ⁊ cognatior: qs cogitare posset q̄ntum in ipso abscessu filij repleta sit consolatiõe ⁊ gaudio. Uos matres tã tenere de filijs nõne in illoꝝ ꝓmotiõe tp̄ali ⁊ spirituali gaudetis. certe sic. Quantã leticiaȝ credis hũit ducissa Mediolani vxor cõdam ducis Galeacij qui fuit occisus in die ⁊ ecclesia sancti stephani qñ illa vidit filiũ. viij. vel. ix. annorũ intronizari in solio dñij: cũ tam mirabili ꝓcessione clericoꝝ: ⁊ regularuũ militũ ⁊ popularuũ in die sãcti geo:gij. 1478. Multo magis b. v̄. filiũ vteri sui quē genuit ⁊ lactauit: vidit glia ⁊ honore corõatũ ascendere. Jubilauerunt ēt apostoli pro benedictione sibi data d̄ qua Luce. xxiiij. Ellevatis manib⁹ bñdixit eis primo cara reliquēs oscula: vt ait Ambro in prosa sua. Cogita modo tu quõ singulos amorosissime osculabat̄ ⁊ bñdicebat: ista benedictio põt intelligi aliqua bona ĩprecatio: sicut dicit Joseph⁹ de benedictione Jsaac Geñ. xxvij. vt Job. xvij. Pater serua eos a malo: ego pro eis rogo nõ pro mundo rogo. O paup̄ mũde male mũde: ecce q: xp̄s nõ orat ꝓ te: ⁊ quo ergo dȝ orare si xp̄s ñ orat: iubilabãt ēt pro illa ꝓmissiõe: quã sibi fecit Mat. vl. Ecce ego vobiscum suȝ ⁊ pro tã gloriosa ellevatõe qua videbãt dilectũ magr̄um in celũ ire quē cũ tanto dolore fleuerant i cruce positum. O dilecte agline Joãnes: ⁊ tu dilecta Magdalena q̄t⁹ iubilus erat in cordib⁹ vr̄is ⁊c. de h̄ Actuũ. i. Uidentib⁹ illis ellevatus est: vbi nota ꝑm doct. maxime Alex. de ales vbi supra. ⁊ Ricar. in iij. di. xxij. ar. iiij. q̄ lȝ posset in tē-

pore iperceptibili de terra in celuz empyreū scādere tū dispēsatiue vo luit leni motu ꝯscendere:tū ꝑ cer tificatione ascensionis q: si imper ceptibiliter ascendisset : quis sciret quo iuisset:tū pro ꝯsolatiōe suoꝝ. Hic arguo me ipm velle gēꝫ dīce re signis amoris:qbus tūc matris ⁊ discipulorū ad se corda attraxit. Et licet hec sint exp:essibilia pie tā cogitari pōt: ꝙ dū elleuatio mani bus ferrebaꝭ in celū versa facie ad orientē ſm Damasce.in prin.mo tus aliquādiu versa facie ad disci pulos leuabaꝭ ad alta: ⁊ simul cer nētes in illiꝰ gliosa crucis signacu la radios sue mētis emitūt pꝰ ipꝫ ⁊ cū cordiali affectu ⁊ corporali co mitatur aspectu:qꝫdiu licuit intue ri multo dulcius acclamātes post eū ꝗꝫ helyseus post heliā pater mi pater mi currus israel ⁊ auriga eiꝰ iiij. Reg. In hoc corporeo dñi di scessu fidelis aīa multū dꝫ vigil eē̄ intēdens ei toto studio: ⁊ se illi cō mendās di. O rex glorie dñe vtu tū.⁊c. Itē iubilabat scōrū multitu do de lymbo ⁊ purgatorio educto rum pro celi apertione vltra sex mi lia annorum iā ꝫ expectata: Et pro associatione angeloꝝ q: facti sunt ꝯciues ⁊ socij āgeloꝝ ita vt iam nō ꝑmittāt āgeli se ab hoībus adora ri vt patet de Io. Apo.xix. in tex. ⁊ glo. Itē ꝓ mutua cōiunctione tāꝗꝫ mēbra capiti tanꝗꝫ frēs ⁊ ꝯsāgui nei:imo ⁊ qdam tanꝗꝫ parētes: ⁊ pro aspectu vir. nostre dñe ⁊ apo stoloꝝ xpi sociorū.

¶ Secūdo cōmitanꝭ angeli iubi lantes in obuiatione deportatione ⁊ admiratione. De pmo dicit beatus Bruno eps signiēsis in expositio ne secūda illius ps. Ascendit deus in iubilatione.s.angeloꝝ quos oēs cū summa exultatione obuiā ei ve nisse dubitare nō debemus: ⁊ sub dit. Et quis vnꝗꝫ dicere vel cogita re valeat qꝫta tūc leticia in celis fu erit:qñ xps dñs celos ascendit: vi deor videre oēs angelos ⁊ archā gelos illā saluatoris nostri glorio sissimā humanitatē humiliter ado rantes: ⁊ pro tāta taliꝗꝫ victoria de hoste supbissimo sic superato gra tias agentes hec ille. Et erāt isti an geli in maxima multitudine ita qꝺ millia milliū ministrabant ei: ⁊ de cies centena millia assistebant ei: ſm illud Dañ. Itē ps. Currꝰ dei decē milibꝰ multiplex millia letan tiū: dñs i eis nobilius triumphās ⁊ curru nobiliori ꝗꝫ rationi: ⁊ dicit Alex. ꝙ ꝓpterea dīr currus.s.ꝓp illiꝰ gliosā deportationē. ꝯcor. Leo papa sup illud Actuū.i. Eleuatꝰ ē. Cū audis eleuatū agnosce militie celestis obsequiū. Sꝫ dicis tu ꝓus dixisti ꝙ ascendit ꝓpria virtute ⁊ modo ꝙ angeli portabant eum itu ꝯdicis tibi ipsi. Nā ⁊ Greg.i omē lia.di. Redēptor nr̄ nō curru non angelis subleuatꝰ legiꝭ: Idē dicit alex. in.iij.parte vbi sup:a ꝙ ista depor tatio ⁊ subleuatio ministerio ange lorū facta est:nō cā necessitatis ⁊ in digentie:sed causa dignitatis ⁊ re uerentie : sicut dñs papa portatur a suis episcopis: ⁊ rex a militibus. Sicut ēt de sanctis animabꝰ ⁊ cor

po:ib⁹ gloriosis dicit Tho. in. iiij. di. xliiij. q. ij. ar. iij. Vñ breuiter dico q ipsi angelici spūs nouū hodie gustū diuinitatis acceperūt dū deū gustāt in amoris excessu nature create suppositū ⁊ per grē vnionē hominē deū: in quē ipsi per incendium amoris totaliter trāsformati ēt gustant deū: qd sūme dulcedinis ferculū nunq̄ potuit ī illā superna ciuitate gustari donec per christum Jesū est eorum gustibus instillatum.

¶ Tertio ↄcurrit diuina iubilatio ¶ Primo ex parte pr̄is ⁊ spūs sācti in nube lucida occurrentis de q̄ Act. i. Et nubes suscepit eū ab oculis eorū de qua dicit Aug. in quodam ſmone ascēsionis. Uideam⁹ inqt que ista nubes sit: quā splēdida q̄ preclara: que lucē mūdi xp̄z suscipere ꝓmereꝛ? Neq̄. n. poterat obscura esse ⁊ terra ⁊ tenebrosa; q: scriptū est ⁊ tenebre eā nō cōprehēderant. Tenebre. n. lucē gestare nō poterāt. Illa ergo nubes ascēdētē suscepit xp̄m: sed de⁹ pr̄ recepit filiū: ⁊ occursu quodā pietatis ascēdentē illū gremio molliore cōplectitꝛ: hec ille. Cōcor. Tho. in. iij. p. q. lvij. ar. iiij. di. q nubes illa non prebuit amiculū per modū vehiculi xp̄o ascendenti sed apparuit ī signū diuinitatis: sicut gloria dei apparebat super tabernaculū in nube: h̄ ille. Itē iubilat ipse fili⁹ ascendens ſm glosam super illud. ps. Notas mihi fe. vi. ⁊c. Delectatio inqt ⁊ leticia erit mihi ī cōsessu tuo humanis obtutib⁹ subtracto. Sed queriꝛ vtrū nouo gaudio vel quo iubilauerit xp̄s? Rn̄dit Alexā. vbi supra. q. i. q xp̄s in ascensione de nullo habuit delectationē: qn ante de illo habuit ēt q̄ntū ad numeruz gaudiorū: q: iā erat pfecte beatus vn̄ sicut mō gaudet d̄ hoc q sedet ad dexterā patris ita prius gaudebat de hoc q sciebat se sessuruz ad dexteram patris in ascēsione tamē nouus modus gaudij ipi humanitati accreuit: cū per experiētiā sciuit ⁊ vidit militiā angeloꝝ sibi subiectā: hec Alex. ⁊ dicit Ni. de ly. super Ephe. iiij. q xp̄s qui per diuinitatē est vbiq̄: ſm humanitatē ascendit super oēs celos: nō tamē sic intendo: q ascendit totaliter super celum empireum: vbi nullus est locus nec creatura aliq̄: sed sic intendo q ascendit ad digniorē partē empyrei q est locus beatorū ⁊ celū sup̄mū. Et ibi sedet ad dexterā maiestatis in excelsis heb. i. vbi dicit Nico. de ly. q si h̄ referatur ad xp̄m ratione deitatis: sic illa assessio ipo:tat equalitatē cū patre: q: ſʒ deitatē: filius est equalis pr̄i: si autē referaꝛ ad illū rōne humanitatis: hoc pōt esse dupliciter. Uno mō inq̄ntum est vnita actualiter ipsi v̄bo ⁊ sic illa sessio importat aliquā associationē honoris q: tandē veneratione veneraꝛ humanitas inq̄ntum vnita v̄bo cum ipsa deitate sicut vestis regia cū ipso rege qn̄ est ea actualiter indut⁹. Et h̄ fuit dictū Damasce. in. iij. ↄcord. Scot. in. iij. di. ix. Alio mō ſm se ⁊ sic sedere ad d̄xterā pr̄is designat

ex̄ i potiorib⁹ ei⁹ bonis sic̄ dextera est pars nobilior ꝛ potior corporis Designat et̄ q̄dā iudiciariā potestatē: que cōicata est ipsi xp̄o homini q: sicut fuit iudicat⁹ in forma humana licet passibili sic veniet ad iudicādum mundū in forma humana: sed impassibili ꝛ gloriosa ſm illud Actu. i. Quēadmodū vidistis eum euntē in celum ita veniet: sed h̄ occurrit dubia. ¶ Primū q̄re nō dr̄ sp̄o sctūs ita sedere ad dexteram p̄ris sicut filius: rñdit Alexā. vbi supra q̄ si equalitas p̄sonarū que signat per illā sessionē accipitur ꝓprie sic dicit ꝯformitatē in ecclesia diuina ꝛ virtute que nō ē maior in vna p̄sona q̄ in alia: ꝛ h̄ cōuenit cuilibet p̄sone ꝛ hoc mō sedere ad equalitatem patris conuenit etiam spiritui sancto. Sed si sedere ad equalitatem accipit̄ ſm appropriationē que est ꝯformitas in onone ꝛ habitudine sic appropriat̄ soli filio ꝛ nō ꝯuenit spiritui sctō sedere ad dexterā patris q: sic solus fi li⁹ equat̄ p̄ri in eēntia in v̄tute ꝛ. vltra hoc in notione ꝛ habitudine: q: sicut pater est persona a qua ē alia per spirationē: sic et̄ filius est persona a qua est alia per eandē spirationē: q: s. ambo spirant. s. actiue. ita q̄ absolute ꝓprie ꝛ per appropriationē: filio ꝯuenit equalitas ꝛ sedē ad dexterā p̄ris: vnde li. d̄ re. fidei dr̄. In p̄re vnitas: in filio eq̄litas: in. s. vtriusq̄ ꝯnexio. Aliud dubium est quod de sessione xp̄i ad dexterā dei: q̄ā Mar. dicit illum sedere cū Stephanus in passione dicat video celos aptos ꝛ Jesū stantem a dextris dei. Stare. n. est ei ex ctū assistere. vt in. c. qd est h̄. l. di. ꝛ in. c. ep̄s. xcv. di. Et hanc dr̄iam inter stare ꝛ sedere notat et̄ Abbas in p̄n. c. i. de vi. ꝛ ho. cle. Sic in li. vj. p̄ncipi. d̄ sin: rñdit Gre. i omelia. Scitis fratres q: sedere iudicātis ē: stare vero pugnātis vel adiuuantis. Q: igitur redētor nr̄ assūptus est in celum ꝛ nunc omnia iudicat: ꝛ ad extremum iudex omniū veniet hunc post assumptionis sue gloriā marcus sedere describit: stephanus vero in laborio certamie positus stātē vidit quē adiutorem habuit: q: vt iste in terra p̄sequuto rū infidelitatē vinceret ꝓ illo d̄ celo illius gr̄a pugnauit: hec ille. ¶ Tertiū dubiū quō xp̄o soli p dignitatē ascribit̄ sedē ad dexterā: cū illud cōiter ꝯueniat oībus electis. Matthe. xix. Uos qui reliquistis oīa. ꝛc. Itē Mat. xx. Sedere ad dexterā vel sini. nō est ꝛc. rñdit Tho. q̄ esse a dextris est beatitudinē habere ꝛ ꝯuenit oībus sanctis in p̄ria Mat. xxv. Dicet his qui a dextris eius sunt. Stare vero a dextris ē pugnatis vel adiuuātis vbi supra: hec ille in. iij. p. q. lviij.

¶ Tertia iubilatio huius b̄ndicte ascensionis fuit ꝯsequēs in. b. v̄. ꝛ apostolis. iij. s. in dn̄ica dispitione angelica ꝯsolatione: ꝛ mirifica impressione.

¶ Primo in dn̄ica disperitōe: vn̄ dicit el tonāte Amb. Stabant ap̄li toto suspēsi corde ꝛ ascēdētē ad celum dn̄m q: icessa nō poterāt ocu

tiis sequebant̄. Et licȝ ad ōducēdū saluatorē: visio humana defecerit fidei tñ deuotio nō defecit. vsqȝ ad nubē. n. deductis xp̄m oculis vsqȝ ad celos autēȝ cum xp̄o fidei deuotione comitant̄. Unde ait apostol⁹ sciens fideȝ nostrā in celis eē: cum dño. Nr̄a ꝯuersatio i celis est ħ illé et isto dicto beati Augu. colligit̄ ꝙ cum maior sit refectio mētis ꝙ̄ ventris: magis refecti sunt mentis in celum trāsportatione spirituali cum xp̄o ꝙ̄ ante visione corporali. Ad hoc facit ēt illud Ber. Talem se obtulit apostolis ap̄loꝝ dñs. vt oēm cogitatuȝ eoꝝ ab humanis rebus ad carnem suā adunaret: ꝛ sic de carne trāsferret ad spiritū: ipse namqȝ per se in tēplū eis illuminauit cū apparuit illis sensum vt itelligerent scripturas. Sed illi sanctis sime carni assuefacti: verbū de discessu audire nō poterant: qꝛ nōdū purgat⁹ erat affectus. Eleuat⁹ igit̄ in celum. s. sanctū misit qui affectū eorū. i. voluntatē mūdauit imo potius alterauit: vt iam magis velint dñm ascendisse: ꝙ̄ prius detinuisse voluerāt. Un̄ die ascēsionis quodammodo ablactati fuerunt a lacte carnis. Confirmat̄ hoc totū per illud dictū xp̄i Jo. xiiij. Si diligētis me gauderetis vtiqȝ qꝛ vado ad patrem.

¶ Secūda iubilatio ꝯūs fuit i angelica apparitione de qua dr̄ Act. i. Cumqȝ intuerent̄ in celū eūtē illū: ecce duo viri ap. illis iuxte. al. ꝛc. Nota ħ ꝙ apostoli adħ stabant suspensi et admiratiōe qꝛ dicit. Ecce ꝛ hic stupor notat̄ de diuina erga suos sollicitudine. Duo qꝛ in ore duorū vel triū stat oē verbū viri. i. angeli i forma virili astiterant iuxta illos familiarius ꝙ̄ in natiuitate in vestibus albis. Dicit Gre. in Omel. pasce ꝙ candor vestis splendorem indicat nr̄e solēnitatis qui ꝛ dixerūt. Uiri galilei qd ꝛc. Ubi nō. est: ꝙ ꝛ festiua illoruȝ indutio ꝛ paucitas qꝛ duo ꝛ nō: ꝛ breuitas locutiōis: magnas apud illos in domo sua ꝛ domini palatio indicāt nuptias: ideo sic induti: sic pauci: ꝛ sic breuiloqui fuerunt. Ad nuptias qppe dñs abijt cū resurgens a mortuis ꝛ ascendens in celum nouā sibi angeloꝝ multitudineȝ nou⁹ hō copulauit: vt di. gre. Et de ħ. b. Lu. in sermōe ascensionis. Fortasse inqt. tā pauci idcirco venerūt ad discipulos cōsolandos ꝛ tam pauca locuti sunt: cū plurima consolatione illoꝝ desolatio indigeret: ne tā festiuis deessent solēnijs qbus. s. tota illa curia xp̄o ascēdenti occurrit: vn̄ cū btūs Ber. de x. dieb⁹ p⁹ ascensionē tractaret ait. Uideri pōt velut detentū a singulis ordinib⁹ angelorū per dies singulos saluatorē ad patrē die. x. peruenisse. Et inducens ordines singulos solēnib⁹ cū pcessionibus ꝛ triūphalibus cāticis se occupātes: cū vellet inqt eos trāsire dicebant qd apud hoīes tātā fecisset morā ap eos vero nec declinare vellet: vnde ꝛ cogebāt eū di. Mane nobiscum dñe: qm̄ aduesperascit: ꝛ inclinata est iam dies. Itaqȝ dieb⁹. ix. veteri

tus: vir decimo tandē: sup oēs angeloꝝ choros euect⁹ sine vlla mora pmissum spm̄ scm̄ in filios adoptionis effudit. Affectuosa expositio deuotioni plusqꝫ rationi deseruiens: h̄ ibi. Et dicit magr̄ Bar. pisa. li. iij. ꝯfor. ꝙ xp̄s aias secū cōmunitates per ordies singulos ꝫ merita disponendo reliquit: ad h̄ illud facere pōt ꝯ Mat. xx. ꝙ pctrator vinee icepit dare dnarios mercenarijs incipiēs a nouissimis.

¶ Tertia dn̄s iubilatio fuit in mirifica impressione: vbi nota ꝙ cuꝫ illi duo angeli dix. apo. qd sta. asspi. in ce. illi demū ad terrā oculos declinantes: viderunt vestigia pedum xp̄i in mōte relicta vn̄ ascēderat. O q̄ꝫtuꝫ gaudiū ꝛ iubilus ꝛ lachryme. De hijs vestigijs di. Sulpicius ep̄s hyerosolimitan⁹ ꝙ cū ibi edificata esset ecclesia: q̄ adhuc ex parte manet loc⁹ ille in quo steterūt xp̄i vestigia. nunqꝫ potuit sterni postea pauimēto: immo resiliebant marmora in ora collocantiuꝫ Calcati autē a dn̄o pulueris: hoc dicunt eē documētum ꝙ vestigia impressa cernuntur ibidem: ꝛ eandeꝫ adhuc speciem velut impressio vestigijs terra custodit: ꝛ vt dicit beda cum terra eadem ab accedentibus quotidie minuat̄: tn̄ eadem vestigia pstinum statū cōtinuo recipiūt: nec sūmū eccle. cacumē pp diuici corpis meatū cōtigi potuit: sed a terra trāsitus. christi vsqꝫ ad celū pꝫ. Sed fratres nostri. s. minores ide veniētes asserūt vex esse de aptura cacuminis eccle. sed de vestigijs dicti vnum solū illi nūc ostēdu sed ad deuotionē hoc dicit Beda. Quis digne valeat cogitare: q̄ꝫ beata cōpūctione oculos ad terrā deflexerūt qbus ipꝫ quē adorabāt celi regē deuicta mortalitate quā assūpsserat ad paterne glorie soliū iā redire cōspexerāt. Quam dulces lachrymas: quāta spe ac leticia feruētes p igressu celestis patrie fuderūt: quo deū ac dn̄m suuꝫ ptē sue nāe iā ferre cernebant. merito ergo tali spectaculo ffecti post quā adorauerūt vbi steterūt pedes ei⁹ postqꝫ vestigia que nouissime fixit lachrymis rigauere, pfusis confestiꝫ redierūt hierosolimā. vbi ꝛc. h̄ ille. Et h̄ vtrūqꝫ sufficiāt, p secūdo pncipali: Sed anq̄ꝫ veniamus ad tertiū: nō vnū exēplū ad hoc ppositū faciēs. Legit̄ de quodā milite q fuit nobilis nā: sꝫ gr̄a nobilior. hic ob suā deuotionē prexit ad terrā sāctā: pmissaqꝫ hūiliter ꝯfessione ꝛ sūpta deuotissime sacre cōmuniōe visitare cepit sacratissima illa loca i quolibet ꝯtēplās deuotissime misteriosa opa xp̄i. Cepit pmo visitare locū in quo xp̄s annūciatus est: ibiqꝫ cōtēplat̄ dei hūilitatē patiētiā ꝛ benignitatē: deuotionisqꝫ dulcore lachrymas fūdebat Deide abijt ad psepiū xp̄i. O quis exp̄mere posset quāta lachrymaruꝫ effusiōe terrā illā rigabat illā osculando labia ifingēdo insup: ꝛ lingua ex magnitudine feruoris ꝛ deuotionis illā lingēdo. Visitat iordanē atqꝫ noua charismatū donas nudat̄ baptizat̄ i illo ꝛ de illo po

tauit: ꝛ lachrymis rigauit. Et ꝯtē-
plando q̄si angelis p̄ntib⁹ Jesū a
Joāne batizari ꝯspexit. Ingredit̄
desertū solicitudīs ibiq̃ manēs cō
flictum hostis cū dn̄o ꝛ xp̄o victo-
riam cōtēplat̄. Ascēdit mōtē tha-
bor: ꝛ ibi p̄ntibus apostolis ꝛ pro
phetis trāsfiguratū dn̄m: ꝛ sicut so
lem ei⁹ rutilare faciē q̄si aptis ocu
lis speculat̄. Veniēsq̃ ad mōtē sā-
ctum syon cenātib⁹ apostolis cum
Jesu videt suū sanctissimū sacra-
mētū cōficiētē dn̄z discipulorūq̃
suoꝝ hūiliter abluere pedes igredi
tur hortū trāstorrētē cedrō. Liq̄-
scit cor ei⁹ in deuoto sudore ꝛ ago
nia. rabidaq̃ crudelitate vidit do-
minū capi: ꝛ in hierusalē cathena
tum imaniter duci: ꝛ hicide ductū
ligatū ꝛ dire afflictū ꝛ flagellatum
cōspicit ad collū: nā cōtēplaturq̃
dn̄m cōdēnatum ꝛ crucē diri sup
plicij baiulantē cōpatiēs ꝛ lachry
mas in itinere seq̄bat̄. Caluarium
deniq̃ cōscēdēs mōtē dn̄ū cru-
cifigi ꝛ in cruce fluēte sacro sāgui-
ne eleuari mariāq̃ doloris gladio
vulneratā lachrymaꝝ p̄fluuijs: et
cōpassiua amaritudine cordis q̄si
corporeis oculis cernē videbat̄. Re
plebatq̃ lachrymis loca dn̄ici san
guis madefacta. Visitat amplectit̄
osculat̄: ꝛ lachrymis rigat dn̄icaꝫ
sepulturā. Cūctis deniq̃ dn̄i nr̄i
iesu xp̄i visitatis locis: venit vltro ad
sacrū oliueti mōtē: vn̄ dn̄s ascēdit
celū: ibiq̃ totā mētē: oēsq̃ aie vi-
res eleuās ad supna flexis genib⁹
p̄strauit se ad pedes dn̄i iesu. i. ad
vestigia pedum q̄ reliq̄t i celū ascē
dens illa deosculās ꝛ p̄fluuio la-
chrymaꝝ irrigās: ꝛ corde amoris
dulcedine liq̄factus: brachijs ꝛ ma
nibus eleuatis in celū erecta facie
inq̄t: dulcissime mi iesu nescio vbi
ampli⁹ q̄rā te cōcede mihi q̄so ex
dulcedie misericordie tue vt nunc
veniā ad te. Et ita his dictis aīa ei⁹
ex amoris dulcedine expirauit: cer
nētes autē cōsocij ꝛ serui illi⁹ illuꝫ
eē defunctuꝫ dolētes ꝛ lachrymā
tes quendaꝫ p̄ituꝫ adduxerunt me
dicum vt scirēt an defunct⁹ eēt ꝛ q̄
necis subitanee causa fuisset. Quē
medic⁹ vere mortuuꝫ repiēs iterro
gauit cuius nāe ꝛ cōditōis atq̃ cō
uersatiōis fuisset vir ille. Cui illi.
vir totus iocūdus dulcis amabilis
deuotus ꝛ feruidus in amore dei
fuit. Tunc medicus ait. Propter
excessum amoris atq̃ dulcoris: ꝛ
gaudij cor ei⁹ scissuꝫ ē. Aptoq̃ la-
tere cor illi⁹ scissuꝫ reptuꝫ ē: ꝛ in eo
scriptum amor me⁹ Jesus ꝛc. Ca-
piamus tertium.

¶ Tertia ps p̄ncipalis hui⁹ sermo
nis ē vigorosa excitatio inquantuꝫ
dicit. Et dn̄s i voce tube. Ubi no-
tatur oium nostruꝫ excitatio ad ter
tia. s. ad gratulanduꝫ ad expugnan
duꝫ: ꝛ ad suspirāduꝫ. Quantum
ad scd̄m dico q̄ idignuꝫ valde est
vt iter tot choros iubilantiuꝫ ma-
neamus isipidi inter tot cant⁹ ꝛ tri
pudia dormiam⁹ iter tot lapides
ignitos frigore moriamur. Hodie
eni p̄cipue festum ē dn̄i iesu: vt su
pra. Hodie festum ē oium spiritu
um supnoꝝ de sua restauratiōe re-
gis in thronizatōe: ꝛ hominuꝫ sal-

uatione: q2 gaudium ē angelis super vno peccatore. Luc. xv. Festuz est pr̄iarchaꝝ ꝓphetaꝝ: ⁊ oīum iustoꝝ antiquoꝝ. Abrae. dauid Isaie ⁊c. Sanctoꝝ inocētum. Simeōis scti Joseph nutrici xp̄i Jo. baptiste ⁊c. Si ergo festum fit de sancto vno migrante: q̄to pl⁹ de tot milibus: q̄to marie de sācto scōꝝ. Hodie festū ē gloriosissime dn̄e ꝑ coronatione filij plusq̄ Bersabee salomonis tertij Reg. Hodie festum ꝓprie nostrum ē: de quo Leo papa dicit. Dicit qdē dn̄s iesus discipulis. s. Si diligeretis me. ga. u. q. u. ad p̄rez. vobis. n. ꝓpaꝝ h̄ ascēsio ⁊ sup oēs celos ad p̄ris dexteram collocanda v̄ia in me humanitas eleuaꝝ. Uniuersa vos mihi ⁊ fact⁹ sum fili⁹ hominis: vt vos filij dei eē possitis. Q2 ergo xp̄i ascēsio nostra ē ꝓuectio: ⁊ quo ꝓcessit gloria capitis: eo spes vocaꝝ ⁊ corpis dijs dilectissimi exultem⁹ gaudijs: ⁊ pia gratiaꝝ actōe letemur. Hodie eniz nō solum paradisi possessores firmati sum⁹: sed ēt celoꝝ in xp̄o sup na penetrauim⁹ ampliora adepti ꝑ ineffabilē xp̄i gratiā q̄z ꝑ dyaboli amiseram⁹ inuidiā. Nam quos virulēt⁹ inimic⁹ ꝓhabitabili felicitate deiecit eos sibi cōpatos dei fili⁹ ad patris dexteram collocauit.

¶ Secundo son⁹ tube ad pugnam excitat. q. d. qd mortales qd christiani negligit. Ecce ps nostra intrauit in celum ibi nostri ducis vexillum erigitur pugnare: quia regnum vobis debetur. Regnum enim celorum vim patitur: ⁊ violenti rapiunt illud Math. xj.

¶ Primo ꝑ puritatē. Nam ecce corp⁹ qd corrumpiꝝ aggrauat animam Sap. ix. Insistite puritati q2 de⁹ est act⁹ purissim⁹: ⁊ q̄to qs est purior tāto ē sibi ꝓpinqor. Sed vt dicit Aug. in sermone. Scire debemus q̄ cum xp̄o nō ascēdit superbia: nullum vitium nām ascendit cum medico nostro. Jō dirumpamus: ⁊c. Itē dicit in h̄ oēs iterum roborem⁹. i h̄ vocis oib⁹ estuem⁹: in h̄ meditemur i terris q̄ ꝯputamur i celis: tunc ex veteri carnem mortalis: nunc exuamur aie vetustate. Facile corp⁹ leuabiꝝ i alta celorum si non ꝓmat spirituum sarcina peccatorum.

¶ Scdo per hūilitatē: nā q se humiliat exaltabiꝝ. Luce. xiiij. Sed sicut se habet simpl'r ad simpliciter ita magis ad magis: ⁊ maxime ad maxie: ⁊ vbi pl⁹ de cā ibi etiā plus de cāto: ergo q̄to qs erit humilior tāto ibi altior. Uia eni eundi sursum est ire deorsum: sicut dicebat frater Egidius.

¶ Tertio ꝑ charitatem q̄ est excellentior via. i. Cor. xij. vn̄ Grego. Et si adhuc tenemur h̄ in īfirmitate corpis seq̄mur tn̄ eum passibus amoris: ⁊ loquiꝝ de xp̄i ascensiōe. Item Aug. h̄ quippe solemnitas et hui⁹ est rō: vt xp̄z ad dexterā p̄ris iā regnare credam⁹ ⁊ iterum eum q̄si geminis virtutum aliud charitatis. s. ⁊ spei subsequamur.

¶ Tertio excitamur ad suspirandū ad illā pp magnā ei⁹ felicitatē vn̄. ps. q2 melior est dies. ui. a. t. in

per milia: porpter gratam societatem: vbi expectam⁹ secundum illud Ber. in sermone: de aduentu expectat nos &c. & ppi mundi calamitatem. Cum ergo hic pmanumr inde trahamur & omnia clament sursum corda: dicam⁹ quid eni mihi est in celo & a te quid vo. super terram. Mihi adhe deo bo. est. qz dilecta tabernacula & dñe v. &c. Quem admodum desiderat ceru⁹ &c. aug. Quia temporali christi presentia: viduati sumus ad eternam eius visionem tota intentatione festinemus eiqz dicamus. Tibi dixit cor. m. que. vul. t. u. tu. dñe requiram. Tota nāqz dispensatio humanitatis xpi nihil aliud fecit nisi vt itentões nostrā ad superna dirrigēt. Idem Ascendam⁹ cum illo iteris corde: vt cum dies pmissus aduenerit sequamur & corpore Grego. Fratres carissimi os vt illuc seqnur corde vbi eum ascendisse corpore credim⁹ desideria terrena fugiam⁹ nihil iā vos delectet in infimis: qz pīem habem⁹ i celis. h ille. qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

¶ In die Penthe. De spiritu sancto. Sermo. lxxxix.

Repleti sunt oēs spiritu sancto: & ceperūt loq varijs linguis: put spiritus sanct⁹ dabat eloq illis: act. ij. c. vij. in epistola hodierna. Mos vt vsus laudabilis solet eē pncipū & liberaliū dñoz dilectissimi i xpo iesu: q qn redeūt cū victoria ab aliq̄ magna expeditōe faciunt larga dona: & magnifica munera amicis suis: subditis atqz militib⁹. Et hoc vt gaudiū de tali hostiū debellatōe & triūphali victoria sit cōe sibi & oib⁹. sic & dñs nr yhs xps pnceps magnific⁹ & dñs liberalissim⁹: postqz rediJt cum magna victoria & triūphali hostium debellatione ad patriā celestem voluit obseruare hūc morem: qz fecit amplissima dona amicis & militibus suis. s. apostolis & credētibus Et hec dona nō fuerūt aur vel argētum aut pciose vestes & hmōi corruptibilia: sz fuit ipe spūs sanctus donū icorruptibile & ifinitum quem tali die q̄lē hodie repñtat eccle. misit apostolis & ceteris credētib⁹: de quo magn⁹ tubicina pau. ephe. ca. iiij. ait. Ascēdēs xps in altū. Ecce reditus in patriā captiuā duxit captiuitatē: ecce triūphalis victoriam subdit: dedit dona hoib⁹: vbi notatur sua maxia liberalitas & largitas Duobus aūt modis daf spūs sanctus: sz q iuenio i scriptura sacra. ¶ Primo iuisibiliter seu isensibiliter: qñ. s. illabif mēti deuote sine signo visibili. & de hac donatione. Jo. iij. Spūs vbi vult spirat: & vocem ei⁹ audis: sz nescis vñ veniat: aut quo vadat: sed vt dicit Ber. Spūm adesse nouim⁹ ex motu cordis ex fuga viciox: & ex nouatione mētis cui ifundif: & hoc mō dabatur añ xpi resurrectionē seu icarnationē. s. latēter: & isensibiliť vt tenet Bona. in. j. di. xvj. & tho. in pma par. q. xliij. & Au. i li. lxxxiij. qōnū. ¶ Secūdo daf patenter & visibiliter. i. cū aliquo signo sensibili: & h

mō dat⁹ est apostolis post resurrectionē: vt dicit doc. vbi supra. Et h̄ ad ostendendū plenitudinē redundātie. i. q̄ nō solū p se illi qb⁹ hoc mō dat⁹ est: sꝫ ēt p alijs hēbant spiritum sctm̄. Hodierna aūt die sacrosācta romana ecclesia: celebrat ꝛ solēnizat ꝛ facit memoriā de illo mō quo dat spūs s̄cti signo sensibili: ꝛ de hoc fit mētio in epistola hodierna. In q̄ ꝯsidero tria mysteria. que spectāt ꝛ pertinent ad hāc deuotionē: quorum.

¶ Primū ē tēp⁹ sue donatiōis.
¶ Scdꝫ ē mod⁹ eiusdē donatōis
¶ Tertiū ē effect⁹ eiusdē donatōis

¶ Primū ergo qd̄ ponit i epistola hodierna ē temp⁹ i quo spūs sāctus dat⁹ ē apostolis ꝛ alijs credētibus: qū dicit Lucas. Dū ꝯplerētur dies Penthe. i. dies qnquagesimus: ꝛ habet respectum ad xp̄i resurrectionē. Penthecoste. eni i greco: signāt apud nos qnq̄gesimam ꝛ venit a penthiconta. i. qnquaginta. Qū ergo venit spūs sāct⁹ erant elapsi dies qnquagita post pascha Sed nūqd vacat hoc a mysterio? Certe nō: q̄ de⁹: ꝛ nā nihil faciunt frustra: vt h̄r a ph̄o i tertio de aia ꝛ p̄mo de celo ꝛ mūdo. Quare ergo in qnquagesimo die. ꝛ nō ante neqꝫ post. R̄ndeo q̄ hoc factū fuit cōgruenter: vt. s. vitas corr̄ndeat figure. In veteri eni testō habem⁹ q̄ de⁹ ops cōtulit duo maxia bn̄ficia iter alia: populo suo peculiari: scilicet hebreorum.

¶ Primum fuit quādo liberauit eos a seruitute ph̄onis: ꝛ populi egyptij: in quoꝝ manib⁹ detinebātur captiui ꝛ varie opprimebant ab eis. In qua liberatiōe fecit eos trāsire mare rubrū sicco vestigioꝝ egyptijs post eos currentib⁹ ibidēꝫ submersis vt habet. exo. xiiij. cap.

¶ Scdm̄ bn̄ficiū fuit: q̄ dignat⁹ est dare ei legeꝫ mediāte Moyse in sūmitate mōtis synai: vt habet exo. xix. ꝛ xx. c. qd̄ bn̄ficiū fuit maximum: q̄ p ipsam legeꝫ qlibet poterat saluari: ꝛ seipsuꝫ ordinare: ꝛ quo ad deū: ꝛ quo ad seipsum: et quo ad p̄ximū suuꝫ. Nō. n. potuisset tāta multitudo pacifice viuē sine lege. Fuerunt eni filij israel quādo exierunt de egypto sexcenta tria millia viroꝝ ꝛ qngenti quinquagita a vigesimo anno: ꝛ supra: qui poterāt ad bella p̄cedē: excepta tribu leui. vt habet Numeri. j. c. populus ergo hebraic⁹ vt deo gratias agēt p istis duob⁹ bn̄ficijs duo festa celebrabat in anno valent solemnia. Primū vocabat pascha: idest trāsit⁹ in quo rememorabat bn̄ficium p̄mum: qū. s. trāsierunt mare rubrū: icolumes: ꝛ p ipso grās deo agebāt. Scdm̄ festuꝫ vocabatur Penthe. ꝛ celebrabat in quinquagesimo die post pascha: i quo memorabāt s̄m bn̄ficiuꝫ: qū. s. fuit data ei lex: p quo bn̄ficio in tali festo grās deo agebāt. Celebrabatur autem in quinquagesimo die post pascha: q̄ in quinquagesimo die post eoꝝ exitum de egypto fuit ei collatuꝫ tale bn̄ficium. s. datiōnis legis. Figurabāt auteꝫ h̄ duo alia duo maiora bn̄ficia toti gene-

ri humano adeo exhibita. primum est liberatóis ei⁹ a dyabolica seruitute ⁊ apitóis paradisi. qui fuerat ei clausus ꝓpter peccatum pmi sui parētis. qḋ bñficiū collatum est ei: p bñdictā passionem ⁊ sanctā resurrectionem xpi. Scḋm fuit donatio spirit⁹ sancti: quādo. s. dat⁹ fuit spirit⁹ sāct⁹ ipsis pmis fundatoribus ierrabilis: stabilis ⁊ catholice fidei christiane: vt null⁹ in ea error esse posset. Jō cōuenienter ecclesia vniuersalis mr̄ oium christianoꝝ ordinauit hec duo festa solemnia celebrari. s. pascha ⁊ Pentħc. Jn pmo rememorat pmum beneficium ⁊ p eo gr̄as agit deo in scḋo scḋm. Sicut igit in quinquagesimo die post egressionem populi de egypto fuit data sibi lex p quā errare non posset: ita cōuenienter in quinquagesimo die: post verā liberationem generis humani a dyabolica seruitute q̄ est verum pascha: ⁊ ver⁹ trāsitus fuit infusum apostolis ⁊ primis patribus vere fidei donum spiritus sancti. per quod lex euangelista impressa fuit ⁊ fortiter radicata in cordibus eorum per qḋ errare nō possent. ¶ Sed si queras in quo die ebdomode fuit datus spiritussanctus apostolis Rñdeo qꝑ die dominico. Et hoc p3: quia cum in die dominico resurrexit christus. vt cōmuniter tenent sancti ⁊ expresse. augu. xviii. de ci. di quinquagesimus dies post resurrectionem est dies dominicus Nec hoc vacat a mysterio. Fuit enim hoc conueniens vt sicut die dominico facta est lux vt hr̄ gen. primo qua mundus illuminatur mālit ⁊ extrīsece ita ꝯuciē. et eodē die fuit data lex populo veteri qua illuminaretur spiritualiter: ⁊ extrīsece eodē die fuit datus spiritus sanctus patribus noui testamēti quo ⁊ ipsi illuminarēt ⁊ totū orbē illūinare possent. Jn hac ēt die. s. dñica xps natus ē i q̄ natiuitate deus oñdit mūdo suā sūmā sapiaꝫ i eadē surrexit p quā resurrectionē oñdit suā sūmā potētiā. Jō in eadē die voluit dare spūm sanctum p quā dationē ⁊ effusionē oñderet suā sūmā clemētiā ⁊ bonitatē. Fuit ēt datus hora tertia vt p3 ac. ij. Vñ ⁊ pp hoc ecclesia tali hora inuocat spūm scūm i hac ebdomoda di. Hymnū. Veni creator spūs ⁊ aliis tēporibus Nunc sancte nobis spiritus ad in unēdū qꝑ sicut: tali hora amote sūt tenebre a mūdo p ipsam lucē materialem seu corpalē ⁊ solarē. ita p spiritumsanctum q tali hora datus ē sunt amote oēs tenebre spūales ab illis qbus ē datus vt. ritū xpianum quē fūdaturi erāt sine tenebris oīo esse monstrarent.

¶ Sed hic ē dubiū ⁊. q̄rit. Quare xps nō statim post ascēsionem misit spiritum sanctum apostolis imo voluit differre p. x. dies? Ad hoc rñdet Fran. de mar. in s̄mōe de ascēsione dn̄i. quorumdā eē opinionē qꝑ die qua xps fuit assūpt⁹ in celū peruenit ad ordinē sanctorum q sunt in pria cītra oēs ordines angeloꝝ ⁊ dimisit ac colloca-

alt ibi oēs q nō erāt digni assum
mi ad ordinē angelicū. In secun
do die .s. veneris ascēdit ad ordi-
nē angelicū: et ibi collocauit in se
dibus eorum q ruerāt de isto or-
dine sanctos illi9 ordinis dignos
Tertia die .s. sabbato ascēdit ad or
dinē archāgelorum et fecit similiter.
Quarta die .s. dñica ad ordinem
virtutum eodēmō fecit. Quinta
die .s. lune ad ordinē pncipatuum
eodēmō. Sexta die .s. martij ad or
dinē potestatum et fecit similiter.
Septima die .s. mercurij ad ordi-
nē dñationū et eodēmō. Octaua
die .s. iouis ad ordinē thronorum
Nona die .s. veneris ad ordinem
cherubin vniformiter. Decia die
s. sabbato ad ordinē seraphin et eo
dē mō fecit: qr de quolibet ordine
qdā ruerāt. Undecima vero die .s.
dñica pent. ascēdit ad supcelestem
hierarchiā beatissime trinitatis: et
tunc misit spiritumsanctum sicut
pmiserat discipulis suis. Et ideo
vsqz ad hāc diē nō putat consumas
se solēnitatē sue ascēsiōis. Quādo
n. ibi fuit tūc pater dixit ei. Sede a
dextris meis donec po. i. tuos sca.
pe. tuorum. Sed dicamus dño iesu
Nōne melius fuisse q stādo cum
eis deduxisses eis. o. o. qr tunc remā
sissent consolati q recedere cum spe
minēdi et eos dimittere tribulatos
Qui. n. cito dat bis dat vt dicit.
M. varro et vix datum nō dz re
putari bñficium. Rñdeo q stan-
do cum eis nō poterat dare: n q
i potētia eēt ex pte ipsi9 xpi: sed ex
pte apostolorum: sicut si cecus nō vi
det nō ē ex i potētia solis sed ocu
li male dispositi: Ita erat in apo-
stolis qr pleni erāt amore xpi car
nali et nihil diligebāt i ipo nisi qd
videbāt. Sed vbi ē amor carna-
lis nō subintrat diuinus: qr dedi-
cata ē diuina consolatio nec dat ad
miscētibus eā: vt. d. B. iō opor-
tuit q subtrahentur ab eis forma
corporalis: et sic cor eorum et desi
derātum vbi eum ascendere vide
rant: et sic disponerent ad recipiē
dum spūmsanctum propterea di
cebat. Jo. xvi. c. Si. n. nō abiero
paraclitus non veniet ad vos. O
tu qui9ita libēter conuersaris cū mu
lierib9 et tu feminacū viris dimitti
te pñtiam corporalē aliter nō reci
pietisspiritumsanctum imo si ha
betis nunc fugiet a vobis qr non
habitat in corde et corpore sub-
dito peccatis. Et sic patet pri-
mum mysterium.

¶ Secundū misterium spectans
ad dationē spūs sancti q hic po
nit euāgelista est modus quo da-
tus est ipse spūs .s. Ubi nota q si
cut hr act. i. et ij. c. in tali die pent.
stabāt apostoli clausi in loco vbi
xps fecerat cenā: et nō solū ipsi sed
et gloriosissima mater et alie muliē-
res et viri cū eis. ita q erāt oēs cē
tū vigiti. Stabāt āt oēs i oratio
ne orātes xpm vt mitteret eis spi
ritū scm sicut pmiserat. Ecce ho
ra tertiarum venit subito super do-
mū illā sonus magnus et terribi-
lis admodū vnt9 venti fortissimi
vel tonitrui et simul cū sono venit
qdā maxima lux ita q tota dom9

repleta fuit claritate insolita ꝛ in-
tra tectū domus ignis ad modū
pile rotūde de qua egrediebātur q
dā radij ignis admodū lingue ꝛ
descēdebāt iste lingue super capi
ta illorum q erāt in domo illa q̄
lingue erāt acutiores q̄ȝ nostre. Et
erāt dispartite. i. vna separata ab
alia. Una ergo lingua ignea vl flā
ma linguea venit super caput pe
tri. ꝛ sedit sup eū. i. quieuit ꝛ se fir
mauit sup caput eius alia sr caput
Andree alia sup caput Jacobi: ꝛ
sic sup singulos eorum. Et illa lin
gua ignea erat spūs sanct⁹. Non
āt descēdit fm quosdaȝ sup caput
v. Ratio est ista q: visibilis mis-
sio spūs. s. fit alicui vt dicit glos.
Aug. super illud. i. cor. xiij. vnicui
q̄ datur manifestatio spūs ꝛc. vel
pp aliorū instructionem vel ppt
sacramētorū i alios collationem.
Et hec duo ipsa n̄ debebat facere
nec fecit q: nec sacrā ꝯtulit nec ꝑ-
dicauit ꝛ ꝯn̄r nō fuit ei dat⁹ spūs
sanctus visibiliter nec forte ceteri
mulieribus ibidē existentibus ea
dē rōne. Accepit tn̄ spūm sanctuȝ
ipsa. b. vir. inuisibiliter: q: habuit
gratiā singularē alijs ampliorē.
Sic ꝛ alie mulieres acceperūt spi
ritū sanctū inuisibiliter. Et sic pȝ
q̄nō datus fuit spiritus sanctus.
¶ Sed p maiori declaratione nō
q̄ nō sine mysterio spūs. s. tali mō
descēdere voluit super credentes.
Omnia enim que fuerunt in ipso
descensu aliqd significāt.
¶ Primo. n. df q̄ factus est so-
nus. Si bn̄ volumus examinare
verba euāgeliste hic sonus habu
it tria. Primo. n. fuit vehemens
q: tanq̄ȝ spūs vehemētis. i. venti
vel tonitrui fȝ Ni. de li. Quia so
nus fuit ita magn⁹ q̄ fuit auditus
per totam ciuitateȝ: ita q̄ oēs q
audierunt voceȝ venerunt ad do
mū vbi erant apostoli cōgregati.
Unde inde dicit: Facta autē hac
voce s. spūs vehemētis: fm Nic.
de li. cōuenit multitudo. Et possi
mus dicere q̄ ille sonus fuit simi
lis sono quē facit vētus nō austra
lis sed aquilonaris q vulgo dicit
tramōtana. cuius natura ē serena
re ꝛ clarificat aere: q: expellit oēs
nebulaȝ pluuiosam. Unde puer.
xxv. Uentus aquilo dissipat plu-
uias. Et vulgariter df. Spaza cā
pagna. Ista aūt vehementia soni
vel venti significabat q̄ spūs san
ctus tūc veniēs tulit oēs tribula
tiones infirmitates mortis ꝛ omē
malū ab illis super quos venit.
¶ Sed posset aliqs dubitare di.
Nos videmus q̄ in sono vel vo
ce venti magni vel tonitrui hoies
terrent apostoli āt ꝛ alij recipien
tes spūs. s. ex tali sono nō fuerunt
territi: fm Ni. de ly. Peto. vnō
hoc? Quare nō fuerūt territi ex ta
li sono cū fuerit tam magnus ꝛ re
pētinus seu subitaneus ꝛ spūalis
ipse mulieres que multū terreri so
lent ex hmōi tonitruis. Rn̄det Ni
co. de ly. super hoc passu: q̄ n̄ fue
rūt territi deo hoc faciēte insignū
q̄ dabat eis spūs scūs q̄ non ter
ret sed cōsolat corda hoium. Ā n̄
ecclesia in illo versu sequētie que

hodie cantaẜ i missa loqtur spūs sanctus di. Cōsolatoꝛ optime dulcis hospes aie. dulce refrigeriuꝫ. In laboꝛe requies in estu tēperies in fletu solatiuꝫ. Et in euāgelio vocatur paraclitus grece ꝙ latie cōsolator dr̄. Iste. n. spūs sanctus facit spūalem cōsolationem ⁊ accēdit aiam ad ꝯsiderandū celestia ita vt pꝛe amoꝛe eius quasi deficiat. vnde ait Aug. de hoc spū appellās spūs amoꝛem ⁊ bene. O amoꝛ me⁹ in quē deficio vt foꝛtis sim tu es uita aiarū vita vitarum viues ite ipso ⁊ nō mutaris. vita aie mee. Alij dicūt ꝙ ille son⁹ fuit armoniacus suauis ⁊ mellodiosus excedēs oēm cōsonātiā uocū humanarū ⁊ musicaliū istrumentorū ⁊ ꝯṫr nō terruit eos immo cōsolatus ē. Nā videmus ꝑ experiētiā ꝙ qñ aius hoīs sentit dulcedinē ⁊ delectationē ex tali cōsonātia ⁊ melodia delectaẜ. Unđ ⁊ ꝓpter hoc qdā phi dixerūt aiam eē cōpositā ex armonijs. quam tñ opionē repꝛobat Ari. in. i. đ aia. Delectati sunt ergo ex tali sono ⁊ nō territi: qꝛ erat i eo suauis resonātia ⁊ admirabilis melodia.

¶ Secundo tali sonus factus fuit repēte ⁊ hoc ad innuēdū ꝙ spiritus sanctus non facit opationes suas paulatim sicut natura sed subito ꝓp suā virtutē. Ūñ interuallo tēpoꝛis in docēdo nō indiget. Oibus. n. mobilibus mobilioꝛ ē sapiētia vt habeẜ sap. vij. vbi gl. quod ēt cōfir. Ambr. super Luc. ij. Nescit tarda mollimina spūs sancti. gr̄a. Maioꝛē. n. ⁊ plenioꝛē sapiam pōt dare ipse spūs sanct⁹ in momēto ꝙꝫ qs acquirere posset in spacio plurium annorum. Et iō fuit repentinus talis sonus ad innuendū ꝙꝫ operatio spūssācti in mētibus qbus ifundiẜ nō ē naturalis: sed supernaturalis ⁊ repentina. de quo greg. optime dicit in ꝟmone apostoloꝝ. Sanctus iste spūs quale sit artifex considerare volo sed in ipsa mea cōsideratione deficio. Implet nāqꝫ cytharedū puer ⁊ psalmistaꝫ facit. Implet pastoꝛē armētariū siccomos vellicantē ⁊ pḣiam facit. Implet abstinētem puerū ⁊ iudicē senum facit. Implet piscatoꝛem ⁊ ꝑdicatorem facit: Implet persecutoreꝫ ⁊ doctoꝛē gentium facit. Implet publicanū ⁊ euāgelistā facit. O q̄lis est iste artifex spūs. Nullā ad discendū moꝛa agiẜ. in omne qđ voluit mox vt tetigerit mētem docet. Solumqꝫ tetigisse docuisse ē. Nā humanum coꝛ subito illustrat ⁊ immutat abnegat homo repente quod erat ⁊ exhibet repente quod non erat.

¶ Tertio iste sonus fuit mellodiosus ⁊ consonans in effectu ⁊ operatione sua erat oppositus sono instrumētoꝝ musicaliuꝫ. Ipsa enim inclināt aias audiētiū ad infima ⁊ alia lasciua nisi se hō refrenet freno diuini timoꝛis ⁊ rōnis. Unde ⁊ ꝓpi ꝟ magnus ⁊ di foꝛmis Basilius ad nepotes ait. Ex piano aie fit: vt breuiter vobis simul ⁊ abūde dicam per contem-

pravum earum quos nobis sensus porrigunt voluptatum. Non ergo oculi pascendi sunt absurdis spectaculorum miraculis nõ aspectu corporum voluptatis stimulos relinquentium nõ p aures sonus isundendus: q2 aium corrũpere possit. Nam z negcia z ignavia ex hmõi musica gigni solet. Et gloriosus Hiero. Alethã. de isti. fi. surda sit ad organa. Tybia lyra z cythara. cur facta sint nesciat. Hic ãt sonus animos apostolorũ ad celestia trahebat. q2 factus ẽ ꝺ celo vt dicit tex. nõ de terris ad inuẽdum q͏ꝫ spũs s. facit eos in quibus est celestis z a terrenis abstractos. Unde quia paulus erat plen⁹ spũssancto di. Nostra cõuersatio in celis est.

¶ Secũdo in aduẽtu spũssancti sup apostolos fuit maxima c'aritas. Unũ super illud. Repleuit to. do. v. e. s. dicit Nico. de li. s. insolita claritate. Et hoc ad innuendũ q͏ꝫ sicut erãt illuminati extrĩseci p talẽ claritatẽ ita p spũssanctuz. s. ꝺbebãt illuminari in aĩa. Erãt eni piscatores z ydiote prius. sed hodie facti sunt sapiẽtiores homies huius mũdi per spiritumsanctuz Nunq͏ꝫ. n. ad tã eminẽtissimã scientiã venire potuit Arist. cum sua phĩa ꝭmocinali morali z naturali. Nunq͏ꝫ Plato cum sua sapiẽtia Nunq͏ꝫ hippocras vel Galien⁹ cũ sua medicina. Nunq͏ꝫ Ptolomeus cũ sua astrologia. Nec Demostenes z Tul. cũ sua eloquẽtia Nunq͏ꝫ Homerus vel Maro cũ sua facundia loquacitate. Nec minimum: q2 apostoli habuerunt doctorem. ꝑceptorẽ z magistruz. s. inerrabilẽ intelligẽtiã ineffabilẽ sapientiam dei. Unde z ꝓpter hoc dicebat ipse xp̃s. Math. xi. Cõfiteor tibi pater do. ce. z ter: q2 ab. Hec a' sa. z pru. z re. ea. paruulis. i. apostolis. Et' Hie. scribens ad pau. de oibus diuine scripture libris. Jo. rusticus piscator indoct⁹ z vñ illa vox obsecro. In ꝑncipio erat verbũ z verbũ erat apud deuz z de⁹ erat vbũ. Hoc doct⁹ pla. nescivit hoc demosthenes eloquens ignorauit. Et ibidẽ. Quicqd alijs exercitatio z quottidiana in lege meditatio tribuere solet illis spũs sanctus suggerebat. Et erunt iuxta q͏ꝫ scriptuz ẽ docibiles ver. In sermone autẽ de assumptiõe dicit ipse Hieronym⁹: q͏ꝫ isti apostoli cognouerunt oia p spũmsanctum z edocti peruenerũt i oẽm veritatẽ.

¶ Tertio descẽdit spũssanctus super eos in spẽ ignis. Et quare magna in spẽ ignis q͏ꝫ sub alia mã. Re. tho. q2 cum p seipsum a viatore nõ possit videri nec sentiri: iõ voluit apparere in aliqua re visibili vt sensibili. vt aliquomõ possit cognosci a viatore. Habet eni de vte. iiij. q͏ꝫ deus ignis ẽ. ideo i igne appere voluit. aliam rõnẽ assign. at. august. super Jo. ꝭmõe. vi. di. q͏ꝫ iõ apparuit in igne qui ẽ calidi⁹: vt oñderet q͏ꝫ corda apostolorũ erãt maximo feruore inflamãda z admonẽda: vt vbicunq͏ꝫ xp̃z cũ feruore ꝑdicarẽt. Est ẽt alia rõ q͏ꝫ hoc fuit ad inuẽdũ q͏ꝫ spũs. s.

operatur illos effectus in mentibus quibus infunditur quos ignis naturalis operatur.

¶ Primo. n. ignis purgat oem rubiginem metallorum ita et spirit9 s. purgauit apostolos ab oib9 peccatis: et sic confirmauit eos in gratia q nunq amplius mortaliter peccare potuerunt. Dicit tn vberti d casali in li. de vi. xpi q de numero ipsoru. s. apostolorum nullus postea mortaliter ruit: sz de numero aliorum q receperunt spumsanctum i die penth. corruisse plures narrentur. Aut. n. Jo. d L. doc. grecus. q. xij. heresiarche de illo numero corruerunt de qbus exponit illud i. Jo. ij. di. Ex nobis pdierunt sed no erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis pmansissent vtiqz nobiscum Quicqd at sit de h ad min9 satis pbari videt ex textu act. apostolorum. c. vi. q ille Nico. vnus d septe dyaconibus fuit de numero. illorum. ito. q in die pent. s. s. recepisse narrant cu tn ipse postea a charitate caden autor fuerit ipijssime heresis d qua apo. ij. c. dns ait. O disti facta nicolaitarum q et ego odi. Hoc at diuina sapia ee pmisit vt oes electi in aliorum casu qui videbatur sublimes i statu addiscant seruire dno in timore et exultare ei cu tremore et sic semp apprehedat disciplina sacre circuspectionis q p ira dni no cadat de via iusta. Licet at apostoli tanta fuerint tunc spiritussancti copiositate firmati vt faciliter potuerunt oe peccatu mortale vitare et et freqn tiam venialium no tn credo eos facetos ipossibiles ad peccadu. De venialib9 aute no e dubiu q plures peccauerunt. Paulus. n. dicit Gal. ij. q cum Petrus venissz anthiochia restitit ei in facies q: rephensibilis erat: et ibi sz. Nico. d ly. q peccauit Petr9 salte venialiter no in obseruatione legalium: sz in modo q: nimis studiose sz Aug. et Hyero. diuersimode illum excusent et pcor. Alex. de ales in. ij. partelum. in fi. Ponitur aut gradus spiritus. s. in tata pfectione q ab ipso cadere sit ipossibile et q nullu possit petm admittit: solius est dignitatis materne vt arbitror in hac vita que in illa sanctificatione qua facta fuit iure accepit tanta copiam spiritussancti qtum potest viatrix creatura accipere: no vnita do vnione psone. vn nec postea indiguit spm sanctum accipere licet nouis gaudijs sp frueret de beneficijs filiorum. No aute amplius no fuerint a populi impossibiles ad ruendu videtur pt ari per illud apostoli i. cor. ix. Castigo corpus meum et in seruitutem redigo ne forte cum alijs pdicauerim ipse reprobus efficiar. vbi dicit queda glo. q est possibile. s. me reprobum fieri: si corpus no castigarem. Et si dicis q pau. non recepit spiritum. s. in die pent. Respondeo q non minus habuit de spiritu. s. postea q ceteri apostoli. Non dubito tame q illi. xij. archilete fuerut superuestiti tanta gratia ad expugnandum mundum. q valde difficile fuissz

cio ruere

cis ruere p mortale. Et si alicui videt impossibile nolo devotioi apostolice derogare. Lz át iste devot⁹ doct. satis laboret pbando suam opinioné tñ tu tene cũ Aug. Hye. ꝛ Alex. vbi supra qui tenét aplos ꝯfirmatos in gra a spu. s. q̄ nó potuerũt peccare mortalit. Et sic hés qũo ignis purgat rubiginé. Ideo ecclesia in sequétia orat. ss. di. Lava qđ est sordidũ rege qđ est ďuũ sana qđ est sauciũ.

¶ Scđo ignis excellit cetera elementa spe: ordine: ꝛ vtute. Specie inqz. i. pulchritudiné pulchrior é. n. oibus aliis elementis: vt pz ad oculũ: qz lucet ꝛ nó alia elementa. Ordine qz sublimi⁹ ꝛ alti⁹ collocat. Nã est supra aeré: ꝛ ꝯsequéter altius ꝙ aqua ꝛ terra. Uirtute qz est magis activus in operatione sua: ꝙ cetera eleméta: vt dí. ij. de generatione ꝛ corruptione: ꝛ. iiij. Methauror. Sps. s. ergo descendit in specie ignis ad innuendum quod ipe in infinitũ excellit oém creaturá. Est. n. ipe creator ꝛ deus sicut é pater ꝛ filius ꝛ pñr pulcherrimus ꝛ speciosissimus: vñ de ipo dí Sapien. vij. Cádor. n. est lucis eterne ꝛ speculũ sine macula.

¶ Tertio ignis calefacit ꝛ inflãmat ita ꝛ spũs. s. inflãmavit apostolos. q̄ vbi erát frigidi ꝛ timidi facti sũt ita fervétes ꝛ securi: q̄ audacter despiciebant oém mũdũ: ꝛ pncipum minas nec totus mũdus potuisset eos a dei amore separare. vt patet Ro. viij. Quis nos seperabit a caritate xpi, ꝛc. Gre. aũt sup Ezech. ꝛ legit in festo aposto. exéplificat di. Certe ipe Petrus ꝗte debilitatis ꝗteqz formidinis añ adventum hui⁹ spũs fuerit ancilla hostiaria requisita dicat. Una. n. mulieris voce percussus dũ mori timuit vitá negavit. Uide in breviario ꝛ optime ꝛ cũ fervore exéplifica de multis. Ideo ecclesia orat in missa di. Veni sancte spiritus reple tuorũ corda fideliũ ꝛ tui amoris in eis igné accende: ꝛ in hymi. cantat infunde amoré cordibus ifirma nři corporis vtute firmãs perpetiz. q. d. dñe mi sine te nó possum⁹ amare: ió inflama corda nřa amore tuo. s. igne ss. Sed posses dicere quare iste. ss. descendit in specie linguarũ? Rñdeo. Certũ est q̄ cũ oi mébro corporis nostri peccare possumus puta cũ oculis manib⁹ ꝛ huiusmodi tñ vt dicit Hyero. ad Deme. Non est quicqz in nobis: quo facili⁹ peccare possimus ꝙ lingua. vñ Jaco. iij. dí. Lingua nřa ignis est ꝛ vniversitas iniqtatis: ꝛ ibidé. Omnis natura bestiarũ: volucr: serpentiuz ꝛ ceterorũ: domant ꝛ domita sunt a natura humana linguá aũt nullus hominũ domare pőt: ꝛ vt ait Aug. in li. de ver. dñi. Homo domat feram ꝛ non domat liguá: domat leonem ꝛ non refrenat sermonem: domat ipe: ꝛ non domat seipsum. Sed vt dometur equus bos camellus: elephátus leo aspis querit hő ergo de⁹ q̄rat: vt domet hő o pauper hő: domuisti leoné qué ñ fecisti: ꝛ ñ domat te qui fecit te. Pro hoc causa. ss, fuit necessarius

apostolis et omnis pdicatorib⁹: vt lingua eorum esset domita et bene recta: ad hoc q pdicatio eorum esset salutifera: et vtilis vniuerso ideo apparuit in specie linguarum. Erant autem iste lingue ad istar lingue ignis que est acutior nostra: in signum qd ardor. ss. mentem acuit et pfunda dei penetrare facit: et hec sufficiant quantum ad secundum misterium.

¶ Tertium mysterium pncipale est videre quid operatus sit spus in corda et aias apostolorum qn descendit sup eos: et dicit euangelista q repleuit eos. s. et ceperunt loqui varijs linguis et qd dicat verum potest pbari per signa tria que sunt in vase pleno.

¶ Primum signum plenitudinis est q nõ resonat. Si. n. tu ciuis hes i cellario tuo vegetem plenam vino et tangis eam cum digito: nõ resonat. Secus aut si e vacua. Ita gloriosi apostoli pp. ss. quem hebant nõ resonabant aliquo ipatientie signo: nunq audisti vel legisti q Petrus cruci figedus se excusaret q iniuste moreretur: sic nec. Paulus decollandus Bartholomeus excoriadus et huiusmodi. Ceduntur. n. gladijs more bidentum nõ murmur resonat nõ querimonia: sed corde tacito: mens bene scia seruat patientiam letabant in tribulationib⁹: et gaudebant in ptumelijs Actu. v. ibat apostoli gaudetes a cospectu concilij qm digni habiti sunt ptumelias pati p nomine iesu. O tu qui non habes aliquam psecutionem: malum signum est pro te: q. s. es amic⁹ hui⁹ mundi. Mundus. n. nõ pot odisse suos amatores: sed si qs velit vias dñi seq ptumelias os pati: et h est bonum signum q: dign⁹ e pati tanq bonus miles. Sed qui nõ hnt contumelias in hoc mundo: sono come capellazi ch non li basta lo animo a far facti pero dio nõ li da d le suc rose. i. psecutiõe. q: nõ est dignus.

¶ Secundum signum q vas sit plenum aliquo liquore: est qn nõ potest aliquid aliud recipere. et ita faciunt illi qui gustant celestem suauitatem q: nõ sitiunt terrenam voluptatem vnde Augu. Qui biberit de fluuio paradisi: cuius gutta maior e occeano restat vt in eo sitis huius mundi extincta sit. Et hoc signum fuit in apostolis: q: nihil terrenum voluerunt habere: vnde. ij. Corint. xij. dicebat apostolus. Nõ quero que vestra sunt sed vos.

¶ Tertium signum vasis pleni est qn exteri⁹ versat: qd et apostoli habuerunt: q: donum. ss. qd intus hebant extra versabant alijs colcando. Si aut bene psidero verba beati Luce mihi videt q fuerint isti apostoli sicut ebrij. Et licet Petrus testem pducens Joel dixerit eos nõ esse ebrios cum esset hora diei. iij. tamen mihi videt q erant ebrij et omnia faciebant sicut faciut ebrij a uino. Vides tu ebriu: qui vadit per medias enses est disertus ad loquendum. O P..tre quare ita fuisti audax et securus: cum tamen ante istam repletionem vini letificantis: fueris ita timorosus q appare nõ audebas i pspectu iudeorum: Certe nõ pp aliud nisi q: tu eras sicut ebrius. Timus-

sti.n. vocē ancille que nō erat ensis vel lancea: et nunc nō times mundi dn̄am Romā. Audacter.n.intrasti Romā et predicasti ꝯ errores romanorū nō timēs ptātem Claudij que maior erat quam cayphe: vel Neronis seuitiā que maior erat quā Pilati. Sic et alij apostoli secure loquebant᷑ quia videbant᷑ despicere iudeos et alios pncipes mūdi quocunque ibant. Habuerunt autē donum linguarū oium et nō solū vocū vel ydiomatū seu linguarū: sed et significationes earū. Et hoc fuit pp vtilitatē imo necessitatē pdicandi et cōuertendi: regendique diuersas natōes mūdi. Et isignū quia ecclesia erat ex oib' gentib' et linguis constituenda in cultu veri dei: et ad demonstrandā potentiā .ss. eis datā: et q2 vt dr̄ Mat.xij. Ex habundantia cordis os loquitur: ideo apostoli sic repleti ceperunt loqui varijs linguis put .ss. dabat elloqui illis. Ipse.n.illustrabat eos vt scirent et itelligerent: qd qb' qn̄ q̄re et qūo loqui deberēt. Hic tamē nota quia est duplex opinio. Quidā. n. dicunt quia apostoli tm̄ vna ligua loqbāt᷑ .s. hebraica: et ab oib' intelligebantur Alij aūt et verius quia loquebantur omnib' liguis quas .ss. docuit eos Glosa aūt dicit quia apostoli nō solū loquebant᷑ et intelligebāt omnia idiomata: sed et ipsi ꝯ loquētib' in vno ydiomate: qdcunque illud esset oēs audientes: quātūcunque eēnt diuersorū ydiomatū itelligebāt suū ydioma diuina hoc faciente virtute. Et rō est sicut dicit Aug. sup ps. lix. q2 sicut per rebellionē ad deū diuise sūt lingue vt hētur Gen̄.xi ita per infusionē .ss. sunt vnite. Loquentib' aūt apostolis audientes admirati sunt et dicebāt. Qūo pōt hoc fieri? Oēs isti galilei sūt et nos bn̄ cognoscimus eos. Nonne iste est Petr' piscator: et ille fr̄ ei' Andreas et ille Jacobus zebedei et sic d̄ singulis. Nos scimus quia isti sunt vicini nr̄i nūque audiuimus quia fuerint extra p̄riam nr̄am: non in hispania nō in frācia alemania et buṅis. nec vnque habuerunt magr̄um qui docēt eos istas linguas et si habuissent: nō potuissent adiscere in tam breui spacio: et maxime q2 sunt senes. Audi qūo petr' piscator loquit᷑: Videt᷑ quia semp steterit in frācia et i oibus regnis mūdi. Istd̄ ē mirabilius qd̄ vnque fuit in mūdo. Et de hac admiratione dicit text'. Erant aūt in hyerusalē viri iudei religiosi.i.in cultu diuino d̄uoti ex omni natione que sub celo est qui sm̄ Nico. de ly. ꝯuenerūt in hyerusalē ratione festi. Judei .n. captiuati per salmanasar regē assyrioꝝ: redierunt in iudeā sicut dicit Nico. de ly. super Osee. i. Similiter q captiuati sunt per regem caldeorum licet oēs haberent liniam redeundi nō tamē oēs redierūt: sed multi remanserunt amore filioꝝ quos genuerunt et possessiones quas ibi detenti acqsierunt: sicut idē dicit sup Esdram. Similiter multi captiuati per anthiocū regem grecoꝝ et diuersis gentib' venditi remanserūt Veruntamē aliqui ipoꝝ magis

deuoti pp reuerentiã tẽpli ueniebant aliqñ in hyerusalẽ maxime i magnis solẽnitatib⁹ quarum vna erat penthecostes. Facta igitur hac voce. s. spirit⁹ vehemẽtis: vel apostolorum: et aliorum existentiũ cũ eis deum voce magna laudantium: q prius timore ducti loqui nõ audebãt: cõuenit multitudo et mẽte confusa ẽ. i. stupefacta seu admirata: et subdit causa qm̃ audiebat vnusquisqȝ lingua sua illos loquẽtes: q: nũqȝ tale miraculũ fuerat visum vel auditum. Ideo sequitur tex. Stupebãt autẽ oẽs et mirabãtur dicẽtes. Nõne oẽs isti qui loquunt galilei sunt: et quomodo audiuimus vnusqsqȝ linguam nr̃am in qua nati sum⁹: parthi et medi: et elamite et qui habitãt mesopotamiam iudeã et capadociã pontũ et asiam frigiam et pamphiriam egiptum et partes libie q̃ est circa cirenẽ et aduene romani Judei quoqȝ et proseliti: cretes et arabes audiuimus eos loquẽtes nr̃is linguis magnalia dei. Hic nominant hitatores diuersarum regionum: in quib⁹ sũt diuersa ydiomata: vel totaliter sicut in iudea: roma Venetijs: et pluribus alijs locis vel in parte. Sicut lingua piccarda gallica italica et dalmatica distinguunt. Et sic erat mesopotamia que est pars syrie: et iudea: quarum lingue sunt ppinque. Judei quoqȝ. i. illi q orãt de tribu iuda: et pseliti. i. pversi de gentilitate ad iudaismum: sicut nũc de iudaismo ad gentilitatẽ ad xp̃ianismum: hi oẽs loquebant magnalia dei. Ergo aia deuota exp̃giscere in hac sacra solemnitate et quasi ebria spiritu lauda et magnifica deũ tuum. Nõ. n. licet hodie laudes tacere diuinas quas celũ sono mellodioso et suaui aer coruscationib⁹ oi iocunditate plenis apostoli ardentissimo amore declarant: et omniũ nationũ aliqui loquunt. Non stes aia mea inter delicias rustica inter diuitias paupcula et inter saporosos cibos famelica: sed iubila modo cũ tremore et exulta timore Laua aiam tuã lachrymis deuotionis: perseuera i bono. Et sic habebis grtiam sp̃s sancti in presenti et gloriam paradisi in futuro: in his aũt diebus ieiunijs vacans deuotius solito in mẽtis sp̃u nitaris ingredi illud cenaculum et pedib⁹ deuoluta sacre v̾ginis matris et principum mũdi tota intẽtiõe eis supplica qd tibi veniam a dilecto Jesu impetrent: et in suo sacro te recipiente collegio te consortem fieri receptione preciosi muneris spiritus sancti que tota cũ eis trãsformeris in xp̃m. Qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

¶ In festo sanctissime trinitatis. Sermo. xc.

Tres sũt qui testimonium dãt in celo pr̃ v̾bum et. ss. et hi tres vnum sunt pmie Jo. v. Celebratis festis filij dei et. ss. acceptaqȝ fiducia p̃ris in celo recte fit hodie festũ sctissime trinitat: qd festum krolus ma. iperator pmus voluit instituit Ideo ipsius rogatu: et⁹ magr̃ Alcuin⁹ primum offĩm cõposuit quo

surgētes ꝯfutarent errores: ſʒ of-
ficium quo nunc vtit̄ eccleſia com
poſuit dn̄s .t.ſ. Bon̄. ordinis mi-
noꝝ: volēs igit̄ me ꝯformare ſan-
cte eccleſie ſtatui de ipſa beatiſſima
trinitate ṗdicare. Sed inter h̄ mul
tum me terruit illud qḋ dicit Hye
ro. in expo. ſimbo. ad Lauré. pp̄.
Nō me inqt latet illa ſētia ſapien-
tium q̄ ꝓpe ad modum dicit: qḋ d̄
deo ēt dicere vera periculoſum eſt
τ Auguſt. in. i. de trini. c. iiij. τ re-
fert magr̄ in. i. ſen̄. diſti. ij. c. i. De
hac. ſ. ſacra trinitate ſūma τ excellē
tiſſima re: cum modeſtia τ timore
agenduʒ eſt τ attentiſſimis auribꝰ
atqʒ deuotis audiēdum ē vbi q̄rit̄
vnitas trinitatis τ trinitas vnitatis
pr̄is τ filij τ. ſſ. qꝛ nec periculoſius
alicubi erratur: nec laborioſius ali
quid q̄rit̄: nec fructuoſius aliqd i-
uenitur: idem hyllarius. viij. de tri
nitate: τ in. c. in. xp̄o. de ꝯſecratio-
ne. di. ij. De his nō humano: ſʒ di
uino ore loquēdum ē: idē Jo. an.
in. c. dānamus. de ſum. tri. τ fi. ca.
Spero autē ꝙ diua ſapiā q̄ appa
ruit os mutoꝝ: τ liguas īfātiū fecit
diſtaſ Sa. iiij. tn̄ me illuſtrabit ꝙ
h̄ mane dicā aliqd vtille charitati
bus veſtris: vn̄ pro nunc omitten
do curioſitatē τ expectando felici-
tatē de ipſa trinitate in verbis pre-
miſſis tria myſteria annotabimus
ad ipſius honorē quorum.

¶ Primū ē teſtimonialis mora-
litas. Ibi tres ſunt qui. τc.

¶ Scd̄m pſonalis pluralitas.
Ibi pr̄ v̄bum τ ſp̄s ſanctꝰ

¶ Tertiū eēntialis ſimplicitas
Ibi τ hi tres vnum ſunt.

Ordie āt ṗpoſtero volo ꝙ īcipia
mꝰ a tertio. ſ. eēntiali ſimplicitate:
vbi nō iſtā firmā ꝯcluſionē ꝙ pr̄
filius τ ſp̄s. ſ. vnum ſunt ſicut dicit
thema nr̄m. ſ. hi tres vnum ſūt nō
vnus: ſicut ēt Jo. x. di. Ego τ pr̄.
vnum ſumꝰ nō vnus: τ hoc ſit pre
ſuppoſitum pro ṗma pte nr̄i ſmo
nis. ſ. ꝙ eſt vnus ſolus deꝰ: τ h̄ ꝓ
bat̄. Rōne: Auctoritate: τ Exem-
plo. Rō eſt iſta. Nō videmus ꝙ i
cauſis eēntialiter ordinatis: nō eſt
ꝓcedendū in infinitū: ſed eſt deue
nire ad vnū ṗmū ṗncipiuʒ τ vnū
ṗmuʒ motorē q nō mouet̄: vt. viij
Phiſi. Sicut. n. vt hētur in ſmo
de celo τ mū. mūdus nō pōt eē ni-
ſi vnus ita τ a fortiori: ṗmus mo-
toꝛ nō poteſt eē niſi vnus: qꝛ ſi poſ
ſent eſſe plures motores ſtāte mū
di vnitate: vel vnus tm̄: vel ambo
mouerent illud mobile. Si ambo
cum vnus ſit ſufficiens ad h̄ tunc
alteri ſupfluit: Si aūt vnus tantū
moueret: ergo neceſſarie alius eſſet
ocioſus: qḋ eſſet ſtultiſſimuʒ dice-
re ꝙ. ſ. deus ſit ocioſus. Sic ēt ſm
Tho. in ſum. ɔ. gen. li. i. c. xlij. In
quolibet ṗncipatu eſt ꝯuenire ad
vnum caput: vn̄ Hyero. in epiſto
la ad ruſticū: τ hētur. i. c. in apibꝰ.
vij. q. i. In apibus inqt principeſ
ſunt grues vnā ſequūtur ordine lit
terato iperatoꝛ vnus: vnus iudex
ꝓuincie. Roma vt ꝯdita eſt duos
fratres ſimul reges hr̄e nō potuit:
τ paricidio dedicat̄: in rebecce vte-
ro Eſau τ Jacob bella geſſerūt: ſin
guli eccleſiarum epiſcopi: ſinguli

archiepi singuli archidiaconi: et ois ordo ecclesiasticus suis rectoribus nitit i naui vn⁹ gubernator in domo vn⁹ dñs in quouis gradu et exercitu vnius signū expectatur hec ille. et hec est rō Bona. in tracta. vni de⁹ triplex. Hoc idem possumus exemplificare in numeris q: ois generalitas pcedit ab vnitate: vn nō ēst tā magn⁹ numerus q nō pcedat ab vno sic i arbore multa sūt. s. rami: frōdes: flores: et fruct⁹: et tñ oia ab vna radice. Sic lz multi sint in vna parēte la tñ oēs descēderunt ab vno hoc idē ē de deo: q: oia q̄ sunt i celo et in terra sunt pncipaliter ab vno et nō a pluribus. Cōmodius. n. expeditur p vnum q̄ per plures. ff. de origi. iur. l. ij. §. nouissime: et regnū nō dz diuidi: vt in. c. lz. de vo. i gl. fi. Et h erauit arrius q posuit tres substātias: sicut et. iij. psonas. Et quē ē. c. qdā. xxiiij. q. iij. ió Athanasi⁹ de⁹ pater de⁹ fili⁹ de⁹ sps et. s. et tñ nō tres dij: sed vn⁹ est de⁹: sic ēt errāt pctōres faciēdo sibi plures deos vt faciunt aliq falsi xpiani qui vex deū nō adorāt nec colunt: nec sibi credūt: et hoc ondo per talē rōnez. De⁹ dz diligi sup oia q ab ipo habemus oia: si ergo de⁹ dz diligi sup oia: id qd magis diligis dz esse de⁹ tu⁹. Dic. n. hie. i epla. Audi filia Illō colit vnusqsq qd diligit. Dic igitur mihi o auare q non times deū offendere vt possis lucrari denariū. quem istoz dominorū magis diligis deū an denariū. Certe magis diligis denariū: q: xpm pp denarium offēdis. ergo denarius ē deus tuus. Ergo ois auarus idolatra ē. Idē potes dicere de luxoriis⁹ cōcubinariis et alijs q tenēt pueruz et corp⁹ pprium et vxorē p deo suo: de quib⁹ dn̄ apo. Hiero. et alex. de ales. i. iij. pte et sup Marcū. Indocemur seruare vnitatē vt vnum simus sicut et ille Jo. xvij. Jō zcludēdo dico q solus ē vn⁹: deus: q regit disponit et gubernat oia: d quo dic boe. stabilisq manēs dat cūcta moueri. auctes hēmus impróptu. Pria auctoritas ē euāgelica. Mar. vltio. c. Eūtes docete oēs gētes baptizātes eos i noie pris et filij et spūs. s. q. d. q hi sunt idem. Itē oēs theologi tā noui q̄ āntiq idē affirmāt: vt ide. i. sentēcia. libri. vbi plene de hac mā tractaē. Aug. fecit. xv. libros de trinitate. Hilarius fecit libros Boeti⁹ vnū Ricar. de. viij. vic. vj. Hoc athanasius in simbolo hec tota xpi cōfitet ecclesia. Hoc senserunt ptiarche. Hoc pdixerūt pphete: pdicauerunt apostoli: et sancti martyres pprio subscripserūt sanguie: vt dicit marini⁹ in sermone martyrum. Hoc pcipit ecclesia firmiter credi et simpliciter zfiteri in. c. j. de sum. tri. et fi. ca. qd icipit. Firmiter et in ca. Dānam⁹. Sic i sexto et cle. eo. ti. in rubro et nigro. Sic in sacro decreto. xxiij. di. q epo: et de cōse. di. iij ca. vltimo qd icipit. Cū oēs: et est Aug. Cōco: iperator. C. de sū. tri. in rubro et nigro. sic i auctētico iusiurandū qd pstatur in pncipio dicit. Juro ego p deum oipotentē

ꝛ filiū ei⁹ vnicū dn̄z nr̄z Jesū xp̄z ꝛ sp̄ūs.s. Ubi dicit glo. in ṽbo xp̄z q̄ in hoc ↄtinētur tres p̄sone.s. pater vngēs fili⁹ vnct⁹ sp̄ūs.s. vnctio Ad hoc ēt sunt aucto. p̄hice: vn̄ Hermes trimegist⁹ i pimādro li. p̄mo itroducit deū di. Lumē illō ego sū mōs de⁹ tu⁹ antiqo: q̄z natura hūida q̄ et vmbra effulsit. Mēs tis ṽo germē ṽbū lucēs dei filiuz. Idē ibi. Mēs autē de⁹ vtriusq̄ sexus fecūditate plenissim⁹ vita: et lux cū ṽbo suo: mētē altā opificez pepertit: qui qdē de⁹ ignis atq̄ spiritus rubit: h̄ illi. Frāci. may. i con flatu p̄nu sniaꝝ di. ij. dicit. q̄ plato posuit deū: ꝛ natuz de deo: vt recitat Au. ij. de ci. dei. c. Et Porphirius ponit p̄rem ꝛ filiuz: ꝛ illorum mediū. Et Aristo. in numero trinario in p̄ncipio de celo ꝛ mundo: ꝛ ali⁹ p̄hs dic. Monas. i. vnitas gignit monadē: ꝛ in seip̄o reflectit suū amorez vel ardorē. Et sic multa p̄babilia: ꝛ p̄babiliter dicta ꝛ enūciata dixerūt p̄hi: ꝛ ,ppi nos multa p̄ reuellationē innuerunt sicut recitat Augu. h̄ Fran. may. plato ēt describēs librū de mūdi creatione sicut icipit. Un⁹ duo tres: et postea exeq̄r mā̄z suā q̄si itēdēs q̄ trinitas est p̄ncipiū vniuersi. q. d. q̄ oīa nostra opa sūt agēda in noie trinitatis. Jō ↄcludit Frā. in cōflatu: q̄ Pau. Ro. j. de his p̄his dicit q̄ de⁹ manifestauit illis inuisibilia: ꝛ iō nefas ē vt in fide trinitatis erret xp̄ianus vel dubitet: quā pagani tā venerabilem sūt ↄfessi: Nō tñ ut h̄ q̄ petr⁹ Jo. q fuit doctissim⁹ dicit i. q. ix. de fide q̄ p̄horum dicta nō sūt hic p̄ modū ↄfirmatiue ꝛ q̄si p̄dn̄atiue allegāda ac si nr̄a fides deberet fulciri p̄ auctoritatez illoꝝ: nec xp̄iani subici auctoritati illoꝝ: sed tm̄ ad monēdū q̄ tāta ē veritas fidei q̄ ēt p̄hi pagani i multis ceci nō potuerunt oīno subterfugere lucē ei⁹. et ad mōstrandum q̄ ēt a suis aduersarijs et eius veritate compulsis habz plura testimonia veritatē. Est tñ in illorum dictis triplex falsitas. s. in p̄ncipijs: rōnib⁹ ꝛ conclusionibus: h̄ ille doctor mirabilis. Exēplū habemus de sancto Ualeriano spōso illi⁹ g̃liose vir. Cecilie. Cū eni ip̄a illi p̄dicasset ꝛ misisset ad sanctum Urbanū papā ip̄i⁹ oīone vidit se nē idutū niueis vestib⁹ cū titulo in manib⁹ lris aureis scripto. Unus de⁹ vna fides: vnū baptisma: vn⁹ de⁹ ꝛ p̄r oīuz q ē sup oīa: ꝛ in oib⁹ nob̄ ꝛc. vsq̄ baptizauit euz. verba hui⁹ tituli sūt origialit̄ pauli ep̄le. iiij. vbi expresse loquit̄ de trinitate: ꝛ vnitate ꝛ equalitate. ꝛ hec sint pro primo principali.

¶ Scd̄o vidēdū est de pluralitate p̄sonaꝝ circa quā tria p̄ ordinez hēbim⁹ ↄsidarere. s. curiositatē reprobationē. Credulitatis obligationē ꝛ p̄balitatis elucidationem.

¶ Prio dico q̄ quilibet ēt sapiēs nō debet eē nimis curiosus circa diuina marie circa trinitatē. Rō ē ista: q̄ dicit Aui. in. ix. sue metha. c. vltio q̄ opatio itellect⁹ nr̄i ad superiora est sicut oculus ceci ad colores ꝛ aures surdi ad auditū ꝛ i se

tūdo metha. dī ꝙ ocul⁹ noctue: sicut se hʒ ad lucē solis: sic se hʒ itellectus nr̄ ad talia. Jō multi exceca ti heretici facti sūt. Sed eni Aug. de tri. ⁊ in tex. pmi sentētiarū: ⁊ ibi Bona. in. q. circa lram. Mētis hūane acies ualida in taʒ excellēti luce nō figit: q: fm Dyoni. de vnica ⁊ discreta thelogia emanatio diuinarū psonarū nō est demōstrabilis itellectui ꝯiūcto nō eleuato: vt bñ pbat Frā. may. in cōflatu pmi sniarū di. ij. q. Utrū trinitas psonarum sit demōstrabilis demōstratiōe: ppi qd: ⁊ in alia. vtrū demōstratione q: Et tu plene peccatis credis cuʒ: tua ignorāti supbia intelligere trinitateʒ. Maxime q: dicit Bona. ꝙ bñ mala mēs pōt diuina ꝯsiderare: sʒ nō nisi bona ⁊ pura in hec figi. sʒ nō nisi immēsa ꝯprehēdere. Jō bñ dicit Eccle. 3. Altiora te ne q̄sieris: ⁊ fortiora te ne scrutat⁹ fueris: sʒ q̄ pcepit tibi deus illa cogita semp: ⁊ in pluribus opibus eius ne fueris curiosus. Nō est eni tibi necessariū ea q̄ abscōdita sūt vidē oculis tuis. In supuacuis rebus noli scrutari multipliciter: ⁊ i pluribus opibus eius ne fueris curiosus. Plurima eniʒ sup sensuʒ hoiuʒ ostēsa sūt tibi: multos eni supplātauit suspicio illorū Jō frater Jacobonus de hoc iterrogatus ridit. Si ego in ripa fluminis vel maris tātaʒ aquā hēo: vt possim manus lauare pedes: ⁊ faciē quid necesse est tm̄ itrare: vt periclitet in pfūdo mergi. vt etiaʒ hētur puer. xxv. Sicut qui multū comedit: sic qui scrutator ē maiestatis oppimet a glīa. Ergo vt dicitur Eccle. v. Deus i celo ⁊ tu super terrā: iō pauci sint sermones tui. Est certe magnum quid ꝙ hō diebus ac noctibus nō capit sōnū oculis suis: vt inuestiget q̄ i celis sīt ⁊ tamē nos videmus ad oculū qd oium opez dñi nullus hō pōt inuenire rōnē: et vide optime Augu. xxj. de ci. dei. c. v. vbi ponit multa exēpla ad hoc ppositū. Ad hoc ēt facit ꝙ Plinius de nāli hystoria lib. xj. refert. c. ix. Aristomachum phʒ. xxviij. annis sequutū apē. vt intelligēt eius nām: ⁊ tñ nō potuit Ibi ēt dic ꝙ quidā piscis nō multum magnus retinet naues si ei adheret quācunqꝫ remis ⁊ velis ipellatur: ⁊ quis pōt intelligē hoc: ⁊ si nō es capax istorū: q̄to magis nec trinitatis eo marie: q: Jacobus de voragine in sermone. iij. de tri. refert ꝙ beatus Aug. eo tēpore quo libros de trinitate cōponebat cum p littus maris discurreret socijs a lōge sequētibus: ⁊ q̄dā de trinitate meditaret invenit puerū in litore maris qui cū coclear argēteo i foueā quā fecerat aquā de mari infūdebat di. se velle totū mare in illaʒ foueā sic haurire. Cui Aug. puocatus in risū ait. Quō hoc fili facē potes: cum mare sit magnuʒ coclear paruuʒ fouea modica. ⁊ ille. Facilius ē mihi hoc agē q̄ tibi id qd cogitas. putas. n. i li. tuo mysterio trinitatis ꝯprēdē: cuʒ liber tuus sit pua fouea ad recipiēdum: ⁊ ingenium tuuʒ paruuʒ coclear ad inqui

rendum: et trinitas ipsa immensum pelagus ad hauriēdum. Statimq3 puer disparuit. et Augu. grās egit deo recognouitq3 q3 verū sit quod puer dixerat. Si igit tam magnus doctor nō valuit inuestigare q volebat quid nos exigui agere debemus maxime: q: exēplo maioris os formidare minor. viij. q. j. Si ergo: et. xj. q. j. magnum.

¶ Scdo circa istā pluralitatē psonarum vidēdum ē de obligatōe credulitatis: vbi posset aliquis qrē. Ego vellē scire a te tria. s. Quid quantum: et q̄lr me os credere. Rñ. deo ad pmiumq ō os omnino q tu credas trinitatē psonalē vnitatem essentialē: et eq̄litatē vtualē. Hoc est dicere q vitas inerrabilis ē eē deum trinum in psonis vnum in eēntia eq̄lē in potētia vtute et maiestate et c. In tm̄ q nihil verius dici pt vt dicit magr in pmo sniarum di. ij. c. iiij. Et Aug. vij. de tri. et ibi bñ Boñ. in. q. circa l̄ram. Et sicut dicit athanasi9 i simbolo. Quicunq3 vult salu9 eē ita de trinitate sentiat Ad hoc bñ Archi. in. c. Nequaq3 de 9se. di. iiij. in glo. vij. Et ē sēlus q nisi hō qui pollut9 ē peccato fi dē trinitatis habuerit nō hēbit req em in futura vita q̄ sequit post9se pten'tiam vite pñtis. Ad hoc ēt crededum iducunt multa exēpla: vñ narrat Eutropi9 q cum quidā sacerdos arrian9 baptizaret quēdam et mutaret formā trinitatis di. baptizo te in noie pris p filium et spm̄. s. volēs ex hoc oñdē filium et spm̄. s. pri eq̄les nō eē: subito aq̄ disparuit et baptizādus ad ecclesiā catholicā cōfugit. Item magr hystorie et Euse. et Pau. orosi9 referunt q circa xpi natiuitatē in oriēte apparuerunt tres soles qui paulatim sibi appropinquātes in vnum solē sunt redacti: quo innuebat q vni9 dei et trium psonarum cognitio erat prio p dicāda et pmulganda. Sāct9 Silbert9 ponit aliud exēplum: q circa annos dñi. cccccl. cum itra gallias arriana heresis pullularet q̄ filium et spiri9. s. miores pre affirmat i vrbe vas accēssi: dum eps eiusdē vrbis missam celebraret vidit tres guttas clarissimas eq̄lis magnitudis: de celo sup altare dscēdisse q̄ paulatim sibi appropinquātes vnam gēmam pulcherrimā effecerunt q3 cum in medio cuiusdā auree crucis posuisset gēme q̄ ibi erāt tantā ei9 pulchritudinē nō ferētes subito ceciderunt. Immundis āt hoībus videbat horribilis et obscura mundis āt et puris delectabilis et clara. Multis ēt ifirmis pstitit sanitatē. Hebrei ēt dicunt q qn̄ Jacob supposuit tres lapides capiti suo: vt habetur Geñ. xxviij. mane surgēs miraculose inuenit vnum effectos. Sic apud mōtē falconem iacet corpus beate clare de eodem castro: q̄ fuit de tertio ordine beati Frācisci. In eius corde iuēti sunt tres lapilli eiusdem magnitudis et pōderis. Et eiusdē pōderis ē vn9 sicut tres: et tres duo sicut vn9 sicut dicunt qui viderunt et vidēt vsq3 hodie qd et ego vidi. Itē Aug. in epistola de laudib9 Hiero. dic: q

in suo trāsitu sibi appēs p plures horas secū manēs sāctissime trinitatē vnitaté ꝛ vnitatē trinitaté filij a pře gñationě: ꝛ spūs.s.a pře ꝛ filio ꝓcessioně angelicas hierarchias: ꝛ ordines ꝛ eoꝝ misteria beatoꝝ ēt aiaꝝ felicia gaudia: ꝛ alia pluria sibi patefecit: tā sbtilit: tā euidēter: tā mirabilit: tā dilectabilit: q̄ si oium linguis hominū loq̄rer nō explicarem sermone. Ista āt est rō q̄ de⁹ aliqñ dř trin⁹ ꝛ aliqñ vn⁹. Uidem⁹ enim in factis hūanis: vel hui⁹ mūdi: q̄ hō solus ē min⁹ potēs q̄ʒ associat⁹ nec sol⁹ vnq̄ʒ pōt eē felix: dicente. Sen. Nulli⁹ boni possessio iocūda ē sine socio. Jō ne reputes deū min⁹ potēté vł bonū vł felicé dř trin⁹ ꝛ ne possis cogitare ī ipo dissessionem vel diuersitaté voluntatis dř vn⁹: ꝛ sic ē trin⁹ q̄ ꝛ vn⁹ ꝛ q̄cquid facit vnus facit alius: ꝛ quicquid honoris fit vni fit trib⁹. Tñ p quādam appropriationé distinguunt in effectib⁹ ipsis cōib⁹: ꝛ in cursu rerū quasdā sibi appropriāt reuerētie rōnes. Nā festū pris vř spāliter eē a pncipio mūdi vsq̄ ad xpi īcarnationé. Jō nō legit̄ přem fuisse loquutū vsq̄ ad aduētū filij nisi p subiectā creaturā: q2 ipse nō est persona visibilis. immo vocabat̄ a pphis ꝛ a sāctis. De⁹ abscōditus Jsa.xlv. Uere tu es deus abscōditus. Ab icarnatōe v̄o filij vsq̄ ad Penthe. fuit festū filij: q2 qd̄ ꝓmiserat p pphas loquut⁹ est nobis i filio. A pncipio v̄o vsq̄ ad finem mūdi vř spāliter esse festū spūs.s. Eccle. aūt de istis tribus psonis simul hodie facit vnū festū. vt ostēdatur q̄ sūt vnus nāe sapie potentie ꝛ bonitatis. Unus ver⁹ ꝛ sol⁹ de⁹ qui creauit regit ꝛ gubernat oia: sꝫ si dicis. Cuꝫ de filio ꝛ spū.s.eccle. solemniter celebret: q̄re nō etiā aliq̄ die singulari d̄ pře festū celebratur. Rñdit Ber. Quedā sūt q̄ nobis diuina pietas i hac vita semel cōtulit q̄dā sūt q̄ ꝯferre quottidie nō desinit: q̄dā v̄o in futurū se largiturum ꝓmittit: ꝛ hec in trib⁹ ꝯsistunt. s. in redemptōe: iustificatiōe ꝛ glificatiōe. Semel est acta ipa redemptio quottidie agitur iustificatio: in spe v̄o diue misericordie expectatur glificatio. Ad filiuꝫ pertinet humana redemptio ad spm̄. s. iustificatio: a pře āt ꝓmissa expectatur glificatio. Nā quos filius vocat spiritus.s. iustificat: ꝛ př glificat: vñ cuꝫ in diuisa sint opa trinitatis: ꝛ laus filij. ꝛ spiritus.s. sic etiam laus dei pris ꝓpť hoc nullum diē persone pris sancti celebrauerunt vel celebrē cōstituerūt: h̄ ille. Circa scdm̄ scilicet q̄rtum opꝫ credere dicunt quidā q̄ nō sufficit dicere. Credo in sanctā trinitateꝫ: q2 hec v̄ba videnť satis ꝯfusa: ꝛ ap d̄ simplices possent gñare falsuꝫ itellectum: vt aliqui putāt q̄ sācta trinitas sit vna scā mulier. Nec etiaꝫ sufficit dicē. Credo ī tres personas trinitatis taꝫ ꝓpť derisioneꝫ fidelium dř. ꝓpť hoc nos colē plures deos: quā ēt pp errorē simpliciuꝫ qui putāt tres psonas ibi eē sič in humanis tres dñtes homines. s. Petrū Jacobuꝫ ꝛ Martinum.

Et hic dicit Sanctus. Bona. l.iij. di. xxv.ar.j.q. iij. Et. Tho. scda secunde.q. ij.ar.viij.q post aduentum xpi no sufficit hnti usu ronis crede i generali redeptore et remuneratore: qz aliq articuli adeo st i eccla manifesti: qd null' hns v su ronis ea ignorat: nisi oio negligat et ptenat dei cultum et salute sua. Ex quo seqt. fm eos. qd no solu ea que eccla representat: vtpote xpi natiuitate ascesione et c. sz etia tenetur ad explicite sciendu articulum de indiuidua trinitate i vnitate eentie. Quod fideles ostédunt se crede qn baptizant in nomine pris et filij: et spus.s. Amé. Et qn quottidie se signát. Jo aia deuota quottidie i mane et i sero te deuote signa pcor. Ricar.i.iij.di.xxv.ar.iiij.q.j. Sz circa hoc nimi' logt. Inno. sup.c.j.de su.tri et ibi Hosti. et Io. an.i nouella di.q itátu vz iplicita fides vt qdá dicút q si aliqs ea hz qz.s.credit qcqd credit eccla sed falso opinat rone nális mot' q pr maior vel minor sit filio: vel q tres persone sint tres res a se inice distantes q no e hereticus nec peccat dumo huc suu errore no defendat: et h tpz credit: qz credit ecclesiá sic tene et sua opione fidei ecclesie supponit: qz lz sic male opinet. tn no e illa fides sua: imo fides sua e fidei ecclesie: vt ex co.c. Dánam' ad finé h. Inno. Cócor. directóis iuris li.j.ti.ij. Et Ugo de sacris li.j. p.x.c.iij. applicás illud Job.j. boues arábát et asine pascebant iuxta eos: dicit q q credit credéti di ipe credé. Minores.n.q signant per asinos debét i credédis adhe maiorib' q p boues significant vt dicit Grego.in.ij.mora. Et dic Bona. et Sco.i.iij.di.xxv. Qd si pdicat aliqd nouu. vel qd cóiter non pdicatur i eccle. simplicii non statim dz credé illd assentiedo firmiter illi tanq do: imo necciuz e non adhe quousqz sciat illd credi ab ecclesia tanq ver. q: sic non dz adulteriu pmitti q: sit pdicatu licitu: sic nec aliqd nouu credi nisi sciat prius ab eccle. credi: sz dz qs rudis et simplex adhe doctrine eccle. iplicite pat' explicite crede qn itellexerit et sciuerit illd ab eccle. credi. Et sic ad cuitádu ocz errore pter remedium diue ispirationis et oronis ad qd semp recurrédu e hnt simplices remediu huane instructionis ad qd pnt pfuge vt valeát errore declinare. semp.n. hnt et' et hébit aliquos viros famosos q vitate fidei non solu i se. sz et i simplicibus pseruarét du simplices innitunt eis et credut fm Bona. et isto modo saluari pnt simplices. Nemo enim pt ad ipossibile obligari de re.iu. li.vj. Ideo si sit aliqs rudis q non pt psiderare qd sit na diua: et qd psona non e nece q heat actu explicitu de articulo ptinete ad naevnitate et psona. trinita. e distincte. sic hn[illegible] rici lr at: sz sufficit sibi si no pot h[illegible] ói distictione itellige: nec termios q credat sic credit eccle. S[illegible] glibet hns vsu ronis tenet p alqn ad aliqu actu explicitum: et narie cir[illegible] illaq sut grossa ad ca-

piĉdunt: ⁊ pdicanf cõiter i eccle.s. q xp̄s nat᷒ ē ex maria v̄. q fuit cru cifix᷒ p hũani gñis redēptõe: ⁊ ta lia q̃ ptinēt ad redēptionē. h sco. ꝯco2.boñ.i.iij.di.xxiij.ar.j.q.iij. ⁊ Nic.de ly. Heb.vj. Ad h āt pos sum tibi adducere auctoritates ra tiones ⁊ exempla.

¶ Prio dic̄ Ber.in li..de ꝯside. ad Euge.papā dicim᷒ tres psonas sȝ non ad iudicium vnitatis: dicim᷒ vnuȝ: sȝ nō ad ꝯfusionē trinitatis Queris quomodo possit hoc esse Sufficiat tibi credē sic esse. Scru tari h temeritat ē, credē pietas est nosce vita est, ⁊ vita eterna. h ille Hoc ēt ponit. Jo. an. in capitulo dānamus. de sum. tri. in nouella. vnde habetur q. s. Tho. de agno. mane quodā iter faciēs in ptib᷒ re gni: inuenit mulierē ascendentem mōtē: ⁊ interrogauit quo iret ita tē pestiue. Rñdit q ad scāȝ trinitatē. Cui ille. Et qd est trinitas. Et illa. Ego nō hēo hoc q̃rere sed credere Et multū placuit Thome ista rñ sio. Sit aũt hec rō q: si oēs tenerē tur explicite ⁊ distincte credef hoc difficilto2 esset lex noua q̃ vet᷒: q: tunc nō tenebanf oia explicite cre dere fm doctores: sed iplicite in fi de maio2ũ. Ad hoc allegat Joa. and. in. c. dānamus de su. tri. Tul lius de mūdi creatione di. Parē tes hui᷒ vniuersitatis inue... dif ficile ē. ⁊ cũ quis cũ inuenit, in vul go ppalare nefas est. Sȝ posses dicē: vñ procedit ista difficultas talia capiēdi vel intelligēdi. Rñ dit Fran. mai. in ser. non᷒ triplic ter sol exurens vide inde. Circa tertiũ. s. qualiter qs credere dȝ di co q operose ⁊ affectuose vt dicit Boñ. ⁊ statim dic in ꝯtertia pte pncipali. Adiuuatur āt ista credu litas figur signis ⁊ miraculis. vbi nō fȝ Amb. sr Luc. mo2ale ē vt q fidē exigūt fidē astruant. Audif .n. qui rōnes hȝ in promptu q alias n̄ audiref. vt. ff. de iudi. l. si. de vi. Sed q: p2o diuersitate pfessionuȝ ⁊ facultatũ varia exigif p2obatio: q: alias in rethorica alias in Me thafisica: ⁊ huiusmodi vt pȝ p phȝ Ethi. Cũ igitur ea q̃ sunt fidei tri nitatis excedāt facultatē humani ingenij. Ideo illo2 pncipalis p2o batō ē per signa vel lumia vel ope ra q̃ excedũt humanā facultatē cer tũ est aũt q excusaf q credit signuȝ dātũ. vt in. c. inqsitioni. de sen. ex. in vbo pbabilis ⁊ in vbo leuis: p pter q ēt Ricar. li. i. de tri. di. vti nā attēderent iudei: vtinā aduerte rent pagani cũ q̃ta ꝯsciencie securi tate p2o hac fide trinitatis ad diui nũ iudiciũ poterim᷒ accedere: non ne cũ oi ꝯfidētia dicere poterim᷒. Dñe si erro2 est a teipso decepti su mus. Nā hec fides tantis signis ⁊ prodigijs ꝯfirmata ē q̃ n̄ nisi p te fieri pñt. ⁊ certe a sũme sanctitatis viris nobis est tradita cũ summa ⁊ autētica attestatione p2obata. te ipso coopante ⁊ sermonē ꝯfirmā te sequētibus signis h ē. Dicam᷒ igf d figur gen. xviij. hf q abraā vidit tres angelos ⁊ vnũ adorauit singulariter ⁊ singulariter loq̄baf. vñ cantat hodie. Quid Abraā ad

hostiū.rc.q₂.s.ꝛ sctā trinitas est a nobis credenda: simpliciter: sed sacratissima vnitas est adorāda singulariter. Mat.iiij. Dñm deū tuū adorabis. Itē prouer.iij. Tria mihi sunt difficilia ꝛ quartū penitꝰ ignoro. Tria difficilia sunt tres ꝓprietates ꝑsonales generatio actiua generatio passiua ꝛ actiua ꝛ passiua spiratio q̄ nō cadunt sub ente limitato q₂ abstrahūt a finito ꝛ infinito ꝛ ideo sunt difficilia. Sed quartū penitus ignoratū: est imēsitas diuine essentie q̄ est formaliter infinita. vñ Pau. dicit q͛ hāc lucē nullus hoīum vidit nec videre pōt. Potes ēt dicē si vis de triplici funiculo eccle.iiij. ꝛ de tribus digitis Isa.xl. ꝛ de tribꝰ solēnitatibus Exo.xxiij. Recte aūt tot sensibiles figure ad hoc posite sunt: q₂ ſm fran.may. in principio sermonis de trinitate: ꝛ ꝯcor. cōmēta toꝝ super angelica Hierar. li. c.ij. per visibiles visibilium formas peruenitur ad inuisibiles inuisibilium creaturas ꝛ per inuisibiles insibiliū creaturas ascēdiť ad inuisibiles subas ꝛ eaꝝ cognoscēdas nās Et h̄ summa ph̄ia ꝛ veritatis cognitio cum esse potest animo contemplanti hec ille.

¶ Secundo ad credendum trinitatem adiuuamur signis ꝛ similitudinibus. diximus superius q͛ Iacob supposuit capiti suo tres lapides qui facti sunt vnū geñ.xxviij. Sic habemus Luc.iij. q͛ baptizato xp̄o vox patris audita est. Hic est filius meꝰ ꝛ.ss. in columbe spē visus est. Sic Mat.xvij. in transfiguratione. Sed aduerte q͛ qdāꝫ simplices imaginaſ deū stare i celo sicut vident in picturis qd̄ est falsum ꝛ erroneum. Deus eniꝫ pr̄ ꝛ filius ꝛ.ss. spiritus est q palpari nō potest corporaliter: nec videri sed est quedā virtus excellentissima que sua potētia sapiētia ꝛ bonitate replet paradisuꝫ. sanctos celos. mūdū ꝛ oēm creaturā. Unde Io. deus spiritus est verū est tñ q͛ humanitas xp̄i corpus gloriosum est in loco speciali in paradiso super omnes sanctos. ꝛ eum vident corporaliter in patria: sed diuinitas que est equalis patri ꝛ.ss. non videtur a sanctis nisi mentaliter q₂ spiritualis est. Sed posses dicere. Ista sunt ita obscura q͛ nō possum intelligere. q₂ sum rudis. doceas nos aliquo grosso mō q͛ possimus capere que dicis. Volētiera. Vos scitis q͛ vbi est amor ibi nullum latet secretum sicut pꝫ de Sansone ꝛ dalida. Sed inter oīa illud quod est pulchꝛum amatur iuxta illud Augu. Pulchꝛas formas ꝛ varias amant oculi. Pulchꝛifica ergo aiam tuam contritione cōfessione ꝛ operis satisfactiōe ꝛ statim xp̄us despōsabit te ꝛ manifestabit tibi omnia ꝓfunda. dicit n. aug. in ſmōe.xxx. ad heremitas si trinitatꝭ misteriuꝫ capere nō valemus: bene operari festinemus: vt sicut ē sanctam trinitatē per gratiam videre valeamus. Tñ pro aliquali intelligētia nota tale exēplū Tu scis q͛ in qualibet anima rōna

li sunt tria.s. memoria intelligētia et voluntas. de memoria et intelligentia procedit voluntas et sunt ista tria distīcta ab inuicem et tamē sunt: vna sola aia nō tres. Sic est in deo: Ibi enim est pater sicut memoria. de patre essentialiter nascitur filius et spūssanctus de patre et filio sicut voluntas de memoria et intelligentia. Et tamen nō sunt tres dii sed vnus deus. Et si dubites an pater maior vel melior sit filio et spiritu sancto. dico q sunt per oia equales. Sunt.n. vnius potentie vni9 nature vni9 bonitatis et vni9 sapientie et ideo ibi non cadit plus neqz min9 Verbi grā idē vinū pur ponat i trib9 ciatis tu nō potes dicere q vinū vnius ciati sit melius vel deterius q̄ vinum aliorum duoꝝ cū sit vni9 nāe potētie et bōitatis. Ita ad ppositū: sz itez dicit: cōcedo q sūt eq̄les i potētia sapia: et bōitate: tū vn9 pcedit aliū tpe nego h: imo dico q sūt eterni: accipe exēplū d igne. Nā subito q ignis ē in carbone tā cito ē splēdor et calor: et tū vn9 nō pcedit aliuz. Item Aug. i li. de veri. dñi dic facile nouim9 quēadmodū aq̄ corpoꝝ sepe reddat imagines. Ponam9 ergo aliqd natū sup aquā velut vgultuz aut herbā: nōne cū imagie sua nascitur. Mox vt icipit existē icipit: cū illo existē ymago ei9: et nō pcedit nascēdo ymaginē suā: sic igr illud vgultū nō pcedit imaginē: ita et gñans et gñatuz simul eē ceperūt idē ibidē ponit exēplū lucerne di. attendite eum q accēdit lucernam non accensa lucerna nundum est ignis mundū ē et fulgor q erit ab igne: nemo dubitat q splēdor de igne existit: nō ignis de splēdore: ponam9 ergo ignē patrē illi9 splendoris q: tā plocuti sum9 coeua nos qrē nō coeterna. da igit mihi ignē sine splēdore: et credo tibi prēz fuisse sine filio. dcū est a nob tāta res vt dici potuit: sz nihil dignū dcm putet eo ipso q coeua coternis ꝯparātur tpalia semper manētib9 et extinguibilia imortalib9: h ille. Mō ēt vestigiū trinitatꝫ oñdat i oi creatura biñ oñdūt doc. et Leonar. de vtino: et ff Michael9 et alij i smo ne trinitatꝫ. Multa hñtur signa et miracula de btissima trinitate i leonardo. q̄dā sī ad demonū expulsionez: vt pꝫ i quodā fideli notario: cuz eni apd ꝯstātinopoliꝫ mag q dā pmittēt sibi facē euz diuitē duxissetqꝫ eum ad ꝯspectuz maxime multitudis demonum iterrogat9 est ascendente in Throno an vellet fieri eius seruus. Qui signans signo crucis ait. Ego sum seruus sanctissime trinitatis. Statimqꝫ illa demonum multitudo aufugit Item ad tribulationum propulsionem. Cū.n. grauis pestis cōstātinopolim opprimeret qdā puer de medio populi rapt9 in celo cāticum sentissime trinitatis.s. Sancte deus. Sancte fortis. Sācte et mortalis saluator mundi misere nobis ab āgelis edoctus est. Qd rediēs cū corā populo decātasset mox oīs pestilētia fugata ē. Item valet ad maloꝝ cōuersionē. Nā

cũ archiep̃us ebraicinensis eẽt sy-
moniac⁹ ⁊ oẽs testes pecunia cor
rupisset qdã legatus vir sanctus
p̃cepit ei vt v̓sum sancte trinitatis
s. Gloria p̃ri ⁊ filio ⁊ sp̃ũsctõ di-
ceret rogãs deũ q̃ si. symoniacus
eẽt sp̃ũs. s. cui iniuriã fecerat no-
minare nõ posset. Quod ⁊ factũ
est. Et sic ille depn̄sus humiliter
peccatũ suũ ẽ cõfessus ⁊ penitẽn
tiã egit. Et sic p̃z scdm̃ p̃ncipale.
¶ Tertium principaliter vidẽdũ
ẽ de testimoniali veritate. i. Tres
sunt qui testimoniũ dãt i celo ⁊c.
Quia. n. ois s̃mo dz eẽ ad vtilita
tẽ ⁊ edificationẽ p̄puli: iõ p̃ nũc
dico q̃ triũ p̃sonarũ attributa vel
approp̃ata testimoniũ d̄mõstrãt
iuste dãnationis malorũ. s. poten
tia p̃ris sapia filij clemẽtia. s̃s. vbi
notãt theologi q̃ talia attributa
sunt oĩo idẽ s̃m rẽ nec approp̃an
tur s̃z s̃m rõnez quedã approp̃an
tur q̃dã nõ. Nã approp̃atio non
ẽ aliud nisi quedã sp̃alis attribu
tio rõne ↄ̃formitatis cũ p̃p̃o illi⁹
p̃sone. Sic hz ↄ̃formitatẽ potẽtia
cũ p̃re q̃ ẽ p̃ncipium vl̃e sapien
tia cũ filio vel verbo bonitatis cũ
amore. Predictã approp̃ationes
hz scripturarũ cõsuetudo q̃ opa
mãifestissima potẽtie attribuit pa
tri sapie filio bonitatis. s̃s. Cui⁹ ra
tio ad sapiẽtes reddi potest q̃ po
tẽtia nãliter p̃cedit sapiam ⁊ vter
q̃ bonitatẽ. Potẽtia p̃ri q̃ i illo
ẽ ratio p̃ncipandi ⁊ originãdi q̃
summũ p̃ncipiũ. Sapia filio q̃
in illo est rõ exẽplandi q̃ summe
pulchri. Bonitas. s̃s. q̃ i illo est
rõ faciẽdi q̃ summe bonũ. S̃z ad
simplices alia rõ reddit. s. ad ex-
clusionẽ carnalis intell̃s. ne. s. pa-
ter rõne antiq̃tatis credatur ip̃otẽs
filius rõne iuuẽtutis dicatur isip̃i
ens Sp̃ũs. s. rõne ip̃etuositatis cre
datur crudelis iuxta illud act. ix.
Saulus adhuc spirãs ⁊c. De his
tribus dicit p̃s. Potestas dei est
ecce potẽtia ⁊ tibi dñe mĩsericordia
ecce clemẽtia. q̃ tu reddes vnicui
q̃ s̃m opa sua: ecce sapia q̃ neces
saria est ad bñ iudicãdũ. Nã p̃r
oẽ iudiciũ dãt filio. Potẽtia er
go triplex reddit testimoniũ. s. ti
morationis imitatõis ⁊ sup̃atiõis
¶ Quartũ ad imitationẽ scire de
bem⁹ q̃ ois x̃pi actio n̄ra ẽ istru
ctio vt de sepul. c. i. ij. q. i. De⁹ om
nipotens. Unde s̃m fran. may. in
expõne p̃ncipali ex oĩpotẽtia p̃ris
accipit documẽtum vt illã imite
mur in sup̃atiõe tẽtatiõis: q̃ sicut
deus p̃ suã oĩpotẽtiã potest quan
cunq̃ virtutẽ. cõtrariã sine oi dif
ficultate supuincere cũ sit infinite
v̓tutis: ita hõ v̓tuosus ⁊ ad opati
nes excellẽtes virtutis heroyce as
suefactus sine oi molestia ⁊ diffi-
cultate subicit insurgẽtes tẽptati-
ones. Et rõ est. q̃ talis hõ virili-
ter a p̃ncipio contra passiones di
micãdo domuit illas. Ideo sicut
fera domita cito cõpescit ita huius
modi passiones mira facilitate se
dant. Quando aũt qs nõ domat
passiones a p̃ncipio s̃gentes s̃z de
biliter resistit talis nõ potest imi-
tari diuinã oĩpotẽtiam q̃ cũ ma
gna difficultate resistit p̃ eo q̃ ei⁹

passiones sunt fere indomite ꝛ nō acqesćunt volūtati. Ro. vij. Nō qđ volo bonum hoc ago ꝛc. Si autē dicis nō possum resistere temptationibus ꝯ te est imitatio diuine oipotētie icompatione ad itra Sicut. n. diuina oipotētia i ꝓductione filij ē adequata ꝛ nō supata ita semꝑ tēptatio est cū mensura i. coꝛ. x. Fidelis autē est deus qui nō pa. vos tē. supꝛa id qđ po. sed fa. ēt cū tē. ꝓuētū. Ro. viij. Si deus ꝓ nobis qs cōtra nos. De ꝑmoꝛatione eccl. xi. Unus ē altissimus creatoꝛ oium oipotēs ꝛ rex potēs ꝛ metuēdus nimis nota illud nimis qꝛ ire ei⁹ nemo resistere potest. Job. Nā oia fuiunt ei vt dicit ps. Et celum cum stellis obedit baruch. ii. Et ipse respicit terrā ꝛ facit eā tremꝰ. Mare demones obediunt. Solus āt hō nō timet ꝓuer. i. Uocaui ꝛ renuistis ꝛc. De supatiōe nota ꝙ ꝙ̄uis dei oipotētia isupabilis sit tñ̄ sinit se vinci lachꝛimis. B. o humilis lachꝛuma tuum est regnum tua est potētia tu itrare ante ꝯspectū iudicis nō vereris sola si itroieris quicqd petieris impetrabis Quid plura vincis inuicibilē supas oipotētē. Ad hoc facit ꝙ de⁹ dicit moysi exo. xxxij. Dimitte me vt irascat̄ furor meus ꝛc. Ambꝛ. Uis facimus deo nō cōpellendo sed flendo nō ꝓuocādo iniurijs sed lachꝛimis exoꝛando. O beata violētia q̄ nō idignatione pcutit sed misericoꝛdia cōdonatur. Sic hēs. xxiij. q. viij. Clerici. ꝛ. c. Cōueniētioꝛ ꝙ arma sacerdotū ꝛ clericoꝝ sunt orationes ꝛ lachꝛime in tñ̄ ꝙ ēt maloꝝ iportunis oꝛonibus vincitur vt de pꝛ. di. ij. importuna. Surge ergo o peccator ꝛ lachꝛimis coge deum alias inexcusabiliter dānaberis. Sapientia filij infallibilis cuius non est finis vel numer⁹ vt dꝛ in ps. reddit testimoniū ꝙ ꝑmittit se vinci scienter vel decipi i vēditione emptiōe ꝛ diuisiōe. Primo i vēditione vel cōmutatione regni celoꝝ infra dimidiū iusti ꝑcij. Nā vēdidit illud apostolis pꝛo retibus Mat. iiij. zacheo ꝓ dimidio bonoꝝ suoꝝ Uidue ꝓ duob⁹ minutis luc. xxi. Quibusdam ꝓ calice aque frigide tñ̄ Math. x. alijs ꝓ bona volūtate. Hiero. Que offerūt nō sui pondere sed volūtate pēsant. vñ̄ aug. Regnū celorum tñ̄ valet q̄tū habes nil vilius cū emit nil carius cum possidetur.

¶ Quintū ad emptionē vel commutationē. Coꝛpus nostrū ꝓ sanguine sue. i. coꝛ. vi. c. Empti enim estis ꝑcio magno ꝛc. Itē aiaȝ nostrā ꝓ aia sua. Jo. x. ꝛ. i. Jo. iii. Ille ꝓ nobis aiam suā posuit. Itēȝ res nostras ꝓcentuplo. Mat. xix. Mar. x. Ois q reliquerit ꝛc. Itē pniam nostrā Mat. iij. [illegible] agite ꝛc. Circa diuisio[illegible] gen. iiii. Nōne si recta offeras ꝛ non recte diuidas peccasti. Et tñ̄ si aliqs dedit iuuētutē dyabolo ꝛ postea det senectutē deo non respuet̄; qꝛ nūꝙ̄ ē sera cōuersio ꝫ Hie. iō incipe nūc bñ̄ agere pꝛ mi. ¶ Clementia

entia spūssanct⁹ reddit testimoniū dilatatiōis cōformatiōis ꝛ coactionis. ¶ De dilatione ps. Miserationes eius. super omnia opera eius. Misericordia.n.domini plena est ira iesu. ꝛ sup terrā vsqꝫ ad celos ꝛ sub terra i q̄libet māsiōe i ferorꝝ. Rō est ista ſm doc.in.iiij. di. ꝙ beatos p̄miat supra cōdignū ꝛ malos punit citra condignū. Et tu maledicte quasi mons gelboe: vbi nec ros nec pluuias stas ita durus. ¶ De cōformatione i hodierno euangelio dn̄icali. Estote misericordes ꝛc. Luc.vi. Et sic ſm fran.in expōne noni articuli ex parte spūssancti accipitur documētū ꝙ q credūt i psonam spūs.s.debēt ad liberalitatē ꝛ pietatē eē p̄ōpti q: spūs. s. p modū doni procedit ſm Augu.de tri. vnde.i. cor.iij. Ubi spūs dn̄i ibi libertas. Qui aūt sūt auari: q̄si in ſuitutē mānone redacti non videnť participes spūs.s.hec fran. ¶ De coactione clarū ē ꝙ dei ꝓpriū est miseri punire aūt circa sibi alienū ꝛ q̄si ꝯ nāꝫ iō inuite ꝛ tarde facit Isa.i. heu ego ꝯsolabor sup inimicis meis. Ubi glo. interli. Affectu pij pr̄is eos lꝫ inimicos p̄.ágit ꝛ pcutit. vn̄ Chri. sup Ma..de⁹ inuite ꝛ cū magno dolore cōpellit pctōres dānare. Non eni sic dolet ꝙ ab eis offendať: sꝫ q: violēter cogiť aliquē pdere qui oēs cupit saluare h̄ ille. Et Eze. xviij. Nūgd volūtatꝫ mee ē mors ipij dicit dn̄s, ꝛ nō magꝫ vt ꝯuertať ꝛ viuat ꝛ.i.Thi.ij.Deus vult oēs hoīes saluos fieri ē.n. pnior ad idulgēdū q̄ꝫ ad puniēdū vt habes in.c. Qnia diuinitatis de pe. d.i. Ne ergo despis peccator. Nō q: peccať ꝯ patrē defectū honorꝭ Si.n.ego sum pr. Ubi est honor me⁹ Malach.i.Ubi potes dicē multum de supstitionib⁹ de carū offensionē punitiōeꝫ ꝛ dānatiōeꝫ: sꝫ Michaelē ꝛ Robertū. Sic ꝺ blasfemia vsurpatiua vt in che. Peccať ꝯ filiū p defectū timoris Malch.i. Et si ego sum dn̄s vbi ē timor me⁹: dicit āt i symbolo. ꝛ in iesum xp̄m filiū ei⁹ vnicū dn̄ꝫ nr̄um. Timēdus ē.n.pp rigorem iusticie i pctōres. Quis nō timebit ꝛc. Isa. Un⁹ ē creator ꝛ metuēdus nimis pꝫ exēplo. q: vbi par culpa ibi par pēa.xxiiij.q.i. Nō affe ratis. Patet ēt q: oia i figurā nostri facta sunt ad correctionē nostrā i quos fines seculoꝝ ꝺuenerūt i.cor.x. Pꝫ ēt argumēto q: si nūc tm̄ punit qn̄ ē tēp⁹ misericordie sicut dicit August. in ome. dn̄ice qd faciet in futuro vbi tēpus erit iusticie. Job.xxxv. Nūc nō infert furorem suū nec vlciscitur scelus valde. Peccať ēt ꝯ clemētiā spūs sancti errogatiuā q: in euāg. hodierno diciť Date ꝛ dabiť vobis O maledicte auare q nūc abscondis frumēta tpe caristrie nō ꝙ ds̄ puer.xi. Qui abscondit frumēta malediceť in populis. Itē q: homines nō idulgēt sicut illa vetula q̄ portata fuit a diabolo q: noluit remittere. vt hēs ista ꝯtra illud dimittite ꝛ dimitteť vobis. Sunt

liter ꝫ.ff.q expectat eos eccl. viii. Et.n.qꝛ cito ñ ꝓfert snia ꝯtra ma los absqꝫ vllo timore filij hoium ꝑpetrāt mala. Ro.ii. Ignoras ꝙ benignitas dei ad pniam te expe ctat. Vale lib.iiij. Lento.n.gradu ad vindictā sui diuina ꝑcedit ira tarditatēqꝫ supplicij grauitate cō pēsat hēm⁹ multa exēpla ꝯtra lu sores blasfemos fornicarias sacri legos vsurarios ꝛ alios pcōres a qb⁹ nos vicijs liberet pf ꝛ filius ꝛ spiritussanctus Amen.

¶ In festo corpis xpi ꝭmo.xci.

Angeloꝝ esca nutriui sti populū tuū dñe hñ te oē delectamētū ꝛ oīs saporꝭsuauitatē. Sap. xvi.c. Volēs hodie di.i.xpo iesu ꝑdicare de tā mirifico sacramēto s.corpis ꝛ sanguis saluatoris nři cui⁹ hodie festū p vniuersū orbē celebrat scā mř ecclesia certe oēs vires ꝛ corpis ꝛ aie mee deficiūt qꝛ i hac mā ꝛ lingue apostoloruꝫ ꝛ ꝓphāꝝ eēt balbutiētes. Vñ cū iudei q̄rerēt quō xpus posset eis carnē suā dare ad mādu cādū nō dixit eis modū qꝛ nō erāt capaces tāti sacramēti. Iō in verbis ꝓmis sis diuia sapiētia exprimit nob tria que sunt necessaria i ꝑdicatōe cor poris xpi ꝑmū.s.audiētiū humi litas. Nisi.n.ab aia fuerit eiecta ois supbia inidia ꝛ odiū sitqꝫ fir mata i ꝓfundo hūilitatis nō pōt tāti sacramēti eē capax. Vñ.Mt. xi. Abscōdisti hec.s.misteria a sa pientibus ꝛ prudentibus ꝛ re uellasti. ea paruulis

¶ Secdm ē ex pte sacramēti ꝓfū ditas. Si.n.loquor vobis de cele stib⁹ si valde delectabilia ad audi endū. Si de terrenis sūt valde gros sa ad itelligēdū. Si āt d isto ꝓfū dissimo sacramēto ñ possū ꝓbare ipꝫ nisi p vbū xpi.s.hꝫ ē cōp⁹meū ¶ Tertiū necessariū ē ꝛ ex pte an nūciātis facūditas. Et hꝫ marie in ꝓnunciādo qꝛ hō de facili posset icidere i aliquē errorē. Et iō nulli expedit loq nisi bñ istructus ꝛ fū dat⁹i fide. Vt igit nos hodie cari tati vře possum⁹aliqd dicere licet ignorāt de hꝫ sacramēto leuemus oculos nřos ad illū lipidissimuꝫ fontē diuie maiestatis dicētes an geloꝝ esca nutriuisti.p.ꝛc. In q bus vbis hēbim⁹ cōtēplari ꝛ vi dere q̄tuor conclusiones quarū.

¶ Prima dicit veritatis.

¶ Secundas dicitur vnitatis.

¶ Tertia dicitur causalitatis.

¶ Quarta dicitur modalitatis.

¶ Quib⁹ q̄tuor ꝯclusiōib⁹ vi sis mētes multorum q dubitabāt erūt serenate ꝛ quietate.

¶ Prima cōclusio d. veritatis. Ubi q̄rit prio an sit possibile ꝛ ve rū ꝙ illa substātia panis ꝛ vini cō uertat i veꝝ corp⁹ꝛ sanguinē xpi qr aliqb⁹videt ipossibile. Rñdeo ꝙ sic ꝛ ꝓbat auctoritate Rōnib⁹ ꝛ exēplis. ¶ Auctoritas est ipsi⁹ xpi. Jo.vi.q ait. Caro mea vera ē cib⁹ ꝛ sanguis me⁹ vē ē pot⁹. Ipe xpus ē via vitas ꝛ vita ꝛ non pōt mētiri iō ñ opꝫ q̄rere alias aucto ritates ꝛ hꝫ ꝯfoim āt rōnes multi plices.s.ꝙ xps nō potuit mentiri

circa hoc sacr̃z/ τ p̃ma ē rónatura lis fundaméti hui⁹ rõnis hēs in lib. d caus. vñ dicit auctor. Quic qd facit cā ba facit: τ cā pria nobi liori τ excellétiou mō. Qd funda mētū ēt hēs i li. de pphetatib⁹ nā libus rer. Quicqd facit nā nãtas facit τ nā naturās. Pz h regula. Ego comedo panē τ bibo vinuz Nā puertit h duo i substātiā car nis τ sanguis. Similit ouū galli ne puertit i pullū τ h a natura nā ta. Dicit ēt Isido. i lib. ethi. q i p tib⁹ hyspanie vel hibernie ē qd dā flumē in qd si iaceēs vnuz car dū subito puertit i petrā τ vadit ad fundū. Si igit nā nāta pōt cū uertē aliqd i aliquo a fortiori de⁹ q'ē nā nāns pōt trāsubare corp⁹ suū i illā hostiā τ spēz panis τ vi ni est substantiam panis τ vini i corpus τ sanguinē sui. Si etiam vt pz ex. iiij. Moyses ex precepto dñi piciédo vgā quā tenebat in manu subito vtit ea i spētē τ iterū iussu dñi apphēdés caudā spēt vsa fuit i vgā multo magis ipse de us. Hoc idē dico de Ioāne euā. qui vertit virgas in aurum.

¶ Secūda rō ē maioritatis. vnd Illari⁹ prio de tri. dicit. Maius ē de nullo aliqd facē q de aliquo aliqd. Ecce q vnus faber faciēs vnū pulchr gladiū de mā h ē d massa ferri cōmendat. Sed facēt illū absqz ferro eēt magnū gd si milit facet panē absqz farina τc. O deus. Si oēs sctī τ sancte imo oēs āgeli simul ponerēt vires su as nō possēt de nihil aliqd facere Nō possent de nullo facere vnū granū milij. Quia vt ait arist. in i. metha. ex nihilo nihil fit. Et ex nihilo aliquid fieri pterruit oēs phantes. Si igit deus cūcta crea uit τ fecit ex nihilo vt hr gen. i. qz fecit celū τ terrā angelos τ oia q to magis pōt facere aliqd de ali quo. s. trāsubare illā spēm panis τ vini i verū corp⁹ xpi. Et qz d sim lib⁹ idē ē iudiciū. Si de⁹ potuit trāsubare euā ex vna costa Ade vt habet gen. ij. similiter poterit trāsubare spēm hostie i verū cor pus xpi. Sicut ēt fecit d qnqz pa nib⁹ quos cōuertit i tot panes: vt saciaret qnqz milia hoiūz Mar. vi. c. Jō dr de pse. di. ij. Dū frā git hostia. Quid igit q̄ris nature ordinē in corpe xpi cū pter nāz sit ipse xps partus ex virgine.

¶ Tertiū rō dicit Supabilitatis dicit Hilarius i primo de trinita. Quod de⁹ plura pōt facere q in tellectus humanus itelligere. Si ergo itellectus me⁹ pōt diuidere τ itelligere sepatonē accidētium a substātia: τ deus pōt plura facere q intellectus me⁹ immo oiūz ho minum cogitare: ergo nulli dubi um. qn possit transubare spēz pa nis τ vini in verū corpus τ san guinē xpi. Habem⁹ iosue. x. c. q sol p nām cū psumasset girum ce li adhuc stetit immobilis vsqz qd Iosue habuit victoriā de suis ini micis. Sic ēt sol p oēm naturam postq occidit reuersus est retro x. lineis: vt per hoc signum sciret rex ezechias q debebat liberari d

infirmitate sua sicut pmiserat ei dñs. Isa.xxxviii. Uirgo et maria ɔcepit ipm xpm remanēs vgo añ partum in partu ꝛ post partum. qđ ē ɔtra nām omnium mulieꝝ ꝛ contra nām legis nālis. Quare ergo nō poterit deus nō facere de pane ꝛ vino q̄ sunt sbe hostie verti in corpus ꝛ sanguinē xpi.

¶ Quarta ratio dr operabilitaꝫ dicit arist. in pmo de aia ꝛ pmo posterioꝝ. Quod duplex ē cognitio. Et.n. cognitio qꝛ ꝛ ē cognitio ppi qd. verbi gra. Tu cognoscis ignē per eēntiā. Et h̄ ē cognitio qꝛ ignis.n. per eēntiā agnoscit. qꝛ agnosco ignē ab aqua. Per effectum vo agnoscit qꝛ ē calidus: ꝛ h̄ ē q̄ dicit pp qd. Sic et corpus xpi hꝫ duas cognitiones.i. duos effectus. Unum spiritualē ꝛ alteꝝ mālē. Habet effectum spiritualē Quia si creatura ē bñ dispositā ꝛ contrita de peccatis suis recipiē do illud sacramētum sentiet in se crescere vnā deuotionē ꝛ spiritualē delectationē quā explicare verbis esset impossibile. Uñ sap.xvi. Panem de celo prestitisti eis omne delectamētuꝫ in se habentē. Habet etiam effectum materialem: qꝛ digne susceptum dat creaturā huic effectum q̄ nō solum spiritualiter faciat: sed etiam corporaliter. Habes exemplum de illa sancta muliere nomie Angela tertij ordinis nostri q̄ sepius in anno se communicans vixit.xij. annis absqꝫ alio cibo nisi cum sacramēto. Habes igitur auctoritatē ꝛ rationes nota exēpla. de hoc sacramento. Quedam mulier faciebat omnes hostias cō sacrandas beato gregorio pape. Tempore autem cōmunionis quādo papa populum cōicabat accessit ꝛ hec mulier: vt se cōmunicaret Et flexis genibus videns alios cōmunicantes ridebat. Causaꝫ risus interrogata a papa respondit. Ri deo: qꝛ vis me cōmunicare de illa hostia quā feci. Tunc bta. Greg. orauit dominuꝫ vt huic mulieri demonstraret aliquod signū ex quo crederet tā ipsa q̄ȝ astantes populi: verum corpus xpi esse in hostia cōsecrata. Subitoqꝫ apparuit xps in carne magnus ꝛ grossus vidente cuncto populo. ꝛ tūc bta. Greg. orauit vt reuerteret in hostiā: ꝛ sic factum est. Ex quo miraculo ɔpūcta mulier cōmunicata est a beato Grego. Habes aliud exēplū q̄ in hoc sacramēto sit veꝝ corpus xpi de sancta Clara que accipiens tabernaculum corpis christi in manibus suis: eundo per monasteriū pcessionaliter cū sororibus suis omnes milites qui iā erant super muros monasterij: ceciderunt fractis ceruicib⁹. Et sic ciuitas liberata est habes etiā q̄ beato grego. orāti apparuit xps in hostia cōsecrata in forma pietatis ꝛ tunc dedit indulgentias dicentibus orationes. O domine iesu xpe ꝛc. Ad hoc ppositum facit etiā qđ habetur de conse. di.ij.c. Ego berēgari⁹ vbi di. Quidam dyaconus noie berēgarius dicebat q̄ in hostia cōsecrata non erat veruꝫ corp⁹ xpi: ꝗ postea se re

cognoscens anichilauit oēm here sim coraʒ domino papa Nicolao presentib⁹.cxiij.episcopis. Nō est autem credendum ꝙ tā sancti ⁊ venerabiles episcopi qui fuerūt atqꝫ sunt approbarent hoc:nisi certam hērent experientiam. In ꝓcessu vero temporis.s.Tho.de aquino:ex iussu pape cōposuit illam sequētiam.s.Lauda syon saluatorem i leticiam totius populi xp̄iani q̄ cantur intra octauā corporis xp̄i. Habes ergo auctoritates ratiōes ⁊ exempla ꝙ debes firmiter credere ⁊ tenere ꝙ in hostia cōsecrata sit verum corpus ⁊ sanguis xp̄i:⁊ hoc q̄tū ad p̄mā ꝯclusionē tolle scd̄aʒ

¶ Secūda cōclusio dicitur vnitatis. Circa quā firmiter notare debes:ꝙ quādo sacerdos cōsecrauit dicens illa v̄ba.s.Hoc est eni corꝰ m.in illa hostia cōsecrata nō soluʒ est corpus xp̄i:sed ⁊ sanguis ⁊ anima xp̄i atqꝫ diuinitas. Aliq̄ enim credūt ꝙ soluʒ in hostia sit corp⁹ xp̄i ⁊ non sanguis:⁊ in calice sanguis tantū ⁊ nō corp⁹. Credere h̄ est heresis:q: in hostia ꝯsecrata nō solum est corp⁹ xp̄i:sed ⁊ sanguis Et sic in calice:nō solum est ibi sanguis:sed ⁊ corpus xp̄i. Dicunt omnes theologi ꝙ p̄ncipaliter in verbis cōsecrationis.scilicet h̄ est corꝰ ⁊c.fit commemoratio de corpore: quia ibi est corpus viuum. Corpus aūt nisi sit vnitū sanguini:qui vt dicunt physici:est sedes aie:nō potest viuere. Iō quando recipis istud sacramētum recipis corpus xp̄i viuū ⁊ non mortuum:q: amplius nō potest mori:vt p̄ʒ ie Petri.iij. Sicut aūt corpus nō potest viuere sine sanguine:ita sāguis nō pōt viuē nisi hēat animā:qui sibi dat viuacitatē:⁊ h̄ vocatur causa remota. Post h̄ q: illa anima xp̄i coniunxit se cuʒ illo corpore:⁊ sacratissimo sanguine:ideo cōiunxit se esse ibi diuinitas. Et iō in hostia consecrata sunt h̄ quattuor.s.corpus sanguis aīa xp̄i:⁊ diuinitas:⁊ bene est veꝝ quādo xp̄s erat i hoc mūdo anteqꝫ pateret q: nundum erat glorificatus sanguis poterat separi a corpore:⁊ ecōuerso. postquam v̄o ascēdit in celū:⁊ glorificatum est corp⁹:sanguis non pōt separi a corpe sacro:⁊ ecōuerso corpus non pōt separi a sanguine:ergo in illa hostia consecrata sūt q̄tuor p̄dicta:⁊ similiter in calice. Verum est ꝙ in primitiua eccle. post morteʒ xp̄i apostoli ⁊ successores sui cōicabant sub vtraqꝫ spē.s.cuʒ corpore ⁊ sanguine:vt etiam nunc faciunt greci lʒ male faciant:quia nō concordāt se cū romana eccle. que in presētiaꝝ hoc fieri vetat duplici respectu. Primo ne creature rudes incurrant heresim credētes ꝙ soluʒ in hostia sit corp⁹xp̄i ⁊ in calice tm̄ sanguis. Secūdo ratiōe periculi ne in cōicando p̄sonas q̄ nesciunt:vt ita dicam aperire os:effūdatur aliq̄ gutta illi⁹ sanguinis in qua sic esset corp⁹⁊ sanguis xp̄i sicut in hostia:iō bene dicit Ambro.in libr.de sacramentis. Dia q̄ fuerūt in vtero v̄gis realiter continentur in sacramēto altaris: cor-

pus aīa et sanguis xpī atq3 diuinitas: et hec oīa fuerunt in corpore v. Marie quādo gestabat filiū suuz benedictum: ergo et hec qūtuor supradicta cōtinētur in hostia. Sed qrit an aial brutū possit sumnere corpus xpī sacramētaliter vel alio quocunq3 modo. Respōdeo q̄ quidam dixerunt q̄ q̄diu est in illis spēbus salua forma panis etiaz in modica pte tādiu est ibi sacr3: et p cōsequēs corpus xpī verum. Unde vbicunq3 ponant spēs ille: e.i. iam in loco immūdo vel in ventre muris est ibi corpus xpī: et hec positio videt esse petri et Thome: sed certe pie aures: hoc abhorrent audire. Tamē intelligendū est sm p dictos doc. q̄ animal brutū non māducat sacramētaliter corp⁹ xpī q2 non est aptum natū: eo vt sacramētum manducet. Alij dixerunt q̄ corpus christi nullo mō descēdit in ventrē muris: q2 christ⁹ non est sub illo sacramēto nisi eatenus quatenus est ordinabile ad vsū humanum. s. ad manducationez: sed sicut mus rodit. ita facit inhabilez et sacramētum esse desinit: et corp⁹ christi cē desinit: et hec opinio cōmunior est et certe honestior et laudabilior sm Boñ. et Astē. li. iiij.

¶ Tertia conclusio dicit causalitatis. Ubi querunt aliqui curiosi dicentes. Quare oculis pprijs non videmus corpus christi visibiliter quod stat sub illis accidentibus. Ego non credo: q2 non video: respondeo l3 non videas corp⁹ christi: tamē ibi est. Ecce qd tu vides me in hoc pulpito: et tamē non vides animam meā. Si autē non vides eam: tamē non sequit q̄ non habeam aiam. Sic est de corpore christi: ideo non vides illud vt habeas maius meritū si credideris: per fidem: q2 vt dicit Greg. fides non habet meritum: vbi humana ratio prebet experimentum. Ideo circa hoc dicebat pau. qbusdaz curiosis. ij. Cor. x. In captiuitatē redigentes intellectuz vestrū in obsequium xpī. Est et alia rō que dicit superationis. Habetur eni Mat. xiij. Quod fulgebūt iusti sicut sol in regno patris eor. Et Isa. dr̄ Erit lux lune sicut lux solis: et lux solis erit septēpliciter sicut lux septē dierū in die qua alligauerit dñs vulnus populi sui et percussuram plage eius sanabit. Si igit nunc non vales aspicere in hunc solem a fortiori min⁹ poteris respicere quādo erit lucidior: hoc: nō ē ergo mirū si nequis videre corpus christi visibiliter: vt manet in hostia: qui infinite est lucidior omni sole quē posset creare de⁹. Immo dicūt doc. q̄ minimus sanctus q est in paradiso in die iudicij apparebit lucidior omni sole ēt si multos creasset de⁹. Et dicūt Tho. et Ric. q̄ quādo apostoli in die iouis sancta receperunt sacrū corpus christi institutum a christo receperunt illud passibile et mortale nos vero recipimus illud gloriosum quale est in celis. Bonum est ergo qd nō videatur corpus christi in hostia: etiam in susceptiōe: q2 si vide-

retur in illa forma in qua stat i ho stia natura humana nunq̄ posset illud recipe. Et dicit Ricar. ⁊ alij ꝙ quando corpus xp̄i apparet ali cui in hostia in forma alicui⁹ pueri non stat sic in illa forma in ho stia. Sed sic apparet ex tua deuo tione qua eum sic videre optasti vel orasti: sicut legitur multis san ctis deris apparuisse. Sed hic est dubium. Ecce ꝙ hic sūt mille sa cerdotes: ⁊ in vno eodēq; momē to omnes consecrant hostiā: dicē tes illa v̄ba. Hoc est ⁊c. In oibus illis hostijs est corpus christi: er go sunt mille corpus xp̄i. Respon deo ꝙ nō: ⁊ do tibi hanc similitu dinem. Ecce ego p̄dico. Vox mea est vna sola vox tamē omnes vos illaȝ auditis ⁊ intelligitis. Simili ter doctrina ⁊ scia quā predico ē in m ⁊c tamē diffundo eaȝ oibus vobis: ⁊ sic est in xp̄o quia vnum solum corpus christi dato ꝙ cōfi ciatur a pluribus sacerdotibus in vno eodēq; momento q: xp̄s non est diuersus. Sed iterum dicit ille Tu dixisti frater. A ꝙ in qualibet hostia: ⁊ in qualibet hostie particu la est ita integrum ⁊ veȝ corp⁹ xp̄i qualiter in vna hostia: ergo quan do diuidit hostia sunt ibi tria cor pora christi. Dico ꝙ non: sed i oī bus illis est tantū vnum corpus christi. Et nō laceratur neq; scindi tur corp⁹ xp̄i: dato: ꝙ ex illa hostia fiant tres partes. Accipe exēplum grossum. Accipe vnum speculum ⁊ cōsidera: quia nō vides nisi vnā imaginem. s. faciei tue vel alterius frange speculū in. x. partes ⁊ sta super illud: ⁊ videbis ꝙ in quali bet particula illius speculi appa rebis. ⁊ tamen nō es nisi vnus: da to ꝙ videaris in singulis illis ptī bus. Quod aūt non laceretur cor pus christi: dato ꝙ hostia franga tur in tribus ptibus a sacerdote ac cipe exēplum. Licet mihi incidas manum brachium vel alia mēbra tamen non incidis mihi animaȝ: sic est de corpore christi: q̄d duo bus modis se habet: ⁊ quantū ad esse naturale: ⁊ quātum ad esse sa cramētale. Quantū ad esse natura le corpus christi stat in celo q̄ttu or modis. s. localiter visibiliter mo biliter: ⁊ palpabiliter: p̄mo stat in celo localiter: q: celū est locus ei⁹: ⁊ vt de cōse. di. ij. c. heresis: p̄ma vbi dicitur. Corpus enī in quo resur rexerit in vno loco esse oȝ: veritas aūt eius vbicunq; diffusa ē. Stat visibiliter: q: euȝ omnes sancti vi dent. Stat mobiliter: q: mouetur quando sibi placet de celo in terrā Stat palpabiliter: quia potest pal pari a sāctis sicut fecit Thomas: ⁊ alij apostoli post resurrectionem. Quantū vero ad esse sacramenta le stat in hostia non localiter q: non est magis in vna q̄ȝ in alia q: non habet determinatum locum Stat autē inuisibiliter: q: nullus sanctorum potest videre corpus christi naturale sub illis accidēti bus hostie vt dicit Ric. ⁊ alij do ctores cum oculis naturalibus bn̄ vero cū oculis intellectualib⁹ Stat etiā immobiliter: q: cu ȝ eo

pus xpi per modu3 sacramēti nō potest per se moueri naturaliter nisi virtute diuina. Bene moue tur per sacerdote3 quando eleuat illud in missa vel quando defert infirmo. Manet etiam in palpa biliter q2 non potest palpari neq3 attrectari inquantum est in forma sacrmenti a nemine sanctorum. Sed dicit alius. ergo hoc corpus xpi consecratum in hostia est dif ferens ab illo quod est in celo? Dico q2 non. Et do tibi similitu dinem. Ecce q2 papa potest habe re duo. s. esse naturale ꝛ spirituale Quantum ad esse naturale papa habet locum videtur: mouetur ꝛ palpatur. Ego fui rome ꝛ vidi pa pā inquantū ad esse naturale. Ui di q2 papa erat rome videbatur a populo mouebatur: ꝛ palpabat: Sed quantum ad esse spirituale ego habeo eum in mēte mea. Nā postq3 reuersus sum ad puincia3 pono papam in mente mea ꝛ nūc in ista mente mea habeo quattu or contraria supradictis q2 papa non stat localiter: q2 non video lo cū oculis corpis. Stat inuisibiliter q2 nō video eū. Stat imobilr q2 n̄ video eū moueri. Stat ipalpabi liter: q2 nequeo eū palpare. Et h̄ q̄tuor solū stant ꝛ conseruātur in mente mea. Dicit. n. phus. iij. de aīa. Memoria est ꝯseruatiua spē rum ꝛ non verum ver. gra. Ego vidi vnam imaginem rome. Quā do hic recordor ꝛ pono in mente mea similitudinem illius imagi nis vt puta colores vestem pictā variis modis ꝛ signis hec possu3 conseruare in mente mea non aūt rem. s. figuram ipam ppriam ꝛ es sentialem. Exempla autem dam⁹ non vt ita sit: sed vt audientes in telligant primo horum ꝛ primo yconomorum: q2 non est eadē si militudo corpis xpi ꝛ pape. Alia est enim similitudo pape ꝛ aliud est corpus pape. Nō sic in hostia cōsecrata q2 semper est ibi verum corp⁹ xpi. Manducatur ergo cor pus xpi sacramentaliter ꝛ spūali ter ꝛ nō naturaliter ideo non lace ratur sicut aliqui credunt ꝛ h̄ quo ad tertium.

¶ Quarta conclusio dicti moda litatis. i. quomodo debeat summi an sc3 debeat homo ita in pparan te ad illud accedere. Ideo circa hoc conuenienter dico illud apo stoli. i. cor. xi. ca. pbet seipsum hō ꝛ sic de pane illo edit ꝛ de calice bibat. Et q2 quilibet se communi care volēs debeat se pparare ꝛ dis ponere si vult aliqua3 gratiā susci pere volo mōstrare vobis auctori tate rōne ꝛ exemplo. Auctoritatē autem habemus a Joanne chri so. in quodam sermone de exitu anime: licet quidam dicant q2 sit petri. Rauēnatis pensandum gp pe est inquit cū iam peccatrix aīa vinculis incipit carnis absolui q̄n to terore cōcutitur quantis mor dacio cōscientie similis laceratur Recolit namq3 vetita que cōmi sit vidit mandata que negliget im plere cōtempsit. dolet indulta pe nitentie tempora se inaniter per

cepisse. plorat immobilem distri
cte vltionis articulum ineuitabili
ter imminere. Manere satagit ire
compellitur. Recuperare vult p
dita nō audit. Post terga respici
ens toti' vite trāsacte cursum ve
lut vnum breuissimum deputat
itineris passum. Ante se oculos
oculos dirigit et infinite perennitatis
spacia deprehēdit. Plorat itaqz qz
intratam breue tēporis spacium
acquirere potuit leticiam omniū
seculorum. Deflet etiam se p tam
breuis illecebre voluptatē inenar
rabilē amisisse dulcedinem. Eru
bescit qz pp illam substantiam q̄
vermibus erat obnoxia illam ne
glexit que angelicis choris erat i
serenda. Jam radios mētis attol
lit et diuitiarum immortalium glo
riam contemplatur. Eāqz pp vi
te huius inopiam se pdidisse con
funditur. Cūqz sub se reflectit ocu
los ad huius mundi vallem terre
qz caliginem super se vero mirat
eterne lucis claritatem liquide de
prehēdit qz nox erat et tenebre qd
am auit. O si redimi posset mini
mum penitentie tempus qz dure
conuersationis iter arriperet. qualia
et quanta pmitteret. quantis se de
uotionis vinculis ignodare. Jnte
rea dum ocul' [illegible] dum
[illegible] ectus palpitat raucū guttur [illegible]
lat denice paulatim nigrescunt et
quandam velut eruginem contra
hunt. dum hec itaqz et h[illegible] tam
vicinam mortem famu[illegible]tur offi
cia: pcedentia ad sunt or[illegible]ia gesta
pariter et verba: et cuncta hec ad

uersus auctorem amarum reddūt
testimonium. Coaceruantur oīa
ante respicientis oculos et que re
spicē refugit coactus et inuitus at
tendit. Adest preterea horrenda
demonum turba illinc virtus an
gelica. Jn illo qui medius est liq
do deprehenditur cui parti iure
possessiuo vindicetur. Nā si pie
tatis in illo videntur signa visita
tionis angelice blandiciis delinit
atqz armonice melodie dulcedie
puocatur. Quod si eum sinistre
parti nigredo et feditatis squalor
adiudicet intollerabili mox terro
re concutitur. Repentini impe
tus molestia perturbatur. Precipitā
tur inuadit et de miserrime carnis
ergastulo violenter euellitur et ad
eterna supplicia cum amaritudi
ne pertrahit. Jā vero post egres
sionem de corpore quis explicare
valeat. quot armate iniquorum
acies in insidiis lateant. Quot fre
quentes cunei. feralibus tellis in
structi iter obsident. Et ne transi
re possit libere anima velut mili
tari more constipate legiones op
pugnant. Hec et huiusmodi fre
quenter in corde versari. quid ali
ud est qz lenocinantia vite huius
blandimenta respuere. mundo re
pudium dare illicitos motus car
nis ellidere solidumqz perfectio
nis adipiscendū propositum in
declinabiliter custodire hec ille.
Patet ergo per istam auctoritatē
qz nos debem' pparare quod ēt
confirmatur. i. re. vij. Preparate
corda vestra dno. Patet etiam rō

ne que dicitur locationis cui⁹ fundamentum habes. iiii. de celo ꝛ mun. ꝛ.iiij.phi.ꝛ in.ij. de aia ꝙ scʒ locus dʒ esse similis locato exemplum si vnus rusticus veniret ad domum tuam vt ibi comederet tu collocares eum in ifimo loco mense:q: ille locus conuenit illi rustico locato ꝛ nullam aliam preparationem faceres in domo tua.sʒ si vnus nobilis ꝛ potens veniret totam domuʒ tapetibus ꝛ alijs ornamētis ornares vt ipsum honorifice vt meretur.susciperes ꝛ i primo loco mense collocares. Facto hoc fundamento ꝙ locus debet esset conueniens locato. Ecce qs est ille locus in te in quo debes locare tam nobilissimum locatū qui est sacratissimum corpus xpi? Dico ꝙ anima tua est ipse locus.debes igitur ipsam oī cura mundare ab omni sorde peccati ꝛ virtutibus ornare: vt digne ꝛ honorifice valeas suscipere creatorem tuum redemptorem ꝛ sponsum:ꝛ non ponet eum in stabulo ꝛ fece peccatoruʒ superbie auaritie luxurie gule ꝛc. Quoniam si haberes reʒ pciosam collocares vtiqʒ eam in vase mundo. A fortiori igitur corpus xpi quod est preciosius oib⁹ rebus preciosis debes collocare in anima tua purificata ꝛ munda Et si sentis te non preparatum caue ne accedas ad suscipiendum tantum sacramentuʒ quoniam in preiudicium ꝛ dānationeʒ anime tue illud suscipis .et non prodest tibi ꝙ sacramentum sit bonum: quando tu es malus. Uis videre an sit verum. Habes. vi.topi.ꝙ tale additum tali facit ipsuʒ magis tale. Patet hec regula q: si esses ifirmus ꝛ haberes humores pessimos in stomacho:si bene susciperes cibos optimos propter tamen indispositionem humorum quāuis cibus ille esset optimus: adhuc magis multiplicaret humores cibus ille. Sic si es in peccato constitutus ꝛ anima tua est pessimis humoribus plena.i.peccatoruʒ cibus ille spiritualis corporis xpi generat ꝛ multiplicat tibi diuersas ac grauissimas ifirmitates i anima ꝛ quandoqʒ in corpore. Et est sententia oium theo. ꝙ si recipis sacramento in peccato mortali: peccas mortaliter. Unde prime cor.xi. Qui manducat ꝛ bibit indigne iudicium sibi manducat ꝛ bibit non diiudicās corpus domini. Habes exemplū ð iuda proditore qui statim vt accepit corpus xpi introiuit in eum dyabolus ꝛ statim accessit ad summos sacerdotes ꝛ vendidit magistrum ꝛ creatorē suum ꝛ in fine laqueo se suspendit Mathe.xxvi. Uñ de ɔse.di.ij.c.ij. Sicut iudas ds Sic iudas cui buccellā tradidit. [illegible] non malum accipiendo: sed bonum male accipiendo locum prebuit diabolo sic indigne qs sumens corpus xpi non efficit. vt q: malus [illegible] malum sit.aut quia non ad salutem accipit nihil accipit. Et sunt verba augu. in lib. de tri. Ideo illi qui suscipiunt tantum sa

